

SACRORVM
BIBLIORVM
TOMVS
PRIMVS.

SAERORVM

BIBLIORVM

TOMVS

Opp. XVI

9.73M19

225255₁. IV

BIBLIA SACRA

HEBRAICE,
CHALDAICE,
GRÆCE, &
Latine

PIETATIS CONCORDIÆ. Iſaia, II.

PHILIPPI II. REG. CATHOL. PIETATE,
ET STUDIO AD SACROSANCTÆ
ECCLESIAE VSVM

CHRISTOPH. PLANTINVS EXCVD. ANTVERPIÆ.

STETITQVE REX SUPER GRADVM, ET FOEDVS
PERCVSSIT CORAM DOMINO, VT AMBVLA-
RENT POST DOMINVM; ET CVSTODIRENT
PRAECEPTA EIVS, ET SVSCITARENT VE-
RBA FOEDERIS HVIVS, QVAE SCRIPTA
ERANT IN LIBRO ILLO. 4. REG. 23.

MVLTIFARIAM MVLTISQ. MODIS OLIM
DEVS AD PATRES LOCVTVS EST.
Hebr. I.

ARCANI CONSILII APPARATIO.

I. Corinth. 10.

VERE
DOMVS
DEI
ISTA

ET HAC
PORTA
CALI.

Declaratio sermonum tuorum illuminat. Psal. 118.

BENEDICTI ARIÆ MONTANI
HISPALENSIS IN SACRORVM
BIBLIORVM QVADRILINGVIVM
REGIAM EDITIONEM,

De diuinæ scripturæ dignitate , linguarum vsu &
Catholici Regis consilio,

P R Æ F A T I O.

INTER omnes cogitationum, consiliorum,
actionum, curarum, studiorumque rationes,
quibus humanus animus in hac mortali vita te-
neri atque exerceri potest, nullum genus est
quod vel naturæ ipsius magis proprium & con-
sentaneum, vel vtile ac necessarium magis, vel
ad vitam instituendam commodius aptiusque sit, quàm certa &
clara sui ipsius cognitio, nec nō vera ac perspicua originis propriæ,
& causæ, quamobrē editus natúsque fuerit, notitia, ac demū om-
nium eorum, quæ vel ad ipsius dignitatem & amplitudinē face-
re, vel ad extremam felicitatem conducere ac pertinere possunt,
exacta, optimèque subducta ratio. Omnibus enim naturis
rerumquæ in mundo conditæ conspiciuntur, finem quendam,
& certum ac præscriptum quoddam negotii actionisque genus
constitutū esse constat. quod vbi rectè excultum præstitumque
fuerit, suis vniuscuiusque partibus, dignitati ac perfectioni sa-
tisfactum esse existimatur. Ad huiusmodi autem rerum defi-
nitionem exempla illa pertinent, in quibus aues ad volatū, equi
ad cursū, pisces ad frequentādas aquas, dracones, & cetegrandia,
ad percurrendum mare, nata esse dicuntur: atque, vt altius etiam
spectemus, nubes ad imbuendā imbribus terram, Solisq. tempe-
randos æstus, Sol, Luna atque astra ad dierum noctiumque vicissi-
tudines cōstituendas, & ad gubernanda, fouenda, temperandaque.
ea omnia quæ sub cælo sunt corpora, atque adeò ad orbem terra-

Job.

Pf. 113.

Gene. 1.

Pf. 113.

P R A E F A T I O.

rum perlustrandum constituta esse, vel usu ipso comprobantur. Quanquam verò non omnia hæc, quæ cōmemorauimus, rerū genera, munerū & officiorum suorū perfectam cognitionem sortita sunt, nihilominus tamen impositas sibi à natura partes, adeò apto & certo cursu, adeò decenti atque eleganti dexteritate singula trāfigunt, vt perfectissimæ cuiusdam cognitionis ac perspicitiæ rationem præeuntem sequi videantur: atque illud certè constanti & definita agendi ratione probent, sapientissimam & prouidentissimam mentem quandam principem esse, cuius nutū pene intueri, & arbitrium reuereri videantur, consiliūmq. tantò aptius ac diligentius exequantur singula, quantò digniores partes altiorēque naturæ locum sortita sunt. Etenim si, à primis rerum elemētis initio ducto, omnia earum naturarum, quæ ex illis constant, loca vsque ad cælum, cælorumque ignes, atque luces percurramus, nullum profectò reperietur genus, quod, tametsi sensus & cognitionis participem naturam non obtineat, iis tamen qui id sentire & cognoscere possunt, non manifestè arguat & probet, quicquid ab ipsis fit, non alienū esse à ratione, ordine & consilio cuiusdam omnium rerum gubernatricis mentis, quam Deum appellamus: cuius numen omnia assiduo, apto, & perpetuo obsequio reuerentur, efficientia obseruant, ac pro voce & eloquio, muneribus suis certissimè & aptissimè exequendis, laudant: sicut scriptum est: Benedicite omnia opera Domini, Domino: laudate & superexaltate eum in secula.

OMNIVM autem rerum quæ sub primo cælo conditæ conspiciuntur, hominem præstantissimā naturam sortitum esse, ipsa rationum, caussarum, efficientiarum & pulchritudinis singulorū generū, sapienter obseruata & collata dignitas apertissimè comprobant. cæterarum quippe naturæ formarum singulæ, vniuersi mundi partem aliquam obtinere & tueri, nonnullaque cum aliis cognatione & similitudine coniunctæ, rursus etiam diuisæ & propria muneris & actionis virtute inter se distinctæ obseruantur. Vna autem hominis natura cæterarum perfectionibus omnium,
dignitate,

P R A E F A T I O.

dignitate, pulchritudine, virtute, habilitate, & aptitudine adeò antecellit, vt nihil egregii in cæteris inueniatur, cuius ille virtutem & viuam imaginem magna ex parte in se agnoscendam non ostendat: neque inferiores tantum species rerum exprimat, sed mentis vi & rationis, (cuius est præcipuè particeps) ipsum optimum atq. maximum Deum, cognatione ferè quadam, aut certè illustrissima & præstantissima similitudine attingat, quandamq. in se vniuerſi veluti summam vel re ipsa habeat, vel specie referat. Quamobrem ab iis qui sapienti iudicio rerum dignitatem atque virtutem æstimauerunt, homo ipse *μικρόκοσμος* est appellatus. Hinc autem illud apertè consequi videtur, vt cùm omnes aliæ res munus aliquod, in quo versentur, quòdque efficiant, atque propriũ & certum finem, quò peruenire contendant, propositum habeant, eoque præstantiorem, quò vnaquæque digniores naturæ partes fuerit sortita; necesse sit vt homini quoque suus sit finis constitutus, quò propriarum actionum, totiùsque vitæ dirigatur vsus, & suum etiam negotii & muneris præcipuè obeundi genus definitum; idque adeo pro naturæ ac dignitatis suæ ratione, cæterorum infra se omnium præstantissimum statuatur.

Q V O N I A M verò in hominis natura singulare ac præcipuam quandam virtutem, qua cætera omnia animantiũ genera carent, eamq. vltra agendi facultatem ad consequendum proprium finem vim quandam esse cõstat, qua finis ipse, atque eæ res, quæ ad eũ maximè faciunt, cognosci & optari; eæ etiam quæ nō aptæ, aut incõmodæ iudicantur, dignosci, vitari, ac reiici possunt; cùmque huiusmodi in ipso virtus vt præstantissima, purissima, atq. efficacissima, ita præcipuè propria sit: consentaneũ maximè fuerit, omnes vitæ actionũque rationes, huius tantæ virtutis, vbi facultas arbitriũq. per ætatem accesserit, vsu exercitationeq. instituere, atque hoc modo, tam admirabili dignitati respondere, sibi que constare, ac nobili & probato cursu ad optatum exitum peruenire. Itaque homini non solũ iter suum diligenter facere, sed vnde initium, quæ viæ ratio, quis modus, & quis tãdem sit finis, quænam

P R A E F A T I O.

nam bene confecti itineris gloria constet, imprimis cognoscere, exploratúmque habere maximè conuenit. Verùm enim uerò communis cuiusdam humanæ naturæ hostis & aduersarii infensissimi callida excogitatáque malitia & opera accidit, vt hæc tam propria & necessaria, quam indicauimus, in hominibus notitia perturbata fuerit; vt, postquam homo de proprio illustri & celso statu conuulsus, deque adiunctis vltra naturalem facultatem ex diuina gratia magnarum dotum præfidiis deiectus in eum locum, quem nunc tenet, miserè deuenit, si tantùm homo & nullo præterea maiori auxilio instructus, nullo superiori duce vsus, nulla maiori luce illustratus fuerit, quamuis multum cogitet, coniectet, atque exerceatur, nunquam tamen tantum cogitatione & notitia consequatur, vt maxima & copiosissima pars earum rerum quas cognouerit & explorauerit, cum minima earum, quas ignorat, portione conferri compararique possit (vt de aliarum etiam virtutum damno in illa prima ruina accepto nihil impræsentiarũ dicamus) ita vt post multum studium, multámque operam adhibitam, tamen in plurimis rebus atque rationibus, quas sibi notas exploratásque esse arbitretur, falli, labi, atque errare tandem deprehendatur. Quanquã enim humana mens veri inueniendi & cognoscendi auida & capax natura sua, atque adeò inuenti amantissima sit: quòd tamen ad illius inuentionem ratiocinatione plerunque vtatur; sæpenumero accidit ex permixta boni & mali, qua præditus est, cognitione, atque ex communis aduersarii artibus & dolis, vt aut in ipso ratiocinandi vsu, vel malè explicandis initiis, vel perperã ineunda ratione, decipiatur. Aliquando enim falsa pro veris, incerta pro certis admittuntur, ex quibus nihil verum, nihilve certum deduci queat: & tametsi maximè certa atque explorata principia sint; tamen quòd cum propositi & quæsi generis ratione non cohæreant, totam argumentationem labefactant. Quòd si hanc cognitionis primam lucem turbatam & obscuratam esse contingat, cæteram omnem actionem & vitæ hinc instituendæ viam vel peruersam, vel certè ancipitem, atque dubiam fore necesse

P R A E F A T I O.

cessè est: maximè quòd certa quædam vis grauißimi ponderis in hominum membris sentiatur, quæ in deteriore plerunque partem agentes impellat, atque spreto mentis iudicio & consilio ad sensuum & appetitus obsequium trahat, & quæ maximo conatu suscipi, summóque studio curari atque effici oportuerat, ea vel negligere, vel leuissimè curare; quæ verò cõtemni, despici, ac vitari par fuerat, ea diligentissimè & studiosissimè capeßere atq. appositissimè agere & conficere penè cogat, adeò vt vnã hãc ex grauissimis & molestissimis hominũ miseriis D. Paulus apertè docuerit.

Q V A M quidem ob rem nonnulli olim magno iudicio præditi viri cùm intellexissent quantum ad actionum humanarum rectè iacienda fundamenta, atque absoluenda etiam incepta referret, à necessariarum rerum notitia, atque ipsius hominis originis & finis cõstitutione rationem instituere, ad suam vtilitatem aliorumque doctrinam, quantum assidua meditatione & contẽto studio inuenire in hoc genere potuerũt, inuestigare & cõsequi conati sunt; quæ verò inuenta ab ipsis essent, tum sermone cū suæ ætatis hominibus, tum scriptis etiam, cum posteritate communicarunt, multaque reliquerunt præcepta atque instituta, non solum ad rerum causarumq. cognitionẽ, sed ad rectam studiorum & officiorum institutionem capiendam, certumq. statuendum finem, quem ipsi beatitatem vel felicitatẽ appellauẽre. Atque ex hoc loco nata est illa humanæ vitæ institutrix disciplinæ pars, quæ Philosophia dicitur; atque ea, triplici partitione, in naturæ, morum, diuinarumque rerum contemplationem diducitur.

A T V E R O quòd hi quos indicauimus auctores homines, hoc est eadem cū cæteris, post naturæ lapsum, imbecillitatis & ignorantia cõditione, fuere, eundemq. verorum bonorum in omni genere detrectatorem sortiti sunt cõmunem illũ humano generi inimicũ, (cuius ea mens, isq. animus perpetuò fuit, vt iis maiori studio, maioriq. contentione, callidior dolo ac fraude insidietur, qui quidẽ à vulgo separari, cæterisq. hominibus bonorũ studio & vfu anteire conantur;) his, inquã, de causis effectum fuisse depre-

P R A E F A T I O.

deprehensum est, ut pleriq. omnes tum in hominis ipsius natura, & origine, ac finibus cognoscendis, tum in vitæ præceptis, & institutis tradendis à certa veritatis via non leuiter aberrauerint, ac propriati vel consilii, vel studii ratione suos vnusquisque bonorum fines variè statuerit; illis autem, ita in varias diuersasque sectas & familias diductis, accidit, ut veritatis inueniendæ semitæ tunc fortasse magis, quàm antea, obscuræ, turbatæ, incertæque redditæ sint: deinde verò plerique sic in hoc disquirendi genere priores sunt secuti, ut iam non tam sapientiæ, quàm contentionis, & obtrectionis, priuatæque gloriæ studio aliorum excogitata & inuenta opprimerent & perturbarent. Atque hoc vnum ex callidissimis & optatissimis aduersarii nostri commentis fuit, qui huiusmodi propriæ sententiæ in hominibus cognito studio vsus, discordias & contentiones induxit, quibus ea etiam impediret & opprimeret, quæ communi, concordique studio & opera in cognoscendæ veritatis ratione inueniri potuissent: quæ tametsi nec plurima, nec valde etiam exacta fortasse fuissent; iis tamen, quæ inuenta sunt, plura & meliora experiri contigisset.

Q V A N Q V A M verò nonnulli ex illis minus etiam quàm cæteri aberrantes, in veri inueniendi studio tempus operamque non malè posuisse, meliusque cæteris inuenta iudicasse, atq. morum, officiorumq. humanorum commoda præcepta tradidisse videantur: tamen in maximarum & vtilissimarum rerum inuentione ac definitione vel nimium à veritate deuiare, vel quò intenderant, longissimo interuallo non peruenerunt: itaque parum etiã isti suis laboribus attulere adiumenti ad eam rem, quam hominis natura maximè requirebat, hoc est ad propriam originem, certumque finem cognoscendum, atque actiones, studiaque sua certis rationibus ad propositam sibi metam exoptatamq. beatitudinem referenda. Etenim in iis scriptis, quæ vel huiusmodi auctoribus edita extant, vel aliis lecta referuntur, manifestò apparet, quanta naturæ atque originis hominum, eorumq. auctoris & conditoris, & causarum mundi primarum ignoratio fuerit, quàm parum
aut

P R A E F A T I O.

aut potius nihil prorsus de animorum natura & dignitate ab iis cognitū. Quis enim in illorū scriptis hoc non videt, nimirum qua ratione omnino latens obscurāq. humanæ infirmitatis, imperfectio-
nis, siue, vt ita dicamus, nequitiae caussa est, eadem quoq. certū ac verū huiusmodi vitii remediū non solum nō adhibitum, sed neq. vel ab ipsis sapiētissimis ac perspicacissimi ingenii hominibus in-
uentū, nec excogitatum fuisse: vt etiam obscurè, ieiunè, & ambi-
guè de animorū immortalitate disputatū sit? adeò vt maxima hu-
iuscemodi rerum & argumentorū pars, ab iis, qui acutissimi, sub-
tilissimiq. habiti fuere, vel sublata omnino atq. negata, vel indi-
gnissimè tractata fuerit. quanuis enim illorū, in hoc genere, sentē-
tias defendere, affirmare atq. exponere nōnulli ex iis, qui eorū se-
ctas sequebātur, conati postea sint: illo tamē labore & studio pror-
sus inutili, quid, obsecro, aliud præstiterūt, quàm vt à magistris fal-
sò tradita, suis suffragiis obscurè, insulsè, ineptè ac ambiguè con-
firmarent? Iam verò de corporū resurrectione quis vnquā ex istis
quicquam, non dicam, affirmavit, sed vel somniauit, vel emen-
dicata aliqua voce significauit? Profectò, si humanorum ingenio-
rum inuenta, monumentaque à principio repetamus, diligentis-
simèque euoluamus, nihil certum exploratūque magis ex diu-
turna lectione & interpretatione emerget, quàm vt intelligamus, *Plato.*
veritatem plurimis & maximi momenti rebus, vel humanæ men-
tis imbecillitate, vel aduersarii opera, vel indagatorum ambitione
& contentione, occultatā; in cæteris verò vel obscuratā & celatā
fuisse, vel rarissimè nudā & simplicem apparuisse: quā si nonnun-
quam extitisse quibusdam in locis concedamus; tamē varia & fal-
laci, inani & ambigua fabularū specie inuolutam, vel tantis quæ-
stionū, argumentationū & artificiorū difficultatibus implicitā, vt
non magis ferè prodesse ita traditā, quàm omnino desideratā affir-
mare possimus. Hac itaq. ratione, quarum rerum cognitio planè
erat necessaria, earum, inquam, cognoscendarum via hominibus
fermè occlusa fuerat, rursusq. mille errorum semitæ iam patebāt,
quibus alii aliter ingressi proprium exitium miserè subibant.

*

V E R V M

P R A E F A T I O.

V E R V M enim uerò benignissimus & clementissimus Deus, qui hominum genus maximi boni atque honoris causa à se ultro creatum atq. editum, eiusdem misericordiae & propositi constantia prouehere, amplificare & beare destinarat, magna ad eam rem atq. abdita consilia sapientissimè à se inita, quoad rem totā perfecit, suis temporibus est executus: ex quibus vnum illud fuit, vt, qua tempestate vera diuinarum humanarumq. rerum cognitio, maxima errorum, fabularum & idololatriae confusione, & obscurissima caligine detentis hominum mentibus, tegebatur, clarissima & suauissima verbi sui lux, fidelissimorum ministrorum operæ ac diligentiae credita, tandem mundo illucesceret, eademque propria voce hominibus clarissimè audita, miraculis, portentis, *Heb. 2.* signis, & Spiritu sancti varia distributione, ac demum grauissimis in obrectatores & contumaces animaduersionibus comprobata confirmaretur.

D I V I N V M hoc in homines beneficium adeò magnum, adeòq. admirabile esse intelligimus, vt si pro dignitate aestimare ac prædicare velimus, vltra præfationis modum ad immensum conscribendum librum transire cogamur: nec tamen multo tempore, magno labore, omnibusq. ingenii consumptis viribus vel minimam quidem eius laudum partem attingere possimus. Siquidem nemo hominum adeò celeri & exercitata lingua est, vt ea excipere atque explicare valeat, quæ de diuini verbi dignitate atque usu cogitare humana potest mens: nemo præterea tantum mente atq. ingenio pollet, vt huius tantæ rei magnitudinem atque præstantiam, non dicam consequi & exæquare, sed assequi cogitatione possit.

H O C enim sacrum verbum à diuinæ sapientiæ consilio & auctoritate profectum, veritas ipsa est, quæ breuibus librorum voluminibus, inexhaustos diuinarum & humanarum rerum cognitionis thesauros continet, in quibus, quæ hominibus & cognitu dignissima & utilis. facillimæq. sunt, & quædam maximi etiam momenti, quæ prouectioribus & sanctioribus aperiri solent, mysteria continentur. Hæc lux est quæ humanam illustrans mentem, omnium necessariarum
rerum

P R A E F A T I O.

rerum veritatem docet: hæc animos ad difficile virtutis iter strenuè ac studiosè capeffendum incitat atque accendit: hæc ad doctrinarum, disciplinarum, atque artium omnium rationes examinandas, veràque à falsis, & honesta à turpibus discernenda, iudicium illustrat & informat. Hoc etiam verbum fundamentum iacit veritatis, & certitudinis earum omnium rerum quas humana mens confingere rectè potest. Hoc demum rationum omnium, quas hominibus subductas esse oporteat & expediat, integram summam præfinit. Nam quid mundus, quid homines, quod eorum initium, cuiusmodi natura & partes, quis omnium auctor ac moderator, quæ nam caussa sit quam obrè editi fuerint, quis vitæ finis, quis vsus ac modus, quæ veri boni inueniendi ratio, & quæ eius consequendi & obtinendi via certissima sit, apertè docet: errorum præterea & deceptionis incommodorumque pericula & discrimina quàm multa & varia sint, commonet: quo auctore illa, quibus artibus, viribus & conatu creentur, significat. Præterea malorum omnium expulforem, & bonorum auctorem Deum Christo filio eius pontifice & conciliatore ostendit, ac totum humanæ salutis, tum ab ipso afferendæ, tum hominibus ipsis obtinendæ consilium negotiumque exponit. Denique tum breues definitiones, tum longas & apertas explicationes; adhæc viarum atq. semitarum, quas in omni vitæ parte rectè obeunda maximè nosse, inire expediat ac tenere, declarat: præterea difficultatum, incommoditatum, & offensionum ac detrimentorum, quæ accidere possent, omnium causas; qua ratione euitari, effugi vel corrigi ea possint, qua in omni tēpestate & procella arte instrui deceat; quē in toto vitæ curriculo modum tenere; quæ signa & præcepta obseruare oporteat, donec tutus & trāquillus teneatur portus, apertè demonstrat. Summas profectò & diuinas laudes, vario & multiplici argumentorum genere refertas, huius sacrosancti verbi legitimi, & à Spiritu sancto comprobati, ministri ac interpretes colligere diligenter sunt conati, quas tamen oratione complecti non potuerunt, vt & res ipsa docuit, & ipsi vltro confessi sunt.

P R A E F A T I O.

At verò omnes ingenii & animi vires in eam rem direxerūt, vt huius diuini verbi vtilissimum, & ad vitam omnem instituendam atque felicitatem inueniendam opportunissimum studium mortalibus commendarent.

Ps. 118. D V A E autem verbi huius partes communi & notissimo diuisionis vsu habētur ab vno eodēmq. diuino spiritu, vnico cōsilio, hoc est, humanæ salutis causa profectæ; pro temporū verò ac ministrorū rationibus, & efficientia, atq. vsu distinctæ. quarū alterā Vetus, alterā Nouū testamentū dicimus. Illa legem cōplectitur, quam scriptā vocant, cum vaticiniis, & expositionibus, cūmq. alterius partis, hoc est, noui testamenti prophetiis quæ Christum illius ministrum prædicant: Hæc legem, quam gratiæ appellamus, Euangelio & cæteris, ex eo deductis, voluminibus explicatam demonstrat. Altera lucerna est, quæ mortalium pedibus adhibita, semitas vitæ illustrat, & ad clariorem expectandā lucē excitat. Altera lumē est etiam ad mentes interius illustrandas aptissimum & cōmodissimū, quo lumine clarius ea omnia, quæ maximè hominibus nosse expedit, ipsis innotescunt, in quos expeditiora Spiritus sancti dona promissa cōferuntur, cuius efficiētia vtriusq. testamēti mysteria cognosci, ac re ipsa cōprobari possunt, propter egregiā quandam virtutē, quā in seipsis ex diuino beneficio experiri fideles noui testamēti cultores possunt, qui quidē id in cordibus conscriptū agnoscūt, quod antea lapidibus incisum legebāt. Ex quo fit, vt magis inflammentur, vehementiorique teneantur studio earum rerum quas melius iam norunt, & beneficii, quod à diuino hoc verbo acceperūt, magnitudinem apertiūs intelligant.

Job. M A X I M V M quidē & nullis laudibus æquandū, nullo precio æstimandū cælestis illius veteris testamēti doctrinæ, tum verbis, tum verò etiā scriptis sibi creditæ, munus veteres esse existimant, idque perpetuis laudibus celebrant, & summo opere commendant. Sed qui alteram partem, priori quidem illa maiorem, adepti sunt, multò maiori admiratione perpetuāq. gratulatione, diuinū verbū, totis viribus & cōtento quodā studio, celebrant; vtpote

P R A E F A T I O.

vt pote qui non sementis tantum participes, sed messe etiam & fructibus maxime auerti euasissent. Huius admirandi beneficii verbi Dei rectae ac pie mentis homines, concepta atque amplificata ex diuinæ gratiæ muneribus fide, & Christi liberatoris mysteriis imbuti, ac salutis veræ animati spe, totius ætatis agendæ viam certam, concinnatamque obtinebunt, atque ad studia rectè vtiliterque sibi paranda, actionesque omnes peroptato exitu concludendas, ineundi consilii commodissima facultate vtentur. huiusmodi namque studium magnas & oportunas prudentiæ ac sapientiæ rationes suppeditat, & quid petendum, quid fugiendum sit, apertè declarat, certa quoque ac necessaria præcepta præbet, quibus in omnes partes vsus vitæ confirmari potest. Præcipuè verò id euenit, quòd diuinam gratiam atque beneuolentiam ad omne sapienter institutum opus prompto auxilio, subsidiòque conciliat: sicut in plurimis diuinorum librorum locis apertè est promissum: ex quibus ille est: Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo: & folium eius non defluet, & omnia quæcunque fecerit prosperabuntur. Quoniam nouit Dominus viam iustorum. Atque hæc quidem res, plurimis iis-que apertissimis tam priuatè quàm publicè editis exemplis, in orbe terrarum, ac gentibus omnibus confirmata est. Scimus enim eas vel personas, vel familias, vel integras etiam Respublicas, quæ Christo, eiúsque Ecclesiæ nomen dederant, atque huius verbi præceptis & institutis gubernatæ fuerant, sub diuina tutela & præsidio magnopere floruisse. contrà verò florentissimas Respublicas, & antiquis & nostris seculis ab Ecclesiæ communionem ac dignitate discedentes, ob repulsum diuinum verbum grauissimis casibus intercidisse, vt Apostolus testatur: Qui per Angelos dictus est sermo, firmus factus est, & omnis præuaricatio & inobedientia iustam habuit mercedis retributionem. Atque huius sacre disciplinæ vtilissimū & maxime necessariū, aptissimūq. studiū iis penes quos rerū summa est, Regibus, Principibus

Psalm. 1.

Heb. 2.

P R A E F A T I O.

Magistratibúsque summopere commendatur; eiusdémque ob-
feruantia & cultus in publicis & priuatis obeūdis rectéq. gerendis
negotiis proponitur, sicut de Israelitis regibus, quos pietatis stu-
dio atq. etiam diuinæ disciplinæ auscultatione à Christianis supe-
rari oportet, scriptum est: Postquam autem sederit Rex in solio
Deut. 17. regni sui, describet sibi Deuteronomiū Legis huius in volumine,
» accipiens exemplar à sacerdotibus Leuiticæ tribus, & habebit se-
» cum, legetq. illud omnibus diebus vitæ suæ, vt discat timere
» Dominum Deum suum, & custodire verba & ceremonias eius,
» quæ in Lege præcepta sunt. Ob huiusmodi igitur & complures a-
» lias causas, quas enumerare & referre longum sit, & ab institu-
to nostro alienum, hic diuinæ doctrinæ thesaurus antiquis genti-
bus & populis, quibus aliquando cognitus est, maximo in pre-
cio habitus, summóque studio optatus, & summa religione ob-
seruatus atque cultus; & cum iis, apud quos desiderabatur, stu-
diosè ac benignè communicatus est: atque ita summa diligentia
& optima fide (quoad fieri potuit) ex iis linguis, quibus primùm
conscriptus ac editus fuerat, in alias pluribus gentibus familiares,
ad publicam vtilitatem, fuit translatus.

N V L L V M quamuis maximum laborem, nullum vel effu-
sissimum sumptum, ad sacras literas intelligendas & cū iis qui cu-
perent communicandas, non suscipiendum, sustinendum, atque
impendendum, & veteres olim censuere, & ii nunc etiam cen-
sent, quibus eximia ipsarum præstantia, & insignis fructus, qui
ex iis percipitur, cognitus ac perspectus est. Ideóq. fuere permul-
ti, qui cū illos patrio ac familiari sermone redditos legere ac
tractare nondum satis esse existimarent, peregrinas linguas, qui-
bus dictatos olim, & conscriptos, vel exactiùs expositos accepe-
rant, summa cura, assiduáque diligentia didicere, fontesq. ipsos
insignis vtilitatis opinione & spe cōcepta, adiungere: quos nullius pro-
fectò, in hac re, impensæ & operæ vnquam poenituisse, imò omnes
pro suo vnumquemque labore magnum operæ pretium ex ea re
percepisse, & percepturos eos qui se imitarétur, prædicasse & cō-
firmasse

P R A E F A T I O.

firmasse constat. Atque ad hanc rationem pertinet studiosa illa, & diligens, ac multis locis apud antiquos Ecclesiasticos auctores observata laus & commendatio linguarum Hebraicæ, Chaldaicæ, ac Græcæ; quæ partim originales (vt ita dicam) partim ad originalium interpretationem & explicationem commodissimè præ cæteris referuntur. neque verò earum linguarum periti solùm, verùm etiam qui eas nondum degustarunt, rem ipsam non ex proprio affectu, sed ex veritate & ratione æstimantes, & vtiliter, & (penè dixerim) necessariò addisci eas & sciri debere suis testimoniis comprobarunt: quippe in quibus sacri libri olim conscripti, ac traditi, & ad nostra vsq. tempora sunt conseruati: & ex quibus duæ genuinæ, siue originales sunt; veteris quidem testamenti, Hebraica; noui verò, aut omni, aut certè maiori ex parte Græca: id quod vltra communem scriptorum omnium sententiam à nobis etiam suo loco opportunè demonstrabitur.

A T V E R O infensissimus ille & sempiternus humani generis hostis, ac diuinæ gloriæ aduersarius impudentissimus, qui sacros cælestis verbi libros, non solùm ad humanæ felicitatis rationes cōstituendas, sed ad suam ipsius malitiam & fraudem detegendam, immanitatem & crudelitatem euitandam & contemnendam, etiam aptissimum, opportunissimùmque instrumentum esse cognouerat (vtpote quibus rerum omnium, quæ hominibus maximè expediunt, cognoscendarum integra continetur summa) omni astu, & calliditate, omni ingenio, & totis viribus illud præter cætera molitus est, vt hãc tam commodam hominum generi, tamque sibi, consiliis, studiis que suis incommodam, imò prorsus aduersariam diuinorum beneficiorum rationem, homines ipsi vel omnino ignorarent, vel secus quàm oportebat, atque decebat, vsurparent: namque eos ex vtriusque vitii causa maximis tanti illius boni commoditatibus carituros esse intellexerat.

Quanquam verò complures artes, modosque tentauerit, vt hominibus tanti boni vsum interturbaret; hæc duo tamen inter cætera potissimùm spectauit, vt scilicet omni consilio, indu-

stria,

P R A E F A T I O.

stria, ingenio, conatu & labore cui ad hanc vsq. diem nō pepercit, efficeret vt diuini verbi notitia, fides, & vsus prorsus de terrarum orbe adimeretur, & illius vtilitati paulatim ab hominibus neglectæ (quod mox in promptu est) in tantæ lucis locum, densissimæ caliginis, & ignorantia tenebræ succederent: quibus obsiti homines in varios errores, & grauiss. pericula deducerentur: vt scriptum est: *Psal. 119.* Maledicti qui declinant à mandatis tuis: Et, Longè à peccatoribus salus, quia iustificationes tuas non exquisierunt. Etenim simulac hostis ille diuinum verbum in eum neglectio- nis locum, apud homines deducere potuit, quàm certam ipsis mi- seriam, quantas calamitates importarit, Iosia regis ætatem mox consecuta tempora apertè satis declarauere.

A L T E R V M verò consilium quod aduersarius instituit, vt cū diuinum verbum labefactare, & ex orbe terrarum penitus excludere non posset: id enim in æternum duraturum omnino esse & audierat, & non sine dolore cognouerat: (scriptū est enim: In æternum, Domine, verbum tuum permanet in cælo) hoc est, vt scilicet, illud saltem curaret, vt sese ipsius verbi interpretem, at- que explicatorem præberet, suæquæ in ea re diligentia vicarios supponeret ministros mendaces quā plurimos, quos suo ipsius spi- ritu actos, sacrorum librorum interpretationem, cum veritate ipsa ac Spiritus sancti sententia & consilio omnino pugnantem, susci- pere atq. aggredi cogeret. Perspiciebat enim idem omnino detri- mentum, similēque miseriam ferè hominibus, ex vtrouis com- mento afferri: eosdem enim ferè exitus habet, si quis medicina vel non vtatur omnino, vel abutatur. Curauit itaque hominibus per- suadere, primū, ipforum res citra diuinum verbum aliis modis, rationibúsque geri & administrari commodissimè posse. Atq. hoc errore gentes olim cunctas & eos omnes qui infideles appellantur, obcæcauit: in quem errorem tamen cū omnes homines indu- cere non potuerit, eorum mentibus saltē tenebras infundere co- natus est, vt à veritate, & simplici, ac genuina sententia & ratione deductos, vel inutiles & pueriles diuini verbi interpretationes, vel falsas,

P R A E F A T I O.

falsas, impias, erroribus fallaciisque refertas, aut ob varias & inter se pugnantes commentationes, planè confusas definitiones obtruderet. Atque adeò insitum sibi huiusmodi propositum fuisse, ipse manifestis exemplis, in astutissima & callidissima illa tentatione, à Christo Domino, ad vtilitatem, eruditionem, disciplinamque nostram perlata, & superata, declarauit. Initio enim nulla diuini verbi mentione facta, humanis rationibus & subtilissimis argumentis experiri atq. agere cū illo coepit: quæ cū diuini verbi auctoritate, à propugnate Christo, excipi, retundi ac disuici videret; alteram à se iam diu munitam, ac sæpius probatā instituit viam. magistrū itaque cū ageret, diuini verbi auctoritate, non ex germana sententia, sed ex sua calliditate & fallacia expositi, abusus est.

O M N I A in vniuersum ab illo, ad intercipiendum hominibus diuini verbi fructum, & commenta, & consilia, ex huiusmodi capitibus, alterum respiciunt. Sacrarum enim Scripturarū studium, simplicis & parum ingeniosæ operæ falsa notatione, neglectū aliquando fuisse, quòd ornamentis & subtilitatibus minime decoratū videatur, quas quidē in Philosophica exercitatione inueniri quidā putant, apud quāplures ex iis qui elegantiores literas excolūt, sæpius deprehēdimus. deinde etiam in scholis & locis publicis, in quibus sapientia coli dicitur, aut nullas, aut certè postremas partes, diuinū verbū, quorundā hominū iudicio obtinuisse; quosdam etiam ab eo, obscuritatis & maximæ difficultatis opinione concepta, abhorruisse obseruauimus: ab aliis verò facilitatis, & perspicuitatis, ac nullius omnino negotii persuasione, id in quo multū & temporis & laboris consumi oporteret, indignū habitū esse vidimus. præterea multorū animis eam opinionem infedissee intelleximus, vt, scilicet, antiquarū linguarū ad sacras literas referendum studium, vel nocens & improbandum, vel superuacaneum & inutile à plerisque existimatum sit. (neque verò hic vllā studiosorum vel conditionem vel classem notamus, sed quorundam hominum indicamus sententias.) Cætera porrò commenta quæ in

P R A E F A T I O.

quæ in hoc genere frequenter audita lectaque sunt, eò tendunt & spectant omnia, vt diuini verbi imminuta æstimatione, eius quoq. studium paulatim remissum tandē negligatur: idq. exco-
gitatis argumentis agitur: quæ cū primo quidē aspectu quandā
aut ingenii, aut zeli atque studii speciem habere videantur, re ipsa
tamen inania sunt, & eorum, à quibus producuntur, vel veri igno-
rationem, vel priuatam tantū ambitionem, æmulationem, con-
tentionemq. arguunt. Illud enim (vt iam alia omittamus) exēplis
omnibus est abundē demonstratum, huiusmodi homines, qui aut
diuinorū librorum dignitati, aut linguarum, in quibus illi conscri-
pti fuerant, vtilitati & studiis obtrectauēre, eiusmodi artium & re-
rum, de quibus sententiam ferebant, ignaros prorsus atque ex-
pertes fuisse, non intelligentes (vt D. Pauli vtamur verbis) quæ
^{1. Timot.} loquuntur, neque de quibus affirmant.

R V R S V S autem alteram etiam nocendi sequutus viam, ma-
xima quoque hominibus intulit detrimenta, dum cuiusdam,
sacræ scripturæ legendæ vehementis studii simulatione, & ficto
quodam fructus, qui ex eius lectione percipi potest, desiderio,
mendaces, audacissimósque magistros excitauit, qui ambitione
corrupti, inscitia, stultitia & insolētia turgidi, malitia exagitati, vel
diuini verbi partem aliquam turbulento ac temerario incepto,
contaminare, violare, & peruertere auderent, vel eius propriam &
germanam sententiam, mendosis & falsis interpretationibus adie-
ctis perturbarent, atq. à vero argumento & instituto deuii, priuati
commodi & studii rationem tantū haberent: quo quidem
in genere alii aliis, alii autem omnibus, nonnulli verò pluribus,
quidam paucioribus diuinorum oraculorum partibus, magna
tamen omnes & temeritate & impietate iis abusi sunt. Cū-
que vnā tantū sapientiam diuinā, simplicem, sanctā,
sibi que constantem semperque similem, repugnantiae dissensio-
nisque totius expertem, sacra contineant scripta, ab istis tamen,
per summum nefas, à certa veritatis ipsius, quam definiunt, ratio-
ne, ad suos vniuscuiusque errores, priuatas sectas, opiniones,
hæreses,

P R A E F A T I O.

hæreses, seditionesque detorta sunt, idque tanta incommodatione, ineptitudine & repugnantia, quantam, inter verum & falsum, lucem & tenebras esse constat. Ita per diuersa tempora huiusmodi machinationes aduersarius ille, ad diuinarum scripturarum auctoritatem labefactandam, vel ad verum earum vsum hominibus adimendum, est commolitus. Interdum autem hac ratione, interdum verò illa, per sæpe vtraque, ille generis nostri capitalis hostis, honoris diuini obtrektor, mendaciorum parens, hæresum magister, dissidiorum artifex; atque, vt vno verbo eius & naturam & actiones denique omnes concludam, ille, inquam, diabolus, concepta hac fraude, postea hominibus imposuit.

N V L L A verò post hominum memoriam præteritorum temporum ætate, maiorem & nocentiorum hominum animis zizaniorum copiam, in hoc veritatis & sapientiæ aruo, malignus ille spiritus disseminasse deprehenditur, quàm miserrima & turbulentissima hac tempestate, cùm maximam totius Europæ Christianorum partem, variis & grauib; erroribus ductam, atque ab Ecclesiæ Romanæ omnium catholicorum & legitimorum ministrorum capitis communi obseruantia abalienatam, odiis, dissidiis, discordiis, plurib;que sectis & factionibus, quàm linguis olim gentes apud famosam illam Babylonem distinctæ, dissipatæ, & in varias familias, atque adeò in varia studia diductæ fuisse leguntur, miserè distraxerit, & tandem seditionibus penè euertit: ex quo quidem loco ac tempore tot tantasque discordias, contentiones, ac teterrima bella orta, & diutius, quàm par esset, in orbe terrarum grassata esse existimamus.

N E M O prudens ac pius non videt, & magno affectus dolore gemit: nullus est etiam cæterorum, quin sentiat atque experiatur, quo in motu temporum, & in quàm misera rerum conuersione & perturbatione versemur; vt in plerisque Europæ partibus nec vna natio cum alia de religionis rationibus, nec de communi & ciuili vita ac pace consentiat, imò in eadem regione, in eadem ciuitate, atque adeo in vna eademque familia, quanta sit & sententiarum,

P R A E F A T I O.

tiarum, & studiorū diuersitas à veræ & simplicis pietatis & charitatis Christianæ definitionibus prorsus aliena: quot inter fratres discordiæ, inimiciæ, insidiæ, contentiones, pugnæ, direptiones, exspoliationes, fraudes, latrocinia, terra & mari creata pericula, cæteraque mala & incommoda, quæ hoc loco persequi superuacaneum omnino sit: potissimum, cū aperto & manifesto theatro acta quotidie spectentur. Nec profectò celari dissimularive potest ætatis huius dedecus: de quo vtinam leuiora multò, quàm diximus, confiteri satis sit. Maxima enim pars Christianorū, qui non ita pridē summa pace ac tranquillitate fruebantur, atq. vnius fidei concordia & pietatis professione, iisdem Ecclesiasticæ disciplinæ ministeriis, iisdē institutis parebant, eiusdem omnes capitis ductu & prudentia gubernabantur; & in eadem sacramentorū communionē, in eodē instituto, in eadem etiam confessione, & spiritaliū beneficiorum vsu permanebant, & eadem spe viuebāt, nunc miserandis & variis modis obcæcati, omnium inimiciarum exercent artes, non sine summa diuinæ maiestatis offensione, magnoque Christiani nominis opprobrio & dedecore, suoque ipsorum malo, ac detrimento grauissimo. Itaque facile coniicere licet, ex quo, tum ex diuino verbo, tum ex scripturarum lectione, Dei ipsius, ac veræ pietatis cognitionem adepti sumus, nunquam à cōmuni omnium hoste tantum, adeoque perniciosum & commune incendium inter populos qui Deum norunt, fuisse excitatum.

N E Q V E verò quemquam fugit, quonam artium suarum genere vsus, Christianos homines in hanc fraudem aduersarius egerit, peruersa, videlicet, & malitiosa nimisque indigna sacrorum sermonum & librorum interpretatione, quam, adhibita ad eam rem audacissimorum ministrorum copia, instruxit, multò maiore, quàm ea olim fuerat sacrificulorum, qui Achabi & Iezabelis ætate & impio iussu, aduersus veri numinis præcepta, & pietatis concordiam, contrarius ac fas, falsorum deorum sacrilegos cultus secuti sunt: atque adeò ad eam quam dicimus inferendam calamitatem, eius quæ tum proximè effluxerat ætatis vitio, occasio-

P R A E F A T I O.

occasionem nactus est, cùm diuinarum scripturarum studia inter Christianos nimium remissa, imò sepulta penè, ac disciplinæ ferè omnes aspera & inculta quadam barbarie obductæ essent: hac inquam negligentia humanæ occasione arrepta, ad errores, doctrinâsque falsas edocendas rationem instituit callidissimam. Inprimis enim diuinarum literarum auctoritatem & dignitatem commendatam, atque humanæ sapientiæ, prudentiæ, & iudicio omni (vt par erat) prælatam: postea peruersarum interpretationum & deprauationum exitiali veneno insperfit; cuius vi plurimorum hominum ingenia & iudicia corrumpit, innumerabilesque perdidit animas, ac denique Christianam miserè perturbauit Rempublicam.

A T V E R O vel in ipsis huius perturbationis initiis, horum hominum machinationes, quæ, diuini verbi deprauato vsu, prætendebantur, probissimorum, pientissimorum, & veritatis, pacis atque concordia studiosissimorum virorum diligentia & opera, veris, certis, atque validissimis, ex eodem verbo depromptis telis, ictibusque impugnari, labefactari, ac dirui cœperant. (illa enim, ad mendacium, mendaciorumque Principis ipsius commenta omnia redarguenda, euertenda, atque diluenda, aptissima & validissima arma sunt.) Igitur cùm hæc diuinæ veritatis ratio aduersariis ex animi sententia non succederet, alius illicò dolus adhibitus est, excogitata aduersus Latinas interpretationes, quibus iã tot seculis ad hanc vsq. diem catholica Ecclesia vsa fuerat, cōtentiosissima reprehensione, atq. aduersus eam præcipuè, quæ propter singularem, inter cæteras, auctoritatem, antiquumque vsu, Vulgata, siue Communis appellata, & à plerisque Diuo Hieronymo adscripta est. His autem impudenter atque insolenter reprehensis ac repudiatis, aliæ substituebantur interpretationes, ex propria magis auctorum, quàm, ex diuini spiritus sententia, aut ex linguarum ipsarum examinata, diligentique investigatione profectæ: in quibus plurima loca ad suas ipsorum factiones & contentiones promouendas consultò deprauata &

corrupta

P R A E F A T I O.

corrupta deprehendimus, quæ tamen illi nunquam existimassent fore, ut à nostris deprehēderentur, quos à linguarum studio & cognitione prorsus alienos, & eos, qui nullum ea in re laborem consumere vellent, omnino credebant: atque peruerso hoc adducti consilio, Babylonicum illud opus vrgentes, ad finem perducere contendebant, ut saltem nomen aliquod sibi quærerent antequā disperderentur sub cælo. Itaque elati insolentia quadam & audacia, quæ ne ipsis quidem gigantibus cedunt, veritatem impugnare, & cæli lucisque puram simplicitatem & integritatem, salebrosis illis ac præruptis interpretationū rupibus, & montibus eo deductis, & admotis, violare & corrumpere moliti sunt. Sed tamen hæc non minori negotio, quàm cætera pessimarum rerum instituta initia, contrarios omnino illorum consiliis exitus habuere. Illud enim solùm effecerunt, ut nostris ad oppugnandum animi adderētur, qui ad linguarū capeſſenda studia incitati, labore & diligentia illis & cultiores, & longè doctiores, atq. adeò veritatis acerrimi propugnatores euaserunt. Iam enim extiterunt quàmplurimi catholici viri, sacrarū linguarū peritissimi, à quibus aduersarii, de illo suarum interpretationum præsidio, veritatis, & germanæ sententiæ demonstratione, & cōstanti assertione deiecti; & manifestæ tum linguarum imperitiæ, tum etiam fraudis & deprauationis conuicti sunt: quandoquidē nullum caput eorū quæ vel ad pietatem & fidem, vel ad morum probitatē & integritatem informandā & instituendā facere, & spectare possunt, in antiquioribus linguis repertum est, quod in Latinis veterum interpretationibus non abundè cōtineretur. Quanquā enim in oratione, ac sermonis serie, dicendi vario genere, verborūmq. numero, alia sit huius, alia verò illius linguæ ratio; rerū tamē & sententiarum pōdus, ad pietatem docendam idem ab omnibus afferri comprobatur. quæ in re inuestigāda, inueniēda, tractāda & iudicanda multò profectò plura & elegantiora illarū linguarū mysteria à nostris obiter verè indicata & aperta sunt, quā ab istis, magno labore vel cognita & celata, vel mentiendi studio cōficta & enuntiata fuerint. Id quod facile docetur

P R A E F A T I O.

docetur & cōfirmatur ex frequentibus & manifestis exēplis apud catholicos, & Romanæ Ecclesiæ studiosos auctores, linguarū peritos, qui haftenus extitere, & indies etiā plures, cū summa Christianæ totius Reip. vtilitate, & laude, doctissima scripta in lucem proferēt. Hoc loco diuinæ dignitatis ac gloriæ callidissimus obtrector, quamuis, quod moliebatur, persæpe expertus sit; efficere tamen non potuit, vt antiquarum & receptarum interpretationum auctoritas & fides ab aduersariis infirmaretur, aut eius studium parui fieret; quasi verò eo studio homines ad pietatem aut parum aut nihil omnino incitarentur; quinimo eius ope ad schismata & errores amplectendos conuolarent. Etenim huiusmodi antiquarum linguarum cognitio à nonnullis (vt diximus) despici, atque negligi aliquando cœpit, qui zelo magis, quàm rectè instituta ratione, de hac re vel familiari sermone, vel publicis disputationibus, vel scriptis etiam libris agentes, ea magis improbabant, quæ minus cognouerant. fuit hæc profectò maxima & astutissima communis hostis calliditas ad vtrarūmq. partiū fouendā discordiā, confusionēmq. religionū promouendā, auferendūmq. diuinarum scripturarū vsum, vt scilicet moliretur, vt ab alteris interpretationū Latinarū fides; ab alteris verò antiquarū linguarum germana & vera dignitas imminueretur, & magna proinde, præter veritatis confirmationē, vtilitas quæ ex eis percipitur, negligeretur.

A T V E R O illustrator ille mentium diuinus Spiritus, qui ex supremis sedibus, vt potentissimus Aquilo spirans, errores omnes arguit, ac detegit, & nubes veritatis luci obiectas dissipat, huiusmodi temporis caliginē, quæ scripturarū sacrarū vtilitatem & splendore hominibus absconditū obscurabant, validissimè discussit. Nam & ille plurimos ex catholicæ Ecclesiæ filiis ad linguarū capeffenda studia, illarūmq. præsidio aduersariorū diruēdas moles, nostrarūmq. interpretationum fidē & integritatē defendendam & piissimis ac doctissimis scriptis asserendā animauit, eandēmq. rem Ecclesiasticis sanctionibus, & grauissima Conciliorū auctoritate cōfirmavit: tū interpretationibus receptis & approbatis, tum

P R A E F A T I O.

sacrarum linguarum commendato studio, quarum vtilitati & dignitati nullo tempore ab Ecclesia detractum, sed perpetuò potiùs consultum, illustribusque nominibus & titulis cùm in veteri Testamento Hebraicæ veritatis; tum in nouo Græci textus plurimùm tributum, cæterisque linguis & earum explicationibus pro cuiusque & dignitatis & vsu ratione fuit prospectum.

Q V O N I A M verò à sceleratissima illa hostis malitia, & rabiosa nocendi cupiditate, ad quoduis impium facinus perpetrandũ, nullam occasionem prætermittendam fore, ex renouatis persæpe exemplis arguere non immeritò possumus; suspicari valde, vel potius certò scire oportuit, hac turbulentissima tempestate eiusmodi insolentissimos ministros illi inueniendos atque excitandos esse; quibus, cùm falsarum interpretationum consilium ex animi sententia non succederet; illico ad diuinam scripturam, in quouis antiquarum linguarum genere deprauandam & corrumpendam, audacia & temeritas adderetur, atque Hebraicam veritatem, & Græcam lectionem, quò sua instituta & studia, falsaque dogmata obtruderent, & vtcunque tuerentur, contaminare & mutare nulla religio esset: quippe quibus nullum iam, in sacrorum librorum simplici & germana lectione, fundamentum, nulla antiquarum linguarum cognitio, quam se adeptos existimabant, amplius superesset.

A T Q V I non iniuria huiusmodi periculi & maleficii suspicio in eos cadere potuit, qui dum altero illo oppugnationis genere, quod quidem vsui sibi fore sperabant, aduersus veritatem magno impetu experiri in animo habebant; non nisi validissimis & certissimis linguarum ipsarum telis propulsati destiterunt. Vt enim in cæteris omnibus rebus, omnes, quod aiunt, neruos intendeabant, vt suum illud ædificium perficerent; ita in hoc etiam genere nihil non experturi erant, quò veritatem ipsam contaminari, fraudari, atque imminui posse arbitrarentur; maxime verò in Hebraica lingua, cuius quidem exacta interpretatio cum vulgatissimis & frequentissimis nostri seculi erroribus & fal-

P R A E F A T I O.

& falsis dogmatibus magnopere pugnat. Neque verò ab huiusmodi vel consiliis, vel inceptis, aut timore, aut pudore, aut religione vlla deterreri potuissent perfidi hi mendaciorum auctores & assertores, quibus nec Dei timor, nec hominum reuerentia ob oculos versatur, quemadmodum ex ipsis eorum impiis conatibus & studiis ac nefario euentu apertissimè arguitur: potissimū verò in tanta diuinarum & humanarum rerū perturbatione, atq. in turbulentissimo hoc Ecclesiæ Christianæ statu, luctuosissimoque tempore, quo quidem & charitas & omnis ferè pietas ab hominū mentibus discessit. Nam, qui huiusmodi sunt, nec dilectionis ducuntur, nec timoris coërcentur spiritu; tantum ambitionis propriæ impetu, ac mendaciorum patris spiritu concitati aguntur. Etenim apud nonnulli auctores legimus, huius errorum spiritus impulsu, aut fraude, quosdam olim ex Iudæorum gente, eò vel insolentiæ vel insipientiæ deuenisse, vt Christianæ Ecclesiæ initio, nonnulla verba immutarint quæ suam illam oppugnandæ Christianæ veritatis contentionem omnino interfingere possent: verum huiusmodi ab illis contaminata loca rarissima fuere, & in nostrorum scriptorum libris, tum etiam in ipsorum Iudæorum excusis & manu scriptis exemplaribus omnia ferè notata atque indicata sunt. Nam tametsi vel hominum illorum fraude, vel librariorum inscitia, vel temporum iniuria nonnulla in iis, quibus vtimur, Hebraicis libris mutatio facta fuerit; nullum tamen vel verbum, nullum item elementum, vel punctum olim fuisse commemoratur, quod in locupletissimo illo thesauro, quem Mazzoreth appellant, asseruatum non reperiatur. In eo enim, tanquam in sacra & fida quadam custodia, summa diligentia, & magno studio constituta, antiquæ lectionis reliquæ, monumenta, indicia, vestigia, exemplaq. omnia continentur, & ratio conferendæ veteris ac nouæ lectionis ostenditur: ex quibus quidē simul collatis, certa quædam via extat, ad cuius præscriptā normā sacra mysteria indicari possunt. cuius rei exēpla nos, suo loco, in hoc opere aliquādo, & aliàs etiā, Deo iuuante, apponemus.

P R A E F A T I O.

Q V A M V I S autem nullam omnino suspensionem habemus, fore ut religionis Catholicæ aduersarii, qui nostris temporibus Ecclesiæ pacem turbauere, scripturarum loca vlla contentionis causa mutarent: nihilominus tamen, diuini verbi integritatem & sanctitatem, in reddendis sacræ scripturæ libris, tum verò maximè in ipsis exemplaribus, & linguis, quæ interpretationum examen continent, summo studio procurari, & sanctam te-ctam conseruari oporteret: ut hoc modo & pietatis studium erga Deum, & dignum erga Christianam Rempublicam præstaretur officium: quod vnà secum illam trahit cautionem, ne integrum vnquam sit hæreticorum audaciæ nefaria fraude sacræ scripturæ loca corrumpere, & ad suos detorquere errores: quod alioquin fortasse tentare veriti non essent, idq. tot in locis, quot errores susciperent tuendos, ut nullus finis eorum pertinaciæ statui posset.

C A E T E R V M veritatis ille pater, & piorum omniū protector, Ecclesiæ Catholicæ illustrator, verbique sui assertor Deus, hodierno die etiam effecit, ne res tanti ponderis ac momenti ab illo malorum omnium auctore, illiusque ministris, in id, quod expectari ac timeri poterat, discrimen, adduceretur; eamque mentem P H I L I P P O I I. Catholico Hispaniarum Regi, & Principi potentissimo, & Christianæ pietatis studiosissimo, iniecit, ut inter quamplurima consilia, quæ pietatis, & diuini cultus, publicæ utilitatis sacrosanctæ Ecclesiæ, ac denique totius Reipubl. Christianæ gratia, ab ipso prudentissimè inita, fortissimè suscepta, felicissimèque sunt peracta, de sacris etiam libris, antiquis linguis, & earum optimis interpretationibus, qua fieri potest diligentia, inter se collatis, excudēdis, is etiā deliberaret: utpote, cui inter plurimas ad communē salutem, & tranquillitatē multarum gentiū, & nationum à se gubernandarū diuinitus datas, & fidelissimè susceptas curas, vnum pietatis ac religionis puræ studium, præcipuum, & maximum, atque ad omnem publicam rem stabilendam firmissimum fundamentum esse constat. Cui etiam in comperto est, aptissimam rationem qua ad religionem sanctissimè

mè

P R A E F A T I O.

mè colendam homines perducì possint, in diuinorum oraculorum cognitione, eorúmque legitima obseruatione contineri: idque ei, & piorum hominum iudiciis & omnium ætatum exemplis confirmatum est. Igitur & à doctissimis, & peritissimis viris, quales in Hispaniis quamplurimi ex publicis Academiis, & ex sacrae religionis Magistratibus, censores & iudices, atque adeò ex omni Ecclesiastico ordine ministri conspiciuntur, ad tantam rem deliberandam adhibitis; communi omnium sententia confirmatum est huiusmodi Regis consilium, non tanquam vtile tantum, sed etiam veluti planè necessarium ac diuinum comprobari, & omnium suffragiis postulari, omniúmque piorum studio, vt expleretur, orari oportere. Id quod Rex ipse libentissimè susceptum, maturè exsequi atque perficere instituit: praesertim verò, cùm eorum omnium, quæ ad eam rem parandam & oportuna, ac etiam necessaria erant, magnam copiam apud se esse intelligeret: seque iis viris, qui tanto huic operi & exordiando, expoliendo, & omnibus suis numeris, & partibus absolviendo praesse possent, quales ipse rei literariae amantissimus quamplures continuò fouet, omnino nō carere cōspiceret. Tantū igitur Catholici Regis cōsilio, studio, auctoritate atq. benignitate praestitum est, vt operis huius admiranda moles, maximis rerum difficultatibus superatis, extructa, & ad publicum Catholicæ Ecclesiae vsum, æternúmque Christianæ veritatis monumentum, stabilita & exposita denique fuerit: cuius inspectionē, nulli Christianæ pietatis studioso non gratissimam, vtilissimámque fore arbitramur; cùm propter eximiam omnis generis characterum elegantiam, & egregiam optimi & celeberrimi Typographi operam; tum verò maximè propter summam integræ, & incorruptæ lectionis perfectionem, quam, praeter assiduam doctissimorum, & linguarum omnium peritissimorum hominum diligentiam, variorum quoque & correctissimorum exemplarium, Romanorum videlicet, Venetorum, Constantinopolitanorum, & Germanorū collatio nobis praestitit: Complutensibus verò potissimùm

P R A E F A T I O.

hac in parte vſi ſumus, quæ quidē à celebratiſſimo ac pientiſſimo viro Francisco Ximenio Toletano Archiepiſcopo, Hiſpan. præſide ſummo, S. R. E. Cardinali, magno ſtudio, incredibili ſumptu, inſigni diligentia, vtiliſſimóque euentu edita quondam fuerant, & apud doctos homines magno in pretio habita: quæ tamen, quia propter miram eorum paucitatem & raritatem deſiderabantur, hoc in opere non modò inſtaurata, ſed multis etiam in partibus aucta, integrata, locupletata, magno etiam appoſitiſſimóque rerum & verborum apparatu exornata ſunt. Nam præter excellentem formarum, chartæ, & characterum præſtantiam: integras etiam Chaldaicas, in veteri teſtamento, paraphraſes, & Syriacæ, in nouo, lectionis libros, eoſdémque diligenti ſtudio & cenſura examinatos, & commoda latinarum interpretationum copia inſtructos, opus hoc Complutenſibus Bibliis addit; & quod ad lectionis & ſententiarum diſtinctionem, explicationémque plurimùm confert, accentus omnes, Hebraicóſque apices, (quos nunquam perire Chriſtus patietur) diligentiffimè obſeruatos adiungit. Inſignem præterea rerum & verborum ſupellectilem aliàs variis codicibus diſperſam, hoc vnum opus continet, quæ magis vſu percipi, quàm oratione indicari poſſunt. His accedunt variarum, in omnibus linguis, lectionum propoſita exempla: quæ quidem quot, & quantos lectoribus fructus allatura ſint, nemo facilè æſtimare poteſt. Sunt præterea integra Hebraica Biblia, nouúmque Teſtamentum Græcum, cum Latinis ad verbum interpretationibus, maiori, quàm vnquam antea, diligentia & ſedulitate elaboratis, quæ, præterquam quod ad ſententiarum cognoscenda myſteria plurimùm adiumenti afferunt, Latinum hominem Hebraicā & Græcam; Græcum verò & Hebraicum Latinam linguam ſine præceptore, ac nullo penè negotio docere poſſunt. Addita præterea ſunt oportunis locis difficiliorum verborum Hebraicorum, Græcorum & Syriacorum themata, quas radices Hebræi dicunt. Poſtremùm verò & vtiliſſimùm illud volumen adiungitur, quod, quia multarum, & ad familiares

P R A E F A T I O.

miliares diuini verbi explicationes, commodissimarum rerum copiosam, ac multiplicem suppeditat materiam, S A C R O - R V M L I B R O R V M A P P A R A T V M inscripsimus; quo in opere dictionaria, obseruationes, arcanorum sermonum interpretationes, multaque alia cognitu dignissima continentur. Atq. hæc quidem omnia magnæ sacrarū literarum studiosis, vtilitatis magnóq. vsui Catholicæ Ecclesiæ futura à P H I L I P P O Catholico Rege curata; eiúsque tum auctoritate ac dignitate, tum liberalitate Regia expedita, & insigni rerum omnium diuersitate ac elegantia insignita, ad optimum & felicissimum exitum, diuinæ prouidentiae summo beneficio, tandē perducta sunt. Etenim tantum opus, quod maximos sumptus, insignem artificum diligentiam, exemplarium oportunam copiam, operarum frequentiam assiduam, multorūque iudiciorum sententias ex variis Europæ partibus collectas, exigebat, sine præsentis Dei numine & auxilio effici & absolui non potuit: adeò vt ipsam tot rerum atq. personarum vnanimē, perpetuam & indefessam facultatem, non tam hominū opera & studio comparatā, quàm diuinitus oblatam & concessam fuisse palàm sit fatendum; opusque ipsum vt argumento & re planè diuinū est, ita etiam vt hoc modo, atq. hoc tēpore, huius Regis tanto studio ederetur, ex diuino consilio profectum fuisse, dubitandū minimè sit: quod quidem vel ex eo cōstat, quòd Pius V. P. M. qui hodierno die Catholicæ Ecclesiæ pro Christo sanctissimè præest, vbi hoc præclarissimū & vtilissimum opus, Regis studio & sumptu Antuerpiæ institutū, inchoatūmq. intellexisset, misso à se ad Albanum Ducem, Belgii præfectū, gratulationis & honoris causa, in tantæ v.ctoriæ ab eo reportatæ gratiā, legato, præter alia in mandatis dederit, vt opus ipsum, operisq. promotores omnes fausto & grato Sanctitatis suæ nomine, nutu, assensu atque auspiciis, benedictione etiam adiuncta, prosequeretur: qua quidem re nulla alia sub cælo vel Regi ipsi gratior, vel Regiis hominibus, in eo opere, continuis laboribus, augendo & expoliendo incendendis aut aptior, aut magis accommodata esse potuit.

P R A E F A T I O.

tuit. Quamobrem omnium bonorum, totiúsque felicitatis auctori Deo summa & eximia gratulatio inprimis facienda est, qui Regi, tantis publicarum rerum curis distento, & grauissimis negotiis occupato, eam mentem iniecit, vt præter cætera pietatis, prudentiæ, & communis vtilitatis studiosissima consilia, quibus abundat; hoc etiam diuini verbi colendi, asserendi, atque exornandi studium ad cæteras eius animi dotes adderetur, atque hac ratione optimè de vniuersa Christianorum Ecclesia mereretur. Deinde etiam communia & assidua vota sunt facienda, vt is erga verbi sui studium atque legitimum cultum omnibus totius orbis hominibus spiritus afferatur; ísque addatur & confirmetur animus, qui ad numinis sui laudem & gloriam amplificandam, atque ad æternæ salutis vsum percipiendum sit ipsis aptissimus.

EIVSDEM BENEDICTI ARIÆ

MONTANI ALIA AD LECTOREM PRÆFATIO.

In qua de totius operis usu, dignitate, & apparatu
ex ordine differitur.

AMPLISSIMOS, & uberrimos fructus, qui ex illustri hoc opere percipiuntur, Lector, nulla sanè faciliore ratione tibi representare potuimus, quam si, singulas eius partes, eo quo collocatae sunt ordine, diligenti explicatione persequeremur. Ita enim fiet, ut nullo prorsus dispendio, sed certa, & compendiaria via ad singula capita, rectè deducaris, & tanto labore, ipse absq; ullo negotio commodè utaris. Sed quia ex veterum exemplarium cum nostro hoc diligenti collatione, quid alij, qui in eodem opere non mediocrem diligentiam, aliàs adhibuerunt (quorum laboribus nihil detrahimus) & quid deinde nos in hac parte præstiterimus, planius, & apertius cognoscetur: Complutensibus Bibliis, quæ communi omnium, penè, doctorum virorum consensu, ex iis omnibus quæ hæcenus in lucem prodierunt, potissima, atq; antiquorum idiomatum insigni diuersitate maximè illustrata conspiciuntur, ad unguem examinatis, & cum nostris hisce, quæ fieri poterit, diligentia collatis, quid per nos in nostra hac editione effectum sit, quò res tota clarius pateat, breuiter exponemus. In iis itaque, ut characterum elegantiam, quibus pollent, & ordinem, ac seriem dictionum suis locis dispositarum, missam faciamus: Hebraica veritas puris dictionibus, & clausulis bene distinctis, atq; omnibus, ut par erat, suo ordine collocatis, dilucidè conspicitur. Græcum item contextum ea habent, cui interposita est Latina interpretatio, quæ ad verbum aptè respondet. His additur Vulgata editio, Sancto Hieronymo plerunq; adscripta, quæ inter Hebraum, & Græcum textum medium obtinet locum. Præterea in eorum infima pagina legitur Onkelosii in quinque libros Moſis Chaldaica paraphrasis, cui è regione addita est Latina interpretatio. Opus certè omni laude dignum, & (temporibus illis) satis eruditum, atq; elaboratum. Verum enimuero, ut nihil est simul & inuentum & perfectum, nonnulla in iis aut omnino desiderantur, aut etiam, si ad doctissimorum monumentorum, quæ hodierno die extant, exactiorem normam reducantur, minus accuratè descripta, atque imperfecta, passim offenduntur: cum Latina interpretatio, ob literarum alphabeti frequentem interiectionem, lectorem nonnunquam remoretur: vulgata autem editio Hebraica non satis è regione respondeat: nulliq; Hebraici accentus, qui antiquam Musices rationem indicat, & qui singulas periodos distinguunt, ibi conspiciantur: atque ex Hebraicorum vocabulorum thematis, seu radicibus (quas vocant) quæ ibi ferè consistunt in verbis perfectis, quæ vel ab ipsis Hebraici idiomatis Tyronibus facile inuestigari possunt, omisis interim difficilioribus, parum omnino utilitatis antiquissimæ linguæ studiosis afferat. Deinde excepta Onkelosii paraphrasi, cuius supra meminimus, cæteri omnes libri παραφρασιῶς versi, partim à Ionathā Vzielis filio in posteriores prophetas, partim à Ioseph Cæco, atq; aliis antiquis auctoribus in reliquos sacra scriptura libros, in iis planè desiderantur. Id verò consultò, ob eam potissimum causam, quòd quadam in Chaldaico textu reperirentur, quæ vel superuacanea, aut etiā apocrypha viderentur, alia etiam nondum latinitate donata essent, factum esse existimatur. Atque hæc quidem omnia Ximénio illi (cardinali excelsi ingenij viro, & de Christiana ecclesia ob eius in ea adiuuanda, atq; omni ex parte exornanda, insignè liberalitatē optimè merito, correctissime descripta atq; latina interpretatione aucta, in Christiana Reip. utilitatē excusa, sacrarū literarum studiosi iam accepta referrent, nisi supremū eius fatū una die unaq; hora tantū virum nobis eripuisset. Quas quidem Chaldaicas paraphrases in Latinum sermonem conuersas, atq; adeo de verbo redditas, & ad fidem tum Hispanorum, tum Venetorum exemplarium summa diligentia castigatas & correctas, in regio hoc opere non desiderari comperies. Eæ verò præter illas, quæ, ut diximus, aliàs in quinque libros Moſis editæ fuerunt, hæ sunt: Historiarum libri qui

qui priores Propheta dicuntur: Quindecim posteriorum Prophetarum explanatio: Psalterium, ac Proverbiorum libri qui una voce nō appellantur. Qui omnes, quanta cura, studio, & diligentia & expurgati, & Latini facti fuerint, & res ipsa docet, & nos etiam, suis locis, Deo dante, commodius demonstrabimus. Habent itaque Theologi, & sacrarum linguarum studiosi vetus testamentum: illud quidem Hebraicum, Chaldaicum, Græcum, ac Latinum: Nouum verò Syriacè, Græcè, & Latine conscriptum. Quibus accedit, in eorum gratiam qui minus in antiquis linguis sunt exercitati, triplex, Latino idiomate, veteris testamenti interpretatio, quæ Hebraicam veritatem, cui ceteræ linguæ se interpretes præbent, ita reddit, ut non mediocrem, sed certè amplissimum fructum ex ea sint reportaturi. Opus procul dubio, omnibus suis partibus absolutum. quod quidem nullis annotationibus magis illustrari potest: cum in eo, veluti primario, & summa auctoritatis exemplari, uberrimi quatuor linguarum fontes contineantur. Cetera verò quæ ad veteris testamenti tempora referuntur, eodem idiomatis genere, quo scripta reperiuntur, Græca scilicet, Græcè, & Latina Latine, diligenter correctæ his annexa conspiciet. Nouum denique testamentum, quod antehac Græcè tantum, & Latine à Christianis legebatur, iam Syriaca (ut diximus) lingua conscriptum, ex optimis quibusq; exemplaribus expressum prodit: idq; duplex: alterum Syriacis, & genuinis characteribus, ut huius idiomatis dignitas suorum characterum forma appositissime representata, &, ut par est, ornata, apud nos perpetuò conseruaretur: alterum verò in infima margine, ceu limbus in extrema veste, Hebraicis literis, & omnibus suis punctis, & numeris constans huc etiam accessit, ut iis qui in Hebraica, quàm in Syriaca lingua exercitiores sunt, hac ratione consuleretur. Ne verò Hebraici, aut Syriaci idiomatis ignari, nobilissima huius linguæ fructu carerent, Latina interpretatio, summa fide, & diligentia adhibita est à Guidone Fabritio Boderiano, viro de quouis linguarum genere optimè merito, & ecclesiastica disciplina studiosissimo, qui & hanc suam interpretationem summo studio elaboratam, atq; adeo se ipsum unà cum fratre Hebraica linguæ peritissimo, nulla patriæ, affinium, domesticorum, ac denique priuata utilitatis habita ratione, alacri promptoq; animo obtulit. Ne verò quidquam, quod ad regij planè operis splendorem pertinere videbatur, prætermissum existimes: singula tabulae, ære artificiosè celatæ, suis locis insertæ sunt. quibus tabulis singulorum textuum, ac diuinorum mysteriorum, quæ sub eis latent, explicatio, licet exiguo loco contenta, longo tamen ac diuino prorsus argumento tractatur, ut studiosus quisque animaduertere poterit. In summa nihil omnino ad dignitatem, ac amplissimum tanti operis ornamentum desiderari potest, quod huc non accesserit: ita ut verè regium sit, & regia munificentia, ac liberalitatis specimen præ se ferat. Denique ut præclarissimum hoc munus, quod Christiana Reip. exhibetur, omni ex parte auctum, atq; illustratum prodiret, nihilq; in eo planè desideraretur, quod ad sacros vsus pertinere posse existimetur, postrema ea volumina librorum calci subiecimus, quæ ex multiplici, quam supeditare possunt, rerū & verborum copia, APPARATVS SACER, à nobis inscripta sunt. In iis singularum linguarum varias lectiones, quæ vel ad Grammaticam rationem, ut in Hebraicis dictionibus plerunque, aut etiam ad ipsius sententiæ explicationem pertinent, ut in ceteris linguis, veluti in refertissimo promptuario, reperies. Quæ quidem inter se collatæ, quantum utilitatis allatura sint, deprehendent ipsarum studiosi. eas certè ex optimis quibusque, & non solum nostro, verum etiam multorum doctorum suffragio approbatissimis exemplaribus, quæ ad manus nostras peruenerunt, non sine labore desumpsimus. Quibus addo quatuor Grammaticæ artis tractatus, uniuscuiusque scilicet ex quadruplici antiquissimarum linguarum genere, Hebrææ, nempe, Chaldææ, Syriacæ, & Græcæ suum. His autem, quatuor etiam Dictionaria sacra lectioni perutilia annexa sunt. Atque hac quidem in priore Apparatus parte habentur. In posteriore verò, rerum in sacra potissimum lectione necessariarum non pœnitenda tibi supellex exhibetur. Primò enim sese offert liber Idiotismorum, qui quidem in Hebraica lingua satis frequentes occurrunt: isq; rerum copia, & varietate ita insignis, ut quidquid ad Hebraicam, aut etiam Latinam lectionem de verbo redditam spectare videtur, abundè tibi præbeat. Præterea duos

PRÆFATIO.

libros reperies: quorum alter, eo quòd rerum ferè omnium naturas, actionesque subindicet, & sermonem ex rebus ipsis natum exponat, De arcano sermone inscriptus est. Alter verò quo pars illa significationis tractatur, quæ gestu, atque habitu instituitur, Actionis nomen sortitus est. Sed quia cuius patet, tum ad res explicandas, tum etiam ad certam rerum veritatem indagandam, ac tandem etiam constituendam, ex locorum, temporumque ratione, & ponderum, ac mensurarum exacta cognitione plurimum lucis, & delectationis accedere: omnia Geographiæ, & Topographiæ præcepta, quæ quidem ad sacrarum lectionum explicationem satis esse possunt, ab ipsis sacris descriptionibus, & annotationibus excerpta, duobus libris prosecuti sumus. Temporis deinde, ac ætatis illius, quæ iam inde à condito orbe ad Christum usque longa serie effluxerat, exquisita, certam quandam, ac breuem rationem tradidimus. Sub finem, ponderum æstimationem diligenter examinatam, ac sacræ architecturæ præceptionibus, atque exemplis iucundis omnino, & dignis quæ ab omnibus perdiscantur, concinnè exornatam exhibemus. quibus nihil ad arcanos & occultos diuinorum oraculorum sensus explicandos, aut aptius, aut magis accommodatum requiri, aut desiderari potest. Nulla enim ratione unquam fiet, ut veram cognitionem earum historiarum, quas hic egregiè calatas, apteque, & appositè, ut supra admonuimus, suo loco collocatas, conspicias, sub ipsis imaginibus absconditam, & quodammodo (ut ita dicam) latentem, quis rectè assequatur, nisi prius artificiosa, ac diuina planè imaginum structura ei cognita, ac perspecta sit. Index denique his omnibus additus est; brevis ille quidem; sed sua præstantia, insignique utilitate, quod satis est, prolixus. In eo enim non singula tantum verba, verumetiam omnia in locos communes redacta, & copiosissima sacrarum locorum concordantiæ (quas vocant) in cõpendium redacta, magno labore Lectorem subleuabunt. Ne verò quidquam antiquissima lingua tyrones ab incepto dimoueret, quinimo, ut ad eius purissimos fontes amplius eis pateret aditus; non sine doctissimorum, ac piissimorum virorum limato, subtiliq; iudicio effecimus, ut Hebraica Biblia integra cum Latina interpretatione, in qua verbum verbo redditur, separatim excusa, Octauum in regio hoc opere totum complerent. Qua in parte perficienda, & pro operis dignitate exornanda, quantum laboris, studij, ac diligentie adhibitum sit, & res ipsa clare docere poterit, & nos in eius præfatione, Deo iuuante, apertè demonstrabimus. Nam præter versus qui versibus, & verba quæ verbis respondent, atque alia aliis ita coherent, ut absque ullo negotio Hebræa & Latina simul legi, & conferri possint: interpretatio Latina Pagnini appositæ est; quæ quidem interdum in marginem reiecta, aliam commodiorem omnino substituiumus, ut durior plerunque Latina interpretatio ipsam Hebraicæ phrasæ veritatem aptius exprimeret: quod facile animaduertent qui diligentius ambas conferent. Isq; tomus nobis aptissimus omnino visus est, cui, maiori cum fructu, & utilitate, quàm in superioribus, Hebræorum vocabulorum themata insererentur. In ipsis autem radicibus annotandis, potissimarum sanè, ac difficillimarum certus delectus in studiosorum gratiam habitus est. faciliores verò suis locis collocauimus. Hac ferè sunt, Lector, quorum te admonitum volumus, ut apparatissimo, atque amplissimo hoc opere, quod intotius Christianæ Reip. gratiam prodit, commodissimè utaris. neque enim de eius utilitate nobis hoc loco pluribus propositum est dicere: quippe quòd eius præstantiam ne eloquentissimus quidem orator, ut par est, copiosissima oratione consequi possit. Sed quid in hac parte præstitum sit, si ei operam dabis, ex te ipse verè cognosces. Id enim, bona omnium venia, liberè ausim affirmare, nullum unquam ex Typographica arte tantum adeoque insigne beneficium in Christianam Remp. fuisse collatum. si enim operis ipsius magnitudinem, splendorem & dignitatem attentè considerabis, Lector, quid prius, aut etiam quid magis admirari debeas, haud facile scies. Te enim tot idiomatum diuersitas, fideles ubique interpretationes, characterum præstantia, tabularum elegantia, ac denique totus hic præstantissimus Apparatus ita oculos atq; animum tenebit tuum, ut verè dicas, tanti huius muneris, Deo Opt. Max. cuius ope, & auxilio inchoatum, ac denique non sine manifesto ac summo eius fauore, & singulari beneficio ad optatissimum finem tandem

PRÆFATIO.

aliquando perductum est; mox etiam doctissimis ac vigilantissimis viris quorum opera & industria tibi, quale est, exhibetur, ingentes & nunquam intermorituras gratias esse habendas.

VOS ITAQUE ARCHITECTI, PONDERVM, AC MENSVRARVM PERITI, ARITHMETICI, HEBRÆÆ, CHALDÆÆ, GRÆCÆ, SYRIACÆ, ET LATINÆ LINGVÆ STVDIOSI, VOS DENIQUE ERVDITISSIMI THEOLOGI, QVICQVID IN AVREO AC PLANE DIVINO HOC MVNERE VOBIS EXHIBETVR, ID TOTVM PHILIPPI REGIS POTENTISSIMI, AC DE RE LITERARIA OPTIME MERITI, CVIVS MANDATO NOS PRO EIVS ERGA LITERATOS HOMINES STVDIO, AC AMORE HVIC TANTO OPERI PRÆFVIMVS, INSIGNI PIETATI, FLAGRANTI SACRARVM LITERARVM DESIDERIO, MAGNIFICENTISSIMIS SVMPTIBVS, AMPLISSIMÆ MVNIFICENTIÆ, VEREQVE PRINCIPE HOMINE DIGNÆ LIBERALITATI ACCEPTVM REFERTE. DENIQUE NE SOLVM LITERATORVM TVRBA, QVÆ HODIERNO DIE EXTAT, VERVMETIAM POSTERI TANTORVM LABORVM, AC VIGILIARVM, INGENIO PRÆSTANTIBVS, ET ERVDITIONE PERFECTA HOMINIBVS, QVI, QVANTVM LABORIS ET OPERAE, IN SACRATISSIMO HOC OPERE IMPENDERINT, ET RES IPSA DOCET ET CHRISTIANA RESPVBLICA ABVNDE COGNOSCET, DEBITVM HONOREM, AC OPTIMO IVRE DEBITAS TANTI BENEFICII GRATIAS AGANT, (NIHIL ENIM MAIORI DIGNVM ET COMMENDATIONE, ET MEMORIA, ET SEMPITERNA GLORIA IN INFINITA POSTERITATE AB ILLIS EXPECTARI POTERAT) EORVM NOMINA ET COGNOMINA PERPETVVM LABORIS, OPERÆ, STVDII, DILIGENTIÆ, ERVDITIONIS, DOCTRINÆ, ANIMIQUE AD CHRISTIANAM REMPVBLICAM PRO VIRIBVS IUVANDAM ADMODVM PROPENSI, CLARVM ET ILLVSTRE TESTIMONIVM HOC LOCO ADSCRIBI CVRAVIMVS.

Itaque, ne quamplurimos Hispanos, Italos, & Gallos, qui nos sua ope, & auxilio plurimum iuuerunt, hoc loco referamus: eos tantum recensebimus, qui ab ipso operis initio ad finem usque, tum in eo parando, describendo, vertendo, adornando, immutando, aut corrigendo multum laboris, opera, ac diligentia adhibuerunt. ex quorum numero, CHRISTOPHORI PLANTINI viri de Typographica arte, qua cetera omnes illustrantur & viuunt, optime meriti, summam ingenij dexteritatem, admirabilem prudentiam, sedulam operam, infinitos labores, ac denique omnibus in rebus insignem diligentiam, nemo satis admirari, ac dignis laudibus extollere potest. nec est, Lector, quod pluribus hac de re tecum agam: res enim per se ipsa loquitur. Non solum enim infinita, tum veterum, tum etiam recentiorum, in omni artium, & scientiarum genere volumina, quae ab eius prelo in totius Christianae Reip. gratiam continuo prodeunt, quam mirifice is rem literariam augeat, amplificet, & exornet, literatis omnibus fidem faciunt: verumetiam praestantissimus hic sacrosanctae Theologiae, & antiquissimarum linguarum Thesaurus, quoniam ille sua industria & labore in adiuvanda Rep. sit animo, & huius, & futuri seculi hominibus luculentissimum erit testimonium.

Maximam verò partem eorum, quae hic diligenter correctae, exornatae, perpolita & elaborata sunt, FRANCISCI RAPHELINGII, quem sibi generum Plantinus adsciuit, summa industria, incredibili diligentia, continua sedulitati, perspicaci ingenio, & praestanti iudicio, acceptam referre debes. Te enim Lector iudicem appello, ut ex operis ipsius magnitudine, praestantia, & dignitate tute aestimes quot & quales fuerint huius viri labores, & quam insignis antiquarum linguarum peritia; qua, meo quidem iudicio, nemini suo iure cedit. Amplissimus enim hic scientiarum, & linguarum Thesaurus se, huius viri ope, & industria ita ut vides, correctissimum in lucem prodiiisse, sua raritate & excellentia aperte testatur.

GVIDONEM

PRÆFATIO.

GUIDONEM FABRICIVM, cuius suprà meminimus, tum genere, tum ob præclaras animi dotes, verè nobilem, atque inter clarissimos Gallia Poetas non immeritò connumerandum, Catholica Ecclesia, ac religionis Christiana studiosissimum, Hebraici idiomatis peritissimum, atque adeo Syriacæ linguæ insigni cognitione ornatum, (quod quidem vel ex ipsa Novi Testamenti Syriaci latina interpretatione apertè cognosci potest) non est quod meis verbis hoc loco commendem: eius quippe insignis eruditio, & opera, qua nos in hoc opere mirificè iuuit, ipsa per se satis prædicant à studiosis omnibus huic viro plurimum deberi.

NICOLAVM FABRICIVM Guidonis fratrem, in antiquis, ac potissimum in Hebraica lingua non infeliciter versatum, qui sua diligentia & continuis laboribus, in hoc opere transcribendo, interpretando & corrigendo inter ceteros nobis etiam adiumento fuit, huic catalogo meritò inferendum duximus.

In primis autem sacrarum literarum studiosi, AVGVSTINO HVNNÆO, & CORNELIO GOVDANO, duobus Louaniensis Gymnasij luminibus, sacra Theologia Doctores, & publicis professoribus, ac toti rei literariæ addictissimis, ingentes habeant gratias. his enim propter insignem eruditionem, & sacrarum linguarum non vulgarem cognitionem, optimi Regis mandato, hoc opus euoluendum, ac diligenter examinandum, à Louaniensi Academia commissum est. Qui quidem, quo sunt felici ingenio, & maturo, & ad grauissimas quasq; res apto iudicio (adhibito ad eam rem IOANNE HARLEMIO sacra Theologia Licentiato, in omni linguarum genere exercitatissimo, S. Scripturæ & Hebraicæ linguæ apud Louanienses in Societate Iesu professore) suo munere, ut à tantis viris expectari poterat, cum summa laude perfuncti sunt: atque, hac quidem in parte, ipsorum decretum, pro ea, quam obtinent, auctoritate, interpositum est.

De me autem, ac de meo labore & industria (quantulacumq; ea est) nihil profiteor. Hoc tamen unum non reticebo: me, scilicet, continuo immortales Deo gratias agere, quòd decem idiomatum cognitionem pro sua clementia & benignitate, mihi impertitus sit. Quorum idiomatum gratia, (cum sapientissimo, & potentissimo Regi nostro, eiusq; à Consiliis amplissimis viris, ingratus non sim,) dum plerique grauissimi ac doctissimi viri in Hispania, publicis muneribus, pro sua quisque doctrina, & dignitate funguntur: mihi, in hac mea peregrinatione, tantum munus demandatum est. In quo quidem, qua ratione sim versatus, aliorum esto iudicium.

AT, NE ERGA EOS, qui in transmittendis ad nos correctissimis exemplaribus, aut etiam nobis suo consilio, ope & industria in hoc opere adfuerunt, ingrati animi vitio laborare videamur: atque, ut tuo, Lector, desiderio, hac etiam in parte abundè satisfaciamus; nomina præstantissimorum quorundam virorum, qui egregiam operam nobiscum consumpserunt, & quibus non parum debent sacrarum literarum studiosi, hoc loco ceteris adiecimus. Inter quos CARDINALI SPINOSÆ, Regij, in Hispaniis summi consilij, & sanctæ Inquisitionis Præsidi Amplissimo, non parua sunt habenda gratia. eius enim consilio & fauore, conuocatis etiam ad eam rem præstantissimis viris, Regiq; à Consiliis, Rex noster optimus & sapientissimus, præstantissima hæc Biblia inchoari, & ad finem perducere voluit.

COMPLVTENSI ACADEMIÆ multum debent literati homines. Illa enim, duobus & quadraginta Theologia Doctores undique collectis, suo suffragio Regis institutum velut sanctissimum comprobauit.

Nec verò GRANVELLANVS CARDINALIS Amplissimus hoc loco nobis defuit: pro eo enim quo erga rem literariam, ac potissimum sacrosanctæ Theologiæ studia est propenso animo, Bibliorum Græcorum exemplaria, suis impensis ad Vaticanorum fidem descripta, ac diligentissimè collata, ad nos oportunè transmisit.

Nec possum, Lector, SIRLETI etiam CARDINALIS operam, laborem, industriam, ac doctrinam propè singularem tibi non vehementer commendare. Is enim, præter grauissimas occupationes, quibus Amplissimus & sacratissimus Cardinalium ordo distineri solet, ani-

PRÆFATIO.

num ad sacrarum literarum studia ita conuertit, ut iam Theologorum labor in perquirendis sacrorum voluminum variis lectionibus, magna ex parte sit subleuatus: tanta enim industria & iudicio eas collegit, & quas sequi, & quas reiicere oporteat, ita doctè admonuit, ut meritò tanti beneficii immortales gratias amplissimo huic viro habere debeas.

IOANNES REGLA felicissimæ memoriæ Caroli Quinti Caesaris Inuictissimi Confessor (quem vocant) instituti Hieronymiani apud Hispanos suam hac etiam in parte præstitit operam.

PETRVS SERRANVS Cordubensis, in Complutensi Academia Theologiæ Doctor, F. LVDVICVS STRADA Theologus Abulensis, AMBROSIVS MORVS Cordubensis omni disciplinarum genere ornatus, & GABRIEL ZAYAS regionum (quos vocant) Statuum à secretis, suis votis, & diligenti procuratione, ut hoc opus quale est, in lucem prodiret, pro viribus effecerunt.

Ab ANDREA MASIO viro à Consiliis, & secretis Ducis Cluuiæ, plerisque valde doctis annotationibus, & Chaldaica Paraphrasi in priores Prophetas, Psalmos, Ecclesiasten, & Ruth, ope Hispani exemplaris à se Romæ inuenti, & quod maximum est, Dictionario Syriaco cum eiusdem idiomatis doctissima Grammatica aucti sumus. summam certè cōmendationem præstantissimus & antiquarum linguarum peritissimus hic vir apud omnes studiosos meretur.

Est etiam nobis à CLEMENTE ANGLO Philosophiæ, & Medicinæ Doctore, qui in hisce regionibus propter Christianam religionem exulat, exhibitum Pentateuchi Græci, ex Thomæ Mori Bibliotheca elegantissimum exemplar.

His autem omnibus addo GVLIELMVM CANTERVVM, virum præter generis nobilitatem, & rei familiaris amplitudinem, in Græcis, & Latinis literis feliciter versatum, rei publicæ studiosissimum, atque adeo de hoc opere omni ex parte benemeritum.

Detulimus & nos ex Complutensi Bibliotheca posteriorum Prophetarum Paraphrasim Latinam ex Chaldaica factam: Atque adeo ex nostra antiquissimum exemplar posteriorum Prophetarum Hebraicè, & Chaldaicè scriptum.

CHRISTOPHORVS PLANTINVS habuit penes se Complutensia Biblitorum exemplaria excusa. Præterea Veneta, Hebraica, Chaldaica, & Græca, & Germanica Hebræa, & alia suis typis aliàs impressa: deinde Græca omnia, quæ quidem in Galliis, & Germania extant celeberrima.

DANIEL BOMBERGVS pius & doctus vir, & paterni tum nominis, tum ingenij haeres, Noui Testamenti antiquissimū exemplar Syriacum Colonia Agrippina ad nos attulit. quod quidem magno nobis fuit vsui, & commodo. Id enim contulimus cum ijs nostris, quæ Ferdinandi optimi ac piissimi Imperatoris beneficio, paucos ante annos cum Latina Ecclesia communicata fuerant.

Itaque iam ex te ipse, Lector, facile potes conicere, quale & quantum munus tibi offeratur: cum ad id parandum tot, & tam insignium virorum industria, & singularis, qua præditi sunt, doctrina accesserit. Superest tantum, ut omnes vno ore à Deo Opt. Max. continuis precibus expostulemus, ut Christiana Resp. cuius utilitati omnes hi labores consecrati sunt, tanto hoc munere, quàm fieri potest diutissimè ac felicissimè fruatur. Vale. Datum Antuerpiæ. X. CAL. SEPTILES. clō lō LXXI.

PHILIPPVS II. HISPANIARVM

REX FERDINANDO ALBÆ DVCI, SVO

APVD BELGAS PRAEFECTO,

Affini charissimo S.

NON es nescius, vt opinor, quantā Catholica Ecclesia perceperit vtilitatem ex præstantissimo illo Bibliorum trilinguū opere, Francisci Ximenij Cardinalis, atq. Archiepiscopi, dum viueret, Toletani singulari industria, & maximis sumptibus, iā ante multos annos Compluti excuso. Vix enim dici potest quam gratiam inierit, & quantā apud omnes sacrarum literarum studiosos præ cæteris auctoritatem obtinuerit. quod quidē vel ex eo apertē cognosci potest, quòd in tota passim Europa id ita feliciter distractū est, vt hodierno die, non modò non venale alicubi exhibeatur, sed vt ne vnus quidem illorum apud quos est, vt eo careat, aliquo pretio adduci possit. Ea quippe rerum pretiosarum solet esse raritas. Qua quidem ex re non minimū rei literariæ incommodum afferri palām est. Infinitos enim esse quorum studia, eo quòd tanto thesauro carent, retardantur, nemo est qui dubitet. Quamobrem cū à Christophoro Plantino ciue Antuerpiensi, de arte Typographica, vt accepimus, benemerito, opus Complutensi illi simile, aut illo etiam maius & elegantius parari intellexerimus, eiusque rei magnitudini hominis tum industriam, tum etiam diligentiam sufficere posse cognouerimus: ad Regiæ dignitatis, quam cælestis Maiestatis beneficio obtinemus, præcipuas curas maximè pertinere existimauimus, hac quoq. in parte, Christianæ Reip. non deesse. Re igitur cum supremi nostri & sanctæ Inquisitionis Consilij Præsides, atq. aliis compluribus viris, quorum erga Deum pietatem, & erga nos fidem, & sacrarum literarum insignem peritiam iam diu cognitam perspectamque habemus, communicata; & nostro hoc consilio non solum omnium suffragiis valde comprobato, verū etiam summè collaudato: Deo nos opus gratissimum, Christianæ verò Reip. vtilissimum facturos existimauimus, si vt præstantissima ea Biblia linguarum diuersitate, characterum elegantia, ac omni denique ornatu & splendore illustrata in lucem prodirent, efficeremus, ac piis eius viri conatibus nostro auxilio & auctoritate adessemus. Vt igitur consilium hoc nostrum ad eum, quem optamus, finem perducatur: ex eorum sententia, qui à nobis ad hanc deliberationem adhibiti sunt, Benedicto Ariæ Montano Doctore Theologo ex aulicis & sacerdotibus nostris, cuius linguarum ferè omnium opportunam cognitionem, & bonarum omnium artium ac disciplinarum non vulgare peritiam, atque adeo insignē morū probitatem nobis abundāti exemplo, atque tibi omnibus his nominibus noto perspectā habemus, eius negotij executionē cōmisimus. Eum itaq. in istas regiones quibus tu nostro nomine præes, missum & auctoritate nostra communitum & nostro instructum consilio, vt ex diplomate quod ei dedimus, atq. ex ipso abundē cognosces, pro eo quo es erga religionē Christianam studio, atque erga nos reuerentia, & humaniter, & honorificè à te exceptum iri confidimus. Gratam certē nobis rem feceris, si, in iis quæ ad totius operis procurationem & incrementum, ipsiusque Montani commoditatem, aut etiam amplitudinem pertinebunt, ei non deeris. Simulac igitur ex hisce literis nostris totius nostri consilij rationem acceperis; Plantino quo loci fueris accersito, eique hac de re, voluntate nostra, præter eas quas ad eum dedimus literas, per te coram exposita, vt omnem operam & sedulitatem in toto hoc opere adhibeat, nostro nomine commendabis. Literas præterea ad Antuerpiensem Magistratum dabis, quibus, vt eo, quo decet, honore ipsum Montanum veluti ex familia nostra hominem excipiant, eiusque procurationem, quo ad fieri poterit,

commendatam habeant nostro etiam nomine significabis. Spes certe nos magna fouet, fore, vt hoc Christianæ Reip. adeo necessarium opus ad eum, quem speramus exitum feliciter, diuina fauente clementia, tandem aliquando perducatur, si tu, vt confidimus, quam in rebus nostris vigilantiam & curam ponere solitus es, hac etiam in parte adhibebis. Vale. Datum Madriti viii. Cal. April. M. D. LXVIII.

EGO REX

Cayas.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX
HISPANIARVM, VTRIVSQUE
SICILIAE, IERUSALEM, &c.

Fideli nobis dilecto Christophoro Plantino
Typographo Antuerpiensi.

FIDELIS nobis dilecte, Ex literis à Caya datis, intellexisse te arbitramur, quantum nobis Bibliorum quinquelinguium, quæ ad Complutensis exemplaris formam excudere paras, & characteres ipsi, & specimen omne placuerit, quamq; vehementer consilium istud, inceptumq; tuum, ob communem Catholicæ Ecclesiæ utilitatem fuerit etiam probatum, dignumq; iudicatum, quod auctoritate dignitatēque nostra, atque omni opportuno subsidio prosequeremur, cum officij, studiūq; nostri sit, diuinas res, & quæ ad veram pietatem, Catholicamq; Eccl. siam pertineant, in primis procurare, promouere, & tueri. Quamobrem Benedictū Ariam Montanum, Doctorem Theologum, ex aula nostra sacerdotibus istuc cum literis, & commoda, ad eam administrandā rem, facultate, legare decreuimus. Ubi igitur consilij nostri rationem ex Albano Duce (qui nostro nomine, & belli et pacis rebus in istis regionibus nostris præest) atque ex ipsius Benedicti expositione cognoueris, gratissimum sanè nobis, atque ista tua in nos reuerentia et fide dignum officium feceris, si ad sacros libros, illis linguis et characteribus excudendos, omni diligentia atque opera perquam maturè accingaris, remq; ipsam ad eum, quem speramus, exitum perducas. Aderit tibi nostro nomine atque auctoritate ipse Benedictus Arias, cui cum et Theologiae facultatis, et linguarum non vulgarem peritiam esse cognouerimus, id cura atque oneris imposuimus (homini aliàs ex familia aulæque nostra, atque satis spectata erga nos fidei) vt te in ea re quàm plurimum, tum consilio atque opera, tum etiam recognoscendo opere ipso adiuuet. tibi autem voluntatem nostram obseruandam proponimus, nequid, videlicet, hac in adornanda atque expedienda impressione, præter eius Montani cognitionem sententiamq; fiat. Nam præterquam quod id operis ipsius magnitudo, grauitas, et dignitas, atque vniuersæ Christianæ religionis vsus postulat, nostra etiam, de eo opere ornando atque amplificando, voluntati satisfiet. Et ea re, nos ad omnem honestam, opportunamque causam tuam, benignè paratos reddes. Datum Madriti, Octauo Cal. April. M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab:de Cayas.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX
HISPANIARVM, VTRIVSQUE
SICILIÆ, HIERVSALEM, &c.

*Venerabilibus deuotis nobis dilectis Reſtori, Decanis, ac
Doſtoribus filia noſtræ Vniuerſitatis Louaniensis.*

ENERABILES deuoti nobis dilecti, Benedictus Arias Montanus Doctor Theologus, Capellanus, & familiaris noſter, certiores nos per epistolam fecit, & ſe à vobis grātē, ac liberaliter exceptum, & noſtrū de imprimendis, ad publicam vtilitatem, quinquelinguib; Bibliis, conſilium (cuius rei cauſa ille iſtuc venerat) vehementer probatum, laudatumq; fuiſſe; vtpote, quibus ex ſacrarum diſciplinaram cognitione, & perpetuo religionis Catholicæ ſtudio, horum etiam Bibliorum ſumma vtilitas, & maxima ad totius Catholicæ Eccleſiæ vſum commoditas explorata ſit; cuius quidem Eccleſiæ omni ex parte iuuandæ, ſumma atque optima cura nos præcipuē tangimur. Idē etiam Benedictus ſibi, ab iſtius Academia Theologiſ operam, ſedulitatem, & omne, ad hanc, quam molimur, impreſſionem, opportunum officium, vltro ac libenter oblata, promiſſaq; eſſe, narrauit, atque ea in re, veſtrum erga ſacroſanctam religionem, ergaq; nos eximium ſtudium, & ſingularem fidem, plurimū commendans: quantum etiam ſibi iſtius Vniuerſitatis pietas, ordo, decor, diſciplina, exercitatio, denique vniuerſa ratio placuerit, ſignificauit. Quæ quidem omnia, eſſi ex diuturna veſtrarum rerum obſeruatione, & notitia nobis perſpecta iam pridem ſunt; tamē eius teſtimonio cognouiſſe gratum fuit, cuius erga religionem ſtudium, & erga nos fides, cum non vulgari bonarum literarum peritia, probata ſunt. Placuit igitur nobis, has ad vos literas dare, quibus ea, quæ ille de vobis, de officiis, ſtudiisq; veſtris, ac de integra iſtius inſignis Vniuerſitatis re, ſcripſerit, iucunda fuiſſe teſtemur, atque oblata à vobis ad dictorum Bibliorum commodiſſimam expeditionem omnia conſilij, operæ, ac ſedulitatis officia, præter publicam Eccleſiaſticæ rei (quæ in hoc opere agitur, & vobis communis quoque eſſe debet) curam, fidelis etiam nos obſequij, & diligentis ſtudioj nomine, inter alia veſtra, quæ iam conſtant, quæq; porro expectantur, peculiariter acceptū iri confirmemus. Si quid præterea in priuata eiſdem Montani cauſa à vobis præſtitum fuerit, id etiam pergratum nobis fore recipimus; quòd illum, tum ob alia, tum ob ſpectatam in nos fidem, & grata obſequia, diligamus. Datum Madriti, xviij. Cal. Septembris. M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab:de Cayas.

ACTORVM PVBLICOR.

AD REGIA BIBLIA ET

SACRVM APPARATVM PERTI-

NENTIVM EXEMPLA

P R Æ C I P V A.

PHILIPPVS II. HISPANIARVM

REX FERDINANDO ALBÆ DVCI, SVO

APVD BELGAS PRÆFECTO,

Affini charissimo S.

ON es nescius, vt opinor, quantam Catholica Ecclesia perceperit vtilitatem ex præstantissimo illo Bibliorum trilinguium opere, Francisci Ximenij Cardinalis, atque Archiepiscopi, dum viueret, Toletani singulari industria, & maximis sumptibus, iam ante multos annos Compluti excuso. Vix enim dici potest quam gratiam inierit, & quantam apud omnes sacrarum literarum studiosos præ cæteris auctoritatem obtinuerit. quod quidem vel ex eo aperte cognosci potest, quòd in tota passim Europa id ita feliciter distractum est, vt hodierno die, non modò nō venale alicubi exhibeatur, sed vt ne vnus quidem illorum apud quos est, vt eo careat, aliquo pretio adduci possit. Ea quippe rerum pretiosarum solet esse raritas. Qua quidē ex re non minimum rei literariæ incommodum afferri palàm est. infinitos enim esse, quorum studia, cò quòd tanto thesauro carent, retardantur, nemo est qui dubitet. Quamobrem cùm à Christophoro Plantino ciue Antuerpiensi, de arte Typographica, vt accepimus, bene merito, opus Complutensi illi simile, aut illo etiam maius & elegantius parari intellexerimus, eiusque rei magnitudini hominis tum industriam, tum etiam diligentiam sufficere posse cognouerimus: ad Regiæ dignitatis, quam cælestis Maiestatis beneficio obtinemus, præcipuas curas maximè pertinere existimauius, hac quoque in parte Christianæ Reip. non deesse. Re igitur cum supremi nostri & sanctę Inquisitionis Consilij Præsides, atque aliis compluribus viris, quorum erga Deum pietatem, & erga nos fidem, & sacrarum literarum insignem peritiam iam diu cognitā perspectamque habemus, communicata; & nostro hoc consilio non solum omnium suf-

fragiis

fragiis valde comprobato, verum etiã summè collaudato : Deo nos opus gratissimum, Christianæ verò Reip. vtilissimum facturos existimaui-
mus, si vt præstantissima ea Biblia linguarũ diuersitate, characterum elegantia,
ac omni denique ornatu & splendore illustrata in lucem prodirent, effice-
remus, ac piis eius viri conatibus nostro auxilio & auctoritate adessemus.
Vt igitur consilium hoc nostrum ad eum, quem optamus, finem perduca-
tur; ex eorum sententia, qui à nobis ad hanc deliberationem adhibiti sunt,
Benedicto Ariæ Montano Doctore Theologo ex aulicis & sacerdotibus
nostris, cuius linguarum ferè omnium opportunam cognitionem, & bo-
narum omnium artium ac disciplinarum non vulgarem peritiam, atque
adeò insignem morum probitatem nobis abundanti exemplo, atque tibi
omnibus his nominibus noto perspectam habemus, eius negotij execu-
tionem commisimus. Eum itaque in istas regiones, quibus tu nostro no-
mine præes, missum & auctoritate nostra communitum, & nostro instru-
ctum consilio, vt ex diplomate quod ei dedimus, atque ex ipso abundè
cognosces, pro eo quo es erga Religionem Christianam studio, atque er-
ga nos reuerentia, & humaniter, & honorificè à te exceptum iri confidi-
mus. Gratam certè nobis rem feceris, si in iis, quæ ad totius operis procu-
rationem & incrementum, ipsiusque Montani commoditatem, aut etiam
amplitudinem pertinebunt, ei non deeris. Simulac igitur ex hisce literis
nostris totius nostri consilij rationem acceperis; Plantino quò loci fueris
accerfite, ei que hac de re, voluntate nostra, præter eas quas ad eum dedi-
mus literas, per te coràm exposita, vt omnem operam & sedulitatem in
toto hoc opere adhibeat, nostro nomine commēdabis. Literas præterea
ad Antuerpiensem Magistratum dabis, quibus, vt eo, quo decet, honore
ipsum Montanum veluti ex familia nostra hominem excipiant, eiusque
procuracionem, quoad fieri poterit, commēdatam habeant, nostro etiam
nomine significabis. Spes certè nos magna fouet, fore, vt hoc Christia-
næ Reip. adeò necessarium opus ad eũ, quem speramus, exitum, feliciter,
diuina fauente clementia, tandem aliquando perducatur, si tu, vt confidi-
mus, quam in rebus nostris vigilantiam & curam ponere solitus es, hac
etiam in parte adhibebis. Vale. Datum Madriti, VIII. Calend. April.
M. D. L X V I I I.

EGO REX.

Cayas.

PHILIPPVS DEI GRATIA

REX HISPANIARVM, VTRIVSQUE

SICILIAE, HIERVSALEM, &c.

Fideli nobis dilecto Christophoro Plantino
Typographo Antuerpiensi.

FIDELIS nobis dilecte, Ex literis à Caya datis, intellexisse te arbitramur, quantum nobis Bibliorum quinquelinguium, quae ad Complutensis exemplaris formam excudere paras, & characteres ipsi, & specimen omne placuerit, quamq̃ vehementer consilium istud, inceptumq̃ tuum, ob communem Catholica Ecclesia utilitatem fuerit etiam probatum, dignumq̃ indicatum, quod auctoritate dignitateq̃ nostra, atque omni opportuno subsidio prosequeremur, cum officij, studijq̃ nostri sit, diuinas res, & quae ad veram pietatem, Catholicamq̃ Ecclesiam pertineant, in primis procurare, promouere, & tueri. Quamobrem Benedictum Ariam Montanum, Doctorem Theologum, ex aula nostra sacerdotibus istuc cum literis, & commoda, ad eam administrandam rem, facultate, legare decreuimus. Vbi igitur consilij nostri rationem ex Albano Duce (qui nostro nomine & belli & pacis rebus in istis regionibus nostris praest) atque ex ipsius Benedicti expositione cognoueris, gratissimum sane nobis, atque ista tua in nos reuerentia & fide dignum officium feceris, si ad sacros libros, illis linguis & characteribus excudendos, omni diligentia atque opera perquam maturè accingaris, remq̃ ipsam ad eum, quem speramus, exitum perducas. Aderit tibi nostro nomine atque auctoritate ipse Benedictus Arias, cui cum & Theologiae facultatis, & linguarum non vulgarem peritiam esse cognouerimus, id cura atque oneris imposuimus (homini aliàs ex familia aulaq̃ nostra, atque satis spectata erga nos fidei) ut te in ea re quàm plurimum, tum consilio atque opera, tum etiam recognoscendo opere ipso adiunget. Tibi autem voluntatem nostram obseruandam proponimus; nequid, videlicet, hac in adornanda atque expedienda impressione, præter eius Montani cognitionem sententiamq̃ fiat. Nam præterquam quòd id operis ipsius magnitudo, grauitas, & dignitas, atque vniuersa Christiana Religionis usus postulat, nostra etiam, de eo opere ornando atque amplificando, voluntati satisfiet. Et ea re, nos ad omnem honestam, opportunamq̃ causam tuam, benignè paratos reddes. Datum Madriti, octauo Cal. April. M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab:de Cayas.

BENED. ARIÆ MONTANI

A P V D L O V A N I E N S E M

ACADEMIAM LEGATIONIS SVÆ

EXPOSITIO FACTA X. CAL. IVN. AN. M. D. LXVIII.

PHILIPPVS Rex noster, idemque dominus meus, cuius regię aulę familiaris ego sum, vt est ille maxima in rebus omnibus, quę ad Christianam remp. & Catholicę Ecclesię vtilitatem pertinere possunt, prouidentia & cura; inter cęteras animi sui cogitationes, quibus assiduę vt sacrosanctę Religioni prospiciat, intentus est; illud non postremo loco habuit, prouidere videlicet, quemadmodum sacra Biblia, iis linguis, quę antiqua Ecclesię probatione & sententia exemplares habentur, integra, incorrupta, augusta, sanctaque, cum cura, tum dignitate auctoritateque sua tueretur: atque illustria illa & celeberrima exemplaria, quę à Cardinale olim Ximenio, Hispaniarum pręfecto, Complutensis Academię institutore magnis sumptibus excusa, nunc magno multorum desiderio petuntur, doctis omnibus & piis viris communicaret. Igitur cüm diu multumque de ea re deliberasset, ad id tandem consilium est adductus, vt huiusmodi sanctissimos libros in hac Belgica regione (quę non minüs ab illo quàm propria patria diligitur) excudendos decerneret, vtereturque ad eam rem Christophori Plantini Antuerpiensis ciuis opera; cuius fides & in typographica arte diligentia & elegantia, magno cum prouincię huius honore, tum Regi ipsi cognita, tum omnium etiam doctorũ per vniuersam Europam iudicio probata est. Id verò negotij atque oneris mihi imposuit, vt nomine auctoritateque sua functus, huic operi procurando pręessem: id quod ipse quanquam difficile admodum atque tædiosum existimarem, tamen reuerenter subij; non quòd me ea facultate pręditum putem, vt ad ferendum idoneus esse possim (equidem non hac modò, sed quacunque etiam minori gerẽda re longè inferiore me agnosco;) sed quòd Dei auxilium (cuius causa in hoc negotio agitur) assiduus precibus expetendum mihi non defuturũ sperauerim primũ; deinde omnẽ ex vobis in hac re operam, sedulitatem, atque diligentiam, & Regi ipsi nostro & mihi promitterem. qui qua estis eruditione, & doctrina maxima, & ardētissimo in Ecclesię vtilitatem & publicam literariam rem studio, singulari etiã in Regem nostrum obseruantia & fide, communem hanc catholicę Religionis & studiosorum omnium causam iuuare plurimũ & promouere poteritis. id quod Rex ipse noster à vobis, si quando res id exigat, & sibi pollicitus est & sperat; ac demum pręstitum grato ac Regio animo ita excipiet, vt neminem vnquam vestrum benignitatis erga se illius pēnitere possit. Vt autem muneris atque legationis meę fides vobis fiat, Albani Ducis summi in his prouinciis Regi auctoritate & nomine imperatoris ac pręsidis literas, Regis ipsius iussu ad vos datas, reddo.

PHILIPPVS DEI GRATIA
REX HISPANIARVM, VTRIVSQUE
SICILIAE, IERUSALEM, &c.

*Venerabilibus deuotis nobis dilectis Reſtori, Decanis, ac
Doſtoribus filiae noſtrae Vniuerſitatis Louaniensis.*

ENERABILES deuoti nobis dilecti, Benedictus Arias Montanus Doſtor Theologus, Capellanus, & familiaris noſter, certiores nos per epiſtolam fecit, & ſe à vobis gratè ac liberaliter exceptum, & noſtrum de imprimendis, ad publicam vtilitatem, Quinquelinguis Bibliis cõſilium (cuius rei cauſa ille iſtuc venerat) vehementer probatum, laudatumque fuiſſe; vtpote, quibus ex ſacrarum diſciplinarum cognitione, & perpetuo religionis Catholicae ſtudio, horum etiam Bibliorum ſumma vtilitas, & maxima ad totius Catholicae Eccleſiae vſum commoditas explorata ſit; cuius quidem Eccleſiae omni ex parte iuuandae, ſumma atque optima cura nos præcipuè tangimur. Idem etiam Benedictus ſibi, ab iſtius Academiae Theologis operam, ſedulitatem, & omne ad hanc, quam molimur, impreſſionem opportunum officium, vltro ac libenter oblata promiſſaque eſſe, narrauit, atque ea in re, veſtrum erga ſacroſanctam Religionem, ergaque nos eximium ſtudiũ, & ſingularem fidem, plurimũ commendans: quantum etiam ſibi iſtius Vniuerſitatis pietas, ordo, decor, diſciplina, exercitatio, denique vniuerſa ratio placuerit, ſignificauit. Quæ quidem omnia, etſi ex diuturna veſtrarum rerum obſeruatione, & notitia nobis perſpecta iam pridem ſunt; tamen eius teſtimonio cognouiſſe gratum fuit, cuius erga Religionem ſtudium, & erga nos fides, cum non vulgari bonarum literarum peritia, probata ſunt.

Placuit igitur nobis, has ad vos literas dare, quibus ea, quæ ille de vobis, de officiis, ſtudiisque veſtris, ac de integra iſtius inſignis Vniuerſitatis re, ſcripſerit, iucũda fuiſſe teſtemur, atque oblata à vobis ad dictorum Bibliorum commodiſſimam expeditionem omnia Conſilij, operæ, ac ſedulitatis officia, præter publicam Eccleſiaſticae rei (quæ in hoc opere agitur, & vobis communis quoque eſſe debet) curam, fidelis etiam nos obſequij, & diligentis ſtudij nomine, inter alia veſtra, quæ iam conſtant, quæque porrò expectantur, peculiariter acceptum iri confirmemus. Si quid præterea in priuata eiufdem Montani cauſa à vobis præſtitum fuerit, id etiam pergratum nobis fore recipimus, quòd illum, tum ob alia, tum ob ſpectatam in nos fidem, & grata obſequia, diligamus. Datum Madriti, xviii. Calend. Septemb. M. D. Lxviii.

Philippus.

Gab: de Cayas.

DELIBERATIONIS A BENED.

ARIA MONTANO LOVANIENSI

ACADEMIÆ PRIDIE FESTI OMNIUM SANCTORVM

ANNI M. D. LXVIII. PROPOSITAE EXEMPLVM.

BENEDICTVS Arias Montanus Hispalensis Doctor Theologus, Philippi Regis Catholici aulae familiaris ac sacerdos, atque in hanc prouinciam Regia auctoritate ad eam rem legatus, vt excudendis Antuerpiae quadrilinguis Bibliis adsit, & quicquid ad eius operis perfectionem cōferre possit intellexerit, diligenter curet, vt in legationis suae exemplis & mandatis plenius cōtinetur, insigni huic & piissimae atque catholicae Louanienſi Academiae, quam semel iam inuiserat & salutauerat, Christianam pacem omnemque amplitudinem & felicitatem publicè ac priuatè imprimis cupit & precatur. Deinde verò, praeclarum opus hoc, quod ad totius Catholicae Ecclesiae vtilitatem institutum inceptumque est, vt communem causam, denuo commēdat. Siquidem cum ipse apud Complutensem Academiam, vnde huius operis exemplum primum extiterat, ex Regis mandato ac supremi inquisitionis Senatus Praefidis sententia libera legatione fungeretur, illam tantum rem agendam sibi esse duxit, vt de operis ipsius instaurandi vtilitate consultaretur; quam cum maximam, certissimam & perpetuam fore, omnibus omnium sententiis esset iudicatum, de cæteris omnibus rebus, quae ad huius operis commoditatem, splendorem atque amplitudinem facere possent, accuratè inspiciendis & iudicandis, ad hunc pientissimum & doctissimum senatum, vtpote loco ipsi, in quo opus instruitur vicinissimū, & omnibus partibus opportunissimum, referre constituit. Igitur duo nunc in primis apud amplissimam hanc Academiam agenda illi in hac causa sunt, quorum alterum illud est: Cum Catholicus Rex noster opus hoc, non modò opportunis Dictionariis instructum, sed omnibus partibus, quaecunque ad vsum commoditatemque studiosorum facere possunt, auctum esse voluerit, videri multis doctis ac piis viris, non huius regionis tantum, sed Hispanis maximè ex Complutensi Academia, quibus hoc consilium est communicatum, Italis & Gallis etiam, versionem aliquam ex Hebraeo literalem, siue ad verbum, vt vocant, addi oportere, vt iis, qui in illa lingua sese exercere voluerint, hac commoditate consulatur, sicut Græcis & Chaldaeis, versione etiam adiuncta, consulitur. Sed cum iis, quae per singulas paginas impressae sunt, columnis nihil addi possit, quod operis dignitatem ac puritatem quodammodo non premat, eiusmodi versio seorsim imprimenda atque inter cæteras Apparatus partes collocanda videtur.

Ex versionibus verò iis quae ad verbū hactenus extitere, illa praecipuè doctis probatur quae à Xante Pagnino Vaticanæ bibliothecae quondam praefecto edita fuit, tum quod summorum Pontificum priuilegiis comprobata, tum etiam quod ea ad eum, propter quem edita est, vsum, commoditatis plurimum, suspicionis & offensionis minimum habere censeatur. Huius autem rei statuendae consilium & iudicium penes praeclaram Louanienſem Academiam hanc ex Regis nostri mandato esse decreuit legatus, vt qui probè intellexerit, nihil vestris sententiis statuendum fore quod maturè deliberatum recteque perspectum non fuerit.

Quærit igitur primum: An ad studiosorum vtilitatem & operis ornamentum versionem aliquam ex Hebraico ad verbum in Apparatu addi placeat: Et si placuerit, quamnam ex iis, quae circumferuntur, potissimum probetur. Deinde orat, vt eam, quae maximè probata fuerit, doctissimis ex senatu vestro in Theologiae disciplina & linguarum peritissimis viris relegendam committatis, vt si quid vel correctione vel annotatione indigere deprehensum fuerit, quod cum sanctis ac receptis dogmatis pugnet, id animaduersione oportuna obseruetur.

Alterum verò, quod curari cupit, illud est: Vt Chaldaicae paraphraseos Latinam versionem, quae in Complutensibus Bibliis, praeterquam in Pentateucho desiderabatur, quam is Compluto ex Regis nostri iussu allatam suis locis additurus est, antequam praelo mandetur, eruditis ac piis vni vel pluribus simul aut per partes commissa relegatur, & ex more approbetur. Nam cum in Hispania iam olim Cardinalis Ximenius Complutensium Bibliorum auctor paraphrasin illam Latine ex verbo reddi curatam & pene correctam atque expurgatam edere seorsim moliretur, morte praeventus absolueret quod instituerat non potuit. Orat igitur vt hunc laborem subire non pigeat, qui Deo imprimis & Regi nostro gratissimus, Ecclesiae vtilissimus, atque Academiae huic honestissimus est futurus.

PHILIPPO II. REGI

CATHOLICO, ET MONARCHÆ

POTENTISSIMO,

*Sacrofanctæque & diuinitus acceptæ Religionis propugnatori
acerrimo, perpetuam felicitatem.*

ESTRÆ Regiæ & Catholicæ Maiestatis literas, Philippe Rex inuictissime, omni erga nos amore atque benignitate & erga vniuersam remp. Christianam pietate atque charitate refertissimas eruditissimus sacræ Theologiæ doctor vestriq̃ue sacerdotalis collegij venerandus presbyter Benedictus Arias Montanus nobis reddidit : quæ quidem licet obseruantiam nostram, qua Regiam Maiestatem vestram hætenus semper coluimus, sedulamq̃ue quam in eius mandatis exequēdis præstitimus fidem (eæ enim, vt ingenuè quod verum est fateamur, antea summæ erāt) augere vix potuerint; incredibile tamen dictu quantum omnium nostrū animos exhilararint, & in pristino officio prioreq̃; erga vestram Regiam Maiestatem obseruantia noui & incōparabilis beneficij, quo nos vniuersamq̃ue remp. Christianam Regia vestra Maiestas pro sua munificentia afficere constituerat, denuntiatione confirmarint. His enim diligenter & attentè perlectis, expositioneq̃ue mandatorum, quæ commemoratus dominus Arias Montanus ad nos habebat, audita, quum intelligeremus vestram Regiam Maiestatem in medio grauissimorum & periculosissimorū bellorum feruore de Catholica religione non tantū armis fortiter propugnanda, sed etiam salutaris doctrinæ & veritatis cognitione insigniter exornanda atque instruenda cogitare, ideoq̃ue iubere vt sacra Biblia cum optimis antiquissimisq̃ue ipsorum versionibus summa cura summaq̃ue fide nitidissimis exquisitissimisq̃; Christophori Plantini typographi præstantissimi typis imprimerētur, ac ad huius operis (quo nullum præclarius, nullum magnificentius post typographicam artem in lucem prodiit) celeriore & expeditiore absolutionem ingentem pecuniæ vim ad subleuandos typographi sumptus liberaliter offerre, maximam nobis omnibus hæc res commouit admirationem, & vt moderationem qua Maiestas vestra Regia amplissimas & longissimè latissimeq̃ue patentes regiones iam multos annos feliciter administrat, non tam humano quàm diuino consilio niti atque dirigi certò crederemus, effecit. Itaque Deo opt. max. in primis, qui hanc mentem proculdubio vestræ Regiæ Maiestati inspirauit, & deinde vestræ Maiestati Regiæ, quæ diuinæ inspirationi tam prompto animo obediuit, tum nostræ huius Louaniensis academix (ad quam non vtilitas modò, sed etiam non contemnendus honor tam præclari operis & beneficij omnibus seculorū ætatibus prædicandi redundat, quòd singulas

Bibliorum partes antequam prelo mandētur, examinandi, & de iis sententiam ferēdi prouinciam vestra Regia & catholica Maieſt. nobis commiserit) tum vniuerſæ catholicæ Eccleſiæ nomine pro hoc tanto & tam illustri beneficio quàm possumus maximas agimus gratias: atqui licet par reddere beneficiū neque Deo (cui omnia nostra bona accepta ferre debemus) neque vestræ Regiæ Maieſtati (cui post Deum & corporis & animi vitam catholici Belgicæ præsertim regionis conseruatam referre debent) possimus, sedulò tamen nauabimus operam hoc tam eximium & insigne beneficium perpetua sempiternaque colendo memoria, nostrisque qualibuscunque officiis præstandis, ne in ingratos hoc beneficium collatum fuisse vestra Regia Maieſtas vnquam meritò conqueri possit. Cæterum qua fide, diligentia & sedulitate in ea prouincia quam vestra Regia Maieſtas suis literis nobis mandauerat, versati simus, partim reipsa, nostri laboris atque diligentiae teste fidelissima, partim domini Benedicti Ariæ Montani (viri cum propter singularem animi cādorem & probitatem eximiam, tum propter raram vel potius inauditam eruditionis excellentiam eo loco & honore, quo apud vestram Regiam Maieſtatem est, dignissimi) literis abundè edoctum opinamur. Qua quidē opinione quum iamdiu noster animus esset imbutus, ea vna causa fuit cur hætenus ad literas vestræ Maieſtatis nihil à nobis rescribendo sit responsum. Huic & altera accessit nostro iudicio grauissima: quum enim vestræ Maieſtatis literis sollicitudinē, diligentiam, atque operam nobis imperatam videremus, officij persolutionem potius quàm literarum responsionem à nobis postulari atque expectari iudicauimus; ob idque maiori nobis curæ fuit, vt diligentia & opera præstanda in mandatis vestræ Regiæ Maieſtatis sedulò fideliterque exequendis voluntati vestræ satisfaceremus, quàm vt in eo quod iam rescriptum sciebamus denuo inculcando, vulgari & vsitata inter homines rescribendi consuetudini inferuiremus. Ne tamen nostrum tam diuturnum silentium secus quàm res habet, & iam exposuimus, vestra Regia Maieſt. interpretaretur, huic quoque parti satisfaciendum tandem duximus, maluimusque literis non magnopere necessariis scribendis parum prudentes austeris censoribus videri, quàm si id non fecissemus, parum officiosi à vestra Regia Maieſtate iudicari. Quod reliquum est, per splendidissimi nominis vestri gloriam, quam sempiternæ hominum memoriæ consecrari summopere cupimus, vestram Regiam & Catholicam Maieſtatem oramus atque obsecramus, vt nostram operam, quam in inchoato Bibliorum opere pro nostra virili parte iam præstare cœpimus, & ad finem vsque operis Deo adiuuante nos præstituros esse prompto & lubenti animo spondemus, nostrumque tam diuturnum silentium quo hætenus nullo quidem literarū vestræ Maieſt. neglectu, sed magno (vt nobis videbatur) iudicio vsi sumus, æqui bonique consulere, nostræque Louaniensis academiæ clientulæ suæ obsequentissimæ & addictissimæ vtilitatē, dignitatem, ornamētaque omnia, ea quam hætenus nostro maximo bono summaque quiete sumus experti,

perti, paterna cura atque diligentia tueri, conseruare, atque amplificare
omni reliquo tempore dignetur. Deus opt. max. vestram Regiam &
Catholicam Maiestatem, ad vniuersi orbis Christiani pacem restauran-
dam felicitatemque tuendam atque prouehendam, quàm diutissimè in-
columem seruare dignetur. Louanij, pridie Calendas Octobres, anno
Domini M. D. L X I X.

*Catholicæ & potentissimæ vestræ Regiæ Maiest. deditissimi,
Rector, doctores, & vniuersa Louaniensis academia.*

Sic subscriptum,

Augustinus Hunnæus Machlinianus †.

Supra-scriptio erat,

Serenissimo & re & nomine Catholico
Hispaniarum Regi Philippo II. mo-
narchæ omnium quos Christianus or-
bis habet potentissimo.

VNIVERSIS & singulis præsentibus literas inspecturis, lecturis, seu audituris, G Y S B E R T V S S C H O O C K vtriusque Iuris Doctor, Almæ Vniuersitatis studij generalis oppidi Louanienſis Mechlinienſis diœceſis Rector, ſalutem in Domino ſempiternam, cum agnitione veritatis inſcriptorum. Notum facimus & præſentibus atteſtamur, excuſſis & diligenter inueſtigatis actis noſtræ Vniuerſitatis; nos comperiſſe, quòd anno à Natiuitate Domini milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo octauo; ſeptimo Idus Octobris, in conſeſſu prædictæ Vniuerſitatis comparuit nobiliſſimus vir & erudiſſimus S. Theologiæ Doctor, plurimarumque linguarum cognitione admirandus, Dominus & Magiſter B. A R I A S M O N T A N V S, aulæ Regiæ Catholiciæ Maiestatis in Hiſpania ſacerdos, ab eadem Regia Catholica Maiestate in has inferioris Germaniæ prouincias, ad ſacra Biblia variis linguis, quibus primum à ſuis auctoribus in lucem edita ſunt, cum optimis quibuſque eorum verſionibus, tum veteribus, tum nouis, aliisque eorundem ornamentis, atque appendicibus per C H R I S T O P H. P L A N T I N V M imprimenda legatus. Qui porrexit nobis, & antedictæ Vniuerſitatis conſeſſui Sereniſſimi Regis noſtri Catholici literas. Quibus cum magna reuerentia & humili exoſcultatione ſuſceptis & lectis, eadem Vniuerſitas pium ac deuotum erga Catholicam religionem de huiusmodi Bibliis imprimendis inſtitutum regium, ſummopere laudandum, & omni diligentia iuandum promouendumque cenſuit, eidemque Regiæ Catholiciæ Maiestati de ſingulari fauore bonoque affectu erga ſtudia Theologica, & vniuerſam noſtram Academiam, gratias egit quàm potuit maximas, omnemque operam atque diligentiam ad prædictum opus promouendum; & ad optatum finem, quantum in ſe eſſet, perducendum promiſit. Deinde, iam nominatus dominus B. A R I A S M O N T A N V S, circa opus prædictum perficiendum, eidem almæ Vniuerſitati prædicti Regis nomine, & incumbentiſ ſibi muneris ratione, quædam in dicto conſeſſu propoſuit. Et imprimis cum Rex Catholicus hoc opus ſuum, non modò idoneis Dictionariis & Grammaticis inſtructum, ſed omnibus partibus, quæcunque ad vſum commoditatemque ſtudioſorum, momenti aliquid haberent, auctum eſſe vellet, cumque multis doctis & piis viris non huius modò regionis, ſed Hiſpanis quoque, Italis, Gallis, & aliis videretur verſionem aliquam ad verbum textui Hebræo addi oportere, vt iis qui in illa lingua ſeſe exercere vellent, hac etiam in parte conſularetur, deliberandum propoſuit: An ne expediret ad ſtudioſorum vtilitatem & operis ornatum, talem ad verbum ex Hebræo verſionem in fine operis addi? Deinde ſi hoc probaretur, quænam ex his quæ hætenus extiterunt, potiſſimum deligi deberet? Et an ne Santis Pagnini verſio maximè ad hoc præ aliis nouis verſionibus idonea eſſet? præſertim cum illa (licet non ſemper Hebraicam phraſim, & vim ſatis expreſſerit) tamen propius quàm cæteræ, ad eam accedat, & ex illuſtribus ſummorum Pontificum priuilegiis, probationibusque multum auctoritatis habeat. Ad hæc idem D. B. A R I A S M O N T A N V S petiuit à nobis, vt deligerentur viri doctrina ac diligentia præſtantes, linguarumque cognitione inſtructi, qui in cuiusmodi verſione (ſi qua in parte opus eſſet) repurganda, ac præterea in Græcis, Hebræis, Chaldæis, & Syriacis Dictionariis, Grammaticis, & verſionibus, aliisque ad horum Bibliorum apparatus & ornamentum facientibus partibus, antequam prælo committerentur, examinandis & diiudicandis, cenſorum munere fungerentur. Quibus ita propoſitis, matura deliberatione hac de re habita, Viſum eſt nobis, ex omnium facultatum, præcipue verò Theologiæ facultatis decreto, non modò conueniens, verum etiam valdè vtile & neceſſarium eſſe, vt huic præclaro operi Regio perficiendo verſio ad verbum Hebraico textui ſuperponeretur, atque inter eas, quæ recens editæ ſunt, Santis Pagnini verſio omnium commodiſſima tutiſſimaque eſt iudicata. Atque ad eam verſionem examinandam, cæteraque omnia quæ per dictum D. B. A R I A M M O N T A N V M propoſita fuerant, rectè atque ex ſententia Regiæ Maiestatis exequenda noſtro iudicio, ac cæterorum omnium cõcordibus ſuffragiis, Cenſores delecti ſunt venerabiles & eximij viri D. D. & Magiſtri A V G V S T I N V S H V N N Æ V S, Regius & ordinarius, & C O R N E L I V S R E Y N E R I G O V D A N V S, Ordinarius, in dicta noſtra hac Academia S. Theologiæ profeſſores. Qui eam commiſſionem cum reuerentia ſuſcipientes, omnem ſolicitudinem, diligentiam atque operam, ad dictum opus Regium conſummandum promptè & libenter promiſerunt. Atque vt munus ſibi commiſſum melius & perfectius explerent, celeriusque & expeditius abſoluerent, honorabilem virum Dominum & Magiſtrum I O H A N N E M V V I L H E L M I H A R L E M I V M, ſacræ Theologiæ Licentiatum, ac ſocietatis Ieſu in dicto oppido Louanienſi, ſacra Scripturæ, & Hebraicæ linguæ profeſſorem publicum, necnon quinque linguarum ad eam Dictionariorum, Grammaticarum, & verſionum examinationem, de qua ſuprà diximus, faciendam neceſſariorum peritiſſimum, ſibi ſocium & adiutorem aſſumpſerunt. Idemque Cenſores quum iam duorum annorum diligentia & labore munus ſibi commiſſum expleuiſſent, Regiumque Bibliorum opus ex ea parte, quæ ad ſuum pertinebat officium, ad finem perduxiſſent: tandem die quo præſentes literæ ſcriptæ ſunt, coram nobis & dictæ noſtræ Vniuerſitatis deputatis ordinariis, aliisque per nos in maiori numero aſſumptis, præſente etiam antedicto Domino & Magiſtro B E N E D I C T O A R I A M O N T A N O, in loco Capellari Eccleſiæ collegiatæ S. Petri dicti oppidi Louanienſis comparentes, omnes ſacri operis Regij, & apparatus Bibliorum partes diligenter antea lectas & examinatas, à ſe approbatas fuiſſe, ſeſeque approbare declararunt & affirmarunt, eademque nobis & dictis Dominis de concilio noſtro exhibuerunt, & quicquid in commemorato negotio ipsis à nobis commiſſo egiſſent, per partes ſingulas, prout ſequitur, retulerunt. Imprimis videlicet, quòd verſionem Santis Pagnini, ad diuerſarum editionum eiufdem auctoris exemplaria diligenter cum Hebraico exemplari, atque vulgata verſione Latina, nec non eiufdem Pagnini linguæ ſanctæ Theſauro contulerunt, & erratis correctis approbarunt. Item quòd noui Teſtamenti Latinam verſionem, quam ad textum Græcum antenominatus D. B. A R I A S M O N T A N V S quoad fieri poterat, accommodauit, examinarunt & approbarunt: illamque vtiliter textui Græco ſuperponendâ, vt verbo verbum respondeat (ſicut in Hebraico textu veteris Teſtamenti factum erat) iudicarunt. Præterea quòd antenominati D. B. A R I A M O N T A N I verſionem paraphraſeos Chaldaicæ in libros Iofue, Iudicum, Regum, Eſther, Pſalmorum, Eccleſiaſtæ, & item Paraphraſeos Chaldaicæ in Prophetas maiores & minores ex Complutenſi Bibliotheca allatam, & ad Hebraicam & Chaldaicam veritatem, ab eodem B. A R I A M O N T A N O correctam Latinam interpretationem diligenter examinarunt, examinatamque & repurgatam Calend. April. Anno milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo, ita probarunt, vt ad ipſum textum Hebraicum, Latinumque plurimis in locis illuſtrandum, vtilem iudicarent. Quodque inſuper ipſi Domini Cenſores Noui Teſtamenti Syriaca lingua conſcripti, Latinam verſionem à nobili viro Domino & Magiſtro G V I D O N E F A B R I T I O B O D E R I A N O conſectam, per integros tres menſes cum eodem Magiſtro G V I D O N E attentè legerunt: & cum Syriaco ac Græco exemplari

exemplari diligenter contulerunt, eamque ad textum vulgatæ editionis Latinæ illustrandum, perutilem esse, Calendis Iuliis anni suprapositi asseruerunt. Præter hæc autem exhibitam ipsis Dominis Censoribus Grammaticam Syriacam, vnâ cum Dictionario eiusdem linguæ, à doctissimo ac Orientalium linguarû peritissimo viro ANDREA MASIO Bruxellensi confectam, ea, vt sacrarum literarum studiosis non mediocrem allatura vtilitatem, postridie Calend. Augusti anno prædicto se approbasse dixerunt. Idem quoque Domini Censores Dictionarium Syro-chaldaicum Domini ac Magistri GUIDONIS FABRICII BODERIANI viri Hebraicæ, Syriacæ & Chaldaicæ linguæ doctissimi, post diligentem eius examinationem sese approbare testificati sunt. Probasse quoque sese iam antea pridie Calendas Apriles, Anno millesimo, quingentesimo, sexagesimo nono Epitomen Thesauri linguæ Hebraicæ, auctore Sante Pagnino Lucensi, eamque magno cum fructu Hebrææ linguæ studiosorum imprimendam & diuulgandam censuisse asseruerunt. Lexicon denique Græcû, diligentia & impensis CHRISTOPHORI PLANTINI ad sacrorum Bibliorum vsum concinnatum, iidem Domini Censores à se probatum fuisse, Anno millesimo quingentesimo septuagesimo primo, die octauo Calendas Apriles dixerunt. Qua quidem relatione audita, omnes ad vnum, nullo reclamante, quicquid à dictis Dominis Censoribus in negotio prædicto factum erat, vehementer laudarunt & approbarunt, agentes sæpedito Domino & Magistro BENEDICTO ARIÆ MONTANO, pro sua in obeunda legatione sibi commissâ, Regiisque mandatis expediendis fide ac vigilantia, suo atque Christianæ Reipublicæ nomine, ingentes gratias. Similiter quoque commemoratis Dominis Censoribus, AVGVSTINO HVNÆO, CORNELIO GOVDANO, & IOHANNI HARLEMIO, quòd magna cum cura, & diligentia in hoc sacro opere Regio (quo nullum sacrarum literarum studiis prouehendis vtilius, nullum præclarius aut magnificentius post Typographicam artem inuentam, in lucem prodiit) versati, negotiû sibi commissum fideliter exequuti essent, gratias maximas egerunt. Ad quorum omnium & singulorum præmissorum fidem & testimonium præsentis literas fieri, & per Notarium publicum dictæ almæ Vniuersitatis Scribam iuratum subsignari, sigilli que Rectoratus dictæ Vniuersitatis iussimus & fecimus appensione communiri. Datum & actum Louanij, Anno à Natiuitate Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, mensis Martij die vigesima sexta.

*Conrardus Syluius dictæ Vniuersitatis
Notarius.*

CENSURA DOCTORVM PARISIENSIVM.

Nos Doctores Theologi infra subscripti, de hac re consulti, iudicauimus versionẽ XANTIS PAGNINI Lucensis addendam esse ad Biblia Complutensia, qua nunc recuduntur à Plantino Typographo Antuerpiensi, vt sit adiumento studiosis linguæ sanctæ, ad cuius proprietatem inter eas, quæ hæctenus prodierunt, ea versio proximè videtur accedere. Datum Parisius, Anno 1569. die 8. Martij.

Subsig.

H. Nebriſius.

I. Benedictus S. Theolog. Decanus.

I. Faber.

Dequictebeufius.

G. Postel. Reg. Lector.

Genebrardus Hebr. lit. Regius Professor.

Nos subscripti Doctores facultatis Parisiensis sacra Biblia Philippi II. Hispaniarum Regis Catholici mandato, opera verò Benedicti Ariæ Montani Theologi Hispalensis, & Guidonis Fabricij Boderiani natione Galli, iuuantibus Francisco Raphelingio & Nicolao Fabricio, in lucem emissâ, cum ipsorum Dictionariis & reliquo apparatu, à Plantino typis Hebraicè, Syriacè, Græcè, & Latinè expressâ ad formam Complutensium Bibliorum olim in Hispania impressorum, vidimus, approbauimus, digna denique censuimus quæ à Catholicis legerentur, & opponerentur falsis & impiis hæreticorum translationibus, quibus fucum imperitis linguarum facere conantur. Scriptum & chirographis nostris signatum, Anno Domini 1572. die quarta Aprilis.

P. Danefius Episcopus Vauroñ.

De Sainctes.

S. Vigor.

Prouost.

I. Cogneu.

De Quictebeuf.

Genebrard.

COPIE DVNE LETTRE
DV DVC D'ALVE A
L'EUESQVE D'ANVERS.

D O N Fernando Aluarez de Toledo, Duc d'Alue, &c. Lieutenant,
Gouuerneur, & Capitaine general.

RESREVEREND Pere en Dieu, treschier & bien amé. Oultre la Bible vniuerselle, que le Roy auoit donné charge au docteur Arias Montanus de faire imprimer en ceste ville en quatre langues avec ses interpretations, lon est aussi apres pour imprimer autres volumes de chose seruāt à l'intelligēce de ladicte Bible & parties d'icelle, lesquelles s'intitulent *Apparato sacro*; & entre icelles y a plusieurs escriptz composez par ledict docteur Arias Montanus, & autres personnes doctes, qui ont trauaillé & trauaillent à enrichir cest œuure. Mais comme semblables choses nouuelles, ou non imprimees auparauant, ne se peuuent imprimer sans visitation & approbation precedente, estant cest œuure plus solemnel que les ordinaires; il conuient que ladicte approbation se face avec toute auctorité & solemnité possible. Et d'autant que ledict docteur Arias Montanus ne peult estre iuge de ses propres escriptz; nous vous requérons, que quand ledict docteur Arias Montanus vous presentera lesdicts escriptz, & pieces seruantes audict œuure, vous les commettiez à la personne ou personnes du college des visitateurs, que à nostre ordonnance & par auctorité de sa Maiesté vous auez esleu, afin qu'ils les visitent & approuuent, pour autant que touche la sanité de la doctrine; & que icelle approbation soit aussi solemnizee avec le suffrage de tous ceulx du college, ou la plus grande partie, & l'interuention de vostre auctorité: afin que ceste approbation se face comme requiert vn œuure si principal. Ce que nous vous recommandons tant plus à certes pour auoir entendu par lettres de sa Maiesté, que telle est son intētion. Tresreuerend Pere en Dieu treschier & bien amé, nostre Seigneur vous ait en sa sainte garde. D'Anuers, ce dernier iour de Feburier 1570.

Le Duc d'Alue.

Subsigné

Courte ville.

EPISTOLA LOVANIENSIVM

A D S V M M V M

P O N T I F I C E M.

BEATISSIME PATER,

MULTORVM fide dignissimorum sermonibus, certoque relatu ad nos perlatum est, Philippum I I. Catholicum Hispaniarum Regem, Apostolicæ & Catholicæ Ecclesiæ inclytum atque inuictum propugnatorē; nostrique Belgij monarcham præstantissimum; vestræ Sanctitati muneris loco librarium opus, vnum in suo genere post hominum memoriam excellentissimum, & proculdubio Reip. Christianæ longè utilissimum (nimirum sacra Biblia, ex parte quidem veteris Testamenti, Hebraica, Græca, Latina, & maxima ex parte Chaldaica; ex parte verò noui Testamēti Græca, Latina, atque Syriaca, à Christophoro Plantino Catholicæ Maiestatis architypographo Antuerpiano, artifice in sua professione excellentissimo, opera quatuor integrorū annorum, & sumptu incredibili, ex Complutensi exemplari, quatenus id exemplar extendebatur, summa fide atque diligentia expressa) mittere. In quo opere, quantum ad vetus Testamentum attinet, quod paraphrasi Chaldaicæ in Complutensi editione deerat, id ex Bibliis Venetis, collatis tamen prius cum m.s. Chaldaico exemplari, quod Cardinalis Ximenius ante mortem suam Compluti per viros doctos fideliter corrigi iusserat, suppletum est. Nouum verò Testamentum in hac memorabili editione, Syriaco textu (ex eo Syriaco Noui Testamenti exemplari, quod nuper mandato & liberalitate Ferdinandi Imperatoris, felicitis memoriæ, in gratiam Syrorum Christianorum, Viennæ typis mandatum est, expresso) cum eiusdem catholica & doctissima versione è regione respondente, auctum atque locupletatum est. His omnibus in ista editione accessit Apparatus sacer, lectissimos libros, & ad sacre Scripturæ verum germanumque sensum eruditè inuestigandū & feliciter inueniendum utilissimos, continens. Est enim hic Apparatus in tres tomos distributus: Quorum primus libros ad earum linguarum, quibus in istis Bibliis sacra Scriptura expressa est, prima rudimenta facile addiscenda utilissimos continet. Secundus verò tomus ad earundem linguarum primam exercitationem atque meditationem plurimum earum studiosis adiumenti allaturus est. Tertius verò tomus variarum rerum ad sacre Scripturæ verum germanumque sensum perspiciendum cognitu necessarium, copia est refertus. Quorum trium tomorum, quemadmodum ipsorum sacrorum Bibliorum singulæ partes (vt ex subscriptione ipsis ad calcem adiecta cernere licet) à doctis & catholicis viris, magno & considerato iudicio, ad id munus ex nostra potissimum Louaniensi Academia delectis, sedulò examinatæ, correctæ, & legitimè approbatæ sunt. Itaque sicut Catholica Maiestas, suum amplificandæ Catholicæ Religionis pium studium,

studium, singularemque erga sedem Apostolicam amorem atque reuerentiam hoc tam magnifico opere atque munere, quod suo iussu & nutu, atque etiam sumptu, vestri Pontificatus tempore in lucem prodit, ad vestram Sanctitatem mittendo declarat; ita nostra Louaniensis Academia (cuius doctoribus Theologis, vnà cum D. Benedicto Aria Montano Hispalensi doctore Theologo, cum propter singularem eius probitatem, & magnam eruditionem, tum propter peregrinarum vulgoque ignotarum linguarum eximiam peritiam, ad hanc functionem electo, & ex Hispania auctoritate Regia Antuerpiam misso, Catholica Maiestas iam cōmemoratorum Bibliborum recognoscendorum, corrigendorum, approbandorumque munus, secundum Tridentini Concilij decretum commisit) operam atque diligentiam, quam in isto Bibliborum opere, Regioque munere per quadriennij spatiū strenuè, fideliter, alacriterque præstitit, vestræ Sanctitati offerendo, suamque erga vestram Sanctitatem obseruantiam & animi propensionem testando, se totam quàm potest humillimè vestræ Sanctitatis patrocinio & protectioni committendam atque credendam putauit, & nominatim istos duos doctores Theologos (nimirum M. Augustinum Hunnæum Machlinianum, ordinarium & Regium S. Theologiæ professorem, Theologicæque facultatis hoc tempore Decanum, & M. Cornelium Reyneri Goudanum, sacræ etiam Theologiæ professorem ordinarium, viros cum vitæ probitate, tum eruditionis excellentia, & variarum linguarum peritia clarissimos) vnà cum illorū adiutore M. Iohanne Harlemio, venerando Societatis Iesu sacerdote, & doctissimo Theologiæ Licentiato, multarumque linguarum peritissimo, qui in istis Bibliis recognoscendis atque approbandis Censorum munere diligenter, fideliterque functi sunt, vestræ Sanctitati præcipuè commēdandos existimauit. Simul quoque testificatur eadē Louaniensis Academia Sanctitati vestræ, atque Maiestati Catholicæ addictissima, quemadmodum in hoc pio & sancto negotio, diuinæ gloriæ illustrandæ, & orthodoxæ fidei Catholicæque Ecclesiæ dilatandæ studio, nullis neque laboribus, neque vigiliis, neque adminiculis, quæ potuit impertiri, pepercit. Ita quoque ad idem in omnibus aliis rebus, quasunque ad Dei gloriam Catholicamque Religionē amplificandam vestræ Sanctitati nobis imperare libebit, præstandum, sese paratissimam propensissimamque esse. Deus opt. max. pro sua immensa bonitate vestram Sanctitatem Reip. Christianæ, cui maximè necessaria est, quàm diutissimè incolumem seruare dignetur. Datum Louanij, x i i i. Calend. Maias, Anno Domini M. D. LXXII.

*Vestræ Sanctitatis obseruantissima ei que deditissima
Louaniensis Academia.*

B. ARIÆ MONTANI

LEGATI AD SVMMVM

PONTIF. ORATIO.

*V*M me in Hispania catholicis, piis, & honestis parentibus ortum & educatum, atque ab infantia in bonarum literarum studiis, à iuventute verò in Theologicis disciplinis exercitatum, catholica Religionis, quam usque ad mortem profitebor, amore flagrantem; nulla maior cupiditas, imò nulla cura maior & puerum & iuvenem & iam virum teneret, quàm ut hanc sanctam Apostolicam sedem, quam totius Christiana Ecclesia caput esse cognoveram, aliquando inuiserem & salutare; meq; ei filium, ut decebat, fidelissimum & obedientissimum offerrem, atque eiusdem gratiis maternaq; benedictione oblectarem & reficerem. idq; cum sepe animo constituissem meo, & inire parassem; tamē semper, vel eorum, quos charos habere debebam, morbis aut funeribus, vel mea ipsius adversa valetudine, vel aliis necessariis impedimentis, quò minus tandem perficere possem, retinebar. Cum autem aliud exequi non valerem consilium, studiumq; meum, Deo, cui probari credideram, omnino permittebam; illud perpetuò sperans, fore, ut in melius commodiusq; tempus reservarer, quo maiore cum animi mei fructu Sedi huic sanctissima me filium, famulum & cultorem, illustri aliquo argumento exhiberem. Hanc demum spem, quam animo fovebam meo, Deus ipse, qui corda hominum inspicit & honesta vota secundat, mihi certissimam euentu ipso effecit, tanta votorum meorum amplificatione, ut & illi gratulari perpetuò debeam, qui longè plura mihi ac maiora quàm peterem aut intelligerem, contulerit; ac me ipsum felicem dicere, qui hoc tempore ad hunc locum tam honesta & sancta causa, tam illustri auctoritate, pervenerim. Video enim me Roma esse incolumem, superatis omnibus difficultatibus, laboribus ac periculis, quibus longum & varium iter ex Belgio huc institutū infestari frequenter solet. At quo tempore? felicissimo initio Pontificatus Gregorij tertij decimi, quem pietatis, sanctitatis, Ecclesiasticarum atque alias publicarum rerum omnium maxima cognitio, & ceterarum virtutum, quæ ad Christianam Ecclesiam gubernandam necessaria sunt, plurima ac perpetua per omnes Ecclesiasticorum magistratum gradus explorata & perspecta, ad hunc supremum locum, summo omnium patrum cōsensu, latissimo totius Christiana reipub. plausu evexerunt. Missus verò sum à Philippo Hispaniarum Rege, cognomēto, re, ac virtute Catholico; cuius erga hanc sacrosanctam Sedem ardentissimum studium, & erga omnem Christianam remp. merita cum plurimis aliis argumentis iam sæpius constiterint, indiesq; magis constant; ea etiam res, cuius præcipuè causa ipse legatus huc adveni, apertè demonstrat. quam vobis, Pater sanctissime, quanta breuitate potero (quòd iam alias utcumque notam intellexerim) exponam.

Nemo vel mediocriter in bonis disciplinis ac sacris literis eruditus est, qui ignoret, quanta cum utilitatis laude & experientia à studiosis Catholica veritatis exceptum fuerit opus illud Bibliorū, quod ante annos octoginta illustrissimus Franciscus Ximenius, huius S. R. E. Cardinalis, Hispania Præses, Compluti maximis impensis imprimendum curavit. Sed quoniam longo iam tempore ex illis exemplaribus, quæ per totum fere orbem dispersa erant, vix unum aut alterum reperiri poterat, idq; plerunque mutilum ac mancum, nec nisi ingenti pecunia summa redimendum; creuerat mirum in modum iam illius desiderium apud
divinarum

diuinarum literarum catholicos studiosos omnes. Nam cetera quae ab haeticis edebantur Hebraico-Latina, uel Graco-Latina Biblia, etsi lectionem ipsam Hebraicam uel Gracam integram conseruarent (si tamen conseruabant;) tamen uersiones per eosdem deprauatissimas habebant Latinas, neque legi sine periculo poterant magno. Quamobrem cum Philippus Catholicus Rex, qui omni studio, facultate, & opera in eam rem intendit, ut piis ac doctis, catholicaq; Religionis studiosis quam maximè profit, intellexisset Christophorum Plantinum, uirum catholicum ac piū, apprime eruditum, probatissimis moribus, atque in typographica arte omnium qui hactenus extitēre facile principem, Antuerpia esse, qui huiusmodi magnum opus ad communem piorum & Catholicorum utilitatē libenter susciperet, modò Regia liberalitate in eo suscipiendo iuuaretur; noluit piissimus Rex uiro bono in tam honesta ac tam utili Christiano orbi causa deesse, maximè cum uideret hoc publicè ab insignibus Hispania Academiis etiam per literas ad se datas postulari. Verum ut maiori cura, diligentia ac sedulitate res ageretur omnis, communicato consilio cum Inquisitionis ac supremi consilij Praeside, decreuit optimus Rex, ut prater pecuniam summam, quam ipse in hoc opere impensurus erat, ego, qui illius Regia aula familiaris sacerdosq; omnium minimus sum, in Belgium legatus procuratorq; mitterer, omni operi expediendo interfuturus: eo quod prater Theologia disciplinam, quam profitebar, in illis sacris linguis, Hebraica, Chaldaica, Syriaca, Graca & Latina aliquam eruditionis partem diuino beneficio fuerim affectus. Adfuit mihi Albanus Dux optimus & pientissimus, huiusq; sanctae Sedis deuotissimus filius; cuius prudentia ac dexteritate tantam prouincia illa pacem obtinuit, ut ego legationem meam uiris doctis quamplurimis ad hoc opus inductis curare potuerim. Fuimus in labore per quatuor integros annos, à quinta decima Maij mensis, quo ego in Belgium perueni, anni millesimi quingētesimi sexagesimi octauī, usque ad ultimam Martij huius anni septuagesimi secundi; cum tamen nemo esset qui credere posset, tantum opus, tanta elegantia, tantaq; maiestate, tanto sumptu, tanta denique mole absolutum iri, propter summam rerum omnium caritatem, maximè uerò propter bellorum tempestates in Gallis, & in aliis prouinciis, unde nobis chartarum & operarum, totiusq; materia copia petenda erat. Atque his difficultatibus omnibus gratia, prouidentia, atque ope Dei, in cuius honorem opus hoc à Philippo Catholico instituebatur, superatis, tandem structura omnis magnis quidem sumptibus, sexaginta perpetuis operis, magnis uirorum doctorum laboribus est absoluta.

Initio autem cum ego ex Hispania proficiscebam, iussus à Rege meo sum, ut aliquot praecipue exemplaria in membranis imprimenda curarem; ex quibus unū huic sanctae Sedi primitiarum sacrarum nomine offerretur. Cum primum itaque opus absolutum esse cognouit Catholicus Rex, primum omnium illud exemplar in membranis excusum, Sanctitati uestrae ab initio destinatum, deferri in hanc urbem iussit, meq; ipsum huc legauit, qui illius nomine haec sacra Biblia, suumq; erga sacram & catholicam Religionem studium, & satis alias perspectum animum Sanctitati uestrae offerrem: atque ut ipse meo etiam nomine in reddenda totius operis ratione, & singulis partibus indicandis, meas partes agerem.

Ipse igitur Philippi Catholici Regis nomine ad sacros Sanctitatis uestrae prouolutus pedes, sacrosancta Biblia, tribus linguis, Hebraica, Graca, & Latina, ex Complutensi exemplari expressa, cum paraphrasi Chaldaica integra, & Nouo Testamento Graco, Latino ac Syriaco, uobis Pater sanctissime offero, opus characterum elegantia, librorum forma planè Regia, & prorsus digna hoc felici tempore, in quo Gregorius XIII. Ecclesiae Dei praest; quam Philippus Catholicus filius magno studio, omni officio ac pietate prosequitur.

Quod

Quod verò ad operis integritatem attinet, ego Benedictus Arias Montanus sacerdos omnium minimus & indignissimus, homo catholicus, huius sanctæ Sedis filius studiosissimus, inter pios atque eruditos ab infantia versatus, harum sacrarum linguarum non ignarus, offero Sanctitati vestra Biblia ipsa (de Bibliis nunc loquor) à me à prima pagina ad ultimam usque diligenter Græcè, Latine, & Chaldaicè perlecta, & cū exemplaribus fidelissimè collata, tanta fide, ut non solum si verbum aliquod deprauatum deprehendatur, sed si vel unus apex aut iota unum in illis meritò desideretur, ceteris adiutoribus meis exceptis & à culpa liberatis, ipse perpetuam ignorantia & negligentia notam subire velim, meq; unum omni correctioni obnoxium exhibeam. Atque erga Bibliorum ipsorum opus, & integritatis professionem, sic meam fidem coram Sanctitate vestra profiteor.

Est etiam aliud opus, sanctissime Pater, quod non tam Biblia ipsa, quam linguarum sacrarum studiosos spectet. id interea dum sacra Biblia imprimerentur, adornandum apparandumq; curabam, magis adeò ex consilio ac desiderio studiosorum & piorum virorum, quam ex Regis mei iussu, qui mihi Bibliorum procuratoris præcipue demandauerat. Eius operis illa ratio est:

Cum multi hætenus extiterint Grammaticæ artis libri ad Hebræam, Chaldaeam, & Græcam linguam discendam compositi, quorum alij longiora, breuiora alij, nonnulli minus dilucida præcepta contineant; visum est & illud consilium commodissimum, si iis qui has discere linguas cupiunt, præcepta proponeremus eiusmodi, quæ cum perspicuitate magna, magnum etiam compendium exhiberent: ad eandem etiam rationem Vocabularia siue Dictionaria instrueremus. Ex huiusmodi itaque Præceptionibus ac Dictionariis unum totum confecimus, cuius inscriptio est, DE VERBORVM COPIA.

Sed quoniam non satis est præceptorum & verborum notitiam habere, nisi & EXERCITATIO ipsarum linguarum accedat; alterum construximus tomum, in quo Biblia Hebraica essent, cum interpretatione interlineari ad verbum & ad phrasim, ex Xantis Pagnini Lucensis, huius sanctæ Sedis quondam bibliothecarij, laboribus & lucubrationibus potissimum apposita, nostrum etiam huic interpretationi aptanda studium addentes; & Novum quoque Testamentum Græcum ad eandem exercitationis rationem, ex vulgata editione Latina, quam integram semper scripsimus, atque ubi à Græca phrasi variaret, in margine adnotauimus.

TERTIVM TOMVM totum ferè ipse conscripsi, in quo multa continentur, quæ iis qui sacrarum librorum quacunque lingua studiosi sunt, magnum non modo compendium, sed opera pretium allatura esse existimabam. Hac omnia, nec Biblia sunt quæ à me Regio nomine offeruntur, nec illorum Bibliorum partes; sed sunt doctorum virorum ac mei labores, quos piis catholicis, et sacrarum disciplinarum studiosis iuvandis impendimus. quorum omnium nomine per me quoque Sanctitati vestra offeruntur. cui si placeant, & probentur, magni nobis præmij loco fuerit. Certè illa doctis viris permultis placuerunt: quæ tamen nos, non pro optimis omnium quæ extare possunt, sed omnium quæ hætenus extitère tutissimis exhibemus; cupientes maxime aliquorum doctorum virorum diligentia & studio his nostris meliora ac præstantiora ad publicam utilitatem exhiberi.

Et quoniam opus ipsum, quod Regio nomine Sanctitati vestra offertur, suam dignitatem, suasq; quas mereatur laudes predicabit, nihil ipse de ea re amplius addam. neque enim commendatione indiget mea id, quod suam speciem aperte præfert æstimandam. Sed id quod constare maxime cupimus, ac Rex cum primis Catholicus profitetur, se omni studio, industria, auctoritate ac liberalitate semper præsto esse ac fore, tam in literis ac disciplinis bonis

promouendis, quàm in ceteris omnibus procurandis rebus, quæ ad pietatis & ad huius Sanctæ Ecclesiæ Romanæ cultum faciant. Quæ quidem Ecclesiæ non solum bonas literarum disciplinas, & sacras linguas, Hebraicam, Græcam, Latinam, & Chaldaicam; sed & alias elegantes humani ingenij artes, Musicæ, Architecturæ, Picturæ & Sculpturæ conseruauit hæcenus. quæ si hoc vno Catholica Ecclesiæ presidio destituta forent, omnino iam periissent. Atque huius pietatis exemplo, præter alia multa quæ iam exhibita à Rege Catholico fuere testimonia, hæc sacra Biblia ad Sanctitatem Vestram mitti, & se ac suum studium commendatum vobis semper, semperq; gratum esse percipit. Ego verò illorum qui in hoc sancto negotio mecum suos labores contulerunt, & meo nomine, hunc Apparatum, veluti appendicem, hoc est vidua illius Christo Domino probata exemplo æra minuta duo, si quid illa ad Catholica pietatis facta tecta valere possunt, in hoc sacrum ærarium, quò, quicumque religione ac pietate calent, sua donaria pro facultatis ratione conferre debent, deuotissimo animo, & magno ac prompto ad plura præstandum si possem, ante Sanctitatis Vestræ pedes confero.

APOSTOLICARVM LITERARVM
AD REGEM CATHOLICVM
EXEMPLVM.

CARRISS. IN CHRISTO
FILIO NOSTRO PHILIPPO,
HISPANIARVM REGI
CATHOLICO.

CARRISIME in Christo Fili noster, salutem &c. Præclarum Maieſtatis tuæ conſilium, diligentemque operam à tuis tuo iuſſu poſitam in ſacris libris, quæ Biblia appellantur, emendandis, tuæque magna impenſa quadruplici lingua edendis, vehementer probamus. eſt enim opus verè Regium, tuæque inſigni virtute & pietate digniſſimum. Siquidem in tantis occupationibus, tamque multis exercitiis, populis, Regnis, tanta tua cum laude, & Chriſti, atque eius Eccleſiæ gloria adminiſtrandis, horum quoque ſic emendatorum librorum beneficio Chriſtianam remp. afficiendi curam ſuſcipere voluiſti. Quod quidem beneficium permagnū eſt. Nam quod ad Theologiam attinet, quæ eſt ſumma Philoſophia, his libris omnia noſtræ Religionis, & Diuinitatis myſteria explicantur. Quod verò attinet ad eam partem, quæ Moralis nominatur, hinc quoque omnia ad

ad omnes virtutes præcepta colliguntur, quibus quidem duabus partibus omnis nostræ salutis & felicitatis ratio continetur; vt nihil possit esse horum librorum lectione dignius, nihil fructuosius, nihil omni hominum generi accommodatius, nihil maiori doctrina & sapientia refertius. quæ omnia Gregorius quodā in loco diuinitus explicat, & alibi sic breuissimè complectitur: Quid est Scriptura sacra, nisi epistola quædam omnipotentis Dei ad creaturam suam? Nihil autem sapientius Deo, nihil melius, nihil nostri amantius; nihil igitur eius scriptura præstantius, nihil vtilius, nihil necessarius. Hunc fructum agnoscentes hæretici, dum infesto quodam & implacabili in Christum atque eius Ecclesiam odio nobis inuidēt sempiternam beatitudinē, conanturque eam fidem, quam Christus suo ipsius sanxit sanguine euertere; corrumpunt codices, eosque ad suas impietates accommodant, veteri suo scilicet artificio, atque à sanctis Patribus multis locis cognito, & detecto. id enim scribit Gregorius fecisse eos in Synodo Ephesina, & Chalcedonensi. Idemque aliis in locis factitasse deprehenderunt Leo, Basilius, alijque permulti. quo scelere nihil potest fieri perniciosius. deprauata enim lege & norma rectè pieque viuēdi, sentiendique, vniuersæ Religionis & sanctitatis interitus cōsequatur necesse est. Quòd si tantum in incorrupta horum librorum auctoritate vtilitatis positum est vniuersæ Reipublicæ Christianæ; perspicuum est, optimè de eadē repub. pietatem tuam meritam esse, meditanda & curanda quàm emendatissima horum librorum editione; vnde te neque rei ipsius difficultas, neque tanta, quantam sustines, tot, tantarumque, & tam longè terra marique disiunctarum rerum moles detertere potuit. Vtinam autem, qui hos libros legerint, sanctissimo spiritui eorum auctori in amore respondeant, suasque omnes cogitationes, curas, actiones dirigant ad illum, qui principium est sine fine, & finis sine principio, Deus benedictus, trinus & vnus, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum, Amen. Datum Romæ apud S. Marcum, die XXIII. August. M. D. LXXII. Pontificatus nostri anno primo.

Ant. Buccapadulus.

GREGORIVS PP. XIII.

D FVTVRAM REI MEMORIAM. Vniuersalis Ecclesia tãquam generalis omnium Christi fidelium mater & tutrix, tunc verò officij sui partes opportuna dispensat, cùm ad cunctas orbis regiones considerationis suę dirigens intuitum, singulis singulas beneficentię suę partes ita impartitur, vt & cuilibet quod suum est intactum reseruetur, & quisque honesto laborum suorum fructu minimè defraudetur. Cùm itaque, sicut accepimus, & res ipsa nos docuit, charissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarũ Rex Catholicus, qui non minùs per arma, & leges, quàm per doctorum virorum conuentus summo semper zelauit studio, vt in Regnorũ & Dominiorum suorum partibus fides catholica præseruaretur illæsa; prouidè cõsiderans nullo id modo facilius certiusque consequi posse, quàm si præcipua adhibeatur diligentia, vt salutaris doctrinæ candor incõtaminatus, & inconcussa fidei veritas ex ipsis sacrarum literarum voluminibus eliciatur, qui muti magistri fidelium esse solent; atque adeò si volumina ipsa iuxta natiuam, & receptam cuiusque linguæ veritatem vndique prodierint quàm integerrima, in eam proinde curam & cogitationem incubuerit, vt Bibliorum libri quatuor antiquis linguis conscripti, addita etiam Syra, ad ipsam antiquã veritatem redacti, ac multis etiam figuris exornati, vniuersis fidelibus legendi proponerentur; quin etiam vt eis adiungerentur nonnulli tomi, Sacri apparatus nuncupati, per quos ipsorum Bibliorum intellectus facilior & explicatior appareret. Dilecto itaque filio Benedicto Ariæ Montano presbytero Hispalensi, capellano suo, id oneris imposuit; vt adhibitis aliquibus aliis viris doctrina & pietate præstantibus, ac collatis quibusque melioris notæ exemplaribus, illo præcipuè quod Complutense nuncupatur, quippe quod pridem antequam hæreses huius temporis irreperent, excusum, multam vsque adeò apud Catholicos auctoritatẽ obtinuisse dignoscitur; opus illud quàm diligentissimè emulgandum curaret, Apparatusque ipsos componeret. Quod cùm is non sine suo ac aliorum doctorum virorum maximo studio, assiduoque labore tandem præstitisset; idem Philippus Rex opus ipsum Biblicum, sacrumque in illud Apparatum tribus tomis contentum, per dilectum etiam filium Christophorum Plantinum, ciuem Antuerpiensem, Regium Prototypographũ, elegatissimis typis ad singulas eas linguas accõmodatis imprimi, & per dilectos etiã filios Vniuersitatem Louaniensem, ac doctores Theologicæ facultatis Parisiensis diligenter examinari & approbari procurauit; vnumque totius eius operis exemplar in membranis excusum, tanquam fructus eiusmodi

modi curæ suæ primitias, ad nos per eundem Benedictum Ariam offerri curauit. quod nobis libenter acceptum, & studiosè visum, adeò gratum fuit, adeoque elegans iudicatum, vt in nostra bibliotheca Vaticana reponi iusserimus, perpetuum ipsius ornamentum, & Regiæ pietatis monumentum futurum. Et licet idem Philippus Rex, vt etiam accepimus, pro sua liberalitate & munificentia in eo ipso opere adornando, componendo, & excudendo magnos sumptus fecerit; nihilominus vt res ipsa docet, idem Christophorus Plantinus præter maximam curam, diligentiam, atque operam, non minimam etiam pecuniæ vim in ea re perficienda contulisse videtur. quorum omnium iusta mercede laborum fraudaretur, si alij eiusmodi Bibliorū opus cum Apparatu, aut Apparatum ipsum, eiusve partes aliquot seorsum excuderent. Nos igitur volentes ipsius Christophori, tanquam de bonis & piis studiis benemerentis, indemnitati & utilitati in hac parte consulere; Motu proprio, & ex certa nostra scientia, eidem Christophoro per præsentem concedimus, ne quis per viginti annos proximè futuros Bibliorum opus cum Apparatum tomis coniunctis, vel Apparatus ipsos, vel eorum partem aliquam seorsum, sine ipsius Christophori licentia imprimere, aut ab aliis impressa vendere, seu in eorum apothecis, vel aliàs tenere possit. Præsentī quoque edicto inhibemus omnibus, & singulis Christi fidelibus in quibuscunque locis, tam in Italia quàm extra Italiam existentibus, præsertim Typographis & Bibliopolis, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis maioris eo ipso incurrenda, à qua non nisi per Romanum Pontificem pro tempore existentem, aut in mortis articulo constituti absolui possint. in terris verò, & locis nobis & Romanæ Ecclesiæ mediatè vel immediatè subiectis, sub eadem, nec non duorum millium ducatorum auri de Camera, partim Cameræ Apostolicæ, partim verò ipsi Christophoro applicandis; & insuper amissionis eorum omnium librorum pænis toties ipso facto, & absque alia declaratione quoties contrauentum fuerit incurrendis, ne intra dictos viginti annos eos Bibliorum libros cum tomis Apparatum huiusmodi, vel tomos ipsos, aut eorum aliquem seorsim, sine eiusdem Christophori, aut eius qui ab ipso Christophoro ius & causam habuerit, licentia & permissione imprimere, seu ab ipsis, vel aliis, præterquam ab ipso Christophoro, vel ab eo ius & causam habente impressos, & imprimendos vendere, aut venales habere, seu proponere audeant, vel præsumāt. Mandantes vniuersis venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, eorumque in spiritualibus vicariis generalibus; & in Dominiis nobis mediatè vel immediatè subiectis, existentibus legatis, vicelegatis, gubernatoribus, & aliis officialibus; vt quoties pro parte dicti Christophori, vel ab eo ius & causam habentis, fuerint requisiti, vel eorum aliquis fuerit requisitus, eidē in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, eadem præinserta cōtra inobedientes, & rebelles per censuras Ecclesiasticas illas etiā sæpius aggrauantes, & per alia iuris remedia necessaria & opportuna exequantur,

quantur, inuocato etiam ad hoc auxilio brachij secularis. Insuper, quia difficile foret, præsentis literas ad singula quæque loca deferri, volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, quod earundem præsentium transumptis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur. quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Ac insuper ex nunc irritum, & inane quidquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit, attentari decernimus. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non quorumcunque locorum & terrarum, etiam Almæ vrbis, & illorum impressorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis irritantibus, & aliis decretis in genere vel in specie concessis, confirmatis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus illorum tenores, ac si de verbo ad verbum infererentur, præsentibus, pro expressis habentes, illis aliàs in suo robore permanfuris, hac vice duntaxat specialiter & expressè derogamus contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die prima Septembris, M. D. LXXII. Pontificatus nostri anno primo.

Cæ. Glorierius.

Et super sigillum erat scriptum,

Habet signaturam.

ALIARVM LITERARVM A
PONTIFICE AD REGEM CATHOL.
POST DISCESSVM ARIÆ MONTANI EX
VRBE EXEMPLVM.

ARISSIME in Christo fili noster, salutem
& Apostolicam benedictionem. Reuertitur ad
Maiestatem tuam dilectus filius Benedictus Arias
Montanus, quem in iis sermonibus quos cum eo
habuimus de sacris Bibliis, Maiestatis tuæ iussu
tam multiplici lingua, tamque accuratè editis, atque ad nos alla-
tis, deque aliis rebus ad Religionem pertinentibus, cognouimus
pium, doctum, ac prudentem; quibus de causis non dubitamus
Maiestati tuæ commendatum fore, atque ubi restulerit, à tua be-
nignitate fautum, atque adiutum iri. Datum Romæ, apud
Sanctum Petrū, sub Annulo Piscatoris, die xxv. mensis Octob.
M. D. lxxii. Pontificatus nostri anno primo.

Ant. Buccapadulus.

CAESAREVM

PRIVILEGIUM.

MAXIMILIANVS SECVNDVS, Diuina fauente clementia, electus Romanorū Imperator, semper Augustus; ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatia, & Sclauoniæ, &c. Rex; Archidux Austriæ; Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Vuirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c. Notum esse volumus vniuersis. Cū Serenissimi Hispaniarum Regis Catholici, fratris, sororij, & patruelis nostri charissimi, prototypographus Antuerpiensis, Christophorus Plantinus, nobis quā humillimè exposuerit, se in imprimēdis omnis generis auctoribus hactenus non mediocrē duntaxat nauasse operam atque diligentiam; verū etiam ab hinc elapso quadriennio, sub auspiciis & patrociniū eiusdem Regis Catholici, in reipublicæ Christianæ commodum & vtilitatem Ecclesiæ, ingens Bibliorum volumen, velut Hexaplum Complutense, in lucem edere decreuisse; vereri autem, ne id ipsum opus ab aliis quoque, qui alienis laboribus & vigiliis insidiantur, ac propriis commodis cum aliorum iactura inhiare solent, imprimatur; & proinde humillimè à nobis petierit, vti ipsum fauore nostro Cæsareo, ac firmissimo Priuilegio contra æmulum fraudes ac dolos, tutum ac munitum clementer reddere dignaremur. Nos itaque, qui eruditorum hominum conatus, cū in rempublicam literariam multa quotidie commoda liberaliter conferunt, fauore & gratia nostra prouehendos esse semper duximus; eiusdem Plantini humillimis precibus clementer annuentes, antedictum Bibliorum opus ab ipso publicandum, Priuilegio nostro donauimus, adeoque hisce scienter, ac animo bene deliberato, & Cæsarea auctoritate nostra disertè donamus, & proinde omnibus iis, qui in sacro Romano Imperio, ac Regnis Dominiisq̃ue nostris hæreditariis, vel imprimendis vel vendendis libris vacant, seu quacunque alia ratione librariam negotiationem exercent, tenore præsentium seriò inhibemus, & vetamus, ne quis eorum suprascripta opera, posteaquam eiusdem Plantini studio ac diligentia in lucem prodierint, ad decennium ab editionis die numerandum intra Sacri Romani Imperij, & omnium Regnorū ac Prouinciarum nostrarum fines, eodem vel alio charactere recudere, aut vbicunque recudenda dare, vel alibi impressa adducere, vendere vel distrahere palàm vel occultè ausit. Quisquis verò aliter fecerit, & interdictum hoc nostrum neglexerit, is debet non solum eiusmodi libris impressis, quos nimirum præfatus Plantinus, vel eius hæredes, aut manda-

mandatum habentes ab eo, auxilio magistratus eius loci, aut sua quoque auctoritate apprehendere, & sibi vindicare poterunt, priuari; verum etiā insuper decem marchis auri puri nostro Imperiali fisco, fraudis vindici, & dicto Plantino, eiusve hæredibus ex æquo soluendis & numerandis, mulctari. Dummodò tamen prædictus Plantinus prædictorum Bibliorum exemplar quamprimùm suis sumptibus ad Imperialem Cancellariam nostram transmittat. Quod si neglexerit, hac nostra gratia & Priuilegio nequaquam gaudere poterit, sed eo statim priuatus & exutus esse censeatur. Proinde mandamus vniuersis ac singulis nostris & S. Rom. Imperij subditis ac fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm secularibus, cuiuscunque gradus, status & conditionis fuerint, præsertim verò iis qui in Magistratu constituti sunt, vel superiorum suorum, vel suo ipsius nomine ac loco Iuris & Iustitiæ administrationem exercent; ne quenquam hoc Priuilegium seu interdictum nostrum impunè violare, spernere, vel negligere patiantur. Sed si quos contumaces compererint, præscripta pæna plecti, & quibuscunque rectè fieri potest modis, coerceri curent. Quatenus & ipsi grauissimam indignationem nostram, ac eandem mulctam incurrere noluerint. Quòd autem hæc rata ac firma sint, hisce literis nostris testatum esse volumus, quas dedimus manus nostræ subscriptione, & sigilli nostri appensione roboratas. Datæ in ciuitate nostra Vienna Austriae, vigesima sexta die mensis Ianuarij, anno &c. septuagesimo secundo: Regnorum nostrorum, Romani decimo, Hungarici nono, Bohemici verò vigesimo tertio.

Maximilianus.

Ad mandatum sacræ Cæsareæ
Maiestatis proprium,

A. Erstenberger.

Re^{ta} Braun.

PRIVILEGIA REGNORVM
ET PROVINCIARVM PHILIPPI II.
REGIS CATHOLICI.

REGNI CASTILIAE
PRIVILEGIUM.

ON PHILIPPE SEGVNDO, por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galizia, de Mallorca, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corçega, de Murcia, de Iaen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, de las yslas de Canaria, de las Indias, yslas y tierra firme del mar Oceano: Conde de Barcelona: Señor de Vizcaya, y de Molina: Duque de Athenas, y Neopatria: Conde de Rossellon, y de Cerdania: Marques de Oristan, y de Gociano: Archiduque de Austria: Duque de Borgoña, y de Brabante, y Milan: Conde de Flandes, y de Tyrol, &c. Por quanto por parte de vos Christophoro Plantino vezino dela villa de Anuers, y nuestro Prototypographo en los nuestros estados baxos, nos ha sido hecha relacion, Que por nuestro mandado (con interuencion y asistencia del Doctor Benito Arias Montano nuestro Capellan de la orden de Santiago, que por nos fue embiado particular y expressemente para este efecto) aueis trabajado de quatro años à esta parte en imprimir la sagrada Biblia en cinco lenguas, es assaber, Hebrea, Chaldea, Griega, Latina, y Syriaca, y al fin de toda ella se ha hecho y puesto de nuevo vna obra intitulada, *Apparatus sacer*, que contiene diuersos tratados muy prouechosos para la inteligencia de la misma Biblia, laqual por ser grande se ha partido en muchos tomos, y el titulo de toda ella es el que se sigue: *Integra in vetus Testamentum paraphrasis Chaldaica, cum sua interpretatione Latina. Noui Testamenti textus Syriacus, caractere Syro & Hebræo impressus, cum respondente sua interpretatione Latina, per M. Guidonem Fabricium. Veteris Testamenti libri Hebraico sermone conscripti, cum interpretatione Latina ad Hebraicam phrasim accommodata & textui superposita. Nouum Testamentum vniuersum Græcum, cum Latina versione ad Græcam phrasim expressa & Græco textui superposita. Apparatus sacer, cuius partes sunt: Dictionarium Syriacum, Syrochaldaicum, & Græcum, earumq; quatuor linguarum, quatuor Grammatica introductiones. Variarum lectionum sacra Scriptura in diuersis linguis libellus. Liber de Hebraicis Idiotismis. Liber de Arcano sermone. Liber de Actione siue habitu. Liber de Geographia sacra. Liber de Ponderibus & mensuris sacris. Liber de Saculis & temporibus. Liber de sacris fabricis.* Todos los quales dichos libros, ò tomos estan ya acabados de imprimir con sus propios caracteres de las dichas lenguas, corregidos con mucho cuydado y diligencia, y vistos y aprobados por las insignes Vniuersidades de Louayna y Paris, y auiendolos embiado à Roma con el dicho Doctor Arias Montano à nuestro muy sancto Padre el Papa Gregorio XIII. los mando visitar y reconocer con el miramiento que la qualidad de la obra requeria, y auiendole constado ser de grande vtilidad, seruicio y beneficio

ficio à la vniuersal Yglesia Catholica, en testimonio dello nos escriuio vn Breue loan-
dola; y mando dar vn Motu proprio, para que solo vos la pudieffedes imprimir, y ven-
der por tiempo de veinte años, como se vera por el tenor de los dichos Breue y Motu
proprio de su Sanctidad, que se ha de poner y imprimir en el principio de la misma
Biblia, y nos supplicastes que acatado lo referido, nos assi mismo os mandassemos dar
priuilegio para que por el tiempo que fuessemos seruido, vos, ò, quien vuestro poder
huuiere tan solamente, pudieffedes imprimir y vender en estos nuestros Reynos la
dicha Biblia, y los tratados del Apparato sacro, à ella añadidos, ò, como la nuestra
merced fuesse, y nos acatandolo susodicho, y conformado nos con la voluntad y con-
cession de su Sanctidad, y el beneficio y vtilidad que dello se sigue, y el trabajo, cuyda-
do, diligencia, y gasto que en la dicha impressiõ aueis puesto, lo auemos auido por
bien, y por la presente damos licencia y facultad à vos el dicho Christophoro Planti-
no, para que por tiempo de veinte años primeros siguientes (que se cuenten des de el
dia dela data desta nuestra carta adelante) vos, ò, quien vuestro poder huuiere, y no
otra persona alguna, podeis imprimir y imprimais en estos nuestros Reynos y Señor-
ios la dicha Biblia, y tratados del dicho Apparato sacro à ella añadidos. Y prohibi-
mos y defendemos, que (durante el tiempo de los dichos veinte años) otras personas
algunas, de qualquier estado, qualidad, ò condicion, que sean, no puedan imprimir, ni
hazer imprimir directa ni indirectamente la dicha Biblia, ni ninguna cosa ni parte
della, ni del dicho Apparato, ni impressa por otros en todo ni en parte taerla de fuera
à estos nuestros Reynos, ni venderla en ellos, sino tan solamente vos el dicho Christo-
phoro Plantino, ò quien vuestro poder huuiere, so pena de perder la tal impressiõ, ò
impressions, y los moldes y aparejos con que la imprimieren, y mas treinta mill ma-
rauedis por cada vez que lo contrario hizieren. laqual pena applicamos en esta ma-
nera : La tercia parte para nuestra camara, y la otra tercia parte para el denunciador,
y la otra tercia parte para el Iuez que lo sentenciare. Y mandamos à qualesquier Iue-
zes y Iusticias destos nuestros Reynos y Señorios, y à cada vno en su iurisdiccion, que
siendo requeridos por vos el dicho Christophoro Plantino, ò por quien vuestro poder
tuuiere, executen en los tales las dichas penas, y assi mismo mandamos à los del nue-
stro Consejo, Presidente, y oydores de las nuestras Audiencias, Alcaldes, Alguaziles
de la nuestra casa, y Corte, y Cancillerias, y otros qualesquier nuestros Iuezes, y Iu-
sticias destos nuestros Reynos y Señorios, que guarden y cumplan, y hagan guardar
y cumplir esta nuestra carta, y lo en ella contenido. Fecha en la nuestra villa de Ma-
drid, à veynte y dos dias del mes de Hebrero del año del nascimiento de nuestro Sal-
uador Iesu Christo, de mill y quinientos y setenta y tres.

Yo el Rey.

Yo Iuan Vazq. de Salazar Secret^o. de su Catholica Mag^t. la fize screuir por su mandado.

Regist^{do}.

Iorge de Olaal de Bergara.

El Doctor Velasco.

Por Canciller, Iorge de Olaal de Bergara.

El Doctor Francisco Hernandez de Lieuana.

El Licenciado Fuen-mayor.

REGNI ARAGONIÆ

PRIVILEGIUM.

O S DON PHILIPPE, por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de Vngria, de Dalmacia, de Croacia, de Leon, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corfega, de Murcia, de Iaën, de los Algarbes, de Algezira, de Gibráitar, de las islas de Canaria, de las islas Indias, y tierra firme del mar Oceano: Archiduque de Austria: Duque de Borgoña, de Brabante, y de Milan: Conde de Barcelona, de Flandres, y de Tyrol: Señor de Vizcaya, y de Molina: Duque de Athenas, y de Neopatria: Conde de Rossellon, y de Cerdaña: Marques de Oristan, y Gociano. Por quanto vos el amado nuestro Christophoro Plantino vezino dela villa de Anuers, y nuestro Prototypographo en los nuestros estados baxos, segun por vuestra parte se nos ha refferido, haueis entendido por nuestra orden y mandado, con interuencion y asistencia del Doctor Benito Arias Montano nuestro Capellan de la ordē de Sanct Yago, que por nos fue embiado para este effecto, de quatro años à esta parte en imprimir la sagrada Biblia en cinco lenguas, es assaber, Hebreá, Chaldaea, Griega, Latina, y Syriaca, y al fin de toda ella se ha hecho y puesto de nuevo vna obra intitulada, *Apparatus sacer*, que cōtiene diuersos tractados muy provechosos para la intelligencia de la misma Biblia, laqual por ser grande se ha partido en muchos tomos, y el titulo de toda ella es el que se sigue: *Integra in vetus Testamentum paraphrasis Chaldaica, cum sua interpretatione Latina. Noui Testamenti textus Syriacus, caractere Syro & Hebræo impressus, cum respondente sua interpretatione Latina, per M. Guidonem Fabricium. Veteris Testamenti libri Hebræico sermone conscripti, cum interpretatione Latina ad Hebræicam phrasim accommodata & textui superposita. Noui Testamentum vniuersum Græcum, cum Latina versione ad Græcam phrasim expressa & Græco textui superposita. Apparatus sacer, cuius partes sunt: Dictionarium Syriacum, Syrochaldaicum, & Græcum, earumq; quatuor linguarum, quatuor Grammatica introductiones. Variarum lectionum sacra Scriptura in diuersis linguis libellus. Liber de Hebræicis Idiotismis. Liber de Arcano sermone. Liber de Actione siue habitu. Liber de Geographia sacra. Liber de Ponderibus & mensuris sacris. Liber de Saculis & temporibus. Liber de sacris fabricis.* Todos los quales libros, ò tomos estan ya acabados de imprimir con sus propios caracteres de las dichas lenguas, corregidos con mucho cuydado y diligencia, y vistos y aprobados por las insignes Vniuersidades de Louayna y Paris, y hauiendolos embiado à Roma con el dicho Doctor Arias Montano à nuestro muy sancto Padre Gregorio Papa XIII. su Sanctidad los mando ver y reconocer con el miramiento que la qualidad de la obra requeria, y constádole ser de grande vtilidad, seruicio y beneficio à la vniuersal Yglesia catholica, en testimonio dello nos scriuio vn Breue loandola, y mando dar vn Motu proprio, para que solo vos lo pudiesdes imprimir y vender por tiempo de veynte años, como mas largamente se contiene en los dichos Breue y Motu proprio, que se han de poner y imprimir en el principio de la dicha Biblia. Por loqual nos fizistes supplicar humilmente fuessemos seruido dar os licencia y facultad, para que por tiempo de veynte años vos ò la persona que vuestra orden

orden y poder tubiere pudieffedes imprimir, hazer imprimir, y vender en los Reynos y Señorios de nuestra Corona de Aragon la dicha Biblia, y los tractados de Apparato sacro à ella añadidos, con prohibition que ninguno otro los pudieffe imprimir, ni hazer imprimir, ni vender sin vuestra orden y facultad. E nos hauida consideration à lo sobredicho, y al beneficio y vtilidad que dello se sigue, y al trabajo, cuydado, diligencia, y gasto, que en la dicha impressiõ haueis puesto y sostenido, conformando nos assi mismo con la voluntad de su Sanctidad, hauemos tenido por bien condescender à vuestra peticiõ. Porende con tenor de las presentes de nuestra cierta sciencia y Real auctoridad, deliberadamente y cõsulta Damos licencia, permisso, y facultad à vos el dicho Christophoro Plantino, y à quien vuestra orden y poder tuuiere, que por tiempo de veynte años contaderos del dia presente e infra scripto en adelante podais imprimir, ò hazer imprimir en quales quiere ciudades, villas, y lugares de los dichos nuestros Reynos y Señorios dela Corona de Aragon al impressor, ò impressores que quisiere la dicha Biblia, y tractados del dicho Apparato sacro à ella añadidos. Prohibiendo, segun que con las presentes prohibimos y vedamos, que ninguna otra persona los pueda imprimir, ni hazer imprimir, ni vender en todo ni en parte, ni llevar à vender en los dichos nuestros Reynos y Señorios de la corona de Aragon los impressos en otros lugares, sino vos el dicho Christophoro Plantino, ò la persona, ò personas que vuestra orden y poder tuuieren, por tiempo de los dichos veynte años, So pena de dozientos florines de oro de Aragon, y perdimiento de moldes y libros, diuididera en tres yguales partes, vna para nuestros Reales cofres, otra para vos, y otra para el accusador, en laqual pena se incurra todas las vezes que se hiziere, y contraui-niere à esta nuestra licencia. Mandando con el mismo tenor de las presentes de la dicha nuestra cierta sciencia y Real auctoridad, à quales quiere Lugartenientes y Capitanes generales, Regentes la Cancelleria, Regente el officio de general Gouernador, y Portantes vezes de aquel, Aguaziles, porteros, vergueros, y à otros qualesquiere officiales y ministros nuestros mayores y menores en lo dichos nuestros Reynos y Señorios constituydos y constituyderos, y à sus Lugartenientes, y Regentes los dichos officios, So incorrimiẽto de nuestra ira e indignation, y pena de mil florines de oro de Aragon, de los bienes del que lo contrario hiziere exigederos, y à nuestros Reales cofres applicaderos, que la presente nuestra licencia y concessiõ, y todo lo en ella contenido tengan, guarden y obseruen, tener, guardar, y obseruar hagan sin contradicciõ alguna, si nuestra gracia les es chara, y de mas de nuestra ira e indignacion en la pena sobredicha desean no encorrer. En testimonio de lo qual mandamos dar las presentes con nuestro sello Real comun en el dorso selladas. Dato en le Pardo, à veynte dias de Hebrero, año del nascimiento de nuestro Señor mil, quinientos, setenta y tres.

Yo el Rey.

Vidit Don Benedictus Vicus.

Vidit Comes G. Th.

Vidit Sapena Regens.

Vidit Talajero pro conseruatore generali.

Vidit Episcopus Vrgellensis R.

Vidit Sentis R.

Vidit Campi R.

CONSILII PRIVATI IN BELGIO PRIVILEGIUM.

Philippe, par la grace de Dieu Roy de Castille, de Leon, d'Arragon, de Navarre, de Naples, de Sicille, de Maillorque, de Sardaine, des isles Indes, & terre ferme de la mer Oceane : Archiduc d'Autriche : Duc de Bourgoigne, de Lothiers, de Brabant, de Lembourg, de Luxembourg, de Seldres, & de Milan : Conte de Habsbourg, de Flandres, d'Arthois, de Bourgoigne : Palatin & de Harynnau, de Hollande, de Zeelande, de Namur, & de Zutphen : Prince de Esbaue : Marquis du saint Empire : Seigneur de Frise, de Salins, de Malines, des cités, villes, & pays d'Utrecht, d'Ouerlyssel, & Groeninge : & Sominateur en Asie & en Afrique. A tous ceulx qui ces presentes verront salut. Receu auons l'humble supplication de nostre chier & bien amé le Docteur Benedictus Arias Montanus nostre Chappelain domestique, contenant, comme depuis environ quatre ans en ça, il a esté par nous enuoyé en nos pays de par de ça, avec charge & commission expresse de faire (à l'édification commune de la sainte Eglise Catholique, & à la commodité de toutes personnes studieuses des saintes lettres) bien & deuement imprimer, par Christophle Plantin nostre prototypographe, les saintes Bibles Catholiques, es trois langues, Hebraïque, Grecque, & Latine, avec l'entiere paraphrase Chaldaïque ancienne, & les interpretations Latines du Grec, & du Chaldee, selon la copie des Bibles iadis imprimees en nostre Vniuersité de Complute en Espagne, en y adjoystant les Grammaires, Dictionnaires, & autres traictés, qui pourroient plus distinctement, commodieusement, & amplement seruir, pour plus facilement apprendre lesdictes langues, & les phrases ou manieres de parler d'icelles, qu'il n'auoit esté fait ausdictes Bibles de Complute : & avec ce d'y adiouster plusieurs figures & pourtraicts, & le tout en beaucoup meilleur papier, & caracteres que n'estoient lesdictes Bibles. Et comme par la grace diuine l'oeuvre quasi paracheuee, doit selon nostre intention, dessein, & desir, de brief estre mis en lumiere, & que oultre une bonne somme de deniers par nous y employez, ledict Christophle Plantin y a semblablement par l'espace de quatre ans fait & employé, & continue encoires iournellement de faire maints cousts, fraix, & despenches, avec le continuel travail, diligence, soing, & industrie, sans riens y auoir espargné pour recouurer & faire faire toutes sortes de caracteres propices, & toutes autres choses propres pour la commodité & dignité de telle oeuvre : il nous a supplié, luy accorder nos lettres d'octroy & preuilege, contenant deffence à tous autres de ne imprimer lesdictes Bibles endans les vingt ans prochainement venans. Pource est il que nous, les choses susdictes considerees, & heue l'attestation de ceulx de nostre Vniuersité de Louvain, touchant les susdictes Bibles, audict Christophle Plantin prototypographe suppliant, inclinans à sa supplication & requeste, auons octroyé, consenty et accordé, octroyons, consentons, & accordons, en luy donnant congie & licence, de grace especial par ces presentes, que doresenauant durant le temps & terme de vingt ans prochainement venans & entre suruans l'un l'autre, à commencer de la date de cestes, il pourra imprimer, ou faire imprimer, vendre, & distribuer, en & par tous nos pays & seigneuries, les susdictes Bibles Catholiques en trois langues, sicomme, Hebraïque, Grecque, & Latine, avec la paraphrase Chaldaïque ancienne, & les interpretations Latines du Grec, & Chaldee, ensemble les Grammaires, Dictionnaires, & autres traictés en dependans. Et enoultre afin que ledict suppliant ne perde ses paynes, fraiz, mises, labeurs & despens que luy a conuenu & conuendra faire & supporter à la cause dicte, Interdisons & deffendons par cesdictes presentes à tous autres Imprimeurs, Libraires, et autres quelconques, de quelque estat ou condition ils soient, de nosdicts pays & seigneuries, que durant lesdicts vingt ans, ils ne sauanchent de imprimer ou vendre, ne faire imprimer ou vendre, directement ou indirectement lesdictes Bibles en la forme susdicte, en iceulx nos pays, à payne de confiscation desdictes Bibles qui ainsi seroient apres luy imprimees, & de cinquante florins, du pris de quarante gros chascun florin, d'amende pour le tout, & pour chascun desdicts liures à part, de six semblables florins, à appliquer mortié par mortié à nostre prouffit & dudict suppliant.

Si donnons en mandement à nos amez & feaulx les Chief President & gens de nos priué et grand Consaulx, President & gens de nostre chambre de Conseil en Flandres, grand Bailly et gens de nostre Conseil à Mons, President & gens de nostre Conseil prouincial d'Arthois, Souuerneur, Cancelier, Presidents & aultres de nos Consaulx de Hollande, Utrecht, & Frise, Et à tous nos aultres Justiciers & Officiers cui ce regardera, leurs Lieutenants, & à chascun d'eulx endroit soy, & sicomme à luy appertiendra, que de nostre presente grace, octroy, accord, & de tout le contenu en cesdictes presentes, durant le temps selon & par la maniere que dict est, ils facent, seuffrent, & laissent ledict suppliant plainement & paisiblement iour & nuyt, sans luy faire medre ou donner, ne souffrir estre fait, mis ou donné aucun destourbier ou empeschement au contraire, procedant & faisant proceder contre les transgresseurs par execution de ladicte payne, & aultrement en la maniere dicte. Car ainsi nous plaist il. En tesmoing de ce auons fait mettre nostre seal à ces presentes. Donnée en nostre ville de Bruxelles, le xj. iour de Januier, l'An de nostre Seigneur Mil, cinq cens, soixante onze. De nos Regnes, assçauoir d'Espaigne, Sicillie &c, le xxij. et de Naples le xxiiij.

Par le Roy,

En son Conseil.

I. De la Torre.

Le mesme Priuilege de la Maiesté Catholique pour le mesme temps & sur les mesmes peines a esté aussi octroyé au susdict Plantin au Conseil de Brabant, le douzième iour de Feburier, audict an.

Soubsigné,

Par le Roy.

I. De Perre.

REGNI NEAPOLITANI

PRIVILEGIUM.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX

CASTELLÆ, ARAGONVM, VTRIVSQUE
SICILIÆ, HIERUSALEM, VNGARIÆ, DALMATIÆ, ET CROATIÆ, &c.

ANTONIVS Perrenotus, S.R.C. tit. Sancti Petri ad Vincula Presbyter, Cardinalis de Granuela, præfatæ Regiæ & Catholicæ Maiestatis à consiliis status, & in hoc Regno locum tenens, & Capitaneus generalis, &c. Mag^{co} viro Christophoro Plantino, ciui Antuerpiensi, & præfatæ Catholicæ Maiestatis Prototypographo fideli Regio, dilecto, gratiam Regiam & bonam voluntatem. Cùm ex præclarorum virorum literis certiores facti simus, opus Bibliorum quinque linguarum, cum tribus Apparatum tomis, celeberrimum, rei quæ publicæ Christianæ utilissimū, eiusdem serenissimæ Maiestatis iussu, ope atque auspiciis, ad publicam totius Christiani orbis commoditatem & ornamentum, typis longè elegantissimis, & præstantissimi viri Benedicti Ariæ Montani præcipua cura & studio, quàm emendatissimè à te excusum esse, eiusdemque exemplar sanctissimo Domino nostro PP. Gregorio XIII. oblatum, ita placuisse, vt præfatæ Maiestatis sanctos conatus, & Regi Catholico in primis conuenientes, summopere laudarit, & amplissima tibi priuilegia ad hoc opus tuendum Motu proprio concesserit; Nos quoque cum naturali genio impellimur ad fouendum præclara quæque ingenia, quæ insigni quopiam conatu ad publica commoda promouenda atque augenda aspirant; primùm quidem longè præclarissimum hoc suæ Maiestatis studium, vt verè Heroicum & Ptolomei, Eumenis, aliorumque olim conatibus in Bibliothecis instruendis eò præstantius, quòd non vanæ stimulo gloriæ, vt illi, sed rectæ Religionis conseruandæ & propagandæ zelo susceptum, meritò suspicientes; deinde eximiam operam doctissimi B. Ariæ Montani, ac immortalis laude dignam admirantes, rebusque tuis, quemadmodū tuo nomine expetitur, prospicere cupientes, ne meritis frauderis fructibus tantæ operæ, & impensæ, quæ summa sollicitudine & industria in opus ad finem feliciter perducendum à te etiam insumpta esse accepimus; cumque certò constet, opus hoc nunquam hætenus hoc in Regno excusum esse, dignumque ipso S. sedis Apostolicæ suffragio sit iudicatum vt diuulgetur ac priuilegiis ornatur. Tuis igitur iustissimis votis, vt deliberato consilio, ita alacri & exporrecta fronte lubenter annuentes, tenore præsentium ex gratia speciali, præfatæ Maiestatis nomine, cum deliberatione & assistentia Regij collateralis consilij, statui-
mus & decreuimus, ne quis intra viginti annos proximos, à die dat. præsentium deinceps numerandos, in hoc Regno dictum Bibliorum opus, cum Apparatum tomis coniunctis, vel Apparatus ipsos, aut eorū partem aliquam seorsum, citra ipsius Christophori, aut causam & ius ab ipso habentis, licentiam imprimere, aut ab aliis impressa vendere, aut in suis officinis vel aliàs tenere possit. Volentes & decernētes expressè,
quòd

quòd si quis contra nostrā præsentem ordinationē & inhibitionē facere vel attentare præsumpserit, ipso facto incurrat pro qualibet vice pēnam vnciarū auri viginti quinque, tibi vel causam & ius à te habenti pro medietate, & pro alia medietate Regio fisco applicandam, opusque ipsum vt suprā, siue per exemplum alibi impressum, & in Regnum ipsum importatum, tibi deuoluatur, & sit tuum, aut causam & ius à te habentium. Mandantes propterea per præsentes omnibus & singulis Officialibus, & subditis Regiis maioribus & minoribus, quocunque nomine nuncupatis, officio, auctoritate, potestate, & iurisdictione fungentibus, quatenus tibi, vel ius à te habenti, aut alteræ legitimæ personæ pro tua parte, præstent & præstari faciant omne auxiliū, consilium & fauorem opportunum & necessarium super consecutione dictæ pēnæ pecuniariæ, dictorumque librorum in casibus prædictis tibi deuolutorum, adeò vt pro prædictis ad nos recursum habere tibi necesse non sit. Et si secus factum fuerit, statim incurrant iram & indignationem Regiam atque nostram, ac pēnam ducatorum mille. In quorum fidem præsentes fieri iussimus, solito sigillo à tergo impressas, pñtanti singulis vicibus remansuras. Datum Neapoli, die xxvi. Septemb. M. D. LXXII.

Ant. Card. Granuelanus.

Vidit Reberterius R.

Vidit Salernitanus.

Vidit Montenegro.

Dominus locum tenens & Capitaneus generalis mandauit mihi
Ludouico de Lobera pro secretario.

In Par^m. xii^o. R. 265.

CAROLI IX. GALLIÆ REGIS

PRIVILEGII EXEMPLVM.

Charles par la grace de Dieu Roy de France, A tous ceulx qui ces presentes lettres verront, salut. Sçauoir faisons, que suruant la requeste & supplication à nous faicte de la part de nostre cher & bien amé Christophle Plantin, Prototypographe & maistre Imprimeur de nostre tresamé frere le Roy d'Espaigne, demeurant en la Ville d'Anuers, contenant que depuis quatre ans il a incessamment tra-uaiillé, par l'expres cōmandement de nostre dict frere, à faire nouuel-lement imprimer la sainte Bible en cinq langues, à sçauoir, He-braïque, Chaldee, Grecque, Latine, & Syriacque: en quoy luy auroit tousiours assisté ung Docteur en Theologie Espagnol, nommé Benedictus Arias Montanus, enuoyé expres par nostre dict frere

en la Ville d'Anuers pour ce seul effect: laquelle Bible est en plusieurs Volumes, dont l'inscription s'ensuit: *Integra in uetus Testamentum paraphrasis Chaldaica, cum sua interpretatione Latina. Noui Testamenti textus Syriacus, caractere Syro & Hebræo impressus, cum re-spondente sua interpretatione Latina, per M. Guidonem Fabricium. Veteris Testamenti libri Hebraico sermone cōscripti, cū interpretatione Latina ad Hebraicam phrasim accom-modata & textui Hebræo superposita. Nouū Testamentum uniuersum Gracū, cum Lati-na uersione ad Gracā phrasim expensa & Græco textui superposita. Apparatus sacer, cuius partes sunt: Dictionarium Hebraicum, Syriacum, Syrochaldaicum, & Græcum, earumq; quatuor linguarum, quatuor Grammatica introductiones. Variarū lectionum sacra Scri-pturæ in diuersis linguis libellus. Liber de Hebraicis Idiotismis. Liber de Arcano sermone. Liber de Actione siue habitu. Liber de Geographia sacra. Liber de Ponderibus & mensu-ris sacris. Liber de Saculis & temporibus. Liber de sacris fabricis.*

Tous lesquels liures ayans esté veus & soigneusement examinez par plusieurs bons & scauants Docteurs en la faculté de Theologie, tant de nostre Vniuersité de Paris que aussy de celle de Louain, ont esté approuuez & iugez tresdignes pour estre mis en lumiere, & estre veus & leus de tous bons Chrestiens, ainsi que appert par les attestations cy attachees. Pour l'impression de laquelle Bible & aultres liures dessus declairez, ledict Plantin a tra-uaiillé iournellement durant quatre ans en grand soing & vigilance, & y a employé grandes sommes de deniers, tant pour auoir toutes sortes de caracteres propices, papier, & aultres choses propres pour la commodité & dignité d'vne telle oeuvre: & aussy pour auoir entretenu durant ledict temps de quatre ans plusieurs gens doctes en toutes langues pour seruir de correcteurs: Desquelles despen-ses, fraiz, & mises, il luy seroit tresmal aisé de retirer, s'il estoit permis à aultres imprimeurs de nostre Royaume d'imprimer cy apres lesdicts liures, ou aucuns d'iceulx sur ses exemplaires. & cela aduenant seroit le fruster de tous ses labeurs, & des grandes despen-ses qu'il y a employees. Pour à quoy obuier auroit obtenu de nostre dict frere le Roy d'Espaigne le priuilege cy attaché, par lequel est defendu à tous autres imprimeurs de ses pays, terres, & seigneuries, de ne imprimer lesdicts liures, ny aucuns d'iceulx, durant le temps & espace de Vingt ans: nous ayant ledict Plantin faict supplier, que luy vouliissions octroyer semblables graces. Pource est il que nous, inclinant liberallement à la supplication et requeste dudict Plantin, en consideration des choses susdictes, & pour le singulier desir qu'auons tousiours eu d'exalter & accroistre, d'autant que faire se pouuons, l'honneur & gloire de Dieu, & la sainte Vfoy Catholique, à la confusion & extirpation de tous heretiques, apres auoir fait veoir à nostre priué Conseil les certifications des Docteurs en Theologie desdictes Vniuersitez de Paris, & de Louvain, & iceluy Plantin & à ses facteurs & commis auons de noz grace speciale, plaine puis-sance & auctorité Royale permis, & permettons de pouuoir vendre ladicte sainte Bible, & aultres liures dessus declairez en & par toutes les places & prouinces de nostre Royaume, pays, terres, &

seigneuries de nostre obeissance. Deffendant tresexpressément à tous aultres imprimeurs & libraires de reimprimer ladicte Bible, ny aucun desdicts liures, soit en particulier & par interposition parmy d'aultres liures, ny d'apporter, vendre, ny debiter en cestuy nostre Royaume aucuns semblables liures, qui pourroient estre imprimez ailleurs hors de nostre dict Royaume sur les exemplaires dudict Plantin, soit en tout ou partie, & ce durant le temps & espace de vingt ans prochainement venants, à compter du iour & date de ces presentes, Sur peine de confiscation desdictes Bibles & liures qui se trouueront d'aultre impression que celle dudict Plantin, & oultre de cinq cents liures tournois d'amende, applicable moitié à nous, & moitié audict Plantin pour ses dommages & interests. Si donnons en mandement à nostre preuost de Paris, & tous nos Baillifs, Seneschaulx, ou leurs lieutenants, & à chascun d'eulx endroict soy, que de nos presentes grace & preuilege ils souffrent & facent plainement & paisiblement iouer ledict Plantin, ses facteurs & commis, en mulctant ceulx qui contrenuendront en nosdictes deffences des peines & amendes dessus declairees, sans aucune moderation. Car tel est nostre plaisir, Nonobstant toutes choses à ce contraires. Donnée à Blois, le xiiij. iour d'Auail, L'an de grace Mil, cinq cens, soixante douze. Et de nostre Regne le douziesme.

Par le Roy.

M^e. Anthoine de S^t. Pol. M^e. des req^{tes}. ordinaire de l'hostel p^{nt}.

Fifes.

CENSURA, ET APPROBATIO THEOLOGORVM PARISIENSIVM.

Nos subscripti Doctores facultatis Parisiensis sacra Biblia Philippi II. Hispaniarum Regis Catholici mandato, opera verò Benedicti Aria Montani Theologi Hispanensis, & Guidonis Fabricij Boderiani natione Galli, iuuantibus Francisco Raphelengio, & Nicolao Fabricio, in lucem emissa, cum ipsorum Dictionariis & reliquo Apparatu, à Plantino typis Hebraicè, Syriacè, Gracè, & Latinè expressa ad formam Complutensium Bibliorum olim in Hispania impressorum, vidimus, approbauimus, digna denique censuimus quæ à Catholicis legerentur, & opponerentur falsis & impiis hæreticorum translationibus, quibus fucum imperitis linguarum facere conantur. Scriptum, & chirographis nostris signatum, Anno Domini 1572. die quarta Aprilis.

P. Danesius Episcopus Vauron.

De Sainctes.

S. Vigor.

Prouost.

I. Cogneu.

De Quictebeuf.

Genebrard.

EXCELLENTISS. DVCIS ET
ILLVSTRISS. SENATVS VENETI
PRIVILEGII EXEMPLVM.

LOYSIVS Mocenigo, Dei gratia, Dux Venetiarum, &c.
Vniuersis, & singulis Rectoribus, Magistratibus, Officialibus, &
aliis ministris nostris tam presentibus quàm futuris, ad quos harũ
litterarum executio spectat et pertinet, fidelibus dilectis salutem, &
dilectionis affectum. Significamus vobis, hodie in Consilio nostro
Rogatorum captam fuisse partem tenoris infrascripti, videlicet:

Hà ricercato alla Sig^{ria} nostra il Sig^r Ambasciator del Ser^{mo} Re
Catholico, qui residente in nome di sua Catholica Maestà,
che vogliamo conceder Priuilegio à D. Christophoro Plantino, cittadino d'Anuersa,
stampatore Regio, per l'impressione, che la Maestà sua hà fatta fare della sacra Biblia,
& del sacro Apparato contenuto in tre tomi; & essendo conueniente darle ogni satisf-
fattione; L'anderà parte, che sia concesso al sudetto D. Christophoro Plantino, citta-
dino d'Anuersa, stampator Regio, che niun altro, che lui, ò chi hauerà causa da lui,
non possa per il spatio de anni vinti prossimi, stampar, ne far stampar, ne altroue stam-
pata vender, l'opra della sacra Biblia conguinta con i tomi delli Apparati, ouero essi
Apparati, ò parte di essi separatamente, si in questa Città, come in alcun luogo del
Dominio nostro, Sotto pena di perder i libri, che si ritrouassero, quali siano del sop^{ra}
D. Christophoro Plantino, & de pagar ducati trecento, vn terzo de quali sia applicato
alla Casa nostra dell' Arsenal, vno all' Hospedal della Pietà, & l'altro à quell' offitio, ò
Magistrato, che farà l'effecutione. Essendo però obligato il sopranominato Plantino,
ò altri per suo nome, offeruar quanto è disposto per le leggi nostre in materia di stam-
pe. Dat. in nostro Ducali Palatio, die xxv. Octob. Indictione prima. M. D. LXXII.

Ita signatum,

PHILIPPI II. HISPAN. REGIS

EX CONSILIO BRABANTIAE

PRIVILEGII EXEMPLVM.

Philippe par la grace de Dieu Roy de Castille, de Leon, d'Aragon, de Navarre, de Naples, de Sicille, de Mailloque, de Sardaigne, de isles Indes, & terre ferme de la mer Occidentale: Archiduc d'Autriche: Duc de Bourgogne, de Brabant, de Limbourg, de Luxembourg, de Sedres, & de Milan: Comte de Habsbourg, de Flandres, d'Artois, de Bourgogne: Palatin de Hongrie, de Hollande, de Zelande, de Namur, & de Zutphen. Prince de Zwaue: Marquis du saint Empire: Seigneur de Frise, de Salins, de Malines, de cite, de Sille, & pays d'Overrecht, d'Ouerghet, & Eroeninge: & Dominateur en Asie & en Afrique. A tous ceulx qui ces presentes verront salut. A ceu auons l'humble supplication de nostre chier & bien ame le Docteur Benedictus Arias Montanus nostre Chappellain domestique, contenant, comme depuis enuiron quatre ans en ça, il a esté par nous enuoyé en nos pays de par de ça, avec charge & commission expresse de faire (al'vtilité commune de la sainte Eglise Catholique, & à la commodité de toutes personnes studieuses des saintes lettres) bien & deuement imprimer, par Christophle Plantin nostre prototypographe, les saintes Bibles Catholiques, & trois langues, Hebraïque, Grecque, & Latine, avec l'entiere paraphrase Chaldaïque ancienne, & les interpretations Latines du Eueq, & du Chaldee, selon la copie des Bibles iadis imprimees en nostre Vniuersité de Comptut en Espagne, en y adioustant les Grammaires, Dictionnaires, & autres traittez, qui pourroient plus distinctement, commodieusement & amplement seruir, pour plus facilement apprendre lesdictes langues, & les phrases ou manieres de parler d'iceles, qu'il n'auoit esté fait ausdictes Bibles de Comptut: & avec ce d'y adiouster plusieurs figures & pourtraicts, & se tout en beaucoup meilleur papier & caracteres que n'estoyent lesdictes Bibles. Et comme par la grace diuine l'oeuvre quasi paracheuée, doit selon nostre intention, d'iceulx, & desir, de brief estre mis en lumiere, & que oultre une bonne somme de deniers par nous y employez, ledit Christophle Plantin y a semblablement par l'espace de quatre ans fait & employé, & continue encores iouruellement de faire maints coistes, foix & despences, avec le continuel travail, diligence, soing & industrie, sans rien y auoir esparigné pour recouurer & faire faire toutes sortes de charactères propres, & toutes autres choses propres pour la commodité & dignité de telle oeuvre: il nous a supplié, sur accord de nos lettres d'octroy & privilege, contenant d'effence à tous autres de ne imprimer lesdictes Bibles en dans les cinq ans prochainement venans. Pource est il que nous les choses susdictes considérées, & seut l'attestation de ceulx de nostre Vniuersité de Douvain, touchant les susdictes Bibles, audit Christophle Plantin prototypographe suppliant, inclinans à sa supplication & requeste, auons octroyé, consenty & accordé, octroyons, consentons, & accordons, en sur donnant congé & licence, de grace speciale par ces presentes, que dresnauant d'auant le temps & terme de cinq ans prochainement venans & entresuivans l'un l'autre, à commencer de la date de cestes, il pourra imprimer, ou faire imprimer, vendre, & distribuer en & par tous nosdits pays de Brabant les susdictes Bibles Catholiques en trois langues, sçavoir, Hebraïque, Grecque, & Latine, avec la Paraphrase Chaldaïque ancienne, & les interpretations Latines du Eueq, & Chaldee, ensemble les Grammaires, Dictionnaires, & autres traittez en dependans. Et enoultre afin que ledit suppliant ne perde ses paynes, foix, mises, labours & despens que luy a conuenu & conuendra faire & supporter à la cause d'iceulx, Interdisons & defendons par cesdictes presentes à tous autres Imprimeurs, Libraires, & autres quelconques, de quel que estat ou condition ils soyent, de nosdits pays de Brabant, que durant lesdictes cinq ans, ils ne s'auanchent d'imprimer ou vendre, ne faire imprimer ou vendre, directement ou indirectement lesdictes Bibles en la forme susdictes, en iceulx nosdits pays. A payne de confiscation desdictes Bibles qui ainsi seroyent apores luy imprimees, & de cinquante florins, du poix de quarante gros chacun florin, d'amende pour se tout, & pour chacun desdictes liures à part, de six semblables florins, à appliquer moitié par moitié à nostre prouffit & dudict suppliant. Si donnons en mandement à nos ames & feaulx les Chanceliers & gens de nostre Conseil en Brabant, Mayeur de Douvain, Amptman de Bruxelles, Escouteurs d'Anvers & de Boisleduc, & à tous nos autres Justiciers & Officiers cuy ce regardera, leurs Vicutenans, & à chascun d'eulx endroit soy, & s'icomme à luy appartenra, que de nostre presente grace, octroy, accord, & de tout se contenu en cesdictes presentes, d'auant le temps selon & par la maniere que dict est, ils fassent, seuffrent, & laissent ledit suppliant plainement & paisiblement iour & nuyt, sans luy faire mettre ou donner, ne souffrir estre fait, mis ou donné aucun deffourbier ou empeschement au contraire, procedant & faisant proceder contre les transgresseurs par execution de la dictes payne, & autrement en la maniere dicte. Car ainsi nous plaist il. En tesmoing de ce auons fait mettre nostre seel à ces presentes. Donné en nostre cite de Bruxelles, le douzième iour du mois de february, l'An de nostre Seigneur Mil, cinq cens, soixante onz, selon la coustume de nostre Court de Brabant. De nos Regnes, assauoir d'Espagne, Sicille &c. le xvi. & de Naples le xviij.

Par le Roy.

Soubsigné

I. De Perre.

DOCTORVM VIROVVM

CARMINA ENCOMIASTICA.

וישא בנידכטוש אריאש מונטאנוס את משלו ויאמר

מעתה אעשה לעופל מגן בכל עת לי הית לבירת פלנטינוס חביב לי בעזר אל עם אנשים עם חתנו וכל ביתו על יופייהן הנחמדות ולו כוהן דל אנכי יקר ואין יכול לאבד אורו נראה מפה עד כוש לא ירצץ לא ימרץ ואור חורו לא יכלת זהב ופז והאבנים קטנה זאת ובתהילה שלמלכי תחת או עיל או בשולים ובאופניו כל ישומם על מראיהם :	לכן את שהיה אפל אשוב אבוא בעזרת יד אבוא אנני'שה לזבולי אשר הוא ברוב חדשים מהיר ונכון למלאכתו באותיות דפוס חדות בגד לפיליפוס מלכי בגד עשה לו לכבוד וכי נלבש הוא זה רכוש ובגד זה לא יפרץ ובימים לא יבלה אקח אני הפנינים שמצאתים במגילת אשים אותם בזה מעיל אחור בקץ אז בפניו בכל מקום אשר שם הם	במהוללה עיר רומיים כתוב כלו בהגיון אין ערך לו בכל גלות אחרי אותו פזר האל ששוררים במשורה שהם יפים ונבחרים טעם שלם ישר פחרון משקל שוה ואין שונים באותיות בכל שורה גרול ורב שונת והם וחכמתם בכל מנים תמצא בו דעת תכונה דעת רופא דעת רמות מכל מלמד ומפרש סתום בכח מעוצר זהב ופז אבן נוצר	בהיותי בארץ כתיים בא לי לידי גליון מלא חכמה ורב שכלות אין קם כמוהו בישראל אשר יכול בכל שירה למשול משל ברברים אחד לשון אחד כשרון כל הבנין מהאבנים שאין כל חילוף והמורה אבל כלו טעם דעתם בהלול אל עתיק שנים תמצא בו דעה טמונת תמצא עיון דעת כמות וכל אשר אני דורש הן מצאתי במקום צר אני אומר הן לי אוצר
--	---	---	--

יחבל כל כלי חבל וכחלי ויאלח ויכלה האוילי גלילי חילך חילי וגואלי לאטי לא לאיטי ואוילי לחטא אאכל אבל אגיל באבלי ואלו אהבלה אוכל כלילי בהלבב לבב חובל בחבלי לכידודי ולא אוכל בגחלי והוחל לו בחבלי וחבולי בהזיל לבבי אטבול בגלי וגחלי ליד חובלי וגחולי לאיד אללה ולא אבליג בגילי וטלטלה לאהלי כטלטלי לרדך בגלולי גלילי ולבו אל גליל טלה וברלי וכלה כחלה בכלי וכחלי לאב חולה חיילית והחליא ואל אילי וחלולי כטלי ואדול ואגאל ביוכלי דלה כלי בלא חבל וכדלי לאש אוליך בהיכלי ואילי אוי' האוהלי האכיל וחלי וחיל אהלה ואהליבה באהלי ואולי גדלך יכל גלילי כאלירה וחכלילי כלילי לך אלי בגלגלי זבולי :	והכלח בכלח וחווילת כגל יוטל ויוכל לאבדו כדל ברל ובחלך אלחך וכהלך אהלך אהלך לזבח לך חלבי כליל זכנבלה לחכי להגך ולב חלוי יכלכל כלכלהו זכל יוכל ללחב חיל ויאבר בגלגולי הלא אלה אלורה ולב להט בלהבה ולבר בהכלא בזוללי ילירי זכלי וחליט לחי וגלדי זכלה אכלה לוח אחלי כלי גולה ולא כליל וגלית טלה חלב יכלוהו ולבאי זאילרה לחגור הלטאה חבלירה כיולדה וחולה לך אלי אלוה כל יחולל והואל לאהוב ילדי לביאה ובגללך ולא בכלל כלואי ואולי הלכו בכולה ואולי זכל גולי בגיל חוביל והאכיל זיחולו דגלי לאגורה זיחולו לוויך בחלל בחבר גואלי אגיל ויגאל כוול חילי בגלית ואיחל	גדולה לא אגדלך ברגלי ולא אוכל להללך ביכלי הלא הולל לכוכבי והלי ולא לזהבך יגדל גלילי אלהי בטלו אילי וחילי לבשא אחדלה אכלה יכולי ולכבודי אחלל בחלילי ואבהל בהלולי ואחלי להודך והלא אוהל בהללי כאילי ולא אזל אילי ואלורה לחילי לא לכולי ברלחי ויברל ברילי לחי אוכיל ביוכלי ויכלי לך אכלה ולא אכלה ביחלי ואל היכליך לך אטיל חללי ולא יחדל בכל לילי וילי ולולי גאלך אללי לי ולירידי ולגדולי וחילי וחבלי לברו חלדי וחבלי כאלו בכלוא אלך בככלי ואגילרה בילדי חיל כגילי ולך יגל בהגדילי גרילי ובכלובי בהגדילך גבולי הלא אוכל להחבא ולכלי זבהלה ובלהה בחודלי וההבל אכל חלדי בהבלי וגדילאל וחיל היחלללי	לך אלי בגלגלי זבולי גדול הכל יכל יוכל ויוכל הולל הולל בהליליך יהולל להביט להטך אלאה ואלהה להגיד חילך החל וכלה זלא גודל כלליך אכלכל זחלילה לכבודך בכלי אבל אגדל בהגדילי להגיני זלא אחול ואזחל אל בחללי זלי לבב ליחורך לרלג זלו לבח לגו ירל ויכלו זבהלל אגדלך בגודל לך אגלה חלי לבי והגלי זבכלואי לגבי בחלאי זלב כלל ולכאבי בחלל זחלחלה וחיל כלל ויליל להט גואל בהגאילי לטוחי בלי לאח וגואל הגאולה אבל חבל לבבי לי לבדי זאלבט וילוחו הליכי זהואל אלבב לאוילי לדל אסבול ולי אחדל להשיב זלא אאהל להחבא בכלאי זלא אוכל אלי כלכל ואוכל זחולדי וחולירי לבהו זחאבל וחחבל בחלדי לחבל חובלו הכל ואוכל
--	---	---	---

חפץ לראות אור וראנו
זמר בית אל ומצאנו :

בית אל מים שור משיתי
דורש תכלית פלא בנקים

תכלית לכל נוצר בעץ המתיק מרי מים בהעתירו לפול שמים אכן בעת געת במימך קנרה חמדתך וימתקו המים

מרים מראשון מקומם מקדשנו ממציא מצויים מאין מחולל משמרות סרומו מאפס מעמיד מערכות מחברת מבהילות מתוחו מוחלט מהאר מבלי מה מחוגה מזלות מכוונות מקבילות מציב מראשית מעגלים מסובלים מערכה מול מערכה מקשר מכימה מעדנות מושכות מכסיל מפתח מונה מספר משרתים מכתירים מלקטים מפניו משאת מסדר מוסדותיו מדרגות משתלשלות מכריל מים ממים מרתית מסיר מצולה מוריד מטרות מעוזו משקה מוצק מעליותיו מלאה מחקר מבקשיו מרוסמותו מחליש מבט מציוו מגבהו מתואר משוללות מקצר מבטא מליצים מעומק מהלליו מסתתר מלב מחוכמים מגאותו מוצק מחסדיו מודיע מורכיו :

מלך מלכו מלכים מי מקדושים מתקרב מסביבות מקומך מבוא מדורך מנשק מקים מתנשא ממקומות מגבילים מדור מתעלה ממדורות מקיפים מערוכך מאורות מהאימות מרכבה משנה משרתיך מזרים מזהירים מפזרים פשלך מתועעים מתשוקה מסבתם מעודרת מוצאים משתנים מהלכם מאסף מחצבים מפורדים מתנגה ממסך מקצתם מתרכב מתחדשה מקריבהם מתכונת מיושרת משביב מאורך מקדם מקור מושפע מנגדך מתפשט מתפרד מחנה מדעים מופלאים מזוקק מציאותו מושכלים מנפשים מוסכלים מבלתם מכוסים מסוראים מופשטים מגאות מתעלמים מזיוך מבלי מסך מחוכם משרת מעון מצבך מאפל מיוסורים מאדמה מלביש מהדרו מורכבים מוכנים מקבלי מעשהו מלאכה מיוקרת מיוחדת מזג משכיל מחוקה מתמונות מרוכס מנבחר מיתר מזוגה מטה מרוחו מנורת מזמה משלחת מקטרת מור מסתעפת מטרתה מקדש מעלה מתפארת מכבודה מתוקן מחמד מצוי מגונה מתיפה מנויה מצמידה מהקשט מי מטרת משכללת מחפשת מסתרו מציפוננו מכבודת מפרסמת מחצבה מגדת מולדתה מרימה מכשול מדרך מלמדת מקלט ממוקשי מור :

מי מלל מפלאותיך מלפנו מבהמות מחכמו ממעופף מורכבו מסלול מסוקל מהנובות משומר ממויקין מנחילנו מצות מצומדות מכלות מכחישים מחיות מזהירים מחבטות מעבטי מעגל מצותך מחסה מביניהם מסתור מנוקים מעון מהמורת מודר מעות מישור מדוכה מפשעים מוכן מלפנים מטבח מעול מעקם מסילתם מוריש מקהלו מדוח מצחם משלחת מלאכים מחבלים מבורך מבנים מאושר מגבר מדרשם מקימם מאהבה מוצל מאש מתלהטת משכך מלודת מקובלת מסיני משרת משרה מבחוריו מה מתוק מדבש מנעמך מנופת מהנחיתך מה מר מלענת מרורותיך משפטיך מאזני משפט מרת מלאכת מחשבת משקל מדברים משורת מפעלים מהלכים מפלם מוסך מסעד מטיבי מצעד משקיט מרוצת מכעיסים מרבה מוקדי מלעים מגורש מעדן מקול מלחשים :

מלכי משפטיך מחסאות מעודדי משמים מניעי מתעצל מקיצי מתוכם מאשמונים מנעורי מרותי מאמרם מחקרים מחכמים מחדרי משכיתם משרתי מסך משוכה מיועץ מהנכר מאותי משוך מנזרותי מר מדלי מטרתה משואות מחצוני מקול מכאיבים מחצצים מבין משאבי ששבר מעכוני מועף מקדים מבחירי מנוח משכחי מרגוע מרטוני מנעורי מוצאת משוחרר מפרך מעבידי מאמצי ממולם מוץ מטוער מגורן :

משגיח מצאת מרחם מהרתי מצוא מוצאות מכאובות מגרוני מסבות מששתי מעינותיה מה מצאתי מעלה מהודרת מנוחתה מעלפת סנור מסגרות מעילי מוסביות משבצות מרפש מעושרת מארה מצנפתי מקופת מדורות מטעמי מבצרי מהרסות משושי מעצבה מספר מר מלולי מגרעת מכל מעברי מקומה מששנת מצעד מבוכות מראשותי מרגליתי מחשך מורשי מתאוננים מלינים מזמיני מבחירי מהסתפח משכיות מבטחים סתנכני מגרי מרום מנודיו מכיר מנודת מועילי ממושך מורט מריבי משיח משמך מעודי מערו מחני מאויי משוכים ממשוכה מחלתי מסרני מטרות מכוסות מאריבות סדרה מפנים מפה מאיחור מקצה מזה מעי מפלה מהוסת מות מנתק מיתרי מחזק מחריבי מכלכל מגורלי משכל מקבץ מפרויי מעצם מנידי מבטית מחריבי מבחירת מעבריו מאסריו מנהג משגעים מנהגו מהעלם מכשירי מהרשל מחשועה מחזיקי משענתו מתאיש מקוויו מתראה משתדל מוסכלת מועצות מסוכן מתרפה מאויבו מבקש מוהו מה מותרו מסבל מצוקותיו מה סנתי מחלתי מעניקי מתן משחתו מחר מאת מונים משכורותי מחליף מה מזויפת משקלוחיו מיודעיו מענני משמניו מתי מספר מזוריו ממותו משטמתו מרובים מארבה מאד מאד מחושקיו מקלנו משיגים מחכמה מכבוד מעט :

מנהיגי מבטן משכב מתרשש מאשפות מרים מרודים ממצולה משה מהתום מעמסות מערה מחלואים מדור מתפלל משולל מטובת מתורה ממעמקים מצפצף מארץ מתורה משליך מדי מחמדים מפשיט מלבושי משי מכלול מחלצות מהכסה מחצלות משחת מאיש מראהו מדוע מעלליו מסתור מחשכים מגולתו מעקשים מחשכו סבוע מקולקל מעשיו פקור משחת מבית מחוץ מצופה מרמה מטעים סוהלו מנהיב מגועז מטעם מחטיאיו משיאיו משרשו מוסרם משפילו משרתו מפילי מסוכתו ממנו מוצאם תקלל מוראיו מתגאה מחבר מהתלות ממשל משלים מלוננו מעדת מנאפים מרבץ מרצחים מרעה מדיהים מלא מרינחו סכינים מאכלות מתלעותיו מה מחשבתו מראה מלוטשת מראה מאמץ מזולתו מקבלת מראה מומיו מהכיר מחסורו מהעלמת מקים מצבת מסה מי מריבה מסנך מים מרים מאררים מחבת משפתי מספח מתענג מך מואם מעונה מלך מוציא מחתה מאוצרתיו מביע מבאיש ממתק מוסר מולידיו משדד מכל מלמדיו מחחשב משכיל מצריו משצף מקשה מצור מצחו מביט מפלח מוסרים מתיצב סנגר סנגר מביט מדקרות מרעים מהרה מושיעם מחיר מהלומות מלשמים מיקר משך מחשבות מפנינים מישא מלך מואב משיחו מושל מקשיב משואות מדוחים מרש מרשנא ממוכך מרעיו מגנבי ממון מלומדי מלחמה משגיח מחלוניו מחרכיו מציץ מפרשי מכמות מפור מתחסר מכבד ששה מתלוצות מקטב מרירי מורדף מדאגה מדבר מוסדותיו מפותחים משתגערז מרוחה מפתם מריי מריו מתנבא מלבו מבוזה מחזה מתנבאין מוכיחין מצעק ממסגר מצרים מעי מעי מוחלי משמים מפרי מצולותי משביעי מחמם מרורותי מושב מרחב מנוחה מתנבל מוטות מורא מפרק מפליג משגה מבראשונה מתרמה מבכירה מצרה מתחלחלת מחבלית מקללת מאבנים משכבי מזדוג מחרתה מתנחמת מעמלה מאהביה מנשקת :

מרחם מקימי מעפר מסכן מציל מעונה מחזק ממנו מחה מעות מתרחץ מטומאתו מתעצב מקרומות מתרעם מנפשו משפטיך מצדיק מחזיק מררי מעליו מבקש מחילתך מתבייש מהביא מענהו משכנותיך מוחה משתאות מחריש מתאחר מתחנפל משתחות מרחוק :

מלכי מצודתה מחצי מקנאים משגבנו מגדודי מתקומם מפלטנו מלשון מגדף מתי מועד מבשר משמיע מושעות מוכש ממשלות מקצרה מועד מועדים מחצות מרעדים מתי מועד מתנוססין מבקעי מגדלים מהמיית מנענעים סרגשת מצלחים מדיע מקדש ממלכה מקום מקנה משכך מחוקק מושב מחוקקים מושב מלוצצים מנגנים מנגינת משטרם מנצחי מוסר מנוצחים מחללים מחזיק מנגנים מרוחתו מגנה מרוע מכמנו מחמדות מושלבים מרגליות משתפכות מצאות מגנזיך מטמוני מופה מוקדשים מרורות מטולים מנבלים מטפחות מבחניך מטולאות מזבחותיך מרמם מנאצים משמרי משמרתך מאוספי משמר משחרך מגודפים סאין מנחם מבקריך מרוקרים סאין מתום מכתם מכוער מזדמם מגלעד מתעתע משתעשע מיחליך משתומם מתאזה מחנק מות מעצמותיו מניעים מסעינו מרחקים מזרח מפורדים משמרות מאסרנו מערב מתוחים מיתרי מסגריו מעורר מחרף מצהלותינו מתאנות מקוננותינו מהסדות מדורותינו מרקד מגדלות מרחקנו מגדול מצחותינו מפוז מפחי מאשים מכבירי מנורותינו מכרכר מקול מפצים מקרקרי מבצרותינו משיג מקלות מסכה מקלסין משבית מעברך מאבר מנוס מנהם מלכנו מחוננו מעולם מלט מעתיריך מצפוף מארצות מאויביהם משוך מצפוננו מלאך מליץ מערב מבהילנו מסיר מסתננו מועקה מתג משפתינו מחיינו מיומים מי מנוחות מנהלנו מרים מאגג מלכנו מנשא מלכותנו :

ת

חמישים עולות תשע מאות ושישים ותשעה מספרים :

זאת חכמה תחלת כל מילותיה מם חברתיה אני הדל באלפי ידעיה הפניני בר אברהם בדרשו להתפלל לאשר ממנו חסדה והתועלות האמיתיות ולו יאות המהלל וההוד על כל זולתי הפלגתי במילי הפלא ופלא להרצות העמים וחשרים את כבוד הלשון ומעלתו ואת יקר תפארת גדולתו :

וחכם אדוני אבי יצ' בראיתו תכנית חכמה ורחב דרכיה וחמדת פליאותיה מחר למען וכת אמן

בני חיצב להב' בשורי מי חב' ראח ערכם ורחב' בחמנע פפרם :

ראה אם מימך' אזי בארומך' חיאמר עמך' ונתתי מקרם :

שיר לגילברטוס גניברדרוס מורה חכמת
האלהים ומלמד לשון עברית על ספרי
הקדש שנדפסו במצורת פיליפוס מלך
ספרד ירה

שני שרים מה שלא י- כלו לעשות בלתי יגון
ביום זה מלך המלכים לבדך אתה עושה :
לעם האל מלך פרם ברכות ונכסים נתן
ובנה מקדש לאלהים אשר הרם אויב קשרה :
ותלמי שלטון מצרים ונתי ספרי הקדש
לכל עולם הכריז ללמוד בשבעים איש מצווח עשה :
ואתה בן גזע קדוש מאור נכבדת משניהם
ככורש בתי המקדש הלא טהרת מבושה :
כמו מלך מצרי תתה לכל אדם כתבי קדש
ברוב הצורות ולשונות להודיע סודות השפה :
בבן בשתי פנים את עיר קדוש ישראל בניהה
למען הצמח מבית ומבחוץ על כל מעשה :
בבן שדי שהיה עם שניהם יצליח ורכך
והרבה מהמה יוסף וכאלה אחד יעשה :

H A E C sua Hebraica sic Latinè
adumbravit Gilbertus Gene-
brardus Theologus Parisiensis,
& Lutetiæ diuinarum Hebrai-
carumque literarum professor
Regius.

ANTIQUIS bini quod vix potuere diebus
Reges, nunc Regum maxime solus agis.
Persa Cyrus Domino sacratam condidit ædem,
Dona Dei populo, iuraque multa dedit.
Vulgauit Pharius diuina volumina princeps
Septenùm decies percitus arte virum.
Sancta patris Caroli soboles tu vincis vtrūque,
Cum Persa à Mauris diruta templa pias.
Cum Rege Ægypti toti das Biblia mundo,
Pluribus & linguis, pluribus atque typis.
Sic sanctam ædificas duplici ratione Sionem,
Viuat vt exterius, viuat & interius.
Ergo quod Numen Regem tunc rexit vtrūque,
Nunc te in perpetuū dirigat vsq; & amet.

ויפתח יוחנן בנדיקטוס צרפתי ובמונסטיריון בישיבת
אנקנים פרנקישקנוס את פיו בזה שיר פשוט על רנת
הגדול המקרא שנדפס במצות הגדול והאדיר במאד מאד
פיליפוס מלך ספרדים ירה בבית כרישטופורו פלנטין
הדופס ואיש נוצרי פה אנורשרה העיר הגדולה
והמהוללה בשנת לגאולתינו שע לפק ועל רנת שנוכר
המלך ועל רנת הרב אריאש מונטנוס והרב פאבר
ויזמור עליהם לאמור

דור הקדמון	זרע נח	גם דור עבר	כלם כינו
הנה ראוי	נו נפלאות	בי פעל פ	על בימינו :
הן ספר י	חיד בספרים	היום נדפס	כל המקרא
קראו בו נא	וקחו אוחו	כי כולל דב	ריאל נורא :
סום אז שקר	אין בו כי אם	חכמה אנך	יורה אתכם * מאל
על בן תחנו	בו יום וליל	ויהי תמיד	בלבבכם :
אז תצליחו	את דרכיכם	גם לא תבא	לכם הנה
אך תקחו את	חסד את חן	גם ברכות ה	טוב מיהוה :
עמה צרפת	יודעת אל	לא כן יודעה	בית ישראל
וספרד ה	חורה יודעה	לא בה אבר	זכרון האל :
אשריך ארץ	שמלכך נא	מן פיליפוס	ישנו מולך
לא קם כמו	הו על דורו	שאת האל	היום יתהלך :
רב אריאש	רב פאבר במ	לאכה זאת ה	יו ראש פינה
לכבוד צרפת	וספרד ול	למד לבני	הן הבניה :
אשריכם	בי ציון מע	תה חקקור מ	כס החורה
חכמתם ב	יעקוב כי על	ידכם דעת	עבר ספרה :
מי יגיד את	מעשים האיש	ום שעשו	על זה ספר
גם יעה גם	חוקף מעב	יהם אם לא	רב מספר נ
ואלהים י	כור וזכור ע	כל שהטו	בואת נוצרים
ויקום שלום	שכר להם	ינתן מ	שיר השכרים

אביר

IN EDITIONIS SYRIACÆ
ἐργάμυσον psallebat F. Iochannes Benedictus
Gallus, necnon instituti Franciscani alumnus.

עמה אתל האישים וקרים גם כן אנול מעשיו ב הה לוח :
לא קם כמו פוסטל נבון לשונות יצא שמו כל ארצות או גב לוח :
פבר לשון כסדים אהב והפרה אותו לאור הוציא מחוך אפ לוח :
אכן יהנה הרחיב את לבבו לעשות עתיקה הוצאת גם לכ לוח :
דופם פלנטין אשריהו ברורו גם יש שמו נכבד או רב פע לוח :
קראו בספר זה דברי אמונה נשקו לספר כל ימים ולי לוח :
הו הרו מספר עז גניבי נדפס בבית כופרין הולכים בעור לוח :
אך זאת עתיקה רב פבר תולל ויהי כבודו גדול ב קה לוח :

בגלך

השירה :

אניח ושור האיש משור
עם הנשר באופנים
אל עבריים ורומיים
ארמיים ויונים
שאו ברית וזאת אחרית
וראשונה אל כל עמים
ולישוע בקול שוע
שירו כבוד בכל ימים :
ספרת מורים ספרת אזרים
ספרת חיים לפה רדי
ופתח במפתח
ספר רות ספרדי :
חנה הלך לכל-מלך
לקרא תמיד בתחורה
אשר עושה בידי משה
שם עם נורא מאוד נורא :
רועה רועים רבים חועים
בזה ספר בלי רעה
בי עם הפל לא עם שפל
העם נבל בבל רעה :
עבור אמש זרח שמש
שמש צדק בלבינו
והכינה בתבינה
מלכינו ורבינו :
רצפת צרפת
צרף באש מנורתה
או ישראל או ישמעאל
יראו האור בשורתה :

ברח סופר רע וכופר
בצור עיקר מקור חיים
פן הוה יסת כל-האמת
בארץ בים וחוף אלים :
לך אהל אשר יחל
על עברך את ארני
שכינתי חכונתי
לכי ציון והר סיני :
לכי ספה לכי חפרה
ארוץ ברית לכה בלה
אתה חדש חחת קדש
מלכות לכי וכל בלה :
לך שלטון אני קטון
אשיר השיר והתורה
עלי ספר מלא שפר
ארני נפשי וטוב אודי :
אב בן רוח אתלה לוח
בחוף היכל שכינתי
כל ישיח במשיח
כי על ידו זה קניתי :
ישועתה אני עתה
אמר מזמור על כנורי
ואגילה על מגילה
שמאירה כל-הזן אורי :
אני מעתיק בכתב עתיק
ספר ראשון בספרים
אשר בו אל פרות מלך
ודבר הוה את דברים :

אני מורה לאל פורה
מבור תחתית גותי
ולעשרת ותפארת
אתכון תמיד תפילתי :
אתה כתר אתה סתר
צנה רצון לנשמת
אתה ישר אתה נשר
רוחף על-מי ארמתי :
ואתה זה לך הנה
ראשית חכמה וגזען
וביהוי אשר קוי
נבנה כינה כמו ארן :
האל חסד אתה יוסר
את העולם בסוד רחמים
אתה מים משמים
ושל מנוף בהחכמים :
אלהים חר לך פחד
הדין קשה ואש בוערה
וביהוי בחוף נורה
עץ החיים ותפארה :
נצח סדר חוד והור
היו לכם צבאות צבאות
אל חי שדי אשר לו די
צדיק אביר ברית ואות :
יסוד עולם יכול-כלם
שור שדים וצרנו
שמור נפשי בטוב חפשי
פן אכשל בצורנו :

HANC DEO OPT. MAX. CANEBAT ODAM
GVIDO FABRICIVS BODERIANVS, TOTO
BIBLIORVM OPERE REGIO FELICITER
ABSOLVTO, M. D. LXXI. CAL. MAII.

ΕΙΣ ἹΕΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ.

Ἡ σελίδων ἀγίων ἀγιογράμῃ, ἡ θεοπνεύτων
πασῶν τῶν γραφῶν πανθεοπνευστογράμῃ.
Ἡ ὁφίων ὁφίη, βίβλων βίβλῳ, σύνθεν ἔφδωρε
καὶ βιβλεφωνυμίων σεμνογράμῳ, Βιβλία.
Τὸ παλαιότερον θείης χρησήμερον ὁμφης
τῇ θείῃ δυνάμει εἰσεῖλε σωζόμενον.
Μήπως ψευδογραφοῖτ', ἢ ψευδογραφήθεν ἀνόρθοι
γλώσσει ἐπαλήλῃ ψυδῶ ἐλεγχόμενον.
Εὐσεβέῳ βασιλῆος ἀπ' εὐσεβέωντε Φιλίππου
δύδοκίῃ γλώσσαις ποικίλον ἐξεδόθη.
Εἶδ' ἐμέγα κλεῖος Παισιγράτῳ βασιλῆϊ
ψυδογραφής ψυδῶ ῥύσαι αἰδοπόλον.
Πόσῳ μᾶλλον εἶσι κλέῳ βασιλῆϊ Φιλίππῳ
ψυδέων ἀψύδη ῥυσάμενῳ λογία.

τέλος.

B. ARIAE MONTANI HISPAL. AD CHRISTIANVM

LECTOREM DE SYRIACIS NOVI
TESTAMENTI LIBRIS
ADMONITIO.

VM Tridenti in sacro Ecclesia Catholica Concilio essemus, Syriaci exemplaris, Ferdinandi Imperatoris felicitis memoria iussu & liberalitate ad Orientalium Ecclesiarum utilitatem impressi, inq̃ lucem publicam nobis etiam editi, copiam Pragensis Archiepiscopi Caesaris ipsius Legati opera nactus sum. quod cum nouitate characteris non antea visi, quanquam ab Arabica forma non longè abscedentis, tum studio ipso cognoscenda illius lingua, mihi mirū in modum placuit. Dolui autē quod in illo exemplari quadam desiderarentur volumina, quæ apud Græcos & Latinos integrum Novi Testamenti librorum numerū conficiunt, nimirum ex Canonicis epistolis aliqua, & integra Ioannis Euangelista Apocalypsis, & cuiusdam apud eundem Joannem in Euangelio capitis pars, in qua adultera mulieris, ad tentandum Christi iudicium malitiosè à Scribis & Phariseis producta, historia narratur. Sed multò etiam grauius & uehementius eundem voluminū illorum defectum biennio post dolui, ubi linguae illius peritiam diuino beneficio sum assecutus: quippe cum tantam in illo libro commoditatem, ad Testamenti Novi Græcè & Latine intelligendi & sum capi posse intellexerim, quantam mortalium nemo aestimare queat, antequam vel illud ipsum exemplar Syriacum lingua rectè cognita, vel eius fidelem versionē cum Græcis & Latinis contulerit & composuerit. Quandoquidem multa loca subobscura in iis familiaribus apud nos linguis reperiuntur, quæ ex illius exemplaris lectione sunt apertissima, sibiq̃ ipsis & cum nostris & cum re, de qua sermo fit, mirè constant. Cum autem in Canonicis illis ultimis Ioannis Epistolis atque in Apocalypsi maximè plurima difficillima passim inueniantur loca, ad quorum explicationem non parum lucis illius antiquissima & Christo Apostolisq̃ familiaris lingua observatione afferri posse crediderim; non potui non dolere, quod illi libelli nobis etiam in eodem exemplari non constarent: quos tamen si Græca lingua primū scriptos scirem, tamen inde in Syricam, ut nobis in Latinam, à Syris translatos fuisse oportere intelligebam. Et quanquam archetypa quidem lingua, quæ Græca, ut diximus, est, exemplar nobis integrum superesset, tamen illam Syricam versionē extare quoque cupiebam, idq̃ diligenter cognoscere studebam; atque ita esse intellexi primū ex Alberti Vuidmanstadij, viri piissimi ac doctissimi sacri Imperij Nomophylaci, & aliorū præclarissimorum testimonio, qui illi operi Ferdinandi Caesaris iussu imprimendo operam nauarunt. deinde ex Andrea Diacono Babylonico, mihi familiariter noto, atque illius lingua peritissimo, qui mecum diu ac frequenter conuersatus est in Regia curia apud Mantuanam Carpentanam. Demum etiam idem Roma cognoui, multis summis uiris referentibus Mosis Mardeni, & Calebi Babylonici sermones, si quidem uterque propria nationis Patriarcha, Roma per idem tempus ante decem & octo annos fuēr, atque illas
Epistolas

Epistolas, nec non Ioannis Apostoli & Euangelista Apocalypsim apud illarum regionum Christianos esse, magnâq; illic veneratione utpote diuina eloquia & habita & credita observari asserebant. Verum enimverò quòd multo tempore post alias Novi Testamenti partes illis ex Græca lingua in suam conuersa sunt, seorsum in iusto volumine contineri unâ cum aliis Legis, Prophetarum, & Hagiographorum libris, neque adeò communem horum voluminum lectionem populo esse, quòd multis mysteriis & intellectu difficillimis refertam crederent. Recepisse autem Mosem illum in se curam volumina illa Apocalypsis & Canoniarum Ioannis, cum Veteris etiam Testamenti codicibus, ad nos transmittendis existimari verò eundem morte occupatum id præstare non potuisse. Cum igitur sacra Biblia Philippi Catholici Regis iussu imprimenda omnibus partibus absolutissima edere studeremus, quanquam dolebamus vehementer volumina illa ministris Germanicis & Bombegianis exemplaribus Novi Testamenti desiderari; tamen non idèò existimauimus sacrorum oraculorum studiosos illo aliorum omnium librorum, qui nobis suppetebant, thesauro esse defraudandos, in quo tantum utilitatis ad nostrarum archetyparum linguarum & versionum explicandam sententiam esse manifestò sciremus. Præsertim cum Apocalypsis & Canonica illa Epistola & in Græcis exemplaribus salua nobis constarent, & in Latina lingua feliciter versa haberentur. Nam de Veteris Testamenti Syricis libris non adeò laborauimus, eò quòd ex iis fragmentis, quæ nobis videre contigit, illam sacrorum librorum partem non ex Hebraica & primæua lingua, sed ex Græca ab Origene permixta versione ad Syros esse translata cognouerim, id quod instituto nostro non multum conferre existimabamus. Vt autem optandum est & curandum diligenter, ut Apocalypsim cum Canonicis illis aliquando habeamus, atque id Regia cura & liberalitate futurum propediem speramus; sic etiam non committendum fuit, ut iis interim libris, qui nobis contingunt, caremus, præsertim cum maximum ex illis opera pretium studiosis nostris necessarium esse certò sciremus, & ad locorum, qui in nostris linguis subobscura videntur, explicationem, & ad confirmationem sacrorum rituum & diuini cultus iam ab antiquis temporibus in Catholica Romana Ecclesia obseruati. Ad altera historia verissima est, & ab Euangelista Ioanne descripta; sed qua nonnulla Græca exemplaria caruerint, ex quibus unum Chrysostomo contigit, unum etiam simile Syris olim, ex quo illi sibi Euangelium illud uerterint, contigisse arbitramur. Quòd verò de Ioannis Euangelista, Apostoli & Theologi, variis agnomentis quidam commentantur, falsò existimantes tres aut duos illos fuisse Ioannes: quoniam non huius loci disputare est, nos in aliud tempus consultò reseruamus, docturi manifeste, re ipsa eundem Ioannem Apostolum tribus illis cognomentis varias ob causas fuisse appellatum.

DANIELI BOMBERGO

I. V. DOCTORI BENED. ARIAS

MONTANVS S. P. D.

Cum anno quinquagesimo nono Venetiis essem, certis auctoribus accepi, duo Novi Testamēti Syrici manuscripta exemplaria patrem tuum Daniēlem habuisse, veneranda vetustatis & magna auctoritatis volumina. Ea cum nobis hoc tempore ad sacrorum librorum (quos ex Catholici Regis consilio & auctoritate excudimus) expeditionem utilissima, imò necessaria existimarem; omni diligentia inuestiganda curavi, nec aliam commodiorem reperiendi rationem hactenus cognovi, quàm ut te, qui ut generis & nominis, ita etiam eruditionis heres patri tuo successisti, de ea re nobis curanda adirem. Cum verò propter assiduas occupationes præsens alloqui non possem, epistola compellere constitui, atque ea quidem breui & tumultuaria (propter negotia quibus distineor perpetuò,) sed tamen quam apud te perinde valere cupiam, atque ipse ego si præsens agerem. Scis quantum totius Christiana reipub. & studioforum omnium intersit, ut Biblia hac omnibus auxiliis, subsidiis aucta, apparatusq; instructa omni, quàm optimè & quàm citissimè absoluantur. Perfecimus iam ferme totū Vetus Instrumentum, atque Novum propediem inchoare paramus. Et quoniā in Syricis non habemus manuscripta exemplaria, quibus utamur ad collationem & correctionem impressorum, præter unum Hebraicis literis exaratum, illis patris tui quarendis operam damus. quorum (si tu vel alterum vel utrumque habes) copiam nobis facias oro. sin verò non habes, ubi autem illa sunt nosti, & publica Ecclesiasticaq; rei causa, & Regij nominis auctoritate postulo, ut omni diligentia adhibita, undecunque illa perquisita nobis accommodes, tibi aut cui tu volueris post usum nostrum integra fide reddenda. Fuere qui mihi affirmarent illa Colonia esse (nam Francfurti ipse inquirenda curaveram.) Non autē existimo graue me tibi onus impositurum, si ubicūque ea sint, ad nos afferendi causa, cum opus fuerit, eò usque excurras. Omnino enim carere nollemus huiusmodi exemplaribus, etiam si Venetias usque aut longius tibi esset excurrendum. Officium igitur & pietate tua dignum, & Regi nostro gratissimum facies, si quod postulo, quàm maturrimè & diligentissimè curaueris, atque in ea efficienda re omnē tuam operam posueris. Vale. Antuerpia, 10. Calend. Iunias, 1570.

TESTIMONIUM COLONIENSIVM.

NIVERSIS & singulis, cuiuscunque status, præminentia, & dignitatis fuerint, ad quos hæ patentēs literę nostrę dirigentur, easdem legerint, viderint, vel audiuerint, Nos Cōsules & Senatus Imperialis ciuitatis Colonia Agrippina, salutem & omne bonum. Noueritis, quòd coram nobis personaliter constituti fuerint honesti ac discreti viri & conciuēs nostri, Marcus Velberger mandatarius honesti Caroli Bombergers Doctoris, Daniel Bomberger, Georgius vom Steine, & Dominicus Petitpafs. Quibus sic constitutis, dictus Marcus Velberger nomine quo suprà narrabat, quòd dictus Doctor Carolus Bomberger Exemplar Noui Testamenti Syriaca lingua, duobus voluminibus comprehensum, miræ antiquitatis, quondam Danielis Bombergers, patris sui bonæ memoriæ, impensis Venetias ex Syria delatū, noluit Danieli fratri suo, id requirenti nomine, interpellatione, & petitione D. Benedicti Ariæ Montani, Catholici Regis in sacra causa legati, concedere, nisi vel octuaginta aurei coronati pignoris loco ipsi numerentur, asseruandi ab eo quoad exemplar, vbi impressioni inseruierit, restituatur; vel aliàs sufficienter per ciuem aliquem Coloniensem ei caueatur de dicto exemplari infra sex menses restituendo. Et quoniam dictus Daniel Bomberger in præsentiarum commoditatem prælibatos aureos exponendi non habeat, eapropter à discreto Georgio vom Stein conciuē nostro præsentī obtinuit, vt pro se cauere dignaretur. Qui ad manus nostras legitimè stipulando, cauit in illum effectum, quòd dicto Carolo Bombergio prælibatum exemplar in hac nostra ciuitate, & infra sex menses proximè sequētes sanum & integrum restitui debeat. Sin minùs, quòd tunc modò dictus Georgius vom Stein tanquam principalis debitor dicto Carolo, eiùsve supramemorato mandatario, prælibatos aureos octuaginta, ad xxiiij. Batzeos numerando, sine aliqua mora, exceptione vel contradictione vlla, exoluere debeat ac velit, absque fraude. Ne autem eiùsmodi voluntariæ obligationis dictus Georgius vom Stein damnum aliquod patiatur, discretus Dominicus Petitpafs, etiam conciuis noster, ad manus nostras stipulando promisit, se sæpeditum Georgium vom Stein etiam sine aliqua exceptione vel tergiversatione suprafactæ obligationis indemnem habiturum. Porro Daniel Bomberger similiter ac solenniter stipulando obligauit se, quòd si iusto ac præmisso tempore exemplar prælibatum non restituatur, ac Dominicus Petitpafs, cæterique fideiussores prædicti, seu aliquis eorum exinde damnum aliquod paterentur, se eiùsmodi damnum cum omnibus inde securis bona fide, & vt virum bonum decet, restituturū, dictosque promissores omninò indemnēs habiturum esse, exceptionibus quibuscunque in contrarium facientibus exclusis. In cuius rei fidem & testimonium præsentēs literas sigilli nostri ad causas appensione muniri mandauimus. Datæ xiiii. Iunij, Anno lxx.

Ita signatum,

Laur. Creb.

TABVLARVM IN REGIIS BIBLIIS

DEPICTARVM BREVIS

EXPLICATIO,

Per Christophorum Plantinum.

In primo tomo sunt tabula tres.

PRIMA tabula continet significationem concordiae omnium Imperiorum in Christianae Religionis cultum & studium. Assyriorum enim & Persarum, nec non Graecorum & Latinorum nationes certis animantium imaginibus indicantur: quas omnes in Christi Regni obedientiam conspiraturas Isaias praedicebat, Habitabit lupo cum agno, & pardus cum haedo accubabit: vitulus, & leo, & ovis simul morabuntur, & puer paruulus minabit eos. Vitulus & vrsus pascentur, simul requiescent catuli eorum, & leo quasi bos comedet paleas. Isai. 11.

Huic tabulae addita est corona quatuor arborum ramis connexa, quae usum quatuor linguarum sacrarum ad vnam Christianae Religionis disciplinam significat. Constat enim Israeliticam regionem generosarum palmarum copia insignem fuisse, Babylonicam salicibus abundasse, Graecos oliuae imagine fuisse significatos, apud quos Athenae celeberrimum gymnasium Palladi consecratum fuit, Palladi autem oliua dedicabatur. Latinorum vero symbolum quercus fuit, Saturno prisco sacra.

In supremae tabulae fastigio columba est, sancti Spiritus significatione notissima, cuius auctoritate vtriusque Testamenti liber nobis constat.

Sub columnarum basibus duo symbola sunt, ex altera parte Archimedis nudi cum libro procurrentis imago, ab Aria Montano iamdiu delecta, certa quadam suorum studiorum significatione. Ex altera vero parte Plantini Typographi symbolum est circinus, altero pede fixo, altero laborante.

Secunda primi tomi tabula.

HAEC tabula à Benedicto Aria posita est, ad Philippi Regis pietatem significandam, & studium erga Catholicam Religionem ostendendum. Huius enim Regis cura & felicitas maxima multis exemplis in vtraque administrandi Regni ratione probatur. Nam si bellicas artes spectemus, constat illum nemini vltro bellum intulisse, vtpote ab omni iniuriae inferendae cogitatione alienum principem, & tamen saepe illatum sibi suisque regionibus, aut tentatum ab aliis fortissime sustinuisse, & felicissime superasse. Hanc rationem palma significat ad dexterum tabulae latus constituta, bellorum exuuiis atque trophaeis ornata, & inscriptione adiuncta, **OB DELETOS ARVSPICES BAAL.** hac significatione videlicet, Philippum Regem Iosiae optimi Regis exemplo armis, ferro atque igni omnium haereticorum & schismaticorum feces ex suis regionibus expurgasse. Si vero pacis commoda obseruemus, affirmare etiam possumus, nullum multis ab hinc annis Principem extitisse, qui in Religione colenda, Iustitia administranda, literarum promouendis studiis, & eruditis viris ornandis, denique literis, pictura, sculptura, caeterisque liberalibus aut honestis artibus aut vitae commodissimis, quales sunt agricultura & nauigatio, illustrandis & amplificandis, huic anteponi possit. Hanc autem rationem oliua indicat sinistro tabulae latere constituta, omnium artium, quas pax alit & confirmat, instrumentis ornata. cui inferius inscriptio additur, **OB TEMPLI SARTA TECTA CVRATA.** Non solum enim aruspices Baal, hoc est, schismaticos & haereticos ex suis regionibus delendos curauit Philippus, sed diuini cultus cognitionem, studium, & exercitationem summa auctoritate, cura, atque diligentia promouit & promouet.

Ex

Ex altera autem parte, qua bellorum trophæa sunt, manus est in lapide titulari constituta, gladium tenens, quæ alterum Regis munus significat, hoc est, Iustitiæ plenam & seueram administrationem in eos qui publicam honestatem & pacem vel vi, vel iniuria inferenda, vel fraude facienda violant. Ex altero verò caduceus siue Regium sceptrum est, oculis adhibitis vigilantibus : hoc altera manu tenetur, quæ in lapide etiam titulari constituta est. Hæc verò imago Regiam sedulitatem, vigilantiam, diligentiam & constantiam significat in emendanda legibus, ac moribus adornanda republica. Illius partis inscriptio est, *AVT GLADIO* : huius verò, *AVT VERBO*. nam vel hoc, vel illo modo (ut magis expedire pro rerum, personarum ac temporum ratione videatur) perpetuò Regem in gubernanda repub. attentum esse oportet.

In hac tabula basis constructa est, inque basi Pietatis Regiæ imago constituta, eademque sacrorum Bibliorum quadrilinguium exemplum manu tenens, quod ante aram ad Catholicæ Ecclesiæ vsum offert. Aræ verò inscriptio sic habet: *DEO P. F. SS.* hoc est, Patri, Filio, Spiritui sancto, *PATRVM NOSTROR. SACRVM.* Quòd nullam religionem aut agnoscat Rex, aut in suis ditionibus admitti velit, nisi eam quam patres nostri coluerunt, hoc est, Catholicam Romanam. Nouas has & cæteras omnes sectas falsissimas censeat, & repudiet. Huius autem Catholicæ Religionis fouendæ, colendæ, & propagandæ causa hoc sacrorum Bibliorum omnibus antiquis atque sacris linguis constans opus, diligentissimè atque integerrimè impressum, instaurandū curauerit, ad Iosifæ Regis pientissimi exemplum, qui inuentum in templo diuinæ legis exemplar in multa exempla descriptum populo exhibuerit, lege lata, ut ille solus Deus coleretur, eoque modo quem liber ille præscriberet. Hanc autem totam rationem ex sacræ Scripturæ locis petitam antiqua inscriptionum phrasi basis ipsa exponit.

Tertia tabula explicatio.

TERTIA tabula Veteris Testamēti, hoc est quinque librorum Mosis, auctoritatem indicat, cuius ratio breuiter exponetur. Testamentum Vetus diuinarum humanarumque rerum notitiam imprimis continet, & diuinorum etiam de humana salute promissorū, Dei que voluntatis, humanorumque officiorum doctrinam, tum aperto & perspicuo, tum figurato & ænigmatico sermone hominibus exhibet. Tantorum verò argumentorum fidem, reuerentiam, obseruantiamque maximam esse oportet hominibus, dummodo constet eorundem auctoritatem esse diuinam, neque esse hominem horum librorum auctorem primum. Hoc autem ita se habere, Diuus Paulus in primo epistolæ ad Hebræos capite confirmat, asserens Angelorum ministerio Dei nomine olim nō semel nec vno modo, sed multifariam multisque modis illorum librorum & rerum, quæ in illis continentur, auctoritatem & fidem spectatissimam certissimamque fuisse, idque nobis constare multis & maximis testibus à Deo delectis. Nam post salutem orbi ab aquis restitutam Deus per angelum Noe alloquutus, in fide & spe salutis expectandæ confirmauit, & promissi ac propositi sui repetitione & expositione animauit, sicut scriptum est, Statuam pactum meum vobiscum. Gen. 9.

Deinde verò post trecentos & amplius annos eorundem promissorum clariorem etiam & explicationem rationem Abrahamo inter diuiforum cadauerum partes dormienti instaurauit, sicut scriptum est, Scito prænosces, quòd peregrinum futurum sit semen tuum &c. Et paulò post, In illa die pepigit Dominus fœdus cum Abraham.

Post hæc verò centum circiter annis transactis, Iacob in visione scalæ illa omnia mysteria indicata sunt : eidem demum confirmata, iam mutato Iacob in Israelis nomine, & appellatione populi in illius familiam constituta, sicut scriptū est, Gen. 32. Non dimittam, nisi benedixeris mihi. ait ergo, Quod est nomen tibi? Respondit, Iacob. At ille, Nequaquam, inquit, appellabitur nomen tuum Iacob, sed Israel &c. Atque in illo loco magna mysteria continentur.

Præterea Mosen apud ardentem atque illæsum rubum Angelus Dei nomine, de parata iam proximeque futura filiorum Israel salute alloquutus est, in qua humanæ salutis ratio ut in figura continebatur. Tandem verò Mosis legislatoris auctoritas, & legis ipsius totiusque Veteris Testamenti fides publicè facta est, non vni aut paucis & raris, quanquam maximis aliàs viris, ut olim, sed omni in vniuersum Israelitarum populo audienti tonitrua & sonum tubæ de medio igni, in sublimi aëris loco & vocem humana maiorem, qua decem legis præcepta pronuntiata sunt, & Moses ipse verus Dei minister & interpretis est confirmatus. Quibus ex testimoniis omnibus apertè constat, Pentateuchi auctoritatem esse diuinam.

Secundi tomi tabula explicatio brevis.

PRIMA tabula continebat legis à Deo latæ certissimam fidem, omni populo publicè factam, ut ex postrema illius imagine obseruauimus. Sed quia Vetus Testamētum non solum leges à Deo sancitas, verum

verum etiam promissa terrena continebat, quibus velut vinbra aut imagine quadam cælestis regni promissa significabantur, oportuit illa præstari & expleri, atque illorum exemplo edito confirmari etiã spem cælestium promissorum, quæ tandem credentibus atque obedientibus obtinenda erant. Ideoque in secundo tomo, qui Iosue, libros Iudicum ac Regum continet, appingitur ingressus filiorum Israel in regionem promissam : quem, vbi tempus à Deo præscriptum accessit, nullæ vires, aut opes, nulla potentia, nulla consilia humana impedire potuerunt : immò & flumina ipsa contra naturæ cursum reducta, admirabili concessione iuuerunt. atque ita qui per Angelos dictus est sermo, factus est firmus. id enim constitit populo Israelitico in regionem deducto promissam, ibidemque diutissime commorante, atque populorum labores, vt Psaltes ait, possidente.

Quarti tomi tabula explicatio.

QVARTVS tomus Prophetarum scripta continet, qui variis legationum, vaticiniorum & actionum generibus Israelitarum populum diuinæ voluntatis cognoscendæ, ac puræ religionis colendæ rationes docuerunt, atque in huiusmodi administrando munere multa eademque grauissima multi ex illis pertulerunt. Quamobrem vineæ Domini exercituum imagine hic tomus ornatur, cuius descriptionem ex Isaia vaticinio, atque ex Evangelica lectione petere licebit. Est autem hæc tabula argumento maximæ sollicitudinis, curæ, ac diligentia, quam Deus in Ecclesia sua excolenda, ornanda, amplificandaque ponit.

Quinti tomi tabula explicatio.

NOVI Testamenti fidem non secus atque Veteris diuina auctoritate constare, tabula hæc indicat: camque tanto digniorem esse, quanto Angelis Dei ipse Dei filius, huius Testamenti minister & interpres, præstat: quantoque maiori & illustriori rerum & testimoniorum apparatu confirmari hoc Testamentum voluit Deus. Antè enim quàm Euangelium à Christo enuntiaretur, Iohannes Baptista, multis miraculis ac manifestis signis ab ipso infantis à matre concipiendi tempore ad baptismini exercitijsque dies, illustris extitit. Hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine. Hic verò testimonio diuino edoctus cognouit Iesum Nazarenum eum esse, quem antiqua vatum oracula prædixerant, tempora omnia expectauerant, hoc est, Dei filium dilectum, Noui Testamenti ministrum, & publicæ salutis procuratorem atque pontificem. Hoc itaque testimonium Ioannes ipse constantissimo animo integerrimoque officio hominibus publicè pronunciauit.

De Apparatus tabulis.

IN Apparatu sunt multæ tabulæ, quarum rationes ex ipsis libris, quibus adduntur, petendæ sunt.

ORDO LIBRORVM

VETERIS TESTAMENTI,

<i>In primo tomo est</i>	Genesis.	<i>In quarto tomo est</i>	Isaia Prophetia.
	Exodus.		Ieremia.
	Leuiticus.		Baruch.
	Numeri.		Ezechielis.
<i>In secundo tomo est</i>	Deuteronomium.		Danielis.
	Iosue.		Osee.
	Liber Iudicum.		Ioëlis.
	Ruth.		Amos.
	Regum I. II. III. IIII.		Abdia.
<i>In tertio tomo est</i>	Paralipoménon I. II.		Ionæ.
	Esdra I. II. III. IIII.		Michæ.
	Tobias.		Nahum.
	Iudith.		Habacuc.
	Esther.		Sophonias.
	Iob.		Aggei.
	Liber Psalmorum.		Zacharia.
	Prouerbia Salomonis.		Malachia.
	Ecclesiastes.		Machabeorum I. II.
	Canticum Canticorum.		
	Liber Sapientia.		
	Ecclesiasticus.		

ORDO LIBRORVM NOVI TESTAMENTI.

<i>Quintus- tus cōtinet libros Novi Testamenti, qui sunt</i>	Euangelium secundum Matthæum.	Ad Thessalonicenses I. II.
	Euangelium secundum Marcum.	Ad Timotheum I. II.
	Euangelium secundum Lucam.	Ad Titum.
	Euangelium secundum Iohannem.	Ad Philémonem.
	Acta Apostolorum.	Ad Hebræos.
	Pauli Epistola ad Romanos.	Iacobi Epistola.
	Ad Corinthios I. II.	Petri Epistolæ I. II.
	Ad Galatas.	Ioannis Epistolæ I. II. III.
	Ad Ephesios.	Iudæ Epistola.
	Ad Philippenfes.	Apocalypsis.
	Ad Colossenses.	

SACRI APPARATUS PARTIVM

SERIES COMPACTORIBVS

OBSERVANDA.

Primus tomus De verborum copia continet { GRAMMATICAM Hebraicam cum Hebraico Dictionario.
Grammaticam Chaldaicam cum Syrochaldaico Dictionario.
Grammaticam Syricam, cum Syro Dictionario, siue Syrorum peculio.
Grammaticam Græcam cum Dictionario Græco.

Secundus tomus De linguarum exercitatione continet { Biblia Hebraica Veteris Testamenti, cum interpretatione Latina ad verbum interlineali, & verborum radicibus in margine.
Nouum Testamentum Græcum, cum interpretatione Latina interlineali.
Hebraicorum idiotismorum librum.

Ioseph, siue De arcani sermonis interpretatione.

Ieremias, siue de actione.

Tubal Cain, siue de mensuris sacris, cum tabula ænea sicli in fine.

Phalegh, siue de gentium sedibus primis, cum tabula orbis in fine.

Canaan, siue de duodecim gentibus, cum tabula terre Canaan in fine.

Caleb, siue de terre promissæ partitione, cum tabula terre Israel in fine.

Noah, siue de sacris fabricis, cum tabulis decem, hoc ordine :

Tab. I Arca Noe.

II Sacri tabernaculi ichnographia.

III Sacri tabernaculi orthographia ex interiori prospectu.

IIII Sacri tabernaculi orthographia ex prospectu exteriori.

V Tabernaculi absoluti &c. exemplum.

VI Candelabri, altarium, & arcæ fœderis exemplum.

VII Castrametationis ordo.

VIII Templi Ierosolymitani antiqui, cū atriis &c. ichnographia.

IX Sacræ ædis ichnographia, & sciographiæ pars.

X Templi cum porticu, cellis &c. orthographia.

Aaron, siue de sanctorum vestimentorum &c. cum tabula sacerdotis depicti in fine.

Neemias, siue de antiquæ Ierusalem situ, cum tabula in fine.

Daniel, siue de sæculis codex integer.

Index Biblicus.

Hebræorum, Chaldeorum, Græcorum & Latinorum nominum propriorum.

Variarum lectionum Chaldaicarum.

Variarum lectionum Hebraicarum, siue **מסורת**.

Variarum lectionum Græcarum.

Variarum lectionum Latinarum.

Tabula titulorum totius Noui Testamenti.

Tertius tomus De copia rerum continet libros

DE TRIBVS MAIORIBVS D. HIERONYMI
PROLOGIS AD PROPRIA LOCA
REFERENDIS.

QVONIAM sacrorum librorum initia, iuxta receptam & obseruatam Typographica legis honestatem, non patiebatur aliquid in iisdem foliis praeponi sine magno vacantis paginae nec satis decenti intervallo; necesse fuit tres longiores D. Hieronymi prologos, suo unumquemque folio imprimi. quorum longissimus, ante titularem paginam quinque librorum Legis immediatè ponendus est: secundus ante titularem paginam libri Iosue immediatè etiam: tertius eodem modo ante prologum eiusdem sancti Doctoris in Matthaei Euangelium. Titularem paginam appellamus, in qua portae cuiusdam imago est, cum librorum contentorum inscriptione.

EPISTOLA

EPISTOLA B. HIERONYMI

AD PAVLINVM PRESBYTERVM, DE

OMNIBVS DIVINÆ

HISTORIÆ LIBRIS.

RATER Ambrosius tua mihi munuscula^{CAP. I.} perferēs, detulit simul & suauissimas literas, quæ à principio amicitiarū, fidem probatæ iam fidei & veteris amicitiae noua præferebant. Vera enim illa necessitudo est, & Christi glutino copulata, quā non utilitas rei familiaris, non præsentia tantum corporum, non subdola & palpans adulatio: sed Dei timor, & diuinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus historiis quosdā lustrasse prouincias, nouos adiisse populos, maria transisse: vt eos, quos ex libris nouerant, coram quoque viderent. Sic Pythagoras Memphiticos vates, sic Plato Aegyptum & Architam Tarentinum, eamque oram Italiae, quæ quondam magna Græcia dicebatur, laboriosissimè peragrauit: vt qui Athenis magister erat & potens, cuiusque doctrinā Academiae Gymnasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus: malens aliena verecundè discere, quàm sua impudenter ingerere. Denique cum literas quasi toto orbe fugientes persequitur, captus à piratis & venundatus, etiā tyranno crudelissimo paruit, ductus captiuus, vinctus & seruus: tamen quia philosophus, maiore mente se fuit. Ad Titum Liuium lacteo eloquentiae fonte manantē, de vltimis Hispaniae Galliarumque finibus quosdam venisse nobiles legimus: & quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, vnus hominis fama perduxit. Habuit illa ætas inauditum omnibus seculis, celebrandumque miraculum, vt urbē tantam ingressi, aliud extra urbem quærerent. Apollonius, siue ille magus (vt vulgus loquitur) siue philosophus, vt Pythagorici tradunt, intrauit Persas, pertransiuit Caucasum, Albanos, Scythas, Massagetas, opulentissima Indiae regna penetrauit: & ad extremum, latissimo Phi-

son amne transmissio, peruenit ad Brachmanas, ut Hiarcham in throno sedentem aureo, & de Tantalio fonte potantem, inter paucos discipulos de natura, de moribus ac de cursu dierum & syderum audiret docentem. Inde per Elamitas, Babylonios, Chaldaeos, Medos, Assyrios, Parthos, Syros, Phoenices, Arabes, Palaestinos: reuersus Alexandria, perrexit ad Aethiopia, ut Gymnosophistas, & famosissimam Solis mensam videret in fabulo. Inuenit ille vir ubique quod disceret, & semper proficiens, semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus Philostratus.

II. Act. 9. c.
2. cor. 13. a. Quid loquar de seculi hominibus? cum Apostolus Paulus, vas electionis, & magister Gentium, qui de conscientia tanti in se hospitis loquebatur, dicens: An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus? post Damascum Arabiamque lustratam ascendit Hierosolymam, ut videret Petrum, & mansit apud eum diebus quindecim. Gala. 1. d.
Gala. 2. d. Hoc enim mysterio hebdomadis & octidinis futurus Gentium praedicator instruendus erat. Rursumque post annos quatuordecim, assumpto Barnaba & Tito, exposuit cum Apostolis Evangelium, ne forte in vacuum curreret, aut cucurrisset. Habet nescio quid latentis energiae viuae vocis actus, & in aures discipuli de auctoris ore transfusa, fortius sonat. Vnde & Aeschines, cum Rhodi exularet, & legeretur illa Demosthenis oratio, quam aduersus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus, suspirans ait: Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantem?

III. Act. 22. a.
2. cor. 13. b. Nec hoc dico, quod sit aliquid in me tale, quod vel possis a me audire, vel velis discere: sed quo ardor tuus & discendi studium etiam absque nobis per se probari debeat. Ingenium docile & sine doctore laudabile est. Non quid inuenias, sed quid quaeras consideramus. Mollis cera, & ad formandum facilis, etiam si artificis & plastae cessent manus, tamen virtutis totum est quicquid esse potest. Paulus Apostolus ad pedes Gamalielis legem Moyse & Prophetas didicisse se gloriatur: ut armatus spiritualibus telis, postea doceret confidenter. Arma enim nostrae militiae non carnalia sunt, sed potentia Deo, ad destructionem munitionum, & cogitationes destruentes, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & captiuantes

ptiuantes omnē intellectum ad obediendum Christo, & parati
subiugare omnē inobedientiam. Timotheum scribit ab infantia ^{2. Tim. 3. d.}
sacris literis eruditū, & hortatur ad studium lectionis, ne negligat ^{1. Tim. 4. d.}
gratiam quæ data sit ei per impositionē manus presbyterii. Tito ^{Tit. 1. b.}
præcipit, vt inter cæteras virtutes episcopi, quas breui sermone
depinxit, scientiam quoq; non negligat scripturarū. Obtinētem,
inquit, eum, qui secundū doctrinam est, fidelem sermonē: vt po-
tens sit exhortari in doctrina sana, & contradicentes reuincere.

Sancta quippe rusticitas solū sibi prodest, & quantum ædifi- ^{IIII.}
cat ex vitæ merito Ecclesiam Christi, tantū nocet si destruentibus
non resistat. Malachias Propheta, imò per Malachiam Dominus ^{Malac. 2. b.}
interrogauit sacerdotes legē: intantum sacerdotis officiū est, inter-
rogatū respōdere de lege. Et in Deuteronomio legimus: Interro- ^{Deut. 32. a.}
ga patrem tuū, & annuntiabit tibi: seniores tuos, & dicent tibi. In
Psalmō quoque cxviii. Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ
in loco peregrinationis meæ. Et in descriptione iusti viri, cū eū
arbori vitæ Dauid, quæ est in paradiso, compararet: inter cæteras
virtutes hoc etiam intulit: In lege Domini voluntas eius, & in lege ^{Psal. 1. a.}
eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissimæ visio- ^{Dan. 12. b.}
nis ait, iustos fulgere quasi stellas: & intelligētes, id est, doctos, quasi
firmamentum. Vides quantum inter se distant iusta rusticitas, &
docta iustitia. alii stellis, alii cælo comparantur. quanquam iuxta
Hebraicam veritatē vtrunq; de eruditis possit intelligi. Ita enim
apud eos legimus: Qui autem docti fuerint, fulgebūt quasi splen-
dor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ
in perpetuas æternitates. Cur dicitur Paulus Apostolus vas ele- ^{Act. 4. c.}
ctionis? nempe quia vas legis, & Scripturarū sanctarum erat arma-
rium. Pharisei stupent in doctrina Domini: & mirantur in Petro
& Iohanne quomodo legem sciant, cū literas non didicerint.
Quicquid enim aliis exercitatio, & quotidiana in Lege meditatio
tribuere solet, illis hoc Spiritus sanctus suggerebat: & erant, iuxta
quod scriptum est, docibiles Deo. Duodecim annos Saluator ^{Isa. 54. d.}
impleuerat, & in templo senes de quæstionibus Legis interrogās, ^{Iohan. 6. c.}
magis docet dū prudenter interrogat. Nisi fortè rusticū Petrum, ^{Luc. 2. f.}
^{2. cor. 11. b.}

rusticum Iohannem dicimus: quorū vterque dicere poterat, Et si imperitus sermone, non tamen scientia. Iohannes rusticus, piscator, indoctus: & vnde illa vox, obsecro, In principio erat Verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum? λόγος Græcè multa significat: nam & verbum est, & ratio, & supputatio, & causa vniuscuiusque rei, per quam sunt singula quæ subsistunt: quæ vniuersa rectè intelligimus in Christo.

v. Hoc doctus Plato nesciuit, hoc Demosthenes eloquēs ignorauit. Perdam (inquit) sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Vera sapientia perdet falsam sapientiam. & quanquā stultitia prædicationis in cruce sit: tamē Paulus sapientiam loquitur inter perfectos: sapientiam autem non seculi huius, quæ destruitur, nec principum huius seculi, sed loquitur Dei sapientiam in mysterio absconditam, quā prædestinauit Deus ante secula: Dei sapientia Christus est. Christus enim, Dei virtus & Dei sapientia. hæc sapientia in mysterio abscondita est: de qua & noni Psalmi titulus prænotatur, Pro occultis filii: in quo sunt omnes thesauri sapiētiae & scientiæ Dei absconditi. Et qui in mysterio absconditus erat, prædestinatus est ante secula: prædestinatus autem & præfiguratus in Lege & Prophetis. Vnde & Prophetæ appellabantur Videntes: quia videbant eum quem cæteri non videbant. Abraham vidit diem eius, & lætatus est. Aperiebantur cæli Ezechieli, qui populo peccatori clausi erāt. Reuela, inquit David, oculos meos, & considerabo miracula de lege tua. Lex enim spiritalis est, & reuelatione opus est, vt intelligatur, ac reuelata facie Dei gloriam contemplemur. Liber in Apocalypsi septem sigillis signatus ostenditur: quem si dederis homini scienti literas vt legat, respōdebit tibi: Nō possum, signatus est enim. Quanti hodie putant se nosse literas, tenent signatum Librum, nec aperire possunt, nisi ille reserauerit, qui habet clauem David: qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit. In Actibus Apostolorū sanctus Eunuchus, imò sanctus vir (sic enim eū Scriptura cognominat) cū legeret Isaiā Prophetā, interrogatus à Philippo: Putāsne intelligis quæ legis? respōdit: Quomodo possū, nisi aliquis me docue-

docuerit? Ego (vt de me loquar interim) nec sanctior sum hoc Eunuchus, nec studiosior, qui de Aethiopia, id est, de extremis finibus mundi venit ad templum: reliquit aulam regiam: & tantus amator legis diuinæque scientiæ fuit, vt etiam in vehiculo literas legeret sacras. Et tamē cū librū teneret, & verba Domini cogitatione cōciperet, lingua volueret, labiis personaret, ignorabat eum, quem in libro nesciens venerabatur. Venit Philippus, ostendit ei Iesum, qui clausus latebat in litera. O mira doctoris virtus! Eadē hora credidit Eunuchus: baptizatur, fidelis & sanctus est, ac magister de discipulo, plus in deserto fonte Ecclesiæ, quàm in aurato synagogæ templo reperit.

Hæc à me perstricta sunt breuiter (neque enim epistolaris angustia euagari longiùs patiebatur) vt intelligeres te in Scripturis sacris sine præuio & monstrante semitam non posse ingredi.

Taceo de Grammaticis, Rhetoribus, Philosophis, Geometris, Dialecticis, Musicis, Astronomis, Astrologis, Medicis, quorum sciētia mortalibus satis vel vtilissima est: & in tres partes scinditur: in doctrinā, rationē, & vsum. Ad minores artes veniam, & quæ nō tam lingua quàm manu administrātur. Agricola, cæmentarii, fabri metallorū, lignorūmq; cæsores: lanarii quoque & fullones, & cæteri qui variam supellectilē, & vilia opuscula fabricant, absque doctore esse non possunt quod cupiunt. Quod medicorum est, promittunt medici: tractant fabrilia fabri. Sola Scripturarum ars est, quam sibi passim omnes vendicāt. Scribimus indocti doctiq; poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc vniuersi præsumunt, lacerant, docent antequā discant. Alii obducto supercilio, grandia verba trutinātes inter mulierculas de sacris literis philosophantur. Alii discunt (proh pudor) à fœminis, quod viros doceant: & ne parum hoc sit, quadā facilitate verborū, imò audacia edisserunt aliis quod ipsi nō intelligunt. Taceo de mei similibus: qui si fortē ad Scripturas sanctas post seculares literas venerint, & sermone composito aures populi mulserint, quicquid dixerint, hoc legem Dei putant: nec scire dignātur quid Prophetæ, quid Apostoli senserint, sed ad sensū suū

incongrua aptant testimonia, quasi grande sit, & non vitiosissimū dicendi genus, deprauare sententias, & ad volūtatem suam sacra scripturam trahere repugnantē. Quasi non legerimus Homero-centonas, & Virgiliocentonas: ac si non sic etiā & Maronem sine Christo possimus dicere Christianū, quia scripserit: Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna, Iam noua progenies cælo demittitur alto. Et Patrem loquentem ad filium: Nate meæ vires, mea magna potētia solus. Et post verba Saluatoris in cruce: Talia perstabat memorans, fixusque manebat. Puerilia sunt hæc, & circulatorum ludo similia, docere quod ignores: imò, vt cum stomacho loquar, nec hoc quidem scire quod nescias.

VII. *Genesis.* Videlicet manifestissima est Genesis, in qua de creatura mundi, de exordio generis humani, de diuisione terræ, de confusione linguarū, de descensione vsque ad Aegyptū scribitur Hebræorū.

Exodus. Patet Exodus cum decem plagis, cum decalogo, cum mysticis diuinisque præceptis.

Leuiticus. In promptu est Leuiticus Liber, in quo singula sacrificia, imò singulæ penè syllabæ, & vestes Aaron, & totus ordo Leuiticus spirant cælestia sacramenta.

Numeri. Numeri verò, nōne totius Arithmeticæ, & Prophetiæ Balaam, & quadraginta duarum mansionum per eremum mysteria continent?

Deuteronomium. Deuteronomium verò secunda Lex, & Euangelicæ Legis præfiguratio, nōne sic ea habet quæ priora sunt, vt tamen noua sint omnia de veteribus? Hucusque Moyfes, hucusque Pentateuchus: quibus quinque verbis loqui se velle, Apostolus in Ecclesia gloriatur.

Iob. Iob exemplar patientiæ, quæ non mysteria suo sermone complectitur: Prosa incipit, versu labitur, pedestri sermone finitur: omnesque leges dialecticæ, propositione, assumptione, confirmatione, cōclusionē determinat. Singula in eo verba, plena sunt sensibus. Et (vt de cæteris fileam) resurrectionem corporum sic prophetat, vt nullus de ea manifestiùs & cautiùs scripserit. Scio *Cap. 19. d. 15.* (inquit) quòd redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surre-

surrecturus sum: & rursum circūdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum, quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspēcturi sunt, & non alius. Reposita est hęc spes mea in sinu meo.

Veniam ad Iesum Naue, qui typū Domini nō solūm in gestis, ^{Iosue, siue Iesus Naue.} verūm etiā in nomine præfert: transit Iordanem, hostium regna subuertit, diuidit terram victori populo, & per singulas vrbes, viculos, montes, flumina, torrentes atque confinia, Ecclesiæ cælestisque Ierusalem spiritualia regna describit.

In Iudicum libro, quot principes populi, tot figuræ sunt. ^{Lib. Iudicū.}

Ruth Moabitis, Isaia explet vaticiniū, dicentis, Emitte agnum ^{Ruth. Isa. 16. a. 1.} Domine dominatorē terræ, de Petra deserti, ad montē filiæ Sion.

Samuel in Heli mortuo, & in occisione Saul, veterē legem abolitam monstrat. Porro in Sadoc atque Dauid, noui sacerdotii, nouique imperii sacramenta testatur. ^{Reg. 1. & 11.}

Malachim, id est, tertius & quartus Regum liber, à Salomone ^{Reg. 111. & 1111.} vsque ad Iechoniam, & à Ieroboam filio Nabath vsque ad Osee, qui ductus est in Assyrios, regnū Iuda & regnum describit Israel. Si historiam respicias, verba simplicia sunt: si in literis sensum latentem inspexeris, Ecclesiæ paucitas, & hæreticorum contra Ecclesiam bella narrantur.

Duodecim prophetæ in vnius voluminis angustias coartati, multò aliud quàm sonant in litera, præfigurant.

Osee crebrò nominat Ephraim, Samariam, Ioseph, Iezrahel, ^{osee.} & vxorem fornicariam, & fornicationis filios, & adulteram cubiculo clausam mariti, multo tempore sedere viduam, & sub veste lugubri viri ad se reditum præstolari.

Ioël filius Phatuel describit terram duodecim tribuum, eruca, ^{Ioel. Act. 2. c.} brucho, locusta, rubigine vastante consumptam: & post euerSIONem prioris populi, effusum iri Spiritum sanctū super seruos Dei & ancillas, id est, super centū viginti credentium nomina, & effusum iri in cœnaculo Sion. Qui centum viginti ab vno vsque ad quindecim paulatim, & per incrementa surgentes, quindecim graduum numerū efficiunt, qui in Psalterio mysticè cōtinentur.

Amos pastor, & rusticus, & ruborum mora distringens, paucis ^{Amos.} verbis

verbis explicari nō potest. Quis enim dignè exprimat tria & quatuor scelera Damasci, & Gazæ, & Tyri, & Idumææ, & filiorum Ammon, & Moab: & in septimo et octauo gradu Iudæ & Israel? Hic loquitur ad vaccas pingues, quæ sunt in Samariæ monte, & ruituram domum maiorem minorémque testatur. Ipse cernit fictorem locustæ, & stātem Dominum super murū litum vel adamantinum, & vncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus: et famem in terra, non famem panis, nec sitim aquæ: sed audiendi verbum Dei.

Abdias. Abdias, qui interpretatur seruus Domini, pertonat contra Edom, & sanguineum terrenumque fratrem, fratris quoque Iacob semper æmulum, hasta percutit spiritali.

Ionas. Ionas pulcherrima columba naufragio suo passionem Domini præfigurans, mundum ad poenitentiam reuocat: & sub nomine Niniue, Gentibus salutem nuntiat.

Michæas. Michæas de Morasthi cohæres Christi, vastationem annuntiat filiæ latronis, et obsidionem ponit contra eam: quia maxillam percusserit iudicis Israel.

Nahum. Nahum consolator orbis, increpat ciuitatem sanguinum: & post euerfionem illius loquitur: Ecce super montes pedes euangelizantis, et annuntiantis pacem.

Habacuc. Habacuc luctator fortis et rigidus, stat super custodiam suam, & figit gradum super munitionem, vt Christum in cruce cōtempletur, & dicat: Operuit cælos gloria eius, et laudis eius plena est terra. Splendor eius vt lux erit: cornua in manibus eius: ibi abscondita est fortitudo eius.

Sophonias. Sophonias speculator, & arcanorum Dei cognitor, audit clamorem à porta piscium, et eiulatum à Secunda, & contritionem à collibus. Indicit quoque ululatum habitatoribus Pilæ: quia conticuit omnis populus Chanaan, dispersi sunt vniuersi qui inuoluti erant argento.

Aggæus. Aggæus festiuis et lætus, qui seminauit in lachrymis, vt in gaudio meteret, destructū templum ædificat, Deumq; Patrem inducit loquentē. Adhuc vnū modicumq; & ego commouebo cælū

&

& terram, & mare, & aridam: & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus.

Zacharias memor Domini, multiplex in prophetia, Iesum vestibus sordidis indutum, & lampadem oculorum septem, candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis: duas quoque oliuas à sinistris lampadis cernit & à dextris: vt post equos rufos, nigros, varios, & albos, & dissipatas quadrigas ex Ephraim, & equum de Hierusalem, pauperem regem vaticinetur & prædicet, sedentem super pullum filium asinæ subiugalis.

Malachias apertè, & in fine omniū Prophetarum, de abiectiōe Israel, & vocatione gentium, Non est mihi, ait, voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis vsque ad occasum, magnum est nomen meum in Gentibus: & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.

Isaiam, Ieremiam, Ezechiel, & Daniel, quis potest vel intelligere vel exponere? Quorum primus non prophetiam videtur mihi texere, sed Euangelium.

Secundus virgam nuceam, & ollam succensam à facie Aquilonis, & pardum spoliatum suis coloribus, & quadruplex diuersis metris necit alphabetum.

Tertius & principia & finē tantis habet obscuritatibus inuoluta, vt apud Hebræos ipsæ partes cum exordio Geneseos ante annos triginta non legantur.

Quartus verò, qui & extremus inter quatuor Prophetas, temporum conscius, & totius mundi philohistoricus, lapidem præcisum de monte sine manibus, & regna omnia subuertentem, claro sermone pronuntiat.

Dauid Simonides noster, Pindarus & Alcæus, Flaccus quoque, Catullus, atque Serenus, Christum lyra personat, & in decachordo psalterio, ab inferis excitat resurgentem.

Salomon pacificus, & amabilis Domini, mores corrigit, naturā docet, Ecclesiam iungit & Christum, sanctarumque nuptiarum dulce canit epithalamium.

Esther

Esther.

Esther in Ecclesiæ typo populum liberat de periculo, & interfecto Aman, qui interpretatur iniquitas, partes conuiuii, & diem celebrem mittit in posteros.

Paralipomenon.

Paralipomenon liber, id est, instrumēti veteris epitome, tantus actalis est, vt absque illo si quis sciētiam Scripturarum sibi voluerit arrogare, se ipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturæque verborum & prætermissæ in Regum libris tanguntur historiæ, & innumerabiles explicantur Euangelii quæstiones.

*Esdras.
Nehemias.*

Esdras, & Nehemias, adiutor videlicet, & consolator à Domino, in vno volumine arctantur: instaurant templum, muros extruunt ciuitatis: omnisque illa turba populi redeuntis in patriam: & descriptio Sacerdotū, Leuitarum, Israelitarum, profelytorū: ac per singulas familias murorum ac turrium opera diuisa; aliud in cortice præferūt, aliud in medulla retinent. Cernis me Scripturarum amore raptum, excessisse modū epistolæ, & tamen non impleisse quod volui. Audiuius tantū quid nosse, quid cupere debeamus, vt & nos quoque possimus dicere: Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Cæterū illud Socraticū impletur in nobis: Hoc tantū scio, quod nescio. Tangam & Nouum breuiter Testamentum.

*Matthæus.
Marcus.
Lucas.
Iohannes.*

Matthæus, Marcus, Lucas, & Iohannes, quadriga Domini, & verum Cherub, quod interpretatur Scientiæ plenitudo, per totum corpus oculati sunt, scintillæ emicant, discurrunt fulgura, pedes habent rectos, & in sublime tendētes, terga pennata & vbi que volantia: tenent se mutuò, sibi que perplexi sunt, & quasi rota in rotam voluuntur, & pergunt quocunque eos flatus Spiritus sancti perduxerit.

Paulus Apostolus.

Paulus Apostolus ad septem scribit Ecclesias: octaua enim ad Hebræos à plerisque extra numerum ponitur. Timotheum instruit ac Titum, & Philemonem pro fugituo famulo deprecatur. Super quo meliùs tacere puto, quàm pauca scribere.

Actus Apostolorum.

Actus Apostolorū nudam quidē videntur sonare historiā, & nascentis Ecclesiæ infantiam texere: sed si nouerimus scriptorem eorū Lucam esse medicū, cuius laus est in Euangelio, animadu-

timus

timus pariter omnia verba illius, animæ languentis esse medicinam.

Iacobus, Petrus, Iohannes, Iudas, septem epistolas ediderunt <sup>Iacobus.
Petrus.
Iohannes.
Iudas.</sup> tam mysticas quàm succinctas, & breues pariter ac longas: breues in verbis, longas in sententiis: vt rarus sit, qui non in earum cæcutiat lectione.

Apocalypsis Iohannis tot habet sacramēta quot verba. Parum ^{Apocalypsis.} dixi, & pro merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentiæ. Oro te frater charissime, inter hæc viuere, i sta meditari, nihil aliud nosse, nihil aliud quære: nōne videtur tibi iam hîc in terris regni cælestis habitaculum? Nolo vt offendaris in Scripturis sanctis simplicitate, & quasi vilitate verborū, quæ vel vitio interpretum, vel de industria sic prolatae sunt, vt rusticam concionem facilius instruerent, & in vna eademque sentētia aliter doctus, aliter sentiret indoctus. Non sum tam petulans & hebes, vt hæc me nosse pollicear, & eorum fructus capere in terra, quorum radices in cælo fixæ sunt: sed velle fateor. Sedit me præfero: magistrum renuens, comitem spondeo. Penitenti datur, pulsanti aperitur, quærens inuenit. Discamus in ter- <sup>Matth. 7. a.
Luc. 11. b.</sup> ris, quorum scientia nobis perseueret in cælo. obuiis te manibus excipiam, & (vt ineptè aliquid ac de Hermagoræ tumiditate effundam) quicquid quæsieris, tecum scire conabor.

Habes hîc amantissimum tui fratrem Eusebium, qui literarū ^{VIII.} tuarum mihi gratiam duplicauit, referens honestatem morū tuorum, contemptum seculi, fidem amicitiae, amorem Christi. Nam prudentiam & eloquii venustatem, etiam absque illo ipsa epistola præferebat. Festina, quæso te, & hærēti in salo nauiculæ funem magis præscinde quàm solue. Nemo renuntiaturus seculo bene potest vendere quæ contempsit vt venderet. Quicquid in sumptus de tuo tuleris, pro lucro computa. Antiquum dictum est: Avaro deest tam quod habet quàm quod non habet. Credenti totus mundus diuitiarum est: infidelis autē etiam obolo indiget. Sic viuamus quasi nihil habentes, & omnia possidentes. Victus ^{2. Cor. 6. b.} atque vestitus diuitiæ Christianorum sunt. Si habes in potestate
rem

Matth. 5. 2. rem tuam, vende : si non habes, proiice. Tollenti tunicam & pal-
lium relinquendū est. Scilicet nisi tu semper recraftinans, & diem
de die trahens, cautē & pedetentim tuas possessiunculas vendide-
ris, non habet Christus unde alat pauperes suos. Totum Deo
Matth. 4. c
Mar. 12. d.
Luc. 21. a. dedit, qui se obtulit. Apostoli tantū nauem & retia relinqui-
runt. Vidua duo æra misit in gazophylacium, & præfertur Croe-
si diuitiis. Facile contemnit omnia, qui se semper cogitat esse
moriturum.

PENTATEV-

שער בית יי הקדמוני

ח מ ש ה
ה ו מ ש י
ת ו ר ה

תרנום על אורייתא

PENTATEUCHOS.

QUINQUE LIBRI
MOYSI.

פֶּלֶגִי מַיִם לֵב-מֶלֶךְ בֵּיד-יְהוָה
עַל-כָּל-אֲשֶׁר יִחַפֵּץ יַטְנוּ:

CAPVT PRIMVM.

IN principio creauit Deus cælum & terrā. * Terra autem erat inanis & vacua: & tenebræ erant super faciē abyssi: & spiritus Dei ferebatur super aquas. * Dixitq; Deus, Fiat lux. Et facta est lux. * Et vidit Deus lucem quòd esset bona: & diuisit lucem à tenebris. * Appellauitq; lucem diem; & tenebras noctē. Factumq; est vespere & mane dies vnus. * Dixit quoque Deus, Fiat firmamentū in medio aquarum; & diuidat aquas ab aquis. * Et fecit Deus firmamentum, diuisitq; aquas quæ erant sub firmamento, ab his quæ erant super firmamentū. Et factum est ita. * Vocauitq; Deus firmamentū, cælum: & factum est vespere, & mane dies secundus. * Dixit verò Deus, Congregentur aquæ quæ sub cælo sunt, in locum vnum: & appareat arida. Et factum est ita. * Et vocauit Deus aridā, terram: congregationesq; aquarum appellauit maria. Et vidit Deus quòd esset bonum. * Et ait, Germinet terra herbā virentem & facientem semen; & lignum pomiferū faciens fructū iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit super terram. Et factū est ita. * Et protulit terra herbam virentē, & facientē semen iuxta genus suū; lignumq; faciens fructū, & habens vnumquodq; sementem secundū speciem suam. Et vidit Deus quòd esset bonum. * Et factum est vespere & mane dies tertius. * Dixit autē Deus, Fiant luminaria in firmamento cæli; & diuidant diem ac noctē; & sint in signa & tēpora & dies & annos. * Vt luceat in firmamento cæli, & illuminent terrā. Et factum est ita. * Fecitq; Deus duo luminaria magna: luminare maius, vt præesset diei: & luminare minus, vt præesset nocti: & stellas. * Et posuit eas Deus in firmamento cæli, vt lucerēt super terrā: * Et præessent diei ac nocti; & diuiderent lucem ac tenebras. Et vidit Deus quòd esset bonū. * Et factum est vespere, & mane dies quartus. * Dixit etiam Deus, Producant aquæ reptile animæ viuentis, & volatile super terram sub firmamento cæli.

Heb. 11. a
Psal. 88.
Hic. 10. b

Psa. 135.

וראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ: * והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים: * ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור: * וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך: * ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: * ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים: * ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי כן: * ויקרא אלהים לרקיע שמים ויהי ערב ויהי בקר יום שני: * ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ויהי כן: * ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים וירא אלהים כי טוב: * ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן: * ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה פרי אשר זרעו בו למינהו וירא אלהים כי טוב: * ויהי ערב ויהי בקר יום שלישי: * ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאתרת ולמועדים ולימים ושנים: * והיו למאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ ויהי כן: * ויעש אלהים את שני המארת הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים: * ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ: * ולמשל ביום ובלילה להבדיל בין האור ובין החשך וירא אלהים כי טוב: * ויהי ערב ויהי בקר יום רביעי: * ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על הארץ על פני רקיע השמים:

תרגום אונקלוס

ברא יי ירת שמיא וית ארעא: * וארעא הות צרית ורקניא ותשוכא על אפי תהומא ורוחא דיי מנשבא על אפי מיא: * ואמר יי ירת נהורא ונהורא ארי טב ואפרש יי בין נהורא ובין חשוכא: * וקרא יי לנהורא יומא ולחשוכא קרא ליליא ונהורא רמש ונהורא צפר יומא חד: * וקרא יי למינא: * ועבר יי ית רקיעא ואפרש בין מיא דמלרע לרקיעא ובין מיא דמלעל לרקיעא ונהורא כן: * וקרא יי לרקיעא שמיא ונהורא רמש ונהורא צפר יום חנין: * ואמר יי ותכנסון מיא מתחות שמיא לאתר חד ותתחזי יבשתא ונהורא כן: * וקרא יי ליבשתא ארעא וליבית כנישורא מיא קרא יי ויתא יי ארי טב: * ואפקת ארעא ותארה עשבא דבר זרעה מזרע לזנורא ואליל עבר פריז דבר זרעה לזנורא ונהורא כן: * ואמר יי יתון נהורין ברקיעא דשמיא לאפרשא בין יממא בה לזנורא ויתא יי ארי טב: * ונהורא רמש ונהורא צפר יום תליתאי: * ויהון לנהורין ברקיעא דשמיא לאנתרא על ארעא ונהורא כן: * ועבר יי ית תרין נהורין וברבין ית נהורא רבא למשלט ביממא וית נהורא זעירא למשלט בליליא וית כוכביא: * ויהב יתחזון יי ברקיעא דשמיא לאנתרא על ארעא: * ולמשלט ביממא ובליליא ולאפרשא בין נהורא ובין חשוכא ויתא יי ארי טב: * ונהורא רמש ונהורא צפר יום רביעי: * ואמר יי ירחשון מיא רחשא נפשא חיתא ועופף דפרח על ארעא על אפי אור רקיע שמיא:

בקרמין

CAPVT PRIMVM.

CAPVT PRIMVM.

IN principio fecit Deus cælum & terrā. * At terra erat inuisibilis et incōposita, et tenebræ super abyssum: & spiritus Dei ferebatur super aquam. * Et dixit Deus, Fiat lux, & facta est lux. * Et vidit Deus lucē, quòd bona: & diuisit Deus inter lucem, & inter tenebras. * Et vocauit Deus lucē diē: & tenebras vocauit noctē: & factū est vespere; & factū est mane, dies vnus. * Et dixit Deus, Fiat firmamentū in medio aquæ: & sit diuidēs inter aquā, & aquā. * Et fecit Deus firmamentū, & diuisit Deus inter aquā; quæ erat sub firmamento: & inter aquā, quæ super firmamentū. * Et vocauit Deus firmamentū calū: & vidit Deus, quòd bonū. Et factū est vespere, & factū est mane, dies secundus. * Et dixit Deus, Cōgregetur aqua quæ sub calo, in cōgregationē vnā; & appareat arida. Et factū est ita, et cōgregata est aqua quæ sub calo, in cōgregationes suas: et apparuit arida. * Et vocauit Deus aridā, terrā: et cōgregationes aquarū, vocauit maria. Et vidit Deus quòd bonū. * Et dixit Deus, Germinet terra herbā sœni seminantē semē secundū genus et secundū similitudinē: & lignū pomiferū faciens fructū, cuius semen ipsius in ipso secundū genus super terrā. Et factum est ita. * Et protulit terra herbā sœni seminantē semen secundū genus & secundū similitudinē: & lignū pomiferū faciens fructū, cuius semē eius in ipso, secundum genus super terrā. Et vidit Deus quòd bonū. * Et factū est vespere, & factū est mane, dies tertius. * Et dixit Deus: Fiant luminaria in firmamento celi, vt luceant super terrā, ad diuidendum inter diē, & inter noctē; & sint in signa, & in tēpora, & in dies, & in annos. * Et sint in illuminationē in firmamento celi, vt luceant super terram. Et factū est ita. * Et fecit Deus duo luminaria magna: luminare magnum in principatus diei: & luminare minus in principatus noctis: et stellas. * Et posuit eas Deus in firmamento celi: vt lucerēt super terrā; * Et præessent diei, & nocti, & diuiderēt inter lucē et inter tenebras: et vidit Deus quòd bonū. * Et factū est vespere, & factū est mane, dies quartus. * Et dixit Deus, Producant aqua reptilia animarū viuentiū, & volatilia volātia super terrā; secundū firmamentū celi: & factū est ita.

Ν Δερχή ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἔρανον ἐν τῇ γῇ.
 * ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος. ὁ
 σκοτός ἐπάνω τοῦ ὕδατος. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπέφε-
 ρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. * καὶ εἶπεν ὁ θεός, Ἐνηθῆτω
 φῶς. καὶ ἐγένετο φῶς. * καὶ εἶδεν ὁ θεός τὸ φῶς, ὅτι
 καλόν. καὶ διεχώρισεν ὁ θεός ἀναμέθω τὸ φῶς, καὶ ἀναμέθω
 σκοτός. * καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεός τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκοτός ἐκά-
 λεσε νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία. * καὶ εἶ-
 πεν ὁ θεός, Ἐνηθῆτω σφερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος. καὶ ἐξωδιαχωρίζον
 ἀναμέθω ὕδατος καὶ ὕδατος. * καὶ ἐποίησεν ὁ θεός τὸ σφερέωμα. καὶ διε-
 χώρισεν ὁ θεός ἀναμέθω τὸ ὕδατος ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ σφερώματος,
 καὶ ἀναμέθω τοῦ ὕδατος, ἐπάνω τοῦ σφερώματος. * καὶ ἐκάλεσεν ὁ
 θεός τὸ σφερέωμα ἔρανον. καὶ εἶδεν ὁ θεός, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπé-
 ρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα. * καὶ εἶπεν ὁ θεός, Συναχθήτω
 τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ ἔρανος εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὁφθῇ τῇ
 ξηρᾷ. καὶ ἐγένετο ἔτως. καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ ἔρανος
 εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῆς, καὶ ὦφθη ἡ ξηρά. * καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεός τὴν
 ξηράν, γῆν. καὶ τὰς συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσας. καὶ εἶ-
 δεν ὁ θεός, ὅτι καλόν. * καὶ εἶπεν ὁ θεός, Βλασησάτω ἡ γῆ βοτάνην
 χορτοῦ σπείρον σπέρμα καὶ γένετο καὶ καθ' ὁμοιότητά, καὶ ξύλον
 καρπύμον ποιῶν καρπὸν. ὅτι σπέρμα αὐτῆς ἐν αὐτῇ καὶ γένετο
 ὅτι τῇ γῆς. καὶ ἐγένετο ἔτως. * καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χορτοῦ
 σπείρον σπέρμα καὶ γένετο καὶ καθ' ὁμοιότητά, καὶ ξύλον καρπύ-
 μον ποιῶν καρπὸν. ὅτι σπέρμα αὐτῆς ἐν αὐτῇ καὶ γένετο ὅτι
 τῇ γῆς. καὶ εἶδεν ὁ θεός ὅτι καλόν. * καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο
 πρωΐ, ἡμέρα τρίτη. * καὶ εἶπεν ὁ θεός, Ἐνηθῆτωσαν φωστῆρες ἐν τῇ
 σφερώματι τοῦ ἔρανος ὥς ἵε φαίνεν ὅτι τῇ γῆς, ἐδιαχωρίζειν ἀ-
 ναμέθω τῇ ἡμέρας καὶ ἀναμέθω τῇ νυκτός. καὶ ἔωσαν εἰς σημεῖα,
 καὶ εἰς καιρὸς, καὶ εἰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἐνιαυτούς. * καὶ ἔωσαν εἰς
 φάσιν ἐν τῇ σφερώματι τοῦ ἔρανος, ὥς ἵε φαίνειν ὅτι τῇ γῆς. καὶ
 ἐγένετο ἔτως. * καὶ ἐποίησεν ὁ θεός τὰς δύο φωστῆρας τὰς μεγάλας,
 τὴν φωστῆρα τὴν μέγαν εἰς δεξιάς τῇ ἡμέρας καὶ τὴν φωστῆρα τὴν
 ἐλάσσαν εἰς δεξιάς τῇ νυκτός. καὶ τοὺς ἀστέρας. * καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ
 θεός ἐν τῇ σφερώματι τοῦ ἔρανος. ὥς ἵε φαίνειν ὅτι τῇ γῆς, * καὶ
 ἄρχαν τῇ ἡμέρας καὶ τῇ νυκτός. καὶ διαχωρίζειν ἀναμέθω τοῦ φω-
 τὸς καὶ ἀναμέθω τοῦ σκοτός. καὶ εἶδεν ὁ θεός ὅτι καλόν. * καὶ ἐγένε-
 το ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τέταρτη. * καὶ εἶπεν ὁ θεός, Ἐξα-
 γάγεται ἡ ὕδατα ἐρπετὰ ψυχῶν ζώων, καὶ πετεινὰ πτερόδια
 ὅτι τῇ γῆς, καὶ τὸ σφερέωμα τοῦ ἔρανος. καὶ ἐγένετο οὕτως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT PRIMVM.

IN principio creauit Deus cælum & terram. Terra autem erat deserta & vacua; & tenebræ super faciem abyssi: & spiritus Dei insufflabat super faciem aquarum. Et dixit Deus, Sit lux: & fuit lux. Et vidit Deus lucem quod esset bona. Et diuisit Deus inter lucem & inter tenebras. Appellauitque Deus lucem diem, & tenebras vocauit noctem. Et fuit vespere & fuit mane dies vnus. Et dixit Deus, Sit firmamentum in medio aquarum: & diuidat inter aquas & aquas. Et fecit Deus firmamentum: & diuisit inter aquas quæ erant subter firmamentum: & inter aquas quæ erant super firmamentum: & fuit ita. Et vocauit Deus firmamentum cælum. Et fuit vespere & fuit mane, dies secundus. Et dixit Deus, Congregentur aquæ quæ sub cælo sunt, in locum vnum: & appareat arida. Et fuit ita. Et vocauit Deus aridam terram: & locum congregationis aquarum appellauit maria. Et vidit Deus quod esset bonum. Et dixit Deus, Germinet terra generationem herbæ, cuius filius sementis seminatur: arboremque fructiferam facientem fructus secundum genus suum; cuius filius sementis in ipso sit super terram. Et fuit ita. Et produxit terra germen herbæ, cuius filius sementis seminatur secundum genus suum; & arborem facientem fructus, cuius filius sementis in ipso secundum genus suum. Et vidit Deus quod esset bonum. Et fuit vespere & fuit mane, dies tertius. Et dixit Deus, Sint luminaria in firmamento cæli, vt diuidant inter diem & noctem: & sint in signa & in tempora: & vt numerentur per ea dies & anni. Et sint in luminaria in firmamento cæli ad illuminandum super terram: & fuit ita. Et fecit Deus duo luminaria magna: luminare maius, vt dominaretur in die: & luminare minus, vt dominaretur in nocte: & stellas. Et posuit eas Deus in firmamento cæli ad illuminandum super terram: Et vt dominarentur in die & in nocte: & vt diuiderent inter lucem & tenebras: & vidit Deus quod esset bonum. Et fuit vespere & fuit mane, dies quartus. Et dixit Deus, Serpent aquæ reptile animæ viuētis: & auem quæ volat super terram super faciem aëris firmamenti cælorum.

21 *ויברא אלהים את-התנינִים הגדלים ואת כל-נפש
 החיה הרמשת אשר שרצו המים למיניהם ואת כל-
 22 עוף כנף למיניהו וירא אלהים כי טוב: *ויברך אתם
 אלהים לאמר פרו ורבו ומלאו את-המים בימים והעוף
 23 ירב בארץ: *ויהי ערב ויהי בקר יום חמישי:
 24 *ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה
 25 ורמש וחיתו-ארץ למינה ויהי-כן: *ויעש אלהים
 את-חית הארץ למינה ואת-הבהמה למינה ואת כל-
 26 רמש האדמה למינהו וירא אלהים כי טוב: *ויאמר
 אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים
 ובעוף השמים ובהמה ובכל-הארץ ובכל הרמש
 27 הרמש על-הארץ: *ויברא אלהים את-האדם בצלמו
 בצלם אלהים ברא אתו וזכר ונקבה ברא אתם:
 28 *ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו
 ומלאו את-הארץ וכבשוה וירדו בדגת הים ובעוף
 29 השמים ובכל-חיה ורמש על-הארץ: *ויאמר
 אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב ירע אשר על-
 פני כל הארץ ואת כל-העץ אשר בו פרי עץ ירע
 30 לכם יהיה לאכלה: *ולכל חיה וכל-הארץ ולכל עוף
 השמים ולכל רמש על-הארץ אשר בו נפש חיה את-
 31 כל-ירק עשב לאכלה ויהי-כן: *ויברא אלהים את-כל
 אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום
 הששי: ב *ויכלו השמים והארץ וכל-צבאם:
 *ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת
 ביום השביעי מכל-מלאכתו אשר עשה: *ויברך
 אלהים את-יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל-
 4 מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות: *אלה
 תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות יהוה
 5 אלהים ארץ ושמים: *וכל שיח השדה טרם יחיה
 בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר יהוה

21 * Creauitque Deus cete grandia, & omnem a-
 C nimam viuentem atque motabilem, quā pro-
 duxerāt aque in species suas, & omne volatile
 secundum genus suū. Et vidit Deus quod esset
 22 bonum: * Benedixitq; eis, dicens; Crescite & In. eod. d
 multiplicamini, & replete aquas maris; auesq;
 23 multiplicent super terram. * Et factum est ve-
 24 spero & mane, dies quintus. * Dixit quoque
 Deus: Producat terra animam viuentē in ge-
 nere suo, iumēta & reptilia & bestias terræ se-
 25 cundū species suas. Factumq; est ita. * Et fecit
 De⁹ bestias terræ iuxta species suas, iumēta &
 omne reptile terræ in genere suo. Et vidit De⁹
 26 quod esset bonū. * Et ait, Faciamus hominem
 ad imaginē & similitudinem nostrā, & prefit
 piscibus maris & volatilibus cæli & bestiis, v-
 niuersēq; terræ, omniq; reptili quod mouetur
 27 in terra. * Et creauit Deus hominē ad imaginē
 D suā, ad imaginē Dei creauit illum; masculū &
 28 foeminā creauit eos. * Benedixitque illis Deus,
 & ait: Crescite & multiplicamini, & replete
 terrā, & subitcite eam: & dominamini piscibus
 maris & volatilibus cæli & vniuersis animan-
 29 tibus quę mouētur super terrā. * Dixitq; Deus:
 Ecce dedi vobis oēm herbā afferentē semē sup
 terrā, & vniuersa ligna quę habēt in semetip-
 30 sis semētē generis sui, vt sit vobis in escā & cū-
 ctis animātib; terre: * Omniq; volucris cæli &
 vniuersis quę mouētur in terra, & in quibus
 est anima viuēs: vt habeāt ad vescendū. Et fa-
 31 ctū est ita. * Viditq; Deus cūcta quę fecerat, &
 erat valde bona. Et factū est vespere & mane,
 dies sextus. CAP. II.
 1 * Igitur perfecti sunt cæli & terra, & omnis or-
 2 natus eorū. * Cōpleuitq; Deus die septimo o-
 pus suū quod fecerat, & requieuit die septimo
 3 ab vniuerso opere quod patrarat. * Et benedi-
 xit diei septimo, & sanctificauit illum: quia in
 ipso cessauerat ab omni opere suo quod crea-
 4 uit Deus vt faceret. * Istę sunt generationes cę-
 li & terræ quādo creatę sunt, in die quo fecit
 5 Dñs Deus cælū & terrā. * Et omne virgultū agri
 anteq̃ oriretur in terra, omnēmq; herbā regio
 nis priusquā germinaret, nō enim pluerat dñs

תרגום אונקלוס

21 * וברא יי ית חניניא רבבניא וית כל נפשא חיתא דרמישא ורחישו מיא לזניהון וית כל עופא דפרח לזניהו ויתא יי ארי טב:
 22 * וברך יתהון יי למימר פושו וסגו ומלו ית מיא בימיא ועופא יסגי בארעא:
 23 * ותוה רמש ותוה צפר יום חמישיא יי:
 24 * ויאמר יי
 25 * ועבד יי ית חיות ארעא לזניהא ותוה כן:
 26 * ויאמר יי נעביר אדם בצלמנא כדמותנא וישלטון בנוני ומא ובעופא דשמיא ובעבירא ובכל
 27 * וברא יי ית-אדם בצלמה בצלמא דיי ברא יתה דבר ונקבא ברא יתהון:
 28 * וברך
 יתהון יי ויאמר להון יי פושו וסגו ומלו ית ארעא ותקופו עליה וישלטו בנוני ומא ובעופא דשמיא ובכל חיתא דרמישא על ארעא:
 29 * ויאמר יי תא יתבית לכון ית כל עשבא דבר זרע מזרע דעל אפי כל ארעא וית כל אילנא דבה אבא דאילנא דבר זרע מזרע לכון יתא למיכל:
 30 * ולכל חיתא דארעא ולכל עופא דשמיא ולכל דרמיש על ארעא דביה נפשא חיתא ית כל ירוקא דעשבא למיכל ותוה כן:
 31 * ותא יי ית כל
 32 * ועבד ותא טב לחדא ותוה רמש ותוה צפר יום שתיקאי:
 33 * ואשחכללו שמיא וארעא וכל-חיליהון:
 34 * וחמיר יי ביומא שביעארה עבדחיה דעבד ונח ביומא שביעארה מכל-עבדחיה דעבד:
 35 * וברך יי ית יוסא שביעארה וקריש יתיה ארי ביה נח מכל עבדחיה דברא יי למעבד:
 36 * וכל-אילן חקלא עד לא יתא בארעא וכל עשבא דחקלא עד לא יצמח ארי לא אקסטר יי
 37 * ביומא דברא יי אלהא ארעא ושמיא:
 38 * וכל-אילן חקלא עד לא יתא בארעא וכל עשבא דחקלא עד לא יצמח ארי לא אקסטר יי

* Et fecit Deus cete grandia, & omnem animam a-
nimalium reptilium, quæ prodixerūt aquæ secundū
genera eorū, & omne volatile pennatū secundū ge-
nus. Et vidit Deus quod bona. * Et benedixit eis
Deus, dicēs, Crescite et multiplicamini, et replete a-
quas in maribus, & volatilia multiplicentur super
terrā. * Et factū est vespere & factū est mane, dies
quintus. * Et dixit Deus: Producat terra animā vi-
uentē secundū genus, quadrupedia, et reptilia et be-
stias terræ, & iumenta, & omnia reptilia terræ se-
cundū genus eorū. Et factum est ita. * Et fecit Deus
bestias terræ secundū genus, et iumenta, & oīa repti-
lia terræ secundū genus eorū. Et vidit Deus quod
bona. * Et dixit Deus: Faciamus hominē ad imaginē
nostrā et ad similitudinē, & præsent piscibus maris,
& volatilibus celi, et iumentis, et omnibus terræ, et
omnibus reptilibus reptantibus super terrā. * Et fe-
cit Deus hominē, ad imaginē Dei fecit illū; masculū
et fæminā fecit eos. * Et benedixit eis Deus, dicens:
Crescite & multiplicamini & replete terrā, et do-
minamini ei, et imperate piscibus maris, et volatili-
bus celi; et omnibus iumentis, et omni terræ, & om-
nibus reptilibus reptantibus super terrā. * Et dixit
Deus: Ecce dedi vobis omnem herbā seminiferā se-
minatē semen, quod est super terrā: et omne lignū,
quod habet in semetipso fructū seminis seminiferi;
vobis erit in escā. * Et omnibus bestiis terræ, et omni-
bus volatilibus celi, et omni reptili reptāti super ter-
rā, quod habet in semetipso animā vitæ: et oēm her-
bā viridem in escā. Et factum est ita. * Et vidit Deus
omnia quæcunq; fecit, et ecce bona valde. Et factū
est vespere, et factum est mane, dies sexta.

CAP. II.

ET perfecti sunt calum et terra, et omnis orna-
tus eorum. * Et perfecit Deus in die sexta ope-
ra sua, quæ fecit, & requieuit Deus in die se-
ptima ab omnibus operibus suis, quæ fecit. * Et be-
nedixit Deus diei septimo, & sanctificavit illum:
quia in illo cessavit ab omnibus operibus suis, quæ
incepit Deus facere. * Hic liber generationis celi &
terræ; quando facta sunt, qua die fecit Deus ca-
lum & terram. * Et omne virgultum agri ante-
quàm oriretur in terra, & omnem herbam agri an-
tequàm germinaret; non enim pluerat Dominus

* καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς ἰα κήτη ἰα μεγάλα, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζῶων
ἐρπετῶν, ἃ ἐξήγαγε ἰα ὕδατα καὶ γένη αὐτῶν καὶ πᾶν πετε-
νὸν πτερωτὸν καὶ γέν. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλὰ. * καὶ εὐλόγη-
σεν αὐτὰ ὁ θεός· λέγων, αὐξάνετε καὶ πληθύνετε, καὶ πληρώ-
σατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις· καὶ ἰα πετενὰ πληθύνετε
σαν ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα
πέμπτη. * καὶ εἶπεν ὁ θεός, ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν
καὶ γέν. ἰερεῖα ποδα καὶ ἐρπετα καὶ θηρία τῆς γῆς, καὶ ἰα κή-
τη, καὶ πᾶν τὰ ἐρπετα τῆς γῆς καὶ γέν. αὐτῶν. καὶ ἐγένετο
ἔσως. * καὶ ἐποίησεν ὁ θεός τὰ θηρία τῆς γῆς καὶ γέν. καὶ τὰ
κίλη καὶ πᾶν τὰ ἐρπετα τῆς γῆς καὶ γέν. αὐτῶν καὶ εἶδεν
ὁ θεός ὅτι καλὰ. * καὶ εἶπεν ὁ θεός, ποιήσωμιν ἄνθρωπον κατ' εἰ-
κόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καὶ δεχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆ
θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν κίλων, καὶ πᾶν-
των τῆς γῆς, & πάντων τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς.
* καὶ ἐποίησεν ὁ θεός τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐ-
τόν· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. * καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ
θεός, λέγων, αὐξάνετε & πληθύνετε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ
κατακυριεύσατε αὐτῆς· & ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆ θαλάσσης, καὶ
τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, & πάντων τῶν κίλων, καὶ πάσης τῆς
γῆς, καὶ πάντων τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. * & εἶπεν
ὁ θεός, ἰδὲ δέδωκα ὑμῖν πάντα χορτὸν ἀρούριον ἀπὸ τοῦ σπέρ-
ματος, ὃ ἐστὶν ἐπάνω τῆς γῆς· καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν
σπέρματος ἀρούριον, ὑμῖν ἐσται εἰς βρώσιν. * & πᾶσι τοῖς θηρίοις
τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ παντὶ ἐρπετῷ
ἐρπόντι ἐπὶ τῆς γῆς· ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζῶντος, καὶ πάντα
χορτὸν χλωρὸν εἰς βρώσιν. καὶ ἐγένετο ἔσως. * καὶ εἶδεν ὁ θεός ἰα
πάντα ὅσα ἐποίησεν· καὶ ἰδὲ καλὰ λίαν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ
ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα ἑκτη.

β. * Καὶ σιωελέεσθης οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ πᾶς ὁ
κόσμος αὐτῶν. * καὶ σιωετέλεσεν ὁ θεός ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑκτῇ τὰ
ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησεν· καὶ κατέπαυσεν ὁ θεός ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὃν ἐποίησεν. * καὶ εὐ-
λόγησεν ὁ θεός τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν·
ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὃν
ἔξετε ὁ θεός ποιῆν. * αὕτη ἡ βίβλος ἡμέρας οὐρανοῦ καὶ
γῆς, ὅτε ἐγένετο· ἡ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ θεός τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
γῆν· καὶ πᾶν χλωρὸν ἀρούριον πρὸ τοῦ ἡμέρας ἐπὶ τῆς γῆς καὶ
πάντα χορτὸν ἀρούριον πρὸ τοῦ ἀνατείλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξε κύμα

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et creavit Deus colubros magnos, & omnem animam viuentē reptilium, quæ prodixerant aquæ secundū species suas; & omnē volucre, quæ volat, secundum genus suum; & vidit Deus quod esset bonum. * Et benedixit eis Deus, dicens: Crescite & multiplicamini & replete aquas maris: & volucribus multiplicetur in terra. * Et fuit vespere & fuit mane, dies quintus. * Et dixit Deus, Producat terra animam viuentem secundum genus suū, iumentum & reptile & bestiam terræ secundum species suas: & fuit ita. * Et fecit Deus bestiam terræ secundum genus suum, & iumentum iuxta genus suum, & omne reptile terræ iuxta genus suum: & vidit Deus quod esset bonum. * Et dixit Deus, Faciamus hominem ad imaginem nostram, sicut similitudo nostra; & dominetur in pisces maris & in volatilia cælorum, & in iumenta, & in omnem terram; & in omne reptile quod reptat super terram. * Et creavit Deus hominem ad imaginem suam; ad imaginem Dei creavit illum; masculum & fæminam creavit eos. * Et benedixit eis Deus, & dixit eis Deus, Crescite & multiplicamini, & replete terram, & roboramini super eam; & dominamini piscibus maris, & volatili celi, & omni animanti quod reptat super terram. * Et dixit Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam, cuius granum sementis seminatur, quæ est super faciem vniuersæ terræ, & omnem arborem in qua est fructus arboris, cuius granum sementis seminatur; vobis erit ad vescendum: * Et omni bestiæ terræ, & omni volatili celi, & omni reptili quod reptat super terram, in quo est anima viuens; omnem virentem herbam ad vescendum. Et fuit ira. * Et vidit Deus cuncta quæ fecerat: & ecce bona valde. Et fuit vespere & fuit mane, dies sextus.

CAP. II.

ET perfecti sunt celi & terra, & omnis exercitus eorum. * Et delectatus est Deus in die septimo opere suo quod fecerat, & requieuit in die septimo ab vniuerso opere suo quod fecerat. * Et benedixit Deus diei septimo & sanctificavit eum: quia in ipso requieuit ab vniuerso opere suo quod creavit Deus ut faceret. * Istæ sunt generationes celi & terræ quando creatæ sunt, in die quo creavit Dominus Deus terram & cælum. * Et omnem arborem agri, antequam esset in terra; & omnem herbam agri antequam germinaret, quia non pluerat Dominus

אלהים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה:
 * ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה:
 * ויצר יהוה אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח
 באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה: * ויטע
 יהוה אלהים גן בעדן מקדש וישם שם את האדם
 אשר יצר: * ויצמח יהוה אלהים מן האדמה כל עץ
 נחמד למראו וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן
 ועץ הדעת טוב ורע: * ונהר יצא מעדן להשקות את
 הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים: * שם האחר
 פישון הוא הסבב את כל ארץ החויל לה אשר שם
 הזהב: * וזה הארץ הוא טוב שם הבדלח ויבן
 השהם: * וישם הנהר השני גיחון הוא הסובב את כל
 ארץ כוש: * וישם הנהר השלישי חדקל הוא ההלך
 קדמת אשור והנהר הרביעי הוא פרת: * ויקח יהוה
 אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה:
 * ויצו יהוה אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל
 תאכל: * ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי
 ביום אכלה ממנו מות תמות: * ויאמר יהוה אלהים
 לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו:
 * ויצר יהוה אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת
 כל עוף השמים ויבא אל האדם לראות מה יקרא
 לו וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו:
 * ויקרא האדם שמות לכל דוהמה ולעוף השמים
 ולכל חית השדה ולאדם לא מצא עזר כנגדו:
 * ויפל יהוה אלהים תרדמה על האדם ויישן ויקח
 אחת מצלעותיו ויסגר בשר תחתנה: * ויבן יהוה
 אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה
 ויבאה אל האדם: * ויאמר האדם זאת הנה
 עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה
 כי מאיש לקחה זאת:

B Deus super terrā: & homo nō erat qui opera-
 6 retur terrā. * Sed fons ascēdebat ē terra irrigās
 7 vniuersam superficiē terræ. * Formauit igitur
 Dñs Deus hominē de limo terrē, & inspirauit
 8 in faciē eius spiraculū vitę: & factus est homo
 9 in animā viuētē. * Plantaucrat autem Domi-
 nus Deus paradīsum voluptatis à principio,
 10 in quo posuit hominē quē formauerat. * Pro-
 duxitq; Dñs Deus de humo omne lignū pul-
 11 chrū visu; & ad vescendū suauē: lignū etiā vitę
 12 in medioparadisi; lignūmq; sciētīę boni & ma-
 13 li. * Et fluuius egrediebatur de loco volupta-
 14 tis ad irrigādū paradīsum: qui inde diuiditur
 15 in quatuor capita. * Nomē vni Phison: ipse est
 16 qui circuit omnē terrā Euilath vbi nascitur au-
 17 rum. * Et aurum terrę illius optimū est. ibiq; in-
 18 uenitur bdeliū, & lapis onychinus. * Et nomē
 19 fluuij secūdi Geon. Ipse est qui circuit oēm ter-
 20 rā Æthiopiæ. * Nomē verò fluminis tertij Ti-
 21 gris: ipse vadit contra Assyrios. Fluuius autem
 22 quartus ipse est Euphrates. * Tulit ergo Dñs
 Deus hominē, & posuit eum in paradīsum vo-
 23 luptatis, vt operaretur & custodiret illum.
 * Præcepitq; ei, dicens: Ex omni ligno paradisi
 comedē. * De ligno autē sciētīę boni & mali
 ne comedas; in quacunq; enim die comederis
 ex eo, morte morieris. * Dixit quoq; Dominus
 Deus, Non est bonū hominem esse solū: facia-
 24 mus ei adiutoriū simile sibi. * Formatis igitur
 Dñs Deus de humo cunctis animātib; terrę
 & vniuersis volatilib; cæli: adduxit ea ad A-
 dam, vt videret quid vocaret ea. Omne enim
 quod vocauit Adam animæ viuētis, ipsum est
 25 nomē eius. * Appellauitq; Adā nominib; suis
 D cuncta animantia & vniuersa volatilia cæli, &
 oēs bestias terræ. Adā verò non inueniebatur
 26 adiutor similis eius. * Immisitq; Dñs Deus so-
 27 porē in Adā. Cūmq; obdormisset, tulit vnā de
 28 costis eius, & repleuit carnem pro ea. * Et adi-
 ficauit Dominus Deus costam quam tulerat
 de Adam, in mulierem; & adduxit eam ad A-
 29 dam. * Dixitque Adam: Hoc nunc os ex offi-
 bus meis & caro de carne mea. Hæc vocabi-
 tur virago, quoniam de viro sumpta est.

תרגום אונקלוס

אלהא על ארעא ונפש לית למפלח ית ארעא: *
 6 ועננא הוה סליק מן ארעא ומשקי ית כל אפי ארעא: *
 7 ונציב יי אלהא גנתא בעדן מקדמין ושוי רחמן ית אדם
 8 ויצמח מן ארעא כל אילן דמרגל למחיו ושב למיכל ואילן דאכלי פירותי חכמין בין
 9 ויבא יי אלהא מן ארעא ויפח באפיו נשמת דחיי ויהוה אדם עפר מן האדמה ויטע
 10 יהוה אלהים גן בעדן מקדש וישם שם את האדם אשר יצר: * ויצמח יהוה אלהים מן האדמה כל עץ
 11 נחמד למראו וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע: * ונהר יצא מעדן להשקות את
 12 הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים: * שם האחר פישון הוא הסבב את כל ארץ החויל לה אשר שם
 13 הזהב: * וזה הארץ הוא טוב שם הבדלח ויבן השהם: * וישם הנהר השני גיחון הוא הסובב את כל
 14 ארץ כוש: * וישם הנהר השלישי חדקל הוא ההלך קדמת אשור והנהר הרביעי הוא פרת: * ויקח יהוה
 15 אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה: * ויצו יהוה אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל
 16 תאכל: * ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלה ממנו מות תמות: * ויאמר יהוה אלהים
 17 לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו: * ויצר יהוה אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת
 18 כל עוף השמים ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו:
 19 * ויקרא האדם שמות לכל דוהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה ולאדם לא מצא עזר כנגדו:
 20 * ויפל יהוה אלהים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו ויסגר בשר תחתנה: * ויבן יהוה
 21 אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם: * ויאמר האדם זאת הנה
 22 עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת:
 23 ויבא יי אלהא מן ארעא ויפח באפיו נשמת דחיי ויהוה אדם עפר מן האדמה ויטע
 24 יהוה אלהים גן בעדן מקדש וישם שם את האדם אשר יצר: * ויצמח יהוה אלהים מן האדמה כל עץ
 25 נחמד למראו וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע: * ונהר יצא מעדן להשקות את
 26 הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים: * שם האחר פישון הוא הסבב את כל ארץ החויל לה אשר שם
 27 הזהב: * וזה הארץ הוא טוב שם הבדלח ויבן השהם: * וישם הנהר השני גיחון הוא הסובב את כל
 28 ארץ כוש: * וישם הנהר השלישי חדקל הוא ההלך קדמת אשור והנהר הרביעי הוא פרת: * ויקח יהוה
 29 אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה: * ויצו יהוה אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל
 30 תאכל: * ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלה ממנו מות תמות: * ויאמר יהוה אלהים
 31 לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו: * ויצר יהוה אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת
 32 כל עוף השמים ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו:
 33 * ויקרא האדם שמות לכל דוהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה ולאדם לא מצא עזר כנגדו:
 34 * ויפל יהוה אלהים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו ויסגר בשר תחתנה: * ויבן יהוה
 35 אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם: * ויאמר האדם זאת הנה
 36 עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת:

Deus super terram; & homo non erat ad operandum eam. * Fons autem ascendebat ex terra, et irrigabat omnem faciem terræ.

* Et formavit Deus hominem; pulverem accipiens de terra; et inspiravit in faciem eius spiraculum vitæ: & factus est homo in animam viventem. * Et plantavit dominus Deus paradisum in Eden ad orientem, & posuit illic hominem, quem formavit.

* Et produxit Deus adhuc de terra omne lignum pulchrum ad visum, et bonum ad cibum: & lignum vitæ in medio paradisi; & lignum sciendi scientiam boni & mali. * Fluvius autem egreditur ex Eden ad irrigandum paradisum: inde diuiditur in quatuor principia. * Nomen uni Phison: hic qui circuit omnem terram Euilat, illic ubi est aurum.

* Et aurum terræ illius bonum. illic est carbunculus & lapis prasinus. * Et nomen fluuii secundo, Geon: hic circuit omnem terram Æthiopie.

* Et fluuius tertius, Tigris: hic qui vadit contra Assyrios. At fluuius quartus, hic Euphrates.

* Et accepit dominus Deus hominem quem formavit; & posuit eum in paradiso voluptatis, ad operandum eum & custodiendum. * Et præcepit dominus Deus Adæ, dicens: Ex omni ligno quod in paradiso, escam comedes: * Ex autem ligno cognoscendi bonum & malum, non comedatis ex eo; qua autem die comederitis ex eo, morte moriemini.

* Et dixit dominus Deus, non bonum esse hominem solum; faciamus ei adiutorem secundum eum.

* Et formavit Deus adhuc ex terra omnes bestias agri, & omnia volatilia celi. Et adduxit ea ad Adam; ut videret quid vocabit ea: & omne quodcunque vocauit ipsum Adam animam viventem, hoc nomen illi. * Et vocauit Adam nomina omnibus iumentis, & omnibus volatilibus celi, & omnibus bestiis terræ. At Adam non inuentus est adiutor similis sibi. * Et immisit Deus soporem in Adam, & dormiuit; & tulit unam costarum eius, & repleuit carnem pro ea.

* Et edificauit dominus Deus costam quam accepit ab Adam, in mulierem; & adduxit eam ad Adam. * Et dixit Adam, Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur mulier, quoniam de viro suo assumpta est hæc.

ὁ θεὸς ἔπλινε τὴν γῆν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργαζόμενος αὐτὴν.
 * πηγὴ δὲ ἀνέβαινε ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. * καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χεὶρ λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς. & ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. * & ἐφύττευσε κύριος ὁ θεὸς παράδεισον ἐν ἑδὲν καὶ ἀνατολάς. καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν. * καὶ ἐξάνετειλεν ὁ θεὸς ἐπὶ ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠρεῖον εἰς ὄρασιν καὶ καλὸν εἰς βρώσιν. καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνώσκον καλὸν καὶ πονηρὸν. * ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ ἑδὲν ποτίζειν τὸν παράδεισον. ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς. * ὄνομα τῷ ἐνὶ φισὼν. ὅστις ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν εὐιλάτ. ἐκεῖ οὐ ἔστι τὸ χευσίον. * καὶ τὸ χευσίον τῆς γῆς ἐκείνης καλὸν. ἐκεῖ ἔστιν ὁ ἀνθραξ καὶ ὁ λίθος ὁ πρᾶσινος. * καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, γεὼν. ὅστις ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν αἰθιοπίας. * καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος, τίγρις. ὅστις ὁ πορβύμηνος κατέναντι ἀσσυρίων. ὁ δὲ ποταμὸς ὁ τέταρτος, ὅστις εὐφράτης. * καὶ ἔλαβεν κύριος ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τευφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. * καὶ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ ἀδὰμ, λέγων, ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ. * ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκον καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγετε ἀπ' αὐτοῦ. ἢ ὅτι ἂν ἡμέρα φαγῆτε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ὑποθανέτε. * καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς, οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμιν αὐτῷ βοηθὸν κατὰ αὐτόν. * καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς ἐπὶ ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν ἀδὰμ, ἵδῃν τί καλέσει αὐτά. καὶ πᾶν ὃ ἂν ἐκάλεσεν αὐτὸ ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τὸτ' ὄνομα αὐτοῦ. * καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ ὀνόματα πάντα τοῖς κτήνεσι, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. τὰ δὲ ἀδὰμ οὐχ εὗρεθι βοηθὸς ὅμοιος αὐτοῦ. * καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἕκαστον ἐπὶ τὸν ἀδὰμ, καὶ ὑπνώσεν. καὶ ἔλαβεν μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. * καὶ ὠκοδόμησεν κύριος ὁ θεὸς τὴν πλευρὰν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ ἀδὰμ εἰς γυναῖκα. * καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν ἀδὰμ. * καὶ εἶπεν ἀδὰμ, τὸτ' νῦν ὅσθον ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Deus super terram: & homo non erat ad operandum terram. * Et nubes ascendebat de terra; & irrigabat vniuersam faciem terræ. * Et creauit dominus Deus hominem puluerem de terra; & inspiravit in faciem eius animam vitæ: & fuit homo in spiritum loquentem. * Et plantauit dominus Deus hortum in loco voluptatis à principio; & posuit ibi hominem quem creauit. * Et germinare fecit dominus Deus de terra omnem arborem quæ erat desiderabilis ad videndum, & bona ad vescendum; & arborem vitæ in medio horti; & arborem cuius fructus manducantes scient inter bonum & malum. * Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum hortum. Et inde diuidebatur; & erat in quatuor capita fluminum. * Nomen vnius Phison: ipse est qui circuit omnem terram Euila; vbi est aurum. * Et aurum terræ illius bonum: ibi est bdellium & lapis onychinus. * Et nomen fluuii secundi, Geon: ipse est qui circuit omnem terram Æthiopie. * Et nomen fluuii tertij, Hidecel: ipse est qui vadit ad orientem Assyriæ. Et fluuius quartus est Euphrates. * Et tulit dominus Deus hominem; & collocauit eum in horto voluptatis, ut operaretur eum, & custodiret illum. * Et præcepit dominus Deus Adæ, dicens, Ex omni arbore horti comedens comedes. * Et de arbore cuius fructum comedentes scient inter bonum & malum, non comedes ex ea; quoniam in die qua comederis ex ea, morte morieris. * Et dixit dominus Deus, Non est bonum esse hominem solum; faciam ei adiutorium quasi eum. * Et creauit dominus Deus de terra omnes bestias agri & omnia volatilia celi; & adduxit ad Adam ut videret quid vocaret ea: & omne quod vocabat Adam animæ viuentis, ipsum est nomen eius. * Et vocauit Adam nominibus omne iumentum & volatile celi, & omnem bestiam agri: & Adæ non inuenit adiutorium quasi eum. * Et immisit dominus Deus soporem in Adam, & dormiuit; & tulit vnam de costis eius, & posuit carnem pro ea. * Et edificauit dominus Deus costam quam tulerat de Adam in mulierem; & adduxit eam ad Adam. * Et dixit Adam: Hæc nunc os de ossibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur mulier, quia de viro suo assumpta est ista.

24 * על כן יעזב איש את אביו ואמו וידבק באשתו
25 ויהיו לבשר אחד : * ויהיו שניהם ערומים ואדם
ואשתו ולא יתבששו :

1 * והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר
עשה יהוה אלהים ויאמר אל האשה את כי אמר
2 אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן : * ותאמר האשה
3 אל הנחש מפרי עץ הגן נאכל : * ומפרי העץ אשר
בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו
4 פן תמתון : * ויאמר הנחש אל האשה לא מורת
5 תמתון : * כי יודע אלהים כי ביום אכלכם ממנו
ונפקחו עיניכם ויהייתם כאלהים יודעי טוב ורע :

6 * ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא
לעינים ונחמד העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותתן
7 גם לאישה עמה ואכל : * ותפקחנה עיני שניהם
וידעו כי עירום הם ויתפרו עלו תאנרו ויעשו להם
8 חגרת : * וישמעו את קול יהוה אלהים מתהלך בגן
לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו מפני יהוה אלהים
9 בתוך עץ הגן : * ויקרא יהוה אלהים אל האדם ויאמר
10 לו איכה : * ויאמר את קלך שמעתי בגן ואירא כי
11 עירם אנכי ואחבא : * ויאמר מי הגיד לך כי עירם
אתה חמץ העץ אשר צויתך לבלתי אכל ממנו
12 אכלת : * ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי
הוא נתנה לי מן העץ ואכל : * ויאמר יהוה אלהים
13 לאשה מה זאת עשית ותאמר האשה הנחש השיאני
14 ואכל : * ויאמר יהוה אלהים אל הנחש כי עשית
זאת ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה על--
15 גחנך תלך ועפר תאכל כל ימי חיך : * ואיבה אשית
ביןך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה הוא ישופך ראש
16 ואתה תשופנו עקב : * אל האשה אמר
הרבה ארבה עצבונך והרנך בעצב תלדי בנים ואל-

24 * Quamobrē relinquet homo patrē suū & ma-
trē, & adhærebit vxori suæ, & erūt duo in car-
ne vna. * Erat autē vterq; nudus, Adā scilicet
& vxor eius; & non erubescabant. CAP. III.
1 S Ed & serpēs erat callidior cūctis animātibus
A terræ quæ fecerat dñs Deus. Qui dixit ad
mulierē, Cur præcepit vobis Deus vt nō come-
deretis ex omni ligno paradisi? * Cui respondit
mulier, De fructu lignorū quę sunt in paradi-
so, vescimur: * De fructu verò ligni quod est in
medio paradisi, præcepit nobis Deus ne come-
deremus, & ne tangeremus illud, ne fortē mo-
riamur. * Dixit autē serpēs ad mulierē, Nequa-
quam morte moriemini. * Scit enim Deus q̄ in
quocunq; die comederitis ex eo, aperiētur o-
culi vestri, & eritis sicut dij sciētes bonū & ma-
lū. * Vidit igitur mulier q̄ bonū esset lignū ad
vescendū & pulchrū oculis aspectūq; delecta-
B bile: & tulit de fructu illius & comedit, dedit-
que viro suo; qui comedit. * Et aperti sunt ocu-
li amborū. Cūmq; cognouissent se esse nudos,
confuerūt folia ficus, & fecerūt sibi perizoma-
ta. * Et cū audissent vocē dñi Dei deābulātis
in paradiso ad aurā post meridiē, abscondit se
Adā & vxor eius à facie dñi Dei in medio li-
gni paradisi. * Vocauitq; dñs Deus Adā, & di-
xit ei: Vbi es? * Qui ait: Vocē tuā audiui in pa-
radiso, & timui, eo q̄ nudus essem; & abscondi-
me. * Cui dixit dñs: Quis enim indicauit tibi
q̄ nudus esses: nisi q̄ ex ligno de quo præcepe-
ra tibi ne comederes, comedisti? * Dixitq; Adā:
Mulier quā dedisti mihi sociā, dedit mihi de
ligno, & comedi. * Et dixit dominus Deus ad
mulierē, Quare hoc fecisti? Quę respōdit, Ser-
pens decepit me, & comedi. * Et ait dominus
Deus ad serpētē, Quia fecisti hoc, maledictus
es inter omnia animantia & bestias terræ. Su-
per pectus tuum gradiēris, & terram comedes
15 cūctis diebus vitæ tuæ. * Inimicitias po-
nam inter te & mulierem, & semen tuum &
femen illius. Ipsa conteret caput tuum, &
16 tu insidiaberis calcaneo eius. * Mulieri
quoque dixit, Multiplicabo ærumnas tuas &
conceptus tuos. In dolore paries filios, & sub

Mat. 19. 4
Mar. 10. 2
Eph. 5. 3.
1. Co. 6. dEcc. 15. 8
2. Cor.
11. 2.1. Cor.
14. 8.

תרגום אונקלוס

24 * על כן ישבך גבר בית משכבי אבותי ואמיה וידבק באשתיה ויהיו לבשר אחד
1 וחיותיהם כחיות חיות חקלא דעבד ויי אלהא ואמר לאתתא בקושטא ארי אמר ויי לא
2 ותאמר אתתא לחיותא מפרי אילן גנתא נאכל : * ומפרי אילנא די במציעות גנתא אמר ויי לא תוכלון מגיה ולא
3 ארי גלי קדם ויי ארי ביומא דתיכלון מגיה ויתפתחון עיניכון
4 ותאמר חיותא לאתתא לא מיסרת חמותון : * ואמר מן חוילך ארי ערשילאי
5 ותת אתתא ארי טב אילנא למיכל וארי אסו חויל לעינין ומרגג אילנא לאסתכלא ביה ונסיתב מאביה
6 ותפתחא עיני חריותהון וידעו ארי ערשילאי אינון וחשיטו להון טרפי תאנין ועבדו להון זרין :
7 וישמעו את קול יהוה אלהים מתהלך בגן ואמר ויי אלהא בגו אילן גנתא : * ויקרא ויי אלהא
8 לאדם ואמר לה אן את : * ואמר ית קל מיסרך שמעית בגנתא ודחלית ארי ערשילאי אנה ואסמרת : * ואמר מן חוילך ארי ערשילאי
9 ואמר אדם אתתא דיתבת עמי הוה ויתבת לי מן אילנא ואכלית : * ואמר ויי אלהא בגו אילן גנתא :
10 ואמר ויי אלהא לאתתא מה דא עבדת ואמרת אתתא חוילא אסעיני ואכלית : * ואמר ויי אלהא לאתתא חוילא אסעיני ואכלית :
11 ודבבו אשוי ביןך ובין אתתא ובין בנך ובין בנתא הוה והא נטר לך
12 לאתתא אמר אסגארה אסגי צעריך ועדאך בעצב תלדי בנים ולדת

*Propter hoc relinquet homo patrem suum & matrem, & adhærebit ad uxorem suam; & erunt duo in carne una. *Et erant duo nudi, & Adam et uxor eius, & non erubescabant.

CAP. III.

AT serpens erat prudentissimus omnium bestiarum. **A**quæ super terram, quas fecit Dominus Deus: & dixit serpens mulieri, Quare dixit Deus, non comedatis ab omni ligno quod in paradiso? *Et dixit mulier serpenti, Ab omni ligno paradisi vescimur: *Ab autem fructu ligni quod est in medio paradisi, dixit Deus, Non comedatis ex eo, neque tangatis illud, ut non moriamini. *Et dixit serpens mulieri, Non morte moriemini. *Scit enim Deus, quod quacunque die comederitis ex eo, aperientur vestri oculi, & eritis sicut dii, scientes bonum et malum. *Et vidit mulier quod bonum lignum in escam, & quod placidum oculis ad videndum, & pulchrum est ad intelligendum: & accipiens mulier de fructu eius comedit: & dedit & viro suo cum ea, & comederunt. *Et aperti sunt oculi amborum: & cognouerunt quia nudi erant, & consuerunt folia ficus; et fecerunt sibi perizomata. *Et audierunt vocem domini Dei deambulantis in paradiso in meridie, & absconditi sunt et Adam et uxor eius à facie domini Dei in medio paradisi. *Et vocavit dominus Deus Adam: & dixit ei, Vbi es? *Et dixit Adam, Vocem tuam audiui deambulantis in paradiso, & timui, quia nudus sum, et absconditus sum. *Et dixit ei, Quis indicavit tibi quod nudus es, nisi à ligno quod præcepi tibi hoc solo non comedere, ab eo comedisti? *Et dixit Adam, Mulier quam dedisti mecum, hæc mihi dedit à ligno, & comedi. *Et dixit Deus mulieri, Quid hoc fecisti? Et dixit mulier, Serpens decepit me, et comedi. *Et ait dominus Deus serpenti: Quia fecisti hoc, maledictus tu præ omnibus bestiis, & præ omnibus iumentis quæ super terram: super pectus et ventrem gradieris, et terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. *Et inimicitiam ponam inter te & inter mulierem, et inter semen tuum, & inter semen illius; ipse tuum conteret caput, et tu conteres illius calcaneum. *Et mulieri dixit: Multiplicans multiplicabo tristitias tuas, & gemitus tuos: in doloribus paries filios: & ad

14 *ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἔσονται ὡς ἓξ ὅς εἰς σάρκα μίαν. *καὶ ἦσαν ὡς δύο γυμνοί, ὁ, τε ἀδάμ καὶ ἡ γυναῖς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἤγχιονοντο.
15 γ. *Ὁ δὲ ὄφεις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὃν ἐποίησε κύριος ὁ θεός. καὶ εἶπεν ὁ ὄφεις τῇ γυναικί· τί ὅτι εἶπεν ὁ θεός οὐμὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ ὀρεαίῳ; *καὶ εἶπεν ἡ γυναῖς τῷ ὄφει, ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ὀρεαίου φαγόμεθα. *ἀπὸ τοῦ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου ὃ ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ ὀρεαίου, εἶπεν ὁ θεός, οὐ φάγετε ἀπ' αὐτοῦ, οὐδεμὴ ἀψησάτω αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. *καὶ εἶπεν ὁ ὄφεις τῇ γυναικί· οὐ θανάτῳ ἀποθνήσκει· *ἡ δὲ γυνὴ ὁ θεός, ὅτι ἡ ἀνὴρ ἡμέρα φάγηται ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ ὡς θεοί, καὶ ἔσονται ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν. *καὶ εἶδεν ἡ γυναῖς ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βῶσιν, καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὡραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι· καὶ λαβοῦσα ἡ γυναῖς τοῦ καρποῦ αὐτοῦ, ἔφαγε· καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. *καὶ διανοιχθήσαν ὀφθαλμοὶ ὧν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. καὶ ἔρραψαν φύλλα συκῆς, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς περιζώματα. *καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ περιπατῶντος ἐν τῷ ὀρεαίῳ τοῦ δειλινῷ. καὶ ἐκρύβησαν ὁ, τε ἀδάμ καὶ ἡ γυναῖς αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ὀρεαίου. *καὶ ἐκάλεσεν κύριος ὁ θεός τὸν ἀδάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, πῶς εἶ; *καὶ εἶπεν ἀδάμ, τὴν φωνὴν σε ἤκουσα περιπατῶντος ἐν τῷ ὀρεαίῳ, καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. *καὶ εἶπεν αὐτῷ, τίς ἀνήγγελέ σοι ὅτι γυμνός εἶ, εἰμὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου ὃ ἐνετείλαμην σοι μὴ φάγειν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες; *καὶ εἶπεν ἀδάμ, ἡ γυναῖς ἥν δέδωκας μετ' ἐμοῦ, αὐτὴ μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. *καὶ εἶπεν ὁ θεός τῇ γυναικί· τί τὸ ἐποίησας; καὶ εἶπεν ἡ γυναῖς, ὁ ὄφεις ἠπάτησέν με, καὶ ἔφαγον. *καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεός τῷ ὄφει· ὅτι ἐποίησας τοῦτο, θηκατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτενῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ, καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. *καὶ ἔχθραν θήσω ἀναμέσον σου καὶ ἀναμέσον τῆς γυναικός, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματος σου, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματος αὐτοῦ. αὐτός σε τερήσκει κεφαλὴν, καὶ σὺ τερήσῃς αὐτοῦ πτέρναν. *καὶ τῇ γυναικί εἶπεν· πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ οὐ σεναιμὸς σου. ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Propterea relinquet homo lectulum patris sui & matris suæ, & adhærebit uxori suæ, & erunt in carnem unam. 15 Et erant ambo nudi, Adam & uxor eius, & non erubescabant.

CAP. III.

ET serpens erat sapientior cunctis bestiis agri quas fecit Dñs Deus: & dixit mulieri, Verumne est quod dixit Deus: non comedatis ex omni arbore horti? Et dixit mulier serpenti, De fructu arboris horti comedemus. Sed de fructu arboris quæ est in medio paradisi, dixit Deus, Non comedetis ex eo; neque accedatis ad eum: ne forte moriamini. Et dixit serpens mulieri, Non morte moriemini. Quoniam manifestum est coram Deo quod in die qua comederitis ex eo, aperientur oculi vestri: & eritis sicut principes scientes inter bonum & malum. Et vidit mulier quod bona esset arbor ad vescendum, & quod salutifera esset oculis, & delectabilis arbor ad intueundum in eâ: & tulit de fructu eius & comedit, & dedit etiâ marito suo, & comedit cum ea. Et aperti sunt oculi amborum: & cognouerunt quod nudi essent: & consuerunt sibi folia ficus; & fecerunt sibi cinctoria. Et audierunt vocem verbi domini Dei deambulantis in horto ad auram diei; & absconderunt se Adam & uxor eius à facie domini Dei in medio arboris horti. Et vocavit dominus Deus Adam; & dixit ei, Vbi es tu? Et ait, Vocem verbi tui audiui in horto, & timui quoniam nudus sum ego, & abscondi me. Et ait, Quis indicavit tibi quod nudus esses tu? nunquid de arbore, de qua præcepi tibi ut non comederes, ex ea comedisti? Et dixit Adam, Mulier quam dedisti mecum, ipsa dedit mihi de arbore, & comedi. Et dixit dominus Deus mulieri, Quid hoc fecisti? & dixit mulier, Serpens seduxit me, & comedi. Et dixit dominus Deus serpenti; Quia fecisti hoc: maledictus tu præ omnibus iumentis & præ omnibus bestiis agri: super ventrem tuum gradieris; & pulverem comedes omnibus diebus vitæ tuæ. Et inimicitiam ponam inter te & inter mulierem, & inter filium tuum, & inter filium eius: ipse observabit tibi quod fecisti ei à principio, & tu observabis ei in finem. Mulieri dixit, Multiplicans multiplicabo tribulationes tuas, & conceptiones tuas: & in tribulatione paries filios, & ad

17 אישך תשוקתך והוא ימשל בך: * ולאדם אמר
 כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתך
 לאמר לא תאכל ממנו ארוחה האדמה בעבורך בעצבון
 תאכלנה כל ימי חיך: * וקוץ ודרדר תצמיח לך
 ואכלת את עשב השדה: * בזעת אפיק תאכל להם
 עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה
 ואל עפר תשוב: * ויקרא האדם שם אשתו חוה כי
 הוא היתה אם כל חי: * ויעש יהוה אלהים לאדם
 ולאשתו כתנות עור וילבשם: * ויאמר יהוה
 אלהים הן האדם הירא כאחד ממנו לדעת טוב ורע
 ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי
 לעלם: * וישלחו יהוה אלהים מן עדן לעבד את
 האדמה אשר לקח משם: * ויגרש את האדם וישכן
 מקדם לגן עדן ארץ חרבים וארץ להטור חרב
 חמת הפכת לשכר ארץ דרך עץ החיים:
 ד והאדם ידע את חוה אשתו ותהרר
 ותלד את קין ותאמר קניתי איש את יהוה: * ותספ
 ללדת את אחיו את הבל ויהי הבל רעה צאן וקין
 היה עבד אדמה: * ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי
 האדמה מנחה ליהוה: * והבל הביא גם הוא מנחות
 צאנו ומחלבהן וישע יהוה אל הבל ואל מנחתו:
 * ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד ויפלו
 פניו: * ויאמר יהוה אל קין למה חרה לך ולמה נפלו
 פניך: * הלא אם תטיב שאת ואם לא תטיב לפתח
 חטאת רבץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו:
 * ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם
 בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויחרגהו: * ויאמר
 יהוה אל קין אי הבל אחיך ויאמר לא ידעתי
 השמר אחי גנבי: * ויאמר מה עשית קול
 דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה:

viri potestate eris, & ipse dominabitur tui.
 17 * Adē verò dixit, Quia audisti vocē vxoris tuę,
 & comedisti de ligno ex quo pręceperā tibi ne
 comederes: maledicta terra in opere tuo. In la
 boribus comedes ex ea cūctis diebus vitę tuę.
 18 * Spinās & tribulos germinabit tibi: & come
 19 des herbas terrę. * In sudore vultus tui vescē
 ris pane, donec reuertaris in terrā, de qua sum
 D ptus es: quia puluis es & in puluere reuerteris.
 20 * Et vocauit Adam nomē vxoris suę Eua, eo q
 21 mater esset cūctorum viuentiū. * Fecit quoq;
 dominus Deus Adē & vxori eius tunicas pel
 22 liceas: & induit eos. * Et ait: Ecce Adam quasi
 vnus ex nobis factus est sciens bonum & ma
 lum. Nunc ergo ne fortē mittat manū suā &
 sumat etiā de ligno vitę & comedat; & viuat
 23 in æternū. * Emisit eum dñs Deus de paradiso
 voluptatis, vt operaretur terram de qua sum
 24 ptus est. * Eiecitq; Adā: & collocauit ante pa
 radisum voluptatis Cherubim & flammeum
 gladium atque versatilem ad custodiendam
 viam ligni vitę. CAP. IIII.
 1 Dam verò cognouit vxorē suam Euā, quę
 4 Acōcepit & peperit Cain, dicēs: Possedi ho
 2 minem per dominū. * Rursūmq; peperit fra
 3 trem eius Abel. Fuit autē Abel pastor ouīū, &
 3 Cain agricola. * Factum est autem post multos
 dies vt offerret Cain de fructibus terrę mune
 4 ra Domino: * Abel quoq; obtulit de primoge
 5 nitis gregis sui & de adipibus eorū. Et respexit
 5 Dñs ad Abel & ad munera eius. * Ad Cain au
 6 tem & ad munera illius non respexit. Iratusq;
 6 est Cain vehemēter, & cōcidit vultus eius. * Di
 7 xitq; Dominus ad eū, Quare iratus es, & cur
 7 cōcidit facies tua? * Nōne si bene egeris, reci
 8 pies: sin autē male, statim in foribus peccatum
 8 aderit? Sed sub te erit appetitus eius, & tu do
 8 minaberis illius. * Dixitq; Cain ad Abel fratrē
 9 B suū: Egrediamur foras. Cūq; esset in agro: cō
 surrexit Cain aduersus fratrē suū Abel, & inter
 9 fecit eū. * Et ait dñs ad Cain, Vbi est Abel frater
 10 tuus? qui respōdit, Nescio. Nunquid custos fra
 10 tris mei sum ego? * Dixitq; ad eū, Quid fecisti?
 Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

Heb. 11. a

Sap. 10. a

1. 10. 3. a

תרגום אונקלוס

בעלך תהא תיבתך והוא ישלוט בך: * ולאדם אמר
 בדילכי בצער תיכלנה כל ימי חיך: * וקרא אדם שם אשתו חוה
 כי היא היתה אם כל חי: * ויעש יהוה לאדם ולאשתו
 כתנות עור וילבשם: * ויאמר יהוה אלהים הן האדם
 הירא כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן ישלח ידו
 ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם: * וישלחו יהוה
 אלהים מן עדן לעבד את האדמה אשר לקח משם: * ויגרש
 את האדם וישכן מקדם לגן עדן ארץ חרבים וארץ להטור
 חרב חמת הפכת לשכר ארץ דרך עץ החיים:
 ד והאדם ידע את חוה אשתו ותהרר ותלד את קין ותאמר
 קניתי איש את יהוה: * ותספ ללדת את אחיו את הבל ויהי
 הבל רעה צאן וקין היה עבד אדמה: * ויהי מקץ ימים
 ויבא קין מפרי האדמה מנחה ליהוה: * והבל הביא גם
 הוא מנחות צאנו ומחלבהן וישע יהוה אל הבל ואל
 מנחתו: * ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד
 ויפלו פניו: * ויאמר יהוה אל קין למה חרה לך ולמה
 נפלו פניך: * הלא אם תטיב שאת ואם לא תטיב לפתח
 חטאת רבץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו:
 * ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם
 קין אל הבל אחיו ויחרגהו: * ויאמר יהוה אל קין אי
 הבל אחיך ויאמר לא ידעתי השמר אחי גנבי: * ויאמר
 מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה:

virū tuū cōuersio tua, & ipse tui dominabitur. * Et 17
 Adā dixit: Quia audisti vocē vxoris tuæ, et comedi-
 sti de ligno, quo præcepi tibi hoc solo nō comedere, ab
 eo comedisti: maledicta terra in operibus tuis, in tri-
 stitiis comedes eā cunctis diebus vitæ tuæ. * Spinas 18
 & tribulos germinabit tibi: & comedes herbam a-
 gri. * In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec 19
 reuertaris tu in terrā ex qua sumptus es: quia terra
 es & in terrā redibis. * Et vocauit Adā nomen vxo- 20
 ris suæ vita: quoniā ipsa fuit mater cunctorum vi-
 uentium. * Et fecit Dominus Deus Adā & vxori 21
 eius tunicas pelliceas, & induit eos. * Et dixit eis: 22
 Ecce Adā factus est ut vnus ex nobis ad sciendum
 bonū & malum, & nunc nequando extendat ma-
 num suam; & sumat de ligno vitæ, & comedat, et
 viuet in aeternū. * Et emisit eum Dominus Deus de 23
 paradiso voluptatis, ut operaretur terram, de qua
 sumptus est. * Et eiecit Adam, & collocauit eum 24
 ante paradysum voluptatis, & posuit Cherubim &
 flammeum gladium versatilem ad custodiendam
 viam ligni vitæ.

CAP. IIII.

Adam autem cognouit Euam vxorem suam, 1
 & concipiens peperit Cain, & dixit: Possedi
 hominem per Deum. * Et addidit parere fratrem 2
 eius Abel: & fuit Abel pastor ouium: Cain au-
 tem fuit operans terram. * Et factum est post dies, 3
 obtulit Cain de fructibus terræ sacrificium Domino.
 * Et Abel obtulit & ipse de primogenitis ouium sua- 4
 rum, & de adipibus eorum: & respexit Deus ad
 Abel & ad munera eius. * Ad autem Cain & ad 5
 sacrificia eius non attendit. & tristificauit Cain
 valde: & concidit vultus eius. * Et dixit Domi- 6
 nus Deus Cain: Quare tristis factus es, & quare
 concidit facies tua? * Non si rectē obtuleris, re- 7
 ctē autem non diuiseris: peccasti? quiesce. ad te con-
 uersio eius: et tu ipse dominaberis. * Et dixit Cain 8
 ad Abel fratrem suum, Egrediamur in agrum. &
 factum est cum essent ipsi in agro: surrexit Cain
 in Abel fratrem suum: & interfecit eum.
 * Et ait Deus ad Cain: Vbi est Abel frater tuus? 9
 & dixit, Non scio. nunquid custos fratris mei sum
 ego? * Et dixit Deus: Quid fecisti hoc? vox san- 10
 guinis fratris tui clamat ad me de terra.

τὸν ἄνδρα σὴ δόσσορφή σε. καὶ αὐτός σε κυριεύσει. * καὶ τῷ 17
 ἀδὰμ εἶπεν ὅτι ἤκασας τὸ φῶνός σου, καὶ ἐφαγες
 ἀπὸ τοῦ ξύλου, & ἐνετέλλαμίν σοι τοῦτο μόνον μὴ φαγεῖν, ἀπὸ
 αὐτοῦ ἐφαγες, & ἡ καταράται ἐν γῇ ἐν τοῖς ἔργοις σου. ἐν λύ- 18
 παις φαγῇ αὐτὴν πάντα τὰς ἡμέρας τὸ ζῶνός σου. * ἀκαίν-
 θας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀ- 19
 γροῦ. * ἐν ἰδρώτι τοῦ ποσώπσου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως
 τοῦ δόσσορψαι σε εἰς τὴν γῆν ἧς ἐλήφθης ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς 20
 γῆν ἀπελεύσει. * καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ τὸ ὄνομα τὸ γυναικὸς
 αὐτοῦ ζώη, ὅτι αὕτη ἦν μήτηρ πάντων τῶν ζώντων. * καὶ ἐποίη- 21
 σεν κύριος ὁ θεὸς τῷ ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερ-
 ματίνους, καὶ ἐνέδυσεν αὐτοὺς. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰδοὺ ἀδὰμ 22
 γέγονεν ὡς εἷς ἕξ ἡμῶν τοῦ γινώσκειν καλὸν & πονηρόν. καὶ νῦν
 μήποτε ἐκλείνη τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τὸ 23
 ζῶνός σου, καὶ φαγῇ, καὶ ζήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. * καὶ ἔξαπέστειλεν
 αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ παρὰδείσου τῆς τευφῆς ἐργάζεσθαι 24
 τὴν γῆν ἧς ἐλήφθη. * καὶ ἔξέβαλε τὸν ἀδὰμ, καὶ κατώ-
 κισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παρὰδείσου τῆς τευφῆς. καὶ ἔταξε τὰ
 χειρουργίμ καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν τὴν σρεφομένην φυ- 1
 λάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. δι. * Ἀδὰμ
 ὃ ἐγνώευν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν 2
 καὶν. καὶ εἶπεν, ἐκλήσαμίν ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ. * καὶ πορσέ-
 θετέλεκεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ἄβελ. & ἐγένετο ἄβελ ποιμὴν 3
 πορβάτων. καὶν ὃ ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν. * καὶ ἐγένετο
 μεθ' ἡμέρας ἦνεκε καὶν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς θυσίαν τῷ κυ- 4
 ρίῳ. * καὶ ἄβελ ἠνεκεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρῶτον τῶν πορ-
 βάτων αὐτοῦ, & ἀπὸ τῶν σφαίων αὐτῶν. καὶ ἐπείδεν ὁ θεὸς ἐπὶ 5
 ἄβελ καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ. * ἐπὶ ὃ καὶν & ἐπὶ ταῖς θυ-
 σίαις αὐτοῦ & πορσέχεν. καὶ ἐλύπησε τὸν καὶν λίδν, καὶ σινέ- 6
 πεσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. * καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ καὶν, ἵνα τί 7
 πρίλυπθες ἐγένε, καὶ ἵνα τί σινέπεσε τὸ πρόσωπόν σου; * ὅτι
 ἂν ὀρθῶς πορσενέκης, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλης, ἡμαρτες; ἡ σὺ χὰ 8
 σον. πρὸς σὲ ἡ δόσσορφή αὐτοῦ, καὶ σὺ αὐτοῦ ἀρξῇς. * καὶ εἶπεν
 καὶν πρὸς ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον.
 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνέστη καὶν ἐπὶ 9
 ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέκλινεν αὐτόν. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς
 πρὸς καὶν, ποῦ ἐστὶν ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; καὶ εἶπεν, ἐγὼ γινώσκω. μὴ 10
 φύλαξ ὁ ἀδελφός μου εἰμὶ ἐγώ; * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, τί ἐποίησας
 τοῦτο; φωνὴ αἱμάτων τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρὸς με ἐν τῇ γῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

virum tuum erit conuersio tua: & ipse dominabitur tui. 17 Adā quoque dixit: Quia obedisti verbo vxoris tuæ, & comedisti de arbore de qua præcepi tibi, dicens: Ne comedas ex ea, Maledicta terra propter te: in tribulatione comedes eam omnibus diebus vitæ tuæ. 18 Et spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbam agri. 19 In sudore vultus tui comedes panem: donec reuertaris in terram de qua creatus es: quia puluis tu, & in puluerem reuertēris. 20 Et vocauit Adam nomen vxoris suæ Euam; eo quod ipsa esset mater omnium filiorum hominis. 21 Et fecit Dominus Deus Adā & vxori eius vestimenta honoris super cutem carnis suæ, & induit eos. 22 Et dixit Dominus Deus, Ecce Adam est vnicus in seculo, ex se sciens bonum & malum; & nunc fortē extendet manum suam, & sumet etiam de arbore vitæ, & comedet & viuet in aeternum. 23 Et emisit eum Dominus Deus de horto voluptatis, ut operaretur terram de qua creatus fuerat. 24 Et eiecit Adam: & collocauit ad orientem horti voluptatis Cherubim & acutum gladium versatilem, ad custodiendam viam arboris vitæ.

CAP. IIII.

Et Adam cognouit Euam vxorem suam: & concepit & peperit Cain, & dixit, Possedi virum coram Domino. 1 Et addidit ut pareret fratrem eius Abel. Fuitque Abel pastor ouium: & Cain fuit vir agricola. 2 Et factum est post aliquot dies; & adduxit Cain de fructu terræ munus coram Domino. 3 Et Abel adduxit etiam ipse de primogenitis ouium suarum & de adipibus earum: & suscepit Dominus eum beneplacito Abel & munus eius. 4 Cain autē & munus eius non suscepit cū beneplacito: & iratus est Cain vehementer, & ceciderūt vultus eius. 5 Dixitque Dominus ad Cain, Cur irasceris tu; & quare ceciderunt vultus tui? 6 Nonne si bene egeris opera tua, dimittetur tibi; & si nō bene egeris, in diem iudicii peccatū tuum seruātū est; in qua futurū est ut vliscatur de te, si non conuerteris; & si cōuerteris, dimittetur tibi. 7 Et loquens Cain ad Abel fratrem suum: fuitque cū essent in agro, & surrexit Cain contra Abel fratrem suum & occidit eum. 8 Et dixit Dominus ad Cain, Vbi est Abel frater tuus? Et dixit, Nescio. Nūquid custos fratris mei ego sum? 9 Et ait, Quid fecisti? vox sanguinis generationū quæ futuræ erāt succedere de fratre tuo, clamāt corā me de terra.

11 * ועתה ארור אתה מן האדמה אשר פצתה את פיה
 12 לקחת את דמי אחיך מידך: * כי תעבד את האדמה
 13 לא תספקת כחה לך נע ונדר תהיה בארץ: * ויאמר
 14 קין אל יהוה גדול עוני מנשא: * הן גרשת אתי היום
 מעל פני האדמה ומפניך אסתרוהייתי נע ונדר בארץ
 15 והיה כל מצאי י הרגני: * ויאמר לו יהוה לכן כל
 הרג קין שבעתים יקם וישם יהוה לקין אות לבלתי
 16 הכות אותו כל מצאו: * ויצא קין מלפני יהוה וישב
 17 בארץ נוד קדמת עדן: * וירע קין את אשתו ותהר
 ותלד את חנוך ויהי בנה עיר ויקרא שם העיר בשם
 18 בנו חנוך: * ויולד לחנוך את עירד ועירד ילד ארד
 מחויאל ומחויאל ילד ארד מתושאל ומתושאל ילד
 19 את למך: * ויקח לו למך שתי נשים שם האחרת
 20 עדה ושם השנית צלה: * ותלד עדה את יובל הוא
 21 היה אבי ישוב אהל ומקנה: * ושם אחיו יובל הוא
 22 היה אבי כל תפש כנור ועוגב: * וצלה גם היא
 ילדה את תובל קין לטש כל חרש נחשת ובחל
 23 ואחות תובל קין נעמה: * ויאמר למך לנשיו עדה
 וצלה שמען קולי נשי למך האזנה אמרתי כי איש
 24 הרגתי לפעמי וילד לחברתי: * כי שבעתים יקם קין
 25 ולמך שבעים ושבעה: * וירע אדם עוד את אשתו
 ותלד בן ותקרא את שמו שת כי שת לי אלהים זרע
 26 אחר תחת הבל כי הרגו קין: * ולשת גם הוא ילד
 בן ויקרא את שמו אנוש אז הוחל לקרא בשם יהוה:
 ה
 ספר
 1 תולדת אדם ביום ברא אלהים אדם בדמות
 2 אלהים עשה אותו: * זכר ונקבה בראם
 ויברך אתם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם:
 3 * ויחי אדם שלשים ומאת שנה וילד בדמותו
 בצלמו ויקרא את שמו שר:

11 * Nunc igitur maledictus eris super terrā, quę
 aperuit os suū, & suscepit sanguinē fratris tui
 12 de manu tua. * Cum operat⁹ fueris eā, nō dabit
 tibi fructus suos. Vagus & profugus eris super
 13 terrā. * Dixitque Cain ad dñm, Maior est
 14 iniquitas mea, q̃ vt veniā merear. * Ecce eiicis
 C me hodie à facie terrę, & à facie tua abscondar,
 & ero vagus & profugus in terra. Omnis igi-
 15 tur qui inuenerit me, occidet me. * Dixitq; ei
 dñs, Nequaquā ita fiet: sed omnis qui occiderit
 Cain, septuplū punietur. Posuitq; dñs in Cain
 signū, vt nō interficeret eū omnis qui inuenit
 16 set eum. Egressusq; Cain à facie dñi habitauit
 17 profugus in terra ad oriētalē plagā Eden. * Co-
 gnouit autē Cain vxorē suā, quę cōcepit & pe-
 perit Enoch. Et ædificauit ciuitatē, & vocauit
 18 nomen eius ex nomine filij sui Enoch. * Porro
 Enoch genuit Irad, & Irad genuit Mauiael, &
 Mauiael genuit Mathusael, & Mathusael ge-
 19 nuit Lamech. * Qui accepit duas vxores: nomē
 20 vni Ada, & nomē alteri Sella. * Genuitq; Ada
 Label, qui fuit pater habitatiū in tētoriis, atq;
 21 pastorū. * Et nomē fratris eius Iubal. Ipse fuit
 22 pater canētiū cithara & organo. * Sella quoq;
 D genuit Tubal-cain, qui fuit malleator & faber
 in cūcta opera eris & ferri. Soror verò Tubal-
 23 cain Noema. * Dixitq; Lamech vxoribus suis
 Adę & Selle, Audite vocē meā vxores Lamech,
 auscultate sermonē meū. Quoniā occidi virū
 in vulnus meū, & adolescētulū in liuorē meū.
 24 * Septuplū vltio dabitur de Cain, de Lamech
 25 verò septuagies septies. * Cognouit quoq; ad-
 huc Adā vxorē suā, & peperit filiū. Vocauitq;
 nomē eius Seth, dicēs: Posuit mihi Deus semē
 26 aliud pro Abel, quę occidit Cain. * Sed & Seth
 natus est filius, quem vocauit Enos. Iste cœpit
 inuocare nomen Domini. CAP V.

1 Hic est liber generationis Adam in die qua
 A creauit Deus hominem, ad imaginem Dei
 2 fecit illum. * Masculū & foeminā creauit eos, &
 benedixit illis, & vocauit nomen eorū Adā in
 3 die qua creati sunt. * Vixit autē Adam centum
 triginta annis, & genuit filiū ad imaginē & si-
 militudinē suam: vocauitq; nomen eius Seth.

תרגום אונקלוס

1 * ובעצן ליט אדם מן ארעא דפתחת ירת פסחא למסב ית דמי אחיך מן ידך: *
 בארעא: * 2 * ויאמר קין גדל יי רב חובי מלמשבק: * 3 *
 בארעא ויהא כל דישכחני יקטלני: * 4 * ויאמר לה יי בכז כל דקטלין לקין לשבעה דרין יתפרע מנה ושוי יי לקין אתא בדיל ולא למקטל
 ותה כל דישכחנה: * 5 * ונפק קין מן קדם יי ויחב בארעא דנוד לקדומא דעדן: * 6 * וירע קין ית אחתה ועדיא ית חנוך ויהוה בני קרתא
 וקרא שמא דקרתא בשמא דברה חנוך: * 7 * ואתילד לחנוך ית עירד ועירד ילד ארד ית מחויאל ומחויאל ילד ארד מתושאל ומתושאל ילד
 8 * ויאמר למך לנשיו עדה וצלה שמען קולי נשי למך האזנה אמרתי כי איש הרגתי לפעמי וילד לחברתי: * 9 * כי שבעתים יקם קין
 ולמך שבעים ושבעה: * 10 * וירע אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את שמו שת כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין: * 11 *
 ולשת גם הוא ילד בן ויקרא את שמו אנוש אז הוחל לקרא בשם יהוה: * 12 *
 ה
 ספר תולדת אדם ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אותו: * 13 * זכר ונקבה בראם ויברך אתם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם: * 14 *
 ויחי אדם שלשים ומאת שנה וילד בדמותו בצלמו ויקרא את שמו שר: * 15 *
 ויהוה וברך ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 16 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 17 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 18 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 19 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 20 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 21 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 22 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 23 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 24 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 25 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 26 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 27 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 28 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 29 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 30 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 31 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 32 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 33 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 34 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 35 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 36 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 37 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 38 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 39 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 40 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 41 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 42 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 43 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 44 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 45 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 46 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 47 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 48 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 49 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 50 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 51 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 52 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 53 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 54 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 55 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 56 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 57 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 58 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 59 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 60 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 61 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 62 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 63 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 64 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 65 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 66 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 67 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 68 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 69 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 70 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 71 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 72 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 73 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 74 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 75 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 76 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 77 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 78 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 79 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 80 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 81 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 82 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 83 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 84 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 85 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 86 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 87 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 88 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 89 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 90 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 91 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 92 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 93 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 94 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 95 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 96 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 97 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 98 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 99 *
 ויהוה וקרא ית שמחתהון אדם ביוםא דאחבריו: * 100 *

* Et nunc maledictus tu à terra, quæ aperuit os suum ad suscipiendum sanguinem fratris tui à manu tua. * Quoniam operaberis terram, & non addet virtutem suam dare tibi. suspirans & tremens eris super terrâ. * Et dixit Cain ad Dñm: Maius delictū meū, quàm vt remittatur mihi. * Et eijcies me hodie à facie terræ: & à facie tua abscondar. & ero gemens & tremens super terrâ: & erit oīs inueniēs me, occidet me. * Et dixit ei dñs Deus: Nō sic omnis qui occiderit Cain, septem vindictas exoluet. & posuit dominus Deus signum Cain, vt non interficeret eum omnis qui inuenisset eum. * Et egressus est Cain à facie Dei: & habitauit in terra Naid, contra Eden. * Et cognouit Cain vxorem suā: & concipiens, peperit Enoch. & fuit edificans ciuitatem: & nominauit ciuitatem in nomen filij sui Enoch. * Natus est autem Enoch Gaidad: & Gaidad genuit Mauiael: & Mauiael genuit Mathusala. & Mathusala genuit Lamech. * Et accepit sibi Lamech duas uxores: nomen vni, Adda: & nomen secunda, Sella. * Et peperit Adda Jobel. hic fuit pater habitantium in tentorijs pastorum. * Et nomen fratri suo Iubal, hic fuit, qui ostendit psalterium & citharam. * Sella autem peperit & ipsa Thobel. & fuit malleator faber æris & ferri: soror autem Thobel, Noema. * Dixit autem Lamech vxoribus suis Adda & Sella: Audite meam vocem uxores Lamech, auscultate meos sermones: quoniam virū occidi in vulnus mihi, & adolescentulum in liuorem mihi. * Quia septies vindicatum est Cain; ex autem Lamech, septuagesies septem. * Cognouit autem Adam Euam uxorem suā: & concipiens, peperit filium; & nominauit nomen eius Seth: dicens, Suscitauit enim mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain. * Et Seth fuit filius: nominauit autem nomen eius Enos. hic sperauit innuocare nomen domini Dei.

CAP. V.

Hic liber generationis hominum. qua die fecit Deus Adam: ad imaginem Dei fecit illum. * Masculum & fæminam fecit eos; & benedixit eis: & nominauit nomen eius Adam, qua die fecit eos. * Vixit autem Adam annos ducentos triginta: & genuit ad figuram suam, & ad imaginem suam: & nominauit nomen eius Seth.

11 * Ἐνὺν ἔπικατάρατος σὺ ἀπὸ τῆς γῆς, ἣ ἔχθηκε τὸ σόμα αὐτοῦ
12 δέξαται τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκ τῆς χειρὸς σου. * ὅτι ἐργά-
την γῆν, καὶ ἐπεσθῇσει τὴν ἰσχύν αὐτῆς δυνάμει. * σένων καὶ
13 τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. * Ἐεῖπε καὶ πρὸς κύριον, μείζων ἢ
14 αἰτία με τοῦ ἀφεθῆναι με. * καὶ ἐκβάλλης με σήμερον ἀπὸ
πρωσώπῃ τῆς γῆς, ἵνα ἀπὸ τοῦ πρωσώπῃ σου κρυβήσομαι καὶ ἔ-
σμαι σένων ἢ τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα ἔσμαι πᾶς ὁ εὐρίσκων με ἀ-
ποκτενέι με. * Ἐεῖπεν αὐτῷ κύριος ὁ θεός, ἐχέτω πᾶς ὁ ἀπο-
κτείνων καὶν, ἐπὶ τῇ ἐκδικήσει σου ἀλάστον. Ἐεῖθε κύριος ὁ
θεός σημεῖον τῷ καὶν, τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα τὰν εὐρίσκοντα
16 αὐτόν. * καὶ ἔζηλθε καὶν ἀπὸ πρωσώπῃ τοῦ θεοῦ. Ἐώκησεν ἐν
17 γῇ ναὶδ, κατέναντι ἐδέν. * καὶ ἔγνω καὶν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Ἐ-
συλλαβέσα, ἔτεκε τὸν ἐνώχ. καὶ ἦν οἰκοδομὴ πόλιν. Ἐἐπω-
νόμασε τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ υἱὸς αὐτοῦ ἐνώχ.
18 * Ἐγῆνῃθη ὁ τῷ ἐνώχ γαῖδαδ. Ἐγαῖδαδ ἐγέννησε τὸν
μαήλ. καὶ μαήλ ἐγέννησε τὸν μαθεσαλά. Ἐμαθεσαλά
19 ἐγέννησε τὸν λάμεχ. * καὶ ἔλαβεν αὐτῷ λάμεχ δύο γυναῖ-
κας ὀνομα τῇ μιᾷ, ἀδδὰ καὶ ὀνομα τῇ δευτέρᾳ, σέλλα.
20 * καὶ ἔτεκεν ἀδδὰ τὸν ἰωβήλ. ἔτῃ ἦν παλῆς οἰκόντων ἐν σκη-
21 ναῖς κτηνοτρόφων. * καὶ ὀνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἰουβάλ. οὗ-
22 τῃ ἦν, ὁ κατὰδείξας ψαλτήριον καὶ κιθάραν. * σέλλα δὲ ἔτε-
κεν Ἐαὐτῇ τὸν θοβέλ. Ἐἦν σφυροκόπος χαλκοῦς χαλκοῦ Ἐ-
23 σιδήρου. ἀδελφὴ δὲ θοβέλ, νοεμά. * εἶπε δὲ λάμεχ ταῖς γυ-
ναῖξιν αὐτοῦ ἀδδὰ καὶ σέλλα, ἀκούσατέ μου τῆς φωνῆς γυ-
ναῖκες λάμεχ, ἐνωτίσατέ μου τὸν λόγον. ὅτι ἀνδρα ἀπέ-
24 κτενα εἰς τραῦμα ἐμοί, καὶ νεκρίσκον εἰς μῶλωπα ἐμοί. * ὅτι
ἐπ' ἀκῆς ἐκδεδίκη) καὶν, ἐν τῷ λάμεχ, ἐβδομηκοντάκῃς ἐπ' αἰ.
25 * ἔγνω δὲ ἀδάμ εὖαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ συλλαβέσα,
ἔτεκεν υἱόν. Ἐἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ σήθ. λέγεται, ἔξα-
νέστησε γὰρ μοι ὁ θεός σπέρμα ἑτέρον ἀντὶ ἀβελ, ὃν ἀπέπλει-
26 νε καὶν. * Ἐτῷ σήθ ἐγένετο υἱός. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα
αὐτοῦ, ἐνώς. οὗτῃ ἤλπισεν ἔπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ
1 θεοῦ. **Ε.** Αὕτη ἡ βίβλος γένεσεως ἀνθρώπων.
ἡ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ θεός τὸν ἀδάμ. κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν
2 αὐτόν. * ἄρσεν Ἐθῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. Ἐἠυλόγησεν αὐτούς.
Ἐἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀδάμ, ἡ ἡμέρα ἐποίησεν αὐ-
3 τούς. * ἔζησε δὲ ἀδάμ ἐπὶ διακόσια τριάκοντα. Ἐἐγέννησε
κτ' τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, Ἐκτ' τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, Ἐἐπωνόμασε τὸ
ὄνομα αὐτοῦ, σήθ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et nunc maledictus tu de terra quæ aperuit os suum, vt susciperet sanguinem fratris tui de manu tua. 12 Quando operatus fueris terram, non dabit amplius tibi virtutem suam: instabilis & transmigrans eris in terra. 13 Et dixit Cain coram Domino: Magna est iniquitas mea, vt dimittatur me, occidet me. 14 Et dixit ei Dominus: Propterea omnes qui occiderint Cain, in septem generationes vindicta assumetur ex eo: & posuit Dominus in Cain signū, vt non occideret eū omnis qui inuenisset eū. 15 Et egressus est Cain à facie Dñi; & habitauit in terra Nod, ad Orientē Eden. 16 Et cognouit Cain vxorē suā, & cōcepit & peperit Enoch: & fuit edificator ciuitatis, & vocauit nomen ciuitatis sicut nomē filij sui Enoch. 17 Et natus est ipli Enoch Irad. Et Irad genuit Mauiael, & Mauiael genuit Mathusael, & Mathusael genuit Lamech. 18 Et accepit sibi Lamech duas uxores: nomen vnus Ada, & nomē alterius Sella. 19 Et peperit Ada Iabal: ipse fuit magister habitantiū in tabernaculis, & possidētū pecora. 20 Et nomē fratris sui Iubal: ipse fuit magister canētū in cithara & organo. 21 Et Sella etiā ipsa peperit Tubal-Cain: qui fuit magister eorū oīm sciētū opus æris & ferri: & soror ipsius Tubal-Cain fuit Naama. 22 Et dixit Lamech vxoribus suis Adæ & Sellæ: Audite vocem meā uxores Lamech, auscultate sermonem meum. Quoniam non occidi virum, vt propter eum ego portem peccatum: neque adolescentulum disperdidi, vt propter eum consumatur semen meum. 23 Quoniam si in septem generationes vindicta dabitur de Cain, nōne de Lamech in septuaginta & septem? 24 Et cognouit Adam rursus vxorem suam, & peperit filium: & vocauit nomen eius Seth: quoniam posuit Deus mihi filium alium pro Abel: quia interfecit eum Cain. 25 Et Seth quoque natus est filius: & vocauit nomen eius Enos. tunc incēperunt filij hominum orare in nomine Domini.

CAP. V.

Hic est liber generationis Adæ, in die qua creauit Deus hominem: ad similitudinē Dei fecit illū. Masculū & fæminā creauit eos; & benedixit illis: & vocauit nomē eorū Adā, in die qua creati sunt. Et vixit Adā cētū & triginta annis: & genuit ad similitudinem suā secundum imaginem suam: & vocauit nomen eius Seth.

4 * ויהיו ימי אדם אחרי הולידו את שת שמנה מאת
5 שנה ויולד בנים ובנות: * ויהיו כל ימי אדם
אשר חי תשע מאות שנה ושלשים שנה וימת:
6 * ויחי שת חמש שנים ומאת שנה ויולד את
7 אנוש: * ויחי שת אחרי הולידו את אנוש שבע
8 שנים ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות: ויהיו
כל ימי שת שתים עשרה שנה ותשע מאות שנה
9 וימת: * ויחי אנוש תשעים שנה ויולד את קינן:
10 * ויחי אנוש אחרי הולידו את קינן חמש עשרה שנה
11 ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות: * ויהיו כל
ימי אנוש חמש שנים ותשע מאות שנה וימת:
12 * ויחי קינן שבעים שנה ויולד את מהללאל:
13 * ויחי קינן אחרי הולידו את מהללאל ארבעים
שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות:
14 * ויהיו כל ימי קינן עשר שנים ותשע מאות שנה
15 וימת: * ויחי מהללאל חמש שנים ושלשים שנה
16 ויולד את ירד: * ויחי מהללאל אחרי הולידו
את ירד שלשים שנה ושמנה מאות שנה ויולד
17 בנים ובנות: * ויהיו כל ימי מהללאל חמש
18 ותשעים שנה ושמנה מאות שנה וימת: * ויחי
ירד שתים ושלשים שנה ומאת שנה ויולד את חנוך:
19 * ויחי ירד אחרי הולידו את חנוך שמנה מאות שנה
20 ויולד בנים ובנות: * ויהיו כל ימי ירד שתים ושלשים
21 שנה ותשע מאות שנה וימת: * ויחי חנוך חמש
22 ושלשים שנה ויולד את מתושלח: * ויחי חנוך
חנוך את האלהים אחרי הולידו את מתושלח
שלש מאות שנה ויולד בנים ובנות:
23 * ויהיו כל ימי חנוך חמש ושלשים שנה ומאת
24 שנה: * ויתהלך חנוך את האלהים ואינו כן
לקח איתו אלהים:

4 * Et facti sunt dies Adá, postquam genuit
Seth, octingenti anni: genuitque filios & fi-
5 lias. * Et factum est omne tempus quod
vixit Adam, anni nongenti triginta; & mor-
6 tuus est. * Vixit quoque Seth centum
quinque annis: & genuit Enos.
7 * Vixitque Seth postquam genuit Enos, o-
ctingentis septem annis: genuitque filios &
8 filias. * Et facti sunt omnes dies Seth
nongentorum duodecim annorum: & mor-
B tuus est.
9 * Vixit verò Enos nonaginta annis: & ge-
10 nuit Caïnan. * Post cuius ortum vi-
xit octingentis quindecim annis: & genuit
filios & filias.
11 * Factique sunt omnes dies Enos nongenti-
quinque anni: & mortuus est.
12 * Vixit quoque Caïnan septuaginta annis:
& genuit Malalehel.
13 * Et vixit Caïnan postquam genuit Malalehel,
octingētis quadraginta annis: genuitque fi-
lios & filias.
14 * Et facti sunt omnes dies Caïnan nongenti
decem anni: & mortuus est.
15 * Vixit autem Malalehel sexagintaquinque
16 annis: & genuit Iared. * Et vixit Malalehel
C postquam genuit Iared, octingentis triginta
17 annis: & genuit filios & filias. * Et facti sunt
omnes dies Malalehel octingenti nonaginta
quinque anni: & mortuus est.
18 * Vixitque Iared centum sexaginta duobus
annis: & genuit Enoch.
19 * Et vixit Iared postquam genuit Enoch, o-
ctingentis annis: & genuit filios & filias.
20 * Et facti sunt omnes dies Iared nongēti sexa-
gintaduo anni: & mortuus est.
21 * Porro Enoch vixit sexagintaquinque an-
22 nis: & genuit Mathufalem. Eccl. 44.
Heb. 11.
23 * Et ambulavit Enoch cum Deo. Et vixit E-
noch postquam genuit Mathufalem trecen-
D tis annis: & genuit filios & filias.
24 * Et facti sunt omnes dies Enoch trecenti
sexaginta quinque anni. * Ambulavitque cū
Deo, & non apparuit: quia tulit eum Deus.

תרגום אונקלוס

4 * ויהיו ימי אדם בחר ראוליד ית שת חמני מאה שנים ואוליד בנים ובנות: * ויהיו כל ימי אדם
אשר חי תשע מאות שנה ושלשים שנה וימת: * ויחי שת חמש שנים ומאת שנה ויולד את
אנוש: * ויחי שת אחרי הולידו את אנוש שבע שנים ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות: * ויהיו
כל ימי שת שתים עשרה שנה ותשע מאות שנה וימת: * ויחי אנוש תשעים שנה ויולד את קינן:
* ויחי אנוש אחרי הולידו את קינן חמש עשרה שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות: * ויהיו
כל ימי אנוש חמש שנים ותשע מאות שנה וימת: * ויחי קינן שבעים שנה ויולד את מהללאל:
* ויחי קינן אחרי הולידו את מהללאל ארבעים שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות:
* ויהיו כל ימי קינן עשר שנים ותשע מאות שנה וימת: * ויחי מהללאל חמש שנים ושלשים שנה
ויולד את ירד: * ויחי מהללאל אחרי הולידו את ירד שלשים שנה ושמנה מאות שנה ויולד
בנים ובנות: * ויהיו כל ימי מהללאל חמש ותשעים שנה ושמנה מאות שנה וימת: * ויחי
ירד שתים ושלשים שנה ומאת שנה ויולד את חנוך: * ויחי ירד אחרי הולידו את חנוך שמנה מאות שנה
ויולד בנים ובנות: * ויהיו כל ימי ירד שתים ושלשים שנה ותשע מאות שנה וימת: * ויחי חנוך חמש
ושלשים שנה ויולד את מתושלח: * ויחי חנוך חנוך את האלהים אחרי הולידו את מתושלח שלש מאות שנה
ויולד בנים ובנות: * ויהיו כל ימי חנוך חמש ושלשים שנה ומאת שנה: * ויתהלך חנוך את האלהים ואינו כן
לקח איתו אלהים:

* Facti sunt autem dies Adam quos vixit, postquam genuit ipse Seth, anni septingenti: & genuit filios & filias.

* Et facti sunt omnes dies Adam, quos vixit, anni nongenti triginta: & mortuus est.

* Vixit autem Seth annos ducentos quinque: & genuit Enos.

* Et vixit Seth postquam genuit ipse Enos, annos septingentos septem: & genuit filios & filias.

* Et facti sunt omnes dies Seth, anni nongenti duodecim: & mortuus est.

* Et vixit Enos annos centum nonaginta: & genuit Cainan.

* Et vixit Enos postquam genuit ipse Cainan, annos septingentos quindecim: & genuit filios & filias.

* Et facti sunt omnes dies Enos, anni nongenti quinque: & mortuus est.

* Et vixit Cainan annos centum septuaginta: & genuit Malalehel.

* Et vixit Cainan postquam genuit ipse Malalehel, annos septingentos quadraginta: & genuit filios & filias.

* Et facti sunt omnes dies Cainan, anni nongenti decem: & mortuus est.

* Et vixit Malalehel annos centum sexaginta quinque: & genuit Iared.

* Et vixit Malalehel postquam genuit ipse Iared, annos septingentos triginta: & genuit filios & filias.

* Et facti sunt omnes dies Malalehel, anni octingenti nonaginta quinque: & mortuus est.

* Et vixit Iared annos centum sexaginta duos: & genuit Enoch.

* Et vixit Iared postquam genuit ipse Enoch, annos octingentos: & genuit filios & filias.

* Et facti sunt omnes dies Iared, anni nongenti sexaginta duo: & mortuus est.

* Et vixit Enoch annos centum sexaginta quinque: & genuit Mathusala.

* Placuit autem Enoch Deo. & vixit Enoch postquam genuit ipse Mathusala, annos ducentos: & genuit filios & filias.

* Et facti sunt omnes dies Enoch, anni trecenti sexaginta quinque.

* Et placuit Enoch Deo. & non inueniebatur, quia transtulit eum Deus.

* ἐγένοντο οὖν αἱ ἡμέραι ἀδάμ, ὃς ἐζήσῃ μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν σήθ, ἔτη ἐπὶ αὐτῷ ἑπτακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱὸς αὐτοῦ ὁ θυγατέρας. * καὶ ἐγένοντο πάντα αἱ ἡμέραι ἀδάμ, ὃς ἐζήσῃ, ἔτη ἐννακόσια τετρακόντα, καὶ ἀπέθανεν.

* ἐζήσῃ οὖν σήθ ἔτη διακόσια πέντε· καὶ ἐγέννησεν τὸν ἐνώθ.

* καὶ ἐζήσῃ σήθ μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνώθ, ἔτη ἐπὶ αὐτῷ ἑπτακόσια ἐπτά· καὶ ἐγέννησεν υἱὸς αὐτοῦ ὁ θυγατέρας.

* καὶ ἐγένοντο πάντα αἱ ἡμέραι σήθ, ἔτη ἐννακόσια δεκάδύο, καὶ ἀπέθανεν.

* καὶ ἐζήσῃ ἐνώθ ἔτη ἑκατὸν ἐννενήκοντα· καὶ ἐγέννησεν τὸν καϊνάν.

* καὶ ἐζήσῃ ἐνώθ μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν καϊνάν, ἔτη ἐπὶ αὐτῷ ἑπτακόσια δεκαπέντε· καὶ ἐγέννησεν υἱὸς αὐτοῦ ὁ θυγατέρας.

* καὶ ἐγένοντο πάντα αἱ ἡμέραι ἐνώθ, ἔτη ἐννακόσια πέντε, καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἐζήσῃ καϊνάν ἔτη ἑκατὸν ἐβδομήκοντα· καὶ ἐγέννησεν τὸν μελελεήλ.

* καὶ ἐζήσῃ καϊνάν μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν μελελεήλ, ἔτη ἐπὶ αὐτῷ ἑπτακόσια τεσσαράκοντα· καὶ ἐγέννησεν υἱὸς αὐτοῦ ὁ θυγατέρας.

* καὶ ἐγένοντο πάντα αἱ ἡμέραι καϊνάν, ἔτη ἐννακόσια δέκα· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἐζήσῃ μελελεήλ ἔτη ἑκατὸν ἐξηκόντα πέντε· καὶ ἐγέννησεν τὸν ἰάρεδ.

* καὶ ἐζήσῃ μελελεήλ μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν ἰάρεδ, ἔτη ἐπὶ αὐτῷ ἑπτακόσια τετρακόντα· καὶ ἐγέννησεν υἱὸς αὐτοῦ ὁ θυγατέρας.

* καὶ ἐγένοντο πάντα αἱ ἡμέραι μελελεήλ, ἔτη ὀκτακόσια ὀνενήκοντα πέντε· καὶ ἀπέθανεν.

* καὶ ἐζήσῃ ἰάρεδ ἔτη ἑκατὸν ἐξηκόντα δύο· καὶ ἐγέννησεν τὸν ἐνώχ.

* καὶ ἐζήσῃ ἰάρεδ μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνώχ, ἔτη ὀκτακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱὸς αὐτοῦ ὁ θυγατέρας.

* καὶ ἐγένοντο πάντα αἱ ἡμέραι ἰάρεδ, ἔτη ἐννακόσια ἐξηκόντα δύο· καὶ ἀπέθανεν.

* καὶ ἐζήσῃ ἐνώχ ἔτη ἑκατὸν ἐξηκόντα πέντε· καὶ ἐγέννησεν τὸν μαθουζαλά.

* εὐερέσθη οὖν ἐνώχ τῷ θεῷ· καὶ ἐζήσῃ ἐνώχ μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν μαθουζαλά, ἔτη διακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱὸς αὐτοῦ ὁ θυγατέρας.

* καὶ ἐγένοντο πάντα αἱ ἡμέραι ἐνώχ, ἔτη τετρακόσια ἐξηκόντα πέντε.

* καὶ εὐερέσθη ἐνώχ τῷ θεῷ. καὶ οὐχ εὐρέσκετο, διότι μετατέθεικεν αὐτὸν ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et fuerunt dies Adam postquam genuit Seth, octingenti anni: & genuit filios & filias.

* Et vixit Seth centum & quinque annis: & genuit Enos.

* Et vixit Seth postquam genuit Enos, octingentis & septem annis: & genuit filios & filias.

* Et vixit Enos nonaginta annis: & genuit Chainan.

* Et vixit Enos postquam genuit Chainan, octingentis & quindecim annis: & genuit filios & filias.

* Et fuerunt omnes dies Enos nongenti & quinque anni: & mortuus est.

* Et vixit Chainan septuaginta annis: & genuit Malalehel.

* Et vixit Chainan postquam genuit Malalehel octingentis & quadraginta annis: & genuit filios & filias.

* Et fuerunt omnes dies Chainan nongenti & decem anni: & mortuus est.

* Et vixit Malalehel sexaginta & quinque annis: & genuit Iared.

* Et vixit Malalehel postquam genuit Iared, octingentis & triginta annis: & genuit filios & filias.

* Et fuerunt omnes dies Malalehel, octingenti & nonaginta & quinque anni: & mortuus est.

* Et vixit Iared centum & sexaginta & duobus annis: & genuit Enoch.

* Et vixit Iared postquam genuit Enoch, octingentis annis: & genuit filios & filias.

* Et fuerunt omnes dies Iared nongenti & sexaginta & duo anni: & mortuus est.

* Et vixit Enoch sexaginta & quinque annis: & genuit Mathusalach.

* Et ambulavit Enoch in timore Dei, postquam genuit Mathusalach, trecentis annis: & genuit filios & filias.

* Et fuerunt omnes dies Enoch trecenti & sexaginta & quinque anni.

* Et ambulavit Enoch in timore Dei. & non comparuit: nec etiam occidit eum Deus.

* ויהי מתושלח שבע ושמונים שנה ומאת שנה ויולד
 את למך : * ויהי מתושלח אחרי הולידו את למך
 שנים ושמונים שנה ושבע מאות שנה ויולד בנים
 ובנות : * ויהיו כל ימי מתושלח תשע ושישים שנה
 ותשע מאות שנה וימת : * ויהי למך שנים
 ושמנים שנה ומאת שנה ויולד בן : * ויקרא את
 שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן
 האדמה אשר אררה יהוה : * ויהי למך אחרי
 הולידו את נח חמש ותשעים שנה וחמש מאות שנה
 ויולד בנים ובנות : * ויהיו כל ימי למך שבע ושבעים
 שנה ושבע מאות שנה וימת : * ויהי נח בן חמש
 מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת :
 ויהיו כל ימי החל האדם לרב
 על פני האדמה ובנות יולדו להם : * ויראו בני
 האלהים את בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם
 נשים מכל אשר בחרו : * ויאמר יהוה לא ידון
 רוחי באדם לעלם בשגם הוה בשר והיו ימיו מארה
 ועשרים שנה : * הנפלים היו בארץ בימים ההם
 וגם אחרי כן אשר יבאו בני האלהים אל בנות
 האדם ויולדו להם חמה הנברים אשר מעולם אנשי
 השם : * וירא יהוה כי רבה רעת האדם
 בארץ וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום :
 * וינחם יהוה כי עשה את האדם בארץ ויתעצב
 אל לבו : * ויאמר יהוה אמה את האדם אשר
 בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש
 ועד עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם : * ונח מצא חן
 בעיני יהוה : * אלה תולדת נח נח איש צדיק
 תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח :
 * ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת :
 * ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס :

* Vixit quoque Mathusalem centum octo-
 ginta septem annis : & genuit Lamech.
 * Et vixit Mathusalem postquam genuit La-
 mech, septingentis octoginta duobus annis:
 & genuit filios & filias. * Et facti sunt om-
 nes dies Mathusalem nongenti sexaginta no-
 uem anni : & mortuus est. * Vixit autem
 Lamech centum octoginta duobus annis : &
 genuit filiū : * Vocauitque nomen eius Noe : di-
 cens, Ille cōsolabitur nos ab operibus & labo-
 ribus manū nostrarum, in terracui maledixit
 Dñs. * Vixitque Lamech postquam genuit
 Noc, quingētis nonagintaquinq; annis : & ge-
 nuit filios & filias. * Et facti sunt omnes
 dies Lamech septingenti septuaginta septem
 anni : & mortuus est. * Noe verò cū quin-
 gentorum esset annorum, genuit Sem, Cham
 & Iaphet. C A P. V I.

* Vmque cōpissēt homines multiplicari su-
 per terram, & filias procreassent:
 * Videntes filij Dei filias hominum quod ef-
 sent pulchræ, acceperunt sibi vxores ex omni-
 bus quas elegerant. * Dixitque Dominus:
 Non permanebit spiritus meus in homine in
 eternum ; quia caro est : Eruntque dies illius
 centum viginti annorum.
 * Gigantes autem erant super terram in die-
 bus illis. Postquam enim ingressi sunt filij
 Dei ad filias hominum, illęque genuerunt : isti
 sunt potentes à seculo viri famosi.
 * Videns autem Dominus quod multa mali-
 tia hominum esset in terra ; & cūcta cogitatio
 cordis intēta esset ad malum omni tempore:
 * Pœnituit eum quod hominē fecisset in ter-
 ra. & tactus dolore cordis intrinsecus:
 * Delebo, inquit, hominem quem creauī à fa-
 cie terræ, ab homine vsque ad animantia : à re-
 ptili vsque ad volucres cæli. pœnitet enim me
 fecisse eos. * Noe verò inuenit gratiā corā dño.
 * Hę sunt generationes Noe. Noe vir iust⁹ atq;
 perfectus fuit in generationibus suis : cū Deo
 ambulauit. * Et genuit tres filios, Sem, Cham,
 & Iaphet. * Corrupta est autem terra co-
 ram Deo ; & repleta est iniquitate.

תרגום אונקלוס

* ויהי מתושלח מאה ושמנים ושבע שנים ויולד את למך :
 * ויהי מתושלח אחרי הולידו את למך שנים ושמנים שנה ושבע מאות שנה ויולד בנים ובנות :
 * ויהיו כל ימי מתושלח תשע ושישים שנה ותשע מאות שנה וימת :
 * ויהי למך שנים ושמנים שנה ומאת שנה ויולד בן :
 * ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה יהוה :
 * ויהי למך אחרי הולידו את נח חמש ותשעים שנה וחמש מאות שנה ויולד בנים ובנות :
 * ויהיו כל ימי למך שבע ושבעים שנה ושבע מאות שנה וימת :
 * ויהי נח בן חמש מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת :
 * ויהיו כל ימי החל האדם לרב על פני האדמה ובנות יולדו להם :
 * ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו :
 * ויאמר יהוה לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוה בשר והיו ימיו מארה ועשרים שנה :
 * הנפלים היו בארץ בימים ההם וגם אחרי כן אשר יבאו בני האלהים אל בנות האדם ויולדו להם חמה הנברים אשר מעולם אנשי השם :
 * וירא יהוה כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום :
 * וינחם יהוה כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו :
 * ויאמר יהוה אמה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם :
 * ונח מצא חן בעיני יהוה :
 * אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח :
 * ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת :
 * ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס :

Et vixit Mathusalem annos centum sexagin-
ta quinque: & genuit Lamech. * Et vixit Ma-
thusalem postquam genuit ipse Lamech, annos octin-
gentos duos: & genuit filios & filias. * Et facti
sunt omnes dies Mathusala, quas vixit, anni non-
genti sexaginta nouem: & mortuus est.

* Et vixit Lamech annos centum octuaginta octo:
& genuit filium: * Et nominauit nomen eius Noe,
dicens: Hic requiescere faciet nos ab operibus no-
stris, & à tristitiis manuum nostrarum, & à terra
cui maledixit dominus Deus. * Et vixit Lamech
postquam genuit ipse Noe, annos quingentos sexa-
ginta quinque: & genuit filios & filias.

* Et facti sunt omnes dies Lamech, anni septin-
genti quinquaginta tres: & mortuus est. * Et
Noe erat annorum quingentorum: & genuit Noe
tres filios, Sem, Cham, Japheth. CAP. VI.

Et factum est quando cœperunt homines multi-
fieri super terram: & filie nate sunt eis.

* Videntes autem filij Dei filias hominum, quod
pulchræ sunt, acceperunt sibi uxores ex omnibus
quas elegerant.

* Et dixit dominus Deus: Non permanebit spi-
ritus meus in hominibus istis in æternum: eo quod
sunt ipsi carnes. erunt autem dies illorum centum
viginti anni.

* At gigantes erant super terram in diebus illis.
& post illud, postquam ingressi sunt filij Dei ad fi-
lias hominum, & genuerunt illis. isti fuerunt gi-
gantes à seculo, homines nominati.

* Videns autem Dominus Deus, quod multi-
plicatæ sunt malitiæ hominum super terram, & om-
nis cogitat in corde suo diligenter ad mala omnibus
diebus. * Et considerauit Deus, quod fecit ho-
minem in terra: & cogitauit: * Et dixit Deus,
Delebo hominem, quem feci, à facie terræ, ab homine
usque ad iumentum, & à reptilibus usque ad vo-
latilia cæli: quia consideravi quoniam feci eum.

* Noe autem inuenit gratiam coram Domino
Deo. * Hæ autem generationes Noe: Noe homo iu-
stus, perfectus existens in generatione sua: Deo placuit
Noe. * Genuit autem Noe tres filios, Sem, Cham, Ia-
pheth. * Corrupta est autem terra coram Deo, &
repleta est terra iniquitate.

* καὶ ἔζησε μαθσαλά ἑπτάκατὸν ἑξήκοντα πέντε· καὶ ἔ-
γέννησε τὸν λάμεχ. * καὶ ἔζησε μαθσσαλά, μετὰ τὸ γεν-
νῆσαι αὐτὸν τὸν λάμεχ, ἑτη οὐκ ἑκατόσια δύο· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς

καὶ θυγατέρας. * καὶ ἐγένοντο πάντα αἱ ἡμέραι μαθσα-
λά, αἵς ἔζησεν, ἑτη ὀννακόσια ἑξήκοντα εννέα· καὶ ἀπέθανεν.

* καὶ ἔζησε λάμεχ ἑτη ἑκατὸν ὀγδοήκοντα οκτώ· καὶ
ἐγέννησεν υἱόν. * ὃ ἐπώνόμασεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ νῶε· λέ-
γων, οὗτ' ὃ διαναπαύσει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν, καὶ
ἀπὸ τῶν λυπῶν τῶν χειρῶν ἡμῶν, ὃ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς καταθεά-
σατο κύριος ὁ θεός. * καὶ ἔζησε λάμεχ μετὰ τὸ γεννῆσαι

αὐτὸν τὸν νῶε, ἑτη πεντακόσια ἑξήκοντα πέντε· καὶ ἐγέννησεν
υἱοὺς καὶ θυγατέρας. * καὶ ἐγένοντο πάντα αἱ ἡμέραι

λάμεχ, ἑτη ἑπτακόσια πεντηκόντα τρία· καὶ ἀπέθανεν.

* καὶ νῶε ἦν ἐτῶν πεντακοσίων· ὃ ἐγέννησε νῶε τρεῖς υἱούς, τὸν
σὴμ, τὸν χάμ, τὸν ἰάφεθ.

* Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι πολλοὶ γίνεσθαι
ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θυγατέρες ἐγενήθησαν αὐτοῖς.

* εἰδότες ὃ οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων,
ὅτι καλαὶ εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν, ὧν ἔξε-
λέξαντο. * καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεός, οὐ μὴ καταμείνη τὸ πνεύ-
μα μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τοῦτοῖς εἰς τὸν αἰῶνα, διὰ τὸ εἶναι αὐ-
τοὺς σάρκας. ἔσονται ὃ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν εἰκοσὶ ἔτη.

* ὃ γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί-
ναις· καὶ μετ' ἐκείνο, ὡς ἂν εἰσπορεύοντο οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ πρὸς
τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐγέννησαν ἑαυτοῖς. ἐκείνοι
ἦσαν οἱ γίγαντες ἀπ' αἰῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί.

* ἰδὼν ὃ κύριος ὁ θεός, ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν
ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτοῦ ἑπικρατέως ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας.

* καὶ ἐνεθυμήθη ὁ θεός, ὅτι ἐποίησεν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ
τῆς γῆς· καὶ διενόηθη. * καὶ εἶπεν ὁ θεός, ἀπαλεί-
ψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα ἀπὸ πωρρωπύτου τῆς γῆς, ἀπὸ
ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἐρπετῶν ἕως πετεινῶν τοῦ οὐρα-
νοῦ· ὅτι ἐνεθυμήθην ὅτι ἐποίησα αὐτόν.

* νῶε ὃ εὗρε χάριν ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ.

* αὗται ὃ αἱ γυνεῖς νῶε. νῶε ἄνθρωπος, δίκαιος, τέλειος
ὢν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ, τῷ θεῷ εὐηρέστησε νῶε.

* ἐγέννησε ὃ νῶε τρεῖς υἱούς, τὸν σὴμ, τὸν χάμ, τὸν ἰάφεθ.

* ἐφθάρη ὃ ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ· ὃ ἐπλήθη ἡ γῆ ἀδικίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et vixit Mathusalach centum & octoginta & septem annis: & genuit Lamech, septingentis & octoginta & duobus annis: & genuit filios & filias. * Et fuerunt omnes dies Mathusalach nongenti & sexaginta & nouem anni: & mortuus est.

* Et vixit Lamech centum & octoginta & duobus annis: & genuit filium. * Et vocauit nomen eius Noe: dicens, Iste consolabitur nos ab operibus nostris, & à labore manuum nostrarum, de terra cui maledixit Dominus. * Et vixit Lamech postquam genuit Noe, quingentis & nonaginta & quinque annis: & genuit filios & filias. * Et fuerunt omnes dies Lamech septingenti & septuaginta & septem anni: & mortuus est. * Et fuit Noe filius quingentorum annorum: & genuit Noe, Sem, Cham & Iaphet. CAP. VI.

Et factum est cum cœpissent filij hominum multiplicari super faciem terræ, & filie natæ essent eis: * Et vidissent filij principum filias hominum quod essent pulchræ; acceperunt sibi uxores ex omnibus quas voluerunt. * Et dixit Dominus: Non permanebit generatio pessima hæc coram me in æternum: eo quod caro sunt, & opera eorum pessima. & terminus dabitur eis centum & viginti annorum, si fortè conuertantur.

* Gigantes erant in terra in diebus illis: & etiam postquam ingressi sunt filij principum ad filias hominum, & genuerunt eis. Ipsi sunt potentes à seculo viri nominis. * Et palam fuit coram Domino, quod multa esset malicia hominis in terra: & omnis sensus cogitationis cordis sui esset malus omni tempore. * Et pœnituit Dominum in verbo suo, quod fecisset hominem in terra: & dixit in verbo suo, ut contereret fortitudinem eorum iuxta beneplacitum suum.

* Et dixit Deus: Delebo hominem quem creavi super faciem terræ, ab homine usque ad iumentum, usque ad reptile, & usque ad volucres cæli: quoniam pœnitet me in verbo meo quod fecerim eos. * Noe autem inuenit misericordiam coram Domino. * Iste sunt generationes Noe: Noe vir iustus perfectusque fuit in generationibus suis. in timore Dei ambulauit Noe. * Et genuit Noe tres filios, Sem, Cham & Iaphet. * Et corrupta est terra coram Deo: & impleta est terra rapinis.

* וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית
 כל בשר את דרכו על הארץ :
 * ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בנא לפני כי
 מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את
 הארץ : * עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את
 התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר : * וזה אשר
 תעשה אתה שלש מאות אמה ארך התבה חמשים
 אמה רחבה ושלשים אמה קומתה : * צהר תעשה
 לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה ופתח התבה
 בצדה תשים תחתים שנים ושלשים תעשה :
 * ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת
 כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר
 בארץ יגוע : * והקמתי את בריתי אתך ובארתי
 אל התבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך :
 * ומכל החי מכל בשר שנים מכל רגל מלא
 התבה להחית אתך זכר ונקבה יהיו : * מהעוף
 למינהו ומן הבהמה למינה מכל רמש האדמה
 למינהו שנים מכל יבאו אליך להחיות : * ואתה
 קח לך מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליך והיה לך
 ולהם לאכלה : * ויעש נח ככל אשר צוה אתו
 אלהים כן עשה :
 * ויאמר יהוה לנח בא אתה וכל ביתך אל
 התבה כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה : * מכל
 הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה זאיש
 ואשתו ומן הבהמה אשר לא טהרה הוא שנים
 איש ואשתו : * גם מעוף השמים שבעה שבעה
 זכר ונקבה לחיות זרע על פני כל הארץ :
 * כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ
 ארבעים יום וארבעים לילה ומחיתי את כל
 היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה :

12 * Cumque vidisset Deus terram esse corru-
 ptam: omnis quippe caro corruerat viam suā
 13 super terram: * Dixit ad Noe, Finis vniuer-
 se carnis venit coram me: repleta est terra ini-
 quitate à facie eorum: & ego disperdam eos
 14 cum terra. * Fac tibi arcam de lignis leuiga-
 tis. mansiunculas in arca facies: & bitumine
 15 linies intrinsecus & extrinsecus. * Et sic facies
 eam: Trecentorum cubitorum erit longitu-
 do arcæ: quinquaginta cubitorum latitudo: &
 16 triginta cubitorum altitudo illius. * Fene-
 stram in arca facies: & in cubito consumabis
 summitatem eius. Ostium autem arcæ pones
 in latere deorsum. Cœnacula & tritega facies
 17 in ea. * Ecce ego adducam aquas diluuij
 super terram, vt interficiam omnem carnem,
 in qua spiritus vitæ est subter cælum: & vni-
 D uersa quæ in terra sunt consummentur.
 18 * Ponamque fœdus meum tecum: & ingre-
 dieris arcam tu & filij tui, vxor tua, & vxores fi-
 19 liorum tuorum tecum: * Et ex cunctis ani-
 mantibus vniuersæ carnis bina induces in ar-
 cam; vt viuant tecum, masculini sexus & fœ-
 20 minini. * De volucibus iuxta genus suum,
 & de iumentis in genere suo, & ex omni rep-
 tili terræ secundum genus suum: bina de om-
 nibus ingredientur tecum, vt possint viuere.
 21 * Tolles igitur tecum ex omnibus escis quæ
 22 mandī possunt: & comportabis apud te, & e-
 runt tam tibi, quàm illis in escam. * Fecit igitur
 Noe omnia quæ præceperat illi Deus.

CAP. VII.

1 D Ixitq; Dominus ad eum: Ingredere tu &
 A omnis domus tua in arcam. Te enim vidi
 2 iustū corā me in generatione hac. * Ex omnib⁹
 animātib; mundis tolles septena & septena,
 masculū & fœminā: de animantibus verò im-
 3 mundis, duo & duo, masculū & fœminā. * Sed
 & de volatilib; celi, septena & septena, mas-
 culum & fœminam: vt saluetur semen super
 4 faciem vniuersæ terræ. * Adhuc enim & post
 dies septem ego pluam super terram quadra-
 ginta dieb⁹ & quadraginta noctib⁹; & delebo
 omnē substantiam quā feci de superficie terræ.

תרגום אונקלוס

12 ונחא ייית ארעא ונחא אתחבלח ארי חבילו כל בשרא אנש ארחיה על ארעא :
 13 אתחליאר ארעא חטופין מן קדם עובדיהון בישא ונחא אנא מחבלהון עם ארעא :
 14 עביד לך תיבותא דאעין דקרום מדורין תעביד ית
 15 ודין דתעביד יתה תלת מאה אמן ארכא דתיבותא חמשין אמן פותיה ותלתין אמן
 16 רומה : * ניהור תעביד לתיבותא ולאמחא חשכללינה מלעלא ותלעא דתיבותא בסטרה חשוי מדורין ארעאין תנינין ותליתאין תעבדינה :
 17 ואנא נחא אנא מיייתי ית טופנא מיא על ארעא לחבלא כל בשרא דביה רוחא דחיי מתחות שמיא כל די בארעא ימותון :
 18 ואקים ית
 19 קומי עמן ותיעול לתיבותא את ובנך ואחך ונשי בנך עמן :
 20 ונוקבא יהון : מעופא לזנוהי ומן בעירא לזנה מכל רחשא דארעא לזנוהי תרין מכולא יעלון לתוך לקומא :
 21 ואת סב לך מכל
 22 מיכל דמתאפל ותכנוש לתוך ויהא לך הלהון למיכל :
 1 ועבר נח ככל דפקיד יתיה יי כן עבר :
 2 ואמר יי לנח עול את וכל אנש ביתך לתיבותא ארי יתך חיותי וכאי קדמי בדרא הדין :
 3 מכל בעירא דכיתא תיסב לך שבעה שבעה דבר ונוקבא ומן בעירא דליתחא דכיתא תרין דבר ונוקבא :
 4 דשמיא שבעה שבעה דבר ונוקבא לקומא ורעא על אפי כל ארעא :
 5 ארעא ארבעין יסמין וארבעין לילון ואמתי ית כל יקומא דעבדית מעל אפי ארעא :

* Et vidit dominus Deus terram; & erat corrupta; quia corrupta est omnis caro viam suam super terram.

* Et dixit Deus ad Noe: Tem-
pus omnis hominis venit coram me: quia repleta est terra iniquitate ab eis. & ecce ego disperdam eos, & terram.

* Fac igitur tibi arcam de
lignis quadratis: mansiunculas facies in ea. & bituminabis eam intrinsecus & extrinsecus bitumine.

* Et sic facies arcam: trecentorum cubitorum longitudo arcae, & quinquaginta cubitorum latitudo, & triginta cubitorum altitudo.

* Colligens facies arcæ: & incubitum consum-
mabis eam desuper: at portam facies ex latere: inferiora bicamerata & tricamerata facies eam.

* Ego autem ecce inducam diluvium, aquam super terram, ut interficiam omnem carnem, in qua est spiritus vita subter calum: & quaecunque sunt super terram, morientur.

* Et statuam fœdus meum tecum. Ingredieris autem in arcam tuam, & filij tui, & uxor tua, & uxores filiorum tuorum tecum: & ab omnibus iumentis, & ab omnibus bestiis, & ab omni carne bina bina; ab omnibus induces in arcam, ut nutriam tecum. masculus & femina erunt;

* Ab omnibus avibus volatilibus calisecundum genus, & ab omnibus iumentis secundum genus, & ab omnibus reptilibus reptantibus super terram secundum genus eorum: bina bina de omnibus ingredientur ad te, ut nutriantur tecum, masculus & femina.

* Tu autem accipies tecum ex omnibus escis quas comeditis, & congregabis apud te ipsum: & erunt tibi & illis ad manducandum.

* Et fecit Noe omnia quaecunque præcepit ei Deus: sic fecit.

CAP. VII.

Et dixit dominus Deus ad Noe: Ingredere tu, & omnis domus tua in arcam: quoniam te vidi iustum coram me in generatione hac.

* Ex autem iumentis mundis, introduc ad te septem septem, masculum & feminam: & ex iumentis non mundis, bina bina, masculum & feminam: Et de volucribus cali septem septem, masculum & feminam, ut nutriatur semen super omnem terram.

* Adhuc enim diebus septem, ego inducam pluuiam super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus: & delebo omnem resurrectionem, quam feci a facie terræ, ab homine usque ad pecus.

* καὶ εἶδεν κύριος ὁ θεὸς τὴν γῆν· καὶ ἦν κατεφθαρμένη· ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἡπὶ τῆς γῆς.

* καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς νῶε· καὶ εὐρώσῃς πάντοτε ἀνθρώπου ἡκαὶ ἐναντίον ἐμοῦ· ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταφθείρω αὐτοὺς, καὶ τὴν γῆν.

* ποίησον ἕν σεαυτῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων τετραγώνων, νοστιάς ποιήσεις ἐπ' αὐτῆς· καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἐσωθεν καὶ ἐξώθεν τῇ ἀσφάλτῳ.

* καὶ ἔξωθεν τῇ ἀσφάλτῳ. καὶ ἔτι πάλιν ποιήσεις τὴν κιβωτὸν, τριακοσίων πηχέων τὸ μήκος τῆς κιβωτοῦ, καὶ πενήκοντα πηχέων τὸ πλάτος, καὶ τριάκοντα πηχέων τὸ ὕψος.

* ἡπισυνάγων ποιήσεις τὴν κιβωτὸν, εἰς πῆχυς συλλέσεις αὐτὴν ἀνωθεν τῶν θυρῶν ποιήσεις ἐκ πλαγίων κατὰ γαίαν διώρυγα καὶ τριώρυγα ποιήσεις αὐτήν.

* ἐγὼ δὲ ἰδοὺ ἐπάξω τὸν κατακλυσμὸν, ὃ δώσω ἡπὶ τὴν γῆν, καταφθεῖραι πᾶσαν σὰρκα, ἐν ᾗ ἐστὶ πνεῦμα ζωῆς ἀποκάτω τοῦ ὕδατος· καὶ ὅσα αὐτῇ ἡπὶ τῆς γῆς, λελυθήσονται.

* καὶ σήσω τὴν διαθήκην μου μετ' ὁ. εἰσελεύσῃ δὲ εἰς τὴν κιβωτὸν σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ γυναῖξ σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετ' ὁ.

* καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κίλων καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάσης σαρκὸς δύο δύο, ἀπὸ πάντων εἰσαίξῃς εἰς τὴν κιβωτὸν, ἵνα τρέφῃς μετ' σεαυτοῦ· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἕκαστον.

* ἀπὸ πάντων τῶν ὀρνέων τῶν πτερινῶν τοῦ ὕδατος καὶ γένος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κίλων καὶ γένος, & ἀπὸ πάντων τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἡπὶ τῆς γῆς καὶ ἑνὶ αὐτῶν, δύο δύο ἀπὸ πάντων εἰσελεύσονται πρὸς σε, τρέφῃς μετ' ὁ ἄρσεν & θῆλυ.

* σὺ δὲ λήψῃς μετ' σεαυτοῦ ἀπὸ πάντων τῶν βρωμάτων ἀέδεον, καὶ συμάξῃς πρὸς σεαυτὸν καὶ ἑσάσεις αὐτὰς ἐκείνοις φαγεῖν. & ἐποίησε νῶε πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός· ἔτις ἐποίησεν.

* Καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς πρὸς νῶε· εἰσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τὴν κιβωτόν· ὅτι σὺ εἶδόν δίκαιον ἐναντίον ἐμοῦ ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ.

* ἀπὸ δὲ τῶν κίλων τῶν καθαρῶν εἰσαγάγε πρὸς σὲ ἐπὶ ἑκάστην ἄρσεν καὶ θῆλυ, καὶ ἀπὸ τῶν κίλων τῶν μὴ καθαρῶν, δύο δύο ἄρσεν καὶ θῆλυ.

* καὶ ἀπὸ τῶν πτερινῶν τοῦ ὕδατος ἐπὶ ἑκάστην ἄρσεν & θῆλυ, διατρέψας ἀπὸ ἐξέμας ἡπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ἐπὶ γὰρ ἡμερῶν ἐπὶ ἑκάστην ἑξέτην ὕετον ἡπὶ τῆς γῆς, τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· καὶ ἐξαλείψω πᾶσαν τὴν ἔξαντάς αὐν, ἣν ἐποίησα ἀπὸ τοῦ ὕδατος τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Et vidit Deus terram: & ecce erat corrupta; quoniam corruerat omnis caro, unusquisque viam suam super terram.

Et dixit Deus ad Noe: Finis universae carnis venit coram me: quoniam repleta est terra rapinis a facie operum suorum pessimorum: & ecce ego disperdam eos cum terra.

Fac tibi arcam de lignis cedri: mansiones facies in arca: & operies eam intus & foris bitumine.

Et sic facies eam: trecentorum cubitorum erit longitudo arcae: quinquaginta cubitorum latitudo; & triginta cubitorum altitudo eius.

Fenestram facies in arca; & in cubito consummabis eam desuper: & ostium arcae in latere eius pones: mansiones inferiores, secundas & tertias facies in ea.

Et ecce ego adducam diluvium aquarum super terram, ut disperdat omnem carnem in qua est spiritus vitae sub caelo: omnia quae in terra sunt, morientur.

Et statuam pactum meum tecum: & ingredieris in arcam tuam, & filij tui, & uxor tua, & uxores filiorum tuorum tecum: Et de omni viventi de universa carne, bina de omnibus introduces in arcam: ut sustententur tecum, masculus & femina erunt.

De volucribus secundum species suas, & de iumentis secundum species suas, & de omni reptili terrae iuxta species suas: bina ex omnibus ingredientur tecum, ut permanent.

Et tu sume tibi de omni esca quae comeditur, & repones apud te; & erit tibi & eis ad vescendum.

Et fecit Noe iuxta omnia quae præcepit ei Dominus: ita fecit.

CAP. VII.

Et dixit Dominus ad Noe: Ingredere tu, & omnes homines domus tuae in arcam: quia te vidi iustum coram me in generatione hac.

Ex omnibus animantibus mundis tolles septena septena, masculum & feminam: de bestiis quoque immundis bina, masculum & feminam.

De volucribus quoque cali septena septena, masculum & feminam; ut conservetur semen super faciem universae terrae.

Quia adhuc post tempus septem dierum, ego descendere faciam pluuiam super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus: & delebo omnem substantiam quam feci desuper faciem terrae.

ויעש נח ככל אשר צוהו יהוה: * ונח בן שש
מאות שנה והמבול היה מים על הארץ:
ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה
מפני מי המבול: * מן הבהמה הטהורה ומן
הבהמה אשר איננה טהרה ומן העוף וכל אשר
רמש על האדמה: * שנים שנים באו אל נח
אל התבה זכר ונקבה כאשר צוה אלהים את נח:
* ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ:
* בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש חשוני
בשבעה עשר יום לחדש ביום הור נבקעו כל
מעיינות תהום רבה וארבת השמים נפתחו:
* ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים
לילה: * בעצם היום הזה בא נח ושם יחס ויפת
בני נח ואשת נח ושלשת נשי בניו אתם אל
התבה: * תמה וכל החיה למינה וכל הבהמה
למינה וכל הרמש הרמש על הארץ למינה וכל
העוף למינהו כל צפור כל כנף: * ויבאו אל נח
אל התבה שנים שנים מכל הבשר אשר בו רוח
חיים: * והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו
כאשר צוה אתו אלהים ויסגר יהוה בעדו:
* ויהי המבול ארבעים יום על הארץ וירבו המים
וישא את התבה ותרם מעל הארץ: * ויגברו
המים וירבו מאד על הארץ ותלך התבה על פני
המים: * והמים גברו מאד מאד על הארץ
ויכסו כל ההרים הגבהים אשר תחת כל השמים:
* חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו
ההרים: * ויגוע כל בשר הרמש על הארץ
בעוף ובבהמה ובחיה ובכל השרץ השרץ על הארץ
וכל האדם: * כל אשר נשמת חיה חיים באפו
מכל אשר בחרבה מתו:

* Fecit ergo Noe omnia quæ mandauerat ei
Dominus. * Eratque sexcentorum annorum,
quando diluuij aquæ inundauerunt super ter-
ram. * Et ingressus est Noe & filij eius, vxor
B eius, & vxores filiorum eius cum eo in arcam,
propter aquas diluuij. * De animantibus
quoque mundis & immundis, & deuolucris,
& ex omni quod mouetur super terram;
* Duo & duo ingressi sunt ad Noe in arcam,
masculus & foemina; sicut præceperat Deus
Noe. * Cumque transissent septem dies, a-
quæ diluuij inundauerunt super terram.
* Anno sexcentesimo vitæ Noe, mense secū-
do, septimo decimo die mensis, rupti sunt o-
mnes fontes abyssi magnæ; & cataractæ cæli
apertæ sunt. * Et facta est pluuiæ super terram
quadraginta diebus & quadraginta noctibus.
* In articulo diei illius ingressus est Noe, &
Sem, & Cham & Iaphet filij eius, & vxor illi,
& tres vxores filiorum eius cum eis in arcam:
* Ipsi, & omne animal secundum genus suū,
vniuersæque iumenta in genere suo, & omne
quod mouetur super terrā in genere suo, cun-
ctumque volatile secundum genus suum.
* Vniuersæ aues, omnesque volucres ingressæ
sunt ad Noe in arcam bina & bina ex omni
carne in qua erat spiritus vitæ. * Et quæ in-
gressæ sunt, masculus & foemina ex omni car-
ne introierunt; sicut præceperat ei Deus: &
inclusit eum Dominus de foris. * Factūq; est
diluuium quadraginta diebus super terram: &
multiplicatæ sunt aquæ, & eleuauerunt arcā
in sublimē à terra. * Vehementer enim inūda-
uerunt, & omnia repleuerunt in superficie ter-
ræ. Porro arca ferebatur super aquas. * Et aque
præualuerunt nimis super terrā: opertiq; sunt
oēs montes excelsi sub vniuerso cælo. * quin-
decim cubitis altior fuit aqua super montes
quos operuerat. * Consumptaque est om-
nis caro quæ mouebatur super terram, volu-
crum animantium bestiarum, omniumq; rep-
tilium quæ reptant super terram. vniuersi
homines, * Et cuncta in quibus spiracu-
lum vitæ est in terra, mortua sunt.

תרגום אונקלוס

ועבד נח ככל דפקדיה יי: * ונח בר שית מאה שנין וסופגא הוה מים על ארעא: * ואתחיה ונשי בנותי עמיה לתיבותא מן קדם מי סופגא:
ארעא: * תרין תרין עלו עם נח לתיבותא דכר ונוקבא כמא דפקיד יי ויר נח: * בשנת שית מאה שנין לחיי נח בירחא חנונא בשבעא עשרא יומא לירחא ביומא הדין יתבועו כל מבועי תחומא
הוה על ארעא: * ותהו מטר נחית על ארעא ארבעין יומין וארבעין לילין: * בכרן יומא הדין על נח ושם
רבא זכרי שמיא ויפתחו: * ויפת בני נח ואתחיה נח ותלת נשי בנותי עמהו לתיבותא: * אינן וכל חיתא לונה וכל בעירא לונה וכל רחשא דרחיש על ארעא
לונהו וכל עופא לונהו כל צפר כל דפרח: * ועלו עם נח לתיבותא תרין תרין מכל בשרא דביה רוחא דחיי: * ויגברו המים וירבו מאד מאד על הארץ
דכר ונוקבא מכל בשרא עלו כמא דפקיד יי ויפתחו: * ותהו סופגא ארבעין יומין על ארעא וסגיא מים
ונטלו ית תיבותא ואחרמת מעל ארעא: * והקיפו מים וסגיא לחדא על ארעא ומתלכא לתיבותא על אפי
מים: * ומיא הקיפו לחדא על ארעא ואתחפאו כל טוריא רמא דתחות כל שמיא: * חמש עשרה
אמין מלעילא הקיפו מים וחפו טוריא: * ומית כל בשרא דרחיש על ארעא בעופא ובבעירא בתיבתא ובכל
רחשא דרחיש על ארעא וכל אנשא: * כל דנשמתא רוחא דחיי באפוהי מכל דביבשתא מיתו:

* Et fecit Noe omnia quaecunque praecepit ei dominus Deus. * Noe autem erat annorum sexcentorum, & diluuium aquae fuit super terram.

* Ingressus est autem Noe, & filij eius, & uxor eius, & uxores filiorum eius, cum eo in arcam, propter aquam diluuij: * Et de iumentis mundis, & de iumentis non mundis, & de volucris, & de omnibus reptilibus reptantibus super terram:

* Duo duo de omnibus ingressa sunt ad Noe in arcam, masculus & foemina, sicut praecepit Dominus Deus Noe.

* Et factum est post septem dies, & aqua diluuij facta est super terram.

* In sexcentesimo anno, in uita Noe, secundo mense, septima & uigesima mensis: in die hac rupti sunt omnes fontes abyssi, & cataractae calis aperta sunt. * Et facta est pluuia super terram quadragintadiebus & quadraginta noctibus.

* In die hac ingressus est Noe, Sem, Cham, Iapheth, filij Noe, & uxor Noe, & tres uxores filiorum eius cum eis in arcam:

* Et omnes bestiae terrae secundum genus, & omnia iumenta terrae secundum genus, & omne volucrum volatile secundum genus, & omne reptile quod mouetur super terram secundum genus,

* Ingressa sunt ad Noe in arcam; bina bina ex omni carne, in qua est spiritus vitae.

* Et quae ingressa sunt masculus & foemina ex omni carne ingressa sunt ad Noe in arcam; sicut praecepit dominus Deus Noe. & clausit dominus Deus de foris eius arcam.

Et factum est diluuium quadraginta diebus & quadraginta noctibus. & multiplicata est aqua, & eleuauit arcam: & exaltata est a terra. * Et inualluit aqua, & multiplicata est valde super terram: & ferebatur arca super aquam. * At aqua inualluit nimis valde super terram: & cooperuit omnes montes excelsos qui erant subter caelum. * Quindecim cubitos de super exaltata est aqua: & cooperuit omnes montes. * Et mortua est omnis caro quae mouebatur super terra, volatilium, & iumentorum, & bestiarum, & omne reptile quod mouetur super terram, & omnis homo: * Et omnia quaecunque habent spiritum vitae, & omnis qui erat super aridam, mortuus est.

* καὶ ἐποίησε νῶε πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος ὁ θεός. * νῶε γὰρ ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων, καὶ ὁ κατακλυσμὸς ἦν ὕδατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. * εἰσῆλθε δὲ νῶε & οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ αἱ θυγαῖρες τῶν υἱῶν αὐτοῦ, μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτὸν, διὰ τὸ ὕδωρ εἶ κατακλυσμὸς.

* καὶ ἀπὸ τῶν κίλων τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν κίλων τῶν μὴ καθαρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. * δύο δύο, ἀπὸ πάντων εἰσῆλθε πρὸς νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν ἄρσεν καὶ θῆλυ· καθὰ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς πρὸς νῶε.

* καὶ ἐγένετο μετ' ἐπὶ αἱ ἡμέραι, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. * ἐν τῇ ἑξακοσίῳ ἔτει, ἐν τῇ ζωῇ νῶε, εἰς ὁδοῦ μίλως, ἐβόλμη καὶ εἰκάδι εἰ μίλως· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐρράγησαν πάντα αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, & ἡ καταράκη εἰς ἔρρανην ἐνεώχθησαν.

* καὶ ἐγένετο ἕτερος ἐπὶ τῆς γῆς τεσσαράκοντα ἡμέραι & τεσσαράκοντα νύκτας. * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ εἰσῆλθε νῶε, σῆμ, χαμ, ἰάφεθ οἱ υἱοὶ νῶε, καὶ ἡ γυνὴ νῶε, καὶ αἱ τρεῖς θυγαῖρες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν κιβωτὸν.

* καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς καὶ γένος, καὶ πάντα τὰ κίλην τῆς γῆς καὶ γένος, καὶ πάντοτε πετεινὸν καὶ γένος, καὶ πᾶν ἐρπετὸν κινουμένον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ γένος.

* εἰσῆλθε πρὸς νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, δύο δύο ἀπὸ πάσης σαρκός, ἐν ᾗ ἐστὶ πνεῦμα ζωῆς. * καὶ τὰ εἰσπορευόμενα ἄρσεν καὶ θῆλυ ἀπὸ πάσης σαρκός, εἰσῆλθε πρὸς νῶε, εἰς τὴν κιβωτὸν· καθὰ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς πρὸς νῶε. & ἔκλεισε κύριος ὁ θεὸς ἔξωθεν αὐτοῦ τὴν κιβωτὸν. * & ἐγένετο ὁ κατακλυσμὸς τεσσαράκοντα ἡμέραι καὶ τεσσαράκοντα νύκτας & ἐπληθύνθη τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπῆρε τὴν κιβωτὸν, & ὑψώθη ἀπὸ τῆς γῆς.

* καὶ ἐπεκράτει τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπληθύνθη σφόδρα ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐπεφύετο ἡ κιβωτὸς ἐπάνω εἰς ὕδατα.

* τὸ δὲ ὕδωρ ἐπεκράτει σφόδρα σφοδρῶς ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐπεκάλυψε πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ, ἀνω ὡς ὁ κάτω εἰς ἔρρανον.

* δεκαπέντε πήχεις ἐπάνω ὑψώθη τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπεκάλυψε πάντα τὰ ὄρη. * καὶ ἀπέθανε πάντα τὰ σὰρξ κινουμένη ἐπὶ τῆς γῆς, τῶν πετεινῶν, καὶ τῶν κίλων, καὶ τῶν θηρίων· καὶ πᾶν ἐρπετὸν κινεμένον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς ἄνθρωπος.

* καὶ πάντα ὅσα ἔχει πνοὴ ζωῆς, καὶ πᾶς ὃς ἔστι ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπέθανεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et fecit Noe iuxta omnia quae praecepit ei Dominus. 6 Et Noe erat filius sexcentorum annorum: & diluuium aquae fuit super terram. 7 Et ingressus est Noe, & filij eius, & vxor eius, & uxores filiorum eius cum eo in arcam, a facie aquae diluuij. 8 De animalibus mundis, & de animalibus immundis, & de volucris, & de omnibus quae reptant super terram; 9 Bina & bina intrauerunt cum Noe in arcam, masculus & foemina; sicut praecepit Deus Noe. 10 Et factum est post tempus septem dierum, & aquae diluuij fuerunt super terram. 11 In anno sexcentesimo vitae Noe, in mense secundo, in decima septima die mensis, in die hac rupti sunt omnes fontes abyssi magnae: & fenestrae caeli apertae sunt. 12 Et pluuia descendit super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus. 13 In articulo diei huius ingressus est Noe, & Sem, & Cham, & Iaphet, filij Noe; & vxor Noe, & tres uxores filiorum eius cum eis in arcam. 14 Ipsi, & omne animal secundum genus suum, & omne volucres secundum species suas; omnis auis, & omne quod volat. 15 Et ingressi sunt cum Noe in arcam bina & bina, ex omni carne in qua est spiritus vitae. 16 Et quae ingressa sunt masculus & foemina ex omni carne introierunt; sicut praecepit ei Dominus: & protexit Dominus super eum. 17 Et fuit diluuium quadraginta diebus super terram: & creuerunt aquae, & eleuauerunt arcam: & eleuata est de super terram. 18 Et praeualuerunt aquae, & creuerunt valde super terram: & ferebatur arca super faciem aquarum. 19 Et aquae praeualuerunt valde nimis super terram: & operiti sunt omnes montes excelsi qui sunt sub omnibus caelis. 20 Quindecim cubitis altitudine praeualuerunt aquae; & operuerunt montes. 21 Et mortua est omnis caro quae mouebatur super terram, in volucris, & in animalibus, & in bestiis, & in omni reptili quod reptat super terram; & omnes homines. 22 Omnia in quibus est spiraculum spiritus vitae in naribus suis;

וַיִּמַח אֶת-כָּל-הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם
עַד-בְּהֵמָה עַד-רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן-הָאָרֶץ
וַיִּשָּׂא אֶת-נֹחַ וְאֶת-אֵתוֹ בַּתְּבָה׃ * וַיִּגְבְּרוּ-הַמַּיִם
עַל-הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וּמֵאָה יוֹם׃

ח * וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-נֹחַ וְאֶת-כָּל-הַחַיָּה וְאֶת-
כָּל-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל-
הָאָרֶץ וַיִּשְׂכּוּ הַמַּיִם׃ * וַיִּסְכְּרוּ מַעֲיֵנֹת תְּהוֹמוֹת וַאֲרֵבֹת
הַשָּׁמַיִם וַיִּכְלֹא הַנֶּשֶׁם מִן-הַשָּׁמַיִם׃ * וַיָּשׁוּבוּ הַמַּיִם
מֵעַל הָאָרֶץ הַלֹּךְ וַיָּשׁוּב וַיִּחָסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים
וּמֵאָה יוֹם׃ * וַתֵּנַח הַתְּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בִּשְׁבַע־עָה
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אָרָרָט׃ * וְהַמַּיִם הָיוּ הַלֹּךְ
וַיִּחָסְרוּ עַד-הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעֶשְׂרִי בָּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ
רָאשֵׁי הַהָרִים׃ * וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבַּעַם יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ
אֶת-חֹלּוֹן הַתְּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה׃ * וַיִּשְׁלַח אֶת-הָעֶרֶב
וַיֵּצֵא יֵצֵא וַיָּשׁוּב עַד-יָבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ׃

* וַיִּשְׁלַח אֶת-הַיּוֹנָה מֵאֵתוֹ לִרְאוֹת הַקָּלוּ הַמַּיִם מֵעַל
פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ * וְלֹא-מָצָא הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ
וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל-הַתְּבָה כִּי מַיִם עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ
וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקְחָהּ וַיָּבֵא אֶתָּהּ אֵלָיו אֶל-הַתְּבָה׃

* וַיַּחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיו וַיִּסַּף שַׁלַּח אֶת-הַיּוֹנָה
מִן-הַתְּבָה׃ * וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לֵעֵת עָרֵב וַהֲנִיָּה
עָלֶיהָ זֵית טָרֵף בְּפִיהָ וַיִּדַּע נֹחַ כִּי-קָלוּ הַמַּיִם מֵעַל
הָאָרֶץ׃ * וַיַּחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיו וַיִּשְׁלַח
אֶת-הַיּוֹנָה וְלֹא-יָסָפָה שׁוּב אֵלָיו עוֹד׃ * וַיְהִי בְּאַחַת
וָעֶשְׂרִי מֵאוֹרֹת שָׁנָה בְּרֵאשׁוֹן בָּאֶחָד לַחֹדֶשׁ חָרְבוּ
הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּסַּר נֹחַ אֶת-מִכְסֵּה הַתְּבָה וַיֵּרָא
וַהֲנִיָּה חָרְבוּ פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ * וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בִּשְׁבַע־עָה
וָעֶשְׂרִים יוֹם לַחֹדֶשׁ יָבֹשָׁה הָאָרֶץ׃

* וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ לֵאמֹר׃
* צֵא מִן-הַתְּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֶיךָ וּנְשֵׁי בְנֶיךָ אִתְּךָ׃

23 * Et deleuit omnem substantiam quæ erat su-
per terram, ab homine usque ad pecus, tam re-
ptile, quàm volucres cæli: & deletæ sunt de
terra. Remansit autem solus Noe, & qui cum
24 eo erant in arca. * Obtinueruntq; aquæ terrâ
centum quinquaginta diebus. CAP. VIII.

1 R Ecordatus autem Deus Noe, cunctorum-
A quæ animantium, & omnium iumento-
rum quæ erant cum eo in arca: adduxit spiri-
tum super terram, & imminutæ sunt aquæ:

2 * Et clausi sunt fontes abyssi, & cataractę ce-
3 li: & prohibitæ sunt pluuiæ de cælo. * Reuer-
sæque sunt aquæ de terra, euntes & redeuntes:
& cœperunt minui post centum quinquagin-
4 ta dies. * Requieuitque arca mense septimo,

5 vicesimo septimo die mensis super montes Ar-
menia. * At verò aquę ibant & decreſcebāt
usque ad decimum mensem. Decimo enim

6 mense, prima die mensis, apparuerunt cacu-
mina montium. * Cumque transissent qua-
7 draginta dies, aperiens Noe fenestram arcæ
quam fecerat, * Dimisit coruum, qui egre-

8 diebatur & reuertebatur, donec ficcaretur a-
quæ super terram. * Emisit quoque colum-

9 bam post eum, ut videret si iam cessassent aquæ
super faciem terræ. * Quæ cum non inue-

10 nisset ubi requiesceret pes eius, reuerſa est ad
eum in arcam. Aquæ enim erant super vniuer-

11 sam terram. Extenditque manum suam, & ap-
prehensam intulit in arcâ. * Expectatis autē vl-

12 tra septē diebus aliis, rursus dimisit columbā
ex arca. * At illa venit ad eum ad vespērā, portans
ramū oliuæ virentibus foliis in ore suo. Intel-

13 lexit ergo Noe qd cessassent aquæ super terrā.
14 * Expectauitq; nihilominus septē alios dies, &
emisit colūbā, quæ nō est reuerſa vltra ad eum.

15 * Igitur sexcentesimo primo anno, primo men-
se, prima die mensis, imminutæ sunt aquæ su-
per terram. Et aperiens Noe tectum arcæ, as-

16 pexit, viditque quod exiccata esset superfi-
cies terræ. * Mense secundo, septimo & vicesi-
mo die mēsis, arefacta est terra. * Locutus est au-

תרגום אונקלוס

23 וַיִּמָּח יְיָ כָּל יְקוּמָא דְעַל אֲפִי אֶרֶץ מֵאִנְשָׁא עַד בְּעִירָא עַד רֶחֶשׂא וְעַד עוֹפֵא דְשָׁמַיָא וְאֶתְמָחִיאוּ מִן אֶרֶץ וְאִשְׁתָּאָר בְּרֵם נֹחַ וְדַעְמִיָּה
בְּתִבְתָּא׃ 24 וַתִּקְיֹפוּ מַיָּא עַל אֶרֶץ מֵאָה וְחֲמִשִּׁין יוֹמִין׃

1 וַדְּכִיר יְיָ נֹחַ וְנֹחַ כָּל חַיָּתָא וְנֹחַ כָּל בְּעִירָא דְעַמִּיָּה בְּתִבְתָּא וַאֲעֵבֵר יְיָ רוּחָא עַל אֶרֶץ וַנְּחֹו מַיָּא׃ 2 וַאֲסִתְּכְרוּ מִבְּנֵי
חַוּוּמָא וּכְבִּי שָׁמַיָא וְאֶתְכְּלִי מִטְרָא מִן שָׁמַיָא׃ 3 וַתָּבוּ מַיָּא מֵעַל אֶרֶץ אֲזִלִּין וַתִּיבִין וַחֲסָרוּ מַיָּא מִסּוּף מֵאָה וְחֲמִשִּׁין יוֹמִין׃

4 וַנִּחַת תִּיבְתָּא בִּירְחָא שְׁבִיעָה בִּשְׁבַע־עָה עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא עַל טוֹרֵי קָרְדִּי׃ 5 וּמַיָּא הָיוּ אֲזִלִּין וַחֲסָרִין עַד יְרֵחָא עֲשִׂירָה בְּעִשְׂרִיָּה בְּחֹדֶר
לִירְחָא אֶתְחַוִּיאוּ רִישֵׁי טוֹרֵיָא׃ 6 וַהֲנִיָּה מִסּוּף אַרְבַּעִין יוֹמִין וַתֵּנַח נֹחַ יְת כְּנֹאת תִּיבְתָּא דְעֵבֵר׃ 7 וַשִּׁלַּח יְת עוֹרְבָא וַנִּפֵּק מִיִּפֵּק

וַתָּאִיב עַד דִּיבִישׁוּ מַיָּא מֵעַל אֶרֶץ׃ 8 וַשִּׁלַּח יְת יוֹנָה מְלוֹתִיָּה לְמַחֲזִי אִם קָלוּ מַיָּא מֵעַל אֲפִי אֶרֶץ׃ 9 וְלֹא אִשְׁבַּחַת יוֹנָה
מִנַּח לְפָרְסַת רַגְלָהּ וַתִּבַּח לִוְתִּיָּה לְתִיבְתָּא אֲרִי מַיָּא עַל אֲפִי כָּל אֶרֶץ וְאִשְׁוִישׁ יְדִיָּה וַנִּסְבָּה וְאִעִיל יְתָה לִוְתִּיָּה לְתִיבְתָּא׃ 10 וְאִוְרִיךְ עוֹד

שְׁבַע־עָה יוֹמִין אַחֲרָיו וְאִוְרִיךְ שַׁלַּח יְת יוֹנָה מִן תִּיבְתָּא׃ 11 וְאַתָּה לִוְתִּיָּה יוֹנָה לְעִידִין רֶמֶשׂא וְהָא טָרֵף יְתָה תְּבִיר מַחַת בְּפִמָּה וַיִּדַּע נֹחַ אֲרִי
קָלוּ מַיָּא מֵעַל אֶרֶץ׃ 12 וְאִוְרִיךְ עוֹד שְׁבַע־עָה יוֹמִין אַחֲרָיו וַשִּׁלַּח יְת יוֹנָה וְלֹא אוֹסִיפַת לְמִיתָב לִוְתִּיָּה עוֹד׃ 13 וַהֲנִיָּה בְּשִׁית מֵאָה

וַחֲדָא שְׁנִין בְּקִדְסָה בְּחֹדֶר לִירְחָא נְגוּבוּ מַיָּא מֵעַל אֶרֶץ וְאִעֲדִי נֹחַ יְת חוּפָאָה דְּתִיבְתָּא וַחֲדָא נְגוּבוּ אֲפִי אֶרֶץ׃ 14 וּבִירְחָא תְּנִינָא בְּעִשְׂרִין
וְשְׁבַע־עָה יוֹמָא לִירְחָא יָבֹשֶׁת אֶרֶץ׃ 15 וּמִלִּיל יְיָ עִם נֹחַ לְמִימָר׃ 16 פּוֹק מִן תִּיבְתָּא אַתָּה וְאִתְתְּךָ וּבְנֶיךָ וּנְשֵׁי בְנֶיךָ עִמָּךְ׃

* Et deleuit omne surgens quod erat super faciem 23
terra, ab homine usque ad pecus, & reptilia, &
volucres celi: & deleta sunt de terra. & remansit
Noe solus, & qui cum eo in arca.

* Et exaltata est aqua super terram diebus cen- 24
tum quinquaginta.

CAP. VIII.

ET recordatus est Deus Noe, & omnium bestia- 1
rum, & omnium iumentorum, & omnium vo-
latilium, & omnium reptilium reptantium, quæcun-
que erant cum eo in arca. & induxit Deus spiri-
tum super terram, & cessauit aqua: * Et cooperti 2
sunt fontes abyssi, & cataractæ celi. * Et remis-
sa est aqua vadens à terra: & imminuebatur aqua
post centum quinquaginta dies. * Et sedit ar- 4
ca in septimo mense, septima & vigesima mensis, su-
per montes Ararat. * Aqua diminuebatur us- 5
que ad decimum mensem. apparuerunt autem capi-
ta montium in decimo mense, prima mensis.

Et factum est post quadraginta dies, & aperuit 6
Noe fenestram arcæ, quam fecit: * Et misit cor- 7
uum ad videndum, si cessauit aqua. & exiens, non
est reuersus, donec siccaretur aqua à facie terræ.

* Et emisit columbam post eum, vt videret, 8
si cessauit aqua à facie terræ. * Et non inue- 9
niens columba requiem pedibus suis, reuersa est ad
eum in arcam, quia aqua erat super omnem faciem
terræ: & extendens manum suam, accepit eam, &
induxit eam ad se in arcam.

* Et expectans ultra septem dies, emisit colum- 10
bam ex arca: * Et reuersa est ad eum columba, 11
& habebat folium oliuæ festucam in ore suo. & co-
gnouit Noe, quod cessauit aqua à facie terræ.

* Et expectans adhuc septem dies, emisit colum- 12
bam: & non addidit reuerti ad eum ultra.

* Et factum est in vno & sexcentesimo anno, in 13
vita Noe, primo mense, defecit aqua à facie terræ.
& aperuit Noe tectum arcæ, quam fecit: & vidit
quod defecit aqua à facie terræ.

* In autem secundo mense, septima & decima 14
die, arefacta est terra. & septima & vigesima mē-
sis aperuit arcam. * Et ait Dominus Deus Noe, 15

dicens: * Egredere de arca tu, & filij tui, 16
& vxor tua, & vxores filiorum tuorum tecum:

* καὶ ἔξηλειψε πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ ἦν ἐπὶ τοῦ ὁ- 23
τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, & ἐρπετῶν, & πετεινῶν τοῦ
ἐρανοῦ· καὶ ἐξηλείφθησαν ἀπὸ τῆς γῆς. & κατελείφθη νῶε
μόνος, & οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ. * καὶ ὑψώθη τὸ ὕ- 24
δωρ ἐπὶ τῆς γῆς ἡμέρας ἑκατὸν πενήκοντα. ἡ'.

* Καὶ ἀνεμνήσθη ὁ θεὸς τὸ νῶε, & πάντων τῶν θηρίων, & πάν- 1
των τῶν κτενῶν, & πάντων τῶν πετεινῶν, καὶ πάντων τῶν ἐρπε-
τῶν τῶν ἐρπόντων, ὅσα ἦν μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτόν. & ἐπή-
γαγεν ὁ θεὸς πνεῦμα ἐπὶ τῆς γῆς, & ἐκόπασεν τὸ ὕδωρ.

* καὶ ἐπεκαλύφθησαν αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ οἱ κατα- 2
ράχαι τοῦ ἐρανοῦ. * καὶ ἐνεδίδετο τὸ ὕδωρ πορθομένον ἀπὸ
τῆς γῆς. καὶ ἡ λαθινοῦτο τὸ ὕδωρ, μετ' ἑκατὸν πενήκοντα ἡμέ- 3
ρας. * & ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς ἐν τῷ ἐβδόμῳ μῶνι, ἐβδόμη

& εἰκάδι τοῦ μῶνος, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ὄραράτ. * τὸ ὕδωρ ἡ- 4
λαθινοῦτο ἕως τοῦ δεκάτου μῶνος. ὤφθησαν δ' αἱ κεφαλαὶ τῶν

ὄρεων ἐν τῷ δεκάτῳ μῶνι, τῇ πρώτῃ τοῦ μῶνος. * & ἐγένε- 5
το μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας. & ἀνέωξε νῶε τὴν θυρίδα τῆς

κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησε. * & ἀπέσειλε τὸν κόρακα ἰδεῖν, εἰ κε- 7
κόπακε τὸ ὕδωρ. & ἔξελθὼν, οὐκ ἀνέσχευεν, ἕως τοῦ ξηρανθῆ-

ναι τοῦ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ὁρσώπαι τῆς γῆς. * & ἔξαπέσειλε τὴν 8
ὄρσειραν ὅπως αὐτὸς ἰδοίεν, εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ὁ-
ρσώπου τῆς γῆς. * & μὴ εὐρεθῇ ἡ ὄρσειρα ἀνάπαυσιν 9
τοῖς ποσὶν αὐτῆς, ὑπέρβηεν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν κιβωτόν, ὅτι

ὕδωρ ἦν ἐπὶ πᾶν τὸ πρὸς ὅπῃ τῆς γῆς. & ἐκλείνας τὴν χεῖ- 10
ρα αὐτοῦ, ἔλαβεν αὐτήν, & εἰσήγαγεν αὐτήν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν

κιβωτόν. * & ἔπιχεν ἐπὶ αὐτὴν ἡμέρας, ἔξαπέσειλε τὴν 11
ὄρσειραν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. * & ἀπέσειλε πρὸς αὐτὸν ἡ

ὄρσειρα. & εἶχεν φύλλον ἐλαίας κάρφον ἐν τῷ στόματι αὐ- 12
τῆς. & ἔγνω νῶε, ὅτι κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ὁρσώπου τῆς

γῆς. * & ἔπιχεν ἐπὶ αὐτὴν ἡμέρας, ἔξαπέσειλε τὴν πε- 13
ρσειραν, & ὁ ὁρσώπαι τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς αὐτὸν ἐπὶ.

* & ἐγένετο ἐν τῷ ἐνὶ τῷ ἔξακοσιῷ ἔτει, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ νῶε, 14
τοῦ πρώτου μῶνος ἔξελιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ὁρσώπου τῆς γῆς.

& ἀπεκαλύψε νῶε τὴν σέλιον τῆς κιβωτοῦ, ὡς ἐποίησεν. & εἶ- 15
δεν, ὅτι ἔξελιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ὁρσώπου τῆς γῆς.

* ἐν τῇ ἑβδόμῃ μῶνι ἐπὶ αὐτὴν & δεκάτη ἡμέρα ἔξηρανθη 16
ἡ γῆ. & ἐβδόμη & εἰκάδι τοῦ μῶνος ἀνέωξε τὴν κιβωτόν. * &

εἶπεν κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, λέγων. * ἔξελθε ἐκ τῆς κιβωτοῦ 17
σύ, & οἱ υἱοί σου, & ἡ γυναῖξ σου, & αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετ' ὅ-

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et deleuit omnem substantiam quæ erat super faciem terræ, ab homine usque ad iumentum, usque ad reptile, & usque ad volucres celi: & deleta sunt de terra: & relictus est solummodo Noe, & qui cum eo erant in arca. 24 Et præualuerunt aquæ super terram centum & quinquaginta diebus.

CAP. VIII.

ET recordatus est Deus Noe, & omnium animalium & omnium iumentorum quæ erant cum eo in arca: & transire fecit Deus ventum super terram: & cessarunt aquæ. 2 Et clausi sunt fontes abyssi, & fenestræ celi: & prohibita est pluuia de cælo.

3 Et reuersæ sunt aquæ desuper terram, euntes & reuertentes: & diminutæ sunt aquæ post centum & quinquaginta dies.

4 Et quieuit arca in mense septimo, in decima septima die mensis, super montes Cardui. 5 Et aquæ ibant & diminuebantur usque ad decimum mensem: in prima die mensis decimi apparuerunt capita montium.

6 Et factum est in fine quadraginta dierum, & aperuit Noe fenestram arcæ quam fecerat: 7 Et emisit coruum, & egrediebatur & reuertebatur, donec siccarentur aquæ desuper terram.

8 Et emisit columbam à se, vt videret si alleuiatæ fuissent aquæ desuper faciem terræ. 9 Et non inuenit columba requiem plantæ pedis sui: & reuersa est ad eum in arcam: quoniam aquæ erant super faciem vniuersæ terræ: & extendit manum suam, & tulit eam, & induxit eam secum in arcam.

10 Et expectauit adhuc septem diebus aliis, & rursus emisit columbam ex arca. 11 Et venit ad eum columba in tempore vespertino: & ecce folium oliuæ quod decerpserat ore suo: & cognouit Noe quod aquæ imminutæ erant desuper terram.

12 Et factum est in sexcentesimo & vno anno, prima die mensis, siccatae sunt aquæ desuper terram: & abstulit Noe tectum arcæ: & vidit, & ecce siccata erat facies terræ.

13 Et in mense secundo, vigesima septima die mensis, arefacta est terra. 14 Et locutus est Deus cum Noe, dicens: 15 "Egredere de arca tu, & vxor tua, & filij tui, & vxores filiorum tuorum tecum.

17 *כל החיה אשר אתך מכל בשר בעוף ובבהמה
ובכל הרמש הרמש על הארץ הוצאת אתך ושרצו
18 בארץ ופרו ורבו על הארץ: *ויצא נח ובניו ואשתו
19 ונשי בניו אתו: כל החיה כל הרמש וכל העוף
כל רמש על הארץ למשפחתיהם יצאו מן התבה:
20 *ויבן נח מזבח ליהוה ויקח מכל בהמה הטהרה
ומכל העוף הטהור ויעל עלת במזבח: *וירח יהוה
את ריח הניחח ויאמר יהוה אל לבו לא אסף לקלל
עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע
מנעריו ולא אסף עוד להכזר את כל חי באשר
עשיתי: עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ
והקיץ ויום ולילה לא ישבתו:

ט
1 *ויברך אלֹהים את נח ואת בניו
ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ: *ומוראכם
והתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים
בכל אשר תרמש האדמה ובכל דגי הים בידכם
נתנו: *כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה
כירק עשב נתתי לכם את כל: *אך בשר בגפשו
דמו לא תאכלו: *ואך את דמכם לנפשותיכם אדרש
מיד כל חיה אדרשנו ומיד האדם מיד איש אחיו
אדרש את נפש האדם: *שפך דם האדם כאדם
דמו ישפך כי בצלם אלֹהים עשה את האדם: *ואתם
פרו ורבו שרצו בארץ ורבו ברה:
*ויאמר אלֹהים אל נח ואל בניו אתו לאמר:
*ואני הנני מקים את בריתי אתכם ואשר זרעכם
אחריכם: *ואשר כל נפש החיה אשר אתכם
בעוף בבהמה ובכל חית הארץ אתכם מכל יצאי
התבה לכל חית הארץ: *והקמתי את בריתי
אתכם ולא יכזר כל בשר עוד ממי המבול ולא
יהיה עוד מבול לשחת הארץ:

17 *Cuncta animantia quæ sunt apud te, ex omni carne tam in volatilibus, quam in bestiis, & vniuersis reptilibus quæ reptant super terram, educ tecum; & ingredimini super terram. Cre
18 scite & multiplicamini super eam. *Egressus
D est ergo Noe, & filij eius, & vxor illius, & vxores filiorum eius cū eo. *Sed & omnia animantia, iumēta, & reptilia quæ reptant super terram
20 secūdū genus suū, egressa sunt de arca. *Aedificauit autē Noe altare Dño: & tollens de cūctis pecoribus & volucris mundis, obtulit
21 holocausta sup altare. *Odoratusq; est Dñs odorē suauitatis: & ait ad eū, Nequaquā vltra maledicā terrē ppter homines. sensus enim & cogitatio humani cordis in malū prona sunt ab adoleſcētia sua. Nō igitur vltra percutiā omnē
22 animā viuētē, sicut feci. *Cunctis diebus terrē semētis & messis, frigus & æstus, ætas & hyēs, nox & dies non requiescent. CAP. IX.

1 B enedixitq; De⁹ Noe & filiis ei⁹: & dixit ad
A eos: Crescite & multiplicamini, & replete
2 terrā. *Et terror vester ac tremor sit sup cuncta animalia terrē, & super oēs volucres celi, cū vniuersis quæ mouētur sup terrā. oēs pisces maris
3 manui vestræ traditę sūt: *Et oēs q; mouetur & viuit, erit vobis in cibū. Quasi olera virētia
4 tradidi vobis omnia: *Excepto q; carnē cū sanguine nō comedetis. *Sanguinē enim animarū
5 vestrarū requirā de manu cūctarū bestiarū, & de manu hominis. de manu viri & fratris eius
6 requirā animā hominis. *Quicūq; effuderit humanū sāguinē, fūdetur sanguis illius. Ad imaginē
7 quippe Dei factus est homo. *Vos autem crescite & multiplicamini; & ingredimini sup
8 terrā, & implete eam. *Hæc quoq; dixit Deus
9 ad Noe, & ad filios eius cum eo. *Ecce ego statuam pactum meum vobiscum, & cum semine vestro post vos: *Et ad omnē animā viuentem quę est vobiscum, tā in volucris, quam in iumentis & pecudibus terræ; cunctisq; quę
B egressa sunt de arca, & vniuersis bestiis terræ.
11 *Statuam pactum meū vobiscū, & nequaquā vltra interficietur omnis caro aquis diluuij: neque erit deinceps diluuium dissipans terram.

תרגום אונקלוס

17 כל חיתא דעמך מכל בשרא בעופא ובבעירא ובכל רחשא דרחיש על ארעא תפיק עמך ויתילדון בארעא ויפשו ויסגון על ארעא:
18 ונפק נח ובנותיו ואחתייה ונשי בנותיו עמיה:
19 ובנא נח מדבחא קדם יי ונסוב מכל בעירא דכיתא ומכל עופא דכיתא ואסק עלוֹאן על מדבחא:
20 וקביל יי ברעוֹא ית קורבניה ואמר יי במימריה לא אוסיף למילט עוד ית ארעא בריל חובי אנשא ארי וצרא ליבא דאינשא ביש מעיריה ולא אוסיף עוד לממחי ית כל חיתא כמא דעבדית:
21 עוד כל יומי ארעא וזרעא וחצרא וקורא וחומא וקישא וסיתוא ויומי ולילי לא יבטלון:
ט
1 וברייך יי ית נח וית בנותיו ואמר להון פושו וסגון ומלו ית ארעא:
2 ואימתכון חתא על כל חות ארעא ועל כל עופא דשמיא בכל דתרחיש ארעא ובכל נוני ומא בידכון יתון מסירין:
3 כל רחשא דחיתא לכוֹן יהא למיכל פירוקא דעשבא ויחבית לכוֹן ית כולא:
4 ברם בשרא בגפשיה דמיה לא תיכלון:
5 וברם ית דמכון לנפשתיכון אתבע מיד כל חיתא אתבעיניה ומידא דאינשא מידא דגבר וישוד דמא דאחיהו אתבע ית נפשא דאנשא:
6 וישוד דמא דאינשא בסהדין על מימר דנינא דמיה ויתשד ארי בצלמא ויי עכר ית אינשא:
7 ואתון פושו וסגון אתילדון בארעא וסגון בה:
8 ואמר יי לנח ולבנותיו עמיה למימר:
9 ואנא הא אנא מקים ית קיימי עמכון ועם בניכון בתריכון:
10 וית כל נפשא חיתא דעמכון בעופא ובבעירא ובכל חיתא דארעא עמכון מכל נפקי תיבותא לכל חיתא דארעא:
11 ואקים ית קיימי עמכון ולא ישתציל כל בשרא עוד מימי טופנא ולא יתא עוד טופנא לחבלא ארעא:

* Et omnes bestie quæcunque sunt tecum, & omnis caro à volatilibus usque ad iumenta, & omne reptile quod mouetur super terram, educ tecum: & crescite & multiplicamini, & replete terram.

* Et egressus est Noe, & uxor eius, & filij eius, & uxores filiorum eius cum eo; & omnes bestie, & omnia iumenta, & omne volatile, & omne reptile quod mouetur super terram, egressa sunt ex arca.

* Et edificauit Noe altare Domino: & accepit de cunctis iumentis mundis, & de cunctis volatilibus mundis, & obtulit holocaustum super altare.

* Et odoratus est dominus Deus odorem suauitatis. & ait dominus Deus, recogitans: Non addam ultra maledicere terræ, propter opera hominum: quia incubit cogitatio hominis diligenter ad mala ex adolescentia sua. Non addā igitur percutere omnem carnem viuētem, sicut feci cunctis diebus terræ.

* Semētis & messis, frigus & calor, æstas & ver, & diem & noctem non requiescent. CAP. IX.

Et benedixit Deus Noe, & filiis eius: & dixit eis, Crescite & multiplicamini, & replete terram, & dominamini eius. * Et tremor vester, & timor vester erit super omnes bestias terræ, & super omnia volatilia cæli, & super omnia quæ mouentur super terram. & omnes pisces maris sub manibus vobis dedi. * Et omne volatile, quod est viuēs, vobis erit in cibū. tanquā olera herbæ dedi vobis omnia. * Veruntamen carnes in sanguine animæ non comedētis. * Etenim vestrum sanguinem animarum vestrarum de manu cunctarum bestiarum requiram illum: & de manu hominis fratris eius, requiram animam hominis. * Qui effuderit sanguinem hominis, pro sanguine hominis, eius effundetur, quia in imagine Dei feci hominem. * Vos autem crescite & multiplicamini, & replete terram, & dominamini eius. * Et ait Deus ad Noe, & filios eius cum eo, dicens: * Ecce ego statuo pactum meum vobis, et semini vestro post vos: * Et omni animæ viuēti vobiscum, in æternum, à volucris, et à iumentis, et omnibus bestiis terræ, quæcunque sunt vobiscum, ab omnibus exeuntibus ex arca. * Et statuam pactum meū ad vos. et non morietur omnis caro ultra ab aqua diluuii, et non ultra erit diluuium aquæ, ad corrumpendum omnem terram.

17 * καὶ πάντα τὰ θηρία ὅσα ἐστὶ μετ' ἐμοῦ, καὶ πάντα τὰ σαρξὶς ἀπὸ πτερυγίων ἕως κτηνῶν, καὶ πάντα ἐρπετὸν κινουμένον ἐπὶ τῆς γῆς, ἔξάγαγε μετ' ἐμαυτοῦ. καὶ αὐξάνετε καὶ πληθύνετε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. * καὶ ἐξῆλθεν νόε, καὶ ἡ γυναῖξ αὐτοῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. * καὶ πάντα τὰ θηρία, καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα πετεινὸν, καὶ πάντα ἐρπετὸν κινεμένον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. * καὶ ὠκοδόμησε νόε θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. καὶ ἔλαβεν ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαύτωσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.

21 * καὶ ὡς φερόνθη κύριῳ ὁ θεὸς ὁσμὴν εὐωδίας. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεός, διανοηθεὶς, ἐμὴ πρεσβύτησιν ἐπὶ καθάραι τὴν γῆν, διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων ὅτι ἐγκείνη ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου. ἡτιμελὼς ἐπὶ τὰ πονηρά, ἐκ νεότητος αὐτοῦ. καὶ πρεσβύτησιν οὖν πατάξαι πᾶσαν γῆρα ζῶσαν, καθὼς ἐποίησα

22 πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς. * σπέρμα καὶ θερισμός, ψυχὴ καὶ καύμα, θέρους καὶ ἔαρος, ἡμέρας καὶ νύκτα, καὶ καταπαύσουσιν. * Καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς νόε, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, αὐξάνετε καὶ πληθύνετε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. * καὶ ὁ ποσὸς ὑμῶν, καὶ ὁ φόβος ὑμῶν ἔσται ἐπὶ πάντις τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ πάντας τὰς κινουμένας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ πάντας τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης ὑποὶ χεῖρας ὑμῶν δέδωκα. * καὶ πάντα πετεινὸν, ὅ ἐστι ζῶν, ὑμῖν ἔσται εἰς βρώσιν. ὡς λάχανα χορτοῦ δέδωκα ὑμῖν τὰ πάντα. * πλὴν κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγετε.

5 * καὶ γὰρ τὸ ὑμέτερον αἷμα τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἐκ χειρὸς πάντων τῶν θηρίων ἐκζητήσω ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἐκ χειρὸς ἀνθρώπου ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐκζητήσω τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. * ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος ἀνθρώπου, τὸ αὐτοῦ ἐκχυθήσεται. ὅτι ἐν εἰκόνι θεοῦ ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον. * ὑμεῖς δὲ αὐξάνετε καὶ πληθύνετε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. καὶ κατακυριεύσατε αὐτήν. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς νόε, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, λέγων, * ἰδοὺ ἐγὼ ἀνίστημι τὴν διαθήκην μετ' ὑμῶν, καὶ πᾶς σπέρμα ὑμῶν μετ' ὑμῶν. * καὶ πάτη ψυχὴ τῆς ζωῆς μετ' ὑμῶν, εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπὸ γενέων, καὶ ἀπὸ κτηνῶν, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, ὅσα ἐστὶ μετ' ὑμῶν, ἀπὸ πάντων τῶν ἐξεληθόντων ἐκ τῆς κιβωτοῦ. * καὶ σήσω τὴν διαθήκην μετὰ πρὸς ὑμᾶς. καὶ οὐκ ἀποθανεῖ πᾶσα σαρξὶς ἐν ὕδατι. καὶ κατακυριεύσατε τὴν γῆν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et cuncta animantia quæ tecum sunt ex omni carne, tā de volucris, quā de iumentis, & de reptilibus quæ reptant super terram, educ tecum: & generent in terra, & multiplicentur & crescant super terram.

18 Et egressus est Noe, & filij sui, & uxor eius, & uxores filiorum suorum cum eo. 19 Omnia animalia, & omnia reptilia, & omnes volucres; omne quod mouetur super terram secundū generationes eorum, egressa sunt de arca. 20 Et edificauit Noe altare corā Dño: & tulit ex oibus animalibus mundis, & ex omnibus volucris mundis; & obtulit holocaustum super altare. 21 Et suscepit Dominus cum beneplacito oblationem eius: & dixit Dominus in verbo suo, Non addā maledicere rursus terram, propter peccata hominum: quoniam sensus cordis humani malus est ab infantia sua: & non addam ultra percutere omne viuens, sicut feci. 22 Adhuc omnibus diebus terræ seminatio & messis, & frigus & calor, & æstus & hyems, & dies & noctes non cessabunt.

CAP. IX.

Et benedixit Deus Noe & filiis eius: & dixit eis, Crescite & multiplicamini, & replete terrā. * Et timor vester & terror erit super bestias terræ, & super omnes volucres cæli, in omni quod reptat super terrā, & in omnibus piscibus maris: qui in manu vestra traditi sunt. * Omne quod mouetur & viuit, vobis erit ad vescendū: quasi herbā virentem dedi vobis omnia. * Veruntamen carnē cum anima sua sanguineq; suo non comedetis. * Etenim sanguinē animarū vestrarū requiram: de manu cunctarū bestiarū requirā eū: & de manu hominis, de manu viri qui effuderit sanguinem fratris sui, requiram animam hominis. 6 Quicumque effuderit sanguinem hominis cum testibus, per sententiam iudicium, sanguis eius fundetur: quoniam ad imaginē Dei fecit hominem. 7 Vos autē crescite & multiplicamini, generationēq; facite in terra, & multiplicamini in ea. * Et dixit Deus ad Noe & ad filios eius cū eo, dicens: * Ecce ego statuam pactum meum vobiscū, & cū filiis vestris post vos: 10 & cū omni anima viuēti quæ est vobiscū, tam in volucris, quā in aialibus, & in omnibus bestiis terræ quæ sunt vobiscum, ex omnibus egredientibus de arca in vniuersis animantibus terræ. 11 Et statuam pactum meum vobiscū: & non consummabitur ultra omnis caro propter aquas diluuii: neque erit ultra diluuium ad disperdendā terrā.

* ויאמר אלהים זאת אות הברית אשר אני נתן
 ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר אתכם לדורת
 עולם: * את קשתתי נתתי בענן והיתה לאות
 ברית ביני ובין הארץ: * והיה בענני ענן על הארץ
 ונראתה הקשת בענן: * וזכרתי ארץ בריתי אשר
 ביני וביניכם ובין כל נפש חיה בכל בשר ולא
 יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר:
 * והיתה הקשת בענן וראייתה לזכר ברית עולם
 בין אלהים ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על
 הארץ: * ויאמר אלהים אל נח זאת אות הברית
 אשר הקימתי ביני ובין כל בשר אשר על הארץ:
 * ויהיו בני נח היצאים מן
 התבר שם וחס ויפרי וחס הוא אבי כנען:
 * שלשה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ:
 * ויחל נח איש האדמה ויטע כרם:
 * וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהליו:
 * וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו
 בחוץ: * ויקח שם ויפרי את השמלה וישימו על-
 שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם
 ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו: * וייקץ
 נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן: * ויאמר
 ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו: * ויאמר ברוך
 יהוה אלהי שם ויהי כנען עבד למו: * יפת אלהים
 ליפרי וישכן באחלי שם ויהי כנען עבד למו:
 * ויהי נח אחר המבול שלש מאות שנה וחמשים
 שנה: * ויהי כל ימי נח תשע מאות שנה
 וחמשים שנה וימת:
 * ואלה תולדת בני נח שם
 חם ויפת ויולדו להם בנים אחר המבול: * בני יפת
 גמר ומגוג ומדי ויון ותבל ומשך ותירס:

12 * Dixitq; Deus, Hoc est signū fœderis quod do
 inter me & vos, & ad omnē animā viuentem
 quæ est vobiscū in generationes sempiternas.
 13 * Arcū meū ponā in nubibus, & erit signū fœ
 14 deris inter me & inter terrā. * Cūq; obduxero
 C nubibus celū, apparebit arcus meus in nubi-
 15 bus. * Et recordabor fœderis mei vobiscū, &
 cū omni anima viuente quæ carnē vegetat: &
 nō erunt vltra aquæ diluuij ad delēdā vniuer-
 16 sam carnē. * Eritq; arcus in nubibus, & videbo
 illū; & recordabor fœderis sempiterni, quod
 17 pactū est inter Deū, & omnē animā viuentem
 vniuersę carnis quæ est super terrā. * Dixitque
 Deus Noe: Hoc est signū fœderis q; cōstitui
 18 inter me & omnē carnē super terrā. * Erant er-
 go filij Noe qui egressi sunt de arca, Sé, Cham
 & Iaphet. Porro Chā ipse est pater Chanaan.
 19 * Tres isti filij sunt Noe, & ab his disseminatū
 est ōne genus hominū super vniuersam terrā.
 20 * Cœpitque Noe vir agricola exercere terrā: &
 21 plātauit vineā. * Bibēsq; vinū, inebriatus est: &
 22 nudatus est in tabernaculo suo. * Quod cū vi-
 D diffet Chā, pater Chanaā, verenda f. patris sui
 esse nudata, nūtiavit duobus fratribus suis fo-
 23 ras. * At verò Sem & Iaphet palliū imposuerūt
 humeris suis; & incedentes retrorsum, operue-
 runt verenda patris sui. Faciesque eorum a-
 uerſæ erant, & patris virilia non viderunt.
 24 * Euigilans autem Noe ex vino, cū didicisset
 25 quæ fecerat ei fili' su' minor, * Ait: Maledictus
 Chanaā: seruus seruorum erit fratribus suis.
 26 * Dixitque: Benedictus Dominus Deus Sem:
 27 sit Chanaan seruus eius. * Dilatet Deus Ia-
 phet, & habitet in tabernaculis Sem: sitque
 28 Chanaan seruus eius. * Vixit autem Noe post
 diluuium, trecentis quinquaginta annis.
 29 * Et impleri sunt omnes dies eius, non gen-
 torum quinquaginta annorum: & mortuus
 est.

CAP. X.

1 HÆ generationes filiorum Noe, Sem,
 A Cham, & Iaphet: natique sunt eis filij
 2 post diluuium. * Filij Iaphet, Gomer &
 Magog, & Madai, & Iauan, & Thubal, &
 Mofoch, & Thyras.

תרגום אונקלוס

12 ויאמר יי דא את קנימא דאנא ויחייב בין מימרי וביניכון ובין כל נפשא חיהא דעמכון לדורת עלמא:
 ויחיא לאת קנימ בין מימרי ובין ארעא:
 מימרי וביניכון ובין כל נפשא חיהא בכל בשרא ולא יהא עוד מנא לסופנא לחבלא כל בשרא:
 לדכרן קנימ עלם בין מימרא דיי ובין כל נפשא חיהא בכל בשרא דעל ארעא:
 כל בשרא דעל ארעא:
 ויחיו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחס ויפת וחס הוא אבותי דכנען:
 נח ומאילין אתבדרת כל ארעא:
 משכניה:
 ויחיא חם אבותי דכנען ית עריתא דאבותי ויחיו לתרין אחותי בשוקא:
 ויחיו אעל כתף תרויהון ואזלו מחורין ויחיו עריתא דאבותי ויחיו לתרין אחותי בשוקא:
 וידע ית עבד ליה בריתא ועירא:
 להון:
 שנין:
 חולדת בני נח שם וחס ויפת ואחיהו להון בנין בתר טופנא:
 13 ית קשתי ויהבית בעננא:
 14 ויהא בעננתי עננא על ארעא ויחיתיו קשתא בעננא:
 15 ויחיתיו קשתא בעננא ויחיתיו קשתא בעננא ויחיתיו קשתא בעננא:
 16 ויחיתיו קשתא בעננא ויחיתיו קשתא בעננא ויחיתיו קשתא בעננא:
 17 ויאמר יי לנח דא את קנימא דאנא ויחייב בין מימרי ובין
 18 ויחיו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחס ויפת וחס הוא אבותי דכנען:
 19 תלתא אילין בני
 20 ויחיו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחס ויפת וחס הוא אבותי דכנען:
 21 ויחיו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחס ויפת וחס הוא אבותי דכנען:
 22 ויחיו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחס ויפת וחס הוא אבותי דכנען:
 23 ויחיו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחס ויפת וחס הוא אבותי דכנען:
 24 ויחיו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחס ויפת וחס הוא אבותי דכנען:
 25 ויאמר ליט כנען עבד עבד יהיה לאחותי:
 26 ויאמר ברוך יי אלהא ושם ויחיו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחס ויפת וחס הוא אבותי דכנען:
 27 ויפת יי ליפת ויחיו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחס ויפת וחס הוא אבותי דכנען:
 28 ויחיו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחס ויפת וחס הוא אבותי דכנען:
 29 ויחיו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחס ויפת וחס הוא אבותי דכנען:
 1 ויחיו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחס ויפת וחס הוא אבותי דכנען:
 2 בני יפת גמר ומגוג ומדי ויון ותבל ומשך ותירס:

* Et dixit dominus Deus Noe : Hoc signum fæderis, quod ego do inter me & vos, & inter omnem animam quæ est vobiscum in generationes sempiternas : * Arcum meum pono in nube : & erit in signum fæderis, inter me & terram.

* Et erit in connubilando me nubes super terram, apparebit arcus meus in nube : * Et recordabor fæderis mei, quod est inter me & vos, & inter omnem animam in omni carne : & non erit aqua in diluvium, ad delendam vniuersam carnem. * Et erit arcus meus in nube : & videbo illum, vt recorder fæderis sempiterni, inter me & vos, & inter animam viuentem in omni carne quæ est super terram.

* Et ait Dñs Deus Noe : Hoc signum fæderis, quod constitui inter me, & inter omnem carnem quæ est super terram. * Erant autem filij Noe, qui egressi sunt de arca, Sem, Cham, Iapheth. Cham autem erat pater Chanaan.

* Tres isti sunt filij Noe. ab istis disseminati sunt super omnem terram. * Et cœpit Noe homo agricola terræ : & plantauit vineam. * Et bibit de vino : & inebriatus est : & nudatus est in domo sua.

* Et vidit Cham pater Chanaan nuditatem patris sui : & egressus, nunciauit duobus fratribus suis foris.

* Et accipientes Sem & Iapheth pallium, imposuerunt super duo dorsa eorum, & abierunt retrorsum, & operuerunt nuditatem patris sui : & facies eorum retrorsum, & nuditatem patris sui non viderunt. * Euigilauit autem Noe à vino, & cognouit quacunque fecit ei filius suus iunior. * Et ait : Maledictus Chanaan : seruus domesticus erit fratribus suis. * Et ait : Benedictus dominus Deus Sem : & erit Chanaan seruus domesticus eius.

* Dilatet Deus Iapheth, & habitet in domibus Sem. & erit Chanaan seruus eorum. * Vixit autem Noe post diluvium, annos trecentos quinquaginta.

* Et fuerunt omnes dies Noe, nongenti quinquaginta anni : & mortuus est.

CAP. X.

Hæ generationes filiorum Noe, Sem, Cham, Iapheth. & nati sunt eis filij post diluvium.

* Filij Iapheth, Gomer, & Magog, & Madai, & Iainan, & Thobal, & Mosoch, & Thiras.

* καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθήκης, ὃ ἐγὼ δίδωμι ἀναμέθεν ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέθεν πάσης ψυχῆς, ἥ ἐστὶ μεθ' ὑμῶν εἰς γενεὰς αἰώνιους.

* τὸ ῥέξον μου τίθημι ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἔσαι εἰς σημεῖον διαθήκης, ἀναμέθεν ἐμοῦ καὶ τῆς γῆς.

* καὶ ἔσαι ἐν τῇ συννεφεῖν μενεφέλας ἐπὶ τὴν γῆν· ὃ φησὶ τὸ ῥέξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ· καὶ μνησθήσεται τῆς διαθήκης μου, ἥ ἐστὶν ἀναμέθεν ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέθεν πάσης ψυχῆς ἐν πάσῃ σαρκί· καὶ ὅσα ἔσαι ὑδὼρ εἰς κατακλυσμὸν, ὥς ἐξαλειφαι πᾶσαν σάρκα.

* καὶ ἔσαι τὸ ῥέξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ· καὶ ὁφθαλμοὶ αὐτοῦ, τοῦ μνησθῆναι διαθήκην αἰώνιον, ἀναμέθεν ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέθεν ψυχῆς ζωῆς ἐν πάσῃ σαρκί, ἥ ἐστὶν ἐπὶ τῆς γῆς.

* καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθήκης, ἥς διεθέμην ἀναμέθεν ἐμοῦ, καὶ ἀναμέθεν πάσης σαρκὸς, ἥ ἐστὶν ἐπὶ τῆς γῆς.

* ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ νῶε, οἱ ἐξεληθόντες ἐκ τῆς κιβωτοῦ, σὴμ, χαμ, ἰάφεθ· χαμ δὲ ἦν πατὴρ χαναάν.

* τρεῖς οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ νῶε· ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

* καὶ ἤρξατο νῶε ἀνδραπῶν γεωργὸς γῆς· καὶ ἐφύτυσεν ἀμπελῶνα· καὶ ἔπεν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ ἐμεθύθη, καὶ ἐγυμνώθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ εἶδεν χαμ ὁ πατὴρ χαναάν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν ἀπήγγειλε τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἔξω.

* καὶ λαβόντες σὴμ καὶ ἰάφεθ τὸ ἱμάτιον, ἐπέθεντο ἐπὶ τὰ δύο νῶτα αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθησαν ὁπισθοφανῶς, καὶ ἐκάλυψαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τὸ πρὸς ὀπίσθον αὐτοῦ ὁπισθοφανῶς, καὶ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὅσα εἶδον.

* ἐξένηψε δὲ νῶε ἀπὸ τοῦ οἴνου, καὶ ἔγνω ὅτι ἐποίησεν αὐτῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερός· καὶ εἶπεν, ἐπικατάραται χαναάν.

* καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ σήμ· καὶ ἔσαι χαναάν παῖς οἰκίας αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ἐπικατάραται χαναάν· παῖς οἰκίας ἔσαι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

* καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ σήμ· καὶ ἔσαι χαναάν παῖς οἰκίας αὐτοῦ.

* καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ σήμ· καὶ ἔσαι χαναάν παῖς οἰκίας αὐτοῦ.

* καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ σήμ· καὶ ἔσαι χαναάν παῖς οἰκίας αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ σήμ· καὶ ἔσαι χαναάν παῖς οἰκίας αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ σήμ· καὶ ἔσαι χαναάν παῖς οἰκίας αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Dixitque Deus: Hoc est signum pacti quod ego ponam inter verbum meum, & inter vos, & inter omnem animam viuentem quæ est vobiscum in generationes seculi. " Arcum meum ponam in nube; & erit in signum fæderis inter verbum meum & terram. " Et erit cum adduxero nubem super terram, & videbitur arcus in nube.

" Et recordabor pacti mei quod est inter verbum meum, & inter vos, & inter omnem animam viuentem in vniuersa carne: neque erit ultra aqua diluuij ad disperdendam omnem carnem. " Et erit arcus in nube; & videbo eum in memoriam fæderis sempiterni, quod est inter verbum Dei, & inter omnem animam viuentem in vniuersa carne quæ est super terram.

" Dixitque Deus ad Noe: Hoc est signum fæderis inter verbum meum, & vniuersam carnem quæ est super terram. " Et fuerunt filij Noe qui egressi sunt de arca, Sem, & Cham, & Iapheth. & Cham ipse est pater Chanaan. " Tres isti sunt filij Noe: & ab his disseminata est vniuersa terra.

" Et cœpit Noe esse vir operarius in terra: & plantauit vineam. " Et bibit ex vino, & inebriatus est: & nudatus est in medio tabernaculi sui. " Et vidit Cham pater Chanaan verenda patris sui: & nuntiauit duobus fratribus suis foras. " Et tulerunt Sem, & Iapheth pallium, & imposuerunt super humerum amborum: & abierunt retrorsum, & operuerunt verenda patris sui: & facies eorum auersæ erant, & verenda patris sui non viderunt.

" Euigilans autem Noe ex vino, cognouit quod fecerat ei filius suus minor. " Et ait, Maledictus Chanaan: seruus seruiens erit fratribus suis. " Et ait: Benedictus dominus Deus Sem: & sit Chanaan seruus illis. " Dilatet Deus Iapheth: & habitet gloria eius in tabernaculis Sem: & sit Chanaan seruus eius.

" Et vixit Noe post diluvium trecentis & quinquaginta annis. " Et fuerunt omnes dies Noe, nongenti & quinquaginta anni: & mortuus est. " CAP. X. " Hæ sunt generationes filiorum Noe, Sem, & Cham, & Iapheth: nati que sunt eis filij post diluvium. " Filij Iapheth, Gomer, & Magog, & Madai, & Iauan, & Tubal, & Mesech, & Thiras.

* ובני גמר אשכנז וריפת ותגרמה :
 * ובני יון אלישה ותרשיש כתיס ודדניס :
 * מאלה נפרדו איי הגוים בארצתם איש ללשנו
 למשפחתם בגויהם : * ובני חם כוש ומצרים
 ופוט וכנען : * ובני כוש סבא וחווילה וסבתרה
 ורעמה וסבתכא ובני רעמה שבא ודדן : * וכוש
 ילד את נמרד הוה החל לחיות גבר בארץ :
 * הוא היה גבר ציד לפני יהוה על כן יאמר בנמרד
 גבור ציד לפני יהוה : * ותהי ראשית ממלכתו
 בבל וארך ואכד וכלנה בארץ שניער : * מן הארץ
 ההוא יצא אשור ויבן ארם נינוה וארם רחבת עיר
 ואת כלח : * ואת רסן בין נינוה ובין כלח הוה
 העיר הגדלה : * ומצרים ילד את לודים ואת
 ענמים ואת להבים ואת נפתחים : * וארם
 פתרסים ואת כסלחים אשר יצאו משם פלשתים
 ואת כפתרים : * וכנען ילד ארם צידן
 בכור ואת חת : * ואת היבוסי ואת האמרי ואת
 הגרגשי : * ואת החוי ואת הערקי ואת הסיני :
 * ואת הארודי ואת הצמרי ואת החמתי ואחר נפצו
 משפחות הכנעני : * ויהי גבול הכנעני מצידן
 באכה גררה עד עזרה באכה סדמה ועמרה ואדמה
 וצבים עד לשע : * אלה בני חם למשפחתם
 ללשנתם בארצתם בגויהם : * ולשם ילד
 גם הוא אבי כל בני עבר אחי יפת הגדול : * בני
 שם עילם ואשור וארפכשד ולוד וארם : * ובני
 ארם עוז וחול וגתר ומש : * וארפכשד ילד את
 שלח ושלח ילד את עבר : * ולעבר ילד שני בנים
 שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו
 יקטן : * ויקטן ילד את אלמודד ואת שלף
 ואת חצרמור ואת ירח :

3 * Porro filij Gomer, Assenez, & Riphath, &
 4 Thogorma. * Filij autem Iauan, Helisa, &
 5 Tharhis, Cethim, & Dodanim. * Ab his diui-
 6 se sunt infule gentiu in regionibus suis, vnus-
 7 quisq; secudū linguā, & familias in nationib⁹
 8 suis. * Filij autem Cham, Chus, & Mesraim, &
 9 Phuth, & Chanaan. * Filij autem Chus, Saba,
 10 Euila, & Sabatha, & Regma, & Sabathaca. Fi-
 11 lij Regma, Saba & Dadā. * Porro Chus genuit
 12 Néroth. ipse cœpit esse potēs in terra: * Et e-
 13 rat robustus venator coram Domino. Ab hoc
 14 B exiuit prouerbiū, Quasi Néroth robustus ve-
 15 nator corā Domino. * Fuit autem principium
 16 regni eius Babylon, & Arach, & Acad, & Cha-
 17 lanne in terra Sennaar. * De terra illa egressus
 18 est Assur, & ædificauit Niniue, & plateas ciui-
 19 tatis, & Chale: * Resen quoq; inter Niniue &
 20 Chale: hæc est ciuitas magna. * At verò Mesraï
 21 genuit Ludim, & Anamim, & Laabim, & Ne-
 22 ptuim; * Et Phetrusim, & Celluim: de quibus
 23 egressi sunt Philistiim, & Capturim. * Chanaā
 24 autem genuit Sidonem primogenitum suum,
 25 Ethæum; * Et Hiebusæum, & Amorræum, &
 26 Gergefæum; * Et Euæum, & Arachæum, Cy-
 27 næum; * Et Aradium, Samaræū, & Amathæū:
 28 C & per hos disseminati sunt populi Chananæ-
 29 orum. * Factique sunt termini Chanaan ve-
 30 nientibus à Sidone Ieraram, vsque ad Ga-
 31 zam, donec ingrediaris Sodomam & Go-
 32 morram, & Adamam, & Seboym, vsque Le-
 33 fa. * Hi sunt filij Cham in cognationibus, &
 34 linguis, & generationibus, terrisq; & gētibus
 35 suis. * De Sem quoque nati sunt patre om-
 36 nium filiorum Heber, fratre Iapheth maio-
 37 re. * Filij Sem, Helam, & Assur, & Ar-
 38 phaxad, Lud, & Aram.
 39 * Filij Aram, Hus, & Hul, & Gether, &
 40 Mes. * At verò Arphaxad genuit Sa-
 41 le: de quo ortus est Heber. * Natique
 42 D sunt Heber filij duo: nomen vni, Phaleg: eo
 43 quod in diebus eius diuisa sit terra: & no-
 44 men fratris eius, Iectan.
 45 * Qui Iectan genuit Elmodad, & Saleph,
 46 & Afarmoth, Iare.

תרגום אונקלוס

3 ובני גמר אשכנז וריפת ותגרמה :
 4 ובני יון אלישה ותרשיש כתיס ודדניס :
 5 מאילין אתפרדו נגות עממא בארעהון גבר
 6 ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען :
 7 ובני כוש סבא וחווילה וסבתרה ובני רעמה
 8 וכוש אוליד ית נמרד הוא שרי למתיו גבר בארעא :
 9 הוא הוה גבר תקיף קדם יי על כן יתאמר בנמרד גבר תקיף קדם
 10 ויהי ריש מלכותיה בבל וארך ואכד וכלנה בארעא דבבל :
 11 מן ארעא ההיא נפק אשור ובכא ית נינוה וית רחבת קרתא
 12 וית רסן בין נינוה ובין כלח היא קרתא רבתא :
 13 ומצרים אוליד ית לודים וית ענמים וית להבים וית נפתחים :
 14 וית פתרוסאי וית כסלוחאי דנפקו מתמן פלשתאי וית קפוטקאי :
 15 וכנען אוליד ית צידן וית חת :
 16 וית יבוסי וית
 17 וית חויאי וית ערקאי וית אנתוסאי :
 18 וית ארודאי וית צלמודאי וית חמטאי ובתר כן אתפרדו ורעית
 19 ויהוה חחום כנענאי מצדן מטי לגרר עד עזה מטי לסדום ועמורה ואדמה וצבים עד לשע :
 20 אילין בני חם לורעיתיהון
 21 ולשם אתיליד אף הוא אבותן דכל בני עבר אחותי דנפת רבא :
 22 בני שם עילם ואשור
 23 ובני ארם עוז וחול וגתר ומש :
 24 וארפכשד אוליד ית שלח ושלח אוליד ית
 25 ולעבר אתיליד חרין בנין שום חר פלג ארי בימיהו אתפלגת ארעא ושום אחותי יקטן :
 26 ויקטן אוליד ית אלמודד וית שלף וית חצרמור וית ירח :

* Et filij Gomer Aschenez, & Rhiphath, et Thogorma. * Et filij Iaynan, Elissa, & Tharsis, Citij, Rhodij. * Ab iis diuise sunt insule gentium in terra eorum: unusquisque secundum linguam in familiis suis, & gentibus suis.

* Filij autem Cham, Chus, & Mesraim, Phuth, & Chanaan. * Filij autem Chus, Saba, & Euila, et Sabatha, & Regma, & Sabathaca. filij autem Regma, Seba & Dadan.

* Chus autem genuit Nemrod. hic cœpit esse gigas super terram. * Iste erat gigas venator coram domino Deo. propter hoc dicent, quod Nemrod gigas venator coram Domino Deo. * Et fuit principium regni eius, Babylon, & Arach, & Acad, & Chilanne, in terra Sennaar.

* Ex terra illa egressus est Asur, & edificauit Niniuen, & Rhooboth ciuitatem, & Chalach:

* Et Dase, inter Niniuen & inter Chalach. hæc ciuitas magna. * Et Mesraim genuit Ludim, & Ananiim & Labiim, & Nephthiim.

* Et Phetrusim, & Celiim: unde egressi sunt inde Philistiim, & Caphthurim.

* Chanaan autem genuit Sidonem primogenitum suum, & Ettaum, * Et Iebuseum, & Amor-rheum, & Gergeseum: * Et Eueum, &

Aracheum, & Cynaum, * Et Aradium, & Samarium, & Amathæum. & post hæc disseminata sunt tribus Chananeorum. * Et facti sunt termini

Chananeorum à Sidone, donec veniatur in Gerara & Gazan, donec veniatur Sodomam & Gomorram, Adama & Seboim vsque ad Lasa. * Hi filij Cham, in tribubus suis, secundum linguas suas, in regionibus suis, & in gentibus suis. * Et Sem natus est & ipsi patri omnium filiorum Heber, fratri Japheth maioris. * Filij Sem, Elam & Asur, & Arphaxad, & Luth, & Aram, & Cainan:

* Et filij Aram, Hus & Ul, & Gether, & Mes. * Et Arphaxad genuit Cainan: Cainan autem genuit Sale. Sale autem genuit Eber.

* Et Eber nati sunt duo filij: nomen uni, Phalec: quia in diebus eius diuisa est terra: & nomen fratri eius, Iectan.

* Iectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoth, & Iared.

* καὶ υἱοὶ γάμερ, ἀσχανάζ, καὶ ρειφάθ, καὶ θογώρμα. * καὶ υἱοὶ ἰωναν, ἐλισσα, & θαρσεῖς, κίτι, & ῥόδιοι. * ἐκ τούτων ἀφωρίσθησαν νῆσι τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ γῇ αὐτῶν· ἕκαστος ἐν τῇ γλώσσῃ ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, & τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν.

* υἱοὶ δὲ χαμ, χους, & μεσαραίμ, φούθ, καὶ χαναν. * υἱοὶ δὲ χους, σάβα, καὶ εὐεῖλα, & σαβαθα, καὶ ρεῖμα, & σαβαθακά. υἱοὶ δὲ ρεῖμα, σέβα, & δαδάν.

* χους δὲ ἐγέννησε τὸν νεμβρώδ. οὗτος ἤρξατο εἶναι γίγας ἐπὶ τῇ γῆς. * ἔτι δὲ ἦν γίγας κυνηγὸς ἐνδρυπὶ κυρίῳ θεῷ. διὰ τοῦτο ἐρῶσιν, ὡς νεμβρώδ γίγας κυνηγὸς ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ. * & ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, βαβυλῶν, καὶ ὀρέχ, & ἐρεχάδ, & χαλαάνη, ἐν τῇ γῇ σεναάρ.

* ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης ἐξῆλθεν ἀβύρ· & ὠκοδόμησε τὴν νινευί, καὶ τὴν ῥωβώθ πόλιν, καὶ τὴν χαλακ.

* καὶ τὴν δάσεμ, ἀναμέθον νινευί, καὶ ἀναμέθον χαλακ. αὕτη ἡ πόλις ἡ μεγάλη. * καὶ μεσαραίμ ἐγέννησε

φούθ λουδαίμ, καὶ φούθ αἰνειαμείμ, & φούθ λαβείμ, καὶ φούθ νεφθουείμ. * καὶ φούθ πατροζουείμ, & φούθ χασλωνείμ, ὅθεν ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν φυλιστείμ, & φούθ καφθορεμίμ.

* χαναν δὲ ἐγέννησε τὸν σιδῶνα πρωτότοκον αὐτοῦ, καὶ τὸν χετταῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, & τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν εὐαῖον, καὶ τὸν δρουκαῖον, καὶ τὸν ἀσενναῖον, καὶ τὸν δαδῖον, & τὸν σαμαραῖον, & τὸν ἀμαδί. καὶ μετὰ ταῦτα διεσπάρησαν αἱ φυλαὶ τῶν χαναναίων.

* & ἐγένετο ταῖς ὁρίαις τῶν χαναναίων ὑπὸ σιδῶνος ἕως εἰσελθεῖν εἰς γέγραχα καὶ γάζαν, ἕως εἰσελθεῖν σοδομόων καὶ γομόρρας· ἀδάμα καὶ σεβωείμ ἕως λασά. * ἔτι οἱ υἱοὶ χαμ, ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν.

* καὶ τὰ σῆμ ἐξηννήθη καὶ αὐτῶν πατρὶ πάντων τῶν υἱῶν ἔβερ, ἀδελφῶν ἰάφεθ τῷ μείζονος.

* υἱοὶ σῆμ, αἰλαμ, καὶ ἀβύρ, καὶ δαφθαζάδ, καὶ λαδ, καὶ ἀράμ, καὶ καϊνάν. * καὶ υἱοὶ ἀράμ, ὡς καὶ οὗλ, καὶ γαδέρ, καὶ μοσόχ.

* & δαφθαζάδ ἐγέννησε τὸν καϊνάν καϊνάν δὲ ἐγέννησε τὸν σαλά. σαλὰς δὲ ἐγέννησε τὸν ἔβερ.

* καὶ τὰ ἔβερ ἐξηννήθησαν δύο υἱοὶ ὀνόματι πάλ, & φαλέκ· ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, διεμερίσθη ἡ γῆ. καὶ ὄνομα πάλ ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἰεκτάν. * ἰεκτάν δὲ ἐγέννησε τὸν ἰελμοδάδ, & τὸν σαλέφ, & τὸν ἀσαραμώθ, καὶ ἰεράχ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

- 3 Et filij Gomer, Aschenez, & Riphath, & Togarma. 4 Et filij Iauan, Helisa & Tharsis, Cethim & Dodanim. 5 Ab his diuise sunt insule gentium in terris suis, unusquisque secundum linguam suam, secundum familias suas in populis suis. 6 Et filij Cham, Chus, & Mesraim, & Phut, & Chanaan. 7 Et filij Chus, Saba, & Euila, & Sabatha, & Regma, & Sabathaca: & filij Regma, Saba & Dedan. 8 Et Chus genuit Nemrod: ipse cœpit esse potens in terra. 9 Ipse erat vir robustus coram Domino: propterea dicebatur, Quasi Nemrod vir robustus coram Domino. 10 Et fuit principium regni sui Babylon, & Erech, & Achad, & Calane in terra Babylonis. 11 De terra illa egressus est Asur; & edificauit Niniuen, & Rooboth ciuitatem, & Chale; 12 Et Resen, quæ est inter Niniue & inter Chale. hæc est ciuitas magna. 13 Et Mesraim genuit Ludim, & Ananiim, & Laabim, & Neptuim: 14 Et Phetrusim & Celiim: de quibus egressi sunt Philistiim & Cappadoces. 15 Et Chanaan genuit Sidon primogenitum suum, & Ettaum: 16 Et Iebusæos, & Amoræos, & Gergesæos: 17 Et Eueos, & Arachæos, & Cinæos: 18 Et Aradios, & Samarathæos, & Amathæos: & postea disseminatæ sunt familiæ Chananeorum. 19 Et fuit terminus Chananeorum à Sidone, pertingens Geraram vsque Gazam, pertingens Sodomam & Gomorram, & Adama, & Seboym vsque Lassa. 20 Isti sunt filij Cham per cognationes suas, & linguas suas in terris suis, in populis suis. 21 Et de Sem nati sunt: ipse quoque est pater omnium filiorum Heber, frater Iapheth maior. 22 Filij Sem, Helam, & Asur, & Arphaxad, & Lud, & Aram. 23 Et filij Aram, Hus, & Hul, & Gether, & Mes. 24 Arphaxad autem genuit Sale: & Sale genuit Heber: 25 Et de Heber nati sunt duo filij: nomen vnus Phaleg: quia in diebus suis diuisa est terra: & nomen fratris sui, Iectan. 26 Iectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoth, & Iare:

27 * וְאֵת הַדּוֹרָם וְאֵת אוֹל וְאֵת דִּקְלָה׃
 28 * וְאֵת עוֹבֵל וְאֵת אֲבִימָאֵל וְאֵת שֶׁבַא׃
 29 * וְאֵת אוֹפִיר וְאֵת חוּיִלָּה וְאֵת יוֹבָב כָּל אֱלֹהֵי בְנֵי יִקְטָן׃
 30 * וַיְהִי מוֹשְׁבָם מִמָּשָׂא בִּאֲכָה סְפָרָה הָרֶקֶדֶם׃
 31 * אֱלֹהֵי בְנֵי שֵׁם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשָׁנָתָם בְּאַרְצֵתָם לְגוֹיָהֶם׃
 32 * אֱלֹהֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי נֹחַ לְתוֹלְדֹתָם בְּגוֹיָהֶם וּמֵאֵלֶּה נִפְרְדּוּ הַגּוֹיִם בְּאַרְץ אַחֲרֵי הַמִּבּוֹל׃ יא

1 * וַיְהִי כָל הָאָרֶץ שֶׁפָּה אַחַת וּדְבָרִים אֶחָדִים׃ וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמָּצְאוּ בְּקֶעֶה בְּאַרְץ שַׁנֵּר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃
 2 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ הִבֵּה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרָפָה לְשִׂרְפָּה וְתִהְיֶה לָּהֶם הַלְבְּנָה לְאַבֵּן וְהַחֲמֵר הִיָּה לָהֶם לְחֵמֶר׃
 3 וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם פֶּן נִפּוֹץ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ׃
 4 * וַיֵּרֶד יְהוָה לִרְאֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם׃
 5 * וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עַם אֶחָד וּשְׂפָה אַחַת לְכָל־וְזֶה הַחֵלֶם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא יִבְצֵר מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת׃
 6 * הִבֵּה נִרְדָּה וְנִבְלָה שֵׁם שְׂפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ׃
 7 * וַיִּפֶץ יְהוָה אֹתָם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וַיַּחֲדְלוּ לִבְנֵת הָעִיר׃
 8 * עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי שָׁם בָּלַל יְהוָה שִׁפְתֵי כָל הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הִפִּיצָם יְהוָה עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ׃
 9 * אֱלֹהֵי תוֹלְדֹת שֵׁם שֶׁם בֶּן מֵאָה שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת אַרְפַּכְשָׁד שְׁנַתִּים אַחֲרֵי הַמִּבּוֹל׃
 10 * וַיְחִי שָׁם אַחֲרָיו חוֹלִידוֹ אֶת אַרְפַּכְשָׁד חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בְּנִים וּבָנוֹת׃
 11 * וַאֲרַפְכְשָׁד חֵי חֲמֵשׁ וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת שֶׁלַח אֶת שֶׁלַח אַחֲרָיו חוֹלִידוֹ אֶת שֶׁלַח שְׁלֹשׁ שָׁנִים וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בְּנִים וּבָנוֹת׃
 12 * וַשֶּׁלַח חֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת עֵבֶר׃
 13 * וַיְחִי שֶׁלַח אַחֲרָיו חוֹלִידוֹ אֶת עֵבֶר שְׁלֹשׁ שָׁנִים וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בְּנִים וּבָנוֹת׃

27 * Et Adoram, & Iazal, & Decla; * Et Hebal, & Abimahel, Saba; * Et Iophir, & Euila, & Iobab. omnes isti filij Iectan. * Et facta est habitatio eorum de Messa, pergetibus vsque Saphar montem Orientalem. * Isti sunt filij Sem secundum cognationes, & linguas, & regiones in gentibus suis. * Hæ familiæ Noe iuxta populos & nationes suas. Ab his diuisæ sunt gentes in terra post diluuium.

CAP. XI.

1 Rat autem terra labij vnus, & sermonum eorum. * Cumq; proficiscerentur de Oriente, inuenerunt capum in terra Sennaar, & habitauerunt in eo. * Dixitq; alter ad proximum suum: Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igni. Habueruntq; lateres pro saxis, & bitumen pro cemento. * Et dixerunt: Venite, faciamus nobis ciuitatē & turrē, cuius culmen pertingat ad cælū, & celebremus nomen nostrū antequam diuidamur in vniuersas terras. * Descendit autē Dominus vt videret ciuitatē & turrē quam edificabant filij Adā. * Et dixit: Ecce vnus est populus, & vnum est labium omnibus. Cœperuntq; hoc facere, nec desistēt à cogitationibus suis, donec eas opere compleant. * Venite igitur, descendamus, & confundamus ibi linguam eorū, vt non audiat vnusquisque vocem proximi sui. * Atque ita diuisit eos Dominus ex illo loco in vniuersas terras: & cessauerunt ædificare ciuitatē. * Et idcirco vocatū est nomen eius Babel, quia ibi confusum est labium vniuersæ terræ. Et inde dispersit eos Dñs super faciem cunctarū regionum. * Hæ sunt generationes Sem: Sem erat cētum annorum quando genuit Arphaxad, biennio post diluuium. * Vixitq; Sem postquam genuit Arphaxad, quingētis annis: & genuit filios & filias. * Porro Arphaxad vixit triginta quinque annis: & genuit Sale. * Vixitq; Arphaxad postquam genuit Sale, trecentis tribus annis: & genuit filios & filias. * Sale quoque vixit triginta annis: & genuit Heber. * Vixitq; Sale postquam genuit Heber, quadringentis tribus annis: & genuit filios & filias.

תרגום אונקלוס

27 * וַיְהִי הַדּוֹרָם וַיְהִי אוֹל וַיְהִי דִּקְלָה׃
 28 * וַיְהִי עוֹבֵל וַיְהִי אֲבִימָאֵל וַיְהִי שֶׁבַא׃
 29 * וַיְהִי אוֹפִיר וַיְהִי חוּיִלָּה וַיְהִי יוֹבָב כָּל אֱלִילֵי בְנֵי יִקְטָן׃
 30 * וַיְהִי מוֹשְׁבָם מִמָּשָׂא בִּאֲכָה סְפָרָה הָרֶקֶדֶם׃
 31 * אֱלִילֵי בְנֵי שֵׁם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשָׁנָתָם בְּאַרְצֵתָם לְגוֹיָהֶם׃
 32 * אֱלִילֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי נֹחַ לְתוֹלְדֹתָם בְּגוֹיָהֶם וּמֵאֵלֶּה נִפְרְדּוּ הַגּוֹיִם בְּאַרְץ אַחֲרֵי הַמִּבּוֹל׃ יא
 1 * וַיְהִי כָל הָאָרֶץ שֶׁפָּה אַחַת וּדְבָרִים אֶחָדִים׃ וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמָּצְאוּ בְּקֶעֶה בְּאַרְץ שַׁנֵּר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃
 2 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ הִבֵּה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרָפָה לְשִׂרְפָּה וְתִהְיֶה לָּהֶם הַלְבְּנָה לְאַבֵּן וְהַחֲמֵר הִיָּה לָהֶם לְחֵמֶר׃
 3 וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם פֶּן נִפּוֹץ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ׃
 4 * וַיֵּרֶד יְהוָה לִרְאֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם׃
 5 * וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עַם אֶחָד וּשְׂפָה אַחַת לְכָל־וְזֶה הַחֵלֶם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא יִבְצֵר מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת׃
 6 * הִבֵּה נִרְדָּה וְנִבְלָה שֵׁם שְׂפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ׃
 7 * וַיִּפֶץ יְהוָה אֹתָם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וַיַּחֲדְלוּ לִבְנֵת הָעִיר׃
 8 * עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי שָׁם בָּלַל יְהוָה שִׁפְתֵי כָל הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הִפִּיצָם יְהוָה עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ׃
 9 * אֱלִילֵי תוֹלְדֹת שֵׁם שֶׁם בֶּן מֵאָה שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת אַרְפַּכְשָׁד שְׁנַתִּים אַחֲרֵי הַמִּבּוֹל׃
 10 * וַיְחִי שָׁם אַחֲרָיו חוֹלִידוֹ אֶת אַרְפַּכְשָׁד חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בְּנִים וּבָנוֹת׃
 11 * וַאֲרַפְכְשָׁד חֵי חֲמֵשׁ וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת שֶׁלַח אֶת שֶׁלַח אַחֲרָיו חוֹלִידוֹ אֶת שֶׁלַח שְׁלֹשׁ שָׁנִים וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בְּנִים וּבָנוֹת׃
 12 * וַשֶּׁלַח חֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת עֵבֶר׃
 13 * וַיְחִי שֶׁלַח אַחֲרָיו חוֹלִידוֹ אֶת עֵבֶר שְׁלֹשׁ שָׁנִים וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בְּנִים וּבָנוֹת׃

* Et Adoram, et Arzal, & Decla, * Et Ebal, & Abi-
mael, & Saban, * Et Vphir, et Euilat, et Jobab. omnes
isti filij Iectan. * Et facta est habitatio eorum de Messa,
vsq; ad Sephar montem Orientis. * Isti filij Sem in tribu-
bus suis, secundum linguas suas, in regionibus suis, &
in gentibus suis. * Hæ tribus filiorum Noe secundum cog-
nationes eorum, secundum gentes eorum. ab istis diffemi-
nata sunt insula gentium in terra, post diluuium.

CAP. XI.

ERAT omnis terra labii unius, et vox una omni-
bus. * Et factum est cum moueretur ipsi ab Oriente,
inuenerunt caput in terra Senaar; et habitauerunt ibi.
* Et dixit homo proximo suo: Venite, laterificemus
laterem, & coquamus eos igni. * Et factus est illis later
in lapide, et bitumen fuit illis lutum. * Et dixerunt, Ve-
nite, ædificemus nobis ciuitatem & turrim, cuius erit
caput vsq; ad caelum: & faciamus nobis nomen, an-
tequam dispergamur nos a facie uniuersæ terræ. * Et
descendit dominus Deus ut videret ciuitatem & turrim,
quam ædificauerunt filij hominum. * Et dixit Dominus:
Ecce genus vnum, & labium vnum omnium. et hoc
cœperunt facere, & nunc non deficiet ab eis omnia,
quæcunque aggressi sunt facere. * Venite, & descen-
dentes, confundamus eorum linguam, ut non audiant
vnusquisque vocem proximi. * Et dispersit Domi-
nus ipsos inde super faciem omnis terræ: & cessau-
runt ædificantes ciuitatem & turrim. * Propter hoc vo-
catum est nomen eius, Confusio: quia ibi confudit Dominus
labia uniuersæ terræ: & inde dispersit eos Dominus su-
per faciem omnis terræ. * Et hæ generationes Sem: Sem au-
tē erat filius centum annorum, quando genuit Arpha-
xad, secundo anno post diluuium. * Et vixit Sem postquam
genuit ipse Arphaxad, annos quingētos, & genuit
filios & filias: & mortuus est. * Et vixit Arpha-
xad annos cētū triginta quinque, & genuit Cainan.
* Et vixit Arphaxad postquam genuit ipse Cai-
nan, annos quadringentos triginta: & genuit filios
& filias: & mortuus est. et vixit Cainan annos
cētū triginta, et genuit Sala. et vixit Cainan postquam
genuit ipse Sala, annos trecentos triginta: et genuit
filios & filias: & mortuus est. * Et vixit Sala an-
nos centum triginta, & genuit Eber. * Et vixit
Sala postquam genuit ipse Eber, annos trecentos tri-
ginta: & mortuus est.

17 * Ἐ τὸν ὁδορραμ, ἔ αὐζήλ, ἔ δεκλά. * καὶ γεβάλ, καὶ τὸν ἀβι-
μαέλ, καὶ σαβάν. * καὶ ἐφείρ, καὶ τὸν εὐελάτ, καὶ ἰωβάβ. πάν-
τες οὗτοι υἱοὶ ἰεκτάν. * καὶ ἐγένετο ἡ κατοίκησις αὐτῶν, ἀπὸ
μασῆ ἕως εἰς σωφρηὰ ὁρρις ἀναθλῶν. * ἔτι υἱοὶ σήμ ἐν ταῖς
φυλαῖς αὐτῶν, καὶ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ
ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. * αὐταὶ αἱ φυλαὶ ὥν νῶε καὶ συγχε-
νείας αὐτῶν, καὶ ἔθνη αὐτῶν. ἀπὸ τούτων διεσπάρεσαν νῆσοι
τῶν ἐθνῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὸν κατακλυσμὸν. ια.
1 * Καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἐν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι. * Ἐ ἐγέ-
νετο ἐν τῇ κινήσει αὐτῶν ἀπὸ ἀναθλῶν, εὖρον πεδίον ἐν γῇ
σενναὰρ, καὶ κατώκησαν ἐκεῖ. * καὶ εἶπεν ἄνθρωπος πρὸ πλησίον
αὐτοῦ, δεῦτε πλινθεύσωμεν πλίνθος, καὶ ὀπίσωμεν αὐτὰς πυ-
ρί. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ πλίνθος εἰς λίθον, καὶ ἄσφαλτος ἦν αὐτοῖς
ὁ πηλός. * καὶ εἶπον, δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ
πύργον, ἕως αἰὶ καφαλὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ποιήσωμεν ἑ-
αυτοῖς ὄνομα, καὶ οὐ διασπαρῆται ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου
πάσης τῆς γῆς. * καὶ κατέβη κύριος ὁ θεὸς ἰδεῖν τὴν πόλιν καὶ
τὸν πύργον, ὃν ὠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. * Ἐ εἶπε
κύριος, ἰδοὺ γένεθ ἐν καὶ χεῖλος ἐν ἀπάντων. καὶ τοῦτο ἔρεξαν
ποιοῦν. Ἐ νῦν ἐκκλειψάμην αὐτῶν πάντα, ὅσα αὐτοὶ ἐπί-
θεν ποιῶν. δεῦτε καὶ καταβάντες συγχέωμεν αὐτῶν γλῶσ-
σαν ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἑκαστος τῆς φωνῆς τοῦ πλησίον. * καὶ
διέσπειρε κύριος αὐτοὺς ἐκείθεν ἐπὶ πρὸς ὅσον πάσης τῆς γῆς.
καὶ ἐπαύσαντο οἰκοδομοῦντες τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον. * διὰ
τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῶν, σύγχυσις. ὅτι ἐκεῖ συνέχευε κύριος
τὰ χεῖλη πάσης τῆς γῆς, καὶ ἐκείθεν διέσπειρεν αὐτοὺς ὁ κύριος ἐπὶ
πρὸς ὅσον πάσης τῆς γῆς. * καὶ αὐταὶ αἱ γενεαὶ σήμ. σήμ ὁ ἦν
ὑὸς ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἐγέννησε τὸν ἀρφαξάδ, δδύβρετ ἔτεσ μὲν τὸν
κατακλυσμὸν. * Ἐ ἔζησε σήμ, καὶ τὸ γηρῆσαι αὐτὸν τὸν δρ-
φαξάδ, ἔτη πεντακόσια. καὶ ἐγέννησεν υἱὸς καὶ θυγατέρας. καὶ
ἀπέθανεν. * Ἐ ἔζησεν δρφαξάδ, ἔτη ἑκατὸν τριακὸν τελέντε,
καὶ ἐγέννησε τὸν καϊνάν. * Ἐ ἔζησεν δρφαξάδ, καὶ τὸ γηρῆσαι
αὐτὸν τὸν καϊνάν, ἔτη τετρακόσια τριακὸν τελέντε. καὶ ἐγέννησεν υἱὸς
καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε καϊνάν, ἔτη ἑκατὸν τρια-
κὸν τελέντε. καὶ ἐγέννησεν τὸν σαλά. καὶ ἔζησε καϊνάν, καὶ τὸ γηρῆσαι
αὐτὸν τὸν σαλά, ἔτη τριακόσια τριακὸν τελέντε. καὶ ἐγέννησεν υἱὸς
καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανεν. * Ἐ ἔζησε σαλά, καὶ τὸ γη-
ρῆσαι αὐτὸν τὸν ἑβερ, ἔτη τριακόσια τριακὸν τελέντε. καὶ ἀπέθανεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et Adoram, & Vzal, & Decla: 18 Et Hobal, & Abimael, & Saba: 19 Et Ophir, & Euila, & Iobab: omnes isti filij Iectan. 20 Et fuit ha-
bitatio eorum a Messa, pertingens vsque Sephar montem Orientalem. 21 Isti sunt filij Sem per cognationes, & linguas suas, in terris suis, in popu-
lis suis. 22 Istæ sunt cognationes filiorum Noe per generationes suas in populis suis: & ab his diuisi sunt populi in terra post diluuium.

CAP. XI.

ERAT omnis terra linguæ vnus, & loquelæ vnus. * Et factum est cum proficiscerentur in principio, & inuenissent campum in terra Babylo-
nis, habitauerunt ibi. * Dixeruntque vnusquisque ad proximum suum: Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igni: & erat eis later pro la-
pide, & bitumen erat eis pro luto. * Et dixerunt, Venite, ædificemus nobis ciuitatem & turrim: & culmen eius pertingat vsque ad calos: & facia-
mus nobis nomen, ne fortè dispergamur super faciem uniuersæ terræ. * Et apparuit Dominus, ut videretur super opera ciuitatis & turris, quas
ædificauerunt filij hominum. * Et dixit Dominus: Ecce populus vnus, & lingua vna est omnibus illis. & hoc est quod cœperunt facere, &
nunc non prohibetur ab eis omne quod cogitauerunt facere. * Venite, appareamus, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat
vnusquisque linguam proximi sui. * Et dispersit eos Dominus inde super faciem uniuersæ terræ: & prohibiti sunt ab ædificatione ciuitatis.

Idcirco vocatum est nomen eius Babel: quoniam ibi confudit Dominus linguam uniuersæ terræ. & inde dispersit eos Dominus super faciem
uniuersæ terræ. 10 Hæ sunt generationes Sem: Sem filius centum annorum erat, quando genuit Arphaxad, duobus annis post diluuium.

11 Et vixit Sem postquam genuit Arphaxad, quingentis annis: & genuit filios & filias. 12 Et Arphaxad vixit triginta & quinque
annis, & genuit Sale. 13 Et vixit Arphaxad postquam genuit Sale, quadringentis & tribus annis: & genuit filios & filias.

14 Et Sale vixit triginta annis, & genuit Heber. 15 Et vixit Sale postquam genuit Heber, quadringentis & tribus annis: & genuit filios & filias.

וַיְחִי עֵבֶר אַרְבַּע וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת-פֶּלֶג׃
וַיְחִי עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-פֶּלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
וַיְחִי פֶלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת-רְעוּ׃
וַיְחִי פֶלֶג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-רְעוּ תֵשַׁע שָׁנִים
וּמֵאֵתִים שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
וַיְחִי רְעוּ שְׁתֵּים וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת-שְׂרוּג׃
וַיְחִי רְעוּ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-שְׂרוּג שֶׁבַע שָׁנִים
וּמֵאֵתִים שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
וַיְחִי שְׂרוּג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת-נָחֹר׃
וַיְחִי שְׂרוּג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-נָחֹר מֵאֵתִים שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
וַיְחִי נָחֹר תֵשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת-תְּרָח׃
וַיְחִי נָחֹר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-תְּרָח תֵשַׁע עֶשְׂרֵה שָׁנָה
וּמֵאֵת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
וַיְחִי תְּרָח שֶׁבַע עֶשְׂרִים שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת-אֲבְרָם
אֶת-נָחֹר וְאֶת-הָרָן׃
וְאֵלֶּה הָיוּ תּוֹלְדֵי תְּרָח הַחֵן הַחֵן הוֹלִיד אֶת-לוֹט׃
וַיָּמָת הָרָן עַל-פְּנֵי תְּרָח אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלְדֹתוֹ
בְּאוּר כְּשָׂדִים׃
וַיִּקַּח אֲבְרָם וְנָחֹר לְהֵם נָשִׁים שֵׁם אִשְׁת־אֲבְרָם
שָׂרִי וְשֵׁם אִשְׁת־נָחֹר מֶלְכָּה בְרֵת הָרָן אֲבִי-מֶלְכָּה
וְאֲבִי יִסְכָּה׃
וַתְּהִי שָׂרִי עֲקָרָה אֵין לָהּ יֶלֶד׃
וַיִּקַּח תְּרָח אֶת-אֲבְרָם בְּנוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן-הָרָן
בְּנֵי בָרוּךְ וְאֵלֶּה שְׂרֵי כָל-הָאֵשֶׁת אֲבְרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אֹתָם
מֵאוּר כְּשָׂדִים לָלֶכֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ עַד-הָרָן וַיֵּשְׁבוּ
שָׁם׃
וַיְהִי יוֹמֵי תְּרָח חֲמֵשׁ שָׁנִים וּמֵאֵתִים שָׁנָה
וַיָּמָת תְּרָח בְּחָרָן׃
יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אֲבְרָם
לֵךְ-לָךְ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אֲבִיךָ
אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֹרְאָךְ׃
וַאֲנִי אֶשְׂכֵּךְ לְגוֹי גָּדוֹל וְאֶבְרַכְךָ
וְאֶגְדָּלְהָ שְׂמִי וְהָיָה בְּרַכְּךָ׃

16 * Vixit autem Heber triginta quatuor an-
17 nis, & genuit Phaleg. * Et vixit Heber post-
18 quam genuit Phaleg, quadringentis triginta
19 annis, & genuit filios & filias. * Vixit quoque
20 Phaleg triginta annis, & genuit Reu. * Vixit-
21 que Phaleg postquam genuit Reu, ducentis
22 nouem annis: & genuit filios & filias.
23 * Vixit autem Reu triginta duobus annis, &
24 genuit Sarug. * Vixit quoque Reu postquam
25 genuit Sarug, ducentis septem annis: & ge-
26 nuit filios & filias. * Vixit autem Sarug tri-
27 ginta annis, & genuit Nachor.
28 * Vixitque Sarug postquam genuit Nachor,
29 ducentis annis: & genuit filios & filias.
30 * Vixit autem Nachor viginti nouem an-
31 nis, & genuit Thare. * Vixitque Nachor post-
32 quam genuit Thare, centum decem & nouem
33 annis: & genuit filios & filias. * Vixitque
34 Thare septuaginta annis, & genuit Abram,
35 & Nachor, & Aran. * Hæ sunt autē genera-
36 tiones Thare. Thare genuit Abram, Nachor,
37 & Aran. Porro Aran genuit Loth.
38 * Mortuusque est Aran ante Thare patrem
39 suum, in terra natiuitatis suæ in Vr Chaldæo-
40 rum. * Duxerunt autem Abram & Nachor
41 vxores: nomen vxoris Abram, Sarai: & no-
42 men vxoris Nachor, Melcha, filia Aram, pa-
43 tris Melchæ & patris Iesche.
44 * Erat autem Sarai sterilis, nec habebat li-
45 beros. * Tulit itaque Thare Abram filium
46 suum, & Loth filium Aran, filium filij sui, &
47 Sarai nurum suam, vxorem Abram filij sui: &
48 eduxit eos de Vr Chaldæorum, vt irent in
49 terram Chanaan. Veneruntque vsque Aran,
50 & habitauerunt ibi. * Et facti sunt dies Tha-
51 re, ducentorum quinque annorum: & mor-
52 tuus est in Aran.

1. Par. 1.
b.
Iof. 24. a.

Heb. 11. c
Iof. 4. a.
Ne. 9. b.
Iudi. 5. a.
Sap. 10. a.

Iudit. 5. a
Sap. 10. a

CAP. XII.

1 D Ixit autem Dominus ad Abram: Egredere
A de terra tua, de cognatione tua, & de do-
mo patris tui; & veni in terram quam mon-
2 strauero tibi. * Faciamque te in gentem
3 magnam; & benedicam tibi; & magnificabo
4 nomen tuum: erisque benedictus.

AA. 7. a.

תרגום אונקלוס

16 וַיְחִי עֵבֶר אַרְבַּע וּתְלָתִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת פֶּלֶג׃
17 וַיְחִי עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ יֵת פֶּלֶג תְּלָתִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת רְעוּ׃
18 וַיְחִי עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ יֵת רְעוּ תְּלָתִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת שְׂרוּג׃
19 וַיְחִי עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ יֵת שְׂרוּג תְּלָתִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת נָחֹר׃
20 וַיְחִי עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ יֵת נָחֹר תְּלָתִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת תְּרָח׃
21 וַיְחִי עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ יֵת תְּרָח תְּלָתִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת אֲבְרָם
22 וְנָחֹר וְהָרָן׃
23 וְאֵלֶּה הָיוּ תּוֹלְדֵי תְּרָח הַחֵן הַחֵן הוֹלִיד אֶת-לוֹט׃
24 וַיָּמָת הָרָן עַל-פְּנֵי תְּרָח אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלְדֹתוֹ
25 בְּאוּר כְּשָׂדִים׃
26 וַיִּקַּח אֲבְרָם וְנָחֹר לְהֵם נָשִׁים שֵׁם אִשְׁת־אֲבְרָם
27 שָׂרִי וְשֵׁם אִשְׁת־נָחֹר מֶלְכָּה בְרֵת הָרָן אֲבִי-מֶלְכָּה
28 וְאֲבִי יִסְכָּה׃
29 וַתְּהִי שָׂרִי עֲקָרָה אֵין לָהּ יֶלֶד׃
30 וַיִּקַּח תְּרָח אֶת-אֲבְרָם בְּנוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן-הָרָן
31 בְּנֵי בָרוּךְ וְאֵלֶּה שְׂרֵי כָל-הָאֵשֶׁת אֲבְרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אֹתָם
32 מֵאוּר כְּשָׂדִים לָלֶכֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ עַד-הָרָן וַיֵּשְׁבוּ
33 שָׁם׃
34 וַיְהִי יוֹמֵי תְּרָח חֲמֵשׁ שָׁנִים וּמֵאֵתִים שָׁנָה
35 וַיָּמָת תְּרָח בְּחָרָן׃
יב וַיֹּאמֶר יְיָ לְאֲבְרָם
לֵךְ-לָךְ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אֲבִיךָ
אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֹרְאָךְ׃
וַאֲנִי אֶשְׂכֵּךְ לְגוֹי גָּדוֹל וְאֶבְרַכְךָ
וְאֶגְדָּלְהָ שְׂמִי וְהָיָה בְּרַכְּךָ׃

16 וַיְחִי עֵבֶר אַרְבַּע וּתְלָתִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת פֶּלֶג׃
17 וַיְחִי עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ יֵת פֶּלֶג תְּלָתִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת רְעוּ׃
18 וַיְחִי עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ יֵת רְעוּ תְּלָתִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת שְׂרוּג׃
19 וַיְחִי עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ יֵת שְׂרוּג תְּלָתִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת נָחֹר׃
20 וַיְחִי עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ יֵת נָחֹר תְּלָתִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת תְּרָח׃
21 וַיְחִי עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ יֵת תְּרָח תְּלָתִין שָׁנִין וַאֲוֹלִיד יֵת אֲבְרָם
22 וְנָחֹר וְהָרָן׃
23 וְאֵלֶּה הָיוּ תּוֹלְדֵי תְּרָח הַחֵן הַחֵן הוֹלִיד אֶת-לוֹט׃
24 וַיָּמָת הָרָן עַל-פְּנֵי תְּרָח אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלְדֹתוֹ
25 בְּאוּר כְּשָׂדִים׃
26 וַיִּקַּח אֲבְרָם וְנָחֹר לְהֵם נָשִׁים שֵׁם אִשְׁת־אֲבְרָם
27 שָׂרִי וְשֵׁם אִשְׁת־נָחֹר מֶלְכָּה בְרֵת הָרָן אֲבִי-מֶלְכָּה
28 וְאֲבִי יִסְכָּה׃
29 וַתְּהִי שָׂרִי עֲקָרָה אֵין לָהּ יֶלֶד׃
30 וַיִּקַּח תְּרָח אֶת-אֲבְרָם בְּנוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן-הָרָן
31 בְּנֵי בָרוּךְ וְאֵלֶּה שְׂרֵי כָל-הָאֵשֶׁת אֲבְרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אֹתָם
32 מֵאוּר כְּשָׂדִים לָלֶכֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ עַד-הָרָן וַיֵּשְׁבוּ
33 שָׁם׃
34 וַיְהִי יוֹמֵי תְּרָח חֲמֵשׁ שָׁנִים וּמֵאֵתִים שָׁנָה
35 וַיָּמָת תְּרָח בְּחָרָן׃
יב וַיֹּאמֶר יְיָ לְאֲבְרָם
לֵךְ-לָךְ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אֲבִיךָ
אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֹרְאָךְ׃
וַאֲנִי אֶשְׂכֵּךְ לְגוֹי גָּדוֹל וְאֶבְרַכְךָ
וְאֶגְדָּלְהָ שְׂמִי וְהָיָה בְּרַכְּךָ׃

ומבית אביך לארץ ארמוןך׃

* Et vixit Eber annos centū triginta quatuor, 16
& genuit Phalec. * Et vixit Eber postquam 17
genuit ipse Phalec, annos trecentos septuaginta: &
genuit filios & filias: & mortuus est.

* Et vixit Phalec annos centum triginta qua- 18
tuor, & genuit Ragau. * Et vixit Phalec 19
postquam genuit ipse Ragau, annos ducentos nouē:
& genuit filios & filias: & mortuus est.

* Et vixit Ragau annos centum triginta duo, 20
& genuit Seruch.

* Et vixit Ragau postquam genuit ipse Seruch, 21
annos ducentos septem, & genuit filios & filias:
& mortuus est. * Et vixit Seruch annos 22
centum triginta, & genuit Nachor. * Et vixit 23

Seruch postquam genuit ipse Nachor, annos ducen-
tos: & genuit filios & filias: & mortuus est.

* Et vixit Nachor annos centum septuaginta 24
nouem, & genuit Thare. * Et vixit Na- 25

chor postquam genuit ipse Thare, annos centum vi-
ginti quinque: & genuit filios & filias: & mor-
tuus est. * Et vixit Thare annos septua- 26
ginta, & genuit Abram, & Nachor, & Aran.

* Hæ generationes Thare: Thare genuit Abram, 27
& Nachor, & Aran. Aran genuit Loth. * Et 28
mortuus est Aran coram Thare patre suo in terra
qua natus est, in regione Chaldaeorum.

* Et acceperunt Abram & Nachor sibi uxores: 29
nomen uxori Abram, Sara: & nomen uxori Na-
chor, Melcha, filia Aran, & pater Melcha, & pater
Iescha. * Et erat Sara sterilis, & non genuerat. 30
* Et accepit Thare Abram filium suum, & Loth filiū 31
Aran, filium filij sui, & Sarai nurum suam, uxore
Abram filij sui: & eduxit eos de regione Chal-
daeorum, ut irent in terram Chanaan. & venerunt
vsque ad Charan, & habitauerunt illic.

* Et facti sunt dies Thare in terra Charan, anni
ducenti quinque: & mortuus est Thare in Charan.

CAP. XII.

ET dixit Dominus Abram: Egredere de terra
tua, & de cognatione tua, & de domo pa-
tris tui, & veni in terram, quam tibi monstra-
bo. * Et faciam te in gentem magnam. &
benedicam te, & magnificabo nomen tuum: & e-
ris benedictus.

16 * ἔζησεν ἔβερ ἐπὶ ἑκατὸν τριακοντατέσσαρα, ἔγέννη-
17 σε τὸν φαλέκ. * καὶ ἔζησεν ἔβερ, μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν
φαλέκ, ἐπὶ τριακόσια ἐβδωμήκοντα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ
18 θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε φαλέκ ἐπὶ ἑ-
κατὸν τετράκοντα τέσσαρα· καὶ ἐγέννησε τὸν ῥαγαῦ.

19 * καὶ ἔζησε φαλέκ μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν ῥαγαῦ, ἐ-
πὶ διακόσια ἐννέα, καὶ ἐγέννησεν υἱὸς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέ-
20 θανεν. * ἔζησε ῥαγαῦ ἐπὶ ἑκατὸν τριακονταδύο, καὶ

21 ἐγέννησε τὸν σερούχ. * ἔζησε ῥαγαῦ, μετὰ τὸ γυνῆσαι
αὐτὸν τὸν σερούχ, ἐπὶ διακόσια ἐπτά· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ
22 θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε σερούχ ἐπὶ ἑ-
κατὸν τριακοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν ναχώρ.

23 * ἔζησε σερούχ, μετὰ τὸ γυνῆσαι αὐτὸν τὸν ναχώρ,
ἐπὶ διακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱὸς ἔβθατέρας· καὶ ἀπέθανεν.

24 * καὶ ἔζησε ναχώρ ἐπὶ ἑκατὸν ἐβδωμήκοντα ἐννέα, καὶ ἐ-
25 γέννησε τὸν θαραῖ. * καὶ ἔζησε ναχώρ, μετὰ τὸ γυνῆσαι

αὐτὸν τὸν θαραῖ, ἐπὶ ἑκατὸν εἰκοσιπέντε· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
26 καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε θαραῖ ἐπὶ ἐβδω-
μήκοντα, ἔγέννησε τὸν ἄβραμ, καὶ τὸν ναχώρ, ἔκ τὸν δραν.

27 * αὗται αἱ γυνεῖς θαραῖ· θαραῖ ἐγέννησε τὸν ἄβραμ, ἔκ τὸν
28 ναχώρ, καὶ τὸν δραν. δραν ἐγέννησε τὸν λώτ. * καὶ ἀπέθα-
νεν δραν ἐνώπιον θαραῖ πατρὸς αὐτῶν ἐν τῇ γῇ ἣ ἐγυνήθη, ἐν

29 τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων. * ἔλαβον ἄβραμ καὶ ναχώρ ἑαυ-
τοῖς γυναῖκας· ὄνομα τῇ γυναικὶ ἄβραμ, σάρα· καὶ ὄνομα τῇ
γυναικὶ ναχώρ, μελχα, θυγατρὸς δραν, ἔκ πατὴρ μελχα, καὶ
πατρὸς ιερχα.

30 * καὶ ἦν σάρα στείρα, καὶ οὐκ ἐτεκνοποίη· * ἔλα-
31 βε θαραῖ τὸν ἄβραμ υἱὸν αὐτῆς, καὶ τὸν λώτ υἱὸν ἄβραμ,
υἱὸν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ τὴν ἰσχαρὶ τὴν νύμφην αὐτῆς, γυ-
ναῖκα ἄβραμ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς· καὶ ἔξγαγεν αὐτῶν ἐκ τῆς
χώρας τῶν χαλδαίων, πορεύσασθαι εἰς γῆν χαναάν· καὶ ἦλ-
θον εἰς χαράν· καὶ ὤκησαν ἐκεῖ.

32 * καὶ ἐγένοντο αἱ ἡμέραι θαραῖ ἐν γῇ χαράν, ἐπὶ διακόσια
πέντε· καὶ ἀπέθανε θαραῖ ἐν χαράν. 16.

1 * Καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἄβραμ, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου,
καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου· καὶ
δεῦρε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἀντίδωκεν σοι δεῖξω.

2 * καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα· καὶ ἐυλογήσω σε, ἔμεγα-
λυνῶ τὸ ὄνομα σου, ἔσῃ ἐυλογημένον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et vixit Heber triginta & quatuor annis, & genuit Phaleg.
17 Et vixit Phaleg triginta annis, & genuit Reu.

18 Et vixit Reu triginta & duobus annis, & genuit Saruch.

19 Et vixit Saruch triginta annis, & genuit Nachor.

20 Et vixit Nachor postquam genuit Thare, centum & decem
& nouem annis: & genuit filios & filias.

21 Hæ sunt generationes Thare: Thare genuit Abram, Nachor, & Aran: Aran autem genuit Loth.

22 Et mortuus est Aran viuentem Thare patre suo, in terra natiuitatis suæ, in Vr Chaldaeorum.

23 Eratque Sarai sterilis: nec erat ei filius.

24 Et tulit Thare Abram filium suum, & Loth filium Aran filium filij sui; & Sarai nurum suam, uxorem Abram filij sui: & egressi sunt simul de Vr Chaldaeorum, ut irent in terram Chanaan. veneruntque vsque Aran; & habitauerunt ibi.

25 Et fuerunt dies Thare, ducenti & quinque anni: & mortuus est Thare in Aran.

16 Et vixit Heber postquam genuit Phaleg, quadringentis & tri-
17 Et vixit Phaleg postquam genuit Reu, ducentis & nouem annis: & genuit filios & filias.

18 Et vixit Reu postquam genuit Saruch, ducentis & septem annis: & genuit filios & filias.

19 Et vixit Saruch postquam genuit Nachor, ducentis annis: & genuit filios & filias.

20 Et vixit Nachor postquam genuit Thare, centum & decem
& nouem annis: & genuit filios & filias.

21 Hæ sunt generationes Thare: Thare genuit Abram, Nachor, & Aran: Aran autem genuit Loth.

22 Et mortuus est Aran viuentem Thare patre suo, in terra natiuitatis suæ, in Vr Chaldaeorum.

23 Eratque Sarai sterilis: nec erat ei filius.

24 Et tulit Thare Abram filium suum, & Loth filium Aran filium filij sui; & Sarai nurum suam, uxorem Abram filij sui: & egressi sunt simul de Vr Chaldaeorum, ut irent in terram Chanaan. veneruntque vsque Aran; & habitauerunt ibi.

25 Et fuerunt dies Thare, ducenti & quinque anni: & mortuus est Thare in Aran.

26 Et dixit Dominus ad Abram: Proficiscere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, ad terram quam monstrauero tibi.

27 Et faciam te in populum magnum: & benedicam tibi: & magnificabo nomen tuum: & eris benedictus.

וַאֲבָרְכָהּ מְבָרְכִיד וּמְקַלֵּל יֵאָדָר וְנִבְרָכוּ בְּכָל
מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה: * וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו
יְהוָה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן־חָמֶשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים
שָׁנָה בָּצְאוּ מִחָרָן: * וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת־שָׂרִי אִשְׁתּוֹ
וְאֶת־לוֹט בֶּן־אָחִיו וְאֶת־כָּל־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת־
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחָרָן וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אֶרְצָא־כְנָעַן
וַיָּבֹאוּ אֶרֶצָה כְנָעַן: * וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם
שָׁכָם עַד אֵלּוֹן מוֹרָה וְהַכְנַעֲנִי אֹזֵב בְּאֶרֶץ: * וַיִּרְאֵהוּ
יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר לוֹרְעֶךָ אֲחֵן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת
וַיְבִין שֵׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה הִנֵּה אֵלָיו: * וַיַּעֲתֶק מִשְׁמֵשׁ
הַהָרָה מִקְדָּם לְבֵית־אֵל וַיֹּט אֶהְיֶה בֵּית־אֵל מִיִּם וְהָעֵי
מִקְדָּם וַיְבִין שֵׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה:
* וַיִּסַּע אַבְרָם הַלֹּךְ וְנִסְוֶה הַנִּגְבָּה:

* וַיְהִי רָעָב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִם לְגֹד
שָׁם כִּי־כָבֵד הָרָעָב בְּאֶרֶץ: * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב
לְבוֹאֵת מִצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרִי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה־נָתַתִּי
יָדְעִיתִי כִי־אִשָּׁה יִפְתָּ מֵרָאֵה אֶת־: * וְהָיָה כִּי־יִרְאוּ
אֶתְךָ הַמִּצְרִיִּים וַאֲמָרוּ אִשְׁתּוֹ זֹאת וַהֲרָגוּ אוֹתִי וְאַתָּה
יָחִיו: * אֲמַרְי־נָא אֲחֹתִי אֶת לַמַּעַן יִיטֵב לִי בַעֲבוּרְךָ
וְהָיְתָה נַפְשִׁי בְּגִלְלֶךָ: * וַיְהִי כִּבּוֹא אַבְרָם מִצְרַיִם
וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִיִּים אֶת־הָאִשָּׁה כִּי־יָפָה הִוא מְאֹד:
* וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שָׂרִי פֶרְעָה וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ אֶל־פְּרַעֲוֹה
וַתִּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית־פְּרַעֲוֹה: * וְלֹא־אַבְרָם הֵיטִיב
בַּעֲבוּרָהּ וַיְהִי־לוֹ צֹאן וּבָקָר וַחֲמֹרִים וַעֲבָדִים
וְשִׁפְחֹת וְאֶתְנַת וְגַמְלִים: * וַיִּגְנַע יְהוָה אֶת־פֶּרְעָה
נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת־בֵּיתוֹ עַל־דִּבְרֵי שָׂרִי אִשְׁת־אַבְרָם:
* וַיִּקְרָא פֶּרְעָה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי
לְמַה־לֹּא־הִגַּדְתָּ לִּי כִי־אִשְׁתְּךָ הִוא: * לְמַה־אָמַרְתָּ
אֲחֹתִי הִוא וַאֲקַח אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה
אֲשַׁתְּךָ קָח וּלֵךְ:

3 *Benedicā benedicētibus tibi, & maledicā ma
ledicētibus tibi. atq; in te benedicetur vniuer
4 se cognationes terræ. *Egressus est itaq; Abrā
sicut p̄cep̄at ei Dñs; & iuit cū eo Loth. Sep-
tuagintaquiq; annorū erat Abrā, cū egredere-
5 tur de Aran. *Tulitq; Sarai vxorē suā, & Loth
B filiū fr̄is sui, vniuersāmq; substātiā quā posse-
derant; & aīas quas fecerant in Arā: & egressi
sunt vt irēt in terrā Chanaā. Cūq; venisēt in
6 eā. *Pertrāsīuit Abrā terrā vsq; ad locū Sichē,
& vsq; ad cōuallē illustrē. Chananēus autē tūc
7 erat in terra. *Apparuit autē Dñs Abrā, & dixit
ei: Semini tuo dabo terrā hāc. Qui edificauit
8 ibi altare Dño, qui apparuerat ei. *Et inde trās-
grediēs ad mōtē q̄ erat cōtra oriētē Bethel, tetē
dit ibi tabernaculū suū ab occidēte habēs Be-
C thel, & ab oriēte Hai. Ædificauit quoq; ibi al-
9 tare Dño, & inuocauit nomē eius. *Perrexitq;
Abram vadēs & vltra p̄grediēs ad Meridiem.
10 *Facta est autem fames in terra: descendit que
Abram in Ægyptum, vt peregrinaretur ibi.
11 p̄ualuerat enim fames in terra. *Cūque
prop̄e esset vt ingrederetur Ægyptum, dixit
Sarai vxori suē: Noui quod pulchra sis mu-
12 lier. *Et quod cū viderint te Ægyptij, dictu-
ri sunt, Vxor illius est: & interficient me, & te
13 referuabunt. *Dic ergo, obsecro te, quod soror
Inf. 20. c.
D mea sis, vt bene sit mihi propter te; & viuat a-
14 nima mea ob gratiam tui. *Cū itaque ingres-
sus esset Abram Ægyptum; viderunt Ægy-
15 ptij mulierem quod esset pulchra nimis. *Et
nuntiauerunt principes Pharaoni; & lauda-
uerunt eam apud illum. Et sublata est mulier
16 in domum Pharaonis. *Abram verò bene vsi
sunt propter illam. Fueruntque ei oues & bo-
ues, & asini, & serui, & famulæ, & asinæ & ca-
17 meli. *Flagellauit autē Dominus Pharaonem
plagis maximis, & domum eius propter Sarai
18 vxorem Abram. *Vocauitque Pharaō Abrā,
& dixit ei: Quid nā est hoc quod fecisti mihi?
19 Quare nō indicasti mihi quod vxor tua esset?
* Quā ob causam dixisti esse sororem tuam;
vt tollerem eam mihi in vxorem? Nunc igi-
tur ecce coniunx tua: accipe eam, & vade.

תרגום אונקלוס

3 וַאֲבָרְכָךָ מְבָרְכִיךָ וּמְקַלְכִיךָ כָּל־יְהוּדִים וְיִתְבָּרְכוּ אֵלֶיךָ וְיִתְבָּרְכוּ אֵלֶיךָ כָּל־יְהוּדִים וְיִתְבָּרְכוּ אֵלֶיךָ כָּל־יְהוּדִים
4 וַאֲבָרְכָךָ כְּמֵאֵל עֲמִי וְיִי וְאֵל עֲמִי לֹט וְאַבְרָם בֶּן־חָמֶשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה
5 וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן־חָמֶשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בָּצְאוּ מִחָרָן
6 וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת־שָׂרִי אִשְׁתּוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־אָחִיו וְאֶת־כָּל־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת־
7 הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחָרָן וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אֶרֶצָא־כְנָעַן
8 וַיָּבֹאוּ אֶרֶצָה כְנָעַן
9 וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שָׁכָם עַד אֵלּוֹן מוֹרָה וְהַכְנַעֲנִי אֹזֵב בְּאֶרֶץ
10 וַיִּרְאֵהוּ יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר לוֹרְעֶךָ אֲחֵן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת
11 וַיְבִין שֵׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה הִנֵּה אֵלָיו
12 וַיַּעֲתֶק מִשְׁמֵשׁ הַהָרָה מִקְדָּם לְבֵית־אֵל וַיֹּט אֶהְיֶה בֵּית־אֵל מִיִּם וְהָעֵי
13 מִקְדָּם וַיְבִין שֵׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה
14 * וַיִּסַּע אַבְרָם הַלֹּךְ וְנִסְוֶה הַנִּגְבָּה
15 * וַיְהִי רָעָב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִם לְגֹד
16 שָׁם כִּי־כָבֵד הָרָעָב בְּאֶרֶץ
17 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבוֹאֵת מִצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרִי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה־נָתַתִּי
18 יָדְעִיתִי כִי־אִשָּׁה יִפְתָּ מֵרָאֵה אֶת־: * וְהָיָה כִּי־יִרְאוּ אֶתְךָ הַמִּצְרִיִּים וַאֲמָרוּ אִשְׁתּוֹ זֹאת וַהֲרָגוּ אוֹתִי וְאַתָּה
19 יָחִיו: * אֲמַרְי־נָא אֲחֹתִי אֶת לַמַּעַן יִיטֵב לִי בַעֲבוּרְךָ וְהָיְתָה נַפְשִׁי בְּגִלְלֶךָ
20 * וַיִּהְיֶה כִּבּוֹא אַבְרָם מִצְרַיִם וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִיִּים אֶת־הָאִשָּׁה כִּי־יָפָה הִוא מְאֹד
21 * וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שָׂרִי פֶרְעָה וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ אֶל־פְּרַעֲוֹה וַתִּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית־פְּרַעֲוֹה
22 * וְלֹא־אַבְרָם הֵיטִיב בַּעֲבוּרָהּ וַיְהִי־לוֹ צֹאן וּבָקָר וַחֲמֹרִים וַעֲבָדִים וְשִׁפְחֹת
23 וְאֶתְנַת וְגַמְלִים
24 * וַיִּגְנַע יְהוָה אֶת־פֶּרְעָה נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת־בֵּיתוֹ עַל־דִּבְרֵי שָׂרִי אִשְׁת־אַבְרָם
25 * וַיִּקְרָא פֶּרְעָה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי לְמַה־לֹּא־הִגַּדְתָּ לִּי
26 כִי־אִשְׁתְּךָ הִוא
27 * לְמַה־אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וַאֲקַח אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה אֲשַׁתְּךָ קָח וּלֵךְ

* Et benedicam benedicentes te, & maledicentes te, maledicam. & benedicentur in te omnes tribus terræ. * Et abiit Abram sicut locutus est ei Dominus: & iuit cum eo Lot. Abram autem erat annorum septuaginta quinque, quando egressus est de Charan. * Et accepit Abram Sarā uxorem suam, & Lot filium fratris sui, & omnem substantiam eorum quæcunque possidebant, & omnem animam quam possiderunt in Charan: & egressus est ut iret in terram Chanaan. * Et pertransiuit Abram terram usque ad locum Sichem, ad quercum excelsum, at Chananæi tunc habitabant terram.

* Et apparuit Dominus Abram, & dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. & edificauit illic Abram altare Domino, qui apparuit ei. * Et recessit inde ad montem ad Orientem Bethel. & statuit tabernaculum suum in Bethel versus mare, & Hay ad Orientem: & edificauit ibi altare Domino: & inuocauit in nomine Domini. * Et discessit Abram, & vadens castrametatus est in deserto. * Et facta est fames in terra. & descendit Abram in Ægyptum, ut habitaret ibi: quia inualuit fames in terra. * Factum est autem quando appropinquauit Abram ut ingrederetur in Ægyptum, dixit Abram Saræ uxori suæ: Noui ego quod mulier pulchra es: * Erit ergo cum viderint te Ægyptij, dicet quod

uxor illius est hæc, & interficient me: te autem vendicabunt. * Dic ergo quod soror illius sum, ut bene mihi sit propter te, & uiuet anima mea propter te. * Factum est autem quando ingressus est Abram in Ægyptum, videntes Ægyptij mulierem quod pulchra erat nimis. * Et viderunt eam principes Pharaonis, & laudauerunt eam ad Pharaonem: & induxerunt eam in domum Pharaonis. * Et Abram bene vixit propter eam. & fuerunt ei oues, & vituli, & asini, & serui, & famulæ, & muli, & cameli. * Et cruciavit Dominus Pharaonem cruciatibus magnis & malis, et domum eius propter Saram uxorem Abram. * Vocans autem Pharao Abram, dixit: Quid hoc fecisti mihi, quia non renunciaſti mihi, quod uxor tua est?

* Et quare dixisti, quod soror mea est? et accipi eam mihi uxorem. et nunc ecce uxor tua coram te, accipiens recede.

3 * & εὐλογῆσω & εὐλογούντάς σε, & εὐκαταραζόμενοις σε, κατὰ ῥάθρημα. & εὐλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. * καὶ ἐπορεύθη Ἄβραμ καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος. & ὦχετο μετ' αὐτοῦ Λώτ. Ἄβραμ δὲ ἦν ἐτῶν ἑβδομηκοντάπέντε, ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ Χαράν. * & ἔλαβεν Ἄβραμ Σάραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, & τὸν Λώτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, & πάντα τὰ ὑπόσταχόντα αὐτῶν, ὅσα ἐκ τήσδε γῆς, & πᾶσαν ψυχὴν, ἣν ἐκ τήσδε γῆς ἐκχαράν. & ἐξῆλθε πορεύθησαν εἰς γῆν χαναάν. * & διώδυσεν Ἄβραμ τὴν γῆν ἕως τοῦ ῥοπαλίου, ἐπὶ τὴν θρῦν τὴν ὑψηλὴν. & ὁ χαναανῆαις τότε κατήκουον τὴν γῆν. & ὦφθη κύριος πρὸς Ἄβραμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, & ὠκοδόμησεν ἐκεῖ Ἄβραμ θυσιαστήριον πρὸς κύριον πρὸς φθόνην αὐτοῦ. * & ἀπέστη ἐκείθεν εἰς τὸ ὄρος κτ' ἀνατλάς Βαιθήλ. καὶ ἔστησε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν Βαιθήλ κτ' θάλασσαν, & ἀγγέλιος κτ' ἀνατλάς. & ὠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον πρὸς κύριον. & ἐπεκαλέσατο ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου. * καὶ ἀπῆγεν Ἄβραμ, & πορεύθεις ἐξ ἐρατῶς πῆδυσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. * & ἐγένετο λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. & κατέβη Ἄβραμ εἰς αἴγυπτον παροικῆσαι ἐκεῖ· ὅτι ἐνίχυνεν ὁ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤλθισεν Ἄβραμ εἰσελθεῖν εἰς αἴγυπτον, εἶπεν Ἄβραμ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, γνώσκω ἐγὼ, ὅτι γυνὴ εὐπρόσωπος εἶ. * ἔσται οὖν ὡς ἀνιδρώσῃ σε αἱ αἰγύπτιοι, ἐροῦσιν ὅτι γυνὴ αὐτοῦ ἐστὶν αὕτη, & ἀποκτενοῦσί με, σὲ δὲ σώσει. * εἰπέ οὖν ὅτι ἀδελφὴ αὐτοῦ εἰμι, ὅπως ἂν εὖ μοι γένηται διὰ σέ, & ζήσεται ἡ ψυχὴ μου ἐνεκά σου. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα εἰσῆλθεν Ἄβραμ εἰς αἴγυπτον· ἰδόντες αἱ αἰγύπτιοι τὴν γυναῖκα, ὅτι καλὴ ἦν (φόδρα). * & εἶδον αὐτὴν αἱ ἄρχοντες Φαραώ, καὶ ἐπήνεσαν αὐτὴν πρὸς Φαραώ, & εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον Φαραώ. * & πρὸς Ἄβραμ εὐχρήσαντο δι' αὐτὴν. & ἐγένετο αὐτῷ πρόσβατα, & μόσχους, & ὄνοι, & παῖδες, & παιδίσκαι, & ἡμίονοι, & κάμηλοι. * καὶ ἔτασε κύριος τὸν Φαραώ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις καὶ πονηροῖς, & τὸν οἶκον αὐτοῦ πλεῖστα ἔσθλα τῆς γυναικὸς Ἄβραμ. * καλέσας δὲ τὸν Φαραώ τὸν Ἄβραμ, εἶπε, τί τοῦτο ἐποίησάς μοι, ὅτι ὅσα ἀπὸ γυναικός μοι, ὅτι γυνὴ σου ἐσὶς; * & ἵνα τί εἶπας ὅτι ἀδελφὴ μου ἐσὶς; & ἔλαβον αὐτὴν ἐμαυτοῦ γυναῖκα. καὶ νῦν ἰδὲ ἡ γυνὴ σου ἐναντίον σου, λαβὼν ἀπότρεχε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Benedicamque benedicentibus tibi, & maledicentibus tibi maledicam: & benedicentur propter te omnes cognationes terræ. * Et abiit Abram sicut locutus est cum eo Dñs: & abiit cum eo Loth. Abram autē erat filius septuaginta & quinque annorū, cū egrederetur de Aran. * Et tulit Abrā Sarai uxorem suam, & Loth filium fratris sui, & omnē possessionē suam quam possederant, & omnes animas quas subiecerant legi in Aran: & egressi sunt ut irent in terram Chanaan: & venerunt in terram Chanaan. * Et pertransiuit Abram per terram usque ad locum Sichem, usque ad planiciem More. Chananæus autem tunc morabatur in terra. * Et apparuit Dominus Abram, & dixit: Filiis tuis dabo terram hanc: & edificauit ibi altare Domino, qui apparuerat ei. * Et ascendit inde in montem qui erat ad Orientem Bethel, & retendit tabernaculum suum, ab Occidente habens Bethel, & ab Oriente Hai. & edificauit ibi altare coram Domino: & orauit in nomine Domini. * Et profectus est Abram vadens & proficiscens ad Meridiem. * Et fuit fames in terra. descenditque Abram in Ægyptum, ut peregrinaretur ibi: quoniam prauualuerat fames in terra. * Et factum est cū appropinquaret ut ingrederetur in Ægyptum, dixit Sarai uxori suæ: Ecce nunc cognoui quod mulier pulchra aspectu tu es: * Et erit cū viderint te Ægyptij, & dicent, Uxor eius est hæc: interficientq; me, & te referuabunt. * Dic nunc quod soror mea sis tu: ut bene sit mihi propter te, & sustentetur anima mea propter verba tua. * Et factum est cū ingressus esset Abram in Ægyptum, viderunt Ægyptij mulierem quod pulchra esset nimis. * Et viderunt eam principes Pharaonis: & laudauerunt eam apud Pharaonem: & sublata est mulier in domum Pharaonis: * Et Abram benefecit propter eam. Et fuerunt ei oues, & boues, & asini, & serui, & ancillæ, & asinæ, & cameli. * Et adduxit Dominus super Pharaonem plagas magnas, & super homines domus eius, propter Sarai uxorem Abram. * Vocauitque Pharao Abram, & dixit: Quid est hoc quod fecisti mihi? quare non nuntiasti mihi quod uxor tua esset? * Quare dixisti, soror mea est? & tuli eam mihi in uxorem: & nunc ecce uxor tua: tolle, & vade.

וַיֵּצֵא עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתוֹ וְאֶת־אִשְׁתּוֹ
וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ:
יג וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הַזֶּה וְאִשְׁתּוֹ וְכָל־
אֲשֶׁר־לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִנְגָּבָה: * וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד
בְּמִקְנֶה בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב: * וַיֵּלֶךְ לְמִסְעָיו מִנֶּגֶב וְעַד־
בֵּית־אֵל עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הָיָה שֵׁם אֵהְלֹה־בְּתַחֲלָה
בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעֵי: * אֶל־מָקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר־
עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁית וַיִּקְרָא שֵׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְהוָה:
* וְגַם לָלוֹט הִהְלִיךְ אֶת־אַבְרָם הָיָה צֹאן וּבָקָר וְאֵהְלִים:
* וְלֹא־נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לְשִׁבְתָּ יַחְדָּו כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם
רָב וְלֹא־יָכְלוּ לְשִׁבְתָּ יַחְדָּו: * וַיְהִי־רִיב בֵּין־רָעֵי מִקְנֶה־
אַבְרָם וּבֵין־רָעֵי מִקְנֶה־לוֹט וַהֲכִנְעֵנִי וַהֲפָרְזִי אוֹ יֹשֵׁב
בָּאָרֶץ: * וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־לוֹט אֵל־נָא תְּהִי מְרִיבָה
בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין־רָעֵי וּבֵין־רָעֵיךָ כִּי־אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ:
* הֲלֹא כָל־הָאָרֶץ לִפְנֵיךָ הִפְרֵד נָא מֵעָלַי אִם־הִשְׁמָאֵל
וְאִי־מָנָה וְאִם־הִימִין וְאִשְׁמָאֵל לֹה:
* וַיֵּשֶׁא לוֹט אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־כָּבֵד הִירְדֵן כִּי
כָּל־הַמִּשְׁקָה לִפְנֵי שַׁחַת יְהוָה אֶת־סֹדֶם וְאֶת־עִמֹרָה
כִּנְגַן־יְהוָה כָּאָרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶכְרֵי צֶעַר: * וַיִּבְחַר־לוֹ
לוֹט אֶת־כָּל־כָּבֵד הִירְדֵן וַיִּסַּע לוֹט מִקְדָּם וַיִּפְרְדּוּ
אִישׁ מֵעַל אַחֵיו: * אַבְרָם יָשָׁב בָּאָרֶץ כְּנָעַן וְלוֹט
יָשָׁב בְּעָרֵי הַכְּכַר וַיֵּאֱהָל עַד־סֹדֶם: * וְאַנְשֵׁי סֹדֶם
רָעִים וַחֲטָאִים לַיהוָה מְאֹד: * וַיְהוָה אָמַר אֶל־
אַבְרָם אַחֲרֵי הַפֶּרֶד לוֹט מֵעָמּוֹ שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה
מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אַתָּה שָׂם צַפְנָה וּנְגִבָה וּקְדָמָה
וַיֹּמַר: * כִּי אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לְךָ
אֲתַנְנֶה וְלִזְרַעְךָ עַד־עוֹלָם: * וַשְׁמַתִּי אֶת־זֶרְעֶךָ בְּעַפְרֵי
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אִם־יֹכֵל אִישׁ לְמִנּוֹת אֶת־עַפְרֵי הָאָרֶץ
גַּם־זֶרְעֶךָ יִמָּנֶה: * קוֹם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ לְאַרְבָּה
וּלְרַחֲבָה כִּי לְךָ אֲתַנְנֶנָּה:

20 * Præcepitque Pharao super Abram viris, & deduxerunt eum, & vxorē eius, & omnia quæ habebat. CAP. XIII.
1 Scendit ergo Abrā de Ægypto, ipse, & vxor eius, & oīa quæ habebat, & Loth cum eo ad australē plagā. * Erat autem diues valde in possessione auri & argenti. * Reuerfusq; est per iter quo venerat à meridie in Bethel, vsq; ad locū vbi prius fixerat tabernaculū inter Bethel & Hai: * In loco altaris quod fecerat prius, & inuocauit ibi nomē Domini. * Sed & Loth, qui erat cum Abram, fuerunt greges ouium, & armenta, & tabernacula: * Nec poterat eos capere terra, vt habitarent simul. Erat quippe substantia eorū multa, & nequibant habitare cōmuniter: * Vnde facta est rixa inter pastores gregū Abram, & Loth. Eo autē tempore Chanaanæus & Pherezæus habitabāt in terra illa. * Dixit ergo Abrā ad Loth: Ne, quæso, sit iurgiū inter me & te, & inter pastores meos & pastores tuos: fratres enim sumus. * Ecce vniuersa terra coram te est: recede à me, obsecro. Si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo: si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergā. * Eleuatis itaq; Loth oculis, vidit omnem circa regionē Iordanis, quæ vniuersa irrigabatur anteq̃ subuerteret Dominus Sodomā & Gomorā, sicut paradysus Dñi, & sicut Ægyptus venientibus in Segor. * Elegitq; sibi Loth regionē circa Iordanem, & recessit ab Oriente. diuisi que sunt alterutrū à fratre suo. * Abrā habitauit in terra Chanaā. Loth verò moratus est in oppidis quæ erant circa Iordanē: & habitauit in Sodomis. * Homines autē Sodomitę pessimi erāt, & peccatores corā Dño nimis. * Dixitque Dñs ad Abrā, postq̃ diuisus est ab eo Loth: Leua oculos tuos, & vide à loco in quo nūc es ad Aquilonē & Meridiē, ad Oriētē & Occidētē; * Omnē terrā q̃ cōspicis, tibi dabo, & semini tuo vsq; in sempiternū. * Faciāq; semē tuū sicut puluerē terræ. Si quis potest hominū numerare puluerē terrę, semē quoq; tuū numerari poterit. * Surge ergo, & pābula terrā in lōgitudine & in latitudine sua; quia tibi datur sū eā.

Inf. 36. a

Hierem. 40. b.

Inf. 17. b. & 26. a Rom. 4. d

תרגום אונקלוס

20 ופקיד עלוהי פֶּרְעֹה גִבְרִין וְאֵלֵינוּ יְהוָה וַיֵּצֵא עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתוֹ וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ: * וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הַזֶּה וְאִשְׁתּוֹ וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִנְגָּבָה: * וַיֵּלֶךְ לְמִסְעָיו מִנֶּגֶב וְעַד־בֵּית־אֵל עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הָיָה שֵׁם אֵהְלֹה־בְּתַחֲלָה בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעֵי: * אֶל־מָקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר־עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁית וַיִּקְרָא שֵׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְהוָה:
יג וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הַזֶּה וְאִשְׁתּוֹ וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִנְגָּבָה: * וַיֵּלֶךְ לְמִסְעָיו מִנֶּגֶב וְעַד־בֵּית־אֵל עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הָיָה שֵׁם אֵהְלֹה־בְּתַחֲלָה בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעֵי: * אֶל־מָקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר־עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁית וַיִּקְרָא שֵׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְהוָה:
* וְגַם לָלוֹט הִהְלִיךְ אֶת־אַבְרָם הָיָה צֹאן וּבָקָר וְאֵהְלִים:
* וְלֹא־נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לְשִׁבְתָּ יַחְדָּו כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רָב וְלֹא־יָכְלוּ לְשִׁבְתָּ יַחְדָּו:
* וַיְהִי־רִיב בֵּין־רָעֵי מִקְנֶה־אַבְרָם וּבֵין־רָעֵי מִקְנֶה־לוֹט וַהֲכִנְעֵנִי וַהֲפָרְזִי אוֹ יֹשֵׁב בָּאָרֶץ:
* וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־לוֹט אֵל־נָא תְּהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין־רָעֵי וּבֵין־רָעֵיךָ כִּי־אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ:
* הֲלֹא כָל־הָאָרֶץ לִפְנֵיךָ הִפְרֵד נָא מֵעָלַי אִם־הִשְׁמָאֵל וְאִי־מָנָה וְאִם־הִימִין וְאִשְׁמָאֵל לֹה:
* וַיֵּשֶׁא לוֹט אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־כָּבֵד הִירְדֵן כִּי כָּל־הַמִּשְׁקָה לִפְנֵי שַׁחַת יְהוָה אֶת־סֹדֶם וְאֶת־עִמֹרָה כִּנְגַן־יְהוָה כָּאָרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶכְרֵי צֶעַר:
* וַיִּבְחַר־לוֹ לוֹט אֶת־כָּל־כָּבֵד הִירְדֵן וַיִּסַּע לוֹט מִקְדָּם וַיִּפְרְדּוּ אִישׁ מֵעַל אַחֵיו:
* אַבְרָם יָשָׁב בָּאָרֶץ כְּנָעַן וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי הַכְּכַר וַיֵּאֱהָל עַד־סֹדֶם:
* וְאַנְשֵׁי סֹדֶם רָעִים וַחֲטָאִים לַיהוָה מְאֹד:
* וַיְהוָה אָמַר אֶל־אַבְרָם אַחֲרֵי הַפֶּרֶד לוֹט מֵעָמּוֹ שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אַתָּה שָׂם צַפְנָה וּנְגִבָה וּקְדָמָה וַיֹּמַר:
* כִּי אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֲתַנְנֶה וְלִזְרַעְךָ עַד־עוֹלָם:
* וַשְׁמַתִּי אֶת־זֶרְעֶךָ בְּעַפְרֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אִם־יֹכֵל אִישׁ לְמִנּוֹת אֶת־עַפְרֵי הָאָרֶץ גַּם־זֶרְעֶךָ יִמָּנֶה:
* קוֹם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ לְאַרְבָּה וּלְרַחֲבָה כִּי לְךָ אֲתַנְנֶנָּה:
20 ופקיד עלוהי פֶּרְעֹה גִבְרִין וְאֵלֵינוּ יְהוָה וַיֵּצֵא עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתוֹ וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ:
* וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הַזֶּה וְאִשְׁתּוֹ וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִנְגָּבָה:
* וַיֵּלֶךְ לְמִסְעָיו מִנֶּגֶב וְעַד־בֵּית־אֵל עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הָיָה שֵׁם אֵהְלֹה־בְּתַחֲלָה בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעֵי:
* אֶל־מָקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר־עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁית וַיִּקְרָא שֵׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְהוָה:
יג וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הַזֶּה וְאִשְׁתּוֹ וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִנְגָּבָה:
* וַיֵּלֶךְ לְמִסְעָיו מִנֶּגֶב וְעַד־בֵּית־אֵל עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הָיָה שֵׁם אֵהְלֹה־בְּתַחֲלָה בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעֵי:
* אֶל־מָקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר־עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁית וַיִּקְרָא שֵׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְהוָה:
* וְגַם לָלוֹט הִהְלִיךְ אֶת־אַבְרָם הָיָה צֹאן וּבָקָר וְאֵהְלִים:
* וְלֹא־נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לְשִׁבְתָּ יַחְדָּו כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רָב וְלֹא־יָכְלוּ לְשִׁבְתָּ יַחְדָּו:
* וַיְהִי־רִיב בֵּין־רָעֵי מִקְנֶה־אַבְרָם וּבֵין־רָעֵי מִקְנֶה־לוֹט וַהֲכִנְעֵנִי וַהֲפָרְזִי אוֹ יֹשֵׁב בָּאָרֶץ:
* וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־לוֹט אֵל־נָא תְּהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין־רָעֵי וּבֵין־רָעֵיךָ כִּי־אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ:
* הֲלֹא כָל־הָאָרֶץ לִפְנֵיךָ הִפְרֵד נָא מֵעָלַי אִם־הִשְׁמָאֵל וְאִי־מָנָה וְאִם־הִימִין וְאִשְׁמָאֵל לֹה:
* וַיֵּשֶׁא לוֹט אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־כָּבֵד הִירְדֵן כִּי כָל־הַמִּשְׁקָה לִפְנֵי שַׁחַת יְהוָה אֶת־סֹדֶם וְאֶת־עִמֹרָה כִּנְגַן־יְהוָה כָּאָרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶכְרֵי צֶעַר:
* וַיִּבְחַר־לוֹ לוֹט אֶת־כָּל־כָּבֵד הִירְדֵן וַיִּסַּע לוֹט מִקְדָּם וַיִּפְרְדּוּ אִישׁ מֵעַל אַחֵיו:
* אַבְרָם יָשָׁב בָּאָרֶץ כְּנָעַן וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי הַכְּכַר וַיֵּאֱהָל עַד־סֹדֶם:
* וְאַנְשֵׁי סֹדֶם רָעִים וַחֲטָאִים לַיהוָה מְאֹד:
* וַיְהוָה אָמַר אֶל־אַבְרָם אַחֲרֵי הַפֶּרֶד לוֹט מֵעָמּוֹ שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אַתָּה שָׂם צַפְנָה וּנְגִבָה וּקְדָמָה וַיֹּמַר:
* כִּי אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֲתַנְנֶה וְלִזְרַעְךָ עַד־עוֹלָם:
* וַשְׁמַתִּי אֶת־זֶרְעֶךָ בְּעַפְרֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אִם־יֹכֵל אִישׁ לְמִנּוֹת אֶת־עַפְרֵי הָאָרֶץ גַּם־זֶרְעֶךָ יִמָּנֶה:
* קוֹם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ לְאַרְבָּה וּלְרַחֲבָה כִּי לְךָ אֲתַנְנֶנָּה:

* Et praecepit Pharaon viris de Abram comitari eum, & uxorem eius, & omnia quaecumque erant ei, & Lot cum eo.

CAP. XIII.

Ascendit autem Abram de Aegypto, ipse, & uxor eius, & omnia sua, & Lot cum eo in desertum. * Abram autem erat diues valde, in pecoribus, & argento, & auro. * Et abiit vnde egressus est in desertum, usque Bethel, usque ad locum ubi fuit tentorium eius prius, inter Bethel et inter Hai: * In locum altaris, quod fecit illic prius. & inuocauit Abram nomen Domini.

* Et Lot, qui simulabat cum Abram, fuerunt oues, & boues, & armenta: * Et non capiebat eos terra, ut habitarent simul: quoniam substantia eorum multa, & non poterant habitare simul.

* Et facta est pugna inter pastores pecorum Abram, & inter pastores Lot, at Chananai & Pherezai tunc habitabant terram.

* Dixit autem Abram Lot: Ne sit pugna inter me & te, & inter pastores meos, & inter pastores tuos: quia homines fratres sumus nos.

* Non ecce omnis terra coram te est? recede à me: si tu ad sinistram, ego ad dexteram: si tu ad dexteram, ego ad sinistram.

* Et eleuans oculos suos Lot, vidit omnem circa regionem Jordanis: quia irrigata erat antequam subuerteret Deus Sodomam & Gomorram, sicut paradisus Dei, et sicut terra Aegypti, donec veniatur in Segor. * Et elegit Lot sibi omnem circa regionem Iordanis: et recessit Lot ab Oriente: et diuisi sunt unusquisque à fratre suo. * Abram autem habitauit in terra Chanaan. Lot autem habitauit in terra finitimorum: & habitauit in Sodomis. * At homines qui in Sodomis, mali et peccatores coram Deo nimis. * Dixit autem Deus ad Abram, postquam diuisus est Lot ab eo: Suspicies oculis tuis, vide à loco ubi tu nunc es, ad aquilonem, et meridiem, et orientem, & mare. * Quia omnem terram quam tu vides, tibi dabo eam, & semini tuo usque in seculum. * Et faciam semen tuum sicut arenam terrae. si potest aliquis numerare arenam terrae, & semen tuum numerabit. * Surgens perambulauit terram in longitudinem suam, & in latitudinem: quia tibi dabo eam, & semini tuo in seculum.

20 * ὁ ἐνετείλατο φαραὼ ἀνδράσι πρὸς ἄβραμ συμπορεύεσθαι αὐτόν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἔσονται αὐτῷ, καὶ λὼτ μετ' αὐτοῦ.

1 * Ἀνέβη δὲ ἄβραμ εἰς αἰγύπτου αὐτὸς, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ λὼτ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον.

2 * ἄβραμ δ' ἦν πλούσιος σφόδρα, ἐν κτήνεσι, καὶ ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ. * καὶ ἐπορεύθη ὁθεν εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἕως βαυθὴλ, ἕως ἑτόπου δ' ἦν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ πρότερον,

3 ἀναμέθεν βαιθὴλ καὶ ἀναμέθεν ἀγγέ. * εἰς τὸν τόπον δ' ἐπιστάσεις, ὃ ἐποίησεν ἐκεῖ τιμωρχὴν. καὶ ἐπεκαλέσατο ἄβραμ τὸ ὄνομα κυρίου. * ὁ λὼτ τὰ συμπορευομένῳ μετ'

4 ἄβραμ, ὡς πρόσβατα, καὶ βοῆς, καὶ κτήνη. * καὶ οὐκ ἐχώρει αὐτοῦ ἡ γῆ κατοικεῖν ἅμα ὅτι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλά.

5 ὁ δὲ οὐκ ἠδύνωτο κατοικεῖν ἅμα. * καὶ ἐγένετο μάχη ἀναμέθεν τῶν ποιμένων τῶν κτηνῶν δ' ἄβραμ, καὶ ἀναμέθεν τῶν ποιμένων τοῦ λὼτ.

6 ὁ δ' ἡχαναναῖοι καὶ ὁ φερεζαῖοι τότε κατήκουον τὴν γῆν. * εἶπε δ' ἄβραμ τῷ λὼτ μὴ ἐσωμάχη ἀναμέθεν ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἀναμέθεν τῶν ποιμένων μου, καὶ ἀναμέθεν τῶν ποιμένων σου ὅτι ἄνθρωποι ἀδελφοὶ ἐσμέν ἡμεῖς.

7 * οὐκ ἴδ' ὅτι πᾶσα ἡ γῆ ἐναντίον σου ἐστὶ διαχωρίσθη ἀπ' ἐμοῦ. εἰ σὺ εἰς δεξιερὰ, ἐγὼ εἰς δεξιὰ. εἰ σὺ εἰς δεξιὰ, ἐγὼ εἰς δεξιερὰ.

8 * καὶ ἐπάρας οὗτος ὁφθαλμοῦς αὐτοῦ λὼτ, ἐπεὶ δὲ πᾶσαν τὴν περὶχωρὸν τῆς ἰορδάνου, ὅτι ποτιζομένη ἦν πρὸς τὴν κατὰ σέψαι τὴν θεὸν σόδομα καὶ γόμορρα, ὡς ὁ παράδεισος τοῦ θεοῦ, καὶ ὡς ἡ γῆ αἰγύπτου, ἕως εἰσεῖν εἰς ζόρορα.

9 * ὁ δ' ἐξελέξατο λὼτ ἑαυτῷ πᾶσαν τὴν περὶχωρὸν τῆς ἰορδάνου, καὶ ἀπῆρε λὼτ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ διεχωρίσθησαν ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

10 * ἄβραμ δ' κατώκησεν εἰς γῆν χanaan. λὼτ δ' κατώκησεν ἐν γῇ τῶν περὶχωρῶν, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν γόμοροις. * οἱ δ' ἄνθρωποι οἱ ἐν γόμοροις πονηροὶ καὶ ἀμαρτωλοὶ ἐναντίον τοῦ θεοῦ σφόδρα.

11 * εἶπε δ' ὁ θεὸς πρὸς ἄβραμ μετ' ὃ διαχωρίσθησαν τὸν λὼτ ἀπ' αὐτοῦ, ἀναβλέψας τοὺς ὀφθαλμοῖς σου ἴδε ἀπὸ τῆς ῥοπῆς σὺ νῦν εἶ, πρὸς βορρᾶν καὶ λίβαν, καὶ ἀνατολὴν, καὶ θάλασσαν. * ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν ἡν σὺ ὁρᾷς, ἐγὼ δώσω αὐτήν, καὶ τὰ ἀνέματα σου ἕως αἰῶνος.

12 * ὁ ποιήσω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς γῆς. εἰ δύναται ἡς ἐξαριθμῆσαι τὴν ἄμμον τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐξαριθμῆσθαι.

13 * ἀναστὰς διώδδου τὴν γῆν εἰς τὸ μήκος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ πλάτος ὅτι ἐγὼ δώσω αὐτήν, καὶ τὰ ἀνέματα σου εἰς τὸν αἰῶνα.

14 * ἀναστὰς διώδδου τὴν γῆν εἰς τὸ μήκος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ πλάτος ὅτι ἐγὼ δώσω αὐτήν, καὶ τὰ ἀνέματα σου εἰς τὸν αἰῶνα.

15 * ἀναστὰς διώδδου τὴν γῆν εἰς τὸ μήκος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ πλάτος ὅτι ἐγὼ δώσω αὐτήν, καὶ τὰ ἀνέματα σου εἰς τὸν αἰῶνα.

16 * ἀναστὰς διώδδου τὴν γῆν εἰς τὸ μήκος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ πλάτος ὅτι ἐγὼ δώσω αὐτήν, καὶ τὰ ἀνέματα σου εἰς τὸν αἰῶνα.

17 * ἀναστὰς διώδδου τὴν γῆν εἰς τὸ μήκος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ πλάτος ὅτι ἐγὼ δώσω αὐτήν, καὶ τὰ ἀνέματα σου εἰς τὸν αἰῶνα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Præcepitque super eum Pharaon viris: & comitati sunt eum, & uxorem suam, & omnia quæ habebat.

CAP. XIII.

Et ascendit Abram de Aegypto ipse & uxor eius, & omnia sua, & Lot cum eo ad Austrum. * Et Abram erat honoratus valde in pecoribus & argento & auro. * Et abiit per mansiones suas à meridie, & usque Bethel, & usque ad locum in quo tetenderat prius tabernaculum suum inter Bethel, & inter Hai; * ad locum altaris quod ibi fecerat prius: & orauit ibi Abram in nomine domini. * Sed & Lot qui abiit cum Abram, fuerunt oues, & boues, & tabernacula. * Et non poterat sustinere eos terra ut habitarent simul: quia erat substantia eorum multa: & non poterant habitare simul. * Et facta est rixa inter pastores pecorum Abram, & pastores pecorum Lot: Chananæus autem & Pherezæus tunc habitabant in terra. * Et dixit Abram ad Lot, Ne sit nunc iurgium inter me & inter te, & inter pastores meos & inter pastores tuos: quoniam viri fratres sumus nos. * Ecce omnis terra coram te est, recede nunc à me; si tu ad Aquilonem, ego ad Meridiem; & si tu ad Meridiem, ego ad Aquilonem. * Et leuauit Lot oculos suos, & vidit omnem planiciem Iordanis quia tota esset irrigua antequam disperderet Dominus Sodomam & Gomorram, sicut hortus Domini, & sicut terra Aegypti ad introitum Sogor. * Et elegit sibi Lot omnem planiciem Iordanis, & profectus est Lot prius: & diuisi sunt unusquisque à fratre suo. * Abram habitabat in terra Chanaan, & Lot habitabat in urbibus campestribus, & tetendit tabernacula usque ad Sodomam. * Viri autem Sodomæ erant iniqui cum suo mamona, & pessimi in corporibus suis coram Domino nimis. * Dixitque Dominus ad Abram postquam diuisus est Lot ab eo: Leua nunc oculos tuos, & vide à loco in quo tu es, ad Aquilonem & ad Meridiem, & ad Orientem, & ad Occidentem. * Quoniam omnem terram quam tu vides, tibi dabo eam, & filiis tuis usque in seculum. * Et ponam filios tuos multos sicut puluerem terræ: sicut enim non est possibile viro numerare puluerem terræ: sic filij tui non numerabuntur. * Surge ambula per terram in longitudine & in latitudine sua: quia tibi dabo eam.

18 *ויאהל אברם ויבא וישב באלני ממרא אשר
בחרון ויבן שם מזבח ליהוה:
יד *ויהי בימי אמרפל מלך שניר
ואריוך מלך אלסר כדר לעמר מלך עילם ותדעל
מלך גוים: *עשו מלחמה את ברע מלך סדם ואת
ברשע מלך עמורה שנאב מלך אדמה ושמאבר
מלך צביים ומלך בלע היא צער: *כל אלה חבורו
אל עמק השדים הוא ים המלח: *שתים עשרה
שנה עבדו את כדרלעמר ושלש עשרה שנה
מרדו: *ובארבע עשרה שנה בא כדרלעמר
והמלכים אשר גתו ויכו את רפאים בעשתרת
קרנים ואת הזוזים בהם ואת האימים בשורה
קריתים: *ואת החרי בהררם שעיר עד איל
פארן אשר על רומדבר: *וישבו ויבאו אל עין
משפט הוא קדש ויכו את כל שדרה העמלקי וגם
את האמרי הישב בחצצן תמר: *ויצא מלך סדם
ומלך עמורה ומלך אדמה ומלך צביים ומלך בלע
הוא צער ויערכו אתם מלחמה בעמק השדים:
9 *את כדרלעמר מלך עילם ותדעל מלך גוים
ואמרפל מלך שניר ואריוך מלך אלסר ארבעה
מלכים את החמשה: *ועמק השדים באר
באר חמר וינסו מלך סדם ועמורה ויפלו שמה
והנשאים הרה נסו: *ויקחו את כל רכש סדם
ועמורה ואת כל אכלם וילכו: *ויקחו את לוט
ואת רכשו בן אחי אברם וילכו והוא ישב בסדם:
13 *ויבא הפליט ויגד לאברם העברי והוא שכן באלני
ממרא והאמרי אחי אשכל ואחי ענר והם בעלי
ברית אברם: *וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק
את חניכיו וילדי ביתו שמנה עשר ושלש מאות
וירדף עד דן:

18 *Moués igitur tabernaculū suū Abrā, venit &
habitaui iuxta cōuallē Mābre, quē est in He
brō: ædificauitq; ibi altare Dño. C A P. XIII.
1 *Actū est autē in illo tēpore, vt Amraphel rex
A Sēnaar, & Arioch rex Ponti, & Chodorlaom
2 mor rex Elamitarū, & Thadal rex gētiū, *Ini
rēt bellū cōtra Basā regē Sodomorū, & contra
Berfa regē Gomorre, & contra Sēnaab regē A
3 damā, & contra Semeber regē Seboim, cōtrā
que regē Bale: ipsa est Segor. *Omnes hi con
4 uenerunt in vallem siluestrem, quæ nunc est
mare salis. *Duodecim enim annis seruierant
Chodorlaomor, & tertio decimo anno reces
5 ferunt ab eo. *Igitur quarto decimo anno, ve
nit Chodorlaomor, & reges qui erant cū eo, &
percuſſerunt Raphaim in Astaroth Carnaym,
& Zuzim cū eis, & Emim in Saue Cariathaī:
6 *Et Chorræos in montibus Seyr, vsque ad cā
7 pestria Pharā; quē est in solitudine. *Reuerſiq;
funt, & venerūt vsque ad fontem Mesphat, ip
fa est Chades: & percuſſerunt omnem regionē
Amalechitarū, & Amorreorum qui habitabāt
8 in Afasonthamar. *Et egressi sunt rex Sodom
B rum, & rex Gomorre, rexq; Adamā, & rex Se
boim, necnon & rex Bale, quæ est Segor: & di
rexerunt aciem contra eos in valle siluestri:
9 *Scilicet aduersus Chodorlaomor regē Ela
mitarū, & Thadal regē Gētium, & Amraphel
regem Sēnaar, & Arioch regē Ponti; quatuor
10 reges aduersus quinq;. *Vallis autē siluestris ha
bebat puteos multos bituminis. Itaq; rex So
domorū & rex Gomorre terga verterunt, ceci
derūtq; ibi: & qui remanserāt, fugerūt ad mō
11 tem. *Tulerunt autē omnē substantiā Sodo
morū & Gomorreorū, & vniuersa quæ ad cibū
12 ptinēt, & abierūt. *Necnō & Loth & substantiā
eius filiū fr̄is Abrā qui habitabat in Sodomis.
13 *Et ecce vnus qui euaserat, nūciauit Abrā He
bræo, q. habitabat ī cōualle Mābre Ammorrei
fratris Eschol & fratris Aner. Hi enim pepi
14 gerāt foedus cū Abrā. *Quod cū audisset A
brā, captū videlicet Loth fratrem suum; nume
rauit expeditos vernaculos suos, trecetos de
cem & octo: & persecutus est eos vsque Dan.

תרגום אונקלוס

18 *ופרם אברם ואחא ויתב במישרי ממרא די בחברון ובנא חסן מדבא קדם יי:
1 *והיה בימי אמרפל מלך אלסר ואריוך מלך אלסר ואריוך מלך אלסר ואריוך מלך אלסר
ברע מלך סדום ועם ברשע מלך עמורה שנאב מלך אדמה ושמאבר מלך צביים ומלך בלע היא צער:
למישר חקליא הוא ונא מדבא: *תרתא עשרה שנין פלחו ית כדרלעמר ובתלת עשרה שנין מרדו:
כדרלעמר ומלכא דעמיה ומחו ית גברא די בעשתרות קרנים וית חקליא די בשוה קריתים:
בטוריא דשעיר עד מישר פארן דסמך על מדבא:
9 *ונפק מלכא דסדום ומלכא דעמורה ומלכא דאדמה ומלכא דצבויים ומלכא דבלע היא צער וסדרו
עם כדרלעמר מלכא דעילם ותדעל מלכא דעמלקי ואמרפל מלך אלסר ואריוך מלך אלסר
10 *ומישר חקליא ברן ברן מסקן חמרא וערקו מלכא דסדום ועמורה ונפלו חסן ודאשתארו לטורא
11 *ושבו ית כל קניניהון דסדום ועמורה וית כל מיכלהון ואולו:
12 *ואחא משיבא וחוי לאברם עברא והוא שרי במישרי ממרא אמרפא אחותי דאשכול ואחותי דענר ואינן
14 *ושמע אברם ארי אשתי אחותי ויריו ית עלמותי וילדי ביתי חלת מאה ותמני עשר וירדף עד דן:

* Et mouens tabernaculum Abram, veniens 18
habituavit iuxta quercum Mamre, quæ erat in Che-
bron: & edificauit ibi altare Domino.

CAP. XIII.

Factum est autem in regno Amraphel regis Sen- 1
naar, Arioch rex Elasar, Chodorlaomor rex Elā,
& Thargal rex gentium, * Fecit bellum cum 2
Ballarege Sodomorum, & cum Barsarege Gomor-
rae, & Sennaar rege Adama, & Symor rege Se-
boim, & rege Balac: hæc est Segor.

* Omnes hi conuenerunt in uallem falsam. hoc 3
mare salis. * Duodecim annis ipsi seruierunt Cho- 4
dorlaomor: & tertio decimo anno recesserunt.

* In autem quartodecimo anno venit Chodorlaom- 5
or & reges cum eo: & trucidauerunt gigantes in
Astaroth, Carnain, & gentes fortes cum eis: & Em-
maos in Sane ciuitate: * Et Chorraeos in mon- 6
tibus Seir, usque ad terebinthum Pharam: quæ est
in solitudine. * Et reuersi venerunt ad fontem 7
iudicii: ipsa est Cades. & trucidauerunt omnes prin-
cipes Amalec, & Amorraeos, & habitantes in A-
sasonthamar.

* Egressus est autem rex Sodomorum, & rex Go 8
morrae, & rex Adama, & rex Seboim, & rex Ba-
lac, hæc est Segor: et occurrerunt cum acie eis in præ-
lium in ualle falsa, * Aduersus Chodorlaomor re- 9
gem Elam, & Thargal regem gentium, & Amra-
phel regem Sennaar, et Arioch regem Elasar, et qua-
tuor reges aduersus quinque. * At uallis falsa, 10
putei putei bituminis. fugit autem rex Sodomorum,
& rex Gomorrae: et ceciderunt illic. at qui reman-
serunt, fugerunt in montana. * Acceperunt 11
autem equitatum omnem Sodomorum et Gomorrae,
& omnes cibos eorum, & abierunt.

* Acceperunt autem & Lot filium fratris A- 12
bram, & supellectilem eius, & abierunt: erat enim
habitans in Sodomis.

* Adueniens autem quidam saluatorum, nuntia- 13
uit Abræ transitori: ipse autem habitabat apud quer-
cum Mamre Ammor fratris Eschol, & fratris
Aunan: qui erant confederati Abram. * Audiens 14
autem Abræ quod captiuatus est Lot nepos eius, nu-
merauit proprios uernaculos suos, trecentos decem
& octo, & persecutus est usque ad Dan.

* & ἀποκλινώσας ἄβραμ, ἐλθὼν κατώκησε παρὰ τὴν 18
δρυὶν τὴν μαμβρή· ἣ ἦν ἐν χεβρών. καὶ ἀικοδόμησεν ἐκεῖ θυ-
σιαστήριον τῷ κυρίῳ. 19

* Εγένετο δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῇ ἀμαρφαλ βασιλέως σεν- 1
ναάρ, ἀριώχ βασιλεὺς ἐλασαρ, χοδολλομοὺς βασιλεὺς αἰ-
λάμ, καὶ θαργάλ βασιλεὺς ἐθνῶν. * ἐποίησε πόλεμον μετ' 2
βαλλὰ βασιλέως θόδομων, & μετ' βαρσὰ βασιλέως γομόρ-
ρας, καὶ σενναάρ βασιλέως ἀδαμὰ, & συμὸρ βασιλέως σε-
βωείμ, καὶ βασιλέως βαλάκ· αὐτὴ ἐστὶ σηγώρ. * πάντες 3
οὗτοι συνέφοντο ἐν τῇ φάραγγι τὴν ἀλικίν. αὐτὴ θά-
λασσα τῶν ἀλῶν. * δώδεκα ἔτη αὐτοὶ ἐδεδούσαν τῷ χο- 4
δολλομοῦς· καὶ τὰ τρισκαίδεκάτω ἔτει ἀπέστησαν.

* ἐν δὲ τῷ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ ἔτει ἦλθε χοδολλομοὺς & 5
ὁ βασιλεὺς μετ' αὐτῶν, καὶ κατέκοψαν οὗτοι γίγαντας οὗτοι ἐν
ἀσάρωθ, καρναῖν, καὶ ἐθνη ἰσχυρὰ ἅμα αὐτοῖς· καὶ οὗτοι ἐμ-
μαίους ἐν Σανὴ τῇ πόλει, * καὶ οὗτοι χωρεαίους οὗτοι ἐν τοῖς 6
ὄρεσι σείρ ἕως τερεβίνθου τῆς φάραγος· ἣ ἐστὶν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

* καὶ ἀναστρέψαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν πηγὴν τῆς κρείσσεως· 7
αὐτὴ ἐστὶν κὰδης· καὶ κατέκοψαν πάντας οὗτοι ἀρχοντας ἀμα-
λήκ, & οὗτοι ἀμορραίους, καὶ οὗτοι κατοικοῦντας ἐν ἀσασονθα-
μάρ. ἔξηλθε δὲ ὁ βασιλεὺς θόδομων, καὶ βασιλεὺς γομόρρας, 8
καὶ βασιλεὺς ἀδαμὰ, καὶ βασιλεὺς σεβωείμ, καὶ βασι-
λεὺς βαλάκ· αὐτὴ ἐστὶ σηγώρ· & παρετάξοντο αὐτοῖς εἰς πό- 9
λεμον ἐπὶ τῇ κοιλάδι τῇ ἀλικῇ, * πρὸς χοδολλομοῦς
βασιλέα αἰλάμ, καὶ θαργάλ βασιλέα ἐθνῶν, καὶ ἀμαρ-
φαλ βασιλέα σενναάρ, καὶ ἀριώχ βασιλέα ἐλασάρ, καὶ οἱ 10
τέσσαρες βασιλεῖς πρὸς οὗτον πέντε. * ἡ δὲ κοιλάς ἡ ἀλι-
κὴ, φρέατα φρέατα ἀσφάλτου· ἐφυλὲ δὲ βασιλεὺς θόδομων,

& βασιλεὺς γομόρρας, καὶ ἐνέπεθον ἐκεῖ. οἱ δὲ καταλάφθον- 11
τες, ἐφυλον εἰς τὴν ὄρεσιν. * ἔλαβον δὲ τὴν ἵππον πᾶσαν τὴν
θόδομων & γομόρρας, & πάντα τὰ βρώματα αὐτῶν, & ἀπήλθον.

* ἔλαβον δὲ & τὸν λῶτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ ἄβραμ, καὶ τὴν ἀπο- 12
σκηθὴν αὐτοῦ, & ἀπώχοντο· ἦν γὰρ κατακλινὼν ἐν θόδομοις. πα- 13
ραγρόμηντο δὲ οἱ τῶν ἀνασωθέντων, ἀπήγαγεν τὸν ἄβραμ
τὸν περὶ αὐτῶν· αὐτοὶ δὲ κατώκει παρὰ τῇ δρυὶ τῇ μαμβρῇ ἀμ-
μωρ τοῦ ἀδελφοῦ ἐχὼλ, καὶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· οἱ δὲ ἦσαν συω- 14
μόται τοῦ ἄβραμ. * ἀκούσας δὲ ὁ ἄβραμ, ὅτι ἠχμαλώ-
την λῶτ ὁ ἀδελφεὶδους αὐτοῦ, ἠξίωμισε οὗτον ἰδίους οἰκογενεῖς
αὐτοῦ, τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτώ· καὶ κατεδίωξεν ἕως δαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et tetendit Abram tabernaculum & venit, & habitauit in planicie Mamre, quæ est in Ebron: & edificauit ibi altare coram Domino.

CAP. XIII.

Et factum est in diebus Amraphel regis Babylonis: Arioch, rex Elasar, Codorlaomor, rex Elam, & Tadaal rex gentium, * fecerunt prælium 1
cum Bera rege Sodomæ, & cum Berfa rege Gomorre, Sennaab rege Adama, & Semeber rege Seboim & rege Balæ: ipsa est Segor. * Omnes
hi congregati sunt in ualle campestri quæ est mare salis. * Duodecim annis seruierant Codorlaomor, & in tertio decimo anno rebellauerunt.

1 In quartodecimo autem anno venit Codorlaomor, & reges qui erant cum eo: & percusserunt gigantes qui erant in Astaroth Carnaim, & robu-
stos qui erant in Ham: & horrendos qui erant in Saue Cariathaim: * Et Chorraeos qui erant in montibus Seyr usque ad planiciem Pharam,
quæ est iuncta deserto. 2 Et reuersi sunt & venerunt ad planiciem diuisionis iudicii, quæ est Cades: & percusserunt omnem regionem

Amalech & Amorrem, qui habitabat in Engadi. * Et egressus est rex Sodomæ, & rex Gomorrae, & rex Adama, & rex Seboim, & rex Ba-
læ quæ est Segor: & inierunt cum eis certamen in ualle campestri, 3 Cum Codorlaomor rege Elam, & Tadaal rege Gentium, & Amraphel
rege Babylonis, & Arioch rege Elasar: quatuor reges contra quinque.

4 Vallis autem campestris habebat puteos ex quibus effodiebatur
bitumen: & fugerunt rex Sodomæ, & rex Gomorrae, & ceciderunt ibi: & qui remanserant, in montem fugerunt. 5 Et depredati sunt om-
nem substantiam Sodomæ & Gomorrae, & omnes cibos eorum: & abierunt.

6 Ceperunt quoque Loth filium fratris Abræ, &
substantiam eius, & abierunt: & ipse habitabat in Sodoma. 7 Et venit qui euaserat, & nunciauit Abræ Hebræo qui morabatur in
campestribus Mamre Amorrei fratris Eschol, & fratris Aner: & hi erant confederati Abræ.

8 Et audiuit Abram quod captus esset
frater suus, & armauit pueros suos natos in domo sua trecentos & decem & octo, & persecutus est usque ad Dan.

15 * ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויבס וירדפם
 16 עד חובה אשר משמאל לדמשק * וישב את כל
 הרבש וגם את לוט אחיו ורכשו השיב וגם את
 17 הנשים ואת העם * ויצא מלך סדם לקראתו
 אחרי שובו מהכות את כדר לעמר ואר המלכים
 18 אשר אתו אל עמק שוה הוא עמק המלך * ומלכי
 צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל
 19 עליון * ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון
 20 קנה שמים וארץ * וברוך אל עליון אשר מגן
 21 צריך בידך ויתן לו מעשר מכל * ויאמר מלך סדם
 22 אל אברהם תן לי הנפש והרכש קח לך * ויאמר
 23 אברהם אל מלך סדם הרמתי ידי אל יהוה אל עליון
 24 קנה שמים וארץ * אם מחוט ועד שרוך נעל
 ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשירתי
 את אברהם * בלעדירק אשר אכלו הנערים וחלק
 האנשים אשר הלכו אתי ענר אשכל וממרא הם
 יקחו חלקם :

טו

* אחר הדברים האלה היה דבר
 יהוה אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם
 אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד * ויאמר אברהם
 אדני יהוה מה תתן לי ואנכי הולך ערירי ובן משק
 ביתי הוא דמשק אליעזר * ויאמר אברהם תן
 לי לאנתתה ורעה והנה בן ביתי יורש אתי * והנה
 דבר יהוה אליו לאמר לא יירשך וזה כי אם אשר
 יצא ממעיך הוא יירשך * ויצא אתו החוצה ויאמר
 הבט נגה השמימה וספר הכוכבים אם תוכל
 לספר אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך * והאמן
 ביהוה וישבה לו צדקה * ויאמר אליו אני יהוה
 אשר הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את הארץ
 הזאת לרשתה :

15 * Et diuifis fociis, irruit super eos nocte: per-
 Cussitq; eos; & persecut⁹ est vsque Hobā, quæ
 16 est ad leuā Damasci. * Reduxitq; omnem sub-
 stantiā, & Loth fratrem suum cum substantia
 17 illius; mulieres quoque & populū. * Egressus
 est autē rex Sodomorū in occursum eius, post-
 quā reuersus est à cæde Chodorlaomor, & re-
 gum qui cum eo erant in valle Saue, quæ est
 18 vallis regis. * At verò Melchisedech rex Salem
 proferēs panem & vinum: erat enim sacerdos
 19 Dei altissimi. * Benedixitq; ei, & ait: Benedi-
 ctus Abrā Deo excelfo, qui creauit celū & ter-
 20 ram. * Et benedictus De⁹ excelfus, quo prote-
 gente hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei
 21 decimas ex omnibus. * Dixit autem rex Sodo-
 morū ad Abram: Da mihi animas; cetera tolle
 22 tibi. * Qui respondit ei: Leuo manū meam ad
 D dominū Deum excelsū, possessorem cæli &
 23 terræ: * Quòd à filo subtegminis vsq; ad cor-
 rigiā caligæ non accipiā ex omnibus quæ tua
 24 sunt: ne dicas, Ego ditauī Abrā. * Exceptis his
 quæ comederunt iuuenes, & partibus virorū
 qui venerunt mecū Aner, Eschol, & Mambre;
 isti accipiant partes suas.

CAP. XV.

1 **H** Is itaque tráfactis, factus est sermo Domi-
 ni ad Abrā per visionē, dicens: Noli time-
 re, Abram: ego protector tuus, & merces tua
 2 magna nimis. * Dixitq; Abram: Domine
 Deus, quid dabis mihi? Ego vadam absque li-
 beris; & filius procuratoris domus meæ iste
 3 Damascus Eliezer. * Addiditq; Abram: Mihi
 autem non dedisti semen: & ecce vernaculus
 4 meus heres meus erit. * Statimq; sermo Do-
 mini factus est ad eum, dicens: Non erit hic
 hæres tuus; sed qui egredietur de vtero tuo, i-
 5 psūm habebis hæredem. * Eduxitq; eum fo-
 ras, & ait illi: Suspice cælum, & numera stellas
 6 B si potes. & dixit ei: Sic erit semen tuum.
 7 * Credidit Abram Domino; & reputatum
 est illi ad iustitiam. * Dixitque ad eum: Rom. 4. 3
Gal. 3. 6
Iac. 2. 24
 Ego Dominus qui eduxi te de Vr Chaldæo-
 rum, vt darem tibi terram istam; & posside-
 res eam.

תרגום אונקלוס

15 * ואתפליג עליהון בלילה הוא ועבדיו ויבסו וירדפון
 16 ויפסק מלכא דסדום לקדמותיה בחר דתב מלמסחתי כדר לעמר וית מלכיא דעמיה למשר
 17 ומלכי צדק מלכא דירושלם אפיק לחם וחמר והוא משמש קדם אל עלאה * וברכיה
 18 וברוך אל עלאה דמסר שגאך בידך ויתב ליה חר מן עשרה מכולא
 19 ויאמר מלכא דסדום לאברהם תן לי הנפש והרכש קח לך * ויאמר אברהם תן
 20 לי לאנתתה ורעה והנה בן ביתי יורש אתי * והנה דבר יהוה אליו לאמר לא יירשך וזה כי אם אשר
 21 יצא ממעיך הוא יירשך * ויצא אתו החוצה ויאמר הבט נגה השמימה וספר הכוכבים אם תוכל
 22 לספר אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך * והאמן ביהוה וישבה לו צדקה * ויאמר אליו אני יהוה
 23 אשר הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את הארץ הזאת לרשתה :

טו

1 * אחר הדברים האלה היה דבר יהוה אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם
 2 אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד * ויאמר אברהם אדני יהוה מה תתן לי ואנכי הולך ערירי ובן משק
 3 ביתי הוא דמשק אליעזר * ויאמר אברהם תן לי לאנתתה ורעה והנה בן ביתי יורש אתי * והנה
 4 דבר יהוה אליו לאמר לא יירשך וזה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך * ויצא אתו החוצה ויאמר
 5 הבט נגה השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספר אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך * והאמן ביהוה
 6 וישבה לו צדקה * ויאמר אליו אני יהוה אשר הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את הארץ הזאת לרשתה :

* Et irruit super eos nocte, ipse, & pueri eius: 15
& percussit eos; & persecutus est usque ad Chobal, quæ est in sinistra Damasci. * Et reduxit omnem equitatum Sodomorum: et Lot nepotem suum reduxit, & substantiam suam, & mulieres, & populum. * Egressus est autem rex Sodomorum, et rex Gomorra in occursum eius, postquam reuersus est à cæde Chodorlaomor, & regum qui cum eo in valle Saue. hic erat campus regis Melchisedec.

* Et Melchisedec rex Salem protulit ipsi panes & vinum: erat autem sacerdos Dei altissimi.

* Et benedixit ei Melchisedec: & dixit, Benedictus Abram Deo altissimo, qui creauit cælum & terram. * Et benedictus dominus Deus altissimus, qui tradidit inimicos tuos captiuos tuos. & dedit ei Abram decimam ex omnibus.

* Dixit autem rex Sodomorum ad Abram: Da mihi viros: at equitatum accipe tibi ipsi.

* Dixit autem Abram ad regem Sodomorum: Extendam manum meam ad Deum altissimum, qui creauit cælum & terram: * Si à filo usque ad corrigiam calceamenti accipiam ex omnibus tuis: ut non dicas, quòd ego ditauì Abram:

* Præter ea quæ comederunt iuuenes, & partem virorum qui venerunt mecum, Eschol, Aner, Mambre: isti accipient partem.

CAP. XV.

Post autem verba hæc, factum est verbum Domini ad Abram in visione, dicens: Ne timeas, Abram: ego protegam te. merces tua multa erit nimis. * Dicit autem Abram: Domine, quid mihi dabis? ego autem dimittor sine liberis: at filius Masc vernacula meæ, hic, Damascus Eliezer.

* Et ait Abram, Quoniam mihi non dedisti filium, at vernaculus meus hereditabit me.

* Et statim vox Dei facta est ad eum, dicens: Nō hereditabit te hic, sed qui egredietur de te, hic hereditabit te. * Eduxit autem eum foras: & dixit ipsi: Respice in cælum, & numera stellas, si poteris numerare ipsas. & dixit: Sic erit semen tuum.

* Credidit autem Abram Deo, & reputatum est illi ad iustitiam. * Dixit autem ad eum: Ego Deus qui eduxi te de regione Chaldaorum, ut darē tibi terram hanc hereditare.

15 καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς τὴν νύκτα αὐτοὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ ἐπάλαξεν αὐτούς· καὶ κατεδίωξεν ἕως χοβάλ· ἥ ἐστιν ἐν δεξιερὰ δαμασκῶ. * καὶ ἀπέσρεψε πᾶσαν τὴν ἵππον θεόμων· & τὸν λῶτ τὸν ἀδελφιδόν αὐτοῦ ἀπέσρεψε, καὶ τὰ ὑποάρχοντα αὐτοῦ, & τὰς γυναῖκας, & τὸν λαόν. * ἔζηλθε ὁ βασιλεὺς θεόμων, & βασιλεὺς γομόρρας εἰς συνάντησιν αὐτοῦ, καὶ τὸ ὑποσρέψαι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῆς χοδολλογομῶς, & τῶν βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κοιλάδα τὴν λαυή. ἔτ' ἔτι πεδῖον βασιλέως μελχισεδέκ. * καὶ μελχισεδέκ βασιλεὺς λαλήμ ἔξηνεγκεν αὐτῷ ἄρτους καὶ οἶνον. ἦν ὁ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ ὑψίστου. * καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν μελχισεδέκ· & εἶπεν, εὐλογημένος ἄβραμ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἐκίσε τὸν ἔρπον ἐν τῇ γῇ. 20 * & εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ ὑψίστος· ὃς παρέθηκε ὅτ' ἐχθρὸς σου ὑποχείριός σου, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἄβραμ δεκάτην ἀπὸ πάντων. * εἶπε ὁ βασιλεὺς θεόμων πρὸς ἄβραμ, ὃς μοι ὅτ' ἀνδρας, τὴν ὅτ' ἵππον λάβε σεαυτῷ. * εἶπε δὲ ἄβραμ πρὸς τὸν βασίλεια θεόμων, ἐκίενω τὴν χεῖρά μου πρὸς τὸν θεόν τὸν ὑψίστον, ὃς ἐκίσε τὸν ἔρπον ἐν τῇ γῇ, * εἰ ἀπὸ σπαρτίου ἕως σφερωτῆρος ὑποδήματός· λήψομαι ἀπὸ πάντων ἰῶν σῶν, ἵνα μὴ εἴπῃς, ὅτι ἐγὼ ἐπλούτησα τὸν ἄβραμ. 24 * πλὴν ὧν ἐφαλον νεανίσκοι, & τῆς μερίδος τῶν ἀνδρῶν τῶν συμπορευθέντων μετ' ἐμοῦ, ἐχὼλ, ἀνερ, μαμβρή, ἔτσι λήψον μερίδα. 25 Μετὰ δὲ ταῖς ῥήμασι ταύταις, ἐλήθη ῥῆμα κυρίου πρὸς ἄβραμ ἐν ὁράματι, λέγων, μὴ φοβοῦ ἄβραμ, ἐγὼ ὑπερασπίσω σου, ὁ μισθός σου περὶ ὧν ἔσαι σφόδρα. * λέγει ὁ ἄβραμ, δέσποτα τί μοι δώσεις; ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος· ὁ ὃς υἱός μου ἐκ τῆς οἰκογενεῶς μου, ἔσται δαμασκὸς ἐλίζερ.

3 καὶ εἶπεν ἄβραμ, ἐπειδὴ ἐμοὶ ὅτ' ἔδωκας τέκνον, ὁ ὃς οἰκογενεῶς μου κληρονομήσει με.

4 * & ἐν τούτοις φωνὴ θεοῦ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν, λέγων, ἐκκληρονομήσει σε ἔτι, ἀλλ' ὃς ἐξελεύσεται ἐκ σου, οὗτος κληρονομήσει σε. * ἔξηγαγε ὁ αὐτὸν ἔξω· & εἶπεν αὐτῷ, ἀνάβλεψον εἰς τὸν ἔρπον, καὶ δεῖξά μοι τὸν ἀστέρα, εἰ δύνησιν ἐξαριθμῆσαι αὐτούς. & εἶπεν, ἔτως ἔσαι τὸ σπέρμα σου.

6 * ἐπίσθυσεν δὲ ἄβραμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. * εἶπε ὁ πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ ὁ θεός ὁ ἔξαγαγὼν σε ἐκ χώρας χαλδαίων, ὥς τε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύτην κληρονομήσαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et diuini seruis suis contra eos, percusserunt eos nocte, & persecutus est eos usque ad Hoba: quæ est ad Aquilonem Damasci. 12 Et reduxit vniuersam substantiam, & etiam Lot fratrem suum, & substantiam eius reduxit, mulieres quoque & populum. 13 Et egressus est rex Sodomæ in occursum eius postquam reuersus est à cæde Codorlaomor, & regum qui erant cum eo in valle plana: quæ erat locus refrigerij regis.

14 Et Melchisedech rex Ierusalem adduxit panem & vinum: & ipse erat minister coram Deo excelsio. 15 Et benedixit ei: & dixit, Benedictus Abram coram Deo excelsio, cuius possessio est cælum & terra. 16 Et benedictus Deus excelsus qui tradidit hostes tuos in manu tua. Et dedit ei vnum ex decem de omnibus. 17 Et dixit rex Sodomæ ad Abram: Da mihi animas, & substantiam tolle tibi. 18 Et dixit Abram regi Sodomæ: Leuo manum meam in oratione coram Deo excelsio, cuius possessio cælum & terra est: 19 Si à filo & usque ad corrigiam calceamenti accipiam ex omnibus quæ tua sunt: & non dices, ego ditauì Abram. 20 Exceptis his quæ comederunt iuuenes, & parte virorum qui venerunt mecum, Aner, Eschol, & Mamre: illi recipiant partes suas.

21 Et dixit Abram: Domine deus quid dabis mihi? & ego vado absque liberis, & filius gubernator iste qui in domo mea est, ipse est Damascenus Eliezer. 22 Et dixit Abram: Ecce mihi non dedisti generationem: & ecce filius domus meæ heres meus erit. 23 Et ecce sermo à facie Domini factus est ad eum dicens, Non erit hic heres tuus, sed filius quem genueris, ipse erit heres tuus. 24 Et eduxit eum foras: & dixit: Respice nunc cælum, & numera stellas, si potes numerare eas. Et dixit ei: Sic erunt filij tui. 25 Et credidit in verbo Domini, & reputatum est ei ad iustitiam. 26 Dixitque ei, Ego Dominus qui eduxi te de Vr Chaldaeorum, ut darem tibi terram hanc in hereditatem.

8 * ויאמר אדני יהוה במה אדע כי אירשנך :
9 * ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת
10 * ואיל משלש ותר וגו' : * ויקח לו את כל
אלה ויבחר אתם בתוך ביתו איש בתר לקראת
11 * רעהו ואת הצפר לא בחר : * וירד העיט על
12 * הפגרים וישב אתם אברהם : * ויהי השמש לבוא
ותרדמה נפלה על אברהם והנה אימו חשכו
13 * גדלו נפלת עליו : * ויאמר לאברהם ידע תדע
כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו
14 * אתם ארבע מאות שנה : * וגם את הגוי אשר
15 * יעבדו בן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול : * ואתה
תבוא אל אבתיך בשלום תקבר בשיבה טובה :
16 * ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמרי
17 * עד הנה : * ויהי השמש באה ועלטה היה והנה
תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים האלה :
18 * ביום ההוא כרת יהוה את אברהם ברית לאמר
לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד
19 * הנהר הגדול נהר פרתי : * את הקניזי ואת הקנזי
20 * ואת הקדמני : * ואת החתי ואת הפרזי ואת
21 * הרפאים : * ואת האמרי ואת הכנעני ואת
הגרנשי ואת היבוסים :

יו * ושרי אשר אברהם
לא ילדה לו ולו שפחה מצרית ושמה הגר :
* ותאמר שרי אל אברהם הנה נא עזרני יהוה
מלדתי בא נא אל שפחתי מולי אבנתי ממנה
* וישמע אברהם לקול שרי : * ותקח שרי אשת אברהם
את הגר המצרית שפחתה מקץ עשר שנים לשבת
אברהם בארץ כנען ותתן אתה לאברהם אישה לו
4 * לאשר : * ויבא אל הגר ותהר ותרא כי הרתה
ותקל גברתה בעיניה :

8 * At ille ait : Domine Deus, unde scire pos-
9 sum, quod possessurus sum eam? * Et respondit
Dominus : Sume, inquit, mihi vaccā triennē,
& capram trimam, & arietē annorum trium,
10 turturem quoque & columbam. * Qui tollens
C vniuersa hæc, diuisit ea per medium; & vtra-
que partes contra se altrinsecus posuit. aues
11 autem non diuisit. * Descenderuntque volu-
cres super cadauera, & abigebat eas Abram.
12 * Cumque sol occumberet, sopor irruit super
Abram; & horror magnus & tenebrosus inua-
13 sit eum. * Dictumque est ad eum: Scito præ-
noscent quod peregrinum futurum sit semen
14 tuum in terra non sua; & subiicient eos serui-
tuti; & affligent quadringentis annis. * Ve-
runtamen gentem cui seruituri sunt, ego iudi-
cabo. & post hæc egredientur cū magna sub-
15 stantia. * Tu autem ibis ad patres tuos in pa-
16 ce, sepultus in senectute bona. * Generatione
autem quarta reuertentur huc. necdum enim
17 completæ sunt iniquitates Amorrhæorum vs-
que ad præsens tempus. * Cū ergo occubuit
D fct sol, facta est caligo tenebrosa: & apparuit
clibanus fumans, & lampas ignis transiens in-
18 ter diuisiones illas. * In illo die pepigit Do-
minus fœdus cum Abram, dicens: Semini tuo
dabo terram hanc, à fluuio Ægypti, vsque ad
19 fluuium magnum Euphratem: * Cinæos, &
20 Cenezæos, Cethmonæos, * Et Ethæos, & Phe-
rezæos; Raphaim quoque,
21 * Et Ammorreos, & Chananæos, & Gergefæos,
& Iebusæos.

CAP. XVI.

1 Gitur Sarai vxor Abram non genuerat sibi
2 A liberos: sed habens ancillam Ægyptiam, no-
mine Agar. * Dixit marito suo, Ecce con-
clusit me Dominus ne parerem: ingredi ad
ancillam meam, si forte saltem ex illa susci-
piam filios. Cūq; ille acquiesceret deprecā-
3 ti. * Tulit Agar Ægyptiam ancillam suam post
annos decem quā habitarē cœperant in ter-
ra Chanaan; & dedit eam viro suo vxorem.
4 * Qui ingressus est ad eam. At illa conce-
pisse se videns, despexit dominam suam.

תרגום אונקלוס

8 * ויאמר יי אלהים במה אדע ארתינך :
9 * ויאמר אליו קחי לי עגלה שלש ועז שלש
10 * ואיל שלש ותר וגו' : * ויקח לו את כל
אלה ויבחר אתם בתוך ביתו איש בתר לקראת
11 * רעהו ואת הצפר לא בחר : * וירד העיט על
12 * הפגרים וישב אתם אברהם : * ויהי השמש לבוא
ותרדמה נפלה על אברהם והנה אימו חשכו
13 * גדלו נפלת עליו : * ויאמר לאברהם ידע תדע
כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו
14 * אתם ארבע מאות שנה : * וגם את הגוי אשר
15 * יעבדו בן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול : * ואתה
תבוא אל אבתיך בשלום תקבר בשיבה טובה :
16 * ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמרי
17 * עד הנה : * ויהי השמש באה ועלטה היה והנה
תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים האלה :
18 * ביום ההוא כרת יהוה את אברהם ברית לאמר
לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד
19 * הנהר הגדול נהר פרתי : * את הקניזי ואת הקנזי
20 * ואת הקדמני : * ואת החתי ואת הפרזי ואת
21 * הרפאים : * ואת האמרי ואת הכנעני ואת
הגרנשי ואת היבוסים :
יו * ושרי אשר אברהם
לא ילדה לו ולו שפחה מצרית ושמה הגר :
* ותאמר שרי אל אברהם הנה נא עזרני יהוה
מלדתי בא נא אל שפחתי מולי אבנתי ממנה
* וישמע אברהם לקול שרי : * ותקח שרי אשת אברהם
את הגר המצרית שפחתה מקץ עשר שנים לשבת
אברהם בארץ כנען ותתן אתה לאברהם אישה לו
4 * לאשר : * ויבא אל הגר ותהר ותרא כי הרתה
ותקל גברתה בעיניה :

* Ait autem: Dominator Domine Deus secundum quid sciam, quod hereditabo eam? * Dixit autem illi: Accipe mihi vitulam triennem, & capram trimam, & arietem trinum, & turturem, & columbam. * Et accepit ipsi omnia hæc: & diuisit ea media; & posuit ea contraria ad inuicem: at aues non diuisit. * Descenderunt autem volucres super corpora & diuisiones eorum: & sedit cum eis Abram. * Circa autem solis occasus, extasis cecidit super Abram: & ecce caligo tenebrosa irruit in eum. * Et dictum est ad Abram: Cognoscens scies, quod peregrinum erit semen tuum in terra non sua: & subicient seruituti eos; & affligent, & humiliabunt annis quadringentis. * Et gentem cui seruiant, iudicabo ego, dicit Dominus. post autem hæc regredientur huc cum suppellectili multa. * Tu autem ibis ad patres tuos cum pace, sepultus in senectute bona. * Quarta autem generatione reuertentur huc. nondum enim completæ sunt iniquitates Amorrhæorum usque nunc. * Postquam autem iam fuit sol ad occasum, flamma facta est. & ecce clibanus fumans; & uenerunt lapides ignis, quæ pertransierunt per medium diuisionum istarum. * In die illa disposuit Dominus fœdus Abram, dicens: Semini tuo dabo terram hanc, à flumine Ægypti, usque ad flumen magnum Euphratem; * Ceneos, & Cenezæos, & Cedmonæos, * Et Chetteos, & Pherezæos, & Raphaim, * Et Amorrhæos, & Chananaeos, & Gergesæos, & Jebusæos.

CAP. XVI.

Sara autem vxor Abram non peperit ei. erat autem ipsi ancilla Ægyptia, cui nomen Agar.

* Dixit autem Sara ad Abram: Ecce iam conclusit me Dominus ne parerem: ingredere igitur ad ancillam meam, ut suscipiam filios ex ea. Audiuit autem Abram vocem Saræ.

* Et accipiens Sara vxor Abram Agar Ægyptiam suam ancillam, post decem annos habitationis Abram in terra Chanaan; & dedit eam Abram viro suo ipsi uxorem.

* Et ingressus est ad Agar; & concepit. & vidit, quod in ventre habet: & inhonorata fuit domina coram ipsa.

* εἶπε ὁ κύριος, δέσποτα κύριε θεὸς τί γινώσκωμαι, ὅτι κληρονομήσω αὐτήν; * εἶπε δὲ αὐτῇ, λάβε μοι δάμαλιν τριετίξαν, καὶ αἶγα τριετίξαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα, καὶ τευγόνα, καὶ πεντεξερῶνα. * ἔλαβεν αὐτῇ πάντα ταῦτα· καὶ διέλεν αὐτὰ μέτρα. ἔθηκεν αὐτὰ ἀντιπρόσωπα ἀλλήλοις· τὰ δὲ ὄρεα δὲ διέλε. * κατέβη δὲ τὰ ὄρεα ἐπὶ τὰ σώματα ἐν τῷ διχοτομήματι αὐτῶν. ἔκρινεν αὐτοῖς ἄβραμ. * περὶ ἧς ἡλίας δυσμαὶς ἐκστασις ἐπέπεσε τῷ ἄβραμ, καὶ ἰδὲ γνόφος σκοτεινὸς ἐπιπίπτει αὐτῷ. * ἔρρεθη πρὸς ἄβραμ, γινώσκων γνώση, ὅτι πάρεργον ἔσται τὸ σπέρμα ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ· καὶ δαλώσονται αὐτοῦ, καὶ κακώσονται, καὶ ταπεινώσονται ἐπὶ τετρακόσια. * καὶ τὸ ἔθνος ὃ ἂν δαλεύσῃ, καὶ ἐγὼ, λέγει κύριος. μὴ δὲ ταῦτα ἐξελεύσῃ ὡς ἐμὴ δύσκολος πολλῆς. * σὺ δὲ πορεύσῃ πρὸς τὸν πατέρα σου μετ' εἰρήνης, ταφείς ἐν γῇ σου καλῶ. * τελέσῃ δὲ ἡμερὰ δύσκολα φήσονται ὡς· ἔγωγε ἀναπεπλήρωται αἱ ἀμαρτίαι τῶν ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν. * ἐπεὶ δὲ ἦδη ἐγένετο ὁ ἡλίας πρὸς δυσμαὶς, φλόξ ἐγένετο· καὶ ἰδὲ κλίβανος καπνίζομενος, καὶ ἦλθον λαμπάδες πυρός· αἱ δὲ ἦλθον ἀναμέσον τῶν διχοτομημάτων τούτων. * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διέτετο κύριος διαθήκην τῷ ἄβραμ, λέγων, τὸ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ αἰγυπτίου ἕως τοῦ ποταμοῦ μεγάλου ἐυφράτου, * τὸν κεναίσι, καὶ τὸν κενεζαίοις, καὶ τὸν κεδμωναίοις, * ἔσθ' ἡ χετταίοις, καὶ τὸν φερεζαίοις, ἔσθ' ὁ ραφαίμ, * καὶ τὸν ἀμορραίοις, ἔσθ' οἱ χαναναίοις, ἔσθ' οἱ γεργесаίοις, καὶ τὸν ιεβυσαίοις. * Σάρα δὲ ἡ γυνὴ ἄβραμ οὐκ ἐπικλεῖν αὐτῇ ἦν ὅτι αὐτῇ τῇ παιδίσει αἰγυπτία, ἡ ὄνομα ἄγαρ. * εἶπε ὁ σάρα πρὸς ἄβραμ, ἰδὲ δὴ συνέκλεσε μοι κύριος ὅτι μὴ τέκλειν. εἰσελθε ἐν πρὸς τὴν παιδίσει μου, ἵνα τεκνοποιήσωμαι ἐξ αὐτοῦ. * ἐπήκουσε δὲ ἄβραμ τῆς φωνῆς Σάρας. * καὶ λαβὼσα Σάρα ἡ γυνὴ ἄβραμ ἄγαρ τὴν αἰγυπτίαν τὴν ἐαυτῆς παιδίσει, μὴ δέκα ἐτὶ οἰκῆσαι ἄβραμ ἐν γῇ χαναν, ἔδωκεν αὐτὴν ἄβραμ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς αὐτῇ γυναικί. * ἔεισῃλθε πρὸς ἄγαρ, καὶ συνέλαβε· καὶ εἶδεν, ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, καὶ ἠλμάσθη ἡ κυρία ἐν σκιδρίδι αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et dixit: Domine Deus, in quo sciam, quod hereditabo eam? * Et dixit ei: Offer coram me vitulos tres, & capras tres, & arietes tres, & turturem, & filium columbæ. * Et obtulit coram eo omnia hæc, & diuisit ea equaliter. & posuit diuisiones, vnamquamque è regione alterius; aues autem non diuisit. * Et descenderunt volucres super diuisiones, & eiecit eas Abram. * Et factum est cum sol occumberet, & somnus cecidit super Abram: & ecce horrore tenebrosus magnus cecidit super eum. * Et dixit ad Abram: Sciens quia peregrini erunt filij tui in terra non sua; & in seruitutem redigent eos, & affligent eos quadringentis annis. * Populum quoque cui seruturi sunt, ego iudicabo, & post hæc egredientur cum magna substantia. * Et tu colligèris ad patres tuos in pace, sepelierisque in senectute bona. * Generatione autem quarta reuertentur huc: quoniam non est completum peccatum Amorrej usque adhuc. * Et factum est cum occubisset sol, & caligo facta esset: & ecce clibanus fumans, & lampas ignis quæ transibat inter diuisiones illas. * In die illa pepigit Dominus pactum cum Abram, dicens: Filiis tuis dabo terram hanc à fluuiio Ægypti usque ad fluuium magnum Euphratem: * Salameos, & Cenezæos, & Cedmonæos; * Et Ethæos, & Pherezæos, & Gigantes. * Et Amorraeos, & Chananaeos, & Gergesæos, & Iebuseos.

CAP. XVI.

Sara autem vxor Abram non pepererat ei, & habebat ancillam Ægyptiam: & nomen eius Agar. * Dixitque Sarai ad Abram: Ecce nunc priuauit me Dominus generatione, ingredere nunc ad ancillam meam, si forte suscipiam filios ex ea. Et obediuit Abram verbo Sarai. * Et tulit Sarai vxor Abram Agar Ægyptiam ancillam post decem annos, ex quo habitauit Abram in terra Chanaan: & dedit eam Abram marito suo in uxorem. * Et ingressus est ad Agar, & concepit. Et videns quia concepit, despexit dominam suam in oculis suis.

* ותאמר שרי אל-אברהם חמסי עליך אנכי נתתי
שפחתי בחיקך ותראה כי רחמיה ואקל בעיניה
ישפט יהוה ביני ובינך: * ויאמר אברהם אל-
שרי הנני שפחתיך בידך עשי לך הטוב בעיניך
ותענייה שרי ותברח מפניי: * וימצאה מלאך
יהוה על-עין המים במדבר על-העין בדרך שור:
* ויאמר הנני שפחתי שרי אי-מורה באת ואנני
רולכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי ברחתי:
* ויאמר לך מלאך יהוה שובי אל-גברתיך
והתעני תחת ידי: * ויאמר לך מלאך
יהוה הרבה אברהם ארץ זרעך ולא יספר מרב:
* ויאמר לה מלאך יהוה הנני הרה וילדת בן וקראת
שמו ישמעאל כי-שמע יהוה אל-עניך: * והויה
יהוה פרא אדם ידו בכל ויד כל בו ועל-פני כל-
אחיו ישכן: * ותקרא שם-יהוה הדבר אליה אתה
אל-ראי כי אמרה הגם הלא ראיתי אחרי ראי:
* על-כן קרא לבאר באר לחי ראי הנני בין-קדש
ובין ברד: * ותלד הנני לאברהם בן ויקרא אברהם
שם-בנו אשר-ילדה הנני ישמעאל: * ואברהם בן-
שנים שנה ושש שנים בלדת הנני את-ישמעאל
לאברהם:

* ויהי אברהם בן-תשעים
שנה ותשע שנים וירא יהוה אל-אברהם ויאמר
אליו אני אל-שדי התהלך לפני והיה תמים:
* ואתנה בריתי ביני ובינך ואברהם במה
מאד: * ויפל אברהם על-פניו וידבר אתו אלהים
לאמר: * אני הנה בריתי אתך והיית לאב-המונ
גוים: * ולא יקרא עוד את-שמיך אברהם והיה
שמיך אברהם כי אב-המונ גוים נתתיך: * והפירתי
אתך במאד מאד ונתתיך לגוים ומלכים ממך יצאו:

* Dixitq; Sarai ad Abrā, Iniquè agis cōtra me.
B Ego dedi ancillā meā in sinū tuū: quē vidēs q;
cōcepit; despectui me habet. iudicet Dñs in-
ter me & te. * Cui respōdit Abrā: Ecce, ait, an-
cilla tua in manu tua est, vtere ea vt libet. Af-
figente igitur eā Sarai, fugā iniit. * Cūq; inuc-
nisset eā angelus Dñi iuxta fontē aquæ in soli-
tudine quæ est in via Sur in deserto: * Dixit ad
C illā, Agar ancilla Sarai, vnde venis: & quò va-
dis: quē respōdit; A facie Sarai domine mee ego
fugio. * Dixitq; ei angelus Dñi, Reuerrere ad
dominā tuā: & humiliare sub manu illius. * Et
rursū, Multiplicās, inquit, multiplicabo semē
tuū & nō numerabitur præ multitudinē. * Ac
deinceps ecce, ait, cōcepisti & paries filiū: vo-
cabisq; nomē eius Hismael: eo q; audierit Dñs
afflictionē tuā. * Hic erit ferus homo: manus
eius contra omnes: & manus omnium contra
Deum, & è regione vniuersorū fratrum suorum
figet tabernacula. * Vocauit autem Agar no-
men Domini qui loquebatur ad eā: tu Deus
qui vidisti me. Dixit enim, Profectò hic vidi
posteriora vidētis me. * Propterea appellauit
puteum illum, puteum viuētis & videntis
me. Ipse est inter Cades & Barad.
* Peperitq; Agar Abræ filium, qui vocauit
nomen eius Hismael. * Octoginta & sex an-
norum erat Abram, quando peperit ei Agar
Hismaelem.

Iudicium
13.b.
Luc. 11.c

CAP. XVII.

* Postquam verò nonaginta & nouem an-
A norum esse cœperat, apparuit ei Domi-
nus. Dixitq; ad eum, Ego Deus omnipo-
tens. Ambula coram me, & esto perfectus.
* Ponamq; fœdus meum inter me & te,
& multiplicabo te vehementer nimis.
* Cecidit Abram pronus in faciem. Dixit-
que ei Deus: * Ego sum, & ponam pactum
meum tecum, erisq; pater multarum gen-
tium. * Nec vltra vocabitur nomen tuum
Abram, sed appellaberis Abraam, quia patrem
multarum gentium constitui te. * Faciamq; te
crescere vehementissimè, & ponam te in
gentibus, regesq; ex te egredientur.

Infr. eo.

Ecll. 44.
Rom. 4.c

תרגום אונקלוס

* ותאמר שרי לאברהם דין לי עלך אנא ותכית אסתי בידך ונחזת ארי עדותא וקלית בעינתא ודין יי ביני ובינך: * ויאמר אברהם לשרי הא
אסתיך בידך עבדי לה כדתקין בעיניכי וענייה שרי וערקת מן קרמיה: * ויאמר הנני שפחתיך בידך עשי לך הטוב בעיניך
ותענייה שרי ותברח מפניי: * וימצאה מלאך יהוה על-עין המים במדבר על-העין בדרך שור: * ויאמר הנני שפחתי שרי אי-מורה באת ואנני
רולכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי ברחתי: * ויאמר לך מלאך יהוה שובי אל-גברתיך והתעני תחת ידי: * ויאמר לך מלאך
יהוה הרבה אברהם ארץ זרעך ולא יספר מרב: * ויאמר לה מלאך יהוה הנני הרה וילדת בן וקראת שמו ישמעאל כי-שמע יהוה אל-עניך: * והויה
יהוה פרא אדם ידו בכל ויד כל בו ועל-פני כל-אחיו ישכן: * ותקרא שם-יהוה הדבר אליה אתה אל-ראי כי אמרה הגם הלא ראיתי אחרי ראי:
* על-כן קרא לבאר באר לחי ראי הנני בין-קדש ובין ברד: * ותלד הנני לאברהם בן ויקרא אברהם שם-בנו אשר-ילדה הנני ישמעאל: * ואברהם בן-
שנים שנה ושש שנים בלדת הנני את-ישמעאל לאברהם:
* ויהי אברהם בן-תשעים שנה ותשע שנים וירא יהוה אל-אברהם ויאמר אליו אני אל-שדי התהלך לפני והיה תמים:
* ואתנה בריתי ביני ובינך ואברהם במה מאד: * ויפל אברהם על-פניו וידבר אתו אלהים לאמר: * אני הנה בריתי אתך והיית לאב-המונ
גוים: * ולא יקרא עוד את-שמיך אברהם והיה שמיך אברהם כי אב-המונ גוים נתתיך: * והפירתי אתך במאד מאד ונתתיך לגוים ומלכים ממך יצאו:
* וילידת הנני ישמעאל לאברהם: * ויתגלי יי לאברהם ויאמר ליה אנא אל-שרי פלח קדמי וחיי שלי: * ואהן קיימי בין מימרי ובינך ואסגי יתך לחדא לחדא: * ונפל אברהם
על אפוחי ומליל עמיה יי למימר: * אנא הא גור קיימי עמך ותחי לאב סגי עממין: * ולא יתקרי עוד ית שמיך אברהם ויהא שמיך אברהם
ארי אב סגי עממין ותבתך: * ואפיש יתך לחדא לחדא ואחנינך לכנשין ומלכין ושלשין בעממין מן יפקין:

* Dixit autem Sara ad Abram: Iniurias patior ex te. ego dedi ancillam meam in sinum tuum. videns autem quod in utero habet, inhonorata fui coram ipsa: iudicet Deus inter me & te.

* Dixit autem Abram ad Saram: Ecce ancilla tua in manibus tuis: utere ea ut tibi placitum est. & afflixit eam Sara, & fugit à facie eius.

* Inuenit autē eam angelus Domini super fonte aquæ. * Et dixit illi angelus Domini: Agar, ancilla Saræ, unde venis? & quò vadis? & ait: A facie Saræ dominae meæ ego fugio.

* Dixit autem ei angelus: Reuertere ad dominam tuam, & humiliare sub manibus eius.

* Et dixit ei angelus Domini: Multiplicans multiplicabo semen tuū, & non numerabitur præ multitudinem. * Et ait ei angelus Domini: Ecce tu in utero habes, & paries filium: & vocabis nomen eius, Ismael: quia exaudiuit Deus humiliationem tuam.

* Hic erit ferox homo. manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum. & ante faciem omnium fratrum suorum habitabit. * Et vocauit nomen Domini loquentis ad eam, Tu es Deus qui vidiſti me: quia dixit, Et enim coram vidi eū qui apparuit mihi. * Propterea appellauit puteū, Puteum ubi coram vidi: ecce inter Cades & inter Barad. * Et peperit Agar Abram filium, & vocauit nomen filij sui, quem peperit ipsi Agar, Ismael.

* Abram autem erat annorum octoginta sex, quando peperit Agar Ismael Abram.

CAP. XVII.

ERat autem Abram annorum nonaginta: & apparuit Dominus Abram, & dixit ei: Ego sum Deus tuus: complace coram me, & esto irreprehensibilis.

* Et ponam fœdus meum inter me & inter te, & multiplicabo te valde.

* Et cecidit Abram super faciem suam: & locutus est ei Deus, dicens:

* Et ecce fœdus meum tecum, & eris pater multitudinis gentium. * Et non vocabitur ultra nomen tuum Abram, sed erit nomen tuum Abraham, quia patrem multarum gentium posui te.

* Et faciam crescere te valde nimis: & ponam te in gentes, & reges gentium ex te erunt.

* εἶπε ὁ σάρα πρὸς ἄβραμ, ἀδικοῦμαι ἐν σοὶ. ἐγὼ δὲ ὤκνησα τὴν παιδίον μου εἰς τὸν κόλπον σου. ἰδοὺ ἔλα δὲ ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, ἡμιάδω ἐναντίον αὐτῆς, κτεῖναι ὁ θεὸς ἀναμέμνητός ἐμιού καὶ σοῦ.

* εἶπε δὲ ἄβραμ πρὸς σάραν, ἰδοὺ ἡ παιδίον σου ἐν ταῖς χερσίν σου, χεῖρ αὐτῆς ὡς ἐν σοὶ δεξάσθην ἡ. καὶ ἐνάκωσεν αὐτῇ σάρα· καὶ ἀπέδρα δὲ πρὸς ὄψον αὐτῆς.

* εὗρε δὲ αὐτὴν ἄγγελος κυρίου ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος. * καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἀγαρ παιδίον σου σάρας, πόθεν ἔρχη; καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπεν, δὲ πρὸς ὄψον σάρας τῆς κυρίας μου ἐγὼ δὲ ποδιδράσκω.

* εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἄγγελος, δὲ πορεύσθαι πρὸς τὴν κυρίαν σου, καὶ ταπεινώσθαι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς.

* καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, πληθύνων πληθυνώ τὸ σπέρμα σου, καὶ οὐκ ἐριθμηθήσεται ὑπὸ τοῦ πλήθους. * ὅτε εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις, καὶ τέξῃ υἱόν, ὃ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰσμαήλ. ὅτι ἐπὶ ἡκαστον ὁ θεὸς τῇ ταπεινώσει σου.

* οὗτος ἔσται ἄγροικος ἄνθρωπος· αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντα, καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ' αὐτόν. καὶ κτὲρ πρὸς ὅσων πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατοικήσει.

* καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα κυρίου ὃ λαλοῦντος πρὸς αὐτήν· σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ἐπιδὼν με· ὅτι εἶπε, καὶ γὰρ ἐνώπιον εἶδον ὁ φθύνω μοι.

* ἐνεκα τούτου ἐκάλεσε τὸ φρέαρ, φρέαρ ἐνώπιον εἶδον· ἰδοὺ ἀναμέσον κάλης καὶ ἀναμέσον βαράδ. * καὶ ἔτεκεν ἄγαρ τῷ ἄβραμ υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα ὃ υἱὸς αὐτοῦ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ ἄγαρ, ἰσμαήλ.

* ἄβραμ ὁ ὢν ἐτῶν ὀγδοηκονταεξ, ἠνίκα ἔτεκεν ἄγαρ τὸν ἰσμαήλ τῷ ἄβραμ.

* Εγένετο δὲ ἄβραμ ἐτῶν ἐνενηκονταενέα· καὶ ὥφθη κύριος τῷ ἄβραμ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐγὼ εἰμι ὁ θεός σου· ἐναρξέσαι ἐνώπιόν μου, καὶ γίνεαι μεμψύχων.

* καὶ θήσομαι τὴν διαθήκην μου ἀναμέσον ἐμοῦ, καὶ ἀναμέσον σου· καὶ πληθυνώ σε σφόδρα.

* καὶ ἔπεσεν ἄβραμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ ὁ θεός, λέγων· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ διαθήκη μου μετὰ σοῦ· καὶ ἔσθαι πατήρ πλήθους ἐθνῶν.

* καὶ ἐκληθήσεται ἐπὶ τὸ ὄνομά σου ἄβραμ, ἀλλ' ἔσθαι τὸ ὄνομά σου ἄβραάμ· ὅτι πατήρ πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε.

* καὶ αὐξάνω σε σφόδρα σφόδρα· καὶ θήσω σε εἰς ἐθνη· ὃ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐκ σοῦ ἔσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et dixit Sarai ad Abram: Iudicium habeo contra te: ego dedi ancillam meam in manu tua: & videns quia concepit, despecta sum in oculis eius: iudicet Dominus inter me & te. * Et dixit Abram ad Sarai: Ecce ancilla tua in manu tua est, fac ei sicut placuerit in oculis tuis. Et afflixit eam Sarai, & fugit à facie eius.

* Et inuenit eam Angelus Domini iuxta fontem aquarum in solitudine iuxta fontem, quæ est in via Agara. * Et dixit Agar ancilla Sarai, Vnde venis: & quò vadis? Et dixit: A facie Sarai dominae meæ ego fugio. * Et dixit Angelus Domini: Reuertere ad dominam tuam, & subiacere sub manu eius.

* Et dixit ei Angelus Domini: Ecce tu concepisti & paries filium: & vocabis nomen eius Ismael: quia suscepit Dominus orationem tuam. * Et ipse erit onager in hominibus, ipse indigebit omnibus, & etiam omnes filij hominum indigebunt eo. & de regione omnium fratrum suorum morabitur.

* Et orauit in nomine Domini qui locutus est cum ea dicens: Tu es Deus videns omnia: quia dixit, Ecce ego cæpi videre postquam apparuit mihi. * Propterea appellauit puteum: Puteum super quem apparuit Angelus vitæ. ecce est inter Recam & Agara.

* Et peperit Agar Abræ filium, & vocauit nomen filij sui quem peperit Agar, Ismaelem. * Et Abram filius octoginta & sex annorum erat quando peperit Agar Ismaelem Abræ.

ERatque Abram filius nonaginta & nouem annorum, & apparuit Dominus Abræ, & dixit ei: Ego Deus omnipotens: seruias coram me, & esto perfectus. * Et dabo fœdus meum inter verbum meum, & inter te, & multiplicabo te vehementer nimis. * Et cecidit Abram super faciem suam: & locutus est cum eo Deus, dicens:

* Et non vocabitur ultra nomen tuum Abram: sed erit nomen tuum Abraham: quia patrem multarum gentium dedi te.

* Et multiplicabo te valde nimis, & ponam te in gentes, & reges qui dominabuntur populis, ex te egredientur.

7 * והקמתי אִתִּי בְרִית בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ
לְדֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם לְהַיּוֹרֵת לָךְ לָאֱלֹהִים וּלְזֶרְעֶךָ
אַחֲרֶיךָ : * וְנָתַתִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ אֶת אֶרֶץ מִגְרֶיךָ
אֶת כָּל־אֶרֶץ כְּנָעַן לְאַחֲזֹרָת עוֹלָם וְהָיִיתִי לָהֶם
לָאֱלֹהִים : * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם וְאַתָּה אֵת־
בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֶתָּה וּזְרַעְךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם :
10 * זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זֶרְעֶךָ
אַחֲרֶיךָ חֲמוּל לָכֶם כָּל־זָכָר : * וְנִמְלַתֶם אֶת־בָּשָׂר
11 עַרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם : * וּבֶן־
12 שְׁמֹנֶת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יְלִיד בֵּית
וּמִקְנֶת־כֶּסֶף מִכָּל בֶּן־נָכָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרְעֶךָ הוּא :
13 * חֲמוּל יִמּוֹל יְלִיד בֵּיתְךָ וּמִקְנֶת־כֶּסֶף וְהָיְתָה בְּרִיתִי
14 בְּבָשְׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם : * וְעַרְלִי זָכָר אֲשֶׁר לֹא־יִמּוֹל
אֶת־בָּשָׂר עַרְלָתוֹ וְנִכְרַתְתָּ הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּי
15 אֶת־בְּרִיתִי הַפֶּר : * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־
אַבְרָהָם שְׂרִי אֲשֶׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא אֶת־שְׁמָהּ שְׂרִי
16 כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ : * וּבִרְכַּתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה
לָךְ בֶּן וּבִרְכַּתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם מְלָכִי עַמִּים מִמֶּנָּה
17 יִהְיוּ : * וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל־פָּנָיו וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר בְּלִבִּי
הָלַבֵּן מָאָה־שָׁנָה יוֹלֵד וְאִם־שָׂרָה רֵבַת־תִּשְׁעִים
18 שָׁנָה תֵּלֵד : * וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־הָאֱלֹהִים לוֹ
19 יִשְׁמַעְאֵל יִחְיֶה לִפְנֶיךָ : * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶבְרָהָם שָׂרָה
אֲשֶׁתְּךָ יִלְדֶּנָּה לָךְ בֶּן וּקְרָאתִי אֹתָהּ שְׁמוֹ יִצְחָק
וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתּוֹ לְבְרִית עוֹלָם לְזֶרְעוֹ
20 אַחֲרָיו : * וְלִישְׁמַעְאֵל שָׁמַעְתִּיךָ הִנֵּה בִרְכַּתִּי אֹתוֹ
וְהִפְרִיתִי אֹתוֹ וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ בְּמֵאד מְאֹד שְׁנַיִם־
21 עֶשְׂרֵי נְשִׂאִים יוֹלִיד וְנָתַתִּיו לְגוֹי גָּדוֹל : * וְאֶת־בְּרִיתִי
אֲקִים אִתְּךָ יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לָךְ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה
22 בְּשָׁנָה הָאַחֶרֶת : * וַיְכַל לְדַבֵּר אֹתוֹ וַיַּעַל אֱלֹהִים
מֵעַל אַבְרָהָם :

7 * Et statuam pactum meum inter me & te, &
inter semen tuum post te in generationibus
B suis foedere sempiterno, vt sim Deus tuus, &
8 feminis tui post te. * Dabóque tibi, & semini
tuo post te, terram peregrinationis tuæ, om-
nem terram Chanaá in possessionem æterná:
9 eróque Deus eorum. * Dixítque iterú Deus
ad Abraam: Et tu ergo custodies pactú meú,
& semen tuum post te in generationibus suis.
10 * Hoc est pactum meum quod obseruabis
inter me & vos, & semen tuum post te. Cir-
11 cuncidetur ex vobis omne masculinum: * Et
circuncidetis carnem præputij vestri, vt sit
12 in signú fœderis inter me & vos. * Infans o-
cto dierú circuncidetur in vobis. omne mas-
13 culinum in generationibus vestris; * Tam
vernaculus, quàm emptitijs circuncidetur, &
quicunque non fuerit de stirpe vestra. Erítque
pactum meum in carne vestra, in fœdus æter-
14 num. * Masculus cuius præputij caro cir-
cuncisa non fuerit, delebitur anima illa de po-
pulo suo: quia pactum meum irritum fecit.
15 * Dixit quoque Deus ad Abraam: Sarai v-
C xorem tuam non vocabis, Sarai, sed, Saram.
16 * Et benedicam ei, & ex illa dabo tibi fi-
lium, cui benedicturus sum. erítque in na-
tiones: & reges populorum orientur ex eo.
17 * Cecidit Abraam in faciem suam: & risit
in corde suo, dicens: Putáne centenario na-
scetur filius? & Sara nonagenaria pariet?
18 * Dixítque ad Deum: Vtinam Hismael
viuat coram te.
19 * Et ait Deus ad Abraam: Sara vxor tua
pariet tibi filium; vocabísque nomen eius I-
saac. Et constituam pactum meum illi in fœ-
dus sempiternum, & semini eius post eum.
20 * Super Hismael quoque exaudiui te: Ecce
benedicam ei; & augebo & multiplicabo eum
valde. Duodecim duces generabit: & faciam
D illum crescere in gentem magnam.
21 * Pactum verò meum statuam ad Isaac,
quem pariet tibi Sara tépore isto in anno al-
22 tero. * Cúmque finitus esset sermo loquen-
tis cum eo, ascendit Deus ab Abraam.

תרגום אונקלוס

7 וְאֲקִים יְיָ קִימִי בֵּין מִימְרֵי וּבֵינְךָ בְּנֶךְ בְּתֶרֶךְ לְדִרְיוֹן לְקִיּוֹם עַל־מִתְּנוֹי לָךְ לְאֱלֹהֵא וּלְבֶנְךָ בְּתֶרֶךְ :
יְיָ אֲרַע חֲתֻכֹּתֶיךָ יְיָ כָּל אֲרַע דְּכָנְעַן לְאַחְסִנָּת עַל־וְאֵתָא לְהוֹן לְאֱלֹהֵא :
10 דָּא קִימִי דְּתִשְׁרוֹן בֵּין מִימְרֵי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין בְּנֶךְ בְּתֶרֶךְ מִגְרֶיךָ לְכֹזֵן כָּל דְּכֹרָא :
וְהָיָה לְאֵת קִימִי בֵּין מִימְרֵי וּבֵינֵיכֶם :
12 וְכִרְ חֲמִנָא יוֹמִין יִגְזֹר לְכֹזֵן כָּל דְּכֹרָא לְדִרְיוֹן יְלִיד בֵּיתָא וּבֵין כֶּסֶף מִכָּל בְּרַעְמִין דְּלֹא
מִבְּנֶךְ הוּא :
13 מִגְרֶיךָ יִגְזֹר יְלִיד בֵּיתְךָ חֲכִין כֶּסֶף וְתָתִי קִימִי בְּבָשְׂרְכֶם לְקִיּוֹם עַל־וְעַרְלִי דְּכֹרָא דְּלֹא יִגְזֹר יְיָ
בְּשָׂרָה דְּעַרְלָתִיהָ וְיִשְׁחָצִי אֲנִשְׁחָא הֵוָּא מֵעַמִּיהָ יְיָ קִימִי אֲשֶׁנִּי :
16 וְאַבְרָהָם יְיָ וְאִף יְיָ בִּית מִנָּה לָךְ בֶּר וְאַבְרָהָם וְתָהִי לְכַנְשִׁין מְלָכִין דְּשְׁלִיטִין בְּעַמִּינָהּ מִינָּה
יְהוֹן :
17 וְנִפֹּל אַבְרָהָם עַל אִפְּוֵהוּ וְחָזִי וַאֲמַר בְּלִבִּיהָ הָלַבֵּן מָאָה שָׁנִין וְתֵלִיד וְאִם שָׂרָה רֵבַת תִּשְׁעִין שָׁנִין תֵּלִיד :
19 וַאֲמַר יְיָ בְּקוֹשְׁטָא שָׂרָה אֲחִתְּךָ תֵּלִיד לָךְ בֶּר וְתִקְרִי יְיָ שְׁמִיהָ יִצְחָק וְאֲקִים
20 וְלִישְׁמַעְאֵל קְבִלִית צְלוֹתְךָ הָא בְּרִית יְיָ וְאִפְשִׁי יְיָ וְאִסְגִּי יְיָ לְחִתָּהּ
21 וְיְיָ קִימִי אֲקִים עִם יִצְחָק וְתֵלִיד לָךְ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה לְזִמְנָה תִּרְוִן בְּשָׂתָהּ
22 וְשָׂצִי לְמַלְלָה עַמִּיהָ וְאִסְתְּלִיק יְקָרָהּ דִּינִי מֵעַלְמוֹתֵי דְאַבְרָהָם :

** Et statuam pactum meū inter me & inter te, & inter semen tuum post te in generationes suas, in fœdus sempiternum, vt sim tuus Deus, & seminis tui post te. * Et dabo tibi & semini tuo post te terrā quam habitas, omnem terram Chanaan in possessionem æternam. & ero illis in Deum.*

** Et dixit Deus ad Abraam: Tu autem pactum
meum custodies, & semen tuum post te in genera-
tiones suas. * Et hoc pactum quod observabis
inter me & vos, & inter semen tuum post te; cir-
cuncidetur vobis omne masculinum: * Et cir-
cuncidetur carnem præputij vestri: & erit in signū
fœderis inter me & vos. * Et infans octo die-*

rum circumcidetur vobis; omne masculinum in generationes vestras. * Vernaculus domus tue; & emptitius ex omni filio alieno, qui non est de semine tuo, circumfisione circumcidetur. et erit pactum meum in carne vestra in fœdus æternum. * Et incircumciscus masculus, qui non circumcidetur carnem præputij sui in die octava, exterminabitur; & delebitur anima illa de genere suo: quia pactum meum dissipavit. * Et dixit Deus Abraam: Sara uxor tua non vocabitur nomen eius ultra Sara, sed Sarra erit nomen eius.

* Benedicam autem ei: & dabo tibi ex ea filiū. 16
& benedicam ei: & erit in gentes. & reges gentiū
ex illo erunt. * Et cecidit Abraam in faciem 17
suam, & risit: & ait in mente, dicens: Si centena-
rio nascetur filius? & si Sarra nonaginta annorum
pariet?

³ Dixit autem Abraam ad Deum : Jfmael hic est
puius coram te.

* Dixit autem Deus ad Abraam : Ecce Sarra vxor tua pariet tibi filium : & vocabis nomen eius Isaac . & ponam pactum meum ad eum , in fœdus sempiternum , & semini eius post eum .

** De autem Ismaele ecce exaudiu te . ecce bene-
dicam ei, & augebo eum, & multiplicabo eum val-
de . duodecim gentes generabit : & dabo illum in
gentem magnam.*

³ *At pactum meum statuam ad Isaac, quem pariet tibi Sarra in tempore hoc, in anno altero.*

* *Perfectit autem loquens ad eum : & ascendit 22
Deus ab Abraam.*

7 ἢ κηρύσσω τὴν διαθήκην με ἀναμέθ' ἐμοὺ καὶ ἀναμέθ' σε, καὶ ἀναμέθ' ὅσ' ἀπέρματός σου μετ' σέ· εἰς λαὸς γῆρας ἀπῶν, εἰς διαθήκην αἰώνιον· εἰναί σου ὁ θεός, καὶ ὅσ' ἀπέρματός σου μετ' σέ.

8 καὶ δώσω σοι καὶ τὰ σπέρματί σου μετ' ἐσέ τὴν γῆν, ἣν πα-
 9 ροικαίς, πᾶσαν τὴν γῆν χανααν εἰς κατάχεσιν αἰώνιον. ἔ-
 10 ρομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. * ἔειπεν ὁ θεὸς πρὸς ἀβραάμ· σὺ δὲ
 11 τὴν διαθήκην μου διατηρήσεις, καὶ τὸ σπέρμα σου μετ' ἐσέ εἰς
 12 τὰς γενεὰς αὐτῶν. * καὶ αὕτη ἡ διαθήκη ἦν διατηρήσεις ἀνα-
 μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου μετ'
 13 σέ· (ὡς ἐμνηθήσε) ὑμῖν πᾶν δρσενικόν. * ἔμνηθήσε-
 14 δε τὴν σάρα καὶ ἀκροβυστίας ὑμῶν. καὶ ἔσται εἰς σημεῖον δια-
 15 θήκης ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. * ἔπαυτο δὲ ὁ κύριος τὴν ἡμέραν πε-
 16 ριτμηθῆσαι ὑμῖν, πᾶν δρσενικόν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.

13 ὁ οἰκογενὴς τῆς οἰκίας σου, καὶ ὁ δούλος σου, ἀπὸ παν-
τὸς τοῦ ἄλλοτε, ὅς ἐστιν ἐν τῷ σπέρματός σου, αἰτιμῇ
αἰτιμηθῇ. Ἐξ αὐτῆς διαθήκης μετὰ τῆς σαρκὸς ὑμῶν
14 εἰς διαθήκην αἰώνιον. Ἐπερίμνηται ἄρα, ὅς οὗ

ᾠειτμηθήσεται) τὴν σάρακα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ ὀγδόῃ, ἔξολοθρεύσεται (ε'), ὥς ἀφανισθῆσεται ἡ ψυχὴ ἐκεί-
νη ἐκ τῶν γένους αὐτῆς· ὅτι τὴν διαθήκην μου διεσκέδασε·

15 * ὁ εἶπεν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ, σάρα ἡ γυνὴ σε οὐ κληθή-
σεται τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐπὶ σάρα, ἀλλὰ Σάρρα ἔσται τὸ ὄνομα
16 αὐτῆς. * εὐλογήσω ᾧ αὐτήν· ὁ δώσω σοι ἐξ αὐτῆς τέκνον· ὁ
εὐλογήσω αὐτό· καὶ ἔσται εἰς ἔθνη. καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐξ αὐτοῦ
17 ἔσονται. * καὶ ἔπεσεν Ἀβραάμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ,
καὶ ἐγέλασε· καὶ εἶπε τῇ διανοίᾳ, λέγων· εἰ τῷ ἑκατόντα εἶ
χρηνίσεται ὁ υἱός; ὁ εἰ ἢ σάρα ἐννεήκοντα ἐτῶν τέξεται;

18 * εἶπε δὲ ἀβραὰμ πρὸς θεόν, ἰσμαὴλ οὗτ' ἔζητω
19 ἐνώπιόν σου. * εἶπε ὁ θεὸς πρὸς ἀβραὰμ, ἰδοὺ σά-
ρα ἡ γυνὴ σου τέξεται σοι υἱόν· καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἰσαάκ. καὶ θήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτόν, εἰς διαθή-
κην αἰώνιον, καὶ τὸ σπέρμα πᾶν αὐτοῦ μετ' αὐτόν.

20 * ὡς δὲ ἰσχυρὰ ἰδὲ ἐπὶ πᾶσι (κ· ἰδὲ ἐυλογῆσαι
αὐτὸν, καὶ αὐξάνει αὐτὸν, καὶ πληθυνῶ αὐτὸν σφόδρα· δώ-
δεκα ἔτη γενήσκει· καὶ δώσω αὐτὸν εἰς ἔτη Θ' μέγα.

21 ἡ τὴν δὲ διαθήκην μου σήσω πρὸς Ἰσραὴλ, ὃν τέξε-
ταί σοι σάρκα εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν τῇ ἐναντιᾷ τῶ ἐτέρου.

22 ⁸ *Συνετέλεσε δὲ λαλῶν πρὸς αὐτόν· καὶ ἀνέβη ὁ θεὸς
ἀπὸ Ἀβραάμ.*

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

⁷ Et statui pactum meum inter verbum meum, & inter te; & inter filios tuos post te in generationibus suis in pactum sempiternum: ut sim tibi in Deum, & filius tuus post te. ⁸ Et dabo tibi & filiis tuis post te, terram habitationis tuæ, uniuersam terram Chanaan in hereditatem eternā: & ero eis in Deum. ⁹ Et dixit Deus Abraham: Tu autem pactum meum seruabis: tu & filij tui post te in generationibus suis. ¹⁰ Hoc est pa-

ctum meum quod seruabitis inter verbum meum & inter vos, & inter filios tuos post te : vt circuncidatur in vobis omnis masculus. ¹¹ Et circuncideris carnem preputij vestri : & erit in signum fœderis inter verbum meum, & inter vos. ¹² Et filius octo dierum circuncidetur in vobis : omnis masculus in generationibus vestris, tam natus domi quàm emptus argento ab omnibus filiis populorum qui non sunt de filiis tuis.

¹³ Circumcisione circumcidetur tam natus domi tuæ quàm emptus argento tuo; & erit pactum meum in carne vestra in pactum æternum. ¹⁴ Et masculus habens præputium qui non circumciderit carnem præputij sui, peribit homo ille de populo suo: quoniam pactum meum irritum fecit.

¹⁵ Et dixit Deus ad Abraham: Sarai vxorem tuam non vocabis nomen eius Sarai: sed Sara est nomen eius. ¹⁶ Et benedicam ei, & in super dabo tibi ex ea filium, & benedicam ei, & erit in gentes, & reges qui dominabuntur populis, ex ea erunt. ¹⁷ Et cecidit Abraham super faciem

fuam, & gaudius est. Et dixit in corde suo: Nunquid homini centum annorum nascetur filius? & si Sara nonagenaria pariet? Et dixit Abraham coram Deo: Vtinam Ismael permaneat coram te. ¹⁸ Et dixit deus: In veritate Sara vxor tua pariet tibi filium, & vocabis

nomen eius Isaac; & statuam pactum meum cum eo in pactum æternum, & filiis suis post eum. 20 Et super Ismael suscepi orationem tuam: ecce benedixi ei, & crescere eum faciam, & multiplicabo eum valde nimis: duodecim principes generabit, & ponam eum in gentem

Et cum consummasset loqui cum eo : ascendit gloria Domini desuper Abraham.

וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ וְאֶת־כָּל־יְלִידֵי
בֵּיתוֹ וְאֵת־כָּל־מִקְנֵת־כֶּסֶףוֹ כָּל־זָכָר בְּאַנְשֵׁי־בֵּית־אַבְרָהָם
וַיְמַלְּ אֶת־בָּשָׂר עֶרְלָתָם בְּעֶצֶם־הַיּוֹם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר־דִּבֶּר
אֱתוֹ אֱלֹהִים׃ * וְאַבְרָהָם בֶּן־תְּשַׁע־וְחָשֶׁשׁ שָׁנָה
בְּהַמְלֹךְ בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ׃ * וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן־שָׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּהַמְלֹךְ אֶת־בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ׃ * בְּעֶצֶם
הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אַבְרָהָם וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ׃ * וְכָל־
אֲנָשֵׁי בֵּיתוֹ יְלִידֵי בֵּית וּמִקְנֵת־כֶּסֶף מֵאֶרֶץ בֶּן־נֶכֶד
נִמְלְוּ אִתּוֹ׃

וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּאַלְנֵי
מִמְרֵי וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח־הָאֵהָל בְּתוֹם הַיּוֹם׃
* וַיֵּשֶׁא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְצִים עָלָיו
וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לִקְרֹאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתָּחוּ אַרְצָה׃
* וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אִם־נָתַתְּ מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל־נָתַתְּ
תַּעֲבֹר מֵעַל עֲבָדֶיךָ׃ * יִקַּח־נָתַתְּ מֵעַט מִיָּד וְרַחֲצוּ
רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ׃ * וְאִקְחָה פֶתַח לָחֶם
וְסִעְדּוּ לְבַבְכֶּם אַחֲרֵי תַעֲבְדוּ כִּי־עַל־כֵּן עֲבַדְתֶּם עַל־
עֲבָדְכֶם וַיֹּאמְרוּ בֶּן־תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ׃ * וַיִּמָּהַר
אַבְרָהָם וְהָאֵהָלָה אֵל־שָׂרָה וַיֹּאמֶר מַה־רֵי שְׁלֹשׁ
סְאִים קָמַח סֵלֶת לֹוֶשִׁי וְעֹשֵׂי עֲגוּרָה׃ * וְאֵל־הַבָּקָר
רֵץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן־בָּקָר רֶךְ וְטוֹב וַיִּתֵּן אֶל־הַזֶּעֶר
וַיִּמָּהַר לַעֲשׂוֹת אִתּוֹ׃ * וַיִּקַּח חֲמָאָה וְחֵלֶב וּבֶן־
הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם
תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ׃ * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵיךְ שָׂרָה אִשְׁתְּךָ
וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֵהָל׃ * וַיֹּאמֶר שׁוּב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ
כַּעֲרֵת חַיִּי וְהִנֵּה בֶּן־לְשָׂרָה אִשְׁתְּךָ וְשָׂרָה שֹׁמְעָה
פֶּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרָיו׃ * וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זָקְנִים
בָּאִים בַּיָּמִים הַהֵלֶךְ לַהֲיוֹת לְשָׂרָה אֶרֶץ כְּנָשִׁים׃
* וְתַצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרֵי בִלְתִּי הִיתִי־
לִי עַדְנָה וְאֲדֹנָי זָקֵן׃

23 * Tulit autem Abraam Hismael filium suū,
& omnes vernaculos domus suæ, vniuersosq;
quos emerat, & cunctos mares ex omnibus
viris domus suæ: & circumcidit carnē præpu-
tij eorum statim in ipsa die, sicut præceperat
24 ei Deus. * Abraam nonaginta & nouem e-
rat annorum, quando circumcidit carnē præ-
25 putij sui: * Et Hismael filius suus tredecim
annos impleuerat tempore circūcisionis suæ.
26 * Eadem die circumcisus est Abraam, & Hif-
27 mael filius eius: * Et omnes viri domus illius,
tam vernaculi, quàm emptitij, & alienigenæ
pariter circumcisi sunt. CAP. XVIII.

1 Apparuit autē ei Dominus in conualle Mā-
A bre, sedenti in ostio tabernaculi sui, in ip-
2 so feruore diei. * Cumq; eleuasset oculos, ap-
paruerunt ei tres viri stantes prope eū. Quos
cū vidisset, cucurrit in occursum eorum de
ostio tabernaculi sui: & adorauit in terra.

3 * Et dixit: Domine, si inueni gratiam in ocu-
4 lis tuis, ne transeas seruum tuum. * Sed afferā
pauillum aquæ, & lauentur pedes vestri: &
5 requiescite sub arbore. * Ponamq; buccel-
lam panis; & confortetur cor vestrum: postea
trāsibitis. idcirco enim declinastis ad seruum
vestrum. Qui dixerunt: Fac vt locutus es.

6 * Festinauit Abraam in tabernaculum ad Sa-
ram: dixitq; ei: Accelera, tria fata similæ com-
7 misce, & fac subcinericios panes. * Ipse verò ad
armentum cucurrit, & tulit inde vitulum te-
nerrimum & optimum: deditq; puero; qui
8 festinauit & coxit illum. * Tulit quoque bu-
tyrum, & lac, & vitulum quem coxerat; & po-
suit coram eis. Ipse verò stabat iuxta eos sub
9 arbore. Cūque comedissent: * Dixerunt ad
eum, Vbi est Sara vxor tua? Ille respondit: Ec-
10 ce in tabernaculo est. * Cui dixit: Reuertens
veniam ad te tempore isto, vita comite: & ha-

B bibit filium Sara vxor tua. Quo audito Sara,
11 risit post ostium tabernaculi. * Erant autē am-
bo senes prouectæq; ætatis: & defierant Sa-
12 ræ fieri muliebria. * Quæ risit occultè di-
cens: Postquàm confenui, & dominus meus
vetulus est, voluptati operam dabo?

Act. 16.6

1. Reg. 28.14

4. Reg. 4. 1. Pet. 3. 11

Luc. 1. 5. 1. Pet. 3. 11

תרגום אונקלוס

23 ודבר אברהם ית ושמעאל בריה וית כל ילדי ביתיה וית כל זבניה כספיה כל רכורא באנשי בית אברהם וזגור ית בשר ערלתהון
בכרן יומא הרין כמא דמליל עמיה וי: 24 ואברהם בר תשעין וחשע שנין במגוריה בשרא דערלתיה: 25 וישמעאל בריה בר תלת עשרה
שנין כדגור ית בשרא דערלתיה: 26 בכרן יומא הרין וזגור אברהם ושמעאל בריה: 27 וכל אנשי ביתיה ילדי ביתא זבני כספא מן בר
עממין וזגור עמיה: יח
2 וחקף עינוהי וחזא וזא תלתא גוברין קיימין עלוהי וחזא ורחט לקדמותהון מתרע משכנא וסגד על
ארעא: 3 ואמר וי אס כען אשכחית רחמין קרמך לא כען תעבר מעל עבדך: 4 וסבון כען ועיר סיא ואסחו רגליכון
ואסחמכו תחות אילנא: 5 ואסב פתא דלחמא וסעודו לכון בתר כן תעברון ארי על כן עברתון על עבדכון ואמרין כן תעבד כמא
דמללחא: 6 ואוחי אברהם למשכנא לוח שרה ואמר אוחי תלת סאין קמחא דסולחא לוישי ועבדיו גריסין: 7 ולוח תורין
רחט אברהם ונסב בר תורי רפיד וסב ויהב לערימא ואוחי למעבר יתיה: 8 ונסב שמן וחלב ובר תורי דעבר ויהב קדמיהון והוא משמש
עליוהון תחות אילנא ואכלו: 9 ואמרין ליה אז שרה אחתך ואמר הא במשכנא: 10 ואמר מיתב אתוב לוחד כעירן
דאחין קיימין והא בר לשרה אחתך ושרה שמעת בתרע משכנא והוא אחורתי: 11 ואברהם ושרה סיבועו ביומין פסק
מלמתי לשרה ארח כנשיא: 12 וחיכת שרה במעחא למימר בתר דסיבית תהא לי ערימו ורבוני סיב:

* *Accepit autem Abraam Ismael filium suum,* 23
 & omnes vernaculos suos, et omnes qui empti sunt,
 & omne masculinum virorum qui in domo Abraam;
 & circumcidit præputia eorum, in tempore diei il-
 lius, sicut locutus est ei Deus.

* *Abraam autem erat annorum nonaginta no-* 24
uem, quando circumcidit carnem præputij sui.

* *Ismael autem filius eius annorum tredecim e-* 25
rat, quando circumcisus est carnem præputij sui.

* *In tempore diei illius circumcisus est Abraam,* 26
 & Ismael filius eius; * *Et omnes viri domus* 27
eius, & vernaculi eius, & emptitij ex alienigenis
gentibus.

CAP. XVIII.

Apparuit autem illi Deus ad quercum Mam- 1
 bre, sedente ipso in ostio tabernaculi sui in me-
 ridie. * *Suspiciens autem oculis suis, vidit:* 2

& ecce tres viri steterunt super eum. & videns,
 cucurrit in occursum eis, de ostio tabernaculi sui: et
 adorauit super terra. * *Et dixit: Domine,* 3

si vti que inueni gratiam coram te, ne transeas ser-
uum tuum. * *Accipiat aqua, & lauent pe-* 4
des vestros: & refrigerate sub arbore.

* *Et accipiam panem, & comedetis: & post hoc* 5
transibitis in viam vestram, cuius causa declinastis
ad seruum vestrum. & dixit: Sic fac, sicut dixisti.

* *Et festinauit Abraam ad tabernaculum, ad Sar-* 6
ram, & dixit ei: Accelera, & commisce tres men-
suras simile, & fac subcineritias. * *Et ad boues* 7
cucurrit Abraam, & tulit vitulum tenerum et bo-
num, & dedit puero, & festinauit facere illum.

* *Accepit autem butyrum, et lac, & vitulum quod* 8
fecit; & apposuit eis: & comederunt. ipse autem
astabat eis sub arbore.

* *Dixit autem ad eum: Ubi Sarra vxor tua?* 9
Ille autem respondens, dixit: Ecce in tabernaculo.

* *Dixit autem: Reuertens veniam ad te secun-* 10
dum tempus hoc in horas, & habebit filium Sarra
vxor tua. Sarra autem audiuit ad ostium taberna-
culi existens post eum.

* *Abraam autem & Sarra prouecti erant die-* 11
bus. desierant autem Sarra fieri muliebria. * *Risit* 12
autem Sarra in seipsa, dicens: Non sum quidem mihi
fuit usque nunc. at dominus meus senex.

23 * ἔλαβε ὁ ἀβραάμ ἰσμαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ πάντας
 τοὺς οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς δούλους αὐτοῦ, καὶ πάντας
 τοὺς ἀνδρῶν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ ἀβραάμ, καὶ περιέτεμε τὰς ἀ-
 κροβυστίας αὐτῶν, ἐν τῇ καὶ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ τότε ἐ-
 λάλησεν αὐτῷ ὁ θεός.

24 * ἀβραάμ ὁ ἦν ἐτῶν ἐννενήκοντα ἐννέα, ἡνίκα περιέτεμε
 25 τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ. ἰσμαὴλ ὁ υἱὸς αὐ-
 τοῦ ἐτῶν δεκατριῶν ἦν, ἡνίκα περιέτετ' αὐτὸν τὴν σάρκα τῆς
 26 ἀκροβυστίας αὐτοῦ. ἐν τῇ καὶ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
 27 περιέτετ' αὐτὸν ἀβραάμ καὶ ἰσμαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ
 πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οἱ οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ
 δούλοι αὐτοῦ ἐξ ἀλλογενῶν ἐθνῶν. μή.

1 * Ὡφθη ὁ αὐτῷ ὁ θεὸς πρὸς τὴν θύρην τῆς μαμβρῆ, κα-
 θήμενος αὐτὸς ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ μεσημβρίας.

2 * ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε καὶ ἰδοὺ
 τρεῖς ἄνδρες εἰσῆκεισαν ἐπ' αὐτὸν. καὶ ἰδὼν, προσέδραμεν
 εἰς κυάνησιν αὐτοῖς, ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ
 3 προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπεν, κύριε εἰ ἄρα
 εὖ ἔρχομαι ἐναντίον σου, μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου.

4 * ληφθήτω δὲ ὕδωρ, καὶ νιφάτωσαν οὗτοι τοὺς πόδας ὑμῶν· καὶ
 5 κατὰψύξατε ὑποὺς τὸ δένδρον. καὶ λήψομαι ἄρτον, καὶ
 φάγεσθε καὶ μετ' ἐμοῦ παρελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν, ἵνα
 6 ἐξέλθῃτε πρὸς τὸν παῖδά ὑμῶν. καὶ εἶπεν, ὅπως ποίησιν, κα-
 7 θὰ εἰρηκας. καὶ ἔσθυσεν ἀβραάμ ἐπὶ τὴν σκη-
 νὴν πρὸς τὴν σκηνήν, καὶ εἶπεν αὐτῇ· σπεύδον, καὶ φύρασον τρία μέ-
 8 τρα σέμιδάλεως, καὶ ποίησον ἐγκυφίας.

7 * καὶ εἰς τὰς βόας ἔδραμεν ἀβραάμ, καὶ ἔλαβε μοσχά-
 ριον ἀπαλὸν καὶ καλόν, καὶ ἔδωκε τῷ παιδί, καὶ ἐτάχυνε τοῦ
 8 ποίησαι αὐτό. ἔλαβε ὁ βέτυρον, καὶ γάλα, καὶ τὸ μο-
 σχάριον ὃ ἐποίησε· καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαθον. αὐτοὶ δὲ
 9 παρέστησαν αὐτοῖς ὑποὺς τὸ δένδρον.

9 * εἶπε ὁ πρὸς αὐτὸν, ποῦ σάρα ἡ γυνὴ σου; ὁ δὲ ἀποκρι-
 10 θείς, εἶπεν, ἰδοὺ ἐν τῇ σκηνῇ. εἶπε δὲ, ἐπ' ὁμοσφύρων
 ἦξω πρὸς σε κατὰ τὸν καιρὸν τούτον εἰς ὥρας, καὶ ἔξει υἱὸς σάρα
 ἡ γυνὴ σου. σάρα δὲ ἤκουσε πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς οὐ-
 11 σα ὅτι οὕτως αὐτὸς. ἀβραάμ ὁ δὲ σάρα παρεβέβη-
 12 κότες ἦσαν ἡμερῶν. ἐξέλιπε ὁ σάρα γίνεσθαι γυναικεῖα.

12 * ἐγγέλασε ὁ σάρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα, οὐπω μὲν μοι
 γέγονεν ἕως τοῦ νῦν· ὁ δὲ κύριός μου πρὸς βύτης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et tulit Abraham Ismaelem filium suum, & omnes vernaculos domus suæ, & omnes quos emerat argento suo; cunctos masculos ex viris domus Abraham; & circumcidit carnem præputij eorum in ipsa die; sicut locutus est cum eo Deus. 24 Et Abraham erat filius nonaginta & novem annorum, quando circumcidit carnem præputij sui: 25 Et Ismael filius eius erat filius tredecim annorum, quando circumcisa est caro præputij sui. 26 In ipsa die circumcisus est Abraham, & Ismael filius eius; 27 Et omnes viri domus suæ, tam vernaculi, quam emptitij de filiis populorum, circumcisi sunt cum eo.

CAP. XVIII.

Et apparuit ei Dominus in conualle Mamre; & ipse sedebat in ostio tabernaculi, cum incaluisse dies. 1 Et levavit oculos suos, & vidit: & ecce tres viri stantes iuxta eum. & vidit, & cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi: & adoravit super terram. 2 Et dixit: Domine, si inueni nunc gratiam coram te, ne transeas, obsecro, à seruo tuo. 3 Et accipiant nunc paxillum aquæ, & lauate pedes vestros: & recumbite sub arbore. 4 Et accipiam buccellam panis; & confortate cor vestrum: postea transibitis; quia idcirco transistis iuxta seruum vestrum. Et dixerunt: Sic facies, sicut locutus es. 5 Et festinauit Abraham in tabernaculo ad Sarra: & dixit, Accelera, tria farta farinae simile commisce, & fac placentas. 6 Et ad boues cucurrit Abraham, & tulit vitulum tenerum & optimum; & dedit puero; & festinauit ut coqueret eum. 7 Et tulit butyrum, & lac, & vitulum quem coxerat; & posuit coram eis: & ipse ministrabat iuxta eos sub arbore: & comederunt. 8 Et dixerunt ei: Ubi est Sara vxor tua? 9 Et dixit: Ecce in tabernaculo est. Et ait: Reuertens reuertar ad te in tempore isto quo vos eritis viui: & ecce filius erit Saræ vxori tuæ. & Sara audiebat in ostio tabernaculi: & ostium erat à tergo eius. 10 Abraham autem & Sara senuerant, & prouectæ erant ætatis: & desierat esse Saræ consuetudo mulierum. 11 Et risit Sara intra se, dicens: Postquam consenui, erit mihi iuuentus; & dominus meus senex est.

13 * ויאמר יהוה אל-אברהם למה זה צחקת שרה
14 לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי * היפלא
מיהוה דבר למועד אשוב אליך בערת חיה ולשרה
15 בן * ותבכה שרה לאמר לא צחקתי כי יראה
16 ויאמרו לא כי צחקת * ויקמו משם האנשים
וישקפו על פני סדם ואברהם הלך עמם לשלחם
17 * ויהוה אמר המכסר אני מאברהם אשר אני
18 עשרה * ואברהם היו יהוה לגוי גדול ועצום
19 ונברכו בו כל גויי הארץ * כי ידעתיו למען אשר
יצוה את בניו ואת ביתו אחרי ושמרו דרך
יהוה לעשות צדקה ומשפט למען הביא יהוה
20 על-אברהם את אשר דבר עליו * ויאמר
יהוה ועקרת סדם ועמורה כי רבה וחטאתם
21 כי כבדה מאד * ארדה נא ואראה הכעקתה
הבארה אלי עשו כלה ואם לא אדערה
22 * ויפנו משם האנשים וילכו סדמה ואברהם עודנו
23 עמד לפני יהוה * ויגש אברהם ויאמר האף תספה
24 צדיק עם רשע * אולי יש חמשים צדיקים בתוך
העיר האף תספה ולא תשא למקום למען חמשים
25 הצדיקים אשר בקרבה * חללה לך מעשת כדבר
הזה להמיר צדיק עם רשע והיורו בצדיק כרשע
חללה לך השפט כל-הארץ לא יעשה משפט
26 * ויאמר יהוה אם-אמצא בסדם חמשים צדיקים
27 בתוך העיר ונשאתי לכל המקום בעבורם * ויען
אברהם ויאמר הנה נא הואלתי לדבר אל-אדני
28 ואנכי עפר ואפר * אולי יחסרון חמשים הצדיקים
חמשה התשחית בחמשה את כל העיר ויאמר לא
29 אשהית אם-אמצא שם ארבעים וחמשה * ויסף
עוד לדבר אליו ויאמר אולי ימצאון שם ארבעים
ויאמר לא אעשה בעבור הארבעים

13 * Dixit autem Dominus ad Abraam: Quare
rifit Sara vxor tua, dicens: Num verè paritura
14 sum anus? * Nūquid Deo quicquā est diffici-
le? Iuxta cōdictum reuertar ad te hoc eodem
tempore, vira comite; & habebit Sara filium.
15 * Negauit Sara, dicens: Non risi, timore perter-
rita. Dominus autē, Non est, inquit, ita, sed ri-
16 fisti. * Cū ergo surrexissent inde viri, direxe-
runt oculos contra Sodomā: & Abraam simul
17 gradiebatur, deducēs eos. * Dixitq; Dominus:
C Num celare potero Abraā quæ gesturus sum?
18 * Cū futurus sit in gentem magnam ac robu-
stissimā; & benedicendæ sint in eo omnes na-
19 tiones terræ? * Scio enim quòd præcepturus sit
filiis suis, & domui suæ post se, vt custodiant
viam Domini; & faciant iudiciū & iustitiā:
vt adducat Dominus propter Abraam omnia
20 quæ locutus est ad eum. * Dixit itaque Domi-
nus: Clamor Sodomorum & Gomorræorum
multiplicatus est; & peccatum eorum aggra-
21 uatū est nimis. * Descēdam, & videbo, vtrum
clamorem, qui venit ad me, opere cōpleuerit:
22 an non est ita, vt sciam. * Conuerteruntque se
inde, & abierunt Sodomam. Abraam verò ad-
23 huc stabat coram Dño. * Et appropinquās, ait:
24 Nunquid perdes iustum cum impio? * Si fue-
rint quinquaginta iusti in ciuitate, peribūt si-
25 mul, & non parces loco illi propter quinquā-
26 ginta iustos, si fuerint in eo? * Absit à te vt rem
hanc facias; & occidas iustum cū impio: fiat-
que iustus sicut impius. Non est hoc tuū, qui
iudicas omnem terram: nequaquam facias iu-
26 diciū hoc. * Dixitq; Dominus ad eum: Si inue-
nero Sodomis quinquaginta iustos in medio
27 ciuitatis, dimittā omni loco propter eos. * Re-
D spondit Abraam, & ait: Quia semel cœpi, lo-
quar ad Dominū meum, cū sim puluis & ci-
28 nis. * Quid si minus quinquaginta iustis quī-
que fuerint, delebis propter quinque vniuer-
29 sam vrbem? Et ait: Non delebo, si inuenero i-
bi quadraginta quinque. * Rursumque lo-
cutus est ad eum: Si autem quadraginta ibi
inuenti fuerint, quid facies? Ait: Non percu-
tiam propter quadraginta.

Ionx 1. a

תרגום אונקלוס

13 * ויאמר יי לאברהם למה דנן חייבת שרה למימר הכרם בקשטא אילר ואנא סיבית
בעידן דאתון קמיין ולשרה בר * וכרבת שרה למימר לא חייבת ארי דחליה ואמר לא אלהין חייבת *
14 * ויקמו מתמן גבריא ואסחכיאו
על אפי סדם ואברהם אזל עמהון לאלוהיהון * ויי אמר המכסי אנא מאברהם דאנא עבד * ואברהם מהוא יהוא לעם סגי
15 * ויקיף ויתברכו בדיליה כל עממי ארעא * ארי ידעת ניה בריל דיפקיד ית בנוהי וית אנש ביתיה בתרוהי וישרון אורחון דתקנן קדם יי
16 * למעבר צדקתא ודינא בריל דאיתי יי על אברהם ית דמליל לאיתתא עלוהי * ואמר יי קבלת סדם ועמורה ארי סגיאת וחובתהון ארי
17 * תקיפת לחיא * אתגלי בען וארון חקבילתהון דעלת לקרמי עבדו אעביד עמהון גמירא אם לא תיבין ואם תיבין לא אתפרע
18 * ואתפגיא מתמן גבריא ואזלו לסדם ואברהם עד בען משמש בצלו קדם יי * וקרב אברהם ואמר הכרנא תשצי זכאה עם חייבא
19 * מאים אית חמשיין זכאין בגו קרתא הכרנא תשצי ולא תשבוק לאתרא בריל חמשיין זכאין די בגוה * קשטא אינון דינך מלמעבר
20 * כפתגמא דרין לשצאה זכאה עם חייבא ויהא זכאה כתיבא קשטא אינון דינך דרין דכל ארעא לא ברם ועביד דינא * ואמר יי אם
21 * אשבח בסדם חמשיין זכאין בגו קרתא ואשבוק לכל אתרא ברילהון * ואתיב אברהם ואמר הא בען אסגית למללא קדם
22 * יי ואנא עפר וקטם * מאים יחסרון מחמשיין זכאין חמשה התחבל בחמשה ית כל קרתא ואמר לא אחבל אם אשבח חמסין ארבעין
23 * וחמשה * ואוסף עוד למללא עמיה ואמר מאים ישתחון חמסין ארבעין ואמר לא אעביד גמירא בריל ארבעין

* Ait autem Dominus ad Abraam, dicens: 13
Quare risit Sarra in seipsa, dicens: Num verè pa-
riam? ego consenui. * Nunquid impossibile erit a- 14
pud Dominum verbum? in tempus hoc in horas re-
uertar ad te: & erit Sarra filius.

* Negavit autem Sarra, dicens: Non risi. timuit 15
enim. Et ait illi, non, sed risisti.

* Cum surrexissent autem viri, inde respexerunt 16
in faciem Sodomorum & Gomorra. Abraam au-
tem simul gradiebatur cum eis, comitans eos.

* At Dominus dixit: Non celabo ab Abraam 17
seruo meo quæ ego facio. * Abraam autem fu- 18
turus erit in gentem magnam & multam. & bene-
dicentur in ipso omnes gentes terræ.

* Scio enim quod præcipiet filiis suis, & domui 19
sue post se: & custodient vias Domini, ut faciant
iustitiam & iudicium, ut adducat Dominus super
Abraam omnia quæcunque locutus est ad eum.

* Dixit autem Dominus: Clamor Sodomorum et 20
Gomorra multiplicatus est apud me: & peccata eo-
rum magna valde. * Et descendens igitur vi- 21
debo, si secundum clamorem eorum qui venit ad me,
perficiunt. si autem non, ut sciam. * Et reuerfi 23
viri inde, venerunt in Sodomam. Abraam autem
erat stans coram Domino. * Et appropinquans A- 23
braam, ait: Nunquid simul perdes iustum cum im-
pio? & erit iustus sicut impius? * Si fuerint quin- 24
quaginta iusti in ciuitate, perdes eos? non remittes
omni loco propter quinquaginta iustos, si fuerint in
ea? * Nequaquam facias verbum hoc, occidere 25
iustum cum impio: & erit iustus sicut impius? ne-
quaquam. qui iudicas omnem terram, non facies iu-
dicium? * Dixit autem Dominus: Si fuerint 26
in Sodomis quinquaginta iusti, remittam omni ciui-
tati, & omni loco propter eos.

* Et respondens Abraam, dixit: Nunc cæpi lo- 27
qui ad Dominum. ego autem sum terra & puluis.

* Si autem minus fuerint quinquaginta iusti, in 28
quadráginta quinque, perdes propter quadráginta
quinque omnem ciuitatem? Et dixit: Non perdam,
si inuenero illic quadráginta quinque. * Et ad- 29
didit ultra loqui ad eum, & dixit: Si inuenti fue-
rint illic quadráginta. & dixit: Non perdam pro-
pter quadráginta.

13 εἶπε ὁ κύριος πρὸς ἀβραάμ, λέγων· τί ὅτι ἐγέλασθαι
Σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγῃσα· ἀεὶ γε ἀληθῶς τέξομαι; ἐγὼ γε-
14 γήρακα. * μὴ ἀδυνατήσῃ ὡς ἀνὴρ ῥῆμα; εἰς τὸν
καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας ἀναστρέψω πρὸς σε· & ἔσται τῇ Σάρρα
15 υἱός. * ἠρνήσατο ὁ σάρα, λέγῃσα· ὅτι ἐγέλασα· ἐ-
φοβήθη γάρ. καὶ εἶπεν αὐτῇ, ἐχὶ, ἀλλ' ἐγέλασας.

16 * Ἰδὼν αὖτε οἱ ἄνδρες ἐκείθεν κατέβλεψον ἐπὶ
πρόσωπον θεδόμεν καὶ γομόρεας. ἀβραάμ δὲ συνεπορεύετο
μετ' αὐτῶν συμπορεύεμπων αὐτούς.

17 * ὁ δὲ κύριος εἶπεν· ἐμὴ κρύψω ἀπὸ ἀβραάμ τὸ παι-
18 δός μου ἀ ἐγὼ ποιῶ. * ἀβραάμ δὲ γινόμενος ἔσται εἰς
ἔθνος μέγα καὶ πολὺ· καὶ ἐνδολογηθήσονται ἐν αὐτῷ πάντα
19 τὰ ἔθνη τῆς γῆς. * ἤδειν γὰρ ὅτι συνετάξει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ,
καὶ τὸ οἶκόν αὐτοῦ μετ' αὐτόν· καὶ φυλάξαι τὰς ὁδοὺς κυρίου
τοῦ ποιεῖν δικαιοσύνην καὶ κρίσιν, ὅπως αὐτὸς ἐπαγάγῃ κύριος
ἐπὶ ἀβραάμ πάντα ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτόν.

20 * εἶπε δὲ κύριος, κραυγὴ θεδόμεν καὶ γομόρεας πε-
πλήθυται πρὸς με· & αἱ ἀμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφό-
21 δρα. * καὶ καταβὰς ἐν ὄψομαι, εἰς τὴν κραυγὴν αὐ-
τῶν τὴν ἐρχομένην πρὸς με, (σωτελοῦν). εἰ δὲ μὴ, ἵνα γινώ-
22 * καὶ ἀποστρέψαντες ὅι ἄνδρες ἐκείθεν, ἦλθον εἰς σόδο-
μα. ἀβραάμ δὲ ἦν ἐσθλὸς ἕνεκα κυρίου.

22 * καὶ ἐγγίσας ἀβραάμ, εἶπε· μὴ συνεπολέσης δίκαιον
24 μετ' ἀσεβῆς· & ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής; * εἰ δὲ ὅτι
πεντήκοντα δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀπολέσεις αὐτούς· ὅτι ἀν-
25 ἴσθαι πάντα τὸν τόπον ἕνεκα τῶν πενήκοντα δικαίων, εἰ δὲ ὅτι
αὐτῇ; * μηδαμῶς ποιήσης τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἀποκτεῖναι δίκαιον
μετ' ἀσεβῆς· & ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. μηδαμῶς ὁ κρείων
26 πᾶσαν τὴν γῆν, ἐποιήσης κρίσιν; * εἶπε ὁ κύριος, εἰ δὲ ὅτι ἐν
θεδμοῖς πενήκοντα δίκαιοι, ἀνήσω ὅλην τὴν πόλιν & πάντα
27 τὸν ῥῆπον δι' αὐτούς. * καὶ ἀποκριθεὶς ἀβραάμ, εἶπε·
10 ἡ ἐξάμην λαλήσας πρὸς τὸν κύριον· ἐγὼ δὲ ἐμὴ γῆν & σω-
28 δός· * εἰ δὲ ὅτι ἐλαττωθῶσιν ὅι πενήκοντα δίκαιοι εἰς
τεσσαράκοντα πέντε, ἀπολέσεις ἕνεκα τῶν τεσσαράκοντα πέντε
πᾶσαν τὴν πόλιν; καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω, εἰ δὲ εὗρω ἐ-
καὶ τεσσαράκοντα πέντε.

29 * καὶ προσέθηκεν ἐπὶ λαλήσας πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν·
εἰ δὲ εὗρεθῶσιν ἐκεῖ τεσσαράκοντα· καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω
ἕνεκα τῶν τεσσαράκοντα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et dixit Dominus Abraham: Quare risit Sara, dicens: Nunquid in veritate paritura sum, & ego consenui? 14 Nunquid occultabitur a facie Domini verbum? In tempore reuertar ad te, sicut nunc quo eritis viui: & Sara erit filius. 15 Et negavit Sara, dicens: Non risi: quia timuit. & ait: Nequaquam; sed risisti. 16 Et surrexerunt inde viri, & respexerunt contra faciem Sodomæ: & Abraham ibat cum eis, ut comitaretur eos. 17 Dixitque Dominus: Nunquid celabo ego ab Abraham quod ego facio? 18 Abraham autem erit in gentem magnam & robustam: & benedicentur propter eum omnes populi terræ. 19 Quia noui quod præcipiet filiis suis, & viris domus suæ post se, ut custodiant vias quæ re-
20 cta sunt coram Domino; ut faciant iustitiam & iudicium: ut adducat Dominus super Abraham, quod locutus est ut adduceret super eum. 21 Dixitque Dominus: Clamor Sodomæ & Gomorræ, quia multus est; & peccatum eorum, quia forte est nimis. 22 Apparebo nunc, & diiudicabo, utrum sicut clamor qui venit coram me fecerint, consumabo eos, si non egerint pœnitentiā. si autem egerint pœnitentiā, non vlciscar. 23 Et recesserunt inde viri, & abierunt Sodomam: & Abraham adhuc stabat in oratione coram Domino. 24 Et accessit Abraham & dixit: Nunquid in furore consumes iustum cum impio? 25 Si fortè sunt quinquaginta iusti in medio ciuitatis, num in furore consumes: & non dimittes loco propter quinquaginta iustos, qui sunt in medio eius? 26 Vera sunt iudicia tua: ne facias sicut rem hanc, ut consumes iustum cum impio; ut sit iustus sicut impius: vera sunt iudicia tua. Nunquid iudex vniuersæ terræ non vtiq̃ue faciet iudicium? 27 Dixitque Dominus: Si inuenero in Sodomis quinquaginta iustos in medio ciuitatis, dimittam omni loco propter eos. 28 Et respondit Abraham, & dixit: Multum locutus sum coram Domino, cum sim ego pulvis & cinis. 29 Fortè deficient de quinquaginta iustis, quinque: nunquid disperdes propter quinque omnem ciuitatem? Et dixit: Non disperdam, si inuenero ibi quadráginta & quinque. 30 Addiditque rursus loqui cum eo, & dixit: Fortè inuenientur ibi quadráginta. Et dixit: Non faciam consumptionem propter quadráginta.

וַיֹּאמֶר אֶל־נָא יַחַד לְאֲדֹנָי וְאֶדְבַּרְתָּ אוֹלֵי יִמְצְאוּן
שֵׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה אִם־אִמְצֵא שֵׁם
שְׁלֹשִׁים : * וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא הוּא־לְתִי לְדַבֵּר אֶל־
אֲדֹנָי אוֹלֵי יִמְצְאוּן שֵׁם עֲשָׂרִים וַיֹּאמֶר לֹא אֶשְׁחִיר
בְּעִבּוֹר הָעֲשָׂרִים : * וַיֹּאמֶר אֶל־נָא יַחַד לְאֲדֹנָי
וְאֶדְבַּרְתָּ אַךְ־הַפֶּעַם אוֹלֵי יִמְצְאוּן שֵׁם עֲשָׂרָה
וַיֹּאמֶר לֹא אֶשְׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֲשָׂרָה : * וַיֵּלֶךְ יְהוָה
כַּאֲשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל־אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב
לְמִקְמוֹ :
יט

וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סֹדְמָה בְּעֶרְבֹ
וְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר סֹדֶם וּיְרֵאָה לֹוֹט וַיִּקָּם לִקְרֹאתָם
וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַפַּיִם אֶרְצָה׃ * וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא אֲדֹנָי סוּדָה
נָא אֶל־בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁכַּמְתֶּם
וְהִלַּכְתֶּם לְדֶרֶכְכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹא כִי בָרְחוּב נָלִין׃ * וַיִּפְצֹר
בָּם מְאֹד וַיִּסְרוּ אֵלָיו וַיָּבִיאוּ אֶל־בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה
וּמִצּוֹת אָפֶה וַיֹּאכְלוּ׃ * טָרֶם יִשְׁכְּבוּ וְאֲנָשֵׁי הָעִיר
אֲנָשֵׁי סֹדֶם נִסְבּוּ עַל־הַבַּיִת מִנֶּעַר וְעַד־זָקֵן כָּל־הָעָם
מִקְצָה׃ * וַיִּקְרְאוּ אֶל־לֹוֹט וַיֹּאמְרוּ לוֹ אִיָּה הָאֲנָשִׁים
אֲשֶׁר־בָּאוּ אֵלֶיךָ הַלַּיְלָה הַזֶּה הֲצִיָּאָם אֵלֵינוּ וְנִדְעָה אֹתָם׃
* וַיֵּצֵא אֶל־הֶם לֹוֹט הַפֶּתַח וְהַדְלִיל סָבִיב אַחֲרָיו׃
* וַיֹּאמֶר אֶל־נָא אֲחֵי תִרְעוּ׃ * הִנֵּה נָגַת לִי שְׁתֵּי
בָנוֹת אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ אִישׁ אוֹצִיָּאה נָא אֶתְהֶן אֵלַיְכֶם
וַעֲשׂוּ לָהֶן כְּטוֹב בְּעֵינֵיכֶם רַק לֹא־אֲנָשִׁים הֵאל אֶל־תַּעֲשׂוּ
דְּבַר כִּי־עַל־כֵּן בָּאוּ בְּעַל קָרְחִי׃ * וַיֹּאמְרוּ גֵשׁ הָלָאָה
וַיֹּאמְרוּ הָאֶחָד בָּא־לְגֹור וַיִּשְׁפֹּט שְׁפֹט עֲתֹרָה נָרַע לָךְ
מֵהֶם וַיִּפְצְרוּ בְּאִישׁ בְּלוֹט מְאֹד וַיִּגְשׂוּ לִשְׁכַּר הַדְלִיל׃
* וַיִּשְׁלְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־יָדָם וַיָּבִיאוּ אֶת־לֹוֹט אֵלֵיהֶם
הַבַּיִתָּה וְאֶת־הַדְלִיל סָבְרוּ׃ * וְאֶת־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־
פָּתַח הַבַּיִתָּה הִכּוּ בַּסִּבְּרִים מִקֶּטֶן וְעַד־גָּדוֹל וַיִּלְאוּ
לְמִצָּא רֹחַפֶּת׃

30 * Ne quaeso, inquit, indigneris, Domine, si loquar: Quid si ibi inuenti fuerint triginta? Respondit: Non faciã, si inuenero ibi triginta.
31 * Quia semel, ait, coepi, loquar ad Dominum meum: Quid si ibi inuēti fuerint viginti? Ait:
32 Non interficiam propter viginti. * Obsecro, inquit, ne irascaris, Domine, si loquar adhuc semel. Quid si inuenti fuerint ibi decē? Dixit:
33 Non delebo propter decem. * Abiit Dominus postquam cessauit loqui ad Abraam: & ille reuersus est in locum suum.

CAP. XIX.

1 **V**eneruntque duo angeli Sodomam vespere,
A **V**erè, sedente Loth in foribus ciuitatis. Qui
cùm vidisset eos, surrexit, & iuit obuiam eis:
2 adorauitque pronus in terram. * Et dixit: Ob-
secro, domini, declinate in domum pueri ve-
stri; & manete ibi: lauate pedes vestros; & ma-
nè proficiscemini in viam vestram. Qui dixe-
3 runt: Minimè; sed in platea manebimus. * Cõ-
pulsit illos oppidò, vt diuenterent ad eum. In-
gressique domum eius, fecit conuiuium; coxit
4 azyma; & comederunt. * Priùs autem quàm
irent cubitum, viri ciuitatis vallauerunt do-
B mum illius à puero vsque ad senem; omnis po-
5 pulus simul. * Vocaueruntque Loth, & dixe-
runt ei: Vbi sunt viri, qui introierunt ad te no-
6 cte? educ illos huc, vt cognoscam⁹ eos. * Egres-
sus ad eos Loth, post tergum acclaudens ostiũ,
7 * ait: Nolite, quæso, fratres mei, nolite malum
8 hoc facere. * Habeo duas filias, quæ necdũ co-
gnouerunt virũ: educam eas ad vos, & abuti-
mini eis sicut vobis placuerit; dũ modò viris
istis nihil mali faciatis; quia ingressi sunt sub
9 vmbra culminis mei. * At illi dixerunt: Recede
illuc. & rursus: Ingressus est, inquit, vt ad-
uena, nunquid vt iudices? Te ergo ipsum ma-
gis, quàm hos affligemus. vimque faciebant
Loth vehementissimè. iamque prope erat vt
10 effringerent fores. * Et ecce miserunt manum
C viri, & introduxerunt ad se Loth, clausérunt-
11 que ostium. * Et eos qui foris erant percus-
serunt cæcitate, à minimo vsque ad maximum:
ita vt ostium inuenire non possent.

תרגום אונקלוס

30 ואמר לא כען יתקוף רגזא דייא ואמליל מאים ישתכחון חמן חלחין ואמר לא אעביד גמירא אם אשבח חמן חלחין : 31 ואמר הא כען אסגיתו למלא קדם ייי מאים ישתכחון חמן עשרין ואמר לא אחביל בדיל העשרין : 32 ואמר לא כען יתקוף רגזא דייא ואמליל ברם בזמנא הרא מאים ישתכחון חמן עשרה ואמר לא אחביל בדיל עשרה : 33 ואסתלק יקרא דייא כד שצי למלא עם אברתם ואברתם תב לאתריה :
 ואתו חרין מלאכיא לסדום ברמשא ולוט יתיב בתרעא דסדום וחזא יט
 1 לוט וקם לקדמותהון וסגר על אפוהי על ארעא : 2 ואמר בבכוי כען רבוני וזורי כען לבית עבדכון וביתו ואסחו רגליכון ותקדמתון ותחכון לארחכון ואמרו לא אלהין ברחובא נבית : 3 ואחקף בהון לחרא וורו לותיה ועלו לביתיה ועבר להון משתתא ופשייר אפה להון ואכלו : 4 עד לא שכתו ואנשי קרחא אנשין דסדם אקיפו על ביתא מעלימא ועד סבא כל עמא מסופיה : 5 וקרו ללוט ואמרו ליה אנ גבריא דאתו לוחך בליליא אפיקינן לותנא ונרע יתהון : 6 ונפק לותהון לוט לתרעא ודשא אחד בתרוהי : 7 ואמר בבכוי כען אחי לא תבאשון : 8 הא כען לי תרתין בנת דלא ידענין גבר אפיק כען יתהין לותכון ועבדו להון כתקין בטיניכון לחוד לגבריא האלין לא תעבדו מדעם ארי על כן עלו בטלל שרותי : 9 ואמרו קריב להלא ואמרו חד אתא לאתחבא ותא דאין דינא כען נבאש לך מדיל להון ואחקיפו בגברא בלוט לחרא וקריבו למחבר דשא : 10 ואושיטו גבריא ית ידיהון ואעילו ית לוט לותהון לביתא וית דשא אחידו : 11 וית גבריא דתרתע ביתא מחו בשבריריא מועירא ועד רבא ולאיו לאשבכחא תרעא :

³⁰ ^{*} Et ait: Nunquid si locutus fuero, Domine? Si autem inuenti fuerint illic triginta. & dixit: Non perdam propter triginta. ³¹ ^{*} Et dixit: Postquam habeo loqui ad Dominum, Si autem inuenti fuerint illic viginti. & dixit: Non perdam, si inuenero illic viginti. ³² ^{*} Et dixit: Nunquid, Domine, si locutus fuero adhuc semel: Si autem inuenti fuerint illic decem. & dixit: Non perdam propter decem.

³³ ^{*} Abijt autem Dominus, ut cessauit loquens Abraham. & Abraham reuersus est in locum suum.

CAP. XIX.

¹ **V**enerunt autem duo angeli in Sodomam uespere. Lot autem sedebat apud portam Sodomorum. videns autem Lot, surrexit in occursum illis: et adorauit facie in terram.

² ^{*} Et dixit: Ecce, domini, declinate in domum pueri vestri, & manete, & lauate pedes vestros: & manentes, proficiscimini viam uestram. Dixerunt autem: Non, sed in platea manebimus. ³ ^{*} Et coegit eos, & declinauerunt ad eum. & ingressi sunt in domum eius: & fecit illis conuiuium, & azymos coxit eis: et comederunt.

⁴ ^{*} Antequam dormierant autem viri ciuitatis Sodomitæ, circuierunt domum à puero usque ad senem, omnis populus simul.

⁵ ^{*} Et vocauerunt Lot, & dixerunt ad eum: Vbi sunt viri qui ingressi sunt ad te nocte?

⁶ ^{*} Educ illos ad nos, ut coeamus cum eis. egressus est autem Lot ad vestibulum, at ostium adaperuit post se. ⁷ ^{*} Ait autem eis: Nequaquam viri fratres, ne malum feceritis.

⁸ ^{*} Sunt autem mihi duæ filiae, quæ non cognouerunt virum: educam eas ad vos, & utimini eis, sicut placuerit vobis, solum in viros istos ne faciatis iniustum: cuius causa ingressi sunt sub tegmine trabium mearum. ⁹ ^{*} Dixerunt autem illi: Recede illuc, ingressus es habitare, nunquid & iudicium iudicare? nunc ergo te affligemus magis quàm illos.

¹⁰ ^{*} & coegerunt virum Lot vehementer: & appropinquauerunt confringere ostium. ¹¹ ^{*} Extendentes autem viri manus, attraxerunt Lot in domum ad se, & ostium domus clauserunt.

¹² ^{*} At viros existentes ad ianuam, percusserunt in cæcitate à minimo usque ad magnum: & fatigati sunt quærentes ostium.

³⁰ ^{*} καὶ εἶπε, μή πᾶν λαλήσω κύριε, ἐὰν ᾧ εὐρεθῶσιν ἐκεῖ τριάκοντα. καὶ εἶπεν, ἐμὴ δὲ τολέσω ἕνεκεν τῶν τριάκοντα.

³¹ ^{*} καὶ εἶπεν, ἐπειδὴ ἔχω λαλήσαι πρὸς τὸν κύριον, ἐὰν δὲ εὐρεθῶσιν ἐκεῖ εἴκοσι. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ δὲ τολέσω, ἐὰν εὐρω ἐκεῖ εἴκοσι.

³² ^{*} καὶ εἶπε, μή τι κύριε ἐὰν λαλήσω ἐπὶ ἅπασι, ἐὰν ᾧ εὐρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα. & εἶπεν, ἐμὴ δὲ τολέσω ἕνεκεν τῶν δέκα.

³³ ^{*} ἀπῆλθε ᾧ ὁ κύριος, ὡς ἐπαύσατο λαλῶν τῷ ἀβραάμ. & ἀβραάμ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. ιθ'.

¹ ^{*} Ἦλθον δὲ δύο ἄγγελοι εἰς σόδομα ἑσπέρας. λωτὸς δὲ ἐκάθητο πρὸς τὴν πύλιν τῶν πόλεων. ἰδὼν δὲ λωτ, ἀνέστη εἰς συνάντησιν αὐτοῖς· καὶ προσεκύνησε τὰ πόσιν αὐτῶν ἐπὶ τὴν γῆν.

² ^{*} καὶ εἶπεν, ἰδοὺ κύριοι ἐκκλίνετε εἰς τὸν οἶκόν τῶν παιδῶν ὑμῶν, καὶ καταλύσατε, καὶ νύψατε σὺν πόδας ὑμῶν, καὶ ὁρῶντες, ἀπελεύσεσθε τὴν ὁδὸν ὑμῶν· εἶπον δὲ, οὐχί, ἀλλ' ἐν τῇ πλατείᾳ καταλύσμεν.

³ ^{*} & κατεβιάσατο αὐτοὺς, καὶ ἐξέκλιναν πρὸς αὐτὸν· καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον, καὶ αἶζυμους ἔπεψεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον.

⁴ ^{*} πρὸς οὗτοι κοιμηθῆναι ᾧ, οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως οὗτοι κατακλύσονται, ἐκκλινάμενοι τὴν οἰκίαν ἀπὸ νεκρῶς ἕως πρὸς βύθον, πᾶς ὁ λαὸς αὐτῶν.

⁵ ^{*} & προσεκάλεσεν τὸν λωτ· & εἶπον πρὸς αὐτὸν, ποῦ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ εἰσελθόντες πρὸς σε τὴν νύκτα. ⁶ ^{*} ἐξάγαγε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, ἵνα συγγρῶμεθα αὐτοῖς. ἐξῆλθε δὲ λωτ πρὸς τοὺς πρὸς θυρῶν, τὴν ᾧ θυρῶν προσέωξεν ὀπίσω αὐτοῦ.

⁷ ^{*} εἶπε ᾧ αὐτοῖς, μηδ' αὐτῶς ἄνδρες ἀδελφοί, μὴ ποιήσῃτε τοιοῦτον. ⁸ ^{*} εἰσὶ δὲ μοι δύο θυγατέρες, αἱ ὅσας ἔγνωκα ἄνδρα· ἐξάξω αὐτάς πρὸς ὑμᾶς, καὶ χεῖρα αὐταῖς, καθ' ὃ ἂν ὀφείλομαι ὑμῖν· μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους μὴ ποιήσῃτε ἀδικίαν, ὅτι ἕνεκεν εἰσῆλθον ὑπὸ τῷ σκέπῃ τῶν δοκῶν μου.

⁹ ^{*} εἶπαν δὲ αὐτῶν, ἀπόστα ἐκεῖ· εἰσῆλθες παρ' ἐκείνων, μὴ & κρίσιν κρίνῃς· νῦν οὖν σὲ κακώμεν μάλλον ἢ ἐκείνους. & παρεβιάζοντο τὸν ἄνδρα τὸν λωτ σφόδρα. & ἤγειρε συντεῖλαι τῶν θυρῶν. ¹⁰ ^{*} ἐκτείναντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰς χεῖρας, εἰσεσπάσαντο τὸν λωτ εἰς τὸν οἶκον πρὸς ἑαυτοὺς, & τῶν θυρῶν οἱ οὐκ ἀπέκλεισαν.

¹¹ ^{*} οὗτοι δὲ ἄνδρες οὗτοι ὄντας ἐπὶ τῆς θυρῶν ἐπάταξαν ἐν ἀορασίᾳ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου· καὶ παρελύθησαν ζητούντες τὸν θυρῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

³⁰ Et dixit: Ne, obsecro, irascatur furor Domini, & loquar: Fortè inuenientur ibi triginta. Et dixit: Non faciam confumationem, si inuenero ibi triginta.

³¹ Et dixit: Ecce nunc multum locutus sum coram Domino: fortè inuenientur ibi viginti. & dixit: Non disperdam propter viginti.

³² Et ait: Ne, obsecro, irascatur furor Domini, & loquar tantummodo hac vice: Fortè inuenientur ibi decem. & dixit: Non disperdam propter decem.

³³ Et eleuata est gloria Domini cum cessasset loqui cum Abraham. & Abraham reuersus est in locum suum. CAP. XIX.

ET venerunt duo angeli Sodomam uespere: & Lot sedebat in porta Sodomæ. Et uidit Lot, & surrexit in occursum eorum: & adorauit pedes eorum: & manens surgentes, ibitis in viam uestram. & dixerunt: Nequaquam, sed in platea manebimus.

¹ Et compulit eos ualde; & declinauerunt ad eum, & ingressi sunt in domum eius: & fecit eis conuiuium, & azyma coxit eis; & comederunt.

² Priusquam autem irent cubitum, viri ciuitatis Sodomæ vallauerunt domum à puero usque ad senem, omnis populus simul.

³ Et vocauerunt Lot, & dixerunt ei: Vbi sunt viri qui venerunt ad te nocte? educ eos ad nos, & cognoscemus eos.

⁴ Et egressus est ad eos Lot ad portam; & ostium clausit post se.

⁵ Et ait: Obsecro nunc, fratres mei, nolite malè facere. Ecce nunc habeo duas filias, quæ non cognouerunt virum: educam nunc eas ad vos, & facite illis sicut placuerit in oculis uestris: tantummodo uiris istis ne faciatis quicquam; quia propterea ingressi sunt sub umbra tegminis mei.

⁶ Et dixerunt: Recede illuc: & dixerunt, Unus venit ad peregrinandum, & ecce indicat iudicium. nunc malefaciemus tibi magis, quàm eis: & compulerunt virum Lot ualde; & accesserunt ad confringendam ianuam.

⁷ Et extenderunt viri manus suas, & introduxerunt Lot ad se in domum; & ianuam clauserunt.

⁸ Et viros qui erant in porta domus, percusserunt cæcitate à minimo usque ad maximum. defatigatique sunt ut inuenirent portam.

12 * ויאמרו האנשים אל לוט ער מי לך פה חתן ובניך
ובנתיך וכל אשר לך בעיר הוצא מן המקום :
13 * כי משחתים אנחנו את המקום הזה כי גדלה
צעקתם את פני יהוה וישלחנו יהוה לשחתה :
14 * ויצא לוט וידבר אל חתניו לקחי בנותי ויאמר
קומו צאו מן המקום הזה כי משחת יהוה את
15 העיר ויהי במצחק בעיני חתניו : * וכמו השחר
עלה ויאיצו המלאכים בלוט לאמר קום קח את
אשתך וארשת שתי בנותיך הנמצאות פן תספרה
16 בעון העיר : * ויתמהמה ויחזיקו האנשים בידו
וביד אשתו וביד שתי בנותיו בחמלת יהוה עליו
17 ויצאהו וינחהו מחוץ לעיר : * ויהי כהוציאם
אתם החוצה ויאמר המלט על נפשך אל תביט
אחריך ואל תעמד בכל דרכי ההר והמלט פן
18 תספרה : * ויאמר לוט אלהם אל נא אדני :
19 * הנה נא מצא עבדך חן בעיניך ותגדל חסדך
אשר עשית עמדי להחיות את נפשי ולא אוכל
להמלט ההר פן תדבקני הרעה ומתי :
20 * הנה נא העיר הזאת קרבה לנוס שמה והוא מצער
אמלטה נא שמה הלא מצער הוא ותחי נפשי :
21 * ויאמר אליו הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה לבלתי
הפכי את העיר אשר דברת : * מהר המלט שמה
כי לא אוכל לעשות דבר עד באך שמה על כן קרא
22 שם העיר צוער : * השמש יצא על הארץ ולוט בא
צערה : * ויהוה המטיר על סדום ועל עמורה
23 גפרית ואש מאת יהוה מן השמים : * ויהפך את
הערים האלו ואת כל הכנרת ואת כל ישבי הערים
24 וצמח האדמה : * ותבט אשתו מאחריה ותהי נציב
25 מלח : * וישבם אברהם בבקר אל המקום אשר
עמד שם את פני יהוה :

12 * Dixerūt autem ad Loth : Habes hic quem-
piam tuorum generum , aut filios , aut filias?
13 omnes qui tui sunt;educ de vrbe hac. * De-
lebimus enim locum istum;eò quòd increue-
rit clamor eorum coram Domino : qui misit
14 nos, vt perdamus illos. * Egressus itaque Loth,
locutus est ad generos suos, qui accepturi e-
rant filias eius;& dixit: Surgite, & egredimi-
ni de loco isto; quia delebit Dominus ciuita-
tem hanc. & visus est eis quasi ludens loqui.
15 * Cumque esset manè, cgebant eum ange-
D li, dicentes: Surge, tolle vxorem tuam, & duas
filias quas habes, ne & tu pariter pereas in sce-
16 lere ciuitatis. * Dissimulante illo, apprehen-
derunt manum eius, & manū vxoris, ac dua-
rum filiarum eius, eò quòd parceret Dominus
illi. eduxeruntque eum, & posuerunt extra
17 ciuitatem. * Ibi que locuti sunt ad eum, di-
centes: Salua animam tuam. noli respicere
post tergū; nec stes in omni circa regione: sed
in monte saluum te fac, ne & tu simul pereas.
18 * Dixitque Loth ad eos: Quæso, domine
19 mi. * Quia inuenit seruus tuus gratiam co-
ram te, & magnificasti misericordiam tuam,
quam fecisti mecū, vt saluares animam meā:
nec possum in monte saluari, ne fortè appre-
20 hendat me malum, & moriar. * Est ciuitas hec
E iuxta, ad quam possum fugere, parua, & salua-
bor in ea. nunquid non modica est, & viuet
21 anima mea? * Dixitque ad eum: Ecce etiam
in hoc suscepi preces tuas, vt nō subuertā vr-
22 bem, pro qua locutus es. * Festina, & saluare
ibi: quia non potero facere quicquam, donec
ingrediaris illuc. idcirco vocatum est nomen
23 vrbis illius, Segor. * Sole gressus est super
24 terram; & Loth ingressus est Segor. * Igitur
Dominus pluit super Sodomam & Gomor-
ram sulphur & ignem à Domino de cælo:
25 * Et subuertit ciuitates has, & omnem circa
regionem, vniuersos habitatores vrbium, &
26 cuncta terræ virentia. * Respiciensque v-
xor eius post se, versa est in statuam salis.
27 * Abraam autem confurgens manè, vbi ste-
terat prius cum Domino:

Sap. 10.

Sap. 10.

Esa. 13. 8
Hic. 10. f.
Amos 4. 2
Lu. 17. d.
Ezech.
16. f.
Sap. 10. 2
Osee 11. c.

תרגום אונקלוס

12 * ויאמרו גבריא ללוט עוד מאן לך חכא תלא חתנך ובנך ובנתיך וכל דלך בקרתא אפיק מן אתרא
הרין ארי סגיאנת קבילתהון קדם יי ושלחנא יי לחבלותה :
ארי מחבל יי יח קרתא ותנה כמחאך בעיני חתנוהי :
תרתין בנתך דאשחכתן מהימן עמך דלמא תלקי בחובי קרתא :
בנתיה ברחם יי עלוהי ואפקוהי ואשרוהי מברא לקרתא :
ולא תקום בכל מישרא לטורא אשחויב דלמא תלקי :
רחמין בעינך ואסגיתא טיבותך ועבדת עמי לקיימא יח נפשי ואנא לית אנא וכל לאשחובא לטורא דלמא תערעניני בישחא ואמור :
20 * הא כען קרתא תרא קריבה למערק לחמן והיא זעירא אשחויב כען לחמן תלא זעירא היא ותחתיים נפשי :
נסיבות אפך אף לפתגמא הרין בריל דלא למחפך יח קרתא דבעית עליה :
מיתך לחמן על כן קרא שמה דקרתא צוער :
23 * שמשא נפק על ארעא ולוט אתא לצוער :
25 * והפך יח קרתא האילין ויח כל מישרא ויח כל יתבי קרניא וצמחא דארעא :
26 * ואסחכיאנת אחתיה מבתרוהי ויהוה קמתא דמילחא :
27 * ואקדים אברהם בצפרא לאתרא דשמש תמן בצלל קדם יי :

* *Dixerunt autem viri ad Lot : Sunt tibi hic 12
generi, aut filij, aut filiae? aut si quis tibi alius est in
ciuitate? educ de loco isto: quia perdimus nos locum 13
istum: quia exaltatus est clamor eorum coram Do-
mino. & misit nos Dominus delere eam.*

* *Egressus est autem Lot, & locutus est ad ge- 14
neros suos, qui acceperunt filias suas; & dixit: Sur-
gite, & egredimini de loco isto: quia delebit Domi-
nus ciuitatem. visus est autem deridere coram gene-
ris suis. 15*

* *Ut autem diluculum factum est, vr-
gebant angeli Lot, dicentes: Surgens accipe vxorem
tuam, & filias quas habes; & egredere, vt non pe-
reas cum iniquitatibus ciuitatis. 16*

* *Et turbati
sunt. & tenuerunt angeli manum eius, & manum
vxoris eius, & manus duarū filiarum eius, eò quòd
parceret Dominus illi.*

* *Et factum est quando eduxerunt eos foras, et 17
dixerūt: Salua's salua tuam ipsius animam. ne re-
spexeris in retrorsum, neque steteris in omni circum
regione. in montem saluare, ne fortè simul compre-
hendaris. 18*

* *Dixit autem Lot ad eos: Quaeso, Do-
mine: 19* *Quia inueni puer tuus gratiam coram te, &
& magnificasti iustitiam tuam, quid facis super me
vt uiuat anima mea. ego autem non potero saluari
in monte, ne apprehendant me mala, & moriar.*

* *Ecce ciuitas hac iuxta, vt fugiam ego illuc: quæ 20
est parua, & saluabor. non parua est, & saluabi-
tur anima mea propter te?*

* *Et dixit ei: Ecce admiratus sum tuam faciem. 21
& in verbo hoc ne euertam ciuitatem, de qua lo-
cutus es. 22* *Festina ergo saluari illic: non enim
potero facere rem, donec venias tu illuc. propter hoc
vocaui nomen ciuitatis illius, Segor.*

* *Soleggressus est super terram, & Lot ingressus 23
est in Segor.*

* *Et Dominus pluit super Sodomā & Gomor- 24
ram sulphur & ignem à Domino de calo.*

* *Et subuertit ciuitates has, et omnem circa re- 25
gionem, & omnes habitantes in ciuitatibus, et ger-
minantia super terram.*

* *Et respexit vxor eius retrorsum: & facta est 26
statua salis.*

* *Manicauit autem Abraam diluculo, in locum 27
vbi steterat coram Domino.*

12 * *εἶπον δὲ οἱ ἄνδρες πρὸς τὸν λῶτ, εἰσὶ σοὶ ὧδε γαμβροὶ
ἢ υἱοὶ ἢ θυγατέρες; ἢ εἴ τις θειάλλος ἐστὶν ἐν τῇ πόλει; ἐξαί-
13 γε ἐκ τοῦ τόπου τούτου. * ὅτι ἀπόλλυμι ἡμεῖς τὸν τόπον
τοῦτον· ὅτι ὑψώθη ἡ κραυγὴ αὐτῶν ἐνώπιον κυρίου· καὶ ἀπέ-
σειλεν ἡμᾶς κύριος ἐκτείνῃ αὐτῶν.*

14 * *ἔξηλθε ὁ λῶτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐ-
τοῦ, οὓς εἰληφότας τὰς θυγατέρας αὐτοῦ· ὅς εἰπεν, ἀνάστητε, &
ἐξέλθετε ἐκ τῆς πόλεως τούτης, ὅτι ἐκτείνῃ κύριος τὴν πόλιν.
ἔδοξε ὁ γελῶν αἰετῶν ἐνώπιον τῶν γαμβρῶν αὐτοῦ.*

15 * *ὡς ὁ ὅρσος ἐγένετο, ἐσπείλαζον οἱ ἄγγελοι τὸν λῶτ,
λέγοντες· ἀναστὰς παράλαβε τὴν γυναῖκά σου, & τὰς θυ-
γατέρας αὐτοῦ, καὶ ἐξέλθε, ἵνα μὴ συνάπολη ταῖς ἀνο-
16 μίαις τῆς πόλεως. * καὶ ἐταράχθησαν· καὶ ἐκράτησαν
οἱ ἄγγελοι τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς χειρὸς τῆς γυναίκος αὐ-
τοῦ, καὶ τῶν χειρῶν τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, ἐν τῇ φείδῃ αὐτοῦ
κύριον αὐτοῦ.*

17 * *καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἔξηγαγον αὐτοῦ ἐξω, καὶ εἶπον, σω-
ζὼν σῶζε τὴν ψυχὴν σου· μὴ περιβλέψῃς εἰς τὰ ὀπί-
σω, μὴ ὅς τις ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῃ· εἰς τὸ ὅρσος σῶζου, μὴ
18 ποτε συμπάσῃς αὐτοῦ.* * *εἶπε δὲ λῶτ πρὸς αὐτοὺς, δέο-
19 μαί κύριε· * ἐπεὶ δὲ εὗρον ὅτι αἱ γυναῖκες ἐναντίον σου,
καὶ ἐμεγάλυνας τὴν δικαιοσύνην σου, ὅποιός ἐστι ἐμὲ τοῦ
ζῆσαι τὴν ψυχὴν μου· ἐγὼ δὲ ἐξ ὑμῶν ὄντων σωθήναι εἰς
20 τὸ ὅρσος, μὴ καταλάβῃ με τὰ κακὰ καὶ ἀποθάνω. * ἰδοὺ
πόλις αὕτη ἐστὶν ἐκείνη, ἥ ἐστι μικρά, καὶ σω-
θήναι ἐμὲ· ἐμὲ καὶ τὴν ψυχὴν μου, ἐνεκὲν σου;*

21 * *καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἰδοὺ ἐθαύμασα σου τὸ πρόσωπον· καὶ
ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ τοῦ μὴ καταστρέφαι τὴν πόλιν, ὡς
22 ἦς ἐλάλησας. * ἀπελθὼν οὖν τοῦ σωθῆναι ἐκεῖ. οὐ γὰρ
δυνήσῃσαι ποιῆσαι πρᾶγμα, ἕως ἔλθῃ σε ἐκεῖ. διὰ τὸ
23 ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἐκείνης συγώρ.*

24 * *ὁ ἡλίας ἔξηλθεν ἐπὶ τὴν γῆν, & λῶτ εἰσῆλθεν εἰς ση-
25 γώρ. * καὶ κύριος ἐβρεξεν ἐπὶ σόδομα καὶ γόμορρα
θεῖον, καὶ πῦρ ὡς αὐτοῦ κυρίου ἐξ οὐρανοῦ.*

26 * *καὶ κατέσβεψε τὰς πόλεις ταύτας, καὶ πᾶσαν τὴν πε-
ριχώρην, & πάντας τὰς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν, καὶ τὰ ἀ-
27 νατέλλοντα ἐπὶ τῇ γῇ. * ὅς ἐπέβλεψεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἰς τὰ
ὀπίσω, καὶ ἐγένετο στήλη αἰῶς. * ὡς θρῖστις δὲ ἀβραάμ
τοῦ πρὸς τὸν τόπον ἐξήκει ἐν ὄπῃ κυρίου.*

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 *Dixeruntque viri ad Lot: Quoscumque habes hic generos tuos, & filios tuos, & filias tuas, & omnia quæ habes in ciuitate, educ de loco isto: 13*

14 *Quoniam disperdemus nos locum istum: quia magnus est clamor eorum coram Domino. & misit nos Dominus, vt disperderemus eum.*

15 *Et egressus est Lot, & locutus est cum generis suis, qui accepturi erant filias suas: & ait: Surgite, egredimini de loco isto, quia disperdet Dominus ciuitatem. & fuit quasi ridiculum in oculis generorum suorum.*

16 *Et cum ascendisset aurora, & esset manè, coegerunt angeli Lot, dicentes: Surge, & tolle vxorem tuam, & duas filias tuas quæ inuentæ sunt fideles tecum; ne fortè percutiaris in peccatis ciuitatis.*

17 *Et cum moram fecisset, apprehenderunt viri manum eius, & manum vxoris eius, & manum duarum filiarum eius, eo quòd miseretur Dominus illius; & eduxerunt eum, & posuerunt eum extra ciuitatem.*

18 *Et factum est cum eduxissent eos foras, ait: Miserere animæ tuæ: non respicias post tergum tuum, neque stes in omni planicie: sed in monte saluum te fac, ne fortè pereas.*

19 *Et ait Lot ad eos: Obsecro nunc, domini mei: 20*

21 *Ecce nunc inuenit seruus tuus misericordiam in oculis tuis; & multiplicasti bonitatem tuam quam fecisti mecum, sustentando animam meam: & ego non possum saluari in monte, ne fortè occurrat mihi malum, & moriar.*

22 *Ecce nunc ciuitas hæc iuxta est ad fugiendum ibi, & est parua. saluabor nunc ibi: nōne parua est? & uiuet anima mea.*

23 *Dixitque ei: Ecce suscepi faciem tuam etiam pro hac re, vt non subuertam ciuitatem pro qua rogasti.*

24 *Festina, saluare ibi, quia non possum quicquam facere, donec venias illuc. Propterea vocaui nomen ciuitatis Segor.*

25 *Soleggressus est super terram: & Lot venit in Segor.*

26 *Et Dominus pluit super Sodomam & Gomorram sulphur & ignem à facie Domini de calo.*

27 *Et subuertit ciuitates has, & omnem planiciem, & omnes habitatores urbium, & germen terræ.*

28 *Et respexit vxor eius post se: & facta est statua salis.*

29 *Et surrexit A-*

28 * וישקף על פני סדום ועמורה ועל כל פני ארץ
העבר וירא והנה עליו קיטר הארץ כקיטר
הכבשן: * ויהי בשחרת אלהים את ערי העבר
ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך
ההפכה בהפך את הערים אשר ישב בהן לוט:
* ויעל לוט מצוער וישב בהר ושתי בנותיו עמו כי
ירא לשבת בצוער וישב במערה הוא ושתי בנותיו:
* ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן ואיש
אין בארץ לבוא עלינו בדרך כל הארץ:
* לכה נשקה את אבינו יין ונשכבה עמו ונחיה
מאבינו זרע: * ותשקין את אביהן יין בלילה
הוא ותבא הבכירה ותשכב את אביה ולא ידע
בשכבה ובקומה: * ויהי ממחרת ותאמר הבכירה
אל הצעירה הן שכבתי אמש את אבי נשקנו יין
גם הלילה ובאי שכבי עמו ונחיה מאבינו זרע:
* ותשקין גם בלילה ההוא את אביהן יין ותקם
הצעירה ותשכב עמו ולא ידע בשכבה ובקומה:
* ותהרין שתי בנות לוט מאביהן: * ותלד הבכירה
בן ותקרא שמו מואב הוא אבי מואב עד היום:
* והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי הוא
אבי בני עמון עד היום:
כ * ויסע משם אברהם ארצה הנגב וישב
בין קדש ובין שור ובין בגר: * ויאמר אברהם אל-
שרה אשתו אחתי הוּא וישלח אבימלך מלך גר
ויקח את שרה: * ויבא אלהים אל אבימלך בחלום
הלילה ויאמר לו הנך מת על האשה אשר לקחת
והוא בעלת בעל: * ואבימלך לא קרב אליה ויאמר
אדני הנני גם צדיק תהרנ: * הלא הוּא אמר לי
אחתי הוּא והיא גם היא אמרה אחי הוּא בתם-
לבבי ובנקי כפי עשיתי זאת:

28 * Intuitus est Sodomā & Gomorrā, & vniuersā
terrā regionis illius. viditq; ascēdētē fauillā de
29 terra, quasi fornacis fumū. * Cū enim subuerte
Fret De⁹ ciuitates regionis illius, recordatus est
Abraē; & liberauit Loth de subuersione vrbiū
30 in quib⁹ habitauerat. * Ascēditq; Loth de Se-
gor; & māsit in mōte: duę quoq; filiæ eius cū
eo. timuerat enī manere in Segor. Et māsit in
31 spelūca ipse & duę filię eius cū eo. * Dixitq; ma-
ior ad minorē: Pater noster senex est: & nullus
viorū remāsit in terra, q̄ possit ingredi ad nos
32 iuxta morē vniuersę terrę. * Veni, inebriem⁹ eū
vino; dormiamúsq; cū eo, vt seruare possimus
33 ex patre nostro semē. * Dederunt itaque patri
G suo bibere vinum nocte illa. Et ingressa est ma-
ior; dormiuitq; cum patre. At ille non sensit,
nec quādo accubuit filia, nec quādo surrexit.
34 * Altera quoq; die dixit maior ad minorē: Ecce
dormiui heri cum patre meo. Demus ei bibe-
re vinum etiā hac nocte; & dormies cum eo,
35 vt saluemus semen de patre nostro. * Dederūt-
que etiam & illa nocte patri suo bibere vinū.
ingressaq; minor filia, dormiuit cū eo: & nec
quidē tunc sensit quādo cōcubuerit, vel quā-
36 do illa surrexit. * Conceperunt ergo duę filiæ
37 Loth de patre suo. * Peperitq; maior filiū, & vo-
cauit nomē eius Moab. ipse est pater Moabi-
38 tarū vsque in pręsentē diem. * Minor quoque
peperit filium, & vocauit nomen eius Ammō,
id est, filius populi mei. ipse est pater Ammo-
nitarum vsque hodie. C A P. X X.
1 * P Rofectus inde Abraam in terram Austrā-
A lem, habitauit inter Cades & Sur: & pere-
2 grinatus est in Geraris. * Dixitque de Sara
vxore sua, Soror mea est. Misit ergo Abime-
3 lech rex Geraræ, & tulit eā. * Venit autē Deus
ad Abimelech per somnium nocte, & ait illi,
En morieris propter mulierem, quā tulisti; ha-
4 bet enim virum. * Abimelech verō non tetige-
rat eam. & ait: Domine, Nū gentem ignoran-
5 tem & iustam interficies? * Nōne ipse dixit
mihī, Soror mea est: & ipsa ait, Frater meus est.
In simplicitate cordis mei, & mundicia ma-
nuum mearum feci hoc.

תרגום אונקלוס

28 * ואסתכי על אפי סדום ועמורה ועל כל אפי ארעא דמישראל וחזא והא סלק חננא דארעא כחננא דאחנא: * ותוה בחכלות ייית קרני
מישראל ודכיר ייית אברהם ושלח יח לוט מגו הפכתא כד הפך ית קרניא דתוה יתב בהן לוט: * וסלק לוט מצוער ויתב בסורא ותרתיין
בנחיה עמיה ארי דחיל למיתב בצוער ויתב במערותא הוא ותרתיין בנחיה: * ותאמר רבתיא לזעירתיא אבונא סיב וגבר לית בארעא למעל עלנא
באורח כל ארעא: * ותא נשקי ית אבונא חמרא ונשקוב עמיה ונקיים מאבונא בנני: * ואשקינא ית אבונא חמרא בליליא הוא ועלת
רבתיא ושכבת עם אביה ולא ידע במשכבה ובמקמה: * ותוה ביומא דבחרתי ויאמר רבתיא לזעירתיא הא שכבתי רמשא עם אבא נשקיניתי
חמרא אף בליליא ועולי שכבי עמיה ונקיים מאבונא בנני: * ואשקינא אף בליליא תוהא ית אבונא חמרא וקמת זעירתיא ושכבת עמיה ולא
ידע במשכבה ובמקמה: * ועדינא תרתיין בנה לוט מאבונא: * וילדת רבתיא בר וקרת שמיא מואב הוא אבונא דמואבאי עד יומא
דין: * וזעירתיא אף היא ילדת בר וקרת שמיא בר עמי הוא אבונא דבני עמון עד יומא דין:
כ * ונטל מחמן אברהם לארעא דגרר ויתב בין ריקס ובין חגרא ואתותב בגרר: * ויאמר אברהם על שרה אחתייה
אחתי היא ושלח אבימלך מלכא דגרר ודבר ית שרה: * ותא מומר מן קדם ייית אבימלך בחנא דליליא ויאמר ליה תא את מאית על עיסק
אתתא דנסכת ותא אחת גבר: * ואבתימלך לא קרב לתוה ויאמר ייית העם אף זכאי תקטול: * תלא
הוא אמר לי אחתי היא ותא אף היא אמרה אחי הוא בקשיטות לבי ובזכאות ירי עבדית דא:

²⁸ *Et respexit super faciē Sodomorum & Gomorro-
rū, & super faciē circa regionis; & vidit: & ecce
flamma de terra, sicut vapor fornacis. *Et factū est
cū subuerteret Deus omnes ciuitates regionis, recor-
datus est autē Deus Abrahā: & emisit Lot de medio
subuersionis, cū subuerteret ciuitates in quibus habi-
tauit in eis Lot. *Egressus est autē Lot de Segor, et se-
dit in monte, ipse & duæ filiae eius cū eo. timuit enī ha-
bitare in Segor: & habitauit in spelūca, ipse, et duæ
filiae eius cū eo. *Dixit autē senior ad iuniore: Pater
noster senior: & nemo est super terram qui ingredie-
tur ad nos, sicut conuenit vniuersæ terræ. *Veni, et
potemus patrem nostrū vino; & dormiamus cū eo;
& suscitemus ex patre nostro semen. *Potauerunt
autē patrē suum vino in nocte illa: & ingressa se-
nior, dormiuit cum patre suo in nocte illa. & nō sci-
uit, cū dormiret ipse, & cū resurgeret. *Factum est
autē in crastinū, & dixit senior ad iuniore: Ecce dor-
miui heri cū patre nostro: potemus eū vino & in no-
cte hac; & ingressa, dormi cū eo, et suscitemus ex pa-
tre nostro semen. *Potauerūt autē in nocte illa patrē
suū vino: & ingressa iunior, dormiuit cū patre suo.
& nō sciuit cū dormiret ipse, & resurgeret. *Et co-
ceperūt ex patre suo duæ filiae Lot. *Et peperit senior
filiū, & vocauit nomen eius Moab, dicens de patre
meo. hic pater Moabitarū vsq; in hodiernū diē. *Pe-
perit autē & iunior filium, & vocauit nomen eius
Ammō, filius generis mei. hic pater Ammonitarum
vsque in hodiernum diem.

CAP. XX.

ET mouit Abraam illinc ad Austrū, & habita-
uit inter Cades et inter Sur, et habitauit in Ge-
raris. *Dixit autē Abrahā de Sarra vxore sua, quia
soror mea est: timuit enim dicere, quia vxor mea est,
ne fortē interficerent illum viri ciuitatis propter il-
lam. Misit autem Abimelech rex Gerarum, & ac-
cepit Sarram. *Et ingressus est Deus ad Abimelech
nocte, & dixit: Ecce morieris tu, pro vxore quam
accepisti: hac autem est cohabitans viro. *Abime-
lech autem non tetigit eam. & dixit: Domine,
gentem ignorantem & iustam non interficies.
*Non ipse mihi dixit, Soror mea est? & ipsa mi-
hi dixit, Frater meus est? in puro corde, & iustitia
manuum feci hoc.

²⁸ *Ἐπέβλεψεν Ἰπὶ πρόσωπον Σοδόμων καὶ Γομόρρων, καὶ Ἰπὶ
πρόσωπον τῆς περιχώρου, καὶ εἶδε: ἔιδε φλόξ ἐκ τῆς γῆς, ὡς αἰ-
²⁹ μὲς καμίνου. *Ἐγένετο ἐν τῇ ἐκτεσίᾳ τὸν θεὸν παλάσας πό-
λεις τῆς περιχώρου. ἐμήνηθη δὲ ὁ θεὸς ὅτι ἀβραάμ· καὶ ἔξαπέστειλε
τὸν λῶτ ἐκ μέσου τῆς κατὰ σφοδρῆς ἐν τῇ κατὰ σφοδρῆς τὰς πό-
³⁰ λεις ἐν αἷς καλῶς ἐν αὐταῖς λῶτ. *Ἐξῆλθε δὲ ὁ λῶτ ἐκ σιγῶς·
ἔκβαθον ἐν τῇ ὁρᾷ αὐτῶν, ἔκβαθον οὐθαλίερες αὐτῶν μετὰ αὐτῶν.
ἐφοβήθη γὰρ κατὰ κήσιν ἐν σιγῇ. ἔκατῶκησεν ἐν τῇ σπηλαίῳ
³¹ αὐτῶν ἔκβαθον οὐθαλίερες αὐτῶν μετὰ αὐτῶν. εἶπε δὲ ἡ πρεσβυτέρα
πρὸς τὴν νεώτεραν· ὁ πατὴρ ἡμῶν πρεσβύτερος, ἔκβαθον ἐστὶν ἐπὶ
³² τῆς γῆς, ὅς εἰσελεύσεται πρὸς ἡμᾶς, ὡς καθήκει πάσι τῇ γῇ. *δεῦρο
ἔκβαθον οὐθαλίερες αὐτῶν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν,
³³ ἔκβαθον οὐθαλίερες αὐτῶν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν,
ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν.
³⁴ ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν.
ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν.
³⁵ ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν.
ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν.
³⁶ ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν.
ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν.
³⁷ ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν.
ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν.
³⁸ ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν.
ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν. ἐκοιμήθημεν μετὰ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁸ Et aspexit contra faciem Sodomæ & Gomorræ, & contra faciem terræ campestris: & vidit: & ecce ascendit fumus de terra sicut fumus for-
nacis. ²⁹ Et factum est cū disperderet Dominus ciuitates campestris, recordatus est Dominus Abrahæ, & misit Lot de medio subuersionis, quā-
do subuertit ciuitates in quibus habitabat Lot. ³⁰ Et ascendit Lot de Segor, & habitauit in monte, & duæ filiae eius cum eo: quia timuit habitare in
Segor: & habitauit in spelunca, ipse & duæ filiae eius. ³¹ Et dixit maior minori: Pater noster senex est; & non est vir in terra, vt ingreditur ad nos
iuxta consuetudinem vniuersæ terræ. ³² Veni, potemus patrem nostrum vino: & cubemus cum eo, & reseruabimus de patre nostro filios.
³³ Et potauerunt patrem suum vino in nocte illa: & ingressa est maior, & concubuit cum patre suo. & nesciuit quando cubuit, nec quando sur-
rexit. ³⁴ Et factum est in die sequenti, & dixit maior minori: Ecce concubui heri cum patre meo. potemus eum vino etiam in hac nocte, & ingre-
dere, cuba cum eo, vt reseruemus de patre nostro filios. ³⁵ Et potauerunt etiam in nocte illa patrem suum vino; & surrexit minor, & concubuit
cum eo: & nesciuit quando cubuit, nec quando surrexit. ³⁶ Et conceperunt duæ filiae Lot de patre suo. ³⁷ Et peperit maior filium, & vocauit
nomen eius Moab. ipse est pater Moabitarum vsque in diem hanc. ³⁸ Et minor etiam ipsa peperit filium, & vocauit nomen eius, filium populi
mei. ipse est pater filiorum Amon vsque in diem hanc.

CAP. XX.

ET profectus est inde Abraham in terram Australem; & habitauit inter Recam & Agara; & peregrinatus est in Gerar. *Et dixit Abraham
de Sara vxore sua: Soror inea est. Et misit Abimelech rex Gerar, & tulit Sarram. *Et venit verbum à facie Dei ad Abimelech in visione no-
ctis: & ait illi: En tu morieris propter mulierem quam tulisti: est enim vxor viri. *Et Abimelech non accessit ad eam. & ait: Domine, nunquid
gentem etiam iustam interficies? *Nōne ipse dixit mihi: Soror mea est. & ipsa quoque ait: Frater meus est? in rectitudine cordis mei, & in
munditia manuum mearum feci hoc.

6 *Dixitque ad eum Deus: Et ego scio quod simplici corde feceris; & ideo custodiui te, ne peccares in me: & non dimisi ut tangeres eam.

7 *Nunc ergo redde viro tuo uxorem: & orabit pro te; quia propheta est: & viues. Si autem nolueris reddere, scito quod morte morieris.

8 tu, & omnia quae tua sunt. *Statimque de nocte confurgens Abimelech, vocauit omnes seruos suos, & locutus est vniuersa verba haec in auribus eorum. timueruntque omnes viri valde. *Vocauit autem Abimelech etiam Abraam,

C & dixit ei: Quid fecisti nobis? quid peccauimus in te, quia induxisti super me & super regnum meum peccatum grande? quae non debuisti facere, fecisti nobis. *Rursusque exprobrans, ait: Quid vidisti ut hoc faceres?

11 *Respondit Abraam: Cogitavi mecum, dicens: Forsitan non est timor Dei in loco isto; & in- Sup. 12. a

12 terficiet me propter uxorem meam. *Alias autem & verè soror mea est, filia patris mei, & non filia matris meae: & duxi eam in uxorem.

13 *Postquam autem eduxit me Deus de domo patris mei, dixi ad eam: Hanc misericordiam facies mecum: in omni loco ad quem ingre-

14 diemur, dices quod frater tuus sum. *Tulit igitur Abimelech oves, & boues, & seruos, & ancillas; & dedit Abraam. reddiditque illi Sa-

D ram uxorem suam. *Et ait: Terra coram vobis est: ubicunque tibi placuerit, habita.

16 *Saræ autem dixit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo: hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt: & quocunque perrexeris, memento te deprehensam.

17 *Orante autem Abraam, sanauit Deus Abimelech, & uxorem, ancillasque eius; & pepererunt.

18 *Concluserat enim Dominus omnem vuluam domus Abimelech, propter Saram uxorem Abrae.

CAP. XXI.

Visitavit autem Dominus Saram, sicut promiserat; & implevit quæ locutus est.

2 * Concepitque & peperit filium in senectute sua, tempore quo prædixerat ei Deus.

1. Re. 2. d
Heb. 11. c
Mat. 1. a

תרגום אונקלוס

6 ואמר ליה ויבחר למא אף קדמי גלי ארי בקשיטות לידך עבדת דא ומנעית אף אנא יתך מלמחטי קדמי על כן לא שבקתיך למקרב לוחה:
 7 וכען אחיב איתת גברא ארי נביאה הוא ויצלי עלך ויתחי ואם ליתך מיתבי דע ארי מימת תמות את וכל דילך:
 8 ואקדים אבימלך בצפרא וקרא לכל עבדו וימליל ית כל פתגמא האלן קדמיהון ורחילו גברא לחדא:
 9 וקרא אבימלך לאברהם ואמר ליה מה עבדת לנא ומה חבית לך ארי איתיתא עלי ועל מלכותי חובא רבה עובדין ולא כשרין לאתעבדא עבדת עמי:
 10 ואמר אבימלך לאברהם מה חבית ארי עבדת ית פתגמא הדין:
 11 ואמר אברהם ארי אמרית לחוד לית דחלא דיני באתרא הדין ויקטלונני על עיסק אתתי:
 12 וברם בקושטא אחתפת אבא היא ברם לא בת אמי וחת לי לאנחו:
 13 והיה כד טעו עממיא בחר עובדי ידיהון יתי קריב וי לרחלתיא מבית אבא ואמרית לה דיין טיבותיך דמעבירי עמי לכל אתרא דנעול לחסן אמרי עלי אחי הוא:
 14 ונסב אבימלך עאן ותורין ועבדין ואמחו ויהב לאברהם וצחיב ליה ית שרה אחתיא:
 15 ואמר אבימלך הא ארעי קדמך בדשפיר בעינך תב:
 16 ולשרה אסר הא יחבית אלף סלעין דכסף לאחודך הא הוא ליד כסות דיקר חלף דשלחית דברתיך וחזית יתך וית כל דעמך ועל כל מה דאמרת ואתוכחת:
 17 ויצלי אברהם קדם יי ואסי יי ית אבימלך ויה אחתיא ואמהתיא ואתרוחו:
 18 ארי מיחר אחד יי באפי כל פתח ולרא לבית אבימלך על עיסק שרה איתת אברהם:
 19 ויי דכיר ית שרה כמא דאמר ועבר יי כא
 20 ואעדנא וילדת שרה לאברהם בר לסבתו ויזמן דמליל יתיה יי:
 21 ושרה כמא דמליל:

* Dixit autem illi Deus per somnium: Et ego cognoui, quod in puro corde fecisti hoc: & peperci tibi, ne peccares in me: propter hoc non dimisi te tangere illam. * Nunc autem redde mulierem homini; quia propheta est: & orabit pro te, & viues. si autem non reddideris, scito quod morieris tu, et omnia tua.

* Et manicauit Abimelech diluculo, & vocauit omnes seruos suos: & locutus est secundum omnia verba hæc in aures eorum: timuerunt autem omnes viri valde.

* Et vocauit Abimelech Abraam, & dixit ei: Quid hoc fecisti mihi? nunquid peccaui in te, quia fecisti super me & super regnum meum peccatum grande? opus quod nullus fecit, fecisti mihi.

* Dixit autem Abimelech Abraam: Quid videns fecisti hoc?

* Dixit autem Abraam: Dixi enim, Forsitan non est cultus Dei in loco isto: meq; interficient propter vxorem meam.

* Et enim verè soror mea est, ex patre, sed non ex matre: facta est autem mihi in vxorem.

* Factum est autem, quando eduxit me Deus de domo patris mei: & dixi ei, Hanc iusticiam facies in me, in omnem locum, quocunque ingressi fuerimus illuc, dic me, quia frater meus est.

* Accepit autem Abimelech mille didrachmas, & oues, & vitulos, & seruos, & ancillas, & dedit Abraham. & reddidit illi Sarram vxorem suam.

* Et dixit Abimelech Abraam: Ecce terra mea coram te: vbicunque tibi placuerit, habita.

* Et Sarra dixit: Ecce dedi fratri tuo mille didrachmas: hæc tibi erunt in precium faciei tuæ, & omnibus qui tecum; & omnia verè loquere.

* Oravit autem Abraam ad Deum; & sanauit Deus Abimelech, & vxorem suam, & omnes ancillas eius, & omnia iumenta eorum, & pepererunt.

* Quia concludens conclusit Deus de foris omnem vuluam in domo Abimelech, propter Sarram vxorem Abraam.

CAP. XXI.

ET Dominus visitauit Sarram, sicut dixit: & fecit Dominus Sarra sicut locutus est.

* Et concipiens peperit Abraam filium in senectute, in tempore sicut locutus est ei Dominus.

* εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς κατ' ὕπνον· καὶ γὰρ ἐγὼ οἶμαι, ὅτι ἐν καρδίᾳ ἐποίησας τοῦτο, καὶ ἐφείλαμην σοὶ ὅτι μὴ ἀμαρτῆσαι εἰς ἐμέ· ἐνεκα τοῦτο ὅτι ἀφῆκά σε ὅτι ἀφ' αὐτῆς αὐτῆς.

* νῦν δὲ ἀπόδο' τὴν γυναῖκα τὴν ἀνδρώπῳ· ὅτι περὶ φήτης ἐστὶ, καὶ περὶ σέξου (ἔξου) περὶ τοῦ, καὶ ζήσεις· εἰ δὲ μὴ ἀποδῶς, γινώσκει ὅτι ἀποθνήσκῃ σὺ καὶ πάντα τὰ σά.

* καὶ ὥρτισεν ἀβιμέλεχ τὸ πρῶτον, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ· καὶ ἐλάλησε πρὸς πάντας τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν. ἐφοβήθησαν ὅτι πάντες οἱ ἄνδρες σφόδρα.

* καὶ ἐκάλεσεν ἀβιμέλεχ τὴν ἀβραάμ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί τοῦτο ἐποίησάς μοι, μή τι ἡμαρτον εἰς σέ, ὅτι ἐποίησας ἐπ' ἐμέ καὶ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ μου ἀμαρτίαν μεγάλην; ἔργον ὅ ἐθέεις πεποιήκειν, πεποιήκας μοι.

* εἶπε ὁ ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ, τί ἐνιδὼν ἐποίησας τοῦτο;

* εἶπε δὲ ἀβραάμ· εἶπα γάρ, ὅτι ὅτι ἐστὶ θεοσέβεια ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ· ἐμέ τε ἀποκτενοῦσιν ἐνεκα τῆς γυναῖκος μου.

* καὶ γὰρ ἀληθῶς ἀδελφὴ μου ἐστὶν ἐκ πατρὸς, ἀλλ' ὅτι ἐκ μητρὸς ἐχρησθήσεται μοι εἰς γυναῖκα.

* ἐγένετο ὅτι ἡνίκα ἐξήγαγέ με ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς μου· καὶ εἶπα αὐτῇ, ταύτῃ τῇ δικαιοσύνῃ ποιήσεις εἰς ἐμέ, εἰς πάντα τόπον, ὅτι ἐὰν εἰσέλθωμεν ἐκεῖ· εἶπον ἐμέ, ὅτι ἀδελφός μου ἐστίν.

* ἔλαβε ὁ ἀβιμέλεχ χίλια δίδραχμα, & πρόβατα, καὶ μόσχους, καὶ παῖδας, καὶ παιδίσκας, καὶ ἔδωκε τῷ ἀβραάμ· & ἀπέδωκεν αὐτῷ Σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

* & εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ, ἰδοὺ ἡ γῆ μου ἐνδωτίον σοι· ἐάν σοι ἡρεσκή καὶ οἶκει.

* & τῇ Σάρρᾳ εἶπεν, ἰδοὺ δέδωκα τὰ ἀδελφὰ σοι χίλια δίδραχμα· ταῦτά σοι ἐσαίς τιμῇ τοῦ σωσάμενός σου, καὶ πάσαις ταῖς κατὰ τὸ καὶ πάντα ἀληθῶς.

* περὶ σέξου δὲ ἀβραάμ πρὸς τὸν θεόν· καὶ ἰάσατο ὁ θεὸς τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάσας τὰς παιδίσκας αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῶν, & ἔτεκον.

* ὅτι συγκλείων συνέκλεισεν ὁ θεὸς ἔξωθεν πᾶσαν μήτραν ἐν τῷ οἴκῳ ἀβιμέλεχ, ἐνεκα τῆς γυναῖκος αὐτοῦ.

* Καὶ κύριος ἐπεσκέψατο τὴν Σάρραν, κατὰ εἶπε, & ἐποίησε κύριος τῇ Σάρρᾳ κατὰ ἐλάλησεν.

* & συλλαβῆσα, ἔτεκε τῷ ἀβραάμ υἱὸν εἰς τὸ γῆρας, εἰς τὸν καιρὸν κατὰ ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et ait illi Deus per somnium: Manifestum est etiam coram me, quod in reſtitutione cordis tui fecisti hoc: & prohibui quoque ego te, ne peccares coram me: propterea non dimisi te, ut accederes ad eam. * Et nunc redde vxorem viro; quia propheta est; & orabit pro te, & viues. & si nolueris reddere, scito quod morte morieris tu, & omnia quæ tua sunt. * Et surrexit Abimelech mane, & vocauit omnes seruos suos; & locutus est vniuersa verba hæc coram eis: & timuerunt viri valde. * Et vocauit Abimelech Abraham, & dixit ei: Quid fecisti nobis, & quid peccaui tibi; quia induxisti super me, & super regnum meum peccatum grande? opera quæ non erant digna fieri, fecisti mecum. * Et ait Abimelech ad Abraham: Quid vidisti, quod fecisti rem hanc? * Dixitque Abraham: Quia dixi, fortè non est timor Dei in loco isto; & interficient me propter vxorem meam. * Sed & in veritate soror mea est, filia patris mei, sed non filia matris meæ; & fuit mihi in vxorem. * Et factum est cum aberrassent populi post opera manuum suarum, me applicauit Dominus ad timorem suum ex domo patris mei. Et dixi ei: Hæc est misericordia tua quam facies mecum; in omni loco in quem ingrediemur, dic de me, Frater meus est. * Et tulit Abimelech oues, & boues, & seruos, & ancillas; & dedit Abraham: & reddidit ei Saram vxorem suam. * Dixitque Abimelech: Ecce terra mea coram te est; vbicunque placuerit oculis tuis, habita. * Sarra autem dixit: Ecce dedi mille siclos argenti fratri tuo. ecce illud est tibi velamen honoris: pro eo quod miserim tollere te, & viderim te, & omnia quæ tecum sunt, & super omnia quæ dixisti, esto quæ reprehensa. * Et orauit Abraham coram Deo, & sanauit Deus Abimelech, & vxorem eius, ancillasque eius, & refrigerati sunt. * Quoniam concludens concluderat Dominus omnem aperturam vuluæ domus Abimelech, propter Saram vxorem Abraham.

CAP. XXI.

RECORDATUSQUE EST Dominus Sarra, sicut dixerat: & fecit Dominus Sarra sicut locutus est.

* Et concepit & peperit Sara Abraham filium

in senectute sua, in tempore quo locutus fuerat ei Deus.

* ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר
 ילדה לו שרה יצחק : * וימל אברהם את יצחק
 בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אתו אלהים :
 * ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו :
 * ותאמר שרה צחק עשרה לי אלהים כל השמע
 יצחק לי : * ותאמר מי מלל לאברהם היניקה
 בנים שרה כי ילדתי בן לזקני : * ויגדל הילד
 ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את
 יצחק : * ותרא שרה את בן הגר המצרי אשר
 ילדה לאברהם מצחק : * ותאמר לאברהם גרש
 האמרה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמרה
 הזאת עם בני עם יצחק : * וירע הדבר מאד בעיני
 אברהם על אודת בנו : * ויאמר אלהים אל אברהם
 אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך כל אשר תאמר
 אליך שרה שמע בקלה כי ביצחק יקרא לך זרע :
 * וגם את בן האמה לגוי אשימנו כי זרעך הוא :
 * וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ויתן
 אל הגר שם על שכמה וארץ הילד וישלחה ותלך
 ותתע במדבר באר שבע : * ויכלו המים מן החמת
 ותשלך את הילד תחת אחד השיחים : * ותלך
 ותשב לה מנגד הרחק במטחי קשר כי אמרה אל
 אראה במות הילד ותשב מנגד ותשא את קלה ותבך :
 * וישמע אלהים את קול הנער ויקרא מלאך אלהים
 אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי
 כי שמע אלהים אל קול הנער כאשר הוא שם :
 * קומי שאי את הנער והחזיקי את ירך בו כי לגוי
 גדול אשימנו : * ויפקח אלהים את עיניה ותרא
 באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את
 הנער : * ויהי אלהים את הנער ויגדל וישב
 במדבר ויהי רב קשר :

3 * Vocavitque Abraam nomen filij sui quem
 4 genuit ei Sara, Isaac. * Et circumcidit eum o-
 5 ctavo die, sicut praeceperat ei Deus. * Cum
 6 esset centum annorum, haec quippe ætate pa- Iof. 24. 6.
 7 tris natus est Isaac. * Dixitque Sara: Risum
 8 fecit mihi Deus; & quicumque audierit, cor-
 9 ridebit mihi. * Rursumque ait: Quis au-
 10 diturus crederet Abraam, quod Sara lactaret
 11 filium, quem peperit ei iam seni? * Creuit
 12 igitur puer, & ablactatus est. Fecitque Abraa
 grande conuiuium in die ablactationis eius.
 13 * Cumque vidisset Sara filium Agar Ægyp-
 14 tiae ludentem cum Isaac filio suo; * Dixit ad
 15 B. Abraam: Eice ancillam hanc, & filium eius.
 16 Non enim erit hæres filius ancillæ, cum filio
 17 meo Isaac. * Durè accepit hoc Abraam pro
 18 filio suo. * Cui dixit Deus: Non tibi videatur
 19 asperum super puero & super ancilla tua. O- Rom. 9. b
 20 mnia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem eius:
 quia in Isaac vocabitur tibi semen.
 21 * Sed & filium ancillæ faciam in gentem ma-
 22 gnam; quia semen tuum est. * Surrexit itaq;
 23 Abraam mane: & tollens panem & vtrem a-
 24 quæ, imposuit scapulæ eius: tradiditque pue-
 25 rum, & dimisit eam. Quæ cum abisset, errabat
 26 in solitudine Bersabee. * Cumque consump-
 27 ta esset aqua in vtre, abiicit puerum subter
 28 vnam arborem, quæ ibi erat: * Et abiit, sedit-
 29 que è regione procul quantum potest arcus
 30 iacere. Dixit enim: Non videbo morientem
 31 puerum. & sedens contra, leuauit vocem suâ,
 32 & fleuit. * Exaudiuit autem Deus vocem
 33 pueri. Vocauitque Angelus Dei Agar de cælo,
 34 dicens: Quid agis Agar? Noli timere: exaudi-
 35 uit enim Deus vocem pueri, de loco in quo
 36 est. * Surge, & tolle puerum; & tene
 37 manum illius: quia in gentem magnam fa-
 38 ciam eum.
 39 * Aperuitque oculos eius Deus. quæ vi-
 40 dens puteum aquæ, abiit, & impleuit vtrem,
 41 deditque puero bibere.
 42 * Et fuit cum eo. qui creuit, & mora-
 43 tus est in solitudine: factusque est iuuenis fa-
 44 gittarius.

תרגום אונקלוס

* ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו שרה יצחק : * וימל אברהם את יצחק
 בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אתו אלהים :
 * ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו :
 * ותאמר שרה צחק עשרה לי אלהים כל השמע
 יצחק לי : * ותאמר מי מלל לאברהם היניקה
 בנים שרה כי ילדתי בן לזקני : * ויגדל הילד
 ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את
 יצחק : * ותרא שרה את בן הגר המצרי אשר
 ילדה לאברהם מצחק : * ותאמר לאברהם גרש
 האמרה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמרה
 הזאת עם בני עם יצחק : * וירע הדבר מאד בעיני
 אברהם על אודת בנו : * ויאמר אלהים אל אברהם
 אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך כל אשר תאמר
 אליך שרה שמע בקלה כי ביצחק יקרא לך זרע :
 * וגם את בן האמה לגוי אשימנו כי זרעך הוא :
 * וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ויתן
 אל הגר שם על שכמה וארץ הילד וישלחה ותלך
 ותתע במדבר באר שבע : * ויכלו המים מן החמת
 ותשלך את הילד תחת אחד השיחים : * ותלך
 ותשב לה מנגד הרחק במטחי קשר כי אמרה אל
 אראה במות הילד ותשב מנגד ותשא את קלה ותבך :
 * וישמע אלהים את קול הנער ויקרא מלאך אלהים
 אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי
 כי שמע אלהים אל קול הנער כאשר הוא שם :
 * קומי שאי את הנער והחזיקי את ירך בו כי לגוי
 גדול אשימנו : * ויפקח אלהים את עיניה ותרא
 באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את
 הנער : * ויהי אלהים את הנער ויגדל וישב
 במדבר ויהי רב קשר :

* Et vocavit nomen filij sui, qui fuit illi, quem peperit illi Sarra, Jsaac.
 * Circumcidit autem Abrahā Jsaac die octava, sicut praecepit ei Dominus.
 * Et Abrahā erat annorum centum, quando natus est ei Jsaac filius eius. * Dixit autem Sarra: Risum mihi fecit Dominus. qui enim audierit, congaudebit mihi.
 * Et dixit, Quis annuntiabit Abrahā, quod lactat puerum Sarra, quia peperit filium in senectute mea? * Et crevit puer, & ablatatus est. & fecit Abrahā conuiuium magnum, quā die ablatatus est Isaac filius eius. * Videns autem Sarra filium Agar Ægyptiæ, qui fuit Abrahā, ludentem cum Jsaac filio suo. * Et dixit Abrahā: Ecce ancillam & filium eius. non enim hereditabit filius ancillæ cum filio meo Isaac. * Durum autem apparuit verbum valde coram Abrahā de filio suo Jsmāel. * Dixit autem Deus Abrahā: Ne durum sit coram te de puero & de ancilla. omnia quaecunque dixerit tibi Sarra, audi vocem eius: quia in Isaac vocabitur tibi semen.
 * Et filium autem ancillæ in gentem magnam faciam eum, quia semen tuum est.
 * Surrexit autem Abrahā mane, & accepit panem & utrem aquæ, & dedit Agar. & imposuit puerum super humeros eius; & dimisit eam. abiens autem errabat per desertum, iuxta puteū iuramenti. * Defecit autem aqua utris: & proiecit puerum subter unam abietem. * Et abiens, sedit contrā. clamans autem puer fleuit.
 * Exaudiuit autem Deus puerum de loco ubi errat. & vocavit angelus Domini Agar de cælo, & dixit ei: Quid est Agar? ne timeas. exaudiuit enim Deus vocem pueri de loco ubi est.
 * Surge, accipe puerum: & tene manum eius. in enim gentem magnam faciam eum.
 * Et aperuit Deus oculos eius: et vidit puteum aquæ viuæ: & abiit, & impleuit utrem. & potavit puerum suum.
 * Et fuit Deus cum puero. & crevit, & habitavit in deserto. factus est autem sagittarius.

* καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου αὐτῷ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ σάρρα, ἰσαάκ. * ᾤδετέμεν δὲ ἀβραάμ τὸν ἰσαάκ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· κατὰ ἐνετείλας αὐτοῦ κύριου.
 * καὶ ἀβραάμ ἦν ἐτῶν ἑκατὸν, ἡνίκα γέγονεν αὐτῷ ἰσαάκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. * εἶπε δὲ σάρρα, γέλωτά μοι ἐποίησε κύριος. ὅς γ' ἂν ἀκούσῃ συγχαρεῖσθαι μοι. * καὶ εἶπε, τίς ἀναγλεῖ τῷ ἀβραάμ, ὅτι θηλάζει παιδίον σάρρα, ὃν ἔτεκεν ὕον ἐν τῷ γήρεα μου. * καὶ ἠνέστη τὸ παιδίον, καὶ ἀπεγαλακτίσθη. & ἐποίησεν ἀβραάμ δοχλὴν μεγάλην, ἥ ἡμέρα ἀπεγαλακτίσθη ἰσαάκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. * ἰδοὺσα δὲ σάρρα τὸν υἱὸν ἄγαρ τοῦ αἰγυπτίας, ὃς ἐγένετο τῷ ἀβραάμ, παίζοντα μετ' ἰσαάκ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. * καὶ εἶπε τῷ ἀβραάμ, ἐκβαλε τὸν παιδίον μου καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· ὅτι μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετ' τοῦ υἱοῦ μου ἰσαάκ. * σκληρὸν δ' ἐφάνη τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐναντίον ἀβραάμ. ᾤδε δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἰσμαήλ.
 * εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ· μὴ σκληρὸν ἔσῳ ἐναντίον σου τοῦ παιδίου, & τοῦ τῆς παιδίσκης. πάντα ὅσα ἀνέειπεν σάρρα, ἀκουε τῆς φωνῆς αὐτῆς· ὅτι ἐν ἰσαάκ κληθήσεται τὸ σπέρμα. * καὶ τὸν υἱὸν δὲ τῆς παιδίσκης εἰς ἔθνη μέγα ποιήσω αὐτὸν ὅτι σπέρμα σὸν ἔσται.
 * ἀνέστη δὲ ἀβραάμ τοπρῶι, καὶ ἔλαβεν ἄρτους καὶ ἀσκὸν ὕδατος, & ἔδωκε τῇ ἄγαρ. & ἐπέθηκε τὸ παιδίον ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῆς, & ἀπέστειλεν αὐτὴν· ἀπελθοῦσα δὲ ἐπὶ ἀνάθε καὶ τὴν ἔρημον, καὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὄρεος. * ἐξέλιπε δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ ἀσκοῦ. καὶ ἐρριψε τὸ παιδίον ὑποκάτω μιᾶς ἐλάτης.
 * & ἀπελθοῦσα ἐκάθητο ἀπέναντι αὐτοῦ μακρόθεν, ὥστε τοῦ ξου βολῶ. εἶπε γὰρ, ὅτι μὴ ἴδω τὸν θάνατον τοῦ παιδίου μου. & ἐκάθισεν ἀπέναντι. ἀναβοήσας δὲ τὸ παιδίον ἐκλαυσεν.
 * ἐπήκουσε δὲ ὁ θεὸς τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου ὃ ἦν. καὶ ἐκάλεσεν ἄγγελος κυρίου τὴν ἄγαρ ἐκ τοῦ ἔρεινου, καὶ εἶπεν αὐτῇ· τί ἐστὶν ἄγαρ, μὴ φοβοῦ. ἐπακήκοε γὰρ ὁ θεὸς τῆς φωνῆς τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου ὃ ἐστίν.
 * ἀνάστηθι λάβε τὸ παιδίον καὶ κράτηθι τῆς χειρὸς αὐτοῦ. εἰς γὰρ ἔθνη μέγα ποιήσω αὐτό.
 * καὶ ἀνέωξεν ὁ θεὸς τὸ ὄφθαλμὸν αὐτῆς· καὶ εἶδε φρέαρ ὕδατος ζῶντος. καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἐπλησε τὸν ἀσκόν· καὶ ἐπότισε τὸ παιδίον αὐτῆς.
 * καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ' τοῦ παιδίου. & ἠνέστη, & κατώκησεν ἐν τῇ ἔρημῳ. ἐγένετο δὲ τοξότης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Vocavitq; Abraham nomen filij sui qui natus est ei, quem peperit ei Sara, Isaac. * Et circumcidit Abraham Isaac filium suum, filium octo dierum, sicut praecepit ei Deus. * Abraham autem erat filius centum annorum quando natus est ei Isaac filius suus. * Et dixit Sara, Gaudium mihi fecit Deus, omnis qui audierit, congratulabitur mihi. * Et dixit, Fidelis est qui dixit Abraham, & impleuit quod lactaret filios Sara, quia peperit filium in senectute sua. * Et crevit puer, & ablatatus est. Et fecit Abraham conuiuium magnum in die quo ablatatus est Isaac. * Et vidit Sara filium Agar Ægyptiæ quem peperit Abraham ludentem. * Et dixit Abraham, Ecce ancillam hanc & filium eius, quia non erit hæres filius ancillæ huius cum filio meo Isaac. * Et displicuit verbum nimis in oculis Abraham, propter filium suum. * Dixitque Deus Abraham, Ne displiciat in oculis tuis super puero & super ancilla tua: omnia quæ dixerit tibi Sara, acquiesce illi, quoniam in Isaac vocabuntur tibi filij. * Filium quoque ancillæ in gentem ponam eum, quia filius tuus est. * Et surrexit Abraham mane, & tulit panem & lagenam aquæ, & dedit ipsi Agar, ponens super humerum eius & puerum, & dimisit eam, & abiit & errabat in deserto Bersabeæ. * Et consumptæ sunt aquæ de lagena, & proiecit puerum subter vnam arborem. * Et abiit, & sedit è regione, longe quantum potest arcus iacere, quia dixit, non videbo mortem pueri. Seditque è regione, & leuauit vocem suam & fleuit. * Et audita est coram Deo vox pueri. Et vocauit Angelus Dei Agar de cælo; & dixit ei: Quid tibi Agar? ne timeas: quoniam audita est coram Domino vox pueri in loco in quo ipse est. * Surge tolle puerum & apprehende manu eius, quoniam in populum magnum ponam eum. * Et aperuit Deus oculos eius & vidit puteum aquæ, & abiit, & impleuit lagenam aqua, & dedit puero bibere. * Et fuit verbum Dei in adiutorium pueri, & crevit, & habitauit in deserto, & fuit iaculator arcus.

21 * וישב במדבר פארן ותקח לו אמו אשרי מארץ
 22 מצרים : * ויהי בעת ההוא ויאמר אבימלך ופיכל
 שר צבאו אל אברהם לאמר אלהים עמך בכל אשר
 23 אתה עשה : * ועתה השבעה לי באלהים הנה אם
 תשקר לי ולנני ולנכרי כחסד אשר עשיתי עמך
 24 תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה : * ויאמר
 25 אברהם אנכי אשבע : * והוכח אברהם את אבימלך
 על אדות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך :
 26 * ויאמר אבימלך לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה
 וגם אתה לא הגדת לי וגם אנכי לא שמעתי בלתי
 27 היום : * ויקח אברהם צאן ובקר ויתן לאבימלך
 28 ויכרתו שניהם ברית : * ויצב אברהם את שבע
 29 כבשת הצאן לבדהן : * ויאמר אבימלך אל אברהם
 מה הנה שבע כבשת האלה אשר הצבת לבדנך :
 30 * ויאמר כי ארץ שבע כבשת תקח מידי בעבור
 תהיה לי לעדה כי חפרתי ארץ הבאר הזאת :
 31 * על כן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם
 32 נשבעו שניהם : * ויכרתו ברית בבאר שבע
 ויקם אבימלך ופיכל שר צבאו וישבו אל ארץ
 33 פלשתים : * ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם
 34 בשם יהוה אל עולם : * ויגר אברהם בארץ פלשתים
 ימים רבים :

כב

* ויהי אחר הדברים האלה והאלהים
 נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני :
 * ויאמר קח נא את בנך ארץ יחידך אשר אהבת
 את יצחק וילך לך אל ארץ המריה והעלה שם לעלה
 על אחד ההרים אשר אמר אליך : * וישכם אברהם
 בבקר ויחבש את חמרו ויקח את שני נעריו אתו ואת
 יצחק בנו ויבקע עצי עלה ויקסו וילך אל המקום אשר
 אמר לו האלהים :

21 * Habituauitque in deserto Pharan: & accep-
 pit illi mater sua vxorem de terra Aegypti.
 22 * Eodem tempore dixit Abimelech, & Phi- Infr. 26.
 col princeps exercitus eius ad Abraam: Deus
 23 tecum est in vniuersis quæ agis. * Iura ergo
 per Deum, ne noceas mihi, & posteris meis,
 stirpique meæ: sed iuxta misericordiam quam
 feci tibi, facies mihi, & terre in qua versatus es
 24 aduena. * Dixitque Abraam: Ego iurabo.
 25 * Et increpauit Abimelech propter puteum
 aquæ, quem vi abstulerant serui eius.
 26 * Responditque Abimelech: Nesciui quis
 fecerit hanc rem. sed & tu non indicasti mihi,
 27 & ego non audiui præter hodie. * Tulit itaque
 Abraam oues & boues, & dedit Abimelech.
 percusseruntque ambo fœdus.
 28 * Et statuit Abraam septem agnas gregis
 29 seorsum. * Cui dixit Abimelech: Quid sibi
 volunt septem agnæ istæ, quas stare fecisti
 30 seorsum? * At ille, Septem, inquit, agnas acci-
 pies de manu mea, vt sint mihi in testimoniũ
 31 quoniam ego fodi puteum istum. * Idcirco
 vocatus est locus ille, Bersabee, quia ibi vter-
 32 que iurauit. * Et inierunt fœdus pro puteo iu-
 ramenti. Surrexit autem Abimelech, & Phi-
 33 col princeps exercitus eius, reuersique sunt in
 terram Palestinorum. * Abraam verò planta-
 uit nemus in Bersabee: & inuocauit ibi no-
 men Domini Dei æterni.
 34 * Et fuit colonus terræ Palestinorum diebus
 multis.

CAP. XXII.

1 * **Q**Uæ postquam gesta sunt, tentauit Deus Iudit. 8. c
Heb. 11. d.
 A Abraam, & dixit ad eum: Abraam, Abraa.
 At ille respondit: Adsum.
 2 * Ait illi: Tolle filium tuum vnigenitum,
 quem diligis Isaac, & vade in terram visionis,
 atque ibi offeres eum in holocaustum super
 vnum montium, quem monstrauero tibi.
 3 * Igitur Abraam de nocte confurgens, stra-
 uit asinum suum, ducēs secum duos iuuenes,
 & Isaac filium suum. Cūque concidisset li-
 gna in holocaustum, abiit ad locum quē præ-
 ceperat ei Deus.

תרגום אונקלוס

21 ויחב במדבר פארן ויסבח ליה אמויה אחתא מארעא ומצרים :
 22 * ויבן קיים לוי במימרא דייזי חקא דלא תשקר לי ולכרי ולכרי כרי כטיבותא דעבדית עמך תעבד
 מימרא דייזי בסעודך בכל דאח עבד :
 23 * ויאמר אברהם אנא אקיים :
 24 * ויאמר אבימלך לא ידעית מאן עבד ית פתגמא דדיון ואף את לא חזית לי ואף אנא לא שמעית אלהין יומא דין :
 25 * ויכח אברהם עם אבימלך על עיסק בירא דמיא דאניסו
 26 * ויאמר אבימלך לא ידעית מאן עבד ית פתגמא דדיון ואף את לא חזית לי ואף אנא לא שמעית אלהין יומא דין :
 27 * ויכח אברהם עם אבימלך ויגזרו תרניהון קיים :
 28 * ויאמר אברהם ית שבע חורפאן דעאן בלחוריהון :
 29 * ויאמר אברהם ית שבע חורפאן דעאן בלחוריהון :
 30 * ויאמר אברהם ית שבע חורפאן דעאן בלחוריהון :
 31 * על כן קרא לאתרא ההוא באר שבע ארי חמן קיימו תרניהון :
 32 * ויגזרו קיים בבאר שבע
 33 * ויצב נצבא בבאר שבע ויצלי חמן בשמא דייזי אלה עלמא :
 34 * ויחזית אברהם בארע פלשתאי יומין סגיאין :
 * ויחזית אברהם בארע פלשתאי יומין סגיאין :
 * ויחזית אברהם בארע פלשתאי יומין סגיאין :
 * ויחזית אברהם בארע פלשתאי יומין סגיאין :
 * ויחזית אברהם בארע פלשתאי יומין סגיאין :

* Et habitauit in deserto Pharan: & accepit il-
li mater eius uxorem de Aegypto.

* Et factum est in tempore illo: & dixit Abi-
melech & Hozoz ad pronubus eius, & Phicol
princeps exercitus eius ad Abraam, dicēs: Deus te-
cum in omnibus quacunque feceris.

* Nunc ergo iura mihi Deum, ne noceas mihi,
neque semini meo, neque nomini meo: sed secundum
iustitiam quam feci tecum, facies mecum, & terræ
quam habitasti in ea.

* Et dixit Abraam: Ego iuro.

* Et increpauit Abraam Abimelech pro puteis
aquæ, quos abstulerant serui Abimelech.

* Et dixit ei: Non scivi quis fecit verbum hoc:
neque tu mihi annunciaſti, neque ego audiui, nisi ho-
die.

* Et accepit Abraam oues & vitulos, &
dedit Abimelech: & disposuerunt ambo testamen-
tum.

* Et statuit Abraam septem agnas ouium
solas.

* Et dixit Abimelech Abraam: Quid sunt
septem agne ouium harum, quas statuiſti solas?

* Et dixit: Quia septem agnas accipies à me, ut
sint mihi in testimonium, quia ego fodi puteum hūc.

* Propter hoc vocauit nomen loci illius, Pu-
teum iuramenti: quia illic iurauerunt ambo.

* Et posuerunt fœdus super puteum iuramenti.
Surrexit autem Abimelech, & Ochozad pronubus
eius, et Phi-hol princeps exercitus eius, & reuerſi
sunt in terram Philistiim.

* Et plantauit Abraam
agrum super puteum iuramenti: & inuocauit ibi
nomen Domini, Deus æternus.

* Habitauit autem Abraam in terra Philistiim
dies multos.

CAP. XXII.

ET factum est post verba hæc, Deus tentauit A-
braam, & dixit ei: Abraam, Abraam. & di-
xit: Ecce ego.

* Et dixit: Accipe filium tuum
dilectum, quem dilexisti Isaac, & vade in terram
excelsam: & offer eum ibi in holocaustum super v-
num montium, quos tibi dixero.

* Surgens autem Abraam manè, strauit asi-
num suum. assumpsit autem secum duos pueros, &
Isaac filium suum. & scindens ligna in holocau-
stum; surgens abiit: & venerunt in locum quem
dixit ei Deus.

11 καὶ κατώκησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Φαράν· καὶ ἔλαβεν αὐτῷ ἡ
12 μήτηρ αὐτοῦ γυναῖκα ἐκ τῆς αἰγύπτου· * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
καίρῳ ἐκείνῳ· καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ, καὶ ὀχοζὰδ ὁ νυμφαγωγὸς
αὐτοῦ, καὶ φιχώρ ὁ δρχιστάτης τῆς δυναμείας αὐτοῦ πρὸς
ἀβραάμ, λέγων· ὁ θεὸς μὲν τοῦ ἐν πάσιν οἷς ἀν ποιεῖς.

23 * νῦν οὖν ὡμολογῶ μοι τὸν θεὸν μὴ ἀδικῆσαι με, μὴ δὲ τοῦ
σπέρματός μου, μὴ δὲ τὸ ὄνομά μου· ἀλλὰ καὶ τῷ δικαιοσύνῳ
ἦν ἐποίησα μὲν τοῦ, ποιήσεις μετ' ἐμοῦ, καὶ τῇ γῇ ἣν παρώκη-
24 σας ἐν αὐτῇ. * καὶ εἶπεν ἀβραάμ, ἐγὼ ὁμῶμαι.

25 * ὃς ἤλεγξεν ἀβραάμ τὸν ἀβιμέλεχ περὶ τῶν φρεάτων
τοῦδάτου, ὧν ἀφείλοντο οἱ παῖδες ἀβιμέλεχ.

26 * ὃς εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἐγὼν τίς ἐποίησε τὸ ῥῆμα τοῦτο· ἐλθέ
σὺ μοι ἀπὸ νῦν, οὐδὲ ἐγὼ ἤκαμα, ἀλλ' ἡ σήμερον.

27 * καὶ ἔλαβεν ἀβραάμ πρόβατα ὡς μόχους, καὶ ἐδωκέν
ἀβιμέλεχ, καὶ διέθεντο ἀμφοτέρω διαθήκῃ.

28 * ὃς ἔστησεν ἀβραάμ ἐπὶ ἀμνάδας τοῦ προβάτων μόνας.

29 * καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ· τί εἰσιν αἱ ἐπὶ ἀμνά-
δες τῶν προβάτων τούτων, ἃς ἔστησας μόνας;

30 * καὶ εἶπεν, ὅτι τὰς ἐπὶ ἀμνάδας λήψῃ παρ' ἐμοῦ, ἵνα
ὡς μοι εἰς μαρτύριον, ὅτι ἐγὼ ὠρεῖται τὸ φρέαρ τοῦτο.

31 * διὰ τοῦτο ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, φρέαρ ὀρε-
κισμοῦ· ὅτι ἐκεῖ ὡμολογῶν ἀμφοτέρω.

32 * καὶ ἐθήκεν διαθήκην ἐπὶ τῷ φρέαρ τοῦ ὀρεκισμοῦ. ἀνέ-
στη δὲ ἀβιμέλεχ, καὶ ὀχοζὰδ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ
φιχώρ ὁ δρχιστάτης τῆς δυναμείας αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρε-
ψαν εἰς τὴν γῆν τῶν φυλισαίμ.

33 * ὃς ἐφύτθυσεν ἀβραάμ ἀργυρεάν ἐπὶ τῷ φρεάτι τοῦ ὀρε-
κισμοῦ. ὃς ἐπεκαλέσθη ἐκεῖ τὸ ὄνομα κυρίου, θεὸς αἰῶνι.

34 * παρώκησεν δὲ ἀβραάμ ἐν τῇ γῇ τῶν φυλισαίμ ἡμέ-
ρας πολλὰς.

1 * Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ὁ θεὸς ἐπέειπε τὸν
ἀβραάμ, ὃς εἶπεν αὐτῷ· ἀβραάμ, ἀβραάμ. καὶ εἶπεν, ἰδὲ
2 ἐγώ. * ὃς εἶπεν, λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας
τὸν ισάακ· καὶ πορεύθη εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλὴν· καὶ ἀνένεγκε
αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὄλοκάσπωσιν ἐφ' ἐν τῶν ὄρεων, ἃν αὐτῷ εἶπω.

3 * ἀναστὰς δὲ ἀβραάμ τοπρῶν ἐπέσχετο τῷ ὄνῳ αὐτοῦ.
παρέλαβε δὲ μετ' αὐτοῦ δύο παῖδας, καὶ ισάακ τὸν υἱόν αὐ-
τοῦ. καὶ χρίσας ξύλα εἰς ὄλοκάσπωσιν, ἀναστὰς ἐπορεύθη καὶ
ἦλθεν εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et habitauit in deserto Pharan: & accepit ei mater eius uxorem de terra Aegypti. 12 Et factum est in tempore illo: & dixit Abi-
melech, & Phicol princeps exercitus eius ad Abraham, dicens: Verbum Dei est in adiutorium tuum in vniuersis quæ tu agis. 13 Et
nunc iura mihi per verbum Domini hic, ne noceas mihi, & filio meo, & filio filij mei: iuxta misericordiam quam feci tecum, facies mecum, & cum
terra in qua peregrinatus es.

14 Et ait Abraham: Ego iurabo. 15 Et increpauit Abraham Abimelech propter puteum a-
quæ, quem vi abstulerant serui Abimelech. 16 Et ait Abimelech: Nescio quis fecit rem hanc: & tu quoque non indicasti mihi; ne-
que ego audiui, nisi hodie.

17 Et tulit Abraham oues & boues, & dedit Abimelech; & pepigerunt ambo fœdus. 18 Et statuit
Abraham septem agnas ouium seorsum. 19 Dixitque Abimelech ad Abraham: Quæ sunt ista septem agnæ, quas statuiſti seorsum?

20 Et ait: Quoniam septem agnas accipies de manu mea, ut sit mihi in testimonium, quoniam fodi puteum istum. 21 Propterea
vocauit locum illum, Bersabee: quia ibi iurauerunt ambo: 22 Et inierunt pactum in Bersabee. Surrexitque Abimelech, & Phicol
princeps exercitus eius, & reuerſi sunt in terram Philistinorum. 23 Et plantauit plantationem in Bersabee: & orauit ibi in nomine do-
mini Dei æterni.

24 Et peregrinatus est Abraham in terra Philistinorum diebus multis.

CAP. XXII.

ET factum est post verba hæc, & Deus tentauit Abraham, & dixit ei: Abraham. & ait: Ecce ego. 2 Et dixit: Tolle nunc filium tuum vni-
cum tuum, quem diligis Isaac; & vade in terram diuini cultus, & offer illum coram me ibi in holocaustum super vnum montium, quem dixero
tibi. 3 Et surrexit Abraham manè, & strauit asinum suum, & tulit duos pueros suos secum, & Isaac filium suum: & concidit ligna in ho-
locaustum: & surrexit, & abiit in locum quem dixerat ei Deus.

4 * ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את-
 המקום מרחק: * ויאמר אברהם אל נעריו שבו-
 לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה-
 ונשתחוה ונשובה אליכם: * ויקח אברהם את-
 עצי העלוי וישם על יצחק בנו ויקח בידו את-
 האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדו: * ויאמר
 יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני
 בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעלו:
 * ויאמר אברהם אלהים יראה לו השה לעלה בני
 וילכו שניהם יחדו: * ויבאו אל המקום אשר אמר-
 לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבח ויערך את-
 העצים ויעקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבח
 כמעל לעצים: * וישלח אברהם את ידו ויקח את-
 המאכלת לשהט את בנו: * ויקרא אליו מלאך יהוה
 מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני:
 * ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו
 מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה
 ולא חשכת את בנך את יחידך ממני:
 * וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל
 אחר נאחו בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את-
 האיל ויעלהו לעלוי תחת בנו: * ויקרא
 אברהם שם המקום הזה יהוה יראה אשר
 יאמר היום בתריהו ויראו: * ויקרא מלאך
 יהוה אל אברהם שנית מן השמים: * ויאמר כי
 נשבעתי נאם יהוה כי יען אשר עשית את הדבר
 הזה ולא חשכת את בנך את יחידך: * כי ברך
 אברך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים
 וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער
 איביו: * והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר
 שמעת בקלי:

4 * Die autem tertio, eleuatis oculis, vidit
 locum procul. * Dixitque ad pueros suos,
 Expectate hic cum asino: ego & puer illuc
 usque properantes, postquam adorauerimus,
 reuertemur ad vos. * Tulit quoque li-
 gna holocausti, & imposuit super Isaac filium
 suum. ipse verò portabat in manibus ignem
 B & gladium. Cumque duo pergerent simul,
 7 * Dixit Isaac patri suo: Pater mi. at ille respon-
 dit: Quid vis, fili? Ecce, inquit, ignis & ligna,
 vbi est victima holocausti?
 8 * Dixit autem Abraam: Deus prouidebit si-
 bi victimam holocausti, fili mi. pergebant er-
 go pariter: * Et venerunt ad locum quem
 ostenderat ei Deus: in quo ædificauit altare:
 & desuper ligna composuit. Cumque alligaf-
 set Isaac filium suum, posuit eum in altare su-
 10 per struem lignorum. * Extenditque ma-
 num, & arripuit gladium, vt immolaret filiū
 suum. * Et ecce angelus Domini de cælo cla-
 mauit, dicens: Abraam, Abraam. qui respon-
 dit: Adsum. * Dixitque ei; Non extendas
 manum tuam super puerum; neque facias illi
 quicquam. Nunc cognoui quòd timeas Deū;
 & non pepercisti vnigenito filio tuo propter
 me.
 13 * Leuauit Abraam oculos suos; viditque
 post tergum arietem, inter vepres hærentem
 cornibus. quem assumens, obtulit holocau-
 stum pro filio.
 14 * Appellauitque nomen loci illius, Domi-
 nus videt. vnde usque hodie dicitur: In mon-
 te Dominus videbit.
 15 * Vocauit autem angelus Domini Abraam
 secundo de cælo,
 16 * Dicens: Per memetipsum iuraui, dicit Do-
 minus: quia fecisti hanc rem, & non peperci-
 sti filio tuo vnigenito:
 17 * Benedicam tibi, & multiplicabo semen
 tuum sicut stellas cæli, & velut arenam quæ
 est in littore maris. Possidebit semen tuum
 portas inimicorum suorum.
 18 * Et benedicentur in femine tuo omnes ge-
 tes terræ, quia obedisti voci meæ.

Mach. 2

Eccl. 44.
d.
Hic. 44. f.
Heb. 6. c.

תרגום אונקלוס

4 ביום שלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחק: * ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם: * ויקח אברהם את עצי העלוי וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדו: * ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעלו:
 * ויאמר אברהם אלהים יראה לו השה לעלה בני וילכו שניהם יחדו: * ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבח ויערך את העצים ויעקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבח כמעל לעצים: * וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשהט את בנו: * ויקרא אליו מלאך יהוה מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני:
 * ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני:
 * וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעלוי תחת בנו: * ויקרא אברהם שם המקום הזה יהוה יראה אשר יאמר היום בתריהו ויראו: * ויקרא מלאך יהוה אל אברהם שנית מן השמים: * ויאמר כי נשבעתי נאם יהוה כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך: * כי ברך אברך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער איביו: * והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקלי:
 5 ויאמר אברהם לעליוסותי אורכו לכוז הכא עם חמרא ואנא ועליוסא
 6 ונסים אברהם ית אעילתא ושוי על יצחק בריה ונסים בריה ית אשתא וית סכניא ואילו
 7 ויאמר יצחק לאברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעלו:
 8 ויאמר אברהם אלהים יראה לו השה לעלה בני וילכו שניהם יחדו: * ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבח ויערך את העצים ויעקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבח כמעל לעצים: * וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשהט את בנו: * ויקרא אליו מלאך יהוה מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני:
 * ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני:
 * וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעלוי תחת בנו: * ויקרא אברהם שם המקום הזה יהוה יראה אשר יאמר היום בתריהו ויראו: * ויקרא מלאך יהוה אל אברהם שנית מן השמים: * ויאמר כי נשבעתי נאם יהוה כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך: * כי ברך אברך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער איביו: * והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקלי:
 10 ויאמר אברהם לעליוסותי אורכו לכוז הכא עם חמרא ואנא ועליוסא
 11 ונסים אברהם ית אעילתא ושוי על יצחק בריה ונסים בריה ית אשתא וית סכניא ואילו
 12 ויאמר יצחק לאברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעלו:
 13 ויאמר אברהם אלהים יראה לו השה לעלה בני וילכו שניהם יחדו: * ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבח ויערך את העצים ויעקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבח כמעל לעצים: * וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשהט את בנו: * ויקרא אליו מלאך יהוה מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני:
 * ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני:
 * וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעלוי תחת בנו: * ויקרא אברהם שם המקום הזה יהוה יראה אשר יאמר היום בתריהו ויראו: * ויקרא מלאך יהוה אל אברהם שנית מן השמים: * ויאמר כי נשבעתי נאם יהוה כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך: * כי ברך אברך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער איביו: * והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקלי:

* Die tertia, & respiciens Abraam oculis suis, vidit locum à longè.

* Et dixit Abraam pueris suis : Sedete hic cum asino : ego autem & puer transibimus usque huc : et postquam adorauerimus, reuertemur ad vos.

* Accepit autem Abraam ligna holocausti, & imposuit Isaac filio suo. accepit autem & ignem in manibus & gladium : & abierunt duo simul.

* Ait autem Isaac ad Abraam patrem suum, dicens : Pater. ille autem dixit : Quid est, fili? dixit autem : Ecce ignis & ligna, ubi est ovis in holocaustum? * Dixit autem Abraam : Deus videbit sibi ouem in holocaustum, fili. pergentes autem uterque pariter : * Venerunt in locum, quem dixit ei Deus. & edificauit Abraam altare : & imposuit ligna, & cum colligasset Isaac filium suum, imposuit eum in altare super ligna.

* Et extendit Abraam manum suam ad accipiendum gladium, ut iugularet filium suum.

* Et vocauit eum angelus Domini de caelo, & dixit ei : Abraam, Abraam. ille autem dixit : Ecce ego.

* Et dixit : Ne iniicias manum tuam super puerum, neque facias ei nihil. nunc enim cognoui, quod times tu Deum : & non pepercisti filio tuo dilecto propter me.

* Et aspiciens Abraam oculis suis, vidit : ecce aries vnus detentus in planta sabec ex cornibus. & abiit Abraam, & accepit arietem : & obtulit eum in holocaustum, pro Isaac filio suo.

* Et vocauit Abraam nomen loci illius, Dominus vidit. ut dicant hodie, In monte Dominus visus est.

* Et vocauit angelus Domini Abraam secundo de caelo :

* Dicens : Per memetipsum iuraui, dicit Dominus : propterea quod fecisti verbum hoc, & non pepercisti filio tuo dilecto propter me :

* Profecto benedicens benedicam te, & multiplicans multiplicabo semen tuum, sicut stellas caeli, & sicut arenam iuxta labium maris : & hereditabit semen tuum ciuitates aduersariorum.

* Et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ : quia obedisti meæ voci.

* τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἀναβλέψας ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε τὸν τόπον ἀπὸ μακρόθεν.

* καὶ εἶπεν ἀβραὰμ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καθίσαιε αὐτὸς μετὰ τοῦ ὄνου· ἐγὼ δὲ τὸ παιδάριον διελυσόμεθα ἕως ὧδε. καὶ προσκυνήσονται, ἀναστρέψοντες πρὸς ὑμᾶς.

* ἔλαβε δὲ ἀβραὰμ τὰ ξύλα τὸ λοκαρπώσεως, καὶ ἐπέθηκεν ἰσαὰκ τὰ ὑδ' αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ καὶ τὸ πῦρ μετὰ χειρὸς, καὶ τὴν μάχαιραν· καὶ ἐπορεύθησαν ὁ δὺο ἄμα.

* εἶπε δὲ ἰσαὰκ πρὸς ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἰπας· πάτερ. ὃ δὲ εἶπεν, τί ἐστὶ τέκνον; εἶπε δὲ, ἰδοὺ τὸ πῦρ καὶ τὰ ξύλα, ποῦ ἐστὶ τὸ πρόσβατον τὸ εἰς ὀλοκαρπώσιν;

* εἶπε δὲ ἀβραὰμ, ὁ θεὸς ὁψείμαι ἑαυτῷ πρόσβατον εἰς ὀλοκαρπώσιν τέκνον. προσβύθηνες δὲ ἀμφότεροι ἄμα.

* ἦλθον δὲ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός. καὶ ὠκοδόμησεν ἀβραὰμ θυσιαστήριον· καὶ ἐπέθηκε τὰ ξύλα. καὶ συμποθήσας ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπάνω τῶν ξύλων.

* ὁ δὲ ἐξέτεινεν ἀβραὰμ τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν τὴν μάχαιραν, σφάζειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

* καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ἀβραὰμ, ἀβραὰμ· ὃ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ.

* καὶ εἶπεν, μὴ ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ παιδάριον, μὴ δὲ ποιήσῃς αὐτῷ μηδέν. νῦν γὰρ ἔγνω, ὅτι φοβῆσθαι τὸν θεόν· ὁ δὲ οὐκ ἐφείσω τὸ υἱὸς σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ.

* ὁ ἀναβλέψας ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε· καὶ ἰδὲ κριὸς εἰς καλεχόμην ἐν φυτῷ· λαβὼν ἐκ τῶν κεράτων. ὁ ἐπορεύθη ἀβραὰμ, ὁ ἔλαβε τὸν κριόν, ὁ ἀνήνεγκεν αὐτὸν εἰς ὀλοκαρπώσιν, ἀντίσταθς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

* ὁ ἐκάλεσεν ἀβραὰμ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, κύριος εἶδεν· ἵνα εἴπωσι σήμερον, ἐν τῷ ὄρει κύριος ὤφθη.

* ὁ ἐκάλεσεν ἄγγελος κυρίου τὸν ἀβραὰμ δευτέρον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· λέγων, κατ' ἐμαυτοῦ ὥμοσα, λέγει κύριος.

* οὗ ἕνεκεν ἐποίησας τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ.

* ἡ μὲν ἐυλογῶν ἐυλογήσῃ σε, ὁ πληθύνων πληθυνῶν τὸ σπέρμα σου ὡς ὁδὸν ἀστέρων οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν ὡσαύτως χεῖλος τῆς θαλάσσης. ὁ κληρονομήσει τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπερνατίων.

* καὶ ἐυλογηθήσῃ ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς· ἀντὶ ὅτι ὑπήκουσας τῆς ἐμῆς φωνῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Die autem tertia, leuauit Abraham oculos suos, & vidit locum à longè. * Et dixit Abraham pueris suis : Expectate vos hic cum asino : ego autem & puer accedemus usque illuc : & adorabimus, & reuertemur ad vos. * Et tulit Abraham ligna holocausti, & posuit super Isaac filium suum : & accepit in manu sua ignem & gladium, & abierunt ambo simul. * Aitque Isaac ad Abraham patrem suum, dicens : Pater mi. & ait : Ecce ego, fili mi. Et ait : Ecce ignis & ligna, ubi ergo est agnus in holocaustum? * Et dixit Abraham : Coram Deo reuelabitur sibi agnus in holocaustum, fili mi. & abierunt ambo simul. * Et venerunt ad locum quem dixerat ei Deus. & edificauit ibi Abraham altare, & ordinauit ligna : & ligauit Isaac filium suum, & posuit eum super altare de super ligna. * Extenditque Abraham manum suam, & tulit gladium, ut immolaret filium suum. * Et vocauit eum angelus Domini de caelo, & dixit : Abraham, Abraham. & ait : Ecce ego. * Et dixit. Ne extendas manum tuam ad puerum ; neque facias illi quicquam : nunc enim scio quod times Deum tu es : & non pepercisti filio tuo vnico propter me. * Et leuauit Abraham oculos suos, & vidit : & ecce aries, postquam apprehensus est in arbore cornibus suis. Et abiit Abraham, & tulit arietem, & obtulit eum in holocaustum pro filio suo. * Et orauit, atque immolauit Abraham in loco illo. Et dixit coram Domino : Hic erunt seruientes generationes. Propterea dicebatur in die hac, In monte isto Abraham coram Domino immolauit. * Et vocauit angelus Domini Abraham secundo de caelo : * Et ait : Per verbum meum iuraui, dicit Dominus, quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo vnico : * Quoniam benedictione benedicam te, & multiplicans multiplicabo filios tuos sicut stellas caeli, & sicut arenam quæ est in littore maris : & hereditabunt filij tui ciuitates inimicorum suorum : * Et benedicentur propter filios tuos omnes populi terræ, pro eo quod obedisti verbo meo.

* Reuersus est autem Abraam ad pueros suos: 19
& surgentes, abierunt simul ad puteum iuramenti:
& habitauit Abraam super puteum iuramenti.

* Factum est autem post verba hæc, & nuncia- 20
tum est Abraam, dicentes: Ecce peperit Melcha &
ipsa filios Nachor fratri tuo: * Hus primogeni- 21
tum, & Buz fratrem eius, & Camuel patrem Sy-
rorum; * Et Chazad, & Asau, & Phalas, & Iel- 22
dad, & Bathuel: * Et Bathuel genuit Rebeccam. 23
Octo isti filij, quos peperit Melcha Nachor, fratri
Abraam. * Et concubina illius, cui nomen Roma, 24
peperit & ipsa Tabee, & Gaon, & Thaas, &
Maacha.

CAP. XXIII.

Vit autem vita Sarre, anni centum viginti se- 1
ptem. * Et mortua est Sarra in ciuitate Ar- 2
boc, quæ est in conualle: hæc est Chebron in terra Cha-
naan. Venit autem Abraam plangere Sarra &
 flere. * Et surrexit Abraam à mortuo. & di- 3
xit filiis Het, dicens: * Aduena & peregrinus
ego sum vobiscum: date ergo mihi possessionem vo- 4
biscum; & sepeliam mortuum meum à me.

* Responderunt autem filij Het ad Abraam: 5
dicentes: Non, domine. * Audi autem nos: Rex 6
à Deo es tu in nobis: in electis sepulchris nostris se-
peli mortuum tuum. nullus enim nostrum non pro-
hibebit sepulchrum suum à te, vt sepelias mortuum 7
tuum illic. * Surgens autem Abraam, ado- 8
rauit populum terræ, filios Het. * Et locutus 9
est ad eos Abraam, dicens: Si habetis in anima ve-
stra, vt sepeliam mortuum meum à facie mea, audi-
te me: Loquimini pro me Ephron filio Saar:

* Et det mihi speluncam duplicem, quæ est eius, 9
exeuntem in parte agri sui. argento digno det mihi
illam in vobis, in possessionem sepulchri.

* Ephron autem sedebat in medio filiorum Het. 10
Respondens autem Ephron Hettaus ad Abraam,
dixit, audientibus filiis Het, & omnibus ingredien-
tibus in ciuitatem, dicens:

* Apud me esto, domine: & audi me: A- 11
grum, & speluncam quæ in eo, tibi do; coram
omnibus ciuibus meis dedi tibi. sepeli mortuum
tuum.

* Et adorauit Abraam coram populo terræ. 12

* ἀπεστράφη ὁ ἀβραάμ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. & ἀνα- 19
στάντες, ἐπορεύθησαν ἅμα ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. καὶ κα-
τώκησεν ἀβραάμ ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου.

* ἐγένετο ὅμως ταῖς ῥήμασι ταύταις, καὶ ἀνηγγέλη τῷ ἀβραάμ, 20
λέγοντες, ἰδοὺ τέκεν μελχὰ καὶ αὐτὴ υἱὸς τῷ ναχώρ τῷ
ἀδελφῷ σου, * τὸν ὧξ πρωτότοκον, & τὸν βαύξ ἀδελφὸν 21
αὐτοῦ, καὶ τὸν καμουήλ πατέρα Συρων, * & τὸν χαζάδ, 22
καὶ τὸν ἰελάδ, καὶ τὸν βα-
θουήλ. * & βαθουήλ ἐγέννησε τιλὰ ῥεβέκκαν. ὀκτώ οὖ- 23
τοι υἱοί, οἱ ἑτεκε μελχὰ τῷ ναχώρ τῷ ἀδελφῷ ἀβραάμ.

* καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ, ἣ ὀνομαζομένη ῥομα, ἔτεκεν & αὐτὴ τὸν 24
ταάδ, καὶ τὸν γαόν, καὶ τὸν θαάς, καὶ τὸν χωμά.

καγ.

* Εγένετο ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ἀβραάμ ἐπὶ ἑκατὸν εἰκοσιεπτά. 1
* & ἀπέθνηκε ἀβραάμ ἐν τῇ πόλει δρεβὸκ, ἣ ἐστὶ ἐν τῷ κοι- 2
λώματι. αὐτὴ ἐστὶ χεβρών ἐν τῇ γῇ χαναναίᾳ. ἦλθε ὁ ἀβραάμ
κόψας ἀβραάμ καὶ πενήτησαι.

* καὶ ἀνέστη ἀβραάμ ἀπὸ τοῦ νεκροῦ. & εἶπε τοῖς υἱοῖς χει, 3
λέγων. * πάροικος & παρεπίδημος εἰμὶ ἐν ὑμῖν. 4
δοτε οὖν μοι κλῆσιν μετ' ὑμῶν. & θάψω τὸν νεκρόν μου ἀπ' ἐ-
μοῦ. * ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ υἱοὶ τοῦ χετ πρὸς ἀβραάμ, λέγον- 5
τες. μὴ κύριε. * ἄκουσον ὁ κύριε. βασιλεὺς τοῦ θεοῦ εἶ 6
σύ ἐν ἡμῖν. ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς μνημείοις ἡμῶν θάψον τὸν νε-
κρόν σου. ὅτι εἰς γῆν ἡμῶν ἐμὴ καλύσει τὸ μνημεῖόν σου ἀπὸ 7
τοῦ τοῦ θάψαι τὸν νεκρόν σου ἐκεῖ. * ἀναστὰς ὁ ἀβραάμ 8
προσεκύνησε τῷ λαῷ τῆς γῆς, τοῖς υἱοῖς τοῦ χετ.

* & ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ἀβραάμ, λέγων. εἰ ἔχετε τὴν ψυ- 9
χὴν ὑμῶν, ὥς τε θάψαι τὸν νεκρόν μου ἀπὸ προσώπου μου, ἀ-
κούσατέ μου, λαλήσατε πρὸς ἐμὲ ἐφ' ὧν τῷ τῷ σαρά.

* & δότω μοι τὸ σπήλαιον τὸ διπλὸν, ὅ ἐστιν αὐτῷ, τὸ ἐν 10
μέρει τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ. δέξομαι τὸ ἀξίου δότω μοι αὐτὸ ἐν ὑ-
μῖν εἰς κλῆσιν μνημείου.

* ἐφ' ὧν ὁ κύριος ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν χετ. ἀποκριθεὶς ὁ 11
ἐφ' ὧν ὁ κύριος πρὸς ἀβραάμ, εἶπεν, ἀκούοντων τῶν υἱῶν
χετ, & πάντων ἐπαρρησιωμένων εἰς τιλὰ πόλιν, λέγων

* παρ' ἐμοὶ γίνε κύριε. & ἄκουσον μου τὸν ἀγρόν & τὸ σπή- 12
λαιον τὸ ἐν αὐτῷ, σοὶ δίδωμι. ἐνδυστήριον πάντων τῶν πολιτῶν
μου δέδωκα σοὶ. θάψον τὸν νεκρόν σου.

* & προσεκύνησεν ἀβραάμ ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et reuersus est Abraham ad pueros suos: & surrexerunt, & abierunt simul ad Bersabee: & habitauit Abraham in Bersabee. 20 Et factum est post verba hæc, & nunciatum est Abraham, dicendo: Ecce peperit Melcha etiam ipsa filios Nachor fratri tuo: Hus primogenitum eius, & Buz fratrem eius, & Camuel patrem Aram, 21 Et Cafeth, & Azau, & Pheldas, & Iedaph, & Bathuel. 22 Bathuel autem genuit Rebeccam. istos octo peperit Melcha Nachor, fratri Abraham. 23 Concubina autem eius, cuius nomen Roma, ipsa quoque peperit Thabee, & Gaam, & Thaas, & Maacha.

CAP. XXIII.

Vit autem vita Saræ, centum & viginti & septem annorum, qui fuerunt anni vitæ Saræ.

Est Hebron in terra Chanaan. Et venit Abraham, vt lugeret Saram, & fleret eam.

Et locutus est cum filiis Heth, dicens:

Aduena & peregrinus ego sum vobiscum: date mihi possessionem sepulchri vobiscum, vt sepeliam mortuum meum à facie mea.

Et responderunt filij Heth ad Abraham, dicendo ei:

Acquiesce nobis, domine noster: princeps coram Deo tu es inter nos: in meliori sepulchrorum nostrorum sepeli mortuum tuum. Non prohibebit vir ex nobis sepulchrum suum à te, quin sepelias mortuum tuum.

Et surrexit Abraham, & adorauit populum terræ, filios videlicet Heth.

Locutusque est cum eis, dicens: Si est voluntas animæ vestræ, vt sepeliam mortuum meum à facie mea, acquiescite mihi; & rogate pro me Ephron filium Seor;

Vt det mihi speluncam duplicem suam, quæ est in latere agri sui: pecunia digna tradat eam mihi inter vos in possessionem sepulchri.

Ephron autem stabat in medio filiorum Heth: & respondit Ephron Hethus ad Abraham coram filiis Heth, ingredientibus portam ciuitatis illius, dicens:

Nequaquam, domine mi: sed acquiesce mihi: agrum tibi dabo, & speluncam quæ in eo est tibi dabo: coram filiis populi mei tradam eam tibi: sepeli mortuum tuum.

13 * וידבר אל עפרון באוני עם הארץ לאמר אך
אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני
14 ואקברה ארתי מתי שמה : * ויען עפרון אר-
15 אברהם לאמר לו : * אדני שמעני ארץ ארבע מאת
שקל כסף ביני ובינך מה הוא וארתי מתך קבר :
16 * וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם
לעפרון ארתי הכסף אשר דבר באוני בני חרתי ארבע
17 מאות שקל כסף עבר לסחר : * ויקם שרה עפרון
אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערות
אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו
18 סביב : * לאברהם למקנה לעיני בני חת בכל באי
19 שער עירו : * ואחרי כן קבר אברהם ארתי שרה
אשתו אל מערת שדה המכפלה על פני ממרא הוה
20 חברון בארץ כנען : * ויקם השדה והמערות אשר בו
לאברהם לאחוזת קבר מאת בני חרתי :

כד * ואברהם
1 זקן בא בימים ויהוה ברך את אברהם בכל :
2 * ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל-
3 אשר לו שים נא ידך תחת ירכי : * ואשבע ביהוה
אלהי השמים ואלהי הארץ אשר לא תקח אשה לבני
4 מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבם : * כי אל-
5 ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק :
6 * ויאמר אליו העבד אולי לא תאבה האשה ללכת
אחרי אל הארץ הזאת ההשב אשיב ארתי בנך אל-
7 הארץ אשר יצאת משם : * ויאמר אליו אברהם
השמר לך פן תשיב את בני שמה : * יהוה אלהי
8 אשמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר
דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעך אתן את
9 הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה
לבני משם :

13 * Et locutus est ad Ephron, circumstante ple-
be eius : Quæso vt audias me . Dabo pecuniã
pro agro : suscipe eam . & sic sepeliã mor-
14 tuum meum in agro . * Responditque Ephrôn :
15 * Domine mi,audi me. Terra quam postulas
quadringentos siclos argenti valet. Istud est
precium inter me & te: sed quantum est hoc?
16 sepeli mortuum tuum . * Quod cùm audisset
D Abraam , appendit pecuniã quam Ephron
postulauerat, audientibus filiis Heth, quadri-
gentos siclos argenti probatæ monetæ publi-
17 cæ . * Confirmatusq; est ager quondam Ephro-
nis , in quo erat spelunca duplex , respiciens
Mambre, tã ipse quàm spelunca, & omnes ar-
bores eius, in cunctis terminis eius per circui-
18 tum , * Abraæ in possessionem videntibus fi-
liis Heth, & cunctis qui intrabant portam ci-
19 uitatis illius . * Atque ita sepeliuit Abraam Sa-
ram vxorem suam in spelunca agri duplici quæ
respiciebat Mambre: hæc est Hebron in terra
20 Chanaan . * Et confirmatus est ager, & antrum
quod erat in eo Abraæ, in possessionem mo-
numenti à filiis Heth.

CAP. XXIII.

1 Rat autem Abraam senex, dierumq; mul-
A torum : & Dominus in cunctis benedixe-
2 rat ei . * Dixitque ad seruum seniore domus
suæ, qui præerat omnibus quæ habebat: Pone
3 manum tuam subter femur meum; * Vt adiu-
rem te per dominum Deum cæli & terræ, vt
non accipias vxorẽ filio meo de filiabus Cha-
4 nanæorum inter quos habito : * Sed ad terram
& cognationem meam proficiscaris , & inde
5 accipias vxorem filio meo Isaac . * Respondit
seruus: Si noluerit mulier venire mecũ in ter-
ram hanc, nõquid reducere debeo filiũ tuum
6 ad locum de quo tu egressus es? * Dixitque A-
braam: Caue ne quãdo reducas filium meum
7 illuc . * Dominus Deus cæli & terræ, qui tulit
me de domo patris mei, & de terra natiuitatis
meæ, qui locutus est mihi, & iurauit mihi, di-
cens: Semini tuo dabo terram hanc; ipse mit-
tet angelum suum coram te : & accipies inde
vxorem filio meo.

תרגום אונקלוס

13 ומליל עם עפרון קדם עמא דארעא למימר ברם אם את עבד לי טיבן קבל מני אתן כסף דמי חקלא קבל מני ואקבר ית מייתי לתמן :
14 ואתיב עפרון ית אברהם למימר ליה :
15 רבנני קבל מני ארע שוין ארבע מאה סלעין דכסף ביני ובינך מה היא וית מתך
16 וקבל אברהם מן עפרון וחקל אברהם לעפרון ית כסף דמלל קדם בני חיתא ארבע מאה סלעין דכסף דמתקבל
17 וקם חקל עפרון די בכפלה די קדם ממרא חקלא ומערות דיביה וכל אילנא די בחקלא די בכל
18 לאברהם לזביונהי לעיני בני חיתא בכל עלל תרע קרתיה :
19 ובחר כן קבר אברהם ית שרה
20 וקם חקלא ומערות דיביה לאברהם לאחסנות
כד * ואברהם סיב על ביומין ויני
1 * ואמר אברהם לעבדיה סבא דביתיה דשליט בכל דליליה שו כען ידך תחת ירכי : * ואקיים עלך במימרא
דיי אלהא דשמיא ואלהא דארעא דלא תיטב איתתא לברי מבנת כנענאה דאנא יתב ביניהון :
2 * ואמר ליה עבדא מאים לא תיבי איתתא למייתי בתראי לארעא דא תאבא אתיב ית בך לארעא דנפקת מתמן :
3 * ויאמר ליה אברהם אסתמר לך דלמא תתיב ית ברי לתמן :
4 * ויקיים לי למימר לברך אתן ית ארעא דא וישלח מלאכיה דרמך ותסב איתתא לברי מתמן :

* Et dixit Ephron in aures coram populo terræ: 13
Quoniam apud me es, audi me. argentum agri acci-
pe à me, & sepeliam mortuum meum illic.

* Respondit autem Ephron Abraam, dicens: 14

* Nequaquam, domine. audiui enim quadrin- 15
gentarum didrachmarum argenti: sed quid utique
esset hoc inter me & te? tu autem mortuum tuum
sepeli.

* Et audiuit Abraam Ephron: & re- 16
stituit Abraam Ephron argentum, quod locutus est
in aures filiorum Het, quadringentas didrachmas
argenti probati mercatoribus.

* Et stetit ager Ephron, qui erat in spelunca du- 17
plici, quæ est secundum faciem Mambræ, ager et spe-
lunca quæ erat in eo, & omnis arbor quæ erat in a-
gro, quæ est in terminis eius in circuitu,

* Abraam in possessionem coram filiis Het, & 18
omnibus ingredientibus in ciuitatem.

* Post autem hæc sepeliuit Abraam Sarram u- 19
xorem suam in spelunca agri duplici, quæ est coram
Mambre: hæc est Hebron in terra Chanaan.

* Et confirmatus est ager, & spelunca quæ in eo, 20
Abraam in possessionem sepulchri, à filiis Het.

CAP. XXIII.

ET Abraam erat senior prouectus diebus: & 1
Dominus benedixit Abraam per omnia.

* Et dixit Abraam seruo suo seniori domus suæ, 2
principi suorum omnium: Pone manum tuam sub-
ter femur meum.

* Et adiurabo te domi- 3
num Deum cæli & Deum terræ, ut non accipias
uxorem Isaac filio meo de filiabus Chananeorum,
cum quibus ego habito inter ipsos:

* Sed in terram meam ubi ego natus sum ibis, 4
& in tribum meam: & accipies uxorem filio meo
Isaac inde.

* Dixit autem ad eum seruus: Si igitur non vo- 5
luerit mulier venire mecum retrò in terram hanc,
reducam filium tuum in terram, unde egressus es
inde? * Dixit autem ad eum Abraam: Caue 6
tibi ne reducas filium meum illuc.

* Dominus Deus cæli, & deus terræ, qui tulit 7
me de domo patris mei, et de terra qua genitus sum:
qui locutus est mihi, & iurauit mihi, dicens: Tibi da-
bo terram hanc & semini tuo: ipse mittet angelum
suum ante te: & accipies uxorem filio meo inde.

13 καὶ εἶπε τῷ ἐφρών εἰς τὰ ὦτα ἐν ἀκροῦσι τοῦ λαοῦ τῆς γῆς.
ἐπεὶ οὖν πρὸς ἐμοὶ εἶ, ἀκούσόν με· τὸ δὲ γύριον τοῦ ἀγροῦ λάβε
παρ' ἐμοῦ, καὶ θάψω τὸν νεκρὸν μου ἐκεῖ.

14 * ἀπεκρίθη δὲ ἐφρών τῷ ἀβραάμ, λέγων· * οὐχὶ κύριε.
15 ἀκήκοα ὅτι τετρακοσίων διδράχμων δρυγίου· ἀλλὰ τί αὐ-
τῷ τοῦτο ἀναμέδον ἐμὲ καὶ σὺ; σὺ δὲ τὸν νεκρὸν σε θάψον.

16 * ὁ ἥκουσεν ἀβραάμ τῷ ἐφρών καὶ ἀποκατέστησεν ἀβρα-
άμ τῷ ἐφρών τὸ δὲ γύριον, ὃ ἐλάλησεν εἰς τὰ ὦτα τῶν υἱῶν
χέτ, τετρακόσια διδράχμα δρυγίου δοκίμου ἐμπόρου.

17 * ὁ ἐστὶν ὁ ἀγρὸς ἐφρών, ὃς ἔστι ἐν τῇ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ, ὃ ἐστὶ
καὶ πρὸς ὥπον μαμβρῆ, ὃ ἀγρὸς ὁ σπηλαῖον ὃ ἔστι ἐν αὐ-
τῷ, καὶ πᾶν δένδρον, ὃ ἔστι ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃ ἐστὶν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐ-
τοῦ κύκλῳ, τῷ ἀβραάμ εἰς κλησὶν ἐναντίον τῶν υἱῶν τοῦ
χέτ, καὶ πάντων τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὴν πόλιν.

19 * καὶ τῷ αὐτῷ ἐθαψεν ἀβραάμ σάρα τὴν γυναῖκα αὐ-
τῆς ἐν τῇ σπηλαίῳ τῷ ἀγρῷ τῷ διπλῷ, ὃ ἐστὶν ἀπέναντι μαμ-
βρῆ. αὐτῇ ἐστὶν χεβρών ἐν τῇ γῇ χαναν.

20 * καὶ ἐκυρώθη ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπηλαῖον τὸ ἐν αὐτῷ τῷ ἀ-
βραάμ εἰς κλησὶν ταύτου, ὡς καὶ τῶν υἱῶν τῶν χέτ. καὶ δὲ.

1 * Καὶ ἀβραάμ ὁ πρεσβύτερος ὡς ἐβόηκεν ἡμερῶν.
καὶ κύριος ἐυλόγησε τὸν ἀβραάμ καὶ πάντα.

2 * καὶ εἶπεν ἀβραάμ τῷ παιδί αὐτοῦ τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς οἰκίας
αὐτοῦ τῷ ἀρχόντῃ τῶν αὐτῶν πάντων· θές τι καὶ χεῖρά σου ὑπὸ
τὸν μηρὸν μου·

3 * ὁ δὲ ὁρκιστὴς κύριον τὸν θεὸν τῶ οὐρανοῦ καὶ τὸν θεὸν τῆς
γῆς, ἵνα μὴ λάβῃς γυναῖκα ἰσαὰκ τῷ υἱῷ μου ἐκ τῶν θυ-
γατέρων τῶν χαναναίων, μετ' ὧν ἐγὼ οἰκῶ ἐν αὐτοῖς·

4 * ἀλλ' εἰς τὴν γῆν μου ἐγὼ ἐγενόμην πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν
φυλὴν μου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἰσαὰκ ἐκεῖθεν.

5 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς, εἰάν οὖν μὴ βούλῃ ἡ γυνὴ πο-
ρευθῆναι μετ' ἐμοῦ ὀπίσω εἰς τὴν γῆν ταύτην, ἀποστρέψω
τὸν υἱόν σου εἰς τὴν γῆν, ὃθεν ἐξῆλθες ἐκεῖθεν;

6 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ἀβραάμ· πρόσθε σε αὐτῷ μὴ ἀπο-
στρέψῃς τὸν υἱόν μου ἐκεῖ.

7 * κύριος ὁ θεὸς τῶ οὐρανοῦ καὶ ὁ θεὸς τῆς γῆς, ὃς ἐλάβε
με ἐκ τῆς οἴκου τῆς πατρὸς μου, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἧς ἐξῆλθον,
ὃς ἐλάλησέ μοι, & ὡμοσέ μοι, λέγων· ὅτι δώσω τὴν γῆν ταύ-
την ἐν τῷ σπέρματί σου· αὐτὸς ἀποστελεῖ τὸν ἀγγέλόν σου ἐμ-
προσθεν σου· & λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et locutus est cum Ephron coram populo terræ, dicens: Si tu utique facis mecum misericordiam, acquiesce mihi: dabo pecuniam pro a-
gro; accipe illam à me, ut sepeliam ibi mortuum meum.

12 Responditq; Ephron ad Abraham, dicens ei: Domine mi, acquiesce
mihi: terra quæ valet quadringentos siclos argenti, inter me & te quæ est? & mortuum tuum sepeli.

13 Et acquieuit Abraham Ephron: &
appendit Abraham argentum, quod Ephron locutus fuerat coram filiis Heth, quadringentos siclos argenti, quod recipiebatur pro mercimoniis in
vnaquaque prouincia.

14 Et confirmatus est ager Ephron, in quo est spelunca duplex, quæ est ante Mamre, tam ager quam spelunca quæ in
eo est, & omnes arbores quæ sunt in agro, & in omni termino eius per circuitum;
Abrahæ in emptionem, videntibus omnibus filiis
Heth, qui intrabant portam ciuitatis illius.

15 Et post hæc sepeliuit Abraham Saram uxorem suam in spelunca duplici, in agro qui est con-
tra faciem Mamre. ipsa est Hebron in terra Chanaan.

16 Confirmatusque est ager, & spelunca quæ in eo est, Abrahæ in possessionem se-
pulchri à filiis Heth.

CAP. XXIII.

ET Abraham erat senex, prouectusque ætatis: & Dominus benedixit Abraham in omnibus.

1 Dixitque Abraham seruo suo seniori domus
suæ, qui præerat omnibus quæ habebat: Pone nunc manum tuam subter femur meum:

2 Et adiurabo te per verbum Domini Dei cæ-
li & Dei terræ, quod non accipias uxorem filio meo de filiabus Chananeorum, inter quos ego habito.

3 Sed ad terram meam, & ad gene-
rationem meam ibis; & accipies uxorem filio meo Isaac.

4 Dixitque ei seruus: Fortè nolet mulier venire post me in terram hanc: nunquid
reducens reducam filium tuum ad terram de qua egressus es?

5 Et dixit ei Abraham: Caue ne fortè reducas filium meum illuc.

6 Dominus Deus cæli, qui tulit me de domo patris mei, & de terra natiuitatis meæ: & qui locutus est mihi, & qui iurauit mihi, dicens: Filiis
tuis dabo terram hanc, ipse mittet angelum suum coram te; & accipies uxorem filio meo inde.

8 * ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקיית
משבעתי וארץ רק ארץ בני לא תשב שמה:
9 * וישם העבד ארץ ידו תחת ירך אברהם אדניו
10 * וישבע לו על הדבר הזה: * ויקח העבד עשרה
גמלים מגמלי אדניו וילך וכל טוב אדניו בידו
11 * ויקם וילך אל ארם נהרים אל עיר נחור: * ויבדק
הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים לער ערב
12 * לעת צאת השאבם: * ויאמר יהוה אלהי אדני
אברהם הקרד נא לפני היום ועשרו חסד עם
13 אדני אברהם: * הנה אנכי נצב על עין המים ובנות
14 אנשי העיר יצאת לשאב מים: * והיה הנער אשר
אמר אליה הטי נגא כרך ואשתו ואמרה שתו
וגם גמליך אשקו אתר הכתר לעבדך לישחק
15 ובה אדע כי עשית חסד עם אדני: * ויהי היום
טרם כלל לדבר והנר רבקה יצאת אשר ילדה
לבתואל בן מלכה אשר נחור אחי אברהם
16 וכדה על שכמה: * והנער טבת מראה מאד בתורה
ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל:
17 * וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמליאני נגא מעט
18 מים מכרך: * ותאמר שתה אדני ותמהר ותדך כדה
19 על ידה ותשקהו: * ותכל להשקותו ותאמר גם
20 לגמליך אשאב עוד אם כלו לשתת: * ותמהר ותער
כדה אל השקת ותרץ עוד אל הבאר לשאב ותשאב
21 לכל גמליו: * והאיש משתאה לה מחריש לדעת
22 ההצליח יהוה דרכו אם לא: * ויהי כאשר כלו
הגמלים לשתת ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו
23 ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם: * ויאמר
בת מי את הנדי נא לי היש בית אביך מקום לנו
24 ללין: * ותאמר אליו בית בתואל אנכי בן מלכה
אשר ילדה לנחור:

8 * Sin autem mulier noluerit sequi te, nō tene-
beris iuramento. filium tantū meum ne redu-
9 cas illuc. * Posuit ergo seruus manū sub femo-
Bre Abraam domini sui; & iurauit illi super ser-
10 mone hoc. * Tulitq; decem camelos de grege
dñi sui: & abiit, ex omnibus bonis eius portās
secum. profectusq; perrexit in Mesopotamiā
11 ad urbē Nachor. * Cumq; camelos fecisset ac-
cūbere extra oppidū, iuxta puteum aquæ, ve-
12 sperè, eo tempore quo solent mulieres egredi
ad hauriendā aquā: * Orauit Dñm, dicēs: Dñe
Deus domini mei Abraā, occurre, obsecro, mi-
13 hi hodie: & fac misericordiam cū dño meo A-
braā. * Ecce ego sto prope fontē aquæ, & filiæ ha-
bitatorum huius ciuitatis egrediētur ad hau-
14 riendā aquam. * Igitur puella cui dixero, incli-
na hydriam tuā vt bibam: & illa responderit,
bibe; quin & camelis tuis dabo potū: ipsa est
quā praeparasti seruo tuo Isaac: & per hoc in-
15 telligā, quod feceris misericordiā cū dño meo
Abraam. * Necdum intra se verba cōpleuerat,
& ecce Rebecca egrediebatur, filia Bathuel, fi-
16 lij Melchē, vxoris Nachor fratris Abraā, habēs
hydriam in scapula sua: * Puella decora nimis,
virgoq; pulcherrima, & incognita viro. descē-
17 derat autē ad fontem, & impleuerat hydriam
aquæ, ac reuertebatur. * Occurritq; ei seruus,
& ait: Pauxillum aquæ mihi ad bibendū pre-
18 be de hydria tua. * Quæ respōdit: Bibe, domi-
ne mi. celeriterq; deposuit hydriam super vl-
19 nam suam, & dedit ei potum. * Cumque ille
bibisset, adiecit: Quin & camelis tuis hauriā
20 aquam, donec cuncti bibant. * Effundensque
hydriam in canalibus, recurrit ad puteum, vt
hauriret aquam, & haustam, omnibus camē-
21 lis dedit. * Ipse autē contemplabatur eam taci-
tus, scire volens utrū prosperum iter suū fecis-
22 set Dominus, an non. * Postquā autē biberunt
cameli, protulit vir inaures aureas appenden-
23 tes siclos duos, & armillas totidem pondo si-
13 clorū decem: * dixitq; ad eam: Cuius es filia?
indica mihi. Est in domo patris tui locus ad
4 manendū: * Quæ respōdit: Filia sum Bathue-
lis, filij Nachor, quem peperit ei Melcha.

Iudit. 9. a

תרגום אונקלוס

8 * ואם לא תיבי אהתא למיתי בתרך ותהא זבאי ממוכתי נא לחוד ית כרי לא תתיב לתמן:
9 * ודבר עבדא עשרה גמלין רבוניה ואזל וכל שפר רבוניה בידיה וקם ויצל לזרם
10 * ואשרי גמליא מברא לקראתא לבירא דמיא לעידן ומשא לעידן ונפקן מלייתא: * ואמר יי אלהא
11 * הא אנא קאים על עינא דמיא ובנת אנשי קרחה נפקן
12 * ותהא עלימתא דאמר לה ארפיני קען קלחיד ואשת ותימר אשת ואף גמלך אשקי יתה ומינתא לעבדך לישחק
13 * והיה היום עד לא שצי למללא והא רבקה נפקת דיתילידה לבתואל בר מלכה אחת
14 * ועלימתא שפירת חזו לחדא בתולתא וגבר לא ידעה ונחתת לעינא ומלת קלחה וסליקת:
15 * ורהט עבדא לקדמותה ואמר אטעימני קען ועיר מיא מקולחיד:
16 * ושצי לאשקויתיה ואמרה אף לגמלך אמלי עד דיספקון למשתי:
17 * וגברא שתי בה מסתכל שתיק למידע ההצליח יי ארחיה אם לא:
18 * ונשב גברא קדשא ורהבא חקלא מחקליה ותרין שירין על ירהא מתקל עשר סלעין ורהב תוה מתקלהון:
19 * ואמרת ליה בת בתואל אנא פר מלכה דילדת לנחור:
20 * ויהי כד שצי לאשקו גמליא למשתי
21 * ואמר בת מן את חזי קען לי
22 * ואמרת ליה בת בתואל אנא פר מלכה דילדת לנחור:

* Si autem noluerit mulier venire tecum in terram hanc, mundus eris à iuramento meo hoc. tantum filium meum ne reducas illuc. * Et posuit servus manum suam sub femore Abraam domini sui. & iuravit ei de verbo hoc. * Et accepit servus decem camelos de camelis domini sui, & de omnibus bonis domini sui cum ipso. & surgens abiit in Mesopotamiam, in civitatem Nachor.

* Et fecit quiescere camelos extracivitatem, apud puteum aquæ ad vespertinum, quando egrediuntur aquatrices. * Et dixit: Domine Deus domini mei Abraam, prosperum fac coram me hodie: & fac misericordiam cum domino meo Abraam.

* Ecce steti in fonte aquæ; at filie hominum habitantium civitatem egrediuntur ad hauriendam aquam. * Et erit virgo cui utique ego dixerò, Inclina hydriam tuam, ut bibam: & dixerit mihi, bibe: & camelos tuos potabo, donec utique cessent bibentes, hanc preparasti seruo tuo Isaac. & in hoc cognoscam, quod fecisti misericordiam cum domino meo Abraam. * Et factum est antequam perficeret ipse loquens in mente, & ecce Rebecca egrediebatur genita Bathuel, filio Melchæ uxoris Nachor fratris Abraam, habens hydriam super humeros.

* At virgo erat decora aspectu valde. virgo erat: vir non cognovit eam. Descendens autem ad fontem, implevit hydriam, & ascendit. * Cucurrit autem servus in occursum ipsi, & dixit ei: Pota me parum aquæ de hydria tua. * Illa autem dixit: Bibe, domine. & festinavit, & deposuit hydriam super brachium suum, et potavit eum: * Donec cessavit bibens. et dixit, Et camelis tuis hauriam aquam, donec utique omnes bibant. * Et festinavit, & euacuavit hydriam in adaquatorium: & cucurrit iterum ad puteum, ut hauriret. & hausit aquam omnibus camelis. * At homo considerabat eam: & tacebat, ut cognosceret si prosperam fecit Dominus viam suam, an non. * Factum est autem quando cessaverunt omnes cameli bibere, accepit homo duas in aureas aureas, drachmæ ponderis, & duas armillas in manibus eius, decem aureorum pondus earum. et interrogavit eam, * Et dixit: Filia cuius es? indica mihi. et si est apud patrem tuum locus nobis ad manendum. * Et dixit ei: Filia Bathuel sive Melchæ, quæ peperit Nachor.

* εἰ μὴ θέλῃ ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν γῆν ταύτην, καθαρὸς ἔσῃ ἀπὸ τοῦ ὅρκου μου. μόνον τὸν υἱόν μου μὴ ἀποστέψῃς ἐκεῖ. * ὁ δὲ ἔθηκεν ὁ παῖς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὑπὸ τὸν μηρὸν ἀβραάμ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ ὡς ἐπὶ τῷ ῥήματι τοῦτο. * ὁ δὲ ἔλαβεν ὁ παῖς δέκα καμήλους ἀπὸ τῶν καμήλων τῶν κυρίων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῦ κυρίου αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀναστὰς, ἐπορεύθη εἰς μεσποταμίαν εἰς τὴν πόλιν ναχώ. * ὁ δὲ ἐκοίμισε τὰς καμήλους ἔξω τῆς πόλεως ὡς τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος πρὸς ὄψιν ἡνίκα ἐκπορεύοντο αἱ ὑδροδόμεναι. * ὁ δὲ εἶπε, κύριε ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ, εὐόδωθ' ἐναντίον ἐμοῦ σήμερον, καὶ ποιήθ' ἔλεος μετ' τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ. * ἰδοὺ ἔστηκα ἐπὶ τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος, αἱ δὲ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν ἐκπορεύοντο ἀντλήσαι ὕδωρ. * καὶ ἔσται ἡ παρθένος ἢ ἂν ἐγὼ εἶπω, ἐπικλινόντων τὴν ὑδρίαν ἐν ἡμῶν. ὁ δὲ εἶπε μοι, πίε, καὶ τὰς καμήλους σου ποτίω, ἕως ἂν παύσωνται πίνειν, ταύτην ἡτοίμασας τῷ παιδί σου ἰσαάκ. καὶ ἐν τούτῳ γνώσωμαι, ὅτι ἐποίησας ἔλεος μετ' τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ. * καὶ ἐγένετο ὡς τοῦ συντελέσαι αὐτὸν λαλοῦντα ἐν τῇ διανοίᾳ. καὶ ἰδοὺ ῥεέκκα ἔξεπορεύετο ἡ τεχθεῖσα βαθοῦνηλ, ἡ ὡ μελχὰς, τῆς συγκαὶκὸς ναχώ τῶν ἀδελφῶν ἀβραάμ, ἔχουσα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων. * ἡ δὲ παρθένος ἦν καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα. παρθένος ἦν. ἀνὴρ δὲ ἔγνω αὐτὴν. καὶ ὡς ὡσαύτως ἐπὶ τὴν πηγὴν, ἔπλησε τὴν ὑδρίαν, καὶ ἀνέβη. ὁ δὲ ἔδραμε τὸν παῖδα εἰς κυάνησιν αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, πότισόν με μετὰ τὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου. * ἡ δὲ εἶπε, πίε κύριε. ὁ δὲ ἔσπασεν, καὶ καθεῖλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς, καὶ ἐπότισεν αὐτόν. * ἕως ὅτε ἐπαύσατο πίνειν. καὶ εἶπε, καὶ ταῖς καμήλοις σου ὑδρεύθωμαι, ἕως ἂν παύσωνται πίωσι. * ὁ δὲ ἔσπασεν, ὁ δὲ ἔξεκένωσε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸ ποτίσθαι. ὁ δὲ ἔδραμε πάλιν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἀντλήσαι. καὶ ὑδρεύσας πάσαις ταῖς καμήλοις. * ὁ δὲ ἄνθρωπος κατεμάνθανεν αὐτὴν. ὁ δὲ παρεσιώπων τὴν γυναικα εἰς εὐόδωκε κύριον τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἡ οὖν. * ἐγένετο ὡς ἡνίκα ἐπαύσατο πᾶσαι αἱ καμήλοι πίωσαι, ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος δύο ἐνώπια χρυσᾶ ἀνάδραχμὴν ὀλκῆς, ὁ δὲ δύο ψέλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ. δέκα χρυσῶν ὀλκῆ αὐτῶν. ὁ δὲ ἐπηρεώτησεν αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν, θυγάτηρ τί νός εἰ; ἀνάγκη δὸν μοι. ὁ δὲ εἶπε, ὡς τὰ πατρίσε λόπος ἡμῖν κατελύσας. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, θυγάτηρ βαθεήλ εἰμι ἰδὲ μελχὰς, ὃν ἔτεκε τῷ ναχώ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et si noluerit mulier venire post te, eris innocens à maledictione mea hac: tantummodo filium meum ne reducas illuc. * Et posuit servus manum suam sub femore Abraham domini sui: & iuravit illi super verbo hoc. * Et tulit servus decem camelos de camelis domini sui: & abiit, & omnia optima domini sui portans in manu sua. & surrexit, & abiit in Syriam, quæ est iuxta Euphratem, in civitatem Nachor. * Et accumbere fecit camelos extra civitatem, iuxta puteum aquæ, in tempore vespertino, in quo mulieres egrediuntur ad hauriendam aquam. * Et ait: Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie; & fac misericordiam cum domino meo Abraham. * Ecce ego sto prope fontem aquæ, & filie hominum civitatis egrediuntur ad hauriendam aquam. * Et erit puella cui dixerò: Inclina, obsecro, hydriam tuam ut bibam. & dixerit, bibe, & camelos quoque tuos adaquabo; ipsam preparasti seruo tuo Isaac: & in hoc sciam, quod fecisti misericordiam cum domino meo. * Et factum est antequam ille cessasset loqui, ecce Rebecca egrediebatur, quæ nata est Bathuel, filio Melchæ uxoris Nachor, fratris Abraham; & hydria sua super humerum eius. * Et puella erat pulchra aspectu valde; virgo, & vir non cognoverat eam. & descendit ad fontem, & implevit hydriam suam; & ascendit. * Et cucurrit servus in occursum eius, & ait: Fac me gustare, obsecro, paululum aquæ de hydria tua. * Et ait: Bibe, domine mi. & festinavit, & deposuit hydriam super manum suam; & dedit ei bibere. * Et cum cessasset bibere, dixit: Etiam camelis tuis hauriam, donec cessent bibere. * Et festinavit, & effudit hydriam suam in canali: & cucurrit iterum ad puteum ad hauriendum, & hausit omnibus camelis eius. * Vir autem admirabatur eam tacitus contemplando, ut sciret utrum prosperasset Dominus viam suam, an non. * Et factum est quando cessaverunt bibere cameli, tulit vir in aurem auream appendentem solum unum, & duas armillas super manus eius, appendentes decem siclos auri. * Et ait: Cuius filia es tu? indica, obsecro, mihi, si est in domo patris tui locus sufficiens nobis ad manendum. * Et dixit ei, Filia Bathuelis ego sum, filij Melchæ, quem peperit de Nachor.

25 * וַתֹּאמֶר אֵלָיו גַּם-תֵּבֶן גַּם-מִסְפּוֹא רַב עִמָּנוּ גַם-
26 מְקוֹם לֵלֹךְ: * וַיִּקַּד הָאִישׁ וַיִּשְׁתַּחוּ לַיהוָה: * וַיֹּאמֶר
27 בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנָי אַבְרָהָם אֲשֶׁר לֹא-עֲזָב
חֲסִדּוֹ וַאֲמַרְתּוּ מִעַם אֲדֹנָי אֲנֹכִי בְּדֶרֶךְ נַחְמִי יְהוָה
28 בֵּית אָחִי אֲדֹנָי: * וַתֵּרֶץ הַנַּעֲרָה וַתֵּגֵד לְבֵית אִמָּהּ
29 כְּדִבְרֵי אֱלֹהֵי: * וַלְרִבְקָה אָח וּשְׁמוֹ לְבֶן וַיֵּרֶץ
30 לְבֶן אֶל-הָאִישׁ הַחוֹצֵה אֶל-הָעֵין: * וַיְהִי כִּדְרֹאֲתָא
אֶת-הַנָּזִים וְאֶת-הַצְּמִידִים עַל-יְדֵי אָחִיתּוֹ וַכְּשָׁמְעוּ
אֶת-דְּבָרֵי רִבְקָה וְאָחִיתּוֹ לֹאמַר כֹּה-דָבַר אֵלָי
הָאִישׁ וַיָּבֹא אֶל-הָאִישׁ וַהֲנֶה עֹמֵד עַל-רֹגְמָלִים
עַל-הָעֵין: * וַיֹּאמֶר בּוֹא בְּרוּךְ יְהוָה לָמָּה תַעֲמֹד בַּחוּץ
וְאֲנֹכִי פָנִיתִי הַבַּיִת וּמְקוֹם לְגִמְלִים: * וַיָּבֹא הָאִישׁ
הַבַּיִתָּה וַיַּפְתַּח הַגִּמְלִים וַיִּתֵּן תֵּבֶן וּמִסְפּוֹא לְגִמְלִים
וּמִיָּם לְרֹחַץ רַגְלָיו וְרַגְלֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ:
33 * וַיֵּשֶׁם לִפְנָיו לֶאֱכֹל וַיֹּאמֶר לֹא אֲכַל עַד אֲסַדְבֶּרְתִּי
34 דְּבָרִי וַיֹּאמֶר דָּבַר: * וַיֹּאמֶר עַבְדְּ אַבְרָהָם אֲנֹכִי:
35 * וַיְהִי בֵּרֶךְ אֶת-אֲדֹנָי מְאֹד וַיִּגְדַּל וַיִּתֵּן-לוֹ צֹאן
וּבָקָר וּכְסֶף וְזָהָב וְעַבְדִּים וּשְׁפָחוֹת וּגְמָלִים וְחֲמֹרִים:
36 * וַתֵּלֶד שָׂרָה אִשְׁתְּ אֲדֹנָי בֶּן לְאֲדֹנָי אַחֲרֵי וּקְנָתָהּ
37 וַיִּתֵּן-לוֹ אֶת-כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ: * וַיִּשְׁבַּעֲנִי אֲדֹנָי
לֵאמֹר לֹא-תִקַּח אִשָּׁה לְבְנִי מִבְּנוֹת הַנַּעֲנִי אֲשֶׁר
אֲנֹכִי יֹשֵׁב בְּאַרְצוֹ: * אִם-לֹא אֶל-בֵּית אָבִי תֵלֶךְ
38 וְאֶל-מִשְׁפַּחְתִּי וְלִקְחַת אִשָּׁה לְבְנִי: * וַאֲמַר אֶל-
39 אֲדֹנָי אֵלָי לֹא תֵלֶךְ הָאִשָּׁה אַחֲרָי: * וַיֹּאמֶר אֵלָי יְהוָה
אֲשֶׁר-הִתְחַלַּכְתִּי לִפְנָיו יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ אִתָּךְ וְהִצְלִיחַ
דְּרָכְךָ וְלִקְחַת אִשָּׁה לְבְנִי מִמִּשְׁפַּחְתִּי וּמִבֵּית אָבִי:
41 * אַז תִּנָּקֶה מֵאֲלֹתַי כִּי תָבוֹא אֶל-מִשְׁפַּחְתִּי וְאִם-לֹא
42 יִתְּנוּ לָךְ וְהָיִיתָ נָקִי מֵאֲלֹתַי: * וַאֲבֹא הַיּוֹם אֶל-הָעֵין
וַאֲמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנָי אַבְרָהָם אִם-יִשָּׁךְ נָא מִצְּלִיחַ
דְּרָכִי אֲשֶׁר אֲנֹכִי הֹלֵךְ עָלֶיהָ:

25 *Et addidit, dicens: Palarū quoq; & fœni plu-
rimū est apud nos, & locus spaciōsus est ad ma-
26 nēdū. * Inclinauit se homo: & adorauit Dñm,
27 dicēs: Benedict' dñs Deus domini mei Abraā;
D qui nō abstulit misericordiā & veritatem suā
à dño meo: & recto itinere me perduxit in do-
28 mū fratris domini mei. * Cucurrit itaq; puella;
& nunciauit in domū matris suæ oīa quæ au-
29 dierat. * Habebat autē Rebecca fratrē nomine
Laban, qui festinus egressus est ad hominē vbi
30 erat fons. * Cūq; vidisset inaures & armillas in
manibus sororis suæ, & audisset cuncta verba
referētis hæc, locutus est mihi homo, venit ad
virū, qui stabat iuxta camelos & prope fōtem
31 aquæ. * Dixitq; ad eum: Ingredere, benedicte
Domini. Cur foris stas? Preparauī domum, &
32 locum camelis tuis. * Et introduxit eum in ho-
spitium, ac destrauit camelos, deditque paleas
& fœnum, & aquam ad lauandos pedes came-
33 lorum & virorum, qui venerant cum eo. * Et
appositus est in conspectu eius panis. qui ait:
Nō comedam, donec loquar sermones meos.
34 respondit ei: Loquere. * At ille: Seruus, inquit,
35 Abraam sum. * Et Dominus benedixit domino
meo valdē, & magnificatus est, & dedit ei oues
& boues, argentum & aurum, seruos & ancil-
36 las, camelos & asinos. * Et peperit Sara vxor
domini mei filium domino meo in senectute
37 sua: deditque illi omnia quæ habuerat. * Et
adiurauit me dominus meus, dicens: Non ac-
38 cipies vxorem filio meo de filiabus Chananæ-
39 orum, in quorum terra habito: * Sed ad do-
mum patris mei perges: & de cognatione mea
39 accipies vxorem filio meo. * Ego verò respon-
di domino meo: Quid si noluerit venire me-
40 cum mulier? * Dominus ait; In cuius cōspectu
E ambulo, mitter angelum suum tecum; & diri-
get viam tuam, accipiesque vxorem filio meo
de cognatione mea, & de domo patris mei.
41 * Innocens eris à maledictione mea, cū ven-
neris ad proximos meos, & non dederint tibi.
42 * Veni ergo hodie ad fontē aquæ, & dixi: Do-
mine Deus domini mei Abraham, si direxisti
viam meam in qua nunc ambulo.

תרגום אונקלוס

25 * וַאֲמַרְתָּ לִּיה אֵף חֲבָנָא אֵף כִּי־סִתָּא סְגִי עִמָּנָא אֵף אַחֵר כְּשֶׁר לְמַכָּה:
אַבְרָהָם וְלֹא שָׁבַק טִיבֻתִּיהָ וְקִשְׁטִיהָ מִן רַבּוּנִי אֵנָּה בְּאוּרַח חֲקִנָּן דְּרַבּוּנִי יְיָ בֵּית אָחִיתּוֹ דְּרַבּוּנִי:
כְּפִתְגָמִיא תֵּאֲלִין: * וַלְרִבְקָה אַחָא וּשְׁמִיהָ לְבֶן וְרֵשֶׁת לְבֶן לֹחַ גְּבָרָא לְבֵית עֵינָא:
יְיָ אָחִיתּוֹ וְכַד שָׁמַע יְיָ פִּתְגָמִי רִבְקָה אָחִיתּוֹ לְמִימַר כְּדִין מִלְּעַמִּי גְּבָרָא וְאַחָא לֹחַ גְּבָרָא וְהָא קָאִים עַל גְּמָלִיא עַל עֵינָא:
עוֹל בְּרִיכָא דִּינִי לָמָּה אַתְּ קָאִים גְּבָרָא וְאַנָּה פָּנִיתִי בֵּיתָא וַיִּתֵּר כְּשֶׁר לְגִמְלִיא:
וְכִי־סִתָּא לְגִמְלִיא וּמִיָּא לְאַסְחָא רַגְלֵיהָ וְרַגְלֵי גְּבָרִיא דְּעֻמֵּיהָ:
מִלָּל: * וַאֲמַר עַבְדָּא דְּאַבְרָהָם אֵנָּה:
וּגְמָלִין וְחֲמֹרִין: * וַיֵּלֶד שָׂרָה אִתָּת רַבּוּנִי בֶּרֶךְ לְרַבּוּנִי בְּתֵר דְּמִיבֵית וַיְהִי יְיָ כְּלָדִילָה:
לֹא חֲסַב אַחְתָּא לְבְרִי מִבְּנֵי כְּנַעֲנָא דְּאַנָּה יְהִיב בְּאַרְעֵהוּ:
לְרַבּוּנִי מֵאִים לֹא תֵיזֵל אַחְתָּא כְּתָרִי: * וַאֲמַר לִי יְיָ דְּפִלְחִית קְדָמוֹתִי וְיִשְׁלַח מַלְאָכִיהָ עִמָּךְ וַיִּצְלַח אַרְחָךְ וַיְסַב אַחְתָּא לְבְרִי מִדְּרַעִיתִי
וּמִבֵּית אָבִא: * כְּכִין חֲתָא זְכָאִי מִמוֹמְתִי אֲרִי תִיֵּדַךְ לְרַעִיתִי וְאִם לֹא יִתְּנוּ לָךְ וְחֲתָא זְכָאִי מִמוֹמְתִי:
וַאֲמַרְתִּי יְיָ אֱלֹהֵיהָ דְּרַבּוּנִי אַבְרָהָם אִם אֵית קֶעַר רַעוּנָא קְדָמְךָ לְאַצְלָחָא אַרְחִי דְּאַנָּה אֲזִיל עִלָּה:

* Et dixit ei: Paleæ & pabula multa apud nos; 25
 & locus ad manendum. * Et complacens homo, 26
 adoravit Dominum: * Et dixit: Benedictus do- 27
 minus Deus domini mei Abraam, qui non reliqui-
 sti iustitiam tuam, & veritatem à domino meo A-
 braam, meque prosperè duxit Dominus ad domum
 fratris domini mei, ad accipiendam uxorem filio suo.
 * Et currens puella, nunciauit in domum matris 28
 suæ, secundum verba hæc.
 * At Rebecca erat frater, cui nomen Laban. & 29
 cucurrit Laban ad hominem foras ad fontem.
 * Et factum est quando vidit in aures & ar- 30
 millas in duabus manibus sororis suæ; & quando
 audiuit verba Rebecca sororis suæ, dicentis: Sic lo-
 cutus est mihi homo. & venit ad hominē, stante ip-
 so iuxta camelos prope fontem. * Et dixit ei: 31
 Huc ingredere, benedicte domini: & cur stetisti fo-
 ris? ego autem præparavi domum, et locum camelis.
 * Ingressus est autem homo in domum, et destra- 32
 uit camelos: & dedit paleas & pabula camelis, &
 aquam pedibus ipsius, & pedibus virorum qui cū
 eo. * Et apposuit illis panes ad comedendum. & 33
 dixit: Non comedam, donec loquar ego verba mea.
 & dixit: Loquere. * Et dixit: Seruus Abraam sum 34
 ego. * Dominus autē benedixit domino meo valdè. 35
 & exaltatus est. & dedit ei oves & vitulos, au-
 rum, & argentum, & seruos, & ancillas, camelos
 & asinos. * Et peperit Sarra mulier domini mei 36
 filium unum domino meo, postquam consenuit ipse.
 & dedit ipsi quæcunq; erant ei. * Et adiuravit me 37
 dominus meus, dicens: Non accipies uxore filio meo
 de filiabus Chananæorum, inter quos ego habito in
 terra eorum: * Sed ad domum patris mei perges, 38
 & ad tribum meam, & accipies uxorem filio meo.
 * Et dixi domino meo: Ne fortè non veniat mulier 39
 mecum. * Et dixit mihi: Dominus Deus cui cōpla- 40
 cui coram eo, ipse mittet angelum suum tecum; &
 prosperabit viam tuam: & accipies uxore filio meo
 de tribu mea, & de domo patris mei. * Tunc inno- 41
 cens eris à maledictione mea; quando enim veneris
 ad meam tribum, & non tibi dederint, eris innocēs
 à iuramento tuo. * Et veniens hodie ad fontem, 42
 dixi: Domine Deus domini mei Abraā, si tu prospe-
 ram facis viam meam, in qua nūc ego ambulo in ea.

καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἄχραι καὶ χορτάσματα πολλὰ παρ' ἡ-
 25 μῖν, καὶ τόπος ὅς ἐστι κατὰ λυγρὰ. * καὶ εὐδοκήσας ὁ ἀνδρῶ-
 26 πος, προσεκύνησεν τῷ κυρίῳ. * καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύ-
 27 ριος ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ. ὃς ἐκατέλιπες τὴν δι-
 καιοσύνην σου ἐν τῷ ἀληθείᾳ διὰ τοῦ κυρίου με ἀβραάμ.
 ἐμέ τε εὐδόωσεν κύριος εἰς τὸν οἶκόν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου με
 28 λαβεῖν γυναῖκα τῇ υἱῷ αὐτοῦ. * ὁ δὲ δραμίσσα ἡ παῖς ἀνιή-
 γειλεν εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ τὰ ῥήματα ταῦτα.
 29 * τῇ δὲ ῥεβέκκᾳ ἦν ἀδελφὸς, ὃ ὄνομα λάβαν. καὶ ἔδραμε
 30 λάβαν πρὸς τὸν ἀνδρῶπον ἔξω ἐπὶ τῷ πηγῶν. * ὁ ἐγγέ-
 νετο ἡνίκα εἶδε τὰ ἐνώπια ὅτι τὰ ψέλια ἐπὶ ταῖς δύο χεῖρας τῆς
 ἀδελφῆς αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἤκουσε τὰ ῥήματα ῥεβέκκας τῆς ἀδελ-
 φῆς αὐτοῦ, λεγούσης· ἔγω λελάληκα μοι ὁ ἀνδρῶπ. ὁ δὲ ἤλ-
 31 θε πρὸς τὸν ἀνδρῶπον, ἐσηκότος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν καμήλων ἐπὶ τῇ
 πηγῇ. * καὶ εἶπεν αὐτῷ, δεῦρο εἰσελθε εὐλογητὸς κυρίου.
 καὶ ἵνα τί ἐσηκας ἔξω; ἐγὼ δὲ ἡτίμαζα τὴν οἰκίαν, καὶ τόπον
 32 ταῖς καμήλοις. * εἰσήλθε δὲ ὁ ἀνδρῶπος εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ
 ἀπέκραξε τὰς καμήλους. ὁ δὲ ἔδωκεν ἄχραι καὶ χορτάσματα
 ταῖς καμήλοις, καὶ ὕδωρ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, ὅτι τοῖς ποσὶ τῶν ἀν-
 33 δρῶν τῶν μετ' αὐτοῦ. * καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς ἄρτους φαγεῖν.
 καὶ εἶπεν, ἐμὴ φάγω, ἕως τοῦ λαλήσαι με τὰ ῥήματα μου.
 34 καὶ εἶπε, λάλησον. * καὶ εἶπε, παῖς ἀβραάμ εἰμι ἐγώ.
 35 * κύριος δὲ εὐλόγησεν τὸν κύριόν με σφόδρα. καὶ ὑψώθη ὁ
 ἔδωκεν αὐτῷ πρόβατα καὶ μόχους, χρυσίον δὲ ἀργύριον, ὁ δὲ παῖ-
 36 δας καὶ παιδίσκας, καμήλους καὶ ὄνους. * καὶ ἔτεκε ῥεβέκα
 ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου με υἱὸν ἓνα τῷ κυρίῳ με, καὶ τὴν ῥεβέκα αὐ-
 37 τόν. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὅσα ἦν αὐτῷ. * καὶ ὤρκισέ με ὁ κύ-
 ριος με, λέγων· ἐλπίφη γυναῖκα τῇ υἱῷ με διὰ τῶν θυγα-
 38 τέρων τῶν χανααναίων, ἐν οἷς ἐγὼ παροικῶ ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. ἀλλ'
 εἰς τὸν οἶκόν σου πατρός με πορεύσῃ ὡς εἰς τὴν φυλὴν με, ὅτι ἐλπίφη
 39 γυναῖκα τῇ υἱῷ με. * ὁ δὲ εἶπα τῷ κυρίῳ με, μή ποτε ἐπο-
 40 ρεῦθῃ ἡ γυνὴ μετ' ἐμοῦ. * καὶ εἶπέ μοι, κύριος ὁ θεός σου ἐνηρέ-
 σῃ καὶ ἐναντίον αὐτοῦ, αὐτὸς διποσελεῖ τὸν ἄγγελόν σου μετ' ἐμοῦ,
 ὁ δὲ εὐδοώσῃ τὴν ὁδόν σου, ὅτι ἐλπίφη γυναῖκα τῇ υἱῷ με ἐκ τῆς φυ-
 41 λῆς μου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός με. * τότε αἰθῶς ἐ-
 σῇ διὰ τῆς δόξης με. ἡνίκα γὰρ ἐὰν ἔλθῃς εἰς τὴν ἐμὴν φυλὴν,
 42 ὁ δὲ μή σοι δώσῃ, ἔσῃ ἀθῶος διὰ τοῦ ὅρκου σου. ὁ δὲ ἐλθὼν ἡμέ-
 ρερον ἐπὶ τὴν πηγὴν, εἶπον, κύριε ὁ θεός σου κύριος μου ἀβραά-
 μ, εἰ σύ εὐδοοῖς τὴν ὁδόν με, ἐν ᾗ ἡμεῖς ἐγὼ πορεύομαι ἐν αὐτῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Et ait ei: Etiam palarum & pabuli multum est apud nos: locus quoque sufficiens ad manendum. 26 Et flexit vir genua sua: & ad-
 oravit coram Domino. 27 Et ait: Benedictus Dominus Deus domini mei Abraham, qui non dimisit misericordiam suam, & veritatem
 suam à domino meo: & recta via duxit me Dominus in domum fratris domini mei. 28 Et cucurrit puella, & nunciauit in domo matris suæ
 verba hæc. 29 Erat autem Rebecca frater, & nomen eius Laban: & cucurrit Laban ad virum foras ad fontem. 30 Et factum est,
 cum vidisset in aurem & armillas in manibus sororis suæ, & cum audisset verba Rebecca sororis suæ, dicentis, Hæc locutus est mecum vir. venitque
 ad virum; & ecce stabat iuxta camelos prope fontem. 31 Et ait: Ingredere, benedicte Domini: cur stas foris? ego autem præparavi domum,
 & locum aptum camelis. 32 Et ingressus est vir in domum, & soluit camelos, & dedit paleas & pabulum camelis; & aquam ad lauandos pe-
 des eius, & pedes virorum qui erant cum eo. 33 Et posuerunt coram eo cibum: & ait: Non comedam, donec loquar sermones meos. & di-
 xit, Loquere. 34 Et ait: Seruus Abraham ego sum. 35 Et Dominus benedixit domino meo valdè: & magnificatus est: & dedit ei oves
 & boues, & argentum & aurum, & seruos, & ancillas, & camelos & asinos. 36 Et peperit Sara vxor domini mei filium domino meo post-
 quam senuit: deditque illi omnia quæ habebat. 37 Et adiuravit me dominus meus, dicens: Non accipies vxorem filio meo de filiabus Cha-
 nanæorum, in quorum terra ego habito: 38 Sed ad domum patris mei ibis, & ad cognationem meam; & accipies vxorem filio meo.
 39 Et dixi domino meo: Fortè non veniet mulier post me. 40 Et dixit mihi: Dominus in cuius conspectu ego serui, mittet angelum
 suum tecum; & diriget viam tuam: & accipies vxorem filio meo de cognatione mea, & de domo patris mei. 41 Tunc eris innocens à male-
 dictione mea, quando ieris ad cognationem meam: & si non dederint tibi, eris innocens à maledictione mea. 42 Et veni hodie ad fontem: &
 dixi: Domine Deus domini mei Abraham, si est voluntas coram te, vt dirigas viam meam in qua nunc ego ambulo.

* הנה אנכי נצב על עין המים והיה העלמה
 הוצאת לשאב ואמרתי אליה השקיני נא מעט
 מים מכרך : * ואמרה אלי גם אתה שתה וגם
 לגמליך אשאב הוא האשה אשר הכיח יהוה לבן
 אדני : * אני טרם אכלה לדבר אל לבי והנה
 רבקה יצאת וכרה על שכמה ותדר העינה ותשאב
 ואמר אליה השקיני נא : * ותמהר ותורד כדה
 מעליה ותאמר שתה וגם גמליך אשקה ואשרת
 וגם הגמלים השקתה : * ואשאל אתה ואמר
 ברת מי את ותאמר ברת בתואל בן נחור אשר
 ילדה לו מלכה ואשם הנזם על אפרי והצמידים
 על ידיה : * ואקד ואשתחוה ליהוה ואברך את
 יהוה אלהי אדני אברהם אשר הנחני בדרך אמת
 לקחת את ברת אחי אדני לבני : * ועתה
 אם ישכם עשים חסד ואמרת את אדני
 הגידו לי ואם לא הגידו לי ואפגור על ימין או
 על שמאל : * ויען לבן ובתואל ויאמרו מיהוה
 יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב :
 * הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן
 אדניך כאשר דבר יהוה : * ויהי כאשר שמע עבד
 אברהם את דבריהם וישתחו ארצה ליהוה :
 * ויוצא העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים ויתן
 לרבקה ומגדנרת נתן לאחיה ולאמה : * ויאכלו
 וישתו היום והאנשים אשר עמו וילינו ויקומו
 בבקר ויאמר שלחני לאדני : * ויאמר אחיה ואמה
 תשב הנער אתנו ימים או עשור אחר תלך :
 * ויאמר אלהם אל תאחרו אתי ויהוה הצליח דרכי
 שלחוני ואלכו לאדני : * ויאמרו נקרא לנער
 ונשאלה את פיה : * ויקראו לרבקה ויאמרו אליה
 התלכי עם האיש הזה ותאמר אלך :

* Ecce sto iuxta fontem aquæ: & virgo quæ
 egredietur ad hauriendâ aquâ, audierit à me,
 da mihi pauxillum aquæ ad bibendû de hy-
 dria tua: * Et dixerit mihi: Et tu bibe, & came-
 lis tuis hauriam: ipsa est mulier quam præpa-
 ravit Dominus filio domini mei. * Cumq; hæc
 tacitus mecum voluerem, apparuit Rebecca,
 veniens cum hydria quâ portabat in scapula:
 descēditq; ad fontem, & hausit aquam. Et aio
 ad eam: Da mihi paululû bibere. * Quæ festi-
 nans deposuit hydriâ de humero, & dixit mi-
 hi, Et tu bibe, & camelis tuis tribuam potum.
 Bibi, & adaquavit camelos. * Interrogauique
 eam, & dixi: Cuius es filia? quæ respondit: Fi-
 lia Bathuelis sum, filij Nachor, quem peperit
 ei Melcha. suspendi itaque in aures ad ornan-
 dam faciem eius, & armillas posui in manibus
 eius. * Pronusq; adoravi Dominum, bene-
 dicens domino Deo domini mei Abraam, qui
 perduxit me recto itinere, vt fumerem filiâ fra-
 tris dñi mei filio eius. * Quamobrem si faciris
 misericordiam & veritatem cum domino meo,
 indicate mihi. sin autem aliud placet, & hoc
 dicite mihi, vt vadam ad dexteram siue ad si-
 nistram. * Responderuntq; Laban & Bathuel:
 A Domino egressus est sermo. non possumus
 extra placitum eius quicquâ aliud loqui recû.
 * En Rebecca coram te est: tolle eam, & pro-
 ficiscere: & sit vxor filij dñi tui, sicut locutus
 est Dñs. * Quod cum audisset puer Abraâ, pro-
 cidēs adoravit in terrâ Dñm. * Prolatisq; vasis
 argēteis & aureis, ac vestibus, dedit ea Rebec-
 cæ p munere. fratribus quoq; eius & matri,
 dona obtulit. * Inito conuiuio vescentes pari-
 ter & bibētes, manserūt ibi. Surgens autē ma-
 nē, locutus est puer: Dimitte me vt vadam ad
 dominum meum. * Responderuntq; frater ei
 & mater: Maneat puella saltem decem dies a-
 pud nos, & postea proficietur. * Nolite, ait,
 me retinere: quia Dñs direxit viam meam. Di-
 mittite me, vt pergam ad dñm meum. * Et di-
 xerunt: Vocemus puellâ, & quæramus ipsius
 volūtate. * Cūq; vocata venisset, sciscitati sunt:
 G Vis ire cum homine isto? Quæ ait: Vadam.

תרגום אונקלוס

* 43 * הנה אנכי נצב על עין המים והיה העלמה
 ואף לגמליך אמלי היא אחתה דומין יי לבר רבוני :
 ונחתה לעינא ומלת ואמרתי לה אשקיני כען :
 ונחמלי אשקיא : * 44 * ויאמר לי אף את אשת
 עד לא שציתי למלא עם לבי והא רבקה נפקת וקולתה על כתפה
 ואחזיאת ונחתה קולתה מעלה ואמרת אשת ואף גמליך אשקי ושתיתי ואף
 * 45 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 46 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 47 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 48 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 49 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 50 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 51 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 52 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 53 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 54 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 55 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 56 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 57 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם
 * 58 * ויאמר אלי גם אתה שתה וגם

* Ecce steti supra fontem aquæ, & filia hominū 43
ciuitatis egrediuntur ad hauriendum aquam. et erit
virgo, cui utique ego dixero, Pota me parum aquæ
de hydria tua: * Et dixerit mihi: Bibe tu: & 44

camelis tuis hauriam aquam, hæc mulier quam præ-
parauit Dominus suo seruo Isaac. & in hoc cogno-
scam, quod fecisti misericordiā domino meo Abraā.

* Et factum est, antequam ego perficerem loqui 45
in mente mea: & ecce statim Rebecca egressa est, ha-
bens hydriam super humeros: & descendit ad fon-
tem; & hausit aquam. & dixi ei: Pota me parum
aquæ. * Et festinans deposuit hydriam suam à se- 46
ipsa. & dixit, Bibe tu; & camelis tuis potū dabo:
& bibi, & camelos meos adaquauit. * Et in 47

terrogauī eam, & dixi: Cuius filia es? nuncia mihi.
illa autē dixit: Filia Bathuel sum ego, filij Nachor,
quem peperit ei Melcha. & circumposui ei in aures,
& armillas circa manus eius. * Et complacens, 48

adorauī Dominum. & benedixi dominum Deum
domini mei Abraam, qui prosperauit me in via ve-
ritatis, ut acciperem filiam fratris domini mei filio
suo. * Si ergo facitis vobis misericordiam & iusti- 49

tiam cum domino meo, nunciate mihi, si autem non,
nunciate mihi, ut reuertar ad dextram vel ad sini-
stram. * Respondentes autem Laban & Bathuel, 50

dixerunt: A Domino egressa est res hac, non poteri-
mus tibi contradicere malum aut bonum. * Ecce 51

Rebecca coram te; tollens reuertere: & sit vxor fi-
lio domini tui; sicut locutus est Dominus. * Factum 52
est autem cum audiret puer Abraam verba eorum,
adorauit super terram Dominum. * Et proferens 53

seruus vasa argentea & aurea, & vestem, dedit
Rebecca: & dona dedit fratri eius, & matri eius.

* Et comederunt & biberunt, ipse & viri 54
cum eo existentes; & dormierunt. & surgens puer
manē, dixit: Dimittite me, ut vadam ad dominum
meum. * Dixerunt autem fratres eius & mater: 55

Maneat virgo nobiscum dies quasi decem: & post
hoc proficietur. * Ille autem dixit ad eos: Ne 56

detineatis me. & dominus prosperauit viā meam:
dimittite me, ut pergā ad dominum meum. * Dixe- 57
runt autem: Vocemus puellam: interrogemus os eius.

* Et vocauerunt Rebeccam, & dixerunt ei: Ibis 58
cum homine isto? illa autem dixit, Vadam.

* ἰδὲ ἐφύσηκα ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος, καὶ αἱ θυγατέ-
ρες τῶν ἀνθρώπων τῆς πόλεως ἐκπορεύονται ἀντλήσαι ὕδωρ.

καὶ ἔσαί ἡ παρθένος, ἥ ἀν' ἐγὼ εἶπω, πόσιόν με μικρὸν ὕδωρ

44 ἀπὸ τῆς ὑδρίας σου, καὶ εἶπη μοι, πῖε σύ, καὶ ταῖς καμή-
λοις σου ὑδρεύσθαι· αὐτὴ γυνὴ ἦν ἡ τοῖμασε κύριος τῷ ἑαυ-
τοῦ θεράποντι Ἰσαάκ· καὶ ἐν τούτῳ γνώθαι ὅτι ἐποίησας ἐ-

45 λεῖψαι τῷ κυρίῳ μου ἄβραάμ. καὶ ἐγένετο πρὸς τὸ μέ-
λει ἐλέειν αὐτὴν τῇ διανοίᾳ μου· καὶ ἰδὲ ἐν θυῷ βέβηκα

καὶ ἐξεπορεύετο ἔχουσα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ κα-
τέβη ἐπὶ τὴν πηγὴν, & ὑδρεύσατο. καὶ εἶπα αὐτῇ, πόσι-

46 σόν με μικρὸν ὕδωρ. & ἀπεύχασα καθεῖλε τὴν ὑδρίαν
αὐτῆς ἀφ' ἑαυτῆς· καὶ εἶπε, πῖε σύ, καὶ τὰς καμήλας σου πο-

47 τῶ. καὶ ἔπον, καὶ τὰς καμήλας μου ἐπόπισε. καὶ ἠρώ-
τησα αὐτήν, καὶ εἶπα, τίς εἶ; θυγάτηρ εἶ, ἀνάγειλόν μοι. ἡ δ'

εἶπε, θυγάτηρ βαθουὴλ εἰμὶ ἐγὼ τοῦ ναχώρ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ

μελχά· καὶ ᾤειδεν αὐτὴ τὰ ἐνώπια καὶ τὰ ψέλια τοῦ

48 τὰς χεῖρας αὐτῆς. & ἐνδοκίᾳς προσεκύνησά τῷ κυρίῳ·
καὶ ἐυλόγησα κύριον τὸν θεὸν τὸν κυρίου μου ἄβραάμ· ὃς ἐνό-

49 δωσέ με ἐν ὁδῷ ἀληθείας λαβεῖν τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελ-

φου τοῦ κυρίου μου τῷ ἑαυτοῦ. εἰ ἔν ποιῆτε ὑμεῖς ἔλεος &
δικαιοσύνην πρὸς τὸν κύριόν μου, ἀπαγγείλατέ μοι. εἰ δ' ἄν,

50 ἀπαγγείλατέ μοι ἵνα ἐπιστρέψω εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερά.

* Ἀποκριθέντες δ' ἰάβαν καὶ βαθουὴλ, εἶπον· ᾤειδεν αὐτῶν κακὸν
51 ἢ καλόν. ἰδὲ βέβηκα ἐν θυῷ σου, λαβὼν ἀπόστρεχε· καὶ

ἔσω γυνὴ τῷ ἑαυτοῦ τοῦ κυρίου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος.

52 * ἐγένετο δ' ἐν ταῖς αἰχῇς τὴν παιδα τὴν ἄβραάμ τῶν ῥημά-
53 των αὐτῶν, προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν τῷ κυρίῳ. & προσ-

σενέγκας ὁ παῖς σκευὴ χρυσοῦ καὶ χρυσῶν, καὶ ἱματισμόν, ἔδωκε
τῇ βέβηκα. & δῶρα ἔδωκε τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς, καὶ τῇ μητρὶ αὐ-

54 τῆς. & ἔφαθον & ἔπον αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες,
καὶ ἐκοιμήθησαν. & ἀναστὰς ὁ παῖς, ὅπως εἶπεν ἐκπέμψατέ

55 με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριόν μου. εἶπον δ' οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
& ἡ μήτηρ, μὴνάτω ἡ παρθένος μετ' ἡμῶν ἡμέρας ὥστε δέκα· &

56 μὴ ἔστω ἀπελεύσῃ. ὁ δ' εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μὴ κατέχευέ με.
& κύριος ἐνώδωσεν τὴν ὁδόν μου, ἐκπέμψατέ με ἵνα ἀπέλ-

57 θῶ πρὸς τὸν κύριόν μου. εἶπον δ' καλέσωμεν τὴν παιδα,

58 ἐρωτήσωμεν τὸ σῶμα αὐτῆς. & ἐκάλεσαν τὴν βέβηκαν, & εἶπον
αὐτῇ· πορεύσῃ μετ' ἀνθρώπου τούτου, ἡ δ' εἶπε, πορεύσομαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Ecce ego sto iuxta fontem aquæ: & erit puella quæ egressa fuerit ad hauriendum: & dixero ei, Da mihi, obsecro, paululum aquæ ad bibendum de hydria tua: 44 Et dixerit mihi: Tu quoque bibe, & etiam camelis tuis hauriam: ipsa est mulier quam præparauit Dominus filio domini mei.

45 Antequam cessarem loqui cum corde meo; ecce Rebecca egrediebatur, & hydria sua super humerum eius erat: descenditque ad fontem, & impleuit illam. & dixi ei: Da mihi bibere, obsecro. 46 Et festinauit, & deposuit hydriam suam de super se: & dixit, Bibe; & etiam camelis tuis potum dabo. & bibi; camelos quoque adaquauit. 47 Et interrogaui eam, & dixi: Cuius filia es tu? & ait: Filia Bathuelis, filij Nachor, quem peperit ei Melcha. & posui in aurem super faciem eius, & armillas super manus eius. 48 Et flexi genua, & adorauī coram Domino: & benedixi domino Deo domini mei Abraham, qui duxit me in viam rectam, ut acciperem filiam fratris domini mei filio suo. 49 Et nunc si vos facitis misericordiam & veritatem cum domino meo, annunciate mihi, si autem non, indicate mihi; & diuertam ad dexteram aut ad sinistram. 50 Responditque Laban & Bathuel, & dixerunt: A facie Domini egressus est sermo: non possumus nos loqui tecum malum aut bonum. 51 Ecce Rebecca coram te est. tolle eam, & vade; & sit vxor filio domini tui, sicut locutus est Dominus. 52 Et factum est cum audisset seruus Abraham verba eorum, adorauit in terra coram Domino. 53 Et protulit seruus vasa argentea, & vasa aurea, & vestes, & dedit Rebecca; & munera dedit fratri eius & matri. 54 Et comederunt & biberunt, ille & viri qui erant cum eo: & dormierunt, & surrexerunt manē. Et dixit: Mittite me ad dominum meum. 55 Et dixit frater eius & mater: Maneat puella nobiscum aliquo tempore, aut decem mensibus; & postea ibit. 56 Et dixit eis: Ne retineatis me: Dominus autem direxit viam meam: dimittite me ut vadam ad dominum meum. 57 Dixeruntque, Vocemus puellam, & audiamus quid ipsa dicat. 58 Vocaueruntque Rebeccam, & dixerunt ei: Nunquid ibis cum viro isto? & dixit, Vadam.

וַיִּשְׁלַח אֶת רֵבֶקָה אֶת־אֶחָתָם וְאֶת־מִנְקָתָהּ
וְאֶת־עַבְדֵּי אֲבִרָהָם וְאֶת־אֲנָשָׁיו : * וַיְבָרְכוּ אֶת־
רֵבֶקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ אֶחָתָנוּ אֶת־הִיא לְאַלְפֵי רֶבְבָרָה
וַיִּירֶשׁ וַיִּרְעֶךְ אֶת־שַׁעַר שְׂנָאִיו : * וַתֵּקֶם רֵבֶקָה וַנְעִרְתִּיהָ
וַתִּרְכֹּב־נָהָל עַל־הַנִּמְלִים וַתִּלְכֶּנָה אַחֲרֵי הָאִישׁ
וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת־רֵבֶקָה וַיֵּלֶךְ : * וַיִּצְחָק בְּאֵמֶנָה
בְּאֶרֶץ לְחִי רֹאֵי וְהָיָה יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנִּגְב : * וַיֵּצֵא
יִצְחָק לְשׁוֹחַ בְּשָׂדֵה לְפָנֹת עֵרֶב וַיֵּשֶׁב עֵינָיו וַיִּרְא
וְהָנָה גִּמְלִים בָּאִים : * וַתֵּשֶׁב רֵבֶקָה אֶת־
עֵינֶיהָ וַתֵּרָא אֶת־יִצְחָק וַתִּפֹּל מֵעַל הַנֶּמֶל : *
וַתֹּאמֶר אֶל־הָעֶבֶד מִי־הָאִישׁ הַלֹּזֶה הַהֵלֶךְ בְּשָׂדֵה
לְקִרְאָתָנוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדָנִי וַתִּקַּח חֲצִיעָה
וַתִּתְּכֶם : * וַיִּסְפֹּר הָעֶבֶד לִיִּצְחָק אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר עָשָׂה : * וַיָּבֹא אֶת־יִצְחָק הָאֵחָלָה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח
אֶת־רֵבֶקָה וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאָהֲבֻהָ וַיִּנָּחֶם
יִצְחָק אַחֲרֵי־אָמּוֹ : כה

* וַיִּסַּף אֲבִרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָּה קִטּוּרָה :
* וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־זִמְרָן וְאֶת־יִקְשָׁן וְאֶת־מִדּוֹן וְאֶת־מִדּוֹן
וְאֶת־יִשְׁבָּק וְאֶת־שׁוּחַ : * וַיִּקְשֵׁן יֵלֶד אֶת־שָׁבָא
וְאֶת־דָּדָן וְכִנִּי דָדָן הָיוּ אַשּׁוּרִים וְלִטּוּשִׁים וְלֵאמִים :
* וְכִנִּי מִדּוֹן עֵיפָה וְעַפְרָה וְחִנֹּךְ וְאַבְדִּיעַ וְאַלְדֵּעָה כָּל־
אֵלֶּה בְּנֵי קִטּוּרָה : * וַיִּתֵּן אֲבִרָהָם אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
לוֹ לִיִּצְחָק : * וְלִבְנֵי הַפִּילִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאֲבִרָהָם
נָתַן אֲבִרָהָם מִתְּנַת וַיִּשְׁלַח־מֵעַל יִצְחָק בָּנוּ בְּעוֹדָנוּ חַי
קְדָמָה אֶל־אֶרֶץ קָדִם : * וְאֵלֶּה יְמֵי שְׁנֵי־חַיֵּי אֲבִרָהָם
אֲשֶׁר־חַי מֵאֵת שָׁנָה וּשְׁבַעִים שָׁנָה וְחֲמֵשׁ שָׁנִים :
* וַיָּגֵעַ וַיָּמָת אֲבִרָהָם בְּשִׁיבָה טוֹבָה זָקֵן וְשֹׁבֵעַ וַיֵּאֲסֹף
אֶל־עַמּוּ : * וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וַיִּשְׁמַע אֶל־בָּנָיו אֶל־
מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה אֶל־שָׂרָה עֶפְרָן בֶּן־צַחֵר הַחֲתָן אֲשֶׁר
עַל־פְּנֵי מִמְרָא :

59 * Dimiserunt ergo eam & nutricem illius,
60 seruumque Abraam, & comites eius. * Im-
precantes prospera sorori suæ, atque dicen-
tes: Soror nostra es. Crescas in mille millia: &
possideat semē tuum portas inimicorum suo-
rum. * Igitur Rebecca & puellæ illius, a-
scensis camelis, secutæ sunt virum; qui festi-
nus reuertebatur ad dominum suum.

61 * Eo autem tempore deambulabat Isaac
per viam quæ ducit ad puteum, cuius nomen
est Viuentis & Videntis. habitabat enim in
62 terra Australi. * Et egressus fuerat ad me-
ditandum in agro inclinata iam die. Cūque
eleuasset oculos, vidit camelos venientes pro-
63 cul. * Rebecca quoque conspecto Isaac,

64 descendit de camelo. * Et ait ad puerum,
Quis est ille homo, qui venit per agrum in oc-
cursum nobis? dixitque ei: Ipse est dominus
meus. At illa tollens citò pallium suum, ope-
ruit se. * Seruus autem cuncta quæ gesse-
rat, narrauit domino suo Isaac.

67 * Qui introduxit eam in tabernaculum
Saræ matris suæ: & accepit eam vxorem: &
in tantum dilexit eam, vt dolorē qui ex mor-
te matris eius acciderat, temperaret.

CAP. XXV.

1 Braam verò aliam duxit vxorem, nomine
2 Acethurā: * Quæ peperit ei Zāran, & Iecfan,
3 & Madā, & Madiā, & Iesboch, & Sue. * Iecfan
A quoque genuit Saba & Dadan. Filij Dadan
fuerunt Assurim, & Lathusim, & Laomim.

4 * At verò ex Madiā ortus est Ephā, & Ephē,
& Enoch, & Abida, & Heldaa. oēs hi filij Ce-
5 thuræ. * Deditq; Abraam cuncta quæ possede-
6 rat Isaac. * Filiis autē concubinarū, largitus est
munera: & separauit eos ab Isaac filio suo, dum
adhuc ipse viueret, ad plagam Orientalem.

7 * Fuerunt autem dies vitæ Abræ, centum
8 septuaginta quinque anni. * Et deficiens
mortuus est in senectute bona, prouectusq; e-
9 tatis, & plenus dierum: congregatusq; est ad
populū suum. * Et sepelierunt eū Isaac & His-
mael filij sui, in spelūca duplici; quæ sita est in
B agro Ephrō filij Seor Ethēi, è regione Mābre.

תרגום אונקלוס

59 וַיִּשְׁלַח אֶת רֵבֶקָה אֶת־אֶחָתָם וְאֶת־מִנְקָתָהּ
וַיְבָרְכוּ אֶת־רֵבֶקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ אֶחָתָנוּ אֶת־הִיא לְאַלְפֵי רֶבְבָרָה
וַיִּירֶשׁ וַיִּרְעֶךְ אֶת־שַׁעַר שְׂנָאִיו : * וַתֵּקֶם רֵבֶקָה וַנְעִרְתִּיהָ
וַתִּרְכֹּב־נָהָל עַל־הַנִּמְלִים וַתִּלְכֶּנָה אַחֲרֵי הָאִישׁ
וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת־רֵבֶקָה וַיֵּלֶךְ : * וַיִּצְחָק בְּאֵמֶנָה
בְּאֶרֶץ לְחִי רֹאֵי וְהָיָה יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנִּגְב : * וַיֵּצֵא
יִצְחָק לְשׁוֹחַ בְּשָׂדֵה לְפָנֹת עֵרֶב וַיֵּשֶׁב עֵינָיו וַיִּרְא
וְהָנָה גִּמְלִים בָּאִים : * וַתֵּשֶׁב רֵבֶקָה אֶת־
עֵינֶיהָ וַתֵּרָא אֶת־יִצְחָק וַתִּפֹּל מֵעַל הַנֶּמֶל : *
וַתֹּאמֶר אֶל־הָעֶבֶד מִי־הָאִישׁ הַלֹּזֶה הַהֵלֶךְ בְּשָׂדֵה
לְקִרְאָתָנוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדָנִי וַתִּקַּח חֲצִיעָה
וַתִּתְּכֶם : * וַיִּסְפֹּר הָעֶבֶד לִיִּצְחָק אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר עָשָׂה : * וַיָּבֹא אֶת־יִצְחָק הָאֵחָלָה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח
אֶת־רֵבֶקָה וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאָהֲבֻהָ וַיִּנָּחֶם
יִצְחָק אַחֲרֵי־אָמּוֹ : כה
* וַיִּסַּף אֲבִרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָּה קִטּוּרָה :
* וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־זִמְרָן וְאֶת־יִקְשָׁן וְאֶת־מִדּוֹן וְאֶת־מִדּוֹן
וְאֶת־יִשְׁבָּק וְאֶת־שׁוּחַ : * וַיִּקְשֵׁן יֵלֶד אֶת־שָׁבָא
וְאֶת־דָּדָן וְכִנִּי דָדָן הָיוּ אַשּׁוּרִים וְלִטּוּשִׁים וְלֵאמִים :
* וְכִנִּי מִדּוֹן עֵיפָה וְעַפְרָה וְחִנֹּךְ וְאַבְדִּיעַ וְאַלְדֵּעָה כָּל־
אֵלֶּה בְּנֵי קִטּוּרָה : * וַיִּתֵּן אֲבִרָהָם אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
לוֹ לִיִּצְחָק : * וְלִבְנֵי הַפִּילִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאֲבִרָהָם
נָתַן אֲבִרָהָם מִתְּנַת וַיִּשְׁלַח־מֵעַל יִצְחָק בָּנוּ בְּעוֹדָנוּ חַי
קְדָמָה אֶל־אֶרֶץ קָדִם : * וְאֵלֶּה יְמֵי שְׁנֵי־חַיֵּי אֲבִרָהָם
אֲשֶׁר־חַי מֵאֵת שָׁנָה וּשְׁבַעִים שָׁנָה וְחֲמֵשׁ שָׁנִים :
* וַיָּגֵעַ וַיָּמָת אֲבִרָהָם בְּשִׁיבָה טוֹבָה זָקֵן וְשֹׁבֵעַ וַיֵּאֲסֹף
אֶל־עַמּוּ : * וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וַיִּשְׁמַע אֶל־בָּנָיו אֶל־
מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה אֶל־שָׂרָה עֶפְרָן בֶּן־צַחֵר הַחֲתָן אֲשֶׁר
עַל־פְּנֵי מִמְרָא :
וַיִּשְׁלַח אֶת רֵבֶקָה וְאֶת־מִנְקָתָהּ וַיְבָרְכוּ אֶת־רֵבֶקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ אֶחָתָנוּ אֶת־הִיא לְאַלְפֵי רֶבְבָרָה וַיִּירֶשׁ וַיִּרְעֶךְ אֶת־שַׁעַר שְׂנָאִיו : * וַתֵּקֶם רֵבֶקָה וַנְעִרְתִּיהָ וַתִּרְכֹּב־נָהָל עַל־הַנִּמְלִים וַתִּלְכֶּנָה אַחֲרֵי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת־רֵבֶקָה וַיֵּלֶךְ : * וַיִּצְחָק בְּאֵמֶנָה בְּאֶרֶץ לְחִי רֹאֵי וְהָיָה יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנִּגְב : * וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ בְּשָׂדֵה לְפָנֹת עֵרֶב וַיֵּשֶׁב עֵינָיו וַיִּרְא וְהָנָה גִּמְלִים בָּאִים : * וַתֵּשֶׁב רֵבֶקָה אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרָא אֶת־יִצְחָק וַתִּפֹּל מֵעַל הַנֶּמֶל : * וַתֹּאמֶר אֶל־הָעֶבֶד מִי־הָאִישׁ הַלֹּזֶה הַהֵלֶךְ בְּשָׂדֵה לְקִרְאָתָנוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדָנִי וַתִּקַּח חֲצִיעָה וַתִּתְּכֶם : * וַיִּסְפֹּר הָעֶבֶד לִיִּצְחָק אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה : * וַיָּבֹא אֶת־יִצְחָק הָאֵחָלָה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת־רֵבֶקָה וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאָהֲבֻהָ וַיִּנָּחֶם יִצְחָק אַחֲרֵי־אָמּוֹ : כה * וַיִּסַּף אֲבִרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָּה קִטּוּרָה : * וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־זִמְרָן וְאֶת־יִקְשָׁן וְאֶת־מִדּוֹן וְאֶת־מִדּוֹן וְאֶת־יִשְׁבָּק וְאֶת־שׁוּחַ : * וַיִּקְשֵׁן יֵלֶד אֶת־שָׁבָא וְאֶת־דָּדָן וְכִנִּי דָדָן הָיוּ אַשּׁוּרִים וְלִטּוּשִׁים וְלֵאמִים : * וְכִנִּי מִדּוֹן עֵיפָה וְעַפְרָה וְחִנֹּךְ וְאַבְדִּיעַ וְאַלְדֵּעָה כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי קִטּוּרָה : * וַיִּתֵּן אֲבִרָהָם אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ לִיִּצְחָק : * וְלִבְנֵי הַפִּילִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאֲבִרָהָם נָתַן אֲבִרָהָם מִתְּנַת וַיִּשְׁלַח־מֵעַל יִצְחָק בָּנוּ בְּעוֹדָנוּ חַי קְדָמָה אֶל־אֶרֶץ קָדִם : * וְאֵלֶּה יְמֵי שְׁנֵי־חַיֵּי אֲבִרָהָם אֲשֶׁר־חַי מֵאֵת שָׁנָה וּשְׁבַעִים שָׁנָה וְחֲמֵשׁ שָׁנִים : * וַיָּגֵעַ וַיָּמָת אֲבִרָהָם בְּשִׁיבָה טוֹבָה זָקֵן וְשֹׁבֵעַ וַיֵּאֲסֹף אֶל־עַמּוּ : * וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וַיִּשְׁמַע אֶל־בָּנָיו אֶל־מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה אֶל־שָׂרָה עֶפְרָן בֶּן־צַחֵר הַחֲתָן אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִמְרָא :

* Et dimiserunt Rebeccam sororem eorum, & substantiam eius: & seruum Abraam, & eos qui cum eo. * Et benedixerunt Rebeccam sororem eorum: & dixerunt ei: Soror nostra es. fias in millia decem millium: & hereditet semen tuum ciuitates aduersariorum.

* Surgens autem Rebecca, & ancilla eius, ascenderunt super camelos, & abierunt cum homine. Et accipiens puer Rebeccam, abiit.

* Isaac autem ambulabat per desertum iuxta puteum visionis. ipse autem habitabat in terra ad Aphricum.

* Egressus est autem Isaac exerceri in agro ad Meridiem. & respiciens oculis, vidit camelos venientes.

* Et respiciens Rebecca oculis, vidit Isaac. & defiliit à camelo.

* Et dixit puero: Quis est homo ille qui venit in agro in occursum nostrum? dixit autem puer: Hic dominus meus. at illa accipiens pallium, cooperuit se.

* Et narrauit seruus Isaac cuncta verba quæ fecit.

* Intrauit autem Isaac in domum matris suæ. et accepit Rebeccam, et fuit illius uxor. & dilexit eam; & consolatus est Isaac de Sarra matre sua.

CAP. XXV.

A Diciens autem Abraam, accepit uxorem, cui nomen Chetura. * Peperit autem illi Zambran, & Jectan, & Madal, & Madian, & Jesboc, & Sobe.

* Jectan autem genuit Saba, & Dedan. Filij Dedan fuerunt, Assurim, & Latusim, & Laomim. * Filij autem Madian, Gephrah, & Apher, & Enoch, & Abida, & Raga. omnes isti fuerunt filij Cheturae.

* Dedit autem Abraam omnem substantiam suam Isaac filio suo.

* Et filiis concubinarum suarum dedit Abraam munera: & misit eos ab Isaac filio suo, adhuc vivente ipso, ad Orientem in terram Orientis.

* Isti autem anni dierum vitæ Abraam, quos vixit, centum septuaginta quinque anni.

* Et deficiens, mortuus est Abraam in senectute bona, senex & plenus dierum; & appositus est ad populum suum.

* Et sepelierunt eum Isaac & Ismael filij eius, in spelunca duplici, in agro Ephron Saar Ethai, qui est è regione Mambre.

* καὶ ἔξέπεμψαν τὴν ρεβέκκην τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ τὰ ὑπαρχόντα αὐτῆς, καὶ τὴν παῖδα τὴν αἰβραάμ, καὶ τοὺς μετ' αὐτῆς.

* καὶ εὐλόγησαν ρεβέκκην τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ εἶπον αὐτῇ· ἀδελφὴ ἡμῶν εἶ. γίνου εἰς χιλιάδας μυριάδων καὶ κληρονομήσῃ τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπενδυν-
61 τίων.

* ἀναστὰσα ἡ ρεβέκκα, καὶ αἱ αἰβραὶ αὐτῆς, ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς καμήλους, καὶ ἐπορεύθησαν μετ' τοῦ ἀνδρώπε. καὶ ἀ-
62 ναλαβὼν ὁ παῖς τὴν ρεβέκκην, ἀπῆλθεν.

* ἰσαὰκ δ' ἐπορεύετο διὰ τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ φρέαρ τῆς ἐρήσεως. αὐτὸς δ' κα-
63 τώκει ἐν τῇ γῇ πρὸς λίβαν.

* ἔξηλθε δ' ἰσαὰκ ἀδολεσχῆσαι ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς δαίλιν. καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς,
64 εἶδε καμήλους ἐρχομένας.

* καὶ ἀναβλέψασα ρεβέκκα τοῖς ὀφθαλμοῖς, εἶδε τὸν ἰσαὰκ. καὶ κατεπήδησεν ἀπὸ τῆς καμήλου·
65 καὶ εἶπε τῷ παιδί· τίς ἐστὶν ὁ ἀνδρῶπος οὗτος ὁ πορεύο-
66 μός σου ἐν τῷ πεδίῳ εἰς Συμάντησιν ἡμῶν; εἶπε δ' ὁ παῖς, οὗτος ὁ κύριός μου. ἡ δὲ λαβούσα τὸν ἄνδρα, περιεβάλετο.

* καὶ διηγήσατο ὁ παῖς τὰ ἰσαὰκ πάντα τὰ ῥήματα ἃ ἐποίη-
67 σεν.

* εἰσῆλθε δ' ἰσαὰκ εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε τὴν ρεβέκκην· καὶ ἐγένετο αὐτῷ γυνή. καὶ ἠγάπησεν αὐτὴν· καὶ παρεκλήθη ἰσαὰκ περὶ αἰβραὶς τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

καὶ.

* Περὶ δὲ μέρους τῆς αἰβραῖ, ἔλαβε γυναῖκα, ἣ ὄνομα
1 χετῖρα. * ἔτεκε δ' αὐτῷ τὸν ζεμβραν, καὶ τὸν ἰεκλάν, καὶ τὸν
2 μαδάλ, καὶ τὸν μαδιάν, καὶ τὸν ἰεσβόκ, καὶ τὸν θβε.

* ἰεκλάν δ' ἐγέννησε τὸν ραβὰ, καὶ τὸν δεδάν. υἱὸς δὲ δαν ἐγέν-
3 νοντο αὐτοῦ αἰσμεῖμ, καὶ λαθισμεῖμ, καὶ λαωμμεῖμ.

* υἱὸς δ' μα-
4 διαμ, γεφάρ, καὶ ἀφείρ, καὶ ἐνώχ, καὶ ἀβιδά, καὶ ραγά. πάντες οὗ-
5 τοι ἦσαν υἱοὶ χετῖρας.

* ἔδωκε δ' αἰβραάμ πάντα τὰ ὑπαρχόντα αὐτοῦ ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

* καὶ τοῖς υἱοῖς τῶν παλλα-
6 κῶν αὐτοῦ, ἔδωκεν αἰβραάμ δόματα· καὶ ἔξαπῆλθεν αὐτοὺς ἀπὸ ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἐπὶ ζῶντος αὐτοῦ, πρὸς ἀνατολὰς εἰς γῆν ἀνατολῶν.

* ταῦτα δ' αἶμα ἡμερῶν τῆς ζωῆς αἰβραάμ ὅσα ἐζησεν,
7 ἕκατόν ἐβδομηκονταπέντε ἔτη.

* καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν αἰβραάμ ἐν γῆρα καλῷ πρεσβύ-
8 της, καὶ πληρὴς ἡμερῶν καὶ περισσεύουσα πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

* καὶ ἐθαψάν αὐτὸν ἰσαὰκ καὶ ἰσμαὴλ υἱοὶ αὐτοῦ, εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, εἰς τὸν ἀγρὸν ἐφρων τοῦ ραβὰ τοῦ χετ-
9 τῶν, ὅς ἐστιν ἀπέναντι μαμβρῆ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Dimiseruntque Rebeccam sororem suam, & nutricem eius, & seruum Abrahæ, & viros eius.

atque dixerunt ei: Soror nostra tu sis in millia millium: & possideant filij tui ciuitates inimicorum suorum,

& puellæ eius, & ascenderunt super camelos; & ibant post virum. & tulit seruus Rebeccam, & abiit.

de puteo super quo angelus vitæ apparuit: & ipse habitabat in terra Australi.

" Et leuauit oculos suos, & vidit; & ecce cameli veniebant.

" Et ait seruo: Quis est vir ille, qui ambulat in agro in occursum nostrum? ait seruus: Ipse est dominus meus. & tulit pallium, & operuit se.

" Et narrauit seruus Isaac omnia quæ fecerat.

" Et accepit Rebeccam, & fuit ei in uxorem: & dilexit eam: & consolatus est Isaac postquam mortua est mater eius.

CAP. XXV.

E T addidit Abraham, & accepit uxorem, & nomen eius Cethura.

" Iecsan autem genuit Saba & Dadan. Filij autem Dadan fuerunt in castris, & in tabernaculis, & in insulis.

& Ephraim, & Enoch, & Abida, & Helda. omnes hi filij Cethuræ.

" Et dedit Abraham omnia sua Isaac.

" Et sepelierunt eum Isaac & Ismael filij sui, in spelunca duplici, in agro Ephron filij Seor Ethai, è regione Mamre.

" Et defecit, & mortuus est Abraham in senectute bona, senex & plenus dierum: congregatusque est ad populum suum.

" Et sepelierunt eum Isaac & Ismael filij sui, in spelunca duplici, in agro Ephron filij Seor Ethai, è regione Mamre.

" Et benedixerunt Rebecca,

" Et surrexit Rebecca

" Isaac autem veniebat

" Et egressus est Isaac ad orandum in agro in tempore

" Et leuauit oculos suos Rebecca, & vidit Isaac; & inclinauit se super ca-

" Et introduxit eam Isaac in tabernaculum. & vidit: & ecce opera e-

" Et accepit Rebeccam, & fuit ei in uxorem: & dilexit eam: & consolatus est Isaac postquam mortua est

" Et accepit Rebeccam, & fuit ei in uxorem: & dilexit eam: & consolatus est Isaac postquam mortua est

" Et accepit Rebeccam, & fuit ei in uxorem: & dilexit eam: & consolatus est Isaac postquam mortua est

" Et accepit Rebeccam, & fuit ei in uxorem: & dilexit eam: & consolatus est Isaac postquam mortua est

" Et accepit Rebeccam, & fuit ei in uxorem: & dilexit eam: & consolatus est Isaac postquam mortua est

" Et accepit Rebeccam, & fuit ei in uxorem: & dilexit eam: & consolatus est Isaac postquam mortua est

" Et accepit Rebeccam, & fuit ei in uxorem: & dilexit eam: & consolatus est Isaac postquam mortua est

" Et accepit Rebeccam, & fuit ei in uxorem: & dilexit eam: & consolatus est Isaac postquam mortua est

" Et accepit Rebeccam, & fuit ei in uxorem: & dilexit eam: & consolatus est Isaac postquam mortua est

* השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת שמה
 קבר אברהם ושרה אשתו * ויהי אחרי מות
 אברהם ויבך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק
 עם באר לחי ראי * ואלה תולדות ישמעאל
 בן אברהם אשר ילדה הגר המצרית שפחת
 שרה לאברהם * ואלה שמות בני ישמעאל
 בשמותם לתולדתם בכר ישמעאל נבית וקדר
 ואדבאל ומבשם * ומשמע ודומה ומשן
 * חדר ותימא יטור נפיש וקדמה
 * אלה הם בני ישמעאל ואלה שמותם בחצריהם
 ובטירתם שנים עשר נשיאם לאמתם * ואלה שני
 חיי ישמעאל מאת שנה ושלשים שנה ושבע שנים
 ויגוע וימר ויאסף אל עמיו * וישכנו מחוילת
 עד שור אשר על פני מצרים באכה אשורה על פני
 כל אחיו נפל
 * ואלה תולדות יצחק בן אברהם הוליד את
 יצחק * ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את
 רבקה בת בתואל הארמי מפקד ארם אחות לבן
 הארמי לו לאשה * ויעתר יצחק ליהוה לנכח אשתו
 כי עקרה הוא ויעתר לו יהוה ותהר רבקה אשתו
 * ויתרצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זר
 אנכי ותלך לדרש את יהוה * ויאמר יהוה
 לה שני גימם בבטן ושני לאמים ממעיך יפרדו
 ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר * וימלאו
 ימיה ללדת והנה תומם בבטנה * ויצא הראשון
 אדמוני כלו באדרת שער ויקראו שמו עשו
 * ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא
 שמו יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדת אתם
 * ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה
 ויעקב איש תם ישב אהלים

10 * Quam emerat à filiis Heth. ibi sepultus
 est ipse & Sara vxor eius.
 11 * Et post obitum illius, benedixit Deus Isaac
 filio eius, qui habitabat iuxta puteum, nomi-
 ne Viuentis & Videntis.
 12 * Hæ sunt generationes Hismael filij Abraę,
 quem peperit ei Agar Ægyptia, famula Sarę.
 13 * Et hæc nomina filiorum eius in vocabulis
 & generationib⁹ suis. Primogenitus Hismael,
 Nabaioth, deinde Cedar, & Adbehel, & Mab-
 14 sam, * Masma quoque & Duma, & Massa,
 15 * Adad, & Thema, & Iatur, & Naphis, &
 16 Cedma. * Isti sunt filij Hismael: & hæc
 nomina per castella & oppida eorum: duode-
 cim principes tribuum suarum.
 17 * Et facti sunt anni vitæ Hismaelis, centum
 triginta septem. deficiensque mortuus est; &
 18 appositus ad populum suum. * Habitauit
 C autem ab Euila vsque Sur, quæ respicit Ægy-
 ptum introeuntibus Assyrios. Coram cunctis
 fratribus suis obiit.
 19 * Hæ quoque sunt generationes Isaac filij
 20 Abraam. Abraam genuit Isaac. * Qui cum
 quadraginta esset annorum, duxit vxorem Re-
 beccā, filiam Bathuelis Syri de Mesopotamia,
 21 sororē Laban. * Deprecatus est Isaac Dominū
 pro vxore sua, eo quod esset sterilis. Qui exau-
 22 diuit eum: & dedit cōceptum Rebeccæ. * Sed
 collidebantur in vtero eius paruuli. quæ ait:
 Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit cō-
 cipere? Perrexitq; Rebecca, vt cōsuleret Dñm.
 23 * Qui respondens, ait: Duæ gentes sunt in vte-
 ro tuo: & duo populi ex vtre tuo diuidetur:
 24 populūsq; populū superabit, & maior seruiet
 minori. * Iam tempus pariendi aduenerat: &
 25 ecce gemini in vtero eius reperti sunt. * Qui
 prim⁹ egressus est, rufus erat, & totus in morē
 pellis hispidus. vocatūq; est nomen eius Esau.
 26 * Protinus alter egrediens, plantā fratris tene-
 bat manu: & idcirco appellauit eū, Iacob. Se-
 27 xagenarius erat Isaac, quando nati sunt paruu
 li. * Quibus adultis, factus est Esau vir gnarus
 venandi, & homo agricola. Iacob autem vir
 simplex, habitabat in tabernaculis.

1. Para.
1. b.

Rom. 5. b

Rom. 9. c

Ofex 12.
a.

תרגום אונקלוס

10 חקלא דיוכן אברהם מן בני חיתא תמן וחקבר אברהם ושרה אחתיה
 יצחק עם בירא דמלאך קנימא אחתיה עלה
 11 ואלין תולדות ישמעאל בר אברהם וילדת הגר מצריתא אמתא דשרה לאברהם
 12 ואלין שמות בני ישמעאל בשמהוהו לחולדהו בוכרא דישמעאל נבית וקדר ואדבאל ומבשם
 13 חדר ותימא יטור נפיש וקדמה
 14 ומשמע ודומה ומשן
 15 חדר ותימא יטור נפיש וקדמה
 16 אלהם בני ישמעאל ואלין שמותם בחציהו ובטריהו שנים עשר נשיאם לאמתם
 17 ואלין שני חיי ישמעאל מאה ותלתין ושבע שנים ויתגיד ומית ויתכנש לעמיה
 18 ושרו מחוילה עד חגרה
 19 ואלין תולדות יצחק בר אברהם אוליד ית יצחק
 20 ויהוה ויצחק
 21 ואלין תולדות יצחק בר אברהם אוליד ית יצחק
 22 ויתקין בניא במעהא ואמרת אם כן למה דנן אנא ואולדת
 23 ואמר יי לה חרין עמין במעייכי וחרין מלכין ממעייכי יתפרשן ומלכו ממלכו ויקרא ורבא וישתעבד
 24 ושליו וומהא למילר ויהא חיומין במעהא
 25 ונפק קדמאח סימוק כוליה כגלם דשער וקרו שמה
 26 ובחר כן נפק אחויה וידיה אחידא בעקבא דעשו וקרו שמה יעקב ויצחק בר שתין שנים כדילדת יתהו
 27 ויביאו עלימיה ויהוה עשו גבר נחשרכן גבר נפק חקלא ויעקב גבר שלים משמש בית אלפנא

* Agrum & speluncam, quam possedit Abraam à filiis Het: illic sepelierunt Abraam & Sarram uxorem suam.

* Factum est autem postquam mortuus est Abraa, benedixit Deus Isaac filio eius. & habitavit Isaac iuxta puteum visionis.

* Hæ autem generationes Ismael filij Abraam, quem peperit Agar Ægyptia, famula Sarrae Abraa.

* Et hæc nomina filiorum Ismael, & nomina generationum eius, secundum nomen generationum eius primogenitus Ismael, Nabaioth, & Cedar, & Nabdebel, & Massam, & Masman, & Iduma, & Masse, & Et Adad, & Theman, & Iatur, & Naphes, & Cedma.

* Isti sunt filij Ismael: & hæc nomina eorum in mansionibus eorum, & in tabernaculis eorum: duodecim principes secundum gentes eorum. Et isti anni vite Ismael, centum triginta septem anni. & deficiens mortuus est: & appositus est ad genus suum.

* Habitavit autem ab Euila usque ad Sur, quæ est ante faciē Ægypti, donec veniatur ad Assyrios. ante faciem omnium fratrum suorum habitavit.

* Et hæc generationes Isaac filij Abraam. Abraam genuit Isaac. Erat autem Isaac annorum quadraginta, quando accepit Rebecca, filiam Bathuel Syri, sibi uxorem. Deprecatus est autem Isaac pro Rebecca uxore sua Dominum; quia erat sterilis. exaudiuit autem eum Deus: & concepit Rebecca in utero uxor eius. Saltabant autem pueruli in ea. dixit autem: Si sic mihi futurum est fieri, quare mihi hoc? abiit autem interrogare à Domino. Et ait Dominus illi: Duæ gentes in utero tuo sunt: & duo populi ex ventre tuo diuidentur. & populus populum superabit: & maior seruiet minori.

* Et impleti sunt dies ut pareret ipsa: & huic erant gemini in utero eius. Egressus est autem primogenitus rufus totus, & sicut pellis, hispidus. vocauit autem nomen eius, Esau. Et post hoc egressus est frater eius, & manus eius apprehendens calcaneum Esau: & vocauit nomen eius, Jacob. Isaac autem erat annorum sexaginta, quando peperit eos Rebecca. Creuerunt autem iuuenes. et fuit Esau homo sciens venari rusticus. Jacob autem fuit homo simplex, habitans domum.

* Et impleti sunt dies ut pareret ipsa: & huic erant gemini in utero eius. Egressus est autem primogenitus rufus totus, & sicut pellis, hispidus. vocauit autem nomen eius, Esau. Et post hoc egressus est frater eius, & manus eius apprehendens calcaneum Esau: & vocauit nomen eius, Jacob. Isaac autem erat annorum sexaginta, quando peperit eos Rebecca. Creuerunt autem iuuenes. et fuit Esau homo sciens venari rusticus. Jacob autem fuit homo simplex, habitans domum.

* τὸν ἀγρὸν & τὴν σπήλαιον, ὃ ἐκλήσατο ἀβραάμ παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ χετ· ἐκεῖ ἐθαψάν ἀβραάμ καὶ σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

* ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβραάμ, εὐλόγησεν ὁ θεὸς ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ κατώκησεν ἰσαὰκ παρὰ τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως.

* αὐταὶ δὲ αἱ γένεσις ἰσμαὴλ τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ, ὃν ἔτεκεν ἄγαρ ἡ αἰγυπτία, ἡ παιδίσκεν σάρρας τῆς ἀβραάμ.

* καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσμαὴλ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν αὐτοῦ· κατ' ὄνομα τῶν γυναικῶν αὐτοῦ πρῶτον ἰσμαὴλ· ναβεώθ, καὶ κηδάς, καὶ ναβδεήλ, καὶ μασσάν, καὶ μασμάν, καὶ ἰδύμα, καὶ μασσῆ,

* & χολδαδ, καὶ θεμάν, & θηθύρ, & ναφείς, καὶ κεδεμά.

* ἔτι εἰσὶν οἱ υἱοὶ ἰσμαὴλ· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν· δώδεκα ἄρχοντες κατ' ἔθνη αὐτῶν. καὶ ταῦτα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς ἰσμαὴλ, ἑκατὸν τριακοῖτα ἐπὶ ἔτη. καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθνηκεν καὶ

ἔωσεν τὸν ἔσθον κατὰ τὸν γένον αὐτοῦ. κατώκησεν δὲ ἀπὸ εὐιλατ εἰς θούρ, ἢ εἰς κατὰ πρόσωπον αἰγυπτίας εἰς ἐλθεῖν πρὸς αἰσυρίδας· κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατώκησεν.

* αὐταὶ αἱ γένεσις ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ. ἀβραάμ ἐγέννησε τὸν ἰσαὰκ.

* ἦν δὲ ἰσαὰκ ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὅτε ἔλαβε τὴν ῥεβέκκην, θυγατέρα βαθεὴλ τοῦ σύργου ἐαυτοῦ γυναῖκα.

* ἐδέετο δὲ ἰσαὰκ παρὰ ῥεβέκκας τῆς γυναίκος αὐτοῦ· κύριον· ὅτι λέγει· ἐπήκουσε δὲ αὐτὸς ὁ θεός· καὶ συνέλαβε ῥεβέκκα ἐν γαστρὶ τῇ τῇ αὐτοῦ.

* ἐσκήρτων δὲ τὰ παιδιά ἐν αὐτῇ· εἶπε δὲ εἰς τὸν κύριον· γίνεσθαι μοι τῷτο· ἐπορεύθη δὲ πρὸς τὸν κύριον.

* καὶ εἶπε κύριος αὐτῇ· δύο ἔθνη ἐν τῇ γαστρὶ σου εἰσὶ· & δύο λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διασπληθήσονται. & λαὸς λαὸν ὑπερέξει· καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι.

* καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτῇ· & τῇδε ἦν δίδυμα ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῇ. ὁ πρῶτος πύρρακις ὄλος, & ὡσεὶ δορά, δασύς. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔσθον.

* καὶ μετὰ τοῦτο ὤρθη ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, & ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπιλημμένη τῆς πτέρνης ἡσαῦ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰακώβ. ἰσαὰκ δὲ ἔτῶν ἑξήκοντα, ὅτε ἔτεκεν αὐτὸν ῥεβέκκα.

* ἦν δὲ ἰσαὰκ ὁ νεανίσκος. καὶ ἦν ἡσαῦ ἄνθρωπος εἰδὼς κωμῆν ἀγροικῶν. ἰακώβ δὲ ἦν ἄνθρωπος ἀπλῆς, οἰκῶν οἰκίαν.

* ἦν δὲ ἰσαὰκ ὁ νεανίσκος. καὶ ἦν ἡσαῦ ἄνθρωπος εἰδὼς κωμῆν ἀγροικῶν. ἰακώβ δὲ ἦν ἄνθρωπος ἀπλῆς, οἰκῶν οἰκίαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Quem agrum emit Abraham à filiis Heth. ibi sepultus est Abraham & Sara uxor eius.

11 Factumque est postquam mortuus est Abraham, & benedixit Deus Isaac filio eius: & habitavit Isaac iuxta puteum super quo apparuit angelus vitæ.

12 Et hæc sunt generationes Ismael filij Abraham, quem peperit Agar Ægyptia ancilla Saræ Abraham.

13 Et hæc sunt nomina filiorum Ismael, per nomina sua in generationibus suis. Primogenitus Ismael, Nabaioth, & Cedar, & Adbeel, & Mabsam,

14 Et Masma, & Duma, & Massa,

15 Adad & Thema, Iethur, Naphis & Cedma.

16 Hi sunt filij Ismael: & hæc nomina eorum in villis suis, & in ciuitatibus suis: duodecim principes per nationes suas.

17 Et hi sunt anni vitæ Ismaelis, centum & triginta & septem anni. & defecit & mortuus est: & congregatus est ad populum suum.

18 Et habitauerunt ab Euila usque Agara, quæ est è regione Ægypti, pertingens usque ad Assyriam: è regione omniū fratrum suorum habitavit.

19 Et hæc sunt generationes Isaac, filij Abraham. Abraham genuit Isaac.

20 Erat autem Isaac quadraginta annorum ætatis, quando accepit sibi Rebecca filiam Bathuelis Syri, de Mesopotamia Syriæ, sororem Laban Syri in uxorem.

21 Orauitque Isaac coram Domino pro uxore sua: quoniam sterilis erat. & suscepit Dominus orationem eius, & concepit Rebecca uxor eius.

22 Et ait: Si sic mihi futurum erat, ad quid ego concepi? & abiit, ut quæreret oraculum à facie Domini.

23 Et ait ei Dominus: Duo populi sunt in visceribus tuis: & duo regna de utero tuo diuidentur: & regnum regno fortius erit: & maior seruiet minori.

24 Et impleti sunt dies eius ut pareret: & ecce gemini in utero eius erant.

25 Et egressus est primus rufus totus, quasi pallium hispidum: & vocauit nomen eius, Esau.

26 Et postea egressus est frater eius, & manus eius tenebat plantam Esau. & vocauit nomen eius, Iacob.

27 Isaac autem erat sexaginta annorum ætatis, quando genuit eos.

28 Et creuerunt pueri: & fuit Esau vir venator, vir egrediens in agrum. Iacob autem erat vir perfectus, minister domus doctrinæ.

28 * ויאבב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה
29 אהבת את יעקב : * ויזד יעקב נזיד ויבא עשו
30 מן השדה והוא עיף : * ויאמר עשו אל-
יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה כי
31 עיף אנכי על כן קרא שמו אדום : * ויאמר
32 יעקב מכרו כיום את בכרתך לי : * ויאמר
עשו הנה אנכי הולך למור ולמה זה לי בכרה :
33 * ויאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו וימכר את-
34 בכרתו ליעקב : * ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד
עדשים ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את-
הבכרה :

כו

* ויהי רעב בארץ מלבד הרעב
הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל-
אבימלך מלך פלשתים גררה : * וירא אליו יהוה
ויאמר אל רחל מצרימה שכן בארץ אשר אמר
אליך : * גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך
כי לך ולזרעך אתן את כל הארצת האל והקמתי
את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך :
4 * והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך
את כל הארצת רחל והתברכו בזרעך כל גויי
הארץ : * עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר
משמרת מצותי חקותי ותורתיו : * וישב יצחק בגרר :
7 * וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי הוא
כי ירא לאמר אשתי פן יהרגני אנשי המקום על-
8 רבקה כי טובת מראה הוא : * ויהי כי ארכו לו
שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון
וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו :
9 * ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנני אשתך
הוא ואיך אמרת אחתי הוא ויאמר אליו יצחק כי
אמרתי פן אמות עליה :

28 * Isaac amabat Esau, eo quod de venationi-
bus illius vesceretur: & Rebecca diligebat Ia-
29 cob. * Coxit autem Iacob pulmentum.
Ad quem cum venisset Esau de agro lassus,
30 * Ait: Da mihi de coctione hac ruffa, quia
oppidò lassus sum. Quam ob causam voca-
tum est nomen eius, Edom.
31 * Cui dixit Iacob: Vende mihi primogenita
32 tua. * Ille respondit: En morior: quid mi-
hi proderunt primogenita?
33 * Ait Iacob: Iura ergo mihi. Iuravit ei Esau:
34 & vendidit primogenita. * Et sic accepto
pane, & lentis edulio, comedit & bibit. & abi-
it, paruipédens quod primogenita vèdidisset.

Abdiz.

Heb. 12.

CAP. XXVI.

1 O Rta autem fame super terram, post eā ste-
A rilitem quæ acciderat in dieb⁹ Abraam,
abiit Isaac ad Abimelech regem Palæstino-
rum in Gerara.
2 * Apparuitque ei Dominus, & ait: Ne de-
scendas in Ægyptum: sed quiesce in terra quā
3 dixero tibi; * Et peregrinare in ea. eroque
tecum, & benedicam tibi. Tibi enim & semini
tuo dabo vniuersas regiones has, cōplens iura-
mentum, quod spopondi Abraam patri tuo.
4 * Et multiplicabo semen tuum sicut stellas
cæli. Daboque posteris tuis vniuersas regio-
nes has: & benedicetur in semine tuo omnes
5 gentes terræ: * Eo quod obedierit Abraam
B voci meæ, & custodierit præcepta & mandata
mea, & cæremonias, legesque seruauerit.
6 * Mansit itaque Isaac in Geraris.
7 * Qui cum interrogaretur à viris loci illius
super vxore sua, respondit: Soror mea est. Ti-
muerat enim confiteri, quod sibi esset sociata
coniugio; reputans ne fortè interficeret eum
propter illius pulchritudinem.
8 * Cūque pertransissent dies plurimi, & i-
bidem moraretur, prospiciens Abimelech rex
Palæstinorum per fenestram, vidit eum iocan-
9 tem cum Rebecca vxore sua. * Et accersi-
to eo, ait: Perspicuū est quod vxor tua sit. Cur
mentitus es eam sororem tuam esse? Respon-
dit: Timui ne morerer propter eam.

Rom. 4. d

תרגום אונקלוס

28 * ורחם יצחק את עשו ארי מצידיה הנה אכל ורבקה רחמה את יעקב :
30 * ויאמר עשו ליעקב אטעימני בעצן מן סמוקא סמוקא הדין ארי משלתי אנא על כן קרא שמה אדום :
32 * ויאמר עשו הא אנא אול למסת ולמה דנן לי בכרותא :
34 * ויעקב יחב לעשו לחם ותבשיל דטלופחין ויבז עשו את בכרותא :
כו
אבימלך מלכא דפלשתאי לגרר :
הוא ויהי מימרי במערך ואברכך ארי לך ולבנך אחז ית כל ארעתא האלזין ואקיים ית קימא דקיימית לאברהם אבך :
בנך כוכבי שמיא ואחז לבנך ית כל ארעתא האלזין ויתברכין בדיל בנך כל עממי ארעא :
ונטר מטר מימרי פקורי קיימי ואוריתי :
ארי דחיל למימר אחתי דלמא יקטלונני אינשי אתרא על רבקה ארי שפירת חייו היא :
אבימלך מלכא דפלשתאי מן חרפא וחזא ויהא יצחק מחיך עם רבקה אחתיה :
היא ואבדן אמרת אחת היא ואמר ליה יצחק ארי אמרית דילמא אמרת עלה :

* Dilexit autem Isaac Esau, quia venatio illius 28
cibus ei. Rebecca autem diligebat Iacob.

* Coxit autem Iacob coctionem lentis. venit au- 29
tem Esau de agro deficiens. * Dixit autem Esau 30
Iacob: Ciba me de coctione tua ruffa hac: quia defi-
cio. propter hoc vocatum est nomen eius Edom.

* Dixit autem Iacob Esau: Vende mihi hodie 31
primogenita tua. * Dixit autem Esau: Ecce ego 32
vado mori; & ut quid mihi ista primogenita?

* Et dixit ei Iacob: Iura mihi hodie. & iuravit 33
ei. vendidit autem Esau primogenita sua.

* Iacob autem dedit Esau panem & coctionem 34
lentis. & comedit & bibit: & surgens abiit. &
vilipendit Esau primogenita sua.

CAP. XXVI.

Facta est autem fames super terram, absque fa- 1
me priore, quæ fuit in tempore Abrahæ. et abiit
Isaac ad Abimelech regem Philistinum in Gerara.

* Apparuit autem ei Dominus, & dixit: Ne 2
descendas in Ægyptum: habita autem in terra,
quam tibi dixerò.

* Et habita in terra hac. & ero tecum: & be- 3
nedicam tibi. tibi enim & semini tuo dabo terram
hanc. & statuam iuramentum meum, quod iuravi
Abrahæ patri tuo.

* Et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi: 4
& dabo semini tuo omnem terram hanc: & bene-
dicentur in semine tuo omnes gentes terræ:

* Eo quod obediuit Abrahæ pater tuus meæ 5
vocati, & custodiuit omnia præcepta mea, & man-
data mea, & iustificationes meas, & omnia legiti-
ma mea.

* Habitauit autem Isaac in Geraris.

* Et interrogauerunt viri loci de Rebecca vxore 7
sua. & dixit: Soror mea est. timuit enim dicere,
quod vxor mea est; ne fortè interficerent eum viri
loci pro Rebecca: quia erat pulchra aspectu.

* Fuit autem multo tempore illic. Prospiciens au- 8
tem Abimelech rex per fenestram, vidit Isaac luden-
tem cum Rebecca vxore sua.

* Vocauit autem Abimelech Isaac, & dixit ei: 9
Utiq; vxor tua est. cur dixisti, quod soror mea est?
Dixit autem ei Isaac: Dixi enim, ne fortè moriar
propter illam.

28 * ἡγάπησε ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἠσαὺ, ὅτι θήρεα αὐτῷ βρώσις αὐ-
τῷ. ῥεβέκκα δὲ ἡγάπα τὸν Ἰακώβ.

29 * ἤψησε ὁ Ἰακώβ ἑψήμα φακού. ἦλθε δὲ ὁ Ἠσαὺ ἐκ τοῦ πε-
30 δίου ἐκλείπων. * εἶπε δὲ ὁ Ἠσαὺ τῷ Ἰακώβ, γευσόν με ἐν τῷ

ἐψήματός σου τοῦ πυρεθοῦ τούτου. ὅτι ἐκλείπω. διὰ τοῦτο ἐ-
31 κλήθην τὸ ὄνομα αὐτῷ ἐδώμ. * εἶπε δὲ Ἰακώβ τῷ Ἠσαὺ,

32 ἀπόδω μοι σήμερον τὰ πρωτόκιά σου. * εἶπε δὲ ὁ Ἠσαὺ,

33 ἰδοὺ ἐγὼ πρεσβύομαι τελευτᾶν. καὶ ἵνα τί μοι ταῦτα τὰ πρω-
τόκια;

* καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἰακώβ, ὁμοσόν μοι σήμερον. &
ὡμοσεν αὐτῷ. ἀπέδοτο δὲ ὁ Ἠσαὺ τὰ πρωτόκια αὐτῷ.
34 * Ἰακώβ δὲ ἔδωκε τῷ Ἠσαὺ ἄρτον καὶ ἑψήμα φακῶ. καὶ
ἔφαγε καὶ ἔπινε. καὶ ἀναστὰς ἀπώχετο. καὶ ἐφάυλισεν ὁ Ἠσαὺ
τὰ πρωτόκια αὐτῷ.

κς.

1 * Εγένετο δὲ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, χωρὶς τοῦ λιμῆ τοῦ
προτέρου, ὃς ἐγένετο ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ ἀβραάμ. καὶ ἐπορεύ-
θη Ἰσαὰκ πρὸς ἀβιμέλεχ βασιλέα φυλιστικὸν εἰς γέραρα.

2 * ὥφθη δὲ αὐτῷ κύριος, καὶ εἶπε, μὴ κατὰ δόξιν εἰς αἴγυ-
3 πλον. κατέκνηθον δὲ ἐν τῇ γῇ, ἣ ἂν σοὶ εἴπω. * καὶ παροίκα ἐν

τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἐθραιμὲν σου, καὶ εὐλογήσω σε. ὅτι γὰρ καὶ
τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην. καὶ σήσω τὸν ὄρεον
μου, ὃν ὡμοσα ἀβραάμ τῷ πατρί σου.

4 * καὶ πληθύνω τὸ σπέρμα σου, ὡς εἶπεν ἀσέρας τοῦ ἔρα-
νοῦ. καὶ δώσω τῷ σπέρματί σου πάντην τὴν γῆν ταύτην. &
εὐλογηθήσῃ ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.

5 * αὐτὸς δὲ ὡν ἐπήκουσεν ἀβραάμ ὁ πατήρ σου τῆς ἐμῆς φω-
νῆς, καὶ ἐφύλαξε πάντα τὰ περὶ σφραγισμάτων μου, καὶ τὰς ἐν-
τολάς μου, & τὰ δικαιώματά μου, & πάντα τὰ νόμιμά μου.

6 * κατώκησε δὲ Ἰσαὰκ ἐν γεράροις.

7 * καὶ ἐπρώτησαν αὐτὸν ἄνδρες τοῦ τόπου ποιεῖν ῥεβέκκας τῆς
γυναικὸς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ἀδελφὴ μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰ-
πεῖν, ὅτι γυνή μου ἐστὶ. μή ποτε ἀποκλείνωσιν αὐτὴν αὐτοὶ ἄνδρες
τοῦ τόπου ποιεῖν ῥεβέκκας. ὅτι ἡ ὥραία τῇ ὄψει.

8 * ἐγένετο δὲ πολυχρόνιος αὐτῷ. ὡσαύτως δὲ ὁ ἀβιμέλεχ
ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς θυροῦς, εἶδε τὸν Ἰσαὰκ παίζοντα μετὰ ῥε-
βέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.

9 * ἐκάλεσε δὲ ἀβιμέλεχ τὸν Ἰσαὰκ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἄρα γε
γυνή σου ἐστὶ. τί ὅτι εἶπας, ὅτι ἀδελφὴ μου ἐστίν; εἶπε δὲ αὐτῷ
Ἰσαὰκ, εἶπα γὰρ, μή ποτε ἀποθάνω δι' αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et dilexit Isaac Esau, quia de venatione eius edebat: & Rebecca diligebat Iacob. 12 Et coxit Iacob pulmentum: & venit Esau de agro: & ipse erat lassus. 13 Et dixit Esau ad Iacob: Da mihi de coctione hac ruffa, quia lassus sum ego. propterea vocatum est nomen eius, Edom.

14 Et ait Iacob: Vende mihi hodie primogenita tua. 15 Et dixit Esau: Ecce ego vado ad mortem: & ad quid mihi primogenita? 16 Et dixit Iacob: Iura mihi hodie. & iuravit ei, & vendidit primogenita sua Iacob. 17 Iacob autem dedit Esau panem & edulium lentium: & comedit & bibit: & surrexit & abiit: & paruipendit Esau primogenita.

CAP. XXVI.

18 Fuit fames in terra, præter famem priorem quæ fuit in diebus Abrahæ: & abiit Isaac ad Abimelech regem Philistinorum in Gerara.

19 Et apparuit ei Dominus, & dixit ei: Ne descendas in Ægyptum. sed morare in terra quam dixerò tibi. 20 Habita in terra hac: & erit verbum meum in adiutorium tibi: & benedicam tibi, quia tibi & filiis tuis dabo vniuersas terras has: & confirma bo iuramentum quod iuravi Abrahæ patri tuo.

21 Et multiplicabo filios tuos sicut stellas celi: & dabo filiis tuis vniuersas terras has: & benedicentur propter filios tuos omnes populi terræ:

22 Eo quod obediuit Abraham verbo meo, & custodiuit custodiam verbi mei, præcepta mea, pacta mea, & leges meas.

23 Habitauitque Isaac in Geraris. 24 Et interrogauerunt viri loci super vxore sua. Et ait: Soror mea est: quoniam timuit dicere, Vxor mea est; ne fortè interficerent eum viri loci illius propter Rebeccam: quoniam pulchra aspectu ipsa erat.

25 Et factum est cum multis diebus ibi moraretur, prospexit Abimelech rex Philistinorum per fenestram: & vidit; & ecce Isaac ludebat cum Rebecca vxore sua.

26 Et vocauit Abimelech Isaac, & ait: Ecce utique vxor tua est: quomodo ergo dixisti, Soror mea est? Et dixit ei Isaac: Quia dixi, ne fortè moriar propter eam.

10 * ויאמר אבימלך מה זאת עשית לנו כמעט שכב
11 אחר העם את אשתך והבאת עלינו אשם : * ויצו
אבימלך את כל העם לאמר הנגע באיש הוזה
12 ובאשתו מות יומרת : * ויזרע יצחק בארץ חתום
וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו יהוה :
13 * ויגדל האיש וילך הלך וגדל עד כי גדל מאד :
14 * ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדו רבו
ויקנאו אתו פלשתים : * וכל הבארת אשר חפרו
עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים
15 וימלאום עפר : * ויאמר אבימלך אל יצחק לך
16 מעמנו כי עצמת ממנו מאד : * וילך משם יצחק ויחן
17 בגחל גדר וישב שם : * וישב יצחק ויחפר אר
18 בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו
ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא
19 להן שמות בשמות אשר קרא להן אביו : * ויחפרו
עבדי יצחק בגחל וימצאו שם באר מים חיים :
20 * ויריבו רעי גדר עם רעי יצחק לאמר לנו המים
21 ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו : * ויחפרו
באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנר :
22 * ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה
ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה הרחיב יהוה
23 לנו ופרינו בארץ : * ויעל משם באר שבע :
24 * וירא אליו יהוה בלילה ההוא ויאמר אנכי אלהי
אברהם אביך אל תירא כי אתך אנכי וברכתך
25 והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי : * ויבן
שם מזבח ויקרא בשם יהוה וישם אהלה ויכרו
26 שם עבדי יצחק באר : * ואבימלך הלך אליו מגדר
27 ואחותו מרעהו ופיכל שר צבאו : * ויאמר אלהם
יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אתי
ותשלחוני מאתכם :

10 * Dixitque Abimelech : Quare imposuisti nobis? Potuit coire quispiam de populo cum vxore tua: & induxeras super nos grande pec-
11 catum. * Præcepitque omni populo, dicens: Qui tetigerit hominis huius vxorem, morte
12 morietur. * Seminavit autem Isaac in ter- ra illa, & inuenit in ipso anno centuplum. be-
13 nedixitque ei Dominus. * Et locupletatus est homo & ibat proficiens atque succrescens,
14 donec magnus vehementer effectus est. * Ha- buitque possessiones ouium, & armentorum, & familia plurimum. Ob hoc inuidentes ei
15 Palestini, * Omnes puteos, quos foderant ser- ui patris illius Abraam, illo tempore obstruxe-
16 runt, implentes humo: * In tantum vt ipse A- bimelech diceret ad Isaac: Recede à nobis:
27 quoniam potentior nobis factus es valde. * Et Dille discedes, vt veniret ad torrétè Gerarè, habi-
18 taretq; ibi: * Rursû fodit alios puteos, quos fo- derât serui patris sui Abraâ: & quos illo mor-
19 tuo, olim obstruxerât Philistiim: appellauitq; eos eisdè nominibus, quibus antè pater voca-
20 uerat. * Foderuntque in torrente, & repere- runt aquam viuâ. * Sed & ibi iurgium fuit pa-
21 storum Geraræ, aduersus pastores Isaac, di- centium: Nostra est aqua. Quamobrem nomè putei ex eo quod acciderat, vocauit Calum-
22 niam. * Foderunt autem & alium; & pro illo quoque rixati sunt: appellauitque eum, Ini-
23 micitias. * Profectus inde, fodit alium puteû; pro quo nò contèderunt. itaq; vocauit nomè eius Latitudo: dicēs: Nûc dilatauit nos Dñs,
24 & fecit crescere sup terrâ. * Ascendit autem Isaac ex illo loco in Bersabee: * Vbi apparuit ei Dñs E in ipsa nocte, dicēs: Ego sum Deus Abraâ pa-
25 tris tui. noli timere: quia ego tecû sum. Bene- dicâ tibi, & multiplicabo semē tuû propter ser- uum meû Abraâ. * Itaq; ædificauit ibi altare: & inuocato nomine Dñi, extendit tabernaculû.
26 præcepitq; seruis suis, vt foderent puteû. * Ad què locû cû venissent de Geraris, Abimelech, & Ochozath amicus illius, & Phicol dux mi-
27 litum. * Locutus est Isaac: Quid venistis ad me, hominè què odistis, & expulistis à vobis?

תרגום אונקלוס

10 * ויאמר אבימלך מה דא עבדת לנא כזעיר פוז שכב חר דמיחד בעמא עם אחחד ואיתתא עלנא חובא :
11 יח כל עמא למימר דינא בגברא דרין ובאחחא אחקטלא יתקטל :
12 חרע יצחק בארעא ההיא ואשכח בשחא ההיא על חר מאה
13 ורבא גברא ואזל סגי ורבי עד ורבא לחרא :
14 ויהו ליה גיחיענא וגיחית חורי ופלחנא סגי
15 וכל ביריא דחפרו עבדי אבותי ביומי דאברהם אבותי שמונן פלשתאי ומלונן עפרא :
16 ויאמר
17 ואזל מחסן יצחק ושרא בגחלא דגדר ויתב חסן :
18 ויתב יצחק ויחפר
19 ויח בירין דמנא דחפרו ביומי דאברהם אבותי ושמנון פלשתאי וקרא להן שמחן בשמתן דהור קרי להן אבותי :
20 ונצו רעיתא דגדר עם רעיתא דיצחק למימר דילנא מנא וקרא
21 ויחפרו עבדי יצחק באר : * ויאמר אלהם
22 יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אתי
23 ופיכל רב חיליה :
24 ויאמר אלהם
25 ופיכל רב חיליה :
26 ויאמר אלהם
27 ופיכל רב חיליה :
28 ויאמר אלהם
29 ופיכל רב חיליה :
30 ויאמר אלהם
31 ופיכל רב חיליה :
32 ויאמר אלהם
33 ופיכל רב חיליה :
34 ויאמר אלהם
35 ופיכל רב חיליה :
36 ויאמר אלהם
37 ופיכל רב חיליה :
38 ויאמר אלהם
39 ופיכל רב חיליה :
40 ויאמר אלהם
41 ופיכל רב חיליה :
42 ויאמר אלהם
43 ופיכל רב חיליה :
44 ויאמר אלהם
45 ופיכל רב חיליה :
46 ויאמר אלהם
47 ופיכל רב חיליה :
48 ויאמר אלהם
49 ופיכל רב חיליה :
50 ויאמר אלהם
51 ופיכל רב חיליה :
52 ויאמר אלהם
53 ופיכל רב חיליה :
54 ויאמר אלהם
55 ופיכל רב חיליה :
56 ויאמר אלהם
57 ופיכל רב חיליה :
58 ויאמר אלהם
59 ופיכל רב חיליה :
60 ויאמר אלהם
61 ופיכל רב חיליה :
62 ויאמר אלהם
63 ופיכל רב חיליה :
64 ויאמר אלהם
65 ופיכל רב חיליה :
66 ויאמר אלהם
67 ופיכל רב חיליה :
68 ויאמר אלהם
69 ופיכל רב חיליה :
70 ויאמר אלהם
71 ופיכל רב חיליה :
72 ויאמר אלהם
73 ופיכל רב חיליה :
74 ויאמר אלהם
75 ופיכל רב חיליה :
76 ויאמר אלהם
77 ופיכל רב חיליה :
78 ויאמר אלהם
79 ופיכל רב חיליה :
80 ויאמר אלהם
81 ופיכל רב חיליה :
82 ויאמר אלהם
83 ופיכל רב חיליה :
84 ויאמר אלהם
85 ופיכל רב חיליה :
86 ויאמר אלהם
87 ופיכל רב חיליה :
88 ויאמר אלהם
89 ופיכל רב חיליה :
90 ויאמר אלהם
91 ופיכל רב חיליה :
92 ויאמר אלהם
93 ופיכל רב חיליה :
94 ויאמר אלהם
95 ופיכל רב חיליה :
96 ויאמר אלהם
97 ופיכל רב חיליה :
98 ויאמר אלהם
99 ופיכל רב חיליה :
100 ויאמר אלהם

¹ Dixit autem illi Abimelech : Quid hoc fecisti nobis? ferè quis dormiisset ex genere meo cum uxore tua, & induxisses super nos ignorantiam. ² Præcepit autem Abimelech omni populo suo, dicens: Omnis qui tetigerit hominem hunc, & uxorem eius, mortis reus erit. ³ Seminauit autem Isaac in terra illa: et inuenit in anno illo centuplicatū ordeum. benedixit autem ei Dominus. ⁴ Et exaltatus est homo, & proficiens, maior factus est: donec magnus factus est valde. ⁵ Fuerunt autem ei armenta ouium, & armenta bouum, & agricolationes multæ. Inuiderunt autem ei Philistiim: ⁶ Et omnes puteos, quos foderant serui patris sui, obstruxerunt eos in tempore patris sui Philistiim: & impleuerunt eos terra. ⁷ Dixit autem Abimelech ad Isaac: Recede à nobis: quoniam potentior nobis factus es valde. ⁸ Et discessit Isaac inde, & mansit in Valle Gerarorum, & habitauit illic. ⁹ Et rursus Isaac fodit puteos aquæ, quos foderunt serui Abraam patris sui, et obstruxerunt eos Philistiim, postquam mortuus est Abraam pater eius. ¹⁰ & cognominauit eis nomina, secundum nomina quæ nominauit pater eius. ¹¹ Et foderunt serui Isaac in Valle Gerarorū, & inuenit illic puteū aquæ uiuentis. ¹² Et pugnaverunt pastores Gerarorū cū pastoribus Isaac, dicentes suam esse aquā. ¹³ & vocauerunt nomen loci illius, Iniustitia. iniustitia affecerunt enim eum. ¹⁴ Profectus autem inde, fodit puteum alterum. rixati sunt autem & de illo, & vocauit nomen loci illius, Inimicitia. ¹⁵ Profectus autem inde, fodit puteum alterum. & non pugnaverunt pro eo: & vocauit nomen eius, Latitudo: dicens, quia nūc dilatauit Dominus nobis, et auxit nos super terrā. ¹⁶ Ascendit autem inde ad puteū iuramenti. ¹⁷ Et apparuit illi Dñs in nocte illa: et dixit: Ego sum Deus Abraā patris tui. ne timeas. tecū enim sum: & benedicam tibi: et multiplicabo semen tuū, propter Abraā patrē tuum. ¹⁸ Et edificauit ibi altare: & inuocauit nomē Dñi. & fixit illic tabernaculum suum. foderunt autē ibi serui Isaac puteū in Valle Gerarorum. ¹⁹ Et Abimelech iuit ad eum de Geraris, & Hochozai pronubus eius, & Phicol dux exercitus eius. ²⁰ Et dixit eis Isaac: Ut quid uenistis ad me? Vos autem odistis me; & expulstis me à uobis.

10 ἔειπε ὁ αὐτὸς ἀβιμέλεχ, τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν; μικροῦ πε-
σοίμην ἐν τῷ γένει, μὴ καὶ ἡλικίᾳ σου, καὶ ἐπήγαγες
11 ἐφ' ἡμᾶς ἄγνοιον. ὁ δὲ ἰσαὰκ εἶπε παντὶ τῷ λαῷ
αὐτοῦ, λέγων, πᾶς ὁ ἀφ' ἀμφοῦ τοῦ ἀνθρώπου τούτου καὶ τῆς ἡ-
12 ναϊκῆς αὐτοῦ, θανάτου ἐνοχὸς ἔσμι. ὁ δὲ ἰσαὰκ ἐν τῇ
γῇ ἐκείνῃ· καὶ εὗρεν ἐν τῇ ἐνιαιυτῇ ἐκείνῃ ἐκατὸς εὐουσαν κρι-
13 θέναν. ἐυλόγησε ὁ αὐτὸν κύριος. καὶ ὁ ἀνθρώπος
ὁ παρθένος, μείζων ἐγένετο, ἕως ἡμέρας ἐγένετο σφόδρα.
14 ὁ δὲ ἐγένετο ὁ αὐτὸς κλῆνη παρθένων, καὶ κλῆνη βοῶν, καὶ γεώ-
15 για πολλά. ἐζήλωσαν ὁ αὐτὸν οἱ φυλισταῖοι. καὶ πάν-
τα τὰ φρέατα, ἃ ὥρυξαν οἱ παῖδες τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐνέφρα-
ξαν αὐτὰ ἐν τῇ χερσὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ οἱ φυλισταῖοι, καὶ ἐπλη-
16 ρωσάντων αὐτὰ γῆς. ὁ δὲ εἶπε ὁ ἀβιμέλεχ πρὸς ἰσαὰκ, ἀπελθε
17 ἀφ' ἡμῶν ὅτι δυνατώτερος ἡμῶν εἶναι σφόδρα. καὶ ἀπῆλ-
θεν ἰσαὰκ ἐκεῖθεν καὶ κατέλυσεν ἐν τῇ φάραγι γεράρων,
18 καὶ κατώκησεν ἐκεῖ. καὶ πάλιν ἰσαὰκ ὥρυξε τὰ φρέατα τοῦ
ὕδατος. ἃ ὥρυξαν οἱ παῖδες ἀβραάμ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐνέ-
φραξάντων αὐτὰ οἱ φυλισταῖοι, μὴ τὸ ἀποθνήσκαι ἀβραάμ τὸν
πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐπωνόμασεν αὐτοῖς ὀνόματα καὶ τὰ ὀνόματα ἃ
19 ὠνόμασεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ὥρυξαν οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἐν τῇ φά-
20 ραγι γεράρων. καὶ εὗρεν ἐκεῖ φρέαρ ὕδατος ζώντος. καὶ ἐμα-
χέσαντο οἱ ποιμένες γεράρων μετὰ τῶν ποιμένων ἰσαὰκ, φά-
σκοντες ἀλλήλων εἶναι τὸ ὕδωρ. καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐ-
21 κείνου ἀδικία. καὶ ἐκίνησαν γὰρ αὐτόν. ἀπῆλθεν ὁ δὲ ἐκεῖθεν, ὥρυξε
φρέαρ ἕτερον. ἐκίνησαν ὁ δὲ ἐπὶ τὸ ἐκεῖθεν. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄ-
22 νομα τοῦ τόπου ἐκεῖνου ἐχθρία. ἀπῆλθεν ὁ δὲ ἐκεῖθεν, ὥρυξεν φρέαρ
ἕτερον. καὶ οὐκ ἐμαχέσαντο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα
αὐτοῦ ἐνυχωρία. λέγων, διότι νῦν ἐπλάτυνε κύριος ἡμῖν, καὶ ἡυ-
23 ξησεν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς. ἀνέβη ὁ δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ
24 ὄρεου. καὶ ὡφθη αὐτῷ κύριος ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ εἶπεν, ἐ-
γώ εἰμι ὁ θεὸς ἀβραάμ τοῦ πατρὸς σου. μὴ φοβῆ· μετὰ γὰρ
εἰμι. καὶ ἐυλόγησά σε, καὶ πληθύνῃ τὸ σπέρμα σου, διὰ ἀβραάμ τὸν
25 πατέρα σου. καὶ ἀποδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον. καὶ ἐπεκαλέσα-
το τὸ ὄνομα κυρίου. καὶ ἐπηξεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ. ὥρυξαν δὲ
26 ἐκεῖ οἱ παῖδες ἰσαὰκ φρέαρ ἐν τῇ φάραγι γεράρων. καὶ
ἀβιμέλεχ ἐπορεύθη πρὸς αὐτόν ἀπὸ γεράρων, καὶ ὀχοζάθ ὁ
νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ φιλώρ ὁ δρχιστάτης τοῦ δυνάμεως
27 αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰσαὰκ, ἵνα τί ἦλθετε πρὸς με; ὑ-
μεῖς ὁ δὲ ἐμισήσατέ με, καὶ ὥστα πεσεῖσθε ἐν ἐμοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁰ Et ait Abimelech: Quid est hoc quod fecisti nobis? parum affuit, quin dormisset vnus de populo cum vxore tua: & induxisses super nos peccatum. ¹¹ Et præcepit Abimelech omni populo, dicens: Qui nocuerit huic viro & vxori suæ, morte morietur. ¹² Et feminam

Et crevit vir, & ibat multiplicans & crescens, donec crevit vehementer. ¹⁴ Et fuerunt ei greges ouium, & greges boum, & familia magna: & inuidebant ei Palæstini.

¹⁵ Et omnes puteos quos foderunt serui patris sui in diebus Abrahæ patris sui obthurauerunt Palæstini, & impleuerunt eos puluere.

¹⁶ Et ait Abimelech ad Ifaac: Recede à nobis, quoniam fortior nobis factus es valdè. ¹⁷ Et abiit indè Ifaac, & habitauit iuxta torrentem Geraræ: & moratus est ibi. ¹⁸ Et reuersus est Ifaac, & fodit puteos aquarum, quos foderant in diebus Abrahamæ patris sui: & obthurauit.

rant eos Philistiim postquam mortuus est Abraham: appellauitque eos eisdem nominibus, quibus vocabat eos pater eius. ²⁰ Et rixati sunt pastores Geraræ cum pastoribus Isaac, dicentes: serui Isaac in torrente: & inuenerunt ibi puteum aquarum manantium.

Noftra eft aqua: & vocauit nomen putei, Litigium: eo quòd litigauerunt cum eo. ²¹ Et foderunt alium pureum: & fuper eum quoque rixati funt: & vocauit nomen eius Aduerfarium. ²² Et afcendit indè, & fodit puteum alium: & non funt rixati fuper eum: & vocauit no-

²⁴ Et apparuit ei Dominus in nocte illa: & ait: Ego Deus Abraham patris tui. ne timeas: quia in adiutorium tuum erit verbum meum: & be-

medicam tibi: & multiplicabo filios tuos propter Abraham seruum meum.
tendit ibi tabernaculum suum: & foderunt ibi serui Isaac puteum.

Phicol principe exercitus fui. ²⁷ Et dixit eis Isaac: Vt quid venistis ad me? vos autem odistis me; & dimisistis me à vobis.

28 * ויאמרו ראו ראינו כי הויה יהוה עמך ונאמר
תהי נא אלה בינותינו בינינו ובינך ונברתה ברית
עמך : 29 * אם תעשה עמנו רעו כאשר לא
נגענוך וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום
אתה עתה ברוך יהוה : 30 * ויעש להם משתה
ויאכלו וישתו : 31 * וישכמו בבקר וישבעו איש לאחיו
וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום : 32 * ויהי
ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על אדות
הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים :
33 * ויקרא אתה שבעה על כן שם העיר באר שבע
עד היום הזה : 34 * ויהי עשו בן ארבעים
שנה ויקח אשה ארת יהודית בת בארי החתי
35 ואת בשמת בת אילן החתי : 36 * ותהיין מרר רוח
ליצחק ולרבקה :

כו
* ויהי כי זקן יצחק
ותכהין עיניו מראו ויקרא את עשו בנו הגדל
ויאמר אליו בני ויאמר אליו הנני : 2 * ויאמר הנה
נא זקנתי לא ידעתי יום מותי : 3 * ועתה שא נא
כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי צידה :
4 * ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי
ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרם אמור :
5 * ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשו בנו וילך עשו
השדה לצוד ציד להביא : 6 * ורבקה אמרה אל
יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר
אל עשו אחיך לאמר : 7 * הביאה לי ציד ועשה
לי מטעמים ואכלה ואברככה לפני יהוה לפני
מותי : 8 * ועתה בני שמע בקלי לאשר אני מצוה
אתך : 9 * לך נא אל הצאן וקח לי משם שני
גדי עזים טובים ואעשה אתם מטעמים לאביך
כאשר אהב :

28 * Qui responderunt: Vidimus tecum esse ^{Iud. 21}
Dominum: & idcirco nos diximus: Sit iura-
mentum inter nos; & ineamus foedus;
29 * Vt non facias nobis quicquam mali; sicut
& nos nihil tuorum attigimus; nec fecimus
quod te laederet: sed cum pace dimisimus au-
ctum benedictione Domini.
30 * Fecit ergo eis conuiuium: & post cibum,
31 & potum, 32 Surgentes manè, iurauerunt si-
bi mutuò. dimisitque eos Isaac pacificè in lo-
cum suum. 33 * Ecce autem venerunt in ipso
die serui Isaac, annunciantes ei de puteo què
foderant, atque dicentes: Inuenimus aquam.
34 * Vnde appellauit eam, Abundantiam: &
G nomè vrbi impositum est Bersabee, vsque in
præsentem diem.
35 * Esau verò quadragenarius duxit vxores
duas, Iudith filiam Beerì Ethæi, & Basemath
36 filiam Elon eiusdem loci: 37 * Quæ ambæ
offenderant animum Isaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

1 Enuit autem Isaac, & caligauerunt oculi
A Scius; & videre non poterat. vocauitque E-
sau filium suum maiorem, & dixit ei: Fili mi. ^{Heb. 11.}
Qui respondit, Adsum.
2 * Cui pater, Vides, inquit, quòd senuerim;
& ignorem diem mortis meæ.
3 * Sume arma tua, & pharetram, & arcum,
& egredere foras. Cùmque venatu aliquid
apprehenderis,
4 * Fac mihi inde pulmentum, sicut velle me
nosti: & affer vt comedam: & benedicat tibi a-
nima mea, antequàm moriar.
5 * Quod cùm audisset Rebecca; & ille abiis-
set in agrum, vt iussionem patris impleret:
6 * Dixit filio suo Iacob: Audiui patrem tuū
loquentem cum Esau fratre tuo, & dicentē ei:
7 * Affer mihi de venatione tua; & fac cibos
vt comedam: & benedicam tibi coram Do-
mino, antequàm moriar.
8 * Nunc ergo, fili mi, acquiesce con filiis meis.
9 * Et pergens ad gregem, affer mihi duos he-
B dos optimos, vt faciam ex eis escas patri tuo,
quibus libenter vescitur.

תרגום אונקלוס

28 * ויאמרו מחזא חזינא ארי הוה מימרא דיני בסעוד ואמרנא התקיים כען מוכחא דהוה בין אברהם ובינך ונאמר קים עמך
29 * אם תעבר עמנא בישא כמה ולא אנזיקנך וכמה דעברנא עמך לחוד טוב ושלחונך בשלם את כען בריכא דיני : 30 * ועבר להון משחית
ואכלו ושתו : 31 * ואקרימו בצפרא וקיימו גבר לאחיהו ושלחונן יצחק ואלו מלוהיה בשלם : 32 * ותוה ביומא ההוא ואתו עברי
יצחק וחזיאו ליה על עיסק בירא דחפרו ויאמרו ליה אשכחנא מיא : 33 * וקרא ותה שבעה על כן שמה דקרתא בירא דשבע עד יומא הרין :
34 * ותוה עשו בר ארבעין שנין ונסיב אחתא ית יהודית בת בארי חיתא וית בשמת בת אילון חיתא : 35 * ותוה מסרבן ומרגון על
מימר יצחק ורבקה : 36 * וקרא ית עשו בריה רבא ויאמר ליה הא אנא : 37 * ויבך סנפך וקשתך ופוק לחקלא וצוד לי צידה :
אמור : 38 * ורבקה שמעת כד מלל יצחק עם עשו ברה ואל עשו לחקלא למיצד צידא לאחיהו : 39 * ורבקה אמרת
ליעקב ברה למימר הא שמעית ית אבך ממלל עם עשו אחיך למימר : 40 * אחי לי צידא ועבד לי תבשילין ואיכל ואברכיך
קדם יי קדם מותי : 41 * וכען ברי קבל במימרי למרה דאנא מפקרא יתך : 42 * אור כען לענא
וסב לי סחפון תרין גדי עזים טובים ואעבד יתהון תבשילין לאבך כמה דרחים :

²⁸ * Et dixerunt ei: Videntes vidimus, quia Dominus erat tecum: & diximus, sit imprecatio inter te & inter nos, & disponemus tecum fœdus:

²⁹ * Non facere nobiscum malum, sicut non abominati sumus te nos. & quemadmodum vñ sumus te benè, & dimisimus te cum pace: & nunc benedictus tu à Domino.

³⁰ * Et fecit eis conuiuium, & comederunt & biberunt.

³¹ * Et surgentes manè, iuravit unusquisque proximo: & dimisit eos Isaac.

³² * Et discesserunt ab eo cum salute. Factum est autem in die illa: & venientes serui Isaac, nuntiaverunt ei de puteo quem foderunt: & dixerunt ei: Inuenimus aquam.

³³ * Et vocavit eum Iuramentum: propter hoc vocavit nomen ciuitati illi, Puteus iuramenti, vsque in hodiernum diem.

³⁴ * Erat autem Esau annorum quadraginta, & accepit uxorem Iudith, filiam Beor Ethæi: & Basemath, filiam Elom Ethæi.

³⁵ * Et erant contententes cum Isaac & Rebecca.

CAP. XXVII.

¹ Factum est autem cum senuisset Isaac, hebetati sunt oculi eius ad videndum. & vocavit Esau filium suum seniore, & dixit: Fili. & dixit: Ecce ego.

² * Et dixit: Ecce consenui, & non scio diem mortis mee.

³ * Nunc ergo sume apparatus tuum, & pharetram & arcum: & egredere in agrum, & venare mihi venationem:

⁴ * Et fac mihi edulia, sicut amo ego: & offer mihi, vt comedam: & benedicat tibi anima mea, antequam moriar ego.

⁵ * Rebecca autem audiuit loquentem Isaac ad Esau filium suum. Abijt autem Esau in agrum, ad venandum venationem patri suo.

⁶ * Et Rebecca dixit ad Iacob filium suum iunior: Vide, ego audiui loquentem patrem tuum ad Esau fratrem tuum, dicentem:

⁷ * Venare mihi venationem: & fac mihi edulia, & comedens benedicam tibi coram Domino.

⁸ * Nunc ergo, fili mi, audi me, sicut ego tibi præcipio.

⁹ * Et abiens ad oues, accipe mihi inde duos hædos teneros & pulchros: & faciam edulia patri tuo, sicut amat.

²⁸ * καὶ εἶπον αὐτῷ, ἰδόντες ἑώρακα μὴ, ὅτι κύριος μετ' ἐμοῦ. καὶ εἶπομεν, χρεῖσθαι δὲ ἀναμέθεν τοῦ καὶ ἀναμέθεν ἡμῶν. καὶ διαθησόμεθα μετ' ἐμοῦ διαθήκην.

²⁹ * μὴ ποιήσῃς μετ' ἡμῶν κακόν, καθότι σὺ ἐβδελύξασθαι σε ἡμεῖς. & ὃν τρόπον ἐχρησάμεθα σοι καλῶς. & ἐξάπεσε ἡμεῖς σε μετ' εἰρήνης. καὶ νῦν ἐυλογημένον σου ὑποκύριοι.

³⁰ * καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς δοχλὸν. & ἔφαγον & ἔπιον.

³¹ * καὶ ἀναστάντες τὸ πρωῒ, ὡμοσεν ἕκαστος τῷ πλησίον. καὶ ἐξάπεσε ἡμεῖς αὐτοῦ ἰσαὰκ.

³² * καὶ ἀπώχοντο ἀπ' αὐτοῦ μετ' ὧπλίας. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ παρὰ γενόμενοι οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἀπήγαγον αὐτῷ παρὰ τοῦ φρέατος οὗ ὠρυζαν. καὶ εἶπον αὐτῷ, εὐομεν ὑδωρ.

³³ * καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ ὄρεα. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῇ πόλει ἐκείνῃ φρεὰρ ὄρεα ἕως τῆς ἡμέρας.

³⁴ * ὡς δὲ ἦσαν ἐτῶν τεσσαράκοντα. καὶ ἔλαβε γυναῖκα τὴν ἰσδιθ, θυγατέρα βεὼρ τοῦ χετταίου. καὶ τὴν βασεμάθ, θυγατέρα ἐλὼμ χετταίου.

³⁵ * & ἦσαν ἐρίζουσαι τῷ ἰσαὰκ καὶ τῇ ρεβέκκᾳ.

κζ.

¹ * Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἰσαὰκ, ἡμελύνθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοῦ ὁρᾶν. & ἐκάλεσεν ἡσαὺ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν πρεσβύτερον, καὶ εἶπεν, υἱέ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ.

² * & εἶπεν, ἰδὲ γεγήρακα, καὶ ἐγνώσκω τὴν ἡμέραν τῆς τελευτῆς μου. νῦν οὖν λάβε τὸ σκεδὸς σου, τὴν τε φάρετραν, καὶ τὸ ῥέξον, καὶ ἐξελθε εἰς τὸ πεδίον, καὶ θήρυσόν μοι θήραν.

³ * καὶ ποιήσόν μοι ἐδέσματα, ὡς φιλῶ ἐγώ. καὶ ἐνεγκέ μοι, ἵνα φάγω. & ἐυλογήσῃ σε ἡ ψυχὴ μου, πρὶν ἢ λυθῇ ἀπὸ τοῦ θανάτου.

⁴ * ρεβέκκα δὲ ἤκουσε λαλοῦντος ἰσαὰκ πρὸς ἡσαὺ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. ἐπορεύθη δὲ ἡσαὺ εἰς τὸ πεδίον. θηρεῦσαι θήραν τὰ πατέρει αὐτοῦ.

⁵ * καὶ ρεβέκκα εἶπε πρὸς ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τῆς τὴν νεώτερον. ἰδε, ἐγὼ ἤκουσα λαλοῦντος τοῦ πατρὸς σου πρὸς ἡσαὺ τὸν ἀδελφόν σου, λέγοντος.

⁶ * θήρυσόν μοι θήραν, & ποιήσόν μοι ἐδέσματα, & φάγων ἐυλογήσω σε ἐναντίον κυρίου.

⁷ * νῦν ἐν ἡμέρᾳ μου ἀκχοῦ με, καθὰ ἐγώ σοι ἐντέλλομαι. καὶ πορεύθεις εἰς τὰ πρόβατα, λάβε μοι ἐκεῖθεν δύο ἐρίφοις ἀπαλούς καὶ καλούς. & ποιήσω ἐδέσματα τὰ πατέρει σου, ὡς φιλεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁸ Et dixerunt: Videntes vidimus, quoniam erat verbum Domini in adiutorium tuum. & diximus: Confirmetur nunc iuramentum quod erat inter patres nostros, & inter nos & te: & ineamus pactum tecum.

²⁹ Si feceris nobiscum malum, sicut non nocuimus tibi, & sicut fecimus tecum tantummodo bonum, & dimisimus te in pace. tu nunc benedictus es Domini.

³⁰ Fecitque eis conuiuium, & comederunt & biberunt.

³¹ Et surrexerunt manè, & iurauerunt unusquisque fratri suo. & dimisit eos Isaac, & profecti sunt ab eo in pace.

³² Et fuit in ipso die, & venerunt serui Isaac, & nuntiaverunt ei de puteo quem foderant: & dixerunt ei: Inuenimus aquam.

³³ Et vocavit eum Sebaa: propterea nomen ciuitatis fuit Bersabee, vsque in diem hanc.

³⁴ Eratque Esau ætatis quadraginta annorum, & accepit uxorem Iudith, filiam Beeri Ethæi, & Basemath filiam Elon Ethæi.

CAP. XXVII.

¹ Et factum est cum senuisset Isaac, caligauerunt oculi eius, & videre non poterat. Vocauitque Esau filium suum maiorem, & dixit ei: Fili mi. & dixit ei: Ecce ego.

² Et ait: Ecce nunc senui, nescio diem qua moriturus sum.

³ Et nunc tolle, obsecro, arma tua, gladium tuum, & arcum tuum, & egredere in agrum, & venare mihi venationem.

⁴ Et fac mihi edulia, sicut dilexi: & offer mihi, vt comedam, & benedicat tibi anima mea antequam moriar.

⁵ Et Rebecca audiebat quando loquebatur Isaac cum Esau filio suo. & abiit Esau in agrum ad venandum, vt afferret venationem.

⁶ Et Rebecca ait Iacob filio suo, dicens: Ecce audiui patrem tuum loquentem cum Esau fratre tuo, & dicentem:

⁷ Affer mihi venationem: & fac mihi edulia, vt comedam, & benedicam tibi coram Domino ante mortem meam.

⁸ Et nunc, fili mi, acquiesce verbo meo, quod ego præcipio tibi.

⁹ Vade nunc ad oues, & tolle mihi inde duos hædos caprarum optimos, & faciam ex eis edulia patri tuo, sicut dilexi.

והבאת לאביך ואכל בעבר אשר יברכה לפני
 מותו: * ויאמר יעקב אל רבקה אמו הן עשו אחי
 איש שער ואנכי איש חלק: * אולי ימשני אבי
 והייתי בעיניו כמתעתע והבאתי עלי קללה ולא
 ברכה: * ותאמר לו אמו עלי קללתך בני אך
 שמע בקלי ולך קח לי: * וילך ויקח ויבא לאמו
 ותעש אמו מטעמים כאשר אהב אביה:
 ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת
 אשר אהב בביתו ותלבש את יעקב בנה הקטן:
 ואת ערוה גדי העזים הלבשה על ידיו ועל
 חלקת צואריו: * ותתן את המטעמים ואת
 הלחם אשר עשתה ביד יעקב בנה: * ויבא אל
 אביו ויאמר אבי ויאמר הנני מי אתה בני:
 * ויאמר יעקב אל אביו אנכי עשו בכרך עשיתי
 כבשר דברת אלי קום נא שבה ואכלה
 מצדי בעבור תברכני נפשך: * ויאמר יצחק אל
 בנו מה זה מהררת למצא בני ויאמר כי הקרה
 יהוה אליה לך לפני: * ויאמר יצחק אל יעקב
 גשה נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם
 לא: * ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשו
 ויאמר הקל קול יעקב והידים ידי עשו:
 * ולא הכירו כי היו ידי עשו אחריו שערות
 ויברכוהו: * ויאמר אתה זה בני עשו ויאמר אני:
 * ויאמר הגשו לי ואכלה מציד בני למען תברכה
 נפשי ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וישת:
 * ויאמר אליו יצחק אביו גשה נא ושקה לי בני:
 * ויגש וישק לו וירח את ידו בגדיו ויברכה ויאמר
 ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו יהוה:
 * ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ
 ורב דגן ותירש:

10 * Quas cum intuleris, & comederit, benedicat tibi priusquam moriatur.
 11 * Cui ille respondit: Nosti quod Esau frater meus homo pilosus sit, & ego lenis.
 12 * Si attrectauerit me pater meus & senserit, timeo ne putet me sibi voluisse illudere: & inducat super me maledictionem, pro benedictione.
 13 * Ad quem mater: In me sit, ait, ista maledictio, fili mi: tatum audi vocem meam, & pergens affer quæ dixi.
 14 * Abiit, & attulit, deditque matri. parauit Cilla cibos, sicut velle nouerat patrem illius.
 15 * Et vestibus Esau valde bonis, quas apud se habebat domi, induit eum:
 16 * Pelliculasque hædorum circundedit manibus; & colli nuda protexit.
 17 * Deditque pulmentum, & panes quos coxerat tradidit.
 18 * Quibus illatis, dixit: Pater mi. At ille respondit: Audio: Quis es tu, fili mi?
 19 * Dixitque Iacob: Ego sum primogenitus tuus Esau. feci sicut præcepisti mihi. Surge, sede, & comede de venatione mea, vt benedicat mihi anima tua.
 20 * Rursumque, Isaac ad filium suum, Quomodo, inquit, tam citò inuenire potuisti, fili mi? qui respondit: Voluntas Dei fuit, vt citò occurreret mihi quod volebam.
 21 * Dixitque Isaac: Accede huc, vt tågam te, fili mi, & probè, vtrum tu sis filius meus Esau, an nò.
 22 * Accessit ille ad patrem; & palpato eo, dixit D Isaac: Vox quidem, vox Iacob est; sed manus, manus sunt Esau.
 23 * Et non cognouit eum: quia pilosæ manus similitudinem maioris expresserant. Benedicens ergo illi, ait: Tu es filius meus Esau? respondit: Ego sum.
 24 * At ille: Affer, inquit, mihi cibos de venatione tua, fili mi, vt benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset, obtulit ei etiam vinum.
 25 * Quo hausto, dixit ad eum: Accede ad me, & da mihi osculũ, fili mi.
 26 * Accessit, & osculatus est eum. Statimque, vt sensit vestimentorum eius fragrantiam, benedicens illi, ait: Ecce odor filij mei sicut odor agri, cui benedixit Dominus.
 27 * Det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ abundantiam frumenti, vini, & olei.

תרגום אונקלוס

10 ותעיל לאכור ויכל כדיל דיברכינך קדם מותה:
 11 מאים ימושני אבא ואהי בעינותי כמתלעב ואיתי עלי לוטין ולא ברכו:
 12 עלך אלהין ברכו ברי ברם קבל מגי ואזל סב לי:
 13 ונסכת רבקה ית לבושי עשו ברה רבא דכיתא דעמה בביתא ואלבשת ית יעקב ברה ועירא:
 14 אלבישה על ידוהי ועל שעיעות צואריה:
 15 ואמר הא אבא מאן את ברי:
 16 כדיל דיברכינני נפשך:
 17 יצחק לייעקב קרב כען ואמושנך ברי האת דין ברי עשו אם לא:
 18 דייעקב וירא ידוהי דעשו ולא אשתמועיה ארי תואה ידוהי כיד עשו אחוהי שערנן וברכיה:
 19 אבא:
 20 ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו יהוה:
 21 ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש:
 22 ויתן לך יי מטלא דשמיא ומטובא דארעא וסגות עכור וחמר:
 23 ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אהב בביתו ותלבש את יעקב בנה הקטן:
 24 ואת ערוה גדי העזים הלבשה על ידיו ועל חלקת צואריו:
 25 ותתן את המטעמים ואת הלחם אשר עשתה ביד יעקב בנה:
 26 ויבא אל אביו ויאמר אבי ויאמר הנני מי אתה בני:
 27 ויאמר יעקב אל אביו אנכי עשו בכרך עשיתי כבשר דברת אלי קום נא שבה ואכלה מצדי בעבור תברכני נפשך:
 28 ויאמר יצחק אל בנו מה זה מהררת למצא בני ויאמר כי הקרה יהוה אליה לך לפני:
 29 ויאמר יצחק אל יעקב גשה נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם לא:
 30 ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשו ויאמר הקל קול יעקב והידים ידי עשו:
 31 ולא הכירו כי היו ידי עשו אחריו שערות ויברכוהו:
 32 ויאמר אתה זה בני עשו ויאמר אני:
 33 ויאמר הגשו לי ואכלה מציד בני למען תברכה נפשי ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וישת:
 34 ויאמר אליו יצחק אביו גשה נא ושקה לי בני:
 35 ויגש וישק לו וירח את ידו בגדיו ויברכה ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו יהוה:
 36 ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש:

* Et inferes patri tuo, & comedet, & ut benedicat tibi pater tuus antequam moriatur.

* Dixit autem Jacob ad Rebeccam matrem suā, Est frater meus vir pilosus: ego autem vir lenis.

* Ne fortè ergo attrectet me pater meus: & ero coram eo sicut despiciens. & inducam super me maledictionem, & non benedictionem.

* Dixit autem ei mater: Super me maledictio tua, fili. solum exaudi vocem meam: et pergens affer mibi.

* Abiens autem, accepit & attulit matri. & fecit mater eius edulia, sicut amabat pater eius.

* Et accipiens Rebecca vestem Esau filij sui senioris pulchram, quæ erat apud ipsam in domo, induit eam Jacob filium suum iuniorem.

* Et pelles hædorum circumposuit circum brachia eius, & circa nuda colli eius.

* Et dedit edulia & panes quos fecit in manus Jacob filij sui. * Et intulit patri suo, & dixit, Pater. ille autem dixit, Ecce ego. quis es tu fili?

* Et dixit Jacob patri suo: Ego Esau primogenitus tuus, feci sicut locutus es mibi. surgens sede, & comede de venatione mea, ut benedicat mibi anima tua.

* Dixit autem Isaac filio suo: Quid hoc, quod citò inuenisti, fili? ille autem dixit, quod tradidit dominus Deus tuus coram me.

* Dixit autem Isaac Jacob: Appropinqua mibi, et contrectabo te, fili, si tu es filius meus Esau, an non.

* Appropinquavit autem Jacob ad Isaac patrem suum: & contrectavit eum, & dixit: Ipsa quidem vox, vox Jacob: at manus, manus Esau. * Et non cognovit eum. erant enim manus eius, sicut manus Esau fratris eius pilosæ: & benedixit ei.

* Et dixit, Tu es filius meus Esau? ille autem dixit, Ego.

* Et dixit: Affer mibi, & comedam de venatione tua, fili; ut benedicat tibi anima mea.

& attulit ei, & comedit: & obtulit ei vinum, & bibit.

* Et dixit ei pater eius Isaac, Appropinqua mibi, & osculare me, fili. * Et appropinquans, osculatus est eum: & odoratus est odorem vestimentorum eius. & benedixit ei, & dixit: Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus.

* Et dabit tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ multitudinem frumenti & vini.

* καὶ εἰσίσσεις τῷ πατρὶ σου, & φάγῃ, ὅπως εὐλογήσῃ σε ὁ πατήρ σου πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν. * εἶπε δὲ ἰακώβ πρὸς ῥεβέκκαν τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἔστιν ὁ ἀδελφός μου ἀνὴρ δασύς,

ἐγὼ δὲ ἀνὴρ λεῖψ. * μή ποτε οὖν ψηλαφήσῃ με ὁ πατήρ μου, καὶ ἔθωμαι ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ὡς κατὰ φρονῶν· καὶ ἐπάξω

ἐπ' ἐμαυτὸν κατάρα, καὶ οὐκ εὐλογίαν. * εἶπε ὁ αὐτῷ ἡ μήτηρ, ἐπ' ἐμὲ ἡ κατάρα σου τέκνον· μόνον ἐπάκουόν τῃ φωνῇ μου· καὶ πορεύσῃς ἐνεγκέ μοι.

* πορεύσῃς ὃ ἔλαβε & ἤνεγκε τῇ μητρὶ· & ἐποίησεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐδέσματα, κατὰ ἐφίλει ὁ πατήρ αὐτοῦ.

* καὶ λαβούσα ῥεβέκκα τὴν σολῶν ἡσαυ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου τὴν καλῶν, ἡ ἡσὺ παρ' αὐτῇ ἐν τῷ οἴκῳ, ἐνέδυσεν αὐτῇ ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον.

* καὶ τὰ δέρματα τῶν ἐρίφων περιέθηκε περιεβραχίονας αὐτοῦ, καὶ περιεβραχίονας τοῦ πρεσβυτέρου αὐτοῦ.

* καὶ ἔδωκε τὰ ἐδέσματα καὶ περιεβραχίονας αὐτοῦ εἰς ἰακώβ. καὶ εἶπε, πάτερ· ὃ ὃ εἶπεν, ἰδὲ ἐγὼ. τίς εἰ σὺ τέκνον;

* καὶ εἶπεν ἰακώβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἐγὼ ἡσαυ ὁ πρεσβύτερός σου. πεποίηκα καθὼς λελάληκάς μοι· ἀναστὰς κάθισον, καὶ φάγε δὲ τῆς θήρας με, ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχὴ σου.

* εἶπε ὁ ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· τί τοῦτο ὃ ταχὺ εὔρες ὡς τέκνον; ὃ ὃ εἶπεν, ὁ παρέδωκε κύριος ὁ θεός σου ἐναντίον ἐμοῦ.

* εἶπε ὁ ἰσαὰκ τῷ ἰακώβ, ἐγγίσον μοι, καὶ ψηλαφήσω σε τέκνον, εἰ σὺ εἰ ὁ υἱός μου ἡσαυ ἢ οὐ.

* ἤγγισε ὁ ἰακώβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐψηλάφησεν αὐτὸν, & εἶπεν, ἡ μὲν φωνὴ, φωνὴ ἰακώβ· αἱ δὲ χεῖρες, χεῖρες ἡσαυ.

* καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτὸν ὁ ἰσαὰκ ὡς αἱ χεῖρες αὐτοῦ, ὡς αἱ χεῖρες ἡσαυ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δασεῖαι. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν.

* καὶ εἶπεν, σὺ εἰ ὁ υἱός μου ἡσαυ, ὃ ὃ εἶπεν, ἐγὼ. * & εἶπε, περιεβραχίονας μοι, & φάγομαι δὲ τῆς θήρας σου τέκνον, ἵνα εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχὴ μου. & περιεβραχίονας αὐτοῦ, καὶ ἔφαγεν. & εἰσῆλθεν αὐτῷ οἶνον, & ἔπιεν.

* & εἶπεν αὐτῷ ὁ πατήρ αὐτοῦ ἰσαὰκ· ἐγγίσον μοι, & φίλησόν με τέκνον. * καὶ ἐγγίσας ἐφίλησεν αὐτὸν. & ὡς φεάνθη τὴν ὀσμὴν τῶν ἱματίων αὐτοῦ. & εὐλόγησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ὁσμὴ τῆς ἡσυχίας μου, ὡς ὁσμὴ ἀγροῦ πλήρης, ὃν εὐλόγησε κύριος.

* καὶ δώσει σοι ὁ θεός σου δὲ τῆς δρόσου τοῦ ὕδατος, & δὲ τῆς πότιός σου τῆς γῆς πληθύνῃ σου & οἴνου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et afferes patri tuo, & comedet, ut benedicat tibi ante mortem suam.

11 Fortè contrectabit me pater meus, & ero in oculis suis quasi illudens, & inducam super me maledictiones, & non benedictiones.

12 Et dixit ei mater sua: Mihi dictum est per prophetiam, quod non venient maledictiones super te, nisi benedictiones, fili mi: tantummodo acquiesce mihi, & vade, tolle mibi.

13 Et abiit, & tulit & attulit matri suæ. Et fecit mater eius edulia, sicut dilexit pater eius.

14 Et tulit Rebecca vestimenta Esau filij sui maioris, quæ erant munda, quæ secum erant in domo, & induit Jacob filium suum minorem:

15 Et pelles hædorum induit super manus eius, & super lenitatem colli sui.

16 Et ingressus est ad patrem suum, & ait: Pater mi. & dixit: Ecce ego. quis es tu fili mi?

17 Et ait Jacob patri suo: Ego sum Esau primogenitus tuus: feci sicut mihi locutus es: Surge, obsecro, recumbe & comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua.

18 Et ait Isaac filio suo: Quid est hoc, quod tam citò inuenisti, fili mi? & ait: Quoniam præparavit Dominus Deus tuus coram me.

19 Et dixit Isaac ad Jacob: Accede, obsecro, & attrectabo te, fili mi; utrum tu sis filius meus Esau, an non.

20 Et accessit Jacob ad Isaac patrem suum, & attrectavit eum: & ait: Vox, vox Jacob: & manus, manus Esau.

21 Et non cognovit eum, quoniam erant manus eius sicut manus Esau fratris sui pilosæ: & benedixit ei:

22 Et ait: Tu es filius meus Esau? & dixit, Ego sum.

23 Et ait: Accede coram me, & comedam de venatione filij mei, ut benedicat tibi anima mea. Et obtulit ei, & comedit, & attulit ei vinum, & bibit.

24 Et dixit ei Isaac pater eius: Accede, obsecro, & osculare me, fili mi.

25 Et accessit, & osculatus est eum: & odoratus est odorem vestimentorum suorum: & benedixit ei. Et ait: Ecce odor filij mei, sicut odor agri, cui benedixit Dominus.

26 Det autem tibi Dominus de rore cæli, & de bono terræ, & multitudinem frumenti & vini.

11 Et dixit Jacob Rebecce matri suæ: Ecce Esau frater

12 Et abiit, & tulit & attulit matri suæ. Et fecit mater

13 Et tulit Rebecca vestimenta Esau filij sui maioris, quæ erant munda, quæ secum erant in domo, &

14 Et pelles hædorum induit super manus eius, & super lenitatem colli sui.

15 Et ingressus est ad patrem suum, & ait: Pater mi. & dixit: Ecce ego. quis es tu fili mi?

16 Et ait Jacob patri suo: Ego sum Esau primogenitus tuus: feci sicut mihi locutus es: Surge, obsecro, recumbe & comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua.

17 Et ait Isaac filio suo: Quid est hoc, quod tam citò inuenisti, fili mi? & ait: Quoniam præparavit Dominus Deus tuus coram me.

18 Et dixit Isaac ad Jacob: Accede, obsecro, & attrectabo te, fili mi; utrum tu sis filius meus Esau, an non.

19 Et accessit Jacob ad Isaac patrem suum, & attrectavit eum: & ait: Vox, vox Jacob: & manus, manus Esau.

20 Et non cognovit eum, quoniam erant manus eius sicut manus Esau fratris sui pilosæ: & benedixit ei:

21 Et ait: Tu es filius meus Esau? & dixit, Ego sum.

22 Et ait: Accede coram me, & comedam de venatione filij mei, ut benedicat tibi anima mea. Et obtulit ei, & comedit, & attulit ei vinum, & bibit.

23 Et dixit ei Isaac pater eius: Accede, obsecro, & osculare me, fili mi.

24 Et accessit, & osculatus est eum: & odoratus est odorem vestimentorum suorum: & benedixit ei. Et ait: Ecce odor filij mei, sicut odor agri, cui benedixit Dominus.

25 Det autem tibi Dominus de rore cæli, & de bono terræ, & multitudinem frumenti & vini.

29 * ועבדוך עמים וישתחו לך לאמים הוה גביר
לאחיד וישתחו לך בני אמך ארריך ואור ומברכך
ברוך: * ויהי כאשר בלה יצחק לברך את יעקב
ויהי אך יצא יצא יעקב מאר פני יצחק ואביו
ועשו אחיו בא מצידו: * ויעש גם הוא מטעמים
ויבא לאביו ויאמר לאביו יקם אבלי ויאכל מציד
בנו בעבר תברכני נפשך: * ויאמר לו יצחק אביו
מי אתה ויאמר אני בנך בכרך עשו: * ויחרד יצחק
חרדה גדלה עד מאד ויאמר מי אפוא הוה
הוצד ציד ויבא לי ואכל מכל בטרם תבוא
ואברכהו גם ברוך יהיה: * כשמע עשו את
דברי אביו ויעקב צעק צעקה גדלה ומרה עד מאד
וילאמר לאביו ברכני גם אני אבי: * ויאמר בן
אחיד במרמה ויקח ברכתך: * ויאמר הבן קרנא
שמו יעקב ויעקבני זה פעמים את בכרתי לקח
והנה עתה לקח ברכתי ויאמר הלא אצלתי לי
ברכה: * ויען יצחק ויאמר לעשו הן גביר שמתיו
לך ואר את כל אחיו נתתי לו לעבדים ודגן ותירש
סמכתיו ולכר אפוא מר אעשה בני: * ויאמר
עשו אל אביו תברכה אחרת הוא לך אבי ברכני
גם אני אבי וישא עשו קלו ויבך: * ויען יצחק
אביו ויאמר אליו הנה משמני הארץ יהיה מושבך
ומטל השמים מעל: * ועל חרבך תחיה ואר
אחיד תעבד והיה כאשר תרד ופרקת עליו מעל
צוארך: * וישטם עשו את יעקב על הברכה
אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבלי
אבי ואהרנה את יעקב אחי: * ויגד לרבקה
את דברי עשו בנה הגדל ותשלח ותקרא ליעקב
בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחיד מרנחם
לך להרגך:

29 * Et seruiant tibi populi, & adorent te tri-
bus. Esto dominus fratrum tuorum: & incur-
uentur ante te filij matris tuę. qui maledixerit
tibi, sit ille maledictus: & qui benedixerit ti-
bi, benedictionibus repleatur. * Vix Isaac ser-
monem impleuerat; & egresso Iacob foras, ve-
nit Esau: * Coctosque de venatione cibos
E intulit patri, dicens: Surge, pater mi: & come-
de de venatione filij tui, vt benedicat mihi a-
nima tua. * Dixitque illi Isaac: Quis enim es
tu? qui respondit: Ego sum filius tuus primo-
genitus Esau. * Expauit Isaac stupore vehe-
menti, & vltra quàm credi potest admiras, ait:
Quis igitur ille est, qui dudum captam vena-
tionem attulit mihi, & comedi ex omnibus,
priusquàm tu venires? Benedixique ei, & erit
benedictus. * Auditis Esau sermonibus pa-
tris, irrugiit clamore magno; & consternatus,
ait: Benedic etiam & mihi, pater mi. * Qui ait:
Venit germanus tuus fraudulenter, & accepit
benedictionem tuam. * At ille subiunxit: Iustè
F vocatum est nomen eius Iacob. Supplantauit
enim me, en altera vice. primogenita mea antè
tulit, & nunc secundo surripuit benedictionem
mea. Rursumque, ad patrè: Nunquid non refer-
uasti, ait, & mihi benedictione? Respondit I-
saac: Dñm tuum illud constitui, & omnes fratres
suos seruituti eius subiugauit. frumeto & vino
stabiliui eum, & tibi post hæc, fili mi, vltra quid
faciam? * Cui Esau: Nunc vnā, inquit, tantum be-
nedictione habes, pater? mihi quoque, obsecro,
vt benedicas. Cuique, eiulatu magno fletet, * Mo-
tus Isaac, dixit ad eum: In pinguedine terræ,
& in rore cæli desuper erit benedictio tua.
* Viues in gladio: & fratri tuo seruias: tem-
pusque veniet cum excutias & soluas iugum
eius de ceruicibus tuis. * Oderat ergo ipse
Esau Iacob, pro benedictione qua benedixe-
rat ei pater. Dixitque in corde suo: Venient
dies luctus patris mei, & occidam Iacob fra-
trem meum. * Nunciata sunt hæc Re-
beccæ. quæ timens, & vocans Iacob filium
suum, dixit ad eum: Ecce Esau frater tuus ini-
natur, vt occidat te.

Heb. 12.4

Abd. 1.4

תרגום אונקלוס

29 * ופלחונך עממין וישתעבדון לך מלכין הוה רב לאחיד ויסגור לך בני אמך לישך יהוה ומברכך יהוה בריכין:
30 * ויהוה כד שצי יצחק לברכה ית יעקב ויהוה ברום מפק נפק יעקב מן קדם יצחק אבותי ועשו אחותי עאל מצידיה:
הוה תבשילין ואיתי לאבותי ואמר לאבותי יקום אבא ויכל מצידא דבריה בדיל דיתברכני נפשך:
מאן את ואמר אבא ברוך בכרך עשו:
עד לא תעור וברכתיה אף ברוך יהוה:
אנא אבא: * ואמר עאל אחיד בחרמא וקביל ברכתך:
גסב ויהא כעז קבל ברכתי ואמר הלא שבקת לי ברכתא:
לעבדך ועבור וחמר סעדתיה ולך הכא מה אעבד ברי:
עשו קליה וברכה: * ואחוב יצחק אבותי ואמר ליה הא מטובא דארעא ויהא מותבך ומטלא דשמיא מלעילא:
חמי ויר אחיד תפלח ויהא כד יעברון בנותי על פתגמי אוריתא ותעדי ניריה מעל צוארך:
דברכיה אבותי ואמר עשו בלביה יקרבו ימי אבא ואקטול ית יעקב אחי:
ברה רבא ושלחת וקרת ליעקב ברה ועירא ואמר ליה הא עשו אחיד כמן לך למקטלך:

* Et seruiant tibi gentes: & adorabunt te principes. & esto dominus fratris tui: & adorabunt te filij patris tui. qui maledixerit tibi, maledictus: at benedicens tibi, benedictus.

* Et factum est postquam cessauit Isaac benedicens Jacob filio suo: & factum est ut egressus est Jacob à facie Isaac patris sui, & Esau frater eius venit de venatione. * Et fecit & ipse edulia, & obtulit patri suo: & dixit: Surgat pater meus, & comedat de venatione filij sui, ut benedicat mihi anima tua.

* Et dixit illi Isaac pater eius: Quis es tu? ille autem dixit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau.

* Expauit autem Isaac stupore magno valde, & dixit: Quis igitur qui venatus est mihi venationem, & intulit mihi, & comedi de omnibus antiquam tu venires? & benedixi ei, & benedictus erit.

* Factum est autem quando audiuit Esau verba Isaac patris sui; & clamauit voce magna et amara valde: & ait, Benedic & mihi, pater.

* Ait autem illi: Veniens frater tuus cum dolo, accepit benedictionem tuam.

* Et dixit: Iuste vocatum est nomen eius Jacob. supplantauit enim me iam secundò, & primogenita mea tulit: & nunc accepit benedictionem meam. et dixit Esau patri suo: Non relicta est mihi benedictio pater? * Respondens autem Isaac, dixit Esau: Si dominum illum feci tuum, & omnes fratres eius seruos: frumento & vino stabiliui eum: tibi autem quid faciam, fili?

* Dixit autem Esau ad patrem suum: Num benedictio vna tibi est, pater? benedic & mihi, pater. Compuncto autem Isaac, exclamauit voce Esau, et fleuit.

* Respondens autem Isaac pater eius, dixit ei: Ecce de pinguedine terræ erit habitatio tua, & de rore cæli desuper. * Et in gladio tuo viues: & fratri tuo seruias. erit autē quando deponas & detrahas iugū eius de collo tuo. * Et iratus est Esau Jacob, pro benedictione qua benedixit ei pater eius. Dixit autem Esau in mente sua: Appropinquant dies luctus patris mei, ut occidam Jacob fratrem meum.

* Nunciata sunt autem Rebecca verba Esau filij sui senioris. & mittens, vocauit Jacob filium suum iuniorem, & dixit ei: Ecce Esau frater tuus minatur tibi occidere te.

19 * καὶ δουλοσάτωσάν σοι ἔσονται· καὶ προσκυνησοῦσί σοι ἄρχοντες. καὶ γίνε κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου. καὶ προσκυνηθῶσί σοι υἱοὶ τοῦ πατρὸς σου· ὁ καὶ ἀγαπήσεται σε, ὁ πικρὰ ἰακώβ·

30 ὁ δὲ εὐλογῶν σε, εὐλογημένος. * καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα ἰσαὰκ εὐλογοῦντα ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ὡς εἰρηλθὲν ἰακώβ ἀπὸ περὶ ὧν ἰσαὰκ ἔπατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἦσαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἦλθεν ἀπὸ τῆς θήρας.

31 * καὶ ἐποίησε καὶ αὐτὸς ἐδέσματα, καὶ προσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν· ἀναστήτω ὁ πατήρ μου, καὶ φαγέτω ἀπὸ τῆς θήρας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχὴ σου. * καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰσαὰκ ὁ πατήρ αὐτοῦ· τίς εἰ σύ; ὁ δὲ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ υἱός σου ὁ πρωτότοκος ἦσαυ.

33 * Ἰξέση δὲ ἰσαὰκ ἕκασον μεγάλην σφόδρα, καὶ εἶπεν· τίς εἶναι ὁ θηρεύων μοι θήραν, καὶ εἰσένηγέ μοι, καὶ ἐφαγον ἀπὸ πάντων τῶν περὶ ἐλθεῖν· καὶ εὐλόγηται αὐτὸν, καὶ εὐλογημένος ἔσται.

34 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤκουσεν ἡραὶ τὰ ῥήματα ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ καὶ πικρὰν σφόδρα· καὶ εἶπεν, εὐλόγησον δὴ καὶ ἐγὼ πατέρα. * εἶπε δὲ αὐτῷ, ἐλθὼν ὁ ἀδελφός σου μετὰ δόλου, ἔλαβε τὴν εὐλογίαν σου. * καὶ εἶπε, δικαίως ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰακώβ. ἐπείρνηκε γὰρ με ἡδὴ

35 δευτέρου, τὰ τε πρωτότοκά μου εἴληφε· καὶ νῦν ἔλαβε τὴν εὐλογίαν μου. καὶ εἶπεν ἡραὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ· οὐχὶ ὑπολέλειπτό μοι εὐλογία πατέρου; ἀποκριθεὶς δὲ ἰσαὰκ εἶπε τῷ ἦσαυ· εἰ κύριον αὐτὸν ἐποίησά σου, καὶ πάντας τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ οἰκέτας· τί καὶ οἶνῳ ἐσρέωσα αὐτόν; σοὶ δὲ τί ποιήσω τέκνον;

37 * εἶπε δὲ ἡραὶ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ· μὴ εὐλογία μία σοὶ ἐστὶ πατέρου; εὐλόγησον δὴ καὶ ἐγὼ πατέρα. κατανυχθέντος δὲ ἰσαὰκ, ἀνεβόησε φωνῇ ἡραὶ, καὶ ἐκλαυσεν.

39 * ἀποκριθεὶς δὲ ἰσαὰκ ὁ πατήρ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἀπὸ τῆς πότινός σου τῆς γῆς ἔσαι ἡ κατοίκησίς σου, καὶ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου ἐξέλθεις ἀνὰ ἄνωθεν. * καὶ ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ σου ζήσῃ· καὶ τὰ ἀδελφὰ σου δουλεύσεις. ἔσαι δὲ ἡνίκα αὐτὸν κατέλῃς καὶ ἐλκύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου.

41 * καὶ ἐνεκότης ἦσαυ τῷ ἰακώβ· καὶ τὴν εὐλογίαν ἣς εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ, εἶπε δὲ ἡραὶ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, ἐχθισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πατρὸς μου, ἵνα ἀποκλείνω ἰακώβ τὸν ἀδελφόν μου. * ἀπηγέλη δὲ ῥεβέκκα τὰ ῥήματα ἡραὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ πρεσβυτέρου. καὶ ἐμψάσα, ἐκάλειεν ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεώτερον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἡραὶ ὁ ἀδελφός σου ἀπηλείται σοὶ τοῦ ἀποκτείναι σε.

43 * ἀπηγέλη δὲ ῥεβέκκα τὰ ῥήματα ἡραὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ πρεσβυτέρου. καὶ ἐμψάσα, ἐκάλειεν ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεώτερον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἡραὶ ὁ ἀδελφός σου ἀπηλείται σοὶ τοῦ ἀποκτείναι σε.

44 * ἀπηγέλη δὲ ῥεβέκκα τὰ ῥήματα ἡραὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ πρεσβυτέρου. καὶ ἐμψάσα, ἐκάλειεν ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεώτερον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἡραὶ ὁ ἀδελφός σου ἀπηλείται σοὶ τοῦ ἀποκτείναι σε.

45 * ἀπηγέλη δὲ ῥεβέκκα τὰ ῥήματα ἡραὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ πρεσβυτέρου. καὶ ἐμψάσα, ἐκάλειεν ἰακώβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεώτερον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἡραὶ ὁ ἀδελφός σου ἀπηλείται σοὶ τοῦ ἀποκτείναι σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Seruiant tibi populi, & subiiciantur tibi regna. esto princeps fratribus tuis: & adorabunt te filij matris tuæ. maledicentes tibi, erunt maledicti: & benedicentes tibi, erunt benedicti.

30 Et factum est cum consummasset Isaac benedicere Jacob, Jacob egrediente à facie Isaac patris sui, Esau frater eius veniebat de venatione sua.

31 Et fecit quoque ipse edulia, & intulit patri suo, & dixit ei: Surgat pater meus, & comedat de venatione filij sui, ut benedicat mihi anima tua.

32 Et ait illi pater eius: Quis es tu? & dixit: Ego filius tuus primogenitus tuus Esau.

33 Et admiratus est Isaac admiratione magna usque nimis. & ait: Quis est ille qui venatus est venationem, & attulit mihi, & comedi ex omnibus priusquam intrares? & benedixi ei, benedictus quoque erit.

34 Quando audiuit Esau verba patris sui, clamauit clamore magno & amaro usque nimis: & dixit patri suo: Benedic etiam mihi, pater mi.

35 Et ait: Rectè vocatum est nomen eius, Jacob. supplantauit enim me his duabus vicibus: primogenita mea tulit, & ecce nunc suscepit benedictionem meam. Et dixit: Nunquid non reseruasti mihi benedictionem?

36 Responditque Isaac, & dixit ad Esau: Ecce principem constitui eum tibi, & omnes fratres suos dedi ei in seruos: & frumento & vino stabiliui eum: & nunc tibi quid faciam ultra, fili mi?

37 Et dixit Esau patri suo: Nunquid benedictio vna tantum est tibi, pater mi? benedic quoque mihi pater mi. & leuauit Esau vocem suam, & fleuit.

38 Et respondit Isaac pater eius, & ait illi: Ecce de optimo terræ erit habitatio tua, & de rore cæli desuper. & fratri tuo seruias: & erit quando transgredientur filij eius verba legis, auferes iugum eius de cervicibus tuis.

39 Et habuit Esau odio Jacob, pro benedictione qua benedixerat ei pater eius. Et dixit Esau in corde suo: Appropinquant dies luctus patris mei; & interficiam Jacob fratrem meum.

40 Nunciataque sunt Rebecca verba Esau filij sui maioris: & misit & vocauit Jacob filium suum minorem: & dixit ei: Ecce Esau frater tuus insidiatur tibi ut interficiat te.

* Nunc ergo, o fili, audi meam vocem: & sur- 43
gens fuge in Mesopotamiam ad Laban fratrem meū
in Charran: * Et habita cum eo dies aliquot, 44
donec auertatur furor, * Et ira fratris tui à te, 45
& obliuiscatur quæ fecisti ei. & mittens accersam
te indè, ne fortè orber à duobus vobis in die vna.

* Dixit autem Rebecca ad Isaac: Infensa sum 46
vita meæ propter filias filiorum Het. Si accepero Ia-
cob uxorem de filiabus terræ huius, ut quid mihi
vivere?

CAP. XXVIII.

A Duocans autem Isaac Iacob, benedixit ei. & 1
præcepit ei, dicens: Non accipies uxorem de fi-
liabus Chananæorum. * Surgens fuge in Mesopo- 2
tamiam, in domum Bathuel patris matris tuæ: &
accipe tibi ipsi uxorem de filiabus Laban fratris ma-
tris tuæ. * At Deus meus benedicat tibi, fili, 3
& multiplicet te, & eris in congregationem gen-
tium. * Et dabit tibi benedictionem Abraam 4
patris mei tibi, & semini tuo post te, ad hereditan-
dum terram incolatus tui: quam dedit Deus A-
braam.

* Et misit Isaac Jacob: & abiit in Mesopota- 5
miam, ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Re-
becca matris Jacob & Esau.

* Vidit autem Esau quod benedixit Isaac Iacob, 6
& misit in Mesopotamiam Syriæ, accipere sibi uxo-
rem indè cum benediceret ei: & præcepit ei, dicens:
Non accipies uxorem de filiabus Chananæorum.

* Et audiuit Jacob patrem & matrem suam: & 7
profectus est in Mesopotamiam.

* Et vidit Esau quod male sunt filia Chanaan co- 8
ram Isaac patre suo.

* Et abiit Esau ad Ismael: & accepit Maeleth 9
filiam Ismael filij Abraam, sororem Nabeoth, ad u-
xores suas uxorem.

* Et egressus est Iacob de puteo iuramenti: & 10
abiit in Charran.

* Et occurrit loco: & dormiuit ibi. occiderat e- 11
nim sol. & tulit de lapidibus loci, & posuit ad caput
suum: & dormiuit in loco illo.

* Et somniauit. & ecce scala firmata in ter- 12
ra, cuius caput perueniebat in cælum: & angeli Dei
ascendebant & descendebant super eam.

43 * ὁ δὲ οὖν ὡς τέκνον ἀκούσας μου τῆς φωνῆς, καὶ ἀναστὰς ἀ-
πόδραδι εἰς τὴν μεσοποταμίαν πρὸς λάβαν τὸν ἀδελφόν μου
44 εἰς χαρράν. * καὶ οἰκῆθι μετ' αὐτῆς ἡμέρας πλείους, ἕως τοῦ
45 ἀποστρέψαι τὸν θυμόν, * καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ σου
ἀπὸ τοῦ, καὶ ἡπλάθῃαι ἀπεποίηκας αὐτῶν. καὶ ἀποστείλα-
σα μετὰ ἐμψομαί σε ἐκείθεν, μή ποτε ἀποτεκνωθῶ ἀπὸ
τῶν δύο ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.

46 * εἶπε δὲ ῥεβέκκα πρὸς ἰσαὰκ, πρὸς ὅτι καὶ τῇ ζωῇ μου
διὰ τὰς θυγατέρας τῶν ὑμῶν χέτ. εἰ λήψωμαι ἱκανὰς γυναῖ-
κα ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῆς γῆς ταύτης, ἵνα τί μοι τὸ ζῆν;
καὶ.

1 * Προκαλεσάμενος δὲ ἰσαὰκ τὸν ἱακώβ, ἐυλόγησεν
αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτῶν, λέγων, ἐλήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν
2 θυγατέρων τῶν χαναανίων. * ἀναστὰς ἀπόδραδι εἰς τὴν
μεσοποταμίαν, εἰς τὸν οἶκον βαθουὴλ πατρὸς τῆς μητρὸς σου.
καὶ λάβε σεαυτῶν γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων λάβαν τοῦ ἀ-
3 δελφοῦ τῆς μητρὸς σου. * ὁ δὲ θεὸς μου ἐυλογῇ σε τέ-
κνον, καὶ πληθύνῃ σε, καὶ ᾖ εἰς Γενναγωγὰς ἐθνῶν.

4 * ὅτε δώσει θεὸς ἐυλογίαν ἀβραάμ τῷ πατρὸς μου σοί, καὶ τῶν
ἀπέρματί σου μετ' σέ, κληρονομήσαι τὴν γῆν τῆς παροικί-
5 σεώς σου ἣν ἔδωκεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ. * ὅτε ἀπέστειλεν ἰσαὰκ
τὸν ἱακώβ. καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν μεσοποταμίαν, πρὸς λάβαν
ὑὸν βαθουὴλ τῷ κύρῳ, ἀδελφὸν ῥεβέκκας τῆς μητρὸς ἱακώβ καὶ
6 ἡζαὺ. * εἶδε δὲ ἡζαὺ ὅτι ἐυλόγησεν ἰσαὰκ τὸν ἱακώβ, & ἀπέ-
στειλεν εἰς τὴν μεσοποταμίαν τὴν συρίαν, λαβεῖν ἐαυτῶν γυναῖ-
κα ἐκ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. καὶ ἐνετείλατο αὐτῶν, λέγων,
οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν χαναανίων.

7 * ὅτε ἤκουσεν ἱακώβ τῷ πατρὸς & τῇ μητρὶ αὐτοῦ. ὅτε ἐπορεύθη
8 εἰς μεσοποταμίαν. * ὅτε εἶδεν ἡσαὺ, ὅτι πονηραὶ εἰσιν αἱ θυγατέ-
9 ρες χανααν ἐναντίον ἰσαὰκ τῷ πατρὸς αὐτοῦ. * ὅτε ἐπορεύθη ἡσαὺ
πρὸς ἰσμαὴλ. καὶ ἔλαβεν τὴν μαελέθ θυγατέρα ἰσμαὴλ
τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ, ἀδελφῶν ναβεὼθ πρὸς ταῖς γυναῖξιν
10 αὐτοῦ γυναῖκα. * καὶ ἐξῆλθεν ἱακώβ ἀπὸ τοῦ φρέατος
11 τοῦ ὄρεου. καὶ ἐπορεύθη εἰς χαρράν. * καὶ ἀπῆντησε τῷ
πῶ καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ. ἔδου γὰρ ὁ ἥλιος. καὶ ἔλαβεν ἀπὸ
τῶν λίθων τοῦ τόπου, καὶ ἐθήκεν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. ὅτε ἐκοι-
12 μήθη ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. * ὅτε ἐνυπνιάσθη. καὶ ἶδεν κλίμαξ ἐση-
ρευμένη ἐν τῇ γῇ, ἥ ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ οἱ
ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Et nunc, fili mi, acquiesce mihi: & surge, vade ad Laban fratrem meum in Aran: 44 Et habitabis apud eum dies paucos, donec quies-
cat ira fratris tui: 45 Donec reuertatur ira fratris tui à te: & obliuiscatur eius quod fecisti ei. Et mittam adducamque te indè: cur orbabor am-
bobus vobis die vna? 46 Et dixit Rebecca ad Isaac: Pœnitet me vitæ propter filias Heth. si acceperit Iacob uxorem de filiabus Heth similem
istis de filiabus terræ, ad quid mihi est vita?

CAP. XXVIII.

V Ocavitque Isaac Iacob, & benedixit ei: & præcepit ei, & dixit ei: Non accipies uxorem de filiabus Chanaan. 1 Surge, vade in Mesopo-
tamiam Syriæ, in domum Bathuelis patris matris tuæ, & accipe tibi indè uxorem de filiabus Laban fratris matris tuæ. 2 Et Deus om-
nipotens benedicat tibi: & crescere te faciat & multiplicet te: & sis in turbas tribuum. 3 Et det tibi benedictionem Abrahæ, & filiis tuis te-
cum, ut possideas terram habitationis tuæ, quam dedit Deus Abrahæ. 4 Et dimisit Isaac Iacob, & abiit in Mesopotamiam Syriæ, ad Laban fi-
lium Bathuelis Syri, fratrem Rebecca matris Iacob & Esau. 5 Et vidit Esau quod benedixit Isaac Iacob, & misit eum in Mesopotamiam
Syriæ, ut acciperet indè sibi uxorem: & quod quando benedixit ei, præcepisset ei, dicens: Non accipies uxorem de filiabus Chanaan.

6 Et quod obediſſet Iacob verbo patris & matris suæ, & iuiſſet in Mesopotamiam Syriæ. 7 Videns igitur Esau quod displic-
eſſent filia Chanaan in oculis Isaac patris sui: 8 Abiit quoque Esau ad Ismael, & accepit Maalath filiam Ismaelis, filij Abra-
ham, sororem Nabaioth sibi in uxorem super uxores suas. 9 Et egressus est Iacob de Bersabee, & ibat in Aran.

10 Et venit ad quendam locum: & mansit ibi, quoniam occubuit sol: & tulit de lapidibus loci, & supposuit capiti suo: & cubuit in loco illo.
11 Et somniauit: & ecce scala erat defixa in terra, & caput illius pertingebat vsque ad cælum: & ecce angeli Domini ascendebant & descende-
bant per eam.

* והנה יהוה נצב עליו ויאמר אני יהוה אלהי
 אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שכב
 עליה לך אתננה ולזרעך: * והיה זרעך בעפר
 הארץ ופרצת ימרה וקדמרה וצפנה ונגברה ונברכו
 בך כל משפחת האדמה ובזרעך: * והנה
 אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך והשבתיך אל
 האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם
 עשיתי את אשר דברתי לך: * וייקץ יעקב
 משנתו ויאמר אכן יש יהוה במקום הזה ואנכי לא
 ידעתי: * וירא ויאמר מה נורא המקום הזה
 אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים:
 * וישכם יעקב בבקר ויקח את האבן אשר שם
 מראשיתו וישם אתה מצבה ויצק שמן על ראשה:
 * ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לזו
 שם העיר לראשנה: * וידר יעקב נדר לאמר אם
 יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר
 אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש:
 * ושבתי בשלום אל בית אבי והיה
 יהוה לי לאלהים: * והאבן הזאת אשר שמת
 מצבור יהיה בית אלהים וכל אשר תתן לי עשר
 אעשרנו לך:

כט

* וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם:
 * וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרים
 צאן רבצים עליה כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים
 והאבן גדלה על פי הבאר: * ונאספו שמה
 כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר
 והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר
 למקמה: * ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם
 ויאמרו מחרן אנחנו: * ויאמר להם הידעתם את
 לבן בן נחור ויאמרו ידענו:

תרגום אונקלוס

* והא יקרא דיי מער עליו ויאמר אבא יי אלהא דאברהם אבך ואלהיה יצחק ארעא דאחא לך אתנינה ולבנך:
 * ויהוון בנך סגיאין בעפרא דארעא ויחקק למערבא ולמדינתא ולצפונא ולדרומא ויחברכון בדילך כל זרעית ארעא ובדיל בנך:
 מימרי בסעדר ואשרינך בכל אתר דחק ואחייבנך לארעא דארי לא אשביקנך עד דאעבר ית דמלית לך:
 ויאמר ברם בקשטא יקרא דיי שרי בארעא דרין ואנא לא הויתי ידע:
 אתר דרעוא ביה מן קדם יי ורין חרט קביל שמיא:
 משחא על רישה:
 אם יהא מימרא דיי בסעדי וישרינני בארעא דרין דאנא אזיל ויתן לי לחמא למיכל וכסוי למלבש:
 ויהא מימרא דיי לי לאלהא:
 * ויאבנא דא דשויתי קמא תהא דאחא פלח עליה קדם יי וכל דתתן לי חר מן עשרה אפרישנה
 קדמך:
 * ויחזא והא בירא בחקלא והא תמן תלתא עדרין דעאן רביעין עלהא ארי מן בירא תהא משקן עדרין ואבנא דביתא
 על פומא דבירא:
 * ויחבבשין תמן כל עדרין ואבנא מעל פומא דבירא ומשקן ית ענא ומחייבין ית אבנא על פומא דבירא
 לאתרה:
 * ויאמר להון יעקב אחי מן אתון ויאמרו מחרן אנחנו:
 * ויאמר להון הידעתון ית לבן בן נחור ויאמרו ידענא:

* Et Dominum innixum scalæ, dicentem
 sibi: Ego sum dominus Deus Abraam patris
 tui, & Deus Isaac. Terram in qua dormis, tibi
 dabo & semini tuo.

* Eritque semen tuum quasi pulvis terræ.
 Dilataberis ad Orientem & Occidentem, &
 Septentrionem & Meridiem: & benedicen-
 tur in te & in semine tuo cunctæ tribus terræ.

* Et ero custos tuus quocunque perrexeris:
 & reducam te in terram hanc: nec dimittam,
 nisi compleuero vniuersa quæ dixi.

* Cumque euigilasset Iacob de somno, ait:
 D Verè Dominus est in loco isto; & ego nescie-
 bam.

* Pauensque, Quàm terribilis est,
 inquit, locus iste! Non est hic aliud, nisi do-
 mus Dei, & porta cæli.

* Surgens ergo Iacob manè, tulit lapidem
 quem supposuerat capiti suo, & crexit in titu-
 lum, fundens oleum desuper.

* Appellauitque nomen vrbis, Bethel, quæ
 prius Luza vocabatur.

* Vouit etiam votum, dicens: Si fuerit Deus
 mecum, & custodierit me in via per quam ego
 ambulo, & dederit mihi panem ad vescendû,
 & vestimentum ad induendum:

* Reuersusque fuero prosperè ad domû pa-
 tris mei, erit mihi Dominus in Deum.

* Et lapis iste quem crexi in titulum, voca-
 bitur Domus Dei: cunctorumque quæ dederis
 mihi, decimas offeram tibi.

CAP. XXIX.

* Profectus ergo Iacob, venit in terram O-
 rientalem.

* Et vidit puteum in agro; tres quoque gre-
 ges ouium accubantes iuxta eum. nam ex illo
 adaquabantur pecora: & os eius grandi lapi-
 de claudebatur.

* Mósque erat, vt cunctis ouibus congrega-
 tis, deuoluerent lapidem: & refectis gregibus,
 rursum super os putei ponerent.

* Dixitque ad pastores: Fratres, vnde estis?
 qui responderunt, De Aran.

* Quos interrogans: Nunquid, ait, nostis
 Laban filium Nachor? Dixerunt: Nouimus.

Sap. 10. b
 Act. 12. b
 Inf. 13. b

* At Dominus firmatus erat super eam. & dixit: Ego Deus patris tui Abraam, et Deus Isaac. ne timeas: terra in qua tu dormis super eam, tibi dabo eam, & semini tuo.

* Et erit semen tuum sicut arena terre: & dilatabitur ad mare, & Austrum, & ad Aquilonem, & ad Orientem. & benedicentur in te omnes tribus terre, & in semine tuo.

* Et ecce ego tecum, custodiens te in terra omni quocunque perrexeris. et reducam te in terram hanc: quia non te derelinquam, donec faciam ego omnia quaecunque locutus sum tibi.

* Et surrexit Iacob de somno suo, et dixit: Quia est Dominus in loco isto, ego autem non sciebam.

* Et timuit: & dixit: Quam terribilis locus iste! non est hoc nisi domus Dei, & hæc porta celi.

* Et surrexit Iacob manens, & tulit lapidem, quem supposuit illic ad caput suum: & statuit eum titulum, & effudit oleum super summitatem eius.

* Et vocavit nomen loci illius, Domus Dei. & Lammaus erat nomen civitati prius.

* Et vouit Iacob votum, dicens: Si fuerit Dominus Deus mecum, & custodierit me in via hac qua ego ambulabo; & dederit mihi panem ad comedendum, & vestimentum ad induendum:

* Et reuersus fuero cum salute in domum patris mei, & erit mihi Dominus in Deum: & lapis iste quem statui titulum, erit mihi domus Dei. et omnium quæ mihi dederis, decima decimabo ea tibi.

CAP. XXIX.

Et leuans Iacob pedes, abiit in terram Orientis, ad Laban ex Bathuel Syro, fratrem Rebecca, matris Iacob & Esau.

* Et uidet: & ecce puteus in agro. erant autem illic tres greges ouium, requiescentes in eo. ex enim puteo illo adaquabant pecora. lapis autem erat magnus super os putei.

* Et congregabantur illic omnia pecora & pastores, & reuoluebant lapidem ab ore putei: & adaquabant oues, & rursus reponebant lapidem super os putei in locum suum.

* Dixit autem illis Iacob: Fratres, unde estis vos? illi autem dixerunt: Ex Charran.

* Ait autem illis: Nunquid cognoscitis Laban filium Nachor? illi autem dixerunt: Cognoscimus.

13 * ὁ δὲ κύριος ἐπέσκηκε τὴν αὐτῆς. καὶ εἶπεν, ἐγὼ ὁ θεὸς Ἰσραὴλ πατρός σου ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ. μὴ φοβοῦ· ἡ γῆ ἐστὶν ἡ σου καθεύδεις ἐπ' αὐτῆς, & δώσω αὐτῇ, & τῷ σπέρματί σου.

14 * καὶ ἔσαι τὸ σπέρμα σου ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς. & πᾶσι τῶν ὁρίων ἐπὶ θάλασσαν, καὶ λίβαν, & ἐπὶ βορρᾶν, καὶ ἐπὶ ἀνατολὰς. καὶ ἐνδουλογηθήσονται ἐν σοὶ παῖδες αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, & ἐν τῷ σπέρματί σου.

15 * καὶ ἰδὲ ἐγὼ μετὰ σοὶ φυλάσσων σε ἐν τῇ γῇ πάση, ἥτις ἐάν πορεύσῃ. καὶ ἄποστέψω σε εἰς τὴν γῆν ταύτην ὅτι ἐμή σε ἐγκαταλείπω, ἕως τοῦ ποιῆσαι με πάντα ὅσα ἐλάλησα σοι.

16 * καὶ ἐξηγέρθη ἰακώβ ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ὅτι ἐστὶ κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν.

17 * καὶ ἐφοβήθη. καὶ εἶπεν, ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι τοῦτο ἄλλο ἢ οἶκος θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ.

18 * καὶ ἀνέστη ἰακώβ τῷ πρωῒ, & ἔλαβε τὸν λίθον, ὃν ᾤκει ἐπὶ τὸ κεφάλαιον αὐτοῦ. καὶ ἔθηκεν αὐτὸν στήλῃ, καὶ ἐπέχευεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς.

19 * & ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς πέτρας οἶκος θεοῦ. καὶ λαμβανὸς ἦν ὄνομα τῆς πόλεως τῆς προτέρας.

20 * καὶ ἤνυστο ἰακώβ ἐν γῇ, λέγων, ἐάν ᾖ κύριος ὁ θεός μου μετ' ἐμοῦ, καὶ φυλάξῃ με ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ, ἥ ἐγὼ πορεύομαι, καὶ δώῃ μοι ἄρτον φαγεῖν, καὶ ἱμάτιον φορέειν.

21 * καὶ ἄποστέψομαι με σωτηρίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἔσαι μοι κύριος εἰς θεόν.

22 * & ὁ λίθος οὗτος ὃν ἔθηκεν στήλῃ, ἔσαι μοι οἶκος θεοῦ. & πάντων ὧν ἐάν μοι δώῃς, δεκάτην δέδοκα τώσω αὐτῇ σοι.

καὶ.

1 * Καὶ ἐξήρανος ἰακώβ οὐδὲ πόδας, ἐπορεύθη εἰς γῆν ἀνατολῶν, πρὸς λάβαν τὸν ἐκ βαθὴλ τῷ σύργῳ, ἀδελφὸν ῥεβέκκας μητρὸς ἰακώβ & ἡσαῦ.

2 * καὶ ὄρετο. & ἰδοὺ φρέαρ ἐν τῷ πεδίῳ. ἦσαν δὲ ἐκεῖ τρεῖς ποιμνία παρθένων ἀναπαυόμενα ἐπ' αὐτῷ. ἐκ γὰρ τοῦ φρέατος ἐκείνου ἐπότιζον τὰ ποίμνια· λίθος δὲ ἦν μέγας ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ φρέατος.

3 * καὶ συνήγοντο ἐκεῖ πάντα τὰ ποίμνια καὶ οἱ ποιμένες· & ἀπεκύλιον τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος, & ἐπότιζον τὰ πρόβατα, & πάλιν ἀποκαθίσαν τὸν λίθον ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ φρέατος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

4 * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακώβ, ἀδελφοί πόθεν ἐστὲ ὑμεῖς; & εἶπαν, ἐκ χarran.

5 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, μὴ γινώσκετε λάβαν τὸν υἱὸν ἀχῶς; & εἶπαν, γινώσκομεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et ecce gloria Domini stabat super eam: & ait, Ego dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Isaac: terram super qua tu cubas, tibi dabo eam, & filiis tuis.

14 Et erunt filij tui multi, quasi pulvis terræ: & praeualebis ad Occidentem, & ad Orientem, & ad Aquilonem, & ad Austrum: & benedicentur propter te omnes cognationes terræ, & propter filios tuos.

15 Et ecce verbum meum in adiutorium tuum erit: & custodiam te in omni loco quod ibis: & reducam te ad terram hanc: quoniam non derelinquam te, donec faciam quod locutus sum tibi.

16 Euigilauitque Iacob de somno suo, & ait: Vtique in veritate gloria Domini habitat in loco isto: & ego nesciebam.

17 Et timuit: & ait: Quam terribilis est locus iste! non est locus communis, sed locus in quo beneplacitum est coram Deo: & è regione loci huius est porta celi.

18 Et surrexit Iacob manens, & tulit lapidem quem supposuerat capiti suo: & statuit eum in titulum: & effudit oleum super caput eius.

19 Et vocavit nomen loci illius, Bethel: nomen autem civitatis Luz prius vocabatur.

20 Et vouit Iacob votum, dicens: Si fuerit verbum Dei in adiutorium meum, & custodierit me in via hac in qua ego ambulo; & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum:

21 Et reuersus fuero in pace in domum patris mei: & erit mihi verbum Domini in Deum: & lapis iste, quem posui in titulum, erit super quem seruiam coram Domino. & omnium quæ dederis mihi, vnum ex decem separabo coram te.

CAP. XXX.

Et leuauit Iacob pedes suos, & abiit in terram filiorum Orientis. Et vidit: & ecce puteus in agro, & ecce ibi tres greges ouium accubantes iuxta eum: quia de puteo illo adaquabantur greges: & lapis grandis erat super os putei.

Et congregabantur ibi omnes greges: & deuoluebant lapidem ab ore putei, & adaquabant oues; & reducebant lapidem super os putei in locum suum.

Dixitque eis Iacob: Fratres mei, unde estis? & dixerunt: De Aran nos sumus. Et dixit eis: Nunquid nostis Laban filium Nachor? & dixerunt: Nouimus.

* Ait autem illis: Sanus est? illi autem dixerunt, 6
Sanus est. & ecce Rachel filia eius venit cum omi-
bus patris sui. * Et dixit eis Jacob: Adhuc est 7
dies multa nondū ut congregentur greges. ad aqua-
tes oves, abeuntē pascite. * Illi autem dixe- 8
runt: Non possumus, donec congregentur omnes pa-
stores, & reuoluant lapidem a puteo, & ad aquemur
oves. * Adhuc eo loquente illis, & ecce Rachel 9
filia Laban veniebat cum omnibus patris sui. hæc e-
nim pascebat oves patris sui.

* Factum est autem ut vidit Iacob Rachel fi- 10
liam Laban fratris matris suæ, & oves Laban fra-
tris matris suæ: et accedens Iacob, reuoluit lapidem
ab ore putei: & ad aquavit oves Laban fratris ma-
tris suæ. * Et osculatus est Iacob Rachel: et clamās 11
voce sua, fleuit. * Et indicauit Rachel, quod fra- 12
ter patris sui est, & quod filius Rebecca est. et cur-
rens, nunciauit patri suo, secundum verba hæc. * Fa- 13
ctum est autem ut audiuit Laban nomen Jacob filij
sororis suæ, cucurrit in occursum eius. & complexus
eum, osculatus est: & induxit illum in domum suā:
& narrauit Laban omnia verba eius. * Et dixit 14
ei Laban: Ex osibus meis & ex carne mea es tu. et
fuit cum eo mensem dierum. * Dixit autem Laban 15
Iacob: Quia enim frater meus es, non seruiēs mihi
gratis? nuncia mihi, quid tua merces est. * At Laban 16
duæ filiae erant: nomen maiori Lia, & nomen secun-
dæ Rachel. * At oculi Lia infirmi: Rachel 17
autem pulchra aspectu, & decora facie valde.

* Dilexit autem Rachel Iacob: & dixit, Seruiā 18
tibi septem annos, pro Rachel filia tua iuniore.

* Dixit autem Laban: Melius tibi dare me eam, 19
quàm dare me eam viro alteri. habita mecum.

* Et seruiuit Jacob pro Rachel annos septem. & 20
erant coram eo quasi dies pauci, eo quod diligeret
ipse eam.

* Dixit autem Iacob ad Laban: Da mihi uxore- 21
rem meam: impleti sunt enim dies, ut ingrediar ad
illam. * Congregauit autem Laban omnes vi- 22
ros loci, & fecit nuptias.

* Et facta est vespere: & accipiens Liam filiam 23
suam, introduxit ad Jacob: & ingressus est ad eam
Iacob. * Dedit autem Laban Liae filiae suæ Zel- 24
phan ancillam suam, illi ancillam.

* εἶπε ὁ Ἰακώβ, ὕμναίνε; & ὁ Ἰακώβ εἶπεν, ὕμναίνε. καὶ ἰδὲ ῥα- 6
χὴλ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἤρχετο μετὰ τῶν παρθένων τῆς πατρὸς αὐ-
τῆς. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἰακώβ· ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 7
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 8
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 9
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 10
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 11
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 12
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 13
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 14
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 15
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 16
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 17
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 18
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 19
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 20
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 21
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 22
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 23
ἡμεῖς ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὐκ ἔστι 24

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et dixit eis: Nunquid pax est ei? & dixerunt: Pax. Et ecce Rachel filia eius veniebat cum omnibus. 7 Et ait: Ecce adhuc multum diei superest: non est tempus ut colligantur pecora: ad aquem oves, & ite ad pascum. 8 Et dixerunt: Non possumus, donec congregentur omnes greges, & deuoluant lapidem ab ore putei, & potum demus omnibus. 9 Adhuc ille loquebatur cum eis, & Rachel venit cum omnibus patris sui: nam oves ipsa pascebat. 10 Et factum est cum vidisset Iacob Rachel filiam Laban fratris matris suæ, & oves Laban fratris matris suæ, accessit Iacob, & reuoluit lapidem ab ore putei: & ad aquavit oves Laban fratris matris suæ. 11 Et osculatus est Iacob Rachel: & leuauit vocem suam, & fleuit. 12 Et narrauit Iacob Rachel, quod filius sororis patris sui ipse esset, & quod filius Rebecca esset. & cucurrit, & nunciauit patri suo. 13 Et factum est cum audisset Laban rumore de Iacob filio sororis suæ, cucurrit in occursum eius: & amplexatus est eum, & osculatus est eum, & introduxit eum in domum suam: & narrauit Laban omnia verba hæc. 14 Et ait ei Laban: Vtique consanguineus meus & caro mea tu es. & habitauit cum eo mensem dierum. 15 Et dixit Laban ad Iacob: Nunquid quia frater meus es, seruiēs mihi gratis? indica mihi quæ erit merces tua. 16 Habebat autem Laban duas filias, nomen maioris Lia, & nomen minoris Rachel. 17 Oculi autem Lia erant pulchri: & Rachel erat decora forma & decora aspectu. 18 Et dilexit Iacob Rachel, & ait: Seruiam tibi septem annis pro Rachel filia tua minori. 19 Et dixit Laban: Melius est ut dem eam tibi, quàm ut tradam viro alteri: habita mecum. 20 Et seruiuit Iacob pro Rachel septem annis: & fuerunt in oculis eius quasi dies pauci, eo quod diligeret eam. 21 Et dixit Iacob ad Laban: Da mihi uxorem meam, quoniam impleti sunt dies seruitutis meæ, & ingrediar ad illam. 22 Congregauitque Laban omnes viros loci, & fecit conuiuium. 23 Et facta vespere, tulit Liam filiam suam, & introduxit eam ad eum, & ingressus est ad eam. 24 Et dedit Laban Zelpham ancillam suam Liae filiae suæ in famulam.

25 * ויהי בבקר והנה הוא לאה ויאמר אל לבן מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני :
26 * ויאמר לבן לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה : * מלא שבע זאת ונתנה לך גם את זאת בעברה אשר תעבד עמדי עוד שבע שנים אחרות : * ויעש יעקב כן ומלא שבע זאת ויתן לו את רחל בתו לו לאשה : * ויתן לבן לרחל בתו את בלהה שפחתו לה לשפחה : * ויבא גם אל רחל ויאהב גם את רחל מלאה ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות : * וירא יהוה כי שנואה לאה ופתח את רחמה ורחל עקרה : * ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי ראה יהוה בעניי כי עתה יאהבני אישי : * ותהר עוד ותלד בן ותאמר כי שמע יהוה כי שנואה אנכי ויתן לי גם את זה ותקרא שמו שמעון : * ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על בן קרא שמו לוי : * ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את יהוה על בן קרא שמו יהודה ותעמד מלדת :
ל

* ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחתי ותאמר אל יעקב הברך לי בנים ואם אין מתה אנכי : * ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן : * ותאמר הנני אמותי בלהה בא אליה ותלד על ברכי ואבננה גם אנכי ממנה : * ותתן לו את בלהה שפחתה לאשה ויבא אליה יעקב : * ותהר בלהה ותלד ליעקב בן : * ותאמר רחל דנני אלהים וגם שמע בקלי ויתן לי בן על בן קראה שמו דן : * ותהר עוד ותלד בלהה שפחת רחל בן שני ליעקב :

25 * Facto manè, vidit Liam : & dixit ad socerum suum: Quid est quod facere voluisti? nōne pro Rachel seruiui tibi? quare imposuisti mihi? * Respondit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis, vt minores antè tradamus ad nuptias. * Imple hebdomadam dierum huius copulæ: & hanc quoque dabo tibi pro opere quo seruiturus es mihi septem annis aliis. * Acquieuit placito: & hebdomada transacta, Rachel duxit vxorem: * Cui pater seruam Balam tradiderat. * Tandemque potitus optatis nuptiis, amorem sequentis priori prætulit, seruiens apud eum septem annis aliis. * Videns autem Dominus quod despiceret Liam, aperuit vuluam eius, sorore sterili permanente. * Quæ conceptum genuit filium, vocauitq; nomen eius, Ruben, dicens: Vidit Dominus humilitatem meam. Nunc amabit me vir meus. * Rursumque concepit & peperit filium, & ait: Quoniam audiuit me Dominus haberi contemptui, dedit etiam istum mihi. * Vocauitque nomen eius, Simeon. * Concepitque tertio, & genuit alium filium: dixitque: Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus, eo quod pepererim ei tres filios. & idcirco appellauit nomen eius, Leui. * Quarto concepit & peperit filium, & ait: Modò confitebor Domino. & ob hoc vocauit eum, Iudam. Cessauitque parere.

CAP. XXX.

1 Cernens autem Rachel quod infœcunda esset, inuidit forori suæ: & ait marito suo: Da mihi liberos, alioquin moriar. * Cui iratus, respondit Iacob: Num pro Deo ego sum, qui priuauit te fructu ventris tui? * At illa; Habeo, inquit, famulam Balam: ingredi ad illā, vt pariat super genua mea; & habeam ex illa filios. * Deditque illi Balā in cōiugiū. quæ ingressa ad se viro, * Cōcepit & peperit filium. * Dixitque Rachel: Iudicauit mihi Deus, & exaudiuit vocem meam, dās mihi filiū. & idcirco appellauit nomen eius Dan. * Rursumque Bala concipiens, peperit alterū.

תרגום אונקלוס

25 והנה בצפרא והא לאה ואמר ללבן מה דא עבדת לי הלא ברחל פלחית עמך ולמה שקרת בי :
26 אשלים שבועתא דדא ונתן לך אף ית דא בפלחנא דחפלח עמי עוד שבע שנין
27 ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן :
28 ותאמר הנני אמותי בלהה בא אליה ותלד על ברכי ואבננה גם אנכי ממנה :
29 ותתן לו את בלהה שפחתה לאשה ויבא אליה יעקב :
30 ותהר בלהה ותלד ליעקב בן :
31 ותאמר רחל דנני אלהים וגם שמע בקלי ויתן לי בן על בן קראה שמו דן :
32 ותהר עוד ותלד בלהה שפחת רחל בן שני ליעקב :
33 ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחתי ותאמר אל יעקב הברך לי בנים ואם לא מיתא אנא :
34 ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן :
35 ותאמר הנני אמותי בלהה בא אליה ותלד על ברכי ואבננה גם אנכי ממנה :
36 ותתן לו את בלהה שפחתה לאשה ויבא אליה יעקב :
37 ותהר בלהה ותלד ליעקב בן :
38 ותאמר רחל דנני אלהים וגם שמע בקלי ויתן לי בן על בן קראה שמו דן :
39 ותהר עוד ותלד בלהה שפחת רחל בן שני ליעקב :
40 ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחתי ותאמר אל יעקב הברך לי בנים ואם לא מיתא אנא :
41 ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן :
42 ותאמר הנני אמותי בלהה בא אליה ותלד על ברכי ואבננה גם אנכי ממנה :
43 ותתן לו את בלהה שפחתה לאשה ויבא אליה יעקב :
44 ותהר בלהה ותלד ליעקב בן :
45 ותאמר רחל דנני אלהים וגם שמע בקלי ויתן לי בן על בן קראה שמו דן :
46 ותהר עוד ותלד בלהה שפחת רחל בן שני ליעקב :

* Et factum est autē manē, & ecce erat Lia. Dixit autem Jacob ad Laban: Quid hoc fecisti mihi? non pro Rachel seruiui tibi: & quare decepisti me?

* Dixit autem Laban, Non est sic in loco isto, dare iuniorē antequam seniore. * Imple ergo septena huius, & dabo tibi & hanc pro opere quod operatus fueris apud me, annos septem alios.

* Fecit autem Jacob sic; & impleuit hebdomadam eius. & dedit illi Laban Rachel filiam suam illi uxorem. * Dedit autem Laban Rachel filie suae Ballam ancillam suam, illi ancillam. * Et ingressus est ad Rachel. Dilexit autem Rachel magis quam Liam: & seruiuit ei septem annos alios.

* Videns autem Dominus, quod odio habetur Lia, aperuit vuluam eius. Rachel autem erat sterilis.

* Et concepit Lia, & peperit filium Jacob: & vocauit nomen eius Ruben: dicens, Quia vidit Dominus humilitatem meam: nunc me diligit vir meus.

* Et concepit rursum Lia, & peperit filium secundum Iacob. & dixit, Quia audiuit Dominus quod odio habeor, & addidit mihi & hunc. vocauit autem nomen eius Symeon. * Et concepit adhuc, & peperit filium. & dixit: In hoc tempore apud me erit vir meus. peperit enim ei tres filios: propter hoc vocauit nomen eius Levi.

* Et concipiens adhuc, peperit filium. & dixit, Nunc adhuc hoc confitebor Domino. propter hoc vocauit nomen eius Iudam. & cessauit parere.

CAP. XXX.

Videns autem Rachel, quod non peperit Jacob, & inuidit Rachel sorori suae: et dixit Jacob: Da mihi filium, alioquin moriar ego.

* Iratus est autem Jacob Rachel, et dixit ei: Nunquid pro Deo ego sum, qui priuauit te fructu ventris?

* Dixit autem Rachel Iacob: Ecce ancilla mea Balla: ingredere ad illam, & pariet super genua mea, et habebo filios ex illa. * Et dedit Ballam ancillam suam illi uxorem. ingressus est autem ad eam Jacob.

* Et concepit Balla ancilla Rachel, & peperit Jacob filium. * Et dixit Rachel: Iudicauit mihi Deus, & exaudiuit vocem meam: & dedit mihi filium. propter hoc vocauit nomen eius Dan.

* Et concepit adhuc Balla ancilla Rachel, & peperit filium secundum Jacob.

25 * καὶ ἐγένετο ὅτε πρωῒ, καὶ ἰδοὺ Lia. εἶπε δὲ ἰακώβ πρὸς τὸν λάβαν· τί τοῦτο ἐποίησάς μοι; οὐ καὶ ῥαχήλ ἐδούλωσά μοι; καὶ ἵνα τί παρελογίσω με; εἶπε δὲ λάβαν, ὅτι ἐστὶν οὕτως ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, δοῦναι τὴν νεωτέραν πρὶν τῆς πρεσβυτέρας. * Συμπλήρωσον οὖν τὰ ἑβδομα ταύτης, καὶ δώσω σοι τὴν ταύτην ὅλην τῆς ἐργασίας ἧς ἐργάζῃ παρ' ἐμοί, ἐτη 28 ἐπὶ ἑτέροις. * ἐποίησε δὲ ἰακώβ ὅτως· & ἀνεπλήρωσε τὰ ἑβδομα αὐτῆς. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ λάβαν ῥαχήλ τὴν θυγατέρα αὐτῆς, αὐτῇ γυναῖκα. * ἔδωκε δὲ λάβαν ῥαχήλ τὴν θυγατέρα αὐτῆς βαλλὰν τὴν παιδίσκην αὐτῆς, αὐτῇ παιδίσκην. 30 * & ἐξῆλθε πρὸς τὴν ῥαχήλ. ἠγάπησε δὲ ῥαχήλ μᾶλλον ἢ λίαν. καὶ ἐδούλωσεν αὐτῇ ἐπὶ ἑτέροις. * ἰδὼν δὲ κύριος, ὅτι μισεῖται Lia, ἠνοιξε τὴν μήτραν αὐτῆς. ῥαχήλ δὲ ἔωσεν. * & συνελάβε Lia & ἔτεκεν υἱὸν τῷ ἰακώβ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ῥεβὼν· λέγεται, διότι πᾶσι εὖ κέραι· τὴν ταπεινώσιν μου, ὅν με ἀγαπήσει ὁ ἀνὴρ μου. 33 * καὶ συνελάβε πάλιν Lia, καὶ ἔτεκεν υἱὸν δεύτερον τῷ ἰακώβ. καὶ εἶπεν, ὅτι ἤκουσε κύριος, ὅτι μιθόμαι καὶ παρεστῆκα μοι καὶ τοῦτον. ἐκάλεσε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, συμεὼν. 34 * καὶ συνελάβεν ἐπὶ, καὶ ἔτεκεν υἱόν· καὶ εἶπεν, ἐν τῷ νῦν καιρῷ πρὸς ἐμοὺ ἔστι ὁ ἀνὴρ μου. ἔτεκεν γὰρ αὐτῇ τρεῖς υἱούς· διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, λαδί. * καὶ συλλαβούσα ἐπὶ, ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπε, νῦν ἐπὶ τοῦτο ἐξομολογήσεται κυρίῳ. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰούδα· καὶ ἔστι τὸ τεκεῖν. λ.

1 * Ἰδοὺσα δὲ ῥαχήλ, ὅτι οὐ τέκεται τῷ ἰακώβ· καὶ ἐζήλωσε ῥαχήλ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς. καὶ εἶπε τῷ ἰακώβ, δός μοι τέκνον· εἰ δὲ μὴ, τελευτήσω ἐγώ. * ἐθυμώθη δὲ ἰακώβ τῇ ῥαχήλ· καὶ εἶπεν αὐτῇ, μὴ ἀντιθέω εἰμι, ὅς ἐς ἐρπὸς σε καρπὸν κοιλίας; εἶπε δὲ ῥαχήλ τῷ ἰακώβ· ἰδοὺ ἡ παιδίσκη μου βαλλὰ· εἰσελθε πρὸς αὐτήν· & τέξεται ὑπὲρ τῶν γονάτων μου καὶ τεκνοποιήσεται ὑποκατάστατος αὐτῆς. * καὶ ἔδωκε βαλλὰν τὴν παιδίσκην αὐτῆς αὐτῇ γυναῖκα. εἰσῆλθε δὲ πρὸς αὐτὴν ἰακώβ. * καὶ συνελάβε βαλλὰ ἡ παιδίσκη ῥαχήλ, καὶ ἔτεκε τῷ ἰακώβ υἱόν. 6 * καὶ εἶπε ῥαχήλ, ἐκείνός μοι ὁ θεός· & ἐπήκουσε τῆς φωνῆς μου· & ἔδωκέ μοι υἱόν. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δάν. 7 * καὶ συνελάβεν ἐπὶ βαλλὰ ἡ παιδίσκη ῥαχήλ, καὶ ἔτεκεν υἱὸν δεύτερον τῷ ἰακώβ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Et factum manē, ecce ipsa erat Lia: & dixit ad Laban: Quid est hoc quod fecisti mihi? nonne pro Rachel seruiui apud te? quare ergo mentitus es mihi? 26 Et ait Laban: Non solet fieri hoc in loco nostro, ut detur minor antequam maior. 27 Imple hebdomadam huius, & dabimus tibi etiam hanc, pro seruitute qua seruias mihi adhuc septem annis aliis. 28 Et fecit Iacob sicut dixerat: & impleuit hebdomadam huius. & dedit ei Rachel filiam suam in uxorem. 29 Et dedit Laban Rachel filiae suae Balam ancillam suam in famulam. 30 Et ingressus est etiam ad Rachel: dilexit & Rachel magis quam Liam. & seruiuit apud eum rursus alii septem annis. 31 Et manifestum fuit coram Domino quod odiosa esset Lia: & dedit ei ut conciperet: & Rachel erat sterilis. 32 Et concepit Lia & peperit filium, & vocauit nomen eius Ruben: quia dixit, Quoniam manifesta fuit coram Domino iniuria mea. nunc enim diligit me maritus meus. 33 Et concepit rursum & peperit filium, & ait: Quia auditum est coram Domino quoniam odio habita essem ego: & dedit mihi etiam hunc: & vocauit nomen eius Simeon. 34 Concepitque iterum & peperit filium, & ait: Nunc hac vice copulabitur mihi maritus meus: quia peperit ei tres filios: propterea vocauit nomen eius Levi. 35 Et concepit ultra & peperit filium, & ait: Hac vice confitebor coram Domino. propterea vocauit nomen eius Iuda. cessauitque parere.

CAP. XXX.

1 Et vidit Rachel quod non pepererat ex Iacob: & inuidit Rachel sorori suae: & dixit ad Iacob: Da mihi filios, alioquin moriar. 2 Et iratus est furor Iacob in Rachel: & ait: Nunquid a me tu petis filios? nonne a facie Domini debuisses petere, qui prohibuit a te generationem ventris tui? 3 Et ait: Ecce ancilla mea Bala: ingredere ad eam, ut pariat: & ego ero nutrix, & suscipiam quoque ego filios ex ea. 4 Et dedit ei Balam ancillam suam in uxorem: & ingressus est ad eam Iacob. 5 Et concepit Bala, & peperit filium Iacob. 6 Et ait Rachel: Iudicauit me Deus: & suscepit orationem meam, & dedit mihi filium: idcirco vocauit nomen eius Dan. 7 Concepitque rursus & peperit Bala ancilla Rachel filium secundum Iacob.

* Et dixit: Auxiliatus est mihi Deus: & comparata sum cum sorore mea. & inualui: & vocavit nomen eius Nephtbalim.

* Vidit autem Lia quod cessavit parere: & accepit ancillam suam, & dedit eam Iacob uxorem.

* Concepit autem Zelpha ancilla Lia: & peperit Iacob filium.

* Et dixit Lia: Felix facta sum. & vocavit nomen eius Gad. * Et concepit adhuc Zelpha ancilla Lia, et peperit Iacob filium secundum.

* Et dixit Lia: Beata ego, quia beatam dicunt me mulieres. & vocavit nomen eius Aser.

* Abijt autem Ruben in die messis tritici: & inuenit poma mandragoræ in agro: & attulit ea ad Liam matrem suam. Dixit autem Rachel Lia sorori suæ: Da mihi de mandragoris filij tui.

* Dixit autem Lia: Non satis tibi, quod accepisti virum meum; nunquid & mandragoras filij mei accipies? dixit autem Rachel: Non sic: dormiat tecum nocte ista pro mandragoris filij tui.

* Ingressus est autem Iacob ex agro vesperè: & egressa est Lia in occursum ei. & ait: Ad me ingredieris hodie. mercede conduxisti enim te pro mandragoris filij mei. & dormiuit cum ea nocte illa.

* Et exaudiuit Deus Liam. & concipiens, peperit filium quintum Iacob. * Et ait Lia: Dedit mihi Deus mercedem meam; eo quod dedi ancillam meam viro meo. & vocavit nomen eius Issachar, quod est merces. * Et concepit adhuc Lia, & peperit filium sextum Iacob. * Et dixit Lia: Donavit mihi Deus donum bonum in hoc tempore. eliget me vir meus: peperit enim illi sex filios. & vocavit nomen eius Zabulon. * Et post hoc peperit filiam, & vocavit nomen eius Dina.

* Recordatus est autem Deus Rachel, & exaudiuit eam Deus. & aperuit eius vuluam.

* Et concipiens peperit filium Iacob. Dixit autem Rachel: Abstulit meum Deus opprobrium. * Et vocavit nomen eius Ioseph: dicens: Addidit mihi Deus filium alterum. * Factum est autem vt peperit Rachel Ioseph, dixit Iacob Labā: Dimitte me, vt reuertar in locum meum & in terram meam.

* Redde mihi uxores meas & filios meos, pro quibus seruiui tibi; & abibo. tu enim scis seruitutem quam seruiui tibi.

* καὶ εἶπε, Συνελάβετό μοι ὁ θεός· ἢ Συνανεστράφην τῇ ἀδελφῇ μου. καὶ ἐδυνάσθην. ἢ ἐκάλεισε τὸ ὄνομα αὐτῆς, νεφθαλείμ. * εἶδε δὲ ἡ λεία, ὅτι ἀπέστη ἡ τρίκλις· καὶ ἔλαβε τὴν παιδίον τῆς αὐτῆς, καὶ ἐδωκεν αὐτῇ τὴν ἰακώβ γυναῖκα.

* Συνέλαβε δὲ ζελφὰ ἡ παιδίσκη λείας· ἢ ἔτεκε τὴν ἰακώβ υἱόν. * καὶ εἶπε λεία, ἐνλύχηκα. ἢ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτῆς, γὰδ.

* καὶ Συνέλαβεν ἐπὶ ζελφὰ ἡ παιδίσκη λείας. ἢ ἔτεκε τὴν ἰακώβ υἱὸν δεύτερον. * καὶ εἶπε λεία, μακαρία ἐγώ· ὅτι μακαρίζουσίν με αἱ γυναῖκες. ἢ ἐκάλεισε τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἀσήρ.

* ἐπορεύθη δὲ ῥουβὲν ἐν ἡμέρᾳ θερισμοῦ πυρῶν. καὶ εὗρε μῆλα μανδραγορῶν ἐν τῇ ἀγρῷ. ἢ ἤνεγκεν αὐτὰ πρὸς λείαν τὴν μητέρα αὐτῆς. εἶπε δὲ ῥαχήλ λείᾳ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, δός μοι τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου.

* εἶπε δὲ λεία, οὐχ ἱκανόν ἐστι, ὅτι ἔλαβες τὸν ἄνδρα μου; μὴ ἢ σὺ μανδραγορᾶς τοῦ υἱοῦ μου λήψῃ; εἶπε δὲ ῥαχήλ, οὐχ οὕτως, κοιμηθήτω μετὰ τὴν νύκτα ταύτην ἀπὸ τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου.

* εἰσῆλθε δὲ ἡ ἰακώβ εἰς ἀγρὸν ἐσπέρης· ἢ ἐξῆλθε λεία εἰς Συναντισιν αὐτῆς· καὶ εἶπε, πρὸς με εἰσελεύσῃ σήμερον. μεμίσθωμαι γὰρ σε ἀπὸ τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ μου. καὶ ἐκοιμήθη μετὰ αὐτῆς τὴν νύκτα ἐκείνην.

* ἢ ἐπήκουσεν ὁ θεὸς λείας. καὶ Συλλαβοῦσα, ἔτεκεν υἱὸν πέμπτον τῇ ἰακώβ.

* ἢ εἶπε λεία· δέδωκέ μοι ὁ θεὸς τὸν μισθόν μου, ἀντὶ ὧν ἔδωκα τὴν παιδίον μου τῷ ἀνδρὶ μου.

* ἢ ἐκάλεισε τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἰσαάκ, ὅ ἐστι μισθός. * ἢ Συνέλαβεν ἐπὶ λεία· καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἕκτον τῇ ἰακώβ.

* καὶ εἶπε λεία· δεδωρήσά μοι ὁ θεός δωρὸν καλόν ἐν τῇ νύκτι καὶ ῥα. αἰρήσει με ὁ ἀνὴρ μου, ἔτεκεν γὰρ αὐτῇ ἕξ υἱούς. ἢ ἐκάλεισε τὸ ὄνομα αὐτῆς, ζαβουλόν.

* ἢ μὲν τούτο ἔτεκεν θυγατέρα. καὶ ἐκάλεισε τὸ ὄνομα αὐτῆς, δίνα. * ἐμνήσθη δὲ ὁ θεὸς ῥαχήλ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῆς ὁ θεός.

* καὶ ἀνέωξεν αὐτῆς τὴν μήτραν. καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱὸν τῇ ἰακώβ. εἶπε δὲ ῥαχήλ, ἀφείλε μοι ὁ θεός τὸ ὄνειδός.

* καὶ ἐκάλεισε τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἰωσήφ. λέγουσα, παρῶς ἐθέτό μοι ὁ θεός υἱὸν ἕτερον.

* ἐγένετο δὲ ὡς ἔτεκεν ῥαχήλ τὸν ἰωσήφ, εἶπεν ἰακώβ τῇ λαίᾳ, ἀπόσειλόν με, ἵνα ἀπέλθω εἰς τὸν τόπον μου ἢ εἰς τὴν γῆν μου.

* ἀπὸ δὲ μοι τὰς γυναῖκάς μου ἢ τὰ παιδία μου, περὶ ὧν δεδούλευκά σοι, καὶ ἀπέλθω. σὺ γὰρ γνώσκεις τὴν δουλείαν ἣν δεδούλευκά σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et ait Rachel: Suscepit Deus deprecationem meam, cum deprecata sum in oratione mea: concupiui vt esset mihi filius sicut sorori meæ; quod vtique concessum est mihi. & vocavit nomen eius Neptali. * Et vidit Lia quod cessasset parere: & tulit Zelpham ancillam suam, & dedit eam Iacob in uxorem. * Et peperit Zelpha ancilla Lia Iacob filium. * Et dixit Lia, Venit felicitas: & vocavit nomen eius Gad. * Et peperit Zelpha ancilla Lia filium secundum Iacob. * Et ait Lia: Laus erit mihi: quoniam nunc laudabunt me mulieres. & vocavit nomen eius Aser.

* Et abiit Ruben in diebus messis tritici, & inuenit mandragoras in agro; & attulit eas Lia matri suæ. Et dixit Rachel ad Liam: Da mihi, obsecro, de mandragoris filij tui. * Et ait ei: Nunquid parum est quod tulisti maritum meum, nisi quod accipias etiam mandragoras filij mei? Et ait Rachel: Propterea cubabit tecum hac nocte pro mandragoris filij tui. * Et venit Iacob de agro vesperè, & egressa est Lia in occursum eius: & ait: Ad me ingredere, quoniam mercede conduxisti te pro mandragoris filij mei. & cubuit cum ea nocte illa. * Et suscepit Deus orationem Lia; & concipit & peperit filium quintum Iacob. * Et ait Lia: Dedit Deus mercedem meam; quia dedi ancillam meam marito meo. & vocavit nomen eius Issachar. * Et concepit rursus Lia, & peperit filium sextum Iacob. * Et ait Lia: Dedit mihi Deus optimam partem: hac vice erit habitatio mariti mei apud me; quoniam peperit ei sex filios. & vocavit nomen eius Zabulon. * Et postea peperit filiam, & vocavit nomen eius Dinam. * Et venit memoria Rachelis in conspectu Dei: & suscepit Deus orationem eius; & dedit ei vt conciperet. * Et concepit & peperit filium: & ait, Abstulit Deus opprobrium meum. * Et vocavit nomen eius Ioseph, dicens: Addat mihi Dominus filium alterum. * Et factum est cum peperisset Rachel Ioseph, & dixit Iacob ad Laban: Dimitte me, vt vadam in locum meum & in terram meam. * Da mihi uxores meas & filios meos, pro quibus seruiui tibi, vt vadam. quoniam tu nosti seruitutem meam quam seruiui tibi.

* ויאמר אליו לבן אם נגא מצאתי חן בעיניך
 נחשתי ויברכני יהוה בגללך: * ויאמר נקבה שכרך
 עלי ואתננה: * ויאמר אליו אתה ידעת את אשר
 עבדתיך וארת אשר היה מקנך אתי: * כי מעט
 אשר הוה לך לפני ויפרץ לרב ויברך יהוה אתך
 לרגלי ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי:
 * ויאמר מה אתן לך ויאמר יעקב לא תתן לי
 מאומה אם תעשה לי הדבר הזה אשובה ארעה
 צאנך אשמר: * אעבר בכל צאנך היום הסר משם
 כל שור נקד וטלוא וכל שור חום בכשבים
 וטלוא ונקד בעזים ויהיה שכרי: * וענתה כי
 צדקתי ביום מחר כי תבוא על שכרי לפניך כל
 אשר איננו נקד וטלוא בעזים וחום בכשבים
 גנוב הוא אתי: * ויאמר לבן חן לו יהי כדברך:
 * ויסר ביום ההוא את החישים העקרים
 והטלאים ואת כל העזים הנקדות והטלאות
 כל אשר לבן בו וכל חום בכשבים ויתן ביד בניו:
 * וישם דרך שלשת ימים בינו ובין יעקב ויעקב
 רעה את צאן לבן הנותרות: * ויקח לו יעקב
 מקל לבנה לחלוז וערמון ויפצל בהן פצלות לבנות
 מחשף הלכן אשר על המקלות: * ויצג את
 המקלות אשר פצל ברהטים בשקתורת המים
 אשר תבאן והצאן לשתות לנכח הצאן ויחמנה
 בבאן לשותות: * ויחמו הצאן אל המקלות ותלדן
 הצאן עקרים נקדים וטלאים: * והכשבים הפריד
 יעקב ויתן פני הצאן אל עקד וכל חום בצאן לבן
 וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן:
 * והוה בכל יחם הצאן והמקשורות ושם
 יעקב את המקלות לעיניו והצאן ברהטים
 ליחמנה במקלות:

27 * Ait illi Laban: Inueniam gratiam in conspe-
 ctu tuo. Experimento didici, quia benedixerit
 28 mihi Deus propter te. * Constitue mercedem
 29 tuam quam dem tibi. * At ille respondit: Tu
 nosti quomodo seruiet tibi, & quāta in ma-
 30 nibus meis fuerit possessio tua. * Modicum ha-
 buisti antequam venirem ad te; & nūc diues
 effectus es: benedixitq; tibi Dñs ad introitum
 meum. Iustū est igitur vt aliquando prouideā
 31 domui meæ. * Dixitq; Laban: Quid tibi dabo?
 E At ille ait: Nihil volo: sed si feceris quod po-
 stulo, iterum pascam & custodiam pecora tua.
 32 * Gyra omnes greges tuos, & separa cunctas
 oues varias & sparso vellere, & quodcunque
 fuluum, & maculosum, variumque fuerit, tā
 in ouibus, quā in capris, erit merces mea.
 33 * Respondebitq; mihi cras iustitia mea, quādo
 placiti tēpus aduenerit corā te, & omnia quæ
 non fuerint varia & maculosa & fulua, tam in
 34 ouibus quā in capris, furti me argues. * Di-
 35 xitq; Laban: Gratum habeo quod petis. * Et
 separauit in die illa capras, & oues, & hircos,
 & arietes varios & maculosos. Cunctum autē
 F gregem vnicolorē, id est, albi & nigri velleris,
 36 tradidit in manu filiorū suorū. * Et posuit spa-
 ciū itineris trium dierū inter se & generum, q
 37 pascebat reliquos greges eius. * Tollēs ergo Ia-
 cob virgas populeas virides, & amygdalinas,
 & ex platanis, ex parte decorticauit eas. detra-
 ctisq; corticibus, in his quæ spoliata fuerant,
 cādor apparuit. illa verò quę integra fuerāt, vi-
 ridia pmāserunt: atq; in hunc modū color ef-
 38 fectus est varius. * Posuitq; eas in canalibus vbi
 effundebatur aqua, vt cū venisēt greges ad bi-
 bēdū, ante oculos haberēt virgas; & ī aspectu
 39 earū conciperēt. * Factūq; est vt in ipso calore
 coit⁹ oues intuerētur virgas, & parerēt macu-
 40 losa & varia, & diuerso colore resperfa. * Diui-
 G sitq; gregē Iacob, & posuit virgas in canalib⁹
 añ oculos arietū. Erāt autē alba & nigra quęq;
 Labā, cetera verò Iacob sepatis iter se gregib⁹.
 41 * Igr qñ primo tēpore ascēdebāt oues, ponebat
 Iacob virgas in canalibus aquarū ante oculos
 arietū & ouīū, vt in earū cōtēplatione cōcipēt.

תרגום אונקלוס

27 ויאמר ליה לבן אם כען אשכחית רחמיך בעיניך נסיתי וברכני יי בדילך: *
 28 ואמר פריש אגיד עלי ואתן: * ואמר פריש אגיד עלי ואתן: *
 30 ארי ועיר דהוה לך קדמי ותקף לסגי וברך יי יתך בדילי וכען אימתי אעבר אף אנא
 31 ויאמר מה אתן לך ויאמר יעקב לא תתן לי מדעם אם תעבר לי ית פתגמא דדין אהוב ארעה ענדך אשר: *
 32 אעבר
 33 ותסהיד עלי
 34 ויאמר לבן ברים
 35 ואעדי ביוםא הווא ית תשיא רגולא ורקועא וית כל עניא נמורתא ורקועתא כל דחיור ביה וכל דשחום
 36 ושוו מחלך תלתא יומין בינתי וביין יעקב ויעקב רעי ית ענא דלבן דאשחארא: *
 37 ונסב
 38 ודעין ית חטריא דקליף
 39 ואתחמין
 40 ואימריא אפרש יעקב ויהב פריש ענא כל דרגול וכל דשחום
 41 ותוי בכל עידן דמתחמין ענא מבפרתא
 27 ויאמר ליה לבן אם כען אשכחית רחמיך בעיניך נסיתי וברכני יי בדילך: *
 28 ואמר פריש אגיד עלי ואתן: * ואמר פריש אגיד עלי ואתן: *
 30 ארי ועיר דהוה לך קדמי ותקף לסגי וברך יי יתך בדילי וכען אימתי אעבר אף אנא
 31 ויאמר מה אתן לך ויאמר יעקב לא תתן לי מדעם אם תעבר לי ית פתגמא דדין אהוב ארעה ענדך אשר: *
 32 אעבר
 33 ותסהיד עלי
 34 ויאמר לבן ברים
 35 ואעדי ביוםא הווא ית תשיא רגולא ורקועא וית כל עניא נמורתא ורקועתא כל דחיור ביה וכל דשחום
 36 ושוו מחלך תלתא יומין בינתי וביין יעקב ויעקב רעי ית ענא דלבן דאשחארא: *
 37 ונסב
 38 ודעין ית חטריא דקליף
 39 ואתחמין
 40 ואימריא אפרש יעקב ויהב פריש ענא כל דרגול וכל דשחום
 41 ותוי בכל עידן דמתחמין ענא מבפרתא

* Dixit autem ei Laban : Si inueni gratiam co-
ram te, augurarer tuique. benedixit me Deus tuo
ingressu. * Distingue mercedem tuam ad me, et
dabo. * Dixit autem illi Iacob: Tu scis seruitutem
quam seruiui tibi. & quanta erant pecora tua me-
cum. * Parua enim erant quaecunque tibi erant
coram me. & aucta sunt in multitudinem. & bene-
dixit te Dominus in pede meo. nunc ergo quando fa-
ciam & ego mihi ipsi domum? * Et dixit Laban
illi: Quid tibi dabo? ait autem illi Iacob: Non dabis
mihi nihil. si feceris mihi uerbum hoc, iterum pascā
oues tuas, & custodiam. * Transseant omnes oues
tue hodie: & separa inde omnem ouem fuscā in
agnis, & omne subalbum & sparsū in capris: erit
mihi merces. * Et exaudiet me iustitia mea in die
crastina: quia est merces mea in conspectu tuo. omne
quod non fuerit sparsū aut subalbum in capris, et
fuscū in agnis, furatum erit apud me.

* Dixit autem illi Laban: Sit secundum uerbum
tuum. * Et distinxit in die illa hircos sparsos,
& subalbos, & omnes capras sparsas & subalbas,
& omne fuscū quod erat in agnis, & omne quod
erat album in ipsis. & dedit per manum filiorum
suorum, gregem singulariter.

* Et posuit spatium uiam trium dierum, inter
eos & inter Iacob. Iacob autem pascebat oues La-
ban reliquas.

* Accepit autem sibi Iacob uirgam styracinam
uiridem, & nuceam, & platani: & decorticauit
eis Iacob cortices albas, circumtrahens uiride. ap-
paruit autem in uirgis album, quod decorticauit,
uarium.

* Et apposuit virgas quas decorticauit in cana-
libus concharum aqua: ut cum uenirent oues ad bi-
bendum, in conspectu virgarum uenientibus ipsis ad
bibendum, * Conciperent oues in uirgas. & pe-
pererunt oues subalbas et varias & cineratas spar-
sas. * Et agnos separauit Iacob, & posuit co-
ram ouibus arietem subalbum, & omne uarium in
agnis, & separauit sibi greges per seipsum, & non
miscuit eos ad oues Laban. * Factum est autem

in tempore quo conceperunt oues in utero accipientes,
posuit Iacob uirgas coram ouibus in canalibus, ut
conciperent ipsæ secundum uirgas.

* εἶπε ὁ αὐτὸς λάβδω, εἰ εὖ ἔσθ' ἡ χάρις ἐναντίον σου, οἰωνί-
σαι μὲν αὖ. ἐυλόγησέ με ὁ θεὸς τῇ σῇ εἰσοδῶ. * διάσειλον
τὸν μισθόν σου πρὸς με, καὶ δώσω. * εἶπε ὁ αὐτὸς ἰακώβ, σὺ
γινώσκεις τὴν δουλείαν, ἣν δεδούλευκά σοι. καὶ ὅσα ἦν κτήνη σου
μετ' ἐμοῦ. μικρὰ γὰρ ἦν ὅσα σοι ἦν ἐν δουτίῳ μου. & ἠνέστη εἰς
πλήθος. & ἐυλόγησέ σε κύριε. ὅτι ἐπὶ τῷ ποδί μου. νῦν ἔτι πότε
ποιήσω κατὰ ἔμαυτὰ οἶκόν. * καὶ εἶπε λάβαν αὐτῷ, τί σοι δώ-
σω; εἶπε ὁ αὐτὸς ἰακώβ, οὐ δώσεις μοι ἕθ' ἐν. εἰὰν ποιήσης μοι τὸ
ῥῆμα τοῦτο, πάλιν ποιμανῶ τὰ πρόβατά σου, καὶ φυλάξω.
* παρελθέτω πάντα τὰ πρόβατά σου σήμερον, & διαχώρισον
ἐκείθεν πᾶν πρόβατον φαῖον ἐν τοῖς δρυάσι, & πᾶν διάλυκον &
ῥαντὸν ἐν ταῖς αἰξίν, ἔσαι μοι μισθός. * & ἐπακέσθη αὐτὸς καὶ ἡ
δικαιοσύνη μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ. ὅτι ἔστιν ὁ μισθός μου ἐ-
νώπιόν σου. πᾶν δ' αὖ μὴ ἢ ῥαντὸν ἢ διάλυκον ἐν ταῖς αἰξίν, καὶ
φαῖον ἐν τοῖς δρυάσι, κεκλεμμένον ἔσαι παρ' ἐμοῦ. * εἶπε
ὁ αὐτὸς λάβαν, ἔσω καὶ τὸ ῥῆμά σου. * & διέσειλεν ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ σὺν τράγοις σὺν ῥῥωσὺν καὶ σὺν διαλεύκας, καὶ
πάσας τὰς αἰξας τὰς ῥαντάς & τὰς διαλεύκας, καὶ πᾶν φαῖον,
ὃ ἦν ἐν τοῖς δρυάσι, καὶ πᾶν, ὃ ἦν λύκον ἐν αὐτοῖς. καὶ ἔδωκε
διὰ χειρὸς τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ποιμνιον κατὰ μόνας.
* & ἀπέστησεν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν, ἀναμέθ' αὐτῶν & ἀνα-
μέθ' ἰακώβ. ἰακώβ δ' ἐποίησεν τὰ πρόβατά λαβαν ἵνα ὑπο-
λειφθῇ. * ἔλαβε δ' ὁ αὐτὸς ἰακώβ ῥάβδον συρακίνην
χλωράν, & καρύνην, καὶ πλατάνου. & ἐλέπισεν αὐτὰς ἰακώβ
λεπίσματα λευκά, περιούρων τὸ χλωρόν. ἐφαίνετο δ' ἐπὶ
ταῖς ῥάβδοις τὸ λευκόν, ὃ ἐλέπισε, ποικίλον.
* καὶ παρέθηκε τὰς ῥάβδους, αἷς ἐλέπισεν ἐν τοῖς λωοῖς
τῶν ποιητῶν τοῦ ὕδατος. ἵνα ὡς αὐτὸς ἔλθῃ τὰ πρόβατά πιεῖν,
ἐνώπιον τῶν ῥάβδων ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τὸ πιεῖν.
* ἐγκισθώσιν τὰ πρόβατά εἰς τὰς ῥάβδους. & ἐπικύβηται
τὰ πρόβατά διάλυκα & ποικίλα & σποδοειδῆ ῥαντά.
* σὺν δ' ἐλθόντες διέσειλεν ἰακώβ, καὶ ἔθηκεν ἐναντίον
τῶν προβάτων κτήν διάλυκον, καὶ πᾶν ποικίλον ἐν τοῖς ἀ-
μνοῖς & διεχώρισεν αὐτῷ ποιμνία κατ' ἐαυτὸν, & οὐκ ἔμιξεν
αὐτὰ εἰς τὰ πρόβατά λαβαν.
* ἐγένετο δ' ἐν τῷ καιρῷ ὃ ἐνεκίστων τὰ πρόβατά ἐν
γαστρὶ λαμβάνοντα, ἔθηκεν ἰακώβ τὰς ῥάβδους ἐναντίον
τῶν προβάτων ἐν τοῖς λωοῖς, τοῦ ἐγκισθῆσαι αὐτὰ καὶ τὰς
ῥάβδους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et dixit ei Laban: Si nunc inueni gratiam in oculis tuis, expertus sum quod benedixerit mihi Deus propter te. 28 Et ait, Constitu mercedem tuam mihi; & dabo tibi. 29 Et dixit ei: Tu nosti quomodo seruiuerim tibi; & quanta erant pecora tua apud me. 30 Quoniam pauca quæ erant tibi coram me, creuerunt in multitudinem. Et benedixit tibi Dominus propter me: & nunc quando faciam etiam ego pro domo mea? 31 Et dixit: Quid dabo tibi? Et ait Iacob: Non dabis mihi quicquam: sed si feceris mihi uerbum hoc, reuertar & pascā oues tuas, & custodiā eas. 32 Transibo per uniuersas oues tuas hodie. aufer inde omnem agnum uarium & sparso vellere, & omnem agnū nigrum in agnis, & sparsū & maculosum in capris: & hoc erit merces mea. 33 Et testificabitur mihi iustitia mea in die crastino, quando ueneris super mercedem meam, quæ erit coram te. omne quod non fuerit maculosum & respersum in capris, & nigrum in agnis furto sublatum est apud me. 34 Et dixit Laban, Utinam esset sicut uerbum tuum. 35 Et separauit in die illa omnes hircos uarios pedibus & resperfos vellere, & omnes capras maculas & resperfas, omne in quo erat macula alba, & omne quod erat nigrum in agnis, & tradidit in manu filiorum suorum. 36 Et posuit spatium trium dierum inter se & inter Iacob. Iacob autem pascebat oues Laban quæ remanserant. 37 Et tulit sibi Iacob uirgas populeas, & ex amygdalo & ex platano. & decorticauit in eis decorticationem: & ubi detractæ sunt cortices, apparuit album quod erat in uirgis. 38 Et defixit uirgas quas decorticauerat in canalibus in loco ad aquationem aquarum, quod ueniebant oues ad bibendum, ut contra oues essent uirgæ, & calefierent cum uenirent ad bibendum. 39 Calefiebantque oues ante uirgas, & pariebant oues varia maculosa atque resperfa. 40 Agnos autem separauit Iacob, & posuit ante oues omne quod erat maculosum, & omne quod erat nigrum in ouibus Laban. Et posuit sibi greges seorsum; & non miscuit eos cum ouibus Laban. 41 Et factum est in omni tempore quo calefiebant oues temporaneæ, ponebat Iacob uirgas in conspectu ouium in canalibus, ut calefierent ante uirgas.

* ובהעטיף וצאן לא ישים והיו העטפים
ללכן והקשרים ליעקב : * ופרץ האיש מאד
מאד ויהי לו צאן רב ושרפות ועבדים וגמלים
וחמרים : לא

* וישמע את דברי בני
לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר
לאבינו עשה את כל הכבוד הזה : * וירא יעקב את
פני לבן והנה איננו עמו כתמל שלשום : * ויאמר
יהוה אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך
ואהיה עמך : * וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה
השדה אל צאנו : * ויאמר להן ראה אנכי את פני
אביכן כי איננו אלי כתמל שלשם ואלהי אבי היה
עמדי : * ואתנה ידעתן כי בכל כחי עבדתי את
אביכן : * ואביכן התל בי והחלף את משכרתי
עשרת מנים ולא נתנו אלהים להרע עמדי :

* אם כה יאמר נקדים יהיה שכרך וילדו כל הצאן
נקדים ואם כה יאמר עקדים יהיה שכרך וילדו כל
הצאן עקדים : * ויצל אלהים את מקנה
אביכם ויתן לי : * ויהי בעת יחס הצאן ואשא עיני
וארא בחלום והנה העתדים העלים על הצאן עקדים
נקדים וברדים : * ויאמר אלי מלאך האלהים
בחלום יעקב ואמר הנני : * ויאמר שאת נא עיניך
וראה כל העתדים העלים על הצאן עקדים
נקדים וברדים כי ראיתי את כל אשר לבן עשה
לי : * אנכי האל בית אל אשר משחת שם מצבה
אשר נדרת לי שם נדר עתה קום צא מן הארץ
הזאת ושוב אל ארץ מולדתך : * ותען רחל ולאה
ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו :
* הלא נכריות נחשכנו לו כי מכרנו ויאכל גם אכול
את כספנו :

42 * Quando verò serotina admissura erat, & cō
ceptus extremus, non ponebat eas. Factaque
sunt ea quæ erant serotina Laban, & quæ pri-
mi temporis, Iacob. * Ditatusque est homo vl-
tra modum: & habuit greges multos, ancillas
& seruos, camelos & asinos.

CAP. XXXI.

1 P Ostquam autem audiuit verba filiorum La-
ban, dicentiū: Tulit Iacob omnia quæ fue-
runt patris nostri: & de illius facultate ditat⁹,
2 factus est inclytus. * Animaduertit quoq; faciē
Laban, quòd non esset erga se sicut heri & nu-
3 diustertius. * Maximè dicēte sibi Domino, Re-
uertere in terrā patrum tuorum, & ad gene-
4 rationem tuam: eroq; tecum. * Misit & voca-
uit Rachel & Liam in agrū, vbi pascebat gre-
5 ges. * Dixitq; eis: Video faciē patris vestri, quòd
nō sit erga me sicut heri & nudiuustertius. De⁹
6 aut patris mei fuit mecū. * Et ipsæ nostis q; to-
7 tis viribus meis seruierī patri vestro. sed & pa-
ter vester circunuenit me, & mutauit merce-
dē meam decem vicibus: & tamen non dimi-
8 sit eum Deus, vt noceret mihi. * Si quando di-
xit, Variæ erunt mercedes tuæ, pariebant oēs
oues varios foetus: quādo verò econtrariò ait,
B Alba quæq; accipies pro mercede, omnes gre-
9 ges alba pepererunt. * Tulitque Deus substan-
10 tiam patris vestri, & dedit mihi. * Postquā enī
cōceptus ouium tempus aduenerat, leuauī o-
culos meos, & vidi in somniis ascendentes ma-
res super fœminas, varios & maculosos, & di-
11 uerforū colorum. * Dixitq; angelus Dei ad me
in somniis: Iacob. & ego respondi: Adsum.
12 * Qui ait: Leua oculos tuos, & vide vniuersos
maculosos ascendentes super fœminas, varios,
maculosos atq; resperfos. vidi enim oīa quæ fe-
13 cit tibi Laban. * Ego sum Deus Bethel, vbi vn-
xisti lapidem, & votum vouisti mihi. Nunc er-
go surge, & egredere de terra hac, reuertens in
14 terram natiuitatis tuæ. * Responderuntq; Ra-
chel & Lia: Nunquid habemus residui quic-
C quam in facultatibus & hereditate domus pa-
15 tris nostri? * Nōne quasi alienas reputauit
nos, & vendidit, comeditque precium nostrū?

Sup. 28.
d.
Inf. 32. c.

תרגום אונקלוס

42 * ובלקישות ענא לא משוי והו לקישא ללבן ובכירא ליעקב :
ועבדין וגמלין וחמרין : לא
יעקב ית כל די לאבונא ומן די לאבונא קנא ית כל נכסיה האלין :
3 * ואמר יוי ליעקב תוב לארע אבהתך וילדותך ויהא מימרי בסערך :
להן חזי אנא ית סבר אפי דאבונא ארי ליתנן עמי כמאיתמלי ומדקדמותי ואלהיה דאבא מימריה הנה בסערדי :
חילי פלחית ית אבוכן : 7 * ואבוכן שקר בי ואשני ית אגרי עשר זמני ולא שבקיה יוי לאבאשא עמי :
אמר נמורין יהא אגרך וילידן כל ענא נמורין ואם כרין תורה אמר רגולין יהא אגרך וילידן כל ענא רגולין : 9 * ואפרש יוי מן בעירא דאבוכן
ויהב לי : 10 * והנה בעידן דמתיתמא ענא וזקפית עיני וחזית בחלמא והא תישא דסלקין על ענא רגולין נמורין ופציחין :
11 * ואמר לי מלאכא דיני בחלמא יעקב ואמרית הא אנא : 12 * ואמר זקוף כען עינך וחזי כל תישא דסלקין על ענא רגולין נמורין ופציחין :
אנא אלהא דחילי עלך בבית אל דמשחת חסן קמרי דקיימת קדמי חסן קום כען קום פק מן
13 * ואחית רחל ולאה ואמרת ליה העד כען לנא חולק ואחסנא בבית אבונא : 14
15 * הלא נכרען אתחשכנא ליה ארי וביננא ואכל אף מיכל ית כספנא :

* Quando autem pariebant oues, non ponebat. 42
facta sunt autem non signata Laban, at signata Iacob. * Et ditatus est homo valde nimis: & fuerunt ei pecora multa, & boues, & serui, & ancillæ, & cameli, & asini, & muli.

CAP. XXXI.

Audiuit autem Jacob verba filiorum Laban, dicentium: Tulit Iacob omnia quæ patris nostri & de hiis quæ patris nostri, fecit omnem gloriam hanc. * Et vidit Jacob faciem Laban, & ecce non erat ad eum sicut heri & tertia die. * Dixit autem Dominus ad Iacob: Reuertere in terram patris tui, & in generationem tuam, & ero tecum.

* Mittens autem Iacob, vocauit Lian et Rachel in agrum ubi erant greges.

* Et ait illis: Video ego faciem patris vestri, quod non est erga me, sicut heri & tertia die. at Deus patris mei fuit mecum. * Et ipsæ autem scitis, quod in omni fortitudine mea seruiui patri vestro.

* At pater vester decepit me, & mutauit mercedem meam decem agnorum: et non dedit illi Deus malefacere mihi. * Si sic diceret, Varia erunt tua merces, & parient omnes oues varia. si autem diceret, alba erunt tua merces, & parient omnes oues alba. * Et abstulit Deus omnia pecora patris vestri, & dedit mihi ea. * Et factum est, quando concipiebant oues, in utero accipientes. & vidi oculis meis eas in somnio: & ecce hirci & arietes ascendentes super oues & capras, subalbi, & varij, & cinerati sparsi.

* Et dixit mihi angelus Dei per somnium: Iacob, Iacob. ego autem dixi: Quid est? * Et dixit mihi: Respice oculis tuis, & vide hircos & arietes ascendentes super oues et capras subalbas & varias & cineratas sparsas. vidi enim quæcunque tibi Laban facit. * Ego sum Deus qui apparui tibi in loco Dei, ubi vnixisti mihi illic titulum, & vouisti mihi votum. nunc ergo surge, & egredere de terra hac, & vade in terram natiuitatis tuæ. * Et respondentes Lia & Rachel, dixerunt ei: Nunquid est nobis adhuc pars hereditatis in hiis quæ patris nostri? * Non quasi alienæ reputatæ sumus ei? vendidit enim nos, & deuorauit deuoratione argentum nostrum.

* Et dixit mihi angelus Dei per somnium: Iacob, Iacob. ego autem dixi: Quid est?

* Et dixit mihi: Respice oculis tuis, & vide hircos & arietes ascendentes super oues et capras subalbas & varias & cineratas sparsas. vidi enim quæcunque tibi Laban facit. * Ego sum Deus qui apparui tibi in loco Dei, ubi vnixisti mihi illic titulum, & vouisti mihi votum. nunc ergo surge, & egredere de terra hac, & vade in terram natiuitatis tuæ. * Et respondentes Lia & Rachel, dixerunt ei: Nunquid est nobis adhuc pars hereditatis in hiis quæ patris nostri? * Non quasi alienæ reputatæ sumus ei? vendidit enim nos, & deuorauit deuoratione argentum nostrum.

* Et dixit mihi angelus Dei per somnium: Iacob, Iacob. ego autem dixi: Quid est? * Et dixit mihi: Respice oculis tuis, & vide hircos & arietes ascendentes super oues et capras subalbas & varias & cineratas sparsas. vidi enim quæcunque tibi Laban facit. * Ego sum Deus qui apparui tibi in loco Dei, ubi vnixisti mihi illic titulum, & vouisti mihi votum. nunc ergo surge, & egredere de terra hac, & vade in terram natiuitatis tuæ. * Et respondentes Lia & Rachel, dixerunt ei: Nunquid est nobis adhuc pars hereditatis in hiis quæ patris nostri? * Non quasi alienæ reputatæ sumus ei? vendidit enim nos, & deuorauit deuoratione argentum nostrum.

* ἡνίκα δ' αὖν ἔτεκον τὰ πρόβατα ὅσα ἐτίθει· ἐγένετο δὲ τὰ ἄσημα τοῦ λάβου, τὰ δὲ ἐπίσημα τοῦ ἰακώβ.

* καὶ ἐπλούτισεν ὁ ἄνθρωπος σφόδρα σφόδρα. καὶ ἐγένετο αὐτῷ κτήνη πολλὰ, καὶ βόες, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι, καὶ κάμηλοι, καὶ ὄνοι, καὶ ἡμίονοι.

λα'.

1 Ηκούσε ὁ ἰακώβ τὰ ῥήματα τῶν υἱῶν λάβου, λεγόντων, εἰληφεν ἰακώβ πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, & ἐκ τῶν ὧν πατὴρ ἡμῶν πεποίηκε πᾶσαν τὴν δόξαν ταύτην.

2 * ὃς εἶδεν ἰακώβ τὸ πρόσωπον τοῦ λάβου, καὶ ἰδὲ ὅσα ἦν πρὸς αὐτὸν, ὡς χθὲς καὶ τρίτῃ ἡμέρᾳ. * εἶπε ὁ κύριος πρὸς ἰακώβ, ἀποστέλλεις εἰς τὴν γλῶττίαν τοῦ πατρὸς σου, & εἰς τὴν χρεῖαν σου, & ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ.

3 * ἀποστείλας ὁ ἰακώβ, ἐκάλεσε λαίβου & ῥαχὴλ εἰς τὸ πεδῖον ὃ ἦν τὰ ποιμνία. * καὶ εἶπεν αὐταῖς ὁ κύριος τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὅτι ὅσα ἐστὶ πρὸς ἐμοῦ, ὡς χθὲς καὶ τρίτῃ ἡμέρᾳ. ὁ δὲ θεὸς τοῦ πατρὸς μετ' ἐμοῦ.

4 * ὃς αὐταῖς ὁρίσθη, ὅτι ἐν πάσῃ ἰσχύϊ μου δεδούλωκα τὰ πατρί ὑμῶν. * ὁ δὲ πατὴρ ὑμῶν παρεκελεύσατο με, καὶ ἤλαξε τὸν μισθόν μου τῶν δέκα ἀμνῶν. & ὅσα ἐδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς κακοποίησάι με.

5 * ἐάν τις εἴπῃ, τὰ ποικίλα ἔσαι σου μισθός, & τέξῃ πάντα τὰ πρόβατα ποικίλα. ἐάν τις εἴπῃ, τὰ λευκά ἔσαι σου μισθός, καὶ τέξῃ πάντα τὰ πρόβατα λευκά. * καὶ ἀφείλεν ὁ θεὸς πάντα τὰ κτήνη τοῦ πατρὸς ὑμῶν, καὶ ἔδωκε μοι αὐτά.

6 * ὃς ἐγένετο, ἡνίκα ἐνεκίωσεν τὰ πρόβατα, ἐν γαστρὶ λαμβάνοντα. & εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου αὐτὰ ἐν τῇ ὑπνῷ, καὶ ἰδὲ ὅτι τρεῖς καὶ ἑκατὸν ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὰ πρόβατα & τὰς αἰγας, διάλωκοι καὶ ποικίλοι.

7 * ὃς ἀποδοιδεῖς ῥῶστί. * ὃς εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ καθ' ὑπνον, ἰακώβ, ἰακώβ. ἐγὼ δὲ εἶπον, τί ἐστὶ; καὶ εἶπέ μοι, ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἰδεὶ ὅσα τρεῖς καὶ ἑκατὸν ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὰ πρόβατα & τὰς αἰγας διαλεύκεις & ποικίλους, καὶ ἀποδοιδεῖς ῥῶστίς. ἐώρακα γὰρ ὅσα σοι λάβου ποιεῖ.

8 * εἰώειμι ὁ θεὸς ὁ ὀφθαλμὸς σου ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ὃς ἤλεψας μοι ἐκ τῆς γῆς ταύτης, καὶ ἤνυσεν μοι ἐν γλῶττίᾳ. καὶ ἐξέλθεις ἐκ τῆς γῆς ταύτης, καὶ ἀπελθὲ εἰς τὴν γλῶττίαν τὴν χρεῖαν σου.

9 * ὃς ἀποκρίθη λαίβου & ῥαχὴλ, εἶπον αὐτῷ, μὴ ἐστὶν ἡμῖν ἐπιμερίς κληρονομίας ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς ἡμῶν;

10 * ἐχὼς αἱ ἀλλότριοι λελογίσμεθα αὐτῷ; πέπρακε γὰρ ἡμᾶς, καὶ κατέφαγε καταβρώσει τὸ δαγύριον ἡμῶν.

11 * ὃς ἀποκρίθη λαίβου & ῥαχὴλ, εἶπον αὐτῷ, μὴ ἐστὶν ἡμῖν ἐπιμερίς κληρονομίας ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς ἡμῶν;

12 * ἐχὼς αἱ ἀλλότριοι λελογίσμεθα αὐτῷ; πέπρακε γὰρ ἡμᾶς, καὶ κατέφαγε καταβρώσει τὸ δαγύριον ἡμῶν.

13 * ὃς ἀποκρίθη λαίβου & ῥαχὴλ, εἶπον αὐτῷ, μὴ ἐστὶν ἡμῖν ἐπιμερίς κληρονομίας ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς ἡμῶν;

14 * ἐχὼς αἱ ἀλλότριοι λελογίσμεθα αὐτῷ; πέπρακε γὰρ ἡμᾶς, καὶ κατέφαγε καταβρώσει τὸ δαγύριον ἡμῶν.

15 * ὃς ἀποκρίθη λαίβου & ῥαχὴλ, εἶπον αὐτῷ, μὴ ἐστὶν ἡμῖν ἐπιμερίς κληρονομίας ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς ἡμῶν;

16 * ἐχὼς αἱ ἀλλότριοι λελογίσμεθα αὐτῷ; πέπρακε γὰρ ἡμᾶς, καὶ κατέφαγε καταβρώσει τὸ δαγύριον ἡμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et quando oues erant ferotinae, non ponebat. Erantque ferotinae Laban, & temporaneæ Iacob. * Et creuit vir valde nimis: & habuit oues multas, & seruos, & ancillas, & camelos & asinos.

CAP. XXXI.

ET audiuit verba filiorum Laban, qui dicebant: Tulit Iacob vniuersa quæ erant patris nostri: & de his quæ erant patris nostri, acquisiuit omnem substantiam istam. * Et vidit Iacob aspectum vultus Laban: & ecce non erat cum eo, sicut heri & nudiustertius. * Et dixit Deus ad Iacob: Reuertere in terram patrum tuorum & natiuitatis tuæ: & erit verbum meum in adiutorium tuum. * Et misit Iacob, & vocauit Rachel & Liam in agrum ubi erant oues suæ. * Et dixit eis: Video ego aspectum vultus patris vestri, quod non est mecum sicut heri & nudiustertius: & verbum Dei patris mei fuit in adiutorium meum. * Et vos scitis quod omni virtute mea seruiui patri vestro. * Pater autem vester mentitus est mihi; & mutauit mercedem meam decem vicibus: & non dimisit eum Deus ut noceret mihi. * Si sic dicebat, Varia erunt tua mercede tua; pariebant omnes oues varia. & si sic dicebat, Maculosa erunt pro mercede tua; pariebant omnes oues maculosa. * Et separauit Dominus de pecoribus patris vestri, & dedit mihi.

* Et factum est in tempore quo oues calefiebant, leuaui oculos meos, & vidi in somnio: & ecce arietes qui ascendebant super oues, erant varij, & maculosi & resperfi. * Et dixit mihi angelus Dei in somnio: Iacob, & dixi: Ecce ego. * Et ait: Leua nunc oculos tuos, & vide omnes arietes qui ascendunt super oues, maculosos, varios atque resperfos: quoniam manifestum est coram me omne quod facit tibi Laban. * Ego sum Deus qui apparui tibi in Bethel, ubi vnixisti titulum, ubi vouisti coram me votum. nunc surge, egredere de terra hac, & reuertere in terram natiuitatis tuæ.

* Et responderunt Rachel & Lia, atque dixerunt ei: Nunquid adhuc est nobis pars & hæreditas in domo patris nostri? * Nónne extraneæ reputatæ sumus ei, quia vendidit nos, & comedit quoque argentum nostrum?

* כי כל-העשר אשר הציל אלהים מאבינו לנו
 הוּא וּלְבָנֵינוּ וְעֵתָהּ כָּל אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֵלַיךָ
 עֲשֵׂה: * וַיָּקָם יַעֲקֹב וַיֵּשֶׁב אֶת-בָּנָיו וְאֶת-
 נָשָׁיו עַל-הַנְּמָלִים: * וַיָּנֶה אֶת-כָּל-מִקְנֵהוּ
 וְאֶת-כָּל-רֶכְשׁוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ מִקְנֵה קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ
 בְּפָדֵן אֶרֶס לָבוֹא אֶל-יִצְחָק אָבִיו אֶרְצָה בְּנֵעַן:
 * וּלְבָן הַלֶּךְ לָגֹז אֶת-צֹאנֹו וַתִּגְנֹב רָחֵל אֶת-
 הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאֵבִיהָ: * וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת-לֵב לָבָן
 הָאֲרָמִי עַל-כָּל־הַגִּיד לוֹ כִּי בָרַח הוּא: * וַיִּבְרַח הוּא
 וְכָל-אֲשֶׁר לוֹ וַיָּקָם וַיַּעֲבֹר אֶת-הַנָּהָר וַיֵּשֶׁב אֶת-פְּנֵי
 הַר הַגְּלָעָד: * וַיֵּגֵד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח
 יַעֲקֹב: * וַיָּקָח אֶת-אָחִיו עֲמֹו וַיַּרְדֵּף אַחֲרָיו דֶּרֶךְ
 שְׁבַע יָמִים וַיִּדְּבֹק אֹתוֹ בְּהַר הַגְּלָעָד: * וַיָּבֹא
 אֱלֹהִים אֶל-לָבָן הָאֲרָמִי בַחֲלֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ
 הִשְׁמַר לְךָ פֶּן תִּדְּבַר עִם-יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד-רָע:
 * וַיֵּשֶׁב לָבָן אֶת-יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב תִּקַּע אֶת-אָהֳלוֹ בְּהַר
 וּלְבָן תִּקַּע אֶת-אָהֳלוֹ בְּהַר הַגְּלָעָד: * וַיֹּאמֶר לָבָן
 לַיַּעֲקֹב מֶה עָשִׂיתָ וַתִּגְנֹב אֶת-לִבִּי וַתִּגְנֹב אֶת-
 בְּנֵי וְנָשָׁיו כְּשֶׁבִיֹּרֶת חָרָב: * לְמַדְּנָהּ לְבָרַח
 וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא-הִגַּדְתָּ לִּי וְאֲשַׁלַּחְךָ בְּשִׁמְחָה
 וּבְשָׂרִים בְּתָף וּבְכִנּוּר: * וְלֹא נִשְׁתַּחֲוִיתָ לְנִשְׁקֵי לְבָנִי
 וּלְבִנְתֵּי עֵתָהּ הַסְּכַלְתָּ עֲשׂוֹ: * יֵשׁ-לֹאֵל יָדִי
 לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רַע וְאֱלֹהֵי אֲבִיכֶם אָמַר אֵלַי
 לֹא אֲמַר הִשְׁמַר לְךָ מִדְּבַר עִם-יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד-רָע:
 * וְעֵתָהּ הַלֶּךְ הַלַּכְתָּ כִּי-נִכְסְפָה נִכְסְפָתָה לְבֵית אֲבִיךָ
 לְמַדְּנָהּ אֶת-אֱלֹהֵי: * וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן
 כִּי יֵרָאִתִּי כִּי אֲמַרְתִּי פֶן תִּגְזֹל אֶת-בְּנוֹתַי מִעַמִּי:
 * עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת-אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחַיֶּה נֶגֶד אֲחֵינוּ
 הָכֹר לְךָ מֶה עָמְדִי וְקַח-לְךָ וְלֹא-יָדַע יַעֲקֹב כִּי רָחֵל
 גִּנְבָתָם:

16 * Sed Deus tulit opes patris nostri, & eas
 tradidit nobis ac filiis nostris. unde omnia
 quæ præcepit tibi Deus, fac.
 17 * Surrexit autem Iacob, & impositis libe-
 ris ac coniugibus suis super camelos, abiit.
 18 * Tulitque omnem substantiam suam, & gre-
 ges, & quicquid in Mesopotamia acquisierat,
 pergens ad Isaac patrem suum in terram Cha-
 naan. * Eo tempore ierat Laban ad ton-
 dendas oves: & Rachel furata est idola patris
 sui. * Noluitque Iacob confiteri focero
 suo quod fugeret.
 21 * Cumque abisset tam ipse, quam omnia
 quæ iuris sui erant, & amne transmissio perge-
 22 ret contra montem Galaad, * Nunciatum
 D est Laban die tertio, quod fugeret Iacob.
 23 * Qui assumptis fratribus suis, persecutus
 est eum diebus septem; & comprehendit eum
 24 in monte Galaad. * Viditque in somnis
 dicentem sibi Dominum: Caue ne quicquam
 asperè loquaris contra Iacob.
 25 * Iamque Iacob extenderat in monte taber-
 naculum. Cumque ille consecutus fuisset eum
 cum fratribus suis, in eodem monte Galaad fi-
 26 xit tentorium. * Et dixit ad Iacob: Quare
 ita egisti, ut clam me abigeres filias meas qua-
 27 si captivas gladio? * Cur ignorante me fu-
 gere voluisti, nec indicare mihi, ut prosequer-
 28 rer te cum gaudio, & canticis, & tympanis, &
 29 citharis? * Non es passus ut oscularer filios
 meos & filias. stultè operatus es. * Et nunc qui-
 dem valet manus mea reddere tibi malum; sed
 Deus patris tui heri dixit mihi: Caue ne lo-
 quaris contra Iacob quicquam durius.
 30 * Esto: Ad tuos ire cupiebas, & desiderio
 erat tibi domus patris tui. Cur furatus es deos
 meos?
 31 * Respondit Iacob: Quod infcio te profe-
 ctus sum, timui ne violenter auferres filias
 32 tuas. * Quod autem furti me arguis; apud
 quemcunq; inueneris deos tuos, necetur co-
 ram fratribus nostris. Scrutare; quicquid tuo-
 rum apud me inueneris, aufer. hæc dicens,
 ignorabat quod Rachel furata esset idola.

1. Reg.
 13. c.
 2. Par. 16
 c.

תרגום אונקלוס

16 ארי כל עתרא דאפרש יי מאבנא דילנא הוא ולבנא וקען כל דאמר יי לך עבד:
 17 וקם יעקב ונשל יח בנאוי וית נשואי
 18 ודבר יח כל גיתוהי וית כל קניניה דיקנא גיתי קניניה דיקנא בפרד ארם למיתו לית יצחק אבתי לארעא
 19 ולבן אזל למיגז יח עאניה ונסביבת רחל יח עלמנא די לאבוחא:
 20 וקסי יעקב מן לבן ארמאח על ולא חוי
 21 ואזל הוא וכל דיליה וקם ועבר יח פרת ושוי יח אפוחי לטורא דגלעד:
 22 ואחחאחא ללבן ביומא תליתא
 23 ודבר יח אחוהי עמיה ורדף בחרוהי מחרך שבעה יומין ואדבק יחיה בטורא דגלעד:
 24 ואחא מימר מן קדם יי
 25 ואדבק לבן יח יעקב משב עד ביש:
 26 ואמר לבן ליעקב מה עבדת וכסית מגי ודברת יח בנתי כשבון
 27 למה אישמרת למיזל וכסית מגי ולא חוית לי ושלחיתך פון בחרוא ובחשבתן בחופין ובחניגין:
 28 ולא
 29 אית חילא בירי למעבד עמכון ביש ואלהא דאבוכון רמשא אמר לי למימר
 30 וקען מיזל אזלת ארי חמדא חמדתא לבית אבך למה נסיבת יח דחלתי:
 31 ואתיב יעקב ואמר ללבן ארי דחלית ארי אמרית דילמא חנוס יח בנתך מגי:
 32 אחנא אשתמודע לך מר דעמי וסב לך ולא ידע יעקב ארי רחל נסיבתנן:
 17 וקם יעקב ונשל יח בנאוי וית נשואי
 20 וקסי יעקב מן לבן ארמאח על ולא חוי
 22 ואחחאחא ללבן ביומא תליתא
 24 ואחא מימר מן קדם יי
 25 ואדבק לבן יח יעקב משב עד ביש:
 26 ואמר לבן ליעקב מה עבדת וכסית מגי ודברת יח בנתי כשבון
 28 ולא
 29 אית חילא בירי למעבד עמכון ביש ואלהא דאבוכון רמשא אמר לי למימר
 30 וקען מיזל אזלת ארי חמדא חמדתא לבית אבך למה נסיבת יח דחלתי:
 31 ואתיב יעקב ואמר ללבן ארי דחלית ארי אמרית דילמא חנוס יח בנתך מגי:
 32 אחנא אשתמודע לך מר דעמי וסב לך ולא ידע יעקב ארי רחל נסיבתנן:

* Omnes diuitias & gloriam, quam abstulit Deus patris nostri, nobis erit & filiis nostris. nunc ergo quaecunque tibi dixit Deus, fac.

* Surgens autem Iacob, accepit uxores suas, & filios suos super camelos: Et abduxit omnem substantiam suam, & omnem suppellectilem suam, quam acquisiuit in Mesopotamia; & omnia sua, ut abiret ad Isaac patrem suum in terram Chanaan.

* Laban autem abiit ad tondendum oues suas. furata est autem Rachel idola patris sui.

* Abscondit autem Iacob Laban Syro, ne indicaret ei, quod fugit.

* Et fugit ipse, & sua omnia, & transiit flumen; & festinauit in montem Galaad.

* Nunciatum est autem Laban Syro die tertia, quod fugit Iacob. Et assumens filios suos, & fratres suos cum eo, persecutus est post eum via dierum septem: & comprehendit eum in monte Galaad.

* Venit autem Deus ad Laban Syrum per somnum nocte, & dixit ei: Caue ne fortè loquaris ad Iacob mala. & comprehendit Laban Iacob.

* Iacob autem fixit tabernaculum suum in monte. Laban autem statuit fratres suos in monte Galaad. Dixit autem Laban Iacob: Quid fecisti? quare fugisti clam, & furatus es me, & abduxisti filias meas, quasi captiuas gladio?

* Et si annunciaasses mihi, misissem te cum letitia, & cum musicis, & tympanis, & cithara?

* Non dignus habitus sum osculari filios meos, & filias meas. nunc autem stultè egisti.

* Et nunc autem valet manus mea malefacere tibi. At Deus patris tui heri ait ad me, dicens: Custodi te ipsum, ne fortè loquaris cum Iacob mala.

* Nunc ergo vade: desiderio enim desiderasti, in domum patris tui abire: quare furatus es deos meos?

* Respondit Iacob, & dixit Laban: Dixi enim, ne fortè auferas filias tuas à me, & omnia mea.

* Cognosce ergo quid est tuorum apud me, & accipe. & non cognouit apud eum nihil. Et dixit Iacob: Apud quem inuenti fuerint dei tui, non uiuet coram fratribus nostris. nesciebat autem Iacob, quod Rachel uxor eius furata est eos.

* πάντα τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν, ἣν ἀφείλετο ὁ θεὸς τοῦ πατρὸς ἡμῶν, ἡμῖν ἔσται καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν. νῦν οὖν ὅσα σοι εἶρηκεν ὁ θεός, ποίει.

* ἀναστὰς ὁ ἰακώβ, ἔλαβε τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ παῖδια αὐτῶν ἐπὶ τὰς καμήλους.

* καὶ ἀπήγαγε πάντα τὰ ὑποκείμενα αὐτῶν, καὶ πάντα τὸν πλοῦτον ἀποκιδύων αὐτῶν, ἣν ἐξέποιήσατο ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ πάντα τὰ αὐτῶν ἀπελθεῖν πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτῶν, εἰς γῆν χanaan.

* λάβαν ὁ ὄψετο κείρας αὐτῶν πρόσβατα αὐτῶν. ἔκλεψε ὁ ῥαχὴλ τὰ εἰδώλα τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

* ἐκρυψε δὲ ἰακώβ λάβαν τὸν σύργον, τοῦ μὴ ἀναγείλαι αὐτῶν, ὅτι ἀποδιδράσκει.

* ἔσπεδρα αὐτῶν, καὶ τὰ αὐτῶν πάντα, καὶ διέβη τὸν ποταμόν, καὶ ὤρμησεν εἰς τὸ ὄρος Γαλαὰδ.

* ἀνηγγέλη ὁ λάβαν τῷ σύργῳ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτι ἀπέδρα ἰακώβ.

* καὶ ὠδραλαβὼν ὧς ἔως αὐτῶν, καὶ ὧς ἀδελφὸς αὐτῶν μετ' αὐτῶν, καλεδίωνεν ὀπίσω αὐτῶν ὁδὸν ἡμερῶν ἐπτά. καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει γαλαὰδ.

* ἦλθε ὁ θεὸς πρὸς λάβαν τὸν σύργον καθ' ὑπνόν τῷ νύκτι, καὶ εἶπεν αὐτῷ· φύλαξαι μὴ ποιεὶς λαλήσεως πρὸς ἰακώβ πονηρά. καὶ κατέλαβε λάβαν τὸν ἰακώβ.

* ἰακώβ ὁ ἐπῆξε τῷ σκηνῷ αὐτῶν ἐν τῷ ὄρει. λάβαν ὁ ἔστησε ὧς ἀδελφούς αὐτῶν ἐν τῷ ὄρει γαλαὰδ.

* εἶπε ὁ λάβαν τῷ ἰακώβ, τί ἐποίησας; ἵνα λί ἀπέδρας κρυφῶν, καὶ ἐκλοποφόρησάς με, καὶ ἀπῆλθες τὰς θυγατέρας μου, ὡς αἰχμαλώπιδας μαχαίρας;

* καὶ εἰ ἀνήγγειλός μοι, ἔξαπέσειλα ἂν σε μετ' εὐφροσύνης, καὶ μετ' μουσικῶν, καὶ τυμ-

* πάνων, καὶ κιθάρων. καὶ κατηξιώθην φιλήσαι τὰ παῖδιά μου, καὶ τὰς θυγατέρας μου. νῦν ὁ ἀφρόνως ἐπραξας.

* καὶ νῦν ὁ ἰσχυρὴ ἡ χεὶρ μου κακοποίησαί σε. ὁ δὲ θεὸς ὁ πατὴρ σου χεῖρας εἶπε πρὸς με, λέγων, φύλαξον σε αὐτὸν, μὴ ποτε λαλήσης μετ' ἰακώβ πονηρά.

* νῦν οὖν πεπόρευθι, ἐπὶ θυμίαν ὅς ἐπεθύμησας, εἰς τὸν οἶκόν σου πατὴρ σου ἀπελθεῖν, ἵνα τί ἐκλεψας ὧς θεός μου;

* ἀπεκρίθη ἰακώβ, καὶ εἶπε τῷ λάβαν· εἶπα γάρ, μὴ ποιεὶς ἀφέλη τὰς θυγατέρας σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ πάντα τὰ ἐμά.

* ἐπίγνωθι ὅτι ἐστὶ τῶν σῶν παρ' ἐμοί, καὶ λάβε. καὶ ὅσα ἐπέγνω παρ' αὐτῶν ἔδεν. καὶ εἶπεν ἰακώβ· παρ' ὧ ἂν εὐρεθῶσιν θεοί σου, καὶ (ἡσέ) ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. ὅσα ἦδει ὁ ἰακώβ, ὅτι ῥαχὴλ ἡ γυνὴ αὐτῶν ἔκλεψεν αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁶ Quoniam omnes diuitiae quas abstulit Deus ex patre nostro, nostrae sunt & filiorum nostrorum. Et nunc quodcunque dixerit tibi Deus, fac.

¹⁷ Et surrexit Iacob, & leuauit filios suos & uxores suas super camelos: Et duxit vniuersa pecora sua, & omnem substantiam suam quam acquisierat in Mesopotamia Syriae, ut veniret ad Isaac patrem suum in terram Chanaan.

¹⁸ Laban autem abierat ad tondendas oues suas: & tulit Rachel imagines quae erant patris sui. Et celauit Iacob à Laban Syro, & non indicauit ei quod ipse proficisceretur.

¹⁹ Et abiit ipse & omnia sua, & surrexit & transiit Euphratem: & posuit faciem suam contra montem Galaad. Et nunciatum est Laban in die tertio quod abiisset Iacob.

²⁰ Et tulit fratres suos secum, & persecutus est post eum itinere septem dierum: & comprehendit eum in monte Galaad.

²¹ Et venit verbum à facie Dei ad Laban Syrum in somnio noctis, & dixit ei: Caue tibi ne loquaris cum Iacob à bono vsque ad malum.

²² Et comprehendit Laban Iacob. Et Iacob tetenderat tabernaculum suum in monte. & Laban collocauit fratres suos in monte Galaad.

²³ Quare occultè abiisti, & celasti à me, & non indicasti mihi, ut dimitterem te cum gaudio & canticis, cum tympanis & citharis?

²⁴ Et potestas in manu mea, ut facerem vobiscum malum: sed Deus patris vestri hesternae nocte ait mihi, dicens: Caue tibi ne loquaris cum Iacob à bono vsque ad malum.

²⁵ Et nunc abiens abiisti, quoniam cupiens cupiebas domum patris tui. cur tulisti deos meos?

²⁶ Et respondit Iacob, & dixit ad Laban: Quoniam timui, dicens, ne violenter auferres filias tuas à me.

²⁷ Locus in quo inueneris deum tuum, non permaneat. coram fratribus nostris cognosce quid tuum sit apud me, & tolle tibi. Et nesciebat Iacob quod Rachel accepisset eos.

* ויבא לבן באהל יעקב ובאהל לאה ובאהל שתי
 האמהות ולא מצא ויצא מאהל לאה ויבא באהל
 רחל: * ורחל לקחה את התרפים ותשמים בבר
 הנמל ותשב עליהם וימשש לבן את כל האהל
 ולא מצא: * ותאמר אל אחיה אל יחר בעיני אדני
 כי לוא אוכל לקום מפניך כי דרך נשים לי ויחפש
 ולא מצא את התרפים: * ויחר ליעקב וירב
 בלבן ויען יעקב ויאמר ללבן מר פשעי מה חטאתי
 כי דלקה אחרי: * כי מששת את כל כלי מה
 מצאנו מכל כלי ביתך שים כור נגד אחי ואחיד
 ויוכיחו בין שניהם: * וזה עשרים שנה אנכי
 עמך רחליך ועיניך לא שכלו ואילי צאנך לא אכלתי:
 * טרפיה לא הבאתי אליך אנכי אחטנה מידי
 תבקשנה נגבתי יום ונגבתי לילה: * הייתי
 ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדר שנת מעיני:
 * וזה לי עשרים שנה בביתך עבדתך ארבע
 עשרה שנה בשתי בנותיך ושש שנים בצאנך
 ותחלק את משכרתי עשרת מנים: * לולי אלהי
 אבי אלהי אברהם ופחד יצחק היר לי כי עתה
 ריקם שלחתי את ענני וארץ יגיע כפי ראוי
 אלהים ויזכח אמש: * ויען לבן ויאמר אל יעקב
 הבנות בנותי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר
 אתה ראוי לי הנה ולבנותי מה אעשה לאלה
 היום או לבניהן אשר ילדו: * ועתה לכה נכרתה
 ברית אני ואתה והיה לעד ביני ובינך: * ויקח
 יעקב אבן וירימה מצבה: * ויאמר יעקב לאחיו
 לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו גל ויאכלו
 שם על הגל: * ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב
 קרא לו גלעד: * ויאמר לבן הגל הזה עד ביני ובינך
 היום על בן קרא שמו גלעד:

* Ingressus itaque Laban tabernaculum Iacob & Liæ, & vtriusque famulæ, non inuenit.
 * Illa festinans abscondit idola subter stramenta cameli; & sedit desuper. scrutantique omne tentorium, & nihil inuenienti, * ait: Ne irascatur dominus meus, quod coram te assurgere nequeo; quia iuxta consuetudinem foeminarum nunc accidit mihi. sic delusa sollicitudo quærentis est. * Tumensque Iacob cum iurgio ait: Quam ob culpam meam, & ob quod peccatum meum sic exarsisti post me? * Et scrutatus es omnem supellectilem meam. quid inuenisti de cuncta substantia domus tuæ? Pone hic coram fratribus meis & fratribus tuis; & iudicent inter me & te. * Idcirco viginti annis fui tecum. Oves tuæ & capræ steriles non fuerunt: arietes gregis tui non comedi: * Nec captum à bestia ostendi tibi. ego damnum omne reddebam. quicquid furtim peribat, à me exigebas. * Die noctuque æstu vrgebar & gelu. fugiebatque somnus ab oculis meis. * Sicque per viginti annos in domo tua seruiui tibi, quatuordecim pro filiabus, & sex pro gregibus tuis. Immutasti quoque mercedem meam decem vicibus. * Nisi Deus patris mei Abraam, & timor Isaac affuisset mihi, forsitan modò nudum me dimisisses. Afflictionem meam & laborem manuum mearum respexit Deus; & arguit te heri. * Respondit ei Laban: Filie meæ & filij, & greges tui, & omnia quæ cernis mea sunt. quid possum facere filiis & nepotibus meis? * Veni ergo & ineamus fœdus, ut sit testimonium inter me & te. * Tulit itaque Iacob lapidem, & crexit il-lum in titulum. * Dixitque fratribus suis: Afferte lapides. qui congregantes, fecerunt tumulum; comederuntque super eum. * Quem vocauit Laban, Tumulum testis: & G Iacob, Aceruum testimonij: vterque iuxta proprietatem linguæ suæ. * Dixitque Laban: Tumulus iste testis erit inter me & te hodie: & idcirco appellatum est nomen eius Galaad, id est, Tumulus testis.

תרגום אונקלוס

* ועאל לבן במשכנא דיעקב ובמשכנא דלאה ובמשכנא דשתי ובמשכנא דרחל: * ונסיבת ית צלמנא ושוייתנן בעביטא דגמלא ויחיבה עליהון ומשיש לבן ית כל משכנא ולא אשכח: * ונאמרה לאבותא לא יתקוף בעיני רבנן ארי לא אוכל למיקם מן קרמך ארי אורח נשין לי ובלש ולא אשכח ית צלמנא: * ותקוף ליעקב ונצא עם לבן ואחבי יעקב ונאמר ללבן מה חובי ומה סורחני ארי רדיפתא בתראי: * רבן עשרין שנין אנא עמך רחלך ועיניך לא אתפילו ודכרי עאנך לא אכלית: * חבירא לא אחי ואחך ויוכיחו בין תרונא: * הויתי בימסא אכלני שרבא וגלדיא חורה נחית עלי בליליא ונרת שנת מעיני: * רבן לי עשרין שנין בביתך פלחתיך ארבע עשרה שנין בתרתי בנותך ושית שנין בעאנך ואשניתא ית אגרי עשר זמנן: * אילולפון אלהיה דאכא אלהיה דאברהם ורחל ליה יצחק הנה בסעדי ארי כען ריקן שלחתי ית עמלי וית ליאוח ירי גלי קדם ויי ואזכח ברמשא: * ולבנותי מה אעבר לאלין יומא דין או לבניהן דיליין: * יעקב אבנא וארמה קמא: * ונאמר יעקב לאחיה לקטו אבנין ונסיבו אבנין ועבדו דגורא ואכלו חסן על דגורא: * ונאמר לבן דגורא תרין סהיד ביני ובינך יומא דין על בן קרא שמה גלעד:

* Ingressus autem Laban, scrutatus est domum 33
Lia, & non inuenit. & egressus ex domo Lia, scruta-
tatus est domum Iacob, et in domo duarum ancilla-
rum, & non inuenit. ingressus est autem & in do-
mum Rachel. * Rachel autem accepit idola, & 34
iniecit ea in stramentis cameli, & sedit super eis.

* Et dixit patri suo: Non grauitur fer, domine, 35
non potero surgere corā te: quia quæ secundum con-
suetudinem muliebrium mihi sunt. Scrutatus est au-
tem Laban coram ipso in omni domo, & non inuenit
idola. * Frater est autem Iacob, & rixatus est cum 36
Laban. & respondens Iacob, dixit Laban: Quæ ini-
quitas mea, & quid peccatum meum, quod perse-
cutus es post me? * Et quod scrutatus es omnia 37
vasa domus meæ? quid inuenisti de omnibus vasis
tuis? pone hic coram fratribus tuis & fratribus
meis, & arguant inter duos nos.

* Hi mihi viginti anni ego sum tecum. oues tuæ 38
& capræ tuæ non fuerunt steriles: arietes ouium tua-
rum non comedi. * A bestia comestum non attuli 39
tibi. ego soluebam à meipso furta diei, & furta noctis.

* Fui combustus aestu diei, & glacie noctis. & fu 40
giebat somnus ab oculis meis. * Isti mihi viginti 41
anni ego sum in domo tua. seruiui tibi quatuordecim
annos pro filiabus tuis, & sex annos in ouibus tuis.
& decepisti mercedem meam decem agnis. * Nisi 42
Deus patris mei Abraā fuisset mihi, & timor Isaac,
nunc vacuum me misisses. humilitatem meam, & la-
borē manuum mearum vidit Deus: & redarguit
te heri. * Respondens autem Laban, dixit Ia- 43
cob: Filia, filia mea: & filij, filij mei: & pecora,
pecora mea. & omnia quæcunque tu vides, mea
sunt, & filiarum mearum. quid faciam istis hodie,
aut filiis earum quos pepererunt?

* Nunc ergo veni: disponamus fœdus ego & 44
tu: & erit in testimonium inter me & te. * Acci- 45
piens autem Iacob lapidem, statuit eum titulum. * Di- 46
xit autē Iacob fratribus suis: Colligite lapides. et col-
legerunt lapides, et fecerunt collem: & comederunt
illic super collem, & biberunt. * Et vocauit eū La- 47
ban, Collis testimonij: at Iacob vocauit eum, Collis
testis. * Dixit autem Laban: Tumulus iste testis 48
est inter me & te hodie. propter hoc vocatum est no-
men loci, Collis testificatur.

* εἰσελθὼν δὲ λάβδν ἠρεύνησε τὸν οἶκον λείας, καὶ ἔχ εὔρεν. καὶ 33
ἔξελθὼν ἐκ τοῦ οἴκου λείας, ἠρεύνησε τὸν οἶκον ἰακώβ, καὶ ἐν τῷ
οἴκῳ τῶν δύο παιδικῶν, & ἔχ εὔρεν. εἰσῆλθε δὲ εἰς τὸν οἶκον ῥα-
χὴλ. * ῥαχὴλ δὲ ἔλαβε τὰ εἰδωλα, & ἐνέβαλεν αὐτὰ εἰς 34
τὰ κάγματα τῆς καμήλου, & ἐπεκάθισεν αὐτοῖς. * ἔειπε
τῷ πατρὶ αὐτῇ, μὴ βαρέως φέρε κύριε, & διωθήμαι ἀναστῆναι
ἐνώπιόν σου· ὅτι τὰ κατ' ἐπισμὸν τῶν Γυναικείων μοι ἐστίν. ἠρεύ-
νησε δὲ λάβδν ἐνώπιον αὐτῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ, & ἔχ εὔρε τὰ εἰ- 35
δωλα. * ὠργίσθη δὲ ἰακώβ, & ἐμαχέσατο τῷ λάβδν. & ἀπο-
κριθεὶς ἰακώβ, εἶπε τῷ λάβδν, τί τ' ἀδίκημά μου; & τί τ' ἀ- 36
μάχημά μου· ὅτι κατεδίωξας ὀπίσω μου; * ἔδ' ὅτι ἠρεύνηκας
πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴκου μου; τί εὔρες ἀπὸ πάντων τῶν σκευῶν
σου; θές ὡς ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν σου & τῶν ἀδελφῶν μου, καὶ 37
ἐλεγξάτωσαν ἀναμέσον τῶν δύο ἡμῶν. * Ταῦτά μοι εἰκοσι ἔ-
τη ἐγώ εἰμι μετ' σου. τὰ προβάτιά σου, & αἰγὲς σου σὺ ἡλεχνώ-
σῃσαν. κριεὺς τῶν προβάτων σου & κατέφαγον. * Σηρόβρω- 38
τον σὺ ἐν ἡμέρᾳ σοί. ἐγὼ ἀπέλιννον παρ' ἐμαυτοῦ κλέμματά
ἐμέρας, & κλέμματά νυκτός. * ἐχρόμην συγκατόμῳ σου 39
τῷ κάμῳ τῆς ἡμέρας, & τῷ παγετῷ τῆς νυκτός. καὶ ἀφίστα-
το ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. * Ταῦτά μοι εἰκοσι ἔ- 40
τη ἐγώ εἰμι ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. ἐδούλυσά σοι δεκατέσσαρα ἔτη
ἀντὶ τῶν θυγατέρων σου, καὶ ἔξ ἔτη ἐν τῇσδε ἡμέραις σου. &
παρελογίσω τὸν μισθόν μου δέκα ἀμνάσιν. * εἰμὶ ὁ θεός 41
τοῦ πατρὸς μου ἀβραάμ· ἡμεῖς οὖν ἐσμ' ἰσαὰκ, νῦν ἂν κε-
νόν με ἔξαπείλας. τί ὡς ταπεινώσιν μου & τὸν πόνον τῶν χι-
ρῶν μου εἶδεν ὁ θεός; & ἡλεγγέσει με. * ἀποκριθεὶς δὲ λά- 42
βδν, εἶπε τῷ ἰακώβ· αἱ θυγατέρες, θυγατέρες μου· καὶ ὑμεῖς
ὑοί μου. & τὰ κτήνη, κτήνη μου. & πάντα ὅσα σὺ ὀρέῃς, ἐμά ἐστι,
καὶ τῶν θυγατέρων μου. τί ποιήσω ταῦτα; ἡμερῶν, ἢ τοῖς 43
τέκνοις αὐτῶν, οἷς ἔτεκον; * νῦν οὖν δεῦρο διαθώμεν διαθή-
κην ἐγὼ καὶ σὺ. καὶ ἔσται εἰς μαρτύριον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ 44
σου. * λαβὼν δὲ ἰακώβ λίθον, ἔθηκεν αὐτὸν στήλῃ. 45
* εἶπε δὲ ἰακώβ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, συλλέγετε λίθους, & συ-
νέλεξον λίθους, καὶ ἐποίησαν βουνόν· καὶ ἔφαθον ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ 46
βουνοῦ, & ἔπον. * ἔκάλεσεν αὐτὸν λάβδν, βουνὸς δὲ μαρ- 47
τυρίας. ὁ δὲ ἰακώβ ἐκάλεσεν αὐτὸν, βουνὸς μάρτυρος. * εἶπε 48
δὲ λάβδν, ὁ βουνὸς οὗτος μαρτυρεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ & σοῦ
ἡμερῶν. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, βουνὸς μαρ-
τυρεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Et ingressus est Laban in tabernaculum Iacob, & in tabernaculum Lia, & in tabernaculum duarum concubinarum; & non inuenit. & egressus est de tabernaculo Lia, & ingressus est in tabernaculum Rachel. 34 Rachel autem accepit imagines, & posuit eas in stramentis cameli; & sedit de super. & attrectauit Laban vniuersa quæ erant in tabernaculo, & non inuenit. 35 Et dixit patri suo: Ne displiceat in oculis domini mei, quoniam non possum surgere coram te: consuetudo enim mulierum est mihi. Et scrutatus est, & non inuenit imagines. 36 Et iratus est Iacob, & rixatus est cum Laban. & respondens Iacob, dixit ad Laban: Quæ est iniquitas mea, & quod est delictum meum, quia persecutus es post me? 37 Quoniam attrectasti omnia vasa mea, quid inuenisti de vniuersis vasis domus tuæ? pone nunc coram fratribus meis & fratribus tuis, & iudicent inter nos ambo.

38 Istis viginti annis quibus ego fui apud te, oues tuæ & capræ tuæ non fuerunt orbatæ: & arietes ouium tuarum non comedi. 39 Dilaceratum non adduxi tibi: quod deficiebat ex numero, à me tu quærebas illud: custodiebam in die, & custodiebam in nocte. 40 In die consumabat me æstus, & glacies descendebat super me in nocte: & recessit somnus ab oculis meis. 41 Istis viginti annis seruiui tibi in domo tua: quatuordecim annis pro duabus filiabus tuis, & sex annis pro ouibus tuis: & mutasti mercedem meam decem vicibus. 42 Nisi quod Deus patris mei Deus Abraham, & ille quem timebat Isaac fuisset in adiutorium meum, iam nunc vacuum me dimisisses. labor meus & afflictio manuum mearum manifesta sunt coram Deo: & arguit te hesternæ nocte. 43 Et respondit Laban & dixit ad Iacob: Filia, sunt filia mea: & filij, sunt filij mei; & oues, sunt oues meæ: & quodcunque tu vides, meum est: & quid faciam istis filiabus meis hodie, aut filiis earum quos pepererunt? 44 Et nunc veni, ineamus fœdus ego & tu: & sit in testimonium inter me & te. 45 Et tulit Iacob lapidem, & erexit eum in titulum. 46 Et vocauit eum Laban, Aceruum testimonij: Iacob autem appellauit eum, Galaad. 47 Et ait Laban: Aceruus iste erit testis inter me & inter te hodie: idcirco appellauit nomen eius, Galaad.

49 * וְהַמִּצְפֹּרֶה אֲשֶׁר אָמַר יַעֲקֹב יְהוּדָה בִּינִי וּבִינְךָ כִּי
50 נִסְתֵּר אִישׁ מֵרֵעֵהוּ: * אִם תַּעֲנֶה אֶת בְּנֹתַי וְאִם
תִּקַּח נָשִׁים עַל-בְּנֹתַי אִין אִישׁ עִמָּנוּ רְאוּ אֱלֹהִים
51 עַד בִּינִי וּבִינְךָ: * וַיֹּאמֶר לָבָן לַיעֲקֹב הִנֵּה הַגִּל
הַזֶּה וְהַנֵּה הַמִּצְפֹּרֶה אֲשֶׁר יָרִיתִי בִּינִי וּבִינְךָ:
52 * עַד הַגִּל הַזֶּה וְעַד הַמִּצְפֹּרֶה אִם אֲנִי לֹא-
אֶעֱבֹר אֵלֶיךָ אֶת-הַגִּל הַזֶּה וְאִם אֶתֶּר לֹא-
תֵּעֶבֶר אֵלַי אֶת-הַגִּל הַזֶּה וְאֶת-הַמִּצְפֹּרֶה הַזֶּה
53 לָרֶעֱוָה: * אֱלֹהֵי אֲבֹרָהִם וְאֱלֹהֵי נַחֲוֹר יִשְׁפְּטוּ
בֵּינֵינוּ אֱלֹהֵי גַבְיָהֶם וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בַּפֹּהַר אָבִיו
54 יִצְחָק: * וַיִּזְבַּח יַעֲקֹב זֶבַח בְּהָר וַיִּקְרָא לְאַחֵיו לֵאמֹר-
55 לֶחֶם וַיֹּאכְלוּ לֶחֶם וַיִּלְינוּ בָּהָר: * וַיִּשְׁכֵּם לָבָן בַּבֹּקֶר
וַיִּנָּשֶׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֶתְהֶם וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב
לָבָן לְמַקְמוֹ:

* וַיַּעֲקֹב חֵלֶךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ-בּוּ מְלָאכֵי
אֱלֹהִים: * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כֹּאֲשֶׁר רָאִם מַחֲנֶה אֱלֹהִים
זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנֵי:
* וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים לִפְנֵי אֶל-עֲשׂוֹ אָחִיו
אֶרְצָה שְׂעִיר שָׂדֶה אֲדוֹם: * וַיִּצֹ אֶתְהֶם לֵאמֹר כֹּה
תֹאמְרוּן לְאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם-לָבָן
גִּרְתִּי וְאַחֲרֵי-עַתָּה: * וַיְהִי-לִי שׂוֹר וְחִמּוֹר צֹאן וְעֶבֶד
וְשִׁפְחָה וְאֶשְׁלַחְהָ לְהַגִּיד לְאֲדָנִי לְמַצֵּא חֵן בְּעֵינֶיךָ:
* וַיֵּשְׁבוּ הַמְּלָאכִים אֶל-יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל-אָחִיךָ
אֶל-עֲשׂוֹ וְגַם הֵלֶךְ לְקִרְאָתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ:
* וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ וַיַּחֲץ אֶת-הָעֵם אֲשֶׁר-אִתּוֹ
וְאֶת-הַצֹּאן וְאֶת-הַבָּקָר וְהַגְּמָלִים לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת:
* וַיֹּאמֶר אִם יָבוֹא עֲשׂוֹ אֶל-הַמַּחֲנֶה הָאַחֲרִית וְהַכְּהוֹ
וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנֶּשְׂאָר לִפְלִיטָה: * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי
אָבִי אֲבֹרָהִם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְהוּדָה הָאֵמֶר אֵלַי שׁוּב
לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךְ:

49 * Et adiecit Laban: Intueatur & iudicet Dñs
50 inter nos, quando recesserimus à nobis: * Si af-
fixeris filias meas, & si introduxeris alias vxo-
res super eas. Nullus sermonis nostri testis est
51 absq; Deo, qui præsens respicit. * Dixitq; rursus
ad Iacob: En tumulus hic & lapis quē crexi, in-
52 ter me & te testis erit. * Tumulus, inquā, ilte &
lapis sint in testimoniū; si aut ego transiero il-
53 lum pergens ad te, aut tu præterieris malū mi-
hi cogitans. * Deus Abraam & Deus Nachor
iudicet inter nos, Deus patris eorum. Iurauit
54 ergo Iacob per timorem patris sui Isaac. * Im-
molatīsq; victimis in monte, vocauit fratres
suos vt ederent panem. qui cū comedissent,
55 manserunt ibi. * Laban verò de nocte confur-
gens, osculatus est filios & filias suas: & bene-
dixit illis, reuersusq; est in locum suum.

CAP. XXXII.

1 Iacob autē abiit in itinere quo cœperat: fue-
2 runtq; ei obuiam angeli Dei. * Quos cū vi-
A disset, ait: Castra Dei sūt hæc. & appellauit no-
3 men loci illius Manaim, id est Castra. * Misit
autem & nuncios ante se ad Esau fratrem suū
4 in terra Seir, in regione Edom. * Præcepitq; eis
dicens: Sic loquimini domino meo Esau. hæc
dicit frater tuus Iacob: Apud Laban peregrin-
5 atus sum; & fui vsque in præsentem diem.
6 * Habeo boues, & asinos, & oues & seruos &
ancillas: mittoq; nunc legationē ad dominū
meum, vt inueniam gratiam in conspectu
7 tuo. * Reuersiq; sunt nuncij ad Iacob, di-
centes: Venimus ad Esau fratrem tuum, & ec-
ce properat in occursum tuum cum quadrin-
8 gentis viris. * Timuit Iacob valdè: & per-
territus diuisit populum qui secum erat: gre-
ges quoque & oues, & boues, & camelos, in
duas turmas:
9 * Dicens: Si venerit Esau ad vnā turmam,
& percusserit eam, alia turma, quæ reliqua est,
saluabitur.
9 * Dixitque Iacob: Deus patris mei Abraam,
& Deus patris mei Isaac, Domine qui dixisti
mihi, Reuerte in terram tuam, & in locum
natiuitatis tuæ, & benefaciam tibi.

תרגום אונקלוס

49 וסכיתא דאמר יסך מימרא דיי ביני ובינך ארי נחבסי גבר מחבריה: *
חוי מימרא דיי סהיד ביני ובינך: * ויאמר לבן ליעקב תא דגורא הדין ותא קסתא דאקמיית ביני ובינך: *
קסתא אס אנא לא אעבר לותך ית דגורא הדין ואס את לא תעבר לותי ית דגורא הדין ות קסתא תרא לבישו: *
דנחור ודונן בינא אלהיה דאבוהון וקיים יעקב בדדחיל ליה אבוהי יצחק: *
לחמא ואכלי לחמא וביחו בטורא: * ואקרים לבן בצפרא ונשיק לבנותי וברך יתהון ואזל ותיב לבן לאתריה: *
לחמא ואכלי לחמא וביחו בטורא: * ויעקב אזל לאורחיה וערעו ביה מלאכיא דיי: *
2 ואמר יעקב בדחזון משריתא מן קדם יי ויז יקרא שמה דאתרא הווא מחנים: *
אחיה לארעא דשעיר חקלא דאדום: * ופקיד יתהון למימר כדנן תימרין לרבנני לעשו כדנן אמר עבדך יעקב עם לבן דרית
ואחורית עד כען: * ויהו לי חורין וחמרין עאז ועברין ואמתן ושלחיה לחוואה לרבנני לאשכחא רחמין בעינך: * ותיבו אונגריא לות
יעקב למימר אחינא לות אחור לות עשו ואף אזיל לקדמיתך וארבע מאה גברין עמיה: * ודחיל יעקב לחרא ועקת ליה ופליג ית עמא דעמיה
וית ענא וית חורין וגמליא לחרין משירין: * ואמר אס ייתי עשו למשריתא תרא וימחינה ויהא משריתא דישחארא לשיבובתא:
9 ואמר יעקב אלהיה דאבא אברהם ואלהיה דאבא יצחק יי דאמר ליתוב לארעך ולילדותך ואיטיב עמך:

* Et visio quam dixit . respiciat Deus inter me & te; quia discedemus alter ab altero.

* Si humiliaueris filias meas, si acceperis uxores super filias meas, vide, nullus nobiscum est; Deus testis inter me & te.

* Et dixit Laban Jacob: Ecce tumulus iste & titulus, quem statui inter me & te, testis est.

* Tumulus iste & titulus, quem statui, hic testis est. si enim transgrediar ego ad te, neque tu transgrediaris ad me collem istum & titulum istum in malitia. * Deus Abraam & Deus Nachor iudicabit inter nos. & iurauit Iacob per timorem Isaac patris sui. * Et sacrificauit sacrificium in monte.

& vocauit fratres suos, & comederunt & biberunt, & dormierunt in monte.

* Surgens autem Laban manè, osculatus est filios & filias suas, & benedixit eis. & reuersus est Laban in locum suum.

CAP. XXXII.

ET Iacob abiit viam suam. & respiciens, vidit castra Dei castrametata; & obuiauuerunt ei angeli Dei. * Dixit autem Iacob, quando vidit eos, Castra Dei ista. et vocauit nomen loci illius, Castra.

* Misit autem Iacob antè ad Esau fratrem suum in terram Seir, in regionem Edom.

* Et praecepit eis, dicens: Sic dicetis domino meo Esau: sic dicit seruus tuus Iacob. Cum Laban habitauim, & moratus sum usque nunc.

* Et fuerunt mihi boues, & asini, & oves, & serui, & ancilla. & misi domino meo Esau nunciare, ut inueniat seruus tuus gratiam coram te.

* Et reuersi sunt nuncij ad Iacob, dicentes: Venimus ad fratrem tuum Esau. & ecce ipse venit in occursum tuum, & quadringenti viri cum eo.

* Timuit autem Iacob valdè, & dubitauit: & diuisit populum qui cum eo, & boues & oves, in duas turmas.

* Et dixit Iacob: Si venerit Esau ad turmam unam, & percusserit eam, erit turma secunda ut saluetur.

* Dixit autem Iacob: Deus patris mei Abraham, & Deus patris mei Isaac; Domine qui dixisti mihi, Reuertere in terram natiuitatis tuae, & bene tibi faciam.

* καὶ ἡ ὄρασις ἣν εἶπεν. ἐπεὶ οἱ ὁ θεὸς ἀναμέθων ἐμοῦ καὶ τοῦ. ὅπ' ἀποσησόμεθα ἕτερος ἀπὸ τοῦ ἑτέρου.

* εἰ ταπεινώσῃς τὰς θυγατέρας μου, εἰ λάβῃς γυναῖκας ἐπὶ ταῖς θυγατέρας μου, ὅρα, οὐθεὶς μεθ' ἡμῶν ἐστίν· ὁ θεὸς μάρτυς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ τοῦ.

* καὶ εἶπε λαβὰν τῷ ἰακώβ, ἰδοὺ ὁ βενὸς οὗτος & ἡ σήλη, ἣν ἔστησα ἀναμέθων ἐμοῦ καὶ τοῦ, μαρτυρεῖ.

* ὁ βενὸς οὗτος & ἡ σήλη, ἣν ἔστησα, αὕτη μαρτυρεῖ. εἰ ἄν τις ᾗ διαβῶ ἐγὼ πρὸς σε, μὴ δὲ σὺ διαβῇς πρὸς με τὸν βουνὸν τοῦτον καὶ τὴν σήλην ταύτην ἐπὶ κακίᾳ.

* ὁ θεὸς ἀβραάμ καὶ ὁ θεὸς ναχωρ κρινεῖ ἀναμέθων ἡμῶν. καὶ ὡμοσεν ἰακώβ καὶ τοῦ φόβε ἰσαὰκ πατρὸς αὐτοῦ.

* καὶ ἔδυσσε θυσίαν ἐν τῷ ὄρει· καὶ ἐκάλεσε οὗτον ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ἔφαθον ἐπὶ οὗτον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν τῷ ὄρει.

* ἀναστὰς δὲ λαβὰν τοῦ πρωῒ, κατεφίλησε οὗτον υἱὸς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ ἐυλόγηκεν αὐτόν. & ἀπεστέφθη λαβὰν εἰς τὸν ῥέπον αὐτοῦ.

λβ.

* Καὶ ἰακώβ ἀπῆλθε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ ἀναβλέψας, εἶδε παρεμβολὴν θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν. καὶ συνήτησεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ.

* εἶπε δὲ ἰακώβ, ἦνίκα εἶδεν αὐτοῦ παρεμβολὴν θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῶν ποῦ ἐκείνου, παρεμβολαί. * ἀπέστειλε δὲ ἰακώβ ἐμπεσθεῖν πρὸς ἡσαὺ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ εἰς γῆν σπειρ, εἰς χώραν ἐδώμ.

* καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων, οὕτως ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ μου ἡραὺ, οὕτως λέγει ὁ παῖς τοῦ ἰακώβ, μὴ λάβῃ παραώκησιν, καὶ ἐχρόνισα ἕως τοῦ νῦν.

* καὶ ἐγένοντό μοι βόες, καὶ ὄνοι, καὶ πρόβατα, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι. & ἀπέστειλα τῷ κυρίῳ μου ἡραὺ ἀπαγγέλλαι, ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς τοῦ χάριν ἐν δουρίῳ τοῦ.

* καὶ ἀπέστειλαν ὁ ἄγγελος πρὸς ἰακώβ, λέγοντες, ἡλθομεν πρὸς τὸν ἀδελφόν τοῦ ἡραὺ. καὶ ἰδὲ αὐτὸς ἐρχεῖ εἰς βελαντισίν τοῦ, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ.

* ἐφοβήθη δὲ ἰακώβ σφόδρα, καὶ ἠπορεῖτο. καὶ διέλεγε τὸν λαὸν τὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ οὗτον βόας, & τὰ πρόβατα εἰς δύο παρεμβολάς.

* καὶ εἶπεν ἰακώβ, εἰ ἂν ἔλθῃ ἡσαὺ εἰς παρεμβολὴν μίαν, καὶ κόψῃ αὐτὴν, ἔσται ἡ παρεμβολὴ ἡ δεξιέρη εἰς τὸ σῶμα.

* εἶπε δὲ ἰακώβ, ὁ θεὸς τοῦ πατρὸς μου ἀβραάμ, & ὁ θεὸς πατρὸς μου ἰσαὰκ, κύριε ὁ ἐπών μοι, ἀπὸ τρεχέ εἰς τὴν γῆν τῆς χυρσεώς τοῦ, καὶ οὗτοι ποιήσω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Et speculam, quia dixit: Speculetur verbum Domini inter me & te, quando absentes fuerimus unusquisque a proximo suo. Si affixeris filias meas, & si acceperis uxores super filias meas, non est vir nobiscum, vide quod verbum Domini est testis inter me & te. Et dixit Laban ad Iacob: Ecce tumulus iste: & ecce titulus quem erexi inter me & te. Testis tumulus iste, & testis titulus, quod ego non transibo tumulum hunc ad te, & quod tu non pertransibis tumulum hunc & titulum hunc in malum mihi. Deus Abraham & Deus Nachor iudicent inter nos, Deus patrum eorum. Et iurauit Iacob per illum quem timebat pater suus Isaac. Et immolauit Iacob victimam in monte. Et surrexit Laban manè, & osculatus est filios suos & filias suas, & benedixit eis: & abiit. & reuersus est Laban in locum suum.

CAP. XXXII.

Iacob autem abiit per viam suam: & obuiauuerunt ei angeli Dei. Et ait Iacob quando vidit eos: Castra à facie Dei sunt hæc. Et vocauit nomen loci illius, Manaim. Et misit Iacob nuncios ante se ad Esau fratrem suum, ad terram Seir regionis Idumæ. Et praecepit eis, dicens: Sic dicetis domino meo Esau: hæc dicit seruus tuus Iacob: Apud Laban peregrinatus sum, & moratus sum usque nunc. Habeoque boues & asinos, & seruos & ancillas: & mitto ut indicem domino meo, ut inueniam gratiam in oculis tuis. Et reuersi sunt nuncij ad Iacob, dicentes: Venimus ad fratrem tuum Esau: & ipse quoque venit in occursum tuum, & quadringenti viri cum eo. Et timuit Iacob valdè, & angustatus est: & diuisit populum qui erat cum eo, & oves, & boues, & camelos in duas turmas. Et ait: Si venerit Esau ad vnam turmam, & percusserit eam, turma quæ reliqua est, saluabitur. Et dixit Iacob: Deus patris mei Abraham, & Deus patris mei Isaac, Dominus qui dixit mihi: Reuertere in terram tuam, & benefaciam tibi.

10 * קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר
עשיתי את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן
11 הנה ועתה הייתי לשני מחנור: * הצילני נא
מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני
12 אם על בנים: * ואתה אמרת היטב איטיב
עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר
13 מרב: * וילן שם בלילה ההוא ויקח מן הבא
14 בידו מנחה לעשו אחיו: * עזים מאתים
ותישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים:
15 * גמלים מיניקורת ובניהם שלשים פרות
ארבעים ופרים עשרה אתנורת עשרים ועזים עשרה:
16 * ויתן ביד עבדיו עדר עדר לבדו ויאמר אל עבדיו
עברו לפני ורוח תשימו בין עדר ובין עדר:
17 * ויצו את הראשון לאמר כי יפגשך עשו אחי
ושאלך לאמר למי אתה ואנר תלך ולמי אלה
18 לפניך: * ואמרת לעבדך ליעקב מנחה הוא שלוחה
19 לאדני לעשו והנה גם הוא אחרינו: * ויצוגם את
השני גם את השלישי גם את כל החלכים אחרי
העדרים לאמר בדבר הזה תדברון אל עשו במצאכם
20 אתו: * ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחרינו כי אמר
אברהם פניו במנחה ההלכת לפני ואחרי בן ארורה
21 פניו אולי ישא פני: * ותעבר המנחה על פניו והוא
22 לן בלילה ההוא במנחה: * ויקם בלילה הוא ויקח
את שתי נשיו ואת שתי שפחתיו ואת אחד עשר
23 ילדיו ויעבר את מעבר יבק: * ויקחם ויעברם את
24 הנחל ויעבר את אשר לו: * ויתר יעקב לבדו
25 ויאבק איש עמו עד עלות השחר: * וירא כי לא יכל
לו ויגע בכף ירכו ותקע בכף ירך יעקב בהאבקו עמו:
26 * ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך
כי אם ברכתני:

10 * Minor sum cunctis miserationibus tuis, &
B veritate tua, quam explesti seruo tuo. In bacu-
lo meo transiui Iordanem istum, & nunc cum
11 duabus turmis regredior. * Erue me de ma-
nu fratris mei Esau: quia valde eum timeo, ne
forte veniens, percutiat matrem cum filiis.
12 * Tu locutus es quod benefaceres mihi: &
dilatares semē meum sicut arenam maris, quę
13 prę multitudine numerari non potest. * Cū-
que dormisset ibi nocte illa, separauit de his
14 quę habebat munera Esau fratri suo: * Capras
ducentas, hircos viginti: oues ducentas, & a-
15 rictes viginti: * Camelos foetas cum pullis
suis triginta; vaccas quadraginta, & tauros vi-
ginti; asinas viginti, & pullos earum decem.
16 * Et misit per manus seruorum suorum sin-
gulos seorsum greges. dixitq; pueris suis: An-
tecedite me, & sit spatium inter gregē & gre-
17 gem. * Et pręcepit priori, dicens: Si obuium
habueris fratrem meum Esau, & interrogaue-
rit te, Cuius es? aut, quò vadis? aut, cuius sunt
18 ista quę sequeris? * Respondebis: Serui tui
C Iacob. munera misit domino suo Esau: ipse
19 quoque post nos venit. * Similiter dedit man-
data secundo & tertio, & cunctis qui seque-
bantur greges, dicens: Iisdem verbis loquimi-
20 ni ad Esau, cū inueneritis eum. * Et adde-
tis: Ipse quoque seruus tuus Iacob iter nostrū
insequitur. dixit enim: Placabo illum mune-
ribus quę pręcedunt: & postea videbo illum.
21 forsitā propiciabitur mihi. * Pręcesserunt
itaque munera ante eum. ipse verò mansit no-
22 cte illa in castris. * Cumq; maturē surre-
xisset, tulit duas vxores suas, & totidem famu-
las cum vndecim filiis, & transiuit vadum Ia-
23 boch. * Traductisq; omnibus quę ad se
24 pertinebant, * Mansit solus. & ecce vir lu-
ctabatur cum eo vsque mane.
25 * Qui cū videret quòd eum superare non
posset, tetigit neruum femoris eius, & statim
emarcuit. Orec. 12.
26 * Dixitq; ad eum: Dimitte me. iam enim
D ascendit aurora. Respondit: Non dimittam
te, nisi benedixeris mihi.

תרגום אונקלוס

10 * ועירן זכותי מכל חסדך ומכל טובך עם עבדך ארי ויחידאי עברית ית ירדנא הדין וקען תויתי לתרין משירין: * שובני בען
סניא דאחי מינדא דעשו ארי רחיל אנה ויהיה דילמא ויחי ויקטלינני אפא על בנאי: * ואת אמרת אוטבא אוטיב עמך ואשוי ית בנך סניאין
כחלא דמא דלא וימנן מסגי: * ובת תמן בלילא ההוא ונסיב מדאיתו בידה תקרובתא לעשו אחוהי: * עני מאתן ותשיא עשרין
רחילי מאתן ודכרי עשרין: * גמלי מניקתא ובניהון תלתין תורתא ארבעין ותורי עשרה אתנן עשרין ועילי עשרה: * ויתב ביד
עבדוהי עדרא עדרא בלחורוהי ואמר לעבדוהי עברו קדמי ורוחא תשון בין עדרא ובין עדרא: * ופקיד ית קדמא להמימר ארי וערעיןך עשו
אחי ושאליןך למימר דמאן את ולאן את אזיל ולמאן אליך דקדמך: * ותימר דעבדך דיעקב תקרובתא חיה דמשתלחא לרבנני
לעשו והא אף הוא אחי בתרנא: * ופקיד אף ית תנינא אף ית תליתא אף ית כל דאזלין בתר עדרא למימר כפתנמא הדין תמללון עם
עשו כד תשכחון ויהיה: * ותימרון אף הא עבדך יעקב אתי בתרנא ארי אמר אנחניה לרגויה בתקרובתא דאזלא קדמי ובתר כן אחורה
אפוהי מאים יסב אפי: * ועברת תקרובתא על אפוהי והוא בת בלילא ההוא במשירתא: * וקם בלילא הוא ודבר ית תרתין
נשוחי וית תרתין לחיניה וית חר עשר בנתי ועבר ית מעבר יובקא: * ודברנין ואעברנין ית נחלא ואעבר ית דיליה: *
24 * וישחאר יעקב בלחורוהי ואשתדל גבר עמיה עד מיסק צפרא: * וחזא ארי לא יכל ליה וקריב בפתי ורפיה ווע פתי ירכא דיעקב
26 * ואמר שלחני ארי סליק צפרא ואמר לא אשלחיןך אלתין ברכתני:

* Sufficiat mihi ab omni iustitia, & ab omni ve-
ritate, quam fecisti seruo tuo. in enim virga mea hac
transiui Jordanem hunc. nunc autem factus sum in
duas turmas. * Erue me de manu fratris mei,

de manu Esau: quia timeo eum ego, ne fortè veniens
percutiat me, & matrem super filios.

* Tu autem dixisti: Benè tibi faciam: & ponam
semen tuum sicut arenam maris, quæ nō numerabi-
tur præ multitudine.

* Et dormiuit illic nocte illa. & accepit de qui-
bus ferebat dona, & misit Esau fratri suo.

* Capras ducentas, hircos viginti: oues ducen-
tas, arietes viginti:

* Camelos lactantes, & filios eorum triginta: 15
boues quadraginta, tauros viginti, asinos viginti,
& pullos decem.

* Et dedit ea per manum seruis suis greges singu-
lariter. & dixit pueris suis: Ite ante me, & spaciū
facite inter gregem & gregem.

* Et præcepit primo, dicens: Si tibi obuiauerit
Esau frater meus, et interrogauerit te, dicens, Cuius
es? & quò vadis? & cuius ea quæ vadunt ante te?

* Dices: Serui tui Iacob: dona misit domino meo
Esau: & ecce ipse post nos.

* Et præcepit primo, & secundo, & tertio, &
omnibus antecedentibus post greges istos, dicens, Se-
cundum verbum hoc loquimini Esau, cum inuene-
ritis eum vos.

* Et dicetis: Ecce seruus tuus ve-
nit post nos. dixit enim, Placabo faciem eius in donis
præcedentibus: & post hoc videbo faciem eius: for-
sitā enim suscipiet faciem meam.

* Et præcesserunt munera ante faciem suam.

* Ipse autem dormiuit nocte illa in castris. Sur-
gens autem nocte illa, accepit duas mulieres, et duas
ancillas, & undecim filios suos, & transiuit tran-
situm Iaboch.

* Et accepit eos, & transiuit tor-
rentem: & traduxit omnia sua.

* Relictus est autem Iacob solus. & luctabatur
homo cum eo usque ad mane.

* Vidit autem quòd
non potest ad eum. & tetigit latitudinem femoris e-
ius, & emarcuit latitudo femoris Iacob cum lucta-
retur ipse cum eo.

* Et dixit ei: Dimitte me. a-
scendit enim diluculum. ille autem dixit: Non te di-
mittam, nisi mihi benedixeris.

10 * ἰκθυνοῦντά μοι δὲ πᾶσις δικαιοσύνης, καὶ δὲ πᾶσις ἀ-
ληθείας, ἥς ἐποίησας τῷ παιδί σου. ἐν γὰρ τῇ ῥάβδῳ μου ταύτῃ
διέβην τὴν ἰορδάνην ταύτην. νυνὶ δὲ γέγονα εἰς δύο παρεμβο-
11 λὰς.

* ἔξελθὺ με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἐκ χειρὸς
ἡ καὶ ὅτι φοβοῦμαι αὐτὸν ἐγώ, μή ποτε ἐλθὼν πατάξῃ με, &
12 μητέρα ἐπὶ τέκνοις.

* σὺ δὲ εἶπας, εὖ σοι ποιήσω. καὶ θή-
σω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, ἥ ὅση δὲ ὀ-
13 θρηθήσεται ὑπὸ τοῦ πλήθους.

* & ἐκοιμήθη ἐκεῖ τὴν
νύκτα ἐκείνην. καὶ ἔλαβεν ὧν ἔφερε δῶρα, & ἔξαπῆσειλεν ἡ-
14 καὶ τὰ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

* αἰγὰς διακοσίας, τράγοις
15 εἴκοσι, πρόβατα διακόσια, κριοὺς εἴκοσι.

* καμήλοις
θηλαζούσας, & τὰ παιδία αὐτῶν τετράκοντα, βόας τεσσαρά-
16 κοντα, ταύρους εἴκοσι, ὄνοις εἴκοσι, & πῶλιν δέκα.

* καὶ ἔδωκεν αὐτὰ διὰ χειρὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ ποιμένα
καταμόνας. καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, προσεύεσθε ἔμπροσθέν
17 μου, & διάσημα ποιεῖτε ἀναμέθεν ποιμένης & ποιμένης.

* & ἐνετείλατο τῷ πρώτῳ, λέγων, ἐάν σοι συναντήσῃ ἡ-
18 καὶ ὁ ἀδελφός μου, & ἐρωτᾷ σε, λέγων, τίνος εἶ; καὶ πῶς πο-
ρεύῃ; & τίνος τὰ ποροδύμνα ἔμπροσθέν σου;

* ἔρεῖς, ὁ παῖς τοῦ ἰακώβ, δῶρα ἀπέσταλκε τῷ κυρίῳ μου
19 ἡσαὺ. & ἰδοὺ αὐτὸς ὀπίσω ἡμῶν.

* & ἐνετείλατο τῷ πρῶ-
τῳ, & τῷ δευτέρῳ, & τῷ τρίτῳ, & πᾶσι τοῖς ἀποπορευομένοις
ὀπίσω τῶν ποιμνίων ταύτων, λέγων, καὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο λαλή-
20 σατε ἡ καὶ ἐν τῷ εὐρεῖν αὐτὸν ὑμᾶς.

* & ἐρεῖτε, ἰδοὺ ὁ
παῖς τοῦ ἰακώβ (ὁ ὀπίσω ἡμῶν) εἶπε γὰρ, ἔξιτάσθαι τὸ πρό-
σωπον αὐτοῦ ἐν τοῖς δώροις τοῖς ἀποπορευομένοις, καὶ καὶ τοῦτο
ὄψομαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. ἴσως γὰρ προσδύξεται τὸ πρόσωπόν
21 μου.

* & παρεπροεῖλε τὰ δῶρα καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

* αὐτὸς δὲ ἐκοιμήθη τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν τῇ παρεμβο-
22 λῇ. ἀναστὰς δὲ τὴν νύκτα ἐκείνην, ἔλαβε τὰς δύο γυναῖκας,
καὶ τὰς δύο παιδίσκας, & τὰ ἑνδεκά παιδία αὐτοῦ, καὶ διέβη
23 τὴν διάβασιν τοῦ ἰακώβ.

* καὶ ἔλαβεν αὐτὸν, & διέβη
τὴν χειμάρρην. & διεβίβασε πάντα τὰ αὐτοῦ.

* ὑπελείφθη δὲ ἰακώβ μόνος. καὶ ἐπαλαίεν ἄνθρωπος
24 μετ' αὐτοῦ ἕως πρωῒ.

* εἶδε δὲ ὅτι ἐδύνατο πρὸς αὐτόν. καὶ ἡ-
ψατο τὸ πλάγιον τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, & ἐνάρκησε τὸ πλάγιον τοῦ
25 μηροῦ ἰακώβ ἐν τῷ παλαίειν αὐτόν μετ' αὐτοῦ.

* & εἶπεν
αὐτῷ, ἀπόσειλόν με. ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρος. ὁ δὲ εἶπεν, ἔμή σε ἀ-
ποστείλω, ἐάν μή με εὐλογήσῃς.

26

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Minora sunt merita mea omnibus misericordiis & beneficiis quæ fecisti cum seruo tuo; quoniam solus transiui Iordanem istum, & nunc factus sum in duas turmas. 11 Libera me, obsecro, de manu fratris mei, de manu Esau: quoniam ego timeo eum, ne fortè veniat & interficiat matrem cum filiis.

12 Tu autem dixisti, Beneficiens beneficiam tibi: & ponam filios tuos multos, quasi arenam maris, qui non numerabuntur præ multitudine. 13 Et dormiuit tibi in nocte illa: & tulit de his quæ habebat in manu sua munus Esau fratri suo: 14 Capras ducentas, & hircos viginti: oues ducentas, & arietes viginti:

15 decem, asinas viginti & pullos decem. 16 Et tradidit in manum seruorum suorum singulos greges seorsum. & ait seruis suis: Transite ante me, & ponetis spaciū inter gregem & gregem. 17 Et præcepit primo, dicens: Si obuiauerit tibi Esau frater meus, & interrogauerit te, di-

cens: Cuius es tu? & quò vadis? & cui sunt ista quæ ducis ante te? 18 Dices: Serui tui Iacob: munus est missum domino meo Esau: & ecce ipse quoque venit post nos. 19 Et præcepit etiam secundo & tertio, omnibus quoque qui sequebantur greges, dicens: Secundum verbum hoc loquimini cum Esau, quando inueneritis eum:

20 Dicetisque: Ecce quoque seruus tuus Iacob venit post nos: quia dixit, Quiescere faciam iram eius munere quod præcedit ante me; & postea videbo faciem eius: forsitan suscipiet faciem meam. 21 Et processit munus ante faciem suam: & ipse dormiuit nocte illa in castris.

22 Et surrexit ipsa nocte, & tulit duas vxores suas, & duas concubinas suas, & undecim filios suos, & transiuit vadum Iaboch. 23 Et tulit eos, & traduxit eos per torrentem, & traduxit omnia sua. 24 Et remansit Iacob solus, & luctabatur vir cum eo, donec ascendit aurora.

25 Et vidit quòd non potuisset cum eo: & tetigit in palmam femoris eius, & commota est palma femoris Iacob cum luctaretur cum eo. 26 Et ait: Dimitte me: quia ascen-

27 * ויאמר אליו מה שמך ויאמר יעקב : *
28 * לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם-
29 * אלהים ועם אנשים וחול : * וישאל יעקב ויאמר
הגידה נא שמך ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך
30 אתו שם : * ויקרא יעקב שם המקום פניאל כי
ראיתי אלהים פנים אל פנים ותנצל נפשי :
31 * ויזרח לו השמש כאשר עבר את פניאל והוא צלע
32 על ירכו : * על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד
הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נגע בכף-
ירך יעקב בגיד הנשה :

וישע

לג

יעקב עיניו וירא והנה עשו בא ועמו ארבע מאות
איש ויחץ את הילדים על לאה ועל רחל ועל
שתי השפחות : * וישם את השפחות ואת ילדיהן
ראשנה ואת לאה וילדיה אחרנים ואת
יוסף אחרנים : * והוא עבר לפניו וישתחו ארצה
שבע פעמים עד גשתו עד אחיו : * וירץ עשו
לקראתו ויחבקו ויפל על צוארו וישקו ויבכו :
* וישע את עיניו וירא את הנשים ואת הילדים
ויאמר מי אלה לך ויאמר הילדים אשר הניח
אלהים את עבדך : * ותגשן השפחות הנה וילדיהן
ותשתחוין : * ותגש גם לאה וילדיה וישתחו וואחר
גש יוסף ורחל וישתחו : * ויאמר מי לך כל המהנה
הזה אשר פגשתי ויאמר למצא חן בעיני אדני :
* ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך :
* ויאמר יעקב אל גמל אם גמל מצאתי חן בעיניך
ולקחת מנחתי מדי כי על כן ראיתי פניך כראת פני
אלהים ותרגני : * קח גמל את ברכתי אשר
הבאת לך כי חנני אלהים וכי יש לי כל ויפצר
בו ויקח :

27 * Ait ergo: Quod est nomē tibi? Respondit:
28 Iacob. * At ille: Nequaquā, inquit, Iacob ap-
pellabitur nomē tuum, sed Israel: quoniam si
contra Deū fortis fuisti, quanto magis contra
29 homines praeualebis? * Interrogauit eū Iacob:
Dic mihi quo appellaris nomine. Respondit:
Cur quæris nomen meum? & benedixit ei in
30 eodē loco. * Vocauitq; Iacob nomē loci illius,
Phanuel: dicens: Vidi Deum facie ad faciē: &
31 salua facta est anima mea. * Ortusq; est ei statim
sol, postquam transgressus est Phanuel. ipse ve-
32 rò claudicabat pede. * Quā ob causam non co-
medunt neruū filij Israel, qui emarcuit in fe-
more Iacob, vsq; in præsentem diem, eo quod
tetigerit neruū femoris eius, & obtupuerit.

Inf. 35. b
Iud. 12. c

CAP. XXXIII.

1 Leuans autem Iacob oculos, vidit veniētē
A Esau, & cū eo quadringentos viros. Diui-
sitq; filios Lię & Rachel, ambarumq; famula-
2 rum. * Et posuit ytrāq; ancillam & liberos ea-
rum in principio, Lia verò & filios eius in se-
cundo loco, Rachel autem & Ioseph nouissi-
3 mos. * Et ipse progrediens, adorauit pronus in
terram septies, donec appropinquaret frater
4 eius. * Currens itaque Esau obuiam fratri suo,
amplexatus est eum: stringēsque collum eius,
5 & osculans, fleuit. * Leuatiscq; oculis, vidit mu-
lieres & paruulos earum: & ait, Quid sibi vo-
lunt isti? & si ad te ptineant? Respōdit: Paruu-
6 li sunt quos donauit mihi Deus seruo tuo. * Et
B appropinquātes ancillæ & filij earū, incuruati
7 sunt. * Accessit quoq; Lia cū pueris suis, & cū
similiter adorassent, extremi Ioseph & Rachel
8 adorauerūt. * Dixitq; Esau: Quēnā sunt iste tur-
mæ quas obuia habui? Respondit: Vt inuenirē
9 gratiā corā dño meo. * At ille ait: Habeo pluri-
10 ma, frater mi. sint tua tibi. * Dixitque Iacob:
Noli ita, obsecro: sed si inueni gratiam in ocu-
11 lis tuis, accipe munusculum de manibus meis.
Sic enim vidi faciem tuam, quasi viderim vul-
rum Dei. esto mihi propitiū: * Et suscipe be-
nedictionem quam attuli tibi, & quam dona-
uit mihi Deus tribuens omnia. vix fratre com-
pellente, suscipiens:

2. Reg. 19. c.
1. Reg. 25. d.

תרגום אונקלוס

27 * ויאמר ליה מה שמך ויאמר יעקב : *
28 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
29 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
30 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
31 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
32 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
לג
1 * ויאמר יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
2 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
3 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
4 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
5 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
6 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
7 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
8 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
9 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
10 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *
11 * וישאל יעקב ויאמר עוד שמך ויאמר יעקב : *

* Dixit autem illi: Quod nomen tibi? dixit au-
tem, Iacob. * Dixit autem illi: Non vocabitur
ultra nomen tuum Jacob, sed Israel erit nomen tuum.
quoniam praevaluisti cum Deo, & cum hominibus po-
tens. * Interrogauit autem Iacob, & dixit: In-
dica mihi nomen tuum. & ait: Quare hoc interro-
gas tu nomen meum? & benedixit ei illic.

* Et vocauit nomen loci illius, Facies Dei. Vidi
enim Deum, facie ad faciem: & salua facta est ani-
ma mea.

* Ortus est autem ei sol, quando praeiit facies
Dei. ipse autem claudicabat femore suo.

* Propter hoc non comedant filij Israel neruum
qui emarcuit, qui est super latitudinem femoris, us-
que ad diem hanc: quia tetigit latitudinem femoris
Iacob nerui, qui emarcuit.

CAP. XXXIII.

Respiciens autem Jacob, vidit: Et ecce Esau fra-
ter eius veniens, & quadringenti viri cum eo.
& diuisit Iacob filios ad Liam, & ad Rachel, &
duas ancillas. * Et fecit duas ancillas, & filios

earum in primis, & Liam & filios eius post, Rachel
autem & Ioseph ultimos. * Ipse autem prae-

cessit ante eos. & adorauit super terram septies, do-
nec appropinquaret fratri suo. * Et accurrit E-

sau in occursum ei: & amplexatus eum, osculatus
est. & cecidit super collum eius. & fleuerunt am-
bo. * Et respiciens Esau, vidit mulieres & pue-

rulos. & dixit: Quid haec tibi sunt? & ait: Paruu-
li, quibus misertus est Deus serui tui. * Et appro-

pinquauerunt ancilla & filij earum, et adorauerunt.
* Et appropinquauit Lia, & filij eius, & adora-

uerunt. & post hoc appropinquauit Rachel & Io-
seph, & adorauerunt. * Et ait: Quid haec tibi

sunt? omnes turmae istae, quibus obuiam? ille autem
dixit, Vt inueniat seruus tuus gratiam coram te, do-

mine. * Dixit autem Esau: Sunt mihi multa,
frater. sint tibi tua.

* Dixit autem Iacob: Si inueni gratiam coram
te, accipe dona per meas manus. propter hoc vidi fa-

ciem tuam, sicut si quis videret faciem Dei. & be-
nedices mihi. * Accipe benedictiones meas, quas

attuli tibi: quia misertus est mei Deus: et sunt mi-
hi omnia. & compulit eum, & accepit.

17 * εἶπε τῷ Ἀβραάμ, τί ὄνομα ἔστι σοι, εἶπε τῷ Ἰακώβ. * εἶπε δὲ

18 Ἀβραάμ, οὐ καλεῖσθαι ἐπὶ τὸ ὄνομα σου Ἰακώβ, ἀλλ' ἰσραὴλ ἔσται
τὸ ὄνομα σου. ὅτι ἐνίκησας μετὰ θεοῦ, & μετὰ ἀνθρώπων δυνα-

29 τός. * ἠρώτησε τῷ Ἰακώβ, & εἶπεν, ἀνάγγελόν μοι τὸ ὄνομα σου.
& εἶπεν, ἵνα τί ἐρωτᾷς σὺ τὸ ὄνομα μου; & ἐυλόγησεν αὐ-

30 τὸν ἄνθρωπον. * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῷ Ἰσραὴλ, εἰδὼς
θεοῦ. εἰδὼς γὰρ τὸν θεόν, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη ἡ

31 ψυχὴ μου. * ἀνέτειλε τῷ Ἀβραάμ ὁ ἥλιος, ἡνίκα παρήλθε
τὸ εἶδόν τοῦ θεοῦ. αὐτὸς δὲ ἐπέσκαζε τὰ μηρῶν αὐτοῦ.

32 * ἐνεκεν τούτου οὐ μὴ φάγωσιν υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ νεύρον, ὃ
ἐνάρκησεν, ὅτι ἐπὶ τὸ πλάτθαι τοῦ μηροῦ, ἕως τῆς ἡμέ-

ρας ταύτης. ὅτι ἤψατο τὸ πλάγιον τοῦ μηροῦ Ἰακώβ τοῦ νεύρου,
ὃ ἐνάρκησεν.

λγ.

1 * Ἀναβλέψας δὲ Ἰακώβ, εἶδε. & ἰδοὺ ἡ Ἰακώβ ὁ ἀδελφὸς αὐ-

2 τοῦ ἐρχόμενου, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ. καὶ διέλεν
Ἰακώβ τὰ παῖδια ἑπὶ λείαν, & ἑπὶ ῥαχήλ, καὶ τὰς δύο παι-

3 δίσκας. * & ἐποίησε τὰς δύο παιδίσκας & οὗς υἱοὺς αὐ-
τῶν ἐν πρώτοις, & λείαν, & τὰ παῖδια αὐτῆς ὀπίσω. ῥαχήλ
δὲ καὶ ἰωσήφ ἐσχάτους.

4 * αὐτὸς δὲ παρεγένετο ἐμπροσθεν αὐτῶν. & παρεκύνησεν
ἑπὶ τὴν γῆν ἐπὶ ἁγίαις, ἕως ἐγγίαι τὰ ἀδελφὰ αὐτοῦ.

5 * καὶ παρεδράμην ἡ Ἰακώβ εἰς Συμάντησιν αὐτῶν. & περιλα-
βὼν αὐτὸν, ἐφίλησε. & ἐπεσε ἑπὶ τὸν ῥαχήλ αὐτοῦ. καὶ ἐ-

6 κλαυζαν ἀμφοτέρωθεν. * & ἀναβλέψας ἡ Ἰακώβ, εἶδε τὰς γυναῖκας & τὰ παῖδια.
& εἶπε, τί ταῦτά σοι ἐστίν; & εἶπε, τὰ παῖδια, οἷς ἠλέησεν ὁ θεός

7 τὸν πατέρα σου. * & παρεγένετο ἡ Ἰακώβ αἱ παιδίσκαι & τὰ
τέκνα αὐτῶν, & παρεκύνησαν. καὶ ἦλθον λείαν, καὶ

8 τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ παρεκύνησαν. & μετὰ τούτου παρεγένετο
ῥαχήλ & ἰωσήφ, καὶ παρεκύνησαν. * & εἶπε, τί ταῦ-

9 τά σοι ἐστίν; πᾶσαι αἱ παρεμβολαὶ αὐτῶν, αἷς ἐπὶ ἡντήκα; ὃ δὲ
εἶπεν, ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου κύριε.

10 * εἶπε τῷ Ἰακώβ, ἐστὶ μοι πολλὰ ἀδελφέ. ἔστω σοι τὰ καλά.
* εἶπε τῷ Ἰακώβ, εἰ εὕρῃ χάριν ἐναντίον σου, δέξαι τὰ δῶρα

11 διὰ τῶν ἐμῶν χειρῶν. ἐνεκεν τούτου εἶδον τὸ πρόσωπόν σου, ὡς ἂν
πρὸς ἰδοὺ πρόσωπον θεοῦ. καὶ ἐυλόγησάς με. * λάβε τὰς ἐυ-

λογίας μου, ὅτι ἠνέκα σοι. ὅτι ἠλέησέ με ὁ θεός, & ἐστὶ μοι πάν-
τα. & ἐβιάσατο αὐτὸν, & ἔλαβε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et dixit ei: Quod est nomen tuum? & ait: Iacob.

28 Et dixit ei: Non dicetur ultra Iacob nomen tuum, sed Israel: quoniam princeps es tu coram Deo, & cum hominibus praeualebis.

29 Et interrogauit eum Iacob, & ait: Indica, obsecro, nomen tuum. & dixit: Ad quid quaeris nomen meum? & benedixit ei ibi.

30 Et vocauit Iacob nomen loci, Peniel: quia vidi angelum Dei facie ad faciem: & salua facta est anima mea.

31 Et ortus est ei sol quando transiit Phanuel: & ipse claudicabat super femur suum.

32 Propterea non comedunt filij Israel neruum qui emarcuit, qui est iuxta palmam femoris, usque in praesentem diem: eo quod tetigit in palmam femoris Iacob, in neruo qui emarcuit.

CAP. XXXIII.

Et leuauit Iacob oculos suos, & vidit: & ecce Esau veniebat, & cum eo quadringenti viri: & diuisit filios cum Lia, & cum Rachel, & cum duabus concubinis.

Et posuit concubinas & filios earum in principio: Liamque & filios suos posteriores: Rachel autem & Ioseph novissimos.

Et ipse transiit ante eos, & adorauit super terram septem vicibus, donec appropinquauit usque ad fratrem suum.

Et cucurrit Esau in occursum eius: & amplexatus est eum, & ruit super collum eius, & osculatus est eum: & fleuerunt.

Et leuauit oculos suos, viditque mulieres & filios: & ait: Qui sunt isti tibi? & ait: Filij sunt quos donauit Deus seruo tuo.

& filij earum, & adorauerunt. Et accessit etiam Lia & filij sui, & adorauerunt: & postea accessit Ioseph & Rachel, & adorauerunt.

Et ait: Ad quid tibi haec turma quam obuiam habui? & ait: Vt inueniam gratiam in oculis domini mei.

Et dixit Esau: Habeo multum, frater mi: profer tibi quod tuum est.

Et dixit Iacob: Obsecro nunc, si inueni nunc gratiam in oculis tuis, ut suscipias munus meum de manu mea: quia sic vidi faciem tuam, quasi viderim faciem principum: & placuisti mihi.

Suscipe, obsecro, munus meum quod oblatum est tibi: quoniam misertus est mihi Deus, & quoniam habeo omnia. & coegit eum, & suscepit.

12 * ויאמר נסעו ונלכה ואלכה לנגדך: * ויאמר
אליו אדני ידע כי הילדים רכים והצאן והבקר עלות
עלי ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן: * יעבר נא
אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאמי לרגל
המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים עד אשר
אבא אל אדני שיעירו: * ויאמר עשו אציגה נא
עמך מן העם אשר אתי ויאמר למד זה אמצא חן
בעיני אדני: * וישב ביום ההוא עשו לדרך שיעירה:
* ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת
על בן קרא שם המקום סכורת:
* ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען בבאו
מפדן ארם ויחן את פני העיר: * ויקן את חלקת
השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם
במאה קשיטות: * ויצב שם מזבח ויקרא לו
אל אלהי ישראל:
לר

* ותצא דינה בת לאר
אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ: * וירא
אתה שכם בן חמור החוי נשיא הארץ ויקח אתה
וישכב אתה ויענה: * ותדבק נפשו בדינה בת יעקב
ויאהב את הנער וידבר על לב הנער: * ויאמר שכם
אל חמור אביו לאמר קח לי את הילדה הזאת
לאשר: * ויעקב שמע כי טמא את דינה בתו
ובניו ראו את מקנהו בשדה והחרש יעקב עד
באם: * ויצא חמור אבי שכם אל יעקב לדבר אתו:
* ובני יעקב באו מן השדה כשמעם ויתעצבו
האנשים ויחר להם מאד כי נבלה עשרה בישראל
לשכב את בת יעקב וכן לא יעשה: * וידבר חמור
אתם לאמר שכם בני חשקה נפשו בבתכם תנו נא
אתה לו לאשה: * והתחתנו אתנו בנתיכם תתנו
לנו וארס בנותינו תקחו לכם:

12 * Ait: Gradiamur simul, eroque socius iti-
neris tui. * Dixitque Iacob: Nosti, domine
C mi, quod paruulos habeam teneros & oues &
boues foetas mecum; quas si plus in ambulā-
do fecero laborare, morientur vna die cun-
14 cti greges. * Præcedat dominus meus ante
seruum suum, & ego sequar paulatim vesti-
gia eius, sicut videro paruulos meos posse, do-
nec veniam ad dominum meum in Seir.
15 * Respondit Esau: Oro te, vt de populo qui
mecum est, saltem focij remaneant viæ tuæ.
Non est, inquit, necesse: hoc vno tantum indi-
geo, vt inueniam gratiam in conspectu tuo,
16 domine mi. * Reuersus est itaque illo die
17 Esau itinere quo venerat in Seir. * Et Iacob
D venit in Sochet: vbi ædificata domo, & fixis
tentoriis, appellauit nomen loci illius Sochet,
18 id est, tabernacula. * Transiuitque in Salem
urbem Sichimorum, quæ est in terra Chanaã,
postquam reuersus est de Mesopotamia Syriæ,
19 & habitauit iuxta oppidum. * Emitque par-
tem agri in qua fixerat tabernacula, à filiis E-
20 mor patris Sichem centum agnis. * Et erecto
ibi altari, inuocauit super illud fortissimum
Deum Israel. CAP. XXXIII.
1 * Gressa est autem Dina filia Lia, vt videret
2 mulieres regionis illius. * Quam cum vi-
A diffet Sichem, filius Emor Euæi, princeps ter-
ræ illius, adamauit eam: & rapuit, & dormiuit
3 cum illa, vi opprimens virginem. * Et conglu-
tinata est anima eius cum ea: tristemque deli-
4 niuit blanditiis. * Et pergens ad Emor patrem
suū, Accipe, inquit, mihi puellā hanc coniugē.
5 * Quod cū audisset Iacob, absentib⁹ filiis, & in
pastu pecorū occupatis, filuit donec redirent.
6 * Egresso autē Emor patre Sichē vt loqueretur
7 ad Iacob, * Ecce filij eius veniebāt de agro: au-
ditoq; quod acciderat, irati sūt valde, eo qd fœ-
dā rem operatus esset in Israel, & violata filia
8 Iacob, rem illicitam perpetrasset. * Locutus
B est itaque Emor ad eos: Sichem filij mei ad-
hæsit anima filiæ vestrę. date eam illi vxorem.
9 * Et iungamus vicissim connubia. filias ve-
stras tradite nobis, & filias nostras accipite.

תרגום אונקלוס

12 * ואמר טול ונהך ואיתך לקבלך: * ואמר
כל ענה: * יעבר כען רבונא קדם עבריה ואנא אדבר בניח לרגל עובדתא דקדמי ולרגל ינקא עד דאעול לות רבונא לשעיר: * ואמר
עשו אשבוק כען עמך מן עמא דעמי ואמר למה רנן אשבח רחמי בעיני רבונא: * ותב ביומא ההוא עשו לאורחיה לשעיר: * ויעקב
נטל לסכות ובנא ליה ביתא ולגיתיה עבר מטלן על בן קרא שמה דאתרא סכורת: * ואתא יעקב שלם לקרתא ושכם די בארעא
דכנען במיתותיה מפדן ארם ושרא לקביל קרתא: * ובן ית אחסנת חקלא דפרסיה תמן משכניה מידא דבני חמור אבותי
דשכם במאה חורפן: * ואקים תמן מדבחא ופלח עלותי קדם אל אלתא דישראל: * ונפקת דינה בת לאה דילידה ליעקב לבנות ארעא:
ושכיב יתה ועניה: * ואחרעיתא נפשיה בדינה בת יעקב ורחים ית עלימתא ומליל תנחומין על לבא דעלימתא: * ואמר שכם לחמור
אבותי למימר סב לי ית עלימתא הדר לאיתו: * ויעקב שמע ארי סאיב ית דינה ברתיה ובנותי תו עם גיתותי בחקלא ושחיק יעקב עד
מיתותו: * ונפק חמור אבותי דשכם לוח יעקב למלא עמיה: * ובני יעקב עלו מן חקלא כר שמעו ויתנמיסו גבריא ותקיו לחון לחדא
ארי קלנא עבר בישראל למשכב ית ברתא דיעקב וכדון לא כשר למעבר: * ומליל חמור עמהון למימר שכם ברי אתרעיתא נפשיה בברחון
הבו כען יתה ליה לאיתו: * ואתחנתא בננא בנתיכון תתנו לנא וירת בנתנא תסבון לכון:

* Et dixit: Discedentes, gradiamur in rectam. 12
 * Dixit autem illi: Dominus meus scit, quod te- 13
 neriores pueri, & oues & boues facta sunt apud
 me. si ergo urgeam eos diem unum, morientur om-
 nia pecora. * Præcedat dominus meus ante ser- 14
 uum suum: ego autem fortis ero in via secundum
 ocium ambulationis quæ ante me, & secundum pe-
 dem puerulorum meorum, donec veniam ad domi-
 num meum in Seir.

* Dixit autem Esau: Relinquam tecum de popu- 15
 lo qui mecum. Ille autem dixit: Ad quid hoc? satis,
 quod inueni gratiam coram te, domine.

* Reuersus est autem Esau in die illa in viam suā 16
 in Seir. * Et Iacob discedit in tabernacula: & fe- 17
 cit sibi domos, & pecoribus suis fecit tabernacula.
 propter hoc vocauit nomen loci illius, Tabernacula.

Et venit Iacob in Salem ciuitatem Sicimorum, 18
 quæ est in terra Chanaan, quando venit de Meso-
 potamia Syria: & castrametatus est secundum fa-
 ciem ciuitatis. * Et acquisiuit partem agri, ubi 19
 statuit ibi tabernaculum suum, ab Hemor patre Sy-
 chem, centum agnis. * Et statuit illic altare: & 20
 inuocauit Deum Israel. CAP. XXXIII.

Egressa est autem Dina, filia Lia, quam peperit 1
 Iacob, ut cognosceret filias indigenarum.

* Et vidit eam Sychem filius Emor Euæus, prin- 2
 ceps terræ. & accipiens eam, dormiuit cum illa, &
 humiliavit eam. * Et intendit anima Dinae fi- 3
 lia Iacob: & dilexit virginem. & locutus est se-
 cundum mentem virginis ei. * Ait autem Sychem 4
 ad Emor patrem suum, dicens: Accipe mihi puel-
 lam hanc in uxorem. * Iacob autem audiuit quod 5
 polluit Sychem filius Emor Dinam filiam suam. at fi-
 lij sui erant cum pecoribus in agro. tacuit autem Ia-
 cob, donec venirent ipsi. * Egressus est autem E- 6
 mor pater Sychem ad Iacob, ut loqueretur ei.

* At filij Iacob venerunt de agro. ut autem au- 7
 dierunt, cõpuncti sunt viri, & triste fuit illis val-
 dè: quia turpe fecit in Israel Sychem, dormiens cum
 filia Iacob: & non sic erit. * Et locutus est eis E- 8
 mor, dicens: Sychem filius meus elegit ex anima fi-
 liam vestram. date eam illi uxorem. * Et affini- 9
 tatem cõtrahite nobiscum. filias vestras date nobis,
 & filias nostras accipite filijs vestris.

* Et dixit ei: Dominus meus scit quoniam paruuli sunt teneri, & oues & boues la-
 etantes apud me: & si fatigarent eas vno die, morientur omnes oues. 14
 * Transeat nunc dominus meus ante seruum suum: & ego ducam paulatim,
 iuxta gressum familiæ quæ est coram me, & secundum gressum paruulorum, donec veniam ad dominum meum in Seir. 15
 * Et dixit Esau: Dimittam
 nunc tecum de populo qui mecum est. Et dixit: Ad quid? inueniam gratiam in oculis dñi mei. 16
 * Et reuersus est Esau in die illa per viam suā in Seir. 17
 * Et Iacob profectus est in Sochoth. & ædificauit sibi domum, & pecoribus suis fecit vmbracula. propterea vocatum est nomen loci, Sochoth. 18
 * Et venit Iacob sanus in ciuitatem Sichem, quæ est in terra Chanaan, quando veniebat de Mesopotamia Syria: & mansit è regione ciuitatis. 19
 * Emitque possessionem agri, in quo tetenderat tabernaculum suum de filiis Hemor patris Sichem centum agnis. 20
 * Et erexit ibi altare, & sacrifi-
 cavit super illud coram fortissimo Deo Israel. CAP. XXXIII.

Et egressa est Dina filia Lia, quam pepererat ex Iacob, ut videret filias terræ. 1
 & tulit eam, dormiuitque cum ea: & oppressit eam. 2
 * Et complacuit animæ suæ in Dina filia Iacob: & dilexit puellam: & locutus est consolationes
 ad cor puellæ. 3
 * Et ait Sichem ad Hemor patrem suum, dicens: Accipe mihi puellam hanc in vxorem. 4
 * Et Iacob audiuit quod violata esset Di-
 na filia sua: & filij sui erant cum pecoribus suis in agro: & filius Iacob, donec venirent. 5
 * Egressusque est Hemor pater Sichem ad Iacob, ut loque-
 retur cum eo. 6
 * Filij autem Iacob venerunt de agro: cumque audissent quod factum fuerat, indignati sunt viri, & irati sunt valdè: quoniam ig-
 nominia facta esset in Israel, dormiendo cum filia Iacob: & sic non debuerat fieri. 7
 * Et locutus est Hemor cum eis, dicens: Animæ Sichem filij
 mei complacuit filia vestra: date, obsecro, eam ipsi in uxorem. 8
 * Et iungite connubia nobiscum: filias vestras dabitis nobis, & filias nostras acci-
 pietis vobis. 9

12 * καὶ εἶπεν, ἀπάραντες, πορεύσμεν εἰς ἐνθεῖαν.

13 * εἶπε δὲ αὐτῷ, ὁ κύριός μου γινώσκει, ὅτι ἀπαλώτεροι τὰ
 παῖδιά, καὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰ βόες λοχεύον) ἐπ' ἐμέ. ἐὰν οὖν
 καταδιώξω αὐτοὺς ἡμέραν μίαν, ἀποθνήσκονταί πάντα τὰ
 14 κτήνη. * παρελθέτω ὁ κύριός μου ἐμπροσθεν τοῦ παιδὸς
 αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἐνιχυσώ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ χολῶ τῆς πορεύσεως
 τῆς ἐναντίον μου, καὶ καὶ πόδα τῶν παιδαρέων μου, ἕως ἔλθω
 15 πρὸς τὸν κύριόν μου εἰς σπείρες. * εἶπε δὲ ἡ Καὶ, καταλείψω
 μετ' ἐμοῦ, ἀπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ μετ' ἐμοῦ. ὁ δὲ εἶπε, ἵνα τί τοῦτο; ἱκα-
 νόν, ὅτι εὗρον χάριν ἐν ὁσίοις τοῦ κυρίου.

16 * ἀπὲς ῥεψεν δὲ ἡ σὰρξ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὴν ὁδὸν αὐ-
 17 τοῦ σπείρες. * ὁ ἱακὼβ ἀπαίρει εἰς σκηνάς. ὁ ἐποίησεν ἐαυ-
 τῷ οἰκίας, καὶ τοῖς κτήνεσιν αὐτοῦ ἐποίησε σκηνάς. διὰ τοῦτο ἑκά-
 λεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, σκηναί.

18 * καὶ ἦλθεν ἱακὼβ εἰς σαλήμ πόλιν σηκήμεων, ἥ ἐστιν ἐν γῇ
 χαναάν. ὅτε ἦλθεν ἐν τῇ μεθ' ὁδοῦ συρίας. καὶ παρε-
 νέβαλεν καὶ πρόσωπον τῆς πόλεως.

19 * καὶ ἐκτίσθη τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ, οὗ ἔστησεν ἐκεῖ τὴν
 σκηνὴν αὐτοῦ, ὡς καὶ ἐμὸς πατὴρ συχέμ, ἐκατὸν ἀμνῶν.
 20 * καὶ ἔστησεν ἐκεῖ θυσιάζηλον καὶ ἐπεκαλέσθη τὸν θεὸν
 Ἰσραὴλ. λδ'.

3 * Ἐξῆλθε δὲ δῖνα, ἡ θυγάτηρ λείας, ἣν ἔτεκεν τῷ ἱακὼβ, κα-
 2 ταμαθεῖν τὰς θυγατέρας τῶν ἐλχωρίων. * ὁ εἶδεν αὐτὴν συχέμ
 υἱὸς ἐμμὼρ ὁ εὐαῖος, ὁ ἀρχὼν τῆς γῆς. καὶ λαβὼν αὐτήν, ἐκοιμή-
 3 τη μετ' αὐτῆς, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτήν. * ὁ παρεσέχε τῇ ψυχῇ δῖ-
 νας τῇ θυγατρὶ ἱακὼβ. καὶ ἠγάπησε τὴν παρθένον. καὶ ἐλάλησε
 4 καὶ τὴν διάνοιαν τῇ παρθένῳ αὐτῇ. * εἶπε δὲ συχέμ πρὸς ἐμμὼρ
 τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων, λάβε μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα.
 5 * ἱακὼβ δὲ ἤκουσεν, ὅτι ἐμίανε συχέμ ὁ υἱὸς ἐμμὼρ δῖναν τὴν θυ-
 γατέρα αὐτοῦ. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν μετ' ἰσὺν κληνῶν ἐν τῷ πεδίῳ. κα-
 6 ρεσιώπησε δὲ ἱακὼβ, ἕως ἔλθαι αὐτοῦ. * ὁ ἐξῆλθε δὲ ἐμμὼρ ὁ
 7 πατὴρ συχέμ πρὸς ἱακὼβ, λαλήσας αὐτῷ. * οἱ δὲ υἱοὶ ἱακὼβ
 ἦλθον ἐν τῷ πεδίῳ. ὡς δὲ ἤκουσεν, κατελύχθησαν αὐτοὶ ὅτι
 8 λυπηρὸν ἦν αὐτοῖς σφόδρα. ὅτι ἄχρημον ἐποίησεν ἐν Ἰσραὴλ
 συχέμ, κοιμηθεὶς μετ' ἡ θυγατρὸς ἱακὼβ. καὶ ἔχ' ὥς ἔσται.

8 * καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς ἐμμὼρ, λέγων, συχέμ ὁ υἱός μου
 προσέλετο τῇ ψυχῇ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. δότε αὐτῇ αὐτῷ
 9 γυναῖκα. * καὶ ὁ πῖγαμβρὸς σαθεήμιν. τὰς θυγατέρας
 ὑμῶν δότε ἡμῖν, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν.

3 * Ἐξῆλθε δὲ δῖνα, ἡ θυγάτηρ λείας, ἣν ἔτεκεν τῷ ἱακὼβ, κα-
 2 ταμαθεῖν τὰς θυγατέρας τῶν ἐλχωρίων. * ὁ εἶδεν αὐτὴν συχέμ
 υἱὸς ἐμμὼρ ὁ εὐαῖος, ὁ ἀρχὼν τῆς γῆς. καὶ λαβὼν αὐτήν, ἐκοιμή-
 3 τη μετ' αὐτῆς, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτήν. * ὁ παρεσέχε τῇ ψυχῇ δῖ-
 νας τῇ θυγατρὶ ἱακὼβ. καὶ ἠγάπησε τὴν παρθένον. καὶ ἐλάλησε
 4 καὶ τὴν διάνοιαν τῇ παρθένῳ αὐτῇ. * εἶπε δὲ συχέμ πρὸς ἐμμὼρ
 τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων, λάβε μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα.
 5 * ἱακὼβ δὲ ἤκουσεν, ὅτι ἐμίανε συχέμ ὁ υἱὸς ἐμμὼρ δῖναν τὴν θυ-
 γατέρα αὐτοῦ. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν μετ' ἰσὺν κληνῶν ἐν τῷ πεδίῳ. κα-
 6 ρεσιώπησε δὲ ἱακὼβ, ἕως ἔλθαι αὐτοῦ. * ὁ ἐξῆλθε δὲ ἐμμὼρ ὁ
 7 πατὴρ συχέμ πρὸς ἱακὼβ, λαλήσας αὐτῷ. * οἱ δὲ υἱοὶ ἱακὼβ
 ἦλθον ἐν τῷ πεδίῳ. ὡς δὲ ἤκουσεν, κατελύχθησαν αὐτοὶ ὅτι
 8 λυπηρὸν ἦν αὐτοῖς σφόδρα. ὅτι ἄχρημον ἐποίησεν ἐν Ἰσραὴλ
 συχέμ, κοιμηθεὶς μετ' ἡ θυγατρὸς ἱακὼβ. καὶ ἔχ' ὥς ἔσται.

8 * καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς ἐμμὼρ, λέγων, συχέμ ὁ υἱός μου
 προσέλετο τῇ ψυχῇ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. δότε αὐτῇ αὐτῷ
 9 γυναῖκα. * καὶ ὁ πῖγαμβρὸς σαθεήμιν. τὰς θυγατέρας
 ὑμῶν δότε ἡμῖν, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν.

3 * Ἐξῆλθε δὲ δῖνα, ἡ θυγάτηρ λείας, ἣν ἔτεκεν τῷ ἱακὼβ, κα-
 2 ταμαθεῖν τὰς θυγατέρας τῶν ἐλχωρίων. * ὁ εἶδεν αὐτὴν συχέμ
 υἱὸς ἐμμὼρ ὁ εὐαῖος, ὁ ἀρχὼν τῆς γῆς. καὶ λαβὼν αὐτήν, ἐκοιμή-
 3 τη μετ' αὐτῆς, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτήν. * ὁ παρεσέχε τῇ ψυχῇ δῖ-
 νας τῇ θυγατρὶ ἱακὼβ. καὶ ἠγάπησε τὴν παρθένον. καὶ ἐλάλησε
 4 καὶ τὴν διάνοιαν τῇ παρθένῳ αὐτῇ. * εἶπε δὲ συχέμ πρὸς ἐμμὼρ
 τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων, λάβε μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα.
 5 * ἱακὼβ δὲ ἤκουσεν, ὅτι ἐμίανε συχέμ ὁ υἱὸς ἐμμὼρ δῖναν τὴν θυ-
 γατέρα αὐτοῦ. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν μετ' ἰσὺν κληνῶν ἐν τῷ πεδίῳ. κα-
 6 ρεσιώπησε δὲ ἱακὼβ, ἕως ἔλθαι αὐτοῦ. * ὁ ἐξῆλθε δὲ ἐμμὼρ ὁ
 7 πατὴρ συχέμ πρὸς ἱακὼβ, λαλήσας αὐτῷ. * οἱ δὲ υἱοὶ ἱακὼβ
 ἦλθον ἐν τῷ πεδίῳ. ὡς δὲ ἤκουσεν, κατελύχθησαν αὐτοὶ ὅτι
 8 λυπηρὸν ἦν αὐτοῖς σφόδρα. ὅτι ἄχρημον ἐποίησεν ἐν Ἰσραὴλ
 συχέμ, κοιμηθεὶς μετ' ἡ θυγατρὸς ἱακὼβ. καὶ ἔχ' ὥς ἔσται.

8 * καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς ἐμμὼρ, λέγων, συχέμ ὁ υἱός μου
 προσέλετο τῇ ψυχῇ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. δότε αὐτῇ αὐτῷ
 9 γυναῖκα. * καὶ ὁ πῖγαμβρὸς σαθεήμιν. τὰς θυγατέρας
 ὑμῶν δότε ἡμῖν, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν.

3 * Ἐξῆλθε δὲ δῖνα, ἡ θυγάτηρ λείας, ἣν ἔτεκεν τῷ ἱακὼβ, κα-
 2 ταμαθεῖν τὰς θυγατέρας τῶν ἐλχωρίων. * ὁ εἶδεν αὐτὴν συχέμ
 υἱὸς ἐμμὼρ ὁ εὐαῖος, ὁ ἀρχὼν τῆς γῆς. καὶ λαβὼν αὐτήν, ἐκοιμή-
 3 τη μετ' αὐτῆς, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτήν. * ὁ παρεσέχε τῇ ψυχῇ δῖ-
 νας τῇ θυγατρὶ ἱακὼβ. καὶ ἠγάπησε τὴν παρθένον. καὶ ἐλάλησε
 4 καὶ τὴν διάνοιαν τῇ παρθένῳ αὐτῇ. * εἶπε δὲ συχέμ πρὸς ἐμμὼρ
 τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων, λάβε μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα.
 5 * ἱακὼβ δὲ ἤκουσεν, ὅτι ἐμίανε συχέμ ὁ υἱὸς ἐμμὼρ δῖναν τὴν θυ-
 γατέρα αὐτοῦ. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν μετ' ἰσὺν κληνῶν ἐν τῷ πεδίῳ. κα-
 6 ρεσιώπησε δὲ ἱακὼβ, ἕως ἔλθαι αὐτοῦ. * ὁ ἐξῆλθε δὲ ἐμμὼρ ὁ
 7 πατὴρ συχέμ πρὸς ἱακὼβ, λαλήσας αὐτῷ. * οἱ δὲ υἱοὶ ἱακὼβ
 ἦλθον ἐν τῷ πεδίῳ. ὡς δὲ ἤκουσεν, κατελύχθησαν αὐτοὶ ὅτι
 8 λυπηρὸν ἦν αὐτοῖς σφόδρα. ὅτι ἄχρημον ἐποίησεν ἐν Ἰσραὴλ
 συχέμ, κοιμηθεὶς μετ' ἡ θυγατρὸς ἱακὼβ. καὶ ἔχ' ὥς ἔσται.

8 * καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς ἐμμὼρ, λέγων, συχέμ ὁ υἱός μου
 προσέλετο τῇ ψυχῇ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. δότε αὐτῇ αὐτῷ
 9 γυναῖκα. * καὶ ὁ πῖγαμβρὸς σαθεήμιν. τὰς θυγατέρας
 ὑμῶν δότε ἡμῖν, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et dixit: Proficiscere & eamus, & ibo è regione tui. 12 Et dixit ei: Dominus meus scit quoniam paruuli sunt teneri, & oues & boues la-
 etantes apud me: & si fatigarent eas vno die, morientur omnes oues. 13 Transeat nunc dominus meus ante seruum suum: & ego ducam paulatim,
 iuxta gressum familiæ quæ est coram me, & secundum gressum paruulorum, donec veniam ad dominum meum in Seir. 14 Et dixit Esau: Dimittam
 nunc tecum de populo qui mecum est. Et dixit: Ad quid? inueniam gratiam in oculis dñi mei. 15 Et reuersus est Esau in die illa per viam suā in Seir.
 16 Et Iacob profectus est in Sochoth. & ædificauit sibi domum, & pecoribus suis fecit vmbracula. propterea vocatum est nomen loci, Sochoth.
 17 Et venit Iacob sanus in ciuitatem Sichem, quæ est in terra Chanaan, quando veniebat de Mesopotamia Syria: & mansit è regione ciuitatis.
 18 Emitque possessionem agri, in quo tetenderat tabernaculum suum de filiis Hemor patris Sichem centum agnis. 19 Et erexit ibi altare, & sacrifi-
 cavit super illud coram fortissimo Deo Israel. CAP. XXXIII.

Et egressa est Dina filia Lia, quam pepererat ex Iacob, ut videret filias terræ. 1
 & tulit eam, dormiuitque cum ea: & oppressit eam. 2
 * Et complacuit animæ suæ in Dina filia Iacob: & dilexit puellam: & locutus est consolationes
 ad cor puellæ. 3
 * Et ait Sichem ad Hemor patrem suum, dicens: Accipe mihi puellam hanc in vxorem. 4
 * Et Iacob audiuit quod violata esset Di-
 na filia sua: & filij sui erant cum pecoribus suis in agro: & filius Iacob, donec venirent. 5
 * Egressusque est Hemor pater Sichem ad Iacob, ut loque-
 retur cum eo. 6
 * Filij autem Iacob venerunt de agro: cumque audissent quod factum fuerat, indignati sunt viri, & irati sunt valdè: quoniam ig-
 nominia facta esset in Israel, dormiendo cum filia Iacob: & sic non debuerat fieri. 7
 * Et locutus est Hemor cum eis, dicens: Animæ Sichem filij
 mei complacuit filia vestra: date, obsecro, eam ipsi in uxorem. 8
 * Et iungite connubia nobiscum: filias vestras dabitis nobis, & filias nostras acci-
 pietis vobis. 9

* ואתנו תשבו והארץ תהיה לפניכם שבו וסחורו
 והאחוזה בה: * ויאמר שכם אל-אביו ואל-
 אחיו אמצא חן בעיניכם ואשר תאמרו אלי
 יתן: * וחרבו עלי מאד מחר ומתן ואתננה
 כאשר תאמרו אלי ותנו לי את הנער לאשר:
 * ויענו בני-יעקב את-שכם ואר-חמור אביו
 במרמה וידברו אשר טמא את דינה אחתם:
 * ויאמרו אליהם לא נוכל לעשות הדבר הזה
 לתת את אחותנו לאיש אשר לו ערלה כי-
 חרפה הוה לנו: * אך בזאת נאות לכם
 אם תהיו כמנו להמל לכל-זכר:
 * ונתנו את בנותינו לכם ואר-בנותיכם נקח
 לנו וישבנו אתכם והיינו לעם אחד: * ואם לא
 תשמעו אלינו להמול ולקחנו את בתנו והלכנו:
 * וייטבו דבריהם בעיני חמור ובעיני שכם בן-
 חמור: * ולא אחר הנער לעשות הדבר כי חפץ
 בבת-יעקב והוה נכבד מכל בית אביו: * ויבא
 חמור ושכם בנו אל-שער עירם וידברו אל-אנשי עירם
 לאמר: * האנשים האלה שלמים הם אתנו וישבו
 בארץ ויסחרו אתה והארץ הנה רחבת ידיים לפניכם
 את-בנותם נקח לנו לנשים ואר-בנותינו נותן
 להם: * אך בזאת יאתו לנו האנשים לשבת
 אתנו להיורש לעם אחד בהמול לנו כל-זכר כאשר
 הם נמלים: * מקנהם וקנינם וכל בהמתם חלוא
 לנו הם אך נאותה להם וישבו אתנו: * וישמעו
 אל-חמור ואל-שכם בנו כל-יצאי שער עירו וימלו
 כל-זכר כל-יצאי שער עירו: * ויהי ביום השלישי
 בהיותם באבים ויקחו שני בני-יעקב שמעון ולוי
 אחי דינה איש חרבו ויבאו על-דוער בטח
 ויהרגו כל-זכר:

10 * Et habitate nobiscum. terra in potestate
 vestra est: exercete, negociamini; & possidete
 11 eam. * Sed & Sichem ad patrem & ad fra-
 tres eius ait. Inueniam gratiam coram vobis:
 12 & quaecunque statueritis, dabo. * Auge-
 te dotem, & munera postulate: & libenter tri-
 buam quod petieritis: tantum date mihi puellam hanc vxorem.
 13 * Responderunt filij Jacob Sichem & pa-
 tri eius in dolo, scelerantes ob stuprum sororis.
 14 * Non possumus facere quod petitis, nec da-
 re sorore nostram homini incircunciso; quod
 illicitum & nefarium est apud nos.
 15 * Sed in hoc valebimus foederari, si volue-
 ritis esse similes nostri, & circuncidatur in vo-
 16 bis omnis masculini sexus. * Tunc dabi-
 mus & accipiemus mutuò filias vestras ac no-
 17 stras: & habitabimus vobiscum, erimusq; v-
 nus populus. * Si autem circuncidi nolue-
 18 ritis, tollemus filiam nostram, & recedemus.
 19 * Placuit oblatio eorum Emor, & Sichem
 filio eius.
 20 * Nec distulit adolescens, quin statim,
 C quod petebatur, expleret. Amabat enim puel-
 lam valde: & erat inclytus in omni domo pa-
 tris sui.
 21 * Ingressique portam vrbis, locuti sunt ad
 22 populum: * Viri isti pacifici sunt, & vo-
 lunt habitare nobiscum. Negocientur in ter-
 ra, & exerceant eam, quæ spaciofa & lata, cul-
 toribus indiget. filias eorum accipiemus vxo-
 res, & nostras illis dabimus.
 23 * Vnum est quo differtur tantum bonum,
 Si circuncidamus masculos nostros ritum gen-
 24 tis imitantes: * Et substantia eorum, & pe-
 cora, & cuncta quæ possident, nostra erunt.
 Tantum in hoc acquiescamus: & habitantes
 simul, vnum efficiamus populum.
 25 * Assensique sunt omnes, circuncisis cunctis
 26 maribus. * Et ecce die tertio, quando gra-
 uissimus vulnerum dolor est, arreptis duo filij
 Jacob Simeon & Leui fratres Dinæ gladiis, in-
 D gressi sunt urbem confidenter, interfectisque
 omnibus masculis:

תרגום אונקלוס

10 ועמנא חיתבון וארעא תהא קדמיכון חיבו ועבדו בה סחורתא ואחסינו בה:
 בעיניכון ודחמרון לי אתן: 12 אסגו עלי לחדא מותרין ומתנן ואתן כמה דתימרון לי ותבו לי ית עלימתא לאיתו: 13 ואחיו
 בני יעקב ית שכם וית חמור אבותי בחמתא ומלילי דסאיב ית דינה אחתהון: 14 ואמר להון לא נוכל למעבד פתגמא תרין למיתו
 ית אחתנא לגבר דליה ערלתא ארי חסודא היא לנא: 15 ברם ברא נטפס לכון אם תהון כותנא למגור לכון כל דכורא:
 16 ונתן ית בנתנא לכון וית בנתיכון נסב לנא ונתב עמכון ונחא לעמא חד: 17 ואם לא תקבלון מננא למגור ונדבר ית
 ברתנא ונחל: 18 ושפרו פתגמיהון בעיני חמור ובעיני שכם בר חמור: 19 ולא אחר עלימא למעבד פתגמא ארי ותרי
 בברתא דיעקב והוה יקיר מכל בית אבותי: 20 ואתא חמור ושכם בריה לתרע קרתיהון ומלילי עם אנשי קרתיהון למימר: 21 גבריא
 הארץ שלמין אינון עמנא ויתבון בארעא ויעבדו בה סחורתא וארעא תא פתיית ידן קדמיתון ית בנתהון נסב לנא לנשין וית בנתנא נתן להון:
 22 ברם ברא וטפסון לנא גבריא למחב עמנא למחוי לעמא חד במגור לנא כל דכורא כמא דאינון גזירין: 23 גיתיהון
 וקניניהון וכל בעיריהון תלא דלנא אינון ברם נטפס להון ויתבון עמנא: 24 וקבילו מן חמור ומן שכם בריה כל נפקי תרע
 קרתייה וגזרו כל דכורא כל נפקי תרע קרתייה: 25 ויהוה ביומא תליתאה כד תקיפו עליהון כיביהון ונסבו תרין בני יעקב
 שמעון ולוי אחי דינה גבר חרביה ועלו על קרתא דיתבא לרוחצן וקטלו כל דכורא:

* Et inter nos habitate. & terra ecce lata coram vobis: habitate, & negociamini in ea, & acquirite in ea. * Dixit autem Sychem ad patrem eius, & ad fratres eius, dicens: Inueniam gratiam coram vobis: & quodcunque dixeritis, dabimus.

* Implete dotem valde, & dabo sicut dixeritis mihi: & dabit mihi puellam hanc in uxorem.

* Responderunt autem filij Iacob Sychem & Hemor patri suo cum dolo: & locuti sunt eis, quia polluerant Dinam sororem suam. * Et dixerunt eis Symeon & Levi fratres Dina: Non poterimus facere verbum hoc, dare sororem nostram homini habenti præputium: est enim opprobrium nobis. * Solum in hoc assimilabimur vobis, & habitabimus inter vos, si fueritis sicut nos & vos, in circumciscendo vestrum omne masculinum. * Et dabimus filias nostras vobis, & de filiabus vestris accipiemus nobis: & habitabimus apud vos, & erimus genus unum. * Si autem non audieritis nos, & circumcisi fueritis, accipientes filiam nostrā, abibimus.

* Et placuerunt verba coram Emor, & coram Sychem filio Emor. * Et non tardauit iuuenis facere verbum hoc. incubuerat enim filia Iacob. ipse autem erat gloriosissimus omnium qui in domo patris sui. * Venit autem Emor & Sychem filius eius ad portam ciuitatis eorum, & locuti sunt ad viros ciuitatis eorum, dicentes: * Homines isti pacifici sunt: nobiscum habitent super terram, & negociantur in ea. at terra ecce lata coram eis. filias eorum accipiemus nobis uxores, & filias nostras dabimus eis. * Solum in hoc assimilabuntur nobis homines isti vt habitent vobiscum, vt sit populus vnus, in circumciscendo nostrum omne masculinum, sicut & ipsi circumcisi sunt.

* Et pecora eorum, & quadrupedia eorum, & omnis substantia non nostra erunt? solum in hoc assimilabimur eis: & habitabunt nobiscum. * Et audierunt Emor & Sychem filium eius omnes exeuntes portam ciuitatis eorum: et circumciderunt carnē præputij eorum omne masculum. * Factum est autē in die tertio, quādo erat in dolore, accipientes duo filij Iacob Symeon & Levi fratres Dina, vnusquisque gladium suum, ingressi sunt in ciuitatē confidenter, & interfecerunt omne masculinum.

* καὶ ἐν ἡμῖν κατῴκειτε. καὶ ἡ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον ὑμῶν, κατῴκειτε, & ἐμπορεύεσθε ἐν αὐτῇ, & κτῆσθε ἐν αὐτῇ.

* εἶπε δὲ συχὲμ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, & πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτῆς, λέγων, εὗρομι χάριν ἐναντίον ὑμῶν. καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶπε, δώδε μὲν.

* πληθύνετε τὴν φέρνῃν σφόδρα, & δώσω καθὼς ἂν εἴπητέ μοι, καὶ δώσετέ μοι τὴν παιδα ταύτην εἰς γυναῖκα.

* ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακώβ τῷ συχέμ καὶ ἐμμένοντες τῷ πατρὶ αὐτοῦ μὴ δόλου. καὶ ἐλάλησαν αὐτοῖς, ὅτι ἐμίαναν δύναν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν.

* καὶ εἶπον αὐτοῖς συμεὼν καὶ λευὶ ὅτι ἀδελφοὶ δύναν, οὐ δύνησόμεθα ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, δοῦναι τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν ἀνθρώπῳ ἔχοντι ἀκροβυστίαν, ἕτι γὰρ ὄνειδος ἡμῖν. * μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθήσόμεθα ὑμῖν, & οἰκήσμεν ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ γένησθε ὡς ἡμεῖς & ὑμεῖς, ἐν τῷ περιτμηθῆναι ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν.

* & δώδε μὲν τὰς θυγατέρας ἡμῶν ὑμῖν, & ἀπὸ τῶν θυγατέρων ὑμῶν ληψόμεθα ἡμῖν, & οἰκήσμεν παρ' ὑμῖν, & ἐσόμεθα γένος ἓν.

* εἰ μὴ εἰσακούσῃτε ἡμῶν, καὶ περιτέμνησθε, λαβόντες τὴν θυγατέρα ἡμῶν, πορεύσόμεθα. * & ἤρρεσαν οἱ λόγοι ἐναντίον ἐμμένοντος, καὶ ἐναντίον συχέμ, & ὁ υἱὸς ἐμμένοντος.

* & ὅτε ἐχρόνισεν ὁ νεανίσκος ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἐνέκλειτο γὰρ τῇ θυγατρὶ ἰακώβ. αὐτὸς δὲ ἦν ἐνδοξότατος πάντων τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

* ἦλθε δὲ ἐμμένοντος & συχέμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν πύλιν τῆς πόλεως αὐτῶν, & ἐλάλησαν πρὸς τοὺς ἀνδρας τῆς πόλεως αὐτῶν, λέγοντες. * οἱ ἄνθρωποι εἰσὶ εἰρηνικοὶ εἰς, μετ' ἡμῶν οἰκίτωσαν ὅτι τῇ γῆς, καὶ ἐμπορεύσονται ἐν αὐτῇ. ἢ ὅτι γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον αὐτῶν. ἰὰς θυγατέρας αὐτῶν ληψόμεθα ἡμῖν γυναῖκας, & ἰὰς θυγατέρας ἡμῶν δώσομεν αὐτοῖς.

* μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθήσονται ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι εἰσὶ, & οἰκεῖν μετ' ἡμῶν, ὥς ἵνα ἑνὸς λαοῦ ἕνα, ἐν τῷ περιτέμνεσθαι ἡμῶν πᾶν ἀρσενικόν, καθὰ καὶ αὐτοὶ περιτέμνηται.

* καὶ ἰὰ κλῆνη αὐτῶν & ἰὰ τετραπόδα αὐτῶν, & πάντα ἰὰ ὑπόαρχοντα ἐκ ἡμῶν ἔσται μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθῶμεν αὐτοῖς, & οἰκήσουσι μετ' ἡμῶν. * & εἰσήκουσαν ἐμμένοντος & συχέμ ὅτι αὐτοὶ πάντες ἐκπορεύομενοι τὴν πύλιν τῆς πόλεως αὐτῶν.

καὶ περιέτεμον τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν πᾶν ἄρσεν.

* ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτε ἦσαν ἐν τῷ πόνῳ, λαβόντες οἱ δύο υἱοὶ ἰακώβ συμεὼν καὶ λευὶ, ἀδελφοὶ δύναν, ἕκαστος τὴν μάχαιραν αὐτῶν, εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν ἀσφαλῶς, καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἀρσενικόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et nobiscum habitabitis. terra autem est coram vobis: manete, & negociamini in ea, atque possidete eam. 11 Dixitque Sychem patri eius & fratribus: Inueniam gratiam in oculis vestris: & quicquid dixeritis mihi, dabo. 12 Multiplicate nimis super me dotem & munera, & dabo sicut dixeritis mihi: & date mihi puellam in uxorem. 13 Et responderunt filij Iacob ad Sychem & ad Hemor, atque locuti sunt sapienter: eo quod violata esset Dina soror eorum. 14 Dixeruntque eis: Non possumus facere rem hanc, vt demus sororem nostram viro habenti præputium: quoniam opprobrium est nobis. 15 Sed in hoc conueniemus vobiscum, Si fueritis sicut nos, vt circumcidatur ex vobis omnis masculus. 16 Et dabimus filias nostras vobis: & filias vestras accipiemus nobis: & habitabimus vobiscum: erimusque in vnum populum. 17 Et si non acquieueritis nobis vt circumcidamini, tollemus filiam nostram, & ibimus. 18 Et placuerunt verba eorum in oculis Hemor, & in oculis Sychem filij Hemor. 19 Et non distulit puer facere rem illam: quoniam complacuit sibi in filia Iacob: & ipse erat honorabilior omni domo patris sui. 20 Et venit Hemor & Sychem filius eius ad portam ciuitatis eorum: & locuti sunt cum viris ciuitatis eorum, dicentes: 21 Viri isti pacifici sunt nobiscum: & habitabunt in terra, & negociabuntur in ea. terra autem ecce spaciola est & lata coram eis. filias eorum accipiemus nobis in uxores, & filias nostras dabimus eis. 22 Sed in hoc conuenient nobiscum viri, vt habitent nobiscum, vt simus in populum vnum: si circumcidetur in nobis omnis masculus, sicut ipsi circumcisi sunt. 23 Pecora eorum & armenta, & omnia iumenta eorum, nonne nobis erunt? Veruntamen conueniamus cum eis, & habitent nobiscum. 24 Et obedierunt Hemor & Sychem filio eius omnes qui ingrediebantur portam ciuitatis illius: & circumciderunt omnes masculos, omnes qui egrediebantur portam ciuitatis illius. 25 Et factum est in die tertio, quando præualuerunt dolores eorum super eos, duo filij Iacob Symeon & Levi fratres Dina, tulerunt vnusquisque gladium suum, & ingressi sunt ciuitatem qua habitabat confidenter, & interfecerunt omnem masculum.

26 * וַיֵּמֹר וַיְחַמְּרוּ וַאֲרֵם שָׂכָם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי חֶרֶב
27 * וַיִּקְחוּ אֶת־דִּינָה מִבֵּית שָׂכָם וַיֵּצְאוּ: * בְּנֵי יַעֲקֹב
בָּאוּ עַל־הַחֲלָלִים וַיִּכּוּ הָעִיר אֲשֶׁר טָמְאוּ אַחֲוֹתָם:
28 * אֶת־צֹאנָם וְאֶת־בָּקָרָם וְאֶת־חֲמֹרֵיהֶם וְאֶת־
29 אֲשֶׁר־בְּעִיר וְאֶת־אֲשֶׁר־בַּשְּׂדֵה לָקְחוּ: * וְאֶת־
כָּל־חֵילָם וְאֶת־כָּל־טָפָם וְאֶת־נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיָּבֹאוּ
30 וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בְּבֵיתָ: * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שֹׁמְעוֹן
וְאֶל־לֵוִי עֲבַדְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישְׁנִי בִישָׁב הָאָרֶץ
בְּכַנְעָנִי וּבְפָרְדִּי וְאֲנִי מֵרֵי מִסְפָּר וְנֹאסְפוּ עָלַי וְהַכּוּנִי
31 וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי: * וַיֹּאמְרוּ הַכּוֹזֵנִי יַעֲשֶׂה
אֶת־אַחֲוֹתָנוּ: * לֵה

* וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־
יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית־אֵל וְשֹׁב שָׁם וַעֲשֵׂה־שָׁם
מִזְבֵּחַ לְאֵל הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ בְּבֶרֶךְ מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אֲחִיךָ:
2 * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־בֵּיתוֹ וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁר עִמּוֹ הִסְרֻ
אֶת־אֱלֹהֵי הַנֹּכֶר אֲשֶׁר בְּתַכְכֵּם וְהִטְהָרוּ וְהַחֲלִיפוּ
3 שְׂמֹלֹתֵיכֶם: * וְנִקְוְמָה וְנַעֲלָה בֵּית־אֵל וְאֶעֱשֶׂה־
שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הָעֶנְזָה אֹתִי בְּיוֹם צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדִי
4 בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלַכְתִּי: * וַיָּתְנוּ אֶל־יַעֲקֹב אֶת־כָּל־אֱלֹהֵי
הַנֹּכֶר אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֶת־הַנּוֹזְמִים אֲשֶׁר בְּאֲזִנֵּיהֶם
וַיִּטְמְן אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר עִם־שָׂכָם:
5 * וַיִּסְעוּ וַיְהִי חֲתָרָה אֱלֹהִים עַל־הָעָרִים אֲשֶׁר
סְבִיבוֹתֶיהֶם וּלֹא־רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב: * וַיָּבֹא
יַעֲקֹב לוֹזָה אֲשֶׁר בָּאָרֶץ כְּנַעַן הוּא בֵּית־אֵל הוּא
7 וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ: * וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא
לְמָקוֹם אֵל בֵּית־אֵל כִּי שָׁם נִגְּלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים
8 בְּבֶרֶחוֹ מִפְּנֵי אֲחִיו: * וַתָּמָת דְּבָרָה מִיִּנְקָרָה רַב־קָה
וַתִּקְבֹּר מִתַּחַת לְבֵית־אֵל תַּחַת הָאֵלֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אֵלֹן
9 בְּכוֹרָה: * וַיָּרָא אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב עוֹד
בְּבֹאוֹ מִפָּדָן אֲרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ:

26 * Emor & Sichem pariter necauerunt, tollentes Dinam de domo Sichem sororem suam.
27 * Quibus egressis, irruerunt super occisos ceteri filij Iacob; & depopulati sunt urbem in vltionem stupri: * Oves eorum, & armenta, & affinos; cunctaque vastantes quæ in domibus & in agris erant. * Paruulos quoque eorum, & vxores duxerunt captiuas. * Quibus perpetratis audacter Iacob dixit ad Symeon & Leui: Turbastis me, & odiosum fecistis me Chananæis & Pherezæis, habitatoribus terræ huius. Nos pauci sumus: illi congregati, percutient me, & delebor ego & domus mea. * Responderunt: Nunquid vt scorto abuti debuere sorore nostra?

CAP. XXXV.

1 * Interea locutus est Deus ad Iacob: Surge, & ascende Bethel, & habita ibi. Facq; altare Deo qui apparuit tibi, quando fugiebas Esau fratrem tuum. * Iacob verò conuocata omni domo sua, ait: Abiicite deos alienos qui in medio vestri sunt: & mundamini; ac mutate vestimenta vestra. * Surgite, & ascendamus in Bethel, vt faciamus ibi altare Deo, qui exaudiuit me in die tribulationis meæ; & socius fuit itineris mei. * Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant, & in aures quæ erant in auribus eorum. at ille infodit eas subter terebinthum, quæ est post urbem Sichem. * Cùmque profecti essent, terror Dei inuasit omnes per circuitum ciuitates; & non sunt ausi persequi recedentes. * Venit igitur Iacob Luzam, quæ est in terra Chanaan, cognomento Bethel, ipse & omnis populus cum eo.
7 * Ædificauitque ibi altare: & appellauit nomen loci illius, Domus Dei. Ibi enim apparuit ei Deus, cùm fugeret fratrem suum.
8 * Eodem autem tempore mortua est Delbora, nutrix Rebeckæ: & sepulta est ad radices Bethel, subter quercum. vocatumque est nomen loci illius, Quercus fletus.
9 * Apparuit autem iterum Deus Iacob, postquam reuersus est de Mesopotamia Syriæ: benedixitque ei.

תרגום אונקלוס

26 * וַיֵּמֹר וַיְחַמְּרוּ וַאֲרֵם שָׂכָם בְּנוֹ הָרְגוּ עָלַי חֶרֶב וַיִּקְחוּ אֶת־דִּינָה מִבֵּית שָׂכָם וַיֵּצְאוּ: * בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עָלֵיהֶם וַיִּכּוּ וַיִּטְמְנוּ אֶת־הַחֲלָלִים וַיִּכּוּ הָעִיר אֲשֶׁר טָמְאוּ אַחֲוֹתָם:
28 * וַיִּטְמְנוּ אֶת־צֹאנָם וְאֶת־בָּקָרָם וְאֶת־חֲמֹרֵיהֶם וְאֶת־אֲשֶׁר־בְּעִיר וְאֶת־אֲשֶׁר־בַּשְּׂדֵה לָקְחוּ: * וְאֶת־כָּל־חֵילָם וְאֶת־כָּל־טָפָם וְאֶת־נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיָּבֹאוּ
30 וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בְּבֵיתָ: * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שֹׁמְעוֹן וְאֶל־לֵוִי עֲבַדְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישְׁנִי בִישָׁב הָאָרֶץ בְּכַנְעָנִי וּבְפָרְדִּי וְאֲנִי מֵרֵי מִסְפָּר וְנֹאסְפוּ עָלַי וְהַכּוּנִי
31 וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי: * וַיֹּאמְרוּ הַכּוֹזֵנִי יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים אֶת־אַחֲוֹתָנוּ: * לֵה
* וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית־אֵל וְשֹׁב שָׁם וַעֲשֵׂה־שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ בְּבֶרֶךְ מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אֲחִיךָ:
2 * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־בֵּיתוֹ וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁר עִמּוֹ הִסְרֻ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֹּכֶר אֲשֶׁר בְּתַכְכֵּם וְהִטְהָרוּ וְהַחֲלִיפוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם:
3 * וְנִקְוְמָה וְנַעֲלָה בֵּית־אֵל וְאֶעֱשֶׂה־שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הָעֶנְזָה אֹתִי בְּיוֹם צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלַכְתִּי:
4 * וַיָּתְנוּ אֶת־כָּל־אֱלֹהֵי הַנֹּכֶר אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֶת־הַנּוֹזְמִים אֲשֶׁר בְּאֲזִנֵּיהֶם וַיִּטְמְן אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר עִם־שָׂכָם:
5 * וַיִּסְעוּ וַיְהִי חֲתָרָה אֱלֹהִים עַל־הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֶיהֶם וּלֹא־רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב: * וַיָּבֹא יַעֲקֹב לוֹזָה אֲשֶׁר בָּאָרֶץ כְּנַעַן הוּא בֵּית־אֵל הוּא
7 וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ: * וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֵל בֵּית־אֵל כִּי שָׁם נִגְּלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים
8 בְּבֶרֶחוֹ מִפְּנֵי אֲחִיו: * וַתָּמָת דְּבָרָה מִיִּנְקָרָה רַב־קָה וַתִּקְבֹּר מִתַּחַת לְבֵית־אֵל תַּחַת הָאֵלֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אֵלֹן
9 בְּכוֹרָה: * וַיָּרָא אֱלֹהִים אֶת־יַעֲקֹב עוֹד בְּבֹאוֹ מִפָּדָן אֲרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ:

* Et Emor & Sichem filium eius occiderunt in ore gladij: & tulerunt Dinam de domo Sichem, & egressi sunt. * At filij Iacob ingressi sunt super vulneratos, & diripuerunt ciuitatem, in qua polluerunt Dinam sororem suam. * Et oues eorum, & boues eorum, & asinos eorum, quacunque erant in urbe, & quacunque erant in agro, tulerunt: * Et omnia corpora eorum, & omnem suppellectilem eorum, & uxores eorum captiuauerunt; et diripuerunt quacunque erant in ciuitate, & quacunque erant in domibus. * Dixit autem Jacob Symeon & Levi: Odiosum me fecistis, ita ut malus ego sim omnibus habitantibus terram, inque Chananæis & in Pherezæis. ego autem paucissimus sum in numero: & congregati super me, percutient me: & delebor ego & domus mea. * Illi autem dixerunt: Sed sicut scorto utentur sorore nostra?

CAP. XXXV.

Dixit autem Deus ad Iacob: Surgens, ascende in locum Bethel, & habita ibi: & fac ibi altare Deo qui apparuit tibi, cum fugeres à facie Esau fratris tui. * Dixit autem Iacob domui suæ, & omnibus qui cum eo: Tollite deos alienos de medio vestrum, & mundamini, & mutate vestimenta vestra. * Et surgentes, ascendamus in Bethel; & faciamus ibi altare Deo, qui exaudivit me in die tribulationis: qui fuit mecum, & saluauit me in via, qua ambulauimus. * Et dederunt Iacob deos alienos, qui erant in manibus eorum, & in aures qua in auribus eorum. & abscondit ea Iacob sub terebintho qua in Sicimis. & perdidit ea, usque in hodiernum diem. * Et profectus est Iffrael de Sicimis: & factus est timor Dei super ciuitates qua in circuitu eorum: & non persecuti sunt post filios Iffrael. * Venit autem Iacob in Luz, in terra Chanaân, qua est Bethel, ipse & omnis populus qui erat cum eo. * Et edificauit ibi altare: & vocauit nomen loci, Bethel: illic enim apparuit ei Deus, cum fugeret ipse à facie Esau fratris sui. * Mortua est autem Debora nutritrix Rebecca, & sepulta est inferius Bethel sub quercu: & vocauit Iacob nomen eius, Quercus fletus. * Apparuit autem Deus Iacob adhuc in Luz, quando venit de Mesopotamia Syria: & benedixit ei Deus.

26 * τὸν τε ἐμμῶρε & συχέμε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπέκλειψαν ἐν σόματι μαχαίρας. & ἔλαβον τὴν δῖναν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ συχέμε, 27 καὶ ἐξήλθον. * ὁ δὲ υἱὸς ἰακώβ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, καὶ διήρπασαν τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἐμίθωναν τὴν δῖναν τὴν ἀδελφῶν αὐτῶν. * καὶ τὰ πρόβατα αὐτῶν, & τὸν βόας αὐτῶν, καὶ τὸν ὄνον αὐτῶν, ἕλαβον ἅπαντα ἃ ἦν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὅσα ἦν ἐν ταῖς οἰκίαις. * καὶ πάντα τὰ σώματα αὐτῶν, & πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἠχμαλώτισαν. & διήρπασαν ὅσα ἦν ἐν τῇ πόλει, & ὅσα ἦν ἐν ταῖς οἰκίαις. * εἶπε δὲ ἰακώβ συμεὼν & λαδί, μισητὴν με πεποιήκατε, ὥς τε πονηρόν με εἶναι πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν, ἐν τε τοῖς χυδαῖς αὐτοῖς, & ἐν τοῖς φερεζαίοις. ἐγὼ δὲ ὀλιγοσὸς εἰμι ἐν δρομῷ. & κυναχθέντες ἐπ' ἐμέ, συγκόψασί με, καὶ ἐκτελέσωμαι ἐγὼ, & ὁ οἶκός μου. * ὁ δὲ εἶπον, ἀλλ' ὥστε πόρνη χρησόν) τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν. λέ. 1 * Εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἰακώβ, ἀναστὰς, ἀνάβηθι εἰς τὸν τόπον βεθὴλ. & οἶκον ἐκεῖ, & ποιήσον ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ τῷ ὁφθέντι σοι, ἐν τῷ ἀποδιδράσκῃ ἀπὸ περσώπου ἡσαὺ τοῦ ἀδελφοῦ σου. * εἶπε δὲ ἰακώβ, τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ, ἀρχαί τοις θεοῖς τοῖς ἀλλοτρίοις ἐκ μέσων ὑμῶν, καὶ καταρίδητε, & ἀλλάξατε τὰς φορέας ὑμῶν. 3 * καὶ ἀναστάντες ἀναβῶμεν εἰς βεθὴλ, & ποιήσωμεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ, τῷ ἐπακούσαντί μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὅς ἦν μετ' ἐμοῦ, & διέσωσέ με ἐν τῇ ὁδῷ, ἥ ἐπορεύθην. 4 * & ἔδωκαν τῷ ἰακώβ τοὺς θεοὺς τοῖς ἀλλοτρίοις, οἳ ἦσαν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνώπια τὰ ἐν τοῖς ὤπλοις αὐτῶν. καὶ κατέκρυψεν αὐτὰ ἰακώβ ὑπὸ τὴν τerebinthον τὴν ἐν σικίμοις. & ἀπώλεσεν αὐτὰ, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. 5 * καὶ ἐξῆρῃεν ἰσραὴλ ἐκ σικίμων. & ἐγένετο φόβος τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτοῦ. καὶ οὐ κατεδίωξαν ὀπίσω τῶν υἱῶν ἰσραὴλ. * ἦλθε δὲ ἰακώβ εἰς λεζζὰ ἐν γῇ χαναάν, ἥ ἐστὶν βεθὴλ, αὐτὸς & πᾶς ὁ λαὸς ὁς ἦν μετ' αὐτοῦ. * καὶ ὁδοόμνησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον, & ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, βεθὴλ. ἐκεῖ γὰρ ἐφάνη αὐτῷ ὁ θεός, ἐν τῷ ἀποδιδράσκῃ αὐτὸν ἀπὸ περσώπου ἡσαὺ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. * ἀπέθανε δὲ δεβόρα ἡ τρεφὸς ῥεβέκκας, καὶ ἐτάφη κατώτερον βεθὴλ ὑπὸ τὴν βάλαν, καὶ ἐκάλεσεν ἰακώβ τὸ ὄνομα αὐτῆς, βάλαν πένθους. * ὥφθη δὲ ὁ θεὸς ἰακώβ ἐπὶ ἐν λεζζὰ, ὅτε παρεγένετο ἐκ μεσοποταμίας τῆς συρίας. & ἐυλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Hemor quoque & Sichem filium eius occiderunt in ore gladij: & tulerunt Dinam de domo Sichem, & egressi sunt. 27 Filij autem Iacob ingressi sunt ad spoliū interfectorum: & deprædati sunt urbem, eo quod violauerunt sororem suam. 28 Oves eorum, & boues, & asinos eorum, & omnia quæ erant in ciuitate & in agro deprædati sunt: 29 Et omnem suppellectilem eorum, & omnes paruulos suos, & omnes mulieres eorum captiuauerunt, atque deprædati sunt omnia quæ erant in domibus. 30 Et dixit Iacob ad Symeon & Leui: Conturbastis me, ut poneretis inimicitiam inter me & Chananæum, & Pherezæum habitatores terræ. Ego autem habeo populum paucum: & congregabuntur contra me, & percutient me; & peribo ego & viri domus meæ. 31 Et dixerunt: Nunquid sicut cum meretrice fieri debuit cum sorore nostra?

CAP. XXXV.

ET dixit Deus ad Iacob: Surge, ascende in Bethel, & habita ibi: & fac ibi altare Deo qui apparuit tibi, quando fugiebas à facie Esau fratris tui. * Et dixit Iacob viri domus suæ, & omnibus qui secum erant: Auferte idola populorum quæ sunt in medio vestri: & mundamini, & mutate vestimenta vestra: 3 Et surgamus, & ascendamus in Bethel, & faciam ibi altare Deo, qui suscepit orationem meam in tempore tribulationis meæ: & fuit verbum eius in adiutorium meum in via qua ambulauimus. * Et dederunt Iacob omnia idola populorum quæ erant in manibus suis, & in aures quæ erant in auribus suis. Et abscondit eas Iacob sub quercu, quæ est iuxta Sichem. 4 Profectique sunt, & fuit terror à facie Dei super omnes populos qui erant in ciuitatibus per circuitum eorum; & non sunt secuti post filios Iacob. 5 Et venit Iacob in Luzam, quæ est in terra Chanaan: ipsa est Bethel, ipse & omnis populus qui cum eo erat. 6 Et edificauit ibi altare: & appellauit locum, Deus Bethel: quoniam ibi apparuit ei angelus Dei, quando fugiebat à facie fratris sui. 7 Et mortua est Debora nutritrix Rebecca, & sepulta est subrus Bethel in planicie vallis. & vocauit nomen eius, Vallis planctus. 8 Et apparuit Deus iterum Iacob, quando veniebat de Mesopotamia Syria: & benedixit ei.

* ויאמר לו אלהים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד
 יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו
 ישראל * ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה
 ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך ומלכים מחלצריך יצאו
 * וארץ הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך
 אתננה ולזרעך אחריך אתן ארץ הארץ * ויעל
 מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו * ויצב יעקב
 מצבה במקום אשר דבר אתו מצבת אבן ויטח
 עליה נסך ויצק עליה שמן * ויקרא יעקב את שם
 המקום אשר דבר אתו שם אלהים בית אל
 * ויסעו מבית אל ויהי עוד כבירת הארץ לבוא
 אפרתה ותלד רחל ותקש בלדתה * ויהי בהקשתה
 בלדתה ותאמר לה המילדת אל תיראי כי גם זה לך
 בן * ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן
 אוני ואביו קרא לו בנימין * ותמת רחל ותקבר
 בדרך אפרתה הוא בית לחם * ויצב יעקב מצבה
 על קברתה הוא מצבת קברת רחל עד היום
 * ויסע ישראל ויש אהלה מהלאה למגדל עדר
 * ויהי בשכן ישראל בארץ ההוא וילך ראובן וישכב
 ארץ בלהה פילגש אביו וישמע ישראל
 ויהיו בני יעקב שנים עשר
 * בני לאה בכור יעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה
 ויששכר וזבולון * בני רחל יוסף ובנימין * ובני
 בלהה שפחת רחל דן ונפתלי * ובני זלפה שפחת
 לאה גד ואשר אלה בני יעקב אשר ילד לו בפדן ארם
 * ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע
 הוא חברון אשר גר שם אברהם ויצחק * ויהיו
 ימי יצחק מאת שנה ושמונים שנה * ויגוע יצחק
 וימת ויאסף אל עמו וקן ושבע ימים ויקברו אתו עשו
 ויעקב בניו

10 * Dicens: Non vocaberis vltra Iacob: sed
 Israel erit nomen tuum. & appellauit eum Is-
 11 rael. * Dixitque ei: Ego Deus omnipo-
 tens: Cresce & multiplicare: gentes & popu-
 li nationum ex te erunt. reges de lumbis tuis
 egredientur.
 12 * Terramque quam dedi Abraam & Isaac,
 dabo tibi, & semini tuo post te.
 13 * Et recessit ab eo.
 14 * Ille verò crexit titulum lapideum, in lo-
 15 co quo locutus fuerat ei Deus, libans super
 eum libamina, & effundens oleum.
 15 * Vocansque nomen loci illius, Bethel.
 16 * Egressus autem indè, venit verno tempo-
 re ad terram quæ ducit Efratam. In qua cum
 17 parturiret Rachel, * Ob difficultatem par-
 tus periclitari cœpit. Dixitque ei obstetrix:
 Noli timere, quia & hunc habebis filium.
 18 * Egrediente autem anima præ dolore, &
 imminente iam morte, vocauit nomē filij sui
 Bennoni, id est, filius doloris mei. pater verò
 appellauit eum Benjamin, id est, filius dextræ.
 19 * Mortua est ergo Rachel, & sepulta est in
 via quæ ducit Efratam: hæc est Bethleem.
 20 * Erexitque Iacob titulum super sepulchrū
 21 Dei. Hic est titulus monumenti Rachel vsq;
 22 in præsentem diem. * Egressus indè, fixit
 23 tabernaculum trans turrem gregis. * Cū-
 que habitaret in illa regione, abiit Ruben, &
 dormiuit cū Bala concubina patris sui. Quod
 illum minimè latuit. Erant autem filij Iacob
 23 duodecim. * Filij Liæ, primogenitus Rubē, &
 Symeon, & Leui, Iudas, & Isachar, & Zabulō.
 24 * Filij Rachel, Ioseph & Benjamin.
 25 * Filij Balæ ancillæ Rachelis, Dā & Neptali.
 26 * Filij Zelphæ ancillæ Liæ, Gad & Aser. hi
 sunt filij Iacob, qui nati sunt ei in Mesopota-
 27 mia Syriæ. * Venit etiam ad Isaac patrem suum
 in Mabre ciuitatem Arbee, hæc est Hebron; in
 28 qua peregrinatus est Abraam & Isaac. * Et cō-
 29 sumptusq; ætate mortuus est: & appo-
 situs est populo suo senex & plenus dierum. &
 sepelierunt eum Esau & Iacob filij sui.

תרגום אונקלוס

10 ויאמר ליה יי שמך יעקב לא יתקרי שמך עוד יעקב אלהין ישראל יהא שמך וקרא ית שמיה ישראל
 פוש וסגי עם וכנשת שבטין והון מינך ומלכין שליטין בעממא מנך יפקין
 11 ולבנך בתרך אחז ית ארעא * ויסחלק מעלוהי יקרא דיין באחרא דמליל עמיה * ואקים יעקב קמתא באחרא דמליל עמיה
 קמתא דאבנא ונסיד עליה ניסוכין ואריק עליה משחא * ויקרא יעקב ית שמא דאחרא דמליל עמיה תמן יי בית אל * ונטלו מבית
 אל והונו עוד כרוב ארעא למיעל לאפרת וילידת רחל וקשיאת במילדה * ותורה במקשיותה במילדה ואפרת לה חתא לא
 תדחלין ארי אף דין ליד בר * והוה במקפ נפשה ארי מיתח וקרת שמיה בר דין ואבוהי קרא ליה בנימין * ומיתח
 רחל ויתקברת באורח אפרת היא בית לחם * ואקים יעקב קמא על קבורתה היא קמת קבורתה דרחל עד יומא דדין * ונטל
 ישראל ופרסיה למשכניה מלהלאה למגדל עדר * ותוה כד שרא ישראל בארעא תחיא ואזל ראובן ושכוב ית בלהה לחיבת
 אבוהי ושמע ישראל * והוה בני יעקב חרין עשר * בני לאה בכורא דיעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולון * בני רחל
 יוסף ובנימין * ובני בלהה אמתא דרחל דן ונפתלי * ובני זלפה אמתא דלאה גד ואשר אלין בני יעקב רחילידו ליה בפדן
 ארם * ואתא יעקב לוח יצחק אבוהי ממרא קרית ארבע היא חברון דדר תמן אברהם ויצחק * ותו ימי יצחק מאת ותמנין
 שנים * ויתנגיד יצחק ומית ויתכניש לעמיה סוב ושבע יומין וקברו ויתיה עשו ויעקב בנוהי

* Et dixit illi Deus: Nomen tuum non vocabitur ultra Iacob, sed Israel erit nomen tuum.
 * Dixit autem ei Deus: Ego Deus tuus: cresce, & multiplicare: gentes & congregationes gentium erunt ex te, & reges de lumbo tuo exibunt.
 * Et terram, quam dedi Abraam & Isaac, tibi dedi eam: tibi erit, & semini tuo post te dabo terram hanc. * Ascendit autem Deus ab eo de loco, ubi locutus est cum eo. * Et statuit Iacob titulum in loco, quo locutus est cum eo Deus: titulum lapideum, & fecit super eam libamen, & effudit super eam oleum. * Et vocavit Iacob nomen loci, in quo locutus est cum eo illic Deus, Bethel. * Discedens autem Iacob de Bethel, fixit tabernaculum suum ultra turrim Gader. Factum est autem, quando appropinquavit Chabrat, ut veniret in Ephrata, peperit Rachel: & cum pareretur, difficilè peperit. * Factum est autem cum difficulter ipsa pareretur, dixit ei obstetrix: Confide; & enim iste tibi filius est. * Factum est autem cum emitteret ipsa animam, moriebatur enim, vocavit nomen eius, Filius doloris mei. at pater vocavit nomen eius, Benjamin. * Mortua est autem Rachel, & sepulta est in via Ephrata. hac est Bethleem. * Et statuit Iacob titulum super monumentum eius. hic est titulus super monumento Rachel, usque diem hunc. * Factum est autem quando habitavit Israel in terra illa, abiit Ruben, & dormiuit cum Balla concubina patris sui Iacob. & audiuit Israel, & malum apparuit in conspectu eius. erant autem filij Iacob duodecim. * Filij Lia, primogenitus Iacob, Ruben, & Symeon, Levi, Iudas, Issachar, Zabulon. * Filij autem Rachel, Ioseph & Benjamin. * Filij autem Ballæ ancillæ Rachel, Dan, & Nephthalim. * Filij autem Zelphæ ancillæ Lia, Gad & Aser. isti filij Iacob, qui fuerunt ei in Mesopotamia Syria. * Venit autem Iacob ad Isaac patrem suum in Mambre, in ciuitatem Agri. hac est Chebron in terra Chanaan, ubi habitauit Abraam & Isaac. * Fuerunt autem dies Isaac, quos vixit, anni centum octoginta. * Et deficiens Isaac, mortuus est: & appositus est ad genus suum senior, & plenus dierum. & sepelierunt eum Esau & Iacob filij eius.

10 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός. τὸ ὄνομά σου οὐ κληθήσεται ἐπὶ ἰα-
 11 κώβ, ἀλλὰ ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου. * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ
 θεός, ἐγὼ ὁ θεός σου, αὐξάνου, καὶ πληθύνου, ἔθνη καὶ βασι-
 12 λεία ἐκ τῶν ὀστέων σου ἐκτελέσονται ἐκ σοῦ, καὶ βασιλεῖς ἐκ τῆς ὀσφύος σου
 13 ἐξελεύσονται. * ἐπὶ τῷ γένει σου, ἣν ἔδωκα ἀβραάμ καὶ ἰ-
 14 σαάκ, σοὶ δέδωκα αὐτὴν. σοὶ ἔσται, καὶ τὰ σπέρματί σου μετ'
 15 σέ δώσω τὴν γῆν ταύτην. * ἀνέβη δὲ ὁ θεός ἀπ' αὐτοῦ ἐκ
 16 τοῦ τόπου, οὗ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ. * καὶ ἔστησεν ἰακώβ
 17 στήλην ἐν τῷ τόπῳ, ὃν ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ ὁ θεός, στήλην λιθί-
 18 νην, & ἐποίησεν ἐπ' αὐτὴν σπονδὴν, καὶ ἐπέχεεν ἐπ' αὐτὴν ἑ-
 19 λαιον. * καὶ ἐκάλεσεν ἰακώβ τὸ ὄνομα τῆς πέτρας, ἐν ᾗ ἐλά-
 20 λησεν μετ' αὐτοῦ ὁ θεός, βαθὴλ. * ἀπ' αὐτοῦ δὲ ἰακώβ
 21 ἐκ βαθὴλ, ἐπηξεν τῷ σκηνώματι αὐτοῦ, ἐπέκεινα δὲ πυλῶνος γὰρ ἐ-
 22 γένετο τὸ ἡνίκα ἤγισε χαβραθὰ τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐφραθὰ,
 23 ἔτεκε ῥαχήλ. καὶ ἐν τῷ τέλει, ἐδυσλόκησεν. * ἐγένετο δὲ ἐν
 24 τῷ σκηνώματι αὐτοῦ τέκτον, εἶπεν αὐτῇ ἡ μαῖα, θάσσει, & γὰρ οὗ-
 25 τος σοὶ υἱὸς ἐστίν. * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀφείναι αὐτὴν τὴν ψυχὴν,
 26 ἀπέθνησκεν, ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, υἱὸς ὀδύνης μετ' ὃς παλῆς
 27 ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, βενιαμίν. * ἀπέθανε δὲ ῥαχήλ, καὶ
 28 ἐτάφη ἐν τῇ ὁδῷ ἐφραθὰ. αὐτὴ ἐστὶ βηθλέεμ. * καὶ ἔστησεν
 29 ἰακώβ στήλην ἐπὶ τοῦ μνημείου αὐτῆς. αὐτὴ ἐστὶ στήλη ἐπὶ
 30 τοῦ μνημείου ῥαχήλ, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
 31 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα κατώκησεν ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ, ἐ-
 32 πορεύθη ῥαβδὴν, καὶ ἐκοιμήθη μετ' βαλλᾶς τῆς παλλακῆς τοῦ
 33 πατρὸς αὐτοῦ ἰακώβ. καὶ ἦκασεν ἰσραὴλ, καὶ ποιηρὸν ἐφάνη ἐ-
 34 νώπιον αὐτοῦ. ἦσαν δὲ οὗτοι υἱοὶ ἰακώβ δώδεκα.
 35 * υἱοὶ λείας, πρωτότοκος ἰακώβ, ῥαββὴν, καὶ συμεὼν,
 36 λουὶ, ἰούδας, ἰσαάχαρ, ζαβουλὼν. * υἱοὶ δὲ ῥαχήλ, ἰωσήφ,
 37 καὶ βενιαμίν. * υἱοὶ δὲ βαλλᾶς παιδίσκης ῥαχήλ, δάν, καὶ νε-
 38 φθαλείμ. * υἱοὶ δὲ ζελφᾶς παιδίσκης λείας, γὰδ, καὶ ἀσερ.
 39 οὗτοι υἱοὶ ἰακώβ, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν μεθυσματὶ σιδίαι.
 40 * ἦλθε δὲ ἰακώβ πρὸς ἰσαάκ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἰς μαμ-
 41 βρὴν, εἰς πόλιν τοῦ πεδίου. αὐτὴ ἐστὶ χεβρών ἐν γῇ χαναν, οὗ
 42 παρώκησεν ἀβραάμ καὶ ἰσαάκ.
 43 * ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι ἰσαάκ, αἵς ἔζησεν, ἔτη ἑκα-
 44 τὸν ὀγδόηκοντα.
 45 * καὶ ἐκλιπὼν ἰσαάκ ἀπέθανεν. καὶ προσετέθη πρὸς τὸ
 46 γένος αὐτοῦ πρεσβύτερος, & πλήρης ἡμερῶν. καὶ ἐθαψάτω
 47 αὐτὸν ἡκανότατος ἰακώβ & υἱοὶ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Dixitque ei Deus: Non vocabitur ultra nomen tuum Iacob, sed Israel erit nomen tuum. & vocavit nomen eius, Israel. 11 Et dixit ei Deus: Ego Deus omnipotens: cresce & multiplicare: populus & congregatio tribuum erunt ex te, & reges qui dominabuntur populis, ex te egredientur. 12 Et dabo tibi terram quam dedi Abraham & Isaac, & filiis tuis post te dabo eam. 13 Et ascendit ab eo gloria Domini in loco ubi locutus fuerat cum eo. 14 Et erexit Iacob titulum in loco ubi locutus fuerat cum eo; titulum lapideum: & libauit super eum libamina, & effudit super eum oleum. 15 Et vocavit Iacob nomen loci, Bethel; in quo locutus fuerat ei Deus. 16 Et profecti sunt de Bethel: & cum adhuc esset spatium terræ ut ingrederetur Ephratam, parturiuit Rachel: & aggravata est in partu suo. 17 Et factum est cum aggravaretur in partu suo, ait ei obstetrix: Ne timeas, quoniam hic quoque erit tibi filius. 18 Et factum est cum egrederetur anima eius & moreretur, vocavit nomen filij, Filium doloris mei. pater autem eius appellavit eum, Benjamin. 19 Et mortua est Rachel, & sepulta est in via Ephrata: ipsa est Bethleem. 20 Erexitque Iacob titulum super sepulchrum eius: ipse est titulus sepulture Rachel usque in diem hanc. 21 Et profectus est Israel, & tetendit tabernaculum suum ultra turrim gregis. 22 Et factum est cum moraretur Israel in terra illa, abiit Ruben, & dormiuit cum Bala concubina patris sui: & audiuit Israel. 23 Fueruntque filij Iacob duodecim. 24 Filij Lia, primogenitus Iacob, Ruben, Simeon, & Levi, & Iuda, & Issachar, & Zabulon. 25 Filij Rachel, Ioseph & Benjamin. 26 Filij autem Balæ ancillæ Rachel, Dan & Nephtali. 27 Et filij Zelphæ ancillæ Lia, Gad, & Aser. isti sunt filij Iacob qui nati sunt ei in Mesopotamia Syria. 28 Venit autem Iacob ad Isaac patrem suum in Mamre ciuitatem Arbee: ipsa est Hebron, in qua peregrinatus est Abraham & Isaac. 29 Et fuerunt dies Isaac centum & octoginta anni. 30 Et defecit & mortuus est: & congregatus est ad populum suum, senex & ple-

לר

1 * וְאֵלֹהֵי תְלִדוֹת עָשׂוּ הוּא אֲדוֹם :
 2 * עָשׂוּ לִקְחָ אֶרֶץ נָשִׂיו מִבְּנוֹת כְּנָעַן אֶת עֵדָה בְּרַת
 3 אֵילֹן הַחֲתִי וְאֶרֶץ אֶהֱלִיבְמָה בְּרַת עֵנָה בֶּת צִבְעוֹן
 4 הַחֲחִי : * וְאֶת בְּשֵׁמֶת בֶּת יִשְׁמַעְאֵל אֲחֹת נָבִיּוֹת :
 5 * וְתִלְדַּ עֵדָה לַעֲשׂוּ אֶת-אֱלִיפֹז וּבִשְׁמֹרֶת יִלְדָה אֶת-
 6 רְעוּאֵל : * וְאֶהֱלִיבְמָה יִלְדָה אֶת-יַעִישׁ וְאֶת-יַעֲלָם
 7 וְאֶת-קָרַח אֱלֹהֵי בְנֵי עָשׂוּ אֲשֶׁר יָלְדוּ לוֹ בָּאָרֶץ כְּנָעַן :
 8 * וַיִּקַּח עָשׂוּ אֶת-נָשָׁיו וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-בָּנֹתָיו וְאֶת-
 9 כָּל-נַפְשֹׁתַי בֵּיתוֹ וְאֶרֶץ מִקְנֵהוּ וְאֶרֶץ כָּל-בְּהֶמְתּוֹ
 10 וְאֶרֶץ כָּל-קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בָּאָרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל-
 11 אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו : * כִּי-הָיָה רְכוּשׁוֹ רַב
 12 מִשְׁבֶּת יַחֲדוֹ וְלֹא יָכֹלָה אֶרֶץ מִגּוּרֵיהֶם לִשְׂאת אֹתָם
 13 מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם : * וַיָּשֶׁב עָשׂוּ בְּהָר שַׁעִיר עָשׂוּ הוּא
 14 אֲדוֹם : * וְאֵלֹהֵי תְלִדוֹת עָשׂוּ אֲבִי אֲדוֹם בְּהָר
 15 שַׁעִיר : * אֱלֹהֵי שְׁמוֹת בְּנֵי-עָשׂוּ אֱלִיפֹז בֶּן-עֵדָה אִשְׁתּוֹ
 16 עָשׂוּ רְעוּאֵל בֶּן-בִּשְׁמֹרֶת אִשְׁתּוֹ עָשׂוּ : * וַיְהִיו בְּנֵי
 17 אֱלִיפֹז תִּימָן אוֹמֵר צָפוֹ וְגַעְתָּם וְקִנְזוֹ : * וְתַמְנֵעַ
 18 הֵיטָה פִּילָגֶשׁ לְאֱלִיפֹז בֶּן-עָשׂוּ וְתִלְדַּ לְאֱלִיפֹז אֶת-
 19 עֲמִלֵּק אֱלֹהֵי בְנֵי עֵדָה אִשְׁתּוֹ עָשׂוּ : * וְאֵלֹהֵי בְנֵי
 20 רְעוּאֵל נַחַת וְזֶרַח שְׁמוֹ וּמֹזָה אֱלֹהֵי הָיוּ בְּנֵי בִשְׁמֹרֶת
 21 אִשְׁתּוֹ עָשׂוּ : * וְאֱלֹהֵי הָיוּ בְנֵי אֶהֱלִיבְמָה בֶּת-עֵנָה
 22 בֶּת-צִבְעוֹן אִשְׁתּוֹ עָשׂוּ וְתִלְדַּ לַעֲשׂוּ אֶת-יַעִישׁ וְאֶת-
 23 יַעֲלָם וְאֶת-קָרַח : * אֱלֹהֵי אֲלוּפֵי בְנֵי-עָשׂוּ בְנֵי אֱלִיפֹז
 24 בְּכוֹר עָשׂוּ אֲלוּף תּוֹמָן אֲלוּף אוֹמֵר אֲלוּף צָפוֹ אֲלוּף קִנְזוֹ :
 25 * אֲלוּף קָרַח אֲלוּף גַּעְתָּם אֲלוּף עֲמִלֵּק אֱלֹהֵי אֲלוּפֵי
 26 אֱלִיפֹז בָּאָרֶץ אֲדוֹם אֱלֹהֵי בְנֵי עֵדָה : * וְאֵלֹהֵי בְנֵי
 27 רְעוּאֵל בֶּן-עָשׂוּ אֲלוּף נַחַת אֲלוּף זֶרַח אֲלוּף שְׁמָה אֲלוּף
 28 מֹזָה אֱלֹהֵי אֲלוּפֵי רְעוּאֵל בָּאָרֶץ אֲדוֹם אֱלֹהֵי בְנֵי בִשְׁמֹרֶת
 29 אִשְׁתּוֹ עָשׂוּ :

CAP. XXXVI.

1 **H**Æ autem sunt generationes Esau : ipse est
A Edom.
2 * Esau accepit vxores de filiabus Chanaan,
Ada filiam Elon Ethēi, & Oolibama filiam Anæ
filij Sebeon Euzi.
3 * Basemath quoque filiam Hismael sororem
Nabaioth.
4 * Peperit autem Ada Eliphaz : Basemath
5 genuit Rahuel. * Oolibama genuit Iehus,
& Ihelon, & Chore. hi filij Esau qui nati
sunt ei in terra Chanaan.
6 * Tulit autem Esau vxores suas, & filios, &
filias, & omnem animam domus suæ, & sub-
stantiam, & pecora, & cuncta quæ habere po-
terat in terra Chanaan, & abiit in alteram re-
gionem: recessitque à fratre suo Iacob.
7 * Diuites enim erant valdè, & simul habi-
B tare non poterant: nec sustinebat eos terra pe-
grinationis eorum, præ multitudine gregū.
8 * Habitauitque Esau in monte Seyr : ipse ^{sup. 11a}
est Edom.
9 * Hæ autem sunt generationes Esau patris
Edom in monte Seyr:
10 * Et hæc nomina filiorum eius: Eliphaz fi-
lius Ada vxoris Esau. Rahuel quoque filius Ba-
11 semath vxoris eius. * Fueruntq; Eliphaz
filij Theman, Omar, Scephua, & Gatham, &
12 Chenez, & Chore. * Erat autem Thamna
concubina Eliphaz filij Esau, quæ peperit ei
13 Amalech. hi sunt filij Ada vxoris Esau. * Filij
autem Rahuel, Naath, & Zara, Semma & Me-
14 za. hi filij Basemath vxoris Esau. * Isti quo-
que erant filij Oolibama filię Anæ, filij Sebeon
vxoris Esau, quos genuit ei Iehus, & Ihelon,
15 & Chore. * Hi duces filiorum Esau: fi-
lij Eliphaz primogeniti Esau, dux Theman,
dux Omar, dux Cephua, dux Chenez:
16 * Dux Chore, dux Gatham, dux Amalech. hi
filij Eliphaz in terra Edom. & hi filij Ada.
17 * Hi quoque filij Rahuel filij Esau, dux Na-
ath, dux Zara, dux Semma, dux Meza. hi au-
tem duces Rahuel in terra Edom: isti filij Ba-
semath vxoris Esau.

תרגום אונקלוס

לו
 חִיתָאָה וַיֵּת אֶהֱלִיבָמָה בַּת עֲנָה בַת צִבְעֹן חִינֹאָה
 וַיֵּת אֶלֶיפֹז וּבִשְׁמַת וַיֵּלֶדְתָּ יֵת רְעוּאֵל
 דְּכִנְעָן
 בְּאַרְעָא דְּכִנְעָן וְאֵל לְאַרְעָא אַחֲרֵי מִן קֶדֶם וַעֲקֵב אַחֲוִיתִי
 חֻזְתִּיבְתָּהוּן לְסוּבְרָא יִתְהוּן מִן קֶדֶם גִּיתִיהוּן
 הוֹלֶדְתָּ עֲשׂו אֲבוּהוּן דְּאַרְמָאִי בְּטוֹרָא דְשַׁעִיר
 עֲשׂו
 מִינָה עֲמֶלֶק אֱלִין בְּנֵי עֲדָה אַחַת עֲשׂו
 בְּנֵי אֶהֱלִיבָמָה בַּת עֲנָה בַת צִבְעֹן אִיתֵת עֲשׂו וַיֵּלֶדְתָּ לְעֲשׂו יֵת יַעֲשׂו וַיֵּת יַעֲלֵם וַיֵּת קֶרַח
 רְבֵּא חִימָן רְבֵּא אֹמֶר רְבֵּא צִפּוֹ רְבֵּא קֵנוֹ
 וְאֵלִין בְּנֵי רְעוּאֵל בְּרַח רְבֵּא מִזֶּה אֱלִין רְבֵּא רְבֵּאִי אִיתֵת עֲשׂו
 אֱלִין רְבֵּאִי רְבֵּאִי עֲשׂו בְּנֵי אִילִיפֹז בְּכֶרֶא רְעֵשׁו
 רְבֵּא חִימָן רְבֵּא אֹמֶר רְבֵּא צִפּוֹ רְבֵּא קֵנוֹ
 וְאֵלִין בְּנֵי רְעוּאֵל בְּרַח רְבֵּא מִזֶּה אֱלִין רְבֵּאִי רְבֵּאִי אִיתֵת עֲשׂו
 עֲשׂו נָסִיב יֵת נְשׁוּתֵי מִכְנַת כְּנַעַן יֵת עֲדָה בַת אִילִין
 וַיֵּת בְּשִׁמַּת בַּת יִשְׁמַעְאֵל אַחֲתֵיהּ דְּנָבִיזִר
 וְאֶהֱלִיבָמָה יֵלֶדְתָּ יֵת יַעֲשׂו וַיֵּת יַעֲלֵם וַיֵּת קֶרַח אֱלִין בְּנֵי עֲשׂו וַיֵּתִילִירוּ לִיהּ בְּאַרְעָא
 דְּכִנְעָן וַיֵּת נְשׁוּתֵי וַיֵּת בְּנֵיהּ וַיֵּת נְפִשְׁתָּ בִיתֵיהּ וַיֵּת גִּיתֵיהּ וַיֵּת כָּל קִנְיָנֵיהּ דְּקֶנָּא
 אֲרִי הוּדָה קִנְיָנֵהוּן סְגִי מְלִמִּיתָב כְּחֶדְרָא וְלֹא יִכְלִילָא אֲרַע
 וַיִּתִּיב עֲשׂו בְּטוֹרָא דְשַׁעִיר עֲשׂו הוּא אֲדָוִם
 אֱלִין שְׁמֵהּ בְּנֵי עֲשׂו אִילִיפֹז בְּרַח עֲדָה אִיתֵת עֲשׂו רְעוּאֵל בְּרַח בְּשִׁמַּת אִיתֵת
 וַיִּתְּנֵהּ חֹתָן פִּילֵגְשָׁלָּה לִיזָר בְּרַח עֲשׂו נָפֶק
 וַיְהוּ בְּנֵי אִילִיפֹז חִימָן אֹמֶר צִפּוֹ וְגַעְחָם וְקֵנוֹ
 וְאֵלִין בְּנֵי רְעוּאֵל נְחַת תִּרְחַח שְׁמָהּ וּמִזֶּה אֱלִין הוּן בְּנֵי בְּשִׁמַּת אִיתֵת עֲשׂו
 אֱלִין רְבֵּאִי רְבֵּאִי עֲשׂו בְּנֵי אִילִיפֹז בְּכֶרֶא רְעֵשׁו
 רְבֵּא חִימָן רְבֵּא אֹמֶר רְבֵּא צִפּוֹ רְבֵּא קֵנוֹ
 וְאֵלִין בְּנֵי רְעוּאֵל בְּרַח רְבֵּא מִזֶּה אֱלִין רְבֵּאִי רְבֵּאִי אִיתֵת עֲשׂו
 עֲשׂו נָסִיב יֵת נְשׁוּתֵי מִכְנַת כְּנַעַן יֵת עֲדָה בַת אִילִין
 וַיֵּת בְּשִׁמַּת בַּת יִשְׁמַעְאֵל אַחֲתֵיהּ דְּנָבִיזִר
 וְאֶהֱלִיבָמָה יֵלֶדְתָּ יֵת יַעֲשׂו וַיֵּת יַעֲלֵם וַיֵּת קֶרַח אֱלִין בְּנֵי עֲשׂו וַיֵּתִילִירוּ לִיהּ בְּאַרְעָא
 דְּכִנְעָן וַיֵּת נְשׁוּתֵי וַיֵּת בְּנֵיהּ וַיֵּת נְפִשְׁתָּ בִיתֵיהּ וַיֵּת גִּיתֵיהּ וַיֵּת כָּל קִנְיָנֵיהּ דְּקֶנָּא
 אֲרִי הוּדָה קִנְיָנֵהוּן סְגִי מְלִמִּיתָב כְּחֶדְרָא וְלֹא יִכְלִילָא אֲרַע
 וַיִּתִּיב עֲשׂו בְּטוֹרָא דְשַׁעִיר עֲשׂו הוּא אֲדָוִם
 אֱלִין שְׁמֵהּ בְּנֵי עֲשׂו אִילִיפֹז בְּרַח עֲדָה אִיתֵת עֲשׂו רְעוּאֵל בְּרַח בְּשִׁמַּת אִיתֵת
 וַיִּתְּנֵהּ חֹתָן פִּילֵגְשָׁלָּה לִיזָר בְּרַח עֲשׂו נָפֶק
 וַיְהוּ בְּנֵי אִילִיפֹז חִימָן אֹמֶר צִפּוֹ וְגַעְחָם וְקֵנוֹ
 וְאֵלִין בְּנֵי רְעוּאֵל נְחַת תִּרְחַח שְׁמָהּ וּמִזֶּה אֱלִין הוּן בְּנֵי בְּשִׁמַּת אִיתֵת עֲשׂו
 אֱלִין רְבֵּאִי רְבֵּאִי עֲשׂו בְּנֵי אִילִיפֹז בְּכֶרֶא רְעֵשׁו
 רְבֵּא חִימָן רְבֵּא אֹמֶר רְבֵּא צִפּוֹ רְבֵּא קֵנוֹ
 וְאֵלִין בְּנֵי רְעוּאֵל בְּרַח רְבֵּא מִזֶּה אֱלִין רְבֵּאִי רְבֵּאִי אִיתֵת עֲשׂו
 עֲשׂו נָסִיב יֵת נְשׁוּתֵי מִכְנַת כְּנַעַן יֵת עֲדָה בַת אִילִין
 וַיֵּת בְּשִׁמַּת בַּת יִשְׁמַעְאֵל אַחֲתֵיהּ דְּנָבִיזִר
 וְאֶהֱלִיבָמָה יֵלֶדְתָּ יֵת יַעֲשׂו וַיֵּת יַעֲלֵם וַיֵּת קֶרַח אֱלִין בְּנֵי עֲשׂו וַיֵּתִילִירוּ לִיהּ בְּאַרְעָא
 דְּכִנְעָן וַיֵּת נְשׁוּתֵי וַיֵּת בְּנֵיהּ וַיֵּת נְפִשְׁתָּ בִיתֵיהּ וַיֵּת גִּיתֵיהּ וַיֵּת כָּל קִנְיָנֵיהּ דְּקֶנָּא
 אֲרִי הוּדָה קִנְיָנֵהוּן סְגִי מְלִמִּיתָב כְּחֶדְרָא וְלֹא יִכְלִילָא אֲרַע
 וַיִּתִּיב עֲשׂו בְּטוֹרָא דְשַׁעִיר עֲשׂו הוּא אֲדָוִם
 אֱלִין שְׁמֵהּ בְּנֵי עֲשׂו אִילִיפֹז בְּרַח עֲדָה אִיתֵת עֲשׂו רְעוּאֵל בְּרַח בְּשִׁמַּת אִיתֵת
 וַיִּתְּנֵהּ חֹתָן פִּילֵגְשָׁלָּה לִיזָר בְּרַח עֲשׂו נָפֶק
 וַיְהוּ בְּנֵי אִילִיפֹז חִימָן אֹמֶר צִפּוֹ וְגַעְחָם וְקֵנוֹ
 וְאֵלִין בְּנֵי רְעוּאֵל נְחַת תִּרְחַח שְׁמָהּ וּמִזֶּה אֱלִין הוּן בְּנֵי בְּשִׁמַּת אִיתֵת עֲשׂו
 אֱלִין רְבֵּאִי רְבֵּאִי עֲשׂו בְּנֵי אִילִיפֹז בְּכֶרֶא רְעֵשׁו
 רְבֵּא חִימָן רְבֵּא אֹמֶר רְ

CAP. XXXVI.

HÆ autem generationes Esau : ipse est Edom.

* Esau autem accepit uxores suas de filiabus Chanaanorum, Ada, filiam Elom Ethæi, & Eliba, filiam Enan, filij Sebegon Euæi.

* Et Basemath, filiam Ismael, sororem Nabaioth.

* Peperit autem ei Ada Eliphaz : & Basemath peperit Raguel.

* Et Elibama peperit Jeul, & Jeglom, & Core. hi filij Esau, qui fuerunt ei in terra Chanaan.

* Accepit autem Esau uxores suas, & filios suos & filias, & omnia corpora domus sue, & omnem substantiam, & omnia pecora, & omnia quæcunque possedit, & omnia quæcunque acquisiuit in terra Chanaan; & abiit Esau de terra Chanaan, à facie Jacob fratris sui.

* Erat enim substantia eorum multa, ut habitarent simul : & non poterat terra habitationis eorum ferre eos, præ multitudinem substantie eorum.

* Habitauit autem Esau in monte Seir. Esau, ipse est Edom. Habitauit autem Jacob in terra qua habitauit pater suus in terra Chanaan.

* Hæ autem generationes Esau patris Edom in monte Seir.

* Et ista nomina filiorum Esau, Eliphaz, filius Ada uxoris Esau : & Raguel, filius Basemath uxoris Esau.

* Fuerunt autem filij Eliphaz, Theman, Omar, Sophar, Gothan, Cenez.

* Thamna autem concubina Eliphaz filij Esau, peperit Eliphaz Amalec. hi filij Ada, uxoris Esau.

* Hi autem filij Raguel, Nazeth, Zaresome, & Moze. hi fuerunt filij Basemath, uxoris Esau.

* Hi autem fuerunt filij Libemas filie Enan, filij Sebegon uxoris Esau. peperit autem Esau Jeul, & Jeglom, & Core.

* Hi duces filij Esau : Elibas, primogeniti Esau, dux Theman, dux Omar, dux Sophar, dux Cenez.

* Dux Core, dux Gotha, dux Amalec. hi duces Eliphaz in terra Idumææ. hi filij Adas.

* Et hi filij Raguel, filij Esau, dux Nachoth, dux Zare, dux Some, dux Moze. hi duces Raguel in Edom. hi filij Basemas, uxoris Esau.

λς.

1 * αὐται ὅαι γυνεὲς ἦσαν αὐτῶν ἐν ἐδωμ.

2 * ἦσαν ὅ ἐλαβε τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν χαναανίων. τὴν ἀδὰ, θυγατέρα ἐλὼμ ὅ χεθαίβ. & τὴν ἐλιβὰ, θυγατέρα ἐναν ὅ υἱὸς σεβᾶν ὅ εὐαίου. * & τὴν βα-

3 σεμάθ, θυγατέρα ἰσμαήλ, ἀδελφὴν ναβαιώθ. * ἔτεκε δὲ αὐτῇ ἀδὰ τὸν ἐλιφάζ. καὶ βασεμάθ ἔτεκε τὸν ραγουήλ.

4 * καὶ ἐλιβὰ μά ἔτεκε τὸν ἰεούλ, & τὸν ἰεγλόμ, & τὸν κορέ. οὗτοι υἱοὶ ἦσαν, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν γῇ χανααν.

5 * ἔλαβε ὁ ἦσαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν, & οὗτοι υἱοὶ αὐτῶν, & τὰς θυγατέρας, & πάντα τὰ σώματα τοῦ οἴκου αὐτῶν, & πάντα τὰ ὑπάρχοντα, καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα ὅσα ἐκτελέσθησαν, & πάντα ὅσα ἐκτελέσθησαν ἐν γῇ χανααν, & ἐπορεύθη ὁ ἦσαν ἐκ τῆς γῆς χανααν, ἀπὸ προσώπου ἰακώβ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν.

6 * ὡς γὰρ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλὰ, τοῦ οἴκου ἅμα. & οὐκ ἠδύνατο ἡ γῆ τῆς παροικίσεως αὐτῶν φέρειν αὐτοὺς, ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν. * ὥκησε δὲ ὁ ἦσαν ἐν τῇ ὄρει σειρ.

7 * ὁ ἦσαν, αὐτῶν ἐν ἐδωμ. κατῴκει δὲ ἰακώβ ἐν τῇ γῇ, ἣ παρώκησεν ὁ πατήρ αὐτῶν ἐν γῇ χανααν. * αὐταὶ δὲ αἱ γυνεὲς ἦσαν τοῦ πατρὸς ἐδωμ ἐν τῇ ὄρει σειρ.

8 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἦσαν. ἐλιφάζ, υἱὸς ἀδὰ γυναῖκος ἦσαν. & ραβήλ, υἱὸς βασεμάθ γυναῖκος ἦσαν.

9 * ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἐλιφάζ, θεμάν, ὠμαρ, σωφάρ, γοδόμ, καίνεζ.

10 * θαμνὰ ὅ ἡ παλλακὴ ἐλιφάζ ὅ υἱὸς ἦσαν, ἔτεκε τῷ ἐλιφάζ τὸν ἀμαλήκ. ἔτοι υἱοὶ ἀδὰ, γυναῖκος ἦσαν.

11 * ἔτοι ὅ υἱοὶ ραβήλ, ναζέθ, ζαρεθμαί, & μοζέ. ἔτοι ὁ ἦσαν υἱὸς βασεμάθ, γυναῖκος ἦσαν.

12 * οὗτοι δὲ ὁ ἦσαν υἱοὶ λιβεμάς θυγατρὸς ἐναν, τοῦ υἱὸς σεβηγὼν γυναῖκος ἦσαν. ἔτεκε δὲ τῷ ἦσαν τὸν ἰεούλ, καὶ τὸν ἰεγλόμ, & τὸν κορέ.

13 * ἔτοι ἡγεμόνες υἱοὶ ἦσαν. υἱοὶ ἐλιφάζ, πρωτότερος ὁ ἦσαν, ἡγεμὼν θεμάν, ἡγεμὼν ὠμαρ, ἡγεμὼν σωφάρ, ἡγεμὼν καίνεζ.

14 * ἡγεμὼν κορέ, ἡγεμὼν γοθά, ἡγεμὼν ἀμαλήκ. ἔτοι ἡγεμόνες ἐλιφάζ ἐν γῇ ἰδυμαίας. ἔτοι υἱοὶ ἀδὰς.

15 * καὶ οὗτοι υἱοὶ ραγουήλ, υἱοὶ ἦσαν, ἡγεμὼν ναχωθ, ἡγεμὼν ζαρέ, ἡγεμὼν θμὲ, ἡγεμὼν μοζέ. οὗτοι ἡγεμόνες ραγουήλ ἐν τῇ αἰδώμ. ἔτοι υἱοὶ βασεμάς, γυναῖκος ἦσαν.

16 * οὗτοι υἱοὶ ραγουήλ, υἱοὶ ἦσαν, ἡγεμὼν ναχωθ, ἡγεμὼν ζαρέ, ἡγεμὼν θμὲ, ἡγεμὼν μοζέ. οὗτοι ἡγεμόνες ραγουήλ ἐν τῇ αἰδώμ. ἔτοι υἱοὶ βασεμάς, γυναῖκος ἦσαν.

17 * οὗτοι υἱοὶ ραγουήλ, υἱοὶ ἦσαν, ἡγεμὼν ναχωθ, ἡγεμὼν ζαρέ, ἡγεμὼν θμὲ, ἡγεμὼν μοζέ. οὗτοι ἡγεμόνες ραγουήλ ἐν τῇ αἰδώμ. ἔτοι υἱοὶ βασεμάς, γυναῖκος ἦσαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXVI.

HÆ autem sunt generationes Esau: ipse est Edom.

Oolibama filiam Anæ filiam Sebeon Euæi:

* Peperit autem Ada Eliphaz de Esau, & Basemath peperit Rahuel.

hi filij Esau, qui nati sunt ei in terra Chanaan.

animas domus sue, & pecora sua, & omnia iumenta sua, & vniuersam substantiam quam adquisierat in terra Chanaan; & abiit in terram aliam, propter Iacob fratrem suum:

nis eorum sustinere eos, propter pecora eorum.

patris Idumæorum in monte Seir.

Fueruntque filij Eliphaz, Theman, Omar, Sepho, & Gatham, & Cenez.

Erat autem Thamna concubina Eliphaz filij Esau, ex qua natus est Amalech. hi sunt filij Ada, uxoris Esau.

Filij autem Rahuel, Naath, & Zara, & Semma, & Meza. hi filij Basemath, uxoris Esau.

Et isti filij Oolibama, filia Ang, filia Sebeon, uxoris Esau, quæ peperit ei Hieus, & Hielon, & Chore.

Isti sunt duces filiorum Esau, filij Eliphaz primogeniti Esau: dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez:

Dux Chore, dux Gatham, dux Amalech. hi duces Eliphaz in terra Edom: hi filij Ada.

Hi quoque, filij Rahuel filij Esau, dux Naath, dux Zara, dux Samma, dux Meza. hi duces Rahuel in terra Edom: isti filij Basemath uxoris Esau.

41 * אֱלֹהִים אֶחָד לִבְמִתָּה אֱלֹהִים אֶחָד פִּינֹן : * אֱלֹהִים
42 * קִנְזֵי אֱלֹהִים תִּימָן אֱלֹהִים מִבְּצָר : * אֱלֹהִים מִגְדִּיאל אֱלֹהִים
43 עִירֵם אֱלֹהִים אֱלֹפִי אֲדֹם לְמִשְׁכַּתָּם בְּאֶרֶץ אַחֲזָתָם הוּא
עָשׂו אָבִי אֲדֹם :
לו

* וַיָּשָׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְדִּי אָבִיו
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן : * אֱלֹהֵי תְלֹדֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף
בֶּן־שֶׁבַע עָשָׂר שָׁנָה הָיָה רֹעֶה אֶת־אֲחִיו בְּצֹאן וְהוּא
נָעַר אֶת־בְּנֵי בְלָחָה וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף
אֶת־דְּבַת־רֹעֶה אֶל־אֲבִיהֶם : * וַיִּשְׂרָאֵל אֶהְבֵּא אֶת־
יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי־בֶן־זִקְנִים הוּא לוֹ וַעֲשֵׂה לוֹ כְּתֻנֹּת
פָּסִים : * וַיֵּרְאוּ אֲחָיו כִּי־אֵתוֹ אֶהְבֵּא אֲבִיהֶם מִכָּל־אֲחָיו
וַיִּשְׁנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַּבֵּר לְשָׁלָם : * וַיַּחֲלֵם יוֹסֵף
חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאֲחָיו וַיֹּסְפוּ עוֹד שְׁנֵא אֹתוֹ : * וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ־נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי : * וְהִנֵּה
אֲנִי וְנָא אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמוּ
אֲלֵמִי וְגַם־נָצְבָה וְהִנֵּה תִסְבֶּינָה אֲלֵמִי כְּסוּת־שִׁתְּחֻוִין
לְאֲלֵמִי : * וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֲחָיו הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם־
מִשׁוֹל תִּמְשָׁל בָּנוּ וַיֹּסְפוּ עוֹד שְׁנֵא אֹתוֹ עַל־חֲלֻמֹּתָיו
וְעַל־דִּבְרָיו : * וַיַּחֲלֵם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיֹּסֶפֶר אֹתוֹ
לְאֲחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֻמִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ
וְהַיָּרֵחַ וְאַחֵר עֲשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי : * וַיֹּסֶפֶר אֶל־
אָבִיו וְאֶל־אֲחָיו וַיַּגִּיד בּוֹ אֲבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם
הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ תָּבוֹא נְבוֹנָא אֲנִי וְאִמִּי וְאֲחִיךָ
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרֶצָה : * וַיִּקְנְאוּ בּוֹ אֲחָיו וְאָבִיו
שָׁמַר אֶת־הַדָּבָר : * וַיֵּלְכוּ אֲחָיו לְרֹעוֹת אֶת־צֹאן
אֲבִיהֶם בְּשָׂכָם : * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלוֹא
אֲחִיךָ רָעִים בְּשָׂכָם לָכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ
הֲנִנִי : * וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ נָא רְאֵה אֶת־שְׁלוֹם אֲחִיךָ וְאֶת־
שְׁלוֹם הַצֹּאן וְהַשֶּׁבִּי דִּבֵּר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן
וַיָּבֵא שִׁכְמָה :

41 * Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon.
42 * Dux Cenez, dux Theman, dux Mabfar,
43 * Dux Mabdriel, dux Hiram. hi duces Edō,
habitantes in terra imperij sui : ipse est Esau
pater Idumæorum.
1 * Habitavit autem Iacob in terra Chanaan,
2 in qua pater suus peregrinatus est. - 3 Et hæ
sunt generationes eius: CAP. XXXVII.
A Ioseph cum sedecim esset annorum, pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer: & erat cum filiis Balæ & Zelphæ vxorum patris sui. accusauitque fratres suos apud patrem crimine pessimo. 3 Israel autem diligebat Ioseph super omnes filios suos, eò quod in senectute genuisset eum : fecitque ei tunicam polylimitam. 4 Videntes autem fratres eius quod à patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum; nec poterat ei quicquam pacificè loqui.
5 * Accidit quoque; vt visum somniū referret fratribus suis: quæ causa maioris odij seminariū fuit. 6 Dixitque Ioseph fratribus suis: Audite somniū meū quod vidi: 7 Putabā nos ligare manibus in agro: & quasi cōsurgere manipulum meū & stare, vestrosque manipulos circūstātes, 8 adorare manipulū meū. 9 Respōderunt fratres eius: Nūquid rex noster eris, aut subiiciemur ditioni tuæ? Hæc ergo causa somniorū atque sermonum inuidiæ, & odij fomitem ministravit.
9 * Aliud quoque; vidit somnium: quod narrans fratribus, ait: Vidi per somniū, quasi solē & lunam, & stellas vndecim adorare me. 10 Quod cū patri suo & fratribus retulisset, increpauit eū pater suus, & dixit: Quid sibi vult hoc somniū quod vidisti? num ego, & mater tua, & fratres tui adorabimus te super terram? 11 Inuidebant Dei igitur fratres sui: pater verò re tacitus cōsiderabat. 12 Cūque fratres illius in pascendis gregibus patris morarentur in Sichem, 13 Dixit ad eum Israel: Fratres tui pascunt oues in Sichimis: veni, mittam te ad eos. Quo respondente, Presto sum: 14 Ait: Vade, & vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos & pecora: & renuncia mihi quid agatur. Missus de valle Hebron, venit in Sichem.

תרגום אונקלוס

41 רבא אֶחָד לִבְמִתָּה רבא אֶחָד פִּינֹן : 42 רבא קִנְזֵי רבא תִימָן רבא מִבְּצָר : 43 רבא מִגְדִּיאל רבא עִירֵם רבא אֱלֹפִי אֲדֹם לְמִשְׁכַּתָּם בְּאֶרֶץ אַחֲזָתָם הוּא עָשׂו אָבִי אֲדֹם :
לְמוֹתֵינִי הוּא עָשׂו אָבִי אֲדֹם :
רַכְנָעוּ : 2 אֶרֶץ תְּלֹדֹת יַעֲקֹב
רַבִּי עִם בְּנֵי בְלָחָה וְעִם בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־דְּבַת־רֹעִי לֹת אָבִיו :
הוּא לִיָּה וְעַבְדִּי לִיָּה כְּתוּבָא דְּפָסִי : 4 וְחֻזֵּי אֲחֻזֵּי אֲרִי יִתִּיה רַחִים אָבִיו וְשִׁנּוּ יִתִּיה וְלֹא צָבָן לְמַלְלָא עֲמִיָּה שְׁלָם : 5 וְחֻלָּם יוֹסֵף חֲלָמָא וְחֻזֵּי לְאֲחֻזֵּי וְאֹסִיפּוּ עוֹד לְמַסְנִי יִתִּיה : 6 וְאִמֵּר לְהוֹן שְׁמַעוּ כְּעֵן חֲלָמָא דְּרִין דְּחִלְמִית : 7 וְהָא אֲנִי וְנָא אֲלֵמִי וְגַם־נָצְבָה וְהִנֵּה תִסְבֶּינָה אֲלֵמִי כְּסוּת־שִׁתְּחֻוִין לְאֲלֵמִי : 8 וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֲחָיו הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם־מִשׁוֹל תִּמְשָׁל בָּנוּ וַיֹּסְפוּ עוֹד שְׁנֵא אֹתוֹ עַל־חֲלֻמֹּתָיו וְעַל־דִּבְרָיו : 9 וַיֹּסֶפֶר אֹתוֹ לְאֲחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֻמִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחֵר עֲשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי : 10 וַיֹּסֶפֶר אֶל־אָבִיו וְאֶל־אֲחָיו וַיַּגִּיד בּוֹ אֲבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ תָּבוֹא נְבוֹנָא אֲנִי וְאִמִּי וְאֲחִיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרֶצָה : 11 וַיִּקְנְאוּ בּוֹ אֲחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת־הַדָּבָר : 12 וַיֵּלְכוּ אֲחָיו לְרֹעוֹת אֶת־צֹאן אֲבִיהֶם בְּשָׂכָם : 13 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלוֹא אֲחִיךָ רָעִים בְּשָׂכָם לָכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הֲנִנִי : 14 וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ נָא רְאֵה אֶת־שְׁלוֹם אֲחִיךָ וְאֶת־שְׁלוֹם הַצֹּאן וְהַשֶּׁבִּי דִּבֵּר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן וַיָּבֵא שִׁכְמָה :
וְאִמֵּר לְהוֹן שְׁמַעוּ כְּעֵן חֲלָמָא דְּרִין דְּחִלְמִית : 8 וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֲחָיו הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם־מִשׁוֹל תִּמְשָׁל בָּנוּ וַיֹּסְפוּ עוֹד שְׁנֵא אֹתוֹ עַל־חֲלֻמֹּתָיו וְעַל־דִּבְרָיו : 9 וַיֹּסֶפֶר אֹתוֹ לְאֲחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֻמִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחֵר עֲשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי : 10 וַיֹּסֶפֶר אֶל־אָבִיו וְאֶל־אֲחָיו וַיַּגִּיד בּוֹ אֲבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ תָּבוֹא נְבוֹנָא אֲנִי וְאִמִּי וְאֲחִיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרֶצָה : 11 וַיִּקְנְאוּ בּוֹ אֲחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת־הַדָּבָר : 12 וַיֵּלְכוּ אֲחָיו לְרֹעוֹת אֶת־צֹאן אֲבִיהֶם בְּשָׂכָם : 13 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלוֹא אֲחִיךָ רָעִים בְּשָׂכָם לָכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הֲנִנִי : 14 וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ נָא רְאֵה אֶת־שְׁלוֹם אֲחִיךָ וְאֶת־שְׁלוֹם הַצֹּאן וְהַשֶּׁבִּי דִּבֵּר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן וַיָּבֵא שִׁכְמָה :

* Dux Elibemas, dux Olas, dux Phinon:

* Dux Cenes, dux Theman, dux Mazar:

* Dux Magediel, dux Zaphoin. hi duces Edom, in adificatis in terra possessionis eorum. hic Esau pater Edom.

* Habitabat autem Jacob in terra, ubi habitavit pater eius in terra Chanaan.

* Hæ generationes Jacob:

CAP. XXXVII.

Ioseph decem & septem annorum erat, pascēs cum fratribus suis oves patris sui, existens iuuenis cum filiis Ballæ, & cum filiis Zelphæ, vxorum patris sui. attulit autem Ioseph vituperium malum ad Israhel patrem suum. * Jacob autem diligebat Ioseph præter omnes filios eius: quia filius senectutis erat ei. fecit autem ei tunicam variam. * Videntes autem fratres eius, quod eum amat pater ex omnibus filiis eius, oderunt eum fratres eius; & non poterant loqui illi nihil pacificum. * Somnians autem Ioseph somnium, nunciauit illud fratribus suis. * Et ait illis: Audite somnium hoc quod somniaui: * Putabam vos ligare manipulos in medio agro: et surrexit meus manipulus, & erectus est: conuersi autē manipuli vestri, adorauerunt meum manipulum. * Dixerunt autem illi fratres eius: Nunquid regnās regnabis super nos, aut dominans dominaberis nobis? et addiderūt adhuc odio habere eum propter somnia eius, & propter verba eius. * Vidit autem somnium alterum, & narrauit illud patri suo, & fratribus suis: & dixit: Ecce somniaui somnium alterum: sicut sol & luna, & undecim stellæ adorabant me. * Et increpauit eum pater suus, & dixit ei: Quid somnium hoc quod somniaſti? nunquid venientes veniemus egoque & mater tua, & fratres tui ad adorandum te super terram?

* Inuiderunt autem ei fratres eius. at pater eius seruauit verbum.

* Abierunt autem fratres eius pascere oves patris sui in Sychem. * Et dixit Israhel ad Ioseph: Non fratres tui pascunt in Sychem? Veni, mittam te ad eos. Dixit autem ei: Ecce ego.

* Ait autem illi Israhel: Vadens vide si sani sunt fratres tui, & oves: & nuncia mihi. & misit eum ex valle Ebron: & venit in Sychem.

* ἡγεμῶν ἐλιβεμάς, ἡγεμῶν ὀλάς, ἡγεμῶν φινῶν.

* ἡγεμῶν κενές, ἡγεμῶν θεμαν, ἡγεμῶν μαζάρ.

* ἡγεμῶν μαγεδιήλ, ἡγεμῶν ζαφωίν. οὗτοι ἡγεμόνες ἐδῶμεν, ἐν ταῖς κατακοδομημέναις ἐν τῇ γῇ τῆς κλήσεως αὐτῶν. οὗτος ἡ καὶ πατὴρ ἐδῶμεν.

* κατῴκει ὁ ἰακώβ ἐν τῇ γῇ, οὗ παρώκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν γῇ χαναναί.

λζ.

Ἰωσήφ δεκαεπτα ἔτων ἦν, ποιμαίνων μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὃν νέετο μετὰ τῶν υἱῶν βαλλὰς, καὶ μετὰ τῶν υἱῶν ζελφᾶς, τῶν γυναικῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. κατήνεγκε ὁ ἰωσήφ ψόγον πονηρὸν πρὸς ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτοῦ.

* ἰακώβ δὲ ἠγάπα τὸν ἰωσήφ ὡς παῖτα, ὅτι υἱὸς ἡλικίας ἦν αὐτοῦ. ἐποίησε ὁ αὐτῷ χιτῶνα ποικίλον. * ἰδόντες ὁ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸν φιλεῖ ὁ πατὴρ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἐμίσησαν αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, & ὅτι ἠδύναντο λαλεῖν αὐτῷ ἐν εἰρωνικόν.

* ἐνυπνιαθεὶς ὁ ἰωσήφ ἐνύπνιον, ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. * & εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούσατε ὅτι ἐνυπνίασά μιν. * ὥμην ὑμᾶς δεσμεύειν δράγματα ἐν μέσῳ τοῦ πεδίου, & αἰεσθὲν τὸ ἐμὸν δράγμα, & ὡς θῶ θῆ. τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ δὲ εἶπεν, ὡς θῶ θῆ. τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ δὲ εἶπεν, ὡς θῶ θῆ. τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ δὲ εἶπεν, ὡς θῶ θῆ.

* εἶπον ὁ αὐτῷ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, μὴ βασιλεύων βασιλεύσης ἐφ' ἡμᾶς, ἢ κυριεύων κυριεύσης ἡμῶν; & προσέθεντο ἐπὶ μισεῖν αὐτὸν ἐνεκεν τῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ, & ἐνεκεν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. * εἶδεν ὁ ἐνύπνιον ἕτερον, & διηγήσατο αὐτὸ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, & τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. & εἶπεν, ἰδοὺ ἐνυπνιασά μιν ἐνύπνιον ἕτερον. ὥς περὶ ὅτι ἦλθον & ἡ σελήνη καὶ ἑνδεκά αἰετὲς περισεκύναν με.

* & ἐπελίμνησεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, & εἶπεν αὐτῷ, τί τὸ ἐνύπνιον ὅτο, ὅ ἐνυπνιάσθης; ἀρά τίς ἐλθόν τις ἐλθυσόμεθα ἐγώ τε & ἡ μήτηρ σου & ὁ ἀδελφοὶ σου περισεκύνωσιν σοὶ ὅτι τὴν γῆν;

* ἐξήλωσαν ὁ αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ὁ ὁ πατὴρ αὐτοῦ δὲ διηγήθη τὸ ῥῆμα. * ἐπορεύθησαν ὁ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ βόσκειν τὰ πρόβατα τῷ πατρὶ αὐτοῦ εἰς συχέμ. * & εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰωσήφ, οὐχὶ ὁ ἀδελφοὶ σου ποιμαίνουσιν εἰς συχέμ; δεύρο δὲ πορεύσιν σε πρὸς αὐτοῖς. εἶπε ὁ αὐτῷ, ἰδοὺ ἐγώ.

* εἶπε ὁ αὐτῷ ἰσραὴλ, πορεύθεις ἰδέε, εἰ ὑγιαίνουν οἱ ἀδελφοὶ σου, καὶ τὰ πρόβατα καὶ ἀπάγξαιλόν μοι. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐκ τῆς κοιλάδος τῆς χεβρών καὶ ἦλθεν εἰς συχέμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon: * Dux Cenez, dux Theman, dux Mabar: * Dux Magdihel, dux Hiran. hi duces Edom in habitationibus suis, in terra possessionis eorum: ipse est Esau pater Idumæorum.

CAP. XXXVII.

Habitauit autem Iacob in terra habitationis patris sui in terra Chanaan.

Hæ sunt generationes Iacob:

Ioseph filius erat decem & septem annorum, quando pascebat oves cum fratribus suis: & ipse nutriebatur cum filiis Balæ, & cum filiis Zelphæ vxorum patris sui. Et adduxit Ioseph accusationem eorum malam ad patrem suum. * Israhel autem diligebat Ioseph plusquam vniuersos filios suos: quoniam filius sapiens erat ei. fecitque ei tunicam polymitam. * Et viderunt fratres eius quod diligeret eum pater suus plusquam omnes fratres eius: & oderunt eum, & nolebant loqui pacifice cum eo. * Et somniauit Ioseph somnium; & narrauit fratribus suis: & addiderunt amplius odio habere eum.

* Et ait eis: Audite, obsecro, somnium hoc quod somniaui: * Ecce ligabamus manipulos in medio agri: & ecce stabat manipulus meus, & etiam erigebatur: & ecce circundabant eum manipuli vestri, & adorabant manipulum meum. * Et dixerunt ei fratres sui: Nunquid regnare existimas super nos? aut dominari putas nostri? Et addiderunt amplius odio habere eum propter somnia sua, & propter verba eius.

* Somniauitque iterum somnium aliud: & narrauit eum fratribus suis, & ait: Ecce somniaui iterum somnium, & ecce sol & luna & undecim stellæ adorabant me. * Et narrauit patri suo & fratribus suis: increpauitque eum pater suus, & ait: Quid est somnium hoc quod somniaſti? nunquid venientes veniemus ego, & mater tua, & fratres tui, vt adoremus te super terram?

* Inuideruntque ei fratres sui: & pater eius conseruabat verbum. * Et abierunt fratres eius ad pascendas oves patris sui in Sichem. * Inuideruntque ei fratres sui: & pater eius conseruabat verbum. * Et abierunt fratres eius ad pascendas oves patris sui in Sichem. * Inuideruntque ei fratres sui: & pater eius conseruabat verbum.

Ecce fratres tui pascunt oves in Sichem. veni, & mittam te ad eos. Et dixit ei: Ecce ego. * Et ait ei: Vade, obsecro, nunc, vide pacem fratrum tuorum, & pacem ouium; & redde mihi responsum. Misitque eum de valle Hebron, & venit in Sichem.

15 * וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ וְהֵנָּה תַּעֲה בְּשֶׁדֶה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ
16 לֵאמֹר מֶה תִּבְקֹשׁ : * וַיֹּאמֶר אֶת־אֲחֵי אֲנֹכִי
מִבְּקֶשׁ הַגִּידֶנָּה לִּי אִיפֹה הֵם רָעִים :
17 * וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אֲמֹרִים נִלְכָּה
דֹּתִינָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחֵר אֲחֵיו וַיִּמְצְאוּם בְּדֹתָן :
18 * וַיֵּרְאוּ אוֹתוֹ מֵרֶחֶק וּבְטָרֶם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַבְּלוּ
19 אוֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ : * וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אֲחֵיו הִנֵּה בָעַל
20 הַחֲלָמוֹת הִלְזָה בָּנָא : * וַעֲתִידָה לָבוֹ וְנַהַרְגֶהוּ
וְנִשְׁלַכְהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת וְאִמְרֵנוּ חִיָּה רַעֲוִי אֲבִלְתָּהוּ
21 וְנִרְאָה מֶה־יִּהְיֶה חֲלֹמְתּוֹ : * וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלָהוּ
22 מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נַכְנוּ נֶפֶשׁ : * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רְאוּבֵן
אֶל־תִּשְׁפְּכוּ דָם הַשְּׁלִיכוּ אוֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר
בְּמִדְבָּר וַיֵּד אֶל־תִּשְׁלַחוּ בּוֹ לְמַעַן הִצִּיל אוֹתוֹ מִיָּדָם
23 לְהַשִּׁיבוֹ אֶל־אָבִיו : * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּנָא יוֹסֵף אֶל־
אֲחֵיו וַיִּפְשְׁטוּ אוֹת־יוֹסֵף אֶת־כְּתָנָתוֹ אֶת־כְּתָנֹת
24 הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלָיו : * וַיִּקְחֻהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אוֹתוֹ הַבְּרָה
וְהַבּוֹר רָק אֵין בּוֹ מַיִם : * וַיִּשְׁבוּ לֶאֱכֹל לֶחֶם
וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיֵּרְאוּ וְהֵנָּה אֶרְצָתָם יִשְׁמַעֲאֵלִים
בְּאֶרֶץ מִגְלַעַד וּגְמַלֵּיהֶם נִשְׂאִים נִבְאָר וּצְרִי וְלֹט
25 הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרִימָה : * וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־
אֲחֵיו מֶה בָּצַע בִּי נִהַרְגָה אוֹת־אֲחֵינוּ וּכְסִינוּ אוֹת־דָּמּוֹ :
27 * לָבוֹ וְנִמְכְּרֵנוּ לִישְׁמַעֲאֵלִים וַיִּדְנוּ אֶל־תְּהִי בּוֹ כִּי־
28 אֲחֵינוּ בְּשָׂרֵנוּ רְחוּם וַיִּשְׁמְעוּ אֲחֵיו : * וַיַּעֲבְרוּ
אֲנָשִׁים מִדֵּינִים סַחְרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אוֹת־יוֹסֵף
מִן־הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אוֹת־יוֹסֵף לִישְׁמַעֲאֵלִים בְּעֶשְׂרִים
29 כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אוֹת־יוֹסֵף מִצְרִימָה : * וַיֵּשֶׁב רְאוּבֵן
אֶל־הַבּוֹר וְהֵנָּה אֵין יוֹסֵף בְּבוֹר וַיִּקְרַע אוֹת־בְּגָדָיו :
30 * וַיֵּשֶׁב אֶל־אֲחֵיו וַיֹּאמֶר הִילָד אֵינָנו וְאֵנִי אֵנָה אֲנִי־
31 בָּא : * וַיִּקְחוּ אוֹת־כְּתָנֹת יוֹסֵף וַיִּשְׁחָטוּ שְׂעִיר עִזִּים
וַיִּטְבְּלוּ אוֹת־הַכְּתָנֹת בַּדָּם :

15 * Inuenitque eum vir errantem in agro; &
16 interrogauit quid quæreretur. * At ille re-
spondit, Fratres meos quæro. indica mihi v-
17 bi pascant greges. * Dixitque ei vir: Re-
D cesserunt de loco isto: audiui autem eos dicē-
tes: Eamus in Dothaim. Perrexit itaque Io-
seph post fratres suos: & inuenit eos in Do-
18 thaim. * Qui cum vidissent eum procul,
antequam accederet ad eos, cogitauerunt illū
19 occidere. * Et mutuò loquebantur: Ecce so-
20 mniator venit. * Venite, occidamus eum,
& mittamus in cisternam veterem. dicemuf-
E que, Fera pessima deuorauit eum: & tunc ap-
parebit quid illi profint somnia sua.
21 * Audiens autem hæc Ruben, nitebatur li-
22 berare eum de manibus eorum: * Et dice-
bat: Non interficiamus animā eius, nec effun-
damus sanguinem: sed proicite eum in cister-
nam veterem, quæ est in solitudine: manusq;
vestras seruate innoxias. Hoc autem dicebat,
volēs eripere eum de manibus eorum; & red-
23 dere patri suo. * Confestim igitur vt per-
uenit ad fratres suos, nudauerunt eum tunica
24 talari & polymita. * Miseruntque eum in
cisternam veterem, quæ non habebat aquam.
25 * Et sedentes vt comederent panem, vide-
F runt Hismaelitas viatores venire de Galaad,
& camelos eorum portantes aromata, & resi-
26 nam, & stacten in Ægyptum. * Dixit ergo
Iudas fratribus suis: Quid nobis prodest, si
occiderimus fratrem nostrum, & celauerimus
27 sanguinem ipsius? * Melius est vt venun-
detur Hismaelitis; & manus nostræ non pol-
luantur. frater enim & caro nostra est. Ac-
28 quieuerunt fratres sermonibus illius. * Et
prætereuntibus Madianitis negociatoribus, ex-
trahentes eum de cisterna, vendiderunt eum
Hismaelitis viginti argenteis: qui duxerunt
29 eum in Ægyptum. * Reuersusque Ruben
ad cisternam, non inuenit puerum: & scissis
30 vestibibus, * Pergens ad fratres suos, ait: Puer
31 non comparet: & ego quò ibo? * Tule-
runt autem tunicam eius, & in sanguinem
hædi, quem occiderant, tinxerunt.

Mat. 21.
d.
Marc. 13
b.
Luc. 20.
a.

תרגום אונקלוס

15 * וַאֲשַׁכְחִיה גִּבְרָא וְהָא טַעִי כַח קִלְא וְשִׁאֲלִיה גִּבְרָא לְמִימַר מַה אַתְּ בָּעִי :
17 * וַאֲמַר גִּבְרָא נָטְלוּ מִיבָא אַרְי שְׁמַעִית דְּאֶמְרִין נְבִיל לְדֹתָן וְאֶזֶל יוֹסֵף בְּחַר אַחוּהִי וַאֲשַׁכְחִינָן בְּדֹתָן :
מִרְחִיק וְעַד לֹא קָרִיב לְוַחְזוֹן וְחַשְׁבִּיבָהוּ לְמַקְטִלִּיה :
19 * וַאֲמַרְוּ גִבְרָא לְאַחוּהִי הָא מְרִי חֲלָמִיָא דִּיכִי אַתְּ :
וְנִרְמִינִיה בְּחַד מִן גּוֹבִיָא וְנִימַר חִיתָא בִּישְׁתָא אֲכַלְתִּיה וְנַחְזִי מַדָּה יְהֵא בְּסוּף חֲלָמוֹתִי :
21 * וַאֲמַר לְהוֹן רְאוּבֵן לֹא תוֹשְׁרוֹן דְּמָא רְמוֹ יְהִיה לְגּוֹבָא תְּרִין דִּי בְּמִדְבָּרָא וַיֵּדָא לֹא תִשְׁטוֹן בִּיה בְּדִיל לְשִׁינְבָא יְהִיה
נִקְטִלִּיגִיה נֶפֶשׁ :
22 * וַאֲמַר לְהוֹן רְאוּבֵן לֹא תוֹשְׁרוֹן דְּמָא רְמוֹ יְהִיה לְגּוֹבָא תְּרִין דִּי בְּמִדְבָּרָא וַיֵּדָא לֹא תִשְׁטוֹן בִּיה בְּדִיל לְשִׁינְבָא יְהִיה
מִדִּיהוֹן לְאַתְבוֹתִיה לְוֹרֵת אֲבוּתִי :
23 * וְהָיָה כַּד אַתָּא יוֹסֵף לְוֹרֵת אַחוּהִי וַאֲשַׁלְחוּ יְדֵי יוֹסֵף יְת כְּתוּבָה יְת כְּתוּבָה דְּפָסִי
דְּעִלּוּתִי :
24 * וְנִסְבּוּהִי וְרְמוֹ יְהִיה לְגּוֹבָא וְגּוֹבָא רִיקָא לִיח בִּיה מִיָּא :
שְׁוִירַת עֲרִבָאִי אֲתִיָא מִגְלַעַד וְגַמְלִיהוֹן טַעִינִין שְׁעָף וְקִטָּף וְלִטּוֹם אֲזִלִּין לְאַחְתָּא לְמַצְרַיִם :
25 * וַאֲסַחְרוּ לְמִיכַל לְחִמָּא וְזָקְפוּ עֵינֵיהוֹן וְחִזּוּ וְהָא
לָנָא אַרְי נִקְטוֹל יְת אַחוּתָא וְנִכְסִי עַל דְּמִיה :
26 * וַאֲמַר יְהוּדָה לְאַחוּהִי מַה מַּמּוֹן אַתְּהִי
אֲחוּהִי :
27 * אַתָּה וְנִכְבְּנִינִיה לְעֲרִבָאִי וַיִּדְנָא לָא תְהֵא בִּיה אַרְי אַחוּתָא בְּשָׂרָנָא חוּא וְקִבִּילוּ מִינֵיה
וַעֲבָרוּ גִבְרִי מְרִינָאִי תְּגָרִי וְנִגִּידוּ וַאֲסִיקוּ יְת יוֹסֵף מִן גּוֹבָא וְזִבְיָנוּ יְת יוֹסֵף לְעֲרִבָאִי בְּעֶשְׂרִין סֻלְעִין דְּכֶסֶף וַאֲתִיָּאוּ יְת יוֹסֵף
לְמַצְרַיִם :
28 * וְחָב רְאוּבֵן לְגּוֹבָא וְהָא לִיח יוֹסֵף בְּגּוֹבָא וְזִבְיָנוּ יְת יוֹסֵף לְעֲרִבָאִי בְּעֶשְׂרִין סֻלְעִין דְּכֶסֶף וַאֲתִיָּאוּ יְת יוֹסֵף
לְמַצְרַיִם :
29 * וְחָב רְאוּבֵן לְגּוֹבָא וְהָא לִיח יוֹסֵף בְּגּוֹבָא וְזִבְיָנוּ יְת יוֹסֵף לְעֲרִבָאִי בְּעֶשְׂרִין סֻלְעִין דְּכֶסֶף וַאֲתִיָּאוּ יְת יוֹסֵף
לְמַצְרַיִם :
30 * וְחָב רְאוּבֵן לְגּוֹבָא וְהָא לִיח יוֹסֵף בְּגּוֹבָא וְזִבְיָנוּ יְת יוֹסֵף לְעֲרִבָאִי בְּעֶשְׂרִין סֻלְעִין דְּכֶסֶף וַאֲתִיָּאוּ יְת יוֹסֵף
לְמַצְרַיִם :
31 * וְנִסְבּוּ יְת כְּתוּבָא דִּי יוֹסֵף וְנִכְסִי צִפִּיר בְּר עֵזִי וְטִבְלוּ יְת כְּתוּבָא בְּדָמָא :

* Et inuenit eum homo errantem in agro. inter- 15
rogauit autem eum homo, Quid quæris?

* Ille autem dixit: Fratres meos quæro: nuncia 16
mihi ubi pascunt.

* Dixit autem ei homo: 17
Recesserunt hinc. audiui enim eos dicentes: Eamus
in Dothaim. & abiit Ioseph post fratres suos: &
inuenit eos in Dothaim.

* Prauiderunt autem eum à longè, antequàm ap- 18
propinquaret ipse ad eos. & malignati sunt ut oc-
ciderent illum.

* Dixit autem unusquisque 19
ad fratrem suum: Ecce somniator ille venit.

* Nunc ergo venite, interficiamus eum, & pro- 20
ijciamus eum in unam cisternarum. et dicemus, Be-
stia mala deuorauit eum: & videbimus, quid erunt
somnia eius.

* Audiens autem Ruben, abstulit eum de mani- 21
bus eorum.

* Et ait: Non percutiamus eum 22
in animam. dixit autem eis Ruben: Ne effundatis
sanguinem: eijcite autem eum in unam cisternarum
harum, quæ in solitudine: manum autem ne intule-
ritis ei, ut eriperet eum de manibus eorum, & red-
deret eum patri suo.

* Factum est autem quando venit Ioseph ad fra- 23
tres suos, exuerunt Ioseph tunicam variam quæ cir-
ca eum. * Et accipientes eum, proiecerunt in ci- 24
sternam. at cisterna vacua; aquam non habebat.

* Sederunt autem manducare panem: & respi- 25
cientes oculis, viderunt: et ecce viatores Ismaelitæ
veniebant ex Galaad: & cameli eorum pleni erant
aromatibus, & resina, & stacte: ibant autem dedu-
cere in Ægyptum.

* Dixit autem Iudas ad fratres 26
suos: Quid utile, si occiderimus fratrem nostrum, &
absconderimus sanguinem eius? Venite, vendamus 27
eum Ismaelitis istis: at manus nostra ne sint super eum:
quia frater et caro nostra est. obedierunt autem fratres
eius.

* Et præteribant homines Madianitæ merca- 28
tores: & extraxerunt & ascendere fecerunt Ioseph
ex cisterna: & vendiderunt Ioseph Ismaelitis vi-
ginti aureis. & deduxerunt Ioseph in Ægyptum.

* Reuersus est autem Ruben ad cisternam: & nō inuenit 29
Ioseph in cisterna. & rupit vestimenta sua: * Et re- 30
uersus est ad fratres suos, et ait: Puer non est in ci-
sterna: ego autem quò ibo adhuc? * Accipientes au- 31
tem tunicam Ioseph, iugulauerunt hædum caprarum:

15 * καὶ εὗρεν αὐτὸν ἄνθρωπος πλωμένον ἐν τῇ πεδίῳ. ἠ-
16 ρώπησε δὲ αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος, τί ζητεῖς; * ὃ δὲ εἶπε, ὅτι ἀ-
δελφούς μου ζητῶ ἀνάγειλόν μοι πρὸς βοσκούσιν.

17 * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος, ἀπῆρκασιν ἐντεύθεν. ἤκουσα γὰρ
αὐτῶν λεγόντων, πορεύσασθαι εἰς δωδααίμ. καὶ ἐπορεύθη ἰω-
σήφ κατόπισθεν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἐν δω-
18 δααίμ.

* πρὸς αὐτοὺς αὐτὸν μακρόθεν, πρὸς τὸ ἐγγίσει
αὐτὸν πρὸς αὐτούς. καὶ ἐπονηρεύοντο δὲ ἀποκτείνειν αὐτόν.

19 * εἶπε δὲ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰδοὺ ὁ ἐνυπνια-
20 σθεὶς ἐκείνῳ ἔρχεται. * νῦν οὖν δεῦτε ἀποκλείνωμεν αὐτόν,

καὶ ῥίψωμεν αὐτόν εἰς ἓνα τῶν λάκκων. καὶ ἐροῦμεν, θηρίον
πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν. καὶ ὁψόμεθα, τί ἔσονται ἐνυπνια
21 αὐτοῦ. * ἀκούσας δὲ ῥουβὲν, ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ τῶν χερῶν

22 αὐτῶν. * καὶ εἶπεν, ἐπατάξωμεν αὐτόν εἰς ψυχλήν. εἶπε
δὲ αὐτοῖς ῥουβὲν, μὴ ἐκχέετε αἷμα, ἐμβάλετε δὲ αὐτόν εἰς ἓ-
να τῶν λάκκων τούτων, τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, χεῖρα δὲ μὴ ἐπενέ-
κτητε αὐτόν, ὅπως ἐξέλθῃ αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀπο-
23 θῶ αὐτόν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἦλθεν ἰωσήφ
πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, ἐξέδυσαν ἰωσήφ τὴν χιτῶνα τὴν

24 ποικίλῃν τὴν ὡς αὐτοῦ. * ὃς λαβόντες αὐτόν, ἐρρί-
ψαν εἰς τὸν λάκκον. ὃ δὲ λάκκος κενὸς, ὕδωρ ὅσον εἶχεν.

25 * ἐκάθισαν δὲ φαεῖν ἄρτον. καὶ ἀναβλέψαντες τοῖς ὀ-
φθαλμοῖς, εἶδον. καὶ ἰδοὺ ὁδοιπόροι ἰσμηλίται ἤρχοντο ἐκ
γαλαάδ. καὶ αἱ κάμηλοι αὐτῶν ἔγεμον θυμιαμάτων καὶ
ῥυτίνης καὶ σαλῆς. ἐπορεύοντο δὲ κατὰ τὴν εἰς αἴγυπτον.

26 * εἶπε δὲ ἰούδας πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, τί χεῖσιμον, εἰ ἂν
ἀποκλείνωμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃς κρύψωμεν τὸ αἷμα αὐτοῦ;

27 * δεῦτε ἀποδώμεθα αὐτόν τοῖς ἰσμηλίταις τούτοις, αἱ
δὲ χεῖρες ἡμῶν μὴ ἔσωσαν ἐπ' αὐτόν, ὅτι ἀδελφὸς καὶ σὰρξ ἡ-
μῶν ἐστίν. ἤκουσαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ.

28 * ὃς παρεπορεύοντο οἱ ἄνθρωποι οἱ μαδιναῖοι ἐμπο-
ροί, καὶ ἐξείλκυσαν καὶ ἀνέβιβαν τὸν ἰωσήφ ἐκ τοῦ λάκκου.
καὶ ἀπέδοντο τὸν ἰωσήφ τοῖς ἰσμηλίταις εἰκοσι χερσῶν. ὃς κα-
29 τήγαγον τὸν ἰωσήφ εἰς αἴγυπτον. * ἀνέστρεψε δὲ ῥουβὲν
πρὸς τὸν λάκκον, καὶ ὅτε εὗρε τὸν ἰωσήφ ἐν τῷ λάκκῳ, ὃς διέσ-
30 ρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. * καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τοὺς ἀδελ-
φούς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, τὸ παιδάριον ὅσον ἐστίν ἐν τῷ λάκκῳ. ἐγὼ

31 δὲ πρὸς πορεύθωμαι ἐπὶ. * λαβόντες δὲ τὸν χιτῶνα
τοῦ ἰωσήφ, ἐσφαζόντες ἐξέφερον αἰγῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Inuenitque eum vir, & aberrabat in agro, & interrogauit eum vir, dicens: Quid quæris?
indica, obsecro, mihi ubi ipsi pascant.

16 Et ait vir: Profecti sunt hinc: quoniam audiui illos dicentes: Eamus in Dothan. & abiit Io-
seph post fratres suos: & inuenit eos in Dothan.

17 Et viderunt eum à longè: & antequàm appropinquaret ad eos, cogitauerunt contra il-
lum ut interficerent eum.

18 Dixitque unusquisque ad fratrem suum: Ecce dominus somniorum iste qui venit. 20 Et nunc venite, oc-
cidamus eum, & proiciamus eum in vnam ex cisternis: & dicemus, Bestia pessima comedit eum: & videbimus quis erit finis somniorum suorum.

21 Audiuitque Ruben, & liberauit eum de manibus eorum: & ait: Non interficiamus animam eius.

22 Dixitque Ruben: Non effundatis sanguinem: proicite eum in cisternam hanc, quæ est in solitudine: & manum non extendatis in eum: ut liberaret eum de manibus eorum, ut reduce-
ret eum patri suo.

23 Et factum est cum venisset Ioseph ad fratres suos, nudauerunt Ioseph tunicam suam, tunica polymita, quæ erat super eum.

24 Et tulerunt eum, & miserunt eum in cisternam. cisterna autem erat vacua, in qua non erant aquæ.

25 Et recubuerunt ad comedendum panem: & leuauerunt oculos suos, & viderunt: & ecce turba Arabum veniebat de Galaad, & cameli eorum onerati aromatis, resina, & stacte, i-
bant ut descenderent in Ægyptum.

26 Dixitque Iudas fratribus suis: Quid lucri erit nobis si occiderimus fratrem nostrum, & cooperueri-
mus sanguinem eius?

27 Venite, & vendamus eum Arabibus: & manus nostra non sit in eum: quoniam frater noster, & caro nostra est: &
obedierunt ei fratres sui.

28 Et transierunt viri negotiatores Madianitæ: & extraxerunt & leuauerunt Ioseph de cisterna, & vendiderunt eum
Arabibus viginti siclis argenti: & adduxerunt Ioseph in Ægyptum.

29 Et reuersus est Ruben ad cisternam: & ecce Ioseph non erat in cisterna:
& scidit vestimenta sua.

30 Et reuersus est ad fratres suos, & ait: Puer non comparuit: & ego quò vadam? 31 Et tulerunt tunicam
Ioseph, & macularunt hædum caprarum: & tinxerunt tunicam in sanguinem.

וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־כְּתָנֵת הַפָּסִים וַיָּבִיאוּ אֶל־אֲבִיהֶם
וַיֹּאמְרוּ זֹאת מַצְאֵנוּ הֶכֶר־נָא הִכְתַּנְרָה בְּנֶךְ־הוּא אִם־
לֹא: * וַיִּבְרָה וַיֹּאמֶר כְּתָנֵת בְּנִי חַיָּה רָעָה אֲכָלְתָּהּ
טָרֶף טָרֶף יוֹסֵף: * וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שְׂמֹלְתֹי וַיִּשֶׁם שֵׁק
בְּמַתְנֵי וַיִּתְּאֵבֵל עַל־בָּנָיו יָמִים רַבִּים: * וַיִּקְמוּ כָל־
בָּנָיו וְכָל־בָּנֹתָיו לִנְחָמוֹ וַיֵּמָאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי־
אֵרָד אֶל־בְּנֵי אָבִל שְׂאֵלָה וַיִּבְךְ אֹתוֹ אֲבִיו:
* וְהַמְדָּנִים מָכְרוּ אֹתוֹ אֶל־מִצְרַיִם לְפֹטִיפָר סָרִיס
פְּרֹעֶה שֶׁר הַטַּבָּחִים:
לח

* וַיְהִי בַעֲתָה הַהוּא וַיֵּרֶד
יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו וַיֵּט עַד־אִישׁ עַד לְמִי וּשְׁמוֹ חִירָה:
* וַיֵּרָא שָׁם יְהוּדָה בֶּת־אִישׁ בְּנֵעֲנִי וּשְׁמוֹ שׁוּעַ וַיִּקְחָהּ
וַיָּבֵא אֵלֶיהָ: * וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ עֵר:
וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אוֹנָן: * וַתִּסָּף
עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁלָה וְהִיא בְּכֹזִיב
בְּלִדְתָּהּ אֹתוֹ: * וַיִּקַּח יְהוּדָה אִשָּׁה לְעַר בְּכוֹרוֹ וּשְׁמָהּ
תָמָר: * וַיְהִי עַר בְּכוֹר יְהוּדָה רָע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּמָּתֶהּ
יְהוָה: * וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן כֹּא אֶל־אִשְׁתִּי אַחִיד וַיִּבֶם
אֹתָהּ וְהָקָם זֶרַע לְאֶחָיד: * וַיַּדַּע אוֹנָן כִּי לֹא לוֹ יִהְיֶה
הַזֶּרַע וְהָיָה אִם־כֹּא אֶל־אִשְׁרָא אֶחָיו וּשְׁחָרָה אֶרְצָה
לְבָלְתִּי נָתַן זֶרַע לְאֶחָיו: * וַיִּרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
וַיִּמָּת גַּם־אֹתוֹ: * וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְתָמָר בְּלִיתִי שְׂבִי אֶל־מִנָּה
בֵּית־אֲבִיךָ עַד־יִגְדַּל שְׁלָה בְנִי כִי אָמַר פֶּן־יָמוּת גַּם־
הוּא כְּאֶחָיו וַתֵּלֶד תָּמָר וַתֵּשֶׁב בֵּית אֲבִיהָ: * וַיִּרְבוּ הַיָּמִים
וַתִּמָּת בֶּת־שׁוּעַ אִשְׁתִּי יְהוּדָה וַיִּנָּחֶם יְהוּדָה וַיַּעַל עַל־
גִּזְזֵי צֹאנָו הוּא וְחִירָה רָעָהּ הָעַד לְמִי תִמְנָתָהּ: * וַיִּגְדַּל
לְתָמָר לֵאמֹר הִנֵּה חֲמִידָה עָלֶיהָ תִמְנָתָהּ לְגִזְ צֹאנָו: * וַתִּסָּר
בְּגָדֶיהָ אֶל־מְנוּחָהּ מִעָלֶיהָ וַתִּבֶּם בַּצִּעִיף וַתַּתְּעֵלָהּ וַתֵּשֶׁב
בַּפֶּתַח עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל־דֶּרֶךְ תִּמְנָתָהּ כִּי רָאָתָהּ כִּי־גִדַּל
שְׁלָה וְהָיָה לֹא־נִתְּנָהּ לוֹ לְאִשָּׁה:

³² Mittētes qui ferrent ad patrē, & dicerēt: Hāc
G inuenimus: vide utrūm tunica filij tui sit, an
³³ nō. * Quā cū cognouisset pater, ait: Tunica fi-
lij mei est. fera pessima comedit eū: bestia de-
³⁴ uorauit Ioseph. * Scissifq; vestibis, indutus est
³⁵ cilitio, lugēs filium suū multo tēpore. * Cōgre-
gatis autē cunctis liberis eius, vt lenirēt dolo-
rē patris, noluit consolationē accipere. sed ait:
Descēdā ad filiū meū lugens in infernū. & illo
³⁶ perseverante in fletu; * Madianitæ vendiderūt
Ioseph in Ægypto, Phutiphari eunuchō Pha-
raonis, magistro militum. CAP. XXXVIII.
¹ Odē tēpore, descendens Iudas à fratribus
A suis, diuertit ad virū Odolamiten, nomine
² Hyra. * Viditq; ibi filiā hominis Chananæi, vo-
cabulo Sue. & accepta vxore, ingressus est ad
³ eam. * Quē concepit & peperit filiū, & vocauit
⁴ nomē eius Her. * Rursūmq; concepto foetu, na-
⁵ tum filiū vocauit Onā. * Tertiū quoq; peperit,
quē appellauit Sela. quo nato, parere vltra ces-
⁶ sauit. * Dedit autem Iudas vxorem primoge-
⁷ nito suo Her, nomine Thamar. * Fuit quoque
Her primogenit⁹ Iudæ, neq; in cōspectu Dñi:
⁸ & idē ab eo occisus est. * Dixit ergo Iudas ad
Onā filiū suū: Ingredere ad vxorē fratris tui, &
⁹ fociare illi, vt suscites semē fratri tuo. * Ille sciēs
nō nasci sibi filios, introiēs ad vxorē fratris sui,
femen fundebat in terrā; ne liberi fratris noīe
¹⁰ nascerētur. * Et idcirco percussit eum Dñs, eo
¹¹ quòd rē detestabilē faceret. * Quāobrē dixit Iu-
das Thamar nurui suę: Esto vidua in domo pa-
tris tui, donec crescat Sela filius meus. Time-
bat enim, ne & ipse moreretur, sicut fratres e-
ius. quē abiit, & habitauit in domo patris sui.
¹² * Euolutis autem multis annis, mortua est filia
Suę vxor Iudæ. Qui post luctū, consolatione
suscepta, ascendebat ad tonfores ouium suarū,
ipse & Hyras opilio gregis Odolamita in Tha-
¹³ mnas. * Nunciātūmq; est Thamar, quòd focer
illius ascenderet in Thamnas ad tōdendas o-
¹⁴ ues. * Quæ depositis viduitatis vestibis, assum-
psit theristrum: & mutato habitu, sedit in bi-
uio itineris quod ducit Thamnan: eo quòd
creuisset Sela, & non eum accepisset maritum.

תרגום אונקלוס

³² וַיִּשְׁלְחוּ יְהוּדָה וְחִירָה רָעָהּ אֶת־כְּתָנֵת הַפָּסִים וַיָּבִיאוּ אֶל־אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מַצְאֵנוּ הֶכֶר־נָא הִכְתַּנְרָה בְּנֶךְ־הוּא אִם־
לֹא: * וַיִּבְרָה וַיֹּאמֶר כְּתָנֵת בְּנִי חַיָּה רָעָה אֲכָלְתָּהּ טָרֶף טָרֶף יוֹסֵף: * וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שְׂמֹלְתֹי וַיִּשֶׁם שֵׁק
בְּמַתְנֵי וַיִּתְּאֵבֵל עַל־בָּנָיו יָמִים רַבִּים: * וַיִּקְמוּ כָל־בָּנָיו וְכָל־בָּנֹתָיו לִנְחָמוֹ וַיֵּמָאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי־
אֵרָד אֶל־בְּנֵי אָבִל שְׂאֵלָה וַיִּבְךְ אֹתוֹ אֲבִיו:
* וְהַמְדָּנִים מָכְרוּ אֹתוֹ אֶל־מִצְרַיִם לְפֹטִיפָר סָרִיס פְּרֹעֶה שֶׁר הַטַּבָּחִים:
לח
* וַיְהִי בַעֲתָה הַהוּא וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו וַיֵּט עַד־אִישׁ עַד לְמִי וּשְׁמוֹ חִירָה:
* וַיֵּרָא שָׁם יְהוּדָה בֶּת־אִישׁ בְּנֵעֲנִי וּשְׁמוֹ שׁוּעַ וַיִּקְחָהּ וַיָּבֵא אֵלֶיהָ:
* וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ עֵר:
וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אוֹנָן: * וַתִּסָּף עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁלָה וְהִיא בְּכֹזִיב
בְּלִדְתָּהּ אֹתוֹ: * וַיִּקַּח יְהוּדָה אִשָּׁה לְעַר בְּכוֹרוֹ וּשְׁמָהּ תָמָר: * וַיְהִי עַר בְּכוֹר יְהוּדָה רָע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּמָּתֶהּ
יְהוָה: * וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן כֹּא אֶל־אִשְׁתִּי אַחִיד וַיִּבֶם אֹתָהּ וְהָקָם זֶרַע לְאֶחָיד:
* וַיַּדַּע אוֹנָן כִּי לֹא לוֹ יִהְיֶה הַזֶּרַע וְהָיָה אִם־כֹּא אֶל־אִשְׁרָא אֶחָיו וּשְׁחָרָה אֶרְצָה לְבָלְתִּי
נָתַן זֶרַע לְאֶחָיו: * וַיִּרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּמָּת גַּם־אֹתוֹ:
* וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְתָמָר בְּלִיתִי שְׂבִי אֶל־מִנָּה בֵּית־אֲבִיךָ עַד־יִגְדַּל שְׁלָה בְנִי כִי אָמַר פֶּן־יָמוּת
גַּם־הוּא כְּאֶחָיו וַתֵּלֶד תָּמָר וַתֵּשֶׁב בֵּית אֲבִיהָ: * וַיִּרְבוּ הַיָּמִים וַתִּמָּת בֶּת־שׁוּעַ אִשְׁתִּי
יְהוּדָה וַיִּנָּחֶם יְהוּדָה וַיַּעַל עַל־גִּזְזֵי צֹאנָו הוּא וְחִירָה רָעָהּ הָעַד לְמִי תִמְנָתָהּ:
* וַיִּגְדַּל לְתָמָר לֵאמֹר הִנֵּה חֲמִידָה עָלֶיהָ תִמְנָתָהּ לְגִזְ צֹאנָו: * וַתִּסָּר בְּגָדֶיהָ
אֶל־מְנוּחָהּ מִעָלֶיהָ וַתִּבֶּם בַּצִּעִיף וַתַּתְּעֵלָהּ וַתֵּשֶׁב בַּפֶּתַח עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל־דֶּרֶךְ
תִּמְנָתָהּ כִּי רָאָתָהּ כִּי־גִדַּל שְׁלָה וְהָיָה לֹא־נִתְּנָהּ לוֹ לְאִשָּׁה:

* Et polluerunt tunicam variam: & attulerunt patri suo: & dixerunt: Hanc inuenimus: nosce si tunica filij tui est, an non. * Et cognouit eam: & ait: Tunica filij mei est: bestia mala deuorauit eum: bestia rapuit Ioseph. * Rupit autem Jacob vestimenta sua: & imposuit cilicium super lumbum suum: & lugebat filium suum dies multos. * Congregati sunt autem omnes filij eius & filiae, & venerunt consolari eum: & non voluit consolationem accipere, dicens, Quod descēda ad filium meum lugens in infernum. & fleuit eum pater eius. * At Madianitæ vendiderunt Ioseph in Ægyptum Phutiphari eunucho Pharaonis, principi coquorum. CAP. XXXVIII.

Factum est autem in tempore illo, descendit Iudas a fratribus suis, & peruenit usque ad hominem quendam Odollamiten, cui nomen Iras. * Et vidit illic Iudas filiam hominis Chananei, cui nomen Sava. & accepit eam, & ingressus est ad eam. * Et concipiens peperit filium, & vocauit nomen eius Her. * Et concipiens adhuc, peperit filium: & vocauit nomen eius Onan. * Et adiiciens, peperit filium, & vocauit nomen eius Silo. hæc autem erat in Chasbi, quando peperit eos. * Et accepit Iudas uxorem Her primogenito suo, cui nomen Thamar. * Fuit autem Her primogenitus Iudæ malus corā Dño: et occidit eum Deus. * Dixit autem Iudas Onā: Ingredere ad uxorem fratris tui, & duc uxorem eam, & suscita semen fratri tuo. * Sciēs autem Onā quod non eius erit semen: factū est quando ingressus est ad uxorem fratris sui, effudit super terrā, ne daret semē fratri suo. * Malū autē apparuit corā Deo, quia fecit hoc: et occidit et hūc. * Dixit autem Iudas Thamar nurui suæ: Sede vidua in domo patris tui, donec magnus efficiatur Silo filius meus. dixit enim, ne fortē moriatur et iste, sicut et fratres eius. abiēs autē Thamar, sedit in domo patris sui. * Multiplicati sunt autem dies, & mortua est Sava vxor Iudæ. & consolatus Iudas, ascendit ad tondentes oues suas, ipse & frater pastor eius Odollamitas in Thamna. * Et nunciatum est Thamar nurui suæ, dicentes: Ecce socer tuus ascendit in Thamna, tondere oues suas. * Et auferens vestimenta viduitatis à se, induit theristrum, & ornata est ad portas Enan, quæ est in transitu Thānan, vidit enim quod magnus factus est Silo: ipse autem non dedit eam illi uxorem.

32 * Ἐμολύναν τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον. Ἐεσήνεκσαν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, Ἐεῖπον, Ἐτὸν εὐρομεν, ἐπὶ τῷ δι εἰ χιτῶν ἔστις ἐν ἡμῖν. 33 * καὶ ἐπέγνω αὐτὸν καὶ εἶπεν, χιτῶν ἔστις υἱοῦ μου. 34 κατέφαγον αὐτὸν θηρίον ἥρπασε τὸν ἰωσήφ. * διέρρηξε ὁ ἰακώβ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐπέθετο σάκκον ἐπὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, 35 Ἐπένευθεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡμέρας πολλὰς. * Συνηχθησαν οἱ παῖδες οὗοι αὐτοῦ καὶ αἱ θυγατέρες, Ἐῆλθον, ὡς καλεῖσθαι αὐτὸν, καὶ οὐκ ἠθέλεε ὡς καλεῖσθαι, λέγων, ὅτι κατεβήθην πρὸς τὸν υἱόν μου πενθῶν εἰς ἄδου. καὶ ἐκλαυσεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ. * Ὁ μαδιναῖοι ἀπέδοντο τὸν ἰωσήφ εἰς αἴγυπτον πετεφρῇ τῷ ἀσάδονι φαραὼ δρχιμαγείρῳ. λή. 1 * Ἐγένετο ὅτι ἐν ταῖς καιρῷ ἐκείνῳ, καλεῖσθαι ἰσθὰς ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, Ἐἀφίκετο εἰς πρὸς ἀνδρῶν πῶν οὐδὲ λαμίνην, ὡς ὄνομα εἰσῆς. Ἐεἶδεν ἐκεῖ ἰσθὰς θυγατέρας ἀνθρώπου χαναναίου, ἡ ὄνομα σαυά. Ἐἐλαβεν αὐτήν, καὶ εἰσηλθεν πρὸς αὐτήν. Ἐεσυλλαβῆσα, ἔτεκεν υἱόν, Ἐἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἡρ. Ἐεσυλλαβῆσα ἐπὶ, ἔτεκεν υἱόν, Ἐἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀνάν. καὶ πρὸς θείσα ἔτεκεν υἱόν, Ἐἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, σιλώμ. αὕτη ὅτι ἦν ἐν χασβί, ἡνίκα ἔτεκεν αὐτοῦς. καὶ ἐλαβεν ἰσθὰς θυγατέρα ἡ ὄνομα θάμαρ. Ἐγένετο ὅτι ἡρ πρωτότοκος ἰούδα πονηρὸς ἐν ἀδελφίοις κυρίαι, καὶ ἀπέκλεινεν αὐτὸν ὁ θεός. εἶπε ὁ ἰούδας τῷ ἀνάν, εἰσελθε πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ ἐπιβάμβρευσαι αὐτήν, Ἐἀνάστηθι σπέρμα τῷ ἀδελφῷ σου. Ἦν ἐν ἀνάν, ὅτι ἐκ αὐτοῦ ἔσται τὸ σπέρμα, Ἐγένετο ὅταν εἰσηλθε πρὸς τὴν θυγατέρα τὸ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν γῆν, Ἐμὴ ὄναι σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. πονηρὸν ὅτι ἐφάνη ἐν ἀδελφίοις τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐποίησε ἔτο, Ἐἐθανάτωσε Ἐετον. εἶπε ὁ ἰούδας θάμαρ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, κάθη χήρα ἐν τῷ οἴκῳ τῷ πατρὸς σου, ἕως μέλλας γένῃ) σιλῶν ὁ υἱός μου. εἶπε γὰρ μή ποτε ἀποθάνῃ καὶ οὗτος, ὡς πρὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἀπελθούσα ὁ θάμαρ, ἐκάθητο ἐν τῷ οἴκῳ τῷ πατρὸς αὐτοῦ. Ἐἐπληθύνθησαν δὲ αἱ ἡμέραι, καὶ ἀπέθανε Ἐαυὰ ἡ γυνὴ ἰούδα. καὶ ὡς ἀκλήθεις ἰούδας, ἀνέβη ἐπὶ τῷ κείρῳ τῶν πόδα αὐτοῦ, αὐτὸς Ἐῆρας ὁ ποιμὴν αὐτοῦ ὁ οὐδὲ λαμίνης εἰς θάμνα. καὶ ἀπηνέστη θάμαρ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ πενθερός σου ἀνέβη εἰς θάμνα, κείρει τὰ πόδα αὐτοῦ. καὶ ὡς ἐλεομένη τὰ ἱμάτια τῷ χρεύσεως ἀπ' ἐαυτῆς, ὡς εἰσέβαλε τὸ θέριον, Ἐἐκάλωπισατο πρὸς τὰς πύλας ἐναντὶ ἡ ἐστὶν ἐν παρόδῳ θάμναν, εἶδε γὰρ ὅτι μέλλας εἰσελθε σιλώμ. αὐτὸς ὅτι ἐκ ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ θυγατέρα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et miserunt tunicam polymitam; & attulerunt patri suo, atque dixerunt: Hanc inuenimus: cognosce nunc si tunica filij tui est, an non. 12 Et cognouit eam: & ait: Tunica filij mei est: bestia pessima comedit eum; occisione occisus est Ioseph. 13 Et scidit Iacob vestimenta sua: & posuit saccum in lumbis suis: & luxit diebus multis super filium suum. 14 Et surrexerunt omnes filij sui, & omnes filiae suæ, ut consolarentur eum: & noluit accipere consolationem: & ait: Quoniam descendam super filium meum lugens in infernum. & planxit eum pater eius. 15 Madianitæ autem vendiderunt eum in Ægypto Putiphari principi Pharaonis, magistro militum. CAP. XXXVIII. 16 Factū est in illo tempore, & descendit Iudas a fratribus suis: & diuertit ad virū Odollamitē, cuius nomē erat Hyra. 17 Viditq; ibi Iudas filiam hoīs mercatoris, cuius nomē erat Sue: & accepit eā, ingressusq; est ad eā. 18 Et concepit, & peperit filiū, & vocauit nomē eius, Her. 19 Cōcepitq; rursus, & peperit filiū, & vocauit nomē eius Onan. 20 Et addidit rursus, & peperit filiū, vocauitq; nomen eius Sela: & erat in Chezib quādo peperit eū. 21 Et accepit Iudas uxorem Her primogenito suo, cuius nomē erat Thamar. 22 Erat autem Her primogenitus Iudæ malus corā Dño: & occidit eum Dominus. 23 Dixitq; Iudas ad Onā: Ingredere ad uxorem fratris tui, & sociare illi, & suscita semen fratri tuo. 24 Cognouitq; Onan, quoniam non noīe eius vocaretur semē: & quando ingrediebatur ad uxorem fratris sui, corrūpebat viam suā super terram, ut non suscitarēt semen fratri suo. 25 Displicuitq; corā Dño quod fecit: & interfecit etiā ipsum. 26 Dixitq; Iudas Thamar nurui suæ: Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus: dixit enim, ne fortē moriatur etiā ipse, sicut fratres eius. Et abiit Thamar, & habitauit in domo patris sui. 27 Post multos autem dies mortua est filia Suae vxor Iudæ. & consolatus est Iudas: & ascendit ad tonsores ouium suarum in Thamnath, ipse & Hyra socius eius Odollamites. 28 Nunciatumque est Thamar, dicendo: Ecce socer tuus ascendit in Thamnath, ad tondendas oues suas. 29 Et deposuit vestimenta viduitatis suæ à se, & operuit se pallio, & ornauit se: & sedit in biuio itineris, quod est iuxta viam Thamnath: quoniam vidit quod creuerat Sela, & ipsa non tradebatur ei in uxorem.

15 * ויראה יהודה ויחשבה לוונה כי כסתרה
16 פניה: * ויט אליה אל הדרך ויאמר הבה נגא
אבוא אליך כי לא ידע כי בלתו הווא ותאמר מה
17 תתן לי כי תבוא אלי: * ויאמר אנכי אשלח
גדי עזים מן הצאן ותאמר אם תתן ערבון עד
18 שלחך: * ויאמר מה רוערבון אשר אתן לך
ותאמר חתמך ופתילך ומטף אשר בידך ויתן ליה
19 ויבא אליה ותהר לו: * ותקם ותלך ותסר
צעפה מעליה ותלבש בגדי אלמנותה:
20 * וישלח יהודה את גדי העזים ביד רעהו העדלמי
21 לקחת הערבון מיד האשה ולא מצאה: * וישאל
את אנשי מקמה לאמר איך הקדשה הווא
בעינים על הדרך ויאמרו לא היתה בזה קדשה:
22 * וישב אל יהודה ויאמר לא מצאתי וגם אנשי
23 המקום אמרו לא היתה בזה קדשה: * ויאמר
יהודה תקח לה פן נהיה לבו הנר שלחתי הגדי
24 הווא ואתה לא מצאתה: * ויהי במשולש
חדשים ויגר ליהודה לאמר ונתתו תמר בלתיך
וגם הנר הזה לזנונים ויאמר יהודה הוציאנה
ותשרף: * הנר מוצאת והיא שלחה אל חמיה
לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הווא ותאמר הכר
נא למי החתמת והפתילים והמטף האלה:
26 * ויבר יהודה ויאמר צדקה ממני כי על כן לא
27 נתתיה לשלה בני ולא יסף עוד לדעתה: * ויהי
28 בעת לדתה והנר תאומים בבטנה: * ויהי
בלדתה ויתן יד ותקח המילדת ותקשר על ידו
29 שני לאמר זה יצא ראשנה: * ויהי כמשיב ידו
והנה יצא אחיו ותאמר מה פרצת עליך פרץ ויקרא
30 שמו פרץ: * ואחר יצא אחיו אשר על ידו השני
ויקרא שמו זרח:

15 * Quam cum vidisset Iudas, suspicatus est esse meretricem. operuerat enim vultum suum, ne agnosceretur. * Ingressusque ad eam, ait, Dimmitte me, vt coeā tecū. Nesciebat enim quod nurus sua esset. * Qua respondente, Quid dabis mihi, vt fruā concubitu meo? dixit. Mitte tibi hādum de gregibus. Rursumq; illa dicente, Patiar quod vis, si dederis mihi arrabonē, donec mittas quod polliceris. * Ait Iudas: Quid tibi vis pro arrabone dari? respōdit: Annulum tuum & armillā, & baculum quem manu tenes. Ad vnum igitur coitum mulier concepit. * Et surgens abiit. depositoq; habitu quē sumpserat, induta est viduitatis vestibus. * Misit autem Iudas hādum per pastorem suū Odolamitem, vt reciperet pignus quod dederat mulieri. Qui cum non inuenisset eam, * Interrogauit homines loci illius, Vbi est mulier quæ sedebat in biuio? respondentibus cūctis, * Non fuit in loco isto meretrix. * Reuersus est ad Iudam, & dixit ei: Non inueni eam. sed & homines loci illius dixerunt mihi, nunquam sedisse ibi scortum. * Ait Iudas: Habeat sibi. Certē mēdaciū arguere nos non potest. ego mihi hādum quem promiseram; & tu non inuenisti eam. * Ecce autē post tres menses nunciauerunt Iudæ, dicentes: Fornicata est Thamar nurus tua; & videtur vterus illius intumescere. Dixitq; Iudas: Producite eā, vt cōburatur. * Quæ cū duceretur ad poenā, misit ad focerū suum, dicēs: De viro cuius hæc sunt, concepi. cognosce cuius sit anulus & armilla, & bacul⁹. * Qui agnitis muneribus, ait: Iustior me est: quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen vltiā non cognouit eam. * Instante autem partu, apparuerunt gemini in vtero. * Atque in ipsa effusione infantium, vnus protulit manū, in qua obstetrix ligauit coccinum, dicens: Iste egredietur prior. * Illo verò retrahente manū, egressus est alter. Dixitque mulier: Quare diuisa est propter te inaceria? Et ob hanc causam vocauit nomen eius, Phares. * Postea egressus est frater eius, in cuius manu erat coccinum: quem appellauit, Zaram.

1. Pa. 2. a
Mat. 1. 2.

תרגום אונקלוס

15 * וחזאה יהודה ויחשבה לנפקת ברא ארי כמיאית אפהא: *
16 * ויטא לותה לאורחא ואמר הכי כעז אעול לותך ארי לא ידע ארי בלמיה
17 * ויאמר אנא אשר גדיא בר עזי מן עאנא ואמרת אם תתן משכונא עד דתשלח: *
18 * ויאמר מה משכונא דאתן לך ואמרת עזקתך ושושיפך וחסרך די בידך ויהב לה ועל לותה ועדארת ליה: *
19 * וקמת ואזלת ואעדאית עיפה מינה ולבישת לבושי ארמלותה: *
20 * ושלח יהודה ית גדיא בר עזי בידא דרחמיה עד דלמאדא למיסב משכונא מידא דאחתיא ולא
21 * וישאל ית אנשי אתרה למימר אן מקדשתא היא בעינין על אורחא ואמרו לא הוה חכא מקדשתא: *
22 * ותב ליה יהודה ואמר לא אשכחתיא ואף אנשי אתרא אמרו לא הוה חכא מקדשתא: *
23 * ויאמר יהודה תסב לה דילמא נהי לחודק הא שדרית גדיא חרין ואת לא אשכחתיא: *
24 * והוה כחלתוה ירחיא ואתחנא ליהודה למימר ונניא חמר בלתיך ואף הא מעדיא מזנותא
25 * היא מתפקא ויהיא שלחתי ליה חמוהא למימר לגבר דאלין דיליה מינה אנא מעדיא ואמרת
26 * ואשתמודע יהודה ואמר זכאה מני היא מעדיא ארי על כן לא נתתיה לשלה בני ולא יסף עוד לדעתה: *
27 * ויהי בעיתן מילדה והא תימין במעהא: *
28 * והוה במילדה ויהב ידא שני לאמר זה יצא ראשנה: *
29 * והנה יצא אחיו אחותי ויהא נפק אחותי ואמרת מה חקוף סגי עלך
30 * ובחר בן נפק אחותי ועל ידיה וחזריתא וקרא שמיא זרח: *
30 * ויקרא שמו זרח:

* Et videns eam Judas, putavit eam meretricem esse. cooperuit enim faciem suam, & nō cognovit eam. * Declinavit autem ad eam viam. & ait illi: Sine me ingredi ad te. non enim cognovit quod nurus eius est.

* Illa autem dixit: Quid mihi dabis, si ingressus fueris ad me? & ait: Ego tibi mittam hædum caprarum de ouibus meis.

* Illa autem dixit: Si dederis mihi pignus, donec mittas tu. Ille autem dixit: Quod pignus tibi dabo? illa autem dixit: Anulum tuum, & armillā, & virgam quæ in manu tua. & dedit ei, & ingressus est ad eam: & in utero concepit ex eo.

* Et surgens, abiit. & deposuit pallium suum à seipsa, & induit vestimenta viduitatis suæ.

* Misit autem Judas hædum ex capris in manu pastoris sui Odollamitæ, ut reciperet pignus à muliere. & non inuenit eam.

* Interrogavit autem viros qui ex loco, Ubi est meretrix quæ erat in Enan in via? & dixerunt: Non fuit hic meretrix.

* Et reuersus est ad Iudam: & ait, Non inueni: & homines qui de loco, dicunt non esse hic meretricem.

* Ait autem Iudas: Habeat ea. sed ne fortè derideamur. ego quidem misi hædum hunc, tu autem non inuenisti.

* Factum est post trimestre, nuntiaturum est Iuda, dicentes: Fornicata est Thamar nurus tua: & ecce in utero habet de fornicatione. Dixit autem Judas: Educite eam, & comburatur.

* Ipsa autem adducta, misit ad socerum suum, dicens: Ex homine cuius hæc sunt, ego in utero habeo. & ait: Cognosce cuius anulus, & armilla, & virga hæc.

* Cognovit autem Judas: et ait, Justificata est Thamar quam ego. cuius causa non dedi eam Silon filio meo. & non addidit vltra cognoscere eam.

* Factum est autem quando peperit, & huic erant gemini in utero eius.

* Factum est autem cum pareret ipsa, unus protulit manum suam. accipiens autem obstetrix, ligauit super manum eius coccinum, dicens: Hic egredietur prior.

* Ut autem contraxit manum, & statim egressus est frater eius: illa autem dixit, quid diuisa est propter te maceria? et vocauit nomen eius Phares.

* Et post hoc egressus est frater eius, in quo erat super manum eius coccinum: & vocauit nomen eius, Zara.

* καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἰούδας, ἔδοξεν αὐτῇ πόρνην εἶναι. κατεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτήν.

* Ἰξέκλινε ὁ ἰούδας πρὸς αὐτὴν τὴν ὁδόν. καὶ εἶπεν αὐτῇ, ἔσόν με εἰσελθεῖν πρὸς σε. & γὰρ ἐγὼ οὐκ ἐγνώμην ὅτι νύμφη αὐτῆς ἐσίν.

* ἢ ὅτι εἶπε, τί μοι δώσεις, εἰάν εἰσελθῇς πρὸς με; καὶ εἶπεν, ἐγὼ οὐκ ἀποσελῶ ἑρπυλὸν αἰγῶν ἐκ τῶν περὶ τὰ πόδια μου.

* ἢ ὅτι εἶπεν, εἰάν δῶς μοι δρεβώνα, ἕως τοῦ ἀποσελαίσει. ὁ δὲ εἶπεν, τίνα τὸν δρεβώνα οὐκ ἔσόν; ἢ δὲ εἶπε, τὸν δακτύλιόν σου, καὶ τὸν ὀρμίσκον, & τὴν ῥάβδον ἥν ἐν τῇ χειρὶ σκ.

καὶ ἔδωκεν αὐτῇ, & εἰσήλθε πρὸς αὐτὴν. & ἐν γαστρὶ ἔλαβεν Ἰξ αὐτῆς.

* & ἀναστὰσα, ἀπῆλθε. & περιείλετο τὸ θερίον αὐτῆς ἀφ' ἐαυτῆς, καὶ ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χιρῆσεως αὐτῆς.

* ἀπέστειλε δὲ ἰούδας τὸν ἑρπυλὸν Ἰξ αἰγῶν ἐν χειρὶ τοῦ ποιμένος αὐτῆς τοῦ ὁδολαμίτου, κομίζαντος τὸν δρεβώνα πρὸς τῆς γυναικός· καὶ ἔχεν εὐρεν αὐτὴν.

* ἐπηρώτησε ὁ ἰούδας ἀνδρας οὓς ἐκ τῆς πόλεως, ποῦ ἐσίν ἡ πόρνη ἡ χρομένη ἐν ἐναντίῳ τῆς ὁδοῦ; καὶ εἶπαν, οὐκ ἔστι ἐνταῦθα πόρνη.

* καὶ ἀπεσφράφη πρὸς ἰούδα· καὶ εἶπεν, οὐχ εὐρεν. καὶ οἱ ἀνδρες οὗτοι ἐκ τῆς πόλεως, λέγουσι, μὴ εἶναι ὅδε πόρνη.

εἶπε ὁ ἰούδας, ἐχέτω αὐτὰ. ἀλλὰ μήποτε κατὰ γελασθῶμεν. εἰ μὲν ἀπέσταλκα τὸν ἑρπυλὸν τούτον, σὺ δὲ ἔχεν εὐρεν.

* ἐγένετο μὲν τῷ τρίμηνον, ἀπηγγέλη τῇ ἰούδα, λέγοντες, ἐκπεπόρνηκε θάμαρ ἡ νύμφη σου. & ἰδοὺ ἐν γαστρὶ ἔχει ἐκ πορνείας. εἶπε ὁ ἰούδας, Ἰξαγάγετε αὐτὴν, καὶ κατὰκαυθήτω.

* αὐτῆς δὲ ἀγομένης, ἀπέστειλε πρὸς τὸν πένθερόν αὐτῆς, λέξασα, ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἔπινος ταῦτά ἐσίν, ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔχω. & εἶπεν, ἐπὶ νῶπι, τίνος ὁ δακτύλιος & ὁ ὀρμίσκος καὶ ἡ ῥάβδος αὐτῆς.

* ἐπέγνω ὁ ἰούδας, & εἶπε, δεδικαίω θάμαρ ἡ ἐγώ. οὐκ εἴνεκεν οὐκ ἔδωκα αὐτῇ σιλῶν τῶν ἡμῶν μου. καὶ οὐκ ἀποσελῶ ἐπὶ τῶν γυναικῶν αὐτῆς.

* ἐγένετο ὁ ἰούδας ἑτεκεν, καὶ τῇδε ἡ δίδυμα ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς.

* ἐγένετο ὁ ἰούδας ἐν τῇ τίκτειν αὐτῇ, ὅς τις περιεξήνεγκε τῇ χειρὶ αὐτῆς. λαβούσα δὲ ἡ μαῖα, ἔδρασε τὴν χεῖρα αὐτῆς κόκκινον, λέξασα, οὗτος ὁ Ἰξ ἐλεῦσε πρὸς τὸν πένθερόν.

* ὡς δὲ ἰούδας ἐπὶ τῇ γαστρὶ αὐτῆς, καὶ εὐθὺς Ἰξ ἦλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς. ἢ ὅτι εἶπε, τί διεκόπη διὰ σὲ φεραγμός; καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, Φαρές.

* & μὲν τούτο Ἰξ ἦλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς, ἐφ' ᾧ ἡ ἰούδας ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς τὸ κόκκινον. & ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, Ζαρά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et vidit eam Iudas, & putavit eam esse meretricem; quia operuerat faciem suam. 16 Et declinavit ad eam in viam, & ait: Permite, obsecro, ut ingrediar ad te. non enim sciebat quod nurus sua esset. Et ait: Quid dabis mihi ut ingrediaris ad me? 17 Et dixit: Ego mittam hædum caprarum de gregibus. Et ait: Si dederis mihi pignus, donec mittas.

18 Et dixit: Quod erit pignus quod dabo tibi? & ait: Anulus tuus, & sudarium tuum, & baculus tuus, qui est in manu tua. Et dedit ei: & ingressus est ad eam, & concepit ex eo. 19 Et surrexit & abiit: & deposuit pallium suum à se, & induit se vestimento viduitatis suæ.

20 Et misit Iudas hædum de capris per manum amici sui Odollamitæ, ut acciperet pignus de manu mulieris: & non inuenit eam. 21 Et interrogavit homines loci, dicens: Ubi est meretrix quæ erat in bivio itineris? & dixerunt: Non est hic meretrix.

22 Et reuersus est ad Iudam, & ait: Non inueni eam. viri quoque loci dixerunt: Non est hic meretrix. 23 Dixitque Iudas: Accipiat sibi pignus, ne fortè simus in derisum: ecce misi hædum hunc, & tu non inuenisti eam. 24 Et factum est post tres menses: & nuntiaturum est Iudæ, dicendo: Fornicata est Thamar nurus tua: & ecce concepit ex fornicatione. & dixit Iudas: Educite eam, & comburatur.

25 Ipsa educebatur: & ipsa misit ad socerum suum, dicens: De viro cuius hæc sunt, ego concepi: & ait: Cognosce, obsecro, cuius est anulus, & sudarium, & baculus hic. 26 Et cognovit Iudas: & ait, Iustificata est: ex me ipsa concepit; eo quod non tradidi eam Sela filio meo. & vltra non cognovit eam.

27 Et factum est in tempore partus, & ecce gemelli in utero eius erant. 28 Et factum est cum pareret, protulit vnus manum. & accepit obstetrix coccinum, & ligauit super manum eius coccinum, dicens: Hic egredietur prior. 29 Et factum est cum reduceret manum suam, ecce egressus est frater eius. & ait: Quam maxima fortitudo fuit in te, ut præualeres? & vocauit nomen eius, Phares.

30 Et post hæc egressus est frater eius, super cuius manu erat coccinum: & vocauit nomen eius Zara.

לט

CAP. XXXIX.

* ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר
סריס פרעה שרת הטבחים איש מצרי מיד הישמעאלים
אשר הורדהו שמה: * ויהי יהוה את יוסף ויהי איש
מצליח ויהי בבית אדניו המצרי: * וירא אדניו כי
יהוה אתו וכל אשר חוץ עשרו יהוה מצליח
בידו: * וימצא יוסף חן בעיניו וישרת אתו ויפקדהו
על ביתו וכל יש לו נתן בידו: * ויהי מאז הפקיד
אתו בביתו ועל כל אשר יש לו ויברך יהוה את בית
המצרי בגלל יוסף ויהי ברכת יהוה בכל אשר יש לו
בבית ובשדה: * ויעזב כל אשר לו ביד יוסף ולא
ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל ויהי
יוסף יפה תאר ויפה מראה: * ויהי אחר
הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל
יוסף ותאמר שכבה עמי: * וימאן ויאמר אל אשת
אדניו הן אדני לא ידע אתי מה בבית וכל אשר יש
לונתן בידו: * איננו גדול בבית הוה ממני ולא
חשך ממני מאומה כי אם אותך באשר את אשתו
ואין אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלהים:
* ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה
לשכב אצלה להיות עמה: * ויהי כהיום הזה ויבא
הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם
בבית: * ותתפשחו בגדו לאמר שכבה עמי ויעזב
בגדו בידה וינס ויצא החוצה: * ויהי כראותה כי
עזב בגדו בידה וינס החוצה: * ותקרא לאנשי ביתה
ותאמר להם לאמר ראו חביא לנו איש עברי לצחק
בנו באת אלי לשכב עמי ואקרית בקול גדול:
* ויהי כשמעו כי הרימתי קולי ואקרית ויעזב בגדו
אצלי וינס ויצא החוצה: * ותנח בגדו אצלה עד בוא
אדניו אל ביתו:

¹ Gitur Ioseph ductus est in Ægyptū: emítq;
A Ieum Phutiphar eunuchus Pharaonis prin-
ceps exercitus sui, vir Ægyptius, de manu Hif
maelitarum, à quibus perductus erat.
² * Fuitque Dominus cum eo: & erat vir in
cunctis prosperè agens. habitauitque in domo
3 domini sui: * Qui optimè nouerat Domi-
num esse cum eo; & omnia quæ gereret ab eo,
4 dirigi in manu illius. * Inuenítq; Ioseph gra-
tiam coram domino suo, & ministrabat ei.
5 * A quo præpositus omnibus, gubernabat
creditam sibi domum, & vniuersa quæ ei tra-
ditafuerant. Benedixitque Dominus domui
B Ægyptij propter Ioseph: & multiplicauit tá
in ædibus, quàm in agris cuncta eius substan-
6 tiam. * Nec quicquam aliud nouerat, nisi pa-
nem quo vescebatur. Erat autem Ioseph pul-
7 chra facie, & decorus aspectu. * Post multos
itaque dies, iniecit domina sua oculos suos in
8 Ioseph. & ait: Dormi mecum. * Qui nequa-
quam acquiescens operi nefario, dixit ad eam:
Ecce dominus meus omnibus mihi traditis,
9 ignorat quid habeat in domo sua: * Nec quic-
quam est quod non in mea sit potestate, vel
non tradiderit mihi, præter te quæ vxor eius
es. quomodo ergo possum hoc malum facere,
10 & peccare in Deum meum? * Huiuscemodi
verbis per singulos dies loquebatur, & mulier
molesta erat adolescenti: & ille recusabat stu-
11 prū. * Accidit autem quadam die, vt intraret
C Ioseph domū, & operis quippiã absq; arbitris
12 faceret. * Et illa apprehesa lacinia vestimenti
Sup. co. eius, diceret: Dormi mecum. Qui relicto in ma-
13 nu ei⁹ pallio, fugit, & egressus est foras. * Cūq;
14 vidisset mulier vestē in manibus suis, & se esse
contemptam, * Vocauit ad se homines do-
mus sue, & ait ad eos: En introduxit virū He-
15 bræum, vt illuderet nobis. ingressus est ad me,
vt coiret mecum. * Cūque ego succla-
16 masssem, & audisset vocem meam, reliquit pal-
lium quod tenebam, & fugit foras. * In ar-
gumentum ergo fidei, retentum pallium, o-
stendit marito reuertenti domum:

תרגום אונקלוס

לט
1 ויוסף אחחרת למצרים וזכניה פוטיפר רבא דפרעה רב קטוליא גבר
מצראי מידא דערבא דאחחרתו לתמן: 2 והוה מימרא דיי בסעדיה דיוסף והוה גבר מצלח והוה בבית רבניה מצראי: 3 וחזא רבניה
ארי הוה מימרא דיי בסעדיה וכל דהוה עבד יי מצלח בידיה: 4 ואשכח יוסף רחמין בעינוהו ושמש יתיה ומנייה על ביתיה וכל דאית ליה
מסר בידיה: 5 והוה מעידן ומני יתיה בביתיה ועל כל דאית ליה וברין יי ית בית מצראת דריל יוסף והוה ברכתא דיי בכל דאית ליה
בביתא ובחקלא: 6 ושבק כל דיליה בידא דיוסף ולא ידע עמיה מדעם אלהין לחמא דהוה אכל והוה יוסף שפרא ברין ויאי
בחזא: 7 והוה פתר פתגמא דאלין וקפרת איתר רבניה ית עינהא לות יוסף ואמרת שכב עמי: 8 וסריב ואמר לאיתר רבניה הא
רבני לא ידע עמי מה די בביתא וכל דאית ליה מסר בידו: 9 ליתוהי רב בביתא דרין מני ולא מנע מני מדעם אלהין יתך דריל דאית אחתיה
ואכרין אעביד בישתא רברתא דרדא ואחזב קדם יי: 10 והוה כד מללת עם יוסף יום יום ולא קביל מינה למשכב לותה למחוי עמה:
11 והוה ביומא דרין ועל לביתא למברק בכחבי חשבניה ולית אינש מאנשי ביתא ותמן בביתא: 12 ואחדתיה בלבושיה למימר שכב עמי
ושבקה ללבושיה בידה וערק ונפק לשוקא: 13 והוה כד חזר ארי שבקה ללבושיה בידה וערק לשוקא: 14 וקראת לאנשי ביתה
ואמרת להון למימר חזו אייתי לנא גבר עברא דלחייכא פנא על לותי למשכב עמי וקריית בקלא רבא: 15 והוה כד שמע ארי ארמית קלי
וקריית ושבקה ללבושיה לותי וערק ונפק לשוקא: 16 ואנחרת ללבושיה לותה עד על רבניה לביתיה:

CAP. XXXIX.

Ioseph autem deductus est in Ægyptum: & emit eum Petephres eunuchus Pharaonis, princeps coquorum, vir Ægyptius, de manu Ismaelitarum, qui deduxerunt eum illuc. * Et fuit Dominus cum Ioseph. & fuit vir fortunatus, & fuit in domo apud dominum suum Ægyptium. * Sciebat autem dominus eius, quod Dominus erat cum eo: & quaecunque faceret, Dñs prosperaret in manibus eius. & inuenit gratiam Ioseph coram dño suo. * Placuit autem ei; & constituit eum super domum suam: & omnia quaecunque erant ei, dedit in manum Ioseph. * Factum est autem postquam constitutus est ipse super domum eius, & super omnia quaecunque erant ei. Et benedixit Dñs domum Ægyptij propter Ioseph. & facta est benedictio dñi in existentibus ei in domo et in agro eius. * Et cōmisit omnia quaecunque erant ei, in manus Ioseph et non sciebat eorū quæ apud se nihil, præter panem quo vescabatur ipse. & erat Ioseph pulcher facie, & decorus aspectu valde. * Et factum est post verba hæc, & iniecit uxor dñi eius oculos suos in Ioseph: & dixit, Dormi mecum. * Ille autem non voluit. dixit autem uxori dñi sui: Si dñs meus non scit propter me in domo sua: & oīa quaecunque sunt ei, dedit in manus meas. * Et non est in domo hac, neque excipit à me nihil, præter te; eo quod tu uxor eius es. & quomodo faciam verbum malum hoc, & peccabo coram Deo? * Quando autem loquebatur Ioseph diem ex die, & non obediuit ei dormire cum ea, ut couret cum ea. * Facta est autem talis quedā dies, & intrauit Ioseph in domū facere opera sua; et nemo erat in domo intus. * Et attraxit eū vestimentis, dicens: Dormi mecum. & relinquens vestimenta sua in manibus eius, fugit, & egressus est foras. * Et factum est, ut vidit quod relinquens vestimenta sua in manibus eius, fugit, & egressus est foras: * Et vocauit existentes in domo, & ait illis, dicens: Videte, introduxit nobis seruum Hebræum illudere nobis. intrauit ad me, dicens: Dormiam tecum. & clamaui voce magna. * Cum autem audiret ipse quod exaltaui vocem meam, et clamaui, relinquens vestimenta sua apud me, fugit, & egressus est foras. * Et relinquit vestimenta apud se, donec venit dominus in domum suam.

λθ.

Ἰωσήφ δὲ κατήχθη εἰς αἴγυπτον· καὶ ἐκτίθετο αὐτὸν πε-
τεφρὴς ὁ εὐνοῦχος Φαραὼ, δρχιμάγειρος, ἀνὴρ αἰγυπτίῳ,
ἐκ χειρὸς ἰσμηλιτῶν, οἱ κατήγαγον αὐτὸν ἐκεῖ. * ὁ δὲ κύριος
κύριος μετ' ἰωσήφ· καὶ ὡς ἀνὴρ ἐπιτυχεῖων. καὶ ἐγένετο
ἐν τῷ οἴκῳ τῷ κυρίου αὐτοῦ τῷ αἰγυπτίῳ. * ἦδεν δὲ ὁ κύ-
ριος αὐτῷ, ὅτι κύριος ἦν μετ' αὐτοῦ, ὅσα ἀνποιῇ, κύριος ἐνω-
δοῖ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ εὗρεν χάριν ἰωσήφ ἐναντίον τοῦ κυ-
ρίου αὐτοῦ. * ἐνῆρξεν δὲ αὐτῷ, κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου
αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, ἔδωκε διὰ χειρὸς ἰωσήφ. * ἐγένε-
το δὲ μετ' αὐτὸν κατὰ στήθειν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πάν-
τα ὅσα ἦν αὐτῷ. * ὁ δὲ ἐυλόγησεν κύριος τὸν οἶκον τοῦ αἰγυπτίου διὰ
ἰωσήφ· καὶ ἐξήνηθη εὐλογία κυρίου ἐν τοῖς ὑπαρχουσιν αὐτῷ ἐν
τῷ οἴκῳ, καὶ ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. * ὁ δὲ ἐπέσρεψε πάντα ὅσα ἦν αὐ-
τῷ, εἰς χεῖρας ἰωσήφ. ὁ δὲ ὅκ ἦδεν τῶν καθ' ἑαυτὸν οὐδ' ἐν, πλην τοῦ
ἄρτου κατήσθιεν αὐτός. καὶ ἦν ἰωσήφ καλὸς τὰ εἶδη, καὶ ὡραῖος
τῇ ὄψει σφόδρα. * ὁ δὲ ἐγένετο μετ' αὐτὸν ῥήματα ταῦτα, καὶ ἐπέβα-
λεν ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου αὐτοῦ ὅσον ὀφθαλμὸς αὐτῷ ἐπὶ ἰωσήφ, καὶ
εἶπε, κοιμήθη μετ' ἐμοῦ. * ὁ δὲ ὅκ ἠθέληεν. εἶπε δὲ τῇ γυναι-
κὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, εἰ ὁ κύριός μου ἐγνώσκει δι' ἐμὲ ἐν τῷ οἴκῳ
αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῷ, ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖράς μου.
* ὁ δὲ ὅκ ὑπάρχει ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ. ἐγὼ ὑπεξαίρεταίμαι ἀπὸ
ἐμοῦ οὐδ' ἐν, πλην τοῦ, διὰ τὸ σὲ γυναῖκα αὐτοῦ εἶναι, καὶ πῶς ποιή-
σω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, καὶ ἀμαρτήσμαι ἐναντίον τοῦ θεοῦ;
* ἦν δὲ ἡμέρα ἡ ἐλάλη τῷ ἰωσήφ ἡμέραν ἡμέρας, καὶ ἔχ ὑπὸ
κουσεν αὐτῇ καθεύδειν μετ' αὐτῆς, τοῦ συγενέσθαι αὐτῇ.
* ἐγένετο δὲ τριακὴ τις ἡμέρα, καὶ εἰσῆλθεν ἰωσήφ εἰς τὴν
οἰκίαν ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔσω.
* καὶ ἐπεσπάσατο αὐτὸν τῶν ἱματίων, λέγοντα, κοιμήθη μετ'
ἐμοῦ, καὶ κατελιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐ-
τῆς, ἐφυγῇ, καὶ ἔξῃ αὐτὴν ἔξω. * ὁ δὲ ἐγένετο, ὡς εἶδεν ὅτι κατε-
λιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, ἐφυγῇ, καὶ ἔξ-
ῃ αὐτὴν ἔξω. * καὶ ἐκάλεσε αὐτὴν ὄντας ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ εἶπεν
αὐτῇ, λέγοντα, ἴδετε, εἰσῆγαγῇ ἡμῖν παῖδα ἐβραῖον ἐμ-
παΐζειν ἡμῖν. εἰσῆλθε πρὸς με, λέγων, κοιμήθη μετ' ἐμοῦ τοῦ
ἰωσήφ φωνῇ μεγάλῃ. * ἐν δὲ τῷ ἀκῆσαι αὐτὸν, ὅτι ὑψώσα
τὴν φωνὴν μου, καὶ ἐβόησα, κατελιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ'
ἐμοῦ, ἐφυγῇ, καὶ ἔξῃ αὐτὴν ἔξω. * καὶ κατελιπὼν τὰ ἱμά-
τια παρ' ἑαυτῇ, ἔως ἤλθεν ὁ κύριος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXIX.

Ioseph autē deductus est in Ægyptū; & emit eū Putiphar princeps Pharaonis, magister militum, vir Ægyptius, de manu Arabum; qui deduxerunt eum ibi. * Et factū est verbū Domini in auxilium Ioseph: & fuit vir prosperē agēs; eratq; in domo domini sui Ægyptij. * Et vidit dñs eius qd erat verbū Dñi in auxiliū eius: & oīa quæ ipse faciebat, Dñs dirigebat in manu sua. * Et inuenit Ioseph misericordiā in oculis eius: & ministrabat ei; & cōstituit eū super domū suam: & oīa quæ habebat, tradidit in manu eius. * Et factum est ab eo tempore quo cōstituit eum in domo sua, & super omnia quæ habebat; & benedixit Dñs domui Ægyptij ppter Ioseph: & fuit benedictio Domini in omnibus quæ habebat in domo & in agro. * Et reliquit oīa sua in manu Ioseph; & nō nouerat cū eo quicq; nisi panē quo vescabatur. Eratq; Ioseph pulcher facie, & decorus aspectu. * Et factum est post verba hæc, leuauit uxor domini sui oculos ad Ioseph; & dixit: Cuba mecum. * Et noluit. & ait uxori domini sui: Ecce dominus meus non nouit mecum quicquam eorū quæ in domo sua sunt, & omnia sua tradidit in manu mea. * Non est ipse maior me in domo hac: neq; prohibuit à me quicquam præter te; eo quod tu uxor eius es. quomodo ergo faciam hoc magnum malum, & peccabo coram Deo? * Et factum est cū loqueretur cum Ioseph per singulos dies, non acquieuit ei vt cubaret cum ea, vt esset cum ea. * Et factum est quadam die, & ingressus est in domum, vt inuestigaret scripturas rationis suæ. & nullus vir de hominibus domus erat ibi in domo. * Apprehenditque vestimenta eius, dicens: Cuba mecum. Et reliquit vestimenta sua in manu eius: & fugit, & egressus est foras. * Et factum est cū vidisset quod reliquisset vestimenta eius in manu sua, & quod fugisset foras: * Vocauit viros domus suæ: & ait eis, dicens: Videte, adduxit nobis virum Hebræum, vt illuderet nobis: ingressus est ad me vt cubaret mecum: & clamaui voce magna. * Et factum est cū audiret quod eleuarem vocem meam & clamarem, reliquit vestimenta sua apud me; & fugit, & egressus est foras. * Et retinuit vestimentum eius apud se, donec veniret dominus eius in domum suam.

* וַתְּדַבֵּר אֵלָיו בְּדִבְרֵי הָאֱלֹהִים לֵאמֹר בֹּא אֵלַי הָעֶבֶד
 * הָעֶבֶרִי אֲשֶׁר הִבֵּאתָ לָנוּ לְצַחֵק בִּי : * וַיְהִי כִּהְרִימִי
 * קוֹלִי וְאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בְּנֵדוֹ אֶצְלִי וַיָּנֶס חֲחוּצָה : * וַיְהִי
 * כִּשְׁמַע אֲדֹנָיו אֶת דְּבָרֵי אֲשֶׁר דִּבְרָה אֵלָיו לֵאמֹר
 * בְּדִבְרֵי הָאֱלֹהִים עָשָׂה לִי עֲבָדְךָ וַיַּחַר אָפוֹ : * וַיִּקַּח
 * אֲדֹנָיו יוֹסֵף אֹתוֹ וַיַּתְּנֵהוּ אֶל בֵּית הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר
 * אֲסוּרֵי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי שֵׁם בְּבֵית הַסֹּהַר :
 * * וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף וַיְטַח אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חָנוּ בְּעֵינָיו
 * שֶׁר בֵּירַת הַסֹּהַר : * וַיִּתֵּן שָׂר בֵּית הַסֹּהַר בִּיד יוֹסֵף
 * אֶת כָּל הָאֲסוּרִים אֲשֶׁר בְּבֵירַת הַסֹּהַר וְאֶת כָּל אֲשֶׁר
 * עֹשִׂים שָׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה : * אֵין שָׂר בֵּירַת הַסֹּהַר
 * רָאָה אֶת כָּל מַאֲוֵמָה בִּידוֹ בְּאֶשֶׁר יְהוָה אֹתוֹ וְאֲשֶׁר
 * הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מִצְלִיחַ :

מ

* וַיְהִי אַחֲרֵי הַדִּבְרִים הָאֵלֶּה חֲטָאוּ מִשְׁקָה מֶלֶךְ
 * מִצְרַיִם וְהָאִפָּה לְאֹדְנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם : * וַיִּקְצֹץ
 * פָּרְעֹה עַל שְׁנֵי סְרִיסָיו עַל שֶׁר הַמִּשְׁקִים וְעַל שֶׁר
 * הָאֹפִים : * וַיִּתֵּן אֹתָם בְּמִשְׁמַר בֵּית שֶׁר הַטְּבָחִים אֶל
 * בֵּית הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף אֲסוּר שָׁם : * וַיִּפְקֹד שֶׁר
 * הַטְּבָחִים אֶת יוֹסֵף אֹתָם וַיִּשְׁרֹת אֹתָם וַיְהִי יָמִים
 * בְּמִשְׁמַר : * וַיַּחֲלֹמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלֹמוֹ בַּלַּיְלָה
 * אַחֵר אִישׁ כִּפְתָּרוֹן חֲלֹמוֹ הַמִּשְׁקָה וְהָאִפָּה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ
 * מִצְרַיִם אֲשֶׁר אֲסוּרִים בְּבֵית הַסֹּהַר : * וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם
 * יוֹסֵף בְּבֹקֶר וַיִּרְא אֹתָם וְהֵנֶס זַעֲפִים : * וַיִּשְׁאַל אֶת
 * סְרִיסֵי פָרְעֹה אֲשֶׁר אֹתוֹ בְּמִשְׁמַר בֵּית אֲדֹנָיו לֵאמֹר
 * מָדוּעַ פְּנִיכֶם רָעִים הַיּוֹם : * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חֲלוֹם
 * חֲלָמְנוּ וּפְתָר אֵין אֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹסֵף חֲלוֹמֵנוּ
 * לְאֱלֹהִים פְּתָרְנֵים סִפְרוּ נָא לִי : * וַיִּסְפֹּר שֶׁר
 * הַמִּשְׁקִים אֶת חֲלֹמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ בְּחֲלוֹמֵי וְהִנֵּה
 * גִּפֶּן לִפְנֵי :

תרגום אונקלוס

* וַיְהִי אַחֲרֵי הַדִּבְרֵי הָאֵלֶּה חֲטָאוּ מִשְׁקָה מֶלֶךְ
 * מִצְרַיִם וְהָאִפָּה לְאֹדְנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם : * וַיִּקְצֹץ
 * פָּרְעֹה עַל שְׁנֵי סְרִיסָיו עַל שֶׁר הַמִּשְׁקִים וְעַל שֶׁר
 * הָאֹפִים : * וַיִּתֵּן אֹתָם בְּמִשְׁמַר בֵּית שֶׁר הַטְּבָחִים אֶל
 * בֵּית הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף אֲסוּר שָׁם : * וַיִּפְקֹד שֶׁר
 * הַטְּבָחִים אֶת יוֹסֵף אֹתָם וַיִּשְׁרֹת אֹתָם וַיְהִי יָמִים
 * בְּמִשְׁמַר : * וַיַּחֲלֹמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלֹמוֹ בַּלַּיְלָה
 * אַחֵר אִישׁ כִּפְתָּרוֹן חֲלֹמוֹ הַמִּשְׁקָה וְהָאִפָּה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ
 * מִצְרַיִם אֲשֶׁר אֲסוּרִים בְּבֵית הַסֹּהַר : * וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם
 * יוֹסֵף בְּבֹקֶר וַיִּרְא אֹתָם וְהֵנֶס זַעֲפִים : * וַיִּשְׁאַל אֶת
 * סְרִיסֵי פָרְעֹה אֲשֶׁר אֹתוֹ בְּמִשְׁמַר בֵּית אֲדֹנָיו לֵאמֹר
 * מָדוּעַ פְּנִיכֶם רָעִים הַיּוֹם : * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חֲלוֹם
 * חֲלָמְנוּ וּפְתָר אֵין אֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹסֵף חֲלוֹמֵנוּ
 * לְאֱלֹהִים פְּתָרְנֵים סִפְרוּ נָא לִי : * וַיִּסְפֹּר שֶׁר
 * הַמִּשְׁקִים אֶת חֲלֹמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ בְּחֲלוֹמֵי וְהִנֵּה
 * גִּפֶּן לִפְנֵי :

CAP. XL.

* Et ait: Ingressus est ad me seruus Hebræus,
 quem adduxisti, vt illuderet mihi.
 * Cumque audisset me clamare, reliquit
 pallium quod tenebam, & fugit foras.
 * His auditis dominus, & nimium credu-
 lus verbis coniugis, iratus est valde.
 * Tradiditque Ioseph in carcerem, vbi vin-
 cti regis custodiebantur: & erat ibi clausus.
 * Fuit autem Dominus cum Ioseph, & mi-
 fertus est illius: & dedit ei gratiam in conspe-
 ctu principis carceris:
 * Qui tradidit in manu illius vnuerfos vin-
 ctos qui in custodia tenebantur: & quicquid
 fiebat, sub ipso erat.
 * Nec nouerat aliquid cunctis ei creditis.
 Dominus enim erat cum illo, & omnia opera
 eius dirigebat.

Is itaque gestis, accidit vt peccarent duo
 A Eunuchi, pincerna regis Ægypti, & pistor
 domino suo.

* Iratusque contra eos Pharao, (nam alter
 pincernis præerat, alter pistoribus)
 * Misit eos in carcerem principis militum,
 in quo erat vinctus & Ioseph.
 * At custos carceris tradidit eos Ioseph, qui
 & ministrabat eis. aliquantulum temporis flu-
 xerat, & illi in custodia tenebantur.
 * Videruntque ambo somnium nocte v-
 na, iuxta interpretationem congruam sibi.
 * Ad quos cum introisset Ioseph manè, &
 vidisset eos tristes:
 * Sciscitatus est eos, dicens: Cur tristior est
 B hodie solito facies vestra?
 * Qui responderunt: Somnium vidimus,
 & non est qui interpretetur nobis. Dixitque
 ad eos Ioseph: Nunquid non Dei est interpre-
 tatio? referte mihi quid videritis.
 * Narrauit prior præpositus pincernarum
 somnium suum: Videbam coram me vitem,

* Et locuta est ei secundum verba hæc, dicens: 17
Ingressus est ad me seruus Hebræus, quem introdu-
xisti ad nos illudere mihi: & dixit, Dormiam te-
cum. * Ut autem audiuit quod exaltaui vocem 18
meam & clamaui, relinquens vestimenta sua apud
me, fugit, & egressus est. * Factum est autem 19
ut audiuit dominus eius verba vxoris suæ, quæcun-
que locuta est ad eum, dicens, Sic fecit mihi seruus
tuus. & iratus est ira. * Et accipiens dominus 20
Ioseph, iniecit eum in munitionem, & in locum in
quo vincti regis detinentur illic in munitione.
* Et fuit Dominus cum Ioseph, et effudit ei mi- 21
sericordiam, & dedit ei gratiam coram principe car-
ceris. * Et dedit princeps carceris carcerem 22
per manum Ioseph, & omnes adductos in carcere,
& omnia quæcunque faciunt illic, ipse erat faciens.
* Non erat princeps carceris ex carcere sciens 23
propter ipsum nihil: omnia enim erant per manum
Ioseph, eo quod Dominus cum illo erat. & quæcun-
que ipse faciebat, Dominus prosperabat in manibus
eius.

CAP. XL.

Factum est autem post verba hæc, peccauit prin- 1
ceps pincernarum regis Aegypti, & princeps pi-
storum domino suo regi Aegypti.

* Et iratus est Pharao super duobus Eunuchis 2
suis, super principe pincernarum, & super principe
pistorum. * Et posuit eos in custodia in carcere 3
in locum vbi Ioseph iacebat ibi. * Et commen- 4
dauit princeps carceris Ioseph ipsos: & astitit eis.
fuerant autem dies in carcere.

* Et viderunt ambo somnium in una nocte u- 5
num: quorum visiones in somniis eorum. pincerna &
pistor erant regi Aegypti existentes in carcere.

* Intrauit autem ad eos Ioseph manè, & vidit 6
eos, & erant conturbati.

* Et interrogauit eunuchos Pharaonis qui erant 7
cum eo, dicens: Quare facies vestrae tristes hodie?

* Illi autem dixerunt: Somnium vidimus: & 8
coniectans illud, non est. dixit autem eis Ioseph, Nō
per Deum manifestatio eius est? narrate ergo mihi.

* Et narrauit princeps pincernarum somnium 9
suum Ioseph: & ait illi sic: In somnio meo erat vi-
tis coram me:

17 * καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, λέγουσα, εἰς-
ἤλθε πρὸς με ὁ παῖς ὁ ἐβραῖος, ὃν εἰσήγαγες πρὸς ἡμᾶς,
ἐμπαῖζαί μοι καὶ εἶπε, κοιμηθήσεται μετ' ἐμοῦ.

18 * ὥς ὃ ἤκουσεν, ὅτι ὑψώσατο τὸ φωνήεν μου, & ἐβόησα, κα-
τάλιπον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ' ἐμοῦ, ἐφυγῶ, & ἐξῆλθεν.

19 * ἐγένετο δὲ ὥς ἤκουσεν ὁ κύριος αὐτῶν τὰ ῥήματα τῆς γυ-
ναϊκὸς αὐτοῦ, ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν, λέγουσα, οὕτως ἐ-
ποίησέ μοι ὁ παῖς σου. καὶ ἐθυμώθη ὁργῇ. * καὶ λαβὼν ὁ

κύριος ἰωσήφ, ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸ ὄχυρμα, καὶ εἰς τὸν τό-
πον, ἐν ᾧ δεσμῶται τοῦ βασιλέως κατέχονται ἐκεῖ ἐν τῷ

ὄχυρμάῳ. * καὶ ὡς κύριος μετ' ἰωσήφ, & κατέχευεν
αὐτὸς ἑλὲν, & ἔδωκεν αὐτῷ χάριν ἐν ὁσίων τοῦ δρχιδεσμο-

φύλακος. * & ἔδωκεν ὁ δρχιδεσμοφύλαξ τὸ δεσμω-
τήριον διὰ χειρὸς ἰωσήφ, & πάντας τοὺς ἀπαιτούμενους ἐν τῷ δεσ-

μωτηρίῳ, καὶ πάντα ὅσα ποιοῦσιν ἐκεῖ, αὐτὸς ὡς ποιοῦν.

23 * ὅτι ὡς ὁ δρχιδεσμοφύλαξ τοῦ δεσμωτηρίου γινώσκων
δι' αὐτὸν οὐδέν. πάντα γὰρ ἦν διὰ χειρὸς ἰωσήφ, διὰ τὸ τὸν κύριον
μετ' αὐτοῦ εἶναι καὶ ὅσα αὐτὸς ἐποίει, κύριος ἐνώδου ἐν ταῖς
χερσὶν αὐτοῦ.

μ.

1 * Εγένετο δὲ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἡμαρτεν ὁ δρχινο-
χός τοῦ βασιλέως αἰγυπτίου, καὶ ὁ δρχιστοποιοὺς τῶν κυρίων

2 αὐτῶν βασιλεῖ αἰγυπτίου. * & ὠργίσθη φαραὼ ἐπὶ τοῖς
δυσὶν ευνούχοις αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ δρχινοχῷ, καὶ ἐπὶ δρχισ-

3 τοποίῳ. * & ἔθηκε αὐτοῦ ἐν τῇ φυλακῇ εἰς τὸ δεσμω-
τήριον, εἰς τὸν τόπον, οὗ ἰωσήφ ἐπέκειτο ἐκεῖ.

4 * καὶ συνέστησεν ὁ δρχιδεσμότης τῷ ἰωσήφ αὐτοῦς καὶ
παρέστη αὐτοῖς. ἦσαν δὲ ἡμέρας ἐν τῇ φυλακῇ.

5 * καὶ εἶδον ἀμφοτέρω ἐνύπνιον ἐν μιᾷ νυκτί ἐν. ὧν αἱ ὁ-
ράσεις τοῦ ἐνυπνίου αὐτῶν. ὁ οἶνοχός & ὁ σιτοποιοὺς ἦσαν τῷ

6 βασιλεῖ αἰγυπτίου ὄντες ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ.

7 * εἰσῆλθε δὲ πρὸς αὐτοῦ ἰωσήφ πρωῒ, & εἶδεν αὐτοῦ, καὶ ἦ-
σαν τέταραμένοι. * & ἠρώτα αὐτὸν ευνούχοις φαραὼ, οἵ ᾤσαν

8 μετ' αὐτοῦ, λέγων, τί ὅτι τὰ πρὸς ὥπα ὑμῶν σκυθρῶπα σήμε-
9 ρον; * ὃ δὲ εἶπαν, ἐνύπνιον εἶδομεν, καὶ ὁ συγκρίνων αὐτὸ,
ὅτι ἔστιν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ, ἔχι διὰ τοῦ θεοῦ ἡ διασάφησις

9 αὐτοῦ ἐς ἐμὲ διηγήσασθε ἐν μοι. * καὶ διηγήσατο ὁ δρχινο-
χός τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ τῷ ἰωσήφ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἕτως, ἐν τῷ

ὑπνῷ μου ὡς ἄμπελος ἐναντίον μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et locuta est cum eo verba hæc, dicens: Ingressus est ad me seruus Hebræus, quem adduxisti nobis, ut illuderet mihi. 18 Et factum est cum eleuarem vocem meam & clamarem, reliquit vestimenta sua apud me, & fugit foras.

19 Et factum est cum audiret dominus eius verba vxoris suæ, quæ locuta est ad eum, dicens: Sicut verba hæc fecit mihi seruus tuus: & iratus est furor eius. 20 Tulitque dominus Ioseph eum, & fecit cum eo misericordiam, & dedit illi gratiam coram principe carceris.

21 Et tradidit princeps carceris in manu Ioseph omnes vinctos qui erant in domo carceris: & omnia quæ fiebant ibi, ipse faciebat. 22 Nullum delictum videbat princeps carceris in manu eius, eo quod verbum Domini erat in auxilium eius. & quod ipse faciebat, Dominus dirigebat.

23 Et factum est post verba hæc, peccauerunt pincerna regis Aegypti, & pistor domino suo regi Aegypti. 24 Et iratus est Pharao contra duos principes suos, contra principem pincernarum, & contra principem pistorum.

25 Et posuit eos in custodia in domo magistri militum, in domo vinctorum vbi Ioseph erat vinctus. 26 Et posuit princeps militum cum eis Ioseph, & ministrabat eis. & fuerunt aliquibus diebus in custodia.

27 Somniauerunt autem somnium ambo, unusquisque somnium suum in nocte una, singuli iuxta interpretationem somnij sui: pincerna videlicet & pistor regis Aegypti, qui vincti erant in domo carceris.

28 Venitque ad eos Ioseph manè, & vidit eos; & ecce erant tristes. 29 Et interrogauit principes Pharaonis, qui secum erant in custodia in domo domini sui, dicens: Quare facies vestrae tristes sunt hodie?

30 Et dixerunt ei: Somnium somniauimus, & non est qui interpreteretur illud. Dixitque eis Ioseph: Vtique à facie Dei est interpretatio somnij: narrate, obsecro, mihi. 31 Narrauitque princeps pincernarum somnium suum Ioseph, & dixit ei: In somnio meo ecce vitis erat coram me:

10 * ובגפן שלשה שריגים והיו כפרחת עלתה נצה
 11 הבשילו אשכלתיה ענבים: * וכוס פרעה בידו
 12 ואקח את הענבים ואשחט אתם אל כוס פרעה
 13 ואתן את הכוס על כף פרעה: * ויאמר לו
 14 יוסף זה פתרו של שרת השרגים שלשת ימים הם:
 15 בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך
 16 והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט
 17 הראשון אשר הייר משקהו: * כי אם זכרתני
 18 אתך כאשר ייטב לך ועשית נא עמדי חסד וזכרתני
 19 אל פרעה והוצאתני מן הבית הזה:

20 * כי גנב גנבתי מארץ העברים וגם פרה לא
 21 עשיתי מאומה כי שמו אתי בבור: * וירא שר
 22 האפים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני
 23 בחלומי והנה שלשה סלי חרי על ראשי: * ובסל
 24 העליון מכל מאכל פרעה מעשה אפרה והעוף אכל
 25 אתם מן הסל מעל ראשי: * ויען יוסף ויאמר זה
 26 פתרו שלשת הסלים שלשת ימים הם: * בעוד
 27 שלשת ימים ישא פרעה את ראשך מעליך ותלך
 28 אותך על עץ ואכל העוף את בשרך מעליך:

29 * ויהי ביום השלישי יום הולדת את פרעה ויעש
 30 משתה לכל עבדיו וישא את ראשי שר המשקים
 31 ואת ראש שר האפים בתוך עבדיו: * וישב את שר
 32 המשקים על משקהו ויתן הכוס על כף פרעה:

33 * ואת שר האפים תלה כאשר פתר להם יוסף:
 34 * ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחו:

מא

1 * ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה
 2 חלם והנה עמד על הניאר: * והנה מן
 3 הניאר עלול שבע פרות יפות מראה ובריאות
 4 בשר ותרענה באחו:

10 * In qua erant tres propagines, crescere paulatim in gemmas, & post flores vuas maturef-
 11 cere: * Calicemque Pharaonis in manu mea. Tuli ergo vuas, & expressi in calicem quē tenebam, & tradidi poculum Pharaoni.

12 * Respondit Ioseph: Hæc est interpretatio somnij: Tres propagines, tres adhuc dies sunt;

13 * Post quos recordabitur Pharaon ministerij tui, & restituet te in gradum pristinum; dabitque ei calicem iuxta officium tuum, sicut antequam facere consueueras.

14 * Tantum memento mei, cum tibi benefuerit: & facies mecum misericordiam, ut suggeras Pharaoni, ut educat me de isto carcere.

15 * Quia furtim sublatum sum de terra Hebræorum: & hic innocens in lacum missus sum.

16 * Videns pistorum magister quod prudenter somnium dissoluisset, ait: Et ego vidi somnium, quod tria canistra farinæ haberem super caput meum: * Et in vno canistro quod erat excelsius, portare me putabam omnes cibos, qui fiunt arte pistoria: auesque comedere ex eo.

17 * Respondit Ioseph: Hæc est interpretatio somnij: Tria canistra tres adhuc dies sunt:

18 * Post quos auferet Pharaon caput tuum; ac suspendet te in cruce, & lacerabunt volucres carnes tuas.

19 * Ex inde dies tertius natalicius Pharaonis erat: qui faciens grande conuiuium pueris suis, recordatus est inter epulas magistri pincernarum, & pistorum principis.

20 * Restituitque alterum in locum suum, ut porrigeret ei poculum:

21 * Alterum suspendit in patibulo, ut coniectoris veritas probaretur.

22 * Et tamen succedentibus prosperis, prepositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

CAP. XLI.

1 Post duos annos vidit Pharaon somnium: putabat se stare super fluuium:

2 * De quo ascendebant septem boues pulchræ & crassæ nimis: & pascebantur in locis palustribus.

תרגום אונקלוס

10 * ובגפןא תלתא שבשין והיו כד אפרחת אפיקת לבלבין ואצית נצ בשילו אשכלתיה הו ענבין: * וכסא דפרעה בידו ונסיבית ית ענבין
 11 * ואמר ליה יוסף דין פשרניה תלתא שבשין תלתא יומין אינן:
 12 * בסוף תלתא יומין ידכרינך פרעה ויחיבך על שמושך ותתן כסא דפרעה בידו כמשפט הראשון
 13 * ותתן את הכוס על כנך ותתן כוס פרעה בידו כמשפט הראשון
 14 * וירא שר האפים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני בחלומי והנה שלשה סלי חרי על ראשי: * ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אפרה והעוף אכל אתם מן הסל מעל ראשי: * ויען יוסף ויאמר זה פתרו שלשת הסלים שלשת ימים הם: * בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך מעליך ותלך אותך על עץ ואכל העוף את בשרך מעליך:
 15 * ויהי ביום השלישי יום הולדת את פרעה ויעש משתה לכל עבדיו וישא את ראשי שר המשקים ואת ראש שר האפים בתוך עבדיו: * וישב את שר המשקים על משקהו ויתן הכוס על כף פרעה:
 16 * ואת שר האפים תלה כאשר פתר להם יוסף:
 17 * ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחו:

מא

1 * ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על הניאר: * והנה מן הניאר עלול שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר ותרענה באחו:

2 * ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על הניאר: * והנה מן הניאר עלול שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר ותרענה באחו:

* In autem vite tres propagines, & ipsa viref-
cens producebat germina maturos racemos vine:

* Et calix Pharaonis in manu mea: & accepi
viam, & expressi eam in calicem, & dedi calicem
in manum Pharaonis. * Et dixit ei Ioseph: Hoc
coniectatio eius: Tres propagines tres dies sunt:

* Adhuc tres dies, et recordabitur Pharaon prin-
cipatus tui: & restituet te ad principatum pincer-
natus tui, & dabis calicem Pharaonis in manum e-
ius, secundum principatum tuum priorem, sicut e-
ras vinum fundens. * Sed memento mei per

temetipsum, quando bene tibi fuerit: & facies me-
cum misericordiam: & recordatus de me ad Pha-
raonem, & educes me de carcere isto. * Quia

furto surreptus sum de terra Hebræorum: & hic
non feci nihil, sed iniecerunt me in domum lacus
huius. * Et vidit princeps pistorum, quod

recte coniecit: & ait Ioseph, & ego vidi som-
nium: Putabam tria canistra farinarum tollere su-
per caput meum: * In autem canistro superiore

ab omnibus generibus, quæ comedit Pharaon opere
pistoris: & aues cali comederunt illa à canistro capi-
tis mei. * Respondens autem Ioseph, ait illi: Hæc

coniectatio eius: Tria canistra tres dies sunt:

* Adhuc tribus diebus, et auferet Pharaon caput
tuum à te, & suspendet te in ligno: & comedent a-
ues cali carnes tuas à te. * Factum est autem in

die tertia, natiuitatis dies erat Pharaonis: & facie-
bat conuiuium omnibus seruis suis: & recordatus
est principis pincernarum, & principatus principis
pistorum in medio seruorum suorum:

* Et restituit principem pincernarum in princi-
patum suum: & dedit calicem in manum Pha-
raonis.

* At principem pistorum suspendit, sicut conie-
cit eis Ioseph.

* Et non recordatus est princeps pincernarum
Ioseph: sed oblitus est eius.

CAP. XLI.

Factum est autem post duos annos dierum, Pha-
raon vidit somnium: Existimabat stare super flu-
men: * Et ecce quasi ex flumine ascendebant

septem boues pulchræ facie & electæ carnibus, &
pascebantur in achi.

10 * ἐν τῇ τῆ ἀμπέλῳ τρεῖς πυθμένες, καὶ αὐτὴ θάλλουσα
ἀνενέλωχ' ἡ βλαστὸς πεπεῖργος βότρυας σαφυλῆς·

11 * ὃ τὸ ποτήριον φαραὼ ἐν τῇ χειρὶ μου, καὶ ἔλαβον τὴν
σαφυλὴν, καὶ ἐξέθλιψα αὐτὴν εἰς τὸ ποτήριον, καὶ ἔδω-
κα τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα φαραὼ.

12 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωσήφ, τοῦτο ἡ σύγκλησις αὐτῶ· ὅτι τρεῖς
13 πυθμένες, τρεῖς ἡμέραι εἰσὶν. * ἐπὶ τρεῖς ἡμέραι, ἐμνη-
σθήσε' φαραὼ τῆς δρχίης σου, ἐλποκαταστήσει σε ἐπὶ τὴν

δρχινοχοίαν σου, ἐδώσεις τὸ ποτήριον φαραὼ εἰς τὴν χεῖ-
ρα αὐτοῦ καὶ τὴν δρχίαν σου τὴν πορτέραν, ὡς ἦθα οἶνο-
14 χοῶν. * ἀλλὰ μνήσθητί μου διὰ σεαυτοῦ, ὅταν εὖ σοι γέ-
νη. ἐποιήσεις μετ' ἐμοῦ ἔλεος· ἐμνησθεῖς ὡς ἐμὲ πρὸς

φαραὼ, ἐξάξεις με ἐκ τοῦ χυρώματος τοῦτου.

15 * ὅτι κληθήσῃ ἐκ λάπῳ ἐκ γῆς ἐβραίων, καὶ ὧδε σὸς ἐ-
ποίησα εὐδέν, ἀλλ' ἐνέβαλόν με εἰς τὸν οἶκον τοῦ λάκκου τούτου.

16 * καὶ εἶδον ὁ δρχιστοποιός, ὅτι ὁρθῶς ἐνέκρινε καὶ εἶπε
τῷ ἰωσήφ, καὶ γὰρ εἶδον ἐνύπνιον ὅμιλον τρία κανὰ χονδρεῶν

17 αἶρεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου· ἐν τῇ κανῇ τῶ ἐπάνω
ἀπὸ πάντων τῶν γρῶν, ὧν ἐδίει φαραὼ ἔργῳ σιτοποιεῖ,
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατήδιον αὐτὰ ἀπὸ τοῦ κλῆρου τῆς
κεφαλῆς μου.

18 * ἀποκριθεὶς δὲ ἰωσήφ, εἶπεν αὐτῷ, αὕτη ἡ σύγκλησις
αὐτῶ, τὰ τρία κανὰ, τρεῖς ἡμέραι εἰσὶν·

19 * ἐπὶ τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἀφελεῖται φαραὼ τὴν κεφα-
λὴν σου ἀπὸ τοῦ θού, ἐκρεμάσει σε ἐπὶ ξύλου, ἐφάγονται τὰ
ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ τὰς σάρκας σου ἀπὸ τοῦ θού.

20 * ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, γρῆσεως ἡμέρα ἦν φα-
ραὼ, ἐποίησε πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἐμνήσθη τοῦ δρχι-
νοχοῦ, ἐτῆς δρχίης δὲ δρχιστοποιοῦ ἐν μέσῳ τῶν παί-
21 δων αὐτοῦ. * καὶ ἀποκατέστησε τὸν δρχινοχόν ἐπὶ

τὴν δρχίαν αὐτοῦ, ἐδωκε τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα φαραὼ.

22 * τὸν δὲ δρχιστοποῖον ἐκρέμασε, καθὰ ἐμνησθῆναι αὐτοῖς
23 ἰωσήφ. * καὶ σὸς ἐμνήσθη ὁ δρχινοχὸς τοῦ ἰωσήφ,
ἀλλ' ἐπελάθετο αὐτοῦ.

μα'.

1 * ἐγένετο δὲ μετ' ὅτι δύο ἐπὶ ἡμερῶν, φαραὼ εἶδον ἐνύπνιον. ὡς
2 ἐξάναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰδὲ ὡς περ ἐκ τοῦ ποτα-
μοῦ ἀνέβαινον ἐπ' αὐτὸν βόες, καλαὶ τὰ εἶδη, καὶ ἐκλεκαὶ ταῖς

σαρξίν, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῷ ἄχῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et in vite erant tres palmites: & erat quasi florens, & producebat gemmas: & post flores maturabant vine in botris suis. 11 Et calix Pharaonis erat in manu mea: & tollebam uas, & exprimebam eas in calice Pharaonis, & ponebam calicem in manu Pharaonis. 12 Dixitque ei Ioseph: Hæc est interpretatio eius: Tres palmites, tres dies sunt: 13 In fine trium dierum recordabitur tui Pharaon, & reducet te ad ministerium tuum, & pones calicem Pharaonis in manu eius, sicut antè consueueras quando eras pincerna eius. 14 Sed memento mei tecum, cum bene fuerit tibi. & facies, obsecro, mecum misericordiam, & recordaberis mei apud Pharaonem, & educes me de hoc carcere. 15 Quoniam furto sublati sum de terra Hebræorum: & hic quoque nihil feci, ut ponerent me in carcerem. 16 Et vidit princeps pistorum quod rectè interpretatus esset: & dixit ad Ioseph: Ego quoque videbam in somnio meo: & ecce tria canistra plena pane principali erant super caput meum. 17 Et in canistro superiori erat de omni cibo Pharaonis, qui fit arte pistoria: & aues comedeant ea quæ erant in canistro super capite meo. 18 Responditque Ioseph, & ait: Hæc est interpretatio eius: Tria canistra, tres dies sunt. 19 In fine trium dierum auferet Pharaon caput tuum à te, & suspendet te in patibulo: & comedent aues carnes tuas à te. 20 Et factum est in die tertio, die natiuitatis Pharaonis, fecit conuiuium omnibus seruis suis: & recordatus est capitis principis pincernarum, & capitis principis pistorum in medio seruorum suorum. 21 Et reduxit principem pincernarum ad ministerium suum, & posuit calicem super manum Pharaonis. 22 Et principem pistorum suspendit, sicut interpretatus est eis Ioseph. 23 Et non est recordatus princeps pincernarum Ioseph: sed oblitus est eius.

CAP. XLI.

Et factum est post duos annos, & Pharaon somniauit: & ecce stabat super flumen:

* Et ecce de flumine ascendebant septem boues pulchræ

* והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מן
 היאר רעות מראו ודקות בשר ותעמדה אצל
 הפרות על שפת היאר : * ותאכלנה הפרות רעות
 המראו ודקות הבשר את שבע הפרות יפרת
 המראו והבריאות וייקץ פרעה : * ויישן
 ויחלם שנית והנה שבע שבלים עלות בקנה
 אחר בריאות וטבות : * והנה שבע שבלים
 דקות ושדופות קדים צמחורת אחריהן :
 * ותבלענה השבלים הדקות את שבע
 השבלים הבריאות והמלאות וייקץ פרעה
 והנה חלום : * ויהי בבקר ותפעס רוחו וישלח
 ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה
 ויספר פרעה להם את חלמו ואין פותר אותם
 לפרעה : * וידבר שר המשקים את פרעה
 לאמר את חטאי אני מזכיר היום : * פרעה קצף
 על עבדיו ויתן אתו במשמר בית שר הטבחים
 אתו ואת שר האפים : * ונחלמה חלום בלילה
 אחר אני והוא איש כפתרון חלמו חלמנו : * ושם
 אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים ונספר לו ויפתר
 לנו את חלמתינו איש בחלמו פתר :
 * ויהי כאשר פתר לנו בן היה אתי רחשיב על בני
 ואתו תלה : * וישלח פרעה ויקרא את יוסף
 וירצהו מן הבור ויגלה ויחלף שמלתיו ויבא אל
 פרעה : * ויאמר פרעה אל יוסף חלום חלמתי
 ופתר גאון גאון ואני שמעתי עליך לאמר תשמע
 חלום לפתר אתו : * ויען יוסף את פרעה לאמר
 בלעדי אלהים יענה את שלום פרעה : * וידבר
 פרעה אל יוסף בחלמי הנני עמד על שפת היאר :
 * והנה מן היאר עלות שבע פרות בריאות בשר
 ויפת תאר ותרענה באחו :

* Aliæ quoque septem emergebant de
 flumine foedæ confectæque macie , & pa-
 scebantur in ipsa amnis ripa in locis viren-
 tibus:
 * Deuoraueruntque eas quarum mira spe-
 cies & habitudo corporum erat . Expergef-
 ctus Pharaos,
 * Rursum dormiuit; & vidit alterum som-
 nium: Septem spicæ pullulabant in culmo v-
 no plenæ arque formosæ:
 * Aliæ quoque totidem spicæ tenues & p-
 cussæ vredine oriebantur,
 * Deuorantes omnem priorum pulchritu-
 dinem. Euigilans Pharaos post quietem,
 * Et facto manè, pauore perterritus , misit
 ad omnes coniectores Ægypti, cunctosque sa-
 pientes: & accersitis , narrauit somnium: nec
 erat qui interpretaretur.
 * Tunc demum reminiscens magister pin-
 cernarum, ait: Confiteor peccatum meum.
 * Iratus rex seruis suis, me & magistrum pi-
 storum retrudi iussit in carcerem principis
 militum:
 * Vbi vna nocte vterque vidimus somniū,
 præfagium futurorum.
 * Erat ibi puer Hebræus, eiusdem ducis
 militum famulus: cui narrantes somnia, au-
 diuimus quicquid postea rei probauit e-
 uentus.
 * Ego enim redditus sum officio meo, & il-
 le suspensus est in cruce.
 * Protinus ad regis imperium eductum de
 carcere Ioseph, totonderunt, ac veste mutata,
 obtulerunt ei.
 * Cui ille ait: Vidi somnia; nec est qui e-
 disserat; quæ audiui te sapientissimè conii-
 cere.
 * Respondit Ioseph: Absque me Deus re-
 spondebit prospera Pharaoni.
 * Narrauit ergo Pharaos quæ viderat: Pu-
 tabam me stare super ripam fluminis:
 * Et septem boues de amne conscendere,
 pulchras nimis, & obesis carnibus: quæ in pa-
 stu paludis virecta carpebant.

תרגום אונקלוס

* והוא שבע חורן אחרנין סלקן בתריהן מן נהרא בישן למחוי וחסירן בשר וקמן לקבליהן ותורהא על כף נהרא :
 * בישן למחוי וחסירן בשר ית שבע חורתא שפירן למחוי ופטימתא ואחר פרעה :
 * בקניא חד פטימן וטבן : * והוא שבע שבלים לקנין ושקיפן קדים צמחון בתריהן :
 * שבלים פטימתא ומליהא ונחלמה חלום : * והנה בצפרא ומטרפא רוחיה ושלח וקרא לכל חרשי מצראי ולכל
 חכמיהא ואשחעי פרעה להון יה חלמיה ולית דפשר ויהוה לפרעה :
 * מדבר יומא דין : * פרעה רגז על עבדיו ויתב יתי במטרת בית רב נחתומי :
 * בליליא חד אגא והוא גבר כפשרן חלמיה חלמנא : * וחסן עמנא עולם עברא עברא לרב קטוליא ואשחעינא ליה ופשר לנא ית
 חלמנא גבר כפשרן חלמיה פשר : * ותורה קמא דפשר לנא בן חיה יתי אתיב על שמושי ויתיה צלב :
 * ית יוסף וארתותיה מבית אסירי וספר ושני כשותיה ועל לות פרעה : * ואמר פרעה ליוסף חלמא חלמית ופשר לית ליה
 ואגא שמעית עלך למימר דאת שמע חלמא ומפשר יהיה : * ואחיב יוסף ית פרעה למימר בר מן חכמתי אלהין מן קדם
 יי אחותב ית שלמא דפרעה : * ומליל פרעה עם יוסף בחלמי תא אגא קאים על כף נהרא :
 * והוא מן נהרא סלקן שבע חורן פטימן בשר ושפירן למחוי ורעין באחור :

* *Alia autem boues septem ascendebant post ipsas de flumine, turpes facie, & graciles carnibus: & pascebantur apud boues apud labium fluminis:*

* *Et deuorarunt septem boues turpes & graciles carnibus, septem boues pulchras facie & electas. excitatus est autem Pharao:*

* *Et somniauit secundo: & ecce septē spicæ ascende-
bant in propagine una electæ & pulchræ:*

* *Et ecce septem spicæ tenues & à vento corruptæ oriebantur post eas:*

* *Et deuorabant septem spicæ tenues & à vento corruptæ, septem spicæ electas & plenas. excitatus est autem Pharao: & erat somnium.*

* *Factum est autem manè, & conturbata est anima eius. & mittens, vocauit omnes expositores Aegypti, & omnes sapientes eius: & narrauit eis Pharao somnium suum, & non erat indicans illud Pharaoni.*

* *Et locutus est princeps pincernarum ad Pharao-
nem, dicens: Peccatum meum recordor hodie.*

* *Pharao iratus fuit seruis suis, & posuit nos in custodia, in domo principis coquorum, meque et principem pistorum.*

* *Et uidimus somnium in nocte una egoque & ipse, unusquisque secundum suum somnium uidimus.*

* *Erat autem ibi nobiscum iuuenis seruus Hebraeus principis coquorum: & narrauimus ei, & coniecitauit nobis.*

* *Factum est autem, sicut coniecitauit nobis, sic & accidit; meque restitui ad principatum meum, illum autem suspendi.*

* *Mittens autem Pharao, vocauit Ioseph: & eduxerunt eum ex munitione: et totonderunt eum, & mutauerunt vestimentum eius; & venit ad Pharaonem.*

* *Dixit autem Pharao Ioseph, Somnium vidi, & coniectans non est illud. ego autem audiui de te dicentes, Audientem te somnia, coniectare ea.*

* *Respondens autem Ioseph, dixit Pharaoni: Si ne Deo non respondebitur salutare Pharaoni.*

* *Locutus est autem Pharao Ioseph, dicens: In somnio meo putabam stare iuxta labium fluminis:*

* *Et quasi ex flumine ascendebant septem boues electæ carnibus, & pulchræ facie, & pascebantur in achi.*

* ἄλλα δὲ βόες ἐπὶ ἀνέβαινον μετ' αὐτάς ἐν τῷ ποτα-
μοῦ, αἰχραὶ τὰ εἶδει, & λεπταὶ ταῖς σαρκίν, καὶ ἐνέμοντο παρὰ
τὰς βόας, παρὰ τὸ χαλῶ τὸ ποταμοῦ.

* καὶ κατέφαγον αἱ ἐπ' αὐτὰς βόες αἱ αἰχραὶ & λεπταὶ ταῖς
σαρκίν, τὰς ἐπ' αὐτὰς βόας τὰς καλὰς τὰ εἶδει & τὰς ἐνλεκτάς.
ἠγέρθη ὁ Φαραὼ.

* & ἐνυπνιάθη τοῦτερον & ἰδοὺ ἐπ' αὐτὰς σάχρες ἀνέβαινον
ἐν πυθμένι ἐνὶ ἐνλεκτῇ & καλῇ. * καὶ ἰδὲ ἐπ' αὐτὰς σάχρες
λεπταὶ & ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο μετ' αὐταῖς.

* & κατέπιον οἱ ἐπ' αὐτὰς σάχρες οἱ λεπτοὶ & ἀνεμόφθοροι, οὗτοι
ἐπ' αὐτὰς σάχρας οὗτοι ἐνλεκτοὶ καὶ τοὶ πλήρεις. ἠγέρθη ὁ Φα-
ραὼ, & ὡς ἐνύπνιον.

* ἐγένετο ὁ πρῶτος, & ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. & ἀποστεί-
λας, ἐκάλεσε πάντας οὗτοι ἐξηγητὰς αἰγύπτου, καὶ πάντας
τοὺς θφῆς αὐτῆς, & διηγήσατο αὐτοῖς Φαραὼ τὸ ἐνύπνιον αὐ-
τοῦ, & οὐκ ὡς ὁ ἀπαγγέλλων αὐτὸ τῷ Φαραὼ.

* καὶ ἐλάλησεν ὁ δρχινοχόος πρὸς Φαραὼ, λέγων, τὴν
ἀμαρτίαν μου ἀναμνήσκω σήμερον.

* Φαραὼ ὠργίσθη τοῖς παισὶν αὐτοῦ, & ἐθετοῖμας ἐν φυ-
λακῇ, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ δρχιμαγέστου, ἐμέ τε καὶ τὸν δρχιστο-
ποιόν. * & εἶδομεν ἐνύπνιον ἐν νυκτὶ μιᾷ ἐγὼ τε & αὐτός, ἐ-
καστος καὶ τὸ ἐαυτοῦ ἐνύπνιον εἶδομεν.

* ὡς ὁ ἐκείνου ἡμῶν νεανίσκος παῖς ἐβραῖος τοῦ δρχι-
μαγέστου, & διηγήσαμεθα αὐτῷ, & συνέκρινεν ἡμῖν.

* ἐγρήθη ὁ, καθὼς συνέκρινεν ἡμῖν, οὕτως καὶ συνέβη,
ἐμέ τε ἀποκατασταθῆναι ἐπὶ τῷ δρχίῳ μου, ἐκείνον δὲ
κρεμασθῆναι.

* ἀποστείλας ὁ Φαραὼ, ἐκάλεσε τὸν ἰωσήφ. & ἐξήγαγον
αὐτὸν ἐν τῷ ὀχυρώματι, & ἐξύρηνσαν αὐτὸν, & ἠλλαξαν τὴν
σολήν αὐτοῦ. καὶ ἦλθε πρὸς Φαραὼ.

* εἶπε ὁ Φαραὼ τῷ ἰωσήφ, ἐνύπνιον ἐώρακα, & ὁ συνκρί-
ναν οὐκ ἔστιν αὐτό. εἶπὲν ὁ ἀνέκτοα παρὰ τοῦ λεγόντων, ἀκούσαν-
τά σε ἐνύπνια, συγκρίναί αὐτά.

* ἀποκριθεὶς ὁ ἰωσήφ, εἶπε τῷ Φαραὼ, ἀνδρὸς τοῦ θεοῦ ἐκ ἀ-
ποκριθῆσεται τὸ σωτήριον Φαραὼ.

* ἐλάλησε ὁ Φαραὼ τῷ ἰωσήφ, λέγων, ἐν τῷ ὕπνῳ μου
ὤμῳ ἐστάναι παρὰ τὸ χαλῶ τὸ ποταμοῦ.

* & ὥς περ ἐν τῷ ποταμῷ ἀνέβαινον ἐπ' αὐτὰς βόες ἐνλεκταὶ ταῖς
σαρκίν, & καλὰ τὰ εἶδει, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῷ ἄχῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Et ecce septem boues alia ascendebant post eas de flumine, deformes aspectu, & macilentæ carnibus, & stabant contra boues in ripa flumi-
nis. * Comedebantque boues deformes visu & macilentæ carnibus, septem alias boues pulchras visu & pingues: & expergefactus est
Pharao. * Et obdormiuit, & somniauit iterum: & ecce septem spicæ pullulabant in culmo vno, pingues & optimæ: * Et ecce
septem spicæ concussæ & percussæ vredine oriebantur post eas. * Et deuorabant spicæ concussæ septem spicæ pingues & plenas. Et
expergefactus est Pharao: & ecce somnium. * Et facto manè, conturbatus est spiritus eius: & misit & vocauit omnes magistros A-
egypti, & omnes sapientes eius: & narrauit eis Pharao somnium suum; & non erat qui interpretaretur illud Pharaoni. * Et locutus est
princeps pincernarum Pharaoni, dicens: Peccati mei ego recordor hodie.

domus principis militum: principem quoque pistorum mecum posuit. * Pharao iratus est contra seruos suos; & posuit me in custodia
domus principis militum: principem quoque pistorum mecum posuit. * Et somniauimus ego & ille in vna nocte somnium; unusquisque
iuxta interpretationem somnij sui somniauimus. * Eratque ibi nobiscum puer Hebraeus, seruus principis militum: & narrauimus ei so-
mnia, & interpretatus est nobis: iuxta interpretationem vniuscuiusque somnij interpretatus est. * Et factum est sicut interpretatus est nobis,
ita fuit. me reduxit ad ministerium meum, ipsum autem suspendit. * Et misit Pharao & vocauit Ioseph, & fecerunt eum festinanter exire
de carcere: & attonsus est, & mutauit vestimenta sua, & ingressus est ad Pharaonem. * Dixitque Pharao ad Ioseph: Somnium somniaui,
& non est qui interpretetur illud: & ego audiui de te, dicentes, quod audis somnium, & interpretaris illud. * Responditque Io-
seph Pharaoni, dicens: Non ex sapientia mea, sed à facie Domini respondebitur pax Pharaoni. * Locutusque est Pharao cum Ioseph,
dicens: In somnio meo ecce ego stabam super ripam fluminis:

& formosæ aspectu: & pascebantur in prato.

* והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן דלות
 ורעות תאר מאד ורקות בשר לא ראיתי כהנה בכל
 ארץ מצרים לרע * ותאכלנה הפרות הרקות
 והרעות את שבע הפרות הראשונות הבריות
 * ותבאנה אל קרבה ולא נודע כי באו אל קרבה
 ומראיתן רע כאשר בתחלה ואיקץ * וארא בחלמי
 והנה שבע שבלים עלת בקנה אחד מלאות וטבות
 * והנה שבע שבלים צנמות דקות שדפות קדים
 צמחות אחריהם * ותבלען השבלים הדקות
 את שבע השבלים הטבות ואמר אל החרטמים
 ואין מגיד לי * ויאמר יוסף אל פרעה חלום פרעה
 אחד הוא את אשר האלהים עשה הגיד לפרעה
 * שבע פרת הטבת שבע שנים הנה ושבע השבלים
 הטבת שבע שנים הנור חלום אחד הוא
 * ושבע הפרות הרקות והרעות העלות אחריהן
 שבע שנים הנור ושבע השבלים הרקות שדפות
 הקדים יהיו שבע שני רעב * הוא הדבר אשר
 דברתי אל פרעה אשר האלהים עשה הראה את
 פרעה * הנה שבע שנים באור שבע גדול בכל
 ארץ מצרים * וקמו שבע שני רעב אחריהן ונשכח
 כל השבע בארץ מצרים וכלה הרעב את הארץ
 * ולא יודע השבע בארץ מפני הרעב ההוא אחרי
 כן כי כבד הוא מאד * ועל השנור החלום אל
 פרעה פעמים כי נכון הדבר מעם האלהים וממהר
 האלהים לעשותו * ועתה ירא פרעה איש נבון והבס
 וישיתוהו על ארץ מצרים * יעשה פרעה ויפקד
 פקדים על הארץ וחמש את ארץ מצרים בשבע
 שני השבע * ויקבצו את כל אכל השנים הטבות
 הבאות האלה ויצברו בר תחלת יד פרעה אכל
 בערים ושמרו

* Et ecce has sequebantur aliae septem bo-
 ues in tantum deformes & macilentæ, vt nun-
 quam tales in terra Ægypti viderim.
 * Quæ deuoratis & consumptis prioribus,
 nullum saturitatis dedere vestigium:
 * Sed simili macie & squalore torpebant.
 Euigilans, * rursus sopore depressus, vi-
 di somnium: Septem spicæ pullulabant in cul-
 mo vno plenæ atque pulcherrimæ:
 * Aliæ quoque septem tenues, & percussæ
 vredine, oriebantur è stipula:
 * Quæ priorum pulchritudinem deuora-
 uerunt. Narraui coniectoris somnium, &
 nemo est qui edisserat.
 * Respondit Ioseph: Somnium regis vnum
 Dest. quæ factururus est Deus, ostendit Pharaoni.
 * Septem boues pulchræ, & septem spicæ
 plenæ, septem vbertatis anni sunt: eandemq;
 vim somnij comprehendunt.
 * Septem quoque boues tenues atque ma-
 cilentæ, quæ ascenderunt post eas, & septem
 spicæ tenues, & vento vrente percussæ, septem
 anni venturæ sunt famis.
 * Qui hoc ordine complebuntur.
 * Ecce septem anni venient fertilitatis ma-
 gnæ in vniuersa terra Ægypti:
 * Quos sequentur septem anni alij tantæ
 sterilitatis, vt obliuioni tradatur cuncta retro
 abundantia. Consumptura est enim fames o-
 mnem terram.
 * Et vbertatis magnitudinem perditura est
 inopiæ magnitudo.
 * Quod autem vidisti secundò, ad eandem
 rem pertinens somnium, firmitatis indicium
 est: eo quòd fiat sermo Dei, & velocius im-
 pleatur.
 * Nunc ergo prouideat rex virum sapientē
 & industrium, & præficiat eum terræ Ægypti:
 * Qui constituat præpositos per cunctas
 regiones: & quintam partem fructuum per
 septem annos fertilitatis, * Qui iam nunc
 futuri sunt, congreget in horrea: & omne fru-
 mentum sub Pharaonis potestate condatur,
 serueturque in vrbibus.

תרגום אונקלוס

* והא שבע חורן אחריהן סליקין בחריהן חשיכון ובישן למחוי לחדא וחסיכון בשר לא חזיתי ויכוחהון בכל ארעא דמצרים
 * ואכלן חורתא חסירתא ובישתא ית שבע חורתא קדמייתא פטימתא *
 * וחזית בחלמי והא שבע שבלית סלקון בקניא חר מליאן וטבן * והא שבע שבלית
 * ובלען שבלית לקייתא ית שבע שבלית טבתא ואמרית לחרשיא וליח דמחוי לי * ואמר
 * שבע חורתא טבתא שבע שני אינין ושבע שבלית טבתא
 * ושבע חורתא חסירתא ובישתא דסלקון בחריהן שבע שני אינין ושבע שבלית לקייתא ושיקיפן קדום
 * הוא פתגמא דמלית עם פרעה ית דיין עתיד למעבר אחוי יד פרעה * הוא שבע שני אינין
 * ויקומון שבע שני כפנא בחריהן ויהנשי כל שבעא בארעא דמצרים וישיצי כפנא ית עמא
 * ולא יתידע שבעא בארעא מן קדם כפנא ההוא דהא כתר כן ארי תקיף הוא לחדא * ועל דאחני חלמא לפרעה דנן
 * ויחזי פרעה גבר סכלתן וחפסין ומניניה על ארעא דמצרים *
 * ויכנשון ית כל עבד שניא טבתא דאחנין
 * ויבשרו עבדא חחור יד מהמני פרעה עיבורא בקריות וישרון

* Et ecce septem boues aliæ ascendeabant post eas ex flumine, malæ & deformes aspectu, & graciles carnibus: quales non vidi tales in omni terra Aegypti turpiores.

* Et deuorauerunt septem boues graciles & turpes, septem boues primas pulchras & electas.

* Et ingressæ sunt in ventres earum: & non manifestæ fuerunt, quod ingressæ sunt in ventres earum. & aspectus earum deformes, sicut & prius. Suscitatus autem,

* Dormiui: & vidi rursus in somno meo, & quasi septem spicæ ascendeabant in propagine una plenæ & pulchræ:

* Aliæ autem septem spicæ tenues & à vento corruptæ pullulabant, vicinæ earum.

* Et deuorauerunt septem spicæ tenues & à vento corruptæ, septem spicæ pulchras & plenas. dixi ergo expositoribus, & non fuit indicans mihi illud.

* Et dixit Ioseph Pharaoni: Somnium Pharaonis unum est: quæcunque Deus facit, ostendit Pharaoni.

* Septem boues pulchræ, septem anni sunt: & septem spicæ pulchræ, septem anni sunt. Somnium Pharaonis unum est.

* Et septem boues tenues ascendentes post eas, septem anni sunt: & septem spicæ tenues & à vento corruptæ, septem anni sunt. erunt septem anni famis.

* At verbum quod dixi Pharaoni, quæcunque Deus facit, ostendit Pharaoni.

* Ecce septem annis veniet abundantia multa in omni terra Aegypti.

* Venient autem septem anni famis post hæc: & obliuiscuntur saturitatis in omni terra Aegypti. & consumet fames terram.

* Et non cognoscetur abundantia in terra, præfata futura post hæc. fortis enim erit valdè.

* De eo autem quod iteratum est somniū Pharaoni bis, quia verum erit verbum à Deo: & accelerabit Deus vt faciat illud.

* Nunc ergo considera hominem prudentem & sapientem, et constitue eum super terrā Aegypti.

* Et faciat Pharaon, et constituat præpositos super terram, et quintent omnes fruges terræ Aegypti septem annorum abundantiae:

* Et congregent omnes escas septem annorum venientium bonorum horum, & congregetur frumentum sub manu Pharaonis, & escæ in ciuitatibus custodiantur.

19 * καὶ ἰδὲ ἐπὶ αὐτὰς βόες ἑτέρας ἀνέβαινον ὀπίσω αὐτῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς, πονηραὶ & αἰχραὶ τὰ εἶδει, & λεπταὶ ταῖς σαρκίν, οἷας οὐκ εἶδον τῶν αὐτῶν ἐν ὅλῃ τῇ αἰγύπτῳ αἰχρῶν.

20 * καὶ κατέφαγον αἱ ἐπὶ αὐτὰς βόες αἱ λεπταὶ & αἰχραὶ τὰς ἐπὶ αὐτὰς βόας τὰς πρῶτας τὰς καλὰς & τὰς ἐκλεκτάς.

21 * καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν, & οὐκ ἐγένοντο, ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν. καὶ αἱ ὄψεις αὐτῶν αἰχραὶ, καθάπερ & τὸ πτωχύνον. ὁ δὲ ἐξεγερθεὶς δὲ,

22 * ἐκοιμήθη. καὶ εἶδον πάλιν ἐν τῷ ὕπνῳ μου, & ὡς πρὶν ἐπὶ αὐτὰς ἰσχυρὰς ἀνέβαινον ἐν πυθμένι ἐνὶ πλήρει καὶ καλῇ.

23 * ἄλλοι δὲ ἐπὶ αὐτὰς ἰσχυρὰς λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο, ἐχόμενοι αὐτῶν, & κατέπιον ἐπὶ αὐτὰς ἰσχυρὰς & λεπτοὶ & ἀνεμόφθοροι.

24 * καὶ ἐπὶ αὐτὰς ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι, ὅτι ἐπὶ αὐτὰς ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. εἶπα ἔν τῳ ὁρῶντι, & οὐκ ἔπαυσα ἀπαγγέλλων μοι αὐτῶν.

25 * καὶ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

26 * αἱ ἐπὶ αὐτὰς βόες αἱ καλὰς, ἐπὶ αὐτὰς ἰσχυρὰς καὶ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

27 * καὶ αἱ ἐπὶ αὐτὰς βόες αἱ λεπταὶ καὶ ἀνεμόφθοροι, ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

28 * ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

29 * ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

30 * ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

31 * ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

32 * ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

33 * ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

34 * ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

35 * ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

36 * ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

37 * ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι. ὁ δὲ ἐπὶ αὐτῶν ἰσχυρὰς & λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et ecce septem boues aliæ ascendeabant post eas, macilentæ nimis, & deformes aspectu, & diminutæ carnibus. non vidi similes eis tantum deformes in vniuersa terra Aegypti.

20 Et comedebant boues macilentæ & deformes, alias septem boues priores pingues.

21 Et ingrediebantur in vterum earum, & non cognoscebatur quod ingressæ fuissent in vterum earum; & aspectus earum erat deformis sicut prius. & euigilaui: Vidiq; in somnio meo, & ecce septem spicæ ascendeabant in calamo vno plenæ & bonæ:

22 Et ecce septem spicæ aliæ inanes & tenues, & percussæ vredine oriebantur post eas.

23 Et deuorabant septem spicæ inanes, septem alias spicas pingues & bonas. Et dixi somnium coniectoris, & nullus fuit qui indicaret mihi.

24 Dixitq; Ioseph Pharaoni: Somnium Pharaonis vnum est; quod facturum est Deus, ostendit Pharaoni.

25 Septem boues bonæ, septem anni sunt: & septem spicæ bonæ, septem anni sunt: Somnium vnum est.

26 Septem autem boues macilentæ & deformes, quæ ascendeabant post eas, septem anni sunt: & septem spicæ tenues & percussæ vredine, erunt septem anni famis.

27 Ipse est sermo quem locutus sum cum Pharaone: quod Deus facturum est, ostendit Pharaoni.

28 Ecce septem anni saturitatis magnæ venient in vniuersa terra Aegypti.

29 Et confurgent post eos septem anni famis; & obliuioni traderetur omnis saturitas in terra Aegypti. & consumet fames populum terræ.

30 Et quia iteratum est somnium Pharaonis his duabus vicibus, indicat quoniam certus erit sermo à facie Dei; & citò faciet eum Deus.

31 Et nunc prouideat Pharaon virum prudentem & sapientem, & constituat eum super terram Aegypti.

32 Faciat hoc Pharaon, & constituat præpositos super terram, & muniant terram Aegypti in septem annis saturitatis; & congregent omne frumentum annorum bonorum istorum qui venturi sunt, & condant frumentum sub potestate præpositorum Pharaonis, seruentq; frumentum in vrbibus.

36 * וְהָיָה הָאֵכָל לִפְקֻדֹן לָאָרֶץ שִׁבְעַת שָׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר
תִּהְיֶינָה בָאָרֶץ מִצְרַיִם וְלֹא תִכָּרֵת הָאָרֶץ בָּרָעָב :
37 * וַיִּיטֹב הַדָּבָר בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי כָל עַבְדָּיו :
38 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל עַבְדָּיו הִנֵּמְצָא כֹּהֵן אִישׁ אֲשֶׁר
רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ : * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף אַחֲרֵי
39 הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת־כָּל זֹאת אֵין נִבּוֹן
וְחָכָם כְּמוֹךָ : * אֲתָה תִהְיֶה עַל־בֵּיתִי וְעַל־פִּי יִשָּׁק
40 כָּל־עַמִּי רַק הִכְסֵּא אֲנִי לְמִמֶּךָ : * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־
41 יוֹסֵף רְאֵה־נָתַתִּי אֹתְךָ עַל־כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם :
42 * וְיֹסֵף פַּרְעֹה אֶת־טַבַּעְתּוֹ מַעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל־יָד
יוֹסֵף וַיַּלְבֵּשׁ אוֹתוֹ בְּגָדֵי־שֵׁשׁ וַיַּשֶּׂם רֶכֶד הַזָּהָב עַל־
43 צוּאָרוֹ : * וַיִּרְכַּב אוֹתוֹ בְּמֶרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר־
לוֹ וַיִּקְרָאוּ לִפְנֵי אֲבִירָךְ וַנִּתֵּן אוֹתוֹ עַל־כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם :
44 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֲנִי פַרְעֹה וְכָל־עַמִּי לֹא־
יֵרִים אִישׁ אֶת־יָדוֹ וְאֶת־רַגְלוֹ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם :
45 * וַיִּקְרָא פַרְעֹה שֵׁם־יוֹסֵף צִפְנָת פַּעֲנִחַ וַיִּתֵּן לוֹ אֶת־
אֶסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כַּהֵן אֵן לְאִשְׁרָה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל־
46 אֶרֶץ מִצְרַיִם : * וַיּוֹסֶף בֶּן־שָׁלֹשִׁים שָׁנָה בַּעֲמָדוֹ לִפְנֵי
פַרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי פַרְעֹה וַיַּעֲבֹר
47 בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם : * וַתַּעַשׂ הָאָרֶץ שִׁבְעַת שָׁנֵי הַשְּׁבַע
48 לְקִמְצִים : * וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־אֵכָל שְׁבַע שָׁנֵים
אֲשֶׁר הָיוּ בָאָרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֵּן אֵכָל בַּעֲרִים אֵכָל שָׂדֶה־
49 הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ : * וַיַּעֲבֹר יוֹסֵף בָּר
כָּחֹל הַיָּם הָרַבָּה מֵאֵד עַד כִּי־חָדַל לִסְפֹּר כִּי־אֵין
50 מִסְפָּר : * וַלְיוֹסֵף יָלַד שְׁנֵי בָנִים בְּטֶרֶם תָּבוֹא
שְׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר יָלְדָה לוֹ אֶסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כַּהֵן
51 אֵן : * וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת־שְׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי־
נִשְׁנֵי אֱלֹהִים אֶת־כָּל־עַמְּלִי וְאֶת־כָּל־בֵּית אָבִי :
52 * וְאֶת שְׁם הַשֵּׁנִי קָרָא אֶפְרַיִם כִּי־הִפְרִנִי אֱלֹהִים
בָּאָרֶץ עַנְיִי :

36 * Et præparetur futuræ septem annorum
fami, quæ oppressura est Ægyptum, & non cõ
37 sumetur terra inopia. * Placuit Pharaoni con-
38 filium, & cunctis ministris eius. * Locutusq;
est ad eos : Num inuenire poterimus talẽ vi-
39 rum, qui spiritu Dei plenus sit? * Dixit ergo
ad Ioseph: Quia ostẽdit tibi Deus omnia quæ
locutus es; nunquid sapientiore & confimi-
40 lem tui inuenire potero? * Tu eris super do-
mum meam: & ad tui oris imperium cunctus
populus obediet. vno tantum regni folio præ-
41 cedam te. * Dixitque rursum Pharaon ad Io-
seph: Ecce constitui te super vniuersam terrã
42 Ægypti. * Tulitque anulum de manu sua,
& dedit eum in manu eius. vestiuitque eum
stola byssina, & collo torquem auream circũ-
43 posuit. * Fecitque eum ascendere super cur-
rum suum secundum, clamante præcone, vt
omnes coram eo genu flecterent, & præposi-
tum esse scirent vniuersæ terræ Ægypti.
44 * Dixit quoq; rex Ægypti ad Ioseph: Ego sum
Pharaon. absq; tuo imperio nõ mouebit quis-
45quam manum aut pedem in omni terra Æ-
gypti. * Vertitque nomen eius, & vocauit eũ
lingua Ægyptiaca, Saluatorem mundi. Dedit-
que illi vxorem Assenẽ, filiam Phutipharis sa-
cerdotis Heliopoleos. Egressus est itaq; Ioseph
46 ad terrã Ægypti. * Triginta annorũ erat, quã-
do stetit in conspectu regis Pharaonis: & cir-
47 cuiuit omnes regiones Ægypti. * Venitq; fer-
48tilitas septem annorum. * Et in manipulos re-
ductæ segetes, cõgregatæ sunt in horrea Ægy-
pti. ois etiam frugum abundantia in singulis
49 vrbibus condita est. * Tantãq; fuit abũdantia
tritici, vt arenæ maris cõquaretur: & copia
50 menfuram excederet. * Natũq; sunt Ioseph filij
duo, antequam veniret fames, quos peperit ei
Assenez, filia Phutipharis sacerdotis Heliopo-
51 leos. * Vocauitque nomen primogeniti Ma-
nassẽ, dicens: Obliuisci me fecit Deus omniũ
G laborum meorum, & domus patris mei.
52 * Nomen quoque secundi appellauit, E-
phraim, dicens: Crescere me fecit Deus in ter-
ra paupertatis meæ.

תרגום אונקלוס

36 וַיִּהְיֶה עֲבוּרָא גִנּוּי לְאֶרְעָא בְּשִׁבְעַת שָׁנֵי כַּפְנָא דְּחֵהוּיִין בָּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם וְלֹא יִשְׁחָצִי עַמָּא דְּאֶרְעָא בְּכַפְנָא : * וַיִּשְׁפֹּר פִּתְגָמָא בְּעֵינֵי פַרְעֹה
וּבְעֵינֵי כָל עַבְדָּוָהּ : * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְעַבְדָּוָהּ הִנֵּשְׁכָּח בְּרִין גְּבֵר דְּרוּחַ נְבוּאָה מִן קָדָם וַיִּיבִיה : * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף בְּתֵר דְּאוֹדַע וַיִּי יִתֵּן יֵת כָּל
דָּא לִית סְכֻלָּתָן וְחִכִּים דְּכֻתָּךְ : * אֲתָה הָיִי מִמֶּנָּה עַל בֵּיתִי וְעַל מִימְרָךְ יִתֵּן כָּל עַמִּי לְחֹד כְּרִסִּי מִלְּכֻתָּא הָרִין אֲתָה יִקִּיר מִנֶּךָ : * וַיֹּאמֶר
פַּרְעֹה לְיוֹסֵף חַיֵּי דְּמִנְיָתִי יִתֵּן עַל כָּל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם : * וַאֲעֲדִי פַרְעֹה יֵת עֲזָקְתִּיהָ מַעַל יְדֵיהָ וַיִּהְיֶה וַיִּהְיֶה עַל יָדָא דְּיוֹסֵף וְאֵלְבִּישׁ יִתִּיהָ לְבוּשֵׁין דְּבוֹן
וְשֵׁין מְנִיכָא דְּדִהָבָא עַל צוּאָרֶיהָ : * וַאֲרָכִיב יִתִּיהָ בְּרִחִיקָא תְּנִינָא דִּילִיהּ וְאֶכְרִיוּ קְדָמוּהִי דִּין אָבָא לְמִלְכָּא וּמִנִּי יִתִּיהָ עַל כָּל אֶרְעָא
דְּמִצְרַיִם : * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף אֲנִי פַרְעֹה וְכָל־עַמִּי לֹא יֵרִים גְּבֵר יֵת יְדֵיהָ לְמִימְרָךְ וַיִּתֵּן רַגְלִיהָ לְמֶרְכָּבָה עַל סוּסִיא בְּכָל אֶרְעָא
דְּמִצְרַיִם : * וַיִּקְרָא פַרְעֹה שְׁמָא דְּיוֹסֵף גְּבֵרָא דְּמִטְמָרָן גִּלְגֵּן לִיהּ וַיִּהְיֶה לִיהּ יֵת אֶסְנַת בַּת־פּוֹטִיפֶרַע רַבָּא דְּאוֹן לְאֶנְחוּ וַנִּפְקֵי יוֹסֵף שְׁלִישׁ עַל
אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם : * וַיּוֹסֶף בָּר תְּלָתִין שָׁנִין כִּד קָם קָדָם פַּרְעֹה מִלְכָּא דְּמִצְרַיִם וַנִּפְקֵי יוֹסֵף מִן קָדָם פַּרְעֹה וַעֲבָר שְׁלִישׁ בְּכָל אֶרְעָא
דְּמִצְרַיִם : * וַיִּכְנָשׁוּ דִּיִּירֵי אֶרְעָא בְּשִׁבְעַת שָׁנֵי שְׁכָעָא עֲבוּרָא לְאֶרְצֵין : * וַיִּכְנָשׁ יֵת כָּל עִיבֹר שְׁבַע שָׁנִין דְּחֵהוּיִין בָּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם וַיִּהְיֶה
עֲבוּרָא בְּקִרְוֵי עֲבוּר חָקֵל קִרְתָּא דִּי בְּסִתְרִנְהָ יִהְיֶה בְּגִנָּה : * וַיִּכְנָשׁ יוֹסֵף עֲבוּרָא כְּחֵלָא דִּימָא סְגִי לְחֵדָא עַד דְּפִסַּק מִלְּמִנִּי אֲרִי לִית מִנֶּנָּה :
50 וַלְיוֹסֵף אֲתִילִידוּ תְּרִין בָּנִין עַד לֹא עֲלֵת שְׁתָּא דְּכַפְנָא דִּילִיִּיתָ לִיהּ אֶסְנַת בַּת־פּוֹטִיפֶרַע רַבָּא דְּאוֹן : * וַיִּקְרָא יוֹסֵף יֵת שׁוּם בְּכָרָא מְנַשֶּׁה אֲרִי
אֲנִשְׁוִינִי וַיִּי יֵת כָּל עַמְּלִי וַיִּהְיֶה כָּל בֵּית אָבָא : * וַיִּת שׁוּם תְּנִינָא קָרָא אֶפְרַיִם אֲרִי אֲפִשְׁנִי וַיִּי בָאֶרְעָא שְׁעִבְדִּי :

* Et erunt escæ custoditæ terræ in septem annos 36
famis, qui erunt in terra Ægypti: & non contere-
tur terra in fame.

* Placuerunt autem verba coram Pharaone, et 37
coram omnibus seruis eius.

* Et ait Pharaon seruis suis: Nunquid inuenie- 38
mus hominem talem, qui habet spiritum Dei in seip-
so? * Ait autem Pharaon Joseph: Quia ostendit 39

Deus tibi omnia hæc, non est homo prudentior & sa-
pientior te. * Tu eris super domum meam: & 40
in ore tuo obediet omnis populus meus. verunta-
men throno superabo te ego.

* Dixit autem Pharaon Joseph: Ecce constituo 41
te hodie super omnem terram Ægypti. * Et ac- 42

cipiens Pharaon anulum de manu sua, circumposuit
eum super manum Ioseph: & induit eum stola bys-
sina, & circumposuit torquem auream circum col-
lum eius. * Et fecit ascendere eum super 43

currum secundum eius: & prædicauit ante eum
præco. & constituit eum super omnem terram Æ-
gypti. * Dixit autem Pharaon: Ioseph, ego 44

Pharaon: sine te non extollet nullus manum suam in
omni terra Ægypti.

* Et vocauit Pharaon nomen Ioseph, Psonthom- 45
phanech. & dedit ei Aseneth filiam Petephra, sacer-
dotis Heliopoleos, ipsi uxorem. * Ioseph autem 46

erat annorum triginta, quando stetit coram Pharaone
rege Ægypti. Egressus est autem Ioseph à facie
Pharaonis, & pertransiit omnem terram Ægypti.

* Et fecit terra in septem annis abundantia ma- 47
nipulos: * Et congregauit omnes cibos septem 48

annorum, in quibus erat abundantia in terra Ægy-
pti: & posuit escas in ciuitatibus: escas agrorum ci-
uitatis qui in circuitu eius, posuit in ipsa. * Et 49

congregauit Ioseph triticum quasi arenā maris mul-
tam valde: donec non potuit numerare: neque enim
erat numerus. * At Ioseph fuerunt filij duo, 50

antequam venirent septem anni famis, quos pepe-
rit ei Aseneth filia Petephra sacerdotis Heliopoleos.

* Vocauit autem Ioseph nomen primogeniti, Ma- 51
nasse: quia obliuisci me fecit Deus omnium dolorum
meorum, & omnium qui patris mei. * At no- 52

men secundi vocauit Ephraim: quia auxit me Deus
in terra humilitatis meæ.

36 * καὶ ἔσονται τὰ βρώματα πεφυλαγμένα τῇ γῇ εἰς τὰ ἐπ-
τά ἐτὶ τοῦ λιμοῦ, ἀ ἐὶν) ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἐκτελεθή-
σεται ἡ γῆ ἐν τῷ λιμῷ.

37 * ἤρεσε δὲ τὰ ῥήματα ἐν θυτίον Φαραὼ, καὶ ἐναντίον πάν-
των τῶν παίδων αὐτοῦ. * καὶ εἶπε Φαραὼ τοῖς παισὶν

αὐτοῦ, μὴ εὐρήσομαι ἄνθρωπον τοιοῦτον, ὃς ἔχει πνεῦμα
θεοῦ ἐν αὐτῷ; * εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσήφ, ἐπεὶ δὲ ἔδει-
ξεν ὁ θεὸς τοῖς πάντα ταῦτα, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος φρονημώτε-
ρος καὶ συνετώτερός σου. * σὺ ἔσῃ ἐπὶ τῷ οἴκῳ μου,

καὶ ἐπὶ τῷ σώματί σου ὑπακούσεται πᾶς ὁ λαός μου. πλὴν
τὸν θρόνον ὑπερέξω σου ἐγώ. * εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσήφ,

ἰδὲ κατέστημί σε σήμερον ἐπὶ πάσης τῆς γῆς αἰγύπτου.

42 * καὶ ἀνελόμενος Φαραὼ τὸν δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρὸς
αὐτοῦ, ἀνέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν χεῖρα Ἰωσήφ, καὶ ἐνέδυσεν
αὐτὸν στολὴν βυσσίνου, καὶ ἀνέθηκεν κροῖον χρυσοῦν περὶ
τὸν τραχήλον αὐτοῦ. * ἀνέβιβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἄρ-
μα τὸ δούλευν τῶν αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν ἐμπροσθεν αὐτοῦ κή-
ρυξ. καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης γῆς αἰγύπτου.

44 * εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσήφ, ἐγὼ Φαραὼ ἄνδρ σου οὐκ ἔξα-
ρεῖς θείς τιλὴ χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ πάσῃ γῇ αἰγύπτου.

45 * ὃ ἐκάλεσε Φαραὼ τὸ ὄνομα Ἰωσήφ, ψονθομφανήχ. καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ τιλὴν Ἀσενὲθ, θυγατέρα πετεφερῆ ἱερέως ἡλιαπό-
λεως αὐτοῦ Γυναῖκα. * Ἰωσήφ δὲ ἦν ἑτῶν τριάκοντα, ὅ-
τε ἔστη ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου. ἔζηλθε δὲ Ἰωσήφ
ἐκ παροσώπου Φαραὼ, καὶ διήλθε πᾶσαν γῆν αἰγύπτου.

47 * καὶ ἐποίησεν ἡ γῆ ἐν τοῖς ἐπτα ἔτεσι τῆς ἐνθλυίας δρα-
γμάτα. * καὶ συήγαγε πάντα τὰ βρώματα τῶν
ἐπτα ἔτων, ἐν οἷς ἦν ἡ ἐνθλυία ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἔθηκε τὰ
βρώματα ἐν ταῖς πόλεσιν. βρώματα τῶν πεδίων τῆς πόλεως

49 τῶν κύκλῳ αὐτῆς ἔθηκεν ἐν αὐτῇ. * καὶ συήγαγε
Ἰωσήφ σῖτον ὡς τιλὴν ἄμμου τῆς θαλάσσης πολλὴν σφό-
δρα. ἕως οὐκ ἠδύνατο ἀριθμῆσαι· ὅτι ἦν ἡ δριμύτης.

50 * τὰ δὲ Ἰωσήφ ἐγένοντο υἱοὶ δύο πατρὸς τοῦ ἔλθειν τὰ ἐπτα ἔ-
τη τοῦ λιμοῦ· ὃς ἔτεκεν αὐτῷ Ἀσενὲθ, θυγατέρα πετεφερῆ ἱερέως
ἡλιαπόλεως. * ἐκάλεσε δὲ Ἰωσήφ τὸ ὄνομα τοῦ πρωτο-
τόκου, μανασσῆ· ὅτι ἐπιλάθεαι με ἐποίησεν ὁ θεὸς πάλιν τῶν
πόνων μου, καὶ πάντων τῶν τοῦ πατρὸς μου. * τὸ δὲ ὄνομα
τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν, ἐφραΐμ· ὅτι ἠύξησέ με ὁ θεὸς ἐν γῇ
ταπεινώσεώς μου.

52

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

36 Et erit frumentum seruatum in terra pro septem annis famis, qui futuri sunt in terra Ægypti: & non consumetur fame populus terræ. 37 Et placuit sermo in oculis Pharaonis, & in oculis seruorum suorum. 38 Dixitque Pharaon seruis suis: Nunquid inueniemus talem virum, in quo spiritus prophetie à facie Dei est? 39 Dixitque Pharaon ad Ioseph: Postquam scire te fecit Deus omnia hæc, non est sapiens nec prudens similis tui. 40 Tu eris prepositus super domum meam: & ad verbum tuum gubernabitur omnis populus meus. tantummodo hoc regio folio ero honorabilior te. 41 Dixitque Pharaon ad Ioseph: Vide quod constitui te super vniuersam terram Ægypti. 42 Et abstulit Pharaon anulum suum de manu sua, & dedit eum in manu Ioseph: & induit eum vestimentis byssinis, & posuit torquem aureum super collum eius: 43 Et ascendere eum fecit in quadriga sua secunda: & præconizare fecit coram eo, Hic est pater regis. & constituit eum super omnem terram Ægypti. 44 Dixitque Pharaon ad Ioseph: Ego Pharaon, & absque verbo tuo non leuabit vir manum suam ad tenenda arma, neque pedem suum ad equitandum super equum in vniuersa terra Ægypti. 45 Et vocauit Pharaon nomen Ioseph, Vir cui secreta reuelantur. Deditque ei Aseneth, filiam Putipharis principis On, in vxorē. Egressusque est Ioseph dominans per vniuersam terram Ægypti. 46 Ioseph autem triginta annorum ætatis erat, quando stetit corā Pharaone rege Ægypti. & egressus est Ioseph à facie Pharaonis, & transiit dominans in vniuersam terram Ægypti. 47 Et congregauerunt habitatores terræ frumentum in horreis in septem annis fertilitatis. 48 Et congregauit omne frumentum annorum septem quod fuit in terra Ægypti: & posuit frumentum in vrbibus; in vnaquaque vrbe posuit frumentum agri qui in circuitu eius erat. 49 Et congregauit Ioseph frumentum quasi arenam maris multum nimis: donec cessaret numerari, eo quod non habebat numerum. 50 Ioseph autem nati sunt duo filij, antequam veniret annus famis, quos peperit ei Aseneth filia Putipharis principis On. 51 Vocauitque Ioseph nomen primogeniti, Manasses: dicens, Quia obliuisci me fecit Deus omnis laboris mei, & omnis domus patris mei. 52 Nomen autem secundi appellauit, Ephraim: dicens, Quia crescere me fecit Deus in terra subiectionis meæ.

53 * ותכלינה שבע שני השבע אשר היה בארץ
54 מצרים: * ותחלינה שבע שני הרעב לבוא כאשר
אמר יוסף ויהי רעב בכל הארצות ובכל ארץ מצרים
55 היה לחם: * ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם
אל פרעה ללחם ויאמר פרעה לכל מצרים לכו אל-
56 יוסף אשר יאמר לכם תעשו: * והרעב היה על כל-
פני הארץ ויפתח יוסף את כל אשר בהם וישבר
57 למצרים ויחזק הרעב בארץ מצרים: * וכל הארץ
באו מצרימה לשבר אל יוסף כי חזק הרעב בכל-
הארץ:

מב

* וירא יעקב כי
יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו:
* ויאמר הנר שמתתי כי יש שבר במצרים וידו
שמה וישבר לנו משם ונחיה ולא נמות: * וירדו
אחי יוסף עשרה לשבר בר מצרים: * ואת בנימין
אחי יוסף לא שלח יעקב את אחיו כי אמר פן יקראנו
אסון: * ויבאו בני ישראל לשבר בתוך הבאים כי-
היה הרעב בארץ כנען: * ויוסף הוזה השליט על-
הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ ויבאו אחי יוסף
וישתחו לו אפים ארצה: * וירא יוסף את אחיו
ויכרם ויתנבר אליהם וידבר אתם קשור ויאמר
אלהם מאין באתם ויאמרו מארץ כנען לשבר אכל:
* ויכר יוסף את אחיו והם לא הכרהו: * ויזכר יוסף
את החלמות אשר חלם להם ויאמר אלהם מרגלים
אתם לראות את ערות הארץ באתם: * ויאמרו אליו
לא אדני ועבדיך באו לשבר אכל: * כלנו בני איש-
אחד נחנו כנים אנחנו לא היו עבדיך מרגלים: * ויאמר
אלהם לא כי ערות הארץ באתם לראות: * ויאמרו
שנים עשר עבדיך אחים אנחנו בני איש אחד בארץ
כנען והנה הקטן את אבינו היום והאחד איננו:

53 Igitur transactis septem vbertatis annis, quę
54 fuerant in Ægypto: * Coeperunt venire septem
anni inopię, quos prędixerat Ioseph. & in v-
niuerso orbe fames pręualuit. in cuncta etiam
55 terra Ægypti fames erat. * Qua esuriēte, cla-
mauit populus ad Pharaonem, alimęta petēs.
quibus ille respondit: Ite ad Ioseph: & quic-
56 quid ipse vobis dixerit, facite. * Crescebat autę
quotidie fames in omni terra: aperuit quę Io-
seph vniuersa horrea, & vendebat Ægyptiis:
57 nam & illos opprefferat fames. * Omnes quę
prouincię veniebant in Ægyptum, vt emerēt
escas, & malū inopię tēperarent. CAP. XLII.
1 A Vdiens autem Iacob qđ alimenta vende-
rentur in Ægypto, dixit filiis suis: Quare
2 negligitis? * Audiui quod triticum venunde-
tur in Ægypto. descendite, & emite nobis ne-
cessaria, vt possimus viuere, & non consuma-
3 mur inopia. * Descendentes igitur fratres Io-
seph decem, vt emerent frumęta in Ægypto:
4 * Benjamin domi retento à Iacob, qui dixerat
B fratribus eius, ne fortę in itinere quicquā pa-
5 tiatur mali: * Ingressi sunt terram Ægypti, cū
aliis qui pergebant ad emendum. erat autem
6 fames in terra Chanaan. * Et Ioseph erat prin-
ceps in terra Ægypti: atque ad eius nutum fru-
menta populis vendebantur. Cum quę adora-
7 sent eum fratres sui, * Et agnouisset eos, quasi
ad alienos durius loquebatur: interrogas eos,
Vnde venistis? qui responderunt: De terra
8 Chanaan, vt emamus victui necessaria. * Et ta-
men fratres ipse cognoscens, non est cognitus
9 ab eis. * Recordatusqđ somniorum quę aliquā-
do viderat, ait ad eos: Exploratores estis, vt vi-
10 deatis infirmiora terrę venistis. * Qui dixerūt,
Non est ita, domine: sed serui tui venerunt vt
11 emerent cibos. * Omnes filij vnus viri su-
mus. pacifici venimus; nec quicquam famu-
12 li tui machinantur mali. * Quibus ille re-
spondit: Aliter est. immunita terrę huius con-
13 siderare venistis. * At illi dixerunt: Duode-
Cim, inquit, fratres serui tui sumus, filij vi-
ri vnus in terra Chanaan. minimus cum pa-
tre nostro est: alius non est super.

תרגום אונקלוס

53 ושלמא שבע שני שבועא דחואה בארעא דמצרים: *
54 וכלינה שבע שני השבעא דאמר יוסף ויהיה רעב בארעא ובכל
ארעא דמצרים ויהיה רעב לכל ארעא דמצרים ויאמר פרעה לכל מצרי
תעבדון: * וכל דיורי ארעא אתו למצרים למזבן עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
57 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
1 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
2 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
3 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
4 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
5 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
6 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
7 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
8 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
9 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
10 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
11 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
12 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:
13 ויחזא יעקב ארי אית עיבורא מן יוסף ארי מקיף כפנא בארעא דמצרים:

* Transierunt autem septem anni abundantie, 53
qui fuerunt in terra Ægypti.

* Et inceperunt septem anni famis venire, sicut 54
dixit Ioseph. & facta est famis in omni terra: in au-
tem omni terra Ægypti erant panes.

* Et esuriuit omnis terra Ægypti. Clamauit au- 55
tem populus ad Pharaonem pro panibus. dixit au-
tem Pharaon omnibus Ægyptiis: Ite ad Ioseph: &
quod dixerit vobis, facite.

* Et famis erat super faciem omnis terræ. Ape- 56
ruit autem Ioseph omnia horrea: & vendebat om-
nibus Ægyptiis.

* Et omnes regiones venerunt in Ægyptum, 57
emere ad Ioseph. Inualuit enim famis in omni terra.

CAP. XLII.

Videns autem Iacob, quia est venditio tritici in 1
Ægypto, dixit ad filios suos: Ut quid pigri estis?

* Ecce audiui quia est triticum in Ægypto: de- 2
scendite illuc, & emite nobis paruas escas, ut vi-
uamus, & non moriamur.

* Descenderunt autem fratres Ioseph decem e- 3
mere triticum ex Ægypto.

* At Benjamin 4
fratrem Ioseph non misit cum fratribus suis. dixit
enim, ne forte accadat ei languor.

* Venerunt autem filij Israel in Ægyptum, eme- 5
re triticum cum venientibus. erat enim famis in
terra Chanaan.

* Ioseph autem erat princeps 6
terræ. hic vendebat omni populo terræ. Venientes
autem fratres Ioseph, adorauerunt eum in faciem su-
per terram.

* Videns autem Ioseph fratres suos, 7
cognouit, & alienatus est in eis: et locutus est eis du-
ra. & ait illis, Unde venistis? Illi autem dixerunt:

De terra Chanaan, emere escas. * Cogno- 8
uit autem Ioseph fratres suos: ipsi autem non cogno-
uerunt eum.

* Et recordatus est Ioseph som- 9
niorum, quæ vidit ipse. & ait illis: Exploratores
estis: considerare vestigia regionis venistis.

* Illi autem dixerunt: Non, domine: serui tui 10
venimus emere escas.

* Omnes sumus filij v- 11
nius hominis: pacifici sumus: non sunt serui tui ex-
ploratores.

* Ait autem illis: Non: sed vestigia 12
terræ venistis videre. * Illi autem dixerunt: Duo- 13
decim sumus serui tui fratres in terra Chanaan: &
ecce iunior cum patre nostro hodie. at alter non est.

53 * παρήλαθε ὅ τὰ ἐπὶ ἀέτη τῆς εὐθλιώας, ἀ ἐγένοντο ἐν γῇ
54 αἰγύπτου. * καὶ ἤρξατο τὰ ἐπὶ ἀέτη τοῦ λιμοῦ ἐρχεσθαι,
καθὰ εἶπεν ἰωσήφ. καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐν δὲ
πάσῃ γῇ αἰγύπτου ἦσαν ἄρτοι.

55 * καὶ ἐπείνασε πᾶσα ἡ γῇ αἰγύπτου. ἐκράξε δὲ ὁ λαὸς
πρὸς φαραὼ περὶ ἄρτων. εἶπε δὲ φαραὼ πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις,
πορεύεσθε πρὸς ἰωσήφ, ὅς ἂν εἴπῃ ὑμῖν, ποιήσατε.

56 * καὶ ὁ λιμὸς ὡς ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ πάσης τῆς γῆς. ἀνέω-
ξε δὲ ἰωσήφ πάντας τοὺς σιτοβολῶνας, καὶ ἐπώλει πᾶσι
57 τοῖς αἰγυπτίοις. * καὶ πᾶσαι αἱ χώραι ἀνῆλθον εἰς
αἰγύπτιον, ἀγοράζοντες πρὸς ἰωσήφ. ἐπεκράτησε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν
πάσῃ τῇ γῇ.

μβ.

1 * Ἰδὼν δὲ ἰακώβ, ὅτι ἐστὶ πρᾶσις σίτου ἐν αἰγύπτῳ, εἶπε πρὸς
τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἵνα τί ῥαθυμεῖτε;

2 * ἰδοὺ ἀκήκοα, ὅτι ἐστὶ σῖτος ἐν αἰγύπτῳ, κατὰ βῆτα ἐκεῖ,
& ἀγορεύσατε ἡμῖν μικρὰ βρώματα, ἵνα ζώμεν, & μὴ ἀπο-
θάνωμεν. * κατέβησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ & δέ-
3 κα πείραξαν σῖτον ἐν αἰγύπτῳ. * τὸν δὲ βενιαμὴν τὸν

ἀδελφὸν ἰωσήφ, οὐκ ἀπέστειλε μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. εἶπε
γὰρ, μήποτε συμβῇ αὐτῷ μαλακία.

5 * ἦλθον δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς αἰγύπτιον ἀγοράζοντες σῖτον
μετὰ τῶν ἐρχομένων. ὡς γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χαναάν.

6 * ἰωσήφ δὲ ὡς ἄρχων τῆς γῆς. εἶπεν ἐπώλει παντὶ τῷ λαῷ
τῆς γῆς. ἐλθόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ, προσεκύνησαν αὐ-
τῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τῷ γλῶ.

7 * ἰδὼν δὲ ἰωσήφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπέγνω καὶ ἠλοπεῖ-
το ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς σκληρὰ. & εἶπεν αὐτοῖς, πό-
θεν ἤκατε; & εἶπαν, ἐκ γῆς χαναάν, ἀγοράζοντες βρώματα.

8 * ἐπέγνω δὲ ἰωσήφ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ. αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐπέ-
9 γνώσαν αὐτόν. * & ἐμνήσθη ἰωσήφ τῶν ἐνυπνίων, ὧν εἶδεν
αὐτός. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, κατὰ σκοποὺς ἐστέ, κατὰ νοῦν καὶ τὰ ἰχνη

10 τῆς χώρας ἤκατε. * & εἶπαν, ἐχὶ κύριε, & παῖδες σου
11 ἦλθον μετὰ βρώματα. * πάντες ἐσμὲν υἱοὶ ἐνὸς ἀν-
θρώπου, εἰς ὅλους ἐσμὲν, οὐκ εἰσὶν & παῖδες σου κατὰ σκοποὺς.

12 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, ἐχὶ, ἀλλὰ τὰ ἰχνη τῆς γῆς ἦλθετε ἰδεῖν.

13 * & εἶπαν, δώδεκα ἐσμὲν & παῖδες σου ἀδελφοὶ ἐν γῇ
χαναάν, καὶ ἰδοὺ ὁ νεώτερός μου τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἤμερον
ὁ δὲ ἔτερος οὐκ ὑπάρχει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et completi sunt septem anni saturitatis qui fuerant in terra Ægypti.

fuit famis in vniuersis terris: & in omni terra Ægypti erat panis.

12 Et inceperunt septem anni famis venire, sicut dixit Ioseph. Et

fuit famis in vniuersa terra: & in omni terra Ægypti erant panes.

13 Et esuriuit omnis terra Ægypti. Clamauit autem populus ad Pharaonem pro pane. dixitque Pharaon omnibus Ægyptiis: Ite ad Ioseph: & sicut dixerit vobis, facite.

14 Et famis erat super faciem vniuersæ terræ. & aperuit Ioseph vniuersa horrea in quibus erat frumentum, & vendidit Ægyptiis. praualebatque famis in terra Ægypti.

15 Omnesque regiones venerunt in Ægyptum, vt emerent frumentum à Ioseph: quoniam praualebat famis in vniuersa terra.

16 Ioseph autem ipse erat princeps terræ. hic vendebat omni populo terræ. veneruntque fratres Ioseph, & prout in terra adorauerunt eum.

17 Viditque Ioseph fratres suos, & cognouit eos: & cogitabat quid loqueretur cum eis: & locutus est eis dura. dixitque eis: Vnde venitis? & dixerunt: De terra Chanaan, ad emendum frumentum.

18 Cognouitque Ioseph fratres suos: & ipsi non cognouerunt eum.

19 Recordatusque est Ioseph somniorum quæ somniauit eis: & ait illis: Exploratores estis vos; ad videndum infirmiora terræ venistis.

20 Et dixerunt ei: Nequaquam, domine: sed serui tui venerunt ad emendum frumentum.

21 Omnes nos sumus filij vnius viri: recti sumus, non fuerunt serui tui exploratores.

22 Dixitque eis: Nequaquam: sed infirmiora terræ venistis videre.

23 Dixeruntque: Duodecim fratres serui tui nos, filij vnius viri in terra Chanaan: & ecce minimus cum patre nostro est hodie: & vnus non comparet.

* ויאמר אלהם יוסף הוא אשר דברתי אלכם לאמר
 מרגלים אתם: * בואת תבחנו חי פרעה אם תצאו
 מזה כי אם בבוא אחיכם הקטן הנה: * שלחו מכם
 אחד ויקח ארץ אחיכם ואתם האסרו ויבחנו דבריכם
 האמת אתכם ואם לא חי פרעה כי מרגלים אתם:
 * ויאסף אתם אל משמר שלשת ימים: * ויאמר
 אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו ארץ
 האלהים אני ירא: * אם פנים אתם
 אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לבו
 הביאו שבר רעבון בתיכם: * ואת אחיכם הקטן
 תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו כן:
 * ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על
 אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא
 שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת: * ויען
 ראובן אתם לאמר הלווא אמרתי אליכם לאמר
 אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש:
 * והם לא ידעו כי שמע יוסף כי המליץ בינתם:
 * ויסב מעליהם ויבך וישב אלהם וידבר אלהם
 ויקח מאתם ארץ שמעון ויאסר אותו לעיניהם:
 * ויען יוסף ומלאו את כליהם בר ויהשיב בספיהם
 איש אל שקו ולתת להם צדה לדרך ויעש להם כן:
 * וישאו את שברם על חמריהם וילכו משם:
 * ויפתח האחד את שקו לתת מספוא לחמרו במלון
 וירא ארץ בספיו והנה הוצא בפי אמתחתו:
 * ויאמר אל אחיו הושב בספיו וגם הנר באמתחתי
 ויצא לבם ויחדו איש אל אחיו לאמר מה זאת
 עשה אלהים לנו: * ויבאו אל יעקב אביהם ארצה
 כנען ויגידו לו את כל הקרת אתם לאמר: * דבר
 האיש אדני הארץ אתנו קשות ויתן אתנו כמרגלים
 ארץ הארץ:

14 * Hoc est, ait, quod locutus sum: explora-
 15 tores estis. * Iam nunc experimentum
 vestri capiam: Per salutem Pharaonis, non e-
 16 grediemini hinc, donec veniat frater vester
 minimus. * Mittite ex vobis vnum, &
 adducat eum. vos autem eritis in vinculis, do-
 nec probentur quæ dixistis, vtrum vera an fal-
 17 sa sint. alioquin, per salutem Pharaonis, ex-
 18 ploratores estis. * Tradidit ergo illos
 18 custodiæ tribus diebus. * Die autem ter-
 19 tio eductis de carcere, ait: Facite quæ dixi, &
 viuetis: Deum enim timeo.
 19 * Si pacifici estis, frater vester vnus ligetur
 D in carcere: vos autem abite, & ferte frumenta
 20 quæ emistis in domos vestras: * Et fra-
 trem vestrum minimû ad me adducite, vt pos-
 21 sim vestros probare sermones, & non moria-
 21 mini. fecerunt vt dixerat. * Et locuti
 sunt ad inuicem: Meritò hæc patimur, quia
 peccauimus in fratrem nostrum; videntes an-
 gustias animæ illius, dum deprecaretur nos, &
 non audiuimus. idcirco venit super nos ista
 22 tribulatio. * E quibus vnus Ruben ait:
 Nunquid non dixi vobis, nolite peccare in
 puerum, & non audistis me? en sanguis eius
 23 exquiritur. * Nesciebāt enim quòd intellige-
 E ret Ioseph, eo quòd per interpretem loquere-
 24 tur ad eos. * Auertitq; se parumper, & fleuit:
 & reuersus, locutus est ad eos, tollensq; Symeō
 25 & ligans illis præsentibus. * Iussit ministris
 vt implerent eorum saccos tritico, & repone-
 26 rēt pecunias singulorum in sacculis suis: datis
 supra cibariis in via. qui fecerunt ita. * At illi
 27 portantes frumēta in asinis suis, profecti sunt.
 27 * Apertoq; vnus sacco, vt daret iumento pabu-
 lū in diuersorio, cōtēplatus pecuniā in ore sac-
 28 culi, * dixit fratribus suis: Reddita est mihi pe-
 cunia: en habetur in sacco. & obstupefacti tur-
 29 batiq; mutuò dixerunt: Quidnam est hoc
 quod fecit nobis Deus? * Veneruntq; ad
 F Iacob patrem suum in terra Chanaan: & nar-
 30 rauerunt ei omnia quæ accidissent sibi, dicen-
 tes: * Locutus est nobis dominus terræ du-
 rè: & putauit nos exploratores esse prouincię.

inf. 43. 5.

תרגום אונקלוס

14 ויאמר להון יוסף הוא דמלליה עמכון למימר אלילי אתון: *
 15 ברא תבחרון חי פרעה אם תפקון מכא אלחין במיתי אחוכון
 16 שלחו מנכון חר וידבר ית אחוכון ותאסרון ויתבחרון פתגמיכון תקשוט אתון אמרין ואם לא חי פרעה ארי אלילי
 17 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 18 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 19 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 20 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 21 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 22 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 23 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 24 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 25 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 26 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 27 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 28 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 29 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:
 30 ויבש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: * ויאמר להון יוסף ביוםא תליתא דא עבדו ואתקנימו מן קדם יי אנא דחיל:

* Ait autem illis Ioseph: Hoc est quod dixi vobis, dicens, quod exploratores estis.

* In hoc manifesti estis: per salutem Pharaonis, non egrediemini hinc, si non frater vester iunior venerit huc.

* Mittite ex vobis unum, & accipite fratrem vestrum. vos autem abducimini, donec manifesta fiant verba vestra, si dicitis verum, an non: si autem non, per salutem Pharaonis, profecti exploratores estis.

* Et posuit eos in carcere dies tres.

* Ait autem illis die tertia: Hoc facite, & viuetis. & enim Deum ego timeo.

* Si pacifici estis, frater vester unus detineatur in carcere: ipsi autem ite, & adducite emptionem frumentationis vestrae: * Et fratrem vestrum iuniorem ducite ad me, & credentur verba vestra: si autem non, moriemini. fecerunt autem sic.

* Et aiunt unusquisque ad fratrem suum: Certe, in peccatis enim sumus pro fratre nostro: quia despeximus tribulationem animæ eius, quando deprecabatur nos, & non exaudiuimus eum: & propter hoc venit super nos tribulatio hæc.

* Respondens autem Ruben, ait illis: Non locutus sum vobis, dicens, Ne iniuria afficiatis puerulū, & non exaudistis me? ecce sanguis eius exquiritur.

* Ipsi autem non sciebant, quod audit Ioseph: nam interpretes inter eos erat.

* Aversus autem ab eis, fleuit Ioseph. & rursus accessit ad eos, & locutus est illis.

* Accepit Symeon ab eis, & ligauit eum coram illis.

* Præcepit autem Ioseph implere vasa eorum frumento: & reddere argentum unicuique in saccum suum: & dare illis commeatum in viam.

* Et imponentes triticum super asinos suos, abierunt inde.

* Soluens autem unus saccum suum, ut daret pabula asinis suis ubi manserunt, & vidit ligaturam argenti sui: et erat super os sacci.

* Et ait fratribus suis: Redditum est mihi argentum; & ecce hoc in sacco meo. & obstupefactum est cor eorum: & turbati sunt adinuicem, dicentes: Quid hoc fecit Deus nobis? Venerunt autem ad Iacob patrem suum, in terram Chanaan, et nunciauerunt ei omnia quæ acciderant eis, dicentes:

* Locutus est homo dominus terræ ad nos dura, & posuit nos in carcere, quasi explorantes terram.

* εἶπε ὁ αὐτοῖς ἰωσήφ, τοῦτό ἐστιν ὃ εἶρηκα ὑμῖν, λέγων, ὅτι κατὰ σκοποὺ ἐστέ.

* ἐν τούτῳ φανείσθε. μὰ τὴν ὑγίαν φαραὼ, οὐ μὴ ἐξέλθῃτε ἐντεῦθεν, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος ἔλθῃ ὧδε.

* ἀποστείλατε ἕνα ὑμῶν, καὶ λάβετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν. ὑμεῖς δὲ ἀπαχθήτε, ἕως ἃ φανεραὶ γένησιν τὰ ῥήματα ὑμῶν, εἰ ἀληθεύετε, ἢ ὅτι μὴ, ἢ τὴν ὑγίαν φαραὼ, ἡμεῖς κατὰ σκοποὺ ἐστέ.

* καὶ ἔθηκε αὐτοὺς ἐν φυλακῇ ἡμέρας τρεῖς.

* εἶπε ὁ αὐτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ἔστω ποιήσατε, & ζήσεσθε. τὸν γὰρ θεὸν ἐγὼ φοβοῦμαι.

* εἰ εἰρηνικοὶ ἐστέ, ἀδελφὸς ὑμῶν εἰς κατάχεδήτω ἐν τῇ φυλακῇ· αὐτοὶ δὲ βαδίσσατε, & ἀπαγάγετε τὸν ἀπορασμὸν τῆς τοδοσίας ὑμῶν.

* ὁ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον ἀγάγετε πρὸς με, καὶ πρυθινοῦνται τὰ ῥήματα ὑμῶν· εἰ δὲ μὴ, ἀποθνήσκειτε. ἐποίησαν οὕτως.

* καὶ εἶπαν ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ναί, ἐν ἀμαρτίαις γ' ἐσμὲν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὅτι ὑπερέδομεν τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ὅτε καλεῖτο ἡμῶν, καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν αὐτοῦ. & ἐνεκεν τούτου ἐπῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ θλίψις αὕτη.

* ἀποκριθεὶς δὲ ῥουβὲν, εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ ἐλάλησα ὑμῖν, λέγων, μὴ ἀδικήσητε τὸ παιδάριον, & οὐκ εἰσηκούσατέ μου, ἰδοὺ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται.

* αὐτοὶ δὲ οὐκ ᾔδεικαν, ὅτι ἀκούει ἰωσήφ· ὁ γὰρ ἐρμηνεύων ἀναμέλῃ αὐτῶν ἦν.

* ἀποσφαθεὶς δὲ ἀπ' αὐτῶν, ἐκλαυσεν ἰωσήφ. & πάλιν προσῆλθε πρὸς αὐτούς, & εἶπεν αὐτοῖς. & ἔλαβε τὸν συμεὼν ἀπ' αὐτῶν, & ἔδησεν αὐτὸν ἐν αὐλῶν αὐτῶν.

* ἐνετείλατο δὲ ἰωσήφ ἐμπλησθῆναι τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν σίτῃ, & ἀποδοῦναι τὸ δρυγέριον ἑκάστῳ εἰς τὸν σάκκον αὐτοῦ, & δοῦναι αὐτοῖς ὀπιθισμὸν εἰς τὴν ὁδόν. & ἐγένετο αὐτοῖς ἔσως.

* & ἐπιθένας τὸν σίτον ἐπὶ τοῖς ὄναις αὐτῶν, ἀπῆλθον ἐκείθεν.

* λύσας δὲ εἰς τὸν μάρσιππον αὐτοῦ, δοῦναι χορηάσματά τοις ὄνοις αὐτοῦ, & κατέλυσαν, & εἶδε τὸν δεσμὸν τῆς ἀργυρίας αὐτοῦ. & ἦν ἐπάνω τῆς σόματος τῆς μαρσίππου.

* & εἶπε τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ἀπεδόθη μοι τὸ ἀργύριον, & ἰδοὺ ἔστω ἐν τῷ μαρσίππῳ μου. & ἐξέστη ἡ καρδία αὐτῶν, & ἔλαγχθησαν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες, τί ἔστω ἐποίησεν ὁ θεὸς ἡμῖν;

* ἦλθον δὲ πρὸς ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτῶν, εἰς γῆν χαναναίαν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα τὰ συμβάντα αὐτοῖς, λέγοντες, & λέλαληκεν ὁ ἀνθρώπος ὁ κύριος τῆς γῆς πρὸς ἡμᾶς σκληρὰ, καὶ ἔθηκε ἡμᾶς ἐν φυλακῇ, ὡς κατὰ σκοπεύοντες τὴν γῆν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Dixitque eis Ioseph: Hoc est quod locutus sum vobiscum, dicens: Exploratores estis vos. " In hoc probabimini, per vitam Pharaonis, non egrediemini hinc, donec veniat frater vester minimus huc.

" Mittite ex vobis vnum, & tollat fratrem vestrum: vos autem eritis vincti. & probabuntur sermones vestri, virum verum dicitis. & si non, per vitam Pharaonis, quod exploratores estis vos.

" Et posuit eos in custodia tribus diebus. " Et dixit eis Ioseph in die tertio: Hoc facite, & viuetis: a facie Dei ego timeo.

" Si recti estis vos, frater vester vnus sit vinctus in domo custodiæ vestra: vos autem ite, & afferte frumentum, quod defecit in domo vestra.

" Et fratrem vestrum minimum adducite ad me: & verificabuntur verba vestra, & non moriemini. & fecerunt ita.

" Dixeruntque vnusquisque ad fratrem suum: Verè debitores sumus in fratrem nostrum; eo quod vidimus angustiam animæ eius, quando deprecabatur nos, & nō acquieuius ei; propterea venit super nos tribulatio hæc.

" Responditque eis Ruben: Nōne dixi vobis, nolite peccare in puerum; & non acquieuius: sanguis quoque eius ecce exquiritur.

" Ipsi autem non sciebant quod audiebat Ioseph: quoniam interpretes erat inter eos.

" Et declinavit ab eis, & fleuit. & reuersus est ad eos, locutusque est cum eis: & tulit ex eis Symeon, & ligauit eum coram oculis eorum.

" Et iussit Ioseph vt implerent vasa eorum frumento; & vt reduceretur pecunia vniuscuiusque in sacculum suum; & vt darentur eis cibaria in viam. & fecit eis ita.

" Et imposuerunt frumenta sua in asinis suis: & abierunt inde.

" Aperuitque vnus sacculum suum, vt daret pabulum asino suo in diuersorio, & vidit pecuniam suam; & ecce erat in ore sacculi sui.

" Et dixit fratribus suis: Reddita est pecunia mea: & ecce est in sacculo meo. Et facti sunt quasi infani: & obstupuerunt ad inuicem, dicentes: Quid est hoc quod fecit nobis Deus?

" Et venerunt ad Iacob patrem suum in terra Chanaan, & narrauerunt ei omnia quæ acciderant eis, dicentes: " Locutus est vir dominus terræ nobiscum dura: & putauit nos esse exploratores terræ.

* ונאמר אליו בנים אנחנו לא היינו מרגלים :
 * שנים עשר אנחנו אחים בני אבינו האחד איננו
 והקטן היום את אבינו בארץ כנען : * ויאמר אליו
 האיש אדני הארץ בזאת אדע כי בנים אתם אחיכם
 האחד הנחו אתי ואת רעבון בתיכם קחו ולכו :
 * והביאו את אחיכם הקטן אלי ואדע כי לא
 מרגלים אתם כי בנים אתם את אחיכם אתן לכם
 ואת הארץ תסחרו : * ויהי הם מריקים שקיהם
 והנה איש צרור כפפו בשקו ויראו את צרות
 בספיהם המרה ואביהם ויראו : * ויאמר אליהם
 יעקב אביהם אתי שבלתם יוסף איננו ושמעון איננו
 ואת בנימן תקחו עלי היו כלנו : * ויאמר ראובן
 אל אביו לאמר את שני בני תמית אם לא אביאנו
 אליך תנה אתו על ידי ואני אשיבנו אליך : * ויאמר
 לא ירד בני עמכם כי אחיו מרת והוא לבדו נשאר
 וקראהו אסון בדרך אשר תלכו בה והורדתם את
 שבתי ביגון שאולרה :
 מג

* והרעב כבד בארץ :
 * ויהי כאשר כלו לאכל את השבר אשר הביאו
 ממצרים ויאמר אליהם אביהם שבו שברו לנו מעט
 אכל : * ויאמר אליו יהודה לאמר העד העד בנו
 האיש לאמר לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם :
 * אם ישך משלח את אחינו נתנו נדבה ונשכרה
 לך אכל : * ואם אינך משלח לא נרד כי האיש
 אמר אליו לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם :
 * ויאמר ישראל למה הרעתם לי להגיד לאיש העוד
 לכם אח : * ויאמרו שאל שאל האיש לנו ולמולדתנו
 לאמר העוד אביכם חי היש לכם אח ונגד לו על
 פי הדברים האלה תירוע נדע כי יאמר הורידו את
 אחיכם :

31 * Cui respōdimus: Pacifici sumus: nec vllas mo-
 32 limur infidias. * Duodecī fratres vno patre ge-
 33 niti sumus: vnus nō est super; minimus cū pa-
 34 tre nostro est in terra Chanaā. * Qui ait nobis:
 Sic probabo q̄ pacifici sitis. fratrē vestrū vnū
 35 dimittite apud me, & cibaria domibus vestris
 36 necessaria sumite & abite. * Fratresq; vestrū mi-
 37 nimū adducite ad me, vt sciā q̄ nō sitis explo-
 38 ratores: & istū qui tenetur in vinculis, recipere
 possitis; ac deiceps quæ vultis emēdi habeatis
 licentiā. * His dictis, cū frumenta effunderent,
 singuli reppererunt in ore saccorū ligataspecu-
 nias. exterritisq; simul omnibus, * Dixit pater
 Iacob: Absq; liberis me esse fecistis. Ioseph nō
 G est super: Symeon tenetur in vinculis, & Bēia-
 min auferetis in me hæc oīa mala reciderunt.
 37 * Cui respōdit Ruben: Duos filios meos inter-
 fice, si nō reduxero illum tibi. Trade illū in ma-
 38 nu mea, ego eū tibi restituā. * At ille, Non de-
 scēdet, inquit, filius meus vobiscū. frater eius
 mortuus est, & ipse solus remāsīt. si quid ei ad-
 uersitatis acciderit in terra, ad quā pergitis, de-
 ducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAP. XLIII.

1 Nteri fames omnē terrā vehemēter preme-
 2 bat. * Cōsumptisq; cibis, quos ex Ægypto de-
 3 tulerant, dixit Iacob ad filios suos: Reuertimi-
 4 ni, & emite nobis paxillū escarū. * Respondit
 5 Iudas: Denunciauit nobis vir ille sub attesta-
 6 tione iusiuradi, dicēs: Nō videbitis faciē meā,
 7 nisi fratrē vestrum minimum adduxeritis vo-
 8 biscū. * Si ergo vis eum mittere nobiscū, perge-
 9 mus pariter, & ememus tibi necessaria: * Si au-
 10 tem nō vis, nō ibimus. Vir enim, vt sæpē dixi-
 11 mus, denunciauit nobis, dicēs: Non videbitis
 12 faciē meam, absque fratre vestro minimo.
 13 * Dixit eis Israel: In meam hoc fecistis miseriā,
 14 vt indicaretis ei & aliū habere vos fratrem.
 15 * At illi responderunt: Interrogauit nos homo
 B per ordinem nostram progeniem; si pater vi-
 ueret, si haberemus fratrem. & nos respondi-
 mus ei consequenter, iuxta id quod fuerat sci-
 fcitatus. Nunquid scire poteramus quod di-
 cturus esset, Adducite fratrem vestrū vobiscū?

תרגום אונקלוס

31 ויאמרו אליו בנים אנחנו לא היינו מרגלים :
 32 ויאמר להם גברא רבנא דארעא ברא אדע ארי כינוי אתון אחוכון חר שבקי לותי ועיבורא דחסיד כבתיכון סיבו
 33 ואתו ית אחוכון ועירא לותי ואדע ארי לא אלילי אתון ארי כינוי אתון ית אחוכון אתון לכו וית ארעא תעבדון בה
 34 ויתו אינו מריקין שקיהון והא גבר צרר בספיה בשקיהון וחזו ית צרי בספיהון אינו ויבוחון ודחילו :
 35 ויאמר ראובן אל אביו לאמר את שני בני תמית אם לא אביאנו
 36 אליך תנה אתו על ידי ואני אשיבנו אליך : * ויאמר
 37 לא ירד בני עמכם כי אחיו מרת והוא לבדו נשאר
 38 וקראהו אסון בדרך אשר תלכו בה והורדתם את
 שבתי ביגון שאולרה :
 מג
 1 ויהי כאשר כלו לאכל את השבר אשר הביאו
 2 ממצרים ויאמר אליהם אביהם שבו שברו לנו מעט
 3 אכל : * ויאמר אליו יהודה לאמר העד העד בנו
 4 האיש לאמר לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם :
 5 * אם ישך משלח את אחינו נתנו נדבה ונשכרה
 6 לך אכל : * ואם אינך משלח לא נרד כי האיש
 7 אמר אליו לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם :
 8 * ויאמר ישראל למה הרעתם לי להגיד לאיש העוד
 9 לכם אח : * ויאמרו שאל שאל האיש לנו ולמולדתנו
 10 לאמר העוד אביכם חי היש לכם אח ונגד לו על
 11 פי הדברים האלה תירוע נדע כי יאמר הורידו את
 12 אחיכם :

* Diximus autem illi: Pacifici sumus: non sumus exploratores. * Duodecim fratres sumus, filij patris nostri. unus non est: at iunior cum patre nostro hodie est in terra Chanaan. * Dixit autem nobis homo dominus terræ: In hoc sciam quod pacifici estis: fratrem vestrum unum relinquire hic mecum: at emptionem frumentationis domus vestra accipientes, abite: * Et adducite ad me fratrem vestrum iuniorrem: & sciam quod non exploratores estis, sed quod pacifici estis. & fratrem vestrum reddam vobis; & in terra negociamini. * Factum est autem cum euacuarent ipsi saccos suos, & erat uniuscuiusque ligatura argenti in sacco ipsorum. & viderunt ligaturas argenti sui ipsi, & pater eorum: & timuerunt. * Ait autem illis Jacob pater eorum: Me sine filiis fecistis: Ioseph non est: Symeon non est, & Benjamin accipietis. super me facta sunt ista omnia.

* Ait autem Ruben patri suo, dicens: Duos filios meos interfice, si non adduxero illum ad te. da illum in manum meam, & ego adducam illum ad te. * Ille autem dixit: Non descendet filius meus vobiscum, quia frater eius mortuus est, et ipse solus relictus est; & accidet illum egrotare in via qua ibitis; & deducetis meam senectutem cum tristitia ad inferos.

CAP. XLIII.

AT fames inualuit super terram.

* Factum est autem quando consumauerunt comedere triticum, quod attulerunt ex Aegypto, & ait illis pater eorum: Iterum euntes emite nobis paucas escas. * Ait autem illi Judas, dicens: Testimonio testatus est nobis homo, dicens: Non videbitis faciem meam, si non frater vester iunior vobiscum fuerit. * Si quidem igitur miseris fratrem nostrum vobiscum, descendemus, & ememus tibi escas.

* Si autem non miseris fratrem nostrum vobiscum, non ibimus. & enim homo ait nobis, dicens: Non videbitis faciem meam, si non frater vester iunior vobiscum fuerit. * Ait autem Israel, Quid malefecistis mihi, annunciantes homini, quod est vobis frater? * Illi autem dixerunt: Interrogans interrogavit nos homo, et generationem nostram, dicens: Si adhuc pater vester vivit, & si est vobis frater. et indicavimus ei secundum interrogationem hanc. nunquid sciebamus quod dicet nobis, Adducite fratrem vestrum?

* εἶπαμιν ὃ ἀπὸ εἰρηνικοὶ ἐσμὲν, & ἐσμὲν κατὰ σκοποὶ. * δώδεκα ἀδελφοὶ ἐσμὲν, υἱοὶ ὧ πατρὸς ἡμῶν. ὁ εἷς οὐχ ὑπάρχει, ὃ ὅ μικρότερος μὲν ὧ πατρὸς ἡμῶν σήμερον ἐστὶν ἐν γῇ χανανάν. * εἶπε δὲ ἡμῖν ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς, ἐν τούτῳ γνώθωμαι, ὅτι εἰρηνικοὶ ἐστέ ἀδελφὸν ὑμῶν ἐναῖ ἀφ' ἐκεῖθεν μετ' ἐμῶν τὴν ἀγορασμὸν τῆς σιτοδοσίας ὧ οἴκος ὑμῶν λαβόντες, ἀπέλθετε. * ἔλθατε πρός με τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον, καὶ γνώθωμαι, ὅτι κατὰ σκοποὶ ἐστέ, ἀλλ' ὅτι εἰρηνικοὶ ἐστέ. καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἀποδώσω ὑμῖν, καὶ τῇ γῇ ἐμπορεύεσθε. * ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς κατακκοῦν ἀνδρῶν σάκκοις αὐτῶν, ἔην ἐκάστου ὁ δεσμός ὧ δ' ἐργασίας ἐν ταῖς σάκκῳ αὐτῶν. καὶ εἶδον τοὺς δεσμούς ὧ δ' ἐργασίας αὐτῶν αὐτοὶ, ἔκ πατρὸς αὐτῶν, καὶ ἐφόβηθησαν. * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακώβ ὁ πατὴρ αὐτῶν, ἐμὲ ἠτεκνώσατε, ἰωσήφ οὐκ ἐστὶ, symeon οὐκ ἐστὶ, καὶ τὸν beniamin λήψετε, ἵνα ἐπ' ἐμὲ ἐγένετο ταῦτα πάντα. * εἶπε δὲ ruben τῷ πατρὶ αὐτοῦ, λέγων, τοὺς δύο υἱὸς μου ἀποκλείνον, ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρός σε. δός αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρά μου, καὶ ὡς ἄξω αὐτὸν πρός σε. * ὃ δὲ εἶπεν, ἔλθα μετ' ἐμῶν, ὅτι ὁ ἀδελφός αὐτοῦ, ἀπ' ἐκεῖθεν, καὶ αὐτὸς μόνος καταλείπεται, ἔκ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν μαλακισθῆναι ἐν τῇ ὁδῷ, ἢ ἂν πορεύσθαι, καὶ καταξέτε με τὸ γῆρας μὲν λύπης εἰς αὐτόν. μγ.

1 * Ο δὲ λιμὸς ἐνέγκυσεν ἐπὶ τῆς γῆς.

2 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα συνελέεσαν καταφαγεῖν τὸν σῖτον, ὃν ἠνεγκον εἰς αἰγύπτου· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν, πάλιν πορεύσιντες πριάσασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. * εἶπε δὲ αὐτῷ ἰούδας, λέγων, διαμετρεῖα διαμαρτύρατο ἡμῖν ὁ ἄνθρωπος, λέγων, οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφός ὑμῶν ὁ νεώτερος μετ' ὑμῶν ᾖ. * εἰ μὲν οὖν ἀποσέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μετ' ἡμῶν, καταβήσομεθα, ἔκ πατρὸς ἡμῶν, οὐ πορεύσομεθα. ὃ ἄνθρωπος εἶπεν ἡμῖν, λέγων, οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφός ὑμῶν ὁ νεώτερός μετ' ὑμῶν ᾖ. * εἶπε δὲ ἰσραὴλ, τί ἐκακοποιήσατέ με, ἀναγείλαντες τὸν ἀνθρώπον, ὅτι ἐστὶν ὑμῖν ἀδελφός; * ὃ δὲ εἶπαν, ἐρωτῶν ἐπηρώτησεν ἡμᾶς ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὸν γῆρας ἡμῶν, λέγων, εἰ ἐπὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ζῇ, καὶ εἰ ἐστὶν ὑμῖν ἀδελφός. καὶ ἀνηγείλαμεν αὐτῷ, καὶ τὸν ἐπερώτησεν ταῦτα. μὴ εἶδομεν, ὅτι ἐρεῖ ἡμῖν, ἀγάγετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et diximus ei: Recti sumus nos: non sumus exploratores. 12 Duodecim fratres sumus nos, filij patris nostri: vnus non comparet, & minimus hodie est cum patre nostro in terra Chanaan. 13 Dixitque nobis vir dominus terræ: In hoc sciam quod recti estis vos: vnum fratrem vestrum dimittite apud me; & frumentum quod defecit in domo vestra tollite, & abite. 14 Et adducite fratrem vestrum minimum ad me, vt sciam quod non estis exploratores, sed quod recti estis vos. fratrem vestrum dabo vobis; & in terra negociabimini. 15 Et factum est, ipsis effundentibus sacculos suos, ecce argentum ligatum vniuscuiusque viri erat in ore sacculi sui: & viderunt argentum ligatum, ipsi & pater eorum: & timuerunt. 16 Dixitque eis Iacob pater eorum: Absque liberis me fecistis: Ioseph non superest, & Symeon non est hic, & Benjamin auferetis. super me fuerunt omnia hæc. 17 Aitque Ruben patri suo, dicens: Duos filios meos interficies, si non reduxero eum tibi: trade illum in manu mea, & ego reducam eum tibi. 18 Et ait: Non descendet filius meus vobiscum; quoniam frater eius mortuus est, & ipse solus remansit. & si acciderit ei mors in via in qua ambulatis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAP. XLIII.

Fames autem præualebat in terra. * Et factum est cum consumassent edere frumentum quod attulerant de Aegypto, ait illis pater eorum: Reuertimini, & emite nobis pauxillum frumenti. * Et ait ei Iudas, dicens: Contestans contestatus est nos vir, dicens: Non videatis faciem meam, nisi cum fuerit frater vester vobiscum. * Si tu mittis fratrem nostrum vobiscum, descendemus, & ememus tibi frumentum: * Et si non mittis, non descendemus: quia vir dixit nobis, Non videatis faciem meam, nisi quando frater vester fuerit vobiscum. * Dixitque Israel: Quare malefecistis mihi, vt nunciaretis viro, si adhuc erat vobis frater? * Et dixerunt: Interrogans interrogavit nos vir pro generatione nostra, dicens, Si adhuc pater vester vivit, si est vobis alius frater: narrauimusque ei iuxta ordinem verborum istorum. nunquid scire poteramus quod dicturus esset, Deducite fratrem vestrum?

* ויאמר יהודה אל ישראל אביו שלחני הנער
 אתי ונקומה ונלכה ונחיה ולא נמור גם אנחנו
 גם אתה גם טפנו: * אנכי אערבנו מידי
 תבקשנו אם לא רביאנו אליך והצנתיו לפניך
 וחטאתי לך כל הימים: * כי לולא התמהמהנו
 כי עתה שבנו וזה פעמים: * ויאמר אלהים
 ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו קחו
 מזמרת הארץ בכליכם וחורידו לאיש מנחה מעט
 צרי ומעט דבש נכאר ולט בטנים ושקדים:
 * וכסף משנה קחו בידכם וארז הכסף המושב
 בפי אמתחתים תשיבו בידכם אולי משנה
 הוה: * וארז אחיכם קחו וקומו שובו אל-
 האיש: * ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש
 ושלח לכם את אחיכם אחר וארז בנימין ואני
 כאשר שכלתי שכלתי: * ויקחו האנשים את המנחה
 הזאת ומשנה כסף לקחו בידם וארז בנימין ויקמו
 וירדו מצרים ויעמדו לפני יוסף: * וירא יוסף אתם
 את בנימין ויאמר לאשר על ביתו הבא את
 האנשים הביתה וטבח טבח והכן כי אתי יאכלו
 האנשים בצהרים: * ויעש האיש כאשר אמר יוסף
 ויבא האיש את האנשים ביתו יוסף: * ויראו
 האנשים כי רובאו בית יוסף ויאמרו על דבר
 הכסף השב באמתחתינו בתחלה אנחנו מוכאים
 להתלל עלינו ולהתנפל עלינו ולקחת מחרתנו
 לעבדים ואת חמרינו: * וישו אל האיש אשר על-
 בית יוסף וידברו אליו פתח הבית: * ויאמרו כי
 אדני ירד ירדנו בתחלה לשבר אבל: * ויהי כי-
 באנו אל המלון ונפתחה ארז אמתחתינו והנה
 כסף איש בפי אמתחתו כספנו במשקלו ונשב
 אותו בידנו:

* Iudas quoque dixit patri suo: Mitte pue-
 rum mecum, vt proficiscamur, & possimus vi-
 uere, ne moriamur nos & paruuli nostri.
 * Ego suscipio puerum: de manu mea re-
 quire illum. nisi reduxero & reddidero eum
 tibi, ero peccati reus in te omni tempore.
 * Si non intercessisset dilatio, iam vice al-
 tera venissemus. * Igitur Israel pater eo-
 rum dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod
 C vultis. Sumite de optimis terræ frugibus in va-
 sis vestris, & deferte viro munera, modicum
 refinę, & mellis, & storacis, staćtes, & terebin-
 thi, & amygdalarum. * Pecuniamque du-
 plicem ferte vobiscum: & illam quam inue-
 nistis in sacculis, reportate, ne fortè errore fa-
 ctum sit. * Sed & fratrem vestrum tollite,
 & ite ad virum. * Deus autem meus om-
 nipotens faciat vobis eum placabilem: & re-
 mittat vobiscum fratre vestrum quem tenet in
 vinculis, & hunc Benjamin. ego autem quasi
 orbatus absque liberis ero.
 * Tulerunt ergo viri munera, & pecuniam
 duplicem, & Benjamin: descenderuntque in
 Egyptum: & steterunt coram Ioseph.
 * Quos cum ille vidisset, & Benjamin si-
 mul, precepit dispensatori domus suę, dicens:
 Introduc viros domum, & occide victimas, &
 instrue conuiuium: quoniam hodie mecum
 sunt comesturi meridie.
 * Fecit ille quod sibi fuerat imperatum: &
 introduxit viros domum.
 * Ibiq; exterriti, dixerunt mutuò: Propter
 pecuniam quam retulimus prius in sacculis no-
 stris, introducti sumus, vt deuoluat in nos ca-
 lumniam: & violenter subiiciat seruituti &
 nos & asinos nostros.
 * Quamobrem in ipsis foribus accedentes,
 ad dispensatorem locuti sunt:
 * Oramus, domine, vt audias nos: Iam an-
 tē descendimus, vt emeremus escas.
 * Quibus emptis, cum venissemus ad di-
 uerforium, aperuimus saccos nostros, & in-
 uenimus pecuniam in ore saccorum; quam
 E nunc eodem pondere reportauimus.

תרגום אונקלוס

* ויאמר יהודה לישראל אביו שלח עמי ונקום ונחיה ולא נמור אף אנחנו אף את ארז טפלנו: * אנכי מערבנא ביה
 סן ידי תבעיניה אם לא אחינייה לך ואחמיניה קדמך ואחי חטי לך כל יומיא: * ארי אילתפון ברא נרעפנא ארי פער ותיבנא ונן תרחין
 זמנין: * ואמר להון ישראל אביוהון אם כן הוא דא עבדו סיבו מדמשבח בארעא במניכון ואחירתו לגברא תקרובתא ועיר קטף וזעיר
 דבש שער ולטום בוטנין ושקדין: * וכסףא על חר הרין סיבו ביריכון וירז כסףא דאחורב בפום טעניכון תתיבון ביריכון ולמא שלו
 רהות: * וירז אחוכון דברו וקומו ורובו לות גברא: * ואל שדי יתן לכו רחמין קדם גברא ויפטר לכו וירז אחוכון אחרנא וירז
 בנימין ואנא כמא דתכולית ארכלית: * ונסיבוגברא ירז תקרובתא ודא ועל חר הרין כסףא נסיבו ביריכון ודברו ירז בנימין
 וקמו ונחרו למצרים וקמו קדם יוסף: * וזא יוסף עמרו ירז בנימין ואמר לדממנא על ביתיה אעיר ירז גברא לביתא ונכום
 נכסותא וארזין ארי עמי ויכלין גברא בשירותא: * ועבר גברא כמא דאמר יוסף ואעיר גברא ירז גברא לבית יוסף: * ודחילו
 גברא ארי ארזערו לבית יוסף ואמרו על עיסק כסףא דאחורב בטעננא בקדמיתא אנחנו מהעלין לאתרברבא עלנא ולאסתרקפא עלנא
 ולמקני ירנא לעבדין וירז חמרנא: * וקריבו לות גברא די ממנא על בית יוסף ומלילו עמיה ברתע ביתא: * ויהנה כד אחינא לבית מבתא ופתחנא ית טעננא ודא כסף
 ואמרו בבדעו רבויי מיחה נחיתנא בקדמיתא למזבן עבדא: * ובר כפום טעניניה כסףא במתקליה ואחינא יתיה בידנא:

* Dixit autem Judas ad Israel patrem suum: 8
Mitte puerum mecum, & surgentes ibimus, ut
vivamus & non moriamur & nos & tu, & sub-
stantia nostra. * Ego suscipio eum; de manu 9
mea require illum. si non adduxero illum ad te, &
statuero eum coram te, peccans ero in te omnibus
diebus. * Si non enim tardavissemus, iam re- 10
versis fuissetis bis.

* Ait autem illis Israel pater eorum: Si sic est, 11
hoc facite: accipite de fructibus terræ in vasis ve-
stris, & deducite homini dona resina, & mellis, et
thymiana, & stacten, & terebinthum, et nuces.

* Et argentum duplex accipite in manibus ve- 12
stris, & argentum quod reductum est in saccis ve-
stris, reducite vobiscum; ne forte ignorantia est.

* Et fratrem vestrum accipite, & surgentes de- 13
scendite ad hominem. * At Deus meus det 14
vobis gratiam coram homine; & remittat fratrem
vestrum unum, & Benjamin. ego quidem enim
sicut liberis orbatus sum, liberis orbatus sum.

* Accipientes autem viri dona ista, & ar- 15
gentum duplex acceperunt in manibus eorum, &
Benjamin; & surgentes descenderunt in Aegyptum:
& steterunt coram Joseph.

* Vidit autem Joseph eos, & Benjamin fratrem 16
suum uterinum. & dixit ei qui super domum suā:
Introduc homines in domum: & occide victimas,
& para. mecum enim comedent homines panes me-
ridie.

* Fecit autem homo sicut dixit Joseph. & intro- 17
duxit homines in domum Joseph.

* Videntes autem viri quod introducti sunt in 18
domum Joseph, dixerunt: Propter argentum quod
redditum est in saccis nostris prius, nos introduci-
mur, ut calumnietur nos, & imponat nobis, ut
accipiat nos in servos, & asinos nostros.

* Accedentes autem ad hominem qui super domo 19
Joseph, locuti sunt ei in porta domus,

* Dicentes: Oramus, domine: descendimus 20
prius emere escas. * Factum est autem 21

quando venimus ad manendum, & aperuimus
saccos nostros, & hoc argentum uniuscuiusque in
sacco eius: argentum nostrum in statera reduximus
nunc in manibus nostris.

* εἶπε ὁ Ἰούδας πρὸς Ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἀπόσειλον 8
τὸ παιδάριον μετ' ἐμοῦ, & ἀναστάντες πορεύσόμεθα, ἵνα ζή-
μεν ἢ μὴ ἀποθάνωμεν, & ἡμεῖς & σὺ & ἡ ἀποσκυλὴ ἡμῶν.

* ἐγὼ ἐκδέχομαι αὐτὸν ἐκ χειρὸς μου ζητήσῃ αὐτὸν. εἰ μὴ 9
μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρὸς σε, & σήσω αὐτὸν ἐκ χειρὸς τοῦ ἐχθροῦ ἡμαρ-
τηκῶς ἐβόμαι εἰς σὲ πάσας τὰς ἡμέρας.

* εἰ μὴ γὰρ ἐβραδύναμιν, ἥδη αὖν ὑπεσρέψαμεν δῖς. 10

* εἶπε ὁ αὐτοῖς Ἰσραὴλ ὁ πατὴρ αὐτῶν, εἰ οὕτως ἐστὶ, τοῦτο 11
ποιήσατε· λάβετε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς ἐν τοῖς ἀγείοις ὑ-
μῶν, καὶ κατάγετε τῷ ἀνθρώπῳ δῶρα τῆς ῥηλίνης, & τοῦ μέλι-
τος, ἢ θυμιάματα, & σάκχην, & τερέβινθον, καὶ κάρυα·

* καὶ τὸ ἀργύριον διὰ τὸν λαόν λαβέτε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν· ἢ 12
τὸ ἀργύριον τὸ ἀποσφαρὲν ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν, ἀπο-
στέψατε μετ' ὑμῶν· μήποτε ἀγνοήμα ἐστίν.

* καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν λάβετε, & ἀναστάντες κατὰ βητε 13
πρὸς τὸν ἄνθρωπον. * ὁ δὲ θεὸς μου δώῃ ὑμῖν χάριν ἐ-
κ χειρὸς τοῦ ἀνθρώπου, & ἀποσείλαι τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν ἕνα,

& τὸν Βενιαμίν. ἐγὼ μὲν γὰρ καθάπερ ἠτέκνωμαι, ἠτέκνωμαι. 14

* λαβόντες ὁ δὲ ἄνθρωπος τὰ δῶρα ταῦτα, & τὸ ἀργύριον δι- 15
πλοῦν ἔλαβον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, & τὸν Βενιαμίν. καὶ ἀνα-
στάντες, κατέβησαν εἰς Αἴγυπτον· ἢ ἔστησαν ἐναντίον Ἰωσήφ.

* εἶδε ὁ Ἰωσήφ αὐτοὺς, & τὸν Βενιαμίν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ 16
τὸν ὁμομήτερον. καὶ εἶπε τῷ Ἰσραὴλ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, εἰσάγαγε
αὐτοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ σφάζον θύματα, καὶ ἐτί-
μαθον μετ' ἐμοῦ γὰρ φάγονται. ὁ δὲ ἄνθρωποι ἄρτους τῶν με-
ριδίων. 17

* ἐποίησε ὁ δὲ ἄνθρωπος, καθὰ εἶπεν Ἰωσήφ. 18
& εἰσήγαγε αὐτοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν οἶκον Ἰωσήφ.

* ἰδόντες ὁ δὲ ἄνθρωπος, ὅτι εἰσπλέχθησαν εἰς τὸν οἶκον Ἰω- 19
σήφ, εἶπεν, διὰ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποσφαρὲν ἐν τοῖς μαρσίπ-
ποις ὑμῶν τιμαρχίῃ, ἡμεῖς εἰσαγόμεθα, τοῦτο συκοφαντή-
σαι ἡμᾶς, καὶ Ἰσραὴλ ἐπὶ ἡμῖν, τοῦτο λαβεῖν ἡμᾶς εἰς παῖδας, καὶ
αὐτοὺς ὄνοις ὑμῶν. 20

* παρεστειλόντες ὁ δὲ πρὸς τὸν ἄνθρω- 21
πον τὸν Ἰσραὴλ τοῦ οἴκου τοῦ Ἰωσήφ, ἐλάλησαν αὐτῷ ἐν τῷ πυ-
λῶνι τοῦ οἴκου· λέγοντες, δεόμεθα κύριε, κατέβη-
μεν τιμαρχίῃ πρὸς τὸν βρώματά.

* ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤλθομεν εἰς τὸ καταλύσαι, & ἠνοίξα- 22
μεν αὐτοὺς μαρσίπποις ὑμῶν, & ἰδοὺ τὸ ἀργύριον ἐκείνου ἐν τῷ
μαρσίππῳ αὐτοῦ· τὸ ἀργύριον ὑμῶν ἐν σαθρῷ ἀπεσρέψα-
μεν ὡς ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Dixitque Judas ad Israel patrem suum: Mitte puerum mecum; & surgamus & eamus; & vivemus, & non moriemur, tam nos quam tu, fami-
lia quoque nostra. * Ego in meam fidem suscipio puerum: de manu mea exquires eum. si non reduxero eum tibi, & statuero eum coram te,
ero peccans tibi omnibus diebus. 10 Quoniam nisi moram fecissemus in hoc, iam nunc reversi fuissetis duabus vicibus. 11 Dixitque

Israel pater eorum: Si sic necesse est, hoc facite: tollite de optimis terræ in vasis vestris, & deferre viro munera; paululum resinae, & modicum mellis,
storacis & terebinthi, & amygdalarum. 12 Et argentum duplex tollite in manu vestra; & argentum quod redditum est in ore sacculorum ve-
strorum reducite in manu vestra: forte errore factum fuit. 13 Fratrem quoque vestrum tollite; & surgite, revertimini ad virum.

14 Et Deus omnipotens det vobis misericordiam coram viro, ut soluat fratrem vestrum alium; & Benjamin remittat vobiscum. & ego sicut
orbatus sum, orbabor. 15 Et tulerunt viri munus hoc; & duplex argentum tulerunt in manibus suis: tulerunt quoque Benjamin, & surre-
xerunt & descenderunt in Aegyptum; & steterunt coram Ioseph.

16 Et vidit Ioseph cum eis Benjamin: & dixit illi qui erat præpositus super
domum suam: Introduc viros in domum; & occide victimas, & præpara: quia mecum comesturi sunt viri in prandio. 17 Fecitque vir sicut
dixerat Ioseph; & introduxit viros in domum Ioseph.

18 Et timuerunt viri, eo quod introducti essent in domum Ioseph: & dixerunt:
Propter argentum quod prius reductum est in sacculis nostris, nos sumus introducti, ut dominetur nostri, & quærat occasiones contra nos, & pos-
sideat nos in servos, & asinos nostros. 19 Et accesserunt ad virum qui erat præpositus super domum Ioseph, & locuti sunt cum eo in porta
domus:

20 Et dixerunt: Rogamus, domine, ut audias nos: Descendentes descendimus prius ad emendum frumentum.

21 Et factum est quando venimus in domum diuerforij, & aperuimus saccos nostros, ecce argentum uniuscuiusque erat in ore sacci sui: & in-
uenimus argentum nostrum in suo pondere; & reducimur illud in manu nostra.

12 * וכסף אחר הורדנו בידנו לשבר אכל לא ידענו מי-
 23 * שם כספנו באמתחתינו: * ויאמר שלום לכם אל-
 תיראו אלהיכם ואלהי אביכם נתן לכם מטמון
 באמתחתיכם כספכם בנא אלי ויוצא אלהם את-
 24 שמעון: * ויבא האיש את האנשים ביתו
 יוסף ויתן מים וירחצו רגליהם ויתן מקפוא
 25 לחמריהם: * ויבינו את המנחה עד בוא יוסף
 26 בצהרים כי שמעו כי שם יאכלו לחם: * ויבא יוסף
 הביתה ויביאו לו את המנחה אשר בידם הביתה
 27 וישתחוו לו ארצה: * וישאל להם שלום ויאמר
 השלום אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו חי:
 28 * ויאמרו שלום לעבדך לאבינו עודנו חי ויקדו
 29 וישתחו: * וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן-
 אמו ויאמר הנה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי
 30 ויאמר אלהים יחנך בני: * וימהר יוסף כי נבכרו
 רחמיו אל אחיו ויבקש לבכות ויבא החדרה ויבך
 31 שמו: * וירחץ פניו ויצא ויתאפק ויאמר שימו
 32 לחם: * וישימו לו לבדו ולחם לבדם ולמצרים
 האכלים אתו לבדם כי לא יוכלון המצרים לאכל את-
 33 העברים לחם כי תועבה הוא למצרים: * וישבו
 לפניו רבב בברר ויהצער בצער רצו ויתמהו
 34 האנשים איש אל רעהו: * וישא משאת מאת פניו
 אלהם ותרב משאת בנימן משאות כלם חמש ידות
 וישתו וישכרו עמו:

מר

1 * ויצו את אשר על ביתו לאמר
 מלא את אמתחת האנשים אכל באשר יוכלון שאת
 2 ושים כסף איש בפי אמתחתו: * ואת גביעי גביע
 הכסף תשים בפי אמתחת הקטן ואת כסף שכרו ויעש
 3 כדבר יוסף אשר דבר: * הבקר אור והאנשים שלחו
 המר וחמריהם:

תרגום אונקלוס

22 * וכסף אחרתא אחיבנא בידנא למזון עבירא לא ידענא מן שוי כספנא בטוענא:
 ואלהא דאבוכון יחב לכון סימא בטועניכון כספיכון אתא לוחי ואפיק ליהון ית שמעון:
 24 * ואעיל גברא ית גברא לבית יוסף ויחב מיא
 ואסחו רגליהון ויחב כספא לחמריהון: * ואהקינו ית הקרובתא עד דעל יוסף בשירותא ארי שמעון ארי חסן אכלין לחמא:
 26 * ועל
 יוסף לביתא ואעילו ליה ית הקרובתא די בידיהון לביתא וסגידו ליה על ארעא:
 27 * ושאל להון לשלם ואמר תשלם לאבוכון סבא
 דאמרחהו רעד קען הוא קיים: * ואמרו שלם לעבדך לאבוכא עד קען קיים וכרעו וסגידו:
 29 * וזקף עינוהי ויחא ית בנימין אחוהי בר
 אמוהי ואמר הדין אחוכון ועירא דאמתחתן לי ואמר מן קדם יי יתרחם עלך ברי:
 30 * ואוהי יוסף ארי אתגוללו רחמוהי על אחוהי ובעא למכפי
 ועל לאדרון בית משכבא ובכא חסן: * ואסחי אפוהי ונפק ואתחסן ואמר שו לחמא:
 32 * ושויו ליה בלחודוהי וילהון בלחודיהון
 ולמצראי דאכלין עמיה בלחודיהון ארי לא יכלין מצראי למיכל עם עבראי לחמא ארי בעירא דמצראי דחלין ליה עבראי אכלין:
 33 * ואסחרו
 קרמוהי רבא כרביהיה וועירא כועיריהיה ויחא גברא גברא לחבריה: * ונטל חולקין מן קרמוהי לוחהון וסגיא חולקא דבנימין מחולקי כולהון
 חמשה חולקין ושתיו ורויאו עמיה:
 34 * ויחא טועני גברא עבירא כמא דיכלין למטען ושו כסף גבר בפום טועניה:
 2 * ויחא פלדי פלדא דכספא תשוי בפום טוענא דועירא וית כסף
 צפרא נחר וגברא אתפטרו אינון וחמריהון:
 3 * ובינוהי ועבד כפתגמא דיוסף דמליל:

מר

* Et argentum aliud attulimus nobiscum, emere escas. non scimus quis iniecit argentum in saccos nostros.

* Ait autem illis: Propitius vobis: ne timeatis. Deus vester & Deus patrum vestrorum dedit vobis thesauros in saccis vestris: at argentum vestrum, probatum habeo. & eduxit ad eos Symeon.

* Et attulit aquam lavare pedes eorum: & dedit pabula a finis eorum.

* Parauerunt autem dona, donec intraret Ioseph meridie: audierunt enim quod illic debet prandere.

* Ingressus est autem Ioseph in domum, & obtulerunt ei munera, quæ habebant in manibus suis in domum. & adorauerunt eum in faciem super terram.

* Interrogauit autem eos: Quomodo habetis? & ait: Si sanus est pater vester senior, quem dixistis? adhuc viuit? * Flli autem dixerunt: Sanus est seruus tuus pater noster: adhuc viuit. & ait: Benedictus homo ille Deo. & inclinantes adorauerunt eum.

* Respicens autem oculis suis, vidit Benjamin fratrem suum vterinum: & ait, Hic frater vester iunior, quem dixistis ad me adducere?

& ait, Deus misereatur tui, fili. * Turbatus est autem Ioseph: reuoluta sunt enim viscera eius super fratre suo, & quasiuit flere. ingressus autem in cubiculum suum, fleuit.

* Et lauans faciem, egressus continuauit se; & ait: Apponite panes. * Et apposuerunt ei soli, & ipsis per seipsos, & Aegyptiis simul vescentibus cumeo per seipsos: non enim poterant Aegyptij simul comedere cum Hebræis panes: abominatio enim est Aegyptiis.

* Sederunt autem coram eo primogenitus secundum antiquitatem suam, & iunior secundum iuuentutem suam: stupefacti sunt autem homines unusquisque ad fratrem suum.

* Tulerunt autem partes ab eo ad illos. magnificata est autem pars Benjamin præter partes omnium quincupliciter ad eas quæ illorum. biberunt autem, & inebriati sunt cum eo. CA. XLIIII.

ET præcepit Ioseph ei qui super domum suam, dicens: Implete saccos hominum escis, quæcunque poterint tollere: & inijcite vniuscuiusque argentum in ore sacci. * Et scyphum meum argenteum inijcite in saccum iunioris, & precium tritici eius. factum est autem secundum verbum Ioseph, sicut dixit. * Manè illuxit, & homines missi sunt ipsi et asini eorum.

* καὶ ἀργύριον ἕτερον ἠνέκα μὲν ἑαυτῶν, ἀγοράσαι βρώματα. οὐκ οἶδ' αὖτε τις ἐνέβαλεν τὸ ἀργύριον εἰς τοὺς μαρσίππους ἡμῶν. * εἶπε δὲ αὐτοῖς, ἰλέως ὑμῖν, μὴ φοβεῖσθε. ὁ θεὸς ὑμῶν, ὃς ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ἐδωκεν ὑμῖν τὴν χώραν ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν. τὸ δὲ ἀργύριον ὑμῶν, εὐδοκίαν ἀπέχω. καὶ ἐξήγαγε πρὸς αὐτοὺς τὸν συμεὼν. * καὶ ἤνεγκεν ὕδωρ νίψαι τοὺς πόδας αὐτῶν. καὶ ἔδωκε χορτάσματα τοῖς ὄνοις αὐτῶν. * ἠτόμαζαν δὲ τὰ δῶρα, ἕως οὗ εἰσελθεῖν ἰωσήφ μεσημβρίας. ἤκουσαν γὰρ ὅτι ἐκεῖ μέλλει ἀριστῆν.

* εἰσηλθε δὲ ἰωσήφ εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ προσήνεκτο αὐτοῖς τὰ δῶρα, αἵτινες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον. καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἡπὶ πρόσωπον ἡπὶ τῷ γῆν. * ἠρώπησε δὲ αὐτοῦ, πῶς ἔχετε; καὶ εἶπεν, εἰ ὑγαίνει ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ πρεσβύτερος, ὃν εἶπατε, ἐπὶ ζῆ; * καὶ εἶπαν, ὑγαίνει ὁ παῖς σου ὁ πατήρ ἡμῶν, ἐπὶ ζῆ. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς ὁ ἄνθρωπος ὃς ἐκείνῳ τῷ θεῷ. καὶ κύψαντες προσεκύνησαν αὐτῷ.

* ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ἰδὼν Benjamin τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομήτηρον. καὶ εἶπεν, ὅτι ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος, ὃν εἶπατε πρὸς με ἀγαθῆς; καὶ εἶπεν, ὁ θεὸς ἐλέησεν σε τέκνον. * ἔταράχθη δὲ ἰωσήφ. συνερέφετο γὰρ τὰ ἔντερα αὐτοῦ ἡπὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, καὶ ἐζήτην κλαῦσαι. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ, ἐκλαυσεν.

* ἐνψάμενος δὲ τὸ πρόσωπον, ἐξελθὼν, ἐνεκράτευσάτο. καὶ εἶπεν, παράθετε ἄρτους. * καὶ παρέθηκεν αὐτῷ μὲν ὡς αὐτοῖς καθ' ἑαυτοῦς, καὶ τοῖς αἰγυπίοις, τοῖς Συνοίκοις μετ' αὐτοῦ καθ' ἑαυτοῦς. ἐν δὲ ἡδύνατο ὁ αἰγύπτιος συνεδίξην μὲν τῶν ἐβραίων ἄρτους. βδέλυγμα γάρ ἐστι τοῖς αἰγυπίοις.

* ἐκάθισαν δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, ὁ πρωτότοκος καὶ τὰ πρεσβύτερα αὐτοῦ, καὶ ὁ νεώτερος καὶ τὸν νεώτερον αὐτοῦ. ἐξῆς δὲ αὐτοῦ ὁ ἄνθρωποι ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. * ἦσαν δὲ μερίδας παρ' αὐτοῦ πρὸς αὐτοῦς. ἐμεγαλύνθη δὲ ἡ μερίς Benjamin πᾶσαι τὰς μερίδας πάντων πενταπλασίως πρὸς τὰς ἐκείνων. ἔπειν δὲ, καὶ ἐμεθύσθησαν μετ' αὐτοῦ. μὲν.

* Καὶ ἐνετείλατο ἰωσήφ τῷ ἡπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων, πλήσατε τοὺς μαρσίππους ἰῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἀνδύονται ἄραι. καὶ ἐμβάλετε ἐκαστος τὸ ἀργύριον ἡπὶ τῷ σόματι. * καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργύριον ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τὸν νεώτερον, καὶ τὸν πῶλον τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγγήθη δὲ καὶ τὸ ῥῆμα ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. * τοπρωὶ δέφραυσεν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεσάλησαν αὐτοῖς καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

1 * καὶ ἐνετείλατο ἰωσήφ τῷ ἡπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων, πλήσατε τοὺς μαρσίππους ἰῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἀνδύονται ἄραι. καὶ ἐμβάλετε ἐκαστος τὸ ἀργύριον ἡπὶ τῷ σόματι. * καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργύριον ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τὸν νεώτερον, καὶ τὸν πῶλον τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγγήθη δὲ καὶ τὸ ῥῆμα ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. * τοπρωὶ δέφραυσεν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεσάλησαν αὐτοῖς καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

2 * καὶ ἐνετείλατο ἰωσήφ τῷ ἡπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων, πλήσατε τοὺς μαρσίππους ἰῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἀνδύονται ἄραι. καὶ ἐμβάλετε ἐκαστος τὸ ἀργύριον ἡπὶ τῷ σόματι. * καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργύριον ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τὸν νεώτερον, καὶ τὸν πῶλον τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγγήθη δὲ καὶ τὸ ῥῆμα ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. * τοπρωὶ δέφραυσεν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεσάλησαν αὐτοῖς καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

3 * καὶ ἐνετείλατο ἰωσήφ τῷ ἡπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων, πλήσατε τοὺς μαρσίππους ἰῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἀνδύονται ἄραι. καὶ ἐμβάλετε ἐκαστος τὸ ἀργύριον ἡπὶ τῷ σόματι. * καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργύριον ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τὸν νεώτερον, καὶ τὸν πῶλον τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγγήθη δὲ καὶ τὸ ῥῆμα ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. * τοπρωὶ δέφραυσεν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεσάλησαν αὐτοῖς καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

4 * καὶ ἐνετείλατο ἰωσήφ τῷ ἡπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων, πλήσατε τοὺς μαρσίππους ἰῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἀνδύονται ἄραι. καὶ ἐμβάλετε ἐκαστος τὸ ἀργύριον ἡπὶ τῷ σόματι. * καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργύριον ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τὸν νεώτερον, καὶ τὸν πῶλον τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγγήθη δὲ καὶ τὸ ῥῆμα ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. * τοπρωὶ δέφραυσεν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεσάλησαν αὐτοῖς καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

5 * καὶ ἐνετείλατο ἰωσήφ τῷ ἡπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων, πλήσατε τοὺς μαρσίππους ἰῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἀνδύονται ἄραι. καὶ ἐμβάλετε ἐκαστος τὸ ἀργύριον ἡπὶ τῷ σόματι. * καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργύριον ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τὸν νεώτερον, καὶ τὸν πῶλον τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγγήθη δὲ καὶ τὸ ῥῆμα ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. * τοπρωὶ δέφραυσεν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεσάλησαν αὐτοῖς καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

6 * καὶ ἐνετείλατο ἰωσήφ τῷ ἡπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων, πλήσατε τοὺς μαρσίππους ἰῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἀνδύονται ἄραι. καὶ ἐμβάλετε ἐκαστος τὸ ἀργύριον ἡπὶ τῷ σόματι. * καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργύριον ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τὸν νεώτερον, καὶ τὸν πῶλον τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγγήθη δὲ καὶ τὸ ῥῆμα ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. * τοπρωὶ δέφραυσεν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεσάλησαν αὐτοῖς καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

7 * καὶ ἐνετείλατο ἰωσήφ τῷ ἡπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων, πλήσατε τοὺς μαρσίππους ἰῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἀνδύονται ἄραι. καὶ ἐμβάλετε ἐκαστος τὸ ἀργύριον ἡπὶ τῷ σόματι. * καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργύριον ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τὸν νεώτερον, καὶ τὸν πῶλον τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγγήθη δὲ καὶ τὸ ῥῆμα ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. * τοπρωὶ δέφραυσεν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεσάλησαν αὐτοῖς καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

8 * καὶ ἐνετείλατο ἰωσήφ τῷ ἡπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων, πλήσατε τοὺς μαρσίππους ἰῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἀνδύονται ἄραι. καὶ ἐμβάλετε ἐκαστος τὸ ἀργύριον ἡπὶ τῷ σόματι. * καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργύριον ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τὸν νεώτερον, καὶ τὸν πῶλον τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγγήθη δὲ καὶ τὸ ῥῆμα ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. * τοπρωὶ δέφραυσεν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεσάλησαν αὐτοῖς καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

9 * καὶ ἐνετείλατο ἰωσήφ τῷ ἡπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων, πλήσατε τοὺς μαρσίππους ἰῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἀνδύονται ἄραι. καὶ ἐμβάλετε ἐκαστος τὸ ἀργύριον ἡπὶ τῷ σόματι. * καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργύριον ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιππον τὸν νεώτερον, καὶ τὸν πῶλον τοῦ σίτου αὐτοῦ. ἐγγήθη δὲ καὶ τὸ ῥῆμα ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. * τοπρωὶ δέφραυσεν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεσάλησαν αὐτοῖς καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Aliud quoque argentum afferimus in manu nostra, ad emendum frumentum. nescimus quis posuit argentum nostrum in saccis nostris. 23 Dixitque eis: Pax vobis: nolite timere: Deus vester & Deus patris vestri dedit vobis thesaurum in saccis vestris. argentum vestrum venit ad me. Et eduxit ad eos Symeon. 24 Et introduxit vir homines in domum Ioseph: & dedit aquam, & lauerunt pedes suos: & dedit pabulum a finis suis.

25 Et parauerunt munera antequam veniret Ioseph ad prandium: quia audierant quod ibi comesturi erant panem. 26 Et ingressus est Ioseph in domum, & obtulerunt ei munera quæ erant in manibus eorum in domo. & adorauerunt eum proni in terram. 27 Et salutauit eos, & ait: Nunquid est pax patri vestro seni, quem dixistis? nunquid adhuc viuit? 28 Et dixerunt: Pax est seruo tuo patri nostro: adhuc viuit. & incuruati sunt, & adorauerunt.

29 Et leuauit oculos suos, & vidit Benjamin fratrem suum, filium matris suæ: & ait: Est hic frater vester minimus, quem dixistis mihi? & ait: Deus misereatur tui, fili mi. 30 Et festinauit Ioseph, & ingressus est in cœnaculum cubiculi sui, & volebat flere: & fleuit ibi: quia commota fuerant viscera eius super fratrem suum. 31 Et lauit faciem suam, & egressus est, & confortatus est. & dixit: Ponite panem. 32 Et posuerunt ei seorsum, & illis seorsum, & Aegyptiis qui comedebant cum eo seorsum: non enim poterant Aegyptij comedere cum Hebræis panem: quoniam pecus quod Aegyptij colunt, Hebræi comedunt.

33 Et discubuerunt coram eo, maior iuxta maioritatem suam, & minor iuxta minoritatem suam. & admirati sunt viri adinuicem. 34 Et datæ sunt eis porciones à facie eius: & maior fuit portio Benjamin quincupliciter portionibus omnium. & biberunt, & inebriati sunt cum eo. CAP. XLIIII.

PRæcepit autem dispensatori domus suæ, dicens: Imple saccos virorum frumento, quantum possunt portare: & pone argentum vniuscuiusque in ore sacci sui. 2 Calicem autem meum argenteum pones in ore sacci minoris, & argentum emptionis suæ. fecitque iuxta verbum Ioseph quod locutus fuerat. 3 Ortoque manè, viri dimissi sunt, ipsi & asini sui.

* הם יצאו את העיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר
 על ביתו קום רדף אחרי האנשים והשגתם ואמרת
 אליהם למה שלמתם רעה תחת טובה : * הלוא זה
 אשר ישתה אדני בו והוא נחש ינחש בו הרעתם
 אשר עשיתם : * וישגם וידבר אלהם את
 הדברים האלה : * ויאמרו אליו למד ידבר אדני
 בדברים האלה חלילה לעבדיך מעשור בדבר
 הוזה : * הן כסף אשר מצאנו בפי אמתחתינו
 השיבנו אליך מארץ כנען ואיך נגנב מבית אדניך
 כסף או זהב : * אשר ימצא אתו מעבדיך ומת וגם
 אנחנו נהיה לאדני לעבדים : * ויאמר גם עתה
 כדבריתם כן הוא אשר ימצא אתו יהיה לי עבד
 ואתם תהיו נקיים : * וימחרו ויורדו איש את
 אמתחתו ארצה ויפתחו איש אמתחתו : * ויחפש
 בגדול החל ובקטן כלל וימצא הגביע באמתחת
 בנימן : * ויקרעו שמלתם ויעמסו איש על חמרו
 וישבו העירה : * ויבא יהודה ואחיו ביתה יוסף
 והוא עודנו שם ויפלו לפניו ארצה : * ויאמר
 להם יוסף מה המעשה הזה אשר עשיתם הלוא
 ידעתם כי נחש ינחש איש אשר כמני : * ויאמר
 יהודה מר נאמר לאדני מה נדבר ומר נצטרק
 האלהים מצא את עון עבדיך הננו עבדים לאדני
 גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו :
 * ויאמר חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא
 הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום
 אל אביכם :
 * ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא
 עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוד
 כפרעו : * אדני שאל את עבדיו לאמר היש
 לכם אב או אח :

4 * Iamque urbem exierant, & proefferant paululum; tunc Ioseph accersito dispensatore domus, ait: Surge, inquit, & persequere viros: & apprehensis, dicito: Quare reddidistis malum pro bono? * Scyphus quem furati estis, B ipse est in quo bibit dominus meus, & in quo 6 augurari solet. pessimam rem fecistis. * Fecit ille vt iusserat: & apprehensis, per ordinem 7 locutus est. * Qui responderunt: Quare sic loquitur dominus noster, vt serui tui tantum 8 flagitij commiserint? * Pecuniam quam inuenimus in summitate saccorū, reportauimus ad te de terra Chanaan. & quomodo consequens est, vt furati simus de domo domini tui 9 aurum vel argentum? * Apud quemcunque fuerit inuētum seruorum tuorum quod quæris, moriatur: & nos erimus serui domini nostri. 10 * Qui dixit eis: Fiat iuxta vestram sententiam: apud quemcunque, fuerit inuentum, ipse 11 sit seruus meus: vos autem eritis innoxij. * Itaque festinato, deponentes in terram saccos, a- 12 peruerūt singuli. * Quos scrutatus, incipiens à maiore vsq; ad minimum, inuenit scyphum in 13 sacco Benjamin. * At illi scissis vestibus, oneratisque rursum asinis, reuersi sunt in oppidū. 14 * Primusque Iudas cū fratribus ingressus est ad Ioseph, (necdū enī de loco abierat) omnes- 15 que ante eū pariter in terrā corruerūt. * Quibus ille ait: Cur sic agere voluistis? an ignoratis 16 q non sit similis mei in augurandi sciētia: * Cui Iudas: Quid respōdebimus, inquit, dño meo, vel quid loquemur, aut iuste poterimus obtrudere? De⁹ inuenit iniquitatem seruorū tuorū. En omnes serui sumus dñi mei, & nos, & apud 17 quem inuentus est scyphus. * Respondit Ioseph: Absit à me, vt sic agam. qui furatus est scyphum, ipse sit seruus meus: vos autem abite liberi ad patrem vestrum. * Accedens autem propius Iudas, confidenter ait: Oro, domine, audi me, vt loquatur seruus tuus verbum in auribus tuis; & ne irascaris famulo D tuo: Tu es enim post Pharaonem dominus 18 meus. * Interrogasti prius seruos tuos: Habetis patrem aut fratrem?

תרגום אונקלוס

4 * ויצאו נפקו מן קרתא לא ארחיקו ויוסף אמר לאשר
 על ביתי קום רדף אחרי האנשים והשגתם ואמרת
 להם למה שלמתם רעה תחת טובה : * הלוא זה
 אשר ישתה אדני בו והוא נחש ינחש בו הרעתם
 אשר עשיתם : * וישגם וידבר אלהם את
 הדברים האלה : * ויאמרו אליו למד ידבר אדני
 בדברים האלה חלילה לעבדיך מעשור בדבר
 הוזה : * הן כסף אשר מצאנו בפי אמתחתינו
 השיבנו אליך מארץ כנען ואיך נגנב מבית אדניך
 כסף או זהב : * אשר ימצא אתו מעבדיך ומת וגם
 אנחנו נהיה לאדני לעבדים : * ויאמר גם עתה
 כדבריתם כן הוא אשר ימצא אתו יהיה לי עבד
 ואתם תהיו נקיים : * וימחרו ויורדו איש את
 אמתחתו ארצה ויפתחו איש אמתחתו : * ויחפש
 בגדול החל ובקטן כלל וימצא הגביע באמתחת
 בנימן : * ויקרעו שמלתם ויעמסו איש על חמרו
 וישבו העירה : * ויבא יהודה ואחיו ביתה יוסף
 והוא עודנו שם ויפלו לפניו ארצה : * ויאמר
 להם יוסף מה המעשה הזה אשר עשיתם הלוא
 ידעתם כי נחש ינחש איש אשר כמני : * ויאמר
 יהודה מר נאמר לאדני מה נדבר ומר נצטרק
 האלהים מצא את עון עבדיך הננו עבדים לאדני
 גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו :
 * ויאמר חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא
 הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום
 אל אביכם :
 * ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא
 עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוד
 כפרעו : * אדני שאל את עבדיו לאמר היש
 לכם אב או אח :

* Exeuntibus autem ipsis civitatem, non aberant longè. & Joseph dixit ei qui super domum suam: Surgens persequere post homines, & comprehendes eos, & dices illis: Quare reddidistis mala pro bonis? * Quare furati estis meum scyphum argenteum? non hoc est in quo bibit dominus meus? ipse autem augurio auguratur in eo. mala perfecistis que fecistis. * Inveniens autem illos, dixit eis secundum verba hæc.

* Illi autem dixerunt ei: Quare loquitur dominus secundum verba hæc? absit servis tuis facere secundum verbum hoc.

* Si quidem argentum, quod invenimus in saccis nostris, reduximus ad te de terra Chanaan: quomodo furaremur de domo domini tui argentum aut aurum? * Apud quem inventus fuerit scyphus servorum tuorum, moriatur: & nos autem erimus domino nostro servi.

* Ille autem dixit: Et nunc sicut dicitis, sic erit. apud quem inventus fuerit scyphus, erit meus servus: vos autem eritis mundi.

* Et festinauerunt, & deposuerunt unusquisque saccum suum super terram; & aperuit unusquisque saccum suum.

* Scrutatus est autem à seniore incipiens, donec venit ad iuniorem: & invenit scyphum in sacco Benjamin.

* Et diruperunt vestimenta sua, & imposuerunt unusquisque saccum suum super asinum suum, & reuersi sunt in civitatem.

Ingressus est autem Iudas & fratres eius ad Joseph, adhuc illo existente illic. & ceciderunt coram illo super terram.

* Dixit autem illis Joseph: Quid rem hanc fecistis? non scitis quod augurio augurabitur homo, qualis ego?

* Dixit autem Iudas: Quid respondebimus domino, aut quid loquemur, aut quid iustificabimur? at Deus invenit iniquitatē servorum tuorum. ecce sumus servi domino nostro, & nos, & apud quem inventus est scyphus.

* Dixit autem Joseph: Ne mihi sit facere verbum istud. homo apud quem inventus est scyphus, ille erit meus servus: vos autem ascendite cum salute ad patrem vestrum.

* Appropinquans autem ei Iudas, dixit: Oro, dñe, loquatur servus tuus verba coram te, et ne irascaris seruo tuo, quia tu es post Pharaonē, dñe. * Tu interroga servi tuos, dicens, Si habetis patrem aut fratrem?

* Illi egressi sunt de civitate, non longè abierant. & Joseph dixit dispensatori domus suæ, Surge, sequere post viros, & apprehendes eos, & dices eis: Quare reddidistis malum pro bono? * Nōne hic calix erat quo bibebat dominus meus? & ipse quærens quæsiuit eum: malam rem fecistis.

* Apprehenditque eos; & locutus est cum eis verba hæc. * Et dixerunt ei: Quare loquitur dominus noster talia verba? absit à servis tuis facere hanc rem.

* Ecce argentum quod invenimus in ore saccorum nostrorum retulimus ad te de terra Chanaan: quomodo ergo furati essemus de domo domini tui vasa argentea aut vasa aurea? * Apud quemcunque de servis tuis fuerit inventus scyphus, moriatur: nos quoque erimus servi domino nostro.

* Et dixit: Etiam nunc iuxta sermones vestros ita est; apud quemcunque fuerit inventus, erit mihi servus; vos autem eritis innoxij.

* Et festinauerunt, & deposuerunt unusquisque saccum suum in terra, & aperuit unusquisque saccum suum. * Et scrutatus est: in maiore incæpit, & in minore perfecit; & inventus est scyphus in sacco Benjamin.

* Et sciderunt vestimenta sua: & oneraverunt unusquisque asinum suum, & reuersi sunt in civitatem.

* Et ingressus est Iudas & fratres eius in domum Joseph, & ipse adhuc erat ibi. & corruerunt coram eo in terram.

* Dixitque eis Joseph: Quid est hoc quod fecistis? nesciebaris quod inuestigans inuestigaret vir sicut ego? * Dixitque Iudas: Quid dicemus domino meo, quid loquemur, aut quo iustificabimur? A facie enim Dei inventum est peccatum servorum tuorum. ecce sumus servi domino meo, tam nos quam ille in cuius manu inventus est scyphus.

* Et ait: Absit à me hoc facere. vir in cuius manu inventus est scyphus, erit mihi servus: vos autem ascendite in pace ad patrem vestrum. * Et accessit ad eum Iudas, & ait: Obsecro, domine mi, vi loquatur nunc servus tuus verbum coram domino meo; & non irascatur furor tuus super servum tuum; quoniam talis es tu sicut Pharaon.

* Dominus meus interrogavit servos suos, dicens: Num habetis patrem aut fratrem?

* Ἐξελθόντων δὲ αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπέχον μακράν. καὶ ἰωσήφ εἶπε τῷ Ἰπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἀναστὰς Ἰπιδιώξον ὀπίσω τῶν ἀνθρώπων, καὶ κατὰλήψῃ αὐτοὺς, καὶ εἰς αὐτοὺς, τί ὅτι ἀνταπεδώκατε πονηρὰ ἀντὶ καλῶν;

* ἵνα τί ἐκλέψατέ μου τὸ κόνδυ τὸ ἀργυρεόν; ἔσθ' ὅτι ἐστὶν ἐν ᾧ πίνει ὁ κύριός μου; αὐτὸς δὲ οἰωνισμῷ οἰωνίζεται ἐν αὐτῷ. πονηρὰ συνετελέσατε ἀπεποιήκατε.

* εὐρών δὲ αὐτοὺς, εἶπεν αὐτοῖς καὶ τὰ ῥήματα ταῦτα.

* Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἵνα τί λαλεῖ ὁ κύριός καὶ τὰ ῥήματα ταῦτα; μὴ γένοιτο τοῖς παισὶ σου ποιῆσαι καὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο.

* εἰ τὸ μὲν ἀργυρεόν, ὃ εὗρομεν ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν, ἀπεσρέψαμεν πρὸς σε ἐκ γῆς χαναάν, πῶς ἀν' ἐκλέψαμεν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου σου ἀργυρεόν ἢ χρυσίον;

* παρ' ᾧ ἀν' εὗρεθῇ τὸ κόνδυ τῷ παιδὶ σου, ἀποθνήσκέτω καὶ ἡμεῖς δὲ ἐσόμεθα τῷ κυρίῳ ἡμῶν παῖδες.

* ὁ δὲ εἶπεν, καὶ νῦν ὡς λέγετε, οὕτως ἔσται· πλὴν ᾧ ἀν' εὗρεθῇ τὸ κόνδυ, ἔσται μου παῖς, ὑμεῖς δὲ ἐσέσθε καθαροί.

* καὶ ἔσθ' ὅτε καὶ καθεύδων, καὶ καθεύδων ἕκαστος τὸν μαρσίππον αὐτοῦ Ἰπὶ τῷ γλῶ, καὶ ἡνοιξέτω ἕκαστος τὸν μαρσίππον αὐτοῦ.

* ἡρεύνησε δὲ ἀπὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἀρχαίου, ἕως ἡλθεν ἐπὶ τὸν νεώτερον· ἐεὗρε τὸ κόνδυ ἐν τῷ μαρσίππῳ τοῦ βενιαμίν.

* καὶ διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, ἐπέθηκαν ἕκαστος τὸν μαρσίππον αὐτοῦ Ἰπὶ τὸν ὄνον αὐτοῦ, ἐσπρέψαν εἰς τὴν πόλιν.

* εἰσῆλθε δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς ἰωσήφ, ἐπὶ αὐτῷ ὄντος ἐκεῖ. καὶ ἔπεσαν ἐναντίον αὐτοῦ Ἰπὶ τῷ γλῶ.

* εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ, τί τοῦ πεᾶμα τοῦτο ἐποιήσατε; οὐκ οἶδατε, ὅτι οἰωνισμῷ οἰωνίζεται ὁ ἀνθρώπος, οἱ δὲ ἐγώ;

* εἶπε δὲ ἰούδας, τί ἀντεροῦμεν τῷ κυρίῳ, ἢ τί λαλήσωμεν, ἢ τί δικαιώσωμεν; ὁ δὲ θεὸς εὗρεν τὴν ἀδικίαν τῶν παιδῶν σου. ἰδὲ ἐσμέν οἰκέται τῷ κυρίῳ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς, καὶ πλὴν ᾧ εὗρεθῇ τὸ κόνδυ.

* εἶπε δὲ ἰωσήφ, μή μοι γένοιτο ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. ὁ ἀνθρώπος παρ' ᾧ εὗρεθῇ τὸ κόνδυ, αὐτὸς ἔσται μου παῖς· ὑμεῖς δὲ ἀναβήτε μετὰ ζωτρίας πρὸς τὸν πατέρα ὑμῶν.

* ἐγένετο δὲ αὐτῷ ἰούδας, εἶπεν, δέομαι κύριε, λαλήσῃς τῷ πατρί σου ῥήματα ἐνδυσίον σου, καὶ μὴ θυμωθῇς τῷ παιδί σου, ὅτι σὺ εἶ μετὰ φαραῶν κύριε.

* σὺ ἠρώτησας τοῦ παιδός σου, λέγων, εἰ ἔχετε πατέρα, ἢ ἀδελφόν.

* Illi egressi sunt de civitate, non longè abierant. & Joseph dixit dispensatori domus suæ, Surge, sequere post viros, & apprehendes eos, & dices eis: Quare reddidistis malum pro bono? * Nōne hic calix erat quo bibebat dominus meus? & ipse quærens quæsiuit eum: malam rem fecistis.

* Apprehenditque eos; & locutus est cum eis verba hæc. * Et dixerunt ei: Quare loquitur dominus noster talia verba? absit à servis tuis facere hanc rem.

* Ecce argentum quod invenimus in ore saccorum nostrorum retulimus ad te de terra Chanaan: quomodo ergo furati essemus de domo domini tui vasa argentea aut vasa aurea? * Apud quemcunque de servis tuis fuerit inventus scyphus, moriatur: nos quoque erimus servi domino nostro.

* Et dixit: Etiam nunc iuxta sermones vestros ita est; apud quemcunque fuerit inventus, erit mihi servus; vos autem eritis innoxij.

* Et festinauerunt, & deposuerunt unusquisque saccum suum in terra, & aperuit unusquisque saccum suum. * Et scrutatus est: in maiore incæpit, & in minore perfecit; & inventus est scyphus in sacco Benjamin.

* Et sciderunt vestimenta sua: & oneraverunt unusquisque asinum suum, & reuersi sunt in civitatem.

* Et ingressus est Iudas & fratres eius in domum Joseph, & ipse adhuc erat ibi. & corruerunt coram eo in terram.

* Dixitque eis Joseph: Quid est hoc quod fecistis? nesciebaris quod inuestigans inuestigaret vir sicut ego? * Dixitque Iudas: Quid dicemus domino meo, quid loquemur, aut quo iustificabimur? A facie enim Dei inventum est peccatum servorum tuorum. ecce sumus servi domino meo, tam nos quam ille in cuius manu inventus est scyphus.

* Et ait: Absit à me hoc facere. vir in cuius manu inventus est scyphus, erit mihi servus: vos autem ascendite in pace ad patrem vestrum. * Et accessit ad eum Iudas, & ait: Obsecro, domine mi, vi loquatur nunc servus tuus verbum coram domino meo; & non irascatur furor tuus super servum tuum; quoniam talis es tu sicut Pharaon.

* Dominus meus interrogavit servos suos, dicens: Num habetis patrem aut fratrem?

20 * ונאמר אל אדני יש לנו מאב זקן וילד זקנים
קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו:
21 * ותאמר אל עבדיך הורדוהו אלי ואשימה עיני עליו:
22 * ונאמר אל אדני לא יוכל הנער לעזב את אביו
ועזב את אביו ומת: * ותאמר אל עבדיך אם לא
ירד אחיכם הקטן אתכם לא תספון לראות פני:
24 * ויהי כי עלינו אל עבדך אבי וגדלו לו את דברי
אדני: * ויאמר אבינו שבו שברו לנו מעט אכל:
26 * ונאמר לא נוכל לרדת אם יש אחינו הקטן אתנו
וירדנו כי לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן
27 איננו אתנו: * ויאמר עבדך אבי אלנו אתם ידעתם
28 כי שנים ילדה לי אשתי: * ויצא האחד מאתי ואמר
29 אך טרף טרף ולא ראיתי עד הנה: * ולקחתם
גם את זה מעם פני וקרהו אסון והורדתם את שיבתי
30 ברעה שאלה: * ועתה כבאי אל עבדך אבי והנער
31 איננו אתנו ונפשו קשורה בנפשו: * והיה כראותו
כי אין הנער ומת והורידו עבדיך את שיבתי עבדך
32 אבינו כינון שאלה: * כי עבדך ערב את הנער מעם
אבי לאמר אם לא אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל-
33 הימים: * ועתה ישב נא עבדך תחת הנער עבד
34 לאדני והנער יעל עם אחיו: * כי איך אעלה אל-
אבי והנער איננו אתי פן אראה ברע אשר ימצא
את אבי:
מה

* ולא יכל
יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו
כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף
אל אחיו: * ויתן את קלו בבכי וישמעו מצרים
וישמע בית פרעה: * ויאמר יוסף אל אחיו אני
יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענור אתו כי
נבהלו מפניו:

20 * Et nos respondimus tibi domino meo: Est nobis pater senex, & puer paruulus qui in senectute illius natus est, cuius vterinus frater est mortu⁹, & ipsū solū habet mater sua: pater verò tenerè diligit eū. * Dixisti quē seruis tuis: Adducite eum ad me, & ponā oculos meos su per illum. * Suggeessimus tibi dño meo: Nō po test puer relinquere patrē suum. si enim illum dimiserit, morietur. * Et dixisti seruis tuis: Nisi E venerit frater vester minimus vobiscū, nō vi- debitis amplius faciē meam. * Cū ergo ascen dissemus ad famulū tuum patrem nostrum, narrauimus ei omnia quæ locutus est domin⁹ meus. * Et dixit pater noster, Reuertimini, & emite nobis parum tritici. * Cui diximus: Nō possumus ire. si frater noster minimus descen- derit nobiscū, proficiscemur simul: alioquin illo absente, non audemus videre faciē viri. 27 * At ille respondit: Vos scitis quod duos ge- nuerit mihi vxor mea: * Egressus est vnus, & dixistis, Bestia deuorauit eum: & huc vsque non comaret. * Si tuleritis & istum, & ali- quid ei in via cōtigerit, deducetis canos meos cum mœrore ad inferos. * Igitur si intrauero ad seruum tuum patrem nostrum, & puer de- fuerit, (cū anima illius ex huius anima de- pendeat) * Videritq; eum non esse nobiscū, mo- rietur. & deducet famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. * Ego ppropiū seruus tuus sum; q in meā hūc recepi fidē, & spopodi dicēs, Nisi G reduxero eum, peccati reus ero in patrē oī tē- pore. * Manebo itaq; seruus tuus pro puero in ministerio dñi mei, & puer ascendat cū fratri- bus suis. * Non enī possum redire ad patrē ab- sente puero; ne calamitatis, quę oppressura est patrem meum, testis assistam. CAP. XLV. 1 N On se poterat vltra cohibere Ioseph, mul- tis corā astantibus. vnde pcepit vt egre deretur cūcti foras, & nullus interesset alienus 2 agnitioni mutue. * Eleuauitq; vocem cum fle- tu: quam audierunt Ægyptij, omnisq; domus 3 Pharaonis. * Et dixit fratribus suis: Ego sum Io seph. adhuc pater meus viuit? Non poterant respondere fratres, nimio terrore perterriti.

תרגום אונקלוס

20 * ואמרנא לרבנא אית לנא אבא סבא ובר סיבתין ועיר ואחותי מית ואשתחזר הוא בלחודוהי לאמיה ואבותי רחיס ליה: 21 * ואמרנא לרבנא וישוי עיני עלוהי: 22 * ואמרנא לרבנא לא יוכל עלימא למשבק ית אבותי ואם ישבוק ית אבותי וימות: 23 * ואמרנא לרבנא לא יוכל למיחת אם אית אחונא ועירא עמנא ונזיחת ארי לא יכל למחזי אפי 24 * ותורה כד סליקנא לות עבדך אבא וחונא ליה ית פתגמי רבנא: 25 * ואמר אבונא חובו זבנו לנא ועיר עיבורא: 26 * ואמרנא לא יכל למיחת אם אית אחונא ועירא עמנא ונזיחת ארי לא יכל למחזי אפי 27 * ואמר עבדך אבא לנא אחת ידעתון ארי חרין ילדת לי אחתי: 28 * ונפק חד מלותי ואמרית ברם 29 * ותדברון אף ית דין מן קרמי ויערענינה מותא ותחתון ית סיבתת בבשתא לשאול: 30 * וכען כמיתי לות עבדך אבא ועלימא ליתוהי עמנא ונפשיה חביבה ליה כנפשיה: 31 * ויהא כד יחזי ארי לית עלימא וימות ויחתון עבדך ית שיבת עבדך 32 * ארי עבדך מערב בעלימא מן אבא למימר אם לא איתיניה לך ואחי חטי לאבא כל יומא: 33 * וכען יתיב כען עבדך תחזר עלימא עבדא לרבנא ועלימא יסק עם אחותי: 34 * ארי אכרין איסק לות אבא ועלימא ליתוהי עמי דילמא אחזי בבשתא ותשבח ולא יביל יוסף לאתחסנא לכל דקיימין עלוהי וקרא אפיקוי כל ית אבא: 1 * ויתב ית קלית בבכיתא ושמעו מצראי ושמע בית פרעה: 2 * ואמר יוסף לא אחותי אבא יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחותי לאתבא ויתיה פתגם ארי איתבתי לו מן קרמותי:

* Et diximus dño: Est nobis pater senior, et puer senectutis iunior illi, & frater eius mortuus est; ipse autē solus relictus est matri suæ: at pater eū dilexit.

* Dixisti autē seruis tuis: Adducite eū ad me, & cūrā habebō illius. * Et diximus domino meo: Nō poterit puer relinquere patrem suum: si autem reliquerit patrem, morietur. * Tu autem dixisti seruis tuis: Si non descenderit frater vester iunior vobiscum, non adijcietis videre faciem meam.

* Factum est autem quando ascendimus ad seruum tuum patrem nostrum, nūciauimus ei verba domini nostri. * Dixit autem pater noster, Ite rursum, emite nobis paucas escas. * Nos autem diximus: Non poterimus descendere, sed si quidem frater noster iunior descenderit nobiscum, descendemus. non enim poterimus videre faciem hominis, fratre nostro iuniore non existente nobiscum.

* Dixit autem seruus tuus pater noster ad nos: Vos scitis, quia duos peperit mihi uxor: * Et egressus est unus à me, & dixistis, quia à bestia denotatus est: & non vidi eum usque nunc. * Si ergo tuleritis & hunc ex facie mea, & acciderit ei languor in via, & deducetis meam senectutem cum tristitia ad inferos. * Nunc ergo si intrauero ad seruum tuum patrem autē nostrum, & puer non fuerit nobiscum; at anima illius pendet ex anima huius. * Et erit cum viderit ipse non existentem puerum nobiscum, morietur. & deducant serui tui senectutem serui tui patris autem nostri, cum tristitia ad inferos. * Et enim seruus tuus suscepit puerum à patre meo, dicens: Si non adduxero illum ad te, peccans ero erga patrem omnibus diebus. * Nunc ergo manebo tibi seruus pro puero, domesticus domini mei: at puer ascendat cum fratribus suis.

* Quomodo enim ascendam ad patrem, puero non existente nobiscum? ut non videam mala, quæ inuenient patrem meum. CAP. XLV.

ET non potuit Ioseph tolerare omnes astatēs ei. sed dixit: Emittere omnes à me. & non astitit nullus Ioseph, quando notus factus est fratribus suis. * Et misit vocē cum fletu, audierunt autē omnes Aegyptij, et audibile fuit in domū Pharaonis. * Dixit autē Ioseph ad fratres suos: Ego sū Ioseph, adhuc pater meus uiuit? et nō poterāt frēs ei rñdere ei. turbati sūt enī.

* Quomodo enim ascendam ad patrem, puero non existente nobiscum? ut non videam mala, quæ inuenient patrem meum. CAP. XLV.

ET non potuit Ioseph tolerare omnes astatēs ei. sed dixit: Emittere omnes à me. & non astitit nullus Ioseph, quando notus factus est fratribus suis. * Et misit vocē cum fletu, audierunt autē omnes Aegyptij, et audibile fuit in domū Pharaonis. * Dixit autē Ioseph ad fratres suos: Ego sū Ioseph, adhuc pater meus uiuit? et nō poterāt frēs ei rñdere ei. turbati sūt enī.

20 * καὶ εἶπαμεν τῷ κυρίῳ, ἔστιν ἡμῖν πατὴρ πρεσβύτερος, καὶ παιδίον γήρως νεώτερον αὐτοῦ, & ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν, αὐτὸς δὲ μόνος ὑπελείφθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὃς δὲ πατὴρ αὐτὸν

21 ἠγάπησεν. * εἶπας δὲ τοῖς παισὶ σου, κατὰ ἀλήθειαν αὐτὸν πρὸς με, ἡγάπησεν.

22 καὶ ἐπιμελούμαι αὐτοῦ. * καὶ εἶπαμεν τῷ κυρίῳ μου, ἐδυνήσεται τὸ παιδίον κατὰ λῆπιν τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἐὰν δὲ κατὰ λῆπιν

23 τὸν πατέρα, ἀποθνήσκειται. * σὺ δὲ εἶπας τοῖς παισὶ σου, ἐὰν μὴ κατὰ βῆν ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν, ἐπερσθήσεται

24 σθεῖδεῖν τὸ πρόσωπόν μου. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἀνέβημεν πρὸς τὸν πατέρα σου καὶ πατέρα ἡμῶν, ἀπηγγείλαμεν αὐτῷ τὰ ῥήματα τοῦ κυρίου ἡμῶν.

25 * εἶπε δὲ ὁ πατὴρ ἡμῶν, βαδίσατε πάλιν, ἀγοράσατε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. * ἡμεῖς δὲ εἶπαμεν, ἐδυνήσομεθα κατὰ βῆναι. ἀλλ' εἰ μὲν ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ νεώτερος κατὰ βῆναι μεθ' ἡμῶν, κατὰ βῆσόμεθα. ἐπερ δυνήσομεθα ἰδεῖν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, ὃς ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ νεώτερος μὴ ὄντος μεθ' ἡμῶν.

26 * εἶπε δὲ ὁ παῖς σου ὁ πατὴρ ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, ὑμεῖς γνώσκετε, ὅτι δύο ἔτεκέ μοι ἡ γυνή. * & ἐξῆλθεν οἱ εἰς ἀπ' ἐμοῦ, καὶ εἶπατε, ὅτι θεοφόρος γέγονεν, καὶ ὅχι εἶδον αὐτὸν ἄχρι

27 νῦν. * ἐὰν οὖν λάβητε καὶ τούτον ἐκ προσώπου μου, καὶ συμβῇ αὐτῷ μαλακία ἐν τῇ ὁδῷ, & κατὰξέτέ μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ἄδου. * νῦν οὖν ἐὰν εἰσπορεύωμαι εἰς τὸν πατέρα σου, πατέρα δὲ ἡμῶν, & τὸ παιδίον μὴ ἢ μεθ' ἡμῶν, ἢ τὸ ψυχὴ αὐ-

28 τοῦ ἐκκρέματα ἐκ τῆς ψυχῆς τούτου. * καὶ ἔσται ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν μὴ ὄντος τοῦ παιδίου μεθ' ἡμῶν, τελευτᾷ. & καταξέσται ὁ παῖς σου τὸ γῆρας ἐπαιδός σου, πατρός δὲ ἡμῶν, μετὰ λύπης εἰς ἄδου. * ὁ γὰρ παῖς σου ἐκδέδεκται τὸ παιδίον τοῦ πατρὸς μου, λέγων, ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρὸς σε, ἡμαρτι-

29 κῶς ἔθωμαι πρὸς τὸν πατέρα πάσης τῆς ἡμέρας. * νῦν ἔν παρρησίᾳ τοῖς παῖσι ἀντὶ τοῦ παιδίου, οἰκέτης τοῦ κυρίου μου. ὅς δὲ

30 παιδίον ἀναβήτω μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. * πῶς γὰρ ἀναβήθωμαι πρὸς τὸν πατέρα, τὸ παιδίον μὴ ὄντος μετ' ἡμῶν, ἵνα μὴ ἰδῶ τὰ κακά, ἀεὶ εὐρήσει τὸν πατέρα μου. μέ.

31 * Καὶ ὅχι ἠδύνατο ἰωσήφ ἀνέχεσθαι πάντων τῶν παρερηκότων αὐτῷ. ἀλλ' εἶπεν, ἔξαποσεύλατε πάντας ἀπ' ἐμοῦ. & ἐπαρρησέει οἱ εἰς τὸ ἰωσήφ ἡνίκα ἀνελθὼν εἰς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

32 * καὶ ἀφῆκε φωνὴν μετὰ κλαυθμοῦ. ἠκούσαν δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι, & ἀκυστὸν ἐγένετο εἰς τὸν οἶκον φαραώ. * εἶπε δὲ ἰωσήφ πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, ἐγὼ εἰμι ἰωσήφ, ἐπὶ ὁ πατὴρ μου ζῇ: & ὅχι ἠδύνατο οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἀντισταθῆναι αὐτῷ, ἐλαράχθησαν γάρ.

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et diximus domino meo: Est nobis pater senex, & filius senectutis paruulus: frater autem eius mortuus est, & remansit solus ipse matri suæ; & pater eius dilexit eum. 21 Et dixisti seruis tuis: Deducite eum ad me, & ponam oculum meum super eum. 22 Diximusque domino meo, Non potest puer relinquere patrem suum: si autem reliquerit patrem suum, morietur. 23 Et dixisti seruis tuis: Non videatis ultra faciem meam, si non descenderit frater vester minimus vobiscum. 24 Et factum est cum ascendimus ad seruum tuum patrem nostrum, narrauimus ei verba domini mei.

25 Dixitque pater noster: Reuertimini, emite nobis modicum frumenti. 26 Et diximus: Non possumus descendere: si ierit frater noster minimus nobiscum, descendemus; quoniam non possumus videre faciem viri, si frater noster minimus non ierit nobiscum. 27 Dixitque nobis pater noster seruus tuus: Vos scitis quia duos peperit mihi uxor mea: 28 Egressusque est vnus à me, & dixi, occisione occisus est, & non vidi eum usque in praesens. 29 Et si tuleritis hunc à facie mea, & acciderit ei mors, deducetis caniciem meam cum afflictione ad inferos. 30 Et nunc cum venero ad seruum tuum patrem meum, & puer non redierit nobiscum; & anima eius est ei dilecta, quasi anima sua. 31 Cumque viderit quod puer non est nobiscum, morietur, & deducant serui tui caniciem patris nostri serui tui cum mærore ad inferos. 32 Seruus enim tuus spondit pro puero apud patrem meum, dicens: Si non reduxero eum tibi, eroque peccati reus in patrem meum omnibus diebus. 33 Et nunc maneat, obsecro, seruus tuus pro puero in seruitute domini mei, & puer ascendat cum fratribus suis. 34 Quomodo potero ascendere ad patrem meum, puero non existente mecum? ne videam malum quod inueniet patrem meum.

CAP. XLV.

ET non poterat Ioseph sustinere omnes existentes apud eum: & clamauit, Educite omnes homines à me. & nullus stetit cum eo, quando agnitus est Ioseph à fratribus suis. * Et leuauit vocem suam cum fletu, & audierunt Aegyptij, audiuitque domus Pharaonis. * Dixitque Ioseph fratribus suis: Ego sum Ioseph, nunquid adhuc pater meus uiuit? Et non poterant fratres eius respondere ei verbum; quoniam turbati erant coram eo.

* ויאמר יוסף אל אחיו גשו אלי ויגשו ויאמר
 אני יוסף אחיכם אשר מִכַּרְתֶּם אֶתִּי מִצְרַיִם:
 * ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מִכַּרְתֶּם
 אֶתִּי הֵנָּה כִּי לְמַחִיָּה שָׁלַחֲנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם:
 * כִּי־זֶה שְׁנַת־יָם הָרֵעֵב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד חֲמֵשׁ
 שָׁנִים אֲשֶׁר אֵין חֲרִישׁ וְקָצִיר: * וישלחני אלהים
 לִפְנֵיכֶם לְשׁוֹם לָכֶם שָׂאֲרִית בָּאָרֶץ וְלִהְיוֹת
 לָכֶם לְפָלִיטָה גְדֹלָה: * ועתה לא־אתם
 שְׁלַחְתֶּם אֶתִּי הֵנָּה כִּי הָאֱלֹהִים וַיְשִׁימֵנִי לְאֵב
 לְפָרְעָה וְלְאֶדְוֹן לְכָל־בֵּיתוֹ וּמָשַׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:
 * מִהֲרֹו וְעָלוּ אֶל־אָבִי וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר
 בְּנֵךְ יוֹסֵף שָׁמְנִי אֱלֹהִים לְאֶדְוֹן לְכָל־מִצְרַיִם וְדַה
 אֵלַי אֶל־תַּעֲמֹד: * וישברת בארץ גֶּשֶׁן וְהִי־יִרְתֶּ
 קְרוֹב אֵלַי אֲתָרוֹ וּבְנֵיךְ וּבְנֵי בְנֵיךְ וְצֹאנְךָ וּבְקָרְךָ וְכָל־
 אֲשֶׁר־לְךָ: * וכלכלתי אתך שָׁם כִּי־עוֹד חֲמֵשׁ
 שָׁנִים רָעֵב פֶּן־תּוֹרֵשׁ אֶתְּךָ וּבֵיתְךָ וְכָל־אֲשֶׁר־לְךָ:
 * וְהֵנָּה עֵינֵיכֶם רְאוּת וְעֵינֵי אָחִי בְנִימִן כִּי־פִי הִמְדַּבֵּר
 אֵלֵיכֶם: * וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֶת־כָּל־כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם
 וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר רָאִיתֶם וּמַהֲרַתֶּם וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־אָבִי
 הֵנָּה: * ויפל על צווארי בְּנִימִן אָחִיו וַיִּבֶךְ וּבְנֵימִן
 בָּכָה עַל־צוֹאָרָיו: * וַיִּנָּשֶׁק לְכָל־אָחִיו וַיִּבֶךְ עֲלֵהֶם
 וְאַחֲרֵי כֵן דִּבְּרוּ אִתּוֹ אָחִיו אֲתוֹ: * וַהֲקֵל נִשְׁמַע בֵּית פָּרְעָה
 לֵאמֹר בָּאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּטֵּב בְּעֵינֵי פָרְעָה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו:
 * וַיֹּאמֶר פָּרְעָה אֶל־יוֹסֵף אָמַר אֶל־אֲחִיךָ זֹאת עֲשׂוּ
 טַעֲנוּ אֶת־בְּעִירְכֶם וּלְכוּ בָּאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן:
 * וקחו אֶת־אֲבִיכֶם וְאֶת־בְּתִיכֶם וּבָאוּ אֵלַי
 וְאֶתְּנֶה לָכֶם אֶת־טוֹב אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶכְלוּ אֶת־חֶלֶב
 הָאָרֶץ: * וְאֶתְּהַ צִוִּיתָה זֹאת עֲשׂוּ קָחוּ לָכֶם מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם עֲגֻלוֹת לְטַפְּכֶם וּלְנִשְׁיכֶם וּנְשֵׁאתֶם
 אֶת־אֲבִיכֶם וּבָאתֶם:

4 * Ad quos ille clementer: Accedite, inquit, ad me. & cum accessissent propè: Ego sum, ait, Ioseph frater vester, quem vèdidistis in Ægyptum. * Nolite pauere: neq; vobis durum esse videatur, q̄ vendidistis me in his regionibus. pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum. * Biennium est enim B quòd coepit fames in terra esse: & adhuc quinque anni restant, quibus nec arari poterit nec 7 meti. * Præmisitq̄ me Deus, vt reseruemini super terram, & escas ad viuendum habere possitis. * Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum; qui fecit me quasi patrè Pharaonis, & dominum vniuersæ domus eius, ac 9 principem in omni terra Ægypti. * Festinate, & ascendite ad patrem meum; & dicetis ei: Hec C mandat filius tuus Ioseph: Deus fecit me dominum vniuersæ terræ Ægypti. descende ad 10 me, ne morêris. * Et habitabis in terra Gessem. erisq̄ iuxta me tu, & filij tui, & filij filiorum tuorum, oues tuæ, & armenta tua, & vniuersa 11 quæ possides: * Ibiq; te pascam. Adhuc enim quinque anni residui sunt famis: ne & tu pereas, & omnis domus tua, & omnia quæ possides. * En oculi vestri, & oculi fratris mei Bèiamin, videt q̄ os meum loquatur ad vos. * Nunciate patri meo vniuersam gloriâ meâ, & cuncta quæ vidistis in Ægypto. festinate, & addu- 14 cite eum ad me. * Cũq; amplexatus cecidisset in collũ Bèiamin fratris sui, fleuit; illo quoq; similiter flente sup collũ eius. * Osculatũsq; est Ioseph omnes fratres suos, & plorauit super singulos. pòstq; ausi sunt loqui ad eum. * Auditũq; est & celebri sermone vulgatũ i aula regis, Venerũt fratres Ioseph. & gauisus est Pharaon atq; 17 omnis familia ei. * Dixitq; ad Ioseph, vt imperaret fratribus suis, dicens: Onerantes iumeta, 18 ite in terram Chanaan. * Et tollite indè patrem vestrum & cognationem, & venite ad me: & ego dabo vobis oĩa bona Ægypti, vt comedatis medullã terræ. * Præcipe etiã vt tollant plaustra de terra Ægypti, ad subuentionem paruulorum suorũ ac coniugũ. & dicito: Tollite patrem vestrũ: & properate q̄ citius veniètes.

תרגום אונקלוס

4 ויאמר יוסף לאחיו קריבו כען לוחי וקריבו ואמר יוסף אחיכו דובנתון ותי למצרים: *
 5 וכען לא תתנססון ולא יתקוף בעיניכו דובנתון ותי תבא ארי לקיימא שלחני ויי קרמיכו: *
 6 ארי דנן תרחין שנין כפנא בגו ארעא ועוד חמש שנין דלית ורועה וחצרא: *
 7 ושלחני ויי קרמיכו לשווארה לכו שארה בארעא ולקיימא לכו לשווארה: *
 8 וכען לא אחיו שלחנות ותי תבא אלהין מן קדם ויי ושוויני לאבא לפרעה ולרבון לכל אנש ביתיה ושריט בכל ארעא דמצרים: *
 9 ואחיו וסקר לוח אבא ותימרין ליה כדנן אסר ברך ותיתיב בארעא דגשן ותי קריב לי את ובנך ובני ובנך ועאנך ותורך וכל יוסף שויני ויי לרבון לכל מצראי חר לוחי לא תתעבב: *
 10 ויאיוון ותך תמן ארי עוד חמש שנין כפנא דילמא תתמסבן את ונאנש ביתך וכל דילך: *
 11 ועיני אחי בנמינ ארי בלישנכו אנא ממליל עמכו: *
 12 ונפל על צווארי בנמינ בכא על צוואריה: *
 13 ונשיק לכל אחיו ובכא עליהון: *
 14 וקלא אשתמע בית פרעה למימר אתו ואחיו דיוסף ושריט בעיני פרעה ובעיני עבדוהי: *
 15 ודברו ית אבוכון וית אנש בתיכו ואחו לכו ית שפר ארעא דמצרים ותיכלין ית טובא דארעא: *
 16 ואת מתפקיד דא עבדו מיכו לכו מארעא דמצרים עגלן לטפליכו ולנשיכו ותשלון ית אבוכון ותיתון: *

* Dixit autem Ioseph ad fratres suos: Appropinquate ad me. & appropinquarunt. & ait: Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Aegyptum. * Nunc ergo ne contristemini: neque durum videatur vobis, quod vendidistis me huc. in enim vitam misit me Deus ante vos.

* Hic enim secundus annus fames super terram: & adhuc reliqui quinque anni, in quibus non erit aratio, neque metis. * Misit enim me Deus ante vos, ut relinquerentur vobis reliquiae super terram, & enutrire vobis reliquias magnas.

* Nunc ergo non vos me misistis huc, sed Deus: & fecit me quasi patrem Pharaonis, & dominum totius domus eius, & principem totius terrae Aegypti. * Festinantes igitur ascendite ad patrem meum, & dicite ei: Hæc dicit filius tuus Ioseph: Fecit me Deus dominum totius terrae Aegypti: descende ergo ad me, & non moreris.

* Et habitabis in terra Gesem: & eris iuxta me tu, & filij tui, & filij filiorum tuorum, oves tuæ, & boues tuæ, & quaecunque tibi sunt.

* Et pascam te ibi. adhuc enim quinque anni famis: ut non delearis tu, & filij tui, & omnis substantia tua: ecce oculi vestri vident: * Et oculi Benjamin fratris mei, quia os meum loquens ad vos.

* Nunciate ergo patri meo omnem gloriam meam in Aegypto: & quaecunque vidistis. & festinantes deducite patrem meum huc.

* Et candelens super collum Benjamin fratris sui, fleuit super eum. & Benjamin fleuit super collum eius.

* Et osculatus omnes fratres suos, fleuit super eos. & post hæc locuti sunt fratres eius ad eum.

* Et divulgata est vox in domum Pharaonis, dicentes: Venerunt fratres Ioseph. gavisus est autem Pharaos, & familia eius.

* Dixit autem Pharaos Ioseph: Dic fratribus tuis: Hoc facite: Implete vehicula vestra tritico, & abite in terram Chanaan.

* Et assummentes patrem vestrum, & substantias vestras, venite ad me: et dabo vobis ex omnibus bonis Aegypti. & comedetis medullam terræ.

* Tu autem præcipe hæc; accipere ipsos currus ex terra Aegypti filijs vestris, & uxoribus: & assummentes patrem vestrum, aduenite.

* εἶπε ὁ ἰωσήφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐγγίσατε πρὸς με· καὶ ἤγγισαν. καὶ εἶπεν, ἐγὼ εἰμὶ ἰωσήφ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, ὃν ἀπέδοσθε εἰς αἰγύπτιον.

* νῦν οὖν μὴ λυπείσθε, μὴ ὁ πλεονὸν φωνήτω ὑμῖν, ὅτι ἀπέδοσθέ με ὧδε· εἰς γὰρ ζωὴν ἀπέσειλέ με ὁ θεὸς ἐμωρῶσθαι ὑμῶν.

* τοῦτο γὰρ δεύτερον ἐστὶν λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐπὶ λοιπὰ πέντε ἔτη, ἐν οἷς οὐκ ἔσται ἀροτρίασις, οὐδ' ἀμνησίς.

* ἀπέσειλε γὰρ με ὁ θεὸς ἐμωρῶσθαι ὑμῖν, ὑπολείπειται ὑμῖν κατάλειμμα ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα ἐκτρέψω ὑμῖν κατάλειψιν με- γάλυν.

* νῦν οὖν οὐχ ὑμεῖς με ἀπεσάλκατε ὧδε, ἀλλ' ὁ θεός. καὶ ἐποίησέ με ὡς πατέρα φαραῶ, καὶ κύριον πᾶντος τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἀρχὸν πάσης γῆς αἰγύπτου.

* πᾶντες οὖν ἀνάβητε πρὸς τὸν πατέρα μου, & εἵπατε αὐτῷ, τάδε λέγει υἱὸς σου ἰωσήφ· ἐποίησέ με ὁ θεὸς κύριον πάσης τῆς αἰγύπτου, κατὰ βῆθι οὖν πρὸς με, καὶ μὴ μείνης.

* & κατεκλήρεις ἐν γῇ γασέμ· καὶ ἔσθ' ἐγγὺς μου σύ καὶ οἱ υἱοί σου, & οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου, τὰ πρόβατά σου, & οἱ βοῆς σου, & ὅσα ἐσθίν.

* & ἐκτρέψω σε ἐκεῖ. ἐπὶ γὰρ πέντε ἔτη λιμὸς· ἵνα μὴ ἐκτελεθῇς σύ & οἱ υἱοί σου, καὶ πάντα τὰ ὑπαρχόν- τά σου, ἰδοὺ ἐφθαλμοὶ ὑμῶν βλέπουσιν.

* & ἐφθαλμοὶ βενιαμὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅτι τὸ σῶμα μου ὑ- λαλῶν πρὸς ὑμᾶς.

* ἀπαγγείλατε οὖν τῷ πατρί μου πᾶσαν τὴν δόξαν μου τὴν ἐν αἰγύπτῳ ὅσα εἶδετε. καὶ τα- χύνοντες καταγάγετε τὸν πατέρα μου ὧδε.

* & ἐπι- πεσὼν ἐπὶ τὸν τραχήλον τοῦ βενιαμὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐκλαυσεν ἐπ' αὐτῷ. & βενιαμὴν ἐκλαυσεν ἐπὶ τῷ τραχή- λῳ αὐτοῦ.

* & καταφιλήσας πάντας τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, ἐκλαυσεν ἐπ' αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἐλάλησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐ- τοῦ πρὸς αὐτόν.

* & διεβόηθη ἡ φωνὴ εἰς τὸν οἶκον φαραῶ, λέγοντες, ἦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ. ἐχάρη ὁ φαραῶ, καὶ ἡ θεραπεία αὐτοῦ.

* εἶπε δὲ φαραῶ τῷ ἰωσήφ, εἶπον τοῖς ἀδελφοῖς σου, τοῦτο ποιήσατε, γεμίσατε τὰ φορεῖα ὑ- μῶν σίτου, & ἀπέλθετε εἰς γῆν χαναάν.

* καὶ ὡδολαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ τὰ ὑπαρχόντα ὑμῶν, ἦκατε πρὸς με. & δώσω ὑμῖν πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰγύπτου. & φά- γεσθε τὸν μυελὸν τῆς γῆς.

* σύ δὲ ἐντείλαι ταῦτα, λαβεῖν αὐτῷ ἀμάξας ἐν τῇ γῇ αἰγύπτου τοῖς παιδίοις ὑ- μῶν, καὶ ταῖς γυναῖξιν. & ἀναλαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν, ὡδολύγισθε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Dixitque Ioseph fratribus suis: Accedite nunc ad me: & accesserunt. & ait: Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Aegyptum.

* Et nunc nolite contristari: neque displiceat in oculis vestris, quod vendidistis me huc: quoniam in sustentationem misit me Dominus ante vos.

* Quoniam duo anni famis sunt transacti in medio terræ: & adhuc quinque anni remanent, in quibus non erit seminatio nec metis.

* Et misit me Deus ante vos, ut poneret vobis reliquias in terra; & ut sustentaret vos liberatione magna.

* Et nunc non vos misistis me huc; sed à Deo missus sum: & posuit me in patrem Pharaonis, & in dominum omnibus viris domus suæ, & dominatorem in vniuersa terra Aegypti.

* Festinate, & ascendite ad patrem meum, & dicetis ei: Hæc dicit filius tuus Ioseph: Posuit me Deus in dominum omni- bus Aegyptiis. descende ad me, ne moreris.

* Habitabisque in terra Gesen: & eris iuxta me tu, & filij tui, & filij filiorum tuorum, & oves tuæ, & boues tui, & vniuersa quæ habes.

* Et nutriam te ibi: quoniam adhuc quinque anni restant famis: ne forte penuriam patiaris tu, & viri domus tuæ, & vniuersa quæ habes.

* Et ecce oculi vestri vident, & oculi fratris mei Benjamin, quod vestra lingua ego loquor vobiscum.

* Et nunciabitis patri meo vniuersam gloriam meam, quam habeo in Aegypto, & omnia quæ vidistis: festinabitique, & deducetis patrem meum huc.

* Et ruit super ceruicem Benjamin fratris sui, & fleuit. Benjamin quoque fleuit super ceruicem eius.

* Et osculatus est omnes fratres suos, & fleuit super eos: & postea locuti sunt fratres eius cum eo.

* Et rumor auditus est in domo Pharaonis, dicendo: Venerunt fratres Ioseph. & placuit in oculis Pharaonis, & in oculis seruorum eius.

* Dixitque Pharaos ad Ioseph: Dic fratribus tuis, Hoc facite: onerate iumenta vestra: & ite, & afferte in terram Chanaan.

* Et tollite patrem vestrum, & homines domus vestræ, & venite ad me; & dabo vobis optimam terram Aegypti; & comedetis bona terræ.

* Tu autem præcipe eis, Hoc facite: tollite vobis de terra Aegypti currus familiarum vestrarum & vxoribus vestris: & tollite patrem vestrum, & venite.

20 * ועינכם אל תחם על כליכם כי טוב כל ארץ
 21 מצרים לכם הוא: * ויעשו בן בני ישראל ויתן להם
 יוסף עגלות על פירעה ויתן להם צרה לדרך:
 22 * לכלם נתן לאיש חלפות שמלת ולבנימן נתן שלש
 23 מאות כסף וחמש חלפות שמלת: * ולאביו שלח
 כזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת
 24 נשאת בר ולהם ומזון לאביו לדרך: * וישלח את
 25 אחיו וילכו ויאמר אלהם אל תרגזו בדרך: * ויעלו
 26 ממצרים ויבאו ארץ כנען אל יעקב אביהם: * ויגדו
 לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים
 27 ויפג לבו כי לא האמין להם: * וידברו אליו אר
 כל דברי יוסף אשר דבר אלהם וירא את העגלות
 אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם:
 28 * ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי אלכה ואראנו
 בטרם אמור:

מו

1 * ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע
 2 ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק: * ויאמר אלהים
 לישראל במראת הלילה ויאמר יעקב ויאמר
 3 הנני: * ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל תירא
 4 מדרה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם: * אנכי
 ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה ויוסף ישית
 5 ידו על עיניך: * ויקם יעקב מבאר שבע וישאו בני
 ישראל את יעקב אביהם ואת טפם ואת נשיהם
 6 בעגלות אשר שלח פרעה לשאת אתו: * ויקחו את
 מקניהם ואת רכושם אשר רכשו בארץ כנען ויבאו
 7 מצרימה יעקב וכל זרעו אתו: * בניו ובני בנות
 בנותיו ובנות בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה:
 8 * ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה יעקב
 ובניו בכר יעקב ראובן:

20 * Nec dimittatis quicquam de supellectili
 E vestra; quia omnes opes Ægypti vestre erunt.
 21 * Feceruntque filij Israel, vt eis mandatum
 fuerat. Quibus dedit Ioseph plaustra secundum
 Pharaonis imperium, & cibaria in itinere.
 22 * Singulis quoque proferri iussit binas stolas.
 Benjamin vero dedit trecentos argenteos,
 23 cum quinque stolis optimis: * Tantundem pecuniarum
 & vestium mittens patri suo, addens eis
 asinos decem, qui subueherent ex omnibus diuitiis
 Ægypti, & totidem asinas triticum in itinere,
 24 panesque portantes. * Dimisit ergo fratres suos:
 & proficiscentibus, ait: Ne irascimini in via.
 25 * Qui ascendentes ex Ægypto, veniunt in terram
 Chanaan ad patrem suum Iacob. * Et nunciauerunt
 ei dicentes: Ioseph filius tuus viuit: & ipse dominatur
 in omni terra Ægypti. Quo audito Iacob, quasi de graui
 26 somno euigilans, tamen non credebat eis. * Illi
 econtra referebant omnem ordinem rei. Cumque
 27 vidisset plaustra, & vniuersa quæ miserat, reuixit
 28 spiritus eius: * Et ait: Sufficit mihi, si adhuc
 Ioseph filius meus viuit. vadam, & videbo illum
 antequam moriar. CAP. XLVI.
 1 * Profectusque Israel cum omnibus quæ habebat,
 2 venit ad puteum iuramenti: & iactatis ibi victimis
 Deo patris sui Isaac: * Audiuit cum per visionem
 nocte vocatam se, & dicentem sibi: Iacob, Iacob.
 3 cui respondit: Ecce adsum. * Ait illi Deus: Ego sum
 fortissimus Deus patris tui. noli timere, sed descende
 4 in Ægyptum: quia in gentem magnam faciam te ibi. *
 Ego descendam tecum illuc. & ego inde adducam
 5 te reuerentem. Ioseph quoque ponet manus suas
 super oculos tuos. * Surrexit Iacob à puteo iuramenti:
 6 tuleruntque eum filij cum paruulis & vxoribus suis
 in plaustris, quæ miserat Pharaon ad portandum
 7 senem: * Et omnia quæ possederat in terra Chanaan:
 venitque in Ægyptum cum omni femine suo: * Filij eius
 & nepotes, filia, & cuncta simul progenies.
 8 * Hæc sunt autem nomina filiorum Israel, qui ingressi
 sunt in Ægyptum, ipse cum liberis suis. Primogenitus,
 Ruben.

תרגום אונקלוס

20 * ועינכון לא תחום על מניכון ארי שפר כל ארעא דמצרים דלכון הוא:
 21 * לכהון ויהב להון דלכון הוא: * ויעשו בן בני ישראל ויתן להם
 22 יוסף עגלות על פירעה ויתן להם צרה לדרך: * לכלם נתן לאיש חלפות
 23 שמלת ולבנימן נתן שלש מאות כסף וחמש חלפות שמלת: * ולאביו שלח
 24 כזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת נשאת בר ולהם
 25 ומזון לאביו לדרך: * וישלח את אחיו וילכו ויאמר אלהם אל תרגזו
 26 בדרך: * ויעלו ממצרים ויבאו ארץ כנען אל יעקב אביהם: * ויגדו לו
 27 לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין
 28 להם: * וידברו אליו אר כל דברי יוסף אשר דבר אלהם וירא את העגלות
 אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם:
 * ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי אלכה ואראנו בטרם אמור:
 1 * ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע ויזבח זבחים לאלהי אביו
 2 יצחק: * ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה ויאמר יעקב ויאמר
 3 הנני: * ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל תירא מדרה מצרימה כי לגוי גדול
 4 אשימך שם: * אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה ויוסף ישית
 5 ידו על עיניך: * ויקם יעקב מבאר שבע וישאו בני ישראל את יעקב אביהם
 6 ואת טפם ואת נשיהם בעגלות אשר שלח פרעה לשאת אתו: * ויקחו את
 7 מקניהם ואת רכושם אשר רכשו בארץ כנען ויבאו מצרימה יעקב וכל זרעו
 8 אתו: * בניו ובני בנות בנותיו ובנות בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה:
 * ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה יעקב ובניו בכר יעקב ראובן:

* Et ne parcatis oculis suppellectilibus vestris: 20
nam omnia bona Aegypti vobis erunt.

* Fecerunt autem sic filij Israel. Dedit autem 21
Ioseph eis currus secundum dicta à Pharaone rege.
& dedit illis cibaria in viam.

* Et omnibus dedit duplices stolas. at Benjamin 22
dedit trecentos aureos, & quinque mutatorias sto-
las.

* Et patri suo misit secundum ipsa, & de- 23
cem asinos ferentes de omnibus bonis Aegypti, &
decem mulas ferentes panes patri suo in viam.

* Dimisit autem fratres suos, & abierunt. & 24
ait illis: Ne irascamini in via.

* Et ascende- 25
runt ex Aegypto, & venerunt in terram Chanaan
ad Iacob patrem suum.

* Et nunciauerunt ei, 26
dicentes, Quod filius tuus Ioseph uiuit: & ipse im-
perat omni terra Aegypti. Et stupefactus est men-
te Iacob. non enim credidit illis.

* Locuti sunt au- 27
tem ei omnia quæ dicta sunt à Ioseph, quæcunque di-
xit illis. Videns autem currus quos misit Ioseph, ut
assumerent illum, reuixit spiritus Iacob patris eorū.

* Dixit autem Israel: Magnum mihi est, si adhuc 28
filius meus Ioseph uiuit. abiens uidebo eum ante-
quam moriar.

CAP. XLVI.

Descendens autem Israel, & omnia sua, venit ad 1
puteum iuramenti: & sacrificauit sacrificium
Deo patris sui Isaac.

* Ait autem Deus Israel in 2
uisione noctis, dicens, Iacob, Iacob. ille autem dixit,
Quid est?

* Ait ei Deus, dicens: Ego sum Deus pa- 3
trum tuorum: ne timeas descendere in Aegyptum:
in enim gentem magnam faciam te illic.

* Et ego 4
descendam tecum in Aegyptum: & ego reducam te
in finem. & Ioseph imponent manus suas super oculos
tuos.

* Surrexit autem Iacob à puteo iuramenti: 5
& tulerunt filij Israel Iacob patrem suum, & su-
pellectilem, & uxores suas super currus, quos mi-
sit Ioseph tollere ipsum.

* Et tulerunt substantias 6
eorum, & omnem possessionem quam possederunt in
terra Chanaan. et ingressi sunt in Aegyptum, Iacob
& omne semen eius cum eo:

* Filij, & filij filio- 7
rum suorum cum eo, filia, & filia filiarum suarum,
& omne semen eius duxit in Aegyptum.

* Hac 8
autem nomina filiorū Israel, qui ingressi sunt in Ae-
gyptum cum Iacob patre eorum. Iacob & filij eius
primogenitus Iacob, Ruben.

20 καὶ μὴ φείσῃτε τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ἀποσκιδνῶν ὑμῶν,
21 τὰ γὰρ πάντα ἀγαθὰ αἰγύπτου ὑμῖν ἔσται. * ἐποίησαν δὲ

ἕτως ὅτι οἱ ἱσραήλ. ἔδωκε ὁ ἰωσήφ αὐτοῖς ἀμάξας καὶ τὰ
εἰρημένα ὑπὸ φαραὼ τοῦ βασιλέως. ὃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἵππι-

22 σμόνεις τὴν ὁδόν. * καὶ πᾶσιν ἔδωκε δισάς σολάς. τῷ
ὁ βενιαμὴν ἔδωκε τετρακοσίους χρυσῆς, καὶ πέντε ἑξαλ-

23 λαοσέλας σολάς. * ὃ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀπέστειλε καὶ τὰ
αὐτὰ, καὶ δέκα ὄνους αἰγρῶν ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰ-

γύπτου, ὃ δέκα ἡμιόνοις αἰγρῶν ἀρτίς τῷ πατρὶ αὐτοῦ εἰς
24 ὁδόν. * ἔξαπέστειλε ὁ δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ὃ ἐπορεύθη-

25 σαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ ἐργίζεσθε ἐν τῇ ὁδῷ. * καὶ ἀ-
νέβησαν ἔξ αἰγύπτου, καὶ ἦλθον εἰς γῆν χαναάν πρὸς ἰακώβ

26 τὸν πατέρα αὐτῶν. * ὃ ἀνήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες, ὅτι
ὁ υἱός σου ἰωσήφ ζῇ. καὶ αὐτὸς ἀρχὴ πάσης γῆς αἰγύπτου. καὶ

27 ἔξῃ τῇ διανοίᾳ ἰακώβ. οὐ γὰρ ἐπίστυσεν αὐτοῖς. * ἐλά-
λησαν ὁ αὐτῷ πάντα τὰ ῥηθέντα ὑπὸ ἰωσήφ, ὃ ἔειπεν αὐ-

τοῖς, ἰδὼν ὁ τὰς ἀμάξας, αἷς ἀπέστειλεν ἰωσήφ, ὥστε ἀναλα-
βεῖν αὐτὸν, ἀνεζωπύρησε δὲ πνεῦμα ἰακώβ ὁ πατὴρ αὐτῶν.

28 * εἶπε ὁ ἱσραήλ, μέγα μοι ἔστιν εἶπαι ὁ υἱός μου ἰωσήφ ζῇ.
πορεύθεις ὁ ψομα αὐτὸν πρὸς τὸ ἀποθανεῖν. μὲν.

1 * Ἀπάρεθς δὲ ἱσραήλ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, ἦλθον ἵππῃ
φρέαρ ὄρκου. ὃ ἔδυσσε δυσίαν τῷ θεῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἰσαάκ.

2 * εἶπε ὁ δὲ θεὸς τῷ ἱσραήλ ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, λέγων,
ἰακώβ, ἰακώβ. ὃ ὁ εἶπε, τί ἐστίν; * εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός, λέ-

γων, ἐγώ εἰμι ὁ θεός τῶν πατέρων σου. μὴ φοβοῦ κατὰ ἐλπίαν
4 εἰς αἰγύπτον. εἰς γὰρ ἐθνήματα μέγα ποιήσω σε ἐκεῖ. * ὃ ἐγώ

κατὰ ἐλπίαν καὶ σοὶ εἰς αἰγύπτον. καὶ ἐγὼ ἀναβιβάσω σε εἰς
τέλθ. ὃ ἰωσήφ ἵππβαλεῖ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἵππ ὃ ὀφ-

θαλμοῖς σου. * ἀνέστη ὁ ἰακώβ ἀπὸ τοῦ φρέατος ὄρκου. ὃ
ἀνέλαβον ὁ υἱὸς ἱσραήλ ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὃ ἦν ἀπο-

σκιδνῶν, ὃ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἵππ τὰς ἀμάξας, αἷς ἀπέστει-
6 λεν ἰωσήφ ἄραι αὐτόν. * ὃ ἀνέλαβον τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν,

ὃ πᾶσαν τὴν κτήνην, ἣν ἐκλήσαντο ἐν γῇ χαναάν, καὶ εἰσῆλ-
θον εἰς αἰγύπτον, ἰακώβ ὃ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.

7 * υἱοί, ὃ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, θυγατέρες, καὶ θυγα-
τέρες τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, ὃ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἦγαγον εἰς

8 αἰγύπτον. * Ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἱσραήλ, τῶν
εἰσελθόντων εἰς αἰγύπτον ἅμα ἰακώβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ἰα-

κώβ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ πρῶτος ὃ ἰακώβ, ρουβὲν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et oculus vester non parcat suppellectili vestra: quoniam optima totius terræ Aegypti vestra erunt. 21 Feceruntque ita filij Israel. & dedit eis Ioseph plaustra secundum præceptum Pharaonis: & dedit eis cibaria in viam. 22 Vnicuique omnium dedit stolas ut induerentur. Benjamin quoque dedit trecentos siclos argenteos, & quinque stolas indumenti.

23 Patri quoque suo similiter misit decem asinos oneratos bonis Aegypti, & decem asinas portantes frumentum, & panes, & cibaria patri suo in viam. 24 Et misit fratres suos, & abierunt: & dixit eis: Non contendatis in via.

25 Et ascenderunt de Aegypto, & venerunt in terram Chanaan ad Iacob patrem suum: 26 Et narrauerunt ei, dicentes: Adhuc Ioseph uiuit: & quod dominatur in vniuersa terra Aegypti. Et erant verba hæc vacillantia in corde suo; quoniam non credebat eis.

27 Et locuti sunt cum eo omnia verba Ioseph, quæ locutus fuerat cum eis. & vidit plaustra quæ miserat Ioseph, ut portarent eum. Et requieuit spiritus sanctus super Iacob patrem suum. 28 Dixitque Israel: Magnum gaudium est mihi, Ioseph filio meo adhuc viuente. vadam, & vi-

CAP. XLVI.

Profectusque est Israel, & omnia sua, & venit in Bersabee: & immolauit ibi victimas Deo patris sui Isaac. 1 Aitque Deus ad Israel in visione noctis, dicens: Iacob, Iacob. & dixit: Ecce ego. 2 Et dixit, Ego sum fortissimus Deus patris tui: ne timeas descendere in Aegyptum; quoniam in gentem magnam ponam te ibi.

3 Ego descendam tecum in Aegyptum: ego quoque inde ascendere te faciam. & Ioseph ponet manum suam super oculos tuos. 4 Et surrexit Iacob de Bersabee, & tulerunt filij Israel Iacob patrem suum, & familiam eorum, & uxores eorum, in plaustris quæ misit Pharaon ut portarent eum.

5 Adduxerunt quoque pecora eorum, & substantiam quam acquisierunt in terra Chanaan, & venerunt Iacob & omnes filij sui cum eo in Aegyptum: 6 Tam filij sui, quam filij filiorum suorum cum eo: filias quoque suas, & filias filiorum suorum, & omnem progeniem suam, adduxit secum in Aegyptum. 7 Et hæc sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Aegyptum: Iacob & filij eius. Primogenitus Iacob, Ruben,

* ובני ראובן חנוך ופלוג וחרץ וכרמי :
 * ובני שמעון ימואל וימין ואחד ויכין וצחר ושאל
 בן הכנעני : * ובני לוי גרשון קהר ומררי :
 * ובני יהודה ער ואונן ושלר ופרץ וזרח וימר
 ער ואונן בארץ כנען ויהיו בני פרץ חצרן וחמול :
 * ובני יששכר תולע ופוד ויוב ושמרן :
 * ובני זבולן סרד ואלון ויחלאל : * אלה בני
 לאה אשר ילדה ליעקב בפרץ ארם ואר דינה
 בתו כל נפש בניו ובנותיו שלשים ושלש : * ובני
 גד צפיון וחגי שוני ואצבן ערי וארודי ואראלי :
 * ובני אשר ימנה וישוה וישוי ובריעה ושרח אחתם
 ובני בריעה חבר ומלכיאל : * אלה בני זלפה אשר
 נתן לבן לאה בתו ותלד ארם אלה ליעקב שש
 עשרה נפש : * בני רחל אשת יעקב יוסף ובנימין :
 * ויולד ליוסף בארץ מצרים אשר ילדה לו אסנת
 בת פוטי פרע כהן אן ארם מנשה ואת אפרים :
 * ובני בנימין בלע ובכר ואשבל גרא ונעמן אחי
 וראש מפים וחפיים וארד : * אלה בני רחל אשר
 ילד ליעקב כל נפש ארבעה עשר : * ובני דן חשים :
 * ובני נפתלי יחצאל וגוני ויער ושלם : * אלה בני
 בלהה אשר נתן לבן לרחל בתו ותלד את אלה
 ליעקב כל נפש שבעה : * כל הנפש הבאה
 ליעקב מצרימה יצאי ירכו מלבד נשי בני יעקב כל
 נפש ששים ושלש : * ובני יוסף אשר ילד לו
 במצרים נפש שנים כל הנפש לבית יעקב הבאה
 מצרימה שבעים : * וארם יהודה שלח
 לפניו אל יוסף להודות לפניו גשנה ויבאו ארצה
 גשן : * ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל
 אביו גשנה וירא אליו ויפל על צואריו ויבך על
 צואריו עוד :

9 * Filij Rubē, Enoch, & Phallu, & Efrō, & Char
 10 mi. * Filij Symeon, Iamuel, & Iamin, & Ahod,
 & Iachin, & Saher, & Saul filius Chananitidis.
 11 * Filij Leui, Gerson, & Caath, & Merari.
 12 * Filij Iuda, Her, & Onan, & Sela, & Phares
 & Zara. Mortui sunt autem Her & Onan in
 terra Chanaan. Natiq̄e sunt filij Phares, Ef-
 ron & Amul.
 13 * Filij Isachar, Thola, & Phua, & Semron.
 14 * Filij Zabulon, Sareth, & Helō, & Iahelel.
 15 * Hi filij Liā, quos genuit in Mesopotamia
 Syriā, cum Dina filia sua. Omnes animæ fi-
 liorum eius & filiarum, triginta tres.
 16 * Filij Gad, Sephon, & Aggi, & Efebon, &
 Suni, & Heri, & Arodi, & Areli.
 17 * Filij Afer, Iemna, & Iesua, & Iesui, & Be-
 ria: Sara quoque soror eorum. filij Beria, He-
 ber & Melchiel.
 18 * Hi filij Zelphæ quam dedit Laban Liā fi-
 C lię suę: & hos genuit Iacob sedecim animas.
 19 * Filij Rachel, vxoris Iacob, Ioseph & Ben-
 20 iamin. * Natiq̄e sunt Ioseph filij in ter-
 ra Ægypti, quos genuit ei Assenez filia Phuti-
 pharis sacerdotis Heliopoleos, Manasses & E-
 21 phraim. * Filij Benjamin, Bela, & Bechor,
 & Asbel, & Gera, & Naaman, & Echi, & Ros,
 & Mophim, & Ophim, & Ared.
 22 * Hi filij Rachel quos genuit Iacob. omnes
 23 animæ quatuordecim. * Filij Dan, Vfan.
 24 * Filij Neptalim, Iasiel, & Guni, & Ieser, &
 25 Salem. * Hi filij Balā, quam dedit Laban Ra-
 cheli filiæ suę: & hos genuit Iacob: omnes ani-
 26 mæ septem. * Cunctęq; animæ quæ ingressæ
 sunt cum Iacob in Ægyptū, & egressę sunt de
 27 femore illius, absq; vxoribus filiorum eius, se-
 xaginta sex. * Filij autem Ioseph, qui nati sunt
 ei in terra Ægypti, animæ duæ. omnes anime
 28 domus Iacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptū,
 fuere septuaginta. * Misit autem Iacob Iudam
 29 ante se ad Ioseph, vt nunciaret ei: & ille occur-
 reret in Gessen. * Quò cum peruenisset, iun-
 cto Ioseph curru suo, ascēdit obuiam patri ad
 eundem locum. vidensq; eum, irruit super
 collum eius; & interamplexus, fleuit.

Exod. 1. 8
& 4. 6.
Nu. 16. 2
1. Pa. 5. 2

תרגום אונקלוס

* ובני ראובן חנוך ופלוג וחרץ וכרמי :
 * ובני שמעון ימואל וימין ואחד ויכין וצחר ושאל
 בן הכנעני : * ובני לוי גרשון קהר ומררי :
 * ובני יהודה ער ואונן ושלר ופרץ וזרח וימר
 ער ואונן בארץ כנען ויהיו בני פרץ חצרן וחמול :
 * ובני יששכר תולע ופוד ויוב ושמרן :
 * ובני זבולן סרד ואלון ויחלאל : * אלה בני
 לאה אשר ילדה ליעקב בפרץ ארם ואר דינה
 בתו כל נפש בניו ובנותיו שלשים ושלש : * ובני
 גד צפיון וחגי שוני ואצבן ערי וארודי ואראלי :
 * ובני אשר ימנה וישוה וישוי ובריעה ושרח אחתם
 ובני בריעה חבר ומלכיאל : * אלה בני זלפה אשר
 נתן לבן לאה בתו ותלד ארם אלה ליעקב שש
 עשרה נפש : * בני רחל אשת יעקב יוסף ובנימין :
 * ויולד ליוסף בארץ מצרים אשר ילדה לו אסנת
 בת פוטי פרע כהן אן ארם מנשה ואת אפרים :
 * ובני בנימין בלע ובכר ואשבל גרא ונעמן אחי
 וראש מפים וחפיים וארד : * אלה בני רחל אשר
 ילד ליעקב כל נפש ארבעה עשר : * ובני דן חשים :
 * ובני נפתלי יחצאל וגוני ויער ושלם : * אלה בני
 בלהה אשר נתן לבן לרחל בתו ותלד את אלה
 ליעקב כל נפש שבעה : * כל הנפש הבאה
 ליעקב מצרימה יצאי ירכו מלבד נשי בני יעקב כל
 נפש ששים ושלש : * ובני יוסף אשר ילד לו
 במצרים נפש שנים כל הנפש לבית יעקב הבאה
 מצרימה שבעים : * וארם יהודה שלח
 לפניו אל יוסף להודות לפניו גשנה ויבאו ארצה
 גשן : * ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל
 אביו גשנה וירא אליו ויפל על צואריו ויבך על
 צואריו עוד :

* Filij autem Ruben, Enoch, & Phallu, Afron
& Charmi. * Filij autem Symeon, Jemuel, &
Iamin, & Aod, & Achin, & Saar, & Saul filius
Chananitidis. * Filij autem Levi, Gerson, &
Caath, & Merari. * Filij autem Juda, Er, &
Aunan, & Selon, & Phares, & Zara. mortuus
est autem Er & Aunan in terra Chanaan. Fuerunt
autem filij Phares, Esrom & Iemuil. * Filij
autem Isachar, Thola, & Phua, & Asum, & Sam-
bram. * Filij autem Zabulon, Sereed, & Allon,
& Achael. * Hi filij Lia, quos peperit Jacob in
Mesopotamia Syria: & Dina filiam eius. omnes
animæ filij & filia, triginta tres. * Filij autem
Gad, Saphon, & Aggis, & Saunis, & Thasoban,
& Aedis, & Aroedis, & Aroelis. * Filij au-
tem Aser, Jemna, & Essua, & Jeul, & Baria, &
Sara soror eorum. filij autem Baria, Chobor, & Mel-
chiel. * Hi filij Zelphæ, quam dedit Laban
Lia filia sua, quæ peperit hos Jacob, decem & sex
animas. * Filij autem Rachel uxoris Iacob, Io-
seph & Benjamin. * Fuerunt autem filij
Ioseph in terra Aegypti, quos peperit ei Aseneth, filia
Petephrae sacerdotis Heliopoleos, Manasse, & E-
phraim. fuerunt autem filij Manasse, quos peperit
ei concubina Syra, Machir: Machir autem genuit
Galaad. Filij autem Ephraim fratris Manasse, Su-
talaam, & Taam. filij autem Sutaalam, Edem.
* Filij autem Benjamin, Bala, Bochor, & Asbi,
Gera, & Noeman, et Anhis, Ros, & Mamphin, et
Ophim. Gera autem genuit Arad. * Hi filij Rachel,
quos peperit Jacob. oēs animæ decē et octo. * filij au-
tem Dan, Asom. * Et filij Nephtalim, Asiel, et Guni,
& Issaar, & Sellē. * Hi filij Balla, quā dedit Laban
Rachel filia sua, quæ peperit hos Jacob: omnes animæ
septē. * Omnes autē animæ quæ ingressæ sunt cum Ja-
cob in Aegyptū, qui egressi sunt de femoribus eius,
absq; vxoribus filiorū Iacob, omnes animæ sexaginta
sex. * Filij autem Ioseph, qui fuerunt ei in Aegypto,
animæ novē. omnes animæ domus Iacob quæ ingressæ
sunt in Aegyptū, septuaginta quinq;. * At Iudā misit
ante se ad Ioseph, ut occurreret illi ad Heroū civitatē
in terrā Rameffe. * Fūgēs autē Ioseph curr⁹ suos, ascē-
dit in occursum Israel patri suo, ad Heroū civitatē. et
visus ei, cecidit super collū eius, et fleuit fletu multo.

* υἱοὶ δὲ ρουβὲν, ἐνώχ, καὶ φαλλοῦ, ἀσρών, καὶ χαρμί.
* υἱοὶ δὲ συμεὼν, ἱεμουήλ, καὶ ἱαμὴν, καὶ αἰὼδ, καὶ ἀχὴν, καὶ σαἶρ,
καὶ σαοὺλ υἱὸς τῆς χαδανίπιδος. * υἱοὶ δὲ λουὶ, γηρσών, καὶ
καἶθ, καὶ μερραὶ. * υἱοὶ δὲ ἰούδα, ἐρ, καὶ αὐναν, καὶ σπλών, καὶ
φαρές, καὶ ζαρά. ἀπέθανε δὲ ἡρ καὶ αὐναν ἐν γῇ χαναναίῳ. ἐγέν-
οντο δὲ υἱοὶ φαρές, ἐσρώμ, καὶ ἱεμουήλ. * υἱοὶ δὲ ἰσάχαρ,
θωλά, καὶ φαα, καὶ αἰθὺμ, καὶ ζαμβράμ. * υἱοὶ δὲ ζαβουλών,
σερεδ, καὶ ἀλλών, καὶ ἀχοήλ. * ἔτι υἱοὶ λείας, ὅς ἐτεκε τῷ
ιακώβ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας, καὶ δὴναι τῷ θυγατέρι
αὐτοῦ. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ υἱοὶ καὶ θυγατέρες, τετρακονταεῖς.
* υἱοὶ δὲ γὰδ, ζαφών, καὶ ἀγγίς, καὶ ζαυνίς, καὶ θαθβάν,
καὶ ἀνδής, καὶ δρονηδής, καὶ δροηλής. * υἱοὶ δὲ ἀσήρ, ἱεμνά,
καὶ ἑσουά, καὶ ἰεούλ, καὶ βαρία, καὶ ζαρά, ἀδελφὴ αὐτῶν. υἱοὶ δὲ
βαρία, χοβώρ, καὶ μελχήλ. * ἔτι υἱοὶ ζελφᾶς, ἣν ἔδω-
κε λάβδω λεία τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. ἡ ἔτεκε τέτραις τῷ ἱακώβ,
δέκα καὶ ἕξ ψυχάς. * υἱοὶ δὲ ραχὴλ γυναικὸς ἱακώβ,
ἰωσήφ καὶ βενιαμὴν. * ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἰωσήφ ἐν γῇ αἰ-
γύπτου, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἀσνέθ, θυγατὴς πετεφερῆ ἱερέως ἡ-
λιουπόλεως, τὸν μανασσὴν, καὶ τὸν ἐφραΐμ. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ μα-
νασσὴ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ παλλακὴ ἡ σύρα, τὸν μαχίρ. μα-
χίρ δὲ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. υἱοὶ δὲ ἐφραΐμ ἀδελφοῦ μα-
νασσὴ, γουταλαάμ, καὶ ταάμ. υἱοὶ δὲ γουταλαάμ, ἐδέμ.
* υἱοὶ δὲ βενιαμὴν, βαλά, βοχώρ, καὶ ἀσβὴ, γηρά, καὶ νοε-
μάν, καὶ ἀγγίς, ρώρ, καὶ μωφὴν, καὶ ὀφιμὴν. γηρά δὲ ἐγέννησε
τὸν ἀράδ. * ἔτι υἱοὶ ραχὴλ, οὓς ἔτεκε τῷ ἱακώβ. πᾶσαι
αἱ ψυχαὶ δεκαοκτώ. * υἱοὶ δὲ δάν, ἀτώμ.
* καὶ υἱοὶ νεφθαλίμ, ἀσιήλ, καὶ γωυὶ, καὶ ἰσσαῆρ, καὶ σελλήμ.
* οὗτοι υἱοὶ βαλλᾶς, ἣν ἔδωκε λάβδω ραχὴλ τῇ θυγατρὶ
αὐτοῦ, ἡ ἔτεκε τέτραις τῷ ἱακώβ. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἑπτὰ.
* πᾶσαι δὲ αἱ ψυχαὶ αἱ εἰσελθούσαι μετ' ἱακώβ εἰς αἴγυ-
πτον, ἡ δὲ ἐλθούσα ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, χωρὶς τῶν γυναικῶν τῶν
υἱῶν ἱακώβ, πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἑξήκοντα ἕξ. * υἱοὶ δὲ ἰωσήφ, οἱ
γυμνοὶ αὐτῷ ἐν αἰγύπτῳ, ψυχαὶ ὀκτώ. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ
οἴκου ἱακώβ αἱ εἰσελθούσαι εἰς αἴγυπτον, ἐβδομηκονταπέντε.
* τὸν δὲ ἰεδαν ἀπέστειλεν ἑμπεροσθῆν αὐτῷ πρὸς ἰωσήφ, συ-
ναντῆσαι αὐτῷ κατ' ἡρώων πόλιν, εἰς γῆν ραμεσσή. * ζεύξας
δὲ ἰωσήφ τὰ ἄρματα αὐτοῦ, ἀνέβη εἰς Γασάντηπιν ἰσραὴλ τῷ
πατρὶ αὐτοῦ, κατ' ἡρώων πόλιν. καὶ ὁφθαλμοὶ αὐτοῦ, ἐπέσεν ἐπὶ
τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἐκλαυσεν κλαυθμῷ πλείονι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Filij autem Ruben, Enoch, & Phallu, & Efron, & Charmi. * Et filij Symeon, Iamuel, & Iamin, & Ahod, & Iachin, & Sacher, &
Saul filius Chananitidis. * Filij autem Levi, Gerson, & Caath, & Merari. * Filij autem Iuda, Her, & Onan, & Sela, & Phares
& Zara. mortuūque sunt Her & Onan in terra Chanaan. Filij autem Phares fuerunt Efron & Amul. * Et filij Isachar, Thola, & Phua, &
Iob, & Semeron. * Filij autem Zabulon, Sared, & Helon, & Ialeel. * Isti sunt filij Lia, quos peperit de Iacob in Mesopotamia
Syria, & Dina filia sua. omnes animæ filiorum & filiarum eius, triginta & tres. * Filij autem Gad, Sephion, & Aggi, Suni quoque & Efe-
bon, Heri, & Arodi, & Areli. * Filij autem Aser, Iemna, & Iesua, & Iesui, & Beria, Sara quoque soror eorum. Filij quoque Beria, Heber
& Melchiel. * Hi sunt filij Zelphæ, quam dedit Laban Lia filia sua: & peperit de Iacob istas sedecim animas. * Filij Rachel
uxoris Iacob, Ioseph & Benjamin. * De Ioseph quoque nati sunt in terra Aegypti Manasses & Ephraim, quos peperit ei Aseneth fi-
lia Putipharis principis On. * Filij autem Benjamin, Bale, & Bechor, & Asbel, & Gera, & Nahaman, & Achi, & Ros, Mupim quoque
& Hupim, & Arde. * Hi sunt filij Rachel, qui nati sunt Iacob: omnes animæ quatuordecim. * Et filij Dan, Huf-
sim. * Filij autem Neptali, Iasiel, & Gumi, & Gesser, & Silem. * Isti sunt filij Balæ, quam dedit Laban Rachel filia
sua, & hos peperit ex Iacob, omnes animæ septem. * Cunctæque animæ quæ ingressæ sunt cum Iacob in Aegyptum, egredientes à
femore suo, præter vxores filiorum Iacob, omnes animæ sexaginta & sex. * Et filij Ioseph qui nati sunt ei in Aegypto, animæ duæ.
omnes animæ domus Iacob quæ ingressæ sunt in Aegyptum, fuerunt septuaginta. * Et misit ante se Iudam in Aegyptum ad Ioseph in Gessen, ut
præpararet ante se; & venit in terram Gessen. * Et iunxit Ioseph currum suum, & ascendit in occursum Israel patris sui in Gessen. &
cum vidisset eum, ruit super collum eius, & insuper fleuit super collum eius.

30 * ויאמר ישראל אל יוסף אמותי הפעם אחרי
31 ראיתי את פניך כי עוד חי: * ויאמר יוסף אל
אחיו ואל בירת אביו אעלה ואגידה לפרעה
32 ואמרה אליו אחי ובירת אבי אשר בארץ כנען
33 באו אלי: * והאנשים רעי צאן כי אנשי מקנה
34 היו וצאנם ובקרים וכל אשר להם הביאו: * והיה
35 כי יקרא להם פרעה ואמר מה מעשיכם: * ואמרו
אנשי מקנה היו עבדיך מנעורינו ועד עתה גם אנחנו
גם אבותינו בעבור תשוב בארץ גשן כי תועבת מצרים
כל רעה צאן: *
מז

30 * ויבא יוסף
31 ויגד לפרעה ויאמר אבי ואחי וצאנם ובקרים וכל
אשר להם באו מארץ כנען והנהם בארץ גשן:
32 * ומקצת אחיו לקח חמשה אנשים ויצגם לפני
33 פרעה: * ויאמר פרעה אל אחיו מה מעשיכם
34 ויאמרו אל פרעה רעה צאן עבדיך גם אנחנו גם
35 אבותינו: * ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו
כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך כי כבד הרעב
בארץ כנען ועתה ישבו גמל עבדיך בארץ גשן:
36 * ויאמר פרעה אל יוסף לאמר אביך ואחיו באו
37 אליך: * ארץ מצרים לפניך הוּא במיטב הארץ
הושב את אביך ואת אחיו ישבו בארץ גשן
ואם ידעת ויש בם אנשי חיל ושמחת שרי מקנה
על אשר לי: * ויבא יוסף את יעקב אביו ויעמדהו
לפני פרעה ויברך יעקב את פרעה: * ויאמר
פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך: * ויאמר יעקב
אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט
ורעים היו ימי שני חיי ולא השינו את ימי שני חיי
אבותי בימי מגוריהם: * ויברך יעקב את פרעה ויצא
מלפני פרעה:

30 * Dixitque pater ad Ioseph: Iam latus moriar, quia vidi faciem tuam; & superstitē te relinquo. * Et ille locutus est ad fratres suos, & ad omnem domum patris sui: Ascendā & nunciabo Pharaoni, dicamque ei: Fratres mei, & domus patris mei, qui erāt in terra Chanaan, venerunt ad me: * Et sunt viri pastores ouium; curamq; habent alendorum gregū. Pecora sua & armenta, & omnia quæ habere potuerunt, adduxerunt secum. * Cumq; vocauerit vos, & dixerit, Quod est opus vestrum? * Respondetis, Viri pastores sumus serui tui, ab infantia nostra vsque in præsens, & nos & patres nostri. Hæc autem dicetis, vt habitare possitis in terra Gessen: quia detestantur Ægyptij omnes pastores ouium.

CAP. XLVII.

1 Ingressus ergo Ioseph, nunciauit Pharaoni, A
dicens: Pater meus & fratres, oues eorum & armenta, & cuncta quæ possident, venerunt de terra Chanaan: & ecce consistunt in terra Gessen. * Extremos quoque fratrum suorum
3 quinque viros constituit coram rege. * Quos ille interrogauit: Quid habetis operis? Responderunt: Pastores ouium sumus serui tui, & nos & patres nostri. * Ad peregrinandum in terrā tuā venimus: quoniā non est herba gregibus seruorum tuorum, ingrauescente fame in terra Chanaan. Petimusque vt esse nos iubeas seruos tuos in terra Gessen. * Dixit itaque rex ad Ioseph: Pater tuus & fratres tui venerunt ad te. * Terra Ægypti in conspectu tuo est: in optimo loco fac eos habitare; & tra de eis terram Gessen. Quod si nosti in eis esse
6 viros industrios, constitue illos magistros pecorum meorum. * Post hæc introduxit Ioseph patrem suum ad regem, & statuit eum
7 coram eo. Qui benedicens illi: * Et interrogatus ab eo, Quot sunt dies annorum vitæ tuæ? * Respondit: Dies peregrinationis vitæ meæ, centum triginta annorum sunt, parui & mali: & non peruenerunt vsque ad dies patrū meorum, quibus peregrinati sunt.
8 * Et benedicto rege, egressus est foras.

תרגום אונקלוס

30 ויאמר ישראל ליוסף אלו אנא מאיה זמנא דנא מתנחם אנא בחר דחיותינו לאפך ארי עד כען את קיים: * ויאמר יוסף לאחותי ולבית אבותי איוסף ואחיו ופרעה ואמר ליה אחי ובית אבי די בארעא דכנען אהו לותי: * וגבריא רעי ענא ארי מרי גיתי יהו וענהו וחריהו וכל דילהו איתאנו: * ויהי בר יקרי לבן פרעה וימר מה עובדיכון: * ותיסרון גברי מרי גיתי הו עבדך מעירנא ועד כען אף אנחנא אף אבהתנא בריל דחיתכון בארעא דגשן ארי מרחקין מצראי כל רעי ענא:
מז
1 ואמא יוסף וחיי לפרעה ואמר אבא ואחיי וענהו וחריהו וכל דילהו אהו
2 ומקצת אחיו לקח חמשה גברין ואקמינן קדם פרעה: * ואמר פרעה לאחותי מר
3 ואמרו לפרעה לאחותנא בארעא איתנא ארי לית רעיא לענא די
4 ואמר פרעה ליוסף למימר אבדך ואחך אהו לותך: *
5 ארעא דמצרים קדמך היא ברשפיר בארעא אוחיב ית אבדך וית אחך יתכון בארעא דגשן ואם ידעת ואית בהו גברין דחילא ותמנינן רבני גיתי על דילי: * ואיתי יוסף ית יעקב אבותי ואקמיה קדם פרעה וברך יעקב ית פרעה: * ואמר יוסף ית יעקב אבותי מאה ותלתין שנין ועירין ובישין הו ימי שני חיי ולא אבדיקו ית ימי שני חיי אבותי ביומי חייך: * וברך יעקב ית פרעה ונפק מן קדם פרעה: * וחתבתוהו:

* Et ait Israel ad Ioseph: Moriar ex nunc, quia vidi faciem tuam. adhuc enim tu vivis.

* Dixit autem Ioseph ad fratres suos: Ascendens nunciabo Pharaoni, & dicam illi: Fratres mei & domus patris mei, qui erant in terra Chanaan, venerunt ad me.

* At viri sunt pastores. viri enim pecoris nutritores sunt. & pecora, & boues, & omnem substantiam suam adduxerunt.

* Si ergo vocaverit vos Pharaos, & dixerit: Quod opus vestrum est? Dicetis: Viri pecorum nutritores sumus serui tui ab infantia usque nunc, & nos & patres nostri: ut habitetis in terra Gesem Arabie. abominatio enim Aegyptiis omnis pastor ouium.

CAP. XLVII.

Veniens autem Ioseph, nunciavit Pharaoni, dicens: Pater meus & fratres mei, & pecora & boues eorum, & omnia sua, venerunt de terra Chanaan, & ecce sunt in terra Gesem.

* Ab autem fratribus suis accepit quinque viros, & statuit eos coram Pharaone.

* Et dixit Pharaos fratribus Ioseph, Quod opus vestrum? illi autem dixerunt Pharaoni: Pastores ouium serui tui, & nos & patres nostri.

* Dixerunt autem Pharaoni: Ad habitandum in terra venimus. non enim sunt pascua pecoribus servorum tuorum. invaluit enim fames in terra Chanaan. nunc ergo habitabimus serui tui in terra Gesem.

* Et ait Pharaos ad Ioseph, dicens: Pater tuus & fratres tui venerunt ad te:

* Ecce terra Aegypti coram te est: in optimam terram fac habitare patrem tuum & fratres tuos. habitent in terra Gesem. si autem scis, quod sunt in eis viri potentes, constitue eos principes meorum pecorum.

* Introduxit autem Ioseph Iacob patrem suum, & statuit eum coram Pharaone. & benedixit Iacob Pharaoni.

* Dixit autem Pharaos Iacob: Quot anni dierum vitæ tuæ?

* Et ait Iacob Pharaoni: Dies annorum vitæ meæ, quos peregrinor, centum triginta anni. pauci & mali fuerunt dies annorum vitæ meæ. non pervenerunt ad dies annorum vitæ patrum meorum, quos dies peregrinati sunt.

* Et benedicens Iacob Pharaonem, egressus est ab eo.

30 * καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰωσήφ, δὴ ποτανοῦμαι δὴ πρὸ τοῦ νῦν, ἐπεὶ εἶδον τὸ πρόσωπόν σου· ἐπὶ γὰρ σὺ ζῆς.

31 * εἶπε δὲ ἰωσήφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἀναβὰς, ἀπαγγέλω τῷ φαραῶ· & ἐρῶ αὐτῷ, ὅτι ἀδελφοί μου, & ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς μου, οἵ ἦσαν ἐν γῇ χαναναὶν ἦκασιν πρὸς με.

32 * ὅτι ἄνδρες εἰσὶ ποιμένες· ἄνδρες γὰρ κίλνωτοφόροι εἰσὶ· & τὰ κτήνη, & οὗτοι βόες, καὶ πάντα τὰ ὑποάχοντα αὐτῶν ἀγνόησαν.

33 * ἐάν οὖν καλέσῃ ὑμᾶς φαραῶ, καὶ εἴπῃ, τί ἔργον ὑμῶν ἐστίν; ἐρῶτε, ἄνδρες κίλνωτοφόροι ἐσμὲν· ὅτι παῖδες τοῦ ἐκ παιδὸς ἕως τοῦ νῦν, & ἡμεῖς, καὶ ὅτι πατέρες ἡμῶν· ἵνα κατεκλήσῃτε ἐν γῇ γεσέμ δαβίας. βδέλυγμα γὰρ αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν περὶ βόων.

μζ.

1 * Ἐλθὼν δὲ ἰωσήφ ἀπήγγειλε τῷ φαραῶ, λέγων, ὁ πατήρ μου, καὶ ὅτι ἀδελφοί μου, καὶ τὰ κτήνη, καὶ ὅτι βόες αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ αὐτῶν ἦκασιν ἐν γῆς χαναναὶν, καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἐν γῇ γεσέμ.

2 * Δὴ πρὸς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ παρέλαβε πέντε ἄνδρας, & ἔστησαν αὐτῷ ἐναντίον φαραῶ.

3 * καὶ εἶπε φαραῶ τοῖς ἀδελφοῖς ἰωσήφ, τί ἔργον ὑμῶν; ὅτι εἶπον τῷ φαραῶ, ποιμένες περὶ βόων· ὅτι παῖδες τοῦ, καὶ ἡμεῖς, καὶ ὅτι πατέρες ἡμῶν.

4 * εἶπεν δὲ φαραῶ, παροικεῖν ἐν τῇ γῇ ἠκούσας. οὐ γὰρ ἐστὶ νομὴ τοῖς κτήνεσι τῶν παίδων σου. ἐνίστασε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χαναναὶν. νῦν ἐν κατεκλήσῃ σου ὅτι παῖδες τοῦ ἐν γῇ γεσέμ.

5 * καὶ εἶπε φαραῶ πρὸς ἰωσήφ, λέγων, ὁ πατήρ σου & ὅτι ἀδελφοί σου ἦκασιν πρὸς σε·

6 * ἰδοὺ ἡ γῇ αἰγυπτίου ἐνδουτίου σου ἐστίν, ἐν τῇ βελτίστῃ γῇ κατέκλυσον τὸν πατέρα σου, καὶ οὗτοι ἀδελφοί σου. κατεκλήτωσαν ἐν γῇ γεσέμ. εἰ δὲ ἐπίσῃ, ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς ἄνδρες δυνατοί, καταστήσον αὐτοὺς ἀρχοντας τῶν ἐμῶν κίλνων.

7 * εἰρήγαγε δὲ ἰωσήφ ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἔστησαν αὐτῷ ἐνδουτίον φαραῶ. καὶ ἐυλόγησεν ἰακώβ τὸν φαραῶ.

8 * εἶπε δὲ φαραῶ τῷ ἰακώβ, πόσα ἔτι ἡμερῶν τῆ ζωῆς σου;

9 * ὅτι εἶπεν ἰακώβ τῷ φαραῶ, αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, ἃς παροικῶ, ἕκαστον τετράκοντα ἔτη. μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου. οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς τῶν πατέρων μου, ἃς ἡμέρας πρῶκησθαι.

10 * καὶ ἐυλόγησας ἰακώβ τὸν φαραῶ, ὅτι ἦλθεν ἀπ' αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et dixit Israel ad Ioseph: Quamvis nunc morerer, iam consolatus essem, postquam vidi faciem tuam, quoniam adhuc tu vivis. 31 Et dixit Ioseph fratribus suis, & domui patris sui: Ascendam & nunciabo Pharaoni, dicamque ei: Fratres mei, & domus patris mei, quæ erat in terra Chanaan, venerunt ad me: 32 Et sunt viri pastores ouium, quia possesores gregum fuerunt. Oves quoque suas, & boues, & omnia sua adduxerunt.

33 Cumque vocaverit vos Pharaos, & dixerit, Quod est opus vestrum? 34 Dicetis. Viri possesores gregum fuerunt serui tui ab adolescentia nostra usque nunc, tam nos quam patres nostri, ut habitetis in terra Gesen. quoniam abominantur Aegyptij omnes pastores ouium.

CAP. XLVII.

ET venit Ioseph, & nunciavit Pharaoni, & ait: Pater meus, & fratres mei, & oves eorum, & omnia quæ habent, venerunt de terra Chanaan; & ipsi stant in terra Gesen. 2 Extremos quoque fratrum suorum tulit quinque viros, & constituit eos coram Pharaone. 3 Dixitque Pharaos fratribus eius, Quod est opus vestrum? & dixerunt Pharaoni: Pastores ouium sumus serui tui, tam nos quam patres nostri.

4 Dixeruntque Pharaoni: Ad habitandum in terra venimus, quoniam non est pascua ouibus servorum tuorum, quia valida fames est in terra Chanaan: & nunc quæsumus ut habitent serui tui in terra Gesen. 5 Et ait Pharaos ad Ioseph, dicens: Pater tuus & fratres tui venerunt ad te.

6 Terra Aegypti coram te est: in meliori loco terræ colloca patrem tuum, & fratres tuos, & habitent in terra Gesen. & si cognoscis esse inter eos viros fortes, constitue eos principes pecorum meorum. 7 Et adduxit Ioseph Iacob patrem suum, & statuit eum coram Pharaone. & benedixit Iacob Pharaoni.

8 Dixitque Pharaos ad Iacob: Quot sunt anni vitæ tuæ? 9 Et dixit Iacob ad Pharaonem. Anni vitæ peregrinationis meæ, centum & triginta anni sunt, pauci & mali: & non attigerunt usque ad dies vitæ patrum meorum in diebus peregrinationis suæ. 10 Benedixitque Iacob Pharaoni, & egressus est à facie Pharaonis.

* ויֵשֶׁב יוֹסֵף אֶת-אָבִיו וְאֶת-אֶחָיו וִיתֵן לָהֶם
 אֶחָדָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמִיטַב הָאָרֶץ בְּאֶרֶץ רַעַמְסֵס
 כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַּרְעֹה: * וַיְבַלְבֵּל יוֹסֵף אֶת-אָבִיו
 וְאֶת-אֶחָיו וְאֵת כָּל-בֵּית אָבִיו לֶחֶם לְפִי הַטָּף:
 * וְלֶחֶם אֵין בְּכָל-הָאָרֶץ כִּי-כָבֵד הָרָעַב מְאֹד וְתִלְהָ
 אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנָעַן מִפְּנֵי הָרָעַב: * וַיִּלְקֹט
 יוֹסֵף אֶת-כָּל-הַכֶּסֶף הַנִּמְצֵא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ
 כְּנָעַן בְּשֹׁבַר אֲשֶׁר-הֵם שֹׂבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת-
 הַכֶּסֶף בֵּית-פַּרְעֹה: * וַיְהִי כִּי-רָכַס מִאֶרֶץ
 מִצְרַיִם וּמִאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ כָּל-מִצְרַיִם אֶל-יוֹסֵף
 לֵאמֹר הִבֵּר-לָנוּ לֶחֶם וְלִמָּוֶה נִמּוֹת נִגְדָּךְ כִּי אֲפֹס
 כֶּסֶף: * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הִבּוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְנֶנָּה לָכֶם
 בְּמִקְנֵיכֶם אִם-אֲפֹס כֶּסֶף: * וַיָּבִיאוּ אֶת-מִקְנֵיהֶם
 אֶל-יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בְּסוּסִים וּבְמִקְנֵי
 הָעֶזָּאן וּבְמִקְנֵי הַבָּקָר וּבְחִמְרִים וַיִּנְהַלֵּם בְּלֶחֶם
 בְּכָל-מִקְנֵיהֶם בַּשָּׁנָה הַהִיא: * וְתֵתִם הַשָּׁנָה
 הַהִיא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-
 נִבְחַד מֵאֲדָנִי כִּי אִם-תָּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵי הַבְּהֵמָה
 אֶל-אֲדָנִי לֹא נִשְׁאָר לִפְנֵי אֲדָנִי בְּלִתִּי אִם-גּוֹיְתָנוּ
 וְאֶדְמֵתָנוּ: * לָמָּה נִמּוֹת לְעֵינֶיךָ גַּם-אֲנַחְנוּ
 גַּם-אֲדָמֵתָנוּ קִנְיָנוּ-אֶתְנוּ וְאֶת-אֲדָמֵתָנוּ בְּלֶחֶם
 וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ וְאֲדָמֵתָנוּ עֲבָדִים לַפַּרְעֹה וְתֵן-זֶרַע
 וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוֹת וְהָאֲדָמָה לֹא תִשָּׁם:
 * וַיִּקֶּן יוֹסֵף אֶת-כָּל-אֲדָמַת מִצְרַיִם לַפַּרְעֹה כִּי-
 מָכְרוּ מִצְרַיִם גִּישׁ שְׂדֵהוּ כִּי-חֹזֶק עָלֵהֶם הָרָעַב וְתִהְיֶה
 הָאֶרֶץ לַפַּרְעֹה: * וְאֶת-הָעָם הָעֲבִיר אֹתוֹ לָעָרִים
 מִקְצֵוֹ גִּבּוֹל-מִצְרַיִם וְעַד-קֶצֶהוּ: * וְכָל-אֲדָמַת
 רֹחַב הַנִּים לֹא קִנְיָנוּ כִּי חֹק לַכֹּהֲנִים מֵאֶת פַּרְעֹה
 וַאֲכָלוּ אֶת-חֶקֶם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פַּרְעֹה עַל-כֵּן לֹא מָכְרוּ
 אֶת-אֲדָמָתָם:

* Ioseph verò patri & fratribus suis dedit
 C possessionem in Ægypto in optimo terræ lo-
 co Ramesses, vt præceperat Pharaos.

* Et alebat eos omnemque domum patris
 sui, præbens cibaria singulis.

* In toto enim orbe panis deerat: & oppres-
 ferat fames terram maximè Ægypti & Cha-
 naan.

* E quibus omnem pecuniam congrega-
 D uit pro venditione frumenti, & intulit eam in
 ararium Regis.

* Cumque defecisset emptoribus precium,
 venit cuncta Ægyptus ad Ioseph, dicens: Da
 nobis panes. quare morimur coram te defi-
 ciente pecunia?

* Quibus ille respondit: Adducite pecora
 vestra, & dabo vobis pro eis cibos, si precium
 non haberis.

* Quæ cum adduxissent, dedit eis alimen-
 ta pro equis, & ouibus, & bobus, & asinis: su-
 stentavitque eos illo anno pro commutatio-
 ne pecorum.

* Venerunt quoque anno secundo, & di-
 xerunt ei: Non celamus domino nostro, quòd
 deficiente pecunia, pecora simul defecerunt:
 nec clam te est, quòd absq; corporibus & ter-
 ra nihil habeamus.

* Cur ergo morimur te vidente? & nos &
 E terra nostra tui erimus. eme nos in seruitutem
 regiam, & præbe semina, ne pereunte cultore,
 redigatur terra in solitudinem.

* Emit igitur Ioseph omnem terram Ægy-
 pti, vendentibus singulis possessiones suas,
 præ magnitudine famis: subiecitque eam Pha-
 raoni:

* Et cunctos populos eius à nouissimis
 terminis Ægypti, usque ad extremos fines e-
 ius:

* Præter terram Sacerdotum quæ à re-
 ge tradita fuerat eis quibus & statuta ciba-
 ria ex horreis publicis præbebantur: & id-
 circò non sunt compulsi vendere possessiones
 suas.

תרגום אונקלוס

* ואֲחֵיב יוֹסֵף יֵת אֲבוֹתָיו וִית אֶחָדָה וַיִּתֵּן לָהֶם אֶחָדָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמִיטַב הָאָרֶץ בְּרַעַמְסֵס כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַּרְעֹה:
 * וַיִּבְלְבֵּל יוֹסֵף אֶת-אָבִיו וְאֶת-אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם לֶחֶם לְפִי הַטָּף:
 * וְלֶחֶם אֵין בְּכָל-הָאָרֶץ כִּי-כָבֵד הָרָעַב מְאֹד וְתִלְהָ אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנָעַן מִפְּנֵי הָרָעַב:
 * וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת-כָּל-הַכֶּסֶף הַנִּמְצֵא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשֹׁבַר אֲשֶׁר-הֵם שֹׂבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת-הַכֶּסֶף בֵּית-פַּרְעֹה:
 * וַיְהִי כִּי-רָכַס מִאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ כָּל-מִצְרַיִם אֶל-יוֹסֵף לֵאמֹר הִבֵּר-לָנוּ לֶחֶם וְלִמָּוֶה נִמּוֹת נִגְדָּךְ כִּי אֲפֹס כֶּסֶף:
 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הִבּוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְנֶנָּה לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם-אֲפֹס כֶּסֶף:
 * וַיָּבִיאוּ אֶת-מִקְנֵיהֶם אֶל-יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בְּסוּסִים וּבְמִקְנֵי הָעֶזָּאן וּבְמִקְנֵי הַבָּקָר וּבְחִמְרִים וַיִּנְהַלֵּם בְּלֶחֶם בְּכָל-מִקְנֵיהֶם בַּשָּׁנָה הַהִיא:
 * וְתֵתִם הַשָּׁנָה הַהִיא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-נִבְחַד מֵאֲדָנִי כִּי אִם-תָּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵי הַבְּהֵמָה אֶל-אֲדָנִי לֹא נִשְׁאָר לִפְנֵי אֲדָנִי בְּלִתִּי אִם-גּוֹיְתָנוּ וְאֶדְמֵתָנוּ:
 * לָמָּה נִמּוֹת לְעֵינֶיךָ גַּם-אֲנַחְנוּ גַּם-אֲדָמֵתָנוּ קִנְיָנוּ-אֶתְנוּ וְאֶת-אֲדָמֵתָנוּ בְּלֶחֶם וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ וְאֲדָמֵתָנוּ עֲבָדִים לַפַּרְעֹה וְתֵן-זֶרַע וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוֹת וְהָאֲדָמָה לֹא תִשָּׁם:
 * וַיִּקֶּן יוֹסֵף אֶת-כָּל-אֲדָמַת מִצְרַיִם לַפַּרְעֹה כִּי-מָכְרוּ מִצְרַיִם גִּישׁ שְׂדֵהוּ כִּי-חֹזֶק עָלֵהֶם הָרָעַב וְתִהְיֶה הָאֶרֶץ לַפַּרְעֹה:
 * וְאֶת-הָעָם הָעֲבִיר אֹתוֹ לָעָרִים מִקְצֵוֹ גִּבּוֹל-מִצְרַיִם וְעַד-קֶצֶהוּ: * וְכָל-אֲדָמַת רֹחַב הַנִּים לֹא קִנְיָנוּ כִּי חֹק לַכֹּהֲנִים מֵאֶת פַּרְעֹה וַאֲכָלוּ אֶת-חֶקֶם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פַּרְעֹה עַל-כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת-אֲדָמָתָם:
 * וַיִּתֵּן יוֹסֵף אֶת-אֶחָדָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמִיטַב הָאָרֶץ בְּרַעַמְסֵס כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַּרְעֹה:
 * וַיִּבְלְבֵּל יוֹסֵף אֶת-אָבִיו וְאֶת-אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם לֶחֶם לְפִי הַטָּף:
 * וְלֶחֶם אֵין בְּכָל-הָאָרֶץ כִּי-כָבֵד הָרָעַב מְאֹד וְתִלְהָ אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנָעַן מִפְּנֵי הָרָעַב:
 * וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת-כָּל-הַכֶּסֶף הַנִּמְצֵא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשֹׁבַר אֲשֶׁר-הֵם שֹׂבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת-הַכֶּסֶף בֵּית-פַּרְעֹה:
 * וַיְהִי כִּי-רָכַס מִאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ כָּל-מִצְרַיִם אֶל-יוֹסֵף לֵאמֹר הִבֵּר-לָנוּ לֶחֶם וְלִמָּוֶה נִמּוֹת נִגְדָּךְ כִּי אֲפֹס כֶּסֶף:
 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הִבּוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְנֶנָּה לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם-אֲפֹס כֶּסֶף:
 * וַיָּבִיאוּ אֶת-מִקְנֵיהֶם אֶל-יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בְּסוּסִים וּבְמִקְנֵי הָעֶזָּאן וּבְמִקְנֵי הַבָּקָר וּבְחִמְרִים וַיִּנְהַלֵּם בְּלֶחֶם בְּכָל-מִקְנֵיהֶם בַּשָּׁנָה הַהִיא:
 * וְתֵתִם הַשָּׁנָה הַהִיא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-נִבְחַד מֵאֲדָנִי כִּי אִם-תָּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵי הַבְּהֵמָה אֶל-אֲדָנִי לֹא נִשְׁאָר לִפְנֵי אֲדָנִי בְּלִתִּי אִם-גּוֹיְתָנוּ וְאֶדְמֵתָנוּ:
 * לָמָּה נִמּוֹת לְעֵינֶיךָ גַּם-אֲנַחְנוּ גַּם-אֲדָמֵתָנוּ קִנְיָנוּ-אֶתְנוּ וְאֶת-אֲדָמֵתָנוּ בְּלֶחֶם וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ וְאֲדָמֵתָנוּ עֲבָדִים לַפַּרְעֹה וְתֵן-זֶרַע וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוֹת וְהָאֲדָמָה לֹא תִשָּׁם:
 * וַיִּקֶּן יוֹסֵף אֶת-כָּל-אֲדָמַת מִצְרַיִם לַפַּרְעֹה כִּי-מָכְרוּ מִצְרַיִם גִּישׁ שְׂדֵהוּ כִּי-חֹזֶק עָלֵהֶם הָרָעַב וְתִהְיֶה הָאֶרֶץ לַפַּרְעֹה:
 * וְאֶת-הָעָם הָעֲבִיר אֹתוֹ לָעָרִים מִקְצֵוֹ גִּבּוֹל-מִצְרַיִם וְעַד-קֶצֶהוּ: * וְכָל-אֲדָמַת רֹחַב הַנִּים לֹא קִנְיָנוּ כִּי חֹק לַכֹּהֲנִים מֵאֶת פַּרְעֹה וַאֲכָלוּ אֶת-חֶקֶם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פַּרְעֹה עַל-כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת-אֲדָמָתָם:
 * וַיִּתֵּן יוֹסֵף אֶת-אֶחָדָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמִיטַב הָאָרֶץ בְּרַעַמְסֵס כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַּרְעֹה:
 * וַיִּבְלְבֵּל יוֹסֵף אֶת-אָבִיו וְאֶת-אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם לֶחֶם לְפִי הַטָּף:
 * וְלֶחֶם אֵין בְּכָל-הָאָרֶץ כִּי-כָבֵד הָרָעַב מְאֹד וְתִלְהָ אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנָעַן מִפְּנֵי הָרָעַב:
 * וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת-כָּל-הַכֶּסֶף הַנִּמְצֵא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשֹׁבַר אֲשֶׁר-הֵם שֹׂבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת-הַכֶּסֶף בֵּית-פַּרְעֹה:
 * וַיְהִי כִּי-רָכַס מִאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ כָּל-מִצְרַיִם אֶל-יוֹסֵף לֵאמֹר הִבֵּר-לָנוּ לֶחֶם וְלִמָּוֶה נִמּוֹת נִגְדָּךְ כִּי אֲפֹס כֶּסֶף:
 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הִבּוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְנֶנָּה לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם-אֲפֹס כֶּסֶף:
 * וַיָּבִיאוּ אֶת-מִקְנֵיהֶם אֶל-יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בְּסוּסִים וּבְמִקְנֵי הָעֶזָּאן וּבְמִקְנֵי הַבָּקָר וּבְחִמְרִים וַיִּנְהַלֵּם בְּלֶחֶם בְּכָל-מִקְנֵיהֶם בַּשָּׁנָה הַהִיא:
 * וְתֵתִם הַשָּׁנָה הַהִיא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-נִבְחַד מֵאֲדָנִי כִּי אִם-תָּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵי הַבְּהֵמָה אֶל-אֲדָנִי לֹא נִשְׁאָר לִפְנֵי אֲדָנִי בְּלִתִּי אִם-גּוֹיְתָנוּ וְאֶדְמֵתָנוּ:
 * לָמָּה נִמּוֹת לְעֵינֶיךָ גַּם-אֲנַחְנוּ גַּם-אֲדָמֵתָנוּ קִנְיָנוּ-אֶתְנוּ וְאֶת-אֲדָמֵתָנוּ בְּלֶחֶם וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ וְאֲדָמֵתָנוּ עֲבָדִים לַפַּרְעֹה וְתֵן-זֶרַע וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוֹת וְהָאֲדָמָה לֹא תִשָּׁם:
 * וַיִּקֶּן יוֹסֵף אֶת-כָּל-אֲדָמַת מִצְרַיִם לַפַּרְעֹה כִּי-מָכְרוּ מִצְרַיִם גִּישׁ שְׂדֵהוּ כִּי-חֹזֶק עָלֵהֶם הָרָעַב וְתִהְיֶה הָאֶרֶץ לַפַּרְעֹה:
 * וְאֶת-הָעָם הָעֲבִיר אֹתוֹ לָעָרִים מִקְצֵוֹ גִּבּוֹל-מִצְרַיִם וְעַד-קֶצֶהוּ: * וְכָל-אֲדָמַת רֹחַב הַנִּים לֹא קִנְיָנוּ כִּי חֹק לַכֹּהֲנִים מֵאֶת פַּרְעֹה וַאֲכָלוּ אֶת-חֶקֶם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פַּרְעֹה עַל-כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת-אֲדָמָתָם:
 * וַיִּתֵּן יוֹסֵף אֶת-אֶחָדָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמִיטַב הָאָרֶץ בְּרַעַמְסֵס כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַּרְעֹה:
 * וַיִּבְלְבֵּל יוֹסֵף אֶת-אָבִיו וְאֶת-אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם לֶחֶם לְפִי הַטָּף:
 * וְלֶחֶם אֵין בְּכָל-הָאָרֶץ כִּי-כָבֵד הָרָעַב מְאֹד וְתִלְהָ אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנָעַן מִפְּנֵי הָרָעַב:
 * וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת-כָּל-הַכֶּסֶף הַנִּמְצֵא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשֹׁבַר אֲשֶׁר-הֵם שֹׂבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת-הַכֶּסֶף בֵּית-פַּרְעֹה:
 * וַיְהִי כִּי-רָכַס מִאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ כָּל-מִצְרַיִם אֶל-יוֹסֵף לֵאמֹר הִבֵּר-לָנוּ לֶחֶם וְלִמָּוֶה נִמּוֹת נִגְדָּךְ כִּי אֲפֹס כֶּסֶף:
 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הִבּוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְנֶנָּה לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם-אֲפֹס כֶּסֶף:
 * וַיָּבִיאוּ אֶת-מִקְנֵיהֶם אֶל-יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בְּסוּסִים וּבְמִקְנֵי הָעֶזָּאן וּבְמִקְנֵי הַבָּקָר וּבְחִמְרִים וַיִּנְהַלֵּם בְּלֶחֶם בְּכָל-מִקְנֵיהֶם בַּשָּׁנָה הַהִיא:
 * וְתֵתִם הַשָּׁנָה הַהִיא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-נִבְחַד מֵאֲדָנִי כִּי אִם-תָּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵי הַבְּהֵמָה אֶל-אֲדָנִי לֹא נִשְׁאָר לִפְנֵי אֲדָנִי בְּלִתִּי אִם-גּוֹיְתָנוּ וְאֶדְמֵתָנוּ:
 * לָמָּה נִמּוֹת לְעֵינֶיךָ גַּם-אֲנַחְנוּ גַּם-אֲדָמֵתָנוּ קִנְיָנוּ-אֶתְנוּ וְאֶת-אֲדָמֵתָנוּ בְּלֶחֶם וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ וְאֲדָמֵתָנוּ עֲבָדִים לַפַּרְעֹה וְתֵן-זֶרַע וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוֹת וְהָאֲדָמָה לֹא תִשָּׁם:
 * וַיִּקֶּן יוֹסֵף אֶת-כָּל-אֲדָמַת מִצְרַיִם לַפַּרְעֹה כִּי-מָכְרוּ מִצְרַיִם גִּישׁ שְׂדֵהוּ כִּי-חֹזֶק עָלֵהֶם הָרָעַב וְתִהְיֶה הָאֶרֶץ לַפַּרְעֹה:
 * וְאֶת-הָעָם הָעֲבִיר אֹתוֹ לָעָרִים מִקְצֵוֹ גִּבּוֹל-מִצְרַיִם וְעַד-קֶצֶהוּ: * וְכָל-אֲדָמַת רֹחַב הַנִּים לֹא קִנְיָנוּ כִּי חֹק לַכֹּהֲנִים מֵאֶת פַּרְעֹה וַאֲכָלוּ אֶת-חֶקֶם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פַּרְעֹה עַל-כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת-אֲדָמָתָם:
 * וַיִּתֵּן יוֹסֵף אֶת-אֶחָדָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמִיטַב הָאָרֶץ בְּרַעַמְסֵס כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַּרְעֹה:
 * וַיִּבְלְבֵּל יוֹסֵף אֶת-אָבִיו וְאֶת-אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם לֶחֶם לְפִי הַטָּף:
 * וְלֶחֶם אֵין בְּכָל-הָאָרֶץ כִּי-כָבֵד הָרָעַב מְאֹד וְתִלְהָ אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנָעַן מִפְּנֵי הָרָעַב:
 * וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת-כָּל-הַכֶּסֶף הַנִּמְצֵא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשֹׁבַר אֲשֶׁר-הֵם שֹׂבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת-הַכֶּסֶף בֵּית-פַּרְעֹה:
 * וַיְהִי כִּי-רָכַס מִאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ כָּל-מִצְרַיִם אֶל-יוֹסֵף לֵאמֹר הִבֵּר-לָנוּ לֶחֶם וְלִמָּוֶה נִמּוֹת נִגְדָּךְ כִּי אֲפֹס כֶּסֶף:
 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הִבּוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְנֶנָּה לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם-אֲפֹס כֶּסֶף:
 * וַיָּבִיאוּ אֶת-מִקְנֵיהֶם אֶל-יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בְּסוּסִים וּבְמִקְנֵי הָעֶזָּאן וּבְמִקְנֵי הַבָּקָר וּבְחִמְרִים וַיִּנְהַלֵּם בְּלֶחֶם בְּכָל-מִקְנֵיהֶם בַּשָּׁנָה הַהִיא:
 * וְתֵתִם הַשָּׁנָה הַהִיא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-נִבְחַד מֵאֲדָנִי כִּי אִם-תָּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵי הַבְּהֵמָה אֶל-אֲדָנִי לֹא נִשְׁאָר לִפְנֵי אֲדָנִי בְּלִתִּי אִם-גּוֹיְתָנוּ וְאֶדְמֵתָנוּ:
 * לָמָּה נִמּוֹת לְעֵינֶיךָ גַּם-אֲנַחְנוּ גַּם-אֲדָמֵתָנוּ קִנְיָנוּ-אֶתְנוּ וְאֶת-אֲדָמֵתָנוּ בְּלֶחֶם וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ וְאֲדָמֵתָנוּ ע

* Et habitare fecit Joseph patrem suum & fratres suos, & dedit eis possessionem in terra Ægypti, in optima terra, in terra Ramessè, sicut præcepit Pharaon. * Et triticum metiebatur Joseph patri & fratribus suis, & omni domui patris sui, triticum per corpus.

* Triticum autem non erat in omni terra. inuoluit enim fames valdè. defecit autem terra Ægypti, & terra Chanaan à fame.

* Congregauit autem Joseph omne argentum quod inuentum est in terra Ægypti & in terra Chanaan à tritico quod emerunt, & triticum metiebatur eis: & induxit Ioseph omne argentum in domum Pharaonis.

* Et defecit omne argentum de terra Ægypti, & de terra Chanaan. Venerunt autem omnes Ægyptij ad Joseph, dicentes: Da nobis panes. & quare morimur coram te? defecit enim argentum nostrum.

* Dixit autem illis Ioseph: Afferte pecora vestra, & dabo vobis panes pro pecoribus vestris, si defecit argentum.

* Duxerunt autem pecora sua ad Ioseph: & dedit eis Joseph panes pro equis, & pro ouibus, & pro bobus, & pro asinis. & enutriuit eos in panibus pro omnibus pecoribus eorum in anno illo.

* Egressus est autem annus ille, & venerunt ad eum in anno secundo, & dixerunt ei: Ne fortè deleamur à domino nostro. si enim defecit argentum, & substantia, & pecora ad te dominum nostrum, & non relictum est nobis coram domino nostro nisi proprium corpus & terra nostra. * Vt ergo non moriamur coram te, & terra desoletur, eme nos & terram nostram pro panibus: & erimus & nos & terra nostra serui Pharaoni. da semen, vt seminemus, et viuamus, & non moriamur, et terra non desolabitur.

* Et emit Joseph omnem terram Ægyptiorum Pharaoni. vendiderunt enim Ægyptij terram suam Pharaoni. inualuit eorum fames, & fuit terra Pharaoni.

* Et populum subiecit sibi in seruos, à nouissimis terminis Ægypti, & vsque extremos: Præter terram Sacerdotum solum: nõ possedit hanc Joseph. in donatione enim dedit dona Sacerdotibus Pharaon: & comedebant donationem quam dedit eis Pharaon, propter hoc non vendiderunt terram suam.

11 * καὶ κατώκησεν ἰωσήφ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς κατάχεσιν ἐν γῇ αἰγύπτου, ἐν τῇ βελτίστῃ γῇ ἐν τῇ γῇ ῥαμεσσῇ, κατὰ συνῆξαί τε φαραώ.

12 * καὶ ἐσιθιμέτεται ἰωσήφ τὰ πατρὶς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τῷ πατρὸς αὐτοῦ, σίτον καὶ ζωμά.

13 * σίτος δὲ ὅσος ἦν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐνίσχυσεν γὰρ ὁ λιμὸς σφοδρῶς. ἔξελιπε δὲ ἡ γῇ αἰγύπτου, καὶ ἡ γῇ χαναάν διὰ τὸν λιμόν.

14 * συνήγαγε δὲ ἰωσήφ πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ διρεθὸν ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐν γῇ χαναάν διὰ τοῦ σίτου, οὗ ἡ πόρος, καὶ ἐσιθιμέτεται αὐτοῖς, καὶ εἰσήγαγε ἰωσήφ πᾶν τὸ ἀργύριον εἰς τὸν οἶκον φαραώ.

15 * καὶ ἔξελιπε πᾶν τὸ ἀργύριον ἐκ τῆς αἰγύπτου, καὶ ἐκ γῆς χαναάν. ἦλθον δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι πρὸς ἰωσήφ, λέγοντες, δός ἡμῖν ἄρτους, καὶ ἵνα τί ἀποθνήσκομεν ἐναντίον σου; ἐκλέλοιπε γὰρ τὸ ἀργύριον ἡμῶν.

16 * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ, φέρετε τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ δώσω ὑμῖν ἄρτους ἀντὶ τῶν κτηνῶν ὑμῶν, εἰ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον.

17 * ἤγαγον δὲ τὰ κτήνη αὐτῶν πρὸς ἰωσήφ. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἰωσήφ ἄρτους, ἀντὶ τῶν ἵππων, καὶ ἀντὶ τῶν περὶβάτων, καὶ ἀντὶ τῶν βοῶν, καὶ ἀντὶ τῶν ὄνων. καὶ ἔξῃρεψεν αὐτοὺς ἐν ἄρτοις ἀντὶ πάντων τῶν κτηνῶν αὐτῶν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ.

18 * ἔξῃλθε δὲ τὸ ἔσθαι ἐκεῖνο, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ, καὶ εἶπον αὐτῷ, μή ποτε ἐκτελεσώμεθ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν. εἰ γὰρ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ ὑποάρχοντα, καὶ τὰ κτήνη, πρὸς σε τὸν κύριον ἡμῶν, καὶ ἔχῃ ὑποτέλειται ἡμῖν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἀλλ' ἢ τὸ ἴδιον ζωμά ἐν γῇ ἡμῶν.

19 * ἵνα οὐ μὴ ἀποθάνωμεν ἐν δουτίῳ σου, καὶ ἡ γῇ ἐρημωθῇ, καὶ κληῖται ἡμεῖς καὶ τὸ γένος ἡμῶν ἀντὶ ἄρετων, καὶ ἐσόμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ γῇ ἡμῶν παῖδες τῷ φαραώ. δός σπέρμα, ἵνα σπειρωώμεθ, καὶ ζώωμεθ, καὶ μὴ ἀποθάνωμεθ, καὶ ἡ γῇ ὅσα ἐρημωθήσεται.

20 * καὶ ἐκτήσατο ἰωσήφ πᾶσαν τὴν γῆν τῶν αἰγυπτίων τῷ φαραώ. ἀπέδοντο γὰρ οἱ αἰγύπτιοι τὴν γῆν αὐτῶν τῷ φαραώ. ἐπεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμὸς, καὶ ἐχρέστο ἡ γῇ τῷ φαραώ.

21 * καὶ τὸν λαὸν κατεδούλωσατο ἑαυτῷ εἰς παῖδας, ἀπ' ἀκρῶν ὀρέων αἰγύπτου, καὶ ἕως τῶν ἀκρῶν.

22 * χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον. ὅσα ἐκτήσατο ταῦτα ἰωσήφ, ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε δόματα τοῖς ἱερεῦσι φαραώ. καὶ ἡδὶον τὴν δόσιν, ἣν δέδωκεν αὐτοῖς φαραώ. διὰ τοῦτο ὅσα ἀπέδοντο τὴν γῆν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et collocauit Ioseph patrem suum & fratres suos, & dedit eis possessionem in terra Ægypti in meliori loco terræ, in terra Ramesses, sicut præceperat Pharaon.

12 Et alebat Ioseph patrem suum, & fratres suos, & omnem domum patris sui, præbens panem iuxta familiam vniuscuiusque.

13 Neque erat panis in vniuersa terra; quoniam præualuerat fames nimis: & deficiebat populus terræ Ægypti, & populus terræ Chanaan propter famem.

14 Et congregauit Ioseph argentum quod inuentum est in terra Ægypti, & in terra Chanaan pro frumento quod ipsi emebant, & intulit Ioseph argentum in domum Pharaonis.

15 Consumatumque est argentum de terra Ægypti & de terra Chanaan: & venerunt omnes Ægyptij ad Ioseph, dicentes: Da nobis panem. cur moriemur coram te, cum consumatum sit argentum?

16 Dixitque Ioseph: Afferte pecora vestra: & dabo vobis frumentum pro pecoribus vestris, si argentum consumatum est.

17 Adduxeruntque pecora sua ad Ioseph, & dedit eis Ioseph panem pro equis, & pro pecoribus ouium, & pro bobus, & asinis: & alebat eos pane ipso anno pro vniuersis pecoribus suis.

18 Et completus est annus ille, & venerunt ad eum in secundo anno, atque dixerunt ei: Non celauimus quicquam domino nostro, cum defecit argentum; pecora quoque adduximus ad dominum nostrum, & nihil remanet coram domino nostro, nisi corpora nostra & terra nostra.

19 Quare moriemur coram te, tam nos quam terra nostra? eme nos & terram nostram pro pane: & erimus nos & terra nostra serui Pharaoni: & præbe semina, & viuemus, & non moriemur; & terra non desolabitur.

20 Emitque Ioseph omnem terram Ægypti Pharaoni: quoniam vendiderunt vnusquisque Ægyptiorum agrum suum, quia præualebat super eos fames: & fuit terra Pharaoni.

21 Populum autem transtulit de ciuitate in ciuitatem, à finibus termini Ægypti, vsque ad extremum eius.

22 Sed terram Sacerdotum non emit: quoniam portio dabatur Sacerdotibus à Pharaone, & comedebant portionem suam, quam dabat eis Pharaon: propterea non vendiderunt terras suas.

23 * ויאמר יוסף אל העם הן קניתי אתכם היום ואת-
24 אדמתכם לפרעה הא לכם זרע וזרעתם את האדמה:
25 * והיה בתבואת ונתתם חמישית לפרעה וארבע
26 חידת יהיה לכם לזרע השדה ולאכלכם ולאשר
27 בבתיכם ולאכל לטפכם: * ויאמרו החיתנו נמצא-
28 הן בעיני אדני והיינו עבדים לפרעה: * וישם אתה
29 יוסף לחק עד היום הזה על אדמת מצרים לפרעה
30 לחמש שק אדמת הכהנים לבדם לא היתה לפרעה:
31 * וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה
ויפרו וירבו מאד:

28 * ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה
29 ויהי ימי יעקב שני חיו שבע שנים וארבעים ומאת
30 שנה: * ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו
31 ליוסף ויאמר לו אם נמצאתי חן בעיניך שים
נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל נא
32 תקברני במצרים: * ושכבתי עם אבתי ונשאתני
33 ממצרים וקברתני בקברתם ויאמר אנכי אעשה
34 כדברך: * ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל
על ראש המטה:

35 * ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר
ליוסף הנה אביך חלה ויקח את שני בניו עמו ארת-
36 מנשה ואת אפרים: * ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך
יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על המטה:
37 * ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי בלוי
38 בארץ כנען ויברך אתי: * ויאמר אלי הנני מפרך
39 וחרביתך ונתתיך לקהל עמים ונתתי את הארץ
40 הזאת לזרעך אחריך אחזת עולם: * ועתה שני-
41 בנך הנולדים לך בארץ מצרים עד באי אליך
42 ממצרים לי והם אפרים ומנשה בראובן
43 ושמעון יהיו לי:

23 * Dixit ergo Ioseph ad populos: En vt cerni-
tis & vos, & terram vestram Pharaon possidet.
24 accipite semina, & ferite agros, * vt fruges ha-
bere possitis. Quintam partem regi dabitur:
25 quatuor reliquas permitto vobis in sementē,
26 & in cibum familiis & liberis vestris. * Qui re-
sponderunt: Salus nostra in manu tua est. re-
spiciat nos tantum dominus noster, & leti ser-
27 uiemus regi. * Ex eo tempore usque in præsente
die, in vniuersa terra Ægypti regibus quin-
ta pars soluitur: & factum est quasi in legem;
28 absque terra Sacerdotali, quę libera ab hac cō-
29 ditione fuit. * Habitauit ergo Israel in Ægy-
pto, id est, in terra Gessen: & possedit eam; au-
30 ctusque est & multiplicatus nimis. * Et vixit in
ea decem & septem annis. Factique sunt omnes
31 dies vitę illius, centum quadraginta septem
annorum. * Cumque appropinquare cer-
neret diem mortis eius, vocauit filium suum
Ioseph, & dixit ad eum: Si inueni gratiam in
32 conspectu tuo, pone manum tuam sub femo-
remeo; & facies mihi misericordiam & veri-
33 tatē, vt non sepelias me in Ægypto: * Sed dor-
miam cum patribus meis: & auferas me de ter-
ra hac, cōdāq; in sepulchro maiorum meorum.
34 Cui respondit Ioseph: Ego faciam quod ius-
35 sisti. * Et ille: Iura ergo, inquit, mihi. Quo iu-
rante, adorauit Israel Dominum, cōuersus ad
lectuli caput. CAP. XLVIII.

1 **H**Is itaque transactis, nunciatum est Ioseph
A quod ægrotaret pater suus. qui assumptis
2 duobus filiis Manasse & Ephraim, ire perrexit.
3 * Dictumque est seni, Ecce filius tuus Ioseph
venit ad te. Qui confortatus, sedit in lectulo.
4 * Et ingressus ad se Ioseph, ait: Deus omni-
potens apparuit mihi in Luza, quę est in terra
5 Chanaan: benedixitq; mihi: * Et ait: Ego te au-
gebo & multiplicabo, & faciam te in turbas
populorum. daboque tibi terram hanc, & se-
mini tuo post te in possessionem sempiternā.
6 * Duo ergo filij tui, qui nati sunt tibi in
terra Ægypti, antequam huc venirem ad te,
meierunt, Ephraim & Manasses: sicut Ruben
B & Symeon reputabuntur mihi.

תרגום אונקלוס

23 ויאמר יוסף לעמא הא קניתי ותרעתו ית ארעא
על לחא ותחנן חר מן חמשא לפרעה וארבע חולקין יהון לכו לבר זרע חקלא ולמילכין ולמילכין לטפליכון: *
24 וישו יתה יוסף לגזירא עד יומא תרין על ארעא דמצרים דיהון ותחנן חר מן חמשא
לפרעה לחוד ארע כומריא בלחודיהון לא הות לפרעה:
25 ויחיה יעקב בארעא דמצרים שבע עשרי שנין ותחיו יומי יעקב שני חיוהי מאד וארבעין ושבע שנין: * וקריבו יומי וישראל
למימת וקרא לבריה ליוסף ואמר ליה אם כען אשכחיה רחמין בעינך שוכען ירך תחוח ירכי ותעביד עמי טיבו וקשוט לא כען תקברני במצרים:
30 ואשכב עם אבתי ותליני ממצרים ותקברני בקברתהון ואמר אנא אעביד כפתחך: *
31 ותורה בחר פתנמא האליו ואמר ליוסף הא אבך שכיב
מרע ודבר ית תרין בנוהי עמיה ית מנשה וית אפרים:
32 ואמר יעקב ליוסף אל שדי נראה לי בלוי בארעא דכנען ויברך יתי:
33 שבטין ותחיו ית ארעא דרא לבנך בדרך אחסנת עלם:
34 למצרים די לי אינן אפרים ומנשה בראובן ושמעון יהון קרמי:

* Dixit autem Ioseph Aegyptiis: Ecce emi vobis, 23
 & terram vestram hodie Pharaoni. accipite vobis
 semina, & seminate terram. * Et erunt 24

germina eius, & dabitis quintam partem Pharaoni. at quatuor partes erunt vobis ipsis in semen ter-
 ra, & in cibum vobis, & omnibus qui in domibus
 vestris. * Et dixerunt: Saluasti nos: inue-

nimus gratiam coram domino nostro; & erimus ser-
 ui Pharaoni. * Et posuit eis Ioseph in præcep-

tum usque in diem hanc super terram Aegypti, Pha-
 raoni dare quintam partem: absque terra Sacerdo-
 tum solum, quæ non fuit Pharaoni.

* Habitavit autem Israel in terra Aegypti in 27
 terra Gesem: & habuerunt hereditates in ea: &
 aucti sunt & multiplicati sunt valde.

* Vixit autem Iacob in terra Aegypti decem se- 28
 ptem annis. & fuerunt dies Iacob annorum vitæ
 eius, centum quadraginta septem anni.

* Appropinquauerunt autem dies Israel ut mo- 29
 reretur: & vocavit filium suum Ioseph: & ait il-
 li: Si inueni gratiam coram te, suppone manum tuam
 sub femore meo: & facies super me misericordiam
 & veritatem, ut non sepelias me in Aegypto.

* Sed dormiam cum patribus meis: & auferes 30
 me ex Aegypto, & sepelies me in sepultura eorum.
 Ille autem dixit: Ego faciam secundum verbum tuum.

* Ait autem illi: Jura mihi. & iuravit ei. & 31
 adoravit Israel super summitatem virgæ eius.

CAP. XLVIII.

Factum est autem post verba hæc, & nunciatum 1
 est Ioseph, quod pater tuus turbatur. Et assumens
 duos filios suos secum, Manassæ & Ephraim, ve-
 nit ad Iacob. * Nunciatum est autem Iacob, di-

centes: Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. & confor-
 tatus Israel, sedit super lectum. * Et ait Iacob Ioseph: 3
 Deus apparuit mihi in Luza in terra Chanaan;
 & benedixit mihi: * Et dixit mihi: Ecce ego au-
 gebo te, & multiplicabo te, & faciam te in congre-
 gationes gentium: & dabo tibi terram hanc, & se-
 mini tuo post te, in possessionem sempiternam.

* Nunc ergo duo filij tui, qui nati sunt tibi in 5
 terra Aegypti, antequam ego venirem ad te in Ae-
 gyptum, mei sunt, Ephraim & Manassæ: sicut Ru-
 ben & Symeon erunt mihi.

* εἶπε δὲ ἰωσήφ τοῖς αἰγυπτίοις, ἰδοὺ κέκτημαι ὑμᾶς, καὶ 23
 τὴν γῆν ὑμῶν σήμερον τῷ φαραῶ. λάβετε ἐαυτοὶς σπέρμα-
 24 τα, & σπείρατε τὴν γῆν. * καὶ ἔσαν τὰ γυνήματα αὐ-
 τῆς, & δόσετε τὸ πέμπτον μέρος τῷ φαραῶ. τὰ δὲ τέσσαρα
 μέρη ἔσαν ὑμῖν αὐτοῖς εἰς σπέρμα τῇ γῇ, καὶ εἰς βρώσιν ὑμῶν,

καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν. * & εἶπαν, σέσωκας ἡμᾶς, 25
 ὁ θεὸς σου χάριν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, & ἐσόμεθα παῖδες
 26 τοῦ φαραῶ. * & ἔθηκε αὐτοῖς ἰωσήφ εἰς ποσὶς αἶμα, ἕως

τῆς ἡμέρας ταύτης ἐπὶ τὴν γῆν αἰγυπτίου τῷ φαραῶ ὑπο-
 πέμπου, χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον, ἣ ἔστω τῷ φα-
 27 ραῶ. κατώκησε δὲ ἰσραὴλ ἐν γῇ αἰγυπτίου ἐπὶ γῆς Γε-
 σέμ. & ἐκλήρονομήθησαν ἐπ' αὐτῆς. & ἐνέστησαν οὖν & ἐπλη-
 28 θύνθησαν σφόδρα. * ἐπέζησε δὲ ἰακώβ ἐν γῇ αἰγυπτίου

δεκαεπτά ἐτη. & ἐλήοντο αἱ ἡμέραι ἰακώβ ἐνιαυτῶν τῆς ζωῆς
 29 αὐτοῦ, ἑκατὸν τεσσαρακονταεπτά ἐτη. * ἤγειρεν δὲ αἱ ἡ-
 μέραι ἰσραὴλ τοῦ ἀποθνήσκειν, καὶ ἐκάλεσεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰω-
 σήφ, & εἶπεν αὐτῷ, εἰ ὄψῃ καὶ χάριν ἐναντίον σου, ὑπόθεσ τὴν

χειρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, & πενήσεις ἐπ' ἐμὲ ἐλεημοσύ-
 νην καὶ ἀλήθειαν τοῦ μὴ θάψαι με ἐν αἰγυπτίῳ.

* ἀλλὰ κοιμηθήσμαι μετὰ τῶν πατέρων μου, καὶ θρῆξ με 30
 ἐν αἰγύπτῳ, & θάψῃς με ἐν τῇ τάφῳ αὐτῶν. ὃ δὲ εἶπεν, ἐγὼ
 ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμά σου.

* εἶπε δὲ αὐτῷ, ὁμοσόν μοι. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ. καὶ παρε-
 31 κώησεν ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

μή.

* ἐλήετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, & ἀπηγέλη τῷ ἰωσήφ, 1
 ὅτι ὁ πατήρ σου ἐνοχλεῖται. & ἀναλαβὼν σὺ δύο υἱὸς αὐτοῦ μεθ'

ἐαυτοῦ, τὸν μωυσαῖον καὶ τὸν ἐφραΐμ, ἦλθε πρὸς ἰακώβ.

* ἀπηγέλη δὲ τῷ ἰακώβ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ υἱός σου ἰωσήφ ἐξ-
 2 χεται πρὸς σε. καὶ ἐνιχύσας ἰσραὴλ ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν
 κλίνην.

* & εἶπεν ἰακώβ τῷ ἰωσήφ, ὁ θεὸς ὡφθη μοι ἐν λούζα ἐν
 3 γῇ χαναάν, & διλόγησέ με.

* καὶ εἶπέ μοι, ἰδὲ ἐγὼ ὑψανῶ σε, καὶ πληθυνῶ σε, & ποιή-
 4 σω σε εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν, καὶ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην, &
 τὰ σπέρματί σου σὲ εἰς κατάχεσιν αἰώνιον.

* ὡν ἐν τῷ δύο υἱοῖς σου, ὁ γηρμόν σου ἐν γῇ αἰγύπτου,
 5 πρὸ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς σε εἰς αἰγύπτου, ἐμοὶ εἰπὶν, ἐφραΐμ &
 μωυσαῖ, οὗς ῥέβεν & συμεὼν ἔσονται μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Dixitque Ioseph populo: Ecce emi vos hodie & terram vestram Pharaoni: ecce do vobis sementem, & seminabitis terram. " Et erit cum
 produxerit fructus, dabitis quintam partem Pharaoni: quatuor autem partes erunt vobis in sementem agrorum; & ut comedatis vos & homines do-
 mus vestrae, & in cibum familiae vestrae. " Et dixerunt: Viuificasti nos: inuenimus gratiam in oculis domini nostri, & erimus serui Pharaoni.

" Et posuit illud Ioseph in statutum usque in praesentem diem super terram Aegypti, quod darent quintam partem Pharaoni. sola enim terra Sa-
 cerdotum non fuit Pharaoni. " Habitavitque Israel in terra Aegypti, in terra Gesen: & possederunt eam: & multiplicati sunt, & creuerunt nimis.

" Vixitque Iacob in terra Aegypti decem & septem annis. & fuerunt dies annorum vitae Iacob, centum & quadraginta & septem anni. " Et ap-
 propinquauerunt dies Israel ut moreretur: & vocavit filium suum Ioseph, & dixit ei: Si inueni nunc gratiam in oculis tuis, pone, obsecro, manum
 tuam sub femore meo, & facies mecum misericordiam & veritatem; ne sepelias me, obsecro, in Aegypto. " Et dormiam cum patribus meis: & au-
 feres me de Aegypto, & sepelies me in sepulchris eorum. Et dixit: Ego faciam secundum verbum tuum. " Et dixit: Jura mihi. & iuravit ei. & ad-
 oravit Israel super caput lectuli.

CAP. XLVIII.

ET factum est post verba hæc, & dictum est ad Ioseph: Ecce pater tuus iacet infirmus: & tulit duos filios suos secum, Manassen & Ephraim.

* Et nunciatum est Iacob, atque dictum est ei: Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. & confortatus est Israel: & sedit in lectulo.

* Et dixit Iacob ad Ioseph: Deus omnipotens apparuit mihi in Luza in terra Chanaan, & benedixit mihi: * Et dixit ad me: Ecce ego
 multiplicabo te, & crescere te faciam; & ponam te in congregationem tribuum: & dabo terram hanc & filiis tuis post te in possessionem æternam.

* Et nunc duo filij tui Ephraim & Manasses, qui nati sunt tibi in terra Aegypti, antequam venirem ad te in Aegyptum, mei erunt: sicut Ruben
 & Symeon erunt coram me.

* ומולדתך אשר הולדת אחיהם לך יהיו על
 שם אחיהם יקראו בנחלתם : * ואני בבאי
 מפרץ מטה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד כבדת
 ארץ לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרת
 הוזה בית לחם : * וירא ישראל את בני
 יוסף ויאמר מי אלה : * ויאמר יוסף אל אביו
 בני הם אשר נתן לי אלהים בזה ויאמר קחם
 נא אלי ואברכם : * ועיני ישראל כבדו מזקן
 לא יוכל לראות ויש אתם גאליו וישק להם
 ויחבק להם : * ויאמר ישראל אל יוסף ראה
 פניך לאפללתי והנה הראה אתי אלהים גם
 את יוסף : * ויאמר יוסף אתם מעם ברבי
 וישתחו לאפיו ארצה : * ויקח יוסף את שניהם
 את אפרים בימינו משמאל ישראל ואת מנשה
 בשמאלו מימין ישראל ויש גאליו : * וישלח
 ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוזה
 הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את
 ידיו כי מנשה הבכור : * ויברך את יוסף ויאמר
 האלהים אשר התהלכו אבתי לפניו אברכם ויחבק
 האלהים הרעה אתי מעודי עד היום הזה :
 * המלאך הגאל אתי מכל דע יברך את הנערים
 ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברכם ויחבק וידנו לרב
 בקרב הארץ : * וירא יוסף כי ישיר אביו יד
 ימינו על ראש אפרים וירע בעיניו ויתמד יד אביו
 להסיר אתה מעל ראש אפרים על ראש מנשה :
 * ויאמר יוסף אל אביו לא כן אבי כי זה הבכור
 שים ימינך על ראשו : * וימאן אביו ויאמר
 ידעתי בני ידעתי גם הוזה יהיה לעם וגם
 הוזה יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה
 מלא הגוים :

* Reliquos autem quos genueris post eos,
 tui erunt : & nomine fratrum suorum voca-
 buntur in possessionibus suis. * Mihi enim
 quando veniebam de Mesopotamia, mortua
 est Rachel in terra Chanaan, in ipso itinere. e-
 ratque vernum tempus : & ingrediebar Ephra-
 tam, & sepeliui eam iuxta viam Ephratae : quæ
 alio nomine appellatur Bethleem. * Videns
 autem filios eius, dixit ad eum : Qui sunt isti ?
 * Respondit, Filij mei sunt, quos donauit
 mihi Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos ad
 me, & benedicam illis. * Oculi enim Israel
 caligabant præ nimia senectute, & clarè vide-
 re non poterat. Applicitosque ad se, de oscula-
 tus & circumplexus eos, * Dixit ad filium
 suum : Non sum fraudatus aspectu tuo : infu-
 per ostendit mihi Deus semen tuum. * Cùm-
 que tulisset eos Ioseph de gremio patris, ado-
 ravit pronus in terram. * Et posuit Ephraim
 ad dexteram suam, id est, ad sinistram Israel, Ma-
 nassen verò in sinistra sua, ad dexteram scilicet
 patris : applicuitque ambos ad eum. * Qui ex-
 tendens manum dexteram, posuit super caput
 Ephraim iunioris fratris, sinistram autem sup
 caput Manasse, qui maior natus erat, commu-
 tans manus. * Benedixitque Iacob Ioseph : & ait :
 Deus in cuius conspectu ambulauerunt patres
 mei Abraam & Isaac, Deus qui pascit me ab
 adolescentia mea usque in præsentem diem : * An-
 gelus qui eruit me de cunctis malis, benedicat
 pueris istis : & inuocetur super eos nomen meum,
 nomina quoque patrum meorum Abraam &
 Isaac, & crescant in multitudinem super terram.
 * Videns autem Ioseph quod posuisset pater
 suus dexteram manum super caput Ephraim,
 grauiter accepit. & apprehensam manum pa-
 tris, leuare conatus est de capite Ephraim, & trãf
 ferre super caput Manasse. * Dixitque, ad patrẽ :
 Non ita conuenit, pater : quia hic est primoge-
 nitus. pone dexteram tuam super caput eius.
 * Qui renuens, ait : Scio, fili mi, scio : & iste
 quippe erit in populos, & multiplicabitur :
 sed frater eius iunior maior erit illo : & semen
 illius crescet in gentes.

תרגום אונקלוס

* ובנין ורחל בתי רחל ילדו על שם אחיהם ויקראו בנחלתם :
 * ואני בבאי מפרץ מטה עלי רחל בארץ כנען
 וקברתי את רחל בארץ אפרתה שם בדרך אפרת
 וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה :
 * ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלהים בזה
 ויאמר קחם נא אלי ואברכם :
 * ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות
 ויש אתם גאליו וישק להם ויחבק להם :
 * ויאמר ישראל אל יוסף ראה פניך לאפללתי
 והנה הראה אתי אלהים גם את יוסף :
 * ויאמר יוסף אתם מעם ברבי וישתחו לאפיו ארצה :
 * ויקח יוסף את שניהם את אפרים בימינו משמאל
 ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל וישלח
 ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוזה הצעיר
 ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו כי מנשה
 הבכור :
 * ויברך את יוסף ויאמר האלהים אשר התהלכו אבתי
 לפניו אברכם ויחבק האלהים הרעה אתי מעודי עד
 היום הזה :
 * המלאך הגאל אתי מכל דע יברך את הנערים ויקרא
 בהם שמי ושם אבתי אברכם ויחבק וידנו לרב בקרב
 הארץ :
 * וירא יוסף כי ישיר אביו יד ימינו על ראש אפרים
 וירע בעיניו ויתמד יד אביו להסיר אתה מעל ראש
 אפרים על ראש מנשה :
 * ויאמר יוסף אל אביו לא כן אבי כי זה הבכור שים
 ימינך על ראשו :
 * וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי גם הוזה
 יהיה לעם וגם הוזה יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו
 וזרעו יהיה מלא הגוים :

* At posteri, quos genueris post hæc, tui erunt. in nomine fratrum suorum, vocabuntur in illorum hereditatibus. * Ego autem quando veniebam de Mesopotamia Syria, mortua est Rachel mater tua in terra Chanaan, appropinquate me secundum Hippodromum chabrat ha terre, antequam venirem Ephrata: & sepeliui eam illic, in via Hippodromi. ipsa est Bethleem.

* Videns autem Israel filios Joseph, dixit, Qui isti? * Dixit autem Joseph patri suo: Filij mei sunt, quos dedit mihi Deus hic. Et ait Iacob: Adduc mihi eos, ut benedicam eis.

* At oculi Israel grauati fuerant præ senectute, & non poterat videre. & applicuit illos ad eum: et osculatus est eos, & circumplexus est eos.

* Et ait Israel ad Joseph: Ecce facie tua non sum priuatus; & ecce ostendit mihi Deus & semen tuum. * Et eduxit eos Joseph à genibus eius, et adorauerunt eum in faciem super terram.

* Accipiens autem Joseph duos filios suos, ipsum quidem Ephraim in dextera sua, à sinistris autem Israel, at Manasse in sinistra, à dextris autem Israel, & applicuit illos ei. * Extendens autem Israel

manum dexteram, imposuit super caput Ephraim; hic autem erat iunior: et sinistram super caput Manasse, commutans manus. * Et benedixit eis:

& ait: Deus cui placuerunt patres mei in conspectu eius, Abraam & Isaac, Deus qui pascit me à iuuentute mea usque in diem hanc: * Angelus

qui liberauit me ex omnibus malis, benedicat pueros istos. & inuocabitur super eos nomen meum, et nomen patrum meorum Abraham & Isaac, & multiplicentur in multitudinem multam super terram.

* Videns autem Joseph quia iniecit pater matrem suam dexteram super caput Ephraim, graue illi visum est: & apprehendit Joseph manum patris sui, ut auferret eam de capite Ephraim super caput Manasse. * Dixit autem Joseph patri suo:

Non sic, pater: hic enim primogenitus: impone dexteram tuam super caput eius.

* Et non voluit: sed dixit: Scio, fili, scio: ipse erit in populum, & ipse exaltabitur. sed frater eius iunior maior illo erit, & semen eius erit in multitudinem gentium.

6 * Ταῖς ἑξήκοντα, αὐτὸν χρόνους μετὰ ταῦτα, οἱ ἐβίβαν. Ἡ δὲ πατρὸς ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κληθήσονται ἐν τοῖς ἐκείνων κλήροις. * ἐγὼ δὲ ἡνίκα ἤρχομιν ἐν μεσοποταμίας τῆς συρίας, ἀπέθανε ῥαχὴλ ἡ μήτηρ σου ἐν γῇ χαναναίᾳ, ἐγγίζοντός μου καὶ τὸν ἵπποδρμον χαβραθὰ τῆς γῆς, πρὸ τοῦ ἐλθεῖν ἐφραθὰ. & κατώρυξα αὐτὴν ἐκεῖ, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἵπποδρόμου. αὐτὴ ἐστὶ βηθλεέμ. * ἰδὼν δὲ ἰσραὴλ ὅτι υἱὸς ἰωσήφ, εἶπε, τίνες οὗτοι; * εἶπε δὲ ἰωσήφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, υἱοὶ μου εἰσὶν, οὓς ἔδωκέ μοι ὁ θεὸς ἐν ταύτῃ. καὶ εἶπεν ἰακώβ, πρὸς ἀγαπᾶ μοι αὐτοὺς, ἵνα διλογήσω αὐτοῖς. * ὁ δὲ ὀφθαλμοὶ ἰσραὴλ ἐβαρύνθησαν ἀπὸ τοῦ γῆρις, καὶ οὐκ ἠδύνατο βλέπειν. καὶ ἤγειρεν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· καὶ ἐφίλησεν αὐτοὺς, καὶ περιέλαβεν αὐτοῖς. * καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰωσήφ, ἰδοὺ τὸ πρὸς ὧπον σου οὐκ ἐσερήθην, καὶ ἰδοὺ ἐδίδεξέ μοι ὁ θεὸς & τὸ σπέρμα σου. * & εἰσήγαγεν αὐτοὺς ἰωσήφ ἀπὸ τῶν γονάτων αὐτοῦ, καὶ προσκυώησαν αὐτῷ ἡπὶ τὸ πρὸς ὧπον ἡπὶ τῆς γῆς. * λαβὼν δὲ ἰωσήφ ὅτι δύο υἱὸς αὐτοῦ, τὸν μὲν ἐφραίμ ἐκ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ, εἰς δὲ ῥιζερεὼν δὲ ἰσραὴλ, τὸν δὲ μανασσὴ ἐν τῇ ῥιζερεᾷ, ἐκ δεξιῶν δὲ ἰσραὴλ, & ἤγειρεν αὐτοὺς αὐτῷ. * ἐκλίνας δὲ ἰσραὴλ τὴν χεῖρα ἑαυτοῦ δεξιάν, ἐπέθηκεν ἡπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφραίμ, ὅτι ὁ ἰωσήφ νεώτερος, & τὴν ῥιζερεὼν ἡπὶ τὴν κεφαλὴν μανασσῆ, ἀλλὰ ἔσας τὰς χεῖρας. * καὶ διλογήσεν αὐτοὺς. καὶ εἶπεν, ὁ θεὸς ὃς ἐνέρευσεν ἡμᾶς πατέρες, καὶ ἐν ὧπον αὐτοῦ, ἀβραάμ καὶ ἰσαάκ, ὁ θεὸς ὁ τρέφων με ἐκ νεότητός μου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. * ὁ ἄγγελος ὁ ῥυσάμενός με ἐκ πάντων τῶν κακῶν, διλογήσεται τὰ παῖδιά ταῦτα. & ἡπὶ κληθήσεται ἐπ' αὐτοῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου, ἀβραάμ καὶ ἰσαάκ, καὶ πληθυνθήσονται εἰς πληθύνειν πολλὸν ἡπὶ τῆς γῆς.

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

- 6 Et filij quos genueris post eos, tui erunt: in nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis. 7 Et cum ego venissem de Mesopotamia, mortua est Rachel in terra Chanaan in via, cum adhuc esset spatium terræ, ut ingrederer in Ephratam: & sepeliui eam in via Ephratæ, quæ est Bethleem. 8 Et vidit Israel filios Ioseph, & dixit: Qui sunt isti? 9 Et dixit Ioseph ad patrem suum: Filij mei sunt, quos dedit mihi Deus hic. Et ait: Applica, obsecro, eos ad me, ut benedicam eis. 10 Oculi autem Israel grauati erant præ senectute; & non poterat videre. & applicauit eos ad eum, & osculatus est eos, & amplexatus est eos. 11 Et eduxit eos Ioseph à facie eius. & adorauerunt eum in faciem super terram. 12 Et tulit Ioseph ambos, Ephraim in dextera sua ad sinistram Israel, & Manassen in sinistra eius ad dexteram Israel: & applicauit eos ad eum. 13 Et tetendit Israel dexteram suam, & posuit eam super caput Ephraim, qui erat iunior, & sinistram suam super caput Manasse: docuit manus suas, quauis Manasses erat primogenitus. 14 Et benedixit Ioseph, & ait: Deus in cuius conspectu seruiuerunt patres mei Abraham & Isaac, Deus qui pascit me à natiuitate mea usque in diem hanc: Angelus qui eruit me ab omni malo, benedicat pueris: & inuocetur in eis nomen meum, & nomen patrum meorum Abraham & Isaac, & quasi pisces maris multiplicentur inter filios hominum super terra. 15 Et vidit Ioseph quod posuit pater suus dexteram suam super caput Ephraim, & displicuit in oculis suis: & sustulit manum patris sui, ut amoueret eam de capite Ephraim, ut poneret eam super caput Manasse. 16 Et ait Ioseph patri suo: Non ita decet, pater mi: hic enim est primogenitus; pone dexteram tuam super caput eius. 17 Et noluit pater suus. & ait: Scio, fili mi, scio: ipse quippe erit in populum, & etiam ipse multiplicabitur. sed frater eius iunior multiplicabitur magis quam ille, & filij sui erunt dominantes in populis.

20 * ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל לאמר
ישמך אלהים כאפרים וכמנשה וישם את אפרים
לפני מנשה :

21 * ויאמר ישראל אל יוסף הנני אנכי מת
והיה אלהים עמכם והשיב אתכם אל-ארץ
אבותיכם :

22 * ואני נתתי לך שכם אחד על-אחיד אשר לקחתי
מיד האמרי בחרבי ובקשתי :

מט

1 * ויקרא יעקב אל-בניו ויאמר
האספון ואנידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית
הימים :

2 * הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל-ישראל
אביכם :

3 * ראובן בכרי אתה כחי וראשית אוני יתר שאת
ויתר עז :

4 * פחו במים אל-תותר כי עלית משכבי מאבך יז
חללת יצועי עליה :

5 * שמעון ולוי אחים בלי חסם מכרתיהם :
* בסדם אל-תבא נפשי בקהלם :

6 * אל-תחר בבדי כי באפס רזונו גויש וברצנם
עקרו שור :

7 * ארור אפס כי עז ועברתם כי קשרתו אחלקם
ביעקב ואפיצם בישראל :

8 * יהודה אתה יודוך אחיד ירך בערף איבך ישתחוו
לך בני אביך :

9 * גור ארירי יהודה מטרה בני עליה ברע רבץ
בארירי ובלביא מי יקימנו :

20 * Benedixitque eis in tempore illo, dicens:
In te benedicetur Israel, atque dicetur: Fa-
ciat tibi Deus sicut Ephraim, & sicut Ma-
nasse. constituitque Ephraim ante Manaf-
sen.

21 * Et ait ad Ioseph filium suum: En ego mo-
rior: & erit Deus vobiscum, reducetque vos
ad terram patrum vestrorum.

22 * Do tibi partem vnam extra fratres tuos,
quam tuli de manu Ammoræi in gladio &
arcu meo.

CAP XLIX.

1 V Ocauit autem Iacob filios suos, & ait eis:
A Congregamini, vt annunciem que ventu-
ra sunt vobis in diebus nouissimis.

2 * Congregamini, & audite, filij Iacob; au-
dite Israel patrem vestrum:

3 * Ruben primogenitus meus: Tu fortitu-
do mea, & principium doloris mei. prior in
donis, maior in imperio.

4 * Effusus es sicut aqua. non crescas, quia
ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratu-
m eius.

5 * Symeon & Leui fratres vasa iniquitatis
bellantia.

6 * In consilium eorum non veniat anima
mea, & in cœtu illorum non fit gloria mea:
quia in furore suo occiderunt virum, & in vo-
luntate sua suffoderunt murum.

7 * Maledictus furor eorum, quia pertinax,
& indignatio eorum, quia dura. diuidam eos
in Iacob, & dispergam eos in Israel.

8 * Iuda, te laudabunt fratres tui. Manus
tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum: ado-
Brabunt te filij patris tui.

9 * Carulus leonis Iuda. Ad prædam, fili
mi, ascendisti: requiescens accubuisti vt
leo, & quasi læna: quis suscitabit eum?

תרגום אונקלוס

20 וברכינן ביום ההוא למימר בך יברך ישראל למימר וישוין וי אפרים וכמנשה קדם מנשה ויאמר
ישראל ליוסף הא אנא מאית ויהי מימרא דווי בסעדיכון ואחוב יתכון לארע אבהתכון :

22 ואנא יתכית לך חלק חד יתיר
על אחך דנסיבית מידא דאמוראח בצלותי ובבעותי :

מט

1 ויקרא יעקב לבנותיו ואמר אתכנשו ואחוי לכו ית דיערע יתכון בסוף יומיא :

2 אתכנשו ושמעו בני יעקב וקבילו אלפן מן ישראל אבוכון :

3 ראובן בוכרי את חילי וריש תקפי לך חנה חוי למיסב חלקא חולקין

4 על דאזלת לקביל אפך חכמא ברם לא אהניתא חולק יתיר לא חיסב ארי סליקתא לבית

5 שמעון ולוי אחין גברין גברין בארע תוחביתאון עברו

6 ברזאון לא תוח נפשי באתכנשויהון למדך לא נחתית מן יקרי ארי ברזאון קטלו קטול וברעיתאון חרעו

7 ליש רגזיהון ארי תקיף וחימתאון ארי קשיא אפליגינון ביעקב ואבדרנון בישראל :

8 יהודה ואת אוריתא בך לך יודין אחך ירך חתקף על בעלי דבבך יתבררת שגאך יהון מחזרין קנל ברמך ויהון מקדמין למשאל בשלמך בני

9 אבך : שלטון יהא בשירויא ובסופא יתברא מלכא מדבית יהודה ארי מדין קטלא ברי נפשא סליקתא ינוח ישרי בתקוף באריא

וכליתא ולית מלכו דחזרעזניה :

* Et benedixit eis in die illa, dicens: In vobis 20
benedicetur Israel, dicentes: Faciat te Deus, sicut
Ephraim & sicut Manasse. & posuit Ephraim ante
Manasse.

* Dixit autem Israel Ioseph: Ecce ego morior: & 21
erit Deus vobiscum; & reducet vos in terram pa-
trum vestrorum.

* Ego autem do tibi Sicimam præcipuam super 22
fratres tuos, quam accepi de manu Amorreorum
in gladio meo & arcu.

CAP. XLIX.

Vocavit autem Jacob filios suos, & ait: Congre- 1
gamini, ut annunciem vobis quod occurrerit
vobis in novissimis diebus.

* Congregamini, & audite, filij Jacob: audite 2
Israel patrem vestrum.

* Ruben primogenitus meus: tu fortitu- 3
do mea, & principium filiorum meorum: du-
rus ad ferendum, & durus contumax; iniuriam
fecisti.

* Sicut aqua non efferueas: ascendisti enim su- 4
per cubile patris tui: tunc maculasti stratum, quod
ascendisti.

* Symeon & Levi fratres consumauerunt ini- 5
quitatem propositi sui.

* In consiliū eorum non veniat anima mea, & 6
in cætu illorum non contendat iecora mea: quia in
furore suo interfecerunt homines, & in concupis-
centia sua subneruauerunt taurum.

* Maledictus furor eorum, quia pertinax: & 7
ira eorum, quia indurata est. diuidam eos in Iacob,
& dispergam illos in Israel.

* Iuda, te laudabunt fratres tui. Manus tuæ 8
super dorsum inimicorum tuorum. adorabunt te fi-
lij patris tui.

* Catulus leonis Iuda. ex germine, fili mi, ascen- 9
disti. recumbens, dormiuisti ut leo, & sicut catulus
leonis. quis suscitabit eum?

20 * Ἐδύλῳηεν αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, ἐν ὑμῖν
δύλῳηθήσεται Ἰσραὴλ, λέγοντες, ποιήσασθε ὁ θεὸς, ὡς ἐ-
φραὶμ καὶ ὡς μανασσῆ· καὶ ἔθηκε τὸν ἐφραὶμ ἐμπροσθεν
τοῦ μανασσῆ.

21 * εἶπε δὲ ἰσραὴλ τῷ ἰωσήφ, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω, καὶ ἔ-
σται ὁ θεὸς μετ' ὑμῶν, καὶ ἀποστέψει ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τῶν
πατέρων ὑμῶν.

22 * ἐγὼ δὲ δίδωμί σοι σίκιμα ἑξαίρετον ὑπὲρ ὅσων ἀδελ-
φοί σου· ἡ δὲ ἔλαβον ἐν χειρὸς ἀμορραίων ἐν μαχαίρᾳ με-
καὶ ῥόζῳ.

μθ.

1 * Ἐκάλεσε δὲ ἰακώβ ὅσους υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπον, ὦνά-
χθητε, ἵνα ἀναγγείλω ὑμῖν, τί ἀπαντήσῃ ὑμῖν, ἐπ' ἐσχάτου
τῶν ἡμερῶν.

2 * ἀθροίσθητε καὶ ἀκούσατε υἱοὶ ἰακώβ, ἀκούσατε ἰσραὴλ ὁ
πατὴρ ὑμῶν.

3 * ῥοῦβὲν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, ἔδραχ' ἐν τῶν τέ-
κνων μου, σκληρὸς φέρεσθαι, καὶ σκληρὸς ἀντάδης. ἔξυ-
βείλας·

4 * ὡς ὕδωρ μὴ ἐκζέσης. ἀνέβης γὰρ ἐπὶ τὴν κοίτην τοῦ πα-
τρός σου. ὅτε ἐμίχνας τὴν σπῶμνίνην, ἔδωξες.

5 * συμείων καὶ λαοὶ ἀδελφοί σου ἐτέλεσαν ἀδικίαν ἑξαί-
ρέσεως αὐτῶν.

6 * εἰς βουλὴν αὐτῶν μὴ ἔλθῃ ψυχὴ μου, καὶ ἐπὶ τῇ
συστάσει αὐτῶν μὴ ἐρίσῃ τὰ ἥπατά μου. ὅτι ἐν τῇ θυμῷ
αὐτῶν ἀπέκλειναν ἀνθρώποις, ἔν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ἐνδυ-
ερόκηκαν ταῦτον.

7 * ἐπικατάραται ὁ θυμὸς αὐτῶν, ὅτι ἀντάδης. ἔν ἡ μῆ-
νις αὐτῶν, ὅτι ἐσκληρύνθη. διαμεριῶ αὐτὸν ἐν ἰακώβ, καὶ δια-
σπερῶ αὐτοὺς ἐν ἰσραὴλ.

8 * ἰούδα, σὲ αἰνέσουσι ὁ ἀδελφοί σου. αἱ χεῖρες σου
ἐπὶ νῶτον τῶν ἐχθρῶν σου. προσκυνήσουσί σε ὁ υἱοὶ τῶν
πατέρων σου.

9 * σκύμνον λέοντος ἰούδα. ἐκ βλαστοῦ ἡέμου ἀνέβης.
ἀνὰ πτεῶν, ἐκοιμήθη ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνον. τίς ἐγερεῖ
αὐτόν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et benedixit eis in die illa, dicens: In te benedicetur Israel, dicens: Ponat te Deus sicut Ephraim, & sicut Manassen: & posuit Ephraim an-
te Manassen.

11 Dixitque Israel ad Ioseph: Ecce ego morior: & erit verbum Domini in adiutorium vestrum, & reducet vos in terram pa-
trum vestrorum.

12 Ego autem do tibi partem vnam præcipuam super fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi oratione mea & depre-
catione mea.

CAP. XLIX.

ET vocavit Iacob filios suos, & ait: Congregamini, & nunciabo vobis quæ vobis euenient in fine dierum.

1 filij Iacob, & suscipite doctrinam ab Israel patre vestro.

2 Ruben primogenitus meus es tu, robur meum & principium fortitudinis
meæ: tu accepturus eras partes tres, primogenituram scilicet, & sacerdotium, & regnum.

3 Sed quia secutus es voluntatem tuam, sicut aqua
effusa, non proficies, neque accipies portionem superexcrecentem: quoniam ascendisti cubile patris tui; tunc, fili mi, violasti, quando ascendisti stra-
tum meum.

4 Symeon & Levi fratres, viri fortissimi in terra peregrinationis suæ fecerunt fortitudinem.

5 In secreto eorum non
fuit anima mea, & in congregatione eorum non conueniat gloria mea; quoniam in furore suo occiderunt occisionem, & in voluntate sua suffoderunt
murum inimicorum.

6 Maledictus sit furor eorum, quoniam fortis; & ira eorum, quia dura. diuidam eos in Iacob, & dispergam eos in
Israel.

7 Iuda laudabo te, & non es confusus: te laudabunt fratres tui. Manus tua præualebit contra inimicos tuos. dispergentur ho-
stes tui: conuertentur retrorsum in conspectu tuo, & præuenient salutantes te filij patris tui.

8 Dominium erit ei in principio; sed in fine
magnificabitur regnum domus Iuda: quoniam de iudicio mortis, fili mi, animam tuam abstulisti. requiescet, & habitabit in fortitudine quasi leo &
quasi leæna: neque erit regnum quod commoueat eum.

* לא יסור שבט מיהודה
ומחלק מבין רגליו עד כי יבא שילוח וְלוֹ יִקְרֶהוּ
עַמִּים :

* אסרי לגפן עיריה ולשרקה בני אתנו כבס ביין לבשו
ובדם ענבים סותרו :

* חבלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב :

* זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אנרת
וירכתו על צידן :

* יששכר חמר גרם רבץ
בין המשפתיים :

* וירא מנחור כי טוב וארת הארץ כי נעמרה
ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד :

* דן ידן עמו כאחד שבטי ישראל :

* יהוי דן נחש עלי דרך
שפיפן עלי גורח רזנשך עקבי סוס ויפל רכבו
גחור :

* לישועתך קוירתי יהודה :

* גר גרוד יגודנו והוא יגד עקב :

* מאשר שמנה לחמו והוא ירנן
מעדני מלך :

* נפרתלי אילת שלחה רזנשך
גמרי שפר :

* בן פרת יוסף בן פרת עלי עין בנור צערה
עלי שור :

* וימררהו ורכו וישטמהו בעלי חצים :

* ותשב באיתן קשתו ויפזו זרעי ידיו מידי אביר
יעקב משם רעה אבן ישראל :

10 * Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est: & ipse erit expectatio gentium.

11 * Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem, ô fili mi, asinam suam. Lauabit in vino stolam suam, & in sanguine vuæ pallium suum.

12 * Pulchriores sunt oculi eius vino, & dentes eius lacte candidiores.

13 * Zabulon in littore maris habitabit, & in statione nauium, pertingens vsque ad Sydonem.

14 * Ifachar asinus fortis, accubans inter terminos.

15 * Vidit requiem quod esset bona, & terram quod optima, & supposuit humerum C suum ad portandum; factusque est tributis feruiens.

16 * Dan iudicabit populum suum, sicut & alia tribus in Israel.

17 * Fiat Dan coluber in via, cerasces in semita mordens ungulas equi, vt cadat ascensor eius retrò.

18 * Salutare tuum expectabo, Domine.

19 * Gad accinctus præliabitur ante eum; & ipse accingetur retrorsum.

20 * Afer pinguis panis eius, & præbebit delicias regibus.

21 * Neptalim seruus emissus, & dans eloquia pulchritudinis.

22 * Filius accrescens Ioseph, filius accrescens & decorus aspectu. Filia discurrerunt super murum:

23 * Sed exasperauerunt eum, & iurgati sunt: inuideruntque illi habentes iacula.

24 * Sedit in forti arcus eius, & dissoluta sunt vincula brachiorum & manuum illius per manus potentis Iacob. Indè pastor egressus est lapis Israel.

תרגום אונקלוס

10 * לא יעדי עביר שולטן מדבית יהודה וספרא מבני בנותיה עד דיתי משיחא דדיליה חיא מלכותא וליה ושתמעון עממא : 11 * יסחר ישראל לקרתיה עמא ויבנו חיליה יהון צדיקא סחור סחור ליה ועבדי אוריתא באלפן עמיה יהא ארגון טב לבושותי בסותיה מילת מילת צבע זחורי וצבעונין : 12 * יסמקון טורותי בכרמותי וטופן נעוהי בחמר יחורן בקעתיה בעבור ובעדרי ענא : 13 * זבולן על ספר ופוא ישרי והוא יכביש מחוזין בספינן וטוב ימא יכול ותחומיה יהא מטי עד צידון : 14 * יששכר עתיר בנכסין ואחסנתיה בין תחומיא : 15 * וחזא חולקא ארי טב ויהא ארעא ארי מעבדא פירין ויכביש מחוזי עממא וישיצי ית דיריהון ודישתארוך בהון יהון פלחין ומסקי מסין : 16 * מדבית דן יתבחר ויקום גברא ביומותי ויפרק עמיה ובשנותי ינוחון כחדא שבטיא דישראל : 17 * יהא גברא דיתבחר ויקום מדבית דן אמתיה חתרמי על עממא ומחתיה חתקף בפלשתאי כחוי חורמן ישרי על ארעא וכפתנא יכמון על שבילא יקטיל גברין במשרית פלשתאי פרשין עם רגלאין יעקר סוסין ויתכין וימגר רוכביהון לאחורא : 18 * לפורקנך סברית ויי אמר אבונא יעקב לא לפורקניה דגדעון בר יואש דהוא פורקן שעה ולא לפורקניה דשמסון בר מנחם דהוא פורקן עבר אלא לפורקניה דמשיח בן דוד דהוא עתיר לאיתאח ית בני ישראל ליה ולפורקניה סגיא נפשי : 19 * דבית גר משרית מונית בר יעקב בנותי ית ירדנא קדם אחוהון לקרבא בנכסין סגיאין ויחבון לארעהון : 20 * דאשר טבא ארעיה והוא מרכיא בחפנניקי מלכין : 21 * נפחלי בארעא טבא יתרמי עדביה ואחסנתיה תהא מעבדא פירין יהון מודן ומברכין עליהון : 22 * ברי דיסגי יוסף ברי דיתבך בגופן דנציב על עינא דמא תרין שבטין ופקון מבנותי וקבלון חולקא ואחסנתא : 23 * ואמררו עמיה ונקמוהי ואעיקו ליה גברין גברין מרי פלגותא : 24 * ויתבב בהון נביאותא על דקנים אוריתא בסתר ושוי חוקפא רוחצניה בכון אתרמא דהב טב על דרעותי אחסין מלכותא ותקיף דא תות ליה סן קדם אל תקיפא ויעקב די במימריה ון אכחן ובנין שבטיא דישראל :

* Non deficiet princeps ex Iuda, & dux ex se-
moribus eius, donec veniant reposta ei: & ipse ex-
pectatio gentium.

* Ligans ad vineam pullum suum, & pampi-
no pullum asinae suae. lauabit in vino stolam suam,
& in sanguine vineae pallium suum.

* Pulchri oculi eius præ vino: & albi dentes
eius quàm lac.

* Zabulon maritimus habitabit & ipse iuxta
portum nauium: & extendet usque ad Sido-
nem.

* Issachar bonum concupiuit, requiescens inter
sortes.

* Et videns requiem, quod bona, & terram
quod pinguis: supposuit humerum suum ad laboran-
dum. & factus est vir agricola.

* Dan indicabit populum suum, sicut & una
tribus in Israel.

* Et fiat Dan coluber in via, insidens in semita:
mordens calcaneum equi; & cadet eques retror-
sum.

* Salutare expectans Domini.

* Gad tentatio tentabit eum. ipse autem tenta-
bit eum iuxta pedes.

* Aser pinguis eius panis: & ipse dabit cibum
principibus.

* Nephthali truncus remissus, porrigens in ger-
mine pulchritudinem.

* Filius auctus Ioseph: filius auctus desiderabi-
lis. filius meus iunior ad me reuertere:

* In quem consulentes conuiciati sunt: & insi-
diati sunt ei domini sagittationum.

* Et contriti sunt cum fortitudine arcus eo-
rum: & dissoluti sunt nerui brachiorum manuum
eorum per manum potentis Iacob. inde corroboratur
Israel à Deo patre tuo.

10 * ὅδε ἐκλείψει ἀρχὸν ἐξ ἰούδα, & ἡ γούμνη ἐκ τῶν
μηρῶν αὐτῶν, ἕως ἀνέλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῶν. καὶ αὐτὸς περὶ
δοκίαν ἐθνῶν.

11 * ὁλοκαυτῶν περὶ ἀμπελον τὴν πῶλον αὐτῶν, καὶ τῇ ἑλικίᾳ
τὴν πῶλον τῆς ὄνου αὐτῶν. πλυθεὶς ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτῶν, καὶ
ἐν αἵματι σαφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτῶν.

12 * χροστοί οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἀπὸ οἴνου. καὶ λευκοὶ
οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς γάλα.

13 * ζαβουλὸν ἀνὰ τὴν κατὰ τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν ὁρμὴν
πλοίων, καὶ παρατενεῖ ἕως σιδωνός.

14 * ἰσαάκ ἀρετὴν καλὴν ἐπεθύμησεν, ἀναπαύσασθαι ἀνα-
μύσει τῶν κληρῶν.

15 * καὶ ἰδὼν τὴν ἀνάπαυσιν, ὅτι καλὴ, καὶ τὴν γῆν, ὅτι
πίον, ἐπέθηκε τὸν ὄμω αὐτῶν εἰς τὸ ποιεῖν. καὶ ἐκλήθη ἀ-
νὴρ γεωργός.

16 * δὲ ἀνὴρ κενεῖ τὸν λαὸν αὐτῶν, ὥστε καὶ μία φυλὴ ἐν
ἰσραὴλ.

17 * καὶ χρησθήτω δὲ αὐτῷ ὄφις ἐφ' ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος ἐπὶ
τείβου, δακνὼν πτέρυν δὲ ἵππου. καὶ περὶ τὸν ἵππον εἰς
τὰ ὀπίσω.

18 * τὴν ὁδοῦ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς κυρίου.

19 * γὰρ πειρατήριον πειρατίζει αὐτὸν. αὐτὸς δὲ πειρα-
τίζει αὐτὸν καὶ πόδας.

20 * ἀσπὴς πίον αὐτῶν ὁ ἄρτος. καὶ αὐτὸς δώσει τροφὴν ἀρ-
χοσι.

21 * νεφθαλὶ σέλεχος ἀνεμῶν ἐπιδιδοὺς ἐν τῇ ἀνέμῳ
κατὰ τὴν ὁδοῦ.

22 * ὁ υἱὸς ἡυξημέρος ἰωσήφ. ὁ υἱὸς ἡυξημέρος ζηλωτής. ὁ υἱὸς με-
νεώτερος περὶ μετὰ ἀνδρείων.

23 * εἰς ὃν διαβελδομένοι ἐλθοῦσιν. & οἱ κύνες αὐτῶν κύ-
ριοι τοῦ θυμῶν.

24 * καὶ συνετρέβη μετὰ τοὺς πατέρας αὐτῶν. καὶ ἐξε-
λήθη τὰ ὄνειρα βραχιόνων χειρῶν αὐτῶν, διὰ χεῖρα δυνά-
του ἰακώβ. ἐκείθεν ὁ καλεχυσας ἰσραὴλ πατὴρ θεοῦ ἐπα-
τρέας σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Non auferetur habens principatum à domo Iuda, neque scriba à filiis filiorum eius, donec veniat Messias cuius est regnum: & ei obe-
dient populi.

11 Habitabit Israel in circuitu ciuitatis suae: populi aedificabunt templum eius: eruntque iusti in circuitu eius, & factores
legis in doctrina eius. purpura optima erit vestimentum illius: operimentum eius erit sericum tinctum coccino variisque coloribus.

12 Montes eius rubicundiores erunt in vineis suis: distillantur colles eius vinum. dealbantur campi eius frumento, & gregibus ouium.

13 Zabulon iuxta portum maris habitabit, & ipse subiiciet prouincias nauibus: & bona maris comedet; & terminus eius erit pertingens vs-
que ad Sydonem.

14 Isachar diues in substantia, & possessio eius erit inter terminos.

15 Et vidit partem suam quod
erat bona, & terram quia fructifera: & subiiciet prouincias populorum, & disperdet habitatores earum: & qui relictii fuerint in eis, erunt ei seruien-
tes & tributarii.

16 De domo Dan eligetur & consurget vir, in diebus eius liberabitur populus suus, & in annis eius requiescent si-
mul tribus Israel.

17 Erit vir qui eligetur & consurget de domo Dan, cuius timor irruet super populos; & percutiet fortiter Philis-
teos, quasi coluber: aspis insidiabitur iuxta semitam, interficiet robustos in castris Philistinorum equites cum peditibus: eneruabit equos & qua-
drigas, & deiiciet ascensores eorum retrorsum.

18 Salutare tuum expecto, Domine, dixit pater noster Iacob: Non expecto salutare Gedeon
filius Ioas, quæ est salus temporalis: neque salutare Samson filius Manue, quæ est salus transitoria: sed expecto redemptionem Christi, filij David, qui
uenturus est ad accersendum sibi filios Israel; cuius redemptionem desiderat anima mea.

19 Castra armatorum de domo Gad transibunt
Iordanem ad prælium coram fratribus suis, & cum multa substantia reuertentur in terram suam.

20 Terra Aser optima erit: & ip-
se enutrietur delictis regum.

21 Neptali in terra optima cadet fors eius, & possessio eius erit faciens fructus: laudabunt & benedi-
cent super eos.

22 Filius accrescens Ioseph: filius qui benedicetur quasi vitis quæ plantata est iuxta fontem aquarum: duo tribus e-
gredientur de filiis suis, suscipientque partem & hæreditatem suam.

23 Et coangustauerunt eum, & vlti sunt in eum; & exasper-
auerunt eum viri fortissimi, viri dissensionum.

24 Et completa est in eis prophetia, eo quod obseruauit legem in occulto, propo-
suitque constantem spem suam: tunc positum est aurum optimum super brachia eius, corroborauit & confirmauit regnum eius, quod fuit ei datum
à facie Dei fortissimi Iacob; cuius verbo gubernantur patres & filij tribuum Israel.

25 * מֵאֵל אֲבִיךָ וַיְעֲזֹרְךָ וְאֵת שְׂדֵי וַיְבָרְכְךָ בְּרֶכֶת שָׁמַיִם
מֵעַל בְּרֶכֶת תְּהוֹם רִבְצָת תַּחַת בְּרֶכֶת שְׂדֵים וְרַחֵם :
26 * בְּרֶכֶת אֲבִיךָ גָּבְרוּ עַל-בְּרֶכֶת הוֹרֵי עַד תְּאוֹת גְּבֻעַת
עוֹלָם תִּהְיֶינָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקֶדֶד גְּזִיר אֲחִיו :
27 * בְּנִימֵן זֶאֱבִי יִטְרֹף בְּבֶקֶר יֹאכֵל עֵד וְלַעֲרֵב יִחְלַק שָׁלָל :
28 * כָּל-אֱלֹהֵי שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִים עֶשְׂרִי זֹאת אֲשֶׁר-דִּבֶּר
לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כִּבְרָכְתּוּ בְּרֶךְ
29 אֹתָם : * וַיֵּצֵא אוֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי נֹאסֵף אֶל-עַמִּי
קִבְּרוּ אֹתִי אֶל-אֲבֹתִי אֶל-הַמַּעֲרָה אֲשֶׁר בְּשָׂדֵה עֶפְרָיִם
30 הַחֲתִי : * בַּמַּעֲרָה אֲשֶׁר בְּשָׂדֵה הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר-עַל-
פְּנֵי מִמְּרָא בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר קָנָה אֲבִרְהָם אֶת-הַשָּׂדֶה
31 מֵאֵת עֶפְרָן הַחֲתִי לְאַחֲזֹת-קֶבֶר : * שָׁמָּה קִבְּרוּ אֶת-
אֲבִרְהָם וְאֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ שָׁמָּה קִבְּרוּ אַרְתִּי יִצְחָק וְאֶת-
32 רֵבְקָה אִשְׁתּוֹ וְשָׁמָּה קִבְּרֹתִי אֶת-לֵאָה : * מִקְנֵה-
הַשָּׂדֶה וְהַמַּעֲרָה אֲשֶׁר-בּוֹ מֵאֵת בְּנֵי-חֵת : * וַיְכַל יַעֲקֹב
לְצֹאת אֶת-בָּנָיו וַיֹּאסֶף רְגְלָיו אֶל-הַמַּטָּה וַיְגֻעוּ וַיֹּאסֶף
אֶל-עַמּוּי :

נ

* וַיִּפֹּל יוֹסֵף עַל-פְּנֵי אָבִיו וַיִּבְךְ עָלָיו וַיִּשָּׁק-לוֹ :
* וַיֵּצֵא יוֹסֵף אֶת-עַבְדָּיו אֶת-הַרְפָּאִים לַחֲנֹט אֶת-אָבִיו
וַיַּחֲנֹטוּ הַרְפָּאִים אֶת-יִשְׂרָאֵל : * וַיִּמְלְאוּ-לוֹ אַרְבָּעִים
יוֹם כִּי בֵן יִמְלְאוּ יְמֵי הַחֲנֹטִים וַיָּבֹכּוּ אֹתוֹ מִצָּרִים שְׁבָעִים
יוֹם : * וַיַּעֲבֵרוּ יְמֵי בְּכִיתוֹ וַיְדַבֵּר יוֹסֵף אֶל-בֵּית פַּרְעֹה
לֵאמֹר אֲסֵנָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיכֶם דִּבְרוּ נָא בְּאָזְנֵי
פַּרְעֹה לֵאמֹר : * אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה אֲנִי מֵת
בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שָׁמָּה תִקְבְּרֵנִי וְעַתָּה
אֵעֲלֶה-נָא וְאֶקְבְּרָה אֶת-אָבִי וְאֶשׁוּבָה : * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה
עָלֶה וּקְבֹר אֶת-אֲבִיךָ בְּאֶשֶׁר הִשְׁבִּיעַךְ : * וַיַּעַל יוֹסֵף
לְקַבֵּר אֶת-אָבִיו וַיַּעַל אֹתוֹ כָּל-עַבְדֵי פַרְעֹה וְקָנִי בֵיתוֹ
וְכָל זִקְנֵי אֶרֶץ-מִצְרַיִם :

תרגום אונקלוס

25 * מִיֵּמֶר אֱלֹהֵי דְאֲבֹתָי וַיְעֲזֹרְךָ וְאֵת שְׂדֵי וַיְבָרְכְךָ בְּרֶכֶת שָׁמַיִם
וְדִמְרָא דְאֲבֹתָי וְיִחוּסָפִין עַל בְּרֶכֶת דְּיָלִי בְּרִיכֹי אֲבֹתָי וְחִמְדֵּי דְחִמְדֵּי דְחִמְדֵּי דְחִמְדֵּי
26 * בְּרֶכֶת דְּאֲבֹתָי וְיִחוּסָפִין עַל בְּרֶכֶת דְּיָלִי בְּרִיכֹי אֲבֹתָי וְחִמְדֵּי דְחִמְדֵּי דְחִמְדֵּי דְחִמְדֵּי
דְאֲבֹתָי : 27 * בְּנִימֵן זֶאֱבִי יִטְרֹף בְּבֶקֶר יֹאכֵל עֵד וְלַעֲרֵב יִחְלַק שָׁלָל :
28 * כָּל-אֱלֹהֵי שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִים עֶשְׂרִי זֹאת אֲשֶׁר-דִּבֶּר
לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כִּבְרָכְתּוּ בְּרֶךְ
29 אֹתָם : * וַיֵּצֵא אוֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי נֹאסֵף אֶל-עַמִּי
קִבְּרוּ אֹתִי אֶל-אֲבֹתִי אֶל-הַמַּעֲרָה אֲשֶׁר בְּשָׂדֵה עֶפְרָיִם
30 הַחֲתִי : * בַּמַּעֲרָה אֲשֶׁר בְּשָׂדֵה הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר-עַל-
פְּנֵי מִמְּרָא בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר קָנָה אֲבִרְהָם אֶת-הַשָּׂדֶה
31 מֵאֵת עֶפְרָן הַחֲתִי לְאַחֲזֹת-קֶבֶר : * שָׁמָּה קִבְּרוּ אֶת-
אֲבִרְהָם וְאֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ שָׁמָּה קִבְּרוּ אַרְתִּי יִצְחָק וְאֶת-
32 רֵבְקָה אִשְׁתּוֹ וְשָׁמָּה קִבְּרֹתִי אֶת-לֵאָה : * מִקְנֵה-
הַשָּׂדֶה וְהַמַּעֲרָה אֲשֶׁר-בּוֹ מֵאֵת בְּנֵי-חֵת : * וַיְכַל יַעֲקֹב
לְצֹאת אֶת-בָּנָיו וַיֹּאסֶף רְגְלָיו אֶל-הַמַּטָּה וַיְגֻעוּ וַיֹּאסֶף
אֶל-עַמּוּי :

Et adiunxit te Deus meus: & benedixit tibi be-
nedictionem cali desuper, & benedictionem terra
habentis omnia, propter benedictionem vberum &
vulvae: * Benedictionem patris tui & matris
tue. confortatus est super benedictiones montium
stabilium: et in benedictionibus collium aeternorum,
erunt super caput Joseph, & super verticem quibus
praesuit fratrum. * Benjamin lupus rapax,
mane comedet adhuc, & ad vesperam distribuet
escam. * Omnes hi filii Jacob, duodecim: &
hec locutus est illis pater eorum. & benedixit pa-
ter eorum: et benedixit eis singulis secundum benedi-
ctionem eius. * Benedixit eis: & ait illis: Ego
apponor ad populum meum: sepeliteme cum patri-
bus meis in spelunca, quae est in agro Ephron Ethai:
* In spelunca duplici, quae est contra Mambre, in
terra Chanaan: quam possedit Abraam speluncam
ab Ephron Ethao in possessione sepulchri. * Illic
sepelierunt Abraam & Sarram uxorem eius. &
illic sepelierunt Isaac & Rebecam uxorem eius:
& illic sepelierunt Liam, * in possessione agri et spe-
luncae existentis in eo, quam a filiis Heth.
* Et cessavit Iacob precipiens filiis suis. & colli-
gens pedes super lectum, defecit: & appositus est
ad populum suum.

C A F. L.

E^T cadens Ioseph super faciem patris sui, fleuit
super eum: & osculatus est eum. * Et præ-
cepit Ioseph seruis suis funeratores, funerare pa-
trem suum. & funerauerunt funeratores Israel.
* Et impleuerunt eius quadraginta dies: (sic e-
nim numerantur dies sepulture) & fleuit eum Ae-
gyptus septuaginta dies. * Postquam autem præ-
terierunt dies planctus, locutus est Ioseph ad poten-
tes Pharaonis, dicens: Si inueni gratiam coram vo-
bis, loquimini in auribus Pharaonis, dicentes:
* Pater meus adiurauit me antequam morere-
tur, dicens: In sepulchro quod fodi mihi in terra Cha-
naan, illic me sepelies. nunc ergo ascendens, sepeli-
am patrem meum, & reuertar. * Et dixit Pha-
rao Ioseph: Ascende, sepeli patrem tuum, sicut adiu-
rauit te. & ascendit Ioseph sepelire patrem suum.
* Et ascenderunt cum eo omnes serui Pharaonis, et se-
niores domus eius, et omnes seniores terræ Aegypti.

[illegible]

1 * Καὶ ἐπιπεσὼν ἰωσήφ ἐπὶ πρὸς ὄπισθεν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
2 ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτόν· ἔκρινεν δὲ ὡς ὅτε ἔλαξεν
ἰωσήφ τῆς παισὶν αὐτοῦ τοῖς ἐν ταφιασαῖς, ἐν ταφιαζαὶ τὸν πα-
τέρα αὐτοῦ. ἔκρινεν δὲ ἐν ταφιαζαὶ (4) ἐν ταφιασαὶ τὸν ἰσραὴλ.
3 * ἔκρινεν πλήρωσαν αὐτὸν τεσσάρων ταῖς ἡμέραις· ὅπως γὰρ ἀ-
ελθόντων αἱ ἡμέραι τῆς ταφῆς· καὶ ἐπένησεν αὐτὸν αἰγυπτιῶς ἐβ-
4 δομήκων ταῖς ἡμέραις. * ἐπεὶ δὲ παρήλθοσαν αἱ ἡμέραι τῆς ἐπέν-
θους, ἐλάλησεν ἰωσήφ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ φαραῶν λέγων, εἰ
5 δεῖν χάριν ἐν δουτίον ὑμῶν, λαλήσατε εἰς τὰ ὅσα φαραῶν λέ-
γοντες, * ὁ παῖς μου ὥρπισέ με πρὸς τὸν τελευτήσαντα, λέγων, ἐν
τῇ μνημείῳ ᾧ ὥρυξά ἐμαυτὰ ἐν γῇ χαναάν, ἐκεῖ με θάψετε.
νῦν δὲ ἀναβὰς, θάψω τὸν πατέρα μου, ἔπειτα ἐλθὼμαι.
6 * ἔπειτα φαραῶν τῷ ἰωσήφ ἀνέβη διὰ ψῶν τὸν πατέρα αὐτοῦ,
καθάπερ ὥρπισέ σε. καὶ ἀνέβη ἰωσήφ θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ.
7 * ἐσυνανέβησαν μετ' αὐτοῦ πάντες (4) παῖδες φαραῶν, καὶ οἱ
πρεσβύτεροι τῶν οἴκων αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι τῆς αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Verbum Dei patris tui erit in adiutorium tuum, & omnipotēs benedicat tibi benedictionibus rosis qui descēdit de cælo desuper, benedictionibus quę ascēdūt de profundis terrę deorsū, benedictionibus patris tui & matris tuę. 17 Benedictiones patris tui addētūr super benedictiones quibus benedixerunt me patres mei, quas optauerunt principes qui à seculo fuerunt: erunt omnes istę benedictiones super caput Ioseph, & super virum qui segregatus fuit à fratribus suis. 18 In terra Benjamin habitabit templi maiestas, & in possessione eius ædificabitur sanctuarium: manē & vespere offerēt sacerdotes oblationes, & in tēpore vespertino diuident residuū portionū suarū, de reliquis quę sanctificata sunt. 19 Omnes hi tribus Israel duodecim: & hoc est quod locutus est cū eis pater eorū, & benedixit eis: iuxta benedictionem vniuscuiusque benedixit eis. 20 Et pręcepit eis & dixit eis: Ego congregor ad populum meum: sepelite me cum patribus meis in spelunca quę est in agro Ephron Ethæi: 21 In spelunca duplici quę est in agro qui est contra faciē Mambre in terra Chanaan: quem agrum emit Abraham ab Ephron Ethæo in possessionem sepulchri. 22 Ibi sepelierunt Abraham & Saram vxorem eius: ibi sepelierunt Isaac & Rebeccā vxorē eius: ibiq; sepeliui Liam. 23 emptio agri & speluncę quę in eo est à filiis Heth. 24 Et cessauit Iacob pręcipere filiis suis: & collegit pedes suos in lectulum, & defecit: congregatusque est ad populum suum. CAP. L.

E T truit Ioseph super faciem patris sui, & fleuit super eum; & osculatus est eum. ² Et præcepit Ioseph seruis suis medicis, vt condirent patrem suum; & condierunt medici Israelem. ³ Et expletis quadraginta diebus, quibus complebantur dies conditorum, fleuerunt vt Ægyptij septuaginta diebus. ⁴ Et trāsierunt dies planctus eius: & locutus est Ioseph cum domo Pharaonis, dicēs: Si inueni gratiam in oculis vestris, loquimini, obsecro, coram Pharaone, dicentes: ⁵ Quod pater meus adiurauit me dicens: Ecce morior: in sepulchro meo quod præparauit mihi in terra Chanaā, ibi sepelies me: & nunc ascendam, obsecro, & sepeliā patrem meum; & reuertar. ⁶ Dixitq; Phrao: Ascende, sepeli patrem tuum, sicut adiurauit te. ⁷ Ascenditq; Ioseph vt sepeliret patrem suum: & ascenderunt cum eo omnes serui Pharaonis seniores domus suæ, & omnes senes terræ Ægypti.

7 Ascenditque Ioseph vt sepeliret patrem suum: & ascenderunt cum eo omnes serui Pharaonis seniores domus suæ, & omnes senes terræ Ægypti.

8 * וכל בית יוסף ואחיו ובית אביו רק טפם
9 וצאנם ובקרים עזבו בארץ גשן : * ויעל עמו
10 גם רכב גם פרשים ויהי המחנה כבוד מאד :
11 * ויבאו עד גרן האטד אשר בעבר הירדן ויספרו
שם מספר גדול וכבוד מאד ויעש לאביו אבל
12 שבעת ימים : * וירא יושב הארץ והבנעני
את האבל בגרן האטד ויאמרו אבל כבוד זה
למצרים על כן קרא שמה אבל מצרים
13 אשר בעבר הירדן : * ויעשו בניו לו כן כאשר
צוים : * וישאו אותו בניו ארצה כנען ויקברו
אותו במערת שדה והמכפלה אשר קנה
אברהם את השדה לאחוזת קבר מאת
14 עפרן החתי על פני ממרא : * וישב יוסף
מצרימה הוא ואחיו וכל העלים אתו לקבר
15 את אביו אחרי קברו את אביו : * ויראו אחי
יוסף כי מרת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף
והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו :
16 * ויצוה אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מתו
לאמר : * כה תאמרו ליוסף אנא שאל
17 פשע אחיך וחטאתם כי דעו גמלוך ועתה שאל
נא לפשע עבדי אלהי אביך ויבך יוסף בדברים
אלו : * וילכו גם אחיו ויפלו לפניו ויאמרו
18 הננו לך לעבדים : * ויאמר אלהם יוסף אל-
19 תיראו כי התחרת אלהים אני : * ואתם
חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה למען
עשה כיום הזה לחיית עם רב :
20 * ועתה אל תיראו אנכי אבל אתכם ואת-
21 טפכם וינחם אותם וידבר על לבם : * וישב יוסף
במצרים הוא ובית אביו ויהי יוסף מאד ועשר
שנים :

8 * Domus Ioseph cum fratribus suis, absque
paruulis, & gregibus, absque armentis, quæ
dereliquerunt in terra Gessen.
9 * Habuit quoque in comitatu currus, &
equites, & facta est turba non modica.
10 * Veneruntque ad aream Achad, quæ sita est
trans Iordanem: vbi celebrantes exequias plā-
ctu magno atque vehementi, impleuerunt se-
11 ptem dies. * Quod cum vidissent habitato-
res terræ Chanaan, dixerūt: Planctus magnus
est iste Ægyptiis. & idcirco vocatum est nomē
12 loci illius, Planctus Ægypti. * Fecerunt er-
13 go filij Iacob sicut præceperat eis: * Et por-
tantes eum in terram Chanaan, sepelierunt
eum in spelunca duplici, quam emerat Abraā
cum agro in possessionem sepulchri ab Ephrō
Ethæo contra faciem Mambre.
14 * Reuersusque est Ioseph in Ægyptum
Cum fratribus suis & omni comitatu, sepulto
patre.
15 * Quo mortuo, timentes fratres eius, &
mutuò colloquentes, ne fortè memor sit in-
iuriæ quam passus est, & reddat nobis omne
malum quod fecimus:
16 * Mandauerunt ei, dicentes: Pater tuus
præcepit nobis antequam moreretur,
17 * Vt hæc tibi verbis illius diceremus: Obse-
cro vt obliuiscaris sceleris fratrum tuorum, &
peccati atque malitiæ quam exercuerunt in
te. Nos quoque oramus vt seruis Dei patris
tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus audi-
18 tis, fleuit Ioseph. * Veneruntque ad eum
fratres sui, & proni adorantes in terram, di-
19 xerunt: Serui tui sumus. * Quibus ille
respondit: Nolite timere. Num Dei possu-
20 mus resistere voluntati? * Vos cogitastis
de me malum; sed Deus vertit illud in bonū;
vt exaltaret me sicut in presentiarum cernitis,
& saluos faceret multos populos.
21 * Nolite timere: Ego pascam vos, & paruu-
los vestros. Consolatusque est eos; & blandè
22 & leniter est locutus. * Et habitauit in Æ-
gypto cum omni domo patris sui. Vixitque
centum decem annis.

תרגום אונקלוס

8 * וכל בית יוסף ובית אביו ובית אביו רק טפם
9 וצאנם ובקרים עזבו בארץ גשן : * ויעל עמו
10 גם רכב גם פרשים ויהי המחנה כבוד מאד :
11 * ויבאו עד גרן האטד אשר בעבר הירדן ויספרו
שם מספר גדול וכבוד מאד ויעש לאביו אבל
12 שבעת ימים : * וירא יושב הארץ והבנעני
את האבל בגרן האטד ויאמרו אבל כבוד זה
למצרים על כן קרא שמה אבל מצרים
13 אשר בעבר הירדן : * ויעשו בניו לו כן כאשר
צוים : * וישאו אותו בניו ארצה כנען ויקברו
אותו במערת שדה והמכפלה אשר קנה
אברהם את השדה לאחוזת קבר מאת
14 עפרן החתי על פני ממרא : * וישב יוסף
מצרימה הוא ואחיו וכל העלים אתו לקבר
15 את אביו אחרי קברו את אביו : * ויראו אחי
יוסף כי מרת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף
והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו :
16 * ויצוה אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מתו
לאמר : * כה תאמרו ליוסף אנא שאל
17 פשע אחיך וחטאתם כי דעו גמלוך ועתה שאל
נא לפשע עבדי אלהי אביך ויבך יוסף בדברים
אלו : * וילכו גם אחיו ויפלו לפניו ויאמרו
18 הננו לך לעבדים : * ויאמר אלהם יוסף אל-
19 תיראו כי התחרת אלהים אני : * ואתם
חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה למען
עשה כיום הזה לחיית עם רב :
20 * ועתה אל תיראו אנכי אבל אתכם ואת-
21 טפכם וינחם אותם וידבר על לבם : * וישב יוסף
במצרים הוא ובית אביו ויהי יוסף מאד ועשר
שנים :

* Et omnis domus Ioseph, & fratres eius, & omnis domus paterna eius: & cognationem & oves & boues reliquerunt in terra Gesem.

* Et ascenderunt cum eo & currus & equites, & facta est turba magna valde.

* Et venerunt ad aream Atad, quod est trans Iordanem. & planxerunt eum illic planctu magno & forti valde. & fecit planctum patri suo septem dies.

* Et viderunt habitatores terre Chanaan planctum in area Atad, & dixerunt: Planctus magnus est iste Aegyptiis. propter hoc vocauerunt nomen loci illius, Planctus Aegypti: quod est trans Iordanem.

* Et fecerunt ei sic filij eius, sicut praecepit eis.

* Et acceperunt eum filij sui in terram Chanaan: & sepelierunt eum in spelunca duplici, quam possedit Abraam speluncam in possessione sepulchri ab Ephron Ethæo, contra Mambre.

* Et reuersus est Ioseph in Aegyptum, ipse & fratres eius, & omnes qui ascenderant sepelire patrem eius.

* Videntes autem fratres Ioseph quod mortuus est pater eorum, dixerunt: Ne fortè memor iniurie sit nobis Ioseph, & retributionem retribuatur nobis omnia mala, quæ ostendimus ei.

* Et venientes ad Ioseph, dixerunt: Pater tuus adiurauit, antequàm moreretur ipse, dicens:

* Sic dicite Ioseph: Dimitte eis iniquitatem & peccatum eorū, quia mala tibi ostenderunt. & nunc suscipe iniquitatem seruorum Dei patris tui. & fleuit Ioseph, loquentibus illis ad eum.

* Et venientes ad eum dixerunt: Ecce nos tibi serui.

* Et dixit illis Ioseph: Ne timeatis: nam Deus sum ego.

* Vos cogitastis contra me mala, at Deus cogitauit de me in bona, ut fieret sicut hodie, ut aleretur populus multus.

* Et ait illis: Ne timeatis. ego pascam vos, & domos vestras. & consolatus est eos; & locutus est in cor eorum.

* Et habitauit Ioseph in Aegypto, ipse & omnis domus patris eius. Et vixit Ioseph annos centum decem.

* καὶ πᾶσα ἡ πανοικία ἰωσήφ, & αἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, & πᾶσα ἡ οἰκία ἡ πατρικὴ αὐτοῦ. & τὴν συγγένειαν, & τὰ ποτόδια & τοὺς βόας ὑπελείποντο ἐν γῇ γασέμ.

* & στανέβησαν μετ' αὐτοῦ καὶ ἅρματα & ἵπποις, & ἐγένετο ἡ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα.

* & παρεγγύοντο ἐφ' ἄλωνα ἀτάδ· ὅ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου. & ἐνόησαν αὐτὸν ὡς κοπερὸν μέλαν καὶ ἰχυρὸν σφόδρα. καὶ ἐποίησε τὸ πένθος τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐπὶ ἡμέρας.

* & ἶδον αἱ κατάικοι τῆς γῆς χanaan τὸ πένθος ἐν ἄλωνι ἀτάδ. & εἶπαν, πένθος μέγα ἐστὶ τοῖς αἰγυπίοις. διὰ τὸ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, πένθος αἰγυπίου, ὅ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου.

* καὶ ἐποίησαν αὐτὰς οὕτως αἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς.

* καὶ ἀνέλαβον αὐτὸν αἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς γῆν χανααν. καὶ ἐθαψαν αὐτὸν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν· ὃ ἐκτίθητο ἀβραάμ τὸ σπήλαιον ἐν κτήσει μνημείου πρὸς ἐφρών τοῦ χεθίου, κατέναντι μαμβρή.

* καὶ ὑπέσχετο ἰωσήφ εἰς αἰγύπτον, αὐτὸς καὶ αἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες αἱ στανάβαντες θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ.

* ἰδόντες δὲ αἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ, ὅτι τέθηκον ὁ πατήρ αὐτῶν, εἶπαν, μή ποτε μνησικακήσῃ ἡμῖν ἰωσήφ, & ἀνταποδώμα αὐτοῦ ποδώσῃ ἡμῖν πάντα τὰ κακά, ἃ ἐνεδείξαμεθα αὐτῷ.

* καὶ πρὸς αὐτοὺς ἰωσήφ, εἶπεν, ὁ πατήρ σου ὤρεσεν πρὸς τὸν τελευτήσαντα αὐτὸν, λέγων·

* οὕτως εἶπατε ἰωσήφ, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἀδικίαν, καὶ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ὅτι πονηρά ἐστιν ἐνεδείξαντο. καὶ νῦν δέξαι τὴν ἀδικίαν τῶν θεραπόντων τοῦ θεοῦ τοῦ πατρὸς σου. καὶ ἐκλαυσεν ἰωσήφ, λαλοῦντων αὐτῶν πρὸς αὐτὸν.

* & ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν, εἶπαν, ἰδε ἡμεῖς ἐοικέταί.

* & εἶπεν αὐτοῖς ἰωσήφ, μὴ φοβεῖσθε, τὸ γὰρ θεὸς ἐμὶ ἐστίν.

* ὑμεῖς ἐβουλόσασθε κατ' ἐμοῦ πονηρὰ, ὃ δὲ θεὸς ἐβουλόσατο πρὸς ἐμοῦ εἰς ἀγαθὰ, ὅπως δὴ γήνηται ὡς σήμερον, ἵνα διασφαλῇ λαὸς πολὺς.

* & εἶπεν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖσθε. ἐγὼ διατρέψω ὑμᾶς, & ἰσὺς οἰκίας ὑμῶν. & παρεκάλεσεν αὐτοὺς, καὶ ἐλάλησεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν.

* & κατώκησεν ἰωσήφ ἐν αἰγύπτῳ, αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ πανοικία τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔζησεν ἰωσήφ ἑπτακατὸν δέκα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Omnisque domus Ioseph, & fratres sui, & domus patris sui; exceptis paruulis, oves quoque eorum & boues dereliquerunt in terra Gessem.

* Ascenderuntque cum eo currus & equites; eratque turba magna nimis.

* Et venerunt usque ad aream Atad, quæ est ultra Iordanem. & planxerunt ibi planctum magnum atque nimis vehementem. & fecit patri suo luctum septem diebus:

* Et vidit habitator terræ Chanaan luctum qui fiebat in loco areæ Atad: & dixerunt: Luctus vehemens est iste Aegyptiis. & idcirco vocatum est nomen eius, Luctus Aegypti; qui est trans Iordanem.

* Portaueruntque eum filij sui in terram Chanaan: & sepelierunt eum in spelunca duplici quæ est in agro, qui est contra faciem Mamre: quem agrum emit Abraham in possessionem sepulchri à filiis Heth.

* Reuersusque est Ioseph in Aegyptum, ipse & fratres eius, & omnes qui ascenderunt cum eo, ut sepelirent patrem eius, postquam sepeliuit patrem suum.

* Videruntque fratres Ioseph quod mortuus esset pater eorum: & dixerunt: Fortè obseruabit nobis Ioseph inimicitiam, & reddet nobis omne malum quod tribuimus ei.

* Mandaueruntque ad Ioseph, dicentes: Pater tuus praecepit ante mortem suam, dicens: Mandauit ut dimittas delicta fratrum tuorum & peccata, quia malum retribuere tibi: & nunc dimitte, obsecro, delicta seruorum Dei patris tui. & fleuit Ioseph cum loquerentur cum eo.

* Ierunt quoque fratres sui, & ceciderunt coram eo, atque dixerunt: Ecce nos sumus serui tui.

* Dixitque eis Ioseph: Ne timeatis; quoniam ego timeo à facie Dei: Deo reputatum est in bonum, ut faceret sicut in die hac, ut sustentaret populum multum.

* Vos autem cogitastis contra me malum, sed coram Deo reputatum est in bonum, ut faceret sicut in die hac, ut sustentaret populum multum.

* Et nunc nolite timere; ego pascam vos & familiam vestram. & consolatus est eos, & locutus est consolationem ad cor eorum.

* Et habitauit Ioseph in Aegypto, ipse & domus patris sui. Et vixit Ioseph centum & decem annis.

* וַיֵּרָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שְׁלֵשִׁים גַּם בְּנֵי מְכִיר
 בֶּן-מְנַשֶּׁה יָלְדוּ עַל-בְּרֵכֵי יוֹסֵף:
 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אֶחָיו אֲנֹכִי מֵת וְאֱלֹהִים פָּקֹד יִפְקֹד
 אֶתְכֶם וְהָעֵלָה אֶתְכֶם מִן-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל-הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב:
 * וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד
 אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהָעֵלְתֶם אֶת-עֲצָמֹתַי מִצְרָיִם:
 * וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן-מָאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים וַיַּחְנֹטוּ אוֹתוֹ
 וַיִּשֶׂם בְּאֵרוֹן בְּמִצְרַיִם:

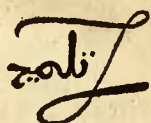
23 * Et vidit Ephraim filios usque ad tertiam generationem. Filij quoque Machir filij Manasse nati sunt in genibus Ioseph.
 24 * Quibus transactis, locutus est fratribus suis: Post mortem meam Deus visitabit vos, & ascendere vos faciet de terra ista, ad terram quam iuravit Abraam, Isaac, & Iacob.
 25 * Cumque adiurasset eos, atque dixisset: Deus visitabit vos, asportate ossa mea vobiscum de loco isto.
 26 * Mortuus est, expletis centum decem vitæ suæ annis: & conditus aromatibus, repositus est in loculo in Ægypto.

תרגום אונקלוס

23 וַיֵּרָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי חֲלִיתָאִין אֵף בְּנֵי מְכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֶחָיו וְרַבֵּי יוֹסֵף:
 24 וַיֹּאמֶר יוֹסֵף לְאֶחָיו אֲנִי מָאִית וַיִּי מִדְּפִר דְּכִיר יִתְכּוֹן וַיִּסַּק יִתְכּוֹן מִן אֶרֶץ הַדָּא לְאֶרֶץ דְּקָיִים לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב:
 25 וַאֲמַי יוֹסֵף יֵרֵא בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר מִדְּפִר דְּכִיר וַיִּי יִתְכּוֹן וַיִּסַּק יֵרֵא גְרַמֵּי מִכָּא:
 26 וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּר מָאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִין וַיַּחְנֹטוּ יְחִיָּה וְשִׁמְוֵה בְּאֵרוֹנָא בְּמִצְרַיִם:

תם ונשלם ספר בראשית

ונקרא ומונה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונר על המלאכה
 הזאת במצורת פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
 כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח:

ב א מ

* Et vidit Joseph Ephraim filios usque ad tertiam generationem. & filij Machir, filij Manasse, nati sunt in femoribus Joseph.

* Et ait Joseph fratribus suis, dicens: Ecce ego morior: visitatione autem visitabit vos Deus; & reducet vos de terra ista, in terram quam iuravit Deus patribus nostris, Abraam, Isaac & Iacob.

* Et adiuravit Joseph filios Israel, dicens: In visitatione qua visitabit vos Deus, & simul portabitis ossa mea hinc vobiscum.

* Et mortuus est Joseph, annorum existens centum decem: & sepelierunt eum, & posuerunt in arca in Aegypto.

23 * Ἐὶδεν ἰωσήφ ἐφραὶμ παῖδιά, ἕως τρίτης γενεᾶς. καὶ υἱοὶ μαχίρ τοῦ υἱοῦ μανασσὴ ἐτέχθησαν ἐπὶ μηρῶν ἰωσήφ.

24 * Ἐἔπεν ἰωσήφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, λέγων, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω, ἐπισκοπῇ δὲ ἐπισκέψῃ ὑμᾶς ὁ θεός, Ἐνθάξ ἐν τῇ γῆ ταύτῃ εἰς τὴν γλῶττιν, ἐν ᾧ ὤμοσεν ὁ θεός τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἀβραάμ, ἰσαάκ, καὶ ἰακώβ.

25 * καὶ ὤρκισεν ἰωσήφ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ἣ ἐπισκέψῃ ὑμᾶς ὁ θεός, καὶ σπικνοίσετε τὰ ὀστέα μου ἐν τῷ ὅθρῳ μετ' ὑμῶν.

26 * Ἐτελεύτησεν ἰωσήφ, ἑτῶν ὧν ἑκατὸν δέκα. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν, καὶ ἔθηκεν ἐν τῇ κορῇ ἐν αἰγύπτῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et vidit Ioseph de Ephraim filios tertios: filij quoque Machir filij Manasse nati sunt, quos nutriuit Ioseph.

24 Dixitque Ioseph fratribus suis: Egomorior: & Deus recordans recordabitur vestri: & leuabit vos de terra hac, in terram quam iuravit Abraham, & Isaac & Iacob.

25 Et adiuravit Ioseph filios Israel, dicens: Memoria memor erit vestri Deus: & leuabitis ossa mea hinc.

26 Mortuusque est Ioseph cum esset ætatis centum & decem annorum. & condierunt eum aromatibus, & posuerunt eum in arca in Aegypto.

Finis libri Geneseos.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

INCIPIT LLBER HELLE-
SMOTH, QVEM NOS EXODI
DICIMVS, CAP. I.

AEc sunt noīa filiorum Israel, qui ingressi sunt in Ægyptū cū Iacob. singuli cū domibus suis introierunt. * Ruben, Symeō, Leui, Iudas, * Ifachar, Zabalō, & Bēiamin, * Dan, Neptalim, Gad, & Aser. * Erant igitur omnes aīæ eorū qui egressi sunt de femore Iacob, septuaginta. Ioseph autē in Ægypto erat. * Quo mortuo, & vniuersis fratribus eius, oīq; cognatione sua: * Filij Israel creuerūt, & quasi germinantes multiplicati sunt; ac roborati nimis, impleuerūt terrā. * Surrexit interea rex nouus super Ægyptū, qui ignorabat Ioseph. * Et ait ad populū suū, Ecce populus filiorū Israel multus & fortior nobis est. * Venite, sapiēter opprimam⁹ eū, ne fortē multiplicetur: & si ingruerit cōtra nos bellū, addatur inimicis nostris, expugnat⁹q; nobis, egrediatur de terra. * Preposuit itaque eis magistros operū, vt affligerēt eos oneribus. ædificaueruntq; vrbes tabernaculorum Pharaoni, Phiton & Rameßes. * Quātōq; opprimebāt eos, tāto magis multiplicabantur & crescebāt. oderantq; filios Israel Ægyptij: * Et affligebāt illudentes & inuidētes eis. * Atq; ad amaritudinē perducebant vitā eorū operibus duris luti & lateris, oīq; famulatu quo in terrā operibus premebantur. * Dixit autem rex Ægypti obstetricibus Hebræorum, quarū vna vocabatur Sephora, altera Phua: * Præcipiens eis: Quando obstetricabitis Hebræas, & partus tempus aduenerit, si mascul⁹ fuerit, interficite eū, si fœmina, reseruate. * Timuerunt autem obstetrices Deum, & non fecerunt iuxta præceptum regis Ægypti, sed conseruabant mares. * Quibus accersitis ad se rex, ait: Quidnam est hoc quod facere voluistis, vt pueros seruaretis? * Quæ responderunt: Non sunt Hebrææ sicut Ægyptiæ mulieres. ipsæ enim obstetricandi habent scientiam: & priusquā veniamus ad eas, pariunt.

אלה שמות בני ישראל הבאים
מצרימה את יעקב איש וביתו באו:
* ראובן שמעון לוי ויהודה:

* יששכר זבולן ובנימין: * דן ונפתלי
גד ואשר: * ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים
נפש ויוסף היה במצרים: * וימת יוסף וכל אחיו
וכל הדור ההוא: * ובני ישראל פרו וישרצו וירבו
ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם:

* ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את-
יוסף: * ויאמר אל עמו הנר עם בני ישראל רב
ועצום ממנו: * הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה
בי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שגאינו
ונלחם בנו ועלה מן הארץ: * וישימו עליו שרי
מסים למען ענתו בסבלותם ויבן ערי מסכנות
לפרעה את פתם ואר רעמסס: * וכאשר יענו
אתו בן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני בני ישראל:

* ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך: * וימררו
את חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים ובכל
עבודה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם
בפרך: * ויאמר מלך מצרים למילדות העברית
אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה:

* ויאמר בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים
אם בן הוא ותחמתן אותו ואם בת הוא ותירה:
* ותיראן המילדות את האלהים ולא עשו כאשר
דבר אליהן מלך מצרים ותחיינ את הילדים:
* ויקרא מלך מצרים למילדות ויאמר להן מדוע
עשיתן הדבר הזה ותחיינ את הילדים:

* ותאמרן המילדות אל פרעה כי לא כנשים
המצריות העבריות כי חיות הנה בטורם תבוא
אלהן המילדות וילדו:

תרגום אונקלוס

א

ואלין
שמחת בני ישראל דעלו למצרים עם יעקב גבר ואינש ביתיה עלו:
זבולן ובנימין: * דן ונפתלי גד ואשר: * ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעין נפש עם יוסף דחיה
במצרים: * וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא: * ובני ישראל נפשו ואתילדו וסגיא ותקיפו בלחדא לחדא ואתמלא ארעא
מנהון: * וקם מלכא חדש על מצרים ולא מקיים גזירה דיוסף: * ואמר לעמיה הא עמא דבני ישראל סגן ותקיפין מנא: * ויבן ערי מסכנות
לפרעה את פתם ואר רעמסס: * ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך: * וימררו את חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים ובכל
עבודה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך: * ויאמר מלך מצרים למילדות העברית אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה:
* ויאמר בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים אם בן הוא ותחמתן אותו ואם בת הוא ותירה: * ותיראן המילדות את האלהים ולא עשו כאשר
דבר אליהן מלך מצרים ותחיינ את הילדים: * ויקרא מלך מצרים למילדות ויאמר להן מדוע עשיתן הדבר הזה ותחיינ את הילדים:
* ותאמרן המילדות אל פרעה כי לא כנשים המצריות העבריות כי חיות הנה בטורם תבוא אלהן המילדות וילדו:

CAP. I.

Ec nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Aegyptum cum Iacob patre eorum; unusquisque cum domibus suis introierunt. * Ruben, Symeon, Levi, Iudas, * Issachar, Zabulon, & Benjamin, * Dan, & Nephthali, Gad & Aser. Ioseph autem erat in Aegypto. * Erant autem omnes animæ quæ egressæ sunt ex Iacob, quinque & septuaginta. * Mortuus est autem Ioseph, & omnes fratres eius, & omnis generatio illa. * At filij Israel creuerunt & multiplicati sunt, & abundantes fuerunt, et inualuerunt valde nimis. multiplicauit autem terra illos. * Surrexit autem rex alter super Aegyptum, qui non cognoscebat Ioseph. * Dixit autem genti suæ: Ecce gens filiorum Israel magna valde multitudo, et praualet super nos. * Venite ergo sapienter opprimamus eos, ne forte multiplicetur: & quando acciderit nobis bellum, addentur & isti ad aduersarios: & debellantes nos, egredientur de terra. * Et præfecit eis præfectos operum, ut affligerent eos in operibus. & edificauerunt ciuitates munitas Pharaoni, & Pithon, & Rameses, & On, quæ est Heliopolis. * Quanto autem eos humiliabant, tanto plures fiebant: & inualuerunt valde. & abominationem habuerunt Aegyptij à filiis Israel. * Et oppresserunt Aegyptij filios Israel vi: * Et affligerunt eorum vitam in operibus duris in luto & lateritio, & omnibus operibus quæ in agris, secundum omnia opera quibus in seruitutem redegerunt eos cum vi. * Et ait rex Aegyptiorum obstetricibus Hebræorum, uni earum erat nomen Sephora, & nomen secunde Phua: * Et ait illis: Quando obstetricabitis Hebræas, et fuerint ad pariendum, si quidem masculus fuerit, interficite illum: si autem femina, reseruare illam. * Timuerunt autem obstetrices Deum, & non fecerunt sicut præcepit illis rex Aegypti: & viuificabant masculos. * Vocauit autem rex Aegypti obstetrices, & ait illis: Quare fecistis rem hanc, & viuificastis masculos? * Dixerunt autem obstetrices Pharaoni: Non sicut mulieres Aegyptiæ, Hebrææ: pariunt enim priusquam ingrediantur ad eas obstetrices, & pepererunt.

Αυτὰ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, τῶν εἰσπορευομένων εἰς αἴγυπτον ἅμα ἰακώβ πατρὶ αὐτῶν, ἕκαστος πανοικίᾳ αὐτῶν εἰσήλθοσαν. * ρουβὲν, συμεών, λουὶ, ἰούδας, * ἰσαάχαρ, ζαβουλών, καὶ βενιαμὴν, * δάν, καὶ νεφθαλί, γὰδ, καὶ ἀσήρ. ἰωσήφ δὲ ἦν ἐν αἴγυπτῳ. * ἦσαν δὲ πᾶσαι ψυχαὶ αἱ ἐξελθούσαι ἐξ ἰακώβ, πέντε & ἐβδομήκοντα. * ἐτελεύτησε δὲ ἰωσήφ & πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, & πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη. * ὁ δὲ υἱὸς Ἰσραὴλ ἠνέθηεν, καὶ ἐπληθύνθησαν, & χυδαῖοι ἐγένοντο, καὶ κατίχουν σφόδρα σφόδρα. ἐπλήθυνε δὲ ἡ γῆ αὐτοῖς. * ὤρεσεν δὲ βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν ἰωσήφ. * εἶπε δὲ τῷ ἑβραίῳ αὐτοῦ, ἰδοὺ τὸ ἔθνος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ μέγα πολὺ πληθύνθη, καὶ ἰσχύει ὑπερῆμάς. * δώδε οὖν κατὰ σφίγας αὐτοῖς, μήποτε πληθυνθῇ, & ἡνίκα δὴ συμβῇ ἡμῖν πόλεμος, περσενθήσονται αὐτοὶ πρὸς τοὺς ὑπεναντίας. καὶ ἐκπολεμήσαντες ἡμᾶς, ἐξελθόντες ἐκ τῆς γῆς. * & ἐπέστησεν αὐτοῖς ἑπτά τας τῶν ἔργων, ἵνα κακώσωσιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἔργοις. & ὠκοδόμησαν πόλεις ὀχυράς τῷ φαραὼ, τὴν τε φιδώμ & ράμεσσην, καὶ ὧν, ἥ ἐστιν ἡλιούπολις. * καὶ ὅτι δὲ αὐτοῖς ἐταπεινωῖν, & ἐξουθενῶν ἐγένοντο. & ἰσχύον σφόδρα. & ἐβδελύσσοντο οἱ αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. * & κατεδυνάσθον οἱ αἰγύπτιοι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ βίᾳ. * & κατωδυνῶν αὐτῶν τὴν ζωὴν ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς σκληροῖς, ἐν τῇ πηλῇ & τῇ πλωθίᾳ, & πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ πάντα τὰ ἔργα, ὧν κατεδουλοῦντο αὐτοῖς μετὰ βίας. * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων ταῖς μαῖαις τῶν ἑβραίων, τῇ μαῖᾳ αὐτῶν ὄνομα σεφώρα, καὶ τὸ ὄνομα τῆς δευτέρας, φουά. * & εἶπεν αὐταῖς, ὅτ' ὅταν μαυροῦσθε τὰς ἑβραίας, & ὅπ' ὅτε τὸ τέκνον, εἰ μὲν ἀρσεν ἦ, ἀποκτείνετε αὐτό. εἰ δὲ θήλυ, ὡς ἐπιποιήσατε αὐτό. * ἐφοβήθησαν δὲ αἱ μαῖαι τὸν θεόν, & οὐκ ἐποίησαν καθ' ὅτι συνέταξεν αὐταῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύπτιου. καὶ ἐζωγόνουν τὰ ἀρσενά. * ἐκάλεσε δὲ ὁ βασιλεὺς αἰγύπτιου τὰς μαῖας, καὶ εἶπεν αὐταῖς, ὅτι ἐποίησατε τὸ πρᾶγμα τοῦτο, & ἐζωγονεῖτε τὰ ἀρσενά. * εἶπαν δὲ αἱ μαῖαι τῷ φαραὼ, οὐχ ὡς αἱ γυναῖκες αἰγύπτια, αἱ ἑβραῖαι, τίκτουσι γὰρ πρὶν ἢ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς τὰς μαῖας, καὶ ἐπικτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. I.

Et hæc sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Aegyptum cum Iacob, singuli cum viris domus suæ introierunt: * Ruben, Symeon, Levi, & Iudas, * Issachar, Zabulon, & Benjamin, * Dan, & Neptali, Gad & Aser. * Erantque omnes animæ egredientium de femore Iacob, septuaginta animæ, cum Ioseph qui erat in Aegypto. * Mortuusque est Ioseph & omnes fratres eius, & omnis generatio illa. * Filij autem Israel creuerunt, & nati sunt in multitudinem, & roborati sunt vehementer nimis, & impleta est terra ex eis. * Et surrexit rex nouus in Aegypto, qui non confirmabat decreta Ioseph. * Et ait ad populum suum: Ecce populus filiorum Israel multus & fortior nobis: * Venite, sapienter agamus contra eos, ne forte multiplicentur, & quando acciderit nobis bellum, addantur quoque ipsi inimicis nostris, & inient contra nos bellum, & ascendent de terra. * Et constituerunt super eos principes malefacientes, ut affligerent eos in operibus suis. & edificaueruntque vrbes thesaurorum Pharaoni, Pithon & Rameses. * Et quanto affligebant eos, tanto multiplicabantur, & tanto roborabantur. & tribulatio erat Aegyptiis propter filios Israel. * Et seruire fecerunt Aegyptij filios Israel dure: * Et ad amaritudinem perduxerunt vitam eorum in seruitute dura, in luto, & in lateribus, & in omni seruitute in agro, in omnibus operibus suis, quibus eos grauiter seruire fecerunt. * Dixitque rex Aegypti obstetricibus Iudæorum, nomen vnus Sephora, & nomen alterius Phua. * Et ait: Quando obstetricabitis Iudæas, videbitis in partu si filius fuerit, interficietis eum, & si filia fuerit, reseruabitis eam. * Timueruntque obstetrices à facie Dei, & non fecerunt sicut locutus fuerat eis rex Aegypti, sed conseruabant filios. * Vocauitque rex Aegypti obstetrices, & ait: Cur fecistis hanc rem, & reseruastis filios? * Et dixerunt obstetrices ad Pharaonem: Quia non sunt sicut mulieres Aegyptiæ, mulieres Iudææ: quia ipse sapientes sunt, & antequam veniat ad eas obstetrix, pariunt.

וַיֵּטֶב אֱלֹהִים לְמִילֶדֶת וַיִּרְבְּ הָעָם וַיַּעֲצֻמוּ מְאֹד׃
וַיְהִי כִּי יֵרְאוּ הַמִּלְדֹּת אֶת־הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם
בָּתִּים׃ וַיֵּצֵא פֶרְעֹה לְכָל־עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל־בֶּן־הַבֵּן הַיֶּלֶד
הַיָּאֵרָה תִּשְׁלִיכוּ וְכָל־הַבָּתִּים תַּחֲיוּ׃

ב

וַיֵּלֶךְ אִישׁ
מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת־בֵּרֶת לֵוִי׃ וַתֵּהָרֶה אִשָּׁה
וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּרְאֶה אֹתוֹ כִּי־טוֹב הוּא וַתַּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה
יָרֵחַ׃ וְלֹא־יָכְלָה עוֹד הַצִּפְנָה וַתִּקַּח־לוֹ
תִּיבָה גִּמְלָה וַתַּחְמֶרְהָ בַּחֲמֹר וּבִזְפֹּרֶת וַתִּשֶׂם בָּהּ
אֶת־הַיֶּלֶד וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל־שְׂפַרְתִּי הַיָּאֵר׃
וַתִּתְּצֵב אַחֲתוֹ מֵרֶחֶק לִדְעוֹהּ מִדֶּם יַעֲשֶׂה לוֹ׃
וַתֵּרֶד בֵּרֶת פֶּרְעֹה לְרַחֵץ עַל־הַיָּאֵר וַנַּעֲרֶתֶיהָ
הַלְכָה עַל־יַד הַיָּאֵר וַתִּרְאֶה אֶת־הַתִּיבָה בַּתּוֹךְ
הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת־אִמָּתָהּ וַתִּקְחָהּ׃ וַתִּפְתַּח
וַתִּרְאֶהוּ אֶת־הַיֶּלֶד וְהִנֵּה־נָעַר בָּכֹר וַתַּחֲמַל עָלָיו
וַתֹּאמֶר מִי־לִדֵּי הָעִבְרִים זֶה׃ וַתֹּאמֶר אַחֲתוֹ אֶל־
בֵּרֶת פֶּרְעֹה הָאֵלֶּךְ וַקְרֵאתִי לָךְ אִשָּׁה מִנְּקֵרֶת מִן־
הָעִבְרִית וַתִּינַק לָךְ אֶת־הַיֶּלֶד׃ וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת־
פֶּרְעֹה לְכִי וַתֵּלֶךְ הָעֵלְמָה וַתִּקְרָא אֶת־אִם הַיֶּלֶד׃
וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת פֶּרְעֹה הִילִיכִי אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה
וְהִינִיקְהוּ לִי וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת־שִׁכְרְךָ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד
וַתִּנְיִקְהוּ׃ וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבֹאֵהוּ לְבֵת פֶּרְעֹה וַיְהִי־
לָהּ לְבֶן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמַּיִם
מָשִׁיתִּהוּ׃ וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־
אֶחָיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי מִכָּה אִישׁ עִבְרִי
מֵאֲחִיו׃ וַיִּפֹּן כֹּה וְכֹה וַיֵּרָא כִּי־אֵין אִישׁ וַיִּךְ אֶת־
הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחֹל׃ וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַהֲנִה
שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עִבְרִים נָצִים וַיֹּאמֶר לְרָשָׁע לְמָדָה
תִּכְרֶה רֶעֶךָ׃

20 * Bene ergo fecit Deus obstetricibus : &
creuit populus, confortatusque est nimis.
21 * Et quia timuerunt obstetrices Deum, æ-
22 dificauit eis domos. * Præcepit ergo Pha-
rao omni populo suo, dicens: Quicquid maf-
culini sexus natum fuerit, in flumen proiicite.
quicquid fœminini, reseruate.

CAP. II.

1 Gressus est post hæc vir de domo Leui, &
2 accepit vxorem stirpis suæ. * Quæ con-
A cepit & peperit filium: & videns eum elegan-
tem, abscondit tribus mensibus.
3 * Cumque iam celare non posset, sumpsit
fiscellam scirpeam, & liniuit eam bitumine ac
pice; posuitque intus infantulum, & expo-
4 suit eum in carecto ripæ fluminis. * Stante
procul sorore eius, & considerante euentum
rei. * Ecce autem descendebat filia Pha-
raonis, vt lauaretur in flumine: & puellæ eius
gradiebantur per crepidinem aluei. Quæ cum
vidisset fiscellam in papyrione, misit vnam e
6 famulabus suis. * Et allatam aperiens,
cernensque in ea paruulum vagientem, mi-
ferta eius, ait: De infantibus Hebræorum est
7 hic. * Cui soror pueri: Vis, inquit, vt va-
dam, & vocem tibi mulierem Hebræam, quæ
8 nutrire possit infantulum? * Respondit, Va-
de. perrexit puella, & vocauit matrem suam.
9 * Ad quam locuta filia Pharaonis: Accipe,
ait, puerum istum, & nutri mihi, ego dabo ti-
B bi mercedem tuam. Suscepit mulier, & nutri-
10 uit puerum. * Adultumque tradidit fi-
liæ Pharaonis: quem illa adoptauit in locum
filij. vocauitque nomen eius Moyse: dicens,
11 Quia de aqua ruli eum. * In diebus illis
postquam creuerat Moyse, egressus est ad fra-
tres suos: viditque afflictionem eorum, & vi-
rum Ægyptium percutientem quendam de
12 Hebræis fratribus suis. * Cumque circumspe-
xisset huc atque illuc, & nullum adesse vidis-
set, percussit Ægyptium abscondit fabulo.
13 * Et egressus die altero, conspexit duos He-
bræos rixantes: dixitque ei qui faciebat iniu-
riam: Quare percutis proximum tuum?

תרגום אונקלוס

20 ואוטיב יי לחייתא ומגני עמא ותקיפו לחדא׃
21 ותהו פד רחילא חיתא מן קדם יי ועבד להן בחין׃
22 ופקיד פרעה לכל עמיה
למימר כל ברא דאחיליר מן יהודאי לנהרא חרמוניה וכל ברשא תקנימון׃
1 ואול גברא מבית לוי ונסיב יתבת לוי׃
2 ועדיאת אחתא וילירת בר וחת ויהי ארי טב הוא ואטמרתייה חלתא ירחין׃
3 ולא יכילת עוד לאטמרתייה ונסיבת ליה חביתא דגומא וחפתה בחימרא ובזפתא ושונאת בה ית רביא ושוייתה בינרא על כיה נהרא׃
4 ואתעדת אחתייה מרחיק למידע מרה יתעבר ליה׃
5 ונתחת בת פרעה למסחי על נהרא ועלימתייה מהלכן על כיה נהרא וחת ית חביתא
6 ופתחת וחתיתיה ית רביא וקא עלימא בכי וחסת עלוהי ואמרר מן בני יהודאי דין׃
7 ואמרר אחתייה לבת פרעה האיל ואקרי ליה אחתא מנקתא מן יהודייתא ותוניק ליה ית רביא׃
8 ואמרר לה בת פרעה אולי ואולת
9 עלימתייה וקראת ית אמיה דרביא׃
10 ורביא רביא ואיתתייה לבת פרעה ותורה לה לבר וקראת שמיה משה ואמרר ארי מן מיא שחלתייה׃
11 ותורה ביומא האינון ורביא משה ונפק עם אחותיה ותוה בפלחנהון ותוה גבר מצראי מחי גבר יהודאי מאחותיה׃
12 ואתפני
13 לכיה ולכא וחתא ארי ליר גברא ומתא ית מצראיה ואטמרתייה בחלא׃
נצן ואמר לחייתא למה את מחי לחברך׃

* Bene autem faciebat Deus obstetricibus. & creuit populus, & inualuit valde. * Quoniam timuerunt obstetrices Deum: fecit sibi ipsis domos. * Præcepit autem Pharao omni populo suo, dicens: Omne masculinum quod natum fuerit Hebræis, in flumen proijcite; & omnem fœminam, viuifica- te illam.

CAP. II.

Exit autem quidam de tribu Leui, & accepit de filiabus Leui: & habuit eam. * Et in ventre concepit, & peperit masculum. Videntes autem illum elegantem, absconderunt illum mensi- bus tribus. * Quoniam autem non potue- runt amplius abscondere illum, accepit illi mater e- ius arculam, & liniuit eam bitumine & pice; & imposuit puerum in ea: & posuit eam in palude iuxta flumen. * Et speculabatur soror eius de lon- gè, vt disceret quid accideret illi. * Descendit autem filia Pharaonis, vt lauaretur ad flumen. & ancillæ eius gradiebantur super flu- men: & videns arculam in palude, mittens ancil- lam, accepit illam. * Aperiens autem, cernit par- uulum vagientem in arcula. & miserta est illius filia Pharaonis: & dixit: De infantibus Hebræo- rum hic. * Et dixit soror eius filia Pharaonis: Vis vocem tibi mulierem quæ nutriat ex Hebræis, & la- tabit tibi infantulum? * Ait autem illi filia Pha- raonis: Vade. pergens autem puella, vocauit matrè pueri. * Dixit autem ad illam filia Pharaonis: Ser- ua mihi puerum istum, & lacta mihi illum: ego au- tem dabo tibi mercedem. accepit autem mulier in- fantem, & lactauit illum. * Adulto autem puero, attulit illum ad filiam Pharaonis: & factus est illi in filium. Vocauit autem nomen illius, Moysen: di- cens, Quoniam ex aqua illum tuli. * Factum est au- tem in diebus multis illis, magnus factus Moyses, egressus est ad fratres suos filios Israel. cogitans au- tem afflictionem illorum, aspicit hominem Ægyptiū percutientem quendam Hebræum de fratribus suis filiis Israel. * Cum circumspectisset autem huc & illuc, non videt vllum: & percutiens Ægyptium, abscondit eum in sabulo. * Egressus autem die se- cundo, videt duos viros Hebræos rixantes. & dicit facienti iniuriam: Cur tu percutis proximum?

20 * οὗτος ὁ ποιῶν θεοῦ ταῖς μαῖαις· ὅτι ἐπλήθυνεν ὁ λαὸς, καὶ ἐ-
21 χυεν σφόδρα. * ἐπειδὴ ἐφοβούτο αἱ μαῖαι τὸν θεόν,
ἐποίησεν αὐταῖς οἰκίας.
22 * σκέψατο δὲ ὁ φαραὼ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, λέγων, πῶς ἂν
συνέσῃ τῷ ἐβραϊσμῷ, εἰς τὸν ποταμὸν ῥίψατε, καὶ πᾶς θή-
λυ ζωογονεῖτε αὐτόν.

β.

1 * Ἦν δὲ τις ἐκ τῆς φυλῆς λευὶ, ὃς ἔλαβεν ἐκ τῶν θυγα-
2 τέρων λευι, καὶ ἔσχεν αὐτῷ. * καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν,
καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. ἰδόντες δὲ αὐτὸ αἱ γυναῖκες, ἐσκέπασαν αὐτὸ μῆ-
3 νας τρεῖς. * ἐπειδὴ δὲ ὁ θεὸς ἠδυνάτω ἐπὶ κρύπτειν αὐτόν, ἔ-
λαβεν αὐτὸς ἡ μήτηρ αὐτοῦ θήκην, καὶ κατέχευεν αὐτὸν ἐν
4 σφάλτῳ καὶ πίσσῃ, καὶ ἐνέβαλε τὸ παιδίον εἰς αὐτὸν, καὶ ἐθη-
5 κεν αὐτὸν εἰς τὸ ἔλθαι πρὸς τὸν ποταμόν. * ὃς κατεσκό-
πιδεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ μακρόθεν, μαθεῖν, τί τὸ δόξεισόμε-
6 νον αὐτῷ. * κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ φαραὼ λούσαθαι ἐπὶ
τὸν ποταμόν. καὶ αἱ ἄβραιμαὶ τῆς παρεμπορεύοντος ἐπὶ τὸν ποτα-
7 μόν· καὶ ἰδοὺ αὐτὴν ἐν τῷ ἔλθῃ, δόξασα αὐτὴν ἐν
8 βραχίονι, ἀνείλετο αὐτόν. * ἀνείλετο δὲ, ὅρα παιδίον
κλαῖον ἐν τῇ θήκῃ. καὶ ἐφείλατο αὐτὸς ἡ θυγάτηρ φαραὼ. ὃς
9 ἔφη, δὸς τὸν παιδίον τῶν ἐβραίων τούτων. * καὶ εἶπεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ φαραὼ, θέλεις κα-
10 λῶσαι γυναικα τρεφούσαν ἐκ τῶν ἐβραίων, ὃς θηλά-
11 σαι αὐτὸν τὸ παιδίον; * εἶπε δὲ αὐτῇ ἡ θυγάτηρ φαραὼ, πο-
ρεύου· ἀπελθοῦσα δὲ ἡ νεανὶς, ἐκάλεσε τὴν μητέρα τοῦ παιδίου.
12 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὴν ἡ θυγάτηρ φαραὼ, διατήρησον μοι
τὸ παιδίον τούτο, ὃς θηλασόν μοι αὐτό· ἐγὼ δὲ δώσω σοι τὸν μισθόν.
13 ἔλαβε δὲ ἡ γυνὴ τὸ παιδίον, ὃς ἐθήλαζεν αὐτόν. * ἀνδρὶ
θεντος δὲ τοῦ παιδίου, εἰσήγαγεν αὐτόν πρὸς τὴν θυγατέρα φα-
ραὼ. καὶ ἔθηκεν αὐτῇ εἰς υἱόν· ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ
μωυσῆν· λέγουσα, ὅτι ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνέλεμην.
14 * ἔρχετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πολλαῖς ἐκείναις, μέγας
ἡρόδμος μωυσῆς, ὃς ἦλθε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν υἱὸν
ἰσραὴλ. κατανόησας δὲ τὸν πόνον αὐτῶν, ὅρα ἄνθρωπον αἰγύπ-
15 τιον ὑπὸ πονίᾳ ἵνα ἐβραῖον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἱσραὴλ.
16 * ὡς δὲ ἐβλέψατο αὐτόν, ὃς ὡς ὅτι ὁ θεὸς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
17 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
18 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
19 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
20 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
21 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
22 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
23 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
24 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
25 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
26 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
27 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
28 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
29 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
30 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
31 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
32 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
33 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
34 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
35 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
36 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
37 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
38 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
39 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
40 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
41 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
42 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
43 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
44 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
45 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
46 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
47 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
48 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
49 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
50 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
51 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
52 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
53 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
54 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
55 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
56 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
57 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
58 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
59 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
60 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
61 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
62 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
63 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
64 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
65 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
66 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
67 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
68 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
69 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
70 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
71 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
72 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
73 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
74 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
75 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
76 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
77 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
78 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
79 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
80 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
81 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
82 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
83 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
84 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
85 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
86 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
87 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
88 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
89 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
90 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
91 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
92 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
93 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
94 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
95 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
96 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
97 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
98 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
99 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,
100 ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι, ὃς ὡς ὅτι,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et benefecit Deus obstetricibus: & creuit populus, confortatique sunt nimis. 21 Et factum est cum obstetrices timuissent à fa-
cie Dei, fecit eis domos. 22 Et præcepit Pharao omni populo suo, dicens: Omnis filius qui natus fuerit ex Iudæis, in flumen proijcite
eum; & omnem filiam referuabitis.

CAP. II.

Et abiit vir de domo Leui, & accepit filiam Leui. 2 Et concepit mulier, & peperit filium. & vidit eum quod esset bonus, & abscondit eum
tribus mensibus. 3 Et non potuit ultra abscondere eum: & accepit ei arcam scirpeam, & liniuit eam bitumine ac pice; posuitque in ea
infantem: & posuit eam in carecto, quod erat in ripa fluminis. 4 Et stetit soror eius procul, vt sciret quid fieret de eo. 5 Et descen-
dit filia Pharaonis vt lauaretur in flumine: & puellæ eius gradiebantur iuxta ripam fluminis, & vidit arcam in medio carecti; & extendit brachium
suum, & tulit eam: 6 Et aperuit eam, & vidit puerum: & ecce puer plorabat; & misertus est eius, & ait: De filiis Iudæorum est iste.
7 Dixitque soror eius ad filiam Pharaonis: Nunquid ibo, & vocabo tibi mulierem nutricem de Iudæis, & lactabit tibi puerum?
8 Et dixit ei filia Pharaonis: Vade. Et abiit puella, & vocauit matrem eiusdem pueri.
9 Et dixit ei filia Pharaonis: Tolle puerum hunc, & lacta eum mihi; & ego dabo mercedem tuam. & suscepit mulier puerum, & lactauit eum.
10 Et creuit puer, & tradidit eum filia Pharaonis; & fuit ei in filium: & vocauit nomen eius Moysen, dicens: Quoniam de aquis extraxi eum.
11 Et factum est in diebus illis, & creuit Moyses, & egressus est cum fratribus suis, & vidit seruitutem eorum. Viditque virum Ægyptium per-
cutientem virum Iudæum de fratribus suis: 12 Et aspexit huc & illuc, & vidit quod nullus vir aderat: & percussit Ægyptium, & abscondit
eum in arena. 13 Et egressus est in die altera, & ecce duo viri Iudæi rixabantur. & ait impio: Cur tu percutis proximum tuum?

* Ille autem dixit: Quis te constituit principem 14
 & iudicem super nos? nunquid occidere me tu vis,
 quemadmodum occidisti heri Ægyptium? Timuit autē
 Moyses, & ait: Si sic manifestum factū est verbum
 hoc. * Audiuit autem Pharaon verbum hoc, et quæ- 15
 rebat occidere Moysen. Recessit autem Moyses à cō-
 spectu Pharaonis, & habitauit in terra Madian.
 Cum venisset autem in terra Madian, sedit iuxta
 puteum. * At sacerdoti Madian erant septem filia, 16
 pascentes oues patris sui Jethro. Cum venissent au-
 tem, hauriebant quoad impleuerunt canales, ut ad-
 aquarent oues patris sui Iethro. * Superuenientes 17
 autem pastores, eiecerunt eas. surgens autem Moy-
 ses, liberauit illas, & adaquauit oues earum. * Re- 18
 uersæ sunt autem ad Raguel patrem suum. Ille au-
 tem dixit eis: Quare festinauistis adueniēdo hodie?
 * Illæ autem dixerunt: Homo Ægyptius libera- 19
 uit nos à pastoribus: et hausit aquam nobis, & ad-
 aquauit oues nostras. * Ille autem dixit filiabus 20
 suis: Et vbi est? & cur sic dimisistis hominem? vo-
 cate igitur eum, ut comedat panem. * Habitauit 21
 autem Moyses apud hominem: & dedit Sephoram
 filiam suam Moysi uxorem. * In ventre autem 22
 habens mulier, peperit filium: & vocauit Moyses
 nomen illius, Gersam: dicens, Quod aduena sum in
 terra aliena. * At nomen secundi vocauit Elie- 23
 zer. & enim Deus patris mei adiutor meus, & e-
 ripuit me de manu Pharaonis. Post autem dies mul-
 tos illos, mortuus est rex Ægypti: & ingemuerunt
 filij Israel propter opera, & exclamauerunt: & as-
 cendit clamor eorum ad Deum ab operibus. * Et 24
 audiuit Deus gemitum eorum: & recordatus est
 Deus fœderis sui quod ad Abrahā, et Isaac, & Iacob.
 * Et respexit Deus filios Israel, & cognitus est 25
 eis.

CAP. III.

ET Moyses erat pascens oues Jethro soceri sui, sa-
 cerdotis Madian: & duxit oues in desertum:
 & venit ad montem Dei Oreb. * Apparuit autem 2
 ei angelus Dñi in flāma ignis ex rubo, et videt quod
 rubus ardebat igne: at rubus non comburebatur.
 * Dixit autē Moyses: Accedens videbo visionē ma- 3
 gnā hāc, quare nō cōburitur rubus. * postquā autē vi- 4
 dit Dñs quod pergīt ad vidēdū, vocauit eū Dñs ex
 rubo. et dixit, Moyses, Moyses. ille at dixit, quid est?

14 * ὁ δ' εἶπεν, τίς σε κατέστησεν ἀρχόντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡ-
 μάς; μὴ ἀνελὼν με σὺ θέλεις, ὃν τρεῖς ἀνέλες χθὲς τὸν αἰγύ-
 πτιον; ἐφοβήθη δ' αὐτοῦ Μωϋσῆς. ὁ δ' εἶπεν, εἰ οὕτως ἐμφανὲς γέγονε
 15 τὸ ῥῆμα ἔγωγε. * ἤκουσε δ' αὐτὸν Φαραὼ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἐζήτη-
 σεν ἀνελὼν τὸν Μωϋσῆν. ἀνελθὼν δὲ Μωϋσῆς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
 Φαραὼ, κατέκνησεν ἐν γῇ μαδιαν. ἐλθὼν δ' εἰς γλῶσσαν
 16 διάν, ἐκάλισεν ἐπὶ τοῦ φρέατος. * τὰ δ' ἱερεῖς μαδιαν, ἡ-
 ῥαν ἐπὶ τὰ θυγατέρας, ποιμαίνονσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς
 αὐτῶν ἰσθόρ. ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 17 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.
 * ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 18 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.
 * πᾶρες γὰρ οὗτο δ' αὐτὸς ῥαγούηλ τὸν πατέρα αὐτῶν. ὁ δ' εἶ-
 19 πεν αὐταῖς, πόποι ἔλαχνατε τοῦ ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 20 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.
 * αἱ δ' εἶπαν, ὁ ἄνθρωπος αἰγύπτιος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῶν
 ποιμῶν, καὶ ἡτλῆσεν ἡμῖν, καὶ ἐπόπισεν τὰ πρόβατα ἡμῶν.
 21 * ὁ δ' εἶπεν ταῖς θυγατέρας αὐτῆς, καὶ ποιεῖτε, καὶ ἵνα τί ἔτι
 κατὰ λευδίαν τὸν ἄνθρωπον, καλέσατε αὐτὸν, ὅπως φά-
 22 γῃ αὐτὸν. * κατωκίωθη δ' αὐτῶν Μωϋσῆς ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 23 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.
 * ἐδοξεν αὐτῶν τὴν θυγατέρα αὐτῆς Μωϋσῆϊ γυναῖκα. * ἐν
 24 γαστρὶ δ' αὐτοῦ λαβούσα ἡ γυνὴ, ἔτεκεν υἱόν. καὶ ἐπωνόμασε Μωϋσῆς
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ γερσάμ. λέγων, ὅτι παροικὸς εἰμι ἐν γῇ ἄλλο-
 25 τείᾳ. * τὸ δ' ὄνομα ἔδωκεν ἐκάλισεν ἐλίζερ. ὁ γὰρ θεὸς τοῦ
 πατρὸς μου βοηθός μου, καὶ ἐρρύσατό με ἐκ χειρὸς Φαραὼ. καὶ
 26 ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 27 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.
 * ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 28 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.
 * ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 29 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.
 * ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 30 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.
 * ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 31 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.
 * ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 32 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.
 * ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 33 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.
 * ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 34 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.
 * ὡς γὰρ ἠρόμηναι δ' ἡτλῶντο ἕως ἐπλησθῶν τὰς δε-
 35 ξαμύρας, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰσθόρ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et dixit: Quis te posuit virum principem & iudicem super nos? nunquid ut occidas me, tu dicis hoc, sicut occidisti Ægyptium? Et timuit Moyses, & ait: Verè notum factum est verbum. 15 Et audiuit Pharaon sermonem hunc; & quærebat occidere Moysen: & fugit Moyses à facie Pharaonis, & habitauit in terra Madian: & sedebat iuxta puteum. 16 Principi autem Madian erant septem filia, & veniebant & hauriebant & implebant canales, ut adaquarent oues patris sui. 17 Veniebantque pastores, & eiciebant eas. & surrexit Moyses, & liberauit eas: & adaquauit oues earum. 18 Et reuerſæ sunt ad Raguel patrem suum, qui ait: Quid est hoc quod velocius solito hodie venistis? 19 Et dixerunt: Vir Ægyptius liberauit nos de manu pastorum: & insuper hauriens hausit nobis, & adaquauit oues. 20 Et vbi est ille? quare ergo reliquistis virum? vocate eum, ut comedat panem. 21 Et voluit Moyses habitare cum illo: & dedit Sephoram filiam suam Moysi. 22 Et peperit filium: & vocauit nomen eius Gersom: quia dixit, Aduena fui in terra aliena. 23 Et factum est post multos dies, & mortuus est rex Ægypti: & ingemuerunt filij Israel propter duram seruitutem, quæ erat super eos: & clamauerunt. & ascendit clamor eorum coram Deo, propter seruitutem. 24 Et auditus est coram Deo clamor eorum: & recordatus est Deus pacti sui quod pepigit cum Abraham, & cum Isaac, & cum Iacob. 25 Et nota fuit coram Domino subiectio filiorum Israel. & dixit in verbo suo, ut liberaret eos.

CAP. III.

MOyses autem pascebat oues Iethro principis Madian soceri sui. & minauit oues ad locum optimi pastus in deserto: & venit in montem Oreb: vbi reuelata est gloria Dei. 2 Et apparuit ei angelus Domini in flamma ignis de medio rubi: & vidit, & ecce rubus ardebat igni, & rubus non consumebatur. 3 Et dixit Moyses: Declinabo nunc, & videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. 4 Et reuelatum est coram Domino quod declinaret ad videndum: & vocauit eum Deus de medio ignis, & ait: Moyses, Moyses. qui dixit: Ecce ego.

* At ille dixit : Non appropinques huc . solue calciamentum de pedibus tuis . & enim locus in quo tu stas , terra sancta est .

* Et dixit ei : Ego sum Deus patris tui , Deus Abraam , & Deus Isaac , & Deus Jacob . Avertit autem Moyses faciem suam : timuit enim aspicere contra Deum .

* Dixit autem Dominus ad Moysen : Videns vidi afflictionem populi mei qui in Aegypto : & clamorem eorum audiui , propter operum præfectorum . scio enim dolorem eorum :

* Et descendi , ut liberem eos ex manu Aegyptiorum , & educam eos ex terra illa , & inducam eos in terram bonam & multam , in terram manantem lac & mel , in locum Chananaeorum , & Ethæorum , & Amorraeorum , & Pherezeorum , & Euaeorum , & Gergesæorum , & Jebusæorum .

* Et nunc ecce clamor filiorum Israel venit ad me : & ego vidi afflictionem , qua Aegyptij opprimunt eos .

* Et nunc veni , Mittam te ad Pharaonem regem Aegypti : & educes populum meum filios Israel ex terra Aegypti .

* Et dixit Moyses ad Deum : Quis sum ego , ut vadam ad Pharaonem regem Aegypti , & ut educam filios Israel ex terra Aegypti ?

* Dixit autem Deus ad Moysen , dicens : Quia ero tecum . & hoc tibi signum , quod ego te mitto , ut educares tu populum meum ex Aegypto , & seruietis Deo in monte hoc .

* Et dixit Moyses ad Deum : Ecce ego vadam ad filios Israel , et dicam ad eos : Deus patrum vestrorum misit me ad vos . & si interrogauerint me , Quod nomen ei ? quid dicam ad eos ?

* Et dixit Dominus ad Moysen : Ego sum qui sum . & dixit : Sic dices filiis Israel : Qui est , misit me ad vos .

* Et dixit Deus rursus ad Moysen : Sic dices filiis Israel : Dominus Deus patrum vestrorum , Deus Abraam , & Deus Isaac , & Deus Jacob , misit me ad vos . hoc meum est nomen sempiternum , & memoriale generationum generationibus .

* Vadens igitur , congrega seniores filiorum Israel , & dices ad eos : Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi , Deus Abraam , & Deus Isaac , et Deus Iacob , dicens : Visitatione visitaui vos . et quacumq; cōtigerunt vobis in Aegypto , vidi .

* ὁ δὲ εἶπεν , μὴ ἐγγίσῃς ὧδε . λέγει γὰρ τὸ ὑπόδημα ἐν τῶν ποδῶν σου . ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ ἐστηκας , γῆ ἁγία ἐστίν .

* καὶ εἶπεν αὐτῷ , ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρὸς σου , ὁ θεὸς ἀβραάμ , & ὁ θεὸς ἰσαάκ , & ὁ θεὸς ἰακώβ . ἀπέστρεψε ὁ μωυσῆς τὸ πρὸς ὤπον αὐτοῦ . διλαβεῖτο γὰρ κατὰ βλέφαρα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ .

* εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν , ἰδὼν ἰδὼν τὴν κακίαν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν αἰγύπτῳ , & τῆς κραυγῆς αὐτῶν ἀκήκοα ἀπὸ τῶν ἐρβόδιοκλῶν . οἶδα γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτῶν .

* καὶ κατέβλεψεν Ἰσραὴλ αὐτοῖς ἐν χειρὸς αἰγυπτίων , καὶ Ἰσραὴλ αὐτοῖς ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ , & εἰσαγαγεῖν αὐτοῖς εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν , εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι , εἰς τὴν ῥῆπον τῶν χαναναίων , καὶ χετταίων , καὶ αμορραίων , καὶ φερεζαίων , & εὐαίων , & γεργεσαίων , & ἰεβουσαίων .

* & νῦν ἰδοὺ ἡ κραυγὴ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἦκει πρὸς με . κατὰ ἐώρακα τὴν θλιμμένην , ὃν αἰγυπτίοι θλίβουσιν αὐτοῖς .

* καὶ νῦν δὲ ὁρῶ ἀποστείλω σε πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου . καὶ Ἰσραὴλ τὸν λαόν μου αὐτοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐν γῇ αἰγύπτου .

* καὶ εἶπεν μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν , τίς εἰμι ἐγώ , ὅτι πορεύομαι πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου , & ὅτι Ἰσραὴλ αὐτοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐν γῇ αἰγύπτου .

* εἶπε ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν , λέγων , ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ κύριός σου . καὶ τὸ σημεῖόν σου , ὅτι ἐγώ σε ἀποστέλλω ἐν τῷ Ἰσραὴλ γένει σου τὸν λαόν μου Ἰσραὴλ ἐν γῇ αἰγύπτου , καὶ λατρεύσετε τῷ θεῷ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ .

* καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν , ἰδοὺ ἐγώ ἐλθὼμαι πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ , καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτοὺς , ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς . & ἐὰν ἐρωτήσωσί με , τί τὸ ὄνομα αὐτοῦ , τί ἐρῶ πρὸς αὐτοὺς ;

* & εἶπεν ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν , ἐγώ εἰμι ὁ κύριός σου . & εἶπεν , ἔτι ὡς ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ . ὁ κύριός σου ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς .

* καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πάλιν πρὸς μωυσῆν , οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ , κύριός σου ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν , ὁ θεὸς ἀβραάμ , & ὁ θεὸς ἰσαάκ , καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ , ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς . ἔτόμου ἐστὶ τὸ ὄνομα αἰώνιον , & μνημόσυνον γενεῶν γενεαῖς .

* ἐλθὼν οὖν Ἰσραὴλ αὐτοῖς , καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς , κύριός σου ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ὅτι λέγει μοι , ὁ θεὸς ἀβραάμ , & ὁ θεὸς ἰσαάκ , & ὁ θεὸς ἰακώβ , λέγων , Ἰσραὴλ αὐτοῖς ἐπέσκεμμαι ὑμᾶς . & ὅσα συμβέβηκεν ὑμῖν ἐν αἰγύπτῳ , ἐώρακα .

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et dixit ei : Non appropinques huc : solue calciamentum tuum de pedibus tuis ; quoniam locus super quem tu stas , terra sancta est .

* Et ait : Ego sum Deus patris tui , Deus Abraham , Deus Isaac , & Deus Iacob . Et inclinavit Moyses vultum suum , quoniam timuit intueri verum gloriam Dei .

* Et dixit Dominus : Reuelata est coram me subiectio populi mei qui est in Aegypto : & clamor eorum auditus est in conspectu meo , propter exactores eorum ; quoniam reuelati sunt coram me dolores eorum .

* Et apparui , ut liberarem eos de manu Aegyptiorum , & ut ascendere faciam eos de terra hac , ad terram bonam & spaciosam , ad terram fluentem lacte & melle , ad locum Chananaei , & Ethæi , & Amorraei , & Pherezei , & Euaei , & Jebusæi .

* Et nunc clamor filiorum Israel venit coram me : manifesta est etiam coram me tribulatio qua Aegyptij tribulant eos .

* Et nunc veni , & mittam te ad Pharaonem ; & educam populum meum filios Israel de Aegypto .

* Et dixit Moyses coram Deo : Quis ego sum , ut vadam ad Pharaonem , & ut educam filios Israel de Aegypto ?

* Et dixit ei : Quia erit verbum meum in adiutorium tuum . & hoc tibi signum quod ego mitto te : Cum eduxeris populum de Aegypto , seruietis coram Domino super montem hunc .

* Et dixit Moyses coram Deo : Ecce ego vadam ad filios Israel , & dicam eis : Deus patrum vestrorum misit me ad vos . & dicent mihi : Quod est nomen eius ? quid dicam eis ?

* Et dixit Deus ad Moysen : Ero qui ero . & dixit : Sic dices filiis Israel : Qui ero , misit me ad vos .

* Et dixit Moyses : Sic dices filiis Israel : Dominus Deus patrum vestrorum , Deus Abraham , Deus Isaac , & Deus Iacob misit me ad vos . hoc est nomen meum in æternum , & hoc est memoriale meum in omni generatione & generationem .

* Vade , & congrega seniores Israel , & dices eis : Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi , Deus Abraham , Isaac , & Iacob , dicens : Recordans recordatus sum vestri , & omnium quæ facta sunt vobis in Aegypto .

17 * ואמר אלה אתכם מעני מצרים אל-ארץ הכנעני
והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבوسی אל-ארץ זבול
חלב ודבש: * ושמעו לקלך ובאת אתה וזקני ישראל
אל-מלך מצרים ואמרתם אליו יהוה אלהי העבריים
נקרה עלינו ועתה נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר
ונזבחה ליהוה אלהינו: * ואני ידעתי כי לא יתן
אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד חזקה: * ושלחתי
את-ידי והכיתי את-מצרים בכל נפלאתי אשר אעשה
בקרבו ואחרי-כן ישלח אתכם: * ונתתי את-חן
העם הזה בעיני מצרים והיה כי תלכו לא תלכו ריקם:
* ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי-כסף
וכלי זהב ושמלור ושמטם על-בניהם ועל-בנותיהם
ונצלתם את-מצרים:

ד

* ויען משה ויאמר והן לא-יאמינו לי ולא ישמעו
בקלי כי יאמרו לא נראה אליך יהוה: * ויאמר אליו
יהוה מזה בידך ויאמר מטה: * ויאמר השלכהו
ארצה וישלכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו:
* ויאמר יהוה אל-משה שלח ידך ואחז בזנבו
וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו: * למען יאמינו
כי נראה אליך יהוה אלהי אבותם אלהי אברהם
אלהי יצחק ואלהי יעקב: * ויאמר יהוה לו עוד הבא
נא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו ויצאה והגדה ידו
מצרעת כשלג: * ויאמר השב ידך אל-חיקך וישב
ידו אל-חיקו ויצאה מחיקו והגדה שבה בבשרו:
* והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל האר
הראשון והאמינו לקל האחרון: * והיה אם לא
יאמינו גם לשני האתות האלה ולא ישמעו לקלך
ולקחת ממימי היאר ושפכת היבשה והיו המים אשר
תקח מן-היאר והיו לדם ביבשה:

17 * Et dixi, vt educam vos de afflictione Ægy-
pti in terram Chananæi, & Ethæi, & Ammor-
ræi, & Pherezæi, & Euæi, & Iebusæi, ad terram
18 fluentem lacte & melle. * Et audient vocem
tuam. ingredierisq; tu & seniores Israel ad re-
gem Ægypti, & dices ad eum: Dominus Deus
Hebræorum vocauit nos: Ibimus viam trium
dierum in solitudinē, vt immolemus Domi-
19 no Deo nostro. * Sed ego scio, quod non di-
mittet vos rex Ægypti vt eatis, nisi per manū
20 validam. * Extendamq; manum meam, &
percutiam Ægyptum in cunctis mirabilibus
meis, quæ facturus sum in medio eorum. Post
21 hoc dimittet vos: * Daboq; gratiam populo
huic coram Ægyptiis. Et cum egrediemini, nō
22 exhibitis vacui: * Sed postulabit mulier à vici-
na sua, & ab hospita sua vasa argentea & aurea
ac vestes, ponetisq; eas super filios & filias ve-
stras, & spoliabitis Ægyptum.

Inf. 8. g.

Inf. 11. a.
& 12. a.

CAP. II II.

1 **R** Espondēs Moyfes, ait: Non credent mihi,
neque audient vocem meam: sed dicent,
2 Non apparuit tibi Dominus. * Dixit ergo ad
eum: Quid est quod tenes in manu tua? Respō-
3 dit, Virga. * Dixitq; Dominus: Proice eam
in terram, proiecit: & versa est in colubrum;
4 ita vt fugeret Moyfes. * Dixitq; Dominus:
Extende manum tuam, & apprehende cau-
dam eius. extendit, & tenuit; versaq; est in vir-
5 gam. * Vt credant, inquit, quod apparuerit ti-
bi dominus Deus patrum suorum, Deus A-
6 braam, & Deus Isaac, & Deus Iacob. * Dixitq;
Dominus rursus: Mitte manum tuam in si-
num tuum. quam cum misisset in sinum, pro-
7 tulit leprosam instar niuis. * Retrahe, ait, ma-
num tuam in sinum tuum. retraxit, & protu-
8 lit iterum, & erat similis carni reliquæ. * Si
9 B non crediderint, inquit, tibi, neque audierint
sermonem signi prioris, credent verbo signi
10 sequentis. * Quod si nec duobus quidem his
signis crediderint, neque audierint vocem
tuam, fume aquam fluminis, & effunde eam
super aridam: & quicquid hauseris de fluuio,
vertetur in sanguinem.

תרגום אונקלוס

17 ואמרתי אסיק ותכון משעבוד מצראי לארע כנענאי וחתי ופרזאי ואמוראי ויבוסאי לארעא עבדא חלב ודבש: * ויקבלו מינך
ותיתי את וסבי ישראל למלכא דמצרים ותימרין ליה ויאלהא דיהודאי אתקרי עלנא וכען נילכען מהלך תלתא יומין במדברא ונזבח קדש וי
אלהנא: * וקרמי גלי ארי לא ישבוק ותכון מלכא דמצרים למתך אלהין מן קדם דחילא תקיפא: * ואשלח פון ית מחת גבורתי
ואמחור ית מצראי בכל פרשותי דאעביד ביניהון ובחר בן ישלח ותכון: * ואחז ית עמא חדן לרחמין בעיני מצראי ויהי ארי תתכון לא
תתכון ריקנין: * ותשאל אחתא משכיבתה ומקריבת ביתה מגין דכסף ומגין דזהב ולבושין ותשיון על בניכון ועל בנותיכון ותרוקנין
ית מצראי: * ואחייב משה ואמר והא לא יהמנן לי ולא יקבלון מני ארי
ימרין לא ותגלי לך וי: * ואמר ליה וימר דין בידך ואמר חוטר: * ואמר רמוחי לארעא ורמוחי לארעא והנה לחויה וערק משה מן
קרמוחי: * ואמר וי למשה אושיט ידך ואחור ברנביה ואושיט ידו ותקריף ביה ותהוה לחטרא בידו: * בדיל דיהמנן ארי ותגלי לך וי
אלהא דאבתהון אלהיה דאברהם אלהיה דיעחק ואלהיה דיעקב: * ואמר וי ליה עוד אעיל כען ידך בעיטפך ואעיל ידו בעיטפיה ואפקה
והא ידו חורא כתלגא: * ואמר תב ידך לעיטפך ואחייב ידו לעיטפיה ואפקה מעיטפיה ותא תבת תות כבשריה: * ויהי אם לא יהמנן
לך ולא יקבלון לקל אחתא קדמא ויהמנן לקל אחתא בתרא: * ויהי אם לא יהמנן אף לתרין אחתא תאלין ולא יקבלון מינך ותיטב ממא די
בבתרא ותישוד ליבשתא ויהון מיא דתיטב מן נהרא ויהון לרמא ביבשתא:

* Et dixi, Reducam vos ex afflictione Aegyptiorum in terram Chananaeorum, & Ethæorum, & Amorrhæorum, & Phereæorum, & Gergesæorum, et Euaorū, & Jebusæorum, in terram manantem lacte & melle. * Et audient tuam vocem: & ingredieris tu, & seniores Israel ad Pharaonem regem Aegypti, & dices ad eum: Dñs Deus Hebræorum vocauit nos. ibimus igitur viam trium dierum in solitudinem, ut sacrificemus domino Deo nostro. * Ego vero scio, quod non dimittet vos rex Aegypti ire, nisi cum manu valida. * Et extendens manum meam, percutiam Aegyptios in omnibus mirabilibus meis, quæ faciam in eis. & post hæc dimittet vos. * Et dabo gratiam populo huic coram Aegyptiis. quando autem egressi fueritis, non recedatis vacui. * Sed postulabit mulier à vicino & cohabitatore suo vasa argentea, & aurea, & vestes: & imponetis super filios vestros, et super filias vestras, & spoliare Aegyptios.

CAP. IIII.

Respondit vero Moyses, et dixit: Si igitur nõ crediderint mihi, neque audiuerint vocem meam: dicet enim, quod non apparuit tibi Deus, quid dicam ad eos? * Dixit autem ei Dñs: Quid hoc est quod in manu tua? ille autem dixit: Virga. * et dixit: Projice eam in terram. & proiecit eam in terram, & facta est coluber: & fugit Moyses ab eo. * Et dixit Dñs ad Moysen: Extende manum tuam, & apprehende caudam. extendens igitur manum, apprehendit caudam, et facta est virga in manu sua. * Ut credant tibi, quod apparuit tibi dñs Deus patrum suorum, Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob. * Dixit autem ei Dominus rursus: Mitte manum tuam in sinum tuum. & misit manum in sinum suum: & eduxit eam ex sinu suo, & facta est manus eius leprosa sicut nix. * Et dixit rursus: Mitte manum tuam in sinum tuum: & misit manum in sinum suum: & eduxit eam de sinu suo, & rursus restituta est in colorem carnis suæ.

* Si vero non crediderint tibi, neque audierint vocem signi primi, credent tibi vocem signi secundi. * Et erit si non crediderint duobus signis his, neque audiuerint vocem tuam, accipies ab aqua fluminis, & effundes super aridam: & erit aqua quam accipies à flumine sanguis super aridam.

17 * Ἐπεὶ εἶπα, ἀναβιβάσω ὑμᾶς ἐκ τῆς κακώτερας τῶν αἰγυπτίων εἰς τὴν γῆν χαλδαιῶν, καὶ χετταίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ γερσεσαίων, καὶ εὐαίων, καὶ ἰεβουσαιίων, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. * Ἐἰσακέσονται ὑμεῖς τὴν φωνήν μου, καὶ ἐισέλθῃτε ἐν ἐμοί, καὶ ἡ γενεὰ ἰσραὴλ πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων περὶ κληῖ ἡμῶν. πορεύσμεθα ἐν ὁδῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ἵνα θύσωμεν κυρίῳ τὰ θεῶ ἡμῶν. * Ἐγὼ δὲ οἶδα, ὅτι οὐκ ἀκούσει ὑμᾶς βασιλεὺς αἰγύπτου πορεύσασθαι, ἐὰν μὴ μετὰ χειρὸς κραταιᾶς. * Ἐκτείνων τὴν χεῖρά μου πατάξω ἐν αἰγυπτίοις ἐν πάσι τοῖς θαύμασί μου, οἷς ποιήσω ἐν αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαποσελεύω ὑμᾶς. * καὶ δώσω χάριν τῷ λαῷ τούτῳ ἐνώπιον τῶν αἰγυπτίων. ὅταν δὲ ἀποτρέχητε, οὐκ ἀπελεύσεσθε κενοί. * ἀλλὰ αἰτήσεται ἡ γυνὴ πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ συγγενῶν αὐτῆς σκύλην ἄργυρον, καὶ χρυσῶν, καὶ ἱματισμόν. καὶ ἔπιθήσετε ἐπὶ τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, καὶ ἐπὶ ταῖς θυγατέρας ὑμῶν, καὶ ἔπιποικιδάσσετε ἐν αἰγυπτίοις.

1 * Ἀπεκρίθη δὲ μοϋσῆς, καὶ εἶπεν, ἐὰν ἐν μὴ πειθώσωσί μοι, μὴ δὲ εἰσακέσωσι τὴν φωνήν μου· ἐργάζομαι γὰρ, ὅτι οὐκ ὤπιμαι θεῷ. ὁ θεός, τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς; * εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος, τί τοῦτό ἐστι τὸ ἐν χειρὶ ὑμετέρῳ; ὁ δὲ εἶπεν, ῥάβδος. * καὶ εἶπε, ῥίψον αὐτήν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐξεῖλεν αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ὄφεις· καὶ ἐφύγε μωϋσῆς ἀπ' αὐτῶν. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μοϋσῆν, ἐκτείνων τὴν χεῖρά σου, καὶ ἔπιλαβὸς τῆς κέρκου. ἐκτείνων οὖν τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο τῆς κέρκου· καὶ ἐγένετο ῥάβδος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. * ἵνα πειθώσωσί σοι, ὅτι ὤπιμαι θεῷ κύριῳ ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν, ὁ θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ. * εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος πάλιν, εἰσένεγκε τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσένεγκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ ἔξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ἡ χεὶρ αὐτοῦ λευκὴ ὡς νίξ. * καὶ εἶπε πάλιν, εἰσένεγκε τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσένεγκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ ἔξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀπεκατέσχετο αὐτὴν εἰς τὴν χειρὸν τὴν ἑαυτοῦ αὐτοῦ. * ἐὰν δὲ μὴ πειθώσωσί σοι, μὴ δὲ εἰσακέσωσι τὴν φωνήν σου σημεῖα καὶ πρότερον, πειθώσωσί σοι τὴν φωνήν σου σημεῖα καὶ ὀδύνας. * καὶ ἔσται ἐὰν μὴ πειθώσωσί σοι τοῖς δυοῖν σημεῖοις τούτοις, μὴ δὲ εἰσακέσωσι τὴν φωνήν σου, λήψῃ δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐκχεῖς ἐπὶ τὸ ξηρόν. καὶ ἔσται τὸ ὕδωρ ὃ αὐτὸ λαβὼς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ αἷμα ἐπὶ τῷ ξηρῷ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et dixi: Ascendere faciam vos de subiectione Aegyptiorum, ad terram Chananaei, & Ethæi, & Amorrhæi, & Pherezaei, & Euaei, & Jebusæi, ad terram fluentem lacte & melle. 18 Et obedient tibi: & venies tu, & seniores Israel ad regem Aegypti, dicetisque ei: Dominus Deus Iudæorum invocatus est super nos. & nunc eamus, obsecro, itinere trium dierum per desertum, ut immolemus domino Deo nostro. 19 Et in conspectu meo manifestum est, quod non dimittet vos rex Aegypti ut eatis, nisi propter timorem fortem. 20 Mittamque statim plagam fortitudinis meæ, & percutiam Aegyptios in cunctis mirabilibus meis, quæ facturum sum in medio eorum: & post hæc mittet vos. 21 Et dabo populum hunc in gratiam in oculis Aegyptiorum. & quando ieritis, non ibitis vacui: 22 Sed postulabit mulier à vicina sua, & à propinqua domus suæ vasa argentea, & vasa aurea, & vestes; ponetisque super filios vestros & super filias vestras: & vacuos relinquetis Aegyptios.

CAP. IIII.

Responditque Moyses, & ait: Ecce non credent mihi, nec obedient mihi: quia dicent, Non apparuit tibi Dominus. Dixitque ei Dominus: Quid est hoc quod tenes in manu tua? & ait: Virga. Et dixit ei: Projice eam in terram. & proiecit eam in terram, & versa est in colubrum: & fugit Moyses à facie eius. Et dixit Dominus ad Moysen: Extende manum tuam, & apprehende caudam eius: & extendit manum suam, & tenuit eam; versaque est in virgam in manu eius. Ut credant quod apparuerit tibi dominus Deus patrum suorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. Dixitque rursus Dominus ei: Mitte nunc manum tuam in sinum tuum. & misit manum suam in sinum suum; & eduxit eam, & ecce manus eius erat alba sicut nix. Et dixit: Reduc manum tuam in sinum tuum. & reduxit manum suam in sinum suum; & eduxit eam de sinu suo, & ecce reuersa est sicut caro eius. Et erit si non crediderint tibi, neque obedierint voci signi prioris, credent voci signi posterioris. Et erit si non crediderint etiam duobus signis, neque obedierint tibi, tolles de aquis quæ sunt in flumine, & effundes in aridam. & aquæ quas tuleris de flumine, vertentur in sanguinem in arida.

R

10 * ויאמר משה אל יהוה בי אדני לא איש
דברים אנכי גם מתמול גם משלש גם
מאז דברך אל עבדך כי כבד פרה וכבד לשון אנכי:
11 * ויאמר יהוה אליו מי שם פרה לאדם או מי
ישום אדם או חדש או פקח או עור חלא אנכי יהוה:
12 * ועתה לך ואנכי אחיה עם פיק וחריתיך אשר
תדבר: * ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח:
13 * ויחר אף יהוה במשה ויאמר הלא אחרן אחיך
הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנר הוא
14 יצא לקראתך וראך ושמח בלבו: * ודברת אליו
ושמרת את הדברים בפיו ואנכי אחיה עם פיק
ועם פיהו וחריתי אתכם את אשר תעשון:
15 * ודבר הוה לך אל העם והיה הוה יהיה לך
לפה ואתה תהיה לו לאלהים: * ואר-חמטה
הוה תקח בידך אשר תעשה בו את האתרת:
16 * וילך משה וישב אל יתר חתנו ויאמר לו
אלכה נא ואשובה אל אחי אשר במצרים
ואראהו ונעודם חיים ויאמר יתרו למשה לך
לשלום: * ויאמר יהוה אל משה במדין לך שב
מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך:
17 * ויקח משה את אשתו ואר-בניו וירכבם על-
החמר וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה
האלהים בידו: * ויאמר יהוה אל משה בלכתך
לשוב מצרימה ראוי כל המפתים אשר שמתי
בידך ועשיתם לפני פרעה ואני אחזק את לבו
ולא ישלח את העם: * ואמר אל פרעה
כה אמר יהוה בני בכרי ישראל: * ואמר מליך
שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג
את בנך בכרך: * ויהי בדרך במלון ויפגשו יהוה
ויבקש המיתו:

10 * Ait Moyses: Obsecro, Domine: non sum eloquens ab heri & nudius tertius, & ex quo locutus es ad seruum tuum: impeditioris & tardioris linguæ sum. * Dixit Dominus ad eum: Quis fecit os hominis; aut quis fabricatus est mutum, & surdum; videntem, & cæcum? nonne ego? * Perge igitur, & ego ero in ore tuo, doceboque quid loquaris.
11 * At ille: Obsecro Domine, inquit, mitte quem missurus es. * Iratus Dominus in Moysen, ait: Aaron frater tuus Leuites, scio quod eloquens sit. ecce ipse egredietur in occursum tuum: vidensque te, lætabitur corde.
12 * Loquere ad eum, & pone verba mea in ore eius: & ego ero in ore tuo, & in ore illius: & ostendam vobis quid agere debeatis. * Et ipse loquetur pro te ad populum: & erit os tuum, tu autem eris ei in his quæ ad Deum pertinent. * Virgam quoque hanc fume in manu tua, in qua facturus es signa.
13 * Abiit Moyses, & reuersus est ad Iethro focerum suum. dixitque ei: Vadam & reuertar ad fratres meos in Ægyptum, vt videam si adhuc viuant. Cui ait Iethro, Vade in pace.
14 * Dixit ergo Dominus ad Moysen in Mat. 2. b. Madian: Vade, & reuertere in Ægyptum. mortui sunt enim omnes qui quærebant animam tuam. * Tulit ergo Moyses vxorem suam, & filios suos, & imposuit eos super asinum: reuersusque est in Ægyptum, portans virgam Dei in manu sua.
15 * Dixitque ei Dominus reuertenti in Ægyptum: Vide vt omnia ostenta quæ posui in manu tua facias coram Pharaone. Ego indurabo cor eius, & non dimittet populum.
16 * Dicesque ad eum: Hæc dicit Dominus: Filius meus primogenitus Israel.
17 * Dixi tibi: Dimitte filium meum, vt seruiat mihi? & noluit dimittere eum. Ecce ego interficiam filium tuum primogenitum.
18 * Cumque esset in itinere in diuersorio, occurrit ei Dominus: & volebat occidere eum.

תרגום אונקלוס

10 * ויאמר משה קדם ויבצעו וי לא גבר דמילול אנא אף מאתמלי אף מקדמוהי אף מעידן דמלילתא עם עבדך ארי יקיר ממלל ועמיק לישן
11 * ויאמר וי ליה מן שוי פומא לאינשא או מן שוי אלימא או חרשא או פקחא או עירא חלא אנא וי: * ויבצעו אול
ומימרי יהא עם פומך ואלפינך דמליל: * ויאמר בבעו וי שלח בען ביד דכשר למשלח: * ותקוף רגזא דוי במשה ואמר הלא
אחרן אחיך ליוארי גלי קדמי ארי מללא ומליל הוה ואף הא הוא גפיק לקדמוהך ויחזינך ויחדי בליביה: * ותמליל עמיה ותשוי ית
פתגמיה בפומיה ומימרי יהא עם פומך ועם פומיה ואליף יתכון ית דתעבדון: * וימליל הוא לך עם עמא ויחי הוא יחי לך למחורגמן
ואת תחי ליה לרב: * ויה חטרא תדין תיסב בידך דתעבד ביה ית אתיא: * ואול משה ותב לוח יתח חמוהי ואמר
ליה איזיל בען ואיתוב לוח אחי די במצרים ואחזי הער בען אינן קיימין ואמר יתרו למשה אול לשלם: * ואמר וי למשה במדין
אול חוב למצרים ארי מיתו כל גבריא דבעו למקטלך: * ודבר משה ית אחתיה וית בנוהי וארכבינן על חמרא ותב לארעה
דמצרים ונסיב משה ית חטרא דתעבדו ביה ניסין מן קדם וי בדיה: * ואמר וי למשה במדין למיתב למצרים תוי כל מפתיה
דשויתי בידך ותעבדינן קדם פרעה ואנא אתקוף ית ליביה ולא ישלח ית עמא: * ותימר לפרעה כדנן אמר וי ברי בכרי
ישראל: * ואמר ית לך שלח ית ברי ויפלחון קדמי ואם סריב את לשלחו תהיה הא אנא קטיל ית בך בדרך: * ויהוה בארחה בבית מבתא וערע ביה מלאכא דוי ובעא למקטליה:
24 * ויהוה בארחה בבית מבתא וערע ביה מלאכא דוי ובעא למקטליה:

* Dixit autem Moyses ad Dominum: Oro, Domine, non eloquens sum ante heri, neque ante tertiam diem, neque ex quo cœpisti loqui seruo tuo. gracili voce, & tarda lingua ego sum.

* Dixit autem Dominus Moysi: Quis dedit os homini, & quis fecit mutum & surdum, videntem & cæcum? non ego dominus Deus?

* Et nunc vade, & ego aperiam os tuum, & instruam te quæ debes loqui.

* Et dixit Moyses, Obsecro, Domine, elige potentem alium, quem mittes.

* Et iratus ira Dominus contra Moysen, dixit: Non ecce Aaron frater tuus Leuita? scio quod loquens loquetur ipse tibi. & ecce ipse egredietur in occursum tibi: & videns te, latabitur in seipso.

* Et dices ad eum, & dabis verba mea in os eius. & ego aperiam os tuum & os eius, & instruam vos quæ facietis.

* Et ipse loquetur quæ ad populum, & ipse erit tuum os: tu verò illi eris quæ ad Deum.

* Et virgam hanc versam in colubrum accipies in manu tua, in qua facies in ea signa.

* Abiit autem Moyses, & reuersus est ad Iethro socerum suum: & dicit, Itho, & reuertar ad fratres meos qui sunt in Aegypto, & videbo si adhuc viuunt. Et dixit Iethro Moysi: Vade sanus.

Post autem dies multos illos, mortuus est rex Aegypti.

* Dixit verò Dominus ad Moysen in terra Madian: Vade, proficiscere in Aegyptum. mortui sunt enim omnes querentes animam tuam.

* Accipiens autem Moyses uxorem & filios, imposuit eos super subiugalia, & reuersus est in Aegyptum. accepit autem Moyses virgam quam à Deo in manu sua.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Abeunte te & reuertente in Aegyptum, vide omnia portenta quæ dedi in manu tua; facies ea coram Pharaone. ego verò indurabo illius cor, & non dimittet populum.

* Tu autem dices Pharaoni: Hæc dicit Dominus, Filius primogenitus meus Israel.

* Dixi autem tibi, Dimitte populum meum, ut mihi seruiat. Si quidem igitur non volueris dimittere ipsos, vide igitur, ego interficiam filium tuum primogenitum. Factum est autem in via in diuersorio, occurrit illi angelus dñi, et querebat interficere illum.

* εἶπε ὁ μωυσῆς πρὸς κύριον, δέομαι κύριε, οὐχ ὕλα-
λὸς εἰμι πρὸ τῆς ἑχθρῆς, οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, οὐδ' ἂν
οὐ ἤρξω λαλεῖν τὰ θεράποντί σου ἱκανόφων & βα-
ρύγλωσσος ἐγώ εἰμι.

* εἶπε ὁ κύριος τῷ μωυσῇ, τίς ἔδωκε
σώμα ἀνθρώπου, & τίς ἐποίησε δύσκαυτον καὶ κωφόν, βλέπον-
τα καὶ τυφλόν; οὐκ ἐγὼ κύριος ὁ θεός; καὶ νῦν πορεύου,

καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου, & συμβιβάσω σε ἅ μέλλεις λαλή-
σαι.

* καὶ εἶπε μωυσῆς, δέομαι κύριε, περὶ χειρὸς αἰ-
νάρητον ἄλλον, ὃν ἀποσελεύς.

* καὶ θυμωθεὶς ὁργὴν κύριος
ἐπὶ μωυσῶν, εἶπεν, οὐκ ἰδὼν ἀδελφὸν ὁ ἀδελφός σου ὁ λαβί-
της, ἐπίσταμαι, ὅτι λαλῶν λαλήσει αὐτὸς σοι. καὶ ἰδὼν αὐτὸς
ἐξελεύσεται εἰς συνάντησίν σοι. καὶ ἰδὼν σε χαρήσεται ἐν ἑαυ-
τῷ.

* & ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, & δώσεις τὰ ῥήματά μου εἰς τὸ
στόμα αὐτοῦ. καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ
συμβιβάσω ὑμᾶς, ἅ ποιήσετε.

* & αὐτὸς σοι λαλήσει τὰ
πρὸς λαόν, καὶ αὐτὸς ἔσται & στόμα. σὺ δ' αὐτῷ ἔσθαι πρὸς
τὸν θεόν.

* καὶ τὴν ῥάβδον ταύτην τὴν σφραγίσαν εἰς ὀ-
φιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρὶ σου, ἐν ᾗ ποιήσεις ἐν αὐτῇ τὰ σημεῖα.

* ἐπορεύθη ὁ μωυσῆς, & ἀπέστρεψε πρὸς ἰοθὺν τὸν πεν-
θερὸν αὐτοῦ. & λέγει, πορεύσομαι, καὶ ἀποστρέψω πρὸς τοὺς
ἀδελφοί μου τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, & ὄψομαι, εἴ ἐπιζῶσιν. & εἶ-
πον ἰοθὺς τῷ μωυσῇ, βάδιζε ὑγαίνων. μετ' ὅ τὰς ἡμέρας τὰς
πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου.

* εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσῶν ἐν γῇ μαδιαν, βάδιζε, ἀ-
πελθε εἰς αἰγύπτιον. τεθήνηκασιν ὅ πάντες ὁ ζῶντες τὴν
ψυχὴν σου.

* ἀναλαβὼν ὁ μωυσῆς τὴν γυναῖκα καὶ
τὰ παῖδιά, ἀνέβιβασεν αὐτὰ ἐπὶ τὰ ἵπποζύγια, & ἐπέστρεψεν
εἰς αἰγύπτιον. ἔλαβε δὲ μωυσῆς τὴν ῥάβδον τὴν ὡς τὸ
θεοῦ ἐν χειρὶ αὐτοῦ.

* εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσῶν,
πορεύσομαι σου καὶ ἀποστρέφοντάς εἰς αἰγύπτιον, ὅρα πάλιν
τὰ τέρατά, ἃ ἔδωκα ἐν τῇ χειρὶ σου, ποιήσεις αὐτὰ ἐν ὀφ-
τίον φαραώ. ἐγὼ δ' ὁ σκληρωθὼς αὐτῷ τὴν καρδίαν, καὶ οὐ μὴ
ἐξαπολείψῃ τὸν λαόν.

* σὺ δ' ἐρεῖς τῷ φαραώ, τὰδε λέ-
γει κύριος, ὁὗς πρωτότοκός μου ἰσραήλ.

* εἶπα δέ σοι, ἐξαπόσειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύ-
σῃ. εἰ μὴ οὕτως μὴ βούλῃ ἐξαποσεῖλαι αὐτοὺς, ὅρα οὕτως ἐγὼ
ἀποκτενῶ τὸν υἱόν σου τὸν πρωτότοκον.

* ἐγγύετο δ' ἐν τῇ ὁ-
δῷ ἐν τῷ καταλύματι, συνιῶντος αὐτοῦ ἄγγελος κυρίου. &
ἐζητεῖ ἀποκτεῖναι αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁰ Dixitque Moyses coram Domino: Obsecro, Domine, non sum vir eloquens etiam ab heri & nudius tertius, & ex tempore quo locutus fuisti cum seruo tuo; quoniam grauis loquelæ, & linguæ profundæ ego sum.

¹¹ Dixitque Dominus ad eum: Quis posuit os homini, aut quis posuit mutum, aut surdum, aut videntem aut cæcum? nonne ego Dominus?

¹² Et nunc vade, & verbum meum erit in ore tuo; & docebo te quid loquaris.

¹³ Et ait: Obsecro, Domine, mitte nunc per manum illius qui dignus est ut mittatur.

¹⁴ Iratusque est furor Domini in Moysen: & ait, Ecce Aaron frater tuus Leuita: notum est coram me quod ipse loquens loquetur. & ecce ipse quoque egredietur in occursum tui.

¹⁵ Et loqueris cum eo; & pones sermones in ore tuo: & verbum meum erit cum ore tuo & cum ore eius, & docebo vos quid acturi estis.

¹⁶ Loqueturque ipse pro te cum populo: & ipse erit interpret tuus, & tu eris ei in principem.

¹⁷ Abiitque Moyses, & reuersus est ad Iethro socerum suum, & dixit ei: Vadam nunc & reuertar ad fratres meos qui sunt in Aegypto, & videbo si adhuc ipsi viuunt.

¹⁸ Dixitque Iethro ad Moysen: Vade in pace.

¹⁹ Dixitque Dominus ad Moysen in Madian: Vade reuerrere in Aegyptum, quia mortui sunt omnes viri qui querebant interficere te.

²⁰ Et tulit Moyses uxorem suam, & filios suos, & imposuit eos super asinum, & reuersus est in terram Aegypti.

²¹ Et tulit Moyses virgam, qua miracula fierent à facie Dei in manu sua.

²² Dixitque Dominus ad Moysen: Cum ieris ut reuertaris in Aegyptum, vide omnia portenta quæ posui in manu tua, & facies ea coram Pharaone: & ego indurabo cor eius, & non dimittet populum.

²³ Et dices ad Pharaonem: Hæc dicit Dominus: Filius meus primogenitus meus Israel.

²⁴ Dixi tibi: Dimitte filium meum, ut seruiat coram me in deserto. Et si noles dimittere eum, ecce ego interficiam filium tuum primogenitum tuum.

²⁵ Et factum est cum esset in via in diuersorio, occurrit ei angelus Domini, & querebat interficere eum.

25 * ותקח צפרורה צר ותכרת ארץ ערלת בנה ותנע
 26 לרגליו ותאמר כי חתן דמים אתה לי : * וירף ממנו
 27 אז אמרה חתן דמים למולת : * ויאמר יהוה
 אל-אהרן לך לקראת משה המדברה וילך ויפגשו
 28 בהר האלהים וישק-לו : * ויגד משה לאהרן את
 כל דברי יהוה אשר שלחו וארץ כל-האתר אשר
 29 צוהו : * וילך משה ואהרן ויאספו את כל זקני בני
 30 ישראל : * וידבר אהרן את כל הדברים אשר-
 דבר יהוה אל-משה ויעש האחת לעיני העם :
 * ויאמן העם וישמעו כי פקד יהוה את בני ישראל
 וכי ראה את-ענינם ויקדו וישתחוו :

ה

1 * ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל-פרעה כה
 אמר יהוה-אלהי ישראל שלח ארץ-עמי ויחגו לי
 במדבר : * ויאמר פרעה מי יהוה אשר אשמע בקלו
 לשלח את-ישראל לא ידעתי את-יהוה וגם ארץ-
 3 ישראל לא אשלח : * ויאמרו אלהי העברים נקרא
 עלינו נלכה נגא דרך של שרת ימים במדבר ונזבחה
 ליהוה אלהינו פן יפגענו בדבר או בחרב : * ויאמר
 אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו ארץ-
 5 העם ממעשיו לכו לסבלתיכם : * ויאמר פרעה הן-
 רבים עתה עם הארץ והשבתם אתם מסבלתם :
 6 * ויצו פרעה ביום ההוא את-הנגשים בעם וארץ-
 7 שטריו לאמר : * לא תאספון לתת תבן לעם ללכך
 הלבנים כתמל שלשם הם ילכו וקששו להם תבן :
 * ואת-מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול
 שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם
 על-כן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה לאלהינו :
 9 * תכבד העבדה על האנשים ויעשו-בה ואל-ישעו
 בדברי-שקר :

25 * Tulit ilicò Sefhora acutissimā petrā, & circū-
 cidit præputiū filij sui. tetigitq; pedes eius, &
 26 ait: Sponsus sanguinum tu mihi es. * Et dimi-
 fit eum postquam dixerat: Sponsus sanguinū
 27 tu mihi es ob circumcissionem. * Dixitque Dñs
 ad Aaron: Vade in occursum Moyfi in deser-
 tum. qui perrexit obuiam ei in montem Dei:
 28 & osculatus est eū. * Narrauitque Moyses Aa-
 ron omnia verba Domini, pro quibus miserat
 29 eum; & signa quæ mandauerat. * Venerūtque
 simul, & congregauerunt cunctos seniores fi-
 30 liorum Israel. * Locutusque est Aaron oīa ver-
 ba quæ dixerat Dominus ad Moysem: & fecit
 31 signa coram populo. * Et credidit populus. au-
 dieruntq; quod visitasset Dominus filios Is-
 rael, & quod respexisset afflictionem illorum:
 & proni adorauerunt.

CAP. V.

1 P Ost hac ingressi sunt Moyses & Aaron, &
 A dixerunt Pharaoni: Hæc dicit Dñs Deus
 Israel: Dimitte populum meum, vt sacrificet
 2 mihi in deserto. * At ille respondit: Quis est
 Dominus, vt audiam vocem eius, & dimittā
 Israel? nescio Dominum; & Israel non dimit-
 3 tam. * Dixeruntque, Deus Hebræorum voca-
 uit nos, vt eamus viam trium dierum in soli-
 tudinem, & sacrificemus domino Deo nostro;
 4 ne fortè accidat nobis pestis aut gladius. * Ait
 ad eos rex Ægypti: Quare Moyses & Aaron
 sollicitatis populum ab operibus suis? Ite ad
 5 onera vestra. * Dixitque Pharaon: Multus
 est populus terræ. Videtis quod turba succe-
 6 uerit, quanto magis si dederitis eis requiem
 ab operibus? * Præcepit ergo in die illo præ-
 7 fectis operum & exactoribus populi, dicens:
 * Nequaquam vltra dabitur paleas populo
 ad conficiendos lateres sicut prius: sed ipsi va-
 8 dant & colligant stipulas: * Et mensuram
 B laterum, quam prius faciebant, imponetis su-
 pereos: nec minuetis quicquam. Vacant e-
 9 nim: & idcirco vociferantur, dicētes: Eamus,
 & sacrificemus Deo nostro. * Opprimantur
 operibus, & expleant ea; vt non acquiescant
 verbis mendacibus.

תרגום אונקלוס

25 ונסיבת צפרורה שינרא וגזרה ית ערלת בנה וקריבת לקדמותי ואמרת בדמא דמהולתא תדין איתחב חתנא לי :
 26 ואמר וי לאהרן אזיל לקדמות משה למדברא ואזיל וערעיה בטורא דיהגלי
 27 וחגי משה לאהרן ית כל פתגמא דיי ושלחיה וית כל אתנא דפקריה :
 28 ומליל אהרן ית כל פתגמא דמליל וי למשה ועבד אתנא לעיני עמא :
 29 וחמיסין עמא ושמעו ארי דכור וי ירת
 30 ובחר כן עליו
 31 ויאמר יהוה אל-משה ואהרן ויאספו את כל זקני בני ישראל :
 1 ויאמר פרעה מי יהוה אשר אשמע בקלו לשלח את-ישראל לא ידעתי את-יהוה וגם ארץ-ישראל לא אשלח :
 2 ויאמרו אלהי העברים נקרא עלינו נלכה נגא דרך של שרת ימים במדבר ונזבחה ליהוה אלהינו פן יפגענו בדבר או בחרב :
 3 ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו ארץ-העם ממעשיו לכו לסבלתיכם :
 4 ויאמר פרעה הן-רבים עתה עם הארץ והשבתם אתם מסבלתם :
 5 ויצו פרעה ביום ההוא את-הנגשים בעם וארץ-שטריו לאמר :
 6 לא תאספון לתת תבן לעם ללכך הלבנים כתמל שלשם הם ילכו וקששו להם תבן :
 7 ואת-מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על-כן הם צעקים
 8 לאמר נלכה נזבחה לאלהינו :
 9 תכבד העבדה על האנשים ויעשו-בה ואל-ישעו בדברי-שקר :

* Et accipiens Sephora petram, circumcidit præputium filij sui: & procidit ad pedes suos: & dixit: Stetit sanguis circumcisionis filij mei.

* Et abiit ab eo angelus: quoniam dixit, Stetit sanguis circumcisionis filij mei.

* Dixit autem Dominus ad Aaron: Abi in occursum Moysi in desertum. & abiit, & obuiavit illi in monte Dei: & osculati sunt adinuicem.

* Et narrauit Moyses Aaron omnes sermones Domini, quos misit ad eum, & omnia signa quæ mandauit ei.

* Abiit autem Moyses & Aaron, & congregauerunt seniores filiorum Israel.

* Et locutus est Aaron omnia verba, quæ locutus est Deus ad Moysen. & fecit signa coram populo.

* Et credidit populus, & letatus est; quod uisitauit Dominus filios Israel, & quod uidit eorum tribulationem. inclinatus autem populus, adorauerunt.

CAP. V.

ET post hæc ingressus est Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt ei: Hæc dicit dominus Deus Israel: Dimitte populum meum, ut festum agant in deserto.

* Et dixit Pharaos: Quis est, cuius audiam uocem eius, ut dimittam filios Israel? non noui Dominum; et Israel non dimittam.

* Et dicunt ei: Deus Hebræorum vocauit nos. ibimus igitur uiam trium dierum in desertum, ut sacrificemus Deo nostro; ne forte occurrat nobis mors uel cades.

* Et dixit eis rex Aegypti: Cur Moyses & Aaron auertitis populum ab operibus? recedite unusquisque uestrum ad opera sua. * Et dixit Pharaos: Ecce nunc multiplicatur populus terræ: non igitur cessare faciamus eos ab operibus.

* Præcepit autem Pharaos præfæctis operum populi & scribis, dicens: * Non amplius adjicietis dare stipulam populo in laterificium, sicut heri & tertia die. ipsi uadant & colligant sibi stipulas:

* Et constructionem laterificij, quod ipsi faciunt per singulos dies, imponetis ipsis: non aufertis ab eis quicquam. Vacant enim, propter hoc clamauerunt, dicentes: Eamus, & sacrificemus Deo nostro.

* Aggrauentur opera hominum horum: & curent hæc, & non curent in uerbis uanis.

25 * καὶ λαβούσα Σεπφώρα πέτρην, περιέειλε τὸν ἀκροβυστίδω τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. καὶ προσέειπε πρὸς αὐτὸν πόδας αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ἔστι τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδὸς μου.

26 * καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ὁ ἄγγελος. διότι εἶπεν, ἔστι τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου.

27 εἶπε δὲ κύριος πρὸς ἀαρὼν, πορεύθητι εἰς σιναῖον μωσὴ εἰς τὴν ἔρημον. & ἐπορεύθη, & συνήλθον αὐτῶ ἐν τῷ ὄρει θεοῦ, καὶ

28 κατεφίλησαν ἀλλήλους. * & ἀνήγειρε μωσὴς ἀαρὼν, πάντας δὲ λόγους κυρίου, οὓς ἀπέειλε πρὸς αὐτὸν, & πᾶσι τοῖς σημεῖα ἀνετίλατο αὐτῶ.

* ἐπορεύθη δὲ μωσὴς & ἀαρὼν, & συνήγαγον τὴν ἐκκλησίαν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ.

30 * καὶ ἐλάλησεν ἀαρὼν πᾶσι τοῖς ῥήματι, ἀελάλησεν δὲ θεὸς πρὸς μωσὴν. & ἐποίησε τοῖς σημεῖα ἐναντίον τοῦ λαοῦ.

31 * καὶ ἐπίσδυσεν ὁ λαὸς καὶ ἐχάρη, ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ κύριος αὐτοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ὅτι εἶδεν αὐτὸν τὴν θλίψιν. κύψας δὲ ὁ λαὸς προσεκύνησαν.

1 * Καὶ μετὰ ταῦτα εἰσήλθε μωσὴς καὶ ἀαρὼν πρὸς φαραῶν, καὶ εἶπαν αὐτῶ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ. ἔξαπόσειλον τὸν λαόν μου, ἵνα ἐορτάσωσι ἐν τῇ ἐρήμῳ.

* καὶ εἶπε φαραῶ, τίς ἐστίν, οὗ ἐλάλησας τῆς φωνῆς αὐτῶ, ὥστε ἔξαποσεῖλαι αὐτοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ; ὅτι οἶδα τὸν κύριον, καὶ τὸν ἰσραὴλ ὅτι ἔξαποσελῶ.

* & λέγουσιν αὐτῶ, ὁ θεὸς τῶν ἐβραίων προσέκληται ἡμᾶς. πορεύσόμεθα οὐκ ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπως θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν, μήποτε σιωπήσῃ ἡμῖν θανάτος ἢ φόνος.

* & εἶπεν αὐτοῖς βασιλεὺς αἰγύπτου, ἵνα τί μωσὴ & ἀαρὼν διατρέφετε τὸν λαόν ἀπὸ τῶν ἔργων; ἀπέλθετε ἕκαστος υἱὸς αὐτοῦ πρὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ.

5 * καὶ εἶπεν φαραῶ, ἰδοὺ νῦν πολυπλήθει ὁ λαὸς τῆς γῆς, μὴ οὐκ ἀποκτείνω αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἔργων.

* σιωπῶν δὲ φαραῶ τοῖς ἐργολογῶσι τοῦ λαοῦ & τοῖς γραμματέσι, λέγων.

7 * ὅτι ἐπὶ προσθήσετε διδόναι ἄχρην τῷ λαῷ εἰς τὴν πλεονεξίαν, κατὰ τὴν ἐχθρὴν & τρίτῃ ἡμέρᾳ. αὐτοὶ πορεύσονται & σιωπήσονται ἐναντίον τοῦ λαοῦ τὰ ἄχρη.

* & τὴν σιωπῶν τῆς πλεονεξίας, ἧς αὐτοὶ ποιοῦσι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐπιβαλεῖτε αὐτοῖς. ὅτι ἀφελῆτε ἀπ' αὐτῶν ὀδόν. χολάζουσι γὰρ διὰ τοῦτο κεκράγασι, λέγοντες, πορεύσασθε, καὶ θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν.

* βαρύνεσθαι δὲ αὐτοὺς τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων τούτων, & μεμνῆσθαι τῶν ταῦτα, καὶ μὴ μεμνῆσθαι ἐν λόγοις κενοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Tulitque Sephora petram, & circumcidit præputium filij sui, & obtulit coram eo: & ait, Propter sanguinem circumcisionis huius detur mihi sponsus meus.

26 Et cum dimisisset eum, tunc dixit: Nisi propter sanguinem circumcisionis huius, condemnatus erat ad mortem sponsus meus.

27 Dixitque Dominus ad Aaron: Vade in occursum Moysi in desertum. & abiit, & occurrit ei in monte ubi reuelata fuerat gloria Dei; & osculatus est eum.

28 Narrauitque Moyses Aaron omnia verba Domini, pro quibus misit eum; & omnia signa quæ mandauerat ei.

29 Et abiit Moyses & Aaron, & congregauerunt omnes seniores filiorum Israel: Et locutus est Aaron omnia verba quæ locutus fuerat Dominus ad Moysen; & fecit signa coram populo.

30 Et credidit populus; & audierunt quod recordatus fuisset Dominus filiorum Israel; & quod nota esset coram eo afflictio eorum. & incuruati sunt, & adorauerunt.

31 CAP. V. ET post hæc ingressi sunt Moyses & Aaron, & dixerunt ad Pharaonem: Hæc dicit dominus Deus Israel: Dimitte populum meum, ut sacrificent coram me in deserto.

* Et dixit Pharaos: Nomen Domini non est reuelatum mihi, ut obediam verbo eius, & ut dimittam Israel. non est reuelatum mihi nomen Domini; Israel quoque non dimittam.

* Dixeruntque, Deus Iudæorum inuocatus est super nos; eamus nunc uiam trium dierum in solitudinem, & sacrificemus coram dño Deo nostro; ne forte accidat nobis mors aut occisio.

* Dixitque eis rex Aegypti: Vt quid Moyses & Aaron cessare facitis populum ab operibus suis? ite ad seruitutem uestram.

* Dixitque Pharaos: Ecce nunc multus est populus terræ, & cessare facitis eos ab operibus suis.

* Et præcepit Pharaos in die illo præfæctis populi & exactoribus eius, dicens: Nolite dare ultra paleas populo, ut conficiant lateres sicut heri & nudius tertius. ipsi vadant & colligant sibi paleas.

* Et numerum laterum quem ipsi faciebant heri & nudius tertius imponetis super eos, nec minuetis ab eo; quoniam ociosi sunt: propterea clamant, dicentes: Eamus, & sacrificemus coram Deo nostro.

* Aggrauetur opus super viros, & occupentur in eo, & non occupentur in uerbis ociosis.

* ויצאו נגשי העם ושטריו ויאמרו אל העם לאמר
 בזה אמר פרעה אינני נתן לכם תבן : * אתם
 לכו קחו לכם תבן מאשר רתמצאו כי אין נגרע
 מעבודתכם דבר : * ויפץ העם בכל ארץ מצרים
 לקשש קש לתבן : * והנגשים אצים לאמר כלו
 מעשיכם דבר יום ביומו כאשר בהיור התבן :
 * ויכו שטריו בני ישראל אשר שמו עליהם נגשי
 פרעה לאמר מדוע לא בליתם חקכם ללבן כתמול
 שלשם גם תמול גם היום : * ויבאו שטריו בני
 ישראל ויצעקו אל פרעה לאמר למד תעשה כזה
 לעבדיך : * תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים
 לנו עשו והנה עבדיך מכים וחטאת עמך :
 * ויאמר נרפים אתם נרפים על כן אתם אמרים
 נלכה נזבחה ליהוה : * ועתה לכו עבדו ותבן לא-
 ינתן לכם ותכן לבנים תתנו : * ויראו שטריו בני-
 ישראל אתם ברע לא תגרעו מלבניכם דבר-
 יום ביומו : * ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים
 לקראתם בצאתם מאת פרעה : * ויאמרו אלהם
 ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם ארד יחנו
 בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו :
 * וישב משה אל יהוה ויאמר אדני למה הרעתה
 לעם הזה למה זה שלחתני : * ומאז באתי אל-
 פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת
 ארץ עמך :

* ויאמר יהוה אל משה
 עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם
 וביד חזקה יגרשם מארצו : * וידבר אלהים
 אל משה ויאמר אליו אני יהוה : * ואר-
 אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יהוה
 לא נודעתי להם :

* Igitur egressi præfecti operû & exactores ad
 populum dixerunt : Sic dicit Pharaos : Nô do
 vobis paleas. * Ite, & colligite sicubi inuenire
 poteritis, nec minuetur quicquâ de opere ve-
 stro. * Dispersusque est populus in omnē terrâ
 Ægypti, ad colligendas paleas. * Præfecti quoq;
 operum instabât, dicētes : Cōplete opus vestrû
 quotidie, vt prius facere solebatis quando da-
 batur vobis paleæ. * Flagellatiq; sunt, qui præ-
 erant operibus filiorum Israel ab exactoribus
 Pharaonis, dicentibus : Quare non implestis
 mensurâ laterum sicut prius, nec heri nec ho-
 die? * Veneruntq; præpositi filiorum Israel, &
 vociferati sunt ad Pharaonē, dicētes : Cur ita
 agis contra seruos tuos? * Paleæ non dantur no-
 bis, & lateres similiter imperantur. en famuli
 tui flagellis cædimur, & iniuste agitur contra
 populû tuum. * Qui ait : Vacatis ocio : & idcir-
 cò dicitis, Eamus, & sacrificem⁹ Domino. * Ite
 ergo & operamini : Paleæ non dabuntur vobis,
 & reddetis consuetum numerum laterum.
 * Videbantque se præpositi filiorum Israel in
 malum, eo quòd diceretur eis, Non minuetur
 quicquâ operis de lateribus per singulos dies.
 * Occurreruntque Moyse & Aaron, qui stabât
 ex aduerso egredientes à Pharaone : * Et dixe-
 runt ad eos : Videat Dominus & iudicet, quo-
 niam scetere fecistis odorem nostrum coram
 Pharaone & seruis eius, & prebuitis ei gladiû
 vt occideret nos. * Reuersusque est Moyses ad
 Dominum, & ait : Domine, cur afflixisti po-
 pulum istum? quare misisti me? * Ex eo enim
 quo ingressus sum ad Pharaonem, vt loquerer
 ex nomine tuo, afflixit populû tuum, & non
 liberaisti eos.

CAP. VI.

Ixitque Dominus ad Moysen : Nunc vi-
 debis quæ facturum sum Pharaoni. per ma-
 num enim fortem dimittet eos, & in manu ro-
 busta eiiciet illos de terra sua. * Locutusque
 est Deus ad Moysen, dicens : Ego Dominus :
 * Qui apparui Abraam, Isaac, & Iacob, in
 Deo omnipotente : & nomen meum Adonai
 non indicaui eis.

תרגום אונקלוס

* ויפיקו שלטוני עמא וסרכותי ואמרו לעמא למימר כדן אמר פרעה לית אנא יתיב לכון חיבנא :
 מאחר דתשכחון ארי לא ימנע מפלחכון מרעם : * ויבדר עמא בכל ארעא דמצרים לגבבא גילי לחיבנא :
 למימר אשלימו עיבדכון פתגם יום ביומיה כמא דתויתון עבדין כד יתיב לכון חיבנא : * וילקו סרכי בני ישראל דמניאו עליהון שלטוני
 פרעה למימר מה דין לא אשלימתון גזירתכון למרמי לבנין כמאחמלי ומדקדמותי אף אחמלי אף יומא דדין : * ואחו סרכי בני ישראל וצוחו
 קורס פרעה למימר למה אח עבדי דין לעבדך : * חיבנא לא מתויתב לעבדך ולבנא אמרין לנא עבדיו ותא עבדך לקן וחטאן עליהון
 עמך : * ואמר בטלנין אחון בטלנין על כן אחון אמרין ניוול נדבח קדם יי : * וכען אזילו פלחו וחיבנא לא מתויתב לכון וסכום
 לבנא תחנן : * וחזו סרכי בני ישראל יתהון כביש למימר לא תמנעון מלבניכון פתגם יום ביומיה : * וערעו יח משה ויח אהרן
 קייסין לקדמותהון כמפקהון מלות פרעה : * ואמרו להון יתגלי יי עליכון ויתפרע דאבאשתון ית ריחנא בעיני פרעה ובעיני עבדוהי למתן
 חרבא כידיהון למקטלנא : * ותב משה קדם יי ואמר יי למה אבאשתא לעמא דדין למה דנן שלחתני : * ומעיון דעליה לית פרעה
 למלא בשמך אחבאש לעמא דדין ושייבא לא שייבא ית עמך : * ומליל יי עס משה ואמר ליה אנא
 יי למשה כען תחזי דאעביר לפרעה ארי בידא תקיפא ושלחנין ובידא תקיפא יתרכינן מארעיה : * ומליל יי עס משה ואמר ליה אנא
 ואחגליתי לאברהם ליצחק וליעקב באל שדי ושמי יי לא אודעית להון :

* Urgebant autem eos præfecti operum, & scribæ populi: & locuti sunt ad populum, dicentes: Hac dicit Pharaos: Non amplius do vobis paleas.

* Ipsi vos euntes, colligite vobis ipsis paleas unde inueneritis: non enim aufertur à constructione vestra quicquam.

* Et dispersus est populus in tota terra Aegypti, vt congregaret stipulam in paleas.

* At præfecti operum urgebant ipsos, dicentes: Complete opera pertinentia per diem, sicut & quando palea dabatur vobis.

* Et flagellati sunt scribæ generis filiorum Israel, constituti super ipsos à præfectis Pharaonis, dicentes: Quare non compleuistis constructiones vestras lateritij, sicut & heri, & tertia die, & quod hodie?

* Ingredientes autem Scribæ filiorum Israel, exclamauerunt ad Pharaonem, dicentes: Quare sic facis tuis seruis?

* Palea non datur seruis tuis, & lateritium, dicunt nobis, facite. ecce famuli tui flagellati sunt: iniuria afficies ergo populum tuum.

* Et dixit eis: Vacatis, ociosi estis: propter hoc dicitis, Eamus, sacrificemus Domino nostro.

* Nunc igitur euntes laborate. nam palea vobis non dabitur, & constructionem lateritij reddetis.

* Videbant autem scribæ filiorum Israel seipsos in malis, dicentes: Non relinquetis à lateritio quod pertinet ad diem.

* Occurrerunt autem Moysi & Aaron venientibus in occursum eis, exeuntibus illis à Pharaone.

* Et dixerunt eis: Videat Deus vos & iudicet, quod abominati estis odorem nostrum coram Pharaone, & coram seruis eius, vt det gladium in manus eius, vt occidat nos.

* Conuersus est autem Moyses ad Deum, & dixit: Domine, quare afflixisti populum hunc? & cur misisti me?

* Et ex quo ingressus sum ad Pharaonem, vt loquerer in tuo nomine, afflixit populum hunc, et nō liberaſti populum tuum.

CAP. VI.

ET dixit Dominus ad Moysen: Iam videbis quæ faciam Pharaoni. in enim manu valida dimittet eos, & in brachio excelso euicet eos de terra sua.

* Locutus est autem Deus ad Moysen, & dixit ad eum: Ego Dominus.

* Et apparui ad Abraham, & Isaac, & Jacob, Deus existens eorum. & nomen meum Dominus non manifestaui eis.

* κατέσπυλλον ὃ αὐτοῖς ἐργοδιώκται, & γραμματεῖς τοῦ λαοῦ. καὶ ἔλεγον πρὸς τὸν λαόν, λέγοντες, τάδε λέγει Φαραὼ, ὅτι ἐπὶ δίδωμι ὑμῖν ἄχυρα.

* αὐτοὶ ὑμεῖς πορδύομαι συλλέγετε αὐτοῖς ἄχυρα, ὅθεν αὐτοὶ οὔρετε. & ὃ ἀφανίζεται ἀπὸ τῆς συντάξεως ὑμῶν ἐξ ἐνός.

* & δεσπάζει ὁ λαὸς ἐν ὅλῃ τῇ αἰγύπτῳ συναγαγεῖν καλάμην εἰς ἄχυρα.

* ὃ ἔργοδιώκται κατέσπυλλον αὐτοῖς, λέγοντες, συντελείτε τὰ ἔργα τὰ καθήκοντα κατ' ἡμέραν, καθάπερ καὶ ὅτε τὸ ἄχυρον ἐδίδοτο ὑμῖν.

* & ἐμασίνωθησαν ὁ γραμματεῖς τοῦ γένους τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, & κατασθέντες ἐπ' αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἱππιστῶν τοῦ Φαραὼ, λέγοντες, διατί & συνετελέξατε τὰς συντάξεις ὑμῶν τῆς πληθίας, καθάπερ & ἐχθές & τρί-

τις ἡμέραν, & τὴν σήμερον; εἰσελθόντες δὲ ὁ γραμματεῖς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, κατεβόησαν πρὸς Φαραὼ,

λέγοντες, ἵνα τί οὕτω ποιεῖς τοῖς τοῖς οἰκέταις;

* ἄχυρον οὐ δίδοται τοῖς οἰκέταις σου, καὶ τὴν πληθύνειν λέγουσιν ἡμῖν, ποιεῖτε. ἰδοὺ ὁ παῖδες σου μεμασίνωνται.

* καὶ εἶπεν αὐτοῖς, σχολάζετε, χολασαί ἐστέ. διὰ τοῦτο λέγετε, πορδύομαι, θυ-

σώμεν τὰ κυρία ἡμῶν. καὶ αὐτοὶ πορδύθέντες ἐργάζε-

σιν. τὸ ὃ ἄχυρον ὑμῖν ἐδόθησεν, καὶ τὴν συντάξιν τὴν πληθίαν ἀποδώσετε.

ἑώραν δὲ ὁ γραμματεῖς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐ-
αυτοῦ ἐν κακοῖς, λέγοντες, ὅτι ἀπολείψετε ἀπὸ τῆς πλη-

θίας τὸ καθήκον τῇ ἡμέρᾳ. συνελόντων δὲ μουσὴ καὶ ααρὼν ἐρχομένων εἰς συνάμνησιν αὐτοῖς. ἐκπορευομένων

αὐτῶν ἀπὸ Φαραὼ. & εἶπον αὐτοῖς, ἰππῖδοι ὁ θεὸς ὑμᾶς καὶ κρῖναι, ὅτι ἐβδελύξατε τὴν ὁσμὴν ἡμῶν ἐναντίον Φαραὼ,

& ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, δοῦναι ῥομφαίαν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὅτι ἀποκτεῖναι ἡμᾶς.

* ἐπέσρεψε δὲ μουσὴς πρὸς τὸν θεόν, καὶ εἶπε, κύριε, διὰ τί ἐκάκωσας τὸν λαόν τοῦτον; & ἵνα τί ἀπέσαλκας με;

* καὶ ὁ θεὸς εἰσέπεσεν ῥομφαίαν πρὸς Φαραὼ λαλῆσαι ἐπὶ τῷ ὀνόματι, ἐκάκωσε τὸν λαόν τοῦτον, καὶ ὅτι ἐξέσωσεν τὸν λαόν σου.

* Καὶ εἶπε κύριε πρὸς μουσὴν, ἡδὴ ὅψα ἀποιήσω τὰς φερούσας ἐν τῇ χειρὶ κραταίᾳ ἕξαποσελεῖ αὐτοῦ, & ἐν βραχί-

ονι ὑψηλῷ ἐκβαλεῖ αὐτοῦ ἐν τῇ γῆς αὐτοῦ. ἐλάλησε δὲ ὁ θεὸς πρὸς μουσὴν, & εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἐγὼ κύριος.

* καὶ ὡφθην πρὸς ἀβραάμ & ἰσαὰκ & ἰακώβ, θεὸς ὢν αὐτῶν. & τὸ ὄνομά μου κύριος ὅτι ἐδήλωσα αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et egressi sunt præfecti populi & exactores eius, & dixerunt populo: Hac dicit Pharaos: Non ego dabo vobis paleas. 11 Vos ite & tollite vobis paleas de loco in quo inueneritis, quoniam non minuetur quicquam de operibus vestris.

12 Præfecti autem instabant, dicentes: Implete opus vestrum per singulos dies, sicut faciebatis quando dabantur vobis paleas. 13 Percussique sunt præpositi filiorum Israel quos constituerant super eos præfecti Pharaonis, dicentes: Quare non complestis numerum vestrum, vt conficeretis lateres, sicut nudius tertius, nec heri nec hodie?

14 Et venerunt præfecti filiorum Israel, & clamauerunt coram Pharaone, dicentes: Quare sic facis seruis tuis? 15 Paleas non dantur seruis tuis; & dicunt nobis, Facite lateres. & ecce serui tui percutiuntur, & peccat super eos populus tuus.

16 Et ait: Ociosi estis ociosi: idcirco vos dicitis, Eamus, & sacrificemus coram Domino: 17 Et nunc ite & operamini, & paleas non dabuntur vobis, & summam laterum reddetis. 18 Videbantque se præfecti filiorum Israel in malum; eo quod diceretur eis, Non minuatis quicquam de lateribus vestris per singulos dies.

19 Occurreruntque Moysi & Aaron, qui stabant in conspectu eorum cum egredierentur à Pharaone. 20 Dixeruntque eis: Appareat Dominus super vos, & vindictam summat, eo quod foetere fecistis odorem nostrum in oculis Pharaonis & in oculis seruorum eius, vt daretis gladium in manibus suis, vt occiderent nos.

21 Et reuersus est Moyses coram Domino, & ait: Domine, quare malefecisti huic populo? vt quid misisti me? 22 Et ex eo tempore quo ingressus sum ad Pharaonem, vt loquerer in nomine tuo, malefecit populo huic: & liberans non liberaſti populum tuum.

23 Ixitque Dominus ad Moysen: Nunc videbis quod facturum sum Pharaoni: quoniam per manum fortem dimittet eos, & per manum validam euicet eos de terra sua. 24 Locutusque est Dominus cum Moysen, & dixit ei: Ego Dominus. 25 Reuelatusque fui Abraham, Isaac, & Jacob in Deo omnipotenti: & nomen meum Adonai non indicaui eis.

* וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ
 כנען את ארץ מגריהם אשר גרו בה: * וגם אני
 שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים
 אתם ואזכר את בריתי: * לכן אמר לבני ישראל
 אני יהוה והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים
 והצילתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה
 ובשפטים גדלים: * ולקחתי אתכם לי לעם והייתי
 לכם לאלהים וידעתם כי אני יהוה אלהיכם המוציא
 אתכם מתחת סבלות מצרים: * והבאתי אתכם אל
 הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם
 ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני יהוה:
 * וידבר משה בן אל בני ישראל ולא שמעו אל
 משה מקצר רוח ומעבדה קשה: * וידבר יהוה
 אל משה לאמר: * בא דבר אל פרעה מלך מצרים
 וישלח את בני ישראל מארצו: * וידבר משה לפני
 יהוה לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך
 ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים:
 * וידבר יהוה אל משה ואל אהרן ויצוה אל בני
 ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את
 בני ישראל מארץ מצרים: * אלה ראשי
 בית אבתם בני ראובן בכר ישראל חנוך ופלוז
 חצרון וברמי אלה משפחת ראובן: * ובני שמעון
 ימואל וימין ואהר ויבין וצחר ושואל בן הכנעני
 אלה משפחת שמעון: * ואלה שמות בני לוי
 לתלדתם גרשון וקהת ומררי ושני חיי לוי שבע
 ושלשים ומאת שנה: * ובני גרשון לבני ושמעי
 למשפחתם: * ובני קהת עמרם ויצהר וחברון
 ועזיאל ושני חיי קהת שלש ושלשים ומאת שנה:
 * ובני מררי מחלי ומושי אלה משפחת רחלי
 לתלדתם:

* Pepigique fœdus cum eis, vt darem eis
 terram Chanaan, terram peregrinationis co-
 rum, in qua fuerunt aduenæ. * Ego audi-
 ui gemitum filiorum Israel, quo Ægyptij op-
 presserunt eos, & recordatus sum pacti mei.
 * Ideo dic filiis Israel: Ego Dominus, qui
 educam vos de ergastulo Ægyptiorum, & e-
 ruam de seruitute, ac redimam in brachio ex-
 celfo, & iudiciis magnis. * Et assumam
 vos mihi in populum, & ero vester Deus. &
 scietis quia ego sum dominus Deus vester,
 B qui eduxerim vos de ergastulo Ægyptiorum.
 * Et induxerim vos in terram super quam
 leuavi manum meam, vt darem eam Abraam,
 Isaac & Iacob. daboque illam possidendam
 vobis, ego Dominus. * Narrauit ergo
 Moyfes omnia filiis Israel: qui non acquie-
 uerunt ei, propter angustiam spiritus, & opus
 durissimum. * Locutusque est Dominus
 ad Moyfen, dicens: * Ingredere, & loquere
 ad Pharaonem regem Ægypti, vt dimittat fi-
 lios Israel de terra sua. * Respondit Moy-
 ses coram Domino: Ecce filij Israel non au-
 diunt me, & quomodo audiet Pharaos præ-
 fertim cum incircuncisus sim labiis?
 * Locutusque est Dominus ad Moyfen &
 Aaron, & dedit mandatum ad filios Israel, &
 ad Pharaonem regem Ægypti, vt educerent
 filios Israel de terra Ægypti.
 * Isti sunt principes domorum per fami-
 C lias suas: Filij Ruben primogeniti Israelis,
 Enoch & Phallu, Efron & Charmi. hæ cog-
 nationes Ruben. * Filij Symeon, Iamuel,
 & Iamin, & Ahod, & Iachin, & Saber, & Sa-
 ul filius Chananitidis. hæ progenies Symeon.
 * Et hæc nomina filiorum Leui per cognat-
 iones suas, Gerson, & Caath, & Merari. An-
 ni autem vitæ Leui fuerunt centum triginta
 septem. * Filij Gerson, Iobni, & Semei
 per cognationes suas. * Filij Caath, Am-
 ram, & Isuar, & Hebron, & Oziel. Anni quo-
 que vitæ Caath, centum triginta tres.
 * Filij Merari, Mooli, & Mufi. hæ cogna-
 tiones Leui per familias suas.

תרגום אונקלוס

* ואף אקיימתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ
 כנען את ארץ מגריהם אשר גרו בה: * וגם אני
 שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים
 אתם ואזכר את בריתי: * לכן אמר לבני ישראל
 אני יהוה והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים
 והצילתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה
 ובשפטים גדלים: * ולקחתי אתכם לי לעם והייתי
 לכם לאלהים וידעתם כי אני יהוה אלהיכם המוציא
 אתכם מתחת סבלות מצרים: * והבאתי אתכם אל
 הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם
 ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני יהוה:
 * וידבר משה בן אל בני ישראל ולא שמעו אל
 משה מקצר רוח ומעבדה קשה: * וידבר יהוה
 אל משה לאמר: * בא דבר אל פרעה מלך מצרים
 וישלח את בני ישראל מארצו: * וידבר משה לפני
 יהוה לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך
 ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים:
 * וידבר יהוה אל משה ואל אהרן ויצוה אל בני
 ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את
 בני ישראל מארץ מצרים: * אלה ראשי
 בית אבתם בני ראובן בכר ישראל חנוך ופלוז
 חצרון וברמי אלה משפחת ראובן: * ובני שמעון
 ימואל וימין ואהר ויבין וצחר ושואל בן הכנעני
 אלה משפחת שמעון: * ואלה שמות בני לוי
 לתלדתם גרשון וקהת ומררי ושני חיי לוי שבע
 ושלשים ומאת שנה: * ובני גרשון לבני ושמעי
 למשפחתם: * ובני קהת עמרם ויצהר וחברון
 ועזיאל ושני חיי קהת שלש ושלשים ומאת שנה:
 * ובני מררי מחלי ומושי אלה משפחת רחלי
 לתלדתם:

* Et constitui fœdus meum cum eis, ut darem eis terram Chananaeorum, terram quam habitauerunt, in qua & habitauerunt in ea.

* Et ego audiui gemitum filiorum Israel, quæ Ægyptij in seruitutem redegerunt eos. & recordatus sum fœderis mei.

* Vade, loquere filiis Israel, dicens: Ego Dominus: & educam vos à seruitute Ægyptiorum: & liberabo vos de potentia eorum; & redimam vos in brachio excelsò, & iudicio magno.

* Et accipiam vos mihi ipsi in populum: & ero vester Deus. & cognoscetis, quòd ego Dominus Deus vester, educens vos de potentia Ægyptiorum.

* Et adducam vos in terram, in quam extendi manum meam, ut darem eam Abraham, & Isaac, & Jacob. & dabo eam vobis in sorte. ego Dominus.

* Locutus est autem Moyses sic filiis Israel: & non audiuerunt Moysen præ pusillanimitate, & præ operibus duris.

* Ait autem Dominus ad Moysen, dicens:

* Ingredere, loquere ad Pharaonem regem Ægypti, ut dimittat filios Israel de terra sua.

* Locutus est autem Moyses coram Domino, dicens: Ecce filij Israel non audiuerunt me; & quomodo Pharaon audiet me? ego autem balbus sum.

* Dixit autem Dominus ad Moysen & Aaron: & mandauit eis ad Pharaonem regem Ægypti, ut educat filios Israel de terra Ægypti.

* Et hi principes domorum familiarum eorum. Filij Ruben primogeniti Israel, Enoch, & Phallu, Esrom, & Charmi. hæc cognatio Ruben.

* Et filij Symeon, Iemuel, & Jamin, & Aod, & Iachin, & Sear, & Saul, qui ex Phœnissa. hæc familiæ filiorum Symeon.

* Et hæc nomina filiorum Leui per cognationes eorum, Gerson, Caath, & Merari. & hi anni vitæ Leui, centum triginta septem anni.

* Et hi filij Gerson, Lobeni, & Semei, domus familiarum eorum.

* Et filij Caath, Amram, & Jfsuar, & Hebron, & Oziel: & anni vitæ Caath, centum triginta tres anni.

* Et filij Merari, Mooli, & Musi. hæc domus familiarum Leui per cognationes eorum.

* καὶ ἔστησα τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτοὺς, ὥστε δοῦναι αὐτοῖς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, τὴν γῆν ἣν παρωκῆκασιν, ἐν ἣ καὶ παρώκησαν ἐπ' αὐτῆς.

* καὶ ἐγὼ εἰσήκουσα τὸν στεναγμὸν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. αὖτις αἰγυπτίοι κατεδουλώθη αὐτοίς. καὶ ἐμνήσθην τῆς διαθήκης μου.

* βαδίζε, εἰπὸν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, ἐγὼ κύριός ἐστι, ὃς ἔξάξω ὑμᾶς ἀπὸ δουλείας τῶν αἰγυπτίων. καὶ ῥύσεται ὑμᾶς ἐκ τῆς δυναστείας αὐτῶν, καὶ λυτρώσεται ὑμᾶς ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ κρίσει μετὰ ἡ.

* καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἐμαυτῷ εἰς λαόν. & ἔσθαι ὑμῶν θεός. & γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριός ἐστι, ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἔξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ τῆς δυναστείας τῶν αἰγυπτίων.

* & εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, ἐφ' ἣν ἔξέτενα τὴν χεῖρά μου, δοῦναι αὐτὴν τῷ Ἀβραάμ & τῷ Ἰσαὰκ & τῷ Ἰακώβ. καὶ δώσω αὐτὴν ὑμῖν ἐν κλήρῳ. ἐγὼ κύριός ἐστι.

* ἐλάλησε ὁ Μωυσῆς οὕτως τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, & οὐκ εἰσήκουσαν Μωυσῆν ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας, καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν σκληρῶν.

* εἶπε ὁ κύριός ἐστι πρὸς Μωυσῆν, λέγων·

* εἰσελθε, ἀλάλησον πρὸς Φαραὼ βασιλέα αἰγυπτίου, ἵνα ἔξαποσείλῃς αὐτὸν ὑπὸς Ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ.

* ἐλάλησε ὁ Μωυσῆς ἐναντὶ κυρίου, λέγων, ἰδοὺ ὁ υἱὸς Ἰσραὴλ οὐκ εἰσήκουσέν μου, & πῶς Φαραὼ εἰσακέσεται με, ἐγὼ δ' ἄλογός εἰμι.

* εἶπε ὁ κύριός ἐστι πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν, καὶ συνέταξεν αὐτοῖς πρὸς Φαραὼ βασιλέα αἰγυπτίου, ἵνα ἔξαγάγῃ αὐτὸν ὑπὸς Ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αἰγυπτίου.

* & ἔτι ὁ κύριος οἰκωνπατριῶν αὐτῶν. υἱοὶ ῥαββὶ πρῶτος Ἰσραὴλ, ἐνώχ, & φαλλὺς, ἀσρὼμ & χαρμὶ, αὕτη ἡ συγγένεια ῥαββὶ.

* & υἱοὶ Συμεὼν, ἱεμουήλ, & ἰαμὴν, & ἀώδ, καὶ ἰαχὲν, & ἰσαὰρ, καὶ σααλ ὁ ἐκ τῆς φοινίκης. αὗται αἱ πατρίαι τῶν υἱῶν Συμεὼν.

* καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Λευὶ καὶ συγγένειας αὐτῶν, γενεῶν, κααθ, καὶ μεραρὶ. & ταῦτα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς Λευὶ, ἑκατὸν τριακονταεπτά ἔτη.

* & ἔτι υἱοὶ Γερσὼν, λοβενὶ, & σεμεὶ οἱ οἰκωνπατριῶν αὐτῶν. & ὁ κύριος κααθ, ἀβραὰμ, & ἰσαὰρ, καὶ χεβεὼν, & ὀζιήλ. & ταῦτα ἔτη τῆς ζωῆς κααθ, ἑκατὸν τριακονταεπτά ἔτη.

* καὶ υἱοὶ μεραρὶ, μωολὶ, & ὀμωσί. & οἱ οἰκωνπατριῶν Λευὶ, καὶ συγγένειας αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et etiam statui pactum meum cum eis, ut darem eis terram Chanaan, terram peregrinationis eorum in qua peregrinati sunt.

* Et in conspectu meo auditus est clamor filiorum Israel, eo quòd Ægyptij seruire faciunt eos: & recordatus sum pacti mei.

* Idèò dic filiis Israel, Ego Dominus: & educam vos de medio tribulationis seruitutis Ægyptiorum: & liberabo vos de seruitute eorum; & redimam vos in brachio excelsò, & iudiciis magnis.

* Et applicabo vos coram me in populum, & ero vobis in Deus: & scietis quia ego dominus Deus vester, qui eduxi vos de medio tribulationis seruitutis Ægyptiorum.

* Et inducam vos in terram pro qua iuravi in verbum meum, ut darem eam Abraham, Isaac & Jacob; & dabo eam vobis in hereditatem, ego Dominus.

* Locutusque est Moyses filiis Israel: & non acquieuerunt Moysi propter angustiam spiritus, & duram seruitutem quæ erat super eos.

* Locutusque est Dominus cum Moysè, dicens: Ingredere, loquere cum Pharaone rege Ægypti, ut mittat filios Israel de terra sua.

* Et locutus est Moyses coram Domino, dicens: Ecce filij Israel non acquieuerunt mihi: quomodo ergo acquiescet mihi Pharaon? & ego sum grauis loquelæ.

* Locutusque est Dominus cum Moysè & cum Aaron, & dedit eis mandatum ad filios Israel, & ad Pharaonem regem Ægypti, ut educerent filios Israel de terra Ægypti.

* Isti sunt principes domus patrum suorum. Filij Ruben primogeniti Israel, Enoch, & Phallu, Esron & Charmi. hæc cognationes Ruben.

* Filij autem Symeon, Iamuel, & Iamin, & Ahod, & Iachin, & Saher, & Saul filius Chananitidis. hæc cognationes Symeon.

* Et hæc nomina filiorum Leui per cognationes suas, Gerson, & Caath, & Merari. Anni autem vitæ Leui fuerunt centum triginta septem.

* Filij autem Caath, Amram, & Isaar, & Hebron, & Oziel. Anni autem vitæ Caath, centum & triginta & tres anni.

* Filij autem Merari, Mooli, & Musi. hæc sunt cognationes Leui per familias suas.

* ויקח עמרם ארם יוכבד דדתו לו לאשה ותלד
 לו ארם אהרן וארם משה ושני חיי עמרם שבע
 ושלשים ומאת שנה: * ובני יצחק קרח ונפג
 וזכרי: * ובני עזיאל מישאל ואלצפן וסתרי:
 * ויקח אהרן ארם אלישבע בת עמינדב אחות
 נחשון לו לאשה ותלד לו את נדב ואת אביהוא
 את אלעזר ואת איתמר: * ובני קרח אסיר ואלקנה
 ואביאסף אלה משפחת הקרחי: * ואלעזר בן
 אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו
 את פנחס אלה ראשי אבות הלויים למשפחתם:
 * הווא אהרן ומשה אשר אמר יהוה להם הוציאו
 את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם:
 * הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא
 את בני ישראל ממצרים הווא משה ואהרן:
 * ויהי ביום דבר יהוה אל משה בארץ מצרים:
 * וידבר יהוה אל משה לאמר אני יהוה דבר אל
 פרעה מלך מצרים את כל אשר אני דבר אליך:
 * ויאמר משה לפני יהוה הן אני ערל שפתים ואיך
 ישמע אלי פרעה:
 ז

* ויאמר יהוה אל
 משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ואהרן אחיך
 יהיה נביאך: * אתה תדבר ארם כל אשר אצו
 ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושלח ארם בני
 ישראל מארצו: * ואני אקשה ארם לב פרעה
 והרביתי את אתתי ואת מופתי בארץ מצרים:
 * ולא ישמע אלכם פרעה ונתתי את ידי במצרים
 והוצאתי את צבאתי ארם עמי בני ישראל מארץ
 מצרים בשפטים גדלים: * וידעו מצרים כי אני
 יהוה בנטתי את ידי על מצרים והוצאתי את בני
 ישראל מתוכם:

20 * Accepit autem Amram vxorem Iochabet
 patruele suam, quæ peperit ei Aaron, & Moy-
 sen, & Mariam. Fueruntque anni vitæ Amrâ,
 21 centum triginta septem. * Filij quoque Isuar,
 22 Chore, & Napheg, & Zechri. * Filij quoque
 Oziel, Misael, & Elisaphan, & Sechri.
 23 * Accepit autem Aaron vxorem Elisabeth,
 D filiam Aminadab sororem Naafon, quæ pe-
 perit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Itha-
 24 mar. * Filij quoque Chore, Afer, & Helca-
 na, & Abiasaph. hæ sunt cognationes Chori-
 25 tarum. * At verò Eleazar filius Aaron ac-
 cepit vxorem de filiabus Phutiel, quæ peperit
 ei Phinees. Hi sunt principes familiarum Le-
 26 uiticarum per cognationes suas. * Iste est
 Aaron & Moyfes, quibus præcepit Dominus
 vt educerent filios Israel de terra Ægypti, per
 27 turmas suas. * Hi sunt qui loquuntur ad
 Pharaonem regem Ægypti, vt educant filios
 Israel de Ægypto. Iste est Moyfes & Aaron,
 28 * In die qua locutus est Dominus ad Moy-
 29 sen in terra Ægypti. * Et locutus est Do-
 minus ad Moyfen, dicens: Ego Dominus. lo-
 quere ad Pharaonem regem Ægypti, omnia
 30 quæ loquor tibi. * Et ait Moyfes coram
 Domino: En incircuncisus labiis sum. quo-
 modo audiet me Pharaos?

CAP. VII.

1 D Ixitque Dominus ad Moyfen: Ecce con-
 A stitui te Deum Pharaonis: & Aaron fra-
 ter tuus erit propheta tuus.
 2 * Tu loquæris ei omnia quæ mando tibi:
 & ille loquetur ad Pharaonem, vt dimittat fi-
 lios Israel de terra sua.
 3 * Sed ego indurabo cor eius, & multiplica-
 bo signa & ostenta mea in terra Ægypti:
 4 * Et non audiet vos: immittamque ma-
 num meam super Ægyptum, & educam ex-
 ercitus & populum meum filios Israel de ter-
 ra Ægypti per iudicia maxima.
 5 * Et scient Ægyptij, quia ego sum Do-
 minus, qui extenderim manum meam super
 Ægyptum, & eduxerim filios Israel de me-
 dio eorum.

תרגום אונקלוס

20 ונסיב עמרם ית יוכבד בת אחת אבותיה ליה לאנתו וילידת ליה ית אהרן וית משה ושני חיי עמרם מאת ותלחין ושבע שנין:
 21 ובני יצחק קרח ונפג וזכרי: * ובני עזיאל מישאל ואלצפן וסתרי: * ובני אהרן נדב ואת אביהוא
 לאנתו וילידת ליה ית נדב וית אביהוא ית אלעזר וית איתמר: * ובני קרח אסיר ואלקנה
 בר אהרן נסיב ליה מבנות פוטיאל ליה לאנתו וילידת ליה ית פנחס אילין רישי אבתה ליואי לזרעיתיהון:
 דאמר יי להון אפיקו ית בני ישראל מארעא דמצרים על חיליהון:
 ישראל ממצרים הווא משה ואהרן:
 למימר אנא יי מליל עם פרעה מלכא דמצרים ית כל דאנא ממליל לך:
 יקביל מני פרעה:
 אחוה יחא מתורגמנך:
 אקשי ית ליכא דפרעה ואסגי ית אתותי וית מופתי בארעא דמצרים:
 ואפיק ית חילי ית עמי בני ישראל מארעא דמצרים בדינין דרבין:
 על מצרים ואפיק ית בני ישראל מביניהון:
 22 ונסיב אהרן ית אלישבע בת עמינדב אחותיה דנחשון ליה
 23 ובני אהרן נדב ואת אביהוא ואת אלעזר ואת איתמר:
 24 ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף אילין ורעית קרח: * ואלעזר
 25 בר אהרן נסיב ליה מבנות פוטיאל ליה לאנתו וילידת ליה ית פנחס אילין רישי אבתה ליואי לזרעיתיהון:
 דאמר יי להון אפיקו ית בני ישראל מארעא דמצרים על חיליהון:
 ישראל ממצרים הווא משה ואהרן:
 למימר אנא יי מליל עם פרעה מלכא דמצרים ית כל דאנא ממליל לך:
 יקביל מני פרעה:
 אחוה יחא מתורגמנך:
 אקשי ית ליכא דפרעה ואסגי ית אתותי וית מופתי בארעא דמצרים:
 ואפיק ית חילי ית עמי בני ישראל מארעא דמצרים בדינין דרבין:
 על מצרים ואפיק ית בני ישראל מביניהון:
 26 וזהו אהרן ומשה אשר אמר יהוה להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם:
 27 הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים הווא משה ואהרן:
 28 ויהי ביום דבר יהוה אל משה בארץ מצרים:
 29 וידבר יהוה אל משה לאמר אני יהוה דבר אל פרעה מלך מצרים את כל אשר אני דבר אליך:
 30 ויאמר משה לפני יהוה הן אני ערל שפתים ואיך ישמע אלי פרעה:
 ז

* Et accepit Amram Jochabed filiam fratris patris sui sibi in uxorem. & genuit ei & Aaron & Moysen, & Mariam sororem eorum. At anni vitæ Amram, centum triginta septem anni.

* Et filij Jssuar, Chore, & Napheg, & Zechri.

* Et filij Ozziel, Misael, et Elisaphan, et Zechri.

* Accepit autem Aaron Elisabeth, filiam Aminadab, sororem Naason, sibi uxorem. & peperit ei ipsūque Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Jthamar.

* Filij autem Chore, Aser, & Elcana, & Abiasab. hæ generationes Chore.

* Et Eleazar Aaron, accepit filiam Phutiel sibi uxorem: & peperit ei Phinees. hi principatus familie Levitarum per generationes eorum.

* Hic Aaron & Moyses, quibus dixit ipsis Deus ut educerent filios Jssrael ex Ægypto, cum exercitu eorum.

* Hi sunt qui loquuntur ad Pharaonem regem Ægypti, ut educerent filios Jssrael ex Ægypto. ipse Moyses & Aaron:

* Qua die locutus est Dominus Moyse in terra Ægypti.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Ego Dominus: loquere ad Pharaonem regem Ægypti, quæcunque ego dico ad te.

* Et dixit Moyses coram Domino: Ecce ego gracili voce sum, & quomodo audiet me Pharaos?

CAP. VII.

Et ait Dominus ad Moysen, dicens: Ecce dedi te deum Pharaonis. & Aaron frater tuus erit tuus propheta.

* Tu verò loqueris ei omnia quæcunque tibi præcipio. at Aaron frater tuus loquetur ad Pharaonem, ut dimittat filios Jssrael de terra sua.

* Ego autem indurabo cor Pharaonis, & multiplicabo signa mea & portenta mea in terra Ægypti.

* Et non audiet vos Pharaos: & injiciam manum meam in Ægyptum, & educam cum potentia mea populum meum filios Jssrael de terra Ægypti cum ultione magna.

* Et cognoscent Ægyptij, quod ego sum Dominus, extendens manum meam contra Ægyptum, et educam filios Jssrael de medio eorum.

20 * καὶ ἔλαβεν ἄμραμ τὴν ἰωχαβὲδ θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς γυναῖκα. καὶ ἐγέννησεν αὐτῷ τὸν τε ἀαρὼν καὶ μωυσῆν & μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. τὰ δ' ἔτη τῆς ζωῆς ἀμραμ ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη.

21 * & υἱοὶ ἰσαὰρ, κορὲ, & ναφθὲλ, & ζεχρί.

22 * & υἱοὶ ὀζιὴλ, μισαήλ, καὶ ἐλισαφάν, & ζεχρί.

23 * ἔλαβε δὲ ἀαρὼν τὴν ἐλισαβὲθ θυγατέρα ἀμινάδαβ ἀδελφὴν ναασὼν εἰς γυναῖκα. & ἔτεκεν αὐτῷ τὸν τε ναδάβ, καὶ ἀβιὸν, & ἐλεάζαρ, & ἰθάμαρ.

24 * υἱοὶ δὲ κορὲ, ἀσείρ, & ἐλκανὰ, & ἀβιάζαδ. αὐταὶ αἱ γενεαὶ κορὲ.

25 * καὶ ἐλεάζαρ δὲ τοῦ ἀαρὼν, ἔλαβε τὴν θυγατέρα φεπηλ αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν φινεές. αὐταὶ αἱ δὲ χεῖραι πατριᾶς λεβιτῶν, καὶ γένεσις αὐτῶν.

26 * ὅτε δὲ ἀαρὼν καὶ μωυσῆς, οἵς εἶπεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἵνα ἀγαγῶν οὗτοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, σὺν δυνάμει αὐτῶν.

27 * οὗτοί εἰσιν οἱ διαλεγόμενοι πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ὥστε ἵνα ἀγαγῶν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου. αὐτὸς δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν.

28 * ἡ ἡμέρα ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν γῇ αἰγύπτου. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἐγὼ κύριος. λάληθον πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ὅτι ἐγὼ λέγω πρὸς σε.

29 * & εἶπεν μωυσῆς ἐν δουτίῳ κυρίου, ἰδοὺ ἐγὼ ἰχνοφωὸς εἰμι, καὶ πῶς ἐλάλῃ με φαραὼ;

ζ.

1 * Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἰδοὺ δέδωκά σε θεὸν φαραὼ. καὶ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἔσται σου πρὸς φημίς.

2 * σὺ δὲ λαλήσεις αὐτῷ πρὸς τὰ ὅσα ἐντέλλομαι. ὁ δὲ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου λαλήσει πρὸς φαραὼ, ὥστε ἵνα ἀποστείλῃ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ.

3 * ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραὼ, & πληθυνῶ τὰ σημεῖά μου, & τὰ τέρατά μου ἐν γῇ αἰγύπτου.

4 * καὶ ὅτε ἐλάλῃ με φαραὼ, καὶ ἐπιβελῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αἰγύπτον, καὶ ἵνα ἴδῃ σὺν δυνάμει μου τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν ἐκδικήσει μεγάλῃ.

5 * καὶ γνώσονται οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος, ἐκτείνων τὴν χεῖρά μου ἐπ' αἰγύπτιον, καὶ ἵνα ἴδῃ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ μέσου αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et accepit Amram Iochabed filiam sororis patris sui sibi in uxorem: & peperit ei Aaron & Moysen. Anni autem vitæ Amram, fuerunt centum & triginta & septem anni.

21 Filij autem Isaar, Chore, & Napheg, & Zechri.

22 Et filij Ozziel, Misael, & Helisaphan, & Sethri.

23 Accepitque Aaron sibi Helisabee filiam Aminadab, sororem Naason, in uxorem: & peperit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar.

24 Filij quoque Chore, Aser, & Elcana, & Abiasaph. hæ sunt generationes Chore.

25 Eleazar autem filius Aaron accepit sibi de filiabus Phutiel uxorem:

26 Ipse est Aaron & Moyses, quibus

27 Ipsi sunt qui locuti sunt cum Pharaone rege Ægypti, ut

28 Et factum est in die qua locutus est Dominus cum Moyse in terra Ægypti.

29 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: Ego Dominus: Loquere cum Pharaone rege Ægypti omnia quæ ego loquor tibi.

30 Et ait Moyses coram Domino: Ecce ego sum gravis loquelæ: & quomodo acquiescet mihi Pharaos?

CAP. VII.

Dixitque Dominus ad Moysen: Vide quod constitui te principem Pharaoni: & Aaron frater tuus erit interpres tuus.

2 Tu loqueris omnia quæ mando tibi: & Aaron frater tuus loquetur cum Pharaone, ut dimittat filios Israel de terra sua.

3 Et ego indurabo cor Pharaonis: & multiplicabo signa mea & portenta mea in terra Ægypti.

4 Et non acquiescet vobis Pharaos: & ponam plagam fortitudinis meæ super Ægyptum, & educam exercitum meum, populum meum filios Israel de terra Ægypti per iudicia magna.

5 Et scient Ægyptij quia ego Dominus, cum levauero plagam fortitudinis meæ super Ægyptum, & educero filios Israel de medio eorum.

* ויעש משה ואהרן כאשר צוה יהוה אתם בן
 עשו: * ומשה בן שמונים שנה ואהרן בן שלש
 ושמנים שנה בדברם אל פרעה:
 * ויאמר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר:
 * כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת
 ואמרת אל אהרן קח אר-מטך והשלך לפני פרעה
 יהי לתנין: * ויבא משה ואהרן אל פרעה ויעשו
 כן כאשר צוה יהוה וישלך אהרן אר-מטחו לפני
 פרעה ולפני עבדיו והי לתנין: * ויקרא גם פרעה
 לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם חרטומי מצרים
 בלהטיהם בן: * וישליכו איש מטחו והיו לתנינים
 ויבלע מטה אהרן את מטתם: * ויחזק לב פרעה
 ולא שמע אליהם כאשר דבר יהוה: * ויאמר
 יהוה אל משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם:
 * לך אל פרעה בבקר הנה יצא המימר ונצברת
 לקראתו על שפת היאר והמטה אשר נהפך לנחש
 תקח בידך: * ואמרת אליו יהוה אלהי העברים
 שלחני אליך לאמר שלח אר-עמי ויעבדני במדבר
 והנה לא שמעת עד כה: * כה אמר יהוה בנא את
 תדע כי אני יהוה הנה אנכי מבח במטרי אשר בידי
 על המים אשר ביאר ונהפכו לדם: * והדגה אשר
 ביאר תמות ובאש היאר ונלאו מצרים לשתת מים
 מן היאר: * ויאמר יהוה אל משה אמר אל אהרן
 קח מטך ונטה ירך על מימי מצרים על נהרותם
 על יאריהם ועל אנמיהם ועל כל מקור מימיהם
 ויהיו דם והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים
 ובאבנים: * ויעשו כן משה ואהרן כאשר צוה
 יהוה וירם במטרו ויך אר-המים אשר ביאר
 לעיני פרעה ולעיני עבדיו ויהפכו כל המים אשר
 ביאר לדם:

6 * Fecit itaq; Moyfes & Aaron sicut præceperat
 7 Dñs, ita egerunt. * Erat autem Moyfes octogē-
 8 ta annorum, & Aarō octoginta trium, quādo
 9 locuti sunt ad Pharaonem. * Dixitque Dñs ad
 10 Moyfen & Aarō: * Cūm dixerit vobis Pharao,
 11 Ostendite signa, dices ad Aaron: Tolle virgam
 12 tuam, & proiice eam corā Pharaone, ac verta-
 13 tur in colubrum. * Ingressi itaq; Moyfes & Aa-
 14 ron ad Pharaonem, fecerunt sicut præceperat
 15 Dñs. Tulitq; Aaron virgam coram Pharaone,
 16 & seruis eius, quæ versa est in colubrū. * Voca-
 17 uit autem Pharao sapientes & maleficos, & fe-
 18 cerūt etiā ipsi per incātationes Ægyptiacas, &
 19 arcana quēdam similiter. * Proieceruntque
 20 singulivirgas suas, quę versę sunt in dracones.
 21 sed deuorauit virga Aaron virgas eorum.
 22 * Induratumque est cor Pharaonis; & non
 23 audiuit eos, sicut præceperat Dominus.
 24 * Dixit autem Dominus ad Moyfen: Ingra-
 25 uatum est cor Pharaonis, & non vult dimit-
 26 tere populum. * Vade ad eum manē: ecce e-
 27 gredietur ad aquas: & stabis in occursum eius
 28 super ripam fluminis: & virga quæ conuersa
 29 est in draconem, tolles in manu tua: * Dicēsq;
 30 ad eum: Dominus Deus Hebręorum misit me
 31 ad te, dicens: Dimitte populū meum, vt sacri-
 32 ficet mihi in deserto; & vsque ad præsens au-
 33 dire noluiſti. * Hęc igitur dicit Dominus: In
 34 hoc scies quod sim Dominus: Ecce percu-
 35 tiam virga quæ in manu mea est aquam flu-
 36 minis, & vertetur in sanguinem. * Pisces quo-
 37 que qui sunt in fluuio, morientur: & compu-
 38 trefcent aquę, & affligentur Ægyptij biben-
 39 tes aquam fluminis. * Dixit quoque Dominus
 40 ad Moyfen: Dic ad Aaron: Tolle virgam tuā,
 41 & extende manum tuam super aquas Ægy-
 42 pti, & super fluuios eorum, & riuos, & palu-
 43 des, & omnes lacus aquarum, vt vertantur
 44 in sanguinem: & sit cruor in omni terra Æ-
 45 gypti, tam in ligneis vasis, quā in faxeis.
 46 * Feceruntque Moyfes & Aaron sicut præce-
 47 perat Dominus. & eleuans virgam, percussit
 48 aquam fluminis coram Pharaone & seruis e-
 49 ius, quæ versa est in sanguinem.

תרגום אונקלוס

7 ומשה בר חמנין שנין ואהרן בר חמנין ותלת שנין במלכותו עם
 8 אהרן ימליל עמכון פרעה למימר תבן לכוז מופת ומימר לאהרן סב ית
 9 ועל משה ואהרן לוח פרעה ועבדיו בן כמא דפקיד וי ורמא אהרן ית חטריה קדם פרעה
 10 ויקרא אף פרעה לחכמים ולחרשיא ועבדיו אף אינן חרשי מצראי בלחשיהון בן: * ורמו
 11 ואתקף ליבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל וי: * ואמר
 12 אזיל לוח פרעה בצפרא הא נפיק למיא ותתעחד לקדמוחיה על כף נהרא
 13 ותימר ליה וי אללה דיהונדאי שלחני לחדך למימר שלח ית עמי ויפלחון קדמי במדברא
 14 כדנן אמר וי ברא תדע ארי אנא וי הא אנא מתי בחטרא די בידי על מיא די בנהרא ויחפכון
 15 ונני די בנהרא ימוחון ויסרי נהרא וילאון מצראי למשתי מיא מן נהרא: * ואמר וי למשה אמר לאהרן
 16 סב חטרך וארים ירך על מיא דמצראי על נהריהון ועל אנמיהון ועל כל בית כנישוח מימהון ויהון דמא בכל ארעא
 17 דמצרים ובמאני אעא ובמאני אבנא: * ועבדיו כן משה ואהרן כמא דפקיד וי וארים בחטרא ומחא ית מיא די בנהרא
 18 לעיני פרעה ולעיני עבדיו ואתהפכו כל מיא די בנהרא לדמא:

* Fecit uero Moyses & Aaron sicut præcepit eis Dominus. sic fecerunt. * Moyses autem erat annorum octoginta, Aaron autem octoginta trium annorum, quando locuti sunt ad Pharaonem. * Et ait Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: * Et si loquitur ad vos Pharaon, dicens: Date nobis signum uel portentum: et dices Aaron fratri tuo, Accipe uirgam, & proice eam coram Pharaone & coram seruis eius, & erit draco. * Ingressus est autem Moyses & Aaron coram Pharaone & seruis eius, & fecerunt sic, sicut præcepit eis Dominus. & proiecit Aaron uirgam coram Pharaone & coram seruis eius, & facta est draco. * Conuocauit autem Pharaon sapientes et ueneficos, & fecerunt & incantatores Aegyptiorum incantationibus suis similiter. * Et proiecerunt unusquisque uirgam suam, & facta sunt dracones: & deuorauit uirga Aaron illorum uirgas. * Et induratum est cor Pharaonis, & non audiuit illos, sicut locutus est eis Dominus. * Dixit autem Dominus ad Moysen: Aggrauatum est cor Pharaonis, ut non dimittat populum. * Uade ad Pharaonem manens: ecce ipse egredietur ad aquam. & stabis obuians ei super labium fluminis, et uirgam conuersam in colubrum accipies in manu tua. * Et dices ad eum: Dominus Deus Hebræorum misit me ad te, dicens: Dimitte populum meum, ut seruiant mihi in deserto: & ecce non audiuit usque huc. * Hæc dicit Dominus: In hoc cognosces quod ego Dominus: Ecce ego percutiam uirga quæ in manu mea in aquam quæ in fluuiio, & uertetur in sanguinem. * Et pisces qui in flumine, morientur. & feruebit fluuius: & non poterunt Aegyptij bibere aquam à flumine. * Dixit autem Dominus ad Moysen: Dic Aaron fratri tuo, Accipe uirgam tuam, & extende manum tuam super aquas Egypti, & super fluuios eorum, & super riuos eorum, & super paludes eorum, et super omnem congregatam aquam eorum; & erit sanguis: & fuit sanguis in omni terra Egypti, inque lignis & lapidibus. * Et fecerunt sic Moyses & Aaron, sicut præcepit eis Dominus. Et eleuans Aaron uirgam suam, percussit aquam in flumine coram Pharaone, & coram seruis eius, et conuersa est tota aqua, quæ in flumine, in sanguinem.

* ἐποίησε ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος, οὕτως ἐποίησαν. * μωυσῆς ὁ ἑτῶν ὀγδοήκοντα, ἀαρὼν ὁ ὀδοήκοντα τριῶν ἐτῶν, ἠνίκα ἐλάλησαν πρὸς φαραῶν. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσὲν καὶ ἀαρὼν, λέγων· * καὶ ἐὰν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς φαραῶν, λέγων, δότε ἡμῖν σημεῖον ἢ τέρας, καὶ ἐρεῖς ἀδελφὰ σου, λάβε τὴν ῥάβδον, καὶ ῥίψον αὐτὴν ἐν ὁδῷ τῶν φαραῶν, καὶ ἐν ὁδῷ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἔσονται δράκοντες. * εἰσὶν ἡ δὲ ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐναντίον φαραῶν, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ ἐποίησαν οὕτως, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος. καὶ ἔρριψεν ἀαρὼν τὴν ῥάβδον ἐν ὁδῷ τῶν φαραῶν, καὶ ἐν ὁδῷ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ ἔγχετο δράκων. * συνεκάλεσε ὁ φαραῶν τοὺς ὄφεις, καὶ τοὺς φαρμακείας, καὶ ἐποίησαν καὶ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν ὡσαύτως. * καὶ ἔρριψαν ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ, καὶ ἔγχετο δράκοντες. καὶ κατέπινεν ἡ ῥάβδος ἀαρὼν τὰς ἐκείνων ῥάβδους. * καὶ κατίχυσεν ἡ καρδία φαραῶν, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησεν αὐτοῖς κύριος. * εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσὲν, βεβαρύσει ἡ καρδία φαραῶν, ὅτι μὴ ἴξασθαι τὸν λαόν. * βάλε ὁ κύριος πρὸς φαραῶν τὸ πνεῦμα, ἵδου αὐτὸς ἐκπορεύεται ἐπὶ τὸ ὕδωρ, καὶ στήσει συναγίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὴν ῥάβδον τὴν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ μετεβάλεται εἰς αἷμα. * καὶ ἡ ἰχθύς ἐν τῷ ποταμῷ τελευτήσει, καὶ ἡ ἀνὴρ ἐν τῷ ποταμῷ ἐκτελευτήσει, καὶ ἡ ἀνὴρ ἐν τῷ ποταμῷ ἐκτελευτήσει. * εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσὲν, εἰπον ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, λάβε τὴν ῥάβδον σου, καὶ ἔκλεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὰ ὕδατα αἰγύπτου, καὶ ἐπὶ τὸν ποταμὸν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυγας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἔλη αὐτῶν, καὶ ἐπὶ πᾶν συνενηκὸς ὕδωρ αὐτῶν, καὶ ἔσται αἷμα, καὶ ἔγχετο αἷμα ἐν πάσῃ τῇ γῇ αἰγύπτου, ἐν τε τοῖς ξύλοις καὶ τοῖς λίθοις. * καὶ ἐποίησαν οὕτως μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος. καὶ ἐπάρας ἀαρὼν τὴν ῥάβδον αὐτοῦ, ἐπάταξε τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ ἐναντίον φαραῶν, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ μετέβαλε πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ εἰς αἷμα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Fecitque Moyses & Aaron sicut præceperat eis Dominus: ita fecerunt. * Moyses autem erat ætatis octoginta annorum, & Aaron octoginta & trium annorum erat, quando locuti sunt cum Pharaone. * Et ait Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: * Cum locutus fuerit vobiscum Pharaon, dicens: Date signum: & dices ad Aaron, Tolle uirgam tuam, & proice coram Pharaone, & uertetur in colubrum. * Et ingressus est Moyses & Aaron ad Pharaonem, & fecerunt sicut eis præceperat Dominus. & proiecit Aaron uirgam suam coram Pharaone & coram seruis suis, & uersa est in colubrum. * Vocauit quoque Pharaon sapientes & maleficos, & fecerunt etiam ipsi malefici Aegyptiorum per incantationes suas similiter. * Proieceruntque unusquisque uirgam suam, & uersæ sunt in colubros: & deuorauit uirga Aaron uirgas eorum. * Et induratum est cor Pharaonis, & non acquieuit eis sicut locutus fuerat Dominus. * Dixitque Dominus ad Moysen: Ingrauatum est cor Pharaonis; noluit dimittere populum. * Vade ad Pharaonem manens: ecce egredietur ad aquas, & stabis obuiam ei super ripam fluminis: & uirgam quæ uersa est in colubrum, tolles in manu tua: Dicesque ei: Dominus Deus Iudæorum misit me ad te, dicens: Dimitte populum meum, ut seruiant coram me in deserto. & ecce non acquieuit huc usque. * Hæc dicit Dominus: In hoc scies quod ego Dominus: ecce ego percutio uirga quæ est in manu mea super aquas quæ sunt in flumine, & uertentur in sanguinem. * Et pisces qui sunt in flumine morientur. & computrescet fluuius, & laborabunt Aegyptij ut bibant aquas de flumine. * Dixitque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron: Tolle uirgam tuam, & leua manum tuam super aquas Egypti, super fluuios eorum, & super riuos eorum, & super paludes eorum, & super omnem locum congregationis aquarum eorum, ut uertantur in sanguinem: & sit sanguis in uniuersa terra Egypti, in uasis quoque ligneis, & in uasis lapideis. * Feceruntque ita Moyses & Aaron, sicut præceperat Dominus. & leuauit uirgam, & percussit aquas quæ erant in flumine ante oculos Pharaonis, & ante oculos seruorum eius, & uersæ sunt omnes aquæ quæ erant in flumine, in sanguinem.

וַחֲדָנָה אֲשֶׁר בִּיאַר מֵתָהּ וַיָּבֹאֲשׁ הַיָּאֵר וּלֹא יִכְלֹוּ
מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מִיֵּם מִן הַיָּאֵר וַיְהִי הַיָּם כָּל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם : * וַיַּעֲשׂוּ בֶן־חֲרָטְמִי מִצְרַיִם בְּלִטְיָהֶם וַיַּחֲזֹק
לִב־פַּרְעֹה וּלֹא־שָׁמַע אֱלֹהִים כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה :
* וַיִּפֶּן פַּרְעֹה וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וּלֹא־שָׁתָה לְבֹנָם לְזֹאת :
* וַיַּחֲפְרוּ כָל־מִצְרַיִם סְבִיבֹת הַיָּאֵר מִיֵּם לִשְׁתּוֹת כִּי
לֹא יִכְלֹוּ לִשְׁתּוֹת מִמֵּי הַיָּאֵר : * וַיִּמְלֹא שִׁבְעַת יָמִים
אַחֲרֵי הַכּוֹת יְהוָה אֶת־הַיָּאֵר :

ח

* וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה
וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שְׁלַח אֶת־עַמִּי וַיַּעֲבֹדֵנִי :
* וְאִם־מֵאֵן אַתָּה לִשְׁלַח הִנֵּה אֲנֹכִי נֹגֵף אֶת־כָּל־
גְּבוּלְךָ בַּצִּפְרָדַיִם : * וַיֵּרֶץ הַיָּאֵר צִפְרָדַיִם וַעֲלוּ
וַבָּאוּ בְּבֵיתְךָ וּבַחֲדָר מִשְׁכְּבְּךָ וְעַל־מִטְתְּךָ וּבְבֵית עַבְדֶּיךָ
וּבְעֶמְךָ וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ : * וּבָכֹר וּבְעֶמְךָ
וּבְכָל־עַבְדֶּיךָ יַעֲלוּ הַצִּפְרָדַיִם : * וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה אֲמַר אֶל־אַהֲרֹן נָטִיף אֶת־יָדְךָ בַּמַּטֶּה עַל־
הַנְּהָרֹת עַל־הַיָּאֲרִים וְעַל־הָאֲנָמִים וְהָעֵל אֶת־
הַצִּפְרָדַיִם עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם : * וַיִּטֵּא אַהֲרֹן אֶת־יָדוֹ עַל
מִימֵי מִצְרַיִם וְהָעֵל הַצִּפְרָדַיִם וַתִּכַּסּ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם :
* וַיַּעֲשׂוּ בֶן־חֲרָטְמִים בְּלִטְיָהֶם וַיַּעֲלוּ אֶת־הַצִּפְרָדַיִם
עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם : * וַיִּקְרָא פַּרְעֹה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן
וַיֹּאמֶר הֶעֱתִירוּ אֶל־יְהוָה וַיִּסַּר הַצִּפְרָדַיִם מִמֶּנִּי
וּמִעַמִּי וְאֶשְׁלַחְתִּי אֶת־הָעָם וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה :
* וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה הִתְפָּאֵר עָלַי לְמַתִּי אֶעֱתִיר
לְךָ וּלְעַבְדֶּיךָ וּלְעַמְּךָ לְחִכְרִי וְהַצִּפְרָדַיִם מִמְּךָ
וּמִבְּתֶיךָ רַק בַּיָּאֵר תִּשְׁאֲרֶנּוּ : * וַיֹּאמֶר לְמַחֵר
וַיֹּאמֶר כְּדִבְרְךָ לַמָּעַן תִּדַּע כִּי־אֵין בַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ :
* וַיִּסְרוּ הַצִּפְרָדַיִם מִמְּךָ וּמִבְּתֶיךָ וּמִעַבְדֶּיךָ וּמִעַמְּךָ רַק
בַּיָּאֵר תִּשְׁאֲרֶנּוּ :

²¹ * Et pisces qui erant in flumine mortui sunt. computruitq; fluuius, & non poterant Ægyptij bibere aquā fluminis: & fuit sāguis in tota terra Ægypti. * Feceruntq; similiter malefici Ægyptiorum incantationibus suis. Et induratum est cor Pharaonis: nec audiuit eos, sicut praeceperat Dñs. * Auertitq; se, & ingressus est domum suam, nec apposuit cor etiam hac vice. * Foderunt autem omnes Ægyptij per circuitum fluminis aquam vt biberent. nō enim poterant bibere aquam fluminis. * Impletique sunt septem dies, postquam percussit Dominus fluuium. CAP. VIII.

¹ **D**ixit quoque Dominus ad Moysem: Ingredere ad Pharaonem, & dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meū, vt sacrificet mihi. * Si autem nolueris dimittere, ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis. * Et ebulliet fluuius ranas, quæ ascendent & ingredientur domum tuam, & cubiculum lectuli tui, & super stratum tuū, & in domos seruorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in reliquias ciborum tuorum. * Et ad te, & ad populū tuū, & ad omnes seruos tuos intrabūt ranæ. * Dixitq; Dñs ad Moyse: Dic ad Aarō, Extēde manū tuā sup fluuios & super riuos & paludes, & educ ranas super terrā Ægypti. * Extendit Aaron manū super aquas Ægypti, & ascēderūt ranæ, operuerūtq; terrā Ægypti. * Fecerūt autē & malefici per incantationes suas similiter, eduxerūtq; ranas super terram Ægypti. * Vocauit autē Pharaō Moysē & Aarō, & dixit eis: Orate Dñm vt auferat ranas à me & à populo meo: & dimittam populū, vt sacrificet Domino. * Dixitq; Moyse ad Pharaonem: Constitue mihi quando deprecer pro te, & pro seruis tuis, & p populo tuo; vt abigātur ranæ à te, & à domo tua, & à seruis tuis, & à populo tuo, & tantū in flumine remaneāt. * Qui respōdit, Cras. At ille, Iuxta, inquit, verbū tuū faciā, vt scias quoniā nō est sicut dominus Deus noster. * Et recedent ranæ à te, & à domo tua, & à seruis tuis, & à populo tuo; & tantū in flumine remanebunt.

תרגום אונקלוס

²¹ וַנִּבְנִי דִּי בְּנִהְרָא מִיּוֹ וּסְרִי נִהְרָא וּלֹא יִכְלוּ מִצְרַאִי לְמִשְׁתֵּי מֵיָּא מִן נִהְרָא וַהֲוָה דְּמֵיָּא בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם :
בְּלִחְשִׁיחוֹן וְאַתְקֵף לִבָּא דְּפַרְעֹה וּלֹא קָבִיל מִנְהוֹן כְּמֵיָּא דְּמִלּוֹל יֵי :
כָּל מִצְרַאִי סוּחֲרִנְהוֹת נִהְרָא מֵיָּא לְמִשְׁתֵּי אֲרִי לֹא יִכְלוּ לְמִשְׁתֵּי מִן מֵיָּא דִּי בְּנִהְרָא :
נִהְרָא :
אָמַר יֵי שְׁלַח יִרְעָמִי וַיִּפְלַחוּן קֶרְמִי :
וַיִּסְקוּן וַיַּעֲלוּן בְּבֵיתְךָ וּבְאִידְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבְּךָ וְעַל עֶרְסְתְּךָ וּבְבֵית עַבְדְּךָ וּבְתַנּוּרְךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתְךָ :
וַאֲמַר יֵי לְמִשְׁרָה אָמַר לְאַהֲרֹן אֲרִים יִרְדְּ בַּחֲטָרְךָ עַל נִהְרָא וְעַל אֲרִיטִיָּא וְעַל אֲנָמִיָּא וְאַסִּיק יִת עוֹרְדֵּעֲנִיָּא עַל
עוֹרְדֵּעֲנִיָּא :
אֶרֶץ מִצְרַיִם :
חֲרָשִׁיָּא בְּלִחְשִׁיחוֹן וְאַסִּיקוּ יִת עוֹרְדֵּעֲנִיָּא עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם :
מִנִּי וּמִעַמִּי וְאֶשְׁלַח יִת עֶמְא וַיִּרְבְּחוּן קֶרְמִי יֵי :
עֶמְךָ לְחִכְרִי עוֹרְדֵּעֲנִיָּא מִמְּךָ וּמִבְּתֶיךָ לְחֹד דְּבִנְהָרָא יִשְׁתְּאֲרוּ :
וַיַּעֲדוּן עוֹרְדֵּעֲנִיָּא מִמְּךָ וּמִבְּתֶיךָ וּמִעַבְדְּךָ וּמִעַמְּךָ לְחֹד דִּי בְּנִהְרָא יִשְׁתְּאֲרוּ :

* Et pisces qui in flumine, mortui sunt. & com-
putruit flumen, & non potuerunt Ægyptij bibe-
re aquam à flumine: & erat sanguis in omni terra
Ægypti. * Fecerunt autem similiter & incan-
tatores Ægyptiorum incantationibus suis. Et indu-
ratum est cor Pharaonis, & non audiuit eos, sicut
dixit Dominus. * Conuersus autem Pharaon, in-
gressus est in domum suam: & non apposuit men-
tem suam neque in hoc. * Foderunt autem om-
nes Ægyptij per circuitum fluminis, ut biberent a-
quam, & non poterant bibere aquam à flumine.
* Et impleti sunt septem dies, postquam percuf-
sit Dominus flumen.

CAP. VIII.

Dixit autem Dominus ad Moysen: Ingredere ad
Pharaonem, & dices ad eum: Hæc dicit Domi-
nus, Dimitte populum meum, ut mihi seruiant. * Si
autem non volueris tu dimittere, ecce ego percutio
omnes terminos tuos ranis. * Et eructabit fluuius
ranas, & ascendentes ingredientur in domos tuas,
& in penetralia cubiculorum tuorum, & in lectos
tuos, & in domos seruorum tuorum, & populi tui,
& in masis tuis, & in furnis tuis: * Et in te,
& in populum tuum, & in seruos tuos ascendent
ranae. * Dixit autem Dominus ad Moysen: Dic
Aaron fratri tuo, Extende manu tua virgam super
fluuios, & super riuos, & super paludes, & educ
ranas. * Et extendit Aaron manum super aquas
Ægypti, & eduxit ranas. & ascendit rana, & o-
peruit totam terram Ægypti. * Fecerunt autem
similiter & incantatores Ægyptiorum incantatio-
nibus suis, & eduxerunt ranas super terram Æ-
gypti. * Et vocauit Pharaon Moysen & Aaron, &
dixit: Orate ad Dominum, & auferat ranas à me,
& à populo meo, & dimittam populum, & sacrifi-
cabunt Domino. * Dixit autem Moyses ad Pharao-
nē: Constitue ad me quando orabo pro te & pro ser-
uis tuis, & pro populo tuo, ad delendum ranas à te,
& à populo tuo, & à domibus vestris: verumta-
men in fluuiio remanebunt. * Ille autem dixit, Cras.
Dixit igitur, Ut dixisti: ut scias quod non est aliud
præter Dominum. * Et auferentur ranae à te, & à
domibus vestris, & à seruis tuis, & à populo tuo.
veruntamen in fluuiio relinquentur.

21 * καὶ ὁ ἰχθύς ἐν τῷ ποταμῷ, ἐτελεύτησεν. καὶ ἐπώζε-
σεν ὁ ποταμός. καὶ οὐκ ἠδυνάοντο αἱ αἰγύπτιοι πίνειν ὕδωρ ἀπὸ
22 τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὁ ῥαΐμα ἐν πάσῃ τῇ γῇ αἰγύπτῃ. * ἐποίη-
σαν ὁ ὅσωντος καὶ ὁ ἐπασιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρμακί-
αις αὐτῶν. καὶ ἐσκληρώθη ἡ καρδία φαραῶ, καὶ οὐκ εἰσῆκεσεν
23 αὐτῶν, καθάπερ εἶπε κύριος. * ἤπισθα φεῖς ὁ φαραῶ, εἰσῆλ-
θεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐπέστησε τὸν νοῦν αὐτοῦ, ὅτι ἐπὶ
24 τούτῳ. * ὥρυξαν ὁ πάντες αἱ αἰγύπτιοι κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ,
ὥστε πίνειν ὕδωρ. * καὶ οὐκ ἠδυνάοντο πίνειν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ.
25 * καὶ ἀνέπληρώθησαν ἐπὶ αὐτὴν ἡμέρα, καὶ τὸ πατάσαι κύριον
τὸν ποταμόν.

1 * Εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσὴν, εἰσελθε πρὸς φαραῶν, καὶ ἐ-
ρεῖς πρὸς αὐτόν, ἰαδε λέγει κύριος, ὁ ὁ ἀποστείλον τὸν λαόν μου,
2 ἵνα μοι λατρεύσωσιν. * εἰ ὁ μὴ βέλησὺ ὁ ἀποστείλας, ἰδοὺ
3 ἐγὼ τὴν γῆν σου καὶ τὰ ὄρεα σου βατράχοις. * καὶ ἐξελεύσεται ὁ
ποταμός σου βατράχους. καὶ ἀναβάντες, εἰσελεύσονται εἰς τοὺς
οἴκους σου, καὶ εἰς τὰς ταμιείας τῶν κοιτῶν σου, καὶ ἐπὶ τῶν κλινῶν
σου, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν θεραπόντων σου, καὶ τὸ λαὸν σου, καὶ
4 ἐν τοῖς φυράμασί σου, καὶ ἐν τοῖς κλισαίοις σου. * καὶ ἐπὶ σὲ, καὶ
ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου ἀναβήσονται αἱ
5 βατράχοι. * εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσὴν, εἰπον ἀνα-
βῶν τῷ ἀδελφῷ σου, ἐκλινον τὴν χεῖρά σου τὴν ῥάβδον ἐπὶ τοῦ
ποταμοῦ, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυγας, καὶ ἐπὶ τὰ ἔλη, καὶ ἀνάγαγε
6 τοὺς βατράχοις. * καὶ ἐξέτεινεν ἀρῶν τὴν χεῖρα ἐπὶ
τὰ ὕδατα αἰγύπτου, καὶ ἀνήγαγε τοὺς βατράχοις. καὶ ἀνα-
βέβη ὁ βατράχος, καὶ ἐκάλυψε πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύ-
7 πτου. * ἐποίησαν ὁ ὅσωντος καὶ ὁ ἐπασιδοὶ τῶν αἰγυπ-
τίων ταῖς φαρμακίαις αὐτῶν, καὶ ἀνήγαγον τοὺς βατράχοις
8 ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτῃ. * καὶ ἐκάλεσε φαραῶ μωυσὴν καὶ ἀρῶν,
καὶ εἶπεν, δὲξάσθε πρὸς τὸν κύριον, καὶ πειστέτω ἱς βατράχους
ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ὁ ἀποστείλω τὸν λαόν, καὶ θύσει
9 κυρίῳ. * εἶπε ὁ μωυσὴς πρὸς φαραῶν, ἰαδε πρὸς με πότε δὲ-
ξομαι πρὸς σὲ, καὶ πρὸς τῶν θεραπόντων σου, καὶ πρὸς τὸν λαόν σου,
ἀφανίσαι ἱς βατράχους ἀπὸ τοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἀπὸ
10 τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφθήσονται. * ὁ δὲ
εἶπεν, εἰς αὐτὸν. εἶπεν αὐτῷ, ὡς εἶρηκας. ἵνα ἰδῇς ὅτι οὐκ ἔστιν
11 ἄλλος πλὴν κυρίου. * καὶ πειστέτω ἱς βατράχοι ἀ-
πὸ σὲ, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου, καὶ
ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου. πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφθήσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Pisces quoque qui erant in flumine mortui sunt. & putruit flumen, & non poterant Ægyptij bibere aquam de flumine: & fuit sanguis in vniuersa terra Ægypti. 22 Feceruntque similiter malefici Ægyptiorum per incantationes suas. & induratum est cor Pharaonis, & non acquieuit eis, sicut locutus fuerat Dominus. 23 Auertitque se Pharaon, & ingressus est in domum suam, & non posuit cor suum etiam ad hoc. 24 Foderuntque omnes Ægyptij per circuitum fluminis, ut biberent aquas: quia non poterant bibere ex aquis quæ erant in flumine. 25 Impleti que sunt septem dies, postquam percussit Dominus fluuium.

CAP. VIII.

Dixitque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & dices ei: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut seruiant coram me. * Et si nolueris dimittere, ecce ego percutiam omnem terminum tuum ranis. * Et producet fluuius ranas, & ascendent & ingredien-
tur in domum tuam, & in cubiculum domus strati tui, & super lectulum tuum, & in domum seruorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos
tuos, & in panaria tua. * In te quoque, & in populum tuum, & in omnes seruos tuos ascendent ranae. * Dixitque Dominus ad Moy-
sen: Dic ad Aaron, Leua manum tuam cum virga tua super fluuios, & super riuulos, & super paludes, & ascendere fac ranas super terram Ægypti.
6 Et leuauit Aaron manum suam super aquas Ægypti, & ascenderunt ranae, & operuerunt terram Ægypti. * Et fecerunt similiter male-
fici per incantationes suas, & ascendere fecerunt ranas super terram Ægypti. * Vocauit autem Pharaon Moysen & Aaron, & ait: Orate coram
Domino, ut auferat ranas à me & à populo meo: & dimittam populum, & immolabunt coram Domino. * Dixitque Moyses ad Pharaonem:
Pete tibi portentum, & constitue tibi tempus quando deprecer pro te, & pro seruis tuis, & pro populo tuo, ut confumantur ranae à te & à domo tua:
tantummodo in flumine remanebunt. 10 Dixitque, Cras. Et ait: Iuxta verbum tuum, ut scias quia nullus est sicut dominus Deus noster.
11 Et auferentur ranae à te, & à domo tua, & à seruis tuis, & à populo tuo: tantum in flumine remanebunt.

* ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל-
 יהוה על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה:
 * ויעש יהוה כדבר משה וימתו הצפרדעים
 מן הבתים מן החצרות ומן השדות:
 * ויצברו אתם חמרים חמרים ותבאש הארץ:
 * וירא פרעה כי היתה הרוחה והכבד את לבו ולא
 שמע אלהים כאשר דבר יהוה:
 * ויאמר יהוה אל משה אמר אל אהרן נטה את-
 מטהך והך את עפר הארץ והיה לכןם בכל ארץ מצרים:
 * ויעשו כן ויט אהרן את ידו במטהו ויך את עפר
 הארץ ותחי הכןם באדם ובבהמה כל עפר הארץ
 היה כנים בכל ארץ מצרים: * ויעשו כן החרטמים
 בלטיהם להוציא את הכןם ולא יכלו ותחי
 הכןם באדם ובבהמה: * ויאמרו החרטמים
 אל פרעה אצבע אלהים הוצא ויחזק לב פרעה
 ולא שמע אלהים כאשר דבר יהוה:
 * ויאמר יהוה אל משה השכם בבקר והתיצב
 לפני פרעה הנני יוצא ומימרו ואמרת אליו
 כה אמר יהוה שלח עמי ויעבדני: * כי אם אינך
 משלח את עמי הנני משליח בך ובעבדיך ובעמך
 ובבתיך את הערב ומלאו בתי מצרים את-
 הערב וגם האדמה אשר הם עליה: * והפליתי
 ביום ההוא את ארץ ארץ גשן אשר עמי עמד עליה
 לבלתי היות שם ערב למען תדע כי אני יהוה
 בקרב הארץ: * ושמתי פודת בין עמי ובין עמך
 למחר יהיה הארץ חזרה: * ויעש יהוה כן
 ויבא ערב כבד ביתו פרעה ובירת עבדיו ובכל
 ארץ מצרים תשחת הארץ מפני הערב:
 * ויקרא פרעה אל משה ולאחר ויאמר לכו וזכו
 לאלהיכם בארץ:

12 * Egressique sunt Moyfes & Aaron à Pha-
 Draone: & clamauit Moyfes ad Dominum, pro
 sponse ranarum, quā condixerat Phara-
 13 ni. * Fecitque Dominus iuxta verbum Moyfi,
 & mortue sunt ranæ de domibus, & de villis,
 14 & de agris. * Congregaueruntque eas in im-
 15 mensos aggeres; & computruit terra. * Vidēs
 autem Pharaō quod data esset requies, ingra-
 16 uauit cor suum; & non audiuit eos, sicut prę-
 ceperat Dominus. * Dixitque Dominus ad
 Moyfen: Loquere ad Aaron, Extende virgam
 tuam, & percute puluerem terræ, & sint cini-
 17 phes in vniuersa terra Ægypti. * Feceruntque
 ita. Extendit Aaron manum virgam tenens,
 percussitque puluerem terræ: & facti sunt ci-
 18 niphes in hominibus & iumentis. omnis pul-
 19 uis terræ versus est in ciniphes per totam ter-
 ram Ægypti. * Feceruntque similiter malefici
 incantationibus suis, vt educerent ciniphes,
 E & non potuerunt. Erantque ciniphes tam in
 19 hominibus, quā in iumentis. * Et dixerunt
 malefici ad Pharaonem: Digitus Dei est hic.
 Induratūmq; est cor Pharaonis, & nō audiuit
 20 eos, sicut præceperat Dominus. * Dixit quo-
 que Dominus ad Moyfen: Consurge dilucu-
 21 lo, & sta coram Pharaone. egredietur enim ad
 aquas: & dices ad eum: Hęc dicit Dominus,
 Dimitte populum meum, vt sacrificet mihi.
 21 * Quod si non dimiseris eum, ecce ego mittā
 in te, & in seruos tuos, & in populum tuum,
 & in domos tuas omne genus muscarum: &
 implebuntur omnes domus Ægyptiorū mu-
 22 scis diuersi generis, & vniuersa terra ī qua fue-
 rint. * Faciamque mirabilem in die illa terram
 22 F Gessen, in qua populus meus est, vt nō sint ibi
 muscæ; vt scias quoniam ego Dominus in me-
 23 dio terræ. * Ponamque diuisionem inter po-
 pulum meum, & populum tuum. cras erit si-
 24 gnus istud. * Fecitque Dñs ita. Et venit musca
 grauissima in domos Pharaonis & seruorum
 eius, & in omnē terram Ægypti: corruptaque
 25 est terra ab huiuscemodi muscis. * Vocauit-
 que Pharaō Moyfen & Aaron, & ait eis: Ite,
 & sacrificate Deo vestro in terra hac.

Inf. 9. 6.

תרגום אונקלוס

12 ונפק משה ואהרן מלוח פרעה וצלי משה קדם יי על עיסק עורדענא דשוי לפרעה:
 עורדענא מן בתיא ומן דרחא ומן חקלחא:
 13 ויבשו יתהון דגורין דגורין וסריאו על ארעא:
 14 וכבשו יתהון דגורין דגורין וסריאו על ארעא:
 15 ויחזא פרעה ארי חות דוחסא ויקר
 16 ואמר יי למשה אמר לאהרן ארים ית חסרך ומחי ית עפרא דארעא ותחי לקלמיתא בכל
 17 ועבדו כן וארים אהרן ית ידיה בחטריה ומחא ית עפרא דארעא ותחי לקלמיתא בכל ארעא
 18 ועבדו כן חרשיא כלח שיהון לאפקא ית קלמיתא ולא יכילו ותחי לקלמיתא באינשא ובבעירא
 19 ואמרו חרשיא לפרעה מחא מן קדם יי היא ואחקף לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי:
 20 ואמר יי למשה
 21 אקדים בצפרא ותתעמד קדם פרעה הא נפיק למי ותמר ליה כדנ אמר יי שלח עמי ויפלחון קדמי:
 22 ית עמי הא אנא משלח בך ובעבדך ובעמך ובבתיך את הערב ומלאו בתי מצרים את הערב וגם האדמה אשר הם עליה:
 23 ואפרש ביומא ההוא ית ארעא דגשן דעמי קאים עליה כדיל לא למתו תמן ערובא כדיל דתדע ארי אנא יי שליט בגו ארעא:
 24 ואשוי פורקן לעמי ועל עמך אתי מחא למחר יהא אסא חרין:
 25 פרעה ולבית עבדוהי ובכל ארעא דמצרים אחתכלת ארעא מן קדם ערובא:
 26 אילוי רבחו קדם אלהכון בארעא:
 13 ועבדו יי כפתגמא דמשה ומיחו
 15 ותחזא פרעה ארי חות דוחסא ויקר
 16 ואמר יי למשה אמר לאהרן ארים ית חסרך ומחי ית עפרא דארעא ותחי לקלמיתא בכל
 17 ועבדו כן וארים אהרן ית ידיה בחטריה ומחא ית עפרא דארעא ותחי לקלמיתא בכל ארעא
 18 ועבדו כן חרשיא כלח שיהון לאפקא ית קלמיתא ולא יכילו ותחי לקלמיתא באינשא ובבעירא
 19 ואמרו חרשיא לפרעה מחא מן קדם יי היא ואחקף לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי:
 20 ואמר יי למשה
 21 אקדים בצפרא ותתעמד קדם פרעה הא נפיק למי ותמר ליה כדנ אמר יי שלח עמי ויפלחון קדמי:
 22 ית עמי הא אנא משלח בך ובעבדך ובעמך ובבתיך את הערב ומלאו בתי מצרים את הערב וגם האדמה אשר הם עליה:
 23 ואפרש ביומא ההוא ית ארעא דגשן דעמי קאים עליה כדיל לא למתו תמן ערובא כדיל דתדע ארי אנא יי שליט בגו ארעא:
 24 ואשוי פורקן לעמי ועל עמך אתי מחא למחר יהא אסא חרין:
 25 פרעה ולבית עבדוהי ובכל ארעא דמצרים אחתכלת ארעא מן קדם ערובא:
 26 אילוי רבחו קדם אלהכון בארעא:

* Egressus est autem Moyses & Aaron à Pharaone. & exclamauit Moyses ad Dominum pro finitione ranarum, sicut constituit Pharaoni.

* Fecit autem Dominus sicut dixit Moyses. & mortuæ sunt ranæ ex domibus, & ex habitationibus, & ex agris. * Et congregauerunt illas cumulos cumulos: & computruit terra.

* Videns autem Pharaon quod facta est requies, aggrauatum est cor eius: & non audiuit illos, sicut locutus est Dominus. * Dixit autem Dominus ad Moysen: Dic Aaron, Extende manu virgam tuam, & percutite puluerem terræ, & erūt ciniphes in tota terra Ægypti.

* Extendit igitur Aaron manu virgam, & percussit puluerem terræ, & facti sunt ciniphes in hominibus, & in quadrupedibus, & in omni puluere terræ, facti sunt ciniphes in tota terra Ægypti.

* Fecerunt autem similiter & incantatores incantationibus suis, ut educerent ciniphem; & non potuerunt. & facti sunt ciniphes inque hominibus, & in quadrupedibus. * Dixerunt igitur incantatores Pharaonis: Digitus Dei est hoc. & induratum est cor Pharaonis, & non audiuit illos, sicut locutus est Dominus. * Dixit autem Dominus ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eū: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut mihi seruiant in deserto. * Si autem non volueris dimittere populum meum, ecce ego mittam super te, et super seruos tuos, & super populum tuum, & super domos vestras muscam caninam. & implebuntur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in qua sunt in ipsa. * Et glorificabo in die illa terram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua non erit illic musca canina; ut videas quod ego Dominus uniuersæ terræ. * Et dabo diuisionem inter meum populum & inter tuum populum. in autem cras erit signum hoc in terra. * Fecit autem Dominus sic. & venit musca canina multitudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa est terra à musca canina. * Vocauit autem Pharaon Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sacrificate Deo vestro in terra.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eū: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut mihi seruiant in deserto. * Si autem non volueris dimittere populum meum, ecce ego mittam super te, et super seruos tuos, & super populum tuum, & super domos vestras muscam caninam. & implebuntur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in qua sunt in ipsa. * Et glorificabo in die illa terram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua non erit illic musca canina; ut videas quod ego Dominus uniuersæ terræ. * Et dabo diuisionem inter meum populum & inter tuum populum. in autem cras erit signum hoc in terra. * Fecit autem Dominus sic. & venit musca canina multitudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa est terra à musca canina. * Vocauit autem Pharaon Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sacrificate Deo vestro in terra.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eū: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut mihi seruiant in deserto. * Si autem non volueris dimittere populum meum, ecce ego mittam super te, et super seruos tuos, & super populum tuum, & super domos vestras muscam caninam. & implebuntur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in qua sunt in ipsa. * Et glorificabo in die illa terram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua non erit illic musca canina; ut videas quod ego Dominus uniuersæ terræ. * Et dabo diuisionem inter meum populum & inter tuum populum. in autem cras erit signum hoc in terra. * Fecit autem Dominus sic. & venit musca canina multitudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa est terra à musca canina. * Vocauit autem Pharaon Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sacrificate Deo vestro in terra.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eū: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut mihi seruiant in deserto. * Si autem non volueris dimittere populum meum, ecce ego mittam super te, et super seruos tuos, & super populum tuum, & super domos vestras muscam caninam. & implebuntur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in qua sunt in ipsa. * Et glorificabo in die illa terram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua non erit illic musca canina; ut videas quod ego Dominus uniuersæ terræ. * Et dabo diuisionem inter meum populum & inter tuum populum. in autem cras erit signum hoc in terra. * Fecit autem Dominus sic. & venit musca canina multitudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa est terra à musca canina. * Vocauit autem Pharaon Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sacrificate Deo vestro in terra.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eū: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut mihi seruiant in deserto. * Si autem non volueris dimittere populum meum, ecce ego mittam super te, et super seruos tuos, & super populum tuum, & super domos vestras muscam caninam. & implebuntur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in qua sunt in ipsa. * Et glorificabo in die illa terram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua non erit illic musca canina; ut videas quod ego Dominus uniuersæ terræ. * Et dabo diuisionem inter meum populum & inter tuum populum. in autem cras erit signum hoc in terra. * Fecit autem Dominus sic. & venit musca canina multitudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa est terra à musca canina. * Vocauit autem Pharaon Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sacrificate Deo vestro in terra.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eū: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut mihi seruiant in deserto. * Si autem non volueris dimittere populum meum, ecce ego mittam super te, et super seruos tuos, & super populum tuum, & super domos vestras muscam caninam. & implebuntur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in qua sunt in ipsa. * Et glorificabo in die illa terram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua non erit illic musca canina; ut videas quod ego Dominus uniuersæ terræ. * Et dabo diuisionem inter meum populum & inter tuum populum. in autem cras erit signum hoc in terra. * Fecit autem Dominus sic. & venit musca canina multitudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa est terra à musca canina. * Vocauit autem Pharaon Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sacrificate Deo vestro in terra.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eū: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut mihi seruiant in deserto. * Si autem non volueris dimittere populum meum, ecce ego mittam super te, et super seruos tuos, & super populum tuum, & super domos vestras muscam caninam. & implebuntur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in qua sunt in ipsa. * Et glorificabo in die illa terram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua non erit illic musca canina; ut videas quod ego Dominus uniuersæ terræ. * Et dabo diuisionem inter meum populum & inter tuum populum. in autem cras erit signum hoc in terra. * Fecit autem Dominus sic. & venit musca canina multitudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa est terra à musca canina. * Vocauit autem Pharaon Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sacrificate Deo vestro in terra.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eū: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut mihi seruiant in deserto. * Si autem non volueris dimittere populum meum, ecce ego mittam super te, et super seruos tuos, & super populum tuum, & super domos vestras muscam caninam. & implebuntur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in qua sunt in ipsa. * Et glorificabo in die illa terram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua non erit illic musca canina; ut videas quod ego Dominus uniuersæ terræ. * Et dabo diuisionem inter meum populum & inter tuum populum. in autem cras erit signum hoc in terra. * Fecit autem Dominus sic. & venit musca canina multitudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa est terra à musca canina. * Vocauit autem Pharaon Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sacrificate Deo vestro in terra.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eū: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut mihi seruiant in deserto. * Si autem non volueris dimittere populum meum, ecce ego mittam super te, et super seruos tuos, & super populum tuum, & super domos vestras muscam caninam. & implebuntur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in qua sunt in ipsa. * Et glorificabo in die illa terram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua non erit illic musca canina; ut videas quod ego Dominus uniuersæ terræ. * Et dabo diuisionem inter meum populum & inter tuum populum. in autem cras erit signum hoc in terra. * Fecit autem Dominus sic. & venit musca canina multitudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa est terra à musca canina. * Vocauit autem Pharaon Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sacrificate Deo vestro in terra.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eū: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut mihi seruiant in deserto. * Si autem non volueris dimittere populum meum, ecce ego mittam super te, et super seruos tuos, & super populum tuum, & super domos vestras muscam caninam. & implebuntur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in qua sunt in ipsa. * Et glorificabo in die illa terram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua non erit illic musca canina; ut videas quod ego Dominus uniuersæ terræ. * Et dabo diuisionem inter meum populum & inter tuum populum. in autem cras erit signum hoc in terra. * Fecit autem Dominus sic. & venit musca canina multitudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa est terra à musca canina. * Vocauit autem Pharaon Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sacrificate Deo vestro in terra.

* Ἰξήλαθε ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἀπὸ φαραώ. καὶ ἀνεβόη-
σαν μωυσῆς πρὸς κύριον πρὸς τὸ ὄλεσθαι τὰς βασιλείων, ὡς
ἐτάξατο φαραώ. * ἐποίησε ὁ κύριος κατὰ πρῶτον εἶπε
μωυσῆς. ἔτελεσθησαν οἱ βάτραχοι ἐν τῶν οἰκίῳ, ἔτε-
λεσαν τῶν ἐπαύλεων, καὶ ἐν τῶν ἀγρῶν. * καὶ συναγαγον αὐ-
τοὺς θειμωνίας θειμωνίας. καὶ ἐπώρυσεν ἡ γῆ.

* ἰδὼν δὲ φαραώ ὅτι γέγονεν ἀνάψυξις, ἐβαρύνθη ἡ καρ-
δία αὐτοῦ, ἔσχε εἰσῆκουσεν αὐτῶν, κατὰ πρῶτον ἐλάλησε κύριος.
* εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἶπον ἀαρὼν, ἔκτεινον τῇ
χειρὶ τὴν ῥάβδον σου, καὶ παύσονται τὰ χόματα τῆς γῆς, καὶ ἔσονται
σκνίπες ἐν πάσῃ τῇ αἰγύπτῳ. * ἔξτενον αὐτὸν ἀαρὼν τῇ
χειρὶ τὴν ῥάβδον, ἔπαύσατο τὸ χόμα τῆς γῆς, καὶ ἐγένοντο οἱ
σκνίπες ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἔν τοῖς τετραπόσι, καὶ ἐν παν-
τί χόματι τῆς γῆς ἐγένοντο οἱ σκνίπες ἐν πάσῃ τῇ αἰγύπτῳ.

* ἐποίησαν ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαίδοι τοῖς φαρμακίαις
αὐτῶν, ἔξαγαγεῖν τὸν σκνίπα, καὶ ἔσχε ἡδυνῆσθαι. καὶ ἐγένοντο
σκνίπες ἐν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετραπόσι.

* εἶπεν αὐτῷ οἱ ἐπαίδοι τῷ φαραώ, δάκτυλος θεοῦ ἐ-
στὶ τοῦτο. καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραώ, καὶ ἔσχε εἰσῆκου-
σεν αὐτῶν, κατὰ πρῶτον ἐλάλησε κύριος.

* εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν, ὁρῶν τὸ πρῶτον, ἔσθθι
ἐναντίον φαραώ, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἔξελεύσεται πρὸς τὸ ὕδωρ.
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, τάδε λέγει κύριος, ἔξαποστείλον τὸν
λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

* εἰδὼν δὲ μὴ βάλῃ ἔξαποστείλας τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐλὼ ἀ-
ποσελῶ πρὸς σε, καὶ πρὸς τὸν θεράποντά σου, καὶ πρὸς τὸν λαόν
σου, ἔσθθι οἴκους ὑμῶν κλονόμεναι. ἔσθθι οἴκους αἰοί-
κισι τῶν αἰγυπτίων τὴν κυρομένης, ἔσθθι ἡ γῆ ἐφ' ἧς εἰσὶν ἐπ' αὐτῶν.
καὶ πρὸς τὸν λαόν μου ἐσθθι ἐπ' αὐτῆς, ἐφ' ἧς ἔσθθι ἐπ' αὐτῶν
κλονόμενα ἵνα ἰδῇς, ὅτι ἐγὼ κύριος πάσης τῆς γῆς.

* ἔδωκε διαβολὴν ἀνὰ μέσον τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, ἔδωκε ἀνὰ μέ-
σον τοῦ σκνίπα. ἐν τῇ ἐπαύλειον ἔσθθι τὸ σημεῖον τοῦτο πρὸς
τῆς γῆς. * ἐποίησε ὁ κύριος οὕτως. καὶ παρεγένετο ἡ κυ-
ρομένη πρὸς τοὺς οἴκους φαραώ, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν
θεραπεόντων αὐτοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν γῆν αἰγύπτου. ἔσθθι οἴκους
καὶ τῆς γῆς ἀπὸ τῆς κυρομένης. * ἐλάλησε ὁ φαραώ
μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων, ἀπελθόντες θύσατε τῷ θεῷ ὑ-
μῶν ἐν τῇ γῇ.

* εἰδὼν δὲ μὴ βάλῃ ἔξαποστείλας τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐλὼ ἀ-
ποσελῶ πρὸς σε, καὶ πρὸς τὸν θεράποντά σου, καὶ πρὸς τὸν λαόν
σου, ἔσθθι οἴκους ὑμῶν κλονόμεναι. ἔσθθι οἴκους αἰοί-
κισι τῶν αἰγυπτίων τὴν κυρομένης, ἔσθθι ἡ γῆ ἐφ' ἧς εἰσὶν ἐπ' αὐτῶν.
καὶ πρὸς τὸν λαόν μου ἐσθθι ἐπ' αὐτῆς, ἐφ' ἧς ἔσθθι ἐπ' αὐτῶν
κλονόμενα ἵνα ἰδῇς, ὅτι ἐγὼ κύριος πάσης τῆς γῆς.

* ἔδωκε διαβολὴν ἀνὰ μέσον τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, ἔδωκε ἀνὰ μέ-
σον τοῦ σκνίπα. ἐν τῇ ἐπαύλειον ἔσθθι τὸ σημεῖον τοῦτο πρὸς
τῆς γῆς. * ἐποίησε ὁ κύριος οὕτως. καὶ παρεγένετο ἡ κυ-
ρομένη πρὸς τοὺς οἴκους φαραώ, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν
θεραπεόντων αὐτοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν γῆν αἰγύπτου. ἔσθθι οἴκους
καὶ τῆς γῆς ἀπὸ τῆς κυρομένης. * ἐλάλησε ὁ φαραώ
μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων, ἀπελθόντες θύσατε τῷ θεῷ ὑ-
μῶν ἐν τῇ γῇ.

* εἰδὼν δὲ μὴ βάλῃ ἔξαποστείλας τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐλὼ ἀ-
ποσελῶ πρὸς σε, καὶ πρὸς τὸν θεράποντά σου, καὶ πρὸς τὸν λαόν
σου, ἔσθθι οἴκους ὑμῶν κλονόμεναι. ἔσθθι οἴκους αἰοί-
κισι τῶν αἰγυπτίων τὴν κυρομένης, ἔσθθι ἡ γῆ ἐφ' ἧς εἰσὶν ἐπ' αὐτῶν.
καὶ πρὸς τὸν λαόν μου ἐσθθι ἐπ' αὐτῆς, ἐφ' ἧς ἔσθθι ἐπ' αὐτῶν
κλονόμενα ἵνα ἰδῇς, ὅτι ἐγὼ κύριος πάσης τῆς γῆς.

* ἔδωκε διαβολὴν ἀνὰ μέσον τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, ἔδωκε ἀνὰ μέ-
σον τοῦ σκνίπα. ἐν τῇ ἐπαύλειον ἔσθθι τὸ σημεῖον τοῦτο πρὸς
τῆς γῆς. * ἐποίησε ὁ κύριος οὕτως. καὶ παρεγένετο ἡ κυ-
ρομένη πρὸς τοὺς οἴκους φαραώ, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν
θεραπεόντων αὐτοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν γῆν αἰγύπτου. ἔσθθι οἴκους
καὶ τῆς γῆς ἀπὸ τῆς κυρομένης. * ἐλάλησε ὁ φαραώ
μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων, ἀπελθόντες θύσατε τῷ θεῷ ὑ-
μῶν ἐν τῇ γῇ.

* εἰδὼν δὲ μὴ βάλῃ ἔξαποστείλας τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐλὼ ἀ-
ποσελῶ πρὸς σε, καὶ πρὸς τὸν θεράποντά σου, καὶ πρὸς τὸν λαόν
σου, ἔσθθι οἴκους ὑμῶν κλονόμεναι. ἔσθθι οἴκους αἰοί-
κισι τῶν αἰγυπτίων τὴν κυρομένης, ἔσθθι ἡ γῆ ἐφ' ἧς εἰσὶν ἐπ' αὐτῶν.
καὶ πρὸς τὸν λαόν μου ἐσθθι ἐπ' αὐτῆς, ἐφ' ἧς ἔσθθι ἐπ' αὐτῶν
κλονόμενα ἵνα ἰδῇς, ὅτι ἐγὼ κύριος πάσης τῆς γῆς.

* ἔδωκε διαβολὴν ἀνὰ μέσον τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, ἔδωκε ἀνὰ μέ-
σον τοῦ σκνίπα. ἐν τῇ ἐπαύλειον ἔσθθι τὸ σημεῖον τοῦτο πρὸς
τῆς γῆς. * ἐποίησε ὁ κύριος οὕτως. καὶ παρεγένετο ἡ κυ-
ρομένη πρὸς τοὺς οἴκους φαραώ, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν
θεραπεόντων αὐτοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν γῆν αἰγύπτου. ἔσθθι οἴκους
καὶ τῆς γῆς ἀπὸ τῆς κυρομένης. * ἐλάλησε ὁ φαραώ
μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων, ἀπελθόντες θύσατε τῷ θεῷ ὑ-
μῶν ἐν τῇ γῇ.

* εἰδὼν δὲ μὴ βάλῃ ἔξαποστείλας τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐλὼ ἀ-
ποσελῶ πρὸς σε, καὶ πρὸς τὸν θεράποντά σου, καὶ πρὸς τὸν λαόν
σου, ἔσθθι οἴκους ὑμῶν κλονόμεναι. ἔσθθι οἴκους αἰοί-
κισι τῶν αἰγυπτίων τὴν κυρομένης, ἔσθθι ἡ γῆ ἐφ' ἧς εἰσὶν ἐπ' αὐτῶν.
καὶ πρὸς τὸν λαόν μου ἐσθθι ἐπ' αὐτῆς, ἐφ' ἧς ἔσθθι ἐπ' αὐτῶν
κλονόμενα ἵνα ἰδῇς, ὅτι ἐγὼ κύριος πάσης τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹² Egressusque est Moyses & Aaron à Pharaone: & orauit Moyses coram Domino super negotium ranarum quod imposuerat Pharaoni.

¹³ Fecitque Dominus iuxta verbum Moysi: & mortuæ sunt ranæ de domibus, & de atriis, & de agris. ¹⁴ Et congregauerunt eas in aggeres, aggeres: & computruerunt super terram.

& non acquieuit eis, sicut locutus fuerat Dominus. ¹⁵ Viditque Pharaon quod erat requies, & aggrauauit cor suum; & non acquieuit eis, sicut locutus fuerat Dominus.

& percutit puluerem terræ, & erit in ciniphes in vniuersa terra Ægypti. ¹⁶ Dixitque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron, Leua virgam tuam, & percutit puluerem terræ, & fuerunt ciniphes in hominibus & in iumentis: omnis puluis terræ versus est in ciniphes in vniuersa terra Ægypti.

¹⁷ Feceruntque similiter malefici per incantationes suas, ut educerent ciniphes, & non potuerunt. erantque ciniphes in hominibus, & in iumentis. ¹⁸ Dixeruntque malefici ad Pharaonem: Plaga à facie Dei est. Et induratum est cor Pharaonis, & non acquieuit eis, sicut locutus fuerat Dominus.

¹⁹ Dixitque Dominus ad Moysen: Surge diluculo, & sta coram Pharaone. ecce egredietur ad aquas, & dices ei: Hæc dicit Dominus, Dimitte populum meum, ut seruiant coram me. ²⁰ Quod si non tu dimiseris populum meum, ecce ego mittam in te, & in seruos tuos, & in populum tuum, & in domos tuas mixtionem bestiarum: & implebuntur domus Ægyptiorum mixtione, vniuersa quoque terra in qua ipsi fuerint.

²¹ Diuidamque in die illa terram Gesen, in qua populus meus habitat, ut non sit ibi mixtio: ut scias quoniam ego Dominus dominator in medio terræ. ²² Ponamque redemptionem populo meo: & super populum tuum inducam plagam: cras erit hoc signum.

²³ Fecitque Dominus ita. & venit mixtio grauissima in domum Pharaonis, & in domum seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. corruptaque est terra propter mixtionem. ²⁴ Vocauitque Pharaon Moysen & Aaron, & ait: Ite sacrificate coram Deo vestro in terra.

26 * ויאמר משה לא נכון לעשות כן כי תועבת מצרים
נזבח ליהוה אלהינו הן נזבח את תועבת מצרים
לעיניהם ולא יסקלנו: * דרך שלשת ימים נלך
במדבר ונזבחנו ליהוה אלהינו כאשר יאמר אלינו:
27 * ויאמר פרעה אנכי אשלח אתכם ונזבחם ליהוה
אלהיכם במדבר רק הרחק לא תרחיקו ללכת העתירו
בעדי: * ויאמר משה הנני אנכי יוצא מעמד
והעתירתי אל יהוה וסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו
מחר רק אל יסף פרעה התל לבלתי שלח את
העם לזבח ליהוה: * ויצא משה מעם פרעה
ויעתר אל יהוה: * ויעש יהוה כדבר משה ויסר
הערב מפרעה מעבדיו ומעמו לא נשאר אחד:
32 * ויכבד פרעה את לבו גם בפעם הזאת ולא
שלח את העם:

ט

* ויאמר יהוה אל משה בא אל פרעה
ודברת אליו כה אמר יהוה אלהי העברים שלח
את עמי ויעבדני: * כי אם מאן אתה לשלח
ועודך מחזיק בם: * הנה יד יהוה הויה במקנך
אשר בשדה בסוסים בחמרים בגמלים בבקר ובצאן
דבר כבד מאד: * והפלה יהוה בין מקנה ישראל
ובין מקנה מצרים ולא ימות מכל לבני ישראל דבר:
* וישם יהוה מועד לאמר מחר יעשה יהוה הדבר
הזה בארץ: * ויעש יהוה את הדבר הזה כמחזרת
וימת כל מקנה מצרים וממקנה בני ישראל לא מת
אחד: * וישלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל
עד אחד ויכבד לב פרעה ולא שלח את העם:
* ויאמר יהוה אל משה ואל אהרן קחו לכם
מלא חפניכם פיה כבשן וזרקו משרו השמימה
לעיני פרעה:

26 * Et ait Moyfes: Non potest ita fieri. abo-
minationes enim Ægyptiorum immolabimus
domino Deo nostro? quod si mactauerim⁹ ea
quæ colunt Ægyptij coram eis, lapidibus nos
27 obruent. * Viam trium dierum pergemus in
G solitudinem, & sacrificabimus domino Deo
nostro, sicut præcepit nobis. * Dixitq; Pha-
rao: Ego dimittam vos, vt sacrificetis domino
Deo vestro in deserto: veruntamen longius ne
29 abeatis. rogate pro me. * Et ait Moyfes: E-
gressus à te, orabo Dominum: & recedet mus-
ca à Pharaone, & à seruis suis, & à populo eius
cras. Veruntamen noli vltra fallere, vt non di-
30 mittas populum sacrificare Domino. * Egres-
susque Moyfes à Pharaone, orauit Dominum.
31 * Qui fecit iuxta verbum illius: & abstulit
muscas à Pharaone, & à seruis suis, & à popu-
lo eius. non superfuit nec vna quidem.
32 * Et ingrauatum est cor Pharaonis, ita vt
nec hac quidem vice dimitteret populum.

CAP. IX.

1 D Ixit autem Dominus ad Moysem: Ingre-
dere ad Pharaonem, & loquere ad eum:
Hæc dicit dominus Deus Hebræorum: Di-
mitte populum meum, vt sacrificet mihi.
2 * Quod si adhuc renuis, & retines eos:
3 * Ecce manus mea erit super agros, & su-
per equos & asinos, & camelos, & oues, & bo-
4 ues, pestis valde grauis. * Et faciet Dominus
mirabile inter possessiones Israel & possesio-
nes Ægyptiorum, vt nil omnino pereat ex his
quæ pertinent ad filios Israel. * Constituít-
que Dominus tempus, dicens: Cras faciet Do-
minus verbum istud in terra. * Fecit ergo
Dominus verbum hoc altera die: & mortua
sunt omnia animantia Ægyptiorum. de ani-
malibus verò filiorum Israel, nihil omnino
7 periit. * Et misit Pharaon ad videndum; nec
erat quicquam mortuum de his quæ possi-
B debat Israel. Ingrauatumque est cor Pharao-
8 nis, & non dimisit populum. * Et dixit Do-
minus ad Moysem & Aaron: Tolle plenas ma-
nus cineris de camino, & spargat illum Moy-
ses in cælum coram Pharaone.

תרגום אונקלוס

26 * ואמר משה לא תקין למעבד ברין ארי בעירא דמצראי דחלין ליה ואינן יהון חזן חלא יסרון למרגמנא:
27 * מהלך תלתא יומין נזיל במדברא ונזבח קדם יי אלהנא כמא דיימר לנא:
28 * ואמר פרעה אנא אשלח ותדבחו קדם יי אלהכון במדברא לחור ארחקא לא תרחקו למייל צלו אף עלי:
29 * ואמר משה הנני אנכי יוצא מעמד ומעבדתי ומעמיה מחר לחור לא יוסף פרעה לשקרא בדיל דלא לשלח ית עמא לדבחא
אנא נפיק מעמד ואצלי קדם יי ויעדי ערובא מפרעה מעבדתי ומעמיה מחר לחור לא יוסף פרעה לשקרא בדיל דלא לשלח ית עמא לדבחא
קדם יי: * ונפק משה מלוח פרעה וצלי קדם יי:
30 * ועבר יי כפתגמא דמשרה ואעדי ערובא מפרעה מעבדתי ומעמיה לא אשתאר
31 * ויקר פרעה ית ליביה אף בזימנא דהא ולא שלח ית עמא:
32 * ואמר יי למשרה עול לוח פרעה ותמלי ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחו קדמי:
1 * ואמר יי למשרה עול לוח פרעה ותמלי ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחו קדמי:
2 * ואמר יי למשרה עול לוח פרעה ותמלי ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחו קדמי:
3 * ואמר יי למשרה עול לוח פרעה ותמלי ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחו קדמי:
4 * ואמר יי למשרה עול לוח פרעה ותמלי ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחו קדמי:
5 * ואמר יי למשרה עול לוח פרעה ותמלי ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחו קדמי:
6 * ואמר יי למשרה עול לוח פרעה ותמלי ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחו קדמי:
7 * ואמר יי למשרה עול לוח פרעה ותמלי ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחו קדמי:
8 * ואמר יי למשרה עול לוח פרעה ותמלי ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחו קדמי:

* Et dixit Moyses: Non possibile fieri sic. nam 26
abominationes Ægyptiorum sacrificabimus domi-
no Deo nostro? si enim sacrificauerimus abominatio-
nes Ægyptiorum coram ipsis, lapidabimur.

* Viam trium dierum ambulabimus in deserto, 27
& sacrificabimus domino Deo nostro, sicut dixit
nobis.

* Et dixit Pharaos: Ego dimittam vos, 28
& sacrificate domino Deo vestro in deserto: sed non
longè procedetis ire. orate igitur pro me ad Domi-
num.

* Dixit autem Moyses: Ecce ego egrediar 29
à te, & orabo ad Deum, & recedet musca canina
à te, & à seruis tuis, & à populo tuo cras. non ad-
das ultra, Pharaos, decipere, ut non dimittas po-
pulum sacrificare Domino.

* Egressus est au- 30
tem Moyses à Pharaone, & orauit ad Deum.

* Fecit autem Dominus sicut dixit Moyses, & 31
abstulit muscam caninam à Pharaone, & à seruis
eius, & populo eius, & non relictæ est neque una.

* Et ingrauauit Pharaos cor suum & in tempo- 32
re hoc, & non voluit dimittere populum.

CAP. IX.

Dixit autem Dominus ad Moysen: Ingredere ad 1
Pharaonem, & dices ei: Hæc dicit Dominus
Deus Hebræorum, Dimitte populum meum, ut mi-
hi seruiant.

* Si quidem igitur non volueris 2
dimittere populum meum, sed adhuc retines eos:

* Ecce manus Domini erit in iumentis tuis quæ 3
in campis, inque equis & subiugalis, & ca-
melis, & bobus, & ouibus mors magna valde.

* Et mirabilia faciam ego in die illa inter iumenta 4
Ægyptiorum, & inter iumenta filiorum Israël: &
non morietur ab omnibus Israël filiis dicibile.

* Et dedit Deus terminum, dicens: In crastinum faciet 5
Dominus verbum hoc in terra. * Et fecit Dominus 6
verbum hoc crastina. & mortua sunt omnia iumenta
Ægyptiorum. ab autem iumentis filiorum Israël non
mortuum est quicquam.

* Videns autem Pharaos, 7
quod non mortuum est à iumentis filiorum Israël quic-
quam, ingrauatum est cor Pharaonis, & non dimi-
sit populum.

* Ait autem Dominus ad Moysen 8
& Aaron, dicens: Tollite vobis plenas manus cine-
ris camini, & spargat Moyses in calum coram Pha-
raone & coram seruis eius, & fiat pulvis super o-
mnem terram Ægypti.

* Et dixit Moyses: Non decet ita fieri: quoniam animal quod Ægyptij colunt, nos immolabimus, ut sacrificemus coram domino Deo no-
stro? quod si immolauerimus animal quod ipsi colunt ipsis videntibus, nonne lapidabunt nos?

* Viam trium dierum ibimus in solitudi-
nem, & sacrificabimus coram domino Deo nostro, sicut præcepit nobis.

* Dixitque Pharaos: Ego dimittam vos, ut sacrificetis coram do-
mino Deo vestro in deserto. Veruntamen longius non recedatis, orate etiam pro me.

* Et ait Moyses: Ecce ego egrediar à te, & orabo
coram Domino, & auferet mixtionem à Pharaone, & à seruis suis, & à populo suo cras. veruntamen non addat Pharaos ultra mentiri, ut non dimit-
tat populum ad sacrificandum coram Domino.

* Egressusque est Moyses à Pharaone, & orauit coram Domino.

* Et fecit Do-
minus iuxta verbum Moysi, & abstulit mixtionem à Pharaone & à seruis suis, & à populo suo: nec vna quidem remansit.

* Et ingrauauit
Pharaos cor suum etiam hac vice, & non dimisit populum.

* CAP. IX.
Dixitque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & loquere ei: Hæc dicit dominus Deus Iudæorum: Dimitte populum meum, ut ser-
uiant coram me.

* Quod si nolueris dimittere eos, & adhuc tu retines eos:

* Ecce plaga à facie Domini erit
in pecoribus tuis quæ sunt in agro, in equis, in asinis, in camelis, in bobus, & in ouibus, pestis grandis nimis.

* Et diuidet Domi-
nus inter pecora Israël, & inter pecora Ægyptiorum: & nihil morietur ex omnibus quæ possident filij Israël.

* Posuitque Dominus
terminum, dicens: Cras faciet Dominus verbum istud in terra.

* Fecitque Dominus verbum hoc sequenti die, & mortuum est omne
animal Ægyptiorum, & de animalibus filiorum Israël nec vnum mortuum est.

* Misitque Pharaos: & ecce de animalibus filiorum
Israel nec vnum quidem mortuum erat. Et ingrauatum est cor Pharaonis: & non dimisit populum.

* Et dixit Dominus ad Moysen &
Aaron: Tollite vobis plenos pugillos vestros fauillæ fornacis, & spargat illam Moyses versus calum ante oculos Pharaonis.

* καὶ εἶπε μωυσῆς, ἐδυνατὸν ἡμετέροις οὕτως. τὰ γὰρ βδε-
λύματα τῶν αἰγυπτίων θυθύμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. εἰ μὴ γὰρ
θυθύμεν τὰ βδελύματα τῶν αἰγυπτίων ἐναντίον αὐτῶν, λι-
θοβολησόμεθα.

* ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν πορεύσμε-
θα εἰς τὴν ἔρημον. καὶ θυθύμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, κατὰ τὸ
εἶπεν ἡμῖν.

* Ἐεῖπε φαραὼ, ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμᾶς, καὶ
θύσατε τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀλλ' οὐ μακρὸν
ἀποτενεῖτε πορεύθηναι. ὄψαδε εἰς τοῦ ἐμοῦ πρὸς κύριον.

* εἶπε γὰρ μωυσῆς, ἴδε ἐγὼ ἐξελεύσομαι ἀπὸ τοῦ, ἔξο-
μαι πρὸς τὸν θεόν, (ἐὰν ἐλθῇ) ἡ κυνὸς μου ἀπὸ τοῦ, καὶ ἀπὸ
τῶν θερραπόντων τοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ αὐτοῦ. μὴ περ-
σθῇς ἐπὶ φαραὼ ἵστασθαι, τοῦ μὴ ἵστασθαι τὸν λαόν
θύσαι κυρίῳ.

* Ἐξῆλθε γὰρ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ, ἔ-
πεσθῆκε πρὸς τὸν θεόν.

* ἐποίησε γὰρ κύριος κατὰ τὸ εἶπε μωυσῆς,
καὶ περσέειλε τὴν κυνὸς μου ἀπὸ φαραὼ, ἔ-
πεσθῆκε τῶν θερρα-
πόντων αὐτοῦ, ἔ-
πεσθῆκε τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἔ-
κατελείφθη ἐδεμῖα.

* καὶ ἐβάρυνε φαραὼ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔβλησεν
ἀποστείλαι τὸν λαόν.

θ'.

* Εἶπε γὰρ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἰσελθε πρὸς φαραὼ, καὶ
εἰπὲς αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἐβραίων, ἵστασθαι τὸν
λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύωσιν. εἰ μὴ γὰρ ἐβλήσῃ ἀπο-
στείλαι τὸν λαόν μου, ἀλλ' ἐπὶ ἐκκαλεῖσθαι αὐτοῦ,

* ἰδὲ χεῖρ κυ-
ρὸς ἔσται ἐν τοῖς κίλινσι σε τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, ἐπὶ τοῖς ἵπποις
ἔ-
πὶ τοῖς ὑποζυγίοις, ἔ-
πὶ ταῖς καμήλοις, ἔ-
πὶ τοῖς βοῦν καὶ περσέει τοὺς θά-
νατος μέγας σφόδρα.

* καὶ ὡς ἐδοξάσθω ἐγὼ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἀναμέθω τῶν κίλινων τῶν αἰγυπτίων, ἔ-
ἀναμέθω τῶν
κίλινων ὑμῶν ἰσραήλ. καὶ ἐτελεύτησεν ἀπὸ πάντων τοῦ ἰσραήλ
ὑμῶν ῥήτῃ.

* ἔδωκεν ὁ θεὸς ὄρν, λέγων, ἐν τῇ αὐτῇ ποιή-
σει κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐπὶ τῇ γῆς.

* ἔποίησε κύριος τὸ
ῥῆμα ἔ-
πὶ τῇ ἐπαύριον. καὶ ἐτελεύτησεν πάντα τὰ κίλινά τῶν αἰ-
γυπτίων. ἀπὸ γὰρ τῶν κίλινων τῶν ὑμῶν ἰσραήλ ἔ-
ἐτελεύτησεν ἔ-
δέν.

* ἰδὼν γὰρ φαραὼ, ὅτι ἔ-
ἐτελεύτησεν ἀπὸ τῶν κίλινων τῶν
ὑμῶν ἰσραήλ ἔ-
γιν, ἐβάρυνε τὴν καρδίαν φαραὼ, ἔ-
ἐκ ἀπέστειλε
τὸν λαόν.

* εἶπε γὰρ κύριος πρὸς μωυσῆν (καὶ ἀαρὼν, λέγων,
λάβετε ὑμῖν πλήρεις ἱσθμὸς χεῖρας αἰθάλης καμινίας, ἔ-
πασά-
τω μωυσῆς εἰς τὸν ἐρημὸν ἐναντίον φαραὼ, ἔ-
ἐναντίον τῶν θε-
ραπόντων αὐτοῦ, καὶ γενήσεται κονιορτὸς ἐπὶ πᾶσιν τὴν γῆν αἰγυπτίαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Dixitque Moyses: Non decet ita fieri: quoniam animal quod Ægyptij colunt, nos immolabimus, ut sacrificemus coram domino Deo no-
stro? quod si immolauerimus animal quod ipsi colunt ipsis videntibus, nonne lapidabunt nos?

27 Viam trium dierum ibimus in solitudi-
nem, & sacrificabimus coram domino Deo nostro, sicut præcepit nobis.

28 Dixitque Pharaos: Ego dimittam vos, ut sacrificetis coram do-
mino Deo vestro in deserto. Veruntamen longius non recedatis, orate etiam pro me.

29 Et ait Moyses: Ecce ego egrediar à te, & orabo
coram Domino, & auferet mixtionem à Pharaone, & à seruis suis, & à populo suo cras. veruntamen non addat Pharaos ultra mentiri, ut non dimit-
tat populum ad sacrificandum coram Domino.

30 Egressusque est Moyses à Pharaone, & orauit coram Domino.

31 Et fecit Do-
minus iuxta verbum Moysi, & abstulit mixtionem à Pharaone & à seruis suis, & à populo suo: nec vna quidem remansit.

32 Et ingrauauit
Pharaos cor suum etiam hac vice, & non dimisit populum.

CAP. IX.
Dixitque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & loquere ei: Hæc dicit dominus Deus Iudæorum: Dimitte populum meum, ut ser-
uiant coram me.

2 Quod si nolueris dimittere eos, & adhuc tu retines eos:

3 Ecce plaga à facie Domini erit
in pecoribus tuis quæ sunt in agro, in equis, in asinis, in camelis, in bobus, & in ouibus, pestis grandis nimis.

4 Et diuidet Domi-
nus inter pecora Israël, & inter pecora Ægyptiorum: & nihil morietur ex omnibus quæ possident filij Israël.

5 Posuitque Dominus
terminum, dicens: Cras faciet Dominus verbum istud in terra.

6 Fecitque Dominus verbum hoc sequenti die, & mortuum est omne
animal Ægyptiorum, & de animalibus filiorum Israël nec vnum mortuum est.

7 Misitque Pharaos: & ecce de animalibus filiorum
Israel nec vnum quidem mortuum erat. Et ingrauatum est cor Pharaonis: & non dimisit populum.

8 Et dixit Dominus ad Moysen &
Aaron: Tollite vobis plenos pugillos vestros fauillæ fornacis, & spargat illam Moyses versus calum ante oculos Pharaonis.

* ויהי לאבק על כל ארץ מצרים והיה על האדם
 ועל בהמה לשחין פרח אבעבעת בכל ארץ מצרים:
 * ויקחו את פיה חבשין ויעמדו לפני פרעה ויזרק
 אתו משה השמימה ויהי שחין אבעבעת פרח באדם
 ובהמה: * ולא יכלו החרטמים לעמוד לפני משה
 מפני השחין כי היה השחין בחרטמים ובכל מצרים:
 * ויחזק יהוה את לב פרעה ולא שמע אלהים כאשר
 דבר יהוה אל משה: * ויאמר יהוה אל משה
 השכם בבקר והתיצב לפני פרעה ואמרת אליו כה
 אמר יהוה אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני:
 * כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך
 ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ:
 * כי עתה שלחתי את ידי ואך אותך ואת עמך בדבר
 ותבחר מן הארץ: * ואולם בעבור זאת העמדתך
 בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ:
 * עודך מסתולל בעמי לבלתי שלחם: * הנני
 ממטיר כעת מחר ברד כבד מאד אשר לא היה כמותו
 במצרים למן היום הוסדה ועד עתה: * ועתה
 שלח העז ארס מקנך וארס כל אשר לך בשדה כל
 האדם והבהמה אשר ימצא בשדה ולא יאסף הבית
 וירד עליהם הברד ומתו: * הירג את דבר יהוה
 מעבדי פרעה הנזק עבדיו וארס מקנהו אל
 הבתים: * ואשר לא שם לבו אל דבר יהוה ויעזב
 ארס עבדיו ואת מקנהו בשדה: * ויאמר
 יהוה אל משה נטה ארס ירך על השמים ויהי
 ברד בכל ארץ מצרים על האדם ועל בהמה
 ועל כל עשב השדה בארץ מצרים: * ויט משה
 ארס מטהו על השמים ויהוה נתן קלר וברד
 ותהלך אש ארצו וימטר יהוה ברד על ארץ
 מצרים:

9 * Sitque pulvis super omnem terram Ægypti. erunt enī in hominibus & iumentis vlcera, & vesicæ turgentes in vniuersa terra Ægypti. * Tuleruntq; cinerem de camino, & steterunt corā Pharaone. & sparsit illum Moyses in cælum. factaque sunt vlcera vesicarum tur-
 10 gentium in hominibus & iumentis. * Nec poterant malefici stare coram Moysē, propter vlcera quæ in illis erant, & in omni terra Ægypti. * Indurauitque Dominus cor Pharaonis; & non audiuit eos, sicut locutus est Dominus ad Moysen. * Dixitque Dominus ad Moysen: Manē confurge & sta coram Pharaone, & dic ad eū: Hæc dicit dominus Deus Hebræorum: Dimitte populum meum, vt sacrificet
 11 mihi. * Quia in hac vice mittam omnes plagas meas super cor tuum, & super seruos tuos, & super populum tuū, vt scias quod non sit simi-
 12 lis mei in omni terra. * Nunc enim extendens C manū, percutiam te & populū tuum peste; pe-
 13 ribusq; de terra. * Idcirco autem posui te, vt ostendam in te fortitudinem meam, & narretur
 14 nomen meum in omni terra. * Adhuc retines
 15 populum meum, & non vis eū dimittere? * En pluam cras hac ipsa hora grandinem multam nimis, qualis nō fuit in Ægypto à die qua fū-
 16 data est, vsque in præsens tempus. * Mitte ergo iam nunc, & congrega iumenta tua, & omnia quæ habes in agro. homines enim & iumenta & vniuersa quæ inuenta fuerint foris: nec cō-
 17 gregata de agris, cecideritq; super ea grando, morientur. * Qui timuit verbum Domini de
 18 seruis Pharaonis, fecit confugere seruos suos, & iumenta indomos. * Qui autem neglexit
 19 sermonem Domini, dimisit seruos suos & iumenta in agris. * Et dixit Dominus ad Moysen: Extende manum tuam in cælum, vt fiat
 20 grando in vniuersa terra Ægypti, super homines, & super iumenta, & super omnem
 21 herbam agri in terra Ægypti. * Extenditque Moyses virgam in cælum, & Dominus dedit tonitrua, & grandinem, ac discurrentia fulgura super terram. Pluitque Dominus grandinem super terram Ægypti.

Psa. 77.
Psa. 104.

תרגום אונקלוס

* ויהי לאבק על כל ארעא ומצרים ויהי על האדם
 וקמו קדם פרעה וזרק אתו משה השמימה ויהי שחין אבעבעת בכל ארעא ומצרים:
 * ויקחו את פיה חבשין ויעמדו לפני פרעה ויזרק
 אתו משה השמימה ויהי שחין אבעבעת פרח באדם
 ובהמה: * ולא יכלו החרטמים לעמוד לפני משה
 מפני השחין כי היה השחין בחרטמים ובכל מצרים:
 * ויחזק יהוה את לב פרעה ולא שמע אלהים כאשר
 דבר יהוה אל משה: * ויאמר יהוה אל משה
 השכם בבקר והתיצב לפני פרעה ואמרת אליו כה
 אמר יהוה אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני:
 * כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך
 ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ:
 * כי עתה שלחתי את ידי ואך אותך ואת עמך בדבר
 ותבחר מן הארץ: * ואולם בעבור זאת העמדתך
 בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ:
 * עודך מסתולל בעמי לבלתי שלחם: * הנני
 ממטיר כעת מחר ברד כבד מאד אשר לא היה כמותו
 במצרים למן היום הוסדה ועד עתה: * ועתה
 שלח העז ארס מקנך וארס כל אשר לך בשדה כל
 האדם והבהמה אשר ימצא בשדה ולא יאסף הבית
 וירד עליהם הברד ומתו: * הירג את דבר יהוה
 מעבדי פרעה הנזק עבדיו וארס מקנהו אל
 הבתים: * ואשר לא שם לבו אל דבר יהוה ויעזב
 ארס עבדיו ואת מקנהו בשדה: * ויאמר
 יהוה אל משה נטה ארס ירך על השמים ויהי
 ברד בכל ארץ מצרים על האדם ועל בהמה
 ועל כל עשב השדה בארץ מצרים: * ויט משה
 ארס מטהו על השמים ויהוה נתן קלר וברד
 ותהלך אש ארצו וימטר יהוה ברד על ארץ
 מצרים:

* Et erit super homines, & super quadrupedia, & ulcera vesicae feruentes inque hominibus, & in quadrupedibus, & in omni terra Aegypti.

* Et accepit cinerem camini coram Pharaone, & coram seruis eius, & sparsit eum Moyses in caelum; & facta sunt ulcera vesicae feruentes inque hominibus, & in quadrupedibus.

* Et non potuerunt incantatores stare coram Moysen propter ulcera. facta sunt enim ulcera in incantatoribus, & in omni terra Aegypti.

* Indurauit autem Dominus cor Pharaonis, et non audiuit eos, sicut constituit Dominus Moysi.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone, & dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Dimitte populum meum, ut seruiant mihi.

* In enim nunc tempore ego mitto omnia occurrentia mea in cor tuum, & seruorum tuorum, & populi tui, ut videas, quod non est alius sicut ego in omni terra.

* Nunc enim mittens manum meam, percutiam te, & populum tuum interficiam, et deleberis à terra. * Et propter hoc seruatus es, ut ostendam in te fortitudinem meam: & ut narretur nomen meum in omni terra. * Adhuc igitur tu retines populum meum, ut non dimittas eos.

* Ecce ego pluo hac hora cras grandinem multam valde, quæ talis non fuit in Aegypto, ex qua die cõdita est, & usque ad diem hanc.

* Nunc igitur festina congregare iumenta tua, et quaecunque tibi sunt in agro: omnes enim homines & iumenta, quaecunque inuenta fuerint in agris, et non ingredientur in domum, ceciderit autem super ea grando, morientur. * Qui timet verbum Domini seruorum Pharaonis, congregauit iumenta sua in domos. * Qui autem non attendit mente ad verbum Domini, dimisit iumenta in agris.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende manum tuam in caelum, & erit grando super omnem terram Aegypti, superque homines et iumenta, & super omnem herbam quæ in terra. * Extendit autem Moyses manum in caelum, & Dñs dedit voces & grandinẽ, & discurrit ignis super terram: & pluit Dominus grandinem super omnem terram Aegypti.

* καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐπὶ τῶν τετραπόδων ἔλκη φλυκτὶδες ἀνὰ ζέουσαι ἐν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετραπόσι, & ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου.

* καὶ ἔλαβε τὴν αἰθάλην τῆς καμινίας ἐναντίον Φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, & ἔπασεν αὐτὴν μωσῆς εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐγένετο ἔλκη φλυκτὶδες ἀνὰ ζέουσαι ἐν τε τοῖς ἀνθρώποις, & ἐν τοῖς τετραπόσι.

* ὁ δὲ ἠδυνάτω φάρμακοὶ σῶσαι ἐναντίον μωσῆ διὰ τὰ ἔλκη. ἐγένετο γὰρ τὰ ἔλκη ἐν τοῖς φαρμακοῖς, & ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου.

* ἔσκληρυνε ὁ κύριος τὴν καρδίαν Φαραὼ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτὸν καθάσιν.

* ἔπειθ' ὁ κύριος πρὸς μωσὴν, ὁρῶν τὸ πρῶτον, καὶ εἶπεν ἐναντίον Φαραὼ, καὶ ἔρεῖς πρὸς αὐτὸν, τὰ δὲ λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἐβραίων, ἔξαποστείλον τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύωσί μοι.

* ἐν τῷ ᾧ καὶ ῥῶ ἐγὼ ἀποσέλω πᾶσι τὰ σωματῆματά μου εἰς τὴν καρδίαν σου, & τῶν θεραπόντων σου, & τοῦ λαοῦ σου. ἵνα ἴδῃς, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος, ὡς ἐγὼ ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

* νῦν γὰρ ἀποσείλας τὴν χεῖρά μου πατάξω σε, καὶ τὸν λαόν σου θανατώσω, καὶ ἐκτελέσῃς ἀπὸ τῆς γῆς.

* καὶ ἐνεκα τοῦ διετηρήσῃς, ἵνα ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν ἰσχύ μου. καὶ ὅπως διαγέλῃ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

* ἐπὶ οὖν σὺ ἐμποῖς τὸν λαόν μου, τοῦ μὴ ἔξαποστείλαι αὐτούς.

* ἰδοὺ ἐγὼ βρέχω ταύτην τὴν ὥραν αὐρίον χάλαζαν πολλὴν σφόδρα, ἥ τις τριακτὴ οὐ γέγονεν ἐν αἰγύπτῳ, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐκτίσται, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

* νῦν οὖν κατὰ σπυρίον συναγαγεῖν τὰ κτήνη σου, καὶ ὅσα σοὶ ἐστὶν ἐν τῷ πεδίῳ. πάντες γὰρ αἱ ἀνθρώποι, & τὰ κτήνη, ὅσα αὐτῷ διέβη ἐν τοῖς πεδίοις, & μὴ εἰσέλθῃ εἰς οἰκίαν, πέσῃ δὲ ἐπ' αὐτὰ ἡ χάλαζα, τελευτήσει.

* ὁ φοβούμενος τὸ ῥῆμα κυρίου τῶν θεραπόντων Φαραὼ, συνήγαγε τὰ κτήνη αὐτοῦ εἰς οἶκους.

* ὁ δὲ μὴ προσέσχον τῇ διανοίᾳ εἰς τὸ ῥῆμα κυρίου, ἀφῆκε τὰ κτήνη ἐν τοῖς πεδίοις.

* εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωσὴν, ἐκτενον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἔσται χάλαζα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύπτου, ἐπὶ τε τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῷ κτήνι, καὶ ἐπὶ πᾶσι βοτάνῳ τῷ ἐπὶ τῆς γῆς.

* ἔξετεινε ὁ μωσῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ κύριος ἔδωκε φωνὰς & χάλαζαν καὶ διέτρεχε τὸ πῦρ ἐπὶ τῆς γῆς. & ἔβρεξε κύριος χάλαζαν ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et erit in puluerem tenuissimum super omnem terram Aegypti. Et erit in hominibus & in iumentis, & pecoribus scabies germinans vesicas in vniuersa terra Aegypti.

10 Et tulerunt fauillam fornacis, & steterunt coram Pharaone, & sparsit illam Moyses versus caelum. Et fuit scabies, & vesicae multae in hominibus, & in pecoribus.

11 Et non poterant malefici stare coram Moysen propter scabiem: quia erat scabies in maleficis, & in omnibus Aegyptiis.

12 Et ingrauaui Dominus cor Pharaonis, & non acquieuit eis: sicut locutus fuerat Dominus cum Moysen.

13 Dixitque Dominus ad Moysen, Confurge manè: & sta coram Pharaone: dicesque ei, Hæc dicit dominus Deus Iudæorum: Dimitte populum meum, ut seruiant coram me.

14 Quia in hac vice ego mitto omnes plagas meas in cor tuum, & in seruos tuos, & in populum tuum: ut scias quoniam non est similis mei dominator in vniuersa terra.

15 Quoniam nunc prope est coram me: ut mittam plagam fortitudinis meae, & percutiam te, & populum tuum peste: consumaberisque de terra.

16 Veruntamen propter hoc sustinui te, ut ostenderem tibi fortitudinem meam, & ut narrent potentiam nominis mei, in vniuersa terra.

17 Adhuc tu subiectum retines populum meum: ut non dimittas eos.

18 Ecce ego descendere faciam cras, hac ipsa hora, grandinem fortem nimis, cui similis non fuit in Aegypto, à die qua fundata est, usque nunc.

19 Nunc autem mitte: congrega pecora tua quæ sunt in agro: omnes enim homines, & iumenta quæ inuenta fuerint in agro, & non fuerint congregata in domum, descenderitque super ea grando: morientur.

20 Qui timuit verbum Domini de seruis Pharaonis, congregauit seruos suos, & pecora sua in domos.

21 Et qui non apposuit cor suum verbo Domini, dimisit seruos suos, & pecora sua in agro.

22 Dixitque Dominus ad Moysen: Leua manum tuam versus caelum: ut sit grando in vniuersa terra Aegypti, super homines, & super iumenta, & super omnem herbam agri in terra Aegypti.

23 Eleuauique Moyses virgam suam versus caelum, & Dominus dedit voces, & grandinem, & discurrerebat ignis super terram. Pluitque Dominus grandinem super terram Aegypti.

* Erat autem grando & ignis ardens in grandine. at grando multa valde, quæ talis non fuit in Ægypto, ex quo facta fuit in ipsa gens.

* Percussit autem grando in omni terra Ægypti, & omnia quæcunque erant in agro, ab homine vsque ad iumentum: & omnem herbam quæ erat in agro, percussit grando, & omnia ligna quæ in agris confregit. * Sed in terra Gesem, ubi erant filij

Israel, non fuit grando. * Mittens autem Pharaon, vocauit Moysen et Aaron, & dixit eis: Peccauit nunc: Dominus iustus, ego autem & populus meus impij.

* Orate ergo ad Dominum, & cessent fieri voces Dei, & grando, & ignis: & dimittam vos, & non amplius addetis manere.

* Dixit autem ei Moyses: Cum egrediar ciuitatem, extendam manus meas ad Dominum. & voces cessabunt, & grando, & pluuia non erit amplius: ut scias quod Domini terra.

* Et tu & serui tui, scio quod nunquam time- tis Dominum. * At linum & hordeum per-

cussum est: nam hordeum germinauerat, at linum seminificans. * Et triticum & far non percussus est: serotina enim erant.

* Egressus est Moyses à Pharaone extra ciuitatem, & extendit manus ad Dominum: & voces cessauerunt, et grando, & pluuia non stillauit super terram. * Videns autem Pharaon quod cessa-

uit pluuia, & grando, & voces, addidit ad peccandum: et ingratum est ei cor, & seruorum suorum. * Et induratum est cor Pharaonis: & non dimisit filios Israel, sicut locutus est Dominus Moysi.

CAP. X.

It autem Dominus ad Moysen, dicens: Ingredere ad Pharaonem. ego enim aggrauaui eius cor, & cor seruorum suorum, ut deinceps superueniant signa mea hæc super eos. * Ut narretis in aures filiorum vestrorum, & filiis filiorum vestrorum, quæcunque illi Ægyptiis, & signa mea quæ feci in eis: & scietis quod ego Dominus.

* Ingressus est autem Moyses & Aaron coram Pharaone, & dixerunt ei: Hæc dicit dominus Deus Hebræorum: Vsquequo non vis reuereri me? dimitte populum meum, ut seruiant mihi.

* ὡς ἡ χάλαζα καὶ τὸ πῦρ φλογίζον ἐν τῇ χάλαζῃ. ἡ δὲ χάλαζα πολλὴ σφόδρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν ἐν αἰγύπτῳ, ἀφ' ἧς γεγνήταί ἐπ' αὐτῆς ἔθνη.

* ἐπαύξατο δὲ ἡ χάλαζα ἐν πάσῃ γῇ αἰγυπτίου πανταῖς ὅσα ὡς ἐν τῷ πεδίῳ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. & πάντα βοτάνη τὴν ἐν τῷ πεδίῳ ἐπαύξατο ἡ χάλαζα. καὶ πάντα τὰ ξύ-

λα τὰ ἐν τοῖς πεδίοις συνέτριψεν. * πλὴν ἐν γῇ γεσέμ, οὗ ἡ δὲ οὐροῖ ἰσραὴλ, οὐκ ἐγένετο ἡ χάλαζα.

* ἀποστείλας δὲ φαραὼ, ἐκάλεσε τὸν μωυσὶν καὶ ἀαρὼν, & εἶπεν αὐτοῖς, ἡ μαρτυρία τὸ νῦν, ὁ κύριος ὁ δίκαιος, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ

λαός μου ἀσεβεῖς. * προσεύξατε οὖν πρὸς κύριον, καὶ παύσῃ τὸ ἔργον τοῦ κυρίου φωνὰς θεοῦ, καὶ χάλαζον, & πῦρ, & ἔξαποστέλλω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἐπὶ προσευθείσας ἐμεῖς.

* εἶπε δὲ αὐτῷ μωυσῆς, ὡς ἂν ἔξέλθω τὴν πόλιν· ἐκπεία- σω τὰς χεῖράς μου πρὸς κύριον. καὶ αἱ φωναὶ παύσονται, & ἡ χάλαζα, καὶ ὁ ὕετος οὐκ ἔσται ἐπὶ. ἵνα γινώσκῃς, ὅτι τὸ κυρίου ἡ

γῆ. * καὶ σὺ & ὁ θεράπων τῶν σου, ἴπισαμαί, ὅτι οὐδέποτε φοβείσθε τὸν κύριον.

* τὸ δὲ λίνον καὶ ἡ κριθὴ ἐπλήγη. ἡ γὰρ κριθὴ παρεστηκίαι, τὸ δὲ λίνον σπερματίζον. * ὁ δὲ πυρὶς καὶ ἡ ὀλύρα οὐκ ἐπλήγη, ὅψιμα γὰρ ὡς.

* ἔξηλθε μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἔξεπέτασε τὰς χεῖρας πρὸς κύριον, & αἱ φωναὶ ἐπαύσαντο, & ἡ χάλαζα, & ὁ ὕετος οὐκ ἔσχετο ἐπὶ τὴν γῆν.

* ἰδὼν δὲ φαραὼ, ὅτι πέπαυται ὁ ὕετος, καὶ ἡ χάλαζα, & αἱ φωναὶ, προσέειπε τῷ ἀμαρτάνειν. & ἐβάρυνεν αὐτὸς τὴν καρδίαν, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. * & ἐσκληρώθη ἡ

καρδία φαραὼ, & οὐκ ἔξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καθάπερ ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῇ.

* Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσὶν, λέγων, εἰσελθε πρὸς φαραὼ ἐγὼ γὰρ ἐβάρυνα αὐτὸς τὴν καρδίαν, καὶ τὴν καρδίαν τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἵνα ἔξης ἐπέλθῃ τὰ σημεῖά μου ταῦτα ἐπ'

αὐτοῖς. * ὅπως διηγήσῃς εἰς τὰ ὦτα τῶν τέκνων ὑμῶν, καὶ τοῖς τέκνοις τῶν τέκνων ὑμῶν, ὅσα ἐμπέποιχα τοῖς αἰγυπτίοις, & τὰ σημεῖά μου, ἀ' ἐποίησα ἐν αὐτοῖς. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος.

* εἰσῆλθε δὲ ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐναντίον φαραὼ, καὶ εἶπαν αὐτῷ, τὰδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἐβραίων, ἕως τίνος βέβηκα πρὸς ἀπὸ τοῦ λαοῦ μου, ἵνα λατρεύσῃ μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁴ Fuitque grando, & ignis discurrens in medio grandinis nimis validus; cuius similis non fuit in vniuersa terra Ægypti, à tempore quo fuit in ea populus. ²⁵ Et percussit grando in omni terra Ægypti omnia quæ erant in agro, ab homine vsque ad iumentum: & omnem herbam agri percussit grando, omnesque arbores agri confregit. ²⁶ Tamen in terra Gessem, ubi erant filij Israel, non fuit grando. ²⁷ Misitque Pharaon & vocauit Moysen & Aaron, & dixit eis: Peccauit hac vice: Dominus iustus, & ego & populus meus impij.

²⁸ Orate coram Domino, ut sit à facie eius refrigerium multum; & non sint super nos tonitrua maledictionis huiusmodi à facie Domini, neque grando: & dimittam vos, nec vltra retinebo vos. ²⁹ Dixitque ei Moyses: Cum egressus fuero de vrbe, extendam manus meas in oratione coram Domino. tonitrua cessabunt, & grando non erit amplius; ut scias quia Domini est terra. ³⁰ Noui enim quod tu & serui tui adhuc non humiliamini à facie Domini Dei.

³¹ Linum autem & hordeum percussa sunt, eo quod hordeum erat virens, & linum iam folliculos germinarat. ³² Triticum autem & far non sunt percussa, quia serotina erant. ³³ Egressusque est Moyses à Pharaone ex vrbe: & extendit manum suam in oratione coram Domino. & cessauerunt tonitrua, & grando & pluuia quæ descendeat, non peruenit ad terram. ³⁴ Viditque Pharaon quod cessasset pluuia, & grando, & tonitrua: & auxit peccatum, & ingratum cor suum ipse & serui eius. ³⁵ Ingratumque est cor Pharaonis; & non dimisit filios Israel, sicut locutus fuerat Dominus per manum Moysi.

CAP. X.

Dixitque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem; quia ego ingratum cor eius, & cor seruorum suorum, ut ponerem signa mea hæc in medio eorum. ² Et ut narres coram filio tuo, & coram filio filij tui, miracula quæ feci in Ægypto; & signa mea quæ posui in ea: & sciat quia ego Dominus. ³ Ingressusque est Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt ei: Hæc dicit dominus Deus Iudæorum: Vsquequo non vis humiliari coram me? dimitte populum meum, ut seruiant coram me.

* כי אם מאן אתה לשלח ארץ עמי הנני מביא
 מחר ארבה בנגלך : * וכסה ארץ עין הארץ ולא
 יוכל לראות ארץ הארץ ואכל ארץ יתר הפלטה
 הנשארת לכם מן הברד ואכל את כל העץ הצמח
 לכם מן השדה : * ומלאו בתיך ובתי כל עבדיך
 ובתי כל מצרים אשר לא ראו אבותיך ואבות אבותיך
 מיום היותם על האדמה עד היום הזה ויפן ויצא
 מעם פרעה : * ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי
 יהיה זה לנו למוקש שלח ארץ האנשים ויעבדו
 את יהוה אלהיהם הטרם תדע כי אברהם מצרים :
 * ויושב את משה ואהרן אל פרעה ויאמר
 אלהים לכו עבדו ארץ יהוה אלהיכם מי ומי
 ההלכים : * ויאמר משה בנערנו ובקננו נלך
 בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג יהוה
 לנו : * ויאמר אלהים יהי כן יהוה עמכם כאשר
 אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם :
 * לא כן לכו נא הגברים ועבדו את יהוה כי אתה
 אתם מבקשים ויגרש אתם מאת פני פרעה :
 * ויאמר יהוה אל משה נטה ירך על ארץ
 מצרים בארבה ויעל על ארץ מצרים ויאכל את כל
 עשב הארץ את כל אשר השאיר הברד : * ויש משה
 את מטהו על ארץ מצרים ויהוה נהג רוח קדים בארץ
 כל היום ההוא וכל הלילה הבקר היה ורוח הקדים
 נשא את הארבה : * ויעל הארבה על כל ארץ
 מצרים וינח בכל גבול מצרים כבד מאד לפניו לא
 היה כן ארבה כמחור ואחריו לא יהיה כן :
 * ויכס את עין כל הארץ ותחשך הארץ ויאכל את
 כל עשב הארץ וארץ כל פרי העץ אשר רותתיר
 הברד ולא נותר כל ירק בעץ ובעשב השדה בכל
 ארץ מצרים :

4 * Sin autem resistis, & non vis dimittere eū,
 ecce ego inducam cras locustam in fines tuos.
 5 * Quę operiet superficiē terrę, ne quicquā ei
 appareat; sed comedatur quod residuum fue-
 rit grandini. corrodet enim omnia ligna quę
 6 germinant in agris: * Et implebunt domos
 tuas, & seruorum tuorum, & omnium Ægy-
 ptiorum, quātam non viderunt patres tui, &
 aui ex quo orti sunt super terram vsq; in prę-
 sentem diem. auertitq; se, & egressus est à Pha-
 7 raone. * Dixerunt autem serui Pharaonis ad
 B eum: Vsquequo patiemur hoc scandalum? di-
 mitte homines, vt sacrificēt dño Deo suo. nō-
 8 ne vides quòd perierit Ægyptus? Reuocau-
 runtque Moyfen & Aarō ad Pharaonem, qui
 dixit eis: Ite, sacrificate domino Deo vestro.
 9 Quinam sunt qui ituri sunt? Ait Moyfes, Cū
 paruulis nostris & senioribus, pergemus cum
 filiis & filiabus, cum ouibus & armentis. Est
 10 enim solennitas domini Dei nostri. * Et respō-
 dit Pharao: Sic Dominus sit vobiscum, quo-
 modo ego dimittam vos, & paruulos vestros.
 11 cui dubium est quòd pessimē cogiteris. * Non
 fiat ita, sed ite tantum viri, & sacrificate Domi-
 no. hoc enim & ipsi petistis. Statimque eiec-
 12 ti sunt de conspectu Pharaonis. * Dixit autem ^{Apo. 9. 3.}
 Dominus ad Moyfen: Extēde manum tuam
 super terram Ægypti ad locustam, vt ascen-
 dat super terram, & deuoret omnem herbam
 13 quę residua fuerit grandini. * Et extendit
 Moyfes virgam super terram Ægypti, & Do-
 14 minus induxit ventum vrentem tota die il-
 la & nocte. Et manē facto, ventus vrens leua-
 uit locustas. * Quę ascenderunt super vniuer-
 sam terram Ægypti, & federunt in cunctis fi-
 nibus Ægyptiorum innumerabiles, quales
 ante illud tempus non fuerant, nec postea fu-
 15 turę sunt. * Operueruntque vniuersam
 superficiem terrę, vastantes omnia. Deuora-
 ta est igitur herba terrę, & quicquid poma-
 rum in arboribus fuit, quę grando dimise-
 rat. Nihil quoque omnino virens relictum
 est in lignis, & in herbis terrę in cuncta Æ-
 gypto.

תרגום אונקלוס

4 ארי אם מסרב את לשלח את עמי תא אנא סיתי סחר גובא בתחומך :
 ויכול ית שאר שיובחה דישחארת לכון מן ברדא ויכול ית כל אילנא דאצמח לכון מן חקלא :
 ולא חזו אבהתך ואבהתך מיום מהויהוה על ארעא עד יומא דרין ואתפני ונפק מלכות פרעה :
 יהי דין לנא לתקלא שלח ית גבריא ויפלחו קדם יי אלההוה תעד בען לא ידעת ארי אברה מצרים :
 פרעה ואמר להון אזילו פלחו קדם יי אלהכון מאן ומאן דאזילין :
 ובחורנא נזיל ארי חגא קדם יי לנא :
 סבירין למעבד לקביל אפיכון לאסתחרא :
 12 ואמר יי למשה ארים ירך על ארעא דמצרים ויחל גובא ויסק על ארעא דמצרים ויכול ית כל עשבא דארעא ית כל דאשאר ברדא :
 13 וארים משה ית חטריה על ארעא דמצרים ויין דבר רוח קדומא בארעא כל יומא והוא וכל ליליא צפרא הורה ורוח קדומא נמל ית גובא :
 14 וסליק גובא על כל ארעא דמצרים ושרא בכל חתום מצרים חקיף לחדא קדמוהי לא הורה כן גובא דכתייה ובחוריה לא יהי כן :
 15 וחפא ית עין שמשא דארעא וחסוכת ארעא ואכל ית כל עשבא דארעא וית כל פרי אילנא דאשאר ברדא ולא אשחאר כל ירוק באילנא
 ובעשבא דחקלא בכל ארעא דמצרים :

* Si autem non volueris tu dimittere populum meum, ecce ego inducam hac hora cras locustam multam in omnes terminos tuos: * Et operiet superficiem terræ: & non poteris videre terram: & comedet omne residuum quod relictum est, quod reliquit vobis grando; & comedet omne lignum germinans vobis in terra. * Et implebuntur tua domus, & domus seruorum tuorum, & omnes domus quæ in omni terra Ægyptiorum: quæ nunquam viderunt patres tui, neque proauipforum, ex qua die facti sunt in terra, usque ad diem hanc. Et declinans Moyses, egressus est à Pharaone.

* Et dicunt serui Pharaonis ad eum: Usquequo erit hoc nobis scandalum? dimitte homines, ut seruiant domino Deo suo. an scire vis, quod perijt Ægyptus? * Et reuocauerunt & Moysen & Aaron ad Pharaonem, & dixit eis: Ite & seruite domino Deo vestro. qui autem, & qui sunt ituri? * Et ait Moyses: Cum iuuenibus & senioribus ibimus, cum filiis & filiabus, & ouibus, & bobus nostris. est enim festum domini Dei nostri.

* Et dixit ad eos: Sit sic: Dominus vobiscum, sicut dimitto vos. nunquid etiam supellectilem vestram? videte quod nequitia inest vobis.

* Non sic: ite autem viri, & seruite Deo. hoc enim ipsi queritis. Eiecerunt autem eos à facie Pharaonis.

* Et dixit Dominus ad Moysen: Extende manum tuam super terram Ægypti, & ascendet locusta super terram Ægypti, & comedet omnem herbam terræ, & omnem fructum lignorum quæ reliquit grando.

* Et extendit Moyses virgam in calum, & Dominus induxit ventum Austrum super terram, tota die illa & tota nocte. manè factum est, & ventus Auster leuauit locustam.

* Et induxit eam in omnem terram Ægypti, & requieuit super omnes terminos Ægypti multa valde. prior ea non fuit talis locusta, & post hanc non erit sic.

* Et operuit superficiem terræ, & corrupta est terra: & comedit omnem herbam terræ, & omnem fructum lignorum, qui relictus est à grandine. Non relictum est viride quicquam in lignis, & in omni herba agri in omni terra Ægypti.

4 * ἐὰν ὃ μὴ θέλῃς σὺ ἵστασαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ταύτην τὴν ὥραν αὐτὸν ἀκρίδα πολλὴν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὅροις σου. * καὶ καλύψει τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ οὐ διωθήσῃ κατὰ εἶν τὴν γῆν, καὶ κατέδεσθαι πᾶν τὸ φεικόμενον καὶ τὰ λείποντα, ὃ κατέλειπον ὑμῖν ἡ χάλαζα, & κατέδεσται πᾶν τὸ ἐξύλον τὸ φυόμενον ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς. * & πληθήσονται οἱ οἰκιστὰς, & αἱ οἰκίαι τῶν θεραπόντων σου, & πᾶσαι αἱ οἰκίαι αἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῶν αἰγυπτίων· ὃ οὐδέποτε ἐώρακασιν πατέρες σου, οὐδ' ὅτι πατέρα παπποὶ αὐτῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας γεγόνασιν ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐκκλίνας μωυσῆς ἔστηλθεν ἀπὸ φαραώ. * καὶ λέγουσιν ὅτι

6 ἐραποντες φαραώ πρὸς αὐτὸν, ἕως τίνος ἔσται τοῦτο ἡμῖν σκῶλον; ἵστασαι αὐτὸν ὅτι ἀνθρώποις, ὅπως λατρεύσωσι κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν ἢ εἰδέναι βούλει, ὅτι ἀπόλωλεν αἰγυπτίῳ. * & ἀπέστρεψαν τὸν τε μωυσὲν & ἀαρὼν πρὸς φαραώ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πορεύεσθε καὶ λατρεύετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. τίνες δὲ καὶ τίνες εἰσὶν ὅτι πορεύομενοι;

7 * καὶ λέγει μωυσῆς, σὺ τοῖς νεανίσκοις & τοῖς πρεσβυτέροις πορεύομεθα, σὺ τοῖς υἱοῖς, & θυγατέρας, & πρεσβυτοῖς, & βουσίην ἡμῶν. ἐστὶ γὰρ ἑορτὴ κυρίου ὁ θεὸς ἡμῶν. * καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἕως οὕτως, κύριός μεθ' ὑμῶν, καθότι ἀποστείλω ὑμᾶς. μὴ & τὴν ἀποσκευὴν ὑμῶν; ἴδετε, ὅτι πονηρία πρὸς ἐμὴν ὑμῖν. * μὴ οὕτως, πορεύεσθε ὅτι ἀνδρες, καὶ λατρεύσατε τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτοὶ ἐκζητεῖτε. ἵστασαι

8 λὸν ὃ αὐτὸν ἀπὸ πρῶτου φαραώ. * καὶ εἶπε κύριός πρὸς μωυσὲν, ἔκλεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν γῆν αἰγυπτίαν, καὶ ἀναθήτω ἀκρίδες ἐπὶ τὴν γῆν αἰγυπτίαν, & κατέδεσθαι πᾶσαν τὴν βοτάνην τῆς γῆς, & πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὡς ὥστε λίπετο ἡ χάλαζα. * καὶ ἵσταται μωυσῆς τὴν ῥάβδον εἰς τὸν ἔρανον, & κύριός ἐπήγαγεν ὄλεον νότον ἐπὶ τὴν γῆν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, & ὅλην τὴν νύκτα. ὁ πρῶτος ἐξηγήθη, & ὁ ὄλεμος ὁ νότος ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα. * καὶ ἀνέγαγεν αὐτὴν ἐπὶ πᾶσαν τὴν αἰγυπτίαν, & κατέπαυσεν ἐπὶ πάντα τοὺς ὅρους αἰγυπτίου πολλὴ σφόδρα. πλεονέκει αὐτῆς ὃ γέγονεν τοιαύτη

9 ἀκρίδα, καὶ μετὰ ταύτην οὐκ ἔσται οὕτως. * & ἐκάλυψε τὴν ὄψιν τῆς γῆς, & ἐφθάρη ἡ γῆ. & κατέφαγεν πᾶσαν τὴν βοτάνην τῆς γῆς, & πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὃς ὥστε ἐλείφθη ἀπὸ τῆς χάλαζης. ἔχ' ὥστε ἐλείφθη χλωρὸν οὐδ' ἐν τοῖς ξύλοις, & ἐν πάσῃ βοτάνῃ ὃ πεδία, ἐν πάσῃ γῇ αἰγυπτίου.

10 * Quod si non vis dimittere populum meum, ecce ego adducam cras locustam in terminos tuos: * Et cooperiet terram, ita ut solis radij non possent ad eam penetrare: & consumet reliqua quæ reseruata & relictæ fuerant vobis à grandine: & comedet omnes arbores quæ germinant vobis in agro. * Implebuntque domos tuas, & domos omnium seruorum tuorum, & domos omnium Ægyptiorum: quantum non viderunt patres tui, & patres patrum tuorum, à die quo fuerunt super terram usque in diem hanc. Auertitque se & egressus est à Pharaone.

11 * Dixeruntque serui Pharaonis ad eum: Usquequo erit hoc nobis in scandalum? dimitte viros, ut seruiant coram domino Deo suo: nunquid adhuc nescis quod perierit Ægyptus? * Reductique sunt Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixit eis: Ite, seruite coram domino Deo vestro. Qui ituri sunt? * Dixitque Moyses: Cum paruulis nostris, & cum senioribus nostris ibimus, cum filiis nostris, & cum filiabus nostris, cum ouibus nostris, & cum bobus nostris ibimus: quia solennitas est nobis coram Domino.

12 * Et dixit Dominus ad Moysen: Leua manum tuam super terram Ægypti, ut veniat locusta, & ascendat super terram Ægypti, & comedat omnem herbam terræ, omnia quæ reliquit grando. * Et leuauit Moyses virgam suam super terram Ægypti, & Dominus induxit ventum Orientalem leuauit locustam.

13 * Ascenditque locusta super vniuersam terram Ægypti, & mansit in vniuerso termino Ægypti nimis valida: qualis antea non fuerat similis ei, nec postea erit talis. * Cooperuitque terram, ita ut radij solis non possent ad eam peruenire, & obscurata est terra, & deuorauit omnem herbam terræ, & omnes fructus arboris quos reliquit grando: nihilque viride remansit in arboribus, & in herba agri in vniuersa terra Ægypti.

14 * Et operuit superficiem terræ, & corrupta est terra: & comedit omnem herbam terræ, & omnem fructum lignorum, qui relictus est à grandine. Non relictum est viride quicquam in lignis, & in omni herba agri in omni terra Ægypti.

15 * Et operuit superficiem terræ, & corrupta est terra: & comedit omnem herbam terræ, & omnem fructum lignorum, qui relictus est à grandine. Non relictum est viride quicquam in lignis, & in omni herba agri in omni terra Ægypti.

16 * Et operuit superficiem terræ, & corrupta est terra: & comedit omnem herbam terræ, & omnem fructum lignorum, qui relictus est à grandine. Non relictum est viride quicquam in lignis, & in omni herba agri in omni terra Ægypti.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Quod si non vis dimittere populum meum, ecce ego adducam cras locustam in terminos tuos: * Et cooperiet terram, ita ut solis radij non possent ad eam penetrare: & consumet reliqua quæ reseruata & relictæ fuerant vobis à grandine: & comedet omnes arbores quæ germinant vobis in agro. * Implebuntque domos tuas, & domos omnium seruorum tuorum, & domos omnium Ægyptiorum: quantum non viderunt patres tui, & patres patrum tuorum, à die quo fuerunt super terram usque in diem hanc. Auertitque se & egressus est à Pharaone.

7 Dixeruntque serui Pharaonis ad eum: Usquequo erit hoc nobis in scandalum? dimitte viros, ut seruiant coram domino Deo suo: nunquid adhuc nescis quod perierit Ægyptus? * Reductique sunt Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixit eis: Ite, seruite coram domino Deo vestro. Qui ituri sunt? * Dixitque Moyses: Cum paruulis nostris, & cum senioribus nostris ibimus, cum filiis nostris, & cum filiabus nostris, cum ouibus nostris, & cum bobus nostris ibimus: quia solennitas est nobis coram Domino.

10 Dixitque eis: Sic sit verbum Domini in adiutorium vestrum, sicut dimittam vos & familiam vestram. videte quomodo malum, quod vos putatis facere, contra faciem vestram stat. * Non sic: sed ite nunc viri, & seruite coram domino Deo vestro: quoniam hoc ipsum vos petistis. eiecitque eos à conspectu Pharaonis.

11 Dixitque Dominus ad Moysen: Leua manum tuam super terram Ægypti, ut veniat locusta, & ascendat super terram Ægypti, & comedat omnem herbam terræ, omnia quæ reliquit grando. * Et leuauit Moyses virgam suam super terram Ægypti, & Dominus induxit ventum Orientalem leuauit locustam.

13 Ascenditque locusta super vniuersam terram Ægypti, & mansit in vniuerso termino Ægypti nimis valida: qualis antea non fuerat similis ei, nec postea erit talis. * Cooperuitque terram, ita ut radij solis non possent ad eam peruenire, & obscurata est terra, & deuorauit omnem herbam terræ, & omnes fructus arboris quos reliquit grando: nihilque viride remansit in arboribus, & in herba agri in vniuersa terra Ægypti.

* וַיִּמְהַר פֶּרְעֹה לִקְרֹא לְמֹשֶׁה וְלֵאחֶרְזֵן וַיֹּאמֶר חֲטֹאתִי
 לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלָכֶם : * וְעַתָּה שֵׂא נָא חֲטֹאתַי אֵלַי
 הַפֶּעַם וְהַעֲתִירוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וַיִּסַּר מֵעַלִי רַק אֶת־
 חַמּוֹת הַזֶּה : * וַיֵּצֵא מֵעַם פֶּרְעֹה וַיַּעֲתֵר אֶל־יְהוָה :
 * וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה רוּח־יָם חֲזָק מְאֹד וַיִּשָּׂא אֶת־הָאֲרֶבֶה
 וַיִּתְקַעְהוּ יָמָה סוּף לֹא נִשְׂאָר אֲרֶבֶה אֶחָד בְּכָל גְּבוּל
 מִצְרַיִם : * וַיַּחֲזֹק יְהוָה אֶת־לֵב פֶּרְעֹה וְלֹא שָׁלַח
 אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
 נִטָּה יָדְךָ עַל־הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם
 וַיִּמַּשׁ חֹשֶׁךְ : * וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַשָּׁמַיִם וַיְהִי
 חֹשֶׁךְ אֲפֹלָה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשַׁת יָמִים :
 * לֹא־רָאוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו וְלֹא־קָמוּ אִישׁ מִתַּחֲתֵיו
 שְׁלֹשַׁת יָמִים וְלִכְלֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמִשְׁכְּתוֹתָם :
 * וַיִּקְרָא פֶּרְעֹה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְכוּ עֲבַדוּ אֶת־
 יְהוָה רַק צֹאנְכֶם וּבְקָרְכֶם יֵצֵג גַּם־טַפְכֶּם יֵלֶךְ
 עִמָּכֶם : * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַם־אֶתָּה תֵּתֵן בְּיָדֵנוּ זִבְחִים
 וְעֹלֹת וְעֹשִׂינוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ : * וְגַם־מִקְנֵנוּ יֵלֶךְ
 עִמָּנוּ לֹא תִשָּׂאֵר פֶּרֶסוֹ בִּי מִמֶּנּוּ נִקָּח לַעֲבֹד אֶת־
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֶנְחֵנוּ לֹא־נִדְעַ מִזֶּה נַעֲבֹד אֶת־
 יְהוָה עַד־בֹּאֵנוּ שָׁמָּה : * וַיַּחֲזֹק יְהוָה אֶת־לֵב פֶּרְעֹה
 וְלֹא אָבָה לְשַׁלְּחָם : * וַיֹּאמֶר לוֹ פֶּרְעֹה לֵךְ מֵעַלִי
 הַשֹּׁמֵר לֵךְ אֶל־תִּסָּף רְאוּרָתִי פָנִי בִּיּוֹם רֵאשִׁית פָּנִי
 תָמוּרָתִי : * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בֵּן דְּבָרְתָּ לֹא־אֶסָּף עוֹד
 רְאוּרָתִי פָנִיךָ : יא

* וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
 עוֹד נֵגַע אֶחָד אָבִיא עַל־פֶּרְעֹה וְעַל־מִצְרַיִם
 אַחֲרֵי־כֵן יִשְׁלַח אֶתְכֶם מִזֶּה כְּשִׁלְחוֹ בְּלֹא־גֵרֶשׁ
 יִגֶּרֶשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה : * דְּבַר־נָגַע בְּאֶזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאַלּוּ
 אִישׁ מֵאִתּוֹ רֵעֵהוּ וְאִשּׁוֹ מֵאִתּוֹ רֵעוּתָהּ כְּלִי־כֶסֶף
 וְכִלֵּי זָהָב :

16 * Quamobrem festinus Pharaon vocavit Moy-
 sen & Aaron, & dixit eis: Peccaui in dominum
 17 Deum vestrum, & in vos. * Sed nunc dimittite
 peccatum mihi etiam hac vice: & rogate do-
 minum Deum vestrum, vt auferat à me mor-
 18 tem istam. * Egressusque est Moyses de con-
 19 spectu Pharaonis, & orauit Dominum. * Qui
 flare fecit ventum ab Occidente vehementis-
 simum: & arreptam locustam, proiecit in ma-
 20 re rubrum. non remansit nec vna quidem in
 20 cunctis finibus Ægypti. * Et indurauit Do-
 minus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel.
 21 * Dixit autem Dominus ad Moysen: Exten-
 22 de manum tuam in cælum, & sint tenebræ su-
 22 per terram Ægypti, tam densæ, vt palpari
 22 queant. * Extenditque Moyses manum in
 23 cælum, & factæ sunt tenebræ horribiles in v-
 23 niuersa terra Ægypti. * Tribus diebus nemo
 vidit fratrem suum: nec mouit se de loco in
 quo erat. Vbicunque autem habitabant filij
 24 Israel, lux erat. * Vocauitque Pharaon Moysen
 & Aaron, & dixit eis: Ite, sacrificate Domino.
 oues tantum vestræ & armenta remaneant:
 25 paruuli vestri cant vobiscum. * Ait Moyses:
 Hostias quoque; & holocausta dabis nobis, que
 26 offeramus domino Deo nostro. * Cuncti gre-
 ges pergunt nobiscum. Non remanebit ex eis
 vngula, quæ necessaria sunt in cultum domi-
 ni Dei nostri, præsertim cum ignoremus quid
 debeat immolari, donec ad ipsum locum per-
 27 ueniamus. * Indurauit autem Dominus
 cor Pharaonis, & noluit dimittere eos.
 28 * Dixitque Pharaon ad Moysen: Recede à
 me, & caue ne vltra videas faciē meam. quo-
 cunque die apparueris mihi, morieris.
 29 * Respondit Moyses: Ita fiat vt locutus es.
 non videbo vltra faciē tuam.

CAP. XI.

1 * Et dixit Dominus ad Moysen: Adhuc vna
 A plaga tangam Pharaonem & Ægyptum,
 & post hæc dimittet vos, & exire compellet.
 2 * Dices ergo omni plebi, vt postulet vir
 ab amico suo, & mulier à vicina sua, vasa ar-
 gentea & aurea.

תרגום אונקלוס

16 * ואחרי פרעה למקרי למשור ולאהרן ואמר חבית קדם יי אלחכון ולכון :
 17 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :
 18 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :
 19 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :
 20 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :
 21 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :
 22 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :
 23 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :
 24 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :
 25 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :
 26 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :
 27 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :
 28 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :
 29 * ונפק מלוח פרעה וצלי קדם יי :

* Festinauit autem Pharaon vocare Moysen & Aaron, dicens: Peccaui coram domino Deo vestro, & in vos.

* Suscipite igitur meum peccatum etiam & nunc: & orate ad dominum Deum vestrum, & auferat à me mortem hanc.

* Egressus est autem Moyses à Pharaone, & orauit ad Deum.

* Et proiecit Dominus ventum à mari vehementem, & arripuit locustam, & proiecit eam in rubrum mare: & non relictæ est locusta una in omni terra Egypti.

* Et indurauit Dominus cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende manum tuam in calum, & fiant tenebræ super terram Egypti, palpabiles tenebræ.

* Extendit autem Moyses manum in calum, et factæ sunt tenebræ, obscuritas, & tempestas super omnem terram Egypti tribus diebus.

* Et non vidit ullus fratrem suum: et non surrexit ullus ex cubili suo tribus diebus. omnibus autem filiis Israel erat lux in omnibus in quibus erat.

* Et vocauit Pharaon Moysen & Aaron, dicens: Ite, seruite domino Deo vestro: veruntamen oves & boues relinquate. & supellex vestra eat vobiscum.

* Et dixit Moyses: Sed & tu dabis nobis holocausta & hostias, quas faciemus domino Deo nostro.

* Et iumenta nostra ibunt nobiscum, & non relinquemus ungulam. ab eis enim accipiemus ad seruiendum domino Deo nostro. Nos autem non scimus quid seruiemus Domino, quoad veniamus nos illuc.

* Indurauit autem Dñs cor Pharaonis, & non voluit dimittere eos. * Et ait Pharaon: Recede à me: caue tibi amplius non addere videre meam faciem: qua autem die apparueris mihi, morieris.

* Ait autem Moyses: Sic dixisti. non amplius apparebo tibi in faciem.

CAP. XI.

Dixit autem Dominus ad Moysen: Adhuc vnam plagam inducam super Pharaonem & super Egyptum: & post hæc dimittet vos hinc. quando autem dimiserit vos, cum omni eiectione eijciet vos.

* Loquere igitur clam in aures populi, & petat unusquisque à vicino, & mulier à vicina, vasa argentea, & aurea, & vestes.

* κατέσθουσι ὁ φαραὼ καλέσαι μωυσὴν καὶ ἀαρὼν, λέγων, ἡμαρτήκα ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, & εἰς ὑμᾶς.

* προσδέξαθε οὖν μου τὴν ἀμαρτίαν ἐπὶ καὶ νῦν, καὶ προσδέξαθε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, & ἀφαιλέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸν θάνατον τοῦτον.

* ὁ ἤλθε ὁ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ, καὶ ἠνέστα πρὸς τὸν θεόν.

* & μετέβαλεν κύριος ἄνεμον ἀπὸ θαλάσσης σφοδρόν, & ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. οὐχ ὅπως ἐλείφθη ἀκρίαι μία ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. & ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν φαραὼ, & οὐκ ᾔξανε εἰσελθεῖν ὅτι ἦτο ἰσραήλ.

* εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσὴν, ἐκλίνον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ πληθύνω σκότος ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου, ψηλαφήσῃ τὸ σκότος.

* ᾔξενε ὁ μωυσῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐγένετο σκότος, γνόφος, καὶ θύελλα ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου τρεῖς ἡμέρας.

* καὶ οὐκ εἶδον οὐδεὶς τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ καὶ οὐκ ᾔσθον ἑσθὴν οὐδεὶς ἐκ τῆς κοίτης αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας. πᾶσι ὁ τοῖς ἰσραὴλ ἡ φῶς ἐν πασίν οἷς κατεγίνοντο.

* καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσὴν & ἀαρὼν, λέγων, βαδίζετε, λατρεύετε κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, πλὴν τῶν προσβάτων καὶ τῶν βοῶν ὑπολείπεσθε. καὶ ἡ δόσος τοῦ ὑμῶν ἀποτρέχτω μεθ' ὑμῶν.

* καὶ εἶπε μωυσῆς, ἀλλὰ καὶ σὺ δώσεις ἡμῖν ὀλοκαυτώματα & θυσίας, αἷς ποιήσῃς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν.

* & τὰ κτήνη ὑμῶν πορεύσονται μεθ' ὑμῶν, καὶ ἔχ' ὑπολείψομεθα ὅπλιν. ἀπ' αὐτῶν γὰρ ληψόμεθα λατρεύσαι κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν. ἡμεῖς ὅτι οὐκ οἶδα μὲν τί λατρεύσῃς κύριον, ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐκεῖ.

* ἐσκλήρυνε ὁ κύριος τὴν καρδίαν φαραὼ, & οὐκ ἐβλήθη ᾔξανε εἰσελθεῖν αὐτοῖς.

* καὶ λέγει φαραὼ, ἀπελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὥστε σε αὐτὸς ἐπὶ μὴ προσθῆναι ἰδεῖν μου τὸ πρόσωπον. ἦδ' αὖ ἡμέρα ὀφθῆς μοι, ἀποθανῇ.

* λέγει δὲ μωυσῆς, οὕτως εἶρηκας ἐκ ἐπὶ ὀφθῆμαί σου εἰς πρόσωπον.

ια.

* Εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἐπὶ μίαν πληγὴν ἐπάξω ἐπὶ φαραὼ, καὶ ἐπ' αἰγύπτιον, καὶ μὴ ταῦτα ᾔξανε εἰσελθεῖν ὑμᾶς ἐν τῷ οὐρανῷ. ὅταν ὁ ᾔξανε εἰσέλθῃ ὑμᾶς, σὺ πάσῃ ἐκβολῇ ἐκβαλεῖς ὑμᾶς.

* λαλήσῃ ἐν κρυφῇ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, & αἰτησάτω ἕκαστος τὸ πλῆθος, καὶ γυνὴ τὸ πλῆθος σκεδὴν ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν καὶ ἱματισμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Festinauitque Pharaon, & vocauit Moysen & Aaron, & ait: Peccaui coram domino Deo vestro, & vobis. 17 Et nunc dimitte, obsecro, peccatum meum tantummodo hac vice: & orate coram domino Deo vestro, ut auferat à me solummodo mortem istam.

18 Egressusque est à Pharaone, & orauit coram Domino. 19 Et conuertit Dominus ventum Occidentalem nimis validum, & tulit locustam, & proiecit eam in mare rubrum: nec una quidem locusta remansit in vniuerso termino Egypti.

20 Et indurauit Dominus cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel. 21 Dixitque Dominus ad Moysen: Leua manum tuam versus calum, ut sint tenebræ super terram Egypti, etiam postquam recesserit obscuritas noctis.

22 Et leuaui Moyses manum suam versus calum: & fuerunt tenebræ obscuræ in vniuersa terra Egypti tribus diebus. 23 Nullus vir vidit fratrem suum: neque surrexerunt singuli de locis suis tribus diebus. omnibus autem filiis Israel erat lux in habitationibus suis.

24 Vocauitque Pharaon Moysen, & ait: Ite, seruite coram Domino: oves tantum vestras & boues relinquate: familia quoque vestra eat vobiscum. 25 Et ait Moyses: Tu quoque dabis in manibus nostris hostias sanctas & holocausta, ut faciamus coram domino Deo nostro.

26 Pecora quoque nostra pergent nobiscum: non dimittemus quicquam; quoniam ex eis debemus accipere, ut seruiamus coram domino Deo nostro. Nos autem nescimus in quo seruituri simus coram domino Deo nostro, donec veniamus illuc. 27 Indurauit autem Dominus cor Pharaonis, & noluit dimittere eos.

28 Dixitque ei Pharaon: Recede à me: caue tibi ne vltra videas faciem meam; quoniam in die in quo videris faciem meam, morieris. 29 Dixitque Moyses: Rectè locutus es: non addam vltra videre faciem tuam.

CAP. XI.

ET dixit Dominus ad Moysen: Adhuc plagam vnam inducam super Pharaonem & super Egyptum: postea dimittet vos hinc. cumque dimiserit, omnino proijciet vos hinc. 2 Loquere nunc coram populo, ut postulet vir ab amico suo, & mulier ab amica sua vasa argentea & vasa aurea.

* ויתן יהוה את חן העם בעיני מצרים גם האיש
משור גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה
ובעיני העם: * ויאמר משה כה אמר יהוה
בחרת הלילה אני יוצא בתוך מצרים: * ומר
כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על כסאו
עד בכור השפחה אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה:
* והיתה צעקה גדלה בכל ארץ מצרים אשר כמיהו
לא נהיתה וקמיהו לא תקף: * ולכל בני ישראל
לא יחרץ כלב לשנו למאיש ועד בהמה למען תדעון
אשר יפלה יהוה בין מצרים ובין ישראל: * וירדו
כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי לאמר צא אתה
וכל העם אשר ברגליך ואחרי כן אצא ויצא
מעם פרעה בחרים אף: * ויאמר יהוה אל
משה לא ישמע אליכם פרעה למען רבות מופתי
בארץ מצרים: * ומשה ואהרן עשו את כל
המפתים האלה לפני פרעה ויחזק יהוה את לב פרעה
ולא שלח את בני ישראל מארצו:

יב

* ויאמר יהוה אל משה ואל אהרן בארץ מצרים
לאמר: * החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון
הוא לכם לחדשי השנה: * דברו אל כל עדת
ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש
שה לבית אבת שה לבית: * ואם ימעט הבית
מהיות משה ולקח הוא ושכניו הקרב אל ביתו במכסת
נפשת איש לפי אכלו תכסו על השם: * שה תמים
זכר בן שנה יהיה לכם מן הכבשים ומן העזים
תקחו: * והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר
יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין
הערבים:

תרגום אונקלוס

* ויהי ויהי עמא לרחמינ בעיני מצראי אף גברא משה רב לחדא בארעא דמצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני עמא: * ויאמר
משה ברנא אמר ויי כפלגות ליליא אנא מחגלי בגו מצראי: * וימור כל בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא דפרעה דעתיד למיתב על כרסי
מלכותיה עד בוכרא דאמתא די בבית רחמיא וכל בוכרא דבעירא: * ותחי צוחתא רבתא בכל ארעא דמצרים דכותה לא תות ודכותה לא
חוסף: * ולכל בני ישראל לא ינזיק כלבא בלשניה למנבח למאנשא ועד בעירא בריל דתדעון ארי אפריש ויי בין מצראי ובין
ישראל: * ויחחון כל עבדיך אליו לחי ויבעון מני למימר פוק את וכל עמא דעמך ובחר בן אפוק ונפק מן קדם פרעה בתקופ רגו:
* ויאמר ויי למשה לא יקביל מנכון פרעה בריל לאסגארה מופתי בארעא דמצרים: * ומשה ואהרן עבדו ית כל מופתא האליו
קדם פרעה ואתקיו ויי ית לבא דפרעה ולא שלח ית בני ישראל מארעיה:
* ויאמר ויי למשה ולא אהרן בארעא דמצרים למימר: * ירחא תדין לכון ריש ירחיא קדמאי הוא לכון לירחי
שחא: * מלילי עם כל כנשתא דישראל למימר בעשרא לירחא תדין ויסבון להון גבר אימר לבית אבת אימר לביתא:
* ואם יוער ביתא מלאמתא על אימר ויסב הוא ושבביה דקריב לביתיה במנן נפשחא גבר לפום מיכליה תחמנו על אימרא:
* אימר שלים דכר בר שחא יהא לכון מן אמריא ומן בני עמא חסבון: * ויהי לכון למטרא עד ארבעה עשר יומא לירחא
דירח ויכסון ויהי כל קהל כנשתא דישראל בין שמשא:

* Dominus autem dedit gratiam populo coram Ægyptiis, & mutauerunt illis. Et homo Moyses magnus factus est valde coram Ægyptiis, et coram Pharaone & coram omnibus seruis eius.

* Et dixit Moyses: Hæc dicit Dominus: Circa mediam noctem ego ingredior in medium Ægypti.

* Et morietur omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui sedet in throno, & usque ad primogenitum ancillæ quæ est ad molam, & usque ad primogenitum omnis iumentum.

* Et erit clamor magnus per omnem terram Ægypti, qui talis non factus fuit, & talis non amplius apponetur.

* Et in omnibus filiis Israel non mutiet canis lingua sua, ab homine usque ad pecus: ut scias quanta mirificabit Dominus inter Ægyptios & Israel.

* Et descendent omnes serui tui isti ad me, & adorabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis populus tuus quem tu ducis: & post hæc egrediar. Egredius est autem Moyses à Pharaone cum ira.

* Et dixit Dominus ad Moysen: Non audiet vos Pharaon: ut multiplicem signa mea et prodigia mea in terra Ægypti.

* Moyses autem & Aaron fecerunt omnia ostenta hæc in terra Ægypti coram Pharaone. Indurauit autem Dominus cor Pharaonis, & non voluit dimittere filios Israel ex terra sua.

CAP. XII.

Dixit autem Dominus ad Moysen & Aaron in terra Ægypti, dicens:

* Mensis iste vobis principium mensium: primus est vobis in mensibus anni.

* Loquere ad omnem congregationem filiorum Israel, dicens: Decima mensis huius accipiant unusquisque agnum per domos familiarum, agnum per domum.

* Si autem pauci fuerint qui in domo, ut non sufficientes sint ad agnum, assumet secum vicinum proximum suum iuxta numerum animarum, unusquisque, quod sufficit sibi connumerabitur in agnum.

* Agnus perfectus, masculus, immaculatus, anniculus erit vobis, ab agnis & ab hædis accipietis.

* Et erit vobis seruatum usque ad quartam decimam mensis huius. et immolabunt eum omnis multitudo congregationis filiorum Israel ad vespæram.

* κύριος δὲ ἔδωκε χάριν τῷ λαῷ ἐν ὁσίοις τῶν αἰγυπτίων. καὶ ἔχρησεν αὐτοῖς. καὶ ὁ ἀνὴρ Μωϋσῆς μέγας ἐγένετο σφόδρα, ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἐναντίον Φαραὼ, καὶ ἐν ὁσίοις πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ.

* καὶ εἶπε Μωϋσῆς, τάδε λέγει κύριος. ὡς μέλλας νύκτας ἐγὼ εἰσπορεύομαι εἰς μέσον αἰγύπτου. καὶ τε-

λευτήσεται πᾶν πρωτόγονον ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἀπὸ πρωτόγονου Φαραὼ, ὃς κάθηται ἐπὶ θρόνου, καὶ ἕως τοῦ πρωτόγονου τῆς θεραπαίνης τῆς ὡσὰν τὸ μύλον, ἕως πρωτόγονου πάντος κτηνῆος.

* ἔσται κραυγὴ μεγάλη ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν, ἔτι τοιαύτη οὐκ ἐπὶ πορευθήσεται.

* καὶ ἐν πᾶσι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτηνῆος, ὅπως εἶδης ὅτι ὡσὰν δοξάσει κύριος δυνάμεν τῶν αἰγυπτίων καὶ τοῦ Ἰσραὴλ.

* καὶ κατὰθήνται πάντες οἱ παῖδες σου οὗτοι πρὸς με, καὶ προσκυνήσουσί με, λέγοντες, ἔξελθε σὺ, ὅτι πᾶς ὁ λαὸς σου οὗτος ἀφῆγῃ. καὶ μὲν ταῦτα ἔξελεύομαι. ἔξηλθε δὲ Μωϋσῆς ἀπὸ Φαραὼ μετὰ θυμοῦ.

* καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν, ὅτι εἰσακτέον ὑμῶν Φαραὼ, ἵνα πληθύνω τὰ σημεῖα μου, καὶ τὰ τέρατά μου ἐν τῇ γῇ αἰγύπτῳ. * Μωϋσῆς δὲ ἀπαρὼν ἐποίησεν πᾶσι ταῦτα ἐν γῇ αἰγύπτου ἐναντίον Φαραὼ. ἐσκήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν Φαραὼ, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἑξαποσεῖλαι ὅτι υἱὸς Ἰσραὴλ ἐν γῆς αὐτοῦ.

16.

1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωϋσῆν ὅτι ἀπαρὼν ἐν γῇ αἰγύπτου, 2 λέγων. * ὁ μὲν ὅτι ὑμῖν δευτέρη μελὴν, πρῶτος ἐστὶν ὑμῖν 3 ἐν τοῖς μηνὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ. * λαλήσονται πρὸς πᾶσαν συνα-

γωγὴν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, λέγων, τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτωσαν ἕκαστος τὸ πρόβατον κατ' οἴκους πατρῶν, πρὸς 4 βᾶτον κατ' οἰκίδον. * ἐὰν δὲ ὀλιγοὶ ᾖσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ,

ὥστε μὴ ἱκανοὶ εἶναι εἰς τὸ πρόβατον, (προσλήψεται) μετ' ἑαυτοῦ τὸν γείτονα τὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ δευτέρον ψυχῶν, ἕκαστος τὸ δευτερεύον αὐτοῦ συναριθμηθήσεται εἰς πρόβατον.

5 * πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἄμωμον, ἐνιαύσιον ἔσται ὑμῖν. ἀπὸ τῶν δεινῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐρίφων λήψετε.

6 * καὶ ἔσται ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τέσσαρες καὶ δεκάτης τοῦ μηνὸς τούτου. ἔσφαξουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πληθὺν συναγωγῆς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. πρὸς ἑσπέρην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Deditque Dominus gratiam populo in oculis Ægyptiorum. vir quoque Moyses erat magnus valde in terra Ægypti, in oculis seruorum Pharaonis, & in oculis populi.

* Et ait Moyses: Hæc dicit Dominus: Media nocte ego apparebo in medio Ægypti: Et morietur omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui futurus est ut sedeat super solium regni eius, usque ad primogenitum ancillæ quæ est in domo molarum, & omne primogenitum iumentorum.

* Et erit clamor magnus in vniuersa terra Ægypti, qualis nunquam fuit, & similis ei non erit vltra. * Nullumque filiorum Israel lædet canis latrans lingua sua ab homine usque ad iumentum; ut sciatis quod diuiserit Dominus inter Ægyptios & inter Israel.

* Descendentque omnes serui tui isti ad me, & rogabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis populus qui tecum est, & post hæc egrediar. & egressus est à facie Pharaonis cum ira furoris.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Non acquiescet vobis Pharaon, ut multiplicem portenta mea in terra Ægypti.

* Moyses autem & Aaron fecerunt omnia portenta hæc coram Pharaone. Et indurauit Dominus cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel de terra sua.

CAP. XII.

Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron in terra Ægypti, dicens: * Mensis iste erit vobis principium mensium: primus erit vobis in mensibus anni.

* Loquimini cum omni cætu filiorum Israel, dicentes: In decima die mensis huius tollat unusquisque sibi agnum pro domo paterna; agnum pro domo.

* Si autem pauci numero fuerint, ut non possint sufficere ad vescendum agnum, tollat ipse & vicinus eius qui propinquus est domui suæ, iuxta numerum animarum, singuli iuxta quod possint sufficere ad vescendum, numerabimini ad vescendum agnum.

* Agnus immaculatus masculus anniculus erit vobis, de agnis & de filiis caprarum accipietis. * Et erit vobis in custodiam usque ad quartamdecimam diem mensis huius. Immolabuntque eum omnis ecclesia filiorum Israel ad vespæram.

* ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל
 המשקוף על הבתים אשר יאכלו אתו בהם :
 * ואכלו ארץ הפשר בלילה הזה עלי אשומצות
 על מרים יאכלוהו : * אל תאכלו ממנו גֵּזַל
 ובשל מבשל במים כי אם עלי אש ראשו על
 כרעיו ועל קרבו : * ולא תותירו ממנו עד בקר
 והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו : * וככה תאכלו
 אתו מתניכם חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם
 בידכם ואכלתם אתו בחפזון פסח הוּא ליהוה :
 * ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והפיתי כל
 בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל
 אלהי מצרים אעשה שפטים אני יהוה : * והיה
 הדם לכם לאר על הבתים אשר אתם שם וראיתי
 אר הדם ופסחתי עליכם ולא יהיה בכם נגף
 למשחית בהכתי בארץ מצרים : * והיה היום הזה
 לכם לזכרון וחגגתם אתו חג ליהוה לדרתיכם
 חקת עולם תחגגוהו : * שבעת ימים מצות תאכלו
 אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי כל
 אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום
 הראשון עד יום השבעי : * וביום הראשון מקרא
 קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל
 מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש
 הוא לבדו יעשה לכם : * ושמרתם את המצות
 כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ
 מצרים ושמרתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם :
 * בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו
 מצות עד יום האחד ועשרים לחדש בערב :
 * שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל
 מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר
 ובאזרח הארץ :

7 * Et fument de sanguine eius, ac ponent su-
 per vtrumque postem, & in superliminaribus
 8 domorum in quibus comedent illum. * Et
 9 edent carnes nocte illa assas igni, & azymos
 10 panes cum lactucis agrestibus. * Non co-
 11 medetis ex eo crudum quid, nec coctū aqua :
 12 sed assum tantum igni. caput cum pedibus e-
 13 ius & intestinis vorabitis. * Nec remanebit
 14 quicquam ex eo usque manē. si quid residuū
 15 fuerit, igne comburetis. * Sic autem come-
 16 detis illum: Renes vestros accingetis, & calcia-
 17 menta habebitis in pedibus, tenentes baculos
 18 in manibus: & comedetis festināter. est enim
 19 Phasē, id est, Transitus Domini. * Et transibo
 20 per terrā Ægypti nocte illa, percutiamque o-
 21 mne primogenitum in terra Ægypti, ab ho-
 22 mine usque ad pecus: & in cunctis diis Ægy-
 23 pti faciam iudicia, ego Dominus. * Erit au-
 24 tem sanguis vobis in signū in ædibus in qui-
 25 bus eritis: & videbo sanguinem, & transibo
 26 vos: nec erit in vobis plaga disperdens, quan-
 27 do percussero terram Ægypti. * Habebitis
 28 autem hunc diem in monimentum, & cele-
 29 brabitis eum solennem Domino in genera-
 30 tionibus vestris cultu sempiterno. * Septem
 31 diebus azyma comedetis. In die primo non e-
 32 rit fermentum in domibus vestris. quicunque
 33 comederit fermentum, peribit anima illa de Is-
 34 rael, à primo die usque ad diē septimū. * Dies
 35 prima erit sancta ac solennis, & dies septima
 36 eadem festiuitate venerabilis. nihil operis fa-
 37 cietis in eis, exceptis his quæ ad vescendū per-
 38 tinent. * Et obseruabitis azyma. In ea-
 39 dem enim ipsa die educam exercitum vestrum
 40 de terra Ægypti: & custodietis diem istum in
 41 generationibus vestras ritu perpetuo.
 42 * Primo mense quartadecima die mensis ad
 43 vesperam, comedetis azyma usque ad diem
 44 vicesimam primam eiusdem mensis ad ves-
 45 peram. * Septem diebus fermenta-
 46 tum non inuenietur in domibus vestris. Qui
 47 comederit fermentatum, peribit anima eius
 48 de cœtu Israel, tam de aduenis quàm de in-
 49 digenis terræ.

Le. 25. a.
Nu. 26. c

תרגום אונקלוס

7 * ויסבון מן דמא ויחגגו על חרין ספא ועל שקפא על בתיא דייכלון ויהי בהון :
 על מרים וכלוגיה :
 8 * לא תיכלון מניה כד חי ואף לא כד מבשלא מבשלא במים אלהין טוי נור רישיה על כרעיה ועל גויה :
 9 * תשארון מניה עד צפרא וישתאר מניה עד צפרא בניא חוקות :
 10 * וחסריכון בדיכון ותיכלון ויהי בבחילי פסחא הוה קדם יי :
 11 * דמצרים מאינשא ועד בעירא ובכל טעור מצראי אעבידינין אנא יי :
 12 * ואחוס עליכון ולא יהא לכון מותא לחבלא במקטלי בארעא דמצרים :
 13 * ויהי יומא דהין לכון לאר על פתיא דאתון חמון ואחיו יח דמא :
 14 * ויהי יומא דהין לכון לדרכנא ותחגגו ויהי חגא קדם יי :
 15 * שבעת יומין פטיר תיכלון ברם ביומא קדמא חבטלון חמירא מבתיכון ארי כל דיכול חמיע :
 16 * וביומא קדמא קדמא קדמא קדש וביומא שביעא קדש :
 17 * ותשרון ותפטירון ארי בכרון יומא דהין :
 18 * בניסין בארבעת עשרא יומא לירחא ברמשא :
 19 * שבעת יומין חמיר לא ישחכו בבתיכון ארי כל דיכול מחמעה וישחצו :
 20 * אינשא הוהא מכנישתא דישראל בניא ובניא דארעא :

⁷ Et accipient de sanguine, & ponent in duobus postibus, & super limen, in domibus in quibus comederint illos in ipsis.

⁸ Et comedent carnes hac nocte assas igne, & azyma cum herbis amaris comedent.

⁹ Non comedetis ab eis crudum neque coctum in aqua, sed assa igne caput cum pedibus & intestinis.

¹⁰ Non relinquetis ex ipsis usque ad manè. & os non confringetis ab eo. at reliqua ex eo usque ad manè, in igne comburetis.

¹¹ Sic autem comedetis eum: Lumbi vestri accincti, & calciamenta in pedibus vestris, & baculi vestri in manibus vestris. & comedetis eum cum festinatione: Pascha est Domini.

¹² Et transibo in terra Ægypti in nocte hac, & percutiam omne primogenitum in terra Ægypti ab homine usque ad pecus: & in omnibus diis Ægyptiorum faciam ultionem, ego Dominus.

¹³ Et erit sanguis vobis in signo in domibus, in quibus vos eritis illic: & videbo sanguinem, & protegam vos: & non erit in vobis plaga ut deleamini, quando percussero in terra Ægypti.

¹⁴ Et erit dies hac vobis in memoriale, & celebrabitur eam festum Domino in generationes vestras, legitimum sempiternum. celebrate eam septem dies.

¹⁵ Azyma comedetis: ab autem die prima expelletis fermentum ex domibus vestris. Omnis qui comederit fermentum, peribit anima illa ex Ægypti: à die prima, usque ad diem septimam.

¹⁶ Et dies prima vocabitur sancta. & dies septima vocata sancta erit vobis. omne opus servile non facietis in eis, præter quæ fient omni anima, hoc solum fiet vobis.

¹⁷ Et custodietis mandatum hoc. in enim hac die educam exercitum vestrum ex terra Ægypti. & facietis diem hanc in generationes vestras legitimum sempiternum.

¹⁸ Incipiente quarta decima die mensis primi, à vespera comedetis azyma, usque ad diem vnam & vigesimam mensis, usque ad vesperam.

¹⁹ Septem dies fermentum non inuenietur in domibus vestris. omnis qui comederit fermentatum, peribit anima illa ex congregatione Ægypti, inque aduenis & in indigenis terra.

⁷ Ἐλήψονται δὲ τὸ αἷμα, καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο-
σαθμῶν, Ἐπὶ τὴν φλὴν, ἐν τοῖς οἴκοις ἐν οἷς αὐτοὶ φάγασιν
⁸ αὐτὰ ἐν αὐτοῖς. καὶ φάγονται τὰ κρέα ταύτη τῇ νυκτὶ
ὅπου πυρὶ, καὶ ἄζυμα ἐπὶ πικρίδων ἐδόνται.

⁹ Ὅχι ἐδεσθε ἀπ' αὐτῶν ὡμὸν οὐδ' ἡψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ'
ἢ ὅπου πυρὶ κεφαλῶν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοσίοις.

¹⁰ οὐ καταλείψετε ἀπ' αὐτῶν ἕως πρωῆς. καὶ ὅσοι οὐ σὺν-
τέψετε ἀπ' αὐτῶν. τὰ δὲ καταλείψοντα ἀπ' αὐτῶν ἕως πρωῆς,
¹¹ ἐν πυρὶ κατακαύσετε. οὕτως δὲ φάγεσθε αὐτὰ αἰὶ-
σφύες ὑμῶν παρ' ἐξωσθῶν, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν
ὑμῶν, Ἐὰν βακτηρίαι ὑμῶν ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. Ἐδεσθε αὐ-
τὰ μὲν σπουδῆς, πάντῃ ἐς ἡμέραν.

¹² Ἐδιδόμην ἐν γῇ αἰγύπτου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, Ἐπα-
τάξω πάντας τοὺς θεοὺς ἐν γῇ αἰγύπτου ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτή-
νοιο, Ἐν παντί τοῖς θεοῖς τῶν αἰγυπτίων ποιήσω τὸ ἐκδικῆσαι,
¹³ ἐγὼ κύριος. καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῶν ἐν σημείῳ ἐπὶ
τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷσι ὑμεῖς ἐσσεσθε ἐκεῖ, καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα, καὶ
σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ ὅχι ἔσται ἐν ὑμῖν πλὴν ἡ τοῦ ἐκτελεσθῆαι,
ὅταν παύω ἐν γῇ αἰγύπτου.

¹⁴ Ἐἔσται ἡ ἡμέρα αὐτῇ ὑμῖν εἰς μνημόσυνον, Ἐεορτάσε-
τε αὐτῇ ἐορτῇ κυρίῳ εἰς γενεὰς ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον. ἐορ-
¹⁵ τὰς αἰῶνας αὐτῇ ἐπὶ αἷμα ὑμῶν. ἄζυμα φάγεσθε. ἀ-
πὸ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης ἀφανίστε τὸ ζύμην ἐν τῶν οἰκιῶν
ὑμῶν. πᾶς ὃς θύσῃ φάγῃ ζύμην, Ἐξολοθρευθή(εῖ) ἡ ψυχὴ ἐ-
κείνη ἐξ ἰσραὴλ. ἀπὸ τῆς ἡμέρας πρώτης, ἕως τῆς ἡμέρας τῆς
¹⁶ ἐβδόμης. Ἐἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κεκλη(εῖ)ται ἁγία. καὶ ἡ
ἡμέρα ἡ ἐβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν
οὐ ποιήσετε ἐν αὐτοῖς, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται πάση ψυχῇ,
¹⁷ τοῦτο μόνον ποιηθήσεται ὑμῖν. Ἐφυλάξασθε τὴν
ἐντολὴν ταύτην. ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ Ἐξάξω τὴν διώκα-
μιν ὑμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ποιήσετε τὴν ἡμέραν ταύτην
εἰς γενεὰς ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον.

¹⁸ ἐναρξομένη τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τῆς
πρώτης ἀφ' ἑσπέρας ἐδεσθε ἄζυμα ἕως ἡμέρας μιᾶς καὶ ἐ-
κάδ' ὅ τοῦ μηνὸς, ἕως ἑσπέρας.

¹⁹ ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ ζύμη οὐχ ὄρεθήσεται ἐν τοῖς οἰκίαις ὑ-
μῶν. πᾶς ὃς θύσῃ φάγῃ ζύμην, Ἐξολοθρευθή(εῖ) ἡ ψυχὴ ἐ-
κείνη ἐκ συναγωγῆς ἰσραὴλ, ὅτε τοῖς γενεαῖς καὶ ἐν τοῖς
αὐτοῖς τοῖς τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

⁷ Et sument de sanguine, & ponent super duos postes & in superliminare super domibus, in quibus comedent illum.

⁸ Et comedent carnem in nocte illa assam igni, & azymum panem cum amaris herbis comedent illum.

⁹ Non co-

medetis ex eo crudum neque coctum aqua, sed assum igni: caput eius cum cruribus & intestinis eius comedetis.

¹⁰ Et non relinquetis ex

eo usque manè: & quod residuum fuerit usque manè, igne comburetis.

¹¹ Sic enim comedetis illum: Lumbi vestri sint accincti, calciamen-

ta vestra in pedibus vestris, & baculi vestri sint in manibus vestris. & comedetis eum festinanter: est enim Pascha coram Domino.

¹² Et apparebo in terra Ægypti in nocte illa, interficiamque omne primogenitum in terra Ægypti, ab homine usque ad pecus: & in cunctis idolis Ægyptio-

rum faciam iudicia, ego Dominus.

¹³ Erit autem sanguis vobis in signum in domibus in quibus eritis. & videbo sanguinem, & mise-

rebor vestri: & non erit in vobis mors disperdens, cum interfecero in terra Ægypti.

¹⁴ Et erit hic dies vobis in memoriam, & celebrabitis eum solennem coram Domino in generationibus vestris: fœdere sempiterno celebrabitis eum.

¹⁵ Septem diebus azyma comedetis, in die autem primo auferetis fermentum de domibus vestris. Omnis enim qui comederit fermentatum, peribit homo ille de Israel, à die primo, us-

que in diem septimum.

¹⁶ In die autem primo solennitas sancta erit vobis. in die quoque septimo solennitas sancta erit vobis. nullum opus fiet in

cis: sed id quod pertinet ad vescendum omni animæ, illud solummodo fiet vobis.

¹⁷ Et obseruabitis azyma, quia in hac eadem die eduxi exercitus vestros de terra Ægypti: obseruabitisque diem hanc in generationibus vestris fœdere sempiterno.

¹⁸ In mense Nisan, in quartadecima die mensis ad vesperam comedetis azyma, usque ad diem vicessimam primam mensis ad vesperam.

¹⁹ Septem die-

bus fermentum non inuenietur in domibus vestris: quia omnis qui comederit fermentatum, peribit homo ille de cætu Israel, tam de aduenis, quam de indigenis terræ.

* Omne fermentatum non comedetis . in omni 20
habitu vestro comedetis azyma.

* Vocauit autem Moyses omnem senatum Israel, 21
& dixit ad eos : Euntes accipite vobis ipsis agnum
per cognationes vestras, & sacrificate Pascha.

* Accipietis autem fasciculum hyssopi, & tin- 22
gentes ex sanguine qui apud ianuam, & tangetis
limen, & utrosque postes à sanguine qui apud ia-
nuam. vos autem non egrediemini vnusquisque ia-
nuam domus sue vsque ad manè.

* Et transibit Dominus ad percutiendum Egy- 23
ptios, & videbit sanguinem in limine, & super v-
trosque postes. & transibit Dominus ianuam, &
non sinet exterminatorem ingredi in domos vestras
ad percutiendum. * Et seruabitis verbum 24

hoc legitimum tibi, & filiis tuis vsque ad seculum.

* Si autem ingressi fueritis in terram quam de- 25
derit Dominus vobis, sicut locutus est, seruabitis
cultum hunc. * Et erit si dixerint ad vos 26

filij vestri, Quis cultus hic?

* Et dicetis eis : Victimam Pascha hoc Domino, 27
qui protexit domos filiorum Israel in Aegypto, quā-
do percussit Aegyptios : at domos nostras liberauit.
& incuruatus populus, adorauit.

* Et euntes fecerunt filij Israel sicut praecepit 28
Dominus Moyse & Aaron, sic fecerunt.

* Factum est autem media nocte, & Dominus 29
percussit omne primogenitum in terra Aegypti, à pri-
mogenito Pharaonis, sedente in throno, & vsque ad
primogenitum captiuae quae in carcere, & omne
primogenitum iumentum. * Et surrexit Pharaon 30
nocte, & omnes serui eius, & omnes Aegyptij, & fa-
ctus est clamor magnus in omni terra Aegypti. non
enim erat domus in qua non erat in ea mortuus.

* Et vocauit Pharaon Moysen & Aaron nocte, 31
& dixit eis : Surgite, et egredimini ex populo meo;
& vos & filij Israel, ite & seruite domino Deo
vestro, sicut dicitis : * Et oves & boues vestras 32
accipietes ite, sicut dixistis : benedicite autē et mihi.

* Et urgebant Aegyptij populum festinatē eijcere 33
eos ex terra. dixerunt enim quod omnes nos mori-
mur. * Tulit autem populus farinam suam an- 34

tequam fermentarentur massa eorum, ligatae in ve-
stibus eorum super humeros.

20 * πῶς ζυμῶν ὅκ' ἐδεσθε. ἐν παντί κατὰ κηλήν ὑμῶν
21 ἐδεσθε ἄζυμα. * ἐκάλεσε δὲ Μωϋσῆς πᾶσαν τὴν γε-
ρυσίαν ἰσραὴλ. & εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἀπελθόντες λάβετε ὑ-

μῖν αὐτοῖς πρόβατον κ' συγχνείας ὑμῶν, καὶ θύσατε τὸ πάσχα.
22 * λήψετε δὲ δέσμιον ὑσώπῳ, & βάψαντες ἀπὸ τοῦ αἵ-

ματος τοῦ προβάτου τὴν θύραν, & θίξετε τῆς φλῆγος, & ἐπ' ἀμφο-
τέρων τῶν σιθῶν ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ προβάτου τὴν θύραν.
ὑμεῖς δὲ ὅκ' ἐξελύσεσθε ἕκαστος τὴν θύραν τοῦ οἴκου αὐτοῦ
23 ἕως πρωῒ. * καὶ παρελθόντες κύριον πατάξατε ἐν αἰγυ-
πτίοις, & ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλῆγος, & ἐπ' ἀμφοτέρων
τῶν σιθῶν. καὶ παρελθόντες κύριον τὴν θύραν, & ὅκ' ἀ-

φήσει τὸν ὀλοθρύνοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάσαι.
24 * & φυλάξεσθε τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ νόμιμον σεαυτῶν, καὶ τοῖς
υἱοῖς ὑμῶν ἕως αἰῶντος.

25 * ἐὰν δὲ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν γῆν, ἣν δὴ δὶ κύριος ὑμῖν, κα-
θὼπ' ἐλάλησε, φυλάξεσθε τὴν λατρίαν ταύτην.
26 * καὶ ἔσται ἐὰν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς ὁ υἱὸς ὑμῶν τίς ἡ λα-
27 τρεία αὐτοῦ; * & ἐρεῖτε αὐτοῖς, θυσία τὸ πάσχα τοῦτο

κύριον, ὃς ἐπέπασε ἐν οἴκοις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν αἰγύπτῳ, ἡ-
νίκα ἐπάταξε ἐν αἰγυπτίοις, τοῖς δὲ οἴκοις ὑμῶν ἐρρύσατο. καὶ
28 κύψας ὁ λαὸς προσκυλήσει. * & ἀπελθόντες ἐποίη-

σαν ὁ υἱὸς ἰσραὴλ καθὰ ἐνεείλατο κύριος τῷ Μωϋσῇ & Ἀ-
29 ρῶν, οὕτως ἐποίησαν. * ἐγγήθη δὲ μεσότης τῆς νυκτός,
& κύριος ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἀπὸ πρω-
τότου Φαραὼ, τοῦ κατηνύου ἐπὶ τὸ θρόνον, καὶ ἕως πρωτο-

τόκου τῆς αἰχμαλωτίδος τῆς ἐν τῷ λάκκῳ, καὶ πᾶν πρωτότοκον
30 κτηνῶν. * & ἀνέστη Φαραὼ νυκτός, & πάντες ὁ θεράποντες
αὐτοῦ, καὶ πάντες ὁ αἰγύπτιοι, & ἐγγήθη κραυγὴ μεγάλη ἐν
πᾶσιν τὴν αἰγύπτῳ. ὅτι ἡ οἰκία ἐν ἧ ὅκ' ἐν αὐτῇ ἱεθνηκώς.

31 * καὶ ἐκάλεσε Φαραὼ Μωϋσῆν & Ἀαρὼν νυκτός, καὶ εἶπεν
αὐτοῖς, ἀνάστητε, & ἐξέλθετε ἐκ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ὑμεῖς καὶ υἱοὶ
ἰσραὴλ, καθὰ εἶπε κύριος τῷ θεῷ ὑμῶν, καθὰ λέγει.

32 * καὶ τὰ πρόβατα, & τοὺς βόας ὑμῶν ἀναλαβόντες πορεύ-
εσθε, καθὰ περ εἰρήκατε, διλογησάμενοι καὶ ἐμὲ.
33 * καὶ κατεβιάζοντο ὁ αἰγύπτιος τὸν λαὸν σπουδῇ ἐκβα-
λεῖν αὐτοῖς ἐκ τῆς γῆς. εἶπαν γὰρ ὅτι πάντες ἡμεῖς ἀποθνήσκο-

34 μεν. * ἀνέλαβε δὲ ὁ λαὸς τὰς αἰσὶς αὐτῶν πρὸ τοῦ ζυμω-
θῆναι τὰ φυράματα αὐτῶν, ἐν δευτέρῳ ἐν τοῖς ἡμέραις αὐ-

τῶν ἐπὶ τῶν ὤμων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Nihil fermentatum comedetis: in cunctis habitationibus vestris comedetis azyma. 21 Vocauit autem Moyses omnes senio-
res Israel, & dixit ad eos: Capite & tollite vobis de filiis ouium per familias vestras, & immolate Phasce.
22 Tolleisque manipulum hyssopi, & tingetis in sanguine qui est in vase, & aspergetis superliminare & duos postes de sanguine qui est in vase. Nullusque vestrum egredietur ab ostio domus suae vsque manè.

23 Et reuelabitur Dominus ut percutiat Aegyptios: videbitque sanguinem in superliminare & super duo li-
mina, & miserebitur Dominus super ostium: & non sinet vastatorem ingredi domos vestras ad percutiendum.
24 Et obseruabitis verbum istud in pactum tibi, & filiis tuis vsque in aeternum.

25 Eritque quando introieritis terram quam Dominus daturus est vobis, sicut lo-
cutus est, obseruabitis cultum hunc. 26 Et erit cum dixerint vobis filij vestri: Quid est cultus hic vobis?
27 Et dicetis: Sacrificium pro misericordia est coram Domino, eo quod misertus est super domos filiorum Israel in Aegypto, quando percussit Aegyptios, & domos nostras li-
berauit. Incuruatusque est populus, & adorauerunt.

28 Ieruntque filij Israel, & fecerunt sicut praeceperat Dominus Moyse & Aaron, ita
29 fecerunt. 30 Factumque est in noctis medio, & Dominus occidit omne primogenitum in terra Aegypti, à primogenito Pharaonis, qui sessurus
erat super solium regni eius, vsque ad primogenitum captiuae quae erat in domo vincitorum, & omne primogenitum iumentorum.

31 Surrexitque Pharaon in nocte, ipse & omnes serui eius, & omnes Aegyptij: & fuit clamor magnus in Aegypto, quia nulla domus erat in qua non esset aliquis mor-
tuus. 32 Vocauitque Moysen & Aaron nocte, & ait: Surgite, egredimini de medio populi mei tam vos quam filij Israel: & ite seruite coram Do-
mino, sicut dicebatis. 33 Oves quoque vestras & boues assumite, sicut loquebamini; & ite orate etiam pro me. 34 Praeualebantque
Aegyptij super populum, ut citò mitterent eos de terra: quia dixerunt, omnes nos mortui sumus.

Tulitque populus massam suam ante-

quam fermentaretur, sicut erat in panariis suis, ligatam in palliis suis super humeros suos impositam.

* ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים
 כלי כסף וכלי זהב ושמלת: * ויהיה נתן ארתח
 העם בעיני מצרים וישאלו את מצרים:
 * ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה כשש מאות
 אלף רגלי הנברים לבד מטף: * וגם ערברב עליה
 אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד: * ויאפו את הבצק
 אשר הוציאו ממצרים ענת מצות כי לא חמץ כי גרשו
 ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדור לא עשו
 להם: * ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים
 שלשים שנה וארבע מאות שנה: * ויהי מקץ
 שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום
 הזה יצאו כל צבאות יהוה מארץ מצרים: * ליל
 שמרים הוא ליהוה להוציאם מארץ מצרים
 הוא הלילה הזה ליהוה שמרים לכל בני ישראל
 לדרתם: * ויאמר יהוה אל משה ואהרן
 זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו: * וכל
 עבד איש מקנת כסף ומלתה אתו אז יאכל בו:
 * תושב ושכיר לא יאכל בו: * בבית אחד יאכל
 לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה ועצם לא
 תשכרו בו: * כל עדת ישראל יעשו אתו: * וכי
 יגור אתך גר ועשה פסח ליהוה המול לו כל זכר ואז
 יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל ערל לא יאכל
 בו: * תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוכם:
 * ויעשו כל בני ישראל כאשר צוה יהוה את משה
 ואהרן כן עשו: * ויהי בעצם היום הזה
 הוציא יהוה את בני ישראל מארץ מצרים על
 צבאתם:

יג

* וידבר יהוה אל משה לאמר:
 * קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל
 באדם ובבהמה לי הוא:

35 * Feceruntq; filij Israel sicut præceperat Do-
 minus Moyfi: & petierunt ab Ægyptiis vasa
 36 argentea & aurea, vestemq; plurimam. * Dñs
 autem dedit gratiam populo coram Ægyptiis
 vt commodaret eis, & spoliauerunt Ægyptios.
 37 * Profectique sunt filij Israel de Ramesse in So-
 38 chot sexcenta fere millia peditū virorū, absq;
 39 paruulis & mulieribus: * Sed & vulgus pmif-
 cuū innumerabile ascēdit cū eis oues, & armē
 39 ta animātia diuersi generis multa nimis. * Co-
 xeruntq; farinā quam dudū de Ægypto con-
 sperfam tulerant, & fecerunt subcineritios pa-
 nes azymos. neq; enim poterant fermētari co-
 gentibus exire Ægyptiis, & nullam facere si-
 nentibus morā, nec pulmēti quicquā occur-
 40 rerat præparare. * Habitatio autē filiorū Israel
 qui manserūt in Ægypto, fuit quadringēto-
 41 rū triginta annorū. * Quibus expletis, eadem
 die egressus est oīs exercitus Domini de terra
 42 Ægypti. * Nox est ista obseruabilis Dñi, quan-
 do eduxit eos de terra Ægypti. Hanc obser-
 uare debent omnes filij Israel in generationi-
 43 bus suis. * Dixitq; Dominus ad Moysem & Aa-
 ron: Hęc est religio Phase. Omnis alienigena
 44 non comedet ex eo. * Omnis autem seruus em-
 45 ptitius circuncidetur, & sic comedet. * Aduena
 46 & mercenarius non edent ex eo. * In vna do-
 mo comedetur: nec efferetis de carnibus eius
 47 foras, nec os illius confringetis. * Oīs coetus fi-
 49 liorum Israel faciet illud. * Quod si quis pere-
 grinorū in vestra voluerit transire coloniā, &
 facere Phase Dñi, circuncidetur prius oīne maf-
 culinū eius, & tunc ritē celebrabit, eritq; sicut
 indigena terræ. Si quis autē circūcisus nō fue-
 49 rit, non vescetur ex eo. * Eadē lex erit indigenę
 50 & colono, qui peregrinatur apud vos. * Fece-
 runtq; omnes filij Israel, sicut præceperat Do-
 51 minus Moyfi & Aaron: * Et eadem die eduxit
 Dominus filios Israel de terra Ægypti p tur-
 mas suas.

CAP. XIII.

1 Ocurusq; est Dominus ad Moysem, di-
 2 cēs: * Sanctifica mihi omne primogenitū,
 A quod aperit vuluam in filiis Israel, tam de ho-
 minibus quā de iumētis. mea sunt enim oīa.

תרגום אונקלוס

35 ובני ישראל עברו כפחגמא ומשה ושאילו ממצרים מנין דכסף ומנין דזהב ולבושין: * וישאלו בני ישראל מרעמסס לסוכות כשית מאה אלפין רגלאין כר מן טפלא: * ואף נכראין
 סגיאין סליקו עמהון ועאן ותורי גיתי חקיף לחדא: * ויאפו ית לישא דאפיקו ממצרים גריצן פטירן ארי לית חמייע ארי אתרכו ממצרים
 ולא יכילו לאתעכבא ואף זורין לא עברו להון: * ומתכניהון דבני ישראל דיתכבו במצרים ארבע מאה ותלתין שנין: * ותורה
 מסוף ארבע מאה ותלתין שנין ותתן בכרן יומא הרין נפקו כל חילא דניי מארעא דמצרים: * ליל נטיר הוא קדם יי לאפקותהון מארעא
 דמצרים הוא לילא הרין קדם יי נטיר לכל בני ישראל לדרהון: * ואמר יי למשה ולאהרן דא גזירת פסחא כל בר ישראל דאשחמד
 לא יכול ביה: * וכל עבד גבר זבני כספא ותגור יתיה בכן יכול ביה: * תותכא ואגירא לא יכול ביה: * בחבורא חדא יתאכל
 לא תפקון מן ביתא מן בשרא לכרא וגרמא לא תתכרון ביה: * כל כנישתא דישאל יעבדון יתיה: * וארי ותגיר עמכון גירא ויעביד
 פסחא קדם יי גזר ליה כל דכורא ובכך יקרב למעבדיה ויהי כניצבא דארעא וכל חילוני לא יכול ביה: * אורייתא חדא תהא ליציבא ולגירא
 דיתגיר ביניכון: * ועברו כל בני ישראל כמא דפקיד יי ית משה וית אהרן כן עברו: * ותורה בכרן יומא הרין אפיק יי ית בני
 ישראל מארעא דמצרים על חיליהון: * ומליל יי עם משה למימר:

יג

2 אקדיש קרמי כל בוכרא פתח כל ולדא בבני ישראל כאינשא ובבעירא דילי הוא:

* At filij Ifrael fecerunt sicut præcepit eis Moy-
ses. & petierunt ab Ægyptiis vasa argentea, &
aurea, & vestem. * Et Dominus dedit gra-
tiam populo suo coram Ægyptiis, & commodau-
erunt eis: & spoliauerunt Ægyptios.

* Profecti autem filij Iſſraël de Rameſſe in So- 37
choth ad ſexcenta millia peditum viri, præter ſupel-
lectilem. * Et vulgus promiſcuum multum a- 38
ſcendit cum eis, & oves, & boues, & iumenta
multa valde.

* Et coxerunt farinam quod eduxerant ex Ægypto, subcineritios azymos. non enim fermentata fuit. Eiecerunt enim eos Ægyptij, & non potuerunt expectare: neque pulmentum fecerunt sibi ad viam. * At habitatio filiorum Israel, quam 40

*At habitatio filiorum Israel, quam
habitaerunt ipsi & patres eorum in terra Aegypti
& in terra Chanaan ipsi & patres eorum, quadrin-
genti triginta anni.*

³ Et factum est post quadringentos & triginta ⁴¹
annos, egressus est omnis exercitus Domini de terra
Ægypti. ³ Nox observationis est Domino, vt ⁴²

*Ægypti. * Nox observationis est Domino, vt 42
eduxit eos ex terra Ægypti. Illa nox hæc observatio
Domino, vt omnibus filiis Iſrael ſit in generationes
eorum. * Dixit autem Dominus ad Moysen 43*

¶ Aaron: Hæc lex Paschæ. omnis alienigena non
comedet ex eo. * Et omnem seruum alicuius 44

*vel emptitium circuncides eum, & tunc comedet
ex eo. * Aduena vel mertenarius non comedet 45*

*ex eo.³ In domo Una comedetur: & non efferetis ex⁴⁶
domo de carnibus extrà: & os non confringetis ab*

eo. * omnis cœtus Israel faciet hoc. * Si autem quis 47
acceserit in vobis aduena, & fecerit Pascha Dño, 48

*circuncides illius omne masculum. & tunc accedet
facere illud: & erit sicut & indigena terræ. omnis*

incircuncisus non comedet ex eo. * Lex una erit 49
indigenæ & aduenienti aduenæ in vobis. * Et se- 50

cerunt filij Ifrael, sicut præcepit Dominus Moyfi et Aaron ad eos, sic fecerunt. * Et factum est in die

*illa, eduxit Dominus filios Ifrael ex terra Aegypti
cum exercitu eorum.* CAP. XIII.

A *It autem Dominus ad Moysen, dicens:*
** Sanctifica mihi omne primogenitum primo-*

generatum aperiens omnem vuluam in filiis Israel,
ab homine vsque ad iumentum, meum est.

35 * ④ ὁ υἱὸς ἰσραὴλ ἐποίησαν καὶ ἀσυνέταξιν αὐτοῖς μου-
σῆς. ἔστησαν παρὰ τῶν αἰγυπτίων σκυῖα δρυγυρᾶ καὶ χυσαῖ,
36 ἑμαλισμόν. * ἔκυριε ⑤ ἔδωκε χάριν πάλαι αὐτοῖς. ἔ-

37 οὐδ' αἰγυπτίους. ἀπαρχαίτες ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνδρὸς οὗτος

σῆ εἰς Κοχὼ εἰς Ἰζακοσίας χιλιάδας πεζῶν, οἱ αὐτοὶ δὲ, πλὴν

30 ὁ πῶς ἀποκαθάρσῃς. Ἐκείνη γὰρ ἡ πόλις συνανέβη αὐτῇς, καὶ
31 παρέβαλε, καὶ βόες, ἔκλειψεν πολλὰ φάρμακα. Ἐξέπε-

οὐ γὰρ ἐξυμώθη. Ἐξέβαλον γὰρ αὐτοὶ (4) αἰγυπιοί, ὃ ὅτι ἡ-

40 εἰς τὴν ὁδόν. ἢ ὅτι κατέκρηψεν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατὰ

κησαν αὐτοὶ καὶ ὁ πατέρες αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτου καὶ ἐν γῇ
χθοναδὴν αὐτοὶ καὶ ὁ πατέρες αὐτῶν, τετρακόσια τριάκοντα

41 ἐπ. ² καὶ ἐγένετο μετ' τετρακόσια ἑξήκοντα ἔτη, ἔζηλθε
42 πάντα φραγὰ κυρίου ἐκ γῆς αἰνυμένη. ³ καὶ ἔσθλασεν

λακῆς ἐστὶ παρ' κυρίῳ, ὥστε ἔξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγυπτίας.

ὁμοιωθήτωσαν αὐτῇ ὡς ὁ φλογακὴ κυλῶ, ὥς ἑκάστῳ ὑποδείξῃ
εἶναι εἰς ἡμεῶς αὐτῶν.

43 επει ουκ εστις μωσους και ααρων, οτι ονομος πα-
44 ρα. πας αλλοτριος οτι εδεδ' απ' αυτου. * η παντα οικε-

45 τῷ πινος ἢ δ' ἐκχυρῶν ἔσθ' ἐπ' αὐτῶν. καὶ ὅτε φάγεται
ἀπ' αὐτῶν. * παρόικος ἢ μισθωτὸς οὐκ ἔσθ' ἀπ' αὐτῶν.

46 [†] ἐν οἰκίᾳ μιᾷ βρωθήσεται, καὶ ὅχι ἐξοίσετε ἐκ τῆς οἰκίας τῶν κρεῶν ἐξῶ, ὥς οὐκ ἐσσωτερηθήσετε ἀπ' αὐτῆς.

* εἰς τὴν ἀναγωγὴν ἰσραὴλ ποιῆσαι αὐτό.
* εἰς δὲ τὴν ἀναγωγὴν ἐν ὑμῶν ἀναγωγῆς ἐκ ποτὶ τὸ πύ-

χα κρείων, ὡς ἐτερεῖς αὐτῶ παῖν ἀποσπικόν. καὶ ὅτε περ (ε-
λάϊσε) παῖν (λαλῶν) ὅς ἐστιν ὁ πτεροῦς ὁ αὐτοῦ φωνήων ὅς

πᾶς ὁ ἀπερίτμητος ὅστις ἐδεσται ἀπ' αὐτῶν. * νόμος εἰς

• * καὶ ἐποίησαν ὅ οὗοι ἰσραὴλ, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῶν

1 * Ἐξέλθετε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἡξήγαγε κύριος θεὸς υἱὸς

ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺ δυνάμει αὐτῶν.
 ιγ΄.

1 * Εἰπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων.
2 * ἀγίασόν μοι παῦν πρῶτοντον πρῶτοντες διανοίτον πάντων.

μήτεσαν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ἐμὸν ἐστίν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

³¹ Filij autem Israel fecerunt iuxta verbum Moyſi, & petierunt ab Ægyptiis vafa aurea & vafa argentea, & veſtes. ³⁶ Dominus autem dedit populo gratiam in oculis Ægyptiorum, & commodauerunt eis, & vacuos reliquerunt Ægyptios. ³⁷ Profeſtiſque ſunt filij Iſrael de Rameſſis in Sochoth, quaſi ſexcenta millia peditum, præter familiam. ³⁸ Extranei quoque multi aſcenderunt cum eis, & oves, & boues & pecora multa nimis. ³⁹ Et coxerunt maſſam quam eduxerant de Ægypto. feceruntque placentas azymas, quia non erat fermentatum, eo

quod eieci fuerant de Ægypto, & non poterant immorari, viaticum quoque non parauerunt sibi. ⁴³ Habitatio autem filiorum Israel qua habitauerunt in Ægypto, fuit quadringentorum & triginta annorum. ⁴⁴ Et factum est post quadringentos & triginta annos, in hac eadē die, egressi sunt omnes exercitus Domini de terra Ægypti. ⁴⁵ Nox obseruabilis est coram Domino, vt educeret eos de terra Ægypti: hæc est nox illa coram Do-

mino, obſeruanda filiis Iſrael in generationibus ſuis. ⁴³ Dixitque Dominus ad Moyſen & Aaron: Hic eſt ritus Paſche. omnis filius Iſrael qui fuerit apoſtata, non comedat ex eo. ⁴⁴ Omnis autem ſeruus alicuius emptus argento, ſi circunciderit eum, tunc comedet ex eo. ⁴⁵ Aduena & mercenarius non comedent ex eo. ⁴⁶ In ſocietate vna comederis: non efferetis de carnibus eius ex domo foras: & os non confringetis in eo. ⁴⁷ Omnis

cætus Israel faciet illud. ⁴⁸ Et quando transferit ad vestram religionem aliquis profelytus, & fecerit Phasē coram Domino, circunciderur omnis masculus eius, & tunc accedet ut faciat illud, & erit sicut indigena terræ, & omnis prophanus non comedet ex eo. ⁴⁹ Lex vna erit indigenæ & profelyto qui morabitur vobiscum. ⁵⁰ Feceruntque filii Israel sicut præceperat Dominus Moyli & Aaron, ita fecerunt.

Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: ¹ Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit omnem vulvam in filiis Israel in ho-
minibus & in iumentis, meum est.

* ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר
 יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא יהוה
 אתכם מזה ולא יאכל חמץ: * היום אתם יצאים
 בחרש האביב: * והיה כי יביאך יהוה אל ארץ
 הכנעני והחיתי והאמורי והחוי ויבוסים אשר
 נשבע לאבותיך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת
 את העברה הזאת בחודש הזה: * שבעת ימים תאכל
 מצת וביום השביעי חג ליהוה: * מצות לא יאכל את
 שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך
 שאר בכל גבולך: * והגדת לבנך ביום ההוא לאמר
 בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים: * והיה לך
 לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת
 יהוה בפניך כי ביד חזקה הוצאך יהוה ממצרים:
 * ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה:
 * והיה כי יובאך יהוה אל ארץ הכנעני
 כאשר נשבע לך ולאבתך ונתנה לך: * והעברת
 כל פטורחם ליהוה וכל פטור שגר בהמור אשר
 יהיה לך הזכרים ליהוה: * וכל פטור חמר תפדה
 בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך
 תפדה: * והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת
 ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו יהוה ממצרים מבית
 עבדים: * ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרג יהוה
 כל בכור בארץ מצרים מבכר אדם ועד בכור בהמה
 על כן אני זבח ליהוה כל פטור רחם הזכרים וכל בכור
 בני אפדה: * והיה לאות על ידך ולטוטפת בין
 עיניך כי בחזק יד הוציאנו יהוה ממצרים:
 * ויהי בשלח פרעה את העם ולא
 נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי
 אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה
 וישבו מצרים:

3 * Et ait Moyses ad populū: Mementote diei
 huius in qua egressi estis de Ægypto, & de do-
 mo seruitutis: quoniā ī manu forti eduxit vos
 Dñs de loco isto, vt non comedatis fermēta-
 4 tum panē. * Hodie egredimini mense nouarū
 5 frugum. * Cūmq; introduxerit te Dñs in ter-
 ram Chananæi, & Ethēi, & Amorræi, & Euēi,
 & Iebusæi, quā iurauit patribus tuis, vt daret
 tibi terram fluētē lacte & melle, celebrabis
 6 hunc morem sacrorū mense isto. * Septem die-
 bus vesceris azymis, & in die septimo erit so-
 7 lennitas Dñi. * Azyma comedetis septem die-
 bus. Non apparebit apud te aliquid fermēta-
 8 tum, nec in cunctis finibus tuis. * Narrabisque
 filio tuo in die illo, dicēs: Hoc est quod fecit
 mihi Dñs, quando egressus sum de Ægypto.
 9 * Et erit quasi signū in manu tua, & quasi mo-
 B nimentū ante oculos tuos; & vt lex Dñi sem-
 per sit in ore tuo. in manu enim forti eduxit
 10 te Dñs de Ægypto. * Custodies huiuscemodi
 11 cultū statuto tempore à diebus in dies. * Cūq;
 introduxerit te Dñs in terrā Chananæi, sicut iu-
 rauit tibi & patribus tuis, & dederit tibi eam:
 12 * Separabis omne quod aperit vuluā Dño, & q;
 primitiuū est in pecoribus tuis. quicqd habue-
 13 ris masculini sex⁹, consecrabis Dño. * Primoge-
 nitū asini mutabis oue: quod si nō redemeris,
 C interficies. omne autē primogenitū hoīs de fi-
 14 liis tuis, precio redimes. * Cūq; interrogauerit
 te filius tuus cras, dicēs: Quid est hoc? respon-
 15 debis ei: In manu forti eduxit nos Dñs de ter-
 ra Ægypti de domo seruitutis. * Nā cū indura-
 t⁹ esset Pharaō, & nollet nos dimittere, occidit
 Dñs ōne primogenitū in terra Ægypti, à pri-
 mogenito hoīs, vsq; ad primogenitū iumēto-
 16 rū. idcirco īmolo Dño oē q; aperit vuluā mas-
 culini sexus: & oīa primogenita filiorū meorū
 16 redimo. * Erit igr̃ quasi signū ī manu tua, & q; si
 appēsū qd ob recordationē añ oculos tuos, eo
 q; in manu forti eduxit nos Dñs de Ægypto.
 17 * Igitur cū emisisset Pharaō populū, nō eos du-
 xit De⁹ per viā terræ Philistiī, quæ vicina est;
 reputās ne fortē pœniteret eū si vidisset aduer-
 sū se bella cōfurgere & reuerteretur Ægyptū.

Inf. 34.8
 Num. 3.6
 Luc. 2.4.
 Psal. 113

תרגום אונקלוס

* ויאמר משה לעמא הוון דכירין ית יומא הדין דנפקתון מן מצרים מבית עבדותא ארי בתקופא ידא אפיק יי יתכון מברא ולא יתאכל
 חמץ: * וימא דין אתון נפקין בירחא דאביבא: * ויהי ארי יעלינך יי לארע כנענאה וחתאה ואמוראה וחויא ויבוסא דקניי
 לאבתהך למיתן לך ארע עברא חלב ודבש ותפלח ית פולחנא תרא בירחא הדין: * שבעא יומין תיכול פטורין וביומא שביעאה חנא קדם
 יי פטור יתאכל ית שבעא יומין ולא יתחוי לך חמץ ולא יתחוי לך חמץ: * ותחוי לבנך ביומא ההוא למימר
 בדיל דא עבר יי לי במפקי ממצרים: * ויהי לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך בדיל דתחי אוריתא דיי כפומך ארי בידא תקיפא אמקך
 יי ממצרים: * ותפיר ית קיימא תרא לזמנה מזמן לזמן: * ויהי ארי יעלינך יי לארע כנענאה כמא דקניי לך ולאבתהך
 ויחנינה לך: * ותעבר כל פתח קדם יי וכל פתח ולד בעירא דיהוון לך דכרין תקדיש קדם יי: * וכל בוכרא דתמרא תפרוק
 באימרא ואם לא תפרוק ותקפיה וכל בוכרא דאינשא בבנך תפרוק: * ויהי ארי ישאלנך בנך מחר למימר מה דא ותימר ליה בתקופא
 ידא אפקנא יי ממצרים מבית עבדותא: * והוה בד אקשי פרעה לשלחנותא וקטל יי כל בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא דאינשא
 ועד בוכרא דבעירא על כן אנא דבח קדם יי כל פתח ולדא דוכריא וכל בוכרא דבני אפרוק: * ויהי לאות על ירך ולזכרון בין עיניך ארי
 בידא תקיפא אפקנא יי ממצרים: * והוה בד שלח פרעה ית עמא ולא דברינון יי ארח ארע פלשתאי ארי קריבא תרא אמר יי
 דילמא יועון עמא במחיהוון קרבא ויתובון למצרים:

* Dixit autem Moyses ad populum: Recordamini diei huius, in qua egressi estis ex Aegypto, ex domo seruitutis. in enim manu forti eduxit Dominus vos hinc: & non comedetur fermentum. * In enim hodierna die vos egredimini in mense nouorum.

* Et erit quando introduxerit te Dominus Deus tuus in terram Chanaanorum, & Ethæorum, & Eueorum, & Gergesæorum, & Amorrhæorum, et Pherezæorum, & Jebusæorum, quam iurauit patribus tuis dare tibi, terram fluentem lacte & melle: & facies seruitutem hanc in mense hoc. * Sex dies comedetis azyma, at die septima festum Domino.

* Azyma comedetis septem dies. non apparebit tibi fermentatum, neque erit tibi fermentum omnibus terminis tuis. * Et narrabis filio tuo in die illa, dicens: Propter hoc fecit dominus Deus meus, quod egressus sum ex Aegypto. * Et erit tibi in signum in manu tua, & memoriale ante oculos tuos, ut sit lex Domini in ore tuo. in enim manu forti eduxit te Dominus ex Aegypto. * Et serua legem hanc secundum tempora annorum, à diebus in dies. * Et erit cum introduxerit te dñs Deus tuus in terram Chanaanorum, quemadmodum iurauit patribus tuis, & dabit tibi eam: * Et separabis omne aperiens vuluam, masculina Domino, & omne aperiens vuluam ex armentis in iumentis tuis: quæcunque fuerint tibi, masculina Domino. * Omne aperiens vuluam asinæ, mutabis oue. si autem nō mutaueris, redimes illud. Omne primogenitum hominis filiorum tuorum redimes. * Si autem interrogauerit te filius tuus post hæc, dicens: Quid hoc? & dices ei, Quid in manu forti eduxit nos Dominus de terra Aegypti ex domo seruitutis. * Quando autem indurauit Pharao ad dimittendum nos, occidit Dominus omne primogenitum in terra Aegypti, à primogenitis hominum, vsque ad primogenita iumentorum. propter hoc ego sacrifico Domino omne aperiens vuluam, masculina, & omne primogenitum filiorum meorum redimam. * Et erit in signum in manu tua, & immobile ante oculos tuos. in enim manu forti eduxit te Dominus ex Aegypto. * Vt autem dimisit Pharao populum, non perduxit eos Deus viam terræ Philistinum, quod propè erat. dixit enī Deus, ne fortè pœniteret populus videntē bellū, et reuertatur in Aegyptū.

* εἶπε ὁ μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν, μνημονεύετε τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐν ᾗ ἐξήλθετε ἐξ αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγε κύριος ὑμᾶς ἐκ τούτου. & βρωθήσεσθε ζύμη. * ἐν γὰρ τῇ σήμερον ὑμεῖς ἐκπορεύεσθε ἐν μὲν τῶν νέων. * καὶ ἔσται ἡνίκα δώσει ἡ ἀγάπη σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, καὶ χεθαιῶν, καὶ εὐαίων, καὶ γεργεζαίων, καὶ αμορραίων, καὶ φερεζαίων, & ιεβουζαίων, ἧν ὠμοσε τοῖς πατέράσι σου δοῦναι σοι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ ποιήσεις τὴν λατρείαν ταύτην ἐν τῇ μὲν τῇ τῷ. * ἐξ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, τῇ ᾗ ἡμέρα τῇ ἐβδόμῃ ἑορτὴ κυρίου. * ἄζυμα ἔδεσθε ἐπὶ αἱ ἡμέρας. ὅτι ὁ φθίσεται σοι ζύμη τὸν, οὐ γὰρ ἔσται σοι ζύμη πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου. * καὶ ἀναγγελεῖς τῷ υἱῷ σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, διὰ τοῦτο ἐποίησε κύριος ὁ θεός μου, ὡς ἐξέπορεύό με ἐξ αἰγύπτου. * καὶ ἔσται σοι εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ μνημόσυνον πρὸς ὀφθαλμοῦν σου, ὅπως ἀνέστηται ὁ νόμος κυρίου ἐν τῇ σωματί σου. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύριος ἐξ αἰγύπτου. * καὶ φύλαξαι τὸν νόμον τοῦτον καὶ καίρεθαι ὡρῶν, ἀφ' ἡμερῶν εἰς ἡμέρας. * καὶ ἔσται ὡς δώσει ἡ ἀγάπη σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ὃν τρέπον ὠμοσε τοῖς πατέράσι σου, καὶ δώσει σοι αὐτήν. * & ἀφορεῖς πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ δραστικά τὰ κυρία, & πᾶν διανοῖγον μήτραν ἐκ τῶν βουκολίων ἐν τοῖς κτηνέσι σου. ὅσα ἀνέστηται σοι, τὰ δραστικά τὰ κυρία. * πᾶν διανοῖγον μήτραν ὄνου ἀλλάξεις πρὸς ὄνου. ἐὰν γὰρ μὴ ἀλλάξης, λυτρώσῃ αὐτὸ. πᾶν πρῶτον ἀνθρώπου τῶν υἱῶν σου λυτρώσῃ. * ἐὰν γὰρ ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου μὲν ταῦτα, λέγων, τί τοῦτο; καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, ὅτι ἐν χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγε ἡμᾶς κύριος ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. * ἡνίκα γὰρ ἐσκλήρυνε φαραὼ ἐξ αποστείλας ἡμᾶς, ἀπέκλεινε κύριος πᾶν πρῶτον ἐν γῇ αἰγύπτου, διὰ πρῶτον ἀνθρώπων ἕως πρῶτον κτηνῶν. διὰ τοῦτο ἐγὼ θύω τὰ κυρία πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ δραστικά, & πᾶν πρῶτον τῶν υἱῶν μου λυτρώσμαι. * & ἔσται εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, & ἀσάλευτον πρὸς τῶν ὀφθαλμῶν σου. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύριος ἐξ αἰγύπτου. * ὡς γὰρ ἐξάπεσε φαραὼ τὸν λαόν, οὐχ ὡδήγησεν αὐτὸν ὁ θεός ὁδὸν γῆς φιλιστίν, ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν. εἶπε γὰρ ὁ θεός, μή ποτε μεταμελήσῃ τὰ λαὸν ἰδόντι πόλεμον, καὶ δὲ πρὸς φη εἰς αἰγύπτον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Dixitque Moyses ad populum: Mementote diei huius, in qua egressi estis de Aegypto, de domo seruitutis: quoniam in manu forti eduxit vos Dominus de loco isto: & non comedetur fermentatum. * Hodie vos egredimini in mense nouarum frugum. * Et erit quando introduxerit te Dominus in terram Chanaan, & Ethæi, & Amorrhæi, & Euei, & Iebusæi, pro qua iurauit patribus tuis, ut daret tibi terram fluentem lacte & melle, celebrabis cultum istum in mense isto. * Septem diebus comedes azyma, & in die septima erit solennitas coram Domino. * Azymum comedetur septem diebus: & non apparebit tibi fermentatum, neque apparebit tibi fermentum in omni termino tuo. * Narrabisque filio tuo in die illo, dicens: Propter hoc fecit mihi Dominus, quando egressus sum de Aegypto. * Et erit tibi in signum in manu tua, & in memoriale inter oculos tuos, ut sit lex Domini in ore tuo: quia in manu forti eduxit te Dominus de Aegypto. * Et custodies pactum hoc in tempore tuo à tempore in tempus. * Et erit cum introduxerit te Dominus in terram Chanaan, sicut iurauit tibi & patribus tuis, & dederit eam tibi: Transire facies omne quod aperit vuluam coram Domino, & omnes masculos qui aperiunt vuluam in animalibus quos habueris, sanctificabis coram Domino. * Et omne primogenitum asini redimes agno. & si non redemeris, mactabis eum. omnemque primogenitum in filiis tuis redimes. * Et erit cum interrogauerit te filius tuus cras, dicens: Quid est hoc? dices ei: In manu forti eduxit nos Dominus de Aegypto de domo seruitutis. * Et factum est cum induratus esset Pharao, & nollet dimittere nos, interfecit Dominus omne primogenitum in terra Aegypti, à primogenito hominis, vsque ad primogenitum animalis. idcirco ego sacrifico omne masculum quod aperit vuluam; & omnem primogenitum filiorum meorum redimam. * Eritque in signum in manu tua, & in appensum quoddam inter oculos tuos: quoniam in manu forti eduxit nos Dominus de Aegypto. * Et factum est cum emisisset Pharao populum, non duxit eos Deus per viam terræ Philistinorum, quia propinqua erat: quia dixit Deus, Ne fortè formidet populus cum viderint prælum, & reuertantur in Aegyptum.

18 * ויסב אלהים את העם דרך המדברים סוף
 וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים:
 19 * ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע
 ארץ בני ישראל לאמר פקד יפקד אלהים אתכם
 20 והעליתם את עצמתי מזה אתכם: * ויסעו מסכות
 21 ויחנו באתם בקצה המדבר: * ויהוה הלך לפניהם
 יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש
 22 להאיר להם ללכת יומם ולילה: * לא ימיש עמוד
 הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם:

יד

1 * וידבר יהוה אל משה לאמר: * דבר אל בני
 2 ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירות בין מבדל ובין הים
 3 לפני בעל צפן נכחו תחנו על הים: * ואמר פרעה
 לבני ישראל נבכים הם בארץ סגר עליהם המדבר:
 4 * וחזקתי ארץ לב פרעה ורדף אחריהם ואכבדה
 בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני יהוה ויעשו
 5 כן: * ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב
 פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מר זאר עשינו כי
 6 שלחנו את ישראל מעבדנו: * ויאסר את רכבו ואת
 7 עמו לקח עמו: * ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב
 8 מצרים ושלשם על כלו: * ויחזק יהוה את לב פרעה
 מלך מצרים וירדף אחרי בני ישראל ובני ישראל
 9 יצאים ביד רמה: * וירדפו מצרים אחריהם וישיגו
 אותם חגים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו
 10 על פי החירות לפני בעל צפן: * ופרעה הקריב וישאו
 בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם
 11 ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל יהוה: * ויאמר
 אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו
 למות במדבר מר זאר עשית לנו להוציאנו
 ממצרים:

18 * Sed circūduxit per viam deserti, quæ est iux-
 ta mare rubrū. & armati ascēderunt filij Israel
 19 de terra Ægypti. * Tulit quoq; Moyses ossa Io-
 seph secum, eo q̄ adiurasset filios Israel dicens,
 20 Visitabit vos Deus, efferte ossa mea hinc vo-
 bis cum. * Profectiq; de Sochoth, castrametati
 sunt in Ethā in extremis finibus solitudinis. Nu. 14.6
 21 * Dominus autē præcedebat eos ad ostēdendā
 viam per diem in columna nubis, & per noctē
 in columna ignis, vt dux esset itineris vtroq;
 22 tempore. * Nunquam defuit columna nubis
 per diem, nec columna ignis per noctem co-
 ram populo. CAP. XIII.

1 Ocutus est autem Dominus ad Moysen, di-
 2 cens: * Loquere filiis Israel: Reuerſi castra-
 metentur è regione Phiairoth, quæ est inter
 Magdalum & mare contra Beelsephon. in cō-
 3 spectu eius castra ponetis super mare. * Dictu-
 rusq; est Pharaon sup filiis Israel: Coartati sunt
 4 in terra. conclusit eos desertum. * Et indurabo
 cor eius, ac persequetur vos: & glorificabor in
 Pharaone & in omni exercitu eius, scientq; Ægyptij,
 quia ego sum Dominus. feceruntq;
 5 ita. * Et nunciatum est regi Ægyptiorum quod
 fugisset populus: immutatūq; est cor Pharao-
 nis & seruorū eius super populū, & dixerunt,
 Quid volumus facere, vt dimitteremus Israel
 6 ne seruiret nobis? * Iunxit ergo currum, & om-
 7 nem populū suum assumpsit secū. * Tulitque
 sexcētos currus electos, & qcquid in Ægypto
 8 curruū fuit, & duces totius exercitus. * Indura-
 uitq; Dñs cor Pharaonis regis Ægypti, & per-
 9 secutus est filios Israel. at illi egressi erāt in ma-
 9 nu excelsa. * Cūq; persequerentur Ægyptij ve-
 stigia præcedētium, repererūt eos in castris su-
 per mare. oīsque equitatus & currus Pharaonis,
 & vniuersus exercitus, erant in Phiairoth
 10 cōtra Beelsephō. * Cūq; appropinquasset Pha-
 rao, leuantes filij Israel oculos, viderunt Ægy-
 ptios post se: & timuerūt valdē. clamauerūtq;
 11 ad Dñm. * Et dixerunt ad Moysen: Forsitan
 non erant sepulchra in Ægypto, ideò tulisti
 nos vt moreremur in solitudine? Quid hoc
 facere voluisti, vt educeres nos ex Ægypto?

תרגום אונקלוס

18 * ואסתר יי ותעמא אורח מדברא ומה דסוף ומרזין סליקו בני ישראל מארעא דמצרים:
 19 * ואסיק משה יח גרמי יוסף עמיה
 20 * ונטלו מסכת ושרו באיתם דבסטר מדברא:
 21 * ויי מדבר קדמיהון ביממא בעמורא דעננא לאשריותהון בארעא ובליילא בעמורא דאשתא לאנתרא להון למיזל ביממא ובליילא:
 22 * לא ערי עמורא דעננא ביממא ואף לא עמורא דאשתא בליילא קדם עמא:
 1 * ומליל יי עם משה למימר:
 2 * ומליל עם בני ישראל ויחובון וישרון קדם פום חירתא בין מבדל ובין ימא
 3 * וימר פרעה על בני ישראל מערבלק אינון בארעא אחר עליהון מדברא:
 4 * ואחקיף
 5 * ואתחנא למלכא דמצרים ארי אול
 6 * וסקים ית רתיכוני וית עמיה דבר
 7 * ודבר שית מאר רתיכוני בחירו וכל רתיכי מצראי וגברין ממנן על כולהון:
 8 * ואחקיף יי ית לבא דפרעה מלכא דמצרים וירדף בתר
 9 * וירדפו מצראי בתריהון ואדביקו ויהון כד שרן על ימא כל סוסות רתיכי פרעה ופרשויה ומשריתיה
 10 * ופרעה קריב וזקפו בני ישראל ית עיניהון ויהא מצראי נטלין בתריהון ורחילו לחדא ויעיקו בני ישראל
 11 * ואמרו למשה המדלית קברין במצרים דברחנא לממח במדברא מר דא עכדת לנא לאפקותנא ממצרים:

* Et circumduxit Deus populum via quæ in deserto, in rubrum mare. Quinta autem generatione ascenderunt filij Israel ex terra Egypti. * Et accepit Moyses ossa Joseph secum. iuramento enim adiuravit Joseph filios Israel, dicens: Visitatione visitabit vos Dominus, & auferetis ossa mea hinc vobiscum. * Profecti autem filij Israel ex Sochoth, castrametati sunt in Etham circa desertum. * At Deus praecebat eos, die quidem in columna nubis ad ostendendum eis viam, at nocte in columna ignis. * Et non defecit columna nubis die, & columna ignis nocte coram omni populo.

CAP. XIII.

Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Loquere filiis Israel, & reuersi castrametentur coram suburbio, inter Magdalum & inter mare, è regione Beelsephon. coram eis castrametaberis in mari. * Et dicet Pharaon de filiis Israel: Errant isti in terra: conclusit enim eos desertum.

* Ego autem indurabo cor Pharaonis, & persequetur post eos: & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu eius. & cognoscent omnes Egyptij, quod ego Dominus. & fecerunt sic. * Et nunciatum est regi Egyptiorum, quod fugit populus. et mutatum est cor Pharaonis et seruorum eius contra populum: & dixerunt, Quid hoc fecimus, ut dimitteremus filios Israel, ut non seruirent nobis? * Iunxit igitur Pharaon currus suos, & omnem populum suum congregauit secum: * Et accepit sexcentos currus electos, & omnem equitatum Egyptiorum, & duces super omnes. * Et indurauit Dominus cor Pharaonis regis Egypti, & persecutus est post filios Israel. at filij Israel egressi fuerant in manu excelsa.

* Et persecuti sunt Egyptij post eos: & inueniunt eos castra habentes apud mare. & omnis equitatus & currus Pharaonis, & exercitus eius, & equites eius, coram suburbio, è regione Beelsephon: * Et Pharaon praecebat. & respicientes filij Israel oculis, vident: & ecce Egyptij castrametati sunt post eos. & timuerunt valdè. clamauerunt autem filij Israel ad Dominum. * Et dixerunt ad Moysen, Eo quod non essent sepulchra in Egypto, eduxisti nos ut moreremur in deserto. quid hoc fecisti nobis educens ex Egypto?

* καὶ ἐκύκλωσεν ὁ θεὸς τὸν λαὸν ὁδὸν τὴν εἰς τὴν ἔρημον, εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. πέμπτη δὲ γυνεὴ ἀνέβη (δὲ) οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου. * καὶ ἔλαβε μουσῆς τὰ ὀστέα Ἰωσήφ μετ' ἐαυτοῦ, ὅρκῳ γὰρ ὥρκειεν Ἰωσήφ ὅτι οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, λέγων, Ἐπισκοπῇ Ἐπισκέψῃ) ὑμᾶς κύριε, καὶ (μυανοίσει) τὰ ὀστέα μου ἐν ἰδύθῳ μετ' ὑμῶν. * Ἐξάραντες ὅ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐκ Γαθῶν, ἐστράτευσαν ἐν ὁθώμῃ παρὰ τὴν ἔρημον. * ὁ δὲ θεὸς ἡγεῖτο αὐτῶν ἡμέρας μὴ ἐν σύλῳ νεφέλης, δὲ ἔξαυτῶν τοῖς τὴν ὁδὸν τὴν νύκτα, ἐν σύλῳ πυρός. * καὶ οὐκ ἔξελιπον ὁ σύλῳ τῆς νεφέλης ἡμέρας, καὶ ὁ σύλῳ τοῦ πυρός νύκτας ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ. ἰδὲ.

* Καὶ ἐλάλησε κύριε πρὸς μουσῆν, λέγων. * Ἄλλῃθι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, & ἀποστρέψαντες στρατεύσονται ἐν τῷ (ἀπέναντι) τῆς ἐπαύλεως, ἀναμέθεν μαγδώλου & ἀναμέθεν τῆς θαλάσσης, ἔξεναντίας βεελσεφῶν. ἐνώπιον αὐτῶν στρατεύσεις ἑπὶ τῆς θαλάσσης. * καὶ ἐρεῖ Φαραὼ πρὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, πλανῶν) οὗτοι ἐν τῇ γῇ. συγκεκλείκει γὰρ αὐτοὺς ἡ ἔρημος. * ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν Φαραὼ, καὶ κατεδωξέ) ὀπίσω αὐτοὺς, καὶ ἐνδοξάσω ἑαυτὸν ἐν Φαραὼ, & ἐν πάσῃ τῇ στρατίᾳ αὐτοῦ. καὶ γνώθ) πάντες οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγὼ κύριος. & ἐποίησαν ἕτως. * καὶ ἀνῆλθεν τὰ βασιλεῖ τῶν αἰγυπτίων, ὅτι πέφυγον ὁ λαός. καὶ μελεσεγράφη ἡ καρδία Φαραὼ, & τῶν θεραπόντων αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λαόν. καὶ εἶπαν, τί ἔσται πεποιήκαμεν, ὅτι ἔξαποσεῖλαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, ὅτι μὴ δευδύειν ἡμῖν. * ἐξεδύεν οὖν Φαραὼ τὰ ἄρματα αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸν λαόν αὐτοῦ συναπήγαγε μετ' ἐαυτοῦ. * καὶ ἔλαβον ἔξακίσια ἄρματα ἐκλεχτά, & πᾶσαν τὴν ἵππον τῶν αἰγυπτίων, & τριτάτας ἐπὶ πάντων. * & ἐσκήρυξε κύριος τὴν καρδίαν Φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου, & κατεδωξεν ὀπίσω τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. * οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἔξεπορεύοντο ἐν χειρὶ ὑψηλῇ. * καὶ κατεδωξεν οἱ αἰγύπτιοι ὀπίσω αὐτῶν. & δὲ ἔργον αὐτοῖς παρεμβεβληκότας παρὰ τὴν θάλασσαν, & πᾶσα ἡ ἵππος & τὰ ἄρματα Φαραὼ, & ἡ στρατιὰ αὐτοῦ. & οἱ ἵπποι αὐτοῦ ἀπὸ ναντι τῆς ἐπαύλεως ὡς, ἔξεναντίας βεελσεφῶν. * καὶ Φαραὼ προῆλθεν. & ἀναβλέψαντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τοὺς ὀφθαλμοῖς, ὁρῶσι. & ἰδοὺ οἱ αἰγύπτιοι ἐστράτευσαν ὀπίσω αὐτῶν. & ἐφοβήθησαν σφόδρα. ἀνέβη (δὲ) οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς κύριον. * & εἶπαν πρὸς μουσῆν, παρὰ μὴ ὑπάρχειν μνήματα ἐν αἰγύπτῳ, ἔξήγαγες ἡμᾶς ὅθι θάλασσαι ἐν τῇ ἐρήμῳ; τί ἔσται ἐποίησας ἡμῖν ἐξαγαγὼν ἐξ αἰγύπτου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et circumduxit Deus populum per viam deserti maris rubri, & armati ascenderunt filij Israel de terra Egypti. * Tulit autem Moyses ossa Joseph secum, eo quod iuramento adiurasset filios Israel, dicens: Recordans recordabitur vestri Deus: & efferetis ossa mea vobiscum hinc. * Profectique sunt de Sochoth, & castrametati sunt in Ethan, quod est in latere deserti. * Dominus autem praecebat eos per diem in columna nubis, ut pararet eis locum mansionis in via, & in nocte in columna ignis, ut illuminaret eis ut ambulant die ac nocte. * Nunquam deficiebat columna nubis per diem, neque columna ignis per noctem coram populo.

Locutusque est Dominus cum Moysē, dicens: * Loquere cum filiis Israel, ut reuertantur & castrametentur coram Phiaroth inter Magdalum & mare coram Beelsephon, è regione eorum castrametabuntur super mare. * Dicitque Pharaon super filiis Israel: Coartati sunt in terra: conclusit eos desertum. * Et indurabo cor Pharaonis, & persequetur eos: & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu suo: & scient Egyptij quia ego Dominus. feceruntque ita. * Et nunciatum est regi Egypti quod abiisset populus: & conuersum est cor Pharaonis & seruorum eius in populum, & dixerunt: Quid est hoc quod fecimus, ut dimitteremus Israel, ne seruiret nobis? * Iunxitque currum suum, & populum suum tulit secum. * Tulitque sexcentos currus electos, & omnes currus Egyptiorum, & fortissimos viros constituit super omnes. * Indurauitque Dominus cor Pharaonis regis Egypti, & secutus est post filios Israel. filij autem Israel egrediebantur capite discooperto. * Et secuti sunt Egyptij post eos, & comprehenderunt eos castrametantes super mare: omnesque equi currum Pharaonis & equites eius & exercitus eius erant super Phiaroth coram Beelsephon. * Pharaon autem appropinquauit: & leuauerunt filij Israel oculos suos, & ecce Egyptij mouebantur post eos: & timuerunt valdè. clamaueruntque filij Israel coram Domino. * Et dixerunt ad Moysen: Nunquid quia non erant sepulchra in Egypto, tulisti nos ut moreremur in solitudine? Quid est hoc quod fecisti nobis, ut educeres nos de Egypto?

* הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים
 לאמר חדל ממנו ונעבדך אר מצרים כי טוב לנו
 עבד אר מצרים ממתנו במדבר : * ויאמר משה
 אל העם אל תיראו התיצבו וראו אר ישועה
 יהיה אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את
 מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם :
 * יהוה ילחם לכם ואתם תחרשון :
 * ויאמר יהוה אל משה מה תצעק
 אלי דבר אל בני ישראל ויסעו : * ואתה הרס את
 מטך ונטה אר ירך על הים ובקעהו ויבאו בני
 ישראל בתוך הים ביבשה : * ואני הנני מחזק את
 לב מצרים ויבאו אחריהם ואכבדה בפרעה
 ובכל חילו ברכבו ובפרשיו : * וידעו מצרים כי
 אני יהוה בהכבדי בפרעה ברכבו ובפרשיו :
 * ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל
 וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם
 ויעמד מאחריהם : * ויבא בין מחנה מצרים
 ובין מחנה ישראל והי הענן והחשך ויאר את
 הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה :
 * ויש משה את ידו על הים וילך יהוה את
 הים ברוח קדים עזר כל הלילה וישם את
 הים לחרבה ויבקעו המים : * ויבאו בני ישראל
 בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם
 ומשמאלם : * וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל
 סוס פרעה ורכבו ופרשיו אל תוך הים :
 * והי באשמדת הבקר וישקף יהוה אל מחנה
 מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים :
 * ויסר את אפן מרכבתו וינהגהו בכבדת ויאמר
 מצרים אנוסה מפני ישראל כי יהוה נלחם להם
 במצרים :

12 * Nonne iste est sermo quem loquebamur
 ad te in Ægypto, dicentes: Recede à nobis, vt
 D seruiamus Ægyptiis: multo enim melius erat
 13 seruire eis, quam mori in solitudine? * Et ait
 Moyses ad populum: Nolite timere. stete, &
 videte magnalia Domini, quæ factururus est ho-
 die. Ægyptios enim, quos nunc videtis, nequa-
 quam vltra videbitis vsque in sempiternum.
 14 * Dominus pugnabit pro vobis, & vos tace-
 15 bitis. * Dixitque Dominus ad Moysen: Quid
 clamas ad me: loquere filiis Israel, vt proficif-
 16 cantur. * Tu autem eleua virgam tuam, & ex-
 tende manum tuam super mare, & diuide il-
 lud, vt gradientur filij Israel in medio mari
 17 per siccam. * Ego autem indurabo cor Ægy-
 18 ptiorum, vt persequantur vos: & glorificabor
 in Pharaone, & in omni exercitu eius, & in
 19 curribus & in equitibus illius. * Et scient Æ-
 gyptij, quia ego sum Dominus, cum glorifi-
 catus fuero in Pharaone, & in curribus at-
 20 que in equitibus eius. * Tollenque se ange-
 lus Dei, qui precedebat castra Israel, abiit post
 eos, & cum eo pariter columna nubis priora
 21 dimittens: * Post tergum stetit, inter castra
 Ægyptiorum, & castra Israel. Et erat nubes
 tenebrosa, & illuminans noctem, ita vt ad se
 22 inuicem toto noctis tempore accedere non vale-
 rent. * Cumque extendisset Moyses manum super
 23 F mare, abstulit illud Dominus, flante vero ve-
 hementi & vrente tota nocte, & vertit in sic-
 24 cum. diuisaque est aqua. * Et ingressi sunt
 filij Israel per medium sicci maris. Erat enim
 aqua quasi murus à dextra eorum & læua.
 25 * Persequentisque Ægyptij, ingressi sunt
 post eos, & omnis equitatus Pharaonis, cur-
 ruseius, & equites per medium maris.
 26 * Iamque aduenerat vigilia matutina,
 & respiciens Dominus super castra Ægyptio-
 rum per columnam ignis & nubis, inter-
 fecit exercitum eorum.
 27 * Et subuertit rotas curruum, ferebantur-
 que in profundum. Dixerunt ergo Ægyptij:
 Fugiamus Israelem: Dominus enim pugnat
 pro eis contra nos.

תרגום אונקלוס

12 הלא דין פתגמא דמלילנא עמד במצרים למימר פסק מנגא ונפלח ית מצראי ארי טב לנא ונפלח ית מצראי מדנמור במדברא :
 13 ויאמר משה לעמא לא תרחלון אתעתדו וחזו ית פורקנא דיי דיעביר לכוני יומא דין ארי כמא דחזוהון ית מצראי יומא דין לא תוספון למחזוהון
 14 עוד עד עלמא : ויי יגית לכוני קרב ואתון תשתקון :
 15 ויאמר יי למשה קבלית צלותך מליל עם בני ישראל
 16 ואת טול ית חטרכ וארים ית ירך על ימא ובזעהו ויעלון בני ישראל בגו ימא ביבשתא :
 17 ואנא הא אנא
 18 וידעון מצראי ארי אנא יי באתיקרותי
 19 ונטל מלאכא דיי דמדבר קדם משריתא דישראל ואזל מבחריהון ונטל עמודא דעננא מן
 20 ועל בין משריתא דמצראי ובין משריתא דישראל וחזה עננא וקבלא למצראי ולישראל נחר
 21 וארים משה ית ידו על ימא ודבר יי ית ימא ברוח קדומא תקיף כל ליליא ושיי
 22 ועלו בני ישראל בגו ימא ביבשתא ומיאה להון שורין מימיניהון ומשמאליהון :
 23 וירדפו
 24 וחזה במטרות צפרא ואסחכי יי למשריתא דמצראי בעמודא
 25 ואעדו ית גלגלי רתיכוהו ומרכרין להון בתקיף ואמרו מצראי אערוק מן קדם
 26 וישאל ארי דא הוא גבורתא דיי דעבר להון קרבין במצרים :

* Non istud fuit verbum quod locuti sumus ad te in Aegypto, dicentes: Dimitte nos, vt seruiamus Aegyptiis. melius enim erat nos seruire Aegyptiis, quam mori in deserto hoc.

* Dixit autem Moyses ad populum: Confidite, state, & videte saluationem qua à Domino, quam faciet nobis hodie. quemadmodum enim vidistis Aegyptios hodie, non adijcietis ultra videre eos in aeternum tempus.

* Dominus pugnabit pro vobis, et vos tacebitis.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Quid clamas ad me? loquere filiis Israel, & proficiantur.

* Et tu tolle virgam tuam, & extende manum tuam super mare, & diuide illud: & ingrediantur filij Israel in medium maris per siccum.

* Et ecce ego indurabo cor Pharaonis, & Aegyptiorum omnium, & ingredientur post eos, & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu eius, et in curribus, & in equitibus eius.

* Et cognoscent omnes Aegyptij, quod ego Dominus: glorificato me in Pharaone, & in curribus, & in equitibus eius.

* Sustulit se autem angelus Dei praecedens castra filiorum Israel, & abiit ex retro. sustulit se autem & columna nubis à facie eorum, & stetit post eos.

* Et ingressa est inter castra Aegyptiorum, & inter castra Israel, & stetit. & facta est caligo & tenebrae, & venit nox: & non commiscuerunt se adinuicem tota nocte. * Extendit autem Moyses manum super mare: & induxit Dominus mare in vento Austro forti tota nocte, & fecit mare siccum, & diuisa est aqua.

* Et ingressi sunt filij Israel in medium maris per siccum: & aqua eis murus à dextris, & murus à sinistris.

* Persecuti sunt autem Aegyptij, & ingressi sunt post eos omnis equitatus Pharaonis, & currus, & ascensores in medium maris.

* Factum est autem in custodia matutina, & respexit Dominus in castra Aegyptiorum in columna ignis et nubis, & conturbauit castra Aegyptiorum.

* Et colligauit axes curruum eorum, et fregit eos cum vi. & dixerunt Aegyptij, Fugiamus à facie Israel. & enim Dominus oppugnat pro eis Aegyptios.

12 * οὐ τοῦτο λέγει ῥῆμα ὃ ἐλάλησα μοι πρὸς σε ἐν αἰγύπτῳ, λέγοντες, παύσαι ἡμᾶς, ὅπως δουλεύωμεν τοῖς αἰγυπτίοις· κρείσσον γὰρ ἡμᾶς δουλεύειν τοῖς αἰγυπτίοις, ἢ ἀποθανεῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ.

13 * εἶπε δὲ Μωϋσῆς πρὸς τὸν λαόν, θαρσύνετε σήμετε, καὶ ὁρᾶτε τὴν σωτηρίαν τὴν πρὸς τὸ κυρίου, ἣν ποιήσει ἡμῖν σήμερον. ὃν τρόπον γὰρ ἐώρακατε οὗτοι αἰγυπτίους σήμερον, οὐ μετὰ τῆς ἐπειροῦς ἐπὶ ἰδεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.

14 * κύριος πολεμήσει ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς σιγήσετε.

15 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωϋσῆν, τί βοᾷς πρὸς με; ἀλάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ δύνασθαι αὐτοὺς.

16 * καὶ σὺ ἐπάρον τὴν ῥάβδον σου, καὶ ἐκτενον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ῥήξον αὐτήν, & εἰσέλθεται ἡ θάλασσα εἰς μέσον τῆς θαλάσσης καὶ τὸ ξηρὸν.

17 * καὶ ἰδὼς ἐγὼ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν Φαραὼ, & τῶν αἰγυπτίων πάντων, καὶ εἰσέλθοντα ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν Φαραὼ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἀρμασί, καὶ ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ.

18 * καὶ γνώσκοντα πάντες οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγὼ κύριος. ἐνδοξάζομαι οὖν ἐν Φαραὼ, καὶ ἐν τοῖς ἀρμασί, καὶ ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ.

19 * Ἰζήρε δὲ ὁ ἀγγέλος τοῦ θεοῦ ὁ παρεμποδὼν τῆς παρεμβολῆς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἐπορεύθη ἐκ τῶν ὀπίσθεν. Ἰζήρε δὲ καὶ ὁ σὺλ τῆς νεφέλης ἀπὸ πρῶτον αὐτῶν, καὶ ἔστη ἐκ τῶν ὀπίσθεν αὐτῶν.

20 * καὶ εἰσῆλθεν ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς τῶν αἰγυπτίων, & ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς Ἰσραὴλ, καὶ ἔστη. καὶ ἐγένετο γνόφος καὶ σκοτὶς καὶ διήλθεν ἡ νύξ.

21 * οὐ σωμένους ἀλλήλους ὅλως τὴν νύκτα. Ἰζήτενε δὲ Μωϋσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν. & ἐπήλασε κύριος τὴν θάλασσαν ἐν δυνάμει νότῳ βιαιῷ ὅλην τὴν νύκτα, & ἐποίησε τὴν θάλασσαν ξηράν, & διεσχίσθη τὸ ὕδωρ.

22 * καὶ εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης καὶ τὸ ξηρὸν. καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς ἵπχος ἐκ δεξιῶν, & ἵπχος ἐξ ἐκ δεξιῶν.

23 * καὶ ἐδίδωκεν ὁ κύριος τοῖς αἰγυπτίοις, & εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτῶν πᾶσα ἡ ἵππος φεραῶ, & ἡ ἀρμαλία, & οἱ ἀναβάται εἰς μέσον τῆς θαλάσσης.

24 * ἐγένετο δὲ ἐν τῇ φυλακῇ τῇ ἐσθῇ νύκτι, καὶ ἐπέβλεψε κύριος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν αἰγυπτίων ἐν σὺλ πυρὸς & νεφέλης, & συνελάραξε τὴν παρεμβολὴν τῶν αἰγυπτίων. & συνεδήσε τὸν ἀρμάτων αὐτῶν, καὶ ἤλασεν αὐτοὺς μὲν βίας. καὶ εἶπαν οἱ αἰγύπτιοι, φύγωμεν ἀπὸ προσώπου Ἰσραὴλ. ὁ γὰρ κύριος πολεμεῖ ὑπὲρ αὐτῶν οὗτοι αἰγυπτίους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Nonne hic est sermo quem loquebamur tecum in Aegypto, dicentes: Recede à nobis, vt seruiamus Aegyptiis: quia melius est nobis vt seruiamus Aegyptiis, quam vt moriamur in solitudine?

13 Dixitque Moyses ad populum: Ne timeatis: state, & videte redemptionem Domini, quam faciet vobis hodie: quia sicut Aegyptios vidistis hodie, non videbitis eos ultra vsque in sempiternum.

14 Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis.

15 Dixitque Dominus ad Moysen: Suscepi orationem tuam: loquere filiis Israel, vt proficiantur.

16 Tu autem tolle virgam tuam, & leua manum tuam super mare; & diuide illud: & ingrediantur filij Israel in medium maris per siccum.

17 Ego autem indurabo cor Aegyptiorum, & ingredientur post eos, & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu eius, in curribus eius, & in equitibus illius.

18 Et recessit angelus Domini qui gradiebatur coram castris Israel, & abiit post eos: & recessit columna nubis à facie eorum, & stetit post tergum eorum.

19 Et ingressa est inter castra Israel: & erat nubes & obscuritas Aegyptiis, Israeli autem erat lux tota nocte: & non acceperunt ad se inuicem tota nocte.

20 Et ingressa est inter castra Aegyptiorum, & inter castra Israel: & erat nubes & obscuritas Aegyptiis, Israeli autem erat lux tota nocte: & non acceperunt ad se inuicem tota nocte.

26 * ויאמר יהוה אל משה נטה את ירך על הים
וישבו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו:
27 * ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר
לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער יהוה את מצרים
בתוך הים: * וישבו המים ויכסו את הרכב ואר-
28 הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא-
29 נשאר בהם עד אחד: * ובני ישראל הלכו ביבשה
בתוך הים והמים להם חמה מימנם ומשמאלם:
30 * וישע יהוה ביום ההוא את ישראל מיד מצרים
31 * וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים: * וירא
ישראל את היד הנדלה אשר עשה יהוה במצרים
וייראו העם את יהוה ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו:

טו

1 * אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת
ליהוה ויאמרו לאמר אשירה ליהוה כי-
2 גאה גאה סוס ורכבו רמה בים: * עזי וזמרת
יה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו אלהי
3 אבי וארמננו: * יהוה איש מלחמה יהוה שמו:
4 * מרכבת פרעה וחילו ירה בים ומכתו שלשו
5 טבעו בים סוף: * תהמת יכסימו ירדו במצולות
6 כמו אבן: * ימינך יהוה נאדרי בכח ימינך
7 יהוה תרעץ אויב: * וברכ גאונך תהרס קמך
8 תשלח חרנך יאכלמו בקש: * וברוח
9 אפך נערמו מים נצבו כמו גדר נזלים קפאו
10 תהמת בלב ים: * אמר אויב ארדף
אשיג אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק חרבי
11 תורישמו ידי: * נשפת ברוחך כסמו
ים צללו בעופרת במים אדירים: * מי כמכה
באלם יהוה מי כמכה נאדר בקדש נורא
תהלת עשרו פלא:

תרגום אונקלוס

26 * ויאמר וי למשה ארים ית ירך על ימא ויתובן מים על מצראי על רתיכיהון ועל פרשיהון: 27 * וארים משה ית ידו על ימא ויתב ויתב מים ויתפז ית רתיכיא וית פרשיא לכל משרית פרעה ויעלו בתריהון בימא לא אשתאר בהון עד חד: 28 * ובני ישראל הליכו ביבשה בגו ימא וימא להון שורין מימיניהון ומשמאליהון: 29 * ופריק וי ביום ההוא ית ישראל מידא דמצראי וחזו ישראל ית מצראי מיתין על כיה ימא: 30 * וחזו ישראל ית גבורת יתא רבתיא דעבד וי במצרים ודחילו עמא מן קדם וי והימינו במימרא דיי ובגביאות משר עבדיה: 1 * בכח שבת משר ובני ישראל ית תשבחתא דהא קדם וי ואמרו למימר נשבח ונודה קדם וי ארי אתגאי על גיותנא וגאותא דיליה היא סוסיא ורוכביה רמא בימא: 2 * תוקפי ותשבחת דחילא וי אמר במימריה ותורה לי לפריק דין אלהי ואבגדה ליה סקדשא אלהי דאבתתי ואפלת קדמותי: 3 * וי מרי נצחן קרביא וי שמיה: 4 * רתיכי פרעה ומשריתיה שדי בימא ושפר גבורתי אשבכו בימא דסוף: 5 * תהומי תפז עליהון נחתו לעמקא כאבנא: 6 * ימינך וי אדירא בחילא ימינך וי תברת סנא: 7 * ובסגיות תוקפך תברתינון לדקמו על עמך שלחת רגוך תשיצנון כנורא לקשא: 8 * ובמימר פומך חסימו סנא קמו בשור אוליא קפו תהומין בלבא דמא: 9 * ותורה אמר סנא ארדף ארביק אפליג ביותא תשבכו מנהון נפשי אשלוף חרבי תשיצנון ידו: 10 * אמרת במימרך תפא עליהון ימא אשתקעו כאברא במיין תקיפין: 11 * לית בר מנך דאת הוא אלהא וי לית בר מנך אלהא אדיר בקודשא דחיל תשבחן עבדי פרישן:

26 * Et ait Dominus ad Moysen: Extende ma-
num tuam super mare, vt reuertantur aque ad
27 * Egyptios super currus & equites eorū. * Cūq;
extendisset Moyses manū contra mare, reuer-
sum est primo diluculo ad priorē locum. Fu-
gientibusq; Egyptiis, occurrerunt aquæ: &
inuoluit eos Dominus in mediis fluctibus.
28 * Reuerseque sunt aquæ, & operuerunt currus
G & equites cuncti exercitus Pharaonis, qui se-
quentes ingressi fuerant mare; nec vnus qui-
29 dem superfuit ex eis. * Filij autem Israel perre-
xerunt per medium sicci maris: & aquæ eis e-
rant quasi pro muro à dextris & à sinistris.
30 * Liberauitque Dominus in die illo Israel de
manu Egyptiorum, & viderunt Egyptios
31 mortuos super littus maris. * Et manum mag-
nam quā exercuerat Dñs contra eos. timuitq;
populus Dominum: & crediderunt Domino,
& Moysi seruo eius. CAP. XV.

1 * Vnc cecinit Moyses & filij Israel carmen
A hoc Domino, & dixerunt: Cantemus Do-
mino, gloriōse enim magnificatus est, equum
2 & ascensorem deiecit in mare. * Fortitudo mea
& laus mea Dominus, & factus est mihi in fa-
lutē. iste Deus me⁹, & glorificabo eū: Deus pa-
3 tris mei, & exaltabo eum. * Dñs quasi vir pu-
gnator: oīpoteus nomē eius. * Currus Phara-
4 nis, & exercitum eius proiecit in mare. electi
5 pñces eius submersi sunt in mari rubro. * A-
byssi opuerūt eos: descēderūt in pfundū quasi
6 lapis. * Dexterā tuā, Dñe, magnificata est in for-
titudine: dextera tuā, Dñe, percussit inimicum.
7 * Et ī multitudine glorię tuę deposuisti aduer-
sarios tuos. misisti irā tuā, quæ deuorauit eos
8 sicut stipulā. * Et ī spiritu furoris tui cōgregatę
sūt aque. stetit vnda fluēs, cōgregati sūt abyssi
9 in medio mari. * Dixit inimic⁹: Persequar & cō-
prehēdā, diuidā spolia, implebitur aīa mea. e-
uaginabo gladiū meum, interficiet eos manus
10 mea. * Flauit spiritus tuus, & operuit eos ma-
re: submersi sunt quasi plumbū in aquis ve-
11 hemētibus. * Quis similis tui in fortibus, Do-
mine? quis similis tui? magnificus in sanctita-
te terribilis atq; laudabilis, & faciēs mirabilia.

Sap. 10.4

Psal. 105
Esa. 11.4Inf. cod.
Psal. 137
Esa. 12.4

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende 26
manum tuam super mare, & reuertatur aqua, &
cooperiat Aegyptios, superque currus, & super as-
censores. * Extendit autem Moyses manum 27
super mare, & reuersa est aqua ad diem ad locum.
at Aegyptij fugerunt ad aquam: & excussit Do-
minus Aegyptios in medium maris.

* Et reuersa aqua, cooperuit currus & ascen- 28
sores, & omnem exercitum Pharaonis, qui ingres-
si fuerunt post eos in mare: & non relictus est ex
eis ullus. * At filij Israel perrexerunt per sic- 29
cum in medio maris. at aqua eius murus à dextris,
& murus à sinistris.

* Et liberauit Dominus Israel in die illa de ma- 30
nu Aegyptiorum. & uidit Israel Aegyptios mor-
tuos apud littus maris.

* Et uidit Israel manum magnam, quæ fecit 31
Dominus Aegyptiis. timuit autem populus Domini.
& crediderunt Deo, & Moysi seruo eius.

CAP. XV.

Tunc cecinerunt Moyses & filij Israel canticum 1
hoc Domino, & dixerunt: Cantemus Domino:
gloriosè enim glorificatus est. equum & ascensorem
deiecit in mare. * Auxiliator et protector fa- 2
ctus est mihi in salutem. hic meus Dominus, & glo-
rificabo eum: Deus patris mei, & exaltabo eum.

* Dominus confringens bella: Dominus nomen 3
illi. * Currus Pharaonis, & exercitū eius deiecit in
mare. electos ascensores duces submersit in rubro
mari. * Ponto cooperuit eos. descenderunt in 4
profundum quasi lapis. * Dexteræ tuæ, Domine, glo-
rificata est in fortitudine: dexteræ tuæ manus, Dñe,
fregit inimicos. * Et multitudine gloriæ tuæ con- 5
triuisti aduersarios. misisti iram tuam, & deuora-
uit eos tanquam stipulam. * Et per spiritum iræ 6
tuæ diuisa est aqua. conglutinatae sunt quasi murus
aquæ: conglutinatae sunt & vnde in medio maris.

* Dixit inimicus: Persequens comprehendam, di- 7
uidam spolia, saturabo animam meam, interficiam
gladio meo, dominabitur manus mea. * Misisti spi- 8
ritum tuum, cooperuit eos mare: submersi sunt tan-
quam plumbum in aqua vehementi. * Quis si- 9
milis tibi in diis, Dñe? quis similis tibi, glorificatus
in sanctis, mirabiliter gloriosè faciens miracula? 10

26 * εἶπε ὁ κύριος πρὸς Μωυσήν, ἐκλινὸν τὴν χεῖρά σου ἐπὶ
τὴν θάλασσαν, καὶ ἀποκαταστήτω τὸ ὕδωρ, καὶ πληθυνθή-
τω τὰς αἰγυπτίους, ἐπὶ τὰ ἄρματα, καὶ ἐπὶ τὰς ἀναβάτας.

27 * ὤξετόν τε ὁ Μωυσὴς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ
ἀπεκατέσθη τὸ ὕδωρ πρὸς ἡμέραν ἐπὶ χώρας. ὁ δὲ αἰγυ-
πτιοὶ ἐφυγον ἐπὶ τὸ ὕδωρ. καὶ ὤξετινά ξε κύριος τὰς αἰγυπ-
28 τίοις εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. * καὶ ἐπαναστραφὼν τὸ ὕ-
δωρ ἐκάλυψε τὰ ἄρματα καὶ τὰς ἀναβάτας, καὶ πάσαν τὴν
δυνάμιν Φαραὼ, τὰς εἰσπορευομένους ὀπίσω αὐτῶν εἰς τὴν θά-
29 λασσαν. καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδεὶς. ὁ δὲ υἱὸς Ἰσρα-
ὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. τὸ δὲ
ὕδωρ αὐτῆς τεῖχος ἐκ δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ ἀνωμένων.

30 * καὶ ἐρρύσατο κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ
χειρὸς τῶν αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ἰσραὴλ τὰς αἰγυπτίους τεθνηκό-
31 τας ὤρα τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. * καὶ ἰδὼν Ἰσραὴλ
τὴν χεῖρα τὴν μεγάλην, ἀποίησε κύριος τοῖς αἰγυπτίοις.
ἐφοβήθη δὲ ὁ λαὸς τὸν κύριον, & ἐπὶ τὸς δούλους τῶν
32 αἰγυπτίων, ὅτι ὁ κύριος ἐποίησε αὐτοῖς τὰς σημεῖα.

1 * Τότε ᾄσαν Μωυσὴς καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν ᾠδὴν ταύτην
τῷ κυρίῳ, καὶ εἶπαν, ἄνωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδοξά-
2 σαι. ἵππον καὶ ἀναβάτην ἐρρίψεν εἰς θάλασσαν. * βοηθὸς
καὶ σκεπαστὴς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. οὐκ ἔστι θεὸς ὃς
3 ἀντὶν, θεὸς τοῦ πατρὸς μου, καὶ ὑψώσω αὐτόν. * κύριος συν-
4 τρέφων πολέμοις, κύριος ὄνομα αὐτοῦ. ἄρματα Φαραὼ, &
τὴν δυνάμιν αὐτοῦ ἐρρίψεν εἰς θάλασσαν. ἐπὶ τὴν ἐκείνην ἀνα-
βάτας τρεῖς ἄτας κατεπόντησαν ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσῃ.

5 * πόντιον ἐκάλυψεν αὐτοῖς. καὶ ἐδύσαν εἰς βυθὸν ὥστε λί-
6 θος. * ἡ δεξιὰ σου κύριε δεδοξάσται ἐν ἰσχύϊ. ἡ δεξιὰ σου
7 χεὶρ κύριε ἐδραυσεν ἐχθρούς. * καὶ τὸ πλῆθος τῆς δόξης
σου σωτέρις τῶν ὑποκρινάμενων. ἀπέσειλας τὴν ὀργὴν σου
8 καὶ κατέφαγόν αὐτοὺς ὥστε καλὰ μὲν. * καὶ διὰ πνύ-
ματος τοῦ θυμοῦ σου διέστη τὸ ὕδωρ. ἐπάγη ὥστε τεῖχος τὰ ὕ-
9 दाτα, ἐπάγη καὶ τὰ κύματα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης.

10 * εἶπεν ὁ ἐχθρὸς, διώξας καταλήψομαι, μερῶν σκύλα, ἐμ-
πλήσω ψυχὰς μου, ἀνελῶ τῇ μαχαίρᾳ μου, κυριεύσει ἡ χεὶρ
μου. * ἀπέσειλας τὸ πνύμα σου, ἐκάλυψεν αὐτοὺς θά-
λασσα, ἐδύσαν ὥστε μόλις δὲ ἐν ὕδατι σφοδρῶ.

11 * τίς ὁμοίός σοι ἐν θεοῖς κύριε; τίς ὁμοίός σοι δεδοξασμέ-
νος ἐν ἁγίοις, θαυμαστὸς ἐνδόξως ποιῶν τέρατα;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et dixit Dominus ad Moysen: Leua manum tuam super mare, & reuertentur aquæ super Aegyptios, & super currus eorum, & super equites eo-
rum. 27 Et leuauit Moyses manum suam super mare, & reuersum est mare in tempore matutino ad vigorem suum. Aegyptij autem fugiebant in occur-
sum eius: & suffocauit Dominus Aegyptios in medio maris. 28 Et reuersa sunt aquæ, & operuerunt currus & equites, & omnes exercitus Pharaonis, qui ingressi fuerant post eos in mare, non remansit in eis usque ad vnum. 29 Filij autem Israel ambulabant per siccum in medio maris; & aquæ
erant eis muri à dextris & à sinistris eorum. 30 Liberauitque Dominus in die illo Israel de manu Aegyptiorum: & viderunt Israelitæ Aegyptios mor-
tuos in littore maris. 31 Viditque Israel potentiam manus magnæ quam fecit Dominus in Aegyptios. & timuit populus à facie Domini: & credi-
derunt in verbum Domini, & prophetiæ Moysi serui eius.

CAP. XV.

Tunc cecinit Moyses & filij Israel carmen hoc corâ Dño, & dixerunt: Cantemus & laudemus corâ Dño: quia magnificatus est super magnificos,
& magnificentia illius est: equū & ascensorem eius proiecit in mare. Fortitudo mea & canticū meum Dominus terribilis: dixit in verbo suo, &
fuit mihi in redemptorē. hic est Deus meus: & ædificabo ei sanctuariū: Deus patrū meorū; & seruam coram eo. Dñs est victor bellorū, Dñs nomē e-
ius. Curr⁹ Pharaonis & exercitus eius, proiecit in mare, & electi fortes eius submersi sunt in mari rubro. Abyssī cooperuerūt eos: descēderūt in p-
fundū quasi lapis. Dexteræ tuæ, Dñe, fortissima est in virtute: dexteræ tuæ, Dñe, cōfregit inimicū. Et in multitudine fortitudinis tuæ cōfregisti eos
q̄ cōsurrexerūt cōtra populū tuū: misisti irā tuā, & cōsumpsit eos sicut ignis stipulā. Et in verbo oris tui sapiēter cōgregatæ sunt aquæ: steterunt fluē-
tes sicut murus: coagulati sunt abyssī in corde maris. Dicebat enim inimicus, Persequar, comprehendā, diuidā spolia, saturabitur ex eis anima mea:
euaginabo gladium meum, consumet eos manus mea. Dixisti in verbo tuo, & cooperuit eos mare: submersi sunt sicut plumbum in aquis validis.

11 Non est absque te, quoniam tu es Deus dominus: nullus est præter te Deus fortis in sanctitate: terribilis laudabilis, faciens mirabilia.

12 *נְטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ :
 13 *נְחִיתָ בְּחֶסֶדְךָ עִם-זֹנֵי גְאֻלָּתְךָ
 14 נְהַלְתָּ בְּעֶזְרְךָ אֶל-
 15 *שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגִּזוּן חֵיל אֲחֹזֵי יִשְׂרָאֵל
 16 *פִּלְשֶׁת : *אֲזַנְבְּחֵלוּ אֱלֹהֵי אֲדָוָם אֵילֵי
 מוֹאָב יִתְּנוּ רִעַד נִמְנוּ כָּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן :
 17 *תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימַתְךָ וּפְחָדְךָ בְּגָדְךָ
 זֶרְעֶךָ יִדְמוּ כְּאֶבֶן עַד-יַעֲבֹר עִמָּךְ יְהוָה
 18 *עַד-יַעֲבֹר עִם-זֹנֵי קִנְיָת : *תִּבְאֲמוּ
 וְתִטְעֲמוּ בְּחֵרֶךְ נְחֻלְתְּךָ מִכֹּון לְשַׁבְּתֶךָ
 19 *פַּעֲלַת יְהוָה מִקֹּדֶשׁ אֲדָנִי כֹנֵנוּ יָדֶיךָ :
 20 *יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד : *כִּי בְּאֵסוֹס
 פָּרְעֹה בִּרְכָבוֹ וּבִפְרָשָׁיו בָּיִם וַיֵּשֶׁב
 יְהוָה עֲלֵהֶם אֶת-מִי הַיָּם וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 הִלְכוּ בִּיבֶשֶׁת בְּתוֹךְ הַיָּם :
 21 *וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחֹת אַהֲרֹן אֶת-הַתֵּף
 בְּיָדָהּ וַתִּצְאֵן כָּל-הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ בַּתְּפִלִּים וּבִמְחֻלֹּת :
 22 *וַתֵּעַן לַהֵם מִרְיָם שִׁירוֹ לַיהוָה כִּי גָאָה גָאָה סוֹס וּרְכָבוֹ
 רָמָה בָּיִם : *וַיִּסַּע מֹשֶׁה אֶת-יִשְׂרָאֵל מִיַּם-סוּף
 וַיֵּצְאוּ אֶל-מִדְבַּר-שׁוּר וַיִּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּרוֹ לֹא-
 23 מָצְאוּ מַיִם : *וַיָּבֹאוּ מִרְתָּה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מִמֶּיֶם
 24 מִמֶּרְהָ כִּי מֵרִים הָיָה עַל-בֶּן-קָרָא שְׁמָהּ מֶרְהָ : *וַיִּלְנוּ
 25 הָעָם עַל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר מַה-נִּשְׁתָּה : *וַיַּעַק אֶל-יְהוָה
 וַיֹּרְחוּ יְהוָה עֵץ וַיִּשְׁלַךְ אֶל-הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם שָׁם
 26 שֵׁם לוֹ חֶקֶם שֶׁשֶׁט וְשֵׁם נִסְהוּ : *וַיֹּאמֶר אֶם-שָׁמְעֶה
 תִּשְׁמָע לְקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִישַׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה
 וְהִאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל-חֻקֵּי כָל-הַמִּחְלָה אֲשֶׁר-
 שָׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא-אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה רַפָּאָךְ :
 27 *וַיָּבֹאוּ אֵילֶמָּה וְשֵׁם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים
 תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל-הַמַּיִם :

12 *Extendisti manum tuam, & deuorauit eos
 13 terra. *Dux fuisti in misericordia tua populo,
 14 quē redemisti. & portasti eum in fortitudine
 tua ad habitaculū sanctū tuum. *Ascenderunt
 15 populi & irati sunt, dolores obtinuerūt habi-
 16 tates Philistiim. *Tunc cōturbati sunt prin-
 17 cipes Edō, robustos Moab obtinuit tremor:
 18 obriguerunt omnes habitatores Chanaā. *Ir-
 19 ruat super eos formido, & pauor in magnitu-
 dine brachij tui. fiāt immobiles quasi lapis, do-
 20 nec pertrāseat populus tuus, Dñe; donec per-
 21 trāseat populus tuus iste quē possedisti. *Intro-
 22 duces eos, & plātabis in mōte hæreditatis tuæ
 C firmissimo habitaculo tuo, quod operatus es
 Dñe. sanctuariū tuum, Dñe, quod firmauerūt
 18 man⁹ tuę. *Dñs regnabit in æternum & vltra.
 19 *Ingressus est enim eques Pharaō cū curribus
 & equitibus eius in mare, & reduxit super eos
 Dñs aquas maris. filij autē Israel ambulauerūt
 20 per siccum in medio eius. *Sumpsit ergo Ma-
 21 ria prophetissa soror Aaron tympanum in ma-
 22 nu sua, egressæque sunt omnes mulieres post
 23 eam cum tympanis & choris. *Quibus præci-
 24 nebat, dicens: Cantemus Dño: gloriose enim
 25 magnificatus est; equū & ascēfore eius deiecit
 26 in mare. *Tulit autē Moyses Israel de mari ru-
 27 bro, & egressi sunt in desertū Sur. ambulaue-
 28 rūtq; tribus diebus per solitudinē, & nō inue-
 29 niebāt aquā. *Et venerūt in Marath; nec pote-
 30 rāt bibere aquas de Marath, eo q̄ essēt amarę.
 31 Vñ & cōgruū loco nomē imposuit, vocās illū
 32 Marath, i. amaritudinē. *Et murmurauit po-
 33 pul⁹ cōtra Moysē, dicēs: Quid bibemus? *At
 34 Dille clamauit ad Dñm: q̄ ostēdit ei lignū; quod
 35 cū misisset in aquas, in dulcedinē versę sūt. Ibi
 36 cōstituit ei præcepta atq; iudicia, & ibi tētauit
 37 eū, *Dicēs: Si audieris vocē dñi Dei tui, & quod
 38 rectū est corā eo feceris, & obedieris mādati
 39 eius, custodierisq; oīa præcepta illius, cūctum
 40 languorē quem posui in Ægypto, non indu-
 41 cā super te. ego enim sum dominus Deus sal-
 42 uator tuus. *Venerūt autem in Helim filij Is-
 43 rael, vbi erāt duodecim fōtes aquarū, & septua-
 44 ginta palmę, & castrametati sunt iuxta aquas.

Iudic. 5. c
Ecc. 38. a

Nu. 33. b

תרגום אונקלוס

12 *אֲרִימָת וַיִּמְיֹךְ בְּלַעֲתָנוֹן אֶרֶץ ו
 13 וְדִבְרָתִי בְּטִיבֹחֶךָ לַעֲמֹה דָּנָן דְּפָרְקָתָ סוּבְרָתִי בְּתוֹקְפֶךָ לְדִירָא דְּקוֹדֶשְׁךָ :
 14 שָׁמְעוּ עַמִּים וְזֹנֵי גְאֻלָּתְךָ
 15 בָּכָן אֲתִבְחִילוּ וּבְרָבִי אֲדָוָם חֻקֵּי מוֹאָב אַחֲרֵיהֶן רְחִימָה אֲתִבְחִילוּ כָּל דְּחִוּוּ וְתִבְכּוּ בְּכָנָעַן :
 16 חֵיל עֲלֵיהֶן אֵימַתָּה וְדַחֲלָתָהּ בְּסִגְיֹת תוֹקְפֶךָ יִשְׁתַּקֵּן כְּאֶבֶן עַד דְּיַעֲבֹר עִמָּךְ וְדִפְרָקָתָ :
 17 תַּעֲלִיגִין וְתִשְׁרִיגִין
 18 וַיִּי מִלְכּוּתֵיהָ לְעֹלָם וְלְעֹלָמֵי עֲלָמָא :
 19 כֹּדַעַל סוּסוֹת פֶּרְעָה
 20 וְנִסְיֹבֵת מִרְיָם נְבִיאָתָהּ אֲחֵיתָהּ דְּאַהֲרֹן יָת
 21 וּמַעֲנִיא לְחֹן מִרְיָם שְׁבַחוּ וְאֹדוּ קִדְּם וַיִּי אֲרִי אֲתִנָּא עַל גִּיּוּתָנָא וְגִּוּתָּא דִּילִיה
 22 וְאִשְׁלִי מִשְׁרָה יִתְּיִשְׂרָאֵל מִימָא דְּסוּף וְנִפְקוּ לְמִדְבָּרָא דְּחִגְרָא וַאֲזִלוּ תַלְתָּא יוֹמִין בְּמִדְבָּרָא וְלֹא אִשְׁכְּחוּ
 23 וְאִתְּוֹ לְמֶרְהָ וְלֹא יָכְלוּ לְמַשְׁתֵּי מִיָּא מִמֶּרְהָ אֲרִי מִרְיָן אֵינִין עַל בֶּן קָרָא שְׁמָהּ מֶרְהָ :
 24 וַאֲתִרְעֵמוּ עִמָּךְ עַל
 25 וַאֲזִי קִדְּם וַיִּי וְאִלְפִיהָ וַיִּי אֲעָא וְרָמָא לְמִיָּא וּבְסִימּוּ מִיָּא תִּמְן גִּזֵּר לִיהָ קִיָּם וְדִין וְתִמְן נִסְיָה :
 26 וַאֲמַר אֶם קִבְּלָא תִּקְבִּיל בְּמִיָּרָא דִּי אֵלֶיךָ וְדִקְשֶׁר קִדְמוֹתֵי תַעֲבִיד וְתִצְרִית לְפָקוּדוֹתֵי וְתִשְׁרָר כָּל קִימוֹתֵי כָּל מַרְעִין וְשִׁוְיֵי בְּמִצְרָאִי
 27 וְאִתְּוֹ לְאֵלִים וְתִמְן תִּרְחַם עֲשָׂרָה מְבוּעִין דְּמִיָּין וְשִׁבְעִין דְּקָלִין וְשִׁרֹן
 28 תִּמְן עַל מִיָּא :

* *Extendisti dexteram tuam, absorbit eos terra.* 12
 * *Deduxisti iustitia tua populum tuum hunc, quem* 13
redemisti. aduocasti fortitudine tua in diuersorium
sanctum tuum. * *Audiuerunt gentes, & iratae* 14
sunt; dolores ceperunt habitantes Philistiim.
 * *Tunc festinauerunt duces Edom, & principes* 15
Moabitarum; accepit eos tremor. liquefacti sunt om-
nes habitantes Chanaan. * *Irruat super eos ti-* 16
mor & tremor. magnitudine brachij tui fiant vt la-
pides, donec pertranseat populus tuus, Domine; do-
nec pertranseat populus tuus hic, quem possedisti.
 * *Introducens planta eos in monte hereditatis* 17
tuæ in paratum habitaculum tuum. quod operatus
es Domine, sanctuarium Domine, quod parauerunt
manus tuæ. * *Dominus regnans in seculum, &* 18
in seculum, & ultra. * *Quod ingressus est equus* 19
Pharaonis cum curribus & ascensoribus in mare, &
superduxit super eos Dominus aquam maris. at filij
Israel ambulauerunt per siccum in medio maris.
 * *Accepit autem Maria prophetissa soror Aaron* 20
tympanum in manu sua, & egressæ sunt omnes mu-
lieres post ipsam cum tympanis & choris. * *Ince-* 21
pit autē illis Maria dicens: Cantemus Dño: gloriosè
enim glorificatus est: equum & ascensorem deiecit
in mare. * *Eduxit autem Moyses filios Israel de* 22
mari rubro, & duxit eos in desertum Sur. & am-
bulauerunt tres dies in deserto, & non inueniebāt
aquam ad bibendum. * *Venerunt autem in Marath,* 23
& non potuerunt bibere aquam de Marath: amara
enim erat. propter hoc vocatum est nomen loci illius,
Amaritudo. * *Et murmurauit populus contra* 24
Moysem, dicentes, Quid bibemus? * *Clamauit au-* 25
tem Moyses ad Dominum: & ostendit ei Dominus
lignum, & coniecit in aquam, & dulcis facta est a-
qua. Illic constituit ei iustificationes & iudicia: &
ibi eum tentauit. * *Et dixit: Si audieris vocem* 26
Domini Dei tui, & placita coram eo feceris, & au-
ribus perceperis mandata eius, & seruaueris omnes
iustitias eius, omnem morbum quem induxi Ægyp-
tis, non inducam super te. ego enim sum Dominus
sanans te. * *Et enim uenerunt in Elim, &* 27
erant illic duodecim fontes aquarum, & septuagin-
ta trunci palmarum. castrametati sunt autem illic
apud aquas.

12 * Ἰξέτεινας τὴν δεξιάν σου, κατέπιον αὐτοὺ γῆ.
 13 * ὠδήγησας τῇ δικαιοσυνῇ σου τὸν λαόν σου τούτον, ὃν ἐλυ-
 τρώσω. παρεκάλεσας τῇ ἰσχύϊ σου εἰς κατάλυμα ἁγίον σου.
 14 * ἦκουσαν οἱ ἔθνη καὶ ὠργήθησαν, ὡδίνες ἔλαβον κατεικέν-
 15 τας φιλιστίν. * τότε ἐσπύσαν οἱ ἡγεμόνες ἐδώμ, καὶ ἀρ-
 χόντες μωαβιτῶν, ἔλαβον αὐτοὺ τρέμειν. * ἐτάκην σου πάν-
 16 τες ὁ κατεικονίζων χανανί. * ἐπιπέσει ἐπ' αὐτοὺς
 φόβος καὶ τρέμειν. * μεγέθει βραχίονός σου ὑπολιθώση-
 τω σου, ἕως αὐτὸν παρέλθῃ ὁ λαός σου κύριε, ἕως αὐτὸν παρέλθῃ ὁ
 17 λαός σου ὅστις, ὃν ἐκλήσω. * εἰσαγαγὼν καταφύταί σου
 αὐτοὺς εἰς ὄρεος κληρονομίας σου εἰς ἔθιμον κατεκλήθηρόν σου.
 18 ὁ κατεργάσω κύριε, ἁγίασμα κύριε, ὃ ἡτίμασθαι αἱ χεῖρες
 19 σου. * κύριε βασιλεύων εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐπ' αἰῶνα, καὶ
 ἐπ'. * ὅτι εἰσῆλθεν ἵππος σου φαραὼ σὺν ἅρμασι καὶ ἀ-
 ναβάταις εἰς θάλασσαν, & ἐπήγαγον ἐπ' αὐτοὺς κύριος τὸ ὕ-
 δωρ τῆς θαλάσσης. * ὃ ἡοὶ ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρῶς
 20 ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. * ἔλαβε ὁ μαριὰμ ἡ πορφεύ-
 ρις ἡ ἀδελφὴ αἰσίων τὸ τύμπανον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς. & ἰξήλ-
 21 θσαν πᾶσαι αἱ γυναῖκες ὀπίσω αὐτῆς τὸ τυμπανὸν & χορῶν.
 * ἰξήρχε ὁ ἀπὸν μαριὰμ, λέγουσα, ἄσωμεν τῷ κυρίῳ,
 ἐνδόξως ὃν δεδοξασαμ. ἵππον & ὀνάβάτεν ἔρριψεν εἰς θα-
 22 λασσαν. * ἰξήρκε ὁ μουσῆς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ διὰ τοῦ θαλάσ-
 σης ἐρυθρῶς, καὶ ἦγαγον αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον θυρ. καὶ ἐπο-
 23 ρεύοντο τρεῖς ἡμέρας ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐκ εὗρεσκον ὕδωρ, ὥστε
 πίνειν. * ἦλθον οἱ εἰς μερραν, καὶ ὅτε ἡδιώαντο πίνειν ὕδωρ ἐκ
 24 μερρῶς πικρὸν ὃν ἰδὼν. διὰ τοῦτο ἐπωνομάσθη τὸ ὄνομα τοῦ τό-
 25 που ἐκείνου, πικρία. * καὶ διεγόγγυζεν ὁ λαὸς ἐπὶ μου-
 σῇ, λέγοντες, τί πώμεθα; * ἐβόησε ὁ μουσῆς πρὸς
 κύριον. καὶ ἐδείξεν αὐτῷ ὁ κύριος ξύλον, καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ
 ὕδωρ, καὶ ἐγλυκύνθη τὸ ὕδωρ. ἐκεῖ ἔθετο αὐτῷ δικαιώματα
 καὶ κρίσεις, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ἐπέειρασαν.
 26 * καὶ εἶπεν, ἐδὴ ἀκούσης τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, &
 ταῖς ἀρεταῖς ἐν δυνάτει αὐτοῦ ποιήσης, καὶ ἐν ὁσιότητι ταῖς ἐν τολαῖς
 αὐτοῦ, καὶ φυλάξης πάντα ταῖς δικαιώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νό-
 27 ρον ἡ ἐπήγαγον τοῖς αἰγυπτίοις, ὅτε ἐπάξω ἐπὶ σε. ἐγὼ γὰρ
 εἰμι κύριος ὁ ἰσχυρὸς σε.
 * καὶ γὰρ ἦλθον εἰς ἐλεῖν, καὶ ἦσαν ἐκεῖ δώδεκα πηγαὶ ὕ-
 δάτων, καὶ ἐβδόμηκοντα σελέχη φοινίκων. παρενέβαλον οἱ ἐ-
 κεῖ πρὸς τὰ ὕδατα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

- 12 Leuasti dexteram tuam, deuorauit eos terra. 13 Deduxisti in bonitate tua populum tuum hunc quem redemisti. portasti eum in forti-
 tudine tua ad habitaculum sanctitatis tuæ. 14 Audierunt populi, commoti sunt: terror apprehendit omnes qui habitant in Palæstina.
 15 Tunc conturbati sunt principes Edom, robusti Moab: apprehendit eos tremor: contriti sunt omnes qui habitabant in Chanaan.
 16 Irruat super eos terror & timor: in multitudine fortitudinis tuæ taceant sicut lapis, donec transeat populus tuus, Domine; donec transeat po-
 pulus hic quem redemisti. 17 Introduces eos & collocabis eos in monte hereditatis tuæ: locum domus maiestatis tuæ præparasti, Domine:
 sanctuarium Domini præparauerunt manus tuæ. 18 Regnum Domini in seculum, & in secula seculorum. 19 Quando ingressus est e-
 quitatus Pharaonis cum curribus suis & equitibus suis in mare, reduxit Dominus super eos aquas maris. filij autem Israel ambulauerunt per siccum
 in medio maris. 20 Et tulit Maria prophetissa soror Aaron tympanum in manu sua, & egressæ sunt omnes mulieres post eam cum tympanis
 & choris. 21 Et respondebat eis Maria: Cantate & laudate coram Domino, quoniam magnificatus est super magnificos, & magnificentia
 eius est, equum & ascensorem proiecit in mare. 22 Tulit autem Moyses Israel de mari rubro, & egressi sunt per desertum Agra. & ambu-
 lauerunt tribus diebus per desertum, & non inueniunt aquas. 23 Et uenerunt in Mara, & non potuerunt bibere aquas de Mara, eo quod
 amara essent. propterea vocauit nomen eiusdem loci, Mara. 24 Et conquestus est populus contra Moysen, dicens: Quid bibemus?
 25 Et orauit coram Domino: & ostendit ei Dominus lignum, & proiecit in aquam, & dulces factæ sunt aquæ. Ibi constituit ei pactum & iudi-
 cium, & ibi tentauit eum. 26 Et ait: Si obediens obedieris verbo domini Dei tui, & quod rectum est coram eo feceris, & audieris præcepta e-
 ius, & custodieris omnia pacta eius, omnes languores quos posui in Ægypto, non ponam eos subter te: quia ego Dominus medicus tuus.
 27 Veneruntque in Elim, ubi erant duodecim fontes aquarum, & septuaginta palmæ: & castrametati sunt ibi iuxta aquas.

יו

* ויסעו מאילם ויבאו כל עדת בני ישראל
אל מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני בחמשה עשר
יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים : * וילינו
כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן במדבר :
* ויאמרו אלֹהם בני ישראל מי יתן מותנו ביד יהוה
בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם
לשבע כי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה להמיר
את כל הקהל הזה ברעב : * ויאמר יהוה אלֹה
משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם
ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתִי אם־
לא : * והיה ביום הששי והכינו ארץ אשר יביאו
והיה משנה על אשר ילקטו יום יום : * ויאמר
משה ואהרן אל כל בני ישראל ערב וידעתם כי
יהוה הוציא אתכם מארץ מצרים : * ובקר וראיתם
את כבוד יהוה בשמעו ארץ תלנתיכם על יהוה
ונחנו מה כי תלנו עלינו : * ויאמר משה בתת יהוה
לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע בשמע
יהוה ארץ תלנתיכם אשר אתם מלינם עליו
ונחנו מה לא עלינו תלנתיכם כי על יהוה :
* ויאמר משה אל אהרן אמר אל כל עדת בני
ישראל קרכו לפני יהוה כי שמע את תלנתיכם :
* ויהי כדבר אהרן אל כל עדת בני ישראל ויפנו
אל המדבר והנה כבוד יהוה נראה בענן :
* וידבר יהוה אל משה לאמר : * שמעתי את־
תלונת בני ישראל דבר אלֹהם לאמר בין הערבים
תאכלו בשר ובבקר תשבועו לחם וידעתם כי אני
יהוה אלֹהיכם : * ויהי בערב ותעל רוחו ותבס
ארץ המחנה ובבקר היתה שכבת הטל סביב
למחנה :

CAP. XVI.

A Profectique de Helim, venit omnis multi-
tudo filiorum Israel in desertum Sin, quod
est inter Helim & Sinai quintadecima die men-
sis secundi, postquam egressi sunt de terra Æ-
gypti. * Et murmuravit omnis congregatio
filiorum Israel contra Moysen & Aaron in so-
litudine. * Dixeruntque filij Israel ad eos:
Vtinam mortui essemus per manum Domini
in terra Ægypti, quando sedebamus super ol-
las carnum, & comedebamus panem in satu-
ritate. Cur induxistis nos in desertum istud,
vt occideretis omnem multitudinem fame?
* Dixit autem Dominus ad Moysen: Ecce e-
go pluam vobis panes de cælo. egredietur po-
pulus, & colligat quæ sufficiunt per singu-
los dies, vt tentem eum, vtrum ambulet in le-
ge mea, an non. * Die autē sexto parent quod
inferant, & sit duplum quàm colligere sole-
bant per singulos dies. * Dixeruntq; Moyses
& Aaron ad omnes filios Israel: Vesperè scie-
tis quòd Dominus eduxerit vos de terra Æ-
gypti: * Et manè videbitis gloriam Domini.
Audiui enim murmur vestrū cōtra Dominū.
Nos verò quid sumus, quia mussitastis contra
nos? * Et ait Moyses: Dabit vobis Dominus
vesperè carnes edere: & manè panes in satura-
tate, eo q̄ audierit murmuraciones vestras,
quibus murmurati estis cōtra eum. Nos enim
quid sumus? nec contra nos est murmur ve-
strum, sed contra Dominum. * Dixit quoque
Moyses ad Aaron: Dic vniuersæ congregatio-
ni filiorum Israel: Accedite corā Domino. au-
diuit enim murmur vestrum. * Cumq; loque-
retur Aaron ad omnem cœtū filiorum Israel,
respexerūt ad solitudinem. & ecce gloria Dñi
apparuit in nube. * Locutus est autem Do-
minus ad Moysen, dicens: * Audiui murmu-
rationes filiorum Israel: loquere ad eos: Ve-
sperè comedetis carnes, & manè saturabimini
panibus. scietisq; quòd ego sum Dominus
Deus vester. * Factum est ergo vesperè, & as-
cendēs coturnix, cooperuit castra: manè quo-
que ros iacuit per circuitum castrorum.

תרגום אונקלוס

יו

* ונטלו מאילם ואתו כל בני ישראל דבני ישראל למדברא
דסין דבין אילם ובין סיני בחמשה עשר יומא לירחא תנינא למפקחון מארעא דמצרים : * ואתרעמו כל בני ישראל דבני ישראל על משה
ועל אהרן במדברא : * ויאמרו להון בני ישראל לוי דמיתנא על מימרא דיי בארעא דמצרים כד חיונא יתבין על דורי בשרא כד חיונא
אכלין לחמא ושבעין ארי אפקחון יתנא למדברא דרין לקשלא ית כל קחלא דרין בכפנא : * ויאמר יי למשה הא אנא מחית לכון לחמא
מן שמיא ויפקון עמא וילקטון פחנס יום ביומיה בדיל ראנסיון חיתכון באריתא אם לא : * ויהי ביומא שחיתארה ויתקנן ית דיוחון
ויהי על חר דרין על דילקטון יום יום : * ויאמר משה ואהרן לכל בני ישראל ברמשא ותדעון ארי יי אפיק יתכון מארעא דמצרים :
* ובצפרא ותחזון ית יקרא דיי כד שמיע ית תורעמותכון קדם יי ונחנא מה ארי אתרעמותכון עלנא : * ויאמר משה בדיתון יי לכון ברמשא
בשרא למיכל ולחמא בצפרא למשבע כד שמיע קדם יי ית תורעמותכון דאחון מתרעמין עלוחי ונחנא מה לא עלנא תורעמותכון אלהין על מימרא
דיי : * ויאמר משה לאהרן אימר לכל בני ישראל דבני ישראל קריבו קדם יי ארי שמיע קדמותי תורעמותכון : * ותורה כד מליל
אהרן לכל בני ישראל דבני ישראל ואתפניאו למדברא ותא יקרא דיי אתגלי בעננא : * ומליל יי עם משה למימר : * שמיע קדמי
ית תורעמותכון בני ישראל מליל עמותון למימר בין שמיא תיכלון בשרא ובצפרא תשבועין לחמא ותדעון ארי אנא יי אלהכון : * ותורה
ברמשא וסליקת שלו ונחפאה ית משריתא ובצפרא הות נחמת טלא סחור סחור למשריתא :

CAP. XVI.

Profecti sunt autem ex Elim, & venit omnis congregatio filiorum Israel in desertum Sin, quod est inter Elim & inter Sina. At quinta & decima die mense secundo, egressis ipsis ex terra Ægypti,

* Murmuravit omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen & Aaron:

* Et dixerunt ad eos filij Israel: Utinam mortui essemus percussi à Domino in terra Ægypti, quando sedimus super ollas carniū, & comedebamus panes ad satietatem, quod eduxistis nos in desertum hoc, ut occideretis omnem congregationem hanc in fame!

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Ecce ego pluam vobis panes ex celo: & egredietur populus, & colligent quod diei in diem, ut tentem eos, si ambulabunt in lege mea, vel non.

* Et erit die sexta, & præparabunt quod inferant. & erit duplum quod congregauerint quod per diem in diem.

* Dixit autem Moyses & Aaron ad omnem cætum filiorum Israel: Vesperè scietis, quod Dominus eduxit vos de terra Ægypti:

* Et manè videbitis gloriam Domini, quoniam audiuit murmur vestrum contra Deum. nos autem quid sumus, quod murmuratis contra nos?

* Et dixit Moyses, Cùm dederit Dominus vobis vesperè carnes comedere, & panes manè in saturitatem: quoniam audiuit Dominus murmur vestrum, quod vos murmuratis contra nos: nos autem quid sumus? non enim contra nos murmur vestrum est, sed contra Deum.

* Dixit autem Moyses ad Aaron: Dic omni cætui filiorum Israel, Accedite coram Deo. audiuit enim vestrum murmur.

* Quando autem locutus est Aaron omni congregationi filiorum Israel, & conuersi sunt in desertū, & gloria Domini apparuit in nube. * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: * Audiui murmur filiorum Israel: loquere ad eos, dicens: Ad vesperam comedetis carnes, & manè saturabimini panibus. et scietis, quod ego sum dominus Deus vester.

* Factum est autem vesperè, & ascendit coturnix, & cooperuit castra. manè autem factum est, cùm cessasset ros in circuitu castrorum:

15.

* Απῆραν ὁ Ἰσραὴλ, καὶ ἦλθε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν Ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον σὶν, ὅ ἐστιν ἀνάμεσον ἐλαίμ, & ἀνάμεσον σινά. τῇ δὲ πέντε καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ, πᾶσι μὲν τὰ δαδύτρεω Ἰσραὴλ υἱῶν αὐτῶν ἐν γῆς αἰγύπτου.

* διεγόγγυζε πᾶσα ἡ συναγωγὴ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπὶ μωυσίῳ καὶ ἀαρὼν. * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὁ κύριος Ἰσραὴλ, ὁ φερόν ἀπεθανομένον πληγέντες ὑπὸ κυρίου ἐν γῇ αἰγύπτου, ὅταν ἐκαθίσαντο ἐπὶ τῶν λεβήτων τῶν κρεῶν, καὶ ἡσθίσαντο ἀρτοὺς εἰς πλησμονὴν, ὅτι Ἰσραὴλ ἀγαγετέ ἡμᾶς εἰς τὴν ἔρημον ταύτην, ὅπως κτείνωμεν πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ταύτην ἐν λιμῷ.

* εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσίον, ἰδοὺ ἐγὼ ὑμῶν ἀρτοὺς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ Ἰσραὴλ δύσεται ὁ λαός, καὶ συλλέξουσιν τὴν τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ὅπως πειράσω αὐτοὺς εἰ πορεύσονται τῷ νόμῳ μου ἢ οὐ. * καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐκτῇ, καὶ ἐτόμάουσιν ὁ δὲ εἰσενέγκωσιν. καὶ ἔσται διπλοὺν ὁ δὲ συναγάγῃ τὸ κατ' ἡμέραν εἰς ἡμέραν.

* εἶπε δὲ μωυσὴς καὶ ἀαρὼν πρὸς πᾶσαν τὴν συναγωγὴν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἑσπέρας γνώσεσθε, ὅτι κύριος Ἰσραὴλ ἔλαλθεν ὑμῶν ἐν γῇ αἰγύπτου. * καὶ πρῶτον ὅψεσθε τὴν δόξαν κυρίου ἐν τῷ εἰσακοῦσαι τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν ἐπὶ τῷ θεῷ. ἡμεῖς δὲ τί ἐσμεν, ὅτι διαγογγύζετε κατ' ἡμέραν; * καὶ εἶπε μωυσὴς ἐν τῷ διδόναι κύριον ὑμῶν ἑσπέρας κρέα φαγεῖν, καὶ ἀρτοὺς τοπρῶτον εἰς πλησμονὴν, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι κύριον τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς διαγογγύζετε κατ' ἡμέραν. ἡμεῖς δὲ τί ἐσμεν; οὐ γὰρ καθ' ἡμέραν ὁ γογγυσμὸς ὑμῶν ἐστίν, ἀλλ' ἡ κατὰ τὸ θεοῦ.

* εἶπε δὲ μωυσὴς πρὸς ἀαρὼν, εἶπον πάση συναγωγῇ υἱῶν Ἰσραὴλ, πρὸς ἐλθετε ἐνδυτίον τοῦ θεοῦ. εἰσακήκοε γὰρ ὑμῶν τὸν γογγυσμὸν. * ἡνίκα δὲ ἐλάλει ἀαρὼν πάση συναγωγῇ υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἐπεσφράφησαν εἰς τὴν ἔρημον, ὅτι ἡ δόξα κυρίου ὅφθι ἐν νεφέλῃ.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσήν, λέγων. * εἰσακήκοα τὸν γογγυσμὸν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. λάλησον πρὸς αὐτοὺς, λέγων, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἔδεσθε κρέα, καὶ τοπρῶτον πλησθήσεσθε ἀρτων. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγώ ε�μι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

* ἐγχετό δὲ ἑσπέρα· καὶ ἀνέβη ἡ ὄρετυγομήτης, καὶ ἐκάλυψε τὴν παρεμβολήν. τοπρῶτον δὲ ἐγχετό κατὰ πανομοίαν τὸ δρόκου κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XVI.

Profectique sunt de Elim, & venit omnis cætus filiorum Israel in desertum Sin, quod est inter Elim & inter Sinai, quintadecima die mensis secundi, postquam egressi sunt de terra Ægypti. * Murmuravitque omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen & contra Aaron in solitudine:

* Et dixerunt eis filij Israel: Utinam mortui essemus per verbum Domini in terra Ægypti, quando sedebamus super ollas carnis, quando comedebamus panem & saturabamur. quare eduxistis nos in desertum istud, ut occideretis omnem populum hunc fame? * Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce ego descendere faciam vobis panem de celo: & egredietur populus, & colliget per singulos dies: ut tentem eum, utrum ambulent in lege mea, an non.

* Et erit in die sexto, & præparabunt quæ attulerint, & erit duplum ad illud quod collegerint per singulos dies. * Dixitque Moyses & Aaron ad omnes filios Israel: Vesperè scietis, quod Dominus eduxerit vos de terra Ægypti: * Et manè videbitis gloriam Domini, eo quod auditum sit murmur vestrum coram Domino. nos enim quid sumus, quia murmurastis contra nos? * Dixitque Moyses, Cùm dederit vobis Dominus vesperè carnem ad comedendum, & manè panem in saturitatem: cùm auditum sit coram Domino murmur vestrum, quod vos murmurastis contra eum. nos enim quid sumus? non est contra nos murmur vestrum, sed contra verbum Domini.

* Dixitque Moyses ad Aaron: Dic vniuersæ congregationi filiorum Israel: Accedite coram Domino; quia auditum est coram eo murmur vestrum. * Et factum est cùm loqueretur Aaron ad omnem congregationem filiorum Israel, & respexerunt ad solitudinem; & ecce gloria Domini reuelata erat in nube. * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Auditum est coram me murmur filiorum Israel. loquere cum eis, dicens: Vesperè comedetis carnem, & manè saturabimini pane: & scietis quia ego dominus Deus vester. * Factumque est vesperè; & ascendit coturnix, & cooperuit castra: & manè ros descendit per circuitum castrorum.

* וַתַּעַל שִׁכְבֶּרֶת הַטֵּל וְהִנֵּה עַל-פְּנֵי הַמִּדְבָּר דָּק
 * מִחֶסֶפֶס דָּק בְּכַפֵּר עַל-הָאָרֶץ: * וַיֵּרְאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל
 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו מִן הוּא כִּי לֹא יָדְעוּ מִה-הוּא
 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם הוּא הַלֶּחֶם אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָכֶם
 לֶאֱכֹלָה: * זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לִקְטוֹ מִמֶּנּוּ
 אִישׁ לִפִּי אֲכָלוּ עֹמֶר לְגִלְגָּלֹת מִסֹּפֶר נַפְשֹׁתֵיכֶם אִישׁ
 לְאִשֶּׁר בְּאֵהָלוֹ תִקְחוּ: * וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְקְטוּ
 הַמִּדְבָּר וְהַמִּמְעִיט: * וַיִּמְדּוּ בַעֲמֹר וְלֹא הָעֲדִיף
 הַמִּדְבָּר וְהַמִּמְעִיט לֹא הִחֲסִיר אִישׁ לִפִּי אֲכָלוּ לִקְטוֹ:
 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ אֶל-יֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד-בָּקָר:
 * וְלֹא-שָׁמְעוּ אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּתֵרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד-
 בָּקָר וַיֵּרֶם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֹשׁ וַיִּקְצַף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה:
 * וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בְּבָקָר בְּבָקָר אִישׁ כָּפִי אֲכָלוּ וְהֵם
 הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמָס: * וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁנִי לִקְטוֹ לֶחֶם
 מִשְׁנֵה שְׁנֵי הָעֹמֶר לְאֶחָד וַיָּבֹאוּ כָל-נְשֵׁי אֵי הָעֵדוּת
 וַיִּגִּידוּ לְמֹשֶׁה: * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
 שַׁבְּתוֹן שַׁבַּת-קֹדֶשׁ לַיהוָה מָחָר אֲרֹא אֲשֶׁר-תֵּאֲפוּ אִפּוֹ
 וְאֵת אֲשֶׁר-תִּבְשְׁלוּ בִשְׁלוּ וְאֵת כָּל-הָעֵדָף הַנִּיחִי לָכֶם
 לְמִשְׁמַרְתְּ עַד-הַבֹּקֶר: * וַיִּנְיְחוּ אֹתוֹ עַד-הַבֹּקֶר כַּאֲשֶׁר
 צִוָּה מֹשֶׁה וְלֹא-הִבְאִישׁ וְרָמָה לֹא-הָיְתָה בּוֹ: * וַיֹּאמֶר
 מֹשֶׁה אֲכָלוּ הַיּוֹם כִּי-שַׁבַּת הַיּוֹם לַיהוָה הַיּוֹם לֹא
 תִמְצְאוּהוּ בַשָּׂדֶה: * שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקְטוּהוּ וּבַיּוֹם
 הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לֹא יִהְיֶה בּוֹ: * וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
 וַיֵּצְאוּ מִן-הָעֵם לִלְקֹט וְלֹא מָצְאוּ: * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-
 מֹשֶׁה עַד-אַנֶּה מֵאַנְתֶּם לִשְׁמֹר מִצְוֹתַי וְתֹרֹתַי: * רְאוּ
 כִּי-יְהוָה נָתַן לָכֶם הַשַּׁבַּת עַל-כֵּן הוּא נָתַן לָכֶם בַּיּוֹם
 הַשְּׁנִי לֶחֶם יוֹמִים שִׁבְעִי וְאִישׁ תַּחֲתֹיו אֶל-יֵצֵא אִישׁ
 מִמֶּקְמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: * וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי:
 * וַיִּקְרְאוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת-שְׁמוֹ מִן וְהוּא כּוֹרֶעַ גֹּד לִבָּן
 וַיַּעֲמֵמוּ כַצִּיחָר בְּדָבָשׁ:

lavitq; domus Israel nomē eius Man: quod erat quasi semē coriādri albū, gustūsq; eius quasi similæ cū melle.

תרגום אונקלוס

* וסליקת נחתה טלא וְהָאֵל עַל אִפִּי מִדְבָּרָא דְעֵדֶק מִקְלָף וְעֵדֶק גִּידָא כְּגִלְדָא עַל אֶרְעָא: * וַיֵּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ גִבְרִי לְאֶחָד
 מִנָּה הוּא אִישׁ לֹא יָדְעוּ מִה הוּא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְהוֹן הוּא לְחֵמָא דִּיתָב וַיִּי לִכּוֹן לְמִיכָל: * דִּין פְּתִיגָא דְפִקִּיד וַיִּי לִקְטוֹ מִנִּיהּ גִּבְרִי לְפִיכָל
 עוֹמְרָא לְגִלְגָּלָתָא מִנָּן נַפְשִׁיכּוֹן גִּבְרִי לְדִי בְּמִשְׁכְּנִיהּ תִּסְבּוֹן: * וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְקְטוּ דְאַסְגִּי וְדִאֲזַעַר: * וְכָלוּ בַעֲוִמְרָא וְלֹא
 אוֹתֵר דְאַסְגִּי וְדִאֲזַעַר לֹא חֲסֵר גִּבְרִי לְפִיכָל לִקְטוֹ: * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְהוֹן גִּבְרִי לֹא יֵצֵעַ מִנִּיהּ עַד צַפְרָא: * וְלֹא קִבְּלוּ מִן מֹשֶׁה
 וַאֲשֶׁרֹו גִבְרִין מִנִּיהּ עַד צַפְרָא וְרַחֲשִׁי רַחֲשָׁא וְסָרִי וְרִגְזִי עֲלֵיהוֹן מֹשֶׁה: * וְלִקְטוֹ יִתִּיהּ בְּצַפְרָא גִבְרִי כְּפִיכָל וְדִאֲשֶׁחָר מִנִּיהּ
 עַל אִפִּי חֲקֵלָא כֹד חֲמָא עֲלֵיהּ שְׁמִשָּׁא פֶשֶׁר: * וְהוֹרָה בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָא לִקְטוֹ לְחֵמָא עַל חֵד תְּרִין תְּרִין עוֹמְרִין לְחֵד וְאֵתוּ כָל רִבְרִיבִי כְּנִישְׁתָּא
 וְחִיָּאוּ לְמֹשֶׁה: * וַיֹּאמֶר לְהוֹן הוּא דְמִלִּיל וַיִּי נִית שְׁבִתָּא קוֹדֶשָׁא קֹדֶם וַיִּי מָחָר יִת דִּאֲתָתָן עֲתִידִין לְמִיפָא אִפּוֹ וַיִּת דִּאֲתָתָן עֲתִידִין לְבִשְׁלָא
 בְּשִׁילֹו וַיִּת כָּל מוֹתָרָא אֲצַנְעוּ לִכּוֹן לְמִטְרָא עַד צַפְרָא: * וַאֲצַנְעוּ יִתִּיהּ עַד צַפְרָא כְּמָא דְפִקִּיד מֹשֶׁה וְלֹא סָרִי וְרַחֲשָׁא לֹא הוֹרָה בֵּיתָא: *
 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכָלוּהִי יוֹמָא דִּין אֲרִי שְׁבִתָּא יוֹמָא דִּין קֹדֶם וַיִּי יוֹמָא דִּין לֹא תִשְׁכַּחֲוִיָּהּ בְּחִקְלָא: * שִׁיתָא יוֹמִין חֲלִקְטוֹנִיָּהּ וּבְיוֹמָא שְׁבִיעִיָּהּ
 שְׁבִתָּא לֹא יִהְיֶה בֵּיתָא: * וְהוֹרָה בְּיוֹמָא שְׁבִיעִיָּהּ נִפְקוּ מִן עֲמָא לְמִלְקֹט וְלֹא אֲשַׁבְּחוּ: * וַיֹּאמֶר וַיִּי לְמֹשֶׁה עַד אִימְתִּי אֲתָתָן מִסְרִבִּין לְמִטְרָא
 פִּקְוִדִי וְאוֹרִיתִי: * חוֹז אֲרִי וַיִּי יִתֵּב לִכּוֹן שְׁבִתָּא עַל כֵּן הוּא יִתֵּב לִכּוֹן בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָא לֶחֶם תְּרִין יוֹמִין תִּיבּוּ אִינֶשׁ תַּחֲתֹתֵיהּ לֹא יוֹפֹק גִּבְרִי מֵאַתְרֵיהּ
 בְּיוֹמָא שְׁבִיעִיָּהּ: * וְנָחוּ עֲמָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעִיָּהּ: * וַיִּקְרְאוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל יֵת שְׁמִיהּ מִנָּה וְהוּא כְּבֹר וְרַע גִּידָא חִיָּר וַיַּעֲמֵמוּ כַּאֲסִקְרִיטָוֹן בְּדָבָשׁ:

Psa. 77.
Sap. 16.6

2. Co. 8.4

Eze. 10.6

Nu. 11.6

* Et ecce super superficiem deserti subtile ut co-
riandrum album, ut pruina super terram. * Vi-
dentes autem filij Israel, dixerunt alter alteri: Quid
est hoc? non enim sciebant quid erat. Dixit autem
Moyses ad eos: Hic panis, quem dedit Dominus vo-
bis ad comedendum. * Hoc verbum quod constituit
Dominus: Congregate ex eo unusquisque ad proxi-
mos gomor, secundum caput, iuxta numerum anima-
rum vestrarum: unusquisque in tabernaculis ve-
stris colligit. * Fecerunt autem sic filij Israel: et
collegerunt, qui multum et qui minus. * Et me-
tientes gomor, non abundavit qui multum et qui
minus. non minus habuit unusquisque, ad proxi-
mos apud se collegerunt. * Dixit autem Moyses
ad eos: Nullus relinquat ex eo in mane. * Et
non audiuerunt Moysen: sed reliquerunt quidam
ex eo in manè. et efferbuit vermes, et compu-
truit. et indignatus est contra eos Moyses.
* Et collegerunt illud manè manè, unusquisque
sufficiens sibi. quando autem incaluisse sol, lique-
fiebat. * Factum est autem die sexta, collegerunt ne-
cessaria dupla, duo gomor vni. ingressi sunt autem
omnes principes congregationis, et narrauerunt Moy-
si. * Dixit autem ad eos: Hoc verbum est quod locutus
est Dominus: Sabbata requies sancta Domino. cras
quacumque coxeritis, coquite: et quacumque elixaueritis
elixate: et omne superfluum relinquate illud in reposi-
tione in manè. * Et reliquerunt ex eo in manè, sicut
præcepit eis Moyses, et non computruit, neque vermis fa-
ctus est in eo. * Dixit autem Moyses: Comedite hodie illud.
est enim sabbatum Domino: hodie non inuenietur in agro.
* Sex dies colligetis, at die septima sabbatum, quod non erit
in eo. * Factum est autem in die septima, egressi sunt quidam
ex populo ad colligendum, et non inuenerunt. * Dixit au-
tem Dominus ad Moysen: Vtique non vultis au-
dire mandata mea, et legem meam? * Videte, et enim
Dominus dedit vobis diem hanc sabbata: propter
hoc ipse dedit vobis die sexto panes duorum dierum.
sedete unusquisque in domibus vestris apud semet-
ipsum: nullus vestrum egrediatur ex loco suo die se-
ptima. * Et sabbatizauit populus die septima.
* Et vocauerunt illud filij Israel nomen eius,
Man. erat autem quasi semen coriandri album: at
gustus eius ut similia in melle.

* καὶ ἰδὲ ἐπὶ τῆς ἐρήμου λεπτὸν ὡς κὼριαν λευ-
κὸν, ὡς εἰ πάχος ἐπὶ τῆς γῆς. * ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, εἶπαν
ἑτέρους τῶν ἑτέρων, τί ἐστὶ τοῦτο; οὐ γὰρ εἶδεν τί ἡμεῖς. εἶπε δὲ Μωυ-
σῆς πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ὁ ἀρχὸς, ὃν ἔδωκε κύριος ὑμῖν φαγεῖν.
* Τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος. συναγάγετε ἀπ' αὐτοῦ
ἕκαστος εἰς σάββατον καὶ θήκοντες γόμοις, καὶ κεφαλῇ καὶ ἀρτὸν
ψυχῶν ὑμῶν, ἕκαστος ἐν ταῖς σκηναῖς ὑμῶν συλλέξατε. * ἐποί-
ησαν δὲ οὕτως οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καὶ συνέλεξαν, ὃ τὸ πολὺ καὶ ὃ τὸ
ἐλάττω. * καὶ μετρήσαντες τὸ γόμοις, οὐκ ἐπλεόνασαν ὃ τὸ
πολὺ, καὶ ὃ τὸ ἐλάττω. οὐκ ἠλάττωσεν ἕκαστος, εἰς τοὺς κα-
θήκοντας παρ' αὐτῶν συνέλεξαν. * εἶπε δὲ Μωυσῆς πρὸς αὐ-
τοὺς, μηδεὶς καταλείπῃ ἀπ' αὐτοῦ εἰς τῆς πρωῆς. * καὶ οὐκ ἤκα-
σαν Μωυσῆν, ἀλλὰ κατέλιπον πλεονάζοντες ἀπ' αὐτοῦ εἰς τῆς πρωῆς. καὶ
ἔξῃ ἐστιν σκώλικας, καὶ ἐπώρυσεν. καὶ ἐπικράνησεν ἐπ' αὐτοῖς
Μωυσῆς. * καὶ συνέλεξαν αὐτὸ πρὸς τῆς πρωῆς, ἕκαστος τὸ κατὰ ἑαυτὸν
αὐτῶν. ἡνίκα δὲ διετέρανεν ὁ ἥλιος, ἐτήκετο. * ἐχέτω δὲ τῇ
ἡμέρᾳ τῇ ἑκτῇ, συνέλεξαν τὰ δέοντα διπλά, δύο γόμοις τῷ ἐνί.
εἰσῆλθον δὲ πάντες οἱ ἀρχόντες τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀνή-
γειλαν Μωυσῆν. * εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, τοῦτο τὸ ῥῆμα ἐστίν,
ὃ ἐλάλησε κύριος. ῥάββατα πάντα αἱ ἀγία τὰ κυρία, αὐ-
ριον ὅσα ἐδὴ πέσητε, πέσετε. καὶ ὅσα ἐδὴ ἐψήτε, ἐψέτε. καὶ
πάντες πλεονάζοντες καταλείπετε αὐτὸ εἰς δόξα τῇ κυρίῳ εἰς τῆς πρωῆς.
* καὶ κατέλιπον ἀπ' αὐτοῦ εἰς τῆς πρωῆς, κατὰ τὴν συνέταξιν
αὐτοῖς Μωυσῆς. καὶ οὐκ ἐπώρυσεν, οὐδὲ σκώληξ ἐχέτω αὐ-
τῶν. * εἶπε δὲ Μωυσῆς, φάγετε σήμερον αὐτὸ, ἔστι γὰρ
ῥάββατον τῶν κυρίων, σήμερον οὐχ ὀρεθήσεται ἐν πεδίῳ.
* ἔξ ἡμέρας συλλέξετε. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ σάββα-
τον, ὃ τὸ οὐκ ἔστι ἐν αὐτῇ. * ἐχέτω δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδό-
μῃ, ἔξ ἡλθοσθὶ πλεονάζοντες ἐν τῷ λαῷ συλλέξατε, καὶ οὐχ ὀρεθῶν.
* εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, ἕως τίνος οὐ βούλεσθε
εἰσακούειν τὰς ἐντολὰς μου, καὶ τὸν νόμον μου;
* εἰδετε, ὃ γὰρ κύριος ἔδωκεν ὑμῖν τὴν ἡμέραν ταύτην
σάββατον, διὰ τοῦτο αὐτὸς ἔδωκεν ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑκτῇ ἀρ-
τους δύο ἡμερῶν. καθίσατε ἕκαστος εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν παρ' ἑ-
αυτῶν, μή τις ὑμῶν ἐκπορεύσθω ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ
τῇ ἐβδόμῃ. * καὶ ἐραββάπισεν ὁ λαὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ἐβδόμῃ. * καὶ ἐπωνόμασαν αὐτὸ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ ὀ-
νομα αὐτοῦ, μαν. ὡς ὡς σπέρμα κορίου λευκόν. τὸ δὲ γού-
μα αὐτοῦ ὡς ἐγκλῆς ἐν μέλι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et sublatus est ros qui descenderat, & ecce super faciem deserti minutum quasi decortatum, minutum acervatum, quasi pruina super terram.
* Et viderunt filij Israel, & dixerunt unusquisque fratri suo: Quid est hoc? nesciebant enim quid esset. Dixitque eis Moyses: Hic est panis quem dedit vobis Dominus ad vescendum. * Hoc est verbum quod præcepit Dominus: Colligite ex eo unusquisque quantum sufficit ad vescendum, gomor per singula capita, iuxta numerum animarum vestrarum, unusquisque pro his qui habitant in tabernaculo suo tollat. * Feceruntque ita filij Israel, & collegerunt quidam plus, & quidam minus. * Et mensi sunt ad mensuram gomor, & nihil superfuit ei qui plus collegit, nec defuit ei qui minus collegerat, unusquisque iuxta id quod poterat comedere, collegerunt. * Dixitque eis Moyses: Nullus reponat ex eo usque manè. * Et non acquieverunt Moyses: & dimiserunt quidam viri ex eo usque manè: & scaturiuit vermibus, & computruit: & iratus est contra eos Moyses. * Colligebant illud manè, singuli quantum sufficere poterant ad vescendum, & quod remanebat ex eo super faciem agri, cum incaluisse sol, liquefiebat. * Et factum est in die sexto, collegerunt panem duplicem, duo gomor vnicuique: & venerunt omnes principes congregationis, & narrauerunt Moysi. * Et ait eis: Hoc est quod locutus est Dominus: Requies sabbati sanctificati est coram Domino: cras quod cocturi estis, coquite: & quod condituri estis, condite: & quod reliquum fuerit, reponite vobis in custodiam usque manè. * Et reposuerunt illud usque in manè, sicut præceperat Moyses: & non computruit, neque vermis fuit in eo. * Dixitque Moyses: Comedite illud hodie, quia sabbatum est hodie coram Domino: hodie non inuenietis illud in agro. * Sex diebus colligetis illud, & in die septimo sabbatum est: non erit in eo. * Et factum est in die septimo, egressi sunt de populo ut colligerent, & non inuenerunt. * Dixitque Dominus ad Moysen: Vtique non vultis custodire mandata mea, & leges meas? * Videte quod Dominus dederit vobis sabbatum: propterea dat vobis in die sexto panem duorum dierum. Sedete unusquisque in loco suo: nullus egrediatur de loco suo in die septimo. * Quienitque populus in die septimo. * Appellauitque domus Israel nomen eius Manna: & erat quasi semen coriandri album, gustusque eius quasi lagana frixa cum melle.

32 * ויאמר משה זה הדבר אשר צוה יהוה מלא העמר
ממנו למשמרת לדרתיכם למען יראו את הלחם
אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציא אתכם מארץ
מצרים: * ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת
ותן שמרה מלא העמר מן והנח אתו לפני יהוה
למשמרת לדרתיכם: * כאשר צוה יהוה אל משה
ויניחו אהרן לפני העדת למשמרת: * ובני ישראל
אכלו את המן ארבעים שנה עד באם אל ארץ
נושבת את המן אכלו עד באם אל קצה ארץ כנען:
* והעמר עשרית האיפה הוזה:

יז

1 * ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סין למסעיהם
על פי יהוה ויחנו ברפידים ואין מים לשבת העם:
2 * וירב העם עם משה ויאמרו לנו מים ונשתה
ויאמר להם משה מה תריבון עמדי מה תנסון את
יהוה: * ויצמא שם העם למים וילך העם על משה
וילאמר למה זה העליתנו ממצרים להמיר אתי ואת
בני ואת מקני בצמא: * ויצעק משה אל יהוה לאמר
מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלני: * ויאמר
יהוה אל משה עבר לפני העם וקח אתך מזקני ישראל
ומטך אשר הכיר בו את היאר קח בידך והלכת:
3 הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והבית בצור
ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש בן משה לעיני וקני
ישראל: * ויקרא שם המקום מסה ומריבה על
ריב בני ישראל ועל נסתם את יהוה לאמר
היש יהוה בקרבנו אם אין: * ויבא
עמלק וילחם עם ישראל ברפידים: * ויאמר
משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם
בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה
האלהים בידך:

32 * Dixit autem Moyfes: Iste est sermo quē praecepit Dominus: Imple gomor ex eo, & custodiatur in futuras retrō generationes; vt nouerint panē, quo alui vos in solitudine, quando
33 educti estis de terra Aegypti. * Dixitq; Moyfes ad Aarō: Sume vas vnū, & mitte ibi Mā, quan
G tū potest capere gomor, & repone corā Dño
34 ad seruādū in generationes vestras: * Sicut praeceperat Dominus Moyfi. Posuitq; illud Aarō in tabernaculo referuādū. * Filij autem Israel comederūt Man quadraginta annis, donec venirēt in terram habitabilē. Hoc cibo aliti sunt vsquequo tangerent fines terrae Chanaan.
36 * Gomor autem decima pars est ephi.

CAP. XVII.

1 **A**gitur profecta omnis multitudo filiorum Israel de deserto Sin per mansiones suas iuxta sermonem Domini, castrametati sunt in Raphidim, vbi nō erat aqua ad bibendū populo.
2 * Qui iurgatus contra Moysem, ait: Da nobis aquā vt bibamus. Quibus respondit Moyfes: Quid iurgamini contra me? cur tentatis Dominum? * Sitiuit ergo ibi populus prae aequē penuria, & murmurauit contra Moysem, dicens: Cur fecisti nos exire de Aegypto, vt occideres nos & liberos nostros ac iumēta siti? * Clamauit autem Moyfes ad Dominū, dicens: Quid
B faciā populo huic? adhuc paululum, & lapidabit me. * Et ait Dominus ad Moysem: Antecede populum, & fume tecum de senioribus Israel, & virgam qua percussisti fluuium, tolle in manu tua, & vade. * En ego stabo ibi coram te supra petram Oreb; percutiesque petram, & exibit ex ea aqua, vt bibat populus.
7 Fecit Moyfes ita coram senioribus Israel. * Et vocauit nomen loci illius, Tentatio; propter iurgium filiorum Israel: & quia tentauerunt Dominum, dicentes: Est ne Dominus in nobis, an non? * Venit autem Amalech, & pugnabat contra filios Israel in Raphidim.
9 * Dixitque Moyfes ad Iosue: Elige viros, & egressus pugna contra Amalech cras. Ego stabo in vertice collis, habens virgam Dei in manu mea.

Iudic. 5, 4

Nu. 20, 8

Nu. 20, 9

Psalm. 77, 1, Co. 10, 2

תרגום אונקלוס

32 ויאמר משה רבנו אלי עומק מנה למטרא לדריכו בידך ויחזון ית לחמא דאכלית יתכוון במדברא באפקותי יתכוון
מארעא דמצרים: * ויאמר משה לאהרן סב צלוחית חדא והב תמן מלי עומקא מנא ואצנע יתיה קדם יי למטרא לדריכו: * 34 כמא
דפקיד יי ית משה ואצנעיה אהרן קדם סתרוחא למטרא: * 35 ובני ישראל אכלו ית מנא ארבעין שנין עד מיתיהוון לארעא ותיבתא ית מנא
אכלו עד מיתיהוון לסיפי ארעא דכנען: * 36 ועומקא חר מן עשרא בתלת סאין וזנא:
1 ונטלו כל בני ישראל ממדברא דסין למטלניהוון על מימרא דיי ושרו ברפידים וליח מיא
למשחי לעמא: * 2 ונצא עמא עם משה ואמרו הבו לנא מיא ונשתי ויאמר להון משה מר נצן אחון עמי מה מנסן אתון קדם יי: * 3 וצחי
תמן עמא למיא ואחרעם עמא על משה ואמר למר דנן אסקתנא ממצרים לקטלא יתי וית בני וית בעירי בצחוחא: * 4 וצלי משה קדם יי
למימר מר אעביר לעמא הרין עוד ועיר פון וירגמוני: * 5 ואמר יי למשה עיבר קדם עמא ודבר עמך מסבי ישראל וחסרך דמחית ביה ית
נהרא טול בידך ותזיל: * 6 הא אנא קאים קדמך תמן על טיגרא בחרב ותמחי בטיגרא ויפקון מניה מיא וישתי עמא ועבד כן משה לעיני סבי
ישראל: * 7 וקרא שמא דאתרא נסיתא ומצותא על דנצו בני ישראל ועל דנסיא קדם יי למימר תאית שכינתא דיי שריא ביננא אם לא:
8 ואחא עמלק ואנח קרבא עם ישראל ברפידים: * 9 ויאמר משה ליהושע בחר לנו גברין ופוק אנח קרבא בעמלק מחר אנא קאים על
ריש ומתא וחסרא דאתעבירו ביה ניסין מן קדם יי בידך:

* Dixit autem Moyses: Hoc verbum, quod præcepit Dominus: Implete gomor Man, ad repositionem in generationes vestras, ut videant panem, quem comedistis vos in deserto, quando eduxit vos Dominus de terra Ægypti.

* Et dixit Moyses Aaron: Accipe vas aureum unum, & immitte in illud plenum gomor Man, & repones illud coram Deo in custodiam in generationes vestras; Quem admodum præcepit Dominus Moyse. Et reposuit illud Aaron coram testimonio in custodiam. * At filij Israel comederunt Man annos quadraginta, donec venerunt in terram habitabilem. Man comederunt, donec venerunt in partem Phœnicie. * At gomor decima trium mensurarum erat.

CAP. XVII.

ET profecta est omnis congregatio filiorum Israel ex deserto Sin per castra sua, secundum verbum Domini. & castrametati sunt in Raphidin. non erat autem aqua populo ad bibendum. * Et conuiciabatur populus ad Moysen, dicentes: Da nobis aquam, ut bibamus. & dixit eis Moyses: Quid conuiciamini me, & quid tentatis Dominum?

* Sitiuit autem illic populus aquam: & murmurauit populus contra Moysen, dicentes: Quid hoc, quod eduxisti nos ex Ægypto, ut occideres nos, & filios nostros, & iumenta siti? * Clamauit autem Moyses ad Dominum, dicens: Quid faciam populo huic? adhuc paululum, & lapidabunt me. * Et dixit Dñs ad Moysen: Antecede populum istum: accipe autem tecum a senioribus populi, & virgam in qua percussisti flumen, accipe in manu tua, & vade.

* Ecce ego stabo illic, antequam tu accedas super petram in Oreb. & percuties petram, & exibit ex ea aqua, & bibet populus. fecit autem Moyses sic coram filijs Israel.

* Et vocauit nomen loci illius, Tentatio & Iurgium, propter obiurgationem filiorum Israel: et propterea quod tentant Dominum, dicentes, Si est Dominus in nobis, an non.

* Venit autem Amalech, & oppugnabat Israel in Raphidim. * Dixit autem Moyses Josue: Elige tibi viros potentes, & egressus congregare cum Amalech cras. & ecce ego stabo in vertice collis, & virga Dei in manu mea.

32 * εἶπε ὁ μωυσῆς, τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ σιωπέταξε κύριος, πλη-
33 ράτε τὸ γόμορ τοῦ μάν, εἰς ἀποθήκην εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν,
ἵνα εἰδῶσι τὸν ἄρτον, ὃν ἐφάγετε ὑμεῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς ἐξή-
γαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκ γῆς αἰγύπτου.

33 * καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ααρὼν, λάβε σάμνον χρυσοῦν ἓνα, &
ἐμβαλεῖς αὐτὸν πληρὲς τὸ γόμορ τοῦ μάν, καὶ ἀποθήσεις αὐ-
τὸ ἐναντίον τοῦ θεοῦ εἰς διατήρησιν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.

34 * ὃν τέσπον σιωπέταξε κύριος τῷ μωυσῇ· καὶ ἀπέθηκεν αὐτὸ
ααρὼν ἐναντίον τοῦ μαρτυρίου εἰς διατήρησιν.

35 * οἶδ' ἐγὼ ἰσραὴλ ἐφαγον τὸ μάν ἔτη τεσσαράκοντα, ἕως
ἦλθον εἰς τὴν οἰκουμένην. τὸ μάν ἐφαγον ἕως παρελθόντος εἰς
36 μέρους τῆς φοινίκης. * τὸ ὃ γόμορ τὸ δέκατον τῶν τριῶν
μέτρων ἦν.

1 * Καὶ ἀπῆρε πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἡ ἡσραήλ ἐκ τῆς ἐρή-
μου σὺν κατὰ παρεμβολὰς αὐτῶν, διὰ ῥῆμα κυρίου· καὶ
παρενέβαλον ἐν ῥαφιδίν. ἔκ ἦν ὁ ὕδωρ τῷ λαῷ ὥς πιεῖν.

2 * καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, λέγοντες, δός ἡ-
μῖν ὕδωρ, ἵνα πίωμεν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς, τί λοιδο-
ρεῖσθέ με; καὶ τί πειράζετε κύριον;

3 * ἐδίψησε ὁ κεί· ὁ λαὸς ὕδατι, & ἐγόγγυζεν ὁ λαὸς ἐπὶ μωυ-
σῆν, λέγοντες, τί τοῦτο, ὅτι ἀνεβίβασας ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου
τοῦ ἀποκτεῖναι ἡμᾶς, & τὰ τέκνα ἡμῶν, & τὰ κτήνη τῶν δούλων;

4 * ἐβόησε ὁ μωυσῆς πρὸς κύριον, λέγων, τί ποιήσω τῷ λαῷ
τούτῳ; ἐπὶ μικρὸν, καὶ καταλιθοβολήσουσί με. * καὶ εἶπε
κύριος πρὸς μωυσῆν, πορεύου τὸ λαὸν τούτου, λάβε ὃ
μετὰ σεαυτοῦ διὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν ῥάβδον,
ἐν ᾗ ἐπάταξας τὸν ποταμόν, λάβε ἐν τῇ χειρὶ σε & πορεύου.

6 * ἰδοὺ ἐγὼ ἐσθκα ἐκεῖ, πρὸ τοῦ σε ἐλθεῖν ἐπὶ τῆς πέτρας ἐν
χωρῇ· καὶ πατάξεις τὴν πέτραν, καὶ ἐξελεύσεται ὕδωρ
ἐκ τῆς ὕδωρ, καὶ πίεται ὁ λαός· ἐποίησε ὁ μωυσῆς ὡς ἐνελάλιν
τῶν ὡν ἰσραὴλ.

7 * καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου πειρασμός
καὶ λοιδορήσις διὰ τὴν λοιδορίαν τῶν ὡν ἰσραὴλ, καὶ διὰ τὸ
πειράζειν κύριον, λέγοντας, εἰ ἐστὶ κύριος ἐν ἡμῖν ἢ οὐ.

8 * ἦλθε ὁ ἀμαλήκ καὶ ἐπολέμηκε τὸν ἰσραὴλ ἐν ῥαφιδίν.

9 * εἶπε ὁ μωυσῆς τῷ ἰησοῦ, ἐπιλέξον σεαυτῷ ἀνδρας δυνα-
τοὺς, καὶ ἐξελθὼν παράταξαι τὸ ἀμαλήκ αὐριον· καὶ ἰδοὺ
ἐγὼ ἐσθκα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, καὶ ἡ ῥάβδος τοῦ θεοῦ
ἐν τῇ χειρὶ μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Dixitque Moyses: Hic est sermo quem præcepit Dominus: plenum gomor ex eo seruate in generationes vestras, ut videant panem quem comedere feci vos in deserto: quando eduxi vos de terra Ægypti. 33 Dixitque Moyses ad Aaron: Tolle lagunculam unam, & mitte ibi manna plenum gomor, & reponere illam coram Domino: ut seruetur in generationes vestras. 34 Sicut præcepit Dominus Moyse, ita reposuit illud Aaron coram testimonio in custodiam. 35 Filij autem Israel comederunt manna quadraginta annis: donec venerunt in terram habitabilem; manna comederunt, donec venirent ad confinia terræ Chanaan. 36 Gomor autem erat decima pars trium satorum.

CAP. XVII.

ET profecta est omnis congregatio filiorum Israel a deserto Sin, per mansiones suas iuxta verbum Domini: & castrametati sunt in Raphidim. Et non erant aquæ ut populus biberet.

Et obiurgatus est populus contra Moysen, atque dixerunt: Date nobis aquas ut bibamus. Dixitque eis Moyses: Quid iurgamini contra me? quid tentatis coram Domino?

Sitiuitque ibi populus propter aquarum penuriam: & murmurauit populus contra Moysen: & ait: Cur fecisti nos ascendere de Ægypto, ut interficeres me, & filios meos, & pecora mea siti?

Orauitque Moyses coram Domino: dicens: Quid faciam populo huic: adhuc paululum & lapidabunt me.

Dixitque Dominus ad Moysen: Transi coram populo, & tolle tecum de senioribus Israel, & virgam tuam qua percussisti fluium tolle in manu tua: & vade.

Ecce ego stabo ante te ibi, iuxta petram in Oreb: & percuties petram, & exibunt ex ea aquæ, ut bibat populus. Fecitque Moyses ita coram senioribus Israel.

Vocauitque nomen loci Tentatio, & Iurgium: eo quod obiurgati sunt filij Israel, & quia tentauerunt coram Domino: dicentes, Vtrum maiestas Domini in medio nostrum habitat, an non?

Venit autem Amalech, & iniit prælium contra Israel in Raphidim.

Dixitque Moyses ad Josue, Elige nobis viros: & egredere, pugna contra Amalech cras. Ego stabo in vertice collis, & virga qua facta sunt miracula a facie Dei, erit in manu mea.

10 * ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם
בעמלק ומשה ואהרן וחור עלו ראש הנבער:
11 * והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר
יניח ידו וגבר עמלק: * וירי משה כבדים ויקחו
אבן וישמו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידיו
מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה עד בא השמש:
12 * ויחלש יהושע את עמלק וארץ עמול לפי חרב:
13 * ויאמר יהוה אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים
באזני יהושע כי מזה אמה ארץ זכר עמלק מתחת
השמים: * ויבן משה מזבח ויקרא שמו יהוה
14 * נסי: * ויאמר כי יד על כס יה מלחמה ליהוה
בעמלק מדרדר:

יח

* וישמע יתרו כהן מדין חתן
משה ארץ כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל
עמו כי הוציא יהוה ארץ ישראל ממצרים:
* ויקח יתרו חתן משה את צפורה אשת משה אחר
שלוחיה: * ואת שני בניה אשר שם האחד גרשם
כי אמר גר הייתי בארץ נכריה: * ושם האחר
אליעזר כי אלהי אבי בעזרי ויצלני מחרב פרעה:
* ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה אל-
המדבר אשר הוא חנה שם הר האלהים: * ויאמר
אל משה אני חתנך יתרו בן אליזר ואשתך ושני
בניה עמה: * ויצא משה לקראת חתנו וישתחו
וישק לו וישאלו איש לרעהו שלום ויבאו האלה:
* ויספר משה לחתנו ארץ כל אשר עשה יהוה
לפרעה ולמצרים על אודת ישראל ארץ כל התלאה
אשר מצאתם בדרך ויצלם יהוה: * ויחד יתרו
על כל הטובה אשר עשה יהוה לישראל אשר הצילו
מיד מצרים:

10 * Fecit Iosue vt locutus erat Moyfes, & pu-
gnauit contra Amalech. Moyfes autem & Aa-
ron & Hur ascenderunt super verticem collis.
11 * Cumque leuaret Moyfes manus, vincebat Is-
rael: fin autem paululum remisisset, superabat
12 Amalech. * Manus autem Moyfi erant graues.
sumentes igitur lapidē, posuerunt subter eū;
in quo sedit: Aaron autem & Hur sustenta-
D bant manus eius ex vtraque parte. & factū est
vt manus illius non lassarentur vsque ad oc-
13 casum solis. * Fugauitq; Iosue Amalech, & po-
14 pulum eius in ore gladij. * Dixit autem Domi-
nus ad Moyfen: Scribe hoc ob monumentum
in libro, & trade auribus Iosue. delebo enim
15 memoriam Amalech sub cælo. * Edificauitq;
Moyfes altare, & vocauit nomen eius, Domi-
16 nus exaltatio mea. * Dicens: Quia manus solij
Dñi & bellum Dñi erit contra Amalech, à ge-
neratione in generationem. CAP. XVIII.
1 * Vnque audisset Iethro sacerdos Madian,
A cognatus Moyfi, omnia quę fecerat Deus
Moyfi & Israel populo suo, & quod eduxisset
2 Dñs Israel de Ægypto, * Tulit Sephoram vxo-
rem Moyfi quam remiserat, * Et duos filios e-
ius, quorum vnus vocabatur Gersan: dicente
3 patre, Aduena fui in terra aliena: * Alter verò
4 Eliezer: Deus enim, ait, patris mei adiutor
meus, & eruit me de gladio Pharaonis.
5 * Venit ergo Iethro cognatus Moyfi, & fi-
lij eius & vxor eius ad Moyfen in desertum,
vbi erat castrametatus iuxta montem Dei.
6 * Et mandauit Moyfi, dicens: Ego Iethro
B cognatus tuus venio ad te, & vxor tua, & duo
7 filij tui cum ea. * Qui egressus in occursum
cognati sui, adorauit, & osculatus est eum: sa-
lutaueruntque se muruò verbis pacificis. Cū-
8 que intrasset tabernaculum, * Narrauit Moy-
ses cognato suo cuncta quę fecerat Domi-
9 nus Pharaoni & Ægyptiis propter Israel: v-
niuersumque laborem qui accidisset eis in iti-
nere, & quod liberauerat eos Dominus. * Læ-
tarusque est Iethro super omnibus bonis quę
fecerat Dominus Israeli, eo quod eruisset eū
de manu Ægyptiorum.

Iudic. 4.
d.
Sap. 11. a

Sup. 2. d.

תרגום אונקלוס

10 * ועבר יהושע כמא דאמר ליה משה לאנחא קרבא בעמלק אחרן וחור סליקו לריש רמתא: * ונתנה כר ארים משה ידוהי
ומתגברין דבית ישראל וכר מנח ידוהי ומתגברין דבית עמלק: * וירי משה יקרו ונסכו אבנא ושויאו תחותותי ויחבי עליה ואהרן וחור סעירין
לידוהי מכא חד ומכא חד וחו ידוהי פרישן בצלו עד דעל שמשא: * וחבר יהושע ית עמלק וית עמיה לפתגם דחרב: * ואמר יי למשה
כחוב דא דכרנא בספרא ושוי קדם יהושע ארי סמחא אמהי ית דכרנא דעמלק מתחות שמיא: * ובכא משה מדבחא ופלח עלוהי קדם
אל דעבר ליה נסין: * ואמר בשבועה אסירא דא מן קדם דחילא דשכינתיה על כרסיה יקרא לאנחא קרבא מן קדם יי דבית עמלק
לשציותהון מדרי עלמא: * ושמע יתרו רבא דמדין חמותי דמשה ית
כל דעבר יי למשה ולישראל עמיה ארי אפיק יי ית ישראל ממצרים: * ודבר יתרו חמותי דמשה ית צפורה איתח משה בחר דפטרך:
3 * ויור תרין בנהא דשום חד גרשם ארי אמר דמיר חותי בארעא נכראה: * ושום חד אליעזר ארי אלהא דאבא מימריה חוה בסעדי ושזבני
מחברא דפרעה: * ואתא יתרו חמותי דמשה ובנוהי ואחתיה לות משה למדברא דהוא שרי תמן לטורא דתגלי עלוהי יקרא דיי:
6 * ואמר למשה אנא חסוך יתרו אחי לוחד ואחחד יתרו בנהא עמה: * ובפק משה לקרסות חמותי וסגיד ונשיק ליה ושאלו גבר לחבריה
לשלום ואחו למשכנא: * ואשתעי משה לחמותי ית כל דעבר יי לפרעה ולמצראי על עיסק ישראל ית כל עקתא דאשכחגון בארעא ושזבניון
9 * וחרי יתרו על כל טבתא דעבר יי לישראל דשזבניון מירא דמצראי:

* Et fecit Iosue sicut dixit ei Moyses; & egressus congressus est cum Amalech. & Moyses, & Aaron & Hur ascenderunt in verticem collis.

* Et factum est quando eleuabat Moyses manus, praeualebat Israel: quando autem remittebat manus, praeualebat Amalech.

* At manus Moysi graues: & accipientes lapidem, supposuerunt sub eum, & sedit super eum. & Aaron & Hur sustentabant manus eius, hinc vnus & hinc vnus. & fuerunt manus Moysi sustentatae usque ad occasum solis.

* Et fugauit Israel Amalech, & omnem populum eius in occisione gladij.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Scribe hoc ad memoriam in libro: & dabis in aures Iosue, quoniam deletionem delebo memoriam Amalech de illa quae sub caelo.

* Et edificauit Moyses altare Domino, et vocauit nomen eius, Dominus refugium meum. * Quoniam in manu occulta pugnat Dominus contra Amalech a generationibus in generationes.

CAP. XVIII.

Audiuit autem Iethro sacerdos Madian socer Moysi omnia quaecunque fecit Dominus Israel suo populo: eduxit enim Dominus Israel ex Aegypto.

* Accepit autem Iethro socer Moysi Sephoram uxorem Moysi, post dimissionem eius: * Et duos filios eius, nomen vni eorum Gersam, dicens: Aduena fui in terra aliena: * Et nomen secundi Eliezer, dicens: Et enim Deus patris mei auxiliator meus, & eruit me de manu Pharaonis.

* Et venit Iethro socer Moysi, & filij, & vxor ad Moysen in desertum, ubi castrametatus est in monte Dei.

* Nunciatum est autem Moysi, dicentes: Ecce socer tuus Iethro venit ad te, et vxor tua, et filij tui cum eo.

* Egressus est autem Moyses in occursum socero suo, & adorauit eum, et osculatus est eum: & amplexi sunt adinuicem, et introduxit eos in tabernaculum.

* Et narrauit Moyses socero suo omnia quaecunque fecit Dominus Pharaoni et Aegyptiis propter Israel: et omnem laborem qui accidit eis in via, & quod eruit eos Dominus de manu Pharaonis, et de manu Aegyptiorum.

* Obstupuit autem Iethro super omnibus bonis quae fecit eis Dominus: & quod eruit eos Dominus de manu Aegyptiorum, et de manu Pharaonis.

10 * καὶ ἐποίησεν ἰησοῦς καθάπερ εἶπεν αὐτῷ μοῦσῃς, καὶ ἐξελθὼν παρετάξατο τῷ ἀμαλήκ. καὶ μοῦσῃς καὶ ἀαρὼν καὶ ὦρ, αὐτέβησαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ βουνου.

11 * καὶ ἐγένετο ὅταν ἐπῆρε μοῦσῃς τὰς χεῖρας, κατίσχυεν ἰσραὴλ· ὅταν δὲ κατέβηκεν τὰς χεῖρας, κατίσχυεν ἀμαλήκ.

12 αἱ δὲ χεῖρες μοῦσῃς βαρεῖαι. καὶ λαβόντες λίθον ὑπέθηκαν ὑπὸ αὐτῶν. καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτὰς· καὶ ἀαρὼν καὶ ὦρ ἐστήριζον τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐν τοῦτο ἐῖς καὶ ἐν τοῦτο ἐῖς· καὶ ἐγένετο αἱ χεῖρες μοῦσῃς ἕως δυσμῶν τοῦ ἡλίου.

13 * καὶ ἐπέψατο ἰσραὴλ τὸν ἀμαλήκ, καὶ πάντας τὸν λαὸν αὐτῶν ἐν φόνῳ μαχαίρας.

14 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μοῦσῃν, κατάγραψον τοῦτο εἰς μνημόσυνον ἐν βιβλίῳ. καὶ δώσεις εἰς τὰ ὦτα ἰησοῦ, ὅτι ἀλοιφή ἐξ ἀλείψω τὸ μνημόσυνον ἀμαλήκ ἐκ τῆς γῆς σου.

15 * καὶ ὁκοδόμησε μοῦσῃς θυσιαστήριον κυρίῳ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ κύριος καταφυγή μου.

16 * ὅτι ἐν χειρὶ κρυφαῖα πολεμεῖ κύριος ἐπὶ ἀμαλήκ ἀπὸ γυνεῶν εἰς γυναῖκας.

17.

1 * Ἦκουσε δὲ ἰθὺς ὁ ἱερθεὺς μαδιαν ὁ γαμβρὸς μοῦσῃς πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ἰσραὴλ τῷ ἄνδρι λαῷ. ἐξήγαγε γὰρ κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου.

2 * ἔλαβε δὲ ἰθὺς ὁ γαμβρὸς μοῦσῃς σεπφώραν τὴν γυναῖκα μοῦσῃς καὶ τὴν ἀφῆσιν αὐτῆς.

3 * καὶ ὅτε δύο υἱοὶ αὐτῶν, ὄνομα τῷ ἐνὶ αὐτῶν γερσαμ, λέγων, παροικὸς ἡμεῖς ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ.

4 * καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐλίζερ, λέγων, ὅτι θεὸς πατρός μου βοηθός μου, καὶ ἐξήλασέ με ἐκ χειρὸς φαραῶ.

5 * καὶ ἦλθεν ἰθὺς ὁ γαμβρὸς μοῦσῃς καὶ οἱ υἱοὶ καὶ ἡ γυναῖκα πρὸς μοῦσῃν εἰς τὴν ἐρήμον ἐπαρενέβατο ἐπ' ὄρεος τοῦ θεοῦ.

6 * αἰνέσθη δὲ μοῦσῃς, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ γαμβρὸς σου ἰθὺς ὡς ᾤχετο πρὸς σε καὶ ἡ γυναῖκα σου καὶ οἱ υἱοὶ σου μετ' αὐτῶν.

7 * ἐξῆλθε δὲ μοῦσῃς εἰς συνάντησιν τῷ γαμβρῷ αὐτῶν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἐφίλησεν αὐτὸν, καὶ ἡσπάσαντο ἀλλήλοις, καὶ εἰσήγαγον αὐτοὺς εἰς τὴν σκηνὴν.

8 * καὶ διηγήσατο μοῦσῃς τὰ γαμβρῷ αὐτῶν πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος τῷ φαραῶ καὶ τοῖς αἰγυπτίοις ἐνεκὸν ἰσραὴλ, καὶ πάντα τὸν μόχθον τὸν ἡρόμενον αὐτοῖς ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὅτι ἐξήλατο αὐτοὺς κύριος ἐκ χειρὸς φαραῶ, καὶ ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων.

9 * ἐξέστη δὲ ἰθὺς ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησεν αὐτοῖς κύριος, καὶ ὅτι ἐξήλατο αὐτοὺς κύριος ἐκ χειρὸς αἰγυπτίων καὶ ἐκ χειρὸς φαραῶ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Fecitque Iosue sicut dixerat ei Moyses, ut pugnaret contra Amalech. Moyses autem, Aaron, & Hur, ascenderunt ad verticem collis. 11 Et factum est cum eleuaret Moyses manus suas, praeualebant viri domus Israel: & cum demittebat manus suas, praeualebant viri domus Amalech.

12 Manus autem Moysi erant graues; & tulerunt lapidem, & posuerunt sub eo, seditque super eum: Aaron autem & Hur sustentabant manus eius, hinc vnus, & inde alter. Fueruntque manus Moysi extentae in oratione usque ad occasum solis.

13 Et contriuit Iosue Amalech & populum eius in ore gladij. 14 Dixitque Dominus ad Moysen: Scribe hoc memoriale in libro, & pone coram Iosue; quoniam delens delebo memoriam Amalech sub caelo.

15 Aedificauitque Moyses altare, & immolauit super eo coram Deo, qui fecit sibi miracula. 16 Et ait: Cum iuramento dictum est hoc a facie terribilis, cuius maiestas est super solium gloriae, ut committatur praelum a facie Domini contra viros domus Amalech, ut consummat eos a generationibus seculi.

CAP. XVIII.

17 Audiuit Iethro princeps Madian socer Moysi omnia quae fecerat Dominus Moysi, & Israel populo suo; & quod eduxisset Dominus Israel de Aegypto.

18 Tulitque Iethro socer Moysi Sephoram uxorem Moysi, postquam remiserat eam: 19 Et duos filios eius, quorum nomen vnus erat Gerson; quia dixit, Aduena fui in terra aliena: 20 Et nomen alterius Eliezer: quia verbum Dei patris mei fuit in adiutorium meum, & eruit me de gladio Pharaonis.

21 Venitque Iethro socer Moysi, & filij eius, & vxor eius ad Moysen in desertum, in quo ipse manebat, in montem super quem reuelata est gloria Domini.

22 Dixitque ad Moysen: Ego socer tuus Iethro venio ad te, & vxor tua, & duo filij tui cum ea. 23 Egressusque est Moyses in occursum soceri sui, & adorauit, & osculatus est eum: & salutauerunt se mutuo pacifice, & venerunt in tabernaculum.

24 Et narrauit Moyses socero suo omnia quae fecerat Dominus Pharaoni & Aegyptiis propter Israel, omnem tribulationem quae inuenit eos in via, & quomodo liberaasset eos Dominus. 25 Latatusque est Iethro super omnibus bonis quae fecerat Dominus Israeli, quod eruisset eos de manu Aegyptiorum.

10 * ויאמר יתרו ברך יהוה אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד מצרים: * עתה ידעתי כי גדול יהוה מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם: * ויקח יתרו חתן משה עלה וזבחים לאלהים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלהים: * ויהי ממחרת וישב משה לשפט את העם ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב: * וירא חתן משה את כל אשר הוא עשה לעם ויאמר מה הדבר הזה אשר אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב: * ויאמר משה לחתנו כי יבא אלי העם לדרש אלהים: * כי יהיה להם דבר בגאולי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעתי את חקי האלהים ואת תורתיו: * ויאמר חתן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עשה: * נבל תבל גם אתה גם העם הוה אשר עמך כי כבוד ממך הדבר לא תוכל עשהו לבדך: * עתה שמע בקלי איעצך ויהי אלהים עמך הוה אתה לעם מול האלהים והבאת אתה את הדברים אל האלהים: * והזהרתה אתה את החקים ואת התורות והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון: * ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שנאי בצע ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות: * ושפטו את העם בכל ער והיה כל הדבר הגדל יביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם והקל מעליך ונשאו אתך: * אם את הדבר הוה תעשה וצוה אלהים ויכלה עמך וגם כל העם הוה על מקמו יבא בשלום: * וישמע משה לקל חתנו ויעש כל אשר אמר:

10 * Et ait: Benedictus Dominus, qui liberauit vos de manu Ægyptiorum, & de manu Pharaonis, qui eruit populum suum de manu Ægypti. * Nunc cognoui quia magnus Dominus super omnes deos, eo quod superbe egerint contra eos. * Obrulit ergo Ietro cognatus Moyfi holocausta & hostias Deo. Veneruntque Aaron & omnes seniores filiorum Israel, vt comederent panem cum eo coram Deo. * Altera autem die sedit Moyfes vt iudicaret populum, qui assidebat Moyfi à manè vsque ad vesperam. * Quod cum vidisset Cognatus eius omnia scilicet quæ agebat in populo, ait: Quid est quod facis in plebe? Cur solus sedes, & omnis populus prestolatur de manè vsque ad vesperam? * Cui respondit Moyfes: Venit ad me populus, quærens sententiam Dei. * Cùmque acciderit eis aliqua disceptatio, veniunt ad me, vt iudicem inter eos, & ostendam præcepta Dei & leges eius. * At ille: Non bonam, inquit, rem facis. * Stulto labore consumeris & tu, & populus iste qui tecum est. ultra vires tuas est negotium: solus ille non poteris sustinere. * Sed audi verba mea atque cõsilia, & erit Deus tecum: Esto tu populo in his quæ ad Deum pertinent, vt referas quæ dicuntur ad eum: * Ostendâsque populo ceremonias & ritum colendi, viamque per quam ingredi debeant, & opus quod facere debeant. * Prouide autem de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam, & constitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos: * Qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit, referant ad te: & ipsi minora tantummodo iudicent: leuiusque sit tibi, partito in alios onere. * Si hoc feceris, implebis imperium Dei, & præcepta eius poteris sustentare: & omnis hic populus reuertetur ad loca sua cum pace. * Quibus auditis Moyfes, fecit omnia quæ ille suggererat.

תרגום אונקלוס

10 ויאמר יתרו ברך יי דשויב ית עמא מגו דחוק מריות מצראי: * 11 כען ידענא ארי רב ויי דלית אלהא בר מגיה ארי בפתגמא דחשיבו מצראי למידן ית ישראל ביה דנינות: * 12 וקריב יתרו חמוהי משה עליון ונכסה קודשין קדם ויי ואתא אהרן וכל סבי ישראל למיכל לחמא עם חמוהי דמשה קדם ויי: * 13 ויתור מיומא דבתרוהי ויחייב משה למידן ית עמא וקם עמא עלוהי דמשה מן צפרא עד רמשא: * 14 ויתור חמוהי דמשה ית כל דהוא עביר לעמא ואמר מה פתגמא דרין דאת עביר לעמא מדין את יחייב בלחודך וכל עמא קיימין עליון מן צפרא עד רמשא: * 15 ואמר משה לחמוהי ארי אתון לוהי עמא למתבע אלפן מן קדם ויי: * 16 כר חווי לחון דינא אתון לוהי ודאין אנא בין גברא ובין חבריה ומהודענא לחון ית קמיא דיני וית אורייתיה: * 17 ואמר חמוהי דמשה ליה לא תקין פתגמא דאת עביר: * 18 מלאה תלאי אף את אף עמא דרין דעמך ארי יקיר מנך פתגמא לא תיכול למעבדיה בלחודך: * 19 כען קביל מגי אמלכינך ויהי מימרא דיני בסעך הוי את לעמא תבע אלפן מן קדם ויי ויהי מיתא את ית פתגמיהון קדם ויי: * 20 ויתור יתרו ית קמיא וית אמלכינך ויהי מימרא דיני בסעך הוי את לעמא תבע אלפן מן קדם ויי ויהי מיתא את ית פתגמיהון קדם ויי: * 21 ואת חמוי מכל עמא גברין דחילא דחילא דיני גברין דקשוט דסגן לקבלא אורייתא ומהודע לחון ית ארחא ויתוכן בה וית עובדא דיעבדון: * 22 וידונן ית עמא בכל עידן ויהי כל פתגם רב יתון לוהך וכל פתגם זעיר וידונן אינת ויקלון מינך ויסבדון עמך: * 23 אם ית פתגמא דרין תעביר ויפקדינך ויי ותיכול למיקם ואף כל עמא דרין על אתריה יתך בשלום: * 24 וקביל משה למימר חמוהי ועבר כל דאמר:

* Et dixit Jethro: Benedictus Dominus, quod e-
ruit populum suum de manu Ægyptiorum, & de
manu Pharaonis. * Nunc cognoui, quod ma-

gnus Dominus super omnes deos, propter hoc quod
superbè egerunt eis. * Et accepit Jethro socer
Moysi holocausta & victimas Deo. Venit autem
Aaron et omnes seniores Israel ad comedendum pa-
nem cum socero Moysi coram Deo.

* Et factum est post crastinum, consedit Moyses
ad iudicandum populum: assistebat autem omnis po-
pulus Moysi à manè vsque ad vespèram.

* Et videns Jethro omnia quæcunque faciebat
populo, dicit ei: Quid hoc quod tu facis populo? qua-
re tu sedes solus? omnis autem populus assistit tibi à
manè usque ad crepusculum?

* Et dicit Moyses socero suo: Quod venit ad me
populus querere iudicium à Deo.

* Quando enim fuerit eis disceptatio, & vene-
rint ad me, diiudico quemlibet, & instruo illos man-
data Dei, & legem eius.

* Dixit autem socer Moysi ad eum: Non rectè
tu facis verbum hoc: * Corruptione consume-
ris intolerabili & tu, & omnis populus hic qui est
tecum. graue tibi verbum hoc: non poteris facere
tu solus.

* Nunc igitur audi me, & consulam tibi, & e-
rit Deus tecum: Esto tu populo quæ ad Deum: et re-
feres sermones eorum ad Deum: * Et testifica-
re eis præcepta Dei & legem eius: & ostendes eis
vias, in quibus ambulabunt in ipsis, & opera quæ
facient.

* Et tu tibi provide ab omni populo viros po-
tentes & pios, viros iustos, odio habentes super-
biam, & constitues eos super ipsos milenarios, &
centuriones, & quinquagenarios, & decuriones.

* Et iudicabunt populum omni tempore. At
verbum graue referent ad te, at leuia iudiciorum
iudicabunt ipsi: et aluiabunt à te, & auxiliabun-
tur tibi.

* Si autem verbum hoc facies, & fortificabit
te Deus, & poteris stare, & omnis populus hic
veniet ad suum locum cum pace.

* Audiuit autem Moyses vocem soceri sui, &
fecit quæcunque dixit.

10 * καὶ εἶπεν ἰοθῶρ, δόλο γητὸς κύριος, ὅτι ἐξείλατο τὸν
λαὸν αὐτὸς ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων, & ἐκ χειρὸς φαραώ.

11 * νῦν ἔγνω, ὅτι μέγας κύριος ὡς καὶ πάντας τοὺς θεοὺς ἐ-
νεκὸν τούτου, ὅτι ἐπέθεντο αὐτοῖς. * καὶ ἔλαβεν ἰοθῶρ ὁ

12 γαμβρὸς μουσῆ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας τὰς θεῶ. παρε-
ῆκε δὲ ἀαρὼν καὶ πάντες ὁ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ τοῦ συμ-
φαγεῖν ἄρτον μετ' ἡ γαμβροῦ μουσῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ.

13 * καὶ ἐγγύετ' μετ' τὴν ἐπαύριον συνεκάθισε μουσῆς κεί-
νην τὸν λαόν, παρεῖσθαι δὲ πᾶς ὁ λαὸς μουσῆ ὑπὸ πρῶτον ἕως
14 ἑσπέρας. * καὶ ἰδὼν ἰοθῶρ πᾶντα ὅσα ἐποίησεν τῷ λαῷ,
λέγει αὐτῷ, τί τοῦτο ὃ σὺ ποιεῖς τῷ λαῷ; διατί σὺ κάθησαι
μόνος, πᾶς δὲ ὁ λαὸς παρέστηκέ σοι ὑπὸ πρῶτον ἕως δαίλης;

15 * καὶ λέγει μουσῆς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ, ὅτι ὡς γίνεται
πρὸς με ὁ λαὸς ἐκζητῆσαι κείνην ὡς τῷ θεῷ.

16 * ὅταν γὰρ γῆται αὐτοῖς ἀντιλογία, καὶ ἔλθωσι πρὸς
με, διακρίνω ἕκαστον, καὶ συμβιβάζω αὐτοὺς τὰς πρὸς ἀλλή-
λους τοῦ θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ.

17 * εἶπε δὲ ὁ γαμβρὸς τῷ μουσῆ πρὸς αὐτόν, ὅχι ὁρῶς σὺ
18 ποιεῖς τὸ ῥῆμα τοῦτο. * φθορὰ καὶ φθορήσει δυνάμει-
μονήτω καὶ σὺ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὅστις, ὅς ἐστι μετ' ἐμοῦ βαρὺ τοῦ
ῥήματος τοῦτο, οὐ δύνηται ποιεῖν σὺ μόνος.

19 * νῦν οὖν ἀκουσὸν μου καὶ συμβουλεύσω σοι, καὶ ἔσται ὁ
θεὸς μετ' ἐμοῦ. γίνου σὺ τῷ λαῷ τῷ πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἀντί-
20 τοῖς λόγοις αὐτῶν πρὸς τὸν θεόν. * καὶ διαμαρτύρει αὐ-
τοῖς τὰς πρὸς ἀλλήλους τοῦ θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ σημα-
νεῖς αὐτοῖς τὰς ὁδοὺς, ἐν αἷς πορεύονται ἐν αὐταῖς, καὶ τὰ ἐξ-
21 γὰ ἀποίησουσιν.

22 * καὶ σὺ σεαυτῷ σκέψαι ὑπὸ πάντας τοὺς λαοὺς ἀνδρας δυ-
νατοὺς καὶ θεοσεβεῖς, ἀνδρας δικαίους μεθυστάς ὑπερηφανίαν,
καὶ κατὰ τὴν αὐτοῖς ἐπ' αὐτοῖς χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους
καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκαρχούς.

23 * καὶ κληροδοτήσῃ τὸν λαόν πᾶσαν ὥραν. τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ὑπὲρ οὐ-
κὸν ἀντίθουσιν ἐπὶ σοι, καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν κλημάτων κληροδοτήσῃ
αὐτοῖς, καὶ κουφίσουν ὑπὸ τοῦ, & συναπλήψονται σοι.

24 * ἐὰν δὲ τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσῃς, καὶ καλῶς σε ὁ θεὸς, καὶ
δύνησιν ὡς ἐπὶ σοι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὅστις ἦξει εἰς τὸν ἑαυ-
τοῦ τόπον μετ' εἰρήνης.

25 * ἤκουσε δὲ μουσῆς τῆς φωνῆς τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐ-
ποίησεν ὅσα εἶπεν αὐτῷ.

26 * καὶ ἔλαβεν ἰοθῶρ ὁ γαμβρὸς μουσῆ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας τὰς θεῶ. παρε-
ῆκε δὲ ἀαρὼν καὶ πάντες ὁ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ τοῦ συμ-
φαγεῖν ἄρτον μετ' ἡ γαμβροῦ μουσῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ.

27 * καὶ ἐγγύετ' μετ' τὴν ἐπαύριον συνεκάθισε μουσῆς κεί-
νην τὸν λαόν, παρεῖσθαι δὲ πᾶς ὁ λαὸς μουσῆ ὑπὸ πρῶτον ἕως
28 ἑσπέρας. * καὶ ἰδὼν ἰοθῶρ πᾶντα ὅσα ἐποίησεν τῷ λαῷ,
λέγει αὐτῷ, τί τοῦτο ὃ σὺ ποιεῖς τῷ λαῷ; διατί σὺ κάθησαι
μόνος, πᾶς δὲ ὁ λαὸς παρέστηκέ σοι ὑπὸ πρῶτον ἕως δαίλης;

29 * καὶ λέγει μουσῆς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ, ὅτι ὡς γίνεται
πρὸς με ὁ λαὸς ἐκζητῆσαι κείνην ὡς τῷ θεῷ.

30 * ὅταν γὰρ γῆται αὐτοῖς ἀντιλογία, καὶ ἔλθωσι πρὸς
με, διακρίνω ἕκαστον, καὶ συμβιβάζω αὐτοὺς τὰς πρὸς ἀλλή-
λους τοῦ θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ.

31 * καὶ σὺ σεαυτῷ σκέψαι ὑπὸ πάντας τοὺς λαοὺς ἀνδρας δυ-
νατοὺς καὶ θεοσεβεῖς, ἀνδρας δικαίους μεθυστάς ὑπερηφανίαν,
καὶ κατὰ τὴν αὐτοῖς ἐπ' αὐτοῖς χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους
καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκαρχούς.

32 * καὶ κληροδοτήσῃ τὸν λαόν πᾶσαν ὥραν. τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ὑπὲρ οὐ-
κὸν ἀντίθουσιν ἐπὶ σοι, καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν κλημάτων κληροδοτήσῃ
αὐτοῖς, καὶ κουφίσουν ὑπὸ τοῦ, & συναπλήψονται σοι.

33 * ἐὰν δὲ τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσῃς, καὶ καλῶς σε ὁ θεὸς, καὶ
δύνησιν ὡς ἐπὶ σοι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὅστις ἦξει εἰς τὸν ἑαυ-
τοῦ τόπον μετ' εἰρήνης.

34 * ἤκουσε δὲ μουσῆς τῆς φωνῆς τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐ-
ποίησεν ὅσα εἶπεν αὐτῷ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et ait Iethro: Benedictus Dominus, qui liberauit vos de manu Ægyptiorum & de manu Pharaonis, qui liberauit populum de medio angustiarum domini Ægyptiorum.

11 Nunc cognoui quoniam magnus Dominus: neque enim est Deus præter eum: quia eadem re qua cogitauerunt Ægyptij iudicare Israel, in ipsa iudicati sunt.

12 Obtulitque Iethro socer Moysi holocausta & sacrificia sanctificata coram Domino: & venit Aaron & omnes seniores Israel ut comederent panem cum socero Moysi coram Deo.

13 Factumque est sequenti die, & sedit Moyses ut iudicaret populum. stetitque populus apud Moysen à manè vsque ad vespèram.

14 Viditque socer Moysi omnia quæ ipse faciebat in populo, & ait: Quid est verbum hoc quod tu facis in populo? cur tu solus sedes, & omnis populus stat apud te à manè vsque ad vespèram?

15 Et ait Moyses socero suo: Venit enim ad me populus, ut quærat doctrinam à facie Domini.

16 Cumque est eis iudicium, veniunt ad me, & iudico inter virum & proximum suum: & doceo eos præcepta Dei & legem eius.

17 Dixitque socer Moysi ei: Non rectam rem tu facis: Fatigatione fatigaberis tam tu, quam populus hic qui tecum est: quia grauis tibi est res ista: non poteris facere eam tu solus.

18 Nunc acquiesce mihi, & dabo tibi consilium: & erit verbum Domini in adiutorium tui: esto tu populo quærens doctrinam à facie Dei: & tu referes verba eorum in conspectum Domini.

19 Et admonebis eos præceptis & legibus, & ostendes eis viam per quam ambulent, & opera quæ facturi sunt.

20 Tu autem videbis ex omni populo viros virtutis timentes Deum, viros veraces qui oderint accipere pecuniam: & constitue super eos tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos:

21 Ut iudicent populum in omni tempore: & omne negotium quod fuerit magnum, referent ad te: omne autem negotium paruum ipsi iudicabunt: & aluiabunt à te onus, & supportabunt tecum.

22 Si verbum hoc feceris, & præceperit tibi Dominus, poteris stare: omnis quoque populus hic ibunt ad locum suum in pace.

25 * ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל ויתן אתם
ראשים על העם שרי אלפים שרי מאת שרי חמשים
26 ושרי עשרות: * ושפטו את העם בכל עת את-
הדבר הקשה יביאון אל משה וכל הדבר הקטן
27 ישפטוהם: * וישלח משה את חתנו וילך לו
אל ארצו:

יט

* בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים
ביום הזה באו מדבר סיני: * ויסעו מרפידים ויבאו
מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר:
* ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו יהוה מן-
ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל:
* אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם
על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי: * ועתה אם-
שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי
סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ: * ואתם
תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים
אשר תדבר אל בני ישראל: * ויבא משה ויקרא
לזקני העם וישם לפניהם את כל הדברים האלה
אשר צוהו יהוה: * ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל
אשר דבר יהוה נעשה וישב משה את דברי העם
אל יהוה: * ויאמר יהוה אל משה הנני אנכי
בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך
וגם כך יאמינו לעולם ויגד משה את דברי העם אל-
יהוה: * ויאמר יהוה אל משה לך אל העם
וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם: * והיו נכנים
ליום השלישי כי ביום השלישי ירד יהוה לעיני כל-
העם על הר סיני: * והגבלת את העם סביב לאמר
השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו כל הנגע בהר
מורת יומת:

25 * Et electis viris strenuis de cuncto Israel,
constituit eos principes populi tribunos & ce-
26 turiones, quinquagenarios & decanos: * Qui
iudicabāt plebem omni tempore. Quicquid
autem grauius erat, referebant ad eum, faci-
27 liora tantummodo iudicantes. * Dimisitque
cognatum suum, qui reuersus abiit in terram
suam.

CAP. XIX.

1 **M**ense tertio egressionis Israel de terra Æ-
gypti, in die hac venerunt in solitudinē
2 Sinai. * Nam profecti de Raphidim, & per-
uenientes vsque in desertum Sinai, castrame-
tati sunt in eodem loco; ibique Israel fixit ten-
3 toria è regione montis. * Moyfes autem ascē-
dit ad Deum. vocauitque eum Dominus de
monte, & ait: Hæc dices domui Iacob, & an-
4 nunciabis filiis Israel: * Vos ipsi vidistis quæ
fecerim Ægyptiis, quomodo portauerim vos
super alas aquilarum, & assumpserim mihi.
5 * Si ergo audieritis vocem meam, & custodie-
ritis pactum meum, eritis mihi in peculium
de cunctis populis. mea est enim omnis terra.
6 * Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale, &
gens sancta. Hæc sunt verba quæ loquēris ad
7 filios Israel. * Venit Moyfes, & conuocatis ma-
8 iorib' nati populi, exposuit omnes sermones
9 quos mandauerat Dominus. * Responditque
omnis populus simul: Cuncta quæ locutus est
Dominus, faciemus. Cumque retulisset Moy-
10 fes verba populi ad Dominum, * Ait ei Domi-
11 nus: Iam nunc veniam ad te in caligine nu-
bis, vt audiat me populus loquentem ad te, &
credat tibi in perpetuum. Nunciauit ergo
Moyfes verba populi ad Dominum.
12 * Qui dixit ei: Vade ad populum, & sancti-
fica illos hodie & cras: lauentque vestimenta
sua: * Et sint parati in diem tertium. In
die enim tertio descendet Dominus coram
omni plebe super montem Sinai.
12 * Constituesque terminos populo per cir-
cuitum: & dices ad eos: Cauete ne ascendatis
in montem, nec tangatis fines illius. Omnis
qui tetigerit montem, morte morietur.

תרגום אונקלוס

25 ובחר משה גברין דחילא מכל ישראל ומני יתהון רישין על עמא רבני אלפי רבני חמשי רבני עשריתא: * ודינין ית
עמא בכל עידן ית פתגמא קשיא מיתן לוח משה וכל פתגם זעיר דינין אינון: * ושלח משה ית חמותי ואזל ליה לארעיה:
1 בירחא חליחאחא למיפק בני ישראל מארעא דמצרים ביומא תדין
2 ונטלו מרפידים ואחו למדברא דסיני ושרו במדברא ושרא חפן ישראל לקביל טורא: * ומשה סליק לקדמות
מימרא דיין וקרא ליה יי מן טורא למימר בדנן תימר לבית יעקב ותחוי לבני ישראל: * אחון חזיוון דעבדית למצראי ואטלית יתכון כדער
3 כנפי נשרין וקרבית יתכון לפלחני: * וכען אם קבלא תקבלת במימרי ותשרון ית קימי ותהון קדמי חביבין מכל עממא ארי דילי כל
4 ארעא: * ואחון תהון קדמי מלכין כהנין ועם קדיש אלין פתגמא דהמליל עם בני ישראל: * ואחא משה וקרא לסבי עמא וסדר
5 קדמיהון ית כל פתגמא האלין דפקדיה יי: * ואחיו כל עמא כחרא ואמרו כל דמליל יי נעביר ואחיו משה ית פתגמי עמא קדם יי:
6 ואמר יי למשה הא אנא מתגלי לך בעיבא דעננא בדיל דישמע עמא במלחתי עמך ואף כך יהמנו לעלם וחוי משה ית פתגמי עמא קדם יי:
7 ואמר יי למשה אזל לוח עמא ותזמנינו יומא דין ומחר ויתורן לבושיהון: * ויהון זמנין ליומא חליחאחא ארי ביומא
8 חליחאחא יתגלי יי לעיני כל עמא על טורא דסיני:
9 בסופיה כל דיקרב בטורא אתקטלא יתקטיל:
10 ותתחיים ית עמא סחור סחור למימר אסתמרו לכון סלמיסק לטורא ולמקרב

* Et elegit Moyses viros potentes ex omni Is-
rael, & fecit eos super eos milenarios & centurio-
nes, & quinquagenarios, & decuriones, & scri-
bas: * Et iudicabant populum omni tempore. 26
at verbum graue referebant ad Moysen: omne au-
tem verbum leue iudicabant ipsi.

* Dimisit autem Moyses suum socerum, & abiit 27
in terram suam.

CAP. XIX.

AT mense tertio egressionis filiorum Israhel de
terra Aegypti, die hac venerunt in desertum
Sinai: * Et profecti sunt ex Raphidim, et ve-
nerunt in desertum Sinai, & castrametatus est illic
Israhel à regione montis.

* Et Moyses ascendit in montem Dei: et voca-
uit eum dominus Deus de monte, dicens: Hac dices
domui Jacob, & annuntiabis filiis Israhel:

* Ipse vidistis quaecunque feci Aegyptiis, & por-
taui vos tanquam super alas aquilarum, & adduxi
vos ad me.

* Et nunc si audieritis meam vocem, & serua-
ueritis fœdus meum, eritis mihi populus peculiaris
ex omnibus gentibus. mea enim est omnis terra.

* Vos autem eritis mihi regale sacerdotium, &
gens sancta. Hac verba dices filiis Israhel.

* Venit autem Moyses, & vocauit seniores po-
puli, & exposuit eis omnes sermones hos, quos præ-
cepit ei Deus. * Respondit autem omnis popu-
lus vnanimiter, & dixerunt: Omnia quaecunque
dixit Deus, faciemus, & audiemus. Retulit autem
Moyses omnes sermones populi ad Deum. * Dixit
autem Dominus ad Moysen: Ecce ego venio ad te in
columna nubis, vt audiat populus loquentem me ad
te, & tibi credant in sempiternum. Nunciauit
autem Moyses verba populi ad Dominum.

* Dixit autem Dominus ad Moysen: Descendens
testificare populo, & sanctifica eos hodie & cras,
& lauent vestimenta sua: * Et sint parati 11
in diem tertium. nam die tertio descendet Dominus
in montem Sina, coram omni populo.

* Et segregabis populum in circuitu, dicens: Ca-
uete vobis ne ascendatis in montem, & tanga-
tis quid illius. omnis qui tetigerit montem, morte
moriatur.

25 * καὶ ἐπέλεξεν μουσῆς ἀνδράς δυνατοὺς ἀπὸ παντὸς Ἰσ-
ραὴλ, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς ἐπ' αὐτῶν χιλιάρχους καὶ ἑκατον-
τάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκαρχούς, καὶ γραμμα-
26 τει(αγωγ)εῖς. * καὶ ἔκρινον τὸν λαὸν πᾶσαν ὥραν. τὸ δὲ
ῥῆμα τὸ ἐπ' ἐργῶν δυνάμερον πρὸς μουσῆν, πᾶσι δὲ ῥῆμα
27 ἐλαφρόν ἐκρινον αὐτοί. * ὁμοῦς ἦλθεν ὁ μουσῆς τὸν ἐ-
αυτοῦ γαμβρόν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ.

19.

1 * Τοῦ δὲ μηνὸς τοῦ τρίτου τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐκ
γῆς αἰγυπτίου τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον Σινά.

2 * καὶ ἐξῆραν ἐξ ῥαφιδίμ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον τοῦ
σινά, καὶ παρενέβαλεν ἐκεῖ Ἰσραὴλ κατέναντι τοῦ ὄρους.

3 * καὶ μουσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ. καὶ ἐκάλεσεν
αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ ὄρους, λέγων, ἰσραὴλ οἶκός ἐ-
γώ, καὶ ἀναγελεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ.

4 * αὐτοὶ ἐωράκατε ὅσα ἐποίησα τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ δυνά-
λαβον ὑμᾶς ὡς ἐπὶ πτερύγων αἰετῶν, & προσήγαγον ὑμᾶς
5 πρὸς ἐμαυτὸν. * καὶ νῦν ἐὰν ἀκούσητε τῆς ἐμῆς φω-
νῆς, καὶ φυλάξηθε τὴν διαθήκην μου, ἔσεδά μοι λαὸς πε-
ριούσιος ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. ἐμὴ γὰρ ἐστὶ πᾶσα ἡ γῆ.

6 * ὑμεῖς δὲ ἔσεδά μοι βασιλείον ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἁ-
γίον. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ.

7 * ἦλθε δὲ μουσῆς, καὶ ἐκάλεσε αὐτὸν πρεσβυτέρους τοῦ
λαοῦ, καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ κυρίου, & συ-
8 νέταξεν αὐτοὺς ὁ θεός. * ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς ὁμο-
θυμαδὸν, & εἶπαν, πάντα ὅσα εἶπεν ὁ θεός, ποιήσμεν, καὶ ἀ-
κουσόμεθα. ἀνένεγκε δὲ μουσῆς πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ λαοῦ

9 πρὸς τὸν θεόν. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μουσῆν, ἰδὲ ἐγὼ πα-
ραγίνομαι πρὸς σε ἐν σύνῳ νεφέλῃς, ἵνα ἀκούῃ ὁ λαὸς λα-
λοῦντός μου πρὸς σε, καὶ ὅτι πισθῶσιν εἰς τὸν αἰῶνα. ἀνήγ-
10 γειλε δὲ μουσῆς τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ πρὸς κύριον. * εἶπε
δὲ κύριος πρὸς μουσῆν, καταβάς διαμάρτυρα τῷ λαῷ,
καὶ ἁγνίσαν αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυάτωσαν τὰ

11 ἱμάτια αὐτῶν. * καὶ ἔσωσαν ἔτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν
τὴν τρίτην. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατεβήσεται κύριος ἐ-
πὶ τὸ ὄρος τὸ σινά, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ.

12 * καὶ ἀφορεῖς τὸν λαὸν κύκλῳ, λέγων, προσέχετε ὑμῖν
ἐαυτοῖς τὸ ἀναβλεῖν εἰς τὸ ὄρος, καὶ θίγειν τι αὐτοῦ. πᾶς ὁ ἀ-
ψάμνηται τὸ ὄρος, θανάτῳ τελευτήσει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Elegitque Moyses viros virtutis ex omni Israhel, & constituit eos principes super populum, tribunos, centuriones, quinquagenarios, decanos.
26 Et iudicabant populum omni tempore: negotium quod erat graue, referebant ad Moysen; & omne negotium quod erat paruum, iudicabant
ipsi. 27 Dimisitque Moyses socerum suum, & abiit in terram suam.

CAP. XIX.

Mense tertio egressionis filiorum Israhel de terra Aegypti, in die hac venerunt in solitudinem Sinai. * Profectique sunt de Raphidim,
& venerunt in desertum Sinai, & castrametati sunt in deserto, castrametatusque est ibi Israhel à regione montis. * Moyses autem a-
scendit in conspectum verbi Dei. Vocauitque eum Dominus de monte, dicens: Hac dices domui Iacob, & annuntiabis filiis Israhel.

* Vos vidistis quæ fecerim Aegyptiis, & portaui vos quasi super alas aquilæ, & applicaui vos ad seruitutem meam. * Et nunc si obe-
dieritis verbo meo, & custodieritis pactum meum, eritis coram me dilecti præ omnibus populis: quoniam mea est omnis terra. * Vos au-
tem eritis coram me reges, & sacerdotes, & populus sanctus. hæc sunt verba quæ loqueris cum filiis Israhel.

7 Venitque Moyses, & vocauit
seniores populi, & exposuit coram eis omnia verba hæc quæ præceperat ei Dominus. * Responditque omnis populus simul, atque dixe-
runt: Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus. Et retulit Moyses verba populi coram Domino.

Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce ego apparebo tibi in caligine nubis, vt audiat populus cum loquar tecum; tibi quoque credent in perpetuum. nunciauitque Moyses verba po-
puli coram Domino.

11 Et sint parati in diem tertium: quoniam in die tertio reuelabitur Dominus in oculis omnis populi super montem Sinai. * Consti-
tuetque terminos populo per circuitum, dicens: Cauete vobis ne ascendatis in montem, neque accedatis ad finem eius. omnis qui accesserit ad mon-
tem, occisione occidetur.

* לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה ירה אם
 בהמה אם איש לא יחיה במשך היכל המה
 יעלו בהר: * וירד משה מן ההר אל העם ויקדש
 את העם ויכבסו שמלתם: * ויאמר אל העם
 היום נכניס לשלשת ימים אל תגשו אל אשה:
 * ויהי ביום השלישי בהית הבקר ויהי קלת וברקים
 וענן כבד על ההר וקול שפר חזק מאד ויחרד כל העם
 אשר במחנה: * ויוצא משה את העם
 לקראת האלהים מן המחנה ויתיצבו בתחתית
 ההר: * וחר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו
 יהוה באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל ההר
 מאד: * ויהי קול השפר חלך וחזק מאד משה
 ידבר והאלהים יעננו בקול: * וירד יהוה על הר
 סיני אל ראש ההר ויקרא יהוה למשה אל ראש
 ההר ויעל משה: * ויאמר יהוה אל משה רד
 הער בעם פן יחרסו אל יהוה לראות ונפל ממנו
 רב: * וגם הכהנים הנגשים אל יהוה יתקדשו
 פן יפרץ בהם יהוה: * ויאמר משה אל יהוה לא
 יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העדתה בנו
 לאמר הגבל את ההר וקדשתו: * ויאמר אליו
 יהוה לך רד ועלית אתה ואחרך עמך והכהנים והעם
 אל יחרסו לעלת אל יהוה פן יפרץ בהם: * וירד
 משה אל העם ויאמר אלהים:

ב

* וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר:
 * אנכי יהוה אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים
 מבית עבדים: * לא יהיה לך אלהים אחרים על-
 פני: * לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר
 בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים
 מתחת לארץ:

תרגום אונקלוס

* לא תקרב ביה ידא ארי איתרגמא ויתרגם או אשתדא ישהדי אם בעירא אם אינשא לא יתקיים במיגד שופרא אינח מרשן למיסק
 * ונחת משה מן טורא לוח עמא וזמין יר עמא וחורו לבושיהון: * ואמר לעמא הו זמין לתלתא יומין לא תקרבון לצר
 * והנה ביוסא תליתא במהויהון בצפרא וחו קלין וברקן ועננא תקיף על טורא וקל שופרא תקיף לחדא וזע כל עמא די
 * ואפיק משה ית עמא לקדמות מימרא דיין מן משריתא ואתעתדו בשפולי טורא: * וטורא דסיני חנן כוליה מן קדם
 * ואתגלי עלותי וי באשתא וסליק חנניה כחננא דאחונא וזע כל טורא לחדא: * והנה קל שופרא אזיל ותקיף לחדא משה ממליל ומן
 * קדם וי מתעני ליה בקל: * ואתגלי וי על טורא דסיני לריש טורא וקרא וי למשה לריש טורא וסליק משה: * ואמר וי
 * למשה חות אסתיד בעמא דלמא יפגרון קדם וי למיחו ויפל מנהון סג: * ואף כחננא דקריבין לשמשא קדם וי יתקדשון דלמא יתקוף
 * בהון וי: * ואמר משה קדם וי לא יכול עמא למיסק לטורא דסיני ארי את אסתדת כנא למימר תחיים ית טורא וקדשיה: * ואמר
 * ליה וי אזיל חזרת ותיסק את ואחרך עמך וכהננא ועמא לא יפגרון למיסק לקדם וי דלמא יתקוף בהון: * ונחת משה לעמא
 * ואמר להון:

ב

* אנא וי אלהך דאפקחד מארעא דמצרים מבית עבדותא:
 * ובשמיא מלעילא ודי בארעא סררע ודי בשמיא מררע לארעא:

* Manus non tangēt eum: sed lapidibus oppri-
 metur, aut cōfodietur iaculis; siue iumentum
 fuerit siue homo, nō viuet. Cum cōeperit clan-
 gere buccina, tunc ascēdant in montē. * Descē-
 dītq; Moyſes de monte ad populū, & sanctifi-
 cavit eum. Cumq̃ue lauissent vestimenta sua,
 * Ait ad eos: Estote parati in diem tertium, &
 ne appropinquetis vxoribus vestris. * Iamq̃ue
 Caduenerat tertius dies, & manē inclaruerat: &
 ecce cōeperunt audiri tonitrua, ac micare ful-
 gura, & nubes densissīma operire montē. clan-
 gorq; buccinæ vehementius perstrepebat. &
 timuit populus qui erat in castris. * Cūq; edu-
 xisset eos Moyſes in occursum Dei de loco ca-
 strorū, steterunt ad radices montis. * Totus au-
 tē mons Sinai fumabat, eo q̃ descēdisſet Do-
 minus Deus super eū in igne: & ascenderet fu-
 mus ex eo quasi de fornace. eratq; omnis mōs
 terribilis. * Et sonitus buccinæ paulatim cref-
 cebat in maius, & prolixius tendebatur. Moy-
 ſes loquebatur, & Deus respondebat ei. * De-
 scendītq; Dominus super montē Sinai in ipso
 mōtis vertice: & vocauit Moyſen in cacumen
 eius. Quò cū ascendisset, * dixit ad eū: Descē-
 de & contestare populū, ne fortē velit tranſ-
 cendere terminos ad videndum Dominū, &
 pereat ex eis plurima multitudo. * Sacerdotes
 quoq; qui accedunt ad Dominum, sanctificē-
 tur, ne percutiat eos. * Dixitq; Moyſes ad Do-
 minum: Non poterit vulgus ascendere in mō-
 tem Sinai: tu enim testificatus es, & iuſſisti, di-
 cēs: Pone terminos circa montē, & sanctifica
 illū. * Cui ait Dñs: Vade descēde, ascēdesq; tu
 & Aarō tecū. Sacerdotes autem & populus nō
 trāseāt terminos, nec ascēdāt ad Dominū, ne
 fortē interficiat illos. * Descēdītq; Moyſes ad
 populum, & omnia narrauit eis. CAP. XX.
 * Ocutusq; est Deus cunctos sermones hos:
 * Ego sum dñs Deus tuus, q̃ eduxi te de ter-
 ra Ægypti de domo seruitutis. * Non habebis
 deos alienos coram me. * Non facies tibi scul-
 ptile, neque omnem similitudinē quæ est
 in cælo deſuper, & quæ in terra deorsum, nec
 eorum quæ sunt in aquis sub terra.

Heb. 11. e

Deut. 1. a
Psal. 80.

* Non tanget illum manus. in enim lapidibus 13
lapidabitur, vel iaculo confodietur: siue homo, siue
iumentum, non uiuet. Quando autem voces et tu-
bae recesserint de monte, illi ascendent in montem.

* Et descendit Moyses de monte ad populum, 14
& sanctificauit eos: & lauerunt vestimenta sua.

* Et dixit populo: Estote parati: tres dies non 15
accedatis uxori.

* Factum est autem die ter- 16
tio facto ad mane, & facta sunt voces & fulgu-
ra, & nubes caliginosa in monte Sinai. vox tubæ
sonabat valde: & timuit omnis populus qui erat in
castris.

* Et eduxit Moyses populum in oc- 17
cursum Dei ex castris: & astiterunt in monte Si-
nai.

* At mons Sinai fumabat totus, quia des- 18
cenderat Deus in illum in igne. Ascendebat autem
fumus tanquam fumus fornacis. & stupuit omnis
populus valde.

* Facta sunt autem voces tubæ 19
procedentes fortiores valde. Moyses loquebatur,
at Deus respondebat ei voce.

* Descendit autem Dominus in montem Sinai, 20
in vertice montis: & vocauit Dominus Moysen in
vertice montis. & ascendit Moyses.

* Et ait Dominus ad Moysen, dicens: Descendes 21
contestare populum, ne forte appropinquent ad Deū
ad videndum, & cadant ab eis multitudo.

* Et sacerdotes appropinquant Domino sancti- 22
ficentur, ne forte recedat ab eis Dominus. * Et di-
xit Moyses ad Deum: Non poterit populus ascen-
dere in montem Sinai: tu enim testificatus es nobis,
dicens: Determina montem, & sanctifica eum.

* Dixit autem ipsi Dominus: Vade, descende, et 24
ascende tu & Aaron tecum: at sacerdotes & popu-
lus non vadant ad ascendendum ad Deum, ne forte
perdat ex eis Dominus. * Descendit autem Moy- 25
ses ad populum, & dixit eis.

CAP. XX.

ET locutus est Dominus omnes sermones hos, di- 1
cens: * Ego sum dominus Deus tuus, qui 2
eduxi te de terra Egypti de domo seruitutis.

* Non erunt tibi Dei alij præter me. 3

* Non facies tibi idolum, neque ullius si- 4
mulachrum, quæcunque in celo sursum, & quæ-
cunque in terra deorsum, & quæcunque in aquis
sub terra.

13 * οὐχ ἄψεται αὐτὸς χεῖρ. ἐν γὰρ λίθοις λιθοβοληθήσε-
ται ἢ βολίδι κατὰ τοῦ θένεται, εἰάν τε θύρωπ' ἔδω τε
κλῶθ', οὐ ζήσεται. ὅτ' αὖτ' αἱ φωναὶ καὶ αἱ σάλπιγες ἀπέλ-
14 θη λὺν τὸ δ' ὅρις, ἐκείνοι θνάβηθονται ἐπὶ τ' ὅρις. * Ἐκα-
τέβη μωσῆς ἐν τῷ ὅρις πρὸς τὸν λαόν, καὶ ἡγίασεν αὐ-
15 τούς. καὶ ἐπλυνθὲν τὰ ἱμάτια αὐτῶν. * Ἐεῖπεν τῷ λαῷ,
γίνεσθε ἕτοιμοι, τρεῖς ἡμέρας μὴ προσέλθῃτε γυναίκεν.

16 * ἐγγύετε τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ χρηθύνετε πρὸς ὅριον, καὶ
ἐγγύοντο φωναὶ καὶ ἀσφαλαὶ καὶ νεφέλαι γνοφώεις ἐπ' ὅρις
σινά. φωνὴ τῆς σάλπιγος ἤχη μέγα. καὶ ἐπιοήθη πᾶς ὁ λαός,
17 ὅς ἦν ἐν τῇ παρεμβολῇ. * καὶ ἐξήγαγε μωσῆς τὸν λαόν εἰς
τὴν σιναϊτικὴν τῆς θεοῦ ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ παρέστη δὴ
18 ἐπὶ τ' ὅρις τὸ σινά. * τὸ δ' ὅρις τὸ σινά ἐναπνίζετο ὅλον,
διὰ τὸ κατὰ βεβηκέναι τὸν θεὸν ἐπ' αὐτὸ ἐν πυρί. θνάβαντο δ'
καπνὸς ὡς καπνὸς καμίνου. καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαός φόβῳ.

19 * ἐγγύοντο δ' αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγος πρὸς βαίνεσθαι ἰσχυρέτε-
ραι σφόδρα. μωσῆς ἐλάλει· ὁ δ' ὁ θεὸς ἀπεκρίνατο αὐτῷ φῶ-
20 νῇ. * κατέβη δ' ὁ κύριος ἐπὶ τ' ὅρις τὸ σινά ἐπὶ τὴν κορυ-
φὴν τῷ ὅρις, καὶ ἐκάλεσεν κύριος μωσῆν ἐπὶ τὴν κεφα-
21 λὴν τῷ ὅρις. καὶ θύεβη μωσῆς. * καὶ εἶπεν ὁ κύριος
πρὸς μωσῆν, λέγων, κατὰ βᾶς διαμαρτυραὶ τῷ λαῷ, μή πο-
τε ἐγίσωσι πρὸς τὸν θεὸν κατὰ νοῦν, καὶ πέσωσιν ἀπ' αὐτῶν
22 πλῆθος. * καὶ ἱερεῖς ἐγγίζοντες τῷ κυρίῳ ἀγαθή-
23 τώσαν, μή ποτε ἀπαλλάξῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. * καὶ εἶπεν
μωσῆς πρὸς τὸν θεόν, οὐ δύνησθαί μοι ὁ λαός θνάβειν εἰς τὸ
ὅρις τὸ σινά, σὺ γὰρ διαμαρτύρησαι ἡμῖν, λέγων, ἀφόρισται
24 τὸ ὅρις καὶ ἁγίασαι αὐτό. * εἶπε δ' αὐτῷ κύριος, ἐὰν εἴς,
κατὰ βᾶς, καὶ θνάβῃς σὺ καὶ ἀαρὼν μετ' ἐμοῦ, ἱερεῖς καὶ
ὁ λαός μὴ βαδίζετωσαν ἀνάβειν πρὸς τὸν θεόν, μή ποτε
25 ὑπολέσῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. * κατέβη δ' μωσῆς πρὸς
τὸν λαόν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς·

κ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πᾶσι τοῖς λόγοις τούτοις, λέγων·

2 * ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς αἰ-
γύπτου ἐξ οἴκου δουλείας·

3 * ὅτε ἔβηταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.

4 * οὐ ποιήσεις ἐαυτῷ εἰδωλόν, οὐδ' παντὸς ὁμοίωμα, ὅρα ἐν
τῷ οὐρανῷ ἀνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅρα ἐν τοῖς ὕδασι
ὑπὸ κάτω τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Non tangat eum manus: quoniam lapidatione lapidabitur, aut iaculis confodietur: siue iumentum siue homo, non uiuet. Quando tuba sub-
tracta fuerit, ipsi habebunt facultatem ascendendi in montem. 14 Descenditque Moyses de monte ad populum, & praeprauiit eos, & laue-
runt vestimenta sua: 15 Et ait ad populum: Estote parati in diem tertium: non appropinquetis vxoribus.

16 Et factum est in die tertio cum esset mane, & fuerunt voces & fulgura, & nubes grauis super montem, & vox tubæ fortis nimis: & commotus est omnis populus qui erat in ca-
stris. 17 Eduxitque Moyses populum de castris in occursum verbi Dei, & steterunt ad radices montis. 18 Mons autem Sinai fuma-
bat totus, eo quod reuelatus erat Dominus super eum in igne. Et ascendit fumus eius quasi fumus fornacis, & contremuit omnis mons valde,

19 Vox autem tubæ ibat, & conualescebat nimis: Moyses loquebatur, & à facie Dei respondebatur ei voce. 20 Et reuelatus est Dominus
super montem Sinai in vertice montis, & vocauit Dominus Moysen ad verticem montis, & ascendit Moyses.

21 Dixitque Dominus ad Moy-
sen: Descende, contestare populum, ne fortè transgrediantur vt videant Dominum, & cadat ex eis multitudo. 22 Sacerdotes quoque qui acce-
dunt ad ministrandum coram Domino, sanctificentur, ne fortè irascatur contra eos Dominus.

23 Dixitque Moyses coram Domino: Non po-
terit populus ascendere in montem Sinai, quoniam tu contestatus es nos, dicens: Pone terminum circa montem, & sanctifica eum. 24 Dixit-
que ei Dominus: Vade descende, ascendeque tu & Aaron tecum. sacerdotes autem & populus non transgrediantur vt ascendant in conspectum do-
mini, ne fortè irascatur contra eos.

25 Descenditque Moyses ad populum, & narrauit eis. CAP. XX.
L Ocutusque est Deus cunctos sermones hos, dicens: 1 Ego dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Egypti de domo seruitutis.
2 Non erit tibi Deus alius præter me. 3 Non facies tibi imaginem neque omnem similitudinem eorum quæ in celo sunt desu-
per, neque eorum quæ in terra sunt deorsum, neque eorum quæ in aquis sunt sub terra.

* לא תשתחוו להם ולא תעבדם כי אנכי יהוה
 אלהיך אל קנא פקד עון אבת על בנים על שלשים
 ועל רבעים לשנאי * ועשה חסד לאלפים לאהבי
 ולשמרי מצותי * לא תשא את שם יהוה אלהיך
 לשוא כי לא ינקה יהוה את אשר ישא את שמו
 לשוא * זכור את יום השבת לקדשו * ששת
 ימים תעבד ועשית כל מלאכתך * ויום השביעי שבת
 ליהוה אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך
 ובתך עבדך ואמתך ובהמתך ונך אשר בשעריך * כי
 ששת ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ את
 הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי על כן ברך
 יהוה את יום השבת ויקדשוהו * בכד את אבך ואת
 אמך למען יארכון ימך על האדמה אשר יהוה אלהיך
 נתן לך * לא תרצח * לא תנאף * לא תגנב * לא
 תענה ברעך עד שקר * לא תחמד בית רעך לא תחמד
 אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמורו וכל אשר לרעך
 * וכל העם ראים את הקולת ואת הלפידים ואת קול
 השפף ואת החר עשן וירא העם ויזעו ויעמדו מרחק
 * ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל
 ידבר עמנו אלהים פן נמות * ויאמר משה אל
 העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים
 ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו
 * ויעמד העם מרחק ומשה אל הערפל אשר
 שם האלהים * ויאמר יהוה אל משה כה תאמר
 אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים
 דברתי עמכם * לא תעשו אתי אלהי כסף ואלהי
 זהב לא תעשו לכם * מזבח אדמה תעשה לי
 וזבחת עליו את עלתך ואת שלמך את צאנך ואת
 בקרך בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא
 אליך וברכתך

* Non adorabis ea neq; coles. Ego sum Dñs
 Deus tuus fortis zelotes, visitas iniquitatem
 patrū in filios in tertiam & quartā generatio-
 nem eorum qui oderunt me: * Et faciēs mis-
 ricordia in millia, his q diligunt me, & custo-
 diunt pcepta mea. * Non assumes nomē dñi
 Dei tui in vanum. nec enim habebit infontē
 B Dñs eum, qui assumpserit nomē dñi Dei sui
 frustra. * Memento vt diē Sabbati sanctifices.
 * Sex diebus operaberis, & faciēs oīa opera tua.
 * Septimo autē die sabbatū Dñi dei tui est. Nō
 faciēs omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia
 tua, seruus tuus, & ancilla tua, iumentum tuū,
 & aduena qui est intra portas tuas. * Sex enim
 diebus fecit Dñs celū & terram, & mare, & oīa
 quæ in eis sunt, & requieuit in diē septimo. id-
 circō benedixit Dominus diei sabbati, & san-
 ctificauit eum. * Honora patrem tuum & ma-
 trem tuam, vt sis longæuus super terram, quā
 dominus Deus tuus dabit tibi. * Non occides.
 * Non mœchaberis. * Non furtum faciēs: * Nō
 loquēris cōtra proximum tuum falsum testi-
 monium. * Non concupisces domum proximi
 tui: nec desiderabis vxorem eius, non seruum,
 non ancillam, non bouē, non asinum, nec oīa
 quæ illius sunt. * Cunctus autē populus vide-
 bat voces & lampades, & sonitū buccinæ, mō-
 tēmq; fumantem: & perterriti ac pauore con-
 cussi, steterunt procul: * Dicentes Moyfi: Lo-
 quere tu nobis, & audiemus. non loquatur
 nobis Deus, ne fortē moriamur. * Et ait Moy-
 ses ad populum: Nolite timere. vt enim pro-
 baret vos, venit Deus: & vt terror illius esset
 in vobis, & non peccaretis. * Stetitque po-
 pulus de longē; Moyfes autem accessit ad ca-
 liginem in qua erat Deus. * Dixitque præte-
 rea Dominus ad Moyfen: Hæc dices filiis Is-
 rael: Vos vidistis quod de cælo locut⁹ sim vo-
 bis. * Non facietis deos argenteos, nec deos au-
 reos facietis vobis. * Altare de terra facietis
 mihi, & offeretis super eo holocausta & paci-
 fica vestra, oues vestras & boues, in omni lo-
 co in quo memoria fuerit nominis mei: ve-
 niam ad te, & benedicam tibi.

Inf. 31. c.
Eze. 20. bGen. 2. a
Deut. 5. a
Mar. 7. b
Eph. 6. a.
Ro. 19. b.Deu. 18. c
Heb. 12. c

תרגום אונקלוס

* לא תסגוד להון ולא תפליחונן ארי אגא ויי אלהך אל קנא מסער חובי אבהון על בנין מרדן על דר חלימאי ועל דר רביעאי לשנאי כד
 משלמין בניא למחטי בתר חובי אבתהון * ועבד טיבו לאלפי דרין לרחמי ולנטרי פקודי * לא תימי ית שמא דיי אלהך למגנא
 ארי לא יוכי ויי ית דימי בשמיה לשקרא * תוי דכיר ית יומא דשפתא לקדשיתיה * שתא יומין תפליח ותעביר כל עיבדתך * ויומא
 שביעא שבתא קדם ויי אלהך לא תעביר כל עיבדתא את וברך וברכת עבדך ואמתך ובעירך וגירך די בקרך * ארי שתא יומין עבד ויי
 ית שמא וית ארעא ית ימא וית כל די בהון ונח ביומא שביעא על כן ברך ויי ית יומא דשבתא וקדשיה * יקר ית אבך וית אמך כדיל
 דיורכון יומך על ארעא דיי אלהך ותיב לך * לא תקטול נפש * לא תיגוף * לא תגנב * לא תסחיד בחברך סהדותא
 דשקרא * לא תחמיד ביתא דחברך לא תחמיד איתר חברך ועבדיה ואמתיה ותוריה וחמריה וכל די לחברך * וכל עמא חזן ית קליא
 וית בעוריה וית קל שופרא וית טורא חזן וחוץ עמא וזעו וקמו מרחיק * ואמרו למשה מליל את עמנא ונקביל ולא יחמליל עמנא מימר מן
 קדם ויי דלמא נמות * ואמר משה לעמא לא תדחלון ארי כדיל לנסארה יתכון אחגלי יקרא דיי וברך דחתי ודחליתיה על אפיו כדיל ולא
 תחובון * וקם עמא מרחיק ומשה קריב לצית אמשתא דתמן יקרא דיי * ואמר ויי למשה כדנן חומר לבני ישראל אחזן חזיתון ארי מן
 שמא מלילית עמכון * לא תעבדון קרמי ודחלון דכסף ודחלון דזהב לא תעבדון לכו * מדבח אדמיתא תעביר קרמי ותיכוס עלוהי ית
 עלותך וית נכסת קודשך מן עקך ומן חורך בכל אתרא דאשרי שכנתיה לחמן אשלח ברכתי לך ואברכך

* Non adorabis eos, neque seruiēs eis. ego enim sum Dominus Deus tuus, Deus zelotes, reddēs peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem odio habentibus me. * Et faciens misericordiam in milliaria diligentibus me, & seruantibus præcepta mea. * Non accipies nomen domini Dei tui in vano. non enim mundabit Dominus accipientem nomen eius in vano. * Memento diem sabbatorum sanctificare eum. * Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. * At die septima sabbata domino Deo tuo. non facies in ea omne opus tu, & filius tuus, et filia tua, seruus tuus et serua tua, bos tuus & subiugale tuum, et omne iumentum tuū, et aduena habitans in te. * In enim sex diebus fecit Dominus celum & terram, & mare, & omnia quæ in eis, & requieuit die septima: propter hoc benedixit Dominus diē septimam, & sanctificauit eam. * Honora patrem tuum & matrem tuam, ut bene tibi sit, & ut longæuus sis super terram bonam, quam dñs Deus tuus dat tibi. * Non occides. * Non mæchaberis. * Non furaberis. * Nō falsò testificaberis cōtra proximum tuum testimonium falsum. * Non concupisces uxorem proximi tui: non concupisces domum proximi tui, neque agrū eius, neque seruum eius, neque ancillā eius, neque bouē eius, neque subiugale eius, neque omnē supellectilē eius, neq; quacūq; proximi tui sunt. * Et omnis populus videbat vocē, et lampades, & vocē tubæ, & montē fumantē. perterriti autē omnis populus steterunt à longē: * Et dixerunt ad Moysen: Loquere tu nobis, & non loquatur ad nos Deus, ne fortē moriamur. * Et ait illis Moyses: Confidite: causa enim tentandi vos venit Deus ad vos, ut sit timor eius in vobis, & non peccetis. * Stetit autem omnis populus à longē; Moyses autem venit ad caliginem, ubi erat Deus. * Dixit autem Dominus ad Moysen: Hæc dices domui Jacob, & annuntiabis filiis Israel: Vos vidistis, quòd de calo locutus sum ad vos. * Non facietis vobis deos argenteos, & deos aureos, non facietis vobis ipsis altare. * De terra facietis mihi, & sacrificabitis in ipso holocausta, & salutaria vestra, oues & vitulos vestros in omni loco, ubi inuocauero nomen meum illic: & veniam ad te, & benedicam tibi.

* οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς. ἐγὼ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. ἐγὼ γὰρ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεός ζηλωτής, ἀποδίδως ἀμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ γενεῇ τοῖς μισοῦσί με, * καὶ ποιῶν ἐλεῶς εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς φυλάσσουσιν τὰ περὶ ἐλάττωμά μου. * ἐλήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου & θεοῦ σου ἐπὶ μαλαίῳ. ἐγὼ μὴ καθαρίσει κύριος τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαιῳ. * μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν ἑβδομάτων ἀγαθὴν αὐτῷ. * ἐξ ἡμέρας ἑβδῶτα, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου. * τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἑβδομάτῃ κυρίου τῷ θεῷ σου. ἐποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σου καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου & ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοὸς σου καὶ τὸ ὑπόζυγιόν σου, καὶ πᾶν κτηνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν τοῖς. * ἐν γὰρ ἐξ ἡμέρας ἐποίησε κύριος τὸν οὐρανὸν & τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν & πᾶν τὸ ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσεν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ. διὰ τὸ ἠυλόγησε κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην, καὶ ἡτίσασεν αὐτῇ. * τίμα τὸν πατέρα σου & τὴν μητέρα σου, ἵνα δὲ σοι γῆ, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γῇ ἐπὶ τῇ γῆς τῇ ἀγαθῇ, ἥς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. * ἐφοβούσῃς. * ἐμοιχλεύσεις. * ἐκλέψῃς. * ἐψευδομαρτυρήσεις καὶ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ. * ἐκπυθήσεις τὴν γυναῖκα σου πλησίον σου. * ἐκπυθήσεις τὴν οἰκίαν σου πλησίον σου, ἐπὶ τὸν ἀγρόν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ, ἐπὶ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, ἔτε & βοὸς αὐτοῦ, ἔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς σκίου αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τὰ πλησίον σου ἐσὶ. * καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐώρα τὴν φωνὴν, καὶ τὰς λαμπάδας, καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἀλπίδος, καὶ τὸ ὅρος τὸ καπνίζον. φοβηθέντες δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἔστη καὶ μακρόθεν. * καὶ εἶπαν πρὸς Moysen, λαλήσον σύ ἡμῖν, καὶ μὴ λαλείτω πρὸς ἡμᾶς ὁ θεός, μήποτε ἀποθνήσκωμεν. * & λέγει αὐτοῖς Moyses, θαρσείτε. ἐνεκεν γὰρ ἐπειράσαι ὑμᾶς παρελήθη ὁ θεός πρὸς ὑμᾶς, ὅπως αὐτῇ γῇ ὁ φόβος αὐτοῦ ἐν ὑμῖν, ἵνα μὴ ἀμαρτανήτε. * εἰσήκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς μακρόθεν, Moyses δὲ ἦλθεν εἰς τὸν γρόφον, ἐλὼν ὁ θεός. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς Moysen, τάδε ἐρεῖς τῷ οἴκῳ Ιακώβ, & ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ, ὑμεῖς ἐώρακατε, ὅτι ἐν τῷ οὐρανῷ λελάληκα πρὸς ὑμᾶς. * οὐ ποιήσετε ἐαυτοῖς θεοὺς ἀργυροῦς, καὶ θεοὺς χρυσοῦς, οὐ ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς θυσιαστήριον. * ἐν γῆς ποιήσετε μοι, καὶ θύσετε ἐπ' αὐτῷ τὰ ὀλοκαυτώματα, καὶ τὰ ζωτήρια ὑμῶν, τὰ περὶ ἐλάττωμά μου καὶ ὅσα μόχοις ὑμῶν ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἐδὼ ἐπινομάζω τὸ ὄνομα μου ἐκεῖ. καὶ ἤξω πρὸς σε, καὶ βύλογήσω σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Non adorabis ea, neque seruiēs eis: quoniam ego dominus Deus tuus Deus zelotes, visitans peccata patrum super filios transgressores in tertiam & in quartam generationē, his qui oderunt me, quando filij sequuntur peccata patrum: * Et faciens misericordiam in mille generationes diligentibus me, & custodientibus præcepta mea. * Non iurabis in nomine Dei tui frustra: quia non iustificabit Dominus illum, qui iurauerit in nomine suo in vanum. * Memento diei sabbati, ut sanctifices eum. * Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua: * Die autem septimo sabbatum est coram domino Deo tuo. non facies in eo omne opus tu, & filius tuus & filia tua, seruus tuus & ancilla tua, & iumentū tuū, & peregrinus qui est in vrbe tua. * Quia sex diebus fecit Dominus celum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, & requieuit in die septimo. idcirco benedixit Dominus diei sabbati, & sanctificauit eum. * Honora patrem tuum & matrem tuam, ut prolongentur dies tui super terram, quam dominus Deus tuus dabit tibi. * Non occides animam: * Non mæchaberis: * Non furaberis: * Non testificaberis contra proximum tuum falsum testimonium. * Non concupisces domum proximi tui: non concupisces uxorem proximi tui, neque seruum eius, neque ancillam eius, neque bouem, neque asinum eius, neque omnia quæ sunt proximi tui. * Omnisque populus videbat voces, & lampades, & vocem tubæ, & montem fumantem. viditque populus, & contremuerunt, & steterunt procul. * Dixeruntque ad Moysen: Loquere tu nobiscum, & obediemus: & non loquatur nobiscum verbum à facie Domini, ne fortē moriamur. * Dixitque Moyses ad populum: Ne timeatis; quia ut probaret vos Dominus, reuelata est gloria Dei: & ut sit timor eius super faciem vestram, ut non peccetis. * Stetitque populus à longē, & Moyses accessit versus caliginem, ubi erat gloria Dei. * Dixitque Dominus ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Vos vidistis quòd de calo locutus sum vobiscum. * Non facietis coram me deos argenteos, neque deos aureos facietis vobis. * Altare de terra facies coram me, & immolabis super eo holocausta tua, & sacrificia sanctificata tua de ouibus tuis & de bobus. In omni loco in quo habitare fecero gloriam meam, ibi mittam benedictionem meam, & benedicam tibi.

25 * ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית
26 כי חרבך הנפת עליה ותחלליה: * ולא תעלה במעלות
על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו:

כא

* ואלה המשפטים אשר תשים לפניך:
* כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא
לחפשי חנם: * אם בגפו יבא בגפו יצא אם בעל
אשה הוא ויצאה אשתו עמו: * אם אדניו יתן לו
אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיו
לאדניה והוא יצא בגפו: * ואם אמר יאמר העבד
אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי:
* והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת או
אל המזוזה ורצע אדניו ארז או זית או עץ
לעלם: * וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא
כצאת העבדים: * אם רעה בעיני אדניה אשר
לא יעדה והפדה לעם נכרי לא ימשל למכרה
בבגדו בה: * ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות
יעשה לה: * אם אחרת יקח לו שארה כסותה
וענתה לא יגרע: * ואם שלש אלה לא יעשה לה
ויצאה חנם אין כסף: * מכה איש ומת
מות יומת: * ואשר לא צדה והאלהים אנה לידו
ושמתי לך מקום אשר יגוס שמה: * וכי יזד
איש על רעהו להרגו בערמו מעם מזבחי תקחנו
למור: * ומכה אביו ואמו מור יומת:
* וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מור יומת:
* ומקלל אביו ואמו מור יומת:
* וכי יריבן אנשים והכר איש את רעהו באבן
או באגרף ולא ימור ונפל למשכב: * אם יקום
והתהלך בחוץ על משענתו ונקרה המכה רק שבתו
יתן ורפא ירפא:

25 * Quod si altare lapideū feceris mihi, nō aedi-
ficabis illud de sectis lapidibus. si enim leua-
ueris cultrum super eo, polluetur. * Non ascē-
des per gradus ad altare meum, ne reueletur
turpitudine tua. CAP. XXI.

1 * Hæc sunt iudicia quæ propones eis:
2 * Si emeris seruum Hebræū, sex annis ser-
uies tibi, in septimo egredietur liber gratis.
3 * Cū quali veste intrauerit, cū tali exeat: si ha-
bens vxorē, & vxor egredietur simul. * Sin au-
tem dñs dederit illi vxorē, & peperit filios &
filias, mulier & liberi eius erunt dñi sui. ipse ve-
rò exibat cū vestitu suo. * Quod si dixerit ser-
uus: Diligo dominū meū, & vxorē ac liberos,
non egrediar liber. * Offerat eū dñs diis, & ap-
plicabitur ad ostium & postes, pforabitq; au-
rē eius subula, & erit ei seruus in seculum. * Si
quis vendiderit filiā suā in famulā, non egre-
dietur sicut ancillæ exire consueuerūt. * Si dif-
plicauerit oculis dñi sui cui tradita fuerat, di-
mittet eā. populo autē alieno vendēdi nō ha-
bebit potestātē, si spreuerit eā. * Si autem filio
suo desponderit eam, iuxta morē filiarum fa-
ciet illi. * Quod si alteram ei acceperit, proui-
debit puellę nuptias & vestimēta, & precium
pudicitia nō negabit. * Si tria ista non fecerit,
egredietur gratis absq; pecunia. * Qui percus-
serit hominē volēs occidere, morte moriatur.
13 * Qui autem non est infidiatus, sed Deus illū
tradidit in manus eius, cōstituam tibi locū in
quo fugere debeat. * Si quis per industriā occi-
derit proximum suum & per infidias, ab altari
meo euellēs eum, vt moriatur. * Qui percusse-
rit patrem suum aut matrē, morte moriatur.
16 * Qui furatus fuerit hominem, & vendiderit
eum, conuictus noxæ morte moriatur. * Qui
maledixerit patri suo vel matri, morte moria-
tur. * Si rixati fuerint viri, & percusserit al-
ter proximum suum lapide vel pugno, & il-
le mortuus non fuerit, sed iacuerit in lectu-
lo: * Si surrexerit, & ambulauerit foris su-
per baculum suum, innocens erit qui percus-
serit, ita tamen vt operas eius, & impensas in
medicos restituat.

תרגום אונקלוס

25 * ואם מזבח אבנים תעביד קדמי לא תבני יתהן פסילן דלמא תריב חרבך עלהא ותחלינה: * ולא תיסק בדרגין על מזבחי דלא תתגלי
עריהך עלוהי: * ואלין דינא דתסדר קדמיהון: * ארי תזבון עבדא בר ישראל שית שנין ופלח ובשתא
שבועיתא ופוק לבר חורין מגן: * אם בלחורוהי יעול בלחורוהי ופוק אם בעיל אחתא הוא ותפוק אחתיה עמיה: * אם רבוניה יתן ליה
אחתא ותליד ליה בגין או בנן אחתא ובנתא תהי לרבונתא והוא יפוק בלחורוהי: * ואם מימר ימר עבדא רחמנא ית רבונא ית אחתי וית בני
לא אפוק בר חורין: * ויקרביניה רבוניה לקדם דינא ויקרביניה לות דשא או לות מזונתא וירצע רבוניה ית אודניה במרצעא ויהי ליה עבד פלח
לעלם: * וארי יזבין גבר ית ברתיה לאמהו לא תפוק כמפקנורת עבדא: * אם בישתא בעיני רבונתא דקומה ליה ויפרקינה לגבר אחר
ליר ליה רשו לזבנה במשלטיה בה: * ואם לבריה יקמינה כחלכת בנת ישראל יעבד לה: * אם אחרתא יסב ליה זיננה כסותה ועונתה
לא ימנע: * ואם חלת אלין לא יעבד לה ותפוק מגן בלא כסף: * דימחי גבר וימור אתקטלא ותקטיל: * ודלא כמן ליה ומן
קדם וייתקמסר ליריה ואישוי לך אתרא דיעירוק להמן: * וארי ירשע גבר על חבריה למקטיליה בנכילו מן קדם מדבחי הרבנינה למקטיל:
15 * דימחי לאביוהי ולאמיהו ותקטיל ותקטיל: * ודינא נפשא מן בני ישראל ויזבנינה וישתכח בידיה אתקטלא ותקטיל: * ודינא
לאביוהי ולאמיהו ותקטיל: * וארי ינצון גברין וימחי גבר ית חבריה באבנא או בכורמיןא ולא ימות ויפול לבוטלן: * אם יקום
ויתהלך בכרה על בוריה ויהי ופארה מחיא לחוד בוטלניה יתן ואגר אסיא ישראל:

* Si autem altare de lapidibus facies mihi, non edificabis eos sectos. & enim cultum tuum iniecisti super eos, & polluti sunt. * Non ascendes in gradibus in altare meum, ut non reueles turpitudinem tuam in eo. CAP. XXI.

Et hæc iudicia quæ propones coram eis.

* Si possederis seruum Hebraum, sex annos seruiet tibi: at septimo abibit liber gratis.

* Si ipse solus intrauerit, & solus egredietur. si autem uxor simul intrauerit cum eo, & uxor egredietur cum eo. * Si autem dominus eius dederit ei uxorem, & pepererit ei filios vel filias, uxor & liberi sint domino illius: ipse autem solus egredietur.

* Si autem respondens dixerit seruus: Dilexi dominum meum, & uxorem meam, & liberos, non exeo liber: * Afferet eum dominus eius ad tribunal Dei, & tunc adducet eum ad ostium ad postem, & perforabit eius dominus aurem subula, & seruiet ei in seculum.

* Si autem aliquis vendiderit filiam suam famulam, non egredietur sicut egrediuntur ancilla. * Si non placuerit domino suo, quam ipse despondit ipsam, redimet eam: genti autem alienæ non dominus est vendere eam, quoniam spreuit in ea.

* Si autem filio suo desponderit eam, iuxta iudicium filiarum faciet illi. * Si autem aliam acceperit sibi, necessaria et vestimentum et conuersationem eius non defraudabit. * Si autem tria hæc non faciet ei, egredietur gratis sine precio. * Si percussit quis aliquem, & mortuus fuerit, morte morietur. * Si autem non volens, sed Dominus tradidit in manus eius, dabo tibi locum quod fugiet illuc homicida. * Si autem aliquis aggressus fuerit proximum ut occidat eum dolo, et fugiat, ab altari meo accipies eum ut occidatur. * Qui percutit patrem suum vel matrem suam, morte morietur: qui maledixerit patri suo vel matri suæ, morte morietur. * Qui furatus fuerit aliquem filiorum Israel, & opprimens eum vendet, & inuentus fuerit in ipso, morte morietur. * Si rixati fuerint duo viri, & percussit quis proximum lapide vel pugno, et non mortuus fuerit, iaceat autem in lecto: * Si exurgens homo ambulauerit foris super baculum suum, innocens erit qui percussit, præter oculum eius, soluet & medicationes.

25 * εἰ ἂν ὁ θυσιασὴρον ἐκ λίθων ποιήσῃς μοι, ὅτε οἰκοδομή-
σεις αὐτὸν τμητίς. ὅτι γὰρ ἐγχειρίδιόν σου ἐπιβέβληκας ἐπ'
26 αὐτὸν, καὶ μεμίανται. ὅτε δυνάβῃς ἐν ἀνάστασιν
σου ἐπὶ τῷ θυσιασθῆναι μου, ὅπως αὐτὸ μὴ ἀνακαλύψῃς τὴν ἀ-
χρημοσύνην σου ἐπ' αὐτῷ. καί.

1 * Καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα, ἃ ὁ θεὸς ἐλάλησεν ἐνώπιον αὐ-
2 τῶν. * εἰ ἂν κλήσῃ παῖδα ἐβραῖον, ἐξ ἑπταδουλόσει (σοι, τὰ ὅ-
3 ἐβδόμῳ ἀπελδύσει) αὐτὸν ἐλδύσει δωρεάν. * εἰ ἂν αὐτὸς μό-
4 νος εἰσέλθῃ, καὶ μόνος ἐξελδύσει. ἐὰν δὲ ἡ γυναῖξ αὐτοῦ εἰσέλθῃ
4 μετ' αὐτοῦ, καὶ ἡ γυναῖξ αὐτοῦ ἐξελδύσει μετ' αὐτοῦ. * ἐὰν δὲ ὁ κύ-
5 ριος αὐτοῦ δώῃ αὐτῇ γυναῖκα, καὶ τέκνη αὐτοῦ ἢ υἱὸς ἢ θυγατέρα,
ἢ γυνὴ ἢ τὰ παῖδιά ἐξωλεῖται τῷ κυρίῳ αὐτῆς, αὐτὸς δὲ μό-
5 νος ἐξελδύσει. * ἐὰν δὲ ἀποκριθεὶς εἴπῃ ὁ παῖς, ἡγάπηκα
τὸν κύριόν μου, καὶ τὴν γυναῖκα μου ὡς τὰ παῖδιά, ὅτε ἀποτρέ-
6 χῶ ἐλδύσει. * περσάξει αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πρὸς τὸ κρε-
7 τήριον τοῦ θεοῦ, καὶ τότε περσάξει αὐτὸν πρὸς τὴν θυραν τοῦ
7 ἱεροῦ, καὶ περσάξει αὐτὸν ὁ κύριος ὅτι τὸ ὀπίσω, καὶ δα-
8 λύσει αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα. * ἐὰν δὲ πρὸς ἀποδοῦναι τὴν θυγατέ-
9 ρα αὐτοῦ οἰκέτῃ, καὶ ἀπελδύσει, ὡς περσάξει αὐτὸν αἱ δέσλαι.

8 * εἰ ἂν μὴ δυνάσῃς τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὡς αὐτὸς καθομολογή-
9 σαι αὐτῷ, ἀπολυτρώσει αὐτὸν, ἔθνη δὲ ἀλλοτρίῳ ἐκ κύριος
9 εἰς πωλεῖν αὐτὸν, ὅτι ἠθέτησεν ἐν αὐτῇ. * ἐὰν δὲ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ
10 καθομολογήσῃ αὐτῷ, καὶ τὸ δικαίωμα τῶν θυγατέρων ποι-
10 ῇ αὐτῇ. * ἐὰν δὲ ἄλλῳ λάβῃ αὐτὴν, τὰ δέοντα ἔσονται ἡμα-
11 ρισμὸν καὶ τὴν ὁμιλίαν αὐτῇ ὅτε ἀποσερήσει. * εἰ ἂν τὰ τρία
12 ταῦτα μὴ ποιῇ αὐτῇ, ἐξελδύσει) δωρεάν αὐτὴν ἀβελύξει. * εἰ ἂν
13 παλάξῃ τίς τινα, ὅτε ἀποθνήσκῃ, θανάτῳ θανατούσθω. * εἰ ἂν ἔχῃ
14 ἐκὼν, ἀλλὰ ὁ θεὸς παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δώσω (σοι
14 τὸν ὅτι φεύξῃ) ἐκεῖ ὁ φοινδύρας. * ἐὰν δὲ πρὸς ἐπιθήσῃται
15 τῷ πλησίον ὅτε ἀποκτείνῃ αὐτὸν δόλω, καὶ καταφύγῃ, ἀπὸ τοῦ θυ-
15 σιασθῆναι μετ' αὐτοῦ ἢ αὐτὸν θανάτωσιν. * ὅς τῷ πατρί αὐτοῦ
16 αὐτὸς ἢ μητέρι αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω. ὁ κατακτείνων πατέρα
16 αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ τελευτάτω. * ὅς ἐὰν κλέψῃ ἡ-
17 νὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ καταδύνασθῃ αὐτὸν ἀποδοῦναι,
18 καὶ δώσῃ ἐν αὐτῷ, θανάτῳ τελευτήσῃ. * ἐὰν διαμάχων-
19 ται δύο ἄνδρες, καὶ πατάξῃ τις τὸν πλησίον λίθῳ ἢ πυγμῇ, ὅτε
19 μὴ ἀποθνήσκῃ, κατακλιθεὶς ὁ ἐπὶ τῷ κοίτῳ. * ἐὰν ἔξω-
20 νασθῇ ὁ ἄνθρωπος ὅτε πατήσῃ ἐξω ἐπὶ ῥάβδον αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ
20 ἔσται ὁ παλάξας, πλητὴς τῆς ἀρτίας αὐτοῦ, ἀποτίσει δὲ τὰ ἰατρικά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Si autem altare ex lapidibus feceris coram me, non edificabis sectos lapides: ne forte leues gladium tuum super illo, & profanes eum.

26 Et non ascendes per gradus super altare meum, ut non reueletur turpitudine tua super eo.

CAP. XXI.

Et hæc sunt iudicia quæ propones coram eis:

* Quando emeris seruum filium Israel, sex annis seruiet, & in anno septimo egredietur liber gratis. * Si solus intrauerit, solus egredietur. si maritus uxoris est, egredietur uxor eius cum eo. * Si dominus eius dederit ei uxorem, & pepererit ei filios aut filias, uxor & filij eius erunt domini sui, & ipse egredietur solus. * Si autem dicens dixerit seruus: Diligo dominum meum, uxorem meam, & liberos meos, non egredietur liber.

& applicabit eum ad ostium aut ad postem: & perforabit dominus eius aurem eius subula, & erit ei seruus seruans ei in seculum. * Applicabitque eum dominus eius coram iudicibus, & erit ei seruus seruans ei in seculum.

* Si autem vir vendiderit filiam suam in ancillam, non egredietur sicut egrediuntur serui. * Si displicuerit in oculis domini sui, quam sibi desponderat, liberam faciet eam. Non habebit facultatem ut vendat eam viro alij, cum dominatus fuerit eius. * Si autem filio suo desponderit eam, iuxta consuetudinem filiarum Israel faciet ei.

* Si alteram acceperit sibi, nutrimentum eius vestimentumque & concubitum eius non prohibebit. * Et si tria hæc non fecerit ei, egredietur gratis absque argento. * Qui percussit virum, & mortuus fuerit, occisione occidatur. * Qui autem non est insidiatus, sed à facie Dei traditus est manui eius, constituam tibi locum ad quem fugiat. * Et quando impiè egerit vir contra proximum suum, ut interficiat eum per insidias, de conspectu altaris mei tolles eum, ut interficiatur. * Qui autem percussit patrem suum aut matrem suam, morte morietur.

* Qui furatus fuerit animam de filiis Israel, & vendiderit eam, inuenta que fuerit in manu eius, morte morietur. * Qui autem maledixerit patri suo vel matri suæ, morte morietur. * Et quando rixati fuerint viri, & percussit vir proximum suum lapide aut pugno, & non fuerit mortuus, sed ceciderit in lectulo & fuerit ociosus. * Si surrexerit, & ambulauerit foris super baculum suum, erit innocens percussor: sed restituet id quod fuit ociosus ab opere, & mercedem medici soluet.

* וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט ומת
 תחת ידו נקם נקם : * אך אם יום או יומים יעמד
 לא יקם כי כספו הוא : * וכי ינצו אנשים ונגפו
 אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה אסון ענוש יענש
 כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים : * ואם
 אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש : * עין תחת עין
 שן תחת שן יד תחת יד רגל תחת רגל : * כויה תחת
 כויה פצע תחת פצע חבורה תחת חבורה : * וכי
 יכה איש ארץ עין עבדו או ארץ עין אמתו ושחתה
 לחפשי ישלחנו תחת עינו : * ואם שן עבדו או
 שן אמתו יפיל לחפשי ישלחנו תחת שנו : * וכי יגח
 שור את איש או ארץ אשה ומת סקול יסקל השור
 ולא יאכל את בשרו ובעל השור נקי : * ואם שור
 נגח הוא מתמל שלשם והועד בבעליו ולא ישמרנו
 והמיר איש או אשה השור יסקל וגם בבעליו
 יומת : * אם כפר יושת עליו ונתן פדין נפשו בכל
 אשר יושת עליו : * או בן יגח או בת יגח כמשפט
 הזה יעשה לו : * אם עבד יגח השור או אמה כסף
 שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל :
 * וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בר ולא יכסנו
 ונפל שמה שור או חמור : * בעל הבור ישלם
 כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו : * וכי
 יגח שור איש את שור רעהו ומת ומכרו את השור
 החי ונצו את כספו וגם את המת יחצון : * או נודע כי
 שור נגח הוא מתמל שלשם ולא ישמרנו בבעליו שלם
 ישלם שור תחת השור והמת יהיה לו :

כב

* כי יגנב איש שור או ששה וטבח או
 מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן
 תחת השור :

* Qui percusserit seruum suum vel ancillam
 virga, & mortui fuerit in manibus eius, crimi-
 nis reus erit. * Si autem vno die vel duobus su-
 peruixerit, non subiacebit poenae, quia pecunia
 illius est. * Si rixati fuerint viri, & percusserit
 quis mulierem pregnantem, & abortiuum quid fecerit,
 sed ipsa vixerit, subiacebit danno quantum
 E maritus mulieris experierit, & arbitri iudica-
 uerint. * Si autem mors eius fuerit subsecuta, red-
 det animam pro anima : * Oculum pro oculo, den-
 tem pro dente, manum pro manu, pedem pro pe-
 de : * Aduersionem pro aduersione, vulnus pro vul-
 nere, liuorem pro liuore. * Si percusserit quis spiam
 oculum serui sui aut ancillae, & luscus eos fe-
 cerit, dimittet eos liberos pro oculo quem eruit.
 * Dentem quoque si excusserit seruo vel ancil-
 lae suae, similiter dimittet eos liberos. * Si bos
 cornu percusserit virum aut mulierem, & mortui
 fuerint, lapidibus obruetur : & non comedentur
 carnes eius : dominus quoque bouis innocens
 erit. * Et si bos cornupeta fuerit ab heri & nu-
 diu tertius, & contestati sunt dominum eius,
 nec recluserit eum, occideritque virum aut mu-
 lierem, & bos lapidibus obruetur, & dominum
 eius occident. * Quod si precium fuerit ei im-
 positum, dabit pro anima sua quicquid fuerit
 postulatus. * Filium quoque, & filiam si cornu per-
 cusserit, simili sententiae subiacebit. * Si seruum an-
 cillamque inuaserit, triginta siclos argenti domino
 dabit : bos vero lapidibus opprimetur. * Si quis
 aperuerit cisternam, & foderit, & non operuerit
 eam, cecideritque bos aut asinus in eam, * Reddet
 dominus cisternae precium iumentorum : quod autem
 mortuum est, ipsius erit. * Si bos alienus bouem
 alterius vulnerauit, & ille mortuus fuerit, ven-
 dent bouem viuum, & diuidet precium : cada-
 uer autem mortui inter se dispartient. * Si autem
 sciebat quod bos cornupeta esset ab heri & nu-
 diu tertius, & non custodiuit eum domi-
 nus suus, reddet bouem pro boue : & cadauer
 integrum accipiet. CAP. XXII.

* Si quis furatus fuerit bouem aut ouem, & occi-
 derit vel vendiderit, quinque boues pro vno
 boue restituet, & quatuor oues pro vna oue.

תרגום אונקלוס

* וארי ימחי גבר ית עבדיה או ית אמתיה בשלטון וימות תחת ידו ויתן * כרם אם ימא חד או תרין יומין יתקנים לא יתן
 * וארי ינצו גברין וימחין איתתא מעריא ויפקון ולרתא ולא יהי מותא איתגבא יתגבי כמא דישוי עלוהי בעלא דאיתתא
 ויתן על מימר דיניה : * ואם מותא יהי ויתתן נפשא חלף נפשא : * עינא חלף עינא שינא חלף שינא ידא חלף ידא רגלא חלף רגלא :
 * כויה חלף כויה פירעא חלף פירעא משקופי חלף משקופי : * וארי ימחי גבר ית עינא דעבדיה או ית עינא דאמתיה ויחבלנה לבר חורין
 יפטרניה חלף עיניה : * ואם שניא דעבדיה או שניא דאמתיה יפיל לבר חורין ויפטרניה חלף שניה : * וארי יגח תור ית גברא או ית איתתא
 וימחין איתגמא ויתרגם תורא ולא יתאכל ית בשריה ומריה דתורא ויהי זכא : * ואם תור נגח הוא מאתמלי ומדקדמוהי ויתסחיד במריה ולא
 נטרניה ויקטול גבר או איתתא תורא ויתרגם ואף מריה ויתקטיל : * אם ממוז ישוון עלוהי ויתן פורקן נפשיה בכל דישוון עלוהי : * או בר
 ישראל יגח תורא או בת ישראל יגח תורא כדינא דרין ויתעביד ליה : * אם עבדא יגח תורא או אמתא כסף תלתין סלעין יתן לרבוניה ותורא
 ויתרגם : * וארי יפתח גבר גוב או ארי יכרה גבר גוב ולא יכסיניה ויפול תמן תורא או חמרא : * מריה דגובא ישלם כספא יתיב למרתי
 ומיתא ויהי דיליה : * וארי יגוף תור דגבר ית תורא דחבריה וימות ויזבנת ית תורא חיא ויפלגון ית דמיה ואף ית דמי מיתא ויפלגון : * או איתדע
 ארי תור נגח הוא מאתמלי ומדקדמוהי ולא נטרניה מריה שלמא ישלם תורא חלף תורא ומיתא ויהי דיליה :
 * ארי יגנב תור או אימר ויקסיניה או יזבניניה חמשה תורין ישלם חלף תורא וארבע ענא חלף אימרא :

* Si autem aliquis percusserit seruū suū vel ancillā suā in virga, et mortuus fuerit sub manus eius, pœna puniatur: * Si autē superuixerit diem vnum vel duos, nō punietur: et enim pecunia sua est. * Si autē pugnaverint duo viri, et percusserint mulierē in vētre habentē, et egressus fuerit infans eius nō figuratū, dāno dānatus erit, secūdu quod imposuerit vir mulieris, et dabit cū postulatione. * Si aut figuratum fuerit, dabit animā pro aīa: * Oculū pro oculo, dentē pro dēte, manū pro manu, pedē pro pede, * Aduſtio- nē pro aduſtione, vulnus pro vulnere, liuorē pro liuore. * Si autem aliquis percusserit oculum serui sui, vel oculum ancillae suae, & excacauerit, liberos dimittet eos pro oculo illorum. * Si autem aliquis dentem serui sui vel dentem ancillae suae exciderit, liberos dimittet eos pro dente illorum. * Si autem cornu percusserit taurus virū vel mulierem, & mortuus fuerit, lapidibus lapidabitur taurus, & non comedentur carnes eius: at dominus tauri innocens erit. * Si autem taurus cornupeta fuerit ante heri & ante tertiam diem, & contestati sunt domino eius, & non clauſerit eum, occiderit autem virum vel mulierem, taurus lapidabitur, & dñs eius simul morietur. * Si autem precium redemptionis impositum fuerit ei, dabit precii redemptionis animae suae quaecunque imposuerint ei. * Si autem filium cornu percusserit vel filiam, iuxta iudicium hoc facient ei. * Si autem seruum cornupercusserit taurus vel ancillam, argēti triginta didrachmas dabit domino eorum, & taurus lapidabitur. * Si autem aliquis aperuerit cisternam vel exciderit cisternam, & nō cooperuerit eā, & inciderit illic vitulus vel asinus, * dominus cisternae soluet, pecuniam dabit domino eorū, at mortuum ei erit. * Si autē cornupercusserit alicuius taurus taurum proximi, & mortuus fuerit, vendent taurum viuū, & diuident precium eius: et taurum mortuum diuident. * Si autem cognoscitur taurus quod cornupeta est ante heri & ante tertiam diem, & contestati fuerint domino eius, & non clauſerit eum, soluet taurum pro tauro; at mortuus illi erit.

CAP. XXII.

Si autē aliquis furatus fuerit vitulum vel ouem, & occiderit illam, vel vendiderit, quinque vitulos soluet pro vitulo, & quatuor oues pro oue.

20 * εἰν δέ τις πατάξῃ τὸν παῖδα αὐτοῦ ἢ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ ἐν ῥαβδῷ, καὶ ἀποθάνῃ ὑπὸ ταῖς χεῖρας αὐτοῦ, δίκη ἐκδικηθήτω. 21 * εἰν ὃ διαβιώσῃ ἡ μέρα μίαν ἢ δύο, οὐκ ἐκδικηθήσεται, τὸ γὰρ 22 δργύριον αὐτοῦ ἐστίν. * εἰν ὃ μάχωνται δύο ἄνδρες, & παλάξῃσι γυναῖκα ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, καὶ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον αὐτῆς μὴ ἐξηκονισμύριον, ἐπιζήμιον ζήμιωθήσεται, καθ' ὅτι αὐτὴ ἐπιβάλη 23 ὁ ἄνθρωπος τὴν γαστρίαν, καὶ δώσει μὲν ἀξιώματος. * εἰν ὃ ἐξηκονισμύριον ἢ, δώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς. * ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὁφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρὸς, πόδα ἀντὶ πο 24 δός, * κατάκαυμα ἀντὶ κατάκαυματος, ἰσχυρὰ ἀντὶ τραυμάτων, μώλωπα ἀντὶ μώλωπος. * εἰν δέ τις παλάξῃ τὸν ὁφθαλμὸν ὁ οἰκέτου αὐτοῦ, ἢ τὸν ὁφθαλμὸν τῆς θεραπαινὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκτυφλώσῃ, ἐλευθέρως ἐξαποσελεῖ αὐτὸν ἀντὶ ὁφθαλμοῦ αὐτῶν. * εἰν δέ τις τὸν ὀδόντα ὁ οἰκέτου αὐτοῦ, ἢ τὸν ὀδόντα τῆς θεραπαινὸς αὐτοῦ ἐκκόψῃ, ἐλευθέρως ἐξαποσελεῖ αὐτὸν ἀντὶ ὀδόντος αὐτῶν. * εἰν ὃ κερατίση ταύρος ἄνδρα ἢ γυναῖκα, καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις λιθοβοληθήσεται ὁ ταύρος, καὶ ἔβρω 25 θήσεται τὰ κρέα αὐτοῦ, ὃ ὁ κύριος τοῦ ταύρου ἀθῶως ἔσται. * εἰν ὃ ὁ ταύρος κερατίσῃ ἢ πρὸ τῆς ἐχθρῆς καὶ πρὸ τῆς τρίτης, καὶ διαμαρτύρωμαι τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτὸν, ἀνε 26 λήσῃ ὁ ἄνθρωπος ἢ γυναῖκα, ὁ ταύρος λιθοβοληθήσεται, καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ πρὸς κυναποθανεῖται. * εἰν ὃ λύτρα ἐπιβλήσῃ αὐτῷ, δώσει λύτρα τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ὅσα αὐτὸν ἐπιβάλωσιν αὐτῷ. 31 * εἰν ὃ ὕον κερατίση ἢ θυλάτῃ, καὶ τὸ δικαίωμα ἔστω ποιήσων αὐτῷ. * εἰν ὃ παῖδα κερατίση ὁ ταύρος ἢ παιδίσκην, δργύριον τριάκοντα δίδραγμα δώσει τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, & ὁ ταύρος λιθοβοληθήσεται. * εἰν δέ τις ἀνοίξῃ λάκκον ἢ λατομήσῃ λάκκον, & μὴ καλύψῃ αὐτὸν, & ἐμπέσῃ ἐκεῖ μὲν ὄντος, ἢ ὄντος. 34 * ὁ κύριος τοῦ λάκκου ἀποτίσει, δργύριον δώσει τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, τὸ ὃ τέλεσθη αὐτῷ ἔσται. * εἰν ὃ κερατίση πινὸς ταύρος τὸν ταύρον ἢ πλησίον, καὶ τελευτήσῃ, ἀποδόνται τὸν ταύρον τὸν ζῶντα, καὶ διελουῖται τὸ δργύριον αὐτοῦ, καὶ τὸν ταύρον τὸν τελευτηκότα διελουῖται. * εἰν ὃ γνωρίζῃ ὁ ταύρος ὅτι κερατίσῃ ἐστὶ πρὸ τῆς ἐχθρῆς & πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, & διαμαρτυρημένοι ὡς τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, & μὴ ἀφανίσῃ αὐτὸν, ἀποτίσει ταύρον ἀντὶ ταύρου, ὃ ὃ τέλεσθη αὐτῷ ἔσται. κβ'. 1 * Εἰν δέ τις κλέψῃ μόχρον ἢ πρὸ βατον, καὶ φράξῃ αὐτό, ἢ ἀποδῶται, πάντε μοχλοῖς ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόχρου, & τέσσαρα πρὸβατα ἀντὶ τοῦ πρὸβάτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et quādo percusserit vir seruū suū aut ancillā suā virga, & mortuus fuerit sub manu eius, iudicio iudicabitur. * Sed si die vno aut duobus diebus superuixerit, nō iudicabitur; quoniā argētū suū est. * Et quādo rixati fuerint viri, & percusserint mulierē prāgnatē, & egressus fuerit fœtus eius, & nō fuerit mors, cōdēnatione condēnabitur, sicut posuerit super eum maritus mulieris, & dabit per sententiā iudicū. * Si autē mortua fuerit, reddet aīam pro aīa: * Oculū pro oculo, dentē pro dēte, manū pro manu, pedē pro pede, * Aduſtionē pro aduſtione, vulnus pro vulnere, liuorē pro liuore. * Et quādo percusserit vir oculū serui sui aut oculū ancillae suae, & corruerit eū, liberū dimittet eū pro oculo eius. * Et si dēte serui sui aut ancillae suae cedere fecerit, liberum dimittet eū pro dente eius. * Et quādo bos viri cornu percusserit virū aut mulierem, & mortuus fuerit, lapidatione lapidabitur bos, & non comedetur caro eius: dñs autē bouis erit innocēs. * Si autē bos cornupeta fuerit ab heri & nudius tertius, & cōtestati sunt dñm eius, & nō seruauerit eū, & interfecerit virū aut mulierē, bos lapidabitur; dñs quoq; eius interficietur. * Si pecuniam imposuerint super eū, dabit redēptionē animae suae, iuxta omnia quae imposuerint super eum. * Si autem filium Israel cornu percusserit bos, aut filiam Israel cornu percusserit, iuxta iudicium hoc fiet ei. * Si autem seruum aut ancillam cornu percusserit bos, triginta siclos argenti dabit domino suo: bos autem lapidabitur. * Et quando aliquis aperuerit cisternam, aut quando aliquis vir foderit cisternam, & non operuerit eam; cecideritque ibi bos aut asinus: * Dominus cisternae soluet argentum, quod reddet domino eius; & quod mortuum est, ipsius erit. * Quando autem percusserit bos viri bouem proximi sui, & mortuus fuerit, vendant bouem viuū, & diuidant pecuniam eius; pecuniam quoque mortui diuident. * Si autem notum fuerit quod bos cornupeta est ab heri & nudius tertius, & non custodiuit eum, dominus eius soluet bouem pro boue; mortuus autem ipsius erit.

CAP. XXII.

Quando furatus fuerit vir bouem aut agnum, & occiderit eum, aut vendiderit, soluet quinque boues pro boue, & quatuor oues pro agno.

* אם במחלתת ימצא הנגב והכה ומת אין לו דמים :
 * אם זרחה השמש עליו דמים לו שלם ישלם אם
 אין לו ונמכר בנגבתו : * אם המצא תמצא בידו
 הנגבה משור עד חמור עד שה חיים שנים שלם :
 * כי יבער איש שדר או כרם ושלח את בעירה
 ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו שלם :
 * כי תצא אש ומצאה קצים ונאכל גדיש או הקמה
 או השדה שלם שלם המבער ארץ הבערה :
 * כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר ונגב
 מבית האיש אם ימצא הנגב שלם שנים : * אם
 לא ימצא הנגב ונקרב בעל הבית אל האלהים
 אם לא שלח ידו במלאכת רעהו : * על כל דבר
 פשע על שור על חמור על שור על שלמה על
 כל אברה אשר יאמר כי הוא זה עד האלהים יבא
 דבר שניהם אשר ירשיען אלהים שלם שנים
 לרעהו : * כי יתן איש אל רעהו חמור או
 שור או שה וכל בהמה לשמר ומת או נשבר או
 נשבה אין ראה : * שבעת יהיה תהיה בין שניהם
 אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ולקח בעליו
 ולא שלם : * ואם נגב יגב מעמו שלם לבעליו :
 * אם טרף יטרף יבאחו עד הטרפה לא שלם :
 * וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת
 בעליו אין עמו שלם שלם : * אם בעליו עמו לא
 שלם אם שכיר הוא במאשכרו : * וכי
 יפתה איש בתולה אשר לא ארשה ושכב עמה
 מהר ימחרנה לו לאשה : * אם מאן ימאן אביה
 לתתה לו כסף ישקל במהר התולות :
 * מבשפה לא תחיה : * כל שכב עם בהמה
 מור יומת : * זבח לאלהים יחרם בלתי
 ליהור לברו :

2 * Si effringēs fur domū, siue suffodiēs fuerit in-
 uētus, & accepto vulnere mortu⁹ fuerit, pcul-
 3 sor nō erit re⁹ sanguinis. * Et si orto sole hoc fe-
 4 cerit, homicidiū ppetrauit, & ipse morietur. si
 nō habuerit quod p furto reddat, ipse venun-
 4 dabitur. * Si inuētū fuerit apud eū quod fura-
 5 tus est viuēs, siue bos, siue afin⁹, siue ouis, du-
 5 plū restituet. * Si leserit quispiā agrū vel vineā,
 & dimiserit iumētū suū vt depalcatur aliena,
 6 qcquid optimū habuerit in agro suo vel i vi-
 6 nea, p dāni aestimatione restituet. * Si egressus
 ignis inuenerit spinas, & cōprehenderit acer-
 uos frugū, siue stātes segetes i agris, reddet dā-
 7 num q ignē succenderit. * Si quis cōmendaue-
 rit amico pecuniā, aut vas in custodiam, & ab
 eo qui susceperat furto ablata fuerint: si inue-
 8 nitur fur, duplum reddet: * Si latet fur, domi-
 9 nus domus applicabitur ad deos, & iurabit q
 9 non extenderit manum in ré proximi sui, * Ad
 perpetrandum fraudem, tam in boue, quā
 in asino, & oue ac vestimento: & quicqd dam-
 B num inferre potest; ad deos vtriusque causa
 perueniet: & si illi iudicauerint, duplum resti-
 10 tuet proximo suo. * Si quis commēdauerit p-
 ximo suo bouē, afinū, ouē, & omne iumētū ad
 11 custodiā, & mortuū fuerit aut debilitatū, vel
 captū ab hostibus: nullusq; hoc viderit, * Iusu-
 radū erit in medio q nō extēderit manū ad ré
 12 proximi sui, suscipietq; dñs iuramētum, & ille
 12 reddere nō cogetur. * Et si furto ablatū fuerit,
 13 restituet dānū dño. * Si comestū à bestia, defe-
 14 rat ad eū quod occisū est, & nō restituet. * Qui
 à proximo suo quicqd horū mutuo postulaue-
 15 rit, & debilitatū aut mortuum fuerit dño nō
 15 pŕesente reddere cōpelleretur: * Et si in pŕesētia-
 C rū dñs fuerit, nō restituet, maxime si cōductū
 16 venerat p mercede operis sui. * Si seduxerit qs
 virginē necdum despōsatā, dormieritq; cū ea,
 17 dotabit eā, & habebit eam vxorem. * Si pater
 virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta
 18 modum dotis quam virgines accipere cōsue-
 19 uerunt. * Maleficos non patieris viuere. * Qui
 19 coierit cum iumento, morte moriatur. * Qui
 20 immolat diis, occidetur, pŕæter Domino soli.

תרגום אונקלוס

* אם במחלתתא ושחכח נגבא ויתמחי וימות לית ליה דמא :
 2 * ואם אשחכחא ושחכח בידיה נגבתא מחור עד חמר עד אימר כד אינת חיין על חד תרין ישרא :
 3 כרם וישלח ית בעיריה ויכול בחקל אחרן שפר חקליה ושפר כרמיה ישרא :
 4 ארי תיפוק נור ותשכח כובין ותיכול גרישין או קמתא או חקלא
 5 שלמא ישרא דאדלק ית דלקתא :
 6 ארי יתן גבר לחבריה כסף או מנין למישר ויתנגבון מבית גברא אם ושחכח נגבא ישרא על חד תרין :
 7 * אם לא ושחכח נגבא ויתקריב מריה דביתא לקדם דיינא אם לא אושיט ידיה במא דמסר ליה חבריה :
 8 על כל פתגם דחוב על חור על חמר
 9 על אימר על כסו על כל אברתא דיימר ארי הוא דין לקדם דיינא ויעול דין תרויהון דתייבון דיינא ישרא על חד תרין לחבריה :
 10 ארי יתן גבר לחבריה חמר או חור או אימר וכל בעירא למישר וימרת או אחר או אשחכח לית דחוי :
 11 מומתא דייני תתי בין תרויהון אם לא אושיט ידיה
 12 במא דמסר ליה חבריה ויקביל מריה מניה מומתא ולא ישרא :
 13 אם אהנגבא ויתנגב מעמיה ישרא למרזחי :
 14 אם אהברא ויתבר ייתי סהדין דתבירא לא ישרא :
 15 וארי ישאל גבר מן חבריה ויתבר או מית מריה לית עמיה שלמא ישרא :
 16 אם מריה עמיה לא ישרא אם אגירא הוא על באגריה :
 17 וארי ישדיל גבר בתולתא דלא מארסר וישכוב עמה קיימא וקיימניה ליה לאנתו :
 18 אם מצבא לא יעבי אבותא למחנה ליה כספא וחקול כמותרי בתולתא :
 19 חרשא לא תיחי :
 20 כל דישכוב עם בעירא אהקטלא ויתקטיל :
 21 דידבח לטעות עממא ויתקטיל אלהין לשמא דייני בלחודוהי :

* Si autem in effossione inuentus fuerit fur, et vulneratus mortuus fuerit, non est illi cades. * Si autem ortus fuerit sol super eum, reus est, simul morietur. * Si autem non est substantia illi, vendatur pro furto suo. Si autem deprehensum fuerit, & inuentum fuerit in manu eius furtum ab asino usque ad ouem uientia, dupla ipsa soluet. * Si autem depastus fuerit quis agrum vel vineam, & dimiserit iumentum suum ut depascatur agrum alienum, soluet ex agro suo iuxta fructum eius. si autem omnem agrum depastus fuerit, optima agri sui vel optima vinea sua soluet. * Si autem egressus ignis inuenerit spinas, & adusserit areas, vel spicas aut campum, soluet qui ignem incendit. * Si autem quispiam dederit proximo argentum vel uasa ad custodiendum, & furatum fuerit de domo hominis: si inuentus fuerit qui furatus est, soluet duplum: * Si autem non inuentus fuerit qui furatus est, accedet dominus domus coram deo, & iurabit profecto non ipsum malignatum fuisse in omni deposito proximi. * Juxta omne delictibile delictum, de quo uitulo & subiugali, & oue, & ueste, & omni amissione accusata: quicquid igitur sit coram deo, ingreditur iudicium amborum: et captus per deum soluet duplum proximo suo. * Si autem aliquis dederit proximo subiugale vel ouem, vel uitulum, vel omne iumentum ad custodiendum, & debilitatum fuerit, vel mortuum fuerit, vel captiuum fuerit, et nullus nouerit, furamentum erit dei inter ambos, profecto non ipsum nequam fuisse in deposito proximi. et sic accipiet dominus eius, et non soluet. * Si autem sublatum fuerit ab eo, soluet domino eius. * Si autem a bestia comestum fuerit, ducet illud ad ostium, et non soluet. * Si autem petierit quis a proximo, et debilitatum fuerit, vel mortuum fuerit vel captiuum fuerit, at dominus eius non fuerit cum eo, solues soluet. * Si autem dominus eius fuerit cum eo, non reddet. si autem mercenarius fuerit, erit ei pro mercede sua. * Si autem deceperit aliquis uirginem indesponsatam, & dormierit cum ea, dote dotabit eam sibi uxorem. * Si autem renuens renuerit, & non uoluerit pater eius dare eam illi uxorem, argentum soluet patri secundum quod est dos uirginum. * Veneficos non uiuificabitis. * Omnem dormientem cum iumento, morte occidetis eos. * Sacrificans diis alienis occidetur, nisi Domino soli.

2 * εἰν τῷ διωρῶματι δρεθῇ ὁ κλέπτης, καὶ πληγὴς ἀποθάνῃ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ φόνος. * εἰν δὲ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὸν, ἐνοχὸς ἔστιν, ἀποθανέεται. * εἰν δὲ μὴ ὑπαρχῇ αὐτῷ πρὸς ἀντί τῷ κλέμματος αὐτοῦ. εἰν δὲ κατὰ ληφθῇ καὶ δρεθῇ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα δπό τε ὄντος ἕως παρὰ τοῦ ζῶντος, διπλασάτω δποτίσει. * εἰν δὲ κατὰ βοσκήσῃ τις ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα, καὶ ἀφῇ τὸ κίλως αὐτοῦ κατὰ βοσκῆσαι ἀγρὸν ἕτερον, δποτίσει ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ καὶ τὸ γόνυμα αὐτοῦ. * εἰν δὲ πρὸς τὸν ἀγρὸν κατὰ βοσκήσῃ, τὰ βέλπια τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ ἢ τὰ βέλπια τῷ ἀμπελῶνος αὐτοῦ δποτίσει. * εἰν δὲ ἐξελθὼν πῦρ δόρη ἀκόνθας, καὶ παρσεμπίσῃ ἀλωνας ἢ σάχεις ἢ πεδίον, δποτίσει ὁ πῦρ ἐκκαύσας. * εἰν δὲ τις δῶ τῷ πλησίον δργύριον ἢ σκδύην φυλάξαι, & κλαπῇ ἐκ τῆς οἰκίας τῷ ἀνθρώπῳ, εἰν δρεθῇ ὁ κλέπτης, δποτίσει διπλῶν. * εἰν δὲ μὴ δρεθῇ ὁ κλέπτης, παρσελδύσῃ ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἐνώπιον τῷ θεῷ, & ὁμείταται ἡμὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρδῶσαι ἐφ' ὅλης τῆς παρὰ κατὰθήκης τῷ πλησίον. * καὶ πρὸς τὴν ἀδίκημα, περί τε μόσχου, καὶ ὑποζυγίου, καὶ παρβάτου, καὶ ἵματιος, καὶ πάσης ἀπωλείας τῆς ἐκ καλῶν ὅτι ἐν αὐτῇ, ἐνώπιον τῷ θεῷ ἐλδύσῃ ἢ κείσῃ ἀμφοτέρων. καὶ ὁ ἀλὸς διὰ τοῦ θεοῦ δποτίσει διπλῶν τῷ πλησίον αὐτοῦ. * εἰν δὲ τις δῶ τῷ πλησίον ὑποζύγιον ἢ παρβάτον ἢ μόσχον ἢ πᾶν κτλῶν φυλάξαι, & λυτρεθῇ ἢ τελευτήσῃ ἢ αἰχμάλωτον γνήταται, καὶ μὴ δέ τις γνῶ, ὅρκῳ ἔσαι τῷ θεῷ ἀναμέζον ἀμφοτέρων, ἡμὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρδῶσαι ἐπὶ τῆς παρὰ κατὰθήκης τῷ πλησίον, καὶ οὕτως παρσεδέξεται ὁ κύριος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποτίσει. * εἰν δὲ κλαπῇ παρ' αὐτοῦ, δποτίσει τῷ κυρίῳ αὐτοῦ. * εἰν δὲ ἀπὸ τῶν γνήτων ἀξεί αὐτῷ ἐπὶ τῷ θυρῶν, καὶ οὐκ ἀποτίσει. * εἰν δὲ αἰτήσῃ τις παρὰ τοῦ πλησίον, καὶ λυτρεθῇ ἢ ἀποθάνῃ ἢ αἰχμάλωτον γνήταται, ὁ δὲ κύριος αὐτοῦ μὴ ἢ μετ' αὐτοῦ, δποτινῶν δποτίσει. * εἰν δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ ἢ μετ' αὐτοῦ, οὐκ ἀποτίσει. εἰν δὲ μισθῶς ἢ, ἔσαι αὐτῷ ἀντὶ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. * εἰν δὲ ἀπατήσῃ τις παρὰ τὸν ἀμνήσδον, καὶ κοιμηθῇ μετ' αὐτοῦ, φερῶν ἢ φερνίαν αὐτῷ ἐαυτῷ γυναικα. * εἰν δὲ ἀνανδῶν ἀνανδύσῃ, καὶ μὴ βούληται ὁ πατήρ αὐτοῦ δοῦναι αὐτῷ αὐτῇ γυναικα, δργύριον δποτίσει τῷ πατρί κατ' ὅσον ἔστιν ἢ φερῶν ἢ τῶν παρὰ τῶν. * φαρμακοὺς οὐ παρσεβώσετε. * πάντες κοιμώμενοι μετ' κίλως θανάτῳ δποτινῶν αὐτοῖς. * ὁ θυσαζὼν θεοῖς ἕτεροις ἐξολοθρδῶθήσεται, πλὴν κυρίῳ μόνῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Si autem suffodiens domum inuentus fuerit latro, & percussus fuerit, & mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. * Si oculus testium fuerit super eum, sanguinis reus erit percussor: soluens soluet fur, & si non habuerit, vendetur pro furto suo. * Si autem inuentum fuerit in manu eius quod furto sublatum fuerat, a boue usque ad asinum & usque ad agnum, si fuerint uiui, duplum restituet. * Quando pastum fecerit vir agrum aut vineam, & dimiserit iumentum suum, & pascetur in agro alieno, quod melius est in agro suo, aut quod optimum est in vinea sua restituet. * Quando egressus fuerit ignis & inuenerit spinas, & succenderit acruos, aut segetem, aut agrum integrum, reddet qui succenderit ignem id quod succensum est. * Quando dederit vir proximo suo argentum aut uasa in custodiam, & furto sublata fuerint de domo viri: si inuentus fuerit fur, restituet duplum: * Si autem fur non fuerit inuentus, accedet dominus domus in conspectum iudicum, si non extendit manum suam in illud quod tradidit illi proximus suus. * Super omnem rem delicti, super bouem, super asinum, super agnum, super vestimentum, super omnem rem perditam qui dixerit quod hæc est, in conspectu iudicum veniat causa amborum: & quicumque condemnatus fuerit a iudicibus, reddet duplum proximo suo. * Quando dederit vir proximo suo asinum, aut bouem, aut agnum, & omne iumentum in custodiam, & mortuus fuerit, aut confractus, aut ductus in prædā, nullo vidente: * Iuramentum domini erit inter ambos, quod non extendit manum suā in illud quod tradidit ei proximus suus: & suscipiet dominus ab eo iuramentum, & nihil restituet. * Si furto sublatum fuerit ab eo, restituet domino suo. * Si dilaceratum fuerit, afferat quod dilaceratum est in testimonium, & non restituet. * Et quando mutuo acceperit vir a proximo suo, & confractum fuerit siue mortuum, domino suo non existet cum eo, restituens reddet. * Si dominus eius fuerit cum eo, non restituet. si conductum fuerit, computetur pro mercede eius. * Et quando seduxerit vir virginem quæ non est desponsata, & concubuerit cum ea, desponsabit eā sibi in uxorem. * Quod si noluerit pater eius tradere ei illā, argentum in pondere reddet iuxta dotem virginum. * Malefica non uiuat. * Omnis qui concubuerit cum iumento, morte moriatur. * Qui immolauerit idolis populorum, occidatur, præter nomini Domini solius.

21 * וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ
מצרים: * כל אלמנה ויתום לא תענק: *
22 * אם ענה תענה אתו כי אם צעק יצעק אלי שמע
אשמע צעקתו: * וחרה אפי וחרגתי אתכם בחרב
23 * והיו נשיכם אלמנור ובניכם יתמים: * אם
בסוף תלוח ארץ עמי את העני עמך לא תהיה לו
24 * כנשה לא תשימון עליו נשד: * אם חבל תחבל
שלמת רעד עד בא השמש תשיבנו לו: * כי הוא
25 * כסותה לבדה הוא שמלתו לערו במה ישכב והיה
26 * כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני: * אלהים לא
תקלל ונשיא בעמך לא תאר: * מלאכתך ודמעתך לא
27 * תאחר בכור בניך תתן לי: * בן תעשה לשרך לצאנך
שבעת ימים יהיה עם אמו ביום השמיני תתנו לי:
28 * ואנשי קדשתיו לי ובשר בשדר טרפה לא
תאכלו לכלב תשלכון אתו:

כג

* לא תשא שמע שווא אל תשת ירך
עם רשע להיות עד חמס: * לא תהיה אחרי רבים
לרעת ולא תענה על רב לנשת אחרי רבים להטות:
* ודל לא תהדר בריבו: * כי תפגע שורא יכדאו
חמור תעה השב תשיבנו לו: * כי תראו חמור
שנאך רבץ תחרו משאו וחדלת מעוז לו עוז תעזב
עמו: * לא תטה משפט אבנך בריבו: * מדבר
שקר תרחק וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע:
* ושחר לא תקח כי השחר יעור פקחים ויסלף דברי
צדיקים: * וגר לא תלחץ ואתם ידעתם את נפש
חגר כי גרים הייתם בארץ מצרים: * ושש שנים
תזרע את ארצך ואספת את הבואתה: * והשביעת
תשטטגור ונטשתה ואכלו אבני עמך ויתרם תאכל
חית השדה בן תעשה לכרמך לזיתך:

21 * Aduenā non contristabis, neq; affliges eum.
aduenæ enim & ipsi fuistis in terra Ægypti. Leu. 18. g
22 * Viduæ & pupillo non nocebitis. * Si læseritis Zach. 7. c
23 eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam cla-
24 morē eorū: * Et indignabitur furor meus, per-
cutiamq; vos gladio, & erūt vxores vestre vi-
25 due, & filij vestri pupilli. * Si pecuniā mutuam
dederis populo meo pauperi qui habitat te-
cū, nō vrgebis eū quasi exactor, nec vsuris op-
26 primes. * Si pignus à proximo tuo acceperis ve-
27 stimentū, ante solis occasum reddes ei. * Ipsum
enim est solum quo operitur indumentū car-
niseius, nec habet aliud in quo dormiat. si cla-
mauerit ad me, exaudia eum, quia misericors
28 sum. * Diis nō detrahes: & principi populi tui Act. 23. a
29 non maledices. * Decimas & primitias tuas nō
tardabis offerre. primogenitum filiorum tuo-
30 rum dabis mihi. * De bobus quoque & ouib-
31 bus similiter facies. septem diebus sit cum ma-
tre sua, die octaua reddes eum mihi. * Viri san-
cti eritis mihi. Carnē quæ à bestiis fuerit præ-
gustata, non comedetis, sed proicietis cani-
bus. Leu. 22. b. Eze. 44. g

CAP. XXIII.

1 Non suscipies vocem mendacij, nec iunges
A manū tuam, vt pro impio dicas falsum te-
2 stimoniū. * Non sequēris turbā ad faciēdū ma-
lum: nec in iudicio plurimorū acquiesces sen-
3 tentiæ, vt à vero deuies. * Pauperis quoq; non
4 misereberis in iudicio. * Si occurreris boui ini-
5 mici tui aut asino errati, reduc ad eum. * Si vi-
6 deris asinū odientis te iacere sub onere, nō p-
7 transibis, sed subleuabis eū. * Non declina-
bis in iudicium pauperis. * Médacium fugies.
In fontem & iustum non occides, quia aduer-
8 sor impium. * Nec accipies munera, quæ etiam
excæcant prudentes, & subuertunt verba iu-
9 storum. * Peregrino molestus non eris. scitis
enim aduenarum animas, quia & ipsi peregri-
10 ni fuistis in terra Ægypti. * Sex annis semina-
bis terram tuam, & congregabis fruges eius.
11 * Anno autem septimo dimittes eam, & requi-
Bescere facies, vt comedant pauperes populi
tui: & quicquid reliquum fuerit, edant bestię
agri. ita facies in vinea & in oliueto tuo.

תרגום אונקלוס

21 * וגירא לא חונן ולא תעיקון ארי דירין תויתון בארעא דמצרים: * כל ארמלא ויתום לא תענק: * אם ענא תעני יתיה ארי אם
מקבל יקבל קדמי קבלא אקביל קבילתיה: * ויתקוף רגזי ואקטול יתבון בחרבא ותהיוני נשיכון ארמלן ובניכון יתמין: * אם בספא
חזוף לעמי לעניא דעמך לא תהי ליה כרשיא לא חשוין עלוהי חבוליה: * אם משכונא חיסב כסותא דחברך עד מיכל שמשא תחיבניה ליה:
27 * ארי היא כסותיה בלחורה היא חותכיה למשכיה כמר ישוב ויהי ארי יקבל קדמי ואקביל קבילתיה ארי חננא אנא: * דנא לא תיקיל
ורבא בעמך לא תלוט: * מליך דמעך לא תאחר בוכרא דבנך תפריש קדמי: * בן תעביד לתורך לענך שבעא יומין יתיה עם אמויה וביוםא
המינארה תפרישניה קדמי: * ואנשין קרישין תהון קדמי ובשר חליש מן חיות ברא לא תיכלון לכלבא תרמון יתיה: * כג
1 * לא תקבל שמע דשקרא לא חשוין ירך עם חייבא למתני ליה סהיר שקר: * לא תהי בחר סגיא לאבאשא ולא תתמנע מלאפא מר
די בעינך על דנא בחר סגיאין שלם דנא: * ועל מסכנא לא תרחם בדיניה: * ארי תערע חורא דסנאך או חמריה דטען אבא תחיבניה
ליה: * ארי תחוי חמרא דסנאך רביע תחזר טעניה ותתמנע מלמשבק ליה משבק חשבוק מר די בלכך עלוהי ותפריק עמיה: * לא תצלי
דין מסכנך בדיניה: * ספתגמין בטלית תהי רחיק ודיוקי ודיוקן דן מן דנא לא תקטול ארי לא אצפי חייבא: * ושחרא לא תקבל ארי שחרא
מעור עיני חסימין ומקלקל פתגמין חריצין: * וגירא לא תעיקון ואחתון ונפשא דגירא ארי דירין תויתון בארעא דמצרים: * ושיר
שנין תזרע ותאריך ותכנוש יתיה עללחה: * ושביעתא תשטטגור ויתרשטטגור ויתבון מסכני עמך ושחרא דחיות תיכלון מעביד לכרמך לזיתך:

* Et aduenæ non malefacietis, neque affligetis eū. ²¹ *fuiſtis enim aduenæ in terra Ægypti.* * *Omnem vi-* ²² *duam & orphanum non opprimetis eos.* * *Si autem* ²³ *oppreſſeritis eos, & vociferantes clamauerint ad me, auditione audiam clamorem eorum:* * *Et indi-* ²⁴ *gnabor furore, & occidam vos gladio, & erunt v-* *xores veſtræ viduæ, & filij veſtri orphani.*

* *Si autem pecuniam mutuaueris fratri pauperi, a* ²⁵ *te non eris ipſum urgens, non impones ei uſuram.*

* *Si autem pignus pigneraueris veſtimentum* ²⁶ *proximi, ante occaſum ſolis reddes illud ei.* * *Eſt* ²⁷ *enim hoc operimentum eius ſolum: hoc veſtimen-* *tum turpitudinis eius, in quo dormiet? ſi igitur cla-* *mauerit ad me, exaudia eum: miſericors enim ſum.*

* *Diis non maledices, & principi populi tui non* ²⁸ *dices malè.* * *Primitias area & torcularis tui non* ²⁹ *tardabis offerre.* * *Primogenita filiorum tuorum da-* *bis mihi.* * *Sic facies vitulum tuum, & ouem tuā,* ³⁰ *& ſubiugale tuum. ſeptem dies erit ſub matre, at* *die octauo reddes mihi illud.* * *Et viri ſancti eritis* ³¹ *mihi. & carnem in agro à beſtiis captam non come-* *detis; cani proicietis eam.* CAP. XXIII.

Non ſuſcipies auditionem vanam. non ſimul ſe- ¹ *deas cum iniquo, ut ſis teſtis iniquus.* * *Non* ² *eris cum pluribus in malitia. non adijcies cum mul-* *titudine ad declinandum iudicium:* * *Et pauperis* ³ *non miſereberis in iudicio.* * *Si autem occurreris* ⁴ *boui inimici tui, vel ſubiugali eius errantibus, redu-* *cens reſtitues ei.* * *Si autem videris ſubiugale* ⁵ *inimici tui cecidiſſe ſub onere ſuo, non pertranſibis* *illud, ſed ſubleuabis id cum illo.* * *Non peruer-* ⁶ *tes iudicium pauperis in iudicio ſuo.* * *Ab omni* ⁷ *iudicio iniquo recedes. innocentem & iuſtum non* *occides: & nō iuſtificabis impium cauſa munerum.*

* *Et dona non accipies. nam dona excæcant ocu-* ⁸ *los videntium, & ſubuertunt verba iuſta.*

* *Et aduenæ non malefacietis, neque affligetis:* ⁹ *vos enim ſcitis animam aduenæ. ipſi enim aduenæ* *fuiſtis in terra Ægypti.* * *Sex annos ſeminabis* ¹⁰ *terram tuam, & congregabis fructus eius:* * *At* ¹¹ *ſeptimo remiſſionem facies, & dimittes eam, & co-* *medent mendici gentis tuæ: at relicta eorum come-* *dent beſtiæ agreſtes. ſic facies vineæ tuæ, & oliue-* *to tuo.*

²¹ * καὶ πωροθήλυτον οὐ κακώτετε, οὐδὲ μὴ θλίψετε αὐτόν. ἦτε
²² γὰρ πωροθήλυτοι ἐν γῇ αἰγύπτου. * πᾶσθιν χήραν καὶ ὀρφαν-
²³ τὸν οὐ κακώσετε αὐτοῖς. * εἰὰν ὃ κακώσῃτε αὐτοὺς, καὶ κρε-
ξάντες καταβοήσωσι πρὸς με, ἀκοῇ εἰσακέσθωμαι τῇ βοῇ αὐ-
²⁴ τῶν. * καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ, & ἀποκτενῶ ὑμᾶς μαχαίρᾳ,
καὶ ἔσονται αἱ γυναῖκες ὑμῶν χήραι, & τὰ τέκνα ὑμῶν ὀρφανὰ.
²⁵ * εἰὰν ὃ ἀργύριον ἐκδοθῇσις ἀδελφῷ τῷ πονηρῷ, πρὸς σοὶ
²⁶ ὅτι ἐστὶ αὐτὸν καλεπείων, ὅτι ἐπιθήσῃς αὐτῷ ῥέον. * εἰὰν ὃ
ἐνεχύρισμα ἐνεχυρίσῃς τὸ ἱμάτιον τῷ πλησίον, πρὸ δυσμῆς
²⁷ ἡλίου ἀποδώσεις αὐτὸ αὐτῷ. * ἐπὶ γὰρ τοῦτο διεβόλαιον αὐτῷ
μόνον τοῦτο τὸ ἱμάτιον ἀρημοζυῆς αὐτῷ, ἐν ἡνίκοι μνηθῆσαι;
ἐστὶν ἐν καταβολῇ πρὸς με, εἰσακέσθωμαι αὐτῷ. ἐλεήμων γὰρ
²⁸ εἰμι. * θεὸς ἐκ κακολογῆσεως, καὶ ἀρχὸντα τῆ λαοῦ οὐκ ἐρεῖς
²⁹ κακῶς. * ἀπαρχὰς ἁλωνος καὶ ληνοῦ τοῦ ἐκ καρυτερήσεως.
³⁰ τὰ πρωτότοκα τῶν ὑἱῶν τοῦ δώσεις ἐμοί. * οὕτω ποιήσεις τὸν μό-
χον τοῦ, καὶ τὸ πρῶτον τοῦ & τὸ ὑποζυγίον σου. ἐπὶ αἱ ἡμέρας
ἑσὶν ὑπὸ τῷ μητέρᾳ, τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀποδώσεις μοι
³¹ αὐτό. * καὶ ἀνδρες ἄγιοι ἐστέ μοι. καὶ κρέας ἐν ἀγρῷ θη-
ριαλώτον ὅτι ἐδέσθε, τὰ κύνι ἀπορρίψετε αὐτό.

κγ.

¹ * Οὐ πρὸς ἀδέξῃ ἀκολῶ ματαίῳ οὐ συγκαθίστη μετ' ἀδελ-
² κου ἡμέρας μαρτυρῶ ἀδικῶ. * ὅτι ἐστὶ μετὰ πλείονων ἐπι-
³ κακία. οὐ πωροθήσῃ μετὰ πλείονος ἐκκλίναι κείσιν. * καὶ
⁴ πεινήτα ὅτι ἐλεήσῃς ἐν κείσιν. * ἐστὶν ὃ ἑναντήσῃς τῷ
βοί τοῦ ἐκ θρόου τοῦ, ἢ τῷ ὑποζυγίῳ αὐτῷ πληρομήτοις, ἀπο-
⁵ σρέψας ἀποδώσεις αὐτῷ. * εἰὰν ὃ ἴδῃς τὸ ὑποζυγίον τοῦ ἐ-
κ θρόου τοῦ πεπιωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον αὐτῷ, οὐ παρελθῇ αὐτό,
⁶ ἀλλὰ ἑνεργεῖς αὐτό μετ' αὐτῷ. * οὐ διασρέψῃς κείμενα
⁷ πεινήτος ἐν κείσιν αὐτῷ. * ἀπὸ παντὸς κείματος ἀδικῶ ἀπο-
θήσῃ. ἀδίκων καὶ δίκαιον ὅτι ἀποκτενεῖς. καὶ οὐ δικαιοῦσιν τὸν
⁸ ἀρετῇ ἐνεκὸν δώρων. * καὶ δῶρα οὐ λήψῃ. τὰ γὰρ δῶρα ἐκ-
τυφλοῖ ὀφθαλμοὺς βλέπόντων, καὶ λυμάνεται ῥήματα δι-
⁹ καια. * καὶ πωροθήλυτον οὐ κακώτετε, οὐδὲ μὴ θλίψετε. ὑ-
μεῖς γὰρ οἴδατε τὴν ψυχὴν τῷ πωροθήλυτου. αὐτοὶ γὰρ πωροθή-
¹⁰ λυτοι ἦτε ἐν γῇ αἰγύπτου. * ἐξ ἑπὶ σπερεῖς τὴν γῆν τοῦ, & συ-
¹¹ νάζεσθε τὰ ἡννήματα αὐτῆς. * τῷ ὃ ἐβδόμῳ ἄφεσιν ποιή-
σεις, καὶ ἀνήσεις αὐτὴν, καὶ ἐδόνται ὅ πτωχοὶ τοῦ ἐθνους τοῦ.
τὰ ὃ ὑπολειπόμην αὐτῶν ἐδεσται τὰ θηρία τὰ ἀγρία. οὕτω
ποιήσεις τὸν ἀμπελώνα τοῦ, καὶ τὸν ἐλαιῶνα τοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹¹ Aduenam autem non decipietis neq; affligetis: quoniā aduenæ fuiſtis in terra Ægypti. ¹² Nullā viduam neq; pupillum affligetis. ¹³ Quod si af-
fligens afflixeris eum, & clamans clamauerit coram me, ſuſcipiens ſuſcipiā clamorē eius: ¹⁴ Et indignabitur furor meus, interficiamque vos gladio: &
erunt vxores veſtræ viduæ, & filij veſtri pupilli. ¹⁵ Si argentum commodaueris populo meo pauperi qui habitat tecum, non eris ei quaſi ſcēnator,
nec imponetis ſuper eum uſuram. ¹⁶ Si pro pignore acceperis coopertorium proximi tui, ante ſolis occaſum reddes illud ei. ¹⁷ Quoniā ipſum eſt
coopertorium eius, & ipſum eſt indumentum cutis eius, in quo cubabit: eritque quando clamauerit coram me, ſuſcipiam clamorem eius, quia mi-
ſericors ego ſum. ¹⁸ Iudices non vilipendes, & principi in populo tuo non maledices. ¹⁹ Primitias frumenti tui & vini non tardabis reddere. Pri-
mogenitum filiorum tuorum reſeruabis coram me. ²⁰ Sic facies de bobus tuis & de ouibus: ſeptem diebus erit cum matre ſua, & in die octauo ſe-
parabis eum coram me. ²¹ Et viri ſancti eritis coram me: & carnem dilaceratam à beſtia agri non comedetis, canibus proicietis eam. CA. XXIII.
Non ſuſcipies vocem mendacij, nec pones manum tuam cum iniquo, ut ſis ei teſtis falſus. ² Non ſequēris multos ad malefaciendum, neque de-
clinās docere quod tibi videtur in iudicio. iuxta ſententiam plurimorum perſice iudicium. ³ Et pauperis non miſerearis in iudicio. ⁴ Si oc-
curreris boui inimici tui aut aſino errantibus, reducens reduces eos illi. ⁵ Quando videris aſinum odientis te iacentem ſub onere ſuo, & deſieris ad-
iuuare eum, dimittens dimittes odium quod erat in corde tuo contra eum, & ſubleuabis eum. ⁶ Non declinabis iudicium pauperis tui in cauſa
eius. ⁷ A verbis ocioſis procul eris: & eum qui fuerit iuſtificatus, & exierit iuſtus à iudicio, non occides; quia non iuſtificabo impium. ⁸ Et mu-
nera non accipies: quia munus excæcat oculos ſapientum, & peruertit verba iuſtorum. ⁹ Et aduenam non anguſtiabitis: vos enim ſcitis animam
peregrini; quia aduenæ fuiſtis in terra Ægypti. ¹⁰ Et ſex annis ſeminabis terram tuam, & congregabis fructum eius: ¹¹ Septimo autem anno di-
mittes eam, & relinques eam, & comedent pauperes populi tui: & quod illi reliquerint, comeder beſtia agri: ſic facies vineæ tuæ & oliueto tuo.

* ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת
 למען ינוח שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר:
 * ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך: * שלש
 רגלים תחג לי בשנה: * את חג המצות תשמר
 שבעת ימים תאכל מצות באשר צויתך למועד חדש
 האביב כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריכם:
 * וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדך וחג
 האסף בצאת השנה באסף את מעשיך מן השדה:
 * שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדן
 יהוה: * לא תזבח על חמץ דם זבחי ולא ילין חלב
 חגי עד בקר: * ראשית בכורי אדמתך תביא בית
 יהוה אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו:
 * הגר הנכני שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך
 ולהביאך אל המקום אשר הכנתי: * השמר מפניו
 ושמע בקלו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם
 כי שמי בקרבו: * כי אם שמוע תשמע בקלו ועשית
 כל אשר אדבר ואיבתו ארץ איביך וצרתו ארץ
 צריך: * כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל האמרי
 והחתי והפרזי והכנעני החוי והיבوسی והבדדתי:
 * לא תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם ולא תעשה
 כמעשיהם כי הורס רתהרסם ושבר תשבר
 מצבתיהם: * ועבדתם את יהוה אלהיכם וברך
 את לחמך ואת מימך והסרת מכלה מקרבך:
 * לא תהיה משבירה ועקרה בארץ ארץ
 מספר ימך אמלא: * ארץ אימתי אשלח לפניך
 והמתי את כל העם אשר תבא בהם ונתתי ארץ
 כל איביך אליך ערף: * ושלחתי ארץ הצרעה
 לפניך וגרשה ארץ החוי ארץ הכנעני ואת החתי
 מלפניך:

12 * Sex diebus operaberis, septima die cessabis,
 vt requiescat bos & asinus tuus, & refrigeretur
 13 filius ancillæ tuæ, & aduena. * Oïa quæ dixi vo
 bis custodite, & per nomen externorū deorū
 non iurabitis, neque audietur ex ore vestro.
 14 * Tribus vicibus per singulos annos mihi fe
 sta celebrabitis. * Solennitatē quoq; azymorū
 15 custodies: Septē dieb' comedetis azyma, sicut
 præcepi tibi tēpore mensis nouorū quando e
 gressus es de Ægypto. Nō apparebis in cōspe
 16 ctu meo vacuus. * Et solennitatē mēsis primi
 tiuorū operis tui quæcunque seminaueris in
 agro, solennitatē quoq; in exitu anni, quando
 17 cōgregaueris omnes fruges tuas de agro. * Ter
 C in anno apparebit omne masculinum tuū co
 18 ram dño Deo tuo. * Non immolabis super fer
 mento sanguinem victimæ tuæ, nec remane
 19 bit adeps solennitatis meæ vsq; manē. * Primi
 tias frugum terræ tuæ deferēs in domū domi
 ni Dei tui. Non coques hædū in lacte matris
 20 suæ. * Ecce ego mittam angelum meum, qui
 præcedat te & custodiat in via, & introducat
 21 in locum quem præparauī tibi. * Obserua eum
 & audi vocem eius; nec contemnēdum putes,
 22 quia non dimittet cū peccaueris, & est no
 23 men meum in illo. * Quod si audieris vocem
 eius, & feceris omnia quæ loquor, inimicus e
 24 ro inimicis tuis, & affligā affligentes te. * Præ
 cedetque te angelus meus, & introducet te ad
 Amoriæum, & Ethæū, & Pherezæum, & Cha
 nanæum & Euæum, & Iebusæum, quos ego
 25 conteram. * Non adorabis deos eorum, neque
 coles eos. non facies opera eorū, sed destrues
 26 eos, & confringes statuas eorum. * Seruietisq;
 domino Deo vestro, vt benedicā panibus tuis
 & aquis, & auferam infirmitatē de medio tui.
 27 * Non erit infœcunda nec sterilis in terra tua:
 28 numerum dierum tuorum implebo. * Terro
 rem meum mittam in præcursum tuum, &
 Occidam omnem populum ad quem ingre
 29 dieris. cunctorumque inimicorum tuorum
 coram te terga verram: * Emittens crabro
 nes prius, qui fugabunt Euæum & Chana
 næum & Ethæum, antequam introcas.

Inf. 34. d
Deut. 16.
d.
Ecc. 35. a

Deut. 7. a

תרגום אונקלוס

12 * שיתא יומין תעביד עיבודך וביומא שביעא תנוח כדיל דינוח שורך וחמורך ויסקוט בר אמתך וגירך:
 13 * ויחגא דפטרך לא תדכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 14 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 15 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 16 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 17 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 18 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 19 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 20 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 21 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 22 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 23 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 24 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 25 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 26 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 27 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 28 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים
 29 * ויחגא דפטרך לא תזכורן לא וישמע על פיך: * ובכל דאמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים

* Sex dies facies opera tua, at die septima requies-
ces, ut requiescat bos tuus & subingale tuum, &
refrigeretur filius ancillæ tuæ & aduena. * Omnia
quæcunque dixi ad vos, custodietis. et nomen deo-
rum alienorum non memorabitis, neque audietur ex
ore vestro. * Tria tempora anni celebrate mihi.

* Festum azymorum obseruabitis facere. septem
dies comedetis azyma, sicut præcepi tibi iuxta tem-
pus mensis nouorum. in enim ipso egressus es ex Æ-
gypto. non apparebis coram me vacuus. * Et fe-
stum messis primitiuorum facies operum tuorum,
quæ seminaueris in agro tuo. & festum consumma-
tionis in exitu anni in congregatione operum tuo-
rum quæ ex agro tuo. * Tria tempora anni appa-
rebit omne masculinum tuum coram domino Deo
tuo. * Quando enim eiecero gentes à conspectu
tuo, & extendam terminos tuos, non sacrificabis su-
per fermento sanguinem victimæ meæ, neque dor-
miet adeps festiuitatis meæ usque manè. * Primi-
tias primitiuorum terræ tuæ inferes in domum do-
mini Dei tui. non coques agnum in lacte matris suæ.

* Et ecce ego mitto angelum meum ante faciem
tuam, ut custodiat te in via, ut introducat te in
terram quam præparavi tibi. * Attende tibi, et
exaudi eum: non incredulus sis illi: non enim dimit-
tet te. & enim nomen meum est in eo. * Si auditu
audieris meam vocem, & feceris omnia quæcunque
præcipio tibi, inimicus ero inimicis tuis, & aduersa-
bor aduersariis tuis. * Ibit enim angelus meus
præcedens te, & introducet te ad Amorraeum, &
Ethæum, & Pherezeum, & Chananaeum, & Ger-
gesæum, & Euæum, & Jebusaum, & delebo eos.

* Non adorabis deos eorum, neque seruias eis.
non facies iuxta opera eorum, sed destructione de-
strues eos, et conterens conteres statuas eorum: * Et
seruias dño Deo tuo: et benedicā panē tuū et vinum
tuū, & aquā tuam, et auertam infirmitatē à vobis.

* Non erit in vobis sterilis, neque infæcūda, neque
sterilis super terram tuam. numerum dierum tuorū
implebo. * Et terrorem meū mittā præcedentem te:
& amentes faciā omnes gentes, in quas tu exiueris
in eos: & dabo omnes aduersarios tuos profugos.

* Et immittam crabrones priores te: & eiiciam
Amorraeos, et Euæos, et Chananaeos, et Ethæos à te.

* Ἐξ ἡμέρας ποιήσεις τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ
ἀναπαύσῃ, ἵνα ἀναπαύσῃ ὁ βούς σου & τὸ ὑπόζυγόν σου, καὶ
ὁ ἀναψύξῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου & ὁ παροσλήλυτος. * πᾶσι
ὅσα εἶρηκα πρὸς ὑμᾶς, φυλάξετε. & ὄνομα θεῶν ἑτέρων ἐκ
ἀναμνήσεως, οὐδ' οὐ μὴ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν.

* Τρεῖς καιροὺς ἔνιαυδὸς ἑορτάζετε μοι. * τὴν ἑορτὴν τῶν
ἄζυμων φυλάξετε ποιεῖν. ἐπὶ αἷμα ἡμέρας ἑδεσθε ἄζυμα, κα-
θαπτε ἐν τεταμένῳ τοῦ κτύπου τὴν καιρὸν τῶν νέων. ἐν γὰρ
αὐτῷ ἐξῆλθες ἐξ αἰγύπτου. ὅτι ὁ φθῆσεν ἐνώπιόν μου κύνος.

* καὶ ἑορτὴν ἑτεροσμῶν πρῶτον ἡμερημάτων ποιήσεις τῶν ἔρ-
γων σου, ὡς ἐδὴ παρέρχῃ ἐν τῷ ἀγρῷ σου. καὶ ἑορτὴν σιωπῆς
ἐπ' ἐξ ὅδου ἑνιαυδὸς ἐν τῇ σιωπῇ τῶν ἔργων σου τῶν ἐκ
ἁγίου σου.

* Τρεῖς καιροὺς ἑνιαυδὸς ὁ φθῆσεται πᾶν ἄρσεν-
ον κύνος ἐνώπιον κυρίου ἑτεροσμῶν. * ὅταν γὰρ ἐκβάλω ἐξ ἡ
ἀπὸ προσώπου σου, καὶ πλατυώ τὰ ὅρια σου, & θύσεις ἐπὶ
ζύμῃ αἷμα ἑθιμαρτίας μου, οὐδὲ μὴ κοιμηθῇ σῶμα τὸ ἐξ ἑστέ μου

ἕως πρῶτον. * Ἰὰς ἀπαρχὰς τῶν πρῶτον ἡμερημάτων τῆς γῆς σου
εἰσίοισις εἰς τὸν οἶκόν σου & θεῶν σου. ἐκ ἐψήσας ἄρνα ἐν γάλα

κίβητος μητρὸς αὐτοῦ. * & ἰδὲ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ
προσώπου σου, ἵνα φυλάξῃ σε ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπως εἰσαγάγῃ σε εἰς

τὴν γῆν, ἣν ἡτοίμασα σοι. * ὡς σε χε σε αὐτῷ, καὶ εἰσάξει
αὐτὸν, μὴ ἀπειθεῖ αὐτῷ, οὐ γὰρ μὴ ὑποσείληται σε. τὸ γὰρ ὄνομα

μου ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ. * ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσης τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ
ποιήσης πᾶν τὰ ὅσα ἐντέλλομαι σοι, ἐχθροὺς τοῖς ἐχθροῖς

σου, καὶ ἀντικεισόμεαι τοῖς ἀντικειμένοις σου. * προεῖσεται
γὰρ ὁ ἄγγελός μου ἡτοῦ μὲνός σου, καὶ εἰσάξει σε πρὸς τὸν ἀμωρ-
ραῖον, καὶ χετταῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ χαναναῖον, καὶ γερ-
γεσαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ ἐκτερίψω αὐτοὺς. * οὐ

παροσκηυσῇς τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὐδ' οὐ μὴ λατρεύῃς αὐτοῖς.
& ποιήσεις κτ' τὰ ἔργα αὐτῶν, ἀλλὰ καθαρέσεις καθελεῖς αὐ-

τοῦ, & συντερίβων συντερίψεις τὰς σήλας αὐτῶν. * & λατρεύ-
σεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου, & δολογήσω τὸν ἄρσεν σου & τὸν οἶνόν σου,

& τὸ ὕδωρ σου, & ἀποστέψω μαλακίαν ἀφ' ὑμῶν. * ὅτι ἔσαι
ἐν ὑμῖν ἄτεκνος, & ὁ ἄλσος, & ὁ σῆρα ἐπὶ τῇ γῆς σου. τὸν ἀριθμὸν

τῶν ἡμερῶν σου ἀναπληρώσω. * & τὸν φόβον μου ἀποστέλλω ἡ-
τοῦ μὲνός σου, καὶ ἐκστήσω πᾶσι τὰ ἔθνη, εἰς οὓς σὺ ἐκπορεύσῃ

εἰς αὐτούς. καὶ δώσω πᾶσι τοῖς ἐπὶ τῶν ὁρίων σου φυγάδας.

* καὶ ἀποστέλλω τὰς σφηκίας παροτρέγας σε. καὶ ἐκβάλω
ἐκ τῶν ἀμωρραίων, καὶ εὐαίων, & χαναναίων, καὶ χετταίων ἀπὸ σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Sex diebus facies opera tua: in die autem septimo requiesces, ut quiescat bos tuus & asinus tuus, & quiescat filius ancillæ tuæ & peregrinus.

13 Et in omnibus quæ dixi vobis, estote admoniti, & nominis idolorum populorum non recordabimini, neque audietur in ore vestro. 14 Tri-
bus vicibus in anno celebrabitis festa coram me. 15 Solennitatem azymorum custodies: septem diebus comedes azyma, sicut præcepi tibi in tem-
pore mensis nouarum frugum, quoniam in eo egressus es de Ægypto: & non appareas in conspectu meo vacuus. 16 Solennitatem quoque messis
primitiuorum operis tui quæ seminasti in agro. & solennitatem congregationis in exitu anni, quando congregaueris opera tua de agro. 17 Tribus
vicibus in anno apparebunt omnes masculi tui coram dominatore seculi Domino. 18 Non immolabis super fermento sanguinem victimæ meæ,
neque manebunt extra altare adipēs sacrificii j solennitatis usque manè. 19 Principium primitiarum terræ tuæ afferes in sanctuarium domini Dei
tui. Non comedes carnem cum lacte. 20 Ecce ego mitto angelum meum ante te, ut custodiat te in via, & introducat te in locum quem præparavi.

21 Obserua te à facie eius, & acquiesce verbo eius: ne sis rebellis in conspectu eius, quia non dimittet peccata vestra, quoniam in nomine meo est
verbum eius. 22 Quod si suscipiens susceperis verbum eius, & feceris omnia quæ locutus fuero, odio habeo inimicos tuos, & tribulabo tribulan-
tes te: 23 Quia ibit angelus meus ante faciem tuam, & introducet te ad Amorraeos, & Ethæos, & Pherezeos, & Chananaeos, & Euæos, & Iebu-
sæos, & disperdam eos. 24 Non adorabis idola eorum, neque coles ea, neque facies secundum opera eorum: sed destruens destrues eos, & confrin-
gens confringes statuas eorum. 25 Seruietisque coram domino Deo vestro, & benedicet cibum tuum & potum tuum, & auferam infirmitates pes-
simas de medio tui. 26 Non erit orbata & sterilis in terra tua: numerum dierum tuorum perficiam. 27 Terrorem meum mittam ante te, & con-
teram omnem populum ad quem tu ingredieris ut pugnes contra eum: & ponam omnes inimicos tuos coram te terga vertentes. 28 Mittamque
vespam ante faciem tuam, & eiiciet Euæos, Chananaeos, & Ethæos à facie tua.

29 * לא אנרשנו מפניך בשנה אחת פן תהיה הארץ
30 שממה ורבה עליך חית השדה : * מעט מעט אנרשנו
31 מפניך עד אשר תפריה ונחלת את הארץ : * ושת
את גבלך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד
הנהר כי אתן בידכם את יושבי הארץ וגרשתמו מפניך :
32 * לא תכרת להם ולא להיהם ברית : * לא ישבו
33 בארצך פן יחטאו אתך לי כי תעבד את אלהיהם
כי יהיה לך למקש :

כד

* ואל משה אמר עליו
אל יהוה אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים
מזקני ישראל והשתחיתם מרחק : * ונגש משה
לבדו אל יהוה והם לא יגשו והעם לא יעלו עמו :
* ויבא משה ויספר לעם את כל דברי יהוה ואת כל
המשפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל
הדברים אשר דבר יהוה נעשה : * ויכתב משה
את כל דברי יהוה וישכם בבקר ויבן מזבח תחת
ההר ושתים עשרה מצבה לשנים עשר שבטי
ישראל : * וישלח את נערי בני ישראל ויעלו
עלת ויזבחו זבחים שלמים ליהוה פרים : * ויקח
משה חצי הדם וישם באגרות וחצי הדם זרק על
המזבח : * ויקח ספר הבכרים ויקרא באזני העם
ויאמרו כל אשר דבר יהוה נעשה ונשמע : * ויקח
משה את הדם ויזרק על העם ויאמר הנה דם הברית
אשר ברית יהוה עמכם על כל הדברים האלה :
* ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני
ישראל : * ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו
כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר : * ואל
אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלהים
ויאכלו וישתו :

29 * Non eiiciam eos à facie tua anno vno, ne
terra in solitudinem redigatur, & crescant cō
30 tra te bestiae. * Paulatim expellam eos de con
spectu tuo, donec augearis & possideas terrā.
31 * Ponam autem terminos tuos à mari rubro,
vsque ad mare Palæstinorum, & à deserto vs
que ad fluuium. Tradā in manibus vestris ha
bitatores terræ, & eiiciam eos de conspectu
32 vestro. * Non inibis cum eis foedus, nec cum
33 diis eorum. * Non habitent in terra tua, ne for
tè peccare te faciant in me, si feruieris diis eo
rum, quod tibi certè erit in scandalum.

Deut. 7. a

CAP. XXIII.

1 * Moyfi quoque dixit : Ascende ad Domi
A num tu & Aaron, Nadab, & Abiu, & se
ptuaginta senes ex Israel, & adorabitis procul.
2 * Solusque Moyfes ascendet ad Dominum, &
illi non appropinquabunt : nec populus af
3 cendet cum eo. * Venit ergo Moyfes, & narra
uit plebi omnia verba Domini atque iudicia.
Responditque omnis populus vna voce : Om
nia verba Domini quæ locutus est, faciemus.
4 * Scripsit autē Moyfes vniuersos sermones Do
mini : & manē confurgens, ædificauit altare ad
radices montis, & duodecim titulos per duo
5 decim tribus Israel. * Misitque iuuenes de fi
liis Israel, & obtulerunt holocausta, immola
ueruntque victimas pacificas Domino vitulos.
6 * Tulit itaque Moyfes dimidiam partē sangui
nis, & misit in crateras : partem autem residuā
7 fudit super altare. * Assumensque volumen fœ
deris, legit audiente populo. Qui dixerunt :
Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus,
8 & erimus obedientes. * Ille verò sumprum san
B guinem resperfit in populū : & ait, Hic est san
guis fœderis quod pepigit Dñs vobiscum su
per cunctis sermonibus his. * Ascenderuntque
Moyfes & Aaron, Nadab & Abiu, & septua
9 ginta de senioribus Israel. * Et viderūt Deum
Israel. sub pedibus eius quasi opus lapidis sa
phirini, & quasi cælum cū serenum est.
10 * Necnon super eos qui procul recesserant de
C filiis Israel, misit manum suam. Videruntque
Deum, & comederunt ac biberunt.

Su. 19. b.
Inf. co.

Heb. 9. b.

תרגום אונקלוס

29 * לא אתרכיניה מן קרמך בשתא חדא דלמא תהי ארעא צדיא ויסגי עלך חיות ברא :
30 * ועיר זעיר אתרכיניה מן קרמך עד דתפיש
ותחסינ ית ארעא : * ואשוי ית תחומך מימא דסוף עד ימא דפלשתאי וממדברא עד פרת ארי אססר בידכון ית יתבי ארעא ואתרכינין מן
קרמך : * לא תגור להון ולטענתהון קיים : * לא תגור להון ולטענתהון קיים :
31 * ויהו לך :
32 * נדב ואביהוא ושבעין מסבי ישראל ותסגרון מרחיק : * ויתקרב משה בלחורוהי קדם יי ואינון לא יתקרבון ועמא לא יסקון עמיה : * ואתא
משה ואשתעי לעמא ית כל פתגמא דיי וירא כל דיניא ואתיבו כל עמא כחדא ואמרו כל פתגמא דמליל יי נעבד : * וכתב משה ית כל פתגמא
דיי ואקוים בצפרא ובנא מדבחא בשפולי טורא ותרתא עשרה קמא לתרי עשר שבטאי דישראל : * ושלח ית בכורי בני ישראל ואסיקו
עלו ונכסו נכסרת קודשין קדם יי תורין : * ונסיב משה פלגות דמא ושוי במזרקא ופלגות דמא זרק על מדבחא : * ונסיב ספרא
דקניא וקרא קדם עמא ואמרו כל דמליל יי נעבד ונקבל : * ונסיב משה ית דמא וזרק על מדבחא לכפרה על עמא ואמר הא דם קניא
דגור יי עמכון על כל פתגמא הארין : * וסליק משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעין מסבי ישראל : * ויחזו ית יקר אלהא דישראל
ותחזור פריי יקריה בעובר אבן טבא וכמחזי שמיא לברירו : * ולרכבי בני ישראל לא תורא נקא ותחו ית יקרא דיי ותחו תורא בקרביהון
דיתקבלו כאלו הווא אכלין ושתין :

* Non eijciam eos à facie tua in anno vno, ut non fiat terra deserta, & multe fiant contra te bestie terræ. * Paulatim paulatim eijciam eos à te, usquequo crescas & hereditate possideas terram.

* Et ponam terminos tuos à rubro mari, usque ad mare Palestinorum, & à deserto usque ad fluium magnum Euphratem. & tradam in manus vestras habitantes in terra, & eijciam eos à te.

* Non habitabis cum eis: & diis eorum non ponas fœdus. * Et non habitabunt in terra tua, ut non peccare te faciant erga me. si enim seruias diis eorum, hi erunt tibi offendiculum.

CAP. XXIIII.

ET Moyse dixit: Ascende ad Dominum tu, & Aaron, & Nadab, & Abiud, & septuaginta seniorum Israel, et adorabunt à longè Dominum.

* Et appropinquabit Moyses solus ad Deum: ipsi autem non appropinquabunt: at populus non simul ascendet cum eis.

* Ingressus est autem Moyses, & narrauit populo omnia verba Dei & iudicia. Respondit autem omnis populus voce una, dicentes: Omnes sermones quos locutus est Dominus, faciemus, & audiemus.

* Et scripsit Moyses omnia verba. Surgens autem Moyses manè, edificauit altare sub monte: & duodecim lapides in duodecim tribus Israel.

* Et misit iuuenes filiorum Israel, & obtulerunt holocausta, & sacrificauerunt victimam salutaris Deo vitulos.

* Accipiens autem Moyses dimidium sanguinis, infudit in craterem: at dimidium sanguinis infudit super altare. * Et accipiens librum testamenti, legit in aures populi: & dixit, Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus, & audiemus.

* Accipiens autem Moyses sanguinem, resperxit populum. & dixit, Ecce sanguis testamenti, quod disposuit Dominus ad vos de omnibus sermonibus his.

* Et ascendit Moyses & Aaron, & Nadab, & Abiud, & septuaginta seniorum Israel. * Et viderunt locum ubi stetit Deus Israel: & quæ sub pedes eius quasi opus latèris saphiri, & sicut species firmamenti celi puritate.

* Et electorum Israel non dissonuit neque vnus. & apparuerunt in loco Dei, & comederunt & biberunt.

29 * ὅτι ἐμβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ ἐν ἐνιαυτῷ ἐνὶ ἵνα μὴ γένηται ἡ γῆ ἐρήμιος, καὶ πολλὰ γένηται ἐπὶ σὲ τὰ θηρία τῆς γῆς. * καὶ μικρὸν μικρὸν ἐμβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ

30 εἰς τὴν γῆν. * καὶ ἐξ ὧν ἀνέξῃς καὶ κληρονομήσῃς τὴν γῆν. * καὶ θήσω τὰ ὅρια τοῦ ὄρους ἀπὸ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἕως τῆς θαλάσσης τῆς φιλιστίνου. καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου εὐφράτου. καὶ παραδώσω εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν αὐτοὺς ἐκ τῶν

31 θηρίων ἐν τῇ γῇ. καὶ ἐμβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ὄρους. * οὐ συγκαθήσῃ αὐτοῖς. καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν οὐ θήσεις διαθήκην.

32 * καὶ ὅτι ἐγκαθίστηνται ἐν τῇ γῇ τοῦ ἵνα μὴ ἀμαρτάνειν σε ποιήσωσι πρὸς με. εἰ γὰρ δουλεύσῃς τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὗτοι ἔσονται σοὶ πρὸς σκάνδαλον. καὶ δὲ.

1 * Καὶ μωυσὴς εἶπεν, ἀνάβηθι πρὸς κύριον σὺ καὶ ἀαρὼν, καὶ ναδάβ, καὶ ἀβιούδ, καὶ ἐβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἰσραὴλ, καὶ προσκυνήσουσι μακρόθεν τῷ κυρίῳ. * καὶ ἐγγίσει μωυσῆς μόνος πρὸς τὸν θεόν, αὐτοὶ δὲ ὅτι ἐγγισθῶσιν, ὃ ὃ λαὸς ἐκ συναναδύσεται μετ' αὐτῶν. * εἰσῆλθε δὲ ὁ μωυσῆς, καὶ διηγήσατο τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ δικαιώματα. ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς φωνῇ μιᾷ, λέγοντες, πάντα ὅσα λόγους, ἃς ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν, καὶ ἀκουσόμεθα.

4 * καὶ ἔγραψε μωυσῆς πάντα τὰ ῥήματα. ὁ δὲ θρῆσχος δὲ μωυσῆς ὁπποδοῖον ἐκτισάμενον ὑπὸ τὸ ὄρος, καὶ δώδεκα λίθοις εἰς τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ ἰσραὴλ. * καὶ ἔλαβεν αὐτὸς νεανίσκους τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἀνήνεγκαν ὅλας καυτώματα, καὶ ἔθυσαν θυσίαν κυρίῳ τῷ θεῷ μωσχαρία.

6 * λαβὼν δὲ μωυσῆς τὸ ἥμισυ τοῦ αἵματος ἐνέχεον εἰς κρατῆρα, τὸ ἥμισυ τοῦ αἵματος προσέχεον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.

7 * καὶ λαβὼν τὸ βιβλίον τῆς διαθήκης, ἀνέγνω εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν, πάντα ὅσα ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν, καὶ ἀκουσόμεθα. * λαβὼν δὲ μωυσῆς τὸ αἷμα, κατεσκέδαξε τὸν λαόν. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἥς διέθετο κύριος πρὸς ὑμᾶς πρὸς πάντα τὰ ῥήματα τῶν λόγων τούτων.

9 * καὶ ἀνέβη μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καὶ ναδάβ, καὶ ἀβιούδ, καὶ ἐβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἰσραὴλ.

10 * καὶ ἶδον τὸν τόπον ὃν εἰσήκει ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ, καὶ τὰ ἵλα ὅσα πρὸς αὐτὸν ὥστε ἔργον πλεῖον λαπφείρου, καὶ ὥστε εἶδον σερεῶματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαριότητι.

11 * καὶ τῶν ἱερέων ἰσραὴλ ἐδιεφώνησαν ἑξ ἑαυτῶν, καὶ ὥφθησαν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Non eijciam eos à facie tua in anno vno, ne terra sit deserta: & multiplicentur contra te bestiae agri. 30 Paulatim eijciam eos à facie tua, donec augearis & possideas terram. 31 Ponamque terminum tuum à mari rubro, usque ad mare Philistinorum, & à deserto usque ad Euphratē: quoniam tradam in manibus vestris habitatores terræ, & eijciam eos à facie tua. 32 Non inibis cum eis pactum, nec cum idolis suis. 33 Non habitent in terra tua, ne fortè peccare te faciant coram me: neque seruias idolis eorum; quia in scandalum erunt tibi.

CAP. XXIIII.

MOYSE autem dixit: Ascende in conspectum Domini, tu & Aaron, Nadab & Abiud, & septuaginta de senioribus Israel, & adorabitis à longè. * Et accedet Moyses solus coram Domino, & illi non accedant: & populus non ascendat cum eo. 3 Venitque Moyses, & narrauit populo omnia verba Domini, & omnia iudicia. Et responderunt omnis populus simul, atque dixerunt: Omnia verba quæ locutus est Dominus, faciemus.

4 Scripsitque Moyses omnia verba Domini: & surrexit manè, & edificauit altare in humiliiori loco montis, & duodecim titulos per duodecim tribus Israel. 5 Misitque primogenitos filiorum Israel, & obtulerunt holocausta, immolaueruntque victimas sanctificatas coram Domino boues.

6 Tulitque Moyses dimidiam partem sanguinis, & posuit in crateras; & dimidiam partem sanguinis asperxit super altare. 7 Assumpsitque librum fœderis, & legit coram populo: & dixerunt: Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus & obediemus. 8 Tulitque Moyses sanguinem, & asperxit super altare, ut propiciaretur pro populo: & dixit: Ecce sanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiscum super omnia verba hæc. 9 Ascenditque Moyses & Aaron, & Nadab, & Abiud, & septuaginta de senioribus Israel: 10 Et viderunt gloriam Dei Israel, & sub throno gloriæ eius quasi opus lapidis preciosi, & quasi aspectus celi cum serenitas est. 11 Principibus autem filiorum Israel nullum incommodum fuit: & viderunt gloriam Dei, & gauisi sunt in sacrificiis suis quæ accepta fuerunt, quasi comedissent & bibissent.

12 * ויאמר יהוה אל משה עלה אלי ההרה והיה שם
13 ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר
14 כתבתי להורותם: * ויקם משה ויהושע משרתו ויעל
15 משה אל הר האלהים: * ואל הזקנים אמר שבו לנו
16 בזה עד אשר נשוב אליכם והנני אהרן וחור
17 עמכם מי בעל דברים יגש אלהים: * ויעל משה
18 אל ההר ויבס הענן את ההר: * וישכן כבוד יהוה
על הר סיני ויבסו הענן ששת ימים ויקרא אל
19 משה ביום השביעי מתוך הענן: * ומראה כבוד
יהוה באש אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל:
20 * ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר והיה משה
בזה ארבעים יום וארבעים לילה:

כה

1 * וידבר יהוה אל משה לאמר:
2 * דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל
3 איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי: * וזאת
4 התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת:
5 * ותכלת וארגמן ותולעת שני וששועים: * וערת
6 אילים מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: * שמן
7 למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים:
8 * אבני טהרה ואבני מלאים לאפוד ולחשן: * ועשו
9 לי מקדש ושבתתי בתוכם: * ככל אשר אני מראה
10 אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן
11 תעשו: * ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו
12 ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמחו: * וצפית אתו
13 זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ועשירית עליו זהב
14 סביב: * ויצקרת לו ארבע טבעת זהב ונתתה על
15 ארבע פעמיותיו ושתי טבעות על צלעו האחת ושתי
16 טבעות על צלעו השנית: * ועשית בדי עצי שטים
17 וצפית אתם זהב:

12 * Dixit autem Dominus ad Moysem: Ascende
ad me in montē, & esto ibi: daboq; tibi tabu-
las lapideas, & legē ac mandata quæ scripsi, vt
13 doceas filios Israel. * Surrexerunt Moyfes & Io-
sue minister eius, ascendensq; Moyfes in mon-
14 tem Dei, * Senioribus ait: Expectate hic, donec
reuertamur ad vos. habetis Aaron & Hur vo-
biscum: si quid natū fuerit quæstionis, refere-
15 tis ad eos. * Cūq; ascendisset Moyfes, opuit nu-
16 bes montē: * Et habitauit gloria Domini sup
D Sinai, regens illū nube sex diebus. septimo au-
17 tē die vocauit eum Dominus de medio cali-
ginis. * Erat autē species gloriæ Domini quasi
ignis ardens super verticē montis, in cōspectu
18 filiorum Israel. * Ingressusq; Moyfes mediū
nebulæ, ascendit in montem: & fuit ibi qua-
draginta diebus & quadraginta noctibus.

CAP. XXV.

1 * Locutusq; est Dominus ad Moysem, dicens:
2 * Loquere filiis Israel, vt tollant mihi pri-
mitias. ab omni homine qui offert vltroneus
3 accipietis eas. * Hæc sunt autē quæ accipere de-
4 betis: Aurum, & argentū, & æs, * Et hyacin-
thum, & purpuram, coccūque bis tinctum,
5 & byssum, & pilos caprarum, * Et pelles arie-
rum rubricatas, pellēsq; hyacinthinās, & li-
6 gna sethim: * Oleum ad luminaria concinnan-
da, aromata in vnguentū, & thymiamata bo-
7 ni odoris. * Lapidēs onychinos, & gemmas ad
8 ornandum ephod & rationale. * Faciēntque
mihi sanctuarium, & habitabo in medio eo-
9 rum. * Iuxta omnem similitudinē taberna-
culi quod ostendam tibi, & omnium vaso-
rum in cultum eius. Sīcque facietis illud:
10 * Arcam de lignis sethim compingite, cuius
B longitudo habeat duos & semis cubitos, lati-
tudo cubitum & dimidium, altitudo cubitū
11 similiter ac semissem. * Et deaurabis eam auro
mundissimo intus & foris. Faciesque supra co-
12 ronam auream per circuitum. * Et quatuor cir-
culos aureos, quos pones per quatuor arcæ
angulos. Duo circuli sint in latere vno, & duo
13 in altero. * Facies quoque vectes de lignis se-
thim, & operies eos auro:

תרגום אונקלוס

12 * ואמר יי למשה סק לקדמי לטורא ויהי תמן ואחז לך ית לוחי אבנא ואוריתא ותפקדחא דכתבית לאלופיהון: * וקם משה ויהושע
משמשניה וסליק משה לטורא דיתגלי עלוהי ויקרא דיני: * ולסבנא אמר אוריכו לנא תכא עד דנחוב ליתכון והא אהרן וחור עמכון מאן
13 דאית ליה דינא יתקרב לקדמיהון: * וסליק משה לטורא וחפא עננא ות טורא: * ושרא יקרא דיני על טורא דיני וחפתי עננא
שיחא יומין וקרא למשה ביומא שביעאה מגו עננא: * וחור ויקרא דיני כחור אשא אכלא בריש טורא לעיני בני ישראל: * ועל משה
בגו עננא וסליק לטורא והורה משה בטורא ארבעין יממין וארבעין לילין:
1 * ומליל יוי עם משה למימר: * מליל עם בני ישראל ויפרשון קדמי אפרשותא מן
כל גבר דיתרעי לביה תסבון ית אפרשותי: * ודא אפרשותא דתסבון מנהון דתכא וכספא ונחשא: * ותכלא וארגונא וצבע זהורי וברש
ומעוי: * ומשכי ודכרי מסמקי ומשכי מסגונא ואעי שטין: * משחא לאנהרותא בושמא למשח רבותא ולקטורת בושמא: * אבני
בורלא ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא: * ויעבדון קדמי מקדשא ואשרי שבתתי ביניהון: * ככל דאנא מחוי יתך ית דמות
מסבנא וית דמות כל מנותי וכן תעבדון: * ויעבדון ארונא דאעי שטין תרחין אמין ופלגא אורכיה ואמתא ופלגא רומיה:
11 * ותחפי יתיה דהב דכי מגו ומברא תחפיה ויתעביר עלוהי ויר דרוב סחור סחור: * ותחיד ליה ארבע עקון דרוב ותתן על ארבע זווית
ותרחין עקון על סטריה חד ותרחין עקון על סטריה תנינא: * ותעביר אריתי דאעי שטין ותחפי יתהון דתכא:

* Et dixit Dominus ad Moysen: Ascende ad me in montem, & sta illic: & dabo tibi tabulas lapideas legem & mandata, quæ scripsi ut darem legem eis. * Et surgens Moyses & Iosue, qui astant ei, ascenderunt in montem Dei: * Et senioribus dixerunt: Manete hic, quousque reuertamur ad vos. & ecce Aaron & Hur vobiscum: si alicui contigerit questio, accedant eis.

* Et ascendit Moyses in montem, & cooperuit nubes montem: * Et descendit gloria Dei in montem Sinai, & cooperuit illum nubes sex dies. et vocauit Dominus Moysen die septima de medio nubis. * At species gloriæ Domini quasi ignis ardens in vertice montis coram filiis Israel.

* Et ingressus est Moyses in medium nubis, & ascendit in montem, & fuit illic in monte quadraginta dies & quadraginta noctes.

CAP. XXV.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Dic filiis Israel, & accipiant mihi primitias ab omnibus, quibus visum fuerit cordi, accipietis primitias meas. * Et hæc est primitia quam accipietis ab eis, aurum, argentum, æs, * Hyacinthum, purpuram, coccinum duplum, & byssum retortam, & pilos caprinos: * Et pelles arietum rubricatas, & pelles hyacinthinæ, & ligna imputribilia, & lapides sardios: * Et oleum in illuminationem, thymiamata in oleum vntionis, & in compositionem thymiamatis: * Et lapides in sculpturam ad superhumeralia, & tunicam talarem.

* Et facies mihi sanctuarium, et videbor in vobis.

* Et facies mihi secundum omnia quæ ego ostendo tibi in monte, exemplum tabernaculi, et exemplum omnium vasorum eius, & sic facies. * Et facies arcam testimonij de lignis imputribilibus, duorum cubitorum & dimidij longitudo, et cubiti et dimidij latitudo, et cubiti & dimidij altitudo. * Et deaurabis eam auro puro, intus & extra deaurabis eam: et facies ei undulas aureas vertibiles in circuitu. * Et immittes ei quatuor anulos aureos, & impones super quatuor latera, duos anulos super latus unum, & duos anulos super latus secundum.

* Facies autem veftes de lignis imputribilibus, & deaurabis eos auro.

* καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσὲν, ἀνάβηθι πρὸς με εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἴσθι ἐκεῖ, & δώσω σοι τὰ πύξια τὰ λίθινα τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολάς, αἷς ἐγράψα νομοθετῆσαι αὐτοῖς.

* καὶ ἀνέβη Μωυσῆς καὶ ἰησοῦς ὁ παρεστηκὼς αὐτῷ, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ. * καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπον, ἡσυχάζετε αὐτὰς, ἕως ὃν ἔπιστρέψωμι πρὸς ὑμᾶς. & ἰδοὺ ἀαρὼν καὶ ὧρ μετ' ὑμῶν. ἐάν τις συμβῇ κρείσας, προσπορεύεσθω.

καὶ αὐτοῖς. * καὶ ἀνέβη Μωυσῆς εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐκάλυψε

ἡ νεφέλη τὸ ὄρος. * καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος

τὸ σινᾶ, & ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἕξ ἡμέρας. καὶ ἐκάλει-

σε κύριος τὸν Μωυσὲν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἐν μέσῃ τῆς νε-

φέλης. * τὸ ὅτι εἶδος τῆς δόξης κυρίου ὥστε πῦρ φλέγον ἐπὶ

τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. * καὶ ἐ-

σῆλθε Μωυσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης, & ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος,

καὶ ἰὼν ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει ἰεσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκον-

τα νύκτας.

καὶ.

* Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσὲν, λέγων.

* εἶπον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσθ μοι ἀπαρχὰς

τοῦ πάντων, οἷς δὴ δόξη τῇ καρδίᾳ. λήψετε τὰς ἀπαρχὰς

μᾶ. * καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπαρχή, ἡ ἡ λήψετε παρ' αὐτῶν,

ἡ χρυσίον, ἡ ἀργύριον, ἡ χαλκόν, * ἡ ὑάκινθον, ἡ πορφύραν, ἡ κόκκινον

διπλοῦν, καὶ βύσσον κεκλωσμένον, καὶ τρίχας αἰγίας.

* & δέρματα κριῶν ἡρυθροδινωμένα, καὶ δέρματα ὑα-

κίνθινα, καὶ ξύλα ἀσπιδίου, καὶ λίθους καρδίας. * καὶ ἔλαιον

εἰς τὸν φάρον, θυμιάματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, & εἰς τὸν

σῶθεσιν θυμιάματος. * καὶ λίθους εἰς τὸν γλυφὴν εἰς τὴν

ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρειον. * καὶ ποιήσεις μοι ἀγίασμα, &

ὁφθήσομαι ἐν ὑμῖν. * καὶ ποιήσεις μοι κτ' πάντα ὅσα ἐγὼ

δείκνυμι σοι ἐν τῷ ὄρει, τὸ ὅτι δεικνύματι τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ ὅτι

δεικνύματι πάντων τῶν σκευῶν αὐτῆς, & ἔγω ποιήσεις. * καὶ ποιή-

σεις κοίβωντον μαρτυρίας ἐν ξύλων ἀσπιδίων, δύο πῆχεων & ἡ-

μισοῦς τὸ μῆκος, & πῆχεος & ἡμισοῖς τὸ πλάτος, καὶ πῆχεος

& ἡμισοῖς τὸ ὕψος. * καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν χρυσίῳ καθα-

ρῷ, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν χρυσώσεις αὐτήν, καὶ ποιήσεις αὐτῇ κυ-

μάτια χρυσᾷ σφραγίδι κύκλῳ. * καὶ ἐλάσεις αὐτῇ τέσσα-

ρας δακτυλίδας χρυσεῖς, & ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη,

δύο δακτυλίδας ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἐν, καὶ δύο δακτυλίδας ἐπὶ τὸ

κλίτος τὸ δεξιόν. * ποιήσεις ὅτι ἀναφορεῖς ἐν ξύλων ἀ-

σπιδίων, καὶ καταχρυσώσεις αὐτὰς χρυσίῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Dixitque Dominus ad Moysen: Ascende in conspectu meo in montem, & esto ibi: & dabo tibi tabulas lapideas, & legem, & mandata quæ scripsi ut doceas eos. 13 Surrexitque Moyses & Iosue minister eius, & ascendit Moyses in montem in quo reuelata fuerat gloria Domini.

14 Senioribus autem dixit: Expectate nos hic, donec reuertamur ad vos. & ecce Aaron & Hur vobiscum: quicumque habuerit iudicium, accedat coram eis. 15 Ascenditque Moyses in montem, & cooperuit nubes montem: 16 Et habitauit gloria Domini super monte Sinai: cooperuitque eum nubes sex diebus: & vocauit Moysen in die septimo de medio nubis. 17 Et visio gloriæ Domini erat sicut visio ignis ardentis in vertice montis in oculis filiorum Israel. 18 Et ingressus est Moyses in medio nubis, ascenditque in montem, & fuit Moyses in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus.

CAP. XXV.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE, DICENS: * LOQUERE CUM FILIIS ISRAEL, UT SEPARANT CORAM ME SEPARATIONEM PRIMITIARUM, AB OMNI VIRO QUI VOLUERIT EX CORDE SUO, ACCIPIENTIS SEPARATIONEM MEAM. * HÆC EST AUTEM SEPARATIO QUAM TOLLETIS AB EIS: AURUM, & ARGENTUM, & ÆS, * ET HYACINTHUM, & PURPURAM, & COCCINUM, & BYSSUM, & PILOS CAPRARUM: * ET PELLER ARIETUM RUBRICATAS, PELLERQUE TAXONUM, & LIGNA SETIM: * OLEUM AD LUMINARIA, AROMATA IN OLEUM VNTIONIS & INCENSUM AROMATUM: * LAPIDES ONYCHINOS, & LAPIDES UT IMPLEANT CÆLATURAS EPHOD & RATIONALIS.

* ET FACIANT CORAM ME SANCTUARIUM, & HABITARE FACIAM MAIESTATEM MEAM IN MEDIO EORUM. * IUXTA OMNIA QUÆ EGO OSTENDO TIBI SIMILITUDINEM TABERNACULI, & SIMILITUDINEM OMNIUM VASORUM EUS, SIC FACIETIS. 10 FACIENTQUE ARCAM DE LIGNIS SETIM, DUORUM CUBITORUM & DIMIDIJ ERIT LONGITUDO EUS, & CUBITI & DIMIDIJ LATITUDO EUS, & CUBITI & DIMIDIJ ALTITUDO EUS. 11 COOPERIESQUE EAM AURO MUNDISSIMO INTUS & FORIS. FACIESQUE SUPER EAM CIRCULUM AUREUM PER CIRCULUM. 12 ET EFFUNDES EI QUATUOR ANULOS AUREOS, & PONES SUPER QUATUOR ANGULOS EUS: DUOQUE ANULI IN LATERE VNO, & DUO ANULI IN LATERE ALTERO. 13 FACIESQUE VESTES EX LIGNIS SETIM, & OPERIES EOS AURO.

14 * והבאת את הברדים בטבעת על צלעת הארן לשאת
 15 את הארן בהם : * בטבעת הארן יהיו הברדים לא
 16 יסרו ממנו : * ונתת אל הארן את העדת אשר אתן
 17 אליך : * ועשית כפורת זהב טהור אמתים וחצי
 18 ארבע ואמה וחצי רחבה : * ועשית שנים כרבים
 זהב מקשרו תעשר אתם משני קצות הכפורת :
 19 * ועשה כרוב אחד מקצרו מזה וכרוב אחד מקצה
 מזה מן הכפורת תעשו את הכרבים על שני
 20 קצותיו : * והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה
 סבכים בכנפיהם על הכפורת ופניהם איש אל אחיו
 21 אל הכפורת יהיו פני הכרבים : * ונתת את הכפורת
 על הארן למעלה ואל הארן תתן את העדת אשר
 22 אתן אליך : * ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל
 הכפורת מבין שני הכרבים אשר על ארן העדת את
 23 כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל : * ועשית
 שלחן עצי שטים אמתים ארכו ואמה רחבו ואמרו
 24 וחצי קמחו : * וצפית אותו זהב טהור ועשית לו זר זהב
 25 סביב : * ועשית לו מסגרת טפח סביב ועשית זר זהב
 26 למסגרתו סביב : * ועשית לו ארבע טבעת זהב ונתת
 את הטבעת על ארבע הפאות אשר לארבע רגליו :
 27 * לעמת המסגרת תהיין הטבעת לבתים לברדים
 לשאת את השלחן : * ועשית את הברדים עצי שטים
 29 וצפית אתם זהב ונשא כס את השלחן : * ועשית
 קערותיו וכפתיו וקשותיו ומנקיותיו אשר יסך בהן זהב
 30 טהור תעשה אתם : * ונתת על השלחן לחם פנים
 31 לפני תמיד : * ועשית מנרת זהב טהור מקשרו
 תעשה המנורה ירכה וקנה גביעיה כפתריה ופרחיה
 32 ממנה יהיו : * וששה קנים יצאים מצדיה שלשה
 קני מנורה מצדה האחד ושלשה קני מנורה מצדה
 השני :

14 * Induceſque per circulos qui ſunt in arcæ
 15 lateribus, vt portetur in eis: * Qui ſemper
 erunt in circulis, nec vnquam extrahentur ab
 16 eis. * Poneſque in arca teſtificationem
 17 quam dabo tibi. * Facies & propitiatorium
 de auro mundiffimo: duos cubitos & dimi-
 18 dium tenebit longitudo eius, & cubitum ac
 femiſſem latitudo. * Duos quoque Cheru-
 19 bim aureos & productiles facies ex vtraq; par-
 te oraculi. * Cherub vnus ſit in latere vno,
 20 & alter in altero. * Vtrumque latus propi-
 21 tiatorii tegant, expandentes alas, & operien-
 tes oraculum, reſpiciantque ſe mutuò verſis
 22 vultibus in propitiatorium; * Quo ope-
 rienda eſt arca, in qua pones teſtimonium
 23 quod dabo tibi. * Indè præcipiam, & lo-
 quar ad te ſupra propitiatorium, ſcilicet ac de
 medio duorum Cherubim, qui erunt ſuper ar-
 24 cam teſtimonij, cuncta quæ mandabo per te
 filiis Iſrael. * Facies & menſam de lignis
 ſethim, habentem duos cubitos lōgitudinis,
 & in latitudine cubitum, & in altitudine cu-
 25 bitum ac femiſſem. * Et inaurabis eam au-
 ro puriſſimo. facieſque illi labium aureum
 26 per circuitum. * Et ipſi labio coronam in-
 terraſilem altam quatuor digitis, & ſuper illā
 27 alteram coronam aureolam. * Quatuor
 quoque circulos aureos præparabis, & pones
 eos in quatuor angulis eiufdem menſæ per
 28 ſingulos pedes. * Subter coronam erunt
 E circuli aurei, vt mittantur vectes per eos, &
 29 poſſit menſa portari. * Ipſos quoque ve-
 ctes facies de lignis ſethim, & circundabis au-
 ro, ad ſubuehendam menſam.
 30 * Parabis & acetabula, ac phialas, thuribu-
 la & cyathos, in quibus offerenda ſunt liba-
 mina ex auro puriſſimo.
 31 * Et pones ſuper menſam panes propoſi-
 tionis in conſpectu meo ſemper.
 32 * Facies & candelabrum ductile de auro
 mundiffimo, haſtile eius & calamos, ſcyphos
 & ſphærules, ac lilia ex ipſo procedentia.
 33 * Sex calami egredientur de lateribus, tres
 ex vno latere, & tres ex altero.

תרגום אונקלוס

14 ותעיל ית אריותא בעוקתא על סטרי ארונא למישל ית ארונא בהון :
 15 בעוקת ארונא יהון אריותא לא יעידון מניה :
 16 ותתן בארונא ית סהדותא דאתן לך :
 17 ותעביד כפורתא דדהב דכי תרחין אפין ופלגא אורכיה ואמקתא ופלגא פותיה :
 18 ותעביד תריין כרובין
 19 דדהב נגיד תעביד יתהון מתריין סטרי כפורתא :
 20 ועבד כרובא חד מסטרא מכא וכרובא חד מסטרא מכא מן כפורתא תעבדון ית כרוביא על
 21 תריין סטרוותיו :
 22 ויהון כרוביא פרישן גרפיהון על כפורתא ואפיהון חד לקביל חד לקביל כפורתא יהון אפי כרוביא :
 23 ותתן ית כפורתא על ארונא מלעילא ובארונא תתן ית סהדותא דאתן לך :
 24 ואיזמן מימרי לך תמן ואמריל עמך מעלוי כפורתא מבין תריין
 25 כרוביא דעל ארונא דסהדותא ית כל דאפקיר יתך לוח בני ישראל :
 26 ותעביד כפורתא דאפי שטין תרחין אפין אורכיה ואמקתא פותיה ואמקתא
 27 ופלגא רומיה :
 28 ותחפי יתיה דהב דכי ותעביד ליה זיר דדהב סחור סחור :
 29 ותעביד ליה גרנפיה סחור סחור :
 30 ותחפי יתיה דהב דכי ותעביד ליה זיר דדהב סחור סחור :
 31 ותעביד ליה גרנפיה סחור סחור :
 32 ותחפי יתיה דהב דכי ותעביד ליה זיר דדהב סחור סחור :
 33 ותעביד ליה גרנפיה סחור סחור :

¹⁴ * Et induces veſtes in anulos qui in lateribus
arca, ad portandum arcam in eis. ¹⁵ * In anulis
arca testamenti erunt veſtes immobiles. ¹⁶ * Et
impones in arcam testimonia, quæ dederō tibi.

¹⁷ * Et facies propitiatorium superpositionem auri
puri: duorum cubitorum & dimidij longitudo, &
cubiti & dimidij latitudo. ¹⁸ * Et facies duos
Cherubim aureos tornatiles, & impones eos ex ut-
risque lateribus propitiarij. ¹⁹ * Fient Cherubim
vnus ex latere hoc, & Cherub vnus ex latere se-
cundo propitiarij: & facies duos Cherubim super
duo latera. ²⁰ * Erunt duo Cherubim, extenden-
tes alas de super, obumbrantes alis suis in propitia-
torio: & vultus eorum ad se inuicem, ad propitia-
torium erunt vultus Cherubim. ²¹ * Et superim-
pones propitiatorium super arcam de super, & in
arcam impones testimonia quæ dabo tibi.

²² * Et cognoscar tibi illinc: & loquar tibi de su-
periori parte propitiarij inter duos Cherubim, exi-
stentes in arca testimoni, iuxta omnia quæ præcipio
tibi ad filios Ifrael. ²³ * Et facies mensam ex lig-
nis imputribilibus, duorum cubitorum longitudo,
& cubiti latitudo, & cubiti & dimidij altitudo.

²⁴ * Et deaurabis eam auro puro: & facies ei ver-
tibilem undulas aureas in circuitu. & facies ei co-
ronam pugilis in circuitu. ²⁵ * Et facies vertibi-
lem undulam in circuitu coronæ. ²⁶ * Et facies
ei quatuor anulos aureos: & impones quatuor a-
nulos super quatuor partes pedum illius, ²⁷ * Sub
vertibilem coronam. & erunt anuli in positiones
veſtibus, ad portandum mensam.

²⁸ * Et facies veſtes de lignis imputribilibus: &
deaurabis eos auro puro: & subuehetur in ipsis
mensa. ²⁹ * Et facies catinos eius, & morta-
riola, & libatoria, & cyathos, in quibus libabis in
ipsis, ex auro puro facies ea.

³⁰ * Et impones super mensam panes propositionis
coram me semper. ³¹ * Et facies candelabrum ex
auro puro: tornatile facies candelabrum: hastile e-
ius, & calami, & scyphi, & sphaerula, & lilia ex
ipso erunt. ³² * Sex autem calami egredientes
ex lateribus, tres calami candelabri de latere ip-
sius vnus, & tres calami candelabri de latere se-
cundo:

¹⁴ * καὶ εἰσάξεις ἐκτὸς ἀναφορεῖς εἰς ἐκτὸς δακτυλίου ἐκτὸς ἐν τοῖς
¹⁵ κλίτεσι τῶν κιβωτῶν, αἴρειν τὴν κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. * ἐν τοῖς δακ-
τυλίοις τῆς κιβωτῆς τῆς διαθήκης ἐβνται ὁ ἀναφορεῖς ἀκί-
¹⁶ νητοι. * καὶ ἐμβαλεῖς εἰς τὴν κιβωτὸν τὰ μαρτύρια, ὅσα δὲ δώσω
¹⁷ * καὶ ποιήσεις ἱλαστήριον ἐπὶ θέμα χρυσοῦ καθαροῦ, δύο πη-
χεων & ἡμίσεος τὸ μήκος, καὶ πηχεος καὶ ἡμίσεος τὸ πλάτος.
¹⁸ * καὶ ποιήσεις δύο χειρῶν χρυσοῦ τρυφῶν, καὶ ἐπιθήσεις
¹⁹ αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν ἐπὶ ἱλαστήριον. * ποιηθήσονται
χειρῶν, εἰς ἐκτὸς κλίτεσι τοῦ τοῦ, καὶ χειρῶν εἰς ἐκτὸς κλί-
τεσι & δευτέρου ἐπὶ ἱλαστήριον. καὶ ποιήσεις ἐκτὸς δύο χειρῶν
²⁰ ἐπὶ τὰ δύο κλίτη. * ἐκτὸς ὁ δύο χειρῶν, ἐκλεινοντες ἰσὺς
πέρυγας ἐπὶ δώσω, συσπίαζοντες τοῖς πέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ ἐπὶ
ἐπὶ ἱλαστήριον, ἐπὶ τὸ πρῶτον αὐτῶν εἰς ἀλλήλας, εἰς τὸ ἱλαστήριον
²¹ ἐβνται τὰ πρῶτον αὐτῶν χειρῶν. * καὶ ἐπιθήσεις τὸ ἱ-
λαστήριον ἐπὶ τὴν κιβωτὸν δώσω. καὶ εἰς κιβωτὸν ἐμβαλεῖς
²² τὰ μαρτύρια ὅσα δώσω. * καὶ γνωθήσεται ἐκτὸς ἐκτὸς, &
λαλήσω ἐκτὸς αὐτῶν τὸ ἱλαστήριον ἀναμέθεν τῶν δύο χειρῶν
ἐκτὸς, τῶν ὄντων ἐπὶ τῶν κιβωτῶν μαρτυρίου, καὶ πρῶτον ὅσα
²³ ἀν ἐνέλλομαι ἐκτὸς τοῖς ἰσὺς ἰσραὴλ. * καὶ ποιήσεις τρεῖς πε-
ζαν ἐκ ξύλων ἀσθήτων, δύο πηχεων τὸ μήκος, & πηχεος τὸ δὲ
²⁴ ρος, & πηχεος & ἡμίσεος τὸ ὕψος. * καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν
χρυσῷ καθαροῦ. & ποιήσεις αὐτῇ σρεπὶα κυμάτια χρυσοῦ κύ-
²⁵ κλω. καὶ ποιήσεις αὐτῇ σεφάνην παλαισοῦ κύκλω. * & ποιήσεις
²⁶ σρεπὶον κυμάτιον κύκλω τῇ σεφάνῃ. * & ποιήσεις αὐτῇ τέσσα-
ρας δακτυλίας χρυσοῦ. καὶ ἐπιθήσεις τὰς τέσσαρας δακτυλίας
²⁷ ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῶν ποδῶν αὐτῆς, ὅσα τὴν σρεπὶαν σε-
φάνην. καὶ ἐβνται ὁ δακτυλίου εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῖσιν, ὅσα
²⁸ αἴρειν τὴν τρεῖς πεζαν. * καὶ ποιήσεις τὰς ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀ-
σθήτων. & καταχρυσώσεις αὐτὰς χρυσῷ καθαροῦ. & ἐβνται
²⁹ ἐν αὐτοῖς ἡ τρεῖς πεζα. * καὶ ποιήσεις τὰ τεύβλια αὐτῆς, καὶ
τὰς θυίσκας, καὶ τὰ σπόνδια, καὶ τοῖς κυάθους, ἐν οἷς σπεί-
³⁰ ρεις ἐν αὐτοῖς, χρυσοῦ καθαροῦ ποιήσεις αὐτά. * καὶ ἐπι-
θήσεις ἐπὶ τὴν τρεῖς πεζαν ἀρτοὺς ἐνώπιον ἐνώπιον μου δια-
³¹ παντός. * & ποιήσεις λυχνίδην ἐκ χρυσοῦ καθαροῦ τρυφῶν
τὴν ποιήσεις τὴν λυχνίδα. ὁ καυλὸς αὐτῆς, & ὁ καλαμί-
σκοι, & ὁ κροτῆρες, & ὁ σφαιροτῆρες, & τὰ κέρνα ἐξ αὐτῆς
³² ἔσονται. * ἐξ ὧν καλαμίσκοι ἐκ πορδύμφοι ἐκ πλατῶν, τρεῖς
καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτεσι αὐτῆς τοῦ ἐκτὸς & τρεῖς
καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτεσι τοῦ δευτέρου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

- ¹⁴ Inducesque vestes per anulos in lateribus arcae, ut portetur arca in eis. ¹⁵ In anulis arcae erunt vestes: non auferantur ab ea.
¹⁶ Ponesque in arca testamentum quod dabo tibi. ¹⁷ Faciesque propitiatorium ex auro purissimo: duos cubitos & dimidium ha-
bit longitudo eius, & cubitum & dimidium latitudo eius. ¹⁸ Faciesque duos Cherubim de auro ductili, facies eos ex duobus lateribus pro-
pitiarij: ¹⁹ Faciesque vnum Cherub ex latere eius hinc, & Cherub vnum ex latere eius inde. ex propitiatorio facietis Cherubim super duo
latera eius. ²⁰ Eruntque Cherubim expandentes alas suas sursum obumbrantes alis suis super propitiatorium: & facies vniuscuiusque è re-
gione alterius, contra propitiatorium erunt facies Cherubim. ²¹ Ponesque propitiatorium super arcam de super, & in arca pones testimo-
nium quod dabo tibi. ²² Et statuam ibi verbum meum tibi: & loquar tecum de super propitiatorio de medio duorum Cherubim, qui sunt
super arcam testimoni, omnia quæ mandabo tibi ad filios Israel. ²³ Faciesque mensam de lignis setim: duos cubitos habebit longitudo eius,
& cubitum vnum latitudo eius, & cubitum & dimidium altitudo eius. ²⁴ Cooperiesque eam auro mundissimo, & facies ei circumulum au-
reum per circuitum, faciesque ei coronam interrasilem altam pugillo per circuitum. ²⁵ Et facies circumulum aureum ipsi coronæ interrasili
per circuitum. ²⁶ Faciesque ei quatuor anulos aureos, & pones eos super quatuor angulos qui sunt ad quatuor pedes eius. ²⁷ Con-
tra coronam interrasilem erunt anuli, ut mittantur per eos vestes, ut portetur mensa. ²⁸ Faciesque vestes ex lignis setim, & cooperies eos au-
ro, & portabunt cum eis mensam. ²⁹ Faciesque acetabula eius, & phialas eius, & thuribula eius & cyathos, in quibus offerenda sunt liba-
mina, ex auro purissimo facies ea. ³⁰ Et pones super mensam panem propositionis in conspectu meo semper. ³¹ Faciesque can-
delabrum de auro mundissimo, ductile facies candelabrum: hastile eius & calamus eius, scyphi que eius, sphaerula eius, & lilia eius ex ipso erunt.

³² Et sex calami egredientur de lateribus eius: tres calami ex vno latere candelabri, & tres calami ex secundo latere candelabri.

33 * שלשה גבעים משקדים בקנה האחד כפתר ופרח
ושלשה גבעים משקדים בקנה האחד כפתר ופרח כן
34 לששת הקנים היצאים מן המנרה : * ובמנרה
35 ארבעה גבעים משקדים כפתריה ופרחיה : * וכפתר
תחת שני הקנים ממנה וכפתר תחת שני הקנים ממנה
וכפתר תחת שני הקנים ממנה לשש הקנים
36 היצאים מן המנרה : * כפתריהם וקנתם ממנה יהיו
37 בלה מקשה אחת זהב טהור : * ועשית את נרתיה
שבעה והעלה את נרתיה והאיר על עבר פניה :
38 * ומלקחיה ומחתתיה זהב טהור : * בכר זהב טהור
39 יעשה אתה את כל הכלים האלה : * וראה ועשה
40 בתבניתם אשר אתה מראה בהר :

כו

* וארבע המשכן תעשה עשר
יריעת שש משור ותכלת וארגמן ותלעת שני כרבים
מעשה חשב תעשה אתם : * ארבע היריעה האחת
שמנה ועשרים באמה ורחב ארבע באמה היריעה
האחת מדרה אחת לכל היריעת : * חמש היריעת
תהיין חברת אשה אל אחתה וחמש יריעת חברת
אשה אל אחתה : * ועשית ללאת תכלת על שפת
היריעה האחת מקצרה בחברת וכן תעשה בשפת
היריעה הקיצונה במחברת השנית : * חמשים ללאת
תעשה ביריעה האחת וחמשים ללאת תעשה בקצה
היריעה אשר במחברת השנית מקבילת הללאת
אשה אל אחתה : * ועשית חמשים קרסי זהב וחברת
את היריעת אשה אל אחתה בקרסי ויהי המשכן
אחד : * ועשית יריעת עזים לאהל על המשכן עשית
עשרה יריעת תעשה אתם : * ארבע היריעה האחת
שלשים באמה ורחב ארבע באמה היריעה האחת
מדרה אחת לעשתי עשרה יריעות :

33 * Tres scyphi quasi in nucis modum per ca-
lamos singulos, sphaerulæque simul & lilia: &
tres similiter scyphi instar nucis in calamo al-
tero, sphaerulæque simul & lilia. hoc erit opus
sex calamorum, qui producendi sunt de ha-
34 stili. * In ipso autem candelabro erunt qua-
G tuor scyphi in nucis modum sphaerulæq; per
35 singulos & lilia. * Sphaerulæ sub duobus
calamis per tria loca, quæ simul sex fiunt, pro-
36 cedentes de hastili vno. * Et sphaerulæ igitur
& calami ex ipso erunt vniuersa ductilia
37 ex auro purissimo. * Facies & lucernas se-
ptem, & pones eas super candelabrum, vt lu-
38 ceant ex aduerso. * Emunctoria quoque,
& vbi ea quæ emuncta sunt extinguantur, fiat
39 de auro purissimo. * Omne pondus cande-
labri cum vniuersis vasis suis, habebit talentū
40 auri purissimi. * Inspice & fac secundum
exemplar quod tibi in mote monstratum est.

Heb. 8. d.
Act. 7. b.

CAP. XXVI.

1 **A**bernaculum verò ita facies: Decem cor-
A tinas de bysso retorta, & hyacintho ac pur-
pura, coccoque bis tincto, variatas opere plu-
2 mario facies. * Longitudo cortinæ vnius
habebit viginti octo cubitos, latitudo qua-
3 tuor cubitorum erit. vnius mensuræ fient v-
niuersa tentoria. * Quinque cortinæ sibi iun-
gentur mutuò, & aliæ quinque nexu simili co-
hærebunt.
4 * Anfulas hyacinthinas in lateribus ac sum-
mitatibus facies cortinarum, vt possint inui-
cem copulari.
5 * Quinquagenas anfulas cortina habebit
in vtraque parte ita insertas, vt anfa con-
tra anfam veniat, & altera alteri possit adap-
tari.
6 * Facies & quinquaginta circulos aureos,
B quibus cortinarum vela iungenda sunt, vt v-
num tabernaculum fiat.
7 * Facies & saga cilicina vndecim, ad ope-
riendum tectum tabernaculi.
8 * Longitudo fagi vnius habebit triginta
cubitos, & latitudo quatuor. æqua erit men-
sura fagorum omnium.

תרגום אונקלוס

33 תלתא כלידיו מצוירין בקנא חד חזור ושושן ותלתא כלידיו מצוירין בקנא חד חזור ושושן כן לשחא קנין דנפקין מן מנרתא :
34 ובמנרתא ארבעה כלידיו מצוירין חזור ושושנהא : 35 וחזור תחות תרין קנין דמינה וחזור תחות תרין קנין דמינה כן לשחא קנין דנפקין מן מנרתא : 36 וחזוריהון וקניהון מינה יהון כולה נגידא תרא דרהב דכי : 37 ותעביר ית בוצינהא שבעה ותדליק ית בוצינהא ויהון מנרתין לקביל אפהא : 38 וצבתהא ומחתתהא דרהב דכי : 39 ככרא דרהב דכי יעביר יתה ית כל מניא דהאלין : 40 וחזי ועביר בדמותהון דאת מתחזי בטורא :
1 וירא משכנא תעביר עשר יריעין דכוס שזיר ותכלא וארגנא וצבע זהורי צורת כרובין עובר אומן
2 תעביר יתהון : 3 אורכא דיריעתא תרא עשרין ותמניא אמן ופותיא ארבע אמן דיריעתא תרא משחתא תרא לכל יריעתא : 4 חמש יריעין תהון מלפון תרא עשרין וחמש יריעין מלפון תרא עשר : 5 ותעביר ענובין ותכלא על שפתא דיריעתא תרא מסטרא דביר לופי וכן תעביר בשפתא דיריעתא דביר לופי תנינא : 6 חמשין ענובין תעביר ביריעתא תרא וחמשין ענובין תעביר בסטרא דיריעתא דביר לופי תנינא מכון ענובין תרא לקביל תרא : 7 ותעביר חמשין פורפין דרהב ותלפין ית יריעתא תרא עשר חמשין פורפין יתהון : 8 אורכא דיריעתא תרא תלתין אמן ופותיא ארבע אמן דיריעתא תרא משחתא תרא לחר עשרה יריעין :

1

² Vide facias iuxta figuram ostensam tibi in 40 monte.

* Longitudo sagi vnus erit triginta cubitorum, & quatuor cubitorum latitudo sagi vnus. mensura eadem erit undecim sagis.

40. *Handwritten text in Tamil script.*

25.

Հայտնի է, որ խմբի անդամները հաճախում են ծախսերը անհատականացնել:

tos: mentura vna erit vndecim cortinis.

9 * וְחִבַּרְתָּ אֶת־חֲמֵשׁ הַיָּרִיעוֹת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ הַיָּרִיעוֹת
לְבָד וּכְפַלְתָּ אֶת־הַיָּרִיעוֹת הַשְּׁשִׁירֹת אֶל־מֹול פְּנֵי
10 הָאֹהֶל : * וְעָשִׂירֹת חֲמִשִּׁים לַלָּאֹרֶץ עַל שִׁפְרַת
הַיָּרִיעוֹת הָאֵחָת הַקִּיצָנוֹת בַּחֲבֵרֶת וְחֲמִשִּׁים לַלָּאֹת
11 עַל שִׁפְתֵי הַיָּרִיעוֹת הַחֲבֵרֶת הַשְּׁנִיֹּת : * וְעָשִׂירֹת
קָרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים וְהִבֵּאתָ אֶת־הַקָּרְסִים בַּלָּאֹת
12 וְחִבַּרְתָּ אֶת־הָאֹהֶל וְהָיָה אֶחָד : * וְסִרְחָה־הָעֹדֶף בַּיָּרִיעוֹת
הָאֹהֶל חֲצִי וְיָרִיעוֹת הָעֹדֶף תִּסְרַח עַל גַּאֲחֵרֵי
13 הַמִּשְׁכָּן : * וְהָאִמָּה מִזֶּה וְהָאִמָּה מִזֶּה בְּעֹדֶף בְּאֹרֶךְ
יָרִיעוֹת הָאֹהֶל יִהְיֶה סָרוּחַ עַל־צְדֵי הַמִּשְׁכָּן מִזֶּה וּמִזֶּה
14 לְבִסְתּוֹ : * וְעָשִׂיתָ מִכְסֵּה לָאֹהֶל עֶרְת אֵילָם מְאֹדָּמִים
15 וּמִכְסֵּה עֶרְת תַּחֲשִׁים מִלְּמַעְלָה : * וְעָשִׂיתָ
16 אֶת־הַקָּרְשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים : * עֶשֶׂר
אֲמוֹת אֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאֲמֹרֹת וְחֲצִי הָאֲמֹרֹת רָחֵב הַקָּרֶשׁ
17 הָאֶחָד : * שְׁתֵּי יָדוֹת לַקָּרֶשׁ הָאֶחָד מִשְׁלָבֶת אִשָּׁה אֶל־
18 אֶחָתָהּ בֶּן תַּעֲשֶׂה לְכָל קָרֶשֶׁי הַמִּשְׁכָּן : * וְעָשִׂיתָ אֶת־
הַקָּרְשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ לַפֶּאֶת נִגְבָּה תִּימְנָה :
19 * וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי כֶסֶף תַּעֲשֶׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקָּרֶשׁ
שְׁנֵי אַדְנִים תַּחֲרֹת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָיו וּשְׁנֵי
20 אַדְנִים תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָיו : * וּלְצֹלַע
הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִי לַפֶּאֶת צִפּוֹן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ :
21 * וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שְׁנֵי אַדְנִים תַּחַת הַקָּרֶשׁ
הָאֶחָד וּשְׁנֵי אַדְנִים תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד : * וּלְיָרֵכְתִּי
22 הַמִּשְׁכָּן יִמָּה תַּעֲשֶׂה שֵׁשׁ קָרְשִׁים : * וּשְׁנֵי קָרְשִׁים
23 תַּעֲשֶׂה לַמִּקְצָעַת הַמִּשְׁכָּן בִּירְכָתִים : * וַיְהִיו תְּאֵמָם
מִלְּמִטָּה וַיַּחֲדּוּ יִהְיוּ תְּמִים עַל־רֹאשׁוֹ אֶל־הַטִּבְעֹרֶת
הָאֶחָת בֶּן יִהְיֶה לְשְׁנֵיהֶם לְשְׁנֵי הַמִּקְצָעוֹת יִהְיוּ :
24 * וַיְהִיו שְׁמֹנֶה קָרְשִׁים וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שִׁשּׁוֹ עֶשֶׂר
25 אַדְנִים שְׁנֵי אַדְנִים תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אַדְנִים
תַּחֲרֹת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד :

* Et erunt octo columnæ: & bases earum ar-
genteæ decem & sex. & duæ bases columnæ uni,
& duæ bases columnæ uni, & duæ bases columnæ
uni in ambas partes eius.

τῶ ἐνι, καὶ δύο βασεῖς τῶ συλῶ τῶ ἐνι, καὶ δύο βασεῖς τῶ συλῶ
τῶ ἐνὶ εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη αὐτῶ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

gentes: duæ bases sub vna tabula, & duæ bases sub alia tabula.

26 * ועשית בריחם עצי שטים חמשה לקרשי צלע-
27 המשכן האחד : * וחמשה בריחם לקרשי צלע-
28 המשכן השנית וחמשה בריחם לקרשי צלע המשכן
29 לירכתים ימה : * והבריה התיכן בתוך הקרשים
30 מברח מן הקצה אל הקצה : * וארץ הקרשים
תצפה זהב ואת טבעתיהם תעשה זהב בתים לבריחם
31 וצפית את הבריהם זהב : * והקמת את המשכן
במשפטו אשר הראית בהר : * ועשית פרכת תכלת
וארגמן ותולעת שני ושש משור מעשה חשב
32 יעשה אתה כרבים : * ונתתה אתה על ארבעה
עמודי שטים מצפים זהב ווייהם זהב על ארבעה
33 אדני כסף : * ונתתה את הפרכת תחת הקרשים
והבאת שמה מבית לפרכת את ארון העדות
והבדילת הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש
34 הקדשים : * ונתת את הכפרת על ארון העדות
בקדש הקדשים : * ושמת את השלחן מחוץ
לפרכת ואת המנחה נכח השלחן על צלע המשכן
35 תימנה והשלחן תתן על צלע צפון : * ועשית מסך
לפתח האהל תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור
36 מעשה רקם : * ועשית למסך חמשה עמודי שטים
וצפית אתם זהב ווייהם זהב ויצקת להם חמשה
אדני נחשת :

כז

* ועשית את המזבח עצי שטים חמש אמות ארך
וחמש אמות רחב רבוע יהיה המזבח ושלש אמות
קמתו : * ועשית קרנתיו על ארבע פנתיו ממנו
תהיין קרנתיו וצפית אתו נחשת : * ועשית סירתיו
לדשנו ויעיו ומזרקתיו ומזלגותיו ומחתותיו לכל בליו
תעשה נחשת :

26 * Facies & vectes de lignis sethim quinque
ad continendas tabulas in vno latere taberna-
culi:
27 * Et quinque alios in altero, & eiusdem nu-
meri ad Occidentalem plagam,
28 * Qui mittentur per medias tabulas à sum-
mo vsque ad summum. * Ipsas quoque
29 tabulas deaurabis, & fundes in eis anulos au-
reos, per quos vectes tabulata contineant,
30 quos operies laminis aureis. * Et eriges
F tabernaculum iuxta exemplar, quod tibi in
31 monte monstratum est. * Facies & ve-
lum de hyacintho & purpura, coccoque bis
tincto, & bysso retorta opere plumario, & pul-
chra varietate contextum:
32 * Quod appendes ante quatuor columnas
delignis sethim, quæ ipsæ quidem deauratæ
erunt: & habebunt capita aurea, & bases ar-
genteas.
33 * Inferetur autem velum per circulos, intra
quod pones arcam testimonij; quo & sanctua-
rium & sanctuarij sanctuaria diuidentur.
34 * Pones & propitiatorium super arcam te-
stimonij in sancta sanctorum:
35 * Mensamque extra velum, & contra men-
sam candelabrum in latere tabernaculi me-
ridiano. Mensa enim stabit in parte Aquil-
lonis.
36 * Facies & tentorium in introitu taberna-
culi de hyacintho & purpura, coccoq; bis tin-
cto, & bysso retorta opere plumario:
37 * Et quinque columnas deaurabis ligno-
rum sethim, ante quas ducetur tentoriū, qua-
rum erunt capita aurea, & bases æneæ.

CAP. XXVII.

1 FAcies & altare de lignis sethim, quod habe-
bit quinque cubitos in longitudine, & to-
tidem in latitudine, id est quadrum & tres cu-
2 bitos in altitudine.
3 * Cornua autem per quatuor angulos ex
ipso erunt, & operies illud ære. * Faciesque in
vfu eius lebetes ad fuscipiendo cineres &
forcipes atque fuscinulas, & ignium rece-
ptacula. Omnia vasa ex ære fabricabis.

תרגום אונקלוס

26 ותעביד עברין דאעי שטין חמשה לרפי סטר משכנא חד :
27 וחמשה עברין לרפי סטר משכנא תנינא וחמשה עברין לרפי
סטר משכנא לסופיהון מערבא :
28 ועברא מציעארה בגו דפיא מעבר מן סופי לסופי :
29 וית דפיא תחפי דהבא וית עזקתהון תעביד
30 ותקיים ית משכנא כהלכתיה דאת מתחזי בטיורא :
31 ותעביד פרוכתא ותכלא וארגנא
32 ותתן יתה על ארבעא עמודי שטין מחפן דהבא ווייהון דהבא על ארבעא סמכין דכסף :
33 ותתן ית פרוכתא תחות פורפיא ותעיל לתמן מגיו לפרוכתא ית ארונא דסחרותא ותפריש פרוכתא לכוז בין קודשא ובין קדש קודשין :
34 ותתן ית כפורתא על ארונא דסחרותא בקדש קודשין :
35 ותשווי ית פתורא מברא לפרוכתא וית מנרחת לקביל פתורא על סטר משכנא
36 ותעביד פרסא לתרע משכנא ותכלא וארגנא וצבע זהב וזוירי ובוץ שזיר עובד צייר :
37 ותעביד
לפרסא חמשה עמודי שטין ותחפי יתהון דהבא ווייהון דהבא ותחיד להון חמשה סמכין דנחשא :

כז

1 ותעביד ית מרבחא דאעי שטין חמש אמות אורכא וחמש אמות רבוע וית מרבחא ותלר אמן רומיה :
2 ותעביד קרנותיה
3 על ארבע זוויתיה מיניה ותוין קרנותיה ותחפי יתיה דנחשא :
4 ומחתותיה לכל מנותי תעביד נחשא :

* Et facies veſtes ex lignis imputribilibus quin-
que columnis ex vna parte tabernaculi:

* Et quinque veſtes columnis lateri taberna-
culi ſecundo, & quinque veſtes columnis poſteriori
lateri tabernaculi quod ad mare.

* Et veſtis medius inter columnas perueniat
ab uno latere in alterum latus.

* Et columnas deaurabis auro: & anulos facies
aureos, in quos immittes veſtes: & deaurabis
veſtes auro.

* Et eriges tabernaculum iuxta formam oſten-
ſam tibi in monte.

* Et facies velum ex hyacintho, & purpura, et
coccino retorto, & byſſo ſilata. opus textum facies
illud Cherubim.

* Et impones illud ſuper quatuor columnas im-
putribiles deauratas auro: & capitula eorum au-
rea, & baſes eorum quatuor argenteæ.

* Et pones velum ſuper columnas: & inferes
illic intra velum arcam teſtamenti: et diuidet ve-
lum vobis inter ſanctuarium, & inter ſanctum
ſanctorum.

* Et cooperies velo arcam teſtimonij in ſancto
ſanctorum.

* Et pones menſam extra velum, & candelabrum
è regione menſæ, in parte tabernaculi quæ ad
Auſtrum: & menſam pones in parte tabernaculi
quæ ad Aquilonem.

* Et facies tentorium ex hyacintho, & purpu-
ra, & coccino retorto, et byſſo retorta, opus va-
riegatum.

* Et facies velo quinque columnas, et deaura-
bis eas auro. et capitula earum aurea: et conflabis
eis quinque baſes æneas.

CAP. XXVII.

ET facies altare ex lignis imputribilibus, quin-
que cubitorum longitudo, et quinque cubitorum
latitudo: quadrangulum erit altare, et trium cubi-
torum altitudo eius.

* Et facies cornua ſupra quatuor angulos. ex eo
erunt cornua: et cooperies ea ære.

* Et facies coronam altari, et cooperimentum e-
ius, et phialas eius, & fuſcinulas eius, & focum e-
ius, et omnia vaſa eius facies ænea.

* καὶ ποιήσεις μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσθήπων πέντε τῆς σύ-
λων ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους τῆς σκηνῆς.

* καὶ πέντε μο-
χλοὺς τῆς σύλων τῇ κλίτῃ τῆς σκηνῆς τῷ δευτέρῳ, καὶ πέν-
τε μοχλοὺς τῆς σύλων τῇ ὀπίσθῳ κλίτῃ τῆς σκηνῆς τῷ πρῶ-
τῳ.

* καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀναμέσθων τῶν σύ-
λων διενείσθω ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κλίτῃς εἰς τὸ ἕτερον κλίτῃς.

* καὶ ὁ δὲ σύλων κατὰ χρυσώσεις χρυσίῳ. καὶ ὁ δὲ δακτυ-
λίοις ποιήσεις χρυσοῦς, εἰς ὧς εἰσάξεις ὁ δὲ μοχλοῦς. καὶ κατὰ
χρυσώσεις ὁ δὲ μοχλοῦς χρυσίῳ.

* καὶ ἀναστήσεις τὴν
σκηνὴν καὶ τὸ εἶδος τὸ δεδειγμένον σοι ἐν τῷ ὄρει.

* καὶ ποιήσεις κατὰ πέτασμα ἑξ ὑακίνθου ἐκ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου νενοσμήνου. ἔργον ὕφαν-
τόν ποιήσεις αὐτὸ χειρὸς βίμῃ.

* καὶ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐ-
πὶ τῶν τεσσάρων ξύλων ἀσθήπων κεχρυσωμένων χρυσίῳ. καὶ αἱ κε-
φαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ. καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυ-
ρεαῖ.

* καὶ θήσεις τὸ κατὰ πέτασμα ἐπὶ τοῦ σύλων. καὶ
εἰσίοισθες ἐκεῖ ἐσώτερον τοῦ κατὰ πέτασματος τὴν κιβωτὸν τοῦ
μαρτυρίου. καὶ διορίσει τὸ κατὰ πέτασμα ὑμῖν ἀναμέσον ἑξ ἁ-
γίος καὶ ὁ ἀναμέσον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων.

* καὶ κατὰ-
καλύψεις τὸ κατὰ πέτασμα τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου
ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων.

* καὶ θήσεις τὴν τεσπέζαν ἑ-
ξωθεν τοῦ κατὰ πέτασματος, καὶ τὴν λυχνίαν ἀπέναντι τῆς
τεσπέζης ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τῷ πρῶτῳ νότον. καὶ τὴν
τεσπέζαν θήσεις ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τῷ πρῶτῳ βορρῆν.

* καὶ ποιήσεις ἐπιπασσάν ἑξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποι-
ητὴν.

* καὶ ποιήσεις τὸ κατὰ πέτασμα πέντε σύλων,
καὶ χρυσώσεις αὐτὸν χρυσίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυ-
σαῖ. καὶ χωνύσεις αὐτῶν πέντε βάσεις χαλκᾶς.

καὶ.

* Καὶ ποιήσεις θυσιαστήριον ἐκ ξύλων ἀσθήπων, πέντε
πηχῶν τὸ μήκος, καὶ πέντε πηχῶν τὸ εὖρος. τετραγώνον ἔσται
τὸ θυσιαστήριον, καὶ τελῶν πῆχεων τὸ ὕψος αὐτοῦ.

* καὶ ποιήσεις τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν. ἑξ
αὐτοῦ ἔσται τὰ κέρατα. καὶ καλύψεις αὐτὰ χαλκῷ.

* καὶ ποιήσεις σεφθῆν τῷ θυσιαστηρίῳ. καὶ τὸν καλυ-
πτήρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιάλας αὐτοῦ, καὶ τὰς κρεάγρας αὐ-
τοῦ, καὶ τὸ πύριον αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ ποιήσεις
χαλκῷ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et facies quinque veſtes de lignis ſetim, ad continendas tabulas vnus lateris tabernaculi:
continendas tabulas lateris ſecundi tabernaculi, & quinque veſtes ad continendas tabulas poſterioris partis tabernaculi ad Occidentem.

* Et veſtis medius qui mittetur per medias tabulas, tranſiet à ſummo uſque ad ſummum.
Tabulas autem cooperies auro, & anulos earum facies aureos, vt ſint loca veſtibus: veſtes quoque cooperies auro.

* Et eriges tabernaculum iuxta exem-
plar quod tibi in monte monſtratum eſt.

* Faciesque velum de hyacintho, & purpura, & coccino, & byſſo retorta, opere artificis
facies illud figuris Cherubim.

* Et pones illud ſuper quatuor columnas de lignis ſetim coopertas auro: capita earum aurea, ſu-
per quatuor baſes argenteas.

* Et pones velum ſub ſibulis, & introduces ibi vltra velum arcam teſtimonij, vt diuidat velum vo-
bis inter ſanctum, & inter ſanctum ſanctorum.

* Poneſque propitiatorium ſuper arcam teſtimonij in ſancto ſanctorum.

* Poneſque menſam extra velum, & candelabrum è regione menſæ in latere Meridionali tabernaculi: & menſam pones in latere Aquilonari.

* Faciesque velum in oſtio tabernaculi ex hyacintho & purpura, & coccino, & byſſo retorta opere polymitarij.

* Et facies ve-
lo quinque columnas de lignis ſetim, & cooperies eas auro: capita earum erunt ex auro, & fundes eis quinque baſes æneas.

CAP. XXVII.

Faciesque altare de lignis ſetim: quinque cubitos habebit longitudo eius, & quinque cubitos latitudo: quadratum erit altare, & tres cubitos ha-
bebit altitudo eius.

* Faciesque cornua eius ſuper angulos eius, ex ipſo erunt cornua eius, & operies illud ære.

* Et facies lebetes vt colligatur cinis, & batilia eius, & acetabula, & fuſcinulas, & thuribula eius: omnia vaſa eius facies ex ære.

* ועשית לו מכבד מעשה רשת נחשת ועשית על-
הרשת ארבע טבעת נחשת על ארבע קצותיו:
* ונתתה אתה תחת כרכב המזבח מלמטה והיתר-
הרשת עד חצי המזבח: * ועשית בדים למזבח בדי
עצי שטים וצפית אתם נחשת: * והובא את-בדיו
בטבעת והיו הבדים על-שתי צלעות המזבח בשאת
אתו: * נכבד לחת תעשה אתו כאשר הראה אתך
בהר בן יעשו: * ועשית את חצר המשכן לפאת
נגב-תימנה קלעים לחצר שש משור מאה באמה
ארך לפאה האחרת: * ועמדיו עשרים ואדניהם
עשרים נחשת ווי העמדיו וחשקיהם כסף:
* וכן לפאת צפון בארך קלעים מאה ארך ועמדיו
עשרים ואדניהם עשרים נחשת ווי העמדיו
וחשקיהם כסף: * ורחב החצר לפאת ים קלעים
חמשים אמה עמדיהם עשרה ואדניהם עשרה:
* ורחב החצר לפאת קדמה מזרחה חמשים אמה:
* וחמש עשרה אמה קלעים לכתף עמדיהם שלשה
ואדניהם שלשה: * ולכתף השנית חמש עשרה
קלעים עמדיהם שלשה ואדניהם שלשה:
* ולשער החצר מסדי עשרים אמה תכלת ואדנימן
ותולעת שני ויש משור מעשה רקם עמדיהם ארבעה
ואדניהם ארבעה: * כל-עמודי החצר סביב
מחשקים כסף ווייהם כסף ואדניהם נחשת: * ארך
החצר מאה באמה ורחב חמשים בחמשים וקמרה
חמש אמות שש משור ואדניהם נחשת: * לכל
כלי המשכן בכל עבדתו וכל-יתידתיו וכל-יתדית
החצר נחשת:
* ואתה תצוה את-בני
ישראל ויקחו אליך שמן זית ויד כתירת למאור
להעלות נר תמיד:

4 * Craticulamque in modum retis aeneam,
per cuius quatuor angulos erunt quatuor anu-
5 li aenei: * Quos pones subter arulam altaris. e-
6 ritque craticula usque ad altaris medium. * Fa-
7 B cies & vectes altaris de lignis fethi duos, quos
8 operies laminis aeneis: * Et induces per circu-
9 lum: eruntq; ex utroque latere altaris ad por-
10 tandum. * Non solidum, sed inane & cauum
11 intrinsecus facies illud, sicut tibi in mote mo-
12 stratum est. * Facies & atrium tabernaculi, in
13 cuius Australi plaga contra Meridiem erunt
14 tentoria de bysso retorta. Centum cubitos v-
15 num latus tenebit in longitudine: * Et colum-
16 nas viginti cum basibus totidem aeneis, quæ
17 capita cum celaturis suis habebunt argentea.
18 * Similiter & in latere Aquilonis per longum
19 erunt tentoria centum cubitorum; columnæ
20 viginti, & bases aeneæ eiusdem numeri & capi-
21 ta earum cū celaturis suis argentea. * In latitu-
22 dine verò atrij, quod respicit ad Occidentem,
23 erunt tentoria per quinquaginta cubitos, &
24 columnæ decem, baselq; totidem. * In ea quoq;
25 atrij latitudine, quæ respicit ad Orientem, quin-
26 quaginta cubiti erunt: * In quibus quindecim
27 cubitorum tentoria lateri vno deputabuntur,
28 columnæque tres, & bases totidem. * Et in la-
29 tere altero erunt tentoria, cubitos obtinentia
30 quindecim, columnæ tres, & bases totidem.
31 * In introitu verò atrij fiet tentorium cubito-
rum viginti ex hyacintho & purpura cocco-
que bis tincto, & bysso retorta opere pluma-
rio. columnas habebit quatuor, cū basibus to-
tidem. * Omnes columnæ atrij per circuitum
vestitæ erunt argenteis laminis, capitibus ar-
genteis, & basibus aeneis. * In longitudine oc-
cupabit atrium cubitos centum, in latitudi-
D ne quinquaginta. altitudo quinque cubito-
rum erit; fietque de bysso retorta, & habebit
19 bases aeneas. * Cuncta vasa tabernaculi in om-
20 nes usus & ceremonias, tam pauxillos eius
21 quàm atrij, ex ære facietis. * Præcipe filiis Is-
rael vt afferant tibi oleum de arboribus oli-
uarum purissimum, piloque contusum, vt ar-
deat lucerna semper

Lcu.7.b

תרגום אונקלוס

4 ותעביר ליה סרדא עובר מצדא דנחשא ותעביר על מצדא ארבע עזקו דנחשא על ארבע סטרוהי:
דמרבחא מלרע ותהי מצדא עד פלגור מרבחא: 6 ותעביר אריתא למרבחא אריתא דאעי שטין ותחפי יתהון נחשא: 7 ויתעלון ית
אריתוהי בעזקתא ויהון אריתא על תרין סטרי מרבחא במישל יתיה: 8 חליל לוחין תעביר יתיה כמא דאחזי יתך בטורא כן יעבדון:
9 ותעביר ית דרת משכנא לרוח עיבר דרומא סרדין לדרתא דבוץ שזיר מאד אמין אורכא לרוחא חדא: 10 ועמודוהי עשרין וסמכיהון עשרין
דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף: 11 וכן לרוח ציפונא באורכא סרדין מאד באורכא ועמודוהי עשרין וסמכיהון עשרין דנחשא
ווי עמודיא וכיבושיהון כסף: 12 ופוחיא דדרתא לרוח מערבא סרדין חמשין אמין עמודיהון עשרה וסמכיהון עשרה: 13 ופוחיא
דרתא לרוח קרומא מדינחא חמשין אמין: 14 וחמש עשרה אמין סרדין לעיברא עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא: 15 ולעיברא
חנינא חמש עשרה סרדין עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא: 16 ולחרע דרתא פרסא עשרין אמין דתכלא וארגונא וצבע וזורי ובוץ
שזיר עובר צזיר עמודיהון ארבעה וסמכיהון ארבעה: 17 כל עמודי דרתא סחור סחור מכבשין כסף וויהון כסף וסמכיהון דנחשא:
18 אורכא דדרתא מאד אמין ופוחיא חמשין בחמשין ורומא חמש אמין דבוץ שזיר וסמכיהון דנחשא: 19 לכל מני משכנא בכל
פוחניה וכל סיכוניה וכל סיכי דרתא דנחשא: 20 ואת תפקיד ית בני ישראל ויסבון לך משח ויתא דכניא כתישא לאנחרא
לארלקא בוצינא חרירא:

* Et facies ei craticulam opere reticulato aeneam. 4
 & facies craticula quatuor anulos aneos ad qua-
 tuor latera: * Et suppones eos sub craticu-
 la altaris ab infra. erit autem craticula usque ad
 dimidium altaris.

* Et facies veſtes altari ex lignis imputribili- 6
 bus, & inarabis eos ære.

* Et immittes veſtes in anulos, & sint veſtes 7
 secundum latera altaris in leuando illud.

* Concauum tabulatum facies illud, iuxta de- 8
 monstratum tibi in monte, sic facies illud.

* Et facies atrium tabernaculo, ad latus quod 9
 ad Austrum, vela atrij ex byſſo retorta, longitudi-
 centum cubitorum unilateri. * Et columna ea- 10
 rum viginti, & bases eorum vigintianeæ, & fibulae
 eorum, & forcipes earum argenteæ.

* Sic lateri quod ad Aquilonem, vela centum cu 11
 bitorum longitududo, & colunna viginti, & bases
 earum vigintianeæ, & fibulae eorum, & forcipes
 columnarum, & bases deargentatæ argento.

* At latitudo atrij quod ad mare, vela quinqu- 12
 ginta cubitorum: columna eorum decem, & bases
 earum decem. * Et latitudo atrij quod ad Orien- 13
 tem vela quinquaginta cubitorum. * Columnae 14

eorum decem, & bases earum decem: & quinque
 & decem cubitorum velorum altitudo lateri uni:
 columna eorum tres, & bases earum tres.

* Et latus secundum quindecim cubitorum ve- 15
 lorum altitudo: columna eorum tres, & bases ea-
 rum tres. * Et ostio atrij cooperimentum vi- 16

ginti cubitorum altitudo ex hyacintho & purpu-
 ra, & coccino retorto, & byſſo retorta variegatio-
 ne polymitarij: & columna eius quatuor, & ba-
 ses eius quatuor. * Omnes columna atrij in cir- 17

cuitu deargentatæ argento: & capitula earum ar-
 gentea, & bases earum aeneæ. * At longitududo 18
 atrij centum ad centum, & latitudo quinquaginta
 ad quinquaginta, & altitudo quinque cubitorum
 ex byſſo retorta, & bases earum aeneæ.

* Omnis supellex, & omnia vasa & paxilli a- 19
 trij aenei.

* Et tu præcipe filiis Iſſrael, & accipiant tibi o- 20
 leum ex oliuis defæcatum purum contusum in lu-
 men, ut ardeat lucerna semper

4 καὶ ποιήσεις αὐτὰς ἐξ ἀράων ἐργῶ δικτυωτὰ χαλκῶν. καὶ
 ποιήσεις τῇ ἐξάρᾳ τέσσαρας δακτυλίου χαλκοῦς ἐπὶ ταῖς
 5 τέσσαρα κλίται. * Ἐξ ὑποθήσεις αὐτὰς ὑπὸ τῶν ἐξάρων
 ὧς δυσασηρίου κάτωθεν. ἔσαι ὅ ἡ ἐξάρᾳ ἕως τοῦ ἡμίτου τοῦ

6 δυσασηρίου. * Ἐ ποιήσεις ἀναφορεῖς τῶν δυσασηρίων ἐν
 ζύλων ἀσθήτων, καὶ περὶ χαλκῶσεως αὐτὰς χαλκῶς.

7 * καὶ εἰσάξεις σὺν ἀναφορεῖς εἰς σὺν δακτυλίου. Ἐ ἔσω-
 σαν ὧς ἀναφορεῖς κατὰ τὰ πλῆθῶς τοῦ δυσασηρίου ἐν τῷ αἰ-
 8 ρειν αὐτό. * κοῖλον λανιδῶν ποιήσεις αὐτό. κατὰ τὸ
 περὶ ἀδειχθέν σοι ἐν τῷ ὄρει, οὕτω ποιήσεις αὐτό.

9 * καὶ ποιήσεις αὐτὴν τῇ σκηνῇ. εἰς τὸ κλίτος τὸ πρὸς λί-
 βα ἰσῖα τῆς αὐλῆς ἐν βύσσου κεκλωσμένης. μήκῃ ἑκατὸν

10 πηχῶν τὰ ἐνὶ κλίτει. * καὶ ὧς εὐλοὶ αὐτῶν εἴκοσι, Ἐ βά-
 σεως αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ ὧς κείκοι αὐτῶν Ἐ αἱ ψαλίδες
 11 αὐτῶν δέξ. γρηῖ. * ἔτω τῶ κλίτει τῶ πρὸς βορρῶν ἰσῖα
 ἑκατὸν πηχῶν τὸ μήκῃ. Ἐ ὧς εὐλοὶ εἴκοσι, Ἐ αἱ βάσεις αὐ-
 τῶν εἴκοσι χαλκαῖ. Ἐ ὧς κείκοι αὐτῶν Ἐ αἱ ψαλίδες τῶν εὐ-
 12 λων, καὶ αἱ βάσεις περὶ ἐργασμένης δέξ. γρηῖ. * τὸ δὲ
 13 ὄρος τῆς αὐλῆς τὸ κατὰ θάλασσαν ἰσῖα πενήκοντα πηχῶν.

14 * εὐλοὶ αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ πέντε
 καὶ δέκα πηχῶν τῶν ἰσίων τὸ ὕψος κλίτῃ τῶ ἐνὶ. εὐλοὶ αὐ-
 15 τῶν τρεῖς, Ἐ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. * καὶ τὸ κλίτος τὸ δού-
 16 τερον δεκαπέντε πηχῶν τῶν ἰσίων τὸ ὕψος. εὐλοὶ αὐτῶν
 17 τρεῖς, καὶ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. * καὶ τῇ πύλῃ τῆς αὐλῆς
 κάλυμμα εἴκοσι πηχῶν τὸ ὕψος ὧς ὑακίνθου καὶ πορφύ-
 18 ρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, Ἐ βύσσου κεκλωσμένης τῇ
 ποικιλίᾳ τοῦ ῥαφιδουτοῦ. Ἐ εὐλοὶ αὐτῶν τέσσαρες, καὶ αἱ βά-
 19 σεως αὐτῶν τέσσαρες. * πᾶντες ὧς εὐλοὶ τῆς αὐλῆς κύ-
 κλω κατεργασμένοι δέξ. γρηῖ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν δέξ.
 20 γρηῖ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. * τὸ ὅ μήκῃ τῆς
 αὐλῆς ἑκατὸν ἐξ ἑκατὸν καὶ τὸ ὄρος πενήκοντα ἐπὶ πενή-
 κοντα. καὶ ὕψος πέντε πηχῶν ἐν βύσσου κεκλωσμένης, Ἐ
 αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. * πᾶσα ἡ κατασκευὴ Ἐ πᾶν-
 τα ταῖς ἐργασίαις καὶ ὧς πᾶσαλοι τῆς αὐλῆς χαλκοῖ.

20 * καὶ σὺ συντάξον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσαν οἱ ἑ-
 λαιον ὧς ἐλαιῶν ἄγρυγον καθαρόν κεκομμένον εἰς φῶς, ἵνα
 καίηται λύχνος διαπαντός,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et facies ei craticulam opere retis ex ære. & facies super rete quatuor anulos ex ære super quatuor lateribus eius: 5 Et pones eam sub circulo altaris deorsum, & erit rete usque ad dimidium altaris.

* Et inducentur veſtes per anulos, & erunt veſtes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 7 Et facies veſtes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.

* Et inducentur veſtes per anulos, & erunt veſtes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 7 Et facies veſtes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.

* Et inducentur veſtes per anulos, & erunt veſtes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 7 Et facies veſtes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.

* Et inducentur veſtes per anulos, & erunt veſtes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 7 Et facies veſtes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.

* Et inducentur veſtes per anulos, & erunt veſtes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 7 Et facies veſtes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.

* Et inducentur veſtes per anulos, & erunt veſtes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 7 Et facies veſtes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.

* Et inducentur veſtes per anulos, & erunt veſtes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 7 Et facies veſtes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.

* Et inducentur veſtes per anulos, & erunt veſtes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 7 Et facies veſtes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.

* Et inducentur veſtes per anulos, & erunt veſtes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 7 Et facies veſtes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.

* Et inducentur veſtes per anulos, & erunt veſtes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 7 Et facies veſtes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.

* Et inducentur veſtes per anulos, & erunt veſtes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 7 Et facies veſtes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.

* Et inducentur veſtes per anulos, & erunt veſtes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 7 Et facies veſtes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.

בְּאֶהָל מוֹעֵד מִחוּץ לַפֶּרֶכֶת אֲשֶׁר עַל-הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ
אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבָנָיו מֵעַרְב־עַד-בֶּקֶר לִפְנֵי יְהוָה חֻקַּת עוֹלָם
לְדֹרֹתֶכָּם מֵאַרְצֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל :

כח

וְאַתָּה הִקְרַב אֵלַיךְ אֶת-אֶהְרֹן אֶחִיד
וְאֶת-בָּנָיו אֲתוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִכְהֵנוּ-לִי אֶהְרֹן
נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהְרֹן : * וַעֲשִׂיתָ
בְּגָדֵי-קֹדֶשׁ לְאֶהְרֹן אֶחִיד לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת :
* וְאַתָּה תִּדְבַּר אֶל-כָּל-חֲכָמֵי-לֵב אֲשֶׁר מִלְּאֵתֵי רוּחַ
חֲכָמָה וַעֲשׂוּ אֶת-בְּגָדֵי אֶהְרֹן לְקֹדֶשׁ לִכְהֵנוּ-לִי :
* וְאַלֶּה דִּבְרֵי אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאַפֻּד וּמַעֲלִיל וּכְתָנֶת
תִּשְׁבֵּץ מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט וַעֲשׂוּ בְגָדֵי-קֹדֶשׁ לְאֶהְרֹן אֶחִיד
וּלְבָנָיו לִכְהֵנוּ-לִי : * וְהָם יִקְחוּ אֶת-הַזָּהָב
וְאֶת-הַתְּכֵלֶת וְאֶת-הָאַרְגָּמָן וְאֶת-תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת-
הַשֵּׁשׁ : * וַעֲשׂוּ אֶת-הָאַפֻּד זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת
שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב : * שְׁתֵּי כְתֻפֹת חֲבֵרֶת
יִהְיֶה לְזָאֵל-שְׁנֵי קַצְתָּיו וְחֶבֶר : * וְחֹשֶׁב אִפְדָּתוֹ
אֲשֶׁר עָלָיו בְּמַעֲשָׂהוּ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר : * וּלְקַחְתָּ אֶת-שְׁתֵּי אַבְנֵי-
שֹׁהַם וּפְתַחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : * שֵׁשֶׁת
מִשְׁמָתִים עַל הָאֶבֶן הָאַחַת וְאֶת-שְׁמוֹת הַשְּׁשֹׁה
הַנּוֹתָרִים עַל-הָאֶבֶן הַשְּׁנִית כְּתוּלְתָם : * מַעֲשֵׂה
חֹרֶשׁ אֶבֶן פְּתוּחֵי חֹתֶם תִּפְתַּח אֶת-שְׁתֵּי הָאֶבְנִים
עַל-שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִסְכַּת מִשְׁבָּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה
אֹתָם : * וְשִׁמַּתְּ אֶת-שְׁתֵּי הָאֶבְנִים עַל כְּתֻפֹת הָאַפֻּד
אַבְנֵי זִכְרֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִשְׂאָ אֶהְרֹן אֶת-שְׁמוֹתָם
לִפְנֵי יְהוָה עַל-שְׁתֵּי כְתֻפֵּי זִכְרֹן : * וַעֲשִׂיתָ
מִשְׁבָּצַת זָהָב : * וְשְׁתֵּי שְׂרָשְׁרֹת זָהָב טָהוֹר מְגִבֹּת
תַּעֲשֶׂה אֹתָם מַעֲשֵׂה עֵבֶת וְנִתְתְּרוּ אֶת-שְׂרָשְׁרֹת
הָעֵבֶת עַל-הַמִּשְׁבָּצוֹת :

* In tabernaculo testimonij extra velum, quod oppansum est testimonio : & collocabunt eam Aaron & filij eius, & vsque manè luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum coram filiis Israel.

CAP. XXVIII.

* Applica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel, ut sacerdotio fungantur mihi Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar.

* Faciesque vestem sanctam Aaron fratri tuo in gloriam & decorem.

* Et loqueris cunctis sapientibus corde quos repleui spiritu prudentiæ, ut faciant vestes Aaron fratri tuo, in quibus sanctificatus ministret mihi.

* Hæc autem erunt vestimenta quæ facient: Rationale, & superhumale, tunicam & lineam strictam, cidarim & balteum. Faciet fratri tuo Aaron & filiis eius vestimenta sancta, ut sacerdotio fungantur mihi.

* Accipientque aurum, & hyacinthum, & purpuram, coccumque bis tinctum, & byssum.

* Facient autem superhumale de auro, & hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & bysso retorta opere polymito.

* Duas oras iunctas habebit in utroque latere summitatum, ut in vnum redeant.

* Ipsa quoque textura, & cuncta operis varietas erit ex auro, & hyacintho, & purpura, coccoque bistincto, & bysso retorta.

* Summesque duos lapides onychinos, & sculpes in eis nomina filiorum Israel. * Sex nomina in lapide vno, & sex reliqua in altero, iuxta ordinem natiuitatis eorum.

* Opere sculptoris & cælatura gemmarum sculpes eos nominibus filiorum Israel inclusos auro atque circumdandos. * Et pones in utroque latere superhumeralis, memoriale filiis Israel: portabitque Aaron nomina eorum coram Domino super utrumque humerum ob recordationem.

* Facies & vncinos ex auro:

* Et duas catenulas auri purissimi sibi inuicem cohærentes, quas inferes vncinis.

תרגום אונקלוס

במשכן זמנא מברא לפרוכתא דעל סהדותא יסדר יתיה אהרן ובנאיה מרמשא עד צפרא קדם יי קים עלם לדריהון מעם בני ישראל :

כח

וְאַתָּה קָרִיב לְזִתְךָ יִתְּ אֶהְרֹן אַחֲוָךְ וְיִתְּ בָנָיו עִמָּיה מִגֹּז בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשִׁמְשָׁא קְדָמִי אֶהְרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהְרֹן :
וְתַעֲבִיד לְבוּשֵׁי קֹדֶשׁ לְאֶהְרֹן אַחֲוָךְ לִיקָר וּלְתִשְׁבָּחָא : * וְאַתָּה תַּמְלִיל עַם כָּל חֲכָמֵי לֵב דְּאִשְׁלָמִית עִמָּהוֹן רוּחַ חֲכָמָתָא וְיַעֲבִדוּן יִתְּ לְבוּשֵׁי
אֶהְרֹן לְקֹדֶשׁ וְיִתְּ לְבוּשֵׁי דְיַעֲבִדוּן חֹשֶׁן וְאַפֻּדָא וּמַעֲלִילָא וְכַתְּנִין מִרְמָצִין מִצְנֶפֶת וְהַמִּינִין וְיַעֲבִדוּן לְבוּשֵׁי קֹדֶשׁ
לְאֶהְרֹן אַחֲוָךְ וּלְבָנָיו לְשִׁמְשָׁא קְדָמִי : * וְאִינוּן יִסְבוּן יִתְּ דְּהִבָּא וְיִתְּ תְּכֵלָא וְיִתְּ אַרְגָּמָא וְיִתְּ צִבְעָא זָהָרִי וְיִתְּ צִבְעָא
דְּדִהָבָא תְּכֵלָא וְאַרְגָּמָא וְצִבְעָא זָהָרִי וּבֹשֶׁץ שְׂזִיר עוֹבֵד אוֹמֵן : * וְיִתְּ חֹשֶׁב מִלְּפָן יִהְיֶה עַל חֲרִין סִטְרוֹהִי וְיִתְּלָפָא : * וְהָמִין תְּקוּבָה
דְּעִלּוּתִי כְּעוֹבְדִיהִי מְגִיָּה יִתְּ דְּהִבָּא תְּכֵלָא וְאַרְגָּמָא וְצִבְעָא זָהָרִי וּבֹשֶׁץ שְׂזִיר : * וְיִסֵּב יִתְּ חֲרִתִּין אַבְנֵי בּוֹרְלָא וְתַגְלוּף עֲלִיהוֹן שְׁמֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
שִׁיתָא מִשְׁמָתָהוֹן עַל אַבְנָא תְּנִייתָא כְּתוּלְתָהוֹן : * עוֹבֵד אוֹמֵן דְּאֶבֶן טָבָא כְּתִב מִפְּרֶשׁ כְּגִלוּף
וְעִזְקוֹן תַּגְלוּף יִתְּ חֲרִתִּין אַבְנֵיָא עַל שְׁמֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁקַעֲן מִרְמָצִין בְּדִהָב תַּעֲבִיד יִתְּהוֹן : * וְתַשִּׁי יִתְּ חֲרִתִּין אַבְנֵיָא עַל כְּתֻפֵּי אִפְדָּתָא אַבְנֵי
דְּזִכְרָנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשּׁוּל אֶהְרֹן יִתְּ שְׁמֵתָהוֹן קְדָם יי עַל חֲרִין כְּתֻפֵּי דְזִכְרָנָא : * וְתַעֲבִיד מִרְמָצִין דְּדִהָב : * וְיִתְּ חֲרִין תִּיכִין דְּדִהָב דְּכִי
מִתְחַמֵּן תַּעֲבִיד יִתְּהוֹן עוֹבֵד גְּדִילוֹ וְיִתְּ חֲרִין תִּיכִין גְּדִילוֹתָא עַל מִרְמָצָתָא :

* In tabernaculo testimonij. extra velum quod
super testamento incendet illud Aaron et filij eius à
vespera vsque ad manè coram Domino, legitimum
sempiternum in generationes vestras à filiis Israel.

CAP. XXVIII.

ET tu applica ad te & Aaron fratrem tuum, &
filios eius de filiis Israel, ut sacerdotio fungan-
tur mihi, Aaron, & Nadab, & Abiud, & Elea-
zar, & Ithamar filios Aaron.

* Et facies vestem sanctam Aaron fratri tuo in
honorem & gloriam.

* Et tu loquere omnibus sapientibus mente, quos
impleui spiritu sapientie & sensu: & facient ve-
stem sanctam Aaron ad sanctuarium, in qua sacer-
dotio fungetur mihi.

* Et hæ vestes quas facient, Pectorale, & su-
perhumeralē, & tunicam talarem, & tunicam stri-
ctam, & cidarim, & balteum: & facient vestes
sanctas Aaron & filiis eius, ut sacerdotio fungan-
tur mihi. * Et ipsi accipient aurum, & hyacin-
thum, & purpuram, & coccinum, & byssum.

* Et facient superhumeralē ex bysso retorta, opus
contextum variegatoris.

* Duo superhumeralia erunt illi continentia al-
terum alterum, in duabus partibus suspensa.

* Et contextus superhumeralium quod est in ip-
so, secundum factionem ex ipso erit ex auro, et hya-
cinto, & purpura, & coccino filato, & bysso re-
torta. * Et accipies duos lapides smaragdos, &
sculpes in ipsis nomina filiorum Israel.

* Sex nomina super lapidem vnum, & sex no-
mina reliqua super lapidem secundum iuxta gene-
rationes eorum:

* Opus lapidarie artis. sculptura sigilli sculpes
duos lapides in nominibus filiorum Israel.

* Et pones duos lapides super humeros superhu-
meralis. lapides memoriale sunt filiis Israel. & por-
tabit Aaron nomina filiorum Israel coram Domino
super duos humeros eius, memoriale de ipsis.

* Et facies vncinos ex auro puro.

* Et facies duas catenulas ex auro puro, commi-
xtas in floribus opus contexturae. & impones cate-
nulas coherentes super vncinos, secundum super-
humeralia eorum ex anterioribus.

* ἐν τῇ κλίτῃ ἡ μαρτυρία. ἔξωθεν τοῦ κατὰ πετάσμα-
τος τοῦ ἐπὶ τῆς διαθήκης καὶ αὐτὸ ἀαρὼν καὶ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ'
ἑσπέρας ἕως πρωῆς, ἐν θυτίον κυρίου, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεάς υμῶν πρὸς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ.

κῆ.

* Καὶ σὺ προσαγάγου πρὸς αὐτὸν, ὅντες ἀαρὼν τὸν ἀ-
δελφόν σου, καὶ οὗτοι υἱοὶ αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἱερατεύειν
μοι, ἀαρὼν καὶ ναδάβ, καὶ αβίουδ, & ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ,
υἱοὶς ἀαρὼν. * καὶ ποιήσεις σὺ λινὴν ἁγίαν ἀαρὼν τὰ ἀ-
δελφῶν σου εἰς πηλὴν καὶ δόξαν.

* καὶ σὺ λάλησον πᾶσι
τοῖς ἑφοῖς τῇ διανοίᾳ, οὓς ἐνέπλησα πνεύματος σοφίας καὶ αἰ-
σθήσεως. καὶ ποιήσουσι τινὲς σολὴν τινὲς ἁγίαν ἀαρὼν εἰς τὸ ἁ-
γίον, ἐν ᾗ ἱερατεύσει μοι. * καὶ αὐταὶ αἱ σολαὶ, αἱ ποιή-
σουσι. περὶ στήθιον, καὶ τινὲς ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη, & χιτῶ-
να κοσμεσῶν, & κίδαριν, καὶ ζώνην. καὶ ποιήσουσι σολὰς ἁ-
γίας ἀαρὼν & τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερατεύειν μοι.

* καὶ αὐτοὶ λήψονται τὸ χρυσίον, καὶ τινὲς ὑάκινθον, & τινὲς
πορφύρεον, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τινὲς βύσσον. * καὶ ποιή-
σουσι τινὲς ἐπωμίδα ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ὑφαιρῶν
ποικιλτοῦ. * δύο ἐπωμίδες ἐνταῖς αὐτῶν σιμῶν χουσαι ἐ-
τέρα τινὲς ἐτέραν, ἐπὶ τοῖς δυοῖν μέρεσιν ἐξηρησμένηαι.

* καὶ τὸ ὕφασμα τῶν ἐπωμίδων ὅ ἐστιν ἐπ' αὐτῶν, καὶ τινὲς
ποίησιν ἐξ αὐτῶν ἑσῶν ἐκ χρυσοῦ, καὶ ὑάκινθου, & πορφύρας,
καὶ κοκκίνου διδουρησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης.

* καὶ λήψῃ δύο λίθους ἑμαρμάδεας, καὶ γλύψῃς ἐν αὐ-
τοῖς τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ. * ἐξ ὀνόματι ἐπὶ τὸν
λίθον ἓνα καὶ ἐξ ὀνόματι τὰ λοιπὰ ἐπὶ τὸν λίθον τὸν δεύτερον
καὶ τὰς ἡμέρας αὐτῶν. * ἔργον λιθοεργικῆς τέχνης.

γλύμμα φραγίδος διαγλύψῃς οὗτοι δύο λίθους ἐπὶ τοῖς
ὀνόμασι τῶν υἱῶν ἰσραὴλ.

* καὶ θήσεις οὗτοι δύο λίθους ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ἐπωμίδος.
λίθοι μνημόστυον εἰσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ. καὶ ἀναθήσεται ἀ-
αρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν θυτίον κυρίου ἐπὶ τῶν δύο
ὤμων αὐτοῦ, μνημόστυον περὶ αὐτῶν.

* καὶ ποιήσεις ἀσπίδας ἐκ χρυσοῦ κατὰ τοῦ.
* καὶ ποιήσεις δύο κροσσωτὰ ἐκ χρυσοῦ κατὰ τοῦ, κατὰ-
μεμιγμένα ἐν ὀύθῃσιν ἔργον πλοκῆς. & ἐπὶ θήσεις τὰ κροσ-
σωτὰ πεπλεγμένα ἐπὶ τὰς ἀσπίδας, καὶ τὰς παρωμίδας
αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμπεροδίων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" In tabernaculo foederis extra velum quod est ante testamentum, ordinabit eas Aaron à vesperè vsque ad manè coram Domino, ritu perpetuo
in generationibus suis à filiis Israel.

CAP. XXVIII.

TV autem applica ad te Aaron fratrem tuum, & filios eius cum eo de medio filiorum Israel, ut ministrent coram me, Aaron, Nadab, & Abiu, E-
leazar, & Ithamar filij Aaron. * Faciesque vestes sanctas Aaron fratri tuo in gloriam & decorem. * Et tu loquere cum omni-
bus sapientibus thorne, quos impleui spiritu sapientie: ut faciant vestes sanctas Aaron, ut sanctificetur ad ministrandum coram me. * Et hæ sunt vestes
quas facient: Rationale, & superhumeralē, pallium & tunicas strictas, cidarim & baltea. Facientque vestes sanctas Aaron & filiis eius, ut ministrent
coram me. * Et illi accipient aurum, & hyacinthum, & purpuram, & coccinum, & byssum. * Et facient superhumeralē ex auro &
argento, & purpura, & coccino, & bysso retorta opere artificis. * Duo humeruli coniuncti erunt ei, in duobus lateribus eius coniungentur.

* Et balteus ornatus eius qui est super illud, sicut opus eius ex ipso erit, ex auro, hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta.
* Tolleque duos lapides onychinos, & sculpes super eos nomina filiorum Israel. * Sex nomina super lapide vno, & reliqua sex
nomina super lapide secundo, iuxta ordinem natiuitatis eorum. * Opere artificis lapidis preciosi scriptura distincta, sicut sculptura quæ
fit in anulis, sculpes duos lapides per nomina filiorum Israel: circumdatos & inclusos auro facies eos. * Ponesque duos lapides super
humerulos superhumeralis, lapides memoriales filiis Israel: portabitque Aaron nomina eorum coram Domino super duos humeros eius ob recor-
dationem. * Faciesque vncinos ex auro; * Et duas catenulas auri mundissimi sibi inuicem coherentes: facies eas opere fimbriarum.
& pones catenulas fimbriatas super vncinos.

* ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפר
 תעשנו זהב תכלית וארגמן ותולעת שני ושש משור
 תעשה אתו : * רבוע יהיה כפול ורת ארכו וזרת רחבו :
 * ומלאת בו מלאת אבן ארבעה טורים אבן טור אדם
 פטדה וברקת הטור האחד : * והטור השני נפך ספיר
 ויהלום : * והטור השלישי לשם שבו ואחלמה :
 * והטור הרביעי תרשישושהם וישפה משבצים זהב
 יהיו במלואתם : * והאבנים תהיין על שמת בני-
 ישראל שתיים עשרה על שמתם פתוחי הותם איש
 על שמו תהיין לשני עשר שבט : * ועשית על החשן
 שרשת גבלת מעשה עבת זהב טהור : * ועשית על-
 החשן שתי טבעות זהב ונתת את שתי הטבעות על-
 שני קצות החשן : * ונתתה את שתי עבתת הזהב על-
 שתי הטבעות אל קצות החשן : * ואת שתי קצות שתי
 העבתת תתן על שתי המשבצות ונתתה על כתפות
 האפר אל מול פניו : * ועשית שתי טבעות זהב ושמת
 אתם על שני קצות החשן על שפתו אשר אל עבר
 האפר ביתה : * ועשית שתי טבעות זהב ונתתה אתם
 על שתי כתפות האפר מלמטה ממול פניו לעמרת
 מחברתו ממעל לחשב האפר : * וירכסו את החשן
 מטבעתו אל טבעת האפר בפתיל תכלית להיות על-
 חשב האפר ולא יזח החשן מעל האפר : * ונשא
 אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו
 בבאו אל הקדש לזכרן לפני יהוה תמיד : * ונתת
 אל חשן המשפט את האורים ואת החממים והיו על-
 לב אהרן בבאו לפני יהוה ונשא אהרן ארז משפט
 בני ישראל על לבו לפני יהוה תמיד : * ועשית
 את מעיל האפר כליל תכלית : * והיה פי ראשו
 בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג כפי תחרת
 יהיה לו לא יקרע :

15 * Rationale quoq; iudicij facies opere polymi-
 to iuxta texturā superhumeralis ex auro, hya-
 cintho, & purpura, coccoq; bis tincto, & bys-
 so retorta. 16 * Quadrangulū erit & duplex. mē-
 surā palmi habebit, tam in longitudine, q̄ in
 17 latitudine. 18 * Ponesq; in eo quatuor ordines la-
 pidū: In primo versū erit lapis sardius, & topa-
 18 zius, & smaragdus. 19 * In secūdo, carbūculus, &
 19 saphirus, & iaspis. 20 * In tertio, ligurius, achates
 20 & amethystus. 21 * In quarto, chrysolithus, ony-
 chinus & beryllus. Inclusi auro erunt per or-
 21 dines suos: 22 * Habebuntq; nomina filiorum Is-
 rael: duodecim nominibus cēlabuntur singu-
 22 li lapides nominibus singulorum per duode-
 23 cim tribus. 24 * Facies in rationali catenas sibi in-
 24 uicē cohærentes ex auro purissimo: 25 * Et duos
 25 anulos aureos, quos pones in vtraq; rationalis
 26 summitate. 27 * Catenasq; aureas iunges anulis
 27 qui sunt in marginibus eius: 28 * Et ipsarum ca-
 28 tenarum extrema duobus copulabis vncinis, in
 29 vtroque latere superhumeralis quod ratio-
 29 nale respicit. 30 * Facies & duos anulos aureos,
 30 quos pones in summitatibus rationalis & in
 31 oris, quæ è regione sunt superhumeralis & po-
 31 steriора eius aspiciunt: 32 * Necnon & alios duos
 32 anulos aureos, qui ponendi sunt in vtroque
 latere superhumeralis deorsum, quod respicit
 contra faciē iuncturę inferioris, vt aptari pos-
 33 sit cū superhumerali. 34 * Et stringatur rationale
 34 E anulis suis cū anulis superhumeralis vitta hya-
 cinthina, vt maneat iunctura fabrefacta, & à
 se inuicē rationale & superhumeralis nequeat
 35 separari. 36 * Portabitque Aaron nomina filio-
 36 rū Israel in rationali iudicij super pectus suū,
 37 quando ingreditur sanctuariū memoriale co-
 37 rā Dño in æternū. 38 * Pones autē in rationali iu-
 38 dicij doctrinā & veritatē, quæ erunt in pecto-
 39 re Aaron quando ingreditur corā Dño: & ge-
 39 stabit iudicium filiorū Israel in pectore suo in
 40 conspectu Domini semper. 41 * Facies & tūni-
 41 cam superhumeralis totam hyacinthinā. 42 * In
 42 cuius medio supra erit capitium & ora per gy-
 rum eius textilis, sicut fieri solet in extremis
 vestium partibus, ne facile rumpantur.

תרגום אונקלוס

15 ותעביד חשן דינא עובר אומן כעובר אפודא תעבידיה דהבא תכלית וארגמא וצבע וזוירי ובוץ שזיר תעביד יתיה : 16 מרבע יהי עיף
 17 ותשלם ביה אשלמות אבן טבא ארבעה סדרין דאבן טבא סדרא קדמאיה סמקו ירקון וברקן סדרא
 18 וסדרא תנינא אומרגין ושכזין וסכהלום : 19 וסדרא תליתא קנכרי טרקא ועין עגלא : 20 וסדרא רביעא כרום ימא
 21 ואבניא תחניין על שמת בני ישראל תרתא עשרה על שמתהון כתב מפרש כגלוף
 22 ותעביד על חושנא חיקין מתחמן עובר גדיל דהב דכי : 23 ותעביד על חושנא תרתין
 24 ותתן ית תרתין גדילין דהב על תרין עוקתא בסטרי חושנא : 25 וית תרתין
 26 ותעביד תרתין עוקן דהב ויתשוי יתהון על תרין סטרי
 27 ותעביד תרתין עוקן דהב ויתתן יתהון על תרין כחפי אפודא מלרע מלקביל אפודי לקביל בית
 28 ויחדון ית חושנא מעוקתיה לעוקת אפודא בחושא דתכליתא למחוי על חמין אפודא ולא יתפרק חושנא מעלוי
 29 ויטול אהרן ית שמת בני ישראל בחשן דינא על לפיה במיעליה לקודשא דכרנא קדם יי תדירא : 30 ותתן בחשן דינא ית אוריא
 31 וית תומיא ויהון על לבא דאהרן במיעליה לקדם יי ויטול אהרן ית דינא בני ישראל על לפיה קדם יי תדירא : 32 ותעביד ית מעיל אפודא גמיר
 33 תכלית : 34 ויהי פום רישיה כפיל לגייה תורא יתי מקף לפומיה סחור סחור עובר מחי כפום שרין יתי ליה דלא יתבוע :

* Et facies rationale iudiciorum opus variegato-
ris, secundum numerum superhumeralis facies illud
ex auro, & hyacintho, & purpura, & coccino fila-
to, & bysso retorta facies illud. * Quadrangulum
erit duplum, palmi longitudo, & palmi latitudo.

* Et texes in eo texturam secundum lapidem qua-
driordinem. ordo lapidum erit sardius, topazius, &
smaragdus: ordo unus. * Et ordo secundus, car-
bunculus, & saphirus, & iaspis. * Et ordo tertius,
ligurius, & agathes, & amethystus. * Et ordo
quartus, chrysolithus, & beryllus, & onychinus,
circumtecti auro, et colligati in auro: sint secundum
ordinem eorum. * Et lapides sint ex nominibus
filiorum Israel, duodecim secundum nomina eorum,
sculptura sigillorum cuiuslibet secundum nomen sint
in duodecim tribus. * Et facies super rationale ca-
tenas connexas, opus catenatum ex auro puro. * Et
facies super rationali duos anulos aureos: & im-
pones duos anulos aureos super utraque initia ratio-
nalis. * Et impones catenas & catenata auri super
duos anulos super utraque latera rationalis. * Et
duo latera duarum catenarum impones super duas
connexiones: et impones super humeros superhume-
ralis ex aduerso secundum faciem. * Et facies duos
anulos aureos, & impones super duas alas ratio-
nalis, in summitatem à summitate posteriori superhu-
meralis intrinsecus. * Et facies duos anulos aureos,
& impones super utrosque humeros superhume-
ralis ab infra eius, secundum faciem secundum co-
pulationem de super contextura superhumeralis.

* Et constringes rationale ab anulis qui in eo ad
anulos superhumeralis coniunctos ex hyacintho,
connexos ad contexturam superhumeralis, ut nō de-
fluat rationale à superhumerali. * Et portabit Aa-
ron nomina filiorum Israel in rationali iudicii super
pectus, ingrediens in sanctuarium memoriale corā
Deo. * Et impones in rationali iudicii manifestatio-
nem & veritatem. & erit super pectus Aaron,
quando ingressus fuerit in sanctuarium coram Do-
mino. & gestabit Aaron iudicia filiorum Israel su-
per pectus coram Dño semper. * Et facies tunicam ta-
larem totam hyacinthinam. * Et erit capitium ex illo
mediū, cui adiungens in circuitu capitij opus textori-
s, copulationem textam ex ipso, ut nō rumpatur.

15 * καὶ ποιήσεις λόγιον τῶν κρίσεων ἔργον ποικιλοῦς. καὶ τὸν
δριθμόν τῆς ἐπωμίδος ποιήσεις αὐτὸ ἐν χειρὶ σου, καὶ ὑακίνθου,
καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νηησιμύρου, καὶ βύσσου κεκλωσμέ-
νης ποιήσεις αὐτὸ. * τετράγωνον ἔσται διπλοῦν, σπιθαμῆς τ'
16 μῆκος, καὶ σπιθαμῆς τ' εὗρος. * καὶ καλυφθεὶς ἐν αὐτῷ
ὕφασμα καὶ λίθον τετραέσιχον. εἰς ἑξ ἑξ λίθων ἔσται σαρδίον, τ-
17 παζιον, & σμαράγδον, ὁ εἰς ἑξ ἑξ. * & ὁ εἰς ἑξ ὁ δεύτερος,
18 αὐθραξ, καὶ σάπφειρος, & ἰάσπις. * καὶ ὁ εἰς ἑξ ὁ τρίτος, λι-
20 γύριον, & ἀγάθης, καὶ ἀμέθυστος. * & ὁ εἰς ἑξ ὁ τέταρτος, χρυ-
σόλιθος, & βήρυλλος, καὶ ὄνυχιον, περικκαλυμμένα χρυσίῳ,
21 & συνδεδεμένα ἐν χειρὶ σου. ἔσονται καὶ εἰς ἑξ ἑξ λίθων αὐτῶν. * & ὁ
λίθος ἔσονται ἐν τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, δεκαδύο κα-
τὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν. Γλυφαὶ σφραγίδων ἐκάστη κατ' ὄνομα
22 ἔσονται εἰς τὰς δώδεκα φυλάς. * καὶ ποιήσεις ἐπὶ τῷ λοεῖον
κροσσὸς συμπεπλεγμένους, ἔργον ἀλυσιδῶν ἐν χρυσίῳ καθα-
23 ροῦ. * καὶ ποιήσεις ἐπὶ τῷ λοεῖον δύο δακτυλίσκους χρυσοῦς. &
ἐπιθήσεις ἐν δύο δακτυλίσκους ἐν χρυσοῦς ἐπ' ἀμφοτέρους
24 τὰς δ' ἐξ ἑξ ἑξ. * καὶ ἐπιθήσεις ἐν κροσσὸς καὶ τὰ
ἀλυσιδῶν χρυσίῳ ἐπὶ ἐν δύο δακτυλίσκους ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν
25 κλιτῶν ἑξ ἑξ. * καὶ δύο κλίτη τῶν δύο κροσσῶν ἐπιθήσεις
ἐπὶ τὰ δύο ἐμπλόκια. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ ἐν ὅμοις τ' ἐπωμί-
26 δος ἑξ ἑξ ἐναντίας κατὰ πρὸς ὄψον. * καὶ ποιήσεις δύο δακτυ-
λίς χρυσῶς. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ δύο πτερύγια ἑξ ἑξ, ἐπὶ
27 τ' ἀκρὸν ἀπ' ἀκρὸς ἑξ ὀπίσθους τ' ἐπωμίδος ἔσονται. * καὶ ποιήσεις
δύο δακτυλίσκους χρυσῶς, & ἐπιθήσεις ἐπ' ἀμφοτέρους ἐν ὅμοις
τ' ἐπωμίδος κατὰ ὄψον αὐτῶν, κατὰ πρὸς ὄψον κατὰ τὴν συμ-
28 βολὴν αὐτῶν τ' συνυφῆς τ' ἐπωμίδος. * καὶ σφίγγεις τὸ λοεῖον
διὰ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ' αὐτῶν εἰς ἐν δύο δακτυλίσκους τ' ἐπωμί-
δος συνεχομένους ἐν τ' ὑακίνθου, συμπεπλεγμένους εἰς τὸ ὕφασ-
μα τ' ἐπωμίδος, ἵνα μὴ χαλᾶται τὸ λοεῖον διὰ τ' ἐπωμίδος.
29 * καὶ λήψῃς ἀράων τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπὶ ἑξ ἑξ ἑξ
κρίσεως ἐπὶ ἑξ ἑξ, εἰσὼν εἰς τὸ ἅγιον μνημόσυνον ἐναντίον τοῦ
30 θεοῦ. * & ἐπιθήσεις ἐπὶ τῷ λοεῖον τ' κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν
ἀλήθειαν. & ἔσται ἐπὶ ἑξ ἑξ ἀράων, ὅταν εἰσπορεύῃς εἰς τὸ ἅ-
γιον ἐναντίον κυρίου. καὶ εἰθίσεις ἀράων τὰς κρίσεις τῶν υἱῶν Ἰσ-
31 ραὴλ ἐπὶ ἑξ ἑξ ἐν ἁγίῳ κυρίου διαπαντός. * καὶ ποιήσεις
32 ὑποδύτην ποδήριον, ὅλον ὑακίνθινον. * & ἔσται τὸ περὶ ὀπίσθους
αὐτῶν μέσον, ὡς ἔχον κύκλῳ τὸ περὶ ὀπίσθους ἔργον ὕφαντος,
τὴν συμβολὴν συνυφασμένην ἑξ αὐτῶν, ἵνα μὴ ῥαγῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Faciesque rationale iudicii opere artificis: iuxta opus superhumeralis facies illud, ex auro, hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta fa-
cies illud. 16 Quadratum erit & duplicatum: mensuram palmi habebit in longitudine eius, & mensuram palmi habebit in latitudine eius. 17 Et im-
plebis in eo impletionem lapidis preciosi, quatuor ordines lapidum preciosorum: In primo ordine erit sardius, topazius, & smaragdus. 18 Et in se-
cundo ordine, carbunculus, saphirus & iaspis. 19 In tertio ordine, ligurius, achates & amethystus. 20 In quarto autem ordine, chrysolithus, onychi-
nus & beryllus: inclusi auro erunt in celaturis suis. 21 Lapidus autem erunt duodecim iuxta nomina filiorum Israel, sculpti scriptura distincta sicut
sculptura anuli, singuli lapides per nomina singulorum erunt per duodecim tribus. 22 Faciesque in rationali catenulas sibi inuicem coherentes o-
pere fimbriarum ex auro mundissimo. 23 Et facies super rationale duos anulos ex auro, & pones duos anulos in duobus lateribus rationalis. 24 Et
pones duas fimbrias aureas in duobus anulis in lateribus rationalis: 25 Et duas fimbrias quæ sunt in duobus lateribus eius pones super duos vn-
cinos, & pones in humerulis superhumeralis contra faciem eius. 26 Et facies duos anulos aureos, & pones eos in duobus lateribus rationalis quæ
sunt in ore eius, quæ est à regione superhumeralis intrinsecus. 27 Faciesque duos anulos aureos, & pones eos in duobus humerulis superhume-
ralis inferius contra faciem suam à regione iuncturæ eius super balteum superhumeralis. 28 Et coniungent rationale ex anulis suis ad anulos su-
perhumeralis vitæ hyacinthina, ut sit super balteum superhumeralis, & non auferatur rationale à superhumerali. 29 Et portabit Aaron nomina fi-
liorum Israel in rationali iudicii super cor suum, cum ingressus fuerit in sanctuarium in memoriam coram Domino semper. 30 Ponesque in ratio-
nale iudicii Vrim & Thumim, & erunt super cor Aaron cum ingressus fuerit coram Domino, portabitque Aaron iudicium filiorum Israel super cor
suum coram Domino semper. 31 Faciesque pallium superhumeralis totum hyacinthinum. 32 Et erit capitium eius duplicatum intrinsecus. Ora
erit capitiū eius per gyrum opere textoris, sicut os lorice erit ei, ut non rumpatur.

* Et facies super marginem tunicae ab infra, quasi 33
florentis mali punici, mala punica ex hyacintho, &
purpura, & coccino filato, & bysso retorta, in mar-
gine tunicae in circuitu. at eadem specie mala puni-
ca aurea, & tintinabula in medio horum in circui-
tu. * Inter malum punicum aureum tintinabu- 34
lum, & floridum in margine tunicae in circuitu.

* Et erit Aaron in ministrando audibilis vox 35
eius, ingredienti in sanctuarium coram Domino, &
egredienti, ut non moriatur.

* Et facies laminam auream puram, & sculpes 36
in ea sculpturam sigilli sanctificationem Domini.

* Et impones illud in hyacintho retorto: & erit 37
super mitram, ante faciem mitrae erit.

* Et erit super fronte Aaron: & portabit Aa- 38
ron peccata sanctorum, quae sanctificauerint filij Is-
rael omnis muneris sanctorum eorum. & erit in
fronte Aaron semper acceptabile eis coram Domino.

* Et nodi tunicarum ex bysso: & facies cidarin 39
byssinam, & zonam facies opere variegatoris.

* Et filiis Aaron facies tunicas, & zonas: & 40
cidares facies eis in honorem & gloriam.

* Et indues eas Aaron fratrem tuum, & filios 41
eius cum eo: & vnges eos, & implebis eorum ma-
nus: & sanctificabis eos, ut sacerdotio fungantur
mihi. * Et facies eis feminalia linea, ad ve- 42
landum turpitudinem corporis eorum, à lumbis vs-
que ad femora erit. * Et habebit Aaron ea 43
& filij eius, quando ingrediuntur in tabernaculum
testimonij, vel quando ingrediuntur ad ministran-
dum ad altare sanctuarij. & non adducent ad se-
ipsum peccatum, ut non moriantur. legitimum sem-
piternum illi, & semini eius post eum.

CAP. XXIX.

ET haec sunt quae facies eis, ad sanctificandum 1
eos, ut sacerdotio fungantur mihi: Accipies vi-
tulum ex bobus unum, & arietes duos immacula-
tos: * Et panes azymos conspersos in oleo, & 2
lagana azyma uncta in oleo. similam ex tritico fa-
cies ea. * Et impones ea in canistro vno, & of- 3
feres ea in canistro, & vitulum, & duos arietes.

* Et Aaron & filios eius applicabis ad ia- 4
nuam tabernaculi testimonij: & lauabis eos in a-
qua:

33 * & ποιήσεις ἐπὶ τὸ λῶμα τοῦ ὑποδύτου κατωθεν, ὡς ἐξ-
ανθούσης ῥόας ῥοίσκοις ἐξ ὑακίνθου, & πορφύρας, καὶ κοκκίνου
διαννησμήρου, & βύσσου κεκλωσμένης, ἐπὶ τὸ λῶμα τοῦ
ὑποδύτου κύκλῳ. τὸ αὐτὸ εἶδος ῥοίσκοις χερσὶς, & κώδωνας
34 δὴ ἀμέλῳ τούτων περικύκλῳ, * ὡς αὖ ῥοίσκον χερσὶν κώ-
δωνα, καὶ αὖθιγον ἐπὶ τὸ λῶμα τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ.

35 * καὶ ἔσαι ἀαρὼν ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἀκαστὴ ἡ φωνὴ αὐτοῦ, εἰ-
σιόντι εἰς τὸ ἅγιον ἐναντὶ κυρίου, & ἐξίοντι, ἵνα μὴ ἀποθῇ.

36 * καὶ ποιήσεις πέλalon χερσὶν καθαρὸν. καὶ ἐκτυπώσεις
37 ἐν αὐτῇ ἐκτύπωμα σφραγίδος ἀγίασμα κυρίου. * καὶ ἐπι-
θήσεις αὐτὴν ἐπὶ ὑακίνθου κεκλωσμένης. & ἔσαι ἐπὶ τῇ μίτρᾳς,

38 καὶ περὶ σῶπον τῆς μίτρᾳς ἔσαι. * καὶ ἔσαι ἐπὶ τοῦ μείω-
που ἀαρὼν. καὶ ἔξαρτι ἀαρὼν τὰ ἀμαρτήματα τῶν ἁγίων,
ὅσα ἂν ἀγιάσωσι. & υἱοὶ Ἰσραὴλ παντὸς δόματος τῶν ἁγίων
αὐτῶν. & ἔσαι ἐπὶ τῷ μετώπῳ ἀαρὼν διαπαντὸς δεκτὴν αὐ-

39 τοῖς ἐνδὺν κυρίου. * καὶ ὁ κοσμήσει τῶν χιτῶνων ἐν βύσ-
σου. καὶ ποιήσεις κίδαριν βύσσινον. & ζώνην ποιήσεις, ἔρπον ποι-
40 κὶλ τοῦ. * καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ποιήσεις χιτῶνας & ζώνας,

καὶ κιδάρεις ποιήσεις αὐτοῖς εἰς περὶ καὶ δόξαν.

41 * καὶ ἐνδύσεις αὐτὰς ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, & σὺν υἱοῖς αὐ-
τοῦ μετ' αὐτοῦ. & χρίσεις αὐτοὺς, & ἐμπλήσεις αὐτῶν τὰς χρι-
42 τας. καὶ ἀγιάσεις αὐτοὺς, ἵνα ἱερατεύσωσίν μοι.

42 * & ποιήσεις αὐτοῖς περικέλη λινὰ, καλὴν ψαλμὸν ἀχρημοσύ-
νῳ χρωτὸς αὐτῶν, διπλὸ ὅσφον ἕως μηρῶν ἔσαι.

43 * καὶ ἔξει ἀαρὼν αὐτὰ καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν εἰσπορεύονταί εἰς
τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ ὅταν περπορεύονταί λειτουργεῖν
πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ ἁγίου. καὶ ὅτε ἐπάξονταί πρὸς ἑαυ-
τοὺς ἀμαρτίαν, ἵνα μὴ ἀποθῇ δύνωσι. νόμιμον αἰώνιον αὐτῶν, καὶ
τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ' αὐτῶν.

καὶ.

1 * Καὶ ταῦτά ἐστιν ἃ ποιήσεις αὐτοῖς, ἀγιάσαι αὐτοὺς, ὥστε
ἱερατεύειν μοι. λήψη μοσχάριον ἐκ βοῶν ἐν, καὶ κεριοὺς δύο
2 ἀμώμους. * & ἄρτους ἄζυμους πεφυραμένους ἐν ἐλαίῳ,
καὶ λάγανα ἄζυμα κεχειμμένα ἐν ἐλαίῳ. σεμίδαλιν ἐκ
3 πυρῶν ποιήσεις αὐτὰ. * καὶ ἐπιθήσεις αὐτὰ ἐπὶ κανοῦ
ἐν, καὶ περθεύσεις αὐτὰ ἐπὶ τῷ κανῶ, καὶ τὸ μοσχάριον, καὶ
4 σὺν δύο κεριοῖς. * καὶ ἀαρὼν καὶ σὺν υἱοῖς αὐτοῦ περσα-
ξέτε ἐπὶ τῷ θύρῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, & λούσετε αὐ-
τοὺς ἐν ὕδατι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Faciesque in inferiori parte per circuitum malagranata ex hyacintho, & purpura, & coccino; & tintinabula aurea in medio eorum per circui-
tum. 34 Tintinabulum aureum & malum granatum, tintinabulum aureum & malum granatum in inferiori parte pallij per circuitum.

35 Eritque super Aaron quando ministraverit, & audietur sonitus eius quando ingreditur in sanctuarium coram Domino, & quando egressus fuerit, & non morietur. 36 Faciesque laminam ex auro mundissimo, & sculpes super ea scriptura distincta, sanctum Domino. 37 Po-
nesque eam super vittam hyacinthinam, & erit super tiaram, & regione tiaræ erit.

38 Eritque super frontem Aaron imminens oculis: & por-
tabit Aaron iniquitates eorum quæ sanctificauerunt filij Israel in cunctis muneribus sanctificationum eorum. Eritque semper super frontem eius imminens oculis, in beneplacitum eis coram Domino. 39 Stringesque tunicam bysso, & facies tiaram de bysso, & balteum facies opere po-
lymitarij. 40 Et filiis Aaron facies tunicas, & facies eis baltea, & mitras facies eis in honorem & decorem. 41 Induesque ea Aaron
fratrem tuum, & filios eius cum eo: & vnges eos, & offeres oblationes eorum, sanctificabisque illos ut ministrent coram me. 42 Et facies eis
femoralia ex bysso, ut operiant carnem turpitudinis suæ, à lumbis vsque ad femora erunt. 43 Eruntque super Aaron & super filios eius quan-
do ingredientur in tabernaculum fœderis, aut quando accedent ad altare ut ministrent in sanctuario, & non suscipient peccatum, ne moriantur. Legi-
timum sempiternum erit ei & filiis eius post eum.

CAP. XXIX.

ET hoc est verbum quod facies eis, ut sanctifices eos ad ministrandum coram me: Tolle vitulum unum de armento, & arietes duos immaculatos.
1 Panemque azymum & placentas azymas consperfas oleo & lagana azyma lita oleo, de simila tritici facies ea.

3 Ponesque ea in canistro vno, & offeres ea in canistro, & vitulum, & duos arietes. 4 Et Aaron quoque & filios eius applicabis ad
ostium tabernaculi fœderis, & lauabis eos aquis.

5 * ולקחת את הבגדים והלבשת את-
הכתנת ואת מעיל האפר ואת האפר ואת החשן
6 ואפדת לו בחשב האפר : * ושמת המצנפר על-
ראשו ונתת את גזר הקדש על המצנפר :
7 * ולקחת את שמן המשחה ויצקת על-ראשו
8 ומשחת אתו : * ואת בניו תקריב והלבשתם
9 כתנות : * וחגרת אתם אבנט אהרן ובניו
והבשית להם מגבעות והיתרו להם כהנה
10 לחקת עולם ומלא את יד-אהרן ויד-בניו : * והקרבת
את הפר לפני אהל מועד וסמך אהרן ובניו את-
11 ידיהם על ראש הפר : * ושחטת את הפר לפני
12 יהוה פתח אהל מועד : * ולקחת מדם הפר ונתתה
על-קרנות המזבח באצבעך ואת כל-הדם
13 תשפך אל-יסוד המזבח : * ולקחת את כל-
החלב המכסה את הקרב ואת היתר על הכבד
ואת שתי הכלית ואת החלב אשר עליהן והקטרת
14 המזבחה : * ואת בשר הפר ואת ערו ואת פרשו
תשרף באש מחוץ למחנה חטאת הוא :
15 * ואת האיל האחד תקח וסמכו אהרן ובניו את-
16 ידיהם על ראש האיל : * ושחטת את האיל ולקחת
17 את דמו וזרקת על המזבח סביב : * ואת האיל
תנתח לנתחיו ורחצת קרבו וברעיו ונתת על-נתחיו
18 ועל-ראשו : * והקטרת את כל האיל המזבחה
עלה הוא ליהוה ריח ניחוח אשר ליהוה הוא :
19 * ולקחת את האיל השני וסמך אהרן ובניו את-
20 ידיהם על ראש האיל : * ושחטת את האיל
ולקחת מדמו ונתתה על-תנוך און אהרן ועל-תנוך
און בניו הימנית ועל-בהן ידם הימנית ועל-
בהן רגלם הימנית וזרקת את-הדם על-
המזבח סביב :

5 * Indues Aaron vestimentis suis, id est, li-
nea & tunica, & superhumerali, & rationali ^{Leu. i. b.}
6 quod constringes balteo. * Et pones tia-
ram in capite eius, laminam sanctam super
tiaram :
7 * Et oleum vnctionis fundes super caput
eius, atque hoc ritu consecrabitur.
8 * Filios quoque illius applicabis, & indues
B tunicis lineis :
8 * Cingesque balteo Aaron scilicet & libe-
ros eius, & impones eis mitras : eruntque sa-
cerdotes mihi religione perpetua. Postquam
initiaueris manus eorum,
10 * Applicabis & vitulum coram taberna-
culo testimonij : imponentque Aaron & filij
eius manus super caput illius :
11 * Et maclabis eum in conspectu Domini,
iuxta ostium tabernaculi testimonij :
12 * Sumptumque de sanguine vituli, po-
nes super cornua altaris digito tuo, reliquum
autem sanguinem fundes iuxta basim eius. ^{Leu. i. a.}
13 * Sumes & adipem totum qui operit in-
testina & reticulum iecoris ac duos renes &
adipem qui super eos est, & offeres incensum
super altare.
14 * Carnes verò vituli, & corium, & fimum,
combures foris extra castra, eo quod pro pec-
cato sit.
15 * Vnum quoque arietem fumes, super cuius
caput ponent Aaron & filii eius manus.
16 * Quem cum maclaueris, tolles de sangui-
ne eius, & fundes circa altare :
17 * Ipsum autem arietem secabis in frustra, lo-
taque intestina eius & pedes, pones super con-
C cistas carnes, & super caput illius.
18 * Et offeres totum arietem in incensum su-
per altare, oblatio est Domino odor suauissi-
mus victimæ Domini. * Tolles quoque a-
rietem alterum, super cuius caput Aaron & fi-
20 lij eius ponent manus : * Quem cum immola-
ueris, fumes de sanguine eius, & pones super
extremum auriculæ dextræ Aaron & filiorum
eius, & sup pollices manus eorū ac pedis dex-
tri, fundesque sanguine sup altare per circuitū.

תרגום אונקלוס

5 * ותיסב יר לבושיא ותלביש יר אהרן ית כהונא ית מעילא דאפודא וית חושנא ותתקין ליה בהמין אפודא :
6 * ומצנפרה על רישיה ותתן ית כליא דקודשא על מצנפרה :
7 * ותיסב ית משח דרבוהא ותריק על רישיה ותרכי יתיה :
8 * ויור בנחיה
9 * ותורין יתהון המינין אהרן ובנחיה ותתקין להון קובעין ותתן להון כהונתא לקים עלם ותקריב קורבנא
תקריב ותלבישונן כהונין :
10 * ותקריב ית תורא לקדם משכן וימנא ויסמך אהרן ובנחיה ית ידיהון על ריש תורא :
11 * ותכוס ית
12 * ותיסב מן דמא ותורא ותתן על קרנת מרבחא באצבעך וית כל דמא תשור ליסודא דמרבחא :
13 * ותיסב ית כל תרבא דחפי ית גנא וית חצרא דעל כבדא וית תרמין כולין וית תרבא דעליהון ותסיק למרבחא :
14 * וית בשרא ותורא
15 * וית דכרא חד תיסב ויסמכון אהרן ובנחיה ית ידיהון על
16 * ותכוס ית דכרא ותיסב ית דמיה ותורוק על מרבחא סחור סחור :
17 * וית דכרא תפלג לאיברוהי ותחליל
18 * ותסק ית כל דכרא למרבחא עלתא הוא קדם וי לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם
19 * ותיסב ית דכרא תנינא ויסמך אהרן ובנחיה ית ידיהון על ריש דכרא :
20 * ותכוס ית דכרא
ויתסב מדמיה ותתן על רום אורנא דאהרן ועל רום אורנא דבנחיה דימינא ועל אליון ידיהון דימינא ותורוק ית דמא
על מרבחא סחור סחור :

* Et accipiens vestes indues Aaron fratrem tuum, & vestem talarum, & superhumeralis, & rationale: & copulabis ipsum rationale ad superhumeralis. * Et impones mitram super caput eius, & impones laminam sanctificationis super mitram. * Et accipies de oleo unctionis, & infundes illud super caput eius, & unges eum. * Et filios eius applicabis, & indues eos vestes. * Et cinges eos zonis, & circumpones eis cidaris, & erit eis sacerdotium mihi in seculum. Et consecrabis manus Aaron & manus filiorum eius. * Et applicabis vitulum ad ianuam tabernaculi testimonij. & imponent Aaron & filij eius manus suas super caput vituli coram Domino, apud ostium tabernaculi testimonij. * Et iugulabis vitulum coram Domino apud ostium tabernaculi testimonij. * Et accipies de sanguine vituli, & pones super cornua altaris digito tuo. at reliquum totum sanguinem infundes iuxta basim altaris. * Et accipies omnem adipem qui super ventrem, & reticulum iecoris, & duos renes, & adipem qui super ipsos, & impones super altare. * At carnes vituli, & pellem, & fimum combures in igne extra castra. peccatum enim est. * Et arietem accipies unum, & imponent Aaron & filij eius manus suas super caput arietis. * Et iugulabis arietem, & accipiens sanguinem effundes super altare in circuitu. * Et arietem secabis per membra: & lauabis intestina & pedes aqua, & impones super frusta cum capite. * Et offeres totum arietem super altare holocaustum Domino in odorem suavitatis: sacrificium Domino est. * Et accipies arietem secundum, & imponent Aaron & filij eius manus suas super caput arietis. * Et iugulabis eum, & accipies de sanguine eius, & impones super extremum auris Aaron dextræ, & super summitatem pedis dextri, & super extremitates aurium filiorum eius dextrarum, & super summitates manuum eorum dextrarum, & super summitates pedum eorum dextrorum.

* καὶ λαβὼν τὰς στολὰς ἐνδύσεις αὐτὸν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ποδῆρεν, καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸ λόγιον· καὶ συνάψεις αὐτὸν τὸ λόγιον πρὸς τὴν ἐπωμίδα· * καὶ ἐπιθήσεις τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσεις τὸ πέταλον τὸ ἀγίασμα ἐπὶ τὴν μίτραν. * καὶ λήψῃς τὸ ἐλαίον τοῦ χρίσματος, καὶ ἐπιχεῖς αὐτὸ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ χρίσεις αὐτόν. * καὶ οὕτως ἔσονται αὐτοῦ τὰς ζώναις, καὶ περιθήσεις αὐτοῖς τὰς κιθάραις, καὶ ἔσονται αὐτοῖς ἱερατεία ἐμοὶ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τελειώσεις τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ. * καὶ προσάξεις τὸν μόσχον ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐπιθήσονται αὐτῶν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μοσχοῦ, ἐναντι κυρίου, ὡς ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ σφάξεις τὸν μόσχον ἐναντι κυρίου ὡς ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ λήψῃς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μοσχοῦ, &θήσεις ἐπὶ τῶν κεράτων τοῦ θυπαστηρίου τὰ δακτύλῳ σου. τὸ δὲ λοιπὸν πρὸς αἷμα ἐγχεῖς ὡς ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυπαστηρίου. * καὶ λήψῃς πρὸς τὸν σῆαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ οὕτως δύο νεφροὺς, καὶ τὸ σῆαρ τὸ ἐπὶ αὐτῶν, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ θυπαστήριον. * τὰ δὲ κέρα & μόσχον, & τὸ δέρμα, καὶ τὴν κόπρον καὶ τὰ καυκάς ἐν πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς· αἵμαρτία γὰρ ἐστίν. * καὶ τὸν κερὸν λήψῃς τὸν εἷα, & ἐπιθήσονται αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κερῶ. * καὶ σφάξεις τὸν κερὸν, καὶ λαβὼν τὸ αἷμα προσχεῖς ἐπὶ τὸ θυπαστήριον κύκλῳ. * καὶ τὸν κερὸν διχοτομήσεις κατὰ μέλη. καὶ πλυθεὶς τὰ ἐνδόνια & οὕτως πόδας ὑδάτι, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ διχοτομήματα σὺν τῇ κεφαλῇ. * καὶ διώσεις ὅλον τὸν κερὸν ἐπὶ τὸ θυπαστήριον ὅλον καύτωμα κυρίῳ εἰς ὅσμιον θυσίας, θυσίασμα κυρίῳ ἐστίν. * καὶ λήψῃς τὸν κερὸν τὸν δεύτερον, καὶ ἐπιθήσεις αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κερῶ. * καὶ σφάξεις αὐτόν, & λήψῃς τὸ αἷμα αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος αὐτοῦ τοῦ δεξιῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιῦ, & ἐπὶ οὗτοι λοβοὶ τῶν ὠτῶν τῶν υἱῶν αὐτοῦ τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν, & ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et tolles vestimenta, induesque Aaron tunica & pallio superhumeralis, & superhumerali & rationali, & ornabis eum balteo superhumerali. 6 Et pones tiaram super caput eius, & pones coronam sanctam super tiaram. 7 Tolleque oleum unctionis, & fundes super caput eius, & unges eum. 8 Filios quoque eius applicabis, & indues eos tunicis. 9 Et cinges balteis Aaron & filios eius: & ornabis eos mitris, & erit eis sacerdotium in pactum perpetuum. & offeres oblationem Aaron & oblationem filiorum eius. 10 Offeresque vitulum coram tabernaculo fœderis: & imponent Aaron & filij eius manus suas super caput vituli. 11 Immolabisque vitulum coram Domino in ostio tabernaculi fœderis. 12 Et tolles de sanguine vituli, & pones super cornua altaris digito tuo, & totum sanguinem effundes ad fundamentum altaris. 13 Tolleque omnem adipem qui operit intestina & reticulum quod est super iecur, & duos renes & adipem qui est super eos, & incendes super altare: 14 Et carnem vituli, & pellem eius, & fimum eius combures igni extra castra: expiatio enim est. 15 Et arietem unum tolles, & imponent Aaron & filij eius manus suas super caput arietis. 16 Et immolabis arietem, & tolles sanguinem eius, & asperges super altare per circuitum: 17 Et arietem diuides per membra eius, & lauabis intestina eius & genua eius, & pones super membra eius & super caput eius. 18 Et incendes totum arietem super altare, holocaustum est coram Domino, ut suscipiatur cum beneplacito, oblatio est coram Domino. 19 Tolleque arietem secundum, & imponent Aaron & filij eius manus suas super caput arietis. 20 Et immolabis arietem, tolleque de sanguine eius, & pones in superiori parte auris Aaron, & in superiori parte auris dextræ filiorum eius, & super pollicem dextræ manus eorum, & super pollicem pedis dexteri eorum. aspergesque sanguinem super altare per circuitum.

* Et accipies de sanguine ab altari, et ab oleo vn-
ctionis, & asperges super Aaron & super vestem
eius, & super filios eius, & super vestes filiorum
eius cum eo. & sanctificabitur ipse & vestis eius,
& filij eius, & vestes filiorum eius cum eo. at san-
guinem arietis infundes ad altare in circuitu.

* Et accipies de ariete adipem eius, & adipem
cooperientem ventrem, & reticulum iecoris, et duos
renes, & adipem qui supra illos, & brachium dex-
trum. est enim consecratio hæc. * Et panem vnum
ex oleo, & laganum vnum ex canistro azymorum
oblatores coram Domino. * Et impones omnia
super manus Aaron, & super manus filiorum eius,
& segregabis ea segregationem coram Domino.

* Et accipies ea de manibus eorum, & offeres
super altare holocausti in odorem suauitatis coram
Domino, oblatio est Domino. * Et accipies pectus-
culum ab ariete consecrationis, quod est Aaron, &
segregabis illud segregationem coram Domino, &
erit tibi in parte. * Et sanctificabis pectusculum
segregationem & brachium separationis, qui segre-
gatus est & qui separatus est ab ariete consecratio-
nis ab Aaron, & à filiis eius. * Et erit Aaron &
filiis eius legitimum sempiternum à filiis Israel. est
enim segregatio hæc. & segregatio erit à filiis Israel
à sacrificiis salutaribus segregatio Domino.

* Et vestis sanctuarij, quæ est Aaron, erit filiis
eius post eum, ut vnguantur ipsi in ipsis, & conse-
crentur manus eorum.

* Septem dies induet ipsa sacerdos pro eo ex fi-
liis eius, qui intrabit in tabernaculum testimonij ad
seruiendum in sancto. * Et arietem conse-
crationis accipies, & coques carnes in loco sancto.

* Et comedent Aaron & filij eius carnes arie-
tis, & panes qui in canistro apud fores tabernaculi
testimonij. * Comedent ea in quibus sanctifi-
cati sunt in ipsis ad consecrandum manus eorum ad
sanctificandum eos. Alienigena non comedet ab eis:
sunt enim sancta. * Si autem remanserit de car-
nibus sacrificij consecrationis & panibus usque ad
manè, combures reliquias igne: non comedetur, san-
ctificatio enim est. * Et facies Aaron & filij e-
ius sic, iuxta omnia quæ præcepi tibi. Septem dies
consecrabis eorum manus.

* καὶ λήψῃς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἀπὸ θυσιάστηρος, & ἀπὸ
τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ῥανεῖς ἐπὶ τὸν ἀαρὼν καὶ ἐπὶ τὴν
σολήν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὰς φορέας τῶν υἱῶν
αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀγιασθήσονται αὐτοὶ, καὶ ἡ σολὴ αὐτοῦ, καὶ
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ φορεαὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. τὸ δὲ αἷμα
τοῦ κριῶς πορεύσεις πρὸς τὸ θυσιάστηρον κύκλῳ. * & λήψῃς
ἀπὸ τοῦ κριῶς τὸ σῆμα αὐτοῦ, καὶ τὸ σῆμα τὸ καλύπτον τὴν κοί-
λιν, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ σῆμα
τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. ἔστι γὰρ τελείωσις αὐ-
τῇ. * καὶ ἄρτον ὅσον ἑξ ἐλαίου, καὶ λάγανον ὃν ἀπὸ τοῦ κανεῖ
τῶν ἀζύμων τῶν πορευθεμένων ἐν ὁδοῖς κυρίως. * καὶ ἐπι-
θήσεις τὰ πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας ἀδελφῶν, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας
τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφορέσεις αὐτὰ ἀφόρεσμα ἐναντὶ κυρίου.
* καὶ λήψῃς αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ θύσεις ἐπὶ τὸ
θυσιάστηρον τὸ ὅλον αὐτῶς εἰς ὄσμην θυμιάσεως ἐν ὁδοῖς κυ-
ρίου, καὶ ῥωμά ἐστι κυρίως. * & λήψῃς τὸ σπυρίδιον ἀπὸ τοῦ κριῶς
τῆς τελείσεως, ὃ ἐστὶν ἀαρὼν, & ἀφορέσεις αὐτὸ ἀφόρεσμα ἐναν-
τὶ κυρίου, καὶ ἔσαι ἐν μερίδι. * & ἀγιασθήσονται τὸ σπυρίδιον ἀφόρεσ-
μα, καὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος, ὃς ἀφώρεται καὶ ὃς
ἀφῆρη ἀπὸ τοῦ κριῶς τῆς τελείσεως ἀπὸ τοῦ ἀαρὼν, & ἀπὸ
τῶν υἱῶν αὐτοῦ. * καὶ ἔσαι ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ νόμιμον
αἰώνιον πρὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. ἔστι γὰρ ἀφαίρεμα τοῦτο. καὶ ἀ-
φαίρεμα ἔσαι πρὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν θυμάτων τῶν
ὥσπερ ἀφαίρεμα κυρίως. * καὶ ἡ σολὴ τοῦ ἁγίου, ἥ ἐ-
στὶν ἀαρὼν, ἔσαι τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ' αὐτὸν, χρίσιν αὐτοῦ
ἐν αὐτοῖς, καὶ τελείωσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν.
* ἐπὶ αἱ ἡμέραι ἐνδύσεται αὐτὰ ὁ ἱερὸς θύτης αὐτοῦ ἐν τῶν
υἱῶν αὐτοῦ, ὃς εἰσελεύσεται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λει-
τουργεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ. * καὶ τὸν κριὸν τῆς τελείσεως λή-
ψῃ, καὶ ἐψηθεῖς τὰ κρέα ἐν τόπῳ ἁγίῳ.
* καὶ ἔδονται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰ κρέα τοῦ κριῶς,
καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανεῖ πρὸς τὰς θύρας τῆς σκηνῆς
μαρτυρίου. * ἔδονται αὐτὰ ἐν οἷς ἡγιασθήσονται ἐν αὐτοῖς
τελείωσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἀγιασθῆναι αὐτοῦ. ἀλλοθι γὰρ
ἔδεται ἀπ' αὐτῶν, ἔστι γὰρ ἅγια. * ἐὰν δὲ καὶ ἀλειφθῇ ἀπὸ
τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τῆς τελείσεως καὶ τῶν ἄρτων ἕως πρῶτον,
καὶ ἀκαύσεις τὰ λοιπὰ πυρὶ, οὐ βρωθήσεται, ἅγιασμα γάρ ἐστι.
* καὶ ποιήσεις ἀαρὼν & τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἕως κατὰ πάντα ὃ κα-
τενεύλαμνεν. ἐπὶ αἱ ἡμέραι τελείσεις αὐτῶν τὰς χεῖρας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et tolles de sanguine qui est super altare, & de oleo vnctionis, & asperges super Aaron & super vestes eius, & super filios eius, & super vestes filiorum eius cum eo. & sanctificabitur ipse & vestes eius, & filij eius, & vestes filiorum eius cum eo. 22 Tolleque de ariete adipem & caudam, & adipem qui operit intestina & reticulum iecoris & duos renes, & adipem qui est super eos, & armum dexterum: quoniam aries oblatio-
num est. 23 Et totam panis vnam, & placentam panis oleati vnam, & laganum vnum de canistro azymorum quod est coram Domino.

24 Poneque omnia super manus Aaron, & super manus filiorum eius: & eleuabis omnia eleuatione coram Domino. 25 Et tolles ea de manibus eorum, & incendes in altari super holocaustum, ut suscipiatur cum beneplacito coram Domino: oblatio est coram Domino. 26 Su-
meque pectus de ariete oblationis Aaron, & eleuabis cum eleuatione coram Domino, & erit tibi in portionem. 27 Sanctificabisque pectus
eleuationis, & armum separationis, quod eleuatum est & separatum de ariete oblationis Aaron & filiorum eius. 28 Eritque Aaron & filiis
eius in statutum æternum à filiis Israel, quia separatio est, & separatio erit à filiis Israel de victimis sanctificationum suarum, separatio eorum coram
Domino. 29 Vestimenta autem sancta quæ sunt Aaron, erunt filiis eius post eum, ut vngantur in eis, & offerantur in eis oblationes eorum.

30 Septem diebus induetur eis sacerdos qui vngendus est pro eo de filiis eius, qui intrabit in tabernaculum fœderis, ut ministret in sanctuario. 31 Arietem autem oblationum tolles, & coques carnem eius in loco sancto. 32 Et comedent Aaron & filij eius carnem arietis, &
panem qui est in canistro in ostio tabernaculi fœderis. 33 Et comedent ea quibus placabiles erunt, ut offerantur oblationes eorum, ut
sanctificentur. Alienigena autem non vescetur eis, quoniam sanctificata sunt. 34 Et si remanserit de carne oblationum, & de pane usque ma-
nè, comburetur quod remanserit igni. non comedetur, quia sanctificatum est. 35 Faciesque Aaron & filiis eius iuxta omnia quæ præcepi
tibi. Septem diebus offeres oblationes eorum.

* ופרחטאת תעשה ליום על הכפרים וחטאת על-
 המזבח בכפרך עליו ומשחת אתו לקדשו: * שבעת
 ימים תכפר על המזבח וקדשת אתו והיה המזבח
 קדש קדשים כל הנגע במזבח יקדש: * וזה אשר
 תעשה על המזבח בבשים בני שנה שנים ליום
 תמיד: * את הכבש האחר תעשה בבקר וארז
 הכבש השני תעשה בין הערבים: * ועשך סלת
 בלול בשמן בתית רבע ההין ונסך רביעית ההין יין
 לכבש האחר: * וארז הכבש השני תעשה בין
 הערבים כמנחת הבקר וכנסכה תעשה לה לריח
 ניחח אשה ליהוה: * עלת תמיד לדרת יכם פתח
 אהל מועד לפני יהוה אשר אועד לכם שמה לדבר
 אליך שם: * ונעדת שמי לבני ישראל ונקדש
 בכבדי: * וקדשתי את אהל מועד ואת המזבח ואת
 אהרן ואת בניו אקדש לכהן לי: * ושכנתי בתוך בני
 ישראל והייתי להם לאלהים: * וידעו כי אני יהוה
 אלהיהם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לשכני
 בתוכם אני יהוה אלהיהם:

* ועשית מזבח מקטר
 קטרת עצי שטים תעשה אתו: * אמה ארכו ואמה
 רחבו רבוע יהיה ואמתיים קמתו ממנו קרנתיו:
 * וצפית אתו זהב טהור את גגו ואת קירותיו סביב
 וארז קרנתיו ועשית לו זר זהב סביב: * ושתי
 טבעת זהב תעשה לו מתחת לזרו על שתי צלעותיו
 תעשה על שני צדיו והיה לבתים לבדים לשאת
 אתו בהמה: * ועשית את הבדים עצי שטים וצפית
 אתם זהב: * ונתתה אתו לפני הפרכת אשר על-
 ארן העדות לפני הכפרת אשר על העדר אשר אועד
 לך שמו:

* Et vitulum pro peccato offeres per sin-
 gulos dies ad expiandum. Mundabitque al-
 tare cum immolaueris expiationis hostiam,
 & vnges illud in sanctificationem. * Septem
 diebus expiabis altare, & sanctificabis, & erit
 sanctum sanctorum. omnis qui tetigerit il-
 lud, sanctificabitur. * Hoc est quod facies in
 altari: Agnos aniculos duos per singulos dies
 iugiter: * Vnum agnum manè, & alterum ve-
 sperè. * Decimam partem similæ conspergæ
 oleo tuso, quod habeat mensuram quartam
 partem hin, & vinum ad libandum eiusdem
 mensuræ in agno vno. * Alterum verò agnum
 offeres ad vesperam iuxta ritum marutinæ
 oblationis, iuxta ea quæ diximus in odorem
 suauitatis. * Sacrificium est domino Deo
 oblatione perpetua in generationes vestras ad
 ostium tabernaculi testimonij coram Domi-
 no, vbi constituam vt loquar ad te. * Ibique
 præcipiam filiis Israel, & sanctificabitur alta-
 re in gloria mea. * Sanctificabo & taber-
 naculum testimonij cum altari, & Aaron cum
 filiis suis, vt sacerdotio fungantur mihi. * Et
 habitabo in medio filiorum Israel: eroque eis
 Deus: * Et scient quia ego dominus Deus
 eorum, qui eduxi eos de terra Ægypti, vt ma-
 nerem inter illos, ego dominus Deus ipsorum.

CAP. XXX.

* Facies quoque altare ad adolendum thy-
 miama de lignis sethim: * Habens cu-
 bitum longitudinis, & alterum latitudinis,
 id est quadrangulum, & duos cubitos in alti-
 tudine. Cornua ex ipso procedent. * Vestief-
 que illud auro purissimo, tam craticulam e-
 ius, quàm parietes per circuitum & cornua. fa-
 cièsque ei coronam aureolam per gyrum:
 * Et duos anulos aureos sub corona per sin-
 gula latera, vt mittantur in eos vectes, & al-
 tare portetur.
 * Ipsos quoque vectes facies de lignis se-
 thim, & inaurabis. * Poneſque altare con-
 tra velum quod ante arcam pendet testimo-
 nij coram propitiatorio quo tegitur testimo-
 nium, vbi loquar tibi.

תרגום אונקלוס

* ותורא דחטאתא תעביד ליומא על כפוריא ותדבי ית מדבחא בכפרותך עלותי ותרכי יתיה לקדשותיה: * שבעא יומין תכפר על
 מדבחא ותקדיש יתיה ויהי מדבחא קדש קודשין כל דיקרב במדבחא יתקדש: * ודין דתעביד על מדבחא אימרינ בני שחא חרין ליומא דחירא:
 * ית אימרא חרא תעביד בצפרא וית אימרא חנינא תעביד בין שמשא: * ועשרונא סולתא דפילא במשח כתישא רבעות הינא וניסבא
 רבעות הינא חמרא לאימרא חד: * ויה אימרא חנינא תעביד בין שמשא כמנחת צפרא וכנסכה תעביד לה לאתקבלא ברעוא קרבנא קדם
 יי: * עלהא חרירא לריוכז בתרע משכן זימנא קדם יי דאומין מימרי לכזן תמן למללא עמד תמן: * ואומין מימרי תמן לבני ישראל
 ואתקדיש ביקרי: * ואקדיש ית משכן זימנא וית מדבחא וית אהרן וית בנוהי אקדיש לשמשא קדמי: * ואשרי שכנתי בגו בני ישראל
 ואהיו להון לאלהא: * וידעון ארי אנא יי אלההון דאפיקרית יתהון מארעא דמצרים לאשרארת שכנתי ביניהון אנא יי אלההון:
 * ותעביד יתיה: * אמתיא אורביה ואמתא פותיה מרבע יתו ותרחין אמין רומיה מיניה קרנותי: * ותחפי יתיה דהב דכי ית אגריה וית כותלותי
 סחור סחור וית קרנותי ותעביד ליה זיר דהב סחור סחור: * ותרחין עזקן דדהב תעביד ליה מלרע לזיריה על חרתין ויתיה תעביד על חרין
 סטרוהי ויהי לאחרא לאריתיא למישל יתיה בהון: * ותעביד ית אריתיא דאעין ששין ותחפי יתהון דהבא: * ותחן יתיה קדם פרוכתא
 דעל ארונא דסתרוהא לקדם כפורתא דעל סהרותא דאומין מימרי לך תמן:

* Et vitulum qui peccati, facies in die purifica-
tionis. & mundabis altare cum sanctificaueris tu
super illud: & unges illud, ut sanctifices illud.

* Septem dies mundabis altare, & sanctificabis
illud: & erit altare sanctum sanctorum. omnis qui
tetigerit altare, sanctificabitur.

* Et hæc sunt quæ facies super altare: Agnos an-
niculos immaculatos duos quotidie assidue oblatio-
nem assiduitatis.

* Agnum vnum facies manè, & agnum secun-
dum facies vesperi. * Et decimam partem si-
mile consperse in oleo contuso quarta parti hin: &
libationem quartam partem hin vini agno uni.

* Et agnum secundum facies vesperi, iuxta sa-
crificium matutinum, & iuxta libationem eius. fa-
cies in odorem suauitatis oblationem Domino.

* Sacrificium assiduitatis in generationes ve-
stras iuxta ostium tabernaculi testimonij coram Do-
mino, in quibus cognoscat tibi illic, ut loquar tibi.

* Et præcipiam illic filiis Israel, & sanctifica-
bor in gloria mea.

* Et sanctificabo tabernaculum testimonij, &
altare, & Aaron, & filios eius sanctificabo, ut
sacerdotio fungantur mihi.

* Et vocabor in filiis Israel, & ero eorū Deus.

* Et cognoscent quod ego sum dominus Deus eo-
rum, qui eduxi eos de terra Egypti, ut inuocarer
eis, & Deus essem eorum.

CAP. XXX.

ET facies altare thymiamatis, ex lignis imputri-
bilibus facies illud: * Cubiti longitudo, &
cubiti latitudo: quadrangulum erit, & duorum cu-
bitorum altitudo: ex ipso erunt cornua eius.

* Et deaurabis illud auro puro, craticulam eius,
& parietes eius in circuitu, & cornua eius. & fa-
cies ei vertibilem coronam auream in circuitu:

* Et duos anulos aureos puros facies ei sub coro-
nam vertibilem eius, ad duo latera facies in duobus
lateribus. & erunt ansule vestibus, ad portandum
illud in ipsis.

* Et facies vestes ex lignis imputribilibus: &
deaurabis eos auro.

* Et pones illud coram velo, existente in arca te-
stimonij, in quibus cognoscat tibi illic.

36 * καὶ τὸ μοχαρίον τῆς ἁμαρτίας, ποιήσεις τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
καθαρισμοῦ. & καθαρεύεις τὸ θυσιαστήριον ἐν τῇ ἀγιάσει σου ἐπὶ
37 αὐτό. & χρίσεις αὐτὸ ὥστε ἀγιάσαι αὐτό. * ἐπὶ αἱ ἡμέρας καθα-
ρεύεις τὸ θυσιαστήριον, & ἀγιάσεις αὐτό. καὶ ἔσαι τὸ θυσιαστήριον
ἅγιον ἁγίων. πᾶς ὁ ἀπὸ μέρους τοῦ θυσιαστηρίου ἀγιάσῃ σείσῃ.

38 * & ταῦτά ἐστιν ἃ ποιήσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ἄμνοις ἐνιαυ-
στοῖς ἁμώμοις δύο ἰσὺς ἡμέραν ἐνδελεχῶς, κάρπωμα ἐνδελε-
39 χισμοῦ. * τὸν ἄμνον τὸν εἷς ποιήσεις ὁπρωτὶ, καὶ τὸν ἄμνον τὸν
40 ὀδύτερον ποιήσεις ὁδεῖλον. * καὶ δέκατον ἱεμιδάλεως
πεφυραμμένης ἐν ἐλαίῳ κεκομμένη τέταρτον τοῦ ἴνου. καὶ σπον-
δὴν τοῦ τέταρτον τοῦ ἴνου οἴνου τῶ ἁμνῷ τῷ ἐνί.

41 * καὶ τὸν ἄμνον τὸν ὀδύτερον ποιήσεις ὁδεῖλον, καὶ τὴν
θυσίαν τὴν πρωῒ ἰσὺς, καὶ τὴν σπονδὴν αὐτῆς. ποιήσεις εἰς
42 ὄσμην δωδίας κάρπωμα κυρίου. * θυσίαν ἐνδελε-
χισμοῦ εἰς τὰς ἡμέρας ὑμῶν ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
μαρτυρίου ἐναντὶ κυρίου, ἐν οἷς γνωσθήμαί σοι ἐκεῖ, ὥστε λα-
43 λῆσαι σοι. * καὶ τάξομαι ἐκεῖ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, & ἀ-
44 γιάσῃ ἡμεῖς ἐν δόξῃ μου. * καὶ ἀγιάσω τὴν σκηνὴν
τοῦ μαρτυρίου, & τὸ θυσιαστήριον, & ἀράων, καὶ σὺν υἱοῖς αὐτῶν

45 ἀγιάσω, ἱερατεύει μοι. * καὶ ἐπικληθήσονται ἐν τοῖς
υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἔσονται αὐτῶν θεοί.

46 * καὶ γνωσθήσονται, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, ὁ ἔξα-
γαγὼν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγυπτίου, ἐπικληθήσονται αὐτοῖς, καὶ θεοὶ
εἶναι αὐτῶν.

λ.

1 * Καὶ ποιήσεις θυσιαστήριον θυμιάματος, ἐκ ξύλων ἀ-
2 σήπινων ποιήσεις αὐτό. * πῆχεσθε τὸ μήκος, καὶ πῆ-
χεσθε τὸ εὖρος, τετραγώνον ἔσαι, καὶ δύο πῆχεων τὸ ὕψος.
Ἐξ αὐτῶν ἔσαι τὰ κέρατα αὐτῶν.

3 * καὶ καταχρυσώσεις αὐτὸ χρυσίῳ καθαρῷ τὴν ἐξάραν
αὐτῶν, καὶ σὺν τοῖς τοῖχοις αὐτῶν κύκλῳ, & τὰ κέρατα αὐτῶν. & ποιή-
4 σεῖς αὐτῶν σπείλιν σφονδύλιν χρυσίῳ κύκλῳ. * καὶ δύο
δακτυλίοις χρυσοῦς καθαροῖς ποιήσεις αὐτῶν ὑπὲρ τὴν σφρά-
γιν τὴν σπείλιν αὐτῶν, εἰς τὰ δύο κλίτη ποιήσεις ἐν δυσὶ πλευ-
5 ραῖς. & ἔσονται ψαλίδες ταῖς σκυτάλαις, ὥστε αἶρειν αὐτὸ ἐν
αὐταῖς. * καὶ ποιήσεις σκυτάλας ἐκ ξύλων ἀσήπινων. & κα-
6 ταχρυσώσεις αὐτάς χρυσίῳ. * & θήσεις αὐτὰς ἀπὸ κνήμι τοῦ
καταπετάσματός, τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς κνέως τοῦ μαρτυρίου.
ἐν οἷς γνωσθήμαί σοι ἐκεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

36 Vitulum autem quod est pro peccato, facies quotidie pro expiationibus. & mundabis altare cum expiaueris super illud, & unges illud ut sanctificetur.

37 Septem diebus expiabis super altare, & sanctificabis illud: & erit altare sanctum sanctorum. omnis qui tetigerit altare, sanctificabitur.

38 Et hoc est quod facies in altari: Agnos anniculos duos per singulos dies ingerit.

39 Agnum vnum facies manè, & agnum secundum facies in vespere:

40 Et decimam partem similæ consperse oleo contuso quod habeat quartam partem hin. & vinum pro libamine quartam partem hin in agnum vnum.

41 Et alterum agnum facies ad vespem, sicut sacrificium matutinum, & sicut libamen eius facies ei, ut oblatio suscipiatur cum beneplacito coram Domino.

42 Holocaustum iuge in generationibus vestris in ostio tabernaculi fœderis coram Domino: ubi constituam verbum meum vobis, ut loquatur ibi tecum.

43 Et constituam verbum meum ibi filiis Israel, & sanctificabor in gloria mea.

44 Sanctificaboque tabernaculum fœderis, & altare. Aaron quoque & filios eius sanctificabo, ut ministrent coram me.

45 Et habitare faciam maiestatem meam in medio filiorum Israel, & ero eis in Deum.

46 Et scient quia ego Dominus Deus eorum, qui eduxi eos de terra Egypti, ut maneret maiestas mea inter illos: ego dominus Deus eorum.

CAP. XXX.

ET facies altare ad adolendum super illo incensum aromaticum, de lignis setim facies illud.

2 Longitudo eius erit vnus cubiti, & latitudo eius vnus cubiti: quadrangulum erit, & duos cubitos habebit in altitudine: ex ipso erunt cornua eius.

3 Cooperiesque illud auro mundissimo, & parietes per circuitum, & cornua eius. faciesque ei circulum aureum per gyrum.

4 Et duos anulos aureos facies ei sub circulo eius in duobus angulis eius, & in duobus lateribus eius: eruntque loca vestibus, ut portetur in eis.

5 Faciesque vestes de lignis setim, & cooperies eos auro.

6 Ponesque illud ante velum quod est iuxta arcam testimonij coram propitiatorio quod est super testamentum, ubi constituam verbum meum tibi.

b

* והקטיר עליו אהרן קטורת סמים בבקר בבקר
 בהיטיבו את הנרת יקטירנה: * ובהעלת אהרן את
 הנרת בין הערבים יקטירנה קטורת תמיד לפני יהוה
 לדרתיכם: * לא תעלו עליו קטורת זרה ועל-
 ומנחה ונסך לא רחסכו עליו: * וכפר אהרן על-
 קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה
 יכפר עליו לדרתיכם קדש קדשים הוה ליהוה:
 * וידבר יהוה אל משה לאמר:
 * כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו
 איש כפר נפשו ליהוה בפקד אתם ולא יהיה בהם
 נגף בפקד אתם: * וזה יתנו כל העבר על-
 הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים
 גרה השקל מחצית השקל תרומה ליהוה: * כל
 העבר על הפקדים מבן עשרים שנה ומעלה יתן
 תרומת יהוה: * העשיר לא ירבה והדל לא ימעט
 ממחצית השקל לתת ארז תרומת יהוה לכפר על-
 נפשתיכם: * ולקחת את כסף הכפרים מארז בני
 ישראל ונתת אתו על עבדת אהל מועד ויהיה לבני
 ישראל לזכרון לפני יהוה לכפר על נפשתיכם:
 * וידבר יהוה אל משה לאמר: * ועשית ביור
 נחשת וכנו נחשת לרחצה ונתת אתו בין אהל מועד
 ובין המזבח ונתת שמה מים: * ורחצו אהרן ובניו
 ממנו את ידיהם ואת רגליהם: * בבאם אל אהל
 מועד ורחצו מים ולא ימתו או בגשתם אל המזבח
 לשרת להקטיר אשה ליהוה: * ורחצו ידיהם
 ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו
 לדרתם: * וידבר יהוה אל משה לאמר: * ואתה
 קח לך בשמים ראש מר-דרור חמש מאור וקנמן
 בשם מחציתו חמשים ומאתים וקנה בשם חמשים
 ומאתים:

7 * Et adolebit incensum super eo Aaron sua-
 8 uè fragrans. * Manè quando componet lu-
 cernas incendet illud, & quando collocat eas
 B ad vespertum vret thymiana sempiternum co-
 9 ram Domino in generationes vestras. * Non
 offeretis super eo thymiana compositionis al-
 10 terius, nec oblationem & victimam, nec liba-
 bitis. * Et deprecabitur Aaron super cor-
 11 nua eius semel per annum in sanguine quod
 oblatum est pro peccato, & placabit super eo
 in generationibus vestris. sanctum sanctorum
 11 erit Domino. * Locutusque est Dominus ad
 12 Moysen, dicens: * Quando tuleris summam Nu. 1.4.
 filiorum Israel iuxta numerum, dabunt singu-
 li precium pro animabus suis Domino, & nō
 13 erit plaga in eis cū fuerint recensiti. * Hoc
 autem dabit omnis qui transit ad nomen, di-
 midium sicli iuxta mēsuram templi. ficlus vi-
 14 ginti obolos habet. Media pars sicli offeretur
 14 Domino. * Qui habetur in numero à vi-
 15 ginti annis & supra, dabit precium. * Di-
 16 ues non addet ad medium sicli, & pauper ni-
 hil minuet. * Susceptamque pecuniam
 quæ collata est à filiis Israel, trades in vſus
 tabernaculi testimonij, monimentum eorum
 coram Domino, & propitiatur animabus eo-
 17 rum. * Locutusque est Dominus ad Moysen,
 18 dicens: * Facies & labium æneum cum basi
 C sua ad lauandum: ponēsque illud inter taber-
 18 naculum testimonij & altare. Et missa aqua, Inf. 40. d.
 19 * Lauabunt in ea Aaron & filij eius ma-
 nus suas ac pedes,
 20 * Quando ingressuri sunt tabernaculum
 testimonij, & quando accessuri sunt ad altare,
 21 * Vt offerant in eo thymiana Domino, ne
 fortē moriantur. Legitimum sempiternum e-
 rit ipsi, & femini eius per successiones.
 22 * Locutusque est Dominus ad Moysen,
 dicens:
 23 * Sume tibi aromata primæ myrrhæ, &
 electæ quingentos ficlos, & cinamomi me-
 dium, id est, ducentos quinquaginta ficlos,
 calami similiter ducentos quinquaginta fi-
 clos.

תרגום אונקלוס

7 ויסיק עלותי אהרן קטורת בוסמין בצפר בצפר באתקנותיה וית בוצינא יקטירנה: *
 8 ובאדלקות אהרן ית בוצינא יקטירנה: *
 9 לא תסקון עלותי קטורת בוסמין נזכראין ואף לא עלתא ומנחתא ונסכא לא תנסכון
 עלותי: *
 10 ויכפר אהרן על קרנותי חרא בשתא מדם חטאת כפוריא חרא זמנא בשתא יכפר עלותי לדריון קדש קדשין הוא קדם יי:
 11 ומליל יי עם משה למימר: *
 12 ארי תקביל ית חושבן בני ישראל למנניהון ויתנון גבר פורקן נפשיה קדם יי כר חמני יתהון ולא יתי
 בהון מותא כר חמני יתהון: *
 13 דין יתנון כל דעבר על מנניה פלגור סלעא בסלעי קודשא עשרין מעין סלעא פלגות סלעא אפרשותא קדם
 יי: *
 14 כל דעבר על מנניה מבר עשרין שנין ולעילא יתן אפרשותא קדם יי: *
 15 דעתיר לא יסגי ודמסכין לא יזער מפלגות סלעא למתן
 ית אפרשותא דיי לכפרא על נפשתיכון: *
 16 ותיסב ית כסף כפוריא מן בני ישראל ויתתן ויתיה על פולחן משכן זימנא ויתי לבני ישראל
 לדכרנא קדם יי לכפרא על נפשתיכון: *
 17 ומליל יי עם משה למימר: *
 18 ותעביר כיורא דנחשא ובסיסיה דנחשא לקידוש ויתתן ויתיה
 בין משכן זמנא ובין מרבחא ויתתן תמן מיא: *
 19 ויקדשון אהרן ובניהו מיניה ית ידיהון וית רגליהון: *
 20 במיעלהון למשכן זמנא יקדשון
 מיא ולא ימותון או במקרבון למדבחא לשמשא לאסקא קרבנא קדם יי: *
 21 ויקדשון ידיהון ורגליהון ולא ימותון ויתתן קים עלם ליה
 ולבניהו לדריהון: *
 22 ומליל יי עם משה למימר: *
 23 ואת סכ לך בוסמין רישא מרא דכיא מתקל חמש מאה וקנמן בשם פלגותיה מתקל
 סאתן וחמשין וקננה בוסמא מתקל מאתן וחמשין:

* Et adolebit in eo Aaron incensum compositum subtile manè manè. * Quando componet lucernas, adolebit in eo: & quando accenderit Aaron lucernas serò, adolebit in eo incensum assiduitatis, semper coram Domino in generationes vestras. * Et non offeretis in eo incensum aliud, oblationem & sacrificium, & libationem non libabitis in eo. * Et propitiabitur Aaron in cornibus eius semel in anno: à sanguine purgationis peccatorum propitiationis semel in anno purgabit illud in generationes vestras: sanctum sanctorum est Domino. * Et locutus est Dñs ad Moysen, dicens: * Cum accipies computationem filiorum Israel in visitatione eorum, & dabunt unusquisque premium redemptionis animæ suæ Domino, & non erit in ipsis plaga in visitatione eorum. * Et hoc est quod dabunt quicumque transierint ad visitationem, dimidium didragmatis, quod est iuxta didragma sanctum, viginti oboli didragma, at dimidium didragmatis oblatio Domino. * Omnis transiens ad visitationem à vigesimo anno & supra, dabunt oblationem Domino. * Diues non addet, & pauper non minuet à dimidio didragmatis in dando oblationem Domino propitiari pro animabus vestris. * Et accipies argentum oblationis à filiis Israel, & dabis illud ad usum tabernaculi testimonij. & erit filiis Israel memoriale coram Domino ad propitiandum pro animabus vestris. * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: * Fac peluim aneam, & basim illi aneam ad lauandum: & pones eam inter tabernaculum testimonij, & inter altare. & effundes in illam aquam. * Et lauabit Aaron & filij eius ex ea manus suas & pedes suos.

* Quando ingredientur in tabernaculum testimonij, lauabunt aqua, et non morientur: vel quando accesserint ad altare ad ministrandum & offerendum holocausta Domino: * Lauabunt manus & pedes suos aqua, ut non moriantur. & erit eis legitimum sempiternum ei, & generationibus eius post eum.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Et tu cape aromata florē myrrhæ electæ quingentos siclos, & cinamomi odoriferi dimidium huius, ducentos & quinquaginta siclos, & calami odoriferi ducentos quinquaginta:

7 * καὶ θυμιάσει ἐπ' αὐτῶν θυμίαμα συνθετον λεπ-
8 τὸν ὅταν πρῶτον πρῶτον. ὅταν ἐπισκευάσῃ τὸν λύχνον, θυμιάσει ἐπ'
αὐτῶν, καὶ ὅταν ἐξάπῃ αὐτῶν τὸν λύχνον ὅψε, θυμιάσει ἐπ'
αὐτῶν θυμίαμα ἐνδελεχισμῶν, διαπαντὸς ἐναντὶ κυρίου εἰς τὰς
9 γυνεὺς ὑμῶν. καὶ οὐκ ἀνοίσσει ἐπ' αὐτῶν θυμίαμα ἕτερον, καὶ
10 πῶμα καὶ θυσίαν, ὅτι σπονδὴν οὐ σπείσει ἐπ' αὐτῶν. * ὅτι ἐξιλιά-
(ε) αὐτῶν ἐπὶ τῶν κερμάτων αὐτῶν ἅπασι ἐν ἑαυτοῦ. ἀπὸ τοῦ
αἵματος τοῦ καθαρισμῶν τῶν ἀμαρτιῶν ἐξ ἑξαλασμοῦ ἅπασι
τοῦ ἐν ἑαυτῷ καθαριεῖ αὐτὸ εἰς τὰς γυνεὺς ὑμῶν, ἅγιον τῶν ἁ-
11 γίων ἐστὶ τὰ κέρματα. καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέ-
12 ῶν. * ἐὰν λάβῃς συλλογισμὸν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ
αὐτῶν, ὅτι δώσουσιν ἕκαστος λύτρα τῇ ψυχῇ αὐτῇ τὰ κέρματα, καὶ
13 οὐκ ἔσται ἐν αὐτοῖς πτώσις ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν. * καὶ τοῦτο ἔστιν
ὅτι δώσουσιν ὅτι αὐτῶν (ὅτι ἀπορροβίων) ἐπὶ τῷ ἐπισκεψῶν, τὸ ἡμῶν
ἐξιδράγμου, ὅτι ἐστὶ τὸ διδράγμα τὸ ἅγιον, εἴκοσι ὀβολοὶ τὸ
14 διδράγμα, τὸ ἡμῶν ἐξιδράγμα εἰσφορὰ κέρμα. πᾶς ὁ πα-
ραποροβύων ἐπὶ τῷ ἐπισκεψῶν ἀπὸ εἰκοσίου καὶ ἑ-
15 παύω, δώσουσι τῷ εἰσφορᾷ τὰ κέρματα. * ὁ πλουτὶς καὶ πω-
δῆσει, καὶ ὁ πενόμηνος οὐκ ἐλαττόνησεν ἀπὸ τῶν ἡμῶν ἐξιδ-
16 ράγμου ἐν τῷ διδόναι τὴν εἰσφορὰν κέρμα ἐξιλιάσατος πρὸς
τῶν ψυχῶν ὑμῶν. * καὶ λήψῃ τὸ δρῦλον τὸ εἰσφορᾶς πρὸς
τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ δώσεις αὐτὸ εἰς τὸ κάτεργον τῆς κλητῆς
τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἔσται τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ μνημόσυνον ἐν αἰνῇ
17 κυρίου ἐξιλιάσατος πρὸς τῶν ψυχῶν ὑμῶν. * καὶ ἐλάλησε
18 κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων. * ποιήθῃ λουτήρα χαλκοῦν,
καὶ βάσιν αὐτῷ χαλκῆν, ὥστε νίπεται. καὶ θέσεις αὐτὸν ἀνὰ μέσον
τῆς κλητῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ δυνάμετον τοῦ θυσιάζειν. καὶ
19 ἐκχεῖς εἰς αὐτὸν ὕδωρ. * καὶ νίψῃ αὐτῶν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἐξ
20 αὐτῶν τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τὰς πόδας αὐτῶν. * ὅταν εἰσπο-
ροβύων εἰς τῷ κλητῷ τοῦ μαρτυρίου νίβονται ὕδατι, καὶ οὐ
μὴ ἀποθνήσκουσιν. ὅταν πωροβύωνται πρὸς τὸ θυσιάζειν
21 λειτουργεῖν καὶ δυνάμειν τὰ ὀλοκαυτώματα κέρμα, * νί-
ψονται τὰς χεῖρας καὶ τὸν πόδας αὐτῶν ὕδατι, ἵνα μὴ ἀ-
ποθνήσκουσιν. καὶ ἔσται αὐτοῖς νόμιμον αἰώνιον ἀπὸ καὶ ταῖς γε-
22 νεαῖς αὐτῶν μετ' αὐτῶν. * ὅτι ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν,
23 λέγων. * καὶ σὺ λάβε ἡδύσματα τὰ δρῦτα κυμῶν ἐκ λε-
24 κτῆς πεντακοσίων σίκλων, καὶ κινάμωμου δώδεκα τὸ ἡμῶν
τοῦτο διακοσίων καὶ πενήκοντα σίκλων, καὶ καλάμου δώ-
δεκα διακοσίων πενήκοντα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et adolebit super eo Aaron incensum thymiamatum manè manè. * Quando componet lucernas, incendet illud; & quando accenderit Aaron lucernas ad vespertinum, incendet illud incensum thymiamatum iugiter coram Domino in generationibus vestris. Non incendetis super eo incensum aromatum exterorum, neque holocaustum, neque munus, neque libamen libabitis super eo. * Et propitiabitur Aaron super cornua eius semel in anno de sanguine sacrificij quod fit pro expiatione peccati. semel in anno propitiabitur super eo in generationibus vestris: sanctum sanctorum est coram Domino. * Locutusque est Dominus cum Moysè, dicens: * Quando susceperis summam filiorum Israel iuxta numerum eorum, dabunt singuli redemptionem animæ suæ coram Domino, quando numerabis eos: & non erit in eis mors, cum recensueris eos. * Hoc dabunt omnes qui transibunt ad numerum, dimidium sicli iuxta siclum sanctuarij. viginti obolos habet siclus: dimidium sicli separabitur coram Domino. * Omnis qui transierit ad numerum à viginti annis & supra, dabit separationem coram Domino. * Qui diues est, non addet, & pauper non minuet à dimidio sicli, ut det separationem Domini ad placandum pro animabus vestris. * Tolleque argentum propitiationum à filiis Israel, & trades illud in ministerium tabernaculi fœderis, ut sit filiis Israel in memoriale coram Domino, ut propitiatur pro animabus vestris. * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Faciesque luterem ex ære, & basim eius ex ære ad lauandum: & pones eum inter tabernaculum fœderis & altare, & pones ibi aquas. * Et sanctificabunt Aaron & filij eius ex eo manus suas & pedes suos. * Quando ingressuri sunt tabernaculum fœderis, sanctificabuntur aquis, & non morientur: aut quando accedent ad altare ad ministrandum, ut incendatur oblatio coram Dño. * Sanctificabuntque pedes suos & manus suas, & non morientur. Et erit pactum legitimū ipsi & filiis eius per generationes suas. * Locutusque est Dominus cum Moysè, dicens: * Tu autem fume tibi aromata primæ myrrhæ mundissimæ quingentos siclos. * Et cinamomi aromatici dimidium, id est ducentos & quinquaginta siclos, & calami aromatici ducentos & quinquaginta siclos:

* Et casia quingentos siclos sanctuarij, et oleum 24
ex oliuis vnum. * Et facies illud oleum chrisma 25
sanctum unguentum unguentarij arte unguentarij.
oleum chrisma sanctum erit. * Et vnges ex eo 26
tabernaculum testimonij, & arcam testimonij,

* Et omnia vasa eius, & lucernam, & vasa e- 27
ius, & altare thymiamatis: * Et altare holocausto- 28
rū, & omnia vasa eius, & mensam & omnia vasa
eius, & peluim & basim eius. * Et sanctifica- 29
bis ea, & erunt sancta sanctorum. omnis tangens
illa, sanctificabitur. * Et Aaron & filios eius vnges, 30
& sanctificabis eos, vt sacerdotio fungantur mihi.

* Et filiis Israel loqueris, dicens: Oleum unguen- 31
tum vntionis sanctum erit hoc vobis in genera-
tiones vestras. * In carnem hominis non vn- 32
getur. & iuxta compositionem hanc non facietis
vobis ipsis eodem modo: sanctum est, & sanctifica-
tio erit vobis. * Quicumque fecerit eodem mo- 33
do, & qui dederit ex eo alienigenæ, exterminabitur
ex populo suo. * Et dixit Dominus ad Moysen: 34

Accipe tibi ipsi aromata, stacten, onychen, et galba-
num boni odoris, & thus lucidissimum: equale a-
qualierit: * Et facient illud thymiamata unguen- 35
tarium opus unguentarij, mixtum purum opus san-
ctum: * Et conteres ex his subtile, & pones coram 36
testimonio in tabernaculo testimonij, unde cognos-
car tibi illic. sanctum sanctorum erit vobis thymia-
ma. * Juxta compositionem hanc non facietis vo- 37
bis ipsis: sanctificatio erit vobis Domino. * Quicun- 38
que fecerit eodem modo, vt olfaciat in eo, peribit de
populo suo. CAP. XXXI.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
* Ecce vocavi ex nomine Beseleel filium Uri, 2
filij Hur, tribus Iuda: * Et impleui eum spiritu 3
diuino sapientia & intellectus, & scientia in omni
opere, * Ad excogitandum, & fabricandum, 4
ad operandum aurum, & argentum, & æs,
* Et hyacinthum, & purpuram, & coccinum 5
filatum, & byssum retortam, & ad lapidaria ope-
ra, & ad fabrilia lignorum, operari secundum om-
nia opera. * Et ego dedi ipsum & Ooliab fi- 6
lium Achisamech de tribu Dan: & omni erudito
corde dedi intellectum: & facient omnia quæ præ-
cepi tibi.

24 * καὶ ἱέρως πεντακοσίους σίκλους τοῦ ἁγίου, καὶ ἔλαιον ἑξ 24
25 ἑλαιοῶν οἷ. * καὶ ποιήσεις αὐτὸ ἔλαιον χρίσμα ἅγιον μύρον 25
μυρεψικὸν τέχνη μυρεψοῦ. ἔλαιον χρίσμα ἅγιον ἔσαι.

26 * ἔχσεις ἑξ αὐτῶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν 26
27 κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου, * καὶ πάντα τὰ ἑκδύη αὐτῆς, ἔκ τὴν 27
28 λυχνίαν, καὶ τὰ ἑκδύη αὐτῆς, ἔκ τὸ θυσιαστήριον & θυμιάμα- 28
29 τὰ ἑκδύη αὐτῆς, καὶ τὴν τροπέζαν, καὶ πάντα τὰ ἑκδύη αὐτῆς, 29
καὶ τὸν λουτήρα, ἔκ τὴν βάσιν αὐτῆς. * καὶ ἁγιάσεις αὐτά. 30
καὶ ἔσαι ἅγια τῶν ἁγίων. πᾶς ὁ ἀπὸ μύρου αὐτῶν, ἁγιάσθησιν. 30
31 * καὶ ἀρώων ἔσθι υἱὲς αὐτῶ χρίσεις, καὶ ἁγιάσεις αὐτοὺς 31
ἱερατεύειν μοι. * καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων,

ἔλαιον ἄλειμμα χρίσεως ἅγιον ἔσαι τοῦτο ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς 32
ὕμῃς. * ὅτι ἡ σάρκα ἀνθρώπου οὐ χρίσθησεται. καὶ κτ' τὴν 32
σωθεὶς τούτῳ οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἐαυτοῖς ὡς αὐτῶς, ἅγιον ἔσθι 33
καὶ ἁγίασμα ἔσαι ὑμῖν. * ὅς δὲ ποιήσῃ ὡς αὐτῶς, ἔσθι ἅν 33
δὴ ἀπ' αὐτῶ ἀλλοθῆναι, ἕξολεθρυνθήσθι ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶ.

34 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μουσλεῶ, λάβε (καυτῶ) ἡδύσματα, 34
σακκίον, ὄνυχας, καὶ χαλκαῖον ἡδύσμου, καὶ λίθον διαφανῆ, 35
35 ἱσον ἰσῶ ἔσαι. * ἔποιήσουσιν αὐτὸ θυμιάμα μυρεψικὸν 35
36 ἔργον μυρεψοῦ, μεμιγμένον καθαρόν ἔργον ἅγιον. * ἔσθι 36
κόψεις ἐκ τούτων λεπτόν, καὶ θήσεις ἀπέναντι τοῦ μαρτυρίου 37
ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ὅθεν γνωσθήσομαι σοι ἐκεῖ. ἅ- 37
γιον τῶν ἁγίων ἔσαι ὑμῖν θυμιάμα. * καὶ τὴν σωθεὶς 37
τούτῳ οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἐαυτοῖς. ἁγίασμα ἔσαι ὑμῖν κυρίως. 38
38 * ὅς δὲ ποιήσῃ ὡς αὐτῶς ὡς ὁ φραίνεας ἐν αὐτῶ, ἀπολεί-
ται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶ.

λα'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μουσλεῶ, λέγων· 1
2 * ἰδὲ ἀνακέκλημαι ἑξ ὀνόματος τὸν βεσελεὲλ τὸν ἑξ ἱ 2
3 υἱὸς ὧς, τὸ φυλῆς ἰσάδ· * ἔνέπλησα αὐτὸν πνεύμα θεοῦ σο- 3
4 φίας καὶ σωέσεως ἔκ τῆς πνεύματος ἐν παντί ἔργῳ * διανοεῖσθαι, καὶ 4
5 δὲ χρίσθησθαι ἐργάζεσθαι τὸ χρυσίον, ἔκ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλ- 5
κόν, * καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον 5
τὸ νησόν, ἔκ τὴν βύσσον τὴν κεκλωσμένην, ἔκ τὰ λίθων ἁ- 6
κά ἔργα, καὶ εἰς τὰ τεκτονικὰ τῶν ξύλων, ἐργάζεσθαι καὶ πᾶν 6
τὰ ἔργα. * καὶ ἐγὼ δέδωκα αὐτὸν καὶ τὸν ἐλιαβ τὸν τοῦ ἀχι- 6
3αμαὶ ἐκ φυλῆς δαὶ. ἔκ παντὶ σωετὰ καρδίᾳ δέδωκα σύ-
νεσθαι. ἔποιήσουσι πάντα ὅσα σωετὰ ἔσθι σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et casia quingentos siclos in siclis sanctuarij, & oleum oliuarum mensuram hin plenam. 24
25 Faciesque illud oleum vntionis sanctæ 25
aromatizans opere aromatarij, oleum vntionis sanctæ erit. 26 Et vnges ex eo tabernaculum fæderis, & arcam testamenti: 27 Et men-
sam & omnia vasa eius, & candelabrum & vasa eius, & altare incensi aromatum: 28 Et altare holocausti & omnia vasa eius, & luterem & ba-
sim eius. 29 Sanctificabisque ea, & erunt sanctum sanctorum. omnis qui tetigerit ea, sanctificabitur. 30 Aaron quoque & filios eius
vnges, & sanctificabis eos, vt ministrent coram me. 31 Et cum filiis Israel loqueris, dicens: Oleum vntionis sanctæ erit hoc coram me in
generationes vestras. 32 Super carnem hominis non vngetur, & iuxta similitudinem eius non facietis aliud sicut illud: sanctum est, san-
ctumque erit vobis. 33 Vir qui tale composuerit, & qui dederit ex eo alieno, exterminabitur de populo suo. 34 Dixitque Do-
minus ad Moysen: Tolle tibi aromata, stacten, & onycham, & galbanum aromatizans, & thus mundissimum, æqualis ponderis erunt. 35 Faciesq;
thymiamata aromatum aromatarij mixtum mundissimum in sanctificationem: 36 Et contundes ex eo & comminues,
& pones ex eo coram testimonio in tabernaculo fæderis, vbi constitutum verbum meum tibi. sanctum sanctorum erit vobis. 37 Et thy-
miamata aromatum quod facies, non facietis vobis simile ei: sanctum erit tibi coram Domino. 38 Quicumque fecerit tale ad odorandum
in eo, exterminabitur de populo suo. CAP. XXXI.

LOCUTVSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE, Dicens: 1
* Vide quod vocavi ex nomine Beseleel filium Huri, filij Hur, de tribu Iuda. 2
* Et impleui 3
eum spiritu à facie Dei in sapientia, in intellectu, & in scientia, & in omni opere, 4
Ad docendum artifices, vt faciant in auro, & in argento, 5
& in ære, 6
Et in arte lapidis preciosi ad implendum cælaturas, & in arte fabri lignarij, vt faciant in omni opere. 7
Ego autem ecce dedi cum 8
eo Ooliab filium Achisamech de tribu Dan. Et in corde omnium sapientum corde dedi sapientiam, vt faciant omnia quæ præcepi tibi.

* את־אֹהֶל־מוֹעֵד וְאֶת־הָאָרֶן לַעֲדֹת וְאֶת־הַכְּפֹרֶת
 אֲשֶׁר־עָלֶיהָ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי־הָאֹהֶל : * וְאֶת־הַשְּׁלֶחָן
 וְאֶת־כָּלֶיהָ וְאֶת־הַמִּנְחָה הַטְּהֹרָה וְאֶת־כָּל־כְּלֵיהָ וְאֶת־
 מִזְבַּח־הַקְטֹרֶת : * וְאֶת־מִזְבַּח־הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כְּלֵיהָ
 וְאֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כְּנוֹ : * וְאֶת־בְּגְדֵי־הַשָּׂרָד וְאֶת־בְּגְדֵי־
 הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בְּגְדֵי־בָנָיו לְכַהֵן : * וְאֶת־
 שֶׁמֶן־הַמִּשְׁחָה וְאֶת־קְטֹרֶת־הַסַּמִּים לְקֹדֶשׁ כְּכֹל־אֲשֶׁר־
 צִוִּיתִךָ יַעֲשׂוּ : * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
 * וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲנִי שֶׁבַת־תִּי
 תִּשְׁמְרוּ כִּי־אוֹת־הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לָדַעַת כִּי־
 אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשְׁכֶם : * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַשְּׁבֻטָּה כִּי־קֹדֶשׁ
 הִיא לָכֶם מִחַלְלֶיהָ מוֹת יוֹמָת כִּי־כָל־הַעֲשֹׂהָ בָּהּ
 מֵלֶאכֶה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמִּיהָ : * שֵׁשֶׁת־
 יָמִים יַעֲשֶׂה מֵלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבֻטָּה שְׁבֻטָּה קֹדֶשׁ
 לַיהוָה כָּל־הַעֲשֹׂה מֵלֶאכֶה בַּיּוֹם הַשְּׁבֻטָּה מוֹת יוֹמָת :
 * וּשְׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשְּׁבֻטָּה לַעֲשׂוֹת אֶת־
 הַשְּׁבֻטָּה לְדֹרֹתֶם בְּרִירַת עוֹלָם : * בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי־
 יִשְׂרָאֵל אוֹת־הוּא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה
 אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת
 וַיִּנָּפֶשׁ : * וַיִּתֵּן אֶל־מֹשֶׁה כְּכֹל־לְדַבֵּר אֹתוֹ
 בְּהַר סִינַי שְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת לַחַת אֶבֶן כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע
 אֱלֹהִים :

לב

* וַיֵּרָא הָעָם כִּי־
 בִשְׁש־מֵשֶׁה לָרֹדֶת מִן־הָהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל־אַהֲרֹן
 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ
 כִּי־זָר־מִשְׁחָה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעֵלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 לֹא יָדַעְנוּ מָה־הָיָה לוֹ : * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶחָד פָּרְקוּ
 נַזְמֵי הַזֶּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנִיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם
 וְהָבִיאוּ אֵלָי :

7 * Tabernaculum foederis, & arcam testi-
 monij, & propitiatorium quod super eam est,
 & cuncta vasa tabernaculi:
 8 * Mensamque & vasa eius, candelabrum
 purissimum cum vasis suis:
 9 * Et altare thymiamatis, & holocausti &
 omnia vasa eorum, labium cum basi sua:
 10 * Vestes sanctas in ministerio Aaron sacer-
 doti & filiis eius, vt fungantur officio suo in
 11 sacris. * Oleum vnctionis, & thymia-
 ma aromatum in sanctuario. Omnia quę pre-
 cepti tibi, facient.
 12 * Et locutus est Dominus ad Moysen, di-
 13 cens: * Loquere filiis Israel, & dices ad
 eos: Videte vt sabbatum meum custodiatis:
 quia signum est inter me & vos in generatio-
 nibus vestris: vt sciatis quia ego Dominus,
 qui sanctifico vos.
 14 * Custodite sabbatum: sanctum est enim
 vobis. Qui polluerit illud, morte moriatur.
 qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de
 medio populi sui.
 15 * Sex diebus facietis opus, in die septimo
 sabbatum est requies sancta Domino. Omnis
 qui fecerit opus in hac die, morietur.
 16 * Custodiant filij Israel sabbatum, & cele-
 brent illud in generationibus suis. Pactum
 17 est sempiternum, * inter me & filios Israel, Gen. 1.6
 signumque perpetuum. sex enim diebus fecit
 Dominus cælum & terram, & in septimo ab
 omni opere cessauit.
 18 * Deditque Dominus Moyfi completis hu- Su. 24. c.
 iuscemodi sermonibus in monte Sinai duas ta- Inf. 3.2. d
 bulas testimonij lapideas, scriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

1 VIdēs autem populus quod moram faceret
 A Moyses descendendi de monte, congrega-
 tus aduersus Aarō, dixit: Surge, fac nobis deos
 qui nos precedant: Moyfi enim huic viro qui
 nos eduxit de terra Ægypti, ignoramus quid
 acciderit. AA. 7. c.
 2 * Dixitque ad eos Aaron: Tollite in aures
 aureas de vxorum filiorumque & filiarum ve-
 strarum auribus, & afferte ad me.

תרגום אונקלוס

7 יֵרָא מִשְׁכַּן זְמַנָּא וְיֵרָא אֹרְנָא לְסִחְדוּתָא וְיֵרָא כָּל־מִשְׁכַּנָּא :
 8 וְיֵרָא פְתוּרָא וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא דְכִיתָא וְיֵרָא כָּל־
 מְנוּחֵי וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :
 9 וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :
 10 וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :
 11 וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :
 12 וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :
 13 וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :
 14 וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :
 15 וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :
 16 וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :
 17 וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :
 18 וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :

לב

1 וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :
 2 וְיֵרָא מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי וְיֵרָא כָּל־מְנוּחֵי :

* Tabernaculum testimonij, & arcam testi-
menti, & propitiatorium quod in ea, & instrumen-
ta tabernaculi,

* Et altaria, & mensam, & omnia vasa eius,
Et lucernam puram & omnia vasa eius, & pel-
uim & basim eius:

* Et vestes ministratorias Aaron, & vestes
filiorum eius ut sacerdotio fungantur mihi:

* Et oleum unctionis, & thymiama compo-
sitionis sancti: secundum omnia quæ præcepi tibi, fa-
cient.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Et tu loquere filiis Israel, dicens: Videte, &
sabbata mea seruabitis. est enim signum apud me et
in vobis in generationes vestras, ut cognoscatis
quod ego Dominus sanctificans vos.

* Et seruabitis sabbatum, quia sanctum est vo-
bis. Qui polluerit illud, morte morietur. Omnis qui
faciet in eo opus, peribit anima illa de medio populi
sui.

* Sex dies facies opera; at die septima sabbata
requies sancta Domino. omnis qui faciet opus die
sabbatorum, morietur.

* Et custodient filij Israel sabbata facere ipsa in
generationes suas. testamentum æternum

* In me et filiis Israel, signum est sempiternum:
quoniam in sex diebus fecit Dominus & cælum et
terram, & die septima cessauit & requieuit.

* Et dedit Moysi quando cessauit loqui ei in mon-
te Sina duas tabulas testamenti, tabulas lapideas
scriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

ET videns populus quod tardauit Moyses de-
scendere de monte, congregatus est populus ad
Aaron, & dicunt ei: Surge, & fac nobis deos,
qui precedant nos. nam Moyses hic homo, qui
eduxit nos de terra Egypti, non scimus quid fa-
ctum est illi.

* Et dicit illis Aaron: Tollite in aures aureas
quæ in auribus mulierum vestrarum & filiarum,
& afferte ad me.

* τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθή-
κης, καὶ τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπ' αὐτῆς, καὶ τὴν διασκιδνὴν τῆς
σκηνῆς,

* καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὴν τραπέζην, καὶ πᾶν τὰ τοῦ
σκιδίου αὐτῆς, καὶ τὴν λυχνίδα τὴν καθαρὰν, καὶ πᾶν τὰ τοῦ
σκιδίου αὐτῆς, & τὸν λουτήρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτῆς,

* καὶ τὰς στολὰς τὰς λειτουργικὰς ἀαρὼν, καὶ στολὰς τῶν
υἱῶν αὐτῶν εἰς τὸ ἱερατεῖόν μοι, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρί-
σεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς σωθέσεως τοῦ ἁγίου, καὶ πᾶν τὸ ὅ-
σον ἐνετείλαμαι σοί, ποιήσουσιν.

* καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων·

* καὶ σὺ λαλήσον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, ὁράτε, καὶ τὰ
ῥάββατά μου φυλάξετε. ἔστι γὰρ σημεῖον παρ' ἐμοὶ καὶ ἐν ὑ-
μῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἵνα γινώτε ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων
ὑμᾶς.

* καὶ φυλάξετε τὸ ῥάββατον, ὅτι ἅγιόν ἐστιν ὑμῖν. ὁ βε-
βηλὼν αὐτὸ, & θανάτῳ θανατωθήσεται. πᾶς ὅστις ποιῇ ἐν
αὐτῷ ἔργον, ἔξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τοῦ
λαοῦ αὐτῆς.

* ἐξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δ' ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ῥάβ-
βατα ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ. πᾶς ὅστις ποιῇ ἐν ἔργῳ τῇ ἡ-
μέρᾳ τῶν ῥάββατων, θανατωθήσεται.

* καὶ φυλάξουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὰ ῥάββατα ποιεῖν αὐ-
τὰ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. διαθήκη αἰώνιου.

* ἐν ἐμοὶ καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, σημεῖόν ἐστιν αἰώνιον· ὅτι ἐν
ἐξ ἡμέρας ἐποίησε κύριος τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, & τῇ
ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἐπαύσατο καὶ κατέπαυσε.

* καὶ ἔδωκε Μωυσῇ ἡνίκα κατέπαυσε λαλῶν αὐτῷ ἐν τῷ
ὄρει τῷ σινά τὰς δύο πλάκας τοῦ μαρτυρίου, πλάκας λιθίνας
γεγραμμένας τῷ δακτύλῳ τοῦ Θεοῦ.

λβ'.

* Καὶ ἰδὼν ὁ λαὸς, ὅτι κεχρόνικε Μωυσῆς κατεβῆναι ἐκ τοῦ
ὄρους, συνέστη ὁ λαὸς ἐπὶ ἀαρὼν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, θύσασθαι,
καὶ ποιῆσθαι ἡμῖν θεοὺς, οἱ πορεύοντες ἡμῶν. ὁ γὰρ Μωυ-
σῆς ἔδειξεν ὅτι ἀνθρώπος ὅς ἐστιν ἡμεῖς ἐκ γῆς αἰγυπίου,
ὅς οἱ δαμνὴν τί γέγονεν αὐτῷ.

* καὶ λέγει αὐτοῖς ἀαρὼν, πειθέσθε τὰ ἐνώπιά τῶν χει-
ρῶν τῶν ἐν τοῖς ὤσι τῶν γυναικῶν ὑμῶν καὶ θυγατέρων, & ἐνέ-
κατε πρὸς με.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Tabernaculum fœderis, & arcam pro testimonio, & propitiatorium quod est super eam, & omnia vasa tabernaculi:

8 Et mensam & vasa eius, & candelabrum mundissimum, & omnia vasa eius, & altare incensi aromatum:

9 Et altare holocausti & omnia vasa eius, & luterem & basim eius:

10 Et vestes ministerij, & vestes sanctas Aaron sa-

cerdotis, & vestes filiorum eius ut ministrent:

11 Et oleum vnctionis, & thymiama aromatum in sanctuario, iuxta omnia quæ præ-

cepi tibi facient.

12 Aitque Dominus ad Moysen, dicens:

13 Et tu loquere cum filiis Israel, di-

cens: Veruntamen dies sabbatorum meorum custodite, quoniam signum est inter verbum meum & vos in generationes vestras, ut sciatis quia ego

Dominus qui sanctifico vos.

14 Custodietisque sabbatum: sanctum est enim vobis. qui prophanauerit illud, morte moriatur:

quoniam omnis qui fecerit in eo opus, exterminabitur homo ille de medio populi sui.

15 Septimo sabbatum est requies sancta coram Domino. Quicumque fecerit opus in die sabbati, morte moriatur.

16 Custodiantque filij Israel sabbatum, ut celebrent sabbatum in generationibus suis. pactum æternum est.

17 Inter verbum meum & inter filios

Israel, signum est in æternum: quoniam in sex diebus fecit Dominus cælum & terram, & in die septimo quieuit & requieuit.

18 Deditque Moysi cum consumasset loqui cum eo in monte Sinai duas tabulas testimonij, tabulas lapideas scriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

VIDITQUE populus quod moram faceret Moyses ut descenderet de monte, & congregatus est populus ad Aaron, & dixerunt ei: Surge, fac nobis
deos qui gradiantur ante nos: Moysi enim huic viro, qui eduxit nos de terra Egypti, nescimus quid acciderit.

Tollite in aures aureas quæ sunt in auribus vxorum vestrarum, filiorum & filiarum vestrarum, & afferte ad me.

* ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם
 ויביאו אל אהרן: ויקח מידם ויצר אתו בחרט ויעשהו
 עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך
 מארץ מצרים: * וירא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא
 אהרן ויאמר חג ליהוה מחר: * וישכימו ממחרת
 ויעלו על הר סיני וישבו שלמים וישב העם לאכל ושתו
 ויקמו לצחק: * וידבר יהוה אל משה לך רד בי
 שחר עמך אשר העלית מארץ מצרים: * סרו מהר
 מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וישתחוו
 לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך
 מארץ מצרים: * ויאמר יהוה אל משה ראיתי את
 העם הזה והנה עם קשה ערף הוא: * ועתה הניחח
 לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול:
 * ויחל משה את פני יהוה אלהיו ויאמר למה יהוה
 יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח
 גדול וביד חזקה: * למה יאמרו מצרים לאמר ברעה
 הוציאם להרג אתם בהרים ולכלתם מעל פני האדמה
 שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך:
 * וזכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר
 נשבעת להם בך ותדבר אלהם ארבה ארץ זרעכם
 בכנבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן
 לזרעכם ונחלו לעלם: * וינחם יהוה על הרעה
 אשר דבר לעשות לעמו: * ויפן וירד משה
 מן ההר ושני לחת העדת בידו לחרת כתבים משני
 עבריהם מזה ומזה הם כתבים: * והלחת מעשה
 אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על
 הלחת: * וישמע יהושע את קול העם ברעה
 ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה: * ויאמר
 אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות
 אנכי שמע:

3 *Fecit populus quæ iusserat, deferens in aures
 4 ad Aarō. *Quas cū ille accepisset, formauit o-
 pere fuforio, & fecit ex eis vitulū cōflatilē. di-
 xeruntq; Hi sunt dij tui, Israel, qui te eduxe-
 runt de terra Ægypti. *Quod cū vidisset Aarō,
 5 ædificauit altare corā eo: & pconis voce cla-
 6 mauit, dicēs: Cras solennitas Dñi est. *Surgē-
 tēsq; manē, obtulerunt holocausta & hostias
 7 pacificas: & sedit populus manducare & bi-
 bere, & surrexerūt ludere. *Locutus est autem
 B Dñs ad Moyſen, dicēs: Vade & deſcēde, pecca-
 uit populus tuus, quē eduxiſti de terra Ægy-
 8 pti. *Receſſerūt citō de via quā oſtēdiſti eis. fe-
 ceruntq; ſibi vitulū cōflatilē, & adorauerunt,
 9 atq; immolātes ei hostias, dixerūt: Iſti ſunt dij
 tui Israel, q te eduxerūt de terra Ægypti. *Rur-
 sumq; ait Dñs ad Moyſen: Cerno q populus
 10 iſte durę ceruicis ſit. *Dimitte me, vt irāſcatur
 furor meus cōtra eos, & deleā eos, faciāq; te in
 11 gentē magnā. *Moyſes autē orabat dñm Deū
 ſuū, dicēs: Cur, Dñe, irāſcitur furor tuus cōtra
 populū tuum, quē eduxiſti de terra Ægypti in
 12 fortitudine magna, & in manu robuſta? *Ne
 quēſo dicāt Ægyptij: Callidē eduxit eos, vt in-
 13 terficeret in mōtibus, & deleteret ē terra. quieſ-
 cat ira tua, & eſto placabilis ſup nequitia po-
 14 puli tui. *Recordare Abraā, & Iſaac, & Israel
 ſeruorū tuorū, qbus iuraſti per temetiſum,
 C dicens: Multiplicabo ſemen veſtrum ſicut
 ſtellas cæli, & vniuerſam terram hanc de qua
 locutus ſum, Dabo ſemini veſtro, & poſſide-
 14 bitis eam ſemper. *Placatusque eſt Dominus
 ne faceret malum, quod locutus fuerat ad-
 15 uerſus populum ſuum. *Et reuerſus eſt Moy-
 ſes de monte, portans duas tabulas testimo-
 nij in manu ſua ſcriptas ex vtraque parte;
 16 *Et factas opere Dei. Scriptura quoque Dei
 17 erat ſculpta in tabulis. *Audiens autem Iofue
 tumultum populi vociferantis, dixit ad Moy-
 ſen: Vlulatus pugnæ auditur in caſtris.
 18 * Qui reſpondit: Non eſt clamor ad-
 hortantium ad pugnam, neque vociferatio
 compellentium ad fugam, ſed vocem can-
 tantium ego audio.

תרגום אונקלוס

3 *ואתפרקו כל עמא ית קדשי ודחבא די באזניהון ואיתיו לחרת אהרן:
 4 ויביאו אהרן ויבא מרבחא קדמוהי ויקרא אהרן ואמר חגא קדש ייי מחר:
 5 וישכימו ממחרת ויעלו על הר סיני וישבו שלמים וישב העם לאכל ושתו
 6 ויקמו לצחק: * וידבר יהוה אל משה לך רד בי שחר עמך אשר העלית מארץ מצרים:
 7 סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים:
 8 ויאמר יהוה אל משה ראיתי את העם הזה והנה עם קשה ערף הוא: * ועתה הניחח לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול:
 9 * ויחל משה את פני יהוה אלהיו ויאמר למה יהוה יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה:
 10 למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים ולכלתם מעל פני האדמה שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך:
 11 * וזכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אלהם ארבה ארץ זרעכם בכנבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעלם:
 12 * וינחם יהוה על הרעה אשר דבר לעשות לעמו: * ויפן וירד משה מן ההר ושני לחת העדת בידו לחרת כתבים משני עבריהם מזה ומזה הם כתבים:
 13 * והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת: * וישמע יהושע את קול העם ברעה ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה:
 14 * ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע:

* Et abstulerunt omnis populus in aures aureas quæ in auribus eorum, & attulerunt ad Aaron.

* Et accepit de manibus illorum, & formauit illud in stilo. & fecit illud vitulum conflatilem. & dixerunt: Isti dii tui, Israel, qui eduxerunt te de terra Ægypti.

* Et videns Aaron, edificauit altare coram eo. & predicauit Aaron, dicens: Festum Domini cras.

* Et manè surgens in crastinum, deduci fecit holocausta: & obtulit sacrificium salutaris. & sedit populus ad comedendum & bibendum, & surrexerunt ludere.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Vade celeriter descende: peccauit enim populus tuus, quos eduxisti de terra Ægypti:

* Transgressi sunt citò de via, quam præcepi eis. fecerunt sibi ipsis vitulum, et adorauerunt eum, & sacrificauerunt illi.

* Et dixerunt: Isti dii tui, Israel, qui eduxerunt te de terra Ægypti.

* Et nunc dimitte me, & iratus furore contra eos, delebo eos: & faciã te in gentem magnam.

* Et orauit Moyses coram domino Deo: & dixit, Vt quid, Domine, irasceris furore in populum tuum, quos eduxisti de terra Ægypti in fortitudine magnâ, & in brachio excelsò?

* Ne fortè loquantur Ægyptij, dicentes: Cum malignitate eduxit illos ad interficiendum in montibus, & delendum eos de terra. cessa ab ira furoris tui, & placabilis esto pro nequitia populi tui:

* Memor Abraham, & Isaac & Iacob tuorum seruorum, quibus iurasti eis per te ipsum, & locutus es ad eos, dicens: Multum multiplicabo semen vestrum sicut stellas celi multitudinem.

* & omnem terram hanc quam dixisti dare semini eorum, & possidebunt eam in seculum.

* Et placatus est Dominus de malo, quod dixit facturum contra populum suum.

* Et reuersus Moyses, descendit de monte: & duæ tabule testimonij in manibus eius, tabula lapideæ scriptæ ex utrisque partibus earum, hinc & hinc erant scriptæ.

* Et tabula opus Dei erant: & scriptura scriptura Dei fuit sculpta in tabulis.

* Et audiens Iosue vocem populi clamantium, dicit ad Moysen: Vox belli in castris.

* Et dicit: Non est vox præcipientium pugnam, neque vox præcipientium fugam, sed vocem præcipientium vinum ego audio.

* καὶ ἔλαβον τὰς ὅλας τὰς ἐνώπιαι τὰς χρυσᾶς τὰς ἐν τοῖς ὤτεσιν αὐτῶν, καὶ ἠνέκαν πρὸς ἀαρὼν. * ἔδεδξατο ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἐπλασεν αὐτὸ ἐν τῷ γραφίδι. καὶ ἐποίησεν αὐτὸ μόσχον χωνδυτὴν καὶ εἶπεν, ἔτι θεοὶ τοῦ Ἰσραὴλ, οἳ τινες ἀνέβιβασάν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. * ἔιδὼν ἀαρὼν ὁκοδόμησεν θυσιαστήριον κατενάντι αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν ἀαρὼν, λέγων, ἑορτὴ κυρίου αὐρίου.

* καὶ ὁρδίσας τῇ ἐπαύριον ἀνέβιβασεν ὁλοκαυτώματα. καὶ προσέειπεν θυσίαν ζωτηρίου, καὶ ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πίνειν, καὶ δύνευσαν παίζειν.

* καὶ ἐλάλησεν ὁ κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων, βάδιζε τοτὰχθ καταβῆθι, ἠνόμησε γὰρ ὁ λαὸς σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου. * παρέβησαν τὰς ἐν τῇ ὁδῷ, ἧς ἐνέτειλα αὐτοῖς. ἐποίησαν ἐαυτοῖς μόσχον καὶ προσέκυνηκασιν αὐτῷ, ἔτενύκασιν αὐτῷ.

* καὶ εἶπεν, ἔτι θεοὶ τοῦ Ἰσραὴλ, οἳ τινες ἀνέβιβασάν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. * ἔνυν ἔακόν με, καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ εἰς αὐτοὺς, ἐκτελέσω αὐτοῖς. καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνη μέγα.

* καὶ ἐδέηθη Μωυσῆς ἐναντίον κυρίου τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπεν, ἵνα τί κέρε θυμὸν ὀργῇ εἰς τὸν λαόν σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν ἰσχυρί μεγάλῃ καὶ ἐν τῷ βραχίονι τῷ ὑψηλῷ;

* μήποτε εἶπωσι αἰγύπτιοι, λέγοντες, μὴ πονηρίας ἐξήγαγῃ αὐτοὺς ἀποκτεῖναι ἐν τοῖς ὄρεσιν, καὶ ἐξ ἀναλώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς. παῦσαι τῆς ὀργῆς τοῦ θυμοῦ σου, καὶ ἴλεως γίνου ἐπὶ τῇ κακίᾳ τοῦ λαοῦ σου.

* μνηθεὶς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ τῶν οἰκετῶν, οἷς ὥμοσας αὐτοῖς καὶ σεαυτοῦ. καὶ ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς, λέγων, πολυπληθύνω τὸ σπέρμα ὑμῶν ὥστε τὰ ἄσπερα τοῦ οὐρανοῦ τὰ πληθεύει. καὶ πᾶσι τὴν γῆν ταύτην δέξασθαι ὑμεῖς αὐτοῖς.

* καὶ ἰλάσθη κύριος πρὸς τῆς κακίας, ἧς εἶπεν ποιῆσαι πρὸς τὸν λαόν αὐτοῦ.

* καὶ ἀποσέψας Μωυσῆς, κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄρους. καὶ αἱ δύο πλάκες τοῦ μαρτυρίου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, πλάκες λίθιναι ἐγγεγραμμέναι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν αὐτῶν, ἐστὶν καὶ ἐστὶν ἡσαν γεγραμμέναι.

* καὶ πλάκες ἔργον Θεοῦ ἦσαν, καὶ ἡ γραφὴ γραφὴ Θεοῦ ἐστὶν κεκολλημένη ἐν ταῖς πλαξίν.

* καὶ ἀκούσας Ἰησοῦ τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ κραζόντων, λέγει πρὸς Μωυσέω, φωνὴ πόλεμου ἐν τῇ παρεμβολῇ.

* καὶ λέγει, ὅτι ἐστὶ φωνὴ ἐξ ἀρχόντων καποχυνῶν, οὐδὲ φωνὴ ἐξ ἀρχόντων τρεπῆς, ἀλλὰ φωνὴ ἐξ ἀρχόντων οἴνου ἐγὼ ἀκούω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Tuleruntque omnis populus in aures aureas quæ erant in auribus suis, & detulerunt ad Aaron. * Et tulit de manibus eorum, & formauit illud circino, & fecit vitulum conflatilem. & dixerunt: Isti sunt dii tui, Israel, qui ascendere te fecerunt de terra Ægypti. * Viditque Aaron, & edificauit altare coram eo: clamauitque, & ait: Solennitas coram Dño erit cras. * Et surrexerunt manè sequenti die: & immolauerunt holocausta, & obtulerunt hostias. seditque populus ut manducaret & biberet: & surrexerunt ad ludendum. * Locutusque est Dñs ad Moysen: Vade descende, quia corruptus est populus tuus, quem ascendere fecisti de terra Ægypti. * Recesserunt citò à via quam præcepisti eis. fecerunt sibi vitulum conflatilem, & adorauerunt eum, & sacrificauerunt ei, atque dixerunt: Isti sunt dii tui, Israel, qui te ascendere fecerunt de terra Ægypti. * Dixitque Dominus ad Moysen: Notum est coram me quod populus iste sit duræ cernicis. * Et nunc dimitte deprecationem tuam à facie mea, & irascetur furor meus contra eos, & consumam eos, faciãque te in gentem magnam. * Et orauit Moyses coram domino Deo suo, & ait: Cur, Domine, irascitur furor tuus contra populum tuum, quem eduxisti de terra Ægypti in fortitudine magna, & in manu valida? * Quare loquentur Ægyptij, dicentes, Cum malignitate eduxit eos, ut interficeret eos in montibus, & ut consumeret eos de superficie terræ. Reuertere ab ira furoris tui, & conuertere à malo quod cogitasti facere populo tuo. * Memor esto Abraham, Isaac & Iacob seruorum tuorum, quibus iurasti in verbum tuum, & cum quibus locutus es, dicens: Multiplicabo filios vestros sicut stellas celi: & vniuersam terram hanc, quam dixi, Dabo filiis vestris, & possidebunt eam in æternum. * Reuersusque est Dominus à malo quod cogitauit facere populo suo. * Respexitque Moyses, & descendit de monte, & duas tabulas testimonij portabat in manu sua, scriptas ex vtraque parte, hinc & inde erant scriptæ. * Tabulæ autem erant opere Dei factæ, & scriptura erat scripta à facie Dei sculpta super tabulas. * Audiuitque Iosue vocem populi quando vociferabantur, & dixit ad Moysen: Vox pugne auditur in castris. * Et ait: Non est vox fortium prævalentium in pugna, neque vox imbecillium qui superantur, sed vocem ludentium ego audio.

19 * ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל
ומחלת ויחר אף משה וישלך מידו את הלחת וישבר
אתם תחת ההר: * ויקח את העגל אשר עשו וישקה
באש ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים וישק את
בני ישראל: * ויאמר משה אל אהרן מה עשה לך
העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדלה: * ויאמר
אהרן אל יחר אף אנכי אתה ידעת את העם כי ברע
הוא: * ויאמרו לי עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו
כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא
ידענו מה היה לו: * ואמר להם למי זהב התפרקו
ויתנו לי ואשלכהו באש ויצא העגל הזה: * וירא
משה את העם כי פרע הוא כי פרעה אהרן לשמצה
בקמיהם: * ויעמד משה בשער המחנה ויאמר
מי ליהוה אלי ואספואליו כל בני לוי: * ויאמר
להם כה אמר יהוה אלהי ישראל שימו איש חרבו
על ירכו עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו
איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרבו:
* ויעשו בני לוי כדבר משה ויפל מן העם ביום
ההוא כשלשת אלפי איש: * ויאמר משה מלאו
ידכם היום ליהוה כי איש בבנו ובאחיו ולתת עליכם
היום ברכה: * ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם
אתם חטאתם חטאה גדלה ועתה אעלה אל יהוה
אולי אכפרה בעד חטאתכם: * וישב משה אל
יהוה ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו
להם אלהי זהב: * ועתה אם תשא חטאתם
ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת: * ויאמר
יהוה אל משה מי אשר חטא לי אמחנו מספרי:
* ועתה לך נחה את העם אל אשר דברתי לך הנה
מלאכי ילך לפניך וביום פקדי ופקדתי עליהם
חטאתם:

19 * Cumq; appropinquasset ad castra, vidit vitu-
lū & choros: iratusq; valde, proiecit de manu
D tabulas, & confregit eas ad radicem montis.
20 * Arripiensq; vitulum quē fecerant, cōbussit
& contriuit vsque ad puluerē, quem sparsit in
21 aquam, & dedit ex eo potū filiis Israel. * Dixit-
que ad Aaron: Quid tibi fecit hic populus, vt
22 induceres super eum peccatū maximū? * Cui
ille respondit: Ne indignetur dñs meus: tu e-
nim nosti populū istum, q̄ pronus sit ad ma-
lum. * Dixerunt mihi: Fac nobis deos qui nos
precedāt. huic enim Moyse qui nos eduxit de
24 terra Ægypti, nescimus quid acciderit. * Qui-
bus ego dixi: Quis vestrū habet aurū? Tule-
runt, & dederūt mihi: & pieci illud in ignem,
25 egressusq; est hic vitulus. * Vidēs ergo Moyse
populū q̄ esset nudatus: spoliauerat enim eū
E Aarō propter ignominia sordis, & inter hostes
26 nudū constituerat: * Et stans in porta castro-
rū, ait: Si quis est Dñi, iungatur mihi. Cōgre-
27 gatiq; sunt ad eum omnes filij Leui. * Quibus
ait: Hęc dicit dñs Deus Israel: Ponat vir gla-
dium super femur suū. Ite & redite de porta
vsque ad portam per medium castrorum, &
occidat vnusquisq; fratrem suum, & amicum
28 & proximum suum. * Feceruntq; filij Leui iu-
xta sermonem Moyse: cecideruntq; in die illa
29 quasi tria millia hominū. * Et ait Moyse: Cō-
secrastis manus vestras hodie Dño vnusquis-
que in filio & in fratre suo, vt detur vobis be-
30 neditio. * Facto autem altero die, locutus est
Moyse ad populum: Peccastis peccatum ma-
ximum. Ascēdam ad Dñm, si quo modo qui-
31 uero eum deprecari pro scelere vestro. * Re-
uerfusq; ad Dominum, ait: Obsecro, pecca-
F uit populus iste peccatum maximum: fece-
32 runtq; sibi deos aureos. * Aut dimitte eis
hanc noxam: aut si non facis, dele me de li-
33 bro tuo quem scripsisti. * Cui respondit Do-
minus, Qui peccauerit mihi, delebo eum de
34 libro meo. * Tu autem vade, & duc populum
istum quod locutus sum tibi. Angelus meus
precedet te. Ego autem in die ultionis visita-
bo & hoc peccatum eorum.

תרגום אונקלוס

19 ותורה כד קריב למשריתא ויחזא ית עגלא ויחזא ית חורא ויחזא ית חורא ויחזא ית חורא ויחזא ית חורא
ית עגלא ויחזא ית חורא ויחזא ית חורא ויחזא ית חורא ויחזא ית חורא ויחזא ית חורא
20 ויאמר משה לאהרן מה עבר לך עמא הדין
21 ויאמר אהרן לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
22 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
23 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
24 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
25 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
26 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
27 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
28 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
29 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
30 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
31 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
32 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
33 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא
34 ויאמר משה לא יתקוף רגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא

* Et quando appropinquauit castris, uidet vitulum & choros. & iratus ira Moyses, proiecit de manibus suis duas tabulas, & confregit eas sub monte. * Et accipiens vitulum quem fecerant, combussit illum igne, & contriuit illum minutū, & dispersit illum in aquam, & dedit bibere illam filiis Israel. * Et dixit Moyses Aaron: Quid fecit tibi populus hic, quod induxisti super illos peccatum magnum? * Et dixit Aaron ad Moysen: Ne irascaris, domine: tu scis impetum populi huius. * Dicunt enim mihi: Fac nobis deos qui praecedant nos: nam Moyses hic homo, qui eduxit nos ex Aegypto, non scimus quid factum est illi. * Et dixi eis: Cui est aurum, auferte. & dederunt mihi: & conieci in ignem, et exiit vitulus hic. * Et uidens Moyses populum quod dispersus erat: dispersit enim eos Aaron ludibrium aduersariis suis: * Stetit Moyses in porta castrorum, & dixit: Si quis à Domino, veniat ad me. congregati sunt igitur ad eum omnes filij Leui: * Et dixit illis: Hæc dicit dominus Deus Israel: Ponite unusquisque suum ens super femur, & transite & redite à porta in portam per castra, & occidite unusquisque fratrem suum, & unusquisque proximum suum, & unusquisque amicum suum. * Et fecerunt filij Leui secundum quod locutus est eis Moyses: & ceciderunt ex populo in die illa tria millia virorum. * Et dixit eis Moyses: Impleuistis manus vestras hodie Domino, unusquisque in filio & in fratre, ut daretur super vos benedictio. * Et factum est post crastinum, dixit Moyses ad populum: Vos peccastis peccatum magnum. et nunc ascendam ad Deum, ut deprecor pro peccato vestro. * Reuersus est autem Moyses ad Dominum, & dixit: Rogo, Domine, peccauit populus hic peccatum magnum, & fecerunt sibi ipsis deos aureos. * Et nunc siquidem dimittis eis peccatum eorum, dimitte: si autem non, dele me de libro tuo quem scripsisti. * Et dixit Dominus ad Moysen: Si quis peccauit coram me, delebo eum de libro meo. * Nunc autem vade, & duc populum hunc in locum quem dixi tibi. ecce angelus meus praebit ante faciem tuam. qua autem die visitauero, & inducam super eos peccatum eorum.

19 * καὶ ἠνίκα ἤγγιζε τῇ παρεμβολῇ, ὅρα τὸν μόσχον καὶ τοὺς χοροὺς. ὁ δὲ ὀργισθεὶς θυμῷ μουσῆς, ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτάς ὑπὸ τῷ ὄρει. 20 * καὶ λαβὼν τὸν μόσχον ὃν ἐποίησαν, κατέκαυσεν αὐτὸν πυρὶ, καὶ κατήλασεν αὐτὸν λεπιδόν, καὶ ἔσπειρεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ὕδωρ, ὥστε ἐπόπισεν αὐτὸν ὁ κύριος ἰσραὴλ. * ὁ δὲ εἶπεν μουσῆς τῷ ἀαρὼν, τί ἐποίησέ θι ὁ λαὸς ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' αὐτὸν αἵμαρτίαν μεγάλην; * καὶ εἶπεν ἀαρὼν πρὸς μουσῆν, μὴ ὀργίζου κύριε, σὺ οἶδας τὸ ὄρημα τοῦ λαοῦ τούτου. 23 * λέγουσι γάρ μοι, ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἱ πορευομένοις ἡμῖν. ὁ γὰρ μουσῆς ὤρα ὁ ἀνθρώπος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου, ὃν οὐκ οἶδα μὲν τί γέγονεν αὐτῷ. * καὶ εἶπα αὐτοῖς, τί νῦν ἀρχαὶ χρυσίου, ποιήσατε. ὁ δὲ ἔδωκεν μοι, ὁ δὲ ἔρριψεν εἰς τὸ πῦρ, καὶ ἐξῆλθεν ὁ μόσχος ὡς ὅτι. * καὶ ἰδὼν μουσῆς τὸν λαὸν ὅτι διεκέδασαι, διεκέδασε γὰρ αὐτὸν ἀρχῶν ἐπὶ τῷ χαρμα τοῖς ὑποτακτικοῖς αὐτῶν. * ἔφη μουσῆς ἐπὶ τὴν πύλιν τὴν παρεμβολῆς. ὁ δὲ εἶπεν, εἰ τις πρὸς κύριον, ἴτω πρὸς με. σιωπῶντων οὖν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ λαοῦ. * ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, τὰδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, θέτε ἕκαστος τὴν ἐαυτοῦ ῥομφαίαν ἐπὶ τὴν μηρὸν, & διέλθετε ἕκαστος ἀδελφὸν ψαλὲ ἀπὸ πύλης εἰς πύλιν διὰ τὴν παρεμβολῆς, & ἀποκτείνετε ἕκαστος τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ, ὁ δὲ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, ὁ δὲ ἕκαστος τὸν ἐγγιστά αὐτοῦ. * ὁ δὲ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ λαοῦ καθὰ ἐλάλησεν αὐτοῖς μουσῆς. ὁ δὲ ἔπεσον ἐκ τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τεσσαρὰ χιλιάδες ἀνδρῶν. * ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς μουσῆς, ἐπληρώσατε τὰς χεῖρας ἡμῶν τῇ μέρῃ κυρίου ἕκαστος ἐν τῷ υἱῷ & ἐν τῷ ἀδελφῷ, δοθῆναι ἐφ' ὑμᾶς διὰ τὸν λόγον. * καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ αὐτοῦ, εἶπε μουσῆς πρὸς τὸν λαόν, ὑμεῖς ἡμαρτήκατε αἵμαρτίαν μεγάλην. καὶ νῦν ἀναθήσομαι πρὸς τὸν θεόν, ἵνα ἐξιλάσωμαι πρὸς τῆς αἵμαρτίας ὑμῶν. * ἐπέσρεψε ὁ μουσῆς πρὸς κύριον. ὁ δὲ εἶπε, δέομαι κύριε, ἡμαρτήκαμεν ὁ λαός ὅτι αἵμαρτίαν μεγάλην, καὶ ἐποίησαν ἐαυτοῖς θεοὺς χρυσοῦς. * καὶ νῦν εἰ μὴ ἀφίης αὐτοῖς τὴν αἵμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες. εἰ γὰρ μὴ, ἐξαλείψον με ἐκ τῆς βίβλου σου ἧς ἐγραψας. * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς μουσῆν, εἰ τις ἡμαρτήκαμεν ἐνώπιόν μου, ἐξαλείψω αὐτὸν ἐκ τῆς βίβλου μου. * νῦν γὰρ βάδιζε, καὶ ὁδηγήσον τὸν λαόν τούτον εἰς τὸν τόπον, ὃν εἶπά σοι, ἰδοὺ ἀγγέλός μου πρὸς σε, ὥστε πρὸς τὸν θεόν. ἡ δὲ ἡμέρα ἐπισκέπτομαι, καὶ ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν αἵμαρτίαν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et factum est cum appropinquasset ad castra, & vidisset vitulum & choros, iratus est furor Moysi: & proiecit de manibus suis tabulas, & confregit eas in humilioribus locis montis. 20 Artipuitque vitulum quem fecerant, & combussit igne, & contriuit donec fuit comminutum: & exparsit super faciem aquæ, & dedit bibere filiis Israel. 21 Dixitque Moyses ad Aaron: Quid fecit tibi hic populus, quia induxisti super eum peccatum? 22 Et ait Aaron: Ne irascatur furor domini mei: tu nosti populum, quod pronus sit ad malum. 23 Dixeruntque mihi: Fac nobis deos qui ambulant ante nos: quoniam huic viro Moysi qui ascendere nos fecit de terra Aegypti, nescimus quid acciderit. 24 Dixique eis: Quis habet aurum, tollite & adducite mihi: & proieci illud in ignem, & egressus est vitulus iste. 25 Viditque Moyses populum quod ociosus esset, ociosum enim fecerat eum Aaron, ut contaminaret eos nomine pessimo in generationes suas. 26 Stetitque Moyses in porta castrorum, & ait: Qui timent Dominum, veniant ad me. congregatique sunt ad eum omnes filij Leui: 27 Et ait eis: Hæc dicit dominus Deus Israel: Ponat unusquisque gladium suum super femur suum, & pertransite & redite de porta usque ad portam in castris, & occidat unusquisque fratrem suum, & unusquisque proximum suum, & unusquisque consanguineum suum. 28 Et fecerunt filij Leui iuxta verbum Moysi: cecideruntque ex populo quasi tria millia virorum. 29 Et dixit Moyses: Obtulistis oblationes vestras hodie coram Domino, unusquisque in filio suo & fratre suo, ut detur hodie super vos benedictio. 30 Et factum est in die sequenti, & dixit Moyses populo: Vos peccastis peccatum grande: & nunc ascendam coram Domino, si forte placabo pro peccato vestro. 31 Reuersusque est Moyses in conspectum Domini, & ait: Obsecro, peccauit populus iste peccatum grande: feceruntque sibi deos ex auro. 32 Et nunc si dimittis peccata eorum: si autem non, dele me nunc de libro tuo quem scripsisti. 33 Dixitque Dominus ad Moysen: Qui peccauerit coram me, delebo eum de libro meo. 34 Nunc autem vade, duc populum in locum quem locutus sum tibi: ecce angelus meus ibit ante te. & in die visitationis mee visitabo super eos peccata eorum.

35 * וינף יהוה את העם על אשר עשו את העגל אשר
עשה אהרן :
לג

* וידבר יהוה אל משה לך
עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים
אל הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב
לאמר לזרעך אתננה : * ושלחתי לפניך מלאך
וגרשתי את הכנעני האמרי והחתי והפרזי החוי
והיבוכי : * אל ארץ זבת חלב ודבש כי לא אעלה
בקרבך כי עם קשה ערף אתה ופן אכלך בדרך :
* וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו ולא
שתו איש עדיו עליו : * ויאמר יהוה אל משה
אמר אל בני ישראל אתם עם קשה ערף רגע
אחר אעלה בקרבך וכליתיך ועתה יאמר עדיך
מעליך ואדעה מה אעשה לך : * ויתנצלו בני
ישראל את עדים מהר חורב : * ומשה יקח את
האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה
וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש יהוה יצא אל
אהל מועד אשר מחוץ למחנה : * והיה כצאת
משה אל האהל יקומו כל העם ונצבו איש פתח
אהלו והביטו אחרי משה עד באו האהלה : * והיה
כבא משה האהלה ירד עמוד הענן ועמד פתח
האהל ודבר עם משה : * וראה כל העם את עמוד
הענן עמד פתח האהל וקם כל העם והשתחוּ איש
פתח אהלו : * ודבר יהוה אל משה פנים אל פנים
כאשר ידבר איש אל רעהו וישב אל המחנה ומשרתו
יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל :
* ויאמר משה אל יהוה ראה אתה אמר אלי
העל את העם הזה ואתה לא הודעתני את
אשר תשלח עמי ואתה אמרת ידעתך בשם וגם
מצאת חן בעיני :

35 * Percussit autem Dominus populum pro
reatu vituli, quem fecerat Aaron.

CAP. XXXIII.

1 Ocutusque est Dominus ad Moysen, dicēs:
A Vade, ascende de loco isto tu, & populus
tuus, quem eduxisti de terra Ægypti, in terrā
quam iuraui Abraam, Isaac & Iacob, dicens:
2 Semini tuo dabo eam. * Et mittam præcurso-
rem tui angelum, vt eiiciam Chananæum, &
Ammorræum, & Ethæum, & Pherezæum, &
3 Euæum, & Iebusæum: * Et intres in terram
fluentem lacte & melle. Non enim ascendam
tecum, quia populus duræ ceruicis est, ne for-
4 tē disperdam te in via. * Audiensque populus
sermonem hunc pessimum, luxit, & nullus ex
5 more indutus est cultu suo. * Dixitque Dñs ad
Moysen: Loquere filiis Israel: Populus duræ
ceruicis es: semel ascendā in medio tui, & de-
6 lebo te. Iam nunc depone ornatum tuum, vt
7 sciam quid faciam tibi. * Deposuerunt ergo fi-
lij Israel ornatum suum à monte Oreb. * Moy-
8 ses quoque tollens tabernaculū, terendit extra
B castra procul: vocauitque nomē eius Taberna-
culū fœderis. Et omnis populus qui habebat
aliquam quæstionē, egrediebatur ad taberna-
9 culum fœderis extra castra. * Cūmq; egredere-
tur Moyses ad tabernaculū, surgebat vniuersa
plebs, & stabat vnusquisq; in ostio papilionis
sui: respiciebantq; tergum Moyfi, donec ingre-
9 deretur tentorium. * Ingresso autē illo taber-
naculum fœderis, descendebat colūna nubis,
& stabat ad ostiū. loquebatūrq; Dñs cū Moy-
10 se, * Cernentibus vniuersis, quod colūna nubis
staret ad ostium tabernaculi. Stabantq; & ipsi
& adorabāt per fores tabernaculorū suorum.
11 * Loquebatur autem Dñs ad Moysen facie ad
faciem, sicut solet loqui homo ad amicū suū.
Cūmq; ille reuerteretur in castra, minister eius
12 Iosue filius Nun puer non recedebat de taber-
naculo. * Dixit autem Moyses ad Dominum:
Præcipis vt educam populum istum, & non
indicas mihi quem missurus sis mecum, præ-
fertim cū dixeris, Noui te ex nomine, & in-
uenisti gratiam coram me.

Nu. 12. b

תרגום אונקלוס

35 * ומחא יי ויחצא על דאשחעביר ו לעגל דעבר אהרן :
1 * ומליל יי עם משה אזל סק מכא את ועמא דאסקתא מארעא דמצרים לארעא דקניימית לאברהם ליצחק
ויעקב למימר לבנך אתננה : 2 * ואשלח קדמך מלאכא ואחרריך ית כנענאי ואמורי וחתיאי ופריזאי וחזאי ויבוסאי : 3 * לארעא עבדא חלב
ודבש ארי לא אסיק שכתתי בינך ארי עם קשי קדל את דלמא אשצינך בארעא : 4 * ושמע עמא ית פתגמא בישא חרין ויתאבלו ולא שויאו גבר
חקון ויניה עלוהי : 5 * ואמר יי למשה אמר לבני ישראל אתון עם קשי קדל שעה חדא אסליק שכתתי מבינך ואשצינך וכען אעדי חקון וינך
מנך וגלי קדמי מרה אעביד לך : 6 * ואעדיו בני ישראל ית חקון ויניהון משרא דחורב : 7 * ומשה נסיב ית משכנא ופרסיה ליה מברא למשריתא
ארחק מן משריתא וקרי ליה משכן בית אלפנא והורה כל דחבע אולפן מן קדם יי נפיק למשכן בית אלפנא דמברא למשריתא : 8 * והורה פד
נפיק משה למשכנא קימין כל עמא ומתעחדין גבר בחרע משכניה ומסחפלין אחורי משה עד דעליל למשכנא : 9 * והורה כד עליל משה למשכנא
נחית עמודא דעננא וקאים בחרע משכנא ומחליל עם משה : 10 * וחזן כל עמא ית עמודא דעננא קאים בחרע משכנא וקימין כל עמא
וסגדן גבר בחרע משכניה : 11 * ומליל יי עם משה ממלל עם ממלל כמא דמליל גבר עם חבריה וחאיב למשריתא ומשומשניה יהושע בר נון
עלימא לא עדיו מגו משכנא : 12 * ואמר משה קדם יי חזי דאת אמר לי אסיק ית עמא חרין ואת לא אודעתני ית דתשלח עמי ואת אמרת

* Et percussit Dominus populum pro factura vituli, quem fecit Aaron.

CAP. XXXIII.

ET dixit Dominus ad Moysen: Vade & ascende hinc, tu & populus tuus: quos eduxisti de terra Ægypti, in terram, quam iuravi Abraham & Isaac & Jacob, dicens: Semini vestro dabo eam.

* Et mittam angelum meum ante faciem tuam, & eijciet Amorraum, & Ethæum, & Pherezeum, & Gergeseum, et Euæum, & Jebuseum, & Chanaanæum:

* Et introducam te in terrā manantem lacte & melle, nō enim coascendam tecum, quia populus duræ cervicis tu es: ut non disperdam te in via.

* Et audiens populus verbum malum hoc, luxerunt in luctibus. * Et dixit Dominus filiis Israel, Vos populus duræ cervicis: videte ne plagam aliam inducam super vos, & disperdam vos. Nunc igitur deponite vestes gloriarum vestrarum, & ornatum, & ostendam tibi quæ faciam tibi.

* Et deposuerunt filij Israel ornatum suum, & vestem à monte Oreb. * Et accipiens Moyses tabernaculum, fixit extra castra procul à castris, & vocatum est tabernaculum testimonij: & factum est, omnis quærens Dominum, & egrediebatur in tabernaculum extra castra. * Quando autem ingrediebatur Moyses in tabernaculū quod extra castra: stabat omnis populus considerātes unusquisque apud ostiū tabernaculi sui, & aspiciebant abeunte Moysæ quoad ingrederetur ille in tabernaculum.

* Ut autē ingressus est Moyses in tabernaculum, descendebat columna nubis, & stabat ad ostium tabernaculi, & loquebatur Moysi. * Et videbat omnis populus columnam nubis stantem ad ostium tabernaculi, & stabat omnis populus, & adorauerunt unusquisque ab ostio tabernaculi sui.

* Et locutus est Dominus ad Moysen præsentem, ut quispiam loqueretur ad suum amicum, et reuertebatur in castra. at seruus Iosue filius Naue iuuenis non recedebat de tabernaculo.

* Et dixit Moyses ad Dominum, Ecce tu mihi dicis, Deduc populum hunc, tu autem non indicasti mihi, quæ simul mittes mecum: tu autē mihi dixisti, noui te præter omnes, & gratiam habes apud me.

* καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου, ὃν ἐποίησεν ἀαρὼν. λγ.

* Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσήν, πορεύεσθ ἀνάβηθι ἐντευθεν σὺ καὶ ὁ λαός σου, ὃς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου, εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα πρὸς ἀβραάμ, καὶ πρὸς ἰσαάκ, καὶ πρὸς ἰακώβ λέγων,

2 πρὸς σπέρμα πύμων δώσω αὐτήν. * καὶ σὺ ἀποσελεύσῃς τὸν ἀγγελόν μου πρὸς πρῶτον σου. καὶ ἐκβαλεῖ τὸν ἀμορραῖον, καὶ χετταῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ γεργεσαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ χαναναῖον. * καὶ εἰσάξω σε εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. οὐ γὰρ μὴ συναναβῶ μετὰ σοῦ, διὰ τὸ λαὸν σκληροῦς ἀχρηλόν σε εἶναι, ἵνα μὴ ἐξαναλώσω σε ἐν τῇ ὁδῷ. * καὶ ἀκίστας ὁ λαὸς τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, κατεπένθησαν ἐν πενθητικοῖς.

5 * καὶ εἶπε κύριος τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, ὑμεῖς λαὸς σκληροῦς ἀχρηλός, ὁρᾶτε μὴ πληγὴν ἄλλω ἐπαγάγω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐξαναλώσω ὑμᾶς. νῦν οὖν ἀφέλεσθε τὰς στολὰς τῶν δοξῶν ὑμῶν, καὶ τὸν κόσμον, καὶ δείξω σοι ἃ ποιήσω σοι. * καὶ περιέλαντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν κόσμον αὐτῶν, καὶ τὴν στολὴν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ χωρήβ.

7 * καὶ λαβὼν Μωυσὴς τὴν σκηνήν, ἐπηξεν ἔξω τῆς παρεμβολῆς μακρὰν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐκλήθη σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐχρυσέτο, πᾶς ὁ ζητῶν τὸν κύριον, καὶ ἐξεπορεύετο εἰς τὴν σκηνὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς.

8 * ἡνίκα δ' αὖν εἰσεπορεύετο Μωυσὴς εἰς τὴν σκηνὴν τὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, εἰσῆκει πᾶς ὁ λαὸς σκοπεύοντες ἕκαστος παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ καλενοῦσθαι ἀπὸντ' οὐ Μωυσὴ ἕως τοῦ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν σκηνήν.

9 * ὥς δ' ἐεῖπεν Μωυσὴς εἰς τὴν σκηνήν, κατέβαινε ὁ σὺλός τῆς νεφέλης, καὶ ἵστατο ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς. καὶ ἐλάλει Μωυσὴ. * καὶ ἑώρα πᾶς ὁ λαὸς τὸν σὺλον τῆς νεφέλης ἐστῶτα ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. καὶ ἵστατο πᾶς ὁ λαός.

11 * καὶ πρὸς ἐκκλήσθαι ἕκαστος ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς Μωυσήν, ἐνώπιον ἐνώπιόν, ὥς τις λαλήσας πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον. καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν. ὁ δὲ θεράπων ἰνδρὸς οὗτος ναυὴ νέου οὗτος ἐξεπορεύετο ἐκ τῆς σκηνῆς.

12 * καὶ εἶπε Μωυσὴς πρὸς κύριον, ἰδοὺ σύ μοι λέγεις, ἀνάγαγε τὸν λαὸν τοῦτον, σὺ δὲ οὐκ ἐδήλωσάς μοι, ὃν σὺ ἀποσελεύεις μετ' ἐμοῦ. σὺ δὲ μοι εἶπας, οἶδά σε παρὰ πάντας, καὶ χάριν ἔχεις πρὸς ἐμοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et percussit Dominus populum, eo quod coluerant vitulum, quem fecerat Aaron.

CAP. XXXIII.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE: Vade descende hinc tu & populus quem ascendere fecisti de terra Ægypti in terram quam iuravi Abraham, Isaac, & Jacob: dicens, Filiis tuis dabo eam terram fluentem lacte & melle.

2 Mittamque angelum ante te, & eijciam Chanaanæos, & Amorrhæos, & Ethæos, & Pherezeos, & Euæos, & Jebusæos. 3 Non enim ascendere faciam maiestatem meam in medio tui, quia populus duræ cervicis tu es: ne fortè disperdam te in via.

4 Audiuitque populus sermonem hunc pessimum, & luxerunt, & nullus posuit ornatum cultus sui super se.

5 Dixitque Dominus ad Moysen, Dic filiis Israel: vos estis populus duræ cervicis: si vna hora abstulero maiestatem meam à te, disperdam te. Et nunc aufer ornatum cultus tui à te. notum est enim coram me quod facturus sum tibi.

6 Et deposuerunt filij Israel ornatum cultus sui de monte Oreb. 7 Moyses autem tulit tabernaculum, & tetendit illud extra castra procul à castris, & vocavit illud Tabernaculum domus doctrinæ. Et omnis qui quærebat doctrinam à facie Domini egrediebatur ad tabernaculum domus doctrinæ: quod erat extra castra.

8 Et cum egrediebatur Moyses ad tabernaculum, surgebat omnis populus, & stabat unusquisque in ostio tabernaculi sui, & respiciebant post Moysen, donec ingrederetur in tabernaculum.

9 Et cum ingrederetur in tabernaculum, descendebat columna nubis: & stabat in ostio tabernaculi, & loquebatur cum Moysæ.

10 Videbatque omnis populus columnam nubis stantem in ostio tabernaculi: surgebatque omnis populus, & adorabant unusquisque in ostio tabernaculi sui.

11 Loquebaturque Dominus cum Moysæ verbum ad verbum, sicut loquitur vir cum proximo suo. & reuertebatur in castra. Ministerque eius Iosue filius Nun puer non recedebat de tabernaculo.

12 Dixitque Moyses coram Domino: Vide quod tu dicis mihi, Ascendere fac populum istum, & tu non indicasti mihi quem missurus sis mecum: tu enim dixisti, Vocavi te ex nomine, & etiam inuenisti gratiam coram me.

13 * ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודעני נא את-
 14 דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך
 15 הגוי הזה: * ויאמר פני ילכו והנחתילך: * ויאמר
 16 אליו אם אין פניך הלכים אל תעלנו מזה:
 17 * ובמר יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני
 18 ועמך הלא בלכתך עמנו ונפל לנו אני ועמך מכל העם
 19 אשר על פני האדמה: * ויאמר יהוה אל-
 20 משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי-
 21 מצאת חן בעיני ואדעך בשם: * ויאמר הראני נא
 22 ארתי כבודך: * ויאמר אני אעביר כל טובי על-
 23 פניך וקראתי בשם יהוה לפניך ונתתי את אשר
 24 אחן ורחמתי את אשר ארחם: * ויאמר לא תוכל
 25 לראת את פני כי לא יראני האדם וחי: * ויאמר
 26 יהוה הנה מקום גאלי ונצבת על הצור: * והיה
 27 בעבר כבדי ושמתך בנקרת הצור ושכתי כפי עליך
 28 עד עברי: * והסרת את כפי וראית את אחרי
 29 ופני לא יראו:

לך

1 * ויאמר יהוה אל משה פסל לך שני לוחות
 2 אבנים כראשנים וכתבתי על הלוחות את הדברים
 3 אשר היו על הלוחות הראשנים אשר שברת:
 4 * והיה נכון לבקר ועלית בבקר אל הר סיני ונצבת
 5 לי שם על ראש ההר: * ואיש לא יעלה עמך וגם
 6 איש אל ירא בכל ההר גם הצאן והבקר אל-
 7 ירעו אל מול ההר ההוא: * ויפסל שני לוחות
 8 אבנים כראשנים וישבם משה בבקר ויעל אל הר
 9 סיני כאשר צוה יהוה אתו ויקח בידו שני לוחות אבנים:
 10 * וירד יהוה בענן ויתיצב עמו ויקרא בשם יהוה:
 11 * ויעבר יהוה על פניו ויקרא יהוה יהוה אל רחום
 12 וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת:

13 * Si ergo inueni gratiam in conspectu tuo,
 ostende mihi faciem tuam, vt sciam te, & in-
 ueniam gratiā ante oculos tuos. Respice popu-
 lum tuū gētem hanc. * Dixitq; Dominus:
 14 Facies mea præcedet te & requiem dabo tibi.
 15 * Et ait Moyfes, Si non tu ipse præcedas, ne
 16 educas nos de loco isto. * In quo enim scire
 poterimus ego & populus tuus inuenisse nos
 gratiam in cōspectu tuo, nisi ambulaueris no-
 17 D biscum, vt glorificemur ab omnibus populis;
 17 qui habitant super terram. * Dixit autem
 Dominus ad Moyfen: Et verbum istud quod
 locutus es faciam. inuenisti enim gratiam co-
 18 ram me: & teipsum noui ex nomine. * Qui
 19 ait, Ostende mihi gloriam tuam. Respon-
 dit, Ego ostendam omne bonum tibi, & vo-
 cabor in nomine Domini coram te, & misere-
 20 hi placuerit. * Rursūque ait, Non po-
 21 teris videre faciem meam. Non enim videbit
 21 me homo, & viuet. * Et iterum: Ecce, in-
 quit, est locus apud me, & stabis supra petrā.
 22 * Cūque transibit gloria mea, ponam te
 in foramine petræ, & protegā dextera mea do-
 23 nec transeam. * Tollāmq; manum meam, &
 videbis posteriora mea: faciem autem meam
 videre non poteris. CAP. XXXIII.

1 **A**C deinceps præcide, ait, tibi duas tabulas
 A lapideas instar priorum, & scribam super
 eas verba quæ habuerunt tabulæ quas fregi-
 2 sti. * Esto paratus manē, vt ascendas statim
 in montem Synai, stabisq; mecum super ver-
 3 ticem montis. * Nullus ascendat tecum,
 nec videatur quispiam per totum montem,
 boues quoq; & oues non pascantur econtra.
 4 * Excidit ergo duas tabulas lapideas quales
 antea fuerant: & de nocte confurgens ascen-
 dit in montem Synai, sicut præceperat ei Do-
 minus, portans secum tabulas.
 5 Cūque descēdisset Dominus per nubem,
 stetit Moyfes cum eo, inuocans nomen Do-
 6 mini. * Quo transeunte coram eo: ait, Do-
 minator Domine Deus misericors & clemēs,
 patiens, & multæ miserationis ac verax.

תרגום אונקלוס

13 ובעתה אם אשכחתי רחמיך קדמך אודעני בען ית אורח טובך ואדע רחמיך בדיל דאשכח רחמיך קדמך וגלי קדמך ארי עמך
 14 ויאמר שכנתי יתך ואניח לך: * ויאמר קדמותי אם לית שכנתך מהלכא ביננא לא חסקיננא מכא:
 15 * ובמה יתידע חכא ארי אשכחנא רחמיך קדמך אנא ועמך הלא במיתך שכנתך עמנא ויתעבדן לנא פרישן לי ולעמך משנן מכל
 16 * ויאמר ויי למשה ברום ית פתגמא חרין דמליחא אעביר ארי אשכחתי רחמיך קדמי וארביחך בשום: * ויאמר
 17 * ויאמר אנא אעביר כל יקרי על אפך ואקרי בשמא דיי קדמך ואיחזן על סדא יחזן וארחם על מן דארחם:
 18 * ויאמר לא תוכל למחזי ית אפי יקרי ארי לא יחזינא אינשא ויתקיים:
 19 * ויהי במעבר יקרי ואשוינך במערת סינא ואגין במימרי עלך עד דאעביר:
 20 * ויאמר ויי למשה פסל לך חרין לוחי אבניא בקדמאי ואכתוב על לוחינא ית פתגמא דהוה
 21 * ויהי וזמין לצפרא ותיסק בצפרא לטורא דסיני ותתעמד קדמי תמן על ריש טורא:
 22 * ויפסל חרין לוחי אבניא בקדמאי ואקריים משה בצפרא
 23 * ויגבר לא יסק עמך ואף אינש לא יחזי בך לטורא אף ענא וחזי לא ירעון לקביל טורא ההוא:
 24 * ויגבר לא יסק וסליק לטורא דסיני קמא דפגור ויי יתיה ונסים בידיה חרין לוחי אבניא:
 25 * ויתגלי ויי בעננא ויתעמד עמיה תמן וקרא בשמא דיי:
 26 * ויאמר ויי שכנתי על אפוחי וקרא ויי אלחא רחמנא ויחנא מרחיק רגו ומסגי למעבד טבין וקשוט:

³ Si igitur inueni gratiam coram te, ostende mihi ¹³ teipsum manifeste, ut videam te, ut sim inueniens gratiam coram te, & ut sciam, quod populus tuus gens magna hæc. ¹⁴ Et dicit, Ipse præcedam te, & requiescere faciam te.

¹⁵ Et dicit ad eum, Si nõ tu ipse iueris nobiscum: ne me deducas hinc.

¹⁶ Et quomodo notum erit verè, quod inueni gratiam apud te egoque & populus tuus? sed coambulante te nobiscum, & glorificabimur egoque & populus tuus super omnes gētes, quæ super terrā sunt.

¹⁷ Et dixit Dominus ad Moysen, Et hunc tibi sermonem, quem dixisti, faciam: inuenisti enim gratiam coram me: & nōui te præter omnes. ¹⁸ Et dicit, Ostende mihi tuam gloriam. ¹⁹ Et dixit, Ego præibo prior te gloria mea, & vocabo in nomine meo, Dominus coram te: & miserebor, cuius misertus fuero, & clemens ero cui clemens fuero.

²⁰ Et dixit, Non poteris videre faciem meam, nõ enim videbit homo faciē meam, & uiuet. ²¹ Et dixit Dominus, Ecce locus apud me, & stabis supra petram. ²² Quando autē transierit gloria mea, & ponā te in foramen petreæ, & protegam manu mea super te, quoad transiero. ²³ Et auferam manum meam, & tunc videbis quæ post me: at facies mea non videbitur tibi.

CAP. XXXIIII.

ET dixit Dominus ad Moysen, Præcide tibi ipsi duas tabulas lapideas, sicut & primæ, & ascende ad me in montē, & scribam in tabulis verba, quæ fuerunt in tabulis primis, quas contriuisisti.

² Et esto paratus ad mane, & ascendes ad montem Synai, et stabis mihi illic in summitate montis.

³ Et nullus ascendat tecum, neque videatur in toto monte, & oues & boues non pascantur prope montem illum. ⁴ Et excidit duas tabulas lapideas, sicut & primæ: & surgens Moyses mane, ascendit in montem Synai: sicut præcepit ei Dominus, & accepit Moyses secum duas tabulas lapideas. ⁵ Et descendit Dominus in nube, & adfuit ei illic, & vocauit nomine Domini.

⁶ Et transiit Dominus ante faciem eius, & vocauit, Dominus Dominus Deus clemens & misericors, patiens & multa miserationis & verus.

¹³ εἰ ἐν δὴ ῥηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐμφάνησόν μοι σεαυτὸν γνωστῶς, ἵνα ἴδω σε, ὅπως ἀνὼ δὴ ῥηκῶς χάριν ἐναντίον σου, καὶ ἵνα γνῶ, ὅτι λαός σου τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο. ¹⁴ ὁ δὲ λέγει,

¹⁵ αὐτὸς πορεύσομαι σὺν σοί, καὶ καταπαύσω σε. καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, εἰ μὴ σὺ αὐτὸς πορεύῃ μεθ' ἡμετέρῃ, μή με ἀναγείης ἐντευθεν. ¹⁶ καὶ πῶς γνωστὸν ἔσται ἀληθῶς, ὅτι εὗρηκα χάριν παρὰ σοί, ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου, ἀλλ' ἢ συμπορεύομεν σὺ μεθ' ἡμετέρῃ, καὶ ἐν δόξῃ αὐτοῦ μεθὰ ἐλπίσιν ὁ λαός σου

¹⁷ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς ἐστίν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Moysen, καὶ τοῦτόν σοι τὸν λόγον, ὃν εἶρηκας, ποιήσω· εὗρηκας γὰρ χάριν ἐνώπιόν μου, καὶ οἶδά σε παρὰ πάντας. ¹⁸ ὁ δὲ λέγει, δεῖξόν μοι τὴν σεαυτοῦ δόξαν. ¹⁹ ὁ δὲ εἶπεν,

²⁰ ἐγὼ παρελεύσομαι πρότερός σου τῇ δόξῃ μου, καὶ καλέσω ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, κύριος ἐναντίον σου, καὶ ἐλεήσω, ὃν ἀνέλεω, καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἀνέοικτιράω. ²¹ καὶ εἶπεν, ὃς δὲ ἐμνήσθη εἰδέν τὸ πρόσωπόν μου, ὃς γὰρ μὴ ἴδῃ ἀνθρώπος τὸ πρόσωπόν μου, καὶ ζήσεται. ²² καὶ εἶπε κύριος, ἰδὲ τόπος πρὸς ἐμοί, καὶ στήσεις ἐπὶ τῆς πέτρας. ²³ ἡνίκα δὲ ἀνὰ παρέλθῃ ἡ δόξα μου, καὶ θήσω σε εἰς ὀπήν τῆς πέτρας, καὶ σκεπάσω τὴν χειρὶ μου ἐπὶ σέ, ἕως ἃν παρέλθῃ. ²⁴ ὁ δὲ ἀφελὼ τὴν χειρὰ μου, καὶ τότε ὄψαι τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρὸς πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεται σοί.

²⁵ καὶ εἶπε κύριος πρὸς Moysen, λάξδυσσον σε αὐτὰς δύο πλάκας λιθίνας, καθάπερ καὶ αἱ πρῶται, καὶ ἀνάβηθι πρὸς με εἰς τὸ ὄρος, ὃ ἐγὼ ῥηκῶς ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα, ἃ ἦν ἐν ταῖς πλαξίν ταῖς πρῶταις αἷς συνέτευσας.

²⁶ καὶ γίνου ἑτοίμος εἰς τὸ πρῶτον, καὶ ἀναβήσεις ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινά, καὶ στήσῃ μοι ἐκεῖ ἐπ' ἄκρον τοῦ ὄρους. ²⁷ ὁ δὲ μὴ εἰς ἀναβήτω μετὰ σοῦ, μὴ ὃ ὀφθήτω ἐν παντὶ τῷ ὄρει, καὶ τὰ πρόβατα καὶ ὁ βόας μὴ νεμέσωσθαι πλησίον τοῦ ὄρους ἐκείνου. ²⁸ καὶ ἐλάξδυσσε δύο πλάκας λιθίνας, καθάπερ καὶ αἱ πρῶται, καὶ ὀρθίσας Moysen τὸ πρῶτον, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τὸ σινά, καθότι συνέταξεν αὐτῷ κύριος. ²⁹ ὁ δὲ ἔλαβε Moysen μεθ' ἑαυτοῦ τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας. ³⁰ καὶ κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ παρέστη αὐτῷ ἐκεῖ, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα κυρίου.

³¹ καὶ παρήλθε κύριος πρὸς Moysen, καὶ ἐκάλεσε, κύριος κύριος ὁ θεὸς οἰκτιρῶν καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεως καὶ ἀληθινός.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹ Et nunc si inueni obsecro gratiam in conspectu tuo, ostende mihi viam bonitatis tuæ, ut cognoscam misericordiam tuam: ut inueniam gratiam in conspectu tuo, notumque est coram te quod populus iste est populus tuus. ² Et ait, Maiestas mea ibit & requiem dabo tibi. ³ Et dixit coram eo, Si non perrexerit maiestas tua nobiscum, ne ascendere facias nos hinc.

⁴ In quo enim sciatur hic quod inuenimus gratiam coram te ego & populus tuus, nisi cum ambulauerit maiestas tua nobiscum, ut fiant nobis miracula, & diuidamur ego & populus tuus ab omni populo qui est super faciem terræ. ⁵ Dixitque Dominus ad Moysen, Verbum quoque istud quod locutus es faciam, quia inuenisti gratiam coram me, & vocaui te ex nomine. ⁶ Et ait, Ostende mihi obsecro gloriam tuam. ⁷ Et dixit, Ego transire faciam omnem gloriam meam super faciem tuam, & vocabo in nomine Domini coram te; & miserebor cui miserebor, & clemens ero, cui clemens ero.

⁸ Et dixit, Non poteris videre faciem gloriæ meæ: non enim videbit me homo & uiuet. ⁹ Dixitque Dominus, Ecce locus est paratus in conspectu meo, & stabis supra petram. ¹⁰ Eritque cum transierit gloria mea, ponam te in cauerna petreæ, & protegam te verbo meo donec transeam. ¹¹ Et auferam verbum gloriæ meæ, & videbis id quod est post me, & quæ sunt coram me non apparebunt. CAP. XXXIIII.

Dixitque Dominus ad Moysen, Dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores, & scribam super tabulas verba quæ erant super tabulas priores, quas confregisti. ² Et esto paratus manē, & ascendes manē in montem Synai, stabisque coram me ibi super verticem montis. ³ Nullusque vir ascendat tecum, neque videatur vir per totum montem: oues quoque & boues non pascantur è regione montis illius. ⁴ Dolauitque duas tabulas lapideas sicut priores, & surrexit Moyses manē, & ascendit in montem Synai, sicut præceperat ei Dominus, & tulit in manu eius duas tabulas lapideas.

⁵ Et reuelatus est Dominus in nube, & stetit cum eo ibi, & inuocauit in nomine Domini. ⁶ Et transire fecit Dominus maiestatem suam super faciem eius, & inuocauit: Domine Domine Deus misericors & clemens, patiens & multa faciens bona & veritatem.

* נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקמה לא
 ינקמה פקד עון אבות על בנים ועל בנים על-
 שלשים ועל רבעים: * וימהר משה ויקד ארצה
 וישתחו: * ויאמר אם-נא מצאתי חן בעיניך
 אדני ילך נא אדני בקרבנו כי עם קשה ערף הוא
 וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו: * ויאמר
 הנה אנכי כרת ברית נגד כל-עמך לעשות נפלאות
 אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל-
 העם אשר אתה בקרבנו את-מעשה יהוה-כי-
 נורא הוא אשר אני עשה עמך: * שמר לך את
 אשר אנכי מצוך היום הנני גרש מפניך את האמרי
 והכנעני והחתי והפרזי ורזיזי והיבוסים:
 * השמר לך פן תכרת ברית ליושב הארץ אשר
 אתה בא עליה פן יהיה למוקש בקרבך:
 * כי את מובחתם תתעון ואת מצבתם תשברון
 ואת אשירי תכרתון: * כי לא תשתחוה לאל
 מאחר כי יהוה קנא שמו אל קנא הוא:
 * פן תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם
 וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחם: * ולקחת
 מבנותיו לבניך וזנו בנותיו אחרי אלהיהן וזנו את-
 בניך אחרי אלהיהן: * אלהי מסכה לא תעשה לך:
 * את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות
 אשר צויתך למועד חדש האביב בחדש האביב
 יצאת ממצרים: * כל-פטר רחם לי וכל-מקנה
 תזכר פטר שור ושה: * ופטר חמור תפדו בשה
 ואם לא רפדה וערפתו כל בכר בניך תפדו
 ולא יראו פני ריקם: * ששור ימים תעבד וביום
 השביעי תשבר בחריש ובקציר תשבר: * וחג
 שבעה תעשה לך בכורי קציר חטים וחג האסיף
 תקופת השנה:

7 * Qui custodis misericordiam in millia, qui
 auferis iniquitatē & scelera atq; pēta, nullūq;
 apud te per se innocēs est; qui reddis iniquita
 tē patrū filiis ac nepotibus in tertiā & quartā
 8 progeniem. * Festinūsq; Moyses curuatus est
 9 pronus in terram, et adorans, * Ait, Si inueni
 C gratiā in conspectu tuo Dñe, obsecro vt gra
 diaris nobiscū: popul⁹ enim durē ceruicis est,
 vt auferas iniquitates nostras atq; pēta, nōsq;
 10 possideas. * Respōdit Dñs, Ego inibo pactū
 videntibus cūctis: signa faciā quæ nunq̄ visa
 sunt super terrā nec in vllis gētibus, vt cernat
 populus iste, in cuius es medio, opus Domini
 11 terribile quod facturū sum. * Obserua cūcta
 quæ hodie mandauī tibi: Ego ipse eijciā ante
 D. faciē tuā Ammoræū, & Chananæū, et Ethēū
 12 Phereſēū quoq; & Euēum et Iebusæū. * Caue
 ne vnq̄ cū habitatorib. terrē illius iungas ami
 13 citias, quæ sint tibi in ruinā. * Sed & aras eo
 rum destrue, cōfringe statuas, lucōsq; succide.
 14 * Noli adorare Deū alienū, Domin⁹ zelotes
 15 nomē eius, Deus est æmulator. * Ne in eas pa
 ctū cū hoībus illarū regionū, ne cū fornicati
 fuerint cū diis suis, & adorauerint simulachra
 eorum, vocet te quispiā vt comedas de immo
 16 laris. * Nec vxorem de filiabus eorū accipies
 3. R. 11
 filiis tuis, ne postquā ipse fuerint fornicatæ,
 fornicari faciant & filios tuos in Deos suos.
 17 * Deos conflates non facies tibi. * Solem
 18 nitatem azymorum custodies. Septem die
 bus vescēris azymis, sicut præcepi tibi in tem
 E pore mensis nouorum. Mēse enim verni tem
 19 poris egressus es de Aegypto. * Omne quod
 Sup. 13. a
 Luc. 2. 6.
 aperit vuluam generis masculini, meum erit.
 De cunctis animantibus, tam de bobus q̄ de
 20 ouibus meū erit. * Primogenitū asini redi
 mes oue. Si aut nec preciū p eo dederis, occi
 21 detur. Primogenitū filiorum tuorū redimes,
 22 nec apparebis in cōspectu meo vacuus. * Sex
 Eccl. 3. 5.
 diebus operaberis: die septimo cessabis arare
 & metere. * Solemnitatem hebdomada
 rum facies tibi in primitiis frugū messis tuæ
 triticeæ, & solemnitatem quando redeunte
 anni tempore cūcta conduntur.

תרגום אונקלוס

7 נטיר טיבו לאלפי דרין שביק לעוננו ולמרוד ולחזובין סלח לדחובין לאורחיה ואלא חובין לא מזכי מסעד חובי אבתו על בניו ועל בני בנות
 מדרין על דר חליתאי ועל דר רביעאי: * ואחוי משה וברע על ארעא וסגיד: * ואמר אם כען אשכחית רחמין קדמך יי חיתך כען
 שכתא דיי בינא ארי עם קשי קדל הוא ותשובק לעוננו ולחזובנא ותחסיננא: * ואמר הא אנא גור קים קדם כל עמך אעביר פרישן
 ולא יתבריו בכל ארעא ובכל עממא ויחוי כל עמא דאח ביניהון ית עובדא דיי ארי דחיל הוא דאנא עביר עמך: * ואלך ית דאנא מפקנד
 יומא דין תא אנא מתריך מן קדמך ית אמוראי וכנענאי ותחאי ופרזאי וחיזאי ויבוסאי: * אסתמר לך דילמא תגור קים ליתבי ארעא דאח
 עליל עלתא דילמא יהי לתקלא בינך: * ארי ית אגוריהון תתרתון וית אשריהון תקצצון: * ארי לא
 תגור למענות עממא ארי יי קנא שמיא אל קנא הוא: * דילמא תגור קים ליתבי ארעא וישעון פתר טעותהון וירבחו לטעותהון ויקרון
 לך ויתקול מדבחיחון: * ותיסב מבנתיא לבנך וישעון בנתיא פתר טעותהון וישעין ית בנך פתר טעותהון: * דחלן דסתכא לא תעביר
 לך: * ית חגא דפטריוא תישר שבעא יומין תיכול פטירן כמא דפקדוןך לזמן ירחא דאביבא ארי בירחא דאביבא נפקתא ממצרים:
 19 כל פתח וילדא דילי וכל בעירך תקדוש דכרין בכור חור ואימרי: * וביכרא דחמרא תפדוק באימרא ואם לא תפדוק ותנקפיה וכל
 20 בוכרא דבנך תפדוק ולא יתחזון קרמי ריקנין: * שתא יומין תפלה וביומא שביעא דהנוח בורעא ובחצא דהנוח: * וחגא דשביעא
 תעביר לך בכורי חציר חטים וחג האסיף

⁷ Et iustitiam seruans, et faciens misericordiā in millia, auferens iniquitates, et peccata, & iniustitias, & reum nō purificabit, inducēs peccata patrū super filios, et in filios filiorū, in tertiā & quartā generationē. ⁸ Et festinans Moyses curuatus in terrā adorauit Dominū. ⁹ Et dixit, Si inueni gratiā corā te, simul eat Dominus meus nobiscū: populus enim dura ceruicis est, et auferes tu peccata nostra, et delicta nostra, & erimus tibi. ¹⁰ Et dixit Dominus ad Moysen, Ecce ego pono tibi pactū corā omni populo tuo, & faciā gloriosa, quā nō facta sunt in tota terra, & in omni gente, & videbit omnis populus, in quibus es tu, opera Domini, quia mirabilia sunt, quæ ego faciā tibi illic. ¹¹ Attende tu omnia quæ ego præcipio tibi: ecce ego eijciā ante faciē vestrā Amorræū, et Chanaanū, et Ethæū, et Pherezæū, et Eueū, et Gergesæum, & Jebusæū. ¹² Caue tibi, ne fortē disponas pactum habitantibus in terra, in quam tu ingredieris in ea, ne fortē fiat offensio in vobis.

¹³ Aras eorū destruetis, et statuas eorū confringetis, et lucos eorū succidetis, et sculptilia Deorū eorū cōburetis igne. ¹⁴ Nō enim adorabitis Deū alium. Nam Dominus Deus zelosum nomen, Deus zelotes est. ¹⁵ Ne fortē ponas pactū habitantibus in terra, et fornicentur post Deos eorū, & sacrificent dijs eorum, & vocent te, et comedas de sacrificijs eorum.

¹⁶ Et accipias de filiabus eorum filijs tuis, & de filiabus tuis des filiis eorū, & fornicentur filiae tue post Deos eorum, & fornicari faciant filios tuos post Deos eorum. ¹⁷ Et Deos conflatiles non facies tibi ipsi. ¹⁸ Festum azymorum custodies, septem dies comedes azyma, sicut præcepi tibi, ad tempus in mense nouorum: in enim mense nouorum egressus es ex Aegypto.

¹⁹ Omne aperiens vuluam, mihi masculina, primogenitum vituli & ouis. ²⁰ Et primogenitum subingalis redimes oue: si autē non redemeris, precium dabis eius, omne primogenitum filiorum tuorum redimes, non apparebis coram me vacuus.

²¹ Sex dies operaberis, at die septima requiesces, a semine & messe cessabis.

²² Et festum hebdomadarum facies mihi, initium metendi triticum, & festum congregationis me. diante anno.

⁷ καὶ δικαιοσύνη διατηρῶν, & ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας, ἀφαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἀμαρτίας, καὶ ἀδικίας, καὶ τὸν ἐνοχον ἐκκαθαίρει, ἐπάγων ἀνομίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, & ἐπὶ τέκνα τέκνων, ἐπὶ τρίτην & τέταρτην γενεάν. ⁸ & σπεύσας μωυσῆς κύψας ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνει τῷ κυρίῳ. ⁹ καὶ εἶπεν, εἰ ὄρηκα χάριν ἐναντίον σου, συμπροσδύθῃτω ὁ κύριός μου μεθ' ἡμῶν. ὁ λαὸς γὰρ σκληρογαστρίχλος ἐστίν· καὶ ἀφελείς σὺ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, καὶ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθα σοι. ¹⁰ & εἶπε κύριος πρὸς μωυσήν, ἰδὲ ἐγὼ τίθημί σοι διαθήκην ἐνώπιον πάντος τοῦ λαοῦ σε, καὶ ποιήσω ἐνδοξία, ἃ ἐγένονεν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ ἐν παντὶ ἔθνει. & ὄψεται πᾶς ὁ λαός, ἐν οἷς εἶ σύ, τὰ ἔργα κυρίου, ὅτι θαυμαστά ἐσιν, ἃ ἐγὼ ποιήσω σοι & οἱ. ¹¹ & πρὸς σε σὺ πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι· ἰδοὺ ἐγὼ ἐκβαλῶ πρὸ προσώπου ὑμῶν τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν χαναναῖον, & τὸν χετταῖον, & τὸν φερεζαῖον, & τὸν εὐαῖον, & τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον. ¹² & πρὸς σε αὐτῶν, μὴ ποιεῖς διαθήκην διαθήκῃ τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃ ἐν αὐτῇ, μὴ ποτε γίνηται πρὸς σκόμμα ἐν ὑμῖν. ¹³ τοὺς βωμούς αὐτῶν καθελεῖτε, & τὰς σύλας αὐτῶν συντρίψετε, & τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, & τὰ γλυπτά τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρὶ. ¹⁴ & γὰρ μὴ προσκυνησέτε θεῷ ἑτέρῳ, ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ζηλωτὸν ὄνομα, θεὸς ζηλωτὴς ἐστίν. ¹⁵ μὴ ποτε θῆς διαθήκην τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, & ἐκπορεύσῃσιν ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν, & θύσωσι τοῖς θεοῖς αὐτῶν, & καλέσωσί σε, καὶ φάγῃς τῶν θυσιῶν αὐτῶν. ¹⁶ & λάβῃς τῶν θυλατέρων αὐτῶν τοὺς υἱοὺς σε & τῶν θυλατέρων σε δῶς τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, & ἐκπορεύσῃσιν αἱ θυλατέρες σε ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν, & ἐκπορεύσῃσιν ἡς ἕως σε ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν. ¹⁷ & θεὸς χονδρὺς ἐποίησας σεαυτῷ. ¹⁸ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων φυλάξῃ, ἐπὶ ἡμέρας φάγη ἄζυμα, καθαπερ ἐν ἰταλμαί σοι, εἰς τὸν καιρὸν ἐν μηνὶ τῶν νέων· ἐν γὰρ τῷ μηνὶ τῶν νέων ἐξῆλθες ἐξ αἰγύπτου. ¹⁹ πᾶν διανοίγον μήτην, ἐμοὶ ἰαδὲ σενικά, πρῶτότοκον μόσχου καὶ προβάτου. ²⁰ καὶ πρῶτότοκον ὑποζυγίου λυτρώσῃ προβάτῳ· εἰ μὴ λυτρώσῃ, πμὴν δώσῃς αὐτῷ· πᾶν πρῶτότοκον τῶν ὑἱῶν σε λυτρώσῃ· ἐκ ὅφθῃση ἐνώπιόν μου κένθ. ²¹ ἐξ ἡμέρας ἑβδόμης, τῇ ᾗ ἡμέρα τῇ ἐβδόμῃ καταπαύσεις, τῷ σπόρῳ καὶ τῷ ἀμνητῷ καταπαύσεις. ²² καὶ ἑορτὴν ἐβδομαδῶν ποιήσεις μοι, δέχχην θερισμοῦ πυρῶν, καὶ ἑορτὴν σιταγωγῆς μεσοδύτῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

⁷ Custodiens bonitatem in mille generationes, dimittens iniquitatem & scelera & peccata, parcens eis qui conuertuntur ad legem tuam, & non iustificans eos qui nō conuertuntur: visitans peccata patrū in filios, & in filios filiorum sceleratorū in generationē tertiam & in generationē quartam. ⁸ Festinavitque Moyses & incuruatus est super terrā & adorauit. ⁹ Et ait, Si inueni nunc gratiam in conspectu tuo, eat obsecro maiestas Domini inter nos, quia populus durē ceruicis est. Et dimittes delicta nostra & peccata, & possidebis nos. ¹⁰ Et ait, Ecce ego inibo pactū, corā omni populo tuo faciā mirabilia, quā nunquā fuerūt creata in vniuersa terra & in omnibus populis. Videbitq; omnis populus, in cuius medio tu es, opus Domini quia terribile est, quod ego facio tecum. ¹¹ Obserua tibi omnia quæ ego præcipio tibi hodie: Ecce ego eijciam a facie tua Amorræos, & Chanaanæos, & Ethæos, & Pherezæos, & Eueos, & Jebusæos. ¹² Caue tibi ne fortē in eas pactū cum habitatoribus terræ ad quā tu ingredieris, ne fortē sit in scandalum in medio tui. ¹³ Sed aras eorū destruetis, & statuas eorum confringetis, & lucos eorū succidetis. ¹⁴ Non enim adorabis idola populorum, quia Dñs zelotes nomen eius, Deus zelotes est. ¹⁵ Ne fortē in eas pactum cū habitatoribus terræ. Et errabunt post idola sua & sacrificabūt idolis suis, & vocabūt te vt comedas de sacrificijs eorū. ¹⁶ Et tollas de filiabus suis filijs tuis, & errabunt filiae suæ post idola sua, & errare facient filios tuos post idola sua. ¹⁷ Deos conflatiles non facies tibi. ¹⁸ Solemnitatem azymorum custodies: Septem diebus comedes azyma sicut præcepi tibi, in tempore mensis nouarum frugum. Quoniam in mense nouarū frugum egressus es de Aegypto. ¹⁹ Omne quod aperit vuluā meum est, & omnes masculos primogenitos in pecoribus tuis sanctificabis, primogenitum bouis & agni. ²⁰ Primogenitum autem asini redimes pro agno, & si non redemeris, truncabis caput illius, & omne primogenitum filiorum tuorum redimes, & non apparebunt coram me vacui. ²¹ Sex diebus operaberis, in die autem septimo requiesces, in seminationis tempore & messis quiesces. ²² Solemnitatem quoque hebdomadarum facies tibi in primitiis messis tritici, & solemnitatem quando egrediente anno fructus congregantur.

23 * שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את
24 פני האדון יהוה אלהי ישראל: * כי אוריש
גוים מפניך והרחבתי ארץ גבולך ולא יחמד איש
ארץ ארצך בעלתך לראות ארץ פני יהוה אלהיך
25 שלש פעמים בשנה: * לא תשחט על חמץ
דם זבח וזלג ילין לבקר זבח חג הפסח:
26 * ראשית בכורי אדמתך תביא בית יהוה אלהיך
27 לא רתבשל גדי בחלב אמו: * ויאמר יהוה
אל משה כרתב לך את הדברים האלה כי על-
פי הדברים האלה כרתי אתך ברית וארץ ישראל:
28 * ויהי שם עם יהוה ארבעים יום וארבעים
לילה לחם לא אכל ומים לא שתו וכתב על-
29 הלחת את דברי חברית עשרת הדברים: * ויהי
ברדת משה מחר סיני ושני לחת העדת ביד משה
ברדתו מן ההר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדרו
30 אהו: * וירא אהרן וכל בני ישראל את משה
והנה קרן עור פניו ויראו מגשרת אליו: * ויקרא
אלהם משה וישבו אליו אהרן וכל הנשאים בעדרה
31 וידבר משה אלהם: * ואחרי כן נגשו כל בני
ישראל ויצום את כל אשר דבר יהוה אהו בהר
32 סיני: * ויכל משה מדבר אתם ויתן על פניו מסוה:
33 * ובבא משה לפני יהוה לדבר אהו יסיר את המסוה
עד צאתו ויצא ודבר אל בני ישראל אשר
34 יצוה: * וראו בני ישראל את פני משה כי קרן
עור פניו משה והשיב משה את המסוה על פניו
עד באו לדבר אהו:

לה

35 * ויקהל משה את כל עדת בני-
ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה
יהוה לעשות אתם:

23 * Tribus temporibus anni apparebit om-
ne masculinum tuum in conspectu omni-
24 tentis Domini Dei Israel. * Cum enim tu-
lero gentes à facie tua, & dilatauero terminos
tuos, nullus insidiabitur terræ tuæ, ascenden-
te te & apparente in conspectu Domini Dei
F tui ter in anno.

25 * Non immolabis super fermento sangui-
nem hostiæ mee, neque refidebit manè de vi-
ctimis solemnitatis Phasæ.

26 * Primitias frugum terræ tuæ offeres in do-
mo Domini Dei tui: Non coques hædum in
lacte matris suæ.

27 * Dixitque Dominus ad Moysem, Scribe ti-
bi verba hæc, quibus & tecū & cum Israel pe-
28 pigi fœdus. * Fuit ergo ibi cum Domino
Moyse quadraginta dies & quadraginta no-
ctes, panem non comedit, & aquam non bi-
bit, & scripsit in tabulis verba fœderis decē.

29 * Cūque descenderet Moyse de monte
Sinai, tenebat duas tabulas lapideas testimo-
nij, & ignorabat quòd cornuta esset facies
sua, ex consortio sermonis Domini.

30 * Videntes autem Aaron & filij Israel cor-
nutam Moyse faciem, timuerunt prope acce-
31 dere. * Vocatūque ab eo reuersi sunt tam
G Aaron quàm Principes synagogæ.

32 * Et postquam locutus est ad eos, vene-
runt ad eum etiam omnes filij Israel. Quibus
præcepit cuncta quæ audierat à Domino in
monte Sinai.

33 * Impletisque sermonibus, posuit velamen
super faciem suam.

34 * Qui ingressus ad Dominum, & loquens
cum eo auferebat donec exiret, & tunc loque-
batur ad filios Israel omnia quæ sibi fuerant
35 imperata. * Qui videbant faciem egreden-
tis Moyse esse cornutam, sed operiebat ille
rursus faciem suam, si quando loquebatur
ad eos.

CAP. XXXV.

1 Gitur congregata omni turba filiorum Is-
rael, dixit ad eos, Hæc sunt quæ iussit Do-
minus fieri.

תרגום אונקלוס

23 תלת זמנין בשתא יתחזון כל זכורך קדם רבון עלמא יי אלהא דישראל:
24 יחמיד אינש ית ארעך במיסקך לאתחזא קדם יי אלהך תלת זמנין בשתא:
25 לא תיכוס על חמץ דם פסחי ולא יביתון בר
26 ריש בכורי ארעך תיתי לבית מקדשא דיי אלהך לא תיכול בשר בחלב:
27 ויאמר יי
28 למשה כתב לך ית פתגמיא האלין ארי על מימר פתגמיא האלין גורית עמך קיום ועם ישראל:
29 ימין וארבעין לילוי לחמא לא אכל ומיא לא שתי וכתב על לוחיא ית פתגמי קימא עשרא פתגמי:
30 וסיני וחרין לוחי סהדותא בידא דמשה במחתיה מן טורא ומשה לא ידע ארי סגי ויי יקרא דאפוחי ויבמל לוחיה עמיה:
31 וכל בני ישראל ית משה והא סגי ויי יקרא דאפוחי ויחילו מלאהקרבא לוחיה:
32 ויבשר כן אתקריבו כל בני ישראל ופקדינות ית כל דמליל ויי עמיה בטורא דסיני:
33 וישע
34 משה למללא עמחון ויהב על אפוחי ביתאפי:
35 עם בני ישראל ית דמתפקד:
עד דעליל למללא עמיה:
ואכניש משה ית כל כנשתא ובני ישראל ואמר להון אלין פתגמיא דפקיד ויי למעבר יתחזון:

לה

* Tria tempora anni apparebit omne masculi-
num tuum coram Domino Deo Israel.

* Quando enim eiecero gentes à facie tua, & di-
latauero terminos tuos, non desiderabit ullus ter-
ram tuam, quando ascenderis ut appareas coram
Domino Deo tuo: tria tempora anni

* Non immolabis super fermento sanguinem sa-
crificij mei, et non dormient in manè sacrificia festi
pascha. * Primitias terræ tuæ inferes in domum
Domini Dei tui, non coques agnum in lacte matris
sue. * Et dixit Dominus ad Moysen, Scribe tibi
ipsi verba hæc, in enim sermonibus his posui tibi fæ-
dus & Israel.

* Et fuit illic Moyses coram Domino quadra-
ginta dies, et quadraginta noctes; panem non come-
dit, & aquam non bibit, & scripsit verba hæc in
tabulis fæderis, decem verba.

* Postquam autem descendit Moyses de monte
Sinai, & duæ tabule super manibus Moysi; descen-
dente autem eo de monte, & Moyses non sciebat,
quod glorificatus fuerat aspectus cutis faciei suæ
cùm loqueretur ipse ei.

* Et vidit Aaron et omnes filij Israel Moysen,
et erat glorificatus aspectus cutis faciei eius, et ti-
muerunt appropinquare ei.

* Et vocauit eos Moyses, et conuersi sunt ad eum
Aaron et omnes principes Synagoga, et locutus est
eis Moyses.

* Et post hæc accesserunt ad eum omnes filij Is-
rael, et præcepit eis omnia, quæ locutus est Dominus
ad eum in monte Sinai.

* Et postquam cessauit loqui ad eos, imposuit su-
per faciem suam velum.

* Quando autem ingrediebatur Moyses coram
Domino vt loqueretur ei, auferebat velamen, donec
exiret, et egrediens loquebatur omnibus filiis Israel
quæcunque præcepit illi Dominus.

* Et viderunt filij Israel faciem Moysi, quod
glorificata erat, et circumposuit Moyses velamen
super faciem suam donec ingrederetur ad loquen-
dum cum eo. CAP. XXXV.

ET congregauit Moyses omnem cætum filiorum Is-
rael, et dixit ad eos: Hi sermones quos dixit Do-
minus facere eos.

* τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικὸν τοῦ
ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ.

* ὅταν γὰρ ἐκβάλω τὰ ἔθνη ἀπὸ προσώπου σου, καὶ πλαί-
νω τὰ ὅριά σου, ἐκ ἐπιθυμῆσαι ἐδὲς τῆς γῆς σου, ἡνίκα ἀν-
αβαίνης ὀφθῆναι ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. τρεῖς και-
ροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ

* ἐσφάξεις ἐπὶ ζύμῃ αἷμα θυσιάσμα-
τός μου, καὶ ἐκ κοιμηθήσεται εἰς τοπὶ θυσιάσματος ἐορίης
τοῦ πάχα.

* τὰ πρωτογενήματα τῆς γῆς σου εἰσίοις εἰς
τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου· ἐκ ἐψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι
μητρὸς αὐτοῦ.

* καὶ εἶπε κύριος πρὸς Moysen, γράψον
σεαυτῷ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐπὶ γὰρ τῶν λόγων τούτων τέθειμαι
σοι διαθήκην, καὶ τῷ ἰσραὴλ.

* ἢ ἐν κείνῳ Moysēs ἔναντι κυ-
ρίου τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· ἄρτον
ἐκ ἐφαγῆν, καὶ ὕδωρ ἐκ ἔπιον, καὶ ἔγραψε τὰ ῥήματα ταῦτα
ἐπὶ τῶν πλακῶν τῆς διαθήκης, τοὺς δέκα λόγους.

* ὡς ὃ κατέβαινεν Moysēs ἐκ τοῦ ὄρους σινᾶ, καὶ αἱ δύο πλά-
κες ἐπὶ τῶν χειρῶν Moysē· κατεβαίνοντες ὃ αὐτοῦ ἐκ τοῦ
ὄρους, καὶ Moysēs ἐκ ᾗδε, ὅτι δεδοξασαμὴ ὅψις τοῦ χρωτός
τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐν τῷ λαλῆν αὐτὸν αὐτῷ.

* καὶ ἶδεν Αἰαρόν καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν Moysen,
καὶ ἦν δεδοξασμένη ὅψις τοῦ χρωτός τοῦ προσώπου αὐ-
τοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν ἐγγίσαι αὐτῷ.

* καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς Moysēs, καὶ ἐπεσέβησαν πρὸς
αὐτὸν Αἰαρόν καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς σιναγωγῆς· καὶ
ἐλάλησεν αὐτοῖς Moysēs.

* καὶ μετὰ ταῦτα προσήλθον πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ
ἰσραὴλ, καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς πάντα, ὅσα ἐλάλησε κύριος
πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει σινᾶ.

* καὶ ἐπεὶ κατέπαυσε λαλῶν πρὸς αὐτούς, ἐπέθηκεν ἐπὶ
τὸ πρόσωπον αὐτῶν κάλυμμα.

* ἡνίκα δὲ ἀν-
εἰσεπορεύετο Moysēs ἐνδύνῃ κυρίου λαλῆν
αὐτῷ, περιεθετο τὸ κάλυμμα, ἕως τοῦ ἐκπορεύεσθαι· ὃ
ἐλθὼν ἐλάλει πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύ-
ριος.

* καὶ ἶδον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον Moysē, ὅτι
δεδοξασαμὴ ἦ περιεθηκε Moysēs κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρό-
σωπον αὐτῶν ἕως ἀν-
εἰσελθῆναι λαλῆν αὐτῷ.

λε.

* Καὶ συνήθροισε Moysēs πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραὴλ· ὃ
εἶπε πρὸς αὐτούς, ἔτοιμοι ὅλοι, ἕως εἶπε κύριος ποιῆσαι αὐτοῖς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²³ Tribus temporibus in anno apparebit omnis masculus tuus coram dominatore sæculi Domino Deo Israel. ²⁴ Eijciam enim populos à fa-
cie tua, & dilatabo terminum tuum, neque concupiscet homo terram tuam cùm ascenderis, vt appareas coram Domino Deo tuo tribus tēporibus
in anno.

²⁵ Non immolabis super fermento sanguinem phasæ mei, neque manebunt extra altare adipēs victimæ solemnitatis vſque manè.

²⁶ Primitias terræ tuæ offeres in domum sanctuarij Domini Dei tui: Non comedes carnem cum lacte. ²⁷ Dixitque Dominus ad Moysen, Scri-
be tibi verba hæc, quia per sermonem horum verborum pepigi tecum fædus & cum Israel.

²⁸ Fuitque ibi cum Domino quadraginta diebus, &
quadraginta noctibus, panem non comedit, & aquam non bibit: & scripsit super tabulis decem verba fæderis.

²⁹ Et factum est cùm descendisset Moysēs de monte Sinai, duæ tabulæ testimoniij erant in manibus Moysi cùm descendisset de monte. Moyses autem nesciebat quod multiplicatus
esset splendor gloriæ vultus sui cùm loqueretur cum eo.

³⁰ Viditque Aaron & omnes filij Israel Moysen, & ecce multiplicatus erat splen-
dor gloriæ vultus eius, timueruntque accedere ad eum.

³¹ Et vocauit eos Moyses, & reuersi sunt ad eum Aaron & omnes principes
congregationis, & locutus est Moyses cum eis.

³² Et postea accesserunt omnes filij Israel, & præcepit eis omnia quæ locutus est Dominus
cum eo in monte Sinai.

³³ Cùmque consumasset Moyses loqui cum eis, posuit super faciem suam velamen.

³⁴ Et cùm ingredie-
batur Moyses in conspectu Domini vt loqueretur cum eo, auferebat velamen donec exiret, & egrediebatur & loquebatur cum filiis Israel quod præ-
ceptum erat.

³⁵ Videbantque filij Israel aspectum vultus Moysi, quia multus erat splendor gloriæ vultus Moysi. Et reducebat Moy-
ses velamen super faciem suam, donec ingrederetur ad loquendum cum eo.

CAPVT XXXV.

Congregauitque Moyses omnem cætum filiorum Israel, & ait eis, Hæc sunt verba quæ præcepit Dominus vt faciatis ea.

* ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה
לכם קדש שבת שבתון ליהוה כל העשה בו מלאכה
יומרת: * לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום
השבת:

* ויאמר משה אל כל עדת בני
ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יהוה לאמר:
* קחו מאתכם תרומה ליהוה כל נדיב לבו יביאה
ארת תרומת יהוה זהב וכסף ונחשת: * ותכלת
וארגמן ותולעת שני ושש ועזים: * וערת אילים
מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: * ושמן
למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים:
* ואבני שהם ואבני מלאים לאפוד ולחשן: * וכל
חכם לב בכם יבאו ויעשו את כל אשר צוה יהוה:
* את המשכן את אהלו וארת מכסהו את קרסיו
וארת קרשיו ארת בריחו ארת עמדיו וארת אדניו:
* את הארץ וארת בדיו את הכפרת וארת פרכת המסך:
* את השלחן וארת בדיו וארת כלכליו וארת לחם
הפנים:

* וארת מנרת המאור וארת כליו וארת
נרתי וארת שמן המאור: * וארת מזבח הקטרת
וארת בדיו וארת שמן המשחה וארת קטרת הסמים
וארת מסך הפתח לפתח המשכן: * את מזבח העלה
ואת מכבד הנחשת אשר לו את בדיו וארת כל
כליו את הכיר וארת כנו: * את קלעי החצר ארת
עמדיו וארת אדניו וארת מסך שער החצר:
* את יתדות המשכן ואת יתדות החצר ואת
מיתריהם:

* ארת בגדי השרד לשרת בקדש את בגדי הקדש
לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן: * ויצאו כל עדת
בני ישראל מלפני משה:

2 * Sex diebus facietis opus. Septimus dies erit
vobis sanctus, sabbatum et requies Domini:
3 qui fecerit opus in eo, occidetur. * Non suc
cendetis igne in omnibus habitaculis vestris
per diem sabbati.
4 * Et ait Moyses ad omnem cateruam filio
rum Israel: Iste est sermo quem praecepit Do
minus, dicens:
5 * Separate apud vos primitias Domino.
B Omnis voluntarius & prono animo offerat ^{Sup. 25. a}
cas Domino, aurum & argentum, et as.
6 * Hyacinthum & purpuram, coccumque
bis tinctum & byssum, pilos caprarum;
7 * Pellésque arietum rubricatas & hyacin
thinas, ligna sethim,
8 * Et oleum ad luminaria concinnanda, et
vt conficiatur vnguentum & thymiama sua
uissimum.
9 * Lapidés onychinos & gemmas ad ornatu
superhumeralis et rationalis. * Quisquis ve
10 strum sapiens est, veniat et faciat quod Domi
nus imperauerat.
11 * Tabernaculu scilicet & tectum eius, atq;
operimentum, anulos, et tabulata cum ve
12 ctibus, paxillos et bases,
13 * Arcam & vectes, propitiatorium et velu,
quod ante illud oppanditur. * Mensam cu
14 vectibus et vasis, & propositionis panibus.
15 * Candelabrum ad luminaria sustentanda,
vasa illius & lucernas et oleum ad nutri
menta ignium.
16 * Altare thymiamatis, & vectes et oleum
vnctionis, et thymiama ex aromatibus, tento
17 rium ad ostiu tabernaculi. * Altare holocau
sti et craticula eius eneam cu vectibus et vasis
18 suis. * Labru et basim eius, cortinas atrij cu
columnis et basibus, tectorium in foribus ve
19 stibuli. * Paxillos tabernaculi atrij cum fu
niculis suis, vestimenta quorum vsus est in
mysterio sanctuarij.
20 * Vestes Aaron pontificis, ac filiorum eius
vt sacerdotio fungantur mihi.
* Egrediaque omnis multitudo filiorum
Israel de conspectu Moyfi,

תרגום אונקלוס

2 שתא יומין תתעביר עבדתא וביומא שביעאה יהי לכון קדשא שבת שבתא קדש וי כל דיעביר ביה עבדתא יתקטיל: * לא תבערו
אשתא בכל מותבניכון ביומא דשבתא: * ואמר משה לכל כנשתא דבני ישראל למימר דין פתגמא דפקיד וי למימר: * סיבונכונ
אפרשותא קדם וי כל דיתרעי לביה ויתנה ית אפרשותא קדם וי דהבא וכספא ונחשא: * ותכלא וארגונוא וצבע וזורי ובוץ ומעוי:
7 ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי ססגונוא ואעי שטין: * ומשחא לאנהרותא בוסמיא למשח רבוהא ולקטורת בוסמיא: * ואבני בורלא
ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא: * וכל חכימי לבא דבכון ויתון ויעבדון ית כל דפקיד וי: * ית משכנא ית פרסיה וית חופאיה
ית פורפוחי וית דפוחי וית עברוחי וית עמודותי וית סמכותי: * ית ארזנא וית אריחוחי וית כפורתא וית פרוכתא דפרסא: * ית פתורא וית
אריחוחי וית כל מנוחי וית לחם אפנא: * ית מנרתא דאנהורי וית מנהא וית בוציגנא וית משחא דאנהרותא: * וית מדבחא דקטורת
בוסמיא וית אריחוחי וית משחא דרבוהא וית קטורת בוסמיא וית פרסא דתרעא לתרע משכנא: * ית מדבחא דעלתא וית סרדא דנחשא דיליה וית
אריחוחי וית כל מנוחי וית כיורא וית בסיסיה: * ית סררי דרתא וית עמודתא וית סמכותא וית פרסא דתרע דרתא: * ית סיפי משכנא
וית סיפי דרתא וית אטוניהון: * ית לבושי שמושא לשמשא בקודשא וית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בנזחי לשמשא:
20 ונפקו כל כנשתא דבני ישראל מן קדם משה:

* Sex dies facies opera, at die septima requies san-
ctum sabbatum, requies Domino: omnis faciens in
ea opus, moriatur.

* Non ardebit ignis in omni habitatione ve-
stra in die sabbatorum: ego Dominus.

* Et dixit Moyses ad omnē cætum filiorū Israel, 4
dicens: Hoc verbū, quod præcepit Dominus, dicens:

* Accipe à vobis ipsis separationem Domino, 5
omnis suscipiens corde ferent primitias Domino,
aurum, argentum, & s:

* Hyacinthū, purpuram, coccinum duplum fila- 6
tum, & byssum retortam, et pilos caprinos.

* Et pelles arietum rubricatas, et pelles hyacin- 7
thinas, et ligna imputribilia.

* Et oleum ad illuminationem, et thymiama ad 8
oleum vñctionis, et ad cōpositionem thymiamatis.

* Et lapides sardios, et lapides in sculpturam, ad 9
superhumeralē, et in rationale.

* Et omnis sapiens mente in vobis, veniens ope- 10
retur omnia quæ præcepit Dominus.

* Tabernaculum, propugnacula, et operimenta, 11
et fibulas, et columnas, et vñctes, et paxillos,
et bases.

* Arcam, et vñctes eius, et propitiatorium, 12
et velum.

* Et mensam, et vñctes eius, et omnia vasa 13
eius, et panes propositionis.

* Et candelabrum luminis, et omnia vasa eius, 14
et lucernas eius, et oleum luminis.

* Et altare thymiamatis, et vñctes eius, et oleum 15
vñctionis, et thymiama compositionis, et velum
portæ tabernaculi.

* Et altare holocausti, et craticulam eius æneam, 16
et vñctes eius, et omnia vasa eius, et labrum, et ba-
sim eius.

* Et cortinas atrij, et columnas eius, et bases 17
eius, et velum portæ atrij.

* Et paxillos tabernaculi, et paxillos atrij, et 18
funiculos earum, et vestes sanctas Aaron sacer-
dotis.

* Et vestes, in quibus ministrabunt in ipsis in 19
sanctuario, et tunicas filijs Aaron sacerdotij, et oleū
vñctionis, et thymiama compositionis.

* Et exiit omnis multitudo filiorū Israel à Moysē. 20

2 * ἔξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα. τῇ δ' ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ καὶ πα-
υσίς ἄγιον (ἀββάτον, ἀνάπαυσις τῷ κυρίῳ. πᾶς ὁ ποιῶν ἐν
3 αὐτῇ ἔργον, τελευτάτω. * οὐ καύσεται πῦρ ἐν πάσῃ τῇ κα-
4 τικίᾳ ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. ἐγὼ κύριος. * καὶ
εἶπε μωυσῆς πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραὴλ, λέγων,
5 τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ σινέταξε κύριος, λέγων. * λάβε πᾶς ὑ-
μῶν αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ. πᾶς ὁ καταδεχόμενος τῇ καρ-
6 διά οἴσῃ τὰς ἀπαρχὰς κυρίῳ, χρυσίον, ἀργύριον, χαλκόν.
7 ὑάκινθον, πορφύραν, κόκκινον διπλοὺν διανειησμένον, καὶ
8 βύσσον κεκλωσμένον, καὶ τρίχας αἰεΐας. * καὶ δέρματα
κρίων ἢ εὐδροανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα, καὶ ξύλα
9 αἰπῆα. * καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φάωσιν, & θυμίαμα εἰς τὸ ἔλαιον
τῆς χρίσεως καὶ εἰς τὴν σινύθωσιν τοῦ θυμιάματος,
10 * καὶ λίθους σαρδίους, καὶ λίθους εἰς τὴν γλυφὴν, εἰς τὴν
ἐπωμίδα, καὶ εἰς τὸ λογιόν.
11 * καὶ πᾶς ὁ θεὸς τῇ διανοίᾳ ἐν ὑμῖν, ἐλθὼν ἐξαΐστω
πάντα ὅσα σινέταξε κύριος.

12 * τὴν σκηνὴν, τὰ παραρύματα, καὶ τὰ κατακαλύμματα,
καὶ τὰ διατόνια, καὶ τοὺς σύλους, καὶ τοὺς μοχλοὺς, καὶ τοὺς
πασάλους, καὶ τὰς βάσεις.

13 * τὴν κιβωτόν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, & τὸ ἱλαστήριον,
καὶ τὸ καταπέτασμα. * καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τοὺς ἀνα-
φορεῖς αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς
14 φάωσέως. * καὶ τὴν λυχνίδν τοῦ φωτός, καὶ πάντα τὰ
σκεύη αὐτῆς, & τοὺς λύχνους αὐτῆς, & τὸ ἔλαιον τοῦ φωτός.

15 * καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς
αὐτοῦ, & τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, & θυμίαμα τῆς σινυθέσεως,
16 & τὸ Ἰππάσαθρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. * καὶ τὸ θυσια-
στήριον τοῦ ὀλοκαυτώματος, & τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ τὴν χαλκῆν,
& τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, & τὸν λυ-
17 τῆρα & τὴν βάσιν αὐτοῦ. * καὶ τὰ ἱσία τῆς αὐλῆς, & τοὺς
σύλους αὐτῆς, & τὰς βάσεις αὐτῆς, & τὸ Ἰππάσαθρον τῆς θύ-
18 ρας τῆς αὐλῆς. * καὶ τοὺς πασάλους τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς
πασάλους τῆς αὐλῆς, καὶ τὰ σχοινία αὐτῶν, καὶ τὰς σολὰς
τὰς αἰγίας ἀσρών τοῦ ἱερέως.

19 * καὶ τὰς σολὰς, ἐν αἷς λειτουργήσουσιν ἐν αὐλαῖς ἐν τῷ
αἰγίῳ, καὶ τοὺς χιτῶνας τοῖς υἱοῖς ἀσρών τῆς ἱερατείας, καὶ
τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς σινυθέσεως.

20 * καὶ ἐξῆλθε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ μωυσῆ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Sex diebus fiet opus, in die autem septimo erit vobis requies sabbati sancti coram Domino, omnis qui fecerit in eo opus, occidetur. * Non succenderis ignem in omnibus habitationibus vestris in die sabbati.

* Et ait Moyses ad omnem congregationem filiorum Israel: dicens, Iste est sermo quem præcepit Dominus, dicens:

* Tollite ex vobis primitias coram Domino. Omnis qui fuerit voluntarius ex corde suo, afferat primitias coram Domino, aurum & argentum & æs.

* Et hyacinthum, & purpuram, & coccinum, & byssum, & pilos caprarum.

* Et pelles arietum rubricatas, & pelles hyacinthinas, & ligna setim.

* Et oleum ad luminaria, aromata in vnguentum vñctionis, & in thymiama aromatum.

* Et lapides onychinos, & lapides ut impleant celaturas quæ sunt in superhumerali & in rationali.

* Omnesque sapientes corde qui sunt in vobis veniant, & faciant omnia quæ præcepit Dominus.

* Tabernaculum & tentorium eius, & operimentum eius, fibulas eius & tabulas eius, & vñctes eius, columnas eius, & bases eius.

* Arcam & vñctes eius, & propitiatorium, & velum quod extenditur.

* Mensam & vñctes eius, & omnia vasa eius, & panem propositionis.

* Et candelabrum illuminationis, & vasa eius, & lucernas eius, & oleum ad illuminandum.

* Altareque incensi aromatum & vñctes eius, & oleum vñctionis, & thymiama aromatum. et tentorium ostij ad portam tabernaculi.

* Altare holocausti & rete æneum eius & vñctes eius & omnia vasa eius, labrum & basim eius.

* Cortinas atrij columnasque eius, & bases eius, & tentorium portæ atrij.

* Paxillos tabernaculi & paxillos atrij & funiculos eius.

* Vestes ministerij ut ministrant in sanctuario, vestesque sanctas Aaron sacerdotis, & vestes filiorum eius ut ministrant.

* Egressaque est omnis congregatio filiorum Israel de conspectu Moysi.

* ויבאו כל-איש אשר נשאו לבו וכל-אשר נדבה רוחו אתו הביאו את-תרומת יהוה למלאכת מחל מועד ולכל עבודתו ולבגדי הקדש:

* ויבאו הגנשים על-הנשים כל נדיב לב הביאו חח וזם וטבעת וכומז כל-כלי זהב וכל-איש איש אשר הניף תנופת זהב ליהוה: * וכל-איש אשר נמצא ארזו תכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים וערת אילים מאדמים וערת תחשים הביאו: * כל-מרים ותרומת כסף ונחשת הביאו את תרומת יהוה וכל אשר נמצא אתו עצי שטים לכל-מלאכת העבודה הביאו: * וכל-אשר חכמת לב בידה טוו ויביאו מטורה גת התכלת וארז הארגמן גת תולעת השני ואת השש: * וכל-הנשים אשר נשא לבן מתננה בחכמה טוו את-העזים: * והנשאים הביאו את אבני השם ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן: * ואת-הבשם ואת השמן למאור ולשמן המשחה ולקטרת הסמים: * כל-איש ואשה אשר נדב לבם אתם להביא לכל המלאכה אשר צוה יהוה לעשות ביד-משה הביאו בני ישראל נדבה ליהוה: * ויאמר משה אל-בני ישראל ראו קרא יהוה בשם בצלאל בן-אורי בן-חור למטה יהודה: * וימלא אתו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל-מלאכה: * ולחשב מחשבת לעשת בזהב ובכסף ובנחשת: * ובחרשת אבן למלאכת ובחרשת עץ לעשות בכל-מלאכת מחשבת: * ולהורר נתן בלבבו הוה ואהליאב בן-אחיסמך למטה דן: * מלא אתם חכמת לב לעשות כל-מלאכת חרש וחשב ורקם בתכלת ובארגמן בתולעת השני ובשש וארג עשי כל-מלאכה וחשבי מחשבת:

21 * Obtulerunt mente promptissima atque deuota primitias Domino, ad faciendum opus tabernaculi testimonij. Quicquid ad cultum & ad vestes sanctas necessarium erat:

22 * Viri cum mulieribus præbuerunt armillas & in aures, anulos & dextralia. Omne vas aureum in donaria Domini separatim est.

23 * Si quis habebat aurum, hyacinthum & purpuram, coccumque bis tinctum, byssum, et pilos caprarum, pelles arietum rubricatas, et hyacinthinas.

24 * Argenti erisque metalla obtulerunt Domino, lignaque sethim in varios vsus.

25 * Sed & mulieres doctæ quæ neuerant derunt hyacinthum, purpuram, ac vermiculum ac byssum, & pilos caprarum, sponte propria cuncta tribuentes.

26 * Principes verò obtulerunt lapides onychinos, & gemmas ad superhumera et rationale.

27 * Aromataque et oleum ad luminaria concinnanda, & ad præparandum vnguentum, ac thymiana odoris suauissimi componendum.

28 * Omnes viri & mulieres mente deuota obtulerunt donaria, vt fierent opera quæ iusserat Dominus per manum Moyfi. Cuncti filij Israel voluntaria Domino dedicauerunt.

29 * Dixitque Moyfes ad filios Israel, Ecce vocauit Dominus ex nomine Beseleel filium Huri, filij Hur de tribu Iuda.

30 * Impleuitque eum spiritu Dei, sapientia & intelligentia, et scientia, et omni doctrina:

31 * Ad excogitandum et faciendum opus in auro, et argento, et ære.

32 * Sculpendisque lapidibus et opere carpentario.

33 * Quicquid fabre adinueniri potest, dedit in corde eius. Ooliab quoque filium Achisamech de tribu Dan.

34 * Ambos erudiuit sapientia, vt faciant opera abietarij, polymitarij ac plumarij, de hyacintho et purpura, coccumque bis tincto & bysso, et texant omnia, ac noua quæque reperiant.

תרגום אונקלוס

21 ואתו כל גבר דיתרעי לביה וכל דאשלמרת רוחיה עמיה איתיו וית אפרשותא קדם יי לעבדית משכן זמנא ולכל פולחניה וללבושי קודשא:

22 ומיתן גבריא עם נשיא כל דיתרעי לביה איתיו שירין ושכבין עוקן ומחוך כל מאן דרהב וכל גבר דארם ארמות דתבא קדם יי:

23 וכל גבר דישתבח עמיה תכלא וארגונא וצבע זהורי ובז שזיר ומעוי ומשכי דרכרי מסמקי ומשכי דססגונא איתיו:

24 כל דארים ארמות כספא ונחשא איתיו וית אפרשותא קדם יי וכל דאשתבח עמיה אעי ששין לכל עבדת פלחנא איתיו:

25 וכל איתחא חכמת לבא בידהא עזלא ומיתן כד עזיל וית תכלא וית ארגונא וית צבע זהורי וית בוצא:

26 וכל נשיא דיתרעי לבנה ויתן בחכמהא עזלא וית מעוי:

27 ורב רביא איתיו וית אבני ברלא וית אבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא:

28 וית בושמא וית משחא לאנהרותא ולמשח רבותא ולקטורת בוסמיא:

29 כל גבר ואיתחא דאיתרעי לבהון עמהון לאיתחא לכל עבדתא ואמר משה לבני ישראל חזו דרכי יי בשום בצלאל בר אורי בר חור:

30 ואלא אומנון למעבד ואלא אומנון למעבד:

31 ואלא אומנון למעבד:

32 ואלא אומנון למעבד:

33 ואלא אומנון למעבד:

34 ואלא אומנון למעבד:

35 ואלא אומנון למעבד:

והוא ואהליאב בר אחיסמך לשבט דן:

ובבוצא ומי עבדי כל עבדתא ומלפי אומנון:

* Et adduxit unusquisque quæ tulit eorum cor, 21
quibus visum est animæ eorum, obtulerunt se-
gregationē Domino ad omnia opera tabernaculi te-
stimonij, & ad omnia accessoria eius, & ad omnes
vestes sanctuarij.

* Et obtulerunt viri de uxoribus omnibus, 22
quibus visum est in mente, obtulerunt sigilla, &
inaures, & anulos, & torques, & dextralia, &
omne vas aureum.

* Et omnes quæ 23
obtulerunt segregationem auri Domino, & omnis
cui inuentum est apud eū hyacinthus, & purpura,
& coccinum, & byssus, et pelles arietum rubrica-
te, & pelles hyacinthina, obtulerunt.

* Et om- 24
nis separans separationē, argentū & æs obtulerunt
separationes Domino: & apud quos inuenta sunt li-
gna imputribilia in omnia opera fabricationis, obtu-
lerunt.

* Et omnis mulier sapiens mente manibus 25
ad filandum, obtulerunt filata, hyacinthum, et pur-
puram, & coccinum, & byssum. * Et omnes mu- 26
lieres, quibus visum est in mēte earum in sapientia,
neuerunt pilos caprinos.

* Et Principes obtulerunt lapides smaragdi, 27
& lapides plenitudinis ad superhumeralē, & ad
rationale.

* Et cōpositiones, & oleum unctionis, & com- 28
positionem thymiamatis. * Et omnis vir & mu- 29
lier quorum tulit mens eorum, ingredientēs facere
omnia opera, quæ præcepit Dominus facere ea per
Moysen, obtulerunt segregationem filij Israhel Do-
mino.

* Et dixit Moyses filijs Israhel, Ecce vo- 30
cavit Deus ex nomine Beseleel filium Uri filij Ur,
ex tribu Juda.

* Et impleuit eum spiritu diuino sapientia & 31
intellectus & scientia,

* Omnia fabricandi secundum omnia opera ar- 32
chitecturæ facere aurum & argentum & æs:

* Et sculpere lapidem, & elaborare ligna, & fa- 33
cere in omni opere sapientia. * Et instruere de- 34
dit in mente ei quod & Ooliab filio Achisamech ex
tribu Dan.

* Et impleuit eos sapientia, & intellectu & 35
mente, sciendi facere omnia opera sanctuarij, textori-
a variegata, texere coccino & bysso, & facere
omne opus architecturæ & variegationis.

21 * καὶ ἤνεγκον ἕκαστος ὧν ἔφερον αὐτῶν ἡ καρδία, καὶ οἷς
ἔδοξε τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ἤνεγκαν ἀφαίρεμα κυρίῳ εἰς πάντα
τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἰς πάντα τὰ κάτε-
ργα αὐτῆς, καὶ εἰς πάσας τὰς σολὰς τοῦ ἁγίου.

22 καὶ ἤνεγκον ἄνδρες ὡσαύτῃ τῶν γυναικῶν παρῶν, ὧν ἔ-
δοξε τῇ διανοίᾳ, ἤνεγκον σφραγίδας, καὶ ἐνώπια, καὶ δακτυ-
λίους, καὶ ἐμπλόκια, καὶ περιδέρια, καὶ πᾶν σκευὸς χρυσοῦ.

23 * καὶ πάντες οἱ τοῦ ἤνεγκον ἀφαίρεμα χρυσοῦ κυρίῳ, καὶ
πᾶς ὃς ἐβρέθη πρὸς αὐτὰς ὑάκινθος, καὶ πορφύρα, καὶ κόκκι-
νον, καὶ βύσσος, καὶ δέρματα κριῶν ἡερὸς ὑποδανωμένα, & δέρ-
ματα ὑάκινθινα, ἤνεγκαν.

24 * ὅτι πᾶς ὁ ἀφαιρῶν τὸ ἀφαίρεμα,
δρυγύριον & χαλκὸν ἤνεγκον τὰ ἀφαιρέματα τὰ κυρίῳ. &
πρὸς οἷς ἐβρέθη ξύλα ἀληπία εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς κατα-
σκευῆς, ἤνεγκαν.

25 * καὶ πᾶσα γυνὴ σοφὴ τῇ διανοίᾳ ταῖς χερσὶν νήθειν,
ἤνεγκαν νενησμένα τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ
κόκκινον, & τὴν βύσσον.

26 * καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες, αἷς ἔδοξε τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐν
σοφίᾳ, ἐνήσαν τὰς τρίχας τὰς αἰγίας.

27 * καὶ ἄρχοντες ἤνεγκαν ὃν λίθος τῆς σμαράγδης, καὶ
τοὺς λίθους τῆς πληρώσεως εἰς τὴν ἐπωμίδα, καὶ εἰς τὸ λόγιον,

28 * & τὰς συνθέσεις, & τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, & τὴν συνθήσιν
τοῦ θυμιάματος.

29 * ὅτι πᾶς ἀνὴρ καὶ γυνὴ ὧν ἔφερον ἡ διά-
νοια αὐτῶν, εἰσελθόντες ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα, ὅσα συνέταξε
κύριος ποιεῖν αὐτὰ διὰ Μωυσῆν, ἤνεγκαν ἀφαίρεμα ὑμῖν
ἰσραὴλ κυρίῳ.

30 * καὶ εἶπε Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, ἰδοὺ
ἀνακέκληκεν ὁ θεὸς τὸ ὄνομα τὸν Βεσελεὴλ τὸν υἱὸν
ὑοῦ ὧρ, ἐκ φυλῆς ἰούδα.

31 * καὶ ἐνέπλησεν αὐτὸν πνεῦμα
32 θεοῦ σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης, * πάντα δὲ
χτεκτονεῖν κατὰ πάντα τὰ ἔργα τῆς δὲ χτεκτονίας ποιεῖν τὸ
χρυσίον καὶ τὸ δρυγύριον, καὶ τὸν χαλκόν.

33 * καὶ λιθουργῆσαι τὸν λίθον, & κατεργάζεσθαι τὰ ξύ-
λα, & ποιεῖν ἐν παντὶ ἔργῳ σοφίας.

34 * καὶ περιβιβάσαι γε ἔδωκεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν τε καὶ
ἐλάβαν τὰ ἀρχιζαμάχ ἐκ τῆς φυλῆς δάν.

35 * καὶ ἐνέπλησεν αὐτοὺς σοφίας καὶ συνέσεως καὶ δια-
νοίας, συνιέναι ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, τὰ ὑφαν-
τὰ τὰ ποικιλτά, ὑφάναι τὰ κοκκίνα, καὶ τὴν βύσσον, καὶ
ποιεῖν πᾶν ἔργον ἀρχιτεκτονίας καὶ ποικιλίας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et venerunt omnes viri qui ex corde suo se obtulerunt, & omnis qui habuit spiritum perfectum obtulit primitias coram Domino in opus ta-
bernaculi fœderis & ad omnem cultum eius, & ad vestes sanctas.

22 Obtuleruntque viri cum mulieribus, omnes ex corde voluntario ob-
tulerunt armillas, & inares, anulos & dextralia, & omne vas aureum.

23 Et omnis vir qui separavit primitias auri coram Domino, om-
nisque apud quem inuentus est hyacinthus & purpura & coccinum, & byssus retorta, & pili caprarum, & pelles arietum rubricatæ, & pelles hya-
cinthina, obtulerunt.

24 Omnis qui separavit primitias argenti & æris, obtulerunt primitias coram Domino: et omnis apud quem in-
uenta sunt ligna setim ad omne opus ministerij obtulerunt.

25 Omnisque mulier sapiens corde manibus suis nebat, & adducebant hya-
cinthum, & purpuram, & coccinum, & byssum quæ neuerant.

26 Et omnes mulieres quæ volebant cum sapientia cordis earum, nebant
pilos caprarum.

27 Principes autem obtulerunt lapides onychinos & lapides ad implendas celaturas, quæ erant in superhumerali & in
rationali.

28 Et aromata & oleum ad luminaria, & ad oleum unctionis, & ad thymiana aromatum.

29 Omnis vir & mulier qui
voluerunt ex corde suo ut offerrent ad omne opus quod præceperat Dominus fieri per manum Moysi, obtulerunt filij Israhel voluntariè coram Do-
mino.

30 Dixitque Moyses filijs Israhel: Videte quod vocavit Dominus ex nomine Beseleel filium Uri filij Hur de tribu Iuda.

31 Et impleuit eum spiritu à facie Domini, sapientia & intelligentia, & scientia in omni opere.

32 Et ut discat artes, ut faciat in auro &
argento, & ære, & in arte gemmaria, ut gemmis celaturas impleat.

33 Et in opere fabri lignarij, ut faciat in omni opere artificis.

34 Et ut doceat dedit in corde eius ipse & Ooliab filius Achisamech de tribu Dan.

35 Impleuit eos sapientia cordis, ut faciant in
omni opere carpentarij & artificis, & polymitarij in hyacintho, & purpura in coccino, & in bysso, & in omni opere textoris, & doceant artifices.

לו

* וַעֲשֵׂה בְּצִלָּאֵל וְאֶהֱלִיאֵב וְכָל אִישׁ חָכָם לֵב
 אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חֲכָמָה וְתִבְיוֹנָה בְּהִמָּה לָדַעַת לַעֲשׂוֹת
 אֶת כָּל מְלָאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לְכָל אִשׁ צֹהֵ יְהוָה:
 * וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל בְּצִלָּאֵל וְאֶל אֶהֱלִיאֵב וְאֶל כָּל
 אִישׁ חָכָם לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חֲכָמָה בְּלִבּוֹ כָּל
 אֲשֶׁר נִשְׁאוּ לָבוֹ לִקְרֹבָה אֶל הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ:
 * וַיִּקְחוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה אֶת כָּל הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַמְּלָאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ
 וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נֹרֵכָה בְּבִקְרָב בְּבִקְרָב: * וַיָּבִיאוּ
 כָּל הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים אֶת כָּל מְלָאכֶת הַקֹּדֶשׁ אִישׁ
 אִישׁ מִמְּלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר הֵמָּה עֹשִׂים: * וַיֹּאמְרוּ אֵל
 מֹשֶׁה לֵּאמֹר מִרְבִּים הָעָם לַהֲבִיֵּא מִדֵּי הָעֲבֹדָה
 לַמְּלָאכֶת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ: * וַיַּעַן
 מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמִחְנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אֶל
 יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לְתִרְוַמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּבְלֵא הָעָם
 מִתְּבִיא: * וְהַמְּלָאכָה הִיְתָה דַּיִם לְכָל הַמְּלָאכָה
 לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר: * וַיַּעֲשׂוּ כָּל חָכָם לֵב
 בְּעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֶרֶץ הַמִּשְׁכָּן עֲשֵׂר יָרֵעַר שֵׁשׁ
 מִשׁוֹר וְתִבְלָרֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַר שָׁנִי בָרָבִים מַעֲשֵׂה
 חֹשֶׁב עֲשֵׂה אֹתָם: * אֶרֶךְ הִירֵיעָה הָאֶחָת שְׁמֹנֶה
 וְעֶשְׂרִים בָּאֵמָה וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאֵמָה הִירֵיעָה הָאֶחָת
 מִדָּרֹא אַחֶרֶת לְכָל הִירֵיעָה: * וַיַּחֲבֵר אֶת חֲמֵשׁ
 הִירֵיעֹת אֶחָת אֶל אַחַת וְחֲמֵשׁ יָרֵיעֹת חֶבֶר אַחֶרֶת
 אֶל אַחַת: * וַיַּעַשׂ לָלֶאֱת תְּכֵלֶת עַל שְׁפַת הִירֵיעָה
 הָאֶחָת מִקְצֵהָ בְּמַחְבֶּרֶת בֵּן עֶשְׂרִי בְּשֵׁפֶת הִירֵיעָה
 הַקִּיצוֹנָה בְּמַחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית: * חֲמֵשִׁים לָלֶאֱת עֲשֵׂה
 בִּירֵיעָה הָאֶחָת וְחֲמֵשִׁים לָלֶאֱת עֲשֵׂה בִקְצֵה
 הִירֵיעָה אֲשֶׁר בְּמַחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית מִקְבִּילַת הַלֵּלֶאֱת
 אַחַת אֶל אַחֶרֶת:

CAP. XXXVI.

1 Fecit ergo Beseleel & Ooliab & omnis vir sapiens, quibus dedit Dominus sapiētiā & intellectum, ut scirent fabrē operari, quę in vſu ſanctuarij neceſſaria ſunt, et quę præcepit Dominus.

2 * Cūmque vocaſſet eos Moyſes, & omnem eruditum virum cui dederat Dominus ſapiētiā, & qui ſponte ſua obtulerant ſe ad faciendum opus:

3 * Tradidit eis omnia donaria filiorum Iſrael. Qui cūm iſtarent operi quotidie, manē vota populus offerebat.

4 * Vnde artifices venire compulſi,

5 * Dixerunt Moyſi, Plus offert populus quān neceſſarium eſt.

6 * Iuſſit ergo Moyſes præconis voce cantabri: Nec vir nec mulier quicquam offerat ultra in opere ſanctuarij. Sicque ceſſatum eſt à muneribus offerendis.

7 * Eo quòd oblata ſufficerent, & ſuperaundaient.

8 * Fecerūntque omnes corde ſapientes ad explendum opus tabernaculi, cortinas decem de byſſo retorta, et hyacintho, et purpura, coccòque bis tincto, opere vario et arte polymita.

9 * Quarum vna habebat in longitudine viginti octo cubitos, et in latitudine quatuor. Vna mēſura erat omnium cortinarum.

10 * Coniunxitque cortinas quinque, alteram alteri, et alias quinque ſibi inuicem copulauit.

11 * Fecit et anſas hyacinthinas in ora cortinæ vnius ex vtroque latere, et in ora cortinæ alterius ſimiliter:

12 * Vt contra ſe inuicem venirent anſæ, et mutuo iungerentur.

תרגום אונקלוס

לו

1 וַעֲבַד בְּצִלָּאֵל וְאֶהֱלִיאֵב וְכָל גִּבְר חָכָם לֵב וְכָל גִּבְר חָכָם לֵב וְכָל גִּבְר חָכָם לֵב וְכָל גִּבְר חָכָם לֵב
 2 וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְבָצִלָּאֵל וְלֶאֱהִלִּיאֵב וְלִכָּל גִּבְר חָכָם לֵב וְכָל גִּבְר חָכָם לֵב וְכָל גִּבְר חָכָם לֵב
 3 וְנִסְיָבוֹ מִן קִדְמָה מִשְׁחָה וְכָל אֶפְרָשִׁיתָא דִּאִיתִיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבִידָה פּוֹלְחָן קוֹדֶשׁ לַמַּעֲבָד
 4 וְאֵתוּ כָּל חֲכָמִים דְּעִבְרִין וְכָל עֲבִידֵי קוֹדֶשׁ גִּבְר גִּבְר מַעֲבִידֵי דִּאִינוּן עֲבָדִין:
 5 וַיֹּאמְרוּ לְמֹשֶׁה לְמִימַר מִסְּנָן עָמָּא לֵאמֹר מִיִּסְתָּא פּוֹלְחָנָא לַעֲבִידָה דְּפִקִּיד וְיִי לְמַעֲבָד יְהוָה:
 6 וּפִקִּיד מֹשֶׁה וְעִבְרוּ כֹרֹחַ
 7 וְעִבְדִּיתָא חוֹת מִיִּסְתָּא לְכָל עֲבִידָה
 8 וְעִבְרוּ כָּל חֲכָמִי לֵבָא בְּעִבְרֵי עֲבִידָה יְת מִשְׁכָּנָא עֲשֵׂר יָרֵעַן דְּבוֹן שְׁזִיר וְתִכְלָא וְאַרְגָּמָן וְצִבְעֵי זָהָרִי
 9 אֶרֶךְ אֶרֶץ דִּירֵיעָה חֲדָא עֲשֵׂרִין יְתִמְנִי אֶמִין וּפּוֹתִיָא אַרְבַּע אֶמִין דִּירֵיעָה חֲדָא
 10 וְלִפְיָא יְת חֲמֵשׁ יָרֵעַן חֲדָא עִם חֲדָא וְחֲמֵשׁ יָרֵעַן לִפְיָא חֲדָא עִם חֲדָא:
 11 וְעִבְרֵי עֲנֻבִין דְּתִכְלָא עַל שְׁפַתָּא דִּירֵיעָה חֲדָא מִסְטָרָא דְּבִית לִפְיָא כֵּן עִבְרֵי שְׁפַתָּא דִּירֵיעָה בְּסִיטְרָא דְּבִית לִפְיָא חֲנִיתָא:
 12 חֲמֵשִׁין עֲנֻבִין עִבְרֵי בִיר יְתָא חֲדָא וְחֲמֵשִׁין עֲנֻבִין עִבְרֵי בְּסִיטְרָא דִּירֵיעָה דְּבִית לִפְיָא חֲנִיתָא מְכוּוֹנָן עֲנֻבִיא חֲדָא לְקַבִּיל חֲדָא:

CAP. XXXVI.

ET fecit Beseleel & Ooliab & omnis sapiens mente, cui data fuit sapientia & scientia in ipsis, intelligendi facere omnia opera quæ ad sanctuarium pertinentia, secundum omnia quæcunque præcepit Dominus.

* Et vocauit Moyses Beseleel & Ooliab & omnes habentes sapientiam, quibus dedit Deus scientiam in corde, & omnes spontaneè volentes accedere ad opera, ut perficerent illa.

* Et acceperunt à Moysæ omnes separationes, quas attulerunt filij Israel ad omnia opera sanctuarij ad faciendum illa, & ipsi recipiebant adhuc oblata à ferentibus manè manè.

* Et venerunt omnes sapientes facientes omnia opera sanctuarij, unusquisque secundum suum opus, quod ipsi operabantur.

* Et dixerunt ad Moysen, Quoniam multum fert populus ultra opera quæcunque præcepit Dominus facere.

* Et præcepit Moyses & prædicauit in castris, dicens, Vir & mulier non amplius laborent in primitias sanctuarij, & prohibitus est populus amplius offerre.

* Et opera erant eis sufficientia ad fabricationem ad faciendum ea, & supersuerant.

* Et fecit omnis sapiens mente in operantibus tabernaculum decem cortinas de bysso retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino retorto, Cherubim opère textorij fecit illas.

* Longitudo cortinæ unius octo & viginti cubitorum, & latitudo quatuor cubitorum cortina una erat, mensura eadem erat omnibus cortinis.

* Quinque autem cortinæ erant adinuicem coniunctæ altera ex altera, & quinque cortinæ erant adinuicem coniunctæ altera ex altera.

* Et fecit ansulas hyacinthinæ super labio cortinæ unius, ex una parte ad copulationem: & sic fecit in labio cortinæ exterioris ad copulationem secundam.

* Quinquaginta autem ansulas fecit cortinæ vni: & quinquaginta ansulas fecit ex parte cortinæ iuxta copulationem secundam, contrariæ contracadentes ad inuicem vnaquæque.

λς'.

* Καὶ ἐποίησε βεζελεὴλ καὶ οὐλιάβ, καὶ πᾶς σοφὸς τῇ διανοίᾳ, ᾧ ἐδόθη σοφία καὶ ἐπιστήμη ἐν αὐτοῖς, σωίσαναι ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα τὰ κατὰ τὰ ἄγια καθήκοντα, καὶ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος.

* καὶ ἐκάλεσε μουσῆς τὸν βεζελεὴλ καὶ οὐλιάβ, καὶ πάντας τοὺς ἔχοντας τὴν σοφίαν, οἷς ἔδωκεν ὁ θεὸς ἐπιστήμην ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ πάντας τοὺς ἐκουσίως βουλομένους παραπορεύεσθαι πρὸς τὰ ἔργα, ὥστε σωτελεῖν αὐτά.

* καὶ ἔλαβον ὡσαύτως καὶ μουσὴν πάντα τὰ ἀφαιρέματα, ἃ ἤνεγκαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου ποιεῖν αὐτά. καὶ αὐτοὶ παρεδέχοντο ἐπὶ τὰ πρὸς φερόμενα ὡσαύτως τῶν φερόντων πρῶτον πρῶτον.

* καὶ παρεγίνοντο πάντες οἱ σοφοὶ οἱ ποιῶντες πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, ἕκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, ὃ αὐτοὶ εἰργάζοντο.

* καὶ εἶπαν πρὸς μουσῆν, ὅτι πληθύνει ὁ λαὸς παρέχοντα τὰ ἔργα ὅσα συνέταξε κύριος ποιῆσαι.

* καὶ προσέταξε μουσῆς, ἐκκήρυξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ, λέγων, ἀνὴρ καὶ γυνὴ μή κεπὶ ἐργάζεσθαι εἰς τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἁγίου. καὶ ἐκωλύθη ὁ λαὸς ἐπὶ προσφέρειν.

* καὶ τὰ ἔργα ἡ αὐτοῖς ἱκανὰ, εἰς τὴν κατασκευὴν ποιῆσαι αὐτά, καὶ προσκατέλειπον.

* καὶ ἐποίησε πᾶς σοφὸς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς ἁγίοις τὴν οὐκ ἐκ τῆς βύσσου κεκλωσμένην, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένην, χειροβίμην ἐργασία ὑφάνειν ἐποίησεν αὐτάς.

* τὸ μήκος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς ὀκτὼ ἑκατοστήων, καὶ τὸ εὖρος τεσσαρῶν πενήκων ἢ αὐλαία ἢ μία ἡμίτριον τῆς αὐλαίας ταύτης.

* πέντε δὲ αὐλαῖαι ἦσαν ἑξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἢ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. ἑπτὰ δὲ αὐλαῖαι ἦσαν ἑξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἢ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας.

* καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας ὑακινθίνης ἐπὶ τῷ χείλει τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους εἰς τὴν συμβολὴν. ὥτως ἐποίησε ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς ἑξωτέρας πρὸς τὴν συμβολὴν τῇ ἐσωτέρᾳ.

* πενήκοντα δὲ ἀγκύλας ἐποίησε τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, καὶ πενήκοντα ἀγκύλας ἐποίησε ἐκ τῶν μέρους τῆς αὐλαίας καὶ τὴν συμβολὴν τῆς ἐσωτέρας, ὥστε πρὸς τοὺς ἀντιπίπτουσαν εἰς ἀλλήλας ἑκάστη.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT XXXVI.

Fecitq; Beseleel & Ooliab & omnis vir sapiens corde quibus dedit Dominus sapientiā & intelligentiam, ut facerent omne opus ministerij sanctuarij iuxta omnia quæ præcepit Dominus.

Vocauitque Moyses Beseleel & Ooliab & omnem virum sapientem corde, in cuius corde dedit Dominus sapientiam, & omnem qui sponte se obtulit ad faciendum opus.

Et tulerunt de conspectu Moysi omnes primitias quas obtulerant filij Israel ad opus ministerij sanctuarij ut facerent illud, ipsi quoque offerebant ei munera voluntaria manè manè.

Veneruntque omnes sapientes qui faciebant omne opus sanctuarij unusquisque ab opere suo quod ipsi faciebant.

Et locuti sunt ad Moysen, dicentes, Plus offert populus quam necessarium est ad opus ministerij: quod præcepit Dominus ut facerent illud.

Præcepitque Moyses & cessauitque populus à muneribus offerendis.

Et quod factum erat sufficebat ad omne opus quod faciendum erat, & superabundabat.

Feceruntque omnes sapientes corde de his qui faciebant opus tabernaculi, decem cortinas de bysso retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino cum figuris Cherubim, opere artificis fecit eas.

Longitudo vnius cortinæ viginti & octo cubitorum erat, & latitudo quatuor cubitorum, mensura vna erat omnium cortinarum.

Coniunxitque quinque cortinas vnam cum alia, & quinque cortinas alias coniunxit vnam cum alia.

Fecitque ansas ex hyacintho in ora cortinæ vnius in latere quo iungenda erat, & sic fecit in ora cortinæ alterius in latere quo iungenda erat.

Quinquaginta ansas fecit in cortina vna, & quinquaginta ansas fecit in latere cortinæ alterius quo iungenda erat. Erant enim ansæ vna è regione alterius.

וַיַּעַשׂ חֲמִשִּׁים קָרְסִי וַיַּחֲבֹר אֶת־הִירֵיעַת
אֶחָת אֶל־אֶחָת בְּקָרְסִים וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן אֶחָד׃
וַיַּעַשׂ יִרְיעַת־עוֹיִם לְאַהֲלֵי עַל־הַמִּשְׁכָּן עֲשָׂתִי
עֶשְׂרֵה יִרְיעַת עֲשֶׂה אֹתָם׃ אֶחָד הִירֵיעָה
הָאֶחָת שְׁלֹשִׁים בָּאֶמָּה וָאַרְבַּע אַמּוֹת רָחֵב הִירֵיעָה
הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לַעֲשָׂתִי עֶשְׂרֵה יִרְיעַת׃ וַיַּחֲבֹר
אֶת־חֲמֵשׁ הִירֵיעַת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ הִירֵיעַת לְבָד׃
וַיַּעַשׂ לְלֹאֲתֵי חֲמִשִּׁים עַל־שֵׁפֶת הִירֵיעָה הַקִּיצְנָה
בַּמַּחְבֶּרֶת וְחֲמִשִּׁים לְלֹאֲתֵי עֲשֶׂה עַל־שֵׁפֶת הִירֵיעָה
הַחֲבֵרֶת הַשְּׂנִיָּה׃ וַיַּעַשׂ קָרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים
לְחַבֵּר אֶת־הָאֹהֶל לְהִיָּת אֶחָד׃ וַיַּעַשׂ מִכְסֵּה לְאֹהֶל
עֹרֹת אֵילָם מְאֹדִּים וּמִכְסֵּה עֹרֹת תַּחְשִׁים
מְלֻמָּעֹלֹה׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הַקָּרְשִׁים לַמִּשְׁכָּן
עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים׃ עֶשֶׂר אֶמָּה אֶרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאֶמָּה
וְחֻצֵּי הָאֶמָּה רָחֵב הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד׃ שְׁתֵּי יָדָיִם לְקָרֶשׁ
הָאֶחָד מִשְׁלֹבֹת אֶחָת אֶל־אֶחָת בֵּן עֲשָׂרָה לְכָל קָרֶשֶׁי
הַמִּשְׁכָּן׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הַקָּרְשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים
קָרְשִׁים לַפִּי־אֶת־נֹגֵב תִּכְנֶנָּה׃ וָאַרְבָּעִים אֲדָנִי־
כֶּסֶף עֲשֶׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקָּרְשִׁים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־
הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָיו וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקָּרֶשׁ
הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָיו׃ וְלִצְלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׂנִיָּה לַפִּי־
צִפּוֹן עֲשֶׂה עֶשְׂרִים קָרְשִׁים׃ וָאַרְבָּעִים אֲדָנִיהֶם
כֶּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים
תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד׃ וְלִירְכַתִּי הַמִּשְׁכָּן יִמָּה עֲשֶׂה
שֵׁשׁ קָרְשִׁים׃ וּשְׁנֵי קָרְשִׁים עֲשֶׂה לַמַּקְצֹעַת
הַמִּשְׁכָּן בִּירְכַתִּים׃ וְהָיוּ תּוֹאמִים מְלֻמָּטָה וַיַּחֲדוּ
יְהִיו תָּמִים אֶל־רֹאשׁוֹ אֶל־הַטֶּבַעַת הָאֶחָת בֵּן עֲשֶׂה
לְשְׁנֵיהֶם לְשְׁנֵי הַמַּקְצֹעֹת׃ וְהָיוּ שְׁמֹנֶה קָרְשִׁים
וָאֲדָנִיהֶם כֶּסֶף שֵׁשׁ עֶשֶׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים שְׁנֵי
אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד׃

13 *Vnde & quinquaginta fudit circulos au-
reos, qui morderet cortinarum ansas, & fieret
14 vnum tabernaculū. *Fecit & saga vndecim
de pilis caprarum ad operiendum tectum ta-
15 bernaculi. *Vnum sagum in longitudine
habebat cubitos triginta, & in latitudine cu-
16 bitos quatuor. Vnius mensuræ erant omnia
17 saga. *Quorum quinque iunxit seorsum,
18 & sex alia separatim. *Fecitque ansas quin-
quaginta in ora sagi vnus, & quinquaginta
in ora sagi alterius, vt sibiinuicem iungeren-
19 tur. *Et fibulas æneas quinquaginta qui-
bus necleretur tectum vt vnum pallium ex
omnibus sagis fieret.
20 *Fecit & opertorium tabernaculi de pelli-
21 bus arietum rubricatis, aliudque desuper ve-
lumen de pellibus hyacinthinis.
22 *Fecit & tabulas tabernaculi de lignis fe-
23 thim stantes. *Decem cubitorum erat lon-
gitud tabulæ vnus, & vnum ac semis cubi-
tum latitudo retinebat.
24 *Binæ incastraturæ erant per singulas ta-
bulas, vt altera alteri iungeretur. Sic fecit in
omnibus tabernaculi tabulis.
25 *E quibus viginti ad plagam meridianam
erant contra Austrum.
26 *Cum quadraginta basibus argenteis, duæ
bafes sub vna tabula ponebantur ex vtraque
parte angulorum, vbi incastraturæ laterum
in angulis terminantur.
27 *Ad plagam quoque tabernaculi quæ re-
spicit ad Aquilonem fecit viginti tabulas:
28 *Cum quadraginta basibus argenteis duas
bafes per singulas tabulas.
29 *Contra occidentem verò, id est, ad eam
partem tabernaculi quæ mare respicit, fecit
30 sex tabulas. *Et duas alias per singulos
angulos tabernaculi retrò.
31 *Quæ iunctæ erant à deorsum vsque sur-
sum, et in vnam compagine pariter fereban-
tur. Ita fecit ex vtraque parte per angulos.
32 *Vt octo essent simul tabulæ, et haberent
bafes argenteas sedecim, binas scilicet bafes
sub singulis tabulis.

תרגום אונקלוס

13 וַעֲבַד חֲמִשִּׁין פּוֹרְפִין דְּרֵחֵב וּלְפִיָּי יִתְיַעֲתָא חֲדָא עִם חֲדָא בְּפוֹרְפִיא וְהוּא מִשְׁכָּנָא חָדָא
עַל מִשְׁכָּנָא חָדָא עֶשְׂרִי יִרְיעָן עֶבֶד יִתְהוֹזֵן׃
14 חֲדָא לְחָד עֶשְׂרֵי יִרְיעָן׃
15 אֲוֹרְכָא דִירֵיעָתָא חֲדָא תַלְתִּין אֲמִין וָאַרְבַּע אֲמִין פּוֹתִיא דִירֵיעָתָא חֲדָא מִשְׁחָתָא
עַל שְׁפָתָא דִירֵיעָתָא בְּסִיטְרָא דְּבֵית לֹפִי וְחֲמִשִּׁין עֲנוּבִין עֶבֶד עַל שְׁפָתָא דִירֵיעָתָא דְּבֵית לֹפִי תַנִּיתָא׃
16 וּלְפִיָּי יִתְחַמֵּשׁ יִרְיעָן לְחָד וְיִתְשִׁיט יִרְיעָן לְחָד׃
17 וַעֲבַד עֲנוּבִין חֲמִשִּׁין
18 וַעֲבַד פּוֹרְפִין
19 וַעֲבַד חוּפָאָה לַמִּשְׁכָּנָא דְּמִשְׁכֵּי דְּדִכְרֵי מִסְמָקִי וְחוּפָאָה דְּמִשְׁכֵּי מִסְגּוֹנָא
20 וַעֲבַד יִרְיעָת דְּפִיָּא לַמִּשְׁכָּנָא דְּאֵעִי שְׁטִין קִמִּין׃
21 עֶשֶׂר אֲמִין אֲוֹרְכָא דְּרִפָּא וְאֲמָתָא
22 חֲרָחִין צִירִין לְרִפָּא חָד מִשְׁלֵבִין חָד לְקַבִּיל חָד בֵּן עֶבֶד לְכָל רִפִּי מִשְׁכָּנָא׃
23 וַעֲבַד יִתְ
24 וָאַרְבָּעִין סְמָכִין דְּכֶסֶף עֶבֶד תַּחַת עֶשְׂרִין דְּפִין תַּרְין סְמָכִין תַּחַת רִפָּא חָד לְתַרְין
25 וְלִסְטֵר מִשְׁכָּנָא תַּנִּינָא לְרִיחַ צִפּוֹנָא עֶבֶד עֶשְׂרִין דְּפִין׃
26 וָאַרְבָּעִין
27 וְלִסְפִּי מִשְׁכָּנָא מְעַרְבָא עֶבֶד שְׁתָּא דְּפִין׃
28 וְתַרְין
29 וְהָיוּ מְכֻוֹנִין מְלָרַע וּבְחֲדָא הָיוּ מְכֻוֹנִין בְּרִישִׁיתָא אֶל עֲזָקְתָא חֲדָא בֵּן עֶבֶד לְתַרְוִיחָן לְתַרְחִין וְנִיין׃
30 וְהָיוּ תַנִּינָא דְּפִין וְסְמָכִיתָא דְּכֶסֶף שְׁתָּא עֶשֶׂר סְמָכִין תַּרְין סְמָכִין תַּרְין סְמָכִין תַּחַת רִפָּא חָד׃

* Et fecit fibulas quinquaginta aureas, & con-
iunxit cortinas alteram alteri fibulis, et fuit taber-
naculum unum.

* Et fecit saga cilicina ad cooperiendum super ta-
bernaculo, vndecim saga fecit ea.

* Longitudo sagi vnus erat triginta cubitorum,
& quatuor cubitorum latitudo sagi vnus, men-
sura eadem erat vndecim sagis.

* Et coniunxit quinque saga in idipsum, & sex
saga in idipsum.

* Et fecit ansulas quinquaginta in labio sagi
vnus, quod in medio secundum copulationem, &
quinquaginta ansulas fecit in labio sagi coniungen-
tis secundi. * Et fecit fibulas æneas quinquagin-
ta, & coniunxit fibulas ex ansulis, & coniunxit
saga, & fuit unum.

* Et fecit operimentum tabernaculi pelles arie-
rum rubricatas, & superoperimenta pelles hyacin-
thinas desuper. * Et fecit columnas tabernaculi
ex lignis imputribilibus.

* Decem cubitorum columnam vnā, & cubiti
vnus & dimidij latitudo columnæ vnus.

* Duo cubituli columnæ vni contracidentes al-
ter alteri, sic fecit omnibus columnis tabernaculi.

* Et fecit columnas tabernaculi viginti colum-
nas ex latere quod ad Austrum.

* Et quadraginta bases argenteas fecit viginti
columnis, duas bases columnæ vni, in ambas partes
eius, & duas bases columnæ vni, in ambas partes
eius. * Et latus secundum quod ad Aquilonem
viginti columnas.

* Et quadraginta bases earum argenteas, duas
bases columnæ vni, in utraque partes eius; &
duas bases columnæ vni, in utraque partes eius.

* Et à tergo tabernaculi secundum partem quæ
ad mare, fecit sex columnas.

* Et duas columnas fecit in angulis tabernaculi
à tergo, & erant ex æquo ab infra.

* Et secundum idipsum erant æquales ex capiti-
bus in copulationem vnā, sic fecit utrisque angu-
lis duobus.

* Et erant octo columnæ, & bases earum argen-
teæ decem & sex, duæ bases columnæ vni, & duæ
bases columnæ vni, in utraque partes eius.

* καὶ ἐποίησε κρίκους πεντήκοντα χρυσοῦς· ἔσυνηψε τὰς
αὐλαίας ἐτέραν τῇ ἐτέρᾳ τοῖς κρίκοις, καὶ ἐχρυσέσθη σκηνὴ μία.

* ἔποίησε δέρρεις τερχίνας σκέπειν ἐπὶ τὴν σκηνὴν· ὅν-
δεκα δέρρεις ἐποίησεν αὐτάς. * τὸ μῆκος τῆς δέρρεως τῆς

μίας ἦν τετράκοντα πήχων, καὶ τεσσάρων πήχων τὸ εὖρος
τῆς δέρρεως τῆς μίας· μέτρον δ' αὐτὸ ἦν τοῖς ἑνδεκά δέρρεσι.

* καὶ συνήψε τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό, ἔσυνηψε τὰς
δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό.

* καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας πεντήκοντα ἐπὶ χεῖλους τῆς δέρ-
ρεως τῆς μίας, τῆς ἀναμέθεν κατὰ τὴν συμβολαίαν· καὶ πεντή-
κοντα ἀγκύλας ἐποίησεν ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς δέρρεως τῆς
συναπείσεως τῆς ἑστέρας.

* καὶ ἐποίησε κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα, ἔσυνηψε τοὺς
κρίκους ἐν τῶν ἀγκυλῶν, καὶ συνήψε τὰς δέρρεις, καὶ ἐχρυσέ-
σθη ἐν.

* καὶ ἐποίησε κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς δέρματι
κατὰ τὸν ἥρως θριανωμῶνα, ἔσυνηψε δὲ τὸ κατακάλυμμα δέρματι ὑα-
κίθινον ἐπάνωθεν.

* καὶ ἐποίησε σύλκας τῆς σκηνῆς ἐκ ξύ-
λων ἀσήτων. * δέκα πήχων τὸν σύλκον τὸν εἰς ἀπὸ πλάτους
αὐτοῦ, καὶ δύο ἀγκυ-
λῶν τὸν σύλκον τὸν ἐν ἀντιπείποντες ἑτέρῳ τῷ ἐτέρῳ, ὅπως
ἐποίησε πᾶσι τοῖς σύλκοις τῆς σκηνῆς. * ἔποίησε τοὺς σύ-
λκους τῆς σκηνῆς ἑικοσι σύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς νότον.

* καὶ τεσσαράκοντα βάσεις ἀργυρεῖς ἐποίησε τοῖς εἰκοσι
σύλκοις, δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ ἐνί, εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη
αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ ἐνί, εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη
αὐτοῦ. * ἔποίησε δὲ τὸ κλίτῳ τὸ πρὸς βορρᾶν ἑικοσι
σύλους. * καὶ τεσσαράκοντα βάσεις αὐτῶν ἀργυρεῖς, δύο
βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ ἐνί, εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο
βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ ἐνί, εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη αὐτοῦ.

* καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ μέτρον τὸ πρὸς
θάλασσαν, ἐποίησεν ἑξ σύλους.

καὶ δύο σύλους ἐποίησεν ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ
τῶν ὀπίσθεν καὶ ἦσαν ἑξ ἑκάστη κατὰ τὴν ὀπίσθεν.

* καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἦσαν ἑξ ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς σύμ-
βλησιν μίαν, οὕτως ἐποίησεν ἀμφοτέρω τὰς γωνίας
ταῖς δυοῖ.

* καὶ ἦσαν ὀκτὼ σύλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυρεῖς δε-
κά· δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ ἐνί, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ
ἐνί, εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη αὐτοῦ.

* καὶ ἦσαν ὀκτὼ σύλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυρεῖς δε-
κά· δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ ἐνί, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ
ἐνί, εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη αὐτοῦ.

* καὶ ἦσαν ὀκτὼ σύλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυρεῖς δε-
κά· δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ ἐνί, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ
ἐνί, εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη αὐτοῦ.

* καὶ ἦσαν ὀκτὼ σύλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυρεῖς δε-
κά· δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ ἐνί, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ
ἐνί, εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη αὐτοῦ.

* καὶ ἦσαν ὀκτὼ σύλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυρεῖς δε-
κά· δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ ἐνί, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ
ἐνί, εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη αὐτοῦ.

* καὶ ἦσαν ὀκτὼ σύλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυρεῖς δε-
κά· δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ ἐνί, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ
ἐνί, εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη αὐτοῦ.

* καὶ ἦσαν ὀκτὼ σύλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυρεῖς δε-
κά· δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ ἐνί, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ
ἐνί, εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη αὐτοῦ.

* καὶ ἦσαν ὀκτὼ σύλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυρεῖς δε-
κά· δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ ἐνί, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλκῳ τῷ
ἐνί, εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹³ Fecitque quinquaginta fibulas aureas, & coniunxit cortinas vnā cum alia fibulis, & factum est tabernaculum vnū.

¹⁴ Fecitque cortinas de pilis caprarum ad extendendum super tabernaculum, vndecim cortinas fecit.

¹⁵ Longitudo cortinæ

vnus triginta cubitorum erat, & quatuor cubitorum erat latitudo vnus cortinæ, vnus mensura erant vndecim cortinæ.

¹⁶ Et coniunxit quinque cortinas seorsum, & sex cortinas seorsum.

¹⁷ Fecitque ansas quinquaginta in ora cortinæ in latere

quo iungenda erat, & quinquaginta ansas fecit in ora cortinæ alterius in loco quo iungenda erat.

¹⁸ Fecitque fibulas

æneas quinquaginta, ut coniungeretur tabernaculum ut esset vnū.

¹⁹ Et fecit coopertorium tabernaculi de pellibus arietum

rubricatis: coopertoriumque aliud de pellibus hyacinthinis desuper.

²⁰ Fecitque tabulas tabernaculi de lignis fetim stantes.

²¹ Decem cubitorum erat longitudo tabulæ, & cubiti & dimidij erat latitudo tabulæ vnus.

²² Duos cardines fecit in vnaquaque

tabula & duabus incastraturis erant coniunctæ, vna cum alia; sic fecit in omnibus tabulis tabernaculi.

²³ Et fecit tabulas tabernaculi vigin-
ti ad latus meridianum.

²⁴ Et quadraginta bases argenteas fecit sub viginti tabulis; duæ bases sub tabula vna in duobus cardinibus eius, & duæ bases sub tabula alia in duobus cardinibus eius.

²⁵ Et in latere secundo tabernaculi ad plagam septentrionalem fecit viginti tabulas.

²⁶ Et quadraginta bases de argento, duæ bases erant sub tabula vna, & duæ bases sub alia tabula.

²⁷ Et in posteriori parte occidentali tabernaculi fe-
cit sex tabulas.

²⁸ Et duas tabulas fecit in angulis tabernaculi extremis.

²⁹ Et erant coniunctæ ab inferiori parte:

³⁰ Fueruntque octo tabulæ & bases earum

argenteæ sedecim bases erant, binæ bases sub vnaquaque tabula.

* Et fecit veſtes ex lignis imputribilibus quin-³¹
que columnis ex vna parte tabernaculi. * Et³²
quinque veſtes columnis lateri tabernaculi ſecūdo,
& quinque veſtes columnis poſteriori lateri taber-
naculi, quod ad mare.

* Et veſtis medius inter columnas perueniebat³³
ab vno latere in aliud latus.

* Et columnas deaurauit auro, & anulos earum³⁴
fecit aureos in reſeporia veſtibus, & deaurauit
veſtes auro. * Et fecit velum ex hyacintho, &³⁵
purpura, & coccino retorto, & byſſo filata, opus
textile fecit illud Cherubim. * Et impoſuit illud³⁶
ſuper quatuor columnas imputribiles deauratas au-
ro, & capita earum aurea, et baſes earum quatuor
argenteæ. * Et fecit tentorium portæ taberna-³⁷
culi ex hyacintho, & purpura, & coccino retorto,
& byſſo retorta, opus variegatoris.

* Et columnas eius quinque, & capita earum,³⁸
& deaurauit capita earum auro, & fudit eis quin-
que baſes æneas. CAP. XXXVII.

ET fecit Beſeleel arcam de lignis imputribilibus,¹
duorum cubitorum et dimidij longitudo, & cu-
biti & dimidij latitudo, & cubiti & dimidij alti-
tudo. * Et deaurauit eam auro puro intrinſecus,²
et extrinſecus; et fecit ei vndulam vertibilem au-
ream in circuitu.

* Et fudit ei quatuor anulos aureos ſuper qua-³
tuor latera eius, duos anulos ſuper latus vnum, &
duos anulos ſuper latus ſecundum.

* Et fecit veſtes de lignis imputribilibus, & de-⁴
aurauit eos auro.

* Et induxit veſtes in anulos qui in lateribus,⁵
arca, ad leuandum arcam in eis.

* Et fecit propitiatorium ſuperpoſitionem auri⁶
puri, duorum cubitorum & dimidij longitudo, &
cubiti & dimidij latitudo.

* Et fecit duos Cherubim aureos tornatiles, &⁷
impoſuit eos ex vtriſque lateribus propitiatorij.

* Cherub vnus ex latere hoc, et Cherub vnus⁸
ex latere ſecundo propitiatorij, et fecit duos Cheru-
bim ſuper duo latera eius. * Et erant duo Cheru-
bim extendentes alas de ſuper, obumbrantes alis ſuis,
ſuper propitiatorium, et facies eorum adinuicem ad
propitiatorium erant facies Cherubim.

* καὶ ἐποίησε μοχλὰς ἐν ξύλων ἀσθήπων πέντε τοῖς σύ-
λοις ἐν τοῦ ἐνὸς μέρους τῆς σκηνῆς.

* καὶ πέντε μοχλὰς τοῖς σύλοις τῷ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ
δευτέρῳ, καὶ πέντε μοχλὰς τοῖς σύλοις τῷ ὀπίσῳ κλίτει τῆς

σκηνῆς, τῷ πρὸς θάλασσαν. * καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀνα-
μέσῳ τῶν ξύλων διέκινετο ἀπὸ τοῦ ἐνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλί-
τος.

* καὶ τοὺς ξύλους κατεχύρσωσεν χρυσίῳ, καὶ τοὺς δα-
κτυλίου αὐτῶν ἐποίησε χρυσοῦς εἰς θήκας τοῖς ἀναφορδοῦσι·

καὶ κατεχύρσωσε τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. * ἐποίησε καταπέ-
τασμα ἕξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ

βύσσου νενησμένης. ἔργον ὕφαντὸν ἐποίησεν αὐτὸ χειροῦ βίμ.

* καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τεσσάρων ξύλων ἀσθήπων κε-
χρυσωμένων χρυσίῳ· καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ, καὶ αἱ

βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ. * ἐποίησεν ἐπίσαστρον
τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἕξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου

κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποικιλτοῦ.

* καὶ τοὺς ξύλους αὐτοῦ πέντε, καὶ τὰς κεφαλίδας αὐτῶν,
καὶ κατεχύρσωσε τὰς κεφαλίδας αὐτῶν χρυσίῳ, καὶ ἐχώνδυσεν

αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς. λζ.

* Καὶ ἐποίησε βεζελεὴλ τὴν κιβωτὸν ἐν ξύλων ἀσθήπων,
δύο πηχέων καὶ ἡμίτους τὸ μῆκος, καὶ πῆχεος καὶ ἡμίτους

τὸ πλάτος, καὶ πῆχεος καὶ ἡμίτους τὸ ὕψος. * καὶ κατεχύρσω-
σεν αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. * ἐποίησεν αὐτῇ

κυμάτιον σρεπλὸν χρυσοῦν κύκλῳ. * ἐχώνδυσεν αὐτῇ τέσ-
σaras δακτυλίας χρυσοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη αὐτῆς· δύο

δακτυλίας ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἐν, καὶ δύο δακτυλίας ἐπὶ τὸ κλίτος
τὸ δεξιόν. * καὶ ἐποίησεν ἀναφορεῖς ἐν ξύλων ἀσθήπων, καὶ

κατεχύρσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ. * ἐεῖσήγαγε τοὺς ἀναφορεῖς
εἰς τὰς δακτυλίας τὰς ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς κιβωτῆς, αἶρειν τὴν

κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. * ἐποίησε τὸ ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυ-
σοῦ καθαροῦ δύο πηχέων καὶ ἡμίτους τὸ μῆκος, καὶ πῆχεος, καὶ

ἡμίτους τὸ πλάτος. * ἐποίησε δύο χειροῦ βίμ χρυσαῖ τρυ-
φαῖ, καὶ ἐπέθηκεν αὐτὰ ἕξ ἀμφοτέρων τῶν κλίτων τοῦ ἱλαστηρίου.

* χειροῦ βίμ εἰς τὸ κλίτος τὸ ἐν, καὶ χειροῦ βίμ εἰς τὸ κλίτος
τοῦ δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου. * ἐποίησε τὰς δύο χειροῦ βίμ ἐπὶ

τὰ δύο κλίτη αὐτῆς. * καὶ ἦσαν ὁ δύο χειροῦ βίμ ἐκλείνον-
τες τὰς πτέρυγας ἐπάνωθεν, συσπιάζοντες ταῖς πτέρυξιν αὐ-
τῶν ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρὸς ὥπα αὐτῶν εἰς ἀλλήλα

εἰς τὸ ἱλαστήριον ἦσαν τὰ πρὸς ὥπα τῶν χειροῦ βίμ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

³¹ Et fecit quinque veſtes de lignis ſetim ad continendas tabulas vnus lateris tabernaculi. ³² Et quinque veſtes fecit ad continendas ta-
bulas alterius lateris tabernaculi, & quinque veſtes fecit ad continendas tabulas partis poſterioris tabernaculi ad occidentem. ³³ Et fecit
veſtem medium vt mitteretur per medias tabulas à ſummo uſque ad ſummum. ³⁴ Tabulaſque cooperuit auro, & anulos earum fecit ex auro
vt eſſent loca veſtibus, veſtes quoque cooperuit auro.

³⁵ Fecitque velum de hyacintho, & purpura, & coccino, & byſſo retorta: opere ar-
tificis fecit illud cum figuris Cherubim. ³⁶ Et fecit ei quatuor columnas de lignis ſetim, & cooperuit eas auro, & capita earum erant ex auro, &
effudit eis quatuor baſes de argento.

³⁷ Fecitque tentorium in oſtio tabernaculi de hyacintho, & purpura, & coccino, & byſſo retorta opere
polymitarij. ³⁸ Et columnæ eius quinque cum capitibus ſuis, & cooperuit capita earum & calaturas earum auro, baſesque earum fecit quin-
que ex ære.

CAPVT XXXVII.

ET fecit Beſeleel arcam de lignis ſetim, duorum cubitorum & dimidij erat longitudo eius, & latitudo eius cubiti & dimidij, & altitudo cubiti, &
dimidij. ² Et cooperuit eam auro mundiffimo intus & foris, fecitque illi circulum aureum per circuitum. ³ Et effudit ei quatuor
anulos aureos ſuper quatuor angulos eius, duo anuli in latere vno, & duo anuli in latere altero.

⁴ Et fecit veſtes de lignis ſetim, & cooperuit
eos auro. ⁵ Et induxit veſtes per anulos qui erant in lateribus arcæ. ⁶ Fecitque propitiatorium ex auro mundiffimo, duorum cubito-
rum & dimidij erat longitudo eius, & latitudo cubiti & dimidij. ⁷ Fecitque duos Cherubim, de auro ductili fecit eos ex duobus lateribus
propitiatorij.

⁸ Cherub vnum in latere vno hinc, & Cherub alterum in latere altero illinc. Ex propitiatorio fecit Cherubim ex duobus
lateribus eius. ⁹ Et erant Cherubim extendentes alas ſuas ſurſum, tegentes alis ſuis ſuper propitiatorium, & facies vnuiſcuſque eo-
rum erat è regione alterius, contra propitiatorium erant facies Cherubim.

* ויעש את השלחן עצי שטים אמתים
 ארכו ואמרו רחבו ואמה וחצי קמתו : * ויצף אותו
 זהב טהור ויעש לו זר זהב סביב : * ויעש לו מסגרת
 טפח סביב ויעש זר זהב למסגרתו סביב : * ויצק
 לו ארבע טבעות זהב ויתן את הטבעות על ארבע
 הפאות אשר לארבע רגליו : * לעמת המסגרת היו
 הטבעות בתים לבדים לשאת את השלחן :
 * ויעש את הבדים עצי שטים ויצף אותם זהב
 לשאת את השלחן : * ויעש את הכלים אשר
 על השלחן את קערתיו ואת כפתיו ואת מנקיתיו
 ואת הקשוות אשר יסך בהן זהב טהור :
 * ויעש את המנורה זהב טהור מקשה עשה את
 המנורה ירכה וקנה גביעיה בפתריה ופרחיה
 ממנה היו : * וששה קנים יצאים מצדיה שלשה
 קני מנורה מצדה האחד ושלשה קני מנורה מצדה
 השני : * שלשה גבעים משקדים בקנה האחד
 בפרח ופרח ושלשה גבעים משקדים בקנה
 האחד בפרח ופרח כן לששת הקנים היצאים
 מן המנורה : * ובמנורה ארבעה גבעים משקדים
 בפתריה ופרחיה : * ובפתר תחת שני הקנים
 ממנה ובפתר תחת שני הקנים ממנה ובפתר
 תחת שני הקנים ממנה לששת הקנים היצאים
 ממנה : * בפתריהם וקנתם ממנה היו בלה מקשה
 אחת זהב טהור : * ויעש את נרתיה שבעה ומל קחיה
 ומחתתיה זהב טהור : * ככר זהב טהור עשה אותה
 ואת כל בליה : * ויעש את מזבח הקמרת
 עצי שטים אמרו ארכו ואמה רחבו רבוע ואמתים
 קמתו ממנו היו קרנתיו : * ויצף אותו זהב טהור
 את גגו ואת קירתי סביב ואת קרנתיו ויעש לו
 זר זהב סביב :

10 * Fecit et mensam de lignis sethim in lon-
 gitudine duorum cubitorum & in latitudine
 vnius cubiti, quæ habebat in altitudine cubi-
 tum ac semissem. * Circundeditq; eam auro
 mundissimo, et fecit illi labium aureum per
 11 gyrum. * Ipsi quoque labio coronam aureâ
 interrasilem quatuor digitorû, et super ean-
 12 dem alteram coronam auream. * Fudit et
 quatuor circulos aureos quos posuit in qua-
 13 tuor angulis per singulos pedes mensę contra
 14 coronam. * Misitque in eos vectes, vt possit
 15 mensa portari. * Ipsos quoq; vectes fecit
 16 de lignis sethim, et circundedit eos auro.
 * Et vasa ad diuersos vsus mensę, acetabula,
 17 phialas et cyathos et thuribula ex auro puro,
 in quibus offerenda sunt libamina. * Fecit
 18 et candelabrum ductile de auro mundissimo,
 de cuius vecte calami, scyphi sphaerulæque ac
 19 lilia procedebant. * Sex in vtroque latere:
 tres calami ex parte vna, et tres ex altera.
 * Tres scyphi in nucis modum per calamos
 C singulos sphaerulæque simul et lilia. Et tres
 scyphi instar nucis in calamo altero, sphaerulæ-
 que simul & lilia. Equum erat opus sex cala-
 morum qui procedebat de stipite candelabri.
 20 * In ipso autem vecte erat quatuor scyphi
 in nucis modum, sphaerulæq; per singulos et
 21 lilia. * Et sphaerulæ sub duobus calamis per
 loca tria, qui simul sex fiunt calami proce-
 dentes de vecte vno.
 22 * Et sphaerulę igitur et calami ex ipso erant,
 vniuersa ductilia ex auro purissimo.
 23 * Fecit et lucernas septem cum emuncto-
 rijs suis, et vasa vbi ea quæ emuncta sunt ex-
 tinguantur de auro mundissimo.
 24 * Talentum auri appendebat candelabrum
 cum omnibus vasis suis.
 25 * Fecit et altare thymiamatis de lignis se-
 thim per quadrum singulos habens cubitos,
 et in altitudine duos, e cuius angulis proce-
 debant cornua.
 26 * Vestiuítque illud auro purissimo cum
 craticula ac parietibus et cornibus. Fecitque
 ei coronam aureolam per gyrum.

תרגום אונקלוס

10 ועבד ית פתורא דאעין שטין חרתין אמין אורכיה ואמתא פותיה ואמתא ופלגא רומיה :
 11 סחור סחור : ועבד ליה גרנפא רומיה פושכא סחור סחור ועבד זיר דדחב לגרנפיה סחור סחור :
 12 עקון דדחב ויהב ית עקתא על ארבע זייתיה דלארבע רגלוהי :
 13 ית אריחא דאעין שטין וחפא יתהון דחבא למישל ית פתורא :
 14 לקביל גרנפא חוץ עקתא אתרא לאריחא למישל ית פתורא :
 15 ועבד ית אריחא דאעין שטין וחפא יתהון דחבא למישל ית פתורא :
 16 ועבד ית מניא דער פתורא ית מגיסותיה וית בזיכותיה וית מכילתיה וית קסותא
 17 ועבד ית מנרתא דדחב דכי נגיד עבד ית מנרתא שידתא וקנתא כליתא חיוורתא ושושנתא מינה חוץ :
 18 ושיחא קנין נפקין מסטרתא חלתא קני מנרתא מסטרתא חלתא :
 19 חלחא כלירין מצוירין בקניא חר
 20 חיוור ושושן ויתלחא כלירין מצוירין בקניא חר חיוור ושושן כן לשיחא קנין דנפקין מן מנרתא :
 21 וחיוור חחות חרין קנין מינה וחיוור חחות חרין קנין מינה לשיחא קנין דנפקין
 22 חיווריהון וקנייהון מינה חוץ בלה נגידא חר דדחב דכי :
 23 ועבד ית בזינתא שבעא וציבתתא ומחתתהא
 24 כפרא דדחב דכי עבד יתה וית כל מנחא :
 25 ועבד ית מרבח קטורת בוסמא דאעין שטין אמתא אורכיה ואמתא
 26 וחפא יתה דדחב דכי ית איגריה וית כותלוהי סחור סחור וית קרנותיה
 ועבד ליה זיר דדחב סחור סחור :

* Et fecit mensam ex lignis imputribilibus, duorum cubitorum longitudo, & cubiti latitudo, & cubiti & dimidij altitudo.

* Et deaurauit eam auro puro, & fecit ei vertibilem undulam auream in circuitu.

* Et fecit ei coronam pugilli in circuitu, & fecit vertibilem undulam in circuitu coronæ.

* Et fudit ei quatuor anulos aureos, & imposuit quatuor anulos super quatuor partes pedum eius.

* Sub vertibili corona: erant anuli in reposito- ria vestibus, ad portandum mensam.

* Et fecit vestes de lignis imputribilibus, et deaurauit eos auro, ad portandum mensam.

* Et fecit vasa mensæ, catinos eius & mortaria, & cyathos, & libatoria in quibus libabit in eis auri puri.

* Et fecit candelabrum ex auro puro, tornatile fecit candelabrum: hastile eius, & calami, et scyphi, & spherula, & lilia ex ipso erant.

* Sex autem calami egredientes ex lateribus: tres calami candelabri ex latere ipsius unius, & tres calami candelabri ex latere secundo.

* Et tres scyphi figurati in nucis modum, in vno calamo spherula & lilium, & tres scyphi figurati in nucis modum, in vno calamo spherula, & lilium: sic sex calamis egredientibus ex candelabro.

* Et in candelabro quatuor scyphi figurati in nucis modum, in vno calamo spherula & lilia eius.

* Spherula sub duobus calamis ex ipsa, et spherula sub duobus calamis ex ipsa: sic sex calamis egredientibus ex candelabro.

* Et calami, & spherula ex ipso erant omnes tornatiles ex vno auro puro.

* Et fecit lucernas eius septem, & forcipes eius, & emunctoria eius auri puri.

* Talentum auri puri fecit illam, & omnia vasa eius.

* Et fecit altare incensi ex lignis imputribilibus, cubiti longitudo eius, & cubiti latitudo eius quadrangulum, & duorum cubitorum altitudo eius, ex ipso erant cornua eius.

* Et deaurauit illud auro puro, craticulam eius, & parietes eius, & cornua eius, & fecit illi vertibilem coronam auream in circuitu.

10 * καὶ ἐποίησε τετράπεδον ἐν ξύλων ἀσθήτων, δύο πηχέων τὸ μήκος, καὶ πήχεος τὸ εὖρος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίους τὸ ὕψος. * ἔκατεχύρωσεν αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ ἔποίη-
11 σεν αὐτῇ σρεπτὸν κυμάποιον χρυσοῦ κύκλῳ. * καὶ ἐποίησεν αὐτῇ σεφάνην παλαισοῦ κύκλῳ καὶ ἐποίησε σρεπτὸν κυμά-
12 ποιον κύκλῳ τῇ σεφάνῃ. * ἔχωνδυσεν αὐτῇ τέσσαρας δακτύ-
13 λίας χρυσοῦς ἔπέθηκε ἰσάς τέσσαρας δακτύλίας ἐπὶ τὰ τέσ-
14 σσαρα μέρη τῶν ποδῶν αὐτῆς * ὑπὸ τὴν σρεπτὴν σεφάνην ἦσαν δακτύλιοι εἰς θήκας τρεῖς ἀναφορδοῖσιν, ὥστε αἶρεν τὴν
15 τετράπεδον. * καὶ ἐποίησε τὰς ἀναφορεῖς ἐν ξύλων ἀσθήτων, ἔ-
16 κατεχύρωσεν αὐτὰς χρυσίῳ, ὥστε αἶρεν τὴν τετράπεδον. * ἔ-
ἐποίησε ἰσά σκδὴν τῇ τετράπεδῳ, ἰσά τευβλία αὐτῆς ἔτας θυί-
17 σκας ἔτας κυάδας ἔτα σπονδεῖα ἐν οἷς σπείσει ἐν αὐτοῖς χρυ-
18 σίς καθαρῶ. * ἔποίησε τὴν λυχνίαν ἐν χρυσίῳ καθαρῷ, το-
19 ρβύλῃν ἐποίησε τὴν λυχνίαν ὁ καυλὸς αὐτῆς ἔκαλαμίσ-
κοι, καὶ ἔκρεατῆρες, ἔσφαιροτῆρες, καὶ τὰ κρίνα ἔξ αὐτῆς
20 ἦσαν. * ἔξ ὧν καλαμίσκοι ἐκπορδομόμοι ἐκ πλαγίων τρεῖς
καλαμίσκοι τῇ λυχνίας ἐκ κλίτας αὐτῆς τοῦ ενός καὶ τρεῖς
21 καλαμίσκοι τῇ λυχνίας ἐκ κλίτας τῇ δευτέρῃ. * ἔτα τρεῖς
κρεατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυίσκας ἐν τῷ ἐνὶ καλαμίσκῳ
σφαιροτῆρος καὶ κρίνον, καὶ τρεῖς κρεατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυ-
22 ίσκους, ἐν τῷ ἐνὶ καλαμίσκῳ σφαιροτῆρος, ἔκρίνον ἔτω τοῖς ἔξ
καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορδομόμοις ἐκ τῇ λυχνίας. * ἔἐν τῇ
23 λυχνίᾳ τέσσαρες κρεατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυίσκους ἐν τῷ
ἐνὶ καλαμίσκῳ σφαιροτῆρος καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς. * ὁ
σφαιροτῆρ ὑπὸ οὗτο δύο καλαμίσκους ἔξ αὐτῆς, ἔσφαιρο-
24 τῆρ ὑπὸ οὗτο δύο καλαμίσκας ἔξ αὐτῆς ἔτω τοῖς ἔξ καλα-
μίσκοις τοῖς ἐκπορδομόμοις ἐκ τῇ λυχνίας. * ἔκαλα-
μίσκοι ἔσφαιροτῆρες ἔξ αὐτῆς ἦσαν ὅλοι τορεῦτοι ἔξ ενός
25 χρυσίῳ καθαρῷ. * ἔποίησε οὗτο λυχνας αὐτῆς ἐπὶ αὐτῇ καὶ τὰς
λαβίδας αὐτῆς ἔτας ἐπαρυσφίδας αὐτῆς χρυσίῳ καθαρῷ.
26 * τάλαντον χρυσίου καθαρῷ ἐποίησεν αὐτὴν, ἔπάντα ἰσά
σκεύη αὐτῆς. * καὶ ἐποίησε θυπαστήριον θυμιάματος ἔξ
ξύλων ἀσθήτων, πήχεος τὸ μήκος αὐτῆς, ἔπήχεος τὸ εὖρος
αὐτῆς τετράγωνον, καὶ δύο πηχέων τὸ ὕψος αὐτῆς ἔξ αὐτῆς
ἦσαν τὰ κέρατα αὐτῆς.
27 * καὶ κατεχύρωσεν αὐτὸ χρυσίῳ καθαρῷ, τὴν ἐξάρεαν
αὐτῆς, καὶ οὗτο τοίχους αὐτῆς, καὶ τὰ κέρατα αὐτῆς καὶ ἐποίησεν
αὐτῷ σρεπτὴν σεφάνην χρυσοῦ κύκλῳ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁰ Fecitque mensam de lignis setim, duorum cubitorum longitudo eius, & cubiti vnus latitudo eius, & cubiti, & dimidij altitudo eius.

¹¹ Et operuit eam auro mundissimo, fecitque ei circulum aureum per gyrum.

¹² Et fecit ei coronam interrasilem altam pugillo per circuitum, & fecit circulum aureum ipsi coronæ interrasili per gyrum.

¹³ Et fudit ei quatuor anulos aureos, & posuit anulos super quatuor angulos eius, qui erant ad quatuor pedes eius.

¹⁴ Contra coronam interrasilem fuerunt anuli, vt per eos mitterentur vestes vt portaretur mensa.

¹⁵ Fecitque vestes de lignis setim, & operuit eos auro, vt in eis portaretur mensa.

¹⁶ Et fecit vasa quæ erant super mensa, acetabula eius & phialas, & thuribula, & cyathos in quibus offerenda erant libamina, de auro mundissimo fecit ea.

¹⁷ Fecitque candelabrum de auro mundissimo, ductile fecit illud: hastile & calamum eius, scyphi eius, spherula & lilia eius ex ipso erant.

¹⁸ Et sex calami egrediebantur de lateribus eius, tres calami ex latere vno candelabri, & tres calami ex latere altero.

¹⁹ Tres scyphi figurati erant in calamo vno, spherula & lilium, & tres scyphi figurati in calamo alio, spherula & lilium, sic fecit in sex calamis qui egrediebantur de candelabro.

²⁰ Et in candelabro erant quatuor scyphi figurati, spherula eius & lilia.

²¹ Spherulaque sub duobus calamis eius, & spherula sub duobus calamis eius, & spherula sub duobus calamis eius: sic fecit in sex calamis qui egrediebantur ex eo.

²² Spherula eius & calami eius ex ipso erant, omnia simul ductilia ex auro mundissimo.

²³ Fecitque septem lucernas eius & forcipes eius & thuribula eius ex auro mundissimo.

²⁴ Ex talento auri mundissimi fecit illud & omnia vasa eius.

²⁵ Fecitque altare incensi aromatum de lignis setim, longitudo eius erat cubiti vnus, & latitudo eius cubiti vnus, quadrangulum erat, & duorum cubitorum erat altitudo eius, ex ipso fuerunt cornua eius.

²⁶ Operuitque illud auro mundissimo, & circum-

27 * ושתל טבעות זהב עשרה לו מתחת לזרו על
שתי צלעותיו על שני צדיו לבתים לבדים לשאת
28 * ויעש את הבדים עצי שטים
29 * ויצק אתם זהב : * ויעש את שמן המשחה קדש
ואת קטרת הסמים טהור מעשה רקח :

לח

1 * ויעש את מזבח העלה עצי שטים חמש אמות
ארכו וחמש אמות רחבו רבוע ושלש אמות קמחו :
2 * ויעש קרנותיו על ארבע פנותיו ממנו היו קרנותיו
ויצק אתם נחשת : * ויעש את כלי המזבח את
הסירה ואת היעים ואת המזרקת את המזלגת
4 * ואת המחתת כל כלי עשה נחשת : * ויעש למזבח
מכבד מעשה רשת נחשת תחת ברכבו מלמטה
עד הציו : * ויצק ארבע טבעות בארבע הקצוות
6 * למכבד הנחשת בתים לבדים : * ויעש את הבדים
עצי שטים ויצק אתם נחשת : * ויבא את הבדים
בטבעת על צלעת המזבח לשאת אתו בהם נבוב
8 * להר עשרה : * ויעש את הביור נחשת
ואת בנו נחשת במרמה הצבאת אשר צבאו פתח
9 * ויהל מועד : * ויעש את החצר לפניה
נגב תימנה קלעי החצר שש משור ממה באמה :
10 * עמודיהם עשרים ואדניהם עשרים נחשת ווי
העמודים וחשקיהם כסף : * ולפאת צפון ממה
באמה עמודיהם עשרים ואדניהם עשרים נחשת
12 * ווי העמודים וחשקיהם כסף : * ולפאת ים קלעים
חמשים באמה עמודיהם עשרים ואדניהם
13 * עשרה ווי העמודים וחשקיהם כסף : * ולפאת
קדמה מזרח חמשים אמה : * קלעים חמש
14 * עשרה אמה אל הכתף עמודיהם שלשה ואדניהם
שלשה :

27 * Et duos anulos aureos sub corona per sin-
gula latera, vt mittantur in eos vectes, & pos-
28 sit altare portari. * Ipsos autem vectes fecit
de lignis sethim, & operuit laminis aureis.
29 * Composuit & oleum ad sanctificationis
vnguentum & thymiamata de aromatibus
mundissimis opere pigmentarij.

CAP. XXXVIII.

1 Fecit & altare holocausti de lignis sethim,
quinque cubitorū per quadrum, & trium
A in altitudine.

2 * Cuius cornua de angulis procedebant, 2. Paral.
3 operuitque illud laminis æneis. * Et in vsus
eius parauit ex ære vasa diuersa, lebetes, forci-
pes, fuscinulas, vncinos, & ignium recepta-
4 cula. * Craticulamque eius in modum
retis fecit æneam.

5 * Et subter eam in altaris medio arulam fu-
sis quatuor anulis per totidē retiaculi summi-
tates, ad immittendos vectes ad portandum.

6 * Quos & ipsos fecit de lignis sethim, &
operuit laminis æneis.

7 * Induxitque in circulos qui in lateribus
altaris eminebant. Ipsum autē altare non erat
solidum, sed cauum ex tabulatis & intus va-

8 cuum. * Fecit & labrum æneum cū basi sua
de speculis mulierum, quæ excubabāt in ostio
9 tabernaculi. * Fecit & atrium in cuius au-

B strali plaga erant tentoria de bysso retorta cu-
bitorum centum.

10 * Columnæ æneæ viginti cum basibus suis,
capita columnarum et tota operis cælatura
argentea.

11 * Æquē ad septentrionalem plagam tento-
ria, columnę basēque et capita columnarum
eiusdem mensuræ et operis ac metalli erant.

12 * In ea verò plaga quæ ad occidentem re-
spicit, fuerunt tentoria cubitorum quinqu-
aginta, columnę decem cum basibus suis æneę,
et capita columnarum et tota operis cælatura

13 argentea. * Porrò cōtra orientem quinqu-
aginta cubitorum parauit tentoria.

14 * E quibus quindecim cubitos columna-
rum triū cum basibus suis vnū tenebat latus.

תרגום אונקלוס

27 * ותרתי עיקר דרחב עבד ליה מלרע לזיריה על תרחין וזיתיה על תרין סטרוהי לאתרא לאריתא למישל יתיה בהון :
שטין וחפא יתהון דהבא : 29 * ועבד ית משחא דרבחא קודשא וית קטורת בוסמין דכי עובד בוסמין :
1 * ועבד ית מרבח עלתא דאעי שטין חמש אמן אורכיה וחמש אמן פותיה מרבע ותלת אמן רומיה : 2 * ועבד קרנותיו על ארבע וזיתיה
מיניה הווא קרנותיו וחפא יתיה נחשא : 3 * ועבד ית כל מאני מרבחא ית פסכתרתא וית מגרופיתא וית מזרקא וית צנוריתא
וית מחתיתא כל מנוחי עבד נחשא : 4 * ועבד למרבחא סרדא עובד מצותא דנחשא חחות סוכביה מלרע עד פלגיה : 5 * ואחיד
ארבע עיקרתא בארבע וזיתא לסרדא דנחשא אתרא לאריתא : 6 * ועבד ית אריתא דאעי שטין וחפא יתהון דנחשא : 7 * ואעיל
ית אריתא בעיקרתא על סטרי מרבחא למישל יתיה בהון חליל לוחין עבד יתיה : 8 * ועבד ית כיורא דנחשא וית בסיסיה דנחשא
במחנות נשיא דאתין לצלאה בתרע משכן זימנא : 9 * ועבד ית דרתא לרוח עיבר דרומא סרדי דרתא דבוץ שזיר מאה אמן :
10 * עמודיהון עשרין וסמכיהון עשרין דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף : 11 * ולרוח ציפונא מאה אמן עמודיהון
עשרין וסמכיהון עשרין דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף : 12 * ולרוח מערבא סרדין חמשין אמן עמודיהון עשרא
13 * ולרוח קידומא מדינחא חמשין אמן : 14 * סרדין חמש עשרה אמן לעיברא
עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא :

* Et duos anulos aureos puros fecit illi sub corona vertibili eius ad duo latera eius, in duobus lateribus eius in repositoria vestibus, ad portandum illud in eis.

* Et fecit vestes de lignis imputribilibus, et deauravit eos auro. * Et fecit oleum unctionis sanctum, & compositionem thymiamatis purum opus pigmentarij.

CAP. XXXVIII.

ET fecit altare holocausti de lignis imputribilibus, quinque cubitorum longitudine, & quinque cubitorum latitudine, quadrangulum erat altare, & trium cubitorum altitudo eius. * Et fecit cornua in quatuor angulis, ex ipso erant cornua. & cooperuit ea ære. * Et fecit coronam altari, & cooperimentum eius, & phialas eius, & fuscinulas eius, & thuribulum eius, & omnia vasa eius fecit ænea. * Et fecit ei craticulā opere retiario æneam.

* Et fecit craticulā quatuor anulos æneos ad quatuor latera, & supposuit eos sub craticula altaris ab infra, & erat craticula usque ad dimidium altaris. * Et fecit vestes altari ex lignis imputribilibus, & operavit eos ære. * Et induxit vestes per latera altaris in eleuando illud, concuum tabulatum fecit illud. * Et fecit labrum æneum, & basim eius æneam de speculis ieiunantium, quæ ieiunauerunt apud ostia tabernaculi testimonij.

* Et fecit atrium ad Austrum, cortinas atrij ex bysso retorta centum ad centum.

* Et columnæ earum viginti, & bases earum viginti æneæ, & fibule earum & forcipes earum argenteæ. * Et latus quod ad Aquilonem centum ad centum, & columnæ earum viginti, & bases earum viginti æneæ, & fibule earum & forcipes earum argenteæ.

* Et latus quod ad mare cortinæ quinquaginta cubitorum, columnæ earum decem, & bases earum decem, & fibule earum & forcipes earum argenteæ.

* Et latus quod ad Orientem quinquaginta cubitorum cortinæ. * Quinque & decem cubitorum iuxta dorsum, et columnæ earum tres, & bases earum tres.

* καὶ δύο δακτυλίους χρυσοῦς καθαροῦς ἐποίησεν αὐτῷ ὑπὸ τὴν σφαίρῃ τὴν σφραγίδην αὐτῆς εἰς τὰ δύο κλίτη αὐτῆς ἐν τοῖς δυοῖν πλευρῶν αὐτῆς εἰς θήκας τοῖς ἀναφορῶσιν, αἶρεν αὐτὸ ἐν αὐτοῖς. * καὶ ἐποίησε σκεῦος μοχλοῦς ἐκ ξύλων ἀσθήτων, καὶ κατεχύρυσσεν αὐτὰς χρυσίῳ. * καὶ ἐποίησε τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως τὸ ἅγιον, καὶ τὴν σμύθῃ τῷ θυμιάματι καθαροῦ ἔργον μυρεψοῦ.

λῆ.

* Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον ὄλοκαυτώματι ἐκ ξύλων ἀσθήτων, πέντε πηχέων τὸ μῆκος, & πέντε πηχέων τὸ εὖρος, τετραγώνον ὡς τὸ θυσιαστήριον, & τριῶν πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ.

* Ἐποίησε τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων ὀνυχίων, ἃς αὐτῆς ἦσαν τὰ κέρατα. Ἐκάλυψεν αὐτὰ χαλκῷ. * Ἐποίησε σφραγίδην τῷ θυσιαστήριῳ, & τὴν καλυπτῆραν αὐτῆς, & τὰς φιάλας αὐτῆς, & τὰς κρεάγρας αὐτῆς, & τὸ πυρεῖον αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεῦη αὐτῆς ἐποίησε χαλκῷ. * καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ἑξάρεον ἔργον δικλυστῷ χαλκίῳ. * Ἐποίησε τῇ ἑξάρῃ τέσσαρας δακτυλίστας χαλκῆς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη. Ἐπέθηκεν αὐτὰς ὑπὸ τὴν ἑξάρτην τῷ θυσιαστήριῳ κάτωθεν καὶ ὡς ἡ

ἑξάρτα ἕως ἡμίδιος τῷ θυσιαστήριῳ. * καὶ ἐποίησε τοὺς ἀναφορεῖς τῷ θυσιαστήριῳ ἐκ ξύλων ἀσθήτων, καὶ περιεχάλκωσεν αὐτοὺς χαλκῷ. * καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀναφορεῖς καὶ τὰ πλευρὰ τοῦ θυσιαστήριου ἐν ταῖς αἶρεσιν αὐτοῦ κοῖλον ὀνυχίων ἐποίησεν αὐτό. * καὶ ἐποίησε τὴν λουτήραν τὸν χαλκοῦ, καὶ τὴν βάσιν αὐτῆς χαλκὴν ἐκ τῶν κατόπτρων τῶν ιηθυσσάντων, αἱ ἐνήθυσαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.

* καὶ ἐποίησε τὴν αὐλήν τὰ πρὸς λίβα, ἰσία τὴν αὐλῆς ἐκ βύσσου κεκλωμένης ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν.

* καὶ ὁ κύλοι αὐτῶν εἴκοσι, & αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαὶ καὶ ὁ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ.

* καὶ τὸ κλίτῳ τὸ πρὸς βορρᾷ ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν, καὶ ὁ κύλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαὶ καὶ ὁ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ.

* καὶ τὸ κλίτῳ τὸ πρὸς θάλασσαν αὐλαῖαι πενήκοντα πηχέων, κύλοι αὐτῶν δέκα, & αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα, καὶ ὁ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ.

* Ἐτὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολὰς πενήκοντα πηχέων ἰσία. * πέντε καὶ δέκα πηχέων τὸ κλίτῳ νότου, & ὁ κύλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et duos anulos aureos fecit ei subter circumulum eius in duobus angulis eius super duo latera eius, ut per eos inducerentur vestes, ut portaretur in eis. 28 Fecitque vestes de lignis setim, & operuit eos auro. 29 Et fecit oleum sanctæ unctionis & thymiamata aromatum mundissimum opere aromatarij.

CAPVT XXXVIII.

Fecitque altare holocausti de lignis setim, quinque cubitorum erat longitudo eius, & quinque cubitorum latitudo eius: quadrangulum erat, & trium cubitorum altitudo eius. 2 Fecitque cornua eius super quatuor angulos eius, ex ipso erant cornua eius, & cooperuit illud ære.

3 Et fecit omnia vasa altaris, lebetes, & batilla, & acetabula, & fuscinulas, & thuribula: omnia vasa eius fecit ex ære. 4 Fecitque ei craticulam opere retis ex ære sub circulo eius deorsum usque ad dimidium eius. 5 Et fudit ei quatuor anulos in quatuor angulis craticulæ æneæ, ut per eos inducerentur vestes. 6 Fecitque vestes de lignis setim, & operuit eos ære.

7 Et induxit vestes per anulos in lateribus altaris, ut portaretur cum eis, concuum ex tabulis fecit illud. 8 Et fecit labrum ex ære & basim eius ex ære de speculis mulierum qui veniebant ut orarent in ostio tabernaculi fœderis. 9 Fecitque atrium, in cuius

australi plaga erant cortinæ de bysso retorta centum cubitorum. 10 Columnæ earum erant viginti, & bases earum viginti ex ære, capita columnarum & cælaturæ earum erant ex argento.

11 Et in plaga Septentrionali erant cortinæ centum cubitorum, columnæ earum viginti, & bases earum viginti ex ære, capita columnarum & cælaturæ erant de argento. 12 Et in plaga Occidentali fuerunt cortinæ quinquaginta cubitorum, columnæ earum decem, & bases earum decem, capita columnarum & cælaturæ earum ex argento.

13 Et in plaga Orientali erat spaciū quinquaginta cubitorum. 14 Quindecim cubitorum cortinæ erant in vno latere, columnæ earum tres, & bases earum tres.

* ולכתף השנית מזה ומזה לשער החצר קלעים
 חמש עשרה אמה עמודיהם שלשה וארניהם
 שלשה: * כל קלעי החצר סביב שש משור:
 * והארניהם לעמודים נחשרו ווי העמודים
 וחשוקיהם כסף וצפוי ראשיהם כסף והם
 מחשקים כסף כל עמרי החצר: * ומסד שער
 החצר מעשה רקם תכלת וארגמן ותולעת שני
 ושש משור ועשרים אמה ארך וקומד וברחב
 חמש אמות לעמרי קלעי החצר: * ועמודיהם
 ארבעה וארניהם ארבעה נחשרו ווייהם כסף
 וצפוי ראשיהם וחשקיהם כסף: * וכל היתדות
 למשכן ולחצר סביב נחשת: * אלה פקודי המשכן
 משכן העדות אשר פקד על פי משה עבד ה' הלוי
 ביד איתמר בן אהרן הכהן: * ובצלאל בן
 חור למטה יהודה עשה זאת כל אשר צוה יי ה' ויהי
 את-משה: * ואתו אחליאב בן אחיסמך למטה-
 דן חרש וחשב ורקם בתכלת ובארגמן ובתולעת
 השני ובשש: * כל הזהב העשוי למלאכה בכל
 מלאכת הקדש ויהי זהב התנופה תשע ועשרים
 ככר ושבע מאות ושלשים שקל בשקל הקדש:
 * וכסף פקודי העדה מאת ככר ואלף ושבע מאות
 וחמשה ושבעים שקל בשקל הקדש:
 * בקע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש לכל
 העבר על הפקדים מן עשרים שנה ומעלה
 לשש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות
 וחמשים: * ויהי מאת ככר הכסף לצקת את אדני
 הקדש ואת אדני הפרכת מאת אדנים למאת הככר
 ככר לאדן: * ואת האלף ושבע המאות וחמשה
 ושבעים עשר וויים לעמודים וצפה ראשיהם
 וחשק אהם:

15 * Et in parte altera, quia inter vtraque in-
 troitum tabernaculi fecit, quindecim æque
 Cubitorum erant tentoria, columnæque tres
 16 & bases totidem. * Cuncta atrij tentoria
 byssus retorta texuerat.
 17 * Bases columnarum fuere æneæ, capita au-
 tem earum cum cunctis cælaturis suis argen-
 tea, sed & ipsas columnas atrij vestiuit argêto.
 18 * Et in introitu eius opere plumario fecit
 tentorium ex hyacintho, purpura, vermiculo
 ac bysso retorta, quod habebat viginti cubi-
 tos in longitudine; altitudo verò quinque cu-
 bitorum erat, iuxta mensuram quam cuncta
 atrii tentoria habebant.
 19 * Columnæ autem in ingressu fuere qua-
 tuor cum basibus æneis, capitæque earum &
 cælaturæ argenteæ.
 20 * Paxillos quoque tabernaculi & atrii per
 21 gyrum fecit æneos. * Hæc sunt instrumeta
 tabernaculi testimonii, quæ enumerata sunt
 iuxta præceptum Moyfi in ceremoniis Leui-
 tarum per manum Ithamar filij Aaron sacer-
 22 dotis. * Quæ Beseleel filius Huri filij Hur
 de tribu Iuda, Domino per Moysen iubente
 compleuerat:
 23 * Iuncto sibi socio Ooliab filio Achisamech
 de tribu Dan, qui & ipse artifex lignorū egre-
 gius fuit, & polymitarius atque plumarius ex
 hyacintho, purpura, vermiculo & bysso.
 24 * Omne aurum quod expensum est in ope-
 re sanctuarii, & quod oblatum est in dona-
 riis, viginti & nouem talentorum fuit, et se-
 25 ptuaginta siclorum ad mensu-
 ram sanctuarii. * Oblatum est autem ab his
 qui transierunt ad numerum à viginti annis,
 et supra, de sexcentis tribus milibus et quin-
 26 gentis quinquaginta armatorum.
 27 * Fuerunt præterea centū talenta argenti,
 è quibus conflatae sunt bases sanctuarii et in-
 troitus vbi velum pender. Centum bases fa-
 28 ctæ sunt de talentis centū, singulis talentis per
 bases singulas supputatis. * De mille autē se-
 ptuaginta quinque siclis fecit ca-
 pita columnarū, quas et ipsas vestiuit argêto.

תרגום אונקלוס

15 ולעברא חנניה מיכא ומיכא לתרע דרתא סדרין חמש עשרה אמן עמודיהון תלתא וסמכיהון תלתא
 16 סחור סחור דבוצ שור: * וסמכיא לעמודיא דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף וחפא רישיהון דכסף ואינון מכבשין דכסף כל
 17 עמודי דרתא: * ופרסא דרתא עובד צייר תכלא וארגנא וצבע זהור ובוץ שור ועשרין אמן אורכיה ורומיה בפתיה חמש אמן
 18 לקביל סרדי דרתא: * ועמודיהון ארבעה וסמכיהון ארבעה ונחשא ווייהון דכסף וחפא רישיהון וכיבושיהון דכסף: * וכל
 19 סיכיא למשכנא ולדרתא סחור סחור דנחשא: * ארין מניני משכנא משכנא דסחרותא דאחמניא על מימרא דמשה על פולחן ליואי
 20 בידא דאיתמר בר אהרן כהנא: * ובצלאל בר אורי בר חור לשיבטא דיהודה עבד ית כל דפקיד ויור משה: * ועימיה אחליאב
 21 בר אחיסמך לשבטא דדן נגר ואומן וצייר בתכלא ובארגנא ובצבע זהור ובוץ: * כל דהבא דאיתעביד לעבד דרתא בכל עיבדות קודשא
 22 ויהו דהב ארמותא עשרין ותשע ככרין ושבע מאה ותלתין סלעין בסלעי קודשא: * וכסף מניני כנישתא מאת ככר ואלף ושבע מאה
 23 ושבעין וחמש סלעין בסלעי קודשא: * תכלא לגלגלתא פלגות סלעא בסלעי קודשא לכל דעבר על מניניא מבר עשרין שנין ולעילא
 24 לשית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשים: * ויהו מאת ככרא דכסף לאתכא ית סמכי קודשא וית סמכי פרכתא מאת סמכין
 25 למאת ככרין ככרא לסמכא: * וית אלפא ושבע מאה ושבעין וחמש עבר ווין לעמודיא וחפא רישיהון
 26 וכבש יהוון:

¹⁵ * Et in dorso secundo hinc & inde secundum portam atrij, cortinae quinque & decem cubitorum, & columna earum tres, & bases earum tres.

¹⁶ * Omnes cortinae tabernaculi ex bysso retorta.

¹⁷ * Et bases columnarum earum aeneae, & vncini earum argentei, & capita earum deargentata argento, et columna deargentata argento omnes columna atrij.

¹⁸ * Et velum ostij atrij opus variegatoris ex hyacintho, & purpura, & coccino filato, & bysso retorta, viginti cubitorum longitudo, & altitudo & latitudo quinque cubitorum adequata cortinis atrij.

¹⁹ * Et columna eorum quatuor, & bases eorum quatuor aeneae, & vncini eorum argentei, & capita eorum deargentata argento.

²⁰ * Et omnes paxilli atrij in circuitu aeni.

²¹ * Et haec constructio tabernaculi testimonij sicut praeceptum fuit Moysi, ministerium esse Levitarum per Ithamar filium Aaron sacerdotis.

²² * Et Beseleel filius Uri ex tribu Juda fecit sicut praecepit Dominus Moysi.

²³ * Et Ooliab filius Achisamech ex tribu Dan, qui fabricavit textilia & acupicta & variegata, texuit hyacintho, et purpura, et coccino filato et bysso.

²⁴ * Omne aurum quod operatum est in opera secundum omnem operationem sanctuarij, fuit auri quod primitiarum, novem et viginti talenta, et septingenti et triginta sicli secundum solum sanctum.

²⁵ * Et argenti et separatio a recensitis viris congregationis centum talenta, et mille septingenti septuaginta quinque sicli, drachma una capiti dimidium sicli, secundum solum sanctum.

²⁶ * Omnis pertransiens in censum a viginti annis et supra in sexaginta myriadas et tres mille et quingentos quinquaginta.

²⁷ * Et facta sunt centum talenta argenti in conflationem capitum tabernaculi, et in capita veli, centum capita in centum talenta, talentum capiti.

²⁸ * Et mille septingentos septuaginta quinque siclos fecit ad vncinas columnarum, et deauravit capita eorum, et ornavit eas.

¹⁵ * καὶ ἐπὶ τῷ ὀπίσθῳ τοῦ ὀδυτέρου ἔθεν ἐνθεν καὶ ἐκθεν τὴν πύλην τῆς αὐλῆς, αὐλαῖαι πέντε ἐκα πηχέων· ἐὶ σύλοι αὐτῶν

¹⁶ τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. * πᾶσαι αἱ αὐλαῖαι τῆς

¹⁷ σκηνῆς ἐκ βύσου κεκλωσμένης. * καὶ αἱ βάσεις τῶν σύλων αὐτῶν χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ὄρυραῖ, καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ὄρυρῳ, καὶ ἐὶ σύλοι περιηργυρωμένοι ὄρυρῳ πάντες ἐὶ σύλοι τῆς αὐλῆς.

¹⁸ * καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς ἔργον ποικιλῶδες ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, ἐκ βύσου κεκλωσμένης εἰκοσι πηχέων τὸ μήκος, ἐκ τοῦ ὕψους ἐκ τοῦ ὅρους πέντε πηχέων ἐξ ἐξ ὀμῶν τοῖς ἰσίοις τῆς αὐλῆς.

¹⁹ * καὶ ἐὶ σύλοι αὐτῶν τέσσαρες, ἐκ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ὄρυραῖ, ἐκ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ὄρυρῳ.

²⁰ * καὶ πάντες ἐὶ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς κύκλῳ χαλκοῖ.

²¹ * καὶ αὕτη ἡ σκηνή· τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καθὰ σκευή· μωυσῆ, τὴν λειτουργίαν εἶναι τῶν λευιτῶν διὰ ἰθαμά· μαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. * καὶ βεσελεὴλ ὁ τοῦ ἐρί· ἐκ τῆς φυλῆς ἰσάδ· ἐποίησε καθὰ σκηνή· ἐξ ὕψους καὶ τῶ μωυσῆ.

²² * καὶ ἐλῖαβ· ὁ τοῦ ἀχισαμέχ· ἐκ τῆς φυλῆς δάν, ὃς ἤρχε· τεκτὼν· οὖσεν τὰ ὕφανα καὶ τὰ ῥαφιδεῦτα ἐκ τῶν ποικιλιῶν, ὕφανε τῶν ὑακίνθων ἐκ πορφύρας, ἐκ κοκκίνου νενησμένου ἐκ βύσου.

²³ * πᾶν τὸ χρυσίον ὁ κατεργάσθη εἰς τὰ ἔργα κατὰ πᾶσαν τὴν ἐργασίαν τῶν ἁγίων, ἐκ χρυσοῦ τοῦ τῆς ἀπαρχῆς, ἐκ ννεία καὶ εἰκοσι τάλαντα, ἐκ ἐπὶ ἀκόσιοι ἐκ τεράκοντα σίκλοι κα-

²⁴ τὰ τὸν σίκλον τὸν ἄγιον. * καὶ ὄρυριον ἐκ ἀφαίρεμα παρὰ τῶν ἐπεσκεμμένων ἀνδρῶν τῆς συναγωγῆς ἑκατὸν τάλαντα, καὶ χίλιοι ἐπὶ ἀκόσιοι ἐκδομηκόντα πέντε σίκλοι· δραχμὴ μία τῇ κεφαλῇ τὸ ἥμισυ τοῦ σίκλου, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἄγιον.

²⁵ * πᾶς ὁ παραποροδύμνος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσῆ· τοῦς καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἐξήκοντα μυριάδας καὶ τριχιλίους καὶ πεντακσίους πεντήκοντα.

²⁶ * καὶ ἐκ χρυσοῦ τὰ ἑκατὸν τάλαντα τοῦ ὄρυριον εἰς τὴν χώνδυσιν τῶν κεφαλίδων τῆς σκηνῆς, καὶ εἰς τὰς κεφαλίδας τοῦ καταπέτασματος, ἑκατὸν κεφαλίδες εἰς τὰ ἑκατὸν τάλαντα, τάλαντον τῇ κεφαλίδι.

²⁷ * καὶ τοῦς χίλιους ἐπὶ ἀκόσιους ἐκδομηκόντα πέντε σίκλους ἐποίησεν εἰς τὰς ἀγκύλας τῶν σύλων καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐτῶν, καὶ κατεκόσμησεν αὐτοὺς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁵ Et in latere secundo ostij atrij hinc & inde erant cortinae quindecim cubitorum, columna earum tres & bases earum tres.

¹⁶ Omnes cortinae atrij per circuitum erant de bysso retorta.

¹⁷ Et bases columnarum erant ex aere, capita columnarum & calaturae earum fuerunt de argento, & cooperuit argento capita earum. Illae quoque omnes columnae atrij calatae erant argento.

¹⁸ Et tentorium ostij atrij fecit opere polymitarum ex hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta, viginti cubitorum erat longitudo eius, & altitudo eius sicut latitudo eius, quinque cubitorum erat, iuxta altitudinem cortinarum atrij.

¹⁹ Et columna eius quatuor & bases earum quatuor ex aere, vncini earum erant ex argento, & operuit capita earum & calaturas earum argento.

²⁰ Omnesque paxilli tabernaculi & atrij per circuitum erant ex aere.

²¹ Haec sunt numerationes tabernaculi testimonij quae enumeratae sunt iuxta praeceptum Moysi per ministerium Levitarum per manum Ithamar filij Aaron sacerdotis.

²² Beseleel enim filius Uri filij Hur de tribu Iuda fecit omnia quae praecepit Dominus ad Moysen.

²³ Et cum eo Ooliab filius Achisamech de tribu Dan faber lignarius & artifex, & polymitarum in hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso.

²⁴ Omne aurum quod factum est in omni opere sanctuarij & quod oblatum est, fuit viginti & novem talentorum, & septingentorum, & triginta siclorum in pondere sanctuarij.

²⁵ Argentum autem numeratorum congregationis fuit centum talentorum, & mille, & septingentorum, & septuaginta, & quinque siclorum in pondere sanctuarij.

²⁶ Unum pondus oblatum est per singula capita, quod est dimidium sicli in pondere sanctuarij, quod oblatum est ab omnibus qui transierunt ad numeros a viginti annis, & supra de sexcentis & tribus millibus, & quingentis & quinquaginta.

²⁷ Fueruntque centum talenta argenti ex quo conflatae sunt bases sanctuarij, & bases tentorii, centum talenta pro centum basibus, talentum pro base.

²⁸ De mille autem & septingentis & septuaginta, & quinque siclis fecit vncinos columnarum, & operuit capita earum, & fecit calaturas earum.

29 * וְנִחַשְׁתָּ הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים כֶּכֶר וְאַלְפִים וָאַרְבַּע־
מֵאוֹת שֶׁקֶל: * וַיַּעַשׂ כֵּן אֶת־אֹדְנֵי פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וְיָמֵת מִזְבַּח הַנִּחַשְׁתָּ וְיָמֵת־מִכְבַּר הַנִּחַשְׁתָּ אֲשֶׁר־לוֹ
וְיָמֵת כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ: * וְאֶת־אֹדְנֵי הַחֲצֵר סָבִיב
וְאֶת־אֹדְנֵי שַׁעַר הַחֲצֵר וְאֶת־כָּל־יְתֹדֹת הַמִּשְׁכָּן וְיָמֵת־
כָּל־יְתֹדֹת הַחֲצֵר סָבִיב:

לט

1 * וּמִן־הַתְּכֵלֶת וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי
עָשׂוּ בְגָדֵי־שָׂרָד לְשָׂרָת בְּקֹדֶשׁ וַיַּעַשׂוּ יָמֵת־בְּגָדֵי
הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
2 * וַיַּעַשׂ יָמֵת־הָאָפֹד וְהָבִיטָה וְהָאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁוֹר: * וַיִּרְקְעוּ יָמֵת־פָּתִי
הַזָּהָב וְקִצְצָן פְּתִילִים לַעֲשׂוֹת בִּתְּוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבִרְתֹּךְ
הָאַרְגָּמָן וּבִתְוֹךְ תוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבִתְוֹךְ הַשֵּׁשׁ מַעֲשֵׂה
4 חֶשֶׁב: * כִּתְּפֹת עָשׂוּ לוֹ חֲבֵרֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו
5 חֶבֶר: * וְחֶשֶׁב אָפְדָתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו מִמְנוּחָהוּ
כַּמַּעֲשֵׂהוּ וְהָבִיטָה וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ
6 מִשְׁוֹר כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: * וַיַּעַשׂוּ
יָמֵת־אֲבָנֵי הַשֹּׁהַם מִסֵּבֶת מִשְׁבָּצֹת וְהָבִיטָה מִפְּתַח־
7 פֶתְחוֹי חוֹתָם עַל־שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: * וַיִּשֶׂם
אֹתָם עַל כִּתְּפֹת הָאָפֹד וּזְכָרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
8 כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: * וַיַּעַשׂ יָמֵת־
הַחֹשֶׁן מַעֲשֵׂה חֶשֶׁב כַּמַּעֲשֵׂה אָפֹד וְהָבִיטָה תְּכֵלֶת
9 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁוֹר: * רְבֹעַ הָיָה כְּפֹל
עָשׂוּ יָמֵת־הַחֹשֶׁן וְזֵרֹת אֲרָכּוֹ וְזֵרֹת רַחְבּוֹ כְּפֹל:
10 * וַיִּמְלֹאוּ בוֹ אַרְבַּעַת טוֹרֵי אֲבָן טוֹר אֶדְנִים פְּטֹרֶה
11 וּבִרְקַת הַטּוֹר הָאֶחָד: * וְהַטּוֹרֹת שְׁנֵי נֶפֶךְ סָפִיר
12 וְיָהֳלֹם: * וְהַטּוֹר הַשְּׁלִישִׁי לְשֵׁם שִׁבּוּ וְאַחֲלָמָה:
13 * וְהַטּוֹר הָרְבִיעִי תְּרִשִׁישׁ שֹׁהַם וַיִּשְׁפֹּה מוֹסֵבֶת
מִשְׁבָּצֹת וְהָבִיטָה בְּמֵלֶאכֶת:

29 * Aeris quoque oblata sunt talenta septua-
ginta duo milia, et quadringenti supra sicli.
30 * Ex quibus fusæ sunt bases in introitu ta-
bernaculi testimonij, et altare æneum cum cra-
ticula sua, omniâque vasa quæ ad vsum eius
pertinent.
31 * Et bases atrij tam in circuitu quàm in in-
gressu eius et paxilli tabernaculi atque atrij
per gyrum.

CAP. XXXIX.

1 **D**E hyacintho verò et purpura, vermiculo
ac bysso fecit vestes quibus indueretur
Aaron, quando ministrabat in sanctis, sicut
præcepit Dominus Moyfi.
2 * Fecit igitur superhumerales de auro, hya-
cintho, et purpura coccòq; bis tincto, et bysso
retorta, opere polymitario.
3 * Inciditque bracteas aureas et extenuavit
in fila, ut possent torqueri cum priorum colo-
rum subtegmine.
4 * Duâsque oras sibi inuicem copulatas in
utroque latere summitatum.
5 * Et balthem ex eisdem coloribus, sicut
præceperat Dominus Moyfi.
6 * Parauit et duos lapides onychinos astri-
ctos et inclusos auro et sculptos arte gemma-
ria nominibus filiorum Israel.
7 * Posuitque eos in lateribus superhumera-
lis in monimentum filiorum Israel, sicut præ-
ceperat Dominus Moyfi.
8 * Fecit et rationale opere polymito iuxta
opus superhumeralis ex auro, hyacintho, pur-
pura, coccòque bis tincto, et bysso retorta.
9 * Quadrangulum duplex mensuræ palmi.
10 * Et posuit in eo gemmarum ordines qua-
tuor: In primo verlu erat sardius, topazius,
smaragdus.
11 * In secundo, carbunculus, saphirus, iaspis.
12 * In tertio, ligurius, achates, et amethy-
stus.
13 In quarto, chrysolithus, onychinus, & be-
rillus, circumdati & inclusi auro per ordines
suos.

תרגום אונקלוס

29 וְנִחַשְׁתָּ דְאַרְמוֹתָא שִׁבְעִין כֶּכֶרִין וְאַלְפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת סָלְעִין: *
וְיָמֵת דְנִחַשְׁתָּ דִילִיָה וְיָמֵת כָּל מֵאֲנֵי מִרְבָּחָא: *
וְיָמֵת סָבִיב דְחֹרֶר סָבִיב דְחֹרֶר וְיָמֵת סָבִיב דְחֹרֶר וְיָמֵת כָּל מֵאֲנֵי מִרְבָּחָא וְיָמֵת סָבִיב
לט
1 * וּמִן־תְּכֵלֶת וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁוֹר אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
2 * וַיַּעַשׂ יָמֵת־הָאָפֹד וְהָבִיטָה וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁוֹר: * וַיִּרְקְעוּ יָמֵת־פָּתִי
הַזָּהָב וְקִצְצָן פְּתִילִים לַעֲשׂוֹת בִּתְּוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבִרְתֹּךְ הָאַרְגָּמָן וּבִתְוֹךְ תוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבִתְוֹךְ הַשֵּׁשׁ מַעֲשֵׂה
4 חֶשֶׁב: * כִּתְּפֹת עָשׂוּ לוֹ חֲבֵרֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו
5 חֶבֶר: * וְחֶשֶׁב אָפְדָתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו מִמְנוּחָהוּ
כַּמַּעֲשֵׂהוּ וְהָבִיטָה וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁוֹר כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: * וַיַּעַשׂוּ
יָמֵת־אֲבָנֵי הַשֹּׁהַם מִסֵּבֶת מִשְׁבָּצֹת וְהָבִיטָה מִפְּתַח־
7 פֶתְחוֹי חוֹתָם עַל־שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: * וַיִּשֶׂם
אֹתָם עַל כִּתְּפֹת הָאָפֹד וּזְכָרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
8 כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: * וַיַּעַשׂ יָמֵת־
הַחֹשֶׁן מַעֲשֵׂה חֶשֶׁב כַּמַּעֲשֵׂה אָפֹד וְהָבִיטָה תְּכֵלֶת
9 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁוֹר: * רְבֹעַ הָיָה כְּפֹל
עָשׂוּ יָמֵת־הַחֹשֶׁן וְזֵרֹת אֲרָכּוֹ וְזֵרֹת רַחְבּוֹ כְּפֹל:
10 * וַיִּמְלֹאוּ בוֹ אַרְבַּעַת טוֹרֵי אֲבָן טוֹר אֶדְנִים פְּטֹרֶה
11 וּבִרְקַת הַטּוֹר הָאֶחָד: * וְהַטּוֹרֹת שְׁנֵי נֶפֶךְ סָפִיר
12 וְיָהֳלֹם: * וְהַטּוֹר הַשְּׁלִישִׁי לְשֵׁם שִׁבּוּ וְאַחֲלָמָה:
13 * וְהַטּוֹר הָרְבִיעִי תְּרִשִׁישׁ שֹׁהַם וַיִּשְׁפֹּה מוֹסֵבֶת
מִשְׁבָּצֹת וְהָבִיטָה בְּמֵלֶאכֶת:

* Et as separationis trecēta septuaginta talenta, 29
 & duo mille & quadringenti sicli. * Et fecerunt 30
 ex ipso bases ostij tabernaculi testimonij, & altare
 æneum cum craticula sua, & omnia vasa alaris.

* Et bases atrij in circuitu, & bases ostij atrij, 31
 & paxillos tabernaculi, & paxillos atrij in cir-
 cuitu.

CAP. XXXIX.

ET receptam hyacinthum & purpuram & coc- 1
 cinum fecerunt vestes ministratorias Aaron,
 ad ministrandum in eis in sanctuario, sicut præcepit
 Dominus Moyse.

* Et fecerunt superhumeralia ex auro, & hyacin- 2
 tho, & purpura, et coccino filato, & bysso retorta.

* Et excisæ sunt laminae auri pili, ad contexen- 3
 dum cum hyacintho & purpura, & cum coccino fi-
 lato, & cum bysso retorta, opus textile fecerunt
 illud.

* Superhumeralia coniuncta ex utrisque par- 4
 tibus, opus textile adinuicē connexum ad seipsum.

* Ex ipso fecerunt secundum suam facturam ex 5
 auro & hyacintho, & purpura, & coccino filato,
 & bysso retorta, sicut præcepit Dominus Moyse.

* Et fecerunt utrosque lapides smaragdi atri- 6
 etos & inclusos auro, sculptos & incisos incisione
 sigilli de nominibus filiorum Israel.

* Et posuerunt eos in humeris superhumeralis: 7
 lapides memorialis sunt filiorum Israel, sicut præce-
 pit Dominus Moyse.

* Et fecerunt rationale, opus textile variegatio- 8
 ne, secundum opus superhumeralis, ex auro, & hya-
 cintho, & purpura, & coccino filato, & bysso re-
 torta.

* Quadrangulum duplex fecerunt rationale, pal- 9
 mi longitudo, & palmi latitudo duplex.

* Et contexta est in eo textura secundum lapi- 10
 dem quatuor ordinum: ordo lapidum, sardius &
 topazius & smaragdus ordo unus.

* Et ordo secundus, carbunculus, & saphyrus, 11
 & iaspis.

* Et ordo tertius, ligurius & achates & ame- 12
 thyustus.

* Et ordo quartus, chrysolithus, & beryllus, & 13
 onychinus inclusi auro, et colligati auro.

29 * καὶ ὁ χαλκὸς τοῦ ἀφαιρέματ' ὀτσιακόσια ἐβδομήκοντα
 τάλαντα, καὶ διχίλιοι, καὶ τετρακόσιοι σίκλοι.

30 * καὶ ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν τὰς βάσεις τῆς θύρας τῆς σκηνῆς
 τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκὸν σὺν τῇ ἐξά-

31 ρα αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυσιαστηρίου. * καὶ τὰς
 βάσεις τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βάσεις τῆς πύλης τῆς αὐ-
 λῆς, καὶ ἐπὶ πασάλους τῆς σκηνῆς, & ἐπὶ πασάλους τῆς
 αὐλῆς κύκλῳ.

λθ'.

1 Καὶ τὴν καταληφθεὶς δὴ ὑακίνθον, καὶ πορφύραν, καὶ τὸ
 κόκκινον ἐποίησαν στολὰς λεῖτουργικὰς ἀράων, εἰς τὸ λεῖтур-
 γεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ.

2 * καὶ ἐποίησαν τὴν ἐπωμίδα ἐκ χρυσοῦ, & ὑακίνθου, & πορ-
 φύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης.

3 * καὶ ἐτμήθη τὰ πέταλα τοῦ χρυσοῦ τρεῖς, ὥστε συνωφά-
 ναι σὺν τῇ ὑακίνθῳ, & τῇ πορφύρᾳ, & σὺν τῷ κοκκίνῳ τὰ δια-
 νενησμένῳ, & σὺν τῇ βύσσῳ τῇ κεκλωσμένῃ, ἔργον ὑφαντὸν
 4 ἐποίησαν αὐτό. * ἐπωμίδας συνεχούσας ἐξ ἀμφοτέρων

τῶν μερῶν, ἔργον ὑφαντὸν εἰς ἀλληλα συμπεπλεγμένον καθ'
 5 ἑαυτό. * ἐξ αὐτῶν ἐποίησαν καὶ τὴν αὐτὴν ποίησιν ἐκ χρυ-
 σίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου,
 & βύσσου κεκλωσμένης, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ.

6 * καὶ ἐποίησαν ἀμφοτέρους ἐπὶ λίθους τῆς σμαραγδίου
 συμπεπορημένους & πεσιαλωμένους χρυσίῳ, γελυμμένους
 & κεκολλαμένους ἐκκόλλαμα σφραγίδ' ἐκ τῶν ὀνομά-
 7 των τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. * καὶ ἐπέθηκαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς ὤ-

μους τῆς ἐπωμίδ' ὀλίγοι μνημοσυνῶν εἰς τὸν υἱὸν Ἰσραὴλ,
 καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ.

8 * καὶ ἐποίησαν λόγιον, ἔργον ὑφαντὸν τῇ ποικιλίᾳ, καὶ τὸ
 ἔργον τῆς ἐπωμίδος, ἐκ χρυσοῦ, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας,
 καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης.

9 * τετραγώνον διπλὸν ἐποίησαν τὸ λόγιον· σπιθαμῆς τὸ
 10 μῆκος, καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος διπλὸν. * καὶ συνωφάνθη
 ἐν αὐτῷ ὕφασμα κατὰ λίθον τετρασίχον· σίχ' ὀλίγων,
 σάρδιον & τοπαζίον καὶ σμάραγδ' ὁ σίχ' ὁ εἰς.

11 * καὶ ὁ σίχος ὁ δδύτερος, ἀνδραξ & σάπφειρος, & ἰάσπης.

12 * καὶ ὁ σίχος ὁ τρίτος λιγύριον, καὶ ἀχάτης & ἀμέθυστος.

13 * καὶ ὁ σίχος ὁ τέταρτος χρυσόλιθος, καὶ ἐρυθρὸν καὶ ὄνυ-
 χινον περικεκυκλωμένα χρυσίῳ, καὶ συνωδεμένα χρυσίῳ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 * As quoque oblationis fuit septuaginta talentorum & duo milia & quadringentorum siclorum.

Ex quo fecit bases ostij tabernaculi fœderis, & altare æneum, & craticulam eius æneam, & omnia vasa altaris.

31 * Et bases atrij per circuitum, & bases ostij atrij, & omnes paxillos tabernaculi, & omnes paxillos atrij per circuitum.

CAPVT XXXIX.

DE hyacintho autem & purpura & coccino, fecerunt vestes ministerij ad ministrandum in sanctuario, feceruntque vestes sanctas Aaron, sicut præcepit Dominus Moyse.

2 Feceruntque superhumeralia ex auro & hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta.

3 Extenderuntque bracteas aureas, & inciderunt fila, ut facerent in medio hyacinthi, & in medio purpure, & in medio coccini, & in medio byssi opere artificis.

4 Humerulos fecerunt ei coniunctos, in duobus lateribus eius iungebantur.

5 Et balthus ornamentum sui qui erat iuxta illud ex ipso erat iuxta opus eius ex auro, hyacintho, & purpura, & bysso retorta, sicut præcepit Dominus Moyse.

6 Feceruntque duos lapides onychinos inclusos in celaturis aureis scriptos distinctè quasi sculptura anuli per nomina filiorum Israel.

7 Et posuit eos in humerulis superhumeralis in lapides memoriales filijs Israel, sicut præceperat Dominus Moyse.

8 Feceruntque rationale opere artificis iuxta opus superhumeralis ex auro, hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta.

9 Quadratum erat, duplicatum fecerunt rationale: palmi unius erat longitudo eius, & latitudo eius palmi unius, duplicatum erat.

10 Et impleuerunt in eo quatuor ordines lapidis preciosi, in primo ordine erat sardius, topazius, & carbunculus.

11 In tertio autem ordine ligurius, achates, & amethystus.

13 Etique auro fuerunt in impletionibus suis.

14 * וְהָאֲבָנִים עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵנָּה
שְׁתֵּים עָשָׂר עַל־שְׁמֹת פְּתוּחֵי חֹתֶם אִישׁ
עַל־שְׁמוֹ לִשְׁנַיִם עֶשֶׂר שָׁבֵט: * וַיַּעֲשׂוּ עַל־הַחֹשֶׁן
שְׁרָשָׁרִת גְּבֻלָּה מְעֻשָׂה עֲבֹרָה זָהָב טָהוֹר:
15 * וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי מִשְׁבָּצֹת זָהָב וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת זָהָב וַיִּתְּנוּ
אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן:
16 * וַיִּתְּנוּ שְׁתֵּי הָעֲבָתֹת הַזֹּהָב עַל־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת
עַל־קְצוֹת הַחֹשֶׁן: * וְאַתְּ שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁרָשֵׁי
הָעֲבָתֹת נִתְּנוּ עַל־שְׁתֵּי הַמִּשְׁבָּצֹת וַיִּתְּנוּ עַל־כְּתֹפֶת
17 הָאֶפֶד אֶל־מֹל פָּנָיו: * וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבָּעֹת זָהָב
וַיִּשְׁמְרוּ עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל־שְׁפָתוֹ אֲשֶׁר־אֵל
18 עֲבַר הָאֶפֶד בֵּיתָה: * וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבָּעֹת זָהָב וַיִּתְּנוּ
עַל־שְׁתֵּי כְּתֹפֶת הָאֶפֶד מִלְּמַטָּה מִמֹּל פָּנָיו לְעֹמֶת
19 מַחְבְּרָתוֹ מִמַּעַל לְחֹשֶׁב הָאֶפֶד: * וַיִּרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן
מִטַּבָּעָתוֹ אֶל־טַבָּעַת הָאֶפֶד בְּפֶתִיל תְּכֵלֶת לְהִית עַל־
20 חֹשֶׁב הָאֶפֶד וְלֹא יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֶפֶד כֹּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: * וַיַּעַשׂ אֶת־מַעֲלֵל הָאֶפֶד
21 מְעֻשָׂה אֲרָג כָּלִיל תְּכֵלֶת: * וּפִי־הַמַּעֲלֵל בְּתוֹכוֹ
22 כָּפִי תַּחְרֵם שְׁפָרָה לְפָיו סָבִיב לֹא יִקְרַע: * וַיַּעֲשׂוּ
עַל־שׁוּלֵי הַמַּעֲלֵל רְמוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַר
23 שְׁנֵי מִשּׁוֹר: * וַיַּעֲשׂוּ פַעֲמָנֵי זָהָב טָהוֹר וַיִּתְּנוּ אֶת־
הַפַּעֲמָנִים בְּרֹדֶף הָרְמוֹנִים עַל־שׁוּלֵי הַמַּעֲלֵל
24 סָבִיב בְּרֹדֶף הָרְמוֹנִים: * פַּעֲמָן וְרֹמָן פַּעֲמָן וְרֹמָן
עַל־שׁוּלֵי הַמַּעֲלֵל סָבִיב לְשָׂרָת כֹּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
25 אֶת־מֹשֶׁה: * וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַכְּתָנִת שֵׁשׁ
מְעֻשָׂה אֲרָג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו: * וְאֶת־הַמִּצְנֶפֶת
שֵׁשׁ וְאֶת־פָּאֵרֵי הַמִּגְבָּעֹת שֵׁשׁ וְאֶת־מִכְנָסֵי הַבֶּדֶד
שֵׁשׁ מִשּׁוֹר: * וְאֶת־הָאֲבָנִים שֵׁשׁ מִשּׁוֹר וְתְּכֵלֶת
26 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַר שְׁנֵי מְעֻשָׂה רֶקֶם כֹּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

14 * Ipsique lapides duodecim sculpti erant
nominibus duodecim tribuum Israel, singuli
per nomina singulorum.
15 * Fecerunt in rationali & catenulas sibi in-
uicem coherentes de auro purissimo.
16 * Et duos vncinos totidem anulos aureos.
Porro anulos posuerunt in utroque latere ra-
tionalis:
17 * Ex quibus penderent duæ catenæ aureæ.
18 * Quas inseruerunt vncinis qui in super-
humeralis angulis eminebant.
19 * Hæc & antè & retro ita conueniebant fi-
bi, vt superhumeralè & rationale mutuo ne-
cterentur, stricta ad balteum;
20 * Et anulis fortius copulata.
21 * Quos iungebat vitta hyacinthina, ne la-
xa fluerent, & à se inuicem mouerentur, sicut
præcepit Dominus Moyfi.
22 * Feceruntque tunicam superhumeralis to-
tam hyacinthinam.
23 * Et capitium in superiori parte contra
medium, oramque per gyrum capitij texti-
lem.
24 * Deorsum autem ad pedes mala punica ex
hyacintho, purpura, vermiculo ac byffo re-
torta.
25 * Et tintinabula de auro purissimo, quæ po-
suerunt inter malogranata in extrema parte
tunicæ per gyrum.
26 * Tintinabulum autem aureum & malum
punicum, quibus ornatus incedebat pontifex
quando ministerio fungebatur, sicut præce-
pit Dominus Moyfi.
27 * Fecerunt tunicas byssinas opere textili
Aaron & filijs eius.
28 * Et mitras cum coronulis suis ex byffo.
29 * Feminalia quoque linea byssina, cingu-
lum verò de byffo retorta, hyacintho, purpu-
ra ac vermiculo bis tincto arte plumaria, sicut
præceperat Dominus Moyfi.

תרגום אונקלוס

14 וְאֲבָנִים עַל שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵינִי תַרְחָא עֲשָׂרֵי עַל שְׁמֹת הַחֹשֶׁן כְּתֹב מִפְּרֵשׁ כְּגִלּוֹף דְּעִזְקָא גְּבֵר עַל שְׁמֵיהּ לְחָרִי עֶשֶׂר שְׁבָטִין: * וְעִבְדוּ
עַל חוֹשֶׁן תִּיבִין מִתְחַמֵּן עוֹבֵד גְּדִילֵי דְרֵהָב דְּכִי: * 15 וְעִבְדוּ תַרְחִין מִרְמָצֵן דְּרֵהָב וְתַרְחִין עִזְקָן דְּרֵהָב וַיִּתְּבוּ יֵת תַרְחִין עִזְקָתָא עַל תַרְחִין סִטְרֵי
חוֹשֶׁן: * 16 וַיִּתְּבוּ תַרְחִין גְּדִילֵן דְּרֵהָב עַל תַרְחִין עִזְקָן עַל סִטְרֵי חוֹשֶׁן: * 17 וַיִּתְּבוּ תַרְחִין גְּדִילֵן דְּרֵהָב עַל תַרְחִין עִזְקָן עַל סִטְרֵי חוֹשֶׁן מִרְמָצֵתָא
וַיִּתְּבוּ עַל כְּתִפֵי אִיפֹדָא לְקַבִּיל אִפֹדָא: * 18 וְעִבְדוּ תַרְחִין עִזְקָן דְּרֵהָב וּשְׁוִי עַל תַרְחִין סִטְרֵי חוֹשֶׁן עַל שְׁוִפְתִיהּ דִּי לְעִבְרָא דְאִיפֹדָא מְלָגִין:
20 וְעִבְדוּ תַרְחִין עִזְקָן דְּרֵהָב וַיִּתְּבוּ עַל תַרְחִין כְּתִפֵי אִיפֹדָא מְלָרַע מְלָקְבִיל אִפֹדָא לְקַבִּיל בֵּית לִפְתִיהּ מְעִלִין לְהַמִין אִיפֹדָא:
21 וְאַחֲרֵי יֵת חוֹשֶׁן מְעִקְתִיהּ לְעִזְקָתָא אִיפֹדָא כְּחֹשֶׁן אִיפֹדָא וְלֹא מִתְפָּרִיק חוֹשֶׁן מְעִלִין אִיפֹדָא כְּמֹא דְפָקִיד
וַיִּירַת מִשְׁרָה: * 22 וְעִבְדוּ יֵת מְעִלִין דְאִיפֹדָא עוֹבֵד מְחִי גְמִיר תְּכֵלֶת: * 23 וְפֹכֶם מְעִלִין בְּגִיָה כְּפֹכֶם שְׂרָן חוֹרָא מְקַף
לְפִומִיהּ סְחוֹר סְחוֹר וְלֹא יִתְבָּע: * 24 וְעִבְדוּ עַל שְׁפִילֵי מְעִלִין רְמוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְצִבְעָה זָהָבִי שְׁזִיר: * 25 וְעִבְדוּ וַיִּתְּבוּ
דְּרֵהָב דְּכִי וַיִּתְּבוּ יֵת וַיִּתְּבוּ בְּגֹר רְמוֹנֵי עַל שְׁפִילֵי מְעִלִין סְחוֹר סְחוֹר בְּגֹר רְמוֹנֵי: * 26 וַיִּתְּבוּ וַיִּתְּבוּ אֲרָג וְרֹמָן וַיִּתְּבוּ עַל שְׁפִילֵי מְעִלִין
סְחוֹר סְחוֹר לְשִׁמְשָׁא כְּמֹא דְפָקִיד וַיִּירַת מִשְׁרָה: * 27 וְעִבְדוּ יֵת כְּחֹשֶׁן דְּרֵהָב עוֹבֵד מְחִי לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו: * 28 וַיִּתְּבוּ מִצְנֶפֶת
דְּרֵהָב וַיִּתְּבוּ שְׁבָח קוֹבְעִין דְּרֵהָב וַיִּתְּבוּ מִכְנָסִין דְּרֵהָב בּוֹץ שְׁזִיר: * 29 וַיִּתְּבוּ מִכְנָסִין דְּרֵהָב עוֹבֵד מְחִי לְאַהֲרֹן וְרֹמָן וְצִבְעָה זָהָבִי שְׁזִיר כְּמֹא
דְּפָקִיד וַיִּירַת מִשְׁרָה:

* Et lapides erant ex nominibus filiorum Israel 14
duodecim, ex duodecim nominibus eorum sculpti si-
gilli, unusquisque ex suo nomine in duodecim tri-
bus. * Et fecerunt super rationale catenulas con- 15
nexas, opus connexionis, ex auro puro.

* Et fecerunt duos vncinos aureos, et duos anu- 16
los aureos, et imposuerunt duos anulos aureos super
utraque principia rationalis.

* Et imposuerunt innexiones ex auro super duos 17
anulos super utrasque partes rationalis.

* Et ad duas coniunctiones duas innexiones, et 18
imposuerunt super duobus vncinis humeros super-
humeralis ex aduerso secundum faciem.

* Et fecerunt duos anulos aureos, et imposue- 19
runt super duas alas à summitate rationalis ad sum-
mitatem posterioris partis superhumeralis ab intus.

* Et fecerunt duos anulos aureos, et imposue- 20
runt super utrosque humeros superhumeralis ab
infra eius, secundum faciem secundum connexio-
nem desuper contexturam superhumeralis.

* Et constrinxit rationale ab anulis qui in eo ad 21
anulos superhumeralis, coniunctos ex hyacintho
complicatos ad contexturam superhumeralis, vt
non deflueret rationale à superhumerali, sicut præ-
cepit Dominus Moysi.

* Et fecerunt tunicam sub superhumerali, opus 22
textile totum hyacinthinum.

* At capitium tunice in medio textum adiun- 23
ctum, cui adiungens in circuitu capitium insepa-
rabile.

* Et fecerunt super margine tunice ab infra 24
quasi florentis mali punici, mala punica ex hyacin-
tho, et purpura, et coccino filato, et bysso retorta.

* Et fecerunt tintinabula aurea, et imposue- 25
runt tintinabula super margines tunice in circuitu
inter mala punica.

* Tintinabula aurea, et mala punica super mar- 26
gine tunice in circuitu, ad ministrandum, sicut præ-
cepit Dominus Moysi.

* Et fecerunt tunicas byssinas, opus textile Aaron 27
et filijs eius. * Et cidares ex bysso, et mitrâ ex bysso. 28

* Et femoralia ex bysso retorta, et zonas eorum 29
ex bysso et hyacintho, et purpura, et coccino retorta,
opus variegatoris, sicut præcepit Dominus Moysi.

14 * καὶ ὧν λίθοι ἦσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ
δώδεκα, ἐκ τῶν δώδεκα ὀνομάτων αὐτῶν ἐγγεγραμμέναι
σφραγίδες, ἕκαστος ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος εἰς τὰς δώδε-
15 κα φυλάς. * καὶ ἐποίησαν ἑπὶ τὸ λόγιον κροσσοὺς συμπε-
πλεγμένους, ἔργον ἐμπλοκίου, ἐκ χρυσοῦ καθαροῦ.

16 * καὶ ἐποίησαν δύο ἀσπιδίσκας χρυσαῖς, καὶ δύο δακτυ-
λίους χρυθοῦς· καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ δύο δακτυλίους ἑστὸς χρυ-
θοῦς ἐπ' ἀμφοτέρους τὰς ἀρχὰς τοῦ λογίου.

17 * καὶ ἐπέθηκαν τὰ ἐμπλόκια ἐκ χρυσοῦ ἑπὶ ἑστὸς δύο
δακτυλίους ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ λογίου.

18 * καὶ εἰς τὰς δύο συμβολὰς τὰ δύο ἐμπλόκια· ἃ ἐπέ-
θηκαν ἑπὶ τὰς δύο ἀσπιδίσκας ἑστὸς ὤμους τῆς ἐπωμίδος
19 ἑξ ἐναντίας καὶ πρὸς ὤπον. * ἃ ἐποίησαν δύο δακτυλίους
χρυθοῦς· καὶ ἐπέθηκαν ἑπὶ τὰ δύο πτερυγία ἀπ' ἀκροῦ τοῦ
λογίου ἑπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ὀπισθίου τῆς ἐπωμίδος ἑλθόν.

20 * καὶ ἐποίησαν δύο δακτυλίους χρυθοῦς, καὶ ἐπέθηκαν
ἐπ' ἀμφοτέρους ἑστὸς ὤμους τῆς ἐπωμίδος κατὰθεν αὐτῶν,
κατὰ πρὸς ὤπον κατὰ τὴν συμβολὴν ἀνῶθεν τῆς σίνυφης

21 τῆς ἐπωμίδος. * καὶ συνέσφιξε τὸ λόγιον διὰ τὰ δακτυ-
λίῳ τῶν ἐπ' αὐτῶν εἰς ἑστὸς δακτυλίους τῆς ἐπωμίδος, συνε-
χομένους ἐκ τῆς ὑακίνθου συμπεπλεγμένοις εἰς τὸ ὕφασμα
τῆς ἐπωμίδος, ἵνα μὴ χαλαῖται τὸ λόγιον διὰ τῆς ἐπωμί-
δος, κατὰ συνέταξιν κύριον τῷ Μωυσῇ. * ἃ ἐποίησαν τὴν

22 ὑποδύτην ὑπὸ τὴν ἐπωμίδα, ἔργον ὕφαντόν, ὅλον ὑακίνθινον.
23 * τὸ ὃ περιζόμενον τοῦ ὑποδύτου ἐν τῷ μέσῳ διωφασμένον
συμπλεκτόν, ὡς ἀνέχον κύκλῳ τὸ περιζόμενον ἀδιάλυτον.

24 * καὶ ἐποίησαν ἑπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κατὰθεν
ὥστε ἐξ ἀνδρὸς ῥοῆς ῥοίσκους, ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, ἃ
25 κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης. * καὶ
ἐποίησαν κώδωνας χρυθοῦς, καὶ ἐπέθηκαν ἑστὸς κώδωνας ἑπὶ

τὰ λώματα τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ ἀναμέθεν τῶν ῥοίσκων.

26 * κώδωνας χρυσοῦς ἃ ῥοίσκας ἑπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου
κύκλῳ, εἰς τὸ λείψυργεῖν, κατὰ συνέταξιν κύριον τῷ Μωυσῇ.

27 * καὶ ἐποίησαν χιτῶνας βυσσίνους, ἔργον ὕφαντόν ἀαράν ἃ
28 ῥῖς ὑῖς αὐτῶν. * καὶ τὰς κιθάρας ἐκ βύσσου, ἃ τὴν μίτραν

29 ἐκ βύσσου. * καὶ τὰ περισκελῆ ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ
τὰς ζώνας αὐτῶν ἐκ βύσσου καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, ἔργον ποικιλεῖς, ὃν τρέπον συνέ-
ταξιν κύριον τῷ Μωυσῇ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁴ Ipsi autem lapides duodecim erant iuxta nomina filiorum Israel, scripti scriptura distincta quasi sculptura anuli singuli lapides per nomina sin-
gulorum per duodecim tribus. ¹⁵ Feceruntque in rationali catenulas sibi inuicem coherentes opere fimbriæ ex auro mundissimo.

¹⁶ Et fecerunt duos vncinos aureos, & duos anulos aureos, & posuerunt duos anulos in duobus lateribus rationalis. ¹⁷ Posueruntque

duas fimbrias aureas in duobus anulis qui erant in lateribus rationalis. ¹⁸ Et duas fimbrias quæ erant in duobus lateribus eius posuerunt

in duobus vncinis, posueruntque eas in humerulis superhumeralis contra faciem eius. ¹⁹ Feceruntque duos anulos aureos, & po-

suerunt eos in duobus lateribus rationalis qui erant in ora eius quæ est è regione superhumeralis intrinsecus. ²⁰ Feceruntque duos

anulos ex auro, & posuerunt eos in duobus humerulis superhumeralis inferius contra faciem eius è regione iuncturæ eius, supra baltheum super-

humeralis. ²¹ Et coniunxerunt rationale ex anulis suis ad anulos superhumeralis vitta hyacinthina, vt esset super baltheum superhu-

meralis, vt non recederet rationale à superhumerali, sicut præcepit Dominus Moysi. ²² Feceruntque pallium superhumeralis

opere textoris totum hyacinthinum. ²³ Et os pallij in medio eius, sicut os lorice. Ora erat per circuitum oris eius vt non runperetur.

²⁴ Feceruntque in inferiori parte pallij malogranata ex hyacintho, & purpura, & coccino retorta. ²⁵ Feceruntque tintinabula de auro

mundissimo, & posuerunt tintinabula in medio malorum granatorum in inferiori parte pallij per circuitum in medio malorum granatorum.

²⁶ Tintinabulum & malum granatum, tintinabulum & malum granatum, in inferiori parte pallij per circuitum, ad ministrandum, sicut præce-

perat Dominus Moysi. ²⁷ Feceruntque tunicam ex bysso opere textoris Aaron & filiis eius. ²⁸ Et tiam ex bysso & pileos in decorem

ex bysso. ²⁹ Et femoralia ex bysso retorta, baltheum quoque ex bysso retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino, opere polymitarij, sicut

præceperat Dominus Moysi.

* ויעשו את ציץ נזר הקדש זהב טהור ויכתבו
 עליו מכתב פתוחי הוותם קדש ליהוה : * ויתנו עליו
 פתיל תכלת לתת על המצנפת למעלה כאשר צוה
 יהוה את משה : * ויחל כל עבד משכן אהל
 מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה יהוה את
 משה בן עשו : * ויביאו את המשכן אל משה את
 האהל ואת כל כליו קרסיו קרשיו ברחו ועמדיו
 ואדניו : * ואת מכסה עורת האילים המאדמים
 ואת מכסה ערת התחשים ואת פרכת המסך : * את
 ארון העדת ואת בדיו ואת הכפרת : * את השלחן
 את כל כליו ואת לחם הפנים : * את המנורה
 הטהרה את נרתיה נרת המערכה ואת כל בליה ואת
 שמן המאור : * ואת מזבח הזהב ואת שמן
 המשחה ואת קטרת הסמים ואת מסך פתח האהל :
 * את מזבח הנחשת ואת מכבר הנחשת אשר לו
 את בדיו ואת כל כליו את הכיר ואת כנו : * את
 קלעי החצר את עמדיה ואת אדניה ואת המסך
 לשער החצר את מיתריו ויתדתיה ואת כל כליו
 עבדת המשכן לאהל מועד : * את בגדי השדר
 לשרת בקדש את בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת
 בגדי בניו לכהן : * ככל אשר צוה יהוה את משה
 בן עשו בני ישראל את כל העבודה : * וירא משה
 את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה יהוה
 בן עשו ויברך אתם משה :

מ

* וידבר יהוה אל משה לאמר : * ביום החדש
 הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד :
 * ושמם שם את ארון העדות וסבת על הארן את
 הפרכת : * והבאת את השלחן וערכת את ערכו
 והבאת את המנורה והעלית את נרתיה :

30 * Fecerunt & laminam sacræ venerationis
 de auro purissimo, scripseruntque in ea opere
 gemmario sanctum Domini.
 31 * Et strinxerunt eam cum mitra vitta hya-
 cinthina, sicut præceperat Dominus Moyfi.
 32 * Perfectum est igitur omne opus taberna-
 culi & tecti testimonij. Feceruntque filij Is-
 rael cuncta quæ præceperat Dominus Moyfi.
 33 * Et obtulerunt tabernaculum & tectum,
 & vniuersam suppellectilem, anulos, tabulas,
 vectes, columnas, ac bases.
 34 * Operitorium de pellibus arietum rubri-
 catis, & aliud operimentum de hyacinthinis
 pellibus, velum;
 35 * Arcam, vectes, propitiatorium.
 36 * Mensam, cum vasis suis, & propositionis
 panibus. * Candelabrum, lucernas, & vten
 filia earum cum oleo.
 38 * Altare aureum & vnguentum & thymia-
 ma ex aromatibus, & tentorium in introitu
 tabernaculi.
 39 * Altare æneum, retiaculum, vectes, & va-
 sa eius omnia, labrum cum basi sua.
 40 * Tentoria atrij & columnas cum basibus
 suis, tentorium in introitu atrij, funiculósque
 illius & paxillos. Nihil ex vasis defuit quæ in
 ministerium tabernaculi & in tectum fœde-
 ris iussa sunt fieri.
 41 Vestes quoque quibus sacerdotes vtuntur
 in sanctuario Aaron scilicet & filij eius:
 42 * Obtulerunt filii Israel, sicut præceperat
 Dominus.
 43 * Quæ postquam Moyfes cuncta vidit com-
 pleta, benedixit eis.

CAP. XL.

1 L Ocutusque est Dominus ad Moyfen, di-
 cens.
 2 * Mense primo prima die mensis eriges ta-
 bernaculum testimonij.
 3 * Et pones in eo arcam, dimittesque ante
 illam velum.
 4 * Et illata mensa pones super eam quæ ritè
 præcepta sunt. Candelabrum stabit cum lu-
 cernis suis.

תרגום אונקלוס

30 ועבדו ית ציצא כלילא דקודשא ודדב דכי וכתבו עלוהי כתב מפרש קדש ליי :
 31 ושלמת כל עיבדת פולחן משכן זימנא ועבדו בני ישראל ככל דפקיד יי ית משה בן עבדו :
 32 ואתיו ית משכנא לות משה ית משכנא וית כל מנוהי פורפוחי דפוחי עברוהי ועמודהי וסמכותי :
 33 וית חופא דמשכי דסגונא וית פרוכתא דפרסא :
 34 וית חופא דמשכי דסגונא וית פרוכתא דפרסא :
 35 וית ארונא דסגונא וית ארונא וית כפורתא :
 36 וית פתורא וית כל מנוהי
 37 וית מנרתא דכיתא וית בוצינתא בוציני דסידרא וית כל מנתא וית משחא דאנתרתא :
 38 וית מדבחא דנחשתא :
 39 וית מדבחא דנחשתא וית סרדא דנחשתא דיליה ית אריותהי וית כל מנוהי
 40 וית סרדי דרחתא וית עמודהי וית סמכותא וית פרסא לתרע דרחתא וית אטונותהי וסיכתא וכל מאני פולחן משכנא
 41 וית לבושי שמושא לשמשא בקודשא וית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בנותהי לשמשא :
 42 ככל דפקיד
 43 וית משה בן עבדו בני ישראל וית כל פולחנא :
 44 וית משה בן עבדו ויתא עבדו ויתא כמא דפקיד יי בן עבדו וברוך יהוה משה :
 45 ומליל יי עם משה למימר :

מ

3 ויתשוי חמץ וית ארונא דסגונא וית חופי על ארונא וית פרוכתא :
 4 ויתעיל וית פתורא וית סידרה ויתעיל וית מנרתא ויתלית וית בוצינתא :

* Et fecerunt laminam auream, separationem
sanctuarij auri puri, et scripserunt in ea literas im-
pressas sigilli sanctificationem Domino.

* Et imposuerunt in ea marginem hyacinthinam,
ut supercadat super mitram desuper, sicut praecepit
Dominus Moysi. * Et perfectum est omne opus
tabernaculi testimonij, & fecerunt filij Israel secun-
dum omnia quaecunque praecepit Dominus Moysi.

* Et attulerunt tabernaculum ad Moysen &
omnia vasa eius, & anulos eius, & columnas eius,
& vestes eius, & paxillos eius, et bases eius.

* Et operimenta pelles arietum rubricatas, &
coopertoria pelles hyacinthinas, & velum.

* Et arcam testimonij, & vestes eius, & propi-
tatorium. * Et mensam & omnia vasa eius, &
panes propositionis.

* Et candelabrum purum, & lucernas eius lu-
cernas incendiij, & omnia vasa eius, & oleum lu-
minis. * Et altare aureum, & oleum unctionis,
& thymiama compositionis, & velum portae ta-
bernaculi.

* Et altare aeneum, & craticulam eius aeneam,
& vestes eius, & omnia vasa eius, & labrum, et
basim eius. * Et cortinas atrij, & columnas
& bases eius, & velum portae atrij, & funiculos
eius, & paxillos eius, & omnia instrumenta quae
ad opera tabernaculi testimonij.

* Et vestes ministratorias ad ministrandum in
eis in sanctuario, vestes sanctuarij, quae sunt Aaron
& vestes filiorum eius in sacerdotium.

* Secundum omnia quaecunque praecepit Domi-
nus Moysi, sic fecerunt filij Israel omnem appara-
tum. * Et vidit Moyses omnia opera, et fuerunt
facientes ea, quemadmodum praecepit Dominus
Moysi, sic fecerunt ea, & benedixit eis Moyses.

CAP. XL.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: * In
die una mensis primi prima die mensis, eriges
tabernaculum testimonij.

* Et pones ibi arcam testimonij, & cooperies ar-
cam velo.

* Et inferes mensam, & appones propositionem
eius, & inferes candelabrum, & impones lucer-
nas eius.

10 * καὶ ἐποίησαν τὸ πέταλον τὸ χρυσεόν, ἀφ' ὧν τοῦ ἁγίου
χρυσίου καθάρου· καὶ ἔγραψαν ἐπ' αὐτὸς γράμματα ἐκτε-
31 τυπωμένα σφραγίδ' ὁ ἁγίασμα κυρίου. * καὶ ἐπέθηκαν
ἐπ' αὐτὰ λώμα τὸ ὑακίνθινον, ὥστε ἐπικεῖσθαι ἐπὶ τὴν μίτραν
αὐτοῦ, ὃν τρέπον σιμῶταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

32 * καὶ σιμωτελέσθαι πᾶν ἔργον τὸ σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ
ἐποίησαν ὁ υἱοὶ Ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα σιμῶταξε κύριος τῷ
33 Μωυσῇ. * καὶ ᾤκισαν τὴν σκηνὴν περὶ Μωυσῆν, & πάντα
τὰ σκδὴ αὐτῆς, καὶ σὺν δακτυλίς αὐτῆς, καὶ σὺν σύλους
αὐτῆς, καὶ σὺν μοχλῶς αὐτῆς, καὶ σὺν πασάλης αὐτῆς, &
34 τὰς βάσεις αὐτῆς. * καὶ τὰς διφθέρους δέρματα κεράων
ἠρυθροδανωμένα, καὶ τὰ κατακαλύμματα δέρματα ὑακίν-
35 θινά, καὶ τὸ καταπέτασμα. * καὶ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυ-
36 ρίου, καὶ σὺν διωσῆρας αὐτῆς, καὶ τὸ ἱλαστήριον. * καὶ τὴν
τρέπεζαν, καὶ πάντα τὰ σκδὴ αὐτῆς, καὶ σὺν ἄρτους τὸν πορ-
37 θῆσεως. * καὶ τὴν λυχνίδα τὴν καθαρὰν, καὶ σὺν λύχνους
αὐτῆς λύχνους τῆς καύσεως, & πάντα τὰ σκδὴ αὐτῆς, καὶ τὸ
38 ἔλαιον τοῦ φωτός. * καὶ τὸ θυμιατήριον τὸ χρυσεόν, καὶ τὸ
ἔλαιον τῆς χρίσεως, & τὸ θυμίαμα τῆς σιμωθῆσεως, & τὸ ἐπι-
39 πασεργὸν τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. * & τὸ θυμιατήριον τὸ
χαλκοῦν, & τὴν ἐσχάραν αὐτῆς τὴν χαλκίαν, & σὺν ἀναφορεῖς
αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκδὴ αὐτῆς, & τὸν λουτήρα, καὶ τὴν βά-
40 σιν αὐτῆς. * καὶ τὰ ἱσρία τῆς αὐλῆς, καὶ σὺν σύλῃς, & τὰς
βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ ἐπιπασεργὸν τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ
τὰ χοινία αὐτῆς, & σὺν πασάλης αὐτῆς, & πάντα τὰ ἔργα-
41 λεία τὰ εἰς τὰ ἔργα τὸ σκηνῆς ὅ μαρτυρίου. * καὶ τὰς σο-
λὰς τὰς λειψργικὰς εἰς τὸ λειψργεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ,
σολὰς τοῦ ἁγίου, αἱ εἰσὶν ἀαρών, & τὰς σολὰς τῶν υἱῶν αὐτῆς εἰς
42 τὴν ἱερατείαν. * κατὰ πάντα ὅσα σιμῶταξε κύριος τῷ
Μωυσῇ, ἕως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν παρασκευὴν.
43 * καὶ ἰδε Μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα, καὶ ἤσαν πεποιηκότες
αὐτὰ ὃν τρέπον σιμῶταξε κύριος τῷ Μωυσῇ, ἕως ἐποίησαν
αὐτὰ, καὶ βύλῳησεν αὐτοὺς Μωυσῆς. μί.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων· * ἐν ἡμέ-
2 ρα μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου νεμωῖα, σήσεις τὴν σκηνὴν τοῦ
3 μαρτυρίου. * καὶ θήσεις ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου,
4 & σκεπάσεις τὴν κιβωτὸν τῷ καταπέτασματι. * καὶ εἰσθί-
σεις τὴν τρέπεζαν, & πορθησεις τὴν πορθησιν αὐτῆς· καὶ εἰ-
θίσεις τὴν λυχνίδα, καὶ ἐπιθήσεις σὺν λύχνους αὐτῆς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et fecerunt laminam coronam sanctitatis ex auro mundissimo, & scripserunt super eam scriptura distincta, sanctum Domino. 31 Et po-
fuerunt in ea vittam hyacinthinam, ut poneretur super mitram, sicut praeceperat Dominus Moysi. 32 Perfectumque est omne opus tabernacu-
li foederis, feceruntque filij Israel iuxta omnia quae praeceperat Dominus Moysi, ita fecerunt. 33 Adduxeruntque tabernaculum ad Moysen &
omnia vasa eiusdem tabernaculi, fibulas eius, tabulas eius, vestes eius, & columnas eius, & bases eius. 34 Et oportorium de pellibus arie-
tum rubricatis, & oportorium de pellibus hyacinthinis, velum quoque quod extenditur. 35 Arcam testimonij & vestes eius, & pro-
pitatorium. 36 Mensam & omnia vasa eius, & panem propositionis. 37 Candelabrum mundissimum, & lucernas quae ordinantur & omnia va-
sa eius, & oleum ad illuminandum. 38 Altare aureum & oleum unctionis, thymiama aromaticum. tentoriumque quod erat in ostio taber-
naculi. 39 Altare aeneum, & retiaculum eius aeneum, vestes eius & omnia vasa eius: labrum & basim eius. 40 Cortinas atrij cum
columnis suis & cum basibus suis, velum quoque ad ostium atrij, funiculos eius, & paxillos eius, & omnia vasa ministerij tabernaculi foederis.
41 Vestes quoque ministerij ad ministrandum in sanctuario, vestes sanctas Aaron sacerdotis & vestes filiorum eius ut ministrarent. 42 Iuxta
omnia quae praecepit Dominus Moysi, ita fecerunt filij Israel omne opus. 43 Viditque Moyses omne opus, & ecce fecerant illud, sicut prae-
ceperat Dominus ita fecerunt, benedixitque eis Moyses.

CAPVT XL.

L Ocutusque est Dominus cum Moysi: dicens, 1 In mense primo, prima die mensis eriges tabernaculum foederis. 2 Et
pones ibi arcam testimonij. Et cooperies super arcam velamine. 3 Et inferes mensam, & ordinabis ordinem eius, & inferes candela-
brum, & incendes lucernas eius.

5 וְנָתַתָּה אֶת־מִזְבַּח הַזֶּהֱבָה לְקַטֹּרֶת לִפְנֵי אֲרוֹן הָעֵדוּת
6 וְשַׁמֶּת אֶת־מִסַּךְ הַפֶּתַח לְמִשְׁכָּן׃ * וְנָתַתָּה אֶת־
7 מִזְבַּח הָעֹלָה לִפְנֵי פֶתַח מִשְׁכָּן אֹהֶל־מוֹעֵד׃ * וְנָתַתָּה
אֶת־הַכִּיֹּר בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּה שֵׁם מַיִם׃
8 * וְשַׁמֶּת גַּם־אֶת־הַחֲצֵר סָבִיב וְנָתַתָּה גַּם־אֶת־מִסַּךְ שַׁעַר
9 הַחֲצֵר׃ * וְלָקַחְתָּ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִשַּׁחְתָּ אֶת־
הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ וּקְדַשְׁתָּ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כְּלָיו
10 וְהָיָה קֹדֶשׁ׃ * וּמִשַּׁחְתָּ אֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־
כְּלָיו וּקְדַשְׁתָּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים׃
11 * וּמִשַּׁחְתָּ אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כְּנֹו וּקְדַשְׁתָּ אֹתוֹ׃
12 * וְהִקְרַבְתָּ אֶת־אֶהֱרֹן וְאֶת־בָּנָיו אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
13 וְרָחַצְתָּ אֹתָם בַּמַּיִם׃ * וְהַלְבַּשְׁתָּ אֶת־אֶהֱרֹן אֶת־
בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ וּמִשַּׁחְתָּ אֹתוֹ וּקְדַשְׁתָּ אֹתוֹ וְכַתֵּן לִי׃
14 * וְיָבֹאוּ בָנָיו תְּקַרִּיבוּ וְהַלְבַּשְׁתָּ אֹתָם כְּתֹנֶת׃
15 * וּמִשַּׁחְתָּ אֹתָם כַּאֲשֶׁר מִשַּׁחְתָּ אֶת־אֲבִיהֶם וְכַתֵּנוּ
לִי וְהָיְתָה לְהִיָּת לָהֶם מִשַּׁחְתָּם לְכַהֲנַת עוֹלָם לְדֹרֹתָם׃
16 * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה׃
17 * וַיְהִי בַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה בָאֶחָד
לַחֹדֶשׁ הוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן׃ * וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן
אֶת־אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת־קִרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת־בְּרִיחָיו וַיָּקֶם
18 אֶת־עַמּוּדָיו׃ * וַיִּפְּרֹשׂ אֶת־הָאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם
אֶת־מַכְסֵּה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְּמַעַל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
19 אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיִּקַּח וַיִּתֵּן אֶת־הָעֵדוּת אֶל־הָאֹרֶן
וַיִּשֶׂם אֶת־הַבָּדִים עַל־הָאֹרֶן וַיִּתֵּן אֶת־הַכַּפֹּת עַל־
20 הָאֹרֶן מִלְּמַעַל׃ * וַיָּבֵא אֶת־הָאֹרֶן אֶל־הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם
אֶת־פָּרֶכֶת הַמִּסָּךְ וַיִּסָּךְ עַל־אֲרוֹן הָעֵדוּת כַּאֲשֶׁר צִוָּה
21 יְהוָה אֶת־מֹשֶ�ה׃ * וַיִּתֵּן גַּם־הַשֻּׁלְחָן בְּאֹהֶל
מוֹעֵד עַל־יָד הַמִּשְׁכָּן צִפְנָה מִחוּץ לַפָּרֶכֶת׃
22 * וַיַּעַרֵךְ עָלָיו עֹרֹת לֶחֶם לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

5 * Et altare aureum in quo adoletur incen-
sum coram arca testimonij.
6 * Tentorium in introitu tabernaculi te-
stimonij pones, & ante illud altare holo-
causti.
7 * Labrum inter altare & tabernaculum,
quod implebis aqua.
8 * Circundabisque atrium tentoriis & in-
gressum eius.
9 * Et assumpto vnctionis oleo, vniges taber-
naculum cum vasis suis vt sanctificentur.
10 * Altare holocausti & omnia vasa eius; la-
B brum cum basi sua.
11 * Omnia vnctionis oleo consecrabis, vt sint
sancta sanctorum.
12 * Applicabisque Aaron & filios eius ad fo-
res tabernaculi testimonij, & lotos aqua.
13 * Indues sanctis vestibus vt ministrent
mihi.
14 * Et vnctio eorum in sacerdotium sempi-
ternum proficiat.
15 * Fecitque Moyfes omnia quæ præceperat
Dominus.
16 * Igitur mense primo anni secundi, prima Num. 7. a
die mensis collocatum est tabernaculum.
17 * Erexitque Moyfes illud, & posuit tabulas
ac bases & vectes, statuitque columnas.
18 * Et expandit tectum super tabernaculum
imposito desuper operimento, sicut Domi-
nus imperauerat.
19 * Posuit & testimonium in arca subditis
infra vectibus, & oraculum desuper.
20 * Cúmque intulisset arcam in tabernacu-
lum testimonij, appendit ante eam velum,
vt expleret Domini iussionem.
21 * Posuit & mensam in tabernaculo testi-
monij ad plagam Septentrionalem extra ve-
lum:
22 * Ordinatis coram propositionis panibus,
sicut præceperat Dominus Moyfi.

תרגום אונקלוס

5 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
6 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
7 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
8 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
9 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
10 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
11 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
12 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
13 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
14 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
15 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
16 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
17 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
18 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
19 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
20 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
21 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃
22 וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃ * וַתֵּן יְהוָה מִדְּבַר אֶת־הָאֹרֶן דְּסִתְרוּתָא וְתִשְׁוִי יְהוָה פֶּרֶסָא דְּתִרְעָא לְמִשְׁכְּנָא׃

24 * וישם את המנורה באהל מועד נכח
25 השלחן על ירך המשכן נגבה : * ויעל הנרת לפני
26 יהוה כאשר צוה יהוה את משה : * וישם
את מזבח הזהב באהל מועד לפני הפרכר :
27 * ויקטר עליו קטרת סמים כאשר צוה יהוה את
28 משה : * וישם את מסך הפתח למשכן :
29 * ואת מזבח העלה שם פתח משכן אהל מועד ויעל
עליו את העלה ואת המנורה כאשר צוה יהוה
30 את משה : * וישם את הכיר בין אהל
מועד ובין המזבח ויתן שמה מים לרחצה : * ורחצו
מפני משה ואהרן ובניו את ידיהם ואת רגליהם :
32 * בבאם אל אהל מועד ובקרבתם אל המזבח
33 ירחצו כאשר צוה יהוה את משה : * ויקם את החצר
סביב למשכן ולמזבח וירגז את מסך שער החצר
34 ויכל משה את המלצכה : * ויבס הענן
את אהל מועד וכבוד יהוה מלא את המשכן :
35 * ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו
הענן וכבוד יהוה מלא את המשכן : * ובהעלות
הענן מעל המשכן יסעו בני ישראל בכל מסעיהם :
37 * ואם לא יעלה הענן ולא יסעו עד יום העלותו :
38 * כי ענן יהוה על המשכן יומם ואשתחיה לילה
בו לעיני כל בירי ישראל בכל מסעיהם :

24 * Posuit & candelabrū in tabernaculo testi-
monij è regione mensæ in parte australi:
25 * Locatis per ordinem lucernis iuxta præ-
26 ceptum Domini. * Posuit & altare aurcum
sub tecto testimonij contra velum.
27 * Et adoleuit super eo incensum aromaticum,
28 sicut iusserat Dominus Moyfi. * Posuit &
tentorium in introitu tabernaculi testimonij.
29 * Et altare holocausti in vestibulo testimo-
nii offerens in eo holocaustum & sacrificia, vt
Dominus imperauerat.
30 * Labrum quoque statuit inter tabernacu-
lum testimonii, & altare, implens illud aqua.
31 * Laueruntque in eo Moyfes & Aaron ac
filii eius manus suas & pedes, cum ingrede-
32 rentur tectum foederis: * Et accederent ad
altare, sicut præceperat Dominus Moyfi.
33 * Erexit & atrium per gyrum tabernaculi
& altaris, ducto in introitu eius tectorio. Post-
quam omnia perfecta sunt:
34 * Operuit nubes tabernaculum testimo-
nij, & gloria Domini impleuit illud.
35 * Nec poterat Moyfes ingredi tectum fœ-
deris nube operiente omnia, & maiestate Do-
mini coruscante, quia cuncta nubes operue-
36 rat. * Si quando nubes tabernaculum dese-
rebat, proficiscebantur filii Israel per turmas
37 suas. * Si pendebat desuper, manebant in
eodem loco.
38 * Nubes quippe Domini incumbibat per
diem tabernaculo & ignis in nocte, videnti-
bus cunctis populis Israel per cunctas man-
fiones suas.

תרגום אונקלוס

24 וישוית מנרתא במשכן זימנא לקביל פתורא על צידא דמשכנא דרומא :
25 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :
26 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :
27 ואסיק עלוהי קטורת בוסמין כמא דפקיד ויית
28 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :
29 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :
30 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :
31 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :
32 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :
33 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :
34 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :
35 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :
36 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :
37 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :
38 וישוית מנרתא דרומא במשכן זימנא קדם פרוכתא :

תם ונשלם ספר שמות

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצורת פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח :

* Et posuit candelabrum in tabernaculum testi-
monij è regione mensæ, ad latus tabernaculi quod ad
Austrum.

* Et imposuit lucernas illius coram Domino, si-
cut præcepit Dominus Moysi.

* Et posuit altare aureum in tabernaculo testi-
monij contra velum.

* Et adoleuit super illud thymiamata compositio-
nis, sicut præcepit Dominus Moysi.

* Et posuit tentorium portæ tabernaculi.

* Et altare holocaustorum posuit iuxta ostia ta-
bernaculi testimonij, & obtulit in eo holocaustum,
& sacrificium, sicut præcepit Dominus Moysi.

* Et fecit labrum inter tabernaculum testimonij,
& inter altare, & imposuit in eo aquam.

* Ut lauentur ex eo Moyses & Aaron & filij
eius manus suas & pedes, ingredientibus illis in
tabernaculum testimonij.

* Aut quando acce-
derent ad altare ad ministrandum, lauabantur ex
eo, sicut præcepit Dominus Moysi.

* Et erexit atrium in circuitu tabernaculi, &
testimonij, & posuit tentorium portæ atrij, & per-
fecit Moyses omnia opera. * Et operuit nubes
tabernaculum testimonij, & gloria Domini reple-
tum est tabernaculum.

* Et non potuit Moyses ingredi in tabernaculum
testimonij, quoniam obumbravit super illud nubes,
& gloria Domini repletum est tabernaculum.

* Quando autem ascenderet nubes à taberna-
culo, proficiscebantur filij Israel cum sarcina sua.

* Si autē nō ascendebat nubes, non proficisceban-
tur usque ad diem qua ascendebat nubes.

* Nubes enim erat super tabernaculo die, &
ignis erat super illud nocte coram omni Israel in om-
nibus profectiōibus eorum.

24 * καὶ ἔθηκε τὴν λυχνίαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἐναν-
τίον τῆς τραπέζης, εἰς τὸ κλίτθ τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον.

25 * καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ λυχνίας αὐτῆς ἐναντὶ κυρίου, ὃν τρέπον
ὡς ἔταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

26 * καὶ ἔθηκε τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρ-
τυρίου ἀπέναντι τοῦ κατὰ πετάσματός.

27 * καὶ ἐθυμιάσεν ἐπ' αὐτὸ τὸ θυμίαμα τῆς σὺν θύσεως, κα-
τάπες ὡς ἔταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

28 * καὶ ἔθηκε τὸ Ἰσπίσασθρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς.

29 * καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων ἔθηκε ὡς αὐτὸς τὰς θύ-
ρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ ἀνήνεγκεν ἐν αὐτῷ ὀλοκαύ-
τωμα καὶ θυσίαν, κατὰ ὡς ἔταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

30 * καὶ ἐποίησε τὸν λατῆρα θύαμένον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
τυρίου, καὶ θύαμένον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐπέθηκεν ἐν αὐτῷ ὕ-
δωρ.

31 * ἵνα νίπωνται ἐξ αὐτοῦ Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ οἱ
υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας, εἰσπορευομένων
ἐν αὐτῷ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου.

32 * ἢ ὅταν πορευο-
μένων αὐτῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον λειτουργεῖν, ἐνίπνοντο ἐξ αὐτοῦ,
κατὰ ὡς ἔταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

33 * καὶ ἔθηκε τὸ Ἰσπίσασθρον τῆς θύρας τῆς αὐλῆς. & ὡς
τέλεσε Μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα.

34 * καὶ ἐκάλυψε ἡ νε-
φέλη τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ δόξης κυρίου ἐπλήσθη ἡ
σκηνή.

35 * & ὅτε ἠδυνήθη Μωυσῆς εἰσελθεῖν εἰς τὴν σκη-
νὴν τοῦ μαρτυρίου, ὅτι ἐπεσκίασεν ἐπ' αὐτὴν ἡ νεφέλη, & δό-
ξης κυρίου ἐπλήσθη ἡ σκηνή.

36 * ἥνικα δ' αὖν ἀνέβη ἡ νε-
φέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, ἀνέζδυσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ σὺν τῇ
ἀπαρτίᾳ αὐτῶν.

37 * εἰ δ' μὴ ἀνέβη ἡ νεφέλη, ὅτε
ἀνέζδυσαν ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνέβη ἡ νεφέλη.

38 * νεφέλη γὰρ ἦν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡμέρας, καὶ πύξ ἦν ἐπ' αὐτὴν
νυκτὸς ἐναντίον παντὸς Ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς θύαζυχαῖς
αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Posuitque candelabrum in tabernaculo fœderis è regione mensæ, in latere australi tabernaculi.

25 Et incendit lucernas coram Domi-
no, sicut præceperat Dominus Moysi.

26 Et posuit altare aureum in tabernaculo fœderis coram velo.

27 Et adoleuit su-
per eo incensum aromaticum, sicut præceperat Dominus Moysi.

28 Et posuit tentorium in ostio tabernaculi.

29 Et altare
holocausti posuit in ostio tabernaculi fœderis, & obtulit super eo holocaustum & munus, sicut præceperat Dominus Moysi.

30 Posuitque
labrum inter tabernaculum fœderis, & inter altare, & posuit ibi aquam ad lauandum.

31 Laueruntque ex eo Moyses & Aaron, & filij
eius manus suas & pedes suos, cùm ingrederentur tabernaculum fœderis.

32 Et cùm accederent ad altare lauabantur, sicut præceperat
Dominus Moysi.

33 Erexitque atrium per circuitum tabernaculi & altaris, & posuit velum in ostio atrij. & perfecit Moyses omne
opus.

34 Et operuit nubes tabernaculum fœderis, & gloria Domini impleuit tabernaculum.

35 Et non poterat Moy-
ses ingredi tabernaculum fœderis, eo quod manebat super illud nubes, & gloria Domini impleuerat tabernaculum.

36 Et cùm eleuabatur
nubes de super tabernaculum, proficiscebantur filij Israel per omnes mansiones suas.

37 Et si non eleuabatur nubes, non proficisce-
bantur usque in diem qua eleuabatur.

38 Nubes enim Domini erat super tabernaculum per diem, & ignis erat in eo per noctem in
oculis omnis domus Israel in omnibus mansionibus suis.

Finis libri Exodi.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

א

ויקרא אל משה וידבר יהוה אליו
מאהל מועד לאמר : * דבר אל-
בני ישראל ואמרת אליהם אדם
כי יקריב מכם קרבן ליהוה מן-
הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם :
* אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו
אל פתח אהל מועד יקריב אותו לרצנו לפני יהוה :
* וסמך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו :
* ושחט את בן הבקר לפני יהוה והקריבו בני
אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על-
המזבח סביב אשר פתח אהל מועד : * והפשט
את העלה ונתח אתה לנתחיה : * ונתנו
בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על-
האש : * וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים
את הראש ואת הפדר על העצים אשר על האש
אשר על המזבח : * וקריבו וברעו ירחץ במים
והקטיר הכהן את הכל המזבח עליו אשה
ריח ניהוה ליהוה :

* ואם מן הצאן קרבנו מן הבשמים או
מן העזים לעלה זכר תמים יקריבנו : * ושחט
אותו על ירך המזבח צפונה לפני יהוה וזרקו בני
אהרן הכהנים את דמו על המזבח סביב : * ונתח
אותו לנתחיו ואת ראשו ואת פדרו וערך הכהן
אתם על העצים אשר על האש אשר על המזבח :
* והקריב והברעים ירחץ במים והקריב הכהן את-
הכל והקטיר המזבח עלה הוה אשה ריח ניהוה
ליהוה : * ואם מן העוף עלה קרבנו
ליהוה והקריב מן התורים או מן בני היונה
את קרבנו :

INCIPIT VAIECHRA, ID
EST, LIBER LEVITICVS.

CAP. I.

V Ocauit autē Moyſen, & locu-
tus eſt ei Dominus de taber-
naculo testimonij, dicens:
* Loquere filiis Iſrael, & dices
ad eos, Homo qui obtulerit
ex vobis hoſtiā Dño de peco-
ribus, id eſt, de bobus & ouibus offerēs victi-
mas. * Si holocaustum fuerit eius oblatio ac
de armēto, maſculum immaculatū offeret ad
oſtiū tabernaculi testimonij ad placandū ſibi
Dominum. * Ponētq; ſuper caput hoſtiæ ma-
nus, & acceptabilis erit, atque in expiationem
eius proficiens. * Immolabitq; vitulū coram
Domino, & offerent filij Aaron ſacerdotes
ſanguinem eius fundentes per altaris circui-
tum, quod eſt ante oſtium tabernaculi.
* Detractāque pelle hoſtiæ artus in fruſta
concidēt. * Et ſubijcient in altari ignem
ſtrūe lignorum antē compoſita.
* Et membra quæ ſunt caſa de ſuper ordi-
nantes, caput videlicet & cuncta quæ adhæ-
rent iecori;
* Intestiſ & pedibus lotis aqua, adolebit-
que ea ſacerdos ſuper altare in holocaustū &
ſuauem odorem Domino.
* Quod ſi de pecoribus oblatio eſt, de ou-
ibus ſiue de capris holocaustum maſculum
abſque macula offeret.
* Immolabitque ad latus altaris, quod reſpi-
cit ad Aquilonem coram Domino. Sanguinē
verò illius fundēt ſuper altare filij Aaron per
circuitum. * Diuidētque membra, caput
& omnia quæ adhærent iecori, & imponent
ſuper ligna quibus ſubijciendus eſt ignis.
* Intestina verò & pedes lauabunt aqua, &
oblata omnia adolebit ſacerdos ſuper altare
in holocaustum & odorem ſuauiſſimum Do-
mino.
* Si autem de auibus holocausti oblatio
fuerit Domino de turturibus & pullis co-
lumbæ:

תרגום אונקלוס

א

למשה ומליל יי עמיה ממשכן זימנא למימר :
מנכון קורבנא קדם יי מן בעירא מן חורי ומן ענא תקריבין יר קורבנכון :
חורי דבר שלים יקריבניה לתרע משכן זימנא יקריב יתיה לרעוא ליה קדם יי :
עלותי : * ויכוס יר בר חורי קדם יי ויקריבון בני אהרן כהנא יר דמא ויזרקון ית דמא על מדבחא סחור סחור דבתרע משכן זימנא :
* וישלח יר עלתא ויפליג יתה לאיברתא : * ויחננו בני אהרן כהנא אישתא על מדבחא ויסדרון אעיא על אישתא :
* ויסדרון בני אהרן כהנא ית איברתא ית רישא וית תרבא על אעיא דעל אישתא דעל מדבחא : * ויגויה וברעוהו יתלל במיא ויסק
כהנא ית כולא למדבחא עלתא קירבן דמתקבל ברעוא קדם יי : * ואם מן בני ענא קרבניה מן אמריא או מן בני עזא עלתא דבר
שלים יקריבניה : * ויכוס יתיה על שידא דמדבחא ציפונא קדם יי ויזרקון בני אהרן כהנא ית דמיה על מדבחא סחור סחור :
* ויפליג יתיה לאיברוהי יר רישיה ויר תרביה ויסדר כהנא יתחון על אעיא דעל אישתא דעל מדבחא : * ויגויה וברעוהו יתלל
במיא ויקריב כהנא ית כולא ויסק למדבחא עלתא הוא קירבן דמתקבל ברעוא קדם יי : * ואם מן עופא עלתא קורבניה קדם יי
ויקריב מן שפינינא או מן בני יונה ית קרבניה :

ויקרא

CAP. I.

Et reuocauit Moysen & locutus est Dominus ei de tabernaculo testimonij: dicens, * Loquere filiis Israel, & dices ad eos, Homo si obtulerit ex vobis dona Domino de iumentis, & de bobus, & de ouibus offeretis dona vestra. * Si holocaustum donum eius, ex bobus masculum immaculatum offeret illud ad ostium tabernaculi testimonij, offeret illud acceptabile coram Domino.

* Et imponent manum super caput hostiæ acceptabile ei, ad propitiandum pro eo. * Et immolabunt vitulum coram Domino, & offerent filij Aaron sacerdotes sanguinem, & effundent sanguinem super altare in circuitu quod ante ostium tabernaculi testimonij.

* Et excoriantes hostiam, concident illam per membra.

* Et imponent filij Aaron sacerdotes ignem super altare, & exaggerabunt ligna super ignem.

* Et imponent filij Aaron sacerdotes membra scissa, & caput, & adipem super ligna, quæ super ignem, existentia super altare.

* Quæ autem in ventre & pedes lauabunt aqua, & imponent sacerdos omnia super altare, holocaustum est sacrificium odor suauitatis Domino.

* Si autem ab ouibus oblatio eius Domino, absque ignis, & hædis in holocaustum, masculum immaculatum offeret illud, & imponent manum super caput eius.

* Et immolabunt illud à latere altaris, ad Aquilonem coram Domino, & effundent filij Aaron sacerdotes sanguinem eius super altare in circuitu.

* Et diuident illud per membra, & caput eius, & adipem eius, & coaceruabunt sacerdotes illa super ligna, quæ super ignem, existentia super altare.

* Et quæ in ventre, & pedes lauabunt aqua, & offeret sacerdos omnia, et imponent super altare: holocaustum est sacrificij odor suauitatis Domino.

* Si autem ab auibus holocaustum offerat donum suum Domino, & offerat de turturibus, vel de columbis oblationem suam.

α.

Καὶ ἀνέκαλεσε Μωϋσῆς, καὶ ἐλάλησεν κύριος αὐτῷ ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, λέγων * λέληθον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, & ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἄνθρωπε & ἐδὼ πρὸς ἀγὴν ἕξ ὑμῖν δῶρα τῷ κυρίῳ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, & ἀπὸ τῶν βοῶν, & ἀπὸ τῶν περὶ αὐτῶν περὶ αὐτῶν δῶρα ὑμῖν.

* ἐὰν ὀλοκαύτωμα τὸ δῶρον αὐτῷ, ἐκ τῶν βοῶν ἄρσεν ἄμωμον πρὸς ἀγὴν αὐτὸ πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς & μαρ

τυρίου, περὶ αὐτῷ δεκτὸν ἐν δυνάμει κυρίου. * καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καρπώματος δεκτὸν αὐτῷ,

ἕξ ἱλασθαι περὶ αὐτοῦ. * καὶ σφάζουσι τὸν μόχον ἐναντι κυρίου καὶ περὶ αὐτοῦ & υἱοὶ ἀαρὼν & ἱερεῖς τὸ αἷμα καὶ περὶ αὐτοῦ τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ τὸ ἐπὶ τῶν

θυρῶν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * & ἐκδέξαντες τὸ ὄλοκαύτωμα, μελιοῦσι αὐτὸ κατὰ μέλη. * καὶ ἐπιθήσουσι

& υἱοὶ ἀαρὼν & ἱερεῖς πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ σοιβάσουσι ξύλα ἐπὶ τὸ πῦρ. * καὶ ἐπιθήσουσι & υἱοὶ ἀαρὼν & ἱερεῖς τὰ διχοτομήματα, καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ σῆαρ ἐπὶ

τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρός, τὰ ὄντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.

* τὰ δὲ ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ τοὺς πόδας πλυνουσιν ὕδατι καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερὺς τὰ πάντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ καρπώμα ἐστὶ θυσίας ὁσμὴ δωδίας κυρίῳ.

* ἐδὼ δὲ ἀπὸ τῶν περὶ αὐτῶν τὸ δῶρον αὐτῷ τῷ κυρίῳ ἀπὸ τῶν θύων, καὶ τῶν ἐρίφων εἰς ὄλοκαύτωμα, ἄρσεν ἄμωμον πρὸς ἀγὴν αὐτὸ καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

* καὶ σφάζουσιν αὐτὸ ἐκ πλαγίων τοῦ θυσιαστηρίου, πρὸς βορρᾶν ἐναντίον κυρίου καὶ περὶ αὐτοῦ & υἱοὶ ἀαρὼν & ἱερεῖς τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.

* καὶ διελθουσιν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ σῆαρ αὐτοῦ καὶ ἐπιθοιάσουσι & ἱερεῖς αὐτὰ ἐπὶ τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρός, τὰ ὄντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.

* καὶ τὰ ἐν κοιλίᾳ, καὶ τοὺς πόδας πλυνουσιν ὕδατι καὶ περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερὺς τὰ πάντα, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ καρπώμα ἐστὶ θυσίας ὁσμὴ δωδίας τῷ κυρίῳ.

* ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν πετεινῶν ὄλοκαύτωμα πρὸς ἀγὴν αὐτῷ τῷ κυρίῳ, καὶ περὶ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν τρυγόνων, ἢ ἀπὸ τῶν περιστερῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT I.

Vocauit autem Moysen & locutus est Dominus cum eo de tabernaculo fœderis: dicens, * Loquere cum filiis Israel, & dices eis, Homo qui obtulerit ex vobis oblationem coram Domino, de pecoribus, de bobus & de ouibus offeretis oblationes vestras. * Si holocaustum fuerit eius oblatio de bobus, masculum integrum offerat, ad ostium tabernaculi fœderis offerat illum, ut sit ei placabile coram Domino.

* Imponetque manum suam super caput holocausti, & acceptabile erit ei ad propitiandum pro eo. * Immolabitque vitulum coram Domino, & offerent filij Aaron sacerdotes sanguinem, & aspergent sanguinem super altare per circuitum quod est in ostio tabernaculi fœderis. * Et detrahet pellem holocausti, & diuidet illud per membra eius. * Et ponent filij Aaron

sacerdotis ignem super altare, & ordinabunt ligna super ignem. * Ordinabuntque filij Aaron sacerdotes membra, caput & adipem super ligna quæ sunt super ignem qui est super altare. * Interiora autem eius & pedes eius lauabit aqua, & incendet sacerdos omnia super altari: holocausti oblatio est, quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino.

* Si autem de filiis ouium fuerit oblatio eius de arietibus aut de filiis caprarum in holocaustum, masculum integrum offeret. * Immolabitque eum ad latus Aquilonis altaris coram Domino. Et

aspergent filij Aaron sacerdotes sanguinem illius super altare per circuitum. * Diuidetque illum per membra eius, caput eius & adipem eius, & ordinabit sacerdos membra super ligna quæ sunt super ignem qui est super altare. * Intestina autem & pedes lauabit aqua, & offeret sacerdos omnia, & adolebit in altari. holocausti oblatio est quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino.

* Si autem de auibus fuerit holocaustum oblationis eius coram Domino, offeret de turturibus aut de filiis columbæ oblationem suam.

* והקריבו הכהן אל המזבח ומלך את ראשו
 והקטיר המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח:
 * והסיר את מראתו בנצתו והשליך אתה
 אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן: * ושם
 אתו בכנפיו לא יבדיל והקטיר אתו הכהן המזבחה
 על העצים אשר על האש עליו הוא אשה ריח
 ניחח ליהוה: ב * ונפש כי תקריב קרבן
 מנחה ליהוה סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן
 ונתן עליה לבנה: * והביאה אל בני אהרן הכהנים
 וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל
 לבנתה והקטיר הכהן את מזבחת המזבחה
 אשר ריח ניחח ליהוה: * והנותרת מן המנחה
 לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה:
 * וכי תקרב קרבן מנחה מאפה רגור
 סלת חלוצ מצת כלולת בשמן ודקימי מצות
 משחים בשמן: * ואם מנחה על המחבת
 קרבנד סלת כלולת בשמן מצה תהיה: * פתות
 אתה פתים ויצקת עליה שמן מנחה הוה:
 * ואם מנחת מרחשת קרבנד סלת בשמן
 תעשה: * והבאת את המנחה אשר יעשה מאלה
 ליהוה והקריבה אל הכהן והגיש אל המזבח:
 * והרים הכהן מן המנחה את אזבחתה והקטיר
 המזבחה אשה ריח ניחח ליהוה: * והנותרת מן
 המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה:
 * כל המנחה אשר תקריבו ליהוה לא תעשה חמץ
 כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשר
 ליהוה: * קרבן ראשית תקריבו אתם ליהוה ואל
 המזבח לא יעלו לריח ניחח: * וכל קרבן מנחה
 במלח תמלח ולא תשביר מלח ברית אלהיך מעל
 מנחתך על כל קרבנד תקריב מלח:

15 * Offeret eam sacerdos ad altare, & retorto
 ad collum capite ac rupto vulneris loco, de-
 currere faciet sanguinem super crepidinem al-
 16 taris. * Vesiculam verò gutturis & plumas
 proijciat prope altare ad orientalem plagam,
 17 in loco in quo cineres effundi solent. * Con-
 fringétque ascillas eius, & non secabit, neque
 ferro diuidet eam, & adolebit super altare li-
 gnis igne supposito. Holocaustum est & ob-
 latio suauissimi odoris Domino.

CAP. II.

1 A Nima cū obtulerit oblationem sacrificij
 A Domino, simila erit eius oblatio. Fūdēt-
 2 que super eam oleum, & ponet thus. * Ac
 deferet ad filios Aaron sacerdotis. Quorum
 vnus tollet pugillum plenū similæ & olei ac
 totum thus, & ponet memoriale super altare
 3 in odorem suauissimum Domino. * Quod
 autem reliquū fuerit de sacrificio, erit Aaron
 & filiorum eius sanctum sanctorum de obla-
 4 tionibus Domini. * Cū autē obtuleris sa-
 B crificium coctum in clibano de simila, panes
 scilicet absque fermento conspersos oleo, & la-
 5 gana azyma oleo lita. * Si oblatio tua fue-
 rit de sartagine simile conspersæ oleo & absq;
 6 fermento: * Diuides eam minutatim, & fun-
 7 des super eam oleum. * Si autem de craticu-
 la fuerit sacrificium, æquē simila oleo consper-
 8 getur. * Quam offerens Domino trades ma-
 9 nibus sacerdotis: * Qui cū obtulerit eam,
 tollet memoriale de sacrificio, & adolebit su-
 C per altare in odorem suauitatis Domino.
 10 * Quidquid autem reliquum est, erit Aa-
 ron & filiorum eius sanctum sanctorum de
 11 oblationibus Domini. * Omnis oblatio
 quæ offertur Domino absque fermento fiet,
 nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur
 in sacrificio Domini.
 12 * Primitias tantum eorum offeretis ac mu-
 nera, super altare verò non imponentur in
 odorem suauitatis.
 13 * Quicquid obtuleris sacrificij sale condies,
 nec auferes sal foederis Dei tui de sacrificio
 tuo. In omni oblatione offeres sal.

תרגום אונקלוס

15 ויקריבנה כהנא למדבחה וימלוק ית רישה ויסק למדבחה ויחמצי דמיה על כותל מדבחה:
 16 וירמי יתיה בסטר מדבחה קיודמא לאחר דמושדין קיטמא:
 17 ויפריק יתיה בגרפוהי לא יפריש ויסיק יתיה כהנא למדבחה על אצטא דעל
 ב ואינש ארי וקריב קרבן מנחתא קדם וייסולתא ית קרבניה
 2 ויחיתנה לות בני אהרן כהנא ויקמץ מחסן מלי קומציה מסלתה וממשחה על כל לבנתה ויסק
 3 ודאישהאר מן מנחתא לאהרן ולבנותי קדש קודשין מקרבנא דיין:
 4 וארי תקריב קרבן מנחתא מאפה רגור סלת גריצן פטירן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח:
 5 ואם מנחתא על משריתא קרבנד סלת דפילא במשח פטיר חתא:
 6 בצע יתה ביצועין והריק עליה משחא מנחתא היא:
 7 ואם מנחתא דרדתא קרבנד סולתא במשח חתעבר:
 8 ויתמי ית מנחתא דחעביר מאילן קדם וייקריבנה:
 9 ויפריש כהנא מן מנחתא ית אדברתה ויסק למדבחה קרבן דמתקבל ברענא קדם
 10 ודאישהאר מן מנחתא לאהרן ולבנותי קדש קודשין מקרבנא דיין:
 11 כל מנחתא דתקריבין קדם ויי לא חתעבר
 12 קרבן קדמי תקריבין ויתון קדם ויילמדבחה לא
 13 וכל קרבן מנחתא במלח ולא חבטל מלח קיים אלהך מעל מנחתך על כל קרבנד תקריב מלח:
 16 ויעדינה זפקיה באופליה
 17 ויפריק יתיה בגרפוהי לא יפריש ויסיק יתיה כהנא למדבחה על אצטא דעל

וְאִם תִּקְרִיב מִנְחַת בְּכוֹרִים לַיהוָה אֲבִיב
קְלוֹי בַּשֶּׁשׁ גֵּרֶשׁ כְּרָמְלִי תִקְרִיב אֶת מִנְחַת בְּכוֹרֶיךָ׃
וְנָתַתָּ עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְשִׁמְתָהּ עָלֶיהָ לִבְנֹה מִנְחָה
הִיא׃ * וְהִקְטִיר הִכְהֵן אֶת־אֹזֶכְרֶתָהּ מִגִּרְשָׁהּ
וּמִשְׁמֶנָּה עַל־כָּל־לִבְנֹתָהּ אֲשֶׁה לַיהוָה׃

ג

* וְאִם זֶבֶח שְׁלָמִים קָרְבָנוֹ אִם
מִן־הַבָּקָר הוּא מִקְרִיב אִם־זָכָר אִם־נִקְבָּה תָּמִים
יִקְרִיבֵנוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָנוֹ
וְשִׁחֲטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי־אֹהֶל הַכֹּהֲנִים
אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ * וְהִקְרִיב מִזְבֵּחַ
הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁה לַיהוָה אֶת־הַחֹלֶב הַמִּכֶּסֶה אֶת־
הַקָּרֵב וְאֶת־כָּל־הַחֹלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקָּרֵב׃ * וְאֶת שְׁתֵּי
הַכְּלִיֹּת וְאֶת־הַחֹלֶב אֲשֶׁר עַל־הֶחָז אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים
וְאֶת־הַיִּתְרֹת עַל־הַכֶּבֶד עַל־הַכְּלִיֹּת יִסִּירֵנָה׃
* וְהִקְטִירוּ אֹתוֹ בְּנֵי־אֹהֶל הַמִּזְבֵּחַ עַל־הָעֹלָה אֲשֶׁר
עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁה רִיחַ נִיחָח לַיהוָה׃
* וְאִם מִן־הַצֹּאן קָרְבָנוֹ לִזְבֹּחַ שְׁלָמִים
לַיהוָה זָכָר אוֹ נִקְבָּה תָּמִים יִקְרִיבֵנוּ׃ * אִם־כֶּשֶׁב
הוּא מִקְרִיב אֶת־קָרְבָנוֹ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃
* וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָנוֹ וְשִׁחֲטָהּ אֹתוֹ לִפְנֵי
אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי־אֹהֶל הַמִּזְבֵּחַ אֶת־דָּמָו עַל־הַמִּזְבֵּחַ
סָבִיב׃ * וְהִקְרִיב מִזְבֵּחַ הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁה לַיהוָה
חֹלְבוֹ הָאֵלִיָּה תְּמִימָה לְעֹמֶר הָעֵצָה יִסִּירֵנָה
וְאֶת־הַחֹלֶב הַמִּכֶּסֶה אֶת־הַקָּרֵב וְאֶת־כָּל־הַחֹלֶב
אֲשֶׁר עַל־הַקָּרֵב׃ * וְאֶת שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֶת־הַחֹלֶב
אֲשֶׁר עַל־הֶחָז אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיִּתְרֹת עַל־
הַכֶּבֶד עַל־הַכְּלִיֹּת יִסִּירֵנָה׃ * וְהִקְטִירוּ הִכְהֵן הַמִּזְבֵּחַ
לֶחֶם אֲשֶׁה לַיהוָה׃ * וְאִם עֶז קָרְבָנוֹ
וְהִקְרִיבוּ לִפְנֵי יְהוָה׃

14 * Si autem obtuleris munus primitiarum
frugum tuarum Domino de spicis adhuc vi-
rentibus, torrebis eas igni, & confringes in mo-
rem faris, & sic offeres primitias tuas Domi-
no: * Fundens super ea oleum & thus im-
ponens, quia oblatio Domini est.
16 * De qua adolebit sacerdos in memoriam
muneris, partem faris fracti & olei ac to-
tum thus.

CAP. III.

1 Quid si hostia pacificorum fuerit eius ob-
latio, & de bobus voluerit offerre marem
sive foeminam, immaculata offeret coram Do-
mino. * Ponet manum super caput victimæ
suæ, quæ immolabitur in introitu tabernacu-
li testimonij. Fundentque filij Aaron sacerdo-
tis sanguinem per altaris circuitum.
3 * Et offerent de hostia pacificorum in ob-
lationem Domino adipem qui operit vitalia,
& quicquid pinguedinis est intrinsecus.
4 * Duos renes cum adipe quo teguntur ilia,
& reticulum iecoris cum renunculis.
5 * Adolebuntq; ea super altare in holocau-
stum lignis igne supposito in oblatione sua-
uissimi odoris Domino.
6 * Si verò de ouibus fuerit eius oblatio &
B pacificorum hostia, sive masculum obtulerit
sive foeminam, immaculata erunt omnia.
7 * Si agnum, obtulerit coram Domino:
8 * Ponet manum suam super caput victimæ
suæ quæ immolabitur in vestibulo taberna-
culi testimonij. Fundentque filij Aaron san-
guinem eius per circuitum altaris.
9 * Et offerent de pacificorum hostia sacrifi-
cium Domino, adipem & caudam totam cū
renibus & pinguedinem quæ operit ventrem
atque vniuersa vitalia.
10 * Et vtrumque renunculum cum adipe qui
C est iuxta ilia, reticulūque iecoris cum re-
nunculis.
11 * Et adolebit ea sacerdos super altare in pa-
bulum ignis & oblationis Domini.
12 * Si capra fuerit eius oblatio, & obtulerit
eam Domino:

Sup. cod.
& infra
cod.

תרגום אונקלוס

14 * וְאִם תִּקְרִיב מִנְחַת בְּכוֹרִין קָדָם יְיָ אֲבִיב קְלִי בְּנוֹר פְּרוּכָן דְּכִיכָן תִּקְרִיב יִתְּ מִנְחַת בְּכוֹרֶיךָ׃
16 * וְיִסַּק כְּהֵנָּה יִתְּ אֹזֶכְרָתָהּ מִגִּרְשָׁהּ וּמִשְׁמֶנָּה עַל כָּל לִבְנֹתָהּ קִירְבָנָא קָדָם יְיָ׃

ג

1 * וְאִם נִכְסֵת קִירְשָׁא קִירְבָנִיה אִם מִן תוֹרֵי הוּא מִקְרִיב אִם דְּבָר אִם נִזְבָּחָא שְׁלָמִים יִקְרִיבִיה קָדָם יְיָ׃
2 * וְיִסְמֹךְ יְדֵיהּ עַל רֹאשׁ קָרְבָנִיה וְיִכְסִינִיה בְּתַרְעָא מִשְׁכָּן וְיִמְנָא וְיִזְרָקֵן בְּנֵי אֹהֶל הַמִּזְבֵּחַ אֶת־דָּמָו עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃
3 * וְהִקְרִיב מִזְבֵּחַ הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁה לַיהוָה חֹלְבוֹ הָאֵלִיָּה תְּמִימָה לְעֹמֶר הָעֵצָה יִסִּירֵנָה
4 * וְאֶת־הַחֹלֶב הַמִּכֶּסֶה אֶת־הַקָּרֵב וְאֶת־כָּל־הַחֹלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקָּרֵב׃ * וְאֶת שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֶת־הַחֹלֶב
אֲשֶׁר עַל־הֶחָז אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיִּתְרֹת עַל־הַכֶּבֶד עַל־הַכְּלִיֹּת יִסִּירֵנָה׃ * וְהִקְטִירוּ הִכְהֵן הַמִּזְבֵּחַ
לֶחֶם אֲשֶׁה לַיהוָה׃ * וְאִם עֶז קָרְבָנוֹ וְהִקְרִיבוּ לִפְנֵי יְהוָה׃

* Si autem obtuleris sacrificium primitiarū Do-
mino, noua torrefacta farrā comminuta Domino.
offeret sacrificium primitiarum tuarum.

* Et effundes super ipsum oleum, & impones
super id thus, sacrificium est.

* Et offeret sacerdos memoriale eius de farribus
cum oleo, & omne thus eius holocaustū est Domino.

CAP. III.

Si autem sacrificium salutaris oblatio eius Domi-
no, siquidem ex bobus ipse obtulerit, siue mascu-
lum, siue fœminam, immaculatum adducet illud co-
ram Domino. * Et imponet manus eius super ca-
put doni, & immolabit illud apud ostium taberna-
culi testimonij, & effundent filij Aaron sacerdotes
sanguinem super altare holocaustorum in circuitu.

* Et adducent de sacrificio salutaris holocaustum
Domino, adipem operientem ventrem, & omnem
adipem qui super ventrem: * Et duos renes,
& adipem qui super ipsos, qui super femora, &
reticulum, quod super iecur, cum renibus auferet.

* Et referent ea filij Aaron sacerdotes super al-
tare, super holocausta, super ligna, quæ super ignem,
oblationem odorem suauitatis Domino.

* Si autem de ouibus oblatio eius, sacrificium sa-
lutaris Domino, masculum vel fœminam immacu-
tum offeret illud. * Si agnum obtulerit munus
eius, offeret illud corā Domino. * Et superponet
manum super caput doni sui, & immolabit illud
apud ostium tabernaculi testimonij, & infundent
filij Aaron sacerdotes sanguinem super altare in cir-
cuitu. * Et offeret à sacrificio salutaris obla-
tionem Domino, adipem & lumbum immacula-
tum cum ilibus diuidet illud, & adipem cooperien-
tem ventrem, & omnem adipem qui super ven-
trem.

* Et utrosque renes & adipem qui su-
per ipsos, qui super ilia, & reticulum quod super
iecur, cum renibus auferens.

* Offeret sacerdos super altare. odor suauitatis
oblatio Domino.

* Si autem de capris donum eius, & adducet il-
lud coram Domino.

14 * ἐὰν ὃ προσφέρῃς θυσίαν πρωτοχρημάτων τῷ κυρίῳ,
νέα πεφυγμένα χιόρα ἐλεκτά τῷ κυρίῳ· καὶ προσθήσεις τὴν
15 θυσίαν τῶν πρωτοχρημάτων σου. * καὶ ἐπιθήσεις ἐπ' αὐ-
τὴν ἔλαιον, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτὴν λίβανον, θυσία ἐστὶ.

16 * καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερθεὺς τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἀπὸ τῶν χι-
ορων σου τῷ ἐλαίῳ, & πάντα τὸν λίβανον αὐτῆς, κάρπωμά ἐστι
κυρίῳ.

1 * Ἐὰν ὃ θυσία σωτηρίου τὸ δῶρον αὐτῆς τῷ κυρίῳ, ἐὰν μὲν
ἐκ τῶν βοῶν αὐτὸς προσεγάγῃ, ἐὰν τε ἄρσεν, ἐὰν τε θῆλυ,
2 ἄμωμον προσάξει αὐτὸ ἐναντὶ κυρίου. * καὶ ἐπιθήσει τὰς
χεῖρας αὐτῆς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου, καὶ σφάξει αὐτὸ
παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ προσχεύουσιν
3 οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλο-
καυμάτων κύκλῳ. * & προσάξουσιν ἀπὸ τῆς θυσίας
σωτηρίου κάρπωμα κυρίῳ, τὸ σῆαρ τὸ κατακαλύπτει τὴν κοι-
λίαν, καὶ πᾶν τὸ σῆαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας.

4 * καὶ οὗτο δύο νεφροὺς, καὶ τὸ σῆαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ
τῶν μηρῶν, καὶ τὸν λοβόν, τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς
5 περιελεί. * & ἀνοίξουσιν αὐτὰ οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ
τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ὀλοκαυτώματα, ἐπὶ τὰ ξύλα, τὰ
ἐπὶ τοῦ πυρὸς κάρπωμα ὁσμὴν θυωδίας τῷ κυρίῳ.

6 * ἐὰν ὃ ἀπὸ τῶν προβάτων τὸ δῶρον αὐτῆς θυσίαν σωτη-
ρίας τῷ κυρίῳ, ἄρσεν ἢ θῆλυ, ἄμωμον προσθήσει αὐτό.

7 * ἐὰν ἄρνα προσεγάγῃ τὸ δῶρον αὐτῆς, προσάξει αὐτὸ
ἐναντὶ κυρίου.

8 * & ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου αὐτῆς,
καὶ σφάξει αὐτὸ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου,
& προσχεύουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσια-
στήριον κύκλῳ.

9 * καὶ προσθήσει ἀπὸ τῆς θυσίας σωτηρίου κάρπωμα τῷ κυ-
ρίῳ τὸ σῆαρ καὶ τὴν ὀσφυῖν ἄμωμον σὺν ταῖς ψόαις περιε-
λεῖ αὐτό· καὶ τὸ σῆαρ τὸ κατακαλύπτει τὴν κοιλίαν, & πᾶν
10 τὸ σῆαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας. * καὶ ἀμφοτέρους οὗτο νε-
φροὺς, καὶ τὸ σῆαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μηρῶν, καὶ τὸν
λοβόν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελών,

11 * ἀνοίσει ὁ ἱερθεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὁσμὴν θυωδίας κάρ-
πωμα τῷ κυρίῳ.

12 * ἐὰν ὃ ἀπὸ τῶν αἰγῶν τὸ δῶρον αὐτῆς, καὶ προσάξει αὐ-
τὸ ἐναντίον κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Si autem obtuleris munus primitiarum coram Domino, de spicis virentibus torrefactis igne confractis ac teneris offeres munus primitiarum
tuarum. 15 Et pones super illud oleum, ponesque super illud thus, munus est. 16 Et adolebit sacerdos memoriale eius
de granis eius confractis & de oleo eius cum toto thure eius, oblatio est coram Domino.

CAPVT III.

ET si hostia sanctificationum fuerit oblatio eius, si de bobus ipse obtulerit siue masculum siue fœminam, integrum offeret coram Domino.

1 Imponetque manum suam super caput oblationis suæ, & immolabit eam in ostio tabernaculi fœderis, & aspergent filij Aaron sacerdotes
sanguinem per circuitum altaris. 2 Et offeret de hostia sanctificationum oblationem coram Domino adipem, qui operit intestina & totum
adipem qui est super intestina. 3 Et duos renes & adipem qui est super eos, & qui est super ilia, & reticulum quod est super iecur cum renibus
auferet illud. 4 Adolebuntque ea filij Aaron super altare in holocaustum quod est super ligna quæ sunt super ignem. Oblatio est quæ suscipi-
tur cum beneplacito coram Domino. 5 Si autem de ouibus fuerit oblatio eius in hostiam sanctificationum coram Domino: masculum aut
fœminam integrum offeret. 6 Si agnum ipse obtulerit in oblationem suam, offeret eum coram Domino. 7 Et imponet manum suam
super caput oblationis suæ, & immolabit eam ante tabernaculum fœderis, & aspergent filij Aaron sanguinem eius per circuitum altaris.

8 Offeretque de hostia sanctificationum oblationem coram Domino, adipem eius, caudam integram, contra dorsum auferet eam, & totum adi-
pem qui est super intestina. 9 Et duos renes, & adipem qui est super eos, qui est iuxta ilia, & reticulum quod est super iecur cum renunculis
auferet illud. 10 Et adolebit ea sacerdos in altari, pabulum oblationis est coram Domino. 11 Si autem de capris fuerit ob-
latio eius, offeret eam coram Domino.

¹³ * Et imponet manus super caput eius, & immolabunt illud coram Domino apud ostium tabernaculi testimonij, & effundent filij Aaron sacerdotes sanguinem super altare in circuitu.

¹⁴ * Et offeret ex eo oblationem Domino adipem operientem ventrem, & omnem adipem qui est super ventrem.

¹⁵ * Et duos renes, & adipem qui super illos qui super ilia, & reticulum quod super iecur cum renibus auferet. * Et offeret sacerdos super altare oblationem odorem suauitatis Domino: omnem adipem Domino

¹⁷ * Legitimum sempiternum in generationes vestras: in omni habitatione vestra omnem adipem & omnem sanguinem non comedetis.

CAP. IIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen: dicens,

¹ * Loquere filiis Israel: dicens, Anima si peccauerit non sponte in omnibus preceptis Domini, quæ non oportet facere, & faciet aliquid ex illis.

³ * Si quidem sacerdos primus unctus peccauerit, ut populus peccet, & offeret pro peccato suo, quod peccauit, vitulum ex bobus immaculatum Domino pro peccato.

⁴ * Et adducet vitulum ad ostium tabernaculi testimonij coram Domino, & imponet manum suam super caput vituli coram Domino, & immolabit vitulum coram Domino. * Et accipiens sacerdos unctus consecratus manus, de sanguine vituli: & inferet illum in tabernaculum testimonij.

⁶ * Et intinget sacerdos digitum in sanguinem, & asperget à sanguine septies digito coram Domino, iuxta velum sanctum. * Et imponet sacerdos de sanguine vituli super cornua altaris thymiamatis compositionis coram Domino, quod est in tabernaculo testimonij, & omnem sanguinem vituli effundet in basin altaris holocausti, quod est apud ostia tabernaculi testimonij. * Et omnem adipem vituli qui peccati, & auferet ab eo adipem, cooperiens intestina, & omnem adipem qui super intestina. * Et duos renes, & adipem qui in ipsis, qui super ilia, & reticulū quod super iecur cū renibus auferet illud.

¹⁰ * Quemadmodū aufertur à vitulo sacrificij salutaris, et offeret sacerdos super altare holocausti.

¹³ * καὶ ἐπιθήσει τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· καὶ σφάζουσιν αὐτὸ ἐναντίον κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· & προσχεύουσιν ἐπὶ υἱοὺς ἀαρὼν ὁ ἱερεὺς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. * καὶ ἀνοίσει ἀπ' αὐτοῦ κάρπωμα τῶν κυρίων τὸ σῆαρ τὸ κατακαλύπτει τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν τὸ σῆαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας· * καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ σῆαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τῆς ἡπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεί. * καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρπωμα ὁσμὴν δωδύκας τῶν κυρίων. * πᾶν σῆαρ τῶν κυρίων νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἐν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν πᾶν σῆαρ & πᾶν αἷμα οὐκ ἐδεῶε.

¹ * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσίμ, λέγων· * λαλή-
² θεν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, ψυχὴ ἐὰν ἁμαρτή ἀκροσῶς ἀπὸ πάντων τῶν περὶ τὰς ἐντολῶν κυρίου, ὧν ἐδεῖ ποιεῖν, & ποιήσῃ ἐν πᾶσι αὐτῶν. * ἐὰν μὲν οὐκ ἀρχιερεὺς ὁ χειριστὴς ἁμαρτή τοῦ λαοῦ ἁμαρτήσῃ, καὶ προστάξῃ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἡμαρτε, μόχον ἐκ βοῶν ἀμωμον τῶν κυρίων περὶ τῆς ἁμαρτίας. * καὶ προστάξῃ τὸν μόχον παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐναντὶ κυρίου, καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μοχλοῦ ἐναντὶ κυρίου, καὶ σφάζει τὸν μόχον ἐνώπιον κυρίου.

⁵ * καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ὁ χειρὸς ὁ τετελεσμένῳ τὰς χεῖρας, ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μοχλοῦ, & εἰσὶν αὐτοῖς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. * καὶ βάψει ὁ ἱερεὺς τὸν δάκτυλον εἰς τὸ αἷμα, & προσρανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπὶ αἰκίς τῶν δακτύλων ἐναντὶ κυρίου, καὶ τὸ καταπέτασμα τὸ ἅγιον. * & ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μοχλοῦ ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος τῆς σωθέσεως ἐνδὲν κυρίου, ὅ ἐστι ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου· καὶ πᾶν τὸ αἷμα τοῦ μοχλοῦ ἐκχεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὀλοκαυτώσεως, ὅ ἐστι παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ πᾶν τὸ σῆαρ τοῦ μοχλοῦ τῆς ἁμαρτίας καὶ περιελεί ἀπ' αὐτοῦ τὸ σῆαρ τὸ κατακαλύπτει τὰ ἐνδοδια, & πᾶν τὸ σῆαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοδίων. * καὶ οὗτοι δύο νεφροὺς, καὶ τὸ σῆαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, & τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἡπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεί αὐτό. * ὃν τρόπον ἀφερεῖται ἀπὸ τοῦ μοχλοῦ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς καρπώσεως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹³ Et imponet manum suam super caput eius, immolabitque eam ante tabernaculum fœderis, & aspergent filij Aaron sanguinem eius per circuitum altaris.

¹⁴ Offeretque ex eo oblationem eius coram Domino, adipem qui operit intestina & totum adipem qui est super intestina. * Et duos renes & adipem qui est super eos, qui est iuxta ilia, & reticulum quod est super iecur cum renunculis auferet illud. * Adolebitque ea sacerdos in altari: pabulum oblationis est, ut suscipiatur cum beneplacito: omnis adeps coram Domino offeretur. * Pacto sempiterno in generationibus vestris in cunctis habitationibus vestris, omnem adipem & omnem sanguinem non comedetis.

CAPVT IIII.

Locutusque est Dominus cum Moysse: dicens, * Loquere cum filiis Israel, dicens: Homo qui peccauerit per ignorantiam de vniuersis mandatis Domini quæ non decent fieri, & fecerit vnum ex eis.

* Si sacerdos magnus peccauerit pro delicto populi, offeret pro peccato suo quod peccauit, vitulum integrum coram Domino pro peccato. * Et adducet vitulum ad ostium tabernaculi fœderis in conspectu Domini. * Et tollet sacerdos magnus de sanguine vituli, & inferet eum in tabernaculum fœderis.

* Et tinget sacerdos digitum suum in sanguine, & asperget de sanguine septies coram Domino contra velum sanctuarij. * Poneretque sacerdos de sanguine super cornua altaris thymiamatis aromatum coram Domino, quod est in tabernaculo fœderis, omnem autem sanguinem vituli fundet in fundamento altaris holocausti quod est in ostio tabernaculi fœderis.

* Et totum adipem bouis qui offertur pro peccato separabit ab eo, adipem qui operit intestina & omnem adipem qui est super intestina. * Et duos renes & adipem qui est super eos, & qui est super ilia, & reticulum quod est super iecur cum renibus auferat illud.

* Sicut separatum est de vitulo hostiæ sanctificationum. & adolebit ea sacerdos super altare holocausti.

11 * ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו
ועל כרעיו וקרבו ופרשו: * והוציאת את כל
הפר אל מחוץ למחנה אל מקום טהור אל
שפך הדשן ושרף אותו על עצים במש על שפך
הדשן ושרף: * ואם כל עדת ישראל
ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחרת מכל
מצוות יהוה אשר לא תעשינה ואשמו:
14 * ונודעה החטאת אשר חטאו עליה והקריבו
הקהל פר בן בקר לחטאת והביאו אותו לפני אהל
מועד: * וסמכו וקני העדה את ידיהם על ראש
הפר לפני יהוה ושחט את הפר לפני יהוה: * והביא
17 הכהן המשיח מדם הפר אל אהל מועד: * וטבל
הכהן באצבעו מן הדם והזהר שבע פעמים לפני
יהוה את בני הפרכה: * ומן הדם יתן על קרנת
המזבח אשר לפני יהוה אשר באהל מועד ואת
כל הדם ישפך אל יסוד מזבח העלה אשר פתח
אהל מועד: * ואת כל חלבו ירים ממנו והקטיר
20 המזבחה: * ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת
כן יעשה לו ובפר עליהם הכהן ונסלח להם:
21 * והוציאת את הפר אל מחוץ למחנה ושרף
אותו כאשר שרף את הפר הראשון חטאת הקהל
הזאת: * אשר נשיאת חטאת ועשה
אחרת מכל מצוות יהוה אלהיו אשר לא תעשינה
23 בשגגה ואשם: * או הודע אליו חטאתו אשר
חטא בה והביא את קרבנו שעיר עזים זכר תמים:
24 * וסמך ידו על ראש השעיר ושחט אותו במקום
אשר ישחט את העלה לפני יהוה חטאת הזאת:
25 * ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן
על קרנת מזבח העלה ואת דמו ישפך אל יסוד
מזבח העלה:

11 * Pellem verò & omnes carnes cum capite
& pedibus & intestinis & fimo & reliquo cor
12 pore, * Efferet extra castra in locum mun-
dum, vbi cineres effundi solent, incendetque
ea super lignorum struem, quæ in loco effu-
forum cinerum cremabuntur.
13 * Quod si omnis turba filiorum Israel igno-
rauerit, & per imperitiam fecerit, quod cōtra
mandatum Domini est.
14 * Et postea intellexerit peccatum suum, of-
feret pro peccato suo vitulum; adducetque
eum ad ostium tabernaculi.
15 * Et ponent seniores populi manus super
caput eius coram Domino: Immolatq; vi-
tulo in conspectu Domini,
16 * Inferet sacerdos qui vinctus est de sangui-
ne eius in tabernaculum testimonij:
17 * Tinctoque digito aspergens septies con-
tra velum.
18 * Ponetq; de eodem sanguine in cornibus
altaris quod est coram Domino in tabernacu-
lo testimonij. Reliquum autem sanguinem
fundet iuxta basim altaris holocaustorum,
quod est in ostio tabernaculi testimonij.
19 * Omnemq; eius adipem tollet & adolebit
super altare.
20 * Sic faciens & de hoc vitulo quomodo fe-
cit & prius: & rogante pro eis sacerdote pro-
pitius erit eis Dominus.
21 * Ipsum autem vitulū efferet extra castra,
E atque comburet sicut & priorem vitulum,
quia est pro peccato multitudinis.
22 * Si peccauerit Princeps, & fecerit vnum e
pluribus per ignorantiam quod Domini lege
prohibetur. * Et postea intellexerit pecca-
tum suum, offeret hostiam coram Domino
hircum de capris immaculatum.
24 * Ponetque manū suam super caput eius.
Cūque immolauerit eum in loco vbi solet
mactari holocaustum coram Domino, quia p
25 peccato est: * Tinget sacerdos digitum in
sanguine hostiæ pro peccato, tangens cornua
altaris holocausti, & reliquum fundens ad
basim eius.

תרגום אונקלוס

11 ויהי משבא דחורא ויהי כל בשריה על רישיה ועל כרעיה וקרביה ואוכליה:
בית מישד קיטמא ויוקד ויהיה על אשניא בנורא על אחר בית מישד קיטמא ויוקד:
פתגמא מעיני קהלא ויעבדון חר מכל פקודיא דייא דלא כשרין לאתעבדא ויחובון:
לחטאתא וייתון ויהיה לקדם משכן זימנא:
16 ויעיל כהנא רבא מדמא דחורא למשכן זימנא:
פרוכתא:
18 ומן דמא יתן על קרנת מדבחתא די קדם יי די במשכן זימנא ויהי כל דמא ישוד ליסודא דמדבחתא דעלתא דבחרע משכן
זימנא:
19 ויהי כל חרביה ופריש מגיה ויסק למדבחתא:
עליהון כהנא וישחבק להון:
21 ויפק ית חורא למבכרא למשריתא ויוקד ויהיה כמא דאוקיד ית חורא קדמא חטאת קהלא הוא:
22 דרבא יחוב ויעבד חר מכל פיקודיא דייא אלהיה דלא כשרין לאתעבדא בשלוי ויחוב:
כה וייתו ית קרבניה צפיר בר עזי דכר שלים:
24 ויסקמך ויהיה על ריש צפירא ויכוס ויהיה באחרא דכוס ויהי עלתא קדם
25 ויטב כהנא מדמא דחטאתא באצבעיה וייתן על קרנת מדבחתא דעלתא ויהי דמיה ישוד ליסודא
דמדבחתא ועלתא:

* Et pellem vituli & omnem carnem eius cum capite & extremitatibus & ventre & fimo.

* Et efferet totum vitulum extra castra ad locum mundum, ubi effundunt cinerem, & comburent illum super ligna in igne, in effusione cineris cremabitur. * Si autem omnis congregatio Israel ignorauerit inuitè, & latuerit verbum ab oculis congregationis, & facient vnum de omnibus mandatis Domini, quæ non oportet facere, & peccauerint.

* Et cognitum fuerit illis peccatum, quod peccauerunt in eo, & adducet congregatio vitulum ex bobus immaculatum pro peccato, & adducet illum ad ostia tabernaculi testimonij. * Et imponent seniores congregationis manus suas super caput vituli coram Domino, & immolabunt vitulum coram Domino. * Et inducet princeps sacerdotum vnctus de sanguine vituli in tabernaculum testimonij.

* Et tinget princeps sacerdotum digitum de sanguine vituli, & asperget septies coram Domino, eregione veli sanctuarij. * Et de sanguine imponent sacerdos super cornua altaris thymiamatū compositionis, quod est coram Domino, quod est in tabernaculo testimonij, & omnem sanguinem effundet super basim altaris holocaustorū, existentis prope ostium tabernaculi testimonij.

* Et omnem adipem eius auferet ab eo, & offeret super altare. * Et faciet vitulum, quemadmodum fecit vitulum qui peccati, sic fiet, & propitiabit pro illo sacerdos, et dimittetur illis peccatum.

* Et educent vitulum totum extra castra, & cremabunt vitulum, quemadmodum combusserunt vitulum priorem: peccatum congregationis est.

* Si autē princeps peccauerit, & fecerit vnu de omnibus præceptis Domini Dei sui, quod nō fiet inuitè, & peccauerit & deliquerit. * Et cognitum fuerit illi peccatum quod peccauit in ipso, & offeret donum eius hircum ex capris masculum immaculatum. * Et imponent manum suam super caput hirci, & immolabunt illum in loco, ubi immolabunt holocausta coram Domino, peccatum est.

* Et imponent sacerdos de sanguine qui est peccati, digito super cornua altaris holocaustorum, & omnem sanguinem eius effundet iuxta basim altaris holocaustorum.

11 * Ἐ τὸ δέριμα τῆς μόσχου, καὶ πᾶσαν τὴν σάρκα αὐτοῦ σὺν τῇ κε-
12 φαλῇ, ὅτις ἀκροθίνεως ἐ τῇ κοιλίᾳ, ἐ τῇ κόπρῳ. * Ἐ ἔξοί-
σει ὅλον τὸν μόσχον ἔξω τῆ παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρὸν, ὃ
ἐκχέουσι τὴν σποδίαν. Ἐ καὶ κατακαύσουσιν αὐτὸν ἐπὶ ξύλων ἐν
13 πυρὶ, ἐπὶ τῇ ἐκχύσεως τῆ σποδίας καυθήσεται. * εἰάν ᾧ πᾶσα
συναγωγὴ ἰσραὴλ ἀγνοήσῃ ἀκουσίως, Ἐ λάθῃ ῥῆμα ἔξ ὀφ-
θαλμῶν τῆ συναγωγῆς, καὶ ποιήσωσι μίαν δόξιν πασῶν τῶν
14 ἐντολῶν κυρίου, ὧν ἐδεῖ ποιεῖν, καὶ πλημμελήσωσι. * καὶ
γινώσκῃ αὐτοῖς ἡ ἀμαρτία, ἣν ἤμαρτον ἐν αὐτῇ, Ἐ περσάξῃ
ἡ συναγωγὴ μόσχον ἐκ βοῶν ἀμωμον περὶ τῆ ἀμαρτίας, καὶ
περσάξῃ αὐτὸν παρὰ τὰς θύρας τῆ σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
15 * καὶ ἐπιθήσουσιν ὁ πρεσβύτεροι τῆς συναγωγῆς τὰς
χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς μόσχου ἐναντι κυρίου· καὶ
16 σφάξουσιν τὸν μόσχον ἐναντι κυρίου. * καὶ εἰσίοις ὁ δὲ χειρὸς ὁ
χειρὸς δὸτ ἱερεὺς αἷμα τῆς μόσχου εἰς τὴν σκηνὴν τῆς μαρτυρίας.
17 * Ἐ βάψῃ ὁ δὲ χειρὸς τὸν δακτύλον δὸτ αἷματος τοῦ
μόσχου, Ἐ ῥῥῳεῖ ἐπὶ αἰκῆς ἐναντι κυρίου, κατενώπιον τοῦ καταπε-
18 τάσματος τῆς ἀγίας. * καὶ δὸτ αἷμα τῆς ἐπιθήσει ὁ
ιερεὺς ἐπὶ τὰ κέρατα τῆς θυσιαστηρίας τῶν θυμιαμάτων τῆς σω-
θέσεως, ὃ ἐστὶν ἐνώπιον κυρίου, ὃ ἐστὶν ἐν τῇ σκηνῇ τῆς μαρτυρίας· καὶ
τὸ πᾶν αἷμα ἐκχεῖ πρὸς τὴν βάσιν ἱεθυσιαστηρίας τῶν καρ-
πώσεων, δὸντ πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
19 * καὶ τὸ πᾶν σῆμα αὐτοῦ περιελεῖ ἀπ' αὐτοῦ, Ἐ ἀνοίσει ἐπὶ
20 τὸ θυσιαστήριον. * καὶ ποιήσῃ τὸν μόσχον, ὃν τρέπον ἐποίησε
τὸν μόσχον τὸν τῆ ἀμαρτίας, ὅπως ποιήσῃ. καὶ ἔξιλάσῃ
περὶ αὐτοῦ ὁ ιερεὺς, καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς ἡ ἀμαρτία.
21 * καὶ ἔξοίσουσιν τὸν μόσχον ὅλον ἔξω τῆ παρεμβολῆς, Ἐ κα-
τακαύσουσιν τὸν μόσχον, ὃν τρέπον κατέκαυσαν τὸν μόσχον τὸν
22 πρεσβύτερον· ἀμαρτία συναγωγῆς ἐστίν. * εἰάν ᾧ ὁ ἀρχὸν ἀ-
μάρτη, καὶ ποιήσῃ μίαν δόξιν πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, Ἐ περσά-
ξῃ αὐτὸν, ἢ ἐ ποιήσῃ ἀκουσίως, Ἐ ἀμάρτη καὶ πλημμελήσῃ.
23 * Ἐ γινώσκῃ αὐτῷ ἡ ἀμαρτία, ἣν ἤμαρτεν ἐν αὐτῇ, Ἐ περ-
σάξῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ χίμαρον ἔξ αἰγῶν ἄρσεν ἀμωμον.
24 * Ἐ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς χιμά-
ρος, Ἐ σφάξουσιν αὐτὸν ἐν τόπῳ, ὃ σφάξουσιν τὰ ὀλοκαυτώμα-
25 τα ἐνώπιον κυρίου, ἀμαρτία ἐστίν. * Ἐ ἐπιθήσει ὁ ιερεὺς δὸτ αἷ-
ματος τῆς ἀμαρτίας τῶν δακτύλων ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυ-
σιαστηρίου τῶν ὀλοκαυτωμάτων, Ἐ τὸ πᾶν αἷμα αὐτοῦ ἐκχεῖ
πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὀλοκαυτωμάτων.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et pellem vituli & omnem carnem eius cum capite, & cum pedibus, & cum intestinis, & fimo eius. 11 Efferetque omnem vitulum ex-
tra castra in locum mundum in locum ubi cinis funditur. Incendetque eum igne super ligna, in locum ubi cinis funditur comburetur.

12 Si autem omnis congregatio Israel ignorauerit, & occultum fuerit verbum ab oculis ecclesiæ, & fecerint contra vnum de omnibus præceptis Domini, quod non decet fieri, & peccauerint. 12 Et postea notum fuerit peccatum in quo peccauerunt, offeret ecclesia vitulum de bobus
pro peccato, & adducet eum coram tabernaculo fœderis.

13 Imponentque seniores congregationis manus suas super caput vituli coram Domino, & immolabit vitulum coram Domino. 13 Et inferet sacerdos magnus de sanguine vituli in tabernaculum fœderis.

14 Et tinget sacerdos digitum suum in sanguine, & asperget septies coram Domino contra velum. 14 Et de sanguine ponet super cornua altaris quod est in tabernaculo fœderis coram Domino. Et totum sanguinem fundet in fundamento altaris holocausti quod est in ostio tabernaculi fœderis.

15 Et totum adipem separabit ex eo, & adolebit in altari. 15 Facietque de hoc vitulo sicut fecit de vitulo pro peccato, ita
faciet ei, & propitiabit pro eis sacerdos, & dimittetur eis.

16 Educetque vitulum extra castra, & comburet eum, sicut combussit vitulum priorem, quia pro peccato congregationis est. 16 Quando Princeps peccauerit per ignorantiam & fecerit contra vnum de omnibus præ-
ceptis Domini Dei sui, quod non decet fieri, & deliquerit.

17 Si notum fuerit ei peccatum suum in quo peccauit, afferet oblationem suam hircum de capris masculum integrum. 17 Imponentque manum suam super caput hirci, & immolabit eum in loco ubi immolatur holocaustum
coram Domino, pro peccato enim est.

18 Tolleretque sacerdos de sanguine hostiæ pro peccato digito suo, & ponet super cornua altaris holocausti, & sanguinem eius effundet ad fundamentum altaris holocausti.

וְנִתַּת כָּל חֶלְבּוֹ יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ כְּחֶלֶב זֶבַח
הַשְּׁלָמִים וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן מִחֻטָּאתָו וְנִסְלַח לוֹ:

* וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תִּחְטָא בְשִׁגְגָה מֵעַם

הָאָרֶץ בַּעֲשֻׁתָּהּ אַחֲרֵי מִמְצוֹר יְהוָה אֲשֶׁר לֹא

תַּעֲשִׂינָהּ וְאִשָּׁם: * יָמוּ הוֹדֵעַ אֵלָיו חֻטָּאתוֹ

אֲשֶׁר חָטָא וְהָבִיא קֶרְבָּנוֹ שְׁעִירַת עֲזִים תְּמִימָה

נִקְבְּרָה עַל חֻטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: * וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ

עַל רֹאשׁ הַחֻטָּאת וְשָׁחַט אֶת הַחֻטָּאת בַּמָּקוֹם הָעֶלְיוֹן:

* וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדְּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קֶרְנוֹ

מִזְבֵּחַ הָעֹלֹת וְאֶת כָּל דְּמָהּ יִשְׁפֹךְ אֶל יִסּוֹד

הַמִּזְבֵּחַ: * וְאֶת כָּל חֶלְבֶּהּ יִסִּיר בְּאֶשֶׁר הוֹסֵר

חֶלֶב מֵעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן רֹחַמִּזְבֵּחַ

לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לוֹ:

* וְאִם כֶּבֶשׂ יִבְיֵא קֶרְבָּנוֹ לַחֻטָּאת נִקְבְּרָה

תְּמִימָה יִבְיָאנָהּ: * וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ

הַחֻטָּאת וְשָׁחַט אֶת הַחֻטָּאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט

אֶת הָעֹלֹת: * וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֻטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ

וְנָתַן עַל קֶרְנוֹת מִזְבֵּחַ הָעֹלֹת וְאֶת כָּל דְּמָהּ יִשְׁפֹךְ אֶל

יִסּוֹד הַמִּזְבֵּחַ: * וְאֶת כָּל חֶלְבֶּהּ יִסִּיר בְּאֶשֶׁר יוֹסֵר

חֶלֶב הַכֶּבֶשׂ מִזְבֵּחַ הַשְּׁלָמִים וְהַקְטִיר רֹחַמִּזְבֵּחַ אֹתָם

הַמִּזְבֵּחַ עַל אֲשֵׁי יְהוָה וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חֻטָּאתוֹ

אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ:

ה

* וְנֶפֶשׁ כִּי תִחְטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהָיָה עֹד

אוֹ רֹאֶה אוֹ יָדַע אִם לֹא יִגִּיד וְנִשְׁא עֹנֵנוּ: * אוֹ נֶפֶשׁ

אֲשֶׁר תִּגְעַ בְּכָל דְּבַר טְמֵא אוֹ בְּנִבְלָה חַיָּה טְמֵאָה

אוֹ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שֶׂרֶץ טְמֵאָה

וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ וְהָיָה טְמֵא וְאִשָּׁם: * אוֹ כִּי יִגַּע בְּטְמֵאָת

אָדָם לְכָל טְמֵאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ

וְהָיָה יָדַע וְאִשָּׁם:

26 * Adipem verò adolebit supra, sicut in vi-
ctimis pacificorum fieri solet. Rogabitq; pro
eo sacerdos & pro peccato eius, & dimittetur
27 ei. * Quod si peccauerit anima per ignoran-
tiam de populo terræ vt faciat quicquam de
his quæ Domini lege prohibentur atque de-
linquat.

28 * Et cognouerit peccatum suum, offeret ca-
pram immaculatam.

29 * Ponétq; manus super caput hostiæ q̄ pro
peccato est, & immolabit eam in loco holo-
causti. * Tollétq; sacerdos de sanguine in
30 digito suo; & tangens cornua altaris holocau-
sti, reliquum fundet ad basim eius.

31 * Omnem autem adipem auferens sicut au-
ferri solet de victimis pacificorum, adolebit
super altare in odorem suauitatis Domino;
rogabitq; pro eo, & dimittetur ei.

32 * Si autem de pecoribus obtulerit victimam
pro peccato, ouem scilicet immaculatam:

33 * Ponet manum super caput eius, & immo-
labit eam in loco vbi solent cædi holocausto-
rum hostiæ. * Sumétque sacerdos de san-
guine eius digito suo: & tangens cornua al-
taris holocausti, reliquum fundet ad basim
eius.

35 * Omnem quoque adipem auferens sicut
auferri solet adeps arietis qui immolatur pro
pacificis, cremabit super altare incensum Do-
mini, rogabitq; pro eo & pro peccato eius, &
dimittetur ei.

CAP. V.

1 **S**I peccauerit anima & audierit vocem iu-
A rantis, testisque fuerit quod ipse vidit, aut
consciis est, nisi indicauerit, portabit iniqui-
tatem suam.

2 * Anima quæ tetigerit aliquid immundū,
siue quod occisum à bestia est, aut per se mor-
tuum, aut quodlibet aliud reptile, & oblita
fuerit immunditiæ suæ, rea est & deliquit.

3 * Et si tetigerit quicquam de immundicia
hominis iuxta omnem impuritatem qua pol-
lui solet, oblitaque cognouerit postea, subia-
cebit delicto.

תרגום אונקלוס

26 וְיָת כָּל תְּרִבְיָה יִסֵּק לְמִזְבֵּחַ כְּתִרְבַּי נִכְסֵי קִדְשֵׁי וְיִכְפֹּר עָלָיו כְּהֵנָּה מִחֻבְתִּיהָ וְיִשְׁחַבֵּק לִיהּ: *
מֵעַמָּה דְּאַרְעָא בְּמַעֲבְדֵיהּ חַד מִפְּקוּדֵיהּ דִּינִי דְּלֹא כְּשִׁרִין לְאַתְעֵבְדָּא וְיִחֻב: *
עֲזִיז שְׁלֵמָתָא נִקְיָתָא עַל חֻבְתִּיהָ דְּחָב: * 29 וְיִסְמֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רִישׁ חֻטָּאתָא וְיִכּוּס יָת חֻטָּאתָא בְּאַתְרָא דְּעֵלְתָא: *
מִדְּמָה בְּאַצְבָּעֵיהּ וְיִתֵּן עַל קֶרְנוֹת מִזְבֵּחַ דְּעֵלְתָא וְיִתֵּן כָּל דְּמָהּ יִשְׁחַט לִיסוּדָא דְּמִזְבֵּחַ: *
נִכְסֵי קִדְשֵׁי וְיִסֵּק כְּהֵנָּה לְמִזְבֵּחַ לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְיוֹ קִדְשֵׁי וְיִכְפֹּר עָלָיו כְּהֵנָּה וְיִשְׁחַבֵּק לִיהּ: *
נִקְבָּא שְׁלֵמָתָא וְיִתֵּינָהּ: * 33 וְיִסְמֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רִישׁ חֻטָּאתָא וְיִכּוּס יָת חֻטָּאתָא בְּאַתְרָא דִּיכּוּס יָת עֵלְתָא: *
מִדְּמָה דְּחֻטָּאתָא בְּאַצְבָּעֵיהּ וְיִתֵּן עַל קֶרְנוֹת מִזְבֵּחַ דְּעֵלְתָא וְיִתֵּן כָּל דְּמָהּ יִשְׁחַט לִיסוּדָא דְּמִזְבֵּחַ: *
חַרֵּב אִימָרָא מִנְכֵסֵי קִדְשֵׁי וְיִסֵּק כְּהֵנָּה וְיִתֵּן לְמִזְבֵּחַ עַל קֶרְבָּנֵיהּ דִּינִי וְיִכְפֹּר עָלָיו כְּהֵנָּה עַל חֻבְתִּיהָ דְּחָב וְיִשְׁחַבֵּק לִיהּ: *

ה

1 אוֹ חֵזָא אוֹ יָדַע אִם לֹא יִגִּיד וְנִשְׁא עֹנֵי חֻבְיָה: *
אוֹ בְּנִבְלַת רִחִישׁ מִסָּבָב וְיִתָּא מִכָּסָא מִיָּנִיהּ וְהָיָה מִסָּבָב וְחָב: *
אוֹ אִינְשׁ אֲרִי יִחֻב וְיִשְׁמַע קֹל מוֹמִי וְהָיָה סְחִיד: *
אוֹ אִינְשׁ דְּיִקְרַב בְּכָל מוֹדַע מִסָּבָב אוֹ בְּנִבְלַת חַיָּה מִסָּבָב אוֹ בְּנִבְלַת בְּעִירָא מִסָּבָב: *
אוֹ אִינְשׁ יִקְרַב בְּסוֹבְתִיהּ אִינְשָׁא בְּכָל סוֹבְתִיהּ דִּימִסָּבָב בָּהּ וְיִתָּא מִכָּסָא מִיָּנִיהּ וְהָיָה יָדַע וְחָב: *

* Et omnem adipem eius offeret super altare, si-
cut adipem sacrificij salutaris, & propitiabit pro eo
sacerdos de peccato eius, & dimittetur illi. * Si
autē anima una peccauerit inuitē ex populo terra,
in faciendo vnum de omnibus præceptis Domini,
quod non fiet & peccauerit: * Et cognitum fue-
rit ei peccatum, quod peccauit in eo, et feret donum
capellam ex capris immaculatam fœminam feret pro
peccato, quod peccauit. * Et imponet manum suā
super caput peccati sui, & immolabūt capellam quæ
peccati in loco, ubi immolabunt holocausta.

* Et accipiet sacerdos de sanguine eius digito suo,
& imponet super cornua altaris holocaustorum, &
omnem sanguinem illius effundet iuxta basim alta-
ris. * Et totum adipem auferet, quemadmodum
aufertur adeps de sacrificio salutaris, & tollet sacer-
dos super altare in odorem suauitatis Domino, &
propitiabit pro eo sacerdos, & dimittetur ei.

* Si autem ouem obtulerit donum suum pro pec-
cato, fœminam immaculatam offeret illud.

* Et imponet manū suam super caput illius qui
peccati, & immolabunt illud pro peccato in loco
ubi immolabunt holocausta.

* Et accipiens sacerdos de sanguine qui peccati
digito suo, imponet super cornua altaris holocausti,
et omnem eius sanguinem effundet iuxta basim al-
taris holocausti.

* Et omnem eius adipem auferet, quemadmo-
dum aufertur adeps ouis de sacrificio salutaris, &
imponet illud sacerdos super altare super holocausta
Domini, & propitiabit pro eo sacerdos pro peccato,
quod peccauit, & dimittetur ei.

CAP. V.

SI autem anima peccauerit, & audierit vocem
iuramenti, & hic testis, vel vidit, vel conscius
fuit, si non indicauerit, portabit peccatum suum.

* Anima quæ tetigerit omnem rem immun-
dam, vel morticinium vel à bestia occisam immun-
dam, vel morticina abominationum immundarum,
vel morticina iumentorum immundorum.

* Vel tetigerit de immunditia hominis, de omni
immunditia eius, quam tangens pollutus fuerit, &
latuit ipsum, post autem hoc cognouit, & erra-
uerit.

26 * Ἐπὶ τὸ σῆμα αὐτοῦ ἀνοίσει ἵππὶ τὸ θυσιαστήριον, ὥστε
τὸ σῆμα θυσίας σωτηρίου. Ἐξιλιάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς
27 ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. * Ἐὰν ὅψυχὴ
μία ἀμαρτήσῃ ἀκροῖως ἐκ τῆς γῆς, ἐν τῷ ποιῆσαι μίαν
ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ἢ ἐποιήσῃ, Ἐπλημελή-
28 σῃ. * Ἐγνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἀμαρτία, ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, καὶ
οἴσεται τὸ δῶρον χίμαιραν ἢ ἀγῶν ἄμωμον θήλειαν οἴσει πε-
29 ρὶ τῆς ἀμαρτίας, ἥς ἥμαρτεν. * Ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς ἀμαρτίας αὐτοῦ, Ἐσφάξῃ τὴν χί-
μαιραν τὴν τῆς ἀμαρτίας ἐν τῷ τόπῳ, ὃ σφάξῃ τὰ ὀλοκαυ-
30 τώματα. * Ἐλήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ τὸ δακ-
τύλῳ αὐτοῦ, Ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τῆς θυσιαστηρίας τῶν ὀ-
λοκαυτωμάτων καὶ πᾶν τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκχεῖ παρὰ τὴν
31 βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. * Ἐπὶ τὸ σῆμα περιελεῖ, ὃν τρόπον
περιερεῖται τὸ σῆμα ἀπὸ τῆς θυσίας σωτηρίου. Ἐνοίσει ὁ ἱερεὺς
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον εἰς ὁσμὴν δυνάμεως κυρίου καὶ Ἐξιλιάσεται
32 περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, Ἐσφάξῃ αὐτῷ. * Ἐὰν ὅψυχὴ πρὸς
ἐνέγκῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ περὶ τῆς ἀμαρτίας, θήλυ ἄμωμον
33 πρὸς οἴσει αὐτό. καὶ Ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κε-
φαλὴν τῆς ἀμαρτίας. Ἐσφάξῃ αὐτὸ περὶ τῆς ἀμαρτίας
34 ἐν τῷ τόπῳ, ὃ σφάξῃ τὰ ὀλοκαυτώματα. καὶ λαβὼν
ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς ἀμαρτίας τὸ δακτύλῳ αὐτοῦ,
Ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὀλοκαρπώσεως.
καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ αἷμα ἐκχεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστη-
35 ρίου τῆς ὀλοκαυτώσεως. καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ σῆμα περιελεῖ,
ὃν τρόπον περιερεῖται σῆμα πρὸς αὐτοῦ ἀπὸ θυσίας σωτηρίου,
καὶ Ἐπιθήσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ὀλο-
καυτώματα κυρίου καὶ Ἐξιλιάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ
τῆς ἀμαρτίας ἥς ἥμαρτεν, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ.

Ε.

1 * Ἐὰν δὲ ψυχὴ ἀμαρτήσῃ, καὶ ἀκούσῃ φωνὴν ὀρκισμοῦ,
καὶ οὐτὸς μάρτυς, ἢ ἑώρακεν, ἢ σωοῖδεν, ἔαν μὴ ἀναγγεί-
2 λῃ, λήψεται τὴν ἀμαρτίαν αὐτοῦ. * ἢ ψυχὴ ἥτις ἔαν
ἀψῇται παντὸς πράγματός ἀκαθάρτου, ἢ θνησιμαίου ἢ θη-
ριαλῶτος ἀκαθάρτου, ἢ τῶν θνησιμαίων βδελυγμάτων τῶν
ἀκαθάρτων, ἢ τῶν θνησιμαίων κτελῶν τῶν ἀκαθάρτων.
3 * ἢ ἀψῇται ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου, ἀπὸ πάσης ἀκα-
θαρσίας αὐτοῦ, ἢς ἀνὴρ ἀμύθητος, καὶ ἔλαθεν αὐ-
τόν, μὴ ὅτι τοῦτο γινώσκῃ, καὶ πλημελήσῃ

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et totum adipem eius adolebit in altari sicut adipem hostiæ sanctificationum, & propitiabit pro eo sacerdos super peccato eius, & dimittetur ei.
27 Si autem vir vnus de populo terræ peccauerit per ignorantiam, vt faciat contra vnum de præceptis Domini quod non decet fieri, & deliquerit.
28 Si notum fuerit ei peccatum suum in quo peccauit, adducet oblationem suam capram fœminam integram pro peccato suo quod peccauit.
29 Imponetque manum suam super caput hostiæ quæ est pro peccato, & immolabit eam in loco holocausti. 30 Tolleque sacerdos de sanguine eius in digito suo, & ponet super cornua altaris holocausti, & totum sanguinem fundet ad fundamentum altaris. 31 Et omnem adipem eius auferet, sicut aufertur adeps de hostia sanctificationum, adolebitque sacerdos in altari, vt suscipiatur cum beneplacito coram Domino, & propitiabit pro eo sacerdos, & dimittetur ei. 32 Et si de omnibus adduxerit in oblationem pro peccato, fœminam integram offerat.
33 Imponetque manum suam super caput victimæ pro peccato, & immolabit eam pro expiatione in loco vbi immolatur holocaustum.
34 Tolleque sacerdos de sanguine victimæ quæ sit pro peccato in digito suo, & ponet super cornua altaris holocausti: & omnem sanguinem fundet ad fundamentum altaris. 35 Et totum adipem eius auferet, sicut ablatus est arietis hostiæ sanctificationum. Adolebitque ea sacerdos in altari super oblationes Domini, & propitiabit pro eo sacerdos pro peccato suo quod peccauit, & dimittetur ei.

CAPVT V.

ET si homo peccauerit & audierit vocem adiurantis, & ipse fuerit testis, aut vidit, aut conscius est, si non indicauerit, portabit iniquitatem suam.
Aut homo qui tetigerit in omnem rem immundam aut in cadauer bestię immundæ, aut in cadauer iumenti immundi, aut in cadauer repti-
lis immundi, & fuerit cælatus ab eo, & postea ipse sciuit quod peccauit. Aut cum tetigerit immunditiam hominis iuxta omnem im-
munditiam eius qua immundus fit, & fuerit cælatus ab eo, & postea ipse sciuit quod peccauit.

4 * נֶפֶשׁ כִּי תִשְׁבַּע לְבַטֵּא בְשִׁפְתָיו לְהַרְעוֹ
 5 * לְהִיטִיב לְכָל אֲשֶׁר יִבְטֵא הָאָדָם בְּשִׁבְעוֹ
 6 * וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאִשָּׁם לְאַחֶרֶת מֵאֵלֹהֵי
 7 * וְהָיָה כִּי יֵאָשֶׁם לְאַחֶרֶת מֵאֵלֹהֵי וְהִתְוַדָּה
 8 * אֲשֶׁר חָטָא עָלָיו * וְהֵבִיֵּא אֶת־אֲשָׁמוֹ
 9 * לַיהוָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נִקְבְּרוֹ מִן־הַצֹּאֵן
 10 * בְּשֶׁבֶה אוֹ שְׁעִירֹת עֹיִם לְחַטָּאת וּכְפָר עָלָיו הִכְהֵן
 11 * מִחַטָּאתוֹ * וְאִם לֹא תִגִּיעַ יָדוֹ רֵי שֶׁה וְהֵבִיֵּא אֶת־
 12 * אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תָרִים אוֹ שְׁנֵי בָנִי יוֹנָה
 13 * לַיהוָה אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה * וְהֵבִיֵּא אֶת־
 14 * אֵל־הַכֹּהֵן וְהַקָּרִיב אֶת־אֲשֶׁר לְחַטָּאת רִאשׁוֹנָה
 15 * וּמִלֵּק אֶת־רֹאשׁוֹ מִמּוֹל עֶרְפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל * וְהִזָּה
 16 * מִדָּם הַחַטָּאת עַל־קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהִנִּשְׂאָר בְּדָם יִמָּצֵא
 17 * אֵל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא * וְאֶת־הַשְּׁנֵי
 18 * יַעֲשֶׂה עֲלָיו בְּמִשְׁפֹּט וּכְפָר עָלָיו וְהִכְהֵן מִחַטָּאתוֹ
 19 * אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ * וְאִם לֹא תִשָּׁג
 20 * יָדוֹ לְשְׁתֵּי תָרִים אֵל־לְשְׁנֵי בָנִי יוֹנָה וְהֵבִיֵּא אֶת־
 21 * קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירֹת הָאֶפֶה סֹלֶת לְחַטָּאת
 22 * לֹא יִשִּׁים עָלֶיהָ שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לֶבְנָה כִּי חַטָּאת
 23 * הִיא * וְהֵבִיֵּא אֶל־הַכֹּהֵן וּקְמָץ הַכֹּהֵן מִמֶּנָּה מְלֹוא
 24 * קִמְצוֹ אֶת־אֹזְבֵּרְתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ עַל־אֲשֵׁי יְהוָה
 25 * חַטָּאת הוּא * וּכְפָר עָלָיו הִכְהֵן עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר־
 26 * חָטָא מֵאַחַת מֵאֵלֶּה וְנִסְלַח לוֹ וְהִיתָה לְכֹהֵן כְּמִנְחָה *
 27 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר * נֶפֶשׁ
 28 * כִּי־רָמַעַל מַעַל וְחָטָא בְּשִׁגְרוֹ מִקֳּדְשֵׁי יְהוָה
 29 * וְהֵבִיֵּא אֶת־אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אֵיל תָּמִים מִן־הַצֹּאֵן
 30 * בְּעֶרְכּוֹ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאִשָּׁם *
 31 * וְאֶת אֲשֶׁר חָטָא מִן־הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם וְאֶת־חֲמִישְׁתּוֹ
 32 * יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לְכֹהֵן וְהִכְהֵן יְכַפֵּר עָלָיו בְּאֵיל
 33 * הָאִשָּׁם וְנִסְלַח לוֹ *

4 * Anima quæ iurauerit & protulerit labiis
 suis, vt vel malè quid faceret, vel bene, &
 idipsum iuramento & sermone firmauerit,
 oblitaque postea intellexerit delictum suum;
 5 * Agat poenitentiam pro peccato:
 6 * Et offerat de gregibus agnâ siue capram;
 orabitque pro ea sacerdos, & pro peccatis
 eius.
 7 * Sin autem non potuerit offerre pecus, of-
 ferat duos turtures vel duos pullos columba-
 rum Domino; vnum pro peccato, & alterum
 in holocaustum,
 8 Dabitque eos sacerdoti. qui primùm of-
 ferens pro peccato, retorquet caput eius ad
 pennulas, ita vt collo adhæreat, & non peni-
 tus abrumpatur.
 9 * Et asperget de sanguine eius parietem al-
 taris. Quicquid autem reliquuum fuerit, fa-
 ciet distillare ad fundamētum eius, quia pro
 peccato est.
 10 * Alterum verò in holocaustum adolebit,
 vt fieri solet; rogabitque pro eo sacerdos, &
 pro peccato eius, & dimittetur ei.
 11 * Et si non quiuerit manus eius duos offer-
 re turtures, aut duos pullos columbarum, of-
 feret pro peccato suo similæ partem ephi de-
 cimam. Non mittet in eam oleum, nec thuris
 aliquid imponet, quia pro peccato est.
 12 * Tradetque eam sacerdoti, qui plenum ex
 ea pugillum hauriens, cremabit super altare
 in monumentum eius qui obtulerit;
 13 * Rogans pro illo & expians: reliquam ve-
 rò partem ipse habebit in munere.
 14 * Locutusque est Dominus ad Moysen, di-
 cens:
 15 * Anima si prauaricans ceremonias per er-
 rorem, in his quæ Domino sunt sanctificata,
 peccauerit, offeret pro delicto suo arietem
 immaculatum de gregibus. qui emi potest
 duobus siclis, iuxta pondus sanctuarij.
 16 * Ipsumque quod intulit damni, restituet,
 & quintam partem ponet supra, tradens sa-
 cerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem,
 & dimittetur ei.

תרגום אונקלוס

4 או אינש ארי יקיים לפרשא בספון לאבאשא או לאושבא לכל דיפריש אינשא בקיום ויהא מכסא מניה והוא ידע ויחב לחדא מאילין:
 5 ויהי ארי יחוב לחדא מאילין ויודי דחב עלה:
 6 וייתי ית אשמיה לקדם יי על חובתיה דחב ניקבא מן ענא אימרתא או צפירת עיון
 7 ואם לא תמטי ודיה במיסת שיתא וייתי ית אשמיה דחב תרתין שפנינין או תרין בני יונה
 8 וייתי יהוון לות כהנא ויקריב ית די לחטאתא קדמיתא וימלוק ית רישיה מקבל קדליה ולא
 9 וידי מדמא דחטאתא על כותל מדבחא ודישתאר מדמא יתמצי ליסודא דמדבחא חטאתא הווא:
 10 וית חנניא
 11 יעבר עלתא כדחוי ויכפר עלותי כהנא מחובתיה דחב וישחביק ליה:
 12 ויגד וייתי ית קרבניה דחב חר מן עשרא בתלת סאין סולתא לחטאתא לא ישוי עלה משחא ולא יתן עלה לבינתא ארי חטאתא הווא:
 13 וייתנה לור כהנא ויקמוץ כהנא מינה מלי קמציה ית אדכרתה ויסק למדבחא על קרבניה דיני חטאתא הווא:
 14 ויכפר עלותי כהנא על חובתיה דחב מחדא מאילין וישחביק ליה ויתחי לכהנא כמנחתא:
 15 אינש ארי ושקר שקר ויחוב בשלו מקדשוי דיני וייתי ית אשמיה לקדם יי דכר שלים מן ענא בפרסניה
 16 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 17 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 18 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 19 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 20 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 21 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 22 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 23 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 24 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 25 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 26 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 27 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 28 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 29 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 30 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 31 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 32 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 33 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 34 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 35 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 36 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 37 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 38 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 39 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 40 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 41 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 42 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 43 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 44 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 45 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 46 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 47 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 48 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 49 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 50 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 51 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 52 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 53 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 54 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 55 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 56 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 57 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 58 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 59 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 60 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 61 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 62 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 63 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 64 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 65 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 66 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 67 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 68 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 69 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 70 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 71 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 72 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 73 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 74 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 75 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 76 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 77 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 78 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 79 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 80 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 81 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 82 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 83 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 84 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 85 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 86 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 87 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 88 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 89 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 90 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 91 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 92 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 93 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 94 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 95 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 96 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 97 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 98 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 99 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 100 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 101 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 102 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 103 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 104 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 105 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 106 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 107 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 108 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 109 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 110 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 111 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 112 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 113 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 114 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 115 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 116 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 117 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 118 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 119 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 120 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 121 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 122 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 123 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 124 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 125 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 126 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 127 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 128 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 129 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 130 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 131 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 132 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 133 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 134 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 135 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 136 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 137 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 138 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 139 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 140 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 141 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 142 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 143 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 144 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 145 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 146 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 147 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 148 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 149 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 150 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 151 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 152 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 153 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 154 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 155 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 156 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 157 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 158 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 159 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 160 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 161 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 162 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 163 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 164 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 165 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 166 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 167 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 168 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 169 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 170 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 171 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 172 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 173 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 174 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 175 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 176 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 177 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 178 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 179 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 180 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 181 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 182 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 183 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 184 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 185 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 186 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 187 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 188 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 189 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 190 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 191 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 192 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 193 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 194 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 195 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 196 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 197 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 198 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 199 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 200 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 201 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 202 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 203 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 204 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 205 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 206 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 207 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 208 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 209 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 210 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 211 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 212 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 213 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 214 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 215 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 216 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 217 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 218 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 219 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 220 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 221 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 222 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 223 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 224 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 225 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 226 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 227 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 228 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 229 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 230 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 231 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 232 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 233 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 234 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 235 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 236 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 237 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 238 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 239 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 240 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 241 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 242 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 243 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 244 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 245 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 246 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 247 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 248 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 249 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 250 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 251 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 252 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 253 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 254 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 255 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 256 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 257 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 258 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 259 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 260 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 261 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 262 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 263 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 264 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 265 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 266 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 267 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 268 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 269 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 270 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 271 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 272 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 273 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 274 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 275 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 276 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 277 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 278 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 279 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 280 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 281 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 282 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 283 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 284 וית דחב מן קודשא ישראל וית חוקשיה יוסף עלותי ויחוב לכהנא וכהנא ויכפר
 285 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 286 כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא:
 287 עלותי בדיכרא דאשמא וישחביק ליה:
 288 וית דחב מן קודשא ישראל ו

* Anima, quæ iurauerit, distinguens labijs ad 4
malefaciendum vel benefaciendum per omnia quæ
distinguerit homo cum iuramento, & latuerit eum,
& iste cognouerit, & peccauerit unum quod de
istis. * Et dixerit peccatum in quo peccauerit
in eo. * Et feret pro quibus deliquit Domino, 6
pro peccato quod peccauit, fœminam de ouibus agnâ
vel capellam ex capris pro peccato, & propitiabit
pro eo sacerdos pro peccato, & relinquetur ei pecca-
tum.

* Si autem non potuerit manus eius quod satis 7
est ad ouē, feret pro peccato suo, quod peccauit, duas
turtures, vel duos pullos columbarum Domino,
vnum pro peccato, & vnum in holocaustum.

* Et feret ea ad sacerdotem, & adducet sacer- 8
dos quod pro peccato prius, & retorquetur sacerdos
caput eius à verticulo, & non diuidet. * Et asper- 9
get de sanguine qui pro peccato, super parietem alta-
ris: at reliquum sanguinis asperget super basim al-
taris: peccati enim est.

* Et secundum faciet holocaustum, ut decet, & 10
propitiabit pro eo sacerdos pro peccato suo, quod pec-
cauit, & relinquetur ei. * Si autem non inuenerit 11
manus eius par turturum, vel duos pullos columba-
rum, et feret oblationem suam pro quo peccauit, de-
cimam partem ephi similam pro peccato, non effun-
det super illud oleum, neque imponet super illud in-
censum, quoniam pro peccato est.

* Et feret illam ad sacerdotem, & accipiens ab 12
ea sacerdos plenum pugillum suum: memoriale eius
imponet super altare in holocaustis Domino, peccati
enim est.

* Et propitiabit pro eo sacerdos pro peccato eius, 13
quod peccauit ab uno horum, & dimittetur ei, at
reliquum erit sacerdoti, ut sacrificium simile.

* Et locutus est Dominus ad Moysen: dicens, 14

* Anima si latuerit eam obliuione, & peccauerit 15
inuitè de sanctis Domini, & feret pro delicto suo
Domino arietem immaculatū ex ouibus, pretij ar-
genti siclorum, siclo sancto, pro quo deliquit.

* Et quod peccauit de sanctis soluet, & quin- 16
tam partem apponet super illud, & dabit illud sa-
cerdoti, & sacerdos propitiabit pro eo in ariete de-
licti, & dimittetur ei.

4 * ἡ ψυχὴ, ἢ ἀν' ὁμολογίᾳ διασέλλουσα τοῖς χεῖλεσι κακοποιῆσαι
ἢ καλῶς ποιῆσαι καὶ πάντοι ὅσα αὐτὸν διασείλη ὁ ἄνθρωπος
καθ' ὅρκου, & λάθῃ αὐτόν, καὶ ὅτις γινώσκῃ αἰμαρτήν ἐν πύττων.

5 * καὶ ὁ ἱερεὺς ἀγορεύσει τὴν αἰμαρτίαν περὶ ἧς ἡμαρτήκεν κατ'
αὐτῆς. * καὶ οἵσει περὶ ὧν ἐπλημμέλησε τῷ κυρίῳ, περὶ τῆς
αἰμαρτίας ἧς ἡμαρτεν, & ἡλυ δὲ τῶν περὶ τῶν αἰμαρτίων
ἢ χίμαιραν ὁ ἱερεὺς ἀγών περὶ αἰμαρτίας. & ὁ ἱερεὺς ἀγών περὶ αὐ-
τοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς αἰμαρτίας. & ἀφεθήσεται αὐτῷ ἡ αἰμα-
7 ρτία. * ἐὰν δὲ μὴ ἰσχύῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τὸ ἱκανὸν εἰς περὶ τῶν
οἰσέ περὶ τῆς αἰμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἡμαρτεν, δύο τετράονας, ἢ δύο
νεοσῶδες περὶ τῶν περὶ τῶν κυρίῳ, ἕνα περὶ αἰμαρτίας, & ἕνα εἰς ὁλο-
8 κώτωμα. * & οἵσει αὐτὰ περὶ τὸν ἱερέα. & προσάξει ὁ ἱε-
ρεὺς τὸ περὶ τῆς αἰμαρτίας περὶ τῶν περὶ τῶν κυρίῳ. & ἀποκνίσσει ὁ ἱερεὺς τὴν
κεφαλὴν αὐτοῦ δὲ τὸ σφονδύλου, καὶ ἐδελεί.

9 * & ῥανεῖ δὲ τὸ αἷμα τοῦ περὶ τῆς αἰμαρτίας ἐπὶ τὸν
τεῖχον τοῦ θυσιαστηρίου. τὸ δὲ κατὰ λοιπον τοῦ αἵματος κατὰ
5 τραγίει ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. αἰμαρτίας γὰρ ἐστὶ.

10 * καὶ τὸν δεύτερον ποιήσει ὁλοκαύτωμα ὡς καθήκει. καὶ
ὁ ἱερεὺς ἀγών περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς αἰμαρτίας αὐτοῦ, ἧς
11 ἡμαρτεν, & ἀφεθήσεται αὐτῷ. * ἐὰν δὲ μὴ δύσῃ ἡ χεὶρ
αὐτοῦ ζεύγος τετράονων, ἢ δύο νεοσῶδες περὶ τῶν περὶ τῶν κυρίῳ, & οἵσει τὸ δέ-
12 ρον αὐτοῦ περὶ τῆς αἰμαρτίας τὸ δέκατον τοῦ οἴφι σεμίδαλιν πε-
ρὶ αἰμαρτίας, ὅτι ἐπὶ τῆς αἰμαρτίας ἐπ' αὐτὸ ἔλαιον, & ἐπὶ τῆς αἰμαρτίας ἐπ'
αὐτὸ λίβανον, ὅτι περὶ αἰμαρτίας ἐστὶ.

12 * καὶ οἵσει αὐτὴν περὶ τὸν ἱερέα. καὶ ὁ ἱερεὺς ἀγών περὶ
αὐτῆς ὁ ἱερεὺς πλήρη τὴν δράκα αὐτοῦ, τὸ μνημόσυνον αὐτῆς
ἐπὶ τῆς αἰμαρτίας ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῶν
13 κυρίῳ. αἰμαρτίας γὰρ ἐστὶ. * καὶ ὁ ἱερεὺς ἀγών περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς
περὶ τῆς αἰμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἡμαρτεν ἀφ' ἑνὸς τῶν περὶ τῶν
καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. τὸ δὲ κατὰ λοιπον ἐστὶ τῶν περὶ τῶν κυρίῳ, ὡς ἡ

14 θυσία τῆς σεμίδαλεως. * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋ-
15 σῆν, λέγων. ψυχὴ ἐὰν λάθῃ αὐτὴν λήθῃ, καὶ αἰμαρτή ἀ-
κασίως δὲ τῶν ἀγίων κυρίου, & οἵσει τῆς πλημμελείας αὐ-
τοῦ τῷ κυρίῳ καὶ ὁ ἱερεὺς ἀγών περὶ αὐτοῦ ἐν τῶν περὶ τῶν κυρίῳ, πμῆς δὲ τῶν
15 ῥίου σίκλων, τῶν σίκλων τῶν ἀγίων, περὶ τῆς αἰμαρτίας ἐπλημμέλησεν.

16 * καὶ ὁ ἱερεὺς ἀγών περὶ αὐτοῦ τῶν ἀγίων ἀποτίσει καὶ τὸ ἐπὶ τῆς αἰμαρτίας
πμῆς ἀποτίσει ἐπ' αὐτό. καὶ δώσῃ αὐτὸ τῶν περὶ τῶν κυρίῳ. καὶ ὁ ἱερεὺς
ὁ ἱερεὺς ἀγών περὶ αὐτοῦ ἐν τῶν περὶ τῶν κυρίῳ τῆς πλημμελείας, καὶ ἀ-
φεθήσεται αὐτῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Aut homo qui iurauerit proferens labijs suis ut malè faciat aut benè, iuxta omnia quæ profert homo cū iuramento, & occultatum fuerit, & postea ipse scierit quod peccauit in vno ex his: 5 Confitebitur peccatum in quo peccauit. 6 Et afferet pro peccato suo in conspectu Domini pro peccato suo quo peccauit, fœminam de ouibus aut capram de capris, & propitiabit pro eo sacerdos & pro peccato suo. 7 Si autem non suffecerit manus eius ut possit offerre agnam, adducat pro delicto suo quo peccauit, duos turtures aut duos filios columbæ coram Domino, vnum pro peccato & vnum in holocaustum. 8 Afferatque eos ad sacerdotem; & offerat primum illum qui est pro peccato, & retorquetur caput eius contra dorsum eius, & non diuidat. 9 Et asperget de sanguine hostiæ pro peccato super parietem altaris: & decurrere faciet quod reliquum est de sanguine ad fundamentum altaris, pro peccato enim est. 10 Et alterum faciet holocaustum sicut decet, & propitiabit pro eo sacerdos pro peccato suo quo peccauit, & dimittetur ei. 11 Et si non suffecerit manus eius ad duos turtures aut ad duos filios columbæ, offerat oblationem suam pro peccato suo quo peccauit, decimam partem trium satorum similæ pro peccato. non ponet super eam oleum, neque dabit super eam thus, quia pro peccato est. 12 Tradetque eam sacerdoti, & tollet ex ea sacerdos plenum pugillum suum in monumentum eius, & adolebit in altari super oblationes Domini, pro peccato enim est. 13 Propitiabitque pro eo sacerdos pro peccato suo quo peccauit in vno ex his: & dimittetur ei, & erit sacerdoti sicut munus. 14 Locutusque est Dominus cum Moysè: dicens, 15 Homo qui prauaricatus fuerit prauaricationem, & peccauerit per ignorantiam in his quæ sanctificata sunt Domino, afferat pro peccato suo coram Domino arietem integrum de ouibus æstimationis duorum siclorum argenti in siclis sanctuarij pro delicto. 16 Et id quod peccauit in sancto restituet, & quin- tam partem addet super illud, & dabit illud sacerdoti, & sacerdos propitiabit pro eo in ariete qui offertur pro delicto, dimitteturque ei.

17 * ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות
יהוה אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו :
18 * והביא איל תמים מן הצאן בערבך לאשם אל-
הכהן וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג והוא
לא ידע ונסלח לו : * אשם הוא אשם אשם ליהוה :

ו

1 * וידבר יהוה אל משה לאמר : * נפש כי
2 תחטא ומעלה מעל ביהוה וכחש בעמיתו בפקדון או-
3 בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו : * ובי-
4 מציא אבדור וכחש בה ונשבע על שקר על גלות
מכל אשר יעשה האדם לחטא בהנה : * והיה
5 כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או
את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד
6 אתו או את האבדור אשר מצא : * או מכל אשר
ישבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו וחמשתיו יסם
7 עליו ליהוה הוא לו יתגנו ביום אשמתו : * ואת-
8 אשמו יביא ליהוה איל תמים מן הצאן בערבך
9 לאשם אל הכהן : * וכפר עליו הכהן לפני יהוה
10 ונסלח לו על אחת מכל אשר יעשה לאשמה ברה :
11 * וידבר יהוה אל משה לאמר :
12 * צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העללה
הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד-
13 הבקר ואש המזבח תוקד בו : * ולבש הכהן מדו בד
ומכנסיו בד ילבש על בשרו והרים את הדשן אשר
תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל
14 המזבח : * ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים
והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום
טהור : * והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער
עליה הכהן עצים בבקר בבקר ועוד עליה העלה
והקטיר עליה חלב השלמים :

17 * Anima quæ peccauerit per ignorantiam,
feceritq; vnum ex his quæ Domini lege pro-
hibentur, & peccati rea intellexerit iniquita-
18 tem suam: * Offeret arietem immaculatum
de gregibus sacerdoti iuxta mensuram æsti-
mationemque peccati; qui orabit pro eo, quia
nesciens fecerit, & dimittetur ei.
19 * Quia per errorem deliquit in Domino.

CAP. VI.

1 Locutusque est Dñs ad Moyfen, dicens:
2 * Anima quæ peccauerit, & contempto
Domino negauerit proximo suo depositum,
A quod fidei eius creditū fuerat, vel vi aliquid
extorserit, aut calumniam fecerit.
3 * Siue rem perditam inuenerit, & inficiens
insuper peccauerit.
4 * Et quodlibet aliud ex pluribus fecerit in
quibus solent peccare homines:
5 * Conuicta delicti reddet omnia quæ per
fraudem voluit obtinere integra, & quin-
tam insuper partē Domino cui damnū intul-
6 erat.
7 * Pro peccato autem suo offeret arietem
immaculatum de grege, & dabit eum sacer-
doti iuxta æstimationem mensuramque de-
8 licti. * Qui rogabit pro eo coram Domino,
& dimittetur illi pro singulis quæ faciendo
peccauit.
9 * Locutusque est Dominus ad Moyfen,
dicens:
10 * Præcipe Aaron & filiis eius: Hæc est lex
B holocausti. Cremabitur in altari tota nocte
vsque manè. Ignis ex eodem altari erit.
11 * Vestietur tunica sacerdos & feminalibus
lineis, tollétq; cineres quos vorans ignis ex-
uffit, & ponens iuxta altare,
12 * Spoliabitur prioribus vestimentis: indu-
tisque aliis efferet eos extra castra in loco mû-
dissimo.
13 * Ignis autē in altari semper ardebit, quem
nutriet sacerdos subijciens ligna manè per sin-
gulos dies, & imposito holocausto desuper
adipes adolebit pacificorum.

תרגום אונקלוס

17 * ואם אינש ארי יחוב ויעבר חדא מכל פיקודיא דניי דלא כשרין לאתעבדא ולא ידע וחב ויקביל חוביה :
ענא בפורסניה לאשמה לוח כהנא ויכפר עלוהי כהנא על שלותיה דאשתלי והוא לא ידע וישתבק ליה :
אשמה יקריב קדם יי :
18 * ואינש ארי יחוב וישקר שקר קדם
ויי ויכרב בחבריה בפיקודיא דא בשותפות ידא או בגזילא או עשק יד חבריה :
מכל דיעבר אנשא למיחב בהן :
19 * ואינש ארי יחוב וישקר שקר קדם
ויי ויכרב בחבריה בפיקודיא דא בשותפות ידא או בגזילא או עשק ידא או עשק דעשק או יד פקדנא דאחפקד לוחיה או
יד אבדתא דאשכח :
20 * או מכל דאשתבע עלוהי לשקרא וישלם יתיה ברישיה וחמשיה יוסף עלוהי לדהוא דיליה יתניניה ביומא דחובותיה
ות אשמה יתיה לקדם יי וידבר שלים מן ענא בפורסניה לאשמה לוח כהנא :
21 * ויכפר עלוהי כהנא קדם יי וישתבק ליה על חדא
מכל דיעבר למיחב בה :
22 * ומליל יי עם משה למימר :
23 * פקיד ית אחרן וית בנותי למימר דא אוריתא דעלתא היא עלתא על
דמתוקדא על מדבחא כל ליליא עד צפרא ואישתא דמדבחא תחיי יקרא ביה :
24 * ויפריש יד קיטמא דתיכול אשתא ית עלתא על מדבחא וישניניה בסטר מדבחא :
25 * ויחיי קיטמא למבדא למשריתא לאתר דכי :
26 * וישלח ית לבושותיה וילבש לבושוין אחרנין ויפק
27 * ואישתא על מדבחא תחיי ויקרא ביה לאתשפי ויכער עלה כהנא אעין בצפר בצפר ויסדר עלה
עלתא ויסק עלה חרבי נכסת קדשיה :

gg

* אֵשׁ רִמְיָד תִּקְרָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ לֹא-תִכָּבֵד׃
 * וְזֹאת תֹּרַת הַמִּנְחָה הַקֹּרֵב אֶת־בְּנֵי-
 אֶהֱרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֶל-פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְהָרִים מִמֶּנּוּ
 בְּקִמְצוֹ מִסֵּלֶרֶת הַמִּנְחָה וּמִשְׁמֶנָּה וְאֶת-כָּל-הַלֶּבְנָה
 אֲשֶׁר עַל-הַמִּנְחָה וְרִיקְטִיר וְהַמִּזְבֵּחַ רִיחַ נִיחֹחַ
 אֲזָכְרָתָהּ לַיהוָה׃ * וְהַנּוֹתֵרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אֶהֱרֹן
 וּבָנָיו מִצֹּת תֹּאכֵל בְּמִקְוֹם קֹדֶשׁ בַּחֲצֵר אֹהֶל-מוֹעֵד
 יֹאכְלוּהָ׃ * לֹא תֹאפֶה חֲמֵץ חֶלֶקֶם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשִּׁי
 קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא כַּחֲטָאֹת וּכְאָשָׁם׃ * כָּל-זָכֹר
 בְּבָנֵי אֶהֱרֹן יֹאכְלֶנָה חֶק-עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשִּׁי
 יְהוָה כָּל אֲשֶׁר יֵנַע בָּהֶם יִקְדָּשׁ׃ * וַיְדַבֵּר
 יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * זֶה קֶרְבֵּן אֶהֱרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר-
 יִקְרִיבוּ לַיהוָה בְּיוֹם הַמִּשְׁחָה אֹתוֹ עֲשֵׂיתָ הָאֵפֶה סֹלֶת
 מִנְחָה תָמִיד מִחֲצִיתָהּ בַּבֶּקֶר וּמִחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב׃ * עַל-
 מִחֲבֹת בֶּשֶׂמֶן תַּעֲשֶׂה מִרְבֶּכֶת תְּבִיאֶנָּה תְּפִינִי מִנְחָתָהּ
 פָּתִים תִּקְרִיב רִיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה׃ * וְהִכְהֵן הַמִּשְׁחָה
 תַּחֲתֵי מַבְנֵי יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חֶק-עוֹלָם לַיהוָה כָּלִיל
 תִּקְטֹר׃ * וְכָל-מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תִאָּכַל׃
 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל-
 אֶהֱרֹן וְאֶל-בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תֹּרַת הַחֲטָאֹת בְּמִקְוֹם
 אֲשֶׁר רָשַׁחֲתָם הָעֹלָה תִשָּׁחַט הַחֲטָאֹת לִפְנֵי יְהוָה
 קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא׃ * הִכְהֵן הַמִּחְטָאֹת אֹתָהּ יֹאכְלֶנָה
 בְּמִקְוֹם קֹדֶשׁ תֹּאכֵל בַּחֲצֵר אֹהֶל מוֹעֵד׃ * כָּל אֲשֶׁר-
 יֵנַע בַּבֶּשֶׂר יִקְדָּשׁ וְאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל-הַבֶּגֶד
 אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תִכְבֶּם בְּמִקְוֹם קֹדֶשׁ׃ * וְכָלִי-חֶרֶשׁ
 אֲשֶׁר תִּבְשַׁל בּוֹ יִשְׁבֹּר וְאֵם-כָּלִי נִחֲשָׁרֶת בְּשִׁלָּה
 וּמִרְקָ וּשְׁטָף בַּמַּיִם׃ * כָּל-זָכֹר בִּכְהֲנִים יֹאכֵל אֹתָהּ
 קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא׃ * וְכָל-חֲטָאֹת אֲשֶׁר יוֹבֵא
 מִדָּמָהּ אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֹאכֵל
 בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֶף׃

* Ignis est iste perpetuus, qui nunquam
 deficiet in altari. * Hæc est lex sacrificij &
 libamentorum quæ offeret filij Aaron coram
 Domino & coram altari. * Tollet sacerdos
 pugillū simile quæ conspersa est oleo, & totū
 thus quod super simila est, adolebitque illud
 in altari in monimentū odoris suauissimi Do-
 mino. * Reliquam autem partem similæ co-
 medet Aaron cum filiis suis absque fermento,
 et comedet in loco sancto in atrio tabernaculi.
 * Ideo autem non fermentabitur, quia pars
 eius in Domini offertur incensum, sanctum
 sanctorum erit sicut pro peccato atq; delicto.
 * Mares tamen stirpis Aaron comedent il-
 lud. Legitimum ac sempiternum erit in gene-
 rationibus vestris de sacrificiis Domini. Om-
 nis qui tetigerit illa, sanctificabitur.
 * Locutusq; est Dominus ad Moysen, dicēs:
 * Hæc est oblatio Aaron & filiorū eius, quā
 offerre debent Domino in die vnctionis suæ.
 Decimam partem ephi offerent similæ in sa-
 crificio sempiterno. Medium eius mane &
 medium eius vespere. * Quæ in sartagine
 oleo cōspersa frigitur. Offeret autem eam ca-
 lidam in odorem suauissimum Domino
 * Sacerdos qui iure patri successerit. Et tota
 cremabitur in altari. * Omne enim sacrifi-
 cium sacerdotum igne consumetur, nec quif-
 quā comedet ex eo. * Locutus est autē Dñs
 ad Moysen: dicens, * Loquere Aaron & filiis
 D eius: Ista est lex hostiæ pro peccato. In loco vbi
 offertur holocaustū, immolabitur corā Dño
 sanctū sanctorum est. * Sacerdos qui offert
 comedet eā in loco sancto in atrio tabernacu-
 li. * Quicquid tetigerit carnes eius, sanctifica-
 bitur; si de sanguine illius vestis fuerit asper-
 sa, lauabitur in loco sancto. * Vas aut fictile
 in quo cocta est cōfringetur: q; si vas æneum
 fuerit, defricabitur & lauabitur aqua. * Omnis
 mascul⁹ de gñe sacerdotali vescetur de carnib⁹
 eius, quia sanctū sanctorū est. * Hostia enim
 q; ceditur pro peccato, cuius sanguis infertur
 in tabernaculū testimonij ad expiandū in san-
 ctuario, non comedetur sed comburetur igni.

תרגום אונקלוס

* אִישׁתָּא תִּירֵא חֲדָי יִקְרָא עַל מִדְּבַחָא לֹא תִפְסִי׃
 * וְזֹאת אֹרִיתָא דְּמִנְחָתָא דִּיקְרִבִּין וְתֵהּ בְּנֵי אֶהֱרֹן קִדְּשׁ יְיָ לְקֹדֶם מִדְּבַחָא׃ * וַיְפָרֵשׁ
 מִיָּנָה בְּקִמְצִיָּה מִסֵּלֶרֶת דְּמִנְחָתָא וּמִשְׁמֶנָּה וְזֶה כָּל לְבוֹנְתָא דְּעַל מִנְחָתָא וַיִּסַּק לְמִדְּבַחָא לֹא תִקְבֵּל בְּרַעְיָא אֲזָכְרָתָהּ קִדְּשׁ יְיָ׃ * וַיִּדְּשָׁתָא
 מִיָּנָה יְכָלִין אֶהֱרֹן וּבָנָיו פִּשְׁתִּיר תִּתְּאָכַל בְּאַתֵּר קֹדֶשׁ בְּדֶרֶת מִשְׁכַּן זִמְנָא יִכְלִינָה׃ * לֹא תִתְּאָפִי חֲמִיעַ חוֹלִקְחוֹן יִתְּבִיחַ יִתְּהּ מִקְרִבֵּי קֹדֶשׁ
 קֹדֶשִׁין הוּא כַּחֲטָאֹת וּכְאָשָׁם׃ * כָּל דְּכִנְרָא בְּבָנֵי אֶהֱרֹן יִכְלִינָה קִדְּשׁ יְיָ עַלִם לְדִרְיִכּוֹן מִקְרִבָּנָא דִּי כָּל דִּיקְרֵב בְּחוּץ יִתְּקַדָּשׁ׃ * וּמִלִּיל
 יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר׃ * רִין קֶרְבֵּנָא דְּאֶהֱרֹן וּבָנָיו דִּיקְרִבּוּן קִדְּשׁ יְיָ בְּיוֹמָא דְּרִבִּין יִתִּיה חֹד מִן עֲשָׂרָא בְּתַלְתָּ סָאִין סִלְחָא מִנְחָתָא
 תִּירֵא פִלְגִּיתָא בְּצִפְרָא וּפִלְגִּיתָא בְּרִמְשָׁא׃ * עַל מִסְרִיתָא בְּמִשְׁחָה חֲתֻבִּיד רִכִּיבָא תִּיתִיבָה תּוֹפִינִי מִנְחָה בִּיצוּעִין תִּקְרֵב לֹא תִקְבֵּל בְּרַעְיָא
 קִדְּשׁ יְיָ׃ * וְכִנְרָא דִּיתִרְבָּא חֲחוּתָהּ מִבְּנָיו יַעֲבִיד יִתְּהּ קִדְּשׁ יְיָ גְּמִיר תִּתְּסַק׃ * וְכָל מִנְחָתָא דְּכִנְרָא גְּמִיר תִּתְּהִי לֹא
 תִתְּאָכַל׃ * וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר׃ * מִלִּיל יְיָ עִם אֶהֱרֹן וְעִם בָּנָיו לְמִימָר דָּא אֹרִיתָא דְּחֲטָאֹת בְּאַתֵּר דִּי תִתְּנִבֶם עַלִתָּא
 תִתְּנִבֶם חֲטָאֹתָא קִדְּשׁ יְיָ קֹדֶשׁ קִדְשִׁין הוּא׃ * כִּנְרָא דְּמִכְפֵּר בְּרִמְשָׁא יִכְלִינָה בְּאַתֵּר קֹדֶשׁ תִּתְּאָכַל בְּדֶרֶת מִשְׁכַּן זִמְנָא׃ * כָּל דִּיקְרֵב
 בַּבֶּשֶׂר יִתְּקַדָּשׁ וְדִידִי מִן דְּמָה עַל לְבוֹשָׁתִי דִּידִי עַלִתָּא תִתְּחַוֹּר בְּאַתֵּר קֹדֶשׁ׃ * וּמִן דְּחִסָּף דְּתִתְּבַשֵּׁל בִּיהּ יִתְּבֹר וְאֵם בְּמִנָּא דְּנִחְשָׁא תִתְּבַשֵּׁל
 וְיִתְּמִרְק וּשְׁטָף בַּמַּיִם׃ * כָּל דְּכִנְרָא בְּכִהֲנִים יִכְוֹל יִתְּהּ קֹדֶשׁ קִדְשִׁין הוּא׃ * וְכָל חֲטָאֹתָא דִּי יִתְּעַל מִדְּמָה לְמִשְׁכַּן זִמְנָא לְכַפֵּרָא
 בְּקֹדֶשׁ לֹא תִתְּאָכַל בְּנִירָא תִתְּקֹדֶר׃

* Et ignis semper ardebit, super altare nō extin-
guetur. * Hæc lex sacrificij, quod adducet ipsum
filijs Aaron corā Domino coram altari. * Et tollet
ab eo pugillo de simila sacrificij cum oleo eius & cū
omni thure eius existentia in sacrificio, & tollet su-
per altari holocaustum odorem suauitatis, memoria-
le eius Domino. * At reliquum ab ea comedet
Aaron, & filij eius: azyma comedentur in loco san-
cto, in atrio tabernaculi testimonij comedent eam.
* Non coquetur fermentata, partem ipsam dedi
ipsis de holocaustis Domini, sancta sanctorum sunt,
sicut quod peccati, & sicut quod delicti.
* Omne masculinum sacerdotum comedent ip-
sam: legitimum sempiternum in generationes ve-
stras de holocaustis Domini: omnis qui tetigerit ab
illis, sanctificabitur. * Et locutus est Dominus ad
Moysen: dicens, * Hoc donum Aaron & filiorū
eius, quod offerent Domino, in die, qua vnixeris il-
lum, decima pars ephi simile in sacrificium semper,
dimidium eius mane, & dimidium eius vespere.
* In sartagine in oleo fiet, conspersam feret ipsam
circumvoluta: sacrificium ex fragmentis offeret in
odorem suauitatis Domino.
* Et sacerdos vnctus qui pro eo ex filiis eius fa-
ciet illud legitimum sempiternum Domino.
* Totum consumabitur, & omne sacrificium sa-
cerdotis holocaustum erit, & non comedetur.
* Et locutus est Dominus ad Moysen: dicens,
* Loquere Aaron & filiis eius: dicens, Hæc lex
peccati, in loco vbi immolabūt holocausta, immolabi-
tur et quod peccati corā Domino, sancta sanctorum
sunt. * Sacerdos offerens illud, comedet illud: in lo-
co sancto comedetur in atrio tabernaculi testimonij.
* Omnis qui tetigerit carnes illius, sacrificabitur,
& cui aspersum fuerit de sanguine illius, super ve-
stem quæ aspersa fuerit super illam, lauabitur in lo-
co sancto. * Et vas testē vbi cocta fuerit in ipso,
conteretur, si autē in vase æneo cocta fuerit, defrica-
bit illud, et lauabit aqua. * Omne masculū in sacer-
dotibus comedet illud: sancta sanctorū sunt Domi-
no. * Et omnia quæ pro peccato quorū illatum fue-
rit de sanguine eorum in tabernaculum testimonij,
ad propitiandum in sanctuario, non comedetur, in
igne comburetur.

13 * καὶ πῦρ διαπαντός καυθήσεται, ἵπτι τὸ θυσιασθῆλον ἐσβε-
14 σθήσεται. * ἔτος ὁ νόμος τῆ θυσίας, ἣν προσάξουσιν αὐτήν. *
15 υἱοὶ ἀαρὼν ἐνώπιον κυρίου ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου. * ἐὰν φε-
λαὶ ἀπ' αὐτῆς τῇ θύρακι διὰ τὸ τὸν σμιδαλέως τῆ θυσίας σὺν τῷ
ἐλαίῳ αὐτῆς, & σὺν πάντι τῷ λιβαίῳ αὐτῆς τὰ ὄντα ἵπτι τῆς
θυσίας. * ἐὰν οἴσιν ἵπτι τὸ θυσιασθῆλον καρπώμα ὁ σμιλὼ δώ-
16 δίας, μνημόσυνον αὐτῆς τῷ κυρίῳ. * τὸ δὲ καὶ καταλειφθὲν ἀπ'
αὐτῆς ἐδεῖ ἀαρὼν & υἱοὶ αὐτῶν ἄζυμα βρωθήσονται ἐν τόπῳ
17 ἁγίῳ, ἐν αὐλῇ τῆ σκηνῆς. * μαρτυρίαν ἐδοῦναι αὐτήν. * ἐπεφ-
θήσεται ἐν ζυμωρῇ μερίδα αὐτῆς δέδωκα αὐτοῖς διὰ τῶν
καρπωμάτων κυρίου. ἅγια ἁγίων ἐσὶν, ὥσπερ τὸ τὸ ἁμαρτίας,
18 καὶ ὥσπερ τὸ τῆς πλημμελίας. * πᾶν δροσνικὸν τῶν ἱερέων
ἐδόνται αὐτήν νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν διὰ τῶν
καρπωμάτων κυρίου. πᾶς δὲ ἂν ἄψῃ ἀπ' αὐτῶν, αἰσθθήσε-
19 ται. * ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων. * Τοῦτο τὸ
20 δῶρον ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ὃ προσθήσουσι τῷ κυρίῳ ἐν τῇ
ἡμέρᾳ, ἣ δὴ χεῖσεις αὐτόν, τὸ δέκατον τοῦ οἴφει σμιδαλέως εἰς
θυσίαν διαπαντός, τὸ ἥμισυ αὐτῆς τοπρώϊ, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτῆς
21 τοῦ δειλινόν. * ἵπτι τῆς αὐτοῦ ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσεται, πεφυραμέ-
νῳ οἴσει αὐτήν ἐλκιά θυσίαν ἐκ κλασμάτων προσθήσει εἰς
22 ὁ σμιλὼ δώδίας κυρίῳ. * ἐὶ ὁ ἱερεὺς ὁ χεῖς ὁ ἀντ' αὐτῶν ἐκ
τῶν υἱῶν αὐτῶν ποιήσει αὐτῷ νόμιμον αἰώνιον τῷ κυρίῳ.
23 * ἅπαν ἵπτι ἐδεῖσεται, καὶ πᾶσα θυσία ἱερέως ὀλοκαυ-
24 τήσεται, & ἐβρωθήσεται. * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν,
25 λέγων. * ἁλήθην τῶν ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, λέγων, ἔτος ὁ
νόμος τῆς ἁμαρτίας, ἐν τόπῳ ἐσφάξουσιν τὰ ὀλοκαυτώμα-
τα, σφαγήσεται & τῆς ἁμαρτίας ἐναντι κυρίου, ἅγια ἁγίων
26 ἐσὶν. * ὁ ἱερεὺς ὁ ἀναφέρων αὐτήν, ἐδεῖται αὐτήν, ἐν τόπῳ
ἁγίῳ βρωθήσεται, ἐν αὐλῇ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
27 * πᾶς ὁ ἀπὸ μέρους τῶν κρεῶν αὐτῆς, ἀγασθήσεται καὶ ὁ
δὴ ἵπτι πρὸς αὐτὴν διὰ τὸ αἷμα αὐτῆς, ἵπτι τὸ ἱμάτιον ὃ ῥαν-
28 τήσεται ἐπ' αὐτό, πληθήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ. * καὶ σκῶθ
ὁ σκῶθινον ἐὰν ἐψηθῇ ἐν αὐτῷ, σιντελεῖται. ἐὰν δὲ ἐν
σκῶθι χαλκῷ ἐψηθῇ, ἐκτελεῖται αὐτό, καὶ κλύσει ὕδατι.
29 * πᾶν ἄρσεν ἐν τοῖς ἱερεῦσι φάγεται αὐτό. ἅγια ἁγίων
ἐσὶ κυρίῳ.
30 * καὶ πάντα τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας ὧν ἂν εἰσενεχθῇ διὰ
τοῦ αἵματος αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἐξι-
λάσονται ἐν τῷ ἁγίῳ, & βρωθήσεται, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Ignis semper erit ardens super altare: nunquam exstinguetur.
12 Separabitque ex eo pugillo suo de simila muneris, & de oleo eius, & totum thus quod est super munus, & adolebit illud
in altari, ut memoriale eius suscipiatur cum beneplacito coram Domino.
13 Quod autem reliquum fuerit ex eo, comedent Aaron & filij
eius. Azymum comedetur in loco sancto, in atrio tabernaculi fœderis comedent illud.
14 Non coquetur fermentatum, partem enim eorum
dedit eis de oblationibus meis. Sanctum sanctorum erit, sicut hostia quæ fit pro peccato & pro delicto.
15 Omnis masculus de filiis Aaron
comedet illud: legitimum sempiternum erit in generationibus vestris de oblationibus Domini: omnis qui tetigerit illud, sanctificabitur.
16 Locutusque est Dominus cum Moyse dicens,
17 Hæc est oblatio Aaron & filiorum eius, quam offerent coram Domino in die vnctio-
nis suæ, decimam partem trium fatorum similæ in munere perpetuo, dimidiam partem eius mane & dimidiam partem eius vespere.
18 In sartagine
cum oleo fiet tenera, offerat eam coctā, atque in frusta concisa offeratur, ut suscipiatur munus cum beneplacito corā Domino.
19 Sacerdos autē de
filiis suis qui vngendus est pro eo faciet illud: legitimū sempiternū erit coram Dño: totū cremabitur.
20 Omneq; munus sacerdotis totū crema-
bitur, non comedatur.
21 Locutusq; est Dominus cum Moyse, dicens,
22 Loquere cū Aaron & cum filiis eius, dicēs, Hæc est lex sacrificij pro pec-
cato, in loco vbi immolatur holocaustum, immolabitur hostia pro peccato corā Domino, sanctum sanctorū est.
23 Sacerdos qui propitiat in san-
guine eius, comedet eam: in loco sancto comedetur in atrio tabernaculi fœderis.
24 Omnis qui tetigerit carnem eius sanctificabitur, & qui asper-
ferit de sanguine eius super vestimenta sua: illud, quod fuerit aspersum, lauabitur in loco sancto.
25 Vas autē fictile in quo cocta est, confringetur. Si
autē in vase æneo fuerit cocta, defricabitur & lauabitur aqua.
26 Omnis masculus de sacerdotibus comedet illam: sanctum sanctorū est.
27 Omnis
autem hostia pro peccato cuius sanguis infertur in tabernaculum fœderis ad expiandum in sanctuario, non comedetur, sed igni comburetur.

CAP. VII.

ז וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 2 במקום אשר ישחטו את העלה ישחטו את האשם
 3 ואת דמו יזרק על המזבח סביב: * ואת כל חלבו
 4 יקריב ממנו זאת האלה ואת החלב המכסה זאת
 5 הקרב: * ואת שתי הכלית ואת החלב אשר עליהן
 6 אשר על הכסלים ואת היתרת על הכבד על הכלית
 7 יסירנה: * והקטיר אתם הכהן המזבחה אשה ליהוה
 8 אשם הוא: * כל זכר בבהנים יאכלנו במקום קדוש
 9 יאכל קדש קדשים הוא: * כחטאת באשם תוררה
 10 אחת להם הכהן אשר יכפר בו לוי יהיה: * והכהן
 11 המקריב את עלת איש עור העלה אשר הקריב לכהן
 12 לו יהיה: * וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל
 13 נעשה במרחשור ועל מחבת לכהן המקריב אתה
 14 לו תהיה: * וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל
 15 בני אהרן תהיה איש באהיו: * וזאת תורת
 16 זבח השלמים אשר יקריב ליהוה: * אם על
 17 תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלור
 18 מצות בלול בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן
 19 וסלת מרבת חלת בלול בשמן: * על חלת לחם
 20 חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת שלמים: * והקריב
 21 ממנו אחד מכל קרבן תרומה ליהוה לכהן הזרק
 22 את דם השלמים לו יהיה: * ובשר זבח תודת שלמים
 23 ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר: * ואם
 24 נדר או נדבה זבח קרבנו ביום הקריב את זבחו יאכל
 25 וממחרת והנותר ממנו יאכל: * והנותר מבשר
 26 הזבח ביום השלישי באש ישרף: * ואם הגאכל
 27 יאכל מבשר זבח שלמים ביום השלישי לא ירצה
 28 המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת
 29 ממנו עונת תשג:

1 Hæc quoq; est lex hostiæ pro delicto, san-
 2 cta sanctorum est. * Idcirco vbi immo-
 3 labitur holocaustum, mactabitur & victima
 4 pro delicto: sanguis eius per gyrū altaris fun-
 5 detur. * Offerent ex ea caudā & adipem qui
 6 operit vitalia. * Duos renunculos & pingue-
 7 dinem quæ iuxta ilia est, reticulumque iecoris
 8 cum renunculis. * Et adolebit ea sacerdos su-
 9 per altare. Incensum est Domini pro delicto.
 10 * Omnis masculus de sacerdotali genere in
 11 loco sancto vescetur his carnibus, quia sanctū
 12 sanctorum est.
 13 * Sicut pro peccato offertur hostia, ita &
 14 pro delicto. Vtriusque hostiæ lex vna erit. Ad
 15 sacerdotem qui eam obtulerit pertinebit.
 16 * Sacerdos qui offert holocausti victimā, ha-
 17 bebit pellem eius. * Et omne sacrificiū simile
 18 quod coquitur in clibano, & quicquid in cra-
 19 tula vel in sartagine præparatur, eius erit sa-
 20 cerdotis à quo offertur. * Siue oleo conspersa
 21 siue arida fuerint. Cunctis filiis Aaron mēsurā
 22 aqua per singulos diuidetur. * Hæc est lex
 23 hostiæ pacificorū quæ offertur Dño. * Si pro
 24 gratiarū actione oblatio fuerit, offerēt panes
 25 absq; fermento conspersos oleo, & lagana azy-
 26 ma vncta oleo, coctāmq; similā & collyridas
 27 olei admixtione cōspersas. * Panes quoq; fer-
 28 mentatos cū hostia gratiarū quæ immolatur
 29 pro pacificis. * Ex quibus vnus pro primitiis
 30 offertur Dño, & erit sacerdotis qui fundet ho-
 31 stiæ sanguinē; * Cuius carnes eadem come-
 32 dentur die, nec remanebit ex eis quicquam
 33 vsque manē.
 34 * Si voto vel sponte quispiam obtulerit ho-
 35 stiam, eadem similiter edetur die. Sed & si
 36 quid in crastinum remāserit, vesci licitum est.
 37 * Quicquid autem tertius inuenerit dies,
 38 ignis absument.
 39 * Si quis de carnibus victimæ pacificorum
 40 die tertio comederit, irrita fiet eius oblatio,
 41 nec proderit offerenti, quin potius quæcun-
 42 que anima tali se edulio contaminauerit, præ-
 43 uaricationis rea erit.

תרגום אונקלוס

ז וזאת אוריתא דאשם קדש קדשים הוא: *
 1 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 2 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 3 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 4 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 5 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 6 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 7 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 8 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 9 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 10 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 11 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 12 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 13 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 14 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 15 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 16 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 17 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 18 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 19 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 20 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 21 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 22 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 23 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 24 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 25 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 26 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 27 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 28 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 29 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 30 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 31 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 32 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 33 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 34 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *
 35 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא: *

CAP. VII.

ET hæc lex arietis qui pro delicto, sancta sancto-
rum sunt. * In loco ubi immolabunt holocau-
stum, immolabunt arietem delicti coram Domino, &
sanguinem effundet iuxta basim altaris in circuitu.

* Et omnem adipem eius offeret ab eo, & lum-
bos & adipem operientem intestina, et omnem adi-
pem qui in intestinis. * Et duos renes, & adipem
qui in illis qui super femora, & reticulum quod in
iecore cum renibus, auferet ea. * Et offeret ea sa-
cerdos super altare holocaustum Domino, pro delicto
est. * Omnis masculus ex sacerdotibus comedet
ea, in loco sancto comedetur, sancta sanctorum sunt.

* Sicut quod pro peccato, sic & quod delicti, lex
una illorum. sacerdos qui propitiabit in eo, illi erit:

* Et sacerdos offerens holocaustum hominis, pel-
lis holocausti, quod offert ille, ei erit.

* Et omne sacrificium quod fiet in clibano, & om-
ne quod fiet in craticula, vel in sartagine, sacerdo-
tis offerentis illud, illius erit.

* Et omne sacrificium preparatum in oleo, &
non preparatum, omnibus filiis Aaron erit cuilibet
aquum. * Hæc lex sacrificij pacificorum, quod
offerent Domino. * Si quidem pro laudatione ob-
tulerit illud, & offeret in sacrificio laudationis pa-
nes azymos ex simila preparatos in oleo, & lagana
azyma lita in oleo, & similam conspersam in oleo.

* In panibus fermentatis offeret oblationem suam
in sacrificium laudationis salutaris eius.

* Et adducet ab eo unum ab omnibus donis il-
lius, separationem Domino: sacerdoti effundenti san-
guinem salutaris, illi erit.

* Et carnes sacrificij laudis salutaris, illi erunt:
& in qua die donantur, comedetur: non relinquent
ab illa ad mane.

* Et si votum fuerit, vel voluntarium sacrificia-
uerit donum suum, qua die obtulerit sacrificium
suum, comedetur & cras.

* Et reliquum à carnibus sacrificij usque ad diem
tertium, in igni comburetur.

* Si autem comedens comederit de carnibus die
tertio, non accipietur offerenti illud, non connumera-
bitur ei, pollutio est: anima, quæ comederit ab eo,
peccatum portabit.

ζ.
1 * Καὶ ἐστὶ τὸ ὄνομα τοῦ κριὸς τοῦ περὶ τὴν πλημμελίαν ἁ-
2 γία ἀγίων ἐστίν. * ἐν τόπῳ ὃ σφάζουσι τὸ ὀλοκαύτωμα,
σφάζουσι τὸν κριὸν τὴν πλημμελίαν ἐναντὶ κυρίου· καὶ τὸ αἷμα
3 πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ. * καὶ πᾶν τὸ
σῆαρ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀπὸ αὐτοῦ, ἐπὶ τὴν ὀσφύν ἐπὶ τὸ σῆαρ τὸ κα-
4 τακαλύπτει τὰ ἐνδοῦδια, ἐπὶ πᾶν τὸ σῆαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσπλάχνων.
5 * καὶ οὗτοι δύο νεφροί, ἐπὶ τὸ σῆαρ τὸ ἐπὶ αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μη-
6 ρῶν, ἐπὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος συνὶ τοῖς νεφροῖς, περιελεῖ
7 αὐτά. * καὶ ἀνοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρ-
8 πωμα τῶν κυρίων, περὶ πλημμελίας ἐστίν. * πᾶς ἄρσεν ἐκ
τῶν ἱερέων ἐδεῖ αὐτά, ἐν τόπῳ ἁγίῳ βρωθήσεται· ἁγία ἀγίων
9 ἐστίν. * ὥστε τὸ περὶ τὴν ἁμαρτίαν· ὥστε καὶ τὸ τὴν πλη-
10 μελίαν νόμος ἐστὶν αὐτῶν· ὁ ἱερεὺς ὅστις ἐξελάσεται ἐν αὐτῷ, αὐτῷ
11 ἔσται. * καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ πρὸς τὸ ὀλοκαύτωμα τοῦ ἀνθρώπου,
τὸ δῆμα τὸ ὀλοκαυτώσεως, ἧς πρὸς φέρει αὐτός, αὐτῷ ἔσται.
12 * ἐπὶ πᾶσα θυσία ἥτις ποιηθήσεται ἐν κλιβάνῳ, ἐπὶ πᾶσα ἥτις
ποιηθήσεται ἐπὶ ἐσχάρας, ἢ ἐπὶ τῇ τήνῳ, τοῦ ἱερέως πρὸς φέ-
13 ροντὶ αὐτήν, αὐτῷ ἔσται. * καὶ πᾶσα θυσία ἀναπεποιη-
14 μὴ ἐν ἐλαίῳ, καὶ μὴ ἀναπεποιημὴ, πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν
15 ἔσται ἐκαστῷ τὸ ἴδιον. * ἐστὶ τὸ ὄνομα τὴν θυσίας τῶν εἰρηνικῶν,
16 ἢ πρὸς τῷ κυρίῳ. * ἐπὶ μὲν περὶ αἰνέσεως πρὸς φέρη
αὐτήν, ἐπὶ πρὸς τῷ κυρίῳ τὴν θυσίας τὴν αἰνέσεως ἄρτους ἁζύμοις
ἐν σμιδάλεως ἀναπεποιημῶν ἐν ἐλαίῳ, ἐπὶ λάγανᾳ ἁζυ-
17 μα διακεχειρισμῶν ἐν ἐλαίῳ, ἐπὶ σμιδάλιν πεφυραμένην ἐν
18 ἐλαίῳ. * ἐπὶ ἄρτοις ζυμηταῖς πρὸς τῷ κυρίῳ, αὐτῷ ἔσται.
19 θυσία αἰνέσεως σωτηρίου αὐτοῦ. * καὶ πρὸς τῷ κυρίῳ ἀπὸ αὐτοῦ
ἐν ὑπο πάντων τῶν δώρων αὐτοῦ, ἀφαίρεμα κυρίου, τῷ ἱερεὶ τῷ
πρὸς τῷ κυρίῳ τὸ αἷμα τοῦ σωτηρίου, αὐτῷ ἔσται.
20 * καὶ τὰ κρέα θυσίας αἰνέσεως σωτηρίου, αὐτῷ ἔσται· καὶ ἐν
ἡμέρᾳ δωρεῖται, βρωθήσεται· ἐκτελείψουσιν ἀπὸ αὐτοῦ
21 εἰς τὸ πρωῒ. * καὶ εἰς τὴν ὀκτῆν θυσίας τὸ δῶρον αὐ-
τοῦ, ἢ ἐν ἡμέρᾳ πρὸς τῷ κυρίῳ τὴν θυσίαν αὐτοῦ, βρωθήσεται καὶ
τῇ αὐτοῦ.
22 * καὶ τὸ καταλείβειν ὑπο πάντων κρεῶν τὴν θυσίας ἕως ἡμέρας
23 τρίτης, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. * εἰς τὴν φάγαν φάγη ὑπο
τῶν κρεῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅδεχθήσεται τῷ πρὸς τῷ κυρίῳ
αὐτοῦ· ὅδε λογισθήσεται αὐτῷ, μίασμα ἐστίν. ἢ ὅδε ψυχὴ, ἢ πρὸς
φάγη ἀπὸ αὐτοῦ, τὴν ἁμαρτίαν λήψεται.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. VII.

ET hæc est lex hostiæ pro delicto, sanctum sanctorum est. * In loco ubi immolant holocaustum, immolabunt hostiam pro delicto, sanguinem autem eius sparget per circuitum altaris. * Et totum adipem eius offeret ex ea, caudam & adipem qui operit intestina. * Et duos renes & adipem qui est super eos, qui est iuxta ilia, & reticulum quod est super iecur cum renibus auferat eum. * Et adolebit ea sacerdos in altari in oblationem coram Domino, pro delicto enim est. * Omnis masculus ex sacerdotibus comedet eam, in loco sancto comedetur, sanctum sanctorum est. * Sicut hostia quæ offertur pro peccato, sic erit hostia quæ offertur pro delicto, lex una erit eis: sacerdos qui propitiatur cum ea, eius erit. * Sacerdos autem qui offert holocaustum viri, pellis holocausti erit eius qui offert illud. * Et omne munus quod coquitur in clibano, & omne quod fit in craticula & in sartagine, ad sacerdotem qui offert illud pertinebit. * Et omne munus conspersum oleo & quod non est conspersum, omnibus filiis Aaron erit, equaliter dividatur inter fratres. * Et hæc est lex hostiæ sanctificationum quæ offertur coram Domino. * Si pro gratiarum actione obtulerit eam, offerret pro hostia gratiarum actionis placentas azymas conspersas oleo, & lagana azyma uncta oleo, & collyridas similes conspersas oleo. * Cum placentis panis fermentati offeret oblationem suam pro hostia gratiarum actionis sanctificationum eius. * Offeretque ex ea unum ex omni oblatione separatam coram Domino, & illius sacerdotis erit qui asperxit sanguinem hostiæ sanctificationum. * Caro autem hostiæ gratiarum actionis sanctificationum eius eadem die qua offertur comedetur: non remanebit ex ea quicquam usque mane. * Si autem voto vel sponte obtulerit hostiam, eadem die qua offertur hostia comedetur: & in die quoque craticula si quid remanserit ex ea comedetur. * Et quod remanserit de carne hostiæ in diem tertium, igni comburetur. * Si autem comestum fuerit quicquam de carne hostiæ sanctificationum in die tertia, non erit in beneplacito, neque existimabitur ei qui offeret eam, abominabile erit; & homo qui comederit ex ea, peccatum suscipiet.

19 * והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף
20 * והבשר כל טהור יאכל בשר : * והנפש אשר תאכל
בשר מזבח השלמים אשר ליהוה וטמאתו עליו
21 * ונכרתה הנפש ההוא מעמיה : * ונפש כי תגע בכל
טמא בטמאת אדם או בבהמה טמאה או בכל שקץ
טמא ואכל מבשר זבח השלמים אשר ליהוה
22 * ונכרתה הנפש ההוא מעמיה : * וידבר יהוה אל
23 משה לאמר : * דבר אל בני ישראל לאמר כל חלב
24 שור וכשב ועז לא תאכלו : * וחלב גבלה וחלב
25 טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלו : * כי
כל אכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה
26 ליהוה ונכרתה הנפש האכלה מעמיה : * וכל דם
לא תאכלו בכל מושבותיכם לעוף ולבהמה : * כל
נפש אשר תאכל כל דם ונכרתה הנפש ההוא
מעמיה : * וידבר יהוה אל משה לאמר :
29 * דבר אל בני ישראל לאמר המקריב את זבח
שלמיו ליהוה יביא את קרבנו ליהוה מזבח שלמיו :
30 * ידיו תביאנה את אשי יהוה את החלב על החזה
יביאנו את החזה להניף אותו תנופה לפני יהוה :
31 * והקטיר הכהן את החלב המזבחה והיה החזה
לאהרן ולבניו : * ואת שוק הימין תתנו תרומה לכהן
32 מזבחי שלמים : * המקריב את דם השלמים
ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנחם :
34 * כי את חזה התנופה ואת שוק התרומה לקחת
מאת בני ישראל מזבחי שלמים ואתן אתם
לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל :
35 * ואת משחת אהרן ומשחת בניו מאשי יהוה ביום
36 הקריב אתם לכהן ליהוה : * אשר צוה יהוה לתת
להם ביום משחו אתם מאת בני ישראל חק
עולם לדורותם :

19 * Caro quæ aliquid tetigerit immundum,
C non comedetur, sed cōburetur igni. Qui fue-
20 rit mundus vescetur ex ea. * Anima polluta
quæ ederit de carnibus hostiæ pacificorū, quæ
oblata est Domino, peribit de populis suis.
21 * Et quæ tetigerit immunditiam hominis
vel iumenti siue omnis rei quæ polluere po-
22 test, & comederit de huiusmodi carnibus,
interibit de populis suis. * Locutusq; est Do-
23 minus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis
Israel, Adipem ouis & bouis, & capræ non co-
24 medetis. * Adipem cadaueris morticini &
eius animalis quod à bestia captū est, habebi-
25 tis in varios vsus. * Si quis adipem qui of-
ferri debet in incensum Domini comederit,
26 peribit de populo suo. * Sanguinem quoq; ^{sup. d.}
omnis animalis non sumetis in cibo tam de
27 auib; quàm de pecoribus.
28 * Locutusque est Dñs ad Moysen, dicens:
29 * Loquere filiis Israel, dicens: Qui offert
victimam pacificorum Domino, offerat simul
& sacrificium, id est, libamenta eius.
30 * Tenebit manibus adipem hostiæ & pe-
ctusculum. Cūque ambo oblata Domino
D consecrauerit, tradet sacerdoti.
31 * Qui adolebit adipem super altare, pectus-
culum autem erit Aaron & filiorum eius.
32 * Armus quoque dexter de pacificorū ho-
stiis cedit in primitias sacerdotis.
33 * Qui obtulerit sanguinem & adipem fi-
liorum Aaron, ipse habebit & armum dex-
trum in portione sua.
34 * Pectusculum enim eleuationis & armū
separationis tuli à filiis Israel de hostiis eo-
rum pacificis, & dedi Aaron sacerdoti & filiis
eius in lege perpetua ab omni populo Israel.
35 * Hæc est vñctio Aaron & filiorum eius in
ceremoniis Domini, die quo obtulit eos Moy-
ses vt sacerdotio fungerentur.
36 * Et quæ præcepit eis dari Dominus à filiis
Israel religione perpetua in generationibus
suis.

תרגום אונקלוס

19 * ובשר קדשא דיקרב בכל מסאב לא יתאכל בנורא יתקד ובשר קדשא כל דידבי לקדשא ייכור בשר קדשא : * ואנש דייכול בשרא
מנכסת קדשא די קדם יי וסובחיה עלוהי וישחצי אנשא ההוא מעמיה :
20 * ואנש ארי יקרב בכל מסאב בסאבת אנשא או בבירא
מסאבא או בכל שקץ מסאב וייכור מבשר נכסת קדשא די קדם יי וישחצי אנשא ההוא מעמיה :
21 * ומליל יי עם משרה למימר :
22 * ותרב גבילא ותרב חבירא ויתעבד לכל עיבדחא ומיכל לא תיכליניה :
23 * מליל עם בני ישראל למימר כל תרב תור ואימר ועז לא תיכלין :
24 * ואריכל דייכול תרבא מן בעירא דיקרב מינה קרבנא קדם יי וישחצי אנשא דייכול מעמיה :
25 * וכל דמא לא תיכלין בכל מושבתיכון
לעופא ולבעירא : * כל אינש דייכול כל דמא וישחצי אנשא ההוא מעמיה : * ומליל יי עם משרה למימר :
26 * מליל עם בני ישראל
למימר דמקריב ית נכסת קדשוהי קדם יי ויתי ית קרבניה קדם יי מנכסת קדשוהי :
27 * ויתניניה ית חרנא לארמא ויתיה ארמא קדם יי :
28 * ויסק כהנא ית תרבא למדכחא ויהא חרנא לאהרן ולבנותי :
29 * וית שוקא דמינא
תחנן אפרשותא לכהנא מנכסת קדשיכון :
30 * דמקריב ית דם נכסת קדשא וית תרבא מבני אהרן דיליה חתי שוקא דמינא לחולק :
31 * ארי ית חרנא דארמותא וית שוקא דאפרשותא נסיבית מן בני ישראל מנכסת קדשוהי :
32 * ויהבית יתחנן לאהרן כהנא ולבנותי לקיים עלם מן בני
ישראל : * דא רבות אהרן ורבות בנותי מקרבנא דיי ביוםא דיקרבין יתחנן לשמשא קדם יי :
33 * דפקיד יי למחן להון ביוםא
דדיב יתחנן מן בני ישראל קים עלם לדריהון :

* Et carnes quasunque tetigerit omnis immundus, non comedentur, in igne cōburentur, omnis mundus comedet carnes. * At anima quæ comederit de carnibus sacrificij salutaris, quod est Domino, & immunditia eius in eo, exterminabitur anima illa de populo suo. * Et anima quæ tetigerit omnem rem immundā, vel de immunditia hominis, vel quadrupedum immundorum, vel omnis abominationis immundæ, & comederit de carnibus sacrificij pacificorum, quod est Domini, peribit anima illa de populo suo. * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis Israel, dicens: Omnē adipem boī & ouium, & caprarum non comedetis. * Et adeps morticiniorum, & à bestia occisorum fiet in omne opus, & comestione non comedetur. * Quia omnis comedens adipem de iumentis, quorum offeret ab illis holocaustū Domino; peribit anima illa de populo suo. * Omnem sanguinem non comedetis in omni habitatione vestra de quæ iumentis & de auibus. * Omnis anima quæ comederit sanguinē, peribit anima illa de populo suo. * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere filiis Israel, dicens: Qui obtulerit sacrificium pacificorum suorum Domino, feret donum suum Domino, de sacrificio salutaris eius. * Manus eius offerent oblationes Domino: adipem qui in pectusculo; & reticulum quod in iecore offeret ipsa, ut imponat donum coram Domino. * Et tollet sacerdos adipem super altare, et erit pectusculū Aaron & filijs eius. * Et brachium dextrum dabit separationem sacerdoti de sacrificijs salutaris vestri. * Qui obtulerit sanguinem salutaris & adipem de filijs Aaron, illi erit brachium dextrum in parte. * Nam pectusculum impositionis & brachium separationis, accepi à filijs Israel de sacrificijs salutaris vestri, & dedi illa Aaron sacerdoti, & filijs eius, legitimum sempiternum à filijs Israel. * Hæc vnctio Aaron, & vnctio filiorum eius de oblationibus Domini, in qua die applicauit illos ut sacerdotio fungerentur Domino. * Sicut præcepit Dominus dare illis qua die vnxit illos de filijs Israel, legitimum sempiternum in generationes eorum.

19 * Ἐκρέα ὅσα αὐτῇ παντὸς ἀκαθάρτου, ἐβρωθήσεται, ἐν πυρὶ καὶ καυθήσεται. πᾶς καθαρὸς φάγεται κρέα. * ἢ ἡ ψυχὴ ἥτις διὰ φαγῆναι τῶν κρεῶν τῆς θυσίας ἔσθλην, ὅ ἐστι κυρίως, ἢ ἀκαθαρσία αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. * ἢ ἡ ψυχὴ, ἢ αὐτῇ παντὸς πρᾶγματος ἀκαθάρτου, ἢ διὰ ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου, ἢ τῶν τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων, ἢ παντὸς βδελύγματος ἀκαθάρτου, ἢ φαγῆναι τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τῶν εἰρωικῶν, ὅ ἐστι ἔκ κυρίου, διπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. 22 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων, * λαλήθω τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, πᾶν σέαρ βοῶν, καὶ περὶβάτων, καὶ αἰγῶν οὐκ ἐδέσθεται. * καὶ σέαρ θησιμαίων, καὶ θηριαλώτων ποιηθήσεται εἰς πᾶν ἔργον, καὶ βρώσει οὐ βρωθήσεται. 25 * ὅτι πᾶς ὁ ἐσθίων σέαρ διὰ τῶν κτελῶν, ὃν προσάξει ἀπ' αὐτῶν καρπώμα κυρίου, διπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. * πᾶν αἷμα οὐκ ἐδέσθεται ἐν πάσῃ κατεκίχαι ὑμῶν διὰ τὸ τῶν κτελῶν ἢ διὰ τῶν πετεινῶν. * πᾶσα ψυχὴ ἢ αὐτῇ φάγη αἷμα, διπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. 28 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων, * λαλήθω τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, ὁ προσφέρων θυσίαν τῶν εἰρωικῶν αὐτῆς τῷ κυρίῳ, οἷσι τὸ δῶρον αὐτῆς τῷ κυρίῳ, διὰ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου αὐτῆς. * αἱ χεῖρες αὐτῆς προσθήσουσι τὰ καρπώματα τῷ κυρίῳ τὸ σέαρ τὸ ἐπὶ τῷ σθητικῷ, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τῷ ἥπατι προσάξει αὐτά, ὥς ἐστι τῷ κυρίῳ δόμα εἰς αὐτὸν κυρίου. 31 * καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερθεὶς τὸ σέαρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ἔσται τὸ σθητικὸν αἰμάτων καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς. 32 * Ἐτὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν δώσετε ἀφαίρεμα τῷ ἱερεῖ διὰ τῶν θυσιῶν ἔσθλην ὑμῶν. * ὁ προσφέρων τὸ αἷμα τοῦ σωτηρίου ἢ τὸ σέαρ διὰ τῶν ὑμῶν αἰμάτων, αὐτῇ ἔσται ὁ βραχίων ὁ δεξιὸς ἐν μερίδι. * τὸ γὰρ σθητικὸν τοῦ σθητικῆς καὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαίρεματος, εἰληφα ὡς τῶν ὑμῶν Ἰσραὴλ διὰ τῶν θυσιῶν τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ἢ ἔδωκα αὐτά αἰμάτων τῷ ἱερεῖ, ἢ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς, νόμιμον αἰώνιον ὡς τῶν ὑμῶν Ἰσραὴλ. 35 * αὕτη ἡ χεὶς αἰμάτων, καὶ ἡ χεὶς τῶν ὑμῶν αὐτῆς διὰ τῶν καρπωμάτων κυρίου, ἐν ἡμέρᾳ προσσηγάγετο αὐτὸς εἰς τὸ ἱερατεῖον κυρίου. * καθότι ἐνετείλατο κύριος δοῦναι αὐτοῖς ἡμέρᾳ ἔχρισεν αὐτὸς ὡς τῶν ὑμῶν Ἰσραὴλ, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Caro autem sanctificata quæ tetigerit omne immundum, non comedetur, sed igni comburetur. Et quicumque fuerit mundus ad comedendum carnem sanctificatam, comedat carnem sanctificatam. 20 Homo autem qui comederit carnem hostiæ sanctificationum quæ est coram Domino: & immunditia eius fuerit in eo, exterminabitur homo ille de populo suo. 21 Et homo qui tetigerit omne immundum siue immunditiam hominis, aut iumentum immundum, aut omnem abominationem immundam: & comederit de carne hostiæ sanctificationum quæ est coram Domino, exterminabitur homo ille de populo suo. 22 Locutusque est Dominus cum Moysse, dicens: 23 Loquere cum filiis Israel, dicens: Omnem adipem bouis & agni, & capræ non comedetis. 24 Adeps autem cadaueris morticini & adeps animalis confRACTI à bestia fiet in omne opus, & nequaquam comedetur eum. 25 Quia omnis qui comederit adipem pecoris, ex quo offertur oblatio coram Domino, exterminabitur homo qui comederit de populo suo. 26 Et omnem sanguinem non comedetis in omnibus habitationibus vestris tam de auibus quàm de pecoribus. 27 Omnis homo qui comederit omnem sanguinem, exterminabitur homo ille de populo suo. 28 Locutusque est Dominus cū Moysse, dicens: 29 Loquere cum filiis Israel, dicens: Qui offert victimam sanctificationum eius coram Domino, afferat oblationem suam coram Domino de hostia sanctificationum eius. 30 Manus eius afferant oblationes Domini, adipem cum pectusculo afferat, ut eleuetur pectusculum eleuatione coram Domino. 31 Et adolebit sacerdos adipem in altari, eritque pectusculum Aaron & filijs eius. 32 Armum quoque dexterum dabitis pro primitiis sacerdoti de hostia sanctificationum vestrarum. 33 Qui obtulerit sanguinem hostiæ sanctificationum & adipem de filiis Aaron, ipsius erit armus dexter in portionem suam. 34 Quia pectusculum eleuationis & armum separationis tuli à filiis Israel de hostia pacificorum suorum, & dedi ea Aaron sacerdoti & filijs eius pacto sempiterno à filiis Israel. 35 Hæc est vnctio Aarō & vnctio filiorum eius de oblationibus Domini, in die qua obtulerunt eos ut ministrarēt corā Dño. 36 Quæ præcepit Dñs dari eis à filiis Israel in die qua vnixerūt eos fœdere sempiterno in generationibus suis.

* זאת התורה לעלות למנחה ולחטאת
ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים:
* אשר צוה יהוה את משה בהר סיני ביום צוהו
את בני ישראל להקריב את קרבניהם ליהוה
במדבר סיני:

ח

* וידבר יהוה אל משה לאמר:
* קח את אהרן ואת בניו אתו ואת הבגדים ואר
שמן המשחה ואת פר החטאת ואת שני האילים
ונאת סל המצורת: * ונאת כל העדר הקהל
אל פתח אהל מועד: * ויעש משה כאשר צוה
יהוה ארנו ותקהל העדר אל פתח אהל מועד:
* ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה
יהוה לעשות: * ויקרב משה את אהרן ואת בניו
וירחץ אתם במים: * ויתן עליו את הכתנת ויחגר
גתו באבנט וילבש גתו את המעיל ויתן עליו
גת האפד ויחגר גתו בהשב האפד ויאפד לו בו:
* וישם עליו את החשן ויתן אל החשן את
האורים ואת התמים: * וישם את המצנפת על
ראשו וישם על המצנפת אל מול פניו את ציץ הזהב
נור הקדש כאשר צוה יהוה את משה: * ויקח
משה את שמן המשחה וימשח את המשכן ואר
כל אשר בו ויקדש אתם: * ויז ממנו על המזבח
שבע פעמים וימשח את המזבח ואת כליו ואת
הכיר ואת בנו לקדשם: * ויצק משמן המשחה
על ראש אהרן וימשח אתו לקדשו: * ויקרב משה
את בני אהרן וילבשם כתנת ויחגר אתם אבנט
ויחבש להם מגבעות כאשר צוה יהוה את משה:
* ויגש את פר החטאת ויסמך אהרן ובניו את ידיהם
על ראש פר החטאת:

37 * Ista est lex holocausti & sacrificij pro pec
cato atque delicto, & pro consecratione & pa
38 cificorum victimis. * Quam constituit Do
minus Moyfi in monte Sinai, quando manda
uit filiis Israel vt offerret oblationes suas Do
mino in deserto Synai.

CAP. VIII.

1 **L**ocutusque est Dominus ad Moyfen: dicēs, Num. 7.
A * Tolle Aaron cum filiis suis, vestesque
2 eorum & vñctionis oleum, vitulum pro pec
cato, duos arietes, canistrum cum azymis.
3 * Et congregabis omnem cœtum Israel ad
ostium tabernaculi.
4 * Fecitque Moyfes vt Dominus imperaue
rat: congregatque omni turba ante fores ta
5 bernaculi; * Ait, Iste est sermo quem iussit
Dominus fieri.
6 * Statimque obtulit Aaron & filios eius.
Cùmque lauisset eos,
7 * Vestiuit Pontificem subucula linea, accin
gens eum baltheo, & induens eū tunica hya
cinthina, & desuper humerale imposuit.
quod astringens cingulo,
8 * Aptauit rationali, in quo erat Doctrina
& Veritas.
9 * Cidari quoque textit caput, & super eam
B contra frontem posuit laminam auream con
secratam in sanctificatione, sicut præceperat
ei Dominus.
10 * Tulit & vñctionis oleum, quo liniuit ta
bernaculum cū omni supellectili sua. Cùm
que sanctificans
11 * Aspersisset altare septem vicibus vnxit il
lud & omnia vasa eius, labrumque cum basi
sua sanctificauit oleo.
12 * Quod fundens super caput Aaron, vnxit
eum & consecrauit.
13 * Filios quoque eius oblatos vestiuit tuni
cis lineis, & cinxit balteis, imposuitque mi
tras vt iusserat Dominus.
14 * Obtulit & vitulum pro peccato. Cùm
que super caput eius posuisset Aaron & filij
eius manus suas:

תרגום אונקלוס

37 דא אורייתא לעלתא ולמנחתא ולחטאתא ולאשם ולקרבניא ולנכסת קדשיא:
38 דסיני ביוםא דפקדויה ית בני ישראל לקרבא ית קרבניהון קדם יי במדברא דסיני:
ח
אחרן וית בנוהי עימיה וית לבושיא וית משחא דרבוחא וית תורא דחטאתא וית תרין דכרין וית סלא דפשיירא:
בנוש לתרע משכן זימנא:
4 ויעבר משה כמא דפקיד יי יתיה ואחכנשת כנישתא לתרע משכן זימנא:
5 ואמר משה לקדשתיא דין פתגמא דפקיד יי למעבר:
6 וקריב משה ית אחרן וית בנוהי ואסחי יתהון במנא:
7 ויתב עלוהי ית כיתונא וזרין וישוי עלוהי ית חושנא:
8 וישוי עלוהי ית חושנא ויתב עלוהי ית אפודא וזרין ויתיה בהסמן אפודא ואחקיז ליה ביה:
9 וישוי ית מצנפתא על רישיה וישוי על מצנפתא לקבל אפודי ית ציצא דדחבא כלילא דקדשא:
10 ונסיב משה ית משחא דרבוחא ורבי ית משכנא וית כל דביה וקדיש יתהון:
11 וארי מיניה על מדבחא שבע זמנין ורבי ית מדבחא וית כל מנוהי וית כיתונא וית בסיסיה לקדשוהון:
12 ואריק ממשחא דרבוחא על ריש אחרן ורבי יתיה לקדשוהי:
13 וקריב משה ית בני אחרן וילבשינן כיתונין וזרין ויתהון המנין ואחקיז להון קובעין כמא דפקיד יי ית משה:
14 וקריב ית תורא דחטאתא ויסמך אחרן ובניו ית ידיהון על ראש תורא דחטאתא:

* Hæc lex holocaustorum, & sacrificij, & pro peccato, & delicto, & consecratione, & sacrificio salutaris.

* Sicut præcepit Dominus Moysi in monte Sinai, qua die præcepit filiis Israel, offerre dona sua coram Domino, in deserto Sinai.

CAP. VIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Accipe Aaron & filios eius, & vestes, & oleum unctionis, & vitulum qui pro peccato, & duos arietes, & canistrum azymorum.

* Et omnem cætum congrega ad ostium tabernaculi testimonij.

* Et fecit Moyses sicut præcepit ei Dominus, & congregavit cætum ad ostium tabernaculi testimonij.

* Et dixit Moyses cætui, Hoc est verbum, quod præcepit Dominus facere.

* Et adduxit Moyses Aaron, & filios eius, & lauit eos aqua.

* Et induit eum tunicam, et cinxit eum zonam, & vestiuit eum tunicam, & imposuit super eum superhumeralis, & præcinxit illum secundum fasciuram superhumeralis, & astrinxit illud in eo.

* Et imposuit super eum rationale, & imposuit super rationale manifestationem & veritatem.

* Et imposuit mitram super caput eius, & imposuit super mitram secundum faciem eius laminam auream consecratam sanctam, quemadmodum præcepit Dominus Moysi.

* Et accepit Moyses de oleo unctionis, & unxit tabernaculum & omnia vasa eius, & sanctificauit illud. * Et aspersit de eo super altare septies, & unxit altare, & sanctificauit illud, & omnia vasa eius, & peluim, & basim eius sanctificare illa.

* Et effudit Moyses de oleo unctionis super caput Aaron, & unxit illum, & sanctificauit illum.

* Et adduxit Moyses filios Aaron, & vestiuit eos tunicas, & cinxit eos zonis, & circumposuit illis cidares, sicut præcepit Dominus Moysi.

* Et attulit vitulum qui pro peccato, & imposuit Aaron & filij eius manus suas super caput vituli peccati.

37 * ἔτ' ὁ νόμος τῶν ὀλοκαυμάτων, καὶ θυσίας, ἕπερὶ ἁμαρτίας, καὶ τῇ πλημμελίας, καὶ τῇ τελειώσεως, ἕτ' ὁ νόμος 38 ζωτηρίου. * ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωϋσῇ ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, ἥ ἡμέρα ἐνετείλατο τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, προσφέρειν τὰ δῶρα αὐτῶν ἐν ὄντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ.

ἡ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν, λέγων·

2 * λάβε τὸν ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἕτας σολεῖς, καὶ τὸ ἔλαιον τῇ χρίσεως, καὶ τὸν μόσχον τὸν περὶ τῇ ἁμαρτίας, ἕτ' ὃς 3 δύο κριεῖς, ἕτ' ὁ κανὼν τῶν ἀζύμων. * καὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἐκκλησιάσθων ἐπὶ τὴν θύραν τῇ σκηνῆς μαρτυρίου.

4 * καὶ ἐποίησε Μωϋσῆς ὃν τρόπον συνέταξεν αὐτῷ κύριος· ἕτ' ἐκκλησίασεν τὴν συναγωγὴν ἐπὶ τὴν θύραν τῇ σκηνῆς μαρτυρίου. * καὶ εἶπε Μωϋσῆς τῇ συναγωγῇ, τοῦτό ἐστι τὸ 5 ῥῆμα, ὃ ἐνετείλατο κύριος ποιῆσαι. * καὶ προσήγαγε Μωϋσῆς τὸν ἀαρὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔλασεν αὐτοὺς ὕδατι.

7 * καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸν χιτῶνα, καὶ ἐζώσεν αὐτὸν τὴν ζώνην, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸν ὑποδύτην, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὸν τὴν ἐπωμίδα, καὶ περιέζωσεν αὐτὸν κατὰ τὴν ποίησιν τῇ ἐπωμίδι, καὶ συνέσφιγγεν αὐτὴν ἐν αὐτῷ.

8 * καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὸν τὸ λόγιον, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ λόγιον τὴν δῆλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. * καὶ ἐπέθηκεν τὴν 9 μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τῆς μίτρας κατὰ πρὸς ὤπον αὐτοῦ τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν τὸ κατὰ 10 θησιασμόνον ἄγιον, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ.

10 * καὶ ἔλαβε Μωϋσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῇ χρίσεως, καὶ ἔχρισεν τὴν σκηνὴν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἡγίασεν αὐτήν.

11 * καὶ ἔρρανεν ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ αἰκίς· καὶ ἔχρισεν τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἡγίασεν αὐτό, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτήρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ ἀγιάσαι αὐτά.

12 * καὶ ἐπέχεεν Μωϋσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῇ χρίσεως ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀαρὼν· καὶ ἔχρισεν αὐτόν, καὶ ἡγίασεν αὐτόν.

13 * καὶ προσήγαγε Μωϋσῆς τοὺς υἱοὺς ἀαρὼν, καὶ ἐνέδυσεν αὐτοὺς χιτῶνας, καὶ ἐζώσεν αὐτοὺς ζώνας, καὶ περιέθηκεν αὐτοῖς κιόαρες, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ.

14 * καὶ προσήγαγε τὸν μόσχον τὸν περὶ τῇ ἁμαρτίας, καὶ ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μοσχοῦ τῇ ἁμαρτίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Hæc est lex holocausti & muneris & sacrificij pro peccato & pro delicto, & oblationum & hostiæ sanctificationum. 12 Quam præcepit Dominus Moysi in monte Sinai, in die qua mandauit filiis Israel vt offerrent oblationes suas coram Domino in deserto Sinai.

CAPVT VIII.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE, DICENS:

1 Fecitque Moyses sicut præceperat ei Dominus. Et congregatus est cætus ad ostium tabernaculi fœderis.

2 Et posuit super eum tunicam, & accinxit eum balteo, & induit eum balteo superhumeralis, ornauitque eum in eo.

3 Et posuit super eum rationale, & posuit in rationale Vrim & Thumim.

4 Et posuit cidarim super caput eius, & super cidarim contra faciem eius posuit laminam auream coronam sanctitatis, sicut præceperat Dominus Moysi.

5 Tulitque Moyses oleum unctionis, & unxit tabernaculum, & omnia quæ in eo erant, & sanctificauit ea.

6 Asperitque ex eo super altari septies: & unxit altare, & omnia vasa eius, & labrum, & basim eius, vt sanctificaret ea.

7 Effuditque de oleo unctionis super caput Aaron, & unxit eum vt sanctificaret eum.

8 Applicauitque Moyses filios Aaron, & vestiuit eos tunicis, & cinxit eos balteis, & ornauit eos mitris, sicut præceperat Dominus Moysi.

9 Et obtulit vitulum pro peccato, & imposuit Aaron & filij eius manus suas super caput vituli qui offerebatur pro peccato.

* Applica Aaron & filios eius cum eo, & vestes, & oleum unctionis, & vitulum pro peccato.

* Omnemque cætum congrega ad ostium tabernaculi fœderis.

* Dixitque Moyses congregationi, Iste est sermo quem iussit Dominus fieri.

* Applicauitque Moyses Aaron & filios eius, & lauit eos aqua.

* Et posuit super eum tunicam, & accinxit eum balteo superhumeralis, & accinxit eum balteo superhumeralis, & accinxit eum balteo superhumeralis, & accinxit eum balteo superhumeralis.

* Et posuit super eum rationale, & posuit in rationale Vrim & Thumim.

* Et posuit cidarim super caput eius, & super cidarim contra faciem eius posuit laminam auream coronam sanctitatis, sicut præceperat Dominus Moysi.

* Tulitque Moyses oleum unctionis, & unxit tabernaculum, & omnia quæ in eo erant, & sanctificauit ea.

* Asperitque ex eo super altari septies: & unxit altare, & omnia vasa eius, & labrum, & basim eius, vt sanctificaret ea.

* Effuditque de oleo unctionis super caput Aaron, & unxit eum vt sanctificaret eum.

* וישחט ויקח משה את הדם ויתן על-
 קרנות המזבח סביב באצבעו ויחטא את המזבח
 ואת הדם יצק אל-יסוד המזבח ויקדשו לבפר
 עליו: * ויקח את כל החלב אשר על הקרב
 ואת יתרת הכבד ואת שתי הכליות ואת חלבון
 ויקטר משה המזבח: * ואת הפר ואת ערו
 ואת בשרו ואת פרשו שרף באש מחוץ למחנה
 כאשר צוה יהוה את משה: * ויקרב את
 איל העלה ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם על-
 ראש האיל: * וישחט ויזרק משה את הדם על-
 המזבח סביב: * ואת האיל נתח לנתחיו ויקטר
 משה את הראש ואת הנתחים ואת הפר:
 * ואת הקרב ואת הכרעים רחץ במים ויקטר
 משה את כל האיל המזבח עלה הוא לריח ניחח
 אשה הוא ליהוה כאשר צוה יהוה את משה:
 * ויקרב את האיל השני איל המלאים ויסמכו
 אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל:
 * וישחט ויקח משה מדמו ויתן על רגליו
 אהרן הימנית ועל רגליו הימנית ועל רגליו
 הימנית: * ויקרב את בני אהרן ויתן משה
 מן הדם על-רגליו אונם הימנית ועל רגליו
 הימנית ועל רגליו הימנית ויזרק משה את
 הדם על המזבח סביב: * ויקח את החלב ואת
 האליה ואת כל החלב אשר על הקרב ואת יתרת
 הכבד ואת שתי הכליות ואת חלבון שוק הימין:
 * ומסל המצות אשר לפני יהוה לקח חלות
 מצה אחת וחלת לחם שמן אחת וזרק אחד וישם
 על החלבים ועל שוק הימין: * ויתן את
 הכל על כפי אהרן ועל כפי בניו וינח אתם תנופה
 לפני יהוה:

15 * Immolauit eum hauriens sanguinem, &
 tincto digito tetigit cornua altaris per gyrū.
 Quo expiato & sanctificato, fudit reliquum
 sanguinem ad fundamenta eius.
 16 * Adipem verò qui erat super vitalia & re-
 ticulum iecoris duosque renunculos cum ar-
 uinulis suis adoleuit super altare.
 17 * Vitulum cum pelle & carnibus & fimo
 cremans extra castra, sicut præceperat Do-
 minus.
 18 * Obtulit & arietem in holocaustum. Su-
 per cuius caput cum imposuissent Aaron &
 filij eius, manus suas:
 19 * Immolauit eum, & fudit sanguinem eius
 20 per circuitum altaris. * Ipsūmq; arietem in
 D frustra concidens, caput eius & artus & adi-
 pem adoleuit igni;
 21 * Lotis prius intestinis & pedibus: totūmq;
 simul arietem incendit super altare, eo quod
 esset holocaustum suauissimi odoris Domino
 sicut præceperat ei.
 22 * Obtulit & arietem secundum consecra-
 tionem sacerdotum, posueruntq; super caput
 eius Aaron & filij eius manus suas.
 23 * Quem cum immolasset Moyse sumens
 de sanguine, eius tetigit extremum auriculæ
 dextræ Aaron, & pollicem manus eius dextræ,
 similiter & pedis.
 24 * Obrulit & filios Aaron. Cūque de san-
 guine arietis immolati tetigisset extremum au-
 riculæ singulorum dextræ, pollices manus ac
 dextri pedis, reliquum fudit super altare per
 25 circuitum. * Adipem verò & caudam om-
 nēque piguedinem quæ operit intestina,
 reticulūmq; iecoris & duos renes cum adipi-
 bus suis & armo dextro separauit.
 26 * Tollens autem de canistro azymorum
 quod erat coram Domino panem absque fer-
 mento vnum, & collyridam cōsperfam oleo,
 laganūque posuit super adipes & armum
 dextrum:
 27 * Tradens simul omnia Aaron & filiis eius.
 Qui postquam leuauerunt ea coram Do-
 mino:

תרגום אונקלוס

15 ונכים ונסיב משה ית דמא ויהב על קרנת מדבחא סחור סחור באצבעיה ודכי ית מדבחא וית דמא אריק ליסודא דמדבחא וקדשית
 לכפרא עלוהי: 16 ונסיב ית כל תרפא דעל גזא וית חצר כבדא וית חרחין כולין וית חרביהון ואסק משה למדבחא:
 17 וית חורא וית משכיה וית בשריה וית אוכליה אוקיד בנורא מכרא למשריתא כמא דפקיד יי ית משה: 18 וקריב ית דכר עלתא
 וסמכו אהרן ובנותיה ית ידיו על ריש דיקרא: 19 ונכים וזרק משה ית דמא על מדבחא סחור סחור: 20 וית דיקרא פלג
 לאיבריה ואסיק משה ית רישא וית אבריא וית תרפא: 21 וית גזא וית כרעיא חלל במיא ואסיק משה ית כל דיקרא למדבחא
 עלתא חוה לאתקבלא ברעוא קרבנא חוה קדם יי כמא דפקיד יי ית משה: 22 וקרב ית דיקרא תנינא דכר קרבנא וסמכו
 אהרן ובנותיה ית ידיו על ריש דיקרא: 23 ונכים ונסיב משה מדמיה ויהב על רוס אודנא דאהרן דימינא ועל אליון ידיו
 דימינא ועל אליון רגליה דימינא: 24 וקרב ית בני אהרן ויהב משה מן דמא על רוס אודניהון דימינא ועל אליון ידיו דימינא
 ועל אליון רגליהון דימינא וזרק משה ית דמא על מדבחא סחור סחור: 25 ונסיב ית תרפא וית אליתא וית כל תרפא דעל
 גזא וית חצר כבדא וית חרחין כולין וית חרבתון וית שקא דימינא: 26 ומסלא דפשיטתא די קדם יי נסיב גריצתא פשיטתא חדא
 ונריצתא דלחם משח חדא ואספוג חר ושרי על תרפא ועל שקא דימינא: 27 ויהב ית כולא על ידיו אהרן ועל ידיו בנותיה
 וארים יתוהון ארמא קדם יי:

* Et immolauit eum, & accepit Moyses de sanguine, & imposuit super cornua altaris in circuitu digito suo, & mundauit altare, & sanguinem effudit super basim altaris, et sanctificauit illud ad propitiandum super eo. * Et accepit Moyses omnem adipem qui in intestinis, & reticulū quod in iecore, & utrosque renes, & adipem qui in ipsis, & obtulit Moyses super altare.

* Et vitulum, & pellem eius, & carnes eius, & fimum eius combussit igne extra castra, sicut praecepit Dominus Moysi.

* Et attulit Moyses arietem qui ad holocaustum, & imposuit Aaron & filij eius manus suas super caput arietis.

* Et immolauit Moyses arietem, & effudit Moyses sanguinem super altare in circuitu.

* Et arietem in frustra concidit & membra eius, & obtulit Moyses caput & membra, & adipem.

* Et ventrem & pedes lauit aqua, & obtulit Moyses totum arietem super altare, holocaustum est in odorem suauitatis, oblatio est Domino, sicut praecepit Dominus Moysi.

* Et adduxit Moyses arietem secundum consecrationis, & imposuit Aaron & filij eius manus suas super caput arietis.

* Et immolauit eum, & accepit Moyses de sanguine eius, & imposuit super extremū auris Aaron dextrae, & super summitatem manus eius dextrae, & super summitatem pedis eius dextri.

* Et adduxit Moyses filios Aaron, & imposuit Moyses de sanguine super extremum auris eorum dextrae, & super summitatē manus eorum dextrae, & super summitatem pedis eorum dextri, & effudit Moyses sanguinem super altare in circuitu.

* Et accepit adipem & lumbos, & omnem adipem qui in ventre, & reticulum iecoris, & duos renes, & adipem qui in illis, & brachium dextrū.

* Et de canistro consecrationis existente coram Domino, accepit collyram azymam unam & collyram panis ex oleo unam, & laganum unum, & imposuit super adipem & super brachium dextrum.

* Et imposuit omnia super manus Aaron, & super manus filiorum eius: & obtulit ipsa separationem coram Domino.

* καὶ ἐσφαζεν αὐτόν· ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ τῶν δακτύλων αὐτοῦ, καὶ καθαίρει τὸ θυσιαστήριον· καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἡγίασεν αὐτό, τοῦ ἑξιλιάσαι αὐτὸ ἐπ' αὐτοῦ.

* καὶ ἔλαβε μωυσῆς πᾶν τὸ σέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοστίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος, ἔαμφοτέρους τοὺς νεφροὺς, ἔτὸ σέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἀνήνεγκε

μωυσῆς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. * καὶ τὸν μόχον, ἔτι τὴν βύρσαν αὐτοῦ, καὶ τὰ κρέα αὐτοῦ, ἔτι τὴν κόπρην αὐτοῦ κατέκαυσεν πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

* καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν τὸν εἰς ὀλοκαύτωμα· ἔπέθηκεν αὐτῶν ἔπ' αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. * καὶ ἐσφαξε μωυσῆς τὸν κριόν· ἔπροσέχεε μωυσῆς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.

* καὶ τὸν κριὸν ἐκρετόμησε ἔτα μέλη αὐτοῦ, ἔτι ἀνήνεγκε μωυσῆς τὴν κεφαλὴν, ἔτα μέλη, ἔτὸ σέαρ· ἢ τὴν κοιλίαν ἔτ' ὅτι πόδας ἐπ' αὐτοῦ ὕδατι· καὶ ἀνήνεγκε μωυσῆς ἕλον τὸν κριόν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· ὀλοκαύτωμά ἐστιν εἰς ὁσμὴν θωδίας· καὶ ῥωμά ἐστι κυρίῳ, καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ.

* ἢ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν τὸν δῦτερον τῆς τελευτῆς· καὶ ἐπέθηκεν αὐτῶν ἔπ' αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. * ἔσφαξεν αὐτόν· καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, ἔπέθηκεν ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὥτος αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ, ἔπ' αὐτὸν τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, ἔπ' αὐτὸν τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ.

* ἔπροσήγαγε μωυσῆς ὅτι υἱοὺς αὐτῶν· καὶ ἐπέθηκε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὥτος αὐτῶν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτῶν τοῦ δεξιοῦ· καὶ προσέχεε μωυσῆς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.

* καὶ ἔλαβε τὸ σέαρ καὶ τὴν ὀσφυῖν, καὶ πᾶν τὸ σέαρ τὸ ἐπὶ τῇ κοιλίᾳ, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ ὅτι δύο νεφροὺς, καὶ τὸ σέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν.

* καὶ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς τελευτῆς, τοῦ ὅτι ἐναντίον κυρίου, ἔλαβε κολλύραν ἄζυμον μίαν καὶ κολλύραν ἄρτου ἑξ ἑλαίου μίσην, καὶ λάγανον ἓν· καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ σέατα, καὶ ἐπὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν.

* καὶ ἐπέθηκε τὰ πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ ἀφαιρέμα ἐναντι κυρίου.

* καὶ ἐπέθηκε τὰ πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ ἀφαιρέμα ἐναντι κυρίου.

* καὶ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς τελευτῆς, τοῦ ὅτι ἐναντίον κυρίου, ἔλαβε κολλύραν ἄζυμον μίαν καὶ κολλύραν ἄρτου ἑξ ἑλαίου μίσην, καὶ λάγανον ἓν· καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ σέατα, καὶ ἐπὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν.

* καὶ ἐπέθηκε τὰ πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ ἀφαιρέμα ἐναντι κυρίου.

* καὶ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς τελευτῆς, τοῦ ὅτι ἐναντίον κυρίου, ἔλαβε κολλύραν ἄζυμον μίαν καὶ κολλύραν ἄρτου ἑξ ἑλαίου μίσην, καὶ λάγανον ἓν· καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ σέατα, καὶ ἐπὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Immolauitque eum. Et tulit Moyses sanguinem, & posuit super cornua altaris per circuitum digito suo, & mundauit altare. Reliquum autem sanguinem fudit ad fundamentum altaris, & sanctificauit illud ut expiaret illud.

16 Tulitque omnem adipem qui erat super intestina & reticulum iecoris, & duos renes & adipem eorum: & adoleuit Moyses in altari.

17 Vitulum autem & pellem eius & carnem eius, & fimum eius, combussit igni extra castra, sicut praeceperat Dominus Moysi.

18 Et obtulit arietem holocausti, & imposuerunt Aaron & filij eius manus suas super caput arietis.

19 Immolauitque eum, & asperxit Moyses sanguinem eius per circuitum altaris.

20 Et obtulit arietem holocausti, & imposuerunt Aaron & filij eius manus suas super caput arietis.

21 Immolauitque eum. Et tulit Moyses de sanguine eius, & posuit super extremum auriculæ dextræ Aaron & super pollicem manus eius dextræ, & super pollicem pedis eius dextri.

22 Tulitque omnem adipem qui erat super intestina & reticulum iecoris & duos renes, & adipem eorum & armum dextrum.

23 De canistro quoque azymorum quod erat coram Domino tulit placentam azymam unam & collyridam panis oleati unam & laganum unum, & posuit super adipem & super armum dextrum.

24 Posuitque omnia in manibus Aaron & in manibus filiorum eius, & eleuauit ea eleuatione coram Domino.

* Et accepit Moyses de manibus eorum, & ob-
tulit ipsa super altare, super holocaustum consecra-
tionis, quod est odor suauitatis, oblatio est Domino.

* Et accipiens Moyses pectusculum, abstulit illud
impositionem coram Domino, de ariete consecratio-
nis, & factum est Moyse in parte, sicut praecepit Do-
minus Moyse. * Et accepit Moyses de oleo un-
ctionis, & de sanguine qui super altare: & sparsit
super Aaron, & super vestes eius, & super filios
eius, & super vestes filiorum eius cum eo, & san-
ctificauit Aaron, & vestes eius, & filios eius, &
vestes filiorum eius cum eo. * Et dixit Moyses
ad Aaron & filios eius, Coquite carnes apud ostium
tabernaculi testimonij in loco sancto, & illic come-
detis eas, & panes qui sunt in canistro consecratio-
nis, sicut praeceptum est mihi, dicens: Aaron & fi-
lij eius comedent eas.

* Et quod reliquum fuerit carniū & panum,
in igne comburetur. * Et ab ostio tabernaculi
testimonij non egrediemini septem diebus, usque ad
diem plenitudinis dierum consecrationis vestrae: se-
ptem enim dies consecrabit manus vestras.

* Sicut fecit in die hac, qua praecepit Dominus
facere ad propitiandum pro vobis.

* Et ad ostium tabernaculi testimonij sedebitis
septem dies, die & nocte, & custodietis custodias
Domini, & non moriemini: sic enim praecepit mihi
Dominus. * Et fecit Aaron & filij eius omnes
sermōnes, quos praecepit Dominus in manu Moyse.

CAP. IX.

ET factum est die octaua, vocauit Moyses Aa-
ron, & filios eius, & seniores Israel.

* Et dixit Moyses ad Aaron, Accipe tibi vitu-
lum de bobus pro peccato, & arietem in holocau-
stum immaculatum, & offer ea coram Domino.

* Et senioribus Israel loqueris, dicens: Accipite
hædum ex capris vnum pro peccato, & vitulum,
& agnum anniculum ad holocaustum immaculata.

* Et vitulum, & arietem in sacrificiū salutaris,
coram Domino, & similes confersam in oleo, quo-
niam hodie Dominus apparebit in vobis.

* Et acceperunt sicut praecepit Moyses contra
tabernaculum testimonij, & accessit omnis congre-
gatio, & steterunt coram Domino.

28 * Ἐλάβε μουσῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀνέθηκεν αὐ-
τὰ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τὸ ὀλοκαύτωμα τὴν τελειώσεως, ὅ-
τι ἐστὶν ὁσμὴ δυνάμειας, καρπώμα ἐστὶ κυρίῳ. * Ἐλαβὼν μουσῆς τὸ
σηθύνιον ἀφῆκεν αὐτὸ ἐπὶ θυμέμα ἐναντὶ κυρίου, ἀπὸ τῆς κριτικῆς τε-
λειώσεως. * Ἐχρησέτο μουσῆς ἐν μερίδι, καθὰ ἐνεείλατο κύριος
τῷ μουσῇ. * Ἐλάβε μουσῆς ἀπὸ τῆς ἐλαίας τὴν χρίσεως, ἔκδοτον
τῆς αἵματος τοῦ ἐπὶ τῆς θυσιαστηρίας, ἔκδοτον ἑρρανον ἐπὶ ἀρῶν,
καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὸν ὕψος αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς
στολὰς τῶν ὑψῶν αὐτῶν μετ' αὐτῶν. καὶ ἡγίασεν ἀρῶν, καὶ τὰς
στολὰς αὐτῶν, ἔκδοτον ὕψος αὐτῶν, ἔκδοτον τὰς στολὰς τῶν ὑψῶν αὐτῶν μετ'
αὐτῶν. * Ἐεῖπε μουσῆς πρὸς ἀρῶν ἔκδοτον ὕψος αὐτῶν, ἐψή-
ρατε τὰ κρέα παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν
τόπῳ ἁγίῳ· καὶ ἐκεῖ φάγεσθε αὐτά, καὶ ἔκδοτον ἄρτους ἔκδοτον ἐν τῷ
καθῶς τὴν τελειώσεως, ὃν τρέπον σιωτέτα κλαί μοι, λέγων· ἀα-
ρῶν καὶ ὁ υἱὸς αὐτῶν φάγον· αὐτά. * καὶ τὸ κατελιφθὲν
τῶν κρεῶν ἔκδοτον τῶν ἄρτων ἐν πυρὶ κατὰ καθαίρει. * Ἐκδοτον τὴν
θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ὅσα ἐξελεύσεσθε ἐπὶ αἱμέ-
ρας, ἕως ἡμέρας πληρώσεως ἡμερῶν τελειώσεως ὑμῶν, ἐπὶ αἱ-
ματὶ ἡμέρας τελειώσεως τὰς χεῖρας ὑμῶν.

34 * καὶ ὁ ἀπὸ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἣ ἐνετείλατο κύ-
ριος τοῦ ποιῆσαι, ὥστε ἰλάσασθαι περὶ ὑμῶν.

35 * καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καθήσεσθε
ἐπὶ αἱμέρας, ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ φυλάξετε τὰ φυλάγ-
ματα κυρίου, καὶ ὅσα ἀποθανεῖσθε, ὥτως ὥς ἐνεείλατό μοι κύ-
ριος. * καὶ ἐποίησεν ἀρῶν καὶ ὁ υἱὸς αὐτῶν πάντας ἔκδοτον
λόγους, ὅς σιωτέταξε κύριος ἐν χειρὶ μουσῆ.

3.

1 * Καὶ ἐχρησθή τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐκάλεσε μουσῆς ἀα-
ρῶν, καὶ ἔκδοτον υἱοὺς αὐτῶν, καὶ τὴν γεργυσίαν ἰσραήλ.

2 * καὶ εἶπε μουσῆς πρὸς ἀρῶν, λάβε σεαυτῷ μοσχάριον
ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν εἰς ὀλοκαύτωμα ἁμω-
μον, καὶ πρὸς ἐνεγκε αὐτὰ ἐν πυρὶ κυρίου. * Ἐτὴν γεργυσίαν
ἰσραήλ λαλήσεις, λέγων· λάβετε χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα
περὶ ἁμαρτίας, καὶ μοσχάριον, καὶ ἁμνὸν ἐνιαύσιον εἰς ὀλο-
καρπῶσιν, ἁμῶμα. * καὶ μόσχον, ἔκδοτον εἰς θυσίαν σωτη-
ρίας, ἐναντὶ κυρίου, καὶ σεμίδαλιν ἀναπεφυραμένην ἐν ἐλαίῳ.
ὅτι σήμερον κύριος ὀφθήσεται ἐν ὑμῖν. * Ἐλάβον καθόπι
ἐνετείλατο μουσῆς ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ἔκδοτον
σῆλθε πᾶσα ἡ συναγωγὴ, καὶ ἔστησαν ἐναντὶ κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Tulitque ea Moyses de manibus eorum & adoleuit in altari super holocaustum, oblationes enim sunt ut suscipiantur cum beneplacito: oblatio est coram Domino.

29 Tulitque Moyses pectusculum, & eleuauit illud eleuatione coram Domino de ariete oblationum, fuitque in portio-
nem Moyse sicut praeceperat ei Dominus.

30 Et tulit Moyses de oleo unctionis & de sanguine qui erat super altare, & asperxit super Aaron, & super vestimenta eius, & super filios eius, & super vestes filiorum eius cum eo. Sanctificauitque Aaron, & vestimenta eius, & filios eius, & vestes fi-
liorum eius cum eo.

31 Dixitque Moyses ad Aaron, & ad filios eius, Coquite carnem in ostio tabernaculi fœderis, & ibi comedetis eam & panem qui est in canistro oblationum, sicut praecepi, dicens: Aaron & filij eius comedent ea.

32 Quod autem reliquum fuerit de carne & pane igni comburentis.

33 Et de ostio tabernaculi fœderis non exhibitis septem diebus, usquequo compleantur dies oblationis vestrae, quia se-
ptem diebus offeretur oblatio vestra.

34 Sicut factum est hodie, praecepit Dominus fieri ad propitiandum pro vobis.

35 Et in ostio tabernaculi fœderis manebitis die ac nocte septem diebus, & custodietis custodiam verbi Domini, & non moriemini, sic enim praeceptum est mihi.

36 Fecitque Aaron & filij eius iuxta omnia verba quae praecepit Dominus per manum Moyse.

CAP. IX.

ET factum est in die octauo, vocauit Moyses Aaron & filios eius & seniores Israel.

2 Dixitque ad Aaron, Tolle tibi vitulum de bobus pro peccato, & arietem in holocaustum integros, & offer coram Domino.

3 Et cum filiis Israel loqueris dicens, Tollite hircum de ca-
pris pro peccato, & vitulum, & agnum anniculos integros in holocaustum.

4 Et bouem & arietem pro hostia sanctificationum ad sacrifican-
dum coram Domino, & munus similes confersam oleo, quoniam hodie reuelabitur vobis gloria Domini.

5 Obtuleruntque ea quae iusserat Moyses ante tabernaculum fœderis, accessitque omnis congregatio, & stetit coram Domino.

6 * ויאמר משה זה הדבר אשר צוה יהוה תעשו וירא
 7 אליכם כבוד יהוה: * ויאמר משה אל אהרן
 קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עלתך וכפר
 בערך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם
 8 באשר צוה יהוה: * ויקרב אהרן אל המזבח
 9 וישחט את עגל החטאת אשר לו: * ויקרבו בני
 אהרן את הדם אליו ויטבל יצבעו בדם ויתן על-
 קרנות המזבח ואת הדם יצק אל יסוד המזבח:
 10 * ואת החלב ואת הכלית ואת היתרת מן הכבד
 מן החטאת הקטיר המזבחה באשר צוה יהוה אר-
 11 משה: * ואת הבשר ואת העור שרף באש מחוץ
 12 למחנה: * וישחט אר- העלה וימצאו בני
 13 אליו את הדם ויזרקו על המזבח סביב: * ואת-
 העלה המציאו אליו לנתחיה ואת הראש ויקטר על-
 14 המזבח: * וירחץ את הקרב ואת הכרעים ויקטר
 15 על העלה המזבחה: * ויקרב את קרבן העם ויקח
 את שעיר החטאת אשר לעם וישחטו ויחטאו
 16 בראשון: * ויקרב את העלה ויעשה כמשפט:
 17 * ויקרב את המנחה ומלא בפו ממנה ויקטר על-
 18 המזבח מלבד עלת הבקר: * וישחט את השור
 ואת האיל זבח השלמים אשר לעם וימצאו בני
 19 אהרן את הדם אליו ויזרקו על המזבח סביב:
 * ואת החלבים מן השור ומן האיל האליה
 20 והמכסה והכלית ויתרת הכבד: * וישימו אר-
 21 החלבים על החזות ויקטר החלבים המזבחה: * ואת
 החזות ואת שוק הימין הניף אהרן תנופה לפני יהוה
 22 באשר צוה משה: * וישא אהרן את ידיו אל העם
 ויברכם וירד מעשר החטאת והעלה והשלמים:
 23 * ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו
 את העם וירא כבוד יהוה אל כל העם:

6 * Ait Moyſes, Iſte eſt ſermo quem præcepit
 B Dominus, facite, & apparebit vobis gloria
 7 eius. * Et dixit ad Aaron, Accede ad altare, &
 immola pro peccato tuo: offer holocaustum
 & deprecare pro te & p populo. Cúmque ma-
 ctaueris hoſtiâ populi, ora pro eis, ſicut præ-
 8 cepit Dominus. * Statimque Aaron accedens
 ad altare, immolauit vitulũ pro peccato ſuo.
 9 * Cuius ſanguinem obtulerunt ei filij ſui. In
 quo tingens digitum tetigit cornua altaris,
 10 & fudit reſiduum ad baſim eius. * Adipemque
 & renunculos ac reticulum iecoris quæ ſunt
 pro peccato, adoleuit ſuper altare, ſicut præce-
 11 perat Dominus Moyſi. * Carnes verò & pel-
 12 lem eius extra caſtra combuſſit igni. * Immo
 C lauit & holocauſti victimam. Obtuleruntque
 ei filij ſui ſanguinẽ eius quem fudit per alta-
 13 ris circuitum. * Ipſam etiam hoſtiam in fru-
 ſta conciſam cum capite & membris ſingulis
 obtulerunt, quæ omnia ſuper altare cremauit
 14 igni: * Lotis aqua prius inteſtinis & pedibus.
 15 * Et pro peccato populi offerens maſtauit
 16 hircum, expiatõque altari, * Fecit holocauſtũ,
 addens in ſacrificio libamenta quæ pariter of-
 17 feruntur. * Et adolens ea ſuper altare abſque
 18 ceremoniis holocauſti matutini. * Immo-
 lauit & bouem atque arietem hoſtias pacifi-
 cas populi. obtuleruntque & filij ſui ſanguinẽ
 quem fudit ſuper altare in circuitu.
 19 * Adipem autem bouis & caudam arietis
 D renunculõsque,
 20 * Cum adipibus ſuis & reticulum iecoris
 poſuerunt ſuper pectora. Cúmque cremati
 eſſent adipēs ſuper altare,
 21 * Pectora eorum & armoſ dextroſ ſepara-
 uit Aaron eleuans coram Domino, ſicut præce-
 perat Moyſes.
 22 * Et extendens manum ad populum bene-
 dixit ei: ſicque completis hoſtiis pro peccato
 & holocauſtis & pacificis deſcendit.
 23 * Ingreſſi autem Moyſes & Aaron in taber-
 naculum teſtimonij, & deinceps egreſſi bene-
 dixerunt populo. apparuitque gloria Domi-
 ni omni multitudini.

תרגום אונקלוס

6 ויאמר משה דין פתגמא דפקיד וייתגלי לכוז ויקרא דיין:
 וכפר עלך ועל עמא ועבד ית קורבן עמא וכפר עליהון כמא דפקיד ויין:
 9 וקריבו בני אהרן ית דמא ליה וטבל יצבעו בדמא ויתב על קרנת מדבחה וית דמא אריק ליסודא דמדבחה:
 וית חצרא מן כבדא מן חטאתא אסיק למדבחה כמא דפקיד ויין ית משה:
 12 ונכס ית עלתא ואמטיו בני אהרן ליה ית דמא וזרקיה על מדבחה סחור:
 ואסיק על מדבחה: 14 וחליל ית גנא וית כרעיא ואסיק על עלתא למדבחה:
 ונכסיה וכפר בדמיה בקרמא: 16 וקריב ית עלתא ועבדה כדחיו:
 מעלת צפרא: 18 ונכס ית חורא וית דיכרא נכסת קדשיא די לעמא ואמטיו בני אהרן ית דמא ליה וזרקיה על מדבחה סחור:
 סחור: 19 וית חרביא מן חורא ומן דיכרא אליה ונפיו גנא וכליתא ונצצר כבדא:
 ואסיק חרביא למדבחה: 21 וית חריתא וית שוקא דימינא אריק אהרן ארמא קדם ויין כמא דפקיד משה:
 ית ידוהי לעמא וברכנו ונחת מלמעבד חטאתא ועלתא ונכסת קדשיא:
 ואתגלי ויקרא דיין לכל עמא: 23 ועל משה ואהרן למשכן וימנא ונפקו וברכו ית עמא

* Et dixit Moyses, Hoc verbum quod præcepit 6 Dominus, facite, & apparebit in vobis gloria Domini. * Et dixit Moyses Aaron, Accede ad altare 7 & fac quod pro peccato tuo, & holocaustum tuum, & propitiare pro te, & pro domo tua, & fac donum populi, & propitia pro eis, sicut præcepit Dominus Moysi. * Et accessit Aaron ad altare, & immo- 8 lauit vitulum qui pro peccato suo.

* Et obtulerunt filij Aaron sanguinem ad ipsum, 9 & tinxit digitum suum in sanguine, & imposuit super cornua altaris, & sanguinem effudit iuxta basim altaris. * Et adipem & renes & reticulū 10 iecoris pro peccato leuauit in altare, sicut præcepit Dominus Moysi. * Et carnes & coriū combussit 11 in igne, extra castra.

* Et immolauit holocaustum, & attulerunt filij 12 Aaron sanguinem ad eum, & effudit illum ad altare in circuitu. * Et holocaustum obtulerunt il- 13 lud per membra, et caput, & imposuit super altare.

* Et lauit ventrem & pedes aqua, & imposuit 14 super holocaustum super altare.

* Et attulit donum populi, & accepit hircum 15 qui pro peccato populi, & immolauit illum, & purificauit illum, sicut & primum.

* Et obtulit holocaustum, & fecit illud vt decet. 16

* Et obtulit sacrificium, & impleuit manum 17 ab eo, & imposuit super altare absque holocausto matutino. * Et immolauit vitulum & arietem 18 sacrificij salutaris quod populi, & obtulerunt filij Aaron sanguinem ad ipsum, & effudit illum super altare in circuitu. * Et adipem qui à vitulo, & 19 ab ariete, & lumbos, & adipem qui cooperit in ventre, & duos renes, et adipem qui in ipsis, et reticulum quod in iecore.

* Et imposuit adipem super pectuscula, & obtu- 20 lit adipem super altare.

* Et pectusculum, & brachium dextrum abstu- 21 lit Aaron separationem coram Domino, sicut præcepit Moyses. * Et eleuans Aaron manus suas 22 ad populum, benedixit eis, & descendit cum fecisset quod pro peccato, & holocausta, & quod salutaris.

* Et ingressus est Moyses & Aaron in taber- 23 naculum testimonij, & egressi benedixerunt populo, & apparuit gloria Domini omni populo.

6 * Ἐεῖπε μωυσῆς, ἰδοὺ τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, ποιήσατε. Ἐ 7 ὁφθήσε' ἐν ὑμῖν ἡ δόξα κυρίου. * καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ααρὼν, 8 πρὸς ἐλθε πρὸς τὸ θυσιαστήριον, Ἐ ποιήσον τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας 9 σου, Ἐ τὸ ὀλοκαύτωμά σου. Ἐ ἰξίλασαι περὶ σεαυτοῦ, Ἐ περὶ 10 τοῦ οἴκου σου. Ἐ ποιήσον τὸ δῶρον σου, Ἐ ἰξίλασαι περὶ αὐτῶν, 11 καθάπερ ἐνεείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. * Ἐ πρὸς ἦλθεν αα- 12 ρὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, Ἐ ἐσφαξε τὸ μοσχάριον τὸ περὶ τῆς ἁ- 13 μαρτίας αὐτοῦ. * Ἐ πρὸς ἤνεγκαν οἱ υἱοὶ ααρὼν τὸ αἷμα πρὸς 14 αὐτόν. Ἐ ἐβαψεν τὸν δάκτυλον αὐτοῦ εἰς τὸ αἷμα, Ἐ ἐπέθηκεν ἐπὶ 15 τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου. Ἐ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ 16 θυσιαστηρίου. * Ἐ τὸ σῆαρ Ἐ σῆεν νεφρὸς Ἐ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος 17 σου περὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνήνεγκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὃν τρέπον 18 ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. * Ἐ τὰ κρέα Ἐ τὴν ὑρσίν καὶ 19 τὰ τεύχεα ἐν πυρὶ, ἔξω τῆς παρεμβολῆς. * καὶ ἐσφαξε τὸ ὀλο- 20 καύτωμα, Ἐ πρὸς ἠνέγκαν οἱ υἱοὶ ααρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐ- 21 τόν. Ἐ πρὸς ἔχεεν αὐτὸ πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. * Ἐ τὸ 22 ὀλοκαύτωμα πρὸς ἠνέγκαν αὐτὸ κτ' μέλη, Ἐ τὴν κεφαλὴν. 23 Ἐ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. * Ἐ ἐπλυνε τὴν κοιλίαν Ἐ 24 σῆεν πόδας ὕδατι. καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ ὀλοκαύτωμα ἐπὶ τὸ 25 θυσιαστήριον. * καὶ πρὸς ἤνεγκε τὸ δῶρον σου, Ἐ ἔλαβε 26 τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας σου, καὶ ἐσφαξεν αὐ- 27 τόν, καὶ ἐκαθάρισεν αὐτόν, καθὰ καὶ τὸν πρῶτον. * καὶ 28 πρὸς ἠνέγκε τὸ ὀλοκαύτωμα, Ἐ ἐποίησεν αὐτὸ ὡς καθήκει. 29 * καὶ πρὸς ἠνέγκε τὴν θυσίαν, καὶ ἐπλησε τὴν χεῖρα ἀπ' 30 αὐτῆς, Ἐ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον χωρὶς τοῦ ὀλοκαυτώμα- 31 τος σου πρῶτον. * Ἐ ἐσφαξε τὸν μόσχον καὶ τὸν κριὸν τῆς θυσίας 32 σωτηρίου τοῦ λαοῦ. Ἐ πρὸς ἠνέγκαν οἱ υἱοὶ ααρὼν τὸ αἷμα 33 πρὸς αὐτόν, Ἐ πρὸς ἔχεεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. 34 * Ἐ τὸ σῆαρ τὸ ἀπὸ τοῦ μοσχοῦ, Ἐ ἀπὸ τοῦ κριοῦ, Ἐ τὴν ὀσφύν, 35 Ἐ τὸ σῆαρ τὸ κατὰ καλύπτον ἐπὶ τῆς κοιλίας, Ἐ σῆεν δύο νεφρὸς, 36 καὶ τὸ σῆαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, Ἐ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος. 37 * καὶ ἐπέθηκε τὰ σῆατα ἐπὶ τὰς στήθια. Ἐ ἀνήνεγκε τὰ 38 σῆατα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. * Ἐ τὸ στήθιον, Ἐ τὸν βραχίονα 39 τὸν δεξιὸν ἀφείλεν ααρὼν ἀφαίρεμα ἑναντι κυρίου, ὃν τρέπον 40 συνέταξε μωυσῆς. * Ἐ ἔλαβας ααρὼν τὰς χεῖρας αὐτοῦ 41 ἐπὶ τὸν λαόν, ἐβλόγησεν αὐτούς. Ἐ κατέβη ποιήσας τὸ περὶ τῆς 42 ἁμαρτίας, Ἐ τὰ ὀλοκαυτώματα, Ἐ τὸ σῶμα σου. * Ἐ εἰσῆλ- 43 θε μωυσῆς Ἐ ααρὼν εἰς τὴν σκηνὴν τῆς μαρτυρίου. Ἐ ἔξελθόν- 44 τες ἠνύχθησαν τὸν λαόν, Ἐ ὥφθη ἡ δόξα κυρίου παντὶ τῷ λαῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et ait Moyses, Hoc verbum quod præcepit Dominus, facite, & reuelabitur vobis gloria Domini. 7 Dixitque Moyses ad Aaron, Accede ad altare, & fac sacrificium tuum pro peccato & holocaustum tuum, & propitia pro te & pro populo, & fac oblationem populi, & propitia pro eis sicut præcepit Dominus.

* Accessitque Aaron ad altare, & immolauit vitulum pro peccato suo. 9 Obtuleruntque filij Aaron ei sanguinem, & tinxit digitum suum in sanguine, & posuit super cornua altaris, & reliquum sanguinem fudit ad fundamentum altaris. 10 Adipem autem & renes & reticulum iecoris pro peccato adoleuit in altari, sicut præcepit Dominus Moysi. 11 Carnem autem & pellem combussit igni extra castra.

12 Immolauitque holocaustum, & applicauerunt filij Aaron ei sanguinem, & aspersit eum per circuitum altaris. 13 Holocaustum autem applicauerunt ei per membra eius diuisum, & caput, & adoleuit super altare. 14 Lauauitque intestina & pedes, & adoleuit in altari super holocaustum.

15 Et obtulit oblationem populi. & tulit hircum pro peccato populi, & immolauit eum, & expiauit in sanguine eius, sicut antè fecerat. 16 Et obtulit holocaustum, & fecit illud sicut decebat. 17 Obtulitque munus, & impleuit manum suam ex eo, & adoleuit super altare, absque holocausto matutino.

18 Immolauitque bouem & arietem hostiæ sanctificationum populi, & applicauerunt filij Aaron sanguinem, & aspersit eum per altaris circuitum. 19 Adipes quoque de boue & ariete, caudam & quod operit intestina & renes & reticulum iecoris.

20 Et posuerunt adipem super pectora, adoleuitque adipem in altari. 21 Pectora autem & femur dextrum eleuauit Aaron eleuatione coram Domino, sicut præcepit Moyses.

22 Leuauitque Aaron manus suas ad populum, & benedixit eis, & descendit postquam fecerat hostiam pro peccato & holocaustum, & victimam sanctificationum.

23 Et ingressus est Moyses & Aaron in tabernaculum fœderis, & egressi sunt & benedixerunt populo, & reuelata est gloria Domini omni populo.

וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ אֶת-
הָעֹלָה וְאֶת-הַחֲלָבִים וַיֵּרָא כָּל-הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל-
פְּנֵיהֶם : יוד
וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶמְתּוֹ
וַיִּתְּנוּ בָהֶן גֵּשֶׁם וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ קֶטֶר וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי
יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם : * וַתֵּצֵא אֵשׁ
מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי יְהוָה :
* וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה :
לֵאמֹר בְּקִרְבִּי אֶקְדֹּשׁ וְעַל-פְּנֵי כָל-הָעָם אֲכַבֵּד וַיִּדָּם
אַהֲרֹן : * וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי
עֲזִיזָאֵל דָּד אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קָרְבוּ שָׂאוּ אֶת-אֲחֵיכֶם
מֵאֶרֶץ פְּנֵי-הַקֹּדֶשׁ אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה : * וַיִּקְרְבוּ
וַיִּשָּׂאֵם בְּכַתְנֵתָם אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה :
* וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְלֹא לְעֹזֶר וְלֹא אִיתְּמַר בְּנֵי
רְאִשִׁיכֶם אֶל-תִּפְרָעוּ וּבְגָדֵיכֶם לֹא-תִפְרְמוּ וְלֹא תִמָּתוּ
וְעַל כָּל-הָעֵדָה יִקְצֹף וְאֲחֵיכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ
אֶת-הַשְּׂרָפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה : * וּמִפְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
לֹא תֵצְאוּ פֶן-תָּמָתוּ כִּי-שָׁמֶן מִשְׁחַת יְהוָה עֲלֵיכֶם
וַיַּעֲשׂוּ כְדִבְרֵי מֹשֶׁה : * וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן
לֵאמֹר : * יֵין וְשִׁכָּר אֶל-תֵּשֶׁת אֹתָהּ וּבְגֵידְךָ אֶרְדָּךְ
בְּבָאֲכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תִמָּתוּ חֲקֹרַת עוֹלָם
לְדֹרֹתֵיכֶם : * וְלֹהֲבִדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין
הַטְּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר : * וְלִהְיוֹרֹת אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת כָּל-הַחֲקִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיהֶם בְּיַד-
מֹשֶׁה : * וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-
אֶלְעָזָר וְאֶל-אִיתְּמַר בְּנֵי הַנֹּתָרִים קְחוּ אֶת-
הַמִּנְחָה הַנֹּתָרָה מֵאֲשֵׁי יְהוָה וְאֲכַלוּהָ מִצֹּת אֵצֶל
הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים הוּא : * וְאֲכַלְתֶּם אֹתָהּ
בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ כִּי חֲקֹד וְחָק בְּנִיד הוּא מֵאֲשֵׁי יְהוָה
כִּי-בֶן צִוִּי רִי :

24 * Et ecce egressus ignis à Domino deuora-
uit holocaustum & adipēs qui erant super al-
tare: quod cū vidissent turbæ, laudauerunt
Dominū ruentes in facies suas. CAP. X.
1 A R reptisq; Nadab & Abiu filij Aaron,thu-
A ribulis imposuerunt ignem & incensum,
desuper offerētes corā Dño ignē alienū quod
2 eis præceptū nō erat. * Egressusq; ignis à Dño
3 deuorauit eos, & mortui sunt corā Dño. * Di-
xítq; Moyſes ad Aarō, Hoc est quod locutus
est Dñs : Sanctificabor in his, qui appropin-
quant mihi & in conspectu omnis populi glo-
4 rificabor. quod audiens tacuit Aaron. * Vo-
catis aut Moyſes Misahēle, & Elifaphan filiis
Oziel patruī Aaron, ait ad eos, Ire & tollite
fratres vestros de cōspectu sanctuarij, & aspor-
5 tate extra castra. * Confestimque pergētes
rulerunt eos sicut iacebant vestitos lineis tu-
B nicis, & eiecerunt foras vt sibi fuerat impera-
6 tum. * Locutusque est Moyſes ad Aaron &
ad Eleazar, & Ithamar filios eius : Capita ve-
stra nolite nudare, & vestimenta nolite scin-
dere, ne fortè moriamini, & super omnē cœ-
tum oriatur indignatio. Fratres vestri & om-
nis domus Israel plangāt incendiū quod Dñs
7 fuscitauit. * Vos aut nō egrediamini fores ta-
bernaculi, alioquin peribitis. Oleum quippe
sanctæ vnctionis est super vos: qui fecerūt om-
8 nia iuxta præceptū Moyſi. * Dixítq; Dñs ad
9 Aaron, * Vinū & omne quod inebriare po-
teſt, nō bibetis tu & filij tui, quādo intrabitis
in tabernaculū testimoniū, ne moriamini, qā
pceptū sempiternū est in generatiōes vestras.
10 * Et vt habeatis sciētia discernēdi inter sanctū
11 & pphanum, inter pollutū & mundū. * Do-
ccatisq; filios Israel omnia legitima mea q̄ lo-
12 cutus sum ad eos per manū Moyſi. * Locu-
C tusq; est Moyſes ad Aarō, & ad Eleazar, & Itha-
mar filios eius qui erāt residui. Tollite sacrifi-
ciū qđ remāſit de oblatione Dñi, & comedite
illud absq; fermento, iuxta altare, quia sanctū
13 sanctorum est. * Comedetis aut in loco sancto
quod datum est tibi & filiis tuis de oblationi-
bus Domini, sicut præceptum est mihi.

תרגום אונקלוס

24 וּנְפַקְתָּ אִישְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ וְאֲכַלְתָּ עַל מִדְבַּחָא יְהוָה וְהָיָה כָּל עָמָא וְשִׁבְחוּ וְנִפְּלוּ עַל אִפְּהוֹן :
יוד
וּנְסִיבוּ בְנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא גְבֵר מִחֶמְתִּיהוּ וַיִּתְּבוּ בָהוֹן אִישְׁתָּא וְשִׁוּיוּ עַלָּה קֶטֶר
וּנְפַקְתָּ אִישְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ וְאֲכַלְתָּ יְהוָה וְהָיָה קֳדָם יְיָ : * וַאֲמַר מֹשֶׁה
4 וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְמִישָׁאֵל וְלֹא לְעֹזֶר וְלֹא לְעִזָּאֵל בְּנֵי עֲזִיזָאֵל אֲחֵיכֶם
וַיִּקְרִיבוּ וְנִטְלוּנוֹן בְּכַתְנֵהוֹן לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא
6 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וְלֹא לְעֹזֶר וְלֹא אִיתְּמַר בְּנֵי הַנֹּתָרִים פְּרֹעַ וּלְבִישֵׁיכֶון לֹא תִבְזְעוּ וְלֹא תִמָּתוּ וְעַל כָּל
7 וּמִתְרַע מִשְׁכָּן זִמְנָא לֹא תִפְקֹן דִּילְמָא תִמָּתוּן אֲרִי מִשְׁחָ רְבוֹת
8 וּמִלִּיל יְיָ עִם אַהֲרֹן לְמִימָר : * וְלֹא לְעֹזֶר וְלֹא אִיתְּמַר בְּנֵי הַנֹּתָרִים קְחוּ אֶת-
10 וְלֹא לְעֹזֶר וְלֹא אִיתְּמַר בְּנֵי הַנֹּתָרִים קְחוּ אֶת-
12 וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם אַהֲרֹן וְעִם אֶלְעָזָר וְעִם אִיתְּמַר בְּנֵי הַנֹּתָרִים קְחוּ אֶת-
13 וְחִיכְלוֹן יְמָה בְּאַחַר קֳדָשׁ אֲרִי חִיכְלָךְ וְחִיכְלָךְ בְּנִיד הוּא מִקְרָבָא
דִּי אֲרִי בֶן אֶתְפַּקְדִּית :

* Et egressus est ignis à Domino, & deuorauit
quæ in altari, & holocausta, & adipēs; & uidit
omnis populus, & obstupuit, & ceciderunt in fa-
ciem suam.

CAP. X.

ET accipientes duo filij Aaron Nadab & Abiud,
vnusquisq; thuribulum suū, imposuerunt in eis
ignem, & iniecerunt super ea thymiama, & obtu-
lerunt coram Domino ignem alienū, quod non præce-
perat Dominus eis. * Et egressus est ignis à Domi-
no, & deuorauit eos, & mortui sunt corā Domino.

* Et dixit Moyses ad Aaron, Hoc est quod locutus
est Dominus, dicens: In appropinquantibus mihi
sanctificabor, & in omni cōgregatione glorificabor,
& cōpunctus est Aaron. * Et vocauit Moyses Mi-
sael & Elisapha, filios Oziel fratris patris Aaron,
& dixit eis, Accedite & tollite fratres vestros de
facie sanctuarij extra castra. * Et accesserunt &
tulerunt eos in tunicis suis extra castra, quemad-
modum locutus est Moyses. * Et dixit Moyses ad
Aaron, & Eleazar, & Ithamar filios eius relictos,
Capita vestra cidara nō denudabitis, & vestes ve-
stras non scindetis, vt non moriamini, & super o-
mnem cætum erit furor: fratres vestri omnis do-
mus Israhel lugebunt incendium, quod incendit Do-
minus. * Et ab ostio tabernaculi testimonij non

egrediemini, vt nō moriamini, oleum enim vnctio-
nis quod à Domino in vobis est, & fecerunt secun-
dum verbum Moysi. * Et locutus est Dominus
Aaron, dicens: * Vinum & siceram non bibetis,
tu, & filij tui tecum, quando ingressi fueritis in ta-
bernaculum testimonij, vel accedentibus vobis ad
altare, & non pereatis: legitimum sempiternum in
generationes vestras,

* Ad discernendū inter sancta & prophana, &
inter immunda & munda. * Et ad docendū
filios Israhel omnia legitima, quæ locutus est Domi-
nus ad eos per manum Moysi. * Et dixit Moyses
ad Aaron, & ad Eleazar & ad Ithamar filios eius
relictos, Accipite sacrificium relictum ab oblationi-
bus Domini, & comedite illud azyma iuxta altare,
quoniam sancta sanctorum est. * Et comedite il-
lud in loco sancto, legitimum enim tibi est, & legiti-
mū filiis tuis hoc ab oblationibus Domini, sic enim
præceptum est mihi.

* ὁ δὲ ἔξῃλθε πῦρ παρὰ κυρίου, & κατέφαγε τὰ ἐπὶ τῷ θυσια-
στηρίῳ, τὰ τε ὀλοκαυτώματα, καὶ τὰ σέβη. ὁ δὲ εἶδε πᾶς ὁ λαός,
καὶ ἐξέστη· ὁ δὲ ἐπεσθῆναι ἐπὶ προσώπον αὐτῶν.

6.

* Καὶ λαβόντες οἱ δύο υἱοὶ ἀαρὼν ναδάβ καὶ ἀβιδῶν, ἕκα-
ς τὸ πυρεῖον αὐτῶν, ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπέβαλον
ἐπ' αὐτὰ θυμίαμα, καὶ προσένηγκαν ἑναντίον κυρίου πῦρ ἀλ-
λόττερον, ὃ ἐπροσέταξε κύριος αὐτοῖς. * καὶ ἔξῃλθε πῦρ

παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγεν αὐτούς, ὥστε ἀπεθάνοσαν ἑναντίον κυ-
ρίου. * καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, Τούτῳ ἐστὶν ὃ ἐλάλησε
κύριος, λέγων· ἐν τοῖς ἐγγίζουσίν μοι ἁγιάσθηθαι, καὶ ἐν πάσῃ
συνάγωγῇ δοξασθῆθαι, καὶ καλεῖν χθι ἀαρὼν. * καὶ ἐκά-
λεσε μωυσῆς τὸν μισαήλ, ὃν τὸν ἐλίσσαφάν, υἱὸς οὗτος τοῦ ἀδελ-
φοῦ τοῦ πατρὸς ἀαρὼν, ὃς εἶπεν αὐτοῖς, προσέλθατε ὅτι ἀρχαί
οὗτοι ἀδελφοὶ υἱῶν ἐκ τοῦ προσώπου πάντων ἁγίων ἐξω τῷ παρεμβο-
ῶν.

* καὶ προσήλθον, ὥστε ἦσαν αὐτοὶ ἐν τοῖς χιτῶσιν αὐτῶν
ἐξώθεν τῷ παρεμβολῆς, ὃν τρόπον ἐλάλησε μωυσῆς. * ὁ δὲ εἶπε
μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, καὶ ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ οὗτοι υἱοὶ αὐτοῦ
οὗτοι καταλειμμένοι, τὰς κεφαλὰς υἱῶν οὗτοι ἀποκιδαρῶ-
σέτε, ὥστε τὰ ἱμάτια υἱῶν οὗτοι διαρρήξετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε, ὥστε
πάντες τὴν συναγωγὴν ἔσται θυμὸς. * ἀδελφοὶ υἱῶν πᾶς ὁ
οἶκος Ἰσραὴλ κλαύσιν τὸν ἐμπυρεισμόν, ὃν ἐνεπύρεσεν κύ-
ριος.

* καὶ ἀπὸ τῷ θυμῷ τῷ σκλήρῳ τοῦ μαρτυρίου οὗτοι ἐξε-
λάσεσθε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε· τὸ ἐλαῖον γὰρ τῷ χεῖσεως τὸ παρὰ
τοῦ κυρίου ἐφ' υἱῶν ἐστίν. ὁ δὲ ἐποίησαν κατὰ τὸ ῥῆμα μωυσῆ. * καὶ
ἐλάλησε κύριος πρὸς ἀαρὼν, λέγων· οἶνον & σκῆρα οὐ πίνετε
σὺν τῷ υἱοῖ ὅτι ὁ θεὸς, ἡνίκα αὐτὸ εἰσπορεύσθε εἰς τὴν σκηνὴν
τοῦ μαρτυρίου, ἢ προσπορεύσθων υἱῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον,
ὥστε μὴ ἀποθάνητε· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς υἱῶν,

* διατείλαι ἀναμέθεν πάντων ἁγίων & πάντων βεβήλων, ὥστε ἀναμέ-
θεν πάντων ἀκαθάρτων & πάντων καθάρων. * καὶ συμβιβάζει οὗτοι
υἱοὶ Ἰσραὴλ πάντα τὰ νόμιμα, ὥστε ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐ-
τούς διὰ χειρὸς μωυσῆ. * ὁ δὲ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, καὶ
πρὸς ἐλεάζαρ, ὥστε πρὸς ἰθάμαρ οὗτοι υἱοὶ αὐτοῦ οὗτοι καταλειφ-
θέντες, λάβετε τὴν θυσίαν τὴν καταλειφθεῖσαν ἀπὸ πάντων καρ-
πωμάτων κυρίου, ὥστε φάγετε αὐτὴν ἅζυμα παρὰ τὸ θυσιαστή-
ριον, ὅτι ἅγια ἁγίων ἐστίν. * καὶ φάγεσθε αὐτὴν ἐν τόπῳ ἁ-
γίῳ· νόμιμον γάρ ἐστι, καὶ νόμιμον τοῖς υἱοῖς σε τοῦτο ἀπὸ
πάντων καρπωμάτων κυρίου· ὥστε γὰρ ἐντέταλταί μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁴ Egressusque est ignis à facie Domini, & consumpsit holocaustum & adipēs qui erant super altare. Viditque omnis populus & laudauerunt, & ceciderunt super facies suas.

CAP. X.

Tuleruntque filij Aaron Nadab & Abiud vnusquisque thuribulum suum, & dederunt in eis ignem, & posuerunt super eum incensum aromaticū, & obtulerunt coram Domino ignem alienum, quod non præceperat eis. ² Egressusque est ignis à facie Domini, & deuorauit eos, & mortui sunt coram Domino.

³ Dixitque Moyses ad Aaron, Hoc est quod locutus est Dominus, dicens: In his qui appropinquant mihi sanctificabor, & in conspectu omnis populi glorificabor, & tacuit Aaron. ⁴ Vocauitque Moyses Misael & Elisaphan filios Oziel patris Aaron, & ait ad eos, Accedite & tollite fratres vestros de conspectu sanctuarij, & asportate extra castra. ⁵ Accesseruntque & asportauerunt eos cum tunicis suis extra castra, sicut locutus fuerat Moyses.

⁶ Dixitque Moyses ad Aaron & ad Eleazar & Ithamar filios eius: Nolite nutrire comam capitis vestri, nec scindatis vestimenta vestra vt non moriamini, & super omnem cætum sit indignatio, & fratres vestri & omnis domus Israhel plangent incendium quod succendit Dominus.

⁷ Et de ostio tabernaculi fœderis non egrediamini, ne forte moriamini, quoniam oleum vnctionis sanctæ Domini est super vos: feceruntque iuxta verbum Moysi. ⁸ Locutusque est Dominus cum Aaron dicens, ⁹ Vinum & quicquid inebriare potest, non bibas tu & filij tui tecum quando ingredimini in tabernaculum fœderis, vt non moriamini. Præceptum sempiternum erit in generationes vestras.

¹⁰ Et ad diuidendum inter sanctum & prophanum & inter pollutum & mundum. ¹¹ Et vt doceatis filios Israhel omnia legitima quæ locutus est eis Dominus per manum Moysi. ¹² Locutusque est Moyses cum Aaron & cum Eleazar, & cum Ithamar filiis eius qui residui fuerant. Tollite munus quod remansit de oblationibus Domini, & comedite illud azymum in latere altaris, quia sanctum sanctorum est.

¹³ Comederisque illud in loco sancto, quia portio tua & portio filiorum tuorum est de oblationibus Domini, sic enim mihi præceptum est.

* ואת חזוה התנופה וארץ שוק חתומה
 תאכלו במקום טהור אתה ובניך ובנותיך אתך כי
 חקך וחק בניך נתנו מזבחי שלמי בני ישראל
 * שוק חתומה וחזוה התנופה על אשי החלבים
 יביאו להניף תנופה לפני יהוה והיה לך ולבניך
 אתך לחק עולם כאשר צוה יהוה * ואת שעיר
 החטאת דרש דרש משה והנה שרף ויקצף על
 אלעזר ועל איתמר בני אהרן הנותרים לאמר
 * מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש
 כי קדש קדשים הוא ואתה נתן לכם לשאר
 את עון העדה לכפר עליהם לפני יהוה * הן
 לא הובא את דמה אל הקדש פנימה אכול תאכלו
 אתה בקדש כאשר צויתי * וידבר אהרן אל משה
 הן היום הקריבו את חטאתם וארץ עלתם לפני
 יהוה ותקראנה אתי כאלו ואכלתי חטאת היום
 הייטב בעיני יהוה * וישמע משה וייטב בעיניו

יא

* וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר
 * אלהם * דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה
 אשר תאכלו מכל בהמה אשר על הארץ * כלי
 מפרסת פרסה ושסערת שסע פרסת מעל גרה
 בבהמה אתה תאכלו * אך ארץ זה לא תאכלו
 ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה ארץ הנמל כי
 מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס טמא הוא
 לכם * ואת השפן כי מעלה גרה הוא ופרסה
 לא יפריס טמא הוא לכם * ואת הארנבת
 כי מעלה גרה הוא ופרסה לא הפריסה טמא
 הוא לכם * ואת החזיר כי מפריס פרסה
 הוא ושסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר טמא
 הוא לכם

14 * Pectusculum quoque quod oblatum est,
 & armū qui separatus est, edetis in loco mun-
 distimo, tu & filij tui & filia tuæ tecum. Tibi
 enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis sa-
 15 lutaribus filiorum Israel. * Eo quod armum
 & pectus & adipēs qui cremantur in altari, ele-
 uauerunt coram Domino, & pertineant ad te
 & ad filios tuos lege perpetua, sicut præcepit
 Dominus.

16 * Inter hæc hircum qui oblatum fuerat pro
 peccato cum quæreret Moyses adustum rep-
 perit, iratusque contra Eleazar, & Ithamar
 filios Aaron qui remanserant, ait:

17 * Cur non comedistis hostiam pro peccato
 in loco sancto quæ sancta sanctorū est, & data
 vobis vt portetis iniquitatem multitudinis,
 & rogetis pro ea in conspectu Domini.

18 * Præsertim cum de sanguine illius non sit
 illatum intra sancta, & comedere debueratis
 eam in sanctuario, sicut præceptum est mihi.

19 * Respondit Aaron, Oblata est hodie victi-
 ma pro peccato, & holocaustum coram Do-
 mino: mihi autem accidit quod vides. Quo-
 modo potui comedere eam, aut placere Do-
 mino in ceremoniis mente lugubri?

20 * Quod cum audisset Moyses, recepit sa-
 tisfactionem.

CAP. XI.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen &
 A Aaron, dicens:

2 * Dicite filiis Israel: Hæc sunt animalia quæ
 comedere debetis de cunctis animantibus terræ.

3 * Omne quod habet diuisam vngulam, &
 ruminat in pecoribus, comedetis.

4 * Quicquid autem ruminat & habet vn-
 gulam, sed non diuidit eam, sicut camelus &
 cætera, non comedetis illud, & inter immun-
 da reputabitur.

5 * Chirogryllus qui ruminat vngulamque
 non diuidit, immundus est.

6 * Lepus quoque, nam & ipse ruminat, sed
 vngulam non diuidit.

7 * Et fus quæ cum vngulam diuidat, non
 ruminat.

תרגום אונקלוס

14 ויהי חזוה דאפרשותא ויהי שוק דאפרשותא חילון באתר דבי את ובנך ובנותך עמך ארי חולקך וחולק בנך אחיהיבו מנכסת קרשיא דבני
 15 ישראל שוקא דאפרשותא וחדיא דאפרשותא על קרבני תרביא יוחין לארמא ארמא קדם יי ויהי לך ולבנך עמך לקים עלם
 16 במו דפקיד יי ויהי צפירא דחטאתא מבקע תבעיה משה והא אחזקך ורגיז על אלעזר ועל איתמר בני אהרן דאשחארו למימר 17 סרין
 לא אכלתון ית חטאתא באתר קדוש ארי קדש קדשין הוא ויהי יתב לכוז לסלחא על חובי בנישחא לכפרא עליהון קדם יי
 18 הא לא אחער מדמה לבית קדשא גורא מיכל חילון ויהי בקדשא במו דפקדיתו 19 ומליל אהרן עם משה הא יוסא דין
 קריבו ית חטאתהון וית עלתהון קדם יי וערען יתי עקן בארין וארופון אכלית חטאתא יוסא דין חמקין קדם יי 20 ושמע משה
 וישפר בעיניו

יא

1 ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר להון 2 מלילי עם בני ישראל למימר דא חיתא דחילון מכל בעירא ועל ארעא 3 כל
 דסדיקא פרסתא ומטילפא טלפין פרסתא מסקא פשרא בבירא יתה חילון 4 ברם ית דין לא חילון ממסקי פשרא ומסדיקי פרסתא ית
 גמלא ארי מסיק פשרא הוא ופרסתא לא סדיקא מסאב הוא לכוז 5 ויהי טפוא ארי מסיק פשרא הוא ופרסתא לא סדיקא מסאב הוא
 לכוז 6 ויהי ארנבא ארי מסקא פשרא היא ופרסתא לא סדיקא מסאבא היא לכוז 7 ויהי חזירא ארי סדיק פרסתא הוא ומטילפא
 טלפין פרסתא והוא פשרא לא פשר מסאב הוא לכוז

* Et pectusculum segregationis, & brachium se-
parationis comedetis in loco sancto, tu & filij tui et
domus tua tecum: legitimum tibi, & legitimum fi-
lius tuis datum est de sacrificiis salutaribus filiorum
Israel. * Brachium segregationis & pectusculum
segregationis in oblationibus adipum offerent segre-
gare segregationem coram Domino, & erit tibi &
filiis tuis et filiabus tuis tecum legitimum æternum,
quemadmodum præcepit Dominus Moysi.

* Et hircum qui pro peccato querens quasiuit
Moyses, & hic cõbustus fuerat, et iratus est Moy-
ses contra Eleazar & Ithamar filios Aaron, re-
lictos, dicens: * Cur non comedistis quod pro pec-
cato in loco sancto, quia enim sancta sanctorum est,
hoc dedit vobis comedere, vt auferatis peccatũ cæ-
tus, & propitietis pro eis coram Domino.

* Non enim illatũ est de sanguine eius in sanctua-
rium, iuxta faciem intra comedite illud in loco san-
cto, quemadmodum præceptum est mihi.

* Et locutus est Aaron ad Moysen, dicens: Si ho-
die obtulerunt quæ pro peccato suo, & holocausta
sua coram Domino, & contigerunt mihi hæc, &
comedam quod pro peccato hodie, nunquid placitum
erit Domino? * Et audiuit Moyses, & placuit illi.

CAP. XI.

ET locutus est Dominus ad Moysen & Aaron,
dicens: * Loquimini filiis Israel, dicentes:
Hæc animalia, quæ comedetis de omnibus animalibus
quæ super terram.

* Omne animal diuidens vngulam & ungues
diuidens duarum vngularum, & reducens rumi-
nationem in animalibus, hæc comedetis.

* Sed ab his non comedetis ab reducentibus ru-
minationem & a diuisas habentibus vngulas &
diuidentibus ungues, camelum, quoniam reducit ru-
minationem hoc, & vngulam non diuidit, immun-
dum hoc vobis.

* Et chirogryllum, quoniam reducit ruminatio-
nem hoc & vngulam non diuidit, immundum hoc
vobis. * Et leporem, quoniam reducit ruminatio-
nem hoc et vngulam non diuidit, immundum hoc
vobis. * Et suem, quoniam diuidit vngulã hoc,
& diuidit ungues vngula, & hoc non reducit ru-
minationem, immundum hoc vobis.

14 * καὶ τὸ σηδεύιον τοῦ ἀφορίσματος, καὶ τὴν βραχίονα τῆς
ἀφαιρέματος φάγετε ἐν τόπῳ ἁγίῳ, σὺ δὲ ὁ υἱὸς σου καὶ ὁ
οἶκός σου μετὰ τοῦ νόμιμόν σου, & νόμιμοι τοῖς υἱοῖς σου ἐδόθη ἀπὸ
15 τῶν θυσιῶν τῶν ᾠτημάτων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ. * τὴν βραχίονα
τοῦ ἀφαιρέματος & τὸ σηδεύιον τοῦ ἀφορίσματος ἐπὶ τῶν
καρπωμάτων τῶν σεάτων προσθήουσιν ἀφορίσαι ἀφορίσμα
ἐναντι κυρίου· καὶ ἔσται σοὶ & τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι
σου μετὰ τοῦ νόμιμου αἰώνιον, ὃν τρόπον σιωέταξε κύριος τῷ
16 μουσῇ. * καὶ τὴν χίμαρην τὴν περὶ τῆς ἀμαρτίας ζητῶν
ἐξεζήτησε μουσῆς· καὶ ὁ ὃ ἐμπεπύρετο· καὶ ἐθυμώθη μου-
σῆς ἐπὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ οὗτοι υἱοὶ ἀαρών, οὗτοι κατελε-
17 λευμένοι· λέγων, * διατί οὕτως ἐφάγετε τὸ περὶ τῆς
ἀμαρτίας ἐν τόπῳ ἁγίῳ; ὅτι γὰρ ἅγια ἁγίων ἐστίν· τοῦτο
ἔδωκεν ὑμῖν φαγεῖν, ἵνα ἀφέλητε τὴν ἀμαρτίαν τῆς σινα-
18 γῆς, καὶ ἐξιλάσθητε περὶ πάντων ἐναντι κυρίου.
* ἐγὼ εἰσλήχθη ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον· καὶ ἰδοὺ
19 πρὸς ὅσον ἐσὼ φάγετε αὐτὸ ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὃν τρόπον σιωέ-
20 τάγη μοι. * καὶ ἐλάλησε ἀαρών πρὸς μουσῆν, λέγων· εἰ
σήμερον προσεαγνόησαι τὰ περὶ τῆς ἀμαρτίας πάντων & τὰ
ὀλοκαυτώματα αὐτῶν ἐναντι κυρίου, καὶ συμβέβηκέ μοι
ταῦτα, καὶ φάγομαι τὸ περὶ τῆς ἀμαρτίας σήμερον, μὴ ᾄξε-
21 σὸν ἔσται τῷ κυρίῳ; * καὶ ἤκουσε μουσῆς, καὶ ἤρεσεν αὐτοῦ.
12

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μουσῆν καὶ ἀαρών, λέγων·
2 * λαλήσατε τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγοντες· ταῦτα τὰ κτήνη,
ἃ φάγετε ἀπὸ πάντων τῶν κτινῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

3 * πᾶν κτῆν ἐκ διχληθῶν ὀπλῶ καὶ ὀνυχισμοῦ ὀνυχίζον
δύο χηλῶν, καὶ δυνάγων μηρυκισμὸν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα
φάγετε.

4 * πλὴν ἀπὸ τέτων ἐ φάγετε ἀπὸ τῶν δυνάγοντων μηρυ-
κισμὸν καὶ ἀπὸ τῶν διχληθόντων τὰς ὀπλὰς καὶ ὀνυχίζοντων
ὀνυχισμοῦ· τὸν κάμηλον, ὅτι δυνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο, καὶ
ὀπλῶ ἐκ διχληῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.

5 * καὶ τὸν χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο καὶ
ὀπλῶ ἐκ διχληῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.

6 * καὶ τὸν θασύποδα, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο & ὀπλῶ
7 ἐκ διχληῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν. * καὶ τὸν ὄνυχον, ὅτι διχ-
ληῖ ὀπλῶ τοῦτο, καὶ ὀνυχίζει ὄνυχας ὀπλῆς, καὶ τοῦτο οὕτως
δυνάγει μηρυκισμὸν· ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Pectusculum quoque eleuationis & femur quod separatum est, edetis in loco mundo tu & filij tui, & filia tua tecum, quoniam portio tua & portio filiorum tuorum est, quæ data sunt de hostia sanctificationum filiorum Israel.

Femur quod separatum est & pectus eleuationis cum oblationibus adipum offerent, vt eleuentur eleuatione coram Domino, eritque tibi & filiis tuis tecum in pactum sempiternum, sicut præcepit Dominus.

Hircum autem qui oblatum fuerat pro peccato requirens requisivit Moyses: & ecce exultus erat. Et iratus est contra Eleazar & contra Ithamar filios Aaron qui remanserant, dicens: 17 Quare non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto? sanctum enim sanctorum est, & eam tradidit vobis ad parcendum super peccata congregationis, ad propitiandum pro eis coram Domino.

Ecce non est illatum de sanguine illius in domum sanctuarij intrinsecus, & ideo debueratis eam comedere in sanctuario, sicut præceptum est mihi.

Locutusque est Aaron cum Moysse: Ecce hodie obtulerunt hostias pro peccatis suis & holocausta sua coram Domino, & acciderunt mihi tales tribulationes, & si comedissem hodie hostiam pro peccato, nunquid rectum esset coram Domino?

Audiuitque Moyses, & placuit in oculis eius.

CAP. XI.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE & CUM AARON, DICENS EIS: * LOQUIMINI CUM FILIIS ISRAEL DICENTES: HÆC SUNT ANIMALIA QUÆ COMEDERE DEBETIS DE CUNCTIS ANIMALIBUS QUÆ SUNT SUPER TERRAM.

OMNE QUOD DIUIDIT PLANTAM IN DUAS VNGULAS & RUMINAT IN ANIMALIBUS, ILLUD COMEDETIS.

VERUNTAMEN HÆC NON COMEDETIS DE RUMINANTIBUS & DE DIUIDENTIBUS VNGULAM, CAMELUM QUI RUMINAT & VNGULAM NON DIUIDIT, IMMUNDUS ERIT VOBIS.

CHIROGRYLLUS QUOQUE QUI RUMINAT & VNGULAM NON DIUIDIT, IMMUNDUS ERIT VOBIS.

ET LEPOS QUI RUMINAT & VNGULAM NON DIUIDIT, IMMUNDUS ERIT VOBIS.

ET SUS QUI DIUIDIT VNGULAM & IN DUAS VNGULAS PLANTAM DIUIDIT, SED IPSE NON RUMINAT, IMMUNDUS ERIT VOBIS.

8 * מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ טְמֵאִים
 9 הֵם לָכֵם : * אֶת־זֶה תֹאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בַּמַּיִם כָּל
 אֲשֶׁר־לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בַּמַּיִם וּבִנְחָלִים
 10 אֹתָם תֹאכְלוּ : * וְכָל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת
 בַּמַּיִם וּבִנְחָלִים מִכָּל שְׂרֵץ הַמַּיִם וּמִכָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה
 11 אֲשֶׁר בַּמַּיִם שֶׁקֶץ הֵם לָכֵם : * וְשֶׁקֶץ יִהְיֶה לָכֵם
 12 מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ וְאֶת־נִבְלָתָם תִּשְׁקְצוּ : * כָּל
 אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בַּמַּיִם שֶׁקֶץ הוּא לָכֵם :
 13 * וְאֶת־אֵלֶּה תִּשְׁקְצוּ מִן־הָעוֹף לֹא יֹאכְלוּ שֶׁקֶץ הֵם
 14 אֶת־הַנֶּשֶׁר וְאֶת־הַפֶּרֶס וְאֶת־הָעֹזְנִיָּה : * וְאֶת־
 15 הַדָּאָה וְאֶת־הָאִיָּה לְמִינָהּ : * אֶת־כָּל־עֹרֵב לְמִינוֹ :
 16 * וְאֶת־בֵּת הַיַּעֲנָה וְאֶת־הַתַּחֲמָס וְאֶת־הַשְּׁחָף וְאֶת־הַנֶּץ
 17 לְמִינָהּ : * וְאֶת־הַכּוֹס וְאֶת־הַשֶּׁלֶךְ וְאֶת־הַיִּנְשׁוֹף :
 18 * וְאֶת־הַתְּנִשְׁמֶת וְאֶת־הַקָּאֵת וְאֶת־הַרְחָם : * וְאֶת־
 19 הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְאֶת־הַדּוֹכִיפֶת וְאֶת־הָעֵטְלָה :
 20 * כָּל שְׂרֵץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע שֶׁקֶץ הוּא לָכֵם :
 21 * וְאֶת־אֵת־זֶה תֹאכְלוּ מִכָּל שְׂרֵץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ עַל־
 אַרְבַּע אֲשֶׁר־לֹא כַרְעִים מִמֶּעַל לְרַגְלָיו לִנְתֵר בֵּהֶן עַל־
 22 הָאָרֶץ : * אֶת־אֵלֶּה מֵהֶם תֹאכְלוּ אֶת־הָאֲרֵבָה לְמִינוֹ
 וְאֶת־הַסִּלְעָם לְמִינָהּ וְאֶת־הַהֲרָגֵל לְמִינָהּ וְאֶת־הַחֲגַב
 23 לְמִינָהּ : * וְכָל שְׂרֵץ הָעוֹף אֲשֶׁר־לוֹ אַרְבַּע רַגְלִים
 24 שֶׁקֶץ הוּא לָכֵם : * וְלֹא־לֶּה תִּטְמְאוּ כָּל־הַנֶּגַע
 25 בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־הָעֶרֶב : * וְכָל־הַנֶּשֶׂא מִנִּבְלָתָם
 26 יִכָּבֵס בַּגִּדִּי וְיִטְמָא עַד־הָעֶרֶב : * לְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר
 הוּא מִפְּרִסֶּת פִּרְסָהּ וְשִׁסֶּעַ אֵינָנָה שִׁסְעָתָהּ וְנִרְהָ אֵינָנָה
 מֵעַל־רֹגְלֵי טְמֵאִים הֵם לָכֵם כָּל־הַנֶּגַע בָּהֶם יִטְמָא :
 27 * וְכָל־הַחֹלֵךְ עַל־כַּפָּיו בְּכָל־הַחַיָּה הַהֹלֵכָה עַל־
 אַרְבַּע טְמֵאִים הֵם לָכֵם כָּל־הַנֶּגַע בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־
 28 הָעֶרֶב : * וְהַנֶּשֶׂא אֶת־נִבְלָתָם יִכָּבֵס בַּגִּדִּי וְיִטְמָא
 עַד־הָעֶרֶב טְמֵאִים הֵמָּה לָכֵם :

8 * Horum carnibus non vescemini, nec ca-
 B dauera cōtingetis, quia immunda sunt vobis.
 9 * Hæc etiam sunt quæ gignuntur in aquis:
 & vesci licitum est. Omne quod habet pennu-
 las & squamas, tam in mari quàm in flumini-
 10 bus & stagnis, comedetis. * Quicquid autē
 pennulas & squamas non habet eorum quæ
 in aquis mouentur & viuunt; abominabile
 11 vobis execrandūmq; erit. * Carnes eorum
 C non comedetis, & morticina vitabitis.
 12 * Cuncta quæ non habēt pennulas & squa-
 13 mas in aquis, polluta erūt. * Hæc sunt quæ
 de auib; comedere non debetis, & vitanda
 sunt vobis. Aquilam & gryphum & haliētū.
 14 * Et miluum ac vulturē iuxta genus suum.
 15 * Et omne coruini generis in similitudinē
 16 suā. * Struthionē & noctuā & larū & accipi-
 17 trē iuxta genus suū. * Bubonē & mergulū &
 18 ibin; * Et cygnū & onocrotalū & porphyrio-
 19 nem: * Herodionē & caradriōn iuxta genus
 suum. Vpupam quoque & vespertilionem.
 20 * Omne de volucris quod graditur su-
 per quatuor pedes, abominabile erit vobis.
 21 * Quicquid autem ambulat quidem super
 D quatuor pedes: sed habet longiora retro cru-
 22 ra per quæ salit super terram, * Comedere de-
 betis: vt est bruchus in genere suo, & attacus
 atque ophimachus atq; locusta, singula iuxta
 23 genus suum. * Quicquid autē ex voluci-
 bus quatuor tantum habet pedes, execrabile
 24 erit vobis. * Et quicumque morticina eorū
 tetigerit, polluetur, & erit immundus vsq; ad
 25 vesperū. * Et si necesse fuerit vt portetur quid-
 26 piam horū mortuū, lauabit vestimēta sua, &
 immūds erit vsq; ad occasum solis. * Omne
 animal quod habet quidē vngulā, sed nō diui-
 dit eā, nec ruminat, immūds erit, & quicquid
 27 tetigerit illud, cōtaminabitur. * Quod ambu-
 lat super manus ex cūctis animātibus q̄ ince-
 dūt quadrupedia immūds erit. Qui tetigerit
 morticina eorum, polluetur vsq; ad vesperū.
 28 * Et qui portauerit huiusmodi cadauera, la-
 E uabit vestimēta sua, & immūds erit vsq; ad
 vesperū, quia omnia hæc immūda sunt vobis.

תרגום אונקלוס

8 * מִבְּשָׂרֵיהֶן לֹא תִיכְלוּ וּבְנִבְלָתָהֶן לֹא תִקְרְבוּ מִסְּאֵבִין אֵינֶן לָכֵן :
 9 וְכָל דְּלִית לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִּין בִּימְמֵיהֶן וּבְנִבְלָתָהֶן מִכָּל רַחֲשָׂא דְּמֵיָא וּמִכָּל נֶפֶשׂא חַיָּתָא דִּי בְּמֵיָא שִׁקְצָא אֵינֶן לָכֵן :
 10 וְשִׁקְצָא יִהְיוּ לָכֵן מִבְּשָׂרֵיהֶן לֹא תִיכְלוּ וְיִתְנַבְּלָתָהֶן תִּשְׁקְצוּ :
 11 וְשִׁקְצָא מִן עוֹפֵא לֹא יִתְאָכְלוּ שִׁקְצָא אֵינֶן נֶשֶׂרָא וְעֶרְוֵנָא :
 12 כָּל דְּלִית לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִּין בְּמֵיָא שִׁקְצָא הוּא לָכֵן :
 13 וְיִתְנַבְּלָתָהֶן וְיִתְרַפֵּיָא לִזְנוּיָהּ :
 14 וְיִתְרַפֵּיָא וְיִתְרַפֵּיָא לִזְנוּיָהּ :
 15 יִתְנַבְּלָתָהֶן וְיִתְרַפֵּיָא לִזְנוּיָהּ :
 16 וְיִתְרַפֵּיָא וְיִתְרַפֵּיָא לִזְנוּיָהּ :
 17 וְיִתְרַפֵּיָא וְיִתְרַפֵּיָא לִזְנוּיָהּ :
 18 וְיִתְרַפֵּיָא וְיִתְרַפֵּיָא לִזְנוּיָהּ :
 19 וְיִתְרַפֵּיָא וְיִתְרַפֵּיָא לִזְנוּיָהּ :
 20 כָּל רַחֲשָׂא דְּעוֹפֵא דְּמַהֲלֵךְ עַל אַרְבַּע שִׁקְצָא הוּא לָכֵן :
 21 בְּרִם יִתְנַבְּלָתָהֶן מִכָּל רַחֲשָׂא דְּעוֹפֵא דְּמַהֲלֵךְ עַל אַרְבַּע דְּלִית
 22 יִתְנַבְּלָתָהֶן מִכָּל רַחֲשָׂא דְּעוֹפֵא דְּמַהֲלֵךְ עַל אַרְבַּע דְּלִית יִתְנַבְּלָתָהֶן מִכָּל רַחֲשָׂא דְּעוֹפֵא דְּמַהֲלֵךְ עַל אַרְבַּע דְּלִית
 23 וְכָל רַחֲשָׂא דְּעוֹפֵא דְּלִית אַרְבַּע רַגְלִין שִׁקְצָא הוּא לָכֵן :
 24 וְלֹא־לֶּה תִּטְמְאוּ כָּל־הַנֶּגַע בְּנִבְלָתָהֶן יִהְיֶה מִסְּאֵב עַד רִמְשָׂא :
 25 וְכָל־הַחֹלֵךְ עַל־כַּפָּיו בְּכָל־הַחַיָּה הַהֹלֵכָה עַל־אַרְבַּע טְמֵאִים הֵם לָכֵם כָּל־הַנֶּגַע בְּנִבְלָתָם יִכָּבֵס בַּגִּדִּי וְיִטְמָא עַד־הָעֶרֶב :
 26 לְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הוּא מִפְּרִסֶּת פִּרְסָהּ וְשִׁסֶּעַ אֵינָנָה שִׁסְעָתָהּ וְנִרְהָ אֵינָנָה מֵעַל־רֹגְלֵי טְמֵאִים הֵם לָכֵם כָּל־הַנֶּגַע בָּהֶם יִטְמָא :
 27 וְכָל־הַחֹלֵךְ עַל־כַּפָּיו בְּכָל־הַחַיָּה הַהֹלֵכָה עַל־אַרְבַּע טְמֵאִים הֵם לָכֵם כָּל־הַנֶּגַע בְּנִבְלָתָם יִכָּבֵס בַּגִּדִּי וְיִטְמָא עַד־הָעֶרֶב :
 28 וְיִטְמָא עַד־הָעֶרֶב טְמֵאִים הֵמָּה לָכֵם :

* *A carnibus ipsorū non comedetis, et per se mor-
tua ipsa nō tangetis: immunda hæc vobis.* * *Et hæc
comedetis ab omnibus quæ in aquis, omnia quæ sunt
in eis alæ & squamæ in aquis, et in maribus, & in
torrentibus: hæc comedetis.* * *Et omnia quæ nō sunt
illis alæ, neq; squamæ in aquis & in maribus & in
torrentibus, ab omnibus quæ eructant aquæ, & ab
omni anima viuente quæ in aqua, abominatio est, et
abominatio erunt vobis.* * *De carnibus eorum nō
comedetis, & morticina eorum abominabimini.*

* *Et omnia quæcunque non sunt in eis pennule,
neq; squamæ ex his quæ in aquis, abominatio hoc est
vobis.* * *Et hæc abominabimini ab auibus, & nō
comedentur, abominatio est: aquilam & gryphum,
& haliaetum.* * *Et vulturem, & miluum, & si-*

milia illi. * *Et omnia corui genera, & similia illi.*

* *Et struthionē, & noctuā, et larū, & similia illis,*

& accipitrem, & similia illi. * *Et nycticoracē, &*

mergulū, & ibin. * *Et porphyriōnē, & pelicanū,*

& cygnū. * *Et herodionem, & chalandrion, &*

similia illis; & vupā, & vespertilionē. * *Et om-*

nia reptilia auium, quæ ambulāt super quatuor, abo-

minatio est vobis. * *Sed hæc comedetis à reptilibus*

auium, quæ ambulāt super quatuor, quæ habēt cru-

ra superius pedibus eorū, ad saltādum in ipsis super

terram. * *Et hæc comedetis ab ipsis, bruchum, &*

similia illi, & attacum, & similia illi, & ophioma-

chum, & similia illi: & locustam, & similia illi.

* *Et omne reptile ab auibus, quibus sunt quatuor*

pedes, abominatio vobis est, & in his polluemini.

* *Omnis tangens morticina eorum, immundus*

erit vsq; ad vespērā. * *Et omnis tollens morticina*

illorū, lauabit vestes suas, & immundus erit vsq;

ad vespēram. * *Et in omnibus animalibus quod*

est diuisam habens ungulam, & ungues diuidit,

& ruminationem non ruminat, immunda erunt

vobis: omnis tangens morticina illorum, immun-

dus erit vsque ad vespērā: immunda hæc erūt vobis.

8 Δὲ τὸ κρεῶν αὐτῶν ἐφάγεσθε· ἔ τὰν θνησιμαίων αὐτῶν ἐχ
9 ἀφάγετε· ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν. * καὶ ταῦτα φάγεσθε δὲ τὸ
πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδασι, πάντα ὅσα ἐσὶν ἐν αὐτοῖς περύγια
ἔ λεπίδες ἐν τοῖς ὕδασι, ἔ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν τοῖς χει-

10 μάρροις, ταῦτα φάγεσθε. * ἔ πάντα ὅσα ὄκ ἐσὶν αὐτοῖς πε-
ρύγια, ἔ ἔ λεπίδες ἐν τοῖς ὕδασι καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν

τοῖς χειμάρροις, δὲ τὸ πάντων ὧν ἐρύγετ' τὰ ὕδατα, καὶ δὲ τὸ
πάσης ψυχῆς ζωῆς τ' ἐν τῷ ὕδατι, βδέλυγμα ἐστὶ, καὶ βδέ-

11 λυγμα ἐστί ὑμῖν. * Δὲ τὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν ὄκ ἐδέσθε· καὶ

12 τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν βδελεύξεσθε. * καὶ πάντα ὅσα ὄκ
ἐσὶν ἐν αὐτοῖς περύγια, ἔ δὲ λεπίδες τῶν ἐν τοῖς ὕδασι, βδέλυ-

13 γμα τοῦτό ἐστι ὑμῖν. * καὶ ταῦτα βδελεύξεσθε δὲ τὸν πε-
τεινῶν, καὶ ἐβρωθήσετ', βδέλυγμα ἐστὶ τὸν ἀετόν, ἔ τὸν γρύ-

14 πα, καὶ τὸν ἀλιόπετον. * καὶ τὸν γύπα, καὶ ἰκτίνα, καὶ τὰ

15 ὅμοια αὐτῶν. * καὶ πάντα τὰ κόρακα, ἔ τὰ ὅμοια αὐτῶν.

16 * ἔ σρῆζον, ἔ γλαυκά, ἔ λάρην, ἔ τὰ ὅμοια αὐτῶν· ἔ ἰέ-
17 ρακα, ἔ τὰ ὅμοια αὐτῶν. * ἔ νυκτοκόρακα, ἔ κατάρρακτιν,

18 καὶ ἰβιν. * ἔ πορφυρίωνα, ἔ πελεκάνα, ἔ κύκνον. * ἔ ἀρώδιον,
19 ἔ χαλάνδριον, ἔ τὰ ὅμοια αὐτῶν, καὶ ἐποπα, καὶ νυκτερίδα.

20 * καὶ πάντα τὰ ἐρπετὰ τῶν πετεινῶν, ἀπορβύετ' ἐπὶ τεσσά-
21 ρων, βδέλυγμα ἐστὶ ὑμῖν. * ἀλλ' ἢ ταῦτα φάγεσθε δὲ τὸν

ἐρπετῶν τῶν πετεινῶν, ἀπορβύετ' ἐπὶ τεσσαρῶν, ἀέχει σκέλη

22 ἀνώτερον τῶν ποδῶν αὐτῶν, πηδᾷ ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τ' γῆς. * ἔ
ταῦτα φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν, τὸν βροῦχον, ἔ τὰ ὅμοια αὐτῶν· καὶ

τὸν ἀτλακόν, ἔ τὰ ὅμοια αὐτῶν· καὶ τὸν ὀφιομάχην, καὶ τὰ ὅ-

23 μοια αὐτῶν, καὶ τὴν ἀκρίδα, ἔ τὰ ὅμοια αὐτῆς. * καὶ πᾶν ἐρ-
πετὸν δὲ τὸν πετεινῶν, οἷς εἰσὶ τέσσαρες πόδες, βδέλυγμα

24 ὑμῖν ἐστὶν, καὶ ἐν τέτοις μίανθήσεσθε. * πᾶς ὁ ἀπίομην

25 τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἐσπέρας. * καὶ

πᾶς ὁ αἶρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,

26 καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἐσπέρας. * καὶ ἐν πᾶσι τοῖς κτή-
νεσι ὁ ἐστὶ διχληθῶν ὀπλήν, καὶ ὄνυχιστῆρας ὄνυχίζει, ἔ μηρυ-

27 κισμὸν ἐμαρυκάται, ἀκάθαρτα ἐστί ὑμῖν· πᾶς ὁ ἀπίομε-
νος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἐσπέρας.

* καὶ πᾶν ὁ πορβύετ' ἐπὶ χειρῶν αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς θηρίοις,
ἀπορβύετ' ἐπὶ τεσσαρῶν, ἀκάθαρτα ἔσται ὑμῖν· πᾶς ὁ ἀπίο-

28 μος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἐσπέρας.
ἔ ὁ αἶρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,

ἔ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἐσπέρας· ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* De carnibus eorum non comedetis, & cadauera eorum non tangetis, immunda erunt vobis. * Hæc autem comedetis de omnibus quæ sunt in aquis, omnia quæ habent pennulas & squamas in aquis in mari & in torrentibus ea comedetis.

10 Et quod non habet pennulas & squamas in mari, & in torrentibus de omni reptili aquarum, & omni anima viuenti eorum quæ sunt in aquis, abominabile erit vobis. 11 De carnibus eorum non comedetis, & cadauera eorum vitabitis.

12 Omne quod non habet, pennulas & squamas in aquis abominabile erit vobis. 13 Hæc quoque vitabitis de auibus, non comedentur, quia vitanda sunt: aquilam & gryphum, & haliaetum.

14 Et miluum ac vulturem iuxta genus suum. 15 Et omnem coruum in genere suo. 16 Et filiam struthionis, & noctuam, & larum, & accipitrem iuxta genus suum.

17 Bubonem & mergulum, & ibin. 18 Et cygnum & onocrotalum, & porphyriionem. 19 Et herodionem & caradrion iuxta genus suum: & vupam, & vespertilionem.

20 Omne reptile de volucris quod graditur super quatuor pedes, abominabile erit vobis. 21 Veruntamen hæc comedetis de omnibus reptilibus auium gradientium super quatuor pedes, quicquid habet genua defuper pedes eius per quæ salit super terram.

22 Hæc sunt quæ ex eis comedetis, locustam iuxta genus suum, & attacum atque ophimachum in genere suo, & bruchum in genere suo.

23 Omne autem reptile auium quod habet quatuor pedes, abominabile erit vobis. 24 Propter hæc quoque immundi eritis, omnis qui tetigerit morticina eorum, erit immundus vsque ad vespēram.

25 Et qui portauerit de morticiniis eorum, lauabit vestimenta sua, & erit immundus vsque ad vespēram.

26 Omne animal quod diuidit ungulam, & plantam non diuidit nec ruminat, immundum est vobis. omnis qui tetigerit morticina eorum, erit immundus.

27 Et omne quod ambulat super manus suas ex omnibus animantibus quæ gradiuntur super quatuor pedes, immundum erit vobis: omnis qui tetigerit cadauera eorum, erit immundus vsque ad vespēram.

28 Et qui portauerit cadauera eorum, lauabit vestimenta sua, & erit immundus vsque ad vespēram, immunda enim erunt vobis.

* וזה לכם הטמא בשרץ השרץ על הארץ החלד
 * והעכבר והצב למיניהו: * והאנקה והכח והלטאה
 * והחמט והתנשמת: * אלה הטמאים לכם בכל
 השרץ כל הנגע בהם במתם יטמא עד הערב:
 * וכל אשר יפל עליו מהם במתם יטמא מכל כלי
 עץ או בגד או עור או שק כל כלי אשר יעשה
 מלאכה בהם במים יובא וטמא עד הערב וטהר:
 * וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר
 בתוכו יטמא ואתו תשברו: * מכל האכל אשר
 יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה אשר
 ישתה בכל כלי יטמא: * וכל אשר יפל מנבלתם
 עליו יטמא תנור וכירים יתן טמאים הם וטמאים יהיו
 לכם: * אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונגע
 מנבלתם יטמא: * וכי יפל מנבלתם על כל זרע
 זרע אשר יזרע טהור הוא: * וכי יתן מים על זרע
 ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם: * וכי
 ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנגע
 מנבלתה יטמא עד הערב: * והאכל מנבלתה
 יכבס בגדיו וטמא עד הערב והנשא את מנבלתה
 יכבס בגדיו וטמא עד הערב: * וכל השרץ השרץ
 על הארץ שקץ הוא לא יאכל: * כל הולך על גחון
 וכל הולך על ארבע עד כל מרבה רגלים לכל
 השרץ השרץ על הארץ לא תאכלום כי שקץ הם:
 * ואל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ
 ולא תטמאו בהם ונטמתם בם: * כי אני יהוה
 אלהיכם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש
 אני ולא תטמאו את נפשתיכם בכל השרץ הרמש
 על הארץ: * כי אני יהוה המעלה אתכם מארץ
 מצרים להיות לכם לאלהים והייתם קדשים
 כי קדוש אני:

29 * Hæc quoq; inter polluta reputabuntur
 de his quæ mouentur in terra, mustela & mus
 & crocodilus: singula iuxta genus suum.
 30 * Mygale, chameleon, & stellio, & lacerta &
 31 talpa. * Omnia hæc immunda sunt. Qui te-
 tigerit morticina eorum, immundus erit vsq;
 32 ad vespert. * Et super quod ceciderit quic-
 quâ de morticinis eorum, polluetur tam vas
 ligneum & vestimentum quàm pelles & cili-
 cia, & in quocunq; fit opus, tingetur aqua &
 33 F polluta erunt vsq; ad vespertum, & sic postea
 34 mundabuntur. * Vas autê fictile in quod ho-
 rum quicquâ intrò ceciderit, polluetur, & id-
 35 circo frangendum est. * Omnis cibus quem
 comederis, si fusa fuerit super eum aqua, im-
 mundus erit, & omne liques quod bibitur de
 36 vniuerso vase, immundum erit. * Et quicquid
 de morticinis huiuscemodi ceciderit super il-
 lud, immundum erit, siue clibani, siue chytro
 podes destruentur, & immundi erunt.
 37 * Fontes verò & cisternæ & omnis aquarum
 cõgregatio munda erit. Qui morticina eorû
 38 tetigerit, polluetur. * Si ceciderit super se-
 39 mentem, non polluet eam. * Si autê quis piâ
 G aqua sementem perfuderit, & postea mortici-
 40 nis tacta fuerit, ilico polluetur. * Si mortuû
 fuerit animal quod licet vobis comedere, qui
 cadauer eius tetigerit immundus erit vsq; ad
 41 vespertum. * Et qui comederit ex eo quip-
 piam siue portauerit, lauabit vestimeta sua, &
 42 immundus erit vsq; ad vespertum. * Omne
 quod reptat super terrâ, abominabile erit, nec
 43 assumetur in cibum. * Quicquid super pe-
 ctus quadrupes graditur, & multos habet pe-
 des, siue per humum trahitur, nõ comedetis:
 44 quia abominabile est. * Nolite contamina-
 re animas vestras, nec tangatis quicquâ eorû,
 45 ne immûdi sitis. * Ego sum enim Dominus
 Deus vester: sancti estote, quia ego sanctus
 sum. ne polluatis animas vestras in omni re-
 46 ptili quod mouetur super terrâ. * Ego enim
 sum Dominus qui eduxi vos de terra Ægy-
 pti, vt essem vobis in Deum. Sancti eritis,
 quia ego sanctus sum.

תרגום אונקלוס

29 ודין לכוז דמסאב ברחשא דרחיש על ארעא חולדא ועכברא וצבא לזניהו: * וכל דיפל עלוהי מנהון במותהון יהי מסאב מכל מאן דאע או לבוש
 30 או משך או שק כל מאן דיתעביר עיבדחא בהון במיא יחל ויהי מסאב עד רמשא: * וכל מאן דחסף דיפל מנהון לגויה כל די בגוה יסתאב
 31 ויתיה תתברון: * מכל מיכל דמתאכל דיעלון עלוהי מיא יהי מסאב וכל משקי דישתיתי בכל מאן יהי מסאב: * וכל דיפיל מנבלתהון
 32 עלוהי יהי מסאב תנור וכירים יתרון מסאבין אינן ומסאבין יהון לכוז: * ברם מעין וגוב בית בנישות מיא יהי דכי דיקרב מנבלתהון
 33 יהי מסאב: * וארי ופל מנבלתהון על כל בר זרע וזרע דזרע דכי הוא: * וארי יתחבון מיא על בר זרעא ויפל מנבלתהון עלוהי מסאב
 34 הוא לכוז: * וארי ימור מן בעירא דהיא לכוז למיכל דיקרב מנבלתה יהי מסאב עד רמשא: * ודיכול מנבלתה יצבע לבושוהי ויהי
 35 מסאב עד רמשא ודישול ית נבלתה יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד רמשא: * וכל רחשא דרחיש על ארעא שקצא הוא לא יתאכל: * כל
 36 דמהלך על מעוהי וכל דמהלך על ארבע עד כל סגאות רגלין לכל רחשא דרחיש על ארעא לא תיכלונן ארי שקצא אנן: * לא
 37 תשקצון ית נפשתיכון בכל רחשא דרחיש ולא תסתאבון בהון ותסתאבון פון בהון: * ארי אנא ויי אלהכון ותתקדשון ותהון קדשין
 38 ארי קדש אנא ולא תסתאבון ית נפשתיכון בכל רחשא דרחיש על ארעא: * ארי אנא ויי דאסיקית יתכון מארעא דמצרים למחיו לכוז
 39 לאלה ותהון קדשין ארי קדש אנא:

* Et hæc vobis immunda ex reptilibus quæ re-
 ptant super terram, mustella & mus, & crocodilus
 terrestris, & similia illi. * Mygale & chamaleon,
 & stellio, & lacerta, & talpa. * Hæc immunda
 erunt vobis ab omnibus reptilibus quæ serpūt super
 terram: omnis tangens morticina illorū, immundus
 erit vsq; ad vespērā. * Et omne in quod inciderit
 super illud de mortuis ipsorū, immundū erit ab omni
 vase ligneo, vel veste, vel pelle, vel sacco: omne vas
 in quo factum fuerit opus in ipso in aquā tingetur,
 & immundū erit vsq; ad vespērā, & purum erit.
 * Et omne vas fictile, in quod inciderit ab ipsis in-
 tus, quæ intus fuerint, immūda erūt, & ipsum con-
 teretur. * Et omnis cibus qui comeditur, in quod su-
 perinciderit in ipsum aqua, immūdu erit vobis, et
 omne potum quod bibitur in omni vase, immundum
 erit. * Et omne in quo inciderit à morticinij ipsorū
 super illud, immundum erit: clibani & chytropodes
 destruentur, immūda hæc erunt, et immunda erunt
 vobis. * Præter fontes aquarum, & lacū, & con-
 gregationē aquæ, erit mundū: qui tetigerit mortici-
 nia illorū, immundus erit. * Si autem ceciderit ex
 morticinij illorū super omne semē seminabile, quod
 seminabitur, mundum est. * Si autē effusa fuerit
 aqua super omne semen, & ceciderit ex morticinij
 illorū super illud, immūdu est vobis. * Si autē mortuū
 fuerit ex animalibus, quod est vobis comedere hoc,
 tangens morticina illorū, immūdu erit vsq; ad ve-
 sperā. * Et comedēs à morticinij eorū, lauabit vestes
 suas, et immūdu erit vsq; ad vespērā, et tollēs mor-
 ticina eorū, lauabit vestimēta sua, et lauabitur aqua
 et immūdu erit vsq; ad vespērā: * Et omne reptile,
 quod serpit super terrā, abominatio est hoc vobis, nō
 comedetur. * Et omne ambulans super ventrē, &
 omne ambulans super quatuor semper, quod multi-
 plicat pedibus in omnibus reptilibus reptatibus su-
 per terrā, nō comedetis illud, qm̄ abominatio hoc est.
 * Et nō cōtaminetis animas vestras in omnibus re-
 ptilibus reptatibus super terrā, et nō polluemini in
 his, et nō immūdi eritis in ipsis. * Quoniā ego sum Do-
 minus Deus vester, et sanctificabimini, et eritis san-
 cti, quoniā sanctus sum ego Dominus Deus vester,
 et non polluetis animas vestras in omnibus reptili-
 bus quæ mouentur super terram. * Quoniā ego sum
 Dominus qui eduxi vos de terra Ægypti, vt essem vester Deus, & eritis sancti, quoniam sanctus sum ego Dominus.

29 * Ἐξ ὧν ταῦ μὴ ἀκάθαρτα τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῇ
 γῆς· ἡ βαλὴ, ὁ μύς, ὁ κροκόδειλος ὁ χερσαῖος· ἔτι αἰμοῖα
 30 αἰπῶ. * μυγάλη, & χαμαιλέων, & ἀσκαλαβώτης, & σαῦρα,
 31 & ἀσπάλαξ. * Ταῦτα ἀκάθαρτα ἔσονται ὑμῖν ἀπὸ πάντων τῶν
 ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τὴν γῆν· πᾶς ὁ ἀπὸ μύρου τῶν θνη-
 32 σιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἐσπέρας. * Ἐπὶ ἂν ἐφ' ὃ αὐτὸ
 ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτὸ ἐπιθνησκόντων αὐτῶν, ἀκάθαρτον ἔσται ἀπὸ
 παντὸς σκεύους ξυλίνου, ἢ ἱματίου, ἢ δέρματος, ἢ σάκκου· πᾶν
 σκεῦος ὃ ἐὰν ποιηθῇ ἔργον ἐν αὐτῷ εἰς ὕδωρ βαφθήσεται, & ἀκά-
 33 θαρτον ἔσται ἕως ἐσπέρας· & καθαρόν ἔσται. * Ἐπὶ ἂν σκεῦος ὁ σρά-
 κινον, εἰς ὃ δὴ ἐμπίσῃ ἀπ' αὐτῶν ἐνδον, ὅσα ἂν ἐνδον ἦ, ἀκάθαρτα
 34 ἔσται, & αὐτὸ σπιλεθήσεται. * ἢ πᾶν ἔργον, ὃ ἐδίδετο, εἰς ὃ δὴ
 ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὸ ὕδωρ, ἀκάθαρτον ἔσται ὑμῖν· Ἐπὶ ἂν ποτόν, ὃ
 35 πίνετο ἐν παντὶ ἀγίῳ, ἀκάθαρτον ἔσται. * Ἐπὶ ἂν ἐφ' ὃ δὴ ἐπι-
 πέσῃ ἀπὸ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπ' αὐτό, ἀκάθαρτον ἔσται·
 κλίβανοι & χυλὸν ποδὲς καθαυρεθήσονται· ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται·
 36 & ἀκάθαρτα ἔσονται ὑμῖν. * πλὴν πηγῶν ὑδάτων, & λάκκων, &
 σιναγωγῆς ὑδάτος, ἔσται καθαρόν· ὃ δὲ ἀπὸ μύρου τῶν θνησι-
 37 μαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται. * ἐὰν δὲ ἐπιπέσῃ τῶν θνησι-
 μαίων αὐτῶν ἐπὶ πᾶν σπέρμα σπόριμον, ὃ σπαρήσεται, καθα-
 38 ρόν ἐστίν. * ἐὰν δὲ ἐπιχυθῇ ὕδωρ ἐπὶ πᾶν σπέρμα, καὶ ἐπιπέ-
 σῃ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπ' αὐτό, ἀκάθαρτον ἔσται ὑμῖν.
 39 * ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ τῶν κτελῶν, ὅ ἐστιν ὑμῖν φαγεῖν τέτο, ὁ ἀπὸ-
 μύρος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἐσπέρας.
 40 * ἢ ὁ ἐδιδόν ἀπὸ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια
 αὐτοῦ, & ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἐσπέρας· καὶ ὁ αἵρων τῶν θνησι-
 μαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & λασέσεται ὕδατι, καὶ ἀκά-
 41 θαρτος ἔσται ἕως ἐσπέρας. * Ἐπὶ ἂν ἐρπετόν, ὃ ἐρπεῖ ἐπὶ τῇ γῆς,
 42 βδέλυγμα ἐστὶ τοῦτο ὑμῖν, & βρωθήσεται. * Ἐπὶ ἂν πορδύμε-
 νον ἐπὶ κοιλίας, & πᾶν πορδύμενον ἐπὶ τεσσάρων διαπαιλός,
 ὃ πολυπληθεῖ ποσὶν ἐν πᾶσι τοῖς ἐρπετοῖς τοῖς ἐρπουσιν ἐπὶ τῇ
 43 γῆς, & φάγετε αὐτό, ὅτι βδέλυγμα τοῦτο ἐστίν. * Ἐμὴ βδέ-
 λυξ ἦτε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἐρπετοῖς τοῖς ἐρπουσιν ἐπὶ
 τῇ γῆς, & ἐμιαυθήσεσθε ἐν τέτοις, & οὐκ ἀκάθαρτοι ἔσεσθε ἐν
 44 αὐτοῖς. * ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν· & ἀγαπήσεσθε,
 & ἔσεσθε ἅγιοι· ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν· & ἐμια-
 νεῖτε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἐρπετοῖς τοῖς κινεμενοῖς
 45 ἐπὶ τῇ γῆς. ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ ἀναγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰ-
 γύπτου, εἶναι ὑμῶν θεός· & ἔσεσθε ἅγιοι, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Hæc quoque erunt vobis polluta in reptilibus quæ reptant super terram. Mustela & mus & crocodylus iuxta genus suum. 30 Et mygale, & chamaleon, & stellio, & lacerta, & talpa. 31 Hæc immunda sunt vobis ex omnibus reptilibus. Omnis qui tetigerit morticina eorum, erit immundus vsque ad vespem. 32 Et omnis super quem ceciderit de morticinij eorum, erit immundus: vas autem ligneum, & vestis, aut pellis, aut saccus, omne vas in quo fit opus immittetur in aquis, & erit immundum vsque ad vespem, & postea erit mundum. 33 Omne autem vas fictile in quo aliquid horum intro ceciderit, omnia quæ sunt in eo polluta erunt, illud autem frangetis. 34 Et omnis cibus qui comeditur super quo effusa fuerit aqua & aliquid horum tetigerit, immundus erit; & omnis potus qui bibitur in omni vase erit immundus. 35 Et omnia super quæ de his morticinij aliquid ceciderit, erunt immunda: clibanus & chytropodes frangentur. Immunda sunt, & immunda erunt vobis. 36 Veruntamen fons & cisterna ubi aqua congregantur erunt munda: qui autem tetigerit morticina eorum, erit immundus. 37 Et si ceciderit de morticinij eorum super omnem seminem feminatam quæ seminatur, munda erit. 38 Et si effusa fuerit aqua super seminem, & ceciderit de morticinij eorum super eam, immunda erit vobis. 39 Et quando mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere, qui tetigerit cadauer eius, erit immundus vsque ad vespem. 40 Et qui comederit de eius cadauere, lauabit vestimenta sua, & erit immundus vsq; ad vespem: & qui portauerit cadauer eius, lauabit vestimenta sua, & erit immundus vsque ad vespem. 41 Et omne reptile quod reptat super terram, abominabile est, non comedatur. 42 Omne quod graditur super ventrem suum, & omne quod graditur super quatuor pedes, omne quoque quod habet multos pedes ex omni reptili quod reptat super terram, non comedentur, quia abominabilia sunt. 43 Non contaminabitis animas vestras in omni reptili quod reptat, nec polluemini in eis, ne sitis immundi in eis. 44 Quoniam ego Dominus Deus vester, sanctificamini & eritis sancti, quia ego sanctus sum. Et non polluat animas vestras in omni reptili quod reptat super terram. 45 Quia ego Dominus qui eduxi vos de terra Ægypti, vt sum vobis in Deum, eritisque sancti, quia ego sanctus sum.

* וְאֵת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכָל נֶפֶשׁ הַחַיָּה
הַרְמִשְׁתָּ בָּמִים וּלְכָל נֶפֶשׁ הַשָּׂרָצָה עַל-הָאָרֶץ:
* לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר וּבֵין הַחַיָּה
הַנְּאֻכָּלָה וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֹאכַל:
יב

* וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
* דַּבֵּר-אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁה בִּי תִזְרִיעַ
וַיֵּלְדוּ זָכָר וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים כִּימֵי נִדַת דּוֹתָהּ
תִּטְמָא: * וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בָּשָׂר עָרְלָתוֹ:
* וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשָׁה יָמִים תִּשְׁבּ בְּדָמֵי
טָהֲרָה: כָּל-קֹדֶשׁ לֹא-תֵגַע וְגַל-הַמִּקְדָּשׁ לֹא-
תִבְאֵעַד-מֵלֶאכֶת יָמֵי טָהֲרָה: * וְאִם-נִקְבָּה
תֵּלַד וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים כְּנִדְתָּהּ וּשְׁשִׁים יוֹם וּשְׁשֶׁת
יָמִים תִּשְׁבּ עַל-דָּמֵי טָהֲרָה: * וּבִמְלֵאת יָמֵי
טָהֲרָה לְבֶן-אִוֹ לְבֵת תִּבְיָא כֶּבֶשׂ בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה
וּבֶן-יוֹנָה אוֹ-תֹר לַחֲטָאֹת אֶל-פֶּתַח אֹהֶל-מוֹעֵד אֶל-
הַכֹּהֵן: * וְהִקְרִיבוּ לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכְפֹּר עָלֶיהָ וְטָהֲרָה
מִמֶּקְרָדְמִיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיֵּלֶדֶת לְזָכָר אוֹ לְנִקְבָּה:
* וְאִם-לֹא תִמְצָא יָדָהּ דִּי שֶׁה וּלְקַחָה שְׁתֵּי-תֹרִים
אֶחָד שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶחָד לַעֲלֹה וְאֶחָד לַחֲטָאֹת וַיִּכְפֹּר
עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֲרָה:
יג

* וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:
* אָדָם כִּי-יְהִיָּה בְּעוֹר בָּשָׂרוֹ שָׂאֵר אוֹ-סִפְחָת אוֹ
בְּהֶרֶת וְהִיָּה בְּעוֹר בָּשָׂרוֹ לִנְגַע צָרַעַת וְהוּבָא אֶל-אַהֲרֹן
הַכֹּהֵן אוֹ אֶל-אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים: * וְרָאָה הַכֹּהֵן
אֶת-הַנֶּגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר וְשַׁעַר בִּנְגַע הַפֶּךָ לְבֶן וּמֵרֹאשׁ
הַנֶּגַע עַמֻּק מִעוֹר בָּשָׂרוֹ נִגַע צָרַעַת הוּא וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן
וְטָמְא אֹתוֹ: * וְאִם-בְּהֶרֶת לְבִנָּה הוּא בְּעוֹר בָּשָׂרוֹ
וְעַמֻּק אֵין מֵרֹאשׁ מִן-הָעוֹר וְשַׁעַר לֹא-הָפֵךְ לְבֶן
וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת-הַנֶּגַע שְׁבַע יָמִים:

47 46 * Ista est lex animantiū ac volucrum & om-
nis animæ viuētis, quæ mouetur in aqua &
47 reptat in terra. * Vt differentias noueritis
mundi & immundi, & sciatis quid comedere
& respuere debeatis. CAP. XII.

1 L Ocutusq; est Dominus ad Moysen, dicēs:
A * Loquere filiis Israel, & dices ad eos, Mu-
2 lier si suscepto semine pepererit masculū, im-
munda erit septem diebus iuxta dies separa-
3 tionis menstruæ. * Et die octauo circunci-
4 detur infantulus. * Ipsa verò triginta tribus
diebus manebit in sanguine purificationis suæ.
B Omne sanctum non tanget, nec ingredietur
in sanctuarium donec impleatur dies purga-
5 tionis suæ. * Si autē fœminā pepererit: im-
mūda erit duabus hebdomadibus iuxta ritū
fluxus mēstrui, & sexaginta sex diebus mane-
6 bit in sanguine purificationis suæ. * Cūmq; Luc. 1. 4.
C expleti fuerint dies purificationis suæ, pro fi-
lio, siue pro filia deferet agnum anniculum in
holocaustum, & pullum columbæ siue turtu-
7 rem pro peccato ad ostium tabernaculi testi-
monij, & tradet sacerdoti: * Qui offeret illa
coram Domino, & orabit pro ea, & sic mūda-
bitur à profluuiō sanguinis sui. Ista est lex pa-
D rientis masculum aut fœminam.

8 * Quod si non inuenerit manus eius, nec
potuerit offerre agnum, sumet duos turtures
vel duos pullos columbarum, vnum in holo-
caustum, & alterum pro peccato. Orabitque
pro ea sacerdos, & sic mundabitur.

CAP. XIII.

1 L Ocutusq; est Dñs ad Moysen & Aaron, di-
cens: * Homo in cuius cute & carne ortus
fuerit diuersus color siue pustula, aut quasi lu-
cēs quippiā. i. plaga lepræ, adducetur ad Aarō
sacerdotē vel ad vnū quemlibet filiorū eius.
3 * Qui cū viderit leprā in cute & pilos in al-
bum mutatos colorē, ipsāmq; speciē lepræ hu-
miliorē cute & carne reliqua, plaga lepræ est,
4 & ad arbitriū eius separabitur. * Si autē lucis
candor fuerit in cute, nec humilior carne reli-
qua & pili coloris pristini, recludet eū sacer-
dos septē diebus, & considerabit die septimo.

תרגום אונקלוס

46 דא אורייתא דבעירא ודעופא ודכל נפשא חיתא דרחשא במינא ודכל נפשא דרחשא על ארעא:
47 ודכיא ודין חיתא דמחאכלא ודין חיתא דלא מחאכלא:
1 ומליל וייעם משה למימר: 2 מליל עם בני ישראל למימר אחתא ארי תעדי ותליר דכר ותחי מסאבא שבעא יומין כיומין ריחוק סוכתה
תחי מסאבא: 3 וביומא תמינא ותגור בשרא דערלתייה: 4 ותלתין ותלתא יומין תתיב בדם דכי בכל קדשא לא תקרב ולמקדשא לא תעול
ער משלם יומי דכותה: 5 ואם נקבא תליר ותחי מסאבא ארבעת עשר יומין כריחוקה ושתין ושיחא יומין תתיב על דם דכו: 6 ובמשלם
יומי דכותה לברא או לברתא תיתי אימר בר שחיה לעלתא ובר יונה או שפנינא לחטאתא לתרע משכן זימנא לות כהנא: 7 ויקרביניה קדם
יין ויכפר עלהא ותדכי מסאבא דמחא דא אורייתא דלדכר או לנקבא: 8 ואם לא תשכח ידה כמיסת אימרא ותסב תרין שפנינין
או תרין בני יונה חר לעלתא וחד לחטאתא ויכפר עלה כהנא ותדכי:
ועם אחרן למימר: 2 אינש ארי יהי במשך בשריה עמקא או עדיא או בהרא ויהי במשך בשריה למכתש סגיר ויחתי לות אחרן כהנא או לות חר
כהנא כהנא: 3 ויחתי כהנא יהי במשך בשרא ושערא במכתשא אחתא למחור ומחוי מכתשא עמיק במשך בשריה למכתש סגיר ותא
הוא ויחתיניה כהנא ויסאיב יתיה: 4 ואם בהרא חורא היא במשך בשריה ועמיק לית מחזא מן משכא ושערה לא אחתא למחור
ויסגר כהנא ית מכתשא שבעא יומין:

*Hæc lex de animalibus, & volucris, & om-
ni anima viuente quæ mouetur in aqua, & omni
anima quæ reptat super terram: *Vt distinguas
inter immunda & inter munda, & inter animalia
generantia quæ comeduntur, & inter animalia gene-
rantia quæ non comeduntur. CAP. XII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

*Loquere filiis Israel, & dices ad eos, dices:
Mulier quæ semē suscepit, & pepererit masculū,
immunda erit septem dies, iuxta dies separationis
menstrui eius, immunda erit. *Et die octaua cir-
cuncidet carnem præputij eius. *Et triginta &
tres dies sedebit in sanguine purificationis suæ: om-
ne sanctum non tanget, & in sanctuarium non in-
gredietur usquequo impleantur dies purgationis
eius. *Si autem fœminam pepererit, & immun-
da erit bis septem dies, secundum menstruum eius,
& sexaginta dies & sex manebit in sanguine im-
mundo eius. *Et quādo impleti fuerint dies pur-
gationis eius in filio vel in filia, offeret agnum annu-
culum in holocaustum, & pullum columbæ, vel tur-
ture pro peccato ad ostium tabernaculi testimonij ad
sacerdotem. *Et offeret illum coram Domino,
& propitiabit pro ea sacerdos, & purgabit eam à
fonte sanguinis eius. Hæc lex parientis masculu-
lum vel fœminam. *Si autem non inuenerit ma-
nus eius quod satis est ad agnum, & accipiet duos
turtures, vel duos pullos columbarum, vnam in ho-
locaustum, & vnam pro peccato; & propitiabit pro
ea sacerdos, & purgabitur.

CAP. XIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen & Aaron,
dicens: *Homini si alicui fiat in cute corporis
eius cicatrix significationis vel lucens, & fiat in cu-
te corporis eius tactus lepræ, ducetur ad Aaron sa-
cerdotem, vel vnum filiorum eius sacerdotum.

*Et videbit sacerdos tactum in cute corporis
eius: & si capillus in tactu mutauerit album, &
aspectus tactus humilis à cute corporis eius, tactus
lepræ est: & videbit sacerdos, & polluet illum.

*Si autem clara alba fuerit in cute corporis eius,
& humilis non fuerit aspectus eius à cute, & ca-
pillus eius non mutauit pilum album, ipsa autem est
obscura, & segregabit sacerdos tactum septem dies.

*Ἐτος ὁ νόμος περὶ τῶν κτενῶν, & τῶν πετεινῶν, & πάσης
ψυχῆς ζώσης & κινεμένης ἐν τῷ ὕδατι, & πάσης ψυχῆς ἐρ-
πύσης ἐπὶ τῆς γῆς, *διασκεῖλαι δυνάμεθον τῶν ἀκαθάρτων
& δυνάμεθον τῶν καθαρῶν, & δυνάμεθον τῶν ζωογονούντων τὰ
ἐσθιόμενα, & δυνάμεθον τῶν ζωογονούντων τὰ μὴ ἐσθιόμενα.
ιβ'.

*Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων· *λάληθον
τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, λέγων, γυνὴ ἥτις ἐδὴ
σπερμαλιδῇ, & τέκῃ ἄρσενά, ἀκάθαρτος ἔσται ἐπὶ αἱμέρας,
καὶ τὰς ἡμέρας ἔχωρισμὸς τῷ ἀφένδρῳ αὐτῆς, ἀκάθαρτος
ἔσται. *Ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ περιεμεί τὴν σάρκα τῷ ἀν-
δρὶ αὐτῆς. *καὶ τελέσονται & τρεῖς ἡμέρας καθή(ε) ἐν
αἵματι καθαρισμὸς αὐτῆς· παντὸς ἀγίου ἐχ(ε) ἀψέ(ε), & εἰς τὸ
ἀγιασθῆναι οὐκ εἰσελεύσεται, ἕως δὴ πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι
καθαρίσεως αὐτῆς. *ἐδὴ ὅ θῆλυ τέκῃ, & ἀκάθαρτος ἔσται δις
ἐπὶ αἱμέρας, καὶ τὴν ἀφένδρον αὐτῆς· & ἐξήκοντα ἡμέρας καὶ
ἑξ(ε) καθίσ(ε) ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ αὐτῆς. *Ἐὼς δὴ δυνά-
μει πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι καθάρσεως αὐτῆς ἐφ' ἣν ἡ ἑλπίς δι-
γατεῖ, πρὸς αἱμὸν ἐνικύσιον εἰς τὸ ὀλοκαύτωμα, & νε-
οσὸν περιερεῖς, ἢ τρυφὸνα περὶ ἀμαρτίας ἐπὶ τὴν θύραν τῆς
σκηνῆς & μαρτυρεῖς πρὸς τὸν ἱερέα. *καὶ πρὸς αὐτὸν
ἐνδύει κύριος, & ἐξ(ε)λάσ(ε) περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς, καὶ καθαλεῖ
αὐτὴν ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ αἵματος αὐτῆς· ἔτος ὁ νόμος τῆς τελευ-
της ἄρσενος ἢ θήλυος. *ἐδὴ ὅ μὴ δύωσκη ἡ χεὶρ αὐτῆς τὸ ἱκα-
νὸν εἰς αἱμὸν, καὶ λήψ(ε) δύο τρυφόνες, ἢ δύο νεοσὺς περιερεῖς,
μίσθον εἰς ὀλοκαύτωμα, & μίσθον περὶ ἀμαρτίας, καὶ ἐξ(ε)λά-
σ(ε) περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς, & καθαλειθή(ε). ιγ'.

*Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν καὶ Ἀαρὼν, λέγων·
*δύο ἄνθρωποι ἐδὴ τινὶ γυν(ε) ἐν δέρματι χρωτὸς αὐτῶν ἐλ(ε)ση-
μασίας ἢ τηλαυγῆς, & γυν(ε) ἐν δέρματι χρωτὸς αὐτῶν ἀφ(ε) ἡ
λέπρας, ἀχθήσ(ε) πρὸς Ἀαρὼν τὸν ἱερέα, ἢ ἓνα τῶν υἱῶν αὐτῶν
τῶν ἱερέων. *καὶ ὅψ(ε) ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφῆν ἐν δέρματι· ἔχ(ε) χρω-
τὸς αὐτῶν, καὶ εἰ θρίξ ἐν τῇ ἀφῇ μετεβάλλῃ λαυκίῳ, & ἡ ὄψ(ε)
τῆς ἀφῆς ταπεινὴ ἀπὸ τοῦ δέρματος τοῦ χρωτὸς αὐτῶν, ἀφ(ε) ἡ λέ-
πρας ἐστίν· καὶ ὅψ(ε) ὁ ἱερεὺς, & μανεί αὐτόν. *ἐδὴ ὅ τη-
λαυγῆς λαυκὴ ἢ ἐν τῷ δέρματι ἔχ(ε) χρωτὸς αὐτῶν καὶ ταπεινὴ
μὴ ἢ ἡ ὄψ(ε) αὐτῆς ἀπὸ τοῦ δέρματος, καὶ ἡ θρίξ αὐτῶν ἐμετέ-
βαλον τεύχεα λαυκίῳ, αὕτη δὲ ἐστὶν ἀμαυρά, καὶ ἀφορεῖ ὁ
ἱερεὺς τὴν ἀφῆν ἐπὶ αἱμέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

46 Ista est lex animantium & volucrum & omnis animæ viuētis quæ mouetur in aquis & omnis animantis quod reptat super terram. 47 Ad di-
uidendum inter immundum & mundum & inter animal quod comeditur & inter animal quod non comeditur. CAP. XII.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE, DICENS: *Loquere cum filiis Israel, dicens: Mulier quando conceperit & pepererit masculum, erit im-
munda septem diebus, iuxta dies separationis menstrui eius erit immunda. *Et in die octauo circuncidetur caro præputij eius. *Et
triginta & tribus diebus manebit in sanguine purificationis: omne sanctum non tanget, & in sanctuarium non ingredietur, donec compleantur dies
purificationis eius. *Si autem fœminam pepererit, erit immunda quatuordecim diebus iuxta ritum separationis menstrui. & sexaginta & sex
diebus manebit in sanguine purificationis. *Et cum completi fuerint dies purificationis suæ pro filio siue pro filia, afferet agnum anniculum in
holocaustum, & filium columbæ aut turturam pro peccato ad ostium tabernaculi fœderis ad sacerdotem. *Offeretque illum coram Domino, &
propitiabit pro ea, & mundabitur ab immunditia sanguinis sui. Hæc est lex parientis masculum aut fœminā. *Si autem non inuenerit manus eius
precium quod possit sufficere ad emendum agnum, sumet duos turtures aut duos filios columbæ, vnum in holocaustum & vnum pro peccato, &
propitiabit pro ea sacerdos, & munda erit. CAP. XIII.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE & AARON, DICENS: *Homo in cuius cute carnis fuerit diuersus color aut pustula aut lucens aliquid, &
fuerit in cute carnis eius in plagam lepræ, adducetur ad Aaron sacerdotem, aut ad vnum de filiis suis sacerdotibus. *Et videbit sacerdos
plagam in cute carnis: & si capillus plagæ versus est in albedinem & aspectus plagæ profundior est cute carnis eius, plaga lepræ est, videbitque eam
sacerdos, & immundum iudicabit eum. *Si autem macula alba est in cute carnis eius, & aspectus eius non est profundior cute, & capillus non est
versus in album, recludet sacerdos eum qui habet plagam septem diebus.

* Et videbit sacerdos tactum die septima, et ecce s
tactus manet coram eo, non creuit tactus in cute,
& segregabit sacerdos eum septem dies secundo, &
videbit sacerdos eum die septima secundo.

* Et ecce obscurus tactus, nō creuit tactus in cu- 6
te, & mundabit eum sacerdos, significatio enim est:
& cum lauauerit vestimenta sua, mundus erit.

* Si autem commutata creuerit significatio in cu 7
te, postquam vidit eum sacerdos vt mundaret eum,
& visus fuerit secundo à sacerdote.

* Et videbit sacerdos, & ecce creuit significatio 8
in cute, & polluet eum sacerdos, lepra est.

* Et tactus lepræ si fiat in homine, & veniet ad 9
sacerdotem. * Et videbit sacerdos, & ecce cica- 10
trix alba in cute, & ipsa mutauit pilum album, &
à sano carnis viuæ in cicatrice: * Lepra antiqua est 11
in cute corporis eius, & polluet eum sacerdos, non
segregabit eum, quoniam immundus est. * Si 12
autem florens floruerit lepra in cute, & cooperuerit
lepra omnem cutē tactus, à capite eius usque ad pe-
des eius, secundum totam visionem sacerdotis.

* Et videbit sacerdos, & ecce cooperuit lepra o- 13
mnem cutem corporis eius, & mundabit tactum;
quoniam totum commutauit album, mundus est.

* Et qua die visum fuerit in eo corpus viuens, 14
contaminabitur. * Et videbit sacerdos corpus sa- 15
num, & contaminabit eum corpus sanum, immun-
dus est, lepra est. * Si autem conuersum fuerit 16
corpus sanum, & mutatum fuerit album, & ve-
niet ad sacerdotem. * Et videbit eum sacerdos, & 17
ecce mutauit tactus in album, & mundabit sacer-
dos tactum, mundus est. * Et caro si fiat in cute 18
eius cicatrix, & sanauerit.

* Et fiat in loco vlcis cicatrix alba, vel clara 19
albescens, vel rubescens, & videbitur à sacerdote.

* Et videbit sacerdos, & ecce aspectus eius hu- 20
milior cute, & pilus eius versus est in album, &
polluet eum sacerdos, quoniam lepra est, in vlcere
effloruit. * Si autē viderit ipsum sacerdos, & ecce 21
non est in ipso pilus albus, & humile non sit à cute
corporis; et ipsa sit obscura, & segregabit illū sacer-
dos septem dies. * Si autē diffusione diffundetur in 22
cute & polluet ipsum sacerdos, tactus lepræ est, in
vlcere effloruit.

5 * καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς τὴν αἴφην τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ, καὶ ἰδὲ
ἡ αἴφη μὴ ἐναντίον αὐτοῦ, & μετέπεσον ἡ αἴφη ἐν τῷ δέρματι,
6 & ἀφορεῖ ὁ ἱερεύς αὐτὸν ἐπὶ αἡμέρας ὁδοῦτερον. * (ὄψεται)
ὁ ἱερεύς αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ὁδοῦτερον & ἰδὲ αἰμα-
ρὰ ἡ αἴφη, & μετέπεσον ἡ αἴφη ἐν τῷ δέρματι, καὶ καθαρεῖ
αὐτὸν ὁ ἱερεύς, σημασία γάρ ἐστιν & πλυνάμενος τὰ ἱμάτια
7 αὐτοῦ, καθαρὸς ἔσται. * εἰ δὲ μετεβαλῇ μετεπέσῃ ἡ ση-
μασία ἐν τῷ δέρματι, μετὰ τὸ ἰδεῖν αὐτὸν τὸν ἱερεῖα & καθαρί-
8 σαι αὐτὸν, (ὀφθήσεται) ὁδοῦτερον τῷ ἱερεῖ. * καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς,
& ἰδὲ μετέπεσον ἡ σημασία ἐν τῷ δέρματι, καὶ μianεῖ αὐτὸν
9 ὁ ἱερεύς· λέπρα ἐστίν. * καὶ αἴφη λέπρας ἐστὶν γῆ) ἐν δὴ-
10 θρώπῳ, (ἐλδύσει) πρὸς τὸν ἱερεῖα. * (ὄψεται) ὁ ἱερεύς, καὶ
ἰδὲ ἐλὴ λυκὴ ἐν τῷ δέρματι, & αὐτὴ μετέβαλε τεύχεα λυ-
11 κεύ, & δπὸ τῆς ὕλης τῆς σαρκὸς τῆς ζωῆς ἐν τῇ ἐλῇ. * λέπρα
παλαιουμένη ἐστίν ἐν τῷ δέρματι τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ μianεῖ
12 αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ὅτι ἀφορεῖ αὐτὸν, ὅτι ἀκαθαρτὴς ἐστίν. * ἐστὶν
ἡ λέπρα πρὸς τὸ δέσμα τῆς αἴφης, δπὸ κεφαλῆς αὐτοῦ ἕως πο-
13 δὸν αὐτοῦ, καθ' ὅλην τὴν ὄρασιν τῆς ἱερέως. * καὶ ὄψεται ὁ ἱε-
ρεύς, & ἰδὲ ἐκάλυψεν ἡ λέπρα πρὸς τὸ δέσμα τῆς αἴφης αὐτοῦ,
καὶ καθαρεῖ τὴν αἴφην, ὅτι πρὸς μετέβαλεν λυκόν, καθαρὸς
14 ἐστίν. * καὶ ἡ δὴ ἡμέρα ὀφθῇ ἐν αὐτῷ χρώς (ζών, μianθήσεται).
15 * (ὄψεται) ὁ ἱερεύς τὸν χρώτα τὸν ὕλη, & μianεῖ αὐτὸν ὁ χρώς
ὁ ὕλης ἀκαθαρτὴς ἐστίν, λέπρα ἐστίν.
16 * ἐστὶν δὲ δπὸ κατὰ τὴν ὄρασιν τῆς ἱερέως, & μετεβάλῃ λυ-
κόν, καὶ ἐλδύσει) πρὸς τὸν ἱερεῖα.
17 * καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδὲ μετέβαλεν ἡ αἴφη
εἰς τὸ λυκόν, καὶ καθαρεῖ ὁ ἱερεύς τὴν αἴφην, καθαρὸς ἐστίν.
18 * καὶ σὰρξ ἐστὶν γῆ) ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ ἕλκος, (ὕγιασθῃ.
19 * καὶ γῆ) ἐν τῷ ῥύπῳ τοῦ ἕλκος ἐλὴ λυκὴ, ἡ τηλαυγὴς
λυκαίνουσα, ἡ πυρρίζουσα, καὶ ὀφθῇ) τῷ ἱερεῖ.
20 * καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδὲ ἡ ὄψις αὐτοῦ ταπεινότερα
τοῦ δέρματος, καὶ ἡ θρίξ αὐτοῦ μετέβαλεν εἰς λυκὴν, καὶ
μianεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ὅτι λέπρα ἐστίν, ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν.
21 * ἐστὶν δὲ ἰδὲ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδὲ ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτῷ θρίξ
λυκὴ, καὶ ταπεινὸν μὴ ἢ δπὸ τοῦ δέρματος τοῦ χρωτὸς, καὶ
αὐτὴ ἡ αἰμαυρὰ, καὶ ἀφορεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς ἐπὶ αἡμέρας.
22 * ἐστὶν δὲ διαχύσει διαχυεῖται ἐν τῷ δέρματι, καὶ μianεῖ
αὐτὸν ὁ ἱερεύς, αἴφη λέπρας ἐστίν ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Videbitque eam sacerdos in die septimo: & si plaga steterit sicut erat, & non creuit plaga in cute, recludet eum sacerdos septem diebus alijs.
6 Videbitque eum sacerdos iterum in die septimo; & si obscura fuerit plaga & non creuit plaga in cute, mundum iudicabit eum sacerdos, pustula enim est. & lauabit vestimenta sua & mundabitur. 7 Si autem rursus creuerit pustula in cute, postquam visa est à sacerdote vt mundaret eum, ostendetur iterum sacerdoti. 8 Et videbit sacerdos: & si creuit pustula in cute, immundum iudicabit eum sacerdos, lepra enim est. 9 Plaga lepræ si fuerit in homine, adducetur ad sacerdotem. 10 Et videbit sacerdos: & si macula alba est in cute, & capillus eius versus est in albedinem, & signum viuæ carnis fuerit in macula; 11 Lepra vetustissima est in cute carnis suæ, & contaminabit eum sacerdos, non recludet eum, quia immundus est. 12 Et si crescens creuerit lepra in cute, & operuerit lepra omnem cutem plagæ à capite eius usque ad pedes eius omnia quæ oculi sacerdotis possunt videre; 13 Videbit sacerdos. & si operuit lepra omnem carnem eius, mundam iudicabit plagam: tota enim versa est in albedinem, & ideo mundus est homo. 14 In die autem quo apparuerit in ea caro viuæ, erit immundus. 15 Videbitque sacerdos carnem viuam, & contaminabit eam: caro enim viuæ leprosa immunda est. 16 Si enim caro viuæ versa fuerit in albedinem, adducetur ad sacerdotem, 17 Videbitque eam sacerdos: & si versa est plaga in albedinem, mundam iudicabit plagam sacerdos, mundus enim est. 18 Homo autem in cuius cute fuerit scabies, & sanata est. 19 Et in loco vlcis fuerit macula alba aut macula subrufa, videbitur à sacerdote. 20 Videbitque sacerdos, & si aspectus eius humilior est cute, & capilli eius versi sunt in albedinem, contaminabit eum sacerdos, quia plaga lepræ est crescens in vlcere. 21 Si autem viderit eam sacerdos, & si non est in ea capillus albus neque est humilior cute, & ipsa est obscura, recludet eum sacerdos septem diebus. 22 Si autem rursus creuerit in cute, contaminabit eum sacerdos, quia plaga lepræ est.

* וְאִם תַּחְתִּיתִי תַעֲמֹד הַבְּהֵרָה לֹא פִשְׁתָּהּ
 צִרְבֵּת הַשְּׁחִין הִוא וְטָהַר הַכֹּהֵן :
 * אֹד בֶּשֶׂר כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר מְכוֹת יֵאָשׁ וְהִיתָה
 מַחִית הַמְּכוֹר בַּהֲרֹת לְבָנָה אֲדַמְדָּמֶת אוֹ לְבָנָה :
 * וְרָאָה אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֵנָּה נִהְפָּךְ שַׁעַר לֶבֶן בַּבְּהֵרָת
 וּמֵרָאָה עִמָּק מִן הָעוֹר צִרְעַת הִוא בַּמְּכוֹר פִּרְחָהּ
 וְטָמֵא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נִגַּע צִרְעַת הִוא : * וְאִם
 יֵרָאָה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה אֵין בַּבְּהֵרָת שַׁעַר לֶבֶן וּשְׁפִלָּה
 אֵינָנָה מִן הָעוֹר וְהִוא כַּהֲרֹ וְהַסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת
 יָמִים : * וְרָאָה הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אִם פָּשָׂה
 תַּפְשָׁה בְּעוֹר וְטָמֵא הַכֹּהֵן אֹתוֹ נִגַּע צִרְעַת הִוא :
 * וְאִם תַּחְתִּיתִי תַעֲמֹד הַבְּהֵרָת לֹא פִשְׁתָּהּ בְּעוֹר
 וְהִוא כֹּהֵה שֵׁאת הַמְּכוֹר הִוא וְטָהַר הַכֹּהֵן כִּי צִרְבֵּת
 הַמְּכוֹת הִוא : * וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה
 בּוֹ נִגַּע בְּרֹאשׁ אוֹ בִּזְקָן : * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנִּגַּע
 וְהֵנָּה מֵרָאָה עִמָּק מִן הָעוֹר וְבוֹ שַׁעַר צָהָב דָּק וְטָמֵא
 אֹתוֹ הַכֹּהֵן נָתַק הִוא צִרְעַת הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקָן הִוא :
 * וְכִי יֵרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנִּגַּע הַנֶּתֶק וְהֵנָּה אֵין
 מֵרָאָה עִמָּק מִן הָעוֹר וְשַׁעַר שָׁחַר אֵין בּוֹ וְהַסְגִּירוֹ
 הַכֹּהֵן אֶת הַנִּגַּע וְנָתַק שִׁבְעַת יָמִים : * וְרָאָה
 הַכֹּהֵן אֶת הַנִּגַּע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִוא לֹא פָּשָׂה
 הַנֶּתֶק וְלֹא הִיוּ בּוֹ שַׁעַר צָהָב וּמֵרָאָה הַנֶּתֶק אֵין
 עִמָּק מִן הָעוֹר : * וְהַתְּגַלַּח וְאֶת הַנֶּתֶק לֹא יִגְלַח
 וְהַסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים שְׁנִיָּה :
 * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּתֶק בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהֵנָּה
 לֹא פָּשָׂה הַנֶּתֶק בְּעוֹר וּמֵרָאָה אֵינָנּוּ עִמָּק מִן הָעוֹר
 וְטָהַר אֹתוֹ הַכֹּהֵן וּבִכְסָּם בְּגָדָיו וְטָהַר : * וְאִם פָּשָׂה
 יִפְשָׁה הַנֶּתֶק בְּעוֹר אַחֲרֵי טָהֲרָתוֹ : * וְכִי יֵרָאָה הַכֹּהֵן
 וְהֵנָּה פָּשָׂה הַנֶּתֶק בְּעוֹר לֹא יִבְקַר הַכֹּהֵן לְשַׁעַר הַצָּהָב
 טָמֵא הִוא :

* Sin autem steterit in loco suo, vlceris est
 cicatrix, & homo mundus erit.
 * Caro autem & cutis quam ignis exusserit,
 & sanata albam siue ruffam habuerit cicatri-
 D cem:
 * Considerabit eam sacerdos. Et ecce si ver-
 fa est in alborem, locus eius reliqua cute est
 humilior, contaminabit eum, quia plaga le-
 præ in cicatrice orta est.
 * Quod si pilorum color non fuerit im-
 muratus, nec humilior plaga carne reliqua, &
 ipsa lepræ species fuerit subobscura, recludet
 eum septem diebus.
 * Et die septimo contemplabitur. Si cre-
 uerit in cute lepra, contaminabit eum.
 * Sin autem in loco suo candor steterit nō
 satis clarus, plaga combustionis est, & idcir-
 co mundabitur, quia cicatrix est combu-
 sturæ.
 * Vir siue mulier in cuius capite vel barba
 germinauerit lepra:
 * Videbit eos sacerdos. Et siquidem humi-
 lior fuit locus carne reliqua, & capillus flauus
 folioroque subtilior, contaminabit eos, quia
 lepra capitis ac barbæ est.
 * Sin autem viderit locum maculæ æqua-
 E lem vicinæ carni & capillum nigrum, reclu-
 det eum septem diebus.
 * Et die septimo intuebitur. Si non creue-
 rit macula & capillus sui coloris est, & locus
 plagæ carni reliqua æqualis:
 * Radetur homo absq; loco maculæ, & re-
 cludetur septem diebus aliis.
 * Si die septimo visa fuerit stetisse plaga in
 loco suo, nec humilior carne reliqua, mun-
 dabit eum, lotisque vestibis suis mundus
 erit.
 * Sin autem post emundationem rursus
 creuerit macula in cute:
 * Non quæret amplius vtrum capillus in
 flauum colorem sit commutatus, quia aperte
 immundus est.

תרגום אונקלוס

* וְאִם בְּאַתְרָהּ קָמַת בְּהֵרָא לֹא אוֹסִיפֵת רוּשָׁם שְׁחִנָּה הִוא וִידְכִינָה כְּהֵנָּה :
 דְּנֹר וְהִיוּ רוּשָׁם כְּנֹאֶה בְּהֵרָא חִירָא סְמָקָא אוֹ חִירָא :
 * מִשְׁכָּא סְגִירָתָא הִוא בְּכֹנָא סְגִיָּתָא וִיסָאִיב יִתִּיה כְּהֵנָּה מְכַחַשׁ סְגִירָתָא הִוא :
 * לְמַחֲרֹר וּמִכִּיבָא לִיתָהּ מִן מִשְׁכָּא וְהִוא עֲמִיא וִיסְגִירָנָה כְּהֵנָּה שְׁבַע יָמִין :
 * כְּמִשְׁכָּא וִיסָאִיב כְּהֵנָּה יִתִּיה מְכַחַשׁ סְגִירָתָא הִוא :
 * הִוא וִידְכִינָה כְּהֵנָּה אֲרִי רוּשָׁם כְּנֹאֶה הִוא :
 * וְהִוא מְחֻזָּה עִמָּק מִן מִשְׁכָּא וְכִי שַׁעַר סוּמָק וְעֵדֶק וִיסָאִיב יִתִּיה כְּהֵנָּה נִתְקָא הִוא סְגִירָתָא רִישָׁא אוֹ דְקָנָא הִוא :
 * כְּהֵנָּה יִר מְכַחַשׁ נִתְקָא וְהִוא לִיר מְחֻזָּה עִמָּק מִן מִשְׁכָּא וְשַׁעַר אוּכָם לִיר בִּיה וִיסְגִיר כְּהֵנָּה יִר מְכַחַשׁ נִתְקָא שְׁבַע יָמִין :
 * וְיִחְזִי כְּהֵנָּה יִר מְכַחַשׁ בִּיּוֹמָא שְׁבִיעָרָה וְהִוא לֹא אוֹסִיף נִתְקָא לִיר עִמָּק מִן מִשְׁכָּא :
 * וְיִגְלַח סְחֲרֵי נִתְקָא וְעַם נִתְקָא לֹא יִגְלַח וִיסְגִיר כְּהֵנָּה יִר נִתְקָא שְׁבַע יָמִין חֲנִינָה :
 * וְהִוא לֹא אוֹסִיף נִתְקָא וּמְחֻזָּה לִיתָהּ עִמָּק מִן מִשְׁכָּא וִידְכִינָה יִתִּיה כְּהֵנָּה וִיבַע לְבוּשָׁהּ וִידְכִינָה :
 * כְּמִשְׁכָּא בְּהֵרָא רְכוּתִיה :
 * וְיִחְזִינָה כְּהֵנָּה וְהִוא אוֹסִיף נִתְקָא בְּמִשְׁכָּא לֹא יִבְקַר כְּהֵנָּה לְשַׁעַר סוּמָק מְסָבָה הִוא :

* Si autem in loco suo manserit claritas, & non diffundatur, liuor vlceris est, & mundabit eum sacerdos. * Et caro si fuerit in cute sua, combustio ignis, & fuerit in cute eius sanatum combustionis lucens clarum vel per album rubescens.

* Et videbit ipsum sacerdos, & ecce mutauit pilum album in clarum, & aspectus eius humilis à cute, lepra est, in combustionem effloruit, & polluet ipsum sacerdos, tactus lepræ est.

* Si autem viderit ipsum sacerdos, & ecce non est in splendente pilus albus, & humile non sit à cute, & ipsum autem obscurum, & segregabit ipsum sacerdos septem dies.

* Et videbit eum sacerdos in die septimo: si autem effusione diffusum fuerit in cute, & polluet sacerdos eum, tactus lepræ est, in vlcere effloruit.

* Si autem in loco manserit splendens, & non diffundatur in cute, ipse autem obscurus sit, cicatrix combustionis est, & mundabit ipsum sacerdos: enim figura combustionis est.

* Et viro vel mulieri cui fuerit in ipsis tactus lepræ in capite vel in barba. * Et videbit sacerdos tactum, & ecce aspectus eius depressior cute, in ipsa autem pilus flavus subtilis, & polluet eum sacerdos, plaga est, lepra capitis vel lepra barbae est.

* Et si viderit sacerdos tactum plagæ, & ecce non aspectus humilior cute, & capillus flavus non est in ipsa, & segregabit sacerdos tactum plagæ septem dies. * Et videbit sacerdos tactum die septima, & ecce non effusa est plaga, & capillus flavus non est in ipsa, & aspectus plagæ non est humilis à cute.

* Et radetur cutis, at plaga non radetur, & segregabit sacerdos plagam septem dies secundo.

* Et videbit sacerdos plagam die septima, & ecce non diffusa est plaga in cute, postquam rufus fuerit ille, & aspectus plagæ non est humilis à cute, & mundabit eum sacerdos, & lauans vestimenta sua, mundus erit.

* Si autem diffusionem diffusa fuerit plaga in cute, postquam mundatus fuerit ille.

* Et videbit eum sacerdos, & ecce diffusa est plaga in cute, non considerabit sacerdos de pilo flavescente, immundus est.

23 * ἐὰν ὃ κτ' χάριν αὐτῆς μείνῃ τὸ τηλαυγῆμα, ὥς μὴ δια-
24 χέῃ, ἔλῃ τὸ ἐλκεὺς ἐστὶν, καὶ καθαρεύει αὐτὸν ὁ ἱερεὺς. * καὶ
σαρξ ἐὰν γῆν' ἐν τῷ δέρματι αὐτῆς, κατὰ καύμα πυρὸς, ὥς
γῆν' ἐν τῷ δέρματι αὐτῆς τὸ ὑγιαίνειν τὸ κατὰ καύματ' αὐ-
25 τὸν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδὲ μετέβαλεν τρίχα λευκὴν εἰς τὸ αὐγάζον,
καὶ ἡ ὄψις αὐτῆς ταπεινὴ ἀπὸ τοῦ δέρματος, λέπρα ἐστὶν, ἐν τῷ
κατὰ καύματι ἐξελύθησεν, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, ἀφ' ἧς λέ-
26 πρας ἐστὶν. * ἐὰν ὃ ἰδῇ αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδὲ ὅτι ἐστὶν ἐν τῷ
αὐγάζοντι θρίξ λευκή, καὶ ταπεινὸν μὴ ἢ ἀπὸ τοῦ δέρματος,
ὥς αὐτὸ ὃ ἀμαυρὸν, καὶ ἀφορεύει αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἐπὶ αἱμέρας.
27 * καὶ ὃ ψε' αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ· ἐὰν δὲ
διαχύῃ (καὶ διαχέῃ) ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ ὁ ἱερεὺς αὐτὸν,
28 ἀφ' ἧς λέπρας ἐστὶν ἐν τῷ ἐλκεὶ ἐξελύθησεν. * ἐὰν ὃ κτ' χά-
ριν μείνῃ τὸ αὐγάζον, καὶ μὴ διαχυθῇ ἐν τῷ δέρματι, αὐτὴ
ὃ ἀμαυρὸν ἢ, ἔλῃ τὸ κατὰ καύματ' ἐστὶν, καὶ καθαρεύει αὐτὸν
ὁ ἱερεὺς· ὃ γὰρ χαρὰ κτήρ τὸ κατὰ καύματ' ἐστὶν.

29 * καὶ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ ὃ ἐὰν γῆν' ἐν αὐτοῖς ἀφ' ἧς λέπρας
30 ἐν τῇ κεφαλῇ ἢ ἐν τῷ πώγονι. * καὶ ὃ ψε' ὁ ἱερεὺς τὴν ἀ-
φῆν, ὥς ἰδὲ ἡ ὄψις αὐτῆς κοιλοτέρα τοῦ δέρματος, ἐν αὐτῇ ὃ
θρίξ ξανθίζουσα λεπτὴ, ὥς μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, θραύσμά ἐστιν,
31 λέπρα τὴν κεφαλῆς ἢ λέπρα τὸ πώγονός ἐστιν. * καὶ ἐὰν ἰδῇ
ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφῆν τοῦ θραύσματος, καὶ ἰδὲ ἡ ὄψις ἐγκοιλοτέ-
ρα τοῦ δέρματος, καὶ θρίξ ξανθίζουσα ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτῇ, καὶ
ἀφορεύει ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφῆν τοῦ θραύσματος ἐπὶ αἱμέρας.

32 * καὶ ὃ ψε' ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφῆν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ, ὥς ἰδὲ
ἐ διεχύθη τὸ θραύσμα, ὥς θρίξ ξανθίζουσα ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτῇ,
καὶ ἡ ὄψις τοῦ θραύσματος ὅτι ἐστὶ κοίλη ἀπὸ τοῦ δέρματος.

33 * καὶ ξυρηθῇ τὸ δέσμα, τὸ ὃ θραύσμα ἐξυρηθῇ, καὶ
ἀφορεύει ὁ ἱερεὺς τὸ θραύσμα ἐπὶ αἱμέρας τοῦ δεύτερου.

34 * καὶ ὃ ψε' αὐτὸ ὁ ἱερεὺς τὸ θραύσμα τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ,
ὥς ἰδὲ ἐ διεχύθη τὸ θραύσμα ἐν τῷ δέρματι μτ' τὸ ξυρηθῇ-
ναι αὐτόν, ὥς ἡ ὄψις τοῦ θραύσματος ὅτι ἐστὶ κοίλη ἀπὸ τοῦ
δέρματος, καὶ καθαρεύει αὐτόν ὁ ἱερεὺς, καὶ πλυάμενται
τὰ ἱμάτια αὐτῆς, καὶ αἰσὶς ἔσται.

35 * ἐὰν ὃ διαχύσει διαχέηται τὸ θραύσμα ἐν τῷ δέρματι
36 μτ' τὸ καθαρεύειν αὐτόν. * καὶ ὃ ψε' αὐτόν ὁ ἱερεὺς, ὥς
ἰδὲ διακέχυ' τὸ θραύσμα ἐν τῷ δέρματι, ὅτι ἐπισκέφε-
ται ὁ ἱερεὺς περὶ τὸ τελεῖν τὴν ξανθίζουσαν, ἀκαθάρτος ἐστὶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et si in loco suo steterit macula nec creuit, cicatrix vlceris est, & mundabit eum sacerdos. 24 Homo autem in cuius cute fuerit exustio ignis, & fuerit cicatrix combustionis macula alba subrufa aut totaliter alba: 25 Videbit eam sacerdos. & si pilus eiusdem maculae versus est in albedinem, & aspectus eius profundior est cute, lepra est crescens in combustionem. & contaminabit eum sacerdos quia plaga lepræ est.

26 Si autem viderit eam sacerdos & non est pilus albus in macula illa, neque est humilior cute, & est subobscura, recludet eum sacerdos septem diebus. 27 Et videbit eum sacerdos in die septimo: si crescens creuerit in cute, contaminabit eum sacerdos, quia plaga lepræ est.

28 Si autem in loco suo steterit macula nec creuit in cute, & ipsa est obscura, macula combustionis est. Et mundabit eum sacerdos, quia cicatrix combustionis est. 29 Vir autem siue mulier in cuius capite aut barba fuerit plaga: 30 Videbit sacerdos plagam. & si aspectus eius fuerit profundior cute, & in ipsa fuerit capillus flavus tenuissimus, contaminabit eum sacerdos, quia lepra capitis siue barbae est.

31 Et si viderit sacerdos plagam lepræ, & aspectus eius non est profundior cute, & capillus niger non est in eo, recludet sacerdos plagam lepræ septem diebus. 32 Et videbit sacerdos plagam in die septimo. & si non creuit lepra nec est in ea capillus flavus, & aspectus lepræ non est profundior cute: 33 Tondebit in circuitu lepræ, & lepram ipsam non tondebit, & recludet sacerdos lepram septem diebus aliis.

34 Et videbit sacerdos lepram in die septimo: & si non creuit lepra in cute, & aspectus eius non est profundior cute, mundum iudicabit eum sacerdos: & lauabit vestimenta sua, & mundabitur. 35 Si autem rursus creuerit lepra in cute post emundationem suam:

36 Videbit eum sacerdos. & si creuit lepra in cute, non curabit sacerdos de capillo flavo, quia immundus est.

* ואם בעיניו עמד הנתק ושער שחר צמח בו נרפא
 הנתק טהור הוא וטהרו הכהן : * ואיש או-
 אשה כי יהיה בעור-בשרם בהרת בהרת לבגד :
 * וראה הכהן והנה בעור-בשרם בהרת בהות לבגד
 בהק הוא פרח בעור טהור הוא : * ואיש כי
 ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא : * ואם מפאת
 פניו ימרט ראשו גבה הוא טהור הוא : * וכי יהיה
 בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם צרעת פרחת
 הוא בקרחתו או בגבחתו : * וראה אתו הכהן והנה
 שארת הנגע לבנה אדמדם בקרחתו או בגבחתו
 במראה צרעת עור בשר : * ואיש צרוע הוא טמא
 הויא טמא יטמאנו הכהן בראשו נגעו : * והצרוע
 יאשר-בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה
 פרוע ועל-שפם יעטה וטמא יקרא : * כל-
 ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הויא בדר ישב מחוץ
 למחנה מושבו : * ותכנר כי יהיה בו
 נגע צרעת בבגד צמר או בבגד פשתים : * או בשתי
 או בערב לפשתים ולצמר או בעור או בכל מלאכת
 עור : * והיה הנגע ירקרק וצמר או אדמדם בבגד או
 בעור וצמר בשתי וצמר בערב וצמר כל-עור נגע
 צרעת הוא והראה את-הכהן : * וראה הכהן את-
 הנגע והסגיר את-הנגע שבעת ימים : * וראה
 את-הנגע ביום השביעי כי פשה הנגע בבגד או-
 בשתי או בערב וצמר לכל אשר יעשה העור
 למלאכה צרעת ממארת הנגע טמא הוא : * ושרף
 את-הבגד או את-השתי או את-הערב בצמר וצמר
 בפשתים או את-כל-כלי העור אשר יהיה בו
 הנגע כי צרעת ממארת הוא באש השרף : * ואם
 יראה הכהן והנה לא פשה הנגע בבגד או בשתי וצמר
 בערב וצמר כל-כלי עור :

37 * Porro si steterit macula , & capilli nigri
 fuerint , nouerit hominem sanatum esse , &
 confidenter eum pronuntiet mundum.
 38 * Vir siue mulier in cuius cute candor ap-
 paruerit ;
 39 * Intuebitur eos sacerdos : si deprehende-
 rit subobscurum alborem lucere in cute , sciat
 non esse lepram , sed maculam coloris candidi
 & hominem mundum.
 40 * Vir de cuius capite capilli fluunt , caluus
 & mundus est.
 41 * Et si à fronte ceciderint , pili recaluaster &
 F mundus est.
 42 * Sin autem in caluitio siue in recaluatione
 albus vel ruffus color fuerit exortus ;
 43 * Et hoc sacerdos viderit , cōdemnabit eum
 haud dubiæ lepræ , quæ orta est in caluitio.
 44 * Quicunque ergo maculatus fuerit lepra ,
 45 & separatus est ad arbitrium sacerdotis , habe-
 bit vestimenta dissuta , caput nudum , os veste
 contextum , contaminatum ac sordidum se
 clamabit ,
 46 * Omni tempore quo leprosus est & im-
 mundus , solus habitabit extra castra.
 47 * Vestis lanca siue linea , quæ lepram ha-
 buerit.
 48 * In stamine atque subtegmine aut certæ
 pellis , vel quicquid ex pelle confectum est.
 49 * Si alba vel ruffa macula fuerit infecta , le-
 pra reputabitur.
 50 * Ostendeturque sacerdoti . qui considera-
 tam recludet septem diebus.
 51 * Et die septimo rursus aspiciens si depre-
 G henderit creuisse , lepra perseverans est , pollu-
 tum iudicabit vestimentum , & omne in quo
 fuerit inuenta.
 52 * Et idcirco comburetur flammis.
 53 * Quod si eam viderit non creuisse :

תרגום אינקלוס

37 ואם כד תורה קם נתקא ושער אופם צמח ביה אחסי נתקא דכי הוא וידכניה כחנא : 37 וגבר או אחסא ארי יתי במשך בשריהון בהרן
 בהרן חורן : 39 ויחיו כחנא ויהא במשך בשריהון בהרן עמין חורן בוחקא הוא סגי במשכא דכי הוא : 40 וגבר ארי יתר שער רישיה קרח
 הוא דכי הוא : 41 ואם מלקביל אפוחי יתר שער רישיה גלוש הוא דכי הוא : 42 וארי יתי בקרחתא או בגלושותא מכתש חויר סמוק סגירות
 סגיא היא בקרחתיה או בגלושותיה : 43 ויחיו יתיה כחנא ויהא עמקא מכתשא חויר סמוק בקרחתיה או בגלושותיה כמחוי סגירותא משך
 בשרא : 44 גבר סגיר הוא מסאב הוא סאבא יסאיכניה כחנא ברישיה מכתשיה : 45 וסגירא דכיה מכתשא לבושותיה יהון מבועין ורישיה
 יתי פריע ועל שפם באבילא יתעשף ולא תסתאבון לא תסתאבון יקרי : 46 כל יומין דמכתשא ביה יתי מסאב מסאב הוא פלחודותי יתב סבא
 למשריתא יתי מוחביה : 47 ולבושא ארי יתי ביה מכתש סגירי בלוש עמר או בלוש כיתן : 48 או בשתיא או בערבא לכיתנא ולעמר
 או במשכא או בכל עיכית משך : 49 ויחיו מכתשא ירוק או סמוק בלושא או במשכא או בשתיא או בערבא או בכל מאן ומשך מכתש סגירותא
 הוא ויחיו לכחנא : 50 ויחיו כחנא ית מכתשא ויסגיר ית מכתשא שבועא יומין : 51 ויחיו ית מכתשא ביומא שביעאה ארי אוסיף מכתשא
 בלושא או בשתיא או בערבא או במשכא לכל דיתעבד משכא לעיכידתא סגירותא מכתשא מסאב הוא : 52 ויחיו ית לבושא או ית
 שתיא או ית ערבא בעמר או בכיתנא או ית כל מאן דמשך דיהי ביה מכתשא ארי סגירותא מכתשא הוא כחנא תחוקדו : 53 ואם יחיו כחנא
 ויהא לא אוסיף מכתשא בלושא או בשתיא או בערבא או בכל מאן דמשך :

² Si autem viderit sacerdos, et non diffusus fue- 53
rit tactus in veste, vel in stamine, vel in subtegmi-
ne, vel in omni vase pelliceo.

37 * ἐδὴ δὲ ἐνώπιον αὐτῆς μένη ἔπι χώρας τὸ θραῦσμα, καὶ
θελὶξ μέλαινα ἀναλείλη ἐν αὐτῇ, ὑγίακεν τὸ θραῦσμα, κα-
38 θαρὲς ἐστίν· ἔκ καθαρεῖ αὐτὴν ὁ ἱερδύς. * καὶ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ ὃ
ἐδὴ γῆ) ἐν δέρματι τὴ σαρκὸς αὐτῆς αὐγάσματα αὐγά-
39 ζοντα λουκαθίζοντα. * (ὁ ὕψε) ὁ ἱερδύς, ἔκ ἰδού ἐν δέρματι
τὴ σαρκὸς αὐτῆς αὐγάσματα αὐγάζοντα λουκαθίζοντα ἄλ-
40 φθ' ἐστίν, ἔξανθ' αἱ ἐν τῷ δέρματι, καθαρός ἐστιν. * ἐδὴ δὲ
ἡνιμαδῆση ἡ κεφαλὴ αὐτῆς φαλακρός ἐστὶ, καθαρός ἐστιν.
41 * ἐδὴ ὃ κτ' ὡρῶσιν αὐτῆς μαδῆση ἡ κεφαλὴ αὐτῆς δὴ α
42 φάλαντός ἐστι, καθαρός ἐστιν. * ἐδὴ ὃ γῆ) ἐν τῷ φαλα-
κρώματι αὐτῆς, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαιώματι αὐτῆς ἀφ' ἡ λουκῆ
ἢ πυρρίθουσα, λέπρα ἔξανθ' ἰθυσά ἐστὶν ἐν τῷ φαλακρώ-
43 ματι αὐτῆς, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαιώματι αὐτῆς. * (ὁ ὕψε)
αὐτὴν ὁ ἱερδύς, ἔκ ἰδού ἢ ὅψις τῆς ἀφῆς λουκῆ ἢ πυρρίθουσα
ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτῆς, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαιώματι αὐτῆς
44 ὡς εἶδος λέπρας ἐν τῷ δέρματι τὴ σαρκὸς αὐτῆς. * δὴ θρῶπος
λεπρός ἐστίν, ἀκάθαρτός ἐστιν· μιδῶσει μιανεῖ αὐτὴν ὁ ἱερδύς,
45 ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτῆς ἢ ἀφ' αὐτῆς. * ἔκ ὡρῶσιν ἐν ὃ ἐστίν ἢ ἀ-
φῆ, ἰαίματια αὐτῆς εἶσαι παραλελυμένα, ἔκ ἡ κεφαλὴ αὐτῆς
ἀκατακάλυπτος, ἔκ περὶ τὸ σῶμα αὐτῆς περιβαλέσθω, ἔκ ἀκά-
46 θαρτος κεκλήσθ' * πάσας τὰς ἡμέρας, ὅσας ἐδὴ ἢ ἐπ' αὐτῇ
ἢ ἀφῆ, ἀκάθαρτος ὡς ἀκάθαρτος εἶσαι, κεχωρισμένος καθήσθ' ,
47 ἔξω τὴ παρεμβολῆς εἶσαι αὐτῆς ἢ διαλειθῆ. * ἔκ ἰμάτιον ὃ ἐδὴ
γῆ) ἐν αὐτῇ ἀφ' ἡ λέπρας ἐν ἱματίῳ ἐρέω, ἢ ἐν ἱματίῳ
48 συπαίω. * ἢ ἐν σήμονι, ἢ ἐν κρόκη, ἢ ἐν τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν τοῖς
49 ἐρέοις, ἢ ἐν δέρματι, ἢ ἐν παντὶ ἐργασίμῳ δέρματι. * (ὁ γῆ)
ἢ ἀφῆ χλωρίζουσα ἢ πυρρίθουσα ἐν τῷ δέρματι, ἢ ἐν τῷ ἱμά-
τίῳ, ἢ ἐν τῷ σήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκη, ἢ ἐν παντὶ σκεύει ἐργα-
50 σίμῳ δέρματος, ἀφῆ λέπρας ἐστίν. ἔκ δείξει τῷ ἱερεῖ. * καὶ
ὁ ὕψε) ὁ ἱερδύς τὴν ἀφῆν, καὶ ἀφορεῖ ὁ ἱερδύς τὴν ἀφῆν ἐπὶ τῇ ἡ-
51 μέρας. * (ὁ ὕψε) τὴν ἀφῆν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ· ἐδὴ ὃ δια-
χέ) ἢ ἀφῆ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ σήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκη, ἢ ἐν
τῷ δέρματι, καὶ πάντα ὅσα ἐδὴ ποιηθῇ δέρματα ἐν τῇ ἐργα-
52 σίᾳ, λέπρα ἔμμονός ἐστιν ἢ ἀφῆ, ἀκάθαρτός ἐστι. * κατὰ καὶ
σει τὸ ἱμάτιον, ἢ τὸν σήμονα, ἢ τὴν κρόκην, ἢ ἐν τοῖς ἐρέοις, ἢ ἐν
τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ, ἐν ὃ δὴ ἢ ἐν αὐτῇ ἢ
53 ἀφῆ, ὅτι λέπρα ἔμμονός ἐστιν, ἐν πυρὶ κατὰκαυθήσθ' . * ἐδὴ
ὃ ἰδὴ ὁ ἱερδύς, ἔκ μὴ διαχέ) ἢ ἀφῆ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ σή-
μονι, ἢ ἐν τῇ κρόκη, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ.

¹⁷ Si autem lepra stetit sicut antea erat: & capillus niger ortus est in ea, sanata est lepra, mundus est, & mundum indicabit eum sacerdos. ¹⁸ Vir autem siue mulier in quorum cute carnis fuerint maculae albae: ¹⁹ Videbit sacerdos. & si in cute carnis eorum sunt maculae subobscurae albae, macula coloris candidi est crescens in cute, mundusque est. ²⁰ Vir autem cuius capilli capitis fluunt, caluus & mundus est. ²¹ Si autem contra faciem suam fluerint capilli capitis eius, recaluaster est, mundusque est. ²² Et si fuerit in caluitio aut in recaluatione plaga alba subrufa, lepra est crescens in caluitio eius aut in recaluatione eius. ²³ Videbitque eum sacerdos. & si macula plagae alba fuerit & subrufa in caluitio eius aut in recaluatione eius sicut aspectus leprae cutis carnis: ²⁴ Vir leprosus est, immundus est: contaminans contaminabit eum sacerdos, in capite eius est plaga eius. ²⁵ Leprosus autem in quo fuerit plaga, vestimenta eius erunt scissa, & caput eius erit nudum, & os eius inuoluetur panno sicut lugens. Et non contaminemini neque immundi sitis, clamabit. ²⁶ Cunctis diebus quibus habuerit plagam, erit immundus, immundus enim est, solus habitabit, extra castra erit habitatio eius. ²⁷ Et vestis in qua fuerit plaga leprae in veste lanea aut in veste lineae. ²⁸ Aut in stamine vel in subtegmine de lino aut de lana aut in pelle, vel in quocunque quod factum est ex pelle. ²⁹ Si fuerit plaga pallida aut rufa in veste aut in pelle vel in stamine aut in subtegmine aut in quacunque veste pellicea, plaga leprae est, ostendeturque sacerdoti. ³⁰ Et videbit sacerdos plagam, & recludet eam septem diebus. ³¹ Videbitque plagam in die septimo: & si creuit in veste vel in stamine aut in pelle aut in quocunque quod ex pelle fit, leprae corrodentis est plaga: immundus erit. ³² Et comburet vestem aut stamen aut subtegmen laneum aut lineum aut quancunque vestem pelliceam in quibus fuerit plaga, quia lepra corrodens est, igne comburetur. ³³ Et si viderit sacerdos quod non creuit plaga in vestimento aut in stamine vel subtegmine aut in omni veste pellicea:

* ויצור הכהן וכבסו את אשר בו הנגע והסגירו
 שבעת ימים שנית: * וראו הכהן אחרי
 הכבס את הנגע והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע
 לא פשה טמא הוא באש תשרפנו פחתת הוה
 בקרחתו או בגבחתו: * ואם ראה הכהן והנה כחה
 הנגע אחרי הכבס אתו וקרע אתו מן הבגד או מן
 העור או מן השתי או מן הערב: * ואם תראה
 עוד בגד או שתי או בערב או בכל כלי עור
 פרחת הוא באש תשרפנו את אשר בו הנגע:
 * והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר
 תכבס וסר מהם הנגע וכבס שנית וטהר: * ואם
 תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים או השתל
 או הערב או כל כלי עור לטהרו או לטמאו:

יד

* וידבר יהוה אל משה לאמר:
 * זאת תהיה תורת המצוה ביום טהרתו
 והובא אל הכהן: * ויצא הכהן אל מחוץ
 למחנה וראו הכהן והנה נרפא נגע הצרעת
 מן היצורע: * ויצור הכהן ולקח למטהר שתי
 צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעים ואזב:
 * ויצור הכהן ושחט את הצפור האחת אל
 כלי חרש על מים חיים: * את הצפר החיה
 יקח אתה וארז עץ הארז וארז שני תולעים
 וארז האזב וטבל אותם וארז הצפר החיה בדם
 הצפר השחט על המים החיים: * והזה על
 המטהר מן הצרעת שבע פעמים וטהרו ושלח
 את הצפר החיה על פני השדה: * וכבס
 המטהר את בגדיו וגלח את כל שער ורחץ במים
 וטהר ואחר יבוא אל המחנה וישב מחוץ לאהל
 שבעת ימים:

54 * Præcipiet, & lauabunt id in quo lepra
 est, recludetque illud septem diebus aliis.
 55 * Et cum viderit faciem quidem pristinam
 non reuersam, nec tamen creuisse lepram, im-
 mundum iudicabit, & igne comburet, eo
 quod infusa sit in superficie vestimenti vel per
 totum lepra.
 56 * Sin autè obscurior fuerit locus lepræ post-
 quam vestis est lota, abrumpet eum & à soli-
 do diuidet.
 57 * Quod si vltra apparuerit in his locis quæ
 prius immaculata erant, lepra volatilis & va-
 ga debet igni comburi.
 58 * Si cessauerit, lauabit aqua ea quæ pura
 sunt secundo, & munda erunt.
 59 * Ista est lex lepræ vestimenti lanei & linei
 staminis atque subtegminis, omnisque supel-
 lectilis pelliceæ, quomodo mundari debeat
 vel contaminari.

CAP. XIII.

1 L Ocutusq; est Dominus ad Moysen, dicens:
 A * Hic est ritus leprosi quando mundan-
 2 dus est. Adducetur ad sacerdotem.
 3 * Qui egressus de castris, cum inuenerit le-
 pram esse mundatam:
 4 * Præcipiet ei qui purificatur, vt offerat
 duos passeris viuos pro se, quos vesci licitum
 est, & lignum cedrinum vermiculumque &
 hyssopum.
 5 * Et vnum ex passeribus immolari iubebit
 in vase fictili super aquas viuentes.
 6 * Alium autem viuum cum ligno cedrino,
 & cocco, & hyssopo, tinget in sanguine passe-
 ris immolati.
 7 * Quo asperget illum qui mundandus est
 septies vt iure purgetur, & dimittet passerem
 viuum, vt in agrum auolet.
 8 * Cumque lauerit homo vestimenta sua, ra-
 det omnes pilos corporis, & lauabitur aqua:
 B purificatusque ingredietur castra, ita dunita-
 xat vt maneat extra tabernaculum suum se-
 ptem diebus.

Math. 8. a
 Marc. 1. a
 Luc. 5. c
 & 17. d.

תרגום אונקלוס

54 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 55 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 56 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 57 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 58 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 59 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 1 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 2 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 3 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 4 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 5 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 6 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 7 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות
 8 ויפקיד כהנא ויחורו ית דביה מכתשא ויסגריניה שבועא יומין חנינות

* Et præcipiet sacerdos, & lauabit in quo fuerit 54
in ipso tactus, & segregabit sacerdos tactum septē
dies secundo.

* Et videbit sacerdos postquam lotus fuerit ta- 55
ctus: & si autem non mutauerit tactus aspectum
suum, & tactus non diffunditur, immundum est, in
igne comburetur: firmatus est in veste, vel in sta-
mine, vel in subtegmine.

* Et si viderit sacerdos, & fuerit obscurus ta- 56
ctus postquam lotum fuerit ipsum, rumpet illud à
veste, vel à stamine, vel à subtegmine, vel à pelle.

* Si autem apparuerit amplius in veste, vel in 57
stamine, vel in subtegmine, vel in omni vase pelli-
ceo, lepra florens est, in igne comburetur in quo est
tactus. * Et vestis, vel stamen, vel subtegmen, 58
vel omne vas pelliceum, quod lauabitur, & recedet
ab ipso tactus, & lauabitur secundo, & mundum
erit. * Hac lex tactus lepræ vestis laneæ, vel stup- 59
peæ, vel staminis, vel subtegmis, vel omnis vasis
pellicei, ad mundandum illud vel polluendum.

CAP. XIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Hac lex leprosi, qua die mundatus fuerit, 1
& adducetur ad sacerdotem.

* Et egredietur sacerdos extra castra, & vide- 2
bit sacerdos, & ecce sanatur tactus lepræ à leproso.

* Et iubebit sacerdos, et accipient mundato duas 4
auiculas viuas puras, & lignum cedrinum, & re-
tortum coccinum, & hyssopum.

* Et iubebit sacerdos, & immolabunt auiculam 5
vnam in vase fictili in aqua viuente.

* Et auiculam viuentem accipiet eam, & lignū 6
cedrinum, & retortum coccinum, & hyssopum, &
tinget ea, & auiculam viuentem in sanguine auicu-
le immolata in aqua viuente.

* Et asperget super mundatum à lepra septies, 7
& mundus erit, & dimittet auiculam viuam in
campum.

* Et lauabit mundatus vestes suas, & radet 8
omnem pilum suum, & lauabitur in aqua, & mun-
dus erit; & post hæc ingredietur in castra, & ma-
nebit extra domum suam septem dies.

54 * καὶ συντάξει ὁ ἱερεὺς, καὶ πλυνεῖ ἐφ' ἃ ἐστὶν ἢ ἐπ' αὐτῷ ἡ
ἀφή, & ἀφορεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφὴν ἐπὶ αὐτῷ ἡμέρας ὀδύτερον.

55 * καὶ ὅψεται ὁ ἱερεὺς μὲν τὸ πλυνθῆναι τὴν ἀφὴν, καὶ εἰ δὲ μὴ
μεταβάλλῃ ἡ ἀφή τὴν ὅψιν αὐτῆς, & ἡ ἀφή ἐδιαχρεῖται, ἀκά-
θαρτον ἐστὶν, ἐν πυρὶ καὶ κατακαυθήσεται ἐς ἥμεραν ἐν τῷ ἱματίῳ,

56 ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ. * καὶ ἐὰν ἴδῃ ὁ ἱερεὺς, καὶ ἡ
ἀμαυρὰ ἡ ἀφή μὲν τὸ πλυνθῆναι αὐτὸ, δὲ πορρήξῃ αὐτὸ ἀπὸ
τοῦ ἱματίου, ἢ ἀπὸ τοῦ στήμονος, ἢ ἀπὸ τῆς κρόκης, ἢ ἀπὸ τοῦ δέρ-

57 ματός. * ἐὰν δὲ ὁφθῇ ἐπὶ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι,
ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκιδέει δερματίνῳ, λέπται ξανθίζου-
σα ἐστὶν, ἐν πυρὶ καὶ κατακαυθήσεται ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ ἀφή.

58 * καὶ τὸ ἱμάτιον, ἢ ὁ στήμων, ἢ ἡ κρόκη, ἢ πᾶν σκιδέει δερ-
μάτινον, ὃ πλυνθήσεται, καὶ ἀποσήσεται ἀπ' αὐτῶν ἡ ἀφή, καὶ
πλυνθήσεται ὀδύτερον, καὶ καθαρὸν ἔσται.

59 * ἔτι ὁ νόμος ἀφῆς λέπταις ἱματίος ἐρέει, ἢ συππικίνου,
ἢ στήμονος, ἢ κρόκης, ἢ παντὸς σκιδέους δερματίνου, εἰς τὸ κα-
θαρίσαι αὐτὸ ἢ μιδῆναι.

ιδ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Moysen, λέγων·

2 * ἔτι ὁ νόμος τοῦ λεπτοῦ ἢ τοῦ ἡμέρα καθαρῶς, &
παρακαλεῖται πρὸς τὸν ἱερέα·

3 * & ὁ ἱερεὺς ἔξω τῆς παρεμβολῆς, & ὅψεται ὁ
ἱερεὺς, & ἰδὲ ἵαται ἡ ἀφή τῆς λέπταις ἀπὸ τοῦ λεπτοῦ.

4 * καὶ παρακαλεῖ ὁ ἱερεὺς, & λήφονται τὰ κεκαθαρισμέ-
νω δύο ὀρνίδια ζῶντα καθαρὰ, καὶ ξύλον κέδρινον, καὶ κε-
κλωσμένον κόκκινον, καὶ ὕσσωπον.

5 * καὶ παρακαλεῖ ὁ ἱερεὺς, καὶ σφάζουσι τὸ ὀρνίδιον τὸ ἐν εἰς
ἀγρίον ὄρεον ἐφ' ὕδατι ζῶντι.

6 * καὶ τὸ ὀρνίδιον τὸ ζῶν λήφεται αὐτό, καὶ τὸ ξύλον τὸ
κέδρινον, καὶ τὸ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ τὴν ὕσσωπον, καὶ
βάψει αὐτὰ ἐν τῷ ὀρνίδιον τὸ ζῶν εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιδίου &
σφαγῆτος ἐφ' ὕδατι ζῶντι.

7 * καὶ περιρρανεῖ ἐπὶ τὸν καθαρῶς τὰ ἀπὸ τῆς λέπταις
ἐπὶ αὐτοῖς, καὶ καθαρὸς ἔσται καὶ ὁ ὀρνίδιον τὸ ζῶν
εἰς πεδίον.

8 * & πλυνεῖ ὁ καθαρῶς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & ἐξυρήσει
πᾶσαν τὴν τρίχα αὐτοῦ, & λείπεται ἐν ὕδατι, καὶ καθαρὸς
ἔσται & μὲν ταῦτα εἰσελθούσιν εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ δια-
τείψει ἔξω τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐπὶ αὐτῶν ἡμέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

1 Iubebit sacerdos, & lauabunt illud in quo fuerit plaga, & recludet illud septem diebus aliis. 2 Videbitque sacerdos postquam lauerunt lo-
cum plagæ, & si non est mutata plaga ab eo quod erat, neque creuit plaga, immundum erit, igni combures illud, corrosio enim est in vetustate sua,
vel in nouitate sua.

3 Et si viderit sacerdos quod plaga est subobscura postquam lauerunt eam, abrumpet eam à vestimento, aut de
pelle, aut de stamine, aut de subtegmine. 4 Et si ultra apparuerit in vestimento, aut in stamine, vel in subtegmine, aut in quacunque veste pelli-
cea multiplicata est, igni combures illud in quo est plaga. 5 Vestis autem aut stamen, aut subtegmen aut omnis vestis pellicea quæ lota fuerit &
recesserit ab eis plaga, lauabitur secundo, & sic mundabitur.

6 Hæc est lex plagæ lepræ vestis laneæ, aut lineæ, aut staminis vel subtegmis
aut omnis supellectilis pelliceæ, quomodo mundari debeat vel contaminari.

CAPVT XIII.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS AD MOYSEN, Dicens:

1 Hæc est lex leprosi, in die emundationis suæ adducetur ad sacerdotem. 2 Et egre-
dietur sacerdos extra castra, & videbit sacerdos. & si sanata fuerit lepra leprosi: 3 Præcipietque sacerdos ut tollant ei qui mundandus est duos
passeres viuos mundos, & lignum cedri, & coccinum, & hyssopum. 4 Præcipietque sacerdos ut immolent passerem vnum in vase fictili super
aquis fontis. 5 Passerem autem viuum tollat & lignum cedrinum, & coccinum, & hyssopum. & tinget ea & passerem viuum in sanguine passe-
ris immolati super aquas fontis. 6 Et asperget septies super illum qui mundandus est à lepra, & mundabit eum, & dimittet passerem viuum
super faciem agri. 7 Lauabitque ille qui mundandus est vestimenta sua, & tondebit omnes pilos suos, & lauabitur aqua, & sic mundabitur.
Et postea ingreditur in castra, & manebit extra tabernaculum suum septem diebus.

* Et erit die septima, radet omnem pilum suum, 9
caput suum, & barbam, & supercilia, & omnem
pilum suum radet, & lauabit vestes suas, & laua-
bit corpus suum aqua, & mundabitur. * Et die 10
octaua accipiet duos agnos immaculatos anniculos,
& ouem vnā immaculatā anniculā, & tres deci-
mas simile ad sacrificium conspersum in oleo, & se-
xtarium olei vnum. * Et stabit sacerdos mūdans 11
hominē qui mundatur, & hæc corā Domino, super
ostium tabernaculi testimonij. * Et accipiet sacer- 12
dos agnum vnū, & offeret eum pro delicto, & se-
xtarium olei, & separabit illa separationem coram
Domino. * Et immolabunt agnū in loco, ubi immo- 13
labunt holocausta, & quæ pro peccato, in loco san-
cto, est enim quod pro peccato, sicut quod pro delicto
est sacerdoti: sancta sanctorū est. * Et accipiet sacer- 14
dos à sanguine qui pro delicto, & imponet sacerdos
super extremum auriculæ qui mundatur dextra, et
super extremitatē manus eius dextra, & super ex-
tremitatē pedis eius dextri. * Et accipiens sacerdos 15
à sextario olei infundet super manum sacerdotis si-
nistram. * Et tinget sacerdos digitum suum dextrū 16
ab oleo existenti in manu eius sinistra, & asperget
septies ab oleo digito suo coram Domino.

* At reliquum oleum quod est in manu eius, im- 17
ponet sacerdos super extremum auriculæ eius qui
mundatur dextra, & super extremum manus eius
dextra, & super extremum pedis eius dextri, su-
per locum sanguinis qui pro delicto. * At reliquum 18
oleum quod super manum sacerdotis, imponet sacer-
dos super caput mundati, & propitiabit pro eo sa-
cerdos coram Domino.

* Et faciet sacerdos quod pro peccato, & propi- 19
tiabit sacerdos pro eo qui mundatur à peccato suo,
& post hoc immolabit sacerdos holocaustum.

* Et sacrificium offeret super altari coram Domi- 20
no, & propitiabit pro eo sacerdos, & mundabitur.

* Si autem pauper fuerit, & manus eius non in- 21
uenerit, accipiet agnum vnum in quod deliquit in
segregationem, vt propitiet pro eo, & decimam si-
mile vnā cōspersa in oleo in sacrificiū, & sextariū 22
olei vnum. * Et duos turtures, vel duos pullos
columbarum, quæcunque inuenerit manus eius, &
erit vnus pro peccato, et vnus in holocaustum.

9 * Ἐσαυ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ, ξυρήσῃ) πᾶσαν τὴν τρίχα
αὐτῆς, τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, & τὴν πώγωνα, & τὰς ὀφρύς, & πᾶ-
σαν τὴν τρίχα αὐτῆς ξυρήσῃ). & πλυεῖ τὰ ἱμάτια αὐτῆς, καὶ
10 λούσῃ) τὸ σῶμα αὐτῆς ὕδατι, καὶ καθαριώσῃ). * καὶ τῇ ἡ-
μέρᾳ τῇ ὀγδόῃ λήψῃ) δύο ἀμνὺς ἀμώμους ἐνιαυσίους, καὶ
ᾠθεύσας ἐν ἀμώμον ἐνιαύσιον, & τρία δέκατα σεμιδάλεως
εἰς θυσίαν πεφυραμένῃ ἐν ἐλαίῳ, & κοτύλῃ ἐλαίῳ μίαν.
11 * καὶ στήσει ὁ ἱερεὺς ὁ καθαρίζων τὸν ἀνθρώπον τὸν καθαριζό-
μενον, & ταῦτα ἐναντι κυρίου, ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς & μαρ-
12 τυρεῖς. * καὶ λήψῃ) ὁ ἱερεὺς τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα. & ᾠθεύσας
αὐτὸν τῇ πλημμελίᾳ, & τὴν κοτύλην & ἐλαίῳ, & ἀφορεῖ αὐ-
13 τὰ ἀφόροσμα ἐν δυνάμει κυρίου. * καὶ σφάζουσι τὸν ἀμνὸν ἐν
τῷ πῶ, & σφάζουσι τὰ ὀλοκαυτώματα, & τὰ περὶ τῆς ἀμαρτίας,
ἐν τῷ πῶ ἁγίῳ· ἐστὶ γὰρ τὸ περὶ τῆς ἀμαρτίας, ὡς περὶ τῆς πλημ-
14 μελίας ἐστὶ τῷ ἱερεὶ ἁγία ἁγίων ἐστίν. * καὶ λήψῃ) ὁ ἱερεὺς
ἀπὸ τοῦ αἵματος & τῆς πλημμελίας, & ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ
τὸν λοβὸν & ὡς τοῦ καθαριζομένου & δεξιᾶς, & ἐπὶ τὸ ἄκρον
τῆς χειρὸς αὐτῆς & δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ποδὸς αὐτῆς & δε-
15 ξιάς. * καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς κοτύλης τοῦ ἐλαίῳ ἐπιχεεῖ
16 ἐπὶ τὴν χεῖρα & ἱερέως τὴν ἀριστερὰν. * καὶ βάψει ὁ ἱερεὺς
τὸν δάκτυλον αὐτῆς τὸν δεξιὸν ἀπὸ τοῦ ἐλαίῳ τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς
χειρὸς αὐτῆς τῆς ἀριστερῆς. & ῥανεῖ ἐπὶ αἰκὴς ἀπὸ τοῦ ἐλαίῳ τὰ δα-
17 κτύλῳ αὐτῶ ἐναντι κυρίου. * τὸ δὲ κατελειφθὲν ἔλαιον τὸ ἐν
τῇ χειρὶ αὐτῆς, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸν λοβὸν & ὡς τοῦ καθα-
ριζομένου τοῦ δεξιᾶς, & ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτῆς & δεξιᾶς,
καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ποδὸς αὐτῆς & δεξιᾶς, ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ αἰ-
18 ματος τοῦ τῆς πλημμελίας. * τὸ δὲ κατελειφθὲν ἔλαιον τὸ ἐπὶ
τῆς χειρὸς & ἱερέως, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν & καθα-
19 ριῶντος, & ἐξιλιάσῃ) περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς ἐναντι κυρίου. * καὶ
ποιήσῃ) ὁ ἱερεὺς τὸ περὶ τῆς ἀμαρτίας, καὶ ἐξιλιάσεται ὁ ἱερεὺς
περὶ τοῦ καθαριζομένου ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας αὐτῆς. καὶ μετὰ τὸ
20 σφάζει ὁ ἱερεὺς τὸ ὀλοκαύτωμα. * καὶ τὴν θυσίαν θύοις
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐναντι κυρίου. καὶ ἐξιλιάσῃ) περὶ αὐτῆς ὁ
21 ἱερεὺς, & καθαριώσῃ). * ἐὰν δὲ πένη) & ἡ χεὶρ αὐτῆς μὴ δύ-
εῖσκη, λήψῃ) ἀμνὸν ἕνα εἰς ὃ ἐπλημέλησεν εἰς ἀφαίρεμα,
ὥστε ἐξιλιάσασθαι περὶ αὐτῆς, & δέκατον σεμιδάλεως ἐν πε-
22 φυραμένῃ ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν, & κοτύλην ἐλαίῳ μίαν. * &
δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσὺς περὶ στερῶν, ὅς δὲ ἔνυρ ἡ χεὶρ αὐ-
τῆς, & ἔσαυ ἡ μία περὶ ἀμαρτίας, & ἡ μία εἰς ὀλοκαύτωμα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Eritque in die septimo tondebit omnes capillos capitis sui, & barbæ suæ, & palpebras oculorum eius, omnesque pilos suos tondebit, & laua-
bit vestimenta sua, lauabitque carnem suam aquis, & sic mundabitur. 10 In die autem octauo sumet duos agnos integros, & agnam vnā an-
niculam integram, & tres decimas similæ in munus, quæ conspersa sit oleo, & sextarium vnum olei. 11 Et statuet sacerdos qui emundat virum,
qui mundandus est, & ea coram Domino in ostio tabernaculi fœderis. 12 Et tollit sacerdos agnum vnum & offeret illum pro delicto, & olei se-
xtarium, & eleuabit ea eleuatione coram Domino. 13 Immolabitque agnum in loco in quo immolatur hostia pro peccato & holocaustum in
loco sancto, quia sicut pro peccato ita est pro delicto, ad sacerdotem pertinet, sanctum sanctorum est. 14 Tollitque sacerdos de sanguine hostiæ
pro delicto, & ponet sacerdos super extremū auriculæ dextræ eius qui mundatur, & super pollicem manus eius dextræ, & super pollicem pedis eius
dextri. 15 Tollitque sacerdos de sextario olei, & fundet super manum sacerdotis sinistram. 16 Et tinget sacerdos digitum manus suæ dextræ in
oleo qui est in manu eius sinistra, & asperget de oleo digito suo septies coram Domino. 17 Et de reliquo oleo quod est in manu eius ponet sa-
cerdos super extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & super pollicem manus eius dextræ, & super pollicem pedis eius dextri, super sangui-
nem hostiæ quæ offertur pro delicto. 18 Et quod reliquum est de oleo quod est super manum sacerdotis, ponet super caput eius qui mundatur,
& propitiabit pro eo sacerdos coram Domino. 19 Facietque sacerdos hostiam pro peccato, & propitiabit pro eo qui mundatur ab immun-
ditia sua, & postea immolabit holocaustum. 20 Et adolebit sacerdos holocaustum, & munus in altari, & propitiabit pro eo sacerdos, & sic
mundabitur. 21 Et si pauper est & manus eius non sufficit, tollit agnum vnum pro delicto, vt eleuetur ad propitiandum pro eo, & deci-
mam vnā similæ conspersa oleo pro munere, & sextarium olei. 22 Et duos turtures aut duos filios columbæ quos inuenerit manus eius,
& erit vnus pro peccato & vnus in holocaustum.

23 * והכניא אתם ביום השמיני לטהרתו אל הכהן
אל פתח אהל מועד לפני יהוה : * ולקח הכהן את
כבש האשם ואר ל ג השמן והניף אתם הכהן
תנופה לפני יהוה : * ושחט את כבש האשם ולקח
הכהן מדם האשם ונתן על רתנד זון המטהר
הימנית ועל בון ידו הימנית ועל בון רגלו
הימנית : * ומן השמן יצק הכהן על כף הכהן
השמאלית : * והזה הכהן באצבעו הימנית
מן השמן אשר על כפו השמאלית שבע פעמים
לפני יהוה : * ונתן הכהן מן השמן אשר על כפו
על רתנד זון המטהר הימנית ועל בון ידו הימנית
ועל בון רגלו הימנית על מקום דם האשם :
* והנותר מן השמן אשר על כף הכהן יתן על
ראש המטהר לכפר עליו לפני יהוה : * ועשה
את האחד מן התרים או מן בני היונה מאשר
תשיג ידו : * את אשר תשיג ידו את האחד חטאת
ואת האחד עלה על המנחה וכפר הכהן על המטהר
לפני יהוה : * זאת תורת אשר בנגע צרעת אשר
לא תשיג ידו בטהרתו : * וידבר יהוה אל
משה ואל אהרן לאמר : * כי תבאו אל
ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחוז ונתת
נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם : * ובא אשר
לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית :
* וצוה הכהן ופנו את הבית בטרם יבא הכהן
לראות את הנגע ולא יטמא כל אשר בבית ואחר
כן יבא הכהן לראות את הבית : * וראה
את הנגע והנה הנגע בקירות הבית שקעורות
ירקרקות או אדמדמות ומראיהן שפל מן הקיר :
* ויצא הכהן מן הבית אל פתח הבית והסגיר את
הבית שבעה ימים :

23 * Offeretque ea die octauo purificationis
sux sacerdoti ad ostium tabernaculi testimo-
nij coram Domino.
24 * Qui suscipiens agnum pro delicto & sex-
tarium olei, leuabit simul.
25 * Immolatq; agno de sanguine eius po-
net super extremum auriculæ dextræ eius qui
mundatur, & super pollices manus eius ac pe-
dis dextri.
26 * Olei verò partem mittet in manum suam
sinistram.
27 * In quo tingens digitum dextræ manus
asperget septies contra Dominum.
28 * Tangetque extremum dextræ auriculæ
illius qui mundatur, & pollices manus ac pe-
dis dextri in loco sanguinis qui effusus est pro
delicto.
29 * Reliquam autem partem olei quæ est in
sinistra manu, mittet super caput purificati,
vt placet pro eo Dominum.
30 * Et turturem siue pullum columbæ offe-
ret;
31 * Vnum pro delicto, & alterum in holo-
caustum cum libamentis suis.
32 * Hoc est sacrificium leprosi qui habere nō
E potest omnia in emundationem sui.
33 * Locutusque est Dominus ad Moyfen &
Aaron, dicens:
34 * Cūmq; ingressi fueritis terram Chanaan,
quam ego dabo vobis in possessionem, si fue-
rit plaga lepræ in ædibus;
35 * Ibit cuius est domus, nuntians sacerdoti;
& dicet : Quasi plaga lepræ videtur mihi esse
in domo mea.
36 * At ille præcipiet vt efferatur vniuersa de
domo priusquam ingrediatur eam, & videat
vtrum leprosa sit, ne immunda fiant omnia
quæ in domo sunt. Intrabitque postea;
37 * Vt consideret lepram domus : & cū vi-
derit in parietibus illius quasi valliculas pal-
lore siue rubore deformes, & humiliores su-
perficie reliqua;
38 * Egredietur ostium domus, & statim clau-
det illam septem diebus.

תרגום אונקלוס

23 * ויהי יתחזן ביוםא המינארה לרכותיה לות כהנא לתרע משכן זימנא קדם יי :
24 * ומשחא ויריס יתחזן כהנא ארמא קדם יי :
25 * וימנא ועל אליון ידוה דימינא ועל אליון רגליה דימינא :
26 * וימנא מן משחא דער ידוה שמאליתא שבע זמנין קדם יי :
27 * ועל אליון ידוה דימינא ועל אליון רגליה דימינא על אחר דמא דאשמא :
28 * דמדכי לכפרא עלוהי קדם יי :
29 * ויעביד ית חר מן שפגינא או מן בני יונה מדדביק ידוה :
30 * חטאתא וית חר עלתא על מנחתא ויכפר כהנא על דמדכי קדם יי :
31 * ומריל יי עם משה ועם אהרן למימר :
32 * אחסנכון : * ויהי דריליה ביתא ויהי לכהנא למימר כמכתשא אתחזי לי בביתא :
33 * למחזי ית מכתשא ולא יסתאב כל די בביתא ובחר כן יעול כהנא למחזי ית ביתא :
34 * בכותלי ביתא פחתין ירקן או סמקן ומחזיהן מכיך מן כותל :
35 * שבעא יומין :
24 * ויסב כהנא ית אימרא דאשמא וירא לוגא
25 * ויכוס ית אימרא דאשמא ויסב כהנא מדמא דאשמא ויתן על רוס אודנא דמדכי
26 * ומן משחא יריק כהנא על ידא דכהנא שמאליתא :
27 * וידי כהנא באצבעיה
28 * ויתן כהנא מן משחא דער ידוה על רוס אודנא דמדכי דימינא
29 * ודישחאר מן משחא דער ידא דכהנא יתן על רישא
30 * ית דמדכי ידוה ית חר
31 * דא אוריתא דביתא מכתש סגירו דלא תרביק ידוה ברכותיה :
32 * ארי תעלק לארעא דכנען דאנא יחיי לכון לאחסנא ואחזן מכתש סגירו בביתא רע
33 * ויפקיד כהנא ויפנון ית ביתא עד לא יעול כהנא
34 * ויחזי ית מכתשא ויהא מכתשא
35 * ויפוק כהנא מן ביתא לתרע ביתא ויסגר ית ביתא

* Et offeret hæc die octaua, ad mundandum se 23
ad sacerdotem, iuxta portam tabernaculi testimonij
coram Domino. * Et accipiens sacerdos agnum 24
qui pro delicto, & sextarium olei imponet hæc im-
positionem coram Domino. * Et immolabit agnū 25
qui delicti, & accipiet sacerdos de sanguine eius qui
pro delicto, & imponet super extremum auriculæ
eius qui mundatur de extra, & super extremum ma-
nus eius dextræ, & super extremum pedis eius dex-
tri. * Et ab oleo effundet sacerdos super manum 26
sacerdotis sinistram.

* Et asperget sacerdos digito suo dextro ab oleo 28
quod in manu eius sinistra septies coram Domino.

* Et imponet sacerdos ab oleo quod est in manu 28
sua super extremum auriculæ eius qui mundatur de-
extra, & super extremum manus eius dextræ, & su-
per extremum pedis eius dextræ, in loco sanguinis
qui pro delicto.

* At reliquum oleum quod est in manu sacerdo- 29
tis, imponet super caput mundati, & propitiabit
pro eo sacerdos coram Domino.

* Et faciet vnum de turturibus vel de pullis co 30
lubarum, secundum quod inuenit eius manus:

* Unum pro peccato, & vnum in holocaustum 31
cum sacrificio, & propitiabit sacerdos pro eo qui
mundatur coram Domino.

* Hæc lex in quo est tactus lepræ, et non inuenien- 32
tis manu sua in mundationem eius.

* Et locutus est Dominus ad Moysen & Aa- 33
ron, dicens:

* Cum ingressi fueritis in terra Chananeorum, 34
quam ego do vobis in sorte, & dabo tactum lepræ in
domibus terræ possessæ vestræ.

* Et ibit cuius ipsius domus, & nuntiabit sacer- 35
doti, dicens: Quasi tactus visus est mihi in domo.

* Et iubebit sacerdos euacuare domum, antequā 36
ingrediatur sacerdos ad videndum tactum, & non
immunda sint quæcunque fuerint in domo, & post
hæc ingrediatur sacerdos ad considerandum domum.

* Et videbit tactum, & ecce tactus in parieti- 37
bus domus concauitates viridantes vel rubescen-
tes, & affectus earum humilior parietibus.

* Et egrediens sacerdos de domo in ostium do- 38
mus, & segregabit sacerdos domum septem dies.

23 * καὶ προσθήσει αὐτὰ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, εἰς τὸ καθαρί-
σαι αὐτὸν πρὸς τὸν ἱερέα, ἵπτι τὴν θύραν τὸ σκηνῆς ὅς μαρτυ-
24 ρίς, ἐναντὶ κυρίου. * Ἐλαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸν ἀμνὸν τὸν ὁ πλημ-
μελίας, ἔτι τὴν κοτύλῃ τοῦ ἐλαίου, ἵπτιθήσεται αὐτὰ ἵπτιθιμα
25 ἐναντὶ κυρίου. * Ἐσφάζει τὸν ἀμνὸν τὸν ὁ πλημμελίας, καὶ
λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος ὅς τὸ πλημμελίας, ἔτι ἵπτι-
θήσεται ἵπτι τὸν λοβὸν ὅς ὡς ὅς καθαριζόμενος ὅς δεξιᾶς, ἔτι ἐπὶ τὸ
ἄκρον τὸ χειρὸς αὐτοῦ ὅς δεξιᾶς, ἔτι ἵπτι τὸ ἄκρον ὅς ποδὸς αὐτοῦ
26 ὅς δεξιᾶς. * καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου ἵπτιχεῖ ὁ ἱερεὺς ἵπτι τὴν χεῖ-
27 ρα τοῦ ἱερέως τὴν ἀριστεράν. * Ἐρανεί ὁ ἱερεὺς τὰ δακτύλῳ
αὐτοῦ τὰ δεξιᾶς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τῇ ἀρι-
28 στερᾷ ἐπὶ ἀκτὶς ἐναντίον κυρίου. * καὶ ἵπτιθήσεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ
τοῦ ἐλαίου τοῦ ὄντος ἵπτι τὸ χειρὸς αὐτοῦ ἵπτι τὸν λοβὸν τοῦ ὡς
τοῦ καθαριζόμενου τοῦ δεξιᾶς, καὶ ἵπτι τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς
αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ ἵπτι τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιᾶς,
ἵπτι τὸν ῥπον τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελίας.

29 * τὸ ὅς καταλειφθέν ἐλαιον τὸ ὄν ἵπτι τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως,
ἵπτιθήσεται ἵπτι τὴν κεφαλὴν τοῦ καθαριζέμενου, καὶ ἵπτιθι-
σεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἐναντὶ κυρίου.

30 * καὶ ποιήσει μίσθον ἀπὸ τῶν πτυγόνων ἢ ἀπὸ τῶν νεοσσῶν
τῶν περισερών, καθ' ὅτι δῶρεν αὐτὸς ἡ χεῖρ.

31 * τὴν μίαν περὶ ἀμαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα
συνὴ τῇ θυσίᾳ, καὶ ἵπτιθιθήσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τοῦ καθαριζόμε-
32 νου ἐναντὶ κυρίου. * ἔτι ὁ νόμος ἐν ᾧ ἐστὶν ἀφή τῆς λέ-
πρας, καὶ τοῦ μὴ εὐρίσκοντο τῇ χειρὶ αὐτοῦ εἰς τὸν καθα-
33 ρισμὸν αὐτοῦ. * καὶ ἐλάλησε κυρεῖ πρὸς μωυσὴν καὶ
34 αἰσάων, λέγων. * ὡς δὴ εἰσελθῆτε εἰς τὴν γῆν τῶν χανα-
ναίων, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν ἐν κλήρῳ, ἔδωσα ἀφ' ἡν λέπρας
35 ἐν ταῖς οἰκίαις τῆς γῆς τῆς ἐγκτήτου ὑμῶν. * ἔτι εἴ τις
αὐτοῦ ἡ οἰκία, καὶ δὴ ἀγγελεῖ τὰ ἱερεῖ, λέγων. ὥσπερ ἀφ' ἐώ-
36 ραταί μοι ἐν τῇ οἰκίᾳ. * καὶ προσάξει ὁ ἱερεὺς ἀποσκιδνά-
σαι τὴν οἰκίαν, πρὸ τοῦ εἰσελθόντος τὸν ἱερέα ἰδεῖν τὴν ἀφήν,
καὶ ἐμὴ ἀκαθάρτα γῆν ὅσα δὴ ἡ ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ μετὰ τοῦ
37 τοῦ εἰσελθόντος ὁ ἱερεὺς καθαριεῖ τὴν οἰκίαν.

37 * καὶ ὅψεται τὴν ἀφήν, καὶ ἰδοὺ ἡ ἀφή ἐν τοῖς τοίχοις τῆς
οἰκίας κοιλάδας χλωρίζουσας, ἢ πυριζουσας, καὶ ἡ ὅψις
αὐτῶν ταπινότερα τῶν τοίχων.

38 * καὶ ἐξελθὼν ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ ἵπτι τὴν θύραν τὸ οἰ-
κίας, καὶ ἀφορεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν οἰκίαν ἐπὶ ἡμέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et adducet eos in die octavo emundationis suæ ad sacerdotem ad ostium tabernaculi fœderis coram Domino. 24 Et tollet sacerdos agnum qui offertur pro delicto & sextarium olei, & eleuabit ea sacerdos eleuatione coram Domino.

25 Immolabitque agnum pro delicto. & tollet sacerdos de sanguine hostiæ pro delicto, & ponet super extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & super pollicem manus eius dextræ, & super pollicem pedis eius dextræ.

26 Et de oleo fundet sacerdos super manum sinistram suam. 27 Et asperget sacerdos digito suo manus dextræ de oleo quod est in manu sinistra eius septies coram Domino.

28 Ponetque sacerdos de oleo quod est in manu eius, super extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & super pollicem manus eius dextræ, & super pollicem pedis eius dextræ, in loco sanguinis qui effusus est pro delicto.

29 Quod autem reliquum est de oleo quod est super manum sacerdotis ponet super caput eius qui mundatur, ad propitiandum pro eo coram Domino. 30 Facietque vnum de turturibus aut de filiis columbæ quem inuenerit manus eius.

31 Vnum pro peccato, & vnum in holocaustum super munus. Propitiabitque sacerdos pro eo qui mundatur coram Domino. 32 Hæc est lex eius in quo est plaga lepræ cuius manus non inuenit ad mundationem suam.

33 Locutusque est Dominus cum Moysæ & Aaron, dicens: 34 Quando ingressi fueritis terram Chanaan quam ego dabo vobis in possessionem, & dederò plagam lepræ in domo terræ possessionis vestræ: 35 Veniet ille cuius est domus, & nuntiabit sacerdoti dicens, Quasi plaga visa est mihi in domo.

36 Præcipietque sacerdos ut efferantur omnia quæ sunt in domo, antequam ingrediatur sacerdos ad videndam plagam ut non contaminentur omnia quæ in domo sunt, & postea intrabit sacerdos ad videndam domum.

37 Videbitque plagam, & si quidem plaga fuerit in parietibus domus, quasi valliculæ pallidæ aut subruffæ & aspectus earum fuerit humilior pariete: 38 Egredietur sacerdos de domo ad ostium domus, & claudet domum septem diebus.

39 * וישב הכהן ביום השביעי וראה והנה פשה הנגע
40 בקירת הבית : * וצוה הכהן וחלצו את האבנים
אשר בהן הנגע והשליכו אתהן אל מחוץ לעיר אל
41 מקום טמא : * ואת הבית יקצע מבית סביב ושפכו
את העפר אשר הקצו אל מחוץ לעיר אל מקום
42 טמא : * ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת
האבנים ועפר יקחו וטח את הבית :
43 * ואם ישוב הנגע ופרח בבית אחר חלץ את
האבנים ואחרי הקצו את הבית ואחרי הטוח :
44 * ובא הכהן וראה והנה פשה הנגע בבית צרעת
ממארת הוא בבית טמא הוא : * ונתץ את הבית
את אבניו ואת עצי ואת כל עפר הבית והוציא
45 אל מחוץ לעיר אל מקום טמא : * והבא אל
הבית כל ימי הסגר אתו יטמא עד הערב :
47 * והשכב בבית יבס את בגדיו והאכל בבית יבס
את בגדיו : * ואם בא הכהן וראה והנה לא
פשה הנגע בבית אחרי הטח את הבית וטהר הכהן
את הבית כי נרפא הנגע : * ולקח לחטאת הבית
48 שתי צפרים ועץ ארז ושני תולעת ואזוב : * ושחט
את הצפר האחת אל כלי חרש על מים חיים :
49 * ולקח את עץ הארז ואת האזוב ואת שני התולעת
וארז הצפר החיה וטבל אתם בדם הצפר השחוט
ובמים החיים ורחץ את הבית שבע פעמים :
50 * וחטא את הבית בדם הצפור ובמים החיים
ובצפר החיה ובעץ הארז ובאזוב ובשני התולעת :
51 * ושלח את הצפר החיה אל מחוץ לעיר אל פני
השדה ובפר על הבית וטהר : * ואת התורה לכל
נגע הצרעת ולנתק : * ולצרע הבגד ולבית :
52 * ולשאת ולספחת ולבהרר : * לחזרת ביום
הטמא וביום הטהר ואת תורת הצרע :

39 * Reuerfusq, die septimo cōsiderabit eam.
40 Si inuenerit creuisse lepram: *Iubebit erui
F lapides in quibus lepra est & proijci eos extra
ciuitatem in locum immundum.
41 * Domum autē ipsam radi intrinsecus per
circuitum & spargi puluerem rasurę extra vr-
42 bem in locum immundum. * Lapidésque
alios reponi pro his qui ablati fuerant, & lu-
43 to alio liniri domum. * Sin autē postquam
eruti sunt lapides & puluis elatus & alia terra
44 lita. * Ingressus sacerdos viderit reuersam le-
pram & parietes resperfos maculis, lepra est
perseuerans & immunda domus.
45 * Quam statim destruent, & lapides eius
ac ligna atque vniuersum puluerem proij-
cient extra oppidum in locum immundum.
46 * Qui intrauerit domum quādo clausa est,
immundus erit vsque ad vesperum.
47 * Et qui dormierit in ea & comederit quip-
G piam, lauabit vestimenta sua.
48 * Quod si introiēs sacerdos viderit lepram
non creuisse in domo, postquam denuo lita
fuerit, purificabit eam reddita sanitate.
49 * Et in purificatione eius sumet duos passe-
res lignūmq; cedrinum & vermiculum, atque
50 hyssopum. * Et immolato vno passere in va-
se fictili super aquas viuas:
51 * Tolle lignum cedrinum, & hyssopum, &
coccum, & passerem viuum, & tinget omnia
in sanguine passeris immolati atque in aquis
viuentibus.
52 * Et asperget domum septies, purificabitq;
eam tam in sanguine passeris, quā in aquis
viuentibus, & in passere viuo lignoq; cedri-
no & hyssopo atque vermiculo.
53 * Cūque dimiserit passerem auolare in
agrum liberè, orabit pro domo & iure mun-
54 dabitur. * Ista est lex omnis lepræ & percus-
55 suræ; * Lepræ vestium & domorum;
56 * Cicatricis & erumpentium papularum lu-
centis maculæ & in varias species coloribus
immutatis:
57 * Vt possit scire quo tempore mundum
quid vel immundum sit.

תרגום אונקלוס

39 * ויתוב כהנא ביומא שביעארי ויחזי והא אוסיף מכתשא בביתא
40 ויפקיד כהנא וישלפון ית אבניו די בהן מכתשא וירמון
ויתחזן למברא לקרתא לאחר מסאב :
41 * ויתר ביתא ויקלפון מגיו סחור סחור וירמון ית עפרא דקליפו למברא לקרתא לאחר מסאב :
42 * ויסבון אבניו אחרנין ויעלין כאתר אבניו ועפר אחרן יסב וישוע ית ביתא :
43 * ואם יתוב מכתשא ויסגי בביתא בחר דשליפון ית אבניו
44 * ויעור כהנא ויחזי והא אוסיף מכתשא בביתא סגירות מחרתא הוא בביתא מסאב הוא :
45 * ויחרע ית ביתא ית אבניו וית אעוהי וית כל עפר ביתא ויפיק למברא לקרתא לאחר מסאב :
46 * וידעור לביתא כל יומין ויסגר יתיה
47 * וישיכב בביתא יצבע ית לבושותי ויכיל בביתא יצבע ית לבושותי :
48 * ואם מיעל יעור כהנא ויחזי והא לא
49 * ויסב לרכאח ית ביתא חרין צפרין ואעא
50 * ויכוס ית צפרא חרא למאן דחסף על מי מבעי :
51 * ויסב ית אעא דארזא וית אזובא וית צבע וחזרי וית
52 * וידיכ ית ביתא בדמא דצפרא ובמי מבעי ובצפרא
53 * וישלח ית צפרא חיה למברא לקרתא לאפי חקלא ויכפר על ביתא וידיכ :
54 * דא אורייתא לכל מכתש סגירותא ולנתקא :
55 * ולסגירותא לבישא ולביתא :
56 * ולעמקא ולעדניא ולבתרא :
57 * לאלפא ביומא מסאבא
ויבומא דכניא דא אורייתא דסגירותא :

* Et redibit sacerdos die septima, et videbit domum, & ecce diffusus est tactus in parietibus domus.

* Et iubebit sacerdos, & eruent lapides, in quibus est tactus, & eijcient ipsos extra ciuitatem in locum immundum. * Et domum radent intrinsecus in circuitu, & effundent puluerem rasum extra ciuitatem in locum immundum.

* Et accipient lapides politos alios, & ponent pro lapidibus, & puluerem alium accipient, & linient domum. * Si autem superuenerit iterum tactus, & ortus fuerit in domo postquam eruerunt lapides, & postquam rasa fuit domus, & postquam linita fuerit. * Et ingreditur sacerdos, & videbit si diffusus est tactus in domo, lepra perseverans est in domo, immunda est.

* Et destruent domum, & ligna eius, & lapides eius, & omnem puluerem domus efferent extra ciuitatem in locum immundum.

* Et ingressus in domum omnes dies, quibus segregata est, immundus erit usque ad vesperam.

* Et dormiens in domo, lauabit vestes suas, & immundus erit usque ad vesperam, & comedens in domo, lauabit vestes suas. * Si autem veniens ingressus fuerit sacerdos, & viderit, & ecce non diffusus est tactus in domo postquam linita fuerit domus, & mundabit sacerdos domum, quoniam sanatus est tactus. * Et accipiet ad purificandum domum,

duas auiculas viuas, & lignum cedrinum, & retortum coccinū, & hyssopum. * Et immolabit auiculam vnā in vase fictili in aqua viuente. * Et accipiet lignum cedrinum, & retortum coccinum, & hyssopum, et auiculā viuente. * Et tinget ea in sanguine auiculæ immolatae in aqua viua, et asperget in ipsis super domū septies, & purificabit domū in sanguine auiculæ, et in aqua viua, & in auicula viuente, & in ligno cedrino, & in hyssopo, & in retorto coccino. * Et dimittet auiculā viuente extra ciuitatem in campum, & propitiabit pro domo, & mundabitur.

* Hæc lex iuxta omnem tactum lepræ, & fractionis; * Et lepræ vestis, & domus; * Et cicatricis, & significationis, & splendoris.

* Vt declaretur qua die immundum, & qua die mundum erit. Hæc lex lepræ.

39 * καὶ ἐπανήξει ὁ ἱερεὺς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ, (ὁ ὅς ἐστι) τὴν οἰκίαν, & ἰδεὶ διεχύθη ἡ ἀφή ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰκίας. * καὶ παρῳαῖζει ὁ ἱερεὺς, & ἐξελεῖται ὁὗ λίθους, ἐν οἷς ἔστι ἡ ἀφή. & ἐκβαλεῖ αὐτοὺς ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκαθάρτον.

41 * ὁ δὲ τὴν οἰκίαν ἀποξύσειν ἑσώθεν κύκλῳ, & ἐκχεῖται τὸν χεῖν τὸν ἀπεξύσειν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκαθάρτον. * καὶ λήψοντες λίθους ἀπεξύσειν ἑτέρας, & ὁπότε ἴθουσιν ὁπότε τῶν λίθων & χεῖν ἑτέρον λήψονται, & ἐξαλείψουσι τὴν οἰκίαν.

42 * ἐὰν δὲ ἐπέλθῃ πάλιν ἡ ἀφή, καὶ ἀνατείλῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ τὸ ἐξελεῖν ὁὗ λίθους, & μετὰ τὸ ἀποξύσειν τὴν οἰκίαν, & μετὰ τὸ ἀπαλειφθῆναι. * καὶ εἰσελεύσεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ὁ ὅς ἐστι) εἰ διακέχυται ἡ ἀφή ἐν τῇ οἰκίᾳ, λέπεται ἑμμενός ἐστιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀκαθάρτος ἐστιν. * & καθελεῖται τὴν οἰκίαν, & τὰ ξύλα αὐτῆς, καὶ ὁὗ λίθους αὐτῆς, & πᾶν τὸν χεῖν τῆς οἰκίας

43 * ἐξοίθουσιν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκαθάρτον. * καὶ οἱ σποροβύοι εἰς τὴν οἰκίαν πάσας τὰς ἡμέρας, αἷς ἀφορισμέ-

44 νη ἔσιν, ἀκαθάρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. * καὶ ὁ κοιμώμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ, πλυεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκαθάρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ ἐστὶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, πλυεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

45 * ἐὰν δὲ παρῳαῖξῃ ὁ ἱερεὺς, & ἰδῇ, & ἰδὼν εἰ διακέχυται ἡ ἀφή ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ τὸ ἀπαλειφθῆναι τὴν οἰκίαν, καὶ καθαρεύει ὁ ἱερεὺς τὴν οἰκίαν, ὅτι ἰδύθη ἡ ἀφή.

46 * καὶ λήψεται ἀφ' ἀγνίσαι τὴν οἰκίαν, δύο ὀρνίθια ζῶντα, καὶ ξύλον κέδρινον, καὶ κεκλωσμένον κόκκινον, & ὕσσωπον.

47 * καὶ σφάζει τὸ ὀρνίθιον τὸ ἐν εἰς σκεῦος ὅς ἐστιν κέδρινον ἐφ' ὕδατι ζῶντι. * & λήψεται τὸ ξύλον τὸ κέδρινον, καὶ τὸ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ τὴν ὕσσωπον, & τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν. * & βάψει αὐτὰ εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου & ἐσφαγμένον ἐφ' ὕδατι ζῶντος. & περιρρανεῖ ἐν αὐτοῖς Ἰσραὴλ τὴν οἰκίαν ἐπὶ ἁγίαις, καὶ ἀφ' ἀγνίαι τὴν οἰκίαν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὀρνιθίου, καὶ ἐν τῷ ὕδατι τῷ ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ξύλῳ τῷ κέδρινῳ, καὶ ἐν τῇ ὕσσωπῳ, καὶ ἐν τῷ κεκλωσμένῳ κόκκινῳ.

48 * καὶ ἐξαποσελεῖ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδῖον (ὁ ἐξελάσεται) περὶ τῆς οἰκίας, & καθαρεύεται.

49 * ἔτι ὁ νόμος ἐστὶν πᾶσαν ἀφὴν λέπρας, καὶ θραύσμα-
50 τος. * καὶ τῆς λέπρας ἱματίου, καὶ τῆς οἰκίας.

51 * καὶ ἐλθὼν, καὶ σημασίας, & τοῦ αἰγίσματος.

52 * τοῦ ἐξηγησάμεναι ἡ ἡμέρα ἀκαθάρτων, καὶ ἡ ἡμέρα καθαρεύεται. ἔτι ὁ νόμος τῆς λέπρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

39 Reuerteturque sacerdos in die septimo. & si viderit creuisse plagam in parietibus domus: 40 Inbebit sacerdos & eruent lapides in quibus fuerit plaga, & proijcient eos extra castra in locum immundum.

41 Domum autem radent intrinsecus per circuitum, & proijcient puluerem quem raserunt extra ciuitatem in locum immundum. 42 Tollentque alios lapides, & inducent eos in locum lapidum priorum, & alius pulvis sumatur ut liniatur domus.

43 Et si reuersa fuerit plaga & creuerit in domo, postquam eruerunt lapides, & postquam raserunt domum, & postquam linita est: 44 Ingreditur sacerdos. & si viderit creuisse plagam in domo, lepra corrosua est in domo, immunda erit. 45 Et diruent domum, lapides eius & ligna eius, & omnem puluerem domus educunt extra ciuitatem in locum immundum.

46 Et quicumque intrauerit domum omnibus diebus quibus clausa est, erit immundus usque ad vesperam. 47 Et qui dormierit in domo, lauabit vestimenta sua: & qui comederit in domo, lauabit vestimenta sua.

48 Et si introiens intrauerit sacerdos & viderit, & ecce non creuit plaga in domo postquam linita fuerit domus, mundabit sacerdos domum, quia sanata est plaga. 49 Tollanturque in emundatione domus duo passeris, & lignum cedrinum, & coccinum, & hyssopum.

50 Immolabitque passerem vnum in vase fictili super aquas fontis. 51 Et tollet lignum cedrinum & hyssopum, & coccinum, & passerem viuum, & tinget ea in sanguine passeris immolati & in aquis fontis, & asperget domum septies.

52 Purificabitque domum in sanguine passeris, & in aquis fontis, & in passere viuo, & in ligno cedrino, & in hyssopo, & in coccino.

53 Et dimittet passerem viuum extra urbem super faciem agri, & expiabit domum, & mundabitur. 54 Ista est lex omnis plagæ lepræ & lepræ capitis; 55 Et vestis & domus; 56 Et maculæ diuersi coloris & pustulæ, & lucentis maculæ. 57 Et ad docendum qua die contaminanda est, & qua die mundanda est. Ista est lex lepræ.

ET locutus est Dñs ad Moysen et Aaron, dicens: 1
 *Loquere filiis Israhel, & dices ad illos, Viro vi- 2
 ro cui fuerit fluxus ex corpore eius, fluxus eius im-
 mündus est. *Et hæc lex immunditiei eius, fluēs semen 3
 ex corpore suo, ex fluxu, qui cōstitit in corpore illius,
 per fluxū suū hæc immunditia eius in eo. *Omnis le 4
 ctus in quo dormierit super eū seminifluus immündus
 est, et cō vas in quo sederit super illud seminifluus,
 immündus est. *Et homo qui tetigerit cubile eius, la 5
 uabit vestes suas, et lauabitur aqua, & immündus
 erit vsq; ad vesperā. *Et sedens super vas, in quo 6
 sederit super illud seminifluus, lauabit vestimenta
 sua, et lauabitur aqua, et immündus erit vsq; ad ve-
 speram. *Et qui tetigerit corpus seminiflui, lauabit 7
 vestes suas, & lauabitur aqua, & immündus erit
 vsq; ad vesperā. *Si autē spuerit seminifluus super 8
 mundiū, lauabit vestes suas, & lauabitur aqua, &
 immündus erit vsq; ad vesperā. *Et omne straguliū 9
 asini in quo ascenderit super illud seminifluus, im-
 mündus erit vsq; ad vesperā: & omnis tangēs ab o-
 mnibus quacūq; fuerint sub eo, immündus erit vsq;
 ad vesperam. *Et tollens ea, lauabit vestes suas, 10
 & lauabitur aqua, & immündus erit vsq; ad ve-
 sperā. *Et quicquid tetigerit seminifluus, & ma- 11
 nus eius nō lotus est aqua, lauabit vestes, & lauabi-
 tur aqua, et immündus erit vsq; ad vesperam. *Et 12
 vas fictile quod tetigerit seminifluus, confringetur,
 & omne vas ligneū lauabitur aqua, et mundiū erit.
 *Si autem mundatus fuerit seminifluus ex fluxu 13
 eius, & numerabit sibi septem dies ad purgatio-
 nem sui, et lauabit vestes eius, et lauabit corpus suū
 aqua viua, & mündus erit. *Et die octaua accipiet 14
 sibi duos turtures, vel duos pullos columbarū, et of-
 feret ea coram Dño, ad ostia tabernaculi testimonij,
 & dabit ea sacerdoti. *Et faciet ea sacerdos vnū pro 15
 peccato, et vnū in holocaustū, et propitiabit pro eo sa-
 cerdos corā Dño à fluxu eius. *Et homo cui egressus 16
 fuerit ex eo cōcubitus seminis, et lauabit aqua omne
 corpus suū, et immündus erit vsq; ad vesperā. *Et o- 17
 mnis vestis, et omnis pellis, in qua fuerit super eam
 concubitus seminis, & lauabitur aqua, & immün-
 da erit vsque ad vesperam. *Et mulier si dor- 18
 muerit vir cum ea concubitu seminis, & lauabun-
 tur aqua, & immundi erunt vsq; ad vesperam.
 κοιμηθῇ ἀνὴρ μετ' αὐτῆς κοίτῃ σπέρματός, & λούονται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτοι ἔσονται ἕως ἑσπέρας.

18.
 1 *Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσὴν καὶ Ἀαρὼν, λέγων·
 2 *λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· ὁ ἄνθρωπος
 ὃν ἐξέλθῃ ῥύσις ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἢ ῥύσις αὐτοῦ ἀ-
 3 καθάρτες ἔσιν. *καὶ ὁ νόμος τῆς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ· ῥέων
 γόνον ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς ῥύσεως, ἢ συνῆσθαι ἐν τῷ σώ-
 4 ματι αὐτοῦ, διὰ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ αὕτη ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐν αὐ-
 5 τῷ. *πᾶσα κοίτη ἐφ' ἣν αὐτὸς κοιμηθῇ ἐπ' αὐτῇ ὁ γονορρυῆς, ἀκά-
 6 θαρτός ἐστιν, & πᾶν σκεῦος ἐφ' ὃ ἄνθρωπος καθίσῃ ἐπ' αὐτὸ ὁ γονορρυῆς,
 7 ἀκάθαρτός ἐστιν. *ὁ δὲ ἄνθρωπος, ὃς ἐδὼ ἀψή, τῆς κοίτης αὐτοῦ,
 8 πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λάσσει ὕδατι, & ἀκάθαρτος ἔσται
 9 ἕως ἑσπέρας. *καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ σκεῦος, ἐφ' ὃ ἄνθρωπος καθί-
 10 σῃ ἐπ' αὐτὸ ὁ γονορρυῆς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & λάσεται
 11 ὕδατι, & ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. *καὶ ὁ ἀπτόμενος τοῦ
 12 χρωστος τοῦ γονορρυῆς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & λάσσει ὕδα-
 13 τι, & ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. *ἐδὼ δὲ πρὸς τὴν ὁμοίαν τὴν ὁ
 14 γονορρυῆς ἐπὶ τὴν καθαρὸν πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & λάσσει
 15 ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. *ὁ δὲ πᾶν ἐπίσκαγμα
 16 ὃν ἐφ' ὃ ἄνθρωπος καθίσῃ ἐπ' αὐτὸ ὁ γονορρυῆς, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως
 17 ἑσπέρας. *ὁ δὲ πᾶς ὁ ἀπτόμενος ἀπὸ πάντων ὅσα δὴ ἡ ὑποκάτω
 18 αὐτοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. *ὁ δὲ αἵρων αὐτά, πλυνεῖ
 τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λάσσει ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως
 19 ἑσπέρας. *ὁ δὲ ὅς ἐδὼ ἀψή ὁ γονορρυῆς, & τὰς χεῖρας αὐτοῦ
 20 ἐδένειπται ὕδατι, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & λάσσει ὕδατι, καὶ ἀ-
 21 κάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. *ὁ σκεῦος ὃς ἐράκινον ἐδὼ ἀψή
 22 ὁ γονορρυῆς, σὺν τριβύσσῃ. *ὁ δὲ πᾶν σκεῦος ξύλινον πλυνθήσεται
 23 ὕδατι, & καθαρὸν ἔσται. *ἐδὼ δὲ καθαρευθῇ ὁ γονορρυῆς ἐκ τῆς
 24 ῥύσεως αὐτοῦ, & ἐξαεθθήσεται ἐαυτῷ ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὸν κα-
 25 θαρισμὸν αὐτοῦ, & πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & λάσσει τὸ σώ-
 26 μα αὐτοῦ ὕδατι ζῶντι, & καθαρὸς ἔσται. *ὁ δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ
 27 λήψεται ἐαυτῷ δύο περὶ ὄνας, ἢ δύο νεοσσὺς περὶ σεραῶν, καὶ οἴσει
 28 αὐτὰ ἐναντὶ κυρίου, ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τῆς μαρτυρίας, καὶ
 29 δώσει αὐτὰ τῷ ἱερεῖ. *ὁ ποιήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς μίαν περὶ ἀμαρ-
 30 τίας, & μίαν εἰς ὀλοκαύτωμα. *ὁ δὲ ἐξελάσσει περὶ αὐτοῦ ὁ ἱε-
 31 ρὸς ἐναντὶ κυρίου ἀπὸ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ. *καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἐδὼ
 32 ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, & λάσσει ὕδατι πᾶν τὸ σώ-
 33 μα αὐτοῦ, & ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. *ὁ δὲ πᾶν ἱμάτιον,
 34 & πᾶν δέσμα, ἐφ' ὃ ἄνθρωπος καθίσῃ ἐπ' αὐτῷ κοίτη σπέρματος, & πλυ-
 35 θῇ ἐν ὕδατι, & ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. *ὁ δὲ γυνὴ ἐδὼ
 36 ἡ ἀκαθαρσία αὐτῆς, καὶ ἀκάθαρτοι ἔσονται ἕως ἑσπέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XV.

LOcutusque est Dominus cum Moyse & Aaron, dicens: 1
 Fluxus seminis: immundus erit. 2 *Et hæc erit immunditia eius in fluxu suo: quando liquens humor fluit de carne eius aut quando densus
 adhæret carni eius, immunditia eius est. 3 *Omne stratum in quo cubuerit qui fluxum seminis patitur, erit immundum, & omne vas in quo se-
 derit, erit immundum. 4 *Et vir qui tetigerit stratum eius, fluxum patitur, lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam.
 5 *Et quicumque sederit super eum qui fluxum patitur, fluxum patitur, lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam.
 6 *Et qui tetigerit carnem illius qui fluxum patitur, fluxum patitur, lauabitur aquis: & erit immundus vsque ad vesperam.
 7 *Et quando spuerit ille qui fluxum patitur super eum qui mundus est, lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vespe-
 8 ram. 9 *Et omnis equitatura super quâ equitauerit ille qui fluxum patitur, erit immunda. 10 *Et omnis qui tetigerit omne quod sub eo fuerit, erit
 immundus vsque ad vesperā. & qui portauerit illud, lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperā. 11 *Et omnis quæ
 tetigerit ille qui fluxum patitur, & manus suas non abluerat aquis, lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam.
 12 *Vas autē fictile quod tetigerit ille qui patitur fluxum, confringetur; & omne vas ligneum abluetur aquis. 13 *Et quando ille qui fluxum patitur,
 mundatus fuerit à fluxu suo, numerabuntur ei septem dies ab emundatione sua: & lauabitur vestimenta sua, lauabitq; carnē suam aquis fontis, & sic mün-
 14 dabitur. 15 *In die autē octauo sumet sibi duos turtures aut duos filios colūbæ, & adducet in cōspēctū Dñi ad ostiū tabernaculi fœderis, dabitq; eos
 16 sacerdoti. 17 *Et faciet sacerdos vnū ex eis pro peccato, & vnū in holocaustū, & propitiabit p̄ eo sacerdos corā Dño à fluxu suo. 18 *Vir autē de quo egre-
 19 ditur semē coit, lauabitur aquis omnē carnē suā, & erit immünd' vsq; ad vesperā. 19 *Omnis autē vestis & omnis pellis super qua fuerit semē coitus, laua-
 20 bitur aquis, & erit immūda vsq; ad vesperā. 20 *Mulier autē cū qua vir cubuerit coitu seminis, vterq; lauabitur aquis, & erūt immūdi vsq; ad vesperā.

* ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זבה בבשרה
שבעת ימים תהיה בנדתה וכל הנגע בה יטמא עד
הערב: * וכל אשר תשב עליו בנדתה יטמא
וכל אשר תשב עליו יטמא: * וכל הנגע במשכבה
יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: * וכל
הנגע בכל בלי אשר תשב עליו יכבס בגדיו ורחץ
במים וטמא עד הערב: * ואם על המשכב הוא
או על הכלי אשר הוא ישבת עליו בנגעו בו יטמא
עד הערב: * ואם שכב ישכב איש אתה ותהי
נדתה עליו וטמא שבעת ימים וכל המשכב אשר
ישכב עליו יטמא: * ואשה כי יזוב זוב דמה
ימים רבים בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה
כל ימי זוב טמאתה כימי נדתה תהיה טמאה הוא:
* כל המשכב אשר תשב עליו כל ימי זובו
כמשכב נדתה יהיה לך וכל הכלי אשר תשב עליו
טמא יהיה כטמאת נדתה: * וכל הנגע בם יטמא
וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: * ואם
טהרה מזובה וספררה לה שבעת ימים ואחר תטהר:
* וביום השמיני תקח לה שתי תרים או שני בני
יונה והביאה אותם אל הכהן אל פתח אהל מועד:
* ועשה הכהן ארץ האחר חטאת ואת האחר
עליו וכפר עליו הכהן לפני יהוה מזוב טמאתה:
* והזרתם את בני ישראל מטמאתם ולא ימתו
בטמאתם בטמאת ארץ משכני אשר בתוכם:
* וארץ תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע
לטמאתו ברה: * והדנה בנדתה והזב את זובו
לזכר ולנקבה ולאיש אשר ישכב עם טמאה:

יו

* וידבר יהוה אל משה אחרי מות שני בני אהרן
בקרבם לפני יהוה וימתו:

19 * Mulier quæ redeunte menſe patitur flu-
xum ſanguinis, ſeptem diebus ſeparabitur.
20 * Omnis qui tetigerit eam immundus erit
uſque ad veſperum, & locus in quo dormierit
vel federit diebus ſeparationis ſuæ, polluetur.
21 * Qui tetigerit lectum ſuum lauabit veſti-
menta ſua & ipſe lotus aqua, immundus erit
uſque ad veſperum.
22 * Omne vas ſuper quod illa federit quiſquis
attigerit, lauabit veſtimenta ſua, & ipſe lotus
aqua pollutus erit uſque ad veſperum.
23 * Si coierit cum ea vir tempore ſanguinis
24 menstrualis immundus erit ſeptem diebus, &
omne ſtratum in quo dormierit, polluetur.
25 * Mulier quæ patitur multis diebus fluxum
ſanguinis non in tempore meſtruali, vel quæ
D poſt meſtruum ſanguinem fluere non ceſſat,
quàm diu ſubiaceret huic paſſioni, immunda
erit quaſi ſit in tempore menſtruo.
26 * Omne ſtratum in quo dormierit, & vas
in quo federit, pollutum erit.
27 * Quicunq; tetigerit ea, lauabit veſtimen-
ta ſua, & ipſe lotus aqua immundus erit uſq;
ad veſperum.
28 * Si ſteterit ſanguis & fluere ceſſauerit, nu-
merabit ſeptem dies purificationis ſuæ.
29 * Et die octauo offeret pro ſe ſacerdoti duos
turtures, aut duos pullos columbarum ad
oſtium tabernaculi teſtimonij.
30 * Qui vnum faciet pro peccato & alterum
in holocauſtum, rogabitque pro ea coram Do-
mino, & pro fluxu immunditiæ eius.
31 * Docebitis ergo filios Iſrael vt caueant im-
munditias, & non moriatur in ſordibus ſuis,
cùm polluerint tabernaculum meum quod
eſt inter eos.
32 * Iſta eſt lex eius qui patitur fluxum ſemi-
nis, & qui polluitur coitu.
33 * Et quæ menſtruis temporibus ſeparatur,
vel quæ iugi fluit ſanguine, & hominis qui
dormierit cum ea. C A P. X V I.
1 L Ocutusque eſt Dominus ad Moysen poſt
A mortem duorum filiorum Aaron, quando
offerentes ignem alienum interfecti ſunt.

תרגום אונקלוס

19 ואחתא ארי תהי דבא דם יהי דובה בבשרה שבעה יומין תהי בריחוקה וכל דיקרב בה יהי מסאב עד רמשא:
20 וכל דיקרב במשכבה יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא:
21 וכל דיקרב בכל מנא דתיחב עלוהי יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא:
22 וכל דיקרב בכה מנא דתיחב עלוהי יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא:
23 ואם על משכבא הוא או על מנא דהיא יתבא עלוהי
במקרביה ביה יהי מסאב עד רמשא:
24 ואם משכב ישכב גבר יתה ותהי ריחוקה עלוהי ויהי מסאב שבעא יומין וכל משכבא דישכב עלוהי
יהי מסאב:
25 ואחתא ארי ידוב דובה יומין סגיאין בלא עידן ריחוקה או ארי תרוב על ריחוקה כל יומי דוב סובתה ביומי ריחוקה תהי
מסאבא היא:
26 כל משכבא דתשכב עלוהי כל יומי דובה כמשכב ריחוקה יהי לה וכל מנא דתחב עלוהי מסאב יהי כסובת ריחוקה:
27 וכל דיקרב בהון יהי מסאב ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא:
28 ואם דכיתא מדובה ותמני לה שבעה יומין ובתר
כן תרבי:
29 וביומא תמינא תיסב לה תרין שפנינין או תרין בני יונה ותהי ותהון לות כהנא לתרע משכב זימנא:
30 ויעביר כהנא יתחד
חשאתא וית חד עלתא ויכפר עלה כהנא קדם יי מדוב סובתה:
31 ותפרשון ית בני ישראל מסובתהון ולא ימותון בסובתהון
בסובתהון ית משכני דביניהון:
32 דא אורייתא דרובנא ותפוק מיניה שכבת זרעא לאסתאבא בה:
33 ולדסובתא בריחוקה ולדאב
יה דובה לזכר ולנקבה ולגבר דישכב עם מסאבא:
1 ומיל יי עם משה בתר דמיתו תרין בני אהרן בקרוביהון אשתא נכריתא קדם יי ומיתו:

* Et mulier quæ fuerit fluens sanguine, & erit 19
fluxus eius in corpore eius, septem dies erit im men-
struo suo. * Omnis tangens eam, immundus erit 20
vsque ad vesperam: & omne super quod dormierit
super illud in menstruo eius, immundum erit: & o-
mne super quod infederit super illud, immundum erit.

* Et omnis qui tetigerit cubile eius, lauabit ve- 21
stes suas, & lauabit corpus aqua, & immundus erit
vsque ad vesperam. * Et omnis tangens omne vas 22
in quo sederit super illud, lauabit vestes suas, & la-
uabitur aqua, & immundus erit vsque ad vespere-
ram. * Si autem in lecto ea existente, vel super vas, 23
ubi ea sederit super illud, cum tangit ipse illum, im-
mundus erit vsq; ad vesperam. * Si autem cu- 24
batione dormiuerit quis cum ea, & fuerit immun-
ditia eius super eum, immundus erit septem dies: &
omnis lectus in quo dormiuerit in eo, immundus
erit.

* Et mulier si fluxerit fluxum sanguinis sui dies 25
plures, nō in tempore mēstrui sui, si & fluxerit post
menstruum suum, omnes dies fluxus immunditiae
eius sicut dies mēstrui sui, erit immunda. * Et omnis 26
lectus in quo dormierit in eo omnes dies fluxus eius,
iuxta lectum mēstrui eius erit illi, & omne vas in quo
sederit super illud, immundum erit iuxta immunditiā
mēstrui sui.

* Et omnis tangens eam, immundus erit, & 27
lauabit vestes suas, & lauabitur aqua, & immū-
dus erit vsque ad vesperam. * Si autem purgatus 28
fuerit à fluxu suo, & numerabit sibi septem dies,
& post hæc mundabitur. * Et die octaua accipiet 29
sibi duos turtures, vel duos pullos columbarum,

* Et feret ea ad sacerdotem ad ostium taberna- 30
culi testimonij, & faciet sacerdos vnum pro pecca-
to, & vnum in holocaustum, & propitiabit pro ea
sacerdos coram Domino à fluxu immunditiae eius.

* Et cauentes facietis filios Israhel ab immundi- 31
tij suis, & non morientur ob immunditiam suam,
cum polluerint ipsi tabernaculum meum quod in ipsis.

* Hæc lex seminisflui, & si alicui exiuerit ex ipso 32
cubatio seminis, vt polluat in ipso.

* Et sanguinifluæ in mēstruo eius, & seminisfluus 33
in fluxu eius masculo vel feminae, & viro, si dormi-
uerit cum menstruata.

19 * καὶ γυνὴ ἥτις δὴ ἢ ῥέουσα αἵματι, ἢ ἔσαι ἢ ῥύσις αὐτῆς ἐν
τῷ σώματι αὐτῆς, ἐπὶ αἱμέρας ἔσαι ἐν τῇ ἀφένδρῳ αὐτῆς.
20 * πᾶς ὁ ἀπὸ ῥύσις αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας· καὶ
πάν ἐφ' ᾧ δὴ κοιτάξῃ ἐπ' αὐτὴν ἐν τῇ ἀφένδρῳ αὐτῆς, ἀκάθα-
ρον ἔσαι· ἢ πάν ἐφ' ᾧ δὴ ἔπι καθίσῃ ἐπ' αὐτὴν, ἀκάθαρτον ἔσαι.
21 * καὶ πᾶς ὁς δὴ ἀψῇ τὴν κοίτην αὐτῆς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, (ὃ λέγει) τὸ σῶμα ὕδατι, ἢ ἀκάθαρτον ἔσαι ἕως ἑσπέ-
ρας. 22 * καὶ πᾶς ὁ ἀπὸ ῥύσις αὐτῆς, πάντες οὐδὲν ἐφ' ᾧ δὴ καθίσῃ
ἐπ' αὐτὴν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, (ὃ λέγει) ὕδατι, ἢ ἀκά-
23 θαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. * ἐδὴ ὅ ἐν τῇ κοίτῃ αὐτῆς ἔσται, ἢ
ἐπὶ τῇ οὐδύνῳ, ἢ δὴ αὐτὴν κάθῃ ἐπ' αὐτῆς. * ἐν τῷ ἀπένδρῳ
24 αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. * ἐδὴ ὅ κοίτη κοι-
μηθῇ τις μετ' αὐτῆς, (ὃ γυνή) ἢ ἀκαθαρσία αὐτῆς ἐπ' αὐτῆς,
ἀκάθαρτος ἔσαι ἐπὶ αἱμέρας· καὶ πάντα κοίτη ἐφ' ἣ δὴ κοι-
25 μηθῇ ἐπ' αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσαι. * καὶ γυνὴ ἐδὴ ῥέῃ ῥύσιν αἵμα-
τος αὐτῆς ἡμέρας πλείους, ὅτε ἐν καιρῷ τῇ ἀφένδρῳ αὐτῆς, ἐδὴ καὶ
ῥέῃ μετ' ἡν ἀφένδρον αὐτῆς, πάντα αἱ ἡμέραι ῥύσεως ἀκαθαρ-
σίας αὐτῆς, καὶ ἄπ' αἱ ἡμέραι τῆς ἀφένδρῳ αὐτῆς, ἔσαι ἀκά-
26 θαρτος. * καὶ πᾶσα κοίτη ἐφ' ἣν δὴ κοιμηθῇ ἐπ' αὐτῆς πᾶσας
τὰς ἡμέρας τῇ ῥύσεως αὐτῆς, καὶ τὴν κοίτην τῇ ἀφένδρῳ αὐτῆς
ἔσαι αὐτῇ· ἢ πάν οὐδὲν ἐφ' ᾧ δὴ καθίσῃ ἐπ' αὐτὴν, ἀκάθαρτον
27 ἔσαι, καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν τῇ ἀφένδρῳ αὐτῆς. * καὶ πᾶς ὁ ἀπὸ ῥύ-
σεως αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσαι, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
28 καὶ λέγει ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. * ἐδὴ ὅ
καθαρεύῃ δὴ τὸ ῥύσεως αὐτῆς, καὶ ἔσται καθαρεύεται αὐτῇ
29 ἐπὶ αἱμέρας, (ὃ μετ' ταῦτα καθαρεύεται). * καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ὁ γυνὴ λήψεται ἑαυτῇ δύο τρυγόνες, ἢ δύο νεοσσὺς περὶ ἑ-
30 ρῶν. * καὶ οἴσει αὐτὰ πρὸς τὴν ἱερεῖα ἐπὶ τὴν θύραν τῆς
σκηνῆς τῷ μαρτυρίου· καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν μίσθον περὶ ἀ-
μαρτίας, καὶ τὴν μίσθον εἰς ὅλην κύνωσιν· καὶ ἔξιλασέ) περὶ
αὐτῆς ὁ ἱερεὺς ἐναντὶ κυρίου δὴ τὸ ῥύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς.
31 * καὶ θυλαβεῖς ποιήσετε ὅτε ἕως ἱσραὴλ δὴ τῶν ἀκα-
θαρσιῶν αὐτῶν· καὶ ὅτε δὴ θανόνται διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν
αὐτῶν, ἐν τῷ μιᾶν αὐτοῦ τὴν σκηνὴν μου τὴν ἐν αὐτοῖς.
32 * ἔστω ὁ νόμος τῷ γονορρυῖ· καὶ ἐδὴ τινι ἔξελθῃ ἔξ
αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, ὥς μιανθῇ ἐν αὐτῇ. * καὶ τῇ
33 αἰμορροῶσιν ἐν τῇ ἀφένδρῳ αὐτῆς, καὶ ὁ γονορρυῖς ἐν τῇ ῥύσει
αὐτοῦ τῷ ἀρσενί ἢ τῇ θηλύᾳ· καὶ τῷ δὴ δέῃ, ἐδὴ κοιμηθῇ μετ'
ἀποκαθαρσίας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Mulier autem quæ patitur fluxum sanguinis in carne sua, septem diebus erit quasi menstruata. & omnis qui tetigerit eam erit immundus vsque ad vesperam. 20 Et omnis qui cubuerit cum ea in menstruo suo erit immundus. & omne super quod sederit erit immundum.

21 Et omnis qui tetigerit stratum eius lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam. 22 Et omnis qui te-
tigerit omne vas super quod sederit, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam. 23 Et si cubuerit ille
in strato vel in vase in quo ipsa sedit, cum tetigerit illud immundus erit vsque ad vesperam. 24 Et si cubans cubuerit vir cum ea & men-
struum eius fuerit in ea, erit immundus septem diebus. & omne stratum super quod cubuerit erit immundum. 25 Et mulier cuius sanguis
fluxerit diebus multis præter tempus mēstrui sui, vel quando fluxerit post menstruum suum, cunctis diebus quibus fluxerit immunditia eius, si-
cut in diebus mēstrui sui erit immunda. 26 Omne stratum in quo cubuerit omnibus diebus fluxus sui, quasi stratum mēstrui sui erit. &
omne vas in quo sederit immundum erit quasi immunditia mēstrui sui. 27 Et omnis qui tetigerit illud erit immundus, & lauabit vestimenta
sua, lauabiturque aquis, & erit immundus vsque ad vesperam. 28 Si autem mundata fuerit à fluxu suo, numerabit sibi septem dies, & postea
mundabitur. 29 In die autem octauo tollet sibi duos turtures aut duos filios columbæ, & adducet eos ad sacerdotem ad ostium taberna-
culi fœderis. 30 Facietque sacerdos vnum pro peccato & vnum in holocaustum, & propitiabit pro ea sacerdos coram Domino à flu-
xu immunditiae suæ. 31 Et separabit filios Israhel ab immunditijs suis, vt non moriantur in immunditijs suis, cum polluerint tabernaculum
meum quod est inter eos. 32 Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis, & à quo egreditur semen coitus vt polluat in eo.

33 Et eius quæ est polluta menstruo, & illius à quo fluxus fuit tam masculi quam feminae & viri qui cubuerit cum immunda.

* ויאמר יהוה אל משה דבר אל-אהרן
 אחיך ואל-יבא בכל-עת אל-הקדש מבית-לפרכת
 אל-פני הכפרת אשר-על-הארן ולא ימות כי בענן
 אראה על-הכפרת: * בזאת יבא אהרן אל-הקדש
 בפר בין-בקר לחטאת ואיל לעלה: * כתנת-בד
 קדש ילבש ומכנסי-בד ירחיץ על-בשרו וכאבנט בד
 יחגור ובמצנפת בד יצנף בגדי-קדש הם ורחץ
 במים את-בשרו ולבשם: * ומארת-עדרת
 בני ישראל יקח שני-שעירי עזים לחטאת ואיל
 נחור לעלה: * והקריב אהרן את-פר החטאת
 אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו: * ולקח את-
 שני השעירים והעמיד אתם לפני יהוה פתח אהל
 מועד: * ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות
 גזרל נחור ליהוה וגזרל נחור לעזאזל:
 * והקריב אהרן את-השעיר אשר-עליו
 הגזרל ליהוה ועשהו חטאת: * והשעיר אשר-עליו
 עליו הגזרל לעזאזל יעמד חי לפני יהוה לכפר עליו
 לשלח אתו לעזאזל המדברות: * והקריב אהרן
 את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו
 ושחט את-פר החטאת אשר-לו: * ולקח מלגת-
 המחתה גחלי-אש מעל המזבח מלפני יהוה ומלא
 חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית-לפרכת:
 * ונתן את-הקטרת על-האש לפני יהוה וכסה ענן
 הקטרת את-הכפרת אשר-על-העדרות ולא ימות:
 * ולקח מדם הפר והזרי באצבעו על-פני הכפרת
 קדמו ולפני הכפרת יזרי שבע-פעמים מן-הדם
 באצבעו: * ושחט את-שעיר החטאת אשר-לעם
 והביא את-דמו אל-מבית לפרכת ועשה את-דמו
 כאשר עשה לדם הפר והזרי אתו על-הכפרת
 ולפני הכפרת:

2 * Et præcepit ei dicens: Loquere ad Aaron
 fratrem tuum, ne omni tempore ingrediatur
 sanctuarium, quod est intra velû coram pro-
 pitatorio, quo tegitur arca, vt non moriatur,
 quia in nube apparebo super oraculum, nisi
 hæc antè fecerit.

3 * Vitulum pro peccato offeret & arietem
 in holocaustum, tunica linea vestietur, femi-
 nalibus lincis verenda celabit.

4 * Accingetur zona linea, cidarim lineam
 imponet capiti. Hæc enim vestimenta sunt
 sancta; quibus cunctis cum lotus fuerit, in-
 ductur.

5 * Suscipietque ab vniuersa multitudine fi-
 liorum Israel duos hircos pro peccato, & vnû
 arietem in holocaustum.

6 * Cumque obtulerit vitulum, & orauerit
 pro se & pro domo sua;

7 * Duos hircos stare faciet coram Domino
 in ostio tabernaculi testimonij.

8 * Mittensque super vtrumque sortem, vnâ
 Domino, & alteram capro emissario.

9 * Cuius exierit fors Domino, offeret illum
 B pro peccato.

10 * Cuius autem in caprum emissarium sta-
 tuet eum viuum coram Domino vt fundat
 preces super eû, & emittat eum in solitudinẽ.

11 * His ritè celebratis offeret vitulum; & ro-
 gans pro se & domo sua, immolabit eum.

12 * Assumptoque thuribulo quod de pruinis
 altaris impleuerit, & hauriens manu compo-
 situm thymiamâ in incensum, vltra velum in-
 trabit in sancta:

13 * Vt positis super ignem aromatibus nebu-
 la eorum & vapor operiat oraculum quod est
 supra testimonium, & non moriatur.

14 * Tollet quoq; de sanguine vituli, & asper-
 get digito septies contra propitiatorium ad
 orientem.

15 * Cumque maclauerit hircum pro pecca-
 to populi, inferet sanguinem eius intra velum
 sicut præceptum est de sanguine vituli, vt
 aspergat è regione oraculi.

תרגום אונקלוס

2 ויאמר יי למשה מליל עם אהרן אחיו ולא יתי עליל בכל עיני לקדשא מנו לפרוכתא לקדם כפורתא דעל ארזא ולא ימות ארי בעננא אנה
 מתגלי על בית כפורתא: 3 ברא יעזר אהרן לקדשא בתוך בר תורי לחטאתא ודבר לעלתא: 4 כתונא דברצא דקדשא ילבש ומכנסת
 דבוץ יהוה על בשריה ובהמינא דברצא יסר וכמצנפתא דברצא יחית ברישיה לבושי קדשא אינן ויסחי במינא ית בשריה וילבישונן:
 5 ומן כנשתא דבני ישראל יסב חרין צפירי עיזין לחטאתא ודבר חד לעלתא: 6 ויקריב אהרן ית תורא דחטאתא דיליה ויכפר עלוהי ועל
 אינש ביתיה: 7 ויסב ית חרין צפירין ויקים ית חוזן קדם ויבחרע משכן זמנא: 8 ויתן אהרן על חרין צפירין ערבין ערבא חד לשמא
 דיין וערבא חד לעזאזל: 9 ויקריב אהרן ית צפירא דסליק עלוהי ערבא לשמא דיין ויעבדיניה חטאתא: 10 וצפירא דסליק עלוהי
 ערבא לעזאזל יתקם כד חי קדם ויילכפרא עלוהי לשלחא יתיה לעזאזל למדברא: 11 ויקריב אהרן ית תורא דחטאתא דיליה ויכפר עלוהי
 ועל אינש ביתיה ויכוס ית תורא דחטאתא דיליה: 12 ויסב מלי מחיתא גומרין דאשא מעלוי מדברתא מקדם ויילי חפנוהי קטורתא בסמין
 דקיקין ויעל מנו לפרוכתא: 13 ויתן ית קטורתא בסמין על אשתא קדם וייתפיו ענן קטרתא ית כפורתא דעל סהודתא ולא ימות:
 14 ויסב מדמא דתורא וידי באצבעיה על אפי כפורתא קדומא וקדם כפורתא ידי שבע זמנין מן דמא באצבעיה:
 15 ויכוס ית צפירא דחטאתא די לעסא ויעל ית דמיה למגין לפרוכתא ויעבד ית דמיה כמא דעבד לדמא דתורא וידי יתיה על כפורתא
 וקדם כפורתא:

CAP. XVI.

ET locutus est Dñs ad Moysen, postquam mortui sunt duo filij Aaron, quando obtulerunt ipsi ignē alienum corā Domino, & mortui fuerunt. * Et dixit Dominus ad Moysen: Loquere ad Aaron fratrē tuum, et non intret omnē horam in sanctuariū quod interius velo in faciē propitiatorij, quod est super arca testimonij, et nō moriemini, in enim nube apparebo in propitiatorio. * Sic ingredietur Aaron in sanctuariū, in vitulo ex bobus pro peccato, & ariete in holocaustum, & tunicā lineam sanctificatā induet, & feminale lineum erit in corpore eius. * Et zona linea cingetur, et cidarim lineam circūponet, vestes sancte sunt, & lauabit aqua omne corpus suum, et vestiet eas. * Et à multitudine filiorū Israhel accipiet duos hircos, ex capris pro peccato, & arietem vnum in holocaustum. * Et adducet Aaron vitulum qui pro peccato suū, & propitiabit pro se & domo sua. * Et accipiet duos hircos, & constituet eos coram Domino iuxta hostiū tabernaculi testimonij. * Et imponet Aaron super duos hircos sortes, sortem vnam Domino, & sortem vnam emissario. * Et adducet Aaron hircum super quē superuenit super eum sors Domino, & faciet pro peccato. * Et hircum, super quē superuenit super eū sors emissarij, statuet eū viuente corā Domino, vt propitiet super eum, vt dimittat eū in emissionē, et dimittet eum in eremum. * Et adducet Aaron vitulum qui pro peccato qui suus, & propitiabit pro se, et domo sua, & immolabit vitulum qui pro peccato suū. * Et accipiet plenum thuribulum carbonū ignis ab altari, quod est corā Domino, & implebit manus suas thymiamate cōpositionis subtilis, & inducet interius velo. * Et imponet thymiamata super ignem coram Domino, & cooperiet vapor thymiamatis propitiatorium quod est in testimonijs, & non moriemini. * Et accipiet à sanguine vituli, & asperget digito super propitiatoriū ad orientē in faciē propitiatorij asperget septies à sanguine digito suo. * Et immolabit hircum qui pro peccato, qui est pro populo coram Domino, & inferet de sanguine eius interius velo, & faciet sanguinem eius, quemadmodum fecit sanguinem vituli, & asperget sanguinem eius super propitiatoriū, in faciē propitiatorij.

1. **ΙΕ.** Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν μετὰ τὸ τελευτῆσαι οὗτοὺς δύο υἱοὺς Ααρὼν ἐν τῷ πρὸς φέρειν αὐτοὺς πῦρ ἀλλότριον ἐναντὶ κυρίου, & ἐτελεύτησαν. * ὁ δὲ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσήν, λάληθον πρὸς Ααρὼν τὸν ἀδελφόν σου, & μὴ εἰσπορεύεσθαι πᾶσαν ὥραν εἰς τὸ ἅγιον τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος εἰς τὸ πρὸς ὥπον τῆς ἱλαστηρίας, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῇ κιβωτῇ τῆς μαρτυρίας, & οὐκ ἀποθανεῖτε ἐν γῇ νεφέλῃ ὁφθήσεται ἐπὶ τῆς ἱλαστηρίας. * ὅπως εἰσελεύσεται Ααρὼν εἰς τὸ ἅγιον, ἐν μόσχῳ ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας & κερὰ εἰς ὀλοκαύτωμα, καὶ χιτῶνα λινοῦν ἡγιασμένον ἐν δύνει, & περισκελίον λινοῦν ἔσται ἐπὶ τῆς χεῖρος αὐτοῦ. * καὶ ζώνην λινῇ (ζώσε), & κίδαριν λινὴν περιθήσει, ἱμάτια ἁγία ἐστὶν & λῆστε) ὕδατι πᾶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, & ἐνδύσει αὐτά. * ὁ δὲ πρὸς τὴν συναγωγὴν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ λήψεται δύο χιμαίρας ἑξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κερὸν ἓνα εἰς ὀλοκαύτωμα. * ὁ δὲ προσάξει Ααρὼν τὸν μόσχον τὸν περὶ ἁμαρτίας, τὸν ἑαυτοῦ, & ἑξ ἱλαστέ) περὶ ἑαυτοῦ & οἴκου αὐτοῦ. * καὶ λήψεται οὗτοὺς δύο χιμαίρας, & παραστήσει αὐτὰς ἐναντὶ κυρίου πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τῆς μαρτυρίας. * ὁ δὲ ἑπὶ τῆς Ααρὼν ἐπὶ οὗτοὺς δύο χιμαίρας κλήρες, κλήρον ἓνα τῷ κυρίῳ, καὶ κλήρον ἓνα τῷ ἀποπομπαίῳ. * ὁ δὲ προσάξει Ααρὼν τὸν χίμαρον, ἐφ' ὃν ἐπὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν ὁ κλήρος τῷ κυρίῳ. * ὁ δὲ ποιήσει περὶ ἁμαρτίας. * ὁ δὲ τὸν χίμαρον, ἐφ' ὃν ἐπὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν ὁ κλήρος τοῦ ἀποπομπαίου, στήσει αὐτὸν ἐναντὶ κυρίου, ὥστε ἑξ ἱλασάσθαι ἐπ' αὐτοῦ, ὥστε ἑξ ἀποσείλαι αὐτὸν εἰς τὴν ἀποπομπήν, & ἀφήσει αὐτὸν εἰς τὴν ἐρήμον. * ὁ δὲ προσάξει Ααρὼν τὸν μόσχον τὸν περὶ ἁμαρτίας τὸν ἑαυτοῦ, & ἑξ ἱλαστέ) περὶ ἑαυτοῦ, & οἴκου αὐτοῦ, & σφάξει τὸν μόσχον τὸν περὶ ἁμαρτίας τὸν ἑαυτοῦ. * ὁ δὲ λήψεται πλῆρες τὸ πυρεῖον ἀνθράκων πυρὸς ἀπὸ τῆς θυσιαστηρίας, & ἀπένδυται κυρίως. * ὁ δὲ πληρώσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ θυμιάματος συνθέσεως λεπτῆς. * ὁ δὲ εἰσίοις ἐσώτερον τῆς καταπετάσματος. * ὁ δὲ ἑπὶ τῆς θυμιάματι ἐπὶ τῷ πῦρ ἐναντὶ κυρίου. * ὁ δὲ καλύψει ἡ αἰτμὴς τῆς θυμιάματος τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπὶ τῶν μαρτυριῶν, καὶ οὐκ ἀποθανεῖτε. * ὁ δὲ λήψεται ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, & ῥανεῖ τὸ δακτύλῳ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον καὶ ἀνατολάς, καὶ πρὸς ὥπον τῆς ἱλαστηρίας ῥανεῖ ἐπὶ αἵματος ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ. * ὁ δὲ σφάξει τὸν χίμαρον τὸν περὶ ἁμαρτίας, τὸν περὶ τοῦ λαοῦ ἐναντὶ κυρίου. * ὁ δὲ εἰσίοις τῆς αἵματος αὐτοῦ ἐσώτερον τῆς καταπετάσματος, & ποιήσει τὸ αἷμα αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἐποίησε τὸ αἷμα τοῦ μόσχου, καὶ ῥανεῖ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον, καὶ πρὸς ὥπον τοῦ ἱλαστηρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XVI.

Locutusque est Dominus cum Moysē: postquam mortui sunt duo filij Aaron, quando obtulerunt ignem alienum corā Domino & mortui sunt. * Dixitque Dominus ad Moysē: Loquere cum Aaron fratre tuo vt non ingrediatur omni tempore ad sanctuarium intra velum corā propitiatorio quod est super arcam, vt non moriatur, quoniam in nube ego apparebo super propitiatorium. * Cum hoc ingredietur Aaron in sanctuarium, cum vitulo de bobus pro peccato, & ariete in holocaustum. * Tunica linea sancta vestietur, & feminalia linea erunt super carnem eius, & balteo lineo accingetur, & cidarim lineam ponet in capite suo, vestimenta sancta sunt. & lauabit aquis carnem suam, & sic vestietur eis. * Et tolles à congregatione filiorum Israhel duos hircos caprarum pro peccato, & arietem vnum in holocaustum. * Offeretque Aaron vitulum suum quod est pro peccato, & propitiabit pro se & pro hominibus domus suæ. * Tolleque duos hircos, & stare faciet eos coram Domino in ostio tabernaculi fœderis. * Et mittet Aaron super duos hircos sortes, sortem vnam nomini Domini, & sortem vnam Azazel. * Offeretque Aaron hircum cuius sors exierit in nomine Domini, & faciet eum pro peccato. * Hircum autem cuius sors exierit Azazel, statuet viuum coram Domino, vt propitiet in eo, & vt mittat eum ad Azazel in desertum. * Et offeret Aaron vitulum pro peccato suo, & propitiabit pro se & pro hominibus domus suæ. Immolabitque vitulum pro peccato suo. * Et tollet thuribulum plenum prunis ignis desuper altare de conspectu Domini, & plenum pugillum suum thymiamatis aromatum minutarum, & ingredietur intra velum. * Et ponet thymiamata aromatum super ignem coram Domino, & cooperiet nebula incensi propitiatorium quod est supra testimonium, vt non moriatur. * Tolleque de sanguine vituli & asperget digito suo super faciē propitiatorij ad orientē, & corā propitiatorio asperget septies de sanguine digito suo. * Immolabitque hircū quod est pro peccato populi, & inferet sanguinē eius intra velum. & faciet de sanguine eius sicut fecit de sanguine vituli, & asperget eum super propitiatorium & coram propitiatorio.

* וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם
 לכל חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך
 טמאתם: * וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו
 לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו וכפר ביראו וכפר
 כל קהל ישראל: * ויצא אל המזבח אשר לפני
 יהוה וכפר עליו ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן
 על קרנות המזבח סביב: * והזה עליו מן הדם
 באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטמאת בני
 ישראל: * וכל אדם מכפר את הקדש ואת אהל
 מועד ואת המזבח והקריב את השעיר החי: * וסמך
 את ידיו על ראש השעיר החי והתורה
 עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם
 לכל חטאתם ונתן אתם על ראש השעיר ושלח
 ביד איש עתי המדברה: * ונשא השעיר עליו את
 כל עונות אל ארץ נזרה ושלח את השעיר
 במדבר: * ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את
 בגדיו חדר אשר לבש בבאו אל הקדש והניחם שם:
 * ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את
 בגדיו ויצא ועשה את עלתו ואת עלת העם וכפר
 בעדו ובעד העם: * ואת חלב החטאת יקטיר
 המזבח: * והמשלח את השעיר לעזאזל יבסם
 בגדיו ורחץ את בשרו במים ואחרי כן יבוא אל
 המחנה: * ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת
 אשר הובא את דמם לכפר בקדש ויצא אל
 מחוץ למחנה ושרפו באש את עורתם ואת בשרם
 ואת פרשם: * והשרף אתם יבסם בגדיו ורחץ
 את בשרו במים ואחרי כן יבוא אל המחנה:
 * והיתה לכם לחקת עולם בחודש השביעי בעשור
 לה' תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו
 האזרח והגר הגר בתוכם:

* Et expiet sanctuarium ab immunditiis fi-
 liorū Israel, & à præuaricationibus eorū, cun-
 ctisq; peccatis. Iuxta hunc ritum faciet taber-
 naculo testimonij quod fixum est inter eos in
 medio sordiū habitationis eorum. * Nullus
 hominum sit in tabernaculo quādo pontifex
 sanctuarium ingreditur, vt roget pro se, & p
 domo sua & pro vniuerso cœtu Israel: * Do-
 nec egrediatur tabernaculū. Cum aut exierit
 ad altare quod coram Dño est, oret pro se: &
 sumptū sanguinē vituli atq; hirci fundat su-
 per cornua eius per gyrū. * Aspergensq; di-
 gito septies, expiet & sanctificet illud ab im-
 munditiis filiorū Israel. * Postquā emunda-
 uerit sanctuariū & tabernaculū & altare, tūc
 offerat hircum viuente; * Et posita vtraque
 E manu super caput eius, cōfiteatur omnes ini-
 quitates filiorū Israel & vniuersa delicta atq;
 peccata eorū, q̄ imprecans capiti eius emittet
 illū per hominē paratū in desertū. * Cūmq;
 portauerit hircus omnes iniquitates eorū in
 terrā solitariam, & dimissus fuerit in deserto:
 * Reuertetur in tabernaculum testimonij, &
 depositis vestibibus quibus prius indutus erat,
 cū intraret sanctuariū, relictisq; ibi, * Laua-
 bit carnē suam in loco sancto, induetq; ve-
 stibus suis. & postq̄ egressus obtulerit holo-
 caustū suū ac plebis, rogabit tam pro se quā
 pro populo. * Et adipem qui oblatus est pro
 peccatis adolebit super altare. * Ille verò qui
 dimiserit caprū emissarium, lauauit vestimē-
 ta sua & corpus aqua, & sic ingredietur in ca-
 stra. * Vitulum autē & hircum qui pro pec-
 cato fuerant immolati, & quorū sanguis illa-
 tus est in sanctuarium vt expiatio cōpleretur,
 asportabunt foras castra, & cōburēt igni tam
 pelles quā carnes eorū ac fimum. * Et qui-
 cunque combufferit ea, lauabit vestimēta sua
 & carnem aqua, & sic ingredietur castra.
 * Eritque vobis hoc legitimum sempiter-
 num. Mense autem septimo, decima die men-
 sis affligetis animas vestras, nullūque opus
 facietis siue indigena siue aduena qui pere-
 grinatur inter vos.

תרגום אונקלוס

* וכפר על קדשא מסואבת בני ישראל וממדיהון לכל חטאתיהון וכן יעביר למשכן זמנא דשרי עמהון כגון סואבתהון: * וכל אדם
 לא יהי במשכן זמנא במיעליה לכפרא בקדשא עד מפקיה וכפר עלוהי ועל אנש ביתיה ועל כל קהלא ד' ישראל: * ויפוק למדבחה די קדש
 ויכפר עלוהי ויסב מדמא דהורא ומדמא דצפירא ויתן על קרנת מדבחה סחור סחור: * וידי עלוהי מן דמא באצבעיה שבע זמנין וירכיניה
 ויקדשיניה מסואבת בני ישראל: * וישיצי מלכפרא על קדשא ועל משכן זמנא ועל מדבחה ויקריב ית צפירא חיה: * ויסמך
 אהרן ית תרתי ידיהי על ריש צפירא חיה וידי עלוהי ית כל עונות בני ישראל וית כל ממדיהון לכל חטאתיהון ויתן יתהון על ריש צפירא וישלח ביד
 גבר דזמין למדבחה: * וישול צפירא עלוהי ית כל עונותיהון לארע דלא יתבא וישלח ית צפירא במדבחה: * ויעול
 אהרן למשכן זמנא וישלח ית לבושי בוצא דילבש במיעליה לקדשא ויצנענין חמן: * ויסחי ית בשריה במיא באחר קדוש וילבש ית לבושוהי
 ויפוק ויעביר ית עלתיה וית עלת עמא וכפר עלוהי ועל עמא: * וית חרבה דחטאתא ויסקי למדבחה: * ודמוביל ית צפירא לעזאזל
 ויצבע לבושוהי ויסחי ית בשריה במיא ובחר כן יעול למשריתא: * וית חרבה דחטאתא וית צפירא דחטאתא דאחעל מדימהון לכפרא בקדשא
 ויפוק למדבחה למשריתא ויקרון בגורא ית משכיהון וית בשריהון וית אופליהון: * ודמקיד יתהון ויצבע לבושוהי ויסחי ית
 בשריה במיא ובחר כן יעול למשריתא: * ויהי לכוז לקים עלם בקדשא שביעאה בעשרא לירחא חענן ית נפשתיכון וכל עיבידא לא
 תעבדון ויביא וגירא דיתגרון ביעיכון:

* Et propitiabit sanctuariū ab immunditijs filio-
rum Israel, et ab iniquitatibus eorū de omnibus pec-
catis eorū, & sic faciet tabernaculo testimonij quod
edificatū est in his quæ in medio immunditiei eorum.

* Et omnis homo nō erit in tabernaculo testimonij,
ingrediēte ipso ad propitiandū in sanctuario, quo ad
exiuerit, & propitiabit pro se & domo sua, & pro
omni cœtu Israel. * Et egredietur super altare quod
est coram Dño, & propitiabit super illud, et accipiet
de sanguine vituli, et de sanguine hirci, & imponet
super cornua altaris in circuitu. * Et asperget su-
per illud de sanguine digito suo septies, & mūdabit
illud, et sanctificabit illud de immunditijs filiorū Is-
rael. * Et sacrificabit propitians sanctuariū, & ta-
bernaculū testimonij, et altare, & de sacerdotibus,
& mūdabit, & adducet hircū viuū. * Et im-
ponet Aaron duas manus suas super caput hirci vi-
uentis, & cōfitebitur super eum omnes iniquitates
filiorū Israel, & omnes nequitias eorū, et omnia pec-
cata eorum, & imponet ea super caput hirci viuen-
tis, et dimittet in manu hominis parati in eremum.

* Et accipiet hircus in seipso peccata eorum in ter-
ram inaccessibile, et dimittet hircū in terrā inacces-
sibilem. * Et reuertetur Aaron in tabernaculū testi-
monij, & exuet vestē lineam, quā induerat ingre-
diens ipse in sanctuarium, et deponet eam illic. * Et
lauabit corpus suum aqua in loco sancto, & induet
vestem suā, & egrediens faciet holocaustum suum et
holocaustum populi, & propitiabit pro se, & domo
sua, & pro populo: ut pro sacerdotibus. * Et adipē
qui pro peccatis offeret super altare. * Et dimittens
hircum segregatum in emissionē, lauabit vestes suas,
& lauabit corpus suum aqua, & post hæc ingre-
dietur in castra. * Et vitulum qui est pro peccato,
& hircum qui est pro peccato, quorum sanguis eo-
rum induētus est ad propitiandū in sanctuario edu-
cent ea extra castra, & cōburent ea in igne, & pel-
les eorum, & carnes eorū, & finum eorum. * At
qui combusserit ea, lauabit vestes suas, & lauabit
corpus suum aqua, & post hæc ingredietur ad ca-
stra. * Et erit hoc vobis legitimū sempiternum, in
mense septimo, decima mensis humiliabit is animas
vestras, & omne opus nō facietis indigena & ad-
uena additus in vobis.

δεκάτῃ τῷ μηνὸς λαπεινώσετε τὰς ψυχὰς υμῶν, & πᾶν ἔργον ἐποιήσετε ὡς ἐλάττω, & ὁ προσηλύτος ὁ προσκείμενος ἐν ὑμῖν.

16 * (ὁ ἐξιλάσεται) τὸ ἅγιον ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν υἱῶν Ἰσρα-
ήλ, & ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων αὐτῶν περὶ πασῶν τῶν ἀμαρτιῶν
αὐτῶν. & ἔτω ποιήσει τῇ σκηνῇ τὴν μαρτυρίαν τῇ ἐκπιστῶν ἐν
17 τοῖς ἐν μέσῳ τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν. * (ὁ πᾶς ἄνθρωπος) οὐκ
ἔσται ἐν τῇ σκηνῇ τῇ μαρτυρίᾳ, ἐσπορευομένη αὐτὰ ἐξιλάσεται
ὅσα ἐν τῷ ἁγίῳ, ἕως οὗ ἐξέλθῃ. * (ὁ ἐξιλάσεται) περὶ αὐτῶν
18 τῶν οἴκων αὐτῶν, καὶ περὶ πάσης συναγωγῆς Ἰσραήλ. * καὶ ἐξε-
λδύσει) τὴν τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀπέναντι κυρίως, καὶ ἐξιλάσεται)
ἐπ' αὐτό. & λήψεται) ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, & ἀπὸ τοῦ αἵμα-
τος τοῦ χιμαῤ, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστήριος κύ-
19 κλω. * (ὁ ῥανεῖ) ἐπ' αὐτό ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ
ἐπὶ αἰκίς, & καθαρεύει αὐτό, & ἁγιάσει αὐτό ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν
20 τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. * (ὁ συντελέσει) ἐξιλασκόμηνος τὸ ἅγιον, &
τὴν σκηνὴν τῇ μαρτυρίᾳ, & τὸ θυσιαστήριον, & περὶ τῶν ἱερέων,
21 & καθαρεύει καὶ προσάξει τὸν χιμαῤ τὸν ζώντα. * (ὁ ἐπιθή-
σει) ἀρῶν τὰς δύο χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμαῤ
τοῦ ζώντος, & ἐξαγορεύσει ἐπ' αὐτὸν πάσας τὰς ὁμομίας τῶν
υἱῶν Ἰσραήλ, & πάσας τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ πάσας τὰς ἀ-
μαρτίας αὐτῶν. & ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμαῤ
22 τοῦ ζώντος. καὶ ἐξαποστέλει ἐν χειρὶ ἀνθρώπου ἐτόμος εἰς τὴν
ἐρήμον. * (ὁ λήψεται) ὁ χιμαῤ ἐφ' ἐαυτῷ τὰς ὁμομίας αὐ-
τῶν εἰς γῆν ἄβατον. καὶ ἐξαποστέλει τὸν χιμαῤ εἰς γῆν ἄβα-
23 τον. & εἰσελδύσει) ἀρῶν εἰς τὴν σκηνὴν τῇ μαρτυρίᾳ, & ἐκ-
δύσει) τὴν σολὴν τὴν λινὴν, ἧς δεδύκει ἐσπορευομῆνος αὐτὸς
24 εἰς τὸ ἅγιον. & ἀποθήσει αὐτὴν ἐκεῖ. * καὶ λήσεται) τὸ σῶμα αὐτοῦ
ὕδατι ἐν τῷ ἁγίῳ, & ἐνδύσει) τὴν σολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν
ποιήσει τὸ ὀλοκαύτωμα αὐτοῦ & τὸ ὀλοκαύτωμα τοῦ λαοῦ, καὶ
ἐξιλάσεται) περὶ αὐτοῦ, & τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ λαοῦ ὡς περὶ
25 τῶν ἱερέων. * (ὁ τῶν εἰς τὸν περὶ τῶν ἀμαρτιῶν ἀνοίσει) τὴν τὸ θυ-
26 σιαστήριον. * (ὁ ἐξαποστέλλων) τὸν χιμαῤ τὸν διεσπασμένον
εἰς ἀφῆσιν, πλυθεὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & λήσεται) τὸ σῶμα αὐτοῦ
27 ὕδατι, & μὴ τῷ ὕδατι εἰσελδύσει) εἰς τὴν παρεμβολήν. * (ὁ τὸν
μόσχον) τὸν περὶ τὴν ἀμαρτίαν, & τὸν χιμαῤ τὸν περὶ τὴν ἀμαρ-
τίας ὧν τὸ αἷμα αὐτῶν εἰσενέχθη ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ,
ἐξοίσκων αὐτὰ ἐξωτὶ παρεμβολῆς, & κατακαύσκειν αὐτὰ ἐν
πυρί, & τὰ δέρματα αὐτῶν & τὰ κέρατα αὐτῶν & τὴν κόπρεν
28 αὐτῶν. * (ὁ) καὶ αἰκίων αὐτὰ, πλυνεὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & λήσεται)
τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, & μὴ τῷ ὕδατι εἰσελδύσει) εἰς τὴν παρεμβο-
29 λήν. * (ὁ ἔσται) τὸ ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἐξομῶ

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et expiabit super sanctuariū ab immunditijs filiorū Israel & a prauaricationibus eorum cunctisq; peccatis eorū. Et sic faciet tabernaculo fæde-
ris quod collocatur cum eis in medio cōtaminationū eorum. * Nullusque vir sit in tabernaculo fæderis quādo ingreditur ut propiet in san-
ctuario donec egrediatur, & propitiabit pro se & pro hominibus domus sue & pro omni ecclesia Israel. * Egredieturque ad altare quod est corā
D omino, & expiabit illud, & tollet de sanguine vituli & de sanguine hirci, & ponet super cornua altaris per circuitum: * Et asperget super eum
septies de sanguine cum digito suo, & mūdabit illud & sanctificabit illud ab immunditijs filiorum Israel. * Et postquam cessauerit expiare super
sanctuarium & super tabernaculum fæderis, & super altare, offeret hircum viuū: * Ponetque Aaron ambas manus suas super caput hirci viui,
& confitebitur super eū omnes iniquitates filiorū Israel, & omnes prauaricationes eorum, omniaque peccata eorum, & dabit ea super caput hirci,
& mittet eum per manum viri parati, ut eat in solitudinem. * Portabitque hircus super se omnes iniquitates eorum ad terram inhabitabilem, &
dimittet hircū per solitudinē. * Et ingredietur Aaron tabernaculū fæderis, & exuet vestimenta linea, quibus vestitus fuerat quando ingressus est
in sanctuarium, & reponet ea ibi. * Lauabitque carnem suam aquis in loco sancto, vestieturque vestibus suis, & egredietur, & faciet holocaustum
suum & holocaustum populi. & propitiabit pro se & pro populo. * Adipem autē sacrificij pro peccato adolebit super altare. * Et qui duxerit
hircum Azazel, lauabit vestimenta sua, & lauabit carnem suam aquis, & postea ingredietur in castra. * Vitulum autem pro peccato & hir-
cum qui offertur pro peccato quorum sanguis illatus est ad expiandum in sanctuario, efferent extra castra, & comburent igni pelles eorum, & car-
nes, & finum eorum. * Et qui combusserit, ea lauabit vestimenta sua, lauabitque carnem suam aquis, & postea ingredietur in castra.
* Eritque vobis in legitimum sempiternum. In mense septimo in decima die mensis affligetis animas vestras, nullumque opus facietis, tam indi-
genæ quā aduenæ qui peregrinantur inter vos.

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם
מכל חטאתיכם לפני יהוה תטהרו: * שבת שבתון
היא לכם ועניתם את נפשתיכם חקת עולם:
* וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא את ידו
לכהן תחרת אביו ולבש את בגדי הכהן הקדש:
* וכפר את מקדש הקדש ואת אהל מועד ואת
המזבח יכפר ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר:
* והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על
בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה ויעש כאשר
צוה יהוה את משה:

יז

וידבר יהוה אל משה לאמר:
* דבר אל אהרן וא אל בניו וא אל כל בני ישראל
ואמרת אליהם זה הדבר אשר צוה יהוה לאמר:
* איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב
או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה:
* וא אל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן
ליהוה לפני משכן יהוה דם יחשב לאיש ההוא
דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו: * למען
אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם
זבחים על פני השדה והביאם ליהוה אל פתח
אהל מועד אל הכהן וזבחו זבחי שלמים ליהוה
אותם: * וזרק הכהן את הדם על מזבח יהוה
פתח אהל מועד והקטיר החלב לריח ניחח ליהוה:
* ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים אשר הם
זנים אחריהם חקת עולם תהיה זאת להם לדורתם:
* ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר
אשר יגור בתוכם אשר יעלה עלה או זבח: * וא אל
פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אותו ליהוה ונכרת
האיש ההוא מעמיו:

30 * In hac die expiatio erit vestri, atque mun-
datio ab omnibus peccatis vestris. coram Do-
31 mino mundabimini; * Sabbatum enim re-
quiectionis est, & affligetis animas vestras re-
32 ligione perpetua. * Expiabit autem sacer-
dos qui vnctus fuerit, & cuius manus initia-
tæ sunt, vt sacerdotio fungatur pro patre suo;
indueturque stola linea & vestibus sanctis:
33 * Et expiabit sanctuarium, & tabernaculū
testimonij atque altare; sacerdotes quoque et
34 vniuersum populum. * Erítq; vobis hoc le-
gitimum sempiternum, vt oretis pro filiis Is-
rael & pro cunctis peccatis eorum semel in
anno, fecit igitur sicut præceperat Dominus
Moyfi.

CAP. XVII.

1 ET locutus est Dominus ad Moyfen, dicēs:
2 * Loquere Aaron & filiis eius, & cunctis
A filiis Israel, dicens ad eos, Iste est sermo quem
mandauit Dominus, dicens, * Homo qui-
libet de domo Israel si occiderit bouem aut
ouem, siue capram in castris vel extra castra:
4 Et non obtulerit ad ostium tabernaculi
oblatione Domino, sanguinis reus erit, quasi
si sanguinem fuderit, sic peribit de medio
5 populi sui. * Ideo sacerdoti offerre debent
filij Israel hostias suas quas occidunt in agro,
vt sanctificentur Domino ante ostium taber-
naculi testimonij, & immolent eas hostias
pacificas Domino.
6 * Fundetque sacerdos sanguinem super al-
B tare Domini ad ostium tabernaculi testimo-
nij, & adolebit adipem in odorem suauitatis
Domino.
7 * Et nequaquam vltra immolabunt ho-
stias suas dæmonibus, cum quibus fornicati
sunt. legitimum sempiternum erit illis & po-
steris eorum.
8 * Et ad ipsos dices, Homo de filiis Israel, &
de aduenis, qui peregrinantur apud vos, qui
obtulerit holocaustum siue victimam:
9 * Et ad ostium tabernaculi testimonij non
adduxerit eam, vt offerat Domino, interibit
de populo suo.

תרגום אונקלוס

30 ארי ביוםא הדין יכפר עליכון לדכארה יתכון מכל חוביכון קדם יי דכבון:
31 ויכפר כהנא דרבי ויהיה וד יקריב ית קרבניה לשמשא תחוח אבוהי וילבש ית לבושי כרעא
ויענו וית נפשתיכון קים עלם:
32 ויכפר על מקדש קדשא ועל משכן זימנא ועל מדבכא יכפר ועל כהנא ועל כל עמא דקהלא יכפר:
33 ויכפר על כל בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה ויעבד כמא דפקיד יי ית משה:
34 ותהי
יז
ועם כל בני ישראל ותימר להון דין פתגמא דפקיד יי למימר:
מכר לא משריתא:
4 ולתרע משכן זימנא לא איתניה לקרבא קרבנא קדם יי קדם משכנא דיי דמא יתחשוב לגברא ההוא דמא
אשר וישחצי אינשא ההוא מגו עמיה:
5 בדיל דיהון בני ישראל ית דכחיהון דאיונו דבחין על אפי חקלא וייתנו לקדם יי לתרע משכן
זימנא לוח כהנא ויפסון נכסח קדשין קדם יי יתהון:
6 ויזרוק כהנא ית דמא על מדבכא דיי בתרע משכן זימנא ויסיק חרבא לאתקבלא
ברענא קדם יי:
7 ולא ידכחון עוד ית דכחיהון לשדון דאיונו שצן בתריהון קים עלם תהי דא להון לדריהון:
8 ולחון תימר גבר גבר
מבית ישראל ומן גירא דיתגירון ביניהון דסיק עלמא או נכסח קדשיתא:
9 ולתרע משכן זימנא לא ייתניה למעבד ויהיה קדם יי
וישחצי אינשא ההוא מגו עמיה:

* In enim die hac propitiabitur pro vobis, ad mundandum vos ab omnibus peccatis vestris coram Domino mundabimini. * Sabbata sabbatorum erit hac vobis, & humiliabit animas vestras, legitimum sempiternum. * Et propitiabit sacerdos quem unxerint eum, & quem consecrauerint manus eius, ut sacerdotio fungatur post patrem suum, & induet vestem lineam vestem sanctam. * Et propitiabit sanctum sanctorum, et tabernaculum testimonij, & altare propitiabit, & pro sacerdotibus & pro omni congregatione propitiabit. * Et erit vobis legitimum hoc sempiternum ad propitiandum pro filiis Israel ab omnibus peccatis eorum, semel in anno fiet, sicut praecepit Dominus Moysi.

CAP. XVII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Loquere ad Aaron & ad filios eius, & ad omnes filios Israel, et dices ad eos, Hoc verbum quod praecepit Dominus, dicens:

* Homo homo filiorum Israel qui immolauerit, vitulum, vel ouem, vel capram in castris, & qui occiderit extra castra.

* Et ad ostium tabernaculi testimonij non ferat, ut offerat donum Domino coram tabernaculo testimonij, sanguis computabitur homini illi, sanguinem effudit, peribit anima illa de populo suo.

* Ut ferant filij Israel sacrificia sua, quaecunque ipsi iugulauerint in campis, & ferent ea Domino ad ostium tabernaculi testimonij ad sacerdotem, & sacrificabunt sacrificia salutis Domino ipsa.

* Et effundet sacerdos sanguinem super altare coram Domino ad ostia tabernaculi testimonij, & tollet adipem in odorem suauitatis Domino.

* Et non sacrificabunt ultra sacrificia ipsorum vanis in quibus ipsi fornicabuntur post eos. legitimum sempiternum erit vobis in generationes vestras.

* Et dices ad eos, Homo homo de filiis Israel, & de aduenis peregrinantibus in vobis, qui fecerit holocaustum vel sacrificium.

* Et ad ostium tabernaculi testimonij non tulerit, ad faciendum ipsum Domino, peribit homo ille de populo suo.

30 * ὃν γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐξιλιά(εῖ) περὶ ὑμῶν, καθαίρει ὑμᾶς ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, ἐναντὶ κυρίου καθαρῶς. 31 ὁ δὲ σάββατον. * σάββατα σαββάτων ἔσαι αὐτῇ ὑμῖν· καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον.

32 * (ὁ ἐξιλιά(εῖ)) ὁ ἱερεὺς ὃν δὴ χειρίσωσιν αὐτόν, καὶ ὃν δὴ τελειώσωσι τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὅτι ἱερατεύει μὲν τὸν ὡς αὐτοῦ, (ὁ ἐξιλιά(εῖ)) τὴν πολλὴν τὴν λιγυρὰν πολλὴν αἰώνιον. * (ὁ ἐξιλιά(εῖ)) τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων, (ὁ ἐξιλιά(εῖ)) τὴν σκηνὴν τῆς μαρτυρίας, (ὁ ἐξιλιά(εῖ)) τὸ θυσιαστήριον ἐξιλιά(εῖ), (ὁ ἐξιλιά(εῖ)) πρὸς τῶν ἱερέων (ὁ ἐξιλιά(εῖ)) περὶ πάσης τῆς συναγωγῆς ἐξιλιά(εῖ). * (ὁ ἐξιλιά(εῖ)) ἔσαι ὑμῖν νόμιμον τοῦτο αἰώνιον ἐξιλιά(εῖ) περὶ τῶν ὧν ἰσραὴλ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· ἅπασι ἐξ ὧν αὐτὸς ποιηθήσεται, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·

2 * λαλήθῃ πρὸς αἰσῶν καὶ πρὸς τὸν ὅτι αὐτὸς καὶ πρὸς πᾶσι τοῖς ὧν ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐνετείλατο κύριος, λέγων.

3 * ὁ ἄνθρωπος ὁ ἄνθρωπος τῶν ὧν ἰσραὴλ ὃς αὐτὸ σφάξῃ μόχθον ἢ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ ὃς δὴ σφάξῃ ἐξω τῆς παρεμβολῆς. * καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τῆς μαρτυρίας μὴ ἐνέγκῃ, ὥστε πρὸς ἐνέγκῃ καὶ δάσῃ τῷ κυρίῳ ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τῆς μαρτυρίας, αἷμα λογιθήσεται τῷ ἄνθρωπῳ ἐκείνῳ, αἷμα ἐξέχεεν· ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

4 * ὅπως δὴ φέρωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰς θυσίας αὐτῶν, ὅσα δὴ αὐτοὶ σφάξωσιν ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ οἴσουσιν αὐτὰ τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, πρὸς τὴν ἱερέα· καὶ θύσουσι θυσίας σωτηρίου τῷ κυρίῳ αὐτά.

5 * καὶ πρὸς τὸν ἱερέα τὸ αἷμα ἐπὶ τῇ θυσιαστικῇ ἀπέναντι κυρίου πρὸς τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τῆς μαρτυρίας· καὶ ἀνοίσῃ τὸ εἶδος ὁ σμὴν δὴ δίδας τῷ κυρίῳ.

6 * καὶ ὁ θύσουσιν ἐτι τὰς θυσίας αὐτῶν τοῖς ματαίοις ἐν οἷς αὐτοὶ ἐκπορεύουσιν ὀπίσω αὐτῶν· νόμιμον αἰώνιον ἔσαι ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.

7 * καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὁ ἄνθρωπος ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν ὧν ἰσραὴλ, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν ἑλὴν τῶν πρὸς τὴν ἑλὴν ἐν ὑμῖν, ὃς δὴ ποιήσῃ ὁλοκαύτωμα ἢ θυσίαν.

8 * καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ, ποιῆσαι αὐτὸ τῷ κυρίῳ, ἐξολοθρευθήσεται ὁ ἄνθρωπος ἐκείνῳ ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Quia in hac die expiatio erit vestri, ut mundemini ab omnibus peccatis vestris, coram Domino mundabimini. 31 Sabbatum requietionis erit vobis, affligetisque animas vestras. Legitimum sempiternum erit.

32 Cuius oblatio oblata est ut ministret pro patre suo, indueturque vestibus lineis vestibus sanctis. 33 Et expiabit super sanctuarium sanctitatis & super tabernaculum fœderis, & super altare quoque expiabit, & super omnem populum ecclesiæ expiabit. 34 Eritque vobis hoc legitimum sempiternum ad propitiandum pro filiis Israel ab omnibus peccatis eorum semel in anno, fecitque sicut praeceperat Dominus Moysi.

CAPVT XVII.

LOCUTUSQUE Dominus cum Moysē, dicens: 1 Loquere cum Aaron & cum filiis eius & cum omnibus filiis Israel, & dices eis: Iste est sermo quem praecepit Dominus dicens. 2 Vir vir de domo Israel qui occiderit bouem, aut agnum, siue capram in castris, aut qui occiderit extra castra.

3 Et ad ostium tabernaculi fœderis non adduxerit illud ut offeratur in oblationem coram Domino coram tabernaculo Domini, sanguis reputabitur illi viro, sanguinem fudit, & peribit homo ille de medio populi sui. 4 Ut afferant filij Israel sacrificia sua quæ sacrificant super faciem agri, afferantque ea Domino ad ostium tabernaculi fœderis ad sacerdotem, & immolent hostias sanctas coram Domino. 5 Aspergetque sacerdos sanguinem super altare Domini in ostio tabernaculi fœderis, & adolebit adipem, ut suscipiatur voluntariē coram Domino. 6 Et non sacrificabunt ultra sacrificia sua dæmonibus post quos ipsi errant. Legitimum sempiternum erit hoc illis in generationibus suis.

7 Et ad ipsos dices: Vir vir de domo Israel & de aduenis qui peregrinantur inter vos qui obtulerit holocaustum siue victimam sanctificatam. 8 Et ad ostium tabernaculi fœderis non adduxerit eam, ut faciat eam coram Domino, exterminabitur homo ille de medio populi sui.

*Et homo homo filiorū Iſrael vel aduenarum additorum in vobis, qui comederit omnē sanguinē, & obfirmabo faciē meā cōtra animā comedentē sanguinem, & perdā eā de populo suo. *Et enim anima omnis carnis sanguis eius est, & ego dedi vobis illū super altare ad propitiandum pro animabus vestris, & enim sanguis eius pro anima propitiabit. *Propter hoc dixi filiis Iſrael, Omnis anima ex vobis non comedet sanguinē, & aduena qui additus in vobis nō comedet sanguinē. *Et homo homo filiorū Iſrael, vel aduenarū additorū in vobis, qui venabitur venationē ferā, vel auem, quæ comeditur, effundet sanguinem suū, et cooperiet illū terra. *Et enim anima omnis carnis sanguis eius est, et dixi filiis Iſrael, Sanguinē omnis carnis nō comedetis, quoniā anima omnis carnis sanguis eius est, omnis comedens illū peribit. *Et omnis anima, quæ comederit morticinium, vel a fera captū in indigenis, vel in aduenis, lauabit vestes suas, & lauabitur aqua, & immundus erit usque ad vesperam, & mundus erit. *Si autē nō lauabit vestes suas, & corpus suum non lauabit aqua, & accipiet iniquitatem suam.

CAP. XVIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen : dicens, *Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos, Ego Dominus Deus vester. *Secundum consuetudines terræ Egypti, in qua habitastis in ipsa, non facietis, & secundum mores terræ Chanaan, in qua ego induco vos illuc non facietis, & in legibus illorum non ambulate. *Iudicia mea facietis, & precepta mea custodietis, & ambulate in illis, Ego Dominus Deus vester. *Et custodietis precepta mea, & omnia iudicia mea, & facietis illa: qui fecerit illa homo, viuet in ipsis, ego Dominus Deus vester. *Homo homo ad omnem proximum carnis eius non accedet ad reuelandum turpitudinem, ego Dominus. *Turpitudinem patris tui, & turpitudinem matris tue nō reuelabis, mater enim tua est, turpitudinem eius non reuelabis.

*Turpitudinem vxoris patris tui non reuelabis, turpitudine patris tui est.

*Turpitudinem sororis tue ex patre tuo, vel ex matre tua introgenitæ vel genitæ extra, nō reuelabis turpitudinem earum.

*καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἢ τῶν περὶ τοῦ ἁλῦτος τῶν περὶ τοῦ ἁλῦτος ἐν ὑμῖν, ὃς δὴ φάγη πρὸς αἷμα, & ἐπιθήσω τὸ πρὸς τὸν μὲν τῇ ψυχῇ τὴν ἐπί τῃ αἵματι, & ἀπολάβω αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. *ἢ γὰρ ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμα αὐτῆς ἐστίν. & ἐγὼ ἔδωκα ὑμῖν αὐτὸ ἐπὶ τῷ θυσιάζειν, & ἐξιλάσκειν περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. & γὰρ αἷμα αὐτῆς δὲ τῇ ψυχῇ ἐξιλάσκει. *διὰ τοῦτο εἶρηκα τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, πᾶσα ψυχὴ ἐξ ὑμῶν ἐφάγετο αἷμα. & ὁ περὶ τοῦ ἁλῦτος ὁ περὶ τοῦ ἁλῦτος ἐν ὑμῖν ἐφάγετο αἷμα. *καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἢ τῶν περὶ τοῦ ἁλῦτος τῶν περὶ τοῦ ἁλῦτος ἐν ὑμῖν, ὃς δὴ θηρῶσει θήρυμα θηρίον, ἢ πετεινόν, ὃ ἐσθίει, ἐκχεῖ τὸ αἷμα αὐτοῦ, & καλύψει αὐτὸ τῇ γῇ. *ἢ γὰρ ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμα αὐτῆς ἐστίν. & εἶπα τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, αἷμα πάσης σαρκὸς ἐφάγετε, ἐπὶ ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμα αὐτῆς ἐστίν. πᾶς ὁ ἐσθίων αὐτὸ ἐξολοθρευθήσεται. *καὶ πᾶσα ψυχὴ, ἢ πρὸς φάγετο θνησιμαῖον, ἢ θηριώδη ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐν τοῖς περὶ τοῦ ἁλῦτος, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & λούσει ὕδατι, & ἀκαθάρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας, & καθαρός ἔσται. *ἐὰν δὲ μὴ πλυνῇ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ μὴ λούσῃ ὕδατι, καὶ λήψεται θανάτῳ αὐτοῦ.

ἢ.

*Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων. *λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, & εἶπες πρὸς αὐτούς, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. *καὶ τὰ ἐπιτηδύματά τῆς γῆς αἰγυπτιᾶς, ἐν ἣ παρακλήσαίτε ἐν αὐτῇ, ἐποιήσατε, καὶ τὰ ἐπιτηδύματά τῆς γῆς χαναανίτις, ἐν ἣ ἐγὼ εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ ἐποιήσατε, καὶ ἐν τοῖς νόμοις αὐτῶν ἐπορεύεσθε. *τὰ κρίματά μὲν ποιήσατε, & τὰ περὶ τὰ κρίματά μὲν φυλάξετε, & πορεύεσθε ἐν αὐτοῖς, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. *καὶ φυλάξετε τὰ περὶ τὰ κρίματά μὲν, & πρὸς τὰ κρίματά μὲν, & ποιήσατε αὐτά. ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. *ἄνθρωπος ἄνθρωπος πρὸς πρὸς οἰκεῖον σαρκὸς αὐτοῦ ἐφάγετο. *ἀποκαλύψαι ἀχρημοσύνην, ἐγὼ κύριος. *ἀχρημοσύνην τὴν πατρὸς σου, & ἀχρημοσύνην τὴν μητέρος σου, ὅσα ἀποκαλύψεις μήτηρ γὰρ σου ἐστίν. τὴν ἀχρημοσύνην αὐτῆς ὅσα ἀποκαλύψεις. *ἀχρημοσύνην γυναικὸς πατρὸς σου, ὅσα ἀποκαλύψεις, ἀχρημοσύνην πατρὸς σου ἐστίν. *ἀχρημοσύνην τὴν ἀδελφῆς σου ἐκ πατρὸς σου ἢ ἐκ μητέρος σου ἐνδοχρῆς ἢ γεγεννημένης ἐξ ὅσα ἀποκαλύψεις τὴν ἀχρημοσύνην αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

*Et vir vir de domo Iſrael & de peregrinis qui peregrinantur inter eos qui comederit omnem sanguinem, ponam furorem meum in homine qui comederit sanguinem, & disperdam eum de medio populi sui. *Quoniam anima carnis in sanguine est, & ego dedi eum vobis ad expiandum super altare pro animabus vestris, quia sanguis pro anima expiat. *Idcirco dixi filiis Iſrael: Omnis homo ex vobis non comedet sanguinem: & peregrini qui peregrinantur inter vos, non comedent sanguinem. *Et vir vir de filiis Iſrael & de peregrinis qui peregrinantur inter eos, qui venatus fuerit venationem bestię, aut avis quibus vesci licitum est, fundet sanguinem eius & operiet eum terra. *Anima enim omnis carnis in sanguine eius est. & ego dixi filiis Iſrael, Sanguinem omnis carnis non comedetis, quoniam anima omnis carnis in sanguine eius est, omnis qui comederit eum peribit. *Et omnis qui comederit morticinium vel contractum à bestia de indigenis vel aduenis, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aqua, & erit immundus usque ad vesperam, & erit mundus. *Si autem non lauauerit vestimenta neque carnem suam lauauerit, suscipiet iniquitatem suam.

CAP. XVIII.

LOCUTUSQUE EST Dñs cum Moyse dicens: *Loquere cum filiis Iſrael & dices ad eos: Ego sum Dñs Deus vester. *Iuxta opera populi terræ Egypti in qua habitastis non facietis, & iuxta opera populi terræ Chanaan ad quam vos introducturus sum, non facietis, neque in legitimis eorum ambuletis. *Iudicia enim mea facietis, & pacta mea seruabitis vt ambuletis in eis, ego Dominus Deus vester. *Custodietisque pacta mea & iudicia mea, quæ faciens homo viuet in eis vita sempiterna, ego Dominus. *Vir vir ad omnem proximam carnis suæ non accedet vt reuelet turpitudinem, ego Dominus. *Turpitudinem patris tui & turpitudinem matris tuæ non discooperies, mater tua est, non reuelabis turpitudinem eius. *Turpitudinem vxoris patris tui non discooperies, turpitudine enim patris tui est. *Turpitudinem sororis tuæ filiæ patris tui aut filiæ matris tuæ, quæ genita est à patre tuo ex alia vxore aut à matre tua ex alio viro, non discooperies turpitudinem earum.

* ערות בת בנך או בת בנתך לא תגלה ערותך כי
 ערותך הגנה : * ערות בת אשת אביך
 מולדת אביך אחותך הויא לא תגלה ערותה :
 * ערות אחות אביך לא תגלה שאר אביך הויא :
 * ערות אחות אמך לא תגלה כי שאר אמך
 הויא : * ערות אחי אביך לא תגלה אל אשתו
 לא תקרב דדתך הויא : * ערות כלתך לא תגלה
 אשת בנך הויא לא תגלה ערותה : * ערות אשת
 אחיך לא תגלה ערות אחיך הויא : * ערות
 אשה ובתה לא תגלה ארץ בת בנה ואת בת בנה
 לא תקח לגלוי ערותה שארה הנרי ומה הויא :
 * ואשה אל אחתה לא תקח לצרר לגלות ערותה
 עליה בחייה : * ואל אשה בנדרת טמאתה לא
 תקרב לגלות ערותה : * ואל אשת עמיתך לא
 תתן שכבתך לזרע לטמאה בה : * ומורעך לא
 תתן להעביר למלך ולא תחלל את שם אלהיך אני
 יהוה : * את זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה
 הויא : * ובכל בהמה לא תתן שכבתך לטמאה
 בה ואשר לא תעמד לפני בהמה לרבעו תבל
 הויא : * אל תטמאו בכל אלה כי בכל אלה
 נטמאו הגוים אשר אני משלה מפניכם : * ותטמא
 הארץ ואפקד עונה עליה ותקא הארץ את ישבירי :
 * ושמרתם אתם את חקתי וארץ משפטי ולא
 תעשו מכל התועבות האלה הנזכרות והנזכרות
 בתוכם : * כי את כל התועבות האלו עשו אנשי
 הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ : * ולא
 תקיא הארץ אתכם בטמאתם זאת באשר קארה
 ארץ הגוי אשר לפניכם : * כי כל אשר יעשה
 מכל התועבות האלו ונכרתו הנפשות העשרת
 מקרב עמם :

10 * Turpitudinem filiae filij tui vel neptis ex
 filia non reuelabis, quia turpitudinis tua est.
 11 * Turpitudinem filiae vxoris patris tui quam
 peperit patri tuo, & est soror tua, non reuelabis.
 12 * Turpitudinem sororis patris tui non disco-
 13 operies, quia caro est patris tui. * Turpitudinem
 14 sororis matris tuae non reuelabis, eo quod caro sit
 15 matris tuae. * Turpitudinem patris tui non
 16 reuelabis, nec accedes ad vxorem eius, quae tibi
 17 affinitate coniungitur. * Turpitudinem nu-
 18 rus tuae non reuelabis quia vxor filij tui est, nec
 19 discooperies ignominiam eius. * Turpitudinem
 20 vxoris fratris tui non reuelabis, quia turpitu-
 21 do fratris tui est. * Turpitudinem vxoris tuae
 & filiae eius non reuelabis. Filiam filij eius & fi-
 22 liam filiae illius non sumes vt reueles ignomi-
 23 niam eius, quia caro illius sunt, & talis coitus
 24 incestus est. * Sororem vxoris tuae in pellica-
 25 tum illius non accipies, nec reuelabis turpitu-
 26 dinem eius adhuc illa viuentem. * Ad mulierem
 27 quae patitur menstrua non accedes, nec reuela-
 28 bis foeditatem eius. * Cum vxore proximi tui
 29 non coibis, nec seminis commixtione maculabe-
 30 ris. * De semine tuo non dabis vt consecratur
 31 idolo Moloch, nec pollues nomen Dei tui.
 32 Ego Dominus. * Cum masculo non commi-
 33 scearis coitu foemineo, quia abominatio est.
 34 Cum omni pecore non coibis, nec macu-
 35 laberis cum eo. Mulier non succubet iumento, nec
 36 miscebitur ei, quia scelus est. * Nec polluiami-
 37 ni in omnibus his quibus contaminatae sunt
 38 vniuersae gentes, quas ego eijciam ante conspe-
 39 ctu vestrum. * Et quibus polluta est terra, cui ego
 40 scelera visitabo vt euomat habitatores suos.
 41 Custodite legitima mea atque iudicia vt non
 42 faciatis ex omnibus abominationibus istis tam
 43 indigena quam colonus qui peregrinatur apud
 44 vos. * Omnes enim execrationes istas fece-
 45 runt incolae terrae qui fuerunt ante vos, & pol-
 46 luerunt eam. * Cauete ergo ne & vos similiter
 47 euomat cum paria feceritis, sicut euomit
 48 gentem quae fuit ante vos. * Omnis anima
 49 quae fecerit de abominationibus his quip-
 50 piam, peribit de medio populi sui.

תרגום אונקלוס

10 ערית בת בריך או בת ברתך לא תגלי עריתך איני :
 11 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 12 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 13 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 14 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 15 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 16 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 17 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 18 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 19 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 20 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 21 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 22 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 23 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 24 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 25 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 26 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 27 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 28 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 29 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :
 30 ערית אחת אבך לא תגלי קריבא דאבך הויא :

*Turpitudinem filiae filij tui vel filiae filiae tuae nō reuelabis turpitudinem earum, quoniam tua turpitudō est. *Turpitudinem filiae uxoris patris tui non reuelabis, ex eodem patre soror tua est, non reuelabis turpitudinem eius. *Turpitudinem sororis patris tui non reuelabis, consanguinea enim patris tui est. *Turpitudinem sororis matris tuae nō reuelabis, consanguinea enim matris tuae est.

*Turpitudinem fratris patris tui non reuelabis, & ad uxorem illius non ingredieris, cognata enim tua est. *Turpitudinem nurus tuae non reuelabis, uxor enim filij tui est, non reuelabis turpitudinem eius. *Turpitudinem uxoris fratris tui non reuelabis, turpitudō fratris tui est. *Turpitudinem uxoris & filiae eius non reuelabis: filiam filij eius & filiam filiae eius non accipies ad reuelandum turpitudinem earum, consanguineae tuae sunt, impietas est. *Uxorem super sorore eius non accipies pelli- cem, ut reueles turpitudinem eius super ipsa, adhuc viuente illa. *Et ad mulierem in secessu immunditiae eius non accedes, ut reueles turpitudinē eius.

*Et ad uxorem proximi tui non dabis cubationem seminis tui, ut polluaris cum ea. *Et de semine tuo non dabis seruire principi, & non profanabis nomen sanctum, Ego Dominus. *Et cum masculo non dormies coitum faemineum, abominatio enim est. *Et cum omni quadrupede non dabis coitum tuum in seminationem ut polluaris cum illo: & mulier non astat ad omne quadrupes ut ascendantur, scelestum enim est. *Non polluamini in omnibus his; in omnibus enim his polluta sunt gentes, quas ego eijciam ante conspectum vestrum.

*Polluta est terra, et retribuam iniquitatē illis propter illam, & aggrauata est terra sedentibus in illa.

*Et custodietis omnia legitima mea, & praecepta mea, & non facietis ab omnibus abominationibus his, indigena et qui aliunde venit advena in vobis.

*Omnes enim abominationes has fecerunt homines terrae existentes priores vobis, & polluta est terra. *Et ut non aggrauetur vobis terra cum pollueritis vos eam quemadmodum aggrauata est gentibus quae ante vos. *Quoniam omnis qui fecerit ab omnibus abominationibus his, peribunt anima quae fecerint ex medio populi earum.

10 *ἀρχημοσιώσω θυγατρὸς υἱοῦ σου ἢ θυγατρὸς θυγατρὸς σου
ὅτι ἀποκαλύψεις τὴν ἀρχημοσιώσω αὐτῶν, ὅτι σὴ ἀρχημο-
11 σιῶν ἐστίν. *ἀρχημοσιώσω θυγατρὸς γυναικὸς πατρὸς σε ὅτι
ἀποκαλύψεις, ὁμοπάτρια ἀδελφὴ σε ἐστίν, ἐκ ἀποκαλύψε-
12 τὴν ἀρχημοσιώσω αὐτῶν. *ἀρχημοσιώσω ἀδελφῆς πατρὸς
13 σε ἐκ ἀποκαλύψε- οὐκ οἰκεία γὰρ πατρὸς σε ἐστίν. *ἀρχημοσι-
14 ωσω ἀδελφῆς μητρὸς σε ὅτι ἀποκαλύψεις, οὐκ οἰκεία γὰρ μητρὸς
σε ἐστίν. *ἀρχημοσιώσω ἀδελφῆς πατρὸς σε ὅτι ἀποκα-
15 λύψεις, καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτῆς ὅτι εἰσελεύσῃ, συγγενὴς
16 γάρ σε ἐστίν. *ἀρχημοσιώσω νύμφης σου ὅτι ἀποκαλύψεις,
17 γυνὴ σε ὡς σε ἐστίν, ὅτι ἀποκαλύψεις τὴν ἀρχημοσιώσω αὐτῶν.
18 *ἀρχημοσιώσω γυναικὸς ἀδελφῆς σε ὅτι ἀποκαλύψεις, ἀ-
19 ρχημοσιώσω ἀδελφῆς σε ἐστίν. *ἀρχημοσιώσω γυναικὸς & θυ-
20 γατρὸς αὐτῆς ὅτι ἀποκαλύψεις τὴν θυγατέρα & υἱὸν αὐτῆς,
21 & τὴν θυγατέρα & θυγατρὸς αὐτῆς & λήψῃ ἀποκαλύψαι
22 τὴν ἀρχημοσιώσω αὐτῶν, οὐκ οἰκείαί σε εἰσίν, ἀσέβημά ἐστι. *γυ-
23 ναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ αὐτῆς & λήψῃ ἀντίζηλον, ἀποκαλύψαι τὴν
24 ἀρχημοσιώσω αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ, ἐπ' ζωῆς αὐτῆς. *& πρὸς γυ-
25 ναῖκα ἐν χωρισμῷ & ἀκαθαρσίας αὐτῆς & πρὸς εὐδύση, ἀπο-
26 καλύψαι τὴν ἀρχημοσιώσω αὐτῶν. *& πρὸς γυναῖκα & πλη-
27 σίον σε & δώσεις κοίτην σπέρματός σου, & ἐκμιανθῇ πρὸς
28 αὐτήν. *& ἀπὸ & σπέρματός σε & δώσεις λατρεύειν ἀρχοντι,
29 & & βεβηλώσεις τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον, ἐγὼ κύριος. *& μὴ ἄρσενος
30 & κοιμηθῇ κοίτην γυναικείαν, ἐδεύματα γὰρ ἐστίν. *& πρὸς
31 πᾶν τετραπόδον, & δώσεις κοίτην σε εἰς σπέρματισμόν ἐκμι-
32 ανθῇ πρὸς αὐτό. *& γυνὴ & σῆ(ε) πρὸς πᾶν τετράπεν
33 βιβαδιώσῃ, μυστρεὶν γὰρ ἐστίν. *μὴ μιανέσθῃ ἐν πᾶσι τέ-
34 τοις, ἐν πᾶσι γὰρ τέτοις ἐμιμύθησαν τὰ ἔθνη, ἀ ἐγὼ & ἀποσε-
35 λῶ πρὸς πρὸς ὅπως ὑμῶν, & ἐμιμύθη ἡ γῆ, & ἀνταπέδωκα
36 ἀδικίαν αὐτοῖς δι' αὐτήν, & πρὸς ὁχθισεν ἡ γῆ τοῖς ἐγκαθη-
37 μέτοις ἐπ' αὐτῇ. *ὃ φυλάξεσθε πᾶσι τὰ νόμιμά μου, καὶ
38 τὰ πρὸς ἀγμάμα, & & ποιήσετε ἀπὸ πάντων τῶν βδε-
39 λυμάτων τῶν, ὃ ἐγγώριος & ὁ πρὸς γρόμμος πρὸς ἡλυ-
40 τος ἐν ὑμῖν. *πᾶσι γὰρ τὰ ἐδεύματα ταῦτα ἐποίησαν
41 ἄνθρωποι τῇ γῆς οἱ ὄντες πρὸς ὑμῶν, & ἐμιμύθη ἡ γῆ. *&
42 ἵνα μὴ πρὸς ὁχθίσῃ ὑμῖν ἡ γῆ ἐν τῷ μιανέειν ὑμᾶς αὐτὴν ὃν
43 τρέπον πρὸς ὁχθισεν τοῖς ἔθνεσι τοῖς πρὸς ὑμῶν. *ὅτι πᾶς ὃς
44 ἀπὸ ποιήσει ἀπὸ πάντων τῶν ἐδεύματων τῶν, & ὁχθισθῇ
45 τῇ(ον) αἰ ψυχῇ αἰ ποιοῦσθαι ἐκ μέθου & λαοῦ αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Turpitudinem filiae filij tui aut filiae filiae tuae, non reuelabis turpitudinem earum, quia turpitudō tua est. 11 Turpitudinem filiae uxoris patris tui quae genita est à patre tuo non reuelabis, quia soror tua est, non reuelabis turpitudinem eius. 12 Turpitudinem sororis patris tui non discooperies, consanguinea enim patris tui est. 13 Turpitudinem sororis matris tuae non reuelabis, quia consanguinea matris tuae est. 14 Turpitudinem patris tui non reuelabis; ad uxorem eius non accedes, uxor enim patris tui est. 15 Turpitudinem nurus tuae non reuelabis, uxor enim filij tui est, non discooperies turpitudinem eius. 16 Turpitudinem uxoris fratris tui non reuelabis, quia turpitudō fratris tui est. 17 Turpitudinem uxoris & filiae eius non reuelabis: filiam filij eius, aut filiam filiae eius non accipies ut reueles turpitudinem eius, consanguineae enim sunt, consilium peccatorum est. 18 Et uxorem cum sorore sua non accipies ut sit ei in tribulationem, nec discooperies turpitudinē illius, illa viuente. 19 Et ad mulierem in menstruo immunditiae suae non accedes ne reueles turpitudinem eius. 20 Et cum uxore proximi tui non cubabis ut seminis commixtione contamineris in ea. 21 Et de semine tuo non dabis ut transferatur ad Moloch, & non violabis nomen Domini Dei tui, ego Dominus. 22 Et cum masculo non coibis coitu muliebri, abominatio enim est. 23 Et cum omni iumento non coibis ut contami- neris cum eo, neque mulier stabit coram iumento ut succumbat ei, scelus enim est. 24 Ne polluamini in omnibus his, quia in omnibus his con- taminati sunt populi quos ego eijciam ante conspectum vestrum. 25 Et contaminata est terra, & visitauit scelus eius super eam & euomit terra habitatores suos. 26 Vos autem custodietis legitima mea & iudicia mea, & non facietis ex omnibus abominationibus istis, nec indigenae nec peregrini qui peregrinantur inter vos. 27 Omnes enim abominationes istas fecerunt viri terrae qui fuerunt ante vos, & polluta est terra. 28 Et non euomet vos terra cum contaminaueritis eam, sicut euomit populos qui fuerunt ante vos. 29 Quia omnis qui fecerit ex omnibus abominationibus istis, exterminabuntur animae quae fecerint talia de medio populi sui.

30 * ושמרתם את משמרתִי לבלתי עשות מחקות
התועבת אשר נעשו לפניכם ולא תטמאו בהם אני
יהוה אלהיכם :

יט

* וידבר יהוה אל משה לאמר :
* דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם
קדשים תהיו כי קדוש אני יהוה אלהיכם :
* איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני
יהוה אלהיכם : * אל תפנו אל האילים ואלהי
מסכה לא תעשו לכם אני יהוה אלהיכם : * וכי
תזבחו זבח שלמים ליהוה לרצונכם תזבחוהו :
* ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום
השלישי בשר ישרף : * ואם האכל יאכל ביום
השלישי פגול הוא לא ירצה : * ואכליו עוננו ישא
כי את קדש יהוה חלל ונכרתה הנפש ההוא
מעמיה : * ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה
פאת שדה לקצר ולקט קצירך לא תלקט : * וכרמך
לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני ולגר תעזב
אתם אני יהוה אלהיכם : * לא תגנבו ולא תבכשו
ולא תשקרו איש בעמיתו : * ולא תשבעו בשמי
לשקר וחללת את שם אלהיך אני יהוה : * לא
תעשן את רעך ולא תגול לא רחל ופעלרת שכיר
אתך עד בקר : * לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן
מכשל ויראת מאלהיך אני יהוה : * לא תעשו עול
במשפט לא תשנא פני דל ולא תהדר פני גדול
בצדק תשפט עמיתך : * לא תלך רכיל בעמך לא
תעמד על דם רעך אני יהוה : * לא תשנא ארץ
אחיק בלבבך הוכח תוכיח ארץ עמיתך ולא תשא
עליו חטא : * לא תקום ולא תטר את בני עמך
ואהבת לרעך כמוך אני יהוה :

30 * Custodite mandata mea: Nolite facere
quæ fecerunt hi qui fuerunt ante vos. & ne
polluamini in eis. Ego Dominus Deus vester.

CAP. XIX.

1 **L**ocutus est Dominus ad Moyſen, dicens:
2 * Loquere ad omnē coetum filiorū Israel, ^{Su. 11. g}
3 & dices ad eos, Sācti estote, quia ego sanctus
4 sum Dominus Deus vester. * Vnusquisque
5 matrem suam & patrem suum timeat. Sabba-
6 ta mea custodite. Ego Dñs Deus vester.
7 * Nolite conuerti ad idola, nec Deos confa-
8 tiles facietis vobis. Ego Dominus Deus ve-
9 ster. * Si immolaueritis hostiam pacificorū
10 Domino vt sit placabilis, eo die quo fuerit im-
11 molata, comedetis eam & die altero.
12 * Quicquid autem residuum fuerit in diem
13 tertium, igne comburetis. * Si quis post bi-
14 duū comederit ex ea, pphanus erit & impie-
15 tatis reus. * Portabitq; iniquitatē suam, quia
16 sanctum Domini polluit, & peribit anima il-
17 lius de populo suo. * Cūmq; messueris sege-
18 tes terræ tuæ, non tondebis vsq; ad solum iu-
19 C perficiem terræ, nec remanētes spicas colliges.
20 * Neq; in vinea tua racemos & grana deci-
21 dentia cōgregabis, sed pauperibus & peregrini-
22 nis carpēda dimittes. Ego Dñs Deus vester. ^{Matt. 5. c}
23 * Non facietis furtum: Non mētiemini, nec
24 decipiet vnusquisq; proximum suum.
25 * Non periurabis in nomine meo, nec pol-
26 lues nomen Dei tui. Ego Dñs. * Non facies
27 calumniā proximo tuo, nec vi opprimes eū.
28 Non morabitur opus mercenarij tui apud te
29 vsq; manē. * Non maledices surdo, nec co-
30 Dra caco pones offendiculū, sed timebis Dñm
31 Deū tuū, quia ego sum Dñs. * Nō facies quod
32 iniquū est, nec iniuste iudicabis. Non conside-
33 res personā pauperis, nec honores vultum po-
34 tētis. Iuste iudica proximo tuo. * Nō eris cri-
35 minator, nec susurro in populis. Nō stabis cō-
36 tra sanguinem proximi tui. Ego Dñs. * Non
37 oderis fratrem tuū in corde tuo, sed publice ar-
38 gue eū, ne habeas super illo pētū. * Nō qras
39 vltionē, nec memor eris iniuriæ ciuiū tuorū.
40 Diliges amicū tuum sicut teipsum. Ego Dñs.

תרגום אונקלוס

30 ותשרון ית משמרת מימרי בדיל דלא למעבד מנימוסי תועבתא דאיתעבידא קדמיכון ולא תסתחבון בחון אגא יי אלהכון
1 ומליל יי עם משה למימר :
2 * ודבר מן אבותי ומהן יהוה דחלין וית יומי שבא דילי חשרון אגא יי אלהכון :
3 * וארי תכסון נכסת קודשין קדם יי לרעוא לכו תכסוניה :
4 * ואם איתאכלא יתאכל ביוםא תליחא מרחק הוא לא יתא לרעוא :
5 * ויבמחצרכון יתחצרא דארעכון לא תשצי פאתא דחקלך למחצד ולקטא דחקלך לא תלקט :
6 * ובכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני ולגר תעזב :
7 * אתם אני יהוה אלהיכם :
8 * לא תגנבו ולא תבכשו :
9 * ולא תשקרו איש בעמיתו :
10 * ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך אני יהוה :
11 * לא תעשן את רעך ולא תגול לא רחל ופעלרת שכיר אתך עד בקר :
12 * לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני יהוה :
13 * לא תעשו עול במשפט לא תשנא פני דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך :
14 * לא תלך רכיל בעמך לא תעמד על דם רעך אני יהוה :
15 * לא תשנא ארץ אחיק בלבבך הוכח תוכיח ארץ עמיתך ולא תשא עליו חטא :
16 * לא תקום ולא תטר את בני עמך :
17 * ואהבת לרעך כמוך אני יהוה :
18 * ואהבת לרעך כמוך אני יהוה :

* Et seruate custodias meas, ut non faciatis de
omnibus legitimis abominatis, quæ facta sunt ante
vos, & non polluamini in ipsis, quoniam ego Domi-
nus Deus vester. CAP. XIX.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Loquere vniuersæ multitudini filiorum Israel,
& dices ad illos, Sancti eritis, quoniam ego sanctus
Dominus Deus vester. * Unusquisque patrem suum
& matrem suam timeat, & sabbata mea custodie-
tis, Ego Dominus Deus vester. * Non sequimini
idola, & Deos cōstatiles non facietis vobis: Ego Do-
minus Deus vester. * Et si sacrificaueritis sacrifici-
um salutaris Domino, acceptabile vestrum sacrificabi-
bitis, qua die sacrificabitur, comedetur et crastino.

* Et si reliquum fuerit usque ad diem tertium, in igne
comburetur. * Si autem comestione comedetur die ter-
tia, in sacrificabile est, non acceptabitur. * Qui autem
comederint illud, peccatum accipient, quoniam sancta
Domini prophanauit, & peribunt animæ quæ come-
derint de populo suo. * Et metentibus vobis messim
terre vestre non perficietis messicem vestram agri
tui ut metatis, & quæ ceciderint ex messione tua
non colliges. * Et vinetum tuum non reuindemia-
bis, neque grana vineti tui colliges, mendico & ad-
uenæ relinques ea. Ego Dominus Deus vester.

* Non furabimini, neque mentiemini, neque calum-
niabit quis proximum suum. * Et non iurabitis
nomine meo in iniusto: et non prophanabitis nomen
Dei vestri: Ego Dominus Deus vester. * Non
ledes proximum tuum, & non rapies, & non dor-
miet merces mercenarij apud te usque ad mane.

* Non maledices surdo, & coram ceco non appo-
nes offendiculum, & timebis Deum tuum, Ego Do-
minus Deus vester. * Non facietis iniquitatem
in iudicio, non accipies personam mendici, neque ad-
miraberis personam potentis: in iustitia iudicabis
proximum tuum. * Non ambulabis dolo in gente
tua: non conspirabis contra sanguinem proximi tui:
Ego Dominus Deus vester. * Non oderis fratrem
tuum mente tua, correptione corripies proximum
tuum, & non accipies propter eum peccatum. * Et
non vliscatur tua manus, & non irascaris filijs
populi tui, et diliges proximum tuum sicut teipsum:
Ego Dominus Deus vester.

* καὶ φυλάξετε τὰ φυλάγματα μου, ὥπως μὴ ποιῇτε
ὑπὸ πόντων τῶν νομίμων τῶν ἐβδελυγμένων, ἀ γέγονε πρὸς
ὑμᾶς. & ἐμιανήσεσθε ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς
ὑμῶν.

* Καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων·

* Λάληθι πάση τῇ συναγωγῇ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς
πρὸς αὐτούς, ἅγιοι ἐσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

* ἕκαστος πατέρα αὐτοῦ & μητέρα αὐτοῦ φοβέσθω. & τὰ
σάββατά μου φυλάξεσθε, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

* ὅτε ἀκολουθήσετε εἰδώλοις, καὶ θεὸς χωνδυτὸς ἐποιήσετε ὑμῖν,
ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

* καὶ ἐδὴ θύσητε θυσίαν σωτη-
ρίας τῷ κυρίῳ, δεκτὴν ὑμῶν θύσετε, ἢ δὴ ἡμέρα θύ(ε), ἑρω-
τή(ε) & τῇ αὐρίῳ.

* & δὴ καὶ λαλεῖσθαι ἕως ἡμέρας τρι-
της, ἐν πυρὶ καὶ καυθήσεται. * ἐδὴ ὅ βρώσει βρωθὴ τῇ ἡμέ-
ρᾳ τῇ τρίτῃ αὐτὴν ἐστὶ, & δεχθήσεται.

* οἱ δὲ ἐδώσι αὐτὰ ἀ-
μαρτίαν ἡ ψόν, ὅτι τὰ ἅγια κυρίως ἐβδελύσεν. καὶ ἔξο-
λοθροθήσονται αἱ ψυχαὶ αἱ ἐδώσας ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν.

* καὶ ἐκτελεζόντων ὑμῶν τὸν θερισμὸν τῆς γῆς ὑμῶν αὐ-
τωτελέσετε τὸν θερισμὸν ὑμῶν ἔαγροῦ ὑμῶν ἐκθερίσαι, καὶ
τὰ ἀποπίπτοντα τοῦ θερισμοῦ ὑμῶν ἐσυνλέξετε.

* καὶ τὸν ἀμπελῶνά ὑμῶν ὅτε ἐπανατρύγησιν, & δὲ τὰς ῥα-
γὰς ἔαμπελῶνός ὑμῶν συνλέξετε, τὰ πτωχῶ καὶ τὰ πρῶτη-
λῶ καὶ λαλεῖσθαι αὐτά, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

* οὐ κλέψετε, & δὲ ψύσεσθε, & δὲ συκοφαντήσει τις τὸν
πλησίον αὐτοῦ.

* καὶ ἐχὼ ἐμείψετε τὰ ὀνόματί μου ἐπ' ἀδίκῳ
καὶ ἐβεβήλωσете τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ὑμῶν. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς
ὑμῶν.

* ὅτε ἀδικήσεις τὸν πλησίον ὑμῶν καὶ ὅτε ἀεπαίσεις &
ἐκοιμηθή(ε) ὁ μισθός σου μισθωτῶ τῷ πρῶτῳ.

* ἐκακῶς ἐρεῖς κωφόν, καὶ ἀπέναντι τυφλοῦ ἐπροση-
σεις σκολιὰν, & φρονηθήσεται τὸν θεόν ὑμῶν, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς
ὑμῶν.

* ἐποιήσετε ἀδικίαν ἐν κρίσει. ἐλήψῃ πρῶτον
πτωχῶ, & δὲ μὴ θαυμάσης πρῶτον δυνάστη· ἐν δικαιο-
σύνῃ κρινεῖς τὸν πλησίον ὑμῶν.

* ἐπορεύσῃ δόλῳ ἐν τῷ ἔθνει ὑμῶν. ὅτε ἐπισυρήσῃ ἐφ' αἵ-
ματι τοῦ πλησίον ὑμῶν ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

* ἐμισή-
σεις τὸν ἀδελφόν ὑμῶν τῇ διανοίᾳ ὑμῶν. ἐλέμῳ ἐλέγξεις τὸν πη-
σίον ὑμῶν, καὶ ἐλήψῃ δι' αὐτὸν ἀμαρτίαν.

* καὶ ὅτε ἐκδικᾷ-
ταί ὑμῶν ἡ χεὶρ καὶ ἐμὴν τῶν υἱῶν τοῦ λαοῦ ὑμῶν καὶ ἀγα-
πήσεις τὸν πλησίον ὑμῶν ὡς ἐαυτὸν ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Custodietisque custodiam verbi mei, ut non faciatis de moribus abominabilibus qui facti sunt ante vos, & polluamini in eis. Ego Dominus Deus vester.

CAP. XIX.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE, DICENS: * Loquere cum omni cœtu filiorum Israel, & dices eis: Sancti eritis, quia ego sanctus sum Dominus Deus vester. * Unusquisque matrem suam & patrem suum timebit, & dies sabbatorum meorum custodietis: Ego Dominus Deus vester. * Nolite respicere ad idola, neque Deos cōstatiles facietis vobis: Ego Dominus Deus vester. * Et si immolaueritis hostiam sanctificatam coram Domino, voluntariè immolabitis eam. * In die qua immolabitur comedetur & sequenti die: quod autem reliquum fuerit usque in diem tertium, igni comburetur. * Et si comestum fuerit in die tertio, abominatio erit, non erit placabile. * Et qui comederit ex eo suscipiet iniquitatem suam, quoniam sanctum Domini prophanabit, & exterminabitur homo ille de populo suo. * Cumque messueritis messim terre vestre, non consumabis metere angulum agri tui, neque recolliges remanentes spicas messis tue. * Neque in vinea tua colliges racemos post vindemiam remanentes. Neque grana decidentia vineæ tuæ congregabis, sed pauperibus & peregrinis dimittes ea: Ego Dominus Deus vester.

* Non facietis furtum, & non negabitis, neque mentiemini unusquisque contra proximum suum. * Nec iurabitis in nomine meo falsè, neque prophanabis nomen Domini Dei tui, Ego Dominus. * Non facies calumniam proximo tuo, neque vi aliquid suorum accipies: non manebit merces mercenarij apud te usque, manè. * Nō maledicas ei qui nō audit, & corā nō vidente nō ponas offendiculū, & timebis Dñm Deū tuū, Ego Dñs. * Non facietis falsitatem in iudicio, neque accipies faciē pauperis, nec honorabis faciē principis, in veritate iudicabis proximū tuū. * Non eris criminātor in populo tuo, neque stabis cōtra sanguinem proximi tui, Ego Dñs. * Nō oderis fratrem tuū in corde tuo: arguēs argues proximū tuū, & nō suscipies pro eo peccatū. * Nō quaras ultionē, neque observabis inimicitias filiis populi tui. Diligesque proximū tuū sicut teipsum: Ego Dñs.

* את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע בלאים
 שדך לא רורע בלאים ובגד בלאים שעטנו לא
 יעלה עליך: * ואיש כי ישכב ארס אשה שכבת-
 זרע והיא שפחה נחרפת לאיש והפדרו לא נפדתה
 או חפשה לא נתן לה בקרר תהיה לא יומתו כי
 לא חפשה: * והביא את אשמו ליהוה אל פתח
 אהל מועד איל אשם: * וכפר עליו הכהן באיל
 האשם לפני יהוה על חטאתו אשר חטא ונסלח
 לו מחטאתו אשר חטא: * וכי תבאו אל-
 הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את-
 פרו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל:
 * ובשנה הרביעת יהיה כל פרו קדש הלולים
 ליהוה: * ובשנה החמשית תאכלו את פרו
 להוסיף לכם תבואתו אני יהוה אלהיכם: * לא
 תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו: * לא
 תקפו פאר ראשכם ולא תשחית את פאת זקנד:
 * ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם וכתבת קעקע לא
 תתנו בכם אני יהוה: * אל תחלל את בתך להזנותה
 ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה: * את שבתתי
 תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה: * אל תפגו אל-
 האכזרי ואל הירענים אל תבקשו לטמאה בהם
 אני יהוה אלהיכם: * מפני שיבה תקום והדרת פני
 זקן ויראת מאלהיך אני יהוה: * וכי יגור
 אתגר בארצכם לא תזנו אתו: * באזרח מבם יהיה
 לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים
 הייתם בארץ מצרים אני יהוה אלהיכם: * לא
 תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמסורה:
 * מאזני צדק אבני צדק איפת צדק והין צדק יהיה
 לכם אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
 מארץ מצרים:

19 *Leges meas custodite. Iumenta tua nō fa-
 cies coire cū alterius gñeris animātibus. Agrū
 tuū non feres diuerso semine: Vestem quæ ex
 20 duobus texta est, non indueris. * Homo si
 dormierit cum muliere coitu feminis quæ sit
 E ancilla, etiā nobilis, & tamen precio non re-
 dempta, nec libertati donata, vapulabūt am-
 bo, & non morientur, quia non fuit libera.
 21 *Pro delicto autem suo offeret Domino ad
 ostium tabernaculi testimonij arietem.
 22 *Orabitque pro eo sacerdos & pro peccato
 eius coram Domino, & repropitiabitur ei, di-
 23 mittereturque peccatum. * Quando ingressi
 fueritis terram, & plantaueritis in ea ligna po-
 mifera, auferetis præputia eorum. Poma quæ
 germinant immunda erunt vobis, nec edetis
 24 ex eis. * Quarto autem anno omnis fructus
 eorum sanctificabitur laudabilis Domino.
 25 * Quinto autem anno comedetis fructus,
 congregantes poma quæ proferunt. Ego Dñs
 26 Deus vester. * Non comedetis cum sangui-
 F ne: non augurabimini, nec obseruabitis som-
 27 nia. * Neque in rotundum attondebitis co-
 28 mam, nec radetis barbā. * Et super mortuo
 non incidetis carnes vestras, neq; figuras ali-
 quas aut stigmata facietis vobis. Ego Dñs.
 29 *Ne prostituas filiam tuam, ne cōtamine-
 30 tur terra, & impleatur piaculo. * Sabbata
 mea custodite, & sanctuariū meum metuite.
 31 Ego Dñs. * Non declinetis ad magos, neq;
 ab hariolis aliquid sciscitemini, vt polluamini
 32 per eos. Ego Dñs Deus vester. * Corācano
 G capite consurge, & honora personam senis, &
 time Dominum Deum tuum. Ego sum Dñs.
 33 *Si habitauerit aduena in terra vestra & mo-
 ratus fuerit inter vos, non exprobetis ei. Exod. 22
c.
 34 *Sed sit inter vos quasi indigena, & dili-
 getis eum quasi vosmetipsos. fuistis enim &
 vos aduenæ in terra Ægypti. Ego Dñs Deus
 35 vester. * Nolite facere iniquū aliquid in iudi-
 cio, in regula, in pondere, in mensura.
 36 *Statera iusta, & æqua sint pondera, iustus
 modius, æquusque sextarius. Ego Dominus
 Deus vester qui eduxi vos de terra Ægypti.

תרגום אונקלוס

19 יתקמי תשרון בעירך לא תרביע עירובין חקלך לא תרע עירובין שעטנא לא יסק עלך: * וגבר ארי ישכוב ית אחתא
 שכבת זרעא והיא אמתא אחידא לגבר ואחפרקא לא אחפרקת בבספא או חירותא לא אחיבת לה בשטר בקורחא תהי בה לא ימותון ארי לא
 אחרת: * ויהי ית אשמיא לקדם יי לתרע משכן ומנא דכרא לאשמא: * וכפר עלוהי בהנא בדכרא ראשמא קדם יי על חובתיה
 דחב וישחביק ליה מחובתיה דחבו: * וארי תעלון לארעא ותצבון כל אילן דמיכל ותרחקון רחקא ית איביה חלת שנין יתי לכוז מרחק לאבדא
 לא יתאכיל: * ובשחא רבישחא יתי כל איביה קדש תושבחו קדם יי: * ובשחא חמישחא תיכלון ית אביה לאוספא לכוז עללחיה אנא
 יי אלהכון: * לא תיכלון על דמא לא תנחשון ולא תענן: * לא תקפון פאתא דרישכון ולא תחבל ית פאתא דדיקנד: * וחיבול על
 מית לא תחנן בבשרכון ורושמן חריתין לא תחנן בכון אנא יי: * לא תחיל ית ברתך לאשעייתה ולא תטעי ארעא ותחמלי ארעא עצת
 חטאין: * ית יומי שבאי דילי תשרון ולבית מקדשי יהון דחלין אנא יי: * לא תתפגון בחר בידין וחכורו לא תחנעון לאסחאבא בהון אנא
 יי אלהכון: * מן קדם דסבר באוריתא תקום ותהדר אפי סבא ותדחל מאלתך אנא יי: * וארי תגזיר עמכון גיורא בארעכון לא הונן
 יתיה: * כיציבא מנכון יתי לכוז גיורא דתגזיר עמכון ותירחם ליה כותך ארי דגזירן הויתון בארעא דמצרים אנא יי אלהכון: * לא
 תעבדון שקר בדין במשחחא במתקלא ובמכילחא: * מאננן דקשוט מתקלין דקשוט מכילן דקשוט והינן דקשוט יהון לכוז אנא יי
 אלהכון דאפיקור יתכון מארעא דמצרים:

* Legem meam custodietis: iumenta tua non ad-
mittes diuerso animali, & vineam tuam non semi-
nabis diuerso semine: & vestem ex duobus textam
adulteratam non vesties teipsum. * Et si aliquis
dormierit cum muliere concubitu seminis, & ipsa
fuerit serua seruata homini, & ipsa redemptione nō
redempta est, vel libertas non data est ei, considera-
tio erit illis, non morientur, quoniā non liberata est.

* Et adducet pro delicto suo Domino ad ostium ta-
bernaculi testimonij, arietem delicti.

* Et propitiabit pro ipso sacerdos in ariete delicti
coram Domino, & pro peccato suo, quod peccauit,
& remittetur ei peccatum, quod peccauit.

* Quando autem ingressi fueritis in terram, quā
Dominus Deus vester dat vobis, & plantaueritis
omnem arborem comestibilem, & mundabitur im-
munditiam eius. fructus eius tres annos erit vobis
immundus, non comedetur. * Et anno quarto
erit omnis fructus eius sanctus laudabilis Domino.

* In autem anno quinto comedetis fructum eius,
additio vobis fructus illius, Ego Dominus Deus ve-
ster. * Non comedetis in montibus, et non augu-
rabimini, neque auspicabimini. * Neque facietis
rotunditatē ex coma capitis vestri, neque corrup-
petis superficiem barbæ vestrae. * Et incisiones su-
per anima non facietis in corpore vestro, & literas
impressas non facietis vobis, Ego Dominus Deus
vester. * Non contaminabis filiam tuam vt pro-
stituas illam, & non fornicabitur terra, & imple-
bitur terra iniquitate. * Et sabbata mea custo-
dietis, et à sanctuario meo timebitis, Ego Dominus.

* Non sequemini ventriloquos, & incantatoribus
non adharebitis, vt polluiamini in illis, Ego Domi-
nus Deus vester. * A facie cani consurges, & ho-
norabis aspectum senioris, & timebis Deum tuum:
Ego Dñs Deus vester. * Si autē aliquis accesserit
vobis aduena in terra vestra, nō affligetis eū. * Si-
cut indigena in vobis erit aduena qui accesserit ad
vos, & diliges eū sicut teipsum, quoniā aduena fui-
stis in terra Aegypti, Ego Dñs Deus vester. * Nō fa-
cietis iniquitatē in iudicio, in mēsuris et pōderibus,
et in stateris. * Statera iusta et pondera iusta et men-
suræ iustæ & sextarius iustus erit vobis: Ego Dñs
Deus vester qui eduxi vos de terra Aegypti.

* τὸν νόμον μου φυλάξετε· τὰ κτήνη σου οὐκ ἀλλοτρίσεις
ἐτεροζύγω· καὶ τὸν ἀμπελώνα σου οὐκ ἀλλοτρίσεις διὰ φορὸν,
& ἱμάτιον ἐν δύο ὕφασμένον κίβδηλον οὐκ ἀπὸ βελῶν σεαυ-
τῶν. * Ἐάν τις κοιμηθῇ μετ' γυναικὸς κοίτῃ σπέρματος,
καὶ αὐτὴ ἢ οἰκέτης διαπεφυλαγμένη ἀνθρώπῳ, & αὐτὴ λύ-
τρεως ἐλευθέρῃ, ἢ ἐλευθερία οὐκ ἐδόθη αὐτῇ, ἀπικοπὴ
ἔσται αὐτοῖς, οὐκ ἀποθανοῦν, ὅτι οὐκ ἠλευθερώθη. * καὶ περ-
σάξει τὴν πλημμελίαν αὐτῶν τῶν κυρίων τῶν θύραν τὴν σκηνῆς
ἐκ μαρτυρίου, καὶ τὸν πλημμελίαν. * Ἐξ ἱλασέ) περὶ αὐτῶν
ὁ ἱερεὺς ἐν τῶν κυρίων τὴν πλημμελίαν ἐναντὶ κυρίου, καὶ περὶ τῆς
ἀμαρτίας αὐτῶν, ἥς ἡμαρτεν, (ἐὰν φθίσει) αὐτῶν ἡ ἀμαρτία,
καὶ ἡμαρτεν. * ὅταν δὲ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ
θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν, & καταφυτεύσητε πρὸς ἑαυτὸν βρώσι-
μον, καὶ περικαθαρεύετε τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν· ὁ καρπὸς αὐτῶν
τρία ἔτη ἔσται ὑμῖν ἀπερικαθάριος, ἐβρωθήσεται). * Ἐπὶ ἔτει
τῶν τεσσάρων ἔσται πᾶς ὁ καρπὸς αὐτῶν ἅγιος αἰνετὸς τῶν κυρίων.
* ἐν δὲ τῶν ἔτει τῶν πέμπτων φάγετε τὸν καρπὸν αὐτῶν, περὶ δὲ
μαρτυρίαν τὰ γυνήματα αὐτῶν ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * μὴ
ἐσθίετε ἐπὶ τῶν ὁρέων, & οὐκ οἰωνεύετε, ἐδὲ ὀρνιθοσκοπήσετε.
* ἐδὲ ποιήσετε σισόνη ἐν τῇ κόμῃ τῇ κεφαλῇ ὑμῶν· ἐδὲ φθε-
ρεῖτε τὴν ὄψιν ἐκ πώπου ὑμῶν. * καὶ ἐν τριτάτῃ ἐπὶ ψυχῇ
ἐποιήσετε ἐν τῷ σώματι ὑμῶν· & γράμματα σκία ἐποιή-
σετε ὑμῖν· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * ἐβεβηλώσεις τὴν θυ-
γατέρα σου ἐκπορνύσαι αὐτήν· & οὐκ ἐκπορνύσει ἡ γῆ, &
πληθήσεται ἡ γῆ ἀνομίας. * Ἐσάββατά μου φυλάξετε· καὶ
ἀπὸ τῶν αἰγίων μου φοβηθήσεσθε· ἐγὼ κύριος. * οὐκ ἐπακο-
λήσητε ἐργασμῶν, καὶ τοῖς ἐπασιδοῖς ἐκπεροκλήθη-
σεσθε, ἐκ μιανθῆναι ἐν αὐτοῖς· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * ἀπὸ
πρὸς ὅπου πολὺ ἔξανασησῇ, & ἡμῆσεις πρὸς ὅπου πρὸς
τέρου, & φοβήσῃ τὸν θεόν σου· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * ἐάν
δέ τις πρὸς ἑλθῇ ὑμῖν πρὸς ἑλθῇ ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, ἐκλίψε-
τε αὐτόν. * ὡς ἀνέχων ἐν ὑμῖν ἔσται ὁ πρὸς ἑλθῇ ὁ πρὸς
πορνύμνος πρὸς ὑμᾶς· καὶ ἀγαπήσεις αὐτόν ὡς σεαυτόν,
ὅτι πρὸς ἑλθῇ ἦτε ἐν γῇ αἰγύπτου· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
* ἐποιήσετε ἀδικίαν ἐν κρίσει, ἐν μέτροις καὶ σταθμοῖς &
ἐν ζυγοῖς.
* Ζύγια δίκαια καὶ σταθμὰ δίκαια καὶ μέτρα δίκαια
καὶ χεῖρες δίκαιαι ἔσται ὑμῖν· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ ἔξα-
γαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Pacta mea seruabitis, iumenta tua non facias coire cum alterius generis animantibus. Agrum tuum non feres commixtione seminum, & vesti-
mentum quod ex commixtione lanæ & lini contextum est non ascendat super te. 20 Et si vir cubuerit cum muliere coitu seminis, & ipsa est an-
cilla desponsata viro & redemptione non est redempta argento, neque libellus libertatis datus est ei, vapulabit ipsa, non morietur quia non est re-
dempta. 21 Adducetque pro delicto suo coram Domino ad ostium tabernaculi fœderis arietem pro delicto. 22 Propitiabitque pro eo sacerdos
in ariete qui offertur pro delicto coram Domino pro peccato suo, quo peccauit. Et dimittetur ei peccatum eius quo peccauit. 23 Et quando ingressi
fueritis terram, & plantaueritis omnē arborem pomiferam, fructus eius erit vobis prohibitus, tribus annis non comedatur. 24 Anno autem quarto
erit omnis fructus eius sanctificatus laudatibus coram Domino. 25 In anno autem quinto comedetis fructum eius, vt addatur vobis fructus eius:
Ego Dominus Deus vester. 26 Non comedetis super sanguinem, non augurabimini, neque obseruabitis horas. 27 Neque in rotundum attonde-
bitis comam capitis vestri. Neque lædes comam barbæ tuæ. 28 Et lationem super mortuum non dabit in carne vestra, & stigmata sculpra
non facietis in vobis, Ego Dominus. 29 Non prophanabis filiam tuam vt facias eam fornicari, & non fornicabitur terra, ne impleatur terra
scelere. 30 Dies autem sabbatorum meorum obseruabitis, & domum sanctuarij mei metuite, Ego Dominus. 31 Nolite declinare ad ma-
gos, & harios noli sciscitari vt polluiamini in eis, Ego Dominus Deus vester. 32 Coram eo qui est doctus in lege consurges, & honorabis fa-
ciem senis, & timebis Deum tuum, Ego Dominus. 33 Si peregrinatus fuerit vobiscum peregrinus in terra vestra, non decipiat eum.
34 Sicut indigena ex vobis erit vobis peregrinus qui peregrinabitur apud vos, & diliges eum sicut teipsum, quia peregrini fuistis in terra Aegypti:
Ego Dominus Deus vester. 35 Non facietis falsitatem in iudicio, in regula, in pondere & in mensura. 36 Statera recta, pondera recta,
mensura recta, & modius rectus erunt vobis: Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Aegypti.

* ושמרתם את כל חקתי ואר כל משפטי ועשיתם אתם אני יהוה :

כ

* וידבר יהוה אל משה לאמר :
* ואל בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בשראל אשר יתן מזרעו למלך מות יומת עם הארץ ורגמהו באבן : * ואני אתן את פני באיש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו כי מזרעו נתן למלך למען טמא את מקדשי ולחלל את שם קדשי : * ואם העלם יעלימו עם הארץ את עיניהם מן האיש ההוא כחתו מזרעו למלך לבלתי המית אתו : * ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי אתו ואת כל הזנים אחרי לזנות אחרי המלך מקרב עמם : * והנפש אשר תפנה אל האבת ואל הידענים לזנת אחריהם ונתתי את פני בנפש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו : * והתקדשתם והייתם קדשים כי אני יהוה אלהיכם : * ושמרתם את חקתי ועשיתם אתם אני יהוה מקדשכם : * כי איש איש אשר יקלל את אביו ואת מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו : * ואיש אשר ינאף את אשת איש אשר ינאף את אשת רעהו מות יומת הנאף והנאפרת : * ואיש אשר ישכב את אשת אביו ערות אביו גלה מות יומתו שניהם דמיהם בם : * ואיש אשר ישכב את בלתו מור יומתו שניהם תכל עשו דמיהם בם : * ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה תועבה עשו שניהם מות יומתו דמיהם בם : * ואיש אשר יקח את אשה ואם זמה הוא באש ישרפו אתו ואתה ולא תהיה זמה בתוכם : * ואיש אשר יתן שכבתו בבחמור מות יומת ואת הבחמור תהרגו :

37 * Custodite omnia præcepta mea, & vniuersa iudicia, & facite ea, ego Dominus.

CAP. XX.

1 L Ocutusque est Dñs ad Moysen, dicens:

A * Hæc loqueris filiis Israel, Homo de filijs Israel & de aduenis, qui habitât in Israel, si quis dederit de semine suo idolo Moloch, morte moriatur, populus terræ lapidabit eû.

3 * Et ego ponâ faciem meâ contra illû succidâmq; eum de medio populi sui, eo q̃ dederit de semine suo Moloch, & cõtaminauerit sanctuariû meû, ac polluerit nomen sanctû meû.

4 * Et si negligens populus terre, & quasi paruipendens imperiû meû, dimiserit hominem qui dedit de semine suo Moloch, nec voluerit eum occidere. * Ponam faciẽ meam super hominẽ illum & cognationẽ eius, succidâmq; & ipsum & omnes qui cõsenserunt ei vt fornicaretur cum Moloch de medio populi sui.

6 * Anima quẽ declinauerit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cû eis, ponam faciem B meâ contra eâ, & interficiâ illam de medio populi sui. * Sanctificamini & estote sancti, quia & ego sanctus sum Dominus Deus vester.

8 * Custodite præcepta mea, & facite ea. Ego Dominus qui sanctifico vos. * Qui maledixerit patri suo aut matri, morte moriatur. Patri matrîq; qui maledixerit, sanguis eius sit super eum.

10 * Si mœchatus quis fuerit cum vxore alterius, & adulteriû perpetraverit cû coniuge proximi sui, morte moriatur & mœchus & adultera.

11 * Qui dormierit cum noverca sua, & reuelauerit ignominiam patris sui, morte moriantur ambo. Sanguis eorum fit super eos.

12 * Si quis dormierit cum nuru sua, vterq; moriatur quia scelus operati sunt.

13 Sanguis eorum sit super eos. * Qui dormierit cum masculo coitu foemineo, vterque operatus est nefas, morte moriantur. Sit sanguis eorum super eos.

14 * Qui supravxorem filiam, duxerit matrẽ eius, scelus operatus est. Viuus C ardebit cum eis, nec permanebit tantû nefas in medio vestri.

15 * Qui cum iumento & pecore coierit, morte moriatur, pecus quoq; occidite.

תרגום אונקלוס

כ

37 ותשרון יח כל קימי וית כל דיני ותעבדון יתהון אנא וי וימליל וייעם משה למימר :
1 ולבני ישראל תאמר גבר גבר מבני ישראל ומן גורא דיתגירון בשראל דיתן מזרעיה למלך אתקטלא ונאף אתן ית רוגזי בגברא ההוא ואישאי יתיה מגו עמיה ארי מזרעיה יתב למלך
2 ואתם מכבש יכבשון עמא בית ישראל ית עיניהון מן גברא ההוא בדיחיה מזרעיה למלך בריל דלא למקטל יתיה :
3 ואישוי אנא ית רוגזי בגברא ההוא ובסעדוהי ואישאי יתיה וית כל דסעז בתרוהי למטעי בתר מולך מגו עמיהון :
4 ואינש דיתפני בתר בידיו וזכורו למטעי בתריוהון ואתן ית רוגזי באנשא ההוא ואישאי יתיה מגו עמיה :
5 ויתקדשון ויתהון ויהון קדשין :
6 ארי אנא וי אלהכון :
7 ותשרון יח קימי ותעבדון יתהון אנא וי מקדשכון :
8 וגבר דיגוף ית איתת גבר דיגוף ית איתת חברה איתקטלא יתקטיל גיפא וגיפא :
9 וגבר דיגוף ית איתת גבר דיגוף ית איתת חברה איתקטלא יתקטיל גיפא וגיפא :
10 וישכב ית איתת אבותי עריתא ואבותי גלי איתקטלא יתקטילון תרוהון קטלא חייבין :
11 וגבר דיגוף ית איתת חברה איתקטלא יתקטילון תרוהון קטלא חייבין :
12 וישכב ית איתת אבותי עריתא ואבותי גלי איתקטלא יתקטילון תרוהון קטלא חייבין :
13 וישכב ית איתת אבותי עריתא ואבותי גלי איתקטלא יתקטילון תרוהון קטלא חייבין :
14 וישכב ית איתת אבותי עריתא ואבותי גלי איתקטלא יתקטילון תרוהון קטלא חייבין :
15 וישכב ית איתת אבותי עריתא ואבותי גלי איתקטלא יתקטילון תרוהון קטלא חייבין :

* Et custodite omnia legitima mea & præcepta mea, & facietis ea, Ego Dominus.

CAP. XX.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
* Loquere filiis Israel, dicens: Si aliquis de filiis 2
Israel, vel aduenientibus aduenis in Israel, qui de-
derit de semine suo principi, morte moriatur, gens
quæ in terra, lapidabunt eum in lapidibus.

* Et ego obfirmabo faciem meam contra hominem, 3
illum, & perdam eum de populo suo, quoniam de
semine suo dedit principi, ut polluat sancta mea, &
prophanet nomen sanctum mihi. * Si autem con- 4
temptu contempserint indigenæ terræ oculis suis ab
homine illo, cum dederit ipse de semine suo principi,
ut non occidant eum.

* Et obfirmabo faciem meam contra hominem il- 5
lum, & contra cognationem eius, & perdam eum,
& omnes consentientes ei, ut fornicarent ipsi in
principes de populo eorum. * Et anima quæ secu- 6
ta fuerit ventriloquos vel incantatores, ut forni-
centur post eos: obfirmabo faciem meam contra ani-
mam illum, & perdam eam de populo suo.

* Et sanctificabimini, & eritis mihi sancti, quo- 7
niam sanctus ego Dominus Deus vester.

* Et custodietis præcepta mea, & facietis ea: 8
Ego Dominus sanctificans vos.

* Homo homo, qui maledixerit patri suo vel ma- 9
trij suæ, morte moriatur, patri suo vel matri suæ ma-
le dixit, reus erit.

* Et homo homo qui adulterauerit cum uxore vi- 10
ri, vel quæ adulterauerit cum muliere proximi sui,
morte moriatur mæchus & adultera.

* Et si aliquis dormierit cum uxore patris sui, 11
turpitudinem patris sui reuelauit, morte moriantur
ambo, rei sunt. * Et si aliquis dormierit cum nu- 12
ru sua, morte moriantur, ambo impietatem fecerunt,
rei sunt. * Et qui dormierit cum masculo coitu scæ- 13
minæ, abominationem fecerunt ambo, morte morian-
tur, rei sunt. * Quicumque acceperit uxorem & 14
matrem eius, scelus est, in igne comburant eum &
eas, & non erit iniquitas in vobis.

* Et quicumque dederit concubitum suum in 15
quadrupede, morte moriatur, & quadrupedem oc-
cidetis.

* καὶ φυλάττετε πάντα τὰ νόμιά μου καὶ τὰ περσάγ- 37
ματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά, ἐγὼ κύριος.

κ.

* Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Moysen, λέγων· * λάλη- 1
σον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων· ἐδούλις ἀπὸ πάντων υἱῶν Ἰσραὴλ, ἢ τῶν
περσγεννημῶν περσηγέντων ἐν Ἰσραὴλ, ὃς δὴ δώδεκ' ἀπέρ-
ματος αὐτῶν ἄρχοντι, θανάτῳ θανατεύσῃ· τὸ ἔθνος τὸ ἐπὶ τῆς
3 γῆς λιθοβολήσουσιν αὐτὸν ἐν λίθοις. * καὶ ἐγὼ ἐπισήσω τὸ πρὸς
σωπὸν μου ἐπὶ τὸν ἀνθρώπον ἐκείνον, καὶ ἀπολώσκει αὐτὸν ἐν τῷ
λαῷ αὐτῷ, ὅτι δ' ἀπέρματος αὐτῷ ἔδωκεν ἄρχοντι, ἵνα μισήῃ
τὰ ἅγια μου, καὶ βεβηλώσῃ τὸ ὄνομα τὸ ἡγιασμένον μοι.

* ἐδούλι' ὑπερβῇ ὑπερβῶσιν· ὁ αὐτὸς χθόνες τῆς γῆς τοῖς 4
ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἐν τῷ δ' εὐνοίᾳ αὐτὸν δ'
ἀπέρματος αὐτῷ ἄρχοντι, δ' μὴ ἀποκτεῖναι αὐτόν. * καὶ ἐπι-
σήσω τὸ πρὸς σωπὸν μου ἐπὶ τὸν ἀνθρώπον ἐκείνον, καὶ ἐπὶ τὴν
συγγένειαν αὐτῷ, δ' ἀπολώσκει αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς ὁμογενεῖας
αὐτῷ, ὥστε ἐκπορνύειν αὐτὸς εἰς τοὺς ἄρχοντας ἐν τῷ λαῷ αὐ-
6 τῶν. * καὶ ψυχὴ ἡ δὴ ἐπακολούθησεν ἐργασίαις μύθοις ἢ ἐπα-
οιδόις, ὥστε ἐκπορνύειν ὅπισθεν αὐτῶν, ἐπισήσω τὸ πρὸς σωπὸν μου
ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἐκείνην, δ' ἀπολώσκει αὐτήν ἐν τῷ λαῷ αὐτῆς.

* καὶ ἀμαρτήσεσθε, δ' ἐσεσθέ μοι ἅγιοι, ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύ- 7
ριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * καὶ φυλάξεσθε τὰ περσάγματατά μου,
8 δ' ποιήσετε αὐτά, ἐγὼ κύριος ὁ ἀγαθὸς ὑμᾶς. * ἀνθρώ-
πος ἀνθρώπος, ὃς δὴ κακῶς εἶπεν τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μη-
τέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατεύσῃ· πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα
10 αὐτοῦ κακῶς εἶπεν, ἔνοχος ἔσται. * καὶ ἀνθρώπος ἀνθρώπος
ὃς δὴ μοιχδύ(ῃ) γυναῖκα ἀνδρός, ἢ ὃς δὴ μοιχδύ(ῃ) γυ-
ναῖκα δ' πλησίον αὐτοῦ, θανάτῳ θανατεύσῃ ὁ μοιχδύων
11 καὶ ἡ μοιχδομένη. * καὶ ἐδούλις κοιμηθῇ μετ' ἡλικίας δ' πα-
τρός αὐτοῦ, ἀχρημοσύνη δ' πατρός αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, θά-
12 νάτῳ θανατεύσῃ ὁ ἀμφότεροι, ἔνοχοί εἰσι. * καὶ ἐδούλις
κοιμηθῇ μετ' ἡλικίας αὐτοῦ, θανάτῳ θανατεύσῃ ὁ ἀμφό-
13 τεροι ἡσέβησαν, ἔνοχοί εἰσι. * καὶ ὃς δὴ κοιμηθῇ μετ' ἄρσεως
κοίτην γυναικός, βδέλυγμα ἐποίησαν ἀμφότεροι, θανάτῳ
14 θανατεύσῃ, ἔνοχοί εἰσιν. * ὃς δὴ λάβῃ γυναῖκα καὶ τὴν
μητέρα αὐτῆς, ἀνόμμημα ἐστίν, ἐν πυρὶ κατακαύσῃ αὐτὸν δ'
15 αὐτάς, καὶ οὐκ ἔστι ἀνόμμημα ἐν ὑμῖν. * καὶ ὃς δὴ δώκοι-
τασίαν αὐτοῦ ἐν τετραπόδι, θανάτῳ θανατεύσῃ, καὶ τὸ τε-
τραπόδι ἀποκτενεῖτε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

37 Custodietisque omnia legitima mea & omnia iudicia mea, & facietis ea: Ego Dominus.

CAP. XX.

LOCUTUSQUE EST Dominus cum Moysē, dicens: 2 Ad filios autem Israel dices, Vir vir de filiis Israel & de aduenis qui peregrinantur in Israel, qui dederit de semine suo idolo Moloch, occisione occidetur. Populus domus Israel lapidabit eum lapidibus. 3 Ego quoque ponam iram meam in viro illo, & disperdam illum de medio populi sui, quoniam de semine suo dedit Moloch ut contaminaret sanctuarium meum, & ut violaret nomen sanctum meum. 4 Si autem auertentes auerterint populus domus Israel oculos suos a viro illo cum dederit de semine suo Moloch ut non interficiant eum: 5 Ponam ego furorem meum contra illum virum & contra fautores eius, & disperdam eum de medio populi sui, & omnes qui errant post eum ut errarent post Moloch. 6 Homo autem qui declinauerit ad magos & ariolos ut erret post eos, dabo furorem meum in homine illo, & disperdam eum de medio populi sui. 7 Et sanctificabimini, & eritis sancti, quia ego Dominus Deus vester.

8 Custodietisque legitima mea, & facietis ea, ego Dominus qui sanctifico vos. 9 Vir enim qui maledixerit patri suo & matri suæ, occisione occidatur. Patri enim suo & matri suæ maledixit, reus est mortis. 10 Et vir qui fornicatus fuerit cum uxore viri, & qui mæchatus fuerit cum uxore proximi sui, interfecione interficientur adulter & adultera. 11 Et vir qui fornicatus fuerit cum uxore patris sui, turpitudinem patris sui reuelauit, occisione occidentur ambo, rei sunt mortis. 12 Et vir qui fornicatus fuerit cum nuru sua, occisione occidentur ambo, scelus operati sunt, rei sunt mortis. 13 Et vir qui dormierit cum masculo coitu muliebri, abominationem fecerunt ambo, occisione occidentur, rei sunt mortis. 14 Et vir qui acceperit uxorem cum matre sua, scelus est, igni comburent eum & illas, & non erit scelus inter vos. 15 Vir autem qui coierit cum iumento, occisione occidatur,

* ואשה אשר תקרב אל כל בהמה לרבעה אתה
 ותרגנה את האשה ואת הבהמה מור ימותו
 דמיהם בם: * ואיש אשר יקח את אחת בת
 אביו או בת אמו וראו את ערותה והיא תראה
 את ערותו חסר הוא ונכרתו לעיני בני עמם ערות
 אחת גלה עונו ישא: * ואיש אשר ישכב את
 אשה דור וגלה את ערותה את מקרה הערוה
 והוא גלתה את מקור דמיה ונכרתו שניהם מקרב
 עמם: * וערות אהות אמך ואחות אביך לא תגלה
 כי את שארו הערה עונם ישא: * ואיש אשר
 ישכב את דדתו ערות דדו גלה חטאם ישאו ערירים
 ימתו: * ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה הוא
 ערות אחיו גלה ערירים יהיו: * ושמרתם את כל
 חקתי ואת כל משפטי ועשיתם אתם ולא תקימו
 אתכם הארץ אשר אני מביא אתכם שמה לשבר
 בה: * ולא תלכו בחקרת הגוי אשר גלי משלח
 מפניכם כי את כל אלה עשו ואקץ בם: * ואמר
 לכם אתם תירשו את ארמית ואני אתננה לכם
 לרשת אתה ארץ זבת חלב ודבש אני יהוה אלהיכם
 אשר הבדלתי אתכם מן העמים: * והבדלתם
 בין הבהמה הטהרה לטמאה ובין העוף הטמא
 לטהור ולא תשקצו את נפשתיכם בבהמה ובעוף
 ובכל אשר תרמש האדמה אשר הבדלתי לכם
 לטמא: * והייתם לי קדשים כי קדוש אני יהוה
 ואבדל אתכם מן העמים להיות לי: * ואיש
 או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעני מות ימתו
 באבן ירגמו אתם דמיהם בם:

כא

* ויאמר יהוה אל משה אמר אל הכהנים בני
 אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו:

16 *Mulier quæ succubuerit cuilibet iumento,
 C simul interficietur cū eo. Sanguis eorū sit su-
 17 per eos. * Qui acceperit sororē suam filiam
 patris sui vel filiam matris suæ, & viderit tur-
 pitudinem eius, illāq; cōspexerit fratris igno-
 miniam, nefariā rem operati sunt, occidentur
 in cōspectu populi, eo q̄ turpitudinē suā mu-
 tuo reuelauerint, & portabūt iniquitatē suā.
 18 *Qui coierit cum muliere in fluxu mēstruo,
 & reuelauerit turpitudinē eius, ipsāq; aperue-
 rit fontem sanguinis sui, interficientur ambo
 19 de medio populi sui. *Turpitudinē mater-
 teræ & amitæ tuæ nō discooperies. Qui hoc fe-
 cerit ignominia carnīs suæ nudauit, portabūt
 20 ambo iniquitatē suā. *Qui coierit cū vxore
 patruī vel auunculi sui, & reuelauerit igno-
 minia cognationis suæ, portabunt ambo pec-
 21 catū suum. Absq; liberis morientur. *Qui du-
 D xerit vxorē fratris sui, rem facit illicitā, turpi-
 tudinē fratris sui reuelauit, absque filiis erit.
 22 *Custodite leges meas atq; iudicia & facite
 ea, ne & vos euomat terra quā intraturi estis
 23 & habitaturi. *Nolite ambulare in legiti-
 mis nationum, quas ego expulsurus sum ante
 vos: omnia enim hæc fecerūt, & abominatus
 24 sum eas. *Vobis autē loquor, Possidete ter-
 ram eorū quā dabo vobis in hæreditatē, ter-
 ram fluentē lacte & melle. Ego Dñs Deus ve-
 25 ster qui separaui vos à ceteris populis. *Se-
 parate ergo & vos iumentū mundum ab im-
 mundo, & auē mundā ab immunda, nec pol-
 luetis animas vestras in pecore & auibus &
 26 cunctis quæ mouentur in terra, & quæ vo-
 bis ostendi esse polluta. *Eritis sancti mihi,
 quia sanctus ego sum Dominus, & separaui
 vos à ceteris populis, vt essetis mei.
 27 *Vir siue mulier in quibus phythonicus
 vel diuinationis fuerit spiritus, morte morian-
 tur, lapidibus obruent eos. Sanguis eorum
 fit super illos. CAP. XXI.

1 D Ixitque quoque Dominus ad Moysen,
 A Loquere ad sacerdotes filios Aaron, & di-
 ces ad eos: Ne cōtaminetur sacerdos in mor-
 tibus ciuium suorum.

תרגום אונקלוס

16 ואיתתא דתקרב לכל בעירא למשלט בה ותקטול ית איתתא וית בעירא איתקטלא יתקטול קטלא חייבין: *
 17 וישב ית אחתיה ברת אבוי או ברת אמיה וית עריתיה וית עריתיה קלנא הוא וישתעצן לעיני בני עמיה ערית אחתיה גלי חוביה
 18 וגבר דישכב ית איתתא מסאבא ויגלי ית עריתיה ית קלנה גלי ויתא חגלי ית סואבת דמיה וישתעצן חריוהון מגו עמיהון:
 19 וערית אחת אימך ואחת אבך לא תגלי ארי ית קריתיה גלי חוביהון יקבלון:
 20 וגבר דישכב ית איתת אחתיה גלי חוביהון יקבלון:
 21 וגבר דישכב ית איתת אחתיה מרחקא היא עריתא דאחיה גלי בלא ולד יהון: * ותשרון ית כל קיימי
 22 וית כל דיני ותעבדון יהון ולא תרחק יתכון ארעא דאנא מעיל יתכון לתמן למיתב בה:
 23 ולא תחבון בנימוסי עממיה דאנא מגלי
 24 ואמרית לכון אחת תירחון ית ארעהון ואנא אחנינה לכון למירת יתא ארע
 25 ותפרשת בין בעירא דכנא למסאבא ובין עופא מסאבא לרכי
 26 ותהון קדמי קדשין ארי קדש אנא יי
 27 וגבר או איתתא ארי ית בהון בידין או זכורו איתקטלא יתקטולן באבנא
 כא
 ואמר יי למשרה אמר לכחניא בני אהרן ותומר להון על מירת לא יסמאב בעמיה:

* Et mulier quæ accedet ad omne iumentum ut 16
ascendatur ipsa ab eo, & occidetis mulierem & iu-
mentum, morte moriantur, rei sunt.

* Qui accepit sororem suam ex patre vel ex ma- 17
tre sua, & viderit turpitudinem illius, & ipsa vi-
derit turpitudinem illius, contumelia est, peribunt
corā filiis generis sui, turpitudinem sororis suæ re- 18
uelauit, peccatum suum accipiet. * Et vir qui dor-
mierit cum muliere menstruata, & reuelabit tur-
pitudinem eius, fontem eius reuelauit, & illa reue-
lauit fluxum sanguinis sui, peribunt ambo ex gene-
ratione sua.

* Et turpitudinem sororis patris tui, & sororis 19
matris tuæ non reuelabis: & enim consanguinita-
tem reuelauerunt, peccatum suum ferent.

* Et qui dormierit cum cognata sua, turpitudi- 20
nem cognationis eius reuelauit, absque liberis mo-
rientur. * Et vir qui acceperit mulierem fratris 21
sui, immunditia est, turpitudinem fratris sui reue-
lauit, absque liberis morientur.

* Et seruabitis præcepta mea, & omnia iudicia 22
mea, & facietis ea, & non erit grauis vobis terra,
in quam ego induco vos illuc vt habitetis in ea.

* Et non ambulabitis in legitimis gentium, quos 23
expellam à vobis, quoniam hæc omnia fecerunt, &
abominatus sum eos.

* Et dixi vobis, Vos possidebitis terram eorum, 24
& ego dabo vobis eam in possessione, terram fluen-
tem lacte & melle: Ego Dominus Deus vester, qui
segregavi vos ab omnibus gentibus. * Et segre- 25
gabit vos in medio iumentorum mundorum &
immundorum, & in medio volatiliū mundorum
& immundorum, & non polluetis animas vestras
in iumentis, & in volatilibus, et in omnibus repti-
libus terræ, quæ segregavi vobis in immunditia.

* Et eritis mihi sancti, quoniam sanctus ego Do- 26
minus Deus vester, qui segregavi vos ab omnibus
gentibus, vt essetis mihi. * Et vir vel mulier qui 27
fuerit ex ipsis ventriloquus vel incantator, morte
moriantur ambo: lapidibus lapidabitis eos, rei sunt.

CAP. XXI.

ET dixit Dominus ad Moysen, dicens: Dic sacer-
dotibus filiis Aaron, & dices ad eos, In anima-
bus non contaminabuntur in gente sua.

16 * καὶ γυνή, ἥ τις προσελθὺς (εἰ) πρὸς πᾶν κτῆν & βιβα-
σθῇ αὐτὴν ὑπὸ αὐτῆς, καὶ ἀποκτενεῖτε τὴν γυναικα καὶ τὸ
17 κτῆν & θανάτῳ θανατῶσασαν, ἐνοχοὶ εἰσιν. * ὃς δὲ λάβῃ
τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς ἐκ πατρὸς ἢ ἐκ μητρὸς αὐτῆς, καὶ ἴδῃ τὴν
ἀχρημοσύνην αὐτῆς, καὶ αὐτὴ ἴδῃ τὴν ἀχρημοσύνην αὐτῆς, ὁ-
νειδὸς ἐστίν, (ἐξολοθρευθήσονται) ἐνώπιον ὑμῶν γένος αὐτῶν, ἀχρημο-
σύνην ἀδελφῆς αὐτῆς ἀπεκάλυψεν, ἀμαρτίαν αὐτῆς λήψεται).
18 * καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς δὲ κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς ἀποκαθαρμῆς,
καὶ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀχρημοσύνην αὐτῆς, τὴν πηγὴν αὐτῆς
ἀπεκάλυψε, & αὐτὴ ἀπεκάλυψε τὴν ῥύσιν τῆς αἱματός αὐ-
τῆς, (ἐξολοθρευθήσονται) ἀμφοτέρω ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτῶν.

19 * καὶ ἀχρημοσύνην ἀδελφῆς τῆς πατρὸς σου, καὶ ἀδελφῆς
τῆς μητρὸς σου ὅσα ἀποκαλύψεις· τὴν γὰρ οἰκειότητά ἀπεκά-
20 λυψαν, ἀμαρτίαν αὐτῶν ἀποίοντες). * καὶ ὃς δὲ κοιμηθῇ μετὰ
τῆς συγγενοῦς αὐτῆς, ἀχρημοσύνην τῆς συγγενείας αὐτῆς ἀπεκά-
21 λυψεν, ἄτεκνοι ἀποθανοῦντες). * ὁ δὲ ἄνθρωπος, ὃς δὲ λάβῃ γυναῖ-
κα τῆς ἀδελφοῦ αὐτῆς, ἀκαθαρσία ἐστὶ ἀχρημοσύνην τῆς ἀδελ-
22 φοῦ αὐτῆς ἀπεκάλυψεν, ἄτεκνοι θανοῦντες). * & φυλάξετε
τὰ προστάγματα μου, καὶ πάντα τὰ κείμενά μου, καὶ
ποιήσετε αὐτά, καὶ ἐμὴ πειρασθήσιν ὑμεῖς ἡ γῆ, εἰς ἣν ἐγὼ
23 εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ κατεικέν ἐπ' αὐτῆς. * καὶ ἐχὶ προσδύσε-
τε ἐν τοῖς νομίμοις τῶν ἐθνῶν, ὅς ἐξαποσελᾷ ἀπ' ὑμῶν, ὅτι
24 ταῦτα πάντα ἐποίησαν, & ἐβδελύξαμην αὐτούς. * & εἶπα
ὑμῖν, ὑμεῖς κληρονομήσετε τὴν γῆν αὐτῶν· καὶ ἐγὼ δώσω ὑ-
μῖν αὐτὴν ἐν κτήσει, γῆν ῥέεσαν γάλα καὶ μέλι· ἐγὼ κύ-
ριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὃς διώρισεν ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν.

25 * & ἀφορεῖτε ἑαυτοὺς ἀναμέλλοντες τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν & ἀ-
καθάρτων, καὶ ἀναμέλλοντες τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν & τῶν ἀκα-
θάρτων· καὶ ἐβδελύξετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν τοῖς κτήνεσι,
καὶ ἐν τοῖς πετεινοῖς, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐρπετοῖς τῆς γῆς, ἀ ἀπό-
26 ρισα ὑμῖν ἐν ἀκαθαρσία. * καὶ ἐσεστέ μοι ἅγιοι, ὅτι ἅγιος
ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἀφορίσας ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν
27 ἐθνῶν, εἶναί μοι. * καὶ ὁ ἄνθρωπος ἢ γυνὴ ὃς δὲ γῆν αὐτῶν
ἐχάσε μὲν ἢ ἐπασιδῇ, θανάτῳ θανατῶσασαν ἀμφο-
τέρω, λίθοις λιθοβολήσετε αὐτούς, ἐνοχοὶ εἰσι.

καί.

1 * Καὶ εἶπεν κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων· εἶπον τοῖς ἱερεῦ-
σιν ὑοῖς ἀρῶν, & ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἐν τοῖς ψυχαῖς ἐμὴν-
θήσονται ἐν τῇ ἐθνείᾳ αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et mulier quæ accesserit ad omne iumentum vt succumbat ei, occides mulierem, iumentum quoq; occisione occidatur, rei occisionis sunt.
17 Et vir qui acceperit sororem suam filiam patris sui aut filiam matris suæ, & viderit turpitudinem eius, illa quoque conspexerit turpitudinem
illius, ignominia est, & exterminabuntur coram oculis filiorum populi sui. turpitudinem sororis suæ discooperuit, iniquitatem suam suscipiet.
18 Vir autē qui coierit cum muliere immunda, & discooperuit turpitudinem eius, ignominiam eius reuelauit, ipsa quoque discooperuit immun-
ditiam sanguinis sui, & exterminabuntur ambo de medio populi sui. 19 Turpitudinem sororis matris tuæ & sororis patris tui non discooperies,
quoniam cognatam suā discooperuit, peccatū suum suscipient. 20 Vir autē qui coierit cum vxore patris sui, turpitudinem patris sui discooperuit:
iniquitatem suam suscipient, absq; liberis morientur. 21 Vir autem qui acceperit uxorem fratris sui, quasi menstruata est, turpitudinem fratris sui
discooperuit; absq; filiis erunt. 22 Custodietisq; omnia legitima mea, & omnia iudicia mea, & facietis ea, vt non eiciat vos terra ad quam ego
introduco vos vt habitetis in ea. 23 Et non ambuletis in legitimis populorum, quos ego transmigrare faciam ante vos. Quia omnia hæc fece-
runt, & abominatum est eos verbum meum. 24 Vobis autem dixi, Vos possidebitis terram eorum, & ego dabo eam vobis vt possideatis eam, ter-
ram fluentem lacte & melle: Ego Dominus Deus vester, qui separavi vos de populis. 25 Et separabitis inter animale mundum & immundum, &
inter auem immundam & mundam, & non contaminabitis animas vestras in animalibus & in auibus, & in omni quod reptat in terra, quæ sepa-
raui vt essent vobis immunda. 26 Eritisq; coram me sancti, quia sanctus ego Dominus, & separavi vos de populis vt seruiatis coram me.
27 Vir autem aut mulier in quibus fuerint phytone vel diuinationes, occisione occidentur, lapidibus obruent eos, rei mortis sunt.

CAP. XXI.

Dixitque Dominus ad Moysen, Loquere ad sacerdotes filios Aaron, dicesq; eis, Nullus contaminetur super mortuum in populo suo.

* כי אם לשארו תקרב אליו ולאביו ולבנו
 ולבתו ולאחיו: * ולאחתו הבתולה הקרובה אליו
 אשר לא היתה לאיש לה יטמא: * לא יטמא בעל
 בעמיו להחלו: * לא יקרה קרחה בראשם ופאת
 זקנם לא יגלחו ובבשרם לא ישרטו שרשם: * קדשים
 יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את-אשי
 יהוה לחם אלהיהם הם מקריבם והיו קדש:
 * אשה וזנה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה
 לא יקחו כי קדש הוא לאלהיו: * וקדשתו כי את-
 לחם אלהיה הוא מקריב קדש יהיה לך כי קדוש
 אני יהוה מקדשכם: * ובת איש כהן כי תחל לזנות
 את-אביה היא מחללת באש תשרף: * והכהן
 הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה
 ומלא את-ידו ללבש את-הבגדים ארת ראשו לא
 יפרע ובגדיו לא יפרס: * ועל כל נפש שת לא יבא
 לאביו ולאמו לא יטמא: * ומן המקדש לא יצא
 ולא יחלל את מקדש אלהיו כי נור שמן משחה
 אלהיו עליו אני יהוה: * והוא אשה בבתוליה יקח:
 * אלמנה וגרושה וחללה וזנה את-אלה לא יקח כי
 אם בתולה מעמיו יקח אשה: * ולא יחלל זרעו
 בעמיו כי אני יהוה מקדשו: * וידבר יהוה
 אל-משה לאמר: * דבר אל-אהרן לאמר איש
 מזרעך לדורתם אשר יהיה בו מום לא יקרב
 להקריב לחם אלהיו: * כי כל איש אשר בו מום
 לא יקרב איש עור או פסח או חרס או שרוע:
 * או איש אשר יהיה בו שבר רגל או שבר יד: * או
 גבן או דק או תכלל בעינו או גרב או ילפת או
 מרוח אשך: * כל איש אשר בו מום מזרע אהרן
 תכהן לא יגש להקריב את-אשי יהוה מום בו את
 לחם אלהיו לא יגש להקריב:

* Nifi tantū in cōsanguineis ac propinquis,
 id est, supra patrē & matrem & filium & filiā,
 fratrem quoque, * Et sororem virginem quæ
 non est nupta viro. * Sed nec in principe
 populi sui contaminabitur. * Nec radent
 caput nec barbam, neque in carnibus suis fa-
 cient incisuras. * Sancti erunt Deo suo, &
 non polluent nomen eius. Incēsum enim Do-
 mini & panes Dei sui offerunt, & ideo sancti
 erunt. * Scortum & vile prostibulum nō du-
 cet vxorem, nec eam quæ repudiata est à ma-
 rito, quia consecratus est Deo suo.
 * Et panes propositionis offert. Sit ergo san-
 ctus, quia & ego sanctus sum Dominus qui
 sanctifico vos. * Sacerdotis filia si deprehen-
 sa fuerit in stupro, & violauerit nomen patris
 sui, flammis exuretur.
 * Pontifex, id est, sacerdos maximus inter
 fratres super cuius caput fustum est vnctionis
 oleum, & cuius manus in sacerdotio conse-
 cratæ sunt, vestitusque est sanctis vestibus, ca-
 put suum non discooperiet, vestimenta non
 scindet. * Et ad omnem mortuum non in-
 gredietur omnino. Super patre quoque suo
 & matre nō cōtaminabitur. * Nec egredietur
 de sanctis ne polluat sanctuarium Dei: quia
 oleū sanctæ vnctionis Dei sui super eum est:
 Ego Dñs. * Virginem ducet vxorem.
 * Viduam autem & repudiatam & fordi-
 dam atque meretricem non accipiet, sed puel-
 lam de populo suo. * Ne cōmisceat stirpem
 generis sui vulgo gentis suæ, quia ego Domi-
 nus qui sanctifico eum. * Locutusq; est Dñs
 ad Moysem, dicens: * Loquere ad Aaron, Ho-
 mo de semine tuo per familias qui habuerit
 maculam, non offeret panes Deo suo, nec ac-
 cedet ad ministerium eius. * Si cæcus fuerit,
 si claudus, si vel paruo vel grandi vel torto na-
 so: * Si fracto pede, si manu. * Si gibbus, si
 lippus, si albuginem habēs in oculo, si iugem
 scabiem, si impetiginem in corpore, vel her-
 niosus. * Omnis qui habuerit maculā de se-
 mine Aaron sacerdotis, non accedet offerre
 hostias Domino.

תרגום אונקלוס

* אלהו לקריביה דקריב ליה לאימיה לאביוהי ולבריה ולבתיה ולאחיוהי
 לא יסחאב רבא בעמיה לאחלוהי: * לא ימרטו מרט ברישון ופאתא דיקנהון לא יגלחו ובבשרהון לא יחבלון חכור: * קדשיו
 יהון קדש אלהון ולא יחללון שמא דאלהון ארי ית קורבנא דיי קורבן אלהון אינון מקריבין ויהון קדשיו: * איתתא מטעיא ומחללא לא
 יסבון ואיתתא דמחרבא מבעלה לא יסבון ארי קדש הוא קדש אלהיה: * ותקדשינה ארי ית קורבן אלהו הוא מקריב קדש יתילך ארי
 קדש אנה יי מקדשכון: * ובת גבר כהן ארי תחלל למטעי מקדשה אבותא היא מתחלל בנורא תהוקר: * וככהנא דיתרבא מאחיוהי
 דיתרק על רישיה משחא דרבותא ודיקריבית קורבניה למלכש ית לבושיה ית רישיה לא ירבי פירוע ולבושוהי לא יבוע: * ועל כל נפש
 מיחא לא יעול לאביוהי ולאמיה לא יסחאב: * ומן מקדשא לא יפוק ולא יחל ית מקדשא דאלהיה ארי כליל משח רבות אלהיה עלוהי אנה יי
 * והוא איתתא בבחולא יסב: * ארמלא ומחרבא וחלילא מטעיא ית אילין לא יסב אלהו בתולתא מעמיה יסב איתתא: * ולא יחל
 זרעיה בעמיה ארי אנה יי מקדשוהי: * ומליל יהוה עם משרה למימר: * מליל עם אהרן למימר גבר מבנך לריוהון דיהי ביה מומא לא
 יקרב לקרבא קורבן אלהיה: * ארי כל גבר דביה מומא לא יקרב גבר עור או חגיר או חרים או שרוע: * או גבר דיהי ביה חכור רגלא
 או חכור ידא: * או גבין או דוקא או חילין בעיניה או גרבן או חנון או מרים פחדין: * כל גבר דביה מומא מורעא דאהרן כהנא לא יקרב
 לקרבא ית קורבנא דיי מומא ביה ית קורבן אלהיה לא יקרב לקרבא:

*Sed in propinquo proximè ipsos super patre & 2
super matre sua, & super filiis, & super filiabus, et
super fratre. *Et super sorore sua virgine quæ pro- 3
xima est illi quæ non collocata viro: *super his non cõta 4
minabitur repentè in populo suo in prophanationem
eius, & caluitium non rademini caput super mortuo.

*Et superficiem barbæ non radent, & super car- 5
nes suas non incidet incisiones. *Sancti erunt Deo 6
suo, & non prophanabunt nomen Dei sui, & enim
sacrificia Domini dona Deo suo, ipsi offerent, &
erunt sancti. *Mulierem meretricem et prophanam non 7
accipient, & mulierem repudiatam à viro suo non acci-
pient, quoniã sanctus est Domino Deo suo. *Et san- 8
ctificabis eum. & enim dona Dñi Dei vestri hic offe-
ret, sanctus erit, sanctus ego Dñs sanctificans eos.

*Et filia hominis sacerdotis si prophanata fuerit vt 9
fornicetur nomen patris sui ipsa prophanat, in igne
cõburetur. *Et sacerdos magnus de fratribus suis 10
infuso super caput suum oleo vnctionis & consecra-
to manus suas vt induat sancta, caput non cidara
nudabit, & vestes suas non scindet. *Et super 11
omni anima mortua non ingredietur: super patre suo
& super matre sua non polluetur. *Et ex sanctis 12
non egredietur, & non prophanabit sanctificatum
Dei sui, quoniã sanctum oleum vnctũ Dei sui super
eo: Ego Dominus. *Hic mulierem virginem de genere 13
suo accipiet. *Vidua autem et repudiatam & pol- 14
lutam & meretricem, has non accipiet, sed virginem
de genere suo accipiet uxorem. *Et non polluet se- 15
men suum in populo suo: Ego Dominus sanctificans
ipsum. *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 16

*Loquere Aaron, dicens: Homo de genere tuo in 17
generationes vestras, cui fuerit in ipso macula, non
accedet offerre dona Dei sui. *Omnis homo cui fue- 18
rit in ipso macula, non accedet homo cæcus, vel clau-
dus, vel mancus, vel aure truncatus. *Vel homo 19
cui fuerit in ipso fractio manus, vel fractio pedis.

*Vel gibbosus, vel lippus oculos, vel depalpebra- 20
tus oculos, vel homo cui fuerit in ipso scabies agre-
stis, vel impetigo, vel vnius testiculi. *Omnis 21
homo cui est in ipso macula de semine Aaron sacer-
dotis, non appropinquabit vt offerat sacrificia
Domino, quoniam macula in ipso, dona Dei sui non
accedet vt offerat.

2 *ἀλλ' ἢ ἐν τῷ οἰκείῳ τῷ ἐγγίσει αὐτῶν ἑπὶ πατρί & ἑπὶ μητρὶ
3 αὐτῶν, & ἑπὶ υἱοῖς, & ἑπὶ θυγατράσι, καὶ ἐπ' ἀδελφῶν. *Ἐπ' ἀ-
δελφῇ αὐτῶν παρθένῳ τῇ ἐγγίσει αὐτῶν τῇ μὴ ἐκδομένῃ δὲ
4 ὄρῳ. *ἑπὶ τούτοις ἐμιανήσει ἡ ξάπινα ἐν τῷ λαῷ αὐτῶν εἰς
βεβήλωσιν αὐτῶν & φαλάκρωμα ἐξυρῆσθε τὴν κεφαλὴν
5 ἑπὶ νεκρῶν. *Ἐτὴν ὅψιν ὁ πάγονος ἐξυρῆσθαι, & ἑπὶ τὰς σάρ-
6 κας αὐτῶν ἐκατατεμεῖσθαι ἐν τομίδαις. *ἅγιοι ἔσθαι τῷ θεῷ
αὐτῶν, & βεβηλώσουσιν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ αὐτῶν. ἵασις γὰρ θυσίας
κυρίου δώρεα τῷ θεῷ αὐτῶν, αὐτοὶ προσφέρουσιν, καὶ ἔσθαι ἅγιοι.
7 *γυναικα πόρνην & βεβηλωμένην ἐλήψον, & γυναικα
ἐκβεβηλημένην ἀπὸ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήψον, ὅτι ἅγιος ἐστὶ τῷ
8 κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν. *Ἐμάστις αὐτῶν τὰ γὰρ δώρεα κυρίου τοῦ
θεοῦ ὑμῶν ἔσθαι προσφέρει, ἅγιος ἐστὶν ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ ἀ-
9 γίων αὐτῶν. *Ἐθυγάτηρ ἀνδρὸς ἱερέως ἐστὶν βεβηλωθῆ
ἐκπορνύσαι τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτῆς αὐτὴ βεβηλωθῇ, ἑπὶ πυρὸς
10 κατακαυθήσεται. *Ἐὁ ἱερεὺς ὁ μέγας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν
ἑπὶ κεχυμένῃ ἑπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ἑλαίᾳ & χρίσματι
Ἐτετελεσμέναι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐνδύσασθαι τὰ ἅγια, τὴν κε-
11 φαλὴν ἐκ δποκιδάρωσαι, & τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐδιαρρήξαι. *Ἐ
ἑπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευτηκυῖα ἐκ εἰσελεύσει. ἑπὶ πατρί
12 αὐτῶν & ἑπὶ μητρὶ αὐτῶν ἐμιανήσει. *Ἐἐν τῶν ἁγίων οὐκ
ἔξελεύσεται, & βεβηλώσει τὸ ἡγιασμένον τοῦ θεοῦ αὐτῶν, ὅτι
13 ἅγιον ἔλαιον τὸ χριστὸν τοῦ θεοῦ αὐτῶν ἐπ' αὐτῶν ἐγὼ κύριος. *Ἐ
14 γυναικα παρθένον ἐκ τῆς ἡμέρας αὐτῆς ἐλήψεται. *χῆραν ὅτι καὶ
ἐκβεβηλημένην & βεβηλωμένην & πόρνην, ταύτας ἐλήψεται,
15 ἀλλ' ἢ παρθένον ἐκ τῆς ἡμέρας αὐτῆς ἐλήψεται γυναικα. *Ἐββε-
βηλώσει τὸ σπέρμα αὐτῶν ἐν τῷ λαῷ αὐτῶν ἐγὼ κύριος ὁ ἀγίων
16 ζων αὐτῶν. *Ἐἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων. *εἶπον
17 ἀαρὼν, λέγων, ἀνθρώπος ἐκ τῆς ἡμέρας σὺ εἰς τὰς ἡμέρας ὑμῶν,
ἵνι ἐδὴ ἢ ἐν αὐτῷ μᾶμος, & προσελεύσεται προσφέρειν τὰ δώ-
18 ρα τοῦ θεοῦ αὐτῶν. πᾶς ἀνθρώπος ὃς ἐδὴ ἢ ἐν αὐτῷ μᾶμος, & προσ-
ελεύσεται. ἀνθρώπος τυφλός, ἢ χωλός, ἢ κολοβόχειρ, ἢ ὠτὶς
19 τμητός. ἢ ἀνθρώπος ὃς ἐδὴ ἢ ἐν αὐτῷ σὺντεριμμα χερσὶν ἢ
20 σὺντεριμμα ποδός. ἢ κυρτός, ἢ ἐφελθὼς ὁφθαλμοί,
ἢ πῖλλος οὗτος ὁφθαλμοί, ἢ ἀνθρώπος ὃς ἐδὴ ἢ ἐν αὐτῷ ψώ-
21 ρα ἀγρία, ἢ λιχὴν, ἢ μονόρχος. πᾶς ἀνθρώπος ὃς ἐστὶν ἐν αὐτῷ
μᾶμος ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, οὐκ ἐγγίει τοῦ
προσενεγκεῖν τὰς θυσίας κυρίῳ, ὅτι μᾶμος ἐν αὐτῷ, τὰ δώ-
ρεα τοῦ θεοῦ αὐτῶν & προσελεύσει προσενεγκεῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Nisi pro consanguineis suis qui propinqui sunt ei. Pro matre sua & pro patre suo, & pro filio suo, & pro filia sua, & pro fratre suo. * Et pro
sorore sua virgine quæ propinqua est ei quæ non est nupta viro, pro his contaminabitur. * Non contaminetur princeps in populo suo, vt non
prophanet se. * Non depilabunt capita sua, & comam barbæ suæ non tondebunt, & in carne sua non incidant incisionem. * Sancti erunt in con-
spectu Dei sui. & non violabunt nomen Dei sui, quia oblationes Domini Dei sui ipsi offerunt, eruntq; sancti. * Mulierem meretricem & vio-
latam non accipient in uxorem, & mulierem quæ repullâ est à viro suo non accipient, quoniam sanctus est coram Deo suo. * Sanctificabisque
eum, quia oblationem Dei tui ipse offert: sanctus erit tibi, quia sanctus sum ego Dominus qui sanctifico vos. * Filia autem viri sacerdotis quæ
violata fuerit fornicatione, sanctificationem patris sui ipsa violauit, igni comburetur. * Sacerdos autem maximus qui vnctus est de fratribus
suis, super cuius caput effusum est oleum vnctionis, & cuius oblatio oblata est vt induatur vestimentis, in capite suo non nutriat comâ, & vestimenta
sua non scindat. * Et super omnem animam mortui non ingredietur, pro patre suo & pro matre sua non contaminetur. * Et de sanctuario
non egredietur, neque prophanet sanctuarium Dei sui, quia corona olei vnctionis Dei sui est super eum, Ego Dominus. * Ipse autem uxorem vir-
ginem accipiet: * Viduam autem & repudiatam & prophanatam meretricem non accipiet, nisi virginem de populo suo accipiet uxorem. * Et non
prophanabit semen suum in populo suo, quia ego Dominus sanctifico eum. * Locutusque est Dominus cum Moysè dicens: * Loquere cum
Aaron, dicens, Vir de filiis tuis in generationibus suis in quo fuerit macula, non accedet vt offerat oblationem Dei sui. * Omnis enim vir in quo
fuerit macula, non accedet, vir cæcus aut claudus, aut diminutus, aut superfluous. * Aut vir in quo fuerit fractura pedis aut fractura manus.
* Aut gibbus, aut lippus, aut albuginem habens in oculo, aut scabiem habens vel impetiginem, aut habens contritos testiculos. * Omnis vir
de semine Aaron sacerdotis in quo est macula, non accedat vt offerat oblationes Domini. macula enim est in eo, non accedat vt offerat.

* לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים
* יאכל: * אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא
יגש כי מוס בו ולא יחלל את מקדשי כי אני יהוה
מקדשם: * וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל
כל בני ישראל:

כב

* וידבר יהוה אל משה לאמר:
* דבר אל אהרן ואל בניו ויגורו מקדשי בני
ישראל ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדשים
לי אני יהוה: * אמר אלהם לדת יכם כל איש אשר
יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו
בני ישראל ליהוה וטמאתו עליו ונכרתה הנפש
ההוא מלפני אני יהוה: * איש איש מזרע אהרן
והוא צרוע או זב בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר
והנגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו
שכבת זרע: * או איש אשר יגע בכל שרץ אשר
יטמא לו או באדם אשר יטמא לו לכל טמאתו:
* נפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב ולא יאכל
מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים: * ובא
השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו
הוא: * נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה אני
יהוה: * ושמרו ארץ משמרתו ולא ישגו עליו
חטא ומתו בו כי יחללו את אני יהוה מקדשם: * וכל
זר לא יאכל קדש תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש:
* וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו ויליד
ביתו הם יאכלו בלחמו: * ובת כהן כי תהיה לאיש
זר הוא בתרומת הקדשים לא תאכל: * ובת כהן
כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה
אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל וכל זר
לא יאכל בו:

22 *Nec panes Deo suo vescetur tamen pani-
23 bus qui offeruntur in sanctuario; *Ita dum-
taxat vt intra velum non ingrediatur: nec ac-
cedet ad altare qui maculam habet, & conta-
minare non debet sanctuarium meum: Ego
24 Dñs qui sanctifico eos. * Locutus est ergo
Moyſes ad Aaron & ad filios eius & ad omnē
Israel cuncta quæ sibi fuerant imperata.

CAP. XXII.

1 **L**ocutus quoq; est Dñs ad Moyſen dicens:
A *Loquere ad Aarō & ad filios eius, vt ca-
ueant ab his q̄ consecrata sunt filiorū Israel, &
non contaminēt nomē sanctificatorum mihi
3 quæ ipsi offerunt: Ego Dñs. * Dic ad eos &
ad posteros eorum: Omnis homo qui acceſse-
rit de stirpe vestra ad ea quæ cōsecrata sunt &
quæ obtulerunt filij Israel Dño in quo est im-
munditia, peribit coram Dño: Ego sum Dñs.
4 *Homo de semine Aaron qui fuerit lepro-
sus aut patiens fluxū seminis, non vescetur de
his quæ sanctificata sunt mihi, donec sanetur.
Qui tetigerit immundū super mortuo, & ex
5 quo egreditur semen quasi coitus. *Et qui
rāgit reptile & quodlibet immundū, cuius ta-
6 ctus est sordidus: *Immūsus erit vsq; ad ve-
sperū, & non vescetur de his quæ sanctificata
7 sunt, sed cūm lauerit carnē suā aqua, *Et oc-
cubuerit Sol, tūc mūdatus vescetur de sancti-
8 ficatis, quia cibus illius est. *Morticinium &
B captū à bestia non comedēt, nec polluēt in
9 eis: Ego sum Dñs. *Custodiāt præcepta mea
vt non subiaceant peccato, & moriātur in san-
ctuario cūm polluerint illud: Ego Dñs qui
10 sanctifico eos. *Omnis alienigena nō come-
det de sanctificatis. Inquilinus sacerdotis &
11 mercenarius nō vescentur ex eis. *Quē autē
sacerdos emerit, & qui vernaculus dom⁹ eius
12 fuerit, hi comedēt ex eis. *Si filia sacerdotis
cuilibet ex populo nupta fuerit, de his q̄ san-
13 ctificata sunt & de primitiis nō vescetur. *Sin
aut vidua vel repudiata & absq; liberis reuer-
sa fuerit ad domū patris sui, sicut puella con-
fueuerat, aletur cibus patris sui. Omnis alenige-
na comedendi ex eis non habet potestatem.

תרגום אונקלוס

22 קורבן אלהיה מקדשי קודשיו ומן קודשיו יוכל:
23 ארי אנה וי מקדשו: ומליל משה עם אהרן ועם בניו ועם כל בני ישראל:
24 ומליל עם אהרן ועם בניו ויפרשו מקדשיו ובני ישראל ולא יחלון ית שמה
1 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם
2 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם
3 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם
4 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם
5 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם
6 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם
7 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם
8 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם
9 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם
10 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם
11 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם
12 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם
13 * ומליל וי עם משה למימר: אמר להן לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכו לקודשיו דיקדשו בני ישראל קרם

* Sancta sanctorum & à sanctis comedet. * Sed 22
ad velum non accedet, & ad altare non appropin- 23
quabit, quoniam maculam habet, et non prophana-
bit sanctum Dei sui, quoniam ego Dominus sanctificans
eos. * Et locutus est Moyses ad Aaron & filios 24
eius, & ad omnes filios Israel.

CAP. XXII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
* Loquere Aaron & filiis eius, & caueant à 2
sanctis filiorum Israel, et non prophanabunt nomen
sanctum meum, quæcunque ipsi sanctificant mihi:
Ego Dominus. * Dic ipsis, in generationes vestras 3
omnis homo qui accesserit ab omni semine vestro ad
sancta, quæcunque sanctificant filij Israel Domino,
& immunditia eius in ipso, peribit anima illa à me:
Ego Dominus. * Et homo de semine Aaron sacer- 4
dotis, & hic leprosus vel seminifluus, de sanctis
non comedet, usque quo mundetur; & qui tetige-
rit omnem immunditiam animæ, vel homo cui e-
gressus fuerit ex ipso concubitus seminis.

* Vel quisquis tetigerit omne reptile immundum, 5
quod polluet ipsum, vel super hominem in quo pol-
luet illum iuxta omnem immunditiam eius.

* Anima quæcunque tetigerit eum, immunda 6
erit usque ad vesperam: non comedet de sanctis, si
non lauerit corpus suum aqua.

* Et occiderit Sol & mundus erit, & tunc co- 7
medet de sanctis, quoniam panis eius est:

* Morticinium & à fera captum non comedet, 8
ut polluat in ipso: Ego Dominus. * Et custo- 9
dient meas custodias ut non accipiant propter ea pec-
catum, et moriantur propter ea, si prophanabunt ea:
Ego Dominus sanctificans eos. * Et omnis alieni- 10
gena non comedet sancta, inquilinus sacerdotis, &
mercenarius non comedet sancta. * Si autem sacerdos 11
possederit animam emptam pecunia, ipse comedet pa-
nem eius & vernaculi eius, & ipsi comedent panem
eius. * Et filia hominis sacerdotis si iuncta fuerit 12
viro alienigenæ, ipsa de primitiis sanctorum non co-
medet. * Et filia sacerdotis si fuerit vidua vel re- 13
pudiata, semen autem non fuerit illi, & reuertatur
ad domum patris sui ut in iuventute sua, de pani-
bus patris sui comedet, & omnis alienigena non co-
medet ab illis.

22 * τὰ ἁγία τῶν ἁγίων (ὅτι ἀπὸ τῶν ἁγίων φάγε), * πλὴν
23 πρὸς τὸ καὶ πέτασμα ἐπὶ προσελύσει, & πρὸς τὸ θυσιάζει-
ον οὐκ ἐγγίει, ὅτι μῶμον ἔχει, καὶ ἐβεβηλώσει τὸ ἅγιον τοῦ
24 θεοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. * καὶ ἐλάλησε
Μωυσῆς πρὸς Αἰαρόν & οὗς αὐτοῦ, & πρὸς πάντας οὗς
ἔχουσιν Ἰσραὴλ. κβ'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων. * εἰπον Αἰαρόν
2 καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ προσέχεται ἀπὸ τῶν ἁγίων τῶν υἱῶν
Ἰσραὴλ, καὶ ἐβεβηλώσουσιν τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου, ὅσα αὐτοὶ
3 ἁγιάζουσιν μοι ἐγὼ κύριος. * εἰπον αὐτοῖς, εἰς τὰς γενεὰς
ὑμῶν πᾶς ἄνθρωπος ὃς δὴ προσέλθῃ ἀπὸ πάντες ἐσπέρ-
ματ' ὑμῶν πρὸς τὰ ἁγία, ὅσα δὴ ἁγιάζουσιν ὁ υἱὸς Ἰσ-
ραὴλ τῷ κυρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, ἐξολο-
θρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἀπ' ἐμοῦ ἐγὼ κύριος.

4 * καὶ ἄνθρωπος ὃς ἐκ τοῦ σπέρματος Αἰαρόν τοῦ ἱερέως, καὶ
ἐκ τοῦ λεωπρὸς ἡ γονορρυῆς, τῶν ἁγίων οὐκ ἐδεῖ, ἕως δὴ κα-
θαρευθῇ καὶ ὁ ἀπὸ μῶμου πάσης ἀκαθαρσίας ψυχῆς, ἡ δὴ
θρῶπ' ὃς δὴ ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματ'.

5 * ἢ ὅστις δὴ ἄψῃ) πάντες ἐρπετοὶ ἀκαθάρτου, ὃ μιν αἰνῶν
τὴν, ἢ ἐπ' ἄνθρωπον ἐν ᾧ μιν αἰνῶν κτ' πᾶσαν ἀκαθαρσίαν
6 αὐτοῦ. * ψυχὴ ἥτις δὴ ἄψῃ) αὐτοῦ, ἀκαθαρεῖται ἕως
ἐσπέρας, οὐκ ἐδεῖ) ἀπὸ τῶν ἁγίων, ἐδὴ μὴ λούσῃ) τὸ σῶμα
7 αὐτοῦ ὕδατι. * καὶ δὴ ὁ ἥλιος καὶ καθαρεῖται ἕως, & τότε
φάγε) ἀπὸ τῶν ἁγίων, ὅτι ἄρτος αὐτοῦ ἐστίν.

8 * θνησιμαῖον καὶ θηριάλωτον οὐ φάγε), μιν θλώσῃ ἐν
αὐτῷ ἐγὼ κύριος.

9 * καὶ φυλάσσονται μετὰ τὰ φυλάγματα, ἵνα μὴ λάβωσι
δι' αὐτὰ ἁμαρτίαν, καὶ ἀποθνήωσιν δι' αὐτά, ἐδὴ βεβηλώου-
10 σιν αὐτά, ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. * & πᾶς ἀλλοε-
νῆς οὐκ ἐδεῖ) ἁγία, πάρεγκ' ἱερέως, & μιν ὡς οὐκ ἐδεῖ)
11 ἁγία. * ἐδὴ ὃ ἱερὸς κτή(η) ψυχῶν ἐγκτητὸν ἀργυρίου,
αὐτοῦ φάγε) τὸν ἄρτον αὐτοῦ καὶ ὁ οἰκογενεὶς αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ
φάγον) τὸν ἄρτον αὐτοῦ.

12 * & θυγάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως ἐδὴ γυνή) ἀνδρὶ ἀλλογενεῖ,
αὐτὴ τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων οὐ φάγε).

13 * καὶ θυγάτηρ ἱερέως ἐδὴ γυνή) χήρα ἢ ἐκβεβλημένη,
σπέρμα ὃ μὴ ἡ αὐτῆς, & ἐπαναστρέψῃ ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν πατε-
ρὸν αὐτῆς κτ' τὴν νεότητά αὐτῆς, ἀπὸ τῶν ἄρτων ἐσπέρας αὐ-
τῆς φάγε). καὶ πᾶς ἀλλογενὴς οὐ φάγε) ἀπ' αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Oblationem Dei sui. De sanctificatis autem quæ offeruntur Deo suo vescetur de sanctis sanctorum. 23 Veruntamen intra velum non ingre-
diatur neque ad altare accedat, quia macula est in eo, nec violet sanctuaria mea, quia ego Dominus sanctifico eos. 24 Locutusque est Moyses cum
Aaron & cum filiis eius & cum omnibus filiis Israel.

CAPVT XXII.

LOCUTUSQUE EST Dominus cum Moysē, dicens: 2 Loquere cum Aaron & cum filiis eius, ut separentur ab his quæ sanctificata sunt à filiis Israel
quæ ipsi sanctificant in conspectu meo, & non violabunt nomē sanctum meum: Ego Dominus. 3 Dic eis: Omnis vir de omni semine vestro
in generationibus vestris qui tetigerit ea quæ sanctificata sunt coram Domino à filiis Israel, & immunditia eius est in eo, peribit homo ille à con-
spectu meo: Ego Dominus. 4 Vir vir de semine Aaron qui fuerit leprosus, aut patiens fluxum seminis, non vescetur de his quæ sanctificata sunt,
donec mundetur. & qui tetigerit omne immundum animæ, aut vir ex quo egreditur semen coitus. 5 Aut vir qui tetigerit omne reptile quo im-
mundus fit, aut hominem quo immundus fit iuxta omnem immunditiam eius. 6 Homo qui tetigerit eum, erit immundus usque ad vesperam: &
non comedet de sanctificatis, nisi lauerit carnem suam aquis. 7 Et cum occubuerit sol & mundatus fuerit, comedet de his quæ sanctificata sunt,
quoniam cibus illius est. 8 Morticinium autem & quod contractum est à bestia, non comedet, ne immundus fiat in eo: Ego Dominus.

9 Custodientque custodiam verbi mei, ut non suscipiant pro eo peccatum, & moriantur in eo quando prophanauerint illud: Ego Dominus qui
sanctifico eos. 10 Omnis autem extraneus non comedet id quod sanctificatum est, inquilinus sacerdotis & mercenarius eius non comedet illud
quod sanctificatum est. 11 Sacerdos autem si emerit animam precio pecuniæ suæ, ipsa comedet ex eo. Vernaculi autem domus eius ipsi vescuntur
pane suo. 12 Filia autem sacerdotis si fuerit nupta viro alieno, ipsa non comedet de his quæ sanctificata & separata sunt. 13 Et filia sacerdotis si
fuerit vidua vel repudiata, & filius non fuerit ei, & reuersa fuerit in domum patris sui, sicut erat in pueritia sua, de pane patris sui comedet. Omnis
autem extraneus non comedet ex eo.

* ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסק חמשתו עליו
 ונתן לכהן את הקדש : * ולא יחללו את קדשי
 בני ישראל את אשר ירימו ליהוה : * והשיאו אותם
 עון משמה באכלם את קדשיהם כי אני יהוה
 מקדשם : * וידבר יהוה אל משה לאמר : * דבר
 אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל ואמרת
 אליהם איש איש מבית ישראל ומן הגר בשרא
 אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם
 אשר יקריבו ליהוה לעלה : * לרצונכם תמים זכר
 בבקר בכשבים ובעזים : * כל אשר בו מום לא
 תקריבו כי לא לרצון יהיה לכם : * ואיש כי יקריב
 זבח שלמים ליהוה לפלא נדר או לנדבה בבקר או
 בצאן תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו :
 * עורת או שבור או חרוץ או יבלת או גרב או
 ילפת לא תקריבו אלה ליהוה ואשה לא תתנו מהם
 על המזבח ליהוה : * ושור ושה שרוע וקלוט
 נדברו תעשה אתו ולגדר לא ירצה : * ומעוך
 וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו ליהוה ובארצכם
 לא תעשו : * ומיד בין נכר לא תקריבו אר ללחם
 אלהיכם מכל אלה כי משחתם בהם מום בם
 לא ירצו לכם : * וידבר יהוה אל משה
 לאמר : * שור או כשב או עז כי יולד והיה
 שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה
 לקרבן אשה ליהוה : * ושור או שה אתו ואת בנו
 לא תשחטו ביום אחד : * וכי תזבחו זבח תודה
 ליהוה לרצונכם תזבחו : * ביום ההוא יאכל לא
 תותירו ממנו עד בקר אני יהוה : * ושמדתם מצותי
 ועשיתם אתם אני יהוה : * ולא תחללו את
 שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני יהוה
 מקדשכם :

* Qui comederit de sanctificatis pignorantia, addet quintam partem cum eo quod comedit et dabit sacerdoti in sanctuariu. * Nec contaminabunt sanctificata filiorum Israel quae offeruntur Domino. * Ne forte sustineant iniquitatem delicti sui cum sanctificata comederint. Ego Dominus qui sanctifico eos. * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere ad Aaron & filios eius, & ad omnes filios Israel, dicisque ad eos, Homo de Cdomo Israel, & de aduenis qui habitant apud vos, qui obrulerit oblationem suam, vel vota soluens vel sponte offerens, quicquid illud obrulerit in holocaustum Domini, * Ut offeratur per vos, masculus immaculatus erit ex bobus & ouibus & ex capris. * Si maculam habuerit, non offeretis, neque erit acceptabile. * Homo qui obtulerit victimam pacificorum Domino, vel vota soluens, vel sponte offerens tam de bobus quam de ouibus immaculatum offeret, ut acceptabile sit. Omnis macula non erit in eo. * Si caecum fuerit, si fractum, si cicatricem habes, si papulas aut scabiem, aut impetiginem, non offeretis ea Domino, nec adolebitis ex eis super altare Domini. * Bouem & ouem aure & cauda amputatis voluntarie offerre potest. votum autem ex his solui non potest. * Omne animal quod vel contritis vel runsis vel sectis, ablatisque testiculis est, non offeretis Domino, & in terra vestra hoc omnino ne faciatis. * De manu alienigenae non offeretis panes Deo vestro, & quicquid aliud dare voluerit quia corrupta & maculata sunt omnia, non suscipietis ea. * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: * Bos, ovis, & capra cum genita fuerint, septem diebus erunt sub vbere matris suae; die autem octauo & deinceps offerri poterunt Domino. * Siue illa bos siue ovis non immolabuntur una die cum foetibus suis. * Si immolaueritis hostiam pro gratiarum actione Domino, ut possit esse placabilis: * Eodem die comedetis eam. Non remanebit quicquam in mane alterius diei: Ego Dominus. * Custodite mandata mea & facite ea: Ego Dominus. * Ne polluat nomen meum sanctum, ut sanctificer in medio filiorum Israel: Ego Dominus qui sanctifico vos.

תרגום אונקלוס

* ונכר ארי ויכול קדש בשליו ויסק חמשתו עליו ונתן לכהן את קדש : * ולא יחללו את קדשי בני ישראל ויסק חמשתו קדם יין
 ויקבלו עליהם עון וחובין במיכליהן בסואבא את קדשיהן ארי אגא יין מקדשהו : * ומליל יום למימר : * מליל עם אחר
 ועם בנוהי ועם כל בני ישראל ויתמר להן גבר גבר מבית ישראל ומן גירא בשרא דיקריב קרבניה לכל נדריהן ולכל נדבותיהן ויקרבון קדם
 יין לעלה : * לרעוא לכון שלים דכר בתורי באמריא ובעזי : * כל רביה מומא לא תקרבון ארי לא לרעוא יהי לכון :
 * וגבר ארי יקריב נכסת קדשיא קדם יין לפרשא נדרא או לנדבתא בתורי או בענא שלים יהי לרעוא כל מומא לא יהי ביה : * עזיר או תביר
 או פסיק או יבלן או גרבן או חזון לא תקרבון אילין קדם יין וקרבנא לא תתנו מנהו על מדבתא קדם יין : * וחור ואימר יחיר
 וחסיר נדבתא חסביר ויתיה ולגדר לא ירצה : * ודמרים ודרסים ודשליף ודגיר לא תקרבון קדם יין ובארעכון לא תעבדון :
 * ומיד בר עממין לא תקרבון ית קורבן אלהכון מכל ארץ חבלהון בהון סומא בהון לא לרעוא יהוה לכון : * ומליל יום עם משה
 למימר : * חור או אמר או עז ארי יחליר ויהי שבעא יומין בתר אמיה ומימא תמינא ויהלא יתרעי לקרבא קורבנא קדם יין :
 * ותורמא או שיתא לה ולברה לא תכסון ביוםא חד : * וארי תכסון נכסת תודתא קדם יין לרעוא לכון תכסון : * ביוםא ההוא
 יתאכיל לא תשארון מיניה עד צפרא אגא יין : * ותשרון פקירי ותעבדון ותהון אגא יין : * ולא תחלון ית שמא דקדשי ואיתקדש
 בגובני ישראל אגא יין מקדשכון :

* Et homo qui comederit sancta per ignorantiam, 14
 & addet quintā partem eius super illud, & dabit
 sacerdoti sanctū. * Et nō polluent sancta filiorum 15
 Israel, quæ ipsi offerunt Domino. * Et adducent su 16
 per ipsos scelus delicti cū comederint ipsi sancta
 eorū, quoniā ego Dominus sanctificans eos. * Et lo- 17
 cutus est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere 18
 Aaron & filijs eius, & omni multitudini filiorum
 Israel, & dices ad eos, Homo homo de filijs Israel,
 & de aduenis in Israel, qui obtulerit dona sua se-
 cundum omnē confessionē suam, vel secundum omnē
 electionem suam quacūq; obtulerint Dño in holo-
 caustū: * Accepta vobis masculū immaculatū ex bo 19
 bus & ex ouibus & ex capris. * Omnia quæ ha- 20
 buerint maculā in se non offerent Domino, quoniam
 non acceptabile erit vobis. * Et homo qui obtulerit 21
 sacrificiū salutaris Dño, soluens votū vel per ele-
 ctionē vel in festis vestris, ex quæ bobus vel ex oui-
 bus, immaculatū erit acceptabile: omnis macula non
 erit in ipso. * Cæcum vel confractū, vel lingua scis- 22
 sum, vel prurientia, vel scabiosa, vel impetigines
 habentia, non adducent ea Deo, & in oblationem
 non dabit de eis super altare Dño. * Et vitulum 23
 vel ouem aure scissum, vel cauda amputatū victi-
 mas immolabis ea tibi ipsi, in autē votū tuū non ac-
 cipientur. * Contritū, & confractū, & exscissum, 24
 & auulsum nō offeretis ea Dño: & in terra vestra
 non facietis. * Et ex manu filij alienigenæ non offe 25
 retis dona Dei vestri ab omnibus his, quoniam cor-
 ruptiones sunt in eis, macula in eis, non accipientur
 hæc vobis. * Et locutus est Dominus ad Moysen, 26
 dicens: * Vitulum vel ouem vel capram, vt geni- 27
 ta fuerit, & erit septem dies sub matre sua, at die
 octaua & ultra accipientur ad oblationem sacrifici-
 cium Domino. * Et vitulum vel ouem ipsam & 28
 filium eius non iugulabitis die vna. * Si autem 29
 sacrificaueris sacrificium votum gratiarum Domi-
 no acceptabile vobis sacrificabitis illud.
 * Die illa comedetur; non relinquetis de carni- 30
 bus ad mane: Ego Dominus.
 * Seruate præcepta mea & facietis ea: Ego Do- 31
 minus. * Et non polluatis nomen sancti mei, & 32
 sanctificabor in medio filiorum Israel: Ego Domi-
 nus sanctificans vos.

14 καὶ ἄνθρωπος ὃς δὴ φάγη ἅγια καὶ ἄγνοια, & παρορ-
 σαι τὸ ἱππεμπλον αὐτὸ ἐπ' αὐτό, & δώσει τὰ ἱερεῖ τὸ ἅγιον.
 15 * & βεβηλώσουσι τὰ ἅγια τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἀπὸ τῶν
 16 φέρουσιν τῷ κυρίῳ. * & ἐπάξουσιν ἐπ' αὐτὰς δὴ οὐμίαν πλημμε-
 λίας ἐν τῷ ἐδίδειν αὐτὰς τὰ ἅγια αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἀ-
 17 γάζων αὐτὰς. * & ἐλάλησεν κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων·
 18 * λάληθον ἀαρὼν & τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, & πάση συναγωγῇ υἱῶν
 Ἰσραὴλ, & ἐρεῖς πρὸς αὐτὰς, ἄνθρωποι & ἄνθρωποι δὴ τῶν
 υἱῶν Ἰσραὴλ, & δὴ τῶν παροικησάντων ἐν Ἰσραὴλ, ὃς δὴ παρο-
 ενέκη τὰ δῶρα αὐτῶν καὶ πᾶσαν ὁμολογίαν αὐτῶν, ἢ καὶ πᾶ-
 σθαι αἵρεσιν αὐτῶν ὅσα αὐτῶν παροικησάντων τῷ κυρίῳ εἰς ὁλοκαύ-
 19 τωμα. * δεκτὰ ὑμῖν ἄρσεν ἁμωμον ἐκ τῶν βεκολίων & ἐκ
 20 τῶν παροικησάντων & ἐκ τῶν αἰγῶν. * πᾶν τὸ ὅσα δὴ ἐχὶ μῶμον
 21 ἐν αὐτοῖς & παροικησάντων κυρίῳ, διότι & δεκτὸν ἔσται ὑμῖν. * καὶ
 ἄνθρωπος ὃς δὴ παροικησάντων θυσίαν σωτηρίας τῷ κυρίῳ, διατεί-
 λας διχὴν ἢ καὶ αἵρεσιν ἢ ἐν ταῖς ἐορταῖς ὑμῶν, ἔκτε τῶν βου-
 κολίων ἢ ἐκ τῶν παροικησάντων, ἁμωμον ἔσται εἰς δεκτὸν, πᾶς μῶ-
 22 μος ὅστις ἔσται ἐπ' αὐτῶν. * τυφλόν, ἢ συντετριμμένον, ἢ γλωσ-
 σότμητον, ἢ μυρμηκιδόν, ἢ ψωραγιδόν, ἢ λιχηνῶς ἔχοντα,
 & παροικησάντων αὐτὰ τῷ θεῷ, καὶ εἰς κάρπωσιν & δώσετε ἀπ'
 23 αὐτῶν ἅπασαν τὴν θυσιάαν τῷ κυρίῳ. * & μόχον ἢ παροικησάντων
 ὠτότμητον, ἢ κολοβοκέρκον σφάγια ποιήσεις αὐτὰ ἑαυτῶν, εἰς
 24 τὸ δὴ χὶν (ὅτι & δεχθή(ε)).
 * θλαδίαν, & ἐκτεθλιμμένην, & ἐκτεμνίαν, & ἀπέσπασμένον
 & παροικησάντων αὐτὰ τῷ κυρίῳ. & ἅπασαν τὴν γῆς ὑμῶν & ποιήσετε·
 25 * καὶ ἐκ χειρὸς ὑμῶν ἀλλοτρίους & παροικησάντων δῶρα τοῦ θεοῦ
 ὑμῶν δὴ πᾶν τῶν τέτων· ὅτι φθάρματα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, μῶ-
 26 μος ἐν αὐτοῖς, & δεχθή(ε)τε ταῦτα ὑμῖν. * & ἐλάλησεν κύ-
 27 ριος πρὸς Μωυσήν λέγων· * μόχον ἢ παροικησάντων ἢ αἶγα, ὡς
 δὴ τεχθῇ, & ἔσται ἐπὶ ἡμέρας ὑμῶν τὴν μητέρα αὐτῆς, τῇ δὲ
 ἡμέρᾳ ὀγδόῃ καὶ ἐπέκεινα δεχθή(ε) εἰς δῶρον κάρπωμα τῷ
 28 κυρίῳ. * καὶ μόχον ἢ παροικησάντων αὐτὴν & τὸ παιδίον αὐτῆς &
 29 σφάξετε ἡμέρᾳ μιᾷ. * ἐδὴ τὸ θυσιῆς θυσίαν δὴ χὶν χαρ-
 30 μοσιῶν τῷ κυρίῳ εἰς δεκτὸν ὑμῖν θυσετε αὐτό· τῇ ἡμέρᾳ
 ἐκείνῃ βρωθή(ε), ὅστις δὴ πολεῖτε δὴ τῶν κρεῶν εἰς τῶν πτωχῶν,
 31 ἐγὼ κύριος. * φυλάξετε τὰς ἐντολάς μου καὶ ποιήσετε
 32 αὐτάς, ἐγὼ κύριος. * καὶ ἐμὴ βεβλώσητε τὸ ὄνομα τοῦ
 ἁγίου μου, καὶ ἁγιασθή(ε)μαι ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἐγὼ
 κύριος ὁ ἀγάζων ὑμᾶς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Vir autem qui comederit id quod sanctificatum est per ignorantiam, addet quintam partem super illud quod sanctificatum est, & dabit sacerdoti.
 15 Et non violabunt ea quæ sanctificata sunt à filijs Israel quæ separata sunt coram Domino. 16 Et suscipient super ea iniquitates & peccata cū comederint ea, & cū contaminauerint ea quæ sanctificata sunt: quia ego Dominus sanctifico eos. 17 Locutusq; est Dominus cum Moysē, dicens: 18 Loquere cum Aaron & cum filijs eius, & cum omnibus filijs Israel, & dices eis, Vir vir de domo Israel, & de peregrinis qui habitant in Israel, qui obtulerit oblationem suam omnibus votis suis & omnibus oblationibus spontaneis suis quæ obtulerint corā Domino in holocaustum: 19 Vt placabile sit pro nobis, masculus integer erit ex bobus aut ex agnis vel capris. 20 Omne in quo fuerit macula, non offeretis, quia non erit pro vobis placabile. 21 Vir autem qui obtulerit victimam sanctificationum coram Domino vota soluens aut sponte offerēs de bobus aut de ouibus, integrum erit, vt sit placabile; omnis macula non erit in eo. 22 Si cæcum fuerit aut confractum aut succisum, aut papulas habens aut scabiem aut impetiginem, non offeretis ea coram Domino, neque oblationem ponetis ex eis super altare coram Domino. 23 Bos & agnus si fuerit superfluous vel diminutus, voluntariē facies eum, & pro voto non erit placabilis. 24 Animal autem quod habet contritos vel tufos, aut scotos testiculos, non offeretis illud coram Domino, neque in terra vestra hoc facietis. 25 Et de manu filij populorū non offeretis oblationē Deo vestro ex omnibus his, quia corruptio eorū in eis est, macula est in eis, non erit placabile vobis. 26 Locutusq; est Dñs cum Moysē, dicens, 27 Bos aut agnus aut capra cū nati fuerint, septem diebus erunt cum matre sua; à die aut octauo & deinceps erunt acceptabiles vt offerantur in oblationē corā Domino. 28 Bouem aut ouem non immolabitis vna die cum filio suo. 29 Cū autem immolaueritis hostiam gratiarū actionis coram Domino, vt sit pro vobis placabilis, immolabitis eam. 30 Eadem die comedatur, non relinquetis ex ea vsq; mane: Ego Dominus. 31 Custodietisq; præcepta mea, & facietis ea: Ego Dominus. 32 Et non violabitis nomen sanctū meum, & sanctificabor in medio filiorum Israel: Ego Dominus qui sanctifico vos.

* המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם
לאֱלֹהִים אֲנִי יְהוָה:

כג

* וידבר יהוה אל משה לאמר:
* דבר אל בני ישראל ואמרת אלם מועדי יהוה
אשר תקראו אתם מקראי קדש אלם מועדי:
* ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת
שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא
ליהוה בכל מושבתיכם: * אלם מועדי
יהוה מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדים:
* בחדש הראשון בארבעה עשר לחדש בין
הערבים פסח ליהוה: * ובחמשה עשר יום לחדש
הזה חג המצות ליהוה שבעת ימים מצות תאכלו:
* ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל
מלאכה עבודה לא תעשו: * והקרבתם אשה
ליהוה שבעת ימים ביום השביעי מקרא קדש כל
מלאכה עבודה לא תעשו: * וידבר יהוה אל
משה לאמר: * דבר אל בני ישראל ואמרת אלם
כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את
קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן:
* והניף את העמר לפני יהוה לרצונכם ממחרת
השבת יניפנו הכהן: * ועשיתם ביום הניפכם
את העמר בבש תמים בן שנתו לעלה ליהוה:
* ומנחתו שני עשרנים סלת בלולה בשמן אשר
ליהוה ריח נחת ונסכה יין רביעת ההין: * ולחם
וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד
הביאכם את קרבן אלהיכם חקת עולם לדורתכם
בכל משבתיכם: * וספרתם לכם ממחרת
השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות
תמימת תהינה:

33 * Et eduxi de terra Ægypti, vt essem vobis
in Deum: Ego Dominus.

CAP. XXIII.

1 L Ocutusque est Dñs ad Moysen, dicens:
A * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Hæ
2 sunt feriæ Domini quas vocabitis sanctas.

3 * Sex diebus facietis opus; dies septimus,
quia sabbati requies est, vocabitur sanctus.
Omne opus non facietis in eo. Sabbatum Do
mini est in cunctis habitationibus vestris.

4 * Hæ sunt ergo feriæ Domini sanctæ quas
celebrare debetis temporibus suis.

5 * Mense primo quarta decima die mensis
ad vesperum phase Domini est.

6 * Et quinta decima die mensis huius sole
mnitas azymorū Domini est. Septem diebus

7 azyma comedetis. * Dies primus erit vobis
celeberrimus sanctusque. Omne opus feruile

8 non facietis in eo. * Sed offeretis sacrificium
in igne Domino septem diebus. Dies autem
B septimus erit celebrior & sanctior, nullumq;
feruile opus facietis in eo.

9 * Locutusque est Dominus ad Moysen, di
cens. * Loquere filiis Israel, & dices ad eos,
Cùm ingressi fueritis terram quam ego dabo
vobis, & messueritis segetem, feretis manipu
los spicarum primitias messis vestræ ad sacer
dotem.

11 * Qui eleuabit fasciculum coram Domino
vt acceptabile sit pro vobis altero die sabba
ti, & sanctificabit illum.

12 * Atque in eodem die quo manipulus con
secratur cædetur agnus immaculatus annicu
lus in holocaustum Domini.

13 * Et libamenta offerentur cum eo duæ de
cimæ similæ conspersæ oleo in incensum Do
mini, odorēmq; suauissimum. liba quoq; vi
ni quarta pars Hin. * Panem & polentam

14 & pultes non comedetis ex segete, vsq; ad diē
C qua offeretis ex ea Deo vestro. Præceptum est
sempiternum in generationibus cunctisq; ha
bitaculis vestris. * Numerabitis ergo ab alte
ro die sabbati in quo obtulistis manipulū pri
mitiarum septem hebdomadas plenas:

תרגום אונקלוס

כג

33 דאפיק יתכון מארעא דמצרים למהוי לכוז לאלה אנה יי:
1 ומליל יי עם משה למימר: * מליל עם בני ישראל ותימר להון מועדיא דיי דתערעון ויהון מערע קדיש אילין אינון מועדי:
2 שחא יומין תתעבד עיבדא וביומא שביעארה שבת שבתא מערע קדיש כל עיבדא לא תעבדון שבתא היא קדם יי בכל
3 אילין מועדיא דיי מערע קדיש דתערעון ויהון בזמניהון:
4 ובחמשת עשרא יומא לירחא הדין חגא דפסחא קדם יי שבעא יומין פסחא תיכלון:
5 ותקרבון קורבנא קדם יי שבעא יומין ביומא שביעארה מערע קדיש כל
6 ומליל יי עם משה למימר: * ומליל יי עם בני ישראל ותימר להון ארי תעלון לארעא דאנה
7 וירם ית עומרא קדם יי לרענא לכוז מבחר
8 ותעבדון ביום ארמיתכון ית עומרא אימר שלים בר שחיה לעלתא קדם יי:
9 ולחם וקלי ופיריוכן לא
10 ותמנן לכוז מבחר יומא טבא
11 ותמנן לכוז מבחר יומא טבא
12 ותמנן לכוז מבחר יומא טבא
13 ותמנן לכוז מבחר יומא טבא
14 ותמנן לכוז מבחר יומא טבא
15 ותמנן לכוז מבחר יומא טבא

* Qui eduxi vos de terra Ægypti, ut essem vester Deus: Ego Dominus.

CAP. XXIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ¹
 * Loquere filiis Israel, & dices ad eos, Festa ²
 Domini quæ vocabitis ipsa vocata sancta, hæc sunt ³
 festa mea.

* Sex dies facies opera, at die septima sabbata ³
 requies vocata sancta Domino, omne opus non fa-
 cietis, sabbata sunt Domino: in omni habitatione ⁴
 vestra

* Hæc festa Domino vocata sancta, quæ voca- ⁴
 bitis ipsa in temporibus suis.

* In primo mense in quarta decima die mensis, ⁵
 inter vespertina Phase Domino.

* Et in quinta decima die mensis huius festum ⁶
 azymorum Domino, septem dies comedetis azyma.

* Et dies prima vocata sancta erit vobis: omne ⁷
 opus seruale non facietis.

* Et offeretis holocaustum Domino septem dies, ⁸
 & dies septima vocata sancta erit vobis: omne
 opus seruale non facietis.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ⁹
 * Loquere filiis Israel, & dices ad eos, Quando ¹⁰

ingressi fueritis in terram, quam ego do vobis, & ¹¹
 messueritis messiem ipsius, & feretis manipulos pri-
 mitias messis vestræ ad sacerdotem.

* Et offeret manipulum coram Domino accepta- ¹²
 bile vobis, crastina die à primo offeret illum sacer-
 dos.

* Et facietis in die qua tuleritis manipulum, ¹³
 ouem immaculatam anniculam in holocaustum Do-
 mino.

* Et sacrificium eius duæ decimæ similæ confe- ¹⁴
 ctæ in oleo, sacrificium Domino: in odorem suavitatis
 Domino, & libationem eius quartam partem
 hin vini.

* Et panem, & tosta farra noua non comedetis ¹⁵
 usque ad ipsam diem hanc, quoad obtuleritis dona
 Dei vestri: legitimum sempiternum in generationes
 vestras in omni habitatione vestra.

* Et numerabitis vobis à postero die sabbato- ¹⁶
 rum à die qua obtuleritis manipulum impositionis;
 septem hebdomadas integras numerabis,

* ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὥστε εἶναι ὑμῶν ¹
 θεός, ἐγὼ κύριος.

κγ.

* Καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων· ²
 λήθον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ὅτι ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἑορταὶ κυρίου αἱ
 καλέσετε αὐτάς κλητὰς ἀγίας, αὐταὶ εἰσιν αἱ ἐορταὶ μὲν.

* Ἐξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ σαβ- ³
 βατᾷ ἀνάπαυσις κλητὴ ἀγία τῷ κυρίῳ, πλὴν ἔργον ἔποιή-
 σετε, σαββατὰ ἐσὶν τῷ κυρίῳ ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν

* αὐταὶ αἱ ἐορταὶ τῷ κυρίῳ κλητὰ ἀγίας αἱ καλέσει αὐ- ⁴
 τὰς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.

* ἐν τῇ πρώτῃ μὲν ἐν τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ ⁵
 μηνὸς, ἀναμέθων τῶν ἑσπερινῶν πᾶσα τῷ κυρίῳ.

* καὶ ἐν τῇ πεντεκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τέττα ἑορτὴ ⁶
 τῶν ἁζύμων τῷ κυρίῳ· ἐπὶ αὐτῇ ἡμέρᾳ φάγετε ἅζυμα.

* Ἡ δὲ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἀγία ἐσται ὑμῖν· πλὴν ἔργον ⁷
 λατρυῶν ἔποιήσετε.

* καὶ προσάξετε ὀλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ ἐπὶ αὐτῇ ἡμέρᾳ· ⁸
 καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἐβδόμη κλητὴ ἀγία ἐσται ὑμῖν· πλὴν ἔργον
 λατρυῶν ἔποιήσετε.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων· ⁹

* εἶπον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ὅτι ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅταν εἰσέλ- ¹⁰
 θητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, καὶ θερίσητε τὸν θε-
 ρισμὸν αὐτῆς, ὅσοις τε θράγματα ἀπαρχῇ τοῦ θερισμοῦ
 ὑμῶν πρὸς τὸν ἱερέα.

* καὶ δώσει τὸ θράγμα ἕναντι κυρίου δεκτὸν ὑμῖν, τῇ ἐ- ¹¹
 παύρῳ τῇ πρώτῃ δώσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς.

* καὶ ποιήσετε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣν δὴ φέρετε τὸ θράγμα, πρὸς ¹²
 βατὸν ἁμωμον ἐνιαύσιον εἰς ὀλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ.

* καὶ τὴν θυσίαν αὐτῆς δυοδέκατα σεμιδάλεως ἀναπε- ¹³
 ποιημένης ἐν ἐλαίῳ, θυσίαν τῷ κυρίῳ, εἰς ὁσμὴν θυωδίας
 κυρίῳ, & σπονδὴν αὐτῆς τέταρτον τοῦ ἰν οἴνου.

* καὶ ἄρτον, & πεφυγμῆνα χίδρα νέα ἔφαγετε ἕως εἰς ¹⁴
 αὐτὴν τὴν ἡμέραν ταύτην, ἕως δὲ προσενέγκητε τὰ δῶρα
 τοῦ θεοῦ ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ
 κατοικίᾳ ὑμῶν.

* καὶ ἀριθμήσει ὑμῖν ἀπὸ τῆς ἐπαύρου τῶν σαββάτων ἀπὸ ¹⁵
 τῆς ἡμέρας ἧς δὲ προσενέγκητε τὸ θράγμα ὁ θεὸς ὑμῶν, ἐπὶ
 αὐτῇ ἐβδομάδᾳ ὀλοκλήρου ἀριθμήσεις,

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Qui eduxi vos de terra Ægypti ut sim vobis in Deum: Ego Dominus.

CAP. XXIII.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE, Dicens:

Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos, Solemnitates Domini quas vocabitis in-
 uocatione sancta, hæc sunt solemnitates meæ.

Sex diebus facies opus, die autem septimo sabbatum requiei est uocatione sancta.

omne opus non facietis in eo, sabbatum est coram Domino in cunctis habitationibus vestris.

Hæc sunt solemnitates Domini quas voca-
 bitis uocatione sancta in temporibus suis.

Mense primo quartadecima mensis ad vespertinam Phase coram Domino est.

Quinta-
 decima autem die mensis huius solemnitas azymorum est coram Domino, septem diebus azyma comedetis.

In die primo erit vobis
 vocatio sancta, omne opus seruale non facietis.

Et offeretis oblationem coram Domino septem diebus: in die septimo vocatio sancta
 erit vobis, omne opus seruale non facietis.

Locutusque est Dominus cum Moysē, dicens:

Loquere cum filiis Israel, & dices
 ad eos, Cum ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, & messueritis messiem eius, afferetis manipulum primitiarum messis vestræ ad sacerdo-

tem. Et eleuabit sacerdos manipulum coram Domino, ut acceptabile sit pro vobis. Post diem festiuitatis eleuabit eum sacerdos.

Facietisque in die quo eleuatur manipulus agnum integrum anniculum in holocaustum coram Domino.

Munus autem eius
 erit duæ decimæ similæ confectæ oleo in oblationem coram Domino, ut suscipiatur cum beneplacito, & libamentum eius quarta pars hin vini.

Panem autem & grana torrefacta & polentam non comedetis usque ad diem hanc, donec offeratis oblationem Dei vestri: legitimum sem-
 pitemum erit generationibus vestris in cunctis habitationibus vestris.

Et numerabitis vobis ab altero die festiuitatis à die in quo offe-

retis manipulum eleuationis septem hebdomadas integras.

* עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים
 יום והקרבתם מנחה חדשה ליהוה : * ממושבתיכם
 תביאו לחם תנופה שתים שנים עשרים סל
 תהינה חמץ תאפינה בכורים ליהוה : * והקרבתם
 על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר
 בן בקר אחד ואילים שנים יהיו עליו ליהוה
 ומנחתם ונסכיהם אשה ריח ניחח ליהוה :
 * ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים
 בני שנה לזבח שלמים : * והניף הכהן אתם
 על לחם הבכרים תנופה לפני יהוה על שני
 כבשים קדש יהיו ליהוה לכהן : * וקראתם בעצמי
 היום הזה מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת
 עבדו לא תעשו חקרת עולם בכל מושבתיכם
 לדורתיכם : * ובקצרכם את קציר ארצכם לא
 תכלה פאת שדך בקצרך ולקט קצרך לא תלקט
 לעני ולגר תעזב אתם אני יהוה אלהיכם : * וידבר
 יהוה אל משה לאמר : * דבר אל בני ישראל לאמר
 בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון
 זכרון תרועה מקרא קדש : * כל מלאכת עבדו לא
 תעשו והקרבתם אשה ליהוה : * וידבר יהוה אל
 משה לאמר : * אך בעשור לחדש השביעי הזה יום
 הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את
 נפשתיכם והקרבתם אשה ליהוה : * וכל מלאכה
 לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא
 לכפר עליכם לפני יהוה אלהיכם : * כי כל הנפש
 אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיהו :
 * וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם
 היום הזה והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמיהו :
 * כל מלאכה לא תעשו חקרת עולם לדורתיכם
 בכל מושבתיכם :

16 * Vsq̄ue ad alteram diem expletionis heb-
 domadæ septimę, id est, quinquaginta dies; &
 sic offeretis sacrificium nouum Domino.
 17 * Ex omnibus habitaculis vestris, panes pri-
 mitiarum duos de duabus decimis simile fer-
 mētata, quos coquetis in primitias Domini.
 18 * Offeretisq̄ue cum panibus septem agnos
 immaculatos anniculos, & vitulum de armen-
 to vnum, & arietes duos, & erunt in holocau-
 stum cum libamentis suis in odorem suauissi-
 mum Domino. * Facietis & hircū pro pec-
 cato : duosq̄ue agnos anniculos hostias paci-
 20 ficorum. * Cūmq̄ue eleuauerit eos sacerdos
 cum panibus primitiarum coram Domino,
 21 cedent in vsum eius. * Et vocabitis hunc
 diem celeberrimum atq; sanctissimum. Om-
 ne opus seruile non facietis in eo. Legitimum
 sempiternum erit in cunctis habitaculis & ge-
 22 nerationibus vestris. * Postquam autem messueritis segetem ter-
 23 ræ vestræ, non secabitis eam vsq̄ue ad solum;
 nec remanentes spicas colligetis. sed paupe-
 ribus & peregrinis dimittetis eas : Ego sum
 24 Dominus Deus vester. * Locutusq; est Do-
 minus ad Moysen, dicens :
 25 * Loquere filiis Israel, Mense septimo, pri-
 ma die mensis erit vobis sabbatum memo-
 26 riale clangentibus tubis, & vocabitur sanctū.
 * Omne opus seruile non facietis in eo, &
 27 offeretis holocaustum Dño. * Locutusq̄ue
 est Dominus ad Moysen, dicens :
 28 * Decimo die mēsis huius septimi dies ex-
 29 piationū erit celeberrimus, & vocabitur san-
 ctus. affligetisq̄ue animas vestras in eo, & of-
 30 feretis holocaustū Domino. * Omne opus
 seruile nō facietis in tempore diei huius quia
 dies propitiationis est, vt propitietur vobis
 31 Dominus Deus vester. * Omnis anima quæ
 afflicta non fuerit die hac, peribit de populis
 suis. * Et quæ operis quippiam fecerit, dele-
 bo eam de populo suo.
 * Nihil ergo operis facietis in eo. Legitimū
 sempiternum erit vobis in cunctis generatio-
 nibus & habitationibus vestris.

תרגום אונקלוס

16 עד מבחר שבועתא שביעיתא חמשים יומין ותקרבון מנחתא חדתא קדם יי :
 17 גריצן חרין עשרונין סולתא יהוין חמיע ותאפינן בכורין קדם יי :
 18 חר ודכרין חרין יהוין עלתא קדם יי ומנחתיהון ונסכיהון קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי :
 19 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :
 20 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :
 21 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :
 22 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :
 23 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :
 24 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :
 25 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :
 26 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :
 27 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :
 28 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :
 29 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :
 30 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :
 31 ותקרבון חרין אפרין בני שנה לנכסת קדשיא :

¹⁶ *Vsq̄ue ad crastinum vltimæ hebdomadis nume-
rabit̄is quinquaginta dies, & offeretis sacrificium
nouum Domino. ¹⁷ *Ab habitatione vestra offere-
tis panes impositionem, duos panes. ex duabus de-
cimis simile erunt, fermentati coquentur primitia-
rum Domino. ¹⁸ *Et offeretis cum panibus septem
agnos immaculatos anniculos, & vitulum vnum ex
bobus, & arietes duos immaculatos, & erunt ho-
locaustum Domino, & sacrificia eorum & libatio-
nes eorum sacrificium odor suauitatis Domino.

¹⁹ *Et facietis hircum ex capris vnum pro peccato,
duos agnos anniculos in sacrificium salutaris cum pa-
nibus primitiarum. ²⁰ *Et imponet ea sacerdos cum
panibus primitiarum impositionem coram Domino
cum duobus agnis, sancta erunt Domino. sacerdoti
offerenti ea ipsi erunt. ²¹ *Et vocabitis hanc diem,
vocata sancta erit vobis: omne opus seruile non fa-
cietis in ea: legitimum sempiternum in generatio-
nes vestras in omni habitatione vestra.

²² *Et quando messueritis messẽm terræ vestræ, non
perficietis reliquum messis agri tui, cum messueris
tu. & quæ ceciderint messis tuæ non colliges: men-
dico & aduenæ relinques ea: Ego Dominus Deus
vester.

²³ *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

²⁴ *Loquere filiis Israel, dicens: Mensis septimi
vna mensis erit vobis requies, memoriale tubarum
vocata sancta Domino.

²⁵ *Omne opus seruile non facietis, & offeretis ho-
locaustum Domino. ²⁶ *Et locutus est Dominus ad
Moysen, dicens:

²⁷ *Et decima mensis septimi huius dies expiatio-
nis, vocata sancta erit vobis: & humiliabit̄is ani-
mas vestras, & offeretis holocaustum Domino.

²⁸ *Omne opus non facietis in ipsa die hac, est enim
dies expiationis hac vobis, propitiare pro vobis co-
ram Domino Deo vestro.

²⁹ *Omnis anima, quæ non humiliabitur in ipsa
die hac, exterminabitur ex populo suo.

³⁰ *Et omnis anima, quæ faciet opus in ipsa die
hac, peribit anima illa de populo suo.

³¹ *Omne opus non facietis: legitimum semper-
num in generationes vestras in omnibus habitatio-
nibus vestris.

¹⁶ *ἕως δ' ἐπαύριον τ' ἐχάτης ἐβδομάδ' ὁ δριμύστετε πεν-
¹⁷ τήκοντα ἡμέρας, καὶ προσέσετε θυσίαν νέαν τῷ κυρίῳ, ἀπὸ
τ' κατεκίαις ὑμῶν προσέτετε ἄρτους ἐπίθεμα, δύο ἄρτους ἐκ
δύο δεκάτων σεμιδάλεως ἐθν', ἐξ ὑμῶν πεφθῆν' πρῶ-
¹⁸ τῶν ἁρνημάτων τῷ κυρίῳ. καὶ προστάξετε μὲν τῶν ἄρτων
ἐπὶ ἀμνὺς ἀμώμους ἐνιαυσίους, καὶ μόσχον ἓνα ἐκ βεκολίας,
καὶ κριὸς δύο ἀμώμους, καὶ ἐθν' ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ. ἔ-
αὶ θυσία αὐτῶν ἔαὶ ἀποנדὰ αὐτῶν θυσία ὁσμὴν δυνάδαις τῷ
κυρίῳ.

¹⁹ καὶ ποιήσετε χίμαρον ἑξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρ-
τίας, καὶ δύο ἀμνὺς ἐνιαυσίους εἰς θυσίαν σωτηρίας μὲν τῶν ἄρ-
²⁰ των τῶν πρῶτων ἁρνημάτων. καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ὁ ἱερὺς
μὲν τῶν ἄρτων τῶν πρῶτων ἁρνημάτων ἐπίθεμα ἐναντίον κυ-
ρίου μὲν τῶν δύο ἀμνῶν, ἅγια ἔσονται τῷ κυρίῳ· τῷ ἱερεὶ τῷ
προσφέρωντι αὐτὰ αὐτῷ ἔσται.

²¹ καὶ καλέσετε ταύτῃ τὴν ἡμέραν, κλητὴ ἀγία ἔσται ὑ-
μῶν· πᾶν ἔργον λατρυιᾶς ἐποιήσετε ἐν αὐτῇ· νόμιμον αἰῶ-
νιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ κατεκίᾳ ὑμῶν.

²² καὶ ὅταν θερίζετε τὴν θερισμὸν τ' γῆς ὑμῶν, ἐσώτε τελέ-
σετε τὸ λοιπὸν τ' θερισμοῦ τ' ἀγρῶν ἐν τῷ θερίζειν σε, καὶ
τὰ ἀποπίπτοντα τ' θερισμοῦ σου ἐσυνλέξεις, τῷ πτωχῷ καὶ
τῷ προσηγλυτῷ καταλείψεις αὐτά, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

²³ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Moysen, λέγων·

²⁴ *λάληθι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, τὸ μῆνός τοῦ ἐβδόμου
μῆα τὸ μῆνός ἐσται ὑμῶν ἀνάπαυσις, μνημόσυνον σαλπίγ-
γων κλητὴ ἀγία τῷ κυρίῳ.

²⁵ πᾶν ἔργον λατρυιᾶς ἐποιήσετε· καὶ προστάξετε ὁλο-

²⁶ καύτωμα τῷ κυρίῳ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Moysen,

²⁷ λέγων· καὶ τῇ δεκάτῃ τ' μῆνός τοῦ ἐβδόμου τούτου ἡμέ-
ρα ἑξίλασμοῦ, κλητὴ ἀγία ἔσται ὑμῶν καὶ ταπεινώσετε τὰς
ψυχὰς ὑμῶν, καὶ προστάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ.

²⁸ πᾶν ἔργον ἐποιήσετε ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἔστι γὰρ
ἡμέρα ἑξίλασμοῦ αὐτῇ ὑμῶν, ἑξίλασαθ' περὶ ὑμῶν ἐναντι
²⁹ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. πᾶσα ψυχὴ, ἥ τις μὴ ταπεινωθή-
σεται ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ
λαοῦ αὐτῆς. καὶ πᾶσα ψυχὴ, ἥ τις ποιήσει ἔργον ἐν αὐτῇ

³⁰ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἀπολείται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.
³¹ πᾶν ἔργον ἐποιήσετε· νόμιμον αἰῶνιον εἰς τὰς γενεὰς
ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κατεκίαις ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁶ Vsq̄ue ad alteram diem expletionis hebdomadæ septimæ numerabit̄is quinquaginta dies, & offeretis munus nouum coram Domino. ¹⁷ De
habitationibus vestris offeretis panem eleuationis, duæ placentæ ex duabus decimis simile erunt, fermentatæ coquẽtur in primitias coram Domino.

¹⁸ Offeretisq̄ue cum pane septem agnos integros anniculos & vitulum de bobus vnum, & arietes duo erunt in holocaustum coram Domino, &
munera eorum & libamenta eorum, vt suscipiatur oblatio voluntariẽ coram Domino. ¹⁹ Facietisq̄ue hircum vnum de capris pro peccato & duos
agnos anniculos in hostiam sanctificationum. ²⁰ Et eleuabit eos sacerdos cum pane primitiarum eleuatione sancta, sanctus erit vobis, omne opus
seruile non facietis, legitimum sempiternum erit in cunctis habitationibus vestris & generationibus vestris. ²¹ Et quando messueritis segetem
terræ vestræ, non consumabitis metere angulum agri tui cum messueris, neque colliges decedentes spicas messis tuæ, sed pauperi & peregrino dimit-
tes eas: Ego Dominus Deus vester. ²² Locutusq̄ue est Dominus cum Moysẽ, dicens: ²³ Loquere cum filiis Israel, dicens, In mense septi-
mo prima die mensis erit vobis requies, memoriale clangoris & vocatio sancta. ²⁴ Omne opus seruile non facietis, & offeretis oblationem co-
ram Domino. ²⁵ Locutusq̄ue est Dominus cum Moysẽ, dicens: ²⁶ Veruntamen in decima die mensis huius septimi dies
expiationum erit, vocatio sancta erit vobis, & affligetis animas vestras, & offeretis oblationem coram Domino.

²⁷ Et omne opus non facietis in hac eadem die, quia dies expiationum est ad propitiandum pro vobis coram Domino Deo vestro.

²⁸ Omnis enim homo qui non afflixerit se in hac eadem die, exterminabitur de populo suo. ²⁹ Et omnis homo qui fecerit omne
opus in hac eadem die, disperdam hominem illum de medio populi sui. ³⁰ Nullum opus facietis in eo, legitimum sempiternum
erit generationibus vestris in cunctis habitationibus vestris.

* שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשתיכם
בתשעה לחדש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם:
* וידבר יהוה אל משה לאמר:
* דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום
לחדש השביעי הזה חג הסכת שבעת ימים ליהוה:
* ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכה
עבודה לא תעשו: * שבעת ימים תקריבו אשה
ליהוה ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם
והקרבנות אשה ליהוה עצרת חוג כל מלאכה
עבודה לא תעשו: * אלה מועדי יהוה אשר תקראו
אתם מקראי קדש להקריב אשה ליהוה עלה
ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו: * מלבד שבתת
יהוה ומלבד מתנותיכם ומלבד כל נדריכם ומלבד
כל נדבתיכם אשר תתנו ליהוה: * אך בחמשה
עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת
הארץ תחגו את חג יהוה שבעת ימים ביום
הראשון שבתון וביום השמיני שבתון: * ולקחתם
לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפרת תמרים
וענף עץ עבר וערבי נחל ושמחתם לפני יהוה
אלהיכם שבעת ימים: * וחגתם את חג ליהוה
שבעת ימים בשנה חקת עולם לדוריכם בחדש
השביעי תחגו אתו: * בסכת תשבו שבעת ימים
כל האזרח בישראל ישבו בסכרת: * למען ידעו
דורותיכם כי בסכרת וושבת את בני ישראל
בהוציא אותם מארץ מצרים אני יהוה אלהיכם:
* וידבר משה את מעדי יהוה אל בני ישראל:

כד

* וידבר יהוה אל משה לאמר:
* צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית וך בתית
למאור להעלות נר תמיד:

32 * Sabbatum requietionis est, & affligetis
animas vestras. Die nono mensis septimi à ve
spere vsq, ad vesperū celebrabitis sabbata ve
stra. 33 * Et locutus est Dñs ad Moysen, dicens:
34 * Loquere filiis Israel, A quinto decimo die
F mensis huius septimi erūt feriæ tabernaculo
rum septem diebus Domino. 35 * Dies primus
vocabitur celeberrimus atque sanctissimus.
36 Omne opus seruile non facietis in eo. * Et
septem diebus offeretis holocausta Domino.
Dies quoq; octauus erit celeberrimus atque
sanctissimus, & offeretis holocaustum Domi
no. est enim cœtus atq, collectæ. Omne opus
37 seruile non facietis in ea. * Hæ sunt feriæ
Domini quas vocabitis celeberrimas atq; san
ctissimas, offeretisq; in eis oblationes Domi
no holocausta & libamenta iuxta ritū vniuf
38 cuiusque diei. * Exceptis sabbatis Domini,
donisque vestris, & quæ offeretis ex voto vel
39 quæ sponte tribuetis Domino. * A quinto
decimo ergo die mensis septimi quando con
gregaueritis omnes fructus terræ vestræ, cele
G brabitis ferias Domini septem diebus. Die pri
mo & die octauo erit sabbatū, id est, requies.
40 * Sumetisq; vobis die primo fructus arbor
is pulcherrimæ, spatulæque palmarum, & ra
mos ligni denfarū frondium & salices de tor
rente, & lætabimini coram Domino Deo ve
stro. 41 * Celebrabitisq; solemnitatē eius se
ptem diebus per annum. Legitimum sempit
ernum erit in generationibus vestris. Mense
42 septimo festa celebrabitis. * Et habitabitis
in vmbraculis septem diebus. Omnis qui de
genere est Israel, manebit in tabernaculis:
43 * Vt discant posteri vestri quòd in taberna
culis habitare fecerim filios Israel, cū educerē
eos de terra Ægypti: Ego Dñs Deus vester.
44 * Locutusq; est Moyses super solēnitatibus
Domini ad filios Israel.

CAP. XXIIII.

1 E T locutus est Dñs ad Moysen, dicens:
A * Præcipe filiis Israel vt afferant tibi oleū
2 de oliuis purissimum ac lucidum ad concin
nandas lucernas iugiter,

תרגום אונקלוס

32 שבת שבתא היא לכון ותענו ותנפשתיכון בתשעה לחדש בערב מערב עד רמשא חנוחון נחכון:
34 מליל עם בני ישראל למימר בחמשת עשר יומא לירחא שביעאה חגא דמטליא שבועא יומין קדם יי:
36 שבועא יומין חקרבון קרבנא קדם יי ביומא תמינא מערב קדוש יהי לכון ותקרבון
קדוש כל עיבדות פלחנא לא תעבדון:
37 אלץ מועדיא דיי ותערעון ותחגון מערב קדוש לקרבא קרבנא קדם
38 בר משבוא דיי ובר ממתנחכון ובר מכל נדריכון ובר מפל נדבככון
39 ברם בחמשת עשר יומא לירחא שביעאה במכנשכון ית עללחא דארעא חחגון ית חגא קדם יי שבועא יומין
40 ותסבון לכון ביומא קדמא פירי אילנא אתרוגין ולולבין ותדסין וערבין ונחל
41 ותחגון יתיה חגא קדם יי שבועא יומין בשתא קיים עלם לדריכון בירחא שביעאה חחגון יתיה:
42 במטליא תחבון שבועא יומין כל יציבא בישראל יתבון במטליא:
43 בדיל וידעון דריכון ארי במטליא ענני אותיבית ית בני ישראל
44 ומליל משה ית סדר מועדיא דיי ואלפינא לבני ישראל:
2 פקיד ית בני ישראל
1 ומליל ייעם משה למימר:

ויסבון לך משח זיתא דכנא כתישא לאנהרא לאולקא בוצינא חוריא:

* Sabbata sabbatorum erunt vobis. & humili-
liabitur animas vestras à nono mensis. à vespere vs-
que ad vesp̄eram sabbatizabitur sabbata vestra.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Loquere filiis Israhel, dicens: Quinta decima
mensis septimi huius festum tabernaculorum septem
dies Domino.

* Et dies prima vocata sancta erit vobis: om-
ne opus seruile non facietis.

* Septem dies offeretis holocaustum Domino: &
& dies octaua vocata sancta erit vobis. & offe-
retis holocaustum Domino: exodion est. omne opus
seruile non facietis.

* Hæc festa Domini, qua vocabitis ipsa vocata
sancta, ut offeratis oblationem Domino, holocau-
stum & sacrificia ipsorum, & libationes de die in
diem:

* Præter sabbata Domini, & præ-
ter dona vestra, & præter omnia vota vestra, &
præter omnia voluntaria vestra, quæ dederitis
Domino.

* Et in quintadecima die mensis septimi, quando
consumaueritis omnes fructus terræ, celebrate Do-
mino septem dies. die prima requies, & die octaua
requies.

* Et accipietis vobis die prima fructum arboris
pulchrum, & spatulas palmarum, & ramos arbo-
ris densos, & salices, et agni casti ramos ex torren-
te: & letabimini coram domino Deo vestro sep-
tem dies.

* Et celebrabitur ipsam festiuitatem Domino se-
ptem dies anni, legitimum sempiternum in genera-
tiones vestras.

* In mense septimo celebrate ipsam: in taberna-
culis habitate septem dies. omnis indigena in Israhel
habitabunt in tabernaculis:

* Ut videant generationes vestra, quod in ta-
bernaculis habitare feci filios Israhel, cum educe-
rem ego illos de terra Ægypti, ego dñs Deus vester.

* Et locutus est Moyses festa Domini filiis Israhel.

CAP. XXIIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Præcipe filiis Israhel, & accipiant tibi o-
leum olinarum purum contusum in lumen, ut ar-
deant lucernam semper

32 * Σάββατα Σαββάτων ἔσαι ὑμῖν. καὶ ταπεινώσετε τὰς
ψυχὰς ὑμῶν ἀπὸ ἐννάτης τοῦ μηνὸς. ἀπὸ ἑσπέρας ἕως ἑσπέ-
ρας σαββαπείτε τὰ σάββατα ὑμῶν.

33 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων

34 * λαλήθω τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, τῇ πεντεκαδεκάτῃ
τοῦ μηνὸς τοῦ ἐβδόμου τούτου ἑορτὴ σκηνῶν ἐπὶ αἱ ἡμέρας τῆς
35 κυρίου. * καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἀγία ἔσαι ὑμῖν,
πᾶν ἔργον λατρυιᾶς οὐ ποιήσετε.

36 * ἐπὶ αἱ ἡμέρας πρὸς ἄξετε ὀλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ· καὶ
ἡ ἡμέρα ἡ ὀγδόη κλητὴ ἀγία ἔσαι ὑμῖν. καὶ πρὸς ἄξετε ὀ-
λοκαύτωμα τῷ κυρίῳ, ἑξ ὀδὸν ἐστίν. πᾶν ἔργον λατρυιᾶς οὐ
ποιήσετε.

37 * αὐταὶ αἱ ἑορταὶ κυρίου, αἷς καλέσετε αὐτὰς κλητὰς ἀ-
γίας, ὥστε πρὸς ἐνέγκαι καρπώμα τῷ κυρίῳ, ὀλοκαύτωμα
καὶ θυσίας αὐτῶν, καὶ αποσθὰς τῆς κατ' ἡμέραν εἰς ἡμέραν,

38 * πλὴν τῶν Σαββάτων κυρίου, & πλὴν τῶν δομάτων ὑ-
μῶν, καὶ πλὴν πασῶν τῶν δυχῶν ὑμῶν, καὶ πλὴν πᾶν τῶν
ἐκουσίων ὑμῶν, ἀλλ' ὅτε τῷ κυρίῳ.

39 * καὶ ἐν τῇ πεντεκαδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἐβδό-
μου, ὅτε οὐ σωτελέσητε πᾶν τὰ τὰ γηνήματα τῆς γῆς, ἑορτά-
ζατε τῷ κυρίῳ ἐπὶ αἱ ἡμέρας. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἀνάπαυ-
σις, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀνάπαυσις.

40 * καὶ λήψετε ἐαυτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ καρπὸν ξύλων
ὠρεῶν, καὶ καλλιῦθρας φοινίκων, & κλάδους ξύλου δαδίς,
καὶ ἰτέας, & ἀγνούς κλάδους ἐκ χιμαρέου, & διφρανήσητε
ἐν θυτίῳ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἐπὶ αἱ ἡμέρας.

41 * καὶ ἑορτάσετε αὐτῷ τὴν ἑορτὴν τῷ κυρίῳ ἐπὶ αἱ ἡμέ-
ρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.

42 * ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἐβδόμῳ ἑορτάζατε αὐτῷ, ἐν σκηναῖς
κατοικήσατε ἐπὶ αἱ ἡμέρας. πᾶς ὁ αὐτόχθων ἐν Ἰσραὴλ κατοι-
43 κήσουσιν ἐν σκηναῖς, * ὅπως ἴδωσιν αἱ γενεαὶ ὑμῶν, ὅτι ἐν
σκηναῖς κατώκησα ὁ θεὸς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ἐν τῷ ἔξαγαγεῖν με
αὐτὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

44 * & ἐλάλησε Μωυσῆς τὰς ἑορτάς κυρίου τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ.
καὶ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων

2 * εἰπὼν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσαν οἱ ἑ-
λαιον ἐλαῖνον καθαρὸν κεκομμημένον εἰς φῶς, καὶ λαί-
χρον διαπαντός

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Sabbatum requietionis erit vobis, & affligetis animas vestras in die nono mensis ad vesp̄eram, à vesp̄ere vsque ad vesp̄erum requiescetis in
requie vestra. 33 Locutusque est Dominus cum Moys̄e, dicens: 34 Loquere cum filiis Israhel, dicens: In quintadecima die mensis
septimi huius festiuitas vmbraculorum erit septem diebus coram Domino. 35 In die primo vocatio sancta erit: omne opus seruile non facietis.

36 Septem diebus offeretis oblationes coram Domino: in die octaua vocatio sancta erit vobis, & offeretis oblationem coram Domino: collecti
enim eritis: omne opus seruile non facietis. 37 Hæ sunt solennitates Domini, quas vocabitis vocatione sancta, ut offeratur oblatio coram Do-
mino holocaustum, & munus, & hostia sanctificationum, & libamenta iuxta ritum vniuscuiusque diei: 38 Exceptis sabbatis Domini, &
exceptis donis vestris, & exceptis omnibus votis vestris, & exceptis his quæ sponte offeretis coram Domino. 39 Veruntamen in quintadeci-
ma die mensis septimi, quādo congregaueritis fructus terræ, solennizabitur solennitatem coram Domino septem diebus: in die primo erit requies, &
in die octauo erit requies. 40 Sumetisque vobis in die primo fructum arboris citrei, & spatulas palmarum, & myrtum, & salices torren-
tis, & lætabimini coram domino Deo vestro septem diebus. 41 Et solennizabitur hanc solennitatem coram Domino septem diebus per an-
num: legitimum sempiternum erit generationibus vestris, in mense septimo celebrabitur eam. 42 In vmbraculis habitabit septem diebus:
omnes indigenæ in Israhel habitabunt in vmbraculis: 43 Ut sciant generationes vestra quia in vmbraculo nubis meæ habitare feci filios Is-
rahel, quando eduxi eos de terra Ægypti, ego dominus Deus vester. 44 Locutusque est Moyses ordinem solennitatum Domini, & docuit eas
filios Israhel.

CAP. XXIIII.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYS̄E, DICENS:

Lincendantur lucernæ iugiter

* Præcipe filiis Israhel ut tollant tibi oleum de oliuis contusis purissimum, ut luceat, ut

3 * מחוץ לפרכת העדות באהל מועד יעך אתו
 אהרן מערב עד בקר לפני יהוה תמיד חקרת עולם
 לדת יכם: * על המנורה הטהרה יעך את
 הנרות לפני יהוה תמיד: * ולקחת סלר
 ואפית אתה שתיים עשרה חלות שני עשרנים יהוה
 החלה האחרת: * ושמת אותם שתיים מערכות
 שש המערכת על השלחן הטהר לפני יהוה: * ונתת
 על המערכת לבנה זכר והיתה ללחם לאזכרה
 אשה ליהוה: * ביום השבת ביום השבת יערכנו
 לפני יהוה תמיד מאת בני ישראל ברירת עולם:
 * והיתה לאהרן ולבניו ואכלו במקום קדש כי קדש
 קדשים הוא לו מאשי יהוה חק עולם:
 * ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי בתוך
 בני ישראל וינצו במחנה בן רח ישראלית ואיש
 הישראלי: * ויקב בן האשה הישראלית את
 השם ויקלל ויביאו אתו אל משה ושם אמו
 שלמית בת דברי למטה דן: * ויניחם במשמר
 לפרש להם על פי יהוה: * וידבר יהוה
 אל משה לאמר: * הוצא את המקלל אל מחוץ
 למחנה וסמכו כל השמעים את ידיהם על ראשו
 ורגמו אתו כל העדה: * ואל בני ישראל תדבר
 לאמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו:
 * ונקב שם יהוה מורת יומת רגום ירגמו
 בו כל העדה כגר כאזרח בנקבו שם יומת:
 * ואיש כי יכה כל נפש אדם מורת יומת:
 * ומכה נפש בהמה ישלמה נפש תחת נפש:
 * ואיש כי יתן מוס בעמיתו כאשר עשה בן יעשה לו:
 * שבר תחת שבר עין תחת עין שן תחת שן כאשר
 יתן מוס באדם בן ינתן בו: * ומכה בהמה ישלמה
 ומכה אדם יומת:

3 * Extravelum testimonij in tabernaculo
 fœderis. ponetque eas Aaron à vespere vsque
 in manè coram Domino cultu rituque perpe-
 4 tuo in generationibus vestris. * Super cande-
 labrum mundissimum ponentur semper in
 5 conspectu Domini. * Accipies quoque simi-
 6 lam, & coques ex ea duodecim panes: * Qui
 singuli habebunt duas decimas. quorum se-
 7 ra Domino statues. * Et pones super eos thus
 lucidissimum, vt sit panis in monumentum
 8 oblationis Domini. * Per singula sabbata mu-
 9 tabuntur coram Domino suscepti à filiis Is-
 10 rael fœdere sempiterno. * Eruntq; Aaron & fi-
 11 liorum eius, vt comedant eos in loco sancto:
 quia sanctum sanctorum est de sacrificiis Do-
 12 mini iure perpetuo. * Ecce autem egressus fi-
 13 lius mulieris Israelitidis, quem pepererat de
 viro Ægyptio inter filios Israel, iurgatus est in
 14 castris cum viro Israelita. * Cumque blasphe-
 15 masset nomen Domini, & maledixisset ei, ad-
 ductus est ad Moysen. Vocabatur autem ma-
 16 ter eius Salumith, filia Dabri de tribu Dan.
 17 * Miseruntq; eum in carcerem, donec nossent
 18 quid iuberet Dominus. * Qui locutus est ad
 19 Moysen, dicens: * Educ blasphemum extra ca-
 20 stras, & ponant omnes qui audierunt, manus
 suas super caput eius, & lapidet eum popu-
 21 lus vniersus. * Et ad filios Israel loquens, Ho-
 mo qui maledixerit Deo suo, portabit pecca-
 22 tū suum. * Et qui blasphemauerit nomen Do-
 mini, morte moriatur. lapidibus opprimet
 Deum omnis multitudo populi. siue ille ciuis
 siue peregrinus fuerit. Qui blasphemauerit
 23 nomen Domini, morte moriatur. * Qui per-
 24 cusserit & occiderit hominem, morte moria-
 25 tur. * Qui percusserit animal, reddet vica-
 26 rium, id est, animam pro anima. * Qui irro-
 27 gauerit maculam cuilibet ciuium suorum: si-
 28 cut fecit, sic fiet ei. * Fracturam pro fractura,
 29 oculum pro oculo, dentem pro dente resti-
 30 tuiet. qualem inflixerit maculam, talem susti-
 31 nere cogetur. * Qui percusserit iumentum, red-
 det aliud: qui percusserit hominem, punietur.

Exo. 21.
 Deu. 19.
 Mat. 23.

תרגום אונקלוס

3 * מכרא לפרוכתא דסדרותא במשכן וימנא יסדר ויהי אהרן מרמשא עד צפרא קדם יי תדירא קיום עלם לדריכון: *
 דכיתא יסדר יח בוצינא קדם יי תדירא: * וחסב סולתא ותיפי יתה תרתא עשרי גריצן תרין עשרונין תהי גריצתא תדא: * ותשוי יתהוון
 תרין סדרין שיה בסדרא על פתורא דכיתא קדם יי: * ותחן על סדרא לבונתא דכיתא ויהי ללחם לאדכרתא קרבנא קדם יי: * ביומא
 דשבתא ביומא דשבתא יסדרוניא קדם יי תדירא מן בני ישראל קיום עלם: * ותהי לאתחן ולבנותי ויכלוניא באתר קדוש ארי קדוש קדשין
 ויהי ליה מקרבניא דיי קיום עלם: * ונפק בר אחתא בת ישראל והוא בר גבר מצראי בגו בני ישראל ואתנציו במשריתא בר אחתא בר
 ישראל וגברא בר ישראל ית שמא וארגיו ואיתאנו יתיה לות משרה ושום אמיה שלומית בת דברי לשבטא
 דדן: * ואסרוהי בבית מטרא עד דיתפרש להון על גזירת ממרא דיי: * ומליל יי עם משרה למימר: * אפיק ית דארגיו למכרא
 למשריתא ויסמכו כל דשמעין ית דיהוון על רישיה וירגמו יתיה כל בנישחא: * ועם בני ישראל תמליל למימר גבר ארי ירגיו קדם
 אלהיה ויקבל חוביה: * ודיפריש שמא דיי אתקטלא ויקטיל מרגם ירגמו ביה כל בנישחא כניצא כניצא בפרשותיה שמא ויקטיל:
 17 וגבר ארי ויקטול כל נפשא דאנשא אתקטלא ויקטיל: * ודיקטול נפש בעירא ישלמינה נפשא חלף נפשא: * וגבר ארי יתן מוטא
 בחבריה כמא דעבר בן יתעבר ליה: * תברא חלף חברא עינא חלף עינא שיקא חלף שיקא כמא דיתן מוטא באנשא בן יתחב ביה:
 21 ודיקטול בעירא ישלמינה ודיקטול אינשא ויקטיל:

21 * משפט אחר יהיה לכם כגד באורח יהיה כי אני
22 יהיה אליהם : * וידבר משה אל בני ישראל
ויוציאו את המקלל אל מחוץ למחנה וירגמו
אתו אבן ובני ישראל עשו כאשר צוה יהוה את
משה :

כה

* וידבר יהוה אל משה בהר סיני
לאמר : * דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם
כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה
הארץ שבת ליהוה : * שש שנים תזרע שדך
ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה :
4 * ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת
ליהוה שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר : * את ספיח
קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצר שנת
שבתון יהיה לארץ : * והיתה שבת הארץ לכם
לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך
הגרים עמך : * ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה
כל תבואתה לאכל : * וספרת לך שבע
שבתות שנים שבע שנים פעמים והיו לך ימי
שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה :
9 * והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור
לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם :
10 * וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור
בארץ לכל ישיבה יובל הוא תהיה לכם ושבתם
איש אל אחותו ואיש אל משפחתו תשבו : * יובל
הוא שנת החמשים שנה תהיה לכם לא תזרעו
ולא תקצרו את ספיחיה ולא תבצרו את נזריה :
12 * כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן השדה תאכלו
את תבואתה : * בשנת היובל הזאת תשבו איש
אל אחותו :

22 * *Æquum iudicium sit inter vos, siue pe-*
regrinus siue ciuis peccauerit: quia ego sum
dominus Deus vester.

23 * *Locutusque est Moyses ad filios Israel, &*
eduxerunt eum qui blasphemauerat extra ca-
stra, ac lapidibus opprefferunt. Feceruntque
filij Israel sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. XXV.

1 *L*ocutusque est Dominus ad Moysen in
A monte Sinai, dicens:

2 * *Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Quã-*
do ingressi fueritis terram quam ego dabo vo-
bis, sabbatizetis sabbatum Domino.

3 * *Sex annis seres agrum tuum, & sex annis*
putabis vineam tuam, colligesque fructus e-
ius.

4 * *Septimo autem anno sabbatum e-*
rit terræ requietionis Domini. agrum non se-
res, & vineam non putabis.

5 * *Quæ sponte gignet humus, non metes:*
& vuas primitiarum tuarum non colliges
quasi vindemiam. Annus enim requietionis
terræ est.

6 * *Sed erunt vobis in cibum, tibi & seruo*
tuo, ancillæ & mercenario tuo, & aduenæ
qui peregrinantur apud te.

7 * *Iumentis tuis & pecoribus omnia quæ*
nascuntur præbebunt cibum. * *Numerabis*
B quoque tibi septem hebdomadas annorum,
id est, septies septem, quæ simul faciunt qua-
draginta nouem.

9 * *Et clanges buccina mense septimo, deci-*
ma die mensis propitiationis tempore in vni-
uersa terra vestra.

10 * *Sanctificabisque annum quinquagesi-*
imum, & vocabis remissionem cunctis ha-
bitatoribus terræ tuæ. ipse est enim iubileus.
Reuertetur homo ad possessionem suam, & v-
nusquisque rediet ad familiam pristinam:

11 * *Quia iubileus est, & quinquagesimus an-*
nus. Non feretis atque metetis sponte in agro
nascentia: & primitias vindemiæ non collige-
tis,

12 * *ob sanctificationem iubilei: sed sta-*
tim ablata comedetis. * *Anno iubilei re-*
dient omnes ad possessiones suas.

תרגום אונקלוס

22 * דינא חד יהי לכון כגורא כעובא יהי ארי אנא ויי אלחכון :
ורגמו ויהיה באבני ובני ישראל עברו כמא דפקיד ויי יה משה :

כה

1 * ומליל ויי עם משה בטורא דסיני למימר :
2 * מליל עם בני ישראל ותימר להון ארי תעלון לארעא דאנא יהיב לכון ותשמיט ארעא שמשתא קדם ויי :
3 * שית שנין תזרע חקלך ושית
4 * ובשתא שביעתא נח שמשתא יהי לארעא שמשתא קדם ויי חקלך לא תזרע וכרמך לא
5 * יר פתי חצרך לא תחצר וית ענבי שבתך לא תקטוף שנת שמשתא יהי לארעא :
6 * ותחי שמשתא ארעא לכון למיכל לך
7 * ולבעירך ולחיתא די בארעך תחי כל עללחה למיכל :
8 * ותמני לך שבע שמטין
9 * ותעבר שופר ובבא בירחא שביעארה בעשרא
10 * ותקדשין יר שנת חמשים שנין ותקרון חירותא בארעא לכל יתבא יובלא
11 * יובלא היא שנת חמשים שנין תחי לכון לא תזרעון ולא תחצרון
12 * ארי יובלא היא קדשא תחי לכון מן חקלא תיכלון יר עללחה :
13 * בששתא

* Iudicium vnum erit aduenæ & indigenæ: 22
quoniam ego dominus Deus vester.

* Et locutus est Moyses filiis Israel, & eduxe- 23
runt eum qui maledixerat extra castra, & lapida-
uerunt eum lapidibus. & filij Israel fecerunt sicut
præcepit Dominus Moysi.

CAP. XXV.

ET locutus est Dominus Moysi in monte Sinai, 1
dicens:

* Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Quando 2
intraueritis in terram quam ego do vobis, & re-
quiescet terra sabbata Domino.

* Sex annis seminabis agrum tuum, & sex an- 3
nis putabis vineam tuam, & congregabis fructum
eius.

* In autem anno septimo sabbata requies erit ter- 4
ra sabbata Domino. agrum tuum non seminabis, et
vineam tuam non putabis:

* Et spontanea ascendentia agri tui non metes, 5
& vnas sanctificationis tue non vindemiabis: an-
nus requiei erit terra.

* Et erunt sabbata terræ esca tibi, & filio tuo, 6
& ancilla tuæ, & mercenario tuo, et peregrino ad-
iacenti apud te: * Et iumentis tuis, & bestiis quæ 7
in terra tua erit omne germen eius in cibum.

* Et numerabis tibi ipsi septem requies annorum 8
septem annos septies. & erunt tibi septem hebdo-
mades, annorum nouem & quadraginta anni.

* Et annuntiabis tubæ vocem in omni terra 9
vestra mense septimo decima mensis. die propitia-
tionis annuntiabis tuba in omni terra vestra:

* Et sanctificabis annum quinquagesimum an- 10
num: & clamabitis remissionē in terra omnibus ha-
bitantibus eam. annus remissionis significatio hæc
erit vobis. & redibitis unusquisque in possessionē
suam, & quilibet in familiam suam redibitis:

* Remissionis significatio hæc annus quinquage- 11
simus annus erit vobis. non seminabitis, neque me-
tetis spontanea ascendentia eius, & non vindemia-
bitis sanctificata eius:

* Quoniam remissionis significatio est: sanctum 12
erit vobis. de agris comedetis fructus illius.

* In anno remissionis significationis ipsius redi- 13
bitis unusquisque in possessionem suam.

* δικαίωσις μία ἔσται τῷ περιηλύτῳ καὶ τῷ ἐγχωρίῳ, 22
ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

* καὶ ἐλάλησέ μοις τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, & εἰρήνη αὐτῶν 23
καταρσάμενοι ἐξωτῆς παρεμβολῆς, & κατελιθοβόλησαν
αὐτὸν λίθοις. καὶ ὁ υἱὸς Ἰσραὴλ ἐποίησαν καθάπερ συνέταξε
κύριος τῷ μοysi.

κε.

* Καὶ ἐλάλησέ κύριος τῷ μοysi ἐν τῷ ὄρει σινὰ, λέγων· 1
2 * λάληθι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, & εἰπὲς πρὸς αὐτούς, ὅταν εἰ-
σέλθῃτε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, καὶ ἀπαύει(ε)
ἡ γῆ ῥάββατα τῷ κυρίῳ.

* ἐξ ἑπτα σπερείς τὸν ἀγρόν σου, καὶ ἐξ ἑπτα τεμαῖς τὴν ἀμπε- 3
λὸν σου, καὶ σπιδάξεις τὸν καρπὸν αὐτῆς.

* ἐν ᾧ τῷ ἔτει τῷ ἐβδόμῳ ῥάββατα ἀνάπαυσις ἔσται τῇ γῇ 4
ῥάββατα τῷ κυρίῳ. τὸν ἀγρόν σου οὐ σπερείς, καὶ τὴν ἀμπε-
λὸν σου οὐ τεμαῖς. * καὶ τὰ αὐτόματα ἀναβαίνοντα ἐκ
ἀγροῦ σου οὐκ ἐκτερεῖς, καὶ τὴν σαφυλίαν ἐκ ἀγροῦ σου οὐκ
ἐκτεργήσεις. ἐνιαυτὸς ἀναπαύσεως ἔσται τῇ γῇ.

* καὶ ἔσται τὰ ῥάββατα τῆς γῆς βρώματα ῥοι, & τὰ παι- 6
δί σου, καὶ τῇ παιδίσει σου, καὶ τῷ μισθῷ σου, καὶ τῷ παροίκῳ
σου, καὶ τῇ πενιχρῇ σου. * καὶ τοῖς κτηνέσι σου, καὶ τοῖς
θηρίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ σου ἔσται πᾶν τὸ χυρὸν αὐτῶν εἰς βρώσιν.

* καὶ εἰσαριθμήσεις ῥεαυτὰ ἐπὶ ἀναπαύσεως ἑτῶν ἐπὶ τῇ 8
ἐπὶ ἐπὶ αἰς. καὶ ἔσονται ῥοι ἐπὶ ἀναπαύσεως ἑτῶν ἐπὶ αἰς καὶ
ἑπτασάκοντα ἔτη. * καὶ διαγέλετε ῥάλπηγιν ῥοι ἐν
πᾶσιν τῇ γῇ ὑμῶν τῷ μισθῷ τῷ ἐβδόμῳ τῇ δεκάτῃ τῷ μισθῷ.
τῇ ἡμέρᾳ ἐκ τῆς ἀγροῦ διαγέλετε ῥάλπηγιν ἐν πᾶσιν τῇ γῇ
ὑμῶν. * καὶ ἀγιάσετε τὸ ἔτος τὸ πεντηκوسτὸν ἐνιαυτὸν, καὶ
διαβοήσετε ἀφ' ἐσθὲς τῆς γῆς πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν.

ἐνιαυτὸς ἀφέσεως σημασία αὐτῆς ἔσται ὑμῖν. καὶ ἀπελδύσεθε 10
ἕκαστος εἰς τὴν κτήσιν αὐτῆς, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν πατρὶδα
αὐτῆς ἀπελδύσεθε. * ἀφέσεως σημασία αὐτῆς ἔσται
τὸ πεντηκوسτὸν ἐνιαυτὸς ἔσται ὑμῖν. οὐ σπερείτε, οὐδ' ἐκ
ἀγροῦ αὐτῆς ἀναβαίνοντα αὐτῆς, καὶ οὐ τεργήσετε τὰ ἡ-
γιασμένα αὐτῆς.

* ὅτι ἀφέσεως σημασία ἐστίν. ἅγιον ἔσται ὑμῖν. ἀπὸ τῶν πε- 12
δίων φάγεθε τὰ χυρὸν αὐτῆς,

* ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως σημασίας αὐτῆς ἐπανελδύσετε 13
ἕκαστος εἰς τὴν κτήσιν αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Iudicium vnum erit vobis, tam peregrino quàm indigenæ: quia ego dominus Deus vester. 23 Locutusque est Moyses cum filiis Israel, & eduxerunt eum qui blasphemauerat extra castra, & lapidauerunt eum lapidibus. filij autem Israel fecerunt sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. XXV.

LOCUTUSQUE EST Dominus cum Moysi in monte Sinai, dicens: 1
2 Iritis in terram quam ego dabo vobis, dimittetur terra quiescere coram Domino.

3 Sex annis putabis vineam tuam, & colliges fructus eius:
4 Anno autem septimo requies remissionis erit terræ, remissio erit coram
5 Quæ sponte nascuntur messis tuæ non metes, & vnas quas tibi
6 Eritque remissio terræ vobis in cibum tibi & seruo tuo, & an-
7 Iumentis quoque tuis, & bestiis quæ sunt in terra tua erit
8 Numerabisque tibi septem hebdomadas annorum septies septem annos, eruntque tibi dies se-
9 Et transire facies clangorem buccinæ per vniuersam terram
10 Et sanctificabis annum quinquagesimum, & voca-
11 Iubileus est: annus quinquagesimus erit vobis. Non seminabitis neque metetis quæ sponte nas-
12 Quia iubileus est, sanctus erit vobis: de agro comedetis fructus eius.

13 In anno iubilei huius reuertemini unusquisque ad possessionem suam.

14 * וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך
15 אל תונו איש ארץ אחיו : * במספר שנים אחר
היובל תקנה מאת עמיתך במספר שני תבואת ימכר
16 לך : * לפי רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט
השנים תמעט מקנתו כי מספר תבואת הווא
17 מכר לך : * ולא תונו איש ארץ עמיתו ויראת
18 מאלהיך כי אני יהוה אלהיכם : * ועשיתם את
חקתי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם
19 על הארץ לבטח : * ונתנה הארץ פריה ואכלתם
20 לשבע וישבתם לבטח עליה : * וכי תאמרו מזה
נאכל בשנה השביעת הז לא נזרע ולא נאסף ארץ
21 תבואתנו : * וצויתי ארץ ברכתי לכם בשנה
הששית ועשרת את התבואה לשלש השנים :
22 * וזרעתם את השנה השמינית ואכלתם מן
התבואה ישן עד השנה התשיעת עד בוא תבואתה
23 תאכלו ישן : * והארץ לא תמכר לצמיתת כי לי
24 הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי : * ובכל
25 ארץ אחותכם גאלה תתנו לארץ : * כי ימוך
אחיק ומכר מאחותו ובא גאלו הקרב אליו וגאל את
26 ממכר אחיו : * ואיש כי לא יהיה לו גאל והשיגה
27 ידו ומצא כדי גאלתו : * וחשב את שני ממכרו
והשיב את העדף לאיש אשר מכר לו ושב לאחותו :
28 * ואם לא מצא ידו די השיב לו והיה ממכרו
ביד הקנה אתו עד שנת היובל ויצא בבל ושב
29 לאחותו : * ואיש כי ימכר בית
מושב עיר חומה והיתה גאלתו עד תום שנה
30 ממכרו ימים תהיה גאלתו : * ואם לא יגאל
עד מלאות לו שנה תמימה וקם הבית אשר
בעיר אשר לא חמה לצמיתת לקנה אתו לדרתיו
לא יצא בבל :

14 * Quando vendes quippiam cui tuo, vel
15 emes ab eo, ne contristes fratrem tuum: * Sed
iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo,
& iuxta supputationem frugum vendet tibi.
16 * Quanto plus anni remāserit post iubileum,
C tanto crescet & precium: quanto minus tem-
poris numeraueris, tanto minoris & emptio
constabit. Tempus enim frugum vedit tibi.
17 * Nolite affligere contribulos vestros, sed ti-
meat vnusquisq; Deum suū: quia ego domi-
18 nus Deus vester. * Facite præcepta mea, & iu-
dicia custodite: & implete ea, vt habitare pos-
19 sitis in terra absque vlllo pauore: * Et gignat
vobis humus fructus suos, quibus vescamini
vsque ad saturitatem, nullius impetum formi
20 dantes. * Quod si dixeritis, Quid comedemus
anno septimo, si non feuerimus, neque colle-
21 gerimus fruges nostras? * Dabo benedictionē
meam vobis anno sexto, & faciet fructus triū
22 annorum: * Seretisq; anno octauo, & come-
detis veteres fruges vsque ad nonum annum:
23 donec noua nascantur, edetis vetera. * Terra
D quoque non vendetur in perpetuum, quia
mea est, & vos aduenæ & coloni mei estis.
24 * Vnde cuncta regio possessionis vestre sub
25 redemptionis conditione vendetur. * Si at-
tenuatus frater tuus vendiderit possesiuncu-
lam suam, & voluerit propinquus eius, potest
26 redimere quod ille vendiderat. * Sin autem
non habuerit proximum, & ipse precium ad
27 redimendum potuerit inuenire: * Compu-
tabuntur fructus ex eo tempore quo vendi-
dit, & quod reliquum est reddet emptori: sic-
28 que recipiet possessionem suam. * Quod si
non inuenerit manus eius vt reddat precium,
habebit emptor quod emerat vsque ad annū
iubileum. In ipso enim omnis venditio redi-
bit ad dominum & ad possessorem pristi-
29 num. * Qui vendiderit domum intra vr-
bis muros, habebit licentiam redimendi, do-
30 nec vnus impleatur annus. * Si non rede-
merit, & anni circulus fuerit reuolutus, em-
ptor possidebit eam, & posteri eius in perpe-
tuum, & redimi etiam non poterit in iubileo.

תרגום אונקלוס

14 וארי תזבון וביניך לחברך או תזבון מן יד חברך לא תזבון גבר ית אחותי:
15 במנן שניא בחר יובל תזבון מן חברך במנן שני
16 לפום סגיות שניא חסגי ובינוהי ולפום זעירות שניא חזער ובינוהי ארי מנן עללתא הוא מזבן לך: * ולא
17 תזבון גבר ית חבריה ותרחל מאלהך ארי אגא יי אלחכון:
18 ותעבדון ית קימי וית דיני תשרון ותעבדון ותחון ותחבון על ארעא לרוחצן:
19 ותחן ארעא איבה ותיכלון למשבע ותחבון לרוחצן עלה:
20 וארי תימרון מה ניכול בשחא שביעתא חא לא נזרע ולא נכנוש ית
21 ואיפקד ית ברכתי לזון בשחא שתיחא ותעבד ית עללתא לתלת שנין:
22 ותזרעון ית שחא תמינתא ותיכלון מן עללתא
23 וארעא לא תזבון לחלוטין ארי דילי ארעא ארי דירין ותחבין אחון קרמי:
24 ארי יתמסכן אחון וזבון מאחסנתיה ויתי פריקיה דקריב ליה ויפרוק ית וביני
25 ארי יתמסכן אחון וזבון מאחסנתיה ויתי פריקיה דקריב ליה ויפרוק ית וביני
26 וגבר ארי לא יתי ליה פריק ותדבק ידוה וישכח כמסר פרקניה:
27 ויחשב ית שני ובינוהי ויתב ית מותרא לגבר
28 ואם לא אשכחח ידוה כמיסדתיה ליה ויהון ובינוהי ביד דזבן יתוה עד שחא דיובלא ויפוק ביובלא
29 וגבר ארי וזבן בית מותב קרמא שור ויתי פרקניה עד משלם שחא דזבנוהי עידן בעידן ויתי
30 ואם לא יתפריק עד משלם ליה שחא שלמתא ויקום ביתא די בקרמא דליה שורא לחלוטין לזבון ויתוה
לדרותי לא יפוק ביובלא:

* Si autem vendideris venditionem proximo tuo, ¹⁴ sue emeris à proximo tuo, non affligat homo proximum. * Secundum numerum annorum post significationem emes à proximo, iuxta numerum annorum fructuum vendet tibi: * Secundum quod ¹⁵ plus annorum multiplicat emptionem suam, & secundum quod minus annorum diminuet emptionem suam: quoniam numerum fructuum hic vendet tibi. * Non affligat homo proximum suum: & tibi ¹⁷ mebis dominum Deum tuum, ego dominus Deus vester. * Et facietis omnia præcepta mea, et omnia iudicia mea, & seruabitis, & facietis ea, & habitabitis in terra confidentes. * Et dabit terra fructus ¹⁹ suos, & comedetis ad saturitatem, & habitabitis confidentes in ipsa. * Si autem dixeritis, Quid comedemus in anno septimo hoc, si non seminauerimus, et non congregauerimus fructus nostros? * Et mittam ²¹ benedictionem meam vobis in anno sexto, & faciet fructus eius in tres annos: * Et seminabitis anno ²² octauo, & comedetis de fructibus antiqua usque ad annum nonum. usquequo veniant fructus eius, comedetis vetera veterum. * Et terra non vendetur in confirmationem: mea enim est terra, quoniam ²³ aduenæ & peregrini vos estis coram me. * Et per ²⁴ omnem terram possessionis vestræ redemptionem dabitur terra. * Si autem pauper fuerit frater tuus qui ²⁵ tecum, & vendiderit de possessione sua, & accedat propinquus vel proximus ei, & redimet venditionem fratris sui. * Si autem alicui non fuerit propinquus, ²⁶ & abundauerit manu, et inuentum fuerit ei quod sufficit redemptio eius: * & connumerabit annos ²⁷ venditionis eius, & reddet quod superest homini cui venditum fuerit illud, & redibit in possessionem suam. * Si autem non abundauerit manus ²⁸ eius quod sufficit ut reddat ei, & erit venditio eius ei qui emit eam usque ad annum remissionis: et egredietur in remissione, & redibit in possessionem suam. * Et si aliquis vendiderit domum habitabilem in ciuitate murata, & erit redemptio eius ²⁹ usquequo compleatur: annus dierum erit redemptio eius. * Si autem non redempta fuerit donec compleatur ³⁰ annus totus, confirmabitur domus existens in urbe habente murum firmiter, ei qui emit eam in generationes eius, & non egredietur in remissione.

¹⁴ * εἰάν τις ἀποδώσῃ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἐδωκεν αὐτὸν ὁ πλησίον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπιβλήσεται ὁ ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ. * καὶ ὡς τὸν ἀριθμὸν ἐτῶν μετὰ τὴν σημασίαν κλήσῃ αὐτὸν ὁ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ὡς τὸν ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν γυνημάτων ἀποδώσει αὐτῷ. * καθότι ὁ πλεόντων ἐτῶν πληθυνεῖ τὸν κλήσιν αὐτοῦ, & καθότι ὁ ἐλαττον τῶν ἐτῶν ἐλαττονώσῃ τὸν κλήσιν αὐτοῦ, ὅτι ἀριθμὸν γυνημάτων οὕτως ἀποδίδεται σοι. * μὴ ἐπιβλήσεται ὁ ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ. & φοβήσῃ κύριον τὸν θεόν, & εἰς τὸν κύριον ὁ θεὸς ὑμῶν. * καὶ ποιήσετε πάντα τὰ δικαιώματά μου, καὶ πάντα τὰς κρίσεις μου, καὶ φυλάξετε, καὶ ποιήσετε αὐτά, & κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῆς πεποιθότες. * καὶ δώσει ἡ γῆ τὰ ἐκφόρια αὐτῆς, καὶ φάγεσθε εἰς πλησμονὴν, καὶ κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῆς πεποιθότες ἐπ' αὐτῆς. * εἰάν τις λέγητε, τί φαγόμεθα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ τούτῳ, ἐδωκεν μὴ σπείρωμεν, & μὴ συναγαγώμεν τὰ γυνήματα ἡμῶν. * καὶ ἀποσελῶ τὴν δολογίαν μου ὑμῖν ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐκτῷ, καὶ ποιήσῃ τὰ γυνήματα αὐτῆς εἰς τὰ τρία ἔτη. * καὶ ἀπερεῖτε τὸ ἔτος τὸ ὀγδοον, καὶ φάγεσθε ἀπὸ τῶν γυνημάτων παλαιὰ ἕως τοῦ ἔτους τοῦ ἐννάτου. ἕως δὲ ἔλθῃ τὰ γυνήματα αὐτῆς, φάγεσθε παλαιὰ παλαιῶν. * καὶ ἡ γῆ οὐ πρὸς ἀθήσει εἰς βεβαίωσιν, ἐμὴ γὰρ ἐστὶν ἡ γῆ, διότι περσθήσεται. * καὶ παρόικοι ὑμεῖς ἐστέ ἐν αὐτῇ ἐμοί. * καὶ ὅτι πᾶσαν γῆν κατὰ χάσεως ὑμῶν λύτρωσθε τῇ γῇ. * εἰάν τις πείνηται ὁ ἀδελφός σου ὁ μετὰ σου, καὶ ἀποδῶται ἀπὸ τῆς κατὰ χάσεως αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ ὁ ἀγχιθύων ἢ ὁ ἐγγίζων αὐτῷ, καὶ λυτρώσῃ τὸν πρὸς αὐτὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. * ἐδωκεν δὲ μὴ ἢ ὁ ἀγχιθύων καὶ ὑπορῇ τῇ χειρὶ καὶ ὑρεθῇ αὐτῷ τὸ ἰσχυρὸν λύτρωσθαι αὐτὸν, καὶ συλλογισθῇ τὰ ἔτη τῆς πρὸς αὐτὸν αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσῃ ὅ ὑπὲρ ἔχει τῷ ἀνθρώπῳ, ὃ ἀπέδωκε αὐτῷ καὶ ἐπ' ἀνελύσῃ εἰς τὴν κατάχρυσιν αὐτοῦ. * ἐδωκεν δὲ μὴ ὑπορῇ ἢ χεὶρ αὐτοῦ τὸ ἱκανὸν ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ, καὶ ἔσται ἡ πρὸς αὐτὸν αὐτῷ ἕως τοῦ ἔτους τῆς ἀφέσεως, καὶ ἐξελεύσεται εἰς τὴν κατάχρυσιν αὐτοῦ. * καὶ εἰάν τις ἀποδῶται οἰκίαν οἰκητὴν ἐν πόλει τετειχισμένην, & ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς, ἕως πληρωθῇ ὁ ἐνιαυτὸς ἡμερῶν ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς. * ἐδωκεν δὲ μὴ λυτρωθῇ ἕως πληρωθῇ ὁ ἐνιαυτὸς ὅλης, κυρωθῇ ἡ οἰκία ἢ οὐκ ἔσται ἐν τῇ πόλει τῇ ἐχούσῃ τείχος βεβαίως τῷ κτισαμῶν αὐτῷ εἰς τὰς γενεὰς αὐτοῦ, & οὐκ ἐξελεύσεται ἐν τῇ ἀφέσει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

- ¹⁴ Et quando vendideris venditionem proximo tuo, aut quando emeris de manu proximi tui, non decipiat vir fratrem suum.
¹⁵ Iuxta numerum annorum post iubileum emes à proximo tuo, iuxta numerum annorum frugum vendet tibi. ¹⁶ Secundum multitudinem annorum multiplicabis emptionem, & secundum paucitatem annorum minues emptionem: quia numerum frugum vendit tibi.
¹⁷ Et non decipiet vir proximum suum. timebisque Deum tuum, quia ego dominus Deus vester. ¹⁸ Et facietis legitima mea, & iudicia mea custodietis: facietisque ea, & habitabitis confidenter in terra. ¹⁹ Dabitque terra fructum suum, & comedetis in saturitatem, & habitabitis confidenter in ea. ²⁰ Et si dixeritis: Quid manducabimus in anno septimo: ecce non seminabimus nec colligemus fructus nostros.
²¹ Mandabo benedictionem meam vobis in anno sexto, & faciet fructus pro tribus annis. ²² Seretisque anno octauo, & comedetis de fructu veteri usque ad annum nonum: donec veniant fructus eius edetis vetera. ²³ Terra autem non vendetur in perpetuum, quia mea est terra: aduenæ enim & coloni estis vos coram me.
²⁴ Et in omni terra possessionis vestræ dabitur redemptionem terræ.
²⁵ Quando pauper factus fuerit frater tuus, & vendiderit de possessione sua, veniet redemptor eius qui propinquus est ei, & redimet quod frater suus vendidit. ²⁶ Vir autem cui non fuerit redemptor, & attigerit manus eius, & inuenerit quantum sufficit ad redemptionem eius:
²⁷ Computabit annos venditionis, & reddet quod amplius fuerit viro cui vendidit, & reuertetur ad possessionem suam. ²⁸ Et si non inuenerit manus eius quantum sufficit ut reddat ei, erit illud quod vendidit in manu emptoris eius usque ad annum iubilei: & egredietur in iubileo, & reuertetur ad possessionem suam. ²⁹ Vir autem qui vendiderit domum habitationis intra urbis murum, erit redemptio eius donec impleatur annus venditionis, tanto tempore erit redemptio eius. ³⁰ Et si non fuerit redempta donec compleatur annus integer, erit domus quæ est in urbe murata illius qui emit eam in perpetuum in generationibus suis: non egredietur in iubileo.

31 * ובתי החצרים אשר אין להם חמור סביב
על שדה הארץ יחשב גאלו תהיה לו וביבל
32 יצא * וערי הלויים בתי ערי אחוזתם גאלת
33 עולם תהיה ללויים * ואשר יגאל מן הלויים
ויצא ממכר בית ועיר אחוזתו ביבל כי בתי ערי
הלויים הווא אחוזתם בתוך בני ישראל :
34 * ושדה מגרש עריהם לא ימכר כי אחוזת עולם
הווא להם : * וכי ימוך אחיך ומטה ידו
35 עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך : * אל תקח
מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך :
37 * את כסףך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן
38 אכלך : * אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי
אתכם מארץ מצרים לתת לכם ארץ כנען
39 להיות לכם לאלהים : * וכי ימוך אחיך
40 עמך ונמכר לך לא תעבד בו עבדת עבד : * כשכיר
41 בתושב יהיה עמך עד שנת היבל יעבד עמך : * ויצא
מעמך הוא ובניו עמו ושב אל משפחתו ואל אחוזת
42 אבותיו ישוב : * כי עבדי הם אשר הוצאתי אתם
43 מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד : * לא תדרה
44 בו בפרך ויראת מאלהיך : * ועבדך ואמתך אשר
יהיו לך מארץ הגוים אשר סביבתיכם מהם תקנו
45 עבד ואמה : * וגם מבני התושבים הגרים עמכם
מהם תקנו וממשפחתם אשר עמכם אשר הולידו
46 בארצכם והיו לכם לאחוזת : * והתנחלתם אתם
לבניכם אחריכם לרשת אחוזה לעלם בהם תעבדו
ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תדרה בו
47 בפרך : * וכי תשיג יד גר ותושב עמך ומך
אחיד עמו ונמכר לגר תושב עמך או לעקר משפחת
48 גר : * אחרי נמכר גאלו תהיה לו אחד מאחיו
יגאלנו :

31 * Sin autem in villa fuerit domus quæ mu-
ros non habet, agrorum iure vendetur. Si an-
te redempta non fuerit, in iubileo reuertetur
32 ad dominum suum. * Ædes Leuitarum quæ
in vrbibus sunt, semper possunt redimi.
33 * Si redempti non fuerint, in iubileo re-
uertentur ad dominos : quia domus vrbium
Leuitarum pro possessionibus sunt inter fi-
34 lios Israel. * Suburbana autem eorum non
veniant, quia possessio sempiterna est.
35 * Si attenuatus fuerit frater tuus & infir-
mus manu, susceperis eum quasi aduenam &
36 peregrinum, & vixerit tecum : * Ne accipias
vsuras ab eo, nec amplius quam dedisti. Time
Deum, vt viuere possit frater tuus apud te.
37 * Pecuniam tuam non dabis ei ad vsuram,
F & frugum superabundantiam non exiges.
38 * Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos
de terra Ægypti, vt darem vobis terram Cha-
39 naan, vt essem vester Deus. * Si pauperta-
tate cõpulsus vendiderit se tibi frater tuus,
non eum opprimes seruitute famulorum :
40 * Sed quasi mercenarius & colonus erit. vs-
que ad annum iubileum operabitur apud te :
41 * Et postea egredietur cum liberis suis, &
reuertetur ad cognationem & ad possessio-
nem patrum suorum.
42 * Mei enim serui sunt, & ego eduxi eos de
terra Ægypti. non veniant conditione ser-
43 uorum. * Ne affligas eum per potentiam,
sed metuito Deum tuum.
44 * Seruus & ancilla sint vobis de nationi-
bus quæ in circuitu vestro sunt,
45 * Et de aduenis qui peregrinantur apud
vos, vel qui ex his nati fuerint in terra vestra.
Hos habebitis famulos, & hæreditario iure
transmittetis ad posteros,
46 * Ac possidebitis in æternum. fratres au-
tem vestros filios Israel ne opprimatis per po-
47 tentiam. * Si inualuerit apud vos manus ad-
G uenæ atq; peregrini, & attenuatus frater tuus
vendiderit se ei, aut cuiquam de stirpe eius :
48 * Post venditionem potest redimi. qui vo-
luerit ex fratribus suis, redimet eum :

תרגום אונקלוס

31 * ובתי פצחיה דלית להון שור מקף סחור סחור על חקל ארעא יתחשבון פרקנא יהי להון וביבלא יפקון : * וקרני ליונאי בתי
קרני אחסנתהון פרקן עלם יהי ליונאי : * ודיפרוק מן ליונאי ויפקון זביני ביתא וקרני אחסנתיה ביובלא ארי בתי קרני ליונאי יהי
32 * אחסנתהון בגו בני ישראל : * וחקל רוח קרניהון לא יודבן ארי אחסנת עלם הוא להון : * וארי יתמסכן אחוך ותמוט ידו עמך
33 * ויתקייף ביה דגיר ותותב עמך : * לא תיסב מיניה חבליא ורבייתא ותרחל מאלהך ויחי אחוך עמך : * ית כסףך לא תתן לית
34 * בחבליא וברבייתא לא תתן מיכלך : * אגא ויי אל תכון דאפיקית יתכון מארעא דמצרים למתן לכוז ית ארעא דכנען למתן לכוז לאלה :
35 * וארי יתמסכן אחוך עמך ויודבן לך לא תפלח ביה פלח עבדן : * באגירא כחותבא יהי עמך עד שתא דיובלא יפלח עמך : * ויפוק
מעמך הוא ובנתי עמיה ויחוב לזרעיתיה ולאחסנת אבותיה יתוב : * ארי עבדי אינת דאפיקית יתהון מארעא דמצרים לא יודבנן זבון
36 * עבדן : * לא תפלח ביה בקשיו ותרחל מאלהך : * ועבדך ואמתך דיהון לך מן בני עממא די בסחרניכו מנהון תקנון עבדן
37 * ואמחן : * ואף מבני חותבא ערליא ודירין עמכו מנהון תקנון ומזרעיתהון דעמכו דאתילידו בארעכון ויהון לכוז לאחסנא :
38 * ותחסנן ויהון לבניכו בתרכון למירת אחסנא לעלם בהון תפלחון ובאחיכו בני ישראל גבר באחיה לא תפלח ביה בקשיו : * וארי
39 * תרביק יד ערל ותותב עמך ויתמסכן אחוך עמיה ויודבן לערל תותב דעמך או לארסאי מזרעית גירא : * בתר דאודבן פרקנא יהי
40 * ליה חר מאחותיה ופרקניה :

* At domus quæ in villis, quibus non est in ipsis
 murus in circuitu, ad agrum terræ computabuntur
 redimibiles semper. istæ erunt & in remissione egre-
 dientur. * Et vrbes Leuitarum domus urbium
 possessionis eorum redimibiles semper erunt Levi-
 tis. * Et qui redemerit à Leuitis, & exibat
 venditio domorum urbis possessionis eorum in re-
 missione: quoniam domus urbium Leuitarum hæc
 possessio eorum in medio filiorum Israel. * Et agri
 segregati in urbibus eorum non vendentur: quo-
 niam possessio sempiterna hoc eorum est. * Si autem
 pauper fuerit frater tuus, & impotens erit mani-
 bus suis apud te, auxiliaberis ei vt aduenæ & pe-
 regrino, & viuet tecum. * Non accipies ab eo
 vsuram, neque in multitudine. & timebis Deum
 tuum, & viuet frater tuus tecum. * Argentum
 tuum non dabis ei in vsura, & in superabundantia
 non dabis ei escas tuas: * Ego dominus Deus ve-
 ster, qui eduxi vos de terra Egypti, vt darem vo-
 bis terram Chanaan, vt essem vester Deus. * Si
 autem humiliatus fuerit frater tuus apud te, & ven-
 ditus fuerit tibi, non seruiet tibi seruitutem serui,
 * Vt mercenarius vel colonus erit tibi: vsque ad
 annum remissionis operabitur apud te: * Et egredie-
 tur in remissione à te ipse, & filij eius secum: & re-
 dabit in generationem eius, & in possessionem pa-
 ternam eius reuertetur. * Quoniam serui mei sunt
 hi, quos eduxi de terra Egypti. non vendentur in
 venditione serui. * Non affliges eum in labore: et
 timebis Deum tuum. * Et seruus & ancilla qui-
 cunque fuerint tibi ex gentibus, quicunque in cir-
 cuitu tuo sunt, ab eis possidebitis seruum & ancil-
 lam: * Et à filiis colonorum existentium in vobis,
 ab his possidebitis, et à cognationibus eorum qui vo-
 bis cum quicunque fuerint in terra vestra, sint vobis
 in possessionem. * Et participabitis eos filiis vestris
 post vos. & erunt vobis possessi in æternum; ipsos in
 seruitutem redigetis. at ex fratribus vestris filiorum
 Israel, vnusquisque fratrem suum non affliget eum
 in laboribus. * Si autem inuenerit manus aduenæ
 vel coloni qui apud te, & inops frater tuus venda-
 tur aduenæ vel colono qui apud te, vel ex stirpe ad-
 uenæ, * Postquam venditus fuerit ipse, redemptio
 erit ei. vnus de fratribus eius redimet illum.

* αἱ δὲ οἰκίαι αἱ ἐν ἐκκλησίαις, αἷς οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς τεῖχος
 κύκλω, ὡς τὸν ἀγρὸν τῆς γῆς λογιζόμεναι) λυτῶσαι δια-
 παντὶς. αὐταὶ ἔσονται) καὶ ἐν τῇ ἀφέσει ἐξελεύσονται. * καὶ
 αἱ πόλεις τῶν λουιτῶν οἰκίαι τῶν πόλεων κατὰ χάριτος αὐτῶν
 λυτῶσαι διαπαντὶς ἔσονται τοῖς λουιταῖς. * καὶ ὁ δὲ λυ-
 τώσων) ὡς τῶν λουιτῶν. * καὶ ἐξελεύσεται) ἡ διαπραγμ-
 οῦσι πόλεως κατὰ χάριτος αὐτῶν ἐν τῇ ἀφέσει, ὅτι οἰκίαι τῶν
 πόλεων τῶν λουιτῶν αὐτῶν ἡ κατὰ χάριτος αὐτῶν ἐν μέσῳ ἡμῶν
 Ἰσραὴλ. * καὶ ὁ ἀγρὸς ὁ ἀφωρισμένος ἐν ταῖς πόλεσιν αὐ-
 τῶν ἐπὶ ἀθήσει, ὅτι κατὰ χάριτος αἰώνιος τοῦτο αὐτῶν ἔστιν.
 * ἐὰν δὲ πένῃ) ὁ ἀδελφός σου καὶ ἀδυνατήσῃ ταῖς χερσὶν
 αὐτοῦ ὡς τῶν λουιτῶν αὐτοῦ ὡς ὁ πτωχὸς σου, & πε-
 γρῖνος, & ζήσῃ) μετ' αὐτοῦ. * οὐ λήψῃ παρ' αὐτοῦ ἴκον, οὐδ' ἐπὶ πᾶσι ἡμέραις. &
 φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου, καὶ ζήσεται ὁ ἀδελφός σου μετ' αὐτοῦ.
 * ὅτι δὲ γυμνὸν σε ἐδώκες αὐτῷ ἐν τόκῳ, καὶ ἐπὶ πλεονασ-
 μῷ ἐδώκες αὐτῷ τὰ βρώματά σου. * ἐγὼ κύριος ὁ θεός ὑμῶν,
 ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, & δουλεύατε ὑμῖν τὴν γῆν
 χαναναίαν, ὥς ἐσιν αὐτῷ θεός. * ἐὰν δὲ ταπεινωθῇ ὁ ἀδελφός
 σου ὡς τῶν λουιτῶν, καὶ πτωχὸς σου, οὐ δουλεύσει σοι οἰκέτης.
 * ὡς μισθωτὸς ἢ παροίκος ἔσται σοι, ὥς τῶν ἐν αὐτῷ ἀφέ-
 σεως ἐργάτης) ὡς τῶν λουιτῶν. * καὶ ἐξελεύσεται) ἐν τῇ ἀφέσει ἀπὸ
 σοῦ αὐτός, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, & ἀπελεύσεται) εἰς τὴν
 γῆν αὐτοῦ, & εἰς τὴν κατάχρυσιν τὴν πατρικίαν αὐτοῦ ἀπο-
 δραμεῖται. * διότι οἰκέται μὲν εἰσὶν ἐν αὐτῷ, οὐδ' ἐξήγαγον ἐκ
 γῆς αἰγύπτου. ἐπὶ ἀθήσει) ἐν πτώσει οἰκέτης σου. * & κατὰ-
 τενεῖς αὐτὸν ἐν τῇ μόχθῳ, & φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου. * καὶ παῖς
 & παιδίσκη) οἱ αὐτοὶ ἡρώωνταί σοι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ὅσοι κύκλω σε
 εἰσὶν ἀπ' αὐτῶν κτήσεται) δουλὸν καὶ δούλῳ. * καὶ ἀπὸ
 τῶν ἡμῶν τῶν παροίκων τῶν ὄντων ἐν ὑμῖν ἀπὸ τούτων κλήσεται,
 καὶ ἀπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῶν τῶν μετ' αὐτοῦ οἱ αὐτοὶ ἡρώωνται
 ἐν τῇ γῇ ὑμῶν ἔσονται ὑμῖν εἰς κατάχρυσιν. * καὶ κατὰ με-
 ρεῖτε αὐτοῦ τοῖς τέκνοις ὑμῶν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἔσονται ὑμῖν
 κατὰ χάριτος, εἰς τὸν αἰῶνα αὐτοῦ κατὰ δουλώσειεν. ἡ δὲ ἀδελ-
 φὸς ὑμῶν τῶν ἡμῶν Ἰσραὴλ, ἕκαστος) τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ & κατὰ
 τενεῖς αὐτὸν ἐν τοῖς μόχθοις. * ἐὰν δὲ δύσῃ ἡ χεὶρ) ὁ πτωχὸς
 σου ἢ τὸ παροίκου τοῦ ὡς τῶν λουιτῶν σοι, καὶ ἀπορηθεῖς ὁ ἀδελφός σου
 πτωχὸς) τῷ πτωχῷ σου ἢ τῷ παροίκῳ τῷ ὡς τῶν λουιτῶν σοι, ἢ ἐκ γῆ-
 τῆς πτωχολύτῳ. * μετ' αὐτὸν) πτωχὸς αὐτοῦ, λυτῶσις ἔσται
 αὐτοῦ. εἰς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ λυτῶσιν) αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Aedes autem ruris quod non habet murum per circuitum, sicut ager terræ existimabuntur: redemptio erit eis, & in iubileo egredientur.
 32 Et vrbes Leuitarum, & domus urbium possessionum suarum in æternum possunt redimi: redemptio enim sempiterna erit Leuitis. 33 Et qui de Leuitis redemerit, egredietur venditio domus & urbis possessionis eius in iubileo: quia domus urbium Leuitarum sunt possessio eorum in medio filiorum Israel. 34 Ager autem spacijs urbium suarum non vendetur, quia possessio sempiterna est eis. 35 Et quando pauper fuerit frater tuus, & declinauerit manus eius ad te, suscipies eum quasi aduenam & inquilinum, & viuet tecum. 36 Non accipies ab eo vsuram neq; fœnus: & timebis Deum tuum, & viuet frater tuus tecum. 37 Argentum tuum non dabis ei ad vsuram, & pro fœnore non dabis cibum tuum. 38 Ego dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Egypti, vt darem vobis terram Chanaan, vt essem vobis in Deus. 39 Si autem pauper factus fuerit frater tuus tecum, & vendiderit se tibi, non seruiat tibi seruitute famulorum: 40 Quasi mercenarius & quasi colonus erit tecum: vsque ad annum iubilei seruiet tibi. 41 Egredieturque à te ipse & filij eius cum eo, & reuertetur ad cognationem suam, & ad possessionem patrum suorum reuertetur: 42 Quia serui mei sunt, quos eduxi de terra Egypti: non vendantur venditione seruorum. 43 Non seruiat tibi seruitute dura: & timebis Deum tuum. 44 Seruus autem tuus & ancilla tua sint tibi de filiis populorum qui sunt in circuitu vestro: ex eis possidebitis seruos & ancillas. 45 De filiis quoque incolarum incircuncisorum qui habitant vobiscum ex eis possidebitis, & de cognationibus suis quæ sunt vobiscum quæ nate sunt in terra vestra, eruntque vobis in possessionem. 46 Et dimittetis eos in possessionem filiis vestris post vos, vt possideant eos in æternum, & seruiant eis. Fratres autem vestri filij Israel non seruiant seruitute dura: neque vir dominetur fratri sui grauiter. 47 Et quando inualuerit manus incircuncisi incolæ qui habitat apud te, & pauper factus fuerit frater tuus apud illum, & vendiderit se incircunciso incolæ qui est apud te, aut cuiquam de cognatione peregrini: 48 Postquam venditus fuerit, redemptio erit ei: vnus de fratribus suis redimet eum.

49 * וְאִם דָּדוֹ אֶחָד בֶּן דָּדוֹ יִגְאָלֵנוּ אֶחָד מִשְׁאֵר בָּשָׂרוֹ
מִמֶּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאָלֵנוּ אֶחָד הַשְּׁנַיִם יָדוֹ וְנִגְאָל׃
50 * וְחָשֵׁב עִם קָנָהּ מִשְׁנֵת הַמָּכָר לֹא עַד שְׁנַת הַיָּבֵל
וְהָיָה כֶּסֶף מִמֶּכָר בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ׃
51 * אִם עוֹד רַבּוֹת בְּשָׁנִים לִפְיֵהוּ יֵשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף
מִקְנָתוֹ׃ * וְאִם מְעוֹט נִשְׂאָר בְּשָׁנִים עַד שְׁנַת הַיָּבֵל
52 * וְחָשֵׁב לֹא כִפְיִי שְׁנֵי יָשִׁיב אֶת גְּאֻלָּתוֹ׃ * כִּשְׂכִיר שְׁנָה
53 בְּשָׁנָה יִהְיֶה עִמּוֹ לֹא יֵרְדּוּ בְּפֶרֶךְ לַעֲיֹנֶיךָ׃ * וְאִם
54 לֹא יִגְאָל בְּאֵלָה וַיֵּצֵא בְּשַׁנַּת הַיָּבֵל הוּא וּבְנֵי עִמּוֹ׃
55 * כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עַבְדֵי הֵם אֲשֶׁר הוּצֵאתִי
אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

כו

אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
* לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִם וּפֶסֶל וּמִצֵּבָה לֹא תִקְיִמוּ
לָכֶם וְאֲבָן מִשְׁכִּיֹּרֶת לֹא תִתְּנוּ בְּאֶרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת
עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ
וּמִקֳּדְשֵׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה׃
* אִם בְּחֻקְתִּי תִלְכוּ וְאֶת
מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם׃ * וְנָתַתִּי גִשְׁמִיכֶם
בְּעֵתָם וְנִתְּנָה הָאָרֶץ יְבֹלָה וְעֵץ הַשָּׁדֶה יִתֵּן פְּרִיֹו׃
* וְהָשִׁיג לָכֶם דִּישׁ אֶת בָּצִיר וּבָצִיר יֵשֶׁן אֶת זֶרַע
וְאָכַלְתֶּם לֶחֱמֶכֶם לְשֹׁבַע וַיִּשְׂבַּחְתֶּם לְבָטָח בְּאֶרְצְכֶם׃
* וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בְּאֶרֶץ וַיִּשְׁכַּחְתֶּם וְאֵין מִחְרִיד וְהַשְׁבַּתִּי
חַיָּה רְעָה מִן הָאָרֶץ וְחָרֵב לֹא תִעֲבֹר בְּאֶרְצְכֶם׃
* וְרִדְפְתֶּם אֶת אֹיְבֵיכֶם וְנָפְלוּ לִפְנֵיכֶם לְחָרֵב׃
* וְרִדְפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָרָה וּמֵאָה מִכֶּם רַבְּבָרָה
יִרְדְּפוּ וְנָפְלוּ אֹיְבֵיכֶם לִפְנֵיכֶם לְחָרֵב׃ * וּפְגִיתִי
אֱלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי אֶתְכֶם וְהִרְבִּיתִי אֶתְכֶם וְהִקְיִמְתִּי
אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם׃ * וְאָכַלְתֶּם יֶשֶׁן נוֹשֵׁן וַיִּשֶׁן מִפְּנֵי
חֶדֶשׁ תּוֹצִיאוּ׃

49 * Et patruus, & patruelis, & consanguineus
& affinis. Sin autem & ipse potuerit, redimet
50 se; * Supputatis dumtaxat annis à tempore
venditionis suæ, vsque in annum iubileum:
& pecunia qua venditus fuerat iuxta anno-
rum numerum, & ratione mercenarij suppu-
51 tata. * Si plures fuerint anni qui remanent
vsque ad iubileum, secundum hos reddet &
52 precium. * Si pauci, ponet rationem cum
eo iuxta annorum numerum, & reddet emp-
53 tori quod reliquum est annorum: * Qui-
bus antè seruiuit mercedibus imputatis. Non
affliget eum violenter in conspectu tuo.
54 * Quod si per hæc redimi non potuerit, an-
55 no iubileo egredietur cum liberis suis. * Mei
enim sunt serui filij Israel, quos eduxi de terra
Ægypti.

CAP. XXVI.

A E Go Dominus Deus vester:
1 * Non facietis vobis idolum & sculpti-
le, nec titulos erigeris, nec insignem lapidem
ponetis in terra vestra, vt adoretis eum. Ego
2 enim sum dominus Deus vester. * Custodite
sabbata mea, & pauete ad sanctuarium meū.
3 Ego Dominus. * Si in præceptis meis ambu-
laueritis, & mandata mea custodieritis, & fece-
4 ritis ea: * Dabo vobis pluvias temporibus
suis, & terra gignet germen suum, & pomis ar-
5 bores replebuntur. * Apprehendet messium
tritura vindemiam, & vindemia occupabit se-
6 mentem: & comedetis panem vestrum in sa-
turitate, & absque pauore habitabitis in terra
7 vestra. * Dabo pacem in finibus vestris:
dormietis; & non erit qui exterreat. auferam
8 malas bestias, & gladius non transibit termi-
9 nos vestros. * Persequemini inimicos ve-
stros, & corruent coram vobis.
10 * Persequentur quinque de vestris centum
alienos, & centum de vobis decem millia. ca-
dent inimici vestri gladio in conspectu vestro.
11 * Respiciam vos, & crescere faciam: multi-
plicabimini, & firmabo pactum meum vobis-
12 cum. * Comedetis vetustissima veterum,
& vetera nouis superuenientibus proiicietis.

תרגום אונקלוס

49 * וְאִם אֶחָד מִבְּנֵי דָדוֹ אֶחָד מִבְּנֵי דָדוֹ יִגְאָלֵנוּ אֶחָד מִשְׁאֵר בָּשָׂרוֹ
מִמֶּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאָלֵנוּ אֶחָד הַשְּׁנַיִם יָדוֹ וְנִגְאָל׃
50 * וְחָשֵׁב עִם קָנָהּ מִשְׁנֵת הַמָּכָר לֹא עַד שְׁנַת הַיָּבֵל
וְהָיָה כֶּסֶף מִמֶּכָר בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ׃
51 * אִם עוֹד רַבּוֹת בְּשָׁנִים לִפְיֵהוּ יֵשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף
מִקְנָתוֹ׃ * וְאִם מְעוֹט נִשְׂאָר בְּשָׁנִים עַד שְׁנַת הַיָּבֵל
52 * וְחָשֵׁב לֹא כִפְיִי שְׁנֵי יָשִׁיב אֶת גְּאֻלָּתוֹ׃ * כִּשְׂכִיר שְׁנָה
53 בְּשָׁנָה יִהְיֶה עִמּוֹ לֹא יֵרְדּוּ בְּפֶרֶךְ לַעֲיֹנֶיךָ׃ * וְאִם
54 לֹא יִגְאָל בְּאֵלָה וַיֵּצֵא בְּשַׁנַּת הַיָּבֵל הוּא וּבְנֵי עִמּוֹ׃
55 * כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עַבְדֵי הֵם אֲשֶׁר הוּצֵאתִי
עִבְרֵי אֵינוֹן דְּאִפְיִקִית יִתְּחוּן מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

כו

אֲנִי וְיִי אֱלֹהֵיכֶם׃
1 * לֹא תַעֲבֹדוּן לִכּוֹן שַׁעֲנָן וְעֵלִים וְקִמָּא לֹא תִקְיִמוּן לִכּוֹן וְאֲבָן מִגִּידָא
לֹא תִתְּנוּן בְּאֶרְצְכֶם לְמִסְגָּר עֲלֵהּ אֲרִי אֲנִי וְיִי אֱלֹהֵיכֶם׃
2 * יִתְּ יוֹמֵי שְׁבִיָּא דִּילִי תִשְׁרֹן וְלִבִּית מִקְדָּשִׁי תִתְּחוּן דְּחִלִין אֲנִי וְיִי אֱלֹהֵיכֶם׃
3 * אִם בְּקִימֵי
4 * וְאִתְּוֹן מִסְרִיכּוֹן בְּעִידָנְהוֹן וְתִתְּוֹן אֶרְעָא עֲלֵלְתָהּ וְאֵילָן חֲקֵלָא יִתְּוֹן אִיבִיָּה׃
5 * וַיַּעֲרֵעַ לִכּוֹן דִּישָׁא
לְקִטְפָא וְקִטְפָא יַעֲרֵעַ לְאִפּוֹקִי בְּרִי וְרֵעָא וְתִיכְלוֹן לְחִמְכוֹן לְמִשְׁבַּע וְתִחְבּוֹן לְרוּחָן בְּאֶרְצְכֶם׃
6 * וְאִתְּוֹן שְׁלָמָא בְּאֶרְעָא וְתִשְׁרֹן וְלִית דְּמִנִּיר וְאִבְטָל
חִיתָא בִּישְׁתָּא מִן אֶרְעָא וְדִקְטָלִין בְּחִרְבָא לֹא יַעֲרִידוּן בְּאֶרְצְכֶם׃
7 * וְתִרְדְּפוּן יִתְּ בְּעָלֵי דְבִיכּוֹן וְיִפְלוּן קְדָמִיכּוֹן לְחִרְבָא׃
8 * וְיִרְדְּפוּן מִכֶּכֶן חֲמִשָּׁה
לְמֵאָרָה וּמֵאָה מִכֶּכֶן לְרַבּוּתָא יַעֲרִידוּן וְיִפְלוּן בְּעָלֵי דְבִיכּוֹן קְדָמִיכּוֹן לְחִרְבָא׃
9 * וְאִתְּפִנִי בְּמִימְרֵי לְאֻמְבָּא לִכּוֹן וְאִפְשִׁי יִתְּחוּן וְאִסְגִּי יִתְּחוּן וְאִקְיִם
יִתְּ קִימֵי עִמְכוֹן׃
10 * וְתִיכְלוּן עֲתִיקָא דְעִתִּיק וְעִתִּיקָא מִן קֳדָם חֲרָתָא חֲפִנָן׃

* Frater patris eius, vel filius fratris patris eius redimet illum, vel de propinquis carnum eius ex tribu eius redimet eum. si autem abundans manibus suis redemerit seipsum, * Et computabit erga eum qui emit illum ab anno quo vendidit seipsum ei, usque ad annum remissionis. & erit argentum venditionis eius, ut dies mercenarij: annū ex anno erit cum eo. * Si autem alicui plus annorum sit, ad hæc reddet redemptionem eius ab argento venditionis eius. * Si autem parum reliquum fuerit ab annis in annum remissionis, & computabit ei iuxta annos eius, & reddet redemptionem eius. * Ut mercenarius: annum ex anno erit cum eo. non affliges eum in labore coram te. * Si autem non redemptus fuerit iuxta hæc, & exibit in anno remissionis ipse, & filij eius cum eo: * Quoniam mei filij israel serui famuli mei hi sunt, quos eduxi de terra Ægypti.

CAP. XXVI.

Ego dominus Deus vester:

* Non facietis vobis ipsis manu facta, neque sculptilia, neque statuam erigetis vobis, neque lapidem insignem erigetis in terra vestra ad adorandum eum: ego dñs Deus vester. * Sabbata mea seruabitis, & à sanctuario meo timebitis: ego Dñs.

* Si in præceptis meis ambulaueritis, & mandata mea obseruaueritis, & feceritis ea:

* Et dabo pluuiam vobis in tempore suo, et terra dabit germina sua, & ligna camporum reddent fructum suum. * Et apprehendet vobis tritura vindemiam, & vindemia apprehendet sementem. & comedetis panem vestrum ad saturitatem. & habitabitis cum securitate in terra vestra:

* Et dabo pacem in terra vestra: & dormietis, & non erit vos exterrens. & perdam bestias malas ex terra vestra; et bellum non transibit per terram vestram. * Et persequemini inimicos vestros, & cadent coram vobis in cade. * Et persequentur ex vobis quinque centum, & centum ex vobis persequentur decem millia. et cadent inimici vestri coram vobis gladio. * Et respiciam super vos, & crescere faciā vos, & multiplicabo vos: et statuā pactū meum vobiscū. * Et comedetis et antiqua antiquorū, et antiqua ex cōspectu nouorū efferetis.

49 * ἀδελφός πατρός αὐτοῦ, ἢ υἱός ἀδελφοῦ πατρός αὐτοῦ λυτρώσει αὐτόν, ἢ ἀπὸ τῶν οἰκείων τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἐκ τῆ φυλῆς αὐτοῦ λυτρώσει αὐτόν. ἐάν δὲ ὑποβῇ τοῖς χερσὶν αὐτοῦ, λυτρώσει αὐτόν. * καὶ συλλογίζεται πρὸς τὸν κεκτημένον αὐτόν ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐπὶ ᾧ ἔδωκεν αὐτὸν αὐτῷ ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως. καὶ ἔσται τὸ ἀργύριον τῆς πράσεως αὐτοῦ ὡς ἡμέραι μισθοῦ. 51 ἔτος ἕξ ἔτος ἔσται μετ' αὐτοῦ. * ἐάν δὲ πλεῖον τῶν ἐτῶν ᾗ πρὸς ταῦτα ἀποδώσῃ τὰ λύτρα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου τῆς πράσεως αὐτοῦ. * ἐάν δὲ ὀλίγον κατελείφῃ ἀπὸ τῶν ἐτῶν εἰς τὸν ἐνιαυτόν τῆς ἀφέσεως, & συλλογίζεται αὐτῷ κατὰ τὰ ἔτη αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσει τὰ λύτρα αὐτοῦ ὡς μισθὸς, ἐνιαυτόν ἕξ ἐνιαυτοῦ ἔσται μετ' αὐτοῦ. οὐ κατεσθίει αὐτόν ἐν μόχθῳ ἐνώπιόν σου. * ἐάν δὲ μὴ λυτρώται κατὰ ταῦτα, καὶ ἔξηλθῃ ἐν πᾶσι τῆς ἀφέσεως αὐτοῦ, καὶ τὰ παῖδιά αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. 55 * ὅτι ἐμοὶ ὁ υἱὸς ἰσραὴλ οἰκέται παῖδες μου οὗτοί εἰσιν, οὓς ἐξήγαγον ἐκ γῆς αἰγύπτου.

κς.

1 Εγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * οὐ ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς χειροποίητα, οὐ γλυπτά, οὐδὲ στήλην ἀνάσσετε ὑμῖν, οὐδὲ λίθον σκοπὸν σήσετε ἐν τῇ γῇ ὑμῶν προσκυνοῦσαι αὐτὰ. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * τὰ ἑβραῖά μου φυλάξετε, καὶ ἀπὸ τῶν ἀγίων μου φοβηθήσεσθε, ἐγὼ κύριος. * ἐάν ἐν τοῖς περὶ ἁμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάξετε, καὶ ποιήσητε αὐτάς. * καὶ δώσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ ἁνθήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ἔσθλα τῶν πεδίων ἀποδώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν. * καὶ κατελήψεται ὑμῖν ὁ ἀλωητὴς τὸν τευγῆτον, καὶ ὁ τευγῆτης κατελήψει τὸν σπόρον, καὶ φάγετε τὸν ἄρτον ὑμῶν εἰς πλησμονὴν. καὶ κατοικήσετε μετ' ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν. * καὶ δώσω εἰρήνην ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, καὶ κοιμηθήσεσθε, & οὐκ ἔσται ὑμῶν ὁ ἐκφοβῶν. καὶ ἀπολώσθῃ πονηρὰ ἐκ τῆς γῆς ὑμῶν, & πόλεμος οὐ διελεύσεται διὰ τῆς γῆς ὑμῶν. * καὶ διώξετε ὅτι ἐχθροὶ ὑμῶν, καὶ πεποιῶται ἐνώπιον ὑμῶν ἐν φόβῳ. 8 * καὶ διώξοντες ὑμῶν πάντες ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐκ τῆς γῆς διώξοντες μισθιάδας. καὶ πεποιῶται ἐχθροὶ ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν μαχαίρα. * καὶ ἐπιβλέψω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ αὐξήσω ὑμᾶς, καὶ πληθυνώ ὑμᾶς, καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μετ' ὑμῶν. * καὶ φάγετε καὶ παλαιὰ παλαιῶν, & παλαιὰ ἐκ τοῦ σπέρματος νέων ἐξοίσετε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

49 Aut pater eius, aut filius patris sui, aut consanguineus carnis suae de cognatione sua redimet eum: aut si valuerit manus eius, redimet se. 50 Et computabit cum emptore suo ab anno quo vendidit se ei, usque ad annum iubilei. & erit argentum venditionis suae iuxta numerum annorum, iuxta dies mercenarij erit cum eo. 51 Si plures fuerint anni, iuxta eos reddet redemptionem suam de argento emptionis suae. 52 Et si pauci anni remanserint usque ad annum iubilei, computabitur ei, iuxta annos eius reddet redemptionem suam. 53 Sic mercenarius singulorum annorum erit apud eum: non seruiet ei violenter ante oculos tuos. 54 Si autem per hæc non fuerit redemptus, egredietur in anno iubilei ipse & filij eius cum eo: 55 Quia serui mei sunt filij israel, quos eduxi de terra Ægypti.

CAP. XXVI.

Ego Dominus Deus vester. * Non facietis vobis idola, nec imaginem, & statuam non erigatis vobis: & lapidem adorationis non facietis in terra vestra, ut adoretis super eum: quia ego Dominus Deus vester. * Dies sabbatorum meorum custodite, & domum sanctuarij mei metuite, ego Dominus. * Si in legitimis meis ambulaueritis, & præcepta mea custodieritis, & feceritis ea: * Dabo pluuiam vestram in temporibus suis, & dabit terra fructum suum, & arbor agri dabit poma sua. * Et apprehendet vobis tritura vindemiam, & vindemia apprehendet pullulationem sementis: & comedetis panem vestrum in saturitate, & habitabitis confidenter in terra vestra. * Daboque pacem in terra: & manebitis, & non erit qui commoueat vos. & cessare faciam bestiam malam de terra: & occidentes gladio non transibunt per terram vestram. * Et persequemini inimicos vestros, & corruent coram vobis in gladio. * Persequenturque quinque ex vobis centum, & centum ex vobis fugabunt decem millia. & cadent inimici vestri coram vobis in gladio. * Et aspiciam vos in verbo meo, ut benefaciam vobis, & crescere vos faciam, & multiplicabo vos, & statuam pactum meum vobiscum. 10 Comedetisque vetera veterum, & vetera propter noua efferetis.

11 * ונתתי משכני בתוכם ולא תגועל נפשי אתכם:
 12 * והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלהים ואתם
 13 תהיו לי לעם: * אני יהוה אלהיכם אשר
 הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהית להם עבדים
 ואשבר מטות עלכם ואולך אתכם קוממיות:
 14 * ואם לא תשמעו לי ולא תעשו ארתי כל-
 15 המצוות האלה: * ואם בחקתי תמאסו ואם את-
 משפטי תגועל נפשכם לבלתי עשו את כל מצוותי
 16 להפרכם את בריתי: * אף-אני אעשה זאת לכם
 והפקדתי עליכם בהלל את השחפת ואת הקדחת
 מכלות עינים ומדיבת נפש וזרעתם לריק וזרעכם
 17 ואכלהו איביכם: * ונתתי פני בכם ונגפתם לפני
 איביכם ורדו בכם שונאיכם ונסתם ואין רדף אתכם:
 18 * ואם עד-אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה אתכם
 19 שבע על חטאתיכם: * ושברתי את גאון עיניכם
 ונתתי את שמיכם כברזל ואת ארצכם כנחשור:
 20 * ותם לריק כחכם ולא תתן ארצכם ארתי יכולה
 21 ועץ הארץ לא יתן פרי: * ואם תלכו עמי קרי
 ולא תאבו לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבע
 22 כחטאתיכם: * והשלחתי בכם את חית השדה
 ושכלה אתכם והכריתה את בהמתכם והמעייטה
 23 אתכם ונשמו דרכיכם: * ואם באלה לא תוסרו
 24 לי והלכתם עמי קרי: * והלכתי אף-אני עמכם
 בקרי והכיתי אתכם גם-אני שבע על חטאתיכם:
 25 * והבאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית ונאספתם
 אל-עריכם ושלחתי דבר בתוכם ונתתם ביד אויב:
 26 * בשברי לכם מטה לחם ואפו עשר נשים לחמכם
 בתנור אחד והשיבו לחמכם במשקל ואכלתם ולא
 27 תשבעו: * ואם בזאת לא תשמעו לי והלכתם
 עמי בקרי:

11 * Ponam tabernaculum meum in medio ve-
 12 stri, & non abiiciet vos anima mea. * Ambula-
 bo inter vos, & ero Deus vester, vosque eritis
 13 populus meus. * Ego dominus Deus vester,
 qui eduxi vos de terra Ægyptiorum, ne ser-
 uiretis eis: & qui confregi catenas ceruicium
 14 vestrarum, vt incederetis erecti. * Quod si non
 15 audieritis me, nec feceritis omnia mandata
 mea, * Sed spreueritis leges meas, & iudicia ^{Deu. 21.}
 mea contempseritis, vt non faciatis ea quæ à
 me constituta sunt, & ad irritum perducatis
 16 pactum meum, * Ego quoque hæc faciam vo-
 17 bis: Visitabo vos velociter in egestate & ar-
 C dore, qui conficiat oculos vestros, & consu-
 mat animas vestras. Frustrà seretis sementem,
 17 quæ ab hostibus deuorabitur. * Ponam fa-
 ciem meam contra vos, & corruetis coram
 hostibus vestris, & subiiciemini his qui ode-
 18 runt vos. fugietis nemine persequente. * Sin-
 autem nec sic obedieritis mihi, addam corre-
 ptiones vestras septuplum propter peccata ve-
 19 stra: * Et conteram superbiam duritiæ vestræ.
 Dabóque vobis cælum desuper sicut ferrum,
 20 & terram æneam. * Consumetur in cassum la-
 bor vester. non proferet terra germen, nec ar-
 21 bores poma præbebunt. * Si ambulaueritis ex
 aduerso mihi, nec volueritis audire me, addâ
 plagas vestras vsq; in septuplum propter pec-
 22 cata vestra. * Emitteramque in vos bestias agri,
 D quæ consumant vos & pecora vestra, & ad
 paucitatem cuncta redeant: desertæque fient
 23 viæ vestræ. * Quod si nec sic volueritis recipere
 disciplinam, sed ambulaueritis ex aduerso
 24 mihi, * Ego quoque contra vos aduersus ince-
 dam, & percutiam vos septies propter peccata
 25 vestra. * Inducámq; super vos gladium ultorē
 foederis mei: cumque confugeritis in vrbes,
 mittam pestilentiam in medio vestri, & trade-
 26 mini in manibus hostium. * Postquam confre-
 gero baculum panis vestri, ita vt decem mu-
 lieres in vno clibano coquant panes: & red-
 E dant eos ad pondus: & comedetis, & non sa-
 27 turabimini. * Sin autem nec per hæc audieri-
 tis me, sed ambulaueritis contra me:

תרגום אונקלוס

11 * ואתן משכני בניכון ולא ירחק מימרי יתכון: 12 * ואשרי שכינתי בניכון ואהיו לכון לאלה ואתון תהון קדמי לעם: 13 * אנא ויי
 אל תכון דאפיקות יתכון מארעא דמצרים מלמחוי להון עבדין ותברית מנכון ודברית יתכון בחירותא: 14 * ואם לא תקבלון למימרי
 ולא תעבדון ית כל פקודיא תאלין: 15 * ואם בקימי תקוצון ואם ית דיני תרחיק נפשכון בדיל ולא למעבד ית כל פקודי לאשנני ית קיימי:
 16 * אף אנא אעבד דא לכון ואסער עליכון ביהולתא שחפתא וקדחתא עינין ומפתח נפש ותזרעון לריקנו וזרעכון ויכלוניה שנאיכון:
 17 * ואתון רגזי בכון ותחברון קדם בעלי דבכיכון וירדון בכון סנאיכון ותערקון וליה דרדרי יתכון: 18 * ואם עד אלין לא תקבלון לממרי ואוסף
 למררי יתכון שבע על חוביכון: 19 * ואחבר ית יקר תקפכון ואתון ית שמיא דעלויכון תקיפון כפרזלא מלאחחא מטרא וארעא די החוטיכון
 חסינא כנחשא מלמעבד פירין: 20 * ויסיף לריקנות חילכון ולא תתן ארעכון ית עלתה ואילן ארעא לא יתן איביה: 21 * ואם תחכון קדמי
 בקשיו ולא תבו לקבלא לממרי ואוסף לאיתאר עליכון מחא שבע בחוביכון: 22 * ואיגרי בכון ית חית ברא ותחפל יתכון ותשצי ית בעירכון
 ותזר יתכון ויצרן אורחכון: 23 * ואם באלין לא תחרדון לממרי ותחכון קדמי בקשיו: 24 * ואיתך אף אנא עמכון בקשיו ואלקי יתכון אף
 אנא שבע על חוביכון: 25 * ואיתי עליכון דקטלין בחרבא ויתפרעון מנכון פרענותא על דעברתון על פתגמי אוריתא ותתכשון לקריוכון ואיגרי
 מותא בניכון ותתמסרון ביד סנארה: 26 * בדאחבר לכון סעיד מיכלא ויפיין עשר נשין לחמכון בתנורא חד וייתבן לחמכון במתקלא ומיכלון
 ולא תשבעון: 27 * ואם ברא לא תקבלון לממרי ותחכון קדמי בקשיו:

* Et ponam tabernaculum meum in vobis, & non abominabitur anima mea vos. * Et ambu-
labo inter vos, & ero vester Deus, & vos eritis
mihi in populum. * Ego sum dominus Deus ve-
ster, qui eduxi vos ex terra Ægypti, cum essetis vos
serui. & confregi vinculum iugis vestri, & duxi
vos cum fiducia. * Si autem non obedieritis
mihi, neque feceritis præcepta mea hæc: * Sed
inobedientes fueritis ipsis, & iudicia mea spreuerit
anima vestra, ita vt vos non faciatis omnia man-
data mea, ita vt dissipetis vos pactum meum:
* Et ego faciam sic vobis. & obfirmabo super
vos festinationem, & egestatem, & scabiem, &
idærum, consumentes oculos vestros, & animam
vestram liquefcentem. & seminabitis in vanum
semina vestra, & comedent ea aduersarij vestri.
* Et obfirmabo faciem meam contra vos, et ca-
detis coram inimicis vestris: & persequentur vos
odientes vos, & fugietis nullo persequente vos.
* Et si vsque ad hoc non obedieritis mihi, & ad-
dam castigare vos plagis septies pro peccatis vestris:
* Et confringam superbiam arrogantie vestra: &
ponam calum vobis sicut ferreum, & terram
vestram sicut aneam. * Et erit in vanum vis ve-
stra: & non dabit terra vestra semen suum, & lig-
num agri non dabit fructum suum. * Et si post hæc
ambulaueritis obliqui, & non volueritis obedire
mihi, addam vobis plagas septem iuxta peccata ve-
stra. * Et mittam super vos agrestes bestias ter-
ra, & comedent vos, & consument iumenta vestra,
& paucos facient vos, & solitaria erunt via
vestra. * Et si post hæc non correpti fueritis,
sed ambulaueritis contra me obliqui, * Ambu-
labo & ego vobiscum furore obliquo, & percutiam
vos & ego septies pro peccatis vestris: * Et in-
ducam super vos gladium vlciscentem ultionem
pacti. & confugietis in vrbes vestras, & mit-
tam mortem contra vos, & trademini in manus
inimicorum. * Cum tribulauero vos penuria
panum, coquent decem mulieres panes vestros in
clibano vno, & reddent panes vobis in pondere:
& comedetis, et non saturabimini. * Si autem
post hæc non obedieritis mihi, sed ambulaueritis con-
tra me obliqui:

11 * καὶ θέσω τὸ σκηνώμα μου ἐν ὑμῖν, (ὃ ἐβδελύξετο) ἡ ψυ-
χή μου ὑμᾶς. * καὶ ἐμμενέω πατήσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἔσθαι ὑ-
μῖν θεός, (ὃ ὑμεῖς ἐσεσθε μοι εἰς λαόν). * ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ θεός
ὑμῶν ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγυπτίου, ὄντων ὑμῶν δούλων.
καὶ σπασέμεθα τὸν δεσμόν τοῦ ζυγοῦ ὑμῶν, καὶ ἡγάγον ὑμᾶς
14 μετ' παρρησίας. * ἐδὼν ᾧ μὴ ὑπακούσῃ μοι, μὴ ᾧ ποιή-
15 σῃτε τὰ παροράματα μου ταῦτα. * ἀλλὰ ἀπειθήσητε
αὐτοῖς, (ὃ τοῖς κείμεσί μου παροχθίσῃ ἡ ψυχὴ ὑμῶν), ὥστε ὑ-
μᾶς μὴ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολάς μου, ὥστε διασκορδαῖσαι ὑ-
16 μᾶς τὴν διαθήκην μου. * καὶ ἐγὼ ποιήσω οὕτως ὑμῖν. καὶ
ἐπισήσω ἐφ' ὑμᾶς πονηρίαν, τὴν τε ἀπορίαν, τὴν τε ψόρον,
καὶ τὴν ἰκτερίαν, σφακελλίζοντας ὅθεν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, (ὃ τὴν
ψυχὴν ὑμῶν ἐκτίηκει) ἀν. (ὃ ἀπερεῖτε διὰ κενῆς τῆς ἀπέρμα-
17 τῆς ὑμῶν, (ὃ ἐδὼν) αὐτὰ) ὑμῶν ἀντιῶν ὑμῶν. * καὶ ἐπι-
σήσω τὸ πῶσθαι ὅν μου ἐφ' ὑμᾶς, (ὃ πεσεῖσθε ἐναντίον τῶν ἐχ-
θρῶν ὑμῶν, καὶ διώξον) ὑμᾶς (ὃ μεθιῶντες ὑμᾶς, καὶ φθίξε-
18 δε ἐδδονός διώκοντες ὑμᾶς. * καὶ ἐδὼν ἕως τοῦτου μὴ ὑπα-
κούσῃ μοι, καὶ παρορήσω παιδοῦναι ὑμᾶς πληγαῖς ἐπὶ ἁ-
19 κῖς ἐπὶ ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν. * καὶ σωτρεύω τὴν ὑβρίαν
τῆς ὑπερηφανίας ὑμῶν, καὶ θέσω τὴν οὐρανὸν ὑμῶν ὡς σιδη-
20 ροῦν, καὶ τὴν γῆν ὑμῶν ὡς χαλκὴν. * καὶ ἔσται εἰς
κενὸν ἡ ἰσχὺς ὑμῶν. καὶ οὐ δώσει ἡ γῆ ὑμῶν τὴν ἀπόρον αὐτῆς,
καὶ τὸ ἐρύθρον τοῦ ἀγροῦ οὐ δώσει τὴν καρπὸν αὐτῆς.
21 * καὶ ἐὰν μετ' ταῦτα πορεύσῃτε πλάγιοι, (ὃ μὴ βέλῃσθε ὑ-
πακούειν μου, παρορήσω ὑμῖν πληγὰς ἐπὶ ἁκῇ τὰς ἀμαρτίας
22 ὑμῶν. * καὶ ἀποσελῶ ἐφ' ὑμᾶς τὰ ἀγρία θηρία τῆς γῆς, (ὃ
κατέδε) ὑμᾶς, καὶ ἐξολοθώσιν τὰ κτήνη ὑμῶν, (ὃ ὀλιγο-
στοὶς ποιήσιν ὑμᾶς. καὶ ἔρημοι ἔσονται) αἱ ὁδοὶ ὑμῶν.
23 * καὶ ἐδὼν ἐπὶ τοῖς μὴ παιδοῦναι, ἀλλὰ πορεύσῃτε πῶς
24 με πλάγιοι, * πορεύομαι καὶ γὰρ μετ' ὑμῶν θυμῶς πλάγιω,
καὶ πατάξω ὑμᾶς ἢ ἐγὼ ἐπὶ ἁκῇς ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν ὑμῶν.
25 * καὶ ἐπάξω ἐφ' ὑμᾶς μάχαιραν ἐκδικεῖσθαι δίκην δια-
θήκης. (ὃ καταφύξεσθε εἰς τὰς πόλεις ὑμῶν, καὶ ἐξαρπάζετε
θανάτον ἐφ' ὑμᾶς, (ὃ ἀποδοθήσεσθε εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν).
26 * ἐν τῇ θλίψει ὑμᾶς σιθδεία ἀρτῶν. πέψουσι δέκα γυ-
ναῖκες ὅσον ἀρτοῖς ὑμῶν ἐν κλιβανῷ ἐνί, καὶ ἀποδώσουσι ὅσον
ἀρτοῖς ὑμῖν ἐν σαθμῷ, (ὃ φάγεσθε, καὶ ἐμὴ ἐμπλησθῇτε).
27 * ἐδὼν ᾧ ἐπὶ τοῖς μὴ ἐπακούσῃ μοι, ἀλλὰ πορεύσῃ-
τε πῶς με πλάγιοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Daboque tabernaculum meum inter vos, & non abiiciet vos verbum meum: 12 Et habitare faciam maiestatem meam inter vos, & ero vobis in Deum, & vos eritis coram me in populum. 13 Ego dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, ne seruiretis eis. & con-
fregi iugum populorum ex vobis, & duxi vos in libertate. 14 Si autem non obedieritis verbo meo, nec feceritis omnia præcepta hæc: 15 Et si legitima mea spreueritis, & iudicia mea abominata fuerit anima vestra, vt non faciatis omnia præcepta mea, vt immutetis pactum meum, 16 Ego quoque hæc faciam vobis: visitaboque vos in conturbatione, egestate & ardore, obscurantibus oculos, & exspirare facientibus animam. seminabitis-
que in vanum semen vestrum, & comedent illud inimici vestri. 17 Ponamque iram meam contra vos, & conteremini coram inimicis vestris: & dominabuntur vestri qui oderunt vos, & fugietis nemine persequente vos. 18 Et si in his non obedieritis verbo meo, addam corripere vos sep-
ties super peccata vestra: 19 Et conteram gloriam fortitudinis vestra: daboque celos qui sunt super vos fortes sicut ferrum, vt non deferant plu-
uiam; & terram quæ est subter vos fortem sicut æs, nec faciet fructus. 20 Consumeturque in cassum fortitudo vestra: & non dabit terra germen suum, neque arbor terræ dabit fructum suum. 21 Et si ambulaueritis coram me in duritia, & nolueritis obedire verbo meo, addam inducere super vos per-
cussionem septuplum iuxta peccata vestra. 22 Immittamque in vos bestias agri, & absque liberis facient vos, & consumabunt pecora vestra, & dimi-
nuent vos, & deserta erunt via vestra. 23 Et si in his non fueritis correpti verbo meo, & ambulaueritis coram me in duritia; 24 Ambulabo ego dure vobiscum, & ego quoque percutiam vos septies propter peccata vestra. 25 Et inducam super vos occisores gladio, & vlciscentur in vos
ultionem pro eo quod transgressi fuistis verba legis: & congregabimini in urbibus vestris, & immittam pestilentiam in medio vestri; & trademini in manu hostis. 26 Cum confregero vobis sustentationem cibi, & coquent decem mulieres panem vestrum in vno clibano, & reducent panem ve-
strum in pondere: & comedetis, & non saturabimini. 27 Et si in hoc non obedieritis verbo meo, & ambulaueritis coram me in duritia:

28 * והלכתי עמכם בחמת קרי ויסרתי אתכם אף
29 אני שבע על חטאתיכם : * ואכלתם בשר
30 בניכם ובשר בנותיכם תאכלו : * והשמדתי
את במותיכם והכרתי את חמניכם ונתתי את
פגריכם על פגרי גלוליכם ונעלה נפשי אתכם :
31 * ונתתי את עריכם חרבה והשמדתי את
32 מקדשיכם ולא ארית בריח נחחכם : * והשמתי
אני את הארץ ושממו עליה איביכם הישבים
33 בה : * ואתכם אזרה בגוים והריקתי אחריכם
חרב והיתה ארצכם שממה ועריכם יהיו חרבה :
34 * אזרחו הארץ את שבתתיה כל ימי השמה
ואתם בארץ איביכם אז תשבר הארץ והרצת
את שבתתיה : * כל ימי השמה תשבת את
אשר לא שבתה בשבתתים בשבתתם עליה :
36 * והנשאים בכם והבאתי מרד בלבכם בארצת
איביהם ורדף אתם קול עליה נדף ונסו מנסו
37 חרב ונפלו ואין רדף : * וכשלו איש באחיו כמפני
חרב ורדף אין ולא תהיה לכם תקומה לפני איביכם :
38 * ואבדתם בגוים ואכלה אתכם ארץ איביכם :
39 * ויהנשאים בכם ימקו בעונם בארצת
איביכם ואף בעונות אבתם אתם ימקו :
40 * והתודו את עונם ואר עון אבתם במעלם אשר
41 מעלו בי ואף אשר הלכו עמי בקרי : * אף אני
אלך עמם בקרי והבאתי אתם בארץ איביהם אז
42 יכנע לבבם הערל ואז ירצו את עונם : * וזכרתי
את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי
43 אברהם אזכר והארץ אזכר : * והארץ תעזב מהם
ותרץ את שבתתיה בהשמה מהם והם ירצו
את עונם יען וביען במשפטי מאסו ואר חקתי
געלה נפשים :

28 * Et ego incedam aduersus vos in furore
contrario, & corripiam vos septem plagis pro-
29 pter peccata vestra: * Ita vt comedatis carnes
filiorum vestrorum & filiarum vestrarum.
30 * Destruam excelsa vestra, & simulacra con-
fringam: cadetis inter ruinas idolorum ve-
31 strorum: & abominabitur vos anima mea: * In
tantum vt vrbes vestras redigam in solitudi-
nem; & deserta faciam sanctuaria vestra; nec
32 recipiam vltra odorem suauissimum. * Disper-
damq; terrā vestrā, & stupebunt super ea ini-
33 mici vestri cū habitatores illius fuerint. * Vos
autem dispergam in gentes, & euaginabo post
vos gladium: eritque terra vestra deserta, & ci-
34 uitates vestræ dirutæ. * Tunc placebunt terræ
sabbata sua cunctis diebus solitudinis suæ.
Quando fueritis in terra hostili, sabbatizabit
35 & requiescet in sabbatis solitudinis suæ: * Eo
quod non requieuerit in sabbatis vestris, quā-
36 do habitabatis in ea. * Et qui de vobis reman-
ferint, dabo pauorem in cordibus eorum in
regionibus hostium. terrebit eos sonitus fo-
37 lij volantis, & ita fugient quasi gladium. Ca-
dent nullo persequente: * Et corruent singuli
38 vestrum inimicis audebit resistere. * Peribitis
inter gentes, & hostilis vos terra consumet.
39 * Quod si & de his aliqui remanserint, tabes-
cent in iniquitatibus suis in terra inimicorum
suorum. & propter peccata patrum suorum &
40 sua affligentur, * Donec confiteantur iniqui-
tates suas & maiorum suorum quibus preua-
ricati sunt in me, & ambulauerunt ex aduer-
41 so mihi. * Ambulabo igitur & ego contra eos,
& inducam illos in terram hostilem, donec e-
rubescat incircuncisa mens eorum. Tunc ora-
bunt pro impietatibus suis :
42 * Et recordabor foederis mei, quod pepigi
cum Iacob, & Isaac, & Abraam.
43 * Terræ quoque memor ero: quæ cū re-
licta fuerit ab eis, complacebit sibi in sabbatis
suis, patiens solitudinem propter illos. Ipsi ve-
rò rogabunt pro peccatis suis, eo quod abie-
cerint iudicia mea, & leges meas despexerint.

תרגום אונקלוס

28 ואיך עמכון בחקוף רגז וארדי יחכו אף אגא שבע על חוביכון : 29 ותיכלון בשר בניכון ובשר בנותיכון תיכלון : 30 ואישי
ית במתכון ואיקצו ית חניסניכון ואתן ית פגריכון על פגרי טעתיכון וירחיק מימרי יחכו : 31 ואתן ית קרויכון חרבה ואצדי ית מקדשיכון
ולא איקבל ברעוא קרבן כנישתכון : 32 ואצדי אגא ית ארעא ויצדון עליה בעלי דבביכון דיתביין בה : 33 ויחכו איבר ביני עממיא ואיגרי
בחריון דקטלין בחרבא ויהי ארעכון צדיא וקרויכון יהון חרבה : 34 בכון חרעי ארעא ית שמטהא כל יומין דצדיארת ואחון בארע בעלי
דבביכון בכון חשמיט ארעא וחרעי ית שמטהא : 35 כל יומין דצדיארת חשמיט ית דלא שמטיט בשממיכון פד תויהון יתביין בה : 36 ודישתארון
בכון ואעיל חברה בלכחון בארעא דסנאיהון וירדוף יתחון קל טרפא דשקוי ויערקון כמיטרק מן קדם דקטלין בחרבא ויפלות ולידת דרדיף :
37 ויחקלון גבר באחיהו כמקדם דקטלין בחרבא ורדיף ליה ולא תהי לכון תקומה קדם בעלי דבביכון : 38 ותיבדון ביני עממיא ותגמר יחכו
ארע בעלי דבביכון : 39 ודישתארון בכון יתמסון בחוביהון בארעא דסנאיהון ואף בחובי אבתהון בישא דאחרי בידיהון עמהון יתמסון :
40 ויידון ית חוביהון וית חובי אבתהון בשקריהון דשקרי במימרי ואף דהליכו קדמי בקשיו : 41 אף אגא איהך עמהון בקשיו ואעיל יתחון
בארע בעלי דבביהון אז בכון יתבר לבהון טפשא וככון ירעון ית חוביהון : 42 וכדינא ית קימי דעס יעקוב ואף ית קימי דעס יצחק ואף ית
קימי דעס אברהם אגא דכיר וארעא אגא דכיר : 43 וארעא תחרטיש מנהון וחרעי ית שמטהא בדצדיארת מנהון ואינן ירעון ית חוביהון
לוטין חלף ברכן איהי עליהון די בדיני קצו ויית קיימי רחיקת נפשחון :

* Et ego ambulabo vobiscum in furore obliquo. 28
 & corripiam vos ego septies, iuxta peccata vestra.
 * Et comedetis carnes filiorum vestrorum, & 29
 carnes filiarum vestrarum comedetis. * Et de- 30
 solabo statuas vestras, & destruam lignea simula-
 chra vestra, & ponam cadauera vestra super cada-
 uera idolorum vestrorum: et grauis erit anima mea
 vobis. * Et poniam urbes vestras solitarias, & 31
 desolabo sancta vestra, & non olfaciam odorem sa-
 crificiorum vestrorum. * Et desolabo ego terram 32
 vestram: & admirabuntur super illam inimici ve-
 stri habitantes in illa. * Et dispergam vos in gen- 33
 tes, & consumet vos penetrans gladius: & erit
 terra vestra deserta, & urbes vestrae erunt soli-
 tariae. * Tunc complacebunt terrae sabbata sua o- 34
 mnibus diebus desolationis suae: et vos eritis in ter-
 ra inimicorum vestrorum. tunc sabbatizabit ter-
 ra, & complacebunt sabbata sua * omnibus diebus 35
 desolationis suae. sabbatizabit qui non sabbatizauit
 in sabbatis vestris, quando habitabatis ipsam.
 * Et relictis ex vobis inducam pauorem in corde 36
 illorum in terra inimicorum suorum. & persequetur
 eos sonitus folij volantis, & fugient vt fugien-
 tes à bello, & cadent nullo persequente. * Et con- 37
 temnet frater fratrem suum sicut in bello, nullo in-
 currente. & non poteritis resistere inimicis vestris.
 * Et peribitis in gentibus, & comedet vos ter- 38
 ra inimicorum vestrorum. * Et relictis ex vo- 39
 bis tabescent propter peccata sua in terra inimico-
 rum suorum, & propter peccata patrum suorum ta-
 bescent. * Et confitebuntur peccata sua, et pec- 40
 cata patrum suorum, quoniā transgressi sunt et con-
 temperunt me, et quoniā ambulauerunt coram me
 obliqui: * Et ego ambulauī cum illis in furore 41
 obliquo. & perdam illos in terra inimicorum suo-
 rum. tunc erubescet cor illorum incircuncisum, &
 tunc complacebunt scelera sua. * Et recorda- 42
 bor fœderis Iacob, & fœderis Isaac, & fœderis A-
 braam recordabor. * Et terrae recordabor: 43
 & derelinquetur terra ab eis. Tunc expectabit
 terra sabbata sua, cum deserta fuerit illa propter
 eos. & ipsi expectabunt sua peccata, eo quod iudi-
 cia mea spreuerunt, & praecepta mea despexerunt
 anima sua.

28 * καὶ αὐτὸς πορεύσθαι μεθ' ὑμῶν ἐν θυμῷ πλαγίῳ. καὶ
 παιδύσω ὑμᾶς ἐγὼ ἐπὶ αἰκίᾳ, καὶ τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν.
 29 * καὶ φάγετε τὰς σαρκὰς τῶν υἱῶν ὑμῶν, καὶ τὰς σαρκὰς
 30 τῶν θυγατέρων ὑμῶν φάγετε. * καὶ ἐρημώσω τὰς πόλεις ὑ-
 μῶν, καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ ξύλινα χειροποίητα ὑμῶν, καὶ θήσω τὰ
 κῶλα ὑμῶν ἐπὶ τὰ κῶλα τῶν εἰδώλων ὑμῶν. & περιχρεῖ
 31 ἡ ψυχὴ μου ὑμῶν. * & θήσω τὰς πόλεις ὑμῶν ἐρήμους, καὶ
 ἐξηρημώσω τὰ ἅγια ὑμῶν, & ἐμὴ ὁσφρανθῶ τῆς ὁσμῆς τῶν θυ-
 32 σῶν ὑμῶν. * & ἐξηρημώσω ἐγὼ τὴν γῆν ὑμῶν. καὶ θαυμάσονται
 33 ἐπ' αὐτῇ ἡ ἐχθροὶ ὑμῶν, ἡ ἐνοικουῦντες ἐν αὐτῇ. * καὶ δια-
 σπερῶ ὑμᾶς εἰς τὰ ἔθνη, & ἐξολοθρεύσει ὑμᾶς ἐπὶ ἀπορρομῇ
 νημάχαιρα, καὶ ἔσται ἡ γῆ ὑμῶν ἐρημος, καὶ αἱ πόλεις ὑμῶν
 34 ἐρημοὶ. * ὅτε διδοκῇσιν ἡ γῆ τὰ ῥαββὰτα αὐτῆς πᾶσας
 τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς ἐσεσθε ἐν τῇ γῇ
 τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. ὅτε ῥαββαπεί ἡ γῆ, καὶ διδοκῇσιν τὰ ῥαβ-
 35 βάτα αὐτῆς πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς. ῥαββα-
 πεί αὐτῆς ὅτι ἐσαββάπτεται ἐν τοῖς ῥαββάτοις ὑμῶν, ἡνίκα κατώ-
 36 κειτε αὐτὴν. * & τοῖς καταλειφθεῖσιν ἐξ ὑμῶν ἐπαύξω δὲ λίθον
 εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. καὶ διώξεται
 αὐτοὶ φωνὴ φύλλου φεγγαρίου, καὶ φύξονται ὡς φύγοντες
 37 ἀπὸ πολέμου, καὶ πεθύνονται οὐδενὸς διώκοντος. * καὶ ὑπερέ-
 ψεται ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὡς εἰ ἐν πολέμῳ, ὁ δὲνὸς κα-
 τατρεχόντος. καὶ ἐδυνήσεσθε ἀντιστῆναι τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν.
 38 * καὶ διπολεῖσθε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ κατέδεσθε ὑμᾶς ἡ γῆ τῶν ἐχ-
 39 θρῶν ὑμῶν. * & ἡ καταλειφθέντες ἀφ' ὑμῶν καταφθαρήσονται
 διὰ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ διὰ
 40 τὰς ἀμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν τὰ κήθησιν. * καὶ ἐξαπορεύσονται
 τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν, & τὰς ἀμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅτι
 παρέβησαν & ὑπερέβησαν με, καὶ ὅτι ἐπορεύθησαν ἐναντίον μου
 41 πλαγίῳ, καὶ ἐγὼ ἐπορεύθην μετ' αὐτῶν ἐν θυμῷ πλαγίῳ.
 & διπολῶ αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. ὅτε ἐντραπήσεται
 ἡ καρδία αὐτῶν ἡ ἀπειρήτητος, καὶ ὅτε διδοκῇσιν τὰς ἀμαρ-
 42 τίας αὐτῶν. * καὶ μνησθήσονται τὴν διαθήκην ἰακώβ, & τῆς δια-
 43 θήκης ἰσαὰκ, καὶ τῆς διαθήκης ἀβραάμ μνησθήσονται. * &
 τῆς γῆς μνησθήσονται. καὶ ἐκκαταλειφθήσεται ἡ γῆ ἀπ' αὐ-
 τῶν. ὅτε περισδέξεται ἡ γῆ τὰ ῥαββὰτα αὐτῆς, ἐν τῇ ἐρημῳ-
 τῇ αὐτῇ δι' αὐτοὺς. καὶ αὐτοὶ περισδέξονται τὰς ἐαυ-
 τῶν ἀνομίας, ὁ δὲνὸς τὰ κήματα μου ὑπερέβησαν, & τοῖς περι-
 σάγμασί μου περισώχθησαν τῇ ψυχῇ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Ambulabo vobiscum in ira furoris, corripiamque ego quoque vos septies propter peccata vestra. 29 Et comedetis carnem filiorum vestrorum, & carnem filiarum vestrarum comedetis: 30 Et destruam excelsa vestra, & succidam simulachra vestra: & dabo cadauera vestra super cadauera idolorum vestrorum, & abominabitur vos verbum meum: 31 Et dabo ciuitates vestras in solitudinem, & deserta faciam sanctuaria vestra, & non suscipiam voluntarie oblationem congregationis vestrae. 32 Et desertam ego faciam terram, & deserti erunt super ea inimici vestri qui habitant in ea. 33 Vos autem dispergam inter populos, & immittam post vos occisores gladio: & erit terra vestra deserta, & ciuitates vestrae erunt in solitudine. 34 Tunc complacebunt terrae requietiones eius cum diebus quibus fuerit deserta, & vos in terra inimicorum vestrorum. Tunc dimittetur terra quiescere, & complacebunt ei requietiones suae. 35 Cum diebus quibus fuerit deserta dimittetur quiescere, eo quod non dimittebatur in annis requietionis vestrae quando habitabatis in ea. 36 Et qui de vobis remanserint, inducam pauorem in cordibus eorum in terra hostium suorum. & persequetur eos sonitus folij decidetis, & fugiet sicut fugiunt a facie occisorum gladio: 37 Et corrumpet unusquisque in fratre suo, quasi fugietes a facie occisorum gladio, nemine persequente. & non erit vobis resistentia ante inimicos vestros. 38 Et peribitis inter populos, & consumet vos terra inimicorum vestrorum. 39 Et qui reliqui fuerint ex vobis, tabescent iniquitatibus suis in terra inimicorum vestrorum, propter peccata quoque, pessima patrum suorum quae apprehenderunt manibus suis tabescent. 40 Et confitebuntur peccata sua & peccata patrum suorum propter praeparationem qua praeparati sunt in verbum meum, & quod ambulauerunt coram me in duritia: 41 Ego quoque, incedam cum eis in duritia, & inducam eos in terram inimicorum suorum: aut tunc conteretur insipientes cor eorum, & tunc placabunt pro iniquitatibus suis. 42 Recordaborque fœderis mei quod pepigi cum Iacob, & pacti mei quod pepigi cum Isaac, & etiam pacti mei quod pepigi cum Abraham ego recordabor. 43 Terrae quoque, ego recordabor. & terra relictæ erit ab eis, & complacebit sibi requietionibus suis cum deserta fuerit ab eis. Illi quoque, placabunt pro iniquitatibus suis. maledictiones pro benedictionibus inducam super eos, eo quod abiecerint legima mea, & iudicia mea abominata sit anima eorum.

44 * ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים
ולא געלתים לכלתם להפר בריתי אתם כי אני יהוה
אלהיהם : * וזכרתי להם ברית ראשנים אשר
הוצאתי אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם
לאלהים אני יהוה : * אלה החקים והמשפטים
והתורות אשר נתן יהוה בינו ובין בני ישראל בחר סיני
ביר-משה :

כו

* וידבר יהוה אל-משה לאמר :
* דבר אל-בני ישראל ואמרת אלהם איש כי יפלא
נדר בערבך נפש ליהוה : * והיה ערבך הזכר מבן
עשרים שנה ועד בן ששים שנה והיה ערבך חמשים
שקל כסף בשקל הקדש : * ואם נקבה הוא והיה
ערבך שלשים שקל : * ואם מבן חמש שנים ועד בן
עשרים שנה והיה ערבך הזכר עשרים שקלים ולנקבה
עשרת שקלים : * ואם מבן חדש ועד בן חמש שנים
והיה ערבך הזכר חמשה שקלים כסף ולנקבה ערבך
שלשת שקלים כסף : * ואם מבן ששים שנה ומעלה
אם זכר והיה ערבך חמשה עשר שקל ולנקבה עשרה
שקלים : * ואם מבן חמש שנים ועד בן חמש שנים
והעריך אתו הכהן על פי אשר תשיג יד הנדר יעריכו
הכהן : * ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן
ליהוה כל אשר יתן ממנו ליהוה יהיה קדש : * לא
יחליפנו ולא ימיר אתו טוב ברע או רע בטוב ואם
המר ימיר בהמה בהמה והיה הוא ותמורתו יהיה
קדש : * ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו
ממנה קרבן ליהוה והעמיד את הבהמה לפני הכהן :
* והעריך הכהן אתה בין טוב ובין רע בערבך הכהן
בן יהוה :

44 * Attamen etiam cum essent in terra ho-
stili, non penitus abieci eos : neque sic despe-
xi vt consumerentur, & irritum facerem pa-
ctum meum cum eis. ego enim sum dominus
Deus eorum:

45 * Et recordabor foederis mei pristini, quā-
do eduxi eos de terra Aegypti in conspectu ge-
tium, vt essem Deus eorum. Ego dñs Deus.

46 * Hæc sunt iudicia atque præcepta & le-
ges quas dedit Dominus inter se & inter fi-
lios Israel in monte Sinai per manum Moyfi.

CAP. XXVII.

^A Locutusque est Dominus ad Moyfen, di-
cens:

2 * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Ho-
mo qui votum fecerit & sponderit Domi-
no animam suam, sub æstimatione dabit pre-
cium.

3 * Si fuerit masculus à vicefimo anno vsque
ad sexagesimum annum, dabit quinquagin-
ta siclos argenti ad mensuram sanctuarij.

4 * Si mulier, triginta.

5 * A quinto autem anno vsque ad vicefi-
mum, masculus dabit viginti siclos, fœmina
decem.

6 * Ab vno mense vsque ad annum quin-
tum, pro masculo dabuntur quinque sicli,
pro fœmina tres.

7 * Sexagenarius & vltra masculus dabit
quindecim siclos, fœmina decem.

8 * Si pauper fuerit, & æstimationem redde-
re non valebit, stabit coram sacerdote, & quā-
tum ille æstimauerit & viderit eum posse red-
dere, tantum dabit.

9 * Animal autem quod immolari potest Do-
mino si quis vouerit, sanctum erit: * Et mutari
non poterit, id est, nec melius malo, nec peius
bono. quod si mutauerit, & ipsum quod mu-
tatum est, & illud pro quo mutatum est, con-
secratum erit Domino. * Animal immundum
quod immolari Domino non potest, si quis
vouerit, adducetur ante sacerdotem:

12 * Qui diiudicans vtrum bonum an ma-
lum sit, statuet precium.

תרגום אונקלוס

44 ואף גם זאת בהיותם בארץ בעלי דביותם לא ארשנן ולא ארתיקנן לשעיותהון לאשנארה קימי עמהון ארי אנא וי אלההון :
45 וזכרנא להון קים קדמאי דאפיקות יהוה מארעא דמצרים לעיני עממא למתנו להון לאלה אנא וי :

כו

1 ומליל וי עם משה למימר :
2 מליל עם בני ישראל ותימר להון זכר ארי ופרש נדר בפורסן
נפש קדש וי :
3 ויהי פרסניה דדכרא מבר עשרין שני ועד בר שתי שני ויהי פרסניה חמשים סלעין דכסף בסלעי קדשא :
4 ואם
נקבה היא ויהי פרסניה חלתי סלעין :
5 ואם מבר חמש שני ועד בר עשרין שני ויהי פרסניה דדכרא עשרין סלעין ולנקבתא עשר סלעין :
6 ואם מבר ירחא ועד בר חמש שני ויהי פרסניה דדכרא חמש סלעין דכסף ולנקבתא פרסניה חלתי סלעין דכסף :
7 ואם מבר שתי שני
ולעילא א דכרא ויהי פרסניה חמש עשרה סלעין ולנקבתא עשר סלעין :
8 ואם מסבן הוא מפרסניה ויקימניה קדש כהנא ויפרוס
ויהי כהנא על מימר דתדבק יד נדרא ופרסניה כהנא :
9 ואם בעירא דיקרבון מינה קרבנא קדש יהוה כל דיתן מיניה קדש יהוה
10 לא יחלפניה ולא יעבר יתיה טב בבש או ביש בטב ואם חלפא יחלף בעירא בבש ויהי הוא וחלופיה ויהי
קדש :
11 ואם כל בעירא מסאבא דלא יקרבון מינה קרבנא קדש וי ויקים ית בעירא קדש כהנא :
12 ויפרוס כהנא ויתבין
טב ובין ביש בפורסן כהנא בן יהוה :

* Et sic existentibus ipsis in terra inimicorum suo-
rum, non contempsi eos, neque despecti eos ita ut
perderem illos, ut anihillarem pactum meum quod
ad eos. ego enim sum Dominus Deus illorum.

* Et recordabor pacti illorum prioris, quando
eduxi illos de terra Ægypti, de domo seruitutis co-
ram gentibus, ut essem illorum Deus, ego Dominus.

* Hæc iudicia & præcepta & lex, quam dedit
Dominus inter se & inter filios Israël in monte Si-
nai in manu Moysi.

CAP. XXVII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Loquere filiis Israël, & dices ad eos: Ho-
mo qui vouerit votum in precium anime sue Do-
mino:

* Erit precium masculi à viginti annis usque
ad sexaginta annos, erit eius precium quinquagin-
ta didrachma argenti mensura sancta.

* At femina erit precium triginta didrachma.

* Si autem à quinque annis usque ad viginti an-
nos, erit precium masculi viginti didrachma, at fæ-
mina decem.

* Ab autem uno mense usque ad quinque an-
nos, erit precium masculi quinque didrachma argen-
ti, at femina tria didrachma argenti.

* Si autem à sexaginta annis & supra, si qui-
dem masculus fuerit, erit precium eius quinque &
decem didrachma argenti, at femina decem didrach-
ma.

* Si autem pauper fuerit ad æstimationem,
stabit coram sacerdote: & appreciabit illum sacer-
dos, quemadmodum potest manus eius qui votum
fecit, sic appreciabit illum sacerdos.

* Si autem ab animalibus oblati ab ipsis do-
num Domino. qui dederit ab his Domino, erit san-
ctum.

* Non mutabit ipsum bonum malo, neque ma-
lum bono. si autem mutans mutauerit illud animal
animali, erit ipsum & commutatio sanctum.

* Si autem omne animal immundum, à quibus
non offertur ab ipsis donum Domino, statuet iumen-
tum coram sacerdote:

* Et appreciabit illud sacerdos inter bonum &
inter malum: secundum quod appreciabit illud sa-
cerdos, si statuetur.

* καὶ οὕτως ὄντων αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, οὐχ
ὑπερίδον αὐτοὺς, οὐδ' ἀπεσώχθισα αὐτοὺς ὥστε ἐξολωθῆσαι
αὐτοὺς τὸ διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου τὴν πρὸς αὐ-
τοὺς. ἐγὼ γὰρ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν.

* καὶ μνησθήσομαι διαθήκης αὐτῶν πρετέρας, ὅτε ἐξή-
γαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας ἐναντίον
τῶν ἐθνῶν, τὸ εἶναι αὐτῶν θεός, ἐγὼ κύριος.

* Ταῦτα τὰ κρίματα καὶ τὰ προστάγματα καὶ ὁ νόμος,
ὃν ἔδωκε κύριος δυνάμεθον αὐτοῖς, καὶ ἀνάμεθον τῶν υἱῶν ἰσρα-
ὴλ, ἐν τῇ ὁρεῖ σινὰ ἐν χειρὶ μουσῆ.

κζ.

* Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μουσῆν, λέγων·

* λάληθ' τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς· ἀνθρώ-
πος ὃς δὴ δέξῃ δόχλην εἰς τιμὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τῷ κυρίῳ·

* ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος ἀπὸ εἰκοσάετος ἕως ἐξηκον-
τάετος, ἔσται αὐτοῦ ἡ τιμὴ, πενήτηκοντα δίδραχμα ἀργυρίου
τῷ σαδμὲ τῷ ἁγίῳ.

* τῷ θηλείας ἔσται ἡ σωτίμησις τριάκοντα δίδραχμα.

* ἐὰν δὲ ἀπὸ πενήταετος ἕως εἰκοσάετος, ἔσται ἡ τιμὴ τῷ ἄρ-
σενι εἰκοσι δίδραχμα· τῆς δὲ θηλείας, δέκα.

* ἀπὸ δὲ μωυαίου ἕως πενήταετος ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος,
πέντε δίδραχμα ἀργυρίου. τῷ θηλείας, τρία δίδραχμα ἀρ-
γυρίου.

* ἐὰν δὲ ἀπὸ ἐξηκονταετῶν καὶ ἐπὶ τούτῳ, εἰ μὴ
ἄρσεν ᾗ, ἔσται ἡ τιμὴ αὐτοῦ, πέντε & δέκα δίδραχμα ἀρ-
γυρίου· τῆς δὲ θηλείας, δέκα δίδραχμα.

* ἐὰν δὲ ταπεινὸς ᾗ τῇ τιμῇ, σῆ(ε) εἴαν πρὸς τὸν ἱερέως. ἢ τι-
μὴ(ε) αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, κατὰ τὴν ἰσχύει ἡ χεὶρ αὐτοῦ δόξα μύρου,
οὕτως ἡμῖς(ε) αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς.

* ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν περὶ φερεθμῶν ἀπ' αὐ-
τῶν δώρῃ τῷ κυρίῳ. ὃς δὴ δώδ' ἀπὸ τούτων τῷ κυρίῳ, ἔσται
ἅγιον.

* ὅς ἀλλάξει αὐτὸ καλὸν πονηρῷ, ἢ πονηρὸν καλῷ. εἰάν
δὲ ἀλλάσων ἀλλάξῃ αὐτὸ κίλιον κίλιον, ἔσται αὐτὸ & τὸ ἀλ-
λαγμα ἅγιον.

* ἐὰν δὲ πᾶν κίλιον ἀκάθαρτον, ἀφ' ὧν ἐπεσφύρεται ἀπ' αὐ-
τῶν δώρῃ τῷ κυρίῳ, σῆ(ε) τὸ κίλιον ἐναντίον τοῦ ἱερέως.

* καὶ ἡμῖς(ε)ται αὐτὸ ὁ ἱερεὺς δυνάμεθον καλοῦ καὶ ἀ-
νάμεθον πονηροῦ. κατ' ὅπ' αὐτὸν τιμῆσεται αὐτὸ ὁ ἱερεὺς, οὕτως
σῆ(ε).

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

44 Attamen etiam cum essent in terra inimicorum suorum, non reliqui eos, neque abieci ut confunderem eos ut immutem pactum meum cum eis: quia ego Dominus Deus eorum.

45 Et recordabor eis pacti priorum quos eduxi de terra Ægypti ante oculos populi, ut essem eis in Deum, ego Dominus.

46 Hæc sunt pacta & iudicia & leges, quæ dedit Dominus inter verbum eius, & inter filios Israël in monte Sinai per manum Moysi.

CAP. XXVII.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE, DICENS:

ANIMARUM CORAM DOMINO:

1 Si fuerit æstimatio à viginti annis usque ad sexaginta annos, erit precium eius quinquaginta sicli ar-
genti in siclis sanctuarij.

2 Et si fæmina fuerit, erit precium eius triginta sicli.

3 Et si fuerit ab ætate mensis usque ad ætatem quin-
que annorum, erit precium masculi quinque sicli, & fæminæ decem sicli.

4 Si fuerit ab ætate sexaginta annorum & deinceps,
erit precium masculi quindecim sicli, & fæminæ decem sicli.

5 Et si fuerit pauper & non potest reddere æstimationem suam, stabit
coram sacerdote, & æstimabit eum sacerdos: quantum valuerit manus videntis, æstimabit eum sacerdos.

6 Animal autem quod of-
ferri potest in oblatione coram Domino: si quis obtulerit illud coram Domino, erit sanctum.

7 Non immutabit eum, neque per-
mutabit bonum pro malo, aut malum pro bono. & si permutans permutauerit animal pro animali, ipsum & illud pro quo mutatum est erit sanctum.

8 Et si omne animal immundum fuerit quod offerri non potest coram Domino, statuet animal coram sacerdote:

9 Et appreciabit eum sacerdos siue sit bonum siue malum, iuxta æstimationem sacerdotis ita erit.

10 Et appreciabit

13 * ואם נאל יגאלנה ויסף חמשתו על ערכך :
 14 * ואיש כי יקדיש ארץ ביתו קדש ליהוה
 והעריכו הכהן בין טוב ובין רע כאשר יעריך אותו
 15 הכהן בן יקום : * ואם המקדיש יגאל ארץ
 ביתו ויסף חמשתו בסף ערכך עליו והיה לו :
 16 * ואם משדה אחוזתו יקדיש איש ליהוה והיה
 ערכך לפי זרעו וזרע חמר שערים בחמשים שקל כסף :
 17 * אם משנת היבל יקדיש שדהו בערכך יקום :
 18 * ואם אחר היבל יקדיש שדהו וחשב לו
 הכהן ארץ הכסף על פי השנים הנותרות עד
 19 שנת היבל ונגרע מערכך : * ואם גאל יגאל
 ארץ השדה המקדיש אתו ויסף חמשתו בסף
 20 ערכך עליו וקם לו : * ואם לא יגאל ארץ השדה
 ואם מכר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד :
 21 * והיה השדה בצאתו ביבל קדש ליהוה כשדה
 החרם לכהן תהיה אחוזתו : * ואם את שדה מקנתו
 22 אשר לא משדה אחוזתו יקדיש ליהוה : * וחשב לו
 הכהן ארץ מכסרת הערכך עד שנת היבל ונתן את
 23 הערכך ביום ההוא קדש ליהוה : * בשנת
 היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו לאשר לו
 24 אחזרת הארץ : * וכל ערכך יהיה בשקל הקדש
 25 עשרים גרה יהיה השקל : * אך בכור אשר יבכר
 ליהוה בבהמה לא יקדיש איש אתו אם שור אם
 26 שה ליהוה הוא : * ואם בבהמה הטמאה ופדה
 בערכך ויסף חמשתו עליו ואם לא יגאל ונמכר
 27 בערכך : * אך כל חרם אשר יחרם איש ליהוה
 מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו לא
 ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא ליהוה :
 28 * כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה
 מות יומרו :

13 * Quod si dare voluerit is qui offert, addet su
 14 per æstimationem quintâ parté. * Homo si vo
 uerit domũ suam, & sanctificauerit Dño, con
 siderabit eã sacerdos, vtrũ bona aut mala sit:
 & iuxta preciiũ quod ab eo fuerit constitutũ,
 15 venundabitur. * Sin autẽ ille qui vouerat vo
 luerit redimere eã, dabit quintâ parté æstima
 16 tionis supra, & habebit domũ. * Quod si agrũ
 possessionis suæ vouerit & cõsecrauerit Dño,
 C iuxta mensuram sementis æstimabitur preciiũ,
 si triginta modiis ordeï feritur terra, quinqu
 17 ginta siclis venũdetur argẽti. * Si statim ab an
 no incipiẽtis iubilei vouerit agrũ, quãto vale
 18 re potest, tãto æstimabitur. * Sin autẽ post ali
 quantulum tẽporis supputabit sacerdos pecu
 19 niã iuxta annorũ qui reliqui sunt numerũ vsq;
 ad iubileum, & detrahatur ex precio. * Quod
 si voluerit redimere agrũ ille qui vouerat, ad
 20 det quintâ parté æstimatæ pecuniæ, & possi
 debet eã. * Sin autẽ noluerit redimere, sed alte
 21 ri cuilibet fuerit venũdatus, vltra eũ qui voue
 rat, redimere non poterit: * Quia cũ iubilei ve
 22 nerit dies, sanctificatus erit Dño: & possessio
 consecrata ad ius pertinet sacerdotũ. * Si ager
 23 emptus est & nõ de possessione maiorũ sancti
 ficatus fuerit Dño, * Supputabit sacerdos iux
 24 ta annorũ numerũ vsq; ad iubileũ preciiũ: &
 dabit ille qui vouerat eũ Dño. * In iubileo au
 tem reuertetur ad priorem dñm qui vendide
 rat eum, & habuerat in fortẽ possessionis suæ.
 25 * Omnis æstimatio siclo sanctuarij ponderabi
 26 tur. siclus viginti obolos habet. * Primogeni
 ta quẽ ad Dñm pertinet, nemo sanctificare po
 27 terit & vouere, siue bos siue ouis fuerit, Dñi
 sunt. * Quod si immundum est animal, redi
 met qui obtulit iuxta æstimationem suam, &
 addet quintam partem precij. si redimere no
 28 luerit, vendetur alteri quantumcunq; fuerit
 antè æstimatũ. * Omne quod Dño consecratur
 D siue homo fuerit siue animal, siue ager, nõ ve
 neat nec redimi poterit. Quicquid semel fue
 29 rit consecratum, sanctum sanctorum erit Do
 mino. * Et omnis consecratio quæ offertur ab
 homine, non redimetur, sed morte morietur.

Exo. 10.
b.
Nu. 3-8.
Ezc. 45, d

תרגום אונקלוס

13 * ואם מפרק ופרקנה ויסף חמשה על פרסניה :
 14 * וגבר ארי יקדש ית ביתיה קדשא קדם יהוה ויפרסניה כחנא בין טוב
 ובין ביש כמא דפרסיה ויתיה כחנא בן יקום : * ואם דאקדש ופרוק ית ביתיה ויסף חומש כסף פרסניה עלוהי ויתיה ליה : * ואם
 מחקל אחסנניה יקדש גבר קדם ויי ויהי פרסניה לפום זרעיה ביה זרע כור שערין בחמשין סלעין דכסף : * אם משתא דיובלא יקדש
 חקליה כפרסניה יקום : * ואם בחר יובלא יקדש חקליה ויחשב ליה כחנא ית כספא על מום שניא דאשתארא עד שתא דיובלא ויתמנע
 19 * ואם מפרק ופרוק ית חקלא דאקדש יתיה ויסף חומש כסף פרסניה עלוהי ויקום ליה : * ואם לא יפרוק ית חקלא
 מפרסניה : * ואם זבין ית חקלא לגבר אחר לא יתפרק עוד : * ויהי חקלא במפקיה ביובלא קדשא קדם ויי בחקל חרמא לכהנא חתי אחסנניה :
 22 * ואם ית חקל זבנוהי דלא מחקל אחסנניה יקדש קדם יהוה : * ויחשיב ליה כחנא ית נסיב פרסניה עד שתא דיובלא ויתן ית פרסניה
 ביומא תהוה קדשא קדם ויי : * בשתא דיובלא יתוב חקלא לדוכניה מיניה לדיליה אחסנא ארעא : * וכל פרסניה יהי בסלעי
 26 * ברם בקרא דיתכפר קדם ויי בבכירא לא יקדש גבר יתיה אם תור אם אמר דיי הוא : * ואם
 27 * ברם כל חרמא דיתכפר קדם ויי : * ויתפרק ויזבן כפרסניה : * ברם כל חרמא דיתכפר קדם ויי
 28 * וכל חרמא דיתכפר קדם ויי : * ויתפרק כל חרמא קדש קדשין הוא קדם יהוה : * כל חרמא דיתכפר מן
 29 * יתקטל ויתקטל ויתקטל :

04

30 * וְכָל-מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַיהוָה
 31 הוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה: * וְאִם-גָּאֵל יִגְאֹל אִישׁ
 32 מִמַּעֲשֵׂרוֹ חֲמִשָּׁתוֹ יִסֵּף עָלָיו: * וְכָל-מַעֲשֵׂר בָקָר
 וְצֹאֵן כָּל אֲשֶׁר-יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הָעֹשִׂי יִהְיֶה-
 33 קֹדֶשׁ לַיהוָה: * לֹא יִבָּקֵר בֵּין-טוֹב לְרָע וְלֹא יִמְרֹנוּ
 וְאִם-הִמָּר יִמְרֹנוּ וְהָיָה-הוּא וְתַמּוּרְתּוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא
 34 יִגָּאֵל: * אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה
 אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי:

30 * Omnes decimæ terræ, siue de pomis arborum, siue de frugibus, Domini sunt, & illi sanctificantur. * Si quis autem voluerit redimere decimas suas, addet quintam partem earum.
 32 * Omnium decimarum bouis & ouis quæ sub pastoris virga transeunt, quicquid decimum venerit, sanctificabitur Domino.
 33 * Non eligetur nec bonum nec malum, nec altero commutabitur. Si quis mutauerit, & quod mutatum est, & pro quo mutatum est sanctificabitur Domino, & non redimetur.
 34 * Hæc sunt præcepta quæ mandauit Dominus Moyfi ad filios Israel in monte Sinai.

תרגום אונקלוס

30 * וְכָל מַעֲשֵׂר אֶרֶץ מִזֶּרַע אֶרֶץ מִפְּרִי אֵילָנָא דִּינִי הוּא קֹדֶשׁ קֳדָם יְיָ
 31 וְאִם מִפְּרִי וּפְרוֹק גָּבַר מִמַּעֲשֵׂרֵיהּ חֲמִשָּׁה יוֹסִיף עָלֵיהּ
 32 וְכָל מַעֲשֵׂר הוֹרִין וְעֹאן כָּל דִּיעְבֵּר תַּחַת חֲטוּחַ חֲטָרָא עֲשֵׂרָאֵהּ יִהְיֶה קֹדֶשׁ קֳדָם יְיָ
 33 לֹא יִבָּקֵר בֵּין טַב לְבִישׁ וְלֹא יִחְלַפִּינִיהּ וְאִם חֲלָפָא יִחְלַפִּינִיהּ וְיִהְיֶה הוּא וְתַלְפִּינֵיהּ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִתְפָּרִיק:
 34 אֵלֶּין פִּיקוּדֵיָא דְּפִקִּיד יְיָ יֵת מִשְׁרָה לְיוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא דְּסִינַי:

תם ונשלם ספר ויקרא

וְנִקְרָא וּמוֹנָה עִם רַב עֵיוֹן עַל יְדֵי בְנֵיכְטוּס אַרְיָאשׁ מוֹנְטְנוֹס מְמוֹנָה עַל הַמְּלָאכִי
 הַזֹּאת בַּמִּצְוֹת פִּילִיפּוֹס מֶלֶךְ סִפְרָד מֶלֶךְ טוֹב וִירָא הָאֱלֹהִים עַל
 כָּל אֲשֶׁר הֵם קוֹרְאִים בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ:

אלי

נ א מ

* Omnis decima terræ, à semine terræ & à fru- 30
ctu ligneo Domino sanctum, Domino est.

* Si autem redimens redemerit homo decimam 31
suam, quintam partem eius addet super illud, &
erit illi.

* Et omnis decima boum & ouium, & omne 32
quod venerit in numero sub virga, decima erit san-
cta Domino.

* Non commutabis illam bonā mala, neque ma- 33
lam bona. si autem commutans commutaueris il-
lam, erit illa & commutatio eius sancta: non redi-
metur.

* Hæc præcepta quæ præcepit Dominus Moyfi ad 34
filios Ifrael in monte Sinai.

30 * πᾶσα δεκάτη τῆς γῆς, ἀπὸ ἑσπέρματος τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ
τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου τὰς κυρίως ἁγίον, τὰς κυρίως ἐστίν.

31 * ἐὰν ὁ λυτρώμενος λυτρώται ἀνθρώπος τὴν δεκάτην
αὐτοῦ, τὸ ἑπταμῆλον αὐτοῦ προσθήσει ἐπ' αὐτὸ, ὅ ἐστι αὐτοῦ.

32 * καὶ πᾶσα δεκάτη βοῶν, καὶ προβάτων, καὶ πάν ὅ ὃν
διέλθῃ ἐν τῇ ἀριθμῶσι τὸν τὴν ῥάβδον, τὸ δεκάτην ἐστὶ ἁγίον
τὰς κυρίως.

33 * ὅχι ἀλλάξεις αὐτὸ καλὸν πονηρῶ, οὐδὲ πονηρὸν καλῶ.
ἐὰν ὁ ἀλλάσων ἀλλάξῃς αὐτὸ, ἐστὶ αὐτὸ καὶ τὸ ἀλλαγμα
αὐτοῦ ἁγίον, οὐ λυτρωθή(εῖ).

34 * αὗται αἱ ἐντολαὶ αἷς ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῇ πρὸς
τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐν τῇ ὄρει σινά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et omnes decimæ terræ de semine terræ & de fructu arboris Domini sunt, sanctæ sunt coram Domino.

31 Et si redimens redemerit vir de decimis suis, addet quintam partem super eas.

32 Omnisque decimatio boum & ouium, omne decimum quod transierit sub virga, erit sanctificatum coram Domino.

33 Non requirat inter bonum & malum, neque commutet illud. Si autem commutans commutauerit illud, illud & id pro quo commuta-
tum est, erit sanctificatum, non redimetur.

34 Hæc sunt præcepta quæ mandauit Dominus Moyfi ad filios Israel in monte Sinai.

Finis Levitici.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

2

ידבר יהוה אל משה במדבר
סיני באהל מועד באחד לחדש השני
בשנה השנית לצאתם מארץ
מצרים לאמר : * שאו את
ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית
אבתם במספר שמורת כל זכר לגלגלתם :
* מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא בישראל
תפקדו אתם לצבאתם אתה ואהרן :
* ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית
אבתיו הוא : * ואלה שמורת האנשים אשר
יעמדו אתכם לראובן אליעזר בן שדיאור :
* לשמעון שלמיהל בן צורישידי : * ליהודה
נחשון בן עמינדב : * לישכר נתנאל בן צוער :
* לזבולן אליאב בן חלק : * לבני יוסף לאפרים
אלישמע בן עמיהוד למנשה גמליאל בן פרהצור :
* לבנימין אבירן בן גדעוני : * לרן אחיעזר בן
עמישדי : * לאשר פגעיאל בן עכרן : * לגד
אליסף בן דעואל : * לנפתלי אחירע בן עינן :
* אלה קריאי העדה נשיאי מטות אבותם
ראשי אלפי ישראל הם : * ויקח משה ואהרן
את האנשים האלה אשר נקבו בשמות :
* ואת כל העדה הקהילו באחד לחדש השני
ותילדו על משפחתם לבית אבתם במספר שמורת
מבן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם :
* כאשר צוה יהוה את משה ויפקדם במדבר
סיני : * ויהיו בני ראובן בכר ישראל
תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמורת
לגלגלתם כל זכר מבן עשרים שנה ומעלה כל
יצא צבא :

INCIPIT VAIDABER,
ID EST, LIBER NUMERI.

CAP. I.

Ocutusque est Dominus ad
Moysem in deserto Sinai in ta Inf. 36a
bernaculo foederis prima die
mensis secundi, anno altero
egressionis eorum ex Ægyp-
to, dicens : * Tollite summam
vniuersæ congregationis filiorum Israel per
cognationes & domos suas, & nomina singu-
lorum quicquid sexus est masculini * à vicesi-
mo anno & suprâ, omnium virorum fortium
ex Israel, & numerabitis eas per turmas suas
tu & Aaron : * Eruntque vobiscum princi-
pes tribuum ac domorum in cognationibus
suis : * Quorum ista sunt nomina : De tribu
Ruben, Elifur filius Sedeur. * De tribu Sy-
meon, Salamihel filius Surisaddai.
* De tribu Iuda, Naafon filius Aminadab.
* De tribu Isachar, Nathanael filius Suar.
* De tribu Zabulon, Eliab filius Helon.
* Filiorum autem Ioseph de tribu Ephraï,
Elifama filius Amiud. De tribu Manasse, Ga-
maliel filius Phadaffur. * De tribu Benjamin,
Abidan filius Gedeonis. * De tribu Dan, Abie-
zer filius Amisaddai. * De tribu Afer, Phegiel
filius Ochran. * De tribu Gad, Heliasaph fi-
lius Duel. * De tribu Neptalim, Ahira filius
Enan. * Hi nobilissimi principes multitudinis
B per tribus & cognationes suas & capita exer-
citus Israel, * Quos tulerunt Moyse & Aa-
ron cum omni vulgi multitudine.
* Et congregauerunt primo die mensis se-
cundi, recensentes eos per cognationes & do-
mos ac familias, & capita, & nomina singulo-
rum, à vicesimo anno & suprâ,
* Sicut præceperat Dominus Moyse. Nu-
meratique sunt in deserto Sinai :
* De Ruben primogenito Israelis per ge-
nerationes & familias ac domos suas, & nomi-
na capitum singulorum, omne quod sexus est
masculini à vicesimo anno & suprâ, proce-
dentium ad bellum,

תרגום אונקלוס

2

ומליל
ויי עם משה במדברא דסיני במשכן זמנא בחד לירחא חנינא בשתא חנינא למפקחון מארעא דמצרים למימר :
קבילו ית חשבון כל כנשתא דבני ישראל לירעיתחון לבית אבתחון במנן שמחון כל דכורא לגלגלתחון :
מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא בישראל חמנן יתחון לחיליחון את ואהרן :
לבית אבתחון הוא : * ואלין שמחון גברא דיקומון עמכון לראובן אליעזר בן שדיאור :
ליהודה נחשון בן עמינדב : * לישכר נתנאל בן צוער :
למנשה גמליאל בן פרהצור : * לבנימין אבירן בן גדעוני :
אליסף בן דעואל : * לנפתלי אחירע בן עינן :
משה ואהרן ית גברא האלין דאתפרשו בשמחון :
אבתחון במנן שמחון מבר עשרין שנין ולעילא לגלגלתחון :
ותחון בני ראובן בכר ישראל חלחחון לירעיתחון לבית אבתחון במנן שמחון לגלגלתחון כל דכורא מבר עשרין שנין
ולעילא כל נפיק חילא :

CAP. I.

Locus est Dominus ad Moy-
sen in deserto Sinai, in taberna-
culo testimonij, in una mensis
secundi, anno secundo egresso-
rum ipsorum de terra Egypti,
dicens:

* Accipite summam omnis congregationis filio-
rum Israel per cognationes suas, per domos familia-
rum suarum, per numerum nominum ipsorum. Om-
ne masculinum secundum caput eorum, * a vi-
ginti annis & supra, omnis egrediens in exercitu
Israel, numerate eos cum exercitu eorum, tu et Aa-
ron.

* Et vobiscum erunt quilibet per tribum unius-
cuiusque principum, per domos familiarum erunt.

* Et hæc nomina virorum qui aderunt vobis-
cum: ex Ruben, Elisur, filius Seduc.

* Ex Symeon, Salamiel, filius Surisadai.

* Ex Iuda, Naasson, filius Aminadab.

* Ex Issachar, Nathanael, filius Suar.

* Ex Zabulon, Eliab, filius Helon.

* Ex filius Joseph, ex Ephraim, Elisama, filius
Amiud, ex Manasse, Gamaliel, filius Phadassur.

* Ex Benjamin, Amidan, filius Gedeonis.

* Ex Dan, Abiezzer, filius Amisadai.

* Ex Affer, Phogiel, filius Ochran.

* Ex Gad, Elisaph, filius Rhaguel.

* Ex Neptalim, Ahira, filius Enan.

* Hi nobiles congregationis, principes tribuum
per familias suas, principes Israel sunt.

* Et accepit Moyses & Aaron viros hos vo-
catos ex nomine: * Et omnem congregationem

congregauerunt in una mensis secundi anni. et nu-
merauerunt per generationes suas, per familias
suas, secundum numerum nominum eorum, a vi-
ginti annis & supra, omne masculinum secundum
caput ipsorum, * Quemadmodum præcepit Do-
minus Moyse. & numerati sunt in deserto Sinai.

* Et fuerunt filij Ruben primogeniti Israel per
cognationes suas, per populos eorum, per domos fa-
miliarum suarum, secundum numerum nominum,
secundum caput eorum, omne masculinum a viginti
annis & supra, omnis egrediens in exercitu,

α.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσὲν ἐν τῇ
ἐρήμῳ τῷ σινά, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου,
ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου, ἔτις δευ-
τέρου ἐξεληθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου,

λέγων * λαβετε ἀρχὴν πάσης συνα-
γωγῆς υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ τὰς συγγενείας αὐτῶν, κατ' οἴκοις πα-
τριῶν αὐτῶν, καὶ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πᾶν ἄρσεν κατὰ
κεφαλὴν αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσῆτος καὶ ἐπὶ πᾶσι ὁ ἐκ πορδύ-
μῳ ἐν τῇ δυνάμει Ἰσραὴλ. ἐπισκέψατο αὐτοὺς σὺ τῇ
δυνάμει αὐτῶν, σὺ καὶ Ααρὼν.

* καὶ μετ' ὑμῶν ἔσονται ἕκαστος καὶ φυλὴν ἑκάστην ἀρχόν-
των, κατ' οἴκοις πατριῶν ἑσθ'.

* καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ᾤρισθησιν
μετ' ὑμῶν. τῶν ρουβὲν, ἐλισούρ, υἱὸς Γεδεόν.

* τῶν Συμεὼν, Σαλαμιήλ, υἱὸς Συρισαδαί.

* τῶν Ἰούδα, Ναασών, υἱὸς Αμιναδάβ.

* τῶν Ἰσάχαρ, Ναθαναήλ, υἱὸς Σωγάρ.

* τῶν Ζαβουλὼν, Ἐλιαβ, υἱὸς Χελών.

* τῶν υἱῶν Ἰωσήφ, τῶν ἐφραΐμ, ἐλισαμά, υἱὸς Σεμίου. τῶν
μανασσῆ γαμαλιήλ, υἱὸς Φαδασούρ.

* τῶν Βενιαμὴν, Αμιδαν, υἱὸς Γαδεωνί.

* τῶν Δαν, Αβιέζερ, υἱὸς Αμισαδαί.

* τῶν Ασέρ, Φαγεήλ, υἱὸς Ἐχθράν.

* τῶν Γαδ, Ἐλισαφ, υἱὸς Ραγουήλ.

* τῶν νεφθαλίμ, Αχιεραΐ, υἱὸς Ἐναν.

* οὗτοι ἔσονται ἐπισκῆπτοι τῆς συναγωγῆς, ἀρχόντες τῶν φυλῶν
καὶ πατριῶν αὐτῶν, χιλιάρχοι Ἰσραὴλ εἰσιν. * καὶ ἔλαβε

Μωυσῆς καὶ Ααρὼν οὗτοι ἀνδρες τοῖς οὗτοι ἀνὰ κληρῶν ἐξ
ὀνόματος * καὶ πᾶσαι τὴν συναγωγὴν συνήγαγον ἐν μιᾷ
τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτις. ἐπεσκέψατο καὶ ἡρώσεις αὐ-
τῶν, καὶ τὰς πατριὰς αὐτῶν, καὶ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν,
ἀπὸ εἰκοσῆτος καὶ ἐπάνω, πᾶν ἀρσενικὸν καὶ κεφαλὴν αὐτῶν,

ὅν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. καὶ ἐπεσκέπη-
σαν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῷ σινά.

* καὶ ἐγείνοντο οἱ ρουβὲν πρωτόκου Ἰσραὴλ καὶ συγ-
γενείας αὐτῶν, καὶ δήμοις αὐτῶν, καὶ οἴκοις πατριῶν αὐτῶν, κα-
τὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, καὶ κεφαλὴν αὐτῶν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀ-
πὸ εἰκοσῆτος καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκ πορδύμῳ ἐν τῇ δυνάμει

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. I.

Locus est Dominus cum Moyse in deserto Sinai in tabernaculo foederis in prima die mensis secundi, in anno secundo egressionis eo-
rum de terra Egypti, dicens:

* Suscipe summam omnis cætus filiorum Israel per cognationes suas, & per domos patrum
suorum, iuxta numerum nominum eorum, omnium masculini sexus per capita eorum, * a viginti annis & supra, omnium egredien-
tium ad exercitum in Israel, numerabis eos per turmas suas tu & Aaron:

de vno quoque tribu, qui princeps sit domus patrum suorum. * Et hæc sunt nomina virorum qui

stabunt vobiscum: De Ruben, Elisur, filius Seduc.

* De Symeon, Selumiel, filius Surisaddai.

* De Iuda, Naasson, filius Aminadab.

* De Issachar, Nathanael, filius Suar.

* De Zabulon, Eliab, filius Helon.

* De Benjamin, Abidan filius Gedeonis.

* De Dan, Abiezzer filius Amisaddai.

* De Afer, Phogiel filius Ochran.

* De Gad, Elisaph, filius Dehuel.

* De Neptali, Ahira, filius Enan.

* Hi sunt nuncupati congregationis principes tribuum patrum suorum, capita sunt milium Israel.

* Tulitque Moyses & Aaron vi-
ros istos, quorum nomina exposita sunt:

* Et omnem cætum congregauerunt in prima die mensis secundi, & numerati sunt per genealo-
gias & familias suas, ac domos patrum suorum iuxta numerum nominum eorum a viginti annis & supra, per capita eorum;

* Sicut præ-
cepit Dominus Moyse: numeravitque eos in deserto Sinai.

* Fueruntque filij Ruben per generationes suas & familias suas, per domos
patrum suorum, per numerum nominum eorum, per capita eorum, omnes masculi a viginti annis & supra, omnes egredientes ad exercitum:

* פקדיהם למטה ראובן ששה וארבעים אלף
 וחמש מאות : * לבני שמעון תולדתם
 למשפחתם לבית אבתם פקדיו במספר שמות
 לגלגלתם כל זכר מן עשרים שנה ומעלה
 כל יצא צבא : * פקדיהם למטה שמעון
 תשעה וחמשים אלף ושלש מאות : * לבני
 גד תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר
 שמות מן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא :
 * פקדיהם למטה גד חמשה וארבעים אלף
 ושלש מאות וחמשים : * לבני יהודה
 תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות
 מן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא :
 * פקדיהם למטה יהודה ארבעה ושבעים אלף
 ושלש מאות : * לבני יששכר תולדתם
 למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מן
 עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא :
 * פקדיהם למטה יששכר ארבעה וחמשים
 אלף וארבע מאות : * לבני זבולן תולדתם
 למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מן
 עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא : * פקדיהם
 למטה זבולן שבעה וחמשים אלף וארבע מאות :
 * לבני יוסף תולדתם
 למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מן עשרים
 שנה ומעלה כל יצא צבא : * פקדיהם למטה
 אפרים ארבעים אלף וחמש מאות : * לבני
 מנשה תולדתם למשפחתם לבית אבתם
 במספר שמות מן עשרים שנה ומעלה כל
 יצא צבא :
 * פקדיהם למטה מנשה שנים ושלשים אלף
 ומאתים :

21 * Quadraginta sex milia quingenti.
 22 * De filiis Symeon, per generationes & fa-
 milias ac domos cognationum suarum, recen-
 siti sunt per nomina & capita singulorum, o-
 mne quod sexus est masculini, à vicesimo an-
 no & supra, procedentium ad bellum,
 23 * Quinquaginta nouem milia trecenti.
 24 * De filiis Gad, per generationes, & fami-
 lias ac domos cognationum suarum recensiti
 sunt per nomina singulorum à viginti annis
 & supra, omnes qui ad bella procederent,
 25 * Quadraginta quinque milia sexcenti
 quinquaginta.
 26 * De filiis Iuda, per generationes & fami-
 lias ac domos cognationum suarum, per no-
 mina singulorum à vicesimo anno & supra,
 omnes qui poterant ad bella procedere,
 27 * Recensiti sunt septuaginta quatuor mi-
 lia sexcenti.
 28 * De filiis Isachar per generationes & fa-
 milias ac domos cognationum suarum, per
 nomina singulorum à vicesimo anno & su-
 pra, omnes qui ad bella procederent,
 29 * Recensiti sunt quinquaginta quatuor mi-
 lia quadringenti.
 30 * De filiis Zabulon, per generationes & fa-
 milias ac domos cognationum suarum, recen-
 siti sunt per nomina singulorum à vicesimo
 anno & supra, omnes qui poterant ad bella
 procedere,
 31 * Quinquaginta septē milia quadringenti.
 32 * De filiis Ioseph filiorum Ephraim per ge-
 nerationes & familias ac domos cognationū
 suarum, recensiti sunt per nomina singulorum
 à vicesimo anno & supra, omnes qui poterant
 ad bella procedere,
 33 * Quadraginta milia quingenti.
 34 * Porro filiorum Manasse, per generatio-
 nes & familias ac domos cognationum sua-
 rum, recensiti sunt per nomina singulorum à
 viginti annis & supra, omnes qui poterant
 ad bella procedere,
 35 * Triginta duo miliaducenti.

תרגום אונקלוס

21 מניניהון לשבטא דראובן ושהא אלפין וחמש מאה :
 מניניהון במנין שמהון לגלגלתהון כל דכורא מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא :
 22 לבני שמעון תולדתהון לזרעיתיהון לבית אבתהון
 23 מניניהון לשבטא דשמעון חמשין ותשעה
 24 לבני גד תולדתהון לזרעיתיהון לבית אבתהון במנין שמהון מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק
 25 מניניהון לשבטא דגד ארבעין וחמשה אלפין ושית מאה וחמשין :
 26 לבני יהודה תולדתהון
 27 מניניהון לשבטא דיהודה שבעין
 28 לבני יששכר תולדתהון לזרעיתיהון לבית אבתהון במנין שמהון מבר עשרין שנין ולעילא
 29 מניניהון לשבטא דיששכר חמשין וארבעת אלפין וארבע מאה :
 30 לבני זבולן תולדתהון
 31 מניניהון לשבטא דזבולן חמשין
 32 לבני יוסף תולדתהון לזרעיתיהון לבית אבתהון במנין שמהון מבר עשרין שנין ולעילא
 33 מניניהון לשבטא דאפרים ארבעין אלפין וחמש מאה :
 34 לבני מנשה תולדתהון לזרעיתיהון לבית אבתהון במנין שמהון מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא :
 35 מניניהון לשבטא

* Numeratio eorum de tribu Ruben, sex & 21
quadraginta milia & quingenti.

* Filiis Symeon, per cognationes eorum, per populos eorum, per
domos familiarum suarum, secundum numerum no-
minum, secundum caput eorum, omnes masculini à vi-
ginti annis et supra, omnis egrediens in exercitu;

* Numeratio eorum de tribu Symeon, nouem et 23
quingenta milia & trecenti.

* Filiis Gad 24
secundum cognationes eorum, secundum populos eo-
rum, secundum domos familiarum eorum, secun-
dum numerum nominum, omnia masculina à vigin-
ti annis & supra, omnis egrediens in exercitu;

* Numeratio eorum de tribu Gad, quinque & 25
quadraginta milia & sexcenti & quingenta.

* Filiis Iuda, per cognationes eorum, per populos 26
eorum, per domos familiarum suarum, secundum
numerum nominum eorum, omnes masculini à vi-
ginti annis & supra, omnis egrediens in exercitu;

* Numeratio eorum de tribu Iuda, quatuor & 27
septuaginta milia & sexcenti.

* Filiis Issachar, per cognationes suas, per populos 28
eorum, per domos familiarum suarum, secundum nu-
merum nominum eorum, omnes masculini à vigin-
ti annis & supra, omnis egrediens in exercitu;

* Numeratio eorum de tribu Issachar, quatuor 29
& quingenta milia & quadringenta.

* Filiis Zabulon, per cognationes suas, per popu- 30
los eorum, per domos familiarum suarum, secundum
numerum nominum, omnes masculini à viginti an-
nis & supra, omnis egrediens in exercitu;

* Numeratio eorum ex tribu Zabulon, septem 31
& quingenta milia & quadringenti.

* Filiis Joseph filij Ephraim, per cognationes suas, 32
per populos eorum, per domos familiarum suarum,
secundum numerum nominum, omnes masculini à
viginti annis & supra, omnis egrediens in exerci-
tu;

* Numeratio eorum de tribu Ephraim, 33
quadraginta milia & quingenti.

* Filiis Manasse, per cognationes eorum, per po- 34
pulos eorum, per domos familiarum suarum, secun-
dum numerum nominum, omnes masculini à vigin-
ti annis & supra, omnis egrediens in exercitu;

* Numeratio eorum de tribu Manasse, duo & 35
triginta milia & ducenti.

21 * ἡ Ἰσὶκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ῥαββὶν' ἐξ καὶ τεσσα-
22 ρέκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. * τοῖς υἱοῖς συμεὼν, καὶ
συγχεῖας αὐτῶν, καὶ δήμοις αὐτῶν, κατ' οἴκοις πατρῶν αὐ-
τῶν, κατ' ἀριθμὸν ὀνομάτων, καὶ κεφαλῶν αὐτῶν, πάντα ἀρ-
σενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτερος καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκ πορδύμην' ἐν
τῇ δυνάμει,

23 * ἡ Ἰσὶκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς συμεὼν,
24 ἐννέα καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. * τοῖς υἱοῖς
γαδ, καὶ συγχεῖας αὐτῶν, καὶ δήμοις αὐτῶν, κατ' οἴκοις πα-
τρῶν αὐτῶν, καὶ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ
εἰκοσαέτερος καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκ πορδύμην' ἐν τῇ δυνάμει,

25 * ἡ Ἰσὶκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς γὰδ, πέντε καὶ τεσ-
26 ράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι καὶ πεντήκοντα. * τοῖς
υἱοῖς ἰσάχαρ, καὶ συγχεῖας αὐτῶν, καὶ δήμοις αὐτῶν, κατ' οἴκοις
πατρῶν αὐτῶν, κατ' ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πάντα ἀρσε-
νικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτερος καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκ πορδύμην' ἐν τῇ
δυνάμει,

27 * ἡ Ἰσὶκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα, ἑπ-
28 τὰρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. * τοῖς υἱοῖς
ἰσάχαρ, καὶ συγχεῖας αὐτῶν, καὶ δήμοις αὐτῶν, κατ' οἴκους
πατρῶν αὐτῶν, καὶ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πάντα ἀρσενι-
κὰ ἀπὸ εἰκοσαέτερος καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκ πορδύμην' ἐν τῇ
δυνάμει,

29 * ἡ Ἰσὶκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἰσάχαρ,
τέσσαρες καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

30 * τοῖς υἱοῖς ζαβουλὼν, καὶ συγχεῖας αὐτῶν, κατ' οἴκοις
πατρῶν αὐτῶν, κατ' ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ
εἰκοσαέτερος καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκ πορδύμην' ἐν τῇ
δυνάμει,

31 * ἡ Ἰσὶκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ζαβουλὼν, ἐπτα καὶ
πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

32 * τοῖς υἱοῖς ἰωσήφ υἱοῖς ἐφραὶμ, κατὰ συγχεῖας αὐτῶν, κα-
τὰ δήμοις αὐτῶν, κατ' οἴκοις πατρῶν αὐτῶν, κατ' ἀριθμὸν
ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτερος καὶ ἐπάνω, πᾶς
ὁ ἐκ πορδύμην' ἐν τῇ δυνάμει,

33 * ἡ Ἰσὶκεψις
αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἐφραὶμ, τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ
πεντακόσιοι.

34 * τοῖς υἱοῖς μωασῆ κατὰ συγχεῖας
αὐτῶν, κατὰ δήμοις αὐτῶν, κατ' οἴκοις πατρῶν αὐτῶν, κατὰ
ἀριθμὸν τῶν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτερος καὶ
ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκ πορδύμην' ἐν τῇ δυνάμει,

35 * ἡ Ἰσὶκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς μωασῆ, δύο & τριά-
κοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Numeratique sunt de tribu Ruben quadraginta & sex milia & quingenti. 22 De filiis Symeon per generationes suas, & familias suas, & per domos patrum suorum recensiti sunt iuxta numerum eorum per capita eorum, omnes masculi à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum;

23 Recensiti sunt de tribu Symeon, quingenta & nouem milia & trecenti. 24 De filiis Gad per generationes suas, per familias suas, per domos patrum suorum, iuxta numerum nominum eorum, à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum.

25 Numeratique sunt de tribu Gad, quadraginta quinque milia & sexcenti & quingenta. 26 De filiis Iuda per generationes suas, per familias suas, per domos patrum suorum iuxta numerum nominum eorum, à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum;

27 Recensiti sunt de tribu Iuda, septuaginta quatuor milia & sexcenti. 28 De filiis Issachar per generationes suas, & familias suas, & domos patrum suorum, iuxta numerum nominum eorum à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum.

29 Numeratique sunt de tribu Issachar, quadraginta quinque milia & quadringenti. 30 De filiis Zabulon per generationes suas, & per familias suas, & domos patrum suorum, per numerum nominum eorum à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum,

31 Numerati sunt de tribu Zabulon, quingenta septem milia & quadringenti. 32 De filiis Joseph de filiis Ephraim per generationes suas, per familias suas, per domos patrum suorum, iuxta numerum nominum eorum, à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum;

33 Numerati sunt de tribu Ephraim quadraginta milia & quingenti. 34 De filiis Manasse per generationes suas, & familias suas, & domos patrum suorum, iuxta numerum nominum eorum à vicesimo anno & supra, omnes egredientes in exercitum,

35 Numerati sunt de tribu Manasse tri-

לִבְנֵי בְנִימִן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית
 אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹרֶת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה
 כָּל יֵצֵא צָבָא : פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה בְנִימִן
 חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת :
 לִבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם
 בְּמִסְפַּר שְׁמֹרֶת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא
 צָבָא : פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה דָן שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים
 אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת : לִבְנֵי אֲשֵׁר תּוֹלְדֹתָם
 לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹרֶת מִן
 עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא : פְּקֻדֵיהֶם
 לְמִטָּה אֲשֵׁר אֶחָד וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וְחֲמִשָּׁה מֵאוֹת :
 לִבְנֵי נִפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם
 לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹרֶת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה
 וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא : פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה נִפְתָּלִי
 שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת :
 אֵלֶּה הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר אִישׁ אִישׁ אֶחָד לְבֵית
 אֲבֹתָיו הָיוּ : וַיְהִיו כָּל פְּקוּדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית
 אֲבֹתָם מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא
 בְּיִשְׂרָאֵל : וַיְהִיו כָּל הַפְּקֻדִים שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף
 וּשְׁלֹשָׁה אֲלָפִים וְחֲמִשָּׁה מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים :
 וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹכָם :
 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר :
 אַךְ אֶת מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקַד וְאֶת רֹאשׁוֹ לֹא תִשָּׂא
 בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וְאַתָּה תִּפְקַד אֶת הַלְוִיִּם עַל־
 מִשְׁכַּן הָעֵדוּת וְעַל כָּל־כֵּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הַמִּזְבֵּחַ
 יֵשְׂאוּ אֹתֵי הַמִּשְׁכָּן וְאֶת כָּל־כֵּלָיו וְהֵם יִשְׁרְתוּהוּ
 וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ : וּבְנִסְעַת הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ
 הַלְוִיִּם וּבְחֻנּוֹת הַמִּשְׁכָּן יָקִימוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהָזֶר
 הַקָּרֵב יוֹמְרוּ :

36 * De filiis Benjamin, per generationes & familias ac domos cognationum suarum, recensiti sunt nominibus singulorum à vicesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere,
 37 * Triginta quinque milia quadringenti.
 38 * De filiis Dan, per generationes & familias ac domos cognationum suarum, recensiti sunt nominibus singulorum à vicesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere,
 39 * Sexaginta duo milia septingenti.
 40 * De filiis Aser, per generationes & familias ac domos cognationum suarum, recensiti sunt per nomina singulorum à vicesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere,
 41 * Quadraginta milia & mille quingenti.
 42 * De filiis Neptalim, per generationes & familias ac domos cognationum suarum, recensiti sunt nominibus singulorum à vicesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere, * Quinquagintatria milia quadringenti. * Hi sunt quos numerauerunt Moyses & Aaron & duodecim principes Israel, singulos per domos cognationum suarum.
 43 * Fueruntque omnes filij Israel per domos & familias suas, à vicesimo anno & supra, qui poterant ad bella procedere, * Sexcenta tria milia virorum quingenti quinquaginta.
 44 * Leuitæ autem in tribubus familiarum suarum non sunt numerati cum eis.
 45 * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
 46 * Tribum Leui noli numerare, neque ponas summam eorum cum filiis Israel:
 47 * Sed constitues eos super tabernaculū testimonij & cuncta vasa eius, & quicquid ad ceremonias pertinet. Ipsi portabunt tabernaculum & omnia vtenfilia eius, & erunt in ministerio ac per gyrum tabernaculi metabuntur.
 48 * Cū proficiscendū fuerit, deponent Leuitæ tabernaculum, cū castrametanda, erigent. quisquis externorū accesserit, occidetur.

תרגום אונקלוס

36 לִבְנֵי בְנִימִן תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹרֶת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא : פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה בְנִימִן
 37 חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת :
 38 לִבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹרֶת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא : פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה דָן שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים
 39 אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת :
 40 לִבְנֵי אֲשֵׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹרֶת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא : פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אֲשֵׁר אֶחָד וָאַרְבַּעִים
 41 אֶלֶף וְחֲמִשָּׁה מֵאוֹת :
 42 לִבְנֵי נִפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹרֶת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא : פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה נִפְתָּלִי
 43 שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת :
 44 אֵלֶּה הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר אִישׁ אִישׁ אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָיו הָיוּ : וַיְהִיו כָּל פְּקוּדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא
 45 בְּיִשְׂרָאֵל : וַיְהִיו כָּל הַפְּקֻדִים שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁה אֲלָפִים וְחֲמִשָּׁה מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים :
 46 וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹכָם :
 47 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר :
 48 אַךְ אֶת מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקַד וְאֶת רֹאשׁוֹ לֹא תִשָּׂא
 49 בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וְאַתָּה תִּפְקַד אֶת הַלְוִיִּם עַל־
 50 מִשְׁכַּן הָעֵדוּת וְעַל כָּל־כֵּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הַמִּזְבֵּחַ
 51 יֵשְׂאוּ אֹתֵי הַמִּשְׁכָּן וְאֶת כָּל־כֵּלָיו וְהֵם יִשְׁרְתוּהוּ
 52 וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ : וּבְנִסְעַת הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ
 53 הַלְוִיִּם וּבְחֻנּוֹת הַמִּשְׁכָּן יָקִימוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהָזֶר
 54 הַקָּרֵב יוֹמְרוּ :

* Filiis Benjamin, per cognationes suas, per po- 36
pulos eorum, per domos familiarum suarum, secun-
dum numerum nominum, omnes masculini à vigin-
ti annis & supra, omnis egrediens in exercitu;

² Numeratio eorum de tribu Benjamin, quin- 37.
que & triginta milia & quadringenti.

* Filiis Dan, per cognationes eorum, per popu- 38
los eorum, per domos familiarum suarum, secundum
numerus nominum, omnes masculini à viginti
annis & supra, omnis egrediens in exercitu;

* Numeratio eorum de tribu Dan, duo & sex-
aginta milia & septingenti.

² Filiis Aser, per cognationes eorum, per popu- 40
los eorum, per domos familiarum suarum, secundum
numerum nominum, omnes masculini à viginti an-
nis & supra, omnis egrediens in exercitu;

* Numeratio eorum de tribu Aser, unum & 41
quadraginta milia & quingenti.

* Filiis Neptalim per cognationes eorum, per po-
pulos eorum, per domos familiarum suarum, secun-
dum numerum nominum, omnes masculini à vigin-
ti annis & suprà, omnis egrediens in exercitu;

² Numeratio eorum de tribu Neptalim, tria et ⁴³ quinquaginta milia & quadringenti.

² Hæc numeratio quâ numerauerit Moyses & Aaron & principes Iſrael, duodecim viri, vir vnus per tribum vnâ, per tribum domorum familie eorum erant.

* Et fuit omnis numeratio filiorum Iſrael cum
exercitu eorum à viginti annis & ſuprà, omnis e-
grediens ad præliandum in Iſrael, * Sexcenta
milia & tria milia & quingenti & quinquaginta.

* At Leuita de tribu familie ipsorum, non sunt 47
numerati in filiis Israel. * Et locutus est Domi- 48

*nus ad Moysen, dicens: * Vide tribum Levi non
 simul numerabis, & numerum eorum non accipies
 in medio filiorum Iſrael. * Et tu constitue Lewi-
 tas in tabernaculum testimonij, et super omnia vasa
 eius, & super omnia quaecunq; in ipſo. ipſi portabūt
 tabernaculum et omnia vasa eius, & ipſi ministra-
 būt in eo, et in circuitu tabernaculi castrametabūtur.*

⁵¹ *Et cum eleuatum fuerit tabernaculum, deponent illud Leuitæ: & cum depositum fuerit tabernaculi, erigent illud. & alienigena accedens, moriatur.*

36 * τοῖς υἱοῖς βενιαμὴν, καὶ συγγενείας αὐτῶν, καὶ δήμοις αὐ-
τῶν, κατ' οἴκοις πατρῶν αὐτῶν, καὶ δρεθρὸν ὀνομάτων, πάντα
ἀρεσκικά δ' ἀπὸ αἰοζαέτοις καὶ ἐπὶ δ' ὧν, πᾶς ὁ σκπορδύομρ θ
37 ἐν τῇ δυνάμει, * ἡ ἑπίσκεψις αὐτῶν ἐν τῇς φυλῆς βενια-
μὴν, πέντε καὶ τεράκοντα χιλιάδες καὶ τελεγκόσιοι.

38 * τοῖς υἱοῖς δ' αὐτοῦ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δῆμους αὐτῶν,
κατ' οἴκους πατρῶν αὐτῶν, κατὰ δ' ἐπιθμὸν ὀνομάτων, πᾶσι
δ' ἐκκλησιαστικὰ διὰ τοῦ εἰκοσάτου καὶ ἐπαυῶ, πᾶς ὁ ἐκ ποροδούμου
39 ἐν τῇ διευαμεί, * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς
δαὲν, δύο καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι.

40 * τοῖς υἱοῖς αὐτῆς, καὶ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δῆμοις αὐτῶν,
κατ' οἴκοις πατριῶν αὐτῶν, καὶ δρεθμὸν ὀνομάτων, πάντα
δρεθμικὰ ἀπὸ ἀκορᾶς τοῖς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκ πορδούρου
41 ἐν τῇ δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς αὐ-
τῆς, μία ἐ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.

42 * τοῖς ὕοις νεφθαλίμ, καὶ συλφονείας αὐτῶν, καὶ δήμες αὐ-
τῶν, κατ' οἴκοις πατριῶν αὐτῶν, καὶ δρεθμὸν ὀνομάτων, πάν-
τα δρεθμικὰ ἀπὸ εἰκοζαέτους ἐξέπᾶνω, πᾶς ὁ ἐμποροῦμε-
43 νθ ἐν τῇ δυνάμει, * ἡ Ἰππίοκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς
νεφθαλίμ, πρεῖς ἢ πεντήκοντα χιλιάδες ἢ τετρακόσιοι.

44 * αὐτὴ ἡ Ἰπποκρίτης, ἡ ἐπεσκέψατο μωσυῆς καὶ ἀγαθῶν
 ④ ἀρχόντες ἰσραὴλ, δώδεκα ἀνδρες. οὗτοι εἰς κατὰ φυλὴν
 μίσθω, καὶ φυλὴν οἰκῶν πατριᾶς αὐτῶν ἦσαν.

45 * καὶ ἐχρέτο πᾶσα ἡ Ἰσραὴλ τοῖς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ σὺν τοῖς υἱοῖς
 46 τοῦ πατριάρχου ἐν ἰσραὴλ, * ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ
 τριγίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πενήκοντα.

47 ⁴ ④ ὁ λαοῦτα ἐν τῇς φυλῆς πατριᾶς αὐτῶν, οὐ συνε-
περέεπεν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ.

48 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσὶν λέγων·

49 * ὅρα τιὼ φυλλὸν τοῦ λευτοῦ σπινθηρίου, καὶ τὸν ἀει-
μόν ἀπὸ τῆς οὐλήσης ἐν μέσῳ τῶν ὑψῶν ἰσραήλ.

50 * καὶ σὺ Ἰησοῦν ὃν λαοὶ τὰς ἑπὶ τὴν σκηνὴν ἔμαρτυ
 ρείας, ὃς ἑπὶ πᾶσι ταῖς ἐκδόσεσιν αὐτῆς, καὶ ἑπὶ πάντας ὅσας ἐν αὐτῇ.
 αὐτοὶ ἀποδοῖ τὴν σκηνὴν, καὶ πᾶσι ταῖς ἐκδόσεσιν αὐτῆς. καὶ αὐτοὶ
 λειψήσονται ἐν αὐτῇ, καὶ κύκλω τῆς σκηνῆς παρεμβόλοισι.

5 x * καὶ ἐν τῇ Ἰξαίρειν τῶν Ὀκλειῶν, κατελοφθιν αὐτῶν ④
 λουῖται. καὶ ἐν τῇ παρεμβάλλειν τῶν Ὀκλειῶν, ἀναστῆθουσιν
 αὐτῶν. καὶ ἀλλοτρίως ὁ πρῶτος οὐδὲν ἄλλο, ἀποθανέτω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

³⁶ De filiis Benjamin per generationes suas, & familias suas, & domos patrum suorum, & numerum nominum eorum à vicefimo anno & fuprà, omnes egredientes in exercitum, ³⁷ Recenfiti sunt de tribu Benjamin, triginta quinque milia & quadringenti.

De filiis Dan per generationes suas, & familias suas, & domos patrum suorum, iuxta numerum nominum eorum à vicésimo anno & suprâ, omnes egredientes in exercitum, ³⁹ Recensiti sunt de tribu Dan, sexaginta duo milia & septingenti.

⁴³ De filiis Afer per generationes suas, & familias suas, & domos patrum suorum, iuxta numerum nominum eorum à vicefimo anno & suprà, omnes egredientes in exercitum,

⁴² Filij Neptali per generationes suas, per familias suas, & domos patrum suorum, iuxta numerum nominum eorum à viginti annis & supra, omnes egredientes in exercitum, ⁴³ Numerati sunt de tribu Neptalim, quinquaginta tria milia & quadringenti.

⁴⁴ Hi sunt numerati quos numeravit Moyſes & Aaron & duodecim principes Iſrael, ſinguli per domos patrum ſuorum.

Israël: ⁴⁶ Fuerunt omnes qui numerati sunt sexcenta tria milia & quingenti & quinquaginta. ⁴⁷ Leuita autem in tribu pa-

Leui non numerabis, & summam eorum non fuscipies in medio filiorum Israel. ⁵⁰ Tu autem constitue Leuitas super tabernaculum testi-

⁵² Et cum proficietur tabernaculum, deponent illud Leuitæ; & quando collocabitur tabernaculum,

p 2

* וַחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דָּגְלוֹ
 לַעֲבֹאתָם׃ * וְהַלּוּיִם יַחְנוּ סָבִיב לַמִּשְׁכָּן הָעֵדוּת
 וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־עֵדוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּשְׁמֵרוּ הַלּוּיִם
 אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן הָעֵדוּת׃ * וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
 כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ׃

ב

* וידבר יהודה אל-
 משה ואל-אהרן לאמר : * איש על דגלו באתרת
 לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל-
 מועד יחנו : * והחנים קדמה מזרחת דגל מחנה
 יהודה לצבאתם ונשיא לבני יהודה נחשון בן-
 עמינדב : * וצבאו ופקדיהם ארבעה ושבעים אלף
 ושש מאות : * והחנים עליו מטה יששכר ונשיא
 לבני יששכר נתנאל בן-צוער : * וצבאו ופקדיו
 ארבעה וחמשים אלף וארבע מאות : * מטה זבולן
 ונשיא לבני זבולן אליאב בן-חלץ : * וצבאו ופקדיו
 שבעה וחמשים אלף וארבע מאות : * כל הפקדים
 למחנה יהודה מאת אלף ושמונים אלף ושש-
 אלפים וארבע מאות לצבאתם ראשנה יסעו :
 * דגל מחנה ראובן תימנה לצבאתם ונשיא לבני
 ראובן אליצור בן-שדיאור : * וצבאו ופקדיו ששה
 וארבעים אלף וחמש מאות : * והחנים עליו מטה
 שמעון ונשיא לבני שמעון שלמיהל בן-צורי שדי :
 * וצבאו ופקדיהם תשעה וחמשים אלף ושלש מאות :
 * ומטה גד ונשיא לבני גד אליסף בן-רעואל :
 * וצבאו ופקדיהם חמשה וארבעים אלף ושש מאות
 וחמשים : * כל הפקדים למחנה ראובן מאת אלף
 ואחד וחמשים אלף וארבע מאות וחמשים לצבאתם
 ושניה יסעו :

תרגום אונקלוס

[illegible]

* Et castrametabuntur filij Israel, vir in suo ordine, & vir secundum suum principatum, cum exercitu suo. * At Leuitæ castrametentur è regione in circuitu tabernaculi testimonij, & non erit peccatum in filiis Israel. & custodient Leuitæ ipsi custodiam tabernaculi testimonij. * Et fecerunt filij Israel secundum omnia quaecunque præcepit Dominus Moysi & Aaron, sic fecerunt.

CAP. II.

ET locutus est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: * Homo coniunctus secundum ordinem suum, secundum signa, secundum domos familiarum suarum, castrametentur filij Israel è regione, in circuitu tabernaculi testimonij castrametabuntur filij Israel. * Et castrametantes primi versus Orientem, ordo castrorum Juda cum exercitu suo, et princeps filiorum Juda, Naasson, filius Aminadab.

* Exercitus eius qui numerati sunt, quatuor & septuaginta milia & sexcenti. * Et castrametantes contigui ex tribu Issachar, & princeps filiorum Issachar, Nathanael, filius Suar. * Exercitus eius qui numerati sunt, quatuor & quinquaginta milia & quadringenti. * Et castrametantes contigui eius ex tribu Zabulon, & princeps filiorum Zabulon, Eliab, filius Chelon. * Exercitus eius qui numerati sunt, septem et quinquaginta milia & quadringenti. * Omnes qui numerati sunt de castris Iuda, centum & octoginta milia & sex milia & quadringenti, cum exercitu suo primi proficiscuntur. * Ordo castrorum filiorum Ruben ad Aphricum cum exercitu suo, & princeps filiorum Ruben, Elisur, filius Sedeur. * Exercitus eius qui numerati sunt sex & quadraginta milia & quingenti. * Et castrametantes contigui eius ex tribu Symeon, & princeps filiorum Symeon, Salamiel, filius Surisadai. * Exercitus eius qui numerati sunt novem & quinquaginta milia & trecenti. * Et castrametantes contigui eius tribus Gad, & princeps filiorum Gad, Eliasaph filius Raguel. * Et exercitus eius qui numerati sunt, quinque & quadraginta milia et sexcenti quinquaginta.

* Omnes qui numerati sunt castrorum Ruben, centum et quinquaginta et novem milia et quadringenti et quinquaginta cum exercitu suo: et secundi proficiscuntur.

* καὶ παρεμβάλουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, ὁ ἕκαστος ἐν τῇ ἐαυτοῦ τάξει, & ὁ ἕκαστος ἐν τῷ ἐαυτοῦ ἡγεμονίᾳ, σὺν δυνάμει αὐτῶν. * ὁ δὲ Λευῖται παρεμβάλλεσθαι ἐναντίον κύκλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, & ὅκ' ἔσται ἁμαρτία ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ. καὶ φυλάξουσιν οἱ Λευῖται αὐτοὶ τὴν φυλακὴν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωϋσῇ καὶ Ἀαρὼν, οὕτως ἐποίησαν.

* Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν, λέγων· * ἄνθρωπος ἐχόμενος ἐν τῇ τάξει αὐτοῦ, κατὰ σιμασίας, κατ' οἴκοις πατρῶν αὐτῶν, παρεμβάλλεσθαι οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐναντίον, κύκλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου παρεμβάλουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ. * καὶ παρεβάλλοντες πρῶτοι κατ' ἀνατολὰς, τὰ γὰρ παρεμβολῆς Ἰούδα σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἀρχὼν τῶν υἱῶν Ἰούδα, Ναασὼν υἱὸς Ἀμινάδαβ. * δυνάμεις αὐτοῦ ἐπεσκεμμένοι, τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. * καὶ παρεβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς Ἰσάχαρ, καὶ ὁ ἀρχὼν τῶν υἱῶν Ἰσάχαρ, Ναθάναι υἱὸς Ζωγάρ. * δυνάμεις αὐτοῦ ἐπεσκεμμένοι, τέσσαρες & πενήτηκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. * καὶ παρεβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς Ζαβουλὼν, καὶ ὁ ἀρχὼν τῶν υἱῶν Ζαβουλὼν, Ἐλιαβ υἱὸς Χελὼν. * δυνάμεις αὐτοῦ ἐπεσκεμμένοι, ἐπὶ αὐτῇ πενήτηκοντα χιλιάδες & τετρακόσιοι. * πάντες ἐπεσκεμμένοι ἐκ τῆς παρεμβολῆς Ἰούδα, ἑκατὸν & ὀγδοήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι, σὺν δυνάμει αὐτῶν πρῶτοι ἔξαρθουσιν. * τὰ γὰρ παρεμβολῆς υἱῶν Ρουβὲν πρὸς λίβα σὺν δυνάμει αὐτῶν, & ὁ ἀρχὼν τῶν υἱῶν Ρουβὲν, Ἐλισὺρ υἱὸς Σεδούρ. * δυνάμεις αὐτοῦ ἐπεσκεμμένοι, ἑξ & τεσσαράκοντα χιλιάδες & πενήτηκοντα. * καὶ παρεβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς Συμεὼν, καὶ ὁ ἀρχὼν τῶν υἱῶν Συμεὼν, Σαλαμιὴλ υἱὸς Βουρσαδαί. * δυνάμεις αὐτοῦ ἐπεσκεμμένοι ἐννέα καὶ πενήτηκοντα χιλιάδες & τετρακόσιοι. * καὶ παρεβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλῆς Γαδ, & ὁ ἀρχὼν τῶν υἱῶν γὰδ, Ἐλιασάφ υἱὸς Ραγὴλ. * καὶ δυνάμεις αὐτοῦ ἐπεσκεμμένοι, πενήτη & τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι πενήτηκοντα. * πάντες ἐπεσκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς Ρουβὲν, ἑκατὸν καὶ πενήτηκοντα καὶ μία χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι καὶ πενήτηκοντα σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ δευτέρως ἔξαρθουσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Castrametabuntur autem filij Israel unusquisque per mansionem suam, & unusquisque iuxta vexillum suum per turmas eorum.

12 Leuitæ autem metabuntur per gyrum tabernaculi testimonij, & non erit indignatio super congregationem filiorum Israel: & custodient Leuitæ custodiam tabernaculi testimonij.

13 Feceruntque filij Israel iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt.

CAP. III.

LOCUTUSQUE EST Dominus cum Moysse & Aaron, dicens: * Singuli iuxta vexillum suum per signa & per domos patrum suorum castrametabuntur filij Israel, per gyrum contra tabernaculum fœderis castrametabuntur. * Vexillum castrorum Iuda erit ad Orientem per exercitus suos, & princeps filiorum Iuda, Naasson, filius Aminadab. * Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo fuerunt septuaginta quatuor milia & sexcenti.

4 Et qui castrametatur iuxta eum, erit tribus Issachar, & princeps filiorum Issachar, Nathanael, filius Suar. * Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo fuerunt quinquaginta quatuor milia & quadringenti. * De tribu filiorum Zabulon princeps fuit, Eliab, filius Helon: * Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, fuerunt quinquaginta septem milia & quadringenti. * Omnes qui numerati sunt de castris Iuda, fuerunt centum & octoginta sex milia & quadringenti per turmas suas, primo proficiscantur. * Vexillum castrorum Ruben erit ad Meridiem per turmas suas, & princeps filiorum Ruben Elisur filius Sedeur. * Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, quadraginta sex milia & quingenti. * Et qui castrametantur iuxta eum, sunt viri tribus Symeon, & princeps filiorum Symeon Salamiel filius Surisadai: * Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, fuerunt quinquaginta novem milia & trecenti. * Et in tribu filiorum Gad princeps fuit Eliasaph filius Dehuel. * Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, fuerunt quadraginta quinque milia & sexcenti & quinquaginta. * Omnes qui recensiti sunt in castris Ruben, fuerunt centum quinquaginta milia & mille & quadringenti & quinquaginta per turmas suas, secundò proficiscantur.

* ונסע אהל-מועד מחנה-הלויים בתוך
המחנה-כאשר יחנו בן יסעו איש על-ידו לדגליהם;
* דגל מחנה-אפרים לצבאתם ימה ונשיא-
לבני אפרים אלישמע בן-עמיהוד;
* וצבאו ופקדיהם-ארבעים אלף וחמש
מאות; * ועליו מטרה מנשה ונשיא-לבני
מנשה גמליאל בן-פרהצור; * וצבאו ופקדיהם
שנים ושלשים אלף ומאתים; * ומטרה בנימן
ונשיא-לבני בנימן אבידן בן-גרעני;
* וצבאו ופקדיהם חמשה ושלשים אלף וארבע מאות;
* כל-הפקדים למחנה אפרים מאת אלף ושש-
אלפים ומאתו לצבאתם ושלשים יסעו;
* דגל מחנה-דן צפנה לצבאתם ונשיא-
לבני דן אחיעזר בן-עמי שדי; * וצבאו ופקדיהם
שנים ושלשים אלף ושבע מאות;
* והחנים עליו מטרה אשר ונשיא-לבני אשר
פגעיאל בן-עכרן; * וצבאו ופקדיהם אחד
וארבעים אלף וחמש מאות; * ומטרה נפתלי
ונשיא-לבני נפתלי גחירע בן-עין;
* וצבאו ופקדיהם שלשה וחמשים אלף וארבע
מאות; * כל-הפקדים למחנה דן מאת אלף
ושבעה וחמשים אלף ושש מאות לאחריה יסעו
לדגליהם; * אלה פקודי בני-ישראל
לבית אבתם כל-פקודי המחנה לצבאתם שש-
מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות
וחמשים; * והלויים לא התפקדו בתוך בני
ישראל כאשר צוה יהוה את-משה;
* ויעשו בני ישראל ככל אשר-צוה יהוה את-משה
בן-חנו לדגליהם וכן נסעו איש למשפחתו על-בית
אבתיו;

17 * Leuabitur autem tabernaculum testimo-
nij per officia Leuitarum & turmas eorum.
quomodo erigetur, ita & deponetur. singuli
18 per loca & ordines suos proficiſcetur. * Ad Oc-
cidentalem plagam erunt castra filiorum E-
phraim, quorum princeps fuit Helisama filius
19 Ammiud. * Cunctus exercitus pugnatorum
eius qui numerati sunt, quadraginta milia
20 quingenti. * Et cum eis tribus filiorum Ma-
nasse, quorum princeps fuit Gamaliel filius
21 Phadassur: * Cunctusque exercitus pugna-
torum eius qui numerati sunt triginta duo mi-
22 lia ducenti. * In tribu filiorum Benjamin
23 princeps fuit Abidan filius Gedeonis: * Et cū-
ctus exercitus pugnatorum eius qui recensiti
sunt, trigintaquinque milia quadringenti.
24 * Omnes qui numerati sunt in castris Ephraim,
centum octo milia centum per turmas suas:
25 tertij proficiſcentur. * Ad Aquilonis partem
castrametati sunt filij Dan, quorum princeps
26 fuit Abiezer filius Amisaddai. * Cunctusque
D exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt,
27 sexaginta duo milia septingenti. * Iuxta eum
fixere tētoria de tribu Aser, quorum princeps
28 fuit Phegiel filius Ochran: * Cunctus exerci-
tus pugnatorum eius qui numerati sunt, qua-
29 draginta milia & mille quingenti. * De tribu
filiorum Neptalim princeps fuit Ahira filius E-
30 nan: * Cunctus exercitus pugnatorum eius,
quingenta tria milia quadringenti.
31 * Omnes qui numerati sunt in castris Dan,
fuerunt centum quinquaginta septem milia
sexcenti, & nouissimi proficiſcentur.
32 * Hic numerus filiorum Israel per do-
mos cognationum suarum & turmas diuifi e-
xercitus, sexcenta tria milia quingenti quin-
quaginta.
33 * Leuitæ autem non sunt numerati inter
filios Israel. sic enim præceperat Dominus
Moyſi.
34 * Feceruntque filij Israel iuxta omnia que
mandauerat Dominus. castrametati sunt per
turmas suas, & profecti per familias ac domos
patrum suorum.

תרגום אונקלוס

17 ונטל משכן ומנא משרית לינאי בגו משריתא כמא דשרן בן נטלין גבר על אחריה לטקסיהון;
לחיליהון מערכא ורבא לבני אפרים אלישמע בר עמיהוד;
עלותי שבטא ומנשה ורבא לבני מנשה גמליאל בר פרהצור;
דבנימן ורבא לבני בנימן אבידן בר גרעני;
למשרית אפרים מאה וחמניא אלפין ומאה לחיליהון בתליתיהם נטלין;
אחיעזר בר עמי שדי;
דאשר ורבא לבני אשר פגעיאל בר עכרן;
לבני נפתלי אחירע בר עין;
ושבעה אלפין ושירת מאה בבחרייתא נטלין לטקסיהון;
שירת מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשים;
משה;
בית אבתיהון;
18 טקס משרית אפרים;
19 וחיליה ומניניהון ארבעין אלפין וחמש מאה;
20 ודסמיכין;
21 וחיליה ומניניהון תלתין וחמין אלפין ומאתן;
22 ושבטא;
23 וחיליה ומניניהון תלתין וחמשה אלפין וארבע מאה;
24 כל מניניא;
25 טקס משרית דן ציפונא לחיליהון ורבא לבני דן;
26 וחיליה ומניניהון שתין וחמין אלפין ושבע מאה;
27 ודשרן סמיכין עלותי שבטא;
28 וחיליה ומניניהון ארבעין וחמין אלפין וחמש מאה;
29 ושבטא דנפתלי ורבא;
30 וחיליה ומניניהון חמשים ותלתא אלפין וארבע מאה;
31 כל מניניא למשריתא דדן מאה וחמשים;
32 ארין מניני בני ישראל לבית אבתיהון כל מניני משריתא לחיליהון;
33 ולינאי לא איתמניא בגו בני ישראל כמא דפקודי יינא;
34 ועבדו בני ישראל ככל דפקודי יהוה ית משה בן שרן לטקסיהון וכן נטלין גבר לזרעיה על

* Et leuabitur tabernaculum testimonij & ca-
stra Leuitarum in medio castrorum, ut castrameta-
buntur sic, & proficiscuntur quilibet consequens
iuxta principatum suum, * Ordines castrorum E-
phraim iuxta mare cum exercitu suo, & princeps
filiorum Ephraim, Elisama filius Amiud: * Exer-
citus eius qui numerati sunt, quadraginta milia &
quingenti. * Et castrametantes contigui eius
tribus Manasse, & princeps filiorum Manasse,
Gamaliel filius Phadasur: * Exercitus eius qui
numerati sunt, duo & triginta milia & ducenti.

* Et castrametantes contigui eius tribus Ben-
iamin, & princeps filiorum Benjamin, Auidan,
filius Gedeonis: * Exercitus eius qui nume-
rati sunt, quinque & triginta milia & quadrin-
genti. * Omnes qui numerati sunt castrorum
Ephraim, centum milia & octo milia & centum
cum potentia eorum, tertij proficiscuntur, * Or-
dines castrorum Dan ad Aquilonem cum exercitu
eorum, & princeps filiorum Dan, Abiezzer filius
Amisadai: * Exercitus eius qui numerati sunt,
duo & sexaginta milia & septingenti.

* Et castrametantes contigui eius tribus Affer,
et princeps filiorum Affer, Phegiel filius Ochran.
* Exercitus eius qui numerati sunt, unum &
quadraginta milia & quingenti.

* Et castrametantes contigui eius tribus Nep-
talim, & princeps filiorum Neptalim, Ahira filius
Enan: * Exercitus eius qui numerati sunt, tria
& quinquaginta milia & quadringenti.

* Omnes qui numerati sunt castrorum Dan, cen-
tum & quinquaginta milia & septem et sexcenti:
ultimi proficiscuntur secundum ordinem eorum.

* Hæc numeratio filiorum Iffrael per domos fa-
miliarum suarum. omnis numeratio castrorum cum
exercitibus suis, sexcenta milia & tria milia &
quingenti & quinquaginta.

* At Leuitæ non connumerati sunt inter filios
Iffrael, sicut præcepit Dominus Moysi.

* Et fecerunt filij Iffrael iuxta omnia quæ
præcepit Dominus Moysi, sic castrametati sunt per
aciem eorum, & sic profecti sunt unusquisque
consequentes per populos suos per domos familia-
rum suarum.

17 * καὶ ὁρθήσεται ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ ἡ παρεμβολὴ
τῶν λουϊτῶν μέσθ τῶν παρεμβολῶν, ὡς παρεμβαλοῦσιν οὐ-
τως, καὶ ἕξαρθῶσιν ἕκαστος ἐχόμῳρος καθ' ἡγεμονίαν αὐτῶν.

18 * τὰ ἱμάτια παρεμβολῆς ἐφραΐμ, πῶς θάλασσαν σὺν δυνά-
μει αὐτῶν, ὁ ἀρχὼν τῶν υἱῶν ἐφραΐμ, ἐλισαμά υἱὸς ἀμιὺδ.

19 * δυνάμεις αὐτῶν ἐπεσκεμμένοι ἑσσεράκοντα χιλιά-
δες καὶ πεντακόσιοι.

20 καὶ παρεμβάλλοντες ἐχόμῳροι αὐτῶν φυλὴ μεθαωῆ, καὶ ὁ ἀρχὼν τῶν υἱῶν μεθαωῆ, γαμα-
21 λήλ, υἱὸς φαδάσουρ.

21 * δυνάμεις αὐτῶν ἐπεσκεμμέ-
νοι δύο καὶ τετράκοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι.

22 * καὶ παρεμβάλλοντες ἐχόμῳροι αὐτῶν φυλὴ βενια-
μὴν, καὶ ὁ ἀρχὼν τῶν υἱῶν βενιαμὴν, ἀβιδάν υἱὸς γαδεωνί.

23 * ἡ δυνάμεις αὐτῶν ἐπεσκεμμένοι πεντε καὶ τετράκον-
24 τα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

24 * πάντες ἐπεσκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς ἐφραΐμ, ἕκαστον χιλιάδες καὶ ὀκτακίχλιοι καὶ
25 ἕκαστον σὺν δυνάμει αὐτῶν. τρεῖς ἕξαρθῶσιν, τὰ γμα-
τα παρεμβολῆς δὲ πρὸς βορρῇ σὺν δυνάμει αὐτῶν, ὁ

26 ἀρχὼν τῶν υἱῶν δάν, ἀχιέζερ υἱὸς ἀμισαδάι.

26 * δυνάμεις αὐτῶν ἐπεσκεμμένοι δύο καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ ἐπτα-
27 κόσιοι.

27 * καὶ παρεμβάλλοντες ἐχόμῳροι αὐτῶν φυλὴ
ἀσῆρ, καὶ ὁ ἀρχὼν τῶν υἱῶν ἀσῆρ φαγαήλ υἱὸς ἐχεάν.

28 * δυνάμεις αὐτῶν ἐπεσκεμμένοι μία καὶ τεσσαράκον-
τα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.

29 * καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμῳροι αὐτῶν φυλὴ νεφθαλί,
καὶ ὁ ἀρχὼν τῶν υἱῶν νεφθαλί, ἀχίρ, υἱὸς αἰνάν.

30 * δυνάμεις αὐτῶν οἱ ἐπεσκεμμένοι τρεῖς καὶ πεντήκοντα
31 χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

31 * πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς δὲ ἕκαστον καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ ἐπτα-
καὶ ἑξακόσιοι ἕκαστος ἕξαρθῶσιν καὶ τὰ γμα αὐτῶν.

32 * αὐτῇ ἡ ἐπισκεψίς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατ' οἴκους πατριῶν
αὐτῶν. πᾶσα ἡ ἐπισκεψίς τῶν παρεμβολῶν σὺν ταῖς δυνά-
μεσιν αὐτῶν, ἑξακόσια χιλιάδες καὶ τετράχλιοι καὶ πεντακό-
σιοι καὶ πεντήκοντα.

33 * οἱ δὲ λουῖται οὐ σὺν ἐπεσκέπησαν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, κα-
θαὶ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ.

34 * καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὃ σὺνέταξε κύ-
ριος τῷ μωυσῇ, οὕτως παρενέβαλον καὶ τὰ γμα αὐτῶν, καὶ
ἔτως ἕξηραν ἕκαστος ἐχόμῳροι καὶ δήμους αὐτῶν κατ' οἴκους
πατριῶν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et proficiscatur tabernaculum fœderis & castra Leuitarum in medio castrorum. quomodo castrametentur, ita proficiscantur, singuli in lo-
co suo per vexilla sua.

18 Vexillum castrorum Ephraim per exercitum suum erit ad Occidentem, & princeps filiorum Ephraim
Elisama filius Amiud:

19 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, quadraginta milia & quingenti.

20 Et iuxta eum tribus Manasse, & princeps filiorum Manasse, Gamaliel filius Phadasur:

21 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, duo & triginta milia & ducenti.

22 Et iuxta eum tribus Benjamin, & princeps filiorum Benjamin, Auidan filius Gedeonis:

23 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, quinque & triginta milia & quadringenti.

24 Omnes qui numerati sunt in castris Ephraim, fuerunt centum octoginta milia & centum, per turmas suas, tertio proficiscantur.

25 Vexillum castrorum Dan erit ad Aquilonem per turmas suas, & princeps filiorum Dan, Ahiezzer filius Ammisaddai.

26 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, fuerunt sexaginta duo milia & septingenti.

27 Et qui castrametantur iuxta eum tribus Afer, & princeps fi-
liorum Afer, Phegiel filius Ochran:

28 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, quadraginta milia & mille & quingenti.

29 Et iuxta eum tribus Neptali, & princeps filiorum Neptali, Haira filius Enan:

30 Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, quin-
quaginta tria milia & quadringenti.

31 Omnes qui numerati sunt in castris Dan, fuerunt centum quinquaginta septem milia & sex-
centi: novissimè proficiscantur.

32 Hi sunt qui numerati sunt de filiis Israel per domos patrum suorum. omnes qui numerati sunt in
castris per exercitum suum, sexcenta tria milia & quingenti & quinquaginta.

33 Leuitæ autem non sunt numerati inter filios Israel,
sicut præceperat Dominus Moysi.

34 Feceruntque filij Israel iuxta omnia quæ præcepit Dominus Moysi, ita castrametabantur per vexil-
la sua, & ita proficiscebantur singuli per familias suas & per domum patrum suorum.

CAP. III.

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דְּבַר
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר־סִינַי׃ * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־אַהֲרֹן
הַכֹּהֵן גִּדְּוָאבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃ * אֵלֶּה שְׁמוֹת
בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשֻׁחִים אֲשֶׁר־מֵלֵא יָדָם לַכֹּהֵן׃
* וַיָּמָת גִּדְּוָאבִּיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בַּהֲקָרְבָם אֲשֶׁר־זָרָה
לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבָּר סִינַי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיָּכַחֵן
אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר עַל־פְּנֵי אַהֲרֹן אֲבִיהֶם׃
* וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * הִקְרַב אֶת־
מֹשֶׁה לְוִי וְהַעֲמַדְתָּ אוֹתוֹ לִפְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְשִׁרְתוּ אוֹתוֹ׃
* וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֲדוּתָהּ
לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן׃
* וְשָׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן׃ * וְנָתַתָּה אֶת־
הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנֵם הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ * וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ
אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהָזֵר הַקָּרֵב יוֹמְרָם׃ * וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * וְאַנִּי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־
הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם׃ * כִּי־לִכְל בְּכוֹר בְּיוֹם
הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר
בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה׃
* וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי
לֵאמֹר׃ * פִּקֹּד אֶת־בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָם
לְמִשְׁפַּחְתָּם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חָדָשׁ וְעַד־תַּפְקֹדָם׃
* וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה׃
* וַיְהִי־אֵלֶּה בְּנֵי־לְוִי בְּשֵׁמֹתָם גִּרְשׁוֹן וְקָהַת וּמֵרָרִי׃
* וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גִרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבָנָיו
וְשִׁמְעִי׃ * וּבְנֵי קָהַת לְמִשְׁפַּחְתָּם עֲמָרָם וַיִּצְחָר
חֲבֵרֹן וְעֻזִּיאֵל׃

¹ Hæ sunt generationes Aaron & Moyfi in die qua locutus est Dominus ad Moyfen in monte Sinai. ^{Leu. 10. a Inf. 26. g}
² * Et hæc nomina filiorum Aaron: Primogenitus eius Nadab, deinde Abiu, & Eleazar, & Ithamar.
³ * Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotū qui vñcti sunt, & quorum repletæ & consecratæ manus, vt sacerdotio fungerentur.
⁴ * Mortui sunt enim Nadab & Abiu cū offerrent ignem alienum in conspectu Domini in deserto Sinai absque liberis. functique sunt sacerdotio Eleazar & Ithamar coram Aaron patre suo.
⁵ * Locutusque est Dominus ad Moyfen, dicens: * Applica tribum Levi, & fac stare in conspectu Aaron sacerdotis, vt ministrent ei: * Et excubent & obseruent quicquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo testimonij:
⁸ * Et custodiant vasa tabernaculi, seruientes in ministerio eius.
⁹ * Dabisque dono Leuitas Aaron & filiis eius, quibus traditi sunt à filiis Israel.
¹⁰ * Aaron autem & filios eius constitues super cultum sacerdotij. Externus qui ad ministrandum accesserit, morietur.
¹¹ * Locutusque est Dominus ad Moyfen, dicens: * Ego tuli Leuitas à filiis Israel pro omni primogenito qui aperit vuluam in filiis Israel, curruntque Leuitæ mei. * Meum est enim omne primogenitum, ex quo percussi primogenitos in terra Ægypti, sanctificaui mihi quicquid primum nascitur in Israel. ab homine usque ad pecus mei sunt. ego Dñs. * Locutusque est Dñs ad Moyfen in deserto Sinai, dicens:
¹⁵ * Numera filios Levi per domos patrū suorum & familias, omnē masculum ab vno mense & supra. * Numerauit Moyfes vt præceperat Dominus: * Et inuenti sunt filij Levi per nomina sua, Gerson, & Caath, & Merari. * Filij Gerson, Lebni, & Semei. * Filij Caath, Amram & Iessaar, Hebron & Ozihel. ^{Exo. 11. a. Inf. 8. g.}

תרומם אונקלוס

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דְּבַר יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר־סִינַי׃ * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן גִּדְּוָאבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃ * אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשֻׁחִים אֲשֶׁר־מֵלֵא יָדָם לַכֹּהֵן׃ * וַיָּמָת גִּדְּוָאבִּיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בַּהֲקָרְבָם אֲשֶׁר־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבָּר סִינַי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיָּכַחֵן אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר עַל־פְּנֵי אַהֲרֹן אֲבִיהֶם׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * הִקְרַב אֶת־מֹשֶׁה לְוִי וְהַעֲמַדְתָּ אוֹתוֹ לִפְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְשִׁרְתוּ אוֹתוֹ׃ * וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֲדוּתָהּ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן׃ * וְשָׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן׃ * וְנָתַתָּה אֶת־הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנֵם הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהָזֵר הַקָּרֵב יוֹמְרָם׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * וְאַנִּי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם׃ * כִּי־לִכְל בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר׃ * פִּקֹּד אֶת־בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חָדָשׁ וְעַד־תַּפְקֹדָם׃ * וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה׃ * וַיְהִי־אֵלֶּה בְּנֵי־לְוִי בְּשֵׁמֹתָם גִּרְשׁוֹן וְקָהַת וּמֵרָרִי׃ * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גִרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבָנָיו וְשִׁמְעִי׃ * וּבְנֵי קָהַת לְמִשְׁפַּחְתָּם עֲמָרָם וַיִּצְחָר חֲבֵרֹן וְעֻזִּיאֵל׃

CAP. III.

ET hæc generationes Aaron & Moyſi, in die qua locutus est Dominus Moyſi in monte Sinai.

* Et hæc nomina filiorum Aaron: Primogenitus Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Jthamar.

* Et hæc nomina filiorum Aaron sacerdotes vni-
eti, quas consecrauerunt manus eorum vt sacerdotio
fungerentur.

* Et mortuus est Nadab & Abiu coram Domino, offerentibus ipsis ignem alienum coram Domino in deserto Sinai: & filij non erant eis. & sacerdotio functi sunt Eleazar & Ithamar cum Aaron patre suo.

* Et locutus est Dominus ad Moyſen, dicens:

* Accipe tribum Leui, & statues eos coram Aaron sacerdote: & ministrabunt ei, & custodient custodias eius, & custodias filiorum Israel coram tabernaculo testimonij, ad operandum opera tabernaculi. * Et custodient omnia vasa tabernaculi testimonij, et custodias filiorum Israel, iuxta omnia opera tabernaculi.

* Et dabis Leuitas Aaron fratri tuo, & filiis eius sacerdotibus, donum dati, hi mihi sunt à filiis Israel. * Et Aaron & filios eius statues super tabernaculum testimonij, & custodient sacerdotiū eorum. & alienigena tangens, morietur.

* Et locutus est Dominus ad Moyſen, dicens:

* Et ego ecce accepi Leuitas de medio filiorum Israel pro omni primogenito aperiente valua-
m à filiis Israel, redemptio eorum erunt, et erunt mihi Leuitæ. * Mihi enim omne primogenitum. in qua die percussi omne primogenitum in terra Aegypti, sanctificaui mihi omne primogenitum in Israel: ab homine usque ad pecus mihi erunt. ego Dominus.

* Et locutus est Dominus ad Moyſen in deserto Sinai, dicens: * Numera filios Leui per domos familiarum suarum, per cognationes suas, omne masculinum ab uno mense & supra numerate eos.

* Et numeravit eos Moyſes & Aaron per vocem Domini, quemadmodum præcepit Dominus eis.

* Et fuerunt filij Leui ex nominibus suis, Gerson, Caath & Merari. * Et hæc nomina filiorum Gerson per populos suos, Lebni & Semei.

* Et filij Caath per populos suos, Amram, et Esſaar, Hebron & Ozziel.

γ.

* Καὶ αὐταὶ αἱ γενεαὶ ἀαρὼν καὶ Μωϋσῆ, ἐν ἡμέρᾳ ἣ ἐλάλησε κύριος τῷ Μωϋσῇ ἐν ὄρει σινά.

* καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἀαρὼν, πρῶτος Ναδάβ καὶ ἀβίου καὶ ἑλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ.

* καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἀαρὼν, οἱ ἱερεῖς ἡλφειμύσι, ὅς ἐτελείωσαν τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἐξελθόντες.

* καὶ ἐτελεύτησεν Ναδάβ καὶ ἀβίου ἐναντι κυρίου, ὡς φερόντων αὐτῶν πῦρ ἀλλότριον ἐν θύλῃ κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινά, καὶ παιδία ὄντα αὐτοῖς. καὶ ἱερώτευσαν ἑλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ μετ' ἀαρὼν τὸ πατὴρ αὐτῶν.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν, λέγων·

* λάβε τὴν φυλὴν Λεβὶ, καὶ στήσεις αὐτοὺς ἐναντίον ἀαρὼν ἱερέως· καὶ λειτουργήσουσιν αὐτῷ, καὶ φυλάξουσιν τὰς φυλακὰς αὐτοῦ, καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐναντί τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ἐργάζονται τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς.

* καὶ φυλάξουσιν πάντα τὰ σκεύη τῆς σκηνῆς καὶ μαρτυρίας, καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ πᾶν τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς.

* καὶ δώσεις τοὺς Λεβίτας ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τοῖς ἱερεῤυσιν, δόμα δεδομῆνοι, οὗτοί μοι εἰσὶν ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.

* καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καταστήσεις ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ μαρτυρίας, καὶ φυλάξουσιν τὴν ἐρασίαν αὐτῶν. καὶ ὁ ἀλλοτρίος ὁ ἀπὸ μόχθου, ἀποθανεῖται.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν, λέγων·

* ἐγὼ ἰδοὺ εἰληφα τοὺς Λεβίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀπὸ πάντων πρῶτον διανοίοντες μήτηρ καὶ πατέρα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, λύτρωσιν αὐτῶν ἐγὼ, καὶ ἐγὼ ἐμοὶ Λεβίται.

* ἐμοὶ ᾧ πᾶν πρῶτον. ἐν ἡμέρᾳ ἐπάταξα πᾶν πρῶτον ἐν τῇ γῇ Αἰγύπτου, ἡγίασα ἐμοὶ πᾶν πρῶτον ἐν Ἰσραὴλ, ἀπὸ ὧν ἄνθρωπος ἕως κτήν ἐμοὶ ἐστίν. ἐγὼ κύριος.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ σινά, λέγων·

* Ἰπσοκέφαί σου υἱοὺς Λεβὶ κατ' οἴκους πατρῶν αὐτῶν, καὶ συγγενεὰς αὐτῶν, πάντας γενεὴν ἀπὸ μωυσῆ καὶ ἀαρὼν ἐπ' αὐτούς.

* καὶ ἐπεσκέψατο αὐτοὺς Μωϋσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος αὐτοῖς.

* καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ Λεβὶ οὗτοι ὀνόματι τῶν αὐτῶν, Γερσὼν, Κααθ, καὶ Μεραρί. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Γερσὼν, καὶ δῆμους αὐτῶν, Λοβνὶ καὶ Σεμεὶ.

* καὶ οἱ υἱοὶ Κααθ, καὶ δῆμους αὐτῶν, Ἀμραμ καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἑβρὼν καὶ Ὀζιήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. III.

ET hæc sunt generationes Aaron & Moyſi, in die qua locutus est Dominus ad Moyſen in monte Sinai.

* Et hæc sunt nomina filiorum Aaron: Primogenitus eius Nadab, & Abiu, Eleazar & Ithamar.

* Et mortuusque est Nadab & Abiu coram Domino, quando obtulerunt ignem alienum coram Domino in deserto Sinai: & filij non fuerunt eis. & ministravit Eleazar & Ithamar in conspectu Aaron patris sui.

* Locutusque est Dominus ad Moyſen, dicens: * Applica tribum Leui, & statue eum coram Aaron sacerdote, & ministrabunt ei: & custodiam omnis congregationis ante tabernaculum fœderis, vt seruiant in ministerio tabernaculi fœderis.

* Et custodiant custodiam eius, & custodiant omnia vasa tabernaculi testimonij, et custodias filiorum Israel, & vt seruiant in ministerio tabernaculi fœderis.

* Dabisque Leuitas Aaron & filiis eius, cui dati traditi que sunt à filiis Israel. * Ego autem ecce applicavi Leuitas autem me de medio filiorum Israel pro omni primogenito qui aperit valua-

m de filiis Israel, ministrabuntque Leuitæ in conspectu meo. * Meum est enim omne primogenitum: in die quo occidi omne primogenitum in terra Aegypti, sanctificaui coram me omne primogenitum in Israel: ab homine usque ad pecus mei sunt: ego Dominus.

* Locutusque est Dominus cum Moyſe in deserto Sinai, dicens: * Numera filios Leui per domos patrum suorum & familias suas, omnes masculos ab vno mense & supra numerabis eos.

* Numeravitque eos Moyſes iuxta verbum Domini, sicut mandatum fuerat ei. * Fuerunt autem hi filij Leui per nomina sua, Gerson, & Caath, & Merari.

* Et hæc sunt nomina filiorum Gerson per familias suas, Lobni & Semei. * Et filij Caath per familias suas, Amram, & Isſaar, & Hebron, & Ozziel.

20 * ובני מררי למשפחתם מחלי ומושי אלה הם
21 משפחת הלוי לבית אברהם : לגרשון
משפחת הלכני ומשפחת השמעני אלה הם
22 משפחת הגרשני : פקדיהם במספר כל-
זכר מבן חדש ומעלה פקדיהם שבעת אלפים
23 וחמש מאות : משפחת הגרשני אחרי המשכן
24 יחנו ימיה : ונשיא בית אב לגרשני אליסף
25 בן לאל : ומשמרת בני גרשון באהל מועד
המשכן והאהל מכסהו ומסך פתח אהל מועד :
26 * וקלעי החצר וארץ מסך פתח החצר אשר על-
המשכן ועל דומזבח סביב וארץ מירדניו לכל
27 עבדתו : ולקהת משפחת העמרמי ומשפחת
היצהרי ומשפחת החכרני ומשפחת רזעו יאלי
28 אלה הם משפחת הקהתי : במספר כל-
זכר מבן חדש ומעלה שמנת אלפים ושיש
29 מאות שמרי משמרת הקדש : משפחת
בני קהת יחנו על ירך המשכן תימנה :
30 * ונשיא בית אב למשפחת הקהתי אליצפן בן
עזיאל : ומשמרתם הארן והשלחן והמנורה
והמזבח וכלי הקדש אשר ישרתו בהם והמסך
31 וכל עבדתו : ונשיא נשיאי הלוי אלעזר בן אהרן
32 הכהן פקדני שמרי משמרת הקדש : למררי
משפחת המחלי ומשפחת המושי אלה הם משפחת
33 מררי : ופקדיהם במספר כל-זכר מבן חדש
34 ומעלה ששת אלפים ומאתים : ונשיא בית-
אב למשפחת מררי צוריאל בן אביחיל על ירך
35 המשכן יחנו צפנה : ופקדני משמרת בני מררי
קרישי המשכן ובריחיו ועמדי ואדניו וכל כליו וכל
36 עבדתו : ועמדי החצר סביב ואדניהם ויתידתם
ומיתריהם :

20 * Filij Merari, Mooli & Mufi.
21 * De Gerson fuere familiae duae, Lebnitica
& Semeitica.
22 * Quarum numeratus est populus sexus
masculini ab vno mense & supra, septem mi-
lia quingenti.
23 * Hi post tabernaculum metabuntur ad
Occidentem,
24 * Sub principe Heliasaph filio Iahel.
25 * Et habebunt excubias in tabernaculo fœ-
deris, ipsum tabernaculum & operimentum
eius, tentorium quod trahitur ante fores tecti
26 fœderis, * Et cortinas atrij, tentorium
quoque quod appenditur in introitu atrij ta-
bernaculi, & quicquid ad ritum altaris perti-
net, funes tabernaculi, & omnia vtefilia eius.
27 * Cognatio Caath habebit populos Amra-
miras, & Ieffaaritas, & Hebronitas, & Ozieli-
tas. hæ sunt familiae Caathitarum;
28 * Recensiti per nomina sua omnes generis
masculini ab vno mense & supra, octo milia
sexcenti. habebunt excubias sanctuarij,
29 * Et castrametabuntur ad Meridianam pla-
30 gam. * Princepsque eorum erit Elifa-
phan filius Oziel.
31 * Et custodiant arcam, mensamque, & can-
delabrum, altaria & vasa sanctuarij in quibus
ministratur, & velum, cunctamque huiusce-
modi supellectilem.
32 * Princeps autem principum Leuitarum
E Eleazar filius Aaron sacerdotis erit super ex-
cubitores custodiæ sanctuarij.
33 * At verò de Merari erunt populi Mooli-
tæ & Musitæ.
34 * Recensiti per nomina sua omnes generis
masculini ab vno mense & supra, sex milia du-
centi.
35 * Princeps eorum Suriel filius Abiaiel in
plaga Septentrionali castrametabuntur.
36 * Erunt sub custodia eorum tabulæ taber-
naculi, & vectes, & columnæ ac bases earum,
& omnia quæ ad cultum huiuscemodi per-
37 tinent: * columnæque atrij per circuitum
cum basibus suis, & paxilli cum funibus.

תרגום אונקלוס

20 * ובני מררי לזרעיהון מחלי ומושי אליו אינון זרעיהו לבית אברהם :
21 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
22 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
23 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
24 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
25 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
26 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
27 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
28 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
29 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
30 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
31 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
32 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
33 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
34 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
35 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
36 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :
37 * לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון : לזרעיהו גרשון :

* Et filij Merari per populos suos, Mooli & Musi. hi sunt populi Levitarum per domos familiarum suarum.

* Gerson populus Lebni, & populus Semei. hi populi Gerson.

* Numeratio eorum secundum numerum omnis masculini, ab vno mense & supra, numeratio eorum septem milia & quingenti.

* Et filij Gerson post tabernaculum castrametabuntur iuxta mare.

* Et princeps domus familie populi Gerson, Elisaph filius Jael.

* Et custodia filiorum Gerson in tabernaculo testimonij, tabernaculum, & operimentum ostij tabernaculi testimonij, * Et vela atrij, & velum portæ atrij existentis in tabernaculo, * Et reliqua omnium operum eius Caath. populus Amram unus, & populus Jessar unus, & populus Hebron unus, & populus Ozziel unus. Hi sunt populi Caath secundum numerum, omne masculinum à mense uno & supra, octo milia & sexcenti custodientes custodias sanctorum.

* Populi filiorum Caath castrametabuntur ex obliquo tabernaculi versus Aphricum. * Et princeps domus familiarum populorum Caath, Elisaph filius Ozziel. * Et custodia eorum arca, et mensa, & candelabrum, & altaria, et vasa sanctorum, quæcunque ministrabunt in ipsis, & velum, & omnia opera eorum.

* Et princeps in principibus Levitarum, Eleazar filius Aaron sacerdotis constitutus ad custodiendum custodias sanctorum. * Merari populus Mooli & populus Musi. hi sunt populi Merari.

* Numeratio eorum secundum numerum, omne masculinum ab vno mense & supra, sex milia & ducenti. * Et princeps domus familiarum populi Merari, Suriel filius Abiaiel, ex obliquo tabernaculi castrametabuntur ad Aquilonem.

* Numeratio tribus filiorum Merari, capitula tabernaculi, & vestes eius, & columnas eius, & bases eius, & omnia vasa eorum, & opera eorum.

* & columnas atrij in circuitu, & bases earum, & paxillos earum, & funes earum.

* καὶ υἱοὶ μεραρί, καὶ δῆμοι αὐτῶν, μωολὶ καὶ μουσί. οὗτοι εἰσι δῆμοι τῶν λευιτῶν κατὰ οἴκους πατρῶν αὐτῶν.

* τῶν γερασὼν δῆμοι τοῦ λεβνὶ, καὶ δῆμοι τοῦ σεμεί. οὗτοι δῆμοι τοῦ γερασὼν. * ἡ ἐπισκεψὶς αὐτῶν καὶ ἀριθμὸν παντὸς ἀρσενικοῦ, ἀπὸ μεμιαίου ἕως ἐπὶ πάλω, ἡ ἐπισκεψὶς αὐτῶν ἐπὶ ἀκροχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. * καὶ υἱοὶ γερασὼν ὅτι τῆς κλεωῆς παρεμβάλοισιν ἐν πλάγιον.

* καὶ ὁ ἀρχὼν οἴκου πατρῶς τοῦ δῆμου τοῦ γερασὼν, ἐλεασαφ υἱὸς δαήλ.

* καὶ ἡ φυλακὴ αὐτῶν γερασὼν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἡ σκηνὴ, ἡ κατακάλυμμα τῆς θύρας τῆς κλεωῆς τοῦ μαρτυρίου, * καὶ τὰ ἱσία τῆς αὐλῆς, ἡ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς οὐσῆς ἐπὶ τῆς κλεωῆς,

* καὶ τὰ κατάλοιπα πλῆθους τῶν ἔργων αὐτῶν κατὰ δῆμον ἀμεράμ εἰς, ἡ δῆμοι τῶν ἰσααρείς, ἡ δῆμοι χεβρών εἰς, καὶ δῆμοι ὅζιηλ εἰς. οὗτοι εἰσι δῆμοι τοῦ κααθ, * καὶ ἀριθμὸν παντὸς ἀρσενικοῦ ἀπὸ μεμιαίου καὶ ἐπὶ πάλω, ὁκτακίχλιοι ἕως ἑξακόσιοι, φυλάσσοντες τὰς φυλακάς τῶν ἁγίων.

* οἱ δῆμοι τῶν υἱῶν κααθ παρεμβάλοισιν ἐν πλάγιον τῆς κλεωῆς καὶ λίβα.

* καὶ ὁ ἀρχὼν οἴκου πατρῶν τῶν δῆμων τοῦ κααθ ἐλεασαφ υἱὸς ὅζιηλ. * καὶ φυλακὴ αὐτῶν ἡ κιβωτός, καὶ ἡ τραπέζα, καὶ ἡ λυχνία, ἡ θυσιαστήρια, καὶ ἡ σκδὴ θάγχιον, ὅσα λειτουργήουσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ κατακάλυμμα, ἡ πλῆθος τῶν ἔργων αὐτῶν.

* καὶ ὁ ἀρχὼν ὁ ἐπὶ τῶν ἀρχόντων τῶν λευιτῶν, ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρῶν τοῦ ἱερέως καθεσταμὲν, φυλάσσει τὰς φυλακάς τῶν ἁγίων.

* τῶν μεραρί δῆμοι ὁ μωολὶ, καὶ δῆμοι ὁ μουσί. οὗτοι εἰσι δῆμοι τοῦ μεραρί.

* ἡ ἐπισκεψὶς αὐτῶν καὶ ἀριθμὸν παντὸς ἀρσενικοῦ ἀπὸ μεμιαίου ἕως ἐπὶ πάλω, ἑξακίχλιοι καὶ διακόσιοι.

* καὶ ὁ ἀρχὼν οἴκου πατρῶν τοῦ δῆμου τοῦ μεραρί, σουριήλ υἱὸς ἀβιχαία, ἐν πλάγιον τῆς κλεωῆς παρεμβάλοισιν ἐν πλάγιον.

* ἡ ἐπισκεψὶς τῆς φυλῆς τῶν υἱῶν μεραρί, τὰς κεφαλίδας τῆς κλεωῆς, καὶ ὅν μοχλεῖς αὐτῆς, ἡ σὺλεις αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ πλῆθος τῶν κδὴ αὐτῶν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν.

* ἡ σὺλεις τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βάσεις αὐτῶν, ἡ σὺλεις πασάλεις αὐτῶν, ἡ σὺλεις κάλεις αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Filij autem Merari per familias suas, Mooli & Musi. hæ sunt familie Levitarum per domos patrum suorum.

31 De Gerson fuit familia Lobni & familia Semei. hæ sunt familie Gerson.

omnium masculorum ab vno mense & supra. fuitque numerus eorum septem milia & quingenti.

32 Familie Gerson castrametabuntur post tabernaculum ad Occidentem.

33 Et princeps domus patrum Gersonitarum Elisaph filius Iael.

34 Sub custodia autem filiorum Gerson in tabernaculo fœderis erit tabernaculum & operimentum quo tegitur, tentoriumque quod est in ostio tabernaculi fœderis;

35 Et cortina atrij, & tentorium quod est in ostio atrij quod circum altare & tabernaculum, & funiculi eius iuxta omnem cultum eius.

36 De Caath autem fuit familia Amram, & familia Isaar, & familia Hebron, & familia Ozziel. Hæ sunt familie Caath,

37 Iuxta numerum omnium masculorum ab vno mense & supra, octo milia & sexcenti custodientium custodiam sanctuarij.

38 Familie filiorum Caath castrametabuntur ad Meridianum latus tabernaculi.

39 Et princeps domus patrum familiarum Caath, Elisaphan filius Ozziel.

40 Eruntque sub custodia eorum arca, & mensa, & candelabrum, & altaria, & vasa quibus ministratur in sanctuario, & tentorium, & omne quod ad eius cultum pertinet.

41 Præpositus autem qui constitutus est super principes Levitarum, Eleazar filius Aaron sacerdotis, & sub manu eius erunt constituti illi qui custodiunt custodiam sanctuarij.

42 De Merari fuit familia Mooli & familia Musi. hæ sunt familie Merari:

43 Omnesque masculi qui numerati sunt ex eo ab vno mense & supra, sex milia & ducenti.

44 Et princeps domus patris familiarum Merari, Suriel filius Abihail, castrametabunturque ad latus Aquilonis tabernaculi.

45 Hæc autem tradita sunt in custodiam filiorum Merari, tabula tabernaculi, & vestes eius, & columnæ eius, & bases eius, & omnia vasa eius, & omnia quæ ad cultum eius pertinent:

46 & columnæ atrij per circuitum, & bases earum, & paxilli, & funes earum.

38 * והחנים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד
מזרחו משה ואהרן ובניו שמרים משמרת
המקדש למשמרת בני ישראל והזר הקרב יומר:
39 * כל פקודי הלויים אשר פקד משה ואהרן על-
פי יהוה למשפחתם כל זכר מבן חדש ומעלה
40 * שנים ועשרים אלה: * ויאמר
יהוה אל משה פקד כל בכר זכר לבני ישראל
מבן חדש ומעלה ושא את מספר שמתם:
41 * ולקחת את הלויים לי אני יהוה תחת
כל בכר בבני ישראל ואת בהמת הלויים תחת
42 * כל בכור בבהמת בני ישראל: * ופקד
משה כאשר צוה יהוה אתו את כל בכור
43 * בבני ישראל: * ויהי כל בכור זכר במספר
שמרת מבן חדש ומעלה לפקדיהם שנים
ועשרים אלה שלשה ושבעים ומאתים:
44 * וידבר יהוה אל משה לאמר:
45 * קח את הלויים תחת כל בכור בבני ישראל
ואת בהמת הלויים תחת בהמתם והיו לי
46 * הלויים אני יהוה: * ואת פדווי השלשה
והשבעים והמאתים העדפים על הלויים
מבכור בני ישראל:
47 * ולקחת חמשת חמשת שקלים לגלגלת בשקל
הקדש תקח עשרים גרה השקל:
48 * ונתתה הכסף לאהרן ולבניו פדווי העדפים בהם:
49 * ויקח משה את כסף הפדיוס מאת העדפים
50 * על פדווי הלויים: * מאת בכר בני ישראל לקח
את הכסף חמשה וששים ושלש מאות ואלף
51 * בשקל הקדש: * ויתן משה את כסף הפדיוס
לאהרן ולבניו על פי יהוה כאשר צוה את-
משה:

38 * Castrametabuntur ante tabernaculum foederis, id est, ad Orientalem plagam, Moyse & Aaron cum filiis suis, habentes custodiam sanctuarij in medio filiorum Israel. Quisquis alienus accefferit, morietur.

39 * Omnes Leuitæ quos numerauerunt Moyse & Aaron iuxta præceptum Domini per familias suas in genere masculino à mense vno & suprâ, fuerunt viginti duo milia.

40 * Et ait Dominus ad Moysem: Numera primogenitos sexus masculini de filiis Israel, ab vno mense & suprâ, & habebis summam eorum.

41 * Tolleque Leuitas mihi pro omni primogenito filiorum Israel. Ego sum Dominus. Et pecora eorum pro vniuersis primogenitis pecorum filiorum Israel.

42 * Recensuit Moyse sicut præceperat Dominus primogenitos filiorum Israel:

43 * Et fuerunt masculi per nomina sua à mense vno & suprâ, viginti duo milia ducenti septuaginta tres.

44 * Locutusque est Dominus ad Moysem, dicens:

45 * Tolle Leuitas pro primogenitis filiorum G Israel, & pecora Leuitarum pro pecoribus eorum; eruntque Leuitæ mei. Ego sum Dominus. Infr. 8.6.

46 * In precio autem ducentorum septuagintatium qui extendunt numerum Leuitarum de primogenitis filiorum Israel,

47 * Accipies quinque siclos per singula capita ad mensuram sanctuarij. siclus habet viginti obolos.

48 * Dabisque pecuniam Aaron & filiis eius precium eorum qui supra sunt. Exo. 30. b. Leu. 27. c. Ezc. 45. d.

49 * Tulit igitur Moyse pecuniam eorum qui fuerant amplius, & quos redemerat à Leuitis.

50 * Pro primogenitis filiorum Israel, mille trecentorum sexagintaquinque siclorum iuxta pondus sanctuarij.

51 * Et dedit eâ Aaron & filiis eius iuxta verbum quod præceperat sibi Dominus.

תרגום אונקלוס

38 * ודשרן קדם משכנא קידומא קדם משכן ומנא מדינחא משה ואהרן ובנוהי נטרין מטרח מקדשא למטרח בני ישראל וחלוני
39 * כל מניני לינאי דמנא משה ואהרן על מימרא דייני לזרעיהון כל דכרא מבר ירחא ולעילא עשרין וחזין
40 * ואמר יהוה למשה מני כל בכוריא דכריא בבני ישראל מבר ירחא ולעילא וקבל ית חשבן שמתיהון:
41 * ותקרב ית לינאי קדמי אנא יי חלף כל בכרא בבני ישראל וית בעירא דלינאי חלף כל בכרא בבכירא דבני ישראל:
42 * ומנא משה כמא דפקיד יי יתיה ית כל בכרא בבני ישראל:
43 * ותנוו כל בכוריא דכריא במנן שמתן מבר ירחא ולעילא
44 * ומליל יי עס משה למימר:
45 * קריב
46 * ית לינאי חלף כל בכרא בבני ישראל וית בעירא דלינאי חלף בעיריהון ויהון משמשין קדמי לינאי אנא יי:
47 * ותיסב חמש חמש סלעין לגלגלתא
48 * ותחן כספא לאהרן ולבנוהי פריקי דיתירין בהון:
49 * ונסוב משה ית כסף פרקנהון מן דיתירין על פריקי לינאי:
50 * מן בכוריא דבני ישראל נסוב ית
51 * ויתב משה ית כסף פריקיא לאהרן ולבנוהי על מימרא דייני
בסלעי קדשא תיסב עשרין מעין סלעא:
בספא אלה ותלת מאה ושתין וחמש סלעין בסלעי קדשא:
כמא דפקיד יי ית משה:

* Et castrametantes versus faciem tabernaculi testimonij ab Oriente, Moyses & Aaron & filij eius, custodientes custodias sanctuarij ad custodias filiorum Israel.

* Et alienigena tangens, morietur. Omnis numeratio Levitarum, quos numeravit Moyses & Aaron per vocem Domini, per populos eorum, omne masculinum ab vno mense & supra, duo & viginti milia.

* Et dixit Dominus ad Moysen, dicens: Numera omne primogenitum masculinum filiorum Israel ab vno mense & supra: & accipe numerum eorum ex nomine.

* Et accipies Levitas mihi, ego Dominus, pro omnibus primogenitis filiorum Israel, & iumenta Levitarum pro omnibus iumentis primogenitis in iumentis filiorum Israel.

* Et numeravit Moyses quemadmodum praecepit Dominus ei, omne primogenitum in filiis Israel.

* Et fuerunt omnia primogenita masculina secundum numerum, & ex nomine ab vno mense & supra ex numeratione eorum, duo & viginti milia et tres & septuaginta & ducenti.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Accipe Levitas pro omnibus primogenitis filiorum Israel, et iumenta Levitarum pro iumentis eorum. & erunt mihi Levitæ, ego Dominus.

* Redemptiones trium & septuaginta et ducentorum qui supersunt à Levitis à primogenitis filiorum Israel.

* Et accipies quinque siclos per caput, per drachmum sanctum accipies: viginti obolis sicles.

* Et dabis argentum Aaron & filiis eius, redemptiones superabundantium in eis.

* Et accepit Moyses argentum redemptiones à superabundantibus in redemptionem Levitarum

* A primogenitis filiorum Israel accepit argentum, quinque et sexaginta & mille trecentos siclos, secundum siculum sanctum.

* Et dedit Moyses argentum redemptiones superabundantium Aaron & filiis eius, per vocem Domini, quemadmodum praecepit Dominus Moysi.

18 * καὶ οἱ παρεμβάλλοντες κατὰ πρῶτον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ ἀνατολῶν, μωυσῆς & ἀαρὼν καὶ υἱοὶ αὐτῶν, φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τοῦ ἁγίου εἰς τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ.

39 * καὶ ὁ ἀλλοθρῆς ὁ ἀπὸ μέρους, ἀποθνήσκειται. καὶ ἡ ἐπισκέψις τῶν λουιτῶν, οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου κατὰ δῆμους αὐτῶν, πρὸς δὲ ἑξῆς τοῦ μηνιαίου καὶ ἐπ' αὐτῶν, δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες.

40 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· ἐπισκέψαι πᾶν πρῶτόγονον ἄρσεν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπ' αὐτῶν. καὶ λάβε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἐξ ὀνόματος.

41 * καὶ λήψῃ σὺ λουίτας ἐμοί, ἐγὼ κύριος, ὅτι πάντων τῶν πρῶτόγονων υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ τὰ κτήνη τῶν λουιτῶν ὅτι πάντων τῶν κτηνῶν τῶν πρῶτόγονων ἐν τοῖς κτήνεσι τῶν υἱῶν ἰσραὴλ.

42 * καὶ ἐπεσκέψατο μωυσῆς ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος αὐτῷ, πᾶν πρῶτόγονον ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ.

43 * καὶ ἐγρόντο πᾶντα τὰ πρῶτόγονα ἑξῆς ἑξῆς κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ ἐξ ὀνόματος ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπ' αὐτῶν τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο & εἴκοσι χιλιάδες καὶ τρεῖς & ἑβδομήκοντα καὶ διακόσιοι.

44 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

45 * λάβε σὺ λουίτας ἀντὶ πάντων τῶν πρῶτόγονων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ τὰ κτήνη τῶν λουιτῶν ὅτι τῶν κτηνῶν αὐτῶν. καὶ ἐνταῖς μοι οἱ λουῖται, ἐγὼ κύριος.

46 * τὰ λύτρα τῶν τριῶν & ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίων οἱ πλεονάζοντες πρὸς σὺν λουίταις ἀπὸ τῶν πρῶτόγονων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ.

47 * & λήψῃ πάντε σίκλους κατὰ κεφαλῇ, καὶ τὸ δίδραχμον τὸ ἅγιον λήψῃ, εἴκοσι ὀβολοῖς σίκλος.

48 * καὶ δώσεις τὸ δρυμένον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, λύτρα τῶν πλεοναζόντων ἐν αὐτοῖς.

49 * καὶ ἔλαβε μωυσῆς τὸ δρυμένον τὰ λύτρα πρὸς τῶν πλεοναζόντων εἰς τὴν ἐκλύτρωσιν τῶν λουιτῶν

50 * πρὸς τῶν πρῶτόγονων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἔλαβε τὸ δρυμένον, πάντε καὶ ἐξήκοντα καὶ χιλίους τετρακοσίοις σίκλοις, καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.

51 * καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὸ δρυμένον τὰ λύτρα τῶν πλεοναζόντων ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, διὰ φωνῆς κυρίου ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

38 Et qui castrametabuntur ante tabernaculum ad Orientalem plagam ante tabernaculum fœderis erunt Moyses & Aaron & filij sui custodientes custodiam sanctuarij in custodiam filiorum Israel. Extraneus autem qui accesserit, occidetur.

39 Omnes qui numerati sunt de Levitis, quos numeravit Moyses & Aaron iuxta verbum Domini, per familias suas, omnes masculi ab vno mense & supra, fuerunt viginti duo milia.

40 Dixitque Dominus ad Moysen: Numera omnes primogenitos mascululos de filiis Israel ab vno mense & supra, & suscipe summam nominum eorum.

41 Et applicabis Levitas in conspectu meo, ego Dominus, pro omni primogenito filiorum Israel, & pecora Levitarum pro vniuersis primogenitis pecorum filiorum Israel.

42 Numeravitque Moyses omnes primogenitos filiorum Israel, sicut praeceperat ei Dominus.

43 Fueruntque omnes masculi primogeniti iuxta numerum nominum eorum qui numerati sunt ab vno mense & supra, viginti duo milia & ducenti & septuaginta & tres.

44 Locutusque est Dominus cum Moysē, dicens:

45 Applica Levitas pro omni primogenito filiorum Israel, & pecora Levitarum pro pecoribus eorum: & ministrabunt Levitæ coram me, ego Dominus.

46 Et à ducentis & septuaginta & tribus qui excedunt numerum Levitarum qui redimendi sunt de primogenitis filiorum Israel:

47 Tolles quinque siclos per singula capita in sicles sanctuarij, viginti obolos habens sicles.

48 Dabisque argentum eorum qui redimendi sunt qui excedunt Levitas Aaron & filiis eius.

49 Tulitque Moyses argentum eorum qui fuerunt amplius, quos redemerat à Levitis:

50 Pro primogenitis filiorum Israel tulit argenti mille & trecentos & sexaginta siclos in sicles sanctuarij.

51 Deditque Moyses argentum redemptorum Aaron & filiis eius iuxta verbum Domini, sicut praeceperat Dominus Moysi.

CAP. IIII.

* וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר:
* נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי
למשפחתם לבית אבתם : * מבין שלשים
שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל בן
לצבא לעשות מלאכה באהל מועד :
* ואת עבדת בני קהת באהל מועד קדש הקדשים:
* ובא אהרן ובניו בנסע המחנה והורדו את
פרכת המסך וכסו בזה את ארן העדות :
* ונתנו עליו כסוי עור תחש ופרשו בגד כליל תכלת
מלמעלה ושמו בדיו : * ועל שלחן הפנים יפרשו
בגד תכלת ונתנו עליו את הקערת וארז הכפת
ואת המנקיור ואת קשות הנסך ולחם התמיד
עליו יהיה : * ופרשו עליהם בגד תולעת שני
וכסו אתו במכסה עור תחש ושמו את בדיו :
* ולקחו בגד תכלת וכסו את מנורת המאור
ואת נרתיו ואת מלקחיה ואת מחתתיה ואת
כל כלי שמננה אשר ישרתו לה בהם :
* ונתנו אתה ואת כל כליה אל מכסה עור
תחש ונתנו על המוט : * ועל מזבח הזהב יפרשו
בגד תכלת וכסו אתו במכסה עור תחש ושמו את
בדיו : * ולקחו את כל כלי השרת אשר ישרתו
בם בקדש ונתנו אל בגד תכלת וכסו אותם
במכסה עור תחש ונתנו על המוט :
* ודשנו את המזבח ופרשו עליו בגד ארגמן :
* ונתנו עליו את כל כלי אשר ישרתו עליו בהם
את המחט את המזלגת ואת היעיס ואת
המזרקת כל כלי המזבח ופרשו עליו כסוי עור תחש
ושמו בדיו :

1 **L**ocutusque est Dominus ad Moysen & A-
2 **L**aron, dicens: Tolle summam filiorum Caath
3 suas, à tricesimo anno & supra, usque ad quin-
4 quagesimum annum omnium qui ingredien-
5 tur ut stent & ministrent in tabernaculo fœ-
6 deris. * Hic est cultus filiorum Caath: Taber-
7 naculum fœderis & sanctum sanctorum * In-
8 gredientur Aaron & filij eius, quando mo-
9 uenda sunt castra: & deponent velum quod
10 pendet ante fores, inuoluentque eo arcam te-
11 stimonij: * Et operient rursus velamine hya-
12 cinthinarum pellium, extendentque desuper
13 pallium totum hyacinthinum, & inducent
14 vestes. * Mensam quoque propositionis in-
15 uoluent hyacinthino pallio, & ponent cum
16 eo thuribula ac mortariola, cyathos & crate-
17 ras ad liba fundenda. panes semper in ea e-
18 runt. * Extendentque desuper pallium cocci-
19 neum, quod rursus operient velamento hya-
20 cinthinarum pellium, & inducent vestes.
21 * Sument & pallium hyacinthinum, quo ope-
22 rient candelabrum cum lucernis & forcipi-
23 bus suis, & emuntoriis & cunctis vasis olei, quæ
24 ad concinnandas lucernas necessaria sunt.
25 * Et super omnia ponent operimentum hya-
26 cinthinarum pellium, & inducent vestes.
27 * Nec non & altare aureum inuoluent hya-
28 cinthino vestimento, & extendent desuper
29 operimentum hyacinthinarum pellium, in-
30 ducuntque vestes.
31 * Omnia vasa quibus ministratur in san-
32 ctuario inuoluent hyacinthino pallio, & ex-
33 tendent desuper operimentum hyacinthina-
34 rum pellium, inducentque vestes.
35 * Sed & altare mundabunt cinere, & in-
36 uoluent illud purpureo vestimento:
37 * Ponentque cum eo omnia vasa quibus
38 in ministerio eius utuntur, id est, ignium re-
39 ceptacula, fuscinulas ac tridentes vncinos, &
40 batilla. Cuncta vasa altaris operient simul ve-
41 lamine hyacinthinarum pellium, & inducent
42 vestes.

תרגום אונקלוס

1 קבילו ית חשבון בני קהות מגו בני לוי לזרעיתיהו לבית אבהתהו ;
 2 למפלח פלחנא במשכן זמנא ;
 3 דין פלח בני קהות במשכן זמנא קדש קדשא ;
 4 ויפרקו ית פרוכתא דפרסא ויבסו בה ית ארנא דסחרותא ;
 5 מעילא וישוון אריחותי ;
 6 ויבסו חלחים תדירא עלוהי ויהי ;
 7 ויבסו לבוש תכלא ויבסו ית מנרתא דאנהורי וית בוצינתא וית צבתתא וית מחתיתתא וית כל מני שמושא דישמשו לה בהו ;
 8 ויחננו יתה וית כל מנחא לחופארה דמשך ססגונא ויחננו על אריחא ;
 9 דמשך ססגונא וישוון ית אריחותי ;
 10 בחופארה דמשך ססגונא ויחננו על אריחא ;
 11 ויחננו עלוהי ית כל מנחא וישמשו עלוהי בהו ;
 12 דמשך ססגונא וישוון אריחותי ;
 13 ויחננו עלוהי ית כל מנחא וישמשו עלוהי בהו ;
 14 ויחננו עלוהי ית אריחותי ;

CAP. IIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: * Accipe summam filiorum Caath de medio filiorum Levi, per populos eorum, per domos familiarum suarum, * A viginti annis & quinque annis et supra, usque ad quinquaginta annos, omnis ingrediens ad ministrandum, ut faciat omnia opera in tabernaculo testimonij.

* Et hac opera filiorum Caath in tabernaculo testimonij sanctum sanctorum.

* Et introibunt Aaron & filij eius, quando levanda fuerint castra, & deponent velum obumbrans, & contegent in eo arcam testimonij.

* Et imponent super illud velamen pelliceum hyacinthinum, & injicient super illam pallium totum hyacinthinum desuper. & immittent vestes eius. * Et super mensam propositam immittent super eam pallium purpureum, & discos, & mortariola, & cyathos, & libatoria in quibus libat, et panes sempiterni in ea erunt.

* Et immittent in eam pallium coccinum, et cooperient eam cooperculo pelliceo hyacinthino: & immittent vestes eius: * Et accipient pallium hyacinthinum, & cooperient candelabrum lucentem, & lucernas eius, et emundatoria eius, & forcipes eius, & omnia vasa olei eius, quaecunque ministrabunt in ipsis. * Et immittent eam & omnia vasa eius, in cooperimentum pelliceum hyacinthinum, & imponent eam super vestes:

* Et super altare aureum imponent pallium hyacinthinum, et cooperient illud cooperimento pelliceo hyacinthino, & immittent vestes eius:

* Et sument omnia vasa ministratoria, quaecunque ministrabunt in eis in sanctuariis. & immittent in pallium hyacinthinum, & cooperient ea cooperimento pelliceo hyacinthino, & imponent super vestes:

* Et coopertorium imponent super altare. et cooperient super illud pallium totum purpureum,

* Et imponent super illud omnia vasa eius, in quibus ministrabunt in eis, & thuribula, & fuscinulas, & phialas, & omnia vasa altaris, & immittent super illud cooperimentum pelliceum hyacinthinum. & immittent vestes eius,

δλ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν, λέγων·
2 * λάβε τὸ κεφάλαιον τῶν υἱῶν κατὰ ἐκ μέρους υἱῶν Λευὶ, κα-
3 τὰ δῆμοις αὐτῶν, κατ' οἴκοις πατρῶν αὐτῶν, * ὅπο' εἰκο-
4 σά εἶσι καὶ πέντε ἐτῶν ἔς ἐπαύω ἕως πενήτηκοντα ἐτῶν, πᾶς
5 ὁ εἰσπορεύμενος λατρεῖν ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα ἐν τῇ
6 σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.

7 * καὶ ταῦτα τὰ ἔργα τῶν υἱῶν κατὰ ἐκ τῇ σκηνῇ τῆς μαρ-
8 τυρίου ἁγίων τῶν ἁγίων.

9 * καὶ εἰσελεύσιν Ἀαρὼν (ὁ) υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν ἐξέρη ἡ πα-
10 ρεμβολή, καὶ κατελεύσει τὸ κατεπέτασμα τὸ συσκιάζον, καὶ
11 κατακαλύψουσιν ἐν αὐτῇ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου.

12 * καὶ ἐπιθήουσιν ἐπ' αὐτὴν κατακάλυμμα δερμάτινον ὑ-
13 ακίνθινον, ἔς ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον ὄλεον ὑακίνθινον
14 ὁρώμενον. ἔς ἐπιβαλοῦσιν ἑὸν δῶα φορεῖς αὐτῆς. * ἔς ἐπιτὴν
15 πρᾶπξαν τὴν περικειμένην ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμά-
16 τιον πορφύρεον, ἔς τὰ χρυσία, καὶ τὰς θυίσκας, καὶ ἑὸν κυά-
17 θος, καὶ τὰ σπονδεῖα ἐν οἷς σπένδει, καὶ ἑὸν ἀρτοὶ ἑὸν διαπλωτῆς
18 ἐπ' αὐτῇ ἑὸν.

19 * ἔς ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον κόκκι-
20 νον, καὶ καλύψουσιν αὐτὴν καλύμματι δερματίνῳ ὑακίνθι-
21 νῳ, καὶ ἐμβαλοῦσιν ἑὸν δῶα φορεῖς αὐτῆς, * (ὁ) λήψον) ἱμάτιον
22 ὑακίνθινον, καὶ καλύψουσιν τὴν λυχνίαν τὴν φωτίζουσαν, ἔς τὰς
23 λυχναίας αὐτῆς, καὶ τὰς ἐπαρυσείδας αὐτῆς, ἔς τὰς λαβίδας
24 αὐτῆς, ἔς πάντα τὰ ἀγία τοῦ ἐλαίου αὐτῆς, ὅσα λειτουργήσου-
25 σιν ἐν αὐταῖς.

26 * καὶ ἐμβαλοῦσιν αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ (ὁ) κδὲ αὐ-
27 τῆς, εἰς κάλυμμα δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ ἐπιθήουσιν
28 αὐτὴν ἐπ' ὁλοφύρεον, * καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσεῖον
29 ἐπιθήουσιν ἱμάτιον ὑακίνθινον, καὶ ἐπικαλύψουσιν αὐτὸ κα-
30 λύμματι δερματίνῳ ὑακίνθινῳ, ἔς ἐπιβαλοῦσιν ἑὸν δῶα φο-
31 ρεῖς αὐτῆς, * (ὁ) λήψον) πάντα τὰ (ὁ) κδὲ τὰ λειτουργικά, ὅσα
32 λειτουργήσουσιν ἐν αὐταῖς ἐν ταῖς ἀγίοις. ἔς ἐμβαλοῦσιν εἰς ἱμά-
33 τιον ὑακίνθινον, καὶ καλύψουσιν αὐτὰ καλύμματι δερματί-
34 νῳ ὑακίνθινῳ, καὶ ἐπιθήουσιν ἐπ' ἀναφορεῖς. * ἔς τὸν καλυπ-
35 τῆρα ἐπιθήουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἔς ἐπικαλύψουσιν ἐπ'

36 αὐτὸ ἱμάτιον ὄλοπορφύρεον. * καὶ ἐπιθήουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα
37 τὰ (ὁ) κδὲ αὐτῆς, ἐν οἷς λειτουργήσουσιν ἐν αὐταῖς, ἔς τὰ πυρεῖα,
38 ἔς τὰς κρεάγεας, ἔς τὰς φιάλας, ἔς πάντα τὰ (ὁ) κδὲ τοῦ θυ-
39 σιαστηρίου. ἔς ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὸ κάλυμμα δερμάτινον
40 ὑακίνθινον. ἔς ἐπιβαλοῦσιν ἑὸν δῶα φορεῖς αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. IIII.

Locutusque est Dominus cum Moysen & cum Aaron, dicens: * Suscipe summam filiorum Caath de medio filiorum Levi per familias suas, per domos patrum suorum, * A triginta annis & supra & usque ad quinquaginta annos omnium qui veniunt ut per turmas ministrent ministerium in tabernaculo fœderis. * Hic est cultus filiorum Caath in tabernaculo fœderis, sanctum sanctorum.

5 Ingredienturque Aaron & filij eius quando movenda sunt castra, & deponent velum quod pender, & cooperient eo arcam testimonij:

6 Et ponent super illud velamen ex pellibus hyacinthinis, & expandent desuper pallium totum hyacinthinum, & ponent vestes eius.

7 Et super mensam panis propositionis expandent pallium hyacinthinum, & ponent super eam thuribula & mortariola, & cyathos, & crateras libamentorum. & panes erunt super ea semper. * Et expandent super eam pallium coccineum, & cooperient eam coopertorio de pellibus hyacinthinis, & ponent vestes eius.

9 Tollentque pallium hyacinthinum, & cooperient candelabrum luminaris, & lucernas eius, & forcipes eius, & thuribula eius, & omnia vasa ministerij eius quibus utuntur in ministerio eius. * Et ponent super illud & super omnia vasa eius coopertorium de pellibus hyacinthinis, & ponent super vestem.

11 Et super altare aureum extendent pallium hyacinthinum, & cooperient illud operimento de pellibus hyacinthinis, & ponent vestes eius. * Et tollent omnia vasa ministerij eius, quibus ministrant in sanctuario, & ponent ea in pallio hyacinthino. & cooperient illud coopertorio pellium hyacinthinarum, & ponent super vestem.

13 Colligentque cinerem de altari, & expandent super illud pallium purpureum: * Et ponent super illud omnia vasa eius quibus ministrant super illud, thuribula, & fuscinulas, & batilla, & phialas, omniaque vasa altaris. & extendent super ea opertorium hyacinthinarum pel-

lum, & ponent vestes eius.

15 * וכל־ה־אֶהֱרֹן וּבָנָיו לְכַסּוֹת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־
 כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנִסְעֵי הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־
 קֹהֵל לְשֹׂאֵת וְלֹא־יָגִעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ אֵלָּה
 16 * מִשְׁמַע בְּנֵי־קֹהֵל בְּאֶהֱל מוֹעֵד : * וּפְקֻדֹת
 אֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמֶּאֱוֹר וְקִטְרוֹת הַסַּמִּים
 וּמִנְחֹת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְּקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן
 17 * וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בַקֹּדֶשׁ וּבְכָלֵּיו : * וַיְדַבֵּר
 18 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן לֵאמֹר : * אֶל־תִּכְבְּדוּן
 19 אֶת־שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲלִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם : * וְזֹאתִי
 עֲשׂוּ לָהֶם וְחִיו וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשׁ
 אֶהֱרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ
 20 * וְאֶל־מִשְׁאוֹ : * וְלֹא יָבֹאוּ לְרֹאשׁוֹת כְּבָלֵעַ אֶת־
 הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ :

* וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
 21 * נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית
 22 אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם : * מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
 וְעַד־עַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־
 הַבָּא לַעֲבֹד צָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֶהֱל מוֹעֵד :
 24 * זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמִשְׁמָנָה :
 25 * וְנָשָׂאוּ אֶת־יְרֵיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֶהֱל מוֹעֵד
 מִכִּסְּהוֹ וּמִכִּסְּהוֹ הַתָּחַשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמַעְלָה
 26 * וְאֶת־מִסְךְ פֶּתַח אֶהֱל מוֹעֵד : * וְאֶת־קַלְעֵי הַחֹצֵר
 וְאֶת־מִסְךְ פֶּתַח שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר־עַל־הַמִּשְׁכָּן
 וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת־מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי
 עֲבֹדָתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעֲבָדוֹ :
 27 * עַל־פִּי אֶהֱרֹן וּבָנָיו תִּהְיוּ כָל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי
 לְכָל־מִשְׁאֵם וּלְכָל־עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת
 28 * אֶת־כָּל־מִשְׁאֵם : * זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי
 הַגֵּרְשֹׁנִי בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־
 אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן :

15 * Cumque inuoluerit Aaron & filij eius
 sanctuarium & omnia vasa eius in commotio-
 ne castrorum, tunc intrabunt filij Caath, vt
 portent inuoluta, & non tangēt vasa sanctua-
 rij, ne moriantur. Ista sunt onera filiorum Ca-
 16 * ath in tabernaculo fœderis, * Super quoserit
 Eleazar filius Aaron sacerdotis, ad cuius per-
 tinet curam oleum ad concinnādas lucernas
 & compositionis incēsum, & sacrificiū quod
 semper offertur, & oleum vnctionis, & quic-
 quid ad cultum tabernaculi pertinet, omniū-
 que vasorum quæ in sanctuario sunt.
 17 * Locutusque est Dominus ad Moyſen &
 Aaron, dicens:
 18 * Nolite perdere populum Caath de me-
 19 dio Leuitarum: * Sed hoc facite
 eis, vt viuant & non moriantur si tetigerint
 sancta sanctorum. Aaron & filij eius intra-
 bunt, ipsique disponent onera singulorum,
 20 & diuident quid portare quis debeat. * Alij
 C nulla curiositate videant quæ sunt in sanctua-
 rio, priusquam inuoluantur, alioquin mo-
 rientur.
 21 * Locutusque est Dominus ad Moyſen,
 dicens:
 22 * Tolle summam etiam filiorum Gerson
 per domos ac familias & cognationes suas,
 23 * A triginta annis & supra, vsque ad annos
 quinquaginta. Numera omnes qui ingre-
 diuntur, & ministrāt in tabernaculo fœderis.
 24 * Hoc est officium familiæ Gersonitarum,
 25 * Vt portent cortinas tabernaculi, & tectū
 fœderis operimentum aliud, & super omnia
 velamen hyacinthinum, tentoriumque quod
 pendet in introitu tabernaculi fœderis:
 26 * Cortinas atrij, & velum in introitu quod
 est ante tabernaculum. Omnia quæ ad altare
 pertinent, funiculos & vasa ministerij.
 27 * Iubente Aaron & filiis eius portabunt fi-
 lij Gerson, & scient singuli cui debeant oneri
 mancipari.
 28 * Hic est cultus familiæ Gersonitarum in
 tabernaculo fœderis. Eruntque sub manu I-
 thamar filij Aaron sacerdotis.

תרגום אונקלוס

15 * וישעִי אֶהֱרֹן וּבָנָיו לְכַסּוֹת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־
 כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְיָבֹאוּ בְנֵי־קֹהֵל לְשֹׂאֵת וְלֹא־יָגִעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ אֵלָּה
 16 * מִשְׁמַע בְּנֵי־קֹהֵל בְּאֶהֱל מוֹעֵד : * וּפְקֻדֹת
 אֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמֶּאֱוֹר וְקִטְרוֹת הַסַּמִּים
 17 * וּמִנְחֹת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְּקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן
 18 * וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בַקֹּדֶשׁ וּבְכָלֵּיו : * וַיְדַבֵּר
 19 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן לֵאמֹר : * אֶל־תִּכְבְּדוּן
 20 אֶת־שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲלִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם : * וְזֹאתִי
 עֲשׂוּ לָהֶם וְחִיו וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשׁ
 אֶהֱרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ
 21 * וְאֶל־מִשְׁאוֹ : * וְלֹא יָבֹאוּ לְרֹאשׁוֹת כְּבָלֵעַ אֶת־
 הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ :
 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
 * נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית
 אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם : * מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
 וְעַד־עַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־
 הַבָּא לַעֲבֹד צָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֶהֱל מוֹעֵד :
 * זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמִשְׁמָנָה :
 * וְנָשָׂאוּ אֶת־יְרֵיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֶהֱל מוֹעֵד
 מִכִּסְּהוֹ וּמִכִּסְּהוֹ הַתָּחַשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמַעְלָה
 * וְאֶת־מִסְךְ פֶּתַח אֶהֱל מוֹעֵד : * וְאֶת־קַלְעֵי הַחֹצֵר
 וְאֶת־מִסְךְ פֶּתַח שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר־עַל־הַמִּשְׁכָּן
 וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת־מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי
 עֲבֹדָתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעֲבָדוֹ :
 * עַל־פִּי אֶהֱרֹן וּבָנָיו תִּהְיוּ כָל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי
 לְכָל־מִשְׁאֵם וּלְכָל־עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת
 * אֶת־כָּל־מִשְׁאֵם : * זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי
 הַגֵּרְשֹׁנִי בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־
 אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן :
 15 * וישעִי אֶהֱרֹן וּבָנָיו לְכַסּוֹת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־
 כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְיָבֹאוּ בְנֵי־קֹהֵל לְשֹׂאֵת וְלֹא־יָגִעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ אֵלָּה
 16 * מִשְׁמַע בְּנֵי־קֹהֵל בְּאֶהֱל מוֹעֵד : * וּפְקֻדֹת
 אֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמֶּאֱוֹר וְקִטְרוֹת הַסַּמִּים
 17 * וּמִנְחֹת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְּקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן
 18 * וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בַקֹּדֶשׁ וּבְכָלֵּיו : * וַיְדַבֵּר
 19 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן לֵאמֹר : * אֶל־תִּכְבְּדוּן
 20 אֶת־שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲלִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם : * וְזֹאתִי
 עֲשׂוּ לָהֶם וְחִיו וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשׁ
 אֶהֱרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ
 21 * וְאֶל־מִשְׁאוֹ : * וְלֹא יָבֹאוּ לְרֹאשׁוֹת כְּבָלֵעַ אֶת־
 הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ :
 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
 * נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית
 אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם : * מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
 וְעַד־עַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־
 הַבָּא לַעֲבֹד צָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֶהֱל מוֹעֵד :
 * זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמִשְׁמָנָה :
 * וְנָשָׂאוּ אֶת־יְרֵיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֶהֱל מוֹעֵד
 מִכִּסְּהוֹ וּמִכִּסְּהוֹ הַתָּחַשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמַעְלָה
 * וְאֶת־מִסְךְ פֶּתַח אֶהֱל מוֹעֵד : * וְאֶת־קַלְעֵי הַחֹצֵר
 וְאֶת־מִסְךְ פֶּתַח שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר־עַל־הַמִּשְׁכָּן
 וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת־מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי
 עֲבֹדָתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעֲבָדוֹ :
 * עַל־פִּי אֶהֱרֹן וּבָנָיו תִּהְיוּ כָל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי
 לְכָל־מִשְׁאֵם וּלְכָל־עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת
 * אֶת־כָּל־מִשְׁאֵם : * זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי
 הַגֵּרְשֹׁנִי בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־
 אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן :

* Et consumabunt Aaron & filij eius, coope-
rantes sanctuaria, & omnia vasa sancta, cum tol-
lentur castra, & post hæc introibunt filij Caath ad
tollendum, & non tangent sancta, ut non morian-
tur: hæc tollent filij Caath in tabernaculo testimonij.

* Episcopus Eleazar filius Aaron sacerdotis,
oleum luminis & incensum compositionis, & sa-
crificium quotidianum: & oleum unctionis, cura
tota tabernaculi, & quicumque sunt in eo in san-
ctuario, & in omnibus operibus.

* Et locutus est Dominus ad Moysen & Aa-
ron, dicens:

* Non perdati de tribu populum Caath de me-
dio Levitarum.

* Et hoc facite illis, & ui-
uent & non morientur, accedentibus illis ad san-
cta sanctorum. Aaron & filij eius ingrediantur,
& constituent eos quilibet ad portationem suam.

* Et non intrent videre confestim sanctua-
rium, & morientur.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Accipe summam filiorum Gerson, & dome-
sticos familiarum suarum, per populos eorum.

* A quinque & viginti annis & supra usque
ad quinquaginta annos numerate eos: omnis ingre-
diens ad ministrandum, & faciendum opera sua in
tabernaculo testimonij.

* Hoc ministerium populi Gerson, ad ministran-
dum & portandum.

* Et portabit pelles ta-
bernaculi, & tabernaculū testimonij: & cooperi-
mentum eius, & cooperimentum hyacinthinum
existens super illud desuper: & cooperimentum o-
stij tabernaculi testimonij.

* Et vela atrij: & cooperimentum ostij atrij,
quæcunque super tabernaculum & super altare
& superflua illorum: & omnia vasa ministratoria
eorum, & quæcunque ministrabunt in ipsis facient.

* Juxta os Aaron & filiorum eius erit mini-
sterium filiorum Gerson iuxta omnia ministeria eo-
rum, & iuxta omnia opera eorum, & numera-
bis eos ex nominibus, & omnia quæ portantur ab
ipsis.

* Hoc ministerium filiorum Gerson in taberna-
culo testimonij, & custodia eorum in manu Itha-
mar filij Aaron sacerdotis.

* καὶ συντελέσουσιν ἀαζὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καλύπτοντες
τὰ ἅγια, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια, ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν
παρεμβολὴν. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσονται οἱ κατὰ αἰ-
ρεῖν. καὶ ἕκαστος τῶν ἁγίων, ἵνα μὴ ἀποθάνωσιν. ταῦ-
τα ἀρῶσιν οἱ κατὰ ἐν τῇ σκηνῇ τῇ μαρτυρίᾳ.

* Ὁπισκοπος ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαζὼν τῆς ἱερέως, τὸ ἔλαμον τῆς
φωτὸς καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ ἡ θυσία ἡ κατὰ ἡ-
μέραν, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, ἡ ἐπισκοπὴ ὅλη τῆς σκηνῆς
καὶ ὅσα ἐσὶν ἐν αὐτῇ ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαζὼν, λέγων.

* μὴ ὀλοθρεύσῃτε τὴν φυλὴν τὴν δὴμον τὴν κατὰ ἐκ μέ-
σης τῶν λευιτῶν.

* καὶ ἵστω ποιήσατε αὐτοῖς, καὶ (ἵστω)
καὶ μὴ ἀποθάνωσιν, προσπορευομένων αὐτῶν πρὸς τὰ ἅγια
τῶν ἁγίων. ἀαζὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰσπορεύεσθωσαν, καὶ κα-
ταστήσουσιν αὐτοὺς ἕκαστος εἰς τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ,

* καὶ οὐ μὴ εἰσέλθωσιν ἰδεῖν ἑξάπινα τὸ ἅγιον, καὶ
ἀποθάνουνται.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων.

* λάβε τὴν ἀρχὴν τῶν υἱῶν γερσὼν, καὶ τοὺς κατὰ οἴκους πα-
τερῶν αὐτῶν, καὶ δὴμους αὐτῶν,

* ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσάετους καὶ ἐπάνω ἕως πενήτηκος ἑξ-
αέτους ἐπισκέψατε αὐτούς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λαίτῳργεῖν,
καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τῇ μαρτυρίᾳ.

* αὕτη ἡ λειτουργία τῆς δὴμους γερσὼν, λειτουργεῖν καὶ αἰ-
ρεῖν. καὶ ἀρεῖ τὰς δέξας τῆς σκηνῆς, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ
μαρτυρίου, καὶ τὸ κατακάλυμμα αὐτῆς, καὶ τὸ κατακάλυμ-
μα τὸ ὑακίνθινον τὸ ἐπὶ αὐτὴν ἀνωθεν, καὶ τὸ κατακάλυμ-
μα τὸ θύρας τῆς σκηνῆς τῆς μαρτυρίας.

* καὶ τὰ ἱσία τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας
τῆς αὐλῆς, ὅσα ἐπὶ τῇ σκηνῇ καὶ ἐπὶ τῇ θυσιάσῃ, καὶ τὰ
περισσὰ αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ λειτουργικὰ αὐτῶν. καὶ
ὅσα λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς ποιήσουσι.

* καὶ εἶμα ἀαζὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἕσται ἡ λειτουργία
τῶν υἱῶν γερσὼν καὶ πᾶσαι τὰς λειτουργίας αὐτῶν, καὶ καὶ
πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἐπισκέψῃ αὐτοὺς ἑξ ὀνομάτων,
καὶ πάντα τὰ ἀρτὰ ὑπὲρ αὐτῶν.

* αὕτη ἡ λειτουργία τῶν υἱῶν γερσὼν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ
μαρτυρίου. καὶ ἡ φυλακὴ αὐτῶν ἐν χειρὶ ἱθάμαρ υἱὸς ἀα-
ζὼν τῆς ἱερέως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁵ Et consumabit Aaron & filij eius cooperire sanctuarium & omnia vasa sanctuarij quando mouenda sunt castra, & postea ingredientur fi-
lij Caath ut portent ea, & non tangerent sancta ut non moriantur. Hæc sunt onera filiorum Caath in tabernaculo fæderis,

¹⁶ Et quæ tradita sunt Eleazar filio Aaron sacerdotis, hæc sunt: Oleum ad luminaria & incensum aromatum & iuge sacrificium, & oleum unctionis, & ad curam eius pertinet totum tabernaculum, & omnia quæ sunt in sanctuario & vasa eius.

¹⁷ Locutusque est Dominus cum Moyse & cum Aaron, dicens: ¹⁸ Nolite consumere tribum cognationum Caath de medio Levitarum:

¹⁹ Et hoc facite eis ut viuant, & non moriantur quando accedent ad sancta sanctorum. Aaron & filij eius intrabunt, & constituent eos unum-
quemque super ministerium suum & super onus suum. ²⁰ Et non ingrediantur ad videndum quando operiuntur vasa sanctuarij,
ut non moriantur.

²¹ Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: ²² Accipe quoque summam filiorum Gerson per domos patrum suorum per cognationes suas

²³ a triginta annis & supra, usque ad
quinquaginta annos numerabis eos. Omnes qui veniunt ad ministrandum per turnas suas in ministerio tabernaculi fæderis.

²⁴ Hoc est ministerium cognationum Gerson, ut ministrent & portent. ²⁵ Portabuntque cortinas tabernaculi & tentorium
tabernaculi fæderis, & opertorium hyacinthinum quod est super illud, & tentorium ostij tabernaculi fæderis,

²⁶ Et cortinas atrij, & tento-
rium quod est in introitu ostij atrij quod est super tabernaculum & super altare per circuitum, & funiculos eorum, & omnia vasa ministerij eorum,
& omnia quæ eis tradita sunt ut ministrent.

²⁷ Iuxta verbum Aaron & filiorum eius erit omne ministerium filiorum Gerson per omnia o-
nera sua, & per omnia ministeria sua, & constituentis super eos in custodia omnia onera eorum. ²⁸ Hoc est ministerium cognationum filio-
rum Gerson in tabernaculo fæderis, quorum custodia erit in manu Ithamar filij Aaron sacerdotis.

* Filij Merari per populos suos, per domos familiarum suarum numerate eos, à quinque & viginti annis et suprâ vsque ad quinquaginta annos numerate eos. Omnis ingrediens ad ministrandum, ad faciendum opera tabernaculi testimonij. * Et hæc observationes eorum quæ portantur ab ipsis, iuxta omnia opera eorum in tabernaculo testimonij, capitula tabernaculi, & veltres eius, & columnas eius et bases eius: * Et columnas atrij in circuitu, et bases earum, et columnas cooperimenti ostij atrij, et bases earum, et paxillos earum, et funes earum, et omnia vasa earum: & omnia ministrateria earum, ex nominibus numerate eos, et omnia vasa custodie eorum quæ portantur ab illis. * Hoc ministerium populi Merari in omnibus operibus eorum in tabernaculo testimonij, in manu Jthamar filij Aaron sacerdotis. * Et numeravit Moyses & Aaron & principes Israel filios Caath, per populos suos, per domos familiarum suarum, à quinque & viginti annis & suprâ vsque ad quinquaginta annos, omnis ingrediens ad ministrandum & faciendum opera in tabernaculo testimonij. * Et fuit numeratio eorum per populos eorum, duo milia septingenti quinquaginta. * Hæc numeratio populi Caath, omnis ministrans in tabernaculo testimonij, sicut numeravit Moyses & Aaron per vocem Dñi, in manu Moysi. * Et numerati sunt filij Gerson per populos eorum, per domos familiarum suarum, à quinque & viginti annis & suprâ vsque ad quinquaginta annos, omnis ingrediens ad ministrandum & faciendum opera in tabernaculo testimonij. * Et fuit numeratio eorum per populos eorum, per domos familiarum suarum, duo milia sexcenti triginta. * Hæc numeratio populi filiorum Gerson, omnis ministrans in tabernaculo testimonij, quos numeravit Moyses et Aaron per vocem Domini in manu Moysi. * Numerati sunt autem et populi filiorum Merari per populos eorum, per domos familiarum suarum, à quinque et viginti annis et suprâ vsque ad quinquaginta annos, omnis ingrediens ad ministrandum et faciendum opera tabernaculi testimonij. * Et fuit numeratio eorum per populos eorum, per domos familiarum suarum, tria milia et duceti. * Hæc numeratio populi filiorum Merari, quos numeravit Moyses & Aaron propter vocem Domini in manu Moysi.

29 * οἱ μεραρί κτ' δῆμοις αὐτῶν κατ' οἴκοις πατριῶν αὐτῶν
30 Ἰθθαμάδ' αὐτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσάετος καὶ ἐπ' ὀνῶ
ἕως πενηκοντ' αἰέτος Ἰθθαμάδ' αὐτοῖς· πᾶς ὁ εἰσπορεύμε-
νος λειτουργεῖν ποιεῖν τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
31 * Ἐταῦτα τὰ φυλάγματα τῶν αἰρημάτων ὑπὸ αὐτῶν κτ'
πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τῆς μαρτυρίας, τὰς κεφα-
λίδας τῆς σκηνῆς, ἃς οὖν μοχλοῖς αὐτῶν, ἃς οὖν σύλους αὐτῶν, ἃς
32 τὰς βάσεις αὐτῶν, ἃς οὖν σύλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βά-
σεις αὐτῶν, ἃς οὖν σύλους τῆς καταπέτασματος τῆς πύλης τῆς αὐ-
λῆς, ἃς τὰς βάσεις αὐτῶν, ἃς οὖν πασσάλους αὐτῶν, καὶ οὖν κά-
λους αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκῆπη αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ λειτουρ-
γήματα αὐτῶν, ἐξ ὀνομάτων Ἰθθαμάδ' αὐτῶν, καὶ πάντα
33 τὰ σκῆπη τῆς φυλακῆς τῶν αἰρημάτων ὑπὸ αὐτῶν. * αὕτη ἡ λει-
τουργία δῆμος μεραρί ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ
34 τῆς μαρτυρίας, ἐν χειρὶ Ἰθαμάδ' υἱοῦ ἀαρῶν υἱοῦ ἱερέως. * καὶ ἐπε-
σκέψατο μουσῆς καὶ ἀαρῶν ἃς ἀρχόντες ἰσραὴλ οὖν υἱοῖς
35 κααθ, κτ' δῆμοις αὐτῶν, καὶ οἴκοις πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πέν-
τε ἕως εἰκοσάετος καὶ ἐπ' ὀνῶ ἕως πενηκοντ' αἰέτος, πᾶς ὁ εἰσπο-
ρεύμενος λειτουργεῖν ἐποιεῖν τὰ ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ τῆς μαρ-
36 τυρίας. * καὶ ἐγένετο ἡ Ἰθθαμὴς αὐτῶν κτ' δῆμος αὐτῶν, διχί-
37 λιοι ἐπ' ἑκατόσιοι πενηκονταί. * αὕτη ἡ Ἰθθαμὴς δῆμος κααθ,
πᾶς ὁ λειτουργῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καθὰ ἐπεσκέψα-
38 το μουσῆς καὶ ἀαρῶν διὰ φωνῆς κυρίου, ἐν χειρὶ μουσῆ. * καὶ
ἐπεσκέψατο αὐτοὺς υἱοὶ γερσῶν, κτ' δῆμοις αὐτῶν, κατ' οἴκοις πα-
39 τριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσάετος καὶ ἐπ' ὀνῶ ἕως πε-
νηκοντ' αἰέτος, πᾶς ὁ εἰσπορεύμενος λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν τὰ
40 ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. * καὶ ἐγένετο ἡ Ἰθθα-
μὴς αὐτῶν κατὰ δῆμοις αὐτῶν, κατ' οἴκοις πατριῶν αὐ-
41 τῶν, διχίλιοι ἐξ ἑκατόσιοι τετρακονταί. * αὕτη ἡ Ἰθθαμὴς δῆ-
μος υἱῶν γερσῶν, πᾶς ὁ λειτουργῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου,
οὗς ἐπεσκέψατο μουσῆς καὶ ἀαρῶν διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χε-
42 ρὶ μουσῆ. * ἐπεσκέψαν δὲ καὶ δῆμος υἱῶν μεραρί κτ'
43 δῆμοις αὐτῶν, κατ' οἴκοις πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ
εἰκοσάετος ἕως ἐπ' ὀνῶ ἕως πενηκοντ' αἰέτος, πᾶς ὁ εἰσπορεύμε-
νος λειτουργεῖν ἐποιεῖν τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
44 τυρίου. * καὶ ἐγένετο ἡ Ἰθθαμὴς αὐτῶν κατὰ δῆμοις αὐ-
τῶν, κατ' οἴκοις πατριῶν αὐτῶν, τετρακῆλιοι καὶ διακόσιοι.
45 * αὕτη ἡ Ἰθθαμὴς δῆμος υἱῶν μεραρί, οὗς ἐπεσκέψατο
μουσῆς καὶ ἀαρῶν διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χειρὶ μουσῆ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Filios Merari per familias suas, & per domos patrum suorum numerabis, à triginta annis & suprâ, vsque ad quinquaginta annos numerabis eos, omnes qui veniunt per turmas ut ministrent ministerium tabernaculi fœderis. 30 Et hæc est custodia oneris eorum iuxta omne ministerium suum in tabernaculo fœderis, tabulæ tabernaculi, & veltres, & columnæ eius & bases eius; 31 Et columnæ atrij per circuitum, & bases earum, & paxilli, & funiculi earum, omniaque vasa earum omnis ministerij sui, & per nomina constitueris vasa custodiæ oneris eorum.

32 Hoc est ministerium cognationis filiorum Merari iuxta omne ministerium eorum in tabernaculo fœderis per manum Ithamar filij Aaron sacerdotis. 33 Numeravitque Moyses & Aaron, & princeps congregationis filios Caath per familias suas & domos patrum suorum,

34 A triginta annis & suprâ vsque ad quinquaginta annos omnes qui veniunt per turmas ad ministrandum in tabernaculo fœderis. 35 Fueruntque qui numerati sunt ex eis per familias suas, duo milia septingenti & quinque. 36 Hi sunt qui numerati sunt de cognatione Caath omnes qui ministrabant in tabernaculo fœderis, quos numeravit Moyses & Aaron iuxta verbum Domini per manum Moysi.

37 Numeravitque sunt filij Gerson per cognationes suas, & per domos patrum suorum, 38 A triginta annis & suprâ vsque ad quinquaginta annos, omnes qui veniunt per turmas ad ministrandum in tabernaculo fœderis. 39 Fueruntque qui numerati sunt ex eis per familias suas, duo milia sexcenti & triginta. 40 Hi sunt qui numerati sunt de familiis filiorum Gerson, omnes ministrantes in tabernaculo fœderis, quos numeravit Moyses & Aaron iuxta verbum Domini.

41 Et qui numerati sunt de familiis filiorum Merari per familias suas, & per domos patrum suorum, 42 à triginta annis & suprâ vsque ad quinquaginta annos, omnes qui veniunt per turmas ad ministrandum in tabernaculo fœderis. 43 Fueruntque qui numerati sunt ex eis per familias suas, tria milia & ducenti. 44 Hi sunt qui numerati sunt de familiis filiorum Merari, quos numeravit Moyses & Aaron iuxta verbum Domini per manum Moysi.

46 * כל הפקדים אשר פקד משה ואהרן ונשיאי
ישראל את הלויים למשפחתם ולבית אבתם :
47 * מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים
שנה כל הבא לעבד עבדת עבדה ועבדת משא
48 באהל מועד : * ויהיו פקדיהם שמנת אלפים
49 וחמש מאות ושמנים : * על פי יהוה פקד אתם
ביד משה איש איש על עבדתו ועל משאו ופקדיו
אשר צוה יהוה את משה :

ה

* וידבר יהוה אל-
משה לאמר : * צו את בני ישראל וישלחו מן-
המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לגפשו :
* מזכר עד נקבה תשלחו אל מחוץ למחנה
תשלחום ולא יטמאו את מחניהם אשר אני
שכן בתוכם : * ויעשו בן בני ישראל וישלחו
אותם אל מחוץ למחנה כאשר דבר יהוה
אל משה בן עשו בני ישראל :
* וידבר יהוה אל משה לאמר : * דבר אל-
בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת
האדם למעל מעל ביהוה ואשמה הנפש ההוא :
* והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את-
אשמו בראשו וחמישתו יסף עליו ונתן לאשר אשם
לו : * ואם אין לאיש גאל להשיב האשם
אליו האשם המושב ליהוה לבקו מלכד גיל
הכפרים אשר יכפר בו עליו : * וכל תרומה
לכל קדשי בני ישראל אשר יקריבו לבקו לו
יהיה : * ואיש את קדשיו לו יהיו איש אשר-
יתן לבקו לו יהיה : * וידבר יהוה אל-
משה לאמר :

46 * Omnes qui recensiti sunt de Leuitis, &
quos recenseri fecit ad nomen Moyfes & Aa-
ron & principes Israel per cognationes & do-
mos patrum suorum.
47 * A triginta annis, & supra vsque ad an-
num quinquagesimum ingredientes ad mi-
nisterium tabernaculi: & onera portanda.
48 * Fuerunt simul octo milia quingenti o-
ctoginta.
49 * Iuxta verbum Domini recensuit eos Moy-
ses vnumquemque iuxta officium & onera
sua, sicut praeceperat ei Dominus.
CAP. V.
1 Locutusque est Dominus ad Moyfen, di-
cens: * Praecepte filiis Israel, vt eiiciant
de castris omnem leprosum, & qui semine
fluit, pollutusque est super mortuo.
3 * Tam masculum, quam foeminam eiicite
de castris: ne contaminent ea cum habitaue-
rint vobiscum.
4 * Feceruntque ita filij Israel, & eiecerunt
eos extra castra, sicut locutus erat Dominus
Moyfi.
5 * Locutusque est Dominus ad Moyfen,
dicens:
6 * Loquere ad filios Israel. Vir siue mulier,
cum fecerint ex omnibus peccatis, quae solent
hominibus accidere: & per negligentiam
transgressi fuerint mandatum Domini: at-
que deliquerint.
7 * Confitebuntur peccatum suum, & red-
dent ipsum caput, quintamque partem de-
super ei in quem peccauerint.
8 * Sin autem non fuerit qui recipiat, da-
bunt Domino, & erit sacerdotis: excepto a-
riete qui offertur pro expiatione, vt sit placa-
bilis hostia.
9 * Omnes quoque primitiae quas offerunt
filij Israel ad sacerdotem pertinent.
10 * Et quicquid in sanctuarium offertur a
singulis, & traditur manibus sacerdotis: ip-
sius erit.
11 * Locutusque est Dominus ad Moyfen,
dicens.

תרומות אונקלוס

46 כל מניניא דמנא משה ואהרן ורבבני ישראל ית לינאי לזרעהו ולבית אבהתהו :
47 מבר תלחין שנין ולעילא ועד בר חמשים
48 והיו מניניהו חמניא אלפין וחמש מאה וחמסין :
49 על מימרא
ויהוה מנא יהוה בידא דמשה גבר גבר על פלחניה ועל פלחניה דפקיד יי ית משה :

ה

1 ומליל יי עם משה למימר :
2 פקיד ית בני ישראל וישלחו מן משרייתא כל דסגיר וכל דדאיב וכל
דמסאב לטמא נפשא :
3 מדבר עד נקבה תשלחו למבכא למשריתא תשלחונו ולא יסאבון ית משריתא דשכנתי שריא ביניהו :
4 ועברו בן בני ישראל וישלחו למבכא למשריתא כמא דמליל יי עם משה בן בני ישראל :
5 ומליל יי עם משה למימר :
6 מליל עם בני ישראל גבר או אחתא ארי ועבדון מכל חובי אנשא לשקרא שקר קדם יי ויחוב אנשא תחוא :
7 ויודון ית
חוביהו דעברו ויחוב ית חובתיה ברישיה וחמשיה יוסף עלותי ויתן לדחב ליה :
8 ואם לית לגברא פריק לאתבא
חובתא ליה חובתא דמתיב קדם יי לבקנא בר מדבר כפריא דכפר ביה עלותי :
9 וכל אפרשיתא לכל קדשניא דבני ישראל
דיקרבון לבקנא דיליה יתי :
10 וגבר ית מעשר קדשוהי דיליה יהוה גבר דיתן לבקנא דיליה יתי :
11 ומליל יי עם משה למימר :

** Omnes numerati, quos numeravit Moyses & Aaron, & principes Israel Levitas, per populos eorum, per domos familiarum suarum,*

*⁂ A quinque & viginti annis & supra vsque 47
ad quinquaginta annos, omnis ingrediens ad opera
operum, et opera quæ portantur in tabernaculo te-
stimonij.*

² Et fuerunt qui numerati sunt, octo milia quin-⁴⁸
genti octoginta. per vocem Domini

⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴

CAP. V.

T *locutus est Dominus ad Moysen, dicens:*

E * *Præcipe filiis Israel, & eijciant ex castris* 2
omnem leprosum, & omnem seminiſſuum, & om-
nem immundum ſuper anima,

* *A masculo vsque ad fœminam, mittite extra castra, & non polluent castra sua, in quibus ego conuersor in ipsis.*

⁴ Et fecerunt sic filij Ifrael. & miserunt eos ex-
tra castra, sicut locutus est Dominus Moysi, ita fe-
cerunt filij Ifrael.

* *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:*

³ Loquere filiis Ifrael, dicens : Vir aut mulier, quicumque fecerit de omnibus peccatis humanis, & contemnens contempserit, & deliquerit anima illa,

^z Confitebitur peccatum quod fecit, & reddet
delictum. principale, & quintam partem eius ad-
det super illud, & reddet cui deliquit eidem.

** Si verò non fuerit homini appropinquans, ita
ut reddat illi delictum, delictum redditum Domi-
no, sacerdoti erit, præter arietem propitiationis,
per quem placabit pro eo in ipso.*

* Et omnes primitiæ iuxta omnia sanctificata,
in filiis Israel,

* Quaecunque obtulerint Domino, sacerdoti ipsi
erunt, & vniuscuiusque sanctificata ipsius erunt.
& Vir, qui dederit sacerdoti, ipsi erit.

* *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:*

* Omnes numerati, quos numeravit Moyses & 46
Aaron, & principes Israel Levitas, per populos eo-
rum, per domos familiarum suarum,
* A quinque & viginti annis & suprā vsque 47
ad quinquaginta annos, omnis ingrediens ad opera
operum, et opera quæ portantur in tabernaculo te-
timonii.

⁴⁸ *Et fuerunt qui numerati sunt, octo milia quin-*
genti octoginta. per vocem Domini

* Numeravit Moyses eos virum per virum, 49
in operibus eorum, & in quibus portabunt ipsi. et
numerati sunt, quemadmodum præcepit Dominus

CAP. V.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
* Præcipe filiis Israel, & eijciant ex castris
omnem leprosum, & omnem seminipluum, & om-
nem immundum super anima,

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων
2 * πρὸς αὐτοὺς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἐξαποσελάτωσαν ἐν
τῆς παρεμβολῆς πᾶν τὸ λεπρὸν, καὶ πᾶν τὸ γονορροῦν, & πᾶν-
3 τὸ ἀκάθαρτον ἐπὶ ψυχῇ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἕως θηλυ-
κῶς, ἐξαποσεύλατε ἔξω τῆς παρεμβολῆς, & ἡ μιανούσας πα-
ρεμβολὰς αὐτῶν, ἐν οἷς ἐγὼ καταγίνομαι ἐν αὐτοῖς.

² A masculino vſque ad fœminam, mittite extra caſtra, & non polluent caſtra ſua, in quibus ego conuerſor in ipſis.

5 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μουσιλῶ, λέγων·

^{*} Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 5
^{*} Loquere filiis Israel, dicens: Vir aut mulier, 6

quicumque fecerit de omnibus peccatis humanis, & contemnens contempserit, & deliquerit anima illa,
 * Confitebitur peccatum quod fecit, & reddet
 delictum principale, & quintam partem eius ad-

* ἐδοῦν ᾧ μὴ ἦ τῷ ἀνθρώπῳ ὁ ἀγχιθύων, ὥστε δ' ἀποδοῦναι
ἀπὸ τῶ πλημμέλημα, τὸ πλημμέλημα τὸ δ' ἀποδοῖν ὁ μὴ τῷ
κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ ἔσαι, πλὴν τοῦ κρείου τοῦ ἰλασμοῦ, δι' οὗ ἔξι-
λάσεται) τοῦ ἀπὸ τῶν ἀπὸ.

per quem placabit pro eo in ipso.
* Et omnes primitiæ iuxta omnia sanctificata ,
ἵνα ἡμεῖς ἁγιάσῃμεν διὰ τῆς ἀληθείας τοῦ λόγου τοῦ ἐν ἡμῖν κειμένου ,
καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἐν ὑμῖν
ἵνα ἡμεῖς ἁγιάσῃμεν διὰ τῆς ἀληθείας τοῦ λόγου τοῦ ἐν ἡμῖν κειμένου ,
καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἐν ὑμῖν

in filius israel,
 * Quaecunque obtulerint Domino, sacerdoti ipsi
 erunt, & uniuscuiusque sanctificata ipsius erunt.
 & vir, qui dederit sacerdoti, ipsi erit.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: II καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

⁴⁶ Omnes Leuitæ numerati sunt quos numerauit Moyses & Aaron, & principes Israel per familias & per domos patrum suorum,
⁴⁷ A triginta annis & suprà vsque ad quinquaginta annos, omnes qui ingrediuntur ad ministrandum ministerium cultus & ministerium one-
 ris in tabernaculo fœderis, ⁴⁸ Fuerunt qui numerati sunt ex eis octo milia & quingenti & octoginta iuxta verbum Domini.

⁴² Constituitque eos per manum Moyfi vnumquemque super ministerium suum & super onus suum, & numerati sunt sicut præceperat Dominus Moyfi.

C A P. V.

Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: ² Præcipe filiis Israel ut eiiciant de castris omnem leprosum, & omnem qui patitur fluxum seminis, & omnem qui pollutus est pollutione animæ: ³ A masculo usque ad fœminam eiicietis, extra castra eiicietis eos, ut non contaminent castra eorum, quia maiestas mea habitat inter eos. ⁴ Feceruntque ita filij Israel, & eiecerunt eos extra castra, sicut locutus

fuerat Dominus cum Moyſe, ita fecerunt filij Iſrael. ¹ Locutusque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: ² Loquere
 cum filiis Iſrael: Vir aut mulier cum fecerint ex omnibus peccatis hominis vt præuaricentur præuaricationem coram Domino, & deliquerit homo
 ille: ³ Confitebuntur peccata ſua quæ fecerunt, & reddent ipſum caput quo peccauerunt, & quintam partem addent ſuper illud, &
 dabitur ei cui peccauerunt. ⁴ Et ſi non vixerit homo ille, neque habuerit propinquum cui reddatur illud in quo peccauerunt: illud

quod redditur pro peccato coram Domino, ad sacerdotem pertinet, excepto ariete expiationum qui offertur ut expiet super eum.
Et omnes primitiæ omnium sanctificatorum filiorum Israel quæ offerunt sacerdoti, ipsius erunt. Et decimæ sanctificatæ vniuscuiusque, ipsius erunt: & vir qui dederit sacerdoti, ipsius erit. Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:

* Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Viri vi-
ri si transgressa fuerit uxor eius, & contempserit
eum contemnens, * Et dormierit quis cum ea
coitu seminis, & latuerit ab oculis viri sui, et cela-
uerit, ipsa autem fuerit polluta, & testis non fuerit
contra eam, & ipsa non fuerit comprehensa,

* Et superuenerit ei spiritus zelotypiae, & zela-
uerit uxorem suam, ipsa autem polluta est, vel ve-
nerit super eum spiritus zelotypiae, & zelauit ux-
orem suam, ipsa uero non fuerit polluta:

* Et ducet homo uxorem suam ad sacerdotem, &
& offeret donum pro ea, decimam partem æphi fa-
rinam ordeaceam: non effundet super eam oleum,
neque imponet super eam thus. est enim zelotypiae
sacrificium memorationis, commemorans peccatum.

* Et adducet eam sacerdos, & statuet eam co-
ram Domino: * Et sumet sacerdos aquam pu-
ram uiuentem in vase fictili, & de terra existente
super pavimento tabernaculi testimonij: & acci-
piens sacerdos immittet in aquam:

* Et statuet sacerdos mulierem coram Domino, &
& discooperiet caput mulieris, et dabit super ma-
nus eius sacrificium memorationis, sacrificium ze-
lotypiae: in autem manu sacerdotis erit aqua repre-
hensionis execrata hac.

* Et adiurabit eam sacerdos, & dicet mulieri,
Si non dormiuerit aliquis tecum, si non transgressa
es ut polluereris sub viro tuo, innocens esto ab a-
qua redargutionis execrata hac.

* Si uero tu transgressa es maritata existens, aut
polluta es, & dedit quis concubitum suum in te,
præter virum tuum,

* Et adiurabit sacerdos mulierem in iuramen-
tis execrationis huius. & dicet sacerdos mulieri:
Det Dominus te in execratione & in iuramento in
medio populi tui, cum dederit Dominus fe-
mur tuum decidens, & uterum tuum dirup-
tum:

* Et introibit aqua execrata hac in uterum
tuum ut dirumpat ventrem, & decidat femur
tuum. et dicet mulier, Fiat, fiat.

* Et scribet sacerdos execrationes has in li-
bro: & delebit in aqua redargutionis exe-
crata.

12 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ εἰπὲς πρὸς αὐτοὺς, ἀνδρὸς
ἀνδρὸς ἐὰν πρᾶραβῇ ἡ γυναὶκὶς αὐτοῦ, καὶ παρῇ αὐτὸν ὑπερι-
δοῦσα.

13 * καὶ κοιμηθῇ τις μετ' αὐτῆς κοίτῃ σπέρματος,
καὶ λάθῃ ἢ ὀφθαλμοῖς ὁ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ κρύψῃ, αὐτὴ
ἢ μὴ μεμιασμένη, ἢ μάρτυς μὴ ἢ κατ' αὐτῆς, καὶ αὐτὴ μὴ ἢ
συνειλημμένη,

14 * καὶ ἐπέλθῃ αὐτῇ πνύμα ζηλώσεως, ἢ
ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, αὐτὴ ἢ μεμίδωται, ἢ ἐπέλθῃ
ἐπ' αὐτῇ πνύμα ζηλώσεως, καὶ ἐζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐ-
τοῦ, αὐτὴ ἢ μὴ ἢ μεμιασμένη,

15 * καὶ ἄξει ὁ ἀνὴρ αὐτῇ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ προσθήσει τὸ δῶρον πε-
ρὶ αὐτῆς, τὸ δέκατον τοῦ οἴφι ἀλδορὸν κρόθινον, ὅσον ἑπταχῆς
ἐπ' αὐτῇ ἔλαιον, οὐδ' ἑπταθήσει ἐπ' αὐτὴν λίβανον. ἔστι γὰρ ζηλω-
τυπίας θυσία μνημοσυνίου, ὁποῖα μιμνήσκουσα αἰμαρτίῳ.

16 * καὶ προσάξει αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, ἢ στήσει αὐτὴν ἐναντὶ κυ-
ρίου.

17 * καὶ λήψῃ ὁ ἱερεὺς ὕδωρ καθαρὸν ζῶν ἐν ἀγλείῳ ὁσρακί-
νῳ, καὶ τῆς γῆς τῆς οὐπὲς ἑπτα τοῦ ἐδάφους τῆς κληνῆς τοῦ μαρ-
τυρίου, καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἐμβαλεῖ εἰς τὸ ὕδωρ.

18 * καὶ στήσει ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἐναντὶ κυρίου, καὶ ὀπο-
καλύψει τὴν κεφαλὴν τῆς γυναικὸς, καὶ δώσει ἑπτα τὰς
χεῖρας αὐτῆς τὴν θυσίαν τοῦ μνημοσυνίου, τὴν θυσίαν τῆς ζη-
λωτυπίας, ἐν τῇ τῇ χειρὶ τοῦ ἱερέως ἔσται τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ
τῆς ἑπτακαταρώμενον τοῦτο.

19 * καὶ ὀρκιεῖ αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, καὶ εἰπὲς τῇ γυναικὶ, εἰ μὴ κε-
κοίμηταί τις μετ' ἐμοῦ, εἰ μὴ πρᾶραβέσθῃς μιανθῶσαι ὑπὸ τὸν
ἀνδρα τὸν σεαυτῆς, ἀθώα ἴσθι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐλεγμοῦ τῆς
ἑπτακαταρώμενον τοῦτο.

20 * εἰ ὅτι σὺ πρᾶραβέσθῃς ὑπανδρῶ οὕτως ἢ μεμίσανται, καὶ
ἔδωκέ τις τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐν σοί, πλητὸς τοῦ ἀνδρός σου,

21 * καὶ ὀρκιεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἐν τοῖς ὅρκοις τῆς ἀρχῆς
τῆς τοῦ. καὶ εἰπὲς ὁ ἱερεὺς τῇ γυναικὶ, δώη κύριός σε ἐν ἀρᾷ καὶ
ἐν ὅρκῳ ἐν μέτρῳ τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ δοῦναι κύριον τὸν μηρόν
σου διαπεπτοκότα καὶ τὴν κοιλίαν σου πεπερισμένην.

22 * καὶ εἰσελεύσεται τὸ ὕδωρ τῆς ἑπτακαταρώμενον τοῦτο εἰς
τὴν κοιλίαν σου περὶ τὰς γαστέρας, καὶ διαπεσθῇ μηρόν σου. ἢ
εἰπὲς ἡ γυναὶκὶς, ἥνοιτο ἥνοιτο.

23 * καὶ γράψει ὁ ἱερεὺς τὰς ἀρχὰς ταύτας εἰς βί-
βλιον, καὶ ἔξαλείψει εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἑπτακατα-
ρώμενον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos: Vir cuius uxor errauerit, & prauaricata fuerit in eum prauaricationem:

13 Et concubuerit vir cum ea coitu seminis, & occultum atque absconditum fuerit ab oculis viri sui, & ipsa est contaminata, & nullus testis est contra eam, neque ipsa est deprehensa.

14 Aut spiritus zelotypiae transferit super eum, & zelauerit uxorem suam, & ipsa polluta fuerit. vel spiritus zelotypiae transferit super eum & zelauerit uxorem suam, & ipsa non fuerit contaminata: Adducet vir uxorem suam ad sacerdotem, & adducet cum ea oblationem suam decimam partem trium fatorum farinae ordeaceae: non effundet super eam oleum, nec ponet super eam thus, quia munus zelotypiae est, munus recordationis commemorans peccata.

15 Offeretque eam sacerdos, & statuet eam coram Domino.

16 Et tollet sacerdos aquas lutæ in vase fictili, & de puluere qui est in fundamento tabernaculi tollet sacerdos, & mittet eum in aquas.

17 Et statuet sacerdos mulierem coram Domino, & discooperiet caput mulieris, & ponet in manibus eius munus recordationis, munus zelotypiae est. & in manu sacerdotis erunt aquae amaræ maledictæ.

18 Adiurabitque eam sacerdos, & dicet mulieri: Si non concubuit vir tecum, & si non declinasti ut contaminata esses, excepto viro tuo, eris innoxia ab aquis istis amarissimis maledictis.

19 Et si tu declinasti à viro tuo & polluta es, & concubuit vir tecum, excepto viro tuo:

20 Adiurabitque sacerdos mulierem iuramento maledictionis, & dicet sacerdos mulieri: Dabit te Dominus in maledictionem & iuramentum in medio populi tui, cum dederit Dominus femur tuum putridum & viscera tua tumentia.

21 Ingredienturque aquae istae maledictæ in utero tuo, & tumere facient viscera & computrescere femur. & dicet mulier, Amen, amen.

22 Scribetque sacerdos maledictiones has in libello, & delebit eas in aquis amarissimis.

* וְהִשְׁקָה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת-מֵי הַמָּרִים הַמֵּאֲרָרִים 24
 וּבָאוּ בָּהּ הַמָּיִם הַמֵּאֲרָרִים לְמָרִים: * וְלָקַח הַכֹּהֵן 25
 מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת-מִנְחַת הַקִּנְאָה וְהִנִּיף אֶת-הַמִּנְחָה
 לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל-הַמִּזְבֵּחַ: * וְקָמַץ הַכֹּהֵן 26
 מִן-הַמִּנְחָה אֶת-אֹזְבֶּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ וְאַחֵר
 יִשְׁקָה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת-הַמָּיִם: * וְהִשְׁקָה אֶת- 27
 הַמָּיִם וְהִיטָה אֶם-נִטְמָאָה וְהַמַּעַל מַעַל בְּאִישָׁהּ
 וּבָאוּ בָּהּ הַמָּיִם הַמֵּאֲרָרִים לְמָרִים וְצִבְתָּה בְּטָנָהּ
 וְנִפְלָה יִרְכָּה וְהִיטָה הָאִשָּׁה לְאֵלֶּה בְּקָרֵב עִמָּה:
 * וְאִם-לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְטָהְרָה הִוא וְנִקְתָּהּ 28
 וְנִזְרְעָה זֶרַע: * וְאֵת תּוֹרַת הַקִּנְאָה אֲשֶׁר תִּשְׁטָה 29
 אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁה וְנִטְמָאָה: * אִם אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר 30
 עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנָּא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהִעֲמִיד אֶת-
 הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֵׂה לָּהּ הַכֹּהֵן אֶת כָּל הַתּוֹרָה
 הַזֹּאת: * וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעֵן וְהָאִשָּׁה הִיא הַתְּשָׂא 31
 אֶת-עֹנָהּ:

ו

* וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
 * דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִשָּׁה
 כִּי יִפְּלֹא לְנָדָר נָזִיר לְהִזְוִיר לַיהוָה: * מִיַּיִן וּשְׂכָר
 יַיִן וְחֶמֶץ שֶׁכָּר לֹא יִשְׁתָּה וְכָל-מִשְׁרַת
 עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּה וְעֲנָבִים לֶחֶם וְיֵבֶשִׁים לֹא יֵאָכֵל:
 * כָּל יְמֵי נְזִירוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִנַּחֲמֵי הַיַּיִן מִחֲרָצִים
 וְעַד-זֶג לֹא יֵאָכֵל: * כָּל-יְמֵי נְזִירוֹ תַעֲרֹ לֹא-
 יַעֲבֹר עַל-רֹאשׁוֹ עַד-מֵלֶאכֶת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזְוִיר
 לַיהוָה קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדּוֹל פָּרַע שְׁעַר רֹאשׁוֹ: * כָּל-יְמֵי
 הַזִּירוֹ לַיהוָה עַל-נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא: * לְאִבּוֹ וּלְאִמּוֹ
 לְאֶחָיו וּלְאֶחָתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם כִּי נָזִיר
 אֱלֹהֵיוֹ עַל-רֹאשׁוֹ:

תרגום אונקלוס

* וַיִּשְׁקֵי יִתְ אֶתְתָּא יִת מִיָּא מְרִירָא מְלִטְטִיָּא וַיַּעֲלֶן בָּהּ מִיָּא מְלִטְטִיָּא לְלוֹט: 24
 יִת מִנְחָתָא קֳדָם יְיָ וַיִּקְרַב יִתָּה לְמִדְבָּחָא: 25
 * וַיִּקְמוֹץ כִּהְנָא מִן מִנְחָתָא יִת אֶדְבָּרְתָּהּ וַיִּסִּיק לְמִדְבָּחָא וּבִתְר כֵּן וַיִּשְׁקֵי יִת אֶתְתָּא יִת מִיָּא: 26
 * וַיִּשְׁקִינָהּ יִת מִיָּא וְתָתִי אֶם אֶסְתָּאבַת וְשִׁקְרָתָּ שִׁקְרָבְעָלָה וַיַּעֲלֶן בָּהּ מִיָּא מְלִטְטִיָּא לְלוֹט וַיִּפְחֹץ מִעֲתָא וְתִתְמָסִי יִרְכָּה וְתָתִי אֶתְתָּא לְלוֹט בְּגוֹ 27
 עִמָּה: 28
 * וְאִם לֹא אִיסְתָּאבַת אִיתְתָּא וְדִכְיָא הִיא וְתִפּוֹק וּבָאָה וְתַעֲדִי עֲדוּ: 29
 * אִם אֲזִיבְרָהּ עַלְוִתִּי רִית קִנְאָה וַיִּקְנִי יִת אִיתְתִּיהּ וַיִּקִּים יִת אִיתְתָּא קֳדָם יְיָ וַיַּעֲבֹד לָהּ כִּהְנָא יִת כָּל אֲוִרִיתָא תִּרָּא: 30
 * וַיִּתָּא זָכָא גִבְרָא מְחֻבֵּין וְאֶתְתָּא תִּתָּא תִּקְבֵּל יִת חֻבָּה: 31

ו

* מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימֵר לְהֹן גִּבְרָא אֲזִי אֶתְתָּא אֲרִי יִפְרִישׁ לְמִידֵּר נָזִיר נְזִירָא לְמִידֵּר קֳדָם יְיָ: 1
 וְחַל דְּחִמֵּר עֲחִיק לֹא יִשְׁתָּה וְכָל מִתְרוֹת עֲנָבִין לֹא יִשְׁתָּה וְעֲנָבִין רִשִּׁיבִין וְיִבִּישִׁין לֹא יִכּוֹל: 2
 * מִיָּיִן וּשְׂכָר יַיִן וְחֶמֶץ שֶׁכָּר לֹא יִשְׁתָּה וְכָל-מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּה וְעַד-זֶג לֹא יֵאָכֵל: 3
 * כָּל יְמֵי נְזִירוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִנַּחֲמֵי הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד-זֶג לֹא יֵאָכֵל: 4
 * כָּל יְמֵי נְזִירוֹ תַעֲרֹ לֹא-יַעֲבֹר עַל-רֹאשׁוֹ עַד-מֵלֶאכֶת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזְוִיר לַיהוָה קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדּוֹל פָּרַע שְׁעַר רֹאשׁוֹ: 5
 * כָּל יְמֵי נְזִירוֹ תַעֲרֹ לֹא-יַעֲבֹר עַל-רֹאשׁוֹ עַד-מֵלֶאכֶת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזְוִיר לַיהוָה קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדּוֹל פָּרַע שְׁעַר רֹאשׁוֹ: 6
 * כָּל יְמֵי נְזִירוֹ תַעֲרֹ לֹא-יַעֲבֹר עַל-רֹאשׁוֹ עַד-מֵלֶאכֶת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזְוִיר לַיהוָה קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדּוֹל פָּרַע שְׁעַר רֹאשׁוֹ: 7
 * כָּל יְמֵי נְזִירוֹ תַעֲרֹ לֹא-יַעֲבֹר עַל-רֹאשׁוֹ עַד-מֵלֶאכֶת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזְוִיר לַיהוָה קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדּוֹל פָּרַע שְׁעַר רֹאשׁוֹ: 8

* Et potabit mulierem aqua redargutionis maledicta. & introibit in eam aqua redargutionis maledicta.

* Et accipiet sacerdos de manu mulieris sacrificium zelotypiæ, & imponet sacrificium coram Domino, & offeret illud super altare.

* Et apprehendet sacerdos de sacrificio reconditionem eius, & offeret illam super altare: & post hæc potabit mulierem aqua.

* Et erit si fuerit polluta, & latuerit virum suum, & introibit in eam aqua redargutionis execrata, & rumpet uterum, & decedet femur eius. & erit mulier in execrationem in populo suo.

* Si verò non fuerit polluta mulier, & munda fuerit, & innocens erit, & seminabit semen.

* Hæc lex zelotypiæ, quam si transierit mulier maritata existens, & polluta fuerit:

* Aut homo cui euenerit super eum spiritus zelotypiæ, & zelauerit uxorem suam, & statuet eam coram Domino:

* Et faciet ei sacerdos omnem legem hanc, et innocens erit homo à peccato. & mulier illa recipiet peccatum suum.

CAP. VI.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Vir aut mulier qui magnè vouerit votum ut sanctificetur sanctificationem Domino,

* A vino & sicera sanctificabitur. acetum ex vino, & acetum è sicera non bibet: & quæcunque operantur ex vna non bibet: & uiam recentem, & uias passas non comedet

* Omnibus diebus voti sui. ab omnibus quæcunque fiunt ex vitibus vinum, & corticibus vineæ usque ad acinum non comedet,

* Omnibus diebus voti sanctificationis sue: nouacula non transibit super caput eius, usquequo impleantur dies quos vouit. sanctus erit, nutriendum capillum capitis sui.

* Omnibus diebus voti Domino super omnem animam mortuam non introibit,

* Super patrem & matrem, & super fratrem & super sororem, non polluetur in eis, mortuis illis, quia votum Dei sui super eum, & super caput eius,

24 * καὶ ποτίει τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἑπικαταρωμένου. καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἑπικαταρωμένου.

25 * καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἐκ χειρὸς τῆς γυναίκος τὴν δυσίαν τῆς ζηλωτυπίας, καὶ ἑπιθήσει τὴν δυσίαν ἐν θυγατρὶ κυρίου. καὶ προσθήσει αὐτὴν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.

26 * καὶ ὁράξεται ὁ ἱερεὺς διὰ τῆς δυσίας τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, & αὐοίσει αὐτὴν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ μετὰ ταῦτα ποτίει τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ.

27 * καὶ ἔσται ἐὰν ἡ μεμιασμένη καὶ λήθῃ λάθῃ τὴν ἀνδραγαθίαν αὐτῆς, & εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἑπικαταρωμένου, καὶ προσθήσει τὴν κοιλίαν, καὶ διαπεσείται ὁ μηρὸς αὐτῆς. καὶ ἔσται ἡ γυνὴ εἰς ἀράν ἐν τῷ λαῷ αὐτῆς.

28 * ἐὰν δὲ μὴ μισθῇ ἡ γυνὴ, καὶ καθαρά ᾖ, καὶ ἀθώα ἔσται, καὶ ἐκπαρμαλίσει σπέρμα.

29 * ὁ δὲ νόμος τῆς ζηλωτυπίας, οὗ ἐστὶν ὁ νόμος ἡ γυνὴ ἢ

30 πανδρῶς ἔσται, & μισθῇ, ἢ ἀνδρῶς ὅταν ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὰ πνῦμα ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτῆς, &

31 σῆσει αὐτὴν κατὰ νόμον κυρίου, & ποιήσει αὐτῇ ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸν νόμον τοῦτον, & ἀθώος ἔσται ὁ ἀνδρῶς διὰ τὸ ἄμαρτίαν. καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη λήψεται τὴν ἀμαρτίαν αὐτῆς.

5.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·

2 * λαλήθῃ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἡ γυνὴ ὅς δὴ μεγάλως δόξῃ δόχῃ ἀφαιρίσας ἀγνείαν κυρίου, διὰ τοῦ οἴνου & σικέρας ἀγνισθῇ. ὅξος δὲ οἴνου καὶ ὅξος ἐκ σικέρας ἐπίεται. καὶ ὅσα κατεργάζεται ἐκ σαφυλῆς οὐ πίνει, καὶ σαφυλὴν πρὸς φατὸν καὶ σαφίδας οὐ φάγεται.

3 * πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς δόχης αὐτῆς. διὰ πρῶτων ὅσα γίνονται ἐξ ἀμπέλων οἴνου, διὰ σεμφύλων ἕως γὰρ τοῦ οὐ φάγεται. πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς δόχης δὲ ἀγνισμοῦ αὐτῆς. ἕως δὲ πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι, ὅσας ἤνυσεν. ἅγιος ἔσται, τρέφων κόμην τείχεα κεφαλῆς αὐτῆς.

4 * πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς δόχης κυρίου ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευτηκίᾳ ὅσα εἰσελεύσεται

5 * ἐπὶ πατρὶ καὶ μητρὶ, καὶ ἐπ' ἀδελφῷ καὶ ἐπ' ἀδελφῇ, οὐ μισθῇσεται ἐπ' αὐτοῖς, διὰ τὸ θανάτων αὐτῶν, ὅτι δόχῃ θεοῦ αὐτῆς ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et dabit bibere mulieri aquas amarissimas & maledictas. ingredienturque in eam aquæ maledictæ in maledictionem.

25 Tolleque sacerdos de manu mulieris sacrificium zelotypiæ, & eleuabit munus coram Domino, & offeret illud in altari.

26 Et tollet sacerdos de munere plenum pugillum, & adolebit in altari: & postea dabit bibere mulieri aquas. 27 Et cum propinauerit ei aquas, si illa polluta est, & præuaricauit præuaricationem contra maritum suum, ingredientur in eam aquæ maledictæ in maledictionem: & tumescunt viscera eius, & computrescet femur eius: & erit mulier in maledictionem in medio populi sui. 28 Si autem mulier non est polluta, sed munda est, egredietur innoxia, & concipiet conceptionem.

29 Ista est lex zelotypiæ, quando declinauerit mulier à viro suo, & contaminata fuerit: 30 Aut viri super quem transierit spiritus zelotypiæ & zelauerit uxorem suam. statuetque uxorem coram Domino.

31 Facietque ei sacerdos iuxta omnem legem hanc. & erit vir innocens à peccatis, & mulier illa recipiet iniquitatem suam.

CAP. VI.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE, DICENS:

1 Loquere cum filiis Israel, & dices eis: Vir siue mulier cum fecerint votum nazaraei, ut separetur coram Domino, 2 A vino nouo & veteri separetur: acetum ex vino nouo, & acetum ex vino veteri non bibat: & quicquid de uvis exprimitur non bibat: uas quoque virides & siccas non comedet. 3 Cunctis diebus quibus fuerit nazaraeus, de omnibus quæ fiunt de vite vini, à granulis usque ad folliculos, non comedat.

4 Cunctis diebus quibus ex voto fuerit nazaraeus, nouacula non transibit super caput eius, usquequo ad complementum dierum quibus fuerit nazaraeus coram Domino, sanctus erit: crescere dimittet casariem capillorum capitis sui.

5 Cunctis diebus quibus fuerit nazaraeus coram Domino, super animam mortui non ingreditur:

6 Neque contaminabitur pro patre vel pro matre sua, aut pro fratre vel sorore sua si mortui fuerint, quia corona Dei sui est super caput eius.

* כל ימי נזרו קדש הוא ליהוה : * וכי ימור
 מרת עליו בפתע פתאם וטמא ראש נזרו ונלח
 ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו : * וביום
 השמיני יבא שתי תרים או שני בני יונה אל
 הכהן אל פתח אהל מועד : * ועשה הכהן
 אחד לחטאת ואחד לעלה וכפר עליו מאשר חטא
 על הנפש וקדש את ראשו ביום ההוא :
 * והזיר ליהוה את ימי נזרו והביא כבש בן
 שנתו לאשם והימים הראשנים יפלו כי טמא
 נזרו : * וזאת תורת הנזיר ביום מלאות ימי
 נזרו יביא אתו אל פתח אהל מועד : * והקריב
 את קרבנו ליהוה כבש בן שנתו תמים אחד
 לעלה וכבש אחד אחר בת שנתה תמימה לחטאת
 ואיל אחד תמים לשלמים : * וסל מצות
 סלת חלה בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים
 בשמן ומנחתם ונסביהם : * והקריב הכהן
 לפני יהוה ועשה את חטאתו ואר עלתו :
 * ואר האיל יעשה זבח שלמים ליהוה על
 סל המצות ועשה הכהן את מנחתו ואר
 נסכו : * ונלח הנזיר פתח אהל מועד את
 ראש נזרו ולקח את שער ראש נזרו ונתן על
 האש אשר תחת זבח השלמים : * ולקח הכהן
 את הזרע בשלה מן האיל וחלת מצה אחת
 מן הסל ורקיק מצה אחד ונתן על כפי הנזיר אחר
 התגלחו את נזרו : * והניף אותם הכהן תנופה
 לפני יהוה קדש הוא לכהן על חזרה התנופה
 ועל שוק התרומה ואחר ישתה הנזיר יין : * זאת
 תורת הנזיר אשר ידר קרבנו ליהוה על נזרו מלבד
 אשר תשיג ידו כפי נדרו אשר ידר בן יעשה על
 תורת נזרו : * וידבר יהוה אל משה לאמר :

8 * Omnibus diebus separationis suæ sanctus e-
 9 rit Domino. * Sin autem mortuus fuerit subi
 B tò quispiam coram eo, polluetur caput con-
 secrationis eius, quod radet illico in eadē die
 10 purgationis suæ, & rursus septima. * In octa-
 ua autem die offeret duos turtures, vel duos
 pullos columbæ sacerdoti in introitu fœderis
 11 testimonij: * Facietque sacerdos vnū pro pec-
 cato, & alterum in holocaustum, & deprecabitur
 pro eo, quia peccauit super mortuo.
 12 * Sanctificabitque caput eius in die illo, & cō-
 fecrabit Domino die separationis illius offerens
 agnum anniculum pro peccato, ita tamē
 vt dies priores irriti fiant, quoniā polluta est
 13 sanctificatio eius. * Ista est lex consecrationis:
 C Cum dies quos ex voto decreuerat complebū-
 tur, adducet eum ad ostium tabernaculi fœ-
 14 deris, * vt offerat oblationem eius Domino agnum
 anniculum immaculatum in holocau-
 stum, & ouem anniculā immaculatā pro pec-
 cato, & arietē immaculatū hostiam pacificā.
 15 * Canistrū quoq; panū azymorū, qui consper-
 si sunt oleo, & lagana absq; fermento vncta o-
 16 leo ac libamina singulorū, * Quæ offeret sacer-
 dos corā Dño, & faciet tā p peccato, q̄ in ho-
 17 locaustū. * Arietē verò immolabit hostiā paci-
 ficam Dño, offerens simul canistrū azymorū,
 18 & libamēta quæ ex more debentur. * Tunc ra-
 detur Nazaræus ad ostiū tabernaculi fœderis
 D cæsarie consecrationis suæ: tolletq; capillose-
 ius, & ponet sup ignē q̄ est suppositus sacrifi-
 19 cio pacificorum. * Et armū coctum arietis tor-
 tāq; absq; fermento vnā de canistro. & laganū
 azymū vnū, & tradet in manus Nazareī, post-
 20 quā rasum fuerit caput eius. * Susceptaq; vni-
 uersa ab eo, eleuabit in cōspectu Dñi, & sancti-
 ficatā sacerdotis erūt, sicut pectusculum quod
 separari iussu est & femur. Post hæc potest
 21 bibere Nazaræus vinum. * Ista est lex Nazareī:
 Cū vouerit oblationē suam Dño tempore
 consecrationis suæ, exceptis his quæ inuenerit
 manus eius. Iuxta quod mente deuouerat, ita
 faciet ad perfectionem sanctificationis suæ.
 22 * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicēs:

תרגום אונקלוס

* כל יומי נזיריה קדש הוא קדם יי: * וארי ימות מיתא עלוהי בחכף שלו ויסאב ריש נזיריה ויגלח רישיה ביוםא דדכוחיה
 10 וביוםא תמינא ייתי תרין שפנינין או תרין בני יונה לוח כהנא לתרע משכן זימנא : * ויעבר כהנא
 חר לחטאתא וחד לעלתא ויכפר עלוהי מדחב על מיתא ויקדש ית רישיה ביוםא ההוא : * ויער קדם יי ית יומי נזיריה וייתי אמר בר
 שחיה לאשמה ויומא קדמאי יבטלון ארי מסאב נזיריה : * ודא אורייתא דנזירא ביום משלם יומי נזיריה וייתי יתיה לתרע משכן
 14 ויקריב ית קרבניה קדם יהוה אמר בר שחיה שלים חר לעלתא ואמרמא חדא בת שתה שלמתא לחטאתא ודכר חר
 15 וסל פטיר סלת גרצן דפילן במשח ואספוגין דמשיחין במשח ומנחתהון ונסביהון : * ויקריב כהנא קדשיא :
 16 ויקריב כהנא קדם יי ויעביר ית חטאתיה וית עלתיה : * וית דכרא יעביר נכסת קדשיא קדם יי על סלא דפטריא ויעביר כהנא
 17 ויגלח נזירא בתרע משכן זימנא ית ריש נזיריה ויסב ית שער ריש נזיריה ויחן על אישתא דהחור
 18 ויסב כהנא ית דרועא בשילא מן דכרא וגריצתא פטירתא חדא מן סלא ואספוג פטיר חר ויחן על
 19 וירים יתהון כהנא ארמא קדם יי קדשא הוא לכהנא על חריא דארמותא ועל שקא דאפרשותא
 20 דא אורייתא דנזירא דידר קרבניה קדם יי על נזיריה בר מדתדיק ודיה כפום נזיריה דידר כן
 21 ופילל יי עם משה למימר : * וידבר יהוה אל משה לאמר :

* Omnibus diebus voti sui sanctus erit Domino. 8
 * Si autem quis morte moriatur subito super eū, 9
 statim polluetur caput voti sui, & radet caput suū
 in qua die mundatus fuerit. Die septimo radetur,
 * Et die octava offeret duos turtures, aut duos 10
 pullos columbarum ad sacerdotem, super ostia ta-
 bernaculi testimonij. * Et faciet sacerdos 11
 nam pro peccato, & unam in holocaustum, & pro-
 pitiat pro eo sacerdos pro quibus peccauit pro ani-
 ma: * Et sanctificabit caput eius: in illa die 12
 sanctificatus est Domino omnibus diebus voti. &
 adducet agnum anniculum in delictum. & dies
 priores innumerati erunt, quia pollutum fuit caput
 voti sui.
 * Et hæc lex vouentis, quacunque die compleue- 13
 rit dies voti sui, offeret ipse iuxta ostia tabernacu-
 li testimonij: * Et adducent donum suum Do- 14
 mino, agnum anniculum immaculatum unum in
 holocaustum, & agnam anniculam immaculatam
 unam in peccatum, et arietem unum immaculatum
 in salutare: * Et canistrum azymorum simila 15
 panes confectos in oleo, & lagana azyma vncta in
 oleo, & sacrificium eorum, & libationem eorum.
 * Et offeret sacerdos coram Domino, & faciet 16
 quod pro peccato suo, & holocaustum suum.
 * Et arietem faciet sacrificium Domino in cani- 17
 stro azymorum. & faciet sacerdos sacrificium eius,
 & libationem eius. * Et radet qui votum fe- 18
 cit iuxta ostia tabernaculi testimonij caput voti
 sui, & imponet capillos super ignem, qui est super
 sacrificium salutaris.
 * Et accipiet sacerdos brachium coctum ab arie- 19
 te, & panem unum azymum de canistro, & la-
 ganum azymum unum, & imponet super manus
 illius qui vouit, postquam raserit ipse caput suum.
 * Et offeret ea sacerdos impositionem corā Do- 20
 mino. sanctum erit sacerdoti super pectusculum im-
 positionis, & super brachium separationis. & post
 hæc bibet qui vouit vinum.
 * Hæc lex vouentis, quicunque vouerit Domi- 21
 no donum suum Domino pro voto suo, præter ea quæ
 inuenerit manus eius secundum potentiam voti sui,
 quod vouerit secundum legem sanctificationis eius.
 * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 22

* πᾶσας ἡμέρας τῆς δόξης αὐτοῦ ἅγιος ἔσται τὸ κεφάλαιον.
 * ἐὰν δὲ τις θανάτῳ λυθῇ ἁπλῶς ἐπ' αὐτῷ, ὡς
 χεῖμα μωβήσῃ) ἡ κεφαλὴ δόξης αὐτοῦ, (ἐξυρῇσῃ) τὴν κε-
 φαλήν αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ καθαρῇ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ
 10 ἐξυρῇσῃ), * καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ οἴσει δύο τρυγόνες, ἡ
 δύο νεοσσὺς πεντηκονταῶν πρὸς τὸν ἱερέα, ὅτι τὰς θύρας τῆς σκη-
 11 νῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν μίαν περὶ
 αἱμαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὀλοκαύτωμα, καὶ ἐξιλάσεται
 περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ ὧν ἡμαρταὶ περὶ τῆς ψυχῆς.
 12 * καὶ ἁγιάσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἡ-
 γιάσει κυρίῳ πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς δόξης. καὶ προσάξει
 αἰνόν ἐνιαύσιον εἰς πλημμελίαν. καὶ αἱ ἡμέραι αἱ περὶ τε-
 13 ραὶ ἄλλοι ἐσὶν), ὅτι ἐμὴ δόξα ἡ κεφαλὴ δόξης αὐτοῦ. * καὶ
 ὅτι ὁ νόμος τοῦ δόξα μὲν ἡ δὲ ἡμέρα πρῶτος ἡμέρας ἐν-
 14 χῆς αὐτοῦ, προσοίσει αὐτὸς περὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τῆς μαρ-
 14 τυρίου, * καὶ προσάξει τὸ δῶρον αὐτοῦ τὸ κεφάλαιον, αἰνόν ἐν-
 αὔσιον ἁμωμον ἓνα εἰς ὀλοκαύτωμα, & αἰνὰ δὲ ἐνιαυσίαν
 ἁμωμον μίαν εἰς αἱμαρτίαν, & κερὶν ἓνα ἁμωμον εἰς σωτή-
 15 ριον, * καὶ κανὸν ἁζύμων σεμιδάλεως ἁρτίους ἀναπεποιη-
 μένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάβανον ἁζύμων κεχεισμένον ἐν ἐλαίῳ, καὶ
 16 θυσίαν αὐτῶν, καὶ απονδὴν αὐτῶν. * καὶ προσοίσει ὁ ἱερεὺς
 ἐναντὶ κυρίου, καὶ ποιήσει τὸ περὶ αἱμαρτίας αὐτοῦ, καὶ τὸ ὀλο-
 17 καύτωμα αὐτοῦ. * καὶ τὸν κερὶν ποιήσει θυσίαν κυρίῳ ἐ-
 πὶ τῷ κανὼ τῶν ἁζύμων. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν θυσίαν αὐτοῦ,
 18 καὶ τὴν απονδὴν αὐτοῦ. * καὶ ἐξυρῇσῃ) ὁ δὲ γυμνὸς περὶ
 τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου τὴν κεφαλὴν τῆς ἐν-
 19 χῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει τὰς τρίχας ἐπὶ τὸ πῦρ, ὅ ἐστιν ἐπὶ τὴν
 19 θυσίαν τοῦ σωτηρίου. * καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν βρα-
 χίονα ἐφ' ὃν λατὸς τοῦ κερὶος, καὶ ἁρτὸν ἓνα ἁζύμων λατὸς τοῦ κα-
 νοῦ, καὶ λάβανον ἁζύμων ἐν, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰς χεῖρας τῆς
 20 θυγμῆδος μὲν τὸ ἐξυρῇσας αὐτὸν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
 * καὶ δώσει αὐτῷ ὁ ἱερεὺς ἐπίθεμα ἐναντὶ κυρίου. ἅγιον
 21 ἔσται τὸ ἱερεὶ ἐπὶ τοῦ σητυνίου τοῦ ἐπιθέματος, καὶ ἐπὶ τοῦ
 βραχίονος τοῦ ἀφαιρέματος. καὶ μὲν ταῦτα πίεται ὁ ἱε-
 21 ρεύς οἶνον. * ὅτι ὁ νόμος τῆς ἐνζαμνίας, ὅς ἐστιν ἐνζήτησις
 κυρίῳ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ περὶ τῆς ἐνζήτησιν αὐτοῦ, χωρὶς ὧν δὲ ἐν-
 22 ρη ἡ χεὶρ αὐτοῦ καὶ διδάμιν τῆς ἐνζήτησιν αὐτοῦ, ἥς δὲ ἐνζήτησις) κα-
 22 τὰ τὸν νόμον ἀγνείας αὐτοῦ. * & ἐλάλησε κύριος πρὸς
 μωυσῆν, λέγων

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Cunctis diebus quibus fuerit nazareus, sanctus erit coram Domino. 9 Et si quispiam mortuus fuerit coram eo subito ipso ignorante polluetur caput consecrationis eius, & tondebit caput suum in die emundationis suæ, in die septima tondebit illud. 10 In die autem octava adducet duos turtures vel duos filios columbæ ad sacerdotem ad ostium tabernaculi fæderis. 11 Facietque sacerdos unum pro peccato, & unum in holocaustum: & propiciabit pro eo qui peccauit super mortuo. & sanctificabit caput eius in die illa. 12 Et consecrabit coram Domino dies separationis illius. & adducet agnum anniculum pro delicto, & dies priores fiant irriti, eo quod polluta est sanctificatio eius. 13 Ista est lex nazareæ in die quo expleti fuerint dies sanctificationis eius, adduceturque ad ostium tabernaculi fæderis: 14 Et offeret oblationem suam coram Domino agnum unum anniculum integrum in holocaustum, & agnam unam integram pro peccato, & arietem unum integrum in hostiam sanctificationum: 15 Et canistrum azymorum, & placentas ex simila confectas oleo, & lagana azyma vncta oleo, & munera sua & libamina sua. 16 Et offeret ea sacerdos coram Domino, & faciet sacrificium pro peccato & holocaustum eius. 17 Et offeret arietem hostiæ sanctificationum coram Domino cum canistro azymorum. offeretque sacerdos munus & libamentum eius. 18 Et tondebit in ostio tabernaculi fæderis caput consecrationis suæ, & tollet capillos capitis consecrationis suæ, & ponet super ignem qui est sub lebate, in quo coquantur carnes hostiæ sanctificationum. 19 Tolleque sacerdos brachium coctum arietis, & placentam azymam unam de canistro, & lagana azymum unum, & ponet super manus nazareæ postquam tondeat caput consecrationis suæ. 20 Elenabitque ea sacerdos eleuatione coram Domino: & quod sanctificatum est, erit sacerdotis cum pectusculo eleuationis, & cum femore quod separatum est, & postea bibet Nazareus vinum. 21 Ista est lex nazareæ qui vouerit oblationem suam coram Domino super consecratione sua, exceptis his quæ inuenerit manus eius iuxta votum suum quod vouit, ita faciet iuxta legem consecrationis suæ. 22 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:

23 * דבר אל-אהרן ואל-בניו לאמר כה תברכו את-
בני ישראל אמור להם :
24 * יברכה יהוה וישמרך :
25 * יאר יהוה פניו אליך ויחנך :
26 * ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום :
27 * וישמו את-שמי על-בני ישראל ואני אברכם :

ז

* ויהי ביום כלות משה
להקים את-המשכן וימשח אתו ויקדש אתו
ואת-כל-כליו ואת-המזבח ואת-כל-כליו
וימשחם ויקדש אתם :
2 * ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בירת אבותם
הם נשיאי המטות הם העמדים על-הפקדים :
3 * ויביאו את-קרבתם לפני יהוה שש-עגלות
עבדיו עשר בקר עגלה על-שני הנשאים ושור
לאחד ויקריבו אותם לפני המשכן :
4 * ויאמר יהוה אל-משה לאמר :
5 * קח מאתם והיו לעבד את-עבדת אהל מועד ונתתה
אותם אל-הלויים איש כפי עבדתו : * ויקח משה
את-העגלות ואת-הבקר ויתן אותם אל-הלויים : * את
שתי העגלות ואת ארבעת הבקר נתן לבני גרשון כפי
עבדתם : * ואת ארבע העגלות ואת שמונת
הבקר נתן לבני מררי כפי עבדתם ביד איתמר בן-
אהרן הכהן : * ולבני קהת לא נתן כי עבדת הקדש
עלהם בכתף ישאו : * ויקריבו הנשאים את חנכת
המזבח ביום המשח אתו ויקריבו הנשיאים את
קרבתם לפני המזבח : * ויאמר יהוה אל-משה
נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את-קרבתם
לחנכת המזבח :

23 * Loquere Aaron & filiis eius : Sic bene-
dicetis filiis Israel, & dicetis eis :
24 * Benedicat tibi Dominus, & custodiat te.
25 * Ostendat Dominus faciem suam tibi, &
miseretur tui.
26 * Conuertat Dominus vultum suum ad
te, & det tibi pacem.
27 * Inuocabuntque nomen meum, super fi-
lios Israel, & ego benedicam eis.

CAP. VII.

1 **A**ctum est autem in die qua compleuit
Moyse tabernaculum, & crexit illud: vn-
xitq; & sanctificauit cum omnibus vasis suis,
altare similiter & omnia vasa eius:
2 * Obtulerunt principes Israel capita fami-
liarum quæ erant per singulas tribus præfecti
eorum qui numerati fuerant,
3 * Munera coram Domino sex plaustra te-
cta cum duodecim bobus. Vnum plaustrum
obtulere duo duces, & vnum bouem singuli.
obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi.
4 * Ait autem Dominus ad Moysem:
5 * Suscipe ab eis vt seruiant in ministerio ta-
bernaculi, & trades ea Leuitis iuxta ordinem
ministerij sui.
6 * Itaque cum suscepisset Moyse plaustra &
boues, tradidit ea Leuitis.
7 * Duo plaustra & quatuor boues dedit fi-
liis Gerson, iuxta id quod habebant necessa-
rium:
8 * Quatuor alia plaustra & octo boues de-
dit filiis Merari, secundum officia & cultum
suum sub manu Ithamar filij Aarō sacerdotis.
9 * Filiis autem Caath non dedit plaustra &
boues, quia in sanctuario seruiunt, & onera
propriis portant humeris.
10 * Igitur obtulerunt duces in dedicationem
altaris die qua vñctum est oblationem suam
ante altare.
11 * Dixitque Dominus ad Moysem: Singuli
duces per singulos dies offerant munera in
dedicationem altaris.

תרגום אונקלוס

23 מליל עם אהרן ועם בנותי למימר בדין תברכו את בני ישראל כד חסרן להון : 24 וברכינך וי וישרינך : 25 ויגור וי
שכינתיה לותך וירחם עליך : 26 ועדי וי רגזיה מינך וישוי לך שלום : 27 וישוון ית ברכת שמי על בני ישראל ואנא אברכינן :

ז

1 והוה ביוםא דשצי משה לאקמא ית משכנא ורבי יתיה וקדיש יתיה וית כל מנוהי וית מדבחא וית
2 וקריבו רבבני ישראל רישי בירת אבותהון אנון רבבני שבטיא אינון דקימין על מנינא :
3 ואיתיה ית קרבנהון לקדש וי שית עגלן ביד מחפין ותר עשר תורין עגלתא על תרין רבבניא ותורא לתר וקריבו ויתוון קדש משכנא :
4 ואמר ויתור למשה למימר :
5 קביל מנהון ויתוון למפלח ית פלחן משכן ומנא ותתן ויתוון ללואי גבר כמסרת פלחניה :
6 ונסיב משה ית עגלתא וית תורין ויתב ויתוון ללואי :
7 ית תרתין עגלתא וית ארבעת תורין ויתב לבני גרשון כמסרת פלחנהון :
8 וית ארבע עגלן וית חמנא תורין ויתב לבני מררי כמסרת פלחנהון בידא דאיתמר בר אהרן כהנא :
9 ולבני קהת
10 וקריבו רבבניא ית חנכת מדבחא ביוםא דרביא ויתיה
11 ואמר וי למשה רבא חר ליוםא רבא חר ליוםא וקריבון ית קרבנהון
לקריבו רבבניא ית קרבנהון קדש מדבחא :
לקריבנהון מדבחא :

* Loquere Aaron & filiis eius, dicens: Sic benedicetis filiis Israel, dicentes eis:

* Benedicat tibi Dominus, & custodiat te:

* Illuminet Dominus vultum suum super te, & misereatur tui:

* Eleuet Dominus vultum suum super te, & det tibi pacem.

* Et imponent nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis.

CAP. VII.

ET factum est die qua consummavit Moyses, ut erigeret tabernaculum: & vnxit illud, & sanctificauit illud, & omnia vasa eius, & altare, & omnia vasa eius, & vnxit ea & sanctificauit ea.

* Et obtulerunt principes Israel principes domorum familiarum suarum. hi principes tribuum, hi praefecti super gubernatione.

* Et obtulerunt dona sua coram Domino, sex plaustra tecta, et duodecim boues, plaustrum à duobus principibus, & vitulum ab vnoquoque: & obtulerunt coram tabernaculo.

* Et ait Dominus ad Moysen, dicens:

* Accipe ab eis, & erunt ad opera ministeria tabernaculi testimonij: & dabis ea Leuitis, vnicuique iuxta ministerium eius.

* Et accipiens Moyses plaustra & boues, dedit ea Leuitis.

* Duo plaustra & quatuor boues dedit filiis Gerson iuxta ministeria ipsorum.

* Et quatuor plaustra & octo boues dedit filiis Merari iuxta ministeria ipsorum, per Ithamar filium Aaron sacerdotis.

* Et filiis Caath non dedit, quia ministeria sanctuarij habent, super humeris portabunt.

* Et obtulerunt principes ad dedicationem altaris in die in qua vnxit illud, & obtulerunt principes dona sua coram altari.

* Et dixit Dominus ad Moysen, Princeps vnus per diem, princeps per diem offerent dona sua ad dedicationem altaris.

* λέγων· οὕτως ὀλοθήσετε ὃν ὑοῖς ἰσραὴλ, λέγοντες αὐτοῖς·

* ὀλογήσαι κύριον, καὶ φυλάξαι σε·

* Ὡφραῖν κύριος τὸ πρὸσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ, καὶ ἐλεήσει σε·

* Ἐπάροι κύριον τὸ πρὸσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ, & δώη σοι εἰρήνην.

* καὶ ὀφείθουσιν τὸ ὄνομά μου ἐπὶ ὃν ὑοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐγὼ ὀλοθήσω αὐτοῖς.

ζ.

* Καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ ἣ σπετέλεσε μωυσῆς, ὥστε ἔξανασηῆσαι τὸν σκηνώ. καὶ ἐχρῖσεν αὐτὸν, καὶ ἡγίασεν αὐτὸν, καὶ πᾶσι τοῖς σκεῖν αὐτοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ πάντα τὰ σκεῖν αὐτοῦ, καὶ ἐχρῖσεν αὐτὰ καὶ ἡγίασεν αὐτὰ.

* καὶ προσέειπεν ὁ ἀρχιερεὺς ἰσραὴλ ἀρχιερεὺς οἰκῶν πατρῶν αὐτῶν. οὗτοι ὁ ἀρχιερεὺς φυλῶν, οὗτοι ὁ παρεστηκότες ἐπὶ τῆς ἐπισκοπῆς. καὶ ἤνεγκαν τὰ δῶρα αὐτῶν

ἐνώπιον κυρίου, ἐξ ἀμάξας λαμπηνικάς, καὶ δώδεκα βόας, ἀμάξαν ὡς δύο δρχόντων, καὶ μόσχον ὡς ἑκάστου. καὶ προσήνεγκον ἐναντίον τῆς σκηνῆς.

* καὶ εἶπε κύριον πρὸς μωυσῆν, λέγων·

* λάβε παρ' αὐτῶν, καὶ ἔσον πρὸς τὰ ἔργα τὰ λειτουργικὰ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ δώσεις αὐτοῖς τοῖς λείτοις, ἑκάστῳ κατὰ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ.

* καὶ λαβὼν μωυσῆς τὰς ἀμάξας καὶ ὃν βόας, ἔδωκεν αὐτοῖς τοῖς λείτοις.

* τὰς δύο ἀμάξας καὶ ὃν τέσσαρας βόας ἔδωκεν τοῖς υἱοῖς γερσῶν κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν.

* καὶ τὰς τέσσαρας ἀμάξας καὶ ὃν ὀκτὼ βόας ἔδωκεν τοῖς υἱοῖς μεραρί κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν, διὰ ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρῶν τοῦ ἱερέως.

* καὶ τοῖς υἱοῖς καὰθ ὅτι ἔδωκεν, ὅτι τὰ λειτουργήματα τοῦ ἁγίου ἔχουσιν, ἐπ' ὤμων δροῦσι.

* καὶ προσέειπεν ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐν ἣ ἐχρῖσεν αὐτὸν, καὶ προσέειπεν ὁ ἀρχιερεὺς τὰ δῶρα αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου.

* καὶ εἶπε κύριον πρὸς μωυσῆν, ἀρχὼν εἰς κατ' ἡμέραν, ἀρχὼν κατ' ἡμέραν προσέθουσιν τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Loquere cum Aaron & cum filiis eius, dicens: Sic benedicetis filiis Israel, dicetisque eis:

* Benedicat tibi Dominus, & custodiat te.

* Ostendat Dominus maiestatem suam tibi, & misereatur tui.

* Ponentque benedictionem nominis mei super filios Israel, & ego benedicam eis.

* Benedicat tibi Dominus, & custodiat te.

* Auferat Dominus iram suam à te, & ponat tibi pacem.

* Ponentque benedictionem nominis mei super filios Israel, & ego benedicam eis.

CAP. VII.

Factumque est in die quo compleuit Moyses erigere tabernaculum, vnxit illud, & sanctificauit illud & omnia vasa eius, altare quoque & omnia vasa eius, & vnxit ea, & sanctificauit ea.

Obtuleruntque principes Israel capita domus patrum suorum, ipsi sunt principes tribuum qui steterunt super eos qui numerati sunt.

Obtuleruntque oblationes suas coram Domino, sex plaustra tecta & duodecim boues: vnum plaustrum pro duobus principibus & bouem pro vno, obtuleruntque coram tabernaculo.

Et dixit Dominus ad Moysen, dicens:

Suscipe ab eis, ut sint ad ministrandum ministerium tabernaculi fœderis: & trades ea Leuitis, iuxta id quod vnicuique opus est ad ministerium suum.

Tulitque Moyses plaustra & boues, & tradidit Leuitis.

Duo plaustra & quatuor boues dedit filiis Gerson, iuxta necessitatem ministerij sui:

Et quatuor plaustra & octo boues dedit filiis Merari iuxta necessitatem ministerij sui, per manum Ithamar filij Aaron sacerdotis.

Filius autem Caath nihil dedit, quia ministerium sanctuarij erat super eos, & humeris portabant.

Obtuleruntque principes in dedicationem altaris in die quo vnixerunt illud, obtuleruntque principes oblationes suas ante altare.

Dixitque Dominus ad Moysen: Singuli principes per singulos dies offerant oblationes suas in dedicationem altaris.

* ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון
 בן עמינדב למטה יהודה : * וקרבנו קערת
 כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
 כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים
 סלת כלולה בשמן למנחה :
 * כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת :
 * פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו
 לעלה : * שעיר עזים אחד לחטאת :
 * ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה
 עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה זר
 קרבן נחשון בן עמינדב : * ביום השני
 הקריב נתנאל בן צוער נשיא
 * הקרב את קרבנו קערת כסף אחת שלשים
 ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל
 בשקל הקדש שניהם מלאים סלת כלולה
 בשמן למנחה : * כף אחת עשרה זהב מלאה
 קטרת : * פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד
 בן שנתו לעלה : * שעיר עזים אחד לחטאת :
 * ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה
 עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה זר קרבן
 נתנאל בן צוער : * ביום השלישי נשיא
 לבני זבולן אליאב בן חלן : * קרבנו קערת כסף
 אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
 שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
 כלולה בשמן למנחה : * כף אחת עשרה זהב מלאה
 קטרת : * פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד
 בן שנתו לעלה : * שעיר עזים אחד לחטאת :
 * ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה עתודים
 חמשה כבשים בני שנה חמשה זר קרבן אליאב
 בן חלן :

12 * Primo die obtulit oblationem suam Naafon filius Aminadab de tribu Iuda:
 13 * Fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum, phiala argentea habens septuaginta siclos iuxta pondus sanctuarij, vtrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium.
 14 * Mortariolum ex decem siclis aureis plenum incenso. * Bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum,
 15 * Hircumque pro peccato:
 16 * Et in sacrificio pacificorum, boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc est oblatio Naafon filij Aminadab.
 18 * Secundo die obtulit Nathanael filius Suar, dux de tribu Ifachar, * acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos iuxta pondus sanctuarij, vtrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium.
 20 * Mortariolum aureum habens decem siclos plenum incenso: * Bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum, * Hircumque pro peccato.
 23 * Et in sacrificio pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Nathanael filij Suar.
 24 * Tertio die princeps filiorum Zabulon, Eliab filius Helon
 25 * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarij, vtrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium.
 26 * Mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso. * Bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum, * Hircumque pro peccato.
 29 * Et in sacrificio pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc est oblatio Eliab filij Helon.

תרגום אונקלוס

12 ויהי המקריב ביום ראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב לשבט יהודה :
 13 וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת כלולה בשמן למנחה :
 14 כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת :
 15 פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה :
 16 שעיר עזים אחד לחטאת :
 17 ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה זר קרבן נתנאל בן צוער נשיא לבני זבולן אליאב בן חלן :
 18 קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת כלולה בשמן למנחה :
 19 כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת :
 20 פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה :
 21 שעיר עזים אחד לחטאת :
 22 ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה זר קרבן אליאב בן חלן :

* Et fuit offerens die primo donum suum Naaf-
son filius Aminadab princeps tribus Juda:

* Et obtulit donum eius discum argenteum v-
num, triginta & centum pondus eius: phialam v-
nam argenteam septuaginta siclorum secundum si-
clum sanctum, vtraque simila plena confecta in o-
leo ad sacrificium.

* Mortariolum vnum decem aureorum, ple-
num incensi.

* Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnū
vnum anniculum in holocaustum.

* Et hircum ex capris vnum pro peccato:

* Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie-
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Naasson filij Aminadab.

* Die secundo obtulit Nathanael filius Sogar,
princeps tribus Issachar:

* Et obtulit donum suum discum argenteum v-
num, triginta & centum pondus eius, phialam v-
nam argenteam septuaginta siclorum, secundum si-
clum sanctum, vtraque plena simila confecta in oleo
in sacrificium.

* Mortariolum vnum decem
aureorum plenum incensi.

* Vitulum vnum è
bobus, agnū vnum anniculum in holocaustum.

* Et hircum ex capris vnum pro peccato:

* Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, a-
rietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas
quinque. hoc donum Nathanael filij Soar.

* Die tertio princeps filiorum Zabulon, Eliab
filius Chelon,

* Donum eius, discum argenteum vnum, tri-
ginta & centum pondus eius, phialam vnam argen-
team septuaginta siclorum, secundum siclum san-
ctum, vtraque plena simila confecta in oleo in sa-
crificium.

* Mortariolum vnum decem aureorum plenum
incensi.

* Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, ag-
nū vnum anniculum ad holocaustum.

* Et hircum ex capris vnum pro peccato:

* Et in sacrificium salutaris, vitulas duas,
arietes quinque, hircos quinque, agnas an-
niculas quinque. Hoc donum Eliab filij Che-
lon.

* καὶ ὁ Ναασὼν ὁ πρῶτος φέρων τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ τὸ δῶρον αὐ-
τοῦ ναασῶν, υἱὸς ἀμιναδάβ, ἀρχὸν τῆς φυλῆς ἰσάχαρ.

* καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον αὐτοῦ, τεύχλιον ἀργυροῦ ἐν,
τεράκοντα καὶ ἑκατὸν ὀλκῇ αὐτοῦ, φιάλῃ μίαν ἀργυροῦ ἐν ἐ-
δομήκοντα σίκλων καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα σεμι-
δάλεως πλήρη διαπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

* θυίσκῳ μίαν δέκα χευσῶν, πλήρη θυμιάματ'.

* μόσχον ἓνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἓνα, ἀμνὸν ἓνα ἐνιαύσιον εἰς
ὀλοκαύτωμα.

* καὶ χίμαρον ἕξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας.

* καὶ εἰς θυσίαν ζωπρίου, δαμάλες δύο, κριοὶ πέντε,
τεράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον να-
ασῶν υἱὸς ἀμιναδάβ.

* τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ προσήνεγκε ναθαναήλ, υἱὸς ζω-
γάρ, ἀρχὸν τῆς φυλῆς ἰσάχαρ.

* καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον αὐτοῦ, τεύχλιον ἀργυροῦ ἐν,
τεράκοντα καὶ ἑκατὸν ὀλκῇ αὐτοῦ, φιάλῃ μίαν ἀργυροῦ ἐν ἐ-
δομήκοντα σίκλων καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη
σεμιδάλεως διαπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

* θυίσκῳ μίαν δέκα χευσῶν, πλήρη θυμιάματ'.

* μόσχον ἓνα ἐκ βοῶν, ἀμνὸν ἓνα ἐνιαύσιον εἰς ὀλοκαύτω-
μα.

* καὶ χίμαρον ἕξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας.

* καὶ εἰς θυσίαν ζωπρίου, δαμάλες δύο, κριοὶ πέντε,
τεράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον να-
θαναήλ υἱὸς ζωγάρ.

* τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀρχὸν τῶν υἱῶν ζαβουλὼν, ἐλιάβ
υἱὸς χελὼν,

* τὸ δῶρον αὐτοῦ, τεύχλιον ἀργυροῦ ἐν, τεράκοντα καὶ ἑκα-
τὸν ὀλκῇ αὐτοῦ, φιάλῃ μίαν ἀργυροῦ ἐν ἐδομήκοντα σίκλων,
καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀνα-
πεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

* θυίσκῳ μίαν δέκα χευσῶν, πλήρη θυμιάμα-
τ'.

* μόσχον ἓνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἓνα, ἀμνὸν ἓνα ἐνιαύσιον εἰς
ὀλοκαύτωμα.

* καὶ χίμαρον ἕξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας.

* καὶ εἰς θυσίαν ζωπρίου, δαμάλες δύο, κριοὶ πέντε,
τεράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐ-
λιάβ υἱὸς χελὼν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Qui autem obtulit primo die oblationem suam, fuit Naafson filius Aminadab de tribu Juda: 12 Et oblatio eius fuit acetabulum argenteum vnum, centum & triginta siclos appendebat, phiala vna argentea appendens septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere:

14 Mortariolum vnum aureum appendens decem siclos auri, plenum incenso aromatatum.

15 Vitulus vnus de bobus, aries vnus, agnus anniculus vnus in holocaustum:

16 Hircus de capris vnus pro peccato.

17 Et in sacrificio sanctificationum obtulit boues duos, arietes quinque, haedos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Naafson filij Aminadab.

18 In die secundo obtulit Nathanael filius Suar princeps Issachar:

19 Obtulitque oblationem suam acetabulum argenteum vnum, centum & triginta siclos appendebat, phialam vnam argenteam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere:

20 Mortariolum vnum aureum appendens decem siclos auri, plenum incenso aromatatum:

21 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnū anniculum vnum in holocaustum.

22 Hircum de capris vnum pro peccato.

23 Et in victimam sanctificationum boues duos, arietes quinque, haedos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Nathanael filij Suar.

24 In die tertio princeps filiorum Zabulon, Eliab filius Helon,

25 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta siclos, phialam vnam auream appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere:

26 Mortariolum vnum appendens decem siclos auri, plenum incenso aromatatum:

27 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnū anniculum in holocaustum.

28 Hircum vnum de capris pro peccato:

29 Et in hostiam sanctificationum boues duos, arietes quinque, haedos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Eliab filij Helon.

* ביום הרביעי נשיא לבני ראובן אליצור בן-
 שדיאור: * קרבנו קערת כסף אחת שלשים
 ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל
 הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
 למנחה: * כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:
 * פר אחד בן-בקר איל אחד כבש אחד בן-שנתו
 לעלה: * שעיר-עזים אחד לחטאת:
 * ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים
 חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן אליצור
 בן-שדיאור: * ביום החמישי נשיא
 לבני שמעון שלמיאל בן-צורישידי:
 * קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה
 מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם
 מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:
 * כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:
 * פר אחד בן-בקר איל אחד כבש אחד בן-שנתו
 לעלה: * שעיר-עזים אחד לחטאת: * ולזבח
 השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים
 כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן שלמיאל בן-
 צורישידי: * ביום הששי נשיא לבני
 גר אליסף בן-דעואל: * קרבנו קערת כסף
 אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים
 שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
 בשמן למנחה: * כף אחת עשרה זהב מלאה
 קטרת: * פר אחד בן-בקר איל אחד כבש אחד
 בן-שנתו לעלה: * שעיר-עזים אחד לחטאת:
 * ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים
 חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן אליסף בן-
 דעואל: * ביום השביעי נשיא לבני אפרים
 אלישמע בן-עמיהוד:

30 * Die quarto princeps filiorum Ruben E-
 31 lifur filius Sedeur * Obtulit acetabulum
 Cargenteum appendens centum triginta siclos,
 phialam argenteam habentem septuaginta si-
 clos ad pondus sanctuarij, vtrumque plenum
 simila conspersa oleo in sacrificium.
 32 * Mortariolum aureum appendens decem
 33 siclos plenum incenso. * Bouem de armen-
 to, & arietem, & agnum anniculum in holo-
 34 caustum, * Hircumque pro peccato.
 35 * Et in sacrificio pacificorum, boues duos,
 arietes quinque, hircos quinque, agnos anni-
 culos quinque. Hæc fuit oblatio Elifur filij
 36 Sedeur. * Die quinto princeps filiorum
 Symeon, Salamihel filius Surifaddai
 37 * Obtulit acetabulum argenteum appen-
 dens centum triginta siclos, phialam argen-
 team habentem septuaginta siclos ad pondus
 sanctuarij, vtrumque plenum simila consper-
 38 sa oleo in sacrificium. * Mortariolum de-
 cem siclos aureum appendens plenum incen-
 39 so. * Bouem de armento, & arietem, & ag-
 40 num anniculum in holocaustum, * Hircum-
 41 que pro peccato. * Et in hostias pacifico-
 rum boues duos, arietes quinque, hircos quin-
 que, agnos anniculos quinque. Hæc fuit ob-
 42 latio Salamihel filij Surifaddai.
 43 * Die sexto princeps filiorum Gad, Helia-
 44 saph filius Duel * Obtulit acetabulum ar-
 genteum appendens centum triginta siclos,
 phialam argenteam habentem septuaginta
 siclos ad pondus sanctuarij, vtrumque ple-
 num simila conspersa oleo in sacrificium.
 45 * Mortariolum aureum appendens decem
 siclos plenum incenso:
 46 * Bouem de armento, & arietem, & ag-
 num anniculum in holocaustum:
 47 * Hircumque pro peccato.
 48 * Et in hostias pacificorum, boues duos, a-
 rietes quinque, hircos quinque, agnos anni-
 culos quinque. Hæc fuit oblatio Heliasaph
 filij Duel.
 49 * Die septimo princeps filiorum Ephraim
 Elifama filius Amiud

תרגום אונקלוס

30 ביום ראשון רבא לבני ראובן אליצור בן-שדיאור:
 31 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 32 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 33 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 34 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 35 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 36 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 37 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 38 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 39 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 40 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 41 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 42 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 43 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 44 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 45 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 46 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 47 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא
 48 חדר כסף מתקלה מורקא חדר כסף חדר מארה וחתית סלעין חנה מתקלה מורקא

* Die quarto princeps filiorum Ruben, Elifur 30
filius Sedeur,

* Donum eius, discum argenteum unum, tri- 31
ginta & centum pondus eius, phialam unam ar-
genteam septuaginta siclorum, secundum solum san-
ctum, utraque plena simile confecta in oleo in sa-
crificium.

* Mortariolum unum decem aureorum ple- 32
num incenso.

* Vitulum unum ex bobus, arietem unum, ag- 33
num unum anniculum in holocaustum.

* Et hircum ex capris unum pro peccato: 34

* Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie- 35
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Elifur filij Sedeur.

* Die quinto princeps filiorum Symeō, Salamiel 36
filius Surisadai:

* Donum eius, discum argenteum unum, trigin- 37
ta & centum pondus eius, phialam unam argen-
team septuaginta siclorum, secundum solum san-
ctum, utraque plena simile confecta in oleo ad sacri-
ficiū.

* Mortariolum unum decem aureorum plenum 38
incensi.

* Vitulum unum ex bobus, arietem unum, agnū 39
unum anniculum in holocaustum.

* Et hircum ex capris unum pro peccato: 40

* Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie- 41
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Salamiel filij Surisadai.

* Die sexto princeps filiorum Gad, Elifaph filius 42
Raguel, * Donum eius, discum argenteum unum, 43
triginta & centum pondus eius, phialam unam ar-
genteam septuaginta siclorum, secundum solum san-
ctum, utraque plena simile confecta in oleo in sa-
crificium.

* Mortariolum unum decem 44
aureorum, plenum incensi. * Vitulum unum 45
ex bobus, arietem unum, agnum unum anniculum
in holocaustum.

* Et hircum ex capris unum 46
pro peccato: * Et in sacrificium salutaris, vitulas 47
duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anni-
culas quinque. hoc donum Elifaph filij Raguel.

* Die septimo princeps filiorum Ephraim, Elifa- 48
ma filius Ammiud.

* τῇ ἡμέρᾳ τῇ τεταρτῇ ἀρχῶν τῶν υἱῶν ρουβὴν, ἐλισφὺς, 30
υἱὸς σεδουρ, * τὸ δῶρον αὐτοῦ, τευβλίον ἀργυρεῖον ἐν,

τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὀλκὴ αὐτοῦ, φιάλῃ μιᾷ ἀργυρεῇ ἐβ- 31
δομήκοντα σίκλων, καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφοτέρω πλή-
ρη σεμιδάλεως δυνάπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

* θυίῃ κίλῳ δέκα χευσῶν πλήρη θυμιάματος. 32

* μόσχον ἓνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἓνα, ἀμνὸν ἓνα ἐνιαύσιον εἰς 33
ὄλοκαύτωμα.

* καὶ χίμαρον ἑξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἀμαρτίας. 34

* καὶ εἰς θυσίαν ζωπρείου, δαμάλεις δύο, κριούς πέντε, 35
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τὸτο τὸ δῶρον
ἐλισφὺς υἱὸς σεδουρ.

* τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ, ἀρχῶν τῶν υἱῶν συμεὼν, σαλαμι- 36

ἦλ, υἱὸς σουρισαδὰι, * τὸ δῶρον αὐτοῦ, τευβλίον ἀργυ- 37
ρεῖον ἐν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὀλκὴ αὐτοῦ, φιάλῃ μιᾷ ἀργυ-
ρεῇ ἐβδομήκοντα σίκλων, καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφοτέ-
ρω πλήρη σεμιδάλεως δυνάπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

* θυίῃ κίλῳ μιᾷ δέκα χευσῶν, πλήρη θυμιάματος. 38

* μόσχον ἓνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἓνα, ἀμνὸν ἓνα ἐνιαύσιον εἰς 39
ὄλοκαύτωμα.

* καὶ χίμαρον ἑξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἀμαρτίας. 40

* καὶ εἰς θυσίαν ζωπρείου, δαμάλεις δύο, κριούς πέντε, 41
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τὸτο τὸ δῶρον
σαλαμιὴλ υἱὸς σουρισαδὰι.

* τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἀρχῶν τῶν υἱῶν γαδ, ἐλισαφ υἱὸς 42

ραγουήλ, * τὸ δῶρον αὐτοῦ, τευβλίον ἀργυρεῖον ἐν, 43
τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὀλκὴ αὐτοῦ, φιάλῃ μιᾷ ἀργυρεῇ
ἐβδομήκοντα σίκλων, καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφοτέρω
πλήρη σεμιδάλεως δυνάπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυ-
σίαν.

* θυίῃ κίλῳ μιᾷ δέκα χευσῶν, πλήρη θυμιάματος. 44

* μόσχον ἓνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἓνα, ἀμνὸν ἓνα ἐνιαύσιον εἰς 45
ὄλοκαύτωμα.

* καὶ χίμαρον ἑξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἀμαρτίας. 46

* καὶ εἰς θυσίαν ζωπρείου, δαμάλεις δύο, κριούς πέντε, 47
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τὸτο τὸ δῶρον
ἐλισαφ υἱὸς ραγουήλ.

* τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀρχῶν τῶν υἱῶν ἐφραΐμ, ἐλισταμά 48
υἱὸς ἀμμιούδ,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 In die quarto princeps filiorum Ruben, Elifur filius Sedeur, 31 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum unum appen-
dens centum & triginta siclos, phialam argenteam unam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro mu-
nere: 32 Mortariolum unum appendens decem siclos auri plenum incenso aromatatum: 33 Vitulum unum de bobus, arietem
unum, agnum anniculum unum in holocaustum: 34 Hircum de capris unum pro peccato. 35 Et in hostiam sancti-
ficationum boues duos, arietes quinque, hædos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Elifur filij Sedeur.

36 In die quinto princeps filiorum Symeon, Selumiel filius Surisaddai, 37 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum
unum appendens centum & triginta siclos, phialam unam argenteam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila consper-
sa oleo pro munere. 38 Mortariolum unum aureum appendens decem siclos auri plenum incenso aromatatum: 39 Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum anniculum unum in holocaustum, 40 Hircum de capris unum pro pec-
cato. 41 Et in sacrificio sanctificationum obtulit boues duos, arietes quinque, hædos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est
oblatio Selumiel filij Surisaddai.

42 In die sexto princeps filiorum Gad, Elifaph filius Deuel, 43 Obtulit ob-
lationem suam acetabulum argenteum unum, centum & triginta siclos appendebat, phialam unam argenteam appendentem septuaginta siclos in si-
clis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere: 44 Mortariolum unum aureum appendens decem siclos auri, plenum
incenso aromatatum: 45 Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum anniculum unum in holocaustum: 46 Hircum de
capris unum pro peccato. 47 Et in victimam sanctificationum boues duos, arietes quinque, hædos quinque, agnos anniculos quinque.
hæc est oblatio Elifaph filij Deuel. 48 In die septimo princeps filiorum Ephraim Elifama filius Amiud.

* קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה
 משקלה מורק אחד כסף שבעים שקל בשקל
 הקדש שניהם מלאים סלת כלולה בשמן
 למנחה: * כף אחת עשרה זהב מלאה
 קטרת: * פר אחד בן בקר איל אחד כבש
 אחד בן שנתו לעלה: * שעיר עזים אחד
 לחטאת: * ולזבח השלמים בקר שנים אילים
 חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה
 חמשה זה קרבן אלישמע בן עמיהוד:
 * ביום השמיני נשיא לבני מנשה נמליאל
 בן פדהצור: * קרבנו קערת כסף אחת
 שלשים ומאה משקלה מורק אחד כסף שבעים
 שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
 כלולה בשמן למנחה: * כף אחת עשרה
 זהב מלאה קטרת: * פר אחד בן בקר איל
 אחד כבש אחד בן שנתו לעלה: * שעיר עזים
 אחד לחטאת: * ולזבח השלמים בקר שנים
 אילים חמשה עתדים חמשה כבשים בני
 שנה חמשה זה קרבן נמליאל בן פדהצור:
 * ביום התשיעי נשיא לבני בנימן אבירן
 בן גדעוני: * קרבנו קערת כסף אחת שלשים
 ומאה משקלה מורק אחד כסף שבעים שקל
 בשקל הקדש שניהם מלאים סלת כלולה
 בשמן למנחה: * כף אחת עשרה זהב מלאה
 קטרת: * פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד
 בן שנתו לעלה: * שעיר עזים אחד לחטאת:
 * ולזבח השלמים בקר שנים אילים
 חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה
 זה קרבן אבירן בן גדעוני:
 * ביום העשירי נשיא לבני דן אחיעזר בן עמישדי:

49 * Obtulit acetabulum argenteum appen-
 dens centum triginta siclos, phialam argen-
 team habentem septuaginta siclos ad pondus
 sanctuarij, vtrumque plenum simila consper-
 50 sa oleo in sacrificium. * Mortariolum au-
 51 reum appendens decem siclos plenum incen-
 52 so: * Bouem de armento, & arietem, & ag-
 53 num anniculum in holocaustum, * Hir-
 54 cumque pro peccato: * Et in hostias pacifi-
 55 corum, boues duos, arietes quinque, hircos
 quinque, agnos anniculos quinque. Hec fuit
 oblatio Elifama filij Ammiud.
 56 * Die octauo princeps filiorum Manasse Ga-
 57 maliel filius Phadassur * obtulit acetabulum
 argenteum appedens centum triginta siclos,
 phialam argenteam habentem septuaginta
 siclos ad pondus sanctuarij, vtrumque plenu
 simila conspersa oleo in sacrificium.
 58 * Mortariolum aureum appendens decem
 59 siclos plenum incenso: * Bouem de armen-
 60 to, & arietem, & agnum anniculum in holo-
 61 caustum, * Hircumque pro peccato.
 62 * Et in hostias pacificorum boues duos, a-
 63 rietes quinque, hircos quinque, agnos anni-
 64 culos quinque. Hec fuit oblatio Gamaliel fi-
 65 lij Phadassur.
 66 * Die nono princeps filiorum Benjamin
 Abidan filius Gedeonis
 67 * Obtulit acetabulum argenteum appen-
 dens centum triginta siclos, phialam argen-
 team habentem septuaginta siclos ad pondus
 sanctuarij, vtrumque plenum simila con-
 68 sperfa oleo in sacrificium.
 69 * Mortariolum aureum appendens decem
 70 siclos plenum incenso.
 71 * Bouem de armento, & arietem, & agnu
 anniculum in holocaustum,
 72 * Hircumque pro peccato.
 73 * Et in hostias pacificorum boues duos,
 arietes quinque, hircos quinque, agnos an-
 74 niculos quinque. Hec fuit oblatio Abidan
 filij Gedeonis.
 75 * Die decimo princeps filiorum Dan, A-
 76 biezer filius Amifaddai

תרגום אונקלוס

49 קרבניה מגסתא דכסף תרא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מורקא חד דכסף מתקליה שבועין סלעין בסלעי קדשא תרויהון מלן
 סלתא דפילא במשח למנחתא: 50 בויכא תרא מתקל עשר סלעין ודחב מליא קטרת בסמין: 51 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד
 בר שתיה לעלתא: 52 צפיר בר עזין חד לחטאתא: 53 ולנכסרת קדשיא תורין תרין דכרי חמשה גדיי חמשה אפרין בני שנה חמשה
 דין קרבן אלישמע בר עמיהוד: 54 ביומא תמינא רבא לבני מנשה נמליאל בן פדהצור: 55 קרבניה מגסתא דכסף תרא מאה ותלתין
 סלעין הוה מתקלה מורקא חד דכסף מתקליה שבועין סלעין בסלעי קדשא תרויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא: 56 בויכא תרא
 מתקל עשר סלעין ודחב מליא קטרת בסמין: 57 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: 58 צפיר בר עזין חד לחטאתא:
 59 ולנכסרת קדשיא תורין תרין דכרי חמשה גדיי חמשה אפרין בני שנה חמשה דין קרבן נמליאל בן פדהצור: 60 ביומא תשיעא
 רבא לבני בנימן אבירן בן גדעוני: 61 קרבניה מגסתא דכסף תרא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מורקא חד דכסף מתקליה
 שבועין סלעין בסלעי קדשא תרויהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא: 62 בויכא תרא מתקל עשר סלעין ודחב מליא קטרת
 בסמין: 63 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: 64 צפיר בר עזין חד לחטאתא:
 65 ולנכסרת קדשיא תורין תרין דכרי חמשה גדיי חמשה אפרין בני שנה חמשה דין קרבן אבירן בן גדעוני: 66 ביומא עשירא
 רבא לבני דן אחיעזר בר עמישדי:

* *Donum eius, discum argenteum unum, tri-* 49
ginta & centum pondus eius: phialam unam ar-
genteam septuaginta siclorum, secundum solum
sanctum, utraque plena simile confecta in oleo in
sacrificium.

* *Mortariolum unum decem aureorum, plenum* 50
incensi.

* *Vitulum unum è bobus, arietem unum, ag-* 51
num anniculum unum ad holocaustum.

* *Et hircum ex capris unum pro peccato:* 52

* *Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie-* 53
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Elisama filij Ammiud.

* *Die octavo princeps filiorum Manasse, Gama-* 54
liel filius Phadassur.

* *Donum eius, discum argenteum unum, tri-* 55
ginta & centum pondus eius, phialam unam ar-
genteam septuaginta siclorum, secundum solum san-
ctum, utraque plena simile confecta in oleo in sacri-
ficio.

* *Mortariolum unum decem aureorum ple-* 56
num incenso.

* *Vitulum unum ex bobus, arietem unum, ag-* 57
num unum anniculum in holocaustum.

* *Et hircum ex capris unum pro peccato:* 58

* *Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie-* 59
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Gamaliel filij Phadassur.

* *Die nono princeps filiorum Benjamin, Abidan* 60
filius Gedeonis.

* *Donum eius discum argenteum unum, trigin-* 61
ta & centum pondus eius, phialam unam argen-
team septuaginta siclorum, secundum solum san-
ctum, utraque plena simile confecta in oleo ad sa-
crificium.

* *Mortariolum unum decem* 62
aureorum, plenum incensi.

* *Vitulum unum è bobus, arietem unum, ag-* 63
num unum anniculum in holocaustum.

* *Et hircum ex capris unum pro peccato.* 64

* *Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie-* 65
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Abidan filij Gedeonis.

* *Die sexto princeps filiorum Dan, Abiezzer fi-* 66
lius Amisadai.

* τὸ δῶρον αὐτοῦ, τευβλίον ἀργυρεῦν ἐν, τεράκοντα καὶ ἑ-
κατὸν ὀλκή αὐτοῦ. φιάλῃ μίαν ἀργυρῶν ἐβδομήκοντα σί-
κλων, καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον ἀμφοτέρω πλήρη σεμιδά-
λεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

* θυίσκῳ μίαν δέκα χειρῶν, πλήρη θυμιάματος.

* μόσχον εἷς ἐν βοῶν, κριὸν εἷς, ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἷς
εἰς ὀλοκαύτωμα.

* καὶ χίμαρον ἕξ αἰγῶν εἷς παρὲς ἁμαρτίας,

* καὶ εἰς θυσίαν ζωπείου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον
ἐλίσταμα ὑοῦ ἀμμιούδ.

* τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀρχῶν τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαμα-
λιήλ υἱὸς φαδασούρ,

* τὸ δῶρον αὐτοῦ, τευβλίον ἀργυρεῦν ἐν, τεράκοντα καὶ ἑ-
κατὸν ὀλκή αὐτοῦ, φιάλῃ μίαν ἀργυρῶν ἐβδομήκοντα σί-
κλων, καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφοτέρω πλήρη σεμιδά-
λεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

* θυίσκῳ μίαν δέκα χειρῶν, πλήρη θυμιάματος.

* μόσχον εἷς ἐν βοῶν, κριὸν εἷς, ἀμνὸν εἷς ἐνιαύσιον εἰς
ὀλοκαύτωμα.

* καὶ χίμαρον ἕξ αἰγῶν εἷς παρὲς ἁμαρτίας.

* καὶ εἰς θυσίαν ζωπείου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον
γαμαλιήλ υἱὸς φαδασούρ.

* τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐννάτῃ, ἀρχῶν τῶν υἱῶν βενιαμὴν, ἀβι-
δαν, υἱὸς γεδεωνί,

* τὸ δῶρον αὐτοῦ, τευβλίον ἀργυρεῦν ἐν, τεράκοντα καὶ ἑ-
κατὸν ὀλκή αὐτοῦ, φιάλῃ μίαν ἀργυρῶν ἐβδομήκοντα σί-
κλων, καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφοτέρω πλήρη σεμιδάλεως
ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

* θυίσκῳ μίαν δέκα χειρῶν, πλήρη θυμιάματος.

* μόσχον εἷς ἐν βοῶν, κριὸν εἷς, ἀμνὸν εἷς ἐνιαύσιον εἰς
ὀλοκαύτωμα.

* καὶ χίμαρον ἕξ αἰγῶν εἷς παρὲς ἁμαρτίας,

* καὶ εἰς θυσίαν ζωπείου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον
ἀβιδαν υἱὸς γεδεωνί.

* τῇ ἡμέρᾳ τῇ δεκάτῃ ἀρχῶν τῶν υἱῶν δαν, ἀβιεζέρ, υἱὸς
ἀμισαδαί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

49 Obluit oblationem suam acetabulum argenteum unum appendens centum & triginta siclos, phialam unam auream appendentem septua-
ginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere: 50 Mortariolum unum appendens decem siclos auri
plenum incenso aromatatum: 51 Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum unum anniculum in holocaustum:

52 Hircum unum de capris pro peccato: 53 Et in hostiam sanctificationum, boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos
anniculos quinque. hæc est oblatio Elisama filij Amiud.

54 In die octavo princeps filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur 55 Mortariolum unum appendens decem
siclos auri plenum incenso aromatatum: 56 Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum anniculum unum in holocaustum.

57 Et in hostiam sanctificationum, boues duos, arietes quinque, hircos quin-
que, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Gamaliel filij Phadassur. 58 In die nono princeps filiorum Benia-
min, Abidan filius Gedeonis, 59 Obluit oblationem suam acetabulum argenteum unum appendens centum & triginta si-
clos, phialam unam argenteam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere:

60 Mortariolum unum aureum appendens decem siclos plenum incenso aromatatum, 61 Vitulum unum de bobus, a-
rietem unum, agnum anniculum unum in holocaustum: 62 Hircum de capris unum pro peccato. 63 Et in sacri-
ficio sanctificationum obtulit boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Abidan filij Gedeonis.

64 In die decimo princeps filiorum Dan Abiezzer filius Amisaddai.

* קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה
 מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם
 מלאים סלת כלולה בשמן למנחה : * כף אחת
 עשרה זהב מלאה קטרת : * פר אחד בן-בקר איל
 אחד כבש אחד בן-שנתו לעלה : * שעיר-עזים
 אחד לחטאת : * ולזבח השלמים בקר שנים אילים
 חמשה עתדים חמשה כבשים בני-שנה חמשה
 זה קרבן אחיעזר בן-עמישדי : * ביום
 עשתי-עשר יום נשיא לבני אשר פגע יאל בן-
 עכרן : * קרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה
 משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש
 שניהם מלאים סלת כלולה בשמן למנחה :
 * כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת :
 * פר אחד בן-בקר איל אחד כבש אחד בן-שנתו
 לעלה : * שעיר-עזים אחד לחטאת : * ולזבח
 השלמים בקר שנים אילים חמשה עתדים חמשה
 כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן פגע יאל בן-
 עכרן : * ביום שנים-עשר יום נשיא
 לבני נפתלי אחירע בן-עין : * קרבנו קערת-כסף
 אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
 שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
 כלולה בשמן למנחה : * כף אחת עשרה זהב מלאה
 קטרת : * פר אחד בן-בקר איל אחד כבש אחד בן-
 שנתו לעלה : * שעיר-עזים אחד לחטאת :
 * ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה עתדים
 חמשה כבשים בני-שנה חמשה זה קרבן אחירע
 בן-עין : * זאת חנכת המזבח ביום
 המשח אותו מאת נשיאי ישראל קערת כסף שתים
 עשרה מזרקי כסף שנים עשר כפורה זהב שתים
 עשרה :

67 * Obrulit acetabulum argenteum appen-
 dens centum triginta siclos, phialam argen-
 team habentem septuaginta siclos ad pondus
 sanctuarij, vtrumque plenum simila consper-
 68 fa oleo in sacrificium: * Mortariolum aureū
 appendens decem siclos plenum incenso:
 69 * Bouem de armento, & arietem & agnum
 70 anniculum in holocaustum; * Hircumque
 71 pro peccato. * Et in hostias pacificorum
 boues duos, arietes quinque, hircos quinque,
 agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio
 72 Abiezer filij Amisaddai. * Die vnde-
 cimo princeps filiorum Afer Phegiel filius O-
 73 chran * Obtulit acetabulum argenteum ap-
 pendens centum triginta siclos, phialam ar-
 genteam habentem septuaginta siclos ad pon-
 dus sanctuarij, vtrumque plenum simila con-
 74 sperfa oleo in sacrificium. * Mortariolum
 aureum appendens decem siclos plenum in-
 75 censo: * Bouem de armento, & arietem,
 76 & agnum anniculum in holocaustum, * Hir-
 77 cumque pro peccato. * Et in hostias pa-
 cificorum boues duos, arietes quinque, hircos
 quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit
 oblatio Phegiel filij Ochran.
 78 * Die duodecimo princeps filiorum Ne-
 ptalim Ahira filius Henan,
 79 * Obtulit acetabulum argenteum appen-
 dens centum triginta siclos, phialam argen-
 team habentem septuaginta siclos ad pondus
 sanctuarij, vtrumque plenum simila consper-
 fa oleo in sacrificium.
 80 * Mortariolum aureum appendens decem
 81 siclos plenum incenso: * Bouem de armen-
 82 to & arietem, & agnum anniculum in holo-
 83 caustum: * Hircumque pro peccato.
 84 * Et in hostias pacificorum boues duos, a-
 rietes quinque, hircos quinque, agnos anni-
 culos quinque. Hæc fuit oblatio Ahira filij
 84 Henan. * Hæc in dedicatione altaris ob-
 lata sunt à principibus Israel in die qua con-
 secratum est: Acetabula argentea duodecim:
 phialæ argenteæ duodecim, mortariola aurea
 duodecim.

תרגום אונקלוס

67 קרבניה מגיסתא דכסף חדא מארה ותלתין סלעין הנה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קדשא תרויהון מלן
 סלחא דפילא במשח למנחתא : 68 בוכא חדא מתקל עשר סלעין ודחב מליא קטרת בסמין : 69 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד
 בר שתיה לעלתא : 70 צפיר בר עזין חד לחטאתא : 71 ולנכסרת קדשא תורין תרין דכרי חמשה גדיי חמשה אמרין בני שנה חמשה
 דין קרבן אחיעזר בר עמישדי : 72 ביומא חד עשר יומין רבא לבני אשר פגע יאל בר עכרן : 73 קרבניה מגיסתא דכסף חדא מארה ותלתין
 סלעין תורה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קדשא תרויהון מלן סלחא דפילא במשח למנחתא : 74 בוכא חדא
 מתקל עשר סלעין ודחב מליא קטרת בסמין : 75 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא : 76 צפיר בר עזין חד
 לחטאתא : 77 ולנכסרת קדשא תורין תרין דכרי חמשה גדיי חמשה אמרין בני שנה חמשה דין קרבן פגע יאל בר עכרן :
 78 ביומא תרי עשר יומין רבא לבני נפתלי אחירע בר עין : 79 קרבניה מגיסתא דכסף חדא מארה ותלתין סלעין הנה מתקלה מזרקא חד
 דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קדשא תרויהון מלן סלחא דפילא במשח למנחתא : 80 בוכא חדא מתקל עשר סלעין ודחב מליא קטרת
 בסמין : 81 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא : 82 צפיר בר עזין חד לחטאתא : 83 ולנכסרת קדשא תורין תרין
 דכרי חמשה אמרין בני שנה חמשה דין קרבן אחירע בר עין : 84 דא חנכת מזבחא ביומא דרביא ויתיה מן רבבי ישראל
 מגיסי כסף תרתא עשרי מזרקי כסף תרי עשר בוכי דחבא תרתא עשרי :

* Donum eius, discum argenteum unum, tri-
ginta & centum pondus eius: phialam unam ar-
genteam septuaginta siclorum, secundum solum
sanctum, utraque plena simila confecta in oleo in
sacrificium. * Mortariolum unum decem
aureorum, plenum incensi.

* Vitulum unum ē bobus, arietem unum, ag-
num unum anniculum in holocaustum.

* Et hircum ex capris unum pro peccato:

* Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie-
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Abiezer filij Amisaddai.

* Die undecimo princeps filiorum Aser, Phegiel
filius Ochran.

* Donum eius, discum argenteum unum, tri-
ginta & centum pondus eius, phialam unam ar-
genteam septuaginta siclorum, secundum solum san-
ctum, utraque plena simila confecta in oleo in sacri-
ficio. * Mortariolum unum decem au-
reorum, plenum incensi.

* Vitulum unum ē bobus, arietem unum, ag-
num unum anniculum ad holocaustum.

* Et hircum ex capris unum pro peccato:

* Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie-
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Phegiel filij Ochran.

* Die duodecimo princeps filiorum Neptalim, A-
hira filius Henan.

* Donum eius, discum argenteum unum, trigin-
ta & centum pondus eius, phialam unam argen-
team septuaginta siclorum, secundum solum san-
ctum, utraque plena simila confecta in oleo in sa-
crificium. * Mortariolum unum decem
aureorum, plenum incenso.

* Vitulum unum ex bobus, arietem unum, ag-
num unum anniculum in holocaustum.

* Et hircum ex capris unum pro peccato.

* Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arie-
tes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quin-
que. hoc donum Ahira filij Henan.

* Hæc dedicatio altaris qua die unxit illud à
principibus filiorum Israel, disci argentei duodecim,
phiala argentea duodecim, mortariola aurea duo-
decim.

67 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, πεντήκοντον ἀργυρίου ἐν, τετράκοντα καὶ ἐ-
κατὸν ὀλκὴ αὐτοῦ. φιάλῃ μιᾷ ἀργυροῦ ἐβδομήκοντα σί-
κλων, καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον ἀμφοτέρω πλήρη ζεμιδά-
λεως δὴ ἀπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

68 * θυίσκῃ μιᾷ δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

69 * μόσχον ἓνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἓνα, ἀμνὸν ἓνα ἐνιαύσιον
εἰς ὀλοκαύτωμα.

70 * καὶ χίμαρον ἑξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας.

71 * καὶ εἰς θυσίαν ζωπείου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον
ἀβιέζερος υἱοῦ ἀμισαδάι.

72 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐνδεκάτῃ ἀρχῶν τῶν υἱῶν Ἀσήρ, φαγαήλ,
υἱὸς ἐχρῶν.

73 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, πεντήκοντον ἀργυρίου ἐν, τετράκοντα καὶ ἐ-
κατὸν ὀλκὴ αὐτοῦ, φιάλῃ μιᾷ ἀργυροῦ ἐβδομήκοντα σί-
κλων, καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφοτέρω πλήρη ζεμιδά-
λεως δὴ ἀπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

74 * θυίσκῃ μιᾷ δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

75 * μόσχον ἓνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἓνα, ἀμνὸν ἓνα ἐνιαύσιον εἰς
ὀλοκαύτωμα.

76 * καὶ χίμαρον ἑξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας.

77 * καὶ εἰς θυσίαν ζωπείου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον φα-
γαήλ υἱοῦ ἐχρῶν.

78 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ δωδεκάτῃ, ἀρ-
χῶν τῶν υἱῶν νεφθαλὶμ, ἀχρά, υἱὸς αἰνδῶν.

79 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, πεντήκοντον ἀργυρίου ἐν, τετράκοντα καὶ ἐ-
κατὸν ὀλκὴ αὐτοῦ, φιάλῃ μιᾷ ἀργυροῦ ἐβδομήκοντα σί-
κλων, καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφοτέρω πλήρη ζεμιδάλεως
δὴ ἀπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

80 * θυίσκῃ μιᾷ δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

81 * μόσχον ἓνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἓνα, ἀμνὸν ἓνα ἐνιαύσιον εἰς
ὀλοκαύτωμα.

82 * καὶ χίμαρον ἑξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας.

83 * καὶ εἰς θυσίαν ζωπείου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἀ-
χρά υἱοῦ αἰνδῶν.

84 * τοῦτο δὲ ἡμέρα ἐξέρισεν αὐτὸ περὶ τῶν ἀρχόντων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,
πεντήκοντα ἀργυροῦ δώδεκα, φιάλῃ ἀργυροῦ δώδεκα, θυί-
σκῃ καὶ χρυσῇ δώδεκα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

67 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum unum centum & triginta siclos appendebat, phialam unam argenteam appendentem sep-
tuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere: 68 Mortariolum unum aureum appendens decem siclos
plenum incenso aromatum:

69 Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum anniculum unum in holocaustum:

70 Hircum de capris unum pro peccato: 71 Et in victimam sanctificationum, boues duos, arietes quinque, hædos quinque, agnos
anniculos quinque. hæc est oblatio Ahiezer filij Amisaddai. 72 In die undecimo princeps filiorum Aser Phegiel filius Ochran

73 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum unum appendens centum & triginta siclos, phialam unam argenteam appendentem septua-
ginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere: 74 Mortariolum unum appendens decem
siclos auri, plenum incenso aromatum:

75 Vitulum unum de bobus, arietem unum, agnum unum anniculum in holocaustum.

76 Hircum unum de capris pro peccato. 77 Et in hostiam sanctificationum, boues duos, arietes quinque, hædos quin-
que, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Phegiel filij Ochran. 78 In die duodecimo princeps filiorum Nepta-
lim, Ahira filius Enan,

79 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum unum appendens centum & triginta si-
clos, phialam argenteam unam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere:

80 Mortariolum unum appendens decem siclos auri, plenum incenso aromatum: 81 Vitulum unum de bobus, arietem unum, ag-
num anniculum unum in holocaustum:

82 Hircum de capris unum pro peccato. 83 Et in hostiam sanctificationum boues
duos, arietes quinque, hædos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Ahira filij Enan. 84 Ista est dedicatio altaris in die qua unxit
runt illud, à principibus Israel oblata sunt acetabula argentea duodecim, phialæ argenteæ duodecim, mortariola aurea duodecim.

85 * שלשים ומאה הקערה האחת כסף ושבעים
המזרק האחר כל כסף הכלים אלפים וארבע
86 מאות בשקל הקדש: * כפור זהב שתיים
עשרה מלאות קטורת עשורה עשורה חבב בשקל
הקדש כל זהב הכפור עשרים ומאה:
87 * כל הבקר לעלה שנים עשר פרים אילים
שנים עשר כבשים בני שנה שנים עשר
ומנחתם ושעירי עזים שנים עשר לחטאת:
88 * וכל בקר זבח השלמים עשרים וארבעה פרים
אילים ששים עתדים ששים כבשים בני שנה
ששים זאת חנכת המזבח אחרי המשח אתו:
89 * ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע
את הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על ארן
העדות מבין שני הכרבים וידבר אליו:

ח

* וידבר יהוה אל משה לאמר:
* דבר אל אהרן ואמר: אליו בהעלתך את
הנרות אל מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות:
* ויעש בן אהרן אל מול פני המנורה העלה
נרותיה כאשר צוה יהוה את משה: * וזה
מעשה המנורה מקשר זהב עד ירכה עד פרחיה
מקשה הוא כמראה אשר הראה יהוה את משה
בן עשה את המנורה: * וידבר יהוה אל
משה לאמר: * קח את הלויים מתוך בני ישראל
וטהרת אתם: * וכר תעשה להם לטהרם הזה
עליהם מי חטאת והעבירו תער על כל בשרם
8 וכבסו בגדיהם וטהרו: * ולקחו פר בן בקר
ומנחתו סלת בלולה בשמן ופר שני בן בקר תקח
לחטאת:

85 * Ita vt centum triginta siclos haberet v-
num acetabulum & septuaginta siclos vna
phiala, id est, in commune valorum omnium
ex argento sicli duo milia quadringenti pon-
dere sanctuarij:

86 * Mortariola aurea duodecim plena in-
censo, denos siclos appendentia pondere san-
ctuarij, id est, simul auri sicli centum viginti.

87 * Boues de armento in holocaustum duo-
decim, arietes duodecim, agni anniculi duo-
decim, & libamenta eorum. hirci duodecim
pro peccato.

88 * In hostias pacificorū boues vigintiqua-
tuor, arietes sexaginta, hirci sexaginta, agni
anniculi sexaginta. Hæc oblata sunt in dedi-
catione altaris, quando vinctum est.

89 * Cumque ingrederetur Moyse taberna-
culum foederis, vt consuleret oraculum, audie-
bat vocem loquentis ad se de propitiatorio,
quod erat super arcam testimonij inter duos
Cherubim, vnde & loquebatur ei.

C A P. V I I I.

1 L Ocutusq, est Dominus ad Moyse, dicens:

2 * Loquere Aaron, & dices ad eum: Cum
A posueris septem lucernas, contra eam partem
quam candelabrum respicit, lucere debebūt.

3 * Fecitque Aaron, & imposuit lucernas su-
per candelabrum, vt præceperat Dominus
Moyse.

4 * Hæc autem erat factura candelabri ex
auro ductili tam medius stipes quam cuncta
quæ ex vtroque calamorum latere nasceban-
tur. iuxta exemplum quod ostendit Dominus
Moyse, ita operatus est candelabrum.

5 * Et locutus est Dominus ad Moyse, di-
cens:

6 * Tolle Leuitas ex medio filiorum Israel, &
purificabis eos iuxta hunc ritum:

7 * Aspergantur aqua lustrationis, & radant
omnes pilos carnis suæ. Cumque lauerint ve-
stimenta sua, & mundati fuerint,

8 * Tollent bouem de armentis & libamen-
B tum eius, similam oleo conspergam. boue au-
tem alterum de armeto accipies pro peccato.

תרגום אונקלוס

85 * מאה ותלתין סלעין הנה מתקלה ומגיססא חד כל כסף מאניא תרי אלפין וארבע מאה בסלעין
86 * בוכי דחבא תרתא עשרי מלון קטורת בסמין מחקל עשר סלעין הנה מתקלה דבוכא בסלעין קדשא כל דחב בוכא מאה
87 * כל תורין לעלתא תרי עשר תורין דכרין תרי עשר אמרין בני שנה תרי עשר ומנחתהון וצפירי עזין תרי עשר לחטאתא:
88 * וכל תורין לנכסות קדשיא עשרין וארבעה תורין דכרין שתיין גריי שתיין אמרין בני שנה שתיין דא חנוכת מנחתא בתר דרכיאו ימיה:
89 * ובר עליל משה ומנא למללא עמיה ושמע ית קלא דמתמלל עמיה מעליו כפורתא דעל ארונא דסהודותא מבין תרין כרובינא ומתמלל
עמיה:

ח

1 * ומליל יי עם משה למימר: 2 * מליל עם אחרון ותימר ליה בארלקותך יח בוציניא
3 * ועבר בן אחרון לקבל אפי מנחתא ארליק בוציניא כמא דפקיד יי יח משה:
4 * ודין עובר מנחתא נגידא דחב עד שדה עד שושנה נגידא היא כחזו דאחזי יי יח משה בן עבר יח מנחתא:
5 * ומליל יי עם משה
6 * קריב ית לינאי מגו בני ישראל ויתדכי ויתחזו:
7 * וכדין תעבר להון לדכאיהון אדי עליהון מיא
8 * ויסבת תור בר תורי ומנחתיה סלתא דפילא במשח ותור תנן
דחטאתא ויעברון מספר על כל בשריהון ויתורין לבושיהון וירכון:
בר תורי תסב לחטאתא:

* Triginta & centum siclorum discus unus, et septuaginta siclorum phiala una. omne argentum vasorum, duo milia & quingenti sicli, in siclo sancto.

* Mortariola aurea duodecim plena incenso. omne aurum mortariolorum viginti & centum aurei.

* Omnes boues in holocaustum, vituli duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & sacrificia eorum, & libamina eorum. & hirci ex capris duodecim pro peccato.

* Et in sacrificium salutaris, vitula vigintiquatuor, arietes sexaginta, hirci sexaginta, agna sexaginta annicula immaculata. hæc dedicatio altaris postquam vnxit illud,

* Cum ingrederetur Moyses in tabernaculo testimonij ad loquendum illi. & audiuit vocem Domini loquentis ad eum de super propitiatorio, quod est super arcam testimonij, in medio duorum Cherubim: & loquebatur ad ipsum.

CAP. VIII.

Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Loquere Aaron, & dices ad eum: Quando posueris lucernas ex parte, versus faciem candelabri lucebunt septem lucernæ.

* Et fecit sic Aaron: versus faciem candelabri incendit lucernas eius, sicut præcepit Dominus Moysi.

* Et hæc factura candelabri, solida, aurea, stipites eius, & lilia eius, solidum totum, iuxta speciem quam ostendit Dominus Moysi sic fecit candelabrum.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Accipe Levitas de medio filiorum Israel, & purificabis eos:

* Et sic facies eis purificationem eorum: Asperges illos aqua purificationis, & introibit nouacula in omne corpus eorum, et lauabunt vestimenta sua, & mundi erunt.

* Et accipient vitulum unum de bobus, & huius sacrificium similitam confectam in oleo. & vitulum anniculum ex bobus accipies pro peccato.

* τριάκοντα καὶ ἑκατὸν σίκλων τὸ τευβλίον τὸ ἐν, καὶ ἐβδομήκοντα σίκλων ἡ φιάλη ἡ μία, παῦν τὸ δρυγύριον τῶν σκευῶν, διὰ χίλιοι καὶ πεντακόσιοι σίκλοι, ἐν τῷ σίκλῳ τῷ ἀγίῳ.

* θυσίαι χρυσαὶ δώδεκα πλήρεις θυμιάματ'· πρὸς τὸ χρυσίον τῶν θυσιῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν χρυβοί.

* πᾶσαι αἱ βοῆς εἰς ὀλοκαύτωςιν μόχοι δώδεκα, κριοὶ δώδεκα, ἀμνοὶ ἐνιαύσιοι δεκάδυο, καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ απονομαὶ αὐτῶν, καὶ χίμαροι ἐξ αἰγῶν δώδεκα περὶ ἀμαρτίας.

* καὶ εἰς θυσίαν ζωτηρίου, δαμάλεις εἰκοπτεῖσάρες, κριοὶ ἐξήκοντα, τράγοι ἐξήκοντα, ἀμνάδες ἐξήκοντα ἐνιαύσια ἀμωμοί.

* αὕτη ἡ ἐγκαίνησις τοῦ θυσιαστηρίου μὲν τὸ χρῆσαι αὐτὴν, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι μωσὲν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου λαλήσαι αὐτῷ. καὶ ἤκουσεν τὴν φωνὴν κυρίου λαλοῦντος πρὸς αὐτὸν ἀνωθέν τοῦ ἱλαστηρίου, ὅς ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, ἀναμέθεν τῶν δύο χερουβίμ, καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτόν.

ἡ.

* Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωσὲν, λέγων·

* λάληθ' ἐν τῷ ἀδρῶν, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, ὅτι δὴ ἐπὶ τῆς σκηνῆς λύχνοις ἐκ μέροις, καὶ πρὸς ὅσον τῆς λυχνίας φωτισθῶσιν ἐπὶ αὐτοὺς.

* καὶ ἐποίησεν αὕτως ἀδρῶν, καὶ πρὸς ὅσον τῆς λυχνίας ἐξῆψεν σκὴν λύχνοις αὐτῆς, κατὰ τὸ πρῶτον ἐλάλει πρὸς μωσὲν.

* καὶ αὕτη ἡ κατασκευὴ τῆς λυχνίας, σερεὰ, χρυσῇ, ὁ καυλὸς αὐτῆς, καὶ τὰ κείνα αὐτῆς, σερεὰ ὅλη, κατὰ τὸ εἶδος ὃ ἐδείκνυτο κύριος πρὸς μωσὲν, οὕτως ἐποίησεν τὴν λυχνίαν.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωσὲν, λέγων·

* λάβε σκὴν λυτῆρας ἐκ μέθου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀφ' αὐτῶν.

* καὶ οὕτως ποιήσεις αὐτοῖς τὴν ἀγνισμόν αὐτῶν. φείρεται νεῖς αὐτῶν ὕδωρ ἀγνισμοῦ. καὶ ἐπελδύσεται ξυρὸς ἐπὶ παῦν τὸ σῶμα αὐτῶν, καὶ πλυνοῦσι τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ καθαροὶ ἔσονται.

* καὶ λήψονται μόχον ἐναὶ ἐκ βοῶν, ἐξ αὐτῶν θυσίαν σεμίδαλιν ἀναπεποιημένην ἐν ἐλαίῳ. καὶ μόχον ἐνιαύσιον ἐκ βοῶν λήψη περὶ ἀμαρτίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Centum & triginta siclos argenti appendebat acetabulum unum, & septuaginta appendebat phiala una: omne argentum vasorum, duo milia & quadringenti sicli in siclis sanctuarij.

* Mortariola aurea duodecim plena incenso aromatum, unumquodque mortariolum appendebat decem siclos auri in siclis sanctuarij: omne aurum mortariolorum fuit centum & viginti sicli.

* Omnes boues in holocaustum fuerunt duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & munera eorum, & hirci caprarum duodecim pro peccato.

* Omnesque boues in hostiam sanctificationum viginti & quatuor boues fuerunt, arietes sexaginta, hædi sexaginta, agni anniculi sexaginta. hæc est dedicatio altaris postquam vnixerunt illud.

* Cumque ingrederetur Moyses in tabernaculum fœderis ad loquendum cum eo, audiebat vocem loquentis secum de super propitiatorio quod est super arcam testimonij. Loquebaturque cum eo de medio duorum Cherubim.

CAP. VIII.

Locutusque est Dominus cum Moysæ, dicens:

Loquere cum Aaron, & dices ad eum: Cum accenderis lucernas, contra faciem candelabri lucebunt septem lucernæ.

Hæc autem erat factura candelabri, ex auro ductili ab hastili eius usque ad liliū eius erat ductile iuxta visionem quam ostendit Dominus Moysi, ita fecit candelabrum.

Locutusque est Dominus cum Moysæ, dicens:

Accipe Levitas de medio filiorum Israel, & mundabis eos: Asperge super eos aquas lustrationis, & transire facient nouaculam super omnem carnem suam, & lauabunt vestimenta sua & mundi erunt.

Tollentque vitulum de bobus, & munus eius erit similia confecta oleo. Bouem autem secundum tolles de bobus pro peccato.

9 * והקרבת את הלויים לפני אהל מועד והקהלת
10 את כל עדת בני ישראל : * והקרבת את
הלויים לפני יהוה וסמכו בני ישראל את ידיהם
11 על הלויים : * והניף אהרן את הלויים תנופה
לפני יהוה מאת בני ישראל והיו לעבד את
12 עבד יהוה : * והלויים יסמכו את ידיהם על
ראש הפרים ועשה את האחד חטאת האחד
13 עלה ליהוה לכפר על הלויים : * והעמדת
את הלויים לפני אהרן ולפני בניו והנפת אתם
14 תנופה ליהוה : * והבדלת את הלויים מתוך
15 בני ישראל והיו לי הלויים : * ואחרי כן יבאו
הלויים לעבד את אהל מועד וטהרת אתם והנפת
16 אתם תנופה : * כי נתנים נתנים המרה לי
מתוך בני ישראל תחת פטרת כל רחם בכור כל
17 מבני ישראל לקחתי אתם לי : כי לי כל בכור
בבני ישראל בארם ובבמהמה ביום חבתי כל בכור
18 בארץ מצרים הקדשתי אתם לי : * ואקח את
הלויים תחת כל בכור בבני ישראל :
19 * ואתננה את הלויים נתנים לאהרן ולבניו מתוך
בני ישראל לעבד את עבד יהוה בני ישראל באהל
מועד ולכפר על בני ישראל ולא יהיה בבני ישראל
נזף בגשר בני ישראל אל הקדש :
20 * ויעש משה ואהרן וכל עדת בני ישראל
ללויים ככל אשר צוה יהוה את משה ללויים
21 כן עשו להם בני ישראל : * ויתחטאו הלויים
ויבסו בגדיהם וינף אהרן אתם תנופה לפני יהוה
22 ויכפר עליהם אהרן לטהרם : * ואחרי כן באו
הלויים לעבד את עבדתם באהל מועד לפני אהרן
ולפני בניו כאשר צוה יהוה את משה על הלויים כן
עשו להם :

9 * Et applicabis Leuitas coram tabernacu-
lo foederis, couocata omni multitudo filio-
rum Israel.
10 * Cumque Leuitae fuerint coram Domino,
ponent filij Israel manus suas super eos:
11 * Et offeret Aaron Leuitas munus in con-
spectu Domini à filiis Israel, vt seruiant in mi-
nisterio eius.
12 * Leuitae quoque ponent manus suas su-
per capita boum, è quibus vnum facies pro
peccato, & alterum in holocaustum Domini,
Cvt deprecetur pro eis.
13 * Statuesque Leuitas in conspectu Aaron
& filiorum eius, & consecrabis oblatos Do-
mino:
14 * Ac separabis de medio filiorum Israel, vt
sint mei:
15 * Et postea ingrediantur tabernaculum fœ-
deris, vt seruiant mihi. Sicque purificabis &
consecrabis eos in oblationem Domini:
16 * Quoniam dono donati sunt mihi à filiis
Israel. Pro primogenitis qui aperiuunt omnem
vuluam in Israel accepi eos.
17 * Mea sunt enim omnia primogenita filio-
rum Israel tam ex hominibus quam ex iumen-
tis. Ex die quo percussi omne primogenitum
in terra Aegypti, sanctificaui eos mihi:
18 * Et tuli Leuitas pro cunctis primogenitis
filiorum Israel:
19 * Tradidi que eos dono Aaron & filiis e-
ius de medio populi, vt seruiant mihi pro
Israel in tabernaculo foederis: & orent pro
eis, ne sit in populo plaga, si ausi fuerint ac-
cedere ad sanctuarium.
20 * Feceruntque Moyse & Aaron & omnis
multitudo filiorum Israel super Leuitis quæ
præceperat Dominus Moyse.
21 * Purificati que sunt & lauerunt vestimen-
ta sua. eleuauitq; eos Aaron in conspectu Do-
mini, & orauit pro eis, vt purificati
22 * ingrederentur ad officia sua in taberna-
culum foederis coram Aaron & filiis eius: si-
cut præceperat Dominus Moyse de Leuitis,
ita factum est.

Sup. 3. b.
Exo. 13.
a. & 33. c
Luc. 2. d.

Exo. 13. c

תרגום אונקלוס

9 * והקריב ית לינאי קדם משכן זמנא ותכנוש ית כל כנשתא דבני ישראל :
10 * ויריס אהרן ית לינאי ארמא קדם יי מן בני ישראל ויהו למפלח ית פלחנא דיני :
11 * ויהו ית ריש חורי ועיבד ית חר חטאתא וית חר עלתא קדם יי לכפרא על לינאי :
12 * ותקיס ית לינאי קדם אהרן וקדם בנותי :
13 * ותפריש ית לינאי מנו בני ישראל ויהו משמשין קדמי לינאי :
14 * וארי אפרשא מפרשין אינון לי מנו בני ישראל חלף פתח כל ולדא בכרא :
15 * אחרי דילי כל בכרא בבני ישראל באנשא ובבעירא ביומא דקטלית כל בכרא בארעא :
16 * וקריבית ית לינאי חלף כל בכרא בבני ישראל :
17 * ויהבית ית לינאי ית לינאי ית לינאי :
18 * לאהרן ולבנותי מנו בני ישראל למפלח ית פלחן בני ישראל במשכן זמנא ולכפרא על בני ישראל ולא יהא בבני ישראל מותא במקרב בני ישראל :
19 * ועבד משה ואהרן וכל עדת בני ישראל לעבד את אהל מועד לפני אהרן ולפני בניו כאשר צוה יהוה את משה על הלויים כן עשו להם :
20 * וארכינא לינאי וחורי לבושיהו וצריס אהרן יתהו ארמא קדם יי וכפר עליהו אהרן :
21 * ובתר כן עלו לינאי למפלח ית פלחנהו במשכן זמנא קדם אהרן וקדם בנותי כמא דפקיד יי ית משה :
22 * על לינאי כן עבדו להו :

* Et adduces Leuitas ante tabernaculum testimonij, & congregabis omnem congregationem filiorum Israel:

* Et adduces Leuitas coram Domino, & imponent filij Israel manus suas super Leuitas:

* Et segregabit Aaron Leuitas munus coram Domino à filiis Israel. & erunt vt operentur opera Domini.

* At Leuitæ imponent manus suas super capita vitulorum. & facies vnum pro peccato, & vnum in holocaustum Domino ad propitiandum pro illis.

* Et statues Leuitas coram Aaron, & coram filiis eius. & reddes illos munus coram Domino.

* Et segregabis Leuitas ex medio filiorum Israel, & erunt mihi.

* Et post hæc intrabunt Leuitæ ad operandum opera tabernaculi testimonij. & purificabis eos, & reddes illos dona:

* Quia donum donatum hi mihi sunt de medio filiorum Israel, pro aperientibus omnem vuluam primogenitorum omnium, à filiis Israel assumpsi eos mihi.

* Quia mihi omne primogenitum in filiis Israel, ab homine usque ad pecus: qua die percussi omne primogenitum in terra Ægypti, sanctificaui eos mihi.

* Et accepi Leuitas pro omni primogenito in filiis Israel.

* Et reddidi Leuitas donum donatum Aaron & filiis eius de medio filiorum Israel, ad operandum opera filiorum Israel in tabernaculo testimonij, & propitiandum pro filiis Israel, & non erit in filiis Israel plaga, quando acceperint ad sancta.

* Et fecit Moyses & Aaron & omnis congregatio filiorum Israel Leuitis, sicut præcepit Dominus Moyse de Leuitis, sic fecerunt eis filij Israel.

* Et purificati sunt Leuitæ, & lauerunt vestimenta sua, & reddiderunt eos Aaron donum coram Domino. & propitiavit pro eis Aaron purificans eos.

* Et post hæc ingressi sunt Leuitæ ad ministrandum ministerium suum in tabernaculo testimonij, coram Aaron & coram filiis eius, sicut præcepit Dominus Moyse de Leuitis, sic fecerunt eis.

* καὶ προσάξεις σὺν λαοῖς ἐναντὶ τῆς σκηνῆς τὸ μαρτυρίου, καὶ συναΐξεις πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν Ἰσραὴλ.

* καὶ προσάξεις σὺν λαοῖς ἐναντὶ κυρίου, καὶ ἐπιθήσουσιν ὁ υἱὸς Ἰσραὴλ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ σὺν λαοῖς.

* καὶ ἀφορεῖ ἀκρῶν σὺν λαοῖς δόδομα ἐναντὶ κυρίου ὡς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. καὶ ἐόν ὥστε ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα κυρίου.

* ὁ δὲ λαὸς ἐπιθήσουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν μόσχων. καὶ ποιήσεις τὸν ἕνα περὶ ἀμαρτίας, καὶ τὸν ἕνα εἰς ὅλον κύττωσιν κυρίῳ ὁξιλιάσαθαι περὶ αὐτῶν.

* καὶ σήσεις σὺν λαοῖς ἐναντὶ ἀαρὼν, καὶ ἐνδουπι τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ δώσεις αὐτοῖς δόδομα ἐναντὶ κυρίου.

* καὶ διασελεῖς σὺν λαοῖς ἐκ μέσου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ὅτι ἐμοί.

* καὶ μὴ ταῦτα εἰσελθόνται ὁ λαὸς ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ καθαριεῖς αὐτοὺς, καὶ ἀποδώσεις αὐτοῖς δόματα.

* ὅτι δόδομα δόδομα δόδομα οὗτοι μοι εἰσιν ἐκ μέσου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἀπὸ τῶν διανοιγόντων πᾶσαν μήτηρ πρῶτόκων πάντων, ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ εἴληφα αὐτοὺς ἐμοί.

* ὅτι ἐμοὶ πᾶν πρῶτόκον ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κηλῶς, ἡ ἡμέρα ἐπ' ἅλαξα πᾶν πρῶτόκον ἐν γῇ αἰγυπτίου, ἡ γίγασα αὐτοὺς ἐμοί.

* καὶ ἔλαβον σὺν λαοῖς ἀπὸ παντὸς πρῶτόκου ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ.

* καὶ δώδεκα σὺν λαοῖς δόδομα δόδομα δόδομα ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐκ μέσου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ὅτι ὁξιλιάσαθαι περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ σὺν ἕσται ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ πληγὴ, ὅταν προσεγγίζωσι πρὸς τὰ ἅγια.

* καὶ ἐποίησε μωσὴς καὶ ἀαρὼν ὅτι πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν Ἰσραὴλ τοῖς λαοῖς κατὰ ἐντέλατον κύριον τῷ μωσῇ περὶ τῶν λαοῦν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς ὁ υἱὸς Ἰσραὴλ.

* καὶ ἡγνίσαντο ὁ λαὸς, καὶ ἐπλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἀπέδωκαν αὐτοῖς ἀαρὼν δόδομα ἐναντὶ κυρίου. καὶ ὁξιλιάσατο περὶ αὐτῶν ἀαρὼν ἀφ' ἡγνίσας αὐτοῖς.

* καὶ μὴ ταῦτα εἰσέλθωσαν ὁ λαὸς τοῦ λειτουργεῖν τῷ λειτουργίᾳ αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἐναντὶ ἀαρὼν, καὶ ἐναντὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καθὰ συνέταξε κύριον τῷ μωσῇ περὶ τῶν λαοῦν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Applicabisque Leuitas coram tabernaculo fœderis, & congregabis omnem cœtum filiorum Israel:

* Et adduces Leuitas coram Domino. & imponent filij Israel manus suas super Leuitas.

* Et segregabis Leuitas munus coram Domino à filiis Israel, & erunt ministrantes ministerium Domini.

* Statuesque Leuitas in conspectu Aaron & in conspectu filiorum eius, & eleuabis eos eleuatione in conspectu Domini.

* Et separabis Leuitas de medio filiorum Israel, vt sint ministrantes Leuitæ coram me.

* Leuitæ vt ministrent in tabernaculo fœderis, & vnges eos, & eleuabis eos eleuatione.

* Quia meum est omne primogenitum in filiis Israel in hominibus & in iumentis, in die quo interfeci omne primogenitum in terra Ægypti, sanctificaui eos coram me.

* Et accepi Leuitas pro omni primogenito filiorum Israel:

* Dedi que Leuitas datos dono Aaron & filiis eius de medio filiorum Israel, vt seruiant pro filiis Israel in tabernaculo fœderis ad propitiandum pro filiis Israel, vt non sit in filiis Israel mors, cum acceperint ad sanctuarium.

* Et fecerunt eis filij Israel, sicut præcepit Dominus Moyse de Leuitis, ita fecerunt eis filij Israel.

* Et mundati sunt Leuitæ, & lauerunt vestimenta sua, & eleuauit eos Aaron eleuatione coram Domino. & expiauit eos Aaron vt emundarentur.

* Et postea ingressi sunt Leuitæ ad ministrandum ministerium suum in tabernaculo fœderis coram Aaron & coram filiis eius, sicut præcepit Dominus Moyse super Leuitas, ita fecerunt eis.

* Et applicabis Leuitas coram Domino.

* Eleuabitque Aaron Leuitas eleuatione coram Domino.

* Leuitæ autem imponent manus suas super Leuitas.

* Et segregabis Leuitas munus coram Domino à filiis Israel.

* Et postea ingredientur Leuitæ ad ministrandum ministerium suum in tabernaculo fœderis.

* Quoniam separatione separati sunt mihi de medio filiorum Israel pro omni primogenito aperiente omnem vuluam de filiis Israel, applicaui eos ad cultum meum.

* Fecitque Moyses & Aaron & omnis congregatio filiorum Israel super Leuitis, iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moyse de Leuitis, ita fecerunt eis filij Israel.

* Et mundati sunt Leuitæ, & lauerunt vestimenta sua, & eleuauit eos Aaron eleuatione coram Domino.

* Et postea ingressi sunt Leuitæ ad ministrandum ministerium suum in tabernaculo fœderis coram Aaron & coram filiis eius.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
אֲשֶׁר לְלוּיִם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה
יָבוֹא לִצְבָא צִבְיָה בַּעֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:
וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצִּבְיָה הָעֲבֹדָה
וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד: * וְשִׁרְיַת אֲחִיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד
לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבָדוּהוּ לֹא יַעֲבֹד בְּכַתֵּת עֲשֵׂה לְלוּיִם
בְּמִשְׁמֶרֶתָם:

٥

* וידבר יהוה אל-
 משה במדבר סיני בשנה השנית לצאתם
 מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר: * ויעשו
 בני ישראל את הפסח במועדו: * בארבעה
 עשר יום בחדש הזה בין הערבים תעשו אתו במועדו
 ככל חקתיו וככל משפטיו תעשו אתו:
 * וידבר משה אל בני ישראל לעשת הפסח:
 * ויעשו את הפסח בראשון בארבעה עשר יום
 לחדש בין הערבים במדבר סיני ככל אשר צוה
 יהוה את משה בן עשו בני ישראל: * ויהי
 אנשים אשר היו טמאים לגוף אדם ולא יכלו
 לעשת הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני
 אהרן ביום ההוא: * ויאמרו האנשים ההמה
 אליו אנחנו טמאים לגוף אדם למה נגרע לבלתי
 הקריב את קרבן יהוה במועדו בתוך בני ישראל:
 * ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה מה יצוה
 יהוה לכם: * וידבר יהוה אל משה לאמר:
 * דבר אל בני ישראל לאמר איש איש כי יהיה
 טמא לגוף או בדרך רחוקה לחם או לדרתיכם
 ועשה פסח ליהוה: * בחדש השני בארבעה
 עשר יום בין הערבים יעשו אתו על מצות ומורים
 יאכלו:

23 * Locutusque est Dominus ad Moysen, di-
cens:
24 * Hæc est lex Leuitarum: A vigintiquinque
annis & suprà ingredientur vt ministrent in
tabernaculo fœderis.
25 * Cumque quinquagesimum annum æ-
tatis impleuerint, seruire cessabunt.
26 * Eruntque ministri fratrum suorum in ta-
bernaculo fœderis, vt custodiant quæ sibi fue-
rint commendata. opera autem ipsa non fa-
ciant. Sic dispones Leuitis in custodiis suis.

CAP. IX.

1 **L**ocutusque est Dominus ad Moysen in de-
A ferto Sinai, anno secundo postquam e-
gressi sunt de terra Ægypti, mense primo, di-
cens:
2 * Faciant filij Israel Phasē in tempore suo,
3 * Quartadecima die mensis huius ad ves-
peram, iuxta omnes ceremonias & iustifica-
tiones eius.
4 * Præcepitque Moyses filiis Israel, vt face-
rent Phasē.
5 * Qui fecerunt tempore suo quartadeci-
ma die mensis ad vesperam in monte Sinai. iu-
xta omnia quæ mandauerat Dominus Moyssi
fecerunt filij Israel.
6 * Ecce autem quidam immundi super
anima hominis, qui non poterant facere Pha-
se in die illo, accedentes ad Moysen & Aaron,
7 * Dixerunt eis: Immundi sumus super ani-
B ma hominis: quare fraudamur vt non valea-
mus oblationem offerre Domino in tempore
suo inter filios Israel?
8 * Quibus respondit Moyses: State vt con-
sulam quid præcipiat Dominus de vobis.
9 * Locutusque est Dominus ad Moysen, di-
cens:
10 * Loquere filiis Israel: Homo qui fuerit
immundus super anima, siue in via procul in
gente vestra, faciat Phasē Domino
11 * In mense secundo quartadecima die mē-
sis ad vesperam: cum azymis & lactucis agre-
stibus comedent illud.

תרגום אונקלוס

²³ ומליל יויעם משה למימר : ²⁴ דא די לליואי מבר עשרין וחמש שנין ולעלא ייתי לחילא חילא בפלחן משכן זמנא :
²⁵ ומבר חמשין שנין יתוב מחיל פלחנא ולא יפלח עוד : ²⁶ וישמש עם אחותי במשכן זמנא למישר מטרא ופלחן לא יפלח בדין תעביד
 לליואי במטרתהון :
 ט
¹ ומליל יויעם משה במדברא דסיני בשחא תנחתא למפקהון מארעא דמצרים בירחא קדמאח למימר :
² ויעבדון בני ישראל ית פיסחא בזמניה : ³ בארבעת עשרא יומא בירחא הדין בין שמשא תעבדון יתיה בזמניה ככל גזירתיה
 וככל דחזי ליה תעבדון יתיה : ⁴ ומליל משה עם בני ישראל למעבד פיסחא : ⁵ ועבדו ית פסחא בניסן בארבעת עשרא
 יומא לירחא בין שמשא במדברא דסיני ככל דפקיד יו ית משה בן עברו בני ישראל : ⁶ והוון גבריא והוון מסאבין לטמא
 נפשא דאנשא ולא יכילו למעבד פיסחא ביומא תתוא וקריבו קדם משה וקדם אהרן ביומא תתוא : ⁷ ואמרו גבריא האנון
 ליה אנחנו מסאבין לטמא נפשא דאנשא למד נחמנע בריל ולא לקרנא ית קרבנא דיין בזמניה בגו בני ישראל : ⁸ ואמר לחוץ משה אזרכו
 עד דאשמע מה דיתפקד מן קדם יויעם על דלכון : ⁹ ומליל יויעם משה למימר : ¹⁰ מליל עם בני ישראל למימר גבר ארי יתי
 מסאב לטמא נפשא דאנשא או בארח רחיקה לכון או לרריכון ויעביד פיסחא קדם יויעם : ¹¹ בירחא תנינא בארבעת עשרא יומין בין
 שמשא תעבדון יתיה על פטיר ומררין וכלוניה :

²³ * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ²⁴
²⁵ * Hoc est quod pro Levitis, à quinque & vi-
 ginti annis & supra, introibunt ad ministrandum
 ministeria in operibus in tabernaculo testimonij.
²⁶ * Et à quinquaginta annis discedet à ministerio,
 & non operabitur amplius.
²⁷ * Et ministrabit cum fratribus suis in taberna-
 culo testimonij ad custodiendum custodias, opera au-
 tem non operabitur. sic facies Levitis in custodiis
 suis.

CAP. IX.

ET locutus est Dominus ad Moysen in deserto
 Sinai, in anno secundo egressorum eorum de ter-
 ra Ægypti, in mense primo, dicens, dic:

² * Et faciant filij Israhel Pascha iuxta tempus
 suum:

³ * Quarta & decima die mensis primi ad ve-
 speram facietis illud, iuxta tempus suum, secundum
 legem eius, & iuxta comparisonem eius facies il-
 lud.

⁴ * Et locutus est Moyses filiis Israhel facere Pas-
 cha,

⁵ * Incipiente quarta decima die mensis in deser-
 to Sinai, sicut præcepit Dominus Moyse, sic fecerunt
 filij Israhel.

⁶ * Et venerunt viri qui erant immundi super
 anima hominis, & non potuerunt facere Pascham
 die illa. Et accesserunt coram Moyse & Aaron in
 illa die.

⁷ * Et dixerunt viri illi ad eos: Nos immundi su-
 per anima hominis: non igitur fraudemur ad offeren-
 dum donum Domino iuxta tempus suum, in medio
 filiorum Israhel?

⁸ * Et dixit ad eos Moyses: State ibi, & audie-
 mus quid præcipiet de vobis Dominus.

⁹ * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

¹⁰ * Loquere filiis Israhel, dicens: Homo homo qui
 fuerit immundus super anima hominis, aut in via
 longè à vobis, aut in generationibus vestris, & fa-
 ciet Pascha Domino

¹¹ * In mense secundo, in quarta & decima die ad
 vesperam faciet illud: in azymis & herbis ama-
 ris comedent illud.

²³ * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων·
²⁴ * Τούτῃ ἐστὶ τὸ πρὸς τῶν Λευιτῶν, διὰ πέντε & εἰκοσάετις
 καὶ ἑπὶ αὐτῶν εἰσελεύσονται λειτουργεῖν λειτουργίας ἐν ἔργοις ἐν τῇ
 σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
²⁵ * καὶ διὰ πενήτην καὶ εἰκοσάετις ἀποστήσεται διὰ τῆς λειτου-
 ρίας καὶ οὐκ ἐργάται ἐπὶ.
²⁶ * καὶ λειτουργήσει μετ' ἀδελφῶν αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τῆς μαρ-
 τυρίου φυλάσσειν τὰς φυλακάς, ἔργα δ' οὐκ ἐργάται. οὕτως
 ποιήσεις τοῖς Λευίταις ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν.
 θ.

¹ * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ
 ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ τῆς ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐν
 τῇ μεσότητι τῶν πρώτων, λέγων, εἰπον,

² * & ποιήτωσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ πάσχα καθ' ὅραν αὐτῶν,
³ * τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου
 πρὸς ἑσπέραν ποιήσετε αὐτό, κατὰ καὶ αὐτῶν. κατὰ τὸν νόμον
 αὐτῶν, καὶ κατὰ σύγκρισιν αὐτῶν ποιήσεις αὐτό.

⁴ * & ἐλάλησε Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πάσχα,
⁵ * ἐναρχομένου τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς
 ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ σινᾶ, κατὰ συνέταξιν κυρίου πρὸς Μωυσήν, οὕ-
 τως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ.

⁶ * καὶ παρεγένοντο οἱ ἀνόμοιοι οἱ ἦσαν ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυ-
 χῇ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἠδυνάμην ποιῆσαι τὸ πάσχα ἐν τῇ ἡ-
 μέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ προσήλθον ἐν δουτίῳ Μωυσὴ καὶ Ααρὼν ἐν
 ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

⁷ * καὶ εἶπαν οἱ ἀνόμοιοι πρὸς αὐτοὺς, ἡμεῖς ἀκά-
 θαρτοι ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, μὴ οὖν ὑπερήκωμεν, ὥστε
 προσενέγκαι τὸ δῶρον κυρίῳ κατὰ καὶ αὐτῶν, ἐν μέσῳ
 υἱῶν Ἰσραὴλ;

⁸ * καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Μωυσῆς, σῆτε αὐτῶν, & ἀκούσθε μου
 τί ἐντελεῖται πρὸς ὑμῖν κύριος.

⁹ * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων·

¹⁰ * λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων, ἀνθρώπου ἀν-
 θρώπου, ὃς δὴ γινώσκει ἀκάθαρτος ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου,
 ἢ ἐν ὁδῷ μακρῇ ὑμῖν, ἢ ἐν ταῖς γενεαῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσει τὸ
 πάσχα τῷ κυρίῳ

¹¹ * ἐν τῇ μεσότητι τῶν δευτέρων, ἐν τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἡμέ-
 ρᾳ πρὸς ἑσπέραν ποιήσουσιν αὐτό, ἐπὶ ἀζύμων καὶ πικρῶν
 φάγοντες αὐτό.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²³ Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:

ut per turmas suas serviant in tabernaculo fœderis:

servient amplius.

²⁶ Ministrabuntque cum fratribus suis in tabernaculo fœderis, ut custodiant custodiam, & servitute non ser-
 viant. Ita facies Levitis in custodiis suis.

²⁴ Ista est lex Levitarum: A viginti quinque annis & supra ingredientur

²⁵ Et à quinquaginta annis reuertentur ab exercitu ministrantium, & non

servient amplius.

²⁶ Ministrabuntque cum fratribus suis in tabernaculo fœderis, ut custodiant custodiam, & servitute non ser-
 viant. Ita facies Levitis in custodiis suis.

CAP. IX.

Locutusque est Dominus cum Moyse in deserto Sinai in anno secundo egressionis eorum de terra Ægypti in mense primo, dicens:

² Faciant filij Israhel Pascha in tempore suo:

iuxta omnia ritum suum, & iuxta omnia quæ ei pertinent facietis illud.

³ Feceruntque Pascha in mense Nisan in quartadecima die mensis ad vesperam in deserto Sinai, iuxta omnia quæ
 præceperat Dominus Moyse, ita fecerunt filij Israhel.

⁴ Veneruntque quidam viri qui erant immundi pro immunditia animæ ho-
 minis, & non potuerunt facere Pascha in die illo.

⁵ Accesseruntque in conspectum Moyse & in conspectum Aaron in die illo, at-
 que dixerunt ei viri illi: Nos sumus immundi pollutione animæ hominis: quare prohibemur ut non offeramus oblationem Domini in tempore suo
 in medio filiorum Israhel?

⁶ Dixitque eis Moyses: Expectate donec audiam quid præcipiat Dominus super re vestra.

⁷ Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:

⁸ Loquere cum filiis Israhel, dicens: Vir vir ex vobis aut de generationibus ve-
 stris qui fuerit immundus pollutione animæ hominis aut in via longinqua, faciet Pascha coram Domino:

⁹ In mense secundo, in quartadecima die mensis ad vesperam faciet illud: cum azymis & herbis amaris comedent illud.

¹⁰ Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:

¹¹ Loquere cum filiis Israhel, dicens: Vir vir ex vobis aut de generationibus ve-
 stris qui fuerit immundus pollutione animæ hominis aut in via longinqua, faciet Pascha coram Domino:

¹² In mense secundo, in

12 * לא ישאירו ממנו עד בקר ועצם לא ישרו-
 13 בו ככל חקרת הפסח יעשו גורו: * והאיש
 אשר הוה טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות
 הפסח ונכרתה הנפש ההוה מעמיה כי קרבן יהוה
 לא הקריב במעו חטאו ישא האיש ההוה:
 14 * וכי יגור אתכם גר ועשה פסח ליהוה כחקרת
 הפסח וכמשפטו בן יעשה חקרה אחרת יהיה
 15 לכם ולגר ולאזרח הארץ: * וביום הקים
 ארץ המשכן כסה הענן ארץ המשכן לאהל העדת
 ובערב יהיה על המשכן כמראה אש עד בקר:
 16 * בן יהיה תמיד הענן יכסנו ומראה אש לילה:
 17 * ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי בן יסעו
 בני ישראל ובמקום אשר ישכן שם הענן שם
 18 יחנו בני ישראל: * על פי יהוה יסעו בני
 ישראל ועל פי יהוה יחנו כל ימי אשר ישכן הענן
 19 על המשכן יחנו: * ובהאריך הענן על המשכן
 ימים רבים ושמו בני ישראל ארץ משמרת יהוה
 20 ולא יסעו: * ויש אשר יהיה הענן ימים מספר על
 המשכן על פי יהוה יחנו ועל פי יהוה יסעו:
 21 * ויש אשר יהיה הענן מערב עד בקר ונעלה הענן
 בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו:
 22 * או ימים או חדש או ימים בהאריך הענן על
 המשכן לשכן עליו יחנו בני ישראל ולא יסעו
 23 ובהעלתו יסעו: * על פי יהוה יחנו ועל פי יהוה
 יסעו ארץ משמרת יהוה שמו על פי יהוה
 ביד משה:

1 * וידבר יהוה אל משה לאמר: * עשה לך שתי
 חצוצרות כסף מקשה תעשה אתם והיו לך למקרא
 העדה ולמסע את המחנות:

12 * Non relinquent ex eo quippiā vsque manē, Ioh. 19, 8
 & oseius non confringent. omnem ritum Pha
 13 sæ obseruabunt. * Si quis autē & mundus est,
 & in itinere nō fuit, & tamē non fecit Phasē,
 exterminabitur aīa illa de populis suis. quia sa
 C 14 crificiū Dño non obtulit tempore suo. Pecca
 tū suum ipse portabit. * Peregrinus quoque &
 aduena si fuerint apud vos, facient Phasē Dño
 iuxta ceremonias & iustificaciones suas. Præ
 15 ceptū idē erit apud vos, tā aduenæ quā in
 digenæ. * Igitur die qua erectū est tabernacu
 16 lū operuit illud nubes. A vespere autem super
 tentorium erat quasi species ignis vsq; manē.
 17 * Sic fiebat iugiter. Per diem operiebat illud
 nubes, & per noctē quasi species ignis. * Cūq;
 18 ablata fuisset nubes quæ tabernaculum pro
 tegebat, tunc proficiscebantur filij Israel. & in
 loco vbi stetit nubes, ibi castrametabantur.
 19 * Ad imperium Dñi proficiscebantur, & ad im
 D 20 perium illius figebant tabernaculū. Cunctis
 diebus quibus stabat nubes super tabernacu
 21 lū, manebant in eodem loco. * Et si euenisset vt
 multo tempore maneret super illud, erat filij
 22 Israel in excubiis Dñi, & non proficiscebātur,
 23 * Quotquot diebus fuisset nubes super taber
 naculum. Ad imperium Dñi erigebant tento
 24 ria, & ad imperium illius deponebant. * Si fuisset
 nubes à vespere vsque manē, & statim dilu
 25 culo tabernaculum reliquisset, proficisce
 bantur. & si post diem & noctem recessisset,
 26 dissipabant tentoria. * Si verò biduo aut
 vno mense vel longiori tempore fuisset su
 27 per tabernaculum, manebant filij Israel in
 eodem loco, & non proficiscebantur.
 28 * Statim autem vt recessisset, mouebant
 castra. Per verbum Domini figebant tento
 29 ria, & per verbum illius proficiscebantur. e
 rantque in excubiis Domini iuxta imperium
 eius per manum Moyfi.
 C A P. X.

1 L Ocutusque est Dominus ad Moysem, di
 2 cens: * Fac tibi duas tubas argenteas
 A ductiles, quibus conuocare possis multitudi
 nem quando mouenda sunt castra.

תרגום אונקלוס

12 * לא ישאירו מיניה עד צפרא וגרמא לא יתברון ביה ככל גזירת פיסחא ועבדון ויהוה: *
 13 * ונברא דהוא דכי ובארח לא תורה ויתחנע
 14 * וארי יתגיר עמכון גיורא
 15 * וביומא דאתקם יח משכנא
 16 * בן חוי תדירא עננא חפי ליה וחייו אשתא
 17 * ולפום אסתלקות עננא מעלוי משכנא ובחר בן נטלין בני ישראל ובאתרא דשרי תמן עננא תמן שרן בני ישראל:
 18 * על
 19 * ובאזרכות עננא על משכנא יומין סגיאין
 20 * ואיר דהוי עננא יומין דמנן על משכנא על מימרא דיוי שרן ועל מימרא דיוי
 21 * ואיר דהוי עננא מרמשא עד צפרא ומסתלק עננא בצפרא ונטלין או יומם ולילי ומסתלק עננא ונטלין:
 22 * או תרין
 23 * על מימרא
 24 * ונטלין
 25 * על מימרא
 26 * ונטלין
 27 * על מימרא
 28 * ונטלין
 29 * על מימרא
 30 * ונטלין
 31 * על מימרא
 32 * ונטלין
 33 * על מימרא
 34 * ונטלין
 35 * על מימרא
 36 * ונטלין
 37 * על מימרא
 38 * ונטלין
 39 * על מימרא
 40 * ונטלין
 41 * על מימרא
 42 * ונטלין
 43 * על מימרא
 44 * ונטלין
 45 * על מימרא
 46 * ונטלין
 47 * על מימרא
 48 * ונטלין
 49 * על מימרא
 50 * ונטלין
 51 * על מימרא
 52 * ונטלין
 53 * על מימרא
 54 * ונטלין
 55 * על מימרא
 56 * ונטלין
 57 * על מימרא
 58 * ונטלין
 59 * על מימרא
 60 * ונטלין
 61 * על מימרא
 62 * ונטלין
 63 * על מימרא
 64 * ונטלין
 65 * על מימרא
 66 * ונטלין
 67 * על מימרא
 68 * ונטלין
 69 * על מימרא
 70 * ונטלין
 71 * על מימרא
 72 * ונטלין
 73 * על מימרא
 74 * ונטלין
 75 * על מימרא
 76 * ונטלין
 77 * על מימרא
 78 * ונטלין
 79 * על מימרא
 80 * ונטלין
 81 * על מימרא
 82 * ונטלין
 83 * על מימרא
 84 * ונטלין
 85 * על מימרא
 86 * ונטלין
 87 * על מימרא
 88 * ונטלין
 89 * על מימרא
 90 * ונטלין
 91 * על מימרא
 92 * ונטלין
 93 * על מימרא
 94 * ונטלין
 95 * על מימרא
 96 * ונטלין
 97 * על מימרא
 98 * ונטלין
 99 * על מימרא
 100 * ונטלין

* Non relinquent ex eo in manè, & os non con-
fringent ex eo: iuxta legem Paschæ facient illud.

* Et homo qui mundus fuerit, & in via lon-
gè non est, & fraudabitur facere Pascha, extermi-
nabitur anima illa de populo suo: quia donum Do-
mino non obtulit iuxta tempus suum: peccatum ac-
cipiet homo ille.

* Si verò accesserit ad vos advena in terra ve-
stra, & faciet Pascha Domino iuxta legem Paschæ
& iuxta ordinem eius, sic facient illud. Lex vna e-
rit vobis, & advena & indigena terræ.

* Et die qua erectum est tabernaculum, operuit
nubes tabernaculum domum testimonij. & vespere
erat super tabernaculum ut species ignis usque
ad manè.

* Sic fuit semper: nubes cooperiebat illud die,
& species ignis nocte.

* Et quando ascendit nubes à tabernaculo, &
post hæc profecti sunt filij Israel. & in loco quo ste-
tit nubes, ibi castrametati sunt filij Israel.

* Per præceptum Domini castrametabuntur fi-
lij Israel, & per præceptum Domini proficiſcentur
omnibus diebus, in quibus obumbrat nubes super
tabernaculum, castrametabuntur filij Israel.

* Et quando attræta fuerit nubes super taber-
naculum diebus pluribus, & custodient filij Israel
custodiam Domini, & non proficiſcentur.

* Et erit quando fuerit nubes dies numero su-
per tabernaculo, per vocem Domini castrameta-
buntur, & per præceptum Domini proficiſcentur.

* Et erit quando fuerit nubes à vespere usque
ad manè, & ascenderit nubes manè, & proficiſcen-
tur.

* Die aut nocte, aut mense diei multiplicantis,
nube obumbrante super illud, castrametabuntur fi-
lij Israel, & non proficiſcentur.

* Quia per præceptum Domini proficiſcentur.
custodiam Domini custodiebant per præceptum Do-
mini in manu Moysi.

CAP. X.

* Locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
* Fac tibi duas tubas ductiles, argenteas facies
illas. & erunt tibi ad vocandum congregationem,
& levandum castra.

* & κατέλειψον ἀπ' αὐτῶν τὸ πρῶτον, καὶ ὁσὸν ἔσονται
ψῆφον ἀπ' αὐτῶν, καὶ τὸν νόμον τοῦ πάχα ποιήσουσιν αὐτό.

* καὶ ἄνθρωπος ὃς δὴ καθαρός ἦ, καὶ ἐν ὁδῷ μακρὰν ὁδὸν
ἔσιν, καὶ ὑπερήσει ποιῆσαι τὸ πάχα, ἕξοιο θρῦθ(ε) ἡ ψυχὴ
ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς, ὅτι τὸ δῶρον κυρίου οὐ προσέλεγ-
κεν καὶ τὸν καιρὸν αὐτῶν, ἀμαρτίαν λήψ(ε) ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

* ἐὰν ὅμως προσέλθῃ πρὸς ὑμᾶς προσήλυτος ἐν τῇ γῇ ἡ-
μῶν, καὶ ποιῇ τὸ πάχα κυρίου καὶ τὸν νόμον τοῦ πάχα, & καὶ
τὴν συντάξιν αὐτῶν, οὕτως ποιήσουσιν αὐτό. νόμος εἰς ἔσση ὑ-
μῶν, καὶ τὰ προσήλυτων, καὶ τὰ ἀντόχθονι τῆς γῆς.

* καὶ τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἐστάθη ἡ σκηνὴ, ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν
σκηνὴν τὸν οἶκον τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὸ ἑσπέρας ἔπ(η) τῆς
σκηνῆς ὡς εἶδ(ε) πυρὸς ἕως πρῶτον.

* οὕτως ἐγένετο διαπαντός ἡ νεφέλη ἐκάλυπτεν αὐτὴν ἡ-
μέρας, καὶ εἶδ(ε) πυρὸς τὴν νύκτα.

* καὶ ἡνίκα ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ μετὰ ταῦτα
ἀπῆραν (ε) υἱοὶ Ἰσραὴλ. καὶ ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἀνέβη ἡ νεφέλη,
ἐκεῖ παρεμβάλο(ν) (ε) υἱοὶ Ἰσραὴλ.

* διὰ πρῶτον κυρίου παρεμβάλο(ν) (ε) υἱοὶ Ἰσ-
ραὴλ, καὶ διὰ πρῶτον κυρίου ἀπαρῶ(ν) πᾶσαι αἱ
ἡμέρας ἐν αἷς (ε) καὶ ἡ νεφέλη ἐπ(η) τῆς σκηνῆς, παρεμβα-
λο(ν) (ε) υἱοὶ Ἰσραὴλ. καὶ ὅ(ν) ἐφέλη ἡ νεφέλη ἐπ(η) τῆς
σκηνῆς ἡμέρας πλείους, καὶ φυλάσσονται (ε) υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν
φυλακὴν τοῦ κυρίου, καὶ οὐ μὴ ἔξαρῶ(ν).

* καὶ ἔσση ὅταν γῆται ἡ νεφέλη ἡμέρας ἀεὶ μετὰ τῆς
σκηνῆς, διὰ φωνῆς κυρίου παρεμβάλο(ν), καὶ διὰ πρῶτον
πρῶτον κυρίου ἀπαρῶ(ν).

* καὶ ἔσση ὅταν γῆ(η) ἡ νεφέλη ἀπὸ ἑσπέρας ἕως πρῶτον, &
ἀνέβη ἡ νεφέλη τῷ πρῶτον, καὶ ἀπαρῶ(ν).

* ἡμέρας ἡ νύκτος, ἡ μεσὴς ἡμέρας πλεοναζούσης, τῆς νε-
φέλης (ε) καὶ αὐτῆς, παρεμβάλο(ν) (ε) υἱοὶ Ἰσ-
ραὴλ, καὶ οὐ μὴ ἀπαρῶ(ν).

* ὅτι διὰ πρῶτον κυρίου ἀπαρῶ(ν). τὴν φυλακὴν
κυρίου ἐφύλαξαν διὰ πρῶτον κυρίου ἐν χειρὶ μουσῆ.

* Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μουσῆ, λέγων·
* ποιήθ(η) σεαυτῷ δύο (ε) ἀλπίδας ἐλατὰς, ὀργυρᾶς ποι-
ήσεις αὐτάς. καὶ ἐπ(η)ταί (ε) ἀνακαλεῖν τὴν συναγωγὴν, καὶ
ἔξαιρειν τὰς παρεμβολάς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Non relinquent ex eo usque manè, & os non confringent in eo, iuxta omnem ritum Phase facient illud. Vir autem qui fuerit mundus, & in itinere non fuerit, & defierit facere Phase, exterminabitur homo ille de populo suo: quia oblationem Domini non obtulit in tempore suo. peccatum suum suscipiet vir ille.

* Et quando peregrinatus fuerit apud vos peregrinus, & fecerit Phase coram Domino, iuxta ritum Phase & sicut ei pertinet, ita faciet. Præceptum vnum erit vobis, & peregrinis atque indigenis terræ. In die autem qua erectum est tabernaculum, cooperuit nubes tabernaculum testimonij, & in vespere erat super tabernaculum quasi visio ignis usque manè.

* Sic erat iugiter, nubes operiebat illud, & visio ignis per noctem. Et cum eleuata fuisset nubes desuper tabernaculum, postea proficiſcebantur filij Israel: & in loco ubi manebat nubes, ibi manebant filij Israel.

* Et quando longo tempore manebat nubes super tabernaculum & diebus multis, custodiebant filij Israel custodiam verbi Domini, & non proficiſcebantur. Per verbum Domini proficiſcebantur.

* Et si erat nubes super tabernaculum diebus paucis, iuxta verbum Domini manebant, & iuxta verbum Domini proficiſcebantur. Et aliquando erat nubes à vespere usque manè, & eleuabatur nubes manè, & proficiſcebantur: aut post diem & noctem eleuabatur nubes, & proficiſcebantur.

* Aut duobus diebus vel vno mense aut longiori tempore, tanto tempore quanto manebat nubes super tabernaculum, manebant filij Israel, & non proficiſcebantur. Et quando eleuabatur, proficiſcebantur, iuxta verbum Domini manebant, & iuxta verbum Domini proficiſcebantur: custodiam verbi Dñi custodiebant iuxta verbum Dñi per manum Moysi.

* Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: Fac tibi duas tubas, de argento ductili facies eas: & erunt tibi ad conuocandam congregationem & ad mouenda castra.

וַתִּקְעוּ בַחֹזֶן וַיִּזְדַּמְנוּ לְיָדָם כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
 מוֹעֵד * וְאִם־בְּאַחֶרֶת יִתְקַעוּ וַיִּזְדַּמְנוּ אֶל־יָדָם
 הַנְּשִׂאִים רֹאשֵׁי אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל * וַתִּקְעֹתָם
 תְּרוּעָה וַיִּסְעוּ הַמַּחֲנֹהֶת הַחֲנִיִּם קִדְמָה *
 וַתִּקְעֹתָם תְּרוּעָה שֵׁנִית וַיִּסְעוּ הַמַּחֲנֹהֶת הַחֲנִיִּם
 תִּימָנָה תְּרוּעָה יִתְקַעוּ לְמַסְעֵיהֶם * וּבַהֲקָהִיל
 אֶת־הַקָּהָל תִּתְקַעוּ וְלֹא תִרְעוּ * וּבְנֵי אֶהֱרָן
 הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לַחֲקֹת
 עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם * וְכִי־תָבֹאוּ מִלַּחְמָה בְּאַרְצְכֶם
 עַל־הַצֹּר הַצָּר אֲתָכֶם וְהִרְעַתְם בַּחֲצֹצְרוֹת וּנְזַכְרְתֶּם
 לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֵיבֵיכֶם * וּבְיוֹם
 שְ�מִחְתְּכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֹאשֵׁי חֹדְשְׁכֶם וַתִּקְעֹתָם
 בַּחֲצֹצְרוֹת עַל־עֲלֵתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ
 לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם *
 * וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּעֶשְׂרִים
 בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת * וַיִּסְעוּ בְנֵי־
 יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכְּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר
 פָּאָרָן * וַיִּסְעוּ בְּרֹאשְׁנָה עַל־פִּי יְהוָה בֵּיד־מֹשֶׁה *
 * וַיִּסַּע דָּגֵל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֹאשְׁנָה לְצִבְאוֹתָם
 וְעַל־צִבְאוֹ נָחֲשׁוֹן בֶּן־עֲמִינָדָב * וְעַל־צִבְאֵי מָטֵה
 בְּנֵי יִשְׁשָׁכָר נַתָּנָאל בֶּן־צוּעָר * וְעַל־צִבְאֵי מָטֵה
 בְּנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֶלֶן * וְהַיּוֹד הַמִּשְׁכָּן וַיִּסְעוּ
 בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי נִשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן * וַיִּסַּע דָּגֵל
 מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצִבְאוֹתָם וְעַל־צִבְאוֹ אֶלִיָּצוּר בֶּן־
 שְׂדִיאוּר * וְעַל־צִבְאֵי מָטֵה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֵמִיָּאל בֶּן־
 צוּרִי שְׂדִי * וְעַל־צִבְאֵי מָטֵה בְנֵי־גָד אֵלִיסָפ בֶּן־
 דְּעוּאֵל * וַיִּסְעוּ הַקָּהָתִים נִשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהַקִּימוּ
 אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאָם * וַיִּסַּע דָּגֵל מַחֲנֵה
 בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְצִבְאוֹתָם וְעַל־צִבְאוֹ אֵלִישָׁמַע בֶּן־
 עֲמִיהוּד :

3 *Cumq; increpueris tubis, congregabitur ad
 te omnis turba ad ostiū tabernaculi foederis.
 4 *Si semel clangueris, veniet ad te principes &
 5 capita multitudinis Israel. *Si autē plixior at-
 que concisus clāgor increpuerit, mouebūt ca-
 6 stra primi qui sunt ad Orientalē plagā. *In se-
 cundo autē sonitu & pari vlulatu tubæ leua-
 bunt tentoria qui habitāt ad Meridiē. & iuxta
 hunc modū reliqui faciēt vlulātibus tubis in
 7 pfectionē. *Quādo autē cōgregādus est popu-
 lus, simplex tubarū clāgor erit, & nō concisē
 8 vlulabūt. *Filij autē Aaron sacerdotis clangēt
 9 B tubis, eritq; hoc legitimū sempiternū in gene-
 9 rationibus vestris. *Si exieritis ad bellū de ter-
 ra vestra cōtra hostes qui dimicant aduersum
 vos, clāgetis vlulātibus tubis, & erit recorda-
 tio vestri corā Dño Deo vestro, vt eruamini
 10 de manibus inimicorū vestrorū. *Si quādo ha-
 bebitis epulum, & dies festos & calēdas, canē-
 tis tubis sup holocaustis & pacificis victimis,
 vt sint vobis in recordationem Dei vestri. ego
 11 dñs Deus vester. *Anno secundo mēse secūdo
 vicefima die mēsis eleuata est nubes de taber-
 12 naculo foederis. *Profectiq; sunt filij Israel per
 turmas suas de deserto Sinai, & recubuit nu-
 13 bes in solitudine Pharan. *Moueruntq; castra
 primi iuxta imperium Dñi per manū Moyfi.
 14 *Filij Iuda per turmas suas, quorum princeps
 15 erat Naafon filius Aminadab. *In tribu filio-
 rum Isachar fuit princeps Nathanael filius
 16 Suar. *In tribu Zabulon erat princeps Eliab,
 17 filius Helon. *Depositumq; est tabernacu-
 lum, quod portantes egressi sunt filij Gerson
 18 & Merari. *Profectique sunt & filij Ruben
 per turmas & ordinem suum, quorum prin-
 19 ceps erat Elifur filius Sedeur. *In tribu autem
 C filiorum Symeon princeps fuit Salamihel fi-
 20 lius Surifaddai. *Porro in tribu Gad erat prin-
 21 ceps Heliasaph filius Duel. *Profectiq; sunt
 & Caathitæ, portantes sanctuarium. Tam diu
 tabernaculum portabatur, donec venirent ad
 22 erectionis locum. *Mouerunt castra & filij E-
 phraim per turmas suas, in quorum exercitu
 princeps erat Elifama filius Ammiud.

תרגום אונקלוס

3 וַתִּקְעוּ בַחֹזֶן וַיִּזְדַּמְנוּ לְיָדָם כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
 4 וְאִם־בְּאַחֶרֶת יִתְקַעוּ וַיִּזְדַּמְנוּ אֶל־יָדָם הַנְּשִׂאִים רֹאשֵׁי אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל *
 5 וַתִּקְעֹתָם תְּרוּעָה וַיִּסְעוּ הַמַּחֲנֹהֶת הַחֲנִיִּם קִדְמָה *
 6 וַתִּקְעֹתָם תְּרוּעָה שֵׁנִית וַיִּסְעוּ הַמַּחֲנֹהֶת הַחֲנִיִּם תִּימָנָה תְּרוּעָה יִתְקַעוּ לְמַסְעֵיהֶם *
 7 וּבַהֲקָהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקַעוּ וְלֹא תִרְעוּ * וּבְנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לַחֲקֹת
 8 עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם * וְכִי־תָבֹאוּ מִלַּחְמָה בְּאַרְצְכֶם עַל־הַצֹּר הַצָּר אֲתָכֶם וְהִרְעַתְם בַּחֲצֹצְרוֹת וּנְזַכְרְתֶּם
 9 לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֵיבֵיכֶם * וּבְיוֹם שְ�מִחְתְּכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֹאשֵׁי חֹדְשְׁכֶם וַתִּקְעֹתָם
 10 בַּחֲצֹצְרוֹת עַל־עֲלֵתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם *
 11 * וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת *
 12 וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכְּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן *
 13 וַיִּסְעוּ בְּרֹאשְׁנָה עַל־פִּי יְהוָה בֵּיד־מֹשֶׁה *
 14 * וַיִּסַּע דָּגֵל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֹאשְׁנָה לְצִבְאוֹתָם וְעַל־צִבְאוֹ נָחֲשׁוֹן בֶּן־עֲמִינָדָב *
 15 וְעַל־צִבְאֵי מָטֵה בְּנֵי יִשְׁשָׁכָר נַתָּנָאל בֶּן־צוּעָר *
 16 וְעַל־צִבְאֵי מָטֵה בְּנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֶלֶן *
 17 וְהַיּוֹד הַמִּשְׁכָּן וַיִּסְעוּ בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי נִשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן *
 18 וַיִּסַּע דָּגֵל מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצִבְאוֹתָם וְעַל־צִבְאוֹ אֶלִיָּצוּר בֶּן־שְׂדִיאוּר *
 19 וְעַל־צִבְאֵי מָטֵה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֵמִיָּאל בֶּן־צוּרִי שְׂדִי *
 20 וְעַל־צִבְאֵי מָטֵה בְנֵי־גָד אֵלִיסָפ בֶּן־דְּעוּאֵל *
 21 וַיִּסְעוּ הַקָּהָתִים נִשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהַקִּימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאָם *
 22 וַיִּסַּע דָּגֵל מַחֲנֵה בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְצִבְאוֹתָם וְעַל־צִבְאוֹ אֵלִישָׁמַע בֶּן־עֲמִיהוּד :

* Et clanges in illis, & congregabitur omnis congregatio ad ostium tabernaculi testimonij. * Si autem in una clanguerint, accedent ad te omnes principes duces Israel. * Et clangetis signum, & leuabuntur castra castrametantia ad Orientem. * Et clangetis signum secundum, & leuabuntur castra castrametantia ad Austrum. & clangetis signum tertium, & leuabuntur castra castrametantia iuxta mare. * Et clangetis signum quartum, & leuabuntur castra castrametantia ad Aquilonem. Signum clangent in eleuatione eorum. & quando congregaueritis congregationem, clangetis, & non signum. * Et filij Aaron sacerdotes clangent tubis. & erit vobis legitimum sempiternum in generationes vestras. * Si autem exieritis ad bellum in terra vestra ad aduersarios resistentes vobis, & signum dabitis tubis, et recordatio erit coram domino Deo vestro, et saluabimini ab inimicis vestris. * Et in diebus latitiae vestrae, & in festiuitatibus vestris, & in neomeniis vestris, clangetis tubis in holocaustis & in sacrificiis salutarium vestrarum. & erit vobis in recordationem coram Deo vestro: ego dominus Deus vester. * Et factum est in anno secundo in mense secundo vicesima mensis, ascendit nubes de tabernaculo testimonij. * Et profecti sunt filij Israel cum turmis suis de deserto Sinai. & stetit nubes in deserto Pharan. * Et profecti sunt primi per vocem Domini in manu Moyfi. * Et profecti sunt ordo castrorum filiorum Juda primi cum exercitu suo: & super exercitu suo Naasson filius Aminadab. * Et super exercitu tribus filiorum Issachar, Nathanael filius Sobar. * Et super exercitu tribus filiorum Zabulon, Eliab filius Helon. * Et deponent tabernaculum, & proficiscuntur filij Gerson & filij Merari portantes tabernaculum. * Et profecti sunt ordo castrorum Ruben cum exercitu suo. & super exercitu eorum Elisur filius Sedeur. * Et super exercitu tribus filiorum Symeon, Salamiel filius Surisadai. * Et super exercitu tribus filiorum Gad, Elisaph filius Rhaguel. * Et proficiscuntur filij Caath portantes sancta: & statuent tabernaculum quousque veniant. * Et proficiscuntur ordo castrorum Ephraim cum exercitu suo. & super exercitu suo Elisama filius Emiud.

3 * καὶ ὅτε ὁ λαὸς ἐν αὐταῖς, ὅτε συναχθῇ (ἐν) πᾶσα ἡ συναγωγὴ
4 ἐπὶ τῷ θύρῳ τῆς κλισίας τοῦ μαρτυρίου. * ἐὰν δὲ ἐν μιᾷ
5 ὁ λαὸς ὁμοθυμαδὸν ὁμοθυμαδὸν ὁμοθυμαδὸν ἀρχόντες
6 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς. * ὅτε ὁ λαὸς
7 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
8 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
9 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
10 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
11 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
12 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
13 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
14 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
15 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
16 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
17 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
18 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
19 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
20 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
21 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς
22 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ λαὸς

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et clangent cum eis, & conueniet ad te omnis congregatio ad ostium tabernaculi fœderis. 4 Et si cum vna clanguerint, conuenient ad te principes capita milium Israel. 5 Clangetisque vlulatione, & mouebunt castra illi qui sunt ad Orientalem plagam. 6 Clangetisque iterum vlulatione, & mouebunt castra illi qui habitant ad Australem plagam, vlulatione clangent in profectione sua. 7 Et quando congreganda est ecclesia, clangetis & non vlulabitis. 8 Filij autem Aaron sacerdotes clangent tubis, & erit vobis in legitimum sempiternum in generationibus vestris. 9 Et quando ingressi fueritis ad præliandum in terra vestra contra hostes qui tribulant vos, clangetis tubis, ut veniat recordatio vestri in bonum coram domino Deo vestro, ut eruamini de inimicis vestris. 10 Et in die lætitiæ vestrae, & in solennitatibus vestris, & in kalendis vestris clangetis tubis super holocaustis vestris, & super hostiis sanctificationum vstrarum: & erunt vobis in recordatione coram Deo vestro, ego dominus Deus vester. 11 Et factum est in anno secundo, in mense secundo in vicesima die mensis eleuata est nubes de super tabernaculum testimonij. 12 Profectique sunt filij Israel per mansiones suas a deserto Sinai, & mansit nubes in deserto Pharan. 13 Profectique sunt primo iuxta verbum Domini per manum Moyfi. 14 Discessitque primo vexillum castrorum filiorum Iuda per turmas suas, & super exercitum eius erat princeps Naasson filius Aminadab. 15 Et super exercitum tribus filiorum Issachar fuit Nathanael filius Suar. 16 Et super exercitum tribus filiorum Zabulon, fuit Eliab filius Helon. 17 Deposuitque est tabernaculum, & profecti sunt filij Gerson & filij Merari portantes tabernaculum. 18 Discessit vexillum castrorum Ruben per turmas suas, & super exercitum eius erat princeps Elisur filius Sedeur. 19 Et super exercitum tribus filiorum Symeon fuit princeps Selumiel filius Surisaddai. 20 Et super exercitum tribus filiorum Gad fuit Elisaph filius Duel. 21 Profectique sunt filij Caath portantes sanctuarium, & erigebatur tabernaculum donec venirent. 22 Profectumque est vexillum castrorum filiorum Ephraim per turmas suas, & super exercitum eius fuit princeps Elisama filius Amiud.

* Et super exercitu tribus filiorum Manasse, Ga²³ maliel filius Phadassur. * Et super exercitu²⁴ tribus filiorum Benjamin, Abidan filius Gedeonis.

* Et proficiscuntur ordines castrorum filiorum²⁵ Dan nouissimi omnium castrorum cū exercitu suo. & super exercitu suo Abiez er filius Amisadai.

* Et super exercitu tribus filiorum Aser, Phe-²⁶ giel filius Ochran.

* Et super exercitu tribus filiorum Neptalim,²⁷ Abiran filius Henan.

* Hæ militiæ filiorum Iffrael. & profecti sunt²⁸ cum exercitu suo.

* Et dixit Moyses Iobab filio Rbaguei Madiani-²⁹ ta socero Moysi: Proficiscimur nos in locum quem dixit Dominus, Hunc dabo vobis. Veni nobiscum, & bene tibi faciemus; quia Dominus locutus est bo-
na de Israel. * Et dixit ad eum: Non ibo, sed³⁰ in terram meam & in generationem meam ibo.

* Et dixit: Ne relinquant nos: cuius causa fuisti³¹ nobiscum in deserto, & eris nobiscum senex.

* Et erit si ueris nobiscum, & erunt bona illa³² quæcunque benefaciet Dominus nobis, & bene tibi faciemus.

* Et profecti sunt de monte Domini triū³³ dierum: & arca testamenti Domini præibat prior illis viâ trium dierum, ut consideraret illis requiẽ.

* Et nubes Domini fuit obumbrans super eos³⁴ die cū proficiscerentur ipsi de castris. * Et fa-³⁵ ctum est cū leuaretur arca, & dixit Moyses: Exsurge, Domine, & dispergantur inimici tui, & fu-
giant omnes odientes te. * Et in requie dixit:³⁶ Conuerte, Domine, milia miliaria in Iffrael.

CAP. XI.

ET erat populus murmurans mala coram Domi-¹ no. & audiuit Dominus, & iratus est ira: & incensus est in illis ignis à Domino, & deuorauit partem quandam castrorum.

* Et clamauit populus ad Moysen: & orauit² Moyses ad Dominum, & cessauit ignis.

* Et uocatum est nomen loci illius, Incensio:³ quia incensus est in illis ignis à Domino.

* Et vulgus quod in ipsis, desiderauerunt desi-⁴ derium. & sedentes flebant & filij Israel: & di-
xerunt: Quis nos cibabit carnibus?

²³ καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν μανασσῆ, Γαμαλιήλ²³ οὗ τοῦ φαδασούρ. * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν²⁴ βενιαμὴν, ἀβιδαν οὗ τοῦ γαδεωνί.

²⁵ * Ἐξ αὐτῶν τὰ ἅμα τὰ παρεμβολῆς υἱῶν δαν ἔχρατι πα²⁵ σῶν τῶν παρεμβολῶν σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνά-
μεως αὐτῶν, ἀβιεζέρ οὗ τοῦ ἀμισαδαί.

²⁶ * Ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν ἀσέρ, φαγιήλ υἱὸς ὀχραν.

²⁷ * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν νεφθαλίμ, ἀβιραν υἱὸς²⁷ ἡναν.

²⁸ * αὗται αἱ στραταὶ υἱῶν ἰσραὴλ. καὶ ἔξ ἧσαν²⁸ σὺν δυνάμει αὐτῶν.

²⁹ * καὶ εἶπε μουσῆς τῷ ἰωβάβ υἱῷ ραγουήλ τῷ μαδιανίτῃ²⁹ Γαμβρόμουσῃ, ἔξαιρέ μου ἡμεῖς εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπε κύριος,
τοῦτον δώσω ὑμῖν. δδύρεθ μετ' ὑμῶν, καὶ δὲ ποιήθω, ὅτι κύ-
ριος ἐλάλησε καλὰ περὶ ἰσραὴλ.

³⁰ * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν οὐ πορεύομαι, ἀλλὰ εἰς τὴν γῆν³⁰ μου καὶ εἰς τὴν γῆν μου πορεύομαι. * Ἐπεὶ μὴ³¹ ἐγκαταλείψῃς ἡμᾶς οὐ ἐνεκὸν ἡδὲ αὐτῶν μετ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ,

³² καὶ ἔσῃ μετ' ἡμῶν πρὸς ἐξουσίαν. * καὶ ἔσῃ ἐν πορὺ-³² θῆς μετ' ἡμῶν, ἔσῃ τὰ ἀγαθὰ ἐκείνα ὅσα δὲ ἀγαθοποιή-
σει κύριος ἡμᾶς, καὶ δὲ ποιήθω.

³³ * καὶ ἔξ ἧσαν ἐν τοῖς ὅροις κυρίου ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν. καὶ ἡ³³ κίβωτος διαθήκης κυρίου πρὸς πορεύεσθαι περὶ αὐτῶν ὁδὸν
τριῶν ἡμερῶν κατὰ σκέψα αὐτοῦ ἀπαύσει.

³⁴ * καὶ ἡ νεφέλη κυρίου ἐγένετο σκιάζουσα ἐπ' αὐτοῖς ἡμέ-³⁴ ρας ἐν τῷ ἔξαιρῳ αὐτῶν ἐν τῇ παρεμβολῇ.

³⁵ * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔξαιρῳ τὴν κίβωτον, καὶ εἶπε μουσῆς,³⁵ ἐγένεθι κύριε, καὶ διασκορπίσθητωσαν ὁ ἐχθροί σου, ἔφυ-
γέτωσαν πάντες ὁμιλιῶτές σου. * καὶ ἐν τῇ καταπαύ-
σει εἶπεν, ὅτις ῥεφε κύριε χιλιάδας μυριάδας ἐν τῷ ἰσραὴλ.

³⁶ * καὶ ἐπὶ τῇ καταπαύσει εἶπεν, ὅτις ῥεφε κύριε χιλιάδας μυριάδας ἐν τῷ ἰσραὴλ.³⁶

¹ * Καὶ ὁ λαὸς γογγύζων πονηρὰ ἐναντὶ κυρίου. καὶ ἠκ-¹ σε κύριος, καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ, ἔξεκαύθη ἐν αὐτοῖς πῦρ πα-
ρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε μέρος τι τῆς παρεμβολῆς.

² * Ἐκραξεν ὁ λαὸς πρὸς μουσῆν, καὶ ἠνέχετο μουσῆς² πρὸς κύριον, καὶ ἐκόπασε τὸ πῦρ. * καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνο-
μα τοῦ τόπου ἐκείνου, ἐμπυρισμός· ὅτι ἔξεκαύθη ἐν αὐτοῖς
πῦρ παρὰ κυρίου. * καὶ ὁ ἐπίμικτος ὁ ἐν αὐτοῖς ἐπεθύ-
μησαν ἐπιθυμίαν. καὶ καθίσαντες ἐκλαιον ἔτι υἱοὶ ἰσραὴλ.
καὶ εἶπον, τίς ἡμᾶς ψωμίτι κρέας;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²³ Et super exercitum tribus filiorum Manasse, Gamaliel filius Phadassur.

²⁴ Et super exercitum tribus filiorum Benjamin fuit Abidan filius Gedeonis.

²⁵ Profectumque est vexillum castrorum filiorum Dan per turmas suas, recolligens omnia castra, & super exercitum eius fuit princeps Abiez er, filius Amisaddai.

²⁶ Et super exercitum tribus filiorum Aser fuit Phegiel filius Ochran.

²⁷ Et super exercitum tri-
bus filiorum Neptalim fuit Abira filius Enan.

²⁸ Hæ sunt profectioes filiorum Iffrael: profectique sunt per turmas suas.

²⁹ Dixitque Moyses ad Obab filium Raguel Madianitam socerum Moysi: Proficiscimur nos ad locum de quo dixit Dominus, quod daret eum nobis. Veni nobiscum, & benefaciemus tibi: quia Dominus locutus est ut adduceret bona super Israel.

³⁰ Dixitque ei: Non vadam: sed ad ter-
ram meam & ad cognationem meam ibo.

³¹ Et ait: Ne, obsecro, derelinquant nos: tu enim nosti quomodo castrametati sumus in deserto: & magnalia quæ facta sunt nobis vidisti oculis tuis.

³² Eritque si ueneris nobiscum, benefaciemus tibi de bono illo quo Dominus benefaciet nobis.

³³ Profectique sunt de monte in quo reuelata est gloria Domini itinere trium dierum: & arca fœderis Domini præcedebat eos itinere trium dierum, ut præpararet eis locum mansionis.

³⁴ Et nubes gloriæ Domini obumbrabat super eos per diem quando proficisciebantur de castris.

³⁵ Et factum est cū leuaretur arca, dicebat Moyses: Reuelare, Domine, ut dispergantur hostes tui, & fugiant inimici tui à facie tua.

³⁶ Et cū resideret, dicebat: Reuertere, Domine, habita cum gloria tua in medio multitudinis milium Israel.

ERatque populus quasi murmurantes mala coram Domino. & auditum est coram Domino: & iratus est furor eius, & accensus est in eis ignis à facie Domini, & deuorauit extremam partem castrorum.

* Clamauitque populus ad Moysen, & orauit Moyses coram Domino: & ab-
sorptus est ignis.

* Appellauitque nomen loci illius, Incensio: eo quod accensus fuisset in eos ignis à facie Domini.

* Et promiscui qui erant inter eos petierunt petitionem: & reuersi sunt filij Israel, & plorauerunt atque dixerunt: Quis dabit nobis carnes ad vescendum?

זכרנו את הדגור אשר נאכל במצרים חנם
את הקשאים ואת האבטחים ואת החציר
ואת הבצלים ואת השומים: * ועתה נפשנו
יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו: * והמן בזרע
בד הוה ועינו בעין הבדלח: * שטו העם ולקטו
ושהנו ברחים או דכו במדכר ובשלו בפרור ועשו
אתו עגור והיה טעמו כטעם לשד השמן:
* וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו:
* וישמע משה את העם בכר למשפחתיו
איש לפתח אהלו ויחר אף יהוה מאד ובעיני
משה רע: * ויאמר משה אל יהוה למר
הרעה לעבדך ולמר לא מצתי חן בעיניך לשום
את משא כל העם הזה עלי: * האנכי
הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתי
כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את
הינק על האדמו אשר נשבעת לאבותיו:
* מאין לי בשר לתת לכל העם הזה כי יבכו עלי
לאמר תנה לנו בשר ונאכלה: * לא אוכל אנכי
לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד ממני:
* ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג אם מצאתי
חן בעיניך ואל אראה ברעתי: * ויאמר יהוה
אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל
אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם
אל אהל מועד והתיצבו שם עמך: * וירדתי
ודברתי עמך שם ואצלת מן הרוח אשר עליך ושמת
עליהם ונשאו אתך במשא העם ולא תשא
אתה לבדך: * ואל העם תאמר התקדשו
למחר ואכלתם בשר כי בכיתם באוני יהוה לאמר מי
יאכלנו בשר כי טוב לנו במצרים ונתן יהוה לכם בשר
ואכלתם:

5 * Recordamur piscium quos comedeba-
mus in Ægypto gratis, in mentem nobis ve-
niunt cucumeres, & pepones, porriq̃ue, & ce-
6 pe, & allia. * Anima nostra arida est: nihil
aliud respiciunt oculi nostri nisi Man. Exo. 16, g
7 * Erat autem Man quasi semen coriandri,
8 coloris bdelij. * Circuibatq̃ue populus, &
colligens illud frangebat mola, siue terebat
in mortario: coquens in olla, & faciens ex
Beo tortulas, saporis quasi panis oleati.
9 * Cumq̃ue descenderet nocte super castra
ros, descendebat pariter & Man.
10 * Audiuit ergo Moyse flentem populum
per familias, singulos per ostia tentorij sui.
Iratuq̃ue est furor Domini valde, sed & Moy-
11 si intoleranda res visa est. * Et ait ad Do-
minum: Cur afflixisti seruum tuum? quare nō
inuenio gratiam coram te? & cur imposuisti
21 pondus vniuersi populi huius super ine?
12 * Nunquid ego concepi omnem hanc mul-
C titudinem, vel genui eam, vt dicas mihi, Por-
ta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix
infantulū, & defer in terram pro qua iurasti
13 patribus eorum? * Vnde mihi carnes,
vt dem tantæ multitudini? Flent contra me,
dicentes: Da nobis carnes, vt comedamus.
14 * Non possum solus sustinere omnem hunc
populum, quia grauis est mihi.
15 * Sin aliter tibi videtur, obsecro vt interfi-
D cias me, & inueniā gratiam in oculis tuis, ne
16 tantis afficiar malis. * Et dixit Dominus
ad Moyse: Congrega mihi septuaginta vi-
ros de senioribus Israel, quos tu nosti quod
senes populi sint ac magistri: & duces eos ad
ostium tabernaculi foederis, faciesq̃ue ibi sta-
re tecum:
17 * Vt descendam & loquar tibi: & auferam
de spiritu tuo, tradamq̃ue eis, vt sustentet te-
cum onus populi, & non tu solus grauēris.
18 * Populo quoq; dices: Sanctificamini. cras
comedetis carnes. Ego enim audiui vos dice-
re: Quis dabit nobis escas carniū? Bene no-
bis erat in Ægypto. vt det vobis Dominus
carnes & comedatis,

תרגום אונקלוס

5 דכירין אנחנו ית נותנא דחיונא אכלין במצרים מן ית בוצינא וית אבטיחא וכתמי ובוצלי ותומי: * ובען נפשנא תאיבא
לית כל מדעם אלהין למנא עיננא: * ומנא כבר זרע גרא הוה וחזויה כחיו ברולחא: * שישין עמא ולקטין דצבי טחין ברחימא
ודצבי דאיד במרוכתא ומבשלין ליה בקדרא ועבדין ויהיה גריצן ותוי טעמיה כטעים דליש במשחא: * וכד נחית טלא על משריחא
בליליא נחית מנא עלוהי: * ושמע משה ית עמא בקן לזרעיהון גבר בתרע משכניה ותקוף רגזא דיני לחדא ובטיני משרת
11 ויאמר משה קדם ויי למא אבטיחא לעבדך ולמר לא אשכחית רחמין קדמך לשוואה ית מטול כל עמא הרע עלי:
12 חאב אנא לכל עמא הדין אם בני אנון דתימר לי סוכרתי בתקפך כמא דמסוכר תרבינא ית ינקא על ארעא דקיימתחא לאבתיחתי:
13 מנ לי בשרא למיתן לכל עמא הדין ארי בקן עלי למימר חב לנא בישרא וניכור: * לית אנא יכיל בלחודי לסוכרא לכל
עמא הדין ארי יקור מני: * ואם כדין את עביר לי קטולני כען קטול אם אשכחית רחמין קדמך ולא אחזי בבשתי:
16 ויאמר ויי למשרה בנוש קדמי שבעין גברא מסבי ישראל דיעתחא ארי אנון סבי עמא וסרכוהי ותדבר יהוה למשכן ומנא ויתעשרון חמן עמך:
17 ואתגלי ואמליל עמך חמן וארבי מן רוחא דעלך ואשוי עליהון ויסוכרון עמך במטול עמא ולא תסוכר את בלחודך:
18 ולעמא תימר אזכנו למחר ותיכלין בישרא ארי בכיתון קדם ויי למימר מן יאכלנא בישרא ארי טב לנא במצרים ויתן ויי לכוון
בישרא ותיכלון:

*Recordati sumus piscium quos comedebamus in Ægypto gratis, & cucumerum, & peponum, et porrorum, & ceparum, & alliorum. * Nunc autem anima nostra arida, nihil, præterquam oculi nostri in Manna. * At Manna quasi semen coriandri est, & species illius species crystalli. * Et transibat populus, & colligebant, & molebant illud in mola, aut comminuebant in mortario, & coquebant illud in olla, & faciebant illud subcineritios. & erat sapor illius quasi gustus laganum ex oleo.

* Et quando descendebat ros super castra nocte, descendebat Manna super illum.

* Et audiuit Moyses plorantes ipsos per populos suos, unusquisque in ianua sua. Et iratus est ira Dominus valdè, & coram Moyse fuit malum.

* Et dixit Moyses ad Dominum: Quare afflixisti seruum tuum, & cur non inueni gratiam coram te, ut poneres iram populi huius super me?

* Nunquid ego in ventre concepi omnem populum hunc, aut ego peperì eos, quia dicis mihi, Accipe eos in sinum tuum, quasi tolleret nutrix lactentem, in terram quam iurasti patribus suis?

* Unde mihi carnes ad dandum omni populo huic? quia flent contra me, dicentes: Da nobis carnes, ut manducemus.

* Non potero ego solus ferre populum hunc, quia graue mihi est verbum hoc.

* Si autem sic tu facis mihi, interfice me morte, si inueni gratiam apud te, ut non videam afflictionem meam.

* Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israël, quos tu ipse nosti. ipsi sunt seniores populi, & scribe eorum. & educes eos in tabernaculum testimonij, & stabunt illic tecum.

* Et discedam & loquar ibi tecum: & auferam de spiritu qui in te, & ponam super eos. & sustinebunt tecum impetum populi, & non feres illos tu solus.

* Et populo dices: Sanctificamini in crastinum, & comedetis carnes: quia fleuistis coram Domino, dicentes: Quis nos cibabit carnibus? quia bonum nobis est in Ægypto. & dabit Dominus vobis carnes, & manducabitis.

* ἐμνήσθημεν τοῦ ἰχθύος, οὗς ἡθίομεν ἐν αἰγύπτῳ δωρεάν, καὶ τοῦ σικυῖος, καὶ τοῦ πέπονος, καὶ τὰ πράξα, καὶ κρόμμυα, καὶ τὰ σκόρδα. * νῦν δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν κατὰ ξηρὸς ἐστίν, πλὴν ὁ φθαλμοὶ ἡμῶν εἰς τὸ μάννα.

* τὸ δὲ μάννα ὥστε σπέρμα κορίου ἐστίν, καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ εἶδος κρυφάλλου. * καὶ διεπορεύετο ὁ λαὸς καὶ συνέλεγον, & ἤλθον αὐτὸ ἐν τῷ μύλῳ, ἢ ἐτριβον ἐν τῇ θύτῃ, & ἤψαν αὐτὸ ἐν τῇ χύτρᾳ, καὶ ἐποίησαν αὐτὸ ἐν κρυφίᾳς. καὶ ἡ δὲ ἡδονὴ αὐτοῦ ὥστε γάλα ἐγκλῆς ἐξ ἐλαίου.

* καὶ ὅταν κατέβη ἡ δρόσος ἐπὶ τὴν γῆν, παρεμβολῶν καὶ τὸς, κατέβαινον τὸ μάννα ἐπ' αὐτῆς. * καὶ ἤκαστος μωσῆος κλαίωντων αὐτῶν καὶ τοῖς δῆμοις αὐτῶν, ἕκαστος ἐπὶ τῆς θύρας αὐτοῦ. καὶ ἐθυμώθη ὁργῇ κύριος ἐν ὄψεϊ, & ἔναντι μωσέως ἡ δόξα τοῦ κυρίου.

* καὶ εἶπε μωσῆς πρὸς κύριον· ἵνατί ἐκάλωσας τὸν θεράποντά σου, καὶ διατί ἐχάρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐπιθέμεναι τὴν ὀργὴν σου ἐπ' ἐμέ, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου, ὃν ἐξέγαγον ἐκ τῆς γῆς τῆς Ἀιγύπτου, λέγοντες, δός ἡμῖν κρέα ἵνα φάγωμεν.

* μὴ ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔλαβον πάντα τὸν λαόν σου, ἢ ἐγὼ ἔτεκον αὐτοὺς, ὅτι λέγεις μοι, λάβε αὐτοὺς εἰς τὸν κόλπον σου, ὥστε ἄρα τῆς θύρας σου ἐπὶ τὸν λαόν σου, ὅτι κλαίουσιν ἐπ' ἐμέ, λέγοντες, δός ἡμῖν κρέα ἵνα φάγωμεν.

* πότεν μοι κρέα δοῦναι παντὶ τῷ λαῷ τούτῳ, ὅτι κλαίουσιν ἐπ' ἐμέ, λέγοντες, δός ἡμῖν κρέα ἵνα φάγωμεν.

* οὐ δύνημαι ἐγὼ μόνος φέρειν τὸν λαόν σου, ὅτι βαρὺ μοι ἐστὶν τὸ ῥῆμα τούτο.

* εἰ δὲ οὕτως ῥυποῖς μοι, ἀπὸ τοῦ λαοῦ με ἀναιρέσεις, εἰ δὲ ἔσται χάρις πρὸς θεόν, ἵνα μὴ ἴδω τὴν κἀκώσιν μου.

* καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωσέως, συναγάγε μοι ἐβδομήκοντα ἀνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραὴλ, οὓς σὺ αὐτὸς οἶδας. οὗτοι εἰσι πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, καὶ γραμματεῖς αὐτῶν. καὶ ἔξαις αὐτοὺς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ στήνεται ἐκεῖ μετ' ἐμοῦ.

* καὶ καταβήσεται, καὶ λαλήσω ἐκεῖ μετ' ἐμοῦ, καὶ ἀφελῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπὶ σοί, καὶ ἐπιθήσω ἐπ' αὐτοὺς. καὶ συναντήσουσιν μετ' ἐμοῦ τὸν λαόν σου, καὶ ὅσα οἴσεις αὐτοὺς ῥυποῦμαι.

* καὶ τῷ λαῷ ἐρεῖς, ἀγρίσατε εἰς αὐτὸν, καὶ φάγετε κρέα· ὅτι ἐκλώσατε ἐναντὶ κυρίου, λέγοντες, τίς ἡμᾶς ψωμίει κρέα; ὅτι καλὸν ἡμῖν ἐστὶν ἐν αἰγύπτῳ. καὶ δώσῃ κύριος ὑμῖν κρέα καὶ φάγετε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

1 Memores sumus piscium quos comedebamus in Ægypto gratis, & cucumerum, & peponum, & porrorum, & ceparum, & alliorum.
 2 Nunc autem anima nostra est desiderans; nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi Man.
 3 Erat autem Man quasi semen coriandri, & color eius quasi color bdelij.
 4 Dispergebatur populus, & colligebant illud: & qui volebat, frangebat mola; & qui volebat, terebat in mortario, & coquebant illud in olla, & faciebant ex eo placetas: & erat sapor eius quasi sapor panis oleati.
 5 Cumque descenderet ros nocte super castra, descendebat Man super eum.
 6 Audiuitque Moyses populum plorantem per familias suas singulos in ostio tabernaculi sui. Iratusque est furor Domini valdè, & in oculis Moyse displicuit.
 7 Dixitque Moyses coram Domino: Quare malefecisti seruo tuo, & cur non inueni misericordiam in conspectu tuo, ut poneres onus omnis populi huius super me?
 8 Nunquid pater ego sum vniuersi populi huius, aut filij mei sunt illi, ut dicas mihi, Porta eum in fortitudine tua, sicut portat nutrix lactentem, super terram de qua iurasti patribus suis?
 9 Vnde habeo carnem ut dem vniuerso populo huic? quia flent contra me, dicentes: Da nobis carnem ut manducemus.
 10 Non possum ego solus sustinere omnem populum hunc, quia grauior me est.
 11 Et si ita tu facies mihi, interfice me, obsecro, si inueni misericordiam in oculis tuis, & non videbo malum meum.
 12 Dixitque Dominus Moyse: Congrega coram me septuaginta viros de senioribus filiorum Israël quos tu nosti quod sint senes populi & praefecti eius. & duces eos ad tabernaculum foederis, & stabunt ibi tecum.
 13 Et reuelabor & loquar tecum ibi: & augebo de spiritu qui est super te, & ponam super eos: & sustinebunt tecum onus populi, & non sustinebis tu solus.
 14 Populo quoque dices: Praeparamini in crastinum, & comedetis carnem: quia plorastis coram Domino, dicentes: Quis dabit nobis carnem ad manducandum? bene enim erat nobis in Ægypto. Dabitque Dominus vobis carnem, & comedetis.

19 * לא יום אחד תאכלון ולא יומים ולא חמשה ימים ולא עשרה ימים ולא עשרים יום :
 20 * עד חדש ימים עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרה יען כי מאסתם את יהוה אשר בקרבכם ותבכו לפניו לאמר למה זה יצאנו ממצרים :
 21 * ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים :
 22 * הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם :
 23 * ויאמר יהוה אל משה הן יהוה תקצר עתה תראה היקר דברי אם לא :
 24 * ויצא משה וידבר אל העם את דברי יהוה ויאסף שבעים איש מזקני העם ויעמד אתם סביבת האהל :
 25 * ויורד יהוה בענן וידבר אליו ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים ויהי כנוח עליהם רוח ויתנבאו ולא יספו :
 26 * וישארו שני אנשים במחנה שם האחד גלעד ושם השני מידד ותנח עליהם הרוח והמרה בכתבים ולא יצאו האהל ויתנבאו במחנה :
 27 * וירץ הנער ויגד למשה ויאמר גלעד ומידד מתנבאים במחנה :
 28 * ויען יהושע בן נון משרת משה מבחריו ויאמר אדני משה בלאם :
 29 * ויאמר לו משה המקנה אתה לי ומי יתן כל עם יהוה נביאים כי יתן יהוה את רוחו עליהם :
 30 * ויאסף משה אל המחנה הוא וזקני ישראל :
 31 * ורוח נסע מאת יהוה ויגזו שלום מן הים וישש על המחנה כדרך יום כור וכדרך יום כה סביבות המחנה וכאמתי על פני הארץ :

19 * Non vno die, nec duobus, vel quinque aut decem, nec viginti quidem, sed vsque ad 20 mensem dierum, * Donec exeat per nares vestras, & vertatur in nauscam; eo quod repuleritis Dominum qui in medio vestri est : & fleueritis corameo, dicentes: Quare egredi sumus ex Ægypto?
 21 * Et ait Moyses ad Dominum: Sexcenta milia peditū huius populi sunt; & tu dicis, Dabo eis esum carniū mense integro.
 22 * Nunquid ouium & bouum multitudo cēdetur, vt possit sufficere ad cibum? vel omnes E pisces maris in vnum congregabuntur, vt eos 23 satient? * Cui respondit Dominus: Nunquid manus Domini inualida est? Iam nunc videbis, vtrum meus sermo opere cōpleatur.
 24 * Venit igitur Moyses, & narrauit populo verba Domini: congregans septuaginta viros de senioribus Israel, quos stare fecit circa tabernaculum.
 25 * Descenditque Dominus per nubem, & locutus est ad eum, auferens de spiritu qui erat in Moyse, & dans septuaginta viris. Cumque requieuisset in eis spiritus, prophetauerunt, nec vltra cessauerunt.
 26 * Remanserant autem in castris duo viri, quorū vnus vocabatur Heldad, & alter Medad, super quos requieuit spiritus. nam & ipsi descripti fuerant, & non exierant ad tabernaculum. Cūm prophetarent in castris,
 27 * Cucurrit puer, & nunciauit Moyfi, dicēs: Heldad & Medad prophetant in castris.
 28 * Statim Iosue filius Nun, minister Moyfi, & electus pluribus, ait: Domine mi Moyse, G prohibe eos.
 29 * At ille: Quid, inquit, æmularis pro me? quis tribuat vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus spiritum suum.
 30 * Reuerfusque est Moyses & maiores naru 31 Israel in castra. * Ventus autem egrediens à Domino arreptas trans mare coturnices detulit, & dimisit in castra itinere quantum vno die confici potest, ex omni parte castrorum per circuitum: volabantque in aëre duobus cubitis altitudine super terram.

תרגום אונקלוס

19 * לא יומא חד תיכלון ולא תרין יומין ולא חמשה יומין ולא עשרה יומין ולא עשרים יומין :
 20 * עד ירח יומין עד דתקוצון ביהויהי לכו לתקלא חלף דקצתון במימרא דיי דשכנתיה שריא בינכון וכיחון קדמותי למימר למה דנן נפקנא ממצרים :
 21 * ויאמר משה שית מאר אלפין גברא רגלאר עמא דאנא ביניהון ואת אמרת בשרר אחז להון ויכלון ירח יומין :
 22 * הצאן ותורין ותנבסות להון היספקון להון אם ית כל נובי ומא ותכנשון להון היספקון להון :
 23 * ויאמר יי למשה המימרא דיי ותעכב כען תחזי תיערעיןך פתגמי אם 24 * ונפק משה ומליל עם עמא ית פתגמי דיי וכנש שבעין גברא מסבי עמא ואקיים יהוה סחור סחור למשכנא :
 25 * ואתגלי יי בעננא ומליל עימיה ורבי מן רוחא דעליותי ויתב על שבעין גברא סביא והוה כד שרת עליהון רוח נבואה ומתנבון :
 26 * ואשתארו תרין גברין במשריתא שום חד אלדד ושום תנינא מידד ושרת עליהון רוח נבואה ואנן בכתיבין ולא נפקו למשכנא ומתנבון :
 27 * ורחש עלימא וחזי למשה ואמר אלדד ומידד מתנבון במשריתא :
 28 * ואתיב 29 * ויאמר ליה משה הקנאתי את מקני רעינא פון יהושע בר נון משמשניה דמשה מעלמותיה ואמר רבובי משה אסרנן :
 30 * ואתכנש משה למשריתא הוא וסבי ישראל :
 31 * ורוח נסע מאת יהוה ויגזו שלום מן הים וישש על המחנה כדרך יום כור וכדרך יום כה סביבות המחנה וכאמתי על פני הארץ :

* Non diem unum comedetis, neque duos, neque
quinque dies, neque decem dies, neque viginti dies,
usque ad mensem dierum comedetis:

* Usquequo exeat per nares vestras, & erit
vobis ad choleram: quia inobedientes fuistis Domi-
no, qui est in vobis, & fleuistis coram eo, dicentes:
Quare nobis egredi de terra Ægypti?

* Et dixit Moyses: Sexcenta milia peditum po-
pulus, in quibus sum in ipsis: & tu dixisti, Carnes
dabo eis, & comedent mensem dierum:

* Nunquid oves & boues occidentur, & suffi-
ciet eis: aut omne obsonium maris congregabitur ip-
sis, & sufficiet eis?

* Et dixit Dominus ad Moysen: Nunquid ma-
nus Domini non sufficiet? iam nosces, si comprehen-
det te verbum meum, aut non.

* Et exiit Moyses, & locutus est ad populum
verba Domini. & congregavit septuaginta viros
de senioribus populi: & statuit eos in circuitu ta-
bernaculi.

* Et descendit Dominus in nube, & locutus est
ad eum: & abstulit de spiritu qui super eum, &
posuit super septuaginta viros seniores. Ut autem
quieuit spiritus super eos, & prophetauerunt, &
non amplius adiecerunt.

* Et relictī fuerunt duo viri in castris, nomen
vni Heldad, & nomen secundo Medad: & requie-
uit super eos spiritus, & hi fuerunt ex descriptis,
& non venerunt ad tabernaculum: & propheta-
uerunt in castris.

* Et accurrens iuuenis narrauit Moysi, & di-
xit: Heldad & Medad prophetant in castris.

* Et respondens Iesus filius Naue qui astatat
Moysi, electus eius, dixit: Domine mi Moyses, pro-
hibe illos.

* Et dixit ei Moyses: Nunquid amularis tu mihi?
& quis det omnem populum Domini prophetas,
quando dederit Dominus spiritum suum in eos.

* Et abiit Moyses in castra, ipse & seniores
Israel.

* Et spiritus exiit à Domino, & transire fecit
coturnicem à mari: & immisit in castra, viam diei
hinc, & viam diei hinc, in circuitu castrorum quasi
bucubitum à terra.

* οὐχ ἡμέραν μίαν φάγεσθε, οὐδ' δύο, καὶ πάντες ἡμέρας,
οὐδ' δέκα ἡμέρας, οὐδ' εἰκοσι ἡμέρας, ἕως μηνὸς ἡμερῶν φά-
γεσθε, ἕως ἂν ἐξέλθῃ διὰ τῶν μυκτῆρων ὑμῶν. καὶ
ἐσαυμὺν εἰς χολέραν, ὅτι ἠπειθήσατε κύριον, ὃς ἐστὶν ἐν ὑμῖν.
καὶ ἐκλαύσατε ἐναντίον αὐτοῦ, λέγοντες, ἵνα τί ἡμῖν ἐξελθεῖν
ἐκ γῆς αἰγυπτίου;

* καὶ εἶπε μωυσῆς, ἐξακόσια χιλιάδες πεζῶν ὁ λαός, ἐν
οἷς εἰμι ἐν αὐτοῖς. καὶ Κύ εἶπας κρέα δώσω αὐτοῖς, καὶ φάγον-
ται μὲν ἡμερῶν.

* μὴ πρὸς βόας καὶ βοῆς σφαγήσῃ, καὶ δώσῃ αὐτοῖς, ἢ
πάντ' ὅψον τῆς θαλάσσης συναχθήσεται αὐτοῖς, καὶ δώ-
σῃ αὐτοῖς;

* καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, μὴ ἡ χεὶρ κυρίου ὅτι δώ-
σῃ; ἢ ὅτι γνώσῃ, εἰ ἴπικαταλήψεται σε ὁ λόγος μου, ἢ οὐ.

* καὶ ἐξῆλθε μωυσῆς, καὶ ἐλάλησε πρὸς τὸν λαὸν τὰ ῥή-
ματα κυρίου. καὶ συνήγαγον ἐβδομήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τῶν
πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. & ἐσησεν αὐτοῖς κύκλῳ τῆς σκηνῆς.

* καὶ κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐ-
τὸν, καὶ περιέλατο ἀπὸ τοῦ πνύματος τοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐπέ-
σηκεν ἐπὶ τοῖς ἐβδομήκοντα ἄνδρας οὗτοι πρεσβύτεροι. ὡς δ'
ἐπανεπαύσατο πνύμα ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ
ὅτι ἐπὶ πρὸς ἐστὶν.

* καὶ κατελείφθησαν δύο ἄνδρες ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὄνο-
μα τῷ ἐνὶ ἐλδὰδ, καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ μεδὰδ. καὶ ἐπ' αὐτοῖς
παύσατο ἐπ' αὐτοῖς τὸ πνύμα, καὶ οὕτως ἦσαν τῶν καταγε-
γραμμένων, καὶ ὅτι ἦλθοσαν πρὸς τὴν σκηνὴν. & ἐπορεύ-
θησαν ἐν τῇ παρεμβολῇ.

* καὶ πρὸς τὰς ἀνὰ νεανίσκῳ ἀπήγειλε μωυσῆ. & εἶ-
πεν, ἐλδὰδ καὶ μεδὰδ πορευθήσεσιν ἐν τῇ παρεμβολῇ.

* καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς ὁ ναὴ ὁ παρερηκὼς μωυσῆ ὁ
ἐκλεκτός αὐτοῦ, εἶπεν, κύριέ μου μωυσῆ κώλυσον αὐτοῖς.

* καὶ εἶπεν αὐτῷ μωυσῆς, μὴ ζηλοῖς σὺ ἐμοί, καὶ τίς δώῃ
πνύμα τὸν λαὸν κυρίου πορευθῆναι, ὅταν δώκῃ τὸ πνύμα
αὐτοῖς εἰς αὐτοῖς.

* καὶ ἀπῆλθε μωυσῆς εἰς τὴν παρεμ-
βολὴν, αὐτοὶ καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ.

* καὶ πνύμα ἐξῆλθε πρὸς κυρίου, καὶ ἐξέπερασεν ὁρτυ-
γομήτραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τῆς παρεμ-
βολῆς, ὁδὸν ἡμέρας ἐν τῷ θέν, & ὁδὸν ἡμέρας ἐν τῷ θέν, κύ-
κλῳ τῇ παρεμβολῆς ὡς εἰ δῖπην ἀπὸ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Non vno die, nec duobus diebus, nec quinque diebus, nec decem diebus, nec viginti diebus, sed usque ad mensem dierum:

20 Donec in fastidium eam habeatis, & sit vobis in scandalum: eo quod in fastidium fuit vobis verbum Domini, cuius maiestas habitat inter vos: & plorastis coram eo, dicentes: Vt quid egressi sumus de Ægypto?

21 Et ait Moyses: Sexcenta milia virorum sunt populi hu-

ius inter quos ego habito: & tu dixisti, Dabo eis carnem, ut comedant mensem dierum.

22 Nunquid si oves & boues occidantur

eis, sufficent eis? aut si omnes pisces maris congregentur eis, nunquid sufficent eis?

23 Dixitque Dominus ad Moysen: Nun-

quid verbum Domini impeditur? nunc videbis vtrum accidat tibi verbum meum, an non.

24 Egressusque est Moyses, & locutus est

cum populo verba Domini. Et congregavit septuaginta viros de senioribus populi: & statuit eos per circuitum tabernaculi.

25 Reuela-

tusque est Dominus in nube, & locutus est cum eo: & auxit de spiritu qui erat in eo, & dedit super septuaginta viros seniores. Factumque est cum re-

quieisset in eis spiritus prophetiae, prophetauerunt, & nequaquam cessauerunt.

26 Remanserunt autem duo viri in castris, nomen v-

nus Eldad, & nomen secundi Medad: & requieuit super eos spiritus prophetiae, & ipsi erant descripti: & non exierant ad tabernaculum, & prophe-

tabant in castris.

27 Cucurrit autem puer, & narrauit Moysi, & ait: Eldad & Medad prophetant in castris.

28 Responditque Iosue filius Nun, ministrum Moysi à pueritia sua, & ait: Domine mi Moyses, mitte eos in carcerem.

29 Dixitque ei Moyses: Nunquid amularis tu amulationem meam? vellem quod omnis populus Domini prophetarent, & quod daret Domi-

nus spiritum prophetiae suae super eos.

30 Collectusque est Moyses in castra, ipse & seniores Israel.

31 Ventus autem egressus est à facie Domini, & volare fecit coturnices de mari, & proiecit eas iuxta castra itinere vnus diei hinc, & itinere vnus

diei illinc per circuitum castrorum, & quasi altitudine duorum cubitorum super faciem terrae.

32 * ויקם העם כל היום ההוא וכל הלילה וכל
יום המחרת ויאספו את השלו הממעיט אסף
עשרה חמרים וישטחו להם שטוח סביבות
המחנה : * והבשר עודנו בין שניהם טרם
יכרה ואף יהוה חרה בעם ויך יהוה בעם מכה
רבה מאד : * ויקרא את שם המקום
ההוא קברות התאווה כי שם קברו את העם
המתאווים : * מקברות התאווה נסעו העם
חצרות ויהיו בחצרות :

יב

* ותדבר מרים ואהרן במשנה
על אדורת האשה הכשירה אשר לקח כי אשה
כשירה לקח : * ויאמרו הרק אך במשנה דבר
יהוה הלא גם בנו דבר וישמע יהוה : * והאיש
משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה :
* ויאמר יהוה פתאם אל משה ואל אהרן
ואל מרים צאו שלשתכם אל אהל מועד ויצאו
שלשתם : * ויך יהוה בעמוד ענן ויעמוד פתח
האהל ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם :
* ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם יהוה
במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו :
* לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוה :
* פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות ותמנת
יהוה יביט ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשנה :
* ויחר אף יהוה בס וילך : * והענן סר מעל
האהל והנה מרים מצרעת כשלג ויפן אהרן אל מרים
והנה מצרעת : * ויאמר אהרן אל משה בי
אדני אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר
חטאנו :

32 * Surgens ergo populus toto die illo & nocte ac die altero, congregavit coturnicū multitudinem qui parum decem coros, & siccauerunt eas per gyrum castrorum.
33 * Adhuc carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat huiusmodi cibus, & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis.
34 * Vocatusque est ille locus, Sepulchra concupiscentiæ. ibi enim sepelierunt populum qui desiderauerat carnes.
35 * Egressi autem de sepulchris concupiscentiæ, venerunt in Aferoth, & manserunt ibi.

CAP. XII.

1 **L**ocutaque est Maria & Aaron contra Moy-
sen, propter uxorem eius Æthiopissam:
2 * Et dixerunt: Num per solum Moysem locutus est Dominus? nonne & nobis similiter est locutus? Quod cum audisset Dominus, iratus est.
3 * Erat enim Moyse vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra.
4 * Statim locutus est Dominus ad eum & ad Aaron & Mariam: Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum fœderis.
5 * Cumque fuissent egressi, descendit Dominus in columna nubis, & stetit in introitu tabernaculi, vocans Aaron & Mariam. Qui
6 cum issent, * Dixit ad eos: Audite sermones meos: Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum. * At non talis seruus meus Moyse, qui in omni domo mea fidelissimus est. * Ore enim ad os loquar ei. palam, & non per enigmata & figuras Dominum videt. Quare ergo non timuistis detrahere seruo meo Moyse? * Iratusque contra
10 eos, abiit. * Nubes quoque recessit quæ erat super tabernaculum. Et ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset
11 eam Aaron, & vidisset perfusam lepra, * ait ad Moysem: Obsecro, Domine mi, ne imponas nobis hoc peccatum quod stultè cōmisimus.

תרגום אונקלוס

32 * וקם עמא כל יומא והוא וכל ליליא וכל יומא דמחרת ויאספו את השלו הממעיט אסף
33 * וישטחו ער דהוא בין שניהון עד לא פסק ורגזא דיי תקיף בעמא וקטל יי בעמא קטול סגי לחדא : * וקרא
34 * יר שמה דאתרא והוא קברי דמשאלי ארי חמן קברו ית עמא דשאילו : * מקברי דמשאלי נטלו עמא חצרות והיו בחצרות :

יב

1 * ומלילת מרים ואהרן במשה על עיסק אחתא שפרתא דנסיב
2 * ואמרו הלחוד ברים במשה מליל יי הלא אף עמנא מליל ושמיע קדם יהוה : * וגברא
3 * ואמר יי בחקיף למשה ולא אהרן ולמרים פוקו תלתיכון למשבין זמנא ונפקו תלתיהון :
4 * ואמרו שבעי קען פתגמי אם יהוה לכוון נביאין
5 * לא כן עבדי משה בכל עמי מהימן הוא : * ממלל עם ממלל
6 * ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם יהוה במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו : * ותקיף רגזא דיי בהון ואסתלק
7 * ויאמר אהרן אל מרים ויצאו שניהם : * ויאמר אהרן אל מרים ויצאו שניהם :
8 * ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם יהוה במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו : * ויאמר אהרן אל מרים ויצאו שניהם :
9 * ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם יהוה במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו : * ויאמר אהרן אל מרים ויצאו שניהם :
10 * ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם יהוה במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו : * ויאמר אהרן אל מרים ויצאו שניהם :
11 * ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם יהוה במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו : * ויאמר אהרן אל מרים ויצאו שניהם :

* Et surgens populus totum diem illum, et totam noctem, & totum diem crastinum, & congregauerunt coturnicem: qui parum congregauit decem coros. & refrigerauerunt sibi ipsis refrigeria in circuitu castrorum.

* Carnes adhuc erant in dentibus eorum, antequam deficerent. & Dominus iratus est ira in populum, & percussit Dominus populum plaga magna valde.

* Et vocatum est nomen loci illius, Sepulchra concupiscentiae: quia ibi sepelierunt populum desideratorem.

* A sepulchris concupiscentiae profectus est populus in Aseroth: & fuit populus in Aseroth.

CAP. XII.

Et locuta est Maria & Aaron contra Moysen, propter uxorem Aethiopissam, quam accepit Moyses; quia uxorem Aethiopissam accepit.

* Et dixerunt: Num Moysi soli locutus est Deus? nonne & nobis locutus est? & audiuit Dominus.

* Et homo Moyses mitis valde praeter omnes homines existentes super terram.

* Et dixit Dominus statim ad Moysen & Aaron & Mariam: Exite vos tres in tabernaculum testimonij: & egressi sunt tres. & in tabernaculum testimonij descendit Dominus in columna nubis, & stetit in ostio tabernaculi testimonij. & vocati sunt Aaron & Mariam, exierunt ambo.

* Et dixit Dominus ad eos: Audite verba mea: Si fuerit propheta vobis Domino, in visione illi cognoscat, & in somno loquar ei.

* Non sic seruus meus Moyses, in omni domo mea fidelis est. * Os ad os loquar ei in specie, & non per aenigmata, & gloriam Domini vidit: et cur non timuistis murmurare contra seruum meum Moysen? * Et ira furoris Domini super eos, & abierunt.

* Et nubes recessit a tabernaculo. Et ecce Maria leprosa velut nix. Et respexit Aaron super Mariam, & ecce leprosa.

* Et dixit Aaron ad Moysen: Rogo, Domine mi, ne imponas nobis peccatum, quia ignorauimus quod peccauimus.

32 * καὶ ὁ λαὸς ὅλῳ τῷ ἡμέρῃ ἐκείνῳ, & ὅλῳ τῷ νύκτι, καὶ ὅλῳ τῷ ἡμέρῃ τῆς παύσεως, & συνέλεγον τὴν ὀστρυγομήτην, ὃ τὸ ὀλίγον συνήγαγε δέκα κόρους. & ἐψύξαντο αὐτοὶ ψυγμοὺς κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς.

33 * Ταῖς κρέασις ἐπὶ τῷ ἐν τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν πρὶν ἢ ἐκλίπαι. καὶ κύριος ἐθυμώθη ὁργῇ εἰς τὸν λαόν· καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν λαόν πληγῇ μέγαλιν (φόδρα).

34 * καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, μνηματὰ τῆς ἐπιθυμίας· ὅτι ἐκεῖ ἔθαψαν τὸν λαόν τὸν ἐπιθυμητῶν.

35 * ἀπὸ μνημάτων τῆς ἐπιθυμίας ἐξῆρκεν ὁ λαὸς εἰς ἀσηρώθ· καὶ ἐγχετο ὁ λαὸς ἐν ἀσηρώθ.

16.

1 * Καὶ ἐλάλησε μαριὰμ καὶ αἰαρὼν κτ' μουσῇ, ὅτι ἐκεῖνος τὸ γυναικὸς τῆς αἰθιοπίδος, ἣν ἔλαβε μουσῆς, ὅτι Γυναικα αἰθιοπίσαν ἔλαβε.

2 * καὶ εἶπαν, μὴ μουσῇ μόνῳ ἐλάλησεν ὁ θεός; ἢ καὶ ἡμῶν ἐλάλησες; καὶ ἤκουσε κύριος.

3 * καὶ ὁ ἀνὴρ πρὸς μουσῆς πρὸς (φόδρα) πρὸς πρὸς τοὺς ἀνδράποισις ὅτι ὄντας ἐπὶ τῇ γῆς.

4 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μαριὰμ καὶ αἰαρὼν, καὶ μαριὰμ· ἐξέλθετε ὑμεῖς & τρεῖς εἰς τὴν σκηνὴν & μαρτυρεῖτε. & ἐξῆλθον & τρεῖς, & εἰς τὴν σκηνὴν & μαρτυροῦν.

5 * κατέβη κύριος ἐν σύλῳ νεφέλης, καὶ ἔστη ἐπὶ τῇ θύρῃ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐκλήθησαν αἰαρὼν καὶ μαριὰμ, ἐξῆλθον ἀμφοτέρωθεν.

6 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτοὺς, ἀκούσατε τῶν λόγων μου· ἐὰν ἡμεῖς (ἡμεῖς) πρὸς τὴν σκηνὴν ὑμῶν κυρίως, ἐν ὁράματι αὐτῶν γνωστῆσθαι, καὶ ἐν ὑπνῷ λαλήσω αὐτοῖς.

7 * οὐχ οὕτως ὁ θεὸς ὁρᾷ μου μουσῆς, ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου πιστός ἐστιν.

8 * εἶπα καὶ εἶπα λαλήσω αὐτοῖς ἐν εἶδει, καὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων, & τὴν δόξαν κυρίου ἴδεν, καὶ διατί οὐκ ἐφοβήθητε καὶ ταλαλήσατε καὶ ἐθροῖποντες μου μουσῇ;

9 * καὶ ὁργὴ θυμὸς κυρίου ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἀπῆλθον.

10 * καὶ ἡ νεφέλη ἀπέστη ἀπὸ τῆς σκηνῆς. καὶ ἰδοὺ μαριὰμ λεπτῶσα ὡς χιών. καὶ ἐπέβλεψεν αἰαρὼν ἐπὶ μαριὰμ, & ἰδοὺ λεπτῶσα.

11 * καὶ εἶπεν αἰαρὼν πρὸς μουσῆν, θέλωμαι κύριός μου μὴ συνεπιθῇ ἡμῶν ἀμαρτίῃ, διότι ἡγορήσαμεν καὶ ὅτι ἡμαρτήμεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Surrexitque populus toto die illo & tota nocte ac toto die sequenti, & collegerunt coturnices: qui minus collegit, congregauit decem aceruos: & extenderunt eas per gyrum castrorum.

33 Adhuc erat caro in dentibus eorum, antequam deficeret; & furor Domini iratus est contra populum, & occidit Dominus in populo occisione magna valde.

34 Vocauitque nomen loci illius, Sepulchra desiderantium: quia ibi sepelierunt populum qui desiderauit.

& manserunt in Aseroth.

De sepulchris desiderantium profectus est populus in Aseroth,

CAP. XII.

Locutaque est Maria & Aaron contra Moysen, propter uxorem pulchram quam acceperat: quoniam uxorem pulchram quam accepit repulit.

Dixeruntque: Nunquid cum solo Moysse locutus est Dominus? nonne etiam nobiscum locutus est? Et auditum est coram Domino.

Vir autem Moyses erat mitis valde praeter omnibus hominibus qui erant super faciem terrae.

Dixitque Dominus repente ad Moysen & Aaron & Mariam: Egredimini vos tres ad tabernaculum foederis: & egressi sunt illi tres.

Et reuelatus est Dominus in columna nubis, & stetit in ostio tabernaculi: & vocauit Aaron & Mariam; & egressi sunt ambo.

Et ait: Audite nunc sermones meos: Si fuerint in vobis propheta, ego Dominus in visionibus apparebo eis, per somnia loquar eis.

Non est ita seruus meus Moyses, in omni populo meo fidelis est.

Verbo ad verbum loquor cum eo, per visionem, & non per aenigmata, & similitudinem gloriae Domini contemplatur: & quare non timuistis loqui contra seruum meum Moysen?

Iratumque est furor Domini contra eos, & abiit.

Nubes autem eleuata est desuper tabernaculum. & ecce Maria erat alba quasi nix. Respexitque Aaron Mariam, & ecce erat leprosa.

Dixitque Aaron ad Moysen: Obsecro, Domine mi, ne imponas nunc nobis peccatum; quia insipienter & inique egimus.

12 * אל-נא תהי כמר-אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל
13 חצי בשרו: * ויצעק משה אל-יהוה לאמר אל-נא
14 רפא נא לה: * ויאמר יהוה אל-משה
ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים
תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף:
15 * ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא
נסע עד-האסף מרים:

יג

* ואחר נסעו העם מחצרות
ויחנו במדבר פארן:

* וידבר יהוה אל-משה לאמר:
* שלח-לך אנשים ויתרו את-ארץ כנען אשר-
אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה
אבותיו תשלחו כל נשיא בהם: * וישלח אתם
משה ממדבר פארן על-פי יהוה כלם אנשים
ראשי בני-ישראל המרה: * ואלה שמותם
למטה ראובן שמוע בן-זכור: * למטה שמעון שפט
בן-חורי: * למטה יהודה כלב בן-יפנה: * למטה
יששכר יגאל בן-יוסף: * למטה אפרים הושע
בן-נון: * למטה בנימין פלטי בן-רפוא: * למטה
זבולון גדיאל בן-סודי: * למטה יוסף למטה מנשה
גדי בן-סוסי: * למטה דן עמיאל בן-גמלי: * למטה
אשר סתור בן-מיכאל: * למטה נפתלי נחבי בן-
ופסי: * למטה גד גאואל בן-מכי: * אלה שמות
האנשים אשר שלח משה לתור את-הארץ ויקרא
משה להושע בן-נון יהושע: * וישלח אתם משה
לתור את-ארץ כנען ויאמר אלהם עלו זה בנגב
ועליתם את-ההר: * וראיתם את-הארץ מה-הוא
ואת-העם הישב עליה החזק הולא חרפה המעט
הוא אם רב:

12 * Ne fiat hæc quasi mortua, & vt abortiuū
quod proicitur devulua matris suæ. ecce iam
D medium carnis eius deuoratum est à lepra.
13 * Clamauitque Moyſes ad Dominum, di-
cens: Deus, obsecro, sana eam.
14 * Cui respondit Dominus: Si pater eius
spuisset in faciem illius, nonne debuerat sal-
tem septem diebus rubore suffundi? Separe-
tur septem diebus extra castra, & postea reuo-
15 cabitur. * Exclusa est itaque Maria extra ca-
stra septem diebus: & populus non est motus
de loco illo, donec reuocata est Maria.

CAP. XIII.

1 P Rofectusque est populus de Aferoth, fixis
A tentoriis in deserto Pharan.
2 * Ibiq, locutus est Dñs ad Moyſen, dicens:
3 * Mitte viros qui confiderent terram Cha-
naan, quam daturus sum filiis Israel, singulos
de singulis tribubus ex principibus.
4 * Fecit Moyſes quod Dominus imperarat,
de deserto Pharan mirtens principes viros,
5 * Quorum ista sunt nomina: De tribu Ru-
ben, Semmua filium Zechur.
6 * De tribu Symeon, Saphat filium Vri.
7 * De tribu Iuda, Caleb filium Iephone.
8 * De tribu Ifachar, Igal filium Ioseph.
9 * De tribu Ephraim, Oſee filium Nun.
10 * De tribu Bëiamin, Phalti filium Raphu.
11 * De tribu Zabulō, Geddihel filium Sodi.
12 * De tribu Ioseph ſceptri Manasse, Gaddi
filium Sufi.
13 * De tribu Dan, Amihel filium Gemalli.
14 * De tribu Aſer, Sthur filium Michael.
15 * De tribu Neptalim, Naabi filium Vapſi.
16 * De tribu Gad, Guhel filium Machi.
17 * Hæc sunt nomina virorum quos miſit
B Moyſes ad conſiderandam terram. vocauitq;
18 Oſee filium Nun, Iofue. * Miſit ergo Moy-
ſes ad conſiderandam terram Chanaan, & di-
xit ad eos: Aſcēdite per Meridianam plagam.
cumq; veneritis ad montes,
19 * Conſiderate terram qualis ſit, & popu-
lum qui inhabitator eſt eius, vtrū fortis ſit
an infirmus, pauci numero an plures:

תרגום אונקלוס

12 לא כען תתרחק דא מביננא ארי אחתנא היא צלי כען על בשרא מיתא דרין דבה ויתסי: 13 וצלי משה קדם יי למימר אלהא בבני
14 ואמר יי למשה ואילו אבותא מנזף נזף בה הלא תכלם שבעה יומין תסגר שבעה יומין מברא למשריתא ובחר בן
15 ואסתגרת מרים מברא למשריתא שבעה יומין ועמא לא נטל עד דאחכנישת מרים:

יג

1 ובחר בן נטלו עמא מחצרות ושרו במדברא דפארן: 2 ומליל יי עם משה למימר: 3 שלח לך גברין ויאולון ותארעא
דכנען דאנא ותיב לבני ישראל גברא חד גברא חד לשבטא דאבתותי תשלחון כל רבא דבחון: 4 ושלח יתהון משה ממדברא דפארן על
מיסרא דיי כולחון גברין רישי בני ישראל אנון: 5 ואלין שמחהון לשבטא דראובן שמוע בר זכור: 6 לשבטא דשמעון שפט בר חורי:
7 לשבטא דיהודה כלב בר יפנה: 8 לשבטא דיששכר יגאל בר יוסף: 9 לשבטא דאפרים הושע בר נון: 10 לשבטא דבנימין פלטי
בר רפוא: 11 לשבטא דזבולון גדיאל בר סודי: 12 לשבטא דיוסף לשבטא דמנשה גדי בר סוסי: 13 לשבטא דדן עמיאל בר גמלי:
14 לשבטא דאשר סתור בר מיכאל: 15 לשבטא דנפתלי נחבי בר ופסי: 16 לשבטא דגד גאואל בר מכי: 17 אלין שמחה גברין
דשלח משה לאולא ית ארעא וקרא משה להושע בר נון יהושע: 18 ושלח יתהון משה לאולא ית ארעא דכנען ואמר להון סקו דא בדרומא
ותחקון ית ארעא מר הוא וית עמא דתיב עליה תחקיף הוא אם חלש תועיר הוא אם סגיא:

* Non fiat ut æquale morti, tanquam abortivum egrediens de vulva matris suæ, & absomit dimidium carniū eius.

* Et clamavit Moyses ad Dominum, dicens: Deus, rogo te, medere illi.

* Et dixit Dominus ad Moysen: Si pater eius spuens spisset in faciem eius non verebitur. Septem dies segregetur extra castra, et post hæc ingreditur.

* Et separata est Maria extra castra septem dies. & populus non profectus est, quoad mundata est Maria.

CAP. XIII.

ET post hæc profectus est populus de Aferoth, & castrametati sunt in deserto Pharan.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Mitte tibi viros, & considerent terram Chanaan, quam ego da filiis Israel in possessionem. virum unum per tribum, per populos familiarum suarum mittes eos, omnem principem ex ipsis.

* Et misit eos Moyses de deserto Pharan per vocem Domini, omnes viri principes filiorum Israel hi.

* Et hæc nomina eorum: De tribu Ruben, Samu filius Zachur.

* De tribu Symeon, Saphat filius Suri.

* De tribu Juda, Chaleb filius Jephone.

* De tribu Issachar, Igal filius Joseph.

* De tribu Ephraim, Osee filius Naue.

* De tribu Benjamin, Phalti filius Raphan.

* De tribu Zabulon, Gediel filius Sodi.

* De tribu Joseph filiorum Manasse, Gaddi filius Sufi.

* De tribu Dan, Amiel filius Gemali.

* De tribu Aser, Sahur filius Michael.

* De tribu Neptalim, Naabi filius Abi.

* De tribu Gad, Gehel filius Machi.

* Hæc nomina virorum quos misit Moyses ad considerandum terram. Et cognominavit Moyses Osee filium Nun, Josue.

* Et misit eos Moyses ad considerandum terram Chanaan. & dixit ad eos: Ascendite per hoc desertum, & ascendetis in montem:

* Et videbitis terram, qualis est: & populum habitantem in ea, an fortis est an infirmus, an pauci sunt an multi:

* μὴ γινῆ) ὡς ἴσον θανάτῳ, ὡς εἰ ἐκ τῶμα ἐκ πορδύμε-
νον ἐκ μήτρας μητρὸς αὐτῆς, καὶ κατεσθίει τὸ ἥμισυ τῶν σαρ-

κῶν αὐτῆς. * καὶ ἐβόησε μωυσῆς πρὸς κύριον, λέγων, ὁ θεὸς

14 δέομαί σου, ἵασαι αὐτὴν. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυ-

σῆν, εἰ ὁ πατήρ αὐτῆς πίων ἐνέπισεν εἰς τὸ πρὸς ὄψον αὐτῆς,

ὅκ ἐντραπήσῃ. ἐπὶ αἱμέρας ἀφορευθήτω ἔξω τῆς παρεμ-

βολῆς, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται.

15 * καὶ ἀφωρεύθη μαριὰμ ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἐπὶ αἱμέ-

ρας. ὁ λαὸς δὲ ἔζηρκεν ἕως ἐκασταρίῃ μαριὰμ.

17.

1 * Καὶ μετὰ ταῦτα ἔζηρκεν ὁ λαὸς ἔξ ἀσπρώθ, καὶ παρενέ-

2 βαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ τῷ φαραν. * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς

3 μωυσῆν, λέγων. * ἀποστείλον σε αὐτῶν δούλους, ἵνα κατασκε-

ψάσῃσαν τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ἵνα ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς

ισραὴλ εἰς κατάχρῃ. δούλους εἰς αὐτῶν φυλὴν, καὶ δήμοις πα-

4 τῶν αὐτῶν, ἀποστέλεις αὐτοὺς, πρὸς αὐτῶν ἀρχηγὸν ἔξ αὐτῶν.

5 * καὶ ἔξαπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς ἐκ τῆς ἐρήμου φαραν διὰ

φωνῆς κυρίου, πρὸς αὐτοὺς δούλους ἀρχηγοὺς υἱῶν ισραὴλ οὗτοι.

6 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν τῆς φυλῆς ρουβὴν, σαμὺ, υἱὸς

ζαχούρ.

7 * τῆς φυλῆς συμέων, σαφάτ υἱὸς σουρί.

8 * τῆς φυλῆς ἰούδα, χαλαβ υἱὸς ἰεφονή.

9 * τῆς φυλῆς ἰσάχαρ, ἰγάλ υἱὸς ἰωσήφ.

10 * τῆς φυλῆς ἐφραΐμ, αὐσή υἱὸς ναυή.

11 * τῆς φυλῆς βενιαμὴν, φαλτί υἱὸς ραφάν.

12 * τῆς φυλῆς ζαβουλὸν, γεδιὴλ υἱὸς σοδὶ.

13 * τῆς φυλῆς ἰωσήφ τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαδδὶ υἱὸς θυσί.

14 * τῆς φυλῆς δάν, ἀμιὴλ υἱὸς γαμαλί.

15 * τῆς φυλῆς ἀσέρ, σαχὺρ υἱὸς μιχαήλ.

16 * τῆς φυλῆς νεφθαλίμ, ναβὶ υἱὸς ἀβὶ.

17 * τῆς φυλῆς γαδ, γεήλ υἱὸς μαχί.

18 * ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν δούλων οὓς ἀπέστειλε μωυσῆς

κατὰ κεφάλαιον τὴν γῆν. καὶ ἐπωνόμασε μωυσῆς τὸν αὐτῶν υἱὸν

ναυή, ἰηθὺ.

19 * καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς κατὰ κεφάλαιον τὴν γῆν

χαναναί. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἀνάβητε ταύτη τῇ ἐρήμῳ, ἵνα

ἀναβήσῃτε εἰς τὸ ὄρος.

20 * καὶ ὅψεσθε τὴν γῆν, τίς ἐστὶν, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐκκαθήμενον

ἐπ' αὐτῆς, ἡ ἰσχυρὸς ἐστὶν, ἡ ἀδυνάτης, ἡ ὀλίγοι εἰσὶν, ἡ πολλοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Ne, obsecro, separetur hæc à nobis, quia soror nostra est. ora, obsecro, super carnem mortuam hanc quæ est in ea, ut fanetur.

13 Orauitque Moyses coram Domino, dicens: Deus, obsecro, sana eam nunc. 14 Dixitque Dominus ad Moysen: Et si pater eius increpans increpasset eam, nonne erubesceret septem diebus? Recludatur septem diebus extra castra, & postea reuocabitur.

15 Reclusaque est Maria extra castra septem diebus. Populus autem non est profectus, donec reuocata est Maria.

CAP. XIII.

ET post hæc profectus est populus de Aferoth, & castrametati sunt in deserto Pharan.

1 * Locutusque est Dominus cum Moysæ, dicens: 2 Mitte tibi viros ut explorent terram Chanaan, quam ego dabo filiis Israel; singulos viros de unoquoque tribu patrum suorum mittetis omnem principem qui in eis est.

3 Misitque eos Moyses à deserto Pharan iuxta verbum Domini: omnes hi viri capita filiorum Israel erant.

4 Et hæc sunt nomina eorum: De tribu Ruben, Samua filius Zachur. 5 De tribu Symeon, Saphat filius Hori.

6 De tribu Juda, Caleb filius Iephone. 7 De tribu Issachar, Igal filius Joseph.

8 De tribu Ephraim, Osee filius Naue. 9 De tribu Benjamin, Phalti filius Raphan.

10 De tribu Zabulon, Gaddiel filius Sodi. 11 De tribu Joseph filiorum Manasse, Gaddi filius Sufi.

12 De tribu Dan, Amiel filius Gemali. 13 De tribu Aser, Serhur filius Michael.

14 De tribu Neptali, Naabi filius Vapli. 15 De tribu Gad, Geuel filius Machi.

16 Hæc sunt nomina virorum quos misit Moyses ad explorandam terram. Vocavitque Moyses Osee filium Nun, Josue.

17 Et misit eos Moyses ad explorandam terram Chanaan, & dixit ad eos: Ascendite hac per Meridiem, & ascendetis ad montem.

18 Et videbitis terram qualis est, & populum qui habitat in ea, virum fortis sit an infirmus, virum pauci sint an multi:

20 * ומה הארץ אשר הוא יושב בה הטובה הוא אם-
 רעה ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הבמחנים
 אם במצרים: * ומרה הארץ השמנה הוא
 אם רזה היש בה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם
 מפרי הארץ והימים ימי בבורי ענבים:
 * ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר צן עד רחב לבא
 חמרה: * ויעלו בנגב ויבאו עד חברון ושם אחימן
 ששי ותלמי ילדי הענק וחברון שבע שנים נבנתה
 לפני צען מצרים: * ויבאו עד נחל אשכל ויכרתו
 משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאוהו במוט
 בשנים ומן הרמנים ומן התאנים:
 * למקום ההוא קרא נחל אשכול על אדורת
 האשכול אשר כרתו משם בני ישראל:
 * וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום: * וילכו
 ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני-
 ישראל אל מדבר פארן קדשה וישבו אתם דבר
 וארץ כל העדה ויראום את פרי הארץ:
 * ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו
 וגם זכרת חלב ודבש הוא וזה פריה: * אפס כי-
 עז העם הישב בארץ והערים בצורות גדולות מאד
 וגם ילדי הענק ראינו שם: * עמלק יושב בארץ
 הנגב והחתי והיבוס והאמרי יושב בהר והכנעני
 יושב על הים ועל יד הירדן: * ויהס כלב את העם
 אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה כי-
 יכול נוכל לה: * והאנשים אשר עלו עמו אמרו
 לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו:
 * ויצאו דבר הארץ אשר תרו אתה אל בני-
 ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ
 אכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה
 אנשי מדות:

20 * Ipsa terra bona an mala, vrbes quales,
 21 muratae an absque muris: * Humus pin-
 guis an sterilis, nemorosa an absque arbori-
 bus. Confortamini, & afferte nobis de fructi-
 bus terrae. Erat autem tempus quando iam
 22 praeoquae vuae vesci possunt. * Cumque
 23 Ascendissent, explorauerunt terram à deserto
 Sin usque Roob intransibus Emath. * Ascen-
 deruntque ad Meridiem, & venerunt in He-
 bron, vbi erant Achiman & Sifai, & Tolmai
 filij Enach. Nam Hebron septem annis ante
 Tapnim urbem Aegypti condita est.
 24 * Pergentesque usque ad torrentem Botri,
 abscederunt palmitem cum vua sua, quae por-
 tauerunt in veste duo viri. de malis quoque
 granatis, & de ficis loci illius tulerunt:
 25 * Qui appellatus est Nehel-escol, id est, tor-
 rens botri, eo quod botrum portassent inde
 26 filij Israel. * Reuersique exploratores
 27 terrae post quadraginta dies, * Omni
 regione circuita, venerunt ad Moysem & ad
 Aaron, & ad omnem coetum filiorum Israel
 in desertum Pharan, quod est in Cades. locu-
 tiq, eis & omni multitudini, ostenderunt fru-
 ctus terrae: * Et narrauerunt, dicentes: Ve-
 28 dimus in terram ad quam misistis nos, quae re-
 vera fuit lacte & melle, vt ex his fructibus co-
 29 gnosci potest. * Sed cultores fortissimos
 habet, & vrbes grandes atque muratas. Stirpe
 Enach vidimus ibi.
 30 * Amalech habitat in meridie: Ethæus, &
 Iebusæus, & Ammoræus in montanis: Cha-
 nanæus verò moratur iuxta mare, & circa fluë-
 31 ta Iordanis. * Inter hæc Caleb com-
 pescens murmur populi qui oriebatur contra
 Moysem, ait: Ascendamus & possideamus ter-
 ram, quoniam poterimus obtinere eam.
 32 * Alij verò qui fuerant cum eo, dicebant:
 Nequaquam ad hunc populum valemus af-
 33 cendere, quia fortior nobis est. * Detraхе-
 runtque terrae quam inspexerant apud filios
 Israel, dicentes: Terra quam lustrauimus de-
 uorat habitatores suos. Populus quem aspe-
 ximus, proceræ staturæ est.

תרגום אונקלוס

20 * ומה ארעא דהוא יתיב בה תטבא היא אם כירכין:
 21 העתירא היא אם מסכיןא האית בה אילנין אם לא ותחקפון ותסבון מאיבא דארעא ויומין בכורי ענבין:
 22 ומליקין ואלילין ית ארעא
 23 ממדברא דצן עד רחוב לסטי חמרה: * ומליקין כדדומא ואתו עד חברון ותמן אחימן ששי ותלמי בני גבריא וחברון שבע שנין אתבניא את קדם
 24 שנים ומצרים: * ואתו עד נחלא דאתכלא וקצו מתמן עוברתא ואתכל ענבין חד ונטליתו באריחא בתרין ומן רמוניא ומן תאניא:
 25 * לאתרא דהוא קרא נחלא דאתכלא על עיסק אתכלא דקצו מתמן בני ישראל:
 26 * ותבו מלאכלא ית ארעא מסוף ארבעין יומין:
 27 * ואלו נאחו לות משה לות אהרן לות כל כנשתא דבני ישראל למדברא דפארן לרקס ואחיבו יתהון פתגמא וית כל כנשתא ואחזקין ית אבא
 28 דארעא: * ואשחעי ליה ואמרו אחינא לארעא דשלחתנא ואף עברא חלב ודבש היא ודין איבה:
 29 * לחוד ארי תקיף עמא
 30 * עמלקא ארי יתיב בארע דדומא ותחא ויבוסא ואתמוראת
 31 * ואצירת כלב ית עמא לות משה ואמר מסק נסק ונכיר יתה ארי סכל
 32 * ונכירא דסליקו עמיה אמרו לא נכול למיסק לות עמא ארי תקיף הוא מנא:
 33 * ואפיקו שום ביש על ארעא דאלילין יתה לבני ישראל למימר ארעא דעברנא בה לאכלא יתה ארעא מקטלא יתבא הוא וכל עמא דחזינא בנה
 אינשין דמשחא:

* Et quæ terra in quam isti morantur in ea, si pul-
chra est, an mala: & quæ ciuitates in quibus hi ha-
bitant in eis, an in muratis vel in non muratis.

* Et quæ terra, an pinguis vel sterilis: si sunt in
ea arbores vel non. & confortati sumetis de fructi-
bus terræ. & dies dies veris, præcursores tuæ.

* Et ascendentes considerauerunt terram à de-
serto Sin usque ad Roob, intransibus Emath.

* Et ascenderunt per desertum, & venerunt
usque ad Hebron, & ibi Achiman, & Sisai, &
Tolmai, generationes Enach. & Hebron septem an-
nis edificata est ante Tani Egypti:

* Et ve-
nerunt usque ad vallem botri: & absciderunt il-
linc palmitem & racemum vuae vnum in eo: &
tulerunt eum in vectibus, & de malis punicis, &
de ficis.

* Et locum illum cognominauerunt
Vallis racemi, propter racemum quem absciderunt
illinc filij Israel.

* Et reuersi sunt inde cum
considerauissent terram post quadraginta dies.

* Et euntes venerunt ad Moysen & Aaron,
& ad omnem congregationem filiorum Israel in de-
sertum Pharan Cades: & responderunt eis ver-
ba & omni congregationi. & demonstrauerunt fru-
ctum terræ:

* Et enarrauerunt ei & dixe-
runt: Venimus in terram ad quam misisti nos, ter-
ram fluentem lacte & melle. & hic fructus eius.

* Sed quia fortis gens habitans terram, & ciui-
tates munitæ muratæ & magnæ valde. & genera-
tionem Enach vidimus ibi.

* Et Amalec habitat in terra quæ ad Austrum;
& Ethæus, & Euæus, & Iebusæus & Amorraeus
habitat in montana: & Chanaanæus habitat iuxta
mare, & iuxta Iordanem fluuium.

* Et compescuit Chaleb populum ad Moysen, et
dixit ei: Non, sed ascendentes ascendamus, & pos-
sideamus eam, quia potentes poterimus aduersus
eos.

* Et homines qui ascenderunt post eum, dixerunt:
Non ascendamus, quia non poterimus ascendere ad-
uersus gentem, quia fortior est nobis magis.

* Et tulerunt pauorem terræ quam consideraue-
runt ipsam ad filios Israel dicentes: Terram quam
transiuimus eam ad considerandum, terra deuorās
habitantes in ea est.

20 * καὶ τίς ἡ γῆ εἰς ἣν οὗτοι ἐγκαθίστανται ἐπ' αὐτῇ, εἰ καλὴ
ἐστίν, ἢ πονηρὰ, καὶ τίνας αἱ πόλεις εἰς αἷς οὗτοι κατοικοῦσιν ἐν αὐ-
τῇ, ἢ ἐν τειχεύουσιν ἢ ἐν ἀτειχίστοις.

21 * καὶ τίς ἡ γῆ, ἢ
πικρὰ, ἢ παρειμυρῆ, εἴ ἐστιν ἐν αὐτῇ δένδρα, ἢ οὐ. καὶ ποσὸν καρπὸν
ῥήξαντες λήψετε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς. καὶ αἱ ἡμέραι ἡ-
μέραι ἔαρ, & θερμοὶ σαφυλῆς.

22 * καὶ ἀναβάντες κατεσκέψαντο τὴν γῆν ἀπὸ τῆς ἐρήμου
23 ὡς ἕως ῥοῶδ, εἰς πορθομυρῶν ἐμάθ.

24 * καὶ ἀνέβησαν καὶ
τὴν ἐρήμον. καὶ ἤλθοσαν ἕως χειρῶν, καὶ ἐκείναι χειμῶν, ἐς σε-
σί, καὶ θελαμίν, καὶ ἐπὶ ἐλάχ. καὶ χειρῶν ἐπὶ ἔτεσιν ὠκο-
δομήθη πρὸ τοῦ τανὶ αἰγύπτου.

25 * καὶ ἤλθοσαν ἕως
φάραγος βοτρυ. ἐξοψαν ἐκεῖθεν κληῖμα καὶ βοτρυ
σαφυλῆς εἷς ἐπ' αὐτῇ, ἐκ τῶν αὐτῶν ἐπ' ἀναφορῶσιν, ἐκ δὲ
τῶν ῥοιῶν καὶ ἀπὸ τῶν συκῶν.

26 * καὶ τὸν ῥῶπον ἐκείνον ἐπω-
νόμαζον, φάραγξ βοτρυ, διὰ τὸν βοτρυ, ὃν ἐξοψαν ἐ-
κεῖθεν ὁ υἱὸς ἰσραὴλ. * καὶ ἐπ' ἐσκέψαντο ἐκεῖθεν κα-
τασκέψαντες τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς.

27 * καὶ πορθομυρῶντες ἤλθον πρὸς μουσὴν καὶ ἀαρὼν καὶ
πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραὴλ, εἰς τὴν ἐρήμον φα-
ραγὸν κάδης. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς ῥήματα καὶ πᾶσι τῇ συν-
αγωγῇ καὶ ἐδείξαν τὸν καρπὸν τῆς γῆς.

28 * καὶ ἐδηγήσαντο αὐτοῖς, καὶ εἶπαν, ἤλθομεν εἰς τὴν γῆν
εἰς ἣν ἀπέστειλας ἡμᾶς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. ἐξ-
29 ἔσθ' ὁ καρπὸς αὐτῆς.

30 * ἀλλ' ὅτι θρασὺ τὸ ἔθνος τὸ κα-
τοικοῦν τὴν γῆν, ἐκ αἱ πόλεις ὁχυραὶ τεταχυμυρῶν καὶ μεγά-
λαι σφόδρα. καὶ τὴν γῆν ἐν ἧς ἐσθ' ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νύκτι.

31 * καὶ ἀμαλὴ κατεκείνεν τὴν γῆν τῇ πρὸς νότον. ἐκ δὲ χει-
ταῖ, ἐκ δὲ δαῖ, καὶ ὁ ἰεβουσαῖ, καὶ ὁ ἀμορραῖ κα-
τεκείνεν τὴν ὀρεινὴν καὶ ὁ χαναναῖ κατεκείνεν τὴν θάλασσαν,

32 * καὶ πρὸς τὸν ἰορδάνην πρὸς ἀνατολὴν. * ἐκατεσώπησε χα-
λὲβ τὸν λαόν πρὸς μουσὴν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, οὐχὶ ἀλλὰ ἀνα-
βήντες ἀναβήσωμεθα, ἐκ κατακληρονομήσωμεν αὐτὴν,
ὅτι δυνατοὶ ἐσμὲν ὡς αὐτοῖς.

33 * καὶ οἱ ἀνδρες οἱ συναναβήντες μετ' αὐτῶν, εἶπαν,
ὅτι ἀναβάντων, ὅτι μὴ δυνατοὶ εἶμεν ἀναβῆναι πρὸς τὸ ἔ-
θνος, ὅτι ἰσχυρότερόν ἐστιν ἡμῶν μάλλον.

34 * ἐξήνεκον ἕκαστον τῆς γῆς ἧς κατεσκέψαντο αὐτὴν πρὸς
ὃν ἦν ἰσραὴλ, λέγοντες, τὴν γῆν ἣν παρήλθομεν αὐτὴν κα-
τασκέψαντες, γῆ κατεστραμένη κατεκείνενται ἐπ' αὐτῇ ἐστίν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et qualis sit terra in qua habitat, utrum bona sit an mala, & quales vrbes in quibus habitat, si sunt absque muris an muratæ. 21 Et qualis est terra, si est abundans an sterilis, & si sunt in ea arbores an non. & confortabimini, & tolletis de fructibus terræ. Dies autem erant quando primæ vuæ maturescunt.

22 Ascenderuntque & explorauerunt terram à deserto Sin vsque Roob ad introitum Emath. 23 Ascenderuntque ad Meridiem, & venerunt vsque ad Hebron; & ibi erant Haiman, Sefai, & Tolmai filij gigantum; & Hebron septem annis antequam Thanes Egypti condita est.

24 Et venerunt vsque ad torrentem botri; & absciderunt inde palmitem & botrum vnum vuarum, & portauerunt eum duo viri in vecte: de malis quoque granatis & de ficis. 25 Appellatusque est locus ille, Torrens botri, propter botrum quem absciderunt inde filij Israel.

26 Reuersi que sunt ab exploratione terræ post quadraginta dies. 27 Et abierunt, & venerunt ad Moysen & ad Aaron & ad omnem cœtum filiorum Israel in desertum Pharan in Cades, & retulerunt eis verba & omni cœtui, & ostenderunt eis fructum terræ.

28 Et narrauerunt eis atque dixerunt: Venimus in terram ad quam misistis nos, & fluit lacte & melle; & hic est fructus eius. 29 Sed populus qui habitat in ea fortis est, & ciuitates muratæ & grandes valde: filios quoque gigantum vidimus ibi.

30 Amalech habitat in terra Australi; & Ethæus, & Iebusæus, & Amorraeus habitant in monte; & Chanaanæus habitat iuxta mare, & iuxta ripam Iordanis. 31 Et filere fecit Caleb populum propter Moysen, & ait: Ascendentes ascendemus & possidebimus eam; quoniam poterimus obtinere eam.

32 Viri autem qui ascenderunt cum eo, dixerunt: Non potuerimus ascendere ad populum, quia fortior nobis est. 33 Et detraxerunt terræ quam explorauerant apud filios Israel, dicentes: Terra per quam transiuimus vt exploraremus eam, terra occidens habitatores suos est; & in omni populo quem vidimus in ea, erant viri magnæ stature.

* וְשֵׁם רֹאֵינוּ אֶת־הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנְּפִלִים וְנָהִי
בְּעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם :

יד

* וַתִּשָּׂא כָל־הָעֵדָה
וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בַּלֵּילָה הַהוּא :
* וַיִּלְנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ
אֱלֹהִים כָּל־הָעֵדָה לוֹ־מָתְנוּ בָאָרֶץ מִצְרַיִם
בְּמִדְבַר הַזֶּה לוֹ־מָתְנוּ : * וְלִמָּחָה יִהְיֶה מִבֵּיא
אֶתְנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לִנְפֹל בַּחֶרֶב נַשְׁנוּ וְנִטְפְּנוּ
יִהְיוּ לְבָז הָלֹא־טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרַיִם :

* וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשׁוּבָה
מִצְרַיִם : * וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם
לִפְנֵי כָל־קְהַל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : * וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־
נוּן וְכָלֵב בֶּן־יִפְתָּה מִן־הַתְּרִים אֶת־הָאָרֶץ קִרְעוּ
בְּגָדֵיהֶם : * וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר הֲאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֶתָּה טוֹבָה
הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד : * אִם־חָפֵץ בָּנוּ יְהוָה וְהִבִּיא
אֶתְנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר הוֹאֵה
זִבְחַת חֶלֶב וְדָבָשׁ : * אַךְ בִּיהוָה אֶל־תִּמְרְדוּ
וְאַתֶּם אַל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנוּ
הֵם סָר צֶלֶם מַעֲלִיָּהֶם וַיְהוֹה אֶתְנוּ אֶל־תִּירָאִם :

* וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵדָה לְרִגּוֹם אֶתֶם בְּאֲבָנִים
וּבְכֹד יִהְיֶה נִרְאָה בְּאֵהָל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
* וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אֲנִי
יִנְאַצֵּנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד־אֲנִי לֹא־יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכָל־הָאֹתוֹת
אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ : * אֲכַנּוּ בְּדָבָר וְאוֹרֶשְׁנוּ
וְאֶעֱשֶׂה אִתְּךָ לְגוֹי גְּדוֹל וְעָצוֹם מִמֶּנּוּ : * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־יְהוָה וּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הָעֲלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת־הָעָם
הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ :

34 * Ibi vidimus monstra quædam filiorum
Enach de genere giganteo, quibus comparati
quasi locustæ videbamur.

CAP. XIII.

1 Gitur vociferans omnis turba, fleuit nocte
A illa:

2 * Et murmurati sunt contra Moysen &
Aaron cuncti filij Israel, dicentes: Vtinā mor-
tui essemus in Ægypto, & non in hac vasta so-
litudine. Vtinam pereamus,

3 * Et non inducar nos Dominus in terram
istam, ne cadamus gladio, & vxores ac liberi
nostri ducantur captiui. Nōne melius est
reuerti in Ægyptum?

4 * Dixeruntq̃, alter ad alterum: Constitua-
mus nobis ducem, & reuertamur in Ægyptū.

5 * Quo audito Moyses & Aaron, ceciderunt
proni in terram coram omni multitudine fi-
liorum Israel.

6 * At verò Iosue filius Nun & Caleb filius
Iephone, qui & ipsi lustrauerunt terram, sci-
derunt vestimenta sua:

7 * Et ad omnem multitudinem filiorum Is-
B rael locuti sunt: Terra quam circuiuimus, val-
dè bona est.

8 * Si propitius fuerit Dominus, inducet nos
in eam, & tradet humum lacte & melle ma-
nantem. * Nolite rebelles esse contra Do-

9 minum, neque timeatis populum terræ hu-
ius: quia sicut panem, ita eos possumus deuor-
are. Recesit ab eis omne præsidium. Domi-

10 nus nobiscum est: nolite metuerè. * Cumq̃;
clamaret omnis multitudo, & lapidibus eos
vellet opprimere, apparuit gloria Domini su-
per tectum fœderis, cunctis videntibus filiis

11 Israel. * Et dixit Dominus ad Moysen:
Vsq̃ue quo detrahet mihi populus iste? quous-
que non credent mihi in omnibus signis quæ

12 feci coram eis? * Feriam igitur eos pe-
stilentia, atque consumam. te autem faciam
principem super gentem magnam & fortio-

13 rem quàm hæc est. * Et ait Moyses ad Domi-
num: Vt audiant Ægyptij, de quorum medio
eduxisti populum istum,

תרגום אונקלוס

34 וְהָיָה חֲזוֹנָם יִתְגַּבְּרָא בְּנֵי עֲנָק מִן גִּבּוֹרֵי אֶת־הַנְּפִילִים וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם :

יד

1 וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכוּ עַמָּא בַּלֵּילָה הַהוּא :
2 וַיִּלְנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ
אֱלֹהִים כָּל־הָעֵדָה לוֹ־מָתְנוּ בָאָרֶץ מִצְרַיִם
בְּמִדְבַר הַזֶּה לוֹ־מָתְנוּ : * וְלִמָּחָה יִהְיֶה מִבֵּיא
אֶתְנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לִנְפֹל בַּחֶרֶב נַשְׁנוּ וְנִטְפְּנוּ
יִהְיוּ לְבָז הָלֹא־טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרַיִם :
* וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשׁוּבָה
מִצְרַיִם : * וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם
לִפְנֵי כָל־קְהַל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : * וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־
נוּן וְכָלֵב בֶּן־יִפְתָּה מִן־הַתְּרִים אֶת־הָאָרֶץ קִרְעוּ
בְּגָדֵיהֶם : * וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר הֲאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֶתָּה טוֹבָה
הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד : * אִם־חָפֵץ בָּנוּ יְהוָה וְהִבִּיא
אֶתְנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר הוֹאֵה
זִבְחַת חֶלֶב וְדָבָשׁ : * אַךְ בִּיהוָה אֶל־תִּמְרְדוּ
וְאַתֶּם אַל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנוּ
הֵם סָר צֶלֶם מַעֲלִיָּהֶם וַיְהוֹה אֶתְנוּ אֶל־תִּירָאִם :
* וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵדָה לְרִגּוֹם אֶתֶם בְּאֲבָנִים
וּבְכֹד יִהְיֶה נִרְאָה בְּאֵהָל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
* וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אֲנִי
יִנְאַצֵּנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד־אֲנִי לֹא־יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכָל־הָאֹתוֹת
אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ : * אֲכַנּוּ בְּדָבָר וְאוֹרֶשְׁנוּ
וְאֶעֱשֶׂה אִתְּךָ לְגוֹי גְּדוֹל וְעָצוֹם מִמֶּנּוּ : * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־יְהוָה וּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הָעֲלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת־הָעָם
הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ :

Et omnis populus quæ vidimus in ea, viri proceræ stature. * Et ibi vidimus gigantes; & eramus coram nobis velut locustæ, sed & sic eramus coram illis.

CAP. XIII.

Et accipiens omnis congregatio, dedit vocem, et fleuit populus totam noctem illam:

* Et murmurabant contra Moysen & Aaron omnes filij Israel: & dixerunt ad eos omnis congregatio: Utinam mortui essemus in terra Egypti, aut in deserto hoc mortui essemus.

* Et quare Dominus inducit nos in terram hanc cadere in bello? uxores nostræ & filij erunt in rapinam: nunc ergo melius nobis est reuerti in Egyptum.

* Et dixit alter alteri: Demus ducem, & reuertamur in Egyptum.

* Et cecidit Moyses & Aaron super faciem coram omni congregatione filiorum Israel.

* Iesus autem filius Naue, & Chaleb filius Jephone, ex his qui considerauerunt terram, sciderunt vestimenta sua:

* Et dixerunt aduersus omnem congregationem filiorum Israel, dicentes: Terra quam considerauimus eam, bona est valde valde.

* Si eligit nos Dominus, inducet nos in terram hanc, & dabit eam nobis, terra quæ est fluens lacte & melle.

* Sed à Domino ne rebelles sitis. vos autem ne timeatis populum terræ, quia cibus vobis est. Recessit enim tempus ab illis, at Dominus in nobis: ne timeatis eos.

* Et dixit omnis congregatio, vt lapidarent eos in lapidibus. Et gloria Domini apparuit in nube super tabernaculum testimonij in omnibus filiis Israel.

* Et dixit Dominus ad Moysen: Usquequo irritat me populus hic, & usquequo non credent mihi in omnibus signis, quæ feci in eis?

* Percutiam eos morte, & perdam eos: & faciam te in gentem magnam, & multam magis quàm hæc. Et dixit Moyses ad Dominum: Et audiet Egyptus, quòd eduxisti fortitudine tua populum hunc ex ipsis:

καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὃν ἐώρακα μὲν ἐπ' αὐτῆς δυνάμεις ὑπερμύ-
34 κεις. * καὶ ἐπεὶ ἐώρακα μὲν οὖν γίναντας, καὶ ἡμῶν ἐνώπιον
ἡμῶν ὡς εἰ ἀκρίδες, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἡμῶν ἐνώπιον αὐτῶν.
ιδ'.

1 * Καὶ ἀναλαβούσα πᾶσα ἡ συναγωγὴ, ἔδωκε φωνὴν,
καὶ ἔκλαιον ὁ λαὸς ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην.

2 * καὶ διεγόγγυζον ἐπὶ μωυσεὶ καὶ ἀαρὼν πᾶντες ὁ ὄμιλος
Ἰσραὴλ. ἔειπον αὐτοῖς αὐτοῦ πᾶσα ἡ συναγωγὴ, ὅφελον
ἀπεθανόμεν ἐν γῇ αἰβύπτι· ἢ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ ἀπεθανόμεν.

3 * καὶ ἵνα τί κύριε εἰσάγει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν ταύτην πε-
σεῖν ἐν πολέμῳ; αἱ γυναῖκες ἡμῶν καὶ τὰ παῖδιά ἐσονται εἰς
διαρπαγὴν καὶ οὐ βέλτιον ἡμῖν εἶναι ἅπας ὁ οὐρανὸς εἰς αἴ-
γυπτον.

4 * ἔειπον ἑτέροις τῶν ἑτέρων, δώμεν δούλους ἄνθρωποι, ἵνα
μεν εἰς αἴγυπτον.

5 * καὶ ἔπεσον μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτῶν
πᾶσις συναγωγῆς τῶν Ἰσραηλ.

6 * ἰησοῦς δὲ ὁ υἱὸς ναυὲ, καὶ χαλὲβ ὁ υἱὸς ἰεφονῆ, τῶν κατεσκε-
ψαμένων τὴν γῆν, διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν.

7 * καὶ εἶπαν αὐτοῖς πᾶσις συναγωγῆς τῶν Ἰσραηλ, λέγον-
τες, ἡ γῆ, ἣν κατεσκεψάμεθα αὐτῇ, ἀγαθὴ ἐστὶν ὡς ὁ ποταμὸς
ἡ εὐφροάτης.

8 * εἰ αἰρετίζει ἡμᾶς κύριος, εἰσάξει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν
ταύτην· καὶ δώσεται αὐτῇ ἡμῖν γῆ ἥτις ἐστὶν ῥέουσα γάλα καὶ
μέλι.

9 * ἀλλὰ διὰ τοῦ κυρίου μὴ ἀποσταίη γίνεσθε, ὑμεῖς δὲ μὴ
φοβηθῆτε τὸν λαὸν τῆς γῆς, ὅτι κατὰ βρωμα ὑμῶν ἐστὶν. ἀφῆ-
σηκεν γὰρ ὁ καιρὸς ἀπ' αὐτῶν, ὁ δὲ κύριος ἐν ἡμῖν, μὴ φοβη-
θῆτε αὐτοὺς.

10 * καὶ εἶπε πᾶσα ἡ συναγωγὴ, καταλιθοβολήσαντες αὐτοὺς ἐν
λίθοις. καὶ ἡ δόξα κυρίου ὤφθη ἐν νεφέλῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς
μαρτυρίου ἐν πᾶσι τοῖς ἡμέραις Ἰσραὴλ.

11 * καὶ εἶπε κύριος αὐτοῖς μωυσεὶ, ἕως ἴνῃ παροξυνώ με
ὁ λαὸς οὗτός; καὶ ἕως τίνος οὐ πιστεύουσίν μοι ἐν πᾶσι τοῖς ση-
μείοις, οἷς ἐποίησα ἐν αὐτοῖς;

12 * πατάξω αὐτοὺς θανάτῳ, καὶ ἀπολώσονται, καὶ ποιήσω σε
εἰς ἔθνος μέγα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τούτο. καὶ εἶπε μωυσῆς αὐτοῖς
κύριον, καὶ ἀκούσεται αἴγυπτος, ὅτι δὴ ἡγάγες τὴν ἰσχυρίαν τὸν
λαὸν τούτον ἐξ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

34 Ibi quæ vidimus gigantes filios Enac de gigantibus: & videbamur apud nosmetipsos quasi locustæ: & sic fuimus in oculis eorum.

CAP. XIII.

Et leuauit quæ omnis cætus vocem suam, & fleuit omnis populus in nocte illa:

Aaron omnes filij Israel, & dixerunt eis omnis congregatio: Utinam mortui essemus in terra Egypti, aut in deserto hoc utinam mortui essemus.

1 Quare ergo inducit nos Dominus in terram hanc, vt cadamus gladio, & uxores nostræ & paruuli nostri erunt in prædam? nonne melius est nobis vt reuertamur in Egyptum?

2 Dixitque vnusquisque ad fratrem suum: Constituamus principem, & reuertamur in Egyptum.

3 Et cecidit Moyses & Aaron super faciem suam coram omni cætu congregationis filiorum Israel.

4 Iosue autem filius Nun & Caleb filius Iephone de exploratoribus terræ sciderunt vestimenta sua:

5 Et dixerunt ad omnem congregationem filiorum Israel, dicentes: Terra per quam transiuimus vt exploraremus eam, bona terra est valdè nimis.

6 Si voluntas Domini fuerit nobiscum, introducet nos in terram hanc, & tradet nobis terram quæ fluit lacte & melle.

7 Veruntamen nolite esse rebelles contra verbum Domini: neque vos timeatis populum terræ, quia in manu nostra traditi sunt: recessit ab eis fortitudo eorum, & verbum Domini est in adiutorium nostrum: nolite metuere eos.

8 Dixitque omnis congregatio, vt lapidarent eos lapidibus. Et gloria Domini reuelata est in tabernaculo fæderis omnibus filiis Israel.

9 Dixitque Dominus ad Moysen: Usquequo prouocabunt me ad iracundiam populus iste? & usquequo non credent verbo meo in omnibus signis quæ feci inter eos?

10 Feriam eos pestilentia, & consumam eos: & faciam te in populum magnum & fortiozem eis. Dixitque Moyses coram Domino: Audient Ægyptij de quorum medio ascendere fecisti populum istum in virtute tua:

14 * וַאֲמָרוּ אֶל-יְהוָה יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי-אַתָּה
יְהוָה בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר-עֵינִי בְּעֵינֵי נִרְאָה
אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עָמַד עֲלֵהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה
הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה׃
15 * וְהִמָּתְרוּ אֶת-הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ
הַנּוֹסִים אֲשֶׁר-שָׁמְעוּ אֶת-שִׁמְעֹן לֵאמֹר׃
16 * מִבִּלְתִּי יִכָּלֵת יְהוָה לְהַבִּיֵּא אֶת-הָעָם הַזֶּה
אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר׃
17 * וְעַתָּה יִגְדַּל-נָא כַח אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃
18 * יְהוָה אֲרֹךְ אַפַּיִם וְרַב-חֶסֶד נִשְׂא עוֹן וּפֶשַׁע
וְנִקָּה לֹא יִנְקָה פֶקֶד עוֹן אָבוֹת עַל-בְּנִים עַל-
19 * שְׁלֵשִׁים וְעַל-רִבְעִים׃ * סֶלַח-נָא לְעוֹן
הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חֶסֶדְךָ וּכְאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה לְעָם הַזֶּה
20 * מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנֵּה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה סַלַּחְתִּי
21 * כְּדִבְרְךָ׃ * וְאֹלָם חִי-אֲנִי וַיִּמְלֵא כְבוֹד-
22 * יְהוָה אֶת-כָּל-הָאָרֶץ׃ * כִּי כָל-הָאֲנָשִׁים
הָרְאִים אֶת-כְּבוֹדִי וְאֶת-אַתָּתִי אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי
בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנָּסוּ אֹתִי זֶה עֲשׂוֹר פְּעָמִים וְלֹא
23 * שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי׃ * אִם-יִרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל-מִנְאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ׃
24 * וְעַבְדִּי בָלָב עֹקֵב הָיְתָה רוּחַ אַחֲרֵרִית עָמָו וַיִּמְלֵא
אֲחֵרֵי וַהֲבִיאתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּנָה שָׁמָּה וַיִּזְרְעוּ
25 * יוֹרְשָׁנָה׃ * וְהַעֲמֵלְקִי וַהֲכַנְעֵנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְּקֵי מִדְבָּר
פָּנוּ וַסְּעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף׃
26 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
27 * עַד-מָתִי לַעֲדָה הָרַעַה הַזֹּאת אֲשֶׁר הֵמָּה מְלִינִים
עָלַי אֶת-תִּלְלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵמָּה מְלִינִים
28 * עָלַי שָׁמַעְתִּי׃ * אֲמַר גַּלְתִּים חֵי-גַלְתִּי
נָאִם יְהוָה אִם-לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּם בְּאָזְנִי כֵן אֶעֱשֶׂה
לָכֶם׃

14 * Et habitatores terræ huius qui audierunt
quod tu, Domine, in populo isto sis, & facie
videaris ad faciem, & nubes tua protegat il-
los, & in columna nubis præcedas eos per diem
& in columna ignis per noctem: Exo. 13. d
15 * Quod occideris tantam multitudinem
quasi vnum hominem: & dicant: Exo. 32. e
16 * Non poterat introducere populum in
terram pro qua iurauerat, idcirco occidit eos
in solitudine.
17 * Magnificetur ergo fortitudo Domini, si-
cut iurasti, dicens: * Dominus patiens &
multæ misericordiæ, auferens iniquitatem &
scelera, nullumque innoxium derelinquens:
qui visitas peccata patrum in filios, in tertiam
& quartam generationem:
19 * Dimitte, obsecro, peccatum populi huius
D secundum magnitudinem misericordiæ tuæ,
sicut propitius fuisti egredientibus de Ægy-
pto usque ad locum istum.
20 * Dixitque Dominus, Dimisi iuxta ver-
bum tuum.
21 * Viuo ego: & implebitur gloria Domini
vniuersa terra.
22 * Attamen omnes homines qui viderunt
maiestatem meam, & signa quæ feci in Ægy-
pto & in solitudine, & tentauerunt me iam
per decem vices, nec obedierunt voci meæ: Deut. 1. f
23 * Non videbunt terram pro qua iuravi pa-
tribus eorum: nec quisquam ex illis qui de-
traxit mihi, intuebitur eam.
24 * Seruum meum Caleb, qui plenus alio spiri-
tu secutus est me, inducā in terram hanc quā
circuiuit, & semen eius possidebit eam:
25 * Quoniam Amalechites & Chananæus Isa. 14. b
habitant in vallibus. Cras amouete castra, &
E reuertimini in solitudinē per viā maris rubri.
26 * Locutusque est Dominus ad Moysen &
Aaron, dicens:
27 * Usquequo multitudo hæc pessima mur-
murat contra me? Querelas filiorum Israel
audiui.
28 * Dic ergo eis: Viuo ego, ait Dominus: si-
cuti locuti estis audiente me, sic faciam vobis. Inf. 36. d & 33. b

תרגום אונקלוס

14 * וַיִּמְרוּן לְרִיבָה בְּאַרְעָא הָרָא דְשָׁמְעוּ אֶרֶץ אֵת יְיָ דְשִׁכְנָתָךְ שְׂרִיָא בְּגוֹ עַמָּא הָרִין דְּבִעֲנִיחוּן חַוִּי שְׂכִינִת יִקְרָךְ יְיָ וְעַנְנְךָ מְטִיל
עַלְיוֹהוֹן וּבַעֲמֹדִיָא דְעַנְנָא אֵת מִדְבָּר קְדָמִיהוֹן בִּימָמָא וּבַעֲמֹדִיָא דְאִשְׁתָּא בְּלֵילִיא׃
15 * וְתִקְטוּל יִת עַמָּא הָרִין כְּגִבְרָא חַד וַיִּמְרוּן עִמָּמָא
16 * מְרִלִית וּבְלֵיל קִדְם יְיָ לְאַעְלָא יִת עַמָּא הָרִין לְאַרְעָא דְקִיָּים לְחוּץ וּקְטִילִינוּן בְּמִדְבָּרָא׃
17 * וּכְעַן סָגִי כְעַן חִילָא קְדָמְךָ יְיָ כְּמָא דְמִלְחָא לְמִימָר׃
18 * יְיָ מִרְחִיק רְגֵז וּמִסְגִּי לְמַעְבַּד טְבוּזָה שְׂבִיק לְעוֹיָן וּלְסִרּוּד וּלְחוּבִין סִלַּח
לְרִיבִין לְאוֹרִיתִיהָ וּלְדָלָא תִיבִין לֹא מִזְבִּי מִסְעָר חוּבִי אֲבָהוּ עַל בְּנִין מִדְרִין עַל דִּר תִּלִּיתִי וְעַל דִּר רִבְעִי׃
19 * שְׂבוּק כְעַן לְחוּבִי עַמָּא
20 * וַאֲמַר יְיָ שְׂבָקִית כְּפִתְגָמְךָ׃
21 * וְכִרְם קִיָּים אֲנָא
22 * אֲרִי כָל גְּבִרָא דְחוּזוֹ יִת יִקְרִי וְיִת אֲתוּתִי דְעַבְדִּית בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּרָא וְנִסְיָאוֹ קְדָמִי דִּנֵּן עֲשׂוֹר וּמִנִּין
וְלֹא קְבִילוֹ בְּמִימָרִי׃
23 * אִם יִחוּזוֹן יִת אֲרַעָא דְקִיָּיִמִית לְאַבְהִתְהוֹן וְכָל דְאַרְגִּיוֹן קְדָמִי לֹא יִחוּזְנָה׃
24 * וְעַבְדִּי בָלָב חִלָּף דִּתְהוֹרָה
25 * וְעַמְלָקָא וּכְנַעֲנָא וְחִיב בְּמִישְׁרָא
26 * וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמִימָר׃
27 * עַד אֲמַתִּי לְכַנְשָׁתָא בִּישְׁתָּא
28 * אֲיִמֵר לְחוּץ קִיָּים אֲנָא אֲמַר יְיָ אִם לֹא כְּמָא
וְדָא דִּאֲנִין מִתְרַעְמִין עָלֵי יִתְרַעְמִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאִינִין מִתְרַעְמִין עָלֵי שְׁמִיעֵי קְדָמִי׃
דְּמִלְחוֹן קְדָמִי כֵן אֲעִבִיד לְכוֹן׃

* Sed & omnes habitantes in terra hac audierunt, quod tu Dominus in populo hoc, qui oculis ad oculos videris tu Domine, & nubes tua præsudet super eos, & in columna nubis tu ambulas prior eis die, & in columna ignis nocte.

* Confringes populum hunc quasi hominem unum, & dicent gentes quaecunque audierunt nomen tuum, dicentes: * Eo quod non posset Dominus introducere populum hunc in terram quam iuravit eis, stravit eos in deserto.

* Et nunc exaltetur manus tua, Domine, quem admodum dixisti, dicens: * Dominus longanimis, & multum misericors & verax, auferens iniquitates, & scelera, & peccata, & expiatione non emundabit noxium, reddens peccata patrum in filios usque ad tertiam & quartam generationem.

* Dimitte peccata populo huic secundum magnam misericordiam tuam, quemadmodum propitius eis fuisti ab Aegypto usque nunc.

* Et dixit Dominus: Propitius eis sum secundum verbum tuum. * Sed vivo ego, & implebit gloria Domini omnem terram:

* Quia omnes viri videntes gloriam meam, & signa quæ feci in Aegypto, & in deserto hoc, & tentauerunt me hac decima vice, & non audierunt meam vocem: * Profecto non videbunt terram quam iuravi patribus suis: sed filij eorum qui sunt mecum hic hodie, quotquot non sciunt bonum aut malum, omnis iunior expers, his dabo terram.

omnes autem irritantes me non videbunt hanc.

* At servus meus Chaleb, quia fuit spiritus alius in eo, & secutus est me, & inducam eum in terram in quam intrauit illuc, & semen eius possidebit eam.

* At Amalec & Chanaanæus habitant in valle. Cras reuertimini vos, & discedite in desertum viam maris rubri.

* Et ait Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: * Usquequo congregationem pravam hanc quæ ipsi murmurant contra me, murmurantem filiorum Israel, quam ipsi murmurant de vobis, audiui.

* Dic eis: Vivo ego, dicit Dominus: profecto quemadmodum locuti estis in aures meas, sic faciam vobis.

14 ἀλλὰ καὶ πάντες ὁ καὶ κοινοῦτες ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ἀκηκόασιν, ὅτι σὺ κύριε ἐν τῷ λαῷ τούτῳ, ὅσις ὀφθαλμοῖς κατ' ὀφθαλμοῖς ὁπλάζη σὺ κύριε, καὶ ἡ νεφέλη σου ἐφέσκηεν ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐν σύλῳ νεφέλης σὺ πορεύῃ. περὶ τῶν αὐτῶν τὴν ἡμέραν, καὶ ἐν σύλῳ πύρεθς τὴν νύκτα.

15 καὶ ἐκτίψας τὸν λαὸν τοῦτον ὡς εἰς ἄνθρωπον ἓνα. καὶ ἐρῶσιν ταῖς ἐθνεσίν ὅτι ἀκηκόασιν τὸ ὄνομα σου, λέγοντες:

16 * ὡς δὲ τὸ μὴ διώσας κύριον εἰσαγαγεῖν τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν αὐτοῖς, καλῶς ῥωσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ.

17 καὶ κυνὸς ψωθήτω ἡ χεὶρ σου κύριε ὃν τρέπον εἶπας, λέγων:

18 * κύριε μακρόθυμος, καὶ πολυέλεος, καὶ ἀληθινός, ἀφαιρῶν δυνάμεις, καὶ ἀδικίας, καὶ ἀμαρτίας, καὶ καθαρισμὸς καὶ καθαρίει τὸν ἔνοχον, ἀποδοὺς ἀμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς.

19 * ἄφες τὴν ἀμαρτίαν τῷ λαῷ τούτῳ, ὅτι τὸ μέγα ἔλεός σου. καθάπερ ἴλεως αὐτοῖς ἐγένετο ἀπὸ αἰγύπτου ἕως τοῦ νῦν.

20 καὶ εἶπε κύριος, ἴλεως αὐτοῖς εἰμὶ καὶ τὸ ῥῆμά σου.

21 ἀλλὰ ὡς ἐγὼ, ὅτι ἐμπλήσει ἡ δόξα κυρίου πάντη τὴν γῆν.

22 * ὅτι πάντες ὁ δούλους ὁ ὁρῶντες τὴν δόξαν μου, ὅτι ταῖς σημεῖα ἃ ἐποίησα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ, καὶ ἐπαύραται με τοῦτο δέκατον, καὶ ὅχι εἰσῆκουσάν μου τῆς φωνῆς.

23 * ἡμεῖς ὅχι ἔφοντα τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατέραςιν αὐτῶν, ἀλλὰ ταῖς τέκναις αὐτῶν ἃ ἐστὶ μετ' ἐμοῦ ὡς σήμερον, ὅτι ὅχι οἶδασιν ἀγαθὸν ἢ κακόν, πᾶς νεώτερος ἄπειρος, τοῖς δώσω τὴν γῆν. πάντες δὲ ὁ παροξυνόντες με ὅχι ὤφον αὐτὴν.

24 * ὁ ὅτι παῖς μου χαλὲβ, ὅτι ἐγέννηται πνεῦμα ἕτερον ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπηκολούθησέ μοι, καὶ εἰσάξω αὐτὸν εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν εἰσῆλθον ἐγὼ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει αὐτήν.

25 * ὁ ὅτι ἀμαλὴ καὶ ὁ χαναναῖος καὶ κοῖσιν ἐν τῇ κοιλάδι. αὐτοὺς ἐπεσφράφητε ὑμεῖς, καὶ ἀπάρατε εἰς τὴν ἐρήμον ὁδὸν θαλάσσης ἐρυθρᾶς.

26 καὶ εἶπε κύριος πρὸς μοῦσιν καὶ ἀαρὼν, λέγων:

27 * ἕως τίνος τὴν συναγωγὴν τὴν πονηρὰν ταύτην, ἃ αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐναντίον μου, τὴν γόγγυσιν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἣν αὐτοὶ γογγύζουσι περὶ ὑμῶν, ἀκήκοα.

28 * εἶπον αὐτοῖς, ὡς ἐγὼ, λέγει κύριος, ἡμεῖς ὃν τρέπον λελαλήκατε εἰς ταῦτά μου, οὕτως ποιήσω ὑμῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et dicent habitantibus in terra hac qui audierunt quod tu Domine cum maiestate tua habitas in medio populi huius, qui oculis suis vidit maiestatem gloriæ tuæ, Domine, & nubes tua obumbrat super eos: & in columna nubis tu præcedis eos per diem, & in columna ignis per noctem.

15 Et si occideris populum hunc quasi virum unum, dicent populi qui audierunt famam fortitudinis tuæ, dicentes:

16 Eo quod non erat potestas coram Domino ad introducendum populum hunc in terram pro qua iuravit eis, ideo occidite eos in deserto.

17 Nunc autem magnificetur, obsecro, fortitudo coram te, Domine, sicut locutus es, dicens:

18 Dominus patiens & multum benefaciens, dimittens iniquitates & scelus, parcens eis qui conuertuntur ad legem eius, & eos qui non conuertuntur non iustificat, visitans peccata patrum in filios rebelles in generationem tertiam & in quartam.

19 Dimitte, obsecro, peccata populi huius,

20 Dixitque Dominus:

21 Veruntamen vivo ego: & implebitur gloria Domini omnis terra:

22 Quia omnes viri qui viderunt gloriam meam, & signa mea quæ feci in Aegypto & in deserto, & tentauerunt coram me iam decem vicibus, & non obedierunt verbo meo:

23 Si videbunt terram pro qua iuravi patribus suis, & omnes qui irritauerunt coram me, non videbunt eam.

24 Servum autem meum Caleb, eo quod fuit cum eo alius spiritus, & perfecte secutus est timorem meum, introducam in terram ad quam ingressus est, & filij sui possidebunt eam.

25 Amalechites autem & Chanaanæus habitant in valle: cras reuertimini & mouete castra in solitudinem per viam maris rubri.

26 Locutusque est Dominus cum Moysæ & cum Aaron, dicens:

27 Usquequo congregatio hæc pessima murmurabit contra me? murmuratio filiorum Israel, quam ipsi murmurant contra me, audita est coram me.

28 Dic eis: Vivo ego, dicit Dominus: quod sicut locuti estis coram me, sic faciam vobis.

* במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל-
 מספרכם מכן עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם
 עלי: * אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי
 ארתי ידי לשכן אתכם בה כי אם כלב בן יפנה
 ויהושע בן נון: * וטפכם אשר אמרתם לבו יהיה
 והביאתי אתם וידעו ארץ הארץ אשר מאסתם
 בה: * ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה: * ובניכם
 יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו אר-
 זנותיכם עד תם פגריכם במדבר: * במספר
 הימים אשר תרתם ארץ הארץ ארבעים יום
 לשנה יום לשנה תשאו ארץ עונתיכם ארבעים
 שנה וידעתם את תנאותי: * אני יהוה דברתי
 אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת
 הנועדים עלי במדבר הזה יתמו ושם ימתו:
 * והאנשים אשר שלח משה לתור ארץ הארץ
 וישבו וילינו עליו ארץ כל העדה להוציא דברה
 על הארץ: * וימתו האנשים מוצאי דבת הארץ
 רעה במנפרה לפני יהוה: * ויהושע בן נון
 וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם ההלכים לתור
 את הארץ: * וידבר משה ארץ הדברים האלה
 אל כל בני ישראל ויתאבלו העם מאד:
 * וישכמו בבקר ויעלו אל ראש ההר לאמר הננו
 ועלינו אל המקום אשר אמר יהוה כי חטאנו:
 * ויאמר משה למה זה אתם עברים את פי יהוה
 והוא לא תצלה: * אל תעלו כי אין יהוה בקרבכם
 ולא תנגפו לפני איביכם: * כי העמלקי והכנעני
 שם לפניכם ונפלתם בהרב כי על בן שבתם מאחרי
 יהוה ולא יהיה יהוה עמכם: * ויעפלו לעלות
 אל ראש ההר וארון ברית יהוה ומשחו לא משה
 מקרב המחנה:

29 * In solitudine hac iacebunt cadauera ve-
 stra. omnes qui numerati estis à viginti annis
 30 & supra, & murmurastis contra me, * Non in-
 trabitis terram super quam leuavi manum
 meam, vt habitare vos facerem: præter Caleb
 31 filium Iephone & Iosue filium Nun. * Paruu-
 los autem vestros de quibus dixistis, q̄ prædæ
 hostibus forent, introducam vt videant ter-
 32 ram quæ vobis displicuit. * Vestra cadaue-
 33 ra iacebunt in solitudine. * Filij vestri erunt
 vagi in deserto annis quadraginta: & porta-
 34 bunt fornicationem vestram, donec consu-
 mantur cadauera patrum in deserto. * Iuxta
 numerum quadraginta dierum quibuscon-
 siderastis terram, annus pro die imputabitur.
 & quadraginta annis recipietis iniquitates
 35 vestras, & scietis ultionem meam. * Quo-
 niam sicut locutus sum, ita faciam omni mul-
 titudini huic pessimæ, quæ cōsurrexit aduer-
 sum me. in solitudine hac deficiet & morie-
 36 tur. * Igitur omnes viri quos miserat Moy-
 ses ad contemplandam terram, & qui reuerfi
 murmurare fecerant contra eum omnē mul-
 titudinem, detrahentes terræ quod esset mala,
 37 * Mortui sunt atque percussi in cōspectu Do-
 38 mini. * Iosue autem filius Nun, & Caleb fi-
 lius Iephone vixerunt ex omnibus qui perre-
 39 xerant ad considerandam terram. * Locutusq̄
 40 est Moyse vniversa verba hæc ad omnes fi-
 lios Israel. & luxit populus nimis. * Et ecce ma-
 nè primo surgentes ascenderunt verticē mon-
 tis, atque dixerūt: Parati sumus ascendere ad
 locum de quo Dominus locutus est, quia pec-
 41 cauimus. * Quibus Moyse: Cur, inquit, trans-
 gredimini verbum Domini? quod vobis non
 42 cedit in prosperum. * Nolite ascendere: non
 enim est Dominus vobiscum, ne corruatis co-
 43 ram inimicis vestris. * Amalechites & Chana-
 neus ante vos sunt, quorum gladio corrueris,
 eo quod nolueritis acquiescere Domino: nec
 44 erit Dominus vobiscum. * At illi contenebra-
 ti ascenderunt in verticem montis. Arca au-
 tem testamenti Domini & Moyse non recef-
 ferunt de castris.

תרגום אונקלוס

29 במדבר הזה יפלו פגריכם וכל מנייכם לכל חשבונכם שנים ועל לא דאיתרעמחון עלי: * אם אחון תעלות
 לארעא דקיימית במימרי לאשראח יתכון בה אלהיכם כלב בן יפנה ויהושע בן נון: * וטפלכם דאמרתם לבוא יהי ואעיל יתחון וידעון ית
 ארעא דקצחתון בה: * ובנייכם יהון מאחרין במדברא ארבעין שנים ויקבלון ית חוביכם
 עד דיסופן פגריכם במדברא: * במנין יומיא דארעא ארבעין יומיא וימא לשחא יומא לשחא תקבלון ית חוביכם ארבעין שנים
 וידעון ית דאחרעמחון עלי: * אנה יי גזרית במימרי אם לא דא אעביד לכל כנשתא בישחא דא דאומנו עלי במדברא דהין יסופן
 ותפון ימותון: * וגבריא די שלח משה לאלל לארעא ותבו וארעיו עלותי ית כל כנישתא לאפקא שום ביש על ארעא: * ומתו
 גבריא דאפיקו שום ביש על ארעא כמותנא קדם יי: * ויהושע בן נון וכלב בן יפנה אתקיימו מן גבריא האינון דאזלו לאלל לארעא
 ארעא: * ומליל משה ית פתגמא דאילין עם כל בני ישראל ואתאבלו עמא לחדא: * ואקדמו בצפרא וסליקו לריש טורא
 למימר הא אנחנו וסלקין לאחרא דאמר יי ארי חבנא: * ואמר משה למה רגז אתם עברין על גזירת מימרא דיי והוא לא תצלה:
 לא תסקון ארי לית שכינתא דיי בנייכם ולא תתברון קדם בעלי דבכיכם: * ארי עמלקא והכנענא תפון קרמיכם ותפון
 בחרבא ארי על בן תבתון מבתר פלחנא דיי ולא יהי מימרא דיי בסעדיכם: * וארשעו למיסק לריש טורא וארון קמא דיי ומשה
 לא עדו מן משירתא:

* In deserto hoc cadent cadauera vestra. & om-
nis visitatio vestra, & numerati vestri à viginti
annis & suprâ, quotquot murmurauerunt contra
me.

* Si vos introibitis in terram in quam ex-
tendi manum meam, vt habitare facerem vos in ea.
sed Chaleb filius Jephone, & Jesus filius Naue,

* Et pueri, quos dixistis in rapinam futuros, in-
ducam eos in terram qua vos recessistis ab ea.

* Et cadauera vestra cadent in deserto hoc.

* At filij vestri erunt vagi in deserto quadra-
ginta annis. & portabunt fornicationem vestram,
vsquequo consumentur cadauera vestra in deserto,

* Juxta numerum dierum quibus considerastis
terram quadraginta diebus, diem pro anno accipie-
tis peccata vestra quadraginta annis; & cognosce-
tis furorem iræ meæ.

* Ego Dominus locutus sum: profecto sic faciam
congregationi prauæ huic quæ insurrexit cōtra me.
in deserto hoc consumentur, & ibi morientur.

* Et homines quos misit Moyses ad consideran-
dum terram, & postquam venerunt murmuraue-
runt contra eam apud congregationem, vt profer-
rent verba pessima de terra:

* Et mortui sunt homines qui dixerunt aduer-
sus terram mala in plaga coram Domino.

* Et Jesus filius Naue & Chaleb filius Jephone
vixerunt de hominibus illis qui iuerunt ad confi-
derandum terram.

* Et locutus est Moyses verba hæc ad omnes fi-
lios Israel: & luxit populus valdè.

* Et surgentes manè, ascenderunt in verti-
cem montis, dicentes: Ecce nos ascendemus in lo-
cum quem dixit Dominus, quia peccauimus.

* Et dixit Moyses: Quare vos transgredi-
mini verbum Domini? Non prospera erunt vo-
bis.

* Ne ascendatis. non enim est Domi-
nus vobiscum: & cadetis ante faciem inimicorum
vestrorum:

* Quia Amalech & Chananeus ibi ante vos;
& cadetis gladio, cuius causa auersi estis non obe-
dientes Domino, & non erit Dominus in vobis.

* Et vim facientes ascenderunt super verticem
montis. at arca testamenti Domini & Moyses non
moti sunt de castris.

29 * ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ πεσεῖται τὰ κώλα ὑμῶν. καὶ πᾶς ἡ
ἐπισκοπὴ ὑμῶν καὶ ὁ καταμετρημένος ὑμῶν ἀπὸ εἰκοσάε-
30 τος καὶ ἐπὶ δώδεκα ἐγὼ γίνωσκω ἐπ' ἐμοί. * εἰ ὑμεῖς εἰσε-
λθούσεσθε εἰς τὴν γῆν ἐφ' ἣν ἐξέτεινα τὴν χεῖρά μου καὶ καταση-
νώσω ὑμᾶς ἐπ' αὐτῆς. ἀλλ' ἡ χαλὲβ υἱὸς ἰεφονὴ καὶ ἰησοῦς ὁ
31 υἱὸς ναυή, καὶ τὰ παῖδιά, ἀεῖπατε εἰς διαρπαγὴν ἐσεσθε,
εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἢ ὑμεῖς ἀπέστητε ἀπ' αὐτῆς.

32 * καὶ τὰ κώλα ὑμῶν πεσεῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ.

33 * ὁ δὲ υἱὸς ὑμῶν ἐξ ὧν νεμόμενοι ἐν τῇ ἐρήμῳ τρισαράκον-
τα ἔτη. καὶ ἀνέβησαν τὴν πορνείαν ὑμῶν, ἕως δὴ ἀναλωθῇ τὰ
34 κώλα ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν,
ὅσας κατασκεύασθε τὴν γῆν τρισαράκοντα ἡμέρας, ἡμέραν
τοῦ ἐνιαυτοῦ λήψετε τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν τρισαράκοντα ἔ-
τη. καὶ γνώσεσθε τὸν θυμὸν τῆς ὀργῆς μου.

35 * ἐγὼ κύριος ἐλάλησα. ἡμῶν οὕτως ποιήσω ἢ συναλω-
γῇ τῇ πονηρᾷ ταύτῃ, τῇ ἐπισυνεσπυρμένη ἐπ' ἐμέ. ἐν τῇ ἐρήμῳ
ταύτῃ ἐξαναλωθῇ, καὶ ἐκεῖ ἀποθάνουσι.

36 * καὶ ὁ ἀνὴρ ὅσους ἀπέσειλε μουσῆς κατασκεύασθε
τὴν γῆν, καὶ ὡς ἀχρηστὸν διεγόνυσθαι κατ' αὐτῆς, ὡς
τὴν συναγωγὴν, ἐξενέγκαι ῥήματα πονηρὰ πρὸς τῆς γῆς.

37 * καὶ ἀπέθανον ὁ ἀνὴρ ὅσους ἀπέσειλε μουσῆς καὶ τῆς γῆς
πονηρὰ ἐν τῇ πληγῇ ἐναντι κυρίου.

38 * καὶ ἰησοῦς υἱὸς ναυή, καὶ χαλὲβ υἱὸς ἰεφονὴ ἐξῆλθον ἀπὸ
τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τῶν πεπορνυμένων κατασκεύασθαι τὴν
39 γῆν. καὶ ἐλάλησε μουσῆς τὰ ῥήματα ταῦτα πρὸς πάν-
τας υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐπέστησεν ὁ λαὸς ῥόδον.

40 * καὶ ὁ ἐξήρσαντες ὅπως ἀνέβησαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄ-
ρους, λέγοντες, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀναβησόμεθα εἰς τὸν ὄρειον, ὃν εἶ-
πε κύριος, ὅτι ἡμαρτομεν.

41 * καὶ εἶπε μουσῆς, ἵνα τί ὑμεῖς ὡς ἀβάνετε τὸ ῥήμα κυ-
ρίου; ὅτι οὐδὲ ἐσσι ὑμῖν.

42 * μὴ ἀναβάνετε, οὐ γὰρ ἐστὶ κύριος μεθ' ὑμῶν. ὁ πεσεῖ-
δε πρὸς τὸ πρὸς ὅπου ἐχθρῶν ὑμῶν.

43 * ὅτι ἀμαλὴ καὶ ὁ χαναναῖς ἐκεῖ ἐμπεσόντες ὑμῶν, καὶ
πεσεῖδε μαχαίρᾳ, οὗ εἵνεκεν ἀπεστέφθητε ἀπειθοῦντες κυ-
ρίῳ, καὶ ὅτι ἐσσι κύριος ἐν ὑμῖν.

44 * ὁ διαβιασάμενος ἀνέβησαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους.
ἡ δὲ κίβωτος τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ μουσῆς ὅτι ἐκινήθησαν
ἐν τῇ παρεμβολῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 In solitudine hac cadent cadauera vestra, & omnes qui numerati sunt ex vobis, iuxta omnem numerationem vestram à viginti annis & suprâ, quia murmurastis contra me.

30 Si vos intrabitis in terram pro qua iuravi in verbo meo, vt habitare facerem vos in ea; præter Caleb filium Iephone, & Iosue filium Nun.

31 Paruulos autem vestros de quibus dixistis quod essent in prædam, introducā, & cognoscent terram quæ displicuit vobis.

32 Cadauera autem vestra cadent in deserto hoc: 33 Et filij vestri morabuntur in solitudi-
ne quadraginta annis, & suscipient iniquitates vestras, donec consumantur cadauera vestra in deserto.

34 Iuxta numerum dierum quibus explorastis terram quadraginta diebus, dies pro anno, dies pro anno supputabitur: & recipietis iniquitates vestras quadraginta annis, & scietis quod murmurastis contra me.

35 Ego Dominus decreui in verbo meo, si non hoc faciam omni congregationi pessimæ, quia conuenerunt contra me: in solitudine hac consumentur, & ibi morientur.

36 Viri autem quos misit Moyses ad explorandam terram, reuersi sunt, & fecerunt murmurare contra eum omnem congregationem, vt detraherent terræ.

37 Et mortui sunt viri qui detraxerunt terræ peste coram Domino.

38 Iosue autem filius Nun & Caleb filius Iephone vixerunt ex viris qui abierunt ad explorandam terram.

39 Locutusque est Moyses verba hæc cum omnibus filiis Israel: & luxit populus valdè.

40 Surrexeruntque manè, & ascenderunt ad verticem montis, dicentes: Ecce nos ascendimus ad locum, de quo dixit Dominus; quia peccauimus.

41 Dixitque Moyses: Quare vos transgredimini decretum verbi Domini? & hoc non proderit.

42 Non ascendatis, quia non est maiestas Domini inter vos: ne conteramini coram inimicis vestris.

43 Amalechites autem & Chananeus ibi sunt ante vos, & corruetis gladio, eo quod reuersi estis à cultu Domini: & non erit verbum Domini in adiutorium vestrum.

44 Et impiè egerunt vt ascenderent in verticem montis. arca autem pacti Domini & Moyses non recesserunt de medio castrorum.

וירד העמלקי והכנעני הישב בחר ההוא ויבוס
ויכתום עד חרמרה :

טו .

וידבר יהוה אל משה לאמר :
דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו
אל ארץ מושבותיכם אשר אני נתן לכם :
ועשיתם אשר ליהוה עלה זבוח לפלג
נדר זבוח בנדבה או במעריבם לעשור ריח ניחח
ליהוה מן הבקר זבוח מן הצאן : והקריב
המקריב קרבנו ליהוה מנחה סלת עשור בלול
ברבעירת ההין שמן : ויין לנסך רביעית
ההין תעשה על העלה או לזבוח לכבש האחד :
או לאיל תעשה מנחה סלת שני עשרנים בלולה
בשמן שלשית ההין : ויין לנסך שלשית
ההין תקריב ריח ניחח ליהוה : וכי תעשה בן
בקר עלה או זבוח לפלג נדר או שלמים ליהוה :
והקריב על בן הבקר מנחה סלת שלשה
עשרנים בלול בשמן חצי ההין : ויין תקריב
לנסך חצי ההין אשר ריח ניחח ליהוה :
בבקר יעשה לשור האחד או לאיל האחד או
לשור בכבשים או בעזים : במספר אשר
תעשו בבקר תעשו לאחד במספרם : כל
האזרח יעשה ככה את אלה להקריב אשר ריח
ניחח ליהוה : וכי יגור אתכם גר או אשר
בתוככם לדרתיכם ועשה אשר ריח ניחח ליהוה
כאשר תעשו בן יעשה : הקהל חקה אחת לכם
ולגר הגר חקור עולם לדרתיכם ככם כגר יהיה
לפני יהוה : תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם
ולגר הגר אתכם :

45 * Descenditque Amalechites & Chana-
naeus qui habitabat in monte ; & percutiens
eos atque concidens, persecutus est eos usque
Horma.

CAP. XV.

1 **L**ocutus est Dominus ad Moyfen , di-
cens :
2 * Loquere ad filios Israel , & dices ad eos :
Cum ingressi fueritis terram habitationis ve-
stræ, quam ego dabo vobis :
3 * Et feceritis oblationem Domino in ho-
locaustum aut victimam pacificam, vota sol-
uentes vel spontè offerentes munera, aut in
solennitatibus vestris adolentes odorem sua-
uitatis Domino, de bobus siue de ouibus
4 * Offeret quicunque immolauerit victi-
mam sacrificium similæ decimam partem e-
phi conspersam oleo, quod mensuram habe-
bit quartam partem hin :
5 * Et vinum ad liba fundenda eiusdè men-
suræ dabit in holocaustum siue in victimam :
per agnos singulos,
6 * Et arietes erit sacrificium similæ duarum
B decimarum quæ conspersa sit oleo tertie par-
tis hin :
7 * Et vinum ad libamentum tertie partis
eiusdem mensuræ offeret in odorem suauita-
tis Domino.
8 * Quando verò de bobus feceris holocau-
stum, aut hostiam vt impleas votum vel paci-
ficas victimas,
9 * Dabis per singulos boues similæ tres de-
cimas conspersæ oleo quod habeat medium
mensuræ hin :
10 * Et vinum ad liba fundenda eiusdem men-
suræ in oblationem suauissimi odoris Do-
mino.
11 * Sic facies per singulos boues, & arietes,
12 & agnos & hædos.
13 * Tam indigenæ quàm peregrini eodem
14 ritu offerent sacrificia.
15 * Vnum præceptum erit atque iudicium
16 tam vobis quàm aduenis terræ.

תרגום אונקלוס

45 ויחחר עמלקא וכןענא ויחייב כטורא יהוא ומחונן ויטרונן עד חרמרה :

טו

1 ומליל יי עם משה למימר :
2 מליל עם בני ישראל ותימר להון ארי תעלון לארע מתכניכון דאנא ויחייב לכון :
3 ותעבדון קרבנא קדם יי עלתא או נכסת קדשיא לפרשא נדרא או בנדבתא או במועדיכון למעבד לאתקבלא ברעוא קדם יי מן חורי או מן ענא :
4 ויקריב דמקריב קרבניה קדם יהוה מנחתא סלתא עשורנא דפיל ברבעירת הינא משחא : וחמרא לנסכא רבעורת הינא תעבד על עלתא
או לנסכא קדשיא לאמרא חר : או לדכרא תעבד מנחתא סלתא חרין עשורנא דפילא במשח חלתות הינא : וחמרא לנסכא
חלתות הינא תקריב לאתקבלא ברעוא קדם יי : וארי תעבד בר חורי עלתא או נכסת קדשיא לפרשא נדרא או נכסת קדשיא קדם
יי : ויקריב על בר חורי מנחתא סלתא חלתא עשורנא דפיל במשח פלגות הינא : וחמרא תקריב לנסכא פלגות הינא קרבן
דמתקבל ברעוא קדם יי : כרין ותעבד לתורא חר או לדכרא חר או לאמר באמריא או בעזיא : כמנינא ותעבדון כרין ותעבדון
לחד כמניניהון : כל יציבא יעבד כרין וית אילין לקרבא קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי : וארי ותגזיר עמכון גיורא או דכיניכון
לדריכון ויעבד קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי כמא דתעבדון כן יעבד : קתלא קיימא חר לכון ולגיורא דיתגזירון קיים עלם לדריכון כותכון
כגיורא וית קדם יי : אורייתא חרא ודינא חר וית לכון ולגיורא דיתגזירון עמכון :

* Et descendit Amalech & Chananeus habitans in monte illo, & fugauerunt eos, & percusserunt eos usque ad Herma.

CAP. XV.

ET dixit Dominus ad Moysen, dicens:

* Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Quando intraveritis in terram habitationis vestrae, quam ego do vobis.

* Et facietis oblationes Domino, aut holocaustum, aut sacrificium ad magnificandum votum, aut voluntarium, aut in festiuitatibus vestris ut faciatis odorem suauitatis Domino, si quidem de bobus aut de ouibus:

* Et offeret offerens donum suum Domino, sacrificium simile decimam partem ephi confecta in oleo in quarta hin:

* Et vinum in libationem quartam partem hin facietis in holocaustum aut in sacrificium agno vni,

* Et arietem, quando feceritis eum in oblationem aut in sacrificium, facies sacrificium simile duas decimas confecta in oleo tertiam hin:

* Et vinum in libamen tertiam hin offeretis in odorem suauitatis Domino.

* Si autem de bobus feceritis in holocaustum, aut in sacrificium ad magnificandum votum in salutare Domino:

* Et offeret super vitulum in sacrificium simile tres decimas confecta in oleo dimidium hin:

* Et vinum in libamen dimidium hin. oblatio odorem suauitatis Domino:

* Sic facies vitulo vni, aut arietem vni, aut agno vni, ex ouibus aut ex capris.

* Iuxta numerum eorum quæ feceritis, sic facietis vni, iuxta numerum eorum.

* Omnis indigena faciet sic, tales offerat oblationes in odorem suauitatis Domino.

* Si verò aduena in vobis fuerit in terra vestra, aut quicumque fuerit inter vos in generationibus vestris, & faciet oblationem odorem suauitatis Domino, quemadmodum facitis vos, sic faciet

* congregatio Domino. Lex vna erit vobis & aduenis appositis inter vos, lex sempiterna in generationes vestras. ut vos & aduena erit coram Domino.

* Lex vna erit & iustificatio vna erit vobis & aduena appposito inter vos.

* καὶ κατέβη ἀμαλὴ καὶ ὁ χαναναῖς ὁ ἐγκαθήμενος ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ, καὶ ἐπέσαντο αὐτοὺς, καὶ κατέκοψαν αὐτοὺς ἕως ἑρμά.

ΙΕ.

* Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσέω, λέγων·

* λαλήθῃ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ εἰπὲς πρὸς αὐτούς, ὅταν εἰσέλθῃτε εἰς τὴν γῆν τὴν κατεκλήσεως ὑμῶν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν.

* καὶ ποιήσετε καρπώματα κυρίου, ἢ ὀλοκαύτωμα, ἢ θυσίαν μεγαλυνάου θυγῆν, ἢ καθεκούσιον, ἢ ἐν ταῖς ἐορταῖς ὑμῶν ποιῆσαι ὁσμὴν δωδίας κυρίου, εἰ μὴ ἀπὸ τῶν βοῶν ἢ ἀπὸ τῶν

προβάτων. * καὶ προσθήσει ὁ προσφέρων τὸ δώρον αὐτοῦ κυρίῳ, θυσίαν ἑμιδάλεως τὸ δέκατον τοῦ οἴφι θύαπεποιη-

μῆνης ἐν ἐλαίῳ ἐν τεταρτῷ τοῦ ἴν. * καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ τέταρτον τοῦ ἴν ποιήσετε ἅπλῃ τῆς ὀλοκαυτώσεως ἢ ἅπλῃ τῆς θυσίας τὰ ἀμνά τῷ ἐνί·

* καὶ τὰ κριά, ὅταν ποιῇτε αὐτὴν εἰς ὀλοκαρπώμα ἢ εἰς θυσίαν, ποιήσεις θυσίαν ἑμιδάλεως δύο δέκατα ἀναπεποιη-

μῆνης ἐν ἐλαίῳ τὸ τρίτον τοῦ ἴν.

* καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ τρίτον τοῦ ἴν προσθήσετε εἰς ὁσμὴν δωδίας κυρίου.

* ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν βοῶν ποιῇτε εἰς ὀλοκαύτωμα, ἢ εἰς θυσίαν μεγαλυνάου θυγῆν εἰς ζωτήριο κυρίου.

* καὶ προσθήσει ἅπλῃ τοῦ μόχου εἰς θυσίαν ἑμιδάλεως τρία δέκατα θύαπεποιημῆνης ἐν ἐλαίῳ ἡμῖς τοῦ ἴν.

* καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ ἡμῖς τοῦ ἴν. καρπώμα ὁσμὴν δωδίας κυρίου.

* οὕτως ποιήσεις τὰ μόχω τὰ ἐνί, ἢ τὰ κριά τὰ ἐνί, ἢ τὰ ἀμνά τὰ ἐνί, ἐκ τῶν προβάτων ἢ ἐκ τῶν αἰγῶν.

* καὶ τὸν δριθμὸν ὧν αὐτὸν ποιήσῃτε, οὕτως ποιήσεις τὰ ἐνί, καὶ τὸν δριθμὸν αὐτῶν.

* πᾶς ὁ αὐτόχθων ποιήσει οὕτως, τοιαῦτα προσενέγκαι καρπώματα εἰς ὁσμὴν δωδίας κυρίου.

* ἐὰν δὲ προσήλυτος ἐν ὑμῖν προσήλῃ ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, ἢ ὅς ἐστι γῆ ἐν ὑμῖν ἐν ταῖς γῆραις ὑμῶν, καὶ ποιήσει καρπώμα ὁσμὴν δωδίας κυρίου, ὃν τρόπον ποιεῖτε ὑμεῖς, οὕτως ποιήσει

* ἡ συναγωγὴ κυρίου. νόμος εἰς ἔσχα ὑμῖν καὶ τῆς προσήλυτοις τῆς προσκευμῆνης ἐν ὑμῖν. νόμος αἰώνιος εἰς γῆρας ὑμῶν. ὥς ὑμεῖς καὶ ὁ προσήλυτος εἰς αἶαντι κυρίου.

* νόμος εἰς ἔσχα καὶ δικαίωμα ἐν ἔσχα ὑμῖν καὶ τῷ προσήλυτῳ τῷ προσκευμῆνι ἐν ὑμῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¶ Descenditque Amalechites & Chananeus qui habitabat in monte illo, & percusserunt eos, & persecuti sunt eos usque Horma.

CAP. XV.

LOCutusque est Dominus cum Moyse, dicens: * Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos: Cum ingressi fueritis in terram habitationis vestrae, quam ego dabo vobis;

¶ Et feceritis oblationem coram Domino holocaustum aut hostiam sanctificatam pro solutione voti aut sponte aut quod fit in solennitatibus vestris, ut suscipiatur cum beneplacito coram Domino de bobus aut de ouibus: * Offeret qui obtulerit oblationem suam coram Domino pro munere decimam similem confecta quarta parte hin olei:

¶ Et vinum pro libamento quartam partem hin offerent in holocaustum aut victimam sanctificationum, per agnos singulos, * aut per singulos arietes facies munus, duas decimas similem confecta tertia parte hin olei:

¶ Et vinum pro libamento tertiam partem hin offeres, ut suscipiatur cum beneplacito coram Domino. * Et quando feceris vitulum in holocaustum aut in hostiam sanctificatam pro solutione voti aut victimam sanctificationum coram Domino, * Offeret super vitulum munus, tres decimas similem confecta oleo dimidia pars hin:

¶ Et vinum offeres pro libamento dimidiam partem hin, oblatio est quæ suscipitur voluntarie coram Domino. * Sic facies per singulos boues, & per singulos arietes, & per singulos agnos, in agnis aut in capris.

¶ Iuxta numerum quem facietis, sic facietis unicuique iuxta numerum eorum. * Sic faciet omnis indigena quando obtulerit ex his oblationem quæ suscipitur voluntarie coram Domino.

¶ Et quando peregrinatus fuerit apud vos peregrinus, aut qui fuerit inter vos per generationes vestras, & fecerit oblationem quæ suscipitur voluntarie coram Domino: sicut feceritis, ita faciet.

¶ Vna congregatio & vnus ritus erit vobis & peregrinis qui peregrinantur, statuto sempiterno in generationibus vestris: sicut vos, ita erit peregrinus coram Domino.

¶ Lex vna & iudicium vnum erit vobis & aduenis qui peregrinantur apud vos.

17 * וידבר יהוה אל משה לאמר :
 18 * דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם בבואכם
 אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה :
 19 * והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה
 20 * ליהוה : ראשית ערסתכם חלה תרימו
 תרומה בתרומת גרן בן תרימו אתה :
 21 * מראשית ערסתיכם תתנו ליהוה תרומה
 22 * לדתיתכם : וכי תשגו ולא תעשו את
 כל המצוות האלה אשר דבר יהוה אל משה :
 23 * את כל אשר צוה יהוה אליכם ביד משה מן
 היום אשר צוה יהוה והלאה לדתיתכם :
 24 * והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו
 כל העדה פר בן בקר אחד לעלה לריח ניחח
 ליהוה ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר עזים אחד
 25 * לחטאת : וכפר הכהן על כל עדת בני
 ישראל ונסלח להם כי שגגה הוא והם הביאו
 את קרבנם אשר ליהוה וחטאתם לפני יהוה על-
 26 * שגגתם : ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר
 הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה :
 27 * ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה
 28 * עזבת שנתה לחטאת : וכפר הכהן על-
 הנפש השגגה בחטאה בשגגה לפני יהוה לכפר
 29 * עליו ונסלח לו : האזרח בבני ישראל ולגר הגר
 בתוכם תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה :
 30 * והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן-
 הגר את יהוה הוא מגדף ונכרתה הנפש ההוא
 31 * מקרב עמה : כי דבר יהוה בזה וארץ מצותו
 32 * הפך הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה :
 * ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש
 עצים ביום השבת :

17 * Locutusque est Dominus ad Moysen, di-
 cens:
 18 * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Cum
 veneritis in terram quam dabo vobis,
 19 * Et comederitis de panibus regionis illius,
 C separabitis
 20 * primitias Domino de cibis vestris. Sicut
 de areis primitias separabitis:
 21 * ita & de pulmentis dabitur primitiua Do-
 mino.
 22 * Quod si per ignorantiam præterieritis
 quicquam horum quæ locutus est Dominus
 23 ad Moysen; * Et mandavit per eum ad
 vos, à die qua cœpit iubere & ultra.
 24 * Oblitaque fuerit facere multitudo, offe-
 ret vitulum de armento holocaustum in odo-
 rem suavisimum Domino. & sacrificium e-
 ius ac liba, vt ceremoniæ postulant, hircum-
 que pro peccato.
 25 * Et rogabit sacerdos pro omni multitu-
 dine filiorum Israel, & dimittetur eis, quoniã
 non sponte peccauerunt. Nihilominus offe-
 rentes incensum Domino pro se & pro pec-
 cato atque errore suo:
 26 * Et dimittetur vniuersæ plebi filiorum
 Israel & aduenis qui peregrinantur inter eos,
 quoniam culpa est omnis populi per ignoran-
 tiam.
 27 * Quod si anima vna nesciens peccauerit,
 offeret capram anniculam pro peccato suo:
 28 * Et deprecabitur pro ea sacerdos, quod in-
 scia peccauerit coram Domino, impetrabitq;
 ei veniam, & dimittetur illi.
 29 * Tam indigenis quàm aduenis, vna lex e-
 rit omnium qui peccauerint ignorantes.
 30 * Anima verò quæ per superbiam aliquid
 commiserit, siue ciuis sit ille, siue peregrinus,
 quoniam aduersus Dominum rebellis fuit, pe-
 31 ribit de populo suo. * Verbum enim Do-
 mini contempsit, & præceptum illius fecit ir-
 ritum: idcirco delebitur, & portabit iniqui-
 32 tatem suam. * Factum est autem cum es-
 sent filij Israel in solitudine, & inuenissent ho-
 minem colligentem ligna in die sabbati,

תרגום אונקלוס

17 ומליל וייעם משה למימר :
 18 מליל עם בני ישראל ותימר להון במיעלכון לארעא דאנא מעיל יתכון לחמן :
 19 ויהי
 20 ריש אצותכון חלחא תפרשון אפרשותא כמא דמפרשין מן אדרא בן תפרשון
 21 מריש אצותכון תחנן קדם וי אפרשותא לדריכון :
 22 וארי תשתלון ולא תעבדון ית כל פיקודיא האלן דמליל וייעם משה :
 23 ית כל דפקד יהוה יתכון בידא דמשה מן יומא דפקיד וי ולהלא לדריכון :
 24 ויהי אם מעיני כנשתא אחעבדת לשלון ועבדון כל
 25 כנשתא תור בר חורי חר לעלחא לאתקבלא ברעוא קדם וי ומנחתיה ונסכיה כדחזי וצפיר בר עיני חר לחטאתא :
 26 כחנא על כל כנשתא דבני ישראל וישחבק להון ארי שלוחא חוא ואינן איתני ית קרבנחון קרבנא קדם וי וחובתהון קדם וי על שלוחתהון :
 27 ואם אינש חר וחוב בשלון :
 28 ויכפר כחנא על אינשא דאשתלי במחביה בשלון קדם וי לכפרא עלוהי וישחביק
 29 ויקרב עינא ברת שחא לחטאתא :
 30 ויצובה בבני ישראל ולגזירא דיתגזירון ביניהון אורייתא חרא תחי לכון לרעבד בשלון :
 31 ואנש ויעביר בריש גלי מן יציביא ומן גזירא קדם וי הוא מרגזי וישחצי אנשא תהווא מגז עמיה :
 32 וארי על פחגמא דיהוה בסר וירת פקודוהי אשני אשתצארי וישחצי אנשא תהווא חוביה ביה :
 33 והיו בני ישראל במדברא ואשכחו גבר בר מגבב אעין ביימא דשבתא :

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 17
 * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Cum in- 18
 traueritis vos in terram in quam ego inducam vos
 illuc: * Et erit quando comederitis vos de pa- 19
 nibus terræ, separabitis separationem segregationem
 Domino: * Primitias massæ vestræ panem, se- 20
 parationem separabitis ei: ut separationem ab area
 sic segregabitis illud * Primitias massarum 21
 vestrarum. & dabitur Domino segregationem in ge-
 nerationes vestras.

* Quando autem peccaueritis, & non feceritis 22
 omnia præcepta hæc, quæ locutus est Dominus ad
 Moysen:

* Sicut præcepit Dominus ad vos in manu Moy- 23
 si, à die qua præcepit Dominus ad vos & ultra in
 generationes vestras. & erit si ex oculis congrega-
 tionis fuerit inuitè.

* Et faciet omnis congregatio vitulum unum 24
 de bobus immaculatum in holocaustum in odorem
 suauitatis Domino: & sacrificium huius, & li-
 bamen eius iuxta præceptum eius, & hircum ex ca-
 pris unum pro peccato.

* Et propitiabit sacerdos pro omni congregatio- 25
 ne filiorum Israel, & dimittetur eis, quoniam in-
 uoluntarium est. et ipsi obtulerunt donum suum ob-
 lationem Domino pro peccato suo coram Domino
 pro inuoluntariis suis:

* Et dimittetur omni congregationi filiorum Is- 26
 rael, & adueniæ apposito ad vos, quoniam omni po-
 pulo inuoluntarium. * Si autem anima vna pec- 27
 cauerit inuoluntariè, adducet unam capram anni-
 culam pro peccato: * Et propitiabit sacerdos pro 28
 anima inuoluntaria, & peccante inuoluntariè coram
 Domino, propitiabit pro eo, & dimittetur ei.

* Indigenæ in filiis Israel & adueniæ apposito in 29
 ipsis, lex vna erit eis, qui fecerit inuoluntariè.

* Et anima quæ faciet in manu superbiæ ab indi- 30
 genis aut ab aduenis, Deum hic irritat; & disper-
 detur anima illa de populo suo:

* Quia verbum Domini contempsit, & man- 31
 data eius irrita fecit: deletionem delebitur anima il-
 la. peccatum eius in ipsa.

* Et erant filij Israel in deserto, & inuenerunt 32
 virum colligentem ligna die sabbati:

17 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσέω, λέγων·
 18 * λαλήθῃ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ἐν τῇ
 εἰσπορεύεσθαι ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάξω ὑμᾶς ἐκεῖ.
 19 * καὶ ἔσται ὅταν ἐσθῇτε ὑμεῖς ἀπὸ τῶν ἀρτῶν τῆς γῆς, ἀφαι-
 20 ρεῖτε ἀφαίρεμα ἀφ' ὧν ἕμα τὰ κυρίω· ἀπαρχὴν
 φρυγμάτων ὑμῶν ἀπ' ὧν, ἀφαίρεμα ἀφελεῖτε ἀπ' αὐτῶν. ὡς ἀ-
 21 φάρεμα ἀπὸ ἄλων, οὕτως ἀφελεῖτε αὐτὸ ἀπαρ-
 χὴν φρυγαμάτων ὑμῶν. καὶ δώσετε κυρίω ἀφαίρεμα εἰς τὰς
 22 ἡμέρας ὑμῶν. * ὅταν δὲ διαμαρτήτε ἐμὴ ποιήσητε πά-
 23 ρας τὰς ἐντολὰς ταύτας, αἷς ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσέω·
 24 * καθὰ συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν χειρὶ Μωυσέω,
 ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς καὶ ἐπέκλ-
 να εἰς τὰς ἡμέρας ὑμῶν. καὶ ἔσται ἐὰν ἐξ ὀφθαλμῶν τῆς συ-
 25 ναγωγῆς ἡγῆσθαι ἀκουσίως· καὶ ποιήσει πάντα ἢ συνα-
 γῇ μόρον εἴα ἐκ βοῶν ἀμωμον εἰς ὄλοκαύτωμα εἰς ὁσ-
 μίω δυνάμει κυρίω, καὶ θυσίῳ τούτου καὶ σπονδῶν αὐτῶν καὶ
 τὴν συντάξιν αὐτῶν, καὶ χίμαρον ἐξ αἵτων εἴα πρὸς ἀμαρτίας.
 26 * καὶ ἐξιλιάσεται ὁ ἱερεὺς πρὸς πάσης συναγωγῆς ὑμῶν
 Ἰσραὴλ, καὶ ἀφεθή(ε) αὐτοῖς, ὅτι ἀκούσιόν ἐστι. καὶ αὐτὶ ἡ-
 νεύσαντες τὸ δῶρον αὐτῶν κέρπωμα κυρίω πρὸς ἀμαρτίας αὐ-
 τῶν εἴαντι κυρίου πρὸς τῶν ἀκουσίων αὐτῶν.
 27 * ἐὰν δὲ ψυχὴ μία ἀμαρτήσῃ ἀκουσίως, προσάξει μίαν αἵ-
 λα ἐνιαυσίαν πρὸς ἀμαρτίας.
 28 * καὶ ἐξιλιάσεται ὁ ἱερεὺς πρὸς τῆς ψυχῆς τῆς ἀκουσια-
 σίας καὶ ἀμαρτίας ἀκουσίως ἐν δυνάμει κυρίου, ἐξιλιάσεται
 πρὸς αὐτῶν, καὶ ἀφεθή(ε) αὐτῶν.
 29 * τὰ ἐχθρῶν ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ, ἐὰν προσηλύτῳ τῷ προσκει-
 μένῳ ἐν αὐτοῖς νόμος εἴσται αὐτοῖς, ὅς αὐτὸς ποιήσῃ ἀκουσίως.
 30 * καὶ ψυχὴ ἥ τις ποιήσει ἐν χειρὶ ὑπερηφανείας ἀπὸ τῶν
 αὐτοχθόνων ἢ ἀπὸ τῶν προσηλύτων, τὸν θεὸν ἐδῶκε παροξύνει,
 καὶ ἐξολοθρευθή(ε) ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.
 31 * ὅτι ὅτι ῥῆμα κυρίου ἐφάνηκεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτῶν
 διεσκέδασεν, ἐκτείλει ἐκτελεσθή(ε) ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἢ ἀμαρ-
 τία αὐτῆς ἐν αὐτῇ.
 32 * ἐπὶ οὖν ὅτι υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ δύναντο συλ-
 λέγοντα ξύλα τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 18 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos: Cum ingressi fueritis in terram in quam
 ego induco vos: 19 Et comederitis de pane terræ, separabitis separationem coram Domino. 20 In primitias ciborum vestrorum
 separabitis placentiam: sicut separant separationem de area, sic separabitis eam. 21 De primitiis ciborum vestrorum dabitur separationem co-
 ram Domino in generationibus vestris: 22 Et quando ignoraueritis, & non feceritis omnia præcepta hæc quæ locutus est Dominus cum
 Moyse: 23 Omnia quæ mandauit Dominus ad vos per manum Moyfi, à die qua præcepit Dominus, & deinceps per generationes vestras.
 24 Eritque si ab oculis congregationis aliquid latuerit, & per ignorantiam factum fuerit, offeret omnis congregatio vitulum de bobus vnum in
 holocaustum, ut suscipiatur voluntariè coram Domino: & munus eius & libamentum eius sicut decet, & hircum de capris vnum pro peccato.
 25 Et propitiabit sacerdos pro omni congregatione filiorum Israel, & dimittetur eis: quia ignorantia est, & ipsi obtulerunt oblationem suam
 coram Domino, & sacrificium pro peccato suo coram Domino pro ignorantia sua. 26 Dimitteturque omni congregationi filiorum Israel,
 & aduenis qui peregrinantur inter eos, quia ignorantia est omnis populi. 27 Et si vir vnus peccauerit per ignorantiam, offeret capram an-
 niculam pro peccato: 28 Et propitiabit sacerdos pro homine qui ignorauerit, quando peccauerit per ignorantiam coram Domino, &
 dimittetur ei. 29 Lex vna erit indigenæ in filiis Israel & aduenis qui peregrinantur inter eos omni qui fecerit per ignoran-
 tiam. 30 Vir autem qui fecerit aliquid per superbiam de indigenis & peregrinis, Dominum ipse irritat, & peribit homo ille
 de medio populi sui: 31 Quia verbum Domini contempsit, & præcepta eius fecit irrita, consumatione consumabitur homo
 ille: iniquitas eius in eo erit. 32 Erantque filij Israel in solitudine, & inuenerunt virum colligentem ligna in dis-
 sabbati.

33 * וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמַּצִּיאִים אֹתוֹ מִקֶּשֶׁשׁ עֲצִים אֶל-
 34 מִשְׁרָה וְאֶל-אֶהֱרֹן וְאֶל כָּל-הָעֵדָה : * וַיִּגִּיחוּ אֹתוֹ
 בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָרַשׁ מֶה-יַּעֲשֶׂה לוֹ :
 35 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה מוֹרֵת יוֹמְרֵת הָאִישׁ רָגַם
 36 אֹתוֹ בְּאֲבָנִים כָּל-הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה : * וַיִּצִּיאוּ
 אֹתוֹ כָּל-הָעֵדָה אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים
 וַיָּמָוֶת כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה :
 37 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר : * דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי
 38 יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל-כְּנָפֵי
 בְּגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנּוּ עַל-צִיצִית הַכֶּנֶף פֶּתִיל תְּכֵלֶת :
 39 * וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת-כָּל-
 מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא-תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶּם
 וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם :
 40 * לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם
 41 קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם : * אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר
 הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהַיּוֹרֵת לָכֶם לֵאלֹהִים
 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם :

י

1 * וַיִּקַּח קָרַח בֶּן-יִצְחָר בֶּן-קָהָל בֶּן-
 לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאֹזָן בֶּן-פִּלֵּת בְּנֵי
 2 רְאוּבֵן : * וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֶנְשֵׁי מִבְּנֵי-
 יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאֵתִים נָשִׂאִי עֵדָה קָרְאִי מוֹעֵד
 3 אֲנָשֵׁי-שָׁם : * וַיִּקְהֲלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אֶהֱרֹן
 וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לָכֶם כִּי כָל-הָעֵדָה כָּלֵם קְדָשִׁים
 וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמִדּוֹעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל-קָהָל יְהוָה :
 4 * וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו : * וַיְדַבֵּר אֶל-קָרַח
 וְאֶל כָּל-עֵדָתוֹ לֵאמֹר בָּקֶר וַיֵּדַע יְהוָה אֶת-אֲשֶׁר-לוֹ
 וְאֶת-הַקְדוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֶת-אֲשֶׁר יִבְחָר בּוֹ
 6 יִקְרִיב אֵלָיו : * זֹאת עֲשׂוּ קָחוּ לָכֶם מַחְתֹּת קָרַח
 וְכָל-עֵדָתוֹ :

33 * Obtulerunt eum Moyfi & Aaron, & uni-
 uersæ multitudini.
 34 * Qui recluserunt eum in carcerem, nesciē-
 tes quid super eo facere deberent.
 35 * Dixitque Dominus ad Moyfen : Morte
 moriatur homo iste, obruat eum lapidibus om-
 nis turba extra castra.
 36 * Cumque eduxissent eum foras, obruerūt
 eum lapidibus, & mortuus est, sicut præcepe-
 rat Dominus.
 37 * Dixit quoque Dominus ad Moyfen:
 38 * Loquere filiis Israel, & dices ad eos, vt fa-
 ciant sibi fimbrias per angulos palliorum, po-
 nentes in eis vittas hyacinthinas.
 39 * Quas cum viderint, recordentur omnium
 mandatorum Dñi, nec sequantur cogitatio-
 nes suas, & oculos per res varias fornicantes:
 40 * Sed magis memores præceptorum Do-
 mini faciant ea, sintque sancti Deo suo.
 41 * Ego Dominus Deus vester, qui eduxivos
 de terra Ægypti, vt essem Deus vester.

CAP. XVI.

1 E Cce autem Chore filius Isuar filij Caath,
 A filij Leui, & Dathan atque Abiron filij E-
 liab: Hon quoque filius Pheleth de filiis Ru-
 ben:
 2 * Surrexerunt contra Moyfen, aliique fi-
 liorum Israel ducenti quinquaginta viri pro-
 cures synagogæ, & qui tempore concilij per
 nomina vocabantur.
 3 * Cumque stetissent aduersum Moyfen &
 Aaron, dixerunt: Sufficiat vobis quia omnis
 multitudo sanctorum est, & in ipsis est Domi-
 nus. Cur eleuamini super populum Domini?
 4 * Quod cum audisset Moyfes, cecidit pro-
 nus in faciem:
 5 * Locutusque ad Chore & ad omnem mul-
 titudinem: Manè, inquit, notum faciet Do-
 minus qui ad se pertineant, & sanctos appli-
 cabit sibi, & quos elegerit appropinquabunt
 ei.
 6 * Hoc igitur facite: Tollat vnusquisq; thu-
 ribula sua, tu, Chore, & omne concilium
 tuum.

תרגום אונקלוס

33 וַיִּקְרִיבוּ יְהוָה דֹּאשְׁכֹחוּ יְהוָה כִּד מַגְבֵּב אֵעִין לוֹת מִשְׁרָה וְלוֹת אֶהֱרֹן וְלוֹת כָּל כְּנַשְׁתָּא : 34 וְאַסְרוּ יְהוָה בְּבֵית מִטְרָא אֲרִי לֹא אִתְפָּרַשׁ
 35 וְאָמַר יְיָ לְמִשְׁרָה אֶתְקַטְל גְּבִירָא רְגוּמוּ יְהוָה בְּאֲבָנֵי כָל כְּנַשְׁתָּא לְמִשְׁרֵיתָא : 36 וְאַפִּיקוּ יְהוָה כָּל
 כְּנַשְׁתָּא לְמִשְׁרֵיתָא וְרָגְמוּ יְהוָה בְּאֲבָנֵי וּמִירַת כְּמָא דְּפִקִּיד יְיָ יְהוָה : 37 וְאָמַר יְיָ לְמִשְׁרָה לְמִימַר : 38 מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְחִימַר לְהוֹן וְיַעֲבֹדוּן לְהוֹן כְּרוּסְפָדִין עַל גְּדַפִּי כְּסוּתְהוֹן לְדִירֵיהוֹן וְיִתְנֹן עַל כְּרוּסְפָדִין דְּגִדְפָא חוּטָא דְּהַכְלָתָא : 39 וְיִהְיִי לְכוֹן לְכְרוּסְפָדִין וְחִתְּוֹן
 יְהוָה וְחִתְּכֹרֹן יִרַת כָּל פְּקוּדֵי דִירֵי וְיַעֲבֹדוּן יְהוָה וְלֹא תִסְעֹן בְּתַר תְּרִהוֹר לְכֹכּוֹן וּבְחֵר חִיּוֹ עֵינֵיכֹן דֹּאחֹן טַעַן בְּתִרֵיהוֹן : 40 בְּדִיל דְּחִתְּכֹרֹן
 41 אֲנָא יְיָ אֶלְהֵכֹן דֹּאפִיקִית יִתְכֹּן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמַהוּי לְכוֹן לֵאלֹהֵי אֲנָא יְיָ
 וְיַעֲבֹדוּן יִת כָּל פְּקוּדֵי וְיַחֲוֹן קְדִישִׁין קְדָם אֶלְהֵכֹן :
 י
 1 וְאַתְפְּלִיג קוֹרַח בֶּר יִצְחָר בֶּר קָהָל בֶּר לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאֹזָן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן : 2 וְקָמוּ לִפְנֵי
 מִשְׁרָה וּבְרִיָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵתָן וְחֲמִשִּׁין מְעַרְעֵי זֶמֶן אֲנָשִׁין דְּשָׂמָא : 3 וְאַתְכַּנְשׁוּ עַל מִשְׁרָה וְעַל אֶהֱרֹן וְאָמְרוּ לְהוֹן סְגִיא לְכוֹן
 אַחֲרֵי כָל כְּנַשְׁתָּא כְּהִלְהוֹן קְדִישִׁין וּבִינֵיהוֹן שְׂכִינְתָא דִירֵי וְיִתְנֹן אֶתְוֹן מִתְּרַבְּרִין עַל קָהָל דִירֵי : 4 וְשָׁמַע מִשְׁרָה וַיִּפֹּל עַל אֶפְרוֹי :
 5 וּמִלִּיל עִם קָרַח וְעִם כָּל כְּנַשְׁתָּה לְמִימַר בְּצִפְרָא וְיַחֲוֹדַע יְיָ יִרַת דְּכִשְׁר לִיה וְיִתְדַקְדִּישׁ וַיִּקְרַב לְקַדְמוֹתֵי וִירַת דִּיתְרַעֵי בֵּיתָא וַיִּקְרַב לְשִׁמּוּשֵׁיהֶן
 6 דֹּא עֲבִידוּ סְבוּ לְכוֹן מַחְתֵּין קָרַח וְכָל כְּנַשְׁתָּה :

* Et adduxerunt eum qui inuenerant eum colligentem ligna ad Moysen & Aaron, & ad omnem congregationem filiorum Israel:

* Et reposuerunt eum in carcerem: non enim decreuerunt quid facerent ei.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Morte moriatur homo; lapidabitur eum lapidibus omnis congregatio extra castra.

* Et eduxerunt eum omnis congregatio extra castra, & lapidauerunt eum, sicut præcepit Dominus Moysi.

* Et ait Dominus ad Moysen, dicens:

* Loquere filiis Israel, & dices ad eos, et faciant sibi fimbrias super alas vestium suarum in generationes suas. & imponetis super fimbrias alarum vittam hyacinthinam.

* Et erit vobis in fimbriis, & videbitis eas, & recordabimini omnium mandatorum Domini. & facietis ea, & non conuertemini post cogitationes vestras, et post oculos vestros, in quibus vos fornicamini post illos:

* Ut recordemini, & faciat omnia mandata mea, & eritis sancti Deo vestro.

* Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, ut essem vester Deus. ego Dominus Deus vester.

CAP. XVI.

Et locutus est Core filius Isaar filij Caath filij Leui, & Dathan & Abiron filij Eliab, & Hon filius Phalech filij Ruben: * Et insurrexerunt contra Moysen, & viri filiorum Israel quinquaginta & ducenti duces congregationis, senatores consilij, & viri nominati, * Insurrexerunt contra Moysen & Aaron: & dixerunt ad eos: Sufficiat vobis, quia omnis congregatio omnes sancti, et in eis Dominus: & quare insurgitis contra congregationem Domini?

* Et audiens Moyses, cecidit super faciem:

* Et locutus est ad Chore & ad omnem congregationem, dicens: Considerauit & cognouit Deus existentes suos, & sanctos adduxit ad se: & quos non elegit sibi, non adduxit ad se.

* Hoc facietis: Accipite vobis ipsis thuribula Chore & omnis congregatio eius.

33 * ὁ κατασπῆλαιον αὐτὸν οἱ ἀφ' ὧν αὐτὸν συλλέγοντα ἐξέλα-
34 πον ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καὶ πρὸς πᾶσαν συνάγωγην υἱῶν
35 ἰσραὴλ. * καὶ ἀπέθυσεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, οὐ γὰρ συνέ-
36 κριναν τί ποιήσουσιν αὐτὸν.

35 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, θανάτω θά-
36 νατόν τὸν ὁ ἄνθρωπος, λιθοβολήσετε αὐτὸν λίθοις πᾶσα ἡ συ-
37 ναγωγὴ ἔξω τῆς παρεμβολῆς. * ὁ δὲ ἐξήγαγον αὐτὸν πᾶ-
38 σα ἡ συναγωγὴ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐλιθοβολήθη ὁ αὐ-
39 τὸν, καὶ θάψαντες αὐτὸν τὸ μωυσῆς.

37 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων:

38 * λαλήθην τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, καὶ ποι-
39 ησάτωσαν ἑαυτοῖς κράσπεδα ἐπὶ ταῖς περυγίαις τῶν ἱματίων
αὐτῶν εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ ταῖς κράσπε-
40 δας τῶν περυγίων κλωσμά ἐκ κίρκινον. * καὶ ἔσται ὑμῖν
ἐν τοῖς κράσπεδοις, καὶ ὁφείδεσθε αὐτά, καὶ μνησθήσεσθε πασῶν
τῶν ἐντολῶν κυρίου. καὶ ποιήσετε αὐτάς, καὶ οὐ διασραφή-
41 σεσθε ὅπισθ' αὐτῶν διανοιῶν ὑμῶν, καὶ ὅπισθ' αὐτῶν ὁφθαλμῶν ὑ-
μῶν, ἐν οἷς ὑμεῖς ἐκπορνύετε ὅπισθ' αὐτῶν.

40 * ὅπως δὲ μνησθήτε ἐποιήσετε πάσας τὰς ἐντολάς μου.
καὶ ἔσεσθε ἅγιοι τῷ θεῷ ὑμῶν.

41 * ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύ-
πτου ἐναγὺς ὑμῶν θεός. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

15.

1 * Καὶ ἐλάλησε κορὲ υἱὸς ἰσαὰρ υἱὸς κααθ υἱὸς λευὶ, & δα-
θαν & ἀβειρών υἱοὶ ἐλιαβ, & ἀνδρὲς υἱὸς φαλὲκ υἱὸς ρουβὴν.

2 * καὶ ἀνέστησαν ἐναντίον μωυσῆ, καὶ ἀνδρες τῶν υἱῶν ἰσραὴλ
πεντήκοντα καὶ διακόσιοι, ἀρχεῖς συναγωγῆς σύκλητοι βου-
3 λῆς, καὶ ἀνδρες ὀνομαστοί, * συνεπέστησαν ἐπὶ μωυσῆν &
ἀαρὼν. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς, ἐχέτω ὑμῖν, ὅτι πᾶσα ἡ συνα-
4 γωγὴ πάντες ἅγιοι, καὶ ἐν αὐτοῖς κύριος, καὶ διατί κατενίστα-
5 δε ἐπὶ τὴν συναγωγὴν κυρίου;

4 * καὶ ἀκούσας μωυσῆς ἐπέστη πρὸς αὐτοὺς λέγων,

5 * καὶ ἐλάλησε πρὸς κορὲ καὶ πρὸς πᾶσαν συνάγωγαν, λέγων,
ἐπέσκεπται καὶ ἐγὼ ὁ θεὸς ὅτι ὅντας αὐτοὺς, καὶ ὅτι ἀ-
γίοι κατασπῆλαιον πρὸς ἑαυτὸν. καὶ οὐκ ὅτι ἐξελέξατο ἑαυ-
6 τῷ, οὐ κατασπῆλαιον πρὸς ἑαυτὸν.

6 * τοῦτο ποιήσετε, λάβετε ὑμῖν ἑαυτοῖς πυρεῖα κο-
ρὲ, καὶ πᾶσα ἡ συνάγωγὴ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Et adduxerunt eum qui inuenerant eum colligentem ligna, ad Moysen & Aaron, & ad omnem congregationem. 34 Et ligauerunt eum in carcere, quia non erat decretum quid fieret de eo. 35 Dixitque Dominus ad Moysen: Occisione occidatur vir ille: omnis congregatio lapident eum lapidibus extra castra. 36 Et eduxerunt eum omnis congregatio extra castra, & lapidauerunt eum lapidibus, & mortuus est, sicut præceperat Dominus Moysi.

37 Dixitque Dominus ad Moysen, dicens: 38 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos, ut faciant sibi fimbrias in angulis vestimentorum suorum per generationes suas: & ponent in fimbriis quæ sunt in angulis filum hyacinthinum.

39 Eruntque vobis fimbriæ, ut videatis eas, & recordemini omnium mandatorum Domini, & faciat ea. & non fornicemini post cogitationem cordis vestri, & post visionem oculorum vestrorum, post quæ vos erratis sequentes ea. 40 Ut recordemini & faciat omnia præcepta mea, & sitis sancti coram Deo vestro.

41 Ego dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, ut essem vobis in Deum, ego dominus Deus vester.

CAP. XVI.

Et diuisus est Chore filius Isaar filij Caath filij Leui, & Dathan & Abiran filij Eliab, & On filius Pheleth filij Ruben: * Et surrexerunt in conspectu Moysi, & viri ex filiis Israel ducenti & quinquaginta principes congregationis, qui in tempore concilij per nomina vocabantur.

3 Et congregati sunt aduersus Moysen & aduersus Aaron, & dixerunt eis: Sufficiat vobis quod vniuersi viri congregationis omnes sunt sancti, & inter eos habitat maiestas Domini: & cur vos eleuamini super ecclesiam Domini? * Et audiuit Moyses, & cecidit in faciem suam:

4 Locutusque est cum Chore & cum omni congregatione eius, dicens: Manet notum faciet Dominus quis est qui ad se pertineat, & qui sanctus sit ut accedat in conspectu eius, & quemcunque elegerit, applicabit ad ministerium suum. * Hoc facite: Tollite vobis thuribula Cho-
re & omnis congregatio eius:

7 * וַתָּנוּ בָהֶן אִשִּׁי וְשִׁימוּ עֲלֵיהֶן קִטְרֹת לִפְנֵי יְהוָה
מִחֹר וְהִירָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ
8 רַב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי: * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח
שָׁמְעוּ-נָא בְנֵי לֵוִי: * הֲמַעַט מִכֶּם כִּי-
9 הִבְדִּיל יְהוָה אֶת-יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַדְתִּי יִשְׂרָאֵל
לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן
יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדוּת לְשִׁרְתָּם:
10 * וַיִּקְרַב אֶתְךָ וְאֶת-כָּל-אַחֶיךָ בְּנֵי לֵוִי אִתְּךָ
וּבִקְשָׁתֶם גַּם כְּהֹנָה: * לָכֵן אֶתְּךָ וְכָל-
11 עֲדֹתְךָ הַנִּעֲדִים עַל-יְהוָה וְאַהֲרֹן מִה-הוּא כִּי
תֵּלֹנּוּ עָלָיו: * וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא לְדָתָן
וּלְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֹה:
12 * הֲמַעַט כִּי הֶעֱלִיתֵנוּ מֵאֶרֶץ זְבֹת חֶלֶב וּדְבַשׁ
לְהִמִּיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי-תִשְׁתַּרְרַר עָלֵינוּ גַם-הַשְׁתַּרְרָה:
13 * אָף לֹא אֵל-אֶרֶץ זְבֹת חֶלֶב וּדְבַשׁ הֵבִיאָתֵנוּ וְתִתֶּן
לָנוּ נַחֲלָת שָׂדֶה וְכָרִם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם
14 תִּנָּקֵר לֹא נַעֲלֶה: * וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל-
יְהוָה אֵל-תִּפֶּן אֶל-מִנְחָתָם לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם
15 נִשְׁאָתִי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת-אֶחָד מֵהֶם: * וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אֶל-קָרַח אֶתְּךָ וְכָל-עֲדֹתְךָ הֵיוּ לִפְנֵי יְהוָה אֶתְּךָ
וְהֵם וְאַהֲרֹן מִחֹר: * וַקְּחוּ אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וְנִתְּתֶם
16 עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחֶתְתּוֹ
חֲמִשִּׁים וּמֵאָתִים מִחֶתֶת וְאֶתְּךָ וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֶתְתּוֹ:
17 * וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיָּתֵנוּ עֲלֵיהֶם גִּישׁ וַיִּשְׁימוּ
עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וַיַּעֲמֵדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:
18 * וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח אֶת-כָּל-הָעֵדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וַיִּרְא כְבוֹד יְהוָה אֶל-כָּל-הָעֵדָה:
19 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן
לֵאמֹר: * הִבְדְּלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאַבְלַת
20 אֶתְכֶם כָּרְעֶה:

7 * Et hausto cras igne, ponite desuper thymia-
ma coram Domino: & quemcunque elegerit,
ipse erit sanctus. Multum erigimini filij Leui.
8 * Dixitque rursus ad Chore: Audite filij
9 Leui: * Num parum vobis est quod sepa-
B raut vos Deus Israel ab omni populo, & iun-
xit sibi vt feruiretis ei in cultu tabernaculi, &
staretis coram frequentia populi, & ministra-
10 retis ei? * Idcirco ad se fecit accedere te
& omnes fratres tuos filios Leui, vt vobis e-
11 tiam sacerdotium vendicetis: * Et omnis
globus tuus stet contra Dominum? Quid est
enim Aaron, vt murmuretis contra eum?
12 * Misit ergo Moyse vt vocaret Dathan &
Abiron filios Eliab. Qui responderunt: Non
13 venimus. * Nunquid parum est tibi
quod eduxisti nos de terra Ægypti, quæ lacte
& melle manabat, vt occideres in deserto, nisi
& dominatus fueris nostri?
14 * Reuera induxisti nos in terram quæ fluit
riuis lactis & mellis? & dedisti nobis posses-
siones agrorum & vinearum? An & oculos no-
C stros vis eruere? Non venimus.
15 * Iratusque Moyse valde, ait ad Domi-
num: Ne respicias sacrificia eorum. Tu scis
quod nec asellum quidem vnquam accepe-
rim ab eis, nec afflixerim quempiam eo-
rum.
16 * Dixitque ad Chore: Tu & omnis congre-
gatio tua state seorsum coram Domino, &
Aaron die craftino separatim.
17 * Tollite singuli thuribula vestra, & poni-
te super ea incensum, offerentes Domino du-
centa quinquaginta thuribula. Aaron quo-
queteneat thuribulum suum.
18 * Quod cum fecissent, stantibus Moyse &
Aaron,
19 * Et coaceruassent aduersum eos omnem
multitudinem ad ostium tabernaculi, appa-
ruit cunctis gloria Domini.
20 * Locutusque Dominus ad Moysem & Aa-
ron, ait:
21 * Separamini de medio congregationis hu-
ius, vt eos repente disperdam.

תרגום אונקלוס

7 * וְהִבּוּ בָהֶן אִשָּׁתָא וְשׁוּ עֲלֵיהוֹן קִטְרֹת בְּסִמִּין קָרַם וַיְהִי גִבְרָא דִּיתְרַעֵי וַיִּי הוּא דְקָדִישׁ סָגִי לְכוּן בְּנֵי לֵוִי: * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
לְקָרַח שָׁמְעוּ כֵּעֵן בְּנֵי לֵוִי: * הֲמַעַט לְכוּן אֲרִי אֲפָרִישׁ אֱלֹהֵא דִּישְׂרָאֵל יִתְכוּן מִכְּשִׁתָּא דִּישְׂרָאֵל לְקַרְבָּא וְיִתְכוּן לְקַדְמוּהִי לְמַפְלַח יִתְפַּלְחֵן
מִשְׁכְּנָא דִּי וְלִמְקָם קָרַם כְּנִשְׁתָּא לְשִׁמְשׁוּתָהוֹן: * וַיִּקְרַב יִתְד וַיִּתְּ כָּל אֶחָד בְּנֵי לֵוִי עֶמֶךְ וּבָעֵן אֶתְּכוֹן אֶף כְּהוֹנָתָא רַבְתָּא: *
אֵת וְכָל כְּנִשְׁתְּךָ דִּאֲדֻמְנָחוֹן עַל וַיִּי וְאַהֲרֹן מִה הוּא אֲרִי אֶתְרַעֲמָחוֹן עֲלוֹהִי: * וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְמַקְרִי לְדָתָן וּלְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא
נַעֲלִי: * הֲמַעַט אֲרִי אֶסְקָתָנָא מֵאֶרֶע עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ לְקַשְׁלוֹתָנָא בַּמִּדְבָּרָא אֲרִי אֶתְרַבְּרָתָא עֲלָנָא אֶף אֶתְרַבְּרָתָא: *
לֹא לְאֶרֶע עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ אֶעֱלָתָנָא וַיִּתְּכָתָ לָנָא אֶחְסִנְתָּ חֶקְלִין וְכָרְמִין הָעֵינִי גִבְרָא דִּישְׂרָאֵל וְהָאֲנֹן חֲשִׁלָּה לְעֹרָא לֹא נִסְקָ: * וַיִּתְּקִיף לְמֹשֶׁה
לְחֹדָא וַיֹּאמֶר קָרַם וַיִּי לֹא חֶקְלָא בְּרַעְוָא קָרְבְּנָהוֹן לֹא חֲסִרָא דְחַד מִנְהוֹן שְׁחָרִירָת וְלֹא אֲבָאִישִׁית לְחַד מִנְהוֹן: * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְקָרַח אֶתְּךָ וְכָל-
כְּנִשְׁתְּךָ הֵיוּ וּמִינִין קָרַם וַיִּי אֵת וְאַהֲרֹן מִחֹר: * וַסְּבוּ גִבְרַת מִחֲתִיתָה וְיִתְחַנְּנוּ עֲלֵיהוֹן קִטְרֹת בְּסִמִּין וְיִתְקַרְבוּן קָרַם וַיִּי גִבְרַת מִחֲתִיתָה
מֵאֲתָן וְחֲמִשִּׁין מִחֶתֶת וְאֶתְּךָ וְאַהֲרֹן גִּבְרַת מִחֲתִיתָה: * וְנִסְיָבוּ גִבְרַת מִחֲתִיתָה וַיִּתְּכוּ עֲלֵיהוֹן אִשְׁתָּא וְשׁוּיָאֵו עֲלֵיהוֹן קִטְרֹת בְּסִמִּין וְקָמוּ בְּתַרְע
מִשְׁכַּן וּמִנָּא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: * וַיִּכְבֵּשׁ עֲלֵיהוֹן קָרַח יֵת כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן וּמִנָּא וְאַהֲרֹן יִקְרָא דִּי לְכָל כְּנִשְׁתָּא:
20 * וַיִּמְלִיל וַיִּי עִם מֹשֶׁה וְעִם אֶהֱרֹן לְמִימָר:
21 * אֶתְפַּרְשׁוּ מִנּוּ כְּנִשְׁתָּא דְהָא וְאַשְׁצִי יִתְהוֹן כְּשִׁעְתָּא:

* *Separamini de medio congregationis huius, & consumam eos semel.*

λῶσω αὐτοῦ εἰσάπαξ.

garionis huius, vt dilperdam eos iubito.

* ויפלו על פניהם ויאמרו אל אלהי הרוחות
 לכל בשר האיש אחד יחטא ועל כל העדה
 תקצף : * וידבר יהוה אל משה
 לאמר : * דבר אל העדה לאמר העלו מסביב
 למשכן קרח דתן ואבירים : * ויקם משה וילך
 אל דתן ואבירים וילכו אחרי וקני ישראל :
 * וידבר אל העדה לאמר סורו נא מעל אהלי
 האנשים הרשעים האלה ואל תגעו בכל אשר
 להם פן תספו בכל חטאתם : * ויעלו מעל
 משכן קרח דתן ואבירים מסביב ודתן ואבירים
 יצאו נצבים פתח אהליהם ונשיהם ובניהם
 וטפם : * ויאמר משה בזאת תדעון כי יהוה
 שליחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא
 מלבי : * אם כמות כל האדם ימתן אלה ופקדת
 כל האדם יפקד עליהם לא יהוה שליחני :
 * ואם בריאה יברא יהוה ופצתה האדמה את פיה
 ובלעה אתם וארץ כל אשר להם וירדו חיים
 שאלה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את
 יהוה : * ויהי ככלתו לדבר את כל הדברים האלה
 ותבקע האדמה אשר תחתיהם : * ותפתח הארץ
 את פיה ותבלע אתם וארץ בתיהם וארץ כל האדם
 אשר לקרח וארץ כל הרכוש : * וירדו הם וכל
 אשר להם חיים שאלה ותבס עליהם הארץ
 ויאבדו מתוך הקהל : * וכל ישראל אשר סביבתי
 נסו לקלם כי אמרו פן תבלענו הארץ : * ואש
 יצאה מאת יהוה ותאכל את החמשים ומאתים איש
 מקריבי הקטורת : * וידבר יהוה אל משה
 לאמר : * אמר אל אלעזר בן אהרן הכהן וירם
 את המחלת מבין השרפה ואת האש ורחל לארץ
 כי קדשו :

22 * Qui ceciderunt proni in faciem, atque di-
 D xerunt: Fortissime Deus spirituum vniuersæ
 carnis, num vno peccante, contra omnes ira
 23 tua defœuiet? * Et ait Dominus ad Moysem:
 24 * Præcipe vniuerso populo, vt separetur à
 tabernaculis Chore, & Dathan & Abiron.
 25 * Surrexitque Moyfes, & abiit ad Dathan
 & Abiron. & sequentibus eum senioribus Is-
 26 rael, * dixit ad turbam: Recedite à taberna-
 culis impiorum, & nolite tangere quæ ad eos
 pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum.
 27 * Cumque recessissent à tentoriis eorum
 per circuitum, Dathan & Abiron egressi sta-
 bant in introitu papilionum suorum cum v-
 xoribus & liberis omni que frequentia.
 28 * Et ait Moyfes: In hoc scietis quod Do-
 minus miserit me, vt facerem vniuersa que cer-
 nitis, & non ex proprio ea corde protulerim.
 29 * Si consueta hominum morte interierint,
 & visitauerit eos plaga qua & cæteri visitari
 solent, non misit me Dominus.
 30 * Sin autem nouam rem fecerit Dominus;
 E & aperies terra os suum, deglutiat eos, & om-
 nia quæ ad illos pertinent, descenderintque
 viuentes in infernum; scietis quod blasphe-
 mauerint Dominum.
 31 * Confestim igitur vt cessauit loqui, diru-
 pta est terra sub pedibus eorum:
 32 * Et aperiens os suum deuorauit illos cum
 tabernaculis suis, & vniuersa substantia eorū.
 33 * Descenderuntque viui in infernum oper-
 ti humo, & perierunt de medio multitudinis.
 34 * At verò omnis Israel qui stabat per gyrum,
 fugit à clamore pereuntium, dicens: Ne forte
 & nos terra deglutiat.
 35 * Sed & ignis egressus à Domino interfecit
 ducentos quinquaginta viros qui offerebant
 incensum.
 36 * Locutusque est Dominus ad Moysem, di-
 cens:
 37 * Præcipe Eleazaro filio Aaron sacerdoti, vt
 tollat thuribula quæ iacent in incendio: &
 ignem huc illucque dispergat, quoniam san-
 ctificata sunt

תרגום אונקלוס

22 ויפלו על אפיהון ויאמרו אל אלהא רוחא לכל בשרא הנברא חר יחוב ועל כל כנישתא יהי רגזא :
 24 מליל עם כנישתא למימר אסתלקו מסחור סחור למשכנא דקרח דתן ואבירים :
 26 ומליל עם כנישתא למימר זורו כען מעילי משכני גבריא חביא האלין ולא תקרבון בכל דילהון דלמא תלקון בכל
 27 ואסתלקו מעלי משכנא דקרח דתן ואבירים מסחור סחור דתן ואבירים נפקו קיסין בחרע משכניהון ונשיהון ובניהון
 28 ואמר משה ברא תדעון ארי ויי שליחני למעבר ית כל עובדי האלין ארי לא מרעותי :
 30 ואם בריאה יברא ויי ותפתח ארעא ית פומהא ותבלע יהוה ויי
 32 ותחת ארעא ית פומהא ותבלע יהוה ויי ואש יצאה מאת יהוה ותאכל את החמשים ומאתים איש
 33 ויחתו ארץ ויחתו כד חיון לשאול ויחתו ארי ארגיו גבריא האנן קרם ויי
 34 וכל ישראל די בסחרניהון ערקו לקלהון ארי אמרו דלמא תבלע ארעא :
 35 ואשתא נפקת מקדם ויי ואכלת ית מאתן וחמשין גברא מקרבי קטרת בסמא :
 36 ומליל ויי עם משה למימר :
 37 אמר אלעזר בר אהרן כהנא ויפרש ית מחתיתא מבין יקידא וית אשתא ויחק לתלא ארי אתקדשו :

* Et ceciderunt super faciem suam, et dixerunt: 22
Deus Deus spirituum & omnis carnis, si homo v-
nus peccauit, super omnem congregationem ira Dñi?

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 23

* Loquere congregationi, dicens: Secedite in cir- 24
cuitu à congregatione Core & Dathan et Abiron.

* Et surrexit Moyses, & abiit ad Dathan et A- 25
biron, & abierunt simul cum eo omnes seniores Is-
rael. * Et locutus est ad congregationem, dicens: 26

Separamini à tabernaculis hominum durorum isto-
rum, & ne tangatis de omnibus quæ sunt illis, ne si-
mul pereatis in omni peccato eorum.

* Et abstiterunt à tabernaculo Core & Dathan 27
& Abiron in circuitu: & Dathan et Abiron ex-
ierunt et steterunt iuxta ostia tabernaculorum suo-
rum, & uxores eorum, & filij eorum, & supellex
eorum.

* Et dixit Moyses: In hoc cognoscetis quòd Do- 28
minus misit me ad faciendum omnia opera hæc, quia
non à me ipso.

* Et si iuxta mortem omnium hominum mortui 29
fuerint isti, & si iuxta visitationem omnium ho-
minum visitatio fuerit eorum, non Dñs misit me.

* Sed in visione demonstrabit Dominus, & ape- 30
riens terra os suum, deglutiet eos, & domos eorum,
& tabernacula eorum, & omnia quæ sunt illis: &
descendent viuentes in infernum, & cognoscetis
quòd irritauerunt homines isti Dominum.

* Vt autem cessauit loquens verba hæc, dirupta 31
est terra subtus pedes eorum:

* Et aperta est 32
terra, & deuorauit eos & domos eorum, & omnes
homines existentes cum Core, & omnia iumenta eo-
rum. * Et descenderunt ipsi & omnia quæ sunt 33
eis, viuentia in infernum: & cooperuit eos terra, et
perierunt de medio congregationis.

* Et omnis Israhel qui in circuitu eorum fugerunt 34
à voce eorum, dicentes, Ne fortè deglutiat nos ter-
ra. * Et ignis exiuit à Domino, & deuorauit 35

quinquaginta & ducentos viros offerentes incen-
sum. * Et locutus est Dominus ad Moysen, 36

dicens: * Loquere ad Eleazar filium Aaron 37
sacerdotem: Auferte thuribula de medio combu-
storum, & ignem alienum hunc dissemina illic, quo-
niam sanctificauerunt

22 * καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, ὡς εἶπεν, ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῶν
πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός, εἰ ἄνθρωπος ὁ εἷς ἡμαρτίαν, ἐπὶ
πάντας τὸν συναγωγὴν ἢ ὄργην κυρίου;

23 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσέω, λέγων·

24 * λαλήθῃ τῇ συναγωγῇ, λέγων· ἀναχωρήσατε κύκλῳ
ἀπὸ τῆς συναγωγῆς κορὲ καὶ δαθὰ καὶ ἀβειρών.

25 * καὶ ἀνέστη Μωυσῆς καὶ ἐπορεύθη πρὸς δαθὰ καὶ ἀβειρών·
καὶ συνεπορεύθησαν μετ' αὐτῶν πάντες οἱ πρεσβύτεροι Ἰσραὴλ.

26 * καὶ ἐλάλησε πρὸς τὴν συναγωγὴν, λέγων, ἀποχρίσθητε
ἀπὸ τῶν σκηνῶν τῶν ἀνθρώπων τῶν σκληρῶν τούτων, καὶ μὴ ἁ-
πλόωτε ἀπὸ πάντων ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς. μὴ συναπολήθητε ἐν πά-
ση τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτῶν.

27 * καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς σκηνῆς
κορὲ καὶ δαθὰ καὶ ἀβειρών κύκλῳ· καὶ δαθὰ καὶ ἀβειρών ἐξῆλ-
θον, καὶ εἰσῆκυσαν πρὸς τὰς θύρας τῶν σκηνῶν αὐτῶν, καὶ αἱ γυ-
ναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἡ δόσολογὴ αὐτῶν.

28 * καὶ εἶπε Μωυσῆς, ἐν τούτῳ γνώσεσθε, ὅτι κύριος ἀπέσταλ-
κέ με ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα ταῦτα, ὅτι οὐκ ἀφ' ἐμαυτοῦ.

29 * καὶ εἰς τὴν θύραν πάντων ἀνθρώπων ἀποθανομένων οὐ-
τοι, καὶ εἰ κατ' ἐπισκοπὴν πάντων ἀνθρώπων ἐπισκοπὴ ἐστὶν
αὐτῶν, οὐχὶ κύριος ἀπέσταλκέ με.

30 * ἀλλ' ἢ ἐν φάσματι δέξῃ κύριος, καὶ ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ
στόμα αὐτῆς κατὰ πῖν' αὐτῶν, καὶ σὺ οἶκος αὐτῶν, καὶ τὰς
σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ καλεῖσθ' ὡς ζῶντες
εἰς ἄδου, καὶ γνώσεσθε ὅτι παρώξυναν οἱ ἄνθρωποι ἔσθ' ἡν κύριον.

31 * ὡς ὅτι ἐπαύσατο λαλῶν σὺ λόγους τούτοις, ἐρεσθήσῃ ἡ γῆ
καὶ καταβύθῃ τῶν ποδῶν αὐτῶν.

32 * καὶ ἠνοίχθη ἡ γῆ, καὶ κατέπιεν αὐτοὺς, καὶ σὺ οἶκος αὐ-
τῶν, καὶ πάντα σὺ ἀνθρώπους σὺ ὄντας μετ' κορὲ, καὶ πάντα
τὰ κτήνη αὐτῶν.

33 * καὶ κατέβησαν αὐτοὶ καὶ πάντα ὅσα ἐ-
στὶν αὐτοῖς ζῶντα εἰς ἄδου, καὶ ἐκάλυψεν αὐτοὺς ἡ γῆ, καὶ ἀ-
πόλωτο ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς.

34 * καὶ πᾶς Ἰσραὴλ κύκλῳ αὐτῶν ἔφυγον ἀπὸ τῆς φωνῆς
αὐτῶν, λέγοντες, μήποτε κατὰ πῖν' ἡμᾶς ἡ γῆ.

35 * καὶ πῦρ ἐξῆλθεν πρὸς κορὲ καὶ δαθὰ καὶ ἀβειρών καὶ πᾶν τὸν οἶκον
αὐτῶν, καὶ διακοσίοις ἀνδράσι σὺ προφύεγοντας τὸ θυμίαμα.

36 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσέω, λέγων·

37 * λαλήθῃ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν ἀαρὼν τὸν ἱερέα, ἀνέλε-
σθε τὰ πυρεῖα ἐκ μέσου τῶν κατακαυμάτων, καὶ τὸ πῦρ τὸ
ἀλλόττερον τοῦ ἀπείρου ἐκεί, ὅτι ἡ γῆ ἵαται

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Et ceciderunt in faciem suam, & dixerunt: Deus Deus spirituum vniuersæ carnis, nunquid si vnus vir peccauerit, super omnem congrega-
tionem erit indignatio? 23 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 24 Recedite à circuitu tabernaculi
Chore, Dathan & Abiram.

25 Surrexitque Moyses, & abiit ad Dathan & Abiram, & abierunt post eum seniores Israel. 26 Locutusque est cum congregatione, dicens: Recedite nunc à tabernaculis virorum peccatorum istorum, & non tangatis omnia quæ eorum
sunt, ne percutiamini in omnibus peccatis eorum. 27 Et ascenderunt à tabernaculo Chore & Dathan & Abiram per circuitum. Da-
than autem & Abiram egressi stabant in ostio tabernaculorum suorum, vxores quoque eorum, & filij eorum, & familie eorum.

28 Dixitque Moyses: In hoc scietis quia Dominus misit me vt facerem omnia opera hæc, & non ex voluntate mea. 29 Si morte omnium hominum isti mortui fuerint, & visitatione omnium hominum visitabitur super eos, non misit me Dominus.

30 Et si rem omnium fecerit Dominus, & aperuerit terra os suum, & deglutierit eos & omnia sua, & descenderint viui in infernum, scietis quòd
ad iracundiam prouocauerunt viri isti Dominum. 31 Et factum est cum cessasset loqui omnia verba hæc, dirupta est terra quæ erat
sub eis: 32 Et aperuit terra os suum, & deuorauit eos, & viros domus suæ, & omnes viros Chore, & vniuersam substantiam.

33 Et descenderunt illi viui in infernum & omnia sua, & operuit super eos terra, & perierunt de medio ecclesiæ. 34 Omnis autem Israel qui stabat in circuitu eorum, fugerunt à clamore eorum: quia dixerunt, Ne fortè deglutiat nos terra.

35 Ignis autem egressus est à facie Domini, & combussit ducentos & quinquaginta viros qui offerebant incensum aromaticum. 36 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 37 Dic Eleazaro filio Aaron sacerdoti, vt separet thuribula de medio combusto-
rum, & ignem dispergat huc & illuc, quia sanctificata sunt

38 * את מחתות החטאים האלה בנפשתם ועשו אתם
רקעי פחים צפוי למזבח כי הקרבם לפני יהוה
39 ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל : * ויקח אלעזר
הכהן את מחתות הנחשת אשר הקריבו השרפים
40 וירקעם צפוי למזבח : * זכרון לבני ישראל למען
אשר לא יקרב איש זר אשר לא מודע אהרן הוא
להקטיר קטרת לפני יהוה ולא יהיה בקרח וכעדתו
41 כאשר דבר יהוה ביד משה לו : * וילנו כל
עדת בני ישראל ממחרת על משה ועל אהרן לאמר
42 אתם המתם את עם יהוה : * ויהי בהקהל העדה
על משה ועל אהרן ויפנו אל אהל מועד והנה כסו
43 הענן וירא כבוד יהוה : * ויבא משה ואהרן אל פני
44 אהל מועד : * וידבר יהוה אל משה לאמר :
45 הרמו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע ויפלו
46 על פניהם : * ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה
ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה
אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני יהוה
47 החל הנגף : * ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ
אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטרת
48 וכפר על העם : * ויעמד בין המתים ובין החיים
49 ותעצר המגפה : * ויהיו המתים במגפה ארבעה
עשר אלף ושבע מאות מלבד המתים על דבר קרח :
50 * וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד
והמגפה נעצרה :

יז

* וידבר יהוה אל משה לאמר : * דבר אל בני
ישראל וקח מאתם מטה מטה לבית אב מאת כל
נשיאיהם לבית אבתם שנים עשר מטות איש את שמו
תכתב על מטהו :

38 * In mortibus peccatorum. producatq; ea
F in laminas, & affigat altari: eo quod oblatum
fit in eis incensum Domino, & sanctificata sint:
vt cernant ea pro signo & monimento filij Is-
39 rael. * Tulit ergo Eleazar sacerdos thuribula
anea, in quibus obtulerant hi quos incensum
deuorauit: & produxit ea in laminas affigens
40 altari: * Vt haberent postea filij Israel quibus
commouerentur, ne quis accedat alienigena,
& qui non est de semine Aaron ad offerendum
incensum Domino; ne patiat sicut passus est
Chore & omnis congregatio eius, loquente
41 Domino ad Moysem. * Murmurauit autem
omnis multitudo filiorum Israel sequenti die
G contra Moysem & Aaron, dicens: Vos interfe-
42 cistis populum Domini. * Cumque oriretur
seditio, & tumultus increceret, Moyse & Aa-
43 ron fugerunt ad tabernaculum foederis. * Quod
postquam ingressi sunt, operuit nubes, & appa-
44 ruit gloria Domini. * Dixitque Dominus ad
45 Moysem: * Recedite de medio huius multitu-
dinis: etiam nunc delebo eos. Cumque iace-
46 rent in terra, * Dixit Moyse ad Aaron: Tolle
thuribulum, & hausto igne de altari, mitte in-
censum desuper, pergens citò ad populum, vt
47 roges pro eis. Iam enim egressa est ira à Domi-
no, & plaga desēuit. * Quod cum fecisset
Aaron, & cucurisset ad mediam multitudi-
nem quam iam vastabat incendium, obtulit
48 thymiam. * Et stans inter mortuos ac vi-
uentes, pro populo deprecatus est: & plaga
cessauit.

49 * Fuerunt autem qui percussi sunt, quatuor-
decim milia hominum & septingenti, absque
his qui perierant in seditione Chore.

50 * Reuersusque est Aaron ad Moysem ad o-
stium tabernaculi foederis, postquam quieuit
interitus. CAP. XVII.

1 T locutus est Dominus ad Moysem, di-
2 cens: * Loquere ad filios Israel, & accipe
A ab eis virgas singulas per cognationes suas à
cunctis principibus tribuum virgas duode-
cim. & vniuscuiusq; nomen superscribes vir-
gæ suæ.

תרגום אונקלוס

38 ית מחתות חטאים האלה בנפשותם ועשו ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל : * ויקח אלעזר
הכהן את מחתות הנחשת אשר הקריבו השרפים וירקעם צפוי למזבח : * זכרון לבני ישראל למען
אשר לא יקרב איש זר אשר לא מודע אהרן הוא להקטיר קטרת לפני יהוה ולא יהיה בקרח וכעדתו
41 כאשר דבר יהוה ביד משה לו : * וילנו כל עדת בני ישראל ממחרת על משה ועל אהרן לאמר
אתם המתם את עם יהוה : * ויהי בהקהל העדה על משה ועל אהרן ויפנו אל אהל מועד והנה כסו
הענן וירא כבוד יהוה : * ויבא משה ואהרן אל פני אהל מועד : * וידבר יהוה אל משה לאמר :
הרמו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע ויפלו על פניהם : * ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה
ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני יהוה
47 החל הנגף : * ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטרת
48 וכפר על העם : * ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה : * ויהיו המתים במגפה ארבעה
עשר אלף ושבע מאות מלבד המתים על דבר קרח : * וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד
והמגפה נעצרה :

יז * וידבר יהוה אל משה לאמר : * דבר אל בני ישראל וקח מאתם מטה מטה לבית אב מאת כל נשיאיהם לבית אבתם שנים עשר מטות איש את שמו תכתב על מטהו :
2 מליל עם בני ישראל וסב מנהון חטא חטא לבית אבא מן
כל דבר בנייהון לבית אבתיהון חרי עשר חטאין גבר ית שמייה חטאין על חטאיה :

*Thuribula peccatorum horum in animabus suis, 38
 & fac ea laminas ductiles circumpositionem altari:
 quoniam oblata fuerunt coram Domino, & sanctifi-
 ficata sunt; & facta sunt in signum filiis Israel.

*Et accepit Eleazar filius Aaron sacerdotis thu- 39
 ribula ænea, quæ obtulerunt combusti, & apposue-
 runt ea circumpositionem altari, *Memoriale fi- 40
 liis Israel: ut non accedat quisquam alienigena qui
 non est de semine Aaron, ad imponendum incensum
 coram Domino, & non erit sicut Core & congrega-
 tio eius, sicut locutus est Dominus in manu Moysi ei.

*Et murmurauerunt filij Israel postmodum contra 41
 Moysen & Aaron, dicentes: Vos occidistis popu-
 lum Domini. *Et factum est cum conuerte- 42
 retur congregatio contra Moysen & Aaron, &
 fugerunt ad tabernaculum testimonij: & hoc ip-
 sum cooperuit nubes, & apparuit gloria Domini.

*Et intravit Moyses & Aaron versus faciem 43
 tabernaculi testimonij.

*Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 44

*Recedite de medio congregationis huius, et de- 45
 lebo eos semel. & ceciderunt in faciem suam.

*Et dixit Moyses ad Aaron: Accipe thuribulum, 46
 & impone super illud ignem de altari, & inijce su-
 per illud incensum, et defer citò in congregationem,
 & propitiare pro eis. egressa est enim ira à facie Do-
 mini, incepit percutere populum. *Et accepit 47

Aaron sicut locutus fuit ei Moyses: & cucurrit in
 congregationem; & iam inceperat plaga in populo.
 & iniecit incensum, & propitius est pro populo.

*Et stetit in medio mortuorum & viventium; 48
 & cessauit plaga.

*Et fuerunt mortui in plaga quatuor & de- 49
 cem milia & septingenti, absque mortuis propter
 Core.

*Et reuersus est Aaron ad Moysen ad ostium 50
 tabernaculi testimonij, & cessauit plaga.

CAP. XVII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
 *Loquere filiis Israel, & accipe ab illis vir- 2
 gam, virgam per domos familiarum ipsorum ab om-
 nibus principibus eorum per domos familiarum ip-
 sorum, duodecim virgas: & cuiuslibet nomen in-
 scribe in virga eius.

38 *Τὰ πυρεῖα τῶν ἀμαρτωλῶν τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐ-
 τῶν, καὶ ποιήθων αὐτὰ λεπιδὰς ἐλατὰς περὶ θεμέ-
 σηαί, ὅτι προσέλεχθησαν ἐν δυνάμει κυρίου, καὶ ἠγάπησαν.
 καὶ ἐγύοντο εἰς σημεῖον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ.

39 *καὶ ἔλαβεν ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν τὸ ἱερέως τὰ πυρεῖα τὰ
 χαλκᾶ, ὅσα προσέλεξαν, & κατέκεκαυμένοι, καὶ προσέ-
 40 θηκαν αὐτὰ περὶ θεμέτην θυσιαστηρίου. *μνημόσυνον τοῖς
 υἱοῖς Ἰσραὴλ, ὅπως μὴ προσέλθῃ μηδεὶς ἀλλοθρησκείας, ὅς ἐκ
 ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν, ἵππιδεύων θυμίαμα ἐναντὶ κυ-
 ρίου, καὶ ὅχι ἔσται ὡς περὶ κορέ, καὶ ἡ ἱππιδεύσας αὐτῆς, καὶ θὰ
 ἐλάλησεν κύριος ἐν χειρὶ μουσῆ αὐτῆς.

41 *καὶ ἐγόγγυσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ περὶ μουσῆ καὶ
 ἀαρὼν, λέγοντες, ὑμεῖς ἀπεκλείνατε τὸν λαὸν κυρίου.

42 *καὶ ἐγύετο ἐν τῷ ἱππιδεύσει τὸ πνεῦμα τὸ ἁγίον ἐπὶ
 μουσῆ καὶ ἀαρὼν, καὶ ὤρμησαν ἐπὶ τὸν σκηνώματον τὸ μαρτυ-
 ρεῖον, & τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη, & ὥσθη ἡ δόξα κυ-
 43 ρίου. *καὶ εἰσῆλθε μουσῆς & ἀαρὼν ἐν τῷ προσώπῳ τῆς

44 σκηνῆς τὸ μαρτυρίου. *καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μου-
 45 σῆν, λέγων. *ἐκχωρήσατε ἐκ μέσου τοῦ συναγωγῆς τού-
 46 τής, καὶ ἔξαναλώσω αὐτοὺς εἰς ἀπάτην. καὶ ἐπεθὺν ἐπὶ τὸ προσώ-
 47 πον αὐτῶν. *καὶ εἶπε μουσῆς πρὸς ἀαρὼν, λάβε τὸ πυ-
 ρεῖον, καὶ ἵππιδες ἐπ' αὐτὸ πῦρ ἀπὸ θυσιαστηρίου, καὶ ἵππιδε-
 λε ἐπ' αὐτὸ θυμίαμα, & ἀπένεγκε τὸ τάχος εἰς τὸν συναγωγὴν,
 καὶ ἔξιδασαι περὶ αὐτῶν. ἔξιδε γὰρ ἀπὸ προσώπου

47 κυρίου, ἦρχον θραύειν τὸν λαόν. *καὶ ἔλαβεν ἀαρὼν καθά-
 πτε ἐλάλησεν αὐτῷ μουσῆς, & ἔδραμνεν εἰς τὸν συναγωγὴν,
 καὶ ἦδη ἐνῆρκε ἡ θραῦσις ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἐπέβαλε τὸ θυμία-
 48 μα, καὶ ἔξιδασατο περὶ τοῦ λαοῦ. *καὶ ἔστη ἡ ἀνάμειξις τῶν
 τεθνηκότων & τῶν ζώοντων, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις.

49 *καὶ ἐγύοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ θραύσει τέσσαρες καὶ ἑκα-
 χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι, χωρὶς τῶν τεθνηκότων οἵτινες κορέ.

50 *καὶ ἀπέσρεψεν ἀαρὼν πρὸς μουσῆν ἐπὶ τῷ θυρεῳ τοῦ
 σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις.

ἰζ'

1 *Καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μουσῆν, λέγων.

2 *λάληθον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ λάβε παρ' αὐτῶν ῥάβδον,
 ῥάβδον καὶ οἴκους πατρῶν αὐτῶν, ὡς πᾶν τῶν δρχόντων
 αὐτῶν καὶ οἴκοις πατρῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους. καὶ ἐκάς-
 τ' ὄνομα ἵππιδεψον ἐπὶ τῆς ῥάβδου αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

38 Thuribula peccatorum horum, qui peccauerunt in animabus suis: & faciant ea laminas ductiles, quibus cooperiatur altare: quia obtulerunt
 ea coram Domino, & sanctificata sunt: & sint in signum filiis Israel.

39 Tulitque Eleazar sacerdos thuribula ænea quæ obtulerunt qui
 combusti fuerant, & produxerunt ea in coopertorium altaris,
 40 In memoriam filiis Israel, ut non accedat vir extraneus qui non est de
 semine Aaron ad adolendum incensum aromatum coram Domino; ut non sit sicut Chore & sicut congregatio eius, sicut locutus est Dominus per
 manum Moysi.

41 Murmurauerunt autem omnis congregatio filiorum Israel sequenti die contra Aaron, dicentes: Vos effecistis ut more-
 retur populus Domini.

42 Et factum est cum congregaretur cætus contra Moysen & contra Aaron, respexerunt ad tabernaculum fæde-
 ris, & ecce operuit illud nubes, & reuelata est gloria Domini.

43 Locutusque est Dominus cum Moysse, dicens: 45 Separamini de medio congregationis huius, & consumabo eos nunc. & cecide-
 runt super facies suas.

46 Dixitque Moyses ad Aaron: Tolle thuribulum, & pone in eo ignem ab altari, & pone incensum aromatum, & fer
 citò ad congregationem, & ora pro eis: quia egressa est ira à facie Domini; incepit pestis.

47 Tulitque Aaron sicut locutus fuerat Moyses, & 48 Et stetit
 & cucurrit ad medium congregationis; & ecce cæperat pestis in populo. & posuit incensum aromatum, & orauit pro populo.

49 Fuerunt autem qui mortui sunt in peste, quatuordecim milia & septingenti, absque his qui
 mortui sunt in schismate Chore.

50 Reuersusque est Aaron ad Moysen ad ostium tabernaculi fæderis, & pestis cessauerat.

CAP. XVII.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE, DICENS: 1
 2 Loquere cum filiis Israel, & accipe ab eis virgas singulas per domos patrum ab omnibus
 principibus eorum duodecim virgas per domos patrum suorum, & nomen cuiuscunque scribes super virga eius.

* וְאֵת שֵׁם אֶהְרֹן תִּכְתֹּב עַל-מִטָּה לְוִי בִּי מִטָּה
 אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם: * וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל
 מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲוַעֵד לָכֶם שָׁמָּה:
 * וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבָחַר בּוֹ מִטָּחוּ יִפְרַח וְהִשְׁכַּתִּי
 מֵעָלָיו אֶת-תְּלִנּוֹרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִם
 עָלֵיכֶם: * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ
 אֵלָיו כָּל-נְשִׂאֵיהֶם מִטָּה לְנָשִׂאֵי אֶחָד מִטָּה
 לְנָשִׂאֵי אֶחָד לְבֵית אֲבוֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת
 וּמִטָּה אֶהְרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם: * וַיִּנַּח מֹשֶׁה אֶת-
 הַמִּטָּת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדֻת: * וַיְהִי מִמָּחֳרָת
 וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל הָעֵדוּת וַחֲנָה פָּרַח מִטָּה אֶהְרֹן
 לְבֵית לְוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיֵּצֵא צִיץ וַיַּגְמֵל שְׁקָדִים:
 * וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת-כָּל-הַמִּטָּת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל-
 כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטָּהּ:
 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הֲשִׁב אֶת-מִטָּה אֶהְרֹן
 לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹרַת לְבַנְיָמִן וְתָכַל
 תְּלוֹנֹתָם מֵעָלָי וְלֹא יָמָתוּ: * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר
 צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה: * וַיֹּאמְרוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֹשֶׁה הֲלֹא מֵהֵנָּה נִזְעַנּוּ אֲבֹדְנוּ כָּלֵנוּ
 אֲבֹדְנוּ: * כָּל-הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת
 הָאֵם תִּמְנוּ לָגֹעַ:

יח

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן וּבְנֵיךָ
וּבִירַת־אֲבִיךָ אֲתָךְ תִּשָּׂאוּ אֹרֶת־עֹנֵן הַמִּקְדָּשׁ וְאֶת־הַ
וּבְנֵיךָ אֲתָךְ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֹנֵן כְּהִנְתְּכֶם׃ * וְגַם אֶת־
אֲחִיךָ מִטֹּרֶה לֹא יִשְׁבֹּט אֲבִיךָ הַקָּרֵב אֲתָךְ וַיָּלוּ עֲלֶיךָ
וַיִּשְׂרְתוּךָ וְאֶתְּהָ וּבְנֵיךָ אֲתָךְ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדוּת׃
* וַשִּׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶתְךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל אַךְ אֶל־כָּל־י
הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יִמְתּוּ גַם־הֵם
גַּם־אֲתָם׃

3 * Nomen autē Aaron erit in tribu Leui: &
vna virga cūctas eorum familias continebit.
4 * Ponesq̃ue eas in tabernaculo fœderis co
B ram testimonio vbi loquar ad te.
5 * Quem ex his elegero, germinabit virga
eius, & cohibebo à me querimonias filiorum
Israel, quibus contra vos murmurant.
6 * Locutusq̃ue est Moyses ad filios Israel: &
dederuntei omnes principes virgas per singu
las tribus. fueruntq̃ue virgæ duodecim, absq̃;
7 virga Aaron. * Quas cū posuisset Moyses
C coram Domino in tabernaculo testimonij;
8 * Sequenti die regressus, inuenit germina
se virgam Aaron in domo Leui: & turgenti
bus gemmis eruperant flores, qui foliis dila
tatis in amygdalas deformati sunt.
9 * Protulit ergo Moyses omnes virgas de
D conspectu Domini ad cunctos filios Israel. vi
deruntq̃ue & receperunt singuli virgas suas.
10 * Dixitq̃; Dominus ad Moysen: Refer vir
gam Aaron in tabernaculum testimonij, vt
feruetur ibi in signum rebellium filiorum Is
rael: & quiescant querele eorum à me, ne mo
riantur.
11 * Fecitq̃ue Moyses sicut præceperat Domi
nus.
12 * Dixerunt autem filij Israel ad Moysen:
Ecce consumpti sumus; omnes peribimus.
13 * Quicunque accedit ad tabernaculum
Domini, moritur. Num vsq̃ue ad internecio
nem cuncti delendi sumus?

CAP. XVIII.

1 **D**ixitque Dominus ad Aaron: Tu & filij tui
A & domus patris tui tecum portabitis ini-
quitatem sanctuarij: & tu & filij tui simul su-
stinebitis peccata sacerdotij vestri.

2 * Sed & fratres tuos de tribu Leui, & scep-
trum patris tui sume tecum: præstoque sint
& ministrent tibi. Tu autem & filij tui mi-
nistrabitis in tabernaculo testimonij.

3 * Excubabuntque Leuitæ ad præcepta tua
& ad cuncta opera tabernaculi: ita duntaxat
ut ad vasa sanctuarij & altare non accedant,
ne & illi moriantur, & vos pereatis simul.

תרגום אונקלוס

וַיֹּת שְׁמָא דְאֶהֱרָן תְּחַבֵּב עַל חֲטָא דְלוֹי אַרְי חֲטָא חַד לְרִישׁ בֵּית אֲבֹהֵהוּן :⁴ וַתִּצְנַעְיִנּוּן בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא קֳדָם סְהוּדָתָא דְאַיִזְמָן מִימְרֵי לְכוּן תַּמָּן :⁵ וַיְהִי גִבְרָא דְאַתְרַעֵי בֵּיהּ חֲטָרִיָּה יַנְעִי וְאַנִּית מִן קֳדָמֵי יַת תְּרַעְמֹות בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן מִתְרַעְסִין עֲלֵיכּוּן :⁶ וּמְלִיל מִשָּׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהִיכּוּ לִיהּ כָּל רִבְרַבְנֵיהוּן חֲטָרָא לְרַבָּא חַד חֲטָרָא לְרַבָּא חַד לְבֵית אֲבֹהֵהוּן תְּרִי עֶשֶׂר חֲטָרִין וְחֲטָרָא דְאֶהֱרָן בְּגוּ חֲטָרִיָּהוּן :⁷ וְאַצְנַע מִשָּׁה יַת חֲטָרִיא קֳדָם יְיָ בְּמִשְׁכַּנָּא דְסְהוּדָתָא :⁸ וַחֲזֹרָה מִיּוֹמָא דְבִתְרוּחֵי וְעַל מִשָּׁה לְמִשְׁכַּנָּא דְסְהוּדָתָא וְהָא נֶעֱא חֲטָרָא דְאֶהֱרָן לְבֵית לֵוִי וְאַפִּיק לְבָלְבִין וְאַנִּישׁ גִּישׁ וְכַפִּית שְׁקָדִין :⁹ וְאַפִּיק מִשָּׁה יַת כָּל חֲטָרִיא מִן קֳדָם יְיָ לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַשְׁתַּמּוּדְעוּ וְנִסִּיבוּ גִבְר חֲטָרִיָּה :¹⁰ וְאַמְרוּ יְיָ לְמִשָּׁה אֲחִיב יַת חֲטָרָא דְאֶהֱרָן קֳדָם סְהוּדָתָא לְמִטְרָא לְאַח לַעֲמָא סְרַבְנָא וְיִסּוּפִן תְּרַעְמֹותהוּן מִן קֳדָמֵי וְלֹא יִסּוּחוּן :¹¹ וְעֵבֶד מִשָּׁה כְּמָא דְרַפְקִיד וַיִּי יִתִּיה כֹּן עֵבֶד :¹² וְאַמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשָּׁה לְמִימְרָהּ מִנְנָא קְטִילַת חֲרַבָּא וְהָא מִנְנָא בְּלַעַת אֲרַעָא וְהָא מִנְנָא דְמִיתוּ בְּמֹתָנָא :¹³ כָּל דִּיקָרֵב מִקְרַב לְמִשְׁכַּנָּא דְיְיָ מֵאִית הָא אֲנַחְנָא סִיפִין לְמִמָּת :

יח

וַיֹּאמֶר יְיָ לְאַהֲרֹן אֶת וַיִּבְנֶךָ וּבֵית אֲבוֹךָ עִמָּךְ תִּסְלַחֲנוּ עַל חֹבֵי מִקְדָּשָׁךְ וְאַתָּה וּבְנֶךָ עִמָּךְ תִּסְלַחֲנוּ עַל חֹבֵי כְהוֹנֵתְכֶם :
 * וְאַף יֵה אַחֲרָי שִׁבְעָא דְלֵוִי שִׁבְעָא דְאַבְרָם קָרִיב לְחֵתָךְ וְיִחוּסְפִינוּ עֲלֶיךָ וְיִשְׁמְשׁוּנָךְ וְאַתָּה וּבְנֶךָ עִמָּךְ קָרַם מִשְׁכְּנָא דְסִתְרִיתָא :
 וּמִטְרַח כָּל מִשְׁכְּנָא בְּרַם לְמַאֲנִי קִדְשָׁא דְלִמְדֻכְתָּא לֹא יִקְרְבוּן וְלֹא יִסְוּחוּן אֶף אֲנִי אֶתְרוּ :

* Et nomen Aaron inscribes in virga Leui. est enim virga vna per tribum domus familiarum ipsorum. * Et pones eas in tabernaculo testimonij, in quibus cognoscat tibi ibi.

* Et erit homo quemcunque eligam eum, virga eius germinabit. & auferam à te murmur filiorum Israel, quaecunque ipsi murmurant contra vos.

* Et locutus est Moyses filiis Israel, et dederunt ei omnes principes eorum virgam, principi vni virgam vnā, per principem, per domos familiarum ipsorum, duodecim virgas: & virga Aaron inter virgas ipsorum.

* Et imposuit Moyses virgas coram Domino in tabernaculo testimonij.

* Et factum est postridie, & intrauit Moyses in tabernaculo testimonij, & ecce germinauit virga Aaron in domum Leui, & protulit germen, & flouruerunt flores, & germinauit nuces.

* Et detulit Moyses omnes virgas à facie Domini ad omnes filios Israel: & viderunt, & accepit vnusquisque virgam suam.

* Et dixit Dominus ad Moysen: Appone virgam Aaron coram testimonio in custodiam, in signum filiis inobedientium. & cesset murmur eorum à me, & non moriantur.

* Et fecit Moyses & Aaron sicut præcepit Dominus Moysi, sic fecerunt.

* Et dixerunt filij Israel ad Moysen, dicentes: Ecce consumpti sumus, perimus, omnes nos consumpti sumus.

* Omnis tangens tabernaculum Domini moritur, vsque in finem moriamur.

CAP. XVIII.

ET dixit Dominus ad Aaron: Tu & filij tui, & domus patris tui tecum accipietis peccata sanctorum, & tu & filij tui tecum accipietis peccata sacerdotij vestri.

* Et fratres tuos tribum Leui populum patris tui adduc ad te ipsum, & addantur tibi, & ministrent tibi & tu & filij tui tecum coram tabernaculo testimonij.

* Et custodient custodias tuas & custodias tabernaculi: verum ad vasa sancta & ad altare non accedent, & non morientur & hi & vos.

* καὶ τὸ ὄνομα ἀαρὼν ἐπιγράψῃς ἐπὶ τῆς ῥάβδου λευί. ἐστὶ γὰρ ῥάβδος μία καὶ φυλὴ οἴκου πατρῶν αὐτῶν.

* Ἐθήσεις αὐτάς ἐν τῇ σκηνῇ & μαρτυρεῖς, ἐν οἷς Ἰσραὴλ ὁμαί σοι ἐκεί. * Ἐξαιὶ ὁ ἄνθρωπος ὃν δὴ ἐκλέξομαι αὐτὸν, ἡ ῥάβδος αὐτοῦ ἐμβλαθήσει. καὶ ἀφαιλέω ἀπὸ σέ τὸν γογγυσμὸν υἱῶν Ἰσραὴλ, ὅσα αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐφ' ὑμῖν.

* καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκαν αὐτῷ πάντες ἁρχόντες αὐτῶν ῥάβδον, τῷ ἀρχόντι τῷ ἐν ῥάβδον μίαν, καὶ ἁρχόντα, καὶ οἴκας πατρῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους: ἡ ῥάβδος ἀαρὼν δὴ ἀμέσον τῶν ῥάβδων αὐτῶν.

* καὶ ἐπέθηκε μωυσῆς τὰς ῥάβδους ἐνώπιον κυρίου ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.

* καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ & μαρτυρίου, & ἰδὲ ἐβλάστησεν ἡ ῥάβδος ἀαρὼν εἰς οἶκον λευί, καὶ ἐξέλιξε βλαστὸν, καὶ ἐγέννησεν ἀνθή, & ἐβλάστησε κάρυα.

* καὶ ἐξέλιξε μωυσῆς πάσας τὰς ῥάβδους ἀπὸ τοῦ ὕδατος κυρίου πρὸς πάντας τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ. καὶ εἶδον, καὶ ἔλαβον ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ.

* καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἀπόθετε ἡνὶ ῥάβδον ἀαρὼν ἐνώπιον τοῦ μαρτυρίου εἰς διατήρησιν εἰς σημεῖον τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνηκόων. καὶ παυσάτω ὁ γογγυσμὸς αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, & ἐμὴ δόξα ᾤσεται.

* καὶ ἐποίησε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν.

* καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς μωυσῆν, λέγοντες, ἰδοὺ ἐξανηλώμεθα, ἀπολώλαμεν, πάντες ἡμεῖς ἐξανηλώμεθα.

* πᾶς ὁ ἀπὸ μέρους τῆς σκηνῆς κυρίου ἀποθνήσκει, ἕως εἰς τέλος ἀποθνήσκει.

ἡ.

* Καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἀαρὼν, σὺ καὶ οἱ υἱοὶ σου, καὶ οἱ οἴκοι τοῦ πατρὸς σου μετὰ σοῦ λήψετε τὰς ἀμαρτίας τῶν ἁγίων, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοὶ σου μετὰ σοῦ λήψετε τὰς ἀμαρτίας τῆς ἱερατείας ὑμῶν.

* καὶ ἐδὸν ἀδελφοί σου φυλὴ λευὶ δῆμον τοῦ πατρὸς σου τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ πρὸς ἐθέτω σοι, & λειτουργήτω σοι καὶ σὺ καὶ υἱοὶ σε μετὰ σοῦ ἀπὸ νῦν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.

* καὶ φυλάξον τὰς φυλακὰς σε, καὶ τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς· πλὴν πρὸς τὰ σκεύη τὰ ἅγια καὶ πρὸς τὸ θυσιαστήριον & πρὸς τὸν ἅλυσον, καὶ οὐκ ἀποθανοῦν καὶ εἴ τοι καὶ υἱοί σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

1 Nomen autem Aaron scribes super virgam Leui; quia virga vna erit principi domus patrum suorum.

2 Et virum quem elegero, virga eius germinabit: & cessare faciam à me querimonias filiorum Israel, quibus ipsi murmurant contra vos.

3 Locutusque est Moyses cum filiis Israel, & dederunt ei omnes principes eorum singulas virgas per singulos principes per domos patrum suorum, duodecim virgas; & virga Aaron erat in medio virgarum eorum.

4 Et reposuit Moyses virgas coram Domino in tabernaculo testimonij.

5 Et factum est in sequenti die ingressus est Moyses in tabernaculum testimonij, & ecce germinauit virga Aaron in domo Leui, & produxit ramos, & eruperant flores, & formatae sunt amygdalae.

6 Et protulit Moyses omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos filios Israel: & cognouerunt & acceperunt singuli virgas suas.

7 Dixitque Dominus ad Moysen: Refer virgam Aaron coram testimonio in custodiam & in signum populo rebeli, vt cesset murmuratio eorum à facie mea, & non moriantur.

8 Fecitque Moyses sicut præceperat ei Dominus, ita fecit.

9 Dixerunt autem filij Israel ad Moysen, dicentes: Ecce ex nobis interfecti sunt gladio, & ecce aliquos ex nobis deglutiuit terra, & ecce aliqui ex nobis mortui sunt peste.

10 Omnis qui accedit ad tabernaculum Domini moritur, num morte consumendi sumus?

CAP. XVIII.

Dixitque Dominus ad Aaron: Tu & filij tui, & domus patris tui tecum propinabitis super delicta sanctorum: & tu & filij tui tecum expiabitis super peccata sacerdotij vestri.

2 Fratres quoque tuos de tribu Leui patris tui applica ad te, vt adhæreant tibi, & ministrent tibi, & tu & filij tui tecum eritis coram tabernaculo testimonij.

3 Et custodient custodiam tuam & custodiam totius tabernaculi: sed ad vasa sanctuarij & ad altare non accedant, vt non moriantur tam illi quam vos.

4 * ונלוו עליך ושמו אר-משמרת אהל מועד
לכל עבדת האהל וזר לא יקרב אליהם :
5 * ושמרתם את משמרת הקדש ואת
משמרת המזבח ולא יהיה עוד קצף על בני
6 ישראל : * ואני הנני לקחתי את אחיהם
הלויים מתוך בני ישראל לכם מתנה נתנים
ליהוה לעבד את עבדת אהל מועד :
7 * ואתה ובניך אתה תשמרו את כהנתכם
לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת
מתנה אתן את כהנתכם והזר הקרב יומת :
8 * וידבר יהוה אל אהרן ואני הנני נתתי
לך את משמרת תרומתי לכל קדשי בני ישראל
לך נתתים למשחה ולבניך לחק עולם :
9 * זה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש כל-
קרבנם לכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמים
אשר ישיבו לי קדש קדשים לך הוא ולבניך :
10 * בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו
11 קדש יהיה לך : * וזה לך תרומת מתנם לכל-
תנופת בני ישראל לך נתתם ולבניך ולבנותיך אתה
לחק עולם כל טהור בביתך יאכל אותו :
12 * כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם
אשר יתנו ליהוה לך נתתם :
13 * בכורי כל אשר בארצם אשר יביאו ליהוה
לך יהיה כל טהור בביתך יאכלנו : * כל חרם
14 בישראל לך יהיה : * כל פטר רחם לכל בשר
אשר יקריבו ליהוה באדם ובבהמה יהיה לך
אך פרה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה
הטמאה תפדה : * ופרויו מבן חדש תפדה
16 בערבך בסף חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים
גרה הוא :

4 * Sint autem tecum, & excubent in custo-
diis tabernaculi, & in omnibus ceremoniis e-
ius. Alienigena non miscebitur vobis.
5 * Excubate in custodia sanctuarij, & in mi-
nisterio altaris: ne oriatur indignatio super fi-
6 lios Israel. * Ego dedi vobis fratres vestros
Leuitas de medio filiorū Israel, & tradidi do-
num Domino, vt seruiant in ministeriis ta-
7 bernaculi eius. * Tu autem & filij tui cu-
stodite sacerdotium vestrum, & omnia quæ
ad culum altaris pertinent, & intravelū sunt,
per sacerdotes administrabuntur. Si quis ex-
ternus accesserit, occidetur.
8 * Locutusque est Dominus ad Aaron: Ecce
B dedi tibi custodiam primitiarum mearum.
Omnia quæ sanctificantur à filiis Israel, tibi
tradidi & filiis tuis pro officio sacerdotali le-
9 gitima sempiterna. * Hæc ergo accipies
de his quæ sanctificantur & oblata sunt Do-
mino: Omnis oblatio & sacrificium quicquid
pro peccato atq; delicto redditur mihi, & ce-
10 det in sancta sanctorum, tuum erit & filiorum
tuorum. * In sanctuario comedes illud.
mares tantum edent ex eo, quia consecratum
11 est Domino. * Primitias autem quas vo-
uerint & obtulerint filij Israel, tibi dedi & fi-
liis tuis ac filiabus tuis iure perpetuo. Qui
mundus est in domo tua, vescetur eis.
12 * Omnem medullam olei, vini, ac frumen-
ti, quicquid offerunt primitiarum Domino,
13 tibi dedi. * Vniuersa frugum initia quæ
gignit humus & Domino deportantur, cedet
in vñus tuos. Qui mundus est in domo tua,
14 vescetur eis. * Omne quod ex voto red-
diderint filij Israel, tuum erit.
15 * Quicquid primū erumpet è vulua cun-
ctæ carnis quam offerunt Domino, siue ex ho-
minibus, siue de pecoribus fuerit, tui iuris e-
rit. ita duntaxat vt pro hominis primogenito
precium accipias: & omne animal quod im-
mundum est, redimi facias.
16 * Cuius redemptio erit post vnum men-
sem, siclis argenti quinque pondere sanctua-
rij. Siclus viginti obolos habet.

תרומות אונקלוס

4 ויהיוספון עלך וישרון ית משמרת משכן ומנא לכל פלחון משכנא וחילוני לא יקרב ליהכון :
מרבחא ולא יהי עוד רגזא על בני ישראל : * ואנא הא קריבית ית אחיכו ליואי מגו בני ישראל לכון מתנין יהיבין קדש יי למפלח ית פלחון
משכן ומנא : * ואת ובניך עמך תשרון ית כהונתכו לכל פתגם מרבחא ולמגו לפרוכתא ותפלחון פלחון מתנן אתן ית כהונתכו וחילוני דיקרב
יתקטל : * ומליל יי עם אהרן ואנא הא יתבית לך ית משמרת אפרשותי לכל קדשיא דבני ישראל לך יתבתינן לרבו ולבניך
לקים עלם : * דין יהי לך מקדש קדשיא מותר מן אשתא כל קרבנהון לכל מנחתהון ולכל חטונהון וכל אשמהון
דיתיבון קדמי קדש קדשין ודך הוא ולבניך :
11 ודין לך אפרשותי מתנהון לכל ארמוה בני ישראל לך יתבתינן ולבניך ולבנותיך עמך לקים עלם כל דרכי בביתך יוכל יתיה :
12 כל טוב משח וכל טוב חמר ועיבור ראשון דיתנן קדש יי לך יתבתינן :
13 בכורי פל דיי בארעהון :
14 כל חרמא בישראל דילך יהי :
15 כל פתח ודא לכל בשרא דיקרבון קדש יי באנשא ובבעירא יהי דילך ברם מפרק חפרוק ית בכרא דאנשא וית בכרא
16 ופרקניה מבר ירחא תפרוק בפרסניה בסף חמש סלעין בסלעי קדשא

* Et addentur ad te, & custodient custodias tabernaculi testimonij, iuxta omnia ministeria tabernaculi. & alienigena non accedet ad te.

* Et custodietis custodias sanctorum, et custodias altaris, & non erit amplius furor in filiis Israel.

* Et ecce ego accepi fratres vestros Levitas de medio filiorum Israel donum datum Domino, ut ministrent ministeria tabernaculi testimonij:

* Et tu & filij tui tecum servabitis sacerdotium vestrum, per omnem modum altaris, & quod intra velum. & ministrabitis ministeria donum sacerdotij vestri. & alienigena accedens, morietur.

* Et locutus est Dominus ad Aaron: Et ecce ego dedi vobis custodiam primitiarum mearum ab omnibus sanctificatis à filiis Israel, tibi dedi ea in donum, & filiis tuis legitimum sempiternum.

* Et hoc sit vobis à sanctificatis sanctis oblationibus ab omnibus donis eorum, & ab omnibus sacrificiis eorum, & ab omni delicto eorum, & ab omnibus peccatis eorum, quaecunque reddunt mihi ab omnibus sanctis, tibi erunt & filiis tuis.

* In sancto sanctorum comedetis ea. omne masculinum comedetis ea. sancta erunt tibi.

* Et hoc erit vobis primitiarum donorum eorum, ab omnibus oblationibus filiorum Israel: tibi dedi ea & filiis tuis & filiabus tuis tecum legitimum sempiternum. Omnis mundus in domo tua comedet ea.

* Omnis primitia olei, & omnis primitia vini, & frumenti primitia eorum quae dederint Domino, tibi dedi ea;

* Primogenita omnia quaecunque in terra eorum quaecunque obtulerint Domino, tibi erunt. omnis mundus in domo tua comedet ea.

* Omne consecratum in filiis Israel, tibi erit.

* Et omne aperiens vulvam ab omni carne quaecunque offerunt Domino, ab homine usque ad iumentum, tibi erunt. sed redemptionibus redimetur primogenita hominum, & primogenita iumentorum immundorum redimes.

* Et redemptio ipsius ab uno mense precium quinque siclorum: iuxta siculum sanctum viginti oboli sunt.

* καὶ προσεθήσονται πρὸς σέ, καὶ φυλάξουσιν τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ πάσας τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς. καὶ ἀλλοχρῆς οὐ προσελύσεται πρὸς σέ.

* καὶ φυλάξετε τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων, καὶ τὰς φυλακὰς τῆς θυσιαστηρίας. καὶ οὐκ ἔσται ἐπὶ θυμὸς ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ.

* καὶ ἰδοὺ ἐγὼ εἴληφα ὅτι ἀδελφοὶ υἱοὶ ὅτι λαοὶ ἐστέ ἐκ μέθης τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ δόμα δεδομῆτον κυρίῳ, λειτουργεῖν τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.

* καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοὶ σου μετὰ σοῦ διατηρήσετε τὴν ἐρασίαν ὑμῶν, καὶ πᾶν τὸ τρέπον τῆς θυσιαστηρίας, καὶ τὸ ἐνδοθὲν τοῦ κατεπέτασματος. καὶ λειτουργήσετε τὰς λειτουργίας δόμα τῆς ἐρατείας ὑμῶν. καὶ ὁ ἀλλοχρῆς ὁ προσπορεύμενος, ἀποθνήσκει.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Αἰσά, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκα ὑμῖν τὴν διατήρησιν τῶν ἀπαρχῶν μου ἀπὸ πάντων τῶν ἡγιασμένων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, οἱ δέδωκα αὐτὰ εἰς γέρας, καὶ τοῖς υἱοῖς σου νόμιμον αἰώνιον.

* καὶ τοῦτο ἔστω ὑμῖν ἀπὸ τῶν ἡγιασμένων ἁγίων τῶν καρπωμάτων ἀπὸ πλῦτων τῶν δώρων αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πλῦτων τῶν θυσιασμάτων αὐτῶν καὶ ἀπὸ πάσης τῆς πλημμελίας αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν ὅσα ἀποδοῦναι μοι ἀπὸ πάντων τῶν ἁγίων (οἱ ἐστέ) καὶ τοῖς υἱοῖς σου.

* ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων φάγετε αὐτὰ. πᾶν δὲ ζῶον φάγετε αὐτὰ. ἄγια ἔσται ἡ γῆ.

* καὶ τοῦτο ἔστω ὑμῖν ἀπὸ τῶν ἀπαρχῶν δομάτων αὐτῶν, ἀπὸ πάντων τῶν ἡγιασμένων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. σοὶ δέδωκα αὐτὰ καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ τοῖς θυγατέρας σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώνιον. πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου ἔδεσται αὐτὰ.

* πᾶσα ἀπαρχὴ ἐλαίου, καὶ πᾶσα ἀπαρχὴ οἴνου, καὶ σίτου ἀπαρχὴ αὐτῶν ὅσα δὴ δώσῃ τῷ κυρίῳ, σοὶ δέδωκα αὐτὰ.

* καὶ τὰ πρωτόγνηματά σου ὅσα ἀνέκλυσται ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, ὅσα δὴ ἐνέγκωσι κυρίῳ, σοὶ ἔσται, πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου ἔδεσται αὐτὰ.

* πᾶν ἀνάθεμα πισμῆτον ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ, σοὶ ἔσται.

* καὶ πᾶν διανοῖον μήτραν ἀπὸ πάσης σαρκὸς, ὅσα προσφέρουσιν κυρίῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτηνίου, σοὶ ἔσται. ἀλλ' ἢ λύτρωσις λυτρωθήσεται τὰ πρωτότοκα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν κτηνίων τῶν ἀκαθάρτων λυτρώσεται.

* καὶ ἡ λύτρωσις αὐτῶν ἀπὸ μωλαίης ἢ σιωτίμης πέντε σίκλων, καὶ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον εἴκοσι ὀβολοὶ εἰσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et adhærebunt tibi, & custodient custodiam tabernaculi fœderis iuxta omne ministerium tabernaculi. & alienus non accedat ad vos.

* Custodietisque custodiam sanctuarij & custodiam altaris, ut non sit ultra indignatio super filios Israel.

* Et ecce ego applicavi fratres vestros Levitas de medio filiorum Israel, & dedi eos dono vobis coram Domino, ut ministrent ministerium tabernaculi fœderis.

* Tu autem & filij tui tecum custodietis sacerdotium vestrum iuxta omnem ritum altaris, & intra velum ministrabitis; ministerium doni dabo sacerdotium vestrum: & extraneus qui acceperit, occidetur.

* Locutusque est Dominus cum Aaron: Ecce ego dedi tibi custodiam primitiarum mearum: omnia quæ sanctificata sunt à filiis Israel, tibi tradidi ea pro vñctione & filiis tuis in pactum sempiternum.

* Hoc erit tibi de sancto sanctorum quod remanet de omnibus quæ oblata sunt in igne, iuxta omnia munera eorum, & iuxta omnia quæ pro peccato offeruntur, & pro delicto eorum reddent coram me, sanctum sanctorum erit tibi & filiis tuis.

* In sancto sanctorum comedetis illud: omnis masculus comedet illud, sanctum erit tibi.

* Et hæ primitiæ munerum eorum, iuxta omnia quæ obtulerint filij Israel, tibi tradidi ea & filiis tuis & filiabus tuis tecum fœdere sempiterno. omnis qui mundus fuerit in domo tua, comedet ea.

* Omne optimum olei, & omne optimum vini & frumenti, & primitias eorum quas dabunt filij Israel coram Domino, tibi dedi eas.

* Primitiæ omnium quæ in terra sua nascuntur, quas offerunt coram Domino, tuæ erunt. omnis qui mundus fuerit in domo tua, vescetur eis.

* Omne anathema in Israel tuum erit.

* Omne quod aperit vulvam omnis carnis quam offerunt coram Domino, de homine & iumento & de pecoribus, tuum erit. sed redimens redimes primogenitum hominis; primogenitum quoque animalis immundi redimes.

* Et redemptio eius erit ab ætate unius mensis redimesque precio quinque siclorum argenti in siclis sanctuarij. viginti obolos habens sicles.

17 * אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא
תפדו קדש הם את דמם תזרק על המזבח
ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחח ליהוה:
18 * ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין
לך יהיה: * כל תרומת הקדשים אשר ירימו
בני ישראל ליהוה נתתי לך ולבניך ולבנותיך אתך
לחק עולם ברית מלח עולם הוא לפני יהוה
לך ולזרעך אתך: * ויאמר יהוה אל אהרן
בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם
אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל:
* ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל
לנחלה חלק עבדתם אשר הם עבדים את
עבדת אהל מועד: * ולא יקרבו עוד בני
ישראל אל אהל מועד לשאת חטא למורת:
* ועבד הלוי הוא את עבדת אהל מועד והם
ישאו עונם חקת עולם לדורותם ובתוך בני ישראל
לא ינחלו נחלה: * כי את מעשר בני
ישראל אשר ירימו ליהוה תרומה נתתי ללוים
לנחלה על כן אמרתי להם בתוך בני ישראל לא
ינחלו נחלה: * וידבר יהוה אל
משה לאמר: * ואל הלוים תדבר ואמרת
אלהם כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר
אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם והרמתם ממנו
תרומת יהוה מעשר מן המעשר:
* ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן וכמלאה
מן היקב: * כן תרימו גם אתם תרומת יהוה
מכל מעשרתיכם אשר תקחו מאת בני ישראל ונתתם
ממנו את תרומת יהוה לאהרן הכהן: * מכל
מתנותיכם תרימו את כל תרומת יהוה מכל חלב
את מקדשו ממנו:

17 * Primogenitum autem bouis & ovis &
capræ non facies redimi: quia sanctificata sunt
Domino: sanguinem tantum eorum fundes
super altare, & adipem adolebis in suavis-
simum odorem Domino.
18 * Carnes verò in vsum tuum cedent. sicut
pectusculum consecratum, & armus dexter
tua erunt.
19 * Omnes primitias sanctuarij quas offerunt
filij Israel Domino, tibi dedi & filiis ac filia-
bus tuis iure perpetuo. Pactum salis est sempi-
ternum coram Domino tibi ac filiis tuis.
20 * Dixitque Dominus ad Aaron: In terra
eorum nihil possidebitis, nec habebitis par-
tem inter eos. Ego pars & hæreditas tua in
medio filiorum Israel.
21 * Filiis autem Leui dedi omnes decimas
Israelis in possessionem pro ministerio quo
seruiunt mihi in tabernaculo fœderis:
22 * Vt non accedant vltra filij Israel ad taber-
naculum: nec committant peccatum morti-
ferum.
23 * Solis filiis Leui mihi in tabernaculo ser-
uientibus, & portantibus peccata populi, le-
gitimum sempiternum erit in generationi-
bus vestris.
24 * Nihil aliud possidebunt decimarum ob-
latione contenti, quas in vsum eorum & ne-
cessaria separavi.
25 * Locutusque est Dominus ad Moysen, di-
cens:
26 * Præcipe Leuitis atque denuncia: Cum
acceperitis à filiis Israel decimas quas dedi vo-
bis, primitias eorum offerte Domino, id est,
decimam partem decimæ:
27 * Vt reputetur vobis in oblationem primi-
tiuorum, tam de arcis quàm de torculari-
bus,
28 * Et vniuersis quorum accipitis primi-
tias offerte Domino, & date ea Aaron sacer-
doti.
29 * Omnia quæ offeretis ex decimis & in do-
naria Domini, separabitis, optima & electa
erunt cuncta.

תרגום אונקלוס

17 ברם בכור וחורא או בכורא דאמרא או בכורא דעזא לא תפדוק קדשא אגון ית דמהון תזרוק על מדבחה וית תרבהון תסיק
דמקבל ברעוא קדם יי: * ובשרהון יהי לך כחזה דאמרתה וכשקא דימנא דילך יהי: * כל אפרשות קדשית דאפרשות
בני ישראל קדם יי יהבית לך ולבניך ולבנותיך עמך לקים עלם קים מלח עלם הוא קדם יי לך ולבניך עמך: * ואמר יי לאהרן בארעהון
לא תחסיין וחילק לא יהי לך ביניהון מחנן דיהבית לך איגון חילקך ואחסנתך בגו בני ישראל: * ולבני לוי הא יהבית כל מעשרא בישראל
לאחסנא חלף פלחנהון דאיגון פלחין ית פלחן משכן זמנא: * ולא יקרבו עוד בני ישראל למשכן זמנא לקבלא חובא למקרת:
* ופלחון לינאי איגון ית פלחן משכן זמנא ואגון יקבלון חוביהון קים עלם לדריכון ובגו בני ישראל לא יחסנון אחסנא:
* ארי ית מעשרא דבני ישראל דאפרשות קדם יי אפרשותא יהבית ללינאי לאחסנא על כן אמרית להון בגו בני ישראל לא יחסנון אחסנא:
* ומליל יי עם משה למימר: * ועם לינאי תמליל ותימר להון ארי תסבון מבני ישראל ית מעשרא דיהבית לכוון מנהון באחסנתכון
ותפרשון מניה אפרשותא קדם יי מעשרא מן מעשרא: * ותחשב לכוון אפרשותכון כעבורא מן אדרא וכמליא מן
מערותא: * כן תפרשון אף אתון אפרשותא קדם יי מכל מעשרתכון ותסבון מן בני ישראל ותתנון מיניה ית
אפרשותא קדם יי לאהרן כהנא: * מכל מתנתכון תפרשון ית כל אפרשותא קדם יי מכל שופריה ית
מקדשה מיניה:

* Veruntamen primogenita vitulorum & pri-
mogenita ouium, & primogenita caprarum non re-
dimes; sancta sunt. & sanguinem eorum effundes
super altare, & adipem offeres oblationem in odo-
rem suauitatis Domino:

* Et carnes erunt tibi sicut & pectusculum im-
positionis. & secundum brachium dextrum,

* Tibi erit omnis separatio sanctorum, quacun-
que separauerint filij Israel Domino, tibi dedi, & fi-
liis tuis & filiabus tuis tecum, legitimum sempiter-
num. pactum salis sempiterni coram Domino, tibi
& semini tuo post te.

* Et locutus est Dominus ad Aaron: In terra eo-
rum non hereditabis, & pars non erit tibi in eis:
quia ego pars tua & hereditas tua in medio filio-
rum Israel. * Et filius Levi ecce dedi omnem de-
cimam in Israel in hereditate pro ministeriis eorum
que ipsi ministrant ministerium in tabernaculo te-
stimonij. * Et non accedent amplius filij Israel
in tabernaculum testimonij accipere peccatum mor-
tiferum.

* Et ministrabit Leuita ipse ministerium taber-
naculi testimonij, & ipsi accipient peccata eorum, le-
gitimum sempiternum in generationes suas. & in
medio filiorum Israel non hereditabunt heredita-
tem:

* Quia decimas filiorum Israel quacunque segre-
gauerint Domino, segregationem dedi Leuitis in sor-
te. propter hoc dixi eis, In medio filiorum Israel non
hereditabunt sortem.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Etiam Leuitis loqueris, & dices ad eos: Si ac-
ceperitis à filiis Israel decimam, quam dedi vobis ab
ipsis in sorte, & separabitis vos ab ea separationem
Domino decimam de decima:

* Et computabuntur vobis separationes vestrae,
ut triticum ab area, & ut separatio à torculari,

* Sic auferetis & vos ab omnibus separationi-
bus Domini ab omnibus decimis vestris quascun-
que acceperitis à filiis Israel, & dabit is ab ipsis se-
parationem Domino Aaron sacerdoti:

* De omnibus donis vestris separabitis sepa-
rationem Domino, de omnibus primitiis sanctifica-
tis ab ipso.

* πλὴν πρῶτόκα μόχων καὶ πρῶτόκα πορβοάτων, καὶ
πρῶτόκα αἰγῶν οὐ λυτρώσῃ, ἀλλά ἐστὶ καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν. πορ-
χέεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸ σῆμα ἀνόσις καρπωμα εἰς ὅς
μὲν δώδεις κυρίῳ.

* Ἡ δὲ κρέα ἐστὶν τοῖς καθὰ τὸ σκηνοῦν ἐπὶ δέμας·
καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν,

* τοῖς ἐστὶν πᾶν ἀφαίρεμα τῶν ἀγίων, ὅσα δὴ ἀφαιρῶσιν οἱ
υἱοὶ Ἰσραὴλ κυρίῳ, τοῖς δέδωκα καὶ τοῖς υἱοῖς τοῖς ἐταῖς θυγατέ-
σι τοῦ μὲν τοῦ νόμιμον αἰώνιον. διαθήκη αἰῶνι οὐδὲν
κυρίου, τοῖς καὶ τῷ σπέρματί σου μὲν σέ.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς ἀαρὼν, ἐν τῇ γῇ αὐτῶν ἐκ κλη-
ρονομήσεως, ἡ μερὶς σου ἐστὶν σοὶ ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ μερὶς σου
καὶ κληρονομία σου ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.

* καὶ τοῖς υἱοῖς λαοῦ ἰδοὺ δέδωκα πᾶν ἐπιδέκατον ἐν Ἰσ-
ραὴλ ἐν κλήρῳ ἀντὶ τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν, ὅσα αὐτοῖς λει-
τουργοῦσι λειτουργίαν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.

* καὶ οὐ πορ(ελεύ(ον) ἐπὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ εἰς τὴν σκη-
νὴν τοῦ μαρτυρίου λαβεῖν ἀμαρτίαν θανάτφορον.

* καὶ λειτουργήσει ὁ λαὸς αὐτῶν τὴν λειτουργίαν τὴν σκη-
νῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ αὐτοὶ λήψονται τὰ ἀμαρτήματα αὐτῶν,
νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεάς αὐτῶν. καὶ ἐν μέσῳ υἱῶν Ἰσραὴλ
οὐ κληρονομήσουσι κληρονομίαν.

* ὅτι τὰ ἐπιδέκατα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὅσα δὴ ἀφαιρῶσι
τῷ κυρίῳ, ἀφαίρεμα δέδωκα τοῖς λαοῖς ἐν κλήρῳ. διὰ τοῦτο
εἶρηκα αὐτοῖς ἐν μέσῳ υἱῶν Ἰσραὴλ ἐκ κληρονομήσεως κληρον.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσέω, λέγων·

* καὶ τοῖς λαοῖς λαλήσεις, καὶ εἰπὺς πρὸς αὐτοὺς, ἐδὴ
λάβετε πορὰ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τὸ ἐπιδέκατον, ὃ δέδωκα ὑμῖν
πρὸς αὐτῶν ἐν κλήρῳ, ἵνα ἀφελεῖτε ὑμεῖς ἀπ' αὐτῶν ἀφαίρεμα
κυρίῳ ἐπιδέκατον ἀπὸ τοῦ ἐπιδεκάτου.

* καὶ λογιθή(ε) ὑμῖν τὰ ἀφαιρέματα ὑμῶν ὡς σῖτος ἀ-
πὸ ἄλων, καὶ ὡς ἀφαίρεμα ἀπὸ λυγροῦ,

* οὕτως ἀφελεῖτε ἐκ ὑμῶν ἀπὸ πρῶτων τῶν ἀφαιρέματων
κυρίου ἀπὸ πρῶτων τῶν ἐπιδεκάτων ὑμῶν, ὅσα αὐτὸς λάβετε
πορὰ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ δώσετε ἀπ' αὐτῶν ἀφαίρεμα κυ-
ρίῳ ἀρὼν τῷ ἱερεῖ.

* ἀπὸ πρῶτων τῶν δομάτων ὑμῶν ἀφελεῖτε ἀφαι-
ρεμα κυρίῳ, ἀπὸ πρῶτων τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἡγιασμένων
ἀπ' αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁷ Sed primogenitum bouis & agni, aut primogenitum caprae non redimes; sancta sunt. sanguinem eorum asperges super altare, & adipem eo-
rum adolebis, ut oblatio suscipiatur voluntarie coram Domino.

¹⁸ Carnes autem eorum erunt tibi, sicut pectusculum elevationis
& sicut armus dexter, tua erunt. ¹⁹ Omnes primitias sanctificatas quas offerunt filij Israel coram Domino, tibi dedi, & filiis tuis, & fi-
liabus tuis tecum pacto sempiterno. Pactum æternum salis est coram Domino tibi & filiis tuis tecum.

²⁰ Dixitque Dominus ad Aaron: In
terra eorum non possidebis, neque pars erit tibi inter eos: dona quæ dedi tibi, illa sunt pars tua & hereditas tua in medio filiorum Israel.

²¹ Filiis autem Levi ecce dedi omnem decimam in Israel in possessionem pro ministerio suo quo ipsi ministrant ministeriū tabernaculi fœderis.

²² Et non accedant ultra filij Israel ad tabernaculum fœderis, ne suscipiant peccatum ad mortem.

²³ Ministrabuntque ipsi
Leuitæ ministerium tabernaculi fœderis, & ipsi suscipient peccata eorum pacto sempiterno in generationibus vestris: & in medio filiorum Israel non
possidebunt hereditatem:

²⁴ Quia decimas filiorum Israel, quas separant coram Domino, dedi Leuitis in possessionem. ideo
dixi eis: In medio filiorum Israel non possidebunt possessionem.

²⁵ Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:

²⁶ Loquere quoque cum Leuitis, & dices eis: Cum acceperitis à filiis Israel decimas, quas ex eis dedi vobis in possessionem vestram, separabitis
ex eis separationem coram Domino decimam partem decimæ.

²⁷ Et reputabitur vobis separatio vestra quasi
frumentum de area, & quasi vinum de torculari:

²⁸ Sic separabitis & vos separationem coram Domino ex omnibus
decimis vestris quas accipitis à filiis Israel: & dabit is ex eis primitias coram Domino Aaron sacerdoti.

²⁹ Ex omnibus quæ vobis dantur, separabitis omnem separationem coram Domino ex omni quod optimum fuerit & sanctificatum
ex eo.

* ואמרת אלהם בהרימכם את-חלבו מִמֶּנּוּ וְנָחֲשׁוּ
לָלוּם בְּתִבּוּאֹת גִּזְרֹן וּכְתִבּוּאֹת יָקָב׃
* ואכלתם אתו בכל-מקום אתם וביתכם בִּי-שָׂכָר
הוּא לָכֵם חֶלֶף עֲבַדְתֶּם בָּאֵהָל מוֹעֵד׃
* ולא תשאו עליו חֲטֵאתָ בְּהַרְיִמְכֶם אֶת-חֲלָבוֹ
מִמֶּנּוּ וְאֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִלוּ וְלֹא
תָמוּתוּ׃

יט

* וידבר יהוה אל-משה ואל-
אֶהֱרֹן לֵאמֹר׃ * ואת חקרת התורה אשר צוה
יהוה לאמר דבר אל-בני ישראל ויקחו אליך פרה
אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא-עלה
עליו-על׃ * ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן
והוציאת אתה אל-מחוץ למחנה ושחט אתה
לפניו׃ * ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו
והזריה אל-זנבו פני-האהל מוֹעֵד מִדְּמָה שֶׁבַע
פְּעָמִים׃ * ושרף את-הפרה לעיניו את-
ערה ואת-בשרה ואת-דמה על-פרשה ישרף׃
* ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך
אל-תוך שרפת הפרה׃ * וכבס בגדיו הכהן
ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל-המחנה וטמא
הכהן עד-הערב׃ * והשרף אתה יכבס בגדיו
במים ורחץ בשרו במים וטמא עד-הערב׃
* ואסף גיש טהור את אפר הפרה והניח
מחוץ למחנה במקום טהור והיתרה לעזרת בני-
ישראל למשמרת למי נדה חטאת הוא׃
* וכבס האסף את-אפר הפרה את-בגדיו וטמא עד-
הערב והיתה לבני ישראל ולגֵר הגֵר בתוכם לחקרת
עולם׃ * הנגע במת לכל-נפש אדם וטמא שבעת
ימים׃

30 * Dicesque ad eos : Si præclara & meliora
quæque obtuleritis ex decimis, reputabitur
vobis quasi de area & torculari dederitis pri-
mitias, 31 * Et comedetis eas in omnibus lo-
cis vestris, tam vos quàm familiæ vestræ: quia
precium est pro ministerio quo seruitis in ta-
bernaculo testimonij: 32 * Et non peccabi-
tis super hoc egregia vobis & pingua refer-
uâtes, ne polluatis oblationes filiorum Israel,
& moriamini.

CAP. XIX.

1 Ocutusque est Dominus ad Moysen & A-
2 Laron, dicens: 3 * Ista est religio victimæ
A quam constituit Dominus. Præcipe filiis Is-
rael vt adducant ad te vaccam ruffam ætatis
integræ, in qua nulla sit macula; nec portau-
3 rit iugum. 4 * Tradesque eam Eleazaro
sacerdoti. Qui eductam extra castra, immola-
bit in conspectu omnium:
4 * Et tingens digitum in sanguine eius, as-
perget contra fores tabernaculi septem vici-
5 bus. 6 * Comburetque eam cunctis viden-
tibus, tam pelle & carnibus eius, quàm san-
guine & fimo flammæ traditis.
6 * Lignum quoque cedrinum & hyssopum,
coccumque bis tinctum, sacerdos mittet in
flamam, quæ vaccam vorat.
7 * Et tunc demum lotis vestibus & corpore
suo ingredietur in castra, commaculatusque
B erit vsque ad vesperrum.
8 * Sed & ille qui combusserit eam, lauabit
vestimenta sua & corpus, & immundus erit
vsque ad vesperrum.
9 * Colliget autem vir mundus cineres vac-
cæ, & effundet eos extra castra in loco purif-
simo, vt sint multitudini filiorum Israel in cu-
stodiam, & in aquâ aspersiois: quia pro pec-
cato vacca combusta est.
10 * Cumq; lauerit qui vaccæ portauerat cine-
res vestimenta sua, immundus erit vsq; ad ve-
sperum. Habebunt hoc filij Israel & aduenæ
qui habitant inter eos sanctum iure ppetuo.
11 * Qui tetigerit cadauer hominis, & pro-
pter hoc septem diebus fuerit immundus;

תרגום אונקלוס

30 ותימר להון באפר שחבון ית שופריה מניה ותחשב לליואי בעללית אדרא וכעללח מעצרתא׃
וְאֵנֶשׁ בְּחִיבֹן אֲרִי אֲגָרָא הוּא לִכּוֹן חֶלֶף פְּלִחְנִכּוֹן בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּה׃
32 וְלֹא תַקְבִּילוּן עֲלוֹתֵי חֻבָּא בְּאֶפְרַשׁוֹתְכֹן ית שופריה מניה וית קדשיה
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִין וְלֹא תָמוּתוּ׃

יט

1 ומריל יויעם משה ועם אהרן למימר׃
2 דא גזירת אוריתא דפקיד יו למימר מריל עם בני ישראל ויסבון לך חזרתא
סמוקתא שלמיתא דלית בה מומא ולא סליק עלה נירא׃
3 ותחננו יתה לאלעזר כהנא ויפק יתה למברא למשריתא ויכוס יתה קדמוחי׃
4 ויסב אלעזר כהנא מדמה באצבעו וידי לקבל אפי משכן זמנא מדמה שבע זמני׃
5 וינקיד ית חזרתא לעינוחי ית משכה וית בשרה וית
דמה על אוכלה ויקיד׃
6 ויסב כהנא אעא דארזא ואזובא ויצבע זהורי וירמי לגו יקידת חזרתא׃
7 ויצבע לבושוחי כהנא ויסחי בשריה
במיה ובהר כן יעזל למשריתא ויהי מסאב כהנא עד רמשא׃
8 ודמוקר יתה ויצבע לבושוחי במיה ויסחי בשריה במיה ויהי מסאב עד רמשא׃
9 ויכנוש גבר דכי ית קטמא דחזרתא ויצנע למברא למשריתא באחר דכי ותחי לכנשחא דבני ישראל למטרא למי אדיתא חטאתא הווא׃
10 ויצבע דמכניש ית קטמא דחזרתא ית לבשוחי ויהי מסאב עד רמשא ותחי לבני ישראל חזרתא דיתגירון ביניהון לקיים עלם׃
11 דיקרב במיתא לכל נפשא דאנשא ויהי מסאב שבעה יומין׃

* Et dices ad eos: Cum segregaueritis primitias ab ipso, & computabitur Leuitis ut fructus ex area, & ut fructus à torculari:

* Et comedetis ea in omni loco vos & filij vestri: quoniam merces hæc vobis est pro ministeriis vestris quæ in tabernaculo testimonij.

* Et non accipietis propter hoc peccatum, quoniam segregaueritis primitias eius ab eo. & sancta filiorum Israel non contaminabitis, ut non moriamini.

CAP. XIX.

ET locutus est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:

* Hæc distinctio legis quæcunque constituit Dominus, dicens: Loquere filiis Israel, & accipiant ad te vaccam ruffam immaculatam, quæ non habet in se maculam, & non impositum est super ipsam iugum:

* Et dabis eam ad Eleazar sacerdotem: & educet illam extra castra, et iugulabunt eam coram eo.

* Et accipiet Eleazar de sanguine eius, & sparget ante conspectum tabernaculi testimonij de sanguine eius septies.

* Et comburent eam coram eo, & pellis eius, & carnes eius, & sanguis eius cum fimo eius comburetur.

* Et accipiet sacerdos lignum cedrinum & hyssopum, & coccinum, & immittent in medium incendij vaccæ. * Et lauabit vestes suas sacerdos, & lauabit corpus suum aqua: et post hæc ingreditur in castra; & immundus erit sacerdos usque ad vesperam.

* Et comburens eam lauabit vestes suas aqua, & lauabit corpus suum aqua, & immundus erit usque ad vesperam.

* Et congregabit homo mundus cinerem vaccæ, & eijciat extra castra in locum mundum. & erit congregationi filiorum Israel in obseruationem. aqua asperfusionis purificatio est.

* Et lauabit vestes qui congregat cinerem vitule, & immundus erit usque ad vesperam. & erit filiis Israel & appositis aduenis in medio vestri legitimum sempiternum.

* Tangens mortuum omnis anima hominis, immundus erit septem dies.

* καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ὅταν ἀφαιρῆτε τὴν ἀπαρχὴν ἀπ' αὐτῶν, καὶ λογιθήσεται τοῖς λευίταις ὡς χῆνημα ἀπὸ ἀλωνος, καὶ ὡς χῆνημα ἀπὸ πλυνού.

* καὶ ἐδεῶτε αὐτὰ ἐν παντὶ τῷ ὄρει καὶ ἐν τῇ πόλει, ὅτι μισθὸς ἐστὶ ὑμῖν ἐστὶν ἀντὶ τῶν λειτουργιῶν ὑμῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.

* καὶ οὐ λήψετε δι' αὐτὴν ἀμαρτίαν, ὅτι αὐτὴν ἀφαιρῆτε τὴν ἀπαρχὴν ἀπ' αὐτῶν. καὶ τὰ ἅγια τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐβεβηλώσατε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε.

ἰθ'.

* Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Moysen καὶ Aaron, λέγων· αὕτη ἡ διαβολὴ τοῦ νόμου, ὅσα συνέταξε κύριος, λέγων· λάληθον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσαν πρὸς σὲ δαμάλιν πύρρον ἀμωμον, ἧς οὐκ ἔχει ἐν αὐτῇ μωμον, καὶ οὐκ ἐπεβλήθη ἐπ' αὐτὴν ζυγός.

* καὶ ὁσέως αὐτὴν πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ ἑξάξουσιν αὐτὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, & σφάξουσιν αὐτὴν ἐνώπιον αὐτοῦ.

* καὶ λήψεται ἐλεάζαρ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ῥοσφύσει ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ πρὸς τὸν πόδα τοῦ σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς ἐπὶ αἰκίας.

* & κατακαύσουσιν αὐτὴν ἐν αἰλίῳ αὐτῶν· καὶ τὸ δέρμα αὐτῆς, καὶ τὰ κρέα αὐτῆς, καὶ τὸ αἷμα αὐτῆς (ὡς τὴν κόπρην αὐτῆς) κατακαύσεται.

* καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ξύλον κέδρινον καὶ ὕσωπον καὶ κόκκινον, καὶ ἐμβαλὺσιν εἰς μέσον τοῦ κατακαύματος τῆς δαμάλεως.

* καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, καὶ λούσει τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ὁ ἱερεὺς ἕως ἑσπέρας.

* καὶ ὁ κατακαίων αὐτὴν πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὕδατι, καὶ λούσει τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.

* καὶ συναΐξει ὁ ἄνθρωπος καθαρὸς τὴν σποδὸν τῆς δαμάλεως, καὶ ἀποθήσει ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρὸν. καὶ ἔσται τῇ συναγωγῇ υἱῶν Ἰσραὴλ εἰς διαθήρησιν. ὕδωρ ῥαντισμοῦ ἁγνισμῶν ἐστὶ.

* καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια ὁ συναγων τὴν σποδὸν τῆς δαμάλεως, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. & ἔσται τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ τοῖς προσκεκμημένοις πρὸς τὸν σκηνὴν ἐν μέσῳ ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον.

* ὁ ἀπὸ τοῦ ὄντος τε θνητός καὶ πάσης ψυχῆς ἀνθρώπου ἀκάθαρτος ἔσται ἐπὶ ἡμέρας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Dicesque eis: Quando separaueritis optimum eius ex eo, reputabitur Leuitis quasi fructus areae & quasi fructus torcularis.

31 Comedetisque illud in omni loco vos & viri domus vestrae; quia precium est vobis pro ministerio vestro in tabernaculo foederis.

32 Et non recipietis super illud peccatum, cum separaueritis optimum eius ex eo: & ea quæ sanctificata sunt à filiis Israel non prophanabit, & non moriemini.

CAP. XIX.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE & CUM AARON, DICENS:

Cum filiis Israel, ut adducant ad te vaccam ruffam integram, in qua nulla sit macula, super quam non positum est iugum.

Dabis eam Eleazar sacerdoti; & adducet eam extra castra, & immolabit eam in conspectu suo.

Eius digito suo, & asperget contra faciem tabernaculi foederis de sanguine eius septies.

Pellem quam carnem eius; sanguinem quoque eius cum fimo eius comburet.

& mittet in medio combustionis vaccæ.

Lauabitque sacerdos vestimenta sua, & lauabit carnem suam aquis; & postea ingreditur in castra, & erit sacerdos pollutus usque ad vesperam.

Et qui combusserit eam, lauabit vestimenta sua aquis, & lauabit carnem suam aquis, & erit immundus usque ad vesperam.

Colliget autem vir mundus cinerem vaccæ, & reponet extra castra in loco mundo: & erit ceteri filiorum Israel in custodiam & in aquam asperfusionis; pro peccato enim est.

Et qui collegerit cinerem vaccæ, lauabit vestimenta sua, & erit immundus usque ad vesperam. Et erit filiis Israel & peregrinis qui peregrinantur inter eos, in ritum perpetuum.

Qui tetigerit morticinum vniuersæ animæ hominis, erit immundus septem diebus.

* הַיּוֹם יִתְחַטֵּא בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
 יִטְהַר וְאִם לֹא יִתְחַטֵּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
 הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר : * כָּל הַנֶּגַע בְּמִת בְּנֶפֶשׁ
 הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת-מִשְׁכַּן
 יְהוָה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי
 מִי נָדָה לֹא-זָרַק עָלֶיהָ טָמֵא יְהוָה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ :
 * זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם בִּי-יָמוּת בְּאֶחָל כָּל הַבָּא
 אֶל-הָאֶחָל וְכָל-אֲשֶׁר בְּאֶחָל יִטְמָא שְׂבַעֲרַת יָמִים :
 * וְכָל כְּלִי פֶתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צִמִּיד פֶּתִיל עָלָיו טָמֵא
 הֵוא : * וְכָל אֲשֶׁר יִנֵּעַ עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלָל-
 חֶרֶב אוֹ בְּמִת אוֹ בְּעֵצִים אָדָם אוֹ בְּקִבְר יִטְמָא
 שְׂבַעֲרַת יָמִים : * וְלִקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֵפֶר שְׂרָפָה
 הַחֲטָאֶר וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל-כָּלִי :
 * וְלִקַּח אִזּוֹב וְטָבַל בְּמַיִם אִישׁ טְהוֹר וְהִזְוֶה עַל-
 הָאֶחָל וְעַל-כָּל-הַבָּלִים וְעַל-הַנֶּפֶשׁוֹת אֲשֶׁר הִיוּ
 שָׁם וְעַל-הַנֶּגַע בְּעֵצִים אוֹ בַּחֲלָל אוֹ בְּמִת אוֹ בְּקִבְר :
 * וְהִזְוֶה הַטְּהַר עַל-הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
 הַשְּׁבִיעִי וְחֲטָאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּבִכְבֹּס בְּגָדָיו וְרֹחֶץ
 בְּמַיִם וְטָהַר בְּעֶרְב : * וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא
 יִתְחַטֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי-אֶת-
 מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמֵא מִי נָדָה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא
 הֵוא : * וְהִיתָה לָהֶם לַחֲקֹרָת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי-הַנֶּדָּה
 יִכְבֹּס בְּגָדָיו וְהַנֶּגַע בְּמִי הַנֶּדָּה יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב :
 * וְכָל אֲשֶׁר יִנֵּעַ בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנֶּגַעַת
 הַטָּמֵא עַד-הָעֶרֶב :

כ

* וַיָּבֹאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מִדְּבַר-צֹן
 בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתִּמָּרָם שְׁם מְרִים
 וַתִּקְבֹּר שָׁם : * וְלֹא-הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל-
 מִשְׁרָה וְעַל-אַהֲרֹן :

12 * Aspergetur ex hac aqua die tertio & sep-
 timo, & sic mundabitur. si die tertio aspersus
 C non fuerit, septimo non poterit emundari.
 13 * Omnis qui tetigerit humanæ animæ morti-
 cinum, & aspersus hac commixtione non fue-
 rit, polluet tabernaculum Dñi: & peribit ex
 Israel, quia aqua expiationis non est aspersus:
 immundus erit, & manebit spurcitia eius su-
 14 per eum. * Ista est lex hominis qui moritur in
 tabernaculo. Omnes qui ingrediuntur tento-
 rium illius, & vniuersa vasa quæ ibi sunt, pol-
 15 luta erunt septem diebus. * Vas quod non ha-
 buerit operculum necligaturam defuper, im-
 16 mundum erit. * Si quis in agro tetigerit cada-
 uer occisi hominis aut per se mortui, siue os il-
 lius vel sepulchrum, immundus erit septem
 17 diebus. * Tollentque de cineribus combusti-
 nis atque peccati, & mittent aquas viuas sup
 18 eos in vas: * In quibus cum homo mundus
 tinxerit hyssopum, asperget ex eo omne tento-
 19 rium & cunctam supellectilē & homines hu-
 iuscemodi contagione pollutos. * Atque hoc
 modo mundus lustrabit immundum tertio
 & septimo die: expiatusque die septimo laua-
 bit & se & vestimenta sua, & immundus erit
 20 usque ad vesperrum. * Si quis hoc ritu non fue-
 rit expiatus, peribit anima illius de medio ec-
 clesiæ: quia sanctuarium Domini polluit, &
 non est aqua lustrationis aspersus.
 21 * Erit hoc præceptum legitimum sempi-
 ternum. Ipse quoque qui aspergit aquas, la-
 uabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit a-
 quas expiationis, immundus erit usque ad
 22 vesperrum. * Quicquid tetigerit im-
 mundus, immundum faciet: & anima quæ
 horum quippiam tetigerit, immunda erit us-
 que ad vesperrum.

CAP. XX.

1 Veneruntque filij Israel & omnis multitu-
 A do in desertum Sin mense primo, & man-
 sit populus in Cades. Mortuaque est ibi Ma-
 ria, & sepulta in eodem loco.
 2 * Cumque indigeret aqua populus, con-
 uenerunt aduersum Moysen & Aaron:

תרגום אונקלוס

12 הַיּוֹם יִרְדּוּ עֲלוֹתָיו בַּיּוֹמָא תְּלִיתָא וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָא יִרְדּוּ וְאִם לֹא יִרְדּוּ עֲלוֹתָיו בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָא יִרְדּוּ וְאִם לֹא יִרְדּוּ עֲלוֹתָיו בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָא יִרְדּוּ
 בְּמִיתָא בְּנֶפֶשׁ אָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת-מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא-זָרַק עָלֶיהָ טָמֵא יְהוָה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ :
 13 * רָא אֲוִיָּתָא אָנָּשׁ אֲרִי יָמוּת בְּמִשְׁכַּנָּא וְכָל דִּי בְּמִשְׁכַּנָּא יְהִי מִסָּבָב שְׂבַעֲרַת יוֹמִין : * וְכָל מֵאֵן דְּחִסְפָּה
 פְּתִיחַ דְּלִית מְגוּפַת שִׁיעַ מִקַּף עֲלוֹתָיו מִסָּבָב הֵוא :
 14 * וְכָל דִּי קִרְבַּת עַל אִפִּי חֲקִילָא בְּקִטִּיל חֲרָבָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא וְאָנָּשׁ אוֹ בְּקִבְרָא יְהִי
 מִסָּבָב שְׂבַעֲרַת יוֹמִין : * וְיִסְבּוּן לְרִמְסָבָב מֵעֵפֶר יְקִירָתָא וְיִתְּנוּ עֲלוֹתָיו מִמְּבוֹעַ לֶמֶן :
 15 * וְכָל דִּי קִרְבַּת עַל אִפִּי חֲקִילָא בְּקִטִּיל חֲרָבָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא וְאָנָּשׁ אוֹ בְּקִבְרָא יְהִי
 מִסָּבָב שְׂבַעֲרַת יוֹמִין : * וְיִסְבּוּן לְרִמְסָבָב מֵעֵפֶר יְקִירָתָא וְיִתְּנוּ עֲלוֹתָיו מִמְּבוֹעַ לֶמֶן :
 16 * וְכָל דִּי קִרְבַּת עַל אִפִּי חֲקִילָא בְּקִטִּיל חֲרָבָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא וְאָנָּשׁ אוֹ בְּקִבְרָא יְהִי
 מִסָּבָב שְׂבַעֲרַת יוֹמִין : * וְיִסְבּוּן לְרִמְסָבָב מֵעֵפֶר יְקִירָתָא וְיִתְּנוּ עֲלוֹתָיו מִמְּבוֹעַ לֶמֶן :
 17 * וְכָל דִּי קִרְבַּת עַל אִפִּי חֲקִילָא בְּקִטִּיל חֲרָבָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא וְאָנָּשׁ אוֹ בְּקִבְרָא יְהִי
 מִסָּבָב שְׂבַעֲרַת יוֹמִין : * וְיִסְבּוּן לְרִמְסָבָב מֵעֵפֶר יְקִירָתָא וְיִתְּנוּ עֲלוֹתָיו מִמְּבוֹעַ לֶמֶן :
 18 * וְכָל דִּי קִרְבַּת עַל אִפִּי חֲקִילָא בְּקִטִּיל חֲרָבָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא וְאָנָּשׁ אוֹ בְּקִבְרָא יְהִי
 מִסָּבָב שְׂבַעֲרַת יוֹמִין : * וְיִסְבּוּן לְרִמְסָבָב מֵעֵפֶר יְקִירָתָא וְיִתְּנוּ עֲלוֹתָיו מִמְּבוֹעַ לֶמֶן :
 19 * וְכָל דִּי קִרְבַּת עַל אִפִּי חֲקִילָא בְּקִטִּיל חֲרָבָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא וְאָנָּשׁ אוֹ בְּקִבְרָא יְהִי
 מִסָּבָב שְׂבַעֲרַת יוֹמִין : * וְיִסְבּוּן לְרִמְסָבָב מֵעֵפֶר יְקִירָתָא וְיִתְּנוּ עֲלוֹתָיו מִמְּבוֹעַ לֶמֶן :
 20 * וְכָל דִּי קִרְבַּת עַל אִפִּי חֲקִילָא בְּקִטִּיל חֲרָבָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא וְאָנָּשׁ אוֹ בְּקִבְרָא יְהִי
 מִסָּבָב שְׂבַעֲרַת יוֹמִין : * וְיִסְבּוּן לְרִמְסָבָב מֵעֵפֶר יְקִירָתָא וְיִתְּנוּ עֲלוֹתָיו מִמְּבוֹעַ לֶמֶן :
 21 * וְכָל דִּי קִרְבַּת עַל אִפִּי חֲקִילָא בְּקִטִּיל חֲרָבָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא וְאָנָּשׁ אוֹ בְּקִבְרָא יְהִי
 מִסָּבָב שְׂבַעֲרַת יוֹמִין : * וְיִסְבּוּן לְרִמְסָבָב מֵעֵפֶר יְקִירָתָא וְיִתְּנוּ עֲלוֹתָיו מִמְּבוֹעַ לֶמֶן :
 22 * וְכָל דִּי קִרְבַּת עַל אִפִּי חֲקִילָא בְּקִטִּיל חֲרָבָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא וְאָנָּשׁ אוֹ בְּקִבְרָא יְהִי
 מִסָּבָב שְׂבַעֲרַת יוֹמִין : * וְיִסְבּוּן לְרִמְסָבָב מֵעֵפֶר יְקִירָתָא וְיִתְּנוּ עֲלוֹתָיו מִמְּבוֹעַ לֶמֶן :

כ

* וַיָּבֹאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מִדְּבַר-צֹן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתִּמָּרָם שְׁם מְרִים
 וַתִּקְבֹּר שָׁם : * וְלֹא-הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל-מִשְׁרָה וְעַל-אַהֲרֹן :

*Hic purificabitur die tertio & die septimo, & mundus erit. si autem non purificatus fuerit die tertio vel die septimo, non mundus erit.

* Omnis tangens mortuum ab anima hominis si mortuus fuerit & non erit purificatus, tabernaculum Domini inquinavit: & peribit anima illa de Israel: quia aqua asperfusionis non est aspersa super eum, immundus est. adhuc immunditia eius in ipso est. * Et hæc lex: Homo si mortuus fuerit in domo, omnis ingrediens in domum, quacunque sunt in domo, immunda erunt septem dies.

* Et omne vas apertum quacunque non ligatura ligata sunt in ipso, immunda sunt.

* Et omnis quicunque tetigerit in superficie campi vulneratum aut mortuum, aut os humanum, aut sepulturam, septem dies immundus erit.

* Et accipiet immundo de cinere combusto purificationis, & effundent super eum aquam vivam in vas:

* Et accipiet hyssopum, & tinget in aquam vir mundus, & asperget super domum, & super vasa, & super animas quacunque fuerint ibi, & super eum qui tetigit os hominis, aut vulneratum, aut mortuum, aut sepulturam.

* Et asperget mundus super immundum in die tertio, & in die septimo, & purgabitur die septimo, & lauabit vestimenta sua, & lauabitur aqua, & immundus erit usque ad vespæram.

* Et homo qui pollutus fuerit, & non purificatus fuerit, peribit anima illa de medio congregationis: quia sancta Domini polluit, quoniam aqua asperfusionis non fuit aspersa super eum, immundus est.

* Et erit vobis legitimum sempiternum. & aspergens aquam asperfusionis lauabit vestes suas, & tangens aquam asperfusionis, immundus erit usque ad vespæram:

* Et omne quodcunque tetigerit illud immundus, immundum erit usque ad vespæram.

CAP. XX.

ET venerunt filij Israel omnis congregatio in desertum Sin, in mense primo, & mansit populus in Cades. & mortua est ibi Maria, & sepulta est ibi. * Et non erat aqua congregationi: & congregati sunt contra Moysen & Aaron.

12 * ὅτι ἀγνισθῇ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, & τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ, καὶ καθαρὸς ἔσται. ἐὰν δὲ μὴ ἀφάγνηται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἢ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ, οὐ καθαρὸς ἔσται.

13 * πᾶς ὁ ἀπὸ μέρους τοῦ τεθνηκότος ἀπὸ ψυχῆς ἀνθρώπου ἐὰν ἀποθῶν, καὶ μὴ ἀφάγνηται, τὸ σκῆλυτον τοῦ κυρίου ἐμίδου, καὶ ἐκτελεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐξ Ἰσραὴλ, ὅτι ὕδωρ ῥαντισμοῦ οὐ διεσπρηντίσθη ἐπ' αὐτὸν, ἀκάθαρτός ἐστιν. ἐπὶ ἡ ἀκάθαρσία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἔστιν.

14 * καὶ ὅτι ὁ νόμος τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ ἀποθανῆος ἐν οἰκίᾳ, ἀπὸς ὁ εἰσπορεύσθαι εἰς τὴν οἰκίαν, ὅσα ἐστὶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀκαθάρατα ἔσται ἐπὶ αὐτῇ ἡμέρᾳ. * ὅτι πᾶς σκευὴς ἀνεῳγμένη ὅσα οὐχὶ δεσμεύεται καὶ δέεται ἐπ' αὐτῇ, ἀκάθαρτα ἔσται.

16 * καὶ πᾶς ὁς ἀφῆται ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου τραυματίου ἢ νεκροῦ, ἢ ὅς ἐστι ἀνθρώπου, ἢ μνήματος, ἐπὶ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀκάθαρτός ἐσται.

17 * καὶ λήψοντες τὸ ἀκάθαρτον ἀπὸ τοῦ σποδίου & κατακεκαυμένης & ἀγνισμῆς, & ἐκχεῖσιν ἐπ' αὐτὸν ὕδωρ ζῶν εἰς σκευὴς:

18 * καὶ λήψοντες ὕδωπον, καὶ βάψαι εἰς τὸ ὕδωρ αὐτῆς καθαρῶς, καὶ διεσπρηντίσθαι ἐπὶ τὸν οἶκον, καὶ ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ ἐπὶ τὰς ψυχὰς, ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπὶ τὸν ἡμέτερον τοῦ ὅς ἐστι τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τοῦ τραυματίου, ἢ τοῦ τεθνηκότος, ἢ τῆς μνήματος.

19 * καὶ διεσπρηντίσθαι ὁ καθαρὸς ἐπὶ τὸν ἀκάθαρτον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ, καὶ ἀφάγνηται (ἐ) τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λουεῖται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτός ἐσται ἕως ἑσπέρας.

20 * καὶ ἀνθρώπος ὁς ἀνέμιανται, καὶ μὴ ἀφάγνηται, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς, ὅτι τὰ ἄγια κυρίου ἐμίανται, ὅτι ὕδωρ ῥαντισμοῦ οὐ διεσπρηντίσθη ἐπ' αὐτὸν, ἀκάθαρτός ἐστι.

21 * καὶ ἔσται ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον. ὅτι ὁ διεσπρηντίων ὕδωρ ῥαντισμῆς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀπὸ μέρους τοῦ ὕδατος

22 τοῦ ῥαντισμῆς, ἀκάθαρτός ἐσται ἕως ἑσπέρας. * καὶ πᾶς ὁ ἀφῆται αὐτοῦ ὁ ἀκάθαρτος, ἀκάθαρτον ἔσται ἕως ἑσπέρας.

κ.

1 * Καὶ ἦλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς τὴν ἔρημον σὴν, ἐν τῷ μὲν τῷ πρώτῳ, & κατέμεινον ὁ λαὸς ἐν καδῆς. καὶ ἐτελεύτησεν ἐκεῖ μαριαμ, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ.

2 * καὶ ὅτι ὅτι ὕδωρ τῇ συναγωγῇ, καὶ ἡ θροῖσθαι ἐπὶ μωυσὲν καὶ ἀαρὼν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et in die tertio aspergetur ex hac aqua, & in die septimo mundabitur. & si non fuerit aspersus in die tertio, in septimo non mundabitur.

13 Omnis qui tetigerit morticinum animæ hominis qui mortuus fuerit, & non fuerit aspersus, tabernaculum Domini polluit, & exterminabitur homo ille de Israel: quia aqua asperfusionis non fuit aspersus, immundus est, adhuc immunditia eius in eo est. 14 Ista est lex hominis qui mortuus fuerit in tabernaculo: omnis qui ingreditur in tabernaculum, & omne quod est in tabernaculo, erit immundum septem diebus.

15 Et omne vas fictile apertum quod non habet operculum luteum per circuitum eius desuper, immundum erit. 16 Et omnis qui tetigerit super faciem agri occisum hominem gladio, aut mortuum siue os hominis aut sepulchrum, immundus erit septem diebus. 17 Tollentque pro immundo de cinere combustionis hostiæ pro peccato: & mittet super eum aquas fontis in vase: 18 Et tollet hyssopum, & tinget eum in aquis homo mundus, & asperget super tabernaculum & super omnia vasa, & super animas quæ erunt ibi, & super omnem qui tetigerit os aut occisum siue mortuum aut sepulchrum.

19 Aspergetque homo mundus super immundum in die tertio & in die septimo, & mundabit eum in die septimo, & lauabit vestimenta sua, & ipse lauabitur aqua, & mundabitur in vespere.

20 Et vir qui fuerit immundus & non fuerit aspersus, exterminabitur homo ille de medio ecclesiæ: quia sanctuarium Domini polluit, aqua asperfusionis non fuit aspersa super eum, immundus erit.

21 Et erit eis in legitimum sempiternum. & qui asperferit aquam asperfusionis, lauabit vestimenta sua, & qui tetigerit aquam asperfusionis, erit immundus usque ad vespæram.

22 Et omne quod tetigerit immundus, erit immundum. & homo qui tetigerit illud, erit immundus usque ad vespæram.

CAP. XX.

Veneruntque filij Israel omnisque congregatio in desertum Sin mense primo, & habitavit populus in Cades. & mortua est ibi Maria, & sepulta est ibi.

Et non erant aquæ congregationi: & congregati sunt contra Moysen & contra Aaron.

3 * וירב רוע עם משה ויאמרו לאמר ולו
4 גוענו בגוע אחינו לפני יהוה: * ולמה הבאתם
5 את קהל יהוה אל המדבר הזה למות שם
6 אנחנו ובעירנו: * ולמה העליתנו ממצרים
7 להביא אתנו אל המקום הזה חרע חרע לא מקום
8 זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין לשתות:
9 * ויבא משה ואהרן מפני הקהל אל פתח אהל
10 מועד ויפלו על פניהם וירגז כבוד יהוה אליהם:
11 * וידבר יהוה אל משה לאמר:
12 * קח את המטה והקהל את העדה אתה
13 ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן
14 מימיו והוצאתם להם מים מן הסלע והשקיתם
15 את העדה ואת בעירם: * ויקח משה
16 את המטה מלפני יהוה כאשר צוהו:
17 * ויקהלו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע
18 ויאמר להם שמעו נא המרים המן הסלע הזה
19 נוציא לכם מים: * וירם משה את ידו ויך
20 את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים ותשת
21 העדה ובעירם: * ויאמר יהוה אל משה
22 ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני
23 בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל
24 הארץ אשר נתתי להם: * המה מי מריבו
25 אשר רבו בני ישראל את יהוה ויקדש בם:
26 * וישלח משה מלאכים מקדש אל
27 מלך אדום כה אמר אחיך ישראל אתה ידעת את
28 כל התלאה אשר מצאתנו: * וירדו אבותינו
29 מצרימה ונשב במצרים ימים רבים וירעו לנו מצרים
30 ולאבתינו: * ונצעק אל יהוה וישמע קלנו וישלח
31 מלאך ויציאנו ממצרים והנה אנחנו בקדש עיר
32 קצרה גבולך:

3 * Et versi in seditionem, dixerunt: Vtinam
4 perissemus inter fratres nostros coram Domi-
5 no. * Cur eduxistis ecclesiam Domini in so-
6 litudinem, vt & nos & nostra iumēta moria-
7 mur? * Quare nos fecistis ascendere de Æ-
8 gypto, & eduxistis in locum istum pessimum, Exo. 17. b
9 qui feri non potest, qui nec ficum gignit, nec
10 vineas nec malogranata, insuper & aquā non
11 habet ad bibendum? * Ingressusque Moy-
12 ses & Aaron dimissa multitudo in taberna-
13 culum fœderis, corruerunt proni in terram; &
14 apparuit gloria Domini super eos. * Locu-
15 tusque est Dominus ad Moysen, dicens:
16 * Tolle virgam, & congrega populum tu
17 & Aaron frater tuus, & loquimini ad petram
18 coram eis, & illa dabit aquas. cumque eduxe-
19 ris aquam de petra, bibet omnis multitudo
20 & iumenta eius. * Tulit igitur Moyse vir-
21 gam quæ erat in cōspectu Domini, sicut præ-
22 ceperat ei, * Congregata multitudo ante
23 petram, dixitque eis: Audite rebelles & incre-
24 duli: Num de petra hac vobis aquam poteri-
25 mus eiicere?
26 * Cumque eleuasset Moyse manum, per-
27 cutiēs virga bis silicem, egressæ sunt aque lar-
28 gissimæ; ita vt populus biberet & iumenta.
29 * Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron:
30 Quia non credidistis mihi vt sanctificaretis
31 me coram filiis Israel, non introducetis hos
32 populos in terram quam dabo eis.
33 * Hæc est aqua contradictionis, vbi iur-
34 gati sunt filij Israel contra Dominum: & san-
35 ctificatus est in eis.
36 * Misit interea nuncios Moyses de Cades
37 ad regem Edom, qui dicerent: Hæc mandat
38 frater tuus Israel: Nosti omnem laborem qui
39 apprehendit nos:
40 * Quomodo descenderint patres nostri in
41 Ægyptum, & habitauerimus ibi multo tēpo-
42 re, afflixerintq; nos Ægyptij & patres nostros.
43 * Et quomodo clamauerimus ad Dñm, &
44 exaudierit nos: miseritque angelum qui edu-
45 xerit nos de Ægypto. Ecce in vrbe Cades, quæ
46 est in extremis finibus tuis, positi,

תרגום אונקלוס

3 * ונצא עמא עם משה ואמריו למימר ולוי דמיחנא דאחנא קדם יי: 4 ולמה איתיתון יח קהלא דייני למדברא דדין
5 למימרת חמן אנחנא ובעירנא: 5 ולמה אסקותנא ממצרים לאיתנא יתנא לאתרא בישא דדין לא אתר כשר לביר זרע ואף לא חאנין וגפנין
6 ורמונין ומיא לא איר למשתי: 6 ועלו משה ואהרן מן קדם קהלא לתרע משכן זמנא ונפלו על אפיהון ואחגלי יקרא דייני
7 להון: 7 ומליל יי עם משה למימר: 8 סב ית חטרא וכונוש ית כנשתא את ואהרן אחוד וחמלון עם כיפא
9 לעיניהון ויהון מימותי ותפיק להון מיא מן כיפא ותשקי ית כנשתא וית בעיריהון: 9 ונסיב משה ית חטרא מן קדם יי כמא
10 דפקדיה: 10 וכנשו משה ואהרן ית קהלא לקדם כיפא ואמר להון שמעו כען סרכנא חסן כיפא דדין נפיק לכון מיא:
11 וארים משה ית ידו ומחא ית כיפא בחטריה תרתין זמנין ונפקי מיא סגיא ושתא את כנשתא ובעיריהון: 11 ואמר יי למשה ולאהרן חלף דלא תימנחון במימרי לקדשותי לעיני בני ישראל בכין לא תיעלון ית קהלא דדין לארעא דיתביר להון:
12 אינון מי מצותא דנצו בני ישראל קדם יי ואתקדש בהון: 12 ושלח משה אנגדיו מרקס לוח מלכא דאדום כדנ אמר
13 אחוד ישראל את ידעת ית כל עקמא דאשכחנא: 13 ונחתו אבכתנא למצרים ויתכנא במצרים יומין סגיאין ואבאישו
14 לנא מצראי ולאבכתנא: 14 וצלינא קדם יי וקבל צלותא ושלח מלאכא ואפקנא ממצרים ויהא אנחנא ברקס
15 דרתא דכסטר תחומך: 15 וצלינא קדם יי וקבל צלותא ושלח מלאכא ואפקנא ממצרים ויהא אנחנא ברקס

** Et clamauimus ad Dominum, & exaudiuit 16
Dominus vocem nostram: & mittens angelum e-
duxit nos de Ægypto. & nunc sumus in Cades ci-
uitate, ex parte finium tuorum.*

16 * καὶ ἀνέβοόησαμεν πρὸς κύριον, καὶ εἰσήκουσεν κύριος τὴ φωνήν ἡμῶν, ἔδωκεν εἰλας ἀγγελόν, ἵστην αἶψα ἡμᾶς ἔξ αἰτύπτου. ἔτι νῦν ἐσμὲν ἐν καθύς πόλει, ἐν μέσσοις τῶν ὀρέων σου.

у 3

17 * נַעֲבֹרָה נָא בְּאַרְצָךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶךָ וּבְכָרְםָ וְלֹא
נִשְׁתַּחֲמִי בְּאֶרֶץ דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֶלְךְ לֹא נִטָּה יְמִין וּשְׂמָאוֹל
18 עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ: * וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹם לֹא תַעֲבֹר
19 בִּי פֶן-בְּחֶרֶב אֵצֶא לִקְרָאתְךָ: * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי-
יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלֶה וְאִם-מִימֶיךָ נִשְׁתַּח אֲנִי וּמִקְנִי
20 וְנִתְּתִי מִכְרָם רֶק אֵין דְּבַר בְּרַגְלִי אֶעֱבֹרָה: * וַיֹּאמֶר
לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדֹם לִקְרָאתוֹ בְּעַם כְּבֹד וּבִיד חֲזָקָה:
21 * וַיֵּמָאן אֲדֹם נִתֵּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט
22 יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: * וַיִּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְנֵי-
יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה הָרִהֵר הָהָר: * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-
מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן בְּחֹר הָהָר עַל-גְּבוּל אֶרֶץ אֲדֹם
24 לֵאמֹר: * יֵאָסֶף אַהֲרֹן אֶל-עַמּוּי בִּי לֹא יָבֹא אֶל-
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתְּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר-מָרִיתֶם אֶת-
25 פִּי לְמִי מְרִיבָה: * קַח אֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-אַלְעָזָר בְּנוֹ
וְהַעֲלֵם אֹתָם הָרִהֵר הָהָר: * וְהִפָּשַׁט אֶת-אַהֲרֹן אֶת-בְּגָדָיו
וְהִלְבִּשְׁתֶּם אֶת-אַלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן יֵאָסֶף וּמָרַת שָׁם:
27 * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלֶה אֶל-הָרִהֵר הָהָר
לְעֵינָיו כָּל-הָעֵדָה: * וַיִּפָּשַׁט מֹשֶׁה אֶת-אַהֲרֹן אֶת-
בְּגָדָיו וַיַּלְבִּשׁ אֹתָם אֶת-אַלְעָזָר בְּנוֹ וַיִּמָּת אַהֲרֹן שָׁם
29 בְּרֹאשׁ הָהָר וַיִּרְדַּם מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר מִן-הָהָר: * וַיֵּרְאוּ
כָל-הָעֵדָה כִּי גֹעַ אַהֲרֹן וַיִּבְכוּ אֶת-אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם
כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל:

כא

* וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ-עַד
יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָּא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחָם
בְּיִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב מִמֶּנּוּ שְׁבִי: * וַיִּדְרֹם יִשְׂרָאֵל נָדָר
לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן תִּתֵּן אֶרֶץ-הָעַם הַזֶּה בְּיָדִי
וְהִחַרְמְתִּי אֶת-עָרֵיהֶם: * וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל
וַיִּתֵּן אֶת-הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֵם אֹתָם וְאֶת-עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא
שֵׁם-הַמָּקוֹם חֶרְמָה:

17 * Obsecramus vt nobis transire liceat per
terram tuam: nō ibimus per agros nec per vi-
neas: nō bibemus aquas de puteis tuis, sed gra-
diemur via publica: nec ad dextram nec ad si-
nistram declinantes, donec transeamus termi-
18 nos tuos. * Cui respondit Edom: Non pertrāf-
ibis per me, alioquin armatus occurram tibi.
19 * Dixeruntq; filij Israel: Per tritam gradiemur
viam: & si biberimus aquas tuas nos & peco-
ra nostra, dabimus quod iustum est. nulla erit
in precio difficultas, tantum velociter transe-
20 mus. * At ille respondit: Non transibitis. Sta-
D timq; egressus est obuius cum infinita multi-
21 tudine & manu forti. * Nec voluit acquiescere
deprecanti, vt concederet transitum per fines
22 suos. quamobrem diuertit ab eo Israel. * Cūq;
castra mouissent de Cades, venerunt in montē
23 Hor, qui est in finibus terræ Edom: * Vbi lo-
24 cutus est Dñs ad Moysem, dicens: * Pergat, in-
quit, Aaron ad populos suos. non enim intra-
bit terrā quā dedi filiis Israel, eo q; incredul⁹
25 fuerit ori meo ad aquas cōtradictionis. * Tolle
Aaron & filiū eius cū eo, & duces eos in mon-
26 tē Hor. * Cumq; nudaueris patrē veste sua, in-
dues ea Eleazarū filiū eius: & Aarō colligetur
27 & morietur ibi. * Fecit Moyse vt p̄cepit Dñs:
& ascenderūt in montē Hor corā omni mul-
28 titudine. * Cumq; Aarō spoliasset vestibus suis,
induit eis Eleazarum filium eius. Illo mortuo
in montis supercilio, descendit cum Eleaza-
29 ro. * Omnis autem multitudo videns occu-
buisse Aaron, fleuit super eo triginta diebus
per cunctas familias suas. CAP. XXI.

1 Vod cū audisset Chananæus rex Arad,
A Qui habitabat ad Meridiem, venisse scili-
cet Israel per exploratorum viam, pugnavit
contra illum: & victor existens, duxit ex eo
2 prædam. * At Israel voto se Domino obli-
gans, ait: Si tradideris populū istum in ma-
3 nu mea, delebo vrbes eius. * Exaudiuitq;ue
Dominus preces Israel, & tradidit Chana-
næum; quem ille interfecit subuersis vrbibus
eius. Et vocauit nomen loci illius, Horma,
id est, Anathema.

תרגום אונקלוס

17 נַעֲבִירָה קַעַן בְּאַרְעָךָ לֹא נַעֲבִיר בְּחֶקֶל וּבְכָרָם וְלֹא נִשְׁתִּי מִי גֹב אֶרֶץ מִלְכָּא נִיזִיל לֹא נִסְטִי לְיִמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא עַד דְּנַעֲבִיר תְּחוּמֶךָ:
18 וַאֲמַר לִיה אֲדֹמָא לֹא תַעֲבִיר בְּתְחוּמֵי דִילְמָא בְּקִטְלִין בְּחֶרֶב אֶפְזֹק לִקְדַּמְתְּךָ: * וַאֲמַר לִיה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנַעַן נִסְקָא וְאִם מִיךְ
נִשְׁתִּי יֵבֵנָא וְנַעֲבִיר וְאִתְּךָ דְּמִיחֻז לְחֹדֶר לִית פְּתָנִים דְּבִישׁ בְּרַגְלִי אֶעֱבִיר: * וַאֲמַר לֹא תַעֲבִיר וְנִפְק אֲדֹמָא לִקְדַּמְתִּיהָ בְּחִיל רַב וּבִידָא חֲקִיפָא:
21 וְסָרִיב אֲדֹמָא לְמִשְׁבַּק יִתְּ יִשְׂרָאֵל לְמַעַבְר בְּתְחוּמֵיהָ וְסָטָא יִשְׂרָאֵל מְלֻחְתִּיהָ: * וְנִטְלוּ מִרְקָם וְאִתְּךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנַשְׁתָּא לְחֹדֶר טוֹרָא:
23 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן בְּחֹדֶר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ אֲדֹם דְּאִדּוּם לְמִסְרָ: * וְתַכְנִישׁ אַהֲרֹן לְעַמִּיָּה אֲרִי לֹא יַעֲזֹל לְאֶרֶץ דִּיהִבִּיר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
עַל דְּסָרְבַּחוֹן עַל מִימְרֵי לְמִי מַעֲוָתָא: * דְּבַר יִתְּ אַהֲרֹן וְיִתְּ אֶלְעָזָר בְּרִיהּ וְאִסְיָק וְתַחֲזֹן לְחֹדֶר טוֹרָא: * וְאֶשְׁלַח יִתְּ לְבִישׁוֹהִי
וְתַלְבִּישִׁנֶּן יִתְּ אֶלְעָזָר בְּרִיהּ וְאַהֲרֹן יִתְּכַנֵּשׁ וַיִּמָּת תַּחֲזֹן: * וְעֹבֵר מֹשֶׁה כְּמָא דְּפָקִיד וַיִּיָּסְלִיקוּ לְחֹדֶר טוֹרָא לְעֵינָיו כָּל כְּנַשְׁתָּא: * וְאֶשְׁלַח
מֹשֶׁה יִתְּ אַהֲרֹן יִתְּ לְבִישׁוֹהִי וְאַהֲרֹן יִתְּכַנֵּשׁ וַיִּמָּת אַהֲרֹן תַּחֲזֹן בְּרִיהּ וַיִּתְּ אֶלְעָזָר בְּרִיהּ וְאַהֲרֹן יִתְּכַנֵּשׁ וַיִּמָּת אַהֲרֹן תַּחֲזֹן: * וְחֹזֵן כָּל כְּנַשְׁתָּא דְּמִית
אַהֲרֹן וּבְכוֹ יִתְּ אַהֲרֹן תַּחֲזֹן יוֹמִין כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל:
כא

1 וַיִּשְׁמַע כְּנַעֲנָא מִלְכָּא דְּעַד יִתְּ יִתְּ דְּרֹמָא אֲרִי אֶתְּא יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִלְכָּא לִילִיא וְאִגַּח קֶרֶבָא בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבָּא מִנְּהֻז
שְׁבִיָּא: * 2 וְקִיָּים יִשְׂרָאֵל קִיָּים קָדָם יְיָ וַאֲמַר אִם מִסְּסֵר תְּסָסֵר יִתְּ עֲמָא תְּדִין בִּידִי וְאִגַּמֵּר יִתְּ קְרִיחֻזִּין: * 3 וְקִבֵּל יְיָ אֶלֹּתֵיהָ דְּיִשְׂרָאֵל וּמִסְרָ יִתְּ
כְּנַעֲנָא וְגַמֵּר יִתְּהֻזִּין וְיִתְּ קְרִיחֻזִּין וְקָרָא שְׁמָא דְּאֶתְרָא חֶרְמָה:

* Præteribimus per terram tuam: non transibimus per agros neque per vineas; neque bibemus aquam ex lacu: via regia ibimus; non declinabimus ad dexteram neque ad sinistram, quoad transferimus fines tuos.

* Et dixit ad eum Edom: Non pertransibis per me, alioquin in bello exibo in occursum tibi.

* Et dicunt ei filij Israel: Juxta montem transibimus. si autem aquam tuam biberimus egoq; iumenta mea, dabo precium tibi: sed res nulla est. iuxta montem transibimus.

* Ille autem dixit: Non transibis per me. Et exiit Edom in occursum eorum in turba graui, & in manu forti.

* Et non voluit Edom concedere Israel vt transiret per fines suos. & declinavit Israel ab eo.

* Et discesserunt ex Cades. & venerunt filij Israel omnis congregatio in Or montem.

* Et dixit Dominus ad Moysen & Aaron in Or monte in finibus terræ Edom, dicens:

* Apponatur Aaron ad populum suum, quia non introibit in terram quam dedi filiis Israel, quia irritauistis me super aquam contradictionis.

* Accipe Aaron & Eleazar filium eius, & fac ascendere illos in Or montem: * Et exue Aaron stolam eius, & induc Eleazar filium eius: & Aaron appositus moriatur ibi.

* Et fecit Moyses sicut constituit ei Dominus: & ascendere fecit eos in Or montem coram omni congregatione: * Et exiit Moyses Aaron vestimenta eius, & induit ea Eleazar filium eius: & mortuus est Aaron in vertice montis. & descendit Moyses & Eleazar de monte.

* Et vidit omnis congregatio quod mortuus est Aaron: & planxerunt Aaron triginta diebus omnis domus Israel.

CAP. XXI.

ET audiuit Chananeus rex Arad, habitans per desertum, quod venit Israel viam Atharem, & pugnavit contra Israel, & ceperunt ex eis prædā.

* Et vouit Israel votum Domino, & dixit: Si mihi tradideris populum istum subditum, anathematizabo eum & ciuitates eius.

* Et exaudiuit Dominus vocem Israel, & tradidit Chananeum subditum eius. & anathematizauit illum & ciuitates eius. & cognominauerunt nomen loci illius, Anathema.

* παρελθυσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου· & διελθυσόμεθα διὰ ἀγρῶν, ἐξ ὧν οὐκ ἀμπελώνων, οὐδὲ πύργων ὕδατος ἐν λάκκῳ· οὐδὲ βασιλικὴν πορεύσόμεθα, ὅπως ἐκκληνῶμεν δεξιὰ οὐδὲ δυνάμει·

18 ἕως οὗ παρέλθωμεν τὰ ὄρια σου. * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐδώμ, οὐ διελύσῃ δι' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἐν πολέμῳ ἐξελεύσεται εἰς Γουδύπησιν θύραις.

19 * καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, ὡς τὸ ὅρος παρελθυσόμεθα. ἐὰν δὲ ὕδατος σου πύργῳ ἐγὼ τε καὶ τὰ κτήνη μου, δώσω ἡμῖν θύρας· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα οὐ δύναται.

20 ἐστὶν ὡς τὸ ὅρος παρελθυσόμεθα. * ὃ δὲ εἶπεν, οὐ διελύσῃ δι' ἐμοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ἐδώμ εἰς Γουδύπησιν αὐτῶν ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, καὶ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ.

* καὶ ὅπως ἠθέλησεν ἐδώμ δοῦναι τῷ Ἰσραὴλ διελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ. καὶ ἐξέκλι-
22 νεν Ἰσραὴλ ἀπ' αὐτοῦ. * καὶ ἀπῆραν ἐκ κἀδης, καὶ παρε-
γύοντο οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς ὧς τὸ ὄρος.

23 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσὲν & Ἀαρὼν ἐν ὧς τὰ ὄρη ἐ-
24 πὶ τῶν ὁρίων τῆς γῆς ἐδώμ, λέγων· πρὸς ἐξ ἧτος Ἀαρὼν πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν γῆν λεῶν ἐδώκα τῷ υἱοῖς Ἰσραὴλ, διότι παρωξύνετε με ἵνα τὸ ὕδατος τῆς ἀντι-
25 γίας.

* λάβε τὸν ἀνδρῶν καὶ ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναβίβατον αὐτοὺς εἰς ὧς τὸ ὄρος.

26 * καὶ ἐκδύοντες ἀνδρῶν τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐκδύοντες ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ Ἀαρὼν πρὸς ἐξ ἧτος, ἀποθανέτω ἐκεῖ.

27 * & ἐποίησε Μωυσῆς καθὰ συνέταξεν αὐτῷ κύριος, & ἀνέβι-
βασεν αὐτοὺς εἰς ὧς τὸ ὄρος ἐναντιώσεως τῆς συναγωγῆς.

28 * καὶ ἐξέδυσσε Μωυσῆς τὸν ἀνδρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & ἐνέ-
δυσεν αὐτὰ ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ· καὶ ἀπέθανεν Ἀαρὼν ἵνα τὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους. & κατέβη Μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ἐκ τοῦ ὄρους.

29 * καὶ ἰδεὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ ὅτι ἀπελύθη Ἀαρὼν & ἐκλα-
σαν τὸν Ἀαρὼν τεράκοντα ἡμέρας πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ.

καί.

1 * Καὶ ἤκουσε χανανῆος βασιλεὺς ὅτι ὁ κατὰ τὴν γῆν ἐρημον, ὅτι ἦλθεν Ἰσραὴλ ὁδὸν ἀθαρτίμ, καὶ ἐπολέμησε πρὸς Ἰσραὴλ, & κατέπρονόμυσαν ἐξ αὐτῶν αἰχμαλωσίαν.

2 * καὶ ἠνέξατο Ἰσραὴλ διὰ τὴν κυρίαν, καὶ εἶπεν, ἐὰν μοι παραδῶς τὸν λαὸν τοῦτον ὑποχείριον, δώσω σε ματὶ αὐτῶν & τὰς πόλεις αὐτοῦ.

3 * καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς Ἰσραὴλ, καὶ παρέδωκε τὸν χανανῆον ὑποχείριον αὐτοῦ· καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτὸν καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ. καὶ ἐπεκατέσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀνάθεμα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Transeamus nunc per terram tuam: non transibimus per agrum & vineam, neque bibemus aquam cisternæ: per viam regiam ambulabimus, non declinabimus ad dexteram neque ad sinistram, donec transeamus terminum tuum.

18 Dixitque eis Edom: Non pertransibis terminum meum, ne fortè cum occidentibus gladio egrediar in occursum tuum.

19 Dixeruntque ei filij Israel: Per viam tritam ascendemus: & si aquas tuas biberimus ego & iumenta mea, dabo precium earum. nihilque mali erit: tantum transibo pedibus meis.

20 Et ait: Non pertransibis. Egressusque est Edom in occursum eius cum exercitu multo & manu forti.

21 Et noluit Edom dimittere Israel transire per terminum suum, & diuertit ab eo Israel.

22 Profectique sunt de Cades, & venit omnis congregatio filiorum Israel in montem Hor.

23 Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron in monte Hor iuxta terminum terræ Edom, dicens:

24 Colligatur Aaron ad populum suum, quia non ingredietur terram quam dedi filiis Israel, eo quod rebellastis in verbum meum ad aquas iurgij.

25 Tolle Aaron & Eleazarum filium eius, & ascendere fac eos in montem Hor.

26 Et exues Aaron vestimenta eius, & indues ea Eleazarum filium eius. Aaron autem colligatur & moriatur ibi.

27 Fecitque Moyses sicut præceperat Dominus: & ascenderunt in montem Hor ante oculos omnis congregationis.

28 Et exiit Moyses Aaron vestimenta eius, & induit ea Eleazarum filium eius: & mortuus est ibi Aaron in vertice montis. & descendit Moyses & Eleazarus de monte.

29 Viditque omnis cætus quod mortuus esset Aaron: & fleuerunt super Aaron triginta diebus omnis domus Israel.

CAP. XXI.

ET audiuit Chananeus rex Arad, qui habitabat ad Meridiem, quod veniebat Israel per viam exploratorum: & iniuit bellum contra Israel, & captiuauit ex eis captiuitatem.

2 Vouitque Israel coram Domino votum, & ait: Si tradens tradideris populum istum in manu mea, destruas vrbes eius.

3 Et suscepit Dominus orationem Israelis, & tradidit Chananeum in manu eorum, & destruxit eos & vrbes eorum. & appellauit nomen loci, Horma.

4 * ויסעו מהר רזהר דרך ים סוף לסבב

ארץ ארץ אדום ותקצר נפש העם בדרך:

5 * וידבר העם באלהים ובמשה למר העליהנו

ממצרים למור במדבר כי אין לחם ואין מים

6 * ונפשנו קצרה בלחם הקלקל: * וישלח יהוה

בעם ארץ הנחשים השרפים וינשכו ארץ העם

7 * וימר עם רב מִי־שָׂרָאֵל: * ויבא העם אל־משה

ויאמרו חטאנו כי דברנו ביהוה ובך התפלל אל־יהוה

ויסר מעלינו את־הנחש ויתפלל משה בעד העם:

8 * ויאמר יהוה אל־משה עשה לך שרף ושים

אתו על־גֹּס וְהָיָה כֹל־הַנִּשּׁוּךְ וְרָאִיתָ אֹתוֹ וְחָי:

9 * ויעש משה נחש נחש וישמחו על־הנס והיה

אם־נִשְׁךְ הַנֶּחֱשׁ אֶת־אִישׁ וְהָבִיט אֶל־נֶחֱשׁ הַנֶּחֱשֶׁת

10 * ויִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֵבֶר:

11 * ויסעו מאבֶּר וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֵבְרִים בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר

12 עַל־פְּנֵי מוֹאֵב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ: * מִשֶּׁם נִסְעוּ וַיַּחֲנוּ

13 בְּנַחַל זָרֵד: * מִשֶּׁם נִסְעוּ וַיַּחֲנוּ מִעֵבֶר אֲרֹנוֹן אֲשֶׁר

בַּמִּדְבָּר הַזֶּה מִגִּבְלֵי הָאֲמֹרִי כִּי אֲרֹנוֹן גִּבּוֹל מוֹאֵב

14 בֵּין מוֹאֵב וּבֵין הָאֲמֹרִי: * עַל־כֵּן יֹאמַר בְּסֵפֶר

מִלְחֲמַת יְהוָה אֶת־וְהָב בְּסוּפָהּ וְאֶת־הַנַּחֲלִים

15 אֲרֹנוֹן: * וְאֲשֶׁר הַנַּחֲלִים אֲשֶׁר נָטָה לִשְׁבֹּר עַר

16 וְנִשְׁעָן לִגְבוֹל מוֹאֵב: * וּמִשֶּׁם בְּאֶרֶץ הַזֶּה הִבָּאֵר

אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אִסְףָּ אֶת־הָעָם וְאֶתְנָה לָהֶם

17 מִים: * אִזְּוִי שִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלִי

18 בְּאֶרְעֵנוּ־לָהּ: * בְּאֶרֶץ חֲפְרוֹה שְׂרִים כְּרוֹה נְדִיבֵי הָעָם

19 בְּמַחֲקָק בְּמִשְׁעֲנַתָּם וּבַמִּדְבָּר מִתְנַהֵּה: * וּמִמִּתְנַהֵּה

20 נַחֲלֵי־אֵל וּמִנַּחֲלֵי־אֵל בְּמוֹרֹת: * וּמִבְּמוֹת הַגִּיאֵי אֲשֶׁר

בְּשֶׁדֶה מוֹאֵב רֹאשׁ הַפְּסִגָּה וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיַּשִּׁימֹן:

21 * וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֲמֹרִי

לֵאמֹר:

4 * Profecti sunt autem de monte Hor per viam

B quæ ducit ad mare rubrum, vt circuirent ter-

ra Edom. & tēdere cœpit populū itineris ac la-

boris. * Locutusq; contra Deū & Moyſen, ait:

Cur eduxisti nos de Ægypto, vt moreremur

in solitudine? Deest panis, non sunt aque. ani-

ma nostra iam nauseat super cibo isto leuissi-

6 mo. * Quāobrem misit Dñs in populū ignitos

serpentes: ad quorū plagas & mortes plurimo

7 rum, * venerunt ad Moyſen, atq; dixerūt: Pec-

cauimus, quia locuti sumus cōtra Dñm & te.

C Ora vt tollat à nobis serpentes. Orauit Moyſes

8 pro populo. * Et locutus est Dñs ad eum: Fac

serpentem, & pone eum pro signo. Qui per-

9 cussus aspexerit eum, viuet. * Fecit ergo Moy-

ses serpentem æneum, & posuit eum p signo.

Quem cū percussi aspicerent, sanabantur.

10 * Profectique filij Israel castrametati sunt in

11 Oboth. * Vnde egressi fixere tentoria in Ica-

barim, in solitudine quæ respicit Moab con-

12 tra Orientalem plagam. * Et indè mouentes

13 venerunt ad torrentem Zareth. * Quem relin-

quentes castrametati sunt contra Arnon, quæ

est in deserto, & prominet in finibus Ammor-

14 ræi: siquidē Arnon terminus est Moab, diui-

dens Moabitas & Ammorreos. * Vnde dicitur

D in libro bellorum Domini: Sicut fecit in ma-

15 ri rubro, sic faciet in torrentibus Arnon.

16 * Scopuli torrentium inclinati sunt vt re-

quiescerent in Arnon, & recumberent in fini-

bus Moabitarū. * Ex eo loco apparuit puteus,

super quo locutus est Dominus ad Moyſen:

Congrega populum, & dabo ei aquam.

17 * Tunc cecinit Israel carmen istud:

18 * Ascendat puteus, concinebant: puteus

quem foderunt principes, & parauerunt du-

ces multitudinis in datore legis & in bacu-

lis suis. Profectique sunt de solitudine Ma-

19 thana: * De Mathana in Nahaliel. de Na-

20 haniel in Bamoth. * Bamoth vallis est in

E regione Moab in vertice Phafga quod respi-

21 cit contra desertum. * Misit autem If-

rael nuncios ad Seon regem Ammorreorum,

dicens:

תרגום אונקלוס

4 * ונטלו מהור טורא אורח וימא דסוף לאקפא ית ארעא דאדום ועקת נפשא דעמא באורחא: * ואתרעם עמא קדם יי ועם

משה נעז למה אסקתונא ממצרים למכת במדברא ארי לית לחמא ולית מיא ונפשנא עקת במנא הדין במיכליה קליל: * וגרי יי בעמא ית

חיוז קלן ונכיתו ית עמא ומית עם סגיא מישראל: * ואתא עמא לות משה ואמר חבנא ארי איתרעמנא קדם יי ועמד נצינא עלי קדם יי

ויעדי מננא ית חיונא ועלי משה על עמא: * ואמר יי למשה עביר לך קליא ושוי יתיה על את ויתי כל דיתנכית ויחיו יתיה ויתקום: * ועבד

משה חויה דנחשא ושוייה על את ויתו כד נכיר חויה ית נכרא ומסתכל בחויה דנחשא ומתקיים: * ונטלו בני ישראל ושרו באזכור:

11 * ונטלו מאזכור ושרו במנזת עבראי במדברא דעל אפי מואב ממדנח שמשא: * מתמן נטלו ושרו בנחלא דזרד: * מתמן נטלו

ושרו מעברא דארנון די במדברא דנפיק מתחום ארץ ארנון תחום מואב בין מואב ובין אמראה: * על כן יחמר בספרא קרבין

דעבר יי על ימא דסוף וגבורן על נחלי ארנון: * ושפיד נחליא דמדברין לקבל לחית ומסתמן לתחום מואב: * ומתמן אתי היבית

להון בירא הוא בירא דאמר יי למשה כנוש ית עמא ואתן להון מיא: * בכין שבח ישראל ית חשבחתא הרא סקי בירא שבחולא:

18 * בירא חפרותא דברכיא כרוהא רישי עמא ספריא בחטריהון ממדברא אתי היבית להון: * ומדאתי היבית להון נחתא עמהון לנחליא

ומנחליא סלקא עמהון לרמחא: * ומרמחא לחילתא די בחקלי מואב ריש רמחא ומסתכיא על אפי בית ושימור: * ושלח ישראל

אזדין לות סיוחן מלכא דאמורא דלמימר:

* Et discedentes ex Or monte per viam ad mare 4
rubrum, circueverunt terram Edom, & defecit popu-
lus in via. * Et locutus est populus contra Deum 5
& contra Moysen, dicentes: Quare eduxisti nos ex
Ægypto, ut occideres nos in deserto? quoniam non
est panis neque aqua. at anima nostra gravata est in
pane vacuo hoc. * Et misit Dominus in popu- 6
lum serpentes mortiferos, & mordebant populum,
& mortuus est populus multus filiorum Israel.

* Et accedens populus ad Moysen, dixit: Quia 7
peccavimus, quia locuti sumus contra Dominum et
contra te, ora ergo ad Dominum, & auferat à no-
bis serpentem. & oravit Moyses pro populo.

* Et dixit Dominus ad Moysen: Fac tibi ser- 8
pentem æneum, & pone illum pro signo. & omnis
morsus videns illum, viuet.

* Et fecit Moyses serpentem æneum, & statuit 9
illum pro signo. & factum est quando serpens mor-
debat hominem, & aspiciebat in serpentem æneum,
& vivebat. * Et profecti sunt filij Israel, & 10
castrametati sunt in Oboth.

* Et discedentes ex Oboth, castrametati sunt in 11
Jebarim in deserto quod est in conspectu Moab ad
orientem solis. * Inde discesserunt & castra- 12
metati sunt in Valle Zared.

* Inde discedentes castrametati sunt in trans 13
Arnon in deserto quod eminet à finibus Amorraeo-
rum. est enim Arnon fines Moab inter Amorraïm.

* Propter hoc dicitur in libro, bellum Domini 14
Zoob combussit, & torrentes Arnon. * & tor- 15
rentes statuit ut habitarent Hir, & adiacet finibus
Moab. * Et inde puteus. hic puteus, quem di- 16
xit Dominus ad Moysen: Congrega populum, &
dabo eis aquam. * Tunc cecinit Israel canticum 17
hoc super puteum. præcinite ei: * Puteum effo- 18
derunt illum principes: exciderunt illum reges gen-
tium in regno suo, cum dominarentur eorum. & à
puteo in Manthana.

* Et à Manthana in Nathanael: & à Natha- 19
nael in Bamoth. * Et à Bamoth in siluam 20
quæ est in campo Moab à vertice excisi quod respi-
cit contra faciem deserti.

* Et misit Israel legatos ad Seon regem Amor- 21
reorum, dicens:

4 * καὶ ἀπάρχαντες ἐξ ὧς ἔοργις ὁδὸν ἐπὶ θάλασσαν ἐρυ-
θρὰν, περιεκύκλωσαν Ἰλὺν γλῶ ἐδὼν, & ὠλιστύησαν ὁ λαὸς
5 ἐν τῇ ὁδῷ. * καὶ κατελάλει ὁ λαὸς πρὸς τὸν θεόν, καὶ κατὰ
μωυσέω, λέγοντες, ἵνα τί ἐξηγάγεσ ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου δὲ πο-
κλῆναι ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ; ὅτι οὐκ ἔστιν ἄρτος οὐδ' ὕδωρ. ἡ δὲ ψυ-
χή ἡμῶν περὶ σὸν χεῖρ ἐν τῷ ἄρτῳ τῷ διακινῶ τούτῳ.

6 * καὶ ἀπέστειλε κύριος εἰς τὸν λαόν σκῆν ὄφεις σκῆν θανα-
τοῦντας, καὶ ἐδάκνον τὸν λαόν, καὶ ἀπέθανε λαὸς πολλὸς τῶν
7 υἱῶν Ἰσραὴλ. * καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔειπεν ὁ κύριος πρὸς μω-
σὴν ἔλεγε, ὅτι ἡ μαρτύριός σου, ὅτι κατελάλησάμεν κατὰ τὸν κύριον,
καὶ κατὰ τὸν θεόν. διξάμενοι πρὸς κύριον, καὶ ἀφελέτω ἀφ' ἡμῶν
τὸν ὄφιν καὶ ἡμῶν τὸ μωσέως πρὸς τὸν λαόν.

8 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς μωυσέω, ποιήθων ἑαυτῷ ὄφιν
χαλκῆν, καὶ θές αὐτὸν ἐπὶ σημείου. καὶ πᾶς ὁ δεδημῆτος ἰδὼν
9 αὐτὸν ζήσεται. * & ἐποίησε μωσέως ὄφιν χαλκῆν, καὶ ἐση-
σεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου. καὶ ἐγένετο ὅταν ὄφεις ἐδάκον ἀνθρώ-
πων, καὶ ἐπέβλεπεν ἐπὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκῶν, καὶ ἐζή.

10 * καὶ ἀπῆλθεν ὁ κύριος Ἰσραὴλ, καὶ περνεύσαντες ἐν ὠβὼθ.
11 * καὶ ἐξ ἄραβες ἐξ ὠβὼθ, παρενέβαλον ἐν αἰεθαρίμ ἐν τῇ
ἐρήμῳ ἡ ἐστὶ κατὰ τὸν ποταμὸν μωάβ κατὰ ἀνατολὰς ἡλίου.

12 * ἐκῆλθεν ἀπὸ τῆρας ἐπερνεύσαντες εἰς φάραγα ζαρέδ.
13 * ἐκῆλθεν ἀπὸ τῆρας περνεύσαντες εἰς τὸ πέρας δρυῶν ἐν
τῇ ἐρήμῳ τὸ ἐξέχον ἀπὸ τῶν ὀρίων τῶν ἀμορραίων. ἐστὶ γὰρ δρυ-
ῶν ὁ ὅρος μωάβ ἀναμέθεν τοῦ ἀμορραίου.

14 * διὰ τοῦτο λέγει) ἐν βίβλῳ, πόλεμος ἐκ κυρίου τὴν ζοὸν
15 ἐφλόγησε, καὶ σκῆν χειμαρρῶν δρυῶν, * & σκῆν χειμαρρῶν
κατέστησεν κατὰ κῆσιν εἰς. & πρὸς αὐτὸν τοῖς ὀρίοις μωάβ.

16 * καὶ ἐκῆλθεν τὸ φρέαρ τοῦτο φρέαρ, ὃ εἶπε κύριος πρὸς
μωυσέω, ἑνάγαγε τὸν λαόν, καὶ δώσω αὐτοῖς ὕδωρ.

17 * τότε ἦσαν Ἰσραὴλ τὸ ἄσμα τοῦτο ἐπὶ τῷ φρέατος. ἐξάρ-
18 χετε αὐτὰ. * φρέαρ ὠρυξάμενοι αὐτὸ ἀρχόντες, ἐξελα-
τῆσαν αὐτὸ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν, ἐν τῷ κυ-
ριεύσει αὐτῶν. καὶ ἀπὸ φρέατος, εἰς μανθαναῖν.

19 * καὶ ἀπὸ μανθαναῖν, εἰς ναθανάηλ καὶ ἀπὸ ναθανάηλ,
20 εἰς βαμὼθ. * καὶ ἀπὸ βαμὼθ, εἰς νάπλω ἡ ἐστὶν ἐν τῷ
πεδίῳ μωάβ ἀπὸ κορυφῆς τοῦ λελαξδωμῆρου τὸ βλέπον κατὰ
πρὸς τὸν ποταμὸν τῆς ἐρήμου.

21 * καὶ ἀπέστειλεν Ἰσραὴλ πρέσβεις πρὸς σὴν βασιλέα
ἀμορραίων, λέγων

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Profectique sunt de monte Hor per viam maris rubri, ut circueverunt terram Edom: & fatigata est anima populi in via. 5 Et murmuravit populus coram Domino, & obiurgati sunt cum Moysse, dicentes: Quare ascendere nos fecisti de Ægypto, ut moreremur in solitudine? non enim est panis neque aqua: & anima nostra fatigata est cum manna isto cibo leuissimo. 6 Et misit Dominus in populum serpentes ignitos, & momorderunt populum: & mortuus est populus plurimus de Israel. 7 Venitque populus ad Moysen & dixerunt: Peccavimus, quia murmuravimus coram Domino, & obiurgati sumus tecum. ora coram Domino, ut auferat à nobis serpentes. & oravit Moyses pro populo. 8 Dixitque Dominus ad Moysen: Fac tibi ignitum serpentem, & pone eum pro signo: & omnis qui morsus fuerit & aspexerit eum, viuet. 9 Et fecit Moyses serpentem æneum, & posuit eum pro signo: & quando mordebat serpens virum, aspiciebat serpentem æneum, & vivebat. 10 Profectique sunt filij Israel & castrametati sunt in Oboth. 11 Et profecti sunt de Oboth, & castrametati sunt iuxta vadum transiuntium in desertum quod est contra Moab ad orientem Solis. 12 Inde moverunt castra, & castrametati sunt in torrente Zared. 13 Inde profecti sunt, & castrametati sunt trans torrentem Arnon qui est in deserto, qui egreditur à termino Amorraï, quia Arnon terminus est Moab inter Moab & inter Amorraum. 14 Propterea dicitur in libro bellorum quæ fecit Dominus in mari rubro, & magnalia in torrentibus Arnon. 15 Effusioque torrentium qui ducuntur contra Har, coniungitur termino Moab. 16 Et inde datus est eis puteus: ipse est puteus de quo dixit Dominus Moysi: Congrega populum, & dabo eis aquam. 17 Tunc cecinit Israel canticum istud: Ascende puteus, canite ei: 18 Puteus quem foderunt principes, quem exciderunt principes populi, & scribæ in baculis suis, qui datus est eis ex deserto. 19 Ex eo tempore quo datus est eis, descendit cum eis ad torrentes, & de torrentibus ascendit cum eis ad collem: 20 Et de colle ad vallem quæ est in agris Moab in verticem collis, & prospicit contra Beth-iesimoth. 21 Misit autem Israel nuncios ad Seon regem Amorraï, dicens:

22 * אָעֲבֹרָה בָּאֶרֶץ לֹא נֹטָה בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתַּח
מִי בָּאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֹלֵךְ עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבֻלָּךְ׃
23 * וְלֹא נִתֵּן סִיחֹן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגְבֻלוֹ וַיֹּאמֶר
סִיחֹן אֶרֶץ כָּל עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְיָתוֹ יִשְׂרָאֵל הַמְדַּבֵּרָה
24 וַיָּבֹא יִהְיֶה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּבְּחֻהוּ יִשְׂרָאֵל
לְפִי חֶרֶב וַיִּירָשׁ אֶת אֶרֶץ מֵאֲרֹנָן עַד יֵבֶק עַד בְּנֵי
25 עַמּוֹן כִּי עָז גְּבֻל בְּנֵי עַמּוֹן׃ * וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת
כָּל הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל עָרֵי הָאֱמֹרִי
26 בְּחֶשְׁבֹּן וּבְכָל בְּנֵי יִהְיֶה׃ * כִּי חֶשְׁבֹּן עִיר סִיחֹן
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הָיָה וְהָיָה נִלְחָם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב
הָרֹאשֹׁן וַיִּקַּח אֶת כָּל אֶרֶצוֹ מִדָּו עַד אֲרֹנָן׃
27 * עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמַּשְׁלִיחִים בָּאוּ חֶשְׁבֹּן תִּבְנֶה
28 וְתִכְוֶנֶן עִיר סִיחֹן׃ * כִּי אִשׁ יֵצֵא מִחֶשְׁבֹּן
לְהַכֹּת מִקְרִיֹת סִיחֹן אֲכָלָה עַר מוֹאָב בְּעָלֵי בְמֹרֶת
29 אֲרֹנָן׃ * אוֹיֵל לָךְ מוֹאָב אֲבָדָה עִם כְּמוֹשׁ נִתֵּן
בְּנֵיו פְּלִיטָם וּבְנֵיתִי בְּשִׁבְיָה לְמֶלֶךְ אֱמֹרִי סִיחֹן׃
30 * וְנִירָם אֲבָד חֶשְׁבֹּן עַד דִּיבֹן וְנָשִׁים עַד גִּפְתָּה
31 גָּשָׁר עַד מִידְבָּה׃ * וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בָּאֶרֶץ
32 הָאֱמֹרִי׃ * וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת יַעֲזָר וַיִּלְכְּדוּ
בְּנֵי יִהְיֶה וַיִּירָשׁ אֶת הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר שָׁם׃
33 * וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן
לְקִרְיָתוֹ הָיָה וְכָל עַמּוֹ לְמַלְחָמָה אֲדָרְעִי׃
34 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אֵל תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידְךָ נָתַתִּי
אֹתוֹ וְאֶת כָּל עַמּוֹ וְאֶת אֶרֶץ אֲרֹצוֹ וְעַשִּׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר
עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹּן׃
35 * וַיָּבוּ אֹתוֹ וְאֶת בְּנָיו וְאֶת כָּל עַמּוֹ עַד בְּלֹתֵי הַשָּׂאִיר
לוֹ שָׂרִיד וַיִּירָשׁוּ אֶת אֶרֶצוֹ׃

כב

* וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעֶרְבֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר
לְיַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃

22 * Obsecro vt transire mihi liceat per terram
tuam . non declinabimus in agros & vineas:
non bibemus aquas ex puteis . via regia gra-
diemur , donec transeamus terminos tuos.
23 * Qui concedere noluit vt transirent Israel
per fines suos : quin potius exercitu congre-
gato , egressus est obuiam in desertum ; & ve-
nit in Iasa , pugnauitque contra eum . * A quo
percutsus est in ore gladij : & possessa est terra
eius ab Arnon vsque Ieboc & filios Ammon:
quia forti praesidio tenebantur termini Am-
monitarum . * Tulit ergo Israel omnes ciui-
tates eius , & habitauit in vrbibus Amorrej , in
24 Efebon scilicet & viculis eius . * Vrbs Efebon
F fuit Seon regis Amorraei , qui pugnauit con-
tra regem Moab , & tulit omnem terram quæ
25 ditionis illius fuerat vsque Arnon . * Idcirco
dicitur in prouerbio : Venite in Efebon , ædifi-
26 cetur & construatur ciuitas Seon . * Ignis e-
gressus est de Efebon , flamma de oppido Seõ:
& deuorauit Ar Moabitarum , & habitatores
27 excelsorum Arnon . * Væ tibi Moab , peristi po-
pule Chamos . dedi filios eius in fugam , & fi-
lias in captiuitatem regi Ammoræorum Seõ.
30 * Iugum ipsorum disperit ab Efebon vsque
Dibon , laesi peruenerunt in Iophe & vsque
31 Madaba . * Habitauitque Israel in terra Am-
32 morraei . * Misit itaque Moyse qui explora-
G rent Iazer ; cuius ceperunt viculos , & possede-
33 runt habitatores . * Verteruntque se & ascen-
derunt per viam Basan , & occurrit eis Og rex
Basan cum omni populo suo pugnaturus in
34 Edrai . * Dixitque Dominus ad Moysem :
Ne timeas eum , quia in manu tua tradidi il-
lum , & omnem populum ac terram eius : fa-
ciesque ei sicut fecisti Seon regi Ammoræo-
rum habitatori Efebon .
35 * Percusserunt igitur & hunc cum filiis suis
& vniuersum populum eius vsque ad inter-
necionem , & possederunt terram illius .

CAP. XXII.

1 P Rofectique castrametati sunt in campestri-
A bus Moab , vbi trans Iordanem Hiericho
fita est.

תרגום אונקלוס

22 * אָעֲבֹרָה בָּאֶרֶץ לֹא נֹטָה בְּחֶקֶל וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתַּח
לְמַעֲבֹר בְּחֻמֵּיהֶם וּבְנֵשׁ סִיחֹן יֵחַ כָּל עַמִּיהֶם וְנִפְקָה לְקִדְמוֹת יִשְׂרָאֵל לְמַדְבָּרָא וְאֶתְחַל לִיתֵּשׁ וְאֶגְחָ קִרְבָּא בְּיִשְׂרָאֵל׃ * וּמַחֲתִי יִשְׂרָאֵל לְפָתְגָם וְחֶרֶב
וִירֵיתוֹ יִתְּ אֶרְעִיהֶם מֵאֲרֹנָנָא עַד יֵבֶקָא עַד בְּנֵי עַמּוֹן אֲרֵי תְקִיף תְּחוּם דְּבְנֵי עַמּוֹן׃ * וּכְבֵּשׁ יִשְׂרָאֵל יֵחַ כָּל קְרוֹנָא הָאֵלִין וַיִּתֵּב יִשְׂרָאֵל בְּכָל קְרוֹנֵי
אֲמֹרָאָה בְּחֶשְׁבֹּן וּבְכָל כְּפָרְנָהָא׃ * אֲרֵי חֶשְׁבֹּן קִרְיָתוֹ דְּסִיחֹן מֶלֶךְ אֲמֹרָאָה הָיָה וְהָיָה אֶגְחָ קִרְבָּא בְּמֵלֶכָא דְּמוֹאָב קִדְמוֹתָהּ וְנָסִיב יֵחַ כָּל
אֶרְעִיהֶם מִדִּיבָה עַד אֲרֹנָנָא׃ * עַל כֵּן יֹאמְרוּן מַחֲלִיא עֹלֵי חֶשְׁבֹּן תִּתְּגַלֵּל קִרְיָתוֹ דְּסִיחֹן׃ * אֲרֵי קִדְמוֹת תְּקִיף כְּאִשָּׁא נִפְקָה
מִחֶשְׁבֹּן וְעֵבְרֵי קִרְבָּא כְּשִׁלְחוֹבִיתָא מִקְרָתָא דְּסִיחֹן קִשְׁלִי עָמָא דְּשָׂרוּ בְּלֹחִית מוֹאָב כּוּמְרִיא דְּפִלְחִין בֵּית דְּחִלָּת רַמְתָּא דְּאֲרֹנָן׃ * וַיִּלְכְּדוּ מוֹאָבָאִי
אֲבָדְחוֹן עָמָא דְּפִלְחִין לְכְמוֹשׁ מֶסֶר בְּנוֹתֵי צִירִין וּבְנֵיתֵיהֶם בְּשִׁבְיָה לְמֶלֶכָא דְּאֲמֹרָאָה סִיחֹן׃ * וּמִלְכּוֹ פִּסְקַת מִחֶשְׁבֹּן עָדָא שְׁלִטֵּן מִדִּיבֹן וְצִירִיאֵו
עַד גִּפְתָּה דְּסִמְיָה עַד מִידְבָּה׃ * וַיִּתֵּב יִשְׂרָאֵל בָּאֶרֶץ אֲמֹרָאָה׃ * וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת יַעֲזָר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי יִהְיֶה וַיִּירָשׁ אֶת הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר שָׁם׃
33 * וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן לְקִרְיָתוֹ הָיָה וְכָל עַמּוֹ לְמַלְחָמָה אֲדָרְעִי׃ * וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא תִירָא
מִיָּנִיָּה אֲרֵי בִידְךָ מִסְרִית יֵתִיה וְכָל עַמִּיהֶם וְיֵת אֶרְעִיהֶם וְיֵת עֲבָדֵיהֶם לְסִיחֹן מֶלֶכָא דְּאֲמֹרָאָה וַיִּתֵּב בְּחֶשְׁבֹּן׃ * וּמַחֲתִי יִתֵּיה וְיֵת בְּנוֹתֵי
וְיֵת כָּל עַמִּיהֶם עַד דְּלֹא אֲשַׁתָּאֵר לִיהֶם מְשֻׁיב וִירֵיתוֹ יֵת אֶרְעִיהֶם׃
1 * וְנִשְׁלְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׂרוּ בְּמִישְׁרֵיא דְּמוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן דִּירְחוֹ׃

כב

* *Transibimus per terram tuam: non declinabimus neque ad agrum, neque ad vineam; neque bibemus aquam de puteo: via regia transibimus, quoad transferimus fines tuos.*

* *Et non concepit Seon Israel transire per fines suos. & congregavit Seon omnem populum suum, & exiit pugnare contra Israel in desertum. & venit in Iassa, & pugnavit contra Israel.*

* *Et percussit eum Israel in occisione gladij, & dominati sunt terræ eius ab Arnon usque Ieboc, usque ad filios Amman: quia Iazer termini filiorum Amman est.*

* *Et accepit Israel omnes civitates has, & habitavit Israel in omnibus civitatibus Amorraeorum in Efebon, & in omnibus vicinis ei.*

* *Est enim Efebon civitas Seon regis Amorraeorum. et sic debellavit regem Moab prius, & accepit omnem terram eius de manu eius usque Arnon.*

* *Ob hoc dicent enigmatiste: Venite in Efebon, ut adificetur & construatur civitas Seon:*

* *Quia ignis exiit ex Efebon, flamma de civitate Seon, & deuoravit usque Moab, & deuoravit columnas Arnon.*

* *Væ tibi Moab. peristi popule Chamos. venditi sunt filij eorum ut salventur, & filia eorum captivæ regi Amorraeorum Seon.*

* *Et semen eorum peribit Efebon usque Dibon.*

* *Uxores eorum adhuc accenderunt ignem in Moab.*

* *Et habitavit Israel in omnibus civitatibus Amorraeorum.*

* *Et misit Moyses ad considerandum Iazer, & ceperunt eam, & vicos eius, & expulerunt Amorraeam habitantem illic.*

* *Et reuerfi ascenderunt viam quæ in Basan, & exiit Og rex Basan in occursum eis, & omnis populus eius ad bellum in Edrain.*

* *Et dixit Dominus ad Moysen: Ne timeas eum, quia in manus tuas tradidi eum, & omnem populum eius, & omnem terram eius. & facies ei sicut fecisti Seon regi Amorraeorum, qui habitabat in Efebon.*

* *Et percussit eum, & filios eius, & omnem populum eius, donec non relinqueret ibi vivum: & possederunt terram eorum.*

CAP. XXII.

Et discedentes filij Israel, castrametati sunt ad Occidentem Moab apud Jordanem iuxta Hiericho.

12 * παρελθυσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου, ὅκ ἐκκλινέμεν ἔτε εἰς ἀγρὸν, ἔτε εἰς ἀμπελῶνα, ἔτε πόμεθα ὕδωρ ἐκ φρέατος· ὁ δὲ βασιλικὴ πορυσόμεθα, ἕως οὗ παρέλθωμεν τὰ ὄρια σου.

23 * καὶ ὅκ ἐδώκεν σηὼν τῇ ἰσραὴλ παρελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτῆς, καὶ Συμὴ-α-γ-η σηὼν πᾶν τὸν λαὸν αὐτῆς, & ἔξ-ἤλθε ὡς ἀπατάλας τῇ ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἤλθεν εἰς ἰάσσα, καὶ παρετάξατο τῇ ἰσραὴλ.

24 * καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰσραὴλ ἐν φόνῳ μαχαίρης, καὶ κατέκυρσαν τῆς γῆς αὐτῆς ἀπὸ ὀρνῶν ἕως ἰαβόκ, ἕως ὧν ἀμμαν· ὅτι ἰαζὴρ ὄρια ὧν ἀμμαν εἰσιν.

25 * καὶ ἔλαβεν ἰσραὴλ πᾶσας τὰς πόλεις ταύτας, & κατήκον ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῶν ἀμορραίων ἐν ἐσεβὼν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς συγκυρσίαις αὐτῆς.

26 * ἐστὶ γὰρ ἐσεβὼν πόλις σηὼν ἡ βασιλεία τῶν ἀμορραίων. καὶ ἔτις ἐπολέμησε βασιλεῖα μωάβ τοσούτους. καὶ ἔλαβε πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῆς ἀπὸ χειρὸς αὐτῆς ἕως ὀρνῶν.

27 * διὰ τούτου ἐρῶσιν οἱ ἀνιψιμαῖοι, ἔλθετε εἰς ἐσεβὼν, ἵνα

28 οἰκοδομηθῇ ἡ κατασκευασθῇ πόλις σηὼν· ὅτι πῦρ ἔξῃ-ἔλθεν ἐκ ἐσεβὼν, φλόξ ἐκ πόλεως σηὼν, καὶ κατέφαγεν ἕως μωάβ, καὶ κατέπεσεν ἡ γῆς ὀρνῶν. καὶ οἱ μωάβ· ἀπώ-λου λαὸς χαμῶς. ἀπεδόθησαν οἱ υἱοὶ αὐτῶν διασώζεσθαι, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν αἰχμάλωτοι τῇ βασιλείᾳ τῶν ἀμορραίων.

29 σηὼν· καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπολείπεται ἐκ ἐσεβὼν ἕως δαίβων. καὶ αἱ θυναῖκες αὐτῶν ἐπὶ περσοεξέκασαν πῦρ ἐπὶ μωάβ.

30 καὶ κατέκον ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῶν ἀμορραίων.

31 καὶ ἀπέσειλε μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν ἰασήρ, καὶ κατελάβοντο αὐτήν, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, & ἔξέβαλον τὸν ἀμορραῖον τὸν κατοικοῦντα ἐκείν.

32 καὶ ἔπις ῥέψοντες δυνέβησαν ὁδὸν τὴν εἰς βασαν, & ἔξῃ-ἔλθεν ὡς βασιλεὺς τῆς βασαν εἰς συνδύησιν αὐτῆς, καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτῆς εἰς πόλεμον εἰς ἐδραῖν.

33 καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, μὴ φοβηθῇς αὐτὸν, ὅτι εἰς τὰς χεῖρας σου ὡς ἀδεδώκα αὐτὸν, & πᾶν τὸν λαὸν αὐτῆς, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῆς, & ποιήσεις αὐτῶν καθὼς ἐποίησας τῇ σηὼν βασιλείᾳ τῶν ἀμορραίων, ὃς κατέκον ἐν ἐσεβὼν.

34 καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, & οὗτοι υἱοὶ αὐτῆς, & πᾶν τὸν λαὸν αὐτῆς ἕως οὗ μὴ καταλειπεῖν αὐτῶν ζώοντα, & ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐτῶν.

35 καὶ ἀπάραντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, παρενέβαλον ἐπὶ δυσμῶν μωάβ ὡς τὸν ἰορδάνην καὶ ἰεριχά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Transibo per terram tuam: non declinabimus per agrum neque per vineam, nec bibemus aquam cisternæ: via regia gradiemur, donec transierimus terminum tuum.

23 Et non dimisit Seon transire Israel per terminum suum. & congregavit Seon omnem populum suum, & egressus est in occursum Israel in desertum, & venit in Iassa, & iniit bellum cum Israel.

24 Et percussit eum Israel in ore gladij, & possederunt terram eius ab Arnon usque Ieboc usque ad filios Amon: quia fortis erat terminus filiorum Amon.

25 Et cepit Israel omnes civitates istas, & habitavit Israel in omnibus civitatibus Amorraei in Efebon & in omnibus viculis eius:

26 Quia Efebon civitas erat Seon regis Amorraei: & ipse iniit prælum cum rege Moab primùm, & tulit omnem terram eius de manu eius usque Arnon.

27 Idcirco dicebant in proverbiis: Venite in Efebon, ædificetur & construatur civitas Seon:

28 Quia ventus vrens fortis sicut ignis egressus est de Efebon, & facientes prælum sicut flamma de civitate Seon, occiderunt populum qui habitabat in Har Moab, & sacerdotes qui ministrabant in domo deorum altarium Arnon.

29 Væ vobis Moabitæ, peristi popule qui serviebatis Chamos. tradidit filios suos obfides, & filias suas in captivitatem regi Amorraeorum Seon.

30 Et regnum cessavit ab Efebon, ablata est potestas à Dibon, & vastaverunt usque Nophe, quod est coniunctum ad Medaba.

31 Habitavitque Israel in terra Amorraei.

32 Et misit Moyses ad explorandum Iazar, & ceperunt viculos eius, & eiecit Amorraeam qui erat ibi.

33 Et declinaverunt & ascenderunt per viam Basan, & egressus est Og rex Basan & omnis populus eius in occursum eorum, ut iniret prælum in Edrai.

34 Dixitque Dominus ad Moysen: Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi eum, & omnem populum eius, & terram eius. & facies ei sicut fecisti Seon regi Amorraeorum qui habitabat in Efebon.

35 Percusseruntque eum & filios eius & uniuersum populum eius, donec nullus remaneret ei qui euaderet possit, & possederunt terram eius.

* וירא בלק בן צפור את כל-
 אשר עשה ישראל לאמרי: * ויגר מואב מפני
 העם מאד כי רב הוה ויקץ מואב מפני בני
 ישראל: * ויאמר מואב אל זקני מדין עתה
 ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור
 את ירק השדה ובלק בן צפור מלך למואב בער
 ההוא: * וישלח מלאכים אל בלעם בן
 בער פתורו אשר על הנחל ארץ בני עמו לקרא
 לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה בסו
 את עין הארץ והוא ישב ממלי: * ועתה
 לכה נא ארור לי את העם הזה כי עצום הוא
 ממני אולי אוכל נכר כו ואגרשנו מן הארץ כי
 ידעתי את אשר תברך מברך ואשר תאר וואר:
 * וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם
 ויבאו אל בלעם וידברו אליו דברי בלק: * ויאמר
 אליהם לינו פה הלילה והשבתי אתכם דבר כאשר
 ידבר יהוה אלי וישבו שרי מואב עם בלעם:
 * ויבא אלהים אל בלעם ויאמר מי האנשים האלה
 עמך: * ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפור
 מלך מואב שלח אלי: * הנה העם היצא ממצרים
 ויבס את עין הארץ עתה לכה קבור לי אתו אולי
 אוכל להלחם בו וגרשתי: * ויאמר אלהים
 אל בלעם לא תלך עמהם לא תאר את העם כי
 ברוך הוא: * ויקם בלעם בבקר ויאמר אל שרי
 בלק לכו אל ארצכם כי מאן יהוה לתתי להלך
 עמכם: * ויקומו שרי מואב ויבאו אל בלק ויאמרו
 מאן בלעם הלך עמנו: * ויסף עוד בלק שלח
 שרים רבים ונכבדים מאלה: * ויבאו אל-
 בלעם ויאמרו לו כה אמר בלק בן צפור אל נא
 תמנע מהלך אלי:

2 * Videns autem Balac filius Sephor omnia
 3 quæ fecerat Israel Amorrhæo, * & quod per-
 4 timuissent eum Moabitæ, & impetum eius
 5 ferre non possent: * Dixit ad maiores natu
 6 Madian: Ita delebit hic populus omnes qui
 7 in nostris finibus commorantur, quomodo so-
 8 let bos herbas usque ad radices carpere. ipse
 9 autem erat eo tempore rex in Moab. * Misit
 10 ergo nuncios ad Balaam filium Beor hario-
 11 lum, qui habitabat super flumen terræ filio-
 12 rum Ammon, ut vocarent eum & dicerent: Ec-
 13 ce egressus est populus ex Ægypto, qui ope-
 14 ruit superficiem terræ sedens contra me. * Ve-
 15 ni igitur & maledic populo huic, quia fortior
 16 me est, si quomodo possim percutere & eiice-
 17 re eum de terra. Noui enim quod benedictus
 18 sit cui benedixeris, & maledictus in quem ma-
 19 ledicta congefferis. * Perrexeruntque fe-
 20 niores Moab & maiores natu Madian habentes
 21 diuinationis precium in manibus. Cumque
 22 venissent ad Balaam, & narrassent ei omnia
 23 verba Balac, * Ille respondit: Manete hic no-
 24 cte, & respondebo quicquid mihi dixerit Do-
 25 minus. Manentibus autem illis apud Balaam,
 26 * Venit Deus, & ait ad eum: Quid sibi vo-
 27 lunt homines isti apud te? * Respondit
 28 Balac filius Sephor: Rex Moabitarum misit
 29 ad me, dicens: * Ecce populus qui egressus
 30 est de Ægypto, operuit superficiem terræ: ve-
 31 ni & maledic ei, si quomodo possim pugnans
 32 abigere eum.
 33 * Dixitque Deus ad Balaam: Noli ire cum
 34 eis: neque maledicas populo, quia benedi-
 35 ctus est.
 36 * Qui manè confurgens, dixit ad principes:
 37 Ite in terram vestram; quia prohibuit me Do-
 38 minus venire vobiscum.
 39 * Reuerfi principes, dixerunt ad Balac: No-
 40 luit Balaam venire nobiscum.
 41 * Rursum ille multo plures & nobiliores
 42 quam antè miserat, misit.
 43 * Qui cum venissent ad Balaam, dixerunt:
 44 Sic dicit Balac filius Sephor, Ne cuncteris ve-
 45 nire ad me:

תרגום אונקלוס

* וירא בלק בן צפור את כל דעבד ישראל לאמורארה: *
 3 ויאמר מואב לסבי מדין כען ישעון קהלא וכל סחרננא כמא דמלחך חורא וירקא דחקלא ובלק בן צפור מלכא למואבארה
 4 וישלח אנגריין לות בלעם בן בער לפתור ארם דעל פרת ארע בני עמיה למקרי ליה למימר הא עמא נפק ממצרים
 5 ובערנא והוא: * ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור
 6 ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור
 7 ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור
 8 ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור
 9 ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור
 10 ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור
 11 ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור
 12 ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור
 13 ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור
 14 ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור
 15 ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור
 16 ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו והקהל את כל סביבתינו בלחך השור

* Et videns Balaac filius Sephor omnia quæ fecit Ifrael Amorrhæo: * Et timuit Moab populum valde, quia multi erant. & aggrauatus est Moab à facie filiorum Ifrael.

* Et dixit Moab senatui Madian: Nunc linget congregatio hæc omnes qui in circuitu nostro, sicut linget vitulus virentia ex campo. Et Balaac filius Sephor rex Moab erat in tempore illo.

* Et misit legatos ad Balaam filium Beor ad Petor qui est in flumine terræ filiorum populi eius ut vocarent eum, dicens: Ecce populus exiit ex Ægypto: & ecce cooperuit faciem terræ; & hic sedet contiguus mihi.

* Et nunc veni, maledic mihi populum istum; quia fortior me est. si possumus percutere ex ipsis, et eiiciam eos è terra. quia noui quia quibuscunque tu benedixeris, benedicti sunt: & quibuscunque maledixeris tu, & maledicti sunt.

* Et abiit senatus Moab & senatus Madian, et diuinationes in manibus eorum, & venerunt ad Balaam, & dixerunt ei verba Balaac:

* Et dixit ad eos: Diuertite huc noctem, & respondabo vobis verba quæ locutus fuerit Dominus ad me. Et manserunt principes Moab apud Balaam.

* Et venit Deus ad Balaam, & dixit ei: Quid homines isti apud te?

* Et dixit Balaam ad Deum: Balaac filius Sephor rex Moab misit eos ad me, dicens:

* Ecce populus exiit ex Ægypto, & cooperuit faciem terræ: & nunc veni maledic mihi ei: si forte potero percutere eum, & eiiciam eum.

* Et dixit Deus ad Balaam: Non ibis cū eis, neque maledices populo: est enim benedictus.

* Et surgens Balaam manè, dixit principibus Balaac: Reuertimini ad terram vestram: non dimittit me Dominus ire vobiscum.

* Et surgentes principes Moab, venerunt ad Balaam: & dixerunt: Non vult Balaam venire nobiscum.

* Et apposuit adhuc Balaam mittere principes plures, & honorabiliores istis.

* Et venerunt ad Balaam, & dicunt ei: Hæc dicit Balaac filius Sephor: Rogo te, ne cuncteris venire ad me.

* Ἐὶ δὲ ὁὖν βαλαὰκ υἱὸς Σεπφὼρ πάντα ὅσα ἐποίησεν Ἰσραὴλ τῷ ἀμορραῖῳ· * καὶ ἐφοβήθη μωὰβ τὸν λαὸν σφόδρα, ὅτι πολλοὶ ἦσαν. Ἐπεσώχθη δὲ μωὰβ ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰσραὴλ.

* καὶ εἶπεν μωὰβ τῇ γερούσιᾳ μαδιαν, νῦν ἐκλείξει ἡ συναγωγὴ αὐτῆς πᾶσι τοῖς κύκλῳ ἡμῶν, ὥς ἐκλείξει ὁ μόχθος τὰ χλωρὰ ἐν τοῦ πεδίου. Ἐβαλαὰκ υἱὸς Σεπφὼρ βασιλεὺς μωὰβ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.

* καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς βαλαὰμ υἱὸν βεῶρ φαθουρά, ὅς ἐστιν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γῆς υἱῶν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καλεῖσαι αὐτὸν, λέγων· ἰδοὺ λαὸς ἐξῆλθεν ἐξ αἰγύπτου· καὶ ἰδὲ κατεκάλυψεν τὴν ὅψιν τῆς γῆς. καὶ ὅτι ἐκάθη ἐχόμενός με.

* καὶ νῦν δὲ ἐραρᾶσαι μοι τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι ἰσχυρέτερός μου ἐστίν· ἐὰν διωκόμεθα πατάξαι ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς· ὅτι οἶδα ὅτι οὐκ αὐτὸν δύστην ἔστις, δὴ γὰρ καὶ οὐκ αὐτὸν καθαράς σου, καὶ καταθήρανται.

* καὶ ἐπορεύθη ἡ γερούσιᾳ μωὰβ, καὶ ἡ γερούσιᾳ μαδιαν, καὶ τὰ μνηστῆρα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ ἦλθον πρὸς βαλαὰμ· καὶ εἶπον αὐτῷ τὰ ῥήματα βαλαὰκ.

* καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς, κατελύσατε αὐτὰς τὴν νύκτα, ἵνα ἀποκτεθῶμαι ὑμῖν τὰ ῥήματα ἃ δὴ λαλήσῃ κύριος πρὸς με. καὶ κατέμειναν ἄρχοντες μωὰβ πρὸς βαλαὰμ.

* καὶ ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαὰμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί ἄνθρωποι οὗτοι πρὸς σὺ;

* καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς τὸν θεόν· βαλαὰκ υἱὸς Σεπφὼρ βασιλεὺς μωὰβ ἀπέστειλεν αὐτοὺς πρὸς με, λέγων·

* ἰδοὺ λαὸς ἐξελήλυθεν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἐκάλυψεν τὴν ὅψιν τῆς γῆς, καὶ νῦν δὲ ἐραρᾶσαι μοι αὐτὸν· εἰ ἄρα δύστην ἔστις, καὶ ἐκβαλῶ αὐτόν.

* καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαὰμ, ἐπορεύσῃ μετ' αὐτῶν, ἐὰν καθαράς σου τὸν λαόν, ἔστι γὰρ δύστην ἡμῶν.

* καὶ δυνάσας βαλαὰμ ὅπως εἶπε τοῖς ἀρχαῖς βαλαὰκ, ἀποτρέψετε πρὸς ἡμῶν γὰρ ὁ κύριος, ἐκ ἀφίσεό με κύριος πορεύεσθαι μετ' ὑμῶν.

* καὶ ἀνασταίντες ἄρχοντες μωὰβ, ἦλθον πρὸς βαλαὰμ, ἔειπαν, ἐθέλει βαλαὰμ πορεύθωμαι μετ' ἡμῶν.

* Ἐπεσέβετο ἔτι βαλαὰμ ἀποστείλαι ἀρχοντας πλείους, καὶ ἐνιμωτέρας τούτων.

* καὶ ἦλθον πρὸς βαλαὰμ, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, τάδε λέγει βαλαὰκ ὁ τοῦ Σεπφὼρ, ἀξιώσε, μὴ ὀκνήσῃς ἐλθεῖν πρὸς με.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et vidit Balac filius Sephor omnia quæ fecerat Ifrael Amorrhæo.

* Dixitque Moab senioribus Madian: Nunc consumabunt cætus hic omnia quæ in circuitu nostro sunt, sicut lambit bos herbam agri. Balac autem filius Sephor erat rex Moabitarum in illo tempore.

* Et misit nuncios ad Balaam filium Beor in Petor Syria, quæ est iuxta Euphratem in terra filiorum populi sui, ut vocarent eum, dicentes: Ecce populus egressus est de Ægypto: ecce operuit terram, ita ut radij solis non possint eam pertingere. & ipse habitat contra me.

* Et nunc veni, obsecro, maledic pro me populo huic, quia fortior me est: si fortè possim pugnare contra eum, & eiicere eum de terra. noui enim quòd benedictus sit cui benedixeris, & maledictus cui maledixeris.

* Abieruntque senes Moab & senes Madian, & precium diuinationis in manibus eorum: & venerunt ad Balaam, & locuti sunt cum eo verba Balac.

* Dixitque eis: Manete hic nocte hac, & respondebo vobis verbum sicut locutus fuerit Dominus mecum. Expectaueruntque principes Moab apud Balaam.

* Et venit verbum à facie Domini ad Balaam, & ait: Qui sunt viri isti qui sunt tecum?

* Et dixit Balaam coram Domino: Balac filius Sephor rex Moab misit ad me, dicens: Ecce populus egressus est de Ægypto, & cooperuit terram, ita ut sol non possit eam pertingere: nunc veni maledic ei pro me, si fortè potero pugnare contra eum, & eiicere eum.

* Dixitque Deus ad Balaam: Non vadas cum eis, nec maledicas populo, quia benedictus est.

* Et surrexit Balaam manè, & dixit principibus Balac: Ite in terram vestram; quoniam non est voluntas coram Deo ut dimittat me ire vobiscum.

* Et surrexerunt principes Moab, & venerunt ad Balac, & dixerunt: Noluit Balaam venire nobiscum.

* Et addidit rursus Balac mittere principes plures & nobiliores istis.

* Et venerunt ad Balaam, & dixerunt ei: Hæc dicit Balac filius Sephor: Ne desinas, obsecro, venire ad me.

17 * כי כבד אכבדך מאד וכל אשר תאמר אלי אעשה
18 ולכר נא לקבר לי את העם הזה : * ויען
בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק
מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי יהוה
19 אלהי לעשות קטנה או גדולה : * ועתה
שב ונא בזה גם אתם הלילה ואדע מה
20 יסוף יהוה דבר עמי : * ויבא אלהים אל בלעם
לילה ויאמר לו אם לקרא לך בגו האנשים
קום לך אתם ואך את הדבר אשר אדבר אליך
21 אתו תעשה : * ויקם בלעם בבקר ויחבש את
22 אתו וילך עם שרי מואב : * ויחראף אלהים
כי הולך הוא ויתיצב מלאך יהוה בדרך לשטן
לו והוא רכב על אתו ושני נערו עמו :
23 * ותראה האתון את מלאך יהוה נצב בדרך
וחרבו שלופה בידו ותט האתון מן הדרך ותלך
בשדרה ויך בלעם את האתון להטתה הדרך :
24 * ויעמד מלאך יהוה במשעול הכרמים גדר מזה
וגדר מזה : * ותראה האתון את מלאך יהוה
ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל
26 הקיר ויסף להכתה : * ויוסף מלאך יהוה עבור
ויעמוד במקום צר אשר אין דרך לנסות ימין
ושמאל : * ותראה האתון את מלאך יהוה
ותרביץ תחרת בלעם ויחראף בלעם ויך את האתון
28 במקל : * ויפתח יהוה את פי האתון ותאמר
לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים :
29 * ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי לו יש חרב
30 בידי כי עתה הרגתיך : * ותאמר האתון אל
בלעם הלא אנכי אתנך אשר רכבת עלי מעורך עד
היום והוה ההסכן הסכנתי לעשות לך כה
ויאמר לא :

17 * Paratum habeo honorare te & quicquid volueris, dabo tibi. veni & maledic populo isti.
18 * Respondit Balaam : Si dederit mihi Balaam plenam domum suam argenti & auri, non potero immutare verbum domini Dei mei, vt vel plus vel minus loquar.
19 * Obsecro vt hic maneatis etiam hac nocte, vt scire queam quid mihi rursus respondeat Dominus.
20 * Venit ergo Deus ad Balaam nocte, & ait ei: Si vocare te venerunt homines isti, surge, & vade cum eis : ita duntaxat, vt quod tibi praecepero, facias.
21 * Surrexit Balaam manè, & strata asina sua, profectus est cum eis.
22 * Et iratus est Deus. stetitque angelus Domini in via contra Balaam, qui sedebat asinae, & duos pueros habebat secum.
23 * Cernens asina angelum stantem in via, euaginato gladio, auertit se de itinere, & ibat E per agrum. quam cum verberaret Balaam, & vellet ad semitam reducere,
24 * Stetit angelus in angustiis duarum maceriarum, quibus vineae cingebantur.
25 * Quem videns asina, iunxit se parieti, & attriuit sedentis pedem. At ille iterum verberabat eam.
26 * Et nihilominus angelus ad locum angustum transiens, vbi nec ad dexteram nec ad sinistram poterat deuiari, obuius stetit.
27 * Cumque vidisset asina stantem angelum, concidit sub pedibus sedentis. qui iratus, vehementius cedeat fuste latera eius.
28 * Aperuitque Dominus os asinae, & locuta est : Quid feci tibi? cur percutis me ecce iam tertio?
29 * Respondit Balaam : Quia commeruisti, & illusisti mihi. Vtinam haberem gladium, vt te percuterem!
30 * Dixit asina : Nonne animal tuum sum, cui semper federe confueuisti usque in presentem diem? Dic quid simile vnquam fecerim tibi? At ille ait: Nunquam.

תרגום אונקלוס

17 * ארי יקרא איקרינך לחרא וכל דחיסר לי אעבר ואתא כען לוט לי ית עמא הדין :
18 * ואתיב בלעם ואמר לעבדי בלק אם יתן לי בלק מלי ביתיה כסף וזהב לית לי רשו למעבר על גזירתי מימרא דיי אלהי למעבר ועירתי או רבתי :
19 * ויען אורכו כען חבא אף אתון בלילא ואידע מה יוסף וי למלא עמי :
20 * ואתא מימר מן קרם וי לוח בלעם בלילא ואמר ליה אם למקרי לך אתו גבריא קום איל עמהון וברם יר פתגמא דאמיל עמך ויתיה תעבר :
21 * וקם בלעם בצפרא וזריו ית אתניה ואזל עם רבדבי מואב :
22 * ותקייף רגזא דיי ארי אזיל הוא ואתעחר מלאכא דיי באורחא לשטן ליה והוא רכיב על אתניה ותריץ עלמותי עמיה :
23 * וחזרת אתנא ית מלאכא דיי מעחר באורחא וחריבית שליפא בידיה וסטר אתנא מן אורחא ואזלת בחקלא ומחא בלעם ית אתנא לאסטייתה באורחא :
24 * וקם מלאכא דיי בשביל כרמיה אתרא דגירא מכא ואתרא דגירא מכא :
25 * וחזרת אתנא ית מלאכא דיי ואדחקת עם כחלא ודחיקת ית רגלא דבלעם לכחלא ואוסף למסחה :
26 * ואוסף מלאכא דיי למעבר וקם באחר עק דלית אורח למשטי לימינא ולשמאלא :
27 * וחזרת אתנא ית מלאכא דיי ורכעת תחוח בלעם ותקייף רגזא דבלעם ומחא ית אתנא בחטרא :
28 * ופתח וי ית פומא דאתנא ואמר לבלעם מה עבדית לך ארי מחתני דנן חלת ומנין :
29 * ואמר בלעם לאתנא ארי חייבת בי אילפון אית חרבת בידי ארי כען קטלתיך :
30 * ואמר אתנא לבלעם הלא אנא אתנך דרכבת עלי מדאיתך עד יוסא הדין המילף אליפנא למעבר לך כרין ואמר לא :

*Honorabiliter enim honorabo te valdè: et quæ- 17
cunque dixeris mihi, faciam: & veni maledic po-
pulo isti.

*Et respondit Balaam, et dixit principibus Ba- 18
laac: Si det mihi Balaac plenam domum suam argen-
to & auro, non potero transgredi verbum Domini
Dei, ut faciam illud paruum aut magnum.

*Et nunc manete hic et vos noctem hanc, et co- 19
gnoscam quid apponet Dominus loqui ad me.

*Et venit Deus ad Balaam nocte, & dixit ei: 20
Si ad vocandum te aduenerunt homines isti, surgēs
sequere eos. sed verbum quod loquar ad te, hoc
facies.

*Et surgens Balaam manē, strauit asinam suam, 21
& abiit cum principibus Moab.

*Et iratus fuit furore Deus, quia abiit ipse. 22
Et surrexit angelus Dei in via ut calumniaretur
eum, & ipse infederat in asinam suam, & duo
pueri eius cum eo.

*Et videns asina angelum Dei resistentem in 23
via, & gladium euaginatū in manu eius, declinauit
asina à via, & ibat ad campum, & percussit asi-
nam ut dirigeret eam in via.

*Et stetit angelus Dei in sulcis vinearum, sepes 24
hinc & sepes inde.

*Et videns asina angelum Dei, constrinxit seip- 25
sam ad parietem, & compressit pedem Balaam: &
apposuit adhuc verberare eam.

*Et apposuit angelus Dei abiens, & substitit in 26
loco angusto, in quo non erat declinare ad dexteram
neque ad sinistram.

*Et videns asina angelum Dei, subsedit sub- 27
tus Balaam. & iratus est Balaam, & verberabat
asinam in virga.

*Et aperuit Deus os asinae, & dicit Balaam: 28
Quid feci tibi, quia percussisti me hac tertia
vice?

*Et dixit Balaam asinae: Quia illusisti me: & 29
si habuissem gladium in manu mea, iam purugis-
sem te.

*Et dicit asina Balaam: Non ego asina tua, 30
in qua ascendisti à iuuentute tua usque hodie-
num diem? num contemptu contemnens feci tibi
sic? ille autem dixit: Non.

17 * ἐντίμως γὰρ τιμήσω σε (φόνος), καὶ ὅσα ἀνέπημι μοι,
ποιήσω καὶ ὁδὸν ἐπικαταράζω τὸν λαὸν τοῦτον.

18 * καὶ ἀπεκρίθη βαλαάμ, καὶ εἶπε τοῖς ἀρχούσι βαλαάμ,
ἐὰν δώ μοι βαλαάκ πλήρη τὸν οἶκον αὐτῶν ἀργυρίου καὶ χρυ-
σίου, οὐδὲν ἔσθωμαι πρὸς ἐλάττωμα τὸ ῥῆμα κυρίου τοῦ θεοῦ, ποι-
ήσω αὐτὸ μικρὸν ἢ μέγα.

19 * καὶ νῦν ὑπομείνατε αὐτῶν
καὶ ὑμεῖς τὴν νύκτα ταύτην, καὶ γνώθωμαι τί πορεύσεται κύ-
ριος λαλήσει πρὸς με.

20 * καὶ ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαάμ νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
εἰ καλέσει σε παρῆσαν ἡ ἀνθρώποι οὗτοι, ἀνίστας ἀκολού-
θηθῶν αὐτοῖς. ἀλλὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἂν λαλήσω πρὸς σέ, ἔσθ' ποιήσεις.

21 * καὶ ἀνίστας βαλαάμ ὁπρώϊ, ἐπέσασεν τὴν ὄνον αὐτῶν,
καὶ ἐπορεύθη μετὰ τῶν ἀρχόντων μωάβ.

22 * καὶ ἐγένετο θυμῷ ὁ θεός, ὅτι ἐπορεύθη αὐτός. καὶ ἀνέ-
στη ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐνδιabάλλειν αὐτόν. καὶ
αὐτὸς ἐπιδέθηκε ἐπὶ τῆς ὄνου αὐτῶν, καὶ δύο παῖδες αὐτῶν
μετ' αὐτῶν.

23 * καὶ ἰδοὺσα ἡ ὄνῃ τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ ὡς ἐστηκότα ἐν
τῇ ὁδῷ, ἔτι τὴν ῥομφαίαν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ αὐτῶν, ἔξ-
έκλινεν ἡ ὄνῃ ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἐ-
πάταξε τὴν ὄνον τοῦ διψύου αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ.

24 * καὶ ἔστη ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς ἀλυσὶ τῶν ἀμπε-
λων. φραγμὸς ἐντέθεν, καὶ φραγμὸς ἐντέθεν.

25 * καὶ ἰδοὺσα ἡ ὄνῃ τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ, περιέτληψεν
ἑαυτὴν πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ ἀπέτληψεν τὸ πόδα βαλαάμ.
ἔπεσε δὲ ἐπὶ μαστίξαι αὐτήν.

26 * καὶ περιέτληψεν ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἀπελθὼν. καὶ ὑ-
πέστη ἐν τῷ πρῶτῳ, εἰς ὃν ὅκ' ἔκλινεν διέξαιν οὐδὲ ἀ-
νέστη.

27 * καὶ ἰδοὺσα ἡ ὄνῃ τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ συνεκάθισεν ὑ-
ποκάτω βαλαάμ. καὶ ἐθυμώθη βαλαάμ, ἔτι πῦρ τὴν
ὄνον ἐν τῇ ῥάβδῳ.

28 * καὶ ἠνείκεν ὁ θεὸς τὸ σῶμα τῆς ὄνου, καὶ λέγει τῇ βα-
λαάμ. τί πεποίηκά σοι, ὅτι πέποικάς με τοῦτο ποιεῖν;

29 * καὶ εἶπε βαλαάμ τῇ ὄνῃ, ὅτι ἐμπέποικάς μοι, ἔει-
χον μάχαιραν ἐν χειρὶ μου, ἥδη δὲ ἔξεκέντησά σε.

30 * καὶ λέγει ἡ ὄνῃ τῷ βαλαάμ, ὅκ' ἐγὼ ἡ ὄνῃ σου, ἐφ'
ἧς ἐπέβαινες ἀπὸ νεότητός σου ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας; μὴ ὥς
εργάζου ὑποειδῶσα ἐποίησά σοι οὕτως; ὃ εἶπεν, ἔχι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Quia honore honorabo te valdè: & omnia quæ dixeris mihi faciam: & veni nunc maledic pro me populo huic. 18 Responditque Balaam, & ait seruis Balac: Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti & auri, non habeo facultatem transgrediendi decretum verbi domini Dei mei, ut factam rem minimam aut magnam.

19 Nunc autem expectate, obsecro, etiam vos hic nocte hac, ut sciam quid rursus Dominus loquatur mecum. 20 Venitque verbum à facie Domini ad Balaam nocte, & ait ei: Si ut vocarent te, venerunt viri isti, surge, vade cum eis. veruntamen quodcunque verbum loquar tecum, illud facies.

21 Surrexitque Balaam manē, & strauit asinam suam, & abiit cum principibus Moab. 22 Et iratus est furor Domini eo quod ille abiisset: & stetit angelus Domini in via, ut aduerfaretur ei; & ipse sedebat super asinam suam, & duo pueri eius ibant cum eo.

23 Viditque asina angelum Domini stantem in via, & gladius eius euaginatus erat in manu sua: & declinauit asina à via, & ibat per agrum. & percussit Balaam asinam, ut inclinaret eam ad viam.

24 Et stetit angelus Domini in semita vinearum ubi sepes erat ex utraque parte.

25 Et vidit asina angelum Domini, & strinxit se cum pariete, & constrinxit pedem Balaam ad parietem; & addidit percutere eam.

26 Et addidit angelus Domini transire, & stetit in loco angusto, ubi non erat via ut declinaret ad dexteram neque ad sinistram.

27 Viditque asina angelum Domini, & concidit sub Balaam. & iratus est furor Balaam, & percussit asinam baculo.

28 Et aperuit Dominus os asinae, & dixit ad Balaam: Quid feci tibi quia percussisti me iam tribus vicibus?

29 Et ait Balaam ad asinam: Quia illusisti mihi. vtinam esset gladius in manu mea, quia nunc occidisset te.

30 Dixitque asina ad Balaam: Nonne ego sum asina tua super quam sedisti ex quo esse coepisti usque in diem hanc? nunquid consuetudine con-
fueui sic facere tibi? Et ait: Non.

31 * ויגל יהוה את עיני בלעם וירא את
מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו שלפה בידו ויקר
32 וישתחו לאפיו: * ויאמר אליו מלאך יהוה על-
מה הכיר את אתנך זה שלוש רגלים הנד
אנכי יצאתי לשטן כי ירט הדרך לנגדי:
33 * ותראני והאתון ותט לפני זה שלש רגלים
אולי נטתה מפני כי עתה גם אתכרה הרגתי
34 ואותה החייתי: * ויאמר בלעם גל מלאך
יהוה חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי
בדרך ועתה אם רע בעיניך אשובה לי:
35 * ויאמר מלאך יהוה אל בלעם לך עם האנשים
ואפס את הדבר אשר אדבר אליך גתו תדבר
36 וילך בלעם עם שרי בלק: * וישמע בלק כי
בא בלעם ויצא לקראתו אל עיר מואב אשר
37 על גבול ארנן אשר בקצה הגבול: * ויאמר בלק
אל בלעם הלא שלח שליחתי אליך לקרא לך
למה לא הלכת אלי האמנם לא אוכל בדרך:
38 * ויאמר בלעם אל בלק הנד באתי אליך עתה
היכל אוכל דבר מאומה הדבר אשר ישנים אלהים
39 בפי אתו אדבר: * וילך בלעם עם בלק ויבאו
40 קרית חצורת: * ויזבח בלק בקר וצאן וישלח
41 לבלעם ולשרים אשר אתו: * ויהי בבקר
ויקח בלק את בלעם ויעלהו במורת בעל וירא
משם קצרה העם:

כג

* ויאמר בלעם אל בלק בנה לי בזה שבעה
מזבחות והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים:
* ויעש בלק כאשר דבר בלעם ויעל בלק ובלעם
פרואיל במזבח:

31 * Protinus aperuit Dominus oculos Balaam, & vidit angelum stantem in via, euaginato gladio: adorauitque eum pronus in terram.
32 * Cui angelus: Cur, inquit, tertio verberas asinam tuam? Ego veni vt aduersarer tibi, quia peruersa est via tua, mihi que contraria.
33 * Et nisi asina declinasset de via, dans locum resistenti, te occidisset, & illa viueret.
34 * Dixit Balaam: Peccaui, nesciens quod tu stares contra me. & nunc si displicet tibi vt vadam, reuertar.
35 * Ait angelus: Vade cum istis, & caue ne aliud quam praecepero tibi, loquaris. iuit igitur cum principibus.
36 * Quod cum audisset Balac, egressus est in occursum eius in oppido Moabitarum, quod situm est in extremis finibus Arnon.
37 * Dixitque ad Balaam: Misi nuncios vt vocarent te: cur non statim venisti ad me? An quia mercedem aduentui tuo reddere nequeo?
38 * Cui ille respondit: Ecce adsum. nunquid loqui potero aliud, nisi quod Deus posuerit in ore meo?
39 * Perrexerunt ergo simul, & venerunt in urbem quæ in extremis regni eius finibus erat.
40 * Cumque occidisset Balac boues & oues, misit ad Balaam & principes qui cum eorant munera.
41 * Manè autem facto, duxit eum ad excelsa Baal, & intuitus est extremam partem populi.

CAP. XXIII.

1 **D**ixitque Balaam ad Balac: Ædifica mihi hic septem aras, & para totidem vitulos eiusdemque numeri arietes.
2 * Cumque fecisset iuxta sermonem Balaam, imposuerunt simul vitulum & arietem super aram.

תרגום אונקלוס

31 * וגלא יוי ית עיני בלעם ונחזא ית מלאכא דיוי מעתד באורחא וחרביה שליפא בידיה וכרע וסגיד לאפוזיה:
32 * וישתחו לאפיו: * ויאמר אליו מלאך יהוה על-מה הכיר את אתנך זה שלוש רגלים הנד אנכי יצאתי לשטן כי ירט הדרך לנגדי:
33 * ותראני והאתון ותט לפני זה שלש רגלים אולי נטתה מפני כי עתה גם אתכרה הרגתי אולי נטתה מפני כי עתה גם אתכרה הרגתי
34 ואותה החייתי: * ויאמר בלעם גל מלאך יהוה חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי בדרך ועתה אם רע בעיניך אשובה לי:
35 * ויאמר מלאך יהוה לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך גתו תדבר וילך בלעם עם שרי בלק: * וישמע בלק כי בא בלעם ויצא לקראתו אל עיר מואב אשר על גבול ארנן אשר בקצה הגבול: * ויאמר בלק אל בלעם הלא שלח שליחתי אליך לקרא לך למה לא הלכת אלי האמנם לא אוכל בדרך:
38 * ויאמר בלעם אל בלק הנד באתי אליך עתה היכל אוכל דבר מאומה הדבר אשר ישנים אלהים בפי אתו אדבר: * וילך בלעם עם בלק ויבאו קרית חצורת: * ויזבח בלק בקר וצאן וישלח לבלעם ולשרים אשר אתו: * ויהי בבקר ויקח בלק את בלעם ויעלהו במורת בעל וירא משם קצרה העם:
39 * ויאמר בלעם אל בלק בנה לי בזה שבעה מזבחות והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים: * ויעש בלק כאשר דבר בלעם ויעל בלק ובלעם פרואיל במזבח:

כג

* ויאמר בלעם לבלק בנה לי הכא שבעה מזבחות ואחזקין לי הכא שבעה חורין ושבעה דברין:
* ויעש בלק כמא דמליל בלעם ואסק בלק ובלעם חור ודבר על כל מזבח:

* Reuelavit autem Deus oculos Balaam, & vi-
det angelum Domini resistentem in via, & gladium
euaginaturn in manu eius. & inclinans, adoravit
facie.

* Et dixit ei angelus Dei: Quare percussisti a-
sinam tuam hac tertia vice? & ecce ego exiui in de-
tractionem tuam; quia non regalis via tua coram
me.

* Et videns me asina, declinavit à me hac tertia
vice. et nisi declinasset à me, nunc igitur te quidem
occidisset, illam autem reseruasset.

* Et dixit Balaam angelo Domini: Peccavi; non
enim sciebam quod tu mihi restitisti in via in occur-
sum meum. & nunc si non tibi placet, reuertar.

* Et dixit angelus Dei ad Balaam: Vade cum
hominibus. Veruntamen verbum quod loquar ad
te, hoc custodies ad loquendum. & abiit Balaam
cum principibus Balaac.

* Et audiens Balaac quod venit Balaam, exiuit
in occursum ei in civitatem Moab, quæ est in finibus
Arnon, quæ est ex parte terminorum.

* Et dixit Balaac ad Balaam: Nonne mittens
misi ad te vocare te? quare non venisti ad me? verè
non potero honorare te?

* Et dixit Balaam ad Balac: Ecce venio ad te
nunc: potens sum loqui quod verbum quodcunque
immiserit Deus in os meum, hoc custodiam ad lo-
quendum.

* Et abiit Balaam cum Balaac, & venerunt
in civitates diuersiorum:

* Et sacrificavit Balaac oves & vitulos: et mi-
sit Balaam & principibus qui cum eo.

* Et factum est manè: & accipiens Balaac Ba-
laam, adduxit eum ad statuam Baal, & ostendit ei
indè partem quandam populi.

CAP. XXIII.

ET dixit Balaam Balaac: Ædifica mihi hic septē
altaria, & para mihi hic septem vitulos & se-
ptem arietes.

* Et fecit Balaac quemadmodum dixit ei Ba-
laam, & obtulit vitulum & arietem super altare.

11 * ἀπεκάλυψε ὁ θεὸς τὸν ὀφθαλμὸν Βαλαάμ, καὶ
ὄρᾳ τὸν ἀγγέλον κυρίου ἀντιθέστηκότα ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὴν μά-
χαιραν ἐκείνην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ· καὶ κύψας προσέ-
κύνησε τῷ προσώπῳ.

12 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀγγέλος τοῦ θεοῦ, διατί ἐπάταξας τὴν
ὄνον σου τοῦτο τρίτον; καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἔξῃλθον εἰς διαβολὴν σου,
ὅτι ὅχι αἰτία ἡ ὁδὸς σου ἐναντίον μου.

13 * καὶ ἰδοὺσα με ἡ ὄνῃ, ἔξέκλινεν ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο τρίτον.
καὶ ἐμὴν ἔξέκλινεν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἐμὴν ἀπέκτεινα,
ἐκείνη δ' αὖ ἐρεποίησά με.

14 * καὶ εἶπε Βαλαάμ τῷ ἀγγέλῳ κυρίου, ἡμαρτίκα· οὐ
γὰρ ἠπισάμην ὅτι σύ μοι ἀντιθέστηκας ἐν τῇ ὁδῷ εἰς τὴν ἀντι-
σῆμιν μου. καὶ νῦν εἰ μὴ θεὸς δέσσει, ἀποσφαθήσομαι.

15 * καὶ εἶπεν ὁ ἀγγέλος τοῦ θεοῦ πρὸς Βαλαάμ, συμπο-
ρεύθητι μετ' ἰῶν ἀνθρώπων. πλὴν τὸ ῥῆμα ὃ δὴ λαλήσω πρὸς
σέ, τοῦτο φυλάξῃ λαλήσας. καὶ ἐπορεύθη Βαλαάμ μετ' ἰῶν
δρῶντων Βαλαάκ.

16 * καὶ ἀκούσας Βαλαάκ, ὅτι ἦλθε Βαλαάμ, ἔξῃλθεν εἰς
Σωμάντισιν αὐτῷ, εἰς πόλιν μωάβ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῶν ὀρίων δρυῶν,
ἥ ἐστιν ἐν μέσσι τῶν ὀρίων.

17 * καὶ εἶπε Βαλαάκ πρὸς Βαλαάμ, οὐχὶ ἀποστείλας ἀ-
πέστειλα πρὸς σέ, καλέσας, διατί ὅχι ἦρχου πρὸς με; ὄν-
τως οὐ διωθήσομαι ὑμῖν καὶ σέ;

18 * καὶ εἶπε Βαλαάμ πρὸς Βαλαάκ, ἰδοὺ ἡκω πρὸς σέ
νῦν· διὸ νῦν εἰμι λαλήσας τί τὸ ῥῆμα ὃ δὴ ἐμβάλη ὁ θεὸς
εἰς τὸ στόμα μου, τοῦτο φυλάξω λαλήσας.

19 * καὶ ἐπορεύθη Βαλαάμ μετ' Βαλαάκ· καὶ ἦλθον εἰς πό-
λιν ἐπαύλεων.

20 * καὶ ἔθυσεν Βαλαάκ πρόβατα καὶ μόσχους· καὶ ἀπέστει-
λε τῷ Βαλαάμ καὶ τοῖς ἀρχούσι τοῖς μετ' αὐτοῦ.

21 * καὶ ἐγῆθη πρὸς τὸ πρῶτον Βαλαάκ τὸν Βαλαάμ,
ἀνέβιβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν σῆλην τοῦ Βααλ, καὶ ἐδίδεν αὐ-
τῷ ἐκείθεν μέρος τι τοῦ λαοῦ.

καγ'.

1 * Καὶ εἶπε Βαλαάμ τῷ Βαλαάκ, οἰκοδόμησόν μοι ἐν
ταῖς ἐπὶ βωμοῖς, καὶ ἐτίμασόν μοι ἐν ταῖς ἐπὶ μόχκοις,
καὶ ἐπὶ κρινοῖς.

2 * καὶ ἐποίησε Βαλαάκ ὃν τρόπον εἶπε αὐτῷ Βαλαάμ,
καὶ ἀνήνεγκε μόχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Aperuitque Dominus oculos Balaam, & vidit angelum Domini stantem in via; & gladius eius euaginaturn erat in manu sua: & incurvatus est, & adoravit in faciem suam.

12 Dixitque ei angelus Domini: Cur percussisti asinam tuam iam tertia vice? ecce ego egressus sum ut aduersarer tibi; quia notum est coram me, quod tu volebas ire per viam contra me.

13 Viditque me asina, & declinavit à facie mea iam tertia vice. & nisi declinasset à facie mea, nunc enim te quoque occidisset, & eam reseruasset.

14 Dixitque Balaam ad angelum Domini: Peccavi; quia nesciebam quod tu stares in occursum meum in via. nunc autem si displicet coram te, reuertar.

15 Et ait angelus Domini ad Balaam: Vade cum viris: sed verbum quod locutus fuero tecum, illud loquaris. & abiit Balaam cum principibus Balac.

16 Et audiuit Balac quod veniebat Balaam, & egressus est in occursum eius in vrbe Moab, quæ est iuxta terminum Arnon, quæ est in latere termini.

17 Dixitque Balac ad Balaam: Nonne mittens misi ad te, ut vocarem te? cur non venisti ad me? nunquid verè dicebas, quod non poteram honorare te?

18 Dixitque Balaam ad Balac: Ecce nunc venio ad te: nunquid possum loqui aliquid? verbum enim quod Dominus posuerit in ore meo, illud loquar.

19 Abiitque Balaam cum Balac, & venerunt in urbem prouinciæ eius.

20 Et occidit Balac oves & boues, & misit ad Balaam, & ad principes qui erant cum eo.

21 Et facto manè, tulit Balac Balaam, & duxit eum in excelsa Dei sui; & vidit indè extremam partem populi.

CAP. XXIII.

Dixitque Balaam ad Balac: Ædifica mihi hic septem aras, & para mihi hic septem boues & septem arietes.

* Et fecit Balac sicut locutus fuerat Balaam: & obtulerunt Balac & Balaam bouem & arietem super vnamquamque aram.

וַיֹּאמֶר בָּלַעַם לְבָלָק הֲתִיצֵב עָלַי עֹלָתְךָ וְאֵלֶיךָ
אֵלֵי יִקְרָה יְהוָה לְקִרְאָתִי וְדַבַּר מִן־יְרֵאֵנִי וְהִגַּדְתִּי
לְךָ וְיִלְךְ שָׁפִי: * וַיִּקְרָא אֱלֹהִים אֶל־בָּלַעַם וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אֶת־שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת עֲרֹכְתִי וְאֶעֱלֶה פְּרוֹאִיל
בְּמִזְבְּחָהּ: * וַיֵּשֶׁם יְהוָה דְּבַר בְּפִי בָלַעַם וַיֹּאמֶר
שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה־תִדְבֹּר: * וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה
נֹצֵב עַל־עֹלָתוֹ הוּא וְכָל־שָׂרֵי מוֹאָב: * וַיֵּשֶׁא
מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן־אֲרָם יִנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ־מוֹאָב
מִהַרְרֵי־קָדִים לְכֹה־אֶרֶץ־לִי יַעֲקֹב וְלִכְה־זַעֲמָה
יִשְׂרָאֵל: * מַה אֶקְבֹּל לֹא קָבָה אֵל וּמַה אֶזְעֶם לֹא
זַעַם יְהוָה: * כִּי־מֵרָאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ
וּמִגִּבְעוֹת אֲשׁוּרֵנוּ הֵן־עַם לְבָרָד יִשְׁכֹּן וּבָגוֹיִם
לֹא יִתְחַשֵּׁב: * מִי מִנֵּה עֹפֵר יַעֲקֹב וּמִסַּפֵּר אֶת־
רִבְעֵי־יִשְׂרָאֵל תִּמְוֶה נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶה אַחֲרֵיתִי
בְּמָהוּ: * וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בָּלַעַם מַה עֲשִׂיתָ
לִי לְקַבֹּל אֵיבִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִרְכָתְךָ בְּרֹךְ:
* וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אַתָּה אֲשֶׁר יֵשִׁים יְהוָה בְּפִי אֶתּוֹ
אֲשֶׁמֶר לְדָבָר: * וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק לֹךְ נָא אִתִּי אֶל־
מְקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר־תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אִפְסָה קִצְחוֹ תִרְאֶה
וְכָל־לֹא תִרְאֶה וְקִבְּנוּ־לִי מִשָּׁם: * וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֶה
צִפִּים אֶל־רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיִּבֶן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל
פְּרוֹאִיל בְּמִזְבְּחָהּ: * וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הֲתִיצֵב כֹּה־עַל־
עֹלָתְךָ וְאֵנֹכִי אֶקְרָה כֹּה: * וַיִּקְרָא יְהוָה אֶל־בָּלַעַם
וַיֵּשֶׁם דְּבַר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה־תִדְבֹּר:
* וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל־עֹלָתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה דְּבַר יְהוָה: * וַיֵּשֶׁא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר
קוֹם בָּלָק וּשְׁמַע הָאִנְיָה עֲדֵי בְנוֹ צֶפֶר: * לֹא אִישׁ
אֵל וַיִּכְזֹּב וּבֶן־אָדָם וַיִּתְנַחֵם הֲהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה
וְדַבֵּר וְלֹא יִקְיַמְנָהּ: * הִנֵּה בְרֹךְ לְקַחְתִּי וּבְרֹךְ וְלֹא
אֲשִׁיבָנָהּ:

³ Dixitque Balaam ad Balac: Sta paulisper iuxta
holocaustū tuum, donec vadā, si fortè occur-
rat mihi Dñs, & quodcunq; imperauerit, lo-
⁴ quar tibi. Cumq; abiisset velociter, ⁵ Occurrit
illi Deus. locutusq; ad eum Balaam, Septē, in-
quit, aras crexi, & imposui vitulum & arietem
⁶ desuper. ⁷ Dñs autem posuit verbū in ore eius,
& ait: Reuertere ad Balac, & hæc loqueris.
⁸ Reuersus inuenit stantē Balac iuxta holocau-
⁹ stū suum, & omnes principes Moabitarū. ¹⁰ Af-
sumptaq; parabola sua, dixit: De Arā adduxit
me Balac rex Moabitarū de mōtibus Oriētis.
¹¹ B Veni, inquit, & maledic Iacob, ppera & dete-
¹² stare Israel. ¹³ Quomodo maledicā, cui non ma-
¹⁴ ledixit Deus? qua ratione detester, quē Dñs nō
¹⁵ detestatur? ¹⁶ De summis filicibus videbo eum,
& de collibus cōsiderabo illū. Populus solus
habitabit, & inter gentes non reputabitur.
¹⁷ ¹⁸ Quis dinumerare possit puluerem Iacob, &
nosse numerum stirpis Israel? Moriatur anima
mea morte iustorū, & fiat nouissima mea ho-
¹⁹ rū similia. ²⁰ Dixitq; Balac ad Balaam: Quid est
hoc quod agis? Vt malediceres inimicis meis
²¹ vocaui te, & tu e contrario benedicis eis. ²² Cui
ille respōdit: Nū aliud possum loq, nisi quod
²³ iusserit Dñs? ²⁴ Dixit ergo Balac: Veni mecū in
alterum locū, vnde partē Israel videas, & totū
²⁵ videre non possis, indē maledicito ei. ²⁶ Cumq;
duxisset eum in locū sublimē super verticem
mōtis Phasga, ædificauit Balaam septē aras: &
²⁷ impositis suprà vitulis atque arietibus, ²⁸ Dixit
ad Balac: Sta hiciuxta holocaustum tuum, do-
²⁹ nec ego obuius pergā. ³⁰ Cui cū Dominus
occurrisset, posuissetq; verbum in ore eius,
ait: Reuertere ad Balac, & hæc loqueris ei.
³¹ Reuersus inuenit eum stantē iuxta holocau-
³² stū suum, & principes Moabitarū cum eo. Ad
³³ quē Balac: Quid, inquit, locutus est Dñs? ³⁴ At
ille assumpta parabola sua, ait: Sta Balac, & au-
³⁵ sculta, audi fili Sephor: ³⁶ Non est Deus quasi
homo, vt mentiatur, nec vt filius hominis, vt
mutetur. Dixit ergo, & non faciet? locutus est,
³⁷ & non implebit? ³⁸ Ad benedicendum addu-
ctus sum, benedictionē prohibere non valeo.

תרגום אונקלוס

וַיֹּאמֶר בָּלַעַם לְבָלָק אֲתַעֲתֵד עַל־עֹלָתְךָ וְאֵיךְ מֵאִים יַעֲרֶה מִימֵר מִן־
קָדִים יִי לֹחַ בָּלַעַם וַיֹּאמֶר לִיהִי יֵת שִׁבְעָה מִדְּבָחִין סָרְרִית וְאִסְיִקָה חוֹר וְדַבֵּר עַל־כָּל מִדְּבָחָא: ⁵ וְשׂוּי יִי פִתְנָמָא בְּפִים בָּלַעַם וַיֹּאמֶר חוֹב לֹחַ בָּלָק וּכְרִין
חֲמִלִיל: ⁶ וְתֵב לֹחִיָּה וְהָא הוּא מַעֲתֵד עַל־עֹלָתִיהָ הוּא וְכָל רַבְרָבֵי מוֹאָב: ⁷ וְנָטַל מִתְּלִיָּה וַיֹּאמֶר מִן־אֲרָם דְּכַרְנִי בָלָק מֶלֶךְא דְּמוֹאָב מִשְׁוִרֵי מִדִּינָתָא
אִתְּתָא לוֹט לִי יַעֲקֹב וְאִתְּתָא חֲרִיק לִי יִתְיִשְׂרָאֵל: ⁸ מַה אֶלּוֹטִיָּה לֹא לִטְוִיָּה אֶל וּמַה אֶתְרִיק דְּלֹא תִרְכִּיָּה יִי: ⁹ אֲרִי מֵרִישׁ טוֹרָא חֲזִיחִיָּה וּמִרְמָתָא
סְכִיחִיָּה הָא עֲמָא בְּלַחֲזִירִיָּהוּן עֲתִידִין דִּיחֲסִנּוּן עֲלֵמָא וּבְעַמְמָא לֹא יִתְרַנּוּן גְּמִירָא: ¹⁰ מֵאֵן יִכּוֹל לְמַמְנִי דְּעִדְקָא דְּכִיָּה יַעֲקֹב דְּאִמִּיר עֲלִיהוֹן יִסְגּוּן
כְּעִפְרָא דְּאַרְעָא אוֹ חֲדָא מֵאַרְבַּע מִשְׁרִיתָא דִּי־יִשְׂרָאֵל חֲמוֹת נַפְשֵׁי מוֹתָא דְּקִשְׁטוֹתֵי וִיחִי סוֹפִי כְּוַתְּחוֹן: ¹¹ וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבָלַעַם מַה עֲבַדְתָּ לִי לְמִילַט
שְׁנַאי דְּבִרְתְּךָ וְהָא בִּרְכָא בְּרַכְתָּ לְהוֹן: ¹² וְאִתְּחִיב וַיֹּאמֶר הֲלֹא יֵה דִישׁוּי יִי בְּפִיָּה יִתְיִה אִשְׁרִי לְמִלְלָא: ¹³ וַיֹּאמֶר לִיהִי בָלָק אִתְּתָא כְּעַן עֲמִי לְאַחֵר אוֹתְרִין
דְּחֲזִינִיָּה מִחֲמַן לְחוֹר קִצְחִיָּה חֲזִי וּכְחִיָּה לֹא חֲזִי וְתִלּוֹטִיָּה לִי מִחֲמַן: ¹⁴ וְדַבְרִיָּה לְחַקֵּל סְכוּתָא לְרִישׁ רְמָתָא וּבְנָא שִׁבְעָה מִדְּבָחִין וְאִסְיִק חוֹר וְדַבֵּר
עַל־כָּל מִדְּבָחָא: ¹⁵ וַיֹּאמֶר לְבָלָק אֲתַעֲתֵד חֲכָא עַל־עֹלָתְךָ וְאֵנָּה אֲתַמְּשִׁי עֲדָכָא: ¹⁶ וַיַּעֲרֶה מִימֵר מִן־קָדִים יִי לֹחַ בָּלַעַם וְשׂוּי פִתְנָמָא בְּפִיָּהוּ וַיֹּאמֶר חוֹב
לֹחַ בָּלָק וּכְרִין חֲמִלִיל: ¹⁷ וְאִתְּתָא לֹחִיָּה וְהָא מַעֲתֵד עַל־עֹלָתִיהָ וְכָרְבִי מוֹאָב עֲמִיָּה וַיֹּאמֶר לִיהִי בָלָק מֶלֶךְא דְּמוֹאָב מִשְׁוִרֵי מִדִּינָתָא וְנָטַל מִתְּלִיָּה וַיֹּאמֶר קוֹם בָּלָק
וּשְׁמַע אֲצִית לְמִימְרֵי בֶר צֶפֶר: ¹⁸ לֹא כְּמִלִי בְנִי אֲנִישָׁא מִימֵר אֱלֹהָא בְנִי אֲנִישָׁא אֲמִרִין וּמִכְדָּבִין וְאִף לֹא כְּעוֹבְדֵי בְנֵי בִשְׂרָא דְּאִינוּן גְּזִרִין לְמַעֲבָד
וְחִיבִין וְחִתְּמִלְכִין דְּהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲבֹד וְכָל מִמְרִיָּה מִתְקַיִּים: ¹⁹ לֹא כְּמִלִי בְנִי אֲנִישָׁא מִימֵר אֱלֹהָא בְנִי אֲנִישָׁא אֲמִרִין וּמִכְדָּבִין וְאִף לֹא כְּעוֹבְדֵי בְנֵי בִשְׂרָא דְּאִינוּן גְּזִרִין לְמַעֲבָד
וְחִיבִין וְחִתְּמִלְכִין דְּהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲבֹד וְכָל מִמְרִיָּה מִתְקַיִּים: ²⁰ הָא בְּרִכָּן קִבְּלִית וְאַבְרָכִינוּן לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אִתְּחִיב בְּרַכְתִּי מִגְּהֻזָּן:

* Et dixit Balaam ad Balaac, Sta super sacrificium tuum, & ibo si apparuerit mihi Deus in occursum: & verbum quodcumque mihi ostendet, annuntiabo tibi. & abiit recta. * Et apparuit Deus Balaam, & dixit ad eum Balaam: Septem altaria paravi, & imposui vitulum & arietem super altare. * Et immisit Deus verbum in os Balaam, & dixit: Conuersus ad Balaac sic loqueris. * Et reuersus est ad eum: & ille steterat super holocaustis suis, & omnes principes Moab cum illo. * Et assumens parabolam suam, dixit: Ex Mesopotamia accersuit me Balaac rex Moab: de montibus Orientis, dicens: Veni maledic mihi Jacob, & veni maledic mihi Israel.

* Quid maledicam, cui non maledicit Dominus? quid maledicam, cui non maledicit Deus? * Quia de vertice montium videbo eum, et de collibus considerabo eum: ecce populus solus habitabit, & in gentibus non reputabitur. * Quis dinumerauit semen Iacob, & quis numerabit populos Israel? moriatur anima mea inter animas iustorum, et fiat semen meum vt semen hoc. * Et dixit Balaac ad Balaam: Quid fecisti mihi? ad maledictionem inimicorum meorum vocavi te, & ecce benedixisti benedictionem. * Et dixit Balaam ad Balaac: Nonne quaecunque immiserit Deus in os meum, hoc custodiam ad loquendum? * Et dixit ad eum Balaac: Veni adhuc mecum in locum alium, ex quo non videbis eum inde, sed partem aliquam eius videbis, omnes autem non videbis, & maledices mihi ei inde. * Et assumpsit eum in agri speculam super verticem excisi, et edificauit ibi septem altaria, & imposuit vitulum & arietem super altare. * Et dixit Balaam ad Balaac: Sta super sacrificium tuum: ego autem ibo interrogare Deum. * Et occurrit Deus Balaam, et immisit verbum in os eius: et dixit, Reuertere ad Balaac, & hæc loqueris. * Et reuersus est ad eum, & ille steterat super holocaustum suum, et principes Moab cum eo. Et dixit ei Balaac: Quid locutus est Dominus? * Et assumens parabolam suam, dixit: Surge Balaac, & audi, auribus percipe testis filius Sephor: * Non vt homo Deus ad mentiendum, neque vt filius hominis vt minetur. ipse dixisti, non faciet? loquetur, & non manebit? * Ecce ad benedicendum assumptus sum: benedicam, & non conuertar.

3 * καὶ εἶπε βαλαάμ πρὸς βαλαάκ, ᾧ ᾔστηθι ἐπὶ τῆς θυσίας
4 σου, καὶ πορεύσμαι ἐφ' ἂν φαίνεται μοι ὁ θεὸς ἐν συναντήσῃ, καὶ ῥήμα
5 ὃ ὁμοῖ μοι δείξῃ, ἀπαγγέλω σοι, & ἐπορεύσθαι δι' αὐτὴν. * καὶ ἐφάνη ὁ
6 θεὸς τῷ βαλαάμ. * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν βαλαάμ, ὅτι ἐπὶ ἀβω
7 μοῖς ἡτοίμασα, & ἀνέβιβασα μόχον & κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.
8 * καὶ ἐνέβαλεν ὁ θεὸς ῥήμα εἰς τὸ στόμα βαλαάμ, & εἶπεν, ἐπι-
9 στραφείς πρὸς βαλαάκ οὕτως λαλήσεις. * καὶ ἀπεστράφη
10 πρὸς αὐτὸν, καὶ ὁδὲ ἐφ' ἧκεν ἐπὶ τῶν ὀλοκαυτωμάτων αὐ-
11 τῶν, καὶ πάντες οἱ ἀρχόντες μωάβ μετ' αὐτοῦ. * καὶ ἀνα-
12 λαβὼν τὴν ᾠδὴν ἀβωλὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ἐκ μετοπιστίας μετε-
13 πέμφατό με βαλαάκ βασιλδὺς μωάβ. ἐξ ὁρέων ἀνατολῶν,
14 λέγων, δώρεθ' ἄρα καὶ μοι τὸν ἱακώβ, & δώρεθ' Ἰσραὴλ καταράσαι
15 μοι τὸν Ἰσραήλ. * τί δράτομαι ὃν μὴ δράται κύριος; & τί
16 καταράτομαι ὃν μὴ κατ' ἔραται ὁ θεός; * ὅτι ἀπὸ κορυφῆς
17 ὁρέων ὄψομαι αὐτὸν, καὶ ἀπὸ βουνῶν περισποῦμαι αὐτὸν ἰδέ-
18 σαι λαὸν μόνον κατ' ἐκείνην, καὶ ἐν ἐθνέσιν οὐ λογιθήσεται. * τίς ἐξη-
19 κερύσσει τὸ σπέρμα ἱακώβ, καὶ τίς ἔσται ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ
20 Ἰσραήλ; ἀπὸ θυοῦ ἡ ψυχὴ μου ἐν ψυχαῖς δικαίων, καὶ γέ-
21 νοιτο τὸ σπέρμα μου ὡς τὸ σπέρμα τοῦτο. * καὶ εἶπε βα-
22 λαάκ πρὸς βαλαάμ, τί πεποίηκας μοι; εἰς κατάρασιν ἔχ-
23 ται ὅσων με κέκληκά σε, & ἰδὲ ἀλόγητος ὁ λόγός σου. * καὶ εἶπε
24 βαλαάμ πρὸς βαλαάκ, ἐχθὶ ὅσα αὐτὸν ἐμβάλην ὁ θεός εἰς τὸ στό-
25 μα μου, τοῦτο φυλάξω λαλήσαι. * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν βα-
26 λαάκ, δώρεθ' ἐπὶ μεῖζουσιν ἐκείνους ἄλλον ἔξ' ἐσθ' ὄψῃ αὐτὸν
27 ἐκείθεν, ἀλλ' ἢ μέγας τις αὐτοῦ ὄψῃ, πάντας ὅς ἐστιν ἰδὲς, & κατ' ἔ-
28 ράσῃ μοι αὐτὸν ἐκείθεν. * καὶ παρέλαβεν αὐτὸν εἰς ἀγρὸς σκο-
29 πίων ἐπὶ κορυφῇ λελαξομένην, & ὠκυπόνησεν ἐκεῖθεν ἀβω-
30 μὸς, & ἀνέβιβασεν μόχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. * καὶ εἶπε βα-
31 λαάμ πρὸς βαλαάκ, ᾧ ᾔστηθι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ σε ἔω ὃ πορεύ-
32 σομαι ἐπερωτήσω τὸν θεόν. * καὶ συνήντησεν ὁ θεός τῷ βαλαάμ,
33 καὶ ἐνέβαλεν ῥήμα εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ. * καὶ εἶπε, ἀπὸ στραφῆτι
34 πρὸς βαλαάκ, & ἰάδε λαλήσεις. * καὶ ἐπεστράφη πρὸς αὐτὸν,
35 καὶ ὁδὲ ἐφ' ἧκεν ἐπὶ τῇ ὀλοκαυτώσει αὐτοῦ καὶ οἱ ἀρχόντες μω-
36 άβ μετ' αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν αὐτῷ βαλαάκ, τί ἐλάλησε κύριος; καὶ
37 ἀναλαβὼν τὴν ᾠδὴν ἀβωλὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ἀνέστηθι βαλαάκ, καὶ
38 ἀκουε, ἐνώπιον μαρτύς υἱός σε πεφωός. * οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ
39 θεός διαψεύσας, οὐδ' ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἀπειληθῆναι αὐτοῦ
40 εἶπας, οὐχὶ ποιεῖς; λαλήσεις, καὶ οὐχὶ ἐμμενῆς; * ἰδοὺ δι-
41 λογεῖν παρέλημμαι· εὐλογῶ, καὶ οὐ μὴ ἀποστράψω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

³ Dixitq; Balaam ad Balac: Sta iuxta holocaustum tuum: & ibo si fortè occurrat sermo à facie Dñi in occursum meum: & verbum quod indicauerit mihi, nuntiabo tibi. Abiit solusq;.

⁴ Et occurrit verbum à facie Domini ad Balaam, & dixit ei: Septem aras disposui, & obtuli bouem & arietem super arā. ⁵ Posuitq; Dominus verbum in ore Balaam, & ait: Reuertere ad Balac, & sic loqueris. ⁶ Reuersusq; est ad eum: & ecce ille stabat iuxta holocaustum suum, & omnes principes Moab. ⁷ Et assumpsit parabolam suam, & ait: De Aram duxit me Balac rex Moab, de montibus Orientis: Veni, inquit, maledic pro me Iacob, & veni proice à me Israele.

⁸ Quid maledicam, cui non maledixit Deus? & quid proiciam, quem non proiecit Dominus? ⁹ A vertice enim montium intueor eum, & de collibus considero eum: ecce populus solus possidebit seculum, & in gentibus non existimabunt consumptionem. ¹⁰ Quis poterit numerare paruulos domus Iacob, de quibus dictum est quod multiplicabuntur sicut pulvis terræ, aut vnum ex quatuor castris Israel? moriatur anima mea morte rectorum eius, & sit finis meus sicut illorum.

¹¹ Dixitq; e Balac ad Balaam: Quid hoc fecisti mihi? vt malediceres inimicis meis duxi te, & ecce benedictione benedixisti eis. ¹² Et respondit & ait: Vtique quod posuerit Dñs in ore meo, illud obseruabo vt loquar. ¹³ Dixitq; ei Balac: Veni, obsecro, nunc mecum in alterum locum, vnde eum videre poteris: tantummodo extremam partem eius videbis, & totum non videbis, & maledic inde ei pro me. ¹⁴ Et adduxit eum in agrum speculæ in verticem collis, & edificauit septem aras, & obtulit bouem & arietem super vnāquāq; arā.

¹⁵ Dixitq; ad Balac: Sta hic iuxta holocaustum tuum: ego autē accedā illuc vsq;. ¹⁶ Et occurrit verbum à facie Dñi ipsi Balaam: & posuit sermonē in ore eius, & ait: Reuertere ad Balac, & sic loqueris. ¹⁷ Et venit ad eum, & ecce ipse stabat iuxta holocaustum suum, & principes Moab cum eo. & dixit ei Balac: Quid locutus est Dominus? ¹⁸ Et assumpsit parabolam suam, & ait: Surge Balac & audi, ausculta vbum meum fili Sephor: ¹⁹ Nū sicut vba filiorum hominum est sermo Dei: filij hominum dicunt & metiuntur, nec iuxta opera filiorum carnis, q̄ decernunt facere, & inuito consilio mutantur ab eo: quod ipse dixit, nōne faciet? omne enim verbum eius confirmabitur. ²⁰ Ecce benedictiones accepi ad benedicendum Israele, & non prohibebo benedictionem meam ab eis.

* לא הִבִּיט אֶן בִּיעֶקֶב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל
 * יְהוָה אֱלֹהֵי עַמּוֹ וְתִרְעוּת מֶלֶךְ בּוֹ : * אֵל מוֹצִיאֵם
 * מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפְרֵת רָאָם לוֹ : * כִּי לֹא נָחַשׁ בִּיעֶקֶב
 * וְלֹא קִסַּם בְּיִשְׂרָאֵל כְּעֵרַת יֹאמֶר לִיעֶקֶב וּלְיִשְׂרָאֵל
 * מִזֶּה פֶּעַל אֵל : * הֵן עַם כְּלָבִיָּה יָקוֹם וְכֹאֲרִי
 * יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טָרֵף וְדַם חִלְלִים
 * יִשְׁתַּהֲ : * וַיֹּאמֶר בֶּלַק אֶל בָּלְעָם גַּם קָב לֹא
 * תִקְבְּנוּנִם בְּרֶךְ לֹא תִבְרַכְנוּ : * וַיַּעַן בָּלְעָם וַיֹּאמֶר
 * אֶל בֶּלַק הֲלֵא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר יִדְבֹּר
 * יְהוָה אֲתוֹ אֶעֱשֶׂה : * וַיֹּאמֶר בֶּלַק אֶל בָּלְעָם
 * לֵכָה נָא אֶקְחֶךָ אֶל מְקוֹם אַחֵר אוֹלִי יִישַׁר בְּעֵינֵי
 * הָאֱלֹהִים וְקִבְּתוּ לִי מִשָּׁם : * וַיָּקָה בֶּלַק אֶת־
 * בָּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל פְּנֵי הַיְשִׁימִן :
 * * וַיֹּאמֶר בָּלְעָם אֶל בֶּלַק בְּנִי לִי בֹזֵה שְׂבָעָה
 * מִזִּבְחֹת וְהִכֵּן לִי בֹזֵה שְׂבָעָה פָּרִים וְשְׂבָעָה אֵילִם :
 * * וַיַּעַשׂ בֶּלַק כְּאֲשֶׁר אָמַר בָּלְעָם וַיַּעַל פָּר וְאֵיל
 * בַּמִּזְבֵּחַ :

כד

* וַיֵּרָא בָלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי
 * יְהוָה לְבָרֶךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא חֵלֶךְ בַּפֶּעַם בַּפֶּעַם
 * לְקִרְאֹת נַחֲשִׁים וַיִּשְׁתַּ אֶל־הַמַּדְבָּר פָּנָיו :
 * * וַיֵּשֶׁב בָּלְעָם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן
 * לַשְּׁבָטִים וְהָיָה עָלֵיהֶם אֱלֹהִים : * וַיֵּשֶׁב מִשְׁלוֹ
 * וַיֹּאמֶר נָאִם בָּלְעָם בָּנוּ בְּעַר וְנָאִם הַגִּבּוֹר שְׂתָם
 * הָעֵינַן : * נָאִם שָׁמַע אֶמְרֵי־אֵל אֲשֶׁר מַחְזִיר שְׂדֵי
 * יְהוָה נָפַל וּגְלוּ עֵינָיו : * מִזֶּה טָבוֹא הֵלֶיךָ יַעֲקֹב
 * מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל : * כִּנְחָלִים נָטְיוּ כִנְגֵרַת עָלֵי
 * נָהָר כְּאֵהָלִים נָטַע יְהוָה בְּאֶרְצוֹם עָלֵי־מִים : * וַיֹּל־
 * מִים מִדְּלִי וְזָרְעוּ בְּמִים רַבִּים וַיִּרְם מֵאֲנַגְמֵלָכֹו וְתִנְשֵׂא
 * מַלְכָּתוֹ :

תרגום אונקלוס

* אִיסְחָלִית לִית פְּלַחִי גְּלוּלִין בְּדִבְרֵי יַעֲקֹב וְאִף לֹא עָבְדִי לְאוֹת שְׁקֵר בְּיִשְׂרָאֵל מִימְרָא דִּינִי אֱלֹהֵהוֹן בְּסַעֲדֵיהוֹן וּשְׂכִינָה מְלִכְהוֹן בִּינְיָהוֹן :
 * * אֱלֹהֵא דְאַפְקִינוּן מִמִּצְרַיִם חֲקָפָא וְרִמָּא דִּילֵיהּ : * אֲרִי לֹא נַחֲשִׂיא צִבְּן דִּינִיטֵב בְּדִבְרֵי יַעֲקֹב וְאִף לֹא קִסְמִיא רַעַן בְּרִכּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּעִידִין
 * * וְהָאֵמָּה כְּלִיתָא שְׂרִי וְכֹאֲרִיא יִתְנַשֵּׁל לֹא יִשְׂרִי בְּאַרְעִיהָ עַד דִּיקְטוּל קִטְל וְנִכְסֵי עֲסָמִיא יִרְדּוּ :
 * * וַאֲמַר בֶּלַק לְבָלְעָם אִף מִלֵּט לֹא תִלְוִינִיָּה אִף בְּרַכָּא לֹא תִבְרַכְנִיָּה : * וַאֲחֵיב בָּלְעָם וַאֲמַר לְבֶלַק הֲלֵא מְלִיכָא עֵימָךְ לְמַסַּר כָּל דִּי יִסְלִיל
 * * וַאֲמַר בֶּלַק לְבָלְעָם אֲתָא כְּעַן אִידְבְּרִינֶךָ לְאַתְרָא אוֹחְרֵי מֵאִים יְהִי רַעְיָא מִן קֳדָם יְיָ וְתִלְוִינִיָּה לִי מִחֲמַן : * וְדָבַר
 * * בֶּלַק יִתְבָּלְעָם רִישׁ רִמָּתָא דִּפְעוֹר דְּאַסְחָלִיא עַל אִפִּי בֵית יִשְׁמִין : * וַאֲמַר בָּלְעָם לְבֶלַק בְּנִי לִי הִכָּא שְׂבָעָה מִדְּבָחִין וְאַתְקִין לִי הִכָּא שְׂבָעָה
 * * חֲזִרִין וְשְׂבָעָה דְּכִרִין : * וַעֲבַד בֶּלַק כְּמָא דְּאָמַר בָּלְעָם וַאֲסִיק חֲזִר וְדָבַר עַל כָּל מִדְּבָח :
 * * וְחֲזָא בָלְעָם אֲרִי טֵב קֳדָם יְיָ לְבִרְכָּא יִתְּ לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא תִלְיֵךְ כּוֹמֵן בּוֹמֵן
 * * אֱלֹהִין לְקִדְמוֹת נַחֲשִׂיא וְשׂוֹי לְעִגְלָא דְּעִבְדוּ וְיִשְׂרָאֵל בְּמִדְּבָרָא אֲפוֹתֵי : * וְזָקָף בָּלְעָם יִתְּ עֵינוֹתֵי וְחֲזָא יִתְּ יִשְׂרָאֵל שְׂרָן לְשִׁבְטוֹתֵיהּ וְשִׁרְתָּה עֲלוֹתֵיהּ רִחַן
 * * גְּבוּרָה מִן קֳדָם יְיָ : * וְנִטְלָה מִתְּלִיָּה וַאֲמַר אֶמְרָא בְּרַכָּא דְּעִזְרָא וַאֲמַר גְּבוּרָא דְּשִׁפּוּר חֲזִי : * אִימַר דְּשִׁמְעַת מִימַר מִן קֳדָם אֱלֹהִין
 * * קֳדָם שְׂרִי חֲזִי שְׂכִיב וּמִתְּגַלִּי לִיָּה : * מַה טָּבָא אֶרְעָךָ יַעֲקֹב בֵּית מוֹחֲבֶךָ יִשְׂרָאֵל : * כִּנְחָלִין דְּמִדְּבָרִין כִּנְיִתָּה שְׁקִיָּא דְּעַל פִּרְתָּה כְּבִסְמִיא וְנִצְיָב יְיָ
 * * בְּאֶרְצֵיהּ דְּנִצְיָבִין עַל מֵאָה : * וְסִנִּי מִלְכָּא דִּיתְרָבָא מִבְּנוֹתֵי וְיִשְׁלוּט בְּעַמְּסִין סְגִיָּאִין וְיִתְקוֹף מֵאֲנַגְמֵלָכֹו וְתִתְנַשֵּׁל מִלְכּוֹתֵיהּ :

* Non erit labor in Jacob, neque apparebit do-
lor in Israel: Dominus Deus eius cū eo, gloriosa prin-
cipum in eo. * Deus qui eduxit eum ex Æ-
gypto, sicut gloria unicornis eius.

* Non enim est augurium in Jacob, neque diui-
natio in Israel: secundum tempus dicetur Jacob, &
Israel quod perficiet Deus.

* Ecce populus sicut catulus leonis confurget, et
sicut leo superbiat, non dormiet quoad deuoret præ-
dam, & sanguinem vulneratorum bibat.

* Et dixit Balaac ad Balaam: Neque maledi-
ctionibus maledices ei, neque benedicens benedicis
ei. * Et respondens Balaam, dixit Balaac: Non
locutus sum tibi, dicens: Verbum quodcumque lo-
cutus fuerit Deus, hoc faciam?

* Et dixit Balaac ad Balaam: Veni, assumam
te in locum alium, si placuerit Deo, & maledic mi-
hi illi inde.

* Et assumpsit Balaac Balaam super verticem
Phogor, quæ spectat in desertum.

* Et dixit Balaam ad Balaac: Ædifica mihi
hic septem altaria, & para mihi hic septem vitulos
& septem arietes.

* Et fecit Balaac sicut dixit ei Balaam, & im-
posuit vitulum & arietem super altare.

CAP. XXIIII.

Et videns Balaam, quod bonum est coram Do-
mino benedicere Israel, non abiit secundum con-
suetum in occursum auius; & conuertit faciem
suam in desertum.

* Et eleuans Balaam oculos suos, videt Israel
exercitum habentem per tribus, & factus est spiri-
tus Dei super eum. * Et assumens parabolam suam,
dixit: Dicit Balaam filius Beor: dicit homo verax
videns: * Dicit audiens eloquia Dei: qui
visionem Dei vidit in somnis; aperti oculi eius.

* Quam pulchra tuæ domus, Jacob, taberna-
culatua Israel!

* Tanquam valles obumbrantes, tanquam
horti super fluium, & velut tabernacula quæ fi-
xit Dominus, sicut cedri iuxta aquas.

* Exhibet homo ex semine eius, & dominabitur
gentibus multis. & exaltabitur Psch regnum e-
ius, & augebitur regnum eius.

* Ἐκ ἑσῶν μόχθος ἐν ἰακώβ, ὃς οὐ φθίσει πόνος ἐν ἰσραὴλ,
κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν μετ' αὐτῶν, τὰ ἐνδοξα δ' ἐρχόντων ἐν αὐτοῖς.
ὁ θεὸς ὁ ἐξαγαλὼν αὐτὸν ἐξ αἰγύπτου ὡς δόξα μονοκέρως
αὐτῶν. οὐ γὰρ ἐστὶν οἰωνισμὸς ἐν ἰακώβ, οὐδ' ἰδρυτεία
ἐν ἰσραὴλ, καὶ καὶ ἐν ῥηθίσει ἰακώβ, ἐν τῇ ἰσραὴλ τί ἐπι-
τελέσει ὁ θεός.

* Ἰδὲ λαὸς ὡς σκύμνος ἀναστήσει. ὥς λέων Γαυρωθήσεται.
ὁ κοιμηθήσεται ἕως φάγῃ θήραν, καὶ αἷμα τετραυματιῶν πίηται.
καὶ εἶπε βαλαὰκ πρὸς βαλαάμ, οὔτε καταράις κα-
ταράσῃ αὐτὸν, οὔτε δὴλογῶν δὴλογήσεις αὐτὸν.

* καὶ ἀποκριθεὶς βαλαάμ, εἶπε πρὸς βαλαὰκ, ὅσα ἐλά-
λησά σοι λέγων, τὸ ῥῆμα ὃ δὴ λαλήσῃ ὁ θεός, τοῦτο ποιήσω.

* καὶ εἶπε βαλαὰκ πρὸς βαλαάμ, δίδου ὡς ἀλάβω-
σε εἰς τόπον ἄλλον, εἰ δ' ἐσθὲν τῷ θεῷ, καὶ καταράσαι μοι αὐ-
τὸν ἐκείθεν.

* καὶ παρέλαβε βαλαὰκ τὸν βαλαάμ ἐπὶ κορυφῇ
φοβῶν, τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἔρημον.

* καὶ εἶπε βαλαάμ πρὸς βαλαὰκ, οἰκοδόμησόν μοι ὡ-
δε ἐπὶ βωμοῖς, καὶ ἐτίματόν μοι ὡδε ἐπὶ μόχοις, καὶ ἐπὶ
κεριοῖς.

* καὶ ἐποίησεν βαλαὰκ καθάπερ εἶπεν αὐτῷ βαλαάμ,
καὶ ἀνέστηκε μόχον καὶ κερὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.
καὶ.

* Καὶ ἰδὼν βαλαάμ, ὅτι καλὸν ἐστὶν ἐναντὶ κυρίου ἐυ-
λογεῖν τὸν ἰσραὴλ, ὅσα ἐπορεύθη κατὰ τὸ εἰρηθὸς εἰς Γαυάν-
τησιν τοῖς οἰωνοῖς, καὶ ἐπέσρεψεν τὸ πρῶτον αὐτῶν εἰς τὴν
ἔρημον.

* καὶ ἐπάρσας βαλαάμ ὅν οὐ φθαλμὸς αὐτῶν καθορᾷ τὸν
ἰσραὴλ ἐστρατοπεδοῦν καὶ φυλάει. ὅς ἐρχέται πνύμα θεοῦ
ἐπ' αὐτόν. ὅς ἀναλαβὼν τὴν πρῶτον αὐτῶν εἶπε, φησὶ
βαλαάμ ὅς βεῶν φησὶν ὁ ἀνθρώπος ἀληθινὸς ὄρων.

* φησὶν ἀκούων λόγια θεοῦ, ὅστις ὁρασιν θεοῦ εἶδεν ἐν ὕπνῳ,
ἀποκαλυμμένοι οὐ φθαλμοὶ αὐτῶν.

* ὡς καλοὶ οἱ οἰκοὶ ἰακώβ, αἱ σκηναὶ οἱ ἰσραὴλ.
ὡς εἰ νάπη σκιαζοῦσαι, ὡς εἰ πρῶτον αὐτῶν ἐπὶ ποταμόν,
καὶ ὡς εἰ σκηναὶ, αἷς ἐπὶ κύνες, ὡς εἰ κέρροι παρ' ὕδατος.

* ὅς ἐλθούσης ἀνθρώπου ἐν τῷ σπέρματι αὐτῶν, καὶ κυ-
ριεύσει ἐν τῶν πολλῶν. καὶ ὡς εἰ ἡ ψυχὴ βασιλεία αὐ-
τοῦ, καὶ ἀνέστη ἡ βασιλεία αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Intueor quoniam non sunt seruientes idolis in domo Iacob, neque operantes falsitatem in Israel. verbum domini Dei sui est in adiutorium eorum, & maiestas regis sui est inter eos. Deus qui eduxit eos de Ægypto, ipse fortitudo & celsitudo sua est. Non enim placent au-
guria in domo Iacob, neque diuinationes volunt multitudo domus Israel. in tempore dicetur Iacob & Israeli quid operatus sit Deus.

Ecce populus ut leæna habitabit, & sicut leo exaltabitur: non habitabit in terra sua, donec occidat occisionem, & substantias populorum hæ-
reditabit. Dixitque Balac ad Balaam: Neque maledicas ei, neque benedicas. Responditque Balaam, & dixit ad Balac: Nonne
locutus fui tecum, dicens: Quodcumque loquatur Dominus, illud faciam?

Locutus si forte erit voluntas coram Domino, ut maledicas ei inde pro me. Et dixit Balac Balaam in verticem collis Phogor, qui respicit
contra faciem Beth-iesimon. Dixitque Balaam ad Balac: Ædifica mihi hic septem aras, & para mihi hic septem boues & septem arietes.

Et fecit Balac sicut dixerat Balaam, & obtulit bouem & arietem super vnaquaque ara.

CAP. XXIIII.

Viditque Balaam quod placeret coram Domino, ut benediceret Israeli: & non abiit sicut antea, ut auguria quæreretur; sed posuit faciem suam ad
vitulum quem fecerant filij Israel in deserto.

Et leuauit Balaam oculos, & vidit Israel commorantem per tribus suas: &
quieuit super eum spiritus prophetie à facie Domini.

Et assumpsit parabolam suam, & ait: Dicit Balaam filius Beor: dicit
vir qui pulchrè videt: Dicit qui audit verbum à facie Dei, qui visionem à facie omnipotentis videt: cadens, & reuelatur ei.

Quam bona est terra tua Iacob, & domus habitationis tuæ Israel! Sicut torrentes defluentes, sicut hortus irriguus qui est
iuxta Euphratem, sicut aromata quæ plantauit Dominus, sicut cedri quæ plantati sunt iuxta aquas. Crescet rex qui vngetur de filiis suis, &
dominabitur populorum multorum, & roborabitur magis quam Agag rex eius, & eleuabitur regnum illius.

8 * אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם כְּתוּעַפּוֹרֶת רֹאם לוֹ יֵאבֵל
 גוֹיִם צָרָיו וְעֲצַמְתֵּיהֶם יִגְרֶם וְחֲצִיו יִמְחֶץ׃
 9 * כָּרַע שָׁכֵב בְּאָרִי וּכְלָבִיָּא מִי יִקְיֻמְנוּ מִבְּרִכְיָךְ בְּרוּךְ
 10 וְאַרְרִיךְ אֲרוּר׃ * וַיַּחַר אָף בָּלָק אֶל-בָּלְעָם
 וַיִּסְפֹּק אֶת-כַּפּוּיוֹ וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בָּלְעָם לָקֵב אֵיבִי
 קְרָאתִיךָ וְהִנֵּה בִרְכָתְךָ זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים׃
 11 * וְעַתָּה בְּרַח-לֶךְ גֵּאל-מְקוֹמְךָ גֵּאל־מִתְּלִי בְּבֶד
 אֲכַבְדְּךָ וְהִנֵּה מִנְעֶךָ יְהוָה מִכְּבוֹד׃
 12 * וַיֹּאמֶר בָּלְעָם אֶל-בָּלָק הֲלֹא גַם אֶל-מְלָאכֶיךָ
 13 אֲשֶׁר-שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר׃ * אִם יִתֶּן
 לִי בָלָק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכֵל לַעֲבֹד אֶת-
 פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר-
 14 יִדְּבַר יְהוָה אֵתוֹ אֲדַבֵּר׃ * וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לַעֲמִי
 לְכֹרֶה אֵיעֶצֶךָ גֵּאל־יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לַעֲמֶךָ
 15 בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים׃ * וַיֵּשֶׁא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם
 16 בָּלְעָם בָּנֹו בְּעָרוֹ וְנָאִם הַגִּבֹּר שְׁתֵּם הָעֵין׃ * נָאִם
 שִׁמְעֵ אֹמְרֵי-אֵל וַיִּדַּע דַּעַת עֲלִיּוֹן מַחְזֹוֶה שְׁדֵי יְחִזֶּה
 17 נִפְל וְגִלּוֹי עֵינָיִם׃ * אֲרָאֲנוּ וְלֹא עֲתָרָה אֲשׁוּרָנוּ
 וְלֹא קָרוֹב דָּרֶךְ בּוֹכֵב מֵיעֶקֶב וְקָם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל
 18 וּמִחֶץ פָּאֲתֵי מוֹאָב וְקִרְקַר כָּל-בְּנֵי-שָׂרָת׃ * וְהָיָה
 אֲדוֹם יִרְשׁוּהָ וְהִיזָה יִרְשׁוּהָ שְׁעִיר אֵיבִיו וַיִּשְׂרָאֵל
 19 עֲשׂוּהָ חֵיל׃ * וַיִּרַד מֵיעֶקֶב וְהָאֲבִיד שְׁרִיד מַעִיר׃
 20 * וַיִּרְאֵ אֶת-עַמְּלֹק וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית
 21 גוֹיִם עַמְּלֹק וְאַחֲרֵיתוֹ עַדִּי אֲבָד׃ * וַיִּרְא אֶת-הַקִּינִי
 וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשֵׁים בְּסֻלַּע קִנְךָ׃
 22 * כִּי אִם יִהְיֶה לְבַעַר קִין עַד-מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ׃
 23 * וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹי מִי יִחִירוּ מִשְׁמוֹ אֵל׃
 24 * וְצִים מִיַּד כְּתִים וְעָנוּ אֲשׁוּר וְעָנוּ עֶבֶר וְגַם-הוּא עָדִי
 25 אֲבָד׃ * וַיָּקָם בָּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְמִקְמוֹ וְגַם-בָּלָק
 הֵלֶךְ לְדַרְכּוֹ׃

8 *Deus eduxit illū de Ægypto, cui⁹ fortitudo
similis est rhinocerotis. Deuorabūt gētes ho-
stes illius, ossaq; corū cōfringēt, & pforabunt
9 sagittis. *Accubās dormiuit vt leo, & quasi le-
ona quā suscitare nullus audebit. Qui bñdixe-
rit tibi, erit & ipse bñdict⁹. q̄ maledixerit tibi,
10 in maledictione reputabitur. *Irat⁹q; Balac
cōtra Balaā cōplosis manibus ait: Ad maledi-
cēdū inimicis meis vocaui te, q̄bus ecōtrario
11 terri⁹ benedixisti. *Reuertere ad locū tuū. de-
C creuerā quidē magnificē honorare te, sed Dñs
12 priuauit te honore disposito. *Respōdit Balaā
ad Balac: Nōne nūciis tuis quos misisti ad me ^{Su. 12. d.}
13 dixi: * Si dederit mihi Balac plenā domū suā
argēti & auri, nō potero pterire sermonē dñi
Dei mei, vt vel boni vel mali qd pferā ex cor-
de meo, sed qcquid Dñs dixerit, hoc loquar.
14 *Verūtāmē pgēs ad populū meū, dabo tibi cō-
siliū quid populus tuus populo huic faciat
15 extremo tēpore. *Sūpta igitur parabola, rur-
sum ait: Dixit Balaā filius Beor, dixit homo
16 cuius obturatus est oculus, *dixit auditor ser-
monū Dei, qui nouit doctrinā altissimi, & vi-
siones omnipotētis videt, q̄ cadēs aptos habet ^{Sup. cod.}
17 oculos. *Videbo eū, sed nō modò intuebor il-
lū, sed nō ppē. Orietur stella ex Iacob, & cōsur-
get virga de Israel, & pcutiet duces Moab, va-
18 stabitq; omnes filios Seth. *Et erit Idumēa pos-
sessio eius. Hæreditas Seir cedet inimicis suis:
19 Israel verò fortiter aget. *De Iacob erit q̄ do-
minetur, & perdat reliquias ciuitatis. *Cum-
D que vidisset Amalech, assumens parabolā, ait:
Principium gentium Amalech, cuius extrema
21 perdentur. *Vidit quoque Cinæum, & assump-
pta parabola, ait: Robustum quidem est ha-
bitaculum tuum: sed si in petra posueris nidū
22 tuum, * & fueris electus de stirpe Cin, quā-
diu poteris permanere? Assur enim capiet te.
23 *Assumptaq; parabola iterū locutus est: Heu,
24 quis victurus est quādo ista faciet Deus? *Ve-
niēt in trieribus de Italia, superabūt Assyrios,
vastabūtq; Hebræos, & ad extremū etiā ipsi
25 peribunt. *Surrexítq; Balaā, & reuersus est in
locū suū: Balac quoq; via qua venerat rediit.

תרגום אונקלוס

8 אלהא דאפיקינון ממערים תקפא ורומא דליה ייכלון בית ישראל נכסי עממא סנאיהון ובביות מלכיהון יתפנקון וארעהון יתסנון ו
 9 ונות ישרי בתקוף באריא וכליתא וליח מלכו דיועזעניא מברכך יהון ברכין ולטך יהון לטין ו
 10 יתקיף רגזא דבלק לבלעם וסקפינון
 11 וכען אזיל לך לאתרך אמרית יקרא איקרינך ותא
 12 ואמר בלעם לבלק הלא אף לאזגוד דשלחת לוחי מלחית לממר
 13 אם יתן לי בלק מלי ביתיה כסף ודחב לית לירשו
 14 וכען תא אנט אזיל לעמי איתא אמלכנך מה דתעבד ואחוי
 15 ונטל מתליה ואמר אמר בלעם בר בעזר ואמר גברא דשפיר חזי ו
 16 אמר דשמע מימר מן קדם
 17 חזיתיה ולא כען סכיתה ולא איתוהי קריב בר יקום מלכא מרבית
 18 ויהא אדומארה ורתא ורתא ורתא שעייר לבעלי דבבוהי
 19 ויחזור חר מרבית יעקב ויאבר משויב מקרית עממא ו
 20 וחזא ית עמלקארה ונטל מתליה ואמר ריש קרביא
 21 וחזא ית שלמארה ונטל מתליה ואמר תקיף בית מותכך ושוי בכרך תקיף מוורך ו
 22 ארי אם
 23 ונטל מתליה ואמר וי לחיביא ויחון בר יעבד אלהא ית אלין ו
 24 וציען וצטרחן מן רומאי ויענון
 25 וקם בלעם ואזל ותב לאתריה ואף בלק אזל לארריה ו
 לאתור וישעבדון לעבר פרח ואף אנתו לעלמא יאבדון ו

* Deus duxit eum ex Aegypto, ut gloria vnicor-
nis ei. deuorabit gentes inimicorum suorum, & pin-
guia eorum emedullabit, & sagittis suis sagittabit
inimicum. * Recubans quieuit ut leo, & sicut
catulus leonis, quis excitabit eum? benedicentes te,
benedicti sunt: & maledicentes te, maledicti sunt.
* Et iratus est Balaac contra Balaam, & com-
ploit manus suas: & dixit Balaac ad Balaam: Ad
maledicendum inimicum meum vocavi te, & ecce
benedicens benedixisti tertio hunc. * Nunc igi-
tur fuge in locum tuum. dixi, honorabo te, & nunc
priuauit te Dominus gloria. * Et dixit Balaam
ad Balaac: Nonne & nunciis tuis quos misisti ad
me locutus sum, dicens: * Si mihi det Balaac ple-
nam domum suam argento et auro, non potero trans-
gredi verbum Domini, ut faciam ei malum aut bo-
num à me ipso. quaecunque dixerit mihi Deus, hæc
dicam. * Et nunc ecce ego reuertor in locum
meum. veni, consulam tibi quid faciet populus iste
populo tuo in nouissimis diebus. * Et assumens
parabolam suam, dixit: Dicit Balaam filius Beor,
dicit homo verax videns: * Audiens eloquia
Dei, sciens scientiam ab altissimo, & visionem Dei
videns in somnio, aperti oculi eius.
* Ostendam ei, & non nunc: beatificabo, & non
appropinquat: orietur stella ex Iacob, & exurget
homo de Israel, & confringet duces Moab, & ca-
ptiuabit omnes filios Seth. * Et erit Edom hæ-
reditas, & erit hereditas Esau inimicus eius. &
Israel fecit fortitudinem: * Et exurget ex
Jacob, & perdet saluatum ex ciuitate.
* Et videns Amalec, & assumens parabolam
suam, dixit: Principium gentium Amalec, & se-
men eius peribit. * Et videns Caneem, &
assumens parabolam suam, dixit: Fortis habitatio
tua: & si posueris in petra nidum tuum, &
si factus fuerit Beor nidus iniquitatis, Assyrii te ca-
ptiuabunt. * Et assumens parabolam suam,
dixit: Heu, heu, quis viuet quando posuerit ista
Deus? * Et exibat de manu Italorum: & affli-
gent Asur, & affligent Hebræos: & hi vnanimiter
peribunt. * Et surgens Balaam abiit, reuersus
in locum suum: reuersus autem & Balaac, abiit ad
sua.

* ὁ θεὸς ὡδήγησεν αὐτὸν ἐξ αἰγύπτου, ὥς δόξα μονοκέρως
αὐτοῦ. ἐδεῖ ἐθνη ἐχθρῶν αὐτοῦ, & τὰ πάχη αὐτῶν ἐκμελεῖν, &
ταῖς βολαῖς αὐτοῦ κατὰ τοῦ σώματος ἐχθρόν. * κατὰ κληθεὶς δυνε-
πάσαι τῶς λέων, καὶ ὡς σκύμνος τις ἀνάσσει αὐτόν. οἱ δὲ
λογουῦντες (εὐλογῶν) καὶ καταρώμενοί σε, κεκαλή-
ραν. * καὶ ἐδυμῶθη βαλαὰκ ἐπὶ βαλαάμ, & συνεκρέ-
θησε ταῖς χερσὶν αὐτοῦ καὶ εἶπε βαλαὰκ πρὸς βαλαάμ, κα-
ταράσσας τὸν ἐχθρόν μου κέκληκά σε, καὶ ἰδοὺ εὐλογῶν δὲ
λέγηκας τρίτον τέτον. * νῦν οὐκ ὀφείλεις εἰς τὸν τόπον τοῦ. εἰ-
πά, ἡμῶς (εὐ) καὶ νῦν ἐξέρησέ σε κύριος τῆς δόξης. * καὶ
εἶπε βαλαάμ πρὸς βαλαάκ, οὐχὶ καὶ τοῖς ἀγγέλοις τοῦ κυρίου
ἀπέστειλας πρὸς με, ἐλάλησα, λέγων. * ἐάν μοι δώ βα-
λαὰκ πλήρη τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου, οὐ διωθή-
μαι πρὸς ἐβλῶν τὸ ῥῆμα κυρίου ποιῆσαι αὐτῷ ποιηθὲν ἢ κα-
λὸν παρ' ἐμαυτοῦ. ὅσα ἐδὴ εἶπη μοι ὁ θεός, ταῦτα ἐρῶ.
* καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ ἀποτρέχω εἰς τὸν τόπον μου. δὲ οὐρα συμ-
βουλῶς τοι, τί ποιήσῃ ὁ λαός σου τὸν λαόν τοῦ ἐπ' ἐχάτων
τῶν ἡμερῶν. * καὶ ἀναλαβὼν τὴν πρὸς ἐβλῶν αὐτοῦ εἶπε,
φησὶ βαλαάμ ὑὸς βεῶρ, φησὶ ὁ ἀνὴρ πρὸς ὁ ἀληθινὸς ὁρῶν,
ἀκούων λόγια θεοῦ, ἐπιστάμενος ἐπιστήμην πρὸς ἀντί-
σου, καὶ ὅρασιν θεοῦ ἰδὼν ἐν ὑπνῷ, ἀποκεκαλυμμένοι οὐκ ὀφ-
θαλμοὶ αὐτοῦ. * δείξω αὐτῷ καὶ οὐχὶ νῦν. μακαρίσω καὶ
ὅσα ἐγείρει. ἀνατελεῖ ἄσθρην ἐξ ἰακώβ, καὶ ἀνάσσει αὐτῷ
ἄνθρωπος ἐξ ἰσραὴλ, καὶ θρῶσει οὐδὲν δόχην τοῖς μωάβ, καὶ
περνομήσει πάντας οὐδὲν ὑποστή. * καὶ ἔσται ἐδὼν
κληρονομία, καὶ ἔσται κληρονομία ἡσαῦ ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ. καὶ
ἰσραὴλ ἐποίησεν ἰσχυρὸν. * καὶ ἐξεγερθήσεται ἐξ ἰακώβ, καὶ
ἀπολεῖ σὺν ζόρμῳ ἐν πόλει. * καὶ ἰδὼν τὸν ἀμαλὴν, καὶ
ἀναλαβὼν τὴν πρὸς ἐβλῶν αὐτοῦ, εἶπεν, δόχην ἐχθρῶν ἀμα-
λὴν, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἀπολείται. * καὶ ἰδὼν τὸν κενανῶν,
καὶ ἀναλαβὼν τὴν πρὸς ἐβλῶν αὐτοῦ, εἶπεν, ἰσχυρὰ ἡ κατι-
κία τοῦ. καὶ ἐδὴ θῆς ἐν πέτρᾳ τὴν νοστίαν τοῦ, * καὶ ἐδὴ
γρήται τῷ βεῶρ νοστία πρὸς ἀσσύριοις (εὐ) αἰχμαλω-
τούσιν. * καὶ ἀναλαβὼν τὴν πρὸς ἐβλῶν αὐτοῦ, εἶπεν, ὡ
ὡ, τίς (εὐ) ὅταν θῇ ταῦτα ὁ θεός; * καὶ ἐξελεύσεται ἐκ
χειρὸς κίπαιων, & κακώσουσιν ἀσσύρους, καὶ κακώσουσιν ἐβραίους.
καὶ αὐτοὶ ὁμοθυμαδὸν ἀπολοῦνται. * καὶ ἀναστὰς βα-
λαάμ ἀπῆλθεν, ἀποστράφεις εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. ἀποστρά-
φεις ὁ καὶ βαλαὰκ ἀπῆλθεν πρὸς ἐαυτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Deus qui eduxit eos de Aegypto, fortitudo & altitudo eius sunt: deuorabit domum Israel superbias populorum inimicorum suorum, & præda regum eorum delectabitur, & terram eorum possidebunt. * Requiescet habitabitque in fortitudine quasi leo & quasi leopards, & non erit regnum quod commoueat eum. benedicentes tibi erunt benedicti, & maledicentes tibi erunt maledicti. * Iratusque est furor Balac contra Balaam, & complotis manibus suis, dixit Balac ad Balaam: Ut malediceres inimicis meis duxi te; & ecce benedictione benedixisti eis iam tertio. * Nunc autem vade in locum tuum. decreueram enim honorare te, & ecce priuauit te Dominus honore. * Dixitque Balaam ad Balac: Nonne etiam nunciis quos misisti ad me locutus sum, dicens: * Si dederit mihi Balac domum suam plenam argento & auro, non est mihi facultas transgrediendi decretum verbi Domini, ut faciam bonum aut malum ex voluntate mea. quodeunque locutus fuerit Dominus, illud loquar. * Et nunc ecce ego vado ad populum meum. veni, consulam tibi quid facies; & indicabo tibi quid faciet populus hic populo tuo in fine dierum. * Et assumpsit parabolam suam, & ait: Dicit Balaam filius Beor, & dicit vir qui pulchre videt. * Dicit ille qui audit verbum à facie Dei, & sciens scientiam à conspectu excelsi: qui videt visionem à facie omnipotentis; qui cadit, & reuelatur ei. * Video eum, & non modo: intueor eum, sed non est propere; cum confurget rex de domo Iacob, & vngetur Christus de domo Israel, & occidet principes Moab, & dominabitur omnium filiorum hominum. * Et erit Idumæa hereditas, & erit Seir hereditas inimicis suis. Israel autem prosperabitur in substantia. * Et descendet vnus de domo Iacob, & perdet eum qui euaserit de ciuitate populorum. * Et vidit Amalech, & assumpsit parabolam suam, & ait: Principium bellorum Israel fuit Amalech, & extrema eius in æternum perdentur. * Et vidit Salamem, & assumpsit parabolam suam, & ait: Robusta est domus habitationis tuæ, poneque in ciuitate fortissima habitaculum tuum. * Si enim fuerit Salamem in consummationem, Assyrius captiuabit te. * Et assumpsit parabolam suam, & ait: Vae peccatoribus qui vixerint quando faciet Deus hæc. * Et naues venient à Romanis, & affligent Assyriam, & subiciient trans flumen Euphratem: & illi quoque in æternum peribunt. * Surrexitque Balaam, & abiit, & reuersus est in locum suum; Balac quoque abiit in viam suam.

כה

1 * וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות
2 אל-בנות מואב: * ותקראן לעם לזבחי
אלהיהן ויאכל העם וישתחוו לאלהיהן:
3 * ויצמד ישראל לבעל פעור ויחר-אף יהוה
4 בישראל: * ויאמר יהוה אל-משה קח אר-כל-
ראשי העם והוקע אותם ליהוה נגד השמש וישב
5 חרון אף יהוה מישראל: * ויאמר משה אל-
שפטי ישראל הרגו איש אנשיו והנצמדים לבעל
6 פעור: * והנה איש מבני ישראל בוא ויקרב
אל אחיו אר-המדינית לעיני משה ולעיני כל-
עדת בני ישראל והמה בכיס פתח אהל מועד:
7 * וירא פינחס בן-אלעזר בן-אהרן הכהן ויקם
8 מתוך העדר ויקח רמח בידו: * ויבא אחר איש-
ישראל אל-הקבר וידקר אר-שניהם את איש
ישראל ואר-האשה אל-קבתה ותעצר המנפלה
9 מעל בני ישראל: * ויהיו רחמתיים במנפלה
ארבעה ועשרים אלה:
10 * וידבר יהוה אל-משה לאמר:
11 * פינחס בן-אלעזר בן-אהרן הכהן השיב אר-
חמתי מעל בני ישראל בקנאו אר-קנאתי בתוכם
ולא-כליתי אר-בני ישראל בקנאתי:
12 * לכן אמר הנני נתן לו אר-בריתי שלום:
13 * והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת
14 אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל: * ושם
איש ישראל המכה אשר הכה את המדינית זמרי
15 בן-סלוא נשיא בית-אב לשמעוני: * ושם האשה
המכה המדינית כוזבי בת-צור ראש אמות ביר-אב
במדן הווא:

1 **M**Orabatur autem eo tempore Israel in Se-
A thim, & fornicatus est populus cum fi-
2 liabus Moab, * Quæ vocauerunt eos ad sa-
crificia sua. At illi comederunt & adorauerunt
3 deos earum. * Iniriatusque est Israel Beel-
4 phegor. Et iratus Dominus, * ait ad Moy-
sen: Tolle cunctos principes populi, & suspen-
de eos contra Solem in patibulis, vt auertatur
furor meus ab Israel.
5 * Dixitque Moyses ad iudices Israel: Oc-
B cidat vnusquisque proximos suos, qui ini-
tati sunt Beelphegor. Exo. 31. f
6 * Et ecce vnus de filiis Israel intrauit coram
fratribus suis ad scortum Madianitem, viden-
te Moyse & omni turba filiorum Israel, qui
flebant ante fores tabernaculi.
7 * Quod cum vidisset Phinees filius Elea-
zari filij Aaron sacerdotis, surrexit de medio
multitudinis: & arrepto pugione,
8 * Ingressus est post virum Israelitem in lu-
panar, & perfodit ambos simul, virum scilicet
C & mulierem in locis genitalibus. cessauitque
plaga à filiis Israel.
9 * Et occisi sunt viginti quatuor milia ho-
minum. 1. Corin. 10. d.
10 * Dixitque Dominus ad Moysem:
11 * Phinees filius Eleazari filij Aaron sacer-
dotis auertit iram meam à filiis Israel; quia ze-
lo meo commotus est contra eos, vt non ipse
delerem filios Israel in zelo meo.
12 * Idcirco loquere ad eum: Ecce do ei pa-
cem foederis mei: Ecc. 41. d
1. Mach. 2. f.
13 * Et erit tam ipsi quàm semini eius pa-
ctum sacerdotij sempiternum: quia zelatus
D est pro Deo suo, & expiauit scelus filiorum
Israel.
14 * Erat autem nomen viri Israelitæ qui
occisus est cum Madianitide, Zambri, fi-
lius Salumi, dux de cognatione & tribu Sy-
meonis.
15 * Porrò mulier Madianitis, quæ pariter in-
terfecta est, vocabatur Cozbi, filia Sur princi-
pis nobilissimi Madianitarum.

תרגום אונקלוס

כה

1 * ויתב ישראל בשטים ויחל העם לזנות
2 ויקראו לעמא למטעי בתר בנת מואב: *
3 * ואחחבר ישראל לפלחי בעלא פעור ותקוף רגזא דייני בישראל:
4 * ואמר משה לדיני ישראל קטולו גבר גברוהי דאחחברי
5 * ותא גברא מבני ישראל אתא וקריב לות אחוהי ית מדיניתא לעיני משה ולעיני כל כנשתא דבני ישראל
6 * ונתא פינחס בר אלעזר בר אהרן כהנא וקם מגו כנשתא ונסוב רומחא בידיה:
7 * ועל בתר גברא בר ישראל לקבתא וכוז זר תרוהון ית גברא בר ישראל וית איתתא למטתא ואחכלי מותנא מעל בני ישראל:
8 * ותו דמיתו במותנא עשרין וארבעה אלפין: *
9 * חמתי מעל בני ישראל כדקנה ית קנאתי ביניהון ולא שצייתי ית בני ישראל בקנאתי:
10 * ומליל ויי עם משה למימר: *
11 * פינחס בר אלעזר בר אהרן כהנא אחיב ית
12 * ככן אמר הא אנא גזר ליה ית קימי שלום:
13 * ותהי ליה ולבנותי בתרוהי קינים כהנת עלם חלף דקני קדם אלהיה וכפר על בני ישראל:
14 * ושום גברא בר ישראל קטילא
15 * ושום איתתא דאיתקטילת מדיניתא כוזבי בת צור ראש אמות ביר-אב
במדן הווא:

CAP. XXV.

ET mansit Ifrael in Sethin, & contaminatus est 1
populus ut fornicaretur in filias Moab.

² Et vocauerunt ipsos ad sacrificia idolorū suorum, & comedit populus de sacrificijs eorum, & adorauit idola eorum.

³ Et sacrificauit Ifrael Beelphegor, & iratus est 3
furore Dominus Ifrael.

⁴ Et dixit Dominus Moysi, Accipe omnes duces 4
populi et traduc eos Domino cōtra Solem, & auertetur ira furoris Domini ab Ifrael.

⁵ Et dixit Moyses tribubus Ifrael, Occidite 5
vnusquisque domesticum suum qui sacrificauit Beelphegor.

⁶ Et ecce homo ex filijs Ifrael veniens adduxit 6
fratrem suum ad Madianitem coram Moysē, & coram omni congregatione filiorum Ifrael, ipsi verò flebant apud ostium tabernaculi testimonij.

⁷ Et videns Phinees filius Eleazar filij Aaron 7
sacerdotis, surrexit de medio congregationis, & accipiens pugionem in manu,

⁸ Intrauit post hominem Ifraelitem, in caminum, & perfodit ambos hominem Ifraelitem, & mulierem per vuluam eius, & cessauit plaga à filijs Ifrael.

⁹ Et fuerunt mortui in plaga quatuor & vigin- 9
ti millia.

¹⁰ Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 10

¹¹ Phinees filius Eleazar filij Aaron sacerdotis 11
sedauit furorem meum à filijs Ifrael cū zelaret meum zelum inter eos, & non perdidit filios Ifrael in zelo meo.

¹² Sic dic, Ecce ego do ei testamentum meum, te- 12
stamentum pacis.

¹³ Et erit ei & semini eius post eum testamen- 13
tum sacerdotij sempiterni, quia zelauit Deo suo, & placauit pro filijs Ifrael.

¹⁴ At nomen hominis Ifraelitæ percussī, qui per- 14
cussus est cum Madianitide, Zambri, filius Salo, princeps domus familie Symeon.

¹⁵ Et nomen mulieri Madianitidi percussæ, Cozbi, 15
filia Sur, principis gentis Omoth, domus familie est Madianitarum.

κε.

¹ Καὶ κατέλυσεν Ἰσραὴλ ἐν σατταίν, καὶ ἐβεβηλώθη ὁ λαὸς ἐκπορνύσασθαι εἰς τὰς θυγατέρας μοάβ.

² καὶ ἐκάλεσαν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν θυσιῶν τῶν εἰδώλων αὐτῶν, καὶ ἔφαγον ὁ λαὸς τῶν θυσιῶν αὐτῶν, καὶ προσεκύνησε τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν.

³ καὶ ἐτελέσθη Ἰσραὴλ τῷ βεελφεγῶρ, καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριου τῷ Ἰσραὴλ. καὶ εἶπε κύριος τῷ Μωυσῇ, λάβε πᾶσας οὖν ἀρχηγὰς τοῦ λαοῦ καὶ παραδειγμάτιον αὐτῶν κυρίῳ ἀπέναντι τοῦ ἡλίου. & ἀποσραφή(εῖ) ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἀπὸ Ἰσραὴλ.

⁵ καὶ εἶπε Μωυσῆς ταῖς φυλαῖς Ἰσραὴλ, ἀποκτείνετε ἕκαστος τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ τὸν τετελεσμένον τῷ βεελφεγῶρ.

⁶ καὶ ἰδὼν ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐλθὼν προσήγαγον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν μαδιανίτιν ἐναντίον Μωυσῆ, & ἐναντίον πάσης συναγωγῆς υἱῶν Ἰσραὴλ. αὐτοὶ δὲ ἐκλαίον πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.

⁷ καὶ ἰδὼν Φινεὺς υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, ἔξ-
ανέστη ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς καὶ λαβὼν σιδηρὸν ἐν τῇ χειρὶ, εἰσῆλθεν ὀπίσω τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Ἰσραηλίου, εἰς τὴν κάμινον. & ἀπεκέντησεν ἀμφοτέρους τὸν τε ἀνθρώπον τὸν Ἰσραηλίτην, & τὴν γυναῖκα διὰ τῆς μήτρας αὐτῆς, καὶ ἐπαύσατο ἡ πληγὴ ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.

⁹ καὶ ἐχθρόν(ε) τῶν τεθνηκότων ἐν τῇ πληγῇ τέσσαρες & ἑκοσι χιλιάδες.

¹⁰ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·

¹¹ Φινεὺς ὁ υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως κατέπαυσεν τὸν θυμὸν μου ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν τῷ ζηλώσει μου τὸν ζῆλον ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἔξανήλωσα οὖν υἱὸς Ἰσραὴλ ἐν τῷ ζή-
λω μου.

¹² ὥς εἶπον, ἰδὲ ἐγὼ δίδωμι αὐτῷ τὴν διαθήκην μου διαθήκην εἰρήνης. καὶ ἔσται αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτῶν διαθήκη ἱερειᾶς αἰωνίας, ὥς ὅτι ἐξήλωσε τὸ θεῶν αὐτοῦ, & ἔξιλάσατο περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.

¹⁴ τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Ἰσραηλίτη ἐπεπληγό(ε)ται, ὃς ἐπεπλήγει μετὰ τῇ μαδιανίτι(ν) τῇ Ζαμβρί, υἱὸς σαλώ, ἀρχῶν οἴκου πατριᾶς Συμεὼν.

¹⁵ καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ τῇ μαδιανίτι τῇ πεπληγῇ, Χασβί, θυγάτηρ σέρ, ἀρχόν(ε)ται ἔθλους ὁμοῦ, οἶκος πατριᾶς ἐστὶ τῶν μαδιαν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXV.

MOrabatur autem Israel in Sethin, & cœpit populus fornicari cum filiabus Moab.

Et vocauerunt populum ad sacrificia idolorum suorum, & comedit populus, & adorauerunt idola eorum.

Coniunctusque est Israel cultoribus Beelphegor, & iratus est furor Domini contra Israel.

Et dixit Dominus, Tolle omnes principes populi, & iudica & occide illum qui reus fuerit morte coram Domino contra Solem, ut auertatur ira furoris Domini ab Israel.

Dixitque Moyses iudicibus Israel, Occidat vnusquisque viros suos qui coniuncti sunt cultoribus Beelphegor.

Et ecce vir de filijs Israel venit, & attulit ad fratres suos Madianitem ante oculos Moysi & ante oculos omnis congregationis filiorum Israel, & illi flebant in ostio tabernaculi fœderis.

Et vidit Phinees filius Eleazar filij Aaron sacerdotis, & surrexit de medio congregationis, & tulit lanceam in manu sua.

Et venit post virum Ifraelitam in lupanar, & perfodit ambos, virum scilicet Ifraelitam & mulierem per ventrem suum, & cessauit pestis à filijs Israel.

Fueruntque qui mortui sunt in peste, viginti & quatuor millia.

Locutusque est Dominus cum Moysē, dicens:

Phinees filius Eleazari filij Aaron sacerdotis auertit iram meam à filijs Israel, cū zelauerit zelum meum in medio eorum, ut non confumerem filios Israel zelo meo.

Idcirco dic ei, Ecce ego statuo illi pacem fœderis mei.

Eritque ei & filijs eius post eum pactum sacerdotij sempiternum, eo quod zelatus est coram Deo suo, & placauit pro filijs Israel.

Nomen autem viri Ifraelitæ occisi qui occisus est cum Madianitide erat Zamri filius Salu principis domus paternæ de tribu Symeonis.

Et nomen mulieris Madianitidis quæ occisa est, erat Cozbi filia Sur, qui erat princeps nationis domus paternæ in Madian.

* וידבר יהוה אל משה לאמר:
* צרור את המדינים והכיתם אותם:
* כי צורים הם לכם בנגליהם אשר נכלו לכם על-
דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחתם
המכה ביום המנפה על דבר פעור:

כו

* ויהי אחר המנפה ויאמר יהוה אל-
משה ואל אלעזר בן אהרן הכהן לאמר:
* שאו את ראשי כל עדת בני ישראל מן עשרים
שנה ומעלה לבירת אבתם כל יצא צבא בישראל:
* וידבר משה ואלעזר הכהן אתם בערבבות מואב
על ירדן ירחו לאמר:
* מן עשרים שנה ומעלה
באשר צוה יהוה את משה ובני ישראל היצאים
מארץ מצרים:
* ראובן בכור ישראל בני ראובן
חנוך משפחת החנכי לפלוג משפחת הפלוגי:
* לחצרון משפחת החצרוני לכרמי משפחת
הכרמי:
* גללה משפחת הגלגלית ויהיו
פקדיהם שלשה וארבעים אלף ושבע מאות
ושלשים:
* ובני פלוג אליאב:
* ובני גלגלית נמואל ודתן ואבירם
קרואי העדרה אשר הצו על משה ועל אהרן
בעדרת קרח בהצתם על יהוה:
* ותפתח
הארץ את פיה ותבלע אתם וארץ קרח במור
העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש
ויהיו לגם:
* ובני קרח לאמר:
* בני שמעון למשפחתם לגמאל משפחת
הגמולי לימין משפחת הימיני ליבין משפחת
היבני:
* לזרח משפחת הזרחי לשאול משפחת
השאולי:
* אלה משפחת השמעני שנים ועשרים
אלף ומאתים:

16 * Locutusque est Dñs ad Moysen, dicens:
17 * Hostes vos sentiant Madianitæ, & percu-
18 * tite eos.
18 * Quia & ipsi hostiliter egerūt contravos: & de-
ceperē insidiis per idolū Phogor & Coz-
bi filiam ducis Madian sororē suā, quæ per-
cussa est in die plagæ pro sacrilegio Phogor.

CAP. XXVI.

1 A Postquā noxiorum sanguis effusus est, di-
xit Dominus ad Moysen & Eleazarū filiū
2 Aaron sacerdotem: * Numerate omnē sum-
mam filiorum Israel à viginti annis & supra,
per domos & cognationes suas; cunctos qui
possunt ad bella procedere.
3 * Locuti sunt itaq; Moyses & Eleazar sacer-
dos in campestribus Moab super Iordanem
4 contra Hiericho ad eos qui erant * à viginti
annis & supra: sicut dominus imperarat, quo-
rum iste est numerus.
5 * Ruben primogenitus Israel. Huius filius
Enoch: à quo familia Enochitarum, & Phallu
à quo familia Phalluitarum.
6 * Et Esrom à quo familia Esromitarum, &
Charmi à quo familia Charmitarum.
7 * Hæ sunt familiæ de stirpe Rubē, quarū nu-
merus inuentus est quadraginta tria milia, &
8 septingenti triginta. * Filius Phallu, Eliab.
9 * Huius filij Namuhel & Dathā & Abiron.
B Isti sunt Dathan & Abiron principes populi,
qui surrexerunt cōtra Moysen & Aaron in se-
ditione Chore quando aduersus Dominū re-
bellauerunt.
10 * Et aperiens terra os suum deuorauit Chore
morientibus plurimis, quando combussit
ignis ducentos quinquaginta viros. Et factū
est grande miraculum:
11 * Vt Chore pereunte filij illius non perirent.
12 * Filij Symeon per cognationes suas, Namu-
hel, ab hoc familia Namuhelitarū, & Iamin,
ab hoc familia Iaminitarum: Iachin, ab hoc
13 familia Iachinitarum. * Zare, ab hoc familia
Zareitarum; Saul, ab hoc familia Saulitarum.
14 * Hæ sunt familiæ de stirpe Symeon, quarum
omnis numerus fuit viginti duo milia ducēti.

תרגום אונקלוס

16 ומליל וייעם משה למימר:
17 אעיק ית מדינאי ותקטילון יתהון:
18 ארי מעיקין אינן לכון בנגליהון ונכילו לכון
על עיסק פעור ועל עיסק כזבי בת רבא דמדין אחתהון דאתקטילת ביוםא דמותנא על עיסק פעור:
כו
ויאמר ויילעזר בר אהרן כהנא למימר:
3 ומליל משה ואלעזר כהנא ואמר לממני יתהון במישריא דמואב על ירדנא דיריחו למימר:
4 מבר עשרין שגין
ולעילא כמא דפקיד ויית משה ובני ישראל ונפקו מארעא דמצרים:
5 ראובן בכרא דוישראל בני ראובן חנוך ורעית חנוך לפלוגא ורעית
פלוגא:
6 לחצרון ורעית חצרון לכרמי ורעית כרמי:
7 אילן ורעית ראובן ויהו מנניניהון ארבעין ותלתא אלפין ושבע מאה ותלתין:
8 ובני פלוגא אליאב:
9 ובני גלגלית נמואל ודתן ואבירם קרואי העדרה ויהו דתן ואבירם מערעי כנישתא דאיתכנשו על משה ועל אהרן בכנישתא
דקרח באכתגושיהון על יי:
10 ופתחת ארעא ית פומה ובלעת יתהון וית קרח במותא דכנישתא כד אכלת אישתא ית מאתן ותמשין
גברא ויהו לאתן:
11 ובני קרח לאמר:
12 בני שמעון לזרעיתיהון לגמאל ורעית גמאל לימין ורעית ימין ליבין ורעית יבין
לזרח ורעית זרח לשאול ורעית שאול:
14 אילן ורעית שמעון עשרין ותריין אלפין ומאתן:

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Lo-
quere filiis Israel, dicens:

* Succensete Madianitis, & percutite eos.

* Quia inimici sunt ipsi vobis in dolo, quæ-
cunque decipiunt vos per Phogor & per Cozbi fi-
liam principis Madian sororem eorum percussam
in die plagæ propter Phogor.

CAP. XXVI.

ET factum est post plagam, & locutus est Domi-
nus ad Moysen, & ad Eleazar sacerdotem, di-
cens:

* Accipe summam uniuersæ congregationis fi-
liorum Israel, à viginti annis, & supra per domos
familiarum ipsorum, omnis egrediens ad prælian-
dum in Israel.

* Et locutus est Moyses & Eleazar sacerdos cū
eis in Araboth Moab super Jordanem contra Hie-
richo, dicens:

* A viginti annis & supra, quemadmodum con-
stituit Dominus Moysi, & filij Israel qui exierunt
ex Aegypto, Ruben, primogenitus Israel.

* Filij autem Ruben, Enoch populus Enoch: Phal-
lu, populus Phallu.

* Efron, populus Efron: Charmi, populus Charmi.

* Hi Ruben populi, et fuit numeratio eorum tria
& quadraginta millia & septingenti & triginta.

* Et filij Phallu, Eliab.

* Et filij Eliab, Namuel & Dathan & Abiron.
hi senatores congregationis. hi sunt qui insurrexe-
runt contra Moysen & Aaron in congregatione
Core, in rebellionem Domini.

* Et aperiens terra os suum, deuorauit eos, &
Core in morte congregationis eius, quando deuora-
uit ignis quinquaginta & ducentos, & facti sunt
in signo.

* At filij Core non mortui sunt.

* Et filij Symeon populus filiorum Symeon, Na-
muel, populus Namueli, Jamin populus Jaminicus,
Jachin populus Jachinitarum.

* Zara, populus Zaranitarum; Saul, populus Sau-
liticus.

* Hi populi Symeon ex numeratione ipsorum,
duo & viginti millia & ducenti.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Moysen, λέγων· λαλήθῃ
τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων·

* ἐχθραίνετε τοῖς μαδιαναίοις, & πατάξατε αὐτούς.

* ὅτι ἐχθραίνουσιν αὐτοῖς υἱοῖς ἐν δολιότητι, ὅσα δολιοῦσιν
ὑμᾶς διὰ φογὼρ & διὰ χασβὶ θυγατέρα ἄρχοντος μα-
διαν ἀδελφῶν αὐτῶν τὴν πεπληγμένην ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πληγῆς
διὰ φογὼρ.

κς.

* Καὶ ἐρχέσθω μετὰ τὴν πληγὴν· & ἐλάλησε κύριος πρὸς
Moysen, καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, λέγων·

* λάβε τὴν ἀρχὴν πάσης συναγωγῆς υἱῶν Ἰσραὴλ, ἀπὸ
εἰκοσάετους & ἐπάνω, κατ' οἴκους πατρῶν αὐτῶν, πᾶς ὁ ἐκ-
πορεύμενος παρετάξαται ἐν Ἰσραὴλ.

* καὶ ἐλάλησε Moyses & ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς μετ' αὐτῶν ἐν
ἀραβοὺς μαὰβ ἐπὶ τοῦ ἱορδάνου κατὰ ἱεριχώ, λέγων·

* ἀπὸ εἰκοσάετους & ἐπάνω, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος
πρὸς Moysen· καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξεληθόντες ἐξ αἰγύπτου,
ῥουβὲν, πρῶτον Ἰσραὴλ.

* υἱοὶ ὁ ῥουβὲν, ἐνώχ δὴμος τοῦ ἐνώχ τοῦ φαλλοῦ, δὴ-
μος τοῦ φαλλουεῖ.

* πρὸς ἐσρών· δὴμος τοῦ ἐσρωνεῖ, πρὸς χαρμεῖ, δὴμος ὁ τοῦ
χαρμεῖ.

* ἔτοι ῥουβὲν δὴμοι καὶ ἐρχέσθω ἡ ἐπισκεψίς αὐτῶν
τρῆς καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι, & τετρά-
κοντα. & οἱ υἱοὶ φαλλοῦ, ἐλιάβ.

* & οἱ υἱοὶ ἐλιάβ, ναμουήλ & δαθὰν καὶ ἀβειρών. ἔτοι
ἐπικλητοὶ τῆς συναγωγῆς. ἔτοι εἰσιν ἐπιστάτες ἐπὶ Moysen
& ἀαρὼν ἐν τῇ συναγωγῇ κορέ, ἐν τῇ ἐπιστάσει κυεῖς.

* καὶ ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, κατέπεν αὐτούς,
καὶ κορέ ἐν πρῶτῳ θανάτῳ τῆς συναγωγῆς αὐτῆς, ὅτε κατέ-
φαγε τὸ πρῶτον πενήκοντα & διακοσίους, καὶ ἐχρηήθησθον
ἐν σημείῳ.

* οἱ υἱοὶ κορέ οὐκ ἀπέθανον.

* καὶ οἱ υἱοὶ συμεὼν ὁ δὴμος τῶν υἱῶν συμεὼν πρὸς ναμυήλ·
δὴμος ὁ ναμουηλεῖ· πρὸς ἱαμὴν δὴμος ὁ ἱαμεινί. πρὸς ἱαχὴν
δὴμος ὁ ἱαχινεῖ.

* πρὸς ζαράδ δὴμος ὁ ζαράδ, πρὸς σαῦλ δὴμος ὁ σαουλί.

* ἔτοι δὴμοι συμεὼν ἐκ τῆς ἐπισκεψέως αὐτῶν, δύο &
εἴκοσι χιλιάδες καὶ διακόσιοι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Locutusque est Dominus cum Moysen, dicens:

* Affligite Madianitas, & occidite eos.

* Quia ipsi afflixerunt vos insidijs

suis quibus insidiati sunt contra vos per idolum Phogor, & per Cozbi filiam principis Madian sororem suam, quæ occisa est in die pestis propter Phogor.

CAP. XXVI.

ET factum est post pestem, dixit Dominus ad Moysen, & ad Eleazarum filium Aaron sacerdotis, dicens:

* Accipe summam

omnis cætus filiorum Israel, à viginti annis, & supra per domos patrum suorum omnium egredientium in exercitum in Israel.

* Locutusque est Moyses & Eleazarus sacerdos, decreueruntque numerare eos in castris Moab iuxta Iordanem Hiericho.

* A viginti annis & supra sicut Dominus præceperat Moysi & filiis Israel qui egressi sunt de terra Aegypti.

* Ruben primogenitus Israel,

filij Ruben, de Enoc fuit familia Enochitarum, de Phalu familia Phaluitarum.

* De Efron familia Efronitarum, de Charmi familia Char-

mitarum. Hæ sunt familiae Ruben, & fuit numerus earum quadraginta tria millia, & septingenti, & triginta.

* Filij autem Phalu, Eliab:

* Et filij Eliab Nemuel, & Datan, & Abiram: ipsi sunt Datan & Abiram qui vocabantur ad consilium,

qui congregati sunt contra Moysen & contra Aaron in congregatione Chore: quando congregati sunt contra Dominum.

* Et aperuit terra

os suum, & deglutivit eos, & Chore in morte congregationis, quando combussit ignis ducentos & quinquaginta viros, & facti sunt in signum.

* Filij autem Chore non sunt mortui.

* Filij Symeon per familias suas, de Namuel fuit familia Namuelitarum,

de Iamin familia Iaminitarum, de Jachin familia Jachinitarum.

* De Zare familia Zareitarum, de Saul familia Saulitarum.

* Hæ sunt familiae Symeon, quarum numerus fuit viginti duo millia & ducenti.

* בני גד למשפחתם לצפון משפחת הצפוני
 לחגי משפחת רחגי לשוני משפחת השוני :
 * לאזני משפחת האזני לערי משפחת הערי :
 * לארוד משפחת הארודי לאראלי משפחת
 האראלי : * אלה משפחת בני גד לפקדיהם
 ארבעים אלה וחמש מאות : * בני יהודה
 ער ואונן וימת ער ואונן בארץ כנען : * ויהיו בני-
 יהודה למשפחתם לשלה משפחת השלני לפריץ
 משפחת הפרצי לזרח משפחת הזרחי : * ויהיו
 בני-פרץ לחצון משפחת החצוני לחמול משפחת
 החמולי : * אלה משפחת יהודה לפקדיהם ששה
 ושבעים אלה וחמש מאות : * בני יששכר
 למשפחתם תולע משפחת התולעי לפזה משפחת
 הפזני : * לישוב משפחת הישבי לשמרון משפחת
 השמרני : * אלה משפחת יששכר לפקדיהם
 ארבעה ושישים אלה ושלש מאות : * בני
 זבולן למשפחתם לסרד משפחת הסרדי לאלון
 משפחת האלני ליחלאל משפחת היחלאלני :
 * אלה משפחת הזבולני לפקדיהם שישים אלה
 וחמש מאות : * בני יוסף למשפחתם מנשה
 ואפרים : * בני מנשה למכיר משפחת המכירי
 ומכיר הוליד ארת-גלעד לגלעד משפחת הגלעדי :
 * אלה בני גלעד איעזר משפחת האיעזרי לחלק
 משפחת החלקי : * ואשריאל משפחת האשראלי
 ושכם משפחת השכמי : * ושמידע משפחת
 השמידעי וחפר משפחת החפרי : * וצלפחד בן-
 חפר לא-היו לו בנים כי אם בנות ושם בנות
 צלפחד מחלה ונעה חגלה מלכה ותרצה : * אלה
 משפחת מנשה ופקדיהם שנים וחמשים אלה
 ושבע מאות :

15 * Filij Gad, per cognationes suas, Sephon,
 ab hoc familia Sephonitarum; Aggi ab hoc fa-
 milia Aggitarum. Suni ab hoc familia Sunita
 16 rum. * Ozni ab hoc familia Oznitaru, Her
 17 ab hoc familia Heritarum. * Arod ab hoc
 familia Aroditarum, Arihel ab hoc familia
 18 Arihelitarum. * Iste sunt familiae Gad, qua-
 rum omnis numerus fuit quadraginta milia
 19 quingenti. * Filij Iuda Her & Onan, qui
 20 C ambo mortui sunt in terra Chanaan.
 20 * Fueruntq; filij Iuda per cognationes suas,
 Sela, à quo familia Selaitarum, Phares à quo
 familia Pharesitarum, Zare à quo familia Za-
 21 reitarum. * Porro filij Phares Efron, à quo
 familia Efronitarum, & Amul, à quo familia
 22 Amulitarum. * Iste sunt familiae Iuda, qua-
 rum omnis numerus fuit septuaginta sex mi-
 23 lia quingenti. * Filij Isachar per cognatio-
 nes suas : Thola à quo familia Tholaitarum,
 24 Phua à quo familia Phuitarum.
 24 * Iasub, à quo familia Iasubitarum, Semram
 à quo familia Semramitarum.
 25 * Hæ sunt cognationes Isachar, quarum nu-
 merus fuit sexaginta quatuor milia trecenti.
 26 * Filij Zabulon per cognationes suas : Sa-
 D red à quo familia Sareditarum, Helon à quo
 familia Helonitarum, Ialel à quo familia Ia-
 27 lelitarum. * Hæ sunt cognationes Zabulo,
 quarum numerus fuit sexaginta milia quin-
 28 genti. * Filij Ioseph per cognationes suas
 29 Manasse & Ephraim. * De Manasse ortus est
 Machir, à quo familia Machiritarum, Machir
 genuit Galaad à quo familia Galaaditarum.
 30 * Galaad habuit filios, Iezer, à quo familia
 Iezeritarum, & Elech à quo familia Elechita-
 31 rum. * Et Afrihel à quo familia Afrihelita-
 rum, & Seché à quo familia Sechemitarum.
 32 * Et Semida à quo familia Semidaitarum, &
 33 Epher à quo familia Epheritarum. * Fuit au-
 tem Epher pater Salphaad, qui filios non ha-
 bebatur sed tantum filias, quarum ista sunt nomi-
 na, Maala & Noa & Eglā & Melcha & Therfa.
 34 * Hæ sunt familiae Manasse, & numerus earum
 quinquaginta duo milia septingenti.

תרגום אונקלוס

15 בני גד לזרעיהון לצפון זרעית לחגי זרעית חגי לשוני זרעית שוני : 16 לאזני זרעית אזני לערי זרעית ערי : 17 לארוד זרעית ארוד
 לאראלי זרעית אראלי : 18 אליון זרעית בני גד למגנייהון ארבעין אלפין וחמש מאות : 19 בני יהודה ער ואונן ומית ער ואונן בארעא דכנען
 20 והיו בני יהודה לזרעיהון לשלה זרעית שלה לפריץ זרעית פריץ לזרח זרעית זרח : 21 והיו בני פריץ לחצרון זרעית חצרון
 לחמול זרעית חמול : 22 אליון זרעית יהודה למגנייהון שבעין ושיסא אלפין וחמש מאות : 23 בני יששכר לזרעיהון תולע
 זרעית תולע לפזה זרעית פזה : 24 לישוב זרעית ישוב לשמרון זרעית שמרון : 25 אליון זרעית יששכר למגנייהון שתיין וארבעה
 אלפין ותלת מאות : 26 בני זבולן לזרעיהון לסרד זרעית סרד לאלון זרעית אלון ליחלאל זרעית יחלאל : 27 אליון
 זרעית זבולן למגנייהון שתיין אלפין וחמש מאות : 28 בני יוסף לזרעיהון מנשה ואפרים : 29 בני מנשה למכיר זרעית מכיר
 זרעית מכיר ומכיר הוליד ארת-גלעד זרעית גלעד לגלעד זרעית גלעד : 30 אליון בני גלעד איעזר זרעית איעזר לחלק זרעית חלק
 31 ואשריאל זרעית אשריאל ושכם זרעית שכם : 32 ושמידע זרעית שמידע וחפר זרעית חפר : 33 וצלפחד בן חפר
 לא הוה ליה בנים אלהין בנות ושום בנות צלפחד מחלה ונעה חגלה מלכה ותרצה : 34 אליון זרעית מנשה ומגנייהון
 חמשיין ותרין אלפין ושבע מאות :

* Filij Gad, per populos suos, Saphon, populus 13
Saphoniticus; Aggi, populus Aggiticus. Suni, po-
pulus Suniticus: * Aze, populus Azeniticus; 16
Addi, populus Additarum.
* Arodi, populus Aroditarum: Ariel, populus 17
Arielitarum.
* Hi populi filiorum Gad, ex numeratione ipso- 18
rum quadraginta milia & quingenti.
* Filij Iuda, Her & Abnan, Selon, & Phares 19
& Zaran, & mortuus est Her & Abnan in terra
Chanaan. * Et facti sunt filij Iuda per populos 20
suos, Selon, populus Seloniticus; Phares, populus
Pharesiticus; Zaran, populus Zaraiticus.
* Et facti sunt filij Phares, Afzon, populus Af- 21
roniticus; Amul, populus Amulitarum.
* Hi populi Iuda secundum numerationem eorum 22
sex & septuaginta milia & quingenti.
* Et filij Issachar per populos suos, Thola, popu- 23
lus Tholaitarum; Phua, populus Phuaitarum.
* Isasub, populus Isasubitarum; Semran, populus 24
Semraitarum.
* Hi populi Issachar ex numeratione ipsorum qua- 25
tuor & sexaginta milia & trecenti.
* Filij Zabulon per populos suos: Sared, populus 26
Sareditarum; Hellon, populus Hellonitarum; Allel,
populus Allelitarum.
* Hi populi Zabulon ex numeratione ipsorum 27
sexaginta milia & quingenti.
* Filij Ioseph per populos suos, Manasses & 28
Ephraim.
* Et filij Manasse, Machir, populus Machirita- 29
rum, & Machir genuit Galaad, Galaad populus
Galaaditicus.
* Et hi filij Galaad, Iezer, populus Iezeritarum; 30
Elech, populus Elechitarum.
* Esrihel, populus Esriheliticus; Sechem, populus 31
Sechemitarum.
* Semidam, populus Semiditarum; Opher, po- 32
pulus Opheritarum.
* Et Salpaad filio Ephraim non fuerunt ipsi filij, 33
sed filiae, & haec nomina filiarum Salpaad, Maala,
& Noa, & Eglā, & Melcha, & Therfa.
* Hi populi Manasse ex numeratione ipsorum, 34
duo & quinquaginta milia & septingenti.

13 * ὧν γὰρ, κτ' δήμους αὐτῶν· τῶ σαφών, δῆμος ὁ σα-
φών· τῶ ἀγγί, δῆμος ὁ ἀγγί· τῶ θυνί, δῆμος ὁ θυνεί·
16 * τῶ ἀζέ, δῆμος ὁ ἀζενί· τῶ ἀδδί, δῆμος ὁ ἀδδί·
17 * τῶ ἀροδί, δῆμος ὁ ἀροαδί· τῶ ἀρήλ, δῆμος ὁ ἀρήλ·
18 * ἔτοι δὲ δῆμοι ὧν γὰρ, ἔξ ἑπισκέψεως αὐτῶν τεσσα-
ράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
19 * ὧν ἰσάδα, ἦρ & ἀβινῶν, σηνλῶν, & φαρές & ζαρά· καὶ ἀπέ-
θανεν ἦρ καὶ ἀβινῶν ἐν γῇ χαναναίῳ.
20 * καὶ ἐγένοντο ὧν ἰσάδα κτ' δήμους αὐτῶν, τῶ σηνλῶν, δῆμος
ὁ σηνλῶν· τῶ φαρές, δῆμος ὁ φαρεσί· τῶ ζαρά, δῆμος ὁ
ζαράι·
21 * καὶ ἐγένοντο δὲ ὧν φαρές, τῶ ἀσρών, δῆμος ὁ ἀσρω-
νί· τῶ ἀμούλ, δῆμος ὁ ἀμούλί·
22 * ἔτοι δὲ δῆμοι τῶ ἰούδα κτ' τὴν ἑπισκοπὴν αὐτῶν ἔξ καὶ
ἐβδομήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
23 * καὶ δὲ ὧν ἰσάχαρ κτ' δήμους αὐτῶν, τῶ θωλά, δῆμος
ὁ θωλαί· τῶ φουά, δῆμος ὁ φουαί·
24 * τῶ ἰαθύβ, δῆμος ὁ ἰαθυβί· τῶ σαμβροῦ, δῆμος ὁ
σαμβρανί·
25 * ἔτοι δὲ δῆμοι ἰσάχαρ ἔξ ἑπισκέψεως αὐτῶν τέσσαρες
καὶ ἐξήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
26 * ὧν ζαβουλῶν κτ' δήμους αὐτῶν, τῶ σαρעד, δῆμος ὁ σα-
ρεδέ· τῶ ἀλλῶν, δῆμος ὁ ἀλλωνεί· τῶ ἀλλήλ, δῆμος ὁ ἀλλήλ·
27 * ἔτοι δὲ δῆμοι ζαβουλῶν ἔξ ἑπισκέψεως αὐτῶν, ἐξή-
κοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
28 * ὧν ἰωσήφ κτ' δήμους αὐτῶν, μανασσῆ καὶ ἐφραίμ·
29 * καὶ ὧν μανασσῆ, τῶ μαχείρ, δῆμος ὁ μαχειρί, & μα-
χείρ ἐγέννησε ἐν γαλαάδ, τῶ γαλαάδ, δῆμος ὁ γαλααδί·
30 * & ἔτοι ὧν γαλαάδ, τῶ ἀχιζέρ, δῆμος ὁ ἀχιζερί· τῶ
χελέγ, δῆμος ὁ χελεγί·
31 * τῶ ἔσρηλ, δῆμος ὁ ἔσρηλ· τῶ σιχέμ, δῆμος ὁ σιχεμί·
32 * τῶ σαμαέρ, δῆμος ὁ σαμαερί· τῶ ὀφέρ, δῆμος ὁ ὀφερί·
33 * καὶ τῶ σαλπαάδ ὧν ὀφέρ ὅκ' ἐγένοντο αὐτῶν ὧν, ἀλλ' ἢ
θυγατέρες· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν θυγατέρων σαλ-
παάδ, μααλά, καὶ νοα, καὶ ἐγλα, καὶ μελχά, καὶ
θερσά·
34 * ἔτοι δὲ δῆμοι μανασσῆ ἔξ ἑπισκέψεως αὐτῶν, δύο
& πεντήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Filij Gad per cognationes suas: de Sephon familia Sephonitarum: de Aggi, familia Aggitarum: de Suni, familia Sunitarum:
16 de Ozni familia Ozniturum: de Heri familia Heritarum. 17 De Arod familia Aroditarum: de Areli familia Arelitarum.
18 Hæ sunt familiæ filiorum Gad: quarum numerus fuit quadraginta milia & quingenti. 19 Filij Iuda Her & Onan: & mor-
ui sunt Her & Onan in terra Chanaan. 20 Fueruntque filij Iuda per cognationes suas: de Sela familia Selaitarum: de Phares fami-
lia Pharesitarum: de Zare familia Zareitarum. 21 Fueruntque filij Phares, de Efron familia Efronitarum: de Amul familia Amulita-
rum. 22 Hæ sunt familiæ Iuda, quarum numerus fuit septuaginta & sex milia & quingenti. 23 Filij Issachar
per familias suas, de Thola familia Tholaitarum, de Phua familia Phuaitarum. 24 De Isasub familia Isasubitarum, de Semron fa-
milia Semronitarum. 25 Hæ sunt familiæ Issachar, quarum numerus fuit sexaginta quatuor milia & trecenti.
26 Filij Zabulon per cognationes suas, de Sared familia Sareditarum: de Elon, familia Elonitarum: de Ialeel, familia Ialeeli-
tarum. 27 Hæ sunt cognationes Zabulon, quarum numerus fuit sexaginta milia & quingenti. 28 Filij Ioseph per
cognationes suas Manasse & Ephraim. 29 Filij Manasse, de Machir familia Machiritarum: & Machir genuit Galaad, de Galaad familia
Galaaditarum. 30 Isti sunt filij Galaad, de Iezer familia Iezeritarum, de Elech familia Elechitarum. 31 De Asriel fa-
milia Asrielitarum: de Sechem familia Sechemitarum. 32 De Semida familia Semidaitarum: de Ephraim familia Ephraimitarum.
33 Salpaad autem filius Ephraim non habuit filios sed filias, & nomen filiarum Salpaad, Maala & Noa, Eglā, Melcha & Therfa.
34 Hæ sunt familiæ Manasse, & fuit numerus earum quinquaginta duo milia & septingenti.

* אלה בני-אפרים למשפחתם לשותלח משפחת
 השתלחי לבכר משפחת הבכרי לרחק משפחת
 הרתחני: * ואלה בני שותלח לערן משפחת
 הערני: * אלה משפחת בני-אפרים לפקדיהם
 שנים ושלשים אלה וחמש מאות אלה בני-יוסף
 למשפחתם: * בני בנימן למשפחתם
 לבלע משפחת הבלעי לאשבל משפחת האשבלי
 לאחירם משפחת האחירמי: * לשפופם
 משפחת השופמי לחופם משפחת החופמי:
 * ויהיו בני-בלע ארד ונעמן משפחת הארדי לנעמן
 משפחת הנעמי: * אלה בני-בנימן למשפחתם
 ופקדיהם חמשה וארבעים אלה ושש מאות:
 * אלה בני-דן למשפחתם לשוחם משפחת
 השוחמי אלה משפחת דן למשפחתם: * כל-
 משפחת השוחמי לפקדיהם ארבעה ושלשים אלה
 וארבע מאות: * בני אשר למשפחתם
 לימנר משפחת הימנר לישוי משפחת הישוי
 לבריעה משפחת הבריעי: * לבני בריעה לחבר
 משפחת החברי למלכיאל משפחת המלכיאלי:
 * ושם ברת אשר שרח: * אלה משפחת
 בני-אשר לפקדיהם שלשה וחמשים אלה
 וארבע מאות: * בני נפתלי למשפחתם
 ליחצאל משפחת היחצאלי לגוני משפחת הגוני:
 * ליצור משפחת היצורי לשלם משפחת השלמי:
 * אלה משפחת נפתלי למשפחתם ופקדיהם
 חמשה וארבעים אלה וארבע מאות: * אלה
 פקודי בני ישראל שש-מאות אלה ושבע
 מאות ושלשים: * וידבר יהוה אל-
 משה לאמר: * לאלה תחלק הארץ בנחלה
 במספר שמות:

* Filij autē Ephraim per cognationes suas
 fuerunt hi. Suthala, à quo familia Suthalai-
 tarum; Becher, à quo familia Becheritarum;
 Theen, à quo familia Theenitarum.
 * Porro filius Suthala fuit Heran, à quo fa-
 milia Herenitarum.
 * Hæ sunt cognationes filiorum Ephraim,
 quarū numerus fuit triginta duo milia quin-
 genti. Isti sunt filij Ioseph per familias suas.
 * Filij Benjamin in cognationibus suis, Ba-
 le, à quo familia Baleitarum; Asbel, à quo fa-
 milia Asbelitarum; Achiram, à quo familia
 Achiramitarum. * Supham, à quo familia
 Suphamitarum; Vpham, à quo familia Vpha-
 mitarum. * Filij Bale, Hered & Noeman:
 de Hered familia Hereditarum; de Noeman
 familia Noemanitarum. * Hi sunt filij Ben-
 iamin per cognationes suas, quorum nume-
 rus fuit quadraginta quinque milia sexcenti.
 * Filij Dan per cognationes suas; Suhan à
 quo familia Suhanitarum. Hæ sunt cognat-
 iones Dan per familias suas.
 * Omnes fuere Suhanitæ, quorū numerus
 erat sexaginta quatuor milia quadringenti.
 * Filij Afer per cognationes suas, Iemna, à
 quo familia Iemnaitarū; Iessui, à quo familia
 Iessuitarum; Brie, à quo familia Bricitarum.
 * Filij Brie, Haber, à quo familia Haberi-
 tarum; & Melchiel, à quo familia Melchieli-
 tarum. * Nomen autem filiæ Afer, fuit Sara.
 * Hæ cognationes filiorum Afer, & nume-
 rus eorum quinquaginta tria milia quadrin-
 genti. * Filij Neptalim per cognationes
 F suas Iessihel, à quo familia Iessihelitarum; Gu-
 ni, à quo familia Gunitarum.
 * Iaser, à quo familia Iaseritarum; Sellem,
 à quo familia Sellemitarū. * Hæ sunt cognat-
 iones filiorū Neptalim per familias suas, quo-
 rum numerus quadraginta quinq; milia qua-
 dringenti. * Ista est summa filiorū Israel qui
 recensiti sunt sexcenta milia & mille septin-
 genti triginta. * Locutusq; est Dominus ad
 Moyfen, dicens: * Istis diuidetur terra iuxta
 numerum vocabulorum in possessiones suas.

תרגום אונקלוס

35 אילין בני אפרים לזרעיהון לשותלח זרעית שותלח לבכר זרעית בכר לתחן זרעית תחן: 36 ואילין בני שותלח לערן
 37 אילין זרעית בני אפרים למניניהון תלתין ותריז אלפין וחמש מאה אילין בני יוסף לזרעיהון:
 38 בני בנימן לזרעיהון לבלע זרעית בלע לאשבל זרעית אשבל לאחירם זרעית אחירם:
 39 לשפופם זרעית שפופם לחופם זרעית חופם:
 40 ותו בני בלע ארד ונעמן זרעית ארד לנעמן זרעית נעמן:
 41 אילין בני בנימן לזרעיהון ומניניהון:
 42 אילין בני דן לזרעיהון לשוחם זרעית שוחם אילין זרעית דן לזרעיהון:
 43 כל-
 44 בני אשר לזרעיהון לימנר זרעית ימנר לישוי זרעית ישוי לבריעה זרעית בריעה:
 45 לבני בריעה לחבר זרעית חבר למלכיאל זרעית מלכיאל:
 46 ושם ברת אשר שרח:
 47 אילין זרעית בני אשר למניניהון חמשים ושלשה אלפין וארבע מאה:
 48 בני נפתלי לזרעיהון ליחצאל זרעית יחצאל לגוני זרעית גוני:
 49 ליצור זרעית יצור לשלם זרעית שלם:
 50 אילין זרעית נפתלי לזרעיהון ומניניהון ארבעין וחמשה אלפין וארבע
 51 מאות ושלשים: 52 ומליל יי עם משה למימר: 53 לאילין תחלק הארץ
 ארעא באחסנא במנין שמיהן

* Hi filij Ephraim per populos suos; Suthala, po- 35
pulus Suthalaiticus; Becher, populus Bechirita-
rum; Theen, populus Theenitarum.

* Hi filij Suthala; Eden, populus Edeitius. 36

* Hi populi Ephraim, ex numeratione ipsorum 37
duo & triginta milia & quingenti: hi populi fi-
liorum Joseph per populos suos.

* Filij Benjamin per populos suos; Bale, populus 38
Baleitarum; Asybel, populus Asybelitarum; Achir-
am, populus Achiramarum.

* Supha, populus Suphanitarum; Vrbam, popu- 39
lus Uphamitarum.

* Et fuerunt filij Bale; Hered & Noemam: 40
Hered, populus Hereditarum; Noemam, populus
Noemamarum.

* Hi populi Benjamin per populos suos, ex nume- 41
ratione ipsorum quinque & quadraginta milia &
sexcenti.

* Et filij Dan per populos suos; Suhan, populus 42
Suhanitarum. Hi populi Dan per populos suos.

* Omnes populi Suhan per censum eorum qua- 43
tuor & sexaginta milia & quadringenti.

* Filij Aser per populos suos; Jamin, populus Ja 44
minitarum; Jessui, populus Jessuitarum; Barie, po-
pulus Barietarum.

* Hober, populus Hoberitarum; Melchiel, popu 45
lus Melchielitarum.

* Et nomen filie Aser, Sara. 46

* Hi populi Aser ex numeratione ipsorum tria 47
& quinquaginta milia & quadringenti.

* Filij Nephthalim per populos suos; Jessibel 48
populus Jessibelitarum; Guni, populus Gunita-
rum.

* Jasser, populus Jasseritarum; Sellem, populus 49
Sellemitarum.

* Hi populi Nephthalim, ex numeratione ipso- 50
rum, quadraginta quinque milia & quadrin-
genti.

* Hac numeratio filiorum Israel, sexcenta milia, 51
& mille & septingenti & triginta.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 52

* Istis dividetur terra ut possideant ex nume- 53
ro nominum ipsorum.

* ἔτοι (4) υἱοὶ ἐφραΐμ κατὰ δῆμους αὐτῶν· τὰ βουταλά,
δῆμ (4) ὁ βουταλά· τὰ βεχέρ, δῆμ (4) ὁ βεχερί· τὰ ταναί,
δῆμ (4) ὁ ταναί.

* ἔτοι (4) υἱοὶ βουταλά· τὰ ἐδέν, δῆμ (4) ὁ ἐδένι.

* ἔτοι (4) δῆμοι ἐφραΐμ, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν δύο ἐ-
τεράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι· ἔτοι (4) δῆμοι υἱῶν ἰω-
σὴφ κτ' δῆμους αὐτῶν.

* υἱοὶ βενιαμὴν κτ' δῆμους αὐτῶν· τὰ βαλέ, δῆμ (4) ὁ
βαλεί· τὰ ἀσυβήλ, δῆμ (4) ὁ ἀσυβηλί· τὰ ἀχειράμ, δῆμος
ὁ ἀχειρωμί.

* τὰ σωφνύ, δῆμ (4) ὁ σωφανί· τὰ ὀφάμ, δῆμ (4) ὁ
ὀφαμί.

* καὶ ἐγένοντο υἱοὶ βαλέ, ἄδαρ, καὶ νοεμνύ· τὰ ἄδαρ, δῆ-
μ (4) ὁ ἀδαρί· τὰ νοεμνύ, δῆμ (4) ὁ νοεμανί.

* ἔτοι οἱ δῆμοι βενιαμὴν κατὰ δῆμους αὐτῶν, ἐξ ἐπι-
σκέψεως αὐτῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἐξα-
κόσιοι.

* καὶ υἱοὶ δαν κατὰ δῆμους αὐτῶν· τὰ σα-
μεϊ, δῆμ (4) ὁ σαμεϊ. ἔτοι οἱ δῆμοι δαν κατὰ δῆμους
αὐτῶν.

* πῶστες οἱ δῆμοι σαμεϊ κατ' ἐπισκοπῇ αὐτῶν τέσσα-
ρες καὶ ἐξήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

* υἱοὶ ἀσήρ κατὰ δῆμους αὐτῶν· τὰ ἰαμίν, δῆμ (4) ὁ ἰα-
μενί· τὰ ἰεσουί, δῆμ (4) ὁ ἰεσουί· τὰ βαρυνά, δῆμ (4) ὁ
βαριαί.

* τὰ χοβέρ, δῆμος ὁ χοβερί· τὰ μελ χήλ, δῆμ (4) ὁ μελ-
χημί.

* Ἦ τὸ ὄνομα τ' θυγατρὸς ἀσήρ, σάρα.

* ἔτοι οἱ δῆμοι ἀσήρ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τρεῖς καὶ πεν-
τήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

* οἱ υἱοὶ νεφθαλίμ κατὰ δῆμους αὐτῶν· τὰ ἀσήλ, δῆμ (4)
ὁ ἀσηλί· τὰ γαννεί, δῆμ (4) ὁ γαννί.

* τὰ ἰεσέρ, δῆμ (4) ὁ ἰεσερί· τὰ σελήμ, δῆμος ὁ σελημί.

* ἔτοι οἱ δῆμοι νεφθαλίμ, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τεσσα-
ράκοντα πέντε χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

* αὕτη ἡ ἐπισκοπὴς υἱῶν ἰσραὴλ ἐξακόσιαι χιλιάδες καὶ
χίλιοι ἐπτακόσιοι ἐτεράκοντα.

* καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μουσῆν, λέγων·

* τούτοις μεριστήσῃ ἡ γῆ κληρονομεῖν ἐξ ἀριθμοῦ ὀνο-
μάτων αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

35 Isti sunt filij Ephraim per familias suas; de Suthala familia Suthalitarum, de Becher familia Becheritarum; de Theen familia Theenitarum.

36 Isti sunt autem filij Suthala, de Heran familia Heranitarum.

37 fuit triginta duo milia quingenti. Isti sunt filij Joseph per familias suas.

38 Baleitarum, de Asbel familia Asbelitarum, de Achiram familia Achiramarum.

39 Hupham familia Huphamitarum.

40 Fueruntque filij Bale, Arde & Naaman; de Arde familia Ardeitarum, de Naaman familia Naamanitarum.

41 Hi sunt filij Benjamin per cognationes suas, quarum numerus fuit quadraginta quinque milia & sexcenti.

42 Isti sunt filij Dan per cognationes suas, de Suham familia Suhamitarum. Hæ sunt familiae Dan per cognationes suas.

43 Omnes qui numerati sunt de familia Suham fuerunt sexaginta quatuor milia & quadringenti.

44 Filij Aser per cognationes suas, de Iemna familia Iemnaitarum, de Iesui familia Iesuitarum, de Beria familia Bereitarum.

45 Filiorum Beria, de Heber familia Heberitarum, de Malchiel familia Malchielitarum.

46 Nomen autem filie Aser fuit Sara.

47 Hæ sunt familiae filiorum Aser, quarum numerus fuit quinquaginta tria milia & quadringenti.

48 Filij Neptali per cognationes suas, de Iasiel familia Iasielitarum, de Guni familia Gunitarum.

49 De Iaser familia Iaseritarum,

de Silem familia Silemitarum.

50 Istæ sunt cognationes Neptali per familias suas, & numerus earum fuit quadraginta quinque milia & quadringenti.

51 Hi sunt filij Israel qui numerati sunt sexcenta milia & mille & septingenti & triginta.

52 Locutusque est Dominus cum Moyse dicens:

53 Istis divides terram in possessionem iuxta numerum nominum eorum.

* לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו איש
לפי פקדיו יתן נחלתו: * אך בגודל יחלק את
הארץ לשמורת מטורת אבתם ינחלו: * על-
פי הגודל תחלק נחלתו בין רב למעט:
* ואלה פקודי הלוי למשפחתם לגרשון
משפחת הגרשני לקהרת משפחת הקהתי למררי
משפחת המררי: * אלה משפחת לוי משפחת
הלבני משפחת החברני משפחת המחלי משפחת
המושי משפחת הקרחי וקהרת הולד את עמרם:
* ושם גשית עמרם יוכבד ברת לוי אשר
ילדה אתה ללוי במצרים ותלד לעמרם את-
גאהן וארת משה וגאת מרים אחתם:
* וילד לגאהן ארת נדב וגאת אביהוא את-
אלעזר וארת איתמר: * ומרת נדב ואביהוא
בהקריבם אשה זרה לפני יהוה: * ויהיו פקדיהם
שלשה ועשרים אלה כל זכר מבן חדש ומעלה
כי לא התפקדו בתוך בני ישראל כי לא נתן להם
נחלה בתוך בני ישראל: * אלה פקודי משה
ואלעזר הכהן אשר פקדו את בני ישראל בערבות
מואב על ירדן ירחו: * ובאלה לא היה איש
מפקודי משה וגאהן הכהן אשר פקדו את בני
ישראל במדבר סיני: * כי אמר יהוה להם מות
ימתו במדבר ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן-
יפנה ויהושע בן-נון:

כז

* ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-
גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף
וגאלה שמורת בנתיו מחללה נעה וחגלה ומלכה
ותרצה:

* Pluribus maiorem partem dabis, & pau-
cioribus minorem, singulis sicut nunc recen-
siti nunc, tradetur possessio.
* Ita duntaxat vt fors terram tribubus di-
uidat & familijs.
* Quicquid sorte contigerit, hoc vel plures
accipiant vel pauciores.
* Hic quoque est numerus filiorum Leui
per familias suas. Gerson, à quo familia Ger-
sonitarum. Caath, à quo familia Caathita-
rum. Merari à quo familia Meraritarum.
* Hæ sunt familiæ Leui, familia Lobni, fa-
milia Hebroni, familia Mooli, familia Mufi,
familia Chori. At verò Caath genuit Amram.
* Qui habuit vxorem Iochabet filiam Le-
ui, quæ nata est ei in Ægypto. Hæc genuit
Amram viro suo filios Aaron & Moylen, & Mariam sororem eorum.
* De Aaron orti sunt Nadab & Abiu, & Eleazar & Ithamar.
* Quorum Nadab & Abiu mortui sunt
cùm obrulissent ignem alienum coram Do-
mino.
* Fueruntque omnes qui numerati sunt vi-
ginti tria millia generis masculini ab vno
mense & supra, qui non sunt recensiti inter fi-
lios Israel, nec eis cum cæteris data possessio
est.
* Hic est numerus filiorum Israel, qui de-
scripti sunt à Moyse & Eleazaro sacerdote in
campestribus Moab supra Iordanem contra
Hiericho.
* Inter quos nullus fuit eorum, qui antè
numerati sunt à Moyse & Aaron in deserto
Sinai.
* Prædixerat enim Dominus quòd omnes
morerentur in solitudine, nullusque reman-
sit ex eis, nisi Caleb filius Iephone, & Iosue
filius Nun.

CAP. XXVII.

A ccesserunt autem filia Salphaad, filij E-
pher, filij Galaad, filij Machir, filij Ma-
nasse, qui fuit filius Ioseph, quarum sunt nomi-
na, Maala & Noa, & Eglâ, & Melchâ, & Terfâ.

תרגום אונקלוס

* לסגיאית חסגון אחסנתהון ולזעירי חזערון אחסנתהון גבר לפום מניניהו חתיהב אחסנתיהו: * ברם בערבא חתפליג ארעא לשמנת שכיטי
אכנתהון יחסנן: * על פום ערבא חתפליג אחסנתהון בין סגיאית לזעירי: * ואלין מניני לויא לזרעיתיהון לגרשון וזרעית גרשון לקהת
וזרעית קהת למררי וזרעית מררי: * אלין זרעית לויא וזרעית לבני וזרעית חברון וזרעית מושי וזרעית קרח וקהת אוליד יתעמרם:
* ושום איתח עמרם יוכבד ברת לוי דילדת יתה ללוי במצרים וילידה לעמרם ית גאהן וית משה וית מרים אחתהון:
* ואתיליד לגאהן ית נדב וית אביהוא ית אלעזר וית איתמר: * ומית נדב ואביהוא בקרוביהון אישתא נכריתא
קדם יי: * ויהו מניניהון עשרין ותלתא אלפין כל דכורא מבר ירחא ולעילא ארי לא אחמניא בגו בני ישראל ארי לא איתיהב
להון אחסנא בגו בני ישראל: * אלין מניני משה ואלעזר כהנא דסני ית בני ישראל במישרא דמואב על ירדנא דירחו:
* ובאלין חוה גבר ממניני משה וגאהן כהנא דסני ית בני ישראל במדברא דסיני: * ארי אסר יי להון מיסת יסוחון במדברא ולא
אשתאר מנהון גברא אלהן כלב בר יפנה ויהושע ברנון:

כז

* וקריבא בנת צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלין שמנת בנתיה מחללה נעה
וחגלה ומלכה ותרצה:

*Pluribus maiorem dabis hereditatem, & pau-
cioribus minorem dabis hereditatem eorum: Uni-
cuique sicut numerati sunt, dabitur hereditas
eorum.

*Per sortes diuidetur terra nominibus, per tri-
bus familiarum suarum hereditabunt.

*Diuides ex sorte hereditatem eis inter multos
& paucos.

*Et filij Leui per populos suos: Gerson, populus
Gersonitarum; Caath, populus Caathitarum; Me-
rari, populus Meraritarum.

*Hi populi filiorum Leui, populus Lobni, popu-
lus Hebroni, populus Mooli, & populus Musi, &
populus Chori, & Caath genuit Amram.

*At nomen vxoris eius Jochabet, filia Leui, quæ
peperit hos Leui in Ægypto, & peperit Amram
Aaron & Moysen, & Mariam sororem eorum.

*Et nati sunt Aaron & Nadab, & Abiu, &
Eleazar, & Jthamar.

*Et mortuus est Nadab, & Abiu cum offer-
rent ipsi ignem alienum coram Domino in deserto
Sinai.

*Et fuerunt ex connumeratione eorum tria &
viginti millia: Omne masculinum ab uno mense
& supra. non enim connumerati sunt in medio fi-
liorum Jfrael, quia non datur eis sors in medio filio-
rum Jfrael.

*Et hæc numeratio Moysi & Eleazar sacerdo-
tis, qui numerauerunt filios Jfrael in Araboth Mo-
ab, in Jordane contra Hiericho.

*Et in his non erat homo eorum qui numerati
sunt à Moysæ & Aaron, quos numerauerunt fi-
lios Jfrael in deserto Sina.

*Quia dixit Dominus ipsis, Morte morientur
in deserto: & non fuit relictus ex eis neque vnus,
præterquam Chaleb filius Jephone & Josue filius
Nun.

CAP. XXVII.

ET accedentes filie Salphaad, filij Ephraim, filij Ga-
laad, filij Machir, populi Manassæ, filiorum Io-
seph: & hæc nomina earum, Mala & Noa, &
Egla, & Melcha, & Therfa.

54 *Τοῖς πλείοσι πλεονάσεις τὴν κληρονομίαν, καὶ τοῖς ἐλάττο-
σιν ἐλαττώσεις τὴν κληρονομίαν αὐτῶν· ἐκάστῳ καθὼς ἐπε-
σκέπησαν διοθή(εῖ)ν ἡ κληρονομία αὐτῶν.

55 *διὰ κλήρων μεριστή(εῖ)ν ἡ γῆ τοῖς ὀνόμασι, καὶ φυλὰς
πατρῶν αὐτῶν κληρονομήσουσι.

56 *μερεῖς ἐκ τῆς κλήρου τὴν κληρονομίαν αὐτοῖς διὰ μέ-
θον πολλῶν καὶ ὀλίγων.

57 *καὶ (εἰ) ὑπὸ λαβὶ καὶ δῆμους αὐτῶν τὰ γερσῶν, δῆμος
ὁ γερσῶν· τὰ καάθ, δῆμ(ε) ὁ κααθί· τὰ μεραρί, δῆμ(ε)
ὁ μεραρί.

58 *ἔτσι (εἰ) δῆμοι ὑπὸ λαβί, δῆμ(ε) ὁ λαβενί, δῆμ(ε) ὁ
χεβρωνί, δῆμ(ε) ὁ μολί, καὶ δῆμ(ε) ὁ μουσί, καὶ δῆμ(ε) ὁ
χορέ· ἐ κααθ ἐγέννησε τὴν ἄμβραμ.

59 *τὸ ὄνομα τῆς γυναῖκος αὐτῆς, ἰωχαβέδ, θυγάτηρ λαβί,
ἣ ἔτεκε τούτους τὰ λαβί ἐν αἰγύπτῳ, ἐτέκεν τὰ ἄμβραμ τὴν
αἰρῶν καὶ μουσιῶ, ἐ μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν.

60 *καὶ ἐγέννηθησαν τὰ αἰρῶν, ὅτε ναδάβ, ἐ αβίου, καὶ ἐ-
λεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ.

61 *καὶ ἀπέθανεν ναδάβ, καὶ αβίου ἐν τῷ περὶ σφύρειν αὐ-
τοῦς πύρ ἀλλότριον ἐναντὶ κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ.

62 *καὶ ἐγέννηθησαν ἔξ' ἐπισκέψεως αὐτῶν τέττις καὶ εἴκοσι
χιλιάδες· πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μωυαίου καὶ ἐπ' αὐτῶν, ὅς συν-
επισκέπησαν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ὅτι ἐ δίδοται αὐτοῖς
κληρ(ε) ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραὴλ.

63 *καὶ αὕτη ἡ ἐπισκέψις μωυσῆ ἐλεάζαρ τὸν ἱερέως, οἱ ἐ-
πισκέψαντο ὅδ' υἱὸς ἰσραὴλ ἐν ἀραβὶθ μωάβ, ἐπὶ τοῦ ἰορ-
δάνου καὶ ἱερ(ε)χῶ.

64 *καὶ ἐν τούτοις ὅσα ἡ ἀνδρῶν τῶν ἐπισκεμμένων ὑπὸ
μωυσῆ ἐ αἰρῶν, ὅς ἐπισκέψαντο ὅδ' υἱὸς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐ-
ρήμῳ σινᾶ.

65 *ὅτι εἶπε κύρι(ε) αὐτοῖς, θανάτῳ ἀποθνήσκοντα ἐν τῇ ἐ-
ρήμῳ, καὶ οὐ κατελείφθη ἔξ' αὐτῶν ὅδ' εἷς· πλὴν χαλές υἱὸς
ἰεφονὴ καὶ ἰηθὺς ὁ τοῦ ναβή.

κζ.

1 *Καὶ προσελθούσαι αἱ θυγατέρες σαλπαὰδ υἱοῦ ὀφέ-
ρην, υἱοῦ γαλαάδ, υἱοῦ μαχείρ, τοῦ δήμου μανασσῆ, τὰν
υἱῶν ἰωσήφ· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, μαλά, καὶ νοῦα,
καὶ ἀγλά, ἐ μελχά, ἐ θερσά.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

54 Pluribus maiorem possessionem dabis; & paucioribus minorem possessionem dabis, unicuique iuxta numeratos suos dabitur possessio
eius.

55 Veruntamen per sortem diuidetur terra, per nomina tribuum patrum suorum possidebitur.

56 Et isti sunt filij Leui per familias suas, de Gerson familia Gersonitarum,
de Caath familia Caathitarum, de Merari familia Meraritarum.

57 Iste sunt familiae Leui, familia Lobni, familia Ebron, fami-
lia Mooli, familia Musi, familia Chore. Caath autem genuit Amram.

58 Et nomen vxoris Amram Iocabed filia Leui, quæ nata est ei in
Ægypto, & peperit ex Amram Aaron & Moysen & Mariam sororem eorum.

59 De Aaron autem nati sunt Nadab & Abiu, Elea-
zar & Ithamar.

60 Mortuusque est Nadab & Abiu, cum obtulissent ignem alienum coram Domino.

61 Et fuit numerus eorum viginti tria milia omnium masculorum ab vno mense & supra, quia non fuerunt numerati in medio filiorum
Israel, neque enim data est eis possessio in medio filiorum Israel.

62 Hi sunt quos numerauerunt Moyses & Eleazar sacerdos quando
numerauerunt filios Israel in campatribus Moab iuxta Iordanem Hiericho.

63 Et in his non fuit vir eorum qui numerati sunt
à Moysæ & Aaron sacerdote, qui numerauerunt filios Israel in deserto Synai.

64 Dixerat enim Dominus, quod morte morerentur
in solitudine, & nullus vir remaneret ex eis, nisi Caleb filius Iephone, & Josue filius Nun.

CAPVT XXVII.

ACCesserunt autem filie Salphaad filij Ephraim, filij Galaad, filij Machir, filij Manassæ de cognationibus Manassæ filij Ioseph. & hæc sunt nomina
filiarum eius; Maala, Noa, & Egla, & Melcha & Therfa.

* ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן
 ולפני רבני ישראל וכל העדה פתח אהל מועד
 לאמר: * אבינו מת במדבר והוא לא היה
 בתוך העדה הנזעדים על יהוה בעדרת קרח
 כי בחטאו מת ובנים לא היו לו: * למה יגרע
 שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה
 לנו יחזה בתוך אחי אבינו: * ויקרב משה
 את משפטן לפני יהוה: * ויאמר
 יהוה אל משה לאמר: * בן בנור צלפחד
 דברת נתן תתן להם אחזרת נחלה בתוך אחי
 אביהם והעברת את נחלת אביהן להן:
 * ואל בני ישראל תדבר לאמר איש כי
 ימור ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו:
 * ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו:
 * ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחי
 אביו: * ואם אין אחים לאביו ונתתם את
 נחלתו לשארו הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה
 והיתר לבני ישראל לחקרת משפט כאשר צוה
 יהוה את משה:
 * ויאמר יהוה אל משה עלה אל הר העברים
 הזה ורא את הארץ אשר נתתי לבני ישראל:
 * וראית אתה אתה ונאספת אל עמך גם אתה
 כאשר נאספת אהרן אחיך: * כאשר מריתם פי
 במדבר צן במריבתו והעדרה להקדישני במים
 לעיניהם הם מי מריבת קדש מדבר צין:
 * וידבר משה אל יהוה לאמר: * יפקד יהוה
 אלהי הרוחת לכל בשר איש על העדה: * אשר
 יצא לפניו ואשר יבא לפניו ואשר יוציאם
 ואשר יביאם ולא תהיה עדרת יהוה בצאן אשר
 אין להם רעה:

2 * Steteruntque coram Moyse & Eleazaro
 sacerdote & cunctis principibus populi ad
 ostium tabernaculi foederis, atque dixerunt:
 3 * Pater noster mortuus est in deserto, nec
 fuit in seditione quæ concitata est contra Do-
 minum sub Chore, sed in peccato suo mor-
 tuus est, hic non habuit mares filios.
 4 * Cur tollitur nomen illius de familia sua,
 B quia non habet filium? Date nobis possessionem
 inter cognatos patris nostri.
 5 * Retulitque Moyses causam earum ad iu-
 dicio Domini.
 6 * Qui dixit ad eum,
 7 * Iustam rem postulant filiae Salphaad. Da-
 eis possessionem inter cognatos patris sui, &
 ei in hæreditatem succedant.
 8 * Ad filios autem Israel loqueris hæc, Ho-
 mo cum mortuus fuerit absque filio, ad fi-
 liam eius transibit hæreditas.
 9 * Si filiam non habuerit, habebit successores
 fratres suos.
 10 * Quod si & fratres non fuerint, dabitis hæ-
 reditatem fratribus patris eius.
 11 * Sin autem nec patruos habuerit, dabitur
 hæreditas his qui ei proximi sunt. Erítq; hoc
 C filijs Israel sanctum lege perpetua, sicut præ-
 cepit Dominus Moyfi.
 12 * Dixit quoque Dñs ad Moysen, Ascende
 in montem istum Abarim, & contemplant
 inde terram quam daturus sum filiis Israel.
 13 * Cumque videris eam, ibis & tu ad popu-
 lum tuum sicut iuit frater tuus Aaron.
 14 * Quia offendistis me in deserto Sin in con-
 tradictione multitudinis, nec sanctificare me
 voluistis coram ea super aquas. Hæ sunt aque
 contradictionis in Cades deserti Sin.
 15 * Cui respondit Moyses:
 16 * Prouideat Dominus Deus spirituum om-
 nis carnis hominem qui sit super multitu-
 dinem hanc.
 17 * Et possit exire & intrare ante eos, & edu-
 cere eos vel introducere, ne sit populus Do-
 mini sicut oues absque pastore.

תרגום אונקלוס

2 וקמא קדם משה וקדם אלעזר כהנא וקדם רבביא וכל כנשתא בתרע משכן ומנא למימר:
 והוא לא תוה בגו כנשתא דאזמנו על יי בכנשתא דקרח ארי בחוביה מית ובניז לא תוה ליה:
 סגו זרעיתיה ארי לית ליה בר הב לנא אחסנא בגו אחי אבונא:
 3 ויאמר משה יי דנתן קדם יי:
 4 וקריב משה יי דנתן קדם יי:
 5 וקריב משה יי דנתן קדם יי:
 6 וקריב משה יי דנתן קדם יי:
 7 ויאמר משה יי דנתן קדם יי:
 8 וקריב משה יי דנתן קדם יי:
 9 וקריב משה יי דנתן קדם יי:
 10 וקריב משה יי דנתן קדם יי:
 11 וקריב משה יי דנתן קדם יי:
 12 וקריב משה יי דנתן קדם יי:
 13 וקריב משה יי דנתן קדם יי:
 14 וקריב משה יי דנתן קדם יי:
 15 וקריב משה יי דנתן קדם יי:
 16 וקריב משה יי דנתן קדם יי:
 17 וקריב משה יי דנתן קדם יי:

* Et stantes coram Moyse, & coram Eleazar sa-
cerdote, & coram principibus, & coram omni con-
gregatione in ostio tabernaculi testimonij, dicunt:

* Pater noster mortuus est in deserto, & ipse
non erat in medio congregationis quæ surrexit co-
ram Domino in congregatione Core, quia propter
peccatum suum mortuus est, & filij non fuerunt ei.

* Ne deleatur nomen patris nostri de medio po-
puli sui, quia non est ei filius, date nobis possessionem
in medio fratrum patris nostri.

* Et retulit Moyses iudicium earum coram Do-
mino. * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Rectè filiae Salphaad locutæ sunt: donum dabis
eis possessionem hereditatis in medio fratrum patris
sui, & adiudicabis sortem patris sui eis.

* Et filijs Israel loqueris, dicens: Homo si mor-
tuus fuerit, & filius non fuerit ei, apponetis here-
ditatem eius filia sua.

* Si autem non fuerit ei filia, dabitis heredita-
tem suam fratri suo.

* Si autem non fuerint ei fratres, dabitis here-
ditatem eius fratri patris sui.

* Si autem non fuerint fratres patris eius, da-
bitis hereditatem eius cognato proximo suo de tri-
bu sua, ut possideat quæ illius, & erit hoc filijs Is-
rael iustificatio iudicij, sicut præcepit Dñs Moysi.

* Et dixit Dominus ad Moysen, Ascende in
montem qui in ultra Jordanem, hic mons Nabo,
& vide terrā Chanaan, quam ego do filijs Israel in
possessione.

* Et videbis eam, & adderis ad populum tuum
& tu, quemadmodum positus est Aaron frater tuus
in Hor monte.

* Quia transgressi estis verbum meum in deser-
to Sin, cum resisteretis congregationi ne sanctifica-
ret me, non sanctificastis me in aqua coram eis: Hæc
est aqua contradictionis Cades in deserto Sin.

* Et dixit Moyses ad Dominum: * Consideret
Dominus Deus spirituum & omnis carnis, homi-
nem super congregationem hanc:

* Qui exibat ante faciem eorum, & qui introi-
bit ante faciem eorum, et qui educet eos, & qui in-
ducet eos, & nō erit congregatio Domini sicut oves,
quibus non est pastor.

2 * καὶ ἑστῶσαι ἐν ὄρει Μωϋσῆ, & ἐναντὶ ἐλεάζαρ ἱερέως, &
ἐναντὶ τῶν ἀρχόντων, & ἐναντὶ πάσης τῆς συναγωγῆς ἐπὶ τῆς
3 θύρας τῆς σκηνῆς ἡ μαρτυρίου, λέγουσιν * ὁ πατὴρ ἡμῶν
ἀπέθανεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, & ἔτος ὅδε ἡμεῖς ἐν μέσῳ τῆς συναγω-
γῆς τῆς ἑπιστάσεως ἐναντὶ κυρίου ἐν τῇ συναγωγῇ κορέ, ὅτι δι'
ἀμαρτίαν αὐτοῦ ἀπέθανεν. καὶ υἱοὶ ὅδε ἐγγρόντο αὐτοῦ.

4 * μὴ ἵστασθαι τὸ ὄνομα τῶν πατρῶν ἡμῶν ἐκ μέσου τοῦ
δήμου αὐτοῦ, ὅτι ὅδε ἐστὶν αὐτοῦ υἱός· δότε ἡμῖν κατάχεσιν ἐν
μέσῳ ἀδελφῶν πατρῶν ἡμῶν.

5 * καὶ ἀπεστράφη Μωϋσῆς τὴν κλίσην αὐτῶν ἐναντὶ κυρίου.

6 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν, λέγων·

7 * ὁρθῶς θυγατέρες σαλπαὰδ λελαλήκασι· δόμα δώ-
σεις αὐταῖς, κατάχεσιν κληρονομίας ἐν μέσῳ ἀδελφῶν πα-
τρῶν αὐτῶν, καὶ περιθήσεις τὴν κληρονομίαν τῶν πατρῶν αὐτῶν αὐταῖς.

8 * καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων, ὁ ἄνθρωπος ἐδὼ
δωκεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ υἱός μὴ ἦ αὐτοῦ, περιθήσεται τὴν κληρονομίαν αὐ-
τοῦ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. * ἐδὼ ὅ μὴ ἦ αὐτοῦ θυγάτηρ, δώ-
σετε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

10 * ἐδὼ ὅ μὴ ὦσιν αὐτοῦ ἀδελφοί, δώσετε τὴν κληρονομίαν
αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ τοῦ πατρῶς αὐτοῦ.

11 * ἐδὼ ὅ μὴ ὦσιν ἀδελφοί τῶν πατρῶν αὐτοῦ, δώσετε τὴν κλη-
ρονομίαν αὐτοῦ τῷ οἰκείῳ τῷ ἐγγίῳ αὐτοῦ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ,
κληρονομήσει τὰ αὐτοῦ. * ἔσται τοῦτο τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ δι-
καίωμα κρίσεως, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ.

12 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν, ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἐν
τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, τοῦτο ὄρος ναβὰβ, καὶ ἴδε τὴν γῆν χα-
ναναίτην, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν κατασχέσει.

13 * καὶ ὅψῃ αὐτήν, καὶ προσεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου ἐσύ,
καθὰ περ ἐτέθη ἀπαρὼν· ὁ ἀδελφός σου ἐν ὧ τῷ ὄρει.

14 * διότι παρέβητε τὸ ῥῆμά μου ἐν τῇ ἐρήμῳ σὴν, ἐν τῷ ἀν-
τιπίπειν τῇ συναγωγῇ τοῦ ἀγιάσαι με· ὅδε ἡγιάσατέ με
ἐπὶ τῷ ὕδατι ἐναντὶ αὐτῶν· τὸ ὕδωρ δὲ ἦν ὕδωρ ἀντιλογίας καὶ ὀδῆς
ἐν τῇ ἐρήμῳ σὴν.

15 * ἔειπε Μωϋσῆς πρὸς κύριον· * Ἐπισκεψάτω κύριος
16 ὁ θεὸς τῶν πνυμάτων καὶ πάσης σαρκός, ὁ ἄνθρωπον ἐπὶ τῇ συ-
17 ναγωγῇ ταύτῃ. * ὅστις ἐξελθούσῃ πρὸς πρὸς ὅπῃ αὐ-
τῶν, καὶ ὅστις εἰσελθούσῃ πρὸς πρὸς ὅπῃ αὐτῶν, καὶ ὅστις ἵ-
στάται αὐτούς, καὶ ὅστις εἰσάξει αὐτούς, καὶ ὅδε ἔσται ἡ συναγω-
γὴ κυρίου ὡς ἐὰν πρὸς ἐλθῶ, οἷς ὅδε ἐστὶ ποιμὴν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et steterunt coram Moyse & Eleazaro sacerdote & coram principibus & omni cætu in ostio tabernaculi federis, dicentes:

* Pater noster mortuus est in deserto, & ipse non fuit in medio congregationis eorum qui conuenerunt contra Dominum in congrega-
tione Chore: quia in peccato suo mortuus est, & non fuerunt ei filij.
cognitionis suæ quia non habet filium? da nobis possessionem inter fratres patris nostri.

earum coram Domino. * Et ait Dominus ad Moysen, dicens:
possessionem hereditatis inter fratres patris earum, & transferes ad eas hereditatem patris earum.
dicens: Si mortuus fuerit vir & filius ei non fuerit, transferetis possessionem eius ad filiam suam.

* Et si non habuerit fratres: dabitis possessionem eius fratribus patris sui.

* Si autem pater eius non habuerit fratres: dabitis possessionem eius consanguineo qui propinquior est ei de cognatione sua, & hereditabit
eam, & erit filiis Israel in decretum iudicij, sicut præcepit Dominus Moysi.

* Dixitque Dominus ad Moysen: Ascende in mon-
tem istum Abarim, & vide terram quam dedi filiis Israel:
collectus est Aaron frater tuus: * Quia preuaricati estis in verbum meum in deserto Sin in contradictione congregationis, nec sanctificastis me
in aquis ante oculos eorum. Hæc sunt aquæ contradictionis in Cades deserti Sin.

* Constituat Dominus Deus spirituum omnis carnis virum super cærum: * Qui egrediatur ante eos & qui ingrediatur
ante eos, & qui educat eos, & qui inducat eos, ut non sit cætus Domini sicut oves quibus non est pastor.

18 * ויאמר יהוה אל משה קח לך את יהושע
בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך
עליו: * והעמדת אותו לפני אלעזר הכהן
ולפני כל העדה וצויתו ארצו לעיניהם:
19 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני
ישראל: * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו
במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו
יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
20 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את
יהושע ויעמידהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה:
21 * ויסמך את ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר יהוה
ביר משה:

כח

1 * וידבר יהוה אל משה לאמר:
2 * צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני
לחמי לאשי ריח ניחח תשמרו להקריב לי במועדו:
3 * ואמרת להם זור האשר אשר תקריבו
ליהוה בבשים בני שנה תמימים שנים ליום
4 * עלה תמיד: * את הכבש אחד תעשה בבקר
ואת הכבש השני תעשה בין הערבים:
5 * ועשירית האיפה סלת למנחה בלולה בשמן
בתורת רביעת ההין: * עלה תמיד תעשה
7 * בחר סיני לריח ניחח אשה ליהוה: * ונסכו רביעת
ההין לכבש האחד בקדש הסך נסך שכר ליהוה:
8 * ואת הכבש השני תעשה בין הערבים במנחת
הבקר ונסכו תעשה אשר ריח ניחח ליהוה:
9 * וביום השבת שני בבשים בני שנה
תמימים ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן
10 * ונסכו: * עלה שבת בשבתו על עלה התמיד
ונסכה:

18 * Dixitque Dominus ad eum, Tolle Iosue
filium Nun virum in quo est spiritus, & po-
ne manum tuam super eum.
19 * Qui stabit coram Eleazaro sacerdote &
omni multitudo, & dabis ei praecepta cun-
ctis videntibus.
20 * Et partem gloriae tuae, vt audiat eum om-
nis synagoga filiorum Israel:
21 * Pro hoc si quid agendum erit Eleazar sa-
cerdos consulat Dominum. Ad verbum eius
egredietur & ingreditur ipse & omnes filij
Israel cum eo & cetera multitudo.
22 * Fecit Moyses vt praeceperat Dominus.
Cumq; tulisset Iosue, statuit eum coram Elea-
zaro sacerdote & omni frequentia populi.
23 * Et impositis capiti eius manibus cuncta
replicauit quae mandauerat Dominus.

CAP. XXVIII.

1 * Dixit quoque Dominus ad Moysem:
A * Praecepte filiis Israel & dices ad eos:
2 * Oblatione meam & panes & incensum odo-
ris suauissimi offerre per tempora sua.
3 * Hae sunt sacrificia quae offerre debetis.
Agnos anniculos immaculatos duos quoti-
die in holocaustum sempiternum.
4 * Vnum offeretis mane & alterum ad ve-
sperum.
5 * Decimam partem ephi similiae, quae con-
sperfa sit oleo purissimo, & habeat quartam
partem Hin.
6 * Holocaustum iuge est quod obtulistis in
monte Sinai in odorem suauissimum incensi
Domini.
7 * Et libabitis vini quartam partem hin per
agnos singulos in sanctuario Domini.
8 * Alterumque agnum similiter offeretis ad
vesperam iuxta omnem ritum sacrificij ma-
tutini & libamentorum eius oblationem sua-
uissimi odoris Domino.
9 * Die autem sabbati offeretis duos agnos
B anniculos immaculatos, & duas decimas si-
milae oleo consperfae in sacrificio.
10 * Et liba quae rite funduntur per singula
sabbata in holocaustum sempiternum.

תרגום אונקלוס

18 * ואמר יי למשה דבר לך ית יהושע בר נון דרוח נבואה ביה ותסמך ית ידך עלותו:
19 * ותתן מוידך עלותו בדיל דיקבלון מיניה כל כנשתא דבני ישראל:
20 * ויקום וישאל ליה ברין אורי קדם יי על סימריה יהוה נפקין ועל סימריה יהוה עליז הוא וכל בני ישראל עימיה וכל כנשתא:
21 * ועבר משה כמא דפקיד יי ויתיה ודבר ית יהושע ואקיימיה קדם אלעזר כנשתא וקדם כל כנשתא:
22 * ויסמך ית ידיו עלותו ופקידה כמא דמליל יי בידא דמשה:
23 * ויעש משה למימר:
24 * ויקח ית יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
25 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
26 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
27 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
28 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה:
29 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
30 * ויקח ית יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
31 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
32 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
33 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
34 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
35 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
36 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
37 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
38 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
39 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
40 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
41 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
42 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
43 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
44 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
45 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
46 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
47 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
48 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
49 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
50 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
51 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
52 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
53 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
54 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
55 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
56 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
57 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
58 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
59 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
60 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
61 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
62 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
63 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
64 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
65 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
66 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
67 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
68 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
69 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
70 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
71 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
72 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
73 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
74 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
75 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
76 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
77 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
78 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
79 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
80 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
81 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
82 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
83 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
84 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
85 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
86 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
87 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
88 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
89 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
90 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
91 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
92 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
93 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
94 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
95 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
96 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:
97 * ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוצא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:
98 * ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמידהו קדם אלעזר הכהן ולפני כל עדת בני ישראל:
99 * ויסמך ית ידיו עלותו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביר משה:
100 * ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל:

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 18
Accipe ad te ipsum Josue filium Nun, hominem qui
habet spiritum in seipso: & impones manus tuas
super eum.

* Et statues eum coram Eleazar sacerdote, & 19
coram omni congregatione, & præcipies ei coram eis.

* Et dabis ex gloria tua super eum, ut audiant 20
eum filij Israel.

* Et coram Eleazar sacerdote stabit, & interro- 21
gabunt eum iudicium manifestorum coram Domi-
no; in ore eius exhibunt, & in ore eius intrabunt
ipse & omnes filij Israel unanimiter, & omnis
congregatio.

* Et fecit Moyses sicut præcepit ei Dominus, & 22
assumens Josue statuit eum coram Eleazar sacerdo-
te, & coram omni congregatione.

* Et imposuit manus suas super eum, & consti- 23
tuit eum sicut præcepit Dominus Moysi.

CAP. XXVIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
* Præcipe filiis Israel, & loqueris ad eos, di- 2
cens: Dona mea, oblationes meas, libationes meas in
odore suavitatis servabitis offerre mihi in festivi-
tatibus meis.

* Et dices ad eos, Hæc oblationes quas adduce- 3
tis Domino, agnos anniculos immaculatos duos per
diem in holocaustum assidue:

* Agnum unum facies manè, & agnum secun- 4
dum facies ad vespèram.

* Et facies decimam partem ephi similam in sa- 5
crificium confectam in oleo quarta parte hin.

* Holocaustum assiduitatis factum in monte Si- 6
nai, in odorem suavitatis Domino.

* Et libamen eius quartam partem hin agno vni, 7
in sancto libabis libationem sicera Domino.

* Et agnum secundum facies ad vespèram, se- 8
cundum sacrificium eius & secundum libationem
eius facietis in odorem suavitatis Domino.

* Et die sabbatorum adducetis duos agnos anni- 9
culos immaculatos, & duas decimas similæ conse-
cta oleo in sacrificium, & libationem eius

* Holocaustum sabbatorum in sabbatis, in holo- 10
causto sempiterno & libationem eius.

18 * Ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων· λάβε πρὸς
ἑαυτὸν Ἰησοῦν υἱὸν Ναβή, ὁ ὅστις ἄνθρωπον ὃς ἔχει πνεῦμα ἐν ἑαυτῷ, &
ἐπιθήσεις τὰς χεῖρας σου ἐπ' αὐτόν.

19 * καὶ στήσεις αὐτὸν ἐναντὶ Ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, & ἐναντὶ πάσης τῆς
συναγωγῆς, καὶ ἐντελῇ αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν.

20 * καὶ δώσεις τὴν δόξην σου ἐπ' αὐτόν, ὅπως δὴ εἰσακέσων
αὐτὸς οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ.

21 * καὶ ἐναντὶ Ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως στήσε-
ται, & ἐπερωτήσουσιν αὐτὸν τὴν κρίσιν τῶν δήλων ἐν ὀνόματι κυρίου·
ἐπὶ τῷ φόματι αὐτοῦ ἐξελεύσεται, & ἐπὶ τῷ φόματι αὐτοῦ εἰσ-
διελεύσονται αὐτὸς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ὁμοθυμαδόν,

22 καὶ πάντα ἡ συνάγωγη. * καὶ ἐποίησε Μωυσῆς, κατὰ ἐνε-
τείλατο αὐτοῦ κύριος· καὶ λαβὼν τὸν Ἰησοῦν ἐστήσεν αὐτὸν ἐναντὶ
Ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως & ἐναντὶ πάσης συναγωγῆς.

23 * καὶ ἐπέθηκε τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν, καὶ συνέστησεν
αὐτὸν κατὰ τὸ πρῶτον ὅτι ἐλάλησεν κύριος τῷ Μωυσί.

κη.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων· ἐντείλαι
2 τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, λέγων· τὰ δῶρά μου
δόματα μου καρπώματα μου εἰς ὄσμιν δωδίας διατηρή-
σετε πρὸς φέρειν μοι ἐν ταῖς ἑορταῖς μου.

3 * καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ταῦτα τὰ καρπώματα ἃ προσά-
ξετε κυρίῳ, ἀμνὸς ἐνιαυσίους ἀμώμους δύο τὴν ἡμέραν εἰς
ὄλοκαύτωμα ἐνδελεχῶς.

4 * τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα ποιήσεις τριτάτῃ· καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύ-
τερον ποιήσεις τὸ πρῶτον ἑσπέρην.

5 * καὶ ποιήσεις τὸ δέκατον τοῦ οἴφει σεμίδαλιν εἰς θυσίαν
θυσιαστικὴν ἐν ἐλαίῳ τεταρτῷ τοῦ ἱν.

6 * ὄλοκαύτωμα ἐνδελεχισμοῦ, ἡ θυσιολογία ἐν τῷ ὄρει σινᾶ,
7 εἰς ὄσμιν δωδίας κυρίῳ. * καὶ ἀπονδύῃ αὐτὸς τὸ τέταρτον
τοῦ ἱν τῷ ἀμνῷ τῷ ἐνὶ· ἐν τῷ αἰγίῳ προσείσεις ἀπονδὴν σικέρε
κυρίῳ.

8 * καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ πρῶτον ἑσπέρην καὶ
τὴν θυσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπονδύῃ αὐτοῦ ποιήσετε εἰς ὄσμιν
δωδίας κυρίῳ.

9 * καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων προσάξετε δύο ἀμνὸς ἐν-
ιαυσίους ἀμώμους· καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως θυσιαστικῆς
ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν, & ἀπονδύῃ αὐτοῦ

10 * ὄλοκαύτωμα σαββάτων ἐν τοῖς σαββάτοις, ἐπὶ τῆς
ὄλοκαυτώσεως τῇ διαπαντός & τὴν ἀπονδύῃ αὐτοῦ.

CHALDAIC PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Dixitque Dominus ad Moysen, Tolle Josue filium Nun virum in quo est spiritus prophetiae, & impones manum tuam super eum.

19 Et statues eum coram Eleazaro sacerdote & coram omni cœtu, & præcipies ei ante oculos eorum. 20 Dabisque de splendore tuo super eo, ut obediant ei omnis congregatio filiorum Israel.

21 Et coram Eleazaro sacerdote stabit, ut consulat pro eo in iudicio illu-
minationis coram Domino: ad verbum eius egredientur, & ad verbum eius ingredientur ipse & omnes filij Israel cum eo & omnis cœtus.

22 Fecitque Moyses sicut ei præceperat Dominus, & tulit Josue, & statuit eum coram Eleazaro sacerdote & coram omni cœtu.

23 Et imposuit manus suas super eum, & præcepit ei, sicut locutus fuerat Dominus per manum Moysi.

CAP. XXVIII.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE, Dicens: 1 Præcipe filiis Israel & dices ad eos; Oblationem meam panemque statutum in
oblationes meas ut suscipiatur voluntariè observabitis ut offeratis coram me in tempore suo. 2 Dicesque ad eos; Hæc est oblatio
quam offeretis coram Domino, agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocaustum sempiternum.

3 Agnum unum of-
feres manè, & agnum alterum offeres ad vespèram. 4 Et decimam partem trium satorum similæ pro munere quæ conspersa sit oleo
contuso, habens quartam partem hin.

5 Holocaustum iuge est quod factum est in monte Sinai, ut oblatio suscipiatur voluntariè coram Do-
mino. 6 Et libamen eius erit quarta pars hin per agnos singulos, in sanctuario libabitur libamine vini veteris coram Domino.

7 Et alterum agnum offeres ad vespèram iuxta munus matutinum, & iuxta libamen eius facies oblationem quæ suscipitur voluntariè coram
Domino. 8 In die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos, & duas decimas similæ conspersæ oleo pro munere & li-
bamen eius.

9 Holocaustum est quod fit per singula sabbata præter iuge holocaustum & libamen eius.

וּבְרֵאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרְבוּ עֹלָה
 לַיהוָה פְּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים
 בְּנֵי־שִׁנָּה שִׁבְעָה תְּמִימִם: * וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים
 סֹלֶת מִנְחָה בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לֶפָר הָאֶחָד וּשְׁנֵי
 עֶשְׂרִים סֹלֶת מִנְחָה בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד:
 * וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֹלֶת מִנְחָה בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
 לִכְבֵּשׁ הָאֶחָד עֲלֵה רֵיחַ נִיחָח אֲשֶׁר לַיהוָה:
 * וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי רֹהֵקִין יִהְיֶה לֶפָר וּשְׁלִישִׁת
 רֹהֵקִין לְאֵיל וּרְבִיעֶת הֶהָיִן לִכְבֵּשׁ יִין זָאֵר עֹלָה
 חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה: * וְשַׁעִיר עֲזִיזִים
 אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה
 וְנִסְכּוֹ:
 * וּבְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ
 פֶּסַח לַיהוָה: * וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה
 חֶג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֶאֱכֹל: * בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
 מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלָאכָה עֲבֹדָה לֹא־תַעֲשׂוּ:
 * וְהִקְרַבְתֶּם אֲשֶׁה עֹלָה לַיהוָה פְּרִים בְּנֵי־בָקָר
 שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד וּשְׁבַעֲהָ כִבְשִׁים בְּנֵי־שִׁנָּה תְּמִימִם
 יִהְיוּ לָכֶם: * וּמִנְחָתָם סֹלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה
 עֶשְׂרִים לֶפָר וּשְׁנֵי עֶשְׂרִים לְאֵיל תַּעֲשׂוּ:
 * עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן תַּעֲשֶׂה לִכְבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת
 הַכִּבְשִׁים: * וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לִכְפֹּר עֲלֵיכֶם:
 * מִלִּבְדַּעַל־הַבָּקָר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ
 אֶת־אֵלֶּה: * כֹּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים
 לֶחֶם אֲשֶׁה רֵיחַ־נִיחָח לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה
 וְנִסְכּוֹ: * וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
 כָּל־מְלָאכָה עֲבֹדָה לֹא־תַעֲשׂוּ: * וּבַיּוֹם
 הַחֲבֵרִים בְּהִקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֹדֶשׁ לַיהוָה
 בְּשִׁבְעַת יָמֵי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכָה
 עֲבֹדָה לֹא־תַעֲשׂוּ:

11 * In kalendis autem, id est, in mensium ex-
 ordiis offeretis holocaustum Domino, vitu-
 los de armento duos, arietem vnum, agnos
 anniculos septem immaculatos.
 12 * Et tres decimas similæ oleo conspersæ in
 sacrificio per singulos vitulos, & duas deci-
 mas similæ oleo cōsperæ per singulos arietes.
 13 * Et decimam decimæ similæ ex oleo in sa-
 crificio per agnos singulos. Holocaustū sua-
 uiffimi odoris atque incensi est Domino.
 14 * Libamenta autem vini quæ per singulas
 fundēda sunt victimas, ista erunt. Media pars
 C hin per singulos vitulos: tertia per arietem;
 quarta per agnum. Hoc erit holocaustum
 per omnes menses qui sibi anno vertēte suc-
 cedunt. * Hircus quoque offertur Domino
 pro peccatis in holocaustum sempiternum
 cum libamentis suis.
 16 * Mense autem primo quartadecima die
 mensis Phase Domini erit.
 17 * Et quintadecima die solemnitatis. Septem
 diebus vefcentur azymis.
 18 * Quarum dies prima venerabilis & sancta
 erit. omne opus seruale non facietis in ea.
 19 * Offeretisque incensum holocaustum Do-
 mino vitulos de armēto duos, arietem vnum,
 agnos anniculos immaculatos septem.
 20 * Et sacrificia singulorū ex simila quæ con-
 sperfa sit oleo: tres decimas per singulos vitu-
 los & duas decimas per arietem.
 21 * Et decimam decimæ per agnos singulos,
 id est, septem agnos. * Et hircum pro pecca-
 to vnum, vt expietur pro vobis.
 23 * Præter holocaustum matutinū quod sem-
 per offeretis. * Ita facietis per singulos dies
 septem dierum in fomitem ignis & in odo-
 rem suauiffimum Domino, qui surget de ho-
 locausto & de libationibus singulorum.
 25 * Dies quoq; septimus celeberrimus & san-
 D ctus erit vobis. Omne opus seruale non facie-
 tis in eo. * Dies etiam primitiuorum quādo
 offeretis nouas fruges Domino expletis heb-
 domadibus, venerabilis & sancta erit. Omne
 opus seruale non facietis in ea.

תרגום אונקלוס

11 וּבְרֵאשֵׁי יָרֵחֵיכֶם תִּקְרְבוּ עֹלָה קֹדֶשׁ יְיָ תֹרִין בְּנֵי תֹרִי תֹרִין וְדָבָר חֹד אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה שְׁלָמִין: * וְחֵלְתָם
 עֶשְׂרִינִין סֹלֶתָּ מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְתֹרָא חֹד וְתֹרִין עֶשְׂרִינִין סֹלֶתָּ מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְדָבָר חֹד: * וְעֶשְׂרִינִין
 עֶשְׂרִינִין סֹלֶתָּ מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְאִמְרָא חֹד עֹלָתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְיָא קֹרְבָנָא קֹדֶשׁ יְיָ:
 לְתֹרָא וְחֵלְתָם חֵינָא לְדִיקְרָא וּרְבַעִית חֵינָא לְאִמְרָא חֲמִירָא עֹלָתָא רִישׁ יִרַח בְּאַתְחִדְרֻתִּיהָ כֹּן לְכָל רִישֵׁי יָרֵחֵי שָׁתָא:
 15 וְשַׁעִיר בֵּר עִיזִין חֹד לְחַטָּאתָא קֹדֶשׁ יְיָ עַל עֹלָתָא תִּדְרִיא יִתְעַבֵּד וְנִסְכֵּיהָ:
 16 וּבִיּוֹמָא עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחָא חֹד יוֹמָא לִירְחָא פִּיסְחָא: * וּבִיּוֹמָא קִדְמָאָה בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא פִּיסְחָא
 17 וּבְחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא חֹדִין חֵנָא שִׁבְעָה יוֹמִין פִּשְׁטִיר יִתְאַבְּלוּ: * בִּיּוֹמָא קִדְמָאָה מְעַרַע קִדְשׁ כָּל עִיבִידַת פִּלְחָנָא
 18 וְהִקְרַבְתֶּם אֲשֶׁה עֹלָה לַיהוָה פְּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד וּשְׁבַעֲהָ כִבְשִׁים בְּנֵי־שִׁנָּה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:
 19 וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן תַּעֲשֶׂה לִכְבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים: * וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לִכְפֹּר עֲלֵיכֶם:
 20 מִלִּבְדַּעַל־הַבָּקָר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה: * כֹּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים
 21 לֶחֶם אֲשֶׁה רֵיחַ־נִיחָח לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: * וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
 22 כָּל־מְלָאכָה עֲבֹדָה לֹא־תַעֲשׂוּ: * וּבַיּוֹם הַחֲבֵרִים בְּהִקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֹדֶשׁ לַיהוָה בְּשִׁבְעַת יָמֵי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
 23 כָּל־מְלָאכָה עֲבֹדָה לֹא־תַעֲשׂוּ: * וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכָה עֲבֹדָה לֹא־תַעֲשׂוּ:
 24 כֹּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אֲשֶׁה רֵיחַ־נִיחָח לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ:
 25 וּבַיּוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לֶחֶם קֹרְבָנָא דְּמִתְקַבְּלָא בְּרַעְיָא קֹדֶשׁ יְיָ עַל עֹלָתָא תִּדְרִיא יִתְעַבֵּד וְנִסְכֵּיהָ:
 26 וּבִיּוֹמָא דְּבִכּוּרִיא בְּקֹרְבָנִין מִנְחָתָא חֲדָתָא קֹדֶשׁ יְיָ בְּעֶצְרָתָא מְעַרַע קִדְשׁ יוֹמָא לִכּוֹן
 כָּל עִיבִידַת פִּלְחָנָא לֹא תַעֲבִידוּן:
 כָּל עִיבִידַת פִּלְחָנָא לֹא תַעֲבִידוּן:

* Et in neomenijs adducetis holocaustum Domino, vitulos ex bobus duos, & arietem unum, agnos anniculos septem immaculatos.

* Tres decimas simile confecta in oleo vitulo uni, & duas decimas simile confecta oleo arietem uni.

* Et decimam simile ad sacrificium confecta in oleo agno uni: sacrificium odorem suavitatis Domino.

* Libatione eorum medietas hinc erit vitulo uni, & tertia pars hinc erit arietem uni, & quarta pars hinc erit agno uni vini. Hoc holocaustum mensem de mense in menses anni.

* Et hircum ex capris unum pro peccato Domino, super holocausto sempiterno fiet & libatio eius.

* Et in mense primo quarta & decima mensis Pascha Domino.

* Et quinta & decima die mensis huius celebrate festum: septem dies azyma comedetis.

* Et die prima celebris sancta erit vobis; omne opus servile non facietis.

* Et adducetis holocausta oblationem Domino, vitulos ex bobus duos, arietem unum, septem agnos anniculos, immaculati erunt vobis.

* Et sacrificium eorum simila confecta in oleo, tres decime vitulo uni, & duae decime arietem uni fiet.

* Decimam decimam facies agno uni, septem agnis.

* Et hircum ex capris unum pro peccato ad propitiandum pro vobis.

* Præter holocaustum sempiternum matutinum, quod est holocaustum continuitatis.

* Hæc secundum hæc facietis in septem dies, donum oblationem odorem suavitatis Domino, in holocausto sempiterno facies libationem eius.

* Et dies septima celebris sancta erit vobis: omne opus servile non facietis in ea.

* Et die novorum, quando obtuleritis sacrificium novum Domino hebdomadarum, celebris sancta erit vobis: omne opus servile non facietis.

11 * Ἐν ταῖς νεομηνίαις προσάξετε ὀλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ μόσχους ἐκ βοῶν δύο, & κριὸν ἓνα, ἀμνούς ἐνιαυσίους ἐπὶ ἀμώμους.

12 * Τρία δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ μόσχῳ τῷ ἐνὶ & δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ κριὸς τῷ ἐνὶ.

13 * καὶ δέκατον σεμιδάλεως εἰς θυσίῳ ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ ἀμνῷ τῷ ἐνὶ. θυσίαν ὁσμὴν θωδίας κυρίῳ,

14 * τῇ σπονδῇ αὐτῶν τῇ ἡμισυ τοῦ ἐν ἔσαι τῷ μόσχῳ τῷ ἐνὶ & τῷ τρίτῳ & ἐν ἔσαι τῷ κριὸς τῷ ἐνὶ & τῷ τέταρτῳ & ἐν ἔσαι τῷ ἀμνῷ τῷ ἐνὶ οἴνου. τοῦτο τὸ ὀλοκαύτωμα μῆνα ἐκ μηνὸς εἰς ὅν μῆνας & ἐνιαυτοῦ.

15 * Ἐχίμαρην δὲ αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας κυρίῳ, ἡπὶ τῷ ὀλοκαυτώσεως τὸ διαπαντὸς ποιηθή(ε), & ἡ σπονδὴ αὐτῶν.

16 * καὶ ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ τοῦ μηνὸς πάχα κυρίῳ.

17 * καὶ τῇ πεντεκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ & μηνὸς τούτου ἐορτάσατε ἐορτῇ, ἐπὶ ἡμέρας ἄζυμα ἐδέσθε.

18 * καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἡπὶ κλητὴ ἁγία ἔσαι ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρυιᾶς ἐποιήσετε.

19 * καὶ προσάξετε ὀλοκαύτωμα καρπώμα κυρίῳ μόσχους ἐκ βοῶν δύο, κριὸν ἓνα, ἐπὶ ἀμνούς ἐνιαυσίους, ἀμώμοι ἐ(ὸν) ὑμῖν.

20 * καὶ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ, τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἐνὶ, καὶ δύο δέκατα τῷ κριὸς τῷ ἐνὶ ποιηθή(ε).

21 * δέκατον δέκατον ποιήσεις τῷ ἀμνῷ τῷ ἐνὶ, τοῖς ἐπὶ ἀμνοῖς.

22 * καὶ χίμαρην δὲ αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας δὲ ἱλάσασθαι περὶ ὑμῶν. πλὴν τὸ ὀλοκαυτώσεως τὸ διαπαντὸς τῆς πρῶτης, ὅ ἐστιν ὀλοκαύτωμα ἐνδελεχισμοῦ.

23 * ταῦτα καὶ ταῦτα ποιήσετε εἰς τὰς ἐπὶ ἡμέρας, δώρον καρπώμα ὁσμὴν θωδίας κυρίῳ, ἡπὶ τοῦ ὀλοκαυτώματος & διαπαντὸς ποιήσεις τὴν σπονδὴν αὐτῶν.

24 * Ἐν ἡμέρᾳ ἡ ἐβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσαι ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρυιᾶς ἐποιήσετε ἐν αὐτῇ.

25 * καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν νέων, ὅταν προσφέρητε θυσίαν νέαν τῷ κυρίῳ τῶν ἐβδομαδῶν, ἡπὶ κλητὴ ἁγία ἔσαι ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρυιᾶς ἐποιήσετε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et in principiis mensium vestrorum offeretis holocaustum eorum Domino, vitulos de bobus duos, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem.

12 Et tres decimas similæ conspergæ oleo pro munere per singulos vitulos, & duas decimas similæ conspergæ oleo pro munere per arietem.

13 Et singulas decimas similæ conspergæ oleo per singulos agnos, holocaustum est, ut oblatio suscipiatur voluntariè coram Domino.

14 Et libamen eorum erit dimidia pars hinc vini per singulos vitulos, & tertia pars hinc per arietem, & quarta pars hinc per singulos agnos, hoc est holocaustum exordij mensis in neomenia eius, sic erit per omnes kalendas mensium anni.

15 Et hircus de capris unus pro peccato offeretur coram Domino, præter iuge holocaustum & libamen eius.

16 Et in mense primo quattadecima die mensis Phase erit coram Domino.

17 Et in quintadecima die mensis huius solemnitas est: septem diebus azymum comedetur.

18 In die prima erit invocatio sancta: omne opus servile non facietis.

19 Offeretisque oblationem holocausti coram Domino vitulos de bobus duos & arietem unum, & septem agnos anniculos, immaculati erunt vobis.

20 Et in munus eorum tres decimas similæ conspergæ oleo per singulos vitulos & duas decimas per arietem offeretis.

21 Singulas decimas offeretis per singulos agnos, similiter erit per septem agnos.

22 Et hircum pro peccato unum ad propitiandum pro vobis.

23 Præter holocaustum matutinum quod est holocaustum iuge facietis hæc.

24 Sicut hæc facietis per singulos dies septem diebus: panis oblationis est qui suscipitur voluntariè coram Domino, præter holocaustum iuge & libamen eius fiet.

25 Et in die septimo invocatio sancta erit vobis: omne opus servile non facietis.

26 In die autem primitivorum quando offeretis munus novum coram Domino in expletione hebdomadarum vestrarum, invocatio sancta erit vobis: omne opus servile non facietis.

* והקרבתם עולה לריח ניחח ליהוה פרים בני-
בקר שנים איל אחד שבעה כבשים בני שנה;
* ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים
לפר האחד שני עשרנים לאיל האחד: * עשרון
עשירי לכבש האחד לשבעת הכבשים: * שעיר
עזים אחד לכפר עליכם: * מלבד עלת התמיד
ומנחתו תעשו תמימים יהיו לכם ונסביהם:

כט

* ובחדש השביעי באחד לחדש מקריא קדש
יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו יום תרועה
יהיה לכם: * ועשיתם עלה לריח ניחח ליהוה פר
בן בקר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה
תמימים: * ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה
עשרנים לפר שני עשרנים לאיל: * ועשרון אחד
לכבש האחד לשבעת הכבשים: * ושעיר עזים
אחד חטאת לכפר עליכם: * מלבד עלת
החדש ומנחתה ועלת התמיד ומנחתה ונסביהם
במשפטם לריח ניחח אשה ליהוה: * ובעשור
לחדש השביעי הודו מקריא קדש יהיה לכם
ועניתם את נפשתיכם כל מלאכה לא תעשו:
* והקרבתם עלה ליהוה ריח ניחח פר בן בקר
אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימים
יהיו לכם: * ומנחתם סלת בלולה בשמן
שלשה עשרנים לפר שני עשרנים לאיל האחד:
* עשרון עשירי לכבש האחד לשבעת הכבשים:
* שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפרים
ועלת התמיד ומנחתה ונסביהם: * ובחמשה
עשר יום לחדש השביעי מקריא קדש יהיה לכם
כל מלאכת עבודה לא תעשו וחתם חג ליהוה
שבעת ימים:

27 * Offeretisq; holocaustum in odorem sua-
uissimum Domino vitulos de armento duos,
arietem vnum, agnos anniculos immacula-
28 tos septem. * Atque in sacrificiis eorum si-
milæ oleo consperx tres decimas per singu-
29 los vitulos per arietes duos. * Per agnos de-
cimam decimæ qui simul sunt agni septem.
30 * Hircum quoque qui mactatur pro expia-
31 tione: * Præter holocaustum sempiternum
& liba eius. Immaculata offeretis omnia cum
libationibus suis.

CAP. XXIX.

A **M**ensis etiam septimi prima dies venera-
bilis & sancta erit vobis. Omne opus
seruile non facietis in ea, quia dies clangoris
est & tubarum. * Offeretisq; holocaustum
in odorem suauissimum Domino, vitulum de
armento vnum, & arietem vnum, & agnos
anniculos immaculatos septem. * Et in sacri-
ficiis eorū similæ oleo consperx tres decimas
per singulos vitulos, duas decimas per arietē.
4 * Vnam decimā per agnum, qui simul sunt
agni septem. * Et hircū pro peccato qui offer-
6 tur in expiatione populi. * Præter holocaustū
kalendarū cum sacrificiis suis, & holocaustum
sempiternum cum libationibus solitis eisdem
ceremoniis offeretis in odorem suauissimum,
7 incensum Domino. * Decima quoque dies
mensis huius septimi erit vobis sancta atque
venerabilis, & affligetis animas vestras. Om-
8 ne opus seruile non facietis in ea. * Offere-
tisq; holocaustum Dño in odorē suauissimū
B vitulum de armento vnū, arietem vnū, agnos
9 anniculos immaculatos septē. * Et in sacri-
ficiis eorū similæ oleo consperx, tres decimas
per singulos vitulos, duas decimas per arietē.
10 * Decimam decimæ per agnos singulos qui
11 sunt simul septem agni. * Et hircum pro pec-
cato absq; his quæ offerri pro delicto solēt in
expiationē & holocaustū sempiternū in sacri-
12 ficio & libaminibus eorū. * Quintadecima
verò die mēsis septimi q̄ vobis sancta erit atq;
venerabilis, omne op⁹ seruile nō facietis in ea,
sed celebrabitis solēnitatē Dño septē diebus.

תרגום אונקלוס

27 והקרבתם עלתא לאתקבלא ברענא קדם יי תורין בני תורי חרין ודכר חד ושבעא אמרין בני שנה;
חלתא עשרונין לתורא חד וחרין עשרונין לדכרא חד: * עשרונא עשרונא לאמרא חד כן לשבעא אמרין: * צפיר בר עיזין חד
לכפרא עליכון: * בר מעלת חרירא ומנחתה חטאת שלמין יהיו לכוז ונסביהון: * כט
1 * ובירחא שביעארה בחד לירחא מערע קדיש יהיו לכוז כל עיבדות פלחנא לא תעבדון יום ופבא יהיו לכוז;
2 * ותעבדון עלתא לאתקבלא ברענא קדם יי תור בר תורי חד ודכר חד אמרין בני שנה שבעא שלמין: * ומנחתהון סלתא דפילא
במשח חלתא עשרונין לתורא חרין עשרונין לדכרא: * ועשרונא חד לאמרא חד לשבעא אמרין: * וצפיר בר עזי חד חטאתא לכפרא
עליכון: * בר מעלת ירחא ומנחתה ועלתא חרירא ומנחתה ונסביהון כד חזי להון לאתקבלא ברענא קרפנא קדם יי: * ובשער יומא
לירחא שביעארה חרין מערע קדיש יהיו לכוז ותענוז ירח נפשתיכון כל עיבדות פלחנא לא תעבדון: * והקרבתם עלתא
קדם יי לאתקבלא ברענא חור בר תורי חד ודכר חד אמרין בני שנה שבעא שלמין יהיו לכוז: * ומנחתהון סלתא דפילא במשח
חלתא עשרונין לתורא חרין עשרונין לדכרא חד: * עשרונא עשרונא לאמרא חד כן לשבעא אמרין: * צפיר בר עיזין חד
לחטאתא בר משחטא דכפרא ועלתא חרירא ומנחתה ונסביהון: * ובחמשה עשר יום לחדש השביעי חתם חג ליהוה
עיבדות פלחנא לא תעבדון ותחגון חגא קדם יי שבעת יומין:

* Et adducetis holocausta in odorem suavitatis 27
Domino, vitulos è bobus duos, & arietem vnum,
septem agnos anniculos immaculatos.

* Sacrificium eorum simila confecta in oleo, tres 28
decimæ vitulo vni, & duæ decimæ arieti vni.

* Decima decima agno vni, septem agnis. 29

* Et hircum è capris vnum pro peccato, ad ex 30
piandum pro vobis.

* Præter holocaustum sempiternum, & sacri- 31
fium eorum facietis mihi, immaculati erunt vo-
bis & libationes eorum.

CAP. XXIX.

ET mense septimo, prima mensis, celebris sancta 1
erit vobis: omne opus seruile non facietis, dies
significationis erit vobis.

* Et facietis holocausta in odorem suavitatis Do- 2
mino, vitulum vnum è bobus, arietem vnum,
agnos anniculos septem immaculatos.

* Sacrificium eorum simila confecta in oleo, tres 3
decimæ vitulo vni, & duæ decimæ arieti vni.

* Decima agno vni, septem agnis. 4

* Et hircum è capris vnum pro peccato, ad pro- 5
pitandum pro vobis.

* Præter holocausta nouilunij, & sacrificia eo- 6
rum, & libationes eorum secundum consuetudinem
eorum in odorem suavitatis Domino.

* Et decima mensis huius, celebris sancta erit 7
vobis, & affligetis animas vestras, & omne opus
non facietis:

* Et offeretis holocausta in odorem suavitatis ob- 8
lationem Domino, vitulum vnum è bobus, arietem
vnum, agnos anniculos septem, immaculati erunt
vobis.

* Sacrificium eorum simila confecta in oleo, tres 9
decimæ vitulo vni, & duæ decimæ arieti vni.

* Decima decima agno vni, in septem agnos. 10

* Et hircum è capris vnum pro peccato ad pro- 11
pitandum pro vobis, præter id quod pro peccato
expiationis, & holocaustum sempiternum, sacri-
fium eius, & libatio eius iuxta consuetudinem ob-
latio Domino.

* Et quinta decima die mensis septimi huius ce- 12
lebris sancta erit vobis: omne opus seruile non fa-
cietis.

27 * καὶ προσάξετε ὀλοκαυτώματα εἰς ὁσμὴν θωδίας κυ-
ρίῳ, μόχους ἐκ βοῶν δύο, & κερὸν ἓνα, ἐπὶ ἀμνὺς ἐνιαυσίους
ἀμώμους.

28 * ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις θύαπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ·
τρία δέκατα τῷ μόχῳ τῷ ἐνὶ, & δύο δέκατα τῷ κερῷ τῷ ἐνὶ.

29 * δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἐνὶ, τοῖς ἐπὶ ἀμνοῖς.

30 * καὶ χίμαρην ἑξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἀμαρτίας, ἑξιλιάσα-
σαι περὶ ὑμῶν.

31 * πλὴν τοῦ ὀλοκαυτώματος τοῦ διαπαντός· & τὴν θυσίαν
αὐτῶν ποιήσετε μοι· ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν καὶ αἱ σπον-
δαὶ αὐτῶν.

κθ'.

1 * Καὶ τὰ μὲν τῷ ἐβδόμῳ, μιᾷ τῷ μὲνός, ἑπικλητῶ
ἀγία ἔσαι ὑμῖν, πᾶν ἔργον λατρυιᾶς ποιήσετε, ἡμέρα ση-
μασίας ἔσαι ὑμῖν.

2 * καὶ ποιήσετε ὀλοκαυτώματα εἰς ὁσμὴν θωδίας κυρίῳ, μόχον ἓνα ἐκ βοῶν, κερὸν ἓνα, ἀμνούς
ἐνιαυσίους ἐπὶ ἀμώμους.

3 * ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις θύαπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ·
τρία δέκατα τῷ μόχῳ τῷ ἐνὶ, καὶ δύο δέκατα τῷ κερῷ τῷ ἐνὶ.

4 * δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἐνὶ, τοῖς ἐπὶ ἀμνοῖς.

5 * καὶ χίμαρην ἑξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἀμαρτίας, ἑξιλιάσα-
σαι περὶ ὑμῶν.

6 * πλὴν τῶν ὀλοκαυτωμάτων τῆς νομιμίας· καὶ αἱ θυσίαι
αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν εἰς ὁσ-
μὴν θωδίας κυρίῳ.

7 * καὶ τῇ δεκάτῃ τῷ μὲνός τούτου, ἑπικλητῶ ἀγία ἔσαι
ὑμῖν· & κακώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ πᾶν ἔργον ἐποιήσετε.

8 * καὶ προσέθετε ὀλοκαυτώματα εἰς ὁσμὴν θωδίας καρ-
πώμα κυρίῳ, μόχον ἓνα ἐκ βοῶν, κερὸν ἓνα, ἀμνὺς ἐνιαυσίους
ἐπὶ ἀμώμοι ἔσονται ὑμῖν.

9 * ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις θύαπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ· τρία
δέκατα τῷ μόχῳ τῷ ἐνὶ, & δύο δέκατα τῷ κερῷ τῷ ἐνὶ.

10 * δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἐνὶ, εἰς ὅδ' ἐπὶ ἀμνούς.

11 * & χίμαρην ἑξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἀμαρτίας ἑξιλιάσας
περὶ ὑμῶν, πλὴν τῆς περὶ τῆς ἀμαρτίας τῆς ἑξιλιάσεως, & ἡ ὀλο-
καύτωσις ἡ διαπαντός· ἡ θυσία αὐτῆς, & ἡ σπονδὴ αὐτῆς καὶ

12 τὴν σύγκρισιν καρπώμα κυρίῳ. * καὶ τῇ πεντεκαδεκάτῃ
ἡμέρᾳ τῷ μὲνός τῷ ἐβδόμου τούτου ἑπικλητῶ ἀγία ἔσαι
ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρυιᾶς ποιήσετε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et offeretis holocaustum ut suscipiatur voluntariè coram Domino, vitulos de bobus duos, & arietem vnum, & septem agnos anniculos.

28 Et pro munere eorum tres decimas similæ per singulos vitulos & duas decimas per singulos arietes.

29 Et singulas decimas per sin-

gulos agnos, sic fiet per septem agnos. 30 Hircum de capris vnum, ad propitiandum pro vobis.

31 Præter holocaustum iuge &

munus eius offeretis: immaculati erunt vobis, & libamina eorum.

CAP. XXIX.

ET in mense septimo in prima die mensis inuocatio sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis, dies clangoris erit vobis.

1 Facietisque holocaustum ut suscipiatur voluntariè coram Domino vitulum de bobus vnum, arietem vnum, agnos anniculos immacu-
latos septem.

2 Et in munere eorum similæ conspergæ oleo, tres decimas per vitulum vnum, duas decimas per arietem. 3 Et singulas deci-
mas per singulos agnos, sic facietis per septem agnos.

4 Et hircum de capris vnum pro peccato ad propitiandum pro vobis. 5 Præter holocau-
stum kalendarum & munus eius & holocaustum iuge & munus eius, & libamina eorum sicut eis conuenit, ut oblatio suscipiatur voluntariè coram
Domino.

6 Et in decima die mensis huius septimi inuocatio sancta erit vobis, affligetisque animas vestras, omne opus seruile non facietis.

7 Et offeretis holocaustum coram Domino, ut suscipiatur voluntariè, vitulum de bobus vnum, arietem vnum, agnos anniculos septem, imma-
culati erunt vobis.

8 Et in munere eorum tres decimas similæ conspergæ oleo per vitulum vnum, duas decimas per arietem vnum.

9 Et singulas decimas per singulos agnos, sic fiet per septem agnos. 10 Hircum de capris vnum pro peccato absque sacrificio quod offertur
pro peccato in expiationibus, & holocaustum sempiternum & munus eius & libamina eorum.

11 Et in quintadecima die mensis septimi in-
uocatio sancta erit vobis, omne opus seruile non facietis, & celebrabitis solemnitatem coram Domino septem diebus.

festivate eam festiuitatem Domino septem dies.

* Et adducetis holocausta oblationem in odorem suauitatis Domino die prima vitulos è bobus tredecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim, immaculati erunt.

* Sacrificia eorum similia confecta in oleo tres decimæ vitulo vni, tribus & decem vitulis, & duæ decimæ arieti vni, super duos arietes.

* Et decima decima agno vni, super quatuordecim agnos. * Et hircum è capris vnum pro peccato, præter holocaustum sempiternum: sacrificia eorum, & libationes eorum.

* Et die secunda vitulos è bobus duodecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos.

* Sacrificium eorum & libatio eorum vitulis, et arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum secundum consuetudinem eorum.

* Et hircum è capris vnum pro peccato, præter holocaustum sempiternum: sacrificia eorum & libamina eorum.

* Die tertia vitulos quatuordecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos.

* Sacrificium eorum & libatio eorum vitulis & arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum secundum consuetudinem eorum.

* Et hircum è capris vnum pro peccato, præter holocaustum sempiternum: sacrificia eorum & libationes eorum.

* Die quarta vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos:

* Sacrificia eorum & libationes eorum vitulis, & arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum secundum consuetudinem eorum.

* Et hircum è capris vnum pro peccato, præter holocaustum sempiternum: sacrificia eorum & libationes eorum. * Die quinta vitulos nouem, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos.

* Sacrificia eorum & libationes eorum vitulis, & arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum secundum consuetudinem eorum. * Et hircum è capris pro peccato, præter holocaustum sempiternum. sacrificia eorum & libationes eorum.

* Die sexta vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos.

13 Ἐφορτάσατε αὐτὴν ἐορτὴν κυρίῳ ἐπὶ αὐτῇ ἡμέρᾳ. * Ἐπροσάξειτε ὀλοκαυτώματα κάρπωμα εἰς ὅσμην δώδεκας κυρίῳ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ μόχους ἐκ βοῶν δεκάτεις, κειὲς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας, ἀμώμοι ἐόντες. * αἱ θυσαί αὐτῶν σεμίδα-

14 λιν διαπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ τρία δέκατα τὰ μόχῳ τὰ ἐνὶ τοῖς τρεῖς καὶ δέκα μόχοις, καὶ δύο δέκατα τὰ κειῶ τὰ ἐνὶ τοῖς δύο κειῶ. * Ἐδέκατον δέκατον τὰ ἀμνῶν τὰ ἐνὶ τοῖς δύο

15 ἀμνοῖς. * Ἐδέκατον δέκατον τὰ ἀμνῶν τὰ ἐνὶ τοῖς δύο ἀμνοῖς. * καὶ χίμαρυν εἷς αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας· πλὴν τὸ ὀλοκαυτώσεως τὸ διαπαντός· αἱ θυσαί αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.

17 * καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ μόχους ἐκ βοῶν δώδεκα, κειὲς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.

18 * ἡ θυσία αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόχοις καὶ τοῖς κειῶ τοῖς ἀμνοῖς, καὶ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.

19 * καὶ χίμαρυν εἷς αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τὸ ὀλοκαυτώσεως τὸ διαπαντός· αἱ θυσαί αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.

20 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ μόχους δεκατέσσαρας, κειὲς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.

21 * ἡ θυσία αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόχοις καὶ τοῖς κειῶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.

22 * καὶ χίμαρυν εἷς αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὀλοκαυτώσεως τὸ διαπαντός· αἱ θυσαί αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.

23 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ μόχους δέκα, κειὲς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.

24 * αἱ θυσαί αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόχοις καὶ τοῖς κειῶ τοῖς ἀμνοῖς, καὶ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.

25 * καὶ χίμαρυν εἷς αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τὸ ὀλοκαυτώσεως τὸ διαπαντός· αἱ θυσαί αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.

26 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ μόχους ἐννέα, κειὲς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.

27 * αἱ θυσαί αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόχοις καὶ τοῖς κειῶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.

28 * καὶ χίμαρυν εἷς αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τὸ ὀλοκαυτώσεως τὸ διαπαντός· αἱ θυσαί αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.

29 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ μόχους ὀκτώ, κειὲς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et offeretis holocaustum oblationis quod suscipitur voluntariè corâ Domino, vitulos de bobus tredecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim, immaculati erunt. 14 Et in munere eorum tres decimas similia confecta oleo per vnumquemque vitulum tredecim vitulorum, duas decimas per vnumquemque arietem duorum arietum.

15 Et singulas decimas per vnumquemque agnum quatuordecim agnorum. 16 Et hircum de capris vnum pro peccato, præter holocaustum iuge, & munus eius, & libamen eius. 17 Et in die secundo offeretis vitulos de bobus duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

18 Et munera eorum & libamina eorum per vitulos, & per arietes, & per agnos, sicut decet iuxta numerum eorum, 19 Et hircum de capris vnum pro peccato, præter holocaustum sempiternum, & munus eius, & libamina eorum.

20 Et in die tertio offeretis vitulos de bobus undecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

21 Et munus eorum & libamina eorum per vitulos, & per arietes, & per agnos, sicut decet iuxta numerum eorum.

22 Et hircum pro peccato vnum, absque iugi holocausto, & munere eius, & libamine eius.

23 In die autem quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

24 Et munus eorum, & libamina eorum per vitulos, & per arietes, & per agnos, sicut decet iuxta numerum eorum.

25 Et hircum de capris vnum pro peccato, absque iugi holocausto, & munere eius, & libamine eius.

26 Et in die quinto offeretis vitulos nouem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

27 Et munus eorum, & libamina eorum per vitulos, & per arietes, & per agnos, sicut decet iuxta numerum eorum.

28 Et hircum vnum pro peccato, absque iugi holocausto, & munere eius, & libamine eius.

29 Et in die sexto vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

* ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילים ולכבשים
 במספרם במשפט : * ושעיר חטאת אחד מלבד
 עלת התמיד מנחתה ונסכיה : * וביום
 השביעי פרים שבעה אילים שנים כבשים בני-
 שנה ארבעה עשר תמימים : * ומנחתם ונסכיהם
 לפרים לאילים ולכבשים במספרם במשפט :
 * ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד מנחתה
 ונסכה : * ביום השמיני עצרת תהיה לכם
 כל מלאכת עבודה לא תעשו : * והקרבנות עלה
 אשה ריח ניחח ליהוה פר אחד איל אחד כבשים
 בני שנה שבעה תמימים : * מנחתם ונסכיהם
 לפר לאיל ולכבשים במספרם במשפט : * ושעיר
 חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכה :
 אלה תעשו ליהוה במועדיכם לבד מנדריכם
 ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם ולנסכיהם
 ולשלמיכם :

ל

* ויאמר משה אל בני ישראל
 ככל אשר צוה יהוה את משה :
 * וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל
 לאמר זה הדבר אשר צוה יהוה : * איש כי ידר
 נדר ליהוה אז השבע שבעה לאסר אסר על נפשו
 לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה : * ואשה כי-
 תדר נדר ליהוה ואסרה אסר בבית אביה בנעריה :
 * ושמע אביה את נדרה ואסרה אשר אסרה על-
 נפשה והחריש לה אביה וקמו כל נדריה וכל אסר
 אשר אסרה על נפשה יקום : * ואם הנא
 אביה אתה ביום שמעו כל נדריה ואסריה אשר-
 אסרה על נפשה לא יקום ויהוה יסלח לה כי הנא
 אביה אתה :

* Sacrificiaq; & libamina singulorum per
 vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
 * Et hircū pro peccato absque holocausto
 sempiterno sacrificioque eius & libamine.
 * Die septimo offeretis vitulos septem , &
 arietes duos , agnos anniculos immaculatos
 quatuordecim.
 * Sacrificiaq; & libamina singulorum per
 vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
 * Et hircum pro peccato absq; holocausto
 sempiterno sacrificioq; eius & libamine.
 * Die octauo qui est celeberrimus; omne
 opus feruile non facietis:
 * Offerentes holocaustum in odorem sua-
 uissimum Domino , vitulum vnum , arietem
 vnū , agnos anniculos immaculatos septem.
 * Sacrificiaque & libamina singulorum per
 vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
 * Et hircum pro peccato absque holocau-
 sto sempiterno sacrificioq; eius & libamine.
 * Hæc offeretis Domino in solemnitatibus
 vestris præter vota & oblationes spontaneas
 in holocausto , in sacrificio , in libamine & in
 hostiis pacificis.

CAP. XXX.

1 **N**Arrauitq; Moyse filiis Israel omnia quæ
 ei Dominus imperarat.
 2 * Et locutus est ad principes tribuum filio-
 rum Israel. Ille est sermo quem præcepit Dñs.
 3 * Si quis virorum votum Domino voue-
 rit, aut se constrinxerit iuramento, non faciet
 irritum verbum suum, sed omne quod pro-
 misit implebit.
 4 * Mulier si quippiam vouerit, & se con-
 strinxerit iuramento quæ est in domo patris
 sui & in ætate adhuc puellari:
 5 * Si cognouerit pater votum quod pollici-
 ta est & iuramentum quo obligauit animam
 suam & tacuerit, voti rea erit. Quicquid pol-
 licita est & iurauit, opere complebit.
 6 * Sin autem statim vt audierit, contradixe-
 rit pater, & vota & iurameta eius irrita erunt,
 nec obnoxia tenebitur sponsioni, eo quod
 contradixerit pater.

תרגום אונקלוס

30 ומנחתהוֹן ונסכיהוֹן לתורי לרכרי ולאמרי במגניהוֹן כד חזי :
 31 שביעאה תורין שבעא דכרין חרין אמרין בני שנה ארבעה עשר שלמין :
 32 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 33 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 34 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 35 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 36 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 37 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 38 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 39 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 40 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 41 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 42 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 43 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 44 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 45 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 46 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 47 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 48 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 49 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 50 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 51 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 52 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 53 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 54 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 55 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 56 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 57 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 58 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 59 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 60 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 61 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 62 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 63 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 64 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 65 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 66 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 67 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 68 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 69 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 70 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 71 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 72 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 73 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 74 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 75 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 76 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 77 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 78 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 79 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 80 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 81 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 82 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 83 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 84 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 85 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 86 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 87 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 88 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 89 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 90 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 91 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 92 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 93 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 94 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 95 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 96 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 97 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :
 98 וצפירא דחטאתא חד בר מעלתהוֹן ונסכיהוֹן :
 99 וחקרבין עלתא קרבין דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין :
 100 לתורא לדיכרא ולאמריא במגניהוֹן כד חזי :

* Sacrificia eorum & libationes eorum vitulis, 30
& arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum se-
cundum consuetudinem eorum. * Et hircum è ca- 31
pris unum pro peccato, præter holocaustum sempi-
ternum, sacrificia eorum & libationes eorum.

* Die septima vitulos septem, arietes duos, agnos 32
anniculos quatuordecim immaculatos.

* Sacrificia eorum & libationes eorum vitulis 33
& arietibus, & agnis iuxta numerum eorum se-
cundum consuetudinem eorum. * Et hircum è ca- 34
pris unum pro peccato, præter holocaustum sempi-
ternum: sacrificia eorum & libationes eorum.

* Die octavo cantus erit vobis: omne opus serui- 35
le non facietis in eo. * Et offeretis holocausta in 36
odore suavitatis oblationes Domino, vitulum unum,
arietem unum, agnos anniculos septem immaculatos.

* Sacrificia eorum & libationes eorum vitulo et 37
arieti, & agnis, iuxta numerum eorum secundum
consuetudinem eorum. * Et hircum è capris unum 38
pro peccato, præter holocaustum sempiternum: sa-
crificia eorum & libationes eorum. * Hæc facietis 39
Domino in festiuitatibus vestris, præter vota ve-
stra, & voluntaria vestra, & holocausta vestra, &
sacrificia vestra, & libationes vestras, & saluta-
ria vestra.

CAP. XXX.

ET locutus est Moyses filiis Israel iuxta omnia, 1
quæcunque mandauit Dominus Moysi. * Et 2
locutus est Moyses ad principes tribuum filiorum
Israel, dicens: Hoc verbum quod præcepit Dominus,
* Homo homo si vouerit votum Domino, aut iura- 3
uerit iuramentum, aut determinauerit determinatio-
ne pro anima sua, non faciet irritum verbum suum:
omnia quæcunque exierint de ore eius, faciet. * Si 4
autem mulier vouerit votum Domino, aut determinauerit
determinationem in domo patris sui in iuuentute sua:

* Et audierit pater eius vota eius, et determina- 5
tiones eius, quas determinauit de anima sua, & ta-
cuerit pater eius, & constabunt omnia vota eius, &
omnes determinationes eius quas determinauit de
anima sua, manebunt ei. * Si autem renuens re- 6
nuerit pater eius, qua die audierit vota eius, & de-
terminationes eius, quas determinauit de anima
sua, non constabunt, & Dominus mundabit eam,
quia renuit pater eius.

30 * αἱ θυσῖαι αὐτῶν & αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόχοις, & τοῖς
κεριοῖς, καὶ τοῖς ἀμνοῖς, καὶ ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ τὴν σύγκρισιν
31 αὐτῶν. * καὶ χίμαρην ἕξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν
τὸ λοκαυτώσεως τὸ διαπαντός· αἱ θυσῖαι αὐτῶν & αἱ σπονδαὶ
32 αὐτῶν. * τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ μόχους ἐπὶ αἷ, κερὸς δύο, ἀμ-
33 νοὺς ὀνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. * αἱ θυσῖαι αὐ-
τῶν & αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόχοις & τοῖς κερίοις & τοῖς ἀμ-
νοῖς, καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.

34 * καὶ χίμαρην ἕξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τὸ ὅλο-
καυλώσεως τὸ διαπαντός· αἱ θυσῖαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐ-
35 τῶν. * τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἕξ ὀδὸν ἕσαι ὑμῖν· πρὸ ἔργον λα-
36 τρεῖς τὸν ἐποιήσετε ἐν αὐτῇ. * καὶ παροσάξετε ὀλοκαυτώ-
ματα εἰς ὁσμὴν δωδίας καρπώματα κυρίῳ, μόχον ἓνα,
37 κερὶον ἓνα, ἀμνοὺς ὀνιαυσίους ἐπὶ ἀμώμους. * αἱ θυσῖαι
αὐτῶν & αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τῷ μόχῳ, & τῷ κερῷ, & τοῖς ἀμ-
νοῖς, καὶ ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.

38 * & χίμαρην ἕξ αἰγῶν ἓνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τὸ ὅλο-
καυτώσεως τὸ διαπαντός· αἱ θυσῖαι αὐτῶν & αἱ σπονδαὶ αὐ-
39 τῶν. * ταῦτα ποιήσετε κυρίῳ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, πλὴν
τῶν δυχῶν ὑμῶν· καὶ τὰ ἐκείσα ὑμῶν καὶ τὰ ὀλοκαυτώματα
ὑμῶν & τὰς θυσῖας ὑμῶν, & τὰς σπονδὰς ὑμῶν & τὰ σωτήρια
ὑμῶν.
λ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ καὶ πρῶτα ὅσα
2 ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. * & ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς ἑβρ-
αρχόντας τῶν φυλῶν ἡν ἰσραὴλ, λέγων· τοῦτο τὸ ῥῆμα ὁ συ-
3 νέταξεν κύριος. * ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐδὸν ἔβη) δυχὴν κυ-
ρίῳ, ἢ ὁμολογήσῃ, ἢ ὁρίσῃ) ὁρισμὸν περὶ τῆ ψυχῆς αὐτοῦ, &
βεβηλώσει τὸ ῥῆμα αὐτοῦ, πρῶτα ὅσα ἐδὸν ἔβη) ἐκ τοῦ στό-
4 ματος αὐτοῦ, ποιήσει. * ἐδὸν ὃ γυνὴ δέξῃ) εὐχὴν κυρίῳ, ἢ ὁρί-
σῃ) ὁρισμὸν ἐν τῷ οἴκῳ & πατὴρ αὐτῆς ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς.
5 * καὶ ἀκέσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ ἑβρ-
ὁρισμοὺς αὐτῆς, & ὁρίσας) καὶ τῆ ψυχῆς αὐτῆς, καὶ παρα-
σιωπήσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς, καὶ εἴθῃ) πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς,
καὶ πρῶτες) ὁρισμοὶ αὐτῆς & ὁρίσας) καὶ τῆς ψυχῆς αὐ-
τῆς, μενοῦσιν αὐτῇ.

6 * ἐδὸν ὃ θύανθῶν θύανθῶν ὁ πατὴρ αὐτῆς, ἢ ἐν ἡμέρᾳ
ἀκέσῃ τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ ἑβρ- ὁρισμὸς αὐτῆς, & ὁρίσας)
καὶ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, & εἴθῃ) καὶ κύριος) καταλεί-
τῇ, ὅτι θύενθῶν ὁ πατὴρ αὐτῆς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et munus eorum & libamina eorum per vitulos & per arietes & per agnos sicut decet iuxta numerum eorum. 31 Et hircum unum pro peccato, absque iugi holocausto & munere eius, & libamine eius. 32 Et in die septimo vitulos septem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

33 Et munus eorum & libamina eorum per vitulos & per arietes, & per agnos, sicut decet iuxta numerum eorum. 34 Et hircum unum pro peccato, absque iugi holocausto & munere eius, & libamine eius. 35 In die octavo collectæ erunt vobis, omne opus seruale non facietis.

36 Et offeretis holocaustum in oblationem quæ suscipitur voluntariè coram Domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem. 37 Et munus eorum & libamina eorum per vitulum & per arietem, & per agnum, sicut decet iuxta numerum eorum. 38 Et hircum pro peccato unum, absque iugi holocausto & munere eius, & libamine eius. 39 Hæc offeretis coram Domino in solemnitatibus vestris, præter vota vestra & oblationes spontaneas vestras in holocaustis vestris, & in muneribus vestris, & in libaminibus vestris, & in hostiis sanctificatis vestris.

CAP. XXX.

ET dixit Moyses filiis Israel iuxta omnia quæ præcepit Dominus Moysi. 2 Locutusque est Moyses cum principibus tribuum filiorum Israel, dicens: Ille est sermo quem præcepit Dominus.

3 Si vir vouerit votum coram Domino aut iurauerit iuramentum ut confringat vinculo animam suam, non faciet irritum verbum suum, sed iuxta omnia quæ egressa sunt ab ore eius faciet. 4 Mulier autem si vouerit votum coram Domino, & constrinxerit se vinculo in domo patris sui in pueritia sua.

5 Et pater eius audierit votum eius, & vinculum eius quo obligauit animam suam, & tacuerit pater eius, confirmata erunt omnia vota eius, & omnia vincula quibus obligauit animam suam, firma erunt.

6 Si autem contradixerit ei pater eius in die qua audierit, omnia vota eius, & vincula eius quibus obligauit animam suam non erunt confirmata, & à facie Domini dimittetur ei, eo quod pater eius contradixerit ei.

7 * ואם היו תהיה לאיש ונדרה עליה או מבטא
8 שפתיה אשר אסרה על נפשה : * ושמע אישה
ביום שמעו והחריש לה וקמו נדרה ואסרה אשר
9 אסרה על נפשה יקמו : * ואם ביום שמע אישה
יניא אותה והפר את נדרה אשר עליה ואת מבטא
שפתיה אשר אסרה על נפשה ויהיה יסלח לה :
10 * ונדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה
יקום עליה : * ואם בית אישה נדרה או אסרה
11 אסר על נפשה בשבעה : * ושמע אישה והחריש
לה לא הניא אתה וקמו כל נדריה וכל אסר
12 אשר אסרה על נפשה יקום : * ואם הפר יפר
אתם אישה ביום שמעו כל מוצא שפתיה לנדרה
ולאסר נפשה לא יקום אישה הפרס ויהיה יסלח
13 לה : * כל נדר וכל שבעת אסר לענת נפש אישה
יקימנו ואישה יפרנו : * ואם החריש יחריש לה
אישה מיום אל יום והקים את כל נדריה או
את כל אסריה אשר עליה הקים אתם כי החריש
14 לה ביום שמעו : * ואם הפר יפר אתם אחרי
שמעו ונשא את עונה : * אלה החקים אשר צוה
15 יהוה את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו
בנעריו בית אביו :

לא

1 * וידבר יהוה אל משה לאמר :
2 * נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר
3 תאסף אל עמך : * וידבר משה אל העם לאמר
החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת
4 נקמת יהוה במדין : * אלה למטה אלה למטה
5 לכל מטות ישראל תשלחו לצבא : * וימסרו
מאלפי ישראל אלה למטה שנים עשר אלה
חלוצי צבא :

7 * Si maritum habuerit & voverit aliquid,
& semel de ore eius verbum egrediens animā
eius obligauerit iuramento:
8 * Quo die audierit vir & non contradixe-
rit, voti rea erit, reddetque quodcunque pro-
miserat.
9 * Sin autem audiens statim contradixerit,
& irritas fecerit pollicitationes eius, verbaque
C quibus obstrinxerat animam suam, propitius
erit ei Dominus.
10 * Vidua & repudiata quicquid voverint,
11 reddent. * Vxor in domo viri cum se voto
constrinxerit & iuramento:
12 * Si audierit vir & tacuerit, nec contradi-
xerit sponsioni, reddet quodcunque promi-
serat.
13 * Sin autem extemplo contradixerit, non
tenebitur promissionis rea, quia maritus con-
tradixit, & Dominus ei propitius erit.
14 * Si voverit & iuramento se constrinxerit,
vt per ieiunium vel cæterarum rerum absti-
D nentiam affligat animam suam, in arbitrio
viri erit siue faciat, siue non faciat.
15 * Quod si audiens vir tacuerit, & in alte-
ram diem distulerit sententiam, quicquid vo-
uerat atque promiserat, reddet, quia statim vt
audiuit tacuit.
16 * Sin autem contradixerit postquam rescii-
uit, portabit ipse iniquitatem eius.
17 * Istæ sunt leges quas constituit Dominus
Moyfi inter virum & vxorē, inter patrem &
filiam, quæ in puellari adhuc ætate est, vel
quæ manet in parentis domo.

C A P. XXXI.

1 L Ocutusque est Dñs ad Moysem, dicens:
A * Vliscere prius filios Israel de Madiani-
tis, & sic colligeris ad populum tuum.
2 * Statimque Moyfes, Armate, inquit, ex vo-
bis viros ad pugnam qui possint ultionē Do-
mini expetere de Madianitis.
3 * Mille viri de singulis tribubus eligantur
ex Israel, qui mittantur ad bellum.
4 * Dederuntq; millenos de singulis tribubus,
id est, duodecim milia expeditorū ad pugna.

תרגום אונקלוס

7 * ואם מהוה תהיו לגבר ונדרה עליה או פירוש שפוחתה ואסרה על נפשה :
8 * ושמע בעלה ביום שמעו וישחוק לה ויקומון
9 * ואם ביום שמע בעלה יתה ויבטל ית נדרה דעלה ויה פירוש שפוחתה
10 * ונדר ארמלא ומתרכא כל דאסרת על נפשה יקום עליה :
11 * ואם בית בעלה נדרה
12 * וישמע בעלה וישחוק לה לא אעדי יתה ויקומון כל נדרה וכל אסרי דאסרת על נפשה
13 * ואם בשלא יבטיל יתהון בעלה ביום שמע כל אפקות שפוחתה לנדרה וליאסר נפשה לא יקומון בעלה
14 * כל נדר וכל קיומת אסר לסגפא נפש בעלה יקימנן ובעלה יבטלינן :
15 * ואם משחק
16 * ואם
17 * אילין קימא דפקיד יי ית משה בין גברא לאיחתי בין אבא לבתיה
לא

1 * ומליל יי עם משה למימר :
2 * אתפרע פרענות בני ישראל מן מדינא בחד כן תחכניש לעמד :
3 * ומליל משה עם עמא למימר
4 * אלהא לשבטא אלהא לשבטא לכל שבטיא דישראל
5 * ואתבחרו מאלפיא דישראל אלהא לשבטא חרי עשר אלפי מורו חילא :

* Si vero nupta fuerit viro, & vota eius super 7
eam iuxta distinctionem labiorum eius, quæcunque
determinavit de anima sua, & audierit vir eius, et
tacuerit ei: * Quia die audierit, & sic constabunt 8
omnia vota eius & determinationes eius, quas de-
terminavit de anima sua constabunt. * Si verò re- 9
nuens renuerit vir eius, qua die audierit, omnia vo-
ta eius, & determinationes quas determinavit de
anima sua, non manebunt, quia vir eius renuit super
eam, & Dominus mundabit eam. * Et votum 10
vidue & repudiate quæcunque voverit de anima
sua, manebunt ipsi. * Si autem in domo viri sui vo- 11
tum eius aut determinatio de anima sua cum iura-
mento. * Et audierit vir eius, & tacuerit ei, & 12
non renuerit ei, & constabunt omnia vota eius &
omnes determinationes eius, quas determinavit de
anima sua, constabunt de ea. * Si autem amputans 13
amputaverit vir eius, qua die audierit, omnia quæ-
cunque exierint de labijs eius, iuxta vota eius, et iux-
ta determinationes quæ de anima sua, non mane-
bunt ei: vir eius amputavit, & Dominus purgabit
eam. * Omne votum & omne iuramentum viri- 14
culi ad affligendum animam, vir eius statuet ei, &
vir eius amputabit ei. * Si autem tacens tacuerit 15
ei diem de die, & statuet ei omnia vota eius, &
determinationes eas quæ super ea statuet ei, quia ta-
cuit ei die qua audiuit. * Si amputans amputa- 16
verit ei post diem in qua audiuit, & sumet pecca-
tum eius. * Hæ iustificationes quas præcepit Do- 17
minus Moyse, inter virum & inter uxorem eius,
& inter patrem & filiam in iuventute in domo
patris sui.

CAP. XXXI.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
* Ulciscere ultionem filiorum Israhel de Ma- 2
dianitis, & ultimo adderis ad populum tuum.
* Et locutus est Moyses ad populum, dicens: Ar- 3
mate ex vobis viros, & pugnate coram Domino
contra Madiam, ut det vindictam à Domino
Madiam.
* Mille ex tribu, & mille ex tribu, ex omnibus 4
tribubus Israel mittite ad pugnandum. * Et nu- 5
meravit ex milibus Israhel mille ex tribu, duodecim
milia armatorum in pugnam.

7 * ἐὰν ὁ γυναικὴν γῆνη) ἀνδρὶ, & αἱ δὲ χαῖ αὐτῆς ἐπ' αὐτήν
κτ' τὴν διαστολὴν τῶν χειλέων αὐτῆς, ὅσα ὠρίσατο κτ' τῆς ψυ-
χῆς αὐτῆς, & ἀκήσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, & παραισώπῃσιν αὐτῇ.
8 * ἢ αὐτὴ ἡμέρα ἀκήσῃ, καὶ ἔτιως σῆθ' ὅ) πᾶσαι αἱ δὲ χαῖ
αὐτῆς καὶ ὁ ὀρισμοὶ αὐτῆς, & ὠρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς
αὐτῆς σῆθ' ὅ).
9 * ἐὰν ὁ ἀνδρὶ ἀνδρὶ ἀνδρὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἢ αὐτὴ ἡμέρα ἀ-
κούσῃ, πᾶσαι αἱ δὲ χαῖ αὐτῆς, καὶ ὁ ὀρισμοὶ & ὠρίσατο κτ'
τῆς ψυχῆς αὐτῆς, & μὴ μὴ οὖν, ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀνέδυσεν ἐπ'
10 αὐτῆς καὶ κύριος καθαρῶς αὐτήν. * καὶ δὲ χὴ χήρας καὶ
ἐκβεβλημένης ὅσα δὲ δὲ χὴ κτ' τῆς ψυχῆς αὐτῆς, μὴ οὖν
11 αὐτῇ. * ἐὰν ὁ ἐν οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἢ δὲ χὴ αὐτῆς ἢ ὁ
12 ὀρισμὸς κτ' τῆς ψυχῆς αὐτῆς μεθ' ὅρκου. * καὶ ἀκήσῃ ὁ
ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ παραισώπῃσιν αὐτῇ, & μὴ ἀνδρὶ αὐτῆς,
καὶ σῆθ' ὅ) πᾶσαι αἱ δὲ χαῖ αὐτῆς καὶ πᾶντες ὁ ὀρισμοὶ
αὐτῆς, & ὠρίσατο κτ' τῆς ψυχῆς αὐτῆς, σῆθ' ὅ) κτ' αὐτῆς.
13 * ἐὰν ὁ περὶ ἐλὼν περὶ ἐλὼν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἢ αὐτὴ ἡμέρα ἀκ-
σῃ, πᾶντα ὅσα δὲ ἐξέλθῃ ἀπὸ τῶν χειλέων αὐτῆς, κτ' τὰς
δὲ χαῖς αὐτῆς, & κτ' ὅτι ὀρισμὸς ὅτι κτ' τῆς ψυχῆς αὐτῆς,
& μὴ αὐτῇ, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περὶ ἐλὼν, καὶ κύριος καθαρῶς αὐτήν.
14 * πᾶσα δὲ χὴ καὶ πᾶς ὅρκος δεσμοὶ κακῶσαι ψυχὴν, ὁ
ἀνὴρ αὐτῆς σῆσει αὐτῇ, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περὶ ἐλὼν αὐτῇ.
15 * ἐὰν ὁ σιωπῶν παραισώπῃσιν αὐτῇ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας,
καὶ σῆσει αὐτῇ πᾶσας δὲ χαῖς αὐτῆς, & ὅτι ὀρισμὸς ὅτι ἐπ'
αὐτῆς σῆσει αὐτῇ, ὅτι ἐσιώπησεν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἢ ἡκούσεν.
16 * ἐὰν περὶ ἐλὼν περὶ ἐλὼν αὐτῇ κτ' τὴν ἡμέραν ἐν ἢ ἡκούσεν,
17 καὶ λήψῃ τὴν ἀμαρτίαν αὐτῆς. * Ταῦτα τὰ δικαιώματα
ὅσα ἐνείλατο κύριος τῷ μωυσῇ, ἀνὰ μέθην ἀνδρὸς & ἀνὰ
μέθην γυναικὸς αὐτῆς, καὶ ἀνὰ μέθην πατρὸς καὶ θυγατρὸς
ἐν νεότητι ἐν οἴκῳ πατρὸς αὐτῆς. λα.
1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων. * ἐκδίκησιν τὴν
2 ἐκδίκησιν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῶν μαδιανιτῶν, & ἐχάσῃ πρὸς
3 σῆθ' ὅ) πρὸς τὸν λαόν σου. * & ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς τὸν
λαόν, λέγων. ἐξοπλίσαστε ἐξ ὑμῶν ἀνδρας, & παρατάξασθε
ἐν ὁπλῶν κυρίου ἐπὶ μαδιάμ, ἀποδοῦναι ἐκδίκησιν πρὸς κυρίου
4 τῇ μαδιάμ. * χιλίους ἐκ φυλῆς, καὶ χιλίους ἐκ φυλῆς, ἐκ
5 πᾶσων φυλῶν ἰσραὴλ ἀποστείλατε παρατάξασθαι. * καὶ
ἐξηρμήνευσεν ἐκ τῶν χιλιάδων ἰσραὴλ χιλίους ἐκ φυλῆς.
δώδεκα χιλιάδες ἐνωπλισμένοι εἰς πρὸς τὰς ἐξ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et si fuerit nupta viro, & votum voverit aut protulerit labijs suis quo obligavit animam suam. 8 Et audierit maritus eius, & in die quo
audierit tacuerit, confirmata erunt vota eius & vincula eius quibus obligavit animam suam. 9 Et si in die quo audierit maritus eius contra-
dixerit ei, irrita faciet vota eius quæ habet, & verbum labiorum eius quo obligavit animam suam, & à facie Domini dimittetur ei.
10 Omne autem votum vidue & repudiate quo obligavit animam suam, firmum erit. 11 Et si in domo, mariti sui promisit aut obligavit
animam suam vinculo iuramenti. 12 Et audiuit vir eius & tacuit neque contradixit ei, confirmata erunt omnia vota eius, & omnia vincula
quibus obligavit animam suam firma erunt. 13 Si autem maritus eius irrita fecerit ea in die quo audierit, omnia quæ protulit labijs suis in
votis suis & in obligatione animæ suæ non erunt firma; maritus enim eius irrita fecit ea, & à facie Domini dimittetur ei. 14 Omne votum &
omne iuramentum vinculi ad affligendam animam maritus eius confirmabit ea, & maritus eius irrita faciet ea. 15 Si autem tacens tacuerit
maritus eius de die in diem, confirmabit omnia vota eius, aut omnia vincula quibus se obligavit, confirmabit ea, quia tacuit in die qua audiuit.
16 Si autem irrita fecit ea postquam audierat, recipiet ille iniquitatem eius. 17 Ista sunt præcepta quæ mandavit Dominus Moyse inter
virum & uxorem eius & inter patrem & filiam suam in pueritia eius in domo patris sui.

CAP. XXXI.

Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Ulciscere filios Israel de Madianitis, & postea colligēs ad populum tuum.
3 Locutusque est Moyses cum populo, dicens: Armate ex vobis viros in exercitum ut sint contra Madiam, ut ulciscantur populum Domi-
ni de Madianitis. 4 Mille de singulis tribubus per omnes tribus Israel mittetis in exercitum. 5 Et electi sunt de milibus Israel
mille de vno quoque tribu duodecim milia armatorum ad exercitum.

6 * וישלח אתם משה אלף אלף למטה לצבא אתם
 ואת פינחס בן אלעזר הכהן לצבא וכלי הקדש
 7 וחצצרות התרועה בידו: * ויצבאו על מדין כאשר
 8 צוה יהוה את משה ויהרגו כל זכר: * ואת מלכי
 מדין הרגו על חלליהם את אוי ואת דקם ואת
 צור ואת חור ואת רבע חמשרת מלכי מדין ואת
 9 בלעם בן בעור הרגו בחרב: * וישבו בני ישראל
 ואת נשי מדין ואת טפם ואת כל בהמתם
 10 ואת כל מקניהם ואת כל חילם בזו: * ואת כל
 עריהם במושבתם ואת כל טירתם שרפו באש:
 11 * ויקחו את כל השלל ואת כל המלקוח באדם
 12 ובבהמה: * ויבאו אל משה ואל אלעזר הכהן
 ואל עדת בני ישראל את השבי ואת המלקוח
 ואת השלל אל המחנה אל ערבת מואב
 אשר על ירדן ירחו:
 13 * ויצאו משה ואלעזר הכהן וכל נשיאי העדה
 14 לקראתם אל מחוץ למחנה: * ויקצף משה
 על פקודי החיל שרי האלפים ושרי המאות
 15 הבאים מצבא המחנה: * ויאמר אליהם
 16 משה החייתם כל נקבה: * הן הנה
 היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל ביהוה
 על דבר פעור ותהי המגפה בעדת יהוה:
 17 * ועתה הרגו כל זכר בטף וכל אשר ידעת
 18 איש למשכב זכר הרגו: * וכל הטף בנשים
 אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם:
 19 * ואתם חנו מחוץ למחנה שבעת ימים כל
 הרג נפש וכל נגע בחלל ותחטאו ביום השלישי
 וביום השביעי אתם ושביכם:
 20 * וכל בגד וכל כלי עור וכל מעשה עזים וכל
 כלי עץ תחטאו:

6 * Quos misit Moyſes cum Phinees filio
 Eleazari ſacerdotis, vaſaque ſancta & tubas
 ad clangendum tradidit ei.
 7 * Cúmque pugnaffent contra Madianitas
 atque viciffent, omnes mares occiderunt.
 8 * Et reges eorum Eui & Recem, & Sur, &
 Vr, & Rebe, quinque principes gentis, Ba-
 laam quoque filium Beor interfecerunt gla-
 dio.
 9 * Ceperúntque mulieres eorum & paruu-
 los omniáque pecora & cunctam ſupellesti-
 lem. Quicquid habere potuerant, depopula-
 ti ſunt.
 10 * Tam vrbes quàm viculos & caſtella flam-
 ma conſumpſit.
 11 * Et tulerunt prædam & vniuerſa quæ ce-
 perant tam ex hominibus quàm ex iumentis.
 12 * Et adduxerunt ad Moyſen & Eleazarum
 ſacerdotem, & ad omnem multitudinem fi-
 liorum Iſrael. Reliqua autem vtenſilia porta-
 uerunt ad caſtra in campeſtribus Moabi iux-
 ta Iordanem contra Hiericho.
 13 * Egreſſi ſunt autem Moyſes & Eleazar ſa-
 cerdos & omnes principes ſynagogæ in occur-
 ſum eorum extra caſtra.
 14 * Iratúſque Moyſes principibus exercitus
 Tribunis & centurionibus qui venerant de
 bello;
 15 * Ait, Cur foeminas reſeruaviſtis?
 16 * Nónne iſtæ ſunt quæ deceperunt filios
 Iſrael ad ſuggeſtionem Balaam, & præuarica-
 ri vos fecerunt in Domino ſuper peccato Pho-
 gor, vnde & percuffus eſt populus?
 17 * Ergo cunctos interficite, quicquid eſt ge-
 neris maſculini etiam in paruulis, & mulie-
 res quæ nouerunt viros in coitu iugulate.
 18 * Puellas autem & omnes foeminas virgi-
 nes reſeruate vobis.
 19 * Et manete extra caſtra ſepté diebus. Qui
 occiderit hominem vel occiſum tetigerit, lu-
 ſtrabitur die tertio & ſeptimo. Et de omni
 20 præda, * Siue veſtimentum fuerit ſiue vaſ
 & aliquid in vtenſilia præparatum de capra-
 rum pellibus & pilis & ligno expiabitur.

תרגום אונקלוס

6 * וישלח יהוה משה אלף אלף לשבטא לחילא יהוה וירא פינחס בן אלעזר כהנא לחילא ומני קדשא וחצוצרת ובכא בידיהו
 7 * ואתחילו על מדין כמא דפקיד יי ית משה וקטלו כל דכורא:
 וית צור וית חור וית רבע חמשה מלכי מדין וית בלעם בר בעור קטלו בחרבא:
 8 * וישבו בני ישראל ית נשי מדין וית טפלהו וית כל
 9 * וית כל קריתיהו במחנהו וית כל בית סגרתיהו או קירו בנורא:
 10 * ואת כל מקניהו ואת כל חילם בזו:
 11 * ואת נשי מדין ואת טפם ואת כל בהמתם ואת כל מקניהם ואת כל חילם בזו:
 12 * ואת השלל ואת המלקוח באדם ובבהמה:
 13 * ויבאו משה ואלעזר הכהן ואל עדת בני ישראל את השבי ואת המלקוח ואת השלל אל המחנה אל ערבת מואב אשר על ירדן ירחו:
 14 * ויקצף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המחנה:
 15 * ויאמר אליהם משה החייתם כל נקבה:
 16 * הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל ביהוה על דבר פעור ותהי המגפה בעדת יהוה:
 17 * ועתה הרגו כל זכר בטף וכל אשר ידעת איש למשכב זכר הרגו:
 18 * וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם:
 19 * ואתם חנו מחוץ למחנה שבעת ימים כל הרג נפש וכל נגע בחלל ותחטאו ביום השלישי וביום השביעי אתם ושביכם:
 20 * וכל בגד וכל כלי עור וכל מעשה עזים וכל כלי עץ תחטאו:

* Et misit eos Moyses mille de tribu & mille de tribu cum exercitu eorum : & Phinees filius Eleazar filij Aaron sacerdotis, & vasa sancta, & tubæ in manibus eorum signorum. * Et pugnaverunt contra Madiam, sicut præcepit Dominus Moyse, & occiderunt omne masculum. * Et reges Madiam occiderunt simul cum vulneratis eorum, Eui, & Sur, & Recem, & Ur, & Rebe, quinque reges Madiam, & Balaam, filium Beor, occiderunt in gladio simul cum vulneratis eorum.

* Et captiuaerunt uxores Madiam, & suppellectilem ipsorum, & iumenta eorum, & omnia quæ possessa sunt ipsorum, & exercitum eorum captiuaerunt.

* Et omnes ciuitates eorum, quæ in habitationibus eorum, & vicos eorum combusserunt in igne.

* Et acceperunt omnem prædam, & omnia spolia eorum, ab homine vsq; ad iumentum. * Et duxerunt ad Moysen & Eleazar sacerdotem, & ad omnes filios Israel, captiuitatem et spolia, & suppellectilem, in castra in Araboth Moab, quæ est in Jordane contra Hiericho. * Et exiit Moyses & Eleazar sacerdos & omnes principes congregationis in occursum eius extra castra. * Et iratus est furore Moyses contra episcopos exercitus, millenarios & centuriones venientes ex pugna belli.

* Et dixit eis Moyses, Ut quid viuum cepistis omne fœmininum?

* Hæ enim fuerunt filijs Israel iuxta verbum Balaam ut rebellaretis & contemneretis verbum Domini propter Phogor, & facta est plaga in synagoga Domini.

* Et nunc occidite omne masculinum in omni summa, & omnem mulierem, quæ nouit lectum masculi, occidite.

* Et omnem autem summam mulierum quæ non nouit lectum masculi, viuas capite eas.

* Et vos castrametamini extra castra septem dies: omnis qui interfecerit animam, & omnis qui tetigerit vulneratum, lustrabimini tertia die: & die septimo vos & præda vestra;

* Et omne indumentum & omne vas pelliceum, & omnem operationem ex caprina pelle, & omne vas ligneum expiabitur.

6 * Ἐπέστειλεν αὐτὰς Μωυσῆς χιλίους ἐκ φυλῆς καὶ χιλίους ἐκ φυλῆς σὺν δυνάμει αὐτῶν. Ἐφινέες υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν ἱερέως, ἔτα σκδὴ τὰ ἅγια ἔαι σάλπιγγες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν τῶν σημασιῶν. * καὶ παρετάξθη Ἰππὶ μαδιάμ, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῇ, καὶ ἀπέκτειναν πᾶς ἀρσενικόν. * καὶ οὗτοι βασιλεῖς τῆς μαδιάμ ἀπέκτειναν ἅμα τοῖς τραυματίαις αὐτῶν, τὸν δύνιν, ἔ τὸν θούρ, ἔ τὸν ρουκόμ, καὶ τὸν ἔρ, ἔ τὸν ροδέκ, πέντε βασιλεῖς μαδιάμ, ἔ τὸν βαλαάμ υἱὸν βεωρ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ ἅμα τοῖς τραυματίαις αὐτῶν. * καὶ ἐπεθρόνυσαν τὰς γυναῖκας μαδιάμ, καὶ τὴν ἀποσκδὴν αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ἔ πάντα τὰ ἐγκτήνη αὐτῶν καὶ τὴν δυνάμιν αὐτῶν ἐπεθρόνυσαν.

10 * καὶ πάσας τὰς πόλεις αὐτῶν, τὰς ἐν ταῖς κατοικίαις αὐτῶν, καὶ τὰς ἐπαύλεις αὐτῶν ἐνέπρησαν ἐν πυρὶ.

11 * καὶ ἔλαβον πᾶσαν τὴν περὶ τὴν ὁρμὴν, καὶ πᾶν τὰ σκύλα αὐτῶν, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους.

12 * καὶ ἤγαγον περὶ Μωυσῆν καὶ ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, ἔ περὶ πᾶν τὸν οὖν ἱσραήλ, τὴν αἰχμαλωσίην ἔ τὰ σκύλα, καὶ τὴν περὶ τὴν ὁρμὴν, εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς ἀραβοθμωὰς, ἥ ἐστιν Ἰππὶ Ἰορδάνης κατὰ ἱερὴώ.

13 * Ἐξῆλθε Μωυσῆς ἔ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς ἔ πᾶν τὸ ἀρχόντες τῆς συναγωγῆς εἰς συναθροίσιν αὐτῆς ἔξω τῆς παρεμβολῆς.

14 λῆς. * καὶ ὠργίσθη θυμῷ Μωυσῆς Ἰππὶ τοῖς Ἰπισκόποις τῆς δυνάμεως, χιλιάρχοις ἔ ἐκατοντάρχους τοῖς ἐρχομῶν ἐκ τῆς παρετάξεως τῆς πολέμου. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μωυσῆς, ἵνα τί ἐζωγρήσατε πᾶν τὸ ἔθνος; * αὐταὶ γὰρ ἦσαν τοῖς υἱοῖς ἱσραήλ καὶ τὸ ῥῆμα βαλαάμ τῆς ἀποσῆσαι καὶ ὑπερδεῖν τὸ ῥῆμα κυρίου ἐνεκεν φογῶρ. καὶ ἐγένετο ἡ πληγὴ ἐν τῇ συναγωγῇ κυρίου.

17 * Ἐνὺν ἀποκτείνετε πᾶς ἀρσενικόν ἐν πάσῃ τῇ ἀπαρτίᾳ, ἔ πᾶσαν γυναῖκα, ἥ τις ἐγνω κοίτην ἀρσενος ἀποκτείνετε.

18 * καὶ πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν τῶν γυναικῶν ἥ τις οὐκ ἐγνω κοίτην ἀρσενος ζωγρήσατε αὐτάς.

19 * καὶ ὑμεῖς παρεμβάλετε ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἐπὶ ἡμέρας πᾶς ὁ οὖν ψυχὴν, καὶ πᾶς ὁ ἀψάμην τῷ τετραμένον ἀγνισθεῖτε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ὑμεῖς ἔ ἡ αἰχμαλωσία ὑμῶν.

20 * καὶ πᾶν περίβλημα ἔ πᾶν σκδὸς δερμάτινον, ἔ πᾶσαν ἐργασίαν ἔξ αἰγίας, καὶ πᾶν σκδὸς ξύλινον ἀφαινεῖτε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et misit eos Moyses in exercitum mille de vnoquoque tribu, & Phinees filium Eleazari sacerdotis, & vasa sancta & tubas clangoris in manu eius. * Duxeruntque exercitum contra Madian, sicut præceperat Dominus Moyse, & occiderunt omnem masculum.

* Reges quoque Madian occiderunt super interfectos eorum, Eui & Recem, & Sur, & Hur, & Rebec, quinque reges Madian. Balaam quoque filium Beor occiderunt gladio.

* Et captiuaerunt filij Israel mulieres Madianitarum, & paruulos eorum, & omnia iumenta eorum, & omnia pecora eorum, cunctamque suppellectilem eorum deprædati sunt.

* Et omnes vrbes eorum in habitationibus suis, & omne templum adorationis eorum succenderunt igni.

* Et adduxerunt ad Moysen, & ad Eleazarum sacerdotem, & ad cæterum filiorum Israel, captiuitatem & prædam, & spoliū in castra in campestribus Moab iuxta Iordanem Hiericho.

* Egressique sunt Moyses & Eleazar sacerdos, & omnes principes congregationis in occursum eorum extra castra.

* Et iratus est Moyses contra duces exercitus, tribunos, & centuriones qui venerant de militia belli.

* Nunquid referuastis omnem fœminam? * Ecce ipsæ fuerunt filiis Israel in consilio Balaam ut præuarentur præuariationem coram Domino super Phogor, & fuit pestis in congregatione Domini.

* Nunc autem occidite omnem masculum in paruulis, & omnem mulierem quæ cognouit virum coitu masculi occidite.

* Vos autem manete extra castra septem diebus. Omnis qui occidit animam, & qui tetigit occisum, aspergatur die tertio, & in die septimo vos & ea quæ cepistis aspersi eritis.

* Et omne vestimentum, & omne vas pelliceum, & omne quod fit ex pilis caprarum, & omne vas ligneum aspersa erunt.

וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־אֲנָשֵׁי הַצִּבְיָה
הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה וְאֵת חֶקְרַת הַתּוֹרָה וְאֵשֶׁר־
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * אֲךָ אֶת־הַזֹּהָבוֹת
הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבְּרֹזֶל אֶת־הַבְּרִיל וְאֶת־
הַעֲפָרָה׃ * כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בְּיָדְךָ תַּעֲבִירוּ
בְּיָדְךָ וְטָהַר אֲךָ בְּמִי נְדָרִי יִתְחַטֵּא וְכָל־אֲשֶׁר
לֹא־יָבֹא בְּיָדְךָ תַּעֲבִירוּ בְּמִים׃ * וּבִנְכֹסְתֶם
בְּגָדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטָהַרְתֶּם וְאַחֵר רִתְּבֹאוּ
אֶל־הַמַּחֲנֶה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵאמֹר׃ * שֵׁנִי אֶת־רֹאשׁ מַלְכוּת הַשְּׁנִי בְּאֶדְם
וּבִבְהֵמָה אֶתְּהוּ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרֹאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדֻת׃
* וְחֲצִיר־אֶת־הַמַּלְכוּת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה
הַיֵּצְאִים לַצִּבָּא וּבֵין כָּל־הָעֵדֻת׃ * וְהִרְמַתְּ מִכֶּסֶם
לִיהוָה מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֵּצְאִים לַצִּבָּא
אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ הַמָּאוֹרֶת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבֶּקֶר
וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן׃ * מִמַּחְצִיתָם תִּקְחוּ
וְנָתַתָּה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה׃ * וּמִמַּחְצֵת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקַּח אֶחָד מֵאֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־
הָאָדָם מִן־הַבֶּקֶר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכָּל־
הַבְּהֵמָה וְנָתַתָּה אֹתָם לָלוֹים שְׁמִרֵי מִשְׁמֶרֶת
מִשְׁכַּן יְהוָה׃ * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיְהִי הַמַּלְכוּת יֵתֵר
הַצִּבָּא בְּזֹוֹעַם הַצִּבָּא צֹאן־שֵׁשׁ מָאוֹרֶת אֵלֶף
וּשְׁבַעִים אֵלֶף וַחֲמִשָּׁה אֲלָפִים׃ * וּבֶקֶר שְׁנַיִם
וּשְׁבַעִים אֵלֶף׃ * וַחֲמֹרִים אֶחָד וּשְׁשִׁים אֵלֶף׃
* וּנְפֶשׁ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכַּב
זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֵלֶף׃ * וְהָיָה
הַמַּחְצֵר חֶלֶק הַיֵּצְאִים בְּצִבָּא מִסְּפַר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־
מָאוֹרֶת אֵלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֵלֶף וּשְׁבַעִת אֲלָפִים
וַחֲמֵשׁ מָאוֹרֶת׃

21 * Eleazar quoque sacerdos ad viros exer-
citus qui pugnaverant sic locutus est, Hoc
est praeceptum legis quod mandavit Domi-
nus Moyfi.
22 * Aurum & argentum, & æs, & ferrum, &
plumbum, & stannum;
23 * Et omne quod potest transire per flam-
mas, igne purgabitur: quicquid autem ignem
non potest sustinere, aqua expiationis sancti-
ficabitur.
24 * Et lauabitis vestimenta vestra die septi-
mo, & purificati postea castra intrabitis.
25 * Dixit quoque Dominus ad Moysen:
26 * Tollite summam eorum quæ capta sunt
ab homine vsque ad pecus, tu & Eleazar sa-
cerdos & omnes principes vulgi.
27 * Diuidesque ex æquo prædam inter eos
qui pugnaverunt; egressique sunt ad bellum,
& inter omnem reliquam multitudinem.
28 * Et separabis partem Domino ab his qui
pugnaverunt, & fuerunt in bello, vnâ ani-
mam de quingentis tam ex hominibus quàm
ex bobus & asinis, & ouibus.
29 * Et dabis eam Eleazaro sacerdoti, quia pri-
mitiæ Domini sunt.
30 * Ex media quoque parte filiorum Israel ac-
cipies quinquagesimum caput hominum, &
E boum, & asinorum, & ouium, cunctorumque
animantium, & dabis ea Leuitis qui excubant
in custodijs tabernaculi Domini.
31 * Feceruntque Moyfes & Eleazar sicut præ-
ceperat Dominus.
32 * Fuit autem præda quam exercitus ce-
perat ouium sexcenta septuaginta quinque
milia.
33 * Boum septuaginta duo milia.
34 * Asinorum sexaginta milia & mille.
35 * Animæ hominum sexus fœminei quæ
non cognouerant viros, triginta duo milia.
36 * Dataque est media pars his qui in proelio
fuerant, ouium trecenta triginta septem mi-
lia quingentæ.

תרגום אונקלוס

21 וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר כֹּהֵן לַצִּבָּא לְגִבְרֵי חֵילָא דְאֵתוּ לְקִרְבָּא דְאֵתוּ גִזְרֵת אֲוִרִיתָא דְפָקִיד וַיִּי יֵת מִשְׁרָה׃
22 יֵת נְחֹשֶׁת יֵת בְּרֹזֶל יֵת אֲבָרָה יֵת אֲבָרָה׃
23 כָּל־מַדְעָם דְּמַתְעַל בְּנוֹרָא תַעֲבִירוּ בְּנוֹרָא וַיִּדְכִּי בְרֹס בְּמִי אֲדִיּוּתָא וְחִדְי וְכָל־דְּלָא
24 וְחִתְרוֹן לְבוּשִׁיכֹון בְּיוֹמָא שְׁבִיעָא וְחִדְכֹון וְכִתְרֹון כֶּן חֶלְקִין לְמִשְׁרֵיתָא׃
25 וַיֹּאמֶר וַיִּי לְמִשְׁרֵיתָא
26 קָבֵל יֵת חֶשְׁבֹון דְּבִרְתָּא דְשִׁבְיָא בְּאִנְשָׁא וּבְבִעִירָא אֵת וְאֶלְעָזָר כֹּהֵן וְרִישֵׁי אֲבוֹתָא בְּנִישְׁתָּא׃
27 וְחַפְלִיגֵי יֵת
28 וְחַפְרִישׁ נְסִיבָא קֹדֶם וַיִּי מִן גִּבְרֵי מְגִיחֵי קִרְבָּא דְנִפְקִי
29 מִפְּלִגְרוֹתָא חֶסְבֹון וְחִתְרֹון וְחִתְרֹון לְאֶלְעָזָר כֹּהֵן
30 וּמִפְּלִגְרוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֶסֶב חֹד דְּאֵתְחֹד מִן חֲמִשִּׁין מִן אִנְשָׁא מִן חֹדֵי מִן חֲמִירֵי וּמִן עֲנָא מִכָּל בְּעִירָא וְחִתְרֹון
31 וְעֵבֶר מִשְׁרָה וְאֶלְעָזָר כֹּהֵן כְּמָא דְפָקִיד וַיִּי יֵת מִשְׁרָה׃
32 וְחִתְרֹון
33 וְחִתְרֹון שְׁבַעִין וְחִתְרֹון אֲלָפִין׃
34 וּנְפֶשׁא דְאִנְשָׁא מִן נְשִׂיאָא דְלָא יָדְעָא מִשְׁכַּבֵּי דְכִירָא כָּל־נְפֶשׁא חֶלְתִין וְחִתְרֹון אֲלָפִין׃
36 וְהָיָה חֶלֶק גִּבְרֵיָא דְנִפְקִי לְחֵילָא מִגִּן עֲנָא חֶלֶק מִזָּא וְחִתְרֹון אֲלָפִין וְחִתְרֹון מִזָּא׃

* Et dixit Eleazar sacerdos ad viros exercitus ²¹
venientes ex pugna belli: Hac iustificatio legis quam
præcepit Dominus Moysi.

* Præter aurum & argentum, & æs, & fer- ²²
rum, & plumbum, & stannum;

* Omnis res quæ transibit in igne perducetur in ²³
igne, & purificabitur, sed aqua expiationis expia-
bitur, & omnia quæcunque nō transeunt per ignē,
transibunt per aquam.

* Et lauabitis vestimenta vestra die septima, ²⁴
& mundabimini, & post hac introibitis in ca-
stra.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: ²⁵

* Accipe summam spoliū captiuitatis ab ho- ²⁶
mine usque ad iumentum tu & Eleazar sacerdos,
& principes familiarum congregationis.

* Et diuidetis spolia inter bellatores egressos in ²⁷
bellum, & inter omnem congregationem.

* Et separabitis tributum Domino ab homini- ²⁸
bus bellatoribus egredientibus ad bellum, unam
animam à quingentis, ab hominibus, & à iumen-
tis, & à bobus, & ab ouibus, & à capris, & ab
asinis.

* A medietate eorum accipietis, & dabis Elea- ²⁹
zar sacerdoti primitias Domini.

* Et à medietate quæ filiorum Israhel accipies ³⁰
unum de quinquaginta ab hominibus, & à bobus
& ab ouibus, & ab asinis, & ab omnibus iumen-
tis, & dabis ea Levitis custodientibus custodias in
tabernaculo Domini.

* Et fecit Moyses & Eleazar sacerdos sicut præ- ³¹
cepit Dominus Moysi.

* Et fuerunt spolia abundantia prædæ quam ³²
prædati sunt viri bellatores ab ouibus, sexcenta mi-
lia & septuaginta milia & quinque milia.

* Et boues duo & septuaginta milia. ³³

* Et asinorum vnum & sexaginta milia. ³⁴

* Et animæ hominum à mulieribus quæ non co- ³⁵
gnouerūt lectum masculi, omnes animæ duo & tri-
ginta milia.

* Et fuit dimidium pars eorum qui exierunt in ³⁶
bellum de numero ouium, trecenta milia et triginta
milia & septem milia & quingenti.

²¹ καὶ εἶπεν ἑλεάζαρ ὁ ἱερὺς πρὸς τοὺς ἀνδράς τῶν δυνά-
μεως τοῦ ἐρχομένου ἐκ τῆς παρατάξεως τοῦ πολέμου, τοῦτο
τὸ δικάσιμα τοῦ νόμου, ὃ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

²² * πλὴν τῶν χρυσίου καὶ ἀργυρίου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ
²³ μολύβδου καὶ κασιτέρου. * πᾶν πρᾶγμα ὃ διελθὺς ἐ-
στὶν ἐν πυρὶ διαξέσθαι ἐν πυρὶ, καὶ καθαρευθῆναι (ἐ), ἀλλ' ἢ τὰ ὕδατι
ἀγνισμοῦ ἀγνισθῆναι (ἐ), καὶ πάντα ὅσα μὴ διαπορεύεσθαι διὰ
πυρός, διελθῆναι (ἐ) δι' ὕδατος.

²⁴ * καὶ πλυνέσθε τὰ ἱμάτια ὑμῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ, καὶ
καθαρευθῆσεσθε. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν παρεμ-
²⁵βολήν. * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσήν, λέγων.

²⁶ * λάβε τὸ κεφάλαιον τῶν σκύλων τῆς αἰχμαλωσίας ἀπὸ
ἀνθρώπων ἕως κτηνῶν σύ καὶ ἑλεάζαρ ὁ ἱερὺς καὶ οἱ ἀρχόντες
²⁷ τῶν πατρῶν τῆς συναγωγῆς. * καὶ διελείτε τὰ σκύλα ἀνα-
μέθεν τῶν πολεμιστῶν τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς τὴν ᾠδῆτα-
ξιν, καὶ ἀναμέθεν πάσης τῆς συναγωγῆς.

²⁸ * καὶ ἀφαιρεῖτε τὸ τέλος κυρίου πρὸς τὰς ἀνθρώπων τῶν πο-
λεμιστῶν τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς τὴν ᾠδῆταξιν, μίαν ψυχὴν
ἀπὸ πεντακοσίων, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ
ἀπὸ τῶν βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν περβάτων, καὶ ἀπὸ τῶν αἰγῶν, καὶ ἀπὸ
²⁹ τῶν ὄνων. * ἀπὸ τοῦ ἡμίους αὐτῶν λήψεσθε. καὶ δώσετε ἐ-
λεάζαρ τῷ ἱερεὶ τὰς ἀπαρχὰς κυρίου.

³⁰ * καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίους τοῦ τῶν ἡνίων ἰσχυρῆς λήψῃ ἓνα ἀπὸ
τῶν πεντήκοντα ἀπὸ ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ βοῶν, καὶ ἀπὸ περβά-
των, καὶ ἀπὸ τῶν ὄνων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ δώσετε αὐ-
τὰ τοῖς Λευίταις τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς ἐν τῇ σκη-
νῇ κυρίου.

³¹ * καὶ ἐποίησε Μωυσῆς καὶ ἑλεάζαρ ὁ ἱερὺς καθὰ συνέτα-
ξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

³² * καὶ ἐγρήθη τὰ σκύλα τὸ πλεονασμα τῶν περνομένων ὅτι περ-
νόμυσαν οἱ ἀνδρες οἱ πολεμισταὶ ἀπὸ τῶν περβάτων ἑξα-
κόσαι χιλιάδες καὶ ἐβδομήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακίχλια.

³³ * καὶ βόες δύο καὶ ἐβδομήκοντα χιλιάδες.

³⁴ * καὶ ὄνων μία καὶ ἐξήκοντα χιλιάδες.

³⁵ * καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπὸ γυναικῶν αἱ ὅτι ἐγνώσαν κοί-
τῳ ἀρσενῷ, πᾶσαι ψυχὰς δύο καὶ τεράκοντα χιλιάδες.

³⁶ * καὶ ἐγρήθη τὸ ἡμίσιμα ἡ μερὶς τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς
τὸν πόλεμον ἐκ τῶν αἰγῶν τῶν περβάτων τετρακόσαι χιλιά-
δες καὶ τεράκοντα χιλιάδες καὶ ἐπτακίχλιοι καὶ πεντακόσοι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²¹ Dixitque Eleazar sacerdos ad viros exercitus qui venerant de bello: Hoc est decretum legis quod præcepit Dominus Moysi.

²² Aurum autem & argentum, & æs, & ferrum, & stannum, & plumbum; ²³ Et quicquid potest transire per ignem, transferetis per ignem, & mundabitur, veruntamen aqua asperisionis aspergetur, & omne quod non potest intrare in ignem, transferetis per aquam.

²⁴ Et lauabitis vestimenta vestra in die septimo & mundabimini, & postea intrabitis in castra. ²⁵ Dixitque Dominus ad Moysen, dicens:

²⁶ Tolle summam prædæ captiuitatis ab homine usque ad pecus tu & Eleazar sacerdos, & principes patrum congregationis.

²⁷ Et diuides prædam inter viros bellatores qui egressi sunt in exercitum & inter omnem congregationem.

²⁸ Et separabis partem coram Domino à viris bellatoribus qui egressi sunt ad exercitum vnam animam de quingentis de hominibus & de bo-
bus, & de asinis, & de ouibus. ²⁹ De medietate eorum tolletis, & dabis Eleazaro sacerdoti primitias coram Domino.

³⁰ Et de media parte filiorum Israhel tolles vnum de quinquaginta ex hominibus, & ex bobus, & asinis, & ex ouibus, & ex omni iumento, & dabis ea Levitis custodientibus custodiam tabernaculi Domini.

³¹ Fecitque Moyses & Eleazar sacerdos sicut præceperat Do-
minus Moysi. ³² Fuitque præda & reliqua spolia, quæ populus qui egressi sunt in prælium, expoliauerant, ouium
sexcenta septuaginta quinque milia.

³³ Et bouum septuaginta quinque milia. ³⁴ Et asinorum sexaginta quinque milia.

³⁵ Et animæ hominum ex mulieribus quæ non cognouerant con-
cubitum masculi, omnes animæ triginta duo milia. ³⁶ Fuit autem numerus dimidiæ partis virorum qui egressi sunt in exer-
citum, ouium trecenta & triginta septem milia & quingentæ.

ויהי המבס ליהוה מן הצאן שש מאות חמש
ושבעים: * והבקר ששה ושלשים אלף ומכסם
ליהוה שנים ושבעים: * וחמרים שלשים אלף
וחמש מאות ומכסם ליהוה אחד ושלשים: * ונפש
אדם שש עשר אלף ומכסם ליהוה שנים
ושלשים נפש: * ויתן משה את מבס תרומת
יהוה לאלעזר הכהן כאשר צוה יהוה את משה:
* וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן-
האנשים הצבאים: * ותהי מחצית העדה מן-
הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעים
אלפים וחמש מאות: * ובקר ששה ושלשים
אלף: * וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:
* ונפש אדם ששה עשר אלף: * ויקח משה
ממחצת בני ישראל את האחו אחד מן החמשים
מן האדם ומן הכהמה ויתן אתם ללוים שמרי
משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את משה:
* ויקרבו אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא
שרי האלפים ושרי המאות: * ויאמרו אל משה
עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר
בידנו ולא נפקד ממנו איש: * ונקרב את קרבן
יהוה איש איש אשר מצא בלי זהב אצער וזמיר
טבעת עגיל וכומז לכפר על נפשתינו לפני יהוה:
* ויקח משה ואלעזר הכהן את הזהב מאתם
כל בלי מעשה: * ויהי כל זהב התרומה אשר
הקריבו ליהוה שש עשר אלף שבע מאות
וחמשים שקל מאת שרי האלפים ומאת שרי
המאות: * אנשי הצבא בזו איש לו: * ויקח
משה ואלעזר הכהן את הזהב מאת שרי האלפים
והמאות ויבאו אל משה ואלעזר הכהן ויבאו
לפני יהוה:

37 * Equibus in partem Domini supputatæ
sunt oves sexcentę septuaginta quinque & de
bobus triginta sex milibus.
38 * Boues septuaginta & duo, de afinis trigin-
ta milibus quingentis.
39 * Afini sexaginta vnus.
40 * De animabus hominum sedecim milibus
F cefferunt in partem Domini triginta due ani-
ma.
41 * Tradiditque Moyfes numerum primitia-
rum Domini Eleazaro sacerdoti, sicut fuerat
ei imperatum.
42 * Ex media parte filiorum Israel, quam se-
parauerat his qui in proelio fuerant.
43 * De media verò parte quæ contigerat re-
liquę multitudini, id est, de ouibus trecentis
triginta septem milibus quingentis.
44 * Et de bobus triginta sex milibus.
45 * Et de afinis triginta milibus quingentis.
46 * Et de hominibus sedecim milibus.
47 * Tulit Moyfes quinquagesimum caput,
& dedit Leuitis qui excubabant in taberna-
culo Domini, sicut præceperat Dominus.
48 * Cùmque accessissent principes exercitus
ad Moysen & tribuni, centurionésque,
49 * Dixerunt: Nos serui tui recensuimus nu-
G merum pugnatorum quos habuimus sub ma-
nu nostra, & ne vnus quidem defuit.
50 * Ob hanc causam offerimus in donarijs
Domini singuli quod in præda auri potuimus
inuenire, periscelides & armillas, anulos &
dextralia ac murenulas, vt deprecetur pro no-
bis Dominum.
51 * Susceperuntque Moyfes & Eleazar sacer-
dos omne aurum in diuersis speciebus.
52 * Sedecim milia septingentos quinquagin-
ta siclos à tribunis & centurionibus.
53 * Vnusquisque enim quod in præda rapue-
rat, suum erat.
54 * Et susceptum intulerunt in tabernaculū
testimonij in monumentum filiorum Israel
coram Domino.

תרגום אונקלוס

37 והיה דנסיב קדם ויין מן ענא שירת מאה ושבועין וחמש:
38 ותורי חלתין ושיתא אלפין ונסיבהון קדם ויין חלתין ותורי נפשו
40 ונפשא דאנשא שיתא עשר אלפין ונסיבהון קדם ויין חלתין ותורי נפשו
41 ויתב משה ית דנסיב אפרשותא קדם ויין לאלעזר כהנא כמא דפקיד ויין משה:
42 ומפלגות בני ישראל דפליג משה מן גבריא דנפיקו
43 והות פלגות כנשתא מן ענא חלת מאה וחלתין ושבועה אלפין וחמש מאה:
44 ותורי חלתין ושיתא אלפין: * וחמרי
45 וחמרי
46 ונפשא דאנשא שיתא עשר אלפין:
47 ונסיב משה מפלגות בני ישראל ית דאחחר חר מן חמשיין מן
48 וקריבו לות משה דיממנן די לאלפי
49 ואמרו למשה עבדך קבירי ית חשבון גברי מגיחי קרבא דעימנא ולא שגא מננא אנשי:
50 וקריבנא ית קרבנא דיי גבר דאשכח מאן דרוב שירין ואשבכין עוקון קדשין ומחור לכפרא על נפשתנא קדם ויין
51 ונסיב
52 והיה כל זהב אפרשותא דאפרישו קדם ויין שיתא עשר אלפין
53 גברין וחילא בזו גבר לנפשיהו
54 ונסיב משה ואלעזר כהנא ית

* Et fuit tributum Domino ab ouibus sexcenta & septuaginta quinque.
 * Et boues sex & triginta milia, & tributum eorum Domino duo & septuaginta.
 * Et asini triginta milia & quingenti, et tributum eorum Domino vnus & sexaginta.
 * Et animæ hominum sex & decem milia, & tributum eorum Domino duo & triginta animæ.
 * Et dedit Moyses tributum Domino segregationem Dei Eleazar sacerdoti, sicut præcepit Dominus Moysi;
 * A medietate filiorum Israel, quos diuisit Moyses à viris bellatoribus.
 * Et fuit dimidium de congregatione ab ouibus trecenta milia, & triginta milia, & septem milia, & quingenta.
 * Boues sex & triginta milia.
 * Asini triginta milia & quingenti.
 * Et animæ hominum milia sedecim.
 * Et accepit Moyses de medietate filiorum Israel vnum de quinquaginta, ab hominibus & à iumentis, & dedit ea Leuitis custodientibus custodias tabernaculi Domini, quemadmodum præcepit Dominus Moysi.
 * Et accesserunt ad Moysen omnes constituti in tribunatus exercitus millenarij & centuriones.
 * Et dixerunt ad Moysen, Famuli tui acceperunt summam virorum bellatorum eorum qui apud nos, & non defuit ab illis vllus.
 * Et obtulimus donum Domino vir qui tulit vas aureum, murenulam & armillam, & anulum, & dextrale, & torquem, vt propitiaretis pro nobis coram Domino.
 * Et accepit Moyses & Eleazar sacerdos aurum ab illis omne vas elaboratum.
 * Et fuit omne aurum segregatio quam separauerunt Domino sex & decem milia & septingenti & quinquaginta sicli à tribunis & à centurionibus.
 * Et viri bellatores pradati sunt quilibet sibi ipsi. * Et accepit Moyses & Eleazar sacerdos aurum à tribunis & à centurionibus, & intulerunt ea in tabernaculum testimonij, memoriale filiorum Israel coram Domino.

37 * καὶ ἐγρήθη τὸ τέλ. τῶ κυρίῳ ἀπὸ τῶν περσβάτων ἑξακόσιοι καὶ ἑβδομήκοντα πέντε.
 38 * καὶ βόες ἐξ ἑτριάκοντα χιλιάδες, ἃ τὸ τέλος αὐτῶν τῶ κυρίῳ δύο ἑβδομήκοντα. * καὶ ὄνοι τετριάκοντα χιλιάδες ἃ πεντακόσιοι, ἃ τὸ τέλ. αὐτῶν κυρίῳ εἰς ἑξήκοντα.
 40 * καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων ἐξ ἑδέκα χιλιάδες, ἃ τὸ τέλ. αὐτῶν τῶ κυρίῳ δύο ἑτριάκοντα ψυχὰς.
 41 * καὶ ἔδωκε μωσῆς τὸ τέλ. κυρίῳ τὸ ἀφαίρεμα ἃ θεοῦ ἐλεάζαρ τῶ ἱερεῖ, καθὰ σκέταξε κύρι. τῶ μωσῆ,
 42 * ἀπὸ ἡμισδύματος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ὃς διέλιε μωσῆς ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν.
 43 * καὶ ἐγρήθη τὸ ἡμισδύμα ἀπὸ τῆς συναγωγῆς ἀπὸ τῶν περσβάτων τετράκισσι χιλιάδες ἢ τετριάκοντα χιλιάδες ἃ ἐπιακίχλια ἃ πεντακόσια.
 44 * καὶ βόες ἐξ ἑτριάκοντα χιλιάδες.
 45 * ὄνοι τετριάκοντα χιλιάδες ἢ πεντακόσιοι.
 46 * καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων χιλιάδες ἑκατὶδεκα.
 47 * ἃ ἔλαβε μωσῆς ἀπὸ ἡμισδύματος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ τὸν ἀπὸ τῶν πενήκοντα, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἃ ἀπὸ τῶν κληνῶν, ἃ ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς λούταις τοῖς φυλάσσει τὰς φυλάκας τὸ σκηνῆς κυρίου, ὃν τρέπον σκέταξε κύρι. τῶ μωσῆ.
 48 * ἃ περσῆλθον πρὸς μωσῆν πάντες ἃ καθιστάμην εἰς τὰς χιλιαρχίας τὸ δυνάμεως χιλιαρχοὶ ἃ ἑκατὶντάρχοι.
 49 * καὶ εἶπαν πρὸς μωσῆν, ἃ παῖδες σου ἐιλήφασι τὸ κεφάλαιον τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν τῶν παρ' ἡμῶν, ἃ διαπεφώνηκεν ἀπ' αὐτῶν ἑδείς.
 50 * ἃ περσεννὸ χαμὶρ τὸ δῶρον κυρίῳ ἀνὴρ ὃς ἦρεν σκότος χερσὶν χλιδόνα, ἃ ψέλλιον, ἃ δακτύλιον, ἃ περσδέξιον, καὶ ἐμπλόκιον, ἐξιλίσσας περὶ ἡμῶν ἐναντὶ κυρίου.
 51 * καὶ ἔλαβε μωσῆς ἃ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον παρ' αὐτῶν πρὸ σκηνῆς εἰργασμῶν.
 52 * καὶ ἐγρήθη πρὸ τῶ χρυσίου τὸ ἀφαίρεμα ὃ ἀφείλον κυρίῳ ἐξ ἑδέκα χιλιάδες ἃ ἐπιακόσιοι ἃ πενήκοντα σίκλοι πρὸ τῶν χιλιαρχῶν ἃ πρὸ τῶν ἑκατὶντάρχων.
 53 * καὶ ἃ ἀνδρες ἃ πολεμιστὰι ἐπερσνόμευσαν ἑκάς ἃ ἑαυτῶν. * καὶ ἔλαβε μωσῆς ἃ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον πρὸ τῶν χιλιαρχῶν ἃ πρὸ τῶν ἑκατὶντάρχων, ἃ εἰσήνεγκαν αὐτὰ εἰς τὴν σκηνὴν ἃ μαρτυρίου, μνημόσυνον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐναντὶ κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

37 Et fuit pars quæ assumpta est coram Domino ex ouibus sexcenta & septuaginta & quinque. 38 Et boues fuerunt triginta sex milia, & pars quæ assumpta est coram Domino septuaginta duo. 39 Et asini triginta milia & quingenti, & pars quæ ex eis assumpta est coram Domino fuit sexaginta vnus. 40 Et animæ hominum sedecim milia, & pars quæ assumpta est coram Domino, fuit triginta duo animæ. 41 Deditque Moyses partem quæ separata est coram Domino Eleazaro sacerdoti, sicut præceperat Dominus Moysi. 42 Et de media parte filiorum Israel, diuisit Moyses à viris qui egressi sunt in exercitum. 43 Fuitque dimidia pars congregationis de ouibus trecenta & triginta & quingenta. 44 Et boues triginta sex milia. 45 Et asini triginta milia & quingenti. 46 Et animæ hominum sedecim millia. 47 Et tulit Moyses de media parte filiorum Israel vnum de quinquaginta quod assumptum est de hominibus & pecoribus, & dedit ea Leuitis custodientibus custodiam tabernaculi Domini sicut præceperat Dominus Moysi. 48 Accesseruntque ad Moysen illi qui constituti erant super milia exercitus, tribuni & centuriones. 49 Et dixerunt ad Moysen, Serui tui susceperunt numerum virorum pugnatorum qui ierunt nobiscum, & non defuit vir ex nobis. 50 Offerimusque oblationem Domini quicunque inuenit vas aureum, periscelides & armillas, anulos, dextralia ac murenulas ad propitiandum coram Domino pro animabus nostris. 51 Tulitque Moyses & Eleazar sacerdos aurum ex eis omne vas fabrefactum. 52 Fuitque omne aurum separationis quod separauerunt coram Domino, sedecim milia septingenti & quinquaginta sicli ex tribunis & centurionibus. 53 Viri autem exercitus depradati sunt singuli sibimet. 54 Tulitque Moyses & Eleazar sacerdos aurum de tribunis & centurionibus, & intulerunt illud in tabernaculum fœderis in monumentum filiorum Israel coram Domino.

לב

1 * ומקנה רב היתה לבני ראובן ולבני גד
עצום מאד ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד
2 והנה המקום מקום מקנה : * ויבאו בני
גד ובני ראובן ויאמרו אל משה ואל אלעזר
3 הכהן ואל נשיאי העדה לאמר : * עטרות ודיבן
ויעזר ונמורה וחשבון ואלעלה ושכם ונבו ובען :
4 * הארץ אשר הבה יהוה לפני עדרת ישראל
ארץ מקנה הנה ולעבדיך מקנה :
5 * ויאמרו אם מצאנו חן בעיניך יתן את הארץ
הזאת לעבדיך לאחוז אל תעברנו את הירדן :
6 * ויאמר משה לבני גד ולבני ראובן האחיכם
7 יבאו למלחמה ואתם תשבּוּ פה : * ולמה
תנוּאון את לב בני ישראל מעבד אל הארץ
8 אשר נתן להם יהוה : * כֹּה עשו אֲבֹתֵיכֶם
בשלחי אתם מקדש ברנע לראות את הארץ :
9 * ויעלו עד נחל אשכול ויראו את הארץ
ויביאו את לב בני ישראל לבלתי בא אל הארץ
10 אשר נתן להם יהוה : * ויחר אף יהוה
11 ביום ההוא וישבע לאמר : * אם יראו האנשים
העלִים ממצרים מכן עשרים שנה ומעלה את
האדמה אשר נשבעתי לאֲבֹתָהֶם ליצחק וליעקב
12 כי לא מלאו אחרי : * בלתי כלב בן יפנה הקנִי
13 ויהושע בן נון כי מלאו אחרי יהוה : * ויחר אף
יהוה בישראל וינעם במדבר ארבעים שנה עד
14 תם כל הדור העשה הרע בעיני יהוה : * והנה
קמתם תחַר אֲבֹתֵיכֶם תרבות אנשים הטאים
15 לספור עוד על חרון אף יהוה אל ישראל : * כי
תשובן מֵאַחֲרָיו ויסף עוד להניחו במדבר ושחתם
לכל העם הזה :

CAP. XXXII.

1 Filij autem Ruben & Gad habebant peco-
A ra multa, & erat illis in iumentis infinita
substantia. Cúmque vidissent Iazer & Galaad
aptas animalibus alendis terras:
2 * Venerunt ad Moyfen & ad Eleazarum sa-
cerdotem & principes multitudinis, atque di-
xerunt: * Ataroth & Dibon, & Iazer, & Nem-
ra, Efebó, & Eleale, & Saban, & Nebo, & Beó.
3 * Terra quâ percussit Dominus in conspe-
ctu filiorum Israel, regionis vberimæ est ad
pastum animalium, & nos serui tui habemus
iumenta plurima.
4 * Precamurque; si inuenimus gratiam coram
te, vt des nobis famulis tuis eam in possessio-
nem, nec facias nos transire Iordanem.
5 * Quibus respondit Moyfes, Nunquid fra-
tres vestri ibunt ad pugnam, & vos hic sede-
bitis? * Cur subuertitis mentes filiorum Israel
ne transire audeant in locum quem eis datu-
6 rus est Dominus? * Nónne ita egerunt patres
B vestri, quando misi de Cades-barne ad explo-
9 randam terram? * Cúmque venissent vsque ad
vallem Botri, lustrata omni regione subuerte-
runt cor filiorum Israel vt non intrarent fines
quos eis Dominus dedit.
10 * Quibus iratus iurauit dicens:
11 * Si videbunt homines isti qui ascéderunt
ex Ægypto à viginti annis & supra, terram
quam sub iuramento pollicitus sum Abraham,
Isaac, & Iacob: & noluerunt sequi me;
12 * Præter Caleb filium Iephone Cenezeum,
& Iosue filium Nun: isti impleuerunt volun-
tatem meam.
13 * Iratusque Dominus aduersum Israel, cir-
cunduxit eum per desertum quadraginta an-
C nis, donec consumeretur vniuersa generatio
quæ fecerat malum in conspectu eius.
14 * Et ecce, inquit, vos surrexistis pro patri-
bus vestris incrementa & alumni hominum
peccatorum, vt augetis furorem Domini
15 contra Israel. * Quod si nolueritis sequi eum,
in solitudine populû derelinquet, & vos cau-
sa eritis necis omnium.

תרגום אונקלוס

לב

1 * ובעיר סגו הנה לבני ראובן ולבני גד מקיף לחדא וחזו ית ארעא דיעזר וית ארעא
2 ואתו בני גד ובני ראובן ואמרו למשה ולאלעזר כהנא ולרברבי כנשתא למימרו
3 שכללתא ומלבשתא שופן דבית נמרה ובית חשבני ואלעלה ושכם ונבו ובען :
4 ארעא דמחא יי ית יתבתא קדם כנשתא
5 ואמרו אם אשכחנא רחמין בעינך תתיב ית ארעא דנא לעבדך
6 ואמר משה לבני גד ולבני ראובן האחיכון יעלות לקרבא ואתון תתבון הכא
7 ולמה תוננו ית ליבא
8 כדון עבדו אבחתכון כד שלחית יתהון מרקם גיאה למחזו ית ארעא
9 וסליקו
10 ותקיף רגזא דיי
11 אם יחזון גבריא דסליקו ממצרים מברעשרין שנין ולעילא ית ארעא דקנימת לאברהם
12 אלחין כלב בר יפנה קנימא ויהושע בר נון ארי אשלימו בחר דחלתו
13 ותקיף רגזא דיי בישראל ואחרינן במדברא ארבעין שנין עד דספ כל דנא דעבדו דביש קדם יי
14 ותא קמתון חלף
15 ארי תחובון מברדחלתיה ויוסף עוד לאוחרתהון
דגלעד ותא אתרא אחר כשר לבית בעיר :
שכללתא ומלבשתא שופן דבית נמרה ובית חשבני ואלעלה ושכם ונבו ובען :
ארעא דמחא יי ית יתבתא קדם כנשתא
ואמרו אם אשכחנא רחמין בעינך תתיב ית ארעא דנא לעבדך
ואמר משה לבני גד ולבני ראובן האחיכון יעלות לקרבא ואתון תתבון הכא
ולמה תוננו ית ליבא
כדון עבדו אבחתכון כד שלחית יתהון מרקם גיאה למחזו ית ארעא
וסליקו
ותקיף רגזא דיי
אם יחזון גבריא דסליקו ממצרים מברעשרין שנין ולעילא ית ארעא דקנימת לאברהם
אלחין כלב בר יפנה קנימא ויהושע בר נון ארי אשלימו בחר דחלתו
ותקיף רגזא דיי בישראל ואחרינן במדברא ארבעין שנין עד דספ כל דנא דעבדו דביש קדם יי
ותא קמתון חלף
ארי תחובון מברדחלתיה ויוסף עוד לאוחרתהון
דגלעד ותא אתרא אחר כשר לבית בעיר :
שכללתא ומלבשתא שופן דבית נמרה ובית חשבני ואלעלה ושכם ונבו ובען :
ארעא דמחא יי ית יתבתא קדם כנשתא
ואמרו אם אשכחנא רחמין בעינך תתיב ית ארעא דנא לעבדך
ואמר משה לבני גד ולבני ראובן האחיכון יעלות לקרבא ואתון תתבון הכא
ולמה תוננו ית ליבא
כדון עבדו אבחתכון כד שלחית יתהון מרקם גיאה למחזו ית ארעא
וסליקו
ותקיף רגזא דיי
אם יחזון גבריא דסליקו ממצרים מברעשרין שנין ולעילא ית ארעא דקנימת לאברהם
אלחין כלב בר יפנה קנימא ויהושע בר נון ארי אשלימו בחר דחלתו
ותקיף רגזא דיי בישראל ואחרינן במדברא ארבעין שנין עד דספ כל דנא דעבדו דביש קדם יי
ותא קמתון חלף
ארי תחובון מברדחלתיה ויוסף עוד לאוחרתהון

CAP. XXXII.

ET pecora multitudo fuit filijs Ruben, & filijs Gad, multitudo magna valde: & viderunt regionem Jazer, & regionem Galaad, & erat locus locus iumentis.

* Et accedentes filij Ruben, & filij Gad, dixerunt ad Moysen, & ad Eleazar sacerdotem, & ad principes congregationis, dicentes:

* Ataroth & Dibon, & Jazer, & Nemra, & Efebon, & Eleale, & Sabam, & Namā, & Baiā.

* Terram quam tradidit Dominus coram filijs Israel, terra pecorifera est, & famulis tuis iumenta sunt. * Et dixerunt, Si inuenimus gratiā coram te, detur terra hæc seruis tuis in possessione, & ne transire facias nos Jordanem.

* Et dixit Moyses filijs Gad, & filijs Ruben, Fratres vestri ibunt in bellum, et vos sedebitis hic.

* Et cur peruertitis mentes filiorum Israel ne transcant in terram, quam Dominus dat eis?

* Non sic fecerunt patres vestri, quando misi eos de Cades-Barne, considerare terram.

* Et ascenderunt in Vallem Botri, & explorauerunt terram, et subuerterunt cor filiorum Israel, vt non intrarent in terram, quam dedit eis Dominus.

* Et iratus est furore Dominus in die illa, & iurauit, dicens:

* Si videbunt homines hi qui ascenderunt de Aegypto à viginti annis & supra, scientes bonum & malum, terram quam iuravi Abraham, et Isaac, & Jacob, non enim secuti sunt post me.

* Nisi Chaleb filius Jephoni segregatus, & Ioſue filius Nun, quia secuti sunt post Dominum.

* Et iratus est furore Dominus contra Israel, et circumduxit eos in deserto quadraginta annis, donec consumpta est omnis generatio, facientes mala coram Domino.

* Ecce insurrexistis pro patribus vestris, alumni hominum peccatorum, vt adderetis adhuc ad furorem iræ Domini contra Israel.

* Quia auertemini ab eo vt addatis adhuc deſerere eum in deserto, & impiè facietis in totam congregationem hanc.

λβ'.

* Καὶ κτελὼν πλῆθος τῶν υἱῶν ρουβὴμ, καὶ τοῖς υἱοῖς γὰδ, πλῆθος πολὺ σφόδρα· ἔειδον τὴν χώραν ἰαζήρ, ἔτι τὴν χώραν γαλαὰδ, ἔτι τὸν τόπον τοῦτον κτελέσει.

* καὶ προσελθόντες οἱ υἱοὶ ρουβὴμ, καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ, εἶπαν πρὸς Μωυσήν καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα καὶ πρὸς τοὺς ἀρχοντας τοῦ συναγωγῆς, λέγοντες· ἀταρώθ καὶ δεβὼν, καὶ ἰαζήρ, καὶ ναμβρών, καὶ ἑσεβὼν, καὶ ἐλεαλή, καὶ σεβαμά, καὶ ναμδύ, καὶ βαϊά.

* τὴν γῆν ἣν παρέδωκε κύριος ἐνώπιον πάντων υἱῶν ἰσραὴλ, γῆ κτελοσφόρος ἐστίν, καὶ τοῖς παισὶ σου κτελὴν ὑπαρχει.

* καὶ ἔλεγον, εἰ δὲ ὅρμεν χάριν ἐνώπιόν σου, δοθήτω ἡ γῆ αὕτη τοῖς οἰκέταις σου ἐν κατοικήσει· καὶ μὴ διαβιβάτης ἡμᾶς τὸν ἰορδάνην.

* καὶ εἶπε Μωυσὴς τοῖς υἱοῖς γὰδ, καὶ τοῖς υἱοῖς ρουβὴμ, οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν πορεύσονται εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ὑμεῖς καθίσετε αὐτοὺς.

* καὶ ἵνα τί διασρέφετε τὰς διανοίας πάντων υἱῶν ἰσραὴλ μὴ διαβιβάσαι εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος δίδωσιν αὐτοῖς;

* ὅπως ἔπαισαν οἱ πατέρες ὑμῶν, ὅτε ἀπέστειλα αὐτοὺς ἐκ καδὲς βαρνὴ, κατενόησαν τὴν γῆν.

* καὶ ἀνέβησαν εἰς φάραγγα βοτρίου, καὶ κατένοησαν τὴν γῆν, καὶ ἀπέστησαν τὴν καρδίαν πάντων υἱῶν ἰσραὴλ, ὅπως αὐτὸν μὴ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν γῆν, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς κύριος.

* καὶ ὀργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ὤμοσε, λέγων·

* εἰ ὅψον οἱ ἄνθρωποι ἔτοι οἱ ἀναβάντες ἐξ αἰγυπτίου ὑποείκοσά τοι καὶ ἐπ' αὐτῷ, οἱ ἐπιστάμενοι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τῷ ἀβραάμ καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰακώβ· καὶ ὅτι ἐπηκολύθησαν ὀπίσω μου.

* πλὴν χαλέβ υἱὸς ἰεφονὶ ὁ διακεχωρισμένος, καὶ ἰοῦθας ὁ θούαι, οἱ σὺν ἐπηκολύθησαν ὀπίσω κυρίου.

* καὶ ὀργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, καὶ κατέρεμβευσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη, ἕως ἵνα ἀνελθῇ πᾶσα ἡ γυνεὴ, οἱ ποιοῦντες τὰ πονηρὰ ἐνώπιον κυρίου.

* ἰδοὺ ἀνέστητε ἀντὶ πάντων πατέρων ὑμῶν, σύστημα ἀνθρώπων ἀμαρτωλῶν, πρὸς τὸ εἶναι ἐπὶ τὸν θυμὸν τοῦ ὀργῆς κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ.

* ὅτι ὑποσχεθήσεσθε ἀπ' αὐτῶν πρὸς τὸ εἶναι ἔτι καταλιπεῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀνομήσετε εἰς ὅλην τὴν συναγωγὴν ταύτην.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXII.

PEcora autem multa erant filijs Ruben & filiis Gad plurima nimis; videruntque terram Iazer, & terram Galaad, & ecce locus erat aptus pecoribus. * Veneruntque filij Gad & filij Ruben, & dixerunt ad Moysen & ad Eleazarum sacerdotem, & ad principes cætus, dicentes:

* Ataroth & Dibon, & Iazer, & Nemra, & Efebon, & Eleale, & Seban, & Nabo, & Beon. * Terra cuius habitatores percussit Dominus in conspectu congregationis Israel, terra apta est pecoribus, & seruis tuis sunt pecora. * Dixeruntque, Si inuenimus gratiam in oculis tuis detur, terra hæc seruis tuis, nec facias nos transire Iordanem. * Dixitque Moyses filijs Gad & filijs Ruben, Nunquid fratres vestri ibunt ad pugnam & vos sedebitis hic? * Quare ergo subuertitis cor filiorum Israel, vt non transcant in terram quam dedit eis Dominus? * Sic fecerunt patres vestri quando misi eos de Cades Barne ad contemplandam terram.

* Et ascenderunt vsque ad torrentem Botri, & viderunt terram, & subuerterunt cor filiorum Israel, vt non ingrederentur in terram quam dedit eis Dominus. * Et iratus est furor Domini in die illa, & iurauit, dicens: * Si viderint viri qui ascenderunt de Aegypto à viginti annis & supra, terram pro qua iuravi vt darem eam Abraham, Isaac, & Iacob, quia non fuerunt perfecti in timore meo:

* Præter Caleb filium Iephone Cenezum, & Iosue filium Nun, quia perfecti fuerunt in timore Domini. * Et iratus est furor Domini contra Israel, & morari fecit eos in deserto quadraginta annis, donec consumeretur vniuersa generatio quæ fecerat malum coram Domino. * Et ecce surrexistis pro patribus vestris discipuli virorum peccatorum, vt augeatis rursus furorem Domini contra Israel. * Si enim reuersi fueritis à timore eius, addet iterum relinquere eos in solitudine, & damnum inferetis omni populo huic.

* וַיֵּשְׁבוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ נִדְרֵי צֹאן נִבְנוּ
לְמִקְנֵינוּ פָּרוֹ וְעֵרִים לְטַפָּנוּ : * וַיִּגְּמְנוּ נַחֲלִין
חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם הִבִּיאֲנֵם
אֶל־מְקוֹמָם וַיֵּשְׁבוּ טַפָּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יִשְׁבֵּי
הָאָרֶץ : * לֹא נָשׁוּבָאֵל בְּתֵינוּ עַד הַתְּנַחֵל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ : * כִּי לֹא נִנְחַל אֹתָם
מֵעַבְרַת לִירְדֵן וְהַלֵּאָה כִּי בָאֵר־נַחֲלָתָנוּ אֵלֵינוּ מֵעַבְרַת
הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָהּ : * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה
אִם־תַּעֲשׂוּן אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה אִם־תַּחֲלִצוּ לִפְנֵי
יְהוָה לְמַלְחָמָה : * וְעַבְרַת לָכֶם כָּל־חֲלוֹץ אֶת־
הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד רוֹרִישׁוֹ אֶת־אִיְבֹי מִפְּנֵינוּ :
* וְנִבְכַּשְׁתָּה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֲרֵי־תִשְׁבוּ וְהָיִיתֶם
נִקְיִים מִיְּהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיִיתִי הָאָרֶץ הַזֹּאת
לָכֶם לְאַחֲזָהּ לִפְנֵי יְהוָה : * וְאִם־לֹא
תַעֲשׂוּן כֵּן הַנֵּה חֲטֹאתֶם לַיהוָה וְדַעוּ חֲטֹאתֶכֶם
אֲשֶׁר תַּמְצִיֵּא אֹתְכֶם : * בְּנִי־לָכֶם עֲרִים
לְטַפְכֶם וְנִדְרֵי לְצִנְאֲכֶם וְהִצֵּא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ :
* וַיֹּאמֶר בְּנֵי־נָדָב וְנִחִי רֵאשֵׁי בְנֵי־מִשֶּׁה
לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אָדָנִי מִצִּוָּה :
* טַפָּנוּ נִשְׁיָנוּ מִקְנֵנוּ וְכָל־בְּהֵמָתָנוּ יִהְיוּ־שִׁם
בְּעָרֵי הַגְּלָעָד : * וְעֲבָדֶיךָ יַעֲבְרוּ כָל־חֲלוֹץ צֶבֶא
לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אָדָנִי דִּבֶּר : * וַיֵּצֵא
לְהֵם מֹשֶׁה אֶת־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־
נֹון וְאֶת־רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטֹּהֳרֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל :
* וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵיהֶם אִם־יַעֲבְרוּ בְנֵי־נָדָב
וְנִחִי רֵאשֵׁי אֹתְכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן כָּל־חֲלוֹץ לְמַלְחָמָה
לִפְנֵי יְהוָה וְנִבְכַּשְׁתָּה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וְנָתַתֶּם
לָהֶם אֶת־אֶרֶץ הַגְּלָעָד לְאַחֲזָהּ :
* וְאִם־לֹא יַעֲבְרוּ חֲלוֹצִים אֹתְכֶם וְנִאֲחֲזוּ בְּתִכְכֶם
בָּאָרֶץ כְּנָעַן :

16 * At illi prope accedentes dixerunt, Caulas
ouium fabricabimus & stabula iumentorum,
17 paruulis quoque nostris vrbes munitas.
17 * Nos autem ipsi armati & accincti perge-
mus ad proelium ante filios Israel, donec in-
D troducamus eos ad loca sua. Paruuli nostri &
quicquid habere possumus, erunt in vrbibus
munitis propter habitatorum insidias.
18 * Non reuertemur in domos nostras, vsq;
dum possideant filij Israel hæreditatem suam.
19 * Nec quicquam quæremus trans Iordanem,
quia iam habemus possessionem nostrâ
10 in orientali eius plaga. * Quibus Moyfes
ait, Si facitis quod promittitis, expediti pergi-
te coram Domino ad pugnam.
21 * Et omnis vir bellator armatus Iordanem
transeat, donec subuertat Dominus inimicos
22 suos; * Et subijciatur ei omnis terra: tunc eri-
tis inculpabiles apud Dñm & apud Israel, &
obtimebitis regiones quas vultis coram Dño.
23 * Sin autem quod dicitis non feceritis, nul-
li dubium est quin peccetis in Dominum, &
scitote quoniam peccatum vestrum apprehen-
det vos.
24 * Ædificate ergo vrbes paruulis vestris &
E caulas & stabula ouibus ac iumentis, & quod
polliciti estis implete.
25 * Dixeruntq; filij Gad & Ruben ad Moy-
sen; Serui tui sumus: faciemus quod iubet
26 Dñs noster. * Paruulos nostros & mulieres
& pecora ac iumenta relinquemus in vrbibus
27 Galaad. * Nos autem famuli tui omnes ex-
pediti pergemus ad bellum, sicut tu Domine
28 loqueris. * Præcepitq; Moyfes Eleazaro sa-
cerdoti & Iosue filio Nun, & principibus fa-
miliarum tribus Israel.
29 * Et dixit ad eos, Si tranfierint filij Gad &
filij Ruben vobiscum Iordanem omnes ar-
mati ad bellum coram Domino, & vobis fue-
rit terra subiecta, date eis Galaad in posses-
sionem.
30 * Sin autem noluerint transire vobiscum
in terram Chanaan, inter vos habitandi acci-
piant loca.

תרגום אונקלוס

16 וקרבו לוהיה ואמרין חטרינ דעאז נבני לבעירנא חכא וקריון לטפלנא :
17 ואנחנו נודרין מקעין קדם בני ישראל עד דנעילנת
18 לא נתוב לבחנא עד דנחסנון בני ישראל גבר אחסנניה :
19 ארילא
20 ואמר להון משה אם תעבדון ית פתגמא
21 ויעבר לכון כל דמוריו ית ירנא קדם עמא דיני עד דיתרין ית
22 ותחכביש ארעא קדם עמא דיני ובתר כן תחובון ותהון זכאין מן קדם יי ומישראל ותחי
23 ואם לא תעבדון כן הא תבתון קדם יי ודעו חובתכון דתשכח ותכון :
24 בנו לכון קריון
25 ואמר בני נד ובני ראובן למשה למימר עבדך יעבדון כמא דרבוני
26 וטפלנא נשנא נתנא וכל בעירנא יהון תמן בקריו גלעד :
27 ועבדך יעבדון כל דמוריו לחילא קדם עמא דיני לקרבא
28 ופקיד להון משה ותאלעזר כהנא וית יהושע בר נון וית רשי אבתה שבטיא לבני ישראל :
29 ואמר משה להון אם יעבדון בני נד ובני ראובן עמכון ית ירנא כל דמוריו לקרבא קדם עמא דיני ותחכביש ארעא
30 ואם לא יעבדון מוריון עמכון ונחסנון בניכון בארעא
קרמיכון ותחנן להון ית ארעא דגלעד לאחסנא :
דכנען :

* Et accesserunt ei et dicebāt, Caulas ouium adificabimus hic iumentis nostris, & ciuitates suppelletilibus nostris. * Et nos armati in ante custodia priores filiorum Israel, donec adducamus eos in suum locum, & habitabit supellex nostra in ciuitatibus munitis propter habitantes terram.

* Non reuertemur in domos nostras quoad diuidantur filij Israel, vnusquisque in hereditatem suā.

* Et non amplius possidebimus inter eos ab trans Jordanem & vltius, quia habemus possessiones nostras in eo qui trans Jordanem in Oriente.

* Et dixit ad illos Moyses, Si feceritis iuxta verbum hoc, si armati fueritis corā Domino in bellum;

* Et transferit ex vobis omnis armatus Jordanem coram Domino, quoad subuertatur inimicus eius a facie eius;

* Et subijciatur terra coram Domino; & post hac reuertemini, & eritis innocentes coram Domino, & ab Israel, et erit terra hac vobis in possessione coram Domino.

* Si autem non feceritis sic, peccabitis coram Domino, & cognoscetis peccatum vestrum, quando vos comprehenderint mala.

* Et edificabitis vobis ipsis vrbes suppelletili vestrae, & caulas iumentis vestris, & quod egreditur de ore vestro facietis.

* Et dixerunt filij Ruben, & filij Gad ad Moysen, dicentes: Serui tui facient, sicut Dominus noster precipit.

* Supellex nostra, & vxores nostra, & possessiones nostra, et omnia iumenta nostra erunt illic in ciuitatibus Galaad.

* At serui tui exhibunt omnes armati, & accincti coram Domino ad bellum, quemadmodum Dominus dicit.

* Et constituit eis Moyses Eleazar sacerdotem, & Josue filium Nun, & principes familiarum tribuum filiorum Israel.

* Et dixit ad eos Moyses, Si transferint filij Ruben & filij Gad vobiscum Iordanem, omnis armatus in bellum coram Domino, & dominati fueritis terra coram vobis, & dabitis eis terram Galaad in possessione.

* Si autem non transferint armati vobiscum in bellum coram Domino, & traducite suppelletilem eorum, & vxores eorum, & iumenta eorum ante vos, in terram Chanaan, & simul possidebuntur inter vos in terra Chanaan.

* ὁ πορθεῖσθαι αὐτῶν, & ἔλεγον, ἐπαύλης πορθεῖσθαι οἰκοδομήμεν ὧδε τοῖς κτήνεσιν ἡμῶν, καὶ πόλεις ταῖς ἀποσκευαῖς ἡμῶν.

* ὁ ἡμεῖς ἐνωπλισάμενοι πορφυλακῇ πορτέρει τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἕως ἃ ἀγάγωμεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐαυτῶν ῥῆπον καὶ κατοικήσει ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν ἐν πόλεσι τέλει χερσὶν αὐαῖς διὰ τοῦ

κατοκοῦντας τὴν γῆν. * ὁ μὴ ἀποσφραδῶμεν εἰς τὰς οἰκίας ἡμῶν ἕως δὴ καὶ ταμεριώσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, ἕκαστος εἰς τὴν

κληρονομίαν αὐτοῦ. * ὁ ὁκέτι κληρονομήμεν ἐν αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ πέραν Ἰορδάνης & ἐπέκεινα, ὅτι ἀπέχομεν τοῦ κλή-

ρου ἡμῶν ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνης ἐν θύατραῖς. * ὁ εἶπεν πορθεῖσθαι αὐτοὺς μωυσῆς, ἐὰν ποιήσητε κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἐδὴ

ἔξοπλιώητε ἐναντίον κυρίου εἰς πόλεμον.

* καὶ παρελθόντες ὑμῶν πᾶς ὁπλίτης τὸν Ἰορδάνην ἐναντι κυρίου, ἕως ἐκτελεθῇ ὁ ἐχθρὸς αὐτῶν ἀπὸ πορσώπου αὐτῶν.

* καὶ καὶ ταμεριώσιν ἡ γῆ ἐναντι κυρίου, & μετὰ ταῦτα ἀποσφραδῶσθε & ἔσεσθε ἀθάστοι ἐναντι κυρίου, & ἀπὸ Ἰσραὴλ καὶ ἔσται ἡ γῆ αὐτῇ ὑμῶν ἐν κατοικήσει ἐναντι κυρίου.

* ἐδὴ ὁ μὴ ποιήσητε ὅτως, ἀμαρτήσεσθε ἐναντι κυρίου, καὶ γνώσεσθε τὴν ἀμαρτίαν ὑμῶν, ὅταν ὑμεῖς καὶ λαβῆτε τὰ κα-

κά. * καὶ οἰκοδομήσετε ὑμῶν ἐαυτοῖς πόλεις τῇ ἀποσκευῇ ὑμῶν, & ἐπαύλεις τοῖς κτήνεσιν ὑμῶν, καὶ τὸ ἐκπορεύομενον ἐκ τοῦ σώματος ὑμῶν ποιήσετε.

* ὁ εἶπεν οἱ υἱοὶ ῥαββήμ, & οἱ υἱοὶ γὰρ πορθεῖσθαι μωυσῆν, λέγοντες, οἱ παῖδες σου ποιήσουσιν καθὰ ὁ κύριος ἡμῶν ἐνέλετο.

* ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν, & αἱ γυναικες ἡμῶν, καὶ αἱ κτήσεις ἡμῶν, & πᾶν τὰ κτήνη ἡμῶν ἐν τῇ ἐκείνῃ ἐν ταῖς πόλεσι γα-

λαὰδ. * οἱ ὁ παῖδες σου παρελθόντες πᾶντες ἐνωπλισμένοι & ἐκτεταγμένοι ἐναντι κυρίου εἰς τὸν πόλεμον, ὃν τρέπον ὁ

κύριος λέγει. * καὶ σίνεσεν αὐτοῖς μωυσῆς ἑλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ ἰησοῦν υἱὸν ναυῆ, καὶ τοὺς ἀρχοντας πατρῶν τῶν φυλῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.

* καὶ εἶπεν πορθεῖσθαι αὐτοὺς μωυσῆς, ἐδὴ διαβάσιν οἱ υἱοὶ ῥαββήμ & οἱ υἱοὶ γὰρ μεθ' ὑμῶν τὸν Ἰορδάνην, πᾶς ἐνωπλισμένος εἰς πόλεμον ἐναντι κυρίου, καὶ κατακυ-

ριώσητε τὴν γῆν ἀπέναντι ὑμῶν, & δώσετε αὐτοῖς τὴν γῆν γαλαὰδ ἐν κατοικήσει.

* ἐδὴ ὁ μὴ διαβάσιν ἐνωπλισμένοι μεθ' ὑμῶν εἰς πόλεμον ἐναντι κυρίου, καὶ διαβιάσατε τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, & τὰς γυναικας αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν πορτέρει ὑμῶν, εἰς γῆν χαναὰν, καὶ συγκατακληρονομήσητε ἐν ὑμῶν ἐν τῇ γῇ χαναὰν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁶ Accesseruntque ad eum & dixerunt, Caulas ouium adificabimus hic pecoribus nostris, & vrbes familiarum nostrarum. ¹⁷ Nos autem armabimur expediti ante fratres nostros, donec introducamus eos in locum suum, & habitabunt paruuli nostri in ciuitatibus munitis propter habitatores terrarum.

¹⁸ Non enim possidebimus cum eis trans Iordanem & vltra, quia suscepimus hereditatem nostram citra Iordanem ad Orientem.

¹⁹ Dixitque eis Moyses, Si feceritis verbum hoc, & si armati ieritis ante populum Domini ad pugnam;

ex vobis Iordanem ante populum Domini, donec eiciat inimicos suos a conspectu eius;

postea reuertemini & eritis innoxij in conspectu Domini & apud Israel, eritque terra hac vobis in possessionem coram Domino.

²¹ Si autem non feceritis sic, ecce peccastis coram Domino, & scitote peccatum vestrum quod inueniet vos.

²² Edificate vobis vrbes paruulis vestris, & caulas ouibus vestris, & facietis iuxta id quod egressum est de ore vestro.

²³ Dixeruntque filij Gad & filij Ruben ad Moysen, dicentes: Serui tui facient sicut Dominus noster iubet.

²⁴ Paruuli nostri & vxores nostræ, & pecora nostra, & omnia iumenta nostra erunt ibi in vrbibus Galaad.

²⁵ Et omnes serui tui transibunt armati in exercitum ante populum Domini ad bellum, sicut loquitur Dominus noster.

²⁶ Præcepitque de eis Moyses Eleazaro sacerdoti & Josue filio Nun, & principibus patrum tribuum filiorum Israel.

²⁷ Et dixit Moyses ad eos, Si transferint filij Gad & filij Ruben vobiscum Iordanem omnes armati ad bellum coram populo Domini, subiec-

taque fuerit terra in conspectu vestro, dabitis eis terram Galaad in possessionem.

²⁸ Et si non transferint armati vobiscum, suscipient possessionem inter vos in terra Chanaan.

וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֶל-עֲבֹדֶיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה׃ נַחֲנוּ נַעֲבֹד חֲלוּצִים
לְפָנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאַתָּנוּ אַחֲזֵר נַחֲלָתָנוּ מֵעֵבֶר
לִירְדֵן׃ וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן
וּלְחֻצֵי שֶׁבֶט מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף אֶת-מַמְלַכְתָּהּ סִיחֹן
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכְתָּהּ עֹוג מֶלֶךְ חֲבָשָׁן הָאֶרֶץ
לְעָרֶיהָ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאֶרֶץ סָבִיב׃ וַיִּבְנוּ בְנֵי-
גָד אֶת-דִּיבֹן וְאֶת-עֶטְרוֹת וְאֶת עֶרְעֹר׃ וְאֶת-
עֶטְרוֹת שׁוֹפָן וְאֶת-יַעְזֹר וַיִּגְבְּהָהּ׃ וְאֶת-בֵּית נֶמְרָה
וְאֶת-בֵּית חֶרֶן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרֹת צֹאן׃ וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ
אֶת-חֶשְׁבֹן וְאֶת-אֶלְעָלָא וְאֶת קִרְיָתִים׃ וְאֶת-
נָבו וְאֶת-בְּעֵל מַעֲזֵן מוֹסֶכֶת שָׁם וְאֶת-שֶׁבֶמֶר
וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת אֵת שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ׃
וַיֵּלְכוּ בְנֵי מְכִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה גִּלְעָד וַיִּלְכְּדוּהָ
וַיִּירֶשׁ אֶת-הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר-בָּהּ׃ וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-
הַגִּלְעָד לְמְכִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ׃ וַיֵּאִיר בֶּן-
מְנַשֶּׁה הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת-חֻתִּיָּהם וַיִּקְרָא אֶת-חֻתֵּיהֶם
וַיִּקְרָא לָהּ גִּבְחָה בְשֵׁמוֹ׃

לג

אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לְצִבְאָתָם בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ וַיִּכְתֹּב
מֹשֶׁה אֶת-מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל-פִּי יְהוָה
וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם׃ וַיִּסְעוּ מֵרַעַמְסֵס
בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
מִמִּדְבַּר הַפָּסָח יָצְאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמֹז לְעֵינֵי
כָּל-מִצְרַיִם׃ וּמִצְרַיִם מִקְבָּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה
יְהוָה בָּהֶם כָּל-בְּכוֹר וּבְאֵלֵיהֶם עֲשָׂה יְהוָה
שְׁפָטִים׃ וַיִּסְעוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵרַעַמְסֵס וַיַּחֲנוּ
בְּסֹכֹת׃

31 * Responderuntq; filij Gad & filij Ruben:
Sicut locutus est Dominus servis suis, ita fa-
32 ciemus. * Ipsi armati pergemus coram Do-
mino in terram Chanaan, & possessionē iam
33 suscepisse nos confitemur trans Iordanem.
34 * Dedit itaque Moyſes, filijs Gad & Ruben
& dimidiæ tribui Manasse filij Ioseph regnū
G Seon regis Ammoræi, & regnum Og regis
Bafan, & terram eorum cum vrbibus suis per
35 circuitum. * Igitur extruxerunt filij Gad,
Dibon, & Astaroth, & Aroer.
36 * Et Roth, & Sopham, & Iazer, Iechaa.
37 * Et Bethnemra, & Betharam vrbes muni-
tas & caulas pecoribus suis.
38 * Filij verò Ruben ædificauerunt Eſebon,
& Eleale, & Cariathaim.
39 * Et Nabo, & Baalmeon versis nominibus,
Sabama quoque, imponentes vocabula vrbi-
bus quas extruxerant.
40 * Porro filij Machir filij Manasse perrexe-
runt in Galaad, & vastauerunt eam interfe-
cto Ammoræo habitatore eius.
41 * Dedit ergo Moyſes terram Galaad Ma-
chir filio Manasse, qui habitauit in ea.
42 * Iair autem filius Manasse abiit, & occu-
pauit vicos eius, quos appellauit Auoth-iair,
id est, villas Iair.
43 * Nobe quoque perrexit & apprehendit
Canath cum viculis suis, vocauitque eam ex
nomine suo Nobe.

CAP. XXXIII.

1 HÆ sunt mansiones filiorum Israel qui
A egressi sunt de Ægypto per turmas suas
in manu Moyſi & Aaron.
2 * Quas descripsit Moyſes iuxta castrorum
loca quæ Domini iussione mutabant.
3 * Profecti igitur de Rameſſe mense primo,
quintadecima die mēſis primi, altera die Pha-
ſe, filij Israel in manu excelsa, vidētibus cun-
ctis Ægyptijs;
4 * Et ſepelientibus primogenitos quos per-
cuſſerat Dominus; nam & in diis eorum exer-
cuerat vltionem.
5 * Caſtrametati ſunt in Sochoth.

תרגום אונקלוס

31 וַאֲחֵיבִּיבֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמִימַר יְיָ לְעֲבָדָי כֵּן נַעֲבֹד׃
אֲחִישָׁנָה מֵעֵבֶר לִירְדֵן׃
32 וַיִּהְיֶה לְהוֹן מֹשֶׁה לְבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן שֶׁבֶטָא דְּמְנַשֶּׁה בְּרִי יוֹסֵף יְת מַלְכוּת סִיחֹן מֶלֶכָא
דְּאֱמֹרָא וְיְת מַלְכוּת עֹוג מֶלֶכָא דְּמַחֲנֵן אֶרֶץ קְרוּיָא בְּחֻמִּין קְרוּיָא חֲבָשָׁן וְיְת עֶטְרוֹת
וְיְת עֶרְעֹר׃
33 וְיְת עֶטְרוֹת שׁוֹפָן וְיְת יַעְזֹר וַיִּגְבְּהָהּ׃
34 וְיְת בֵּית נֶמְרָה וְיְת חֶרֶן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרֹת צֹאן׃
35 וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת-חֶשְׁבֹן וְאֶת-אֶלְעָלָא וְאֶת קִרְיָתִים׃
36 וְיְת נָבו וְיְת בְּעֵל מַעֲזֵן מוֹסֶכֶת שָׁם וְיְת שֶׁבֶמֶר
וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת אֵת שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ׃
37 וַיֵּלְכוּ בְנֵי מְכִיר בֶּן-מְנַשֶּ׈ה גִּלְעָד וַיִּלְכְּדוּהָ
וַיִּירֶשׁ אֶת-הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר-בָּהּ׃
38 וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-הַגִּלְעָד לְמְכִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ׃
39 וַיֵּאִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת-חֻתִּיָּהם וַיִּקְרָא אֶת-חֻתֵּיהֶם
וַיִּקְרָא לָהּ גִּבְחָה בְשֵׁמוֹ׃
40 וַיִּירֶשׁ אֶת-הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר-בָּהּ׃
41 וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-הַגִּלְעָד לְמְכִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ׃
42 וַיֵּאִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת-חֻתִּיָּהם וַיִּקְרָא אֶת-חֻתֵּיהֶם
וַיִּקְרָא לָהּ גִּבְחָה בְשֵׁמוֹ׃
43 וַיִּירֶשׁ אֶת-הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר-בָּהּ׃
44 וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-הַגִּלְעָד לְמְכִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ׃
45 וַיֵּאִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת-חֻתִּיָּהם וַיִּקְרָא אֶת-חֻתֵּיהֶם
וַיִּקְרָא לָהּ גִּבְחָה בְשֵׁמוֹ׃

* Et responderunt filij Ruben, & filij Gad, di-
centes, Quæcūque Dominus dicit seruis suis, sic fa-
ciemus. * Nos transibimus armati coram Do-
mino in terram Chanaan, & dabitur possessio-
nem nostram in eo qui ultra Jordanem.

* Et dedit eis Moyses filijs Gad, & filijs Ru-
ben, & dimidia tribus Manasse filiorū Joseph, re-
gnum Sion, regis Amorrhæorum, & regnum Og, re-
gis Basan, terram & ciuitates cum terminis eius,
ciuitates terræ in circuitu.

* Et edificauerunt filij Gad Dibon. * Et Asta-
roth, & Aroer, & Sopham, & Jazer, & exalta-
uerunt illas. * Et Bethnemra & Betharam ci-
uitates munitas, & caulas ouium.

* Et filij Ruben edificauerunt Eschbon, & Eleale,
& Cariathaim. * Et Naboth, & Baalmeon,
circundatas, & Sabama: & cognominauerunt iux-
ta nomina eorū nomina vrbium, quas edificauerunt.

* Et perrexit filius Machir filij Manasse in Ga-
laad, & accepit eam, & perdidit Amorrhæum ha-
bitantem in ea.

* Et dedit Moyses Galaad Machir filio Manasse,
& habitauit illic.

* Et Jair filius Manasse perrexit, & accepit cau-
las eorum, & cognominauit eas caulas Jair.

* Et Nobe perrexit, & accepit Canath, & vi-
cos eius, & cognominauit eos Nobe ex nomine suo.

CAP. XXXIII.

ET hæ mansiones filiorum Israel, vt exierunt de
Ægypto cum exercitu suo in manu Moyse &
Aaron.

* Et scripsit Moyses profectioes eorum, & man-
siones eorum per verbum Domini: & hæ mansio-
nes itineris eorum.

* Profecti sunt ex Ramesse mense primo quinta
& decima die mensis primi, post die Paschæ, egres-
si sunt filij Israel in manu excelsa coram omnibus
Ægyptijs.

* Et Ægyptij sepeliebant ex ipsis mortuos om-
nes quotquot percussit Dominus omne primogeni-
tum in terra Ægypti; & in dijs eorum fecit vl-
tationem Dominus.

* Profecti autem filij Israel ex Ramesse, castra-
metati sunt in Sochoth.

31 * & ἀπεκρίθησαν οἱ υἱοὶ ῥαβὴν & οἱ υἱοὶ γὰδ, λέγοντες,
ὅσα ὁ κύριος λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ὅπως ποιήσονται.

32 * ἡμεῖς διαβησόμεθα ἐνωπλισμένοι ἐναντὶ κυρίου εἰς γῆν
χαναάν, & δώσετε τὴν κατάχεσιν ἡμῶν ἐν τῇ πέραν ἔορ-
33 δούξ. * & ἔδωκεν αὐτοῖς μουσῆς τοῖς υἱοῖς γὰδ, & τοῖς υἱοῖς
ῥαβὴμ, & τῇ ἡμίσει φυλῆς μωσασσῆ υἱὸν ἰωσὴφ, τὴν βασι-
λείαν σιών, βασιλείας τῶν ἀμορραίων, & τὴν βασιλείαν ὧν
βασιλείας τῷ βασίλῳ, τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις σὺν τοῖς ὄρεσις
34 αὐτῆς, πόλεις τῆς γῆς κύκλῳ. * & ὠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ γὰδ
35 τὴν δεβὼν * καὶ τὴν ἀσαράθ, & τὴν ἀρθέρ, & τὴν θφάρ,
& τὴν ἰαζήρ, & ὕψωσαν αὐτάς.

36 * καὶ τὴν βηθιαμερόν & τὴν βαθαερρόν πόλεις ὀχυράς,
& ἐπαύλεις περὶ αὐτῶν.

37 * καὶ οἱ υἱοὶ ῥαβὴμ ὠκοδόμησαν τὴν ἐσεβὼν, & τὴν ἐλεα-
λή, & τὴν καριαθαίμ.

38 * καὶ τὴν ναβὼθ, & τὴν βεελμεών, περικυκλωμένας, &
τὴν σεβαμά: & ἐπωνόμασαν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν τὰ ὀ-
νόματα τῶν πόλεων, αἷς ὠκοδόμησαν.

39 * καὶ ἐπορεύθη υἱὸς μαχειρ υἱὸς μανασσῆ εἰς γαλαὰδ, καὶ
ἔλαβεν αὐτήν, & ἀπώλεσε τὸν ἀμορραῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν
40 αὐτῇ. * & ἔδωκε μουσῆς τὴν γαλαὰδ τῷ μαχειρ υἱὸς μα-
νασσῆ, & κατώκησεν ἐκεῖ.

41 * καὶ ἰαίρ ὁ υἱὸς μανασσῆ ἐπορεύθη, & ἔλαβε τὰς ἐπαύλεις
αὐτῶν, & ἐπωνόμασεν αὐτάς ἐπαύλεις ἰαίρ.

42 * & ναβὼθ ἐπορεύθη, & ἔλαβε τὴν καὰθ, καὶ τὰς κώμας
αὐτῆς, & ἐπωνόμασεν αὐτὰς ναβὼθ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

λγ.

1 * Καὶ ἔτοι οἱ σαθμοὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ὡς ἐξῆλθον ἐκ τῆς
αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν ἐν χειρὶ μουσῆ & ααρὼν.

2 * καὶ ἔγραψε μουσῆς τὰς ἀπαρσεις αὐτῶν, & ἔδωκε σαθ-
μὸς αὐτῶν διὰ ῥήματος κυρίου, & ἔτοι οἱ σαθμοὶ τῆς πορείας
3 αὐτῶν. * ἀπῆραν ἐκ ῥαμεσῆ τὰ μίλι τὰ πρῶτα τῇ πεν-
τεκαθεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μίλου τοῦ πρώτου, τῇ ἐπαύριον τοῦ
πάρχα ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν χειρὶ ὑψηλῇ ἐναντίον
4 πούτων τῶν αἰγυπτίων. * & οἱ αἰγύπτιοι ἐθαπλὸν ἐξ αὐτῶν ἔδω-
τεθνηκότας πούτας ὅθους ἐπάταξε κύριος πᾶσι πρῶτοκον
ἐν γῇ αἰγύπτου. & ἐν τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐποίησε τὴν ἐκδίκησιν
5 κύριος. * ἀπάραντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ ῥαμεσῆ, πα-
ρενέβαλον εἰς Ἰακχάθ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Responderuntque filij Gad & filij Ruben, dicentes: Sicut locutus est Dominus seruis tuis, ita faciemus. 32 Nos transibimus armati ante
populum Domini in terram Chanaan, & nobiscum manet possessio nostra trans Iordanem. 33 Deditque eis Moyses, filiis videlicet Gad & filiis
Ruben, & dimidia tribui Manasse filij Joseph regnum Seon regis Amorrhæi, & regnum Og regis Basan, terram cum vrbibus suis per terminos
vrbium terræ per circuitum. 34 Edificaueruntque filij Gad Dibon & Ataroth, & Aroer. 35 Et Ataroth Sophan & Iazer & Iagbeha.

36 Et Bethnemra & Betharan vrbes munitas, & caulas ouium. 37 Filij autem Ruben edificauerunt Eschbon & Eleale, & Cariathaim.
38 Et Nebo & Baalmeon versis nominibus, & Sabama, & vocauerunt nominibus vrbes quas edificauerant. 39 Et abierunt filij Machir filij
Manasse in Galaad, & subiecerunt eam, & eiecerunt Amorrhæum qui ibi erat. 40 Deditque Moyses Galaad Machir filio Manasse, & habitauit in
ea. 41 Iair quoque filius Manasse abiit & subiecit vicos eius, & vocauit eos vicos Iair. 42 Nobe autem abiit & subiecit Chanath, & vicos
eius, & vocauit eam ex nomine suo Nobe.

CAP. XXXIII.

HÆ sunt mansiones filiorum Israel qui egressi sunt de terra Ægypti per turmas suas in manu Moyse & Aaron.

1 Descripsitque Moyses exitus eorum per profectioes eorum iuxta verbū Domini, & hæ sunt profectioes eorum iuxta exitus eorum.

2 Profecti quoque sunt de Rameses in mense primo quintadecima die mensis primi altera die Phase: egressi sunt filij Israel palam ante oculos
omnium Ægyptiorum.

3 Ægyptij autem sepeliebant omnes primogenitos quos occiderat Dominus in eis; & in idolis eorum fecit
Dominus iudicia.

4 Profecti quoque sunt filij Israel de Rameses, & castrametati sunt in Socoth.

* ויסעו מסכת ויחנו באתם אשר בקצה המדבר :
 * ויסעו מאתם וישב על פי החירות אשר על פני
 בעל צפון ויחנו לפני מגדל : * ויסעו מפני החירות
 ויעברו בתוך הים המדבר וילכו דרך שלשת
 ימים במדבר אתם ויחנו במרה : * ויסעו
 ממרה ויבאו אילמה ובאלים שתיים עשרה עינת
 מים ושבעים תמרים ויחנו שם : * ויסעו
 מאילם ויחנו על ים סוף : * ויסעו מים סוף
 ויחנו במדבר סין : * ויסעו ממדבר סין ויחנו
 בדפקה : * ויסעו מדפקה ויחנו באלוש : * ויסעו
 מאלוש ויחנו ברפידם ולא היה שם מים לעם
 לשתות : * ויסעו מרפידם ויחנו במדבר סיני :
 * ויסעו ממדבר סיני ויחנו בקברת התאורה :
 * ויסעו מקברת התאורה ויחנו בחצרות :
 * ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה : * ויסעו מרתמה
 ויחנו ברמן פרץ : * ויסעו מרמן פרץ ויחנו בלבנה :
 * ויסעו מלבנה ויחנו ברסה : * ויסעו מרסה
 ויחנו בקהלתי : * ויסעו מקהלתי ויחנו בחר
 שפר : * ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה : * ויסעו
 מחרדה ויחנו במקהלית : * ויסעו ממקהלות
 ויחנו בתחרת : * ויסעו מתחרת ויחנו בתרח :
 * ויסעו מתרח ויחנו במתקה : * ויסעו ממתקה
 ויחנו בחשמנה : * ויסעו מחשמנה ויחנו
 במסרות : * ויסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן :
 * ויסעו מבני יעקן ויחנו בחר הגדגד : * ויסעו
 מחר הגדגד ויחנו ביטבתה : * ויסעו מיטבתה
 ויחנו בעברנה : * ויסעו מעברנה ויחנו בעצין
 גבר : * ויסעו מעצין גבר ויחנו במדבר צן הוצ
 קדש : * ויסעו מקדש ויחנו בחר רהר בקצה
 ארץ אדום :

6 * De Sochoth venerūt in Ethan, quæ est in
 7 extremis finibus solitudinis. * Inde egressi ve
 8 nerunt contra Phairoth, quæ respicit Beelse-
 9 phon, & castrametati sunt ante Magdalum.
 10 * Profectiq; de Phairoth trāsierūt per mediū
 11 mare in solitudinē, & ambulantes tribus die-
 12 bus per desertum Ethan castrametati sunt in
 13 Mara. * Profectiq; de Mara venerūt in Helim
 14 vbi erant duodecim fontes aquarū & palmę
 15 septuaginta, ibiq; castrametati sunt. * Sed &
 16 inde egressi fixerūt tētoria super mare rubrū.
 17 * Profectiq; de mari rubro castrametati sunt
 18 in deserto Sin. * Vnde egressi venerunt in
 19 Dephcha. * Profectiq; de Dephcha castrame
 20 tati sunt in Halus. * Egressiq; de Halus Ra-
 21 phidim fixere tētoria, vbi populo defuit aqua
 22 ad bibendū. * Profectiq; de Raphidim, castra-
 23 metati sunt in deserto Sinai. * Sed & de solitu-
 24 dine Sinai egressi, venerūt ad sepulchra cōcu-
 25 piscētię. * Profectiq; de sepulchris concupiscē-
 26 tię, castrametati sunt in Asseroth. * Et de
 27 Asseroth venerunt in Rethma. * Profectiq;
 28 de Rethma, castrametati sunt in Remonpha-
 29 res. * Vnde egressi venerunt in Lebna.
 30 * De Lebna castrametati sunt in Reffa.
 31 * Egressiq; de Reffa venerunt in Ceeletha.
 32 * Vnde profecti castrametati sunt in mon-
 33 te Sepher. * Egressi de monte Sepher vene-
 34 runt in Arada. * Inde proficiscentes castra-
 35 metati sunt in Maceloth. * Profectique de
 36 Maceloth, venerunt in Taath. * De Taath
 37 castrametati sunt in Thare. * Vnde egressi
 38 fixere tentoria in Metcha. * Et de Metcha
 39 castrametati sunt in Esmona. * Profectique
 40 de Esmona venerunt in Moseroth.
 41 * Et de Moseroth castrametati sunt in Ba-
 42 neiachan. * Profectique de Baneiachan, ve-
 43 nerunt in montem Gadgad. * Vnde profe-
 44 cti castrametati sunt in Iethebatha. * Et de
 45 Iethebatha venerūt in Hebrona. * Egressiq;
 46 de Hebrona castrametati sunt in Afiongaber.
 47 * Inde profecti venerūt in desertū Sin : hæc
 48 est Cades. * Egressiq; de Cades castrametati
 49 sunt in mōte Hor in extremis finib⁹ terrę Edō.

תרגום אונקלוס

6 ונטלו מסכות ושרו באיתם ובסטר מדברא :
 * ונטלו מן קדם חירתא ועברו בגו ימא למדברא ואילו מהלך תלתא יומין במדברא דאיתם ושרו במרה :
 ובאלים חרי עשר מבועין דמין ושבעין דקלין ושרו תמן :
 במדברא דסין : ונטלו ממדברא דסין ושרו בדפקה :
 ולא הוה תמן מים לעמא למשתוי : ונטלו מרפידים ושרו במדברא דסיני : ונטלו
 מקברי דמשאלי ושרו בחצרות : ונטלו מחצרות ושרו ברתמה :
 ונטלו מלבנה ושרו ברסה : ונטלו מרסה ושרו בקהלתי :
 בחרדה : ונטלו מחרדה ושרו במקהלתי : ונטלו מתחרת ושרו בתרח :
 ושרו במתקה : ונטלו ממתקה ושרו בחשמנה : ונטלו ממסרות ושרו בבני יעקן :
 מבני יעקן ושרו בחר הגדגד : ונטלו מחר הגדגד ושרו ביטבתה : ונטלו מעברנה ושרו בעצין
 גבר : ונטלו מעצין גבר ושרו במדבר צן הוצ
 קדש : ונטלו מקדש ושרו בחר רהר בקצה
 ארץ אדום :

* Et profecti sunt ex Sochoth, & castrametati sunt in Ethan, quæ est pars deserti. * Et profecti sunt ex Ethā, et castrametati sunt ad os Eroth, quæ est contra Beelsephon, & castrametati sunt contra Magdalo. * Et profecti sunt contra Eroth, & transierunt per medium maris in desertū, & ambulaerunt viā trium dierū per desertū ipsi, & castrametati sunt in Mara. * Et profecti sunt ex Mara, et venerūt in Heli, & in Heli duodecim fontes aquarum, & septuaginta trunci palmarū, & castrametati sunt illic apud aquā. * Et profecti sunt ex Heli, et castrametati sunt super mare rubrū. * Et profecti sunt à mari rubro, & castrametati sunt in desertū Sin.

* Et profecti sunt de deserto Sin, & castrametati sunt in Dephcha. * Et profecti sunt Dephcha, & castrametati sunt in Halus. * Et profecti sunt ex Halus, et castrametati sunt in Raphidim, et non erat illic aqua ad bibendum. * Et profecti sunt ex Raphidim, et castrametati sunt in deserto Sinai. * Et profecti sunt de deserto Sinai, et castrametati sunt in sepulchris concupiscētiæ. * Et profecti sunt ex sepulchris concupiscētiæ, et castrametati sunt in Asseroth. * Et profecti sunt ex Asseroth, et castrametati sunt in Rethma. * Et profecti sunt ex Rethma, et castrametati sunt in Remō-Phares. * Et profecti sunt ex Remō-Phares, et castrametati sunt in Lebna. * Et profecti sunt de Lebna, et castrametati sunt in Resfa. * Et profecti sunt de Resfa, et castrametati sunt in Calatha. * Et profecti sunt de Calatha, et castrametati sunt in Arsaphar. * Et profecti sunt ex Arsaphar, et castrametati sunt in Arada. * Et profecti sunt de Arada, et castrametati sunt in Maceloth. * Et profecti sunt de Maceloth, & castrametati sunt in Thaath. * Et profecti sunt de Thaath, & castrametati sunt in Thare. * Et profecti sunt de Thare, et castrametati sunt in Metcha. * Et profecti sunt ex Metcha, et castrametati sunt in Esmona. * Et profecti sunt ex Esmona, et castrametati sunt in Moseroth. * Et profecti sunt de Moseroth, & castrametati sunt in Baneiachan. * Et profecti sunt de Baneiachā, et castrametati sunt in monte Gadgad. * Et profecti sunt de monte Gadgad, et castrametati sunt in Jethebatha.

34 * Et profecti sunt de Jethebatha, et castrametati sunt in Ebrona. 35 * Et profecti sunt de Ebrona, et castrametati sunt in Asion Gaber. 36 * Et profecti sunt de Asion Gaber, et castrametati sunt in deserto Sin. & profecti sunt de deserto Sin: hæc est Cades. 37 * Et profecti sunt de Cades, & castrametati sunt in Hor monte prope terram Edom.

6 * Ἐκ ἀπῆραν ἐν σοκχάθ, ἔκ παρηνέβαλον εἰς ἐθαν, ὅ ἐστι μέ-
7 ρος τῆ ἐρήμου. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν ἐθα, ἔκ παρηνέβαλον ἐπὶ στόμα
8 ἐρώθ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι βεελσεφών, καὶ παρηνέβαλον ἀπέναντι
9 μαγδολᾶ. * Ἐκ ἀπῆραν ἀπέναντι ἐρώθ, ἔκ διεβησαν μέθον τῆς
10 θαλάσσης εἰς τὴν ἐρημον, ἔκ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν διὰ
11 τῆ ἐρήμου αὐτοί. * Ἐκ παρηνέβαλον ἐν πικρία. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν
12 πικρίῳ, ἔκ ἦλθον εἰς αἰλίμ, καὶ ἐν αἰλίμ δώδεκα πηλαὶ ὑδάτων,
13 ἔκ ἐβδομήκοντα τελέχη φοινίκων, ἔκ παρηνέβαλον ἐκεῖ ὡδῶ
14 τὸ ὕδωρ. * Ἐκ ἀπῆραν ἐξ ἐλίμ. ἔκ παρηνέβαλον ἐπὶ θάλασσαν
15 ἐρυθρὰν. * Ἐκ ἀπῆραν διὰ θάλασσης ἐρυθρᾶς, ἔκ παρηνέβα-
16 λον εἰς τὴν ἐρημον σίν. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν, ἔκ παρηνέ-
17 βάλον εἰς ῥαφακά. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν ῥαφακά, ἔκ παρηνέ-
18 βάλον ἐν αἰλᾶς. * Ἐκ ἀπῆραν ἐξ αἰλᾶς, ἔκ παρηνέβαλον ἐν
19 ῥαφιδίν, ἔκ ὅτι ἐκεῖ ὕδωρ πικρὸν. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν ῥαφιδίν, ἔκ
20 παρηνέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ σινά. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν τῇ ἐρήμῳ σι-
21 νά, ἔκ παρηνέβαλον ἐν μνήμασι τῆ πικρίας. * καὶ ἀπῆραν
22 ἐν μνημάτων πικρίας, καὶ παρηνέβαλον εἰς ἀσηρώθ. * καὶ
23 ἀπῆραν ἐξ ἀσηρώθ, ἔκ παρηνέβαλον ἐν ῥαθαμά. * Ἐκ ἀπῆ-
24 ραν ἐν ῥαθαμά, ἔκ παρηνέβαλον ἐν ῥεμών φάρες. * Ἐκ ἀπῆ-
25 ραν ἐν ῥεμών φάρες, ἔκ παρηνέβαλον ἐν λεβωνά. * καὶ ἀπῆ-
26 ραν ἐν λεβωνά, ἔκ παρηνέβαλον εἰς ῥεσά. * καὶ ἀπῆραν ἐν
27 ῥεσά, ἔκ παρηνέβαλον ἐν μακελάθ. * καὶ ἀπῆραν ἐν μα-
28 κελάθ, ἔκ παρηνέβαλον ἐν ἀρσαφάρ. * καὶ ἀπῆραν ἐξ ἀρ-
29 σαφάρ, ἔκ παρηνέβαλον ἐπὶ χαρδαί. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν χα-
30 ρδαί, ἔκ παρηνέβαλον εἰς μακκιδών. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν μακκιδ-
31 ὶ, ἔκ παρηνέβαλον εἰς κατθαάθ. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν κατθαάθ,
32 ἔκ παρηνέβαλον εἰς θαράθ. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν θαράθ, ἔκ παρηνέ-
33 βαλον εἰς μαθεκκά. * καὶ ἀπῆραν ἐν μαθεκκά, ἔκ παρηνέ-
34 βαλον εἰς ἀσεμωνά. * Ἐκ ἀπῆραν ἐξ ἀσεμωνά, ἔκ παρηνέ-
35 βαλον εἰς μαθουράθ. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν μαθουράθ, ἔκ παρηνέ-
36 βαλον εἰς μανιακιδών. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν μανιακιδών, ἔκ παρηνέβα-
37 λον εἰς τὸ ὄρος γαδιγιάδ. * Ἐκ ἀπῆραν ἐν τῷ ὄρει γαδιγιάδ, καὶ
38 παρηνέβαλον εἰς ἔτεμαθά. * καὶ ἀπῆραν ἐξ ἔτεμαθά, ἔκ παρηνέ-
39 βαλον εἰς ἐβρωνά. * Ἐκ ἀπῆραν ἐξ ἐβρωνά, ἔκ παρηνέβαλον εἰς
40 γεσιών γαβέρ. * Ἐκ ἀπῆραν ἐκ σιὼν γαβέρ, ἔκ παρηνέβαλον ἐν τῇ
41 ἐρήμῳ σίν, ἔκ ἀπῆραν ἐκ τῆ ἐρήμου σίν, αὕτη ἐστὶν κὰδης. * Ἐκ ἀπῆ-
42 ραν ἐκ κὰδης, ἔκ παρηνέβαλον εἰς ὅρ τὸ ὄρος πλησίον γῆς ἐδώμ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et profecti sunt de Sochoth, & castrametati sunt in Ethan, quæ est in latere deserti. 7 Et profecti sunt de Ethan, & reuersi sunt contra Phiariorh, quæ est ante Beelsephon, & castrametati sunt ante Magdalum. 8 Et profecti sunt de conspectu Hiroth, & transierunt per medium maris in desertum, & abierunt itinere trium dierum per solitudinem, & castrametati sunt in Mara. 9 Et profecti sunt de Mara, & venerunt in Elim, & in Elim erant duodecim fontes aquarum & septuaginta palmæ, & manserunt ibi. 10 Et profecti sunt de Elim, & castrametati sunt iuxta mare rubrum. 11 Et profecti sunt de mari rubro, & castrametati sunt in deserto Sin. 12 Et profecti sunt de deserto Sin, & castrametati sunt in Dephca. 13 Profectique sunt de Dephca, & castrametati sunt in Alus. 14 Et profecti sunt de Alus, & castrametati sunt in Raphidim, & non erant ibi aquæ ut biberet populus. 15 Profectique sunt de Raphidim, & castrametati sunt in deserto Sinai. 16 Profectique sunt de deserto Sinai, & castrametati sunt in sepulchris concupiscentiū. 17 Et profecti sunt de sepulchris concupiscentiū, & castrametati sunt in Aseroth.

18 Et profecti sunt de Aseroth, & castrametati sunt in Rethma.

19 Et profecti sunt de Rethma, & castrametati sunt in Remonphares.

20 Profectique sunt de Remonphares, & castrametati sunt in Lebna.

21 Et profecti sunt de Lebna, & castrametati sunt in Resa.

22 Et profecti sunt de Resa, & castrametati sunt in Cehalata. 23 Profectique sunt de Cehalata, & castrametati sunt in mote Sapher. 24 Et profecti sunt de mote Sapher, & castrametati sunt in Harada. 25 Profectique sunt de Harada, & castrametati sunt in Maceloth. 26 Et profecti sunt de Maceloth, & castrametati sunt in Taath. 27 Profectique sunt de Taath, & castrametati sunt in Thare. 28 Profectique sunt de Thare, & castrametati sunt in Metcha.

29 Et profecti sunt de Metcha, & castrametati sunt in Asmona. 30 Et profecti sunt de Asmona, & castrametati sunt in Moseroth. 31 Profectique sunt de Moseroth, & castrametati sunt in Beneiacan. 32 Profectique sunt de Beneiacan, & castrametati sunt in mote Gadgad. 33 Profectique sunt de monte Gadgad, & castrametati sunt in Iethbatha. 34 Et profecti sunt de Iethbatha, & castrametati sunt in Ebrona. 35 Et profecti sunt de Ebrona, & castrametati sunt in Asiongaber. 36 Et profecti sunt de Asiongaber, & castrametati sunt in desertum Sin: hæc est Cades. 37 Et profecti sunt de Cades, & castrametati sunt in monte Hor in finibus terræ Edom.

וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל-הַר הַהָרֵעַל-פִּי יְהוָה
וַיָּמָר שָׁם בְּשַׁנַּת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאַחֵר לַחֹדֶשׁ׃
וַאֲהֲרֹן בֶּן-שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה שָׁנָה בָּמָוֶתוֹ
בְּהַר הַהָר׃ * וַיִּשְׁמַע הַכֹּהֵן מֶלֶךְ עָרֹד
וְהוּא יָשָׁב בְּגִבְיֵי אֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
* וַיִּסְעוּ מֵהַר הַהָר וַיַּחֲנוּ בְצַלְמֹנָה׃ * וַיִּסְעוּ
מִצַּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוֹנֵן׃ * וַיִּסְעוּ מִפוֹנֵן וַיַּחֲנוּ בְּאַבְתָּ:
* וַיִּסְעוּ מֵאַבְתָּ וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֲבָרִים בְּגִבְוֹל מוֹאָב׃
* וַיִּסְעוּ מֵעֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּדִיבְזָד׃ * וַיִּסְעוּ מִדִּיבְזָד
וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמֹן דְּבַלְתִּימָה׃ * וַיִּסְעוּ מֵעֵלְמֹן
דְּבַלְתִּימָה וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נָבֹ:
* וַיִּסְעוּ מִהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעֶרְבַת מוֹאָב
עַל-יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃ * וַיַּחֲנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיִּשְׁמָת עַד
אֶבֶל הַשִּׁטִּים בְּעֶרְבַת מוֹאָב׃ * וַיַּדְבֵּר
יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרֵחוֹ
לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם
עָבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן׃ * וְהוֹרַשְׁתֶּם
אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֹתֶם אֶת-כָּל-
מִשְׁכֵּיתָם וְאֶת-כָּל-עַלְמֵי מִסְכַּתְתָּם תֹּאכְדוּ וְאֶת-כָּל-
בְּמוֹתָם תִּשְׁמִידוּ׃ * וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ וּשְׁבַתֶּם-
בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ׃ *
וְהִתְנַחֲלֹתֶם אֶת-הָאָרֶץ בְּגֹרֶל לְמִשְׁפַּחְתִּיכֶם לְרֹב
תִּרְבּוּ אֶת-נַחֲלָתוֹ וְלֹמַעַט תִּמְעִיט אֶת-נַחֲלָתוֹ אֶל-
אֲשֶׁר-יֵצֵא לוֹ שְׁמָהּ הַגֹּרֶל לוֹ יִהְיֶה לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם
וְהִתְנַחֲלוּ׃ * וְאִם-לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשָׁבִים בְּעֵינֵיכֶם
וְלִצְנִינִים בְּצַדִּיקֵיכֶם וְצָרְרוּ אֹתְכֶם עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ׃ * וְהָיָה כֹּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם
אֲעֹשֶׂה לָכֶם׃

38 * Ascenditque Aaron sacerdos in montem
Horiubente Domino, & ibi mortuus est an-
no quadragesimo egressionis filiorum Israel
ex Ægypto mense quinto primo die mensis:
39 * Cum esset annorum centum viginti triū.
40 * Audiuitque Chanaanæus rex Arad qui ha-
bitabat ad meridiem, in terram Chanaan ve-
nisse filios Israel.
41 * Et profecti de monte Hor castrametati
42 sunt in Salmona. * Vnde egressi venerunt
43 in Phinon. * Profectique de Phinon castra-
metati sunt in Oboth.
44 * Et de Oboth venerunt in Ieabarim quæ
est in finibus Moabitarum.
45 * Profectique de Ieabarim, fixere tentoria in
46 Dibon-Gad. * Vnde egressi castrametati
47 sunt in Elmon-deblathaim.
48 * Egressiq; de Elmon-deblathaim, venerunt
ad montem Abarim contra Nabo.
49 * Profectique de montibus Abarim transie-
runt ad campestris Moab supra Iordanem con-
tra Hiericho.
50 * Ibique castrametati sunt de Bethsimon
vsque ad Belfathim planioribus locis Moabi-
tarum.
51 * Vbi locutus est Dominus ad Moysen.
52 * Præcipe filiis Israel & dic ad eos, Quando
transieritis Iordanem, intrantes terram Cha-
naan:
53 * Disperdit cunctos habitatores terræ il-
lius, confringite titulos, & statuas comminui-
te, atque omnia excelsa vastate;
54 * Mundantes terram & habitantes in ea.
ego enim dedi vobis illam in possessionem,
55 Quam diuideris vobis sorte. Pluribus da-
bitis latiore, & paucioribus angustiore,
singulis vt fors ceciderit, ita tribuetur hære-
ditas. Per tribus & familias possessio diuide-
56 tur. * Sin autem nolueritis interficere habi-
tatores terræ qui remanserint, erunt vobis
quasi clauis in oculis, & lanceæ in lateribus, &
aduersabuntur vobis in terra habitationis ve-
stræ. * Et quicquid illis cogitaueram facere,
vobis faciam.

תרגום אונקלוס

38 וסליק אהרן כהנא להר טורא על מימרא דייומיסית חמן בשנת ארבעין למפק בני ישראל
39 ואהרן בר מאה ועשרין וחלת שנין כד מית בהור טורא: 40 ושמע כנענא מלכא
דערד והוא יחב כד רומא בארעא דכנען במית בני ישראל: 41 ונטלו מהר טורא ושרו בצלמנה: 42 ונטלו מצלמנה ושרו בפונן:
43 ונטלו מפונן ושרו באבת: 44 ונטלו מאבת ושרו במגזת עבראי בתחום מואב: 45 ונטלו מעיים ושרו בדיבזד: 46 ונטלו
מדיבזד ושרו בעלמן דבלתימה: 47 ונטלו מעלמן דבלתימה ושרו בשורי דעבראי קדם נבו: 48 ונטלו משורי דעבראי ושרו במשריא
דמואב על ירדנא דירחו: 49 ושרו על ירדנא מבית ישימות עד מישר שטין במשריא דמואב: 50 ומליל יוי עם משרה במשריא
דמואב על ירדנא דירחו למימר: 51 מליל עם בני ישראל ותימר להון ארי אתון עברין ית ירדנא לארעא דכנען: 52 ותתרכון ית יתבי
ארעא מקדמיכון ותאבדון ית כל בית סיגרתהון וית כל צלמי מתכתהון תאבדון וית כל במתהון תשיצון: 53 ותירהון ית
ארעא ותיחבון בה ארי לכון ית הבית ית ארעא למירת יתה: 54 ותחסנן ית ארעא בעדכא לזרעיתכון לסגיא חסגון ית אחסנתהון
ולזעירי חזערון ית אחסנתהון לזיפוק ליה חמן ערבא דיליה יתו לשבטא דאבתהון חסגון: 55 ואם לא תתרכון ית יתבי ארעא
מז קדמיכון ויהי דחשארון מנהון לסיען נטלון וזי לקבליכון ולמשריין מפקניכון ויעיקון לכון על ארעא דאתון יתבין בה:
56 ויהי כמא דחשביה למעבד להון אעבד לכון:

³⁸ * Et ascendit Aaron sacerdos in montem propter iussu Domini, & mortuus est illic in quadagesimo anno exitus filiorū Iffrael de terra Ægypti mense quinto una mensis. ³⁹ * Et Aaron erat trium-

centi & viginti & centum annorum, quando mortuus fuit in Or monte. ⁴⁰ * Et audiens Chananeus rex Arad, & hic habitabat in terra Chanaan, quando ingrediebantur filij Iffrael. ⁴¹ * Et profecti sunt ex Or monte, & castrametati sunt in Salmona.

⁴² * Et profecti sunt de Salmona, & castrametati sunt in Phinon. ⁴³ * Et profecti sunt de Phinon, & castrametati sunt in Oboth. ⁴⁴ * Et profecti sunt ex Oboth, & castrametati sunt in Gai, in eo quod ultra in finibus Moab. ⁴⁵ * Et profecti sunt ex Gai, & castrametati sunt in Dibon Gad.

⁴⁶ * Et profecti sunt ex Dibon Gad, & castrametati sunt in Elmon Deblathaim. ⁴⁷ * Et profecti sunt ex Elmon Deblathaim, & castrametati sunt super montes Abarim contra Nabo. ⁴⁸ * Et profecti sunt de finibus Abarim, & castrametati sunt in occidente Moab, supra Jordanem iuxta Hiericho.

⁴⁹ * Et castrametati sunt apud Jordanem inter Bethsimon, usque ad Belsathim in occidente Moab.

⁵⁰ * Et locutus est Dominus ad Moysen, in occidente Moab apud Jordanem, contra Hiericho, dicens:

⁵¹ * Loquere filiis Iffrael, et dices ad illos, Vos transite Jordanem in terram Chanaan.

⁵² * Et perdetis omnes habitantes in terra ante faciem vestram, & auferetis speculas eorum, & omnia idola conflata eorum perdetis ea, & omnes statuas eorum auferetis.

⁵³ * Et perdetis habitantes terram, & habitabitis in ea, vobis enim dedi terram eorum in sorte.

⁵⁴ * Et possidebitis terram in sorte per tribus vestras, pluribus multiplicabitis possessionem eorum, & paucioribus minuetis possessionem eorum, in quod exierit nomen eius, illic eius erit, per tribus familiarum vestrarum possidebitis.

⁵⁵ * Si verò non perdideritis habitantes in terra de facie vestra, & erit quoscunque reliqueritis ex eis, aculei in oculis vestris, & iacula in lateribus vestris, & aduersabuntur vobis in terra, in quam vos habitabitis: ⁵⁶ * Et erit quemadmodum decreueram facere eis, faciam vobis.

³⁸ * ὁ δὲ ἀνέβη ἀαρὼν ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ ὄρη διὰ παραγγέλματος κυρίου, & ἀπέθανεν ἐκεῖ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τοῦ ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγυπτίας τῇ μὲν τῇ πέμπτῃ μηνὸς. ³⁹ * καὶ ἀαρὼν ὁ πρεσβύτης ἦν ἑξήκοντα ἔτη, ὅτε ἀπέθανεν ἐν ὄρει τῷ ὄρει.

⁴⁰ * καὶ ἀκούσας ὁ χανανεὺς βασιλεὺς ἀραδ, ὅτι ἔτος κατέκειτο ἐν γῇ χαναναί, ὅτε εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ.

⁴¹ * ὁ δὲ ἀπῆραν ἐξ ὄρη ὄρους, & παρενέβαλον ἐν σαλμωνά.

⁴² * καὶ ἀπῆραν ἐκ σαλμωνά, & παρενέβαλον ἐν φινώ.

⁴³ * καὶ ἀπῆραν ἐκ φινώ, & παρενέβαλον ἐν ὀβώθ.

⁴⁴ * καὶ ἀπῆραν ἐξ ὀβώθ, & παρενέβαλον ἐν γαί, ἐν τῇ πέραν Ἰπὶ τῶν ὀρίων μοάβ.

⁴⁵ * καὶ ἀπῆραν ἐκ γαί, & παρενέβαλον εἰς δαιβὼν γάδ.

⁴⁶ * καὶ ἀπῆραν ἐκ δαιβὼν γάδ, καὶ παρενέβαλον εἰς γελμὼν δεβλααθαίμ. ⁴⁷ * καὶ ἀπῆραν ἐκ γελμὼν δεβλααθαίμ, καὶ παρενέβαλον Ἰπὶ τὰ ὄρη τὰ ἀβαρίμ, ἀπέναντι

ναβαύ. ⁴⁸ * καὶ ἀπῆραν ἀπὸ ὀρίων ἀβαρίμ, & παρενέβαλον Ἰπὶ δυσμῶν μοάβ, Ἰπὶ τῇ ἰορδάνου καὶ ἱεριχώ.

⁴⁹ * καὶ παρενέβαλον παρὰ τὴν ἰορδάνου ἀναμέθεν αἰσιμώθ, ἕως ἀβελσατὶμ καὶ δυσμῶν μοάβ.

⁵⁰ * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μουσὴν Ἰπὶ δυσμῶν μοάβ παρὰ τὴν ἰορδάνου καὶ ἱεριχώ, λέγων·

⁵¹ * λαλήθω τίς υἱὸς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸς, ὑμεῖς διαβαίνετε τὴν ἰορδάνου εἰς γῆν χαναναί. ⁵² * καὶ ἀπολείτε πάντα ὅσα κατεκοῦνται ἐν τῇ γῇ πρὸς ὅπου ὑμεῖς, & ἐξαρεῖτε τὰς σκοπίας αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ εἰδωλα τὰ χονδύα αὐτῶν ἀπολείτε αὐτά, καὶ πάσας τὰς στήλας αὐτῶν

ἐξαρεῖτε. ⁵³ * καὶ ἀπολείτε ὅσα κατεκοῦνται τὴν γῆν, & κατεκρήστε ἐν αὐτῇ, ὑμῖν γὰρ δέδωκα τὴν γῆν αὐτῶν ἐν κλήρῳ. ⁵⁴ * καὶ κατακληρονομήσετε τὴν γῆν ἐν κλήρῳ καὶ φυλαῖς ὑμῶν, τοῖς πλείοσι πληθυνεῖτε τὴν κατάχεσιν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἐλαττώσετε τὴν κατάχεσιν αὐτῶν, εἰς ὃ δὲ ἐξέλθῃ τὸ ὄνομα αὐτῶν, ἐκεῖ αὐτῶν ἔσται, καὶ φυλαῖς πατρῶν ὑμῶν κληρονομήσετε. ⁵⁵ * ἐὰν δὲ μὴ ἀπολέσῃτε ὅσα κατεκοῦνται Ἰπὶ τῇ γῆς ἀπὸ ὅπου ὑμεῖς, & ἔσται ὡς δὲ κατελίπητε ἐξ αὐτῶν, σκόλοpes ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ βολίδες ἐν ταῖς πλυραῖς ὑμῶν, καὶ ἐχθρεύουσιν ὑμῖν Ἰπὶ τῇ γῆς, ἐφ' ἧς ὑμεῖς κατεκρήστε. ⁵⁶ * καὶ ἔσται καθ' ὅτι διεγνώκειν ποιῆσαι αὐτὸς, ποιήσω ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

³⁸ Ascenditq; Aaron sacerdos in montem Hor, iuxta verbum Domini, & mortuus est ibi in anno quadagesimo egressionis filiorū Israel de terra Ægypti in mense quinto in prima die mensis. ³⁹ Aaron autē centum viginti triū annorū ætatis erat, quando mortuus est in mōte Hor. ⁴⁰ Et audiuit Chananeus rex Arad, & ipse habitabat ad meridiē in terra Chanaan quando veniebant filij Israel. ⁴¹ Profectiq; sunt de mōte Hor, & castrametati sunt in Salmona. ⁴² Et pfecti sunt de Salmona, & castrametati sunt in Phunon. ⁴³ Et profecti sunt de Phunon, & castrametati sunt in Oboth. ⁴⁴ Et profecti sunt de Oboth, & castrametati sunt iuxta vada transeuntium in termino Moab. ⁴⁵ Profectique sunt de Hijm, & castrametati sunt in Dibon-gad. ⁴⁶ Profectique sunt de Dibon-gad, & castrametati sunt in Elmon Deblathaim. ⁴⁷ Et profecti sunt de Elmon Deblathaim, & castrametati sunt in monte Abarim contra Nabo. ⁴⁸ Profectiq; sunt de monte Abarim, & castrametati sunt in campestribus Moab iuxta Iordanem Hiericho. ⁴⁹ Castrametatique sunt iuxta Iordanem de Beth-iesimoth vsque ad conuallem Setim in campestribus Moab.

⁵⁰ Locutusque est Dominus cum Moyse in campestribus Moab iuxta Iordanem Hiericho, dicens: ⁵¹ Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos, Quando transferitis Iordanem ad terram Chanaan: ⁵² Ejicietis habitatores terræ a conspectu vestro, & disperdetis omne templum adorationis eorum, & omnes statuas conflates eorum disperdetis, & omnia excelsa eorum vastabitis. ⁵³ Et possidebitis terram, & habitabitis in ea, quia vobis dedi terram ut possideatis eam. ⁵⁴ Possidebitisque terram sorte per cognationes vestras; pluribus augebitis possessionem suam, & paucioribus diminuetis possessionem suam, vnicuique ubi fors ei exierit, ibi dabitur possessio eius, per tribus patrum vestrorum possidebitis.

⁵⁵ Si autem non eieceritis habitatores terræ a conspectu vestro, qui remanserint ex eis, erunt in turmas assumentes arma contra vos, & in castra circumdantia vos, & angustiabunt vos in terra in qua vos habitabitis.

⁵⁶ Et erit sicut cogitavi facere illis, sic vobis faciam.

CAP. XXXIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Præcipe filiis Israel, & dices ad eos, Vos ingrediemini in terram Chanaan, hæc erit vobis in possessionem, terra Chanaan cum terminis suis.

* Et erit vobis latus quod ad meridiem à deserto Sin vsque ad contiguum Edon; & erunt vobis termini qui ad meridiem à parte maris salis ab Oriente.

* Et circumdabunt vos termini ab Austro ad ascensum scorpionis, & pertransibit Senna, & erit transitus eius ad austrum Cades-Barne, & exibit ad villam Adar, & præteribit Asemona.

* Et circuibunt termini ab Asemona torrentem Ægypti, & erit exitus mare.

* Et termini maris erunt vobis, mare magnum terminabit: hoc erit vobis termini maris.

* Et hoc erit vobis termini ad Aquilonem, à mari magno metietur vobis ipsis apud montem.

* Et à monte mons metietur vobis ipsis ingredientibus in Emath, & erit exitus eius fines Sedada.

* Et exibunt termini Sephrona, & erit exitus eius Asernaan: hoc erit vobis termini ab Aquilone.

* Et metientur vobismetipsis termini Orientis ab Henam Sephama.

* Et descendunt termini à Sephama Reblatha ab Oriente in fontes, & descendunt termini Bel, & tangent in dorso maris Ceneretb ab Oriente.

* Et descendunt termini in Jordanem, & erit exitus mare salsum: hæc erit vobis terra & termini eius in circuitu.

* Et præcepit Moyses filiis Israel, dicens: Hæc terra quam possidebitis eam cum sorte, quemadmodum præcepit Dominus dare eam nouem tribubus, & dimidio tribus Manassés.

* Quia accepit tribus filiorum Ruben per domos familiarum suarum, & tribus filiorum Gad per domos familiarum suarum; & dimidium tribus Manassés acceperunt sortes suas:

* Duæ tribus et dimidium tribus acceperunt sortes suas trans Jordanem iuxta Hiericho ab austro ad Orientem.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

λδ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσέω, λέγων·

2 * ἐντείλαμι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς εἰσπορεύσεσθε εἰς τὴν γῆν ἡ χαναάν, αὕτη ἔσται ὑμῖν εἰς κληρονομίαν, γῆ χαναάν συν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς.

3 * καὶ ἔσται ὑμῖν τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα ἀπὸ τῆς ἐρήμου σὺν ἑως ἐχόμῃρον ἐδῶν· ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια τὰ πρὸς λίβα ἀπὸ μέρους τῆς θαλάσσης τῆς ἀλυκῆς ἀπὸ δυνάτεων.

4 * καὶ κυκλώσει ὑμᾶς τὰ ὅρια ἀπὸ λίβος πρὸς δυνάεσσιν ἀκρασί, (ἔ) παρελθὺς (ἔ) ἐννὰ κ, (ἔ) ἔσται ἡ διέξοδος αὐτῶν πρὸς λίβα καθὺς τοῦ βαρνή· καὶ ἐξελεύσε (ἔ) εἰς ἐπαυλιν ἀράδ, καὶ παρελθὺς (ἔ) ἀσεμωνά.

5 * καὶ κυκλώσει τὰ ὅρια ἀπὸ ἀσεμωνά χείμαρρον αἰγύπτου, (ἔ) ἔσται ἡ διέξοδος (ἔ) ἡ θαλάσσα.

6 * καὶ τὰ ὅρια τῆς θαλάσσης ἔσται ὑμῖν ἡ θαλάσσα ἡ μεγάλη ὁριεῖ· τοῦτο ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια τῆς θαλάσσης.

7 * καὶ τοῦτο ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια πρὸς βορρῶν, ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης κατὰ μετρή (ἔ) ὑμῖν αὐτοῖς πρὸς τὸ ὄρος.

8 * καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους τὸ ὄρος κατὰ μετρή (ἔ) εἰς αὐτοῖς εἰσπορευομένων εἰς ἐμάθ, (ἔ) ἔσται ἡ ἐξοδος αὐτῶν τὰ ὅρια σαδαδά.

9 * καὶ ἐξελεύσε (ἔ) τὰ ὅρια ζεφρωνά, (ἔ) ἔσται ἡ ἐξοδος αὐτῶν ἀσερναάν· τοῦτο ἔσται ὑμῖν ὅρια ἀπὸ βορρά.

10 * καὶ κατὰ μετρή (ἔ) ὑμῖν εἰς αὐτοῖς τὰ ὅρια δυνάτεων ἀπὸ ἀσερναίμ σὲπ φάμα.

11 * καὶ κατὰ βήσε (ἔ) τὰ ὅρια ἀπὸ σὲπ φάμα ἀρβηλά ἀπὸ δυνάτεων ἐπὶ πηγᾶς· (ἔ) κατὰ βή (ἔ) τὰ ὅρια βήλ, (ἔ) συγκρέσει ἐπὶ νώτου θαλάσσης χενερὲθ ἀπὸ δυνάτεων.

12 * καὶ κατὰ βήσε (ἔ) τὰ ὅρια ἐπὶ τὴν ἰορδάνην, (ἔ) ἔσται ἡ ἐξοδος θάλασσα ἡ ἀλυκή, αὕτη ἔσται ὑμῖν ἡ γῆ (ἔ) τὰ ὅρια αὐτῆς κύκλω.

13 * καὶ ἐντείλατο Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, λέγων· αὕτη ἡ γῆ ἡ κατὰ κληρονομήσετε αὐτήν μετ' κλήρης ὅν τρέπον σιμῶεταξε κύριος δοῦναι αὐτήν ταῖς ἐννέα φυλαῖς, (ἔ) τὰς ἡμίσει φυλῆς μανασσή.

14 * ὅτι ἔλαβε φυλὴ ὑῶν ρουβὲμ κατ' οἴκους πατεράων αὐτῶν, (ἔ) φυλὴ ὑῶν γὰρ κατ' οἴκους πατεράων αὐτῶν. (ἔ) τὴν ἡμισυ φυλῆς μανασσή ἀπέλαβον οὗτοι κλήρης αὐτῶν.

15 * δύο φυλαὶ καὶ ἡμισυ φυλῆς ἔλαβον οὗτοι κλήρης αὐτῶν πέραν τῆς ἰορδάνης μετ' ἱερὸν ἀπὸ νότου πρὸς δυνάτεας.

16 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσέω, λέγων·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXIII.

Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: Præcipe filiis Israel & dices ad eos, quando ingressi fueritis in terram Chanaan, Hæc est terra quæ sorte cadet vobis in possessionem terræ Chanaan per terminos eius. Erítque vobis plaga australis à finibus maris salis ad Orientem.

Et circuibit vos terminus ab austro per ascensum scorpionum, & transibit in Sin, & erunt exitus eius ab austro in Cades-Barne, & egredietur in Asaradar, & pertransibit in Semon. Et circuibit terminus ab Asemon ad torrentem Ægypti, & erunt exitus eius ad mare Occidentis.

Terminus autem occidentalis erit vobis mare magnum, & terminus eius, hic erit vobis terminus Occidentalis. Hic autem erit vobis terminus Septentrionalis, à mari magno contra montem Hor.

Et à monte Hor vsque ad introitum Hemath, & erunt exitus termini in Sedada. Et egredietur terminus in Zephron, & erunt exitus eius vsque ad Asarenan. Iste erit vobis terminus Aquilonis.

Describetisque vobis terminum Orientalem ab Asarenan in Sephan. Et descendet terminus à Sephan in Rebla ab Oriente fontis, & descendet terminus & pertinet ad littus maris Genesar ad Orientem.

Et descendet terminus ad Iordanem, & erunt exitus eius in mare salis: Hæc erit vobis terra per terminos eius in circuitu.

Præcepitque Moyses filiis Israel, dicens: Hæc erit terra quam possidebitis sorte, quam iussit Dominus dari nouem tribubus & dimidiæ tribui.

Tribus enim filiorum Ruben, & tribus filiorum Gad, & dimidia tribus Manassé, susceperunt possessionem suam iuxta cognationes suas per domos patrum suorum.

Duo tribus & dimidia acceperunt hæreditatem suam trans Iordanem ad Orientalem plagam.

Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:

17 * אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את-
 18 הארץ אלעזר הכהן ויהושע בן-נון : * ונשיא אחר
 נשיא אחד ממטה תקחו לנחל ארץ הארץ :
 19 * ואלה שמות האנשים למטה יהודה כלב בן-
 20 יפנה : * ולמטה בני שמעון שמואל בן-עמיהוד :
 21 * למטה בנימין אלידד בן-בסלון : * ולמטה בני-
 22 דן נשיא בקי בן-יגלי : * לבני יוסף למטה בני-
 23 מנשה נשיא חניאל בן-אפוד : * ולמטה בני-
 24 אפרים נשיא קמואל בן-שפטן : * ולמטה
 25 בני זבולן נשיא אליעפן בן-פרנך : * ולמטה בני-
 26 יששכר נשיא פלטיאל בן-עזן : * ולמטה בני-אשר
 27 נשיא אחיהוד בן-שלמי : * ולמטה בני-נפתלי
 28 נשיא פדהאל בן-עמיהוד : * אלה אשר צוה יהוה
 29 לנחל ארץ בני ישראל בארץ כנען :

לה

1 * וידבר יהוה אל משה בערבת מואב
 על-ידין ירחו לאמר : * צו ארץ בני ישראל ונתנו
 2 ללויים מנחלות אחותם ערים לשבת ומגרש לערים
 3 סביבתייהם תתנו ללויים : * והיו הערים להם
 4 לשבת ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכשם
 5 ולכל חיתם : * ומגרשי הערים אשר תתנו ללויים
 6 מקור העיר וחוצה אלף אמר סביב : * ומדתם
 מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וארץ
 פאת נגב אלפים באמה ואת פאת ים אלפים
 באמה וארץ פאת צפון אלפים באמה והעיר
 בתוך זר יהיה להם מגרשי הערים : * ואת
 הערים אשר תתנו ללויים את שש-ערי המקלט
 אשר תתנו להם שמה הרצח ועל ייהם תתנו ארבעים
 ושתים עיר :

17 * Hæc sunt nomina virorum qui terram
 vobis diuident, Eleazar sacerdos & Iosue fi-
 lius Nun.
 18 * Et singuli principes de tribubus singulis.
 19 * Quorum ista sunt vocabula: de tribu Iu-
 da, Caleb filius Iephone.
 20 * De tribu Simeon, Samuel filius Amiud.
 21 * De tribu Benjamin, Helidad filius Cafe-
 lon.
 22 * De tribu filiorum Dan, Bocci filius Iogli.
 23 * Filiorum Ioseph de tribu Manasse, Ban-
 nihil filius Ephot.
 24 * De tribu Ephraim, Camuhel filius Septhá.
 25 * De tribu Zabulon, Helisaphan filius Phar-
 nath.
 26 * De tribu Isachar, dux Phaltihel filius
 Ozan.
 27 * De tribu Aser, Abiud filius Salomi.
 28 * De tribu Neptalim, Phedahel filius A-
 miud.
 29 * Hi sunt quibus præceperat Dominus vt
 diuiderent filiis Israel terram Chanaan.

CAP. XXXV.

1 Hæc quoq; locutus est Dominus ad Moy-
 sen in campestribus Moab supra Iorda-
 nem contra Hiericho:
 2 * Præcipe filiis Israel vt dent Leuitis de pos-
 sessionibus suis vrbes ad habitandum & sub-
 urbana earum per circuitum:
 3 * Vt ipsi in oppidis maneant, & suburba-
 na sint pecoribus ac iumentis:
 4 * Quæ à muris ciuitatum forinsecus per
 circuitum mille passuum spacio tendentur.
 5 * Contra Orientem duo milia erunt cubi-
 ti, & contra Meridiem similiter erunt duo mi-
 lia, ad mare quoq; quod respicit ad Occiden-
 tem eadem mensura erit, & Septentrionalis
 plaga æquali termino finietur. Eruntq; vrbes
 in medio & foris suburbana.
 6 * De ipsis autem oppidis quæ Leuitis da-
 bitis, sex erunt in fugitiuorum auxilio sepa-
 rata, vt fugiat ad ea qui fuderit sanguinem, &
 exceptis his alia quadraginta duo oppida.

תרגום אונקלוס

17 * אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את ארץ
 18 אלעזר הכהן ויהושע בן-נון : * ונשיא אחר
 19 נשיא אחד ממטה תקחו לנחל ארץ הארץ :
 20 * ואלה שמות האנשים למטה יהודה כלב בן-
 21 יפנה : * ולמטה בני שמעון שמואל בן-עמיהוד :
 22 * למטה בנימין אלידד בן-בסלון : * ולמטה בני-
 23 דן נשיא בקי בן-יגלי : * לבני יוסף למטה בני-
 24 מנשה נשיא חניאל בן-אפוד : * ולמטה בני-
 25 אפרים נשיא קמואל בן-שפטן : * ולמטה
 26 בני זבולן נשיא אליעפן בן-פרנך : * ולמטה בני-
 27 יששכר נשיא פלטיאל בן-עזן : * ולמטה בני-אשר
 28 נשיא אחיהוד בן-שלמי : * ולמטה בני-נפתלי
 29 נשיא פדהאל בן-עמיהוד : * אלה אשר צוה יהוה
 לנחל ארץ בני ישראל בארץ כנען :

1 * וידבר יהוה אל משה בערבת מואב
 על-ידין ירחו לאמר : * צו ארץ בני ישראל ונתנו
 2 ללויים מנחלות אחותם ערים לשבת ומגרש לערים
 3 סביבתייהם תתנו ללויים : * והיו הערים להם
 4 לשבת ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכשם
 5 ולכל חיתם : * ומגרשי הערים אשר תתנו ללויים
 6 מקור העיר וחוצה אלף אמר סביב : * ומדתם
 מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וארץ
 פאת נגב אלפים באמה ואת פאת ים אלפים
 באמה וארץ פאת צפון אלפים באמה והעיר
 בתוך זר יהיה להם מגרשי הערים : * ואת
 הערים אשר תתנו ללויים את שש-ערי המקלט
 אשר תתנו להם שמה הרצח ועל ייהם תתנו ארבעים
 ושתים עיר :

תרגום אונקלוס

* Hæc nomina virorum, qui sortientur vobis terram, Eleazar sacerdos, & Josue filius Nun.

* Et principem unum de tribu sumetis ad sortiendum vobis terram.

* Et hæc nomina virorum: de tribu Juda, Caleb filius Iephone.

* De tribu Simeon, Samuel filius Amiud.

* De tribu Benjamin, Helidab filius Chafelon.

* De tribu Dan, princeps Bocci filius Fogli.

* Filiorum Joseph de tribu filiorum Manassê, princeps Bannihel filius Ephod.

* De tribu filiorum Ephraim, princeps Camuel filius Septhan.

* De tribu Zabulon, princeps Elisaphan filius Pharnath.

* De tribu filiorum Issachar, princeps Phaltiel filius Ozan.

* De tribu filiorum Aser, princeps Achior filius Selomi.

* De tribu Nephthalim, princeps Phadael filius Amiud.

* Hi quibus præcepit Dominus diuidere filios Israel in terra Chanaan.

CAP. XXXV.

ET locutus est Dominus ad Moysen in Occidente Moab iuxta Jordanem contra Hiericho, dicens:

* Præcipe filiis Israel, & dabunt Levitis de sortibus possessionis suæ ciuitates ad habitandum, & suburbia ciuitatum in circuitu suo dabunt Levitis.

* Et erunt ciuitates eis ad habitandum, & segregationes earum erunt iumentis eorum & quadrupedibus eorum.

* Et subiecta ciuitatum, quas dabitis Levitis, à muro ciuitatis & extra mille cubiti in circuitu.

* Et metieris extra ciuitatē latus quod ad Orientem, duo milia cubitorum, & latus quod ad Meridiem, duo milia cubitorum, & latus quod ad mare, duo milia cubitorum, & latus quod ad Aquilonem, duo milia cubitorum: & ciuitas in medio horum erit vobis, & confinia ciuitatum.

* Et ciuitates dabitis Levitis, sex ciuitates fugitiuorum quas dabitis ad fugiendum illuc homicidæ, & præter has quadraginta & duas ciuitates.

* Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οἱ κληρονομήσουσιν ὑμῖν τὴν γῆν, ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ ἰησοῦς ὁ υἱὸς ναυῆ.

* καὶ ἀρχόντα ἓνα ἐκ φυλῆς λήψετε κατὰ κληρονομίαν ὑμῶν τὴν γῆν.

* καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν. τῆς φυλῆς ἰούδα, καλεβ υἱὸς ἰεφονή.

* τῆς φυλῆς σιμεὼν, σαμουὴλ υἱὸς ἐμιὺδ.

* τῆς φυλῆς βενιαμίν, ἐνδὰδ υἱὸς χασελών.

* τῆς φυλῆς δαδ, ἀρχὼν βοκκὶ υἱὸς ἰοκλί.

* τῶν υἱῶν ἰωσήφ φυλῆς υἱῶν μανασσῆ, ἀρχὼν βαννὴλ υἱὸς ἐφὺδ.

* τῆς φυλῆς ἐφραΐμ, ἀρχὼν καμουὴλ υἱὸς σαφθαδύ.

* τῆς φυλῆς ζαβουλών, ἀρχὼν ἐλισαφαν υἱὸς φαρνάχ.

* τῆς φυλῆς ἰσάχαρ, ἀρχὼν φαλτιὴλ υἱὸς ὀζά.

* τῆς φυλῆς ἀσέρ, ἀρχὼν ἀχιὼρ υἱὸς σελεμί.

* τῆς φυλῆς νεφθαλί, ἀρχὼν φαδαὴλ υἱὸς ἀμιὺδ.

* οἱ οὖν οἱς ἐνετείλατο κύριος κατὰ μερίσιν αὐτοῦ ἵστας ἐν γῇ χanaan.

λέ.

* Καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μοϋσῆν ἐπὶ δυσμῶν μαοὰβ πρὸς τὴν ἰορδάνην κατὰ ἱερὶχώ, λέγων·

* σιώταξον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, & δώθουσι τοῖς λευίταις ἀπὸ τῶν κλήρων κατὰ χέσσεως αὐτῶν πόλεις κατοικεῖν, καὶ τὰ περὶ αἵματός τῶν πόλεων κύκλῳ αὐτῶν δώθουσι τοῖς λευίταις.

* καὶ ἐν αἷς πόλεις αὐτοῖς κατοικεῖν, & τὰ ἀφορρίσματα αὐτῶν ἔσται τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν & τοῖς τετραπόσιν αὐτῶν.

* καὶ τὰ συγκυρδύτα τῶν πόλεων, αἵ δώσετε τοῖς λευίταις, ἀπὸ τείχους τῆς πόλεως & ἔξω χίλιοι πήχεις κύκλῳ.

* καὶ μετρήσεις ἔξω τῆς πόλεως τὸ κλίτθον πρὸς ἀνατολὰς διχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτθον πρὸς λίβα διχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτθον πρὸς θάλασσαν διχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτθον πρὸς βορρᾶν διχιλίους πήχεις· καὶ ἡ πόλις μέθον τούτων ἔσται ὑμῖν, καὶ τὰ ὁμορεα τῶν πόλεων.

* καὶ τὰς πόλεις δώσετε τοῖς λευίταις, τὰς ἐξ πόλεως τῶν φυγαδευτηρίων αἵ δώσετε φυγεῖν ἐκεῖ τὸ φονδύσθη· καὶ πρὸς ταύταις τεσσαράκοντα καὶ δύο πόλεις.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Hæc sunt nomina virorum qui diuident vobis possessiones terræ, Eleazar sacerdos & Josue filius Nun.

* Et principem unum de

vnaquaque tribu tolletis ad diuidentas possessiones terræ.

* Et hæc sunt nomina virorum: de tribu Iuda, Caleb filius Iephone.

* De tribu filiorum Simeon, Samuel filius Amiud.

* De tribu Benjamin, Elidad filius Cafelon.

* De tribu filiorum

Dan, princeps Bocci filius Iogli.

* Filiorum Ioseph de tribu filiorum Manasse princeps, Hanniel filius Ephod.

* De tribu filiorum Ephraim princeps, Camuel filius Septan.

* De tribu filiorum Zabulon princeps, Elisaphan filius Parnach.

* Et de tribu filiorum Issachar princeps, Paltiel filius Azan.

* Et de tribu filiorum Aser princeps, Ahiud filius Selomi.

* Et de tribu filiorum Neptali princeps, Phadael filius Amiud.

* Isti sunt quibus præcepit Dominus vt diuiderent posses-

siones filiis Israel in terra Chanaan.

CAP. XXXV.

LOCUTUSQUE EST DOMINUS CUM MOYSE IN CAMPESTRIBUS MOAB SUPRA IORDANEM HIERICHO, Dicens:

* Præcipe filiis Israel, vt dent Levitis de

hereditate possessionum suarum vrbes ad habitandum, & suburbana vrbiū quæ sunt per circuitum earum dabitur Levitis.

* Eruntque

vrbes eis ad habitandum, & suburbana earum erunt iumentis suis & pecoribus suis & omnibus animalibus suis.

* Et suburbana vrbiū quæ

dabitur Levitis à muro ciuitatis & forinfecus, erunt mille cubitorum per circuitum.

* Et metiemini extra vrbem ad plagam Orientalem duo

milia cubitorum, & ad plagam Australem duo milia cubitorum, & ad plagam Occidentalem duo milia cubitorum, & ad plagam Septentrionalem

duo milia cubitorum: & vrbs erit sita in medio. Hæc erunt vobis suburbana vrbiū.

* Et de vrbiibus quas dabitur Levitis: sex erunt vrbes re-

fugij, quas dabitur vt fugiat illuc homicida, & exceptis his dabitur alias quadraginta duas vrbes.

7 * כל הערים אשר נתנו ללויים ארבעים
 8 ושמונה עיר אתהן וארבע מגרשיהן: * והערים
 אשר נתנו מאחורי בני ישראל מארץ הרב
 הרבו ומאד המעט תמעיטו * איש כפי נחלתו
 אשר ינחלו יתן מערי ללויים:
 9 * וידבר יהוה אל משה לאמר:
 10 * דבר אל בני ישראל ואמרת להם כי אתם
 11 עברים את הירדן ארצה כנען: * והקרייתם
 לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם וגם שמה
 12 רצח מכה נפש בשגגה: * והיו לכם הערים
 למקלט מגאל ולא ימותו רצח ער עמדו לפני
 13 העדה למשפט: * והערים אשר נתנו שש ערי
 14 מקלט תהיינה לכם: * אתי שלש הערים נתנו
 מעבר הירדן וארץ שלש הערים נתנו בארץ כנען
 15 ערי מקלט תהיינה: * לבני ישראל ולגר ולתושב
 בתוכם תהיינה שש הערים האלה למקלט
 16 לנוס שמה כל מכה נפש בשגגה: * ואם
 בבלי ברזל והכהו וימת רצח הוא מורת יומת
 17 הרצח: * ואם באבן יד אשר ימות בה הכהו
 18 וימת רצח הוא מות יומת הרצח: * או בכלי עץ
 יד אשר ימות בו והכהו וימת רצח הוא מורת
 19 יומת הרצח: * גאל הדם הוא ימית את הרצח
 20 בפגעו בו הוא ימתנו: * ואם בשנאה יהדפנו
 21 או השליך עליו בצדיה וימת: * או באיבה
 הכהו בידו וימת מורת יומת המכה רצח הוא
 22 גאל הדם ימית את הרצח בפגעו בו: * ואם
 בפתע בלא איבה הדפו או השליך עליו כל כלי
 23 בלא צדיה: * או בכל אבן אשר ימות בה בלא
 ראור ויפל עליו וימת והוא לא יאויב לו ולא
 מבקש רעתו:

7 * Id est simul quadraginta octo cum sub-
 urbanis suis.
 8 * Ipsaq; vrbes quæ dabuntur de possessio-
 nibus filiorum Israel, ab his qui plus habent
 B plures auferentur, & qui minus, pauciores.
 Singuli iuxta mensuram hæreditatis suæ da-
 bunt oppida Leuitis.
 9 * Ait Dominus ad Moysem:
 10 * Loquere filiis Israel & dices ad eos: Quã-
 do transgressi fueritis Iordanem in terram Deut. 19.
 Chanaan;
 11 * Decernite quæ vrbes esse debeant in præ-
 sidia fugitiuorum, qui nolentes sanguinem
 fuderint.
 12 * In quibus cum fugerit profugus cognatus
 occisi, non poterit eum occidere, donec
 stet in conspectu multitudinis, & causa illius
 iudicetur.
 13 * De ipsis autem vrbibus quæ ad fugitiuo-
 rum subsidia separantur;
 14 * Tres erunt trans Iordanem, & tres in ter-
 ra Chanaan.
 15 * Tam filiis Israel quàm aduenis atque pe- Exo. 11.
Lof. 20.
 regrinis, vt confugiat ad eas qui nolens san-
 guinem fuderit.
 16 * Si quis ferro percusserit, & mortuus fue-
 rit qui percussus est, reus erit homicidij, & ipse
 morietur.
 17 * Si lapidem iecerit & ictus occubuerit, si-
 militer punietur.
 18 * Si ligno percussus interierit, percussoris
 C sanguine vindicabitur.
 19 * Propinquus occisi homicidam interficiet;
 statim vt apprehenderit eum, interficietur.
 20 * Si per odium quis hominem impulerit, Deut. 19.
 vel iecerit quippiam in eum per insidias:
 21 * Aut cum esset inimicus manu percusserit,
 & ille mortuus fuerit, percussor homicidij
 reus erit, cognatus occisi statim vt inuenerit
 eum, iugulabit.
 22 * Quod si fortuitu & absque odio & ini-
 micitijs quicquam horum fecerit:
 23 * Et hoc audiente populo fuerit compro-
 batum:

תרגום אונקלוס

7 * כל קרוא ותחננו ללויא ארבעין וחמשי קרוין יתהן וית רוחיהן: *
 8 * ומליל יויעם משה למימר: * 10 מליל עם בני ישראל ותימר
 9 * ותחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 10 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 11 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 12 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 13 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 14 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 15 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 16 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 17 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 18 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 19 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 20 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 21 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 22 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון
 23 * ויתחננו לכוז קרוין קרוין שיתביתא יתהן לכוז ויעירוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלון

* Omnes ciuitates quas dabitis Leuitis, quadra- 7
ginta & octo ciuitates has, & suburbia earum.

* Et ciuitates quas dabitis à possessione filiorum 8
Israel, ab his qui multa, multa, & à paucioribus,
minus, unusquisque secundum hereditatem suam
quam possidebunt, dabunt à ciuitatibus Leuitis.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 9

* Loquere filiis Israel, & dices ad eos, Quia vos 10
transitis Jordanem in terram Chanaan:

* Et decernetis vobis ipsis ciuitates, confugia 11
erunt vobis ut fugiat illuc homicida, omnis percu-
tiens animam inuoluntariè.

* Et erunt ciuitates vobis confugia ab appropin- 12
quante sanguine, et non morietur homicida quousq;
stet coram congregatione in iudicium.

* Et ciuitates quas dabitis sex ciuitates, cōfugia 13
erunt vobis.

* Tres ciuitates dabitis in eo quod vltra Jorda- 14
nem, & tres ciuitates dabitis in terra Chanaan,
confugium erit.

* Filii Israel, & aduenæ, & co- 15
lono qui inter vos erunt ciuitates hæ in confugium
ad fugiendum illuc omni qui percussit animam inuo-
luntariè.

* Si verò in vase ferri percusserit eum, 16
& mortuus fuerit, homicida est, morte moriatur
homicida. * Si autem in lapide ex manu in quo 17
moriatur, in eodem percusserit eum, et moriatur, ho-
micida est, morte moriatur homicida.

* Si verò in vase ligneo ex manu ex quo morie- 18
tur percusserit eum, et moriatur, homicida est, mor-
te morietur homicida.

* Propinquus sanguine hic occidet homicidam, 19
cum obuius fuerit illi hic occidet illum. * Si autē
ob inimicitiam impulerit eum, & proiecerit super 20
eum omne vas ex insidijs, & mortuus fuerit.

* Aut per iram percussit eum in manu, & mor- 21
tuus fuerit, morte moriatur qui percussit, homicida
est, propinquus sanguine occidet homicidam cum
obuius fuerit ei.

* Si autem subito non per inimicitiam impulerit 22
eum, aut proiecerit in eum omne vas non ex insi-
dijs.

* Aut omni lapide in quo morietur in ipso 23
non sciens, & inciderit in illum & mortuus fue-
rit, ipse verò non inimicus eius fuit neque querens
malefacere ei:

7 * πᾶσας τὰς πόλεις αἷς δώσετε τοῖς λευίταις τεσσαράκον-
τα & ὀκτὼ πόλεις ταύτας, καὶ τὰ περὶ αὐτὰς αὐτῶν.

8 * καὶ τὰς πόλεις αἷς δώσετε ἀπὸ τῆς κατασχέσεως τῶν υἱῶν
ἰσραὴλ, ἀπὸ τῶν τὰ πολλὰ, πολλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων,
ἐλαττον, ἕκαστος κατὰ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ κατὰ κληρο-
νομίαν αὐτοῦ, δώσουσιν ἀπὸ τῶν πόλεων τοῖς λευίταις.

9 * καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μοϋσῆν, λέγων·

10 * λαλήθῃ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, & εἰπὴς πρὸς αὐτούς, ὅτι ὑμεῖς
11 διαβαίνετε τὴν ἰορδάνην εἰς γῆν χαναάν. * & διασελεῖτε
ὑμῖν αὐτοῖς πόλεις, φυγαδστήρια ἕσται ὑμῖν φυγεῖν ἐκεῖ
τὴν φονδυλίαν, πᾶς ὁ πατάξας ψυχὴν ἀκουσίως.

12 * καὶ ἐθὺ αἱ πόλεις ὑμῖν φυγαδστήρια ἀπὸ ἀγχιθύ-
οντος τοῦ αἵματος, καὶ ἔμὴ ἀποθάνῃ ὁ φονδύων ἕως οὗ σὴ ἔναν-
τι τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν.

13 * καὶ αἱ πόλεις αἷς δώσετε τὰς ἐξ πόλεις, φυγαδστήρια
14 ἐθὺ ὑμῖν. * τὰς τρεῖς πόλεις δώσετε ἐν τῇ πέτρῃ Ἰορδάν-
ης, & τὰς τρεῖς πόλεις δώσετε ἐν γῇ χαναάν· φυγαδεῖον ἕσται

15 * τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, & τὰ περὶ σπηλῶν & τὰ παροίκων τῶν ἐν
ὑμῖν ἐθὺ αἱ πόλεις αὐταὶ εἰς φυγαδστήριον φυγεῖν ἐκεῖ
παντὶ πατάξαντι ψυχὴν ἀκουσίως.

16 * εἰ δὲ ἐν σιδέῳ σιδήρου πατάξῃ αὐτόν, & τελευτήσῃ, φο-
νδυτής ἐστὶ, θανάτῳ θανατούσῳ ὁ φονδυτής.

17 * εἰ δὲ ἐν λίθῳ ἐν χειρὸς ἐν ᾧ ἀποθάνεται ἐν αὐτῷ πα-
τάξῃ αὐτόν, καὶ ἀποθάνῃ, φονδυτής ἐστὶ, θανάτῳ θανατέσῳ ὁ

18 φονδυτής. * εἰ δὲ ἐν σιδέῳ ξυλίνῳ ἐν χειρὸς ἔξ ἃ ἀποθα-
νείται πατάξῃ αὐτόν, & ἀποθάνῃ, φονδυτής ἐστὶ, θανάτῳ ἀπο-
θανεῖται ὁ φονευτής.

19 * ὁ ἀγχιθύων τοῦ αἵματος ὅστις ἀποκτενεῖ τὸν φονδύσαντα, ὅ-
ταν συνδυσθῇ αὐτῷ ὅστις ἀποκτενεῖ αὐτόν.

20 * εἰ δὲ ὁ δι' ἐχθρὰν ὥσῃ αὐτόν, & ὑπερρίψῃ ἐπ' αὐτόν πᾶν
σκεῦος ἐξ ἐνέδρου, & ἀποθάνῃ.

21 * ἢ διὰ μῆνιν ἐπάταξεν αὐτόν ἐν τῇ χειρὶ, & ἀποθάνῃ, θανα-
τάτῳ θανατέσῳ ὁ πατάξας, φονδυτής ἐστὶν ὁ ἀγχιθύων
τοῦ αἵματος ἀποκτενεῖ τὸν φονδύσαντα ἐν τῇ συναντήσῃ αὐτοῦ.

22 * εἰ δὲ ὁ ἐξ ἀπηνίας ἔξ ἐχθρὰν ὥσῃ αὐτόν, ἢ ὑπερρίψῃ ἐπ'
αὐτόν πᾶν σκεῦος ἐξ ἐνέδρου.

23 * ἢ παντὶ λίθῳ ἐν ᾧ ἀποθάνεται ἐν αὐτῷ ὅστις εἰδώς, & ὑπε-
πέσῃ ἐπ' αὐτόν καὶ ἀποθάνῃ, αὐτὸς δὲ ὅστις ἐχθρὸς αὐτοῦ, οὐ-
δὲ ζητᾷ κακοποιῆσαι αὐτόν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Omnes vrbes quas dabitis Leuitis erunt quadraginta & octo cum suburbanis earum. 8 Vrbes autem quas dabitis de possessione filiorum Israel, ab his qui plures habent, plures auferetis, & ab his qui minus habent, pauciores auferetis: unusquisque iuxta hereditatē suam quam possidebunt, dabunt de vrbibus suis Leuitis. 9 Locutusque est Dominus cum Moysē, dicens: 10 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos: Quando vos transgressi fueritis Iordanem in terram Chanaan: 11 Constituetis vobis vrbes, vrbes refugij erunt vobis, ut fugiat illuc homicida qui occiderit animam per ignorantiam. 12 Eruntque vobis vrbes in refugium propter consanguineum occisi, ut non moriatur homicida, donec stet in conspectu cœtus in iudicio. 13 Et de vrbibus quas dabitis, sex vrbes refugij erunt vobis. 14 Tres vrbes dabitis trans Iordanem, & tres vrbes dabitis in terra Chanaan, vrbes refugij erunt. 15 Filii Israel & peregrinis & aduenis qui sunt inter eos. Eruntque sex vrbes istæ in refugium, ut fugiat illuc omnis qui occiderit animam per ignorantiam. 16 Si autem ferro percussit eum & occidit eum, homicida est, occisione occidetur occisor. 17 Et si lapide qui manu tollitur percussit eum, & occidit eum, & ipse lapis sufficiens est ut moriatur, qui eo percussus fuerit, homicida est percussor, occisione occidetur occisor. 18 Si autē lignū quod manu tollitur, est sufficiens ut moriatur qui eo percussus fuerit, qui occidit eo, homicida est, occisione occidetur occisor. 19 Propinquus occisi occidet homicidam, quando condemnatus fuerit in iudicio, ipse interficiet eum. 20 Et si per odium impulerit eum aut per insidias iaculatus fuerit quippiam in eum & occiderit eum; 21 Aut per inimicitias percussit eum manu sua & occiderit eum, occisione occidetur percussor, homicida est, consanguineus occisi occidet homicidam, quando condemnatus fuerit.

22 Et si fortuito & absque odio percussit eum aut proiecit in eum omne telum absque insidijs;

23 Aut percussit eum omni lapide qui sufficiens est ad occidendum in eo, & proiecit in eum, percussore non vidente, & occidit eum, & ille non erat inimicus eius nec querebat malum illi:

* וְשִׁפְטוֹ הָעֵדוּת בֵּין הַמִּכְרָה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם
 * עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה : * וְהִצִּילוּ הָעֵדוּת אֶת-
 הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהִשִּׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדוּת אֶל-
 עִיר מְקַלְטוֹ אֲשֶׁר-נָס שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב בָּהּ עַד-מוֹת
 הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר-מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ :
 * וְאִם יֵצֵא יֵצֵא הָרֹצֵחַ אֶת-גִּבּוֹל עִיר מְקַלְטוֹ אֲשֶׁר
 יָנוּס שָׁמָּה : * וּמֵצֵא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לַגִּבּוֹל
 עִיר מְקַלְטוֹ וְרֹצֵחַ גֹּאֵל הַדָּם אֶת-הָרֹצֵחַ מִיָּד לֹדֶם :
 * כִּי בְעִיר מְקַלְטוֹ יֵשֶׁב עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל
 וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל-אֶרֶץ
 אֲחֻזָּתוֹ : * וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקֹּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם
 בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם : * כָּל-מִכָּה-נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים
 יִרְצַח אֶת-הָרֹצֵחַ וְעַד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה בְּנֶפֶשׁ לְמוֹת :
 * וְלֹא-תִקְחוּ כֶּפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע
 לְמוֹת כִּי-מוֹת יוֹמָת : * וְלֹא-תִקְחוּ כֶּפֶר לָנוּס
 אֶל-עִיר מְקַלְטוֹ לָשׁוּב לִשְׁבֹּת בָּאָרֶץ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן :
 * וְלֹא-תַחֲנִיפוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם
 הוּא יַחֲנִיף אֶת-הָאָרֶץ וְלֹא-יִכָּפֵר לָדָם
 אֲשֶׁר שָׁפַךְ-בָּהּ כִּי אִם בְּדָם שִׁפְכוּ : * וְלֹא
 תִטְמְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ
 אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

לו

* וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאֲבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי-
 גִלְעָד בֶּן-מְכִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף
 וַיְדַבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אֲבוֹת
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל : * וַיֹּאמְרוּ אֶת-אֲדֹנֵי צִוָּה יְהוָה
 לְתֹת אֶת-הָאָרֶץ בְּנַחֲלֹת בְּגוֹרֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְאֲדֹנֵי צִוָּה בִּיהוָה לְתֹת אֶת-נַחֲלֹת צִלְפָּחַד אֲחֵינוּ
 לְבָנֵינוּ :

24 * Atque inter percussorem & propinquum
 sanguinis quaestio ventilata.
 25 * Liberabitur innocens de ultoris manu, &
 reducetur per sententiam in urbem ad quam
 confugerat, manebitque ibi, donec sacerdos
 magnus qui oleo sancto unctus est, moria-
 tur.
 26 * Si interfector extra fines urbium quæ
 exulibus deputatæ sunt, fuerit inuentus,
 27 * Et percussus ab eo qui ultor est sangui-
 nis, absque noxa erit qui cum occiderit.
 28 * Debuerat enim profugus usque ad mor-
 tem pontificis in vrbe residere. Postquam
 D autem ille obierit, homicida reuertetur in ter-
 ram suam.
 29 * Hæc sempiterna erunt & legitima in cun-
 ctis habitationibus vestris.
 30 * Homicida sub testibus punietur: At vnus
 testimonium nullus condemnabitur.
 31 * Non accipietis precium ab eo qui reus est
 sanguinis, statim & ipse morietur.
 32 * Exules & profugi ante mortem ponti-
 ficis nullo modo in vrbes suas reuerti pote-
 runt.
 33 * Ne polluatis terram habitationis vestræ
 quæ infantium cruore maculatur, nec aliter
 expiari potest nisi per eius sanguinem qui al-
 terius sanguinem fuderit.
 34 * Atque ita emundabitur vestra possessio
 me commorante vobiscum. Ego enim sum
 Dominus qui habito inter filios Israel.

CAP. XXXVI.

1 **A** Ccefferunt autem & principes familia-
 rum Galaad, filij Machir, filij Manasse de
 stirpe filiorum Ioseph, locuti que sunt Moyfi
 coram principibus Israel.
 2 * Atque dixerunt, Tibi domino nostro
 præcepit Dominus vt terram forte diuideres
 filiis Israel, & vt filiabus Salphaad fratris no-
 stri dares possessionem debitam patri.

תרגום אונקלוס

24 וידונו בנשחא בין מחיא ובין גאל דמא על דינא האלין
 25 וישבון בנשחא ית קטולא מיד גאל דמא ויתבון ויתיה בנשחא לקרית
 26 ואם מיפק יפוק קטולא מן החום קרית שיתבניה דינא ויפוק
 27 וישבון ויתיה גאל דמא מבכא לתחום קרית שיתבניה ויקטול גאל דמא לית ליה דמא
 28 ארי בקרית
 29 ויהיון אלין לכון לגוריתין לדיכין בכל
 30 כל דיקטול נפש לפום סהדין יקטול ית קטולא וסהיד חד לא יסהיד באנש למקטול
 31 ולא תקבלון ממון על
 32 ולא תקבלון ממון למעורוק לקרית שיתבניה למיחוב למיחב בארעא עד
 33 ולא תחביבון ית ארעא דאחון ותבין בה ארי דמא הוא יחביב ית ארעא ולא יכפר על דם
 34 ולא תסאב ית ארעא דאחון ותבין בה דשכנתי שריא בגנה ארי אנא ויי שכינתי שריא
 לו
 1 וקרבו רישי אבותא לזרעית בני גלעד בר מכיר בר מנשה מזרעית בני יוסף ומליל קדם משה וקדם רבבא רישי אבותא
 2 ואמרו ית ריבוננו פקיד ויילמיתן ית ארעא באחסנא בעדבא לבני ישראל ורבננו אתפקד במימרא דינא למיתן
 ית אחסנת צלפחד אחונא לבנתיה

* Et iudicabit congregatio inter eum qui percussit & inter propinquum sanguine secundum iudicia hæc. * Et auferet congregatio homicidam a propinquo sanguine, & restituent eum congregatio in ciuitatem confugij eius, quod confugit, & habitabit ibi quousque moriatur sacerdos magnus, quem vnixerunt eum oleo sancto.

* Si autem exitu exierit homicida terminos ciuitatis, in quam confugit illuc.

* Et inuenerit eum propinquus sanguine extra terminos ciuitatis confugij eius, & occiderit propinquus sanguine homicidam, non reus est.

* In enim ciuitate confugij eius habitet quousque, moriatur sacerdos magnus; & postquam mortuus fuerit sacerdos magnus, reuertetur homicida in terram possessionis suæ.

* Et erunt hæc vobis in iustificationem iudicij in generationes vestras in omnibus habitationibus vestris.

* Omnis qui occiderit animam, per testes occidet homicidam, & testis vnus non testificabitur in animam vt moriatur.

* Et non accipietis redemptionem pro anima ab homicida reo existente vt interficiatur, morte enim morietur.

* Et non accipietis redemptionem vt fugiat in ciuitatem confugiorum, vt rursus habitet in terra, quousque moriatur sacerdos magnus.

* Et non polluatis terram in qua vos habitatis in ea, nam sanguis hic polluit terram, & non expiabitur terra a sanguine effuso super eam, sed in sanguine effundentis.

* Et non polluetis terram in qua habitatis in ea, in qua ego commoror inter vos: ego enim sum Dominus habitans in medio filiorum Israel.

CAP. XXXVI.

ET accesserunt principes familiarum tribus filiorum Galaad filij Machir, filij Manasse ex tribu filiorum Ioseph, & locuti sunt coram Moyse, et coram Eleazar sacerdote, & coram principibus domorum familiarum filiorum Israel. * Et dixerunt, Domino nostro præcepit Dominus reddere terram hereditatis in sorte filiis Israel, & Dño præcepit Dñs dare hereditatē Salphaad fratris nostri filiabus eius.

* καὶ κρινεῖ ἡ σὺναγωγὴ δυνάμεν ὁ πατάξαντες καὶ δυνάμεν ὁ ἀγχιθύνοντες τὰ ἅμα καὶ τὰ κείμενα ταῦτα.

* καὶ ἐξελεῖται ἡ σὺναγωγὴ τὸν φονδύσαντα ἀπὸ ὁ ἀγχιθύνοντες τὰ ἅμα, & ἀποκαταστήσουσιν αὐτὸν ἡ σὺναγωγὴ εἰς τὴν πόλιν ὅφρα φυγαδευθῇ αὐτὸς, & κατέφυγεν, & κατεκίσει ἐκεῖ ἕως δὴ ἀποθῇ ὁ ἱερὺς ὁ μέγας, ὃν ἔχουσιν αὐτὸν τὰ ἐλαίω τὰ ἁγία. * ἐδὴ ὁ ἐξὸδῳ ἐξέλεθ' ὁ φονδύσας τὰ ὅρια τὴ πόλεως εἰς ἡν κατέφυγεν ἐκεῖ.

* & ὅρη αὐτὸν ὁ ἀγχιθύνων τὸ ἅμα ἐξὼ τῶν ὁρίων τὴ πόλεως κατεφυγῆς αὐτοῦ, & φονδύσῃ ὁ ἀγχιθύνων τὸ ἅμα τὸν φονδύσαντα, ὅς ἐστιν ἐνοχός ἐστιν. * ἐν γὰρ τῇ πόλει τὴ κατεφυγῆς αὐτοῦ κατεκίτω ἕως ἀποθῇ ὁ ἱερὺς ὁ μέγας. καὶ μετὰ τὸ ἀποθῇ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν ἐπανασταθή(ε) ὁ φονδύσας εἰς τὴν γῆν τὴ κατεχέσεως αὐτοῦ.

* καὶ ἔσαι ταῦτα ὑμῖν εἰς δικαίωμα κρίματός εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κατοικίαις ὑμῶν.

* πᾶς πατάξας ψυχὴν, διὰ μαρτύρων φονδύσει τὸν φονδύσαντα, & μάρτυς εἰς & μαρτυρήσει ἐπὶ ψυχὴν ἀποθανεῖν.

* καὶ ἐλήψετε λύτρα περὶ ψυχῆς ὅσῳ φονδύσαντος ἐνόχου ὅντος ἀναιρεθῆναι, θανάτῳ γὰρ θανατωθή(ε).

* καὶ ἐλήψετε λύτρα ὅφρα φυγῇ εἰς πόλιν τῶν φυγαδευθῆντων, & πάλιν κατεκίειν ἐπὶ γῆς, ἕως δὴ ἀποθῇ ὁ ἱερὺς ὁ μέγας.

* καὶ ἐμὴ φονοκτονήσητε τὴν γῆν ἐφ' ἧς ὑμεῖς κατεκίετε ἐπ' αὐτῆς, τὸ γὰρ αἷμα τοῦτο φονοκτονεῖ τὴν γῆν. & ὅς ἐξελαθῇ(ε) ἡ γῆ ἀπὸ ὁ αἵματος & ἐκχυθέντος ἐπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἐπὶ ὁ αἷματός & ἐκχέοντες.

* καὶ ἐμιανεῖτε τὴν γῆν ἐφ' ἧς κατεκίετε ἐπ' αὐτῇ, ἐφ' ἧς ἐγὼ κατεσκύω ἐν ὑμῖν. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριός & κατεσκύω ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.

λς.

* Καὶ προσήλθον ὁ ἄρχοντες πατρῶν φυλῆς υἱῶν γαλαὰδ ὑπομαχίρ ὑπομανασσῇ ἐκ τῆ φυλῆς υἱῶν ἰωσήφ, καὶ ἐλάλησαν ἐναντὶ μουσῇ, & ἐναντὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερέως, & ἐναντὶ τῶν ἀρχόντων οἰκῶν πατρῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.

* καὶ εἶπον, τὸ κύριός ἡμεῖς ἐνετείλατο κύριος ἀποδοῦναι τὴν γῆν τὴ κληρονομίας ἐν κλήρῳ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ. & τὸ κύριός σωέταξε κύριός & δοῦναι τὴν κληρονομίαν σαλπαὰδ & ἀδελφοῦ ἡμεῶν ταῖς θυγατέρας αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁴ Iudicabit cœtus inter percussorem & inter propinquum sanguinis iuxta iudicia hæc. ²⁵ Et liberabit cœtus occisorem de manu consanguinei occisi, & reducent illum in urbem refugij sui ad quam fugerat, & habitabit in ea donec moriatur sacerdos magnus qui vnctus est oleo sancto.

²⁶ Si autem egrediens egressus fuerit homicida termino urbis refugij sui ad quam fugerat: ²⁷ Et inuenerit eum propinquus sanguinis extra terminum urbis refugij sui, & occiderit consanguineus occisi homicidam, non erit reus sanguinis.

²⁸ In vrbe enim refugij sui manebit donec moriatur sacerdos magnus, & postquam mortuus fuerit sacerdos magnus, reuertetur occisor in terram possessionis suæ. ²⁹ Et erunt hæc vobis in decretum iudicij in generationibus vestris, in cunctis habitationibus vestris.

³⁰ Omnis qui occiderit animam, per testes occidatur homicida, & vnus testis non testificabitur in morte hominis: ³¹ Et non accipietis pecuniam pro homine homicida qui est reus occisionis, sed occisione occidetur.

³² Neque accipietis pecuniam ab eo qui fugit in urbem refugij, vt reuertatur, & habitet in terra, donec moriatur sacerdos. ³³ Neque contaminetis terram in qua vos habitatis, quia sanguis contaminat terram, & terra non expiabitur a sanguine innocente qui effusus est in ea nisi per sanguinem eius qui effudit eum.

³⁴ Et non polluetis terram in qua vos habitatis, quia maiestas mea manet in medio eius: Quia ego Dominus, & maiestas mea habitat in medio filiorum Israel.

CAP. XXXVI.

Accesserunt autem principes patrum familiarum filiorum Galaad filij Machir, filij Manasse de cognatione filiorum Ioseph, & locuti sunt coram Moyse, & coram ducibus, & principibus patrum filiorum Israel. ² Atque dixerunt, Dominus meus præcepit vt daretur terra per sortem in possessionem filiis Israel, & domino meo mandatum est per verbum Domini vt daretur possessio Salphaad fratris nostri filiabus eius.

* ויהיו לאחד מבני שבטי ישראל לנשים
 ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו ונוסף על נחלת
 המטה אשר תהיינה להם ומגרל נחלתנו יגרע:
 * ואם יהיה היכל לבני ישראל ונוספה נחלתן
 על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומנחלת
 מטרי אבותינו יגרע נחלתן: * ויצו משה את בני
 ישראל על פי יהוה לאמר בן מטרי בני יוסף
 דברים: * זה חרב אשר צוה יהוה לבנות צלפחד
 לאמר לטוב בעיניהם ויהיינה לנשים נא
 למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים: * ולא
 תסב נחלה לבני ישראל ממטרי אל מטה כי איש
 בנחלת מטה אבותיו ידבקו בני ישראל: * וכל בת
 ירשת נחלה ממטרי בני ישראל לאחד ממשפחת
 מטרי אביה תהיה לאשר למען יירשו בני ישראל
 איש נחלת אבותיו: * ולא תסב נחלה ממטה למטה
 אחר כי איש בנחלתו ידבקו ממטרי בני ישראל:
 * כאשר צוה יהוה את משה בן עשו בנות צלפחד:
 * ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות
 צלפחד לבני דיהן לנשים: * ממשפחת בני
 מנשה בן יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על מטרי
 משפחת אביהן: * אלה המצות והמשפטים אשר
 צוה יהוה ביד משה אל בני ישראל בערבת מואב
 על ירדן ירחו:

3 * Quas si alterius tribus homines uxores
 B acceperint, sequetur possessio sua & translata
 ad aliā tribū de nostra hæreditate minuetur:
 4 * Atq; ita fiet vt cum iubileus, id est, quin-
 quagesimus annus remissionis aduenerit, con-
 fundatur sortium distributio, & aliorum pos-
 sessio ad alios transeat.
 5 * Respondit Moyſes filiis Israel, & Domino
 præcipiente ait, Rectè tribus filiorum Ioseph
 locuta est.
 6 * Et hæc lex super filiabus Salphaad à Do-
 C mino promulgata est. Nubant quibus volūt,
 tantum vt suæ tribus hominibus:
 7 * Ne commisceatur possessio filiorum Israel
 de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent
 uxores de tribu & cognatione sua.
 8 * Et cunctæ fœminæ de eadem tribu mari-
 tos accipient, vt hæreditas permaneat in fa-
 miliis.
 9 * Nec sibi misceantur tribus, sed ita ma-
 D neant vt à Domino separatæ sunt.
 10 * Feceruntque filia Salphaad, vt sibi fuerat
 imperatum.
 11 * Et nupserunt Maala & Therſa, & Eglā,
 & Melcha, & Noa filiis patris sui.
 12 * De familia Manasse, qui fuit filius Ioseph,
 & possessio quæ illis fuerat attributa, mansit
 in tribu & familia patris earum.
 13 * Hæc sunt mandata atq; iudicia quæ man-
 dauit Dominus per manum Moyſi ad filios
 Israel in campestribus Moab supra Iordanem
 contra Hiericho.

תרגום אונקלוס

3 ויהיו לחר מבני שבטי בני ישראל לנשים ותתקנע אחסנתן מאחסנת אבותנא ותתוסף על אחסנת שבטא דיהון להון
 4 ואם יתי וכלא לבני ישראל ותתוסף אחסנתן על אחסנת שיבטא דיהון להון
 5 ופקיד משה ית בני ישראל על מימרא דיי למימר נאות שבטא דבני
 6 דין פתגמא דפקיד ויי לבנת צלפחד למימר לתקון בעיניהן ויהון לנשין ברתם לזרעית שבטא דאבותן ויהון
 7 ולא תסחר אחסנא לבני ישראל משיבטא לשבטא ארי גבר באחסנת שיבטא דאבותיהן ידבקו בני ישראל: * וכל ברתא
 8 מירח אחסנא משיבטא דבני ישראל לחר מורעית שבטא דאבותא תהי לאתחוד בריל דירתן בני ישראל גבר אחסנת אבותיהן:
 9 ולא תסחר אחסנתא משיבטא לשבטא אחרנא ארי גבר באחסנתיה ידבקו שבטא דבני ישראל:
 10 כמא דפקיד ויי ית משה
 11 כז עברא בנת צלפחד: * ותואח מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנת צלפחד לבני אחיהן לנשין:
 12 ארין פקודיא ודינא דפקיד ויי ית משה לבני ישראל
 13 הוואח לנשין והות אחסנתן על שבטא דזרעית אבותן:
 במשריא דמואב על ירדנא דירחו:

תם ונשלם ספר במדבר

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
 הזאת במצורת פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
 כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח:

zali

ב א מ

* Et erunt vni tribuum filiorum Israel uxores, & auferetur sors earum de possessione patrum nostrorum, & apponetur in hereditatem tribus, quibus fuerint uxores, & ex sorte hereditatis nostræ auferetur.

* Si autem fuerit ablatio filiorum Israel, & addetur hereditas earum ad hereditatem tribus quibus fuerint uxores, & ab hereditate tribus patrum nostrorum auferetur hereditas earum.

* Et præcipit Moyses filiis Israel per præceptum Domini, dicens: Sic tribus filiorum Joseph dicunt:

* Hoc verbum quod præcepit Dominus filiabus Salphaad, dicens: Cuius placuerit corâ eis sint uxores, veruntamen de populo patris earum sint uxores.

* Et non reuertetur hereditas filijs Israel à tribu in tribum, quoniam quilibet in hereditate tribus paternæ adhærebit filijs Israel.

* Et omnis filia propinqua hereditatem ex tribus filiorum Israel, vni eorum qui ex populo patris sui erunt uxores, ut propinqui sint filijs Israel quilibet hereditatem paternam suam.

* Et non circumuertetur hereditas ex tribu in tribum aliam, sed quilibet in hereditate sua adhærebunt filijs Israel.

* Quemadmodum præcepit Dominus ad Moysen, sic fecerunt filie Salphaad.

* Et fuerunt Maala & Thersa, & Egla, & Melcha, & Noa filie Salphaad, consobrinis suis.

* De populo Manasse filiorum Joseph fuerunt uxores, & fuit hereditas earum in tribu populi patris sui.

* Hæc præcepta & iustificationes, & iudicia, quæ præcepit Dominus in manu Moysi filiis Israel in Occidente Moab in Jordane contra Hiericho.

3 καὶ ἐὼν ἐν ταῖς φυλαῖς τῶν ἱσραήλ γυναῖκες, ἡ ἀφαιρεθῇ(εἶ) ὁ κλῆρ(εἶ) αὐτῶν ἐκ τῆς κατασχέσεως τῶν πατέρων ἡμῶν, ἡ ἀφαιρεθῇ(εἶ) εἰς τὴν κληρονομίαν τῆς φυλῆς, οἷς ἀνέχονται γυναῖκες, ἡ ἐκ τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἀφαιρεθῇ(εἶ). * ἐδὼ ὅ γινώσκοντες τὰν ἱσραήλ, ἡ ἀφαιρεθῇ(εἶ) ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν κληρονομίαν τῆς φυλῆς οἷς ἐδὼ γινώσκοντες γυναῖκες, καὶ ἀπὸ τῆς κληρονομίας φυλῆς πατέρων ἡμῶν ἀφαιρεθῇ(εἶ) ἡ κληρονομία αὐτῶν.

5 καὶ ἐνετείλατο μοῦσῃς τοῖς υἱοῖς ἱσραήλ διὰ τοῦτο λέγουσι, λέγων· ἔτις φυλὴ τῶν ἱσραήλ λέγουσι.

6 * τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος ταῖς θυγατέρας σαλπαὰδ, λέγων, ἡ δὲ ἀντιπρὸς αὐτῶν ἔσταν γυναῖκες, πλὴν ἐκ τῆς δέμου τῆς πατρὸς αὐτῶν ἔσταν γυναῖκες.

7 καὶ ἐχὶ περιεραφή(εἶ) ἡ κληρονομία τοῖς υἱοῖς ἱσραήλ ἀπὸ φυλῆς ἐπὶ φυλὴν, ὅτι ἕκαστος ἐν τῇ κληρονομίᾳ τῆς φυλῆς τῆς πατρικῆς περιεραφή(εἶ) ὁ υἱὸς ἱσραήλ.

8 * ἡ πᾶσα θυγάτηρ ἀγαθὴ κληρονομίαν ἐκ τῶν φυλῶν τῶν ἱσραήλ, ἐν ταῖς ἐκ τῆς δέμου τῆς πατρὸς αὐτῆς ἐσταν γυναῖκες, ἵνα ἀγαθὴς ᾖ ὁ υἱὸς ἱσραήλ ἕκαστος τὴν κληρονομίαν τὴν πατρικὴν αὐτῆς.

9 καὶ ἐπεριεραφή(εἶ) κληρ(εἶ) ἐκ φυλῆς ἐπὶ φυλὴν ἐτέραν, ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτῆς περιεραφή(εἶ) ὁ υἱὸς ἱσραήλ. * ὃν τρόπον συνέταξε κύριος πρὸς μοῦσιν, ἔτις ἐποίησαν θυγατέρες σαλπαὰδ.

11 καὶ ἐγίνοντο μααλὰ, ἡ θερσὰ, ἡ αἰγλὰ, ἡ μελχὰ, ἡ νοὰ θυγατέρες σαλπαὰδ, τοῖς ἀντιπρὸς αὐτῶν,

12 * ἐκ τῆς δέμου μανασσῆ τῶν ἱσραήλ ἐγίνοντο γυναῖκες. ἡ ἐγίνοντο ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν φυλὴν δέμου τοῦ πατρὸς αὐτῶν. * αὗται αἱ ἐντολαὶ ἡ τὰ δικαιώματα ἡ τὰ κρίματα, ἃ ἐνετείλατο κύριος ἐν χειρὶ μοῦσῃ τοῖς υἱοῖς ἱσραήλ ἐπὶ δυσμὸν μωὰβ ἐπὶ τὸ ἱερδάνη καὶ ἱερὶχώ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

1 Eruntque uxores alicui de filiis tribuum filiorum Israel, & minuetur possessio earum à possessione patrum nostrorum, & addetur ad possessionem tribus cui fuerint uxores, & de sorte hereditatis nostræ minuetur.

2 Et cum fuerit iubilæus filiis Israel, addetur possessio earum ad possessionem tribus cui fuerint uxores, & de possessione tribus patrum nostrorum minuetur possessio earum.

3 Præcepitque Moyses filiis Israel iuxta verbum Domini, dicens: Rectè tribus filiorum Joseph loquitur.

4 Iste est sermo quem præcepit Dominus super filiabus Salphaad, dicens, Quibus placuerit in oculis suis sint uxores, veruntamen hominibus cognationis tribus patris sui sint uxores.

5 Et non transferatur hereditas filiorum Israel de tribu in tribum, sed singuli possessioni tribus patrum suorum adhærebunt filijs Israel.

6 Et omnis filia hæres possessionis de tribu filiorum Israel vni de familia tribus patris sui sit in uxorem, ut hæreditent filijs Israel singuli possessionem patrum suorum.

7 Et non transferatur possessio de vna tribu in aliam tribum, sed unusquisque tribuum filiorum Israel adhæreat possessioni suæ.

8 Sicut præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt filie Salphaad.

9 Et fuerunt in uxores Maala & Thersa, & Egla, & Melcha, & Noa filie Salphaad, filiis patris sui.

10 In cognatione filiorum Manasse filijs Joseph fuerunt in uxores, & fuit possessio earum in tribu familiae patris earum.

11 Hæc sunt præcepta & iudicia quæ mandauit Dominus per Moysen filiis Israel in campis tribus Moab iuxta Iordanem Hiericho.

Finis Numeri.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

E c

INCIPIT LIBER ELLE
HADDEBARIM, QUI DEVTE-
RONOMIVM PRAE-
NOTATVR.

CAP. I.

Æc sunt verba quæ locutus
est Moyſes ad omnem Iſrael
trans Iordanem in ſolitudi-
ne campeſtri, cōtra mare ru-
brum inter Pharan & Tho-
phel, & Laban, & Aſeroth,

² vbi auri eſt plurimū. ^{*} Vndecim diebus de
Oreb per viam mōtis Seir vſq; Cades-barne.

³ ^{*} Quadrageſimo anno vndecimo mēſe pri-
mo die menſis locutus eſt Moyſes ad filios Iſ-
rael omnia quæ præceperat illi Dominus, vt

⁴ diceret eis. ^{*} Poſtquam percuffit Seon regē
Ammoræorū, qui habitauit in Eſebon, & Og
regem Baſan, qui manſit in Aſtaroth & in

⁵ Edrai, ^{*} Trans Iordanem in terra Moab.
Cœpítq; Moyſes explanare legem & dicere.

⁶ ^{*} Dñs Deus noſter locutus eſt ad nos in O-
reb dicens: Sufficit vobis quòd in hoc monte
⁷ manſiſtis. ^{*} Reuertimini & venite ad montē

Amorræorum, & ad cætera quæ ei proxima
ſunt campeſtria, atq; montana & humiliora
loca contra meridiē & iuxta littus maris ter-
ram Chananæorū & Libani vſq; ad flumē ma-

⁸ gnum Euphratē. ^{*} En, inquit, tradidi vobis.
Ingredimini & poſſidete eam, ſuper quā iura-
uit Dñs patribus veſtris, Abraam, Iſaac, & Ia-

cob, vt daret illā eis & ſemini eorū poſt eos.

⁹ ^{*} Dixíq; vobis illo in tempore, Nō poſſum Exo. 18.6
¹⁰ ſolus ſuſtinere vos. ^{*} Quia Dñs Deus veſter

multiplicauit vos, & eſtis hodie ſicut ſtellæ
¹¹ celi plurimi. ^{*} Dominus Deus patrū veſtro-
rum addat ad hunc numerum multa milia,

& benedicat vobis ſicut locutus eſt.

¹² ^{*} Non valeo ſolus negotia veſtra ſuſtinere
& pondus & iurgia.

¹³ ^{*} Date ex vobis viros ſapientes, & gnaros,
quorū conuerſatio ſit probata in tribubus ve-

¹⁴ ſtris, vt ponā eos vobis principes. ^{*} Tūc re-
ſpondiſtis mihi, Bona res eſt quam vis facere.

לֹא-כָל-יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר
בְּעֶרְבֹה מִוֶּל סוּף בֵּין-פָּאָרָן וּבֵין-
רֶחֶל וּלְבָן וַחֲצֹרֹת וְדִי זָהָב:

² אֶחָד עָשָׂר יוֹם מִחֹרֵב הַיַּרְדֵּן הָרֹשָׁעִי עַד קָדֵשׁ

³ בְּרִנֵּעַ: ^{*} וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי-עָשָׂר

חֹדֶשׁ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֵלֵיהֶם:

⁴ ^{*} אַחֲרֵי הִכְתּוּ אֶת-סִיחֹן מֶלֶךְ רֹאֲמֵי אֲשֶׁר

יֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עֹג מֶלֶךְ רֹבֶשֶׁן אֲשֶׁר-יוֹשֵׁב

⁵ בְּעֶשְׂתֵּרֹת בְּאַדְרָעִי: ^{*} בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאַרְץ מוֹאָב

הוֹאִיל מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

⁶ ^{*} יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר רַב-

⁷ לָכֶם שְׂבִירָה בְּהַר הָהוּא: ^{*} פָּנּוּ וְסַעּוּ לָכֶם וּבֹאוּ

הַר הָאֲמֹרִי וְאֶל-כָּל-שִׁבְיֹתוֹ בְּעֶרְבֹה בְּהָרֹב שְׁפִלָּה

וּבְנִגְבַּ וּבְחֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבִּנוֹן עַד-הַנָּהָר

⁸ הַגָּדֹל נְהַר פָּרָת: ^{*} רֹאֲרוּ נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת-

הָאָרֶץ בְּאוֹרֶשׁוֹ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה

לְאַבְתִּיכֶם לְאַבְרָהָם לֵיֶצֶק וּלְיַעֲקֹב לְתֵרֶת לָהֶם

⁹ וּלְזֶרַע אַחֲרֵיהֶם: ^{*} וְאָמַר אֲלֵכֶם בְּעֶרְתָּ הַהוּא

לֵאמֹר לֹא-אֶחָד לְבָדִי שָׂאֵת אֶתְכֶם:

¹⁰ ^{*} יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם

¹¹ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב: ^{*} יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם

יִסַּף עֲלֵיכֶם כְּכֶם אֶלֶף פְּעֻמִּים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם

¹² בְּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם: ^{*} אֵיכָה אֶשָּׂא לְבָדִי טְרַחְכֶם

¹³ וּמִשְׁאָכֶם וְרִיבְכֶם: ^{*} הִבּוּ לָכֶם אַנְשֵׁי חֲכָמִים

וְנָבִיִּים וְיֹדְעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וְאַשְׁמֵם בְּרָאשֵׁיכֶם:

¹⁴ ^{*} וְתַעֲנֵנוּ אֲתִי וְתֹאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ

לַעֲשׂוֹת:

תרגום אונקלוס

א

פְּתֻמָּא דְמִלִּיל מֹשֶׁה עִם כָּל-יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר דִּירְדָנָא אֹכֵחַ יְהוֹזָן עַל דְּחִבּוֹ בְּמִדְבָּרָא וְעַל דְּאַרְגִּיזוֹ בְּמִשְׁרָא לְקַבֵּל יָם סוּף בְּפָאָרָן
אֲחַפְלוֹ עַל מִנָּה וּבְחֲצֹרֹת אֲרִגִּיזוֹ עַל בְּשָׂרָא וְעַל דְּעֶבְרֵי עַגֵּל דִּרְהָב:

³ וַהֲוֵה בְּאַרְבָּעִין שָׁנִין בְּחַד עָשָׂר יָרְחָא בְּחַד לִירְחָא מִלִּיל מִשְׁתָּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל דְּפִקִּיד יִי יִתִּיה לְהוֹן: ⁴ בְּתַר דְּמַחֲאֵת סִיחֹן

מִלְכָּא דְאַמֹּרֵא דִּיתִיב בְּחֶשְׁבּוֹן וְיִרְתָּ עֹג מִלְכָּא דְמַחֲנֵן דִּיתִיב בְּעֶשְׂתֵּרֹת בְּאַדְרָעִי: ⁵ בְּעֶבֶר דִּירְדָנָא בְּאַרְעָא דְמוֹאָב שְׂרִי מֹשֶׁה פְּרִישׁ יִת

אֶלְפִן אֹרִיתָא תְּרָא לְמִימְרֵי: ⁶ וַיִּי אֱלֹהֵנָה מִלִּיל עֲמָנָה בְּחֹרֵב לְמִימְרֵי סָגִי לְכוּן דִּיתְכַּחֲתוּן בְּטוֹרָא תְּרִין: ⁷ אֲחַפְנוּ וְטוֹלוּ

לְכוּן וְעוֹלוּ לְטוֹרָא דְאַמֹּרֵא וְלָכֵל מְגִירוֹהִי בְּמִשְׁרָא בְּטוֹרָא בְּשִׁפְלָהָא וּבְדִרְזָמָא וּבְסִפְרָא יִמָּא אֶרֶע כְּנַעֲנָאָה וּלְבָנָן עַד נְהַרָא רַבָּא נְהַרָא פָּרָת:

⁸ חֲוִי דִיתְכַּבִּירָת קְרַמִּיכוּן יִתְ אֶרֶעָא עוֹלוּ וְאַחֲסִינוּ יִתְ אֶרֶעָא דְקָמִיִם וַיִּי לְאַבְתְּחֹכוּן לְאַבְרָהָם לֵיֶצֶק וּלְיַעֲקֹב לְמַחֲנוּ לְהוֹן וּלְבָנֵיהוֹן בְּתַרִּיהוֹן

⁹ וְאַחֲרֵית לְכוּן בְּעֶרְתָּ הַהוּא לְמִימְרֵי לִית אֲנָה יָכִיל בְּלַחֲדִי לְסוּבְרָא יִתְכּוּן: ¹⁰ וַיִּי אֱלֹהֵכּוֹן אֶסְגִּי יִתְכּוּן וְהָא אִיתִיכּוֹן יוֹמָא דִּין כְּכֹכְבֵי

שְׁמַיָא לְסָגִי: ¹¹ וַיִּי אֱלֹהֵי דְאַבְתְּחֹכוֹן יוֹסַף עֲלֵיכּוֹן כְּכֹכְבֵי אֶלֶף וּמִנִּין וַיְבָרֶךְ יִתְכּוֹן כְּמָא דְמִלִּיל לְכוּן: ¹² אֲכַרִּין אֶסְבֵּר בְּלַחֲדִי טְרַחְכּוֹן

וְעַסְקִיכוּן וְרִיבּוֹן: ¹³ הִבּוּ לְכוּן גְּבִרִין חֲכָמִיִם וְסַכְלָהִיִן וּמַגִּדִּין לְשִׁבְטֵיכּוֹן וְאַיְמָגִינוּן רֹאשֵׁין עֲלֵיכּוֹן: ¹⁴ וְאַחֲרֵיתוֹן יִתִּי וְאַחֲרֵיתוֹן

מִקִּין פְּתֻמָּא דְמִלִּילָהָא לְמַעֲבָד:

אלין

CAP. I.

HÆc verba quæ locutus est Moyses i
omni Israhel trans Jordanem in deserto
ad Occidentem prope rubrum mare in-
ter Pharan, Thophel, & Laban, &
Aferoth, & Aurifodinas.

* Undecim dierum ex Oreb via super montē Seir
vsque ad Cades-barne.

* Et factum est in quadragesimo anno in unde-
cimo mense prima mensis, locutus est Moyses ad o-
mnes filios Israhel iuxta omnia quæcunque præcepit
ei Dominus ad illos;

* Postquam percussit Seon regem Amorraeorum
qui habitavit in Efebon, & Og regem Basan qui
habitavit in Astaroth & in Edrain.

* Trans Jordanem in terra Moab, cæpit expla-
nare Moyses legem hanc, dicens:

* Dominus Deus noster locutus est nobis in Cho-
reb, dicens: Sufficiat vobis habitare in monte hoc.

* Reuertimini & discedite vos & ingrediemini
in montē Amorraeorum, & ad omnes circumha-
bitatores Araba ad montem, & campum, & ad
meridiem & maritimam terram Chananæorum et
Antilibanon, vsque ad flumen magnum, flumen
Euphratem.

* En tradidi coram vobis terram, ingredienti-
bus possidete terram, quam iuravi patribus vestris
Abraam, & Isaac, & Jacob dare eis & semini eo-
rum post eos.

* Et dixi ad vos in tempore illo, dicens: Non po-
tero solus ferre vos.

* Dominus Deus vester multiplicauit vos, &
ecce estis hodie sicut astra celi multitudine.

* Dominus Deus patrum vestrorum addat vo-
bis vt sitis millies pluries, & benedicat vobis si-
cut locutus est vobis.

* Quomodo potero solus ferre laborem vestrum
& pondus vestrum & iurgia vestra?

* Date ex vobis viros sapientes & gnaros &
intelligentes in tribus vestras, & statuam eos su-
per vos duces vestros.

* Et respondistis mihi, & dixistis, Bonum ver-
bum quod locutus es facere.

α.

Υτοι ὁ λόγοις ἐλάλησε μουσῆς παντὶ Ἰσρα-
ήλ πέραν τῆς ἰορδάνου ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς δυσμὰς
πλησίον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναμέθεν φαραν
τοφὸν ἐλθοὺν ἐκ αὐλὸν ἐκ αὐτοχρύσεα.

* ἑνδεκά ἡμερῶν ἐκ χωρὶς οὐδὸς ἐπ' ὄρεσιν ἕως καδὴς
βαρνή. * ὁ ἐχρησθὲν ἐν τῷ τεσσαρεσῶν ἔτει ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ
μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνὸς, ἐλάλησε μουσῆς πρὸς πάντας τοὺς
Ἰσραήλ καὶ πάντα ὅσα ἐνεκίλατο αὐτῷ κύριος πρὸς αὐτούς,

* καὶ τὸ πατάξαι τὸν σιών βασιλέα ἀμορραίων τὸν κατι-
κήσθαι ἐν ἐσεβῶν, & ὡς βασιλέα τῆς βασαν τὸν κατικῆ-
σαντα ἐν ἀσαρὼθ & ἐν ἐδραίν.

* ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν γῇ μωάβ, ἤρξατο διασαφῆ-
σαι μουσῆς τὸν νόμον τοῦτον, λέγων·

* κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν χωρὶς, λέγων·
ἱκανέσθω μὲν κατὰ κῆν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ.

* ὁπισθόφητε & ἀπάρατε ὑμεῖς καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς ὄρεσιν
ἀμορραίων, & πρὸς πάντας τοὺς περιόικους ἀραβὰς, εἰς ὄρεσιν
& πεδίον, καὶ πρὸς λίβα, & παραλίαν γῆν χαναναίων, καὶ
διπλίβανον ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ δι-
φράτου.

* ἴδετε παραδέδωκα ἐνώπιον ὑμῶν τὴν γῆν, εἰσπορευθέντες
κληρονομήσατε τὴν γῆν, ὡς ὅμοσα τοῖς πατέράσιν ὑμῶν τῷ
ἀβραάμ, καὶ τῷ ἰσαάκ, καὶ τῷ ἰακώβ δοῦναι αὐτοῖς καὶ τῷ
σπέρματι αὐτῶν μετ' αὐτούς.

* καὶ εἶπον πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, ὁ διωθή-
θαι μόνον φέρειν ὑμᾶς.

* κύριε ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπλήθυνεν ὑμᾶς, & ἰδὲ ἐστὶ τῆμε-
ρον ὥσπερ τὰ ἀστὲρα τοῦ οὐρανοῦ τὰ πλήθει.

* κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν παρεθέει ὑμῖν ὡς ἐστὶ
χιλιοπλασίως, & διλογήσατο ὑμᾶς καθὼς ἐλάλησεν ὑμῖν.

* πῶς διωθήθαι μόνον φέρειν τὸν κόπον ὑμῶν & τὴν ὑπό-
στασιν ὑμῶν & τὰς διπλογίας ὑμῶν;

* ὁδοὶ εἰς τοὺς ἀνδρας τοφους & ὁπισθόφητας καὶ συνετοὺς
εἰς τὰς φυλάς ὑμῶν, & κατὰ σῆσω αὐτούς ἐφ' ὑμᾶς ἡγουμέ-
νους ὑμῶν.

* καὶ ἀπεκρίθητέ μοι, καὶ εἶπατε, καλὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλη-
σας ποιῆσαι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. I.

HÆc sunt verba quæ locutus est Moyses cum omni Israhel trans Iordanem: corripuit eos eo quod peccauerunt in deserto, & quia irritauerunt Deum in campestribus contra mare rubrum, & in Pharan ubi murmurati sunt aduersus manna, & in Aferoth ubi irritauerunt Deum super carnes, & in eo quod fecerunt vitulum aureum. Iter undecim dierum est de Oreb per viam montis Seir vsque ad Cades-barne.

Et factum est in quadragesimo anno in undecimo mense, primo die mensis, locutus est Moyses cum filiis Israhel iuxta omnia quæ præceperat Dominus vt diceret eis.

Postquam percussit Seon regem Amorraeorum qui habitabat in Efebon, & Og regem Basan qui habitabat in Astaroth in Edrai;

Trans Iordanem in terra Moab cæpit Moyses explanare doctrinam legis huius, dicens: Dominus Deus noster locutus est nobiscum in Oreb, dicens: Sufficit vobis quod mansistis in hoc monte.

Reuertimini & mouete castra vestra & ingredimini in montem Amorraei, & in omnia vicinia eius, quæ sunt in campestribus & in monte, & in humilioribus locis, & in austro, & in portibus maris in terram Chananæorum, & Libani vsque ad fluvium magnum qui est fluvius Euphrates.

Videte quod tradidi terram in conspectu vestro, Ingredimini & possidete terram super quam iuravit Dominus patribus vestris Abraham, Isaac, & Iacob, vt daret eam illis & filiis eorum post eos.

Et dixi vobis in tempore illo, dicens: Non possum ego solus sustinere vos. Dominus Deus vester multiplicauit vos, & ecce vos estis hodie sicut stellæ cæli in multitudine.

Dominus Deus patrum vestrorum addat super vos millies super id quod nunc estis, & benedicat vobis sicut locutus est vobis.

Quomodo sustinebo ego solus laborem vestrum & negotia vestra & iudicia vestra?

Et dixi vobis in tempore illo, dicens: Non possum ego solus sustinere vos. Date ex vobis viros sapientes & prudentes, & scientes in tribus vestris, & constituam eos principes super vos.

Et respondistis mihi, & dixistis, Rectum est verbum quod locutus es vt faciamus.

15 * ואֶקַח אֶת־רֵאשֵׁי שְׁבִטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים
 וְיָדָעִים וְאֶתְּנֶנּוּ אוֹתָם רִאשִׁים עֲלֵיכֶם שְׂרֵי אֲלָפִים
 וְשְׂרֵי מֵאוֹת וְשְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֹת וְשֹׁטְרִים
 לְשְׁבִטֵיכֶם : * וְאֶצְוֶה אֶת־שְׁפִטֵיכֶם בְּעֵת
 הַהוּא לֵאמֹר שָׁמַע בֵּין־אֲחֵיכֶם וּשְׁפִטְתֶּם צֶדֶק
 בֵּין־אִישׁ וּבֵין־אֲחֵיו וּבֵין גֵּרוֹ :
 17 * לֹא תִכְרוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט בַּקָּטָן כִּגְדֹל תִּשְׁמָעוּן
 לֹא תִגְדְּרוּ מִפְּנֵי־אִישׁ כִּי־רָמַשְׁפָּט לֵאלֹהִים הוּא
 וְהִדְבַּר־אִשֶּׁר יִקְשֹׁר מִפֶּם תִּקְרֹבֹן אֵלַי וּשְׁמַעְתִּיו :
 18 * וְאֶצְוֶה אֶתְכֶם בְּעֵת הַהִיא אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים
 19 אֲשֶׁר־רָצִיתֶם : * וְנָסַע מִחֵרֶב וּנְלָךְ אֶת־כָּל־
 הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַהוּא אֲשֶׁר רָאִיתֶם
 דֶּרֶךְ תֵּר הָאֱמֹרִי כְּאִשֶּׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֵאֲתָנוּ
 20 וְנָבֵא עַד קֹדֶשׁ בְּרַנֵּעַ : * וְאִמַּר אֲלֵכֶם בְּאֵתָם
 עַד־הָיָה הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ :
 21 * רָאִהוּ נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵיךָ לִפְנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ
 עֲלִיָּה רַשׁ כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לֵךְ אֶל־
 22 הַיַּרְדֵּן וְאֶל־תַּחֲתָיָה : * וְתִקְרְבֹן אֵלַי כָּלֶכֶם
 וְתֹאמְרוּ נִשְׁלַחְהָ אֲנָשִׁים לִפְנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ־לָנוּ
 אֶת־הָאָרֶץ וְיִשְׁבוּ וְאֲתָנוּ דִּבֶּר אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
 נַעֲלֶה־בָּהּ וְאֶת־הָעָרִים אֲשֶׁר נָבֵא מֹלִיחֶן :
 23 * וַיֵּיטֵב בְּעֵינַי וַיִּדְבַּר וְאֶקַח מִבְּנֵי שְׁנַיִם עָשָׂר
 24 אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לְשִׁבְטוֹ : * וַיָּפְנוּ וַיַּעֲלוּ הַהָרָה
 25 וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֲשַׁכֵּל וַיַּרְגְּלוּ אֹתָהּ : * וַיִּקְחוּ בְיָדָם
 מִפְּרֵי הָאָרֶץ וַיֹּרְדּוּ אֵלֵינוּ וַיִּשְׁבוּ וְאֲתָנוּ דִּבֶּר וַיֹּאמְרוּ
 26 טוֹבָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ : * וְלֹא
 אֲבִיתֶם לַעֲלֹת וְתֹמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם :
 27 * וְתִרְגְּנוּ בְּאֵהֱלֵיכֶם וְתֹאמְרוּ בְּשֵׁנֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְתֵרֵת אֲתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי
 לְהַשְׁמִידָנוּ :

15 * Tuliq; de tribubus vestris viros sapientes
 & nobiles, & constitui eos principes tribunos
 C & centuriones, & quinquagenarios, ac deca-
 nos, qui docerent vos singula.

16 * Præcipiq; eis, dicēs: Audite illos, & quod
 iustum est iudicate. Siue ciuis sit ille siue pere-
 19.c
 2. Par.
 19.c

17 grinus; * Nulla erit distantia personarum.
 Ita paruum audietis vt magnum, nec accipie-
 tis cuiusquam personam, quia Dei iudicium
 est. quod si difficile vobis visum aliquid fue-
 rit, referte ad me, & ego audiam.

18 * Præcipeque omnia quæ facere deberetis.

19 * Profecti autem de Oreb transuimus per
 eremum terribilem & maximam solitudinē,
 quam vidistis per viam montis Amorræi, si-
 cut præceperat Dominus Deus noster nobis.
 Cūque venissemus in Cades-barne;

20 * Dixi vobis, Venistis ad montem Amor-
 ræi, quem Dominus Deus noster daturus est
 nobis.

21 * Vide terram quam Dominus Deus tuus
 dabit tibi. Ascende & posside eam sicut locu-
 tus est Dominus Deus noster patribus tuis.
 Noli timere, nec quicquam paucas.

22 * Et accessistis ad me omnes atque dixistis,
 Mittamus viros qui considerent terram, &
 renuntient per quod iter debeamus ascende-
 re, & ad quas pergere ciuitates.

23 * Cūque mihi sermo placuisset, misi ex
 vobis duodecim viros singulos de tribubus
 suis.

24 * Quicū perrexissent in montana, vene-
 runt vsque ad vallem Botri; & considerata
 terra,

25 * Sumentes de fructibus eius vt ostende-
 rent vbertatem, attulerunt ad nos atque di-
 xerunt: Bona est terra quam Dominus Deus
 noster daturus est nobis.

26 * Et nolulistis ascendere; sed increduli ad
 sermonem Dei vestri,

27 * Murmurastis in tabernaculis vestris, atq;
 dixistis: Odit nos Dominus, & idcirco eduxit
 E nos de terra Ægypti, vt traderet nos in manu
 Amorræi, atque deleret.

תרגום אונקלוס

15 וַיִּדְבְּרִית יִרְיָ שְׁבִטֵיכֶם גְּבֵרִים חֲכָמִים וּמְנַדְעִים וּמִנִּיחֵי יְהוָה רִישֵׁי עֲלִיכֹן רַבֵּנִי אֲלָפִין וּרַבֵּנִי מֵאוֹתָא רַבֵּנִי חֲמִשִּׁין
 16 וּפְקִידֵי יִרְיָ דִּינִיכֹן בְּעֵדְנָא הָהוּא לְמִימַר שְׁמַעוּ בֵּין אַחוּכֹן וְתִדְנֹן קִשְׁטָא בֵּין גְּבֵר
 17 לֹא תִשְׁחַמְדוּ עֹנֵן אֲפִין בְּדִינָא מִלִּילָא זְעִירָא כְּרַבָּא חֲשָׁמְעוֹן לֹא תִדְחִלוּ מִקְדָּם אֲנָשׁ אֲרִי דִינָא
 18 וּפְקִידֵי יִתְכֹּן בְּעֵדְנָא הָהוּא יִרְיָ כָּל פְּתֻגְמָא דְחַעֲבֹדוֹן : * וְנִטְלָנָא מִחוּרֶב
 19 וְהִלִּיכְנָא יִתְכֹּן מִדְּבָרָא רַבָּא וְחִילָא הָהוּא דְחִזִּיתֹן אֹרַח טוֹרָא דְאַמֹּרֶאָה כְּמָא דְפָקֵד יִי אֱלֹהֵנָא וְאֲתִינָא עַד רָקָם גִּיאָה :
 20 וְאִמְרִית לְכֹן אֲחִיתֹן עַד טוֹרָא דְאַמֹּרֶאָה דִּינִי אֱלֹהֵנָא יְהִיב לָנָא :
 21 דְמִלִּיל יִי אֱלֹהֵי דְאַבְחָתֵךְ לֹךְ לֹא תִדְחֵל וְלֹא תִתְחַבֵּר :
 22 לָנָא יִתְאַרְעָא וְיִתְיַבֹּן יִתְנָא פְתֻגְמָא יִרְיָ אֹרַחָא דְנִסְקָא בְּהָ וְיִתְקַרֵּיָא דְנִיעוֹל לְהֹן :
 23 עֲשֹׂר גְּבֵרִין גְּבֵרָא חֹד לְשִׁבְטָא : * וְאִתְפְּגִיאוּ וְסִלְיִקוּ לְטוֹרָא וְאִתְּנוּ עַד נַחֲלָא דְאַתְכֵּלָא וְאִלּוּיָהּ : * וְנִסְיִבוּ בִּיקְרוֹן מֵאִיבָא דְאַרְעָא
 24 וְאִתְיַחוּ לְחִתָּא וְאִתְיַבֹּן יִתְנָא פְתֻגְמָא וְאִמְרוּ טוֹבָא אֲרָעָא דִּינִי אֱלֹהֵנָא יְהִיב לָנָא :
 25 וְאִתְרַעְמְתוּן בְּמִשְׁכְּנֵיכֹן וְאִמְרְתוּן בְּרִשְׁנֵי יִי יִתְנָא אֲפִקְנָא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמִסְסֵר יִתְנָא בִּידָא דְאַמֹּרֶאָה לְשִׁחְוִתָּנָא :
 26 וְלֹא אֲבִיתוּן לְמִיִּסְק וְסִרְבְּחוּן עַל מִיִּמְרָא דִּינִי
 27 אֲלַחְכוּן :

* Et accepi ex vobis viros sapientes, & gnaros, & intelligentes in tribus vestras, et statui eos praesse inter vos tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decuriones, & magistros iudicibus vestris.

* Et praecepi iudicibus vestris in tempore illo, dicens: Audite inter fratres vestros, & iudicate iuste inter virum & inter fratrem eius, & inter aduenam eius.

* Non cognoscetis faciem in iudicio, secundum paruum & magnum iudicabitis, non distingues faciem hominis, quia iudicium Dei est, & verbum quod durum fuerit, feretis illud ad me à vobis, & audiam illud.

* Et praecepi vobis in tempore illo omnia verba quae facietis.

* Et profecti ex Oreb transiimus omne desertum magnum & terribile illud, quod vidistis per viam montis Amorraei, sicut praecepit Dominus Deus noster nobis, & venimus usque ad Cadesbarne.

* Et dixi ad vos, Venistis usque ad montem Amorraei, quem Dominus Deus vester dat vobis.

* Ecce tradidit vobis Dominus Deus vester ante faciem vestram terram; ascendentes possidete quemadmodum dixit Dominus Deus patrum nostrorum vobis, ne timeatis neque formidētis.

* Et accessistis ad me omnes vos, & dixistis, Mittamus viros priores nobis, & considerent nobis terram, & annuncient nobis responsonem viam per quam ascendemus in ea, & ciuitates in quas ibimus in eas.

* Et placuit coram me verbum, & accepi ex vobis duodecim viros virum unum per tribum.

* Et reuersi ascenderunt in montem, & venerunt usque ad vallem Botri, & considerauerunt eam.

* Et acceperunt in manibus suis de fructu terrae, & attulerunt ad nos, & dixerunt, Bona terra, quam Dominus Deus noster dat nobis.

* Et non voluistis ascendere, & non credidistis verbum Domini Dei vestri. * Et murmuravistis in tabernaculis vestris, & dixistis, Quia odit Dominus nos, eduxit nos de terra Aegypti ut traderet nos in manus Amorraeorum, & perderet nos.

15 * καὶ ἔλαβον ἐξ ὑμῶν ἀνδρας θφες, & ἐπισήμονας, καὶ συνέλας εἰς τὰς φυλάς ὑμῶν, & καλέσῃσα αὐτὰς ἡγεῖας ἐφ' ὑμῶν χιλιάρχους, & ἑκατοντάρχους, & πεντηκοντάρχους, & δεκαρχους, & γραμματεῖς αὐτῶν τοῖς κριταῖς ὑμῶν.

16 * καὶ ἐνετείλαμην τοῖς κριταῖς ὑμῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων· διακρίετε δυνάμειν τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, & κρίνετε δικαίως δυνάμειν ἀνδρὸς & δυνάμειν ἀδελφοῦ αὐτοῦ, & δυνάμειν παροικίου αὐτοῦ.

17 * ὅτι ἐπιγνώσεσθε παρὸς ὅσον ἐν κρίσει, καὶ τὸν μικρὸν & τὸν μέγαν κρινεῖς, & μὴ ὑποσείλῃς παρὸς ὅσον ἀνθρώπου, ὅτι ἡ κρίσις ἐστὶ θεοῦ ἐστὶ· & τὸ ῥῆμα ὃ ἐδύσκηλον ἦ, ἀνοίσετε αὐτὸ ἐπ' ἐμὲ ἀφ' ὑμῶν, & ἀκέσθωμαι αὐτό.

18 * καὶ ἐνετείλαμην ὑμῖν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ πᾶντας τοὺς λόγους οὓς ποιήσετε.

19 * καὶ ἀπαρνήσας ἐκ χωρὶς ἐπορεύθημεν πᾶσαν τὴν ἔρημον τὴν μεγάλην, & τὴν φοβεράν ἐκείνην, ἵνα ἴδετε ὁδὸν τοῦ ὄρους τοῦ ἀμωρραίου, καὶ ὅτι ἐνείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν, & ἦλθομεν ἕως καδης βαρνῆ.

20 * & εἶπα πρὸς ὑμᾶς, ἦλθατε ἕως τοῦ ὄρους τοῦ ἀμωρραίου, ὃ ὁ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν.

21 * ἴδετε παρὰ δέδωκεν ὑμῖν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν πρὸς παρὸς ὅσον ὑμῶν τὴν γῆν, δυνάστες κληρονομεῖτε ὃν τρόπον εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ὑμῖν· μὴ φοβῆσθε, μηδὲ δειλιάσητε.

22 * καὶ παρὰ ἦλθατέ μοι πᾶντες ὑμεῖς, & εἶπατε, ἀποσείλωμεν ἀνδρας παρὰ ἑσέως ἡμῶν, καὶ ἐφοδευσάτωσαν ἡμῖν τὴν γῆν, καὶ ἀναγγελάτωσαν ἡμῖν ἀποκριθὲν τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἀναβησόμεθα ἐν αὐτῇ, & τὰς πόλεις εἰς αἷς εἰσπορευσόμεθα εἰς αὐτάς.

23 * καὶ ἤρρεσεν ἐναντίον ἐμοῦ τὸ ῥῆμα, & ἔλαβον ἐξ ὑμῶν δώδεκα ἀνδρας, ἀνδρα ἑνα καὶ φυλὴν.

24 * καὶ ἀποσπερμένους ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἦλθον ἕως φάραγος βότρου, & κατεσκόπευσαν αὐτήν.

25 * & ἔλαβον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῆς γῆς, & κατέλειπον πρὸς ἡμᾶς, & ἔλεγον ἀγαθὴ ἡ γῆ, ἡ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ἡμῖν.

26 * καὶ ὅτι ἠθελήσατε ἀναβῆναι, καὶ ἠπειθήσατε τῷ ῥήματι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

27 * & διεγογγύσατε ἐν ταῖς σκηναῖς ὑμῶν, & εἶπατε, διὰ τὸ μισεῖν κύριον ἡμᾶς, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγυπτιακῆς παρὰ δοῦναι ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἀμωρραίων, & ἐξολοθρῶσαι ἡμᾶς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Et tuli principes tribuum vestrarum viros sapientes, & scientes, & constitui eos principes super vos tribunos & centuriones, & quinquagenarios, & decuriones, & praefectos in tribubus vestris. " Et praecepi iudicibus vestris in tempore illo, dicens, Audite inter fratres vestros, & iudicate recte inter virum & inter fratrem suum, & inter peregrinum.

" Non accipiat is personam in iudicio. Verba parvi audietis sicut verba magni, ne timeatis à facie hominis, quoniam iudicium Dei est, & rem quae fuerit vobis difficilis, referetis ad me & audiam illam. " Et profecti sumus de Oreb, & ambulauimus per omne desertum illud magnum, & terribile quod vidistis per viam montis Amorraei, sicut praecepit Dominus Deus noster, & venimus usque ad Cadesbarne.

" Et dixi vobis, Venistis usque ad montem Amorraei quem Dominus Deus noster dabit nobis. " Vide quod tradidit Dominus Deus tuus terram in conspectu tuo: ascende & posside eam, sicut locutus est tibi Dominus Deus patrum tuorum, ne timeas neque formides.

" Et accessistis ad me omnes vos, & dixistis, Mittamus viros ante nos, & explorent nobis terram, & referant ad nos verbum per quam viam ascendere debemus, & ad quas vrbes veniimus. " Et perrexerunt & ascenderunt in montem, & venerunt usque ad torrentem Botri, & explorauerunt terram illam.

" Et tulerunt in manibus suis de fructu terrae, & attulerunt ad nos, & retulerunt nobis verbum, & dixerunt: Bona est terra quam Dominus Deus noster dabit nobis. " Et nolulistis ascendere, & rebellastis contra verbum Domini Dei vestri.

" Et murmurastis in tabernaculis vestris atque dixistis, Quia odio habuit nos Dominus, eduxit nos de terra Aegypti ut traderet nos in manu Amorraei, ut consumeret nos.

28 * אָנֹכִי אֲנַחְנוּ עֲלֵיכֶם וְאֵינֶנּוּ הַמָּסוּ אֶת־לִבְכֶּנּוּ
 לֵאמֹר עִם גְּדוֹל וְרַם מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדוֹלוֹת וּבְצוּרוֹת
 29 בְּשָׁמַיִם וְגַם בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם : * וְאָמַר
 30 מַלְכֶם לֹא תַעֲרֹצוּן וְלֹא תִירָאוּן מֵהֶם : * יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם הִהְלִיךְ לִפְנֵיכֶם הוֹאֵל לָחֶם לָכֶם כָּל אֲשֶׁר
 31 עָשָׂה אֶתְכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם : * וּבְמִדְבָּר אֲשֶׁר
 רָאִיתָ אֲשֶׁר נִשְׁאַף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כְּאֲשֶׁר יִשְׂאֵא־אִישׁ
 אֶת־בְּנוֹ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלַּכְתֶּם עַד־בָּאֲכֶם עַד־
 32 הַמָּקוֹם הַזֶּה : * וּבְדִבְרֵי הוֹרָה אֵינֶכֶם מֵאֲמִינִים
 33 בִּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם : * הִהְלִיךְ לִפְנֵיכֶם בְּדֶרֶךְ לְתוֹר
 לָכֶם מָקוֹם לְחִנְתְּכֶם בְּאֵשׁ לֵילֹה לִרְאֹתְכֶם בְּדֶרֶךְ
 34 אֲשֶׁר תֵּלְכוּ בָּהּ וּבַעֲנֵן יוֹמָם : * וַיִּשְׁמַע יְהוָה
 35 אֶת־קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצֹף וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר : * אִם־
 יֵרָאֶה אִישׁ בְּאַנְשֵׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר הַזֶּה הוֹרָה אֶת־
 הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתֵיכֶם :
 36 * וְזֹלָתִי כָּל־בֶּן־יִפְנֶה הוּא יִרְאֶנּוּ וְלֹא־אֶתְּןָ אֶת־
 הָאָרֶץ אֲשֶׁר דֶּרֶךְ־בָּהּ וּלְבָנָיו יַעַן אֲשֶׁר מָלֵא אַחֲרֵי
 37 יְהוָה : * גַּם־בִּי הִתְאַנֵּף יְהוָה בְּגַלְלֵיכֶם לֵאמֹר גַּם־
 38 אֶתָּה לֹא־תִבָּא שָׁם : * יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן הָעַמִּיד לִפְנֵיךָ
 הוּא יִבָּא שָׁמָּה אִתּוֹ חֹזֶק כִּי־הוּא יִנְחַלְנָה אֶת־
 39 יִשְׂרָאֵל : * וְטַפְכֶם אֲשֶׁר אִמְרָתֶם לְבִי יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם
 אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וְרָע הִמָּדֶה יִבָּאוּ שָׁמָּה
 וְלָהֶם אֶתְנַנְנָה וְהֵם יִירָשׁוּהָ :
 40 * וְאַתֶּם פָּנּוּ לָכֶם וְסַעוּ הַמִּדְבָּרִי דֶּרֶךְ־יָם
 41 סוּף : * וְהִצַּעְנוּ וְהִתְאַמְרוּ אֵלַי חֲטֵאוֹנוּ לַיהוָה
 אֲנַחְנוּ נַעֲלֵה וְנִלְחַמְנוּ כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּנוּ יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ וְהִתְחַדְנוּ אִישׁ אֶת־כְּלֵי מִלְחָמָתוֹ וְהִתְחַיְנוּ
 42 לַעֲלֹת הַהָרָה : * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֲמַר לָהֶם לֹא
 רָעַלְוּ וְלֹא־תִלְחַמוּ כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִגָּפּוּ
 לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם :

28 * Quò ascendemus? nuntij terruerunt cor
 nostrum, dicentes: Maxima multitudo est, &
 nobis statura procerior. Vrbes magnæ, & ad
 cælum vsq; munitæ. filios Enachim vidimus
 29 ibi. * Et dixi vobis, Nolite metuerè, nec
 timeatis eos.
 30 * Dominus Deus qui ductor est vester pro
 vobis ipse pugnabit, sicut fecit in Ægypto
 cunctis videntibus.
 31 * Et in solitudine ipsi vidistis. Portauit te
 Dominus Deus tuus vt solet homo gestare
 paruulum filium suum in omni via per quam
 ambulastis, donec veniretis ad locum istum.
 32 * Et nec sic quidẽ credidistis Domino Deo
 vestro;
 33 * Qui præcessit vos in via, & metatus est lo
 cum in quo tentoria figere deberetis, nocte
 ostendens vobis iter per ignem, & die per co
 34 lumnam nubis. * Cùmq; audisset Dñs vo
 F cem sermonum vestrorũ, iratus iurauit & ait:
 35 * Non videbit quispiam de hominibus ge
 nerationis huius pessimæ, terram bonam quã
 iuramento pollicitus sum patribus vestris,
 36 * Præter Caleb filium Iephone: ipse enim
 videbit eam, & ipsi dabo terram quam calca
 uit, & filiis eius, quia secutus est Dominum.
 37 * Nec miranda indignatio in populum, cũ
 mihi quoque iratus Dominus propter vos di
 xerit, Nec tu ingredieris illuc.
 38 * Sed Iosue filius Nun minister tuus, ipse
 intrabit pro te; hunc exhortare & roborare, &
 ipse sorte terram diuidet Israeli.
 39 * Paruuli vestri de quibus dixistis quòd ca
 ptiui ducerentur, & filij qui hodie boni ac ma
 li ignorant distantiam, ipsi ingredientur, &
 40 ipsis dabo terram & possidebunt eam.
 41 * Vos autem reuertimini & abite in solitu
 dinem per viam maris rubri. * Et respon
 distis mihi, Peccauimus Domino, ascẽdemus
 G & pugnabimus sicut præcepit Dñs Deus no
 42 ster. Cùmq; instructi armis pergeretis in mon
 tem, * Ait mihi Dñs, Dic ad eos, Nolite
 ascendere neq; pugnetis. Non enim sum vo
 biscum, ne cadatis coram inimicis vestris.

תרגום אונקלוס

28 לֹא אֲנַחְנָא סְלָקִין אֶתְחַבְרִיחַ לְבָנָא לְמִימַר עִם רַב וְתַקִּיף מִנָּנָא קְרוּיָן וְכִרְכִּין עַד צִיחַ שְׁמִינָא וְאִף בְּנֵי גְבֻרָא חֲזִינָא חֲמִין
 29 וְאִמְרִית לָכֹון לֹא תַחְבְּרוּן וְלֹא תַדְחִלוּן מִנְּהוֹן : * וַיִּי אֱלֹהִיכֹון דְּמִדְבָּר קְדָמִיכֹון מִימְרֵיהּ יִגִּיחַ לָכֹון קִרְבַּ כְּלָל דְּעִבְרָ עִמְכֹון בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֹון :
 30 וּבְמִדְבָּרָא דְחִזְיָתָא דְסוּבְרָךְ יִי אֱלֹהֶיךָ כְּמָא דְסוּבְרָ גְבֻרָא יִתְבְּרִיהּ בְּכָל אֹרְחָא דְתַלְיִכְתֹון עַד מִיתִיכֹון עַד אֶתְרָא דְרִין :
 31 וּבְפִתְגָמָא דְרִין לִיתִיכֹון מִהִמְנִין בְּמִימְרָא דִינִי אֱלֹהִיכֹון :
 32 בְּעִמּוּדָא דְאַשְׁמָא בְּלִילִיָא לְאַחֲזִיחִיכֹון בְּאֹרְחָא דְתַהֲכֹון בָּהּ וּבְעִמּוּדָא דְעִנְנָא בִּישְׁמָא : * וְשִׁמְעֵי קְדָם יִי יִתְּ קַל פִּתְגָמִיכֹון וְרִגִּין
 33 דְּמִדְבָּר קְדָמִיכֹון בְּאֹרְחָא לְאַתְקַנְנָה לָכֹון אֶתְרָא בֵּית מִשְׁכָּן לְאַשְׁרִיחִיכֹון
 34 וְשִׁמְעֵי קְדָם יִי יִתְּ קַל פִּתְגָמִיכֹון וְרִגִּין :
 35 אִם יִחְזִי גְבֻרָא בְּגִבְרָא הָאֲרִין דְרָא בִּישְׁמָא דְרִין וְתִתְּ אֶרְעָא טַבְחָא דְקִימִית לְמִיתָן לְאַבְהִתְכֹון : * אֱלֹהִין
 36 וְקִיִּים לְמִימַר :
 37 כָּל־בֶּן־יִפְנֶה הוּא יִרְאֶנּוּ וְלֹא־אֶתְּנָה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דֶּרֶךְ־בָּהּ וּלְבָנָיו יַעַן אֲשֶׁר מָלֵא אַחֲרֵי יְהוָה : * אִף עָלֵי תְּנֹה רִגִּין מִן קְדָם יִי
 38 יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן הָעַמִּיד לִפְנֵיכֶם הוּא יִבָּא שָׁמָּה אִתּוֹ חֹזֶק וְהוּא יִנְחַלְנָה אֶת־יִשְׂרָאֵל : * יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן הָעַמִּיד לִפְנֵיכֶם הוּא יִבָּא שָׁמָּה אִתּוֹ חֹזֶק וְהוּא יִנְחַלְנָה אֶת־יִשְׂרָאֵל :
 39 וְטַפְכֶם אֲשֶׁר אִמְרָתֶם לְבִי יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וְרָע הִמָּדֶה יִבָּאוּ שָׁמָּה וְלָהֶם אֶתְנַנְנָה וְהֵם יִירָשׁוּהָ : * וְאִתְּנִין
 40 וְאִתְּנִין לָכֹון וְשִׁלּוּ וְשִׁלּוּ אֶתְּנִין וְשִׁלּוּ אֶתְּנִין וְשִׁלּוּ אֶתְּנִין :
 41 אֲנַחְנוּ נַעֲלֵה וְנִלְחַמְנוּ כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִתְחַדְנוּ אִישׁ אֶת־כְּלֵי מִלְחָמָתוֹ וְהִתְחַיְנוּ לַעֲלֹת הַהָרָה : * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֲמַר לָהֶם לֹא
 42 רָעַלְוּ וְלֹא־תִלְחַמוּ כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִגָּפּוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם : * וְאִמְרִית לָהֶם לֹא תִגָּפּוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם :

* Quò nos ascendimus? at fratres nostri auerte-
runt nostrum cor, dicentes: Gens magna & multa
& potentior nobis, & vrbes magnæ & muratæ
vsq; ad cælum, sed & filios Gigantū vidimus illic.

* Et dixi ad vos, Ne timeatis, neque formidētis
ab eis.

* Dominus Deus noster precedens ante faciem
vestram, ipse debellabit eos vobiscum iuxta omnia
quæcunque fecit nobis in terra Ægypti.

* Et in deserto hoc, quod vidistis, quomodo por-
tauit te Dominus Deus tuus, sicut si quis portaret
homo filium suum, per omnem viam quam ambu-
lastis, q uousque venistis in locum hunc.

* Et in verbo hoc non credidistis Domino Deo
vestro;

* Qui antecedit prior vobis in via vt eligat vo-
bis locum, ducens vos in igne nocte demonstrans
vobis viam per quam ambulatis super eam, & in
nube die. * Et audiuit Dominus vocem sermo-

num vestrorum, & indignatus iurauit, dicens:

* Si videbit quis virorum istorū prauorum ter-
ram bonam istam, quam iuraui patribus eorum;

* Præter Caleb filius Jephone, hic videbit eam, &
huic dabo terrā in quam ascendit, & filiis eius,
quia secutus est ipse ea quæ ad Dominum.

* Et mihi iratus est Dominus propter vos, di-
cens: Neque tu non intrabis illuc.

* Josue filius Nun qui astat tibi, hic introibit il-
luc: illum conforta, quia ipse sorte diuidet eam Is-
raeli.

* Et pueri vestri quos dixistis in rapina fore, &
omnis filius iuuenis, qui non vidit hodie bonum aut
malum, hi introibunt illuc, & his dabo eam, &
isti possidebunt eam.

* Et vos reuersi castrametati fuistis in deserto
via quæ super rubro mari.

* Et respondistis & dixistis mihi, Peccaui
coram Domino Deo nostro: nos ascendentes pugna-
bimus iuxta omnia quæcunque præcepit Dominus
Deus noster nobis: & assumentes unusquisq; va-
sa bellica sua, & congregati ascendistis in montem.

* Et dixit Dominus ad me, Dic eis, non ascende-
tis neq; pugnabitis, non enim sum vobiscum, & nō
conteremini coram inimicis vestris.

* ποὺ ἡμεῖς ἀναβαίνομεν, οἱ δὲ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀπέστησαν
ἡμῶν τὴν καρδίαν, λέγοντες· ἔθνος μέγα & πολὺ & δυνατώτε-
ρον ἡμῶν, & πόλεις μεγάλας & τεταχυμέναις ἕως ἔσχατου,
ἀλλὰ & υἱὸς γιγάντων ἐωράκαμεν ἐκεῖ. * & εἶπα πρὸς υἱ-
οὺς, μὴ πηξήσητε, μὴ δὲ φοβηθῆτε ἀπ' αὐτῶν.

* κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ προπορεύμενος πρὸ προσώπου
ὑμῶν, αὐτὸς συνεκπολεμήσει αὐτοὺς μεθ' ὑμῶν, & πάντα ὅσα
ἐποίησεν ἡμῖν ἐν γῇ αἰγύπτου. * καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ, ἡν
ἴδετε ὡς ἐξοποφόρησέ σε κύριος ὁ θεός σου ὡς εἰ τις τροποφο-
ρήσῃ ἀνθρώπος τὸν υἱὸν ἐαυτοῦ, & πάσαν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ πορεύ-
σῃτε ἕως ἡλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον.

* καὶ ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ οὐκ ἐνεπισδύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ
ὑμῶν. * ὁς προπορεύει πρὸ ὑμῶν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκ λέγειας
ὑμῖν τόπον, ὁδηγῶν ὑμᾶς ἐν πυρὶ νυκτὸς δεικνύων ὑμῖν τὴν
ὁδὸν καθ' ἣν πορεύεσθε ἐπ' αὐτοῦ, & ἐν νεφέλῃ ἡμέρας.

* καὶ ἤκουσε κύριος τὴν φωνὴν τῶν λόγων ὑμῶν, καὶ πα-
ροξυνθεὶς ὤμοσε, λέγων·

* εἰ ὁψέτω τις τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν πονηρῶν τὴν γῆν τὴν
ἀγαθὴν ταύτην, ἢ ὡμοσάτωις πατέρεσιν αὐτῶν.

* πλὴν χαλεβὸς υἱὸς ἰεφονή· ὅστις ὤψεται αὐτῷ, & τούτῳ δώ-
σω τὴν γῆν ἐφ' ἣν ἐπέβη, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, διὰ τὸ προσκεῖσθαι
αὐτὸν τὰ πρὸς κύριον.

* καὶ ἐμοὶ ἐθυμώθη κύριος δι' ὑμᾶς, λέγων· ὅδε σὺ ἐμὴ
εἰσελεύσῃς ἐκεῖ.

* ἰησοῦς υἱὸς ναυὲ ὁ παρεστηκὼς τοῖς υἱοῖς τοῖς εἰσελεύσιν ἐκεῖ·
αὐτὸν κατήχον, ὅτι αὐτὸς κατακληρονομήσει αὐτὴν τῇ
ἰσραήλ.

* καὶ τὰ παῖδια ὑμῶν ἀεὶ εἶπατε ἐν τῇ ἀρχαῇ ἔσεσθαι, &
πᾶσι παιδίον νέον, ὅστις οὐκ εἶδε σήμερον ἀγαθὸν ἢ κακόν, ὅτοι
εἰσελεύσιν ἐκεῖ, & τούτοις δώσω αὐτήν, & αὐτοὶ κληρονομή-
σου αὐτήν. * καὶ ὑμεῖς ὑπερηφάνες ἐστὲ περὶ τοῦ εἶναι
εἰς τὴν ἐρημὸν ὁδὸν τὴν ἔρητον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

* καὶ ἀπεκρίθητε, καὶ εἶπατέ μοι, ἡμαρτομεν ἐναντίον κυ-
ρίου· ὁ θεὸς ἡμῶν, ἡμεῖς ἀναβαλόντες πολεμήθημεν, & πάντα
ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν· καὶ ἀναλαβόντες
ἕκαστος τὰ σκεῦη τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ, & συναθροισθέντες ἀνε-
βάνετε εἰς τὸ ὄρος. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς με, εἶπον αὐτοῖς,
οὐκ ἀναβήσεσθε ὅδε μὴ πολεμήσετε, ἐγὼ γὰρ εἰμι μεθ' ὑμῶν,
καὶ ἐμὴ συνεβλήσεσθε ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Quò nos ascendimus? fratres nostri confregerunt cor nostrum, dicentes: Populus multus est & fortior nobis, & ciuitates magnæ & muni-
tæ vsque ad cælum, filios quoque Gigantum vidimus ibi.

29 Et dixi vobis, Ne formidētis, neque timeatis eos.

30 Verbum Domini Dei vestri qui ductor est coram vobis, pugnabit pro vobis, iuxta omnia quæ fecit vobiscum in Ægypto in oculis vestris.

31 Et in solitudine, quia vidisti quòd portauit te Dominus Deus tuus sicut portat vir filium suum in omni via per quam ambulastis donec veniretis ad locum istum.

32 Et in verbo hoc non vos credidistis in verbo Domini Dei vestri.

33 Qui ductor fuit coram vobis in via, vt præpararet vobis locum domus mansionis in quo maneretis, in columna ignis per noctem, vt ostenderet vobis viam per quam ambulastis, & in columna nubis per diem.

34 Et audita est coram Domino vox sermonum vestrorum, & iratus est & iurauit, dicens: Si viderit vir de hominibus generationis huius pessimæ terram bonam pro qua iuraui vt darem eam patribus vestris;

35 Præter Caleb filium Iephone qui videbit eam, & ipsi dabo terram quam calcavit, & filiis eius pro eo quòd perfectus fuit in timore Domini.

36 Contra me quoque fuit ira à facie Domini propter vos dicens: Tu quoque non ingredieris illuc.

37 Iosue filius Nun qui stat coram te, ipse ingredietur illuc; ipsum roborā, quia ipse hæreditare faciet terram Israel.

38 Et familia vestra, de qua dixistis, in prædam erit, & filij vestri qui nesciunt hodie bonum & malum, ipsi ingredientur illuc, & illis dabo eam, & ipsi hæditabunt eam.

39 Vos autem reuertimini & proficiscimini in deser-
tum per viam maris rubri.

40 Et respondistis & dixistis mihi: Peccaui coram Domino; nos ascendemus & pugnabimus iuxta omnia quæ præcepit nobis Dominus Deus noster, & accinxistis vos unusquisque armis bellicis, & cœpistis ascendere in montem.

41 Et dixit Dominus ad me, Dic eis, ne ascendatis nec pugnetis, quoniam maiestas mea non habitat inter vos, ne conteramini coram ini-
micis vestris.

43 * וְאֶדְבַּר אֲלֵיכֶם וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וַתִּמְרוּ אֶת־פִּי
44 יְהוָה וַתִּזְדוּרוּ וַתֵּעַלּוּ הָהָרִים: * וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב
בְּהַר־הַחֹוֹל לִקְרֹאתְכֶם וַיִּרְדְּפוּ אֹתְכֶם כַּאֲשֶׁר
תַּעֲשִׂינוּ הַדְּבָרִים וַיָּכֹתוּ אֹתְכֶם בְּשַׁעִיר עַד־חֶרְמָה:
45 * וַרְשִׁבוּ וַתִּבְכוּ לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־שָׁמַע יְהוָה
46 בְּקִלְכֶם וְלֹא הֶאֱזִין אֲלֵיכֶם: * וַתִּשְׁבוּ בְּקֶדֶשׁ יָמִים
רַבִּים בְּיָמִים אֲשֶׁר יִשְׁבַּחְתֶּם:

ב

1 * וַנִּפֶן וַנֵּסַע הַמִּדְבָּר־דֶּרֶךְ יַם־סוּף כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֵלַי וַנֵּסֶב אֶת־הַר־שַׁעִיר יָמִים רַבִּים:
2 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: * רַב־לָכֶם סֵב
3 אֶת־הַהָר הַזֶּה פָּנּוּ לָכֶם צָפְנָה: * וְאֶת־הָעָם צֹו
4 לֵאמֹר אַתֶּם עֲבָרִים בְּגִבּוֹל אֲחֵיכֶם בְּנֵי־עֲשׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשַׁעִיר וַיִּירָאוּ מִכֶּם וַנִּשְׁמַרְתֶּם מְאֹד:
5 * אַל־תִּתְּנוּ כֶּם כִּי לֹא־אַתֶּן לָכֶם מֵאֲרָצָם עַד
מִדְּרָךְ בֶּף־רֶגֶל כִּי־יִרְשָׁה לַעֲשׂו נִתְּתִי אֶת־הַר שַׁעִיר:
6 * אֲכַל תִּשְׁבְּרוּ מֵאֲתָם בְּכֶסֶף וּבְאֵבֶלֶתָם וְגַם־מִיָּם
7 רִתְּבוּ מֵאֲתָם בְּכֶסֶף וּשְׁתִּיתֶם: * כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בִּרְכָךְ בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ יָדַע לְכַרְתֶּךָ אֶת־הַמִּדְבָּר
הַגָּדֹל הַזֶּה וְהִיא אַרְבַּעַיִם שָׁנָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ
8 * לֹא חֲסַרְתָּ דָבָר: * וַנַּעֲבֹר מֵאֶרֶץ אֲחֵינוּ בְּנֵי־עֲשׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשַׁעִיר מִדְּרָךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילָת וּמִעֲצִין
9 גִּבֹּר וַנִּפֶן וַנַּעֲבֹר דֶּרֶךְ מִדְּבָר מוֹאָב: * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי אַל־תִּצֹר אֶת־מוֹאָב וְאֶל־הַתִּנְגָר בָּם
מִלְחָמָה כִּי לֹא־אַתֶּן לָךְ מֵאֲרָצוֹ יִרְשָׁה כִּי לְבָנֵי־
10 לוֹט נִתְּתִי אֶת־עַר יִרְשָׁה: * הָאֲמִים לִפְנֵים
11 יִשְׁבוּ בָּהּ עַם גָּדוֹל וְרַב וְרַם כְּעֲנָקִים: * רַפָּאִים
יִחְשְׁבוּ אֶף־הֵם כְּעֲנָקִים וְהַמֵּאֲבִים יִקְרְאוּ
לָהֶם אֲמִים:

43 * Locutus sum & nō audistis, sed aduersan-
tes imperio Dñi & tumentes superbia ascen-
44 distis in montem. * Itaq; egressus Ammor-
ræus qui habitabat in montibus, & obuam
veniens persecutus est vos, sicut solent apes
persequi: & cecidit de Seir vsque Horma.
45 * Cūmq; reuerfi ploraretis coram Domino,
non audiuit vos, nec voci vestræ voluit ac-
46 quiescere. * Sedistis ergo in Cades-barne
multo tempore.

CAP. II.

1 **P**rofectique inde venimus in solitudinem
A quæ ducit ad mare rubrum, sicut mihi di-
xerat Dominus, & circuiuimus montem Seir
2 longo tempore. * Dixitq; Dominus ad me,
3 * Sufficit vobis circuire montem istum, ite
4 contra Aquilonem. * Et populo præcipe, di-
cens: Transibitis per terminos fratrum ve-
strorum filiorum Esau, qui habitant in Seir,
& timebunt vos. Videte ergo diligenter;
5 * Ne moueamini contra eos. Neque enim
dabo vobis de terra eorum quantum potest
B vnus pedis calcare vestigium, quia in posses-
sionem Esau dedi montem Seir.
6 * Cibos emetis ab eis pecunia, & comede-
tis, aquam emptam haurietis & biberis.
7 * Dominus Deus tuus benedixit tibi in o-
mni opere manuum tuarum. Nouit iter tuū,
quomodo transieris solitudinem hanc ma-
gnam per quadraginta annos, habitas tecum
Dominus Deus tuus, & nihil tibi defuit.
8 * Cūmq; transissemus fratres nostros fi-
lios Esau, qui habitabāt in Seir per viam cam-
pestrē de Helath & de Afion-gaber, venimus
ad iter quod ducit in desertum Moab.
9 * Dixitque Dominus ad me, Non pugnes
contra Moabitas, nec in eas aduersus eos præ-
liū: non enim dabo tibi quicquā de terra eo-
rum, quia filijs Loth tradidi Ar in possessionē.
10 * Emim primi fuerunt habitatores eius, po-
pulus magnus & validus & tam excelsus, vt
de Enachim stirpe quasi Gigantes crederetur;
11 * Et essent similes filiorum Enachim. Deni-
que Moabitæ appellant eos Emim.

תרגום אונקלוס

43 ומלילית עמכון ולא קבלתון וסריבתון על מימרא דיי וארשעתון וסליקתון לטורא: 44 ונפק אמורא דתיב בטורא ההוא לקדמוחכון
וירדפו יתכון כמא דנחון דברותא ושרייתכון בשעיר עד חרמה: 45 ויתכחון ויתכחון קדם יי ולא קביל יי צלותכון ולא אצית למיליכון:
46 ויתכחון ברגל יומין סגיאין כיומא דיתכחון:

ב

1 * ואהפנינא ונטלנא למדברא אורח ימא דסוף כמא דמליל יי עמי ואקיפנא ית טורא דשעיר יומין סגיאין: * ואמר יי לי למימר: 2 סגין
לכון דאקפתון ית טורא הדין אהפנו לכון צפונא: 3 * ויה עמא פקיד למימר אחון עברין בתחום אחיכון בני עשו דיתכין בשעיר וירחלון מנכון
ותסתמרון לחדא: 4 * לא תתגרון בהון ארי לא אתון לכון מארעהון עד מדרך פרסת רגל ארי ירותא לעשו יתבית ית טורא דשעיר: 5 עיבורא
תזבנין מנהון בכספא ותיכלון ואף מיא תזבנין מנהון בכספא ותשתון: 6 * ארי יי אלהך ברכך בכל עובדי ייך ספק לך צרכך בסהכך בסדברא
דכא הדין דנן ארבעין שנין ממרא דיי אלהך עמך לא מנעתא מדעם: 7 * ועברנא מלות אחנא בני עשו דיתכין בשעיר מאורח מישרא מאילת
ומעצין גבר ואהפנינא ועברנא אורח מדברא דמואב: 8 * ואמר יי לי לא תצור ית מואבא ולא תתגרי למעבד עמהון קרב ארי לא אתון לך
9 * אסתגין סלקדמין ותיבוכה עם רב וסגין ותקוף בגברא: 10 * גברא
מתחשבין אף אינין בגברא ומואבא קרן לחון אסתגין:

⁴³ * Et locutus sum vobis, & non audistis me, & ⁴³ transgressi estis verbum Domini, et superbi stetitis, & vim facientes ascendistis in montem.

⁴⁴ * Et exiit Amorraeus habitans in monte illo in ⁴⁴ occursum vestrum, & persecutus est vos, sicut fecissent apes, et vulnerabat vos à Seir usque ad Horma.

⁴⁵ * Et sedentes plorabatis coram Domino Deo vestro, & non audiuit Dominus vocem vestram, neque attendit vobis.

⁴⁶ * Et sedistis in Cades dies multos quos quondam ⁴⁶ dies sedistis.

CAP. II.

ET reuersi profecti sumus in desertum via maris rubri quemadmodum locutus est ad me Dominus Deus, & circuiuimus montem Seir dies multos.

² * Et dixit Dominus ad me, ² Sufficiat vobis circuire montem hunc; reuertimini igitur ad Aquilonem.

⁴ * Et populo praecepe, dicens: Vos transitis per fines fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir, & timebunt vos & vitabunt vos valde.

⁵ * Ne moueatis contra ipsos bellum, non enim dabo vobis de terra eorum neque vestigium pedis, quia in possessionem dedi Esau montem Seir.

⁶ * Cibos argento emite ab eis & comedetis, & aquam mensura argento accipietis ab eis, & bibetis.

⁷ * Nam Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum: cognosce quomodo transiisti desertum magnum & terribile illud, ecce quadraginta annis Dominus Deus tuus tecum, non indiguisti verbo.

⁸ * Et transiimus fratres nostros filios Esau, habitantes in Seir iuxta viam Araba ab Helath, & ab Asion Gaber, & reuersi praeiuiimus viam desertam Moab.

⁹ * Et dixit Dominus ad me, Ne inimici sitis Moabitibus, & non ineatis contra eos bellum, non enim dabo vobis de terra eorum in sorte, nam filijs Loth dedi Aroer ad possidendum.

¹⁰ * Emim priores sederunt in ea, gens magna & multa, & fortis, sicut filij Enachim.

¹¹ * Raphaim aestimabuntur & hi, sicut filij Enachim; & Moabites nominant eos Emim.

⁴³ * Ἐλάλησα ὑμῖν, & οὐκ εἰσηκούσατέ μου, καὶ παρέβητε τὸ ῥῆμα κυρίου & ὑπερηφανήσατε, & παραβιασάμενοι συνέβητε εἰς τὸ ὄρη.

⁴⁴ * Ἐξῆλθεν ὁ ἀμορραῖος ὁ κατεκιδὼν ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ εἰς συνάντησιν ὑμῶν, καὶ κατεδίωξεν ὑμᾶς, ὥσπερ ποιήσασαν αἱ μέλισσαι, & ἐτίγνωνεν ὑμᾶς ἀπὸ σὴρ ἕως ἡρμά.

⁴⁵ * καὶ καθίσαντες ἐκλαίετε ἐναντίον κυρίου ἡμετέρου, & οὐκ εἰσηκούσε κύριος τὴν φωνὴν ὑμῶν, οὐδὲ προσέειπεν ὑμῖν.

⁴⁶ * καὶ ἐνεκάθιστε ἐν κάδης ἡμέρας πολλὰς ὅσας ποτὲ ἡμέρας ἐνεκάθιστε.

β.

¹ * Καὶ ἐπιστραφέντες ἀπήραμεν εἰς τὴν ἔρημον ὁδὸν θαλάσσης ἐρυθρῆς, ὃν τρόπον ἐλάλησε πρὸς με κύριος ὁ θεός, & ἐκυκλώσαμεν τὸ ὄρη τὸ σὴρ ἡμέρας πολλὰς.

² * καὶ εἶπε κύριος πρὸς με· ἰκανέσθω ὑμῖν κυκλοῦν τὸ ὄρη τοῦτο· ἐπιστραφέντες οὖν ἐπὶ βορρῶν.

⁴ * καὶ τὰ λαὸν ἐντείλαι, λέγων, ὑμεῖς διαπορεύεσθε διὰ τῶν ὁρίων τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν ἡσαὺ, οἱ κατεκοῦσιν ἐν σὴρ, & φοβηθήσονται ὑμᾶς & δὺλασθήσονται ὑμᾶς σφόδρα.

⁵ * μὴ συνάψητε πρὸς αὐτοὺς πόλεμον, ἵνα μὴ δῶ ὑμῖν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν οὐδὲ βῆμα ποδός, ὅτι ἐν κλήρῳ δέδωκα τὰ ἡσαὺ τὸ ὄρη τὸ σὴρ.

⁶ * βρώματα ἀργυρίου ἀγοράσατε παρ' αὐτῶν καὶ φάγεσθε, & ὕδωρ μέτρω δρυμνὴς λήψετε παρ' αὐτῶν, καὶ πίετε.

⁷ * ὁ γὰρ κύριος ὁ θεός σου ἠυλόγησέ σε ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου· διὰ γινώσκει πᾶς δὴλθες τὴν ἔρημον τὴν μεγάλην καὶ φοβεράν ἐκείνην· ἰδοὺ τεσσαράκοντα ἔτη κύριος ὁ θεός σου μετ' σου, οὐκ ἐπεδείχθης ῥήματι.

⁸ * Ἐπαρήλθομεν οὖν ἀδελφοὺς ἡμῶν υἱοὺς ἡσαὺ, οὐδὲ κατεκιδόντας ἐν σὴρ πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν ἀραβὰ ἀπὸ ἐλῶν & ἀπὸ γασίων γαβέρ· καὶ ἐπιστραφέντες παρήλθομεν ὁδὸν ἔρημον μωαβ. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς με, μὴ ἐχθραίνετε τοῖς μωαβίταις, καὶ μὴ συνάψητε πρὸς αὐτοὺς πόλεμον, ἵνα μὴ δῶ ὑμῖν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν κλήρῳ, τοῖς γὰρ υἱοῖς Λὼτ δέδωκα τὴν ἀρωρὴν κληρονομεῖν.

¹⁰ * Ὅ μιν πρῶτον ἐνεκάθιστον ἐπ' αὐτῆς ἔθνη μεγάλα & πολὺ & ἰσχυρά, ὥσπερ ἐνακίμ.

¹¹ * ῥαφαὶμ λογιζήσονται ὡς εἰς, ὥσπερ ἐνακίμ· & ἐμωαβίταις ὀνομάζουσιν αὐτοὺς θρμίν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

⁴³ Locutusque sum vobiscum, & non obedistis, sed rebellastis in verbum Domini, & impiè egistis, & ascendistis in montem.

⁴⁴ Et egressus est Amorraeus qui habitabat in monte illo, & persecutus est vos, sicut persequuntur apes, & percusserunt vos in Seir usque ad Hormam.

⁴⁵ Et conuersi estis & plorastis coram Domino, & non suscepit Dominus orationem vestram, neque auscultauit verba vestra.

⁴⁶ Et habitastis in Cades diebus multis, sicut dies quibus habitastis.

CAP. II.

ET perreximus, & profecti sumus in desertum per viam maris rubri, sicut locutus est Dominus mecum, & circuiuimus montem Seir diebus multis.

² Et ait Dominus ad me, dicens: Sufficit vobis circuire montem istum; declinate vos ad Aquilonem.

⁴ Et populo praecepe, dicens: Vos transitis per terminum fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir, & timebunt vos, caute nimis.

⁵ Ne pugnetis cum eis, quoniam non dabo vobis de terra eorum, quantum potest calcare planta pedis, quoniam in possessionem Esau dedi montem Seir.

⁶ Frumentum emetis ab eis argento, & comedetis, & etiam aquam emetis ab eis argento, & bibetis.

⁷ Dominus enim Deus tuus benedixit tibi in omnibus operibus manuum tuarum: sufficienter tribuit tibi necessaria cum ambulares per desertum magnum hoc istis quadraginta annis, verbum Domini Dei tui fuit tecum, nec quicquam tibi defuit.

⁸ Et transiimus à fratribus nostris filiis Esau, qui habitant in Seir à via campestri ab Elath & ab Esion-Gaber, & perreximus, & transiimus per viam deserti Moab.

⁹ Et dixit Dominus ad me, Ne obsideas Moabitas, neque contendas facere cum eis bellum, quoniam non dabo tibi de terra eorum hereditatem, quia filiis Loth dedi Ar in possessionem.

¹⁰ Terribiles à principio habitauerunt in ea, populus magnus & multus & fortis sicut Gigantes.

¹¹ Reputantur etiam ipsi sicut Gigantes, & Moabites vocabant eos terribiles.

* ובשעיר ישבו רחוקים לפנים ובני עשו
 יירשום וישמידום מפניהם וישבו תחתם כאשר
 עשה ישראל לארץ ירשתו אשר נתן יהוה להם:
 * עתה קמו ועברו לכם את נחל זרד ונעבר את
 נחל זרד: * והימים אשר הלכנו מקדש ברנע
 עד אשר עברנו את נחל זרד שלשים ושמנה
 שנה עד תם כל הדור אנשי המלחמה מקרב
 המחנה כאשר נשבע יהוה להם: * וגם יד-
 יהוה היתה בם להמם מקרב המחנה עד תמם:
 * ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למורת
 מקרב העם: * וידבר יהוה אלי לאמר:
 * ארצה עבר היום את גבול מואב את ער:
 * וקרבת מול בני עמון אל תצאם ואל תתגר
 בם כי לא אתן מארץ בני עמון לך ירשה כי
 לבני לוט נתתה ירשה: * ארץ רפאים תחשב
 אף הוא רפאים ישבו בה לפנים והעממים
 יקראו להם זמזמים: * עם גדול ורבוים
 בענקים וישמידם יהוה מפניהם וירשם
 וישבו תחתם: * כאשר עשה לבני עשו
 הישבים בשעיר אשר השמיד את רחוקי
 מפניהם וירשם וישבו תחתם עד היום הזה:
 * והעמים הישבים בחצרים עד עזה כפתרים
 היצאים מכפתר השמידם וישבו תחתם:
 * קומו סעו ועברו את נחל ארנן ראה נתתי בידך
 את סיחון מלך חשבון האמרי ואת ארצו החל רש
 והתגר בו מלחמה: * היום הזה אחל תרת פחדך
 ויראתך על פני העמים תחרת כל השמים אשר
 ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך: * ואשלח
 מלאכים ממדבר קדמוני אל סיחון מלך חשבון
 דברי שלום לאמר:

12 * In Seir autem prius habitauerunt Horraei,
 quibus expulsis atque deletis habitauerunt
 C filij Esau, sicut fecit Israel in terra possessionis
 suæ, quam dedit illi Dominus.
 13 * Surgentes ergo vt transiremus torrétem
 Zareth venimus ad eum.
 14 * Tempus autem quo ambulauimus de Ca-
 des-barne vsque ad tráfitum Zareth, trigin-
 ta & octo annorum fuit, donec consumeretur
 omnis congregatio hominum bellatorum de
 castris, sicut iurauerat Dominus.
 15 * Cuius manus fuit aduersus eos, vt interi-
 16 rent de castrorum medio. * Postquam auté
 17 vniuersi ceciderunt pugnatore: * Locutus
 18 est Dñs ad me, dicens: * Tu transibis ho-
 die terminos Moab vrbem nomine Ar.
 19 * Et accedens in vicinia filiorum Ammon
 caue ne pugnes contra eos, nec mouearis ad
 20 prælium. Non enim dabo tibi de terra filio-
 rum Ammon, quia filiis Loth dedi eá in pos-
 sessionem. * Terra Gigantum reputata est,
 & in ipsa olim habitauerunt Gigantes, quos
 Ammonitæ vocant Zomim.
 21 * Populus magnus & multus & proceræ
 longitudinis sicut Enachim, quos deleuit Do-
 minus à facie eorū, & fecit illos habitare p eis.
 22 * Sicut fecerat filiis Esau qui habitant in
 Seir delens Horreos, & terram eorum illis tra-
 dens quam possident vsque in præsens.
 23 * Eueos quoque qui habitabant in Aferim
 vsque Gazam Cappadoces expulerunt; qui
 Egressi de Cappadocia deleuerunt eos, & ha-
 bitauerunt pro illis.
 24 * Surgite & transite torrétem Arnon, Ecce
 tradidi in manu tua Seon regem Efebon Am-
 moræorum. & terram eius incipe possidere,
 & committe aduersus eum prælium.
 25 * Hodie incipiam mittere terrorem atque
 formidinem tuam in populos, qui habitant
 sub omni cælo, vt audito nomine tuo paueâr,
 & in morem parturientium contremiscant,
 26 & dolore teneantur. * Misi ergo nuncios
 de solitudine Cademoth ad Seon regem Efe-
 bon verbis pacificis dicens:

תרגום אונקלוס

12 ובשעיר יתיבו חוראי וישאו אונן מן קדמיהון ויתבו באחרהון כמא דעבר ישראל לארע וירחמיה דיתב ויי להון:
 13 כען קימו ועברו לכוז ית נחלא דזרד ועברנא ית נחלא דזרד:
 14 ויומא דהליכנא מרקס גיאה עד דעברנא ית נחלא דזרד:
 15 ואף סחא מן קדם ויי חור ביהון:
 16 ויהוה בר שלמו כל גברי מגיחי קרבא מגו עמא:
 17 ומליל ויי לי למימר:
 18 אף עבר יומא דין ית החום מואב ית לחור:
 19 ויתקרב לקביל בני עמון לא תצור עליהון ולא תתגרי למעבר עמהון:
 20 ארע גבריא מתחשבא אף היא גברין ותיבובה:
 21 עם רב וסגי ותקיף בגבריא ושיציון ויי מן קדמיהון ויתרכנו ויתבו באחרהון עד יומא דדין:
 22 כמא דעבר לבני עשו ויתבין בשעיר וישאי ית חוראי מן קדמיהון ויתרכנו ויתבו באחרהון עד יומא דדין:
 23 ועינאי דיתבין:
 24 קומו טלו ועברו ית נחלא דארנן:
 25 כפיצת עד עזה קפוטקאי דנפקו מן קפוטקאה ושיציון ויתבו באחרהון:
 26 חור דמסרית בידך ית סיחון מלכא דחשבון אמורא וית ארעיה שרי לתרכמיה ואחגרי למעבר עמיה קרב:
 25 יומא דדין אשרי למיתן ויעמד ודחלך על אפי עממא ודחלות כל שמיא וישמעון שמעך ויוועון ויתברון מן קדמך:
 26 ושלחית אנגריין ממדברא דקדמוני לית סיחון מלכא דחשבון פתגמי שלם למימר:

* Et in Seir sedit Horraus prius, & filij Esau 12
perdiderunt eos, & deleuerunt illos à facie sua, &
habitaauerunt pro illis, quemadmodum fecit Ifrael
terra possessionis suæ, quam dedit Dominus illis.

* Nunc ergo surgite & discedite vos, & per- 13
transite vallem Zareth. Et transiuimus vallem
Zareth. * Et dies quas pertransiuimus à Cades- 14
barne vsquequo pertransiuimus vallem Zareth,
triginta octo anni, vsquequo cecidit omnis genera-
tio virorum bellatorum morientes de castris, sicut
iurauit illis Dominus.

* Et manus Dei fuit contra illos, perdidit illos de 15
medio castrorum vsquequo ceciderunt.

* Et factum est postquam ceciderunt omnes mo- 15
rientes viri bellatores de medio populi.

* Et locutus est Dominus ad me, dicens: * Tu 17
pertransibis hodie fines Moab Aroer. * Et accede- 18
tis prope filios Ammon, ne inimici sitis illis, neque 19
ineatis cum eis in prælum, non enim dabo de terra
filiorum Ammon tibi in sorte, quia filijs Loth dedi
eam in sorte.

* Terra Gigantum reputabitur, & enim in ea 20
habitant Gigantes prius, & Ammonitæ nomi-
nant eos Zomim.

* Gens magna, & multa, & potentior vobis, 21
quemadmodum filij Enachim, & perdidit eos Do-
minus à facie eorum, & possederunt eos, & habita-
uerunt pro illis vsque in diem hanc.

* Sicut fecerunt filijs Esau habitantibus in Seir, 22
quemadmodum deleuit Horraum à facie eorum, &
possederunt eos, & habitauerunt pro illis vsque ad
diem hanc. * Et Euæi habitantes in Aseroth 23
vsque Gazam, & Cappadoces egressi ex Cappado-
cia deleuerunt eos, & habitauerunt pro illis.

* Nunc ergo surgite, & discedite, & pertransite 24
vos vallem Arnon: ecce tradidi in manus tuas Seon
regem Efebon Amorraum & terram eius: incipe
possidere, committe aduersus eum bellum

* In die hac, incipe dare timorem tuum & ter- 25
rorem tuum in faciem omnium gentium quæ sub cæ-
lo, quæ audientes nomen tuum turbabuntur, & do-
lores habebunt à facie tua.

* Et misi legatos à deserto Cademoth ad Seon re- 26
gem Efebon verbis pacificis dicens:

* Ἐν σήρ ἐνεκάθη ὁ χορραῖος τοῦ προτέρου, καὶ οἱ υἱοὶ ἡσαὺ 12
ἀπώλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξέτεψαν αὐτούς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν,
καὶ κατοικήσασθαι αὐτῶν ἐν τρέπον ἐποίησεν ἰσραὴλ τὴν
γῆν τῆς κληρονομίας αὐτῶν, ὡς ἔδωκεν κύριος αὐτοῖς.

* Ὡν οὐκ ἀνάστητε ἀπάρατε ὑμεῖς, καὶ παραπορεύεσθε 13
τὴν φάραγα ζαρέδ. καὶ παρήλθομεν τὴν φάραγα ζαρέδ.

* καὶ αἱ ἡμέραι αἷς παρεπορεύθημεν ἀπὸ κάδης βαρνὴ ἕως 14
ἐπαρήλθομεν τὴν φάραγα ζαρέδ τετρακονταοκτὼ ἔτη, ἕως
ὅτι διέπεσε πᾶσα ἡ γενεὰ ἀνδρῶν πολεμικῶν ἀποθνήσκοντες
ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, καθὼς ὅτι ὤμοσεν αὐτοῖς κύριος.

* καὶ ἡ χεὶρ τοῦ θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ἀλώσεν αὐτούς ἐκ 15
μέσου τῆς παρεμβολῆς ἕως ὅτι διέπεον. * καὶ ἐψηθήσθη ἐπειδὴ ἔπεον

πᾶντες οἱ ἀποθνήσκοντες ἀνδρες πολεμικαὶ ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς με, λέγων· 17

* σὺ παραπορεύῃ σήμερον τὰ ὄρια μῶαβ τὴν ἀρωήρ. 18

* καὶ προσάξετε ἐγγὺς ὑμῶν αἰμὴν· μὴ ἐχθραίνετε αὐ- 19
τοῖς, μηδὲ συνάψετε αὐτοῖς εἰς πόλεμον, ὅτι μὴ δῶ ἀπὸ τῆς
γῆς ὑμῶν αἰμὴν θεῷ ἐν κλήρῳ, ὅτι τοῖς υἱοῖς λῶτ ἔδωκα αὐτὴν

ἐν κλήρῳ. * γῆν ῥαφαὶν λογισθήσεται, καὶ γῆν ἐπ' αὐτῆς κα- 20
τόκου· ῥαφαὶν τοῦ προτέρου, καὶ αἰμὴν αἰμὴν ὀνομά-
ζουσιν αὐτούς ζομὴν. * ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ δυνατώτερον

ὑμῶν, ὥσπερ ἐνακίμ, καὶ ἀπώλεσεν αὐτούς κύριος ἀπὸ 21
προσώπου αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησθαι αὐτούς, καὶ κατοική-
σασθαι αὐτῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

* ὥσπερ ἐποίησαν τοῖς υἱοῖς ἡσαὺ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν σήρ, ὅν 22
τρέπον ἵξετεψεν τὴν χορραῖον ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κα-
τεκληρονόμησαν αὐτούς, καὶ κατοικήσασθαι αὐτῶν ἕως τῆς

ἡμέρας ταύτης. * καὶ ἐβᾶν οἱ κατοικῶντες ἐν ἀσηρὼ ἕως 23
γαζης, καὶ οἱ καππαδόκες ἐξελθόντες ἐκ καππαδοκίας ἐξέ-
τεψαν αὐτούς, καὶ κατοικήσασθαι αὐτῶν. * Ὡν οὐκ ἀνά- 24
στητε, καὶ ἀπάρατε, καὶ παρέλθετε ὑμεῖς τὴν φάραγα ἀρνῶν·

ὅτι παραδέδωκα εἰς τὰς χεῖράς σου τὴν σηνὴν βασιλέα ἐσεβῶν 25
τὴν αἰμὴν, καὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἐν ἀρχῇ κληρονομεῖν· συνάψ-
τε πρὸς αὐτὸν πόλεμον. * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐν ἀρχῇ δεῖναι

τὸν φόβον σου καὶ τὸν τρόμον σου ἐπὶ προσώπῳ πάντων τῶν ἐθ- 26
νῶν τῶν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ, οἵτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνομα σου
ταραχθήσονται, καὶ ὁδῶνας ἐξουσιν ἀπὸ προσώπου σου.

* καὶ ἀπέστειλα πρέσβεις ἀπὸ τῆς ἐρήμου κεδραμὼθ πρὸς 26
σηνὴν βασιλέα ἐσεβῶν λόγοις εἰρηνικοῖς λέγων·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

"Et in Seir habitauerunt Horraei à principio, & filij Esau eiecerunt eos, & exterminauerunt à conspectu suo, & habitauerunt in loco eorum, sicut fecit Israel in terra hereditatis suæ quam dedit eis Dominus.

"Nunc surgite, transite torrentem Zared, & transiuimus torrentem Zared, & dies quas ambulauimus de Cades-barne donec transiremus torrentem Zared, triginta & octo anni fuerunt, donec consumeretur omnis generatio virorum bellatorum de medio castrorum, sicut iurauit eis Dominus.

"Et factum est postquam consumpti sunt omnes viri bellatores, & mortui sunt de medio populi. Locutusque est Dominus ad me, dicens: Tu transibis hodie terminum Moab urbem Ar.

"Et accedes contra filios Ammon, ne obideas eos, neque contendas facere cum eis bellum, quoniam non dabo tibi de terra eorum hereditatem, quia filijs Loth dedi eam in hereditatem.

"Terra Gigantum reputatur etiam ipsa; Gigantes habitauerunt in ea à principio, & Ammonitæ vocabant eos Hosbanin. Populus magnus, & multus, & fortis sicut Gigantes, & disperdidit eos Dominus à facie eorum, & eiecerunt eos, & habitauerunt in locis eorum.

"Sicut fecit filijs Esau qui habitabant in Seir, quia disperdidit Horraeos à facie eorum, & eiecit eos, & habitauerunt in locis eorum vsque in diem hanc.

"Et Euæos qui habitabant in villis vsque Gazam Cappadoces qui egressi sunt de Cappadocia exterminauerunt eos, & habitauerunt in locis eorum.

"Surgite, inouete castra, & transite torrentem Arnon vide quod tradidi in manu tua Seon regem Efebon Amorraum & terram eius: incipe eicere eum, & contende ut facias bellum aduersus eum.

"Hodie incipiam dare terrorem tuum & timorem tuum super faciem populorum qui sunt sub omni cælo, qui audient famam tuam, & contremiscent & conterentur à facie tua.

"Et misi nuncios de solitudine Cedemoth ad Seon regem Efebon verbis pacificis dicens:

27 *אֶעֱבֹרָה בְּאַרְצְךָ בְּדֶרֶךְ בְּדֶרֶךְ אֵלֶיךָ לֹא אֶסְוֶה יָמִין
 28 *וְשִׁמְאֹל: *אֶכֶל בִּכְסֶּף תִּשְׁבְּרֵנִי וְאֶכְלֹתִי וּמִים
 בִּכְסֶּף תִּתֶּן לִי וְשִׁתִּיתִי רֶק אֶעֱבֹרָה בְּרַגְלִי:
 29 *כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ לִי בְנֵי עִשׂוֹ הַיִּשְׁבִּים בְּשַׁעִיר וְהַמּוֹאֲבִים
 הַיִּשְׁבִּים בְּעַר עַד אֲשֶׁר אֶעֱבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל הָאָרֶץ
 30 *אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ: *וְלֹא אָבָה סִיחֹן
 מֶלֶךְ חֲשֹׁבֹן הָעֲבֹרָנוּ בּוֹ כִּי הִקְשֹׁה יְהוָה מֶלְחִימָה
 אֶת רֹחוֹ וְאִמְץ אֶת לִבּוֹ לִמְעַן תִּתּוּ בְיָדְךָ כִּיּוֹם
 31 הַזֶּה: *וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רְאֵה הִחַלְתִּי לָתֵת
 לְפָנֶיךָ אֶת סִיחֹן וְאֶת אֶרְצוֹ הִחַל רֶשֶׁת לָרֶשֶׁת אֶת
 32 *אֶרְצוֹ: *וַיֵּצֵא סִיחֹן לִקְרֹאתָנוּ הוֹיָה וְכָל עַמּוֹ
 33 לְמֶלְחָמָה יִהְיֶה: *וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ
 34 וְנָךְ אֹתוֹ וְאֶת בָּנוֹ וְאֶת כָּל עַמּוֹ: *וְנִלְכַּד אֶת כָּל
 עָרָיו בַּעַת הַהוּא וְנַחֲרַם אֶת כָּל עִיר מֵתָם וְהַנָּשִׁים
 35 וְהַטָּף לֹא הִשְׁאֲרָנוּ שָׂרִיד: *רֶק הִבְהֵמָה בְּזִנּוֹ לָנוּ
 36 וְשָׁלַל הָעָרִים אֲשֶׁר לְבָדְנוּ: *מִעֲרֵעַר אֲשֶׁר
 עַל שְׂפָרַת נַחַל אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּנַחַל וְעַד הַגִּלְעָד
 לֹא הִיתָה קְרִיָּה אֲשֶׁר שָׁגְבָה מִמֶּנּוּ אֶת הַבַּל נָתַן
 37 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ: *רֶק אֶל אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן
 לֹא קִרְבָּרָה כָּל יָד נַחַל יִבְקַע וְעָרֵי הָהָר וְכָל אֲשֶׁר צִוָּה
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

ג

1 *וְנִפְּן וְנַעַל דָּדךָ רֹחֶשֶׁן וַיֵּצֵא עֹג
 מֶלֶךְ רֹחֶשֶׁן לִקְרֹאתָנוּ הוֹיָה וְכָל עַמּוֹ לְמֶלְחָמָה
 2 *וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מֶלֶךְ תִּירָא אֹתוֹ
 כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת כָּל עַמּוֹ וְאֶת אֶרְצוֹ וְעַשִׂיתָ
 לוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב
 3 בְּחֶשְׁבֹן: *וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ גַם אֶת עֹג
 מֶלֶךְ רֹחֶשֶׁן וְאֶת כָּל עַמּוֹ וְנִבְּהוּ עַד בִּלְתִּי הִשְׁאִיר
 לוֹ שָׂרִיד:

תרגום אונקלוס

27 *אֶעֱבֹרָה בְּאַרְצְךָ בְּאַרְצָא אֵיזֵל לֹא נִסְטִי וּמִינָא וְשִׁמְאֵל: 28 *עֲבֹרָא בִּכְסֶּפָא תִּתֶּן לִי וְאִיכֹר וּמִינָא בִּכְסֶּפָא תִּתֶּן לִי וְאִשְׁתִּי לְחֹד
 29 *כַּמָּא דְעֲבָדְרִי לִי בְנֵי עִשׂוֹ דִּיתְבִּין בְּשַׁעִיר וּמוֹאֲבֵי דִיתְבִּין בְּלַחֲיָה עַד דְּאֶעֱבֹר יַת יַרְדֵּנָא לְאַרְעָא דִּינִי אֱלֹהֵנָא יְהִיב לָנָא:
 30 *וְלֹא אָבִי סִיחֹן מֶלֶךְ חֲשֹׁבֹן לְמִשְׁכָּנָא לְמַעַבְרָה בְּחֻמֵּי אַרְיָ אֲקִישִׁי וַיִּי אֶלְתָּךְ יַת רֹחוֹיָה וְתִקְיָה יַת לְבִיָּה בְּדִיל לְמַמְסְרִיהָ
 31 *וַיֹּאמֶר וַיִּי לִי חֲזִי דְשִׁרְיָתִי לְמַמְסַר קְדָמָךְ יַת סִיחֹן וַיַּת אֶרְעִיהָ שְׂרִי לְתַרְכֻּחִיָּה לְמִירַת יַת אֶרְעִיהָ: 32 *וְנִפְּקִי סִיחֹן
 33 *וּמַמְסְרִיהָ וַיִּי אֱלֹהֵנָא קְדָמָא וּמַחֲיָנָא יַתִּיהָ וַיַּת בְּנוּחֵיָּה וַיַּת כָּל עַמִּיהָ: 34 *וְכַבְּשָׁנָא
 35 *יַת כָּל קְרִיָּה בְּעֵדְנָא הָהוּא וְגַמְרָנָא יַת כָּל קְרִיָּה גְבֵרָנָא וְנָשִׂיא וְטַפְלָא לֹא אֲשַׁרְנָא מְשִׁיב: 36 *לְחֹד בְּעִירָא בְּזָנָא לָנָא וְעָרֵי
 37 *לְחֹד לְאַרְעֵי בְנֵי עַמּוֹן לֹא קְרִיָּתָא כָּל כִּיף נַחַל יִבְקָא וְקְרִיָּה טִירָא וְכָל דְּפִקִּיד וַיִּי אֱלֹהֵנָא:

ג

1 *וְאִתְפְּינָא וּסְלִיקָנָא לְאַרְחָא מַחֲנֵן וְנִפְּקִי עֹג מֶלֶךְ דְּמַחֲנֵן לְקְדָמֵתָא הוֹיָה וְכָל עַמִּיהָ לְאַנְחָא קְרָבָא לְאַרְעִיָּה: 2 *וַיֹּאמֶר
 3 *וַיִּי לִי לֹא תִדְחַל מִיָּנִיָּה אַרְיָ בְּיָדְךָ מַמְסְרִית יַתִּיהָ וַיַּת כָּל עַמִּיהָ וַיַּת אֶרְעִיהָ וְתַעֲבִיד לִיָּה כַּמָּא דְעֲבָדְתָּ לְסִיחֹן מֶלֶךְ דְּאִמְרָאָה דִּיתְבִּין בְּחֶשְׁבֹן:
 4 *וְיִהִיב וַיִּי אֱלֹהֵנָא בְּיָדָא אֶף יַת עֹג מֶלֶךְ דְּמַחֲנֵן וַיַּת כָּל עַמִּיהָ וּמַחֲיָנִיָּה עַד דְּלֹא אֲשַׁתָּאָר לִיָּה מְשִׁיב:

27 *Transibimus per terram tuā, publica gra-
 diemur via, non declinabimus neque ad de-
 28 xtram neq; ad sinistrā. *Alimēta precio ven-
 de nobis vt vescamur, aquā pecunia tribue &
 sic bibemus. Tantum est vt nobis concedas
 29 transitum: *Sicut fecerunt filij Esau qui ha-
 bitant in Seir, & Moabitæ qui morātur in Ar,
 donec veniamus ad Iordanē, & transeamus ad
 terrā quā Dñs Deus noster daturus est nobis.
 30 *Noluitq; Seon rex Efebō dare nobis tran-
 situm, quia indurauerat Dñs Deus tuus spiri-
 tum eius; & obfirmauerat cor illius, ita vt tra-
 deretur in manus tuas sicut nunc vides.
 31 *Dixitq; Dñs ad me; Ecce cœpi tibi tradere
 G Seon & terrā eius, incipe possidere eam.
 32 *Egressusq; est Seon obuiam nobis cū om-
 33 ni populo suo ad prœlium in Iasa. *Et tra-
 didit eum Dñs Deus noster nobis, percussim-
 34 usq; eum cū filiis suis, & omni populo suo.
 35 *Cunctasq; vrbes in tempore illo cepimus,
 interfectis habitatoribus earum viris ac mu-
 lieribus & paruulis. Non reliquimus in eis
 36 quicquam, *Absque iumentis, quæ in par-
 tem venere prædantium, & spoliis vrbiū quas
 cepimus, *Ab Aroer quæ est super ripā tor-
 rentis Arnon oppido, quod in valle situm
 est vsque Galaad. Non fuit vicus & ciuitas
 quæ nostras effugeret manus. Omnes tradidit
 37 Dominus Deus noster nobis: *Absque terra
 filiorum Ammon, ad quam non accessimus,
 & cunctis quæ adiacent torrenti Ieboc & vi-
 bibus montanis, vniuersisque locis à quibus
 nos prohibuit Dominus Deus noster.

CAP. III.

1 **I**Taque conuersi ascendimus per iter Bafan.
 A Egressusq; est Og rex Bafan in occursum no-
 biscum populo suo ad bellandum in Edrai.
 2 *Dixitq; Dñs ad me, Ne timeas eum, quia
 in manu tua traditus est cū omni populo ac
 terra sua; faciēsq; ei sicut fecisti Seon regi Am-
 3 moræorū qui habitauit in Efebon. *Tradi-
 dit ergo Dñs Deus noster in manibus nostris
 etiam Og regem Bafan & vniuersum populū
 eius, percussimusq; eos vsq; ad internecionē:

* Transibimus per terram tuam: in via ibo, non
declinabo ad dextram neque ad sinistram. * Cibos
argento tribues mihi & comedam, & aqua argen-
to tribues mihi & bibam, nisi quod transibo pedi-
bus. * Sicut fecerunt mihi filij Esau habitantes in
Seir, & Moabite habitantes in Ar, quoad transeā
Jordanem in terram, quam Dominus Deus noster
dat nobis. * Et non voluit Seon rex Efebon per-
transire nos per eum, quia induravit Dominus Deus
noster spiritum eius, & obfirmavit cor eius, ut tra-
deretur in manus tuas, ut in die hac. * Et dixit
Dominus ad me, Ecce incepti tradere ante faciem tuā
Seon regem Efebon Amorraeum & terram eius: in-
cipe possidere terram eius. * Et exijt Seon rex Efe-
bon in occursum nobis & ipse et omnis populus eius
in praelium in Jafa. * Et tradidit eum Dominus
Deus noster in manus nostras ante faciem nostram,
& percussimus eum & filios eius, & omnem po-
pulum eius. * Et obtinuimus omnes ciuitates eius
in tempore illo, & euertimus omnem ciuitatem, de-
inceps & uxores eorum & filios eorum non reli-
quimus viuos.

* Verum iumenta pradati sumus nobis ipsis, &
spolia ciuitatum cepimus;

* Ex Aroer, quæ est apud ripam torrentis Ar-
non, & ciuitatem existentem in valle, & usque
ad montem Galaad: non fuit ciuitas, quæ effugeret
nos: omnes tradidit Dominus Deus noster in ma-
nus nostras.

* Verum in terram filiorum Ammon non transi-
uimus, omnia propinqua torrenti Jaboc, & ciuita-
tes quæ in montana, sicut præcepit nobis Dominus
Deus noster.

CAP. III.

ET reuersi ascendimus viam quæ in Basan, &
exijt Og rex Basan in occursum nobis, ipse &
omnis populus eius in praelium in Edrai. * Et di-
xit Dominus ad me, Ne timeas eum, quia in manus
tuas tradidi eum, & omnem populum eius et omnem
terram eius; et facies ei sicut fecisti Seon regi Amor-
reorum, qui habitabat in Efebon. * Et tradidit
eum Dominus Deus noster in manus nostras, &
Og regem Basan & omnem populum eius, & per-
cussimus eum ita quod non reliquimus eius semen.

27 * παρελθόντων διὰ τῆς γῆς σου ἐν τῇ ὁδῷ πορεύομαι, ὅτε
28 ἐκκλινῶ δεξιὰ καὶ ἀριστερά. * βρώματα δὲ γυρεὺς ἀποδώσῃ
μοι & φάγομαι, & ὕδωρ δὲ γυρεὺς ἀποδώσῃ μοι καὶ πίομαι,
29 πλὴν ὅτι παρελθόντων τοῖς ποσὶ. * καθὼς ἐποίησάν μοι οἱ
υἱοὶ ἡσαὺ οἱ κατεικοῦντες ἐν σήρ, & οἱ μωαβίται οἱ κατεικοῦν-
τες ἐν ἀρ' ἕως οὗ παρέλθω τὸν ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν, λέγει κύριος
30 ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ἡμῖν. * & ὅτε ἠθέλησε σιών βασιλεὺς
ἐσεβῶν παρελθεῖν ἡμᾶς δι' αὐτῶν· ὅτι ἐσκληρώκεν κύριος ὁ θεὸς
ἡμῶν τὸ πνεῦμα αὐτῶν, & κατήχευεν τὴν καρδίαν αὐτῶν, ἵνα πα-
31 ραδοθῇ εἰς τὰς χεῖρας σου, ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. * & εἶπε
κύριος πρὸς με, ἰδοὺ ἔρχομαι παραδόναι πρὸς πρῶτον σου
σου τὸν σιών βασιλέα ἐσεβῶν τὸν ἀμορραῖον & τὴν γῆν αὐτῶν·
32 ἔναρξαι κληρονομήσαι τὴν γῆν αὐτῶν. * & ἐξῆλθε σιών βα-
σιλεὺς ἐσεβῶν εἰς σιωδύτησιν ἡμῶν καὶ αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς
33 αὐτῶν εἰς πόλεμον εἰς ἰασά. * & παρέδωκεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς
ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν πρὸς πρῶτον σου ἡμῶν. * & ἐπατά-
ξα μὲν αὐτὸν & οὗτος ὑπὸ αὐτῶν & πᾶσι τὸν λαὸν αὐτῶν.

34 * & ἐκρετήσαμην πασῶν τῶν πόλεων αὐτῶν ἐν ταῖς καὶ
ἐκείνῃ, & ἐξολοθρεύσαμεν πᾶσαν πόλιν, ἐξῆς καὶ τὰς γυ-
ναῖκας αὐτῶν & τὰ τέκνα αὐτῶν & κατελίπομεν ζωρίαν.

35 * πλὴν τὰ κτήνη ἐκρονομήσαμεν ἑαυτοῖς. * & τὰ σκύλα
36 τῶν πόλεων ἐλάβομεν, * ἐξ ἀρώης, ἥ ἐστι πρὸς τὸ χεῖλος τῆς χει-
μάρρας δρυῶν, & τὴν πόλιν τὴν ἔσαν ἐν τῇ φάραγι, & ἕως
ὅρας τῆς γαλααδ· ὅτε ἐγλήθη πόλις, ἥ τις διέφυγεν ἡμᾶς· τὰς
πάσας παρέδωκε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν.

37 * πλὴν εἰς τὴν γῆν τῶν ἀμμων ἐπαρήλθομεν, πᾶσι τὰ
συγκυροῦντα χειμάρρῳ ἰαβόκ καὶ τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ τῇ
ὀρεινῇ, καθότι ἐνετείλατο ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.

γ.

1 * Καὶ ἔπειτα φέροντες ἀνέβημεν ὁδὸν τὴν εἰς βασάν, καὶ
ἐξῆλθεν ὡς βασιλεὺς τῆς βασάν εἰς σιωδύτησιν ἡμῶν, αὐτὸς &
2 πᾶς ὁ λαὸς αὐτῶν εἰς πόλεμον εἰς ἐδραῖμ. * & εἶπε κύριος
πρὸς με, μὴ φοβηθῇς αὐτὸν, ὅτι εἰς τὰς χεῖρας σου παραδέ-
δωκα αὐτὸν, & πᾶσι τὸν λαὸν αὐτῶν, & πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν,
& ποιήσεις αὐτῶν ὡς περ ἐποίησας τὸν σιών βασιλῆα τῶν ἀμορ-
3 ραίων, ὃς κατώκει ἐν ἐσεβῶν. * & παρέδωκεν αὐτὸν κύριος
ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν, καὶ τὸν ὡς βασιλέα τῆς βα-
σάν & πᾶσι τὸν λαὸν αὐτῶν, καὶ ἐπατάξαμεν αὐτὸν ἕως τοῦ
μὴ κατελίπειν αὐτῶν σπέρμα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Transibo per terram tuam; per viam publicam ibo, non declinabimus ad dexteram nec ad sinistram. 28 Frumentum argento vendes mihi, ut comedam; & aquam argento dabis mihi, ut bibam; tantummodo transibo pedibus meis. 29 Sicut fecerunt mihi filij Esau qui habitant in Seir, & Moabite qui habitant in ciuitate Ar, donec transeam Iordanem ad terram quam Dominus Deus noster daturus est nobis. 30 Et noluit Seon rex Efebon dimittere nos transire per terminum suum, quia induravit Dominus Deus tuus spiritum eius, & roborauit cor eius, ut traderet eum in manus tuas sicut in die hac. 31 Et dixit Dominus ad me, Vide quod incepti tradere in conspectu tuo Seon & terram eius: incipe eicere eum ut possideas terram eius. 32 Et egressus est Seon in occursum nostrum ipse & omnis populus eius, ut pugnaret in Iahas. 33 Et tradidit eum Dominus Deus noster in conspectu nostro, & percussimus eum & filios eius, & omnem populum eius. 34 Et subiecimus omnes ciuitates eius in tempore illo, & destruximus omnes vrbes, & viros ac mulieres, & paruulos, non reliquimus reliquias. 35 Tantummodo iumenta deprædati sumus nobis, & spolia ciuitatum quas subiecimus. 36 Ab Aroer quæ est super ripam torrentis Arnon & ciuitatem quæ est in torrente, & usque ad Galaad, nulla fuit ciuitas quæ fortior nobis esset, sed omnes tradidit Dominus Deus noster in conspectu nostro. 37 Tantummodo ad terram filiorum Ammon non accessisti, & ad omnem ripam torrentis Iaboc, & ad vrbes montis, & ad omnia loca quæ præcepit Dominus Deus noster.

CAP. III.

ET perreximus & ascendimus per viam Basan, & egressus est Og rex Basan in occursum nostrum, ipse & omnis populus eius ut committeret bellum in Edrai. 2 Et dixit Dominus ad me, Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi eum, & omnem populum eius, & terram eius: & facies ei sicut fecisti Seon regi Amorraeorum qui habitabat in Efebon. 3 Et dedit Dominus Deus noster in manu nostra etiam Og regem Basan & omnem populum eius, & percussimus eum donec nullus ex eis relictus esset.

Ff

* וכלב ארץ כל עריו בערתי ההימל לא
 היתרו קריו אשר לא לקחנו מאתם ששים
 עיר כל חבל ארנב ממלכת עוג בבשן :
 * כל אלה ערים בצורת חומות גבהות
 דלתים ובריח לבד מערי הפרוי הרבה מאד :
 * ונחרם אותם כאשר עשינו לסיחן מלך
 חשבון החרם כל עיר מתם הנשים והטף :
 * וכל הבחמה ושלל הערים בזונו לנו :
 * ונקח בערתי ההימל את הארץ מיד שני מלכי
 האמרי אשר בעבר הירדן מנחל ארנן עד ירדן
 חרמון : * צידונים יקראו לחרמון שרין והאמרי
 יקראו לו שניר : * כל ערי המישר וכל הגלעד
 וכל הבשן עד סלכיה ואררעי ערי ממלכת עוג
 בבשן : * כירק עוג מלך הבשן נשאר מירדן
 הרפאים הנור ערשו ערש ברזל הלוח הוא ברבת
 בני עמון חשע אמור ארכיה וארבע אמור
 רחבה באמת איש : * ואת הארץ הזאת ירשנו
 בערתי ההימל מערער אשר על נחל ארנן וחצי
 הר הגלעד ועריו נתתי לראובני ולגדי :
 * ויתר הגלעד וכל הבשן ממלכת עוג נתתי
 לחצי שבט המנשה כל חבל הארנב לכל דהבשן
 ההימל יקרא ארץ רפאים : * יאיר בן מנשה
 לקח את כל חבל ארנב עד גבול הגשורי והמעבתי
 ויקרא אתם על שמו ארץ הבשן חורת יאיר
 עד היום הזה : * ולמכיר נתתי ארץ הגלעד :
 * ולראובני ולגדי נתתי מן הגלעד ועד
 נחל ארנן ונחל ונבל ועד יבק הנחל גבול
 בני עמון : * והערבה והירדן וגבול מכנרת ועד
 ים הערב ים המלח תחת אשרות הפסגה
 מזרחיה :

* Vastantes cunctas ciuitates illius vno
 tempore. Non fuit oppidum quod nos effu-
 geret. sexaginta vrbes & omnem regionem
 Argob regni Og in Basan.
 * Cunctæ vrbes erant munitæ muris altif-
 simis portisque & vectibus absq; oppidis in-
 numeris, quæ non habebant muros.
 * Et deleuimus eos sicut feceramus Seon
 regi Efebon, disperdentes omnem ciuitatem,
 virósque ac mulieres, & paruulos.
 * Iumenta auté & spolia vrbiú diripimus.
 * Tulimúsque illo in tempore terram de
 B manu duorum regum Ammoræorum, qui
 erant trans Iordanem, à torrente Arnon vf-
 que ad montem Hermon, * Quem Sidonij
 Sarion vocant, & Ammoræi Sanir.
 * Omnes ciuitates quæ sitæ sunt in plani-
 cie, & vniuersam terrâ Galaad & Basan, vsque
 ad Selcha & Edrai ciuitates regni Og in Basan.
 * Solus quippe Og rex Basan restiterat de
 stirpe Gigantum : & monstratur lectus eius
 ferreus, qui est in Rabath filiorum Ammon,
 nouē cubitos habens lōgitudinis, & quatuor
 latitudinis ad mensurâ cubiti virilis manus.
 * Terramque possedimus tempore illo ab
 Aroer, quæ est super ripam torrentis Arnon,
 vsque ad mediam partem montis Galaad. &
 ciuitates illius dedi Ruben & Gad.
 * Reliquam autem partem Galaad & om-
 nem Basan regni Og tradidi mediæ tribui Ma-
 nasse, omnem regionem Argob. Cunctaque
 Basan vocabatur terra Gigantum.
 * Iair filius Manasse possedit omnem regio-
 nem Argob vsque ad terminos Gessuri & Ma-
 C chati. vocauitq; ex nomine suo Basan Auoth-
 iair, id est villas Iair, vsque in præsentē diem.
 * Machir quoque dedi Galaad. * Et tri-
 bubus Ruben & Gad dedi de terra Galaad vf-
 que ad torrentē Arnon medium torrentis &
 confinium vsq; ad torrentē Ieboc, qui est ter-
 minus filiorū Ammon. * Et planiciem solitu-
 dinis atque Iordanē, & terminos Cenereth vf-
 que ad mare deserti, quod est falsissimum, ad
 radicem montis Phasga contra Orientem.

תרגום אונקלוס

* וכבשנא ית כל קרוי בעדנא ההוא לא תות קרתא דלא נסיבנא מנחון שיתין קרוי כל בית פלך טרכונא מלכותיה דעוג במתנן :
 * כל אליו קרוי בריכין מקפן שור דילהן דשין ועברין בר מקרוי פצחיא סגיא לחדא :
 * מלכא דחשבון גמרנא כל קרוי גבריא נשיא וטפלא :
 * וכל בעירא וערי קרויא בזנא לנא :
 * חרין מלכי אמורא דהי בעברא דירדנא מנחלא דארנן עד טורא דחרמון :
 * צידונאי קרן לחרמון שרין ואמוראי קרן ליה
 * טורא חלנא :
 * כל קרוי מישרא וכל גלעד וכל מהנן עד סלכיה ואררעי קרוי מלכותיה דעוג במתנן :
 * ארי לחוד עוג מלכא
 * דמתנן אשהאר משאר גבריא הא ערסיה ערסא דברזלא חלא היא ברבת בני עמון חשע אמין אורכה וארבע אמין פותיה באמת מלך :
 * ויר ארעא חדא ורתנא בעדנא ההוא מערער ועל נחלא דארנן ופלגות טורא דגלעד וקריוי יתבית לשבט ראובן ולשבט גד :
 * ושאר גלעד וכל מתנן מלכותיה דעוג יתבית לפלגות שבטא דמנשה כל בית פלך טרכונא לכל מתנן ההוא מתקרי ארע גבריא :
 * יאיר בר מנשה נסיב ית כל בית פלך טרכונא עד תחום גשורא ואפקרום וקרא יתנן על שמיה ית מתנן כפרני יאיר עד יומא
 * ולשבט ראובן ולשבט גד יתבית מן גלעד ועד נחלא דארנן גו נחלא וחתומיה ועד
 * ולמכיר יתבית ית גלעד :
 * ומישרא וירדנא וחתומיה מגינוסר ועד ימא דמישרא ימא דמלחא חתומיה משפך
 * יתבין :
 * יתבין נחלא חתומא דבני עמון :
 * מירמחא מדינתא :

* Et obtinuimus omnes ciuitates eius in tempore 4 illo, non fuit ciuitas quam non cepimus ab eis: sexaginta ciuitates, omnia confinia Argob regis Og in Basan.

* Omnes hæ ciuitates munitæ, muri alti, portæ 5 & veces, præter ciuitates Pherezæorum multas valde.

* Destruimus eos, sicut fecimus Seon regi Efe- 6 bon, & destruximus omnem ciuitatem, deinceps & mulieres & filios.

* Et omnia iumenta & spolia ciuitatum præda- 7 ti sumus nobis ipsis.

* Et cepimus in tempore illo terram de manibus 8 duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans Jordanem à torrente Arnon vsq; ad montem Hermon.

* Phœnices cognominant Hermon Sarion, & 9 Amorrhæus cognominauit id Sanir.

* Omnes ciuitates Misor & omnis Galaad & 10 omnis Basan vsque ad Selcha & Edrai ciuitates regni Og in Basan.

* Quia tamen Og rex Basan restiterat de Ra- 11 phaim: ecce lectus eius lectus ferreus, ecce hic in Rabath filiorum Ammon: nouem cubitorum longitudo eius, & quatuor cubitorum latitudo eius in cubito viri.

* Et terram illam possedimus in tempore illo ab 12 Aroer, quæ est iuxta ripam torrentis Arnon, & dimidium montis Galaad, & ciuitates eius dedi Ruben & Gath.

* Et reliquum Galaad et omnem Basan regnum 13 Og dedi dimidiæ tribui Manasse, & omnem circum regionem Argob, & omnem Basan illam, terra Raphain computabitur.

* Et Jaer filius Manasse accepit omnem circum 14 regionem Argob vsq; ad terminos Gessuri & Machati, & cognominauit illas in nomine suo Basan Auothiair vsque ad diem hanc.

* Et Machir dedi Galaad.

* Et Ruben & Gad dedi à Galaad vsq; ad tor- 15 rentem Arnon medium torrentis terminum & vsque ad Iaboc, & torrens finis filijs Ammon.

* Et planities & Jordanis terminus à Cenereth 17 & vsque ad maris planitiem maris salis à Sedoth vallem Orientis.

4 * καὶ ἐκρατήσαμεν πᾶσας τὰς πόλεις αὐτῆς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅσα ἡ πόλις ἡ ὅσα ἐλάβομεν πρὸς αὐτῶν, ἐξήκοντα πόλεις, πάντα τὰ περὶ χωρὰ δὲ γὰρ βασιλέως ὧν ἐν τῇ βασίλει.

5 * πᾶσαι αὐταὶ πόλεις ὀχυραὶ, τείχη ὑψηλὰ, πύλαι καὶ μοχλοί, πλεονάζοντες τὰς πόλεις τὰν φερεζαίων τὰν πολλῶν σφόδρα.

6 * Ἐξολοθρεύσαμεν αὐτούς, ὥσπερ ἐποίησαμεν τὸν σηὸν βασιλέα ἐσεβῶν καὶ Ἐξολοθρεύσαμεν πᾶσαν πόλιν, ἐξῆς ἔτι τὰς γυναῖκας ἔτι τὰ τέκνα.

7 * καὶ πᾶν τὰ τὰ κτήνη ἔτι τὰ σκύλα τὰν πόλεων ἐπερνομήσαμεν ἐαυτοῖς.

8 * καὶ ἐλάβομεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὴν γῆν ἐκ χειρῶν δύο βασιλέων τῶν ἀμορραίων, οἵ ᾤσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ τῆς χειμάρρος δὲ ὧν ἕως ὅρου ἐρμῶν.

9 * ④ Φοίνικες ἐπονομάζουσι τὸ ἐρμῶν σαριὼν, ἔτι ὁ ἀμορραῖος ἐπωνόμασεν αὐτὸν σανίρ.

10 * πᾶσαι πόλεις μισὼρ καὶ πᾶσα γαλαὰ καὶ πᾶσα βασίλει ἕως ἐλκὰ, καὶ ἐδραῖν πόλεις βασιλείας τοῦ ὧν ἐν τῇ βασίλει.

11 * ὅτι πλεονάζοντες βασιλεὺς βασίλει κατελείφθη ἀπὸ τῶν ῥαφαῖν· ἰδὲ ἡ κλίνη αὐτῆς κλίνη σιδηρὰ, ἰδὲ αὕτη ἐν τῇ ἀκρᾷ τῶν ὧν ἀμμῶν· ἐννέα πηχῶν τὸ μήκος αὐτῆς, καὶ τεσσαρῶν πηχῶν τὸ εὖρος αὐτῆς ἐν πῆχει δυνάμεως.

12 * καὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐκληρονομήσαμεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπὸ ἀρῶν, ἡ ἐστὶ τῶρα τὸ χεῖλος τῆς χειμάρρου ἀρῶν, ἔτι ἡμῖς τοῦ ὅρου γαλαὰ, καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς ἔδωκα τῷ ῥουβὲν καὶ τῷ γὰδ. * καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ γαλαὰ καὶ πᾶσαν τὴν βασίλει βασιλείου ὧν ἔδωκα τῷ ἡμίσει τῇ φυλῇ μανασσῇ, ἔτι πᾶσαν τὴν περὶ χωρὰν δὲ γὰρ, καὶ πᾶσαν τὴν βασίλει ἐκείνην, γῆ ῥαφαῖν λογιζομένη (εἶ).

14 * καὶ ἰαὴρ υἱὸς μανασσῆ ἔλαβε πᾶσιν τὴν περὶ χωρὰν δὲ γὰρ ἕως τῶν ὀρίων γεσσυρί· ἔτι ἐπωνόμασεν αὐτὰς ἔτι τὰ ὀνόματα αὐτῶν τὴν βασίλει ἀβωθιαῖρ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. * ἔτι τῷ μαχίρ ἔδωκα τὴν γαλαὰ.

16 * καὶ τῷ ῥουβὲν ἔτι τῷ γὰδ ἔδωκα ἀπὸ τῆς γαλαὰ ἕως τῆς χειμάρρου δὲ ὧν μέθην τῆς χειμάρρου ὀρίον ἔτι ἕως τοῦ ἰαβὼκ, καὶ ὁ χειμάρρος ὀρίον τοῖς υἱοῖς ἀμμῶν. * ἔτι ἡ ἀραβά· ὁ ἰορδάνης ὀρίον ἀπὸ χενερέθ, καὶ ἕως θαλάσσης ἀραβά θαλάσσης ἀλυκῆς ἀπὸ σηδὼθ τὴν φάραγα δυνάμεως.

17 καὶ ὁ χειμάρρος ὀρίον τοῖς υἱοῖς ἀμμῶν. * ἔτι ἡ ἀραβά· ὁ ἰορδάνης ὀρίον ἀπὸ χενερέθ, καὶ ἕως θαλάσσης ἀραβά θαλάσσης ἀλυκῆς ἀπὸ σηδὼθ τὴν φάραγα δυνάμεως.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et subiecimus omnes vrbes eius in tempore illo, non fuit ciuitas quam non acceperimus ab eis, sexaginta vrbes omnia loca prouinciæ Argob regni Og in Basan.

* Omnes istæ vrbes munitæ & muratæ quæ habebant seras & veces præter villas absque muris multas nimis.

* Et destruximus eas, sicut fecimus Seon regi Efebon, disperdentes omnium ciuitatum viros & mulieres & paruulos.

* Et omnia iumenta, & spolia vrbium diripimus nobis.

* Et tulimus in tempore illo terram de manu duorum regum Amorrhæorum qui erant trans Iordanem, à torrente Arnon vsque ad montem Hermon.

* Sidonij vocabant Hermon Sarion, & Amorrhæi appellabant eum montem niuis.

* Omnes vrbes quæ sunt in planitie, & omnem Galaad, & omnem Basan vsque ad Selcha & Edrai vrbes regni Og in Basan.

* Quoniam solus Og rex Basan remansit de reliquiis Gigantum: ecce lectus eius lectus est ferreus, qui vtiq; est in Rabath filiorum Amon, nouem cubitos habens longitudinis & quatuor cubitos latitudinis in cubito eiusdem regis.

* Et terram hanc possedimus in tempore illo ab Aroer quæ est iuxta torrentem Arnon vsque ad mediam partem montis Galaad, & ciuitates illius dedi tribui Ruben & tribui Gad.

* Reliquam autem partem Galaad & omnem Basan regni Og dedi dimidiæ tribui Manasse omnem regionem prouinciæ Argob. Omnis illa prouincia Basan vocabatur terra Gigantum.

* Iair filius Manasse tulit omnem prouinciā regionis Argob vsque ad terminum Gefuri & Machati, & vocauit ex nomine suo Basan oppida Iair vsque in diem hanc.

* Machir quoque dedi Galaad.

* Et tribui Ruben & tribui Gad dedi à Galaad vsque ad torrentem Arnon medium torrentis & terminum eius vsque ad torrentem Iaboc, qui est terminus filiorum Ammon.

* Et planiciem & Iordanem & terminum eius à Genesar vsque ad mare planicie quod est mare salis sub decliuio collis ad Orientem.

18 * וַאֲצוּ אֶתְכֶם בְּעַרְתָּ הַחֹמָה לֵאמֹר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ
חֲלוּצִים תַּעֲבְרוּ לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-
19 בְּנֵי-חֵיל: * רַק נְשִׁיכֶם וְטַפְכֶם וּמִקְנֵיכֶם יֵדְעוּ
כִּי-מִקְנֵי רַב לָכֶם יֵשְׁבוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי
20 לָכֶם: * עַד אֲשֶׁר-יֵצִיחַ יְהוָה לְאֲחֵיכֶם
כְּכֶם וַיִּרְשׁוּגַם הֵם אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן וּשְׁבַתָם אִישׁ
21 לְיִרְשָׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם: * וְאֵת-יְהוֹשֻׁעַ
צִוִּיתִי בְּעַרְתָּ הַחֹמָה לֵאמֹר עֵינֶיךָ הֲרֹאֲתָ אֶת-כָּל-
אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְשָׁנִי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה
כֵּן יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל-הַמְּמַלְכֹת אֲשֶׁר אֲתֵּר
22 עִבְרִי שְׂמֹרָה: * לֹא תִירָאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם:

23 * וְאֶתְחַנֵּן אֶל-יְהוָה בְּעַרְתָּ הַחֹמָה
לֵאמֹר: * יְהוָה יְהוָה אֲתֵּר וְהַחֲלוּתָ
לְהִרְאֹת אֶת-עֲבֹדְךָ אֶת-גְּדֹלְךָ וְאֵת-יָדְךָ הַחֲזָקָה
אֲשֶׁר מִי-יָאֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה
25 כְּמַעֲשֶׂיךָ וּכְנִבְרוֹתֶיךָ: * אֲעֹבְרָה נָא וְאִרְאֶה
אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן וְהָהָר
הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבֵּנָן: * וַיַּעֲבֹר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם
וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רַב-לֶךְ גֵּאֵל תּוֹסֵף
דְּבַר גֵּאֵל עוֹד בְּדַבַּר הַזֶּה:

27 * עָלֶיךָ רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשָׁמָּה עֵינֶיךָ יִמָּח וְצִפְנָה
וְתִימְנָה וּמִזְרָחָה וּרְאֵהוּ בְּעֵינֶיךָ כִּי-לֹא תַעֲבֹר
28 אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה: * וְצוּ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ וְחֻזְקָהוּ
וְאַמְצָהוּ כִּי-הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא
יִנְחִיל אוֹתָם אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה:
29 * וְנָשַׁב בְּנֵינָא מֹל בֵּירָת פָּעוֹר:

18 *Præcepique vobis in tempore illo dicens,
Dominus Deus vester dat vobis terram hanc
in hæreditatem; expediti præcedite fratres ve-
stros filios Israel omnes viri robusti;

19 * Absque vxoribus & paruulis atque iu-
mentis. Noui enim quòd plura habeatis pe-
cora, & in vrbibus remanere debebunt quas
tradidi vobis:

20 * Donec requiem tribuat Dominus fratri-
bus vestris sicut vobis tribuit, & possideant
ipsi etiam terram quam daturus est eis trans
Iordanem, tunc reuertetur vnusquisque in
possessionem suam quam dedi vobis.

21 * Iosue quoque in tempore illo præcepi,
Dicens: Oculi tui viderunt quæ fecit Domi-
nus Deus vester duobus his regibus, sic faciet
omnibus regnis ad quæ transiturus es.

22 * Ne timeas eos. Dominus enim Deus ve-
ster pugnabit pro vobis.

23 * Precatúsque sum Dominum in tempore
illo, dicens:

24 * Domine Deus tu cœpisti ostendere seruo
tuo magnitudinem tuam, manúmque fortif-
simam. Neque enim est alius Deus vel in cœ-
lo, vel in terra qui possit facere opera tua, &
comparari fortitudini tuæ.

25 * Transibo igitur, & videbo terram hanc
optimam trans Iordanem & montem istum
egregium & Libanum.

26 * Iratúsque est Dominus mihi propter vos,
nec exaudiuit me, sed dixit mihi, Sufficit tibi,
nequaquam vltra loquaris de hac re ad me.

27 * Ascende cacumen Phasgæ, & oculos tuos
circunfer ad Occidentem & ad Aquilonem,
Austrúmque & Orientem, & aspice: nec enim
transibis Iordanem istum.

28 * Præcipe Iosue & corrobora eum atque
conforta, quia ipse præcedet populum istum,
& diuidet eis terram quam visurus es.

29 * Mansimúsque in valle contra Fanum
Phogor.

תרגום אונקלוס

18 * ופקידית יחכוז בעידנא ההיא למימר ויי אלהכוז יתב לכוז ית ארעא הדא למירתה מזוזין תעברון קדם אחיכוז בני ישראל כל מזוזין
19 * לחוד נשיכוז וטפלכוז ובעירכוז ירענא ארי בעיר סגי לכוז יחכוז בקרויכוז דיתבית לכוז: * ער דיניית
חילא
20 * ויי לאחיוכוז כותכוז וירחון אף אינון ית ארעא דיי אלהכוז יתב לכוז בעברא דירדנא ויתחובון גבר לירותתיה דיתבית לכוז:
21 * ויה יחושע פקידית בעידנא ההוא למימר עינך חזא ית כל דעבר ויי אלהכוז להרין מלכיא האילין כן יעביד ויי לכל מלכותא דאח
22 * לא תרחלון מנהון ארי ויי אלהכוז מימריה יגיה לכוז קרב: * וצרייתי קדם יהוה בעידנא ההוא למימר:
23 * ארזני יהוה אח שריחא לאחזא ית עבדך ית רביתך וית ידך תקיפא דאח הוא אלהא דשכנתך בשמיא מלעילא ושלית בארעא מלרע
24 * וליית דיעבד בעבדך ויגברותך: * אעיבר קען ואחזי ית ארעא טבתא די בעברא דירדנא טורא טבא הרין וביה מקדשא:
25 * והוה רגז מן קדם ויי עלי בדילכוז ולא קביל מני ואמר ויי לי סגי לך לא תוסף למללא קדמי עוד בפחגמא הרין:
26 * סק לריש רמחא וזקוף עינך למערבא ולציפונא ולדרומא ולמדינתא וחזי בשניך ארי לא תעיבר ית ירדנא הרין:
27 * ופקיד ית יחושע ותקיפהי ועלימיהי ארי הוא יעיבר קדם עמא הרין והוא יחסינ יתהון ית ארעא דתחזי:
28 * ויתבנא בחילתא מלקבל בית פעור:
29

* Et præcepi vobis in tempore illo, dicens: Domi-
nus Deus noster dedit vobis terram hanc in heredi-
tatem; armati præcedite ante faciem fratrum ve-
strorum filiorum Israel omnis potens.

* Veruntamen vxores vestre & filij vestri &
iumenta vestra, scio quod multa iumenta vobis,
habitent in ciuitatibus vestris, quas dedi vobis;

* Quousque quiescere faciat Dominus Deus ve-
ster fratres vestros, sicut & vos; & possideant
etiam ipsi terram, quam Dominus Deus noster dat
eis trans Jordanem: & reuertemini vnusquisque
in hereditatem suam, quam dedi vobis.

* Et Josue præcepi in tempore illo, dicens: Oculi
vestri viderunt omnia quaecunque fecit Dominus
Deus noster duobus regibus istis: sic faciet Domi-
nus omnibus regnis, in qua tu transis illuc.

* Non timebitis ab eis; quia Dominus Deus no-
ster ipse pugnabit pro vobis.

* Et orauit Dominum in tempore illo, dicens:

* Domine, Domine, tu cæpisti ostendere tuo
seruo fortitudinem tuam & potentiam tuam, &
manum tuam fortem, & brachium tuum excel-
sum. quis enim Deus in celo aut in terra, qui fa-
ciat sicut fecisti tu secundum opera tua & secundum
fortitudinem tuam?

* Transiens igitur videbo terram bonam hanc
existentem trans Jordanem, montem bonum hunc
& antilibanum.

* Et contempsit me Dominus propter vos, &
non exaudiuit me. Et dixit Dominus ad me: Suf-
ficiat tibi; ne addas ultra loqui ad me verbum
hoc.

* Ascende in verticem excisi, & respice ocu-
lis tuis versus mare, & Aquilonem, & Austrum,
& Orientem, & vide oculis tuis, quia non tran-
sibis Jordanem hunc.

* Et præcipe Josue, & corrobora eum, & con-
forta eum; quia hic transibit ante faciem popu-
li huius, & ipse diuidet eis terram quam vi-
disti.

* Et sedimus in valle prope domum Phogor.

* καὶ ἐνετείλαμην ὑμῖν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων· κύ-
ριε· ὁ θεὸς ἡμῶν δέδωκεν ὑμῖν τὴν γῆν ταύτην ἐν κλήρῳ,
ἐν ὁπλισάμενοι πολεμοῦντες ἐπὶ πορρώπου τῶν ἀδελ-
φῶν ὑμῶν υἱῶν ἰσραὴλ πᾶς δυνατὸς.

* πλὴν αἱ γυναῖκες ὑμῶν καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν καὶ τὰ κτήνη
ὑμῶν, οἵδ' ὅτι πολλὰ κτήνη ὑμῖν, κατεκείτωσαν ἐν ταῖς
πόλεσιν ὑμῶν, αἷς ἔδωκα ὑμῖν,

* ἕως ἂν καταπαύσῃ κύριε· ὁ θεὸς ὑμῶν οὗτοι ἀδελφοὺς
ὑμῶν, ὥσπερ καὶ ὑμεῖς, καὶ κατακληρονομήσωσι ἐκ αὐτῶν τὴν
γῆν, ἣν κύριε· ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν αὐτοῖς ἐν τῷ πέραν τοῦ
ἰορδάνου· καὶ ἐπανασταθήσεσθε ἕκαστος εἰς τὴν κληρονο-
μίαν αὐτοῦ, ἣν δέδωκα ὑμῖν.

* καὶ τὰ ἰσχυρὰ ἐνετείλαμην ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, ὅτι
ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἑώρακαν πάντα ὅσα ἐποίησε κύριε· ὁ
θεὸς ἡμῶν τοῖς δύο βασιλεῦσι τούτοις, οὕτως ποιήσει κύριε
πάσαις ταῖς βασιλείαις, ἐφ' αἷς σὺ διαβαίνεις ἐκεῖ.

* καὶ φοβήθησθε ἀπ' αὐτῶν, ὅτι κύριε· ὁ θεὸς ἡμῶν αὐ-
τὸς πολεμήσει περὶ ὑμῶν.

* καὶ ἐδέχθην κυρίου ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων·

* κύριε, κύριε, σὺ ἤρξω δεῖξαι τῷ σῷ θεράποντι τὴν ἰσχύν σου
καὶ τὴν δύναμίν σου, καὶ τὴν χεῖρά σου τὴν κραταιάν, καὶ τὸν
βραχίονά σου τὸν ὑψηλόν· τίς γὰρ θεὸς ἐν τῷ ἔρειπῳ ἡ ἔσθῃ
τῆς γῆς, ὅστις ποιήσει κατὰ ἐπιθυμίαν σου κατὰ τὰ ἔργα σου
καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου;

* διαβὰς οὖν ὄψομαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην τὴν οὐ-
σαν πέραν τοῦ ἰορδάνου, τὸ ὅρ· τὸ ἀγαθὸν τοῦτο καὶ διτιλί-
βανον.

* καὶ ὑπερεῖδέ με κύριε· ἐνεκεν ὑμῶν, καὶ ὅτι εἰσήκουσέ
μου. καὶ εἶπε κύριε πρὸς με· ἱκανοῦδά σοι, μὴ πρὸς ἑλπί-
δα λαλῆσαι πρὸς με τὸν λόγον τούτον·

* ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ λελαξεμένου, καὶ ἀνά-
βλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἐπὶ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ λί-
βα καὶ ἀνατολὰς. καὶ ἴδε τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ὅτι οὐ διαβήσῃ
τὸν ἰορδάνην τούτον.

* καὶ ἐντείλαι τῷ ἰησοῦ κατέχευσον αὐτὸν καὶ παρακάλε-
σον αὐτόν, ὅτι οὗτος διαβήσεται πρὸς πορρώπου τοῦ λαοῦ
τούτου, καὶ αὐτὸς ἐκκληρονομήσει αὐτοῖς τὴν γῆν ἣν ἐώ-
ρακας.

* καὶ ἐνεκαθήμεθα ἐν νάπη συνέχους οἴκου φογὸρ.

CHALDAIC PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et præcepi vobis in tempore illo, dicens: Dominus Deus vester dedit vobis terram hanc in hereditatem; accincti transibitis coram fratribus vestris filiis Israel omnes fortes exercitus.

* Tantummodo vxores vestre & familia vestra & iumenta vestra, noui enim quod iumenta multa sint vobis, habitent in vrbibus vestris quas dedi vobis, Donec requiem tribuat Dominus fratribus vestris sicut vobis, & possideant etiam ipsi terram quam Dominus Deus vester daturus est eis ultra Iordanem; & reuertemini vnusquisque ad hereditatem suam quam dedi vobis.

* Et Josue præcepi in tempore illo, dicens: Oculi tui vident omnia quæ fecit Dominus Deus vester duobus his regibus, sic faciet Dominus omnibus regnis ad quæ tu transis. Ne timeas eos, quoniam verbum Domini Dei vestri pugnabit pro vobis.

* Et orauit coram Domino in tempore illo, dicens: Domine Deus, tu cæpisti ostendere seruo tuo magnitudinem tuam, & manum tuam fortissimam; quoniam tu es Deus, & maiestas tua est in celis desuper, & dominaris in terra deorsum, & non est qui faciat iuxta opera tua, & iuxta potentiam tuam.

* Transiam obsecro, & videam terram bonam, quæ est ultra Iordanem, & montem istum bonum, & domum sanctuarij. Et fuit ira à facie Domini contra me propter vos, & non exaudiuit me. Et dixit Dominus ad me: Sufficit tibi, ne addas ultra loqui coram me de hac re.

* Ascende ad verticem collis, & leua oculos tuos ad Occidentem, & ad Aquilonem, & ad Austrum, & ad Orientem; & vide oculis tuis, quoniam non transibis Iordanem istum.

* Præcipe autem Josue, & conforta eum, & corrobora eum, quoniam ipse transibit coram populo isto, & ipse possidere eos faciet terram quam videbis.

* Et habitauimus in valle contra Beth-Phogor.

CAP. IIII.

ET nunc Israhel audi iustificationes & iudicia, quæcunque ego doceo vos hodie facere, ut uiuatis & multiplicemini, & ingressi possideatis terram, quam Dominus Deus patrum vestrorum dat vobis.

* Non addetis ad verbum quod ego præcipio vobis, & non auferetis ab eo: custodite mandata Domini Dei vestri, quæcunque ego præcipio vobis hodie.

* Oculi vestri viderunt omnia quæcunque fecit Dominus Deus noster Beel-phegor, quia omnis homo qui ambulauit post Beel-phegor, contriuit illum Dominus Deus noster ex vobis.

* Vos autem adherentes Domino Deo nostro, viuitis omnes in hodiernum.

* Scitis, ostendi vobis iustificationes & iudicia, sicut præcepit mihi Dominus Deus meus, ut faciat sic vos in terra quam vos intratis illuc ut possideatis eam.

* Et obseruabitis & facietis, quia hæc sapientia vestra & intellectus vester coram omnibus gentibus, quæcunque audierint omnes iustificationes has, & dicent, Ecce populus sapiens & sciens gens magna hæc.

* Quia quæ gens magna, cui est ei Deus appropinquans eis, ut Dominus Deus noster in omnibus quibus eum inuocauerimus?

* Et quæ gens magna cui sunt ei iustificationes & iudicia iusta iuxta omnem legem hanc, quam ego do coram vobis hodie?

* Attende tibi ipsi, & custodi animam tuam, valde, ne aliquando obliuiscaris omnium verborum, quæ viderunt oculi tui, & ne excidant à corde tuo omnibus diebus vitæ tuæ, & docebis filios tuos, & filios filiorum tuorum,

* Die quo stetistis coram Domino Deo tuo in Oreb die concionis, quando dixit Dominus ad me, Congrega ad me populum hunc, & audiant verba mea, ut discant timere me omnibus diebus quos ipsi uiuunt super terram, & filios suos doceant.

* Et accessistis & stetistis sub monte, & mons comburebatur igne usque ad cælum, tenebræ & caligo & procella.

δ.

* Καὶ νῦν ἰσραὴλ ἀκούε τῶν δικαιωμάτων ἐκ τῶν κριμάτων, ὅσα ἐγὼ διδάσκω ὑμᾶς σήμερον ποιεῖν, ἵνα ζῆτε ἐκ πολυπλασιασθῆτε, & εἰσελθόντες κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν.

* ὃ προσθήσετε πρὸς τὸ ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν, & οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ' αὐτοῦ, φυλάσσετε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον.

* ὁ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἐώρακασι πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τῷ βεελ-φεγὼρ, ἐπὶ πᾶσι ἀνθρώποις ὅτις ἐπορεύθη ὀπίσω βεελ-φεγὼρ, ἐξέτριψεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐξ ὑμῶν.

* ὑμεῖς δὲ προσκείμενοι κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, ζῆτε πάντες ἐν τῇ σήμερον.

* ἴδετε δέδειχα ὑμῖν δικαιώματα καὶ κρίσεις καθὰ ἐνετείλατό μοι κύριος ὁ θεός μου, ὅπως ποιῶσαι ἔστω ὑμᾶς ἐν τῇ γῇ ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομήσαι αὐτήν.

* καὶ φυλάξεσθε, & ποιήσετε, ὅτι αὕτη ἡ θεία ὑμῶν καὶ ἡ σύνεσις ὑμῶν ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν, ὅτι ἀνέσσωσι πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα, & ἐροῦσιν, ἰδοὺ λαὸς θεὸς καὶ ἡγήμων τὸ ἐθνὸν τὸ μέγα τοῦτο.

* ὅτι ποῖον ἔθνος μέγα, ὃ ἔστιν αὐτῷ θεὸς ἐγγίζων αὐτοῖς, ὡς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν πᾶσιν οἷς αὐτὸν ἡπικαλεσάμεθα;

* καὶ ποῖον ἔθνος μέγα ὃ ἔστιν αὐτῷ δικαιώματα & κρίματα δίκαια καὶ πάντα τὸν νόμον τοῦτον, ὃν ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον;

* προσέχε σεαυτὰ, & φύλαξον τὴν ψυχὴν σου σφόδρα, μήποτε ἡπιάθῃς πάντας τοὺς λόγους, καὶ ἐώρακῃς ὁ ὀφθαλμοὶ σου, καὶ μὴ ἀποστήσῃς ἀπὸ τῆς καρδίας σου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, καὶ συμβιάσεις τοῖς υἱοῖς σου ἐκ τῶν υἱῶν σου,

* ἡμέραν ἣν ἐσητε ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν χωρὶς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐκκλησίας, ὅτε εἶπε κύριος πρὸς με, ἐκκλησίασθον πρὸς με τὸν λαὸν τοῦτον, & ἀκουσάτωσαν τὰ ῥήματά μου, ὅπως μάθωσι φοβεῖσθαι με πάσας τὰς ἡμέρας αἱ αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, & τοῖς υἱοῖς αὐτῶν διδάξωσι.

* καὶ προσήλθετε καὶ ἐσητε ὑπὸ τὸ ὄρος, καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ, σκότος καὶ γνόφος καὶ θυελλα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. IIII.

ET nunc Israhel audite præcepta & iudicia quæ ego doceo vos ad faciendum, ut uiuatis & ingrediamini, & possideatis terram quam Dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis.

* Non addetis ad verba quæ ego præcipio vobis, nec auferetis ex eis, ut custodiat præcepta Domini Dei vestri quæ ego præcipio vobis.

* Oculi vestri viderunt quod fecit Dominus contra cultores Beelphegor, quoniam omnem virum qui ambulauit post cultores Beel-phegor disperdidit Dominus Deus tuus de medio tui.

* Vos autem qui adhæsisistis timori Domini Dei vestri, permanetis vniuersi hodie.

* Videte quod docui vos præcepta & iudicia sicut præcepit mihi Dominus Deus meus, ut sic faciatis in medio terræ, ad quam vos ingredimini ut possideatis eam.

* Et seruabitis & facietis ea, quoniam hæc est sapientia vestra & intellectus in oculis populorum qui audierint omnia præcepta hæc, & dicent, Certè sapiens & intelligens est populus hic magnus.

* Quis est enim populus magnus qui habeat Deum appropinquantem sibi ut suscipiat orationem eius in tempore tribulationis suæ, sicut Deus noster in omni tempore quo nos oramus coram eo?

* Et quis est populus magnus qui habeat statuta & iudicia vera, sicut vniuersa lex ista quam ego pono coram vobis hodie?

* Veruntamen custodi temetipsum & custodi animam tuam nimis, ne fortè obliuiscaris verborum quæ viderunt oculi tui, & ne fortè recedant de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ, & docebis ea filios tuos, & filios filiorum tuorum.

* Die quo stetisti coram Domino Deo tuo in Oreb, quando dixit mihi Dominus, Congrega populum in conspectu meo, & audire faciam eos verba mea, ut discant timere me omnibus diebus, quibus ipsi permanent super terram, & filios suos doceant.

* Et accessistis & stetistis in humiliiori loco montis, & mons ardebat igni usque ad cælum, & erant tenebræ & nubes & caligo.

¹² * Et locutus est Dominus ad vos in monte de medio ignis vocem verborum, vos audistis & formam non vidistis, sed vocem.

¹³ * Et annunciauit vobis pactum suum, quod praecepit vobis ut faceretis decem verba; & scripsit ea in duabus tabulis lapideis.

¹⁴ * Et mihi praecepit Dominus in tempore illo, ut docerem vos iustificationes & iudicia, ut faceretis haec vos super terram, in quam vos intratis illuc ut possideatis illam.

¹⁵ * Et custodite valde animas vestras, quia non vidistis omnem similitudinem in die qua locutus est Dominus ad vos in Oreb in monte de medio ignis.

¹⁶ * Ne fortè delinquatis & faciatis vobis ipsis sculptam similitudinem, omnem imaginem similitudinem masculi aut feminae.

¹⁷ * Similitudinem omnis iumenti quae sunt super terram, similitudinem omnis avis alata quae volat sub caelo.

¹⁸ * Similitudinem omnis reptilis, quod repit super terram, similitudinem omnis piscis, quaecunque sunt in aquis sub terra.

¹⁹ * Et ne fortè respiciens in caelum, & videns Solem & Lunam, & stellam, & omnem ornatum caeli, deceptus adores ea, & colas ea, quae distribuit Dominus Deus tuus haec omnibus gentibus quae sub caelo.

²⁰ * Vos autem accepit Dominus Deus, & eduxit vos de fornace ferrea de Aegypto, ut essetis ei populus hereditarius, ut in die hac.

²¹ * Et Dominus iratus est mihi pro his quae dicuntur à vobis, & iuravit ut non transirem Jordanem hunc, & non ingrederer in terram bonam, quam Dominus Deus dat vobis in sorte.

²² * Ego enim morior in terra hac, & non transeo Jordanem, vos autem transitis Iordanem, & possidebitis terram bonam hanc.

²³ * Et attendite vos, ne unquam obliuiscamini pacti Domini Dei vestri, quod disposuit ad vos, & faciatis vobis ipsis sculptam similitudinem omnium quae praecepit tibi Dominus Deus tuus.

²⁴ * Quoniam Dominus Deus tuus ignis consumens est ipse, Deus zelotes.

¹² * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐν μέσῳ τοῦ πυρός φωνῇ ῥημάτων ὑμεῖς ἤκουσατε & ὁμοίωμα οὐκ ἴδετε, ἀλλ' ἡ φωνή.

¹³ * καὶ ἀνήγγειλεν ὑμῖν τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ἣν ἐνετείλατο ὑμῖν ποιεῖν τὰ δέκα ῥήματα, & ἐγράψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλακάς λιθίνας.

¹⁴ * καὶ ἐμοὶ ἐνετείλατο κύριος ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, διδάξαι ὑμᾶς δικαίωματα & κρίσεις ποιεῖν αὐτὰ ὑμᾶς ἐπὶ τῇ γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς ἐξοπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομήσαί αὐτήν.

¹⁵ * καὶ φυλάξατε σφόδρα τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ὅπως οὐκ ἴδετε πῶς ὁμοίωμα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν χωρὶς ἐν τῷ ὄρει ἐν μέσῳ τοῦ πυρός.

¹⁶ * μὴ ποτε ἀνομήσητε καὶ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα, πᾶσαν εἰκόνα ὁμοίωμα ἄνθρωπου ἢ θηλυκοῦ.

¹⁷ * ὁμοίωμα παντὸς κτήνους τῶν ὄντων ἐπὶ τῇ γῆς, ὁμοίωμα παντὸς ὀρνέου περὶ τοῦ πετάται ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

¹⁸ * ὁμοίωμα παντὸς ἑρπετοῦ, ὃ ἔρπει ἐπὶ τῇ γῆς, ὁμοίωμα παντὸς ἰχθύος, ὅσα ἐστὶν ἐν τοῖς ὕδασι ὑποκάτω τῇ γῆς.

¹⁹ * καὶ μὴ ποτε ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, & ἰδὼν τὸν ἥλιον & τὴν σελήνην & ἄστέρας, & πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ, πλανηθεὶς πρὸς κινήσεως αὐτοῖς, & λατρείας αὐτοῖς, ἀπένειμε κύριος ὁ θεὸς τοῦ αὐτὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ.

²⁰ * ὑμᾶς δ' ἐλάβε κύριος ὁ θεός, & ἐξήγαγεν ὑμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τῆς σιδηρᾶς ἐξ αἰγύπτου, εἶναι αὐτὰ λαὸν ἐκκληθῆναι, ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.

²¹ * & κύριος ἐθυμώθη μοι περὶ τῶν λεγομένων ὑφ' ὑμῶν, καὶ ὤμοσεν ἵνα μὴ διαβῶ τὸν ἰορδάνην τοῦτον, & ἐμὴ εἰσελθῶ εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, ἣν κύριος ὁ θεός δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ.

²² * ἐγὼ δὲ ἀποθνήσκω ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ ἐ διαβαίνω τὸν ἰορδάνην, ὑμεῖς δ' διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην, & κληρονομήσετε τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην.

²³ * καὶ προσέχετε ὑμεῖς μὴ ποτε ἐπιλάθησθε τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ἣν διέθετο πρὸς ὑμᾶς, & ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα πλῦτων ὧν σινέταξέ τις κύριος ὁ θεός τοῦ.

²⁴ * ὅτι κύριος ὁ θεός τοῦ πατρὸς καὶ ἀναλίσκων ἐστὶν αὐτός, θεός ζηλωτής.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹² Et locutus est Dominus vobiscum de medio ignis. vocem verborum vos audiebatis, & formam non videbatis nisi vocem.

¹³ Et nunciauit vobis pactum suum quod praecepit vobis ut faceretis decem verba, & scripsit ea in duabus tabulis lapideis.

¹⁴ Et mihi praecepit Dominus in tempore illo ut docerem vos praecepta & iudicia, ut faceretis ea in terra ad quam vos transitis ut possideatis eam.

¹⁵ Custodite valde animas vestras, quia nullam similitudinem vidistis in die qua locutus est Dominus vobiscum in Oreb de medio ignis.

¹⁶ Ne fortè corrupamini & faciatis vobis imaginem aut similitudinem omnis figuræ, similitudinem masculi aut feminae.

¹⁷ Similitudinem omnis iumenti quod est in terra, similitudinem omnis avis pennatæ quæ volat per aërem firmamenti caeli;

¹⁸ Similitudinem omnis reptilis quod est in terra, similitudinem omnium piscium qui sunt in aqua sub terra.

¹⁹ Et ne fortè eleues oculos tuos ad caelum, & videas Solem & Lunam, & stellam, & omnem militiam caeli, & decipiaris, & adores ea, & colas ea, quæ præparauit Dominus Deus tuus omnibus populis sub omni caelo.

²⁰ Vos autem applicauit Dominus ad timorem suum, & eduxit vos de fornace ferrea de Aegypto, ut sitis ei in populum hereditarium sicut in die hac.

²¹ Et à facie Domini fuit ira contra me propter verba vestra, & iuravit ut non transirem Iordanem, neque intrarem in terram bonam quam Dominus Deus tuus daturus est tibi in possessionem.

²² Ego enim moriar in terra hac, non enim transibo Iordanem, & vos transibitis & possidebitis terram bonam illam.

²³ Cauete vobis ne fortè obliuiscamini pacti Domini Dei vestri quod pepigit vobiscum, & faciatis vobis simulachrum vel similitudinē omnium, de quibus praecepit Dominus Deus tuus.

²⁴ Quoniam verbum Domini Dei tui ignis consumens est, Deus zelotes.

* Si autem genueris filios & filios filiorum tuo-
rum, & morati fueritis super terram, & deliquie-
ritis & feceritis sculptam similitudinem omnis, &
feceritis malum coram Domino Deo nostro, ut ir-
ritetis illum.

* Obtestor vobis hodie & calum & terram, quod
perditione peribitis cito à terra, in quam vos
transitis Jordanem illuc, ut possideatis eam. non mul-
tos morabimini dies super eam, sed deletionem delebi-
mini.

* Et disperget Dominus vos in omnibus gen-
tibus, & remanebitis pauci numero in gentibus, in
quas congregabit Dominus vos illuc.

* Et seruietis illic dijs alijs, operibus manuum
hominum, lignis & lapidibus, quæ non videbunt,
neque audient, neque comedent, neque olfacient.

* Et quæretis illic Dominum Deum vestrum, &
inuenietis eum quando quæseritis eum ex toto cor-
de tuo, & ex tota anima tua.

* In tribulatione tua: & inuenient te omnes
sermone hi, in nouissimo dierum, & conuertèris ad
Dominum Deum tuum, & audies vocem eius:

* Quia Deus misericors & miserator Dominus
Deus tuus, non derelinquet te neque delebit te, non
obliuiscetur pacti patrum tuorum, quod iurauit eis.

* Interrogate de diebus prioribus, quæ fuerunt
prioribus te, à die qua creauit Deus hominem super ter-
ram, & super summum celi usque ad summum celi,
si factum est secundum verbum magnum hoc, si
audiuistis tale.

* Si audiuit gens vocem Dei uiuentis loquentis
de medio ignis, quemadmodum audisti tu & vixisti.

* Si tentauit Deus ut intrans acciperet sibi gen-
tem de medio gentis in tentatione, & in signis, &
in prodigijs, & in bello, et in manu forti, & in bra-
chio excelsò, & in visionibus magnis: iuxta omnia
quæcumque fecit nobis Dominus Deus noster in Ae-
gypto coram te vidente.

* Ita ut scires tu quod Dominus Deus tuus ipse
Deus est, & non est Deus præter eum.

* De celo audibilem tibi fecit vocem suam, ut
erudiret te, & super terram ostendit tibi ignem
suum magnum, & verba eius audisti de medio
ignis.

25 * ἐὰν γὰρ γενήσῃς υἱὸς καὶ υἱὸς υἱῶν σου, καὶ χρονίσῃτε ἐπὶ τῇ
γῆς καὶ ἀνομίσητε, καὶ ποιήσητε γλυπτὸν ὁμοίωμα πάντες, καὶ
ποιήσητε τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, παρορ-
γίσαι αὐτόν.

26 * διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τὴν τελευτὴν καὶ τὴν γῆν,
ὅτι ἀπώλεια ἀπολείδετε τὸν λαόν τὸν γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαί-
νετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομήσαι αὐτήν, ἐχὶ πολυχρο-
νιεῖτε ἡμέρας ἐπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἢ ἐκτελεθῇ ἐκτελεθήσεσθε.

27 * καὶ διασπερεῖ κύριος ὑμᾶς ἐν πάσι τοῖς ἔθνεσιν, καὶ κα-
ταλειφθήσεσθε ὀλίγοι ἀριθμὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν εἰς ὧς συναΐξει
κύριος ὑμᾶς ἐκεῖ.

28 * καὶ λατρεύσετε ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ἔργοις χειρῶν ἀνθρώ-
πων ξύλοις καὶ λίθοις, οἳ οὐκ ὄψονται, οὐδὲ ἀκούσονται, οὐδὲ μὴ
φάγωσιν, οὐδὲ μὴ ὀσφρανθῶσιν.

29 * καὶ ἐκζητήσετε ἐκεῖ κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ ἀνρήσετε
αὐτόν ὅταν ἐκζητήσητε αὐτόν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ
ὅλης τῆς ψυχῆς σου,

30 * ἐν τῇ θλίψει σου, καὶ ἀνρήσουσί σε πάντες οἱ λόγοι οὗτοι
ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν, καὶ ἐπιστραφήσῃ πρὸς κύριον τὸν θεόν
σου, καὶ εἰσακούσῃ τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

31 * ὅτι θεὸς οἰκτίρων καὶ ἐλεήμων κύριος ὁ θεός σου, οὐκ
ἐγκαταλείψει σε, οὐδὲ μὴ ἐκτρίψει σε, οὐκ ἀπλήξει τὴν
διαθήκην τῶν πατέρων σου, ἣν ὤμοσεν αὐτοῖς.

32 * ἐπερωτήσατε ἡμέρας προτέρας τὰς ἡμετέρας πρε-
τέρας σου ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐκπῆκεν ὁ θεὸς ἀνθρώπον ἐπὶ τῆς
γῆς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ὕδατος ἕως ἄκρου τοῦ ὕδατος, εἰ γέ-
γονε καὶ τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο, εἰ ἠκούσατε τοῦτο.

33 * εἰ ἀκήκοεν ἔθνος φωνὴν θεοῦ ζώντος λαλοῦντος ἐν μέ-
σῳ τοῦ πυρός, ὃν τρόπον ἀκήκοας σὺ καὶ ἐξῆσας.

34 * εἰ ἐπείρασεν ὁ θεὸς εἰσελθὼν λαβεῖν ἑαυτὸν ἐν μέ-
σῳ ἔθνους ἐν πειρασμῷ, καὶ ἐν σημείοις, καὶ ἐν τέρασιν, καὶ ἐν πο-
λέμῳ, καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν
ὀράμασι μεγάλοις, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν κύριος
ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν αἰγύπτῳ ἐνώπιόν σου βλέποντός σου.

35 * ὥστε εἶδέναι σε ὅτι κύριος ὁ θεός σου αὐτὸς θεὸς ἐστὶ, καὶ
οὐκ ἐστὶ θεὸς πλὴν αὐτοῦ.

36 * ἐν τῷ ὕδατι αἰκουσῶν σου ἐποίησε τὴν φωνὴν αὐτοῦ παι-
δῶναί σε, καὶ ἐπὶ τῇ γῇ ἐδείξε σοι τὸ πῦρ αὐτοῦ τὸ μέγα, καὶ τὰ
ῥήματα αὐτοῦ ἠκούσας ἐν μέσῳ τοῦ πυρός.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Quando genueris filios & filios filiorum, & seruieris in terra, & corrupti fueritis, & feceritis aliquam imaginem aut similitudinem, & fe-
ceritis quod malum est in conspectu Domini Dei tui ut ad iracundiam prouocetis eum: 26 Testes adhibeo contra vos hodie calum
& terram quia perditione peribitis cito desuper terram propter quam vos transibitis Jordanem ut possideatis eam, non longo tempore habitabitis
in ea, sed exterminatione exterminabimini.

27 Et disperget vos Dominus inter populos, & remanebitis populus numeratus in popu-
lis ad quos migrare vos fecit Dominus.

28 Et seruietis ibi populis seruientibus idolis quæ sunt opus manuum hominum lignea aut
lapidea, quæ non vident, neque audiunt, neque comedunt, neque odorantur.

29 Et quæres inde timorem Domini Dei tui & inuenies, si
quæseris eum toto corde tuo & tota anima tua.

30 Cum tribulatus fueris, & euenerint tibi omnia verba hæc in fine dierum, & conuertè-
ris ad timorem Domini Dei tui, & obedies verbo eius:

31 Quoniam Deus misericors est Dominus Deus tuus, non relinquet te, nec
dissipabit te, neque obliuiscetur pacti patrum tuorum quod iurauit eis.

32 Interroga enim nunc de diebus antiquis qui fuerunt ante te à
die quo creauit Dominus hominem super terram, à summo celi usque ad summum celi, si fuit res magna sicut ista, aut si audita est similis eius.

33 Si audiuit populus vocem verbi Dei loquentem de medio ignis, sicut tu audisti, & vixerit.

34 Aut viderit miracula quæ fecit Do-
minus ut reuelaretur & redimeret sibi populum de medio populi, per signa & portenta, & in bello, & in manu forti, & in brachio ex-
celsò, & in visionibus magnis, iuxta omnia quæ fecit vobis Dominus Deus vester in Ægypto ante oculos tuos.

35 Tibi ostensum est, ut
scias quoniam Dominus ipse est Deus, non est alius præter eum.

36 De cælis audire te fecit vocem verbi sui ut doceret te, & super
terra ostendit tibi ignem suum magnum, & verba eius audisti de medio ignis.

* וְתַחַרְתָּ כִּי אָהַב אֶת-אֲבוֹתֶיךָ וַיַּבְחֵר בְּזֶרְעוֹ
 * וַיַּחַרְוּ וַיּוֹצִיאוּךָ בְּפָנָיו בְּכַחוֹ הַגָּדֹל מִמִּצְרַיִם:
 * לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים וְעַצְמִים מִמֶּךָ מִפְּנֵיךָ
 * לְהַבְיִאֲךָ לְתֶרֶת-לָךְ אֶת-אֲרָצוֹם נַחֲלָה בְיוֹם
 * הַזֶּה: * וַיֵּדְעָתָּ הַיּוֹם וְהַשְׁבַּרְתָּ אֶל-לִבְּךָ
 * כִּי יְהוָה הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-
 * הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:
 * וְשָׁמַרְתָּ אֶת-חֻקֵּי וְאֶת-מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי
 * מֵצִוְּךָ הַיּוֹם אֲשֶׁר יִטֵּב לָךְ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ וּלְמַעַן
 * תֵּאָרִיד יָמִים עַל-הָאָדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 * נָתַן לָךְ כָּל-הַיָּמִים:
 * * אִם יִבְדִּיל מִשְׁחָה שְׁלֹשׁ עָרִים בְּעֵבֶר
 * הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה שֶׁמֶשׁ: * לָנֶם שְׁמוֹרוֹצֶחַ
 * אֲשֶׁר יִרְצַח אֶת-רֵעֵהוּ בְּבִלִי-דַעַת וְהוּא אֶל-
 * שֵׁנָא לֹא מִתְמַל שְׁלֹשָׁם וְנֶם אֶל-אַחֶרֶת מִן-הָעָרִים
 * וְהָאֵל וְחִי: * אֶת-בָּצֵר בְּמִדְבַּר בְּאֶרֶץ רֹמִישׁ
 * לְרֹמִישׁ וְאֶת-רָאִמֹת בְּגִלְעָד לְגִדִּי וְאֶת-גּוֹלָן
 * בְּבֶשֶׁן לְמִנְשֵׁי: * וְהָאֵת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-שָׁם
 * מִשְׁחָה לְפָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: * אֶל-הָעִיר
 * וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מִשְׁחָה אֶל-
 * בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם:
 * * בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּנִיָּה מוֹל בֵּית פְּעוֹר בְּאֶרֶץ
 * סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה
 * מִשְׁחָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם:
 * * וַיִּירָשׁוּ אֶת-אֲרָצוֹ וְאֶת-אֶרֶץ עֹג מֶלֶךְ-הַבֶּשֶׁן
 * שְׁנֵי מַלְכֵי רֹמִישׁ אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָח
 * שֶׁמֶשׁ: * מִעֲרֹעַר אֲשֶׁר עַל-שְׂפַרְתָּ נַחֲלֵי אֲרֹנָן
 * וְעַד-הַיָּם שִׁיאֵן הוּא חֶרְמוֹן: * וְכָל-הָעֲרֵבָה
 * עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה וְעַד יָם הָעֲרֵבָה תַּחַת אֲשִׁדּוֹת
 * הַפְּסָגָה:

37 * Quia dilexit patres tuos, & elegit semen
 eorum post eos. Eduxitque te præcedens in
 virtute sua magna ex Ægypto:
 38 * Vt deleret nationes maximas & fortiores
 te in introitu tuo, & introduceret te, darétq;
 tibi terram earum in possessionem, sicut cer-
 nis in præsentí die.
 39 * Scito ergo hodie & cogitato in corde tuo,
 quòd Dominus ipse est Deus in cælo sursum
 & in terra deorsum, & non fit alius.
 40 * Custodi præcepta eius atq; mandata quæ
 ego præcipio tibi, vt bene sit tibi & filiis tuis
 post te, & perman eas multo tēpore super ter-
 ram quam Dominus Deus tuus daturus est
 tibi.
 41 * Túc separauit Moyfes tres ciuitates trans
 Iordanem ad Orientalem plagam:
 42 * Vt confugiat ad eas qui occiderit nolens
 proximum suum, nec sibi fuerit inimicus an-
 te vnum & alterum diem, & ad harum ali-
 quam vrbium possit euadere.
 43 * Bosor in solitudine quæ sita est in terra
 campestri de tribu Ruben; & Ramoth in Ga-
 laad quæ est in tribu Gad, & Golam, in Basan
 quæ est in tribu Manasse.
 44 * Ista est lex quam proposuit Moyfes co-
 ram filiis Israel.
 45 * Et hæc testimonia & ceremoniæ, atque iu-
 dicia quæ locutus est ad filios Israel, quando
 egressi sunt de Ægypto;
 46 * Trans Iordanem in valle contra fanum
 Phogor, in terra Seon regis Amorræi, qui ha-
 bitauit in Efebon quem percussit Moyfes. Fi-
 lij quoque Israel egressi ex Ægypto,
 47 * Possederunt terram eius, & terram Og re-
 gis Basan duorum regum Amorræorum qui
 erant trans Iordanem ad Solis ortum;
 48 * Ab Aroer quæ sita est super ripam torren-
 tis Arnon vsque ad montem Seon qui est &
 Hermon.
 49 * Omnem planitiem trans Iordanem ad
 Orientalem plagam vsque ad mare solitudi-
 nis & vsque ad radices montis Phasga.

תרגום אונקלוס

37 וְחָלַף דְּרָחִים יִתְּ אֲבֹתְךָ וַיַּחַרְוּ בְּבִנְיָהוֹן בְּתַרְיָהוֹן וַאֲפָקֶךָ בְּמִימְרֵיהֶם בְּחִילֵיהֶם רַבָּא מִמִּצְרַיִם: *
 וְתִקְיִפוּ מִינְךָ מִקְדָּמָךְ לֹא עֲלִיתְךָ לְמִיתָ לָךְ יִתְּ אֲרֻעָהוֹן אַחְסָנָא כְּיוֹמָא הַדִּין
 אֱלֹהֵא דְשִׁכְנִיתִיה בְּשָׁמַיָא מְלַעִילָא וְעַל אֲרֻעָא מְלַרֵּעַ לִית עוֹד:
 לָךְ וּלְבָנֶיךָ בְּתַרְךָ וּבְדִיל דְּתוֹרָךְ יוֹמִין עַל אֲרֻעָא דִּינִי אֱלֹהֶיךָ יִהְיֶה לָךְ כָּל יוֹמָיָא:
 שִׁימָשָׁא: *
 42 לְמַעְרוֹק לְתַמָּן קְטוּלָא דִּיקְטוּלִיָּה חֲבֵרִיָּה בְּלֹא מְדַעִיָּה וְהוּא לֹא שִׁנָּא לִיָּה מֵאֲתַמְלִי וּמִדְּקַמּוּחִי וַיַּעְרוֹק לְחַד מִן קְרוּיָא
 הָאֲרִיזִין וַיַּתְקִינִים: *
 43 יִתְּ בָצֵר בְּמִדְבַּרָא בְּאֲרֻעָא דְּמִישְׁרָא לְשִׁכְטָא דְּרָאִמֹת וַיִּתְּ רָאִמֹת בְּגִלְעָד לְשִׁכְטָא דְּגִדִּי וַיִּתְּ גּוֹלָן
 בְּמִנְשֵׁי: *
 44 וְהָאֵת אֲוִרִיתָא דְּסִדְרַת מִשְׁחָה קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: *
 45 אֲרִיזִין סְחָדוּתָא וְקִימָנָא וְדִינָנָא דְּמִלִּיל מִשְׁחָה עִם
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפְקָהוֹן מִמִּצְרַיִם: *
 46 בְּעִיבְרָא דִּירְדֵּנָא בְּחִילָתָא לְקַבִּיל בֵּית פְּעוֹר בְּאֲרֻעָא דְּסִיחֹן מֶלֶכָא דְּאֱמֹרָאָה דִּינִיב בְּחֶשְׁבּוֹן
 דְּקִטְל מִשְׁחָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפְקָהוֹן מִמִּצְרַיִם: *
 47 וַיִּירָשׁוּ יִתְּ אֲרֻעָיָה וַיִּתְּ אֲרֻעָא דְּעוֹג מֶלֶכָא דְּמִנְשֵׁי חֶרְמוֹן חֶרְמוֹן מִלְכֵי אֱמֹרָאָה דִּי
 בְּעִיבְרָא דִּירְדֵּנָא מִמִּצְרַיִם: *
 48 מִעֲרֹעַר דִּי עַל כְּיָא נַחֲלָא דְּאֲרֹנָן וְעַד טוֹרָא דְּשִׁיאֵן הוּא חֶרְמוֹן: *
 49 וְכָל הָעֲרֵבָה וְעַד יָם הָעֲרֵבָה תַּחַת אֲשִׁדּוֹת
 דִּירְדֵּנָא מִינְחָא וְעַד יָמָא דְּמִישְׁרָא תַּחַת מִשְׁפָּךְ מִיִּרְמָתָא:

* Quia amavit ipse patres tuos, & elegit semen eorum post eos vos supra omnes gentes, & eduxit te ipse in fortitudine sua magna de Ægypto;

* Ad perdendum gentes magnas & fortiores te ante faciem tuam, ad introducendum te ut daret tibi terram hanc ad possidendum, sicut habes hodie.

* Et cognosces hodie & conuertēris in mente, quia Dominus Deus tuus hic Deus in cælo supra & in terra infra, & non est ultra præter eum.

* Et custodies iustificationes eius, & præcepta eius, quæcunque ego præcipio tibi hodie, ut benè tibi sit & filiis tuis post te, ut longæui sitis super terram, quam Dominus Deus tuus dat tibi omnes dies.

* Tunc separavit Moyses tres vrbes trans Jordanem ab Oriente Solis:

* Ut fugiat illuc homicida, qui occiderit proximum non sciens, & hic non odio habens eum ante heri & tertium, & fugiet in unam urbium istarum, & viuet.

* Bosor in solitudine in terra campestri Rubem, & Ramoth in Galaad quæ est Gad, & Golan in Basan quæ est Manasse.

* Ista lex quam proposuit Moyses coram filiis Israël.

* Et hæc testimonia & iustificationes & iudicia, quæcunque præcepit Moyses filiis Israël in solitudine, egressis ipsis de terra Ægypti,

* In eo qui trans Jordanem, in valle, prope domum Phogor, in terra Seon regis Amorraeorum, qui habitabat in Efebon, quem percussit Moyses & filij Israël, egressis ipsis de terra Ægypti.

* Et possederunt terram eius, & terram Og regis Basan, duorum regum Amorraeorum, qui erāt trans Jordanem ad ortum Solis;

* Ab Aroer, quæ est in ripa torrentis Arnon, & in monte Seon, qui est Hermon.

* Omnem Araba trans Jordanem ad ortum Solis sub Asedoth excisum.

37 * διὰ τὸ ἀγαπήσαι αὐτὸν ὁ θεὸς πατέρας σου, καὶ ἐξελέξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ' αὐτῶν ὑμᾶς ὡς πρῶτα τὰ ἔθνη, & ἐξήγαγέ σε αὐτὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ ἐξ αἰγύπτου.

38 * ἐξολοθρεύσαι ἔθνη μεγάλα & ἰσχυρότερα σου πρὸ σου σώπου σου, εἰσαγαγεῖν σε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύτην κληρονομεῖν, καθὼς ἔχεις σήμερον.

39 * καὶ γνώσῃ σήμερον & ὑπηρετήσῃ ἐν τῇ διανοίᾳ, ὅτι κύριός ἐστις ὁ θεός σου ἔστις ὁ θεός ἐν ἑρανῶ δυνάμει καὶ ὑπὲρ τῆς γῆς κάτω, καὶ ὅσα ἐστὶν ἐπὶ πλῆθὺ αὐτοῦ.

40 * καὶ φυλάξῃ τὰ δικαιώματά σου, & τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι σοι σήμερον, ἵνα δὴ σοὶ γῆν, καὶ τοῖς υἱοῖς σου μετ' σέ, ὅπως μακροήμεροι γήνηθε ὑπὲρ τῆς γῆς, ἧς κύριός ἐστις ὁ θεός σου διδωσί σοι πάσας τὰς ἡμέρας.

41 * τότε ἀφώρῃσε μουσῆς τρεῖς πόλεις πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου.

42 * φυγεῖν ἐκεῖ τὸν φονεὺν τὸν ἀφροσύνην τὸν πλησίον ὅστις εἰδώς, καὶ ἔστις ὁ μισθὸν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθρῆς & τριτῆς, καὶ καταφύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, & ζήσεται.

43 * τὴν βοσόρην ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ τοῦ ρουβὲν, & τὴν ῥαμὸθ ἐν γαλαὰδ τῇ γαδδί, & τὴν γαυλὼν ἐν βασανῇ τῇ μανασσῇ.

44 * ἔστις ὁ νόμος ὃν παρέθετο μουσῆς ἐνώπιον πάντων υἱῶν ἰσραὴλ.

45 * καὶ ταῦτα τὰ μαρτύρια, & τὰ δικαιώματα, καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐνετείλατο μουσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου.

46 * ἐν τῇ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἐν φάραγι, ἐκ τῆς οἴκου φηγὸρ, ἐν γῇ σηὼν βασιλέως τῶν ἀμορραίων, ὃς κατώκει ἐν ἐσεβὼν, ὃν ἐπάταξε μουσῆς & οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου.

47 * καὶ ἐκληρονόμησεν τὴν γῆν αὐτοῦ, & τὴν γῆν ὧν βασιλέως τῆ βασιλείας, δύο βασιλέων τῶν ἀμορραίων, οἱ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου κατ' ἀνατολὰς ἡλίου.

48 * ἀπὸ ἀρόρ, ἣ ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ χείλους χειμάρρος ῥενὼν, καὶ ὑπὲρ τοῦ ὄρους τοῦ σηὼν, ὃ ἐστὶν ἀερμών.

49 * πᾶσαν τὴν ἀραβὰ πέραν τοῦ ἰορδάνου κατ' ἀνατολὰς ἡλίου ὑπὸ ἀσηδὼθ τὴν λαξυτήν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et pro eo quod dilexit patres tuos & elegit filios eorum post eos, eduxit te in verbo suo & in virtute sua magna de Ægypto.

18 Ut eiiceret populos magnos & fortiores te à facie tua, ut introduceret te: ut daret tibi terram eorum in possessionem sicut in die hac.

19 Et scies hodie & conuertēris in corde tuo, quoniam Dominus ipse est Deus, cuius maiestas est in cælo, sursum & in terra deorsum, & non est alius.

20 Et custodies pacta eius & præcepta eius, quæ ego præcipio tibi hodie, ut bene sit tibi & filiis tuis post te, & ut prolongentur dies tui super terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi omnibus diebus.

21 Tunc separavit Moyses tres ciuitates trans Iordanem ad Orientem Solis:

22 Ut fugeret illuc homicida qui occiderit proximum suum ignoranter, & ipse non oderat illum ab heri & nudiustertius, ut fugiat ad unam de ciuitatibus his & viuat.

23 Bosor in solitudine in terra campestri de tribu Ruben, & Ramoth in Galaad de tribu Gad, & Golan in Basan de tribu Manasse.

24 Et ista est lex quam proposuit Moyses coram filiis Israël.

25 Hæc sunt testimonia & præcepta, & iudicia quæ locutus est Moyses cum filiis Israël quando egressi sunt de Ægypto:

26 Trans Iordanem in valle contra Bethphogor in terra Seon regis Amorraeorum qui habitabat in Efebon, quem occidit Moyses & filij Israël cum egredierentur de terra Ægypti.

27 Et possederunt terram eius & terram Og regis Basan duorum regum Amorraeorum qui erant trans Iordanem ad Orientem Solis.

28 Ab Aroer quæ est super ripam torrentis Arnon, & usque ad montem Seon qui est Hermon.

29 Et omnem planiciem quæ est trans Iordanem ad Orientem, & usque ad mare quod est in planicie & usque ad radices collis.

CAP. V.

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
 שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל אֶת-הַחֻקִּים וְאֶת-הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר
 יֹאמְרֵי דָבָר בְּאָזְנֵיכֶם הַיּוֹם וּלְמַדְתֶּם אֹתָם
 וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשֹׂתָם: * יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כֵּרַת עִמָּנוּ
 בְּרִית בְּחֵרֵב: * לֹא אֶת-אֲבוֹתֵינוּ כֵּרַת יְהוָה אֶת-
 הַבְּרִית הַזֹּאת כִּי אֲתָנוּ יִבְרָכֵנוּ אֱלֹהֵי פֶה הַיּוֹם
 כָּלֵנוּ חַיִּים: * פָּנִים בְּפָנִים דָּבָר יְהוָה עִמָּכֶם
 בְּהַר מְתוֹךְ הָאֵשׁ: * אֲנִי עֹמֵד בֵּין יְהוָה וּבֵינֵיכֶם
 בְּעֵת הַהוּא לְהַגִּיד לָכֶם אֶת-דְּבַר יְהוָה כִּי יִרְאֶתֶם
 מִפְּנֵי הָאֵשׁ וְלֹא-עָלִיתֶם בְּהַר לֵאמֹר: * אֲנִכִּי
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת
 עַבְדִּים: * לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל-פָּנָי:
 * לֹא-תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל כָּל-חַמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם
 מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאֶרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת
 לָאֶרֶץ: * לֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא-תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנִי
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ יֵלֵךְ קִנְאָה פָקֵד עוֹן אֲבוֹתַי עַל-בְּנֵי
 וְעַל-שְׁלֹשִׁים וְעַל-רִבְעִים לִשְׁנָאִי: * וְעָשָׂה חֶסֶד
 לְאֲלֹפִים לְאַהֲבֵי וּלְשֹׂמְרֵי מִצְוֹתָי: * לֹא תִשָּׂא
 אֶת-שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא כִּי לֹא יִנָּקֶה יְהוָה
 אֶת-אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת-שֵׁם יְהוָה לְשׁוֹא: * שְׁמֹר
 אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כְּאֲשֶׁר צִוָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
 * שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וַעֲשִׂיתָ כָּל-מְלָאכְתְּךָ: * וְיוֹם
 הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא-תַעֲשֶׂה כָל-
 מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ וְשׁוֹרְךָ
 וַחֲמֹרְךָ וְכָל-בְּהֶמְתְּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ
 עַבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ כְּמוֹךָ: * וְזָכַרְתָּ כִּי-עַבֵּד הָיִיתָ בָּאֶרֶץ
 מִצְרַיִם וַיֹּצֵאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה
 וּבְזֹרַע נְטוּיָה עַל-כֵּן צִוָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת-
 יוֹם הַשַּׁבָּת:

Vocauitq; Moyses omnem Israel, & di-
 A xit ad eum, Audi Israel ceremonias atque
 iudicia quæ ego loquor in auribus vestris ho-
 die: discite ea & opere complete.

* Dominus Deus noster pepigit nobiscum
 fœdus in Oreb.

* Non cum patribus nostris iniit pactum,
 sed nobiscum, qui in præsentiæ sumus &
 viuimus. * Facie ad faciem locutus est

nobis in monte de medio ignis.

* Ego sequester & medius fui inter Domi-
 num & vos in tempore illo, vt annunciarem
 vobis verba eius. Timuistis enim ignem, &
 non ascendistis in montem. Et ait:

* Ego Dominus Deus tuus qui eduxi te de
 7 terra Ægypti de domo seruitutis. * Non

habebis Deos alienos in conspectu meo.

* Non facies tibi sculptile nec similitudi-
 nem omnium quæ in cælo sunt desuper, &
 quæ in terra deorsum, & quæ versantur in
 aquis sub terra.

* Non adorabis ea, & non coles: Ego enim
 sum Dñs Deus tuus, Deus æmulator, reddens
 iniquitatem patrum super filios in tertiam &
 quartam generationem his qui oderunt me.

* Et faciēs misericordiā in multa milia di-
 ligētibus me & custodiētibus præcepta mea.

* Non vsurpabis nomen Dei tui frustra,

B quia nō erit impunitus qui super re vana no-
 12 men eius assumpserit. * Obserua diem sab-
 13 bati vt sanctifices eum, sicut præcepit tibi Do-
 14 minus Deus tuus. * Sex diebus operabe-
 ris, & facies omnia opera tua.

* Septimus dies sabbati est, id est, requies
 Domini Dei tui. Non facies in eo quicquam
 operis tu & filius tuus & filia, seruus & ancil-
 la, bos & asinus, & omne iumentum tuum, &
 peregrinus qui est intra portas tuas, vt re-
 quiescat seruus & ancilla tua, sicut & tu.

* Memento quòd & ipse seruiers in Ægy-
 pto, & eduxerit te inde Dominus Deus tuus
 in manu forti & brachio extēto. Idcirco præ-
 cepit tibi vt seruares diem sabbati.

תרגום אונקלוס

ה

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לְהוֹן שְׁמַעוּ יִשְׂרָאֵל יְיָ קִימָא וַיֹּרֵד דִּינָא דְּאֵנָּה מִמַּלְלִי קְדָמִיכוֹן יוֹמָא דִּין וְחַלְפוֹן יְהוֹן וְחִטְרוֹן לְמַעַבְדְּהוֹן:
 2 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ גִזְר עִמָּנָה קִימָא בְּחֵרֵב: * לֹא עִם אֲבוֹתֵינוּ גִזְר יְיָ קִימָא הָדָא אֱלֹהֵינוּ עִמָּנָה אֲנַחְנָא אֵילִין תְּכָא יוֹמָא דִּין כְּלָנָא
 3 אֲנָא חַוִּיתִי קִימָא בֵּין מִימְרָא דִּינִי וּבֵינֵיכוֹן כְּעִדָּנָא הָהוּא
 4 מִמַּלְלִי עִם מִמַּלְלִי מִלִּיל יְיָ עִמָּכוֹן בְּטוֹרָא מְגוֹ אִישְׁתָּא:
 5 אֲנָא חַוִּיתִי קִימָא בֵּין מִימְרָא דִּינִי וּבֵינֵיכוֹן כְּעִדָּנָא הָהוּא
 6 אֲנָא יְיָ אֱלֹהֶיךָ דְּאִפְקִיחָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 7 לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהֵי אֲחֵרֵיךָ בְּרִמָּי: * לֹא תַעֲבֹד לְךָ צֶלֶם כָּל דְּמֹת דִּי בְּשִׁמְיָא מִלְּעֵלָא וְדִי בָּאֶרֶץ מִלְּרַע וְדִי בְּמִיָּא מִלְּרַע
 8 לֹא תַעֲבֹד לְךָ צֶלֶם כָּל דְּמֹת דִּי בְּשִׁמְיָא מִלְּעֵלָא וְדִי בָּאֶרֶץ מִלְּרַע וְדִי בְּמִיָּא מִלְּרַע
 9 לֹא תַסְגֹּד לְהוֹן וְלֹא תַפְלִיחֵנוּ אֲרִי אֲנָא יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵל קִנְאָה מִסְעֵר חֻבִּי אֲכֹזֵן עַל בְּנֵי מְרִדִין עַל דִּר חֲלִיתָאִי וְעַל דִּר רִבִּיעָאִי לִשְׁנָאִי כִּי
 10 וְעַבְדִּי טִיבוֹ לְאֵלִפִּי דִּרִין לְרַחֲמֵי וְלִנְטְרֵי פְקוּדֵי: * לֹא תִימִי בְּשִׁמְיָא דִּינִי אֱלֹהֶיךָ לְמַגְנָא
 11 לֹא תִימִי בְּשִׁמְיָא דִּינִי אֱלֹהֶיךָ לְמַגְנָא
 12 טִר יְיָ יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא לְקַדְּשׁוּתָהּ כְּמָא דְּפָקִידְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ: * שִׁתָּא יוֹמִין חֲפִלָּח וְחַטְבִּיר
 13 שִׁתָּא יוֹמִין חֲפִלָּח וְחַטְבִּיר
 14 יוֹמָא שְׁבִיעָא שַׁבְּתָא קִרָּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבִיד כָּל עֵיבִידָא אֲחָ וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ וְשׁוֹרְךָ וְכָל בְּעִירְךָ
 15 וְחֲמֹרְךָ אֲרִי עֲבָדָא תְּוִיתָא בָּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַאֲפָקִידְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ סְתָמָן בִּידָא חֲקִיפָא
 16 וְיִזְכָּרְךָ דִּי בְּקִירְךָ כְּדִיל דִּינִיחַ עֲבָדְךָ וְאִמָּתְךָ כְּחֹדֶךָ:
 17 וְיִזְכָּרְךָ אֲרִי עֲבָדָא תְּוִיתָא בָּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַאֲפָקִידְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְמַעַבְדְּ יְיָ יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא:

CAP. V.

ET vocavit Moyses omnem Israel, & dixit ad eos, Audi Israel iustificationes & iudicia, quæcunque ego loquor in auribus vestris in die hac, & discetis ea, & custodietis facere ea.

* Dominus Deus noster pepigit ad vos pactum in Oreb. * Non patribus vestris disposuit Dominus testamentum hoc, sed ad vos: vos autem omnes hic viventes hodie.

* Facie ad faciem locutus est Dominus ad vos in monte de medio ignis.

* Et ego steti inter Dominum & inter vos in tempore illo ut annuntiarem vobis verba Domini, quoniam timuistis à facie ignis, & non ascendistis in montem, dicens:

* Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Egypti ex domo servitutis.

* Non erunt tibi dii alij, præter me.

* Non facies tibi ipsi sculptile neq; omnis similitudinem, quæcunq; in celo supra, & quæcunque in terra deorsum, & quæcunque in aqua sub terra.

* Non adorabis ea, neq; servies eis, quoniam ego sum Dominus Deus tuus, Deus zelotes, reddens peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem odientibus me.

* Et faciens misericordiam in milia diligentibus me, & custodientibus præcepta mea.

* Non accipies nomē Domini Dei tui in vanum, non enim mundabit Dominus accipientem nomen eius in vanum.

* Custodi diem sabbatorum ut sanctifices illum, quemadmodum præcepit tibi Dominus Deus tuus.

* Sex dies operaberis, & facies omnia opera tua.

* At die septimo sabbata Domino Deo tuo, non facies in eo omne opus tu et filius tuus, & filia tua, servus tuus & ancilla tua, bos tuus & subingale tuum, & omne iumentum tuum, & peregrinus habitans in te, ut quiescat servus tuus, & ancilla tua sicut & tu.

* Et recordaberis quoniam servus fuisti in terra Egypti, et eduxit te Dominus Deus tuus inde in manu forti, & in brachio excelfo; propter hoc præcepit tibi Dominus Deus tuus, ut custodias tu diem sabbatorum, & sanctifices illum.

Ε.

* Καὶ ἐκάλεσε Μωϋσῆς πᾶντα Ἰσραὴλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἄκουε Ἰσραὴλ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐγὼ λαλῶ ἐν τοῖς ὠσίν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ μαθήσεσθε αὐτά, & φυλάξεσθε ποιεῖν αὐτά.

* κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν διεθέτετο πρὸς ὑμᾶς διαθήκην ἐν χωρὶς. * ἔχι τοῖς πατέράσιν ὑμῶν διεθέτετο κύριε τὴν διαθήκην ταύτην, ἀλλ' ἢ πρὸς ὑμᾶς· ὑμεῖς γὰρ πάντες ὡδε ζῶντες σήμερον. * πρὸς ὅσον κτ' πρὸς ὅσον ἐλάλησε κύριε πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός.

* καὶ γὰρ εἰσήκειν δυνάμεθον κυρίου & δυνάμεθον ὑμῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ δυνάστηται ὑμῖν τὰ ρήματα κυρίου, ὅτι ἐφοβήθητε ἀπὸ πρὸς ὅσον πρὸς ὅσον, & οὐκ ἀνέβητε εἰς τὸ ὄρος, λέγων.

* ἐγὼ εἰμι κύριε ὁ θεὸς σου, ὁ ἐξαγαγὼν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας.

* οὐκ ἔσονται τοῖς θεοῖς ἑτέροις, πληρὸν ἐμοῦ.

* ἐποίησας σεαυτὰ γλυπτόν· εἴδε πᾶς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ ἔρεινῳ ἦν, & ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τῷ ὕδατι ὑποκάτω τῆς γῆς.

* ἐπρωσκυνήσεις αὐτοῖς, εἴδῃ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριε ὁ θεὸς σου, θεὸς ζηλωτῆς, ἀποδίδως ἀμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτῳ καὶ τεταρτῳ γυναικὶ τοῖς μετόπισί με.

* καὶ ποιῶν ἐλεῖ εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπᾶσί με, & τοῖς φυλάσσουσιν τὰς ἐντολάς μου.

* ἐλήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου & θεοῦ ἐπὶ μαλαίῳ, & γὰρ μὴ καθαρίσῃ κύριος τὴν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ μαλαίῳ.

* φυλάξαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἀγαθὴν αὐτήν, ὃν τρόπον ἐνετείλατό τοι κύριε ὁ θεός σου.

* ἐξ ἡμέρας ἐργᾶ, & ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου.

* τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σαββάτῳ κυρίῳ τῷ θεῷ σου, & ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σου & ὁ ὕψος σου & ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου & ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου, καὶ τὸ ἔποζυγιόν σου, & πᾶν κτηνόν σου, & ὁ πρὸς ἡλύτος ὁ παροικῶν ἐν σοί, ἵνα δυνάμωσῃ ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου ὡς περὶ & σύ.

* & μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτῳ, & ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐκ χειρὸς κραταιᾶς, & ἐν βραχίονι ὑψηλῷ· διὰ τοῦτο σωέταξέ σοι κύριος ὁ θεός σου, ὥς φυλάσσει αἰσε τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων & ἀγαθὴν αὐτήν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. V.

ET vocavit Moyses omnem Israel, & dixit eis, Audi Israel pacta & iudicia, quæ ego loquor coram vobis hodie, & discetis ea & observabitis istud, sed nobiscum qui sumus hic hodie omnes nos viui.

* Ego stabam inter verbum Domini & vos in tempore illo, ut nunciarem vobis verbum Domini, timuistis enim à facie ignis, & non ascendistis in montem, & ait: * Ego Dominus Deus tuus qui eduxi te de terra Egypti de domo servitutis.

* Non facies tibi imaginem nec omnem similitudinem eorum quæ in celis sursum, & quæ in terra sunt deorsum, & quæ in aquis sunt sub terra.

* Non adorabis ea neque colēs ea, quoniam ego Dominus Deus tuus, Deus zelotes, visitans peccata patrum super filios rebelles in tertiam & quartam generationem his qui oderunt me, quando filij sequuntur peccata patrum suorum.

* Et faciens misericordiam in mille generationibus diligentibus me, & custodientibus præcepta mea.

* Non iurabis per nomen Domini Dei tui frustra, quia non iustificabit Dominus illum qui iuraverit per nomen eius in vanum.

* Observa diem sabbati ut sanctifices illum, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus.

* Sex diebus operaberis, & facies omne opus tuum.

* Septimus autem dies sabbatum est coram Domino: non facies omne opus tu & filius tuus, & filia tua, & servus tuus, & ancilla tua, & bos tuus, & asinus tuus, & omne iumentum tuum, & peregrinus tuus qui est in urbibus tuis, ut quiescat servus tuus & ancilla tua sicut tu.

* Et recordaberis quod servus fuisti in terra Egypti, & eduxit te Dominus Deus tuus inde in manu forti & in brachio excelfo; propterea præcepit tibi Dominus Deus tuus ut serves diem sabbati.

* כבוד אבך ואם אבך באשר
צוה יהוה אלהיך למען יאריך ימך ולמען ייטב לך
על האדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך:

* ולא תנאף: * ולא תרצח:

* ולא תנב: * ולא תענה ברעך:

* ולא תחמד נשאת רעך:

ולא תתאווה בירת רעך שדהו ועבדו ואמתו שורו
וחמרו וכל אשר לרעך:

* את הדברים האלה דבר יהוה אל-

כל קהלכם בהר מתוך האש הענן והערפל קול

גדול ולא יסף ויכתבם על שני לוחות מאבנים

ויתנם אלי: * ויהי כשמעכם את הקול מתוך

החשך וההר בער באש ותקרבו אל כל ראשי

שבטיכם וקניכם: * ותאמרו הן הראנו יהוה

אלהינו את כבודו ואת גדלו ואת קלו שמענו

מתוך האש היום הורה ראינו כי ידבר אלהים

את האדם וחי: * ועתה למד נמור כי

תאכלנו האש הגדלה הזאת אם יספיק אנחנו

לשמע את קול יהוה אלהינו עוד ומתנו: * כי מי

כל בשר אשר שמע קול אלהים חיים מדבר

מתוך האש במנו וחי: * קרב אתה ושמע את

כל אשר יאמר יהוה אלהינו ואת תדבר אלינו

את כל אשר ידבר יהוה אלהינו אליך ושמענו

ועשינו: * וישמע יהוה את קול דבריכם בדברכם

אלי ויאמר יהוה אלי שמעתי את קול דברי העם

הזה אשר דברו אליך היטיבו כל אשר דברו:

* מי יתן והיה לבכם זה להם לראיה אתי

ולשמר את כל מצותי כל הימים למען ייטב להם

ולבניהם לעלם: * לך אמר להם שובו לכם

לאהליכם:

16 * Honora patrem tuum & matrem, sicut
præcepit tibi Dominus Deus tuus, vt longo
vivas tempore, & benè sit tibi in terra quam
Dominus Deus tuus daturus est tibi.

17 * Non occides: * Neque mœchaberis.

18 * Furtumque non facies.

19 * Nec loquaris contra proximum tuum

20 falsum testimonium.

21 * Non concupisces vxorem proximi tui,
non domum, non agrum, non seruum, non
C ancillam, non bouem, non asinum, & vniuer-
sa quæ illius sunt.

22 * Hæc verba locutus est Dominus ad om-
nem multitudinem vestram in mōte de me-
dio ignis & nubis & caliginis, voce magna,
nihil addens amplius: & scripsit ea in duabus
tabulis lapideis quas tradidit mihi.

23 * Vos autem postquam audistis vocem de
medio tenebrarum, & mōtem ardere vidistis,
accessistis ad me omnes principes tribuum &
maiores natu:

24 * Atque dixistis, Ecce ostendit nobis Do-
minus Deus noster maiestatem & magnitudi-
nem suam. Vocem enim eius audiuimus de
medio ignis, & probauimus hodie quòd lo-
quente Deo cum homine vixerit homo.

25 * Cur ergo moriemur & deuorabit nos
D ignis hic maximus? Si enim audierimus vltra
vocem Domini Dei nostri, moriemur.

26 * Quid est omnis caro vt audiat vocē Dei
vuiētis, qui de medio ignis loquitur, sicut
nos audiuimus & possit viuere?

27 * Tu magis accede & audi cuncta quæ di-
xerit Dominus Deus noster tibi; loquerisque
ad nos, & nos audientes faciemus ea.

28 * Quod cū audisset Dominus, ait ad me,
Audiui vocem verborum populi huius, quæ
locuti sunt tibi: bene omnia sunt locuti.

29 * Quis det talem eos habere mentem vt ti-
meant me & custodiant vniuersa mandata
mea in omni tempore, vt bene sit eis & filiis
eorum in sempiternum!

30 * Vade ergo & dic eis, Reuertimini in ten-
toria vestra.

תרגום אונקלוס

16 וקרא ית אבך וית אמך כמא דפקדך ויי אלהך בדיל דיורכך וימך וידיל דייטב לך על ארעא דיי אלהך ויחי לך: 17 לא
תקטול נפש: 18 ולא תגוף: 19 ולא תגנוב: 20 ולא תסחיר בחברך סהיד שקר: 21 ולא תחמד איתת חברך ולא חירוג
ביתא דחברך תקליה ועבדיה ואמתיה ותוריה וחמריה וכל די לחברך: 22 ית פתגמיא האילן מליל ויי עם כל קהלכון בשורא
מנו אשתא עננא ואמישתא קל רב ולא פסק וכתבינן על חרין לוחי אבנא ויהבינן לי: 23 ותוה כשמעכון ית קלא מגחשוכא
ושווא בער באשתא וקרבחון לוחי כל רישי שבטיכון וסביכון: 24 ואמרתון הא אחונא ויי אלהנא ית יקריה וית רבותיה
וית קל מימריה שמענא מגו אשתא וימא דין חונא ארי ומליל יהוה עם אינשא ויתקיים: 25 ובעז למד נמור ארי תיכלינא
אישתא רבחא חדא אם מסיפין אנחנא למשמע ית קל מימרא דיי אלהנא עוד מיתין אנחנא: 26 ארי מן כל בישרא דישמע ית קל
מימרא דיי קימא ממללא מגו אשתא כותנא ויתקיים: 27 קרב את ותקבל ית כל דיימר ויי אלהנא ואח תמליל עמנא ית כל
וישמיע קדם ויי ית קל פתגמיכון במלל ויתכון עמי ואמר ויי לי שמיע: 28 לוי דיהי ליבא חרין להון למדחל יתי ולמשר ית כל פקודי
אזל אמר להון חובו לכון למשכניכון: 29

* Honora patrem tuum et matrem tuam, quem-
admodum præcepit tibi Dominus Deus tuus, ut
bene tibi sit, & longæuus sis super terram, quam
Dominus Deus tuus dat tibi.

* Non occides:

* Neque mæchaberis: * Non furaberis:

* Non mendaciū testificaberis contra proximum
tuum testimonium falsum.

* Non concupisces uxorem proximi tui; non con-
cupisces domum proximi tui, neque agrum eius, neq;
seruum eius, neque ancillam eius, neque bouem eius,
neque subiugale eius, neque omne iumentum eius,
neque omnia quæcunque proximi tui sunt.

* Verba hæc locutus est Dominus ad omnē con-
gregationem vestram in monte de medio ignis. tene-
bræ, caligo, procella, vox magna, & non addidit, &
scripsit ea in duabus tabulis lapideis, & dedit mihi.

* Et factum est postquam audiistis vocem de
medio ignis, & mons comburebatur igne, & acces-
sistis ad me omnes principes tribuum vestrarum,
& senatus vester.

* Et dixistis: Ecce ostendit nobis Dominus Deus
noster gloriam suam, & vocem eius audiimus de
medio ignis: in die hac cognouimus quod loquetur
Deus ad hominem, & viuet.

* Et nunc ne fortè moriamur, quoniam deuora-
bit nos ignis magnus hic, si addimus audire nos vo-
cem Domini Dei nostri adhuc, & moriemur.

* Quæ enim caro quæ audiuit vocem Dei vi-
uentis loquentis de medio ignis, sicut nos, & viuet?

* Accede tu & audi omnia quæcunque dixerit
Dominus Deus noster ad te, & tu loqueris ad nos
omnia quæcunque loquetur Dominus Deus noster
ad te, & audiemus & faciemus.

* Et audiuit Dominus vocem sermonum ve-
strorum loquentium ad me; & dixit Dominus ad
me, Audiui vocem sermonum populi huius, quæcun-
que locuti sunt ad te rectè omnia quæcunque dicta
sunt.

* Quis dabit esse sic cor illorum in ipsis, ut ti-
meant me, et custodiant præcepta mea omnibus die-
bus, ut bene sit eis, & filiis eorum in sæculum!

* Vade, dic eis, Reuertimini vos in domos ve-
stras.

τίμα τὸν πατέρα σου & τὴν μητέρα σου ὃν τρόπον ἐνετεί-
λατο σοὶ κύριος ὁ θεός σου, ἵνα δὲ σοὶ γῆν) & μακροχρόνιος
γῆν) ᾤπ) τῇ γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.

* & φονεύσεις * & μοιχεύσεις

* & κλέψεις * & ψευδομαρτυρήσεις κτ) τὸ πλησίον
σου μαρτυρεῖν ψευδῆ. * & ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα

τὸ πλησίον σου & ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τὸ πλησίον σου,
& τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, & τὴν παιδίαν αὐτοῦ, & τὴν παιδίσκην αὐ-
τοῦ, & τὸ βόδι αὐτοῦ, & τὸ ὑποζυγίου αὐτοῦ, & πάντας
κτήνους αὐτοῦ, & πάντα ὅσα & πλησίον σου ἐστί.

* τὰ ῥήματα ταῦτα ἐλάλησε κύριος πρὸς πάντας σινα
γωγὴν ὑμῶν ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τῆς πυρρς, σκότος, γνόφος,
θύελλα, φωνὴ μεγάλη, & ἐπεσέσθηκε, καὶ ἔγραψεν αὐτὰ
ἐπὶ δύο πλακάς λιθίνας, & ἔδωκεν ἐμοί.

* καὶ ἔρχετο ὡς ἡκέσατε τῇ φωνῇ ἐκ μέσου τῆς πυρρς, καὶ
τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ, καὶ περσθήθατε πρὸς με πάντες
ἡ γένηται τῶν φυλῶν ὑμῶν, & ἡ γερουσία ὑμῶν, * & ἐλέγε-
τε, ἰδοὺ ἔδειξεν ἡμῖν κύριος ὁ θεός ἡμῶν τὴν δόξαν αὐτοῦ, &
τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἡκέσατο ἐκ μέσου τῆς πυρρς ἐν τῇ ἡμέ-
ρᾳ ταύτῃ οἶδαμεν ὅτι λαλήσει ὁ θεός πρὸς ἄνθρωπον, καὶ
ζήσεται.

* καὶ νῦν μήποτε ἀποθάνωμεν, ὅτι ἐξαναλώσει ἡμᾶς τὸ
πῦρ τῆς μέγας ταῦτο, ἐὰν προσδώμεν ἀκοῦσαι ἡμεῖς τὴν φω-
νὴν κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐτι & ἀποθανέμεθα.

* τίς γὰρ σὰρξ ἥτις ἤκουσε φωνὴν θεοῦ ζῶντος λαλοῦντος
ἐκ μέσου τῆς πυρρς, ὡς ἡμεῖς, & ζή(ε);

* πρὸς ἐλθε σὺ & ἀκούον πάντα ὅσα εἶπεν κύριος ὁ
θεός ἡμῶν πρὸς σέ, & σὺ λαλήσεις πρὸς ἡμᾶς πάντα ὅσα
ὁ λαλήσῃ κύριος ὁ θεός ἡμῶν πρὸς σέ, & ἀκκοῦμεθα &
ποιήσωμεν.

* καὶ ἤκουσε κύριος τὴν φωνὴν τῶν λόγων ὑμῶν λαλόν-
των πρὸς με, καὶ εἶπε κύριος πρὸς με ἡκούσα τὴν φωνὴν
τῶν λόγων τοῦ λαοῦ τούτου, ὅσα ἐλάλησαν πρὸς σέ ὀρθῶς
πάντα ὅσα ἐλαλήθη.

* τίς δώσει εἶναι ἕως τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, ὥστε
φοβεῖσθαι με, & φυλάσσειν τὰς ἐντολάς μου πάσας τὰς ἡ-
μέρας, ἵνα δὲ ἡ αὐτοῖς & τοῖς υἱοῖς αὐτῶν δι' αἰῶντος.

* βαδίζον, εἶπον αὐτοῖς, ἀποσεσθήτε ὑμεῖς εἰς τοὺς οἴκους
ὑμῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁶ Honora patrem tuum & matrem tuam, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus, ut prolongentur dies tui, & ut bene sit tibi super terra quam Dominus Deus tuus dabit tibi. ¹⁷ Non occides animam: ¹⁸ Non adulterabis: ¹⁹ Neque furaberis: ²⁰ Neque testifi-
caberis contra proximum tuum testimonium falsum. ²¹ Neque concupisces uxorem proximi tui; nec desideres domum proximi tui, ne-
que agrum eius, neque seruum eius, neque ancillam eius, nec bouem eius, nec alium eius, neque omnia quæ sunt proximi tui.

²² Hæc verba locutus est Dominus cum omni ecclesia vestra in monte de medio ignis, & nubis, & caliginis voce magna, & non cessauit, & scri-
psit ea super duas tabulas lapideas, & dedit eas mihi. ²³ Et factum est cum audissetis vocem de medio tenebrarum
& montem ardentem igni, accessistis ad me omnes principes tribuum vestrarum & senes vestri. ²⁴ Et dixistis, Ecce ostendit nobis Do-
minus Deus noster gloriam suam & magnitudinem suam, vocemque verbi eius audiimus de medio ignis: hodie vidimus quod loquitur Do-
minus cum homine, & viuit. ²⁵ Et nunc cur moriemur? quia deuorabit nos ignis magnus iste, si addiderimus nos

ultra audire vocem verbi Domini Dei nostri, moriemur. ²⁶ Quoniam quid est omnis caro ut audiat vocem verbi Dei
vivi loquentis de medio ignis sicut nos, & viuere possit?

²⁷ Accede tu & suscipe omnia quæ dixerit Dominus Deus
noster, & tu loqueris nobis omnia quæ locutus fuerit Dominus Deus noster tecum, & obediemus & faciemus.

²⁸ Et audita est coram Domino vox sermonum vestrorum cum loqueremini mecum, & dixit Dominus ad me, Audita est coram me vox sermo-
num populi huius quæ locuti sunt tecum, recta sunt omnia quæ locuti sunt.

²⁹ Utinam esset tale cor eis ut timerent me, & custodirent omnia præcepta mea omnibus diebus, ut bene esset eis & filiis eorum in sem-
piternum! ³⁰ Vade dic eis, Reuertimini in tabernacula vestra.

* ואתה פה עמד עמדי ואדברה אליך
את כל המצוה והחקים והמשפטים אשר
תלמדם ועשו בארץ אשר אנכי נתן להם לרשתה:
* ושמרתם לעשות כאשר צוה יהוה אלהיכם
אתכם לא תסרו ימין ושמאל: * בכל הדרך
אשר צוה יהוה אלהיכם אתכם תלכו למען
תחיון וטוב לכם והארבתם ימים בארץ אשר
תירשון:

1

* וזאת המצוה החקים והמשפטים
אשר צוה יהוה אלהיכם ללמד אתכם לעשות
בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה:
* למען תירא את יהוה אלהיך לשמר
את כל חקתיו ומצותיו אשר אנכי מצוה אתה
ובנך ובן בנך כל ימי חייך ולמען יארכו ימך:
* ושמעת ישראל ושמרת לעשות אשר יטב
לך ואשר תרבו מאד כאשר דבר יהוה אלהי
אבותיך לך ארץ זבת חלב ודבש:
* שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד:
* ואהבת את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל
נפשך ובכל מאריך: * והיו הדברים האלה
אשר אנכי מצוה היום על לבבך: * ושננתם
לבנך ודברתם בם בשבתך בביתך ובילכתך בדרך
ובשכבך ובקומך: * וקשרתם לאות על ירך והיו
לטטפת בין עיניך: * וכתבתם על מזוזות ביתך
ובשעריך: * והיה כי יביאך יהוה אלהיך
אל הארץ אשר נשבע לאבותיך לאברהם
ליצחק וליעקב לתת לך ערים גדולות וטברת אשר
לא בניית:

31 31 * Tu verò hîc sta mecum, & loquar tibi omnia mandata mea, & ceremonias atque iudicia, quæ docebis eos, vt faciant ea in terra, quam dabo illis in possessionem.
32 32 * Custodite igitur & facite quæ præcepit Dominus Deus vobis: non declinabitis neq; ad dextram neque ad sinistram.
33 33 * Sed per viam quam præcepit Dominus Deus vester ambulabitis, vt viuatis & beneficit vobis, & protelentur dies vestri in terra possessionis vestræ.

CAP. VI.

1 Hæc sunt præcepta & ceremoniæ atque iudicia, quæ mandauit Dominus Deus vester vt docerem vos, vt faciatis ea in terra ad quam transgredimini possidendam.

2 * Vt timeas Dominum Deum tuum, & custodias omnia mandata & præcepta eius, quæ ego præcipio tibi, & filiis ac nepotibus tuis cunctis diebus vitæ tuæ, vt prolongetur dies tui.

3 * Audi Israel & obserua vt facias quæ præcepit tibi Dominus, & bene fit tibi, & multipliceris amplius, sicut pollicitus est Dominus Deus patrum tuorum tibi terram lacte & melle manantem.

4 * Audi Israel, Dominus Deus noster Dominus vnus est.

5 * Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex rota fortitudine tua.

6 * Eruntque verba hæc quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo.

7 * Et narrabis ea filiis tuis, & meditaberis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque confurgens.

8 * Et ligabis ea quasi signum in manu tua, eruntq; & mouebuntur inter oculos tuos.

9 * Scribesque ea in limine & ostiis domus tuæ.

10 * Cùmque introduxerit te Dominus Deus tuus in terram pro qua iurauit patribus tuis Abraam, Isaac, & Iacob, & dederit tibi ciuitates magnas & optimas, quas non ædificasti.

תרגום אונקלוס

31 ואת חכא חזי קאיי קרמי ואמליל עימך ית כל תפקדתא וקיימא ודינא דתלפינות ויעבדון בארעא דאנא יתיב לחזן למירתה:

32 ותשרון למעבד כמא דפקיד ויי אלהכון ותכון לא תסטון לימינא ולשמלא:

33 בכל ארעא דפקיד ויי אלהכון ותכון תהכון בדיל דתיחון ויוטיב לכון ותורכון יומין בארעא דתירחון:

1

1 וזא תפקדתא וקיימא ודינא דפקיד ותורה אלהכון לאלפא ותכון למעבד בארעא דאתון עברין לתמן למירתה:

2 בדיל דתחל ית ויי אלהך למשר ית כל קיימותי ופקודותי דאנא מפקיד לך את וברך וברך כל יומי חייך ובדיל דתורכון יומך:

3 ותקבל ישראל ותשר למעבד דיוטיב לך ותחסגון לתרא כמא דמליל ויי אלהא דאברהם לך ארע עבדא חלב ודבש:

4 קביל ישראל ויי אלהנא ויי חז: * ותרחם ית ויי אלהך בכל לבך ובכל נפשך ובכל נכסך: * ויהון פתגמא הארץ דאנא מפקד

לך יומא דין על לבך: * ותתנינן לבנך ותמליל בחזן במתך בביתך ובמתך בארעא ובמשכך ובמקמך:

8 ותקטרינן לאת על ירך ויהון לתפליז בין עינך:

9 ותכתבינן על מזוזת ותקבעינן בסיפי ביתך ובתריעך:

10 ויהי ארי יעלינך ויי אלהך לארעא דקייים לאברהם ליצחק וליעקב למחז לך קריין רברבן וטבין וי לא בנית:

¹ Tu autem hic sta mecum, & loquar ad te omnia mandata & iustificationes & iudicia, quaecunque docebis eos, & faciant sic in terra, quam ego do eis in sorte.

² Et custodietis facere quemadmodum praecepit tibi Dominus Deus tuus: non declinabis ad dextram neque ad sinistram,

³ Secundum omnem viam, quam praecepit Dominus Deus tuus tibi ambulare in ea, ut requiem det tibi, & bene tibi sit, & longevi sitis super terram, quam possidebitis.

CAP. VI.

ET haec mandata & iustificationes, & iudicia, quaecunque praecepit Dominus Deus noster ut docerem vos ut faciatis sic in terra in quam vos pergitis illuc possidendam.

¹ Ut timeatis Dominum Deum nostrum: custodite omnes iustificationes eius, & praecepta eius, quae ego praecipio tibi hodie, tu & filij tui, & filij filiorum tuorum omnibus diebus vitae tuae, ut longevi sitis.

² Et audi Israel, & custodi ut facias, ut bene sit tibi, & ut multiplicemini valde, sicut locutus est Dominus Deus patrum tuorum ut daret tibi terram fluentem lacte & melle, & haec iustificationes & iudicia quaecunque praecepit Moyses filiis Israel in deserto, egressis illis de terra Aegypti.

³ Audi Israel, Dominus Deus noster Dominus unus est.

⁴ Et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. ⁵ Et erunt verba haec quaecunque ego praecipio tibi hodie in corde tuo.

⁶ Et praemonebis ea filiis tuis, & loqueris in eis sedens in domo, & ambulans in via, & dormiens, & surgens. ⁷ Et ligabis ea in signum in manu tua, & sint immobilia ante oculos tuos.

⁸ Et scribes ea in liminibus domorum tuarum & portarum tuarum.

⁹ Et erit cum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, quam iuravit patribus tuis Abraham, & Isaac, & Jacob dare tibi vrbes magnas & pulchras, quas non aedificasti.

¹ σὺ δὲ αὐτὸς στήθι μετ' ἐμοῦ, & λαλήσω πρὸς σε πάσας τὰς ἐντολάς & τὰ δικαιώματα & τὰ κρίματα, ὅσα διδάξεις αὐτούς, & ποιήτωσαν ἕτως ἐν τῇ γῇ, ἡνὲ γὰρ δίδωμι αὐτοῖς ἐν κλήρῳ.

² καὶ φυλάξετε ποιεῖν ὃν τρόπον ἐνετείλατό ῥι κύριος ὁ θεὸς σε, ὅπως ἐκκλινεῖς δεξιὰ ἢ ἀριστερά,

³ καὶ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἡνὲ ἐνετείλατό κύριος ὁ θεός σε ῥι πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ, ὅπως καταπαύσῃ σε, & ὅτι ῥι, & μακροημερεύσητε ἐπὶ τῇ γῇ, ἡνὲ κληρονομήσετε.

5.

¹ Καὶ αὐταὶ αἱ ἐντολαὶ & τὰ δικαιώματα & τὰ κρίματα ὅσα ἐνετείλατό κύριος ὁ θεός ἡμῶν διδάσκει ὑμᾶς ποιεῖν ἕτως ἐν τῇ γῇ, εἰς ἡνὲ ὑμεῖς εισπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομήσαι.

² ἵνα φοβῆσθε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν. φυλάσσετε πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, & τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, αἷς ἐγὼ ἐντέλλομαι σοὶ σήμερον, σὺ & ὁ υἱός σε, & ὁ υἱὸς τοῦ υἱὸν σου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, ἵνα μακροημερεύσητε.

³ καὶ ἀκούθην Ἰσραὴλ, & φύλαξα ποιεῖν, ὅπως ὅτι ῥι, καὶ ἵνα πληθυνθῇτε σφόδρα, καθάπερ ἐλάλησε κύριος ὁ θεός τῶν πατέρων σε δοῦναι ῥι γῆν ῥέεσαν γάλα & μέλι. καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα & τὰ κρίματα ὅσα ἐνετείλατό μου οἱ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγυπτίου.

⁴ ἀκούει Ἰσραὴλ, κύριος ὁ θεός ἡμῶν κύριος εἷς ἐστίν.

⁵ καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σε ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σε, & ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σε, & ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σε.

⁶ καὶ ἔσαι τὰ ῥήματα ταῦτα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ῥι σήμερον ἐν τῇ καρδίᾳ σε.

⁷ καὶ περὶβάσεις αὐτὰ ὅτι ὑἷς σε, καὶ λαλήσεις ἐπ' αὐτοῖς καθήμενος ἐν οἴκῳ, & πορεύομενος ἐν ὁδῷ, & κοιτάζομενος, καὶ διανιστάμενος.

⁸ καὶ ἀφάψῃ αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρὸς σου, & ἔσωζαν ἀπάλυστα πρὸ ὀφθαλμῶν σε.

⁹ καὶ γράψῃς αὐτὰ ἐν ταῖς φλιαῖς τῶν οἰκίων σε & τῶν πυλῶν σε.

¹⁰ καὶ ἔσαι ὅταν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σε εἰς τὴν γῆν, ἡνὲ ὤμοσε τοῖς πατέράσι σε τῷ Ἀβραάμ, & Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, δοῦναι σοὶ πόλεις μεγάλας & καλάς, αἷς ὅτι ὠκοδόμησας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹ Tu autem sta hic in conspectu meo, & loquar tecum omnia praecepta & pacta, & iudicia, quae docebis eos ut faciatis in terra quam ego dabo eis in possessionem.

² Et custodietis & facietis ea, sicut praecepit vobis Dominus Deus vester; non declinabitis ad dexteram neque ad sinistram.

³ In omni via quam Dominus Deus vester praecepit vobis, ambulabitis, ut vivatis, & bene sit vobis, & prolongentur dies vestri in terra quam possidebitis.

CAP. VI.

Hoc est autem praeceptum & pacta & iudicia quae praecepit Dominus Deus vester, ut docerem vos ut faciatis ea in terra ad quam transitis, ut possideatis eam.

² Ut timeas Dominum Deum tuum, ut custodias omnia mandata eius & praecepta eius quae ego praecipio tibi, tu & filij tui, & filij filiorum tuorum omnibus diebus vitae tuae, & ut prolongentur dies tui.

³ Et obedies Israel & custodies, & facies ea, ut bene sit tibi, & ut multiplicemini nimis, sicut locutus est Dominus Deus patrum tuorum ut daret tibi terram lacte & melle manantem.

⁴ Audi Israel, Dominus Deus noster Dominus unus est.

⁵ Et diliges Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota substantia tua.

⁶ Et erunt verba haec quae ego praecipio tibi hodie in corde tuo.

⁷ Et narrabis ea filiis tuis, & loqueris ea cum sederis in domo tua, & cum ambulaveris in via, & cum cubueris, & cum surrexeris.

⁸ Et ligabis ea in signum super manum tuam, & erunt quasi appendix quaedam inter oculos tuos.

⁹ Et scribes ea in liminibus, & affiges ea postibus domus tuae, & ostio tuo.

¹⁰ Et erit cum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, pro qua iuravit patribus tuis Abraham, Isaac, & Iacob, ut daret tibi civitates magnas & bonas quas non aedificasti.

וּבְתִים מְלֵאִים כֹּל-טוֹב אֲשֶׁר לֹא-מִלְאָתָּהּ *
 וּבְרֹת חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא-חֲצַבְתָּ בְּרָמִים וְיִיתִים
 אֲשֶׁר לֹא-נִטְעַתָּ וְאָבִלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ * הַשְׁמַר לְךָ
 פֶּן-תִּשְׁכַּח אֶת-יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיאָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 מִבֵּית עַבְדִּים * אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִירָא
 וְאֵתוֹ תַעֲבֹד וּבְשִׁמוֹ תִשָּׁבַע * לֹא תִלְכֹּן אַחֲרֵי
 אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֶיכֶם
 * כִּי אֵל קִנָּא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבְּךָ פֶּן-יִחַרֶּה אַף-
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּךָ וְהִשְׁמִידְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
 * לֹא תִנָּסֶה אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיכֶם
 כַּאֲשֶׁר נִסִּיתֶם בְּמִסְרָה * שְׁמֹרֵת שְׁמוֹן אֶת-
 מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיכֶם וְעֲדֹתָיו וְחֻקֵּי אֲשֶׁר צִוָּךְ
 * וְעֲשִׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְמַעַן יֵיטֵב
 לְךָ וּבְאֶת-וִירְשָׁתָּה אֶת-הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
 יְהוָה לְאֲבֹתֶיךָ * לְהַדִּיף אֶת-כָּל-אֲיִבֶיךָ
 מִפְּנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
 * כִּי-יִשְׁאַלְךָ בִּנְךָ מָחָר לֵאמֹר מָה
 הָעֲדֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ אֲתָכֶם * וְאָמַרְתָּ לְבִנְךָ עַבְדִּים
 הָיִינוּ לְפָרְעוֹ בְּמִצְרַיִם וַיֹּצִיאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם
 בְּיַד חֲזָקָה * וַיִּתֵּן יְהוָה אוֹתוֹת וּמֹפְתִים
 בְּדָלִים וּרְעִים בְּמִצְרַיִם בְּפָרְעוֹ וּבְכָל-בֵּיתוֹ
 לְעֵינֵינוּ * וְאוֹתָנוּ הוֹצִיָּא מִשָּׁם לְמַעַן חֲבִיא
 אֶתָּנוּ לְתֹרֶת לָנוּ אֶת-הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
 לְאֲבֹתֵינוּ * וַיֹּצִיֵנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-
 הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לִירְאָתָהּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 לְטוֹב לָנוּ כָּל-הַיָּמִים לְחִיתָנוּ כְּתוּם הַזֶּה
 * וְצִדְקָה תִהְיֶה לָנוּ כִּי-נִשְׁמַר לַעֲשׂוֹת אֶת-
 כָּל-הַמִּצְוֹת הַזֹּאת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר
 צִוָּנוּ

11 * Domos plenas multarum opum quas nō extruxisti, cisternas quas non fodisti, vineta & oliueta quæ non plantasti, & comederis & saturatus fueris:
 12 * Caue diligenter ne obliuiscaris Domini, qui eduxit te de terra Ægypti & de domo seruitutis.
 13 * Dominum Deum tuum timebis & illi soli seruiēs, ac per nomen illius iurabis.
 14 * Non ibitis post Deos alienos cunctarum gentium quæ in circuitu vestro sunt.
 15 * Quoniā Deus æmulator Dominus Deus tuus in medio tui, ne quando irascatur furor Domini Dei tui contra te, & auferat te de superficie terræ.
 16 * Non tentabis Dominum Deum tuum, sicut tentaſti in loco tentationis.
 17 * Custodi præcepta Domini Dei tui ac testimonia & ceremonias quas præcepi tibi.
 18 * Et fac quod placitum est & bonum in conspectu Domini vt bene sit tibi, & ingressus possideas terram optimam, de qua iurauit Dominus patribus tuis:
 19 * Vt deleret omnes inimicos tuos coram te, sicut locutus est.
 20 * Cū interrogauerit te filius tuus cras, dicens, Quid sibi volunt testimonia hæc, & ceremoniæ atque iudicia, quæ præcepit Dominus Deus noster nobis?
 21 * Dices ei, Serui eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto in manu forti.
 22 * Fecitque signa atque prodigia magna & pessima in Ægypto contra Pharaonem & omnem domum illius in conspectu nostro.
 23 * Et eduxit nos inde, vt introductis daret terram super qua iurauit patribus nostris.
 24 * Præcepitq; nobis vt faciamus omnia legitima hæc, & timeamus Dominum Deum nostrum, vt bene sit nobis cunctis diebus vitæ nostræ, sicut est hodie.
 25 * Erūtq; nostri misericors, si custodierimus & fecerimus omnia præcepta eius coram Domino Deo nostro sicut mandauit nobis.

תרגום אונקלוס

11 וּבְחִין מְלֵאִים כֹּל טוֹב וְלֹא מְלִיתָ וְגוֹבִין פְּסִילִין וְלֹא פְסִילִת בְּרָמִים וְיִיתִין וְלֹא נִטְעַתָּ וְלֹא חֲצַבְתָּ וְלֹא חֲצַבְתָּ בְּרָמִים וְיִיתִין וְלֹא חֲצַבְתָּ בְּרָמִים וְיִיתִין
 12 וְאַתָּה תִּשְׁמַר לְךָ פֶּן-תִּשְׁכַּח אֶת-יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיאָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים
 13 וְאֵתוֹ תַעֲבֹד וּבְשִׁמוֹ תִשָּׁבַע לֹא תִלְכֹּן אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֶיכֶם
 14 כִּי אֵל קִנָּא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבְּךָ פֶּן-יִחַרֶּה אַף-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּךָ וְהִשְׁמִידְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
 15 לֹא תִנָּסֶה אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיכֶם כַּאֲשֶׁר נִסִּיתֶם בְּמִסְרָה שְׁמֹרֵת שְׁמוֹן אֶת-מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיכֶם וְעֲדֹתָיו וְחֻקֵּי אֲשֶׁר צִוָּךְ
 16 וְעֲשִׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְמַעַן יֵיטֵב לְךָ וּבְאֶת-וִירְשָׁתָּה אֶת-הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאֲבֹתֶיךָ
 17 לְהַדִּיף אֶת-כָּל-אֲיִבֶיךָ מִפְּנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
 18 כִּי-יִשְׁאַלְךָ בִּנְךָ מָחָר לֵאמֹר מָה הָעֲדֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲתָכֶם
 19 וְאָמַרְתָּ לְבִנְךָ עַבְדִּים הָיִינוּ לְפָרְעוֹ בְּמִצְרַיִם וַיֹּצִיאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה
 20 וַיִּתֵּן יְהוָה אוֹתוֹת וּמֹפְתִים בְּדָלִים וּרְעִים בְּמִצְרַיִם בְּפָרְעוֹ וּבְכָל-בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ
 21 וְאוֹתָנוּ הוֹצִיָּא מִשָּׁם לְמַעַן חֲבִיא אֶתָּנוּ לְתֹרֶת לָנוּ אֶת-הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאֲבֹתֵינוּ
 22 וַיֹּצִיֵנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לִירְאָתָהּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל-הַיָּמִים לְחִיתָנוּ כְּתוּם הַזֶּה
 23 וְצִדְקָה תִהְיֶה לָנוּ כִּי-נִשְׁמַר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמִּצְוֹת הַזֹּאת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ
 24 וְכֹתוּבָה תִהְיֶה לָנוּ אֲרִי נִשְׁמַר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמִּצְוֹת הַזֹּאת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ
 25 וְכֹתוּבָה תִהְיֶה לָנוּ אֲרִי נִשְׁמַר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמִּצְוֹת הַזֹּאת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ

* Domos plenas omnium bonorum, quas non impleuisti; cisternas effossas, quas non effodisti; vinea & oliueta, quæ non plantasti: & cum comederis et saturatus fueris;

* Caue tibi, ne obliuiscaris Domini Dei tui, qui eduxit te de terra Ægypti de domo seruitutis.

* Dominum Deum tuum timebis, & illi soli seruies, & ad eum adhærebis, & in nomine eius iurabis.

* Ne eatis post Deos alienos à dijs gentium quæ in circuitu vestro.

* Quoniam Deus zelotes Dominus Deus tuus in te, ne iratus irascatur Dominus Deus tuus in te, & perdat te à facie terræ.

* Non tentabis Dominum Deum tuum quem admodum tentauistis in tentatione.

* Custodiens custodies præcepta Domini Dei tui, & testimonia eius & iustificationes eius, quæcunque præcepit tibi.

* Et facies bonum & placitum coram Domino Deo tuo, ut bene tibi sit, & intres & possideas terram bonā, quam iurauit Dominus patribus tuis:

* Ut expellat omnes inimicos tuos ante faciem tuam, sicut locutus est Dominus.

* Et erit quando interrogauerit te filius tuus cras, dicens: Quæ sunt testimonia & iustificationes & iudicia, quæcunque præcepit Dominus Deus noster nobis?

* Et dices filio tuo, Serui eramus Pharaoni in terra Ægypti, & eduxit nos Dominus illinc in manu forti & in brachio excelsō.

* Et dedit Dominus signa & prodigia magna & praua in Ægypto in Pharaone & in domo eius coram nobis.

* Et nos eduxit Dominus illinc, ut introduceret nos ut daret nobis terram hanc quā iurauit Dominus Deus noster patribus nostris dare nobis.

* Et præcepit nobis Dominus ut faciamus omnes iustificationes has: timeate Dominum Deum nostrum, ut bene sit nobis cunctis diebus, ut uiuamus sicut & hodie.

* Et misericordia erit nobis si custodierimus facere omnia mandata legis huius coram Domino Deo nostro sicut præcepit nobis.

11 * οἰκίας πλήρεις πρῶτων ἀγαθῶν, αἷς ὅκ ἐνέπλησας, λάκκους λελατομημένους, αἷς ὅκ ἐξελατόμησας, αἰμπελώνας & ἐλαιώνας, αἷς ὅκ ἐφύτυσας, & φαγὼν & ἐμπλησθεὶς,

12 * πρὸς ἐχέ σεαυτῷ, μὴ ὑπὸ πλάτῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ ἐξαγαγόντός σε ἐκ γῆς αἰγυπτίου ἐξ οἴκου δουλείας.

13 * κύριον τὸν θεόν σου φοβηθήσῃ, & ἀπὸ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ, & ὑπὸ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὀμῇ.

14 * μὴ πορεύῃ ἐπίσω θεῶν ἐτέρων ἀπὸ τῶν θεῶν ἐθνῶν τῶν περὶ κύκλῳ ὑμῶν.

15 * ὅτι θεὸς ζηλωτὴς κύριος ὁ θεὸς σου ἐν θεί, μὴ ὀργισθῇς θυμῷ ἢ κύριος ὁ θεός σου ἐν θεί, καὶ ἐξολοθρεύσῃ σε ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

16 * ὅκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου ὃν τρόπον ἐξεπειράσατε ἐν τῷ πειρασμῷ.

17 * φυλάσων φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐνετείλατό σοι.

18 * καὶ ποιήσεις τὸ καλὸν & τὸ δίκαιον ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἵνα δὲ σοι γῆ, καὶ εἰσέλθῃς & κληρονομήσῃς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατέράσι σου.

19 * ἐκδιώξαι πάντας ἐξ ἡμερῶν σου πρὸ προσώπου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος.

20 * καὶ ἔσαι ὅταν ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου αὐτίκ, λέγων, τίνα ἐστὶ τὰ μαρτύρια & τὰ δικαιώματα & τὰ κρίματα, ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν;

21 * καὶ ἐρεῖς τῷ υἱῷ σου, οἰκέται ἦμεν τῷ φαραῶ ἐν γῇ αἰγυπτίου, & ἐξήγαγόν ἡμᾶς κύριος ἐκείθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ & ἐν βραχίονι ὑψηλῷ.

22 * & ἔδωκε κύριος σημεῖα & τέρατα μεγάλα & πονηρὰ ἐν αἰγυπτίῳ ἐν φαραῶ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐνώπιον ἡμῶν.

23 * & ἡμᾶς ἐξήγαγε κύριος ἐκείθεν, ἵνα εἰσαγάγῃ ἡμᾶς δοῦναι ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην, ἣν ὤμοσε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοῖς πατέράσι ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν.

24 * & ἐνετείλατο ἡμῖν κύριος ποιεῖν πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα. φοβεῖσθε κύριον τὸν θεόν ἡμῶν, ἵνα δὲ ἡμῖν πάσας τὰς ἡμέρας, ἵνα ζῶμεν ὥσπερ & σήμερον.

25 * καὶ ἐλεημοσύνη ἔσαι ἡμῖν ἐπὶ φυλασσόμεθα ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ νόμου τούτου ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν καθὰ ἐνετείλατο ἡμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 " Et domos plenas omnibus bonis quas non repleuisti, & cisternas excisas quas non excidisti; vinea & oliueta quæ non plantasti, & comederis & saturatus fueris.

12 " Caue tibi ne obliuiscaris timoris Domini qui eduxit te de terra Ægypti de domo seruitutis.

13 " Dominum Deum tuum timebis, & in conspectu eius seruies, & per nomen illius iurabis.

14 " Non ambuletis post idola populorum, de idolis quæ sunt in circuitu vestro.

15 " Quoniam Deus æmulator est Dominus

Deus tuus, cuius maiestas habitat in medio tui, ne fortè irascatur furor Domini Dei tui contra te, & disperdat te de superficie terræ.

16 " Non tentabitis Dominum Deum vestrum, sicut tentastis in loco tentationis.

17 " Observantione observabitis præ-

18 " Et facies quod bonum & quod re-

cepta Domini Dei vestri, & testimonia eius, & pacta eius, quæ præcepit tibi.

19 " Ut conterat omnes inimicos tuos à facie tua, sicut locutus est Dominus.

20 " Quando interrogauerit te filius tuus cras,

dicens: Quæ sunt testimonia & mandata, & iudicia, quæ præcepit Dominus Deus noster vobis?

21 " Dices filio tuo,

Serui eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto in manu forti.

22 " Et posuit Dominus signa & pro-

digia magna & pessima in Ægypto, in Pharaonem, & in omnes homines domus eius ante oculos nostros.

23 " Et præcepit nobis ut fa-

ciamus omnia præcepta hæc, ut timeamus Dominum Deum nostrum, ut bene sit nobis cunctis diebus, ut uiuamus sicut in die hac.

24 " Et præmium erit nobis si custodierimus ut faciamus omnia præcepta hæc coram Domino Deo nostro, sicut præcepit nobis.

CAP. VII.

ז ¹ * כי יביאך יהוה אלהיך אל-
 הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה וגעל
 גוים רבים מפניך וחתית והגרנשי והעמרי
 והכנעני והפרזי והחוי והיבוסים שבער גוים רבים
 ועצומים ממך : ונתנם יהוה אלהיך
 לפניך והכיתם החרם תחרים אתם לא תכרת
 להם ברית ולא תחנם : ולא רתחתן
 בם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך :
 כי יסיר את בנך מאחרי ועבדו אלהים
 אחרים וחרה אף יהוה בכם והשמידך מהר :
 כי אם כזה תעשו להם מוכחתיכם
 רחצו ומצבתם רשברו ואשיריהם רגדעו
 ופסיליהם תשרפון באש :
 כי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך בך
 בחר יהוה אלהיך להיורס לו לעם סגולה
 מכל העמים אשר על פני האדמה :
 לא מרבכם מכל העמים חשק יהוה
 בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים :
 כי מאהבת יהוה אתכם ומשמרו את-
 השבעה אשר נשבע לאבותיכם הוציא יהוה
 אתכם ביד חזקה ויפדך מבית עבדים מיד
 פרעה מלך מצרים :
 וידעת כי יהוה אלהיך הוא האלהים
 האל הנאמן שמר הברית והחסד לאהביו ולשמרי
 מצוותיו לא לפי דור : ומשלם לשנאיו אל-
 פניו להאבידו לא יאחר לשנאו אל פניו ישלם-
 לו : ושמרת את המצוה ואת החקים
 ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום
 לעשתם :

1 ^A Vm verò introduxerit te Dominus Deus
 tuus in terram quam possessurus ingre-
 dieris, & deleuerit gentes multas coram te,
 Ethæum, & Gergesæum, & Ammoræum, &
 Chananæum, & Pherezæum, & Euæum, & Ie-
 busæum, septem gentes multo maioris nu-
 meri quàm tu es & robustiores te.

2 ^{*} Tradideritque eas Dominus Deus tuus
 tibi, percuties eas vsque ad internecionem. Nō
 inibis cum eis fœdus, nec misereberis earum.

3 ^{*} Neque sociabis cum eis coniugia. Filiam ^{Exo. 23 d}
 tuam non dabis filio eius, nec filiam illius ac-
 cipies filio tuo.

4 ^{*} Quia seducet filium tuum ne sequatur
 me, & vt magis seruiat diis alienis. Irasceturq;
 furor Domini & delebit te citò.

5 ^{*} Quinpotius hæc facietis eis: Aras eorum ^{Exo. 24 b}
 subuertite, & confringite statuas, lucosque
 succidite, & sculptilia comburite.

6 ^{*} Quia populus es sanctus Domino Deo
 tuo. Te elegit Dominus Deus tuus vt sis ei po-
 pulus peculiaris de cunctis populis qui sunt
 super terram.

7 ^{*} Non quia cunctas gentes numero vince-
 batis vobis iunctus est Dominus, & elegit vos,
 cum omnibus sitis populis pauciores.

8 ^{*} Sed quia dilexit vos Dominus & custo-
 diuit iuramentum quod iurauit patribus ve-
 stris. eduxitque vos in manu forti & redemit
 de domo seruitutis de manu Pharaonis regis
 Ægypti.

9 ^{*} Et scies quia Dominus Deus tuus ipse
 est Deus fortis & fidelis, custodiens pactum
 & misericordiam diligentibus se, & his qui
 custodiunt præcepta eius in mille genera-
 tiones.

10 ^{*} Et reddens odientibus se statim, ita vt di-
 sperdat eos & vltra non differat protinus eis
 restituens quod merentur.

11 ^{*} Custodi ergo præcepta & ceremonias at-
 que iudicia quæ ego mandabo tibi hodie vt
 facias.

תרגום אונקלוס

ז ¹ ארי ועלינך יי אלהך לארעא דאת עלי לחרס למירתה ויתריך עממין סגיאין סז קדמך חיתאי וגרנשאי ואמוראי וכנענאי
 ופרוזי וחיואי ויבוסאי שבעא עממין סגיאין וחקיפין מינך ² וימסרינן יי אלהך קדמך ותמחינן גמרא תגמר ותחון
 לא תגור לחון קים ולא תרחם עליהון ³ ולא תתחנן בהון כרחק לא תתן לכריה ובכרתי לא תסב לכרך ⁴ ארי וטעין ית כרך סבמר
 ודחלתי ויפלחון לשעויה עממא ויתקף רגזא דיין בכון וישיצין בפריע ⁵ אלחין קדין תעבדון להון אגוריהון תחרעון וקמחהון
 תתברון ואשיריהון תקצצון וצלמי טעוהון תוקדון בגורא ⁶ ארי עם קדיש את קדם יי אלהך בך אתרעי יי אלהך למחיו
 ליה לעם חביב מכל עממא דעל אפי ארעא ⁷ לא מדסגיאין אחון מכל עממא צבי יי בכון ואתרעי בכון ארי אחון ועירין
 מכל עממא ⁸ ארי מדרחים יי ויתכון ומדנטר ית קומא דקיים לאבחתכון אפיק יי ויתכון בידא תקיפא ופרקך מבית
 עבדותא מיד פרעה מלכא דמצרים ⁹ ותדע ארי יי אלהך הוה אלהים אלהא מהימנא נסיר קומא וחסידא לרחמוהי ולנטרי
 פקודותי לא לפי דרין ¹⁰ ומשלם לשנאוהי טבון דאנן עבדון קדמותי בחייהון לאוכריהון ולא מאחר עובד טב לשנאוהי טבון
 דאינן עבדון קדמותי בחייהון משלם להון ¹¹ ותישר ית תפקדמא וית קומא וית דינא דאנא ספקיד לך יומא דין
 למעבדהון

CAP. VII.

SI autem introduxerit te Dominus Deus tuus in terram in quam ingrederis illuc ad possidendum ipsam, & deleuerit gentes magnas & multas à facie tua, Ethæum, & Gergezæum, & Amorraeum, & Chananaeum, & Pherezæum, & Eueum, & Jebusaum, septem gentes magnas & multas & fortiores vobis.

* Et tradiderit eos Dominus Deus tuus in manus tuas, & percuties eos, internecione delebis eos, non inibis ad eos fœdus neq; misereberis eorum.

* Neque sociabitis coniugia ad eos. filiam tuam non dabis filio eius, & filiam eius non accipies filio tuo.

* Seducet enim filium tuum à me, & seruiet dijs alienis, & irascetur furore Dominus in vos, & delebit citò.

* Sed sic facietis eis: Aras eorum subuertetis, & statuas eorum confringetis, & lucos eorum succidetis, & sculptilia deorum eorum comburentis igni.

* Quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo, & te elegit Dominus Deus tuus vt esses ei populus peculiaris super omnes gentes, quæcunque super faciem terræ.

* Non quia multiplicati estis supra omnes gentes, 7 assumpsit Dominus vos, & elegit vos; vos enim estis paucissimi supra omnes gentes.

* Sed quia diligit Dominus vos ad custodiendum iuramentum quod iurauit patribus vestris, eduxit Dominus vos in manu forti & in brachio excelso, & redemit te ex domo seruitutis ex manu Pharaonis regis Egypti.

* Et nosces, quia Dñs Deus tuus, hic Deus Deus, fidelis, custodiens pactum & misericordiam diligentibus eum, & custodientibus mandata eius in mille generationes.

* Et reddens odientibus statim vt perdat eos, & non differet odientibus, protinus reddet eis.

* Et custodies præcepta & iustificationes & iudicia hæc, quæcunque ego præcipio tibi hodie vt facias.

ζ.

1 * Εἰδὼν ὅτι εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν ἐπαπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομήσῃ αὐτήν, καὶ ἐξάρῃ ἔθνη μεγάλα & πολλὰ ἀπὸ προσώπου σου τὴν χειρὶ αἰῶν & τὴν γεργασαῖον & τὴν ἀμορραῖον, καὶ χαναναῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ τὴν ἐβραῖον, καὶ τὴν ἰεβουσαῖον, ἐπὶ ἔθνη μεγάλα & πολλὰ καὶ ἰσχυρότερα ὑμῶν.

2 * καὶ παραδώσῃ αὐτὰς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖρας σου, & πατάξεις αὐτὰς, ἀφανισμῷ ἀφανίσεις αὐτὰς, & διαθήσῃ πρὸς αὐτὰς διαθήκην, ὥστε μὴ ἐλεήσῃς αὐτὰς.

3 * ὥστε μὴ γαμβρεύσῃτε πρὸς αὐτὰς. τὴν θυγατέρα σου ἂν δώσῃς τῷ υἱῷ αὐτῆς, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς ἐλήψῃ τῷ υἱῷ σου.

4 * ἀποστήσει γὰρ τὸν υἱόν σου ἀπ' ἐμοῦ, & λατρεύσει θεοὺς ἑτέροις καὶ ὀργισθήσεται θυμὸς κυρίου εἰς ὑμᾶς, καὶ ἐξολοθρεύσει τοταχῶς.

5 * ἀλλ' ὥτως ποιήσετε αὐτοῖς. ὅτε βωμοὺς αὐτῶν καθελεῖτε, καὶ τὰς στήλας αὐτῶν συντρίψετε, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρὶ.

6 * ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κύριος ὁ θεός σου, καὶ σὺ πειράσῃς κύριον ὁ θεός σου εἶναι αὐτῷ λαὸν περιούσιον πρὸ πάντων τῶν ἔθνων, ὅσα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς.

7 * ἔχ' ὅτι πολυπληθεῖτε πρὸ πάντων τῶν ἔθνων, πειράσῃς κύριον ὑμᾶς, & ἐξελέξατο ὑμᾶς, ὑμεῖς γὰρ ἐσεὶ ὀλιγοὶ πρὸ πάντων τῶν ἔθνων.

8 * ἀλλὰ πρὸ ἀγαπᾶν κύριον ὑμᾶς διατηρεῖν τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσε τοῖς πατέράσιν ὑμῶν, ἐξηγάγεν κύριος ὑμᾶς ἐν χειρὶ κραταιᾷ & ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐλυτρώσατο σε ἐξ οἰκῆ δουλείας ἐκ χειρὸς Φαραὼ βασιλέως αἰγυπτίου.

9 * καὶ γνώσῃ, ὅτι κύριος ὁ θεός σου, ὅτι ὁ θεός ὁ πεισός, ὁ φυλάσσων τὴν διαθήκην & τὸ ἔλεος τοῖς ἀγαπᾶσιν αὐτόν, καὶ τοῖς φυλάσσουσιν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ εἰς χιλιάς γενεάς.

10 * καὶ ἀποδώσει τοῖς μισοῦσι κατὰ πρὸς ὅσον ἐξολοθρεύσῃ αὐτὰς, καὶ ἔχ' ὅτι βραδυνᾷ τοῖς μισοῦσι, κατὰ πρὸς ὅσον ἀποδώσει αὐτοῖς.

11 * καὶ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ δικαιώματα, καὶ τὰ κρίματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι σοὶ σήμερον ποιεῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. VII.

CUm autem introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam tu ingrederis vt possideas eam, & eiecerit populos multos à facie tua, Ethæos, & Gergeæos, & Amorraeos, & Chananaeos, & Pherezaeos, & Euaos, & Iebusaos, septem populos magnos & fortiores te.

* Et tradiderit eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo, percuties eos, & confumatione consumes eos, non inibis cum eis pactum, nec misereberis eorum.

* Neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius, & filiam eius non accipies filio tuo.

* Quoniam aberrare facient filium tuum à timore meo, & seruiant idolis populorum, & irascetur furor Domini contra vos, & disperdet te citò.

* Sed hæc facietis eis: Aras eorum confringetis, & statuas eorum conteretis, & lucoseorum succidetis, & imagines idolorum eorum comburentis igni.

* Quoniam populus sanctus es coram Domino Deo tuo, & te elegit Dominus Deus tuus, vt sis ei in populum electum magis quàm omnes populi qui sunt super faciem terræ.

* Non quia multi estis vos magis quàm omnes populi, complacuit in vobis Domino, & elegit vos, cum vos sitis pauciores omnibus populis.

* Sed quia dilexit vos Dominus & quia custodiuit iuramentum quod iurauit patribus vestris, eduxit vos in manu forti, & redemit te de domo seruitutis, de manu Pharaonis regis Egypti.

* Et scies quia Dominus Deus tuus ipse est Deus, Deus fidelis, custodiens pactum & misericordiam diligentibus se & custodientibus præcepta eius in mille generationes.

* Et retribuens inimicis suis bona quæ ipsi faciunt coram eo in vita sua, vt perdat eos; & non differt facere bonum inimicis suis pro bonis quæ faciunt coram eo, sed in vita eorum retribuit eis.

* Et custodies præcepta & mandata, & iudicia, quæ ego præcipio tibi hodie vt facias ea.

* Et erit quando audieritis omnes iustificationes 12
has, & custodieritis, & feceritis ea, & custodiet
Dominus Deus tuus tibi pactum et misericordiam,
sicut iuravit patribus vestris.

* Et diliget te, & benedicet tibi, & multiplica- 13
bitte, & benedicet foetibus ventris tui, & fructui
terrae tuae, frumento tuo, & vino tuo, & oleo tuo,
& armentis bouum tuorum, & gregibus ovium tua-
rum super terram quam iuravit Dominus patribus
tuis ut daret tibi.

* Benedictus es super omnes gentes; non erit in 14
vobis non generans neque sterilis, & in iumentis
tuis.

* Et auferet Dominus à te omnem languorem, 15
et omnes infirmitates Aegypti malas, quas novisti;
non inferet in te, & imponet ea super omnes odien-
tes te. * Et deuorabis omnia spolia gentium, quæ 16
Dominus Deus tuus dat tibi; non parcat oculus tuus
in ipsis, & non seruias dijs eorum, quoniam ruina
hoc erit tibi. * Si autem dixeris in mente tua, 17
quoniam multa gens hæc quam ego, quomodo potero
delere eos?

* Non timebis eos: recordatione recordaberis 18
quæcunque fecit Dominus Deus tuus Pharaoni &
omnibus Aegyptijs.

* Tentationes magnas, quas viderunt oculi tui, 19
signa & prodigia magna illa, manum robustam, &
brachium excelsum, quomodo eduxit te Dominus
Deus tuus, sic faciet Dominus Deus noster omni-
bus gentibus, quas tu metuis à facie earum.

* Et crabrones mittet Dominus Deus tuus in 20
eos, donec deleantur relictæ & absconditi à te.

* Non vulneraberis à facie eorum, quoniam Do- 21
minus Deus tuus in te Deus magnus & fortis.

* Et consumet Dominus Deus tuus gentes has à 22
facie tua paulatim paulatim: non poteris consumere
eos citò, ut non fiat terra deserta, & multiplicen-
tùr contra te bestie ferae.

* Et tradet eos Dominus Deus tuus in manus 23
tuas, & perdet eos perditione magna, quousque de-
leas illos.

* Et tradet reges eorum in manus vestras, & 24
peribit nomen eorum sub cælo; non resistet ullus
contra faciem tuam, quousque deleas illos.

12 * καὶ ἔσται ὡς ἂν ἀκούσῃτε πάντα τὰ δικαιώματα τὰς ζω-
τά, & φυλάξῃτε, & ποιήσῃτε αὐτά, & διαφυλάξῃ κύριος
ὁ θεός σου τὴν διαθήκην & τὸ ἔλεος, καθὰ ὥμοσε τοῖς πα-
13 τράσιν ὑμῶν. * & ἀπαθήσῃ σε, & δολογήσῃ σε, & πληθύνῃ σε,
& δολογήσῃ τὰ ἐκγονὰ τῆς κοιλίας σου, καὶ τὸν καρπὸν τῆς γῆς
σου, τὸν σῖτόν σου, & τὸν οἶνόν σου, & τὸ ἔλαιόν σου, & τὰ βεκόλια
τῶν βοῶν σου, & τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου ἐπὶ τῆς γῆς ἧς
ὥμοσε κύριος τοῖς πατέράσι σου δυνάϊ σοι.

14 * δολογητὴς εἶ ὡς ἂν πάντα τὰ ἔθνη. ὅτι ἔσται ἐν ὑμῖν
ἄγονος ὁ δὲ σῆμα & ἐν τοῖς κτήνεσί σου.

15 * & περιελεῖ κύριος ἀπὸ τοῦ πάσαν μαλακίαν, & πάσας
νόσους αἰγυπίας τὰς πονηράς, αἷς ἔγνω, ὅτι ἐπιθήσει ἐπὶ σέ,
καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπὶ πᾶσας τὰς μισοῦντάς σε.

16 * & φαγῇ πάντα τὰ σκύλα τῶν ἐθνῶν, ἃ κύριος ὁ θεός σου
δίδωσί σοι. ὃ φείδεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτοῖς, & ἐμὴ λα-
τρεύσεις τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὅτι σκῶλον τοῦτο ἔσται σοι.

17 * ἐὰν δὲ λέγῃς ἐν τῇ διανοίᾳ σου, ὅτι πολὺ τὸ ἔθνος τοῦτο
ἐγώ, πῶς διωθήμαι ἐξολοθρεύσαι αὐτούς;

18 * & φοβηθήσῃ αὐτούς, μνηστῆσθαι ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ
θεός σου τῷ φαραὼ & πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις.

19 * ὅτι περασμὸς ὅτι μεγάλους, ὅς εἶδον ὁ ὀφθαλμοί
σου, τὰ σημεῖα & τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα
τὴν κραταιάν, & τὴν βραχίονα τὴν ὑψηλὴν, ὡς ἐξήγαγέ σε κύ-
ριος ὁ θεός σου, ἔγω ποιήσω κύριος ὁ θεός ἡμῶν πᾶσι τοῖς
ἐθνεσιν, ὅς σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν.

20 * καὶ τὰς σφικίας δόξασε κύριος ὁ θεός σου εἰς αὐτούς,
ἕως ὃν ἐκτελέσωσιν ὁ καταλελειμμένοι & οἱ κεκρυμμένοι

21 ἀπὸ τοῦ. * & τρωθήσῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός
σου ἐν σοὶ θεός μέγας & κραταῖος.

22 * καὶ καταναλώσει κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ
προσώπου σου καὶ μικρὸν μικρόν ἐδιωθήσῃ ἐξαναλώσαι αὐ-
τούς ὅστος, ἵνα μὴ γῆ) ἡ γῆ ἔρημος, & πληθυνθῇ ἐπὶ σέ
τὰ θηρία τὰ ἄγρια.

23 * καὶ παραδώσει αὐτούς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου,
& ἀπολεῖ αὐτούς ἀπὸ πάσης μετὰ σου, ἕως ὃν ἐξολοθρεύσῃς αὐ-
24 τούς. * & παραδώσει ὅτι βασιλεῖς αὐτῶν εἰς τὰς χεῖρας
ὑμῶν, & ἀπολεῖται τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑποκάτω τοῦ ἔρηνου.

ὅτι ὁ ὀφθαλμός σου ἐπὶ αὐτοῖς, ὅς εἶς κατὰ πρόσωπόν σου, ἕως ὃν ἐξολο-
θρεύσῃς αὐτούς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et si susceperitis iudicia hæc, & custodieritis, & feceritis ea, custodiet Dominus Deus tuus tibi pactum & misericordiam quam iuravit pa-
tribus tuis.

13 Et diliget te, & benedicet tibi, & multiplicabit te, & benedicet filiis ventris tui, & fructui terræ tuæ, & frumento tuo,
& vino tuo, & oleo tuo, & vaccis armenti tui, & gregibus ovium tuarum super terram de qua iuravit patribus tuis ut daret eam tibi.

14 Benedictus eris magis quam omnes populi, non erit in te sterilis masculus nec femina, neque in iumentis tuis.

15 Et auferet Dominus à te cunctas infirmitates, & omnes plagas Aegypti pessimas quas novisti, & non ponet eas in te, sed dabit eas in omni-
bus inimicis tuis.

16 Et consumes omnes populos quos Dominus Deus tuus tradet tibi: non parcat eis oculus tuus, ne-
que seruias idolis eorum, quia in scandalum erunt tibi.

17 Si dixeris in corde tuo, Plures sunt populi isti quam ego;

18 Ne timeas eos: recordans recordaberis quæ fecit Dominus Deus tuus Pharaoni, &
omnibus Aegyptijs.

19 Mirabilia grandia quæ viderunt oculi tui & signa, & portenta, & manum fortem, & brachium
excelsum, quo eduxit te Dominus Deus tuus, sic faciet Dominus Deus tuus cunctis populis, à facie quorum tu metuis.

20 Insuper & vesperam mittet Dominus Deus tuus in eos donec percant qui remanserint, & qui absconditi fuerint à facie tua.

21 Ne formides à facie eorum, quoniam maiestas Domini Dei tui habitat in medio tui, qui est Deus magnus & terribilis.

22 Et eiciet Dominus Deus tuus populos istos à facie tua paulatim: non poteris consumere eos citò, ne fortè multiplicentur contra te bestie
agri.

23 Et tradet eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo, & conturbabit eos conturbatione magna donec consuman-
tur.

24 Et tradet reges eorum in manu tua, & perdes nomen eorum sub cælo. non stabit vir coram te donec consu-
mas illos.

25 * פסילי אלהיהם תשרפון באש לא תחמד כסף
וזהב עליהם ולקחתם לך פן תוקש בו כי תועבתי
26 יהוה אלהיך הוה: * ולא תביא תועבה אל-
ביתך ויהיית חרם כמהו שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו
כי חרם הוה:

ח

1 * כל המצורה אשר אנכי מצוך היום
השמרון לעשות למען תחיון ורבותם ובאתם
וירשתם את הארץ אשר נשבע יהוה לאבותיכם:
2 * וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך יהוה אלהיך
זה ארבעים שנה במדבר למען ענתך לגסתך
לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותו אם-
3 לא: * ויענך וירעבך ויאכלך את חמץ אשר
לא ידעת ולא ידעון אבותיך למען הודיעך כי לא
על הלחם לבדו יחיו האדם כי על כל מוצא
4 פי יהוה יחיו האדם: * שמלתך לא בלתה
מעליך ורגלך לא בצקרה זה ארבעים שנה:
5 * וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו
יהוה אלהיך מיסרך: * ושמרת את מצות יהוה
7 אלהיך ללכת בדרכיו וליראה אתו: * כי יהוה
אלהיך מביאך אל ארץ טובה ארץ נחלי מים
8 עינת ותחמור יצאים בבקעה ובחר: * ארץ
חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן
9 ודבש: * ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה
לחם לא תחסר כל בה ארץ אשר אבניה ברזל
10 ומהרריה תחצב נחשת: * ואכלת ושבעת וברכת
את יהוה אלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך:
11 * השמר לך פן רתשכח את יהוה אלהיך
לבחלי שמר מצותיו ומשפטיו וחקתיו אשר אנכי
מצוך היום:

25 * Sculptilia corū igne combures; non con-
cupisces argentum & aurum de quibus facta
sunt, neq; assumes ex eis tibi quicquā, ne of-
fendas propter ea, quia abominatio est Dñi
26 Dei tui. * Nec inferes quippiam ex idolo in
domū tuā, ne fias anathema sicut & illud est.
Quasi spurcitiam detestaberis, & velut iniqui-
namentum ac sordes abominationi habebis,
quia anathema est. CAP. VIII.

1 O Mne mandatū quod ego præcipio tibi ho-
die caue diligēter vt facias, vt possitis vi-
uere & multiplicemini, ingressiq; possideatis
2 terrā p qua iurauit Dñs patribus vestris. * Et
recordaberis cuncti itineris per quod adduxit
te Dñs Deus tuus quadraginta annis per de-
sertum, vt affligeret te atque tentaret & nota
fierent quæ in tuo animo versabantur, vtrum
3 custodires mandata illius, an non. * Afflixit
te penuria, & dedit tibi cibum manna quod
ignorabas tu & patres tui, vt ostenderet tibi
quod nō in solo pane viuit homo, sed in om-
4 ni verbo quod egreditur de ore Dñi. * Vesti-
mentū tuū quo operiebaris, nequaquā vetu-
state defecit, & pes tuus non est subtritus. En
5 quadragesimus annus est. * Vt recogites in
B corde tuo, quia sicut erudit filiū suū homo, sic
6 Dñs Deus tuus erudiuit te. * Vt custodias
mandata Dñi Dei tui, & ambules in viis eius,
7 & timeas eum. * Dñs enim Deus tuus in-
troducet te in terram bonā, terram riuorum,
aquarūque, & fontium, in cuius campis &
montibus erumpunt fluuiorum abyssi.
8 * Terram frumenti, ordeī ac vinearū, in qua
ficus & malogranata & oliueta nascuntur,
9 terrā olei ac mellis. * Vbi absq; vlla penuria
comedes panem tuū, & rerum omnium abun-
dantia perfrueris, cuius lapides ferrum sunt,
& de montibus eius æris metalla fodiuntur.
10 * Vt cū comederis & satiatu fueris, bene-
dicas Dño Deo tuo pro terra optima quam
11 dedit tibi. * Obserua & caue ne quando
obliuiscaris Domini Dei tui, & negligas man-
C data eius atque iudicia & ceremonias quas
ego præcipio tibi hodie.

תרגום אונקלוס

25 צלמי טענותיו חוקרין בנורא לא תחמד כסף וזהב ודע לך דלמא תחיל ביה ארי מרחק קדם יי אלהך הוה:
26 ולא תעיל דמרחק לביתך ותחי חרמא בניהו שקצא תשקצניו ורחקא תרחקיניה ארי חרמא הוה:

ח

1 כל תפקדמא דאנא מפקד לך יומא דין תשרון למעבד ברזל דתחין ותסגון ותעלון ותירחון ית ארעא וקיים יי לאבחתכון:
2 ותדבר ית כל אורחא ודברך יי אלהך דנן ארבעין שנין במדברא ברזל לענייתך לגסותך למדע ית די בלבך תחטר פקודותיהם לא:
3 ועניך ואכפניך ואוכלך ית מנא דלא ירעת ולא ידעו אבותיך ברזל לאודעיתך ארי לא על לחמא בלחודותי יתקום אנשא ארי על כל
4 אפקות מימרא דיי יתקיים אנשא: * כסותך לא בליאת מינך ומסנך לא יחיפו דנן ארבעין שנין:
5 ותשר ית פיקודיא דיי אלהך למתך באורחא דתקנן קדמוחי ולמרחל יתיה: * ארעא חשין ושערין וגפנין ותאנין
6 ותשר ית פיקודיא דיי אלהך למתך באורחא דתקנן קדמוחי ולמרחל יתיה: * ארעא חשין ושערין וגפנין ותאנין
7 ארעא דלא במסכנות תאכל בה לחמא לא תחסר מועם בה ארעא
8 ארעא דלא במסכנות תאכל בה לחמא לא תחסר מועם בה ארעא
9 ארעא דלא במסכנות תאכל בה לחמא לא תחסר מועם בה ארעא
10 ומהרריה תחצב נחשת: * ואכלת ושבעת וברכת את יהוה אלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך:
11 השמר לך פן רתשכח את יהוה אלהיך לבחלי שמר מצותיו ומשפטיו וחקתיו אשר אנכי מצוך היום:

* Sculptilia deorum eorum comburetis igne: non concupisces argentum, neque aurum ab eis accipere tibiipfi, ne offendas propter illud, quia abominatio Domino Deo tuo est.

* Et non inferes abominationem in domū tuam, & anathema eris sicut hoc; detestatione detestaberis, & abominatione abominaberis, quia anathema est.

CAP. VIII.

OMnia præcepta hæc quæ ego præcipio vobis hodie servabitis facere, ut vivatis & multiplicemini, & ingrediamini, & possideatis terram, quam iuravit Dominus patribus vestris.

* Et recordaberis omnis viæ, per quam duxit te Dominus Deus tuus hunc quadragesimum annum in deserto, ut affligeret te & tentaret te, & nota fierent quæ in corde tuo, si custodires mandata eius vel non.

* Et afflixit te, & affecit fame te, & cibavit te manna in deserto, quod non cognoverunt patres tui, ut ostenderet tibi, quod non in pane solo vivet homo, sed in omni verbo progrediente per os Dei vivet homo. * Vestes tuæ non consumptæ sunt à te, pedes tui non occalluerunt, ecce quadraginta anni.

* Et cognosces corde tuo, quod sicut quidam homo erudit filium suū, sic Dominus Deus tuus erudit te.

* Et custodies mandata Domini Dei tui ut ambules in viis eius, & timeas eum.

* Nam Dominus Deus tuus introducet te in terram bonā & multā, vbi torrentes aquarum & fontes abyssi exeuntes per montes & per campos.

* Terra tritici & ordeī, vineæ, ficus, malograna, terra oliuæ, olei & mellis.

* Terra in qua non cum mendicitate comedes panem tuū, & nō indigebis aliquo in ipsa; terra cuius lapides eius ferrum, & ex montibus eius educes metalla æs.

* Et comedes & saturaberis, & benedices Domino Deo tuo super terram bonam, quam dedit tibi Dominus Deus tuus.

* Caue tibi ne obliuiscaris Domini Dei tui, ut non custodias mandata eius, & iudicia eius, & iustificationes eius, quæcunque ego præcipio tibi hodie.

* τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν καὶ ἀκαύστες πυρί· οὐκ ἐπιθυμήσεις ἀργύριον ἢ χρυσίον ἀπ' αὐτῶν λαβεῖν σεαυτῶν; μὴ πείσῃς δι' αὐτὰ, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τὰ θεῶν σου ἐστί.

* καὶ οὐκ εἰσίοις βδέλυγμα εἰς τὸν οἶκόν σου, & ἀνάθεμα ἔσῃ ὡς περ τοῦτο· περὶ χθίσματι περὶ χθιδίς, & βδέλυγμα καὶ βδελύξῃ, ὅτι ἀνάθεμα ἐστίν.

ἡ.

* Πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας αἱ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον φυλάξετε ποιεῖν, ἵνα ζήτε & πολυπλασιασθῆτε, & εἰσελάθητε & κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν ὁμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν.

* καὶ μνησθήσῃ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἣν ἡγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου τοῦτο τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅπως δὴ κακώσῃ σε & πειράσῃ σε, & διαγνώῃ τὰ ἐν καρδίᾳ σου, εἰ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς αὐτῆς ἢ ὄχι.

* καὶ ἐνάκωσέ σε, & ἐλιμαγχόνησέ σε, καὶ ἐψώμησέ σε τὸ μῆνισμα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὃ οὐκ εἶδον πατέρες σου, ἵνα ἀναγείλῃ σοι, ὅτι οὐκ ἐπ' αὐτῷ μόνῳ ζήσῃ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορεύομῃ διὰ στόματος θεοῦ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος.

* τὰ ἱμάτια σου οὐκ ἀπετερίβῃ ἀπὸ σοῦ· πόδες σου οὐκ ἐτυλώθησαν, ἰδὲ τεσσαράκοντα ἔτη.

* καὶ γνώσῃ τὴν καρδίαν σου, ὅτι ὡσεὶ ἡς ἄνθρωπος παιδεύσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἔτω κύριος ὁ θεός σου παιδεύσει σε.

* καὶ φυλάξεις τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, & φοβεῖσθαι αὐτόν.

* ὃ γὰρ κύριος ὁ θεός σου εἰσάξει σε εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, ἣ χεῖμαρροι ὑδάτων & πηγαὶ ἀβύσσων ἐκπορεύομαι διὰ τῶν ὀρέων & διὰ τῶν πεδίων.

* γῆ πυρρὸς & κεθῆς, ἀμπελοι, συκαί, ῥόαι, γῆ ἐλαίας ἐλαίου & μέλιτος.

* γῆ ἐφ' ἧς ἐμὴ πτωχείας φαγῇ τὸν ἄρτον σου, & οὐκ ἐνδεθήσῃ ὅθεν ἐπ' αὐτῆς, γῆ ἧς λίθοι αὐτῆς σίδηρος, καὶ ἐν τῶν ὀρέων αὐτῆς μεταλλεύσεις χαλκόν.

* & φαγῇ καὶ ἐμπλησθῇ, & βιολογήσῃς κύριον τὸν θεόν σου ἐπὶ τῇ γῆς τῇ ἀγαθῇ, ἧς ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου.

* ὥστε σεαυτῶν μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὃ μὴ φυλάξαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, & τὰ κείμενα αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι σοι σήμερον.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁵ Simulacra idolorum eorum comburetis igni; non concupisces aurum & argentum quod est super ea; nec assumes tibi, ne fortè offendas in eo, quia abominatio est coram Domino Deo tuo. ²⁶ Ne inferas quod abominabile est in domum tuam, ne sis anathema sicut illud est: sed detestatione detestaberis illud, & abominatione abominaberis illud, quia anathema est.

CAP. VIII.

OMne mandatum quod ego præcipio tibi hodie custodietis ad faciendum, ut vivatis & multiplicemini, & ingrediamini, & possideatis terram pro qua iuravit Dominus patribus vestris. ² Et recordaberis cuncti itineris quod duxit te Dominus Deus tuus istis quadraginta annis in deserto, ut affligeret te, & ut tentaret te, & ut sciretur quod erat in corde tuo, utrum custodires præcepta eius an non.

³ Et afflixit te, & elurire te fecit, & comedere te fecit manna, quod nesciebas, & nesciebant patres tui, ut ostenderet tibi, quia non in pane solo vivit homo, sed in omni quod egreditur à verbo Domini vivit homo. ⁴ Vestimentum tuum non inueteravit in te, & calciamenta tua non sunt attrita istis quadraginta annis. ⁵ Et scies in corde tuo quia sicut erudit vir filium suum, sic Dominus Deus tuus erudit te.

⁶ Et custodies præcepta Domini Dei tui, ut ambules in viis quæ rectæ sunt coram eo, & ut timeas eum. ⁷ Quoniam Dominus Deus tuus introducet te in terram bonam, terram fluentē torrentibus aquarum, & fontibus manantibus ex abyssi, & egredientibus in campis & in montibus.

⁸ Terram tritici & ordeī, & vitium, & ficuum, & malogranatorum; terram cuius oliuæ producunt oleum, & ipsa fluit melle.

⁹ Terram vbi absque penuria comedes panem, & nihil deficit in ea; terram cuius lapides ferrum sunt, & de montibus eius succides æs.

¹⁰ Et comedes & saturaberis, & benedices Domino Deo tuo pro terra bona quam dedit tibi. ¹¹ Caue tibi ne obliuiscaris timoris Domini Dei tui, ut non custodias præcepta eius, & iudicia eius, & pacta eius, quæ ego præcipio tibi hodie.

* פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת :
 * ובקרך וצאנך ירבין וכסף וזהב ירבה לך וכל
 אשר לך ירבה : * ורם לבבך ושכחת את
 יהוה אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים :
 * המוליך במדבר רחב ונהורא נחש שרף
 ועקרב וצמאון אשר אין מים המוציא לך מים
 מצור חלמיש : * המאכלך מן המדבר אשר לא
 ידעון אבותיך למען ענתך ולמען נסותך להיטבך
 באחריתך : * ואמרת בלבבך כחלי ועצם ידי
 עשה לי את החיל הזה : * וזכרת את יהוה
 אלהיך כי הוא חנתך לך כח לעשות חיל למען הקים
 את בריתו אשר נשבע לאבותיך ביום הזה :
 * והיה אם שבת רשכח את
 יהוה אלהיך והלכת אחר אלהים אחרים
 ועבדתם והשתחווית להם העדתי בכם היום
 כי לא אבד תאבדון : * בגוים אשר יהוה מאבד
 מפניכם בן תאבדון עקב לא תשמעון בקול יהוה
 אלהיכם :

ט

* שמע ישראל אתה עבר היום את הירדן לבא
 לרשת גוים גדלים ועצמים ממך ערים גדלות ובצורות
 בשמים : * עם גדול ורם בני ענקים אשר אתה
 ידעת ואתה שמעת מי יתיצב לפני בני ענק :
 * וידעת היום כי יהוה אלהיך הוא העבר לפניך
 אש אכלה הוא ישמידם והוא יבועם לפניך
 והורשתם והאבדתם מחר כאשר דבר יהוה לך :
 * אל תאמר בלבבך בהנה יהוה אלהיך אתם
 מלפניך לאמר בצדקתי הביאני יהוה לרשת את
 הארץ הזאת וברשעת הגוים האלה יהוה מורישם
 מפניך :

12 * Ne postquā comederis & satiatus fueris ,
 domos pulchras ædificaueris & habitaueris
 in eis ; * Habuerisq; armenta boum & ouiu
 greges, argēti & auri cunctarūmq; rerū copiā :
 14 * Eleuetur cor tuum & nō reminiscaris Do
 mini Dei tui qui eduxit te de terra Ægypti
 de domo seruitutis.
 15 * Et ductor tuus fuit in solitudine magna
 atque terribili, in qua erat serpens flatu adu
 rens, & scorpio ac dipsas, & nullæ omnino
 aquæ, qui eduxit riuos de petra durissima.
 16 * Et cibauit te manna in solitudine quod
 nescierunt patres tui. & postquam afflixit ac
 probauit, ad extremum misertus est tui.
 17 * Ne dices in corde tuo, Fortitudo mea,
 & robur manus meæ hæc mihi omnia præsti
 terunt.
 18 * Sed recorderis Domini Dei tui quod ipse
 vires tibi præbuerit, vt impleret pactū suum,
 super quo iurauit patribus tuis sicut præsens
 indicat dies.
 19 * Sin autem oblitus Domini Dei tui secu
 tus fueris Deos alienos, coluerisq; illos &
 adoraueris, ecce nunc prædico tibi quod om
 nino dispereras. * Sicut gentes quas deleuit
 Dominus in introitu tuo, ita & vos peribitis
 si inobedientes fueritis voci Dñi Dei vestri.

CAP. IX.

1 **A**Vdi Israel, Tu transgredieris hodie Ior
 danem vt possideas nationes maximas &
 fortiores te, ciuitates ingentes & ad cœlum
 usque muratas. * Populum magnum atque
 sublimem, filios Enachim, quos ipse vidisti &
 audisti, quibus nullus potest ex aduerso resi
 stere. * Scies ergo hodie quod Dñs Deus
 tuus ipse transibit ante te ignis deuorans
 atque consumens, qui conerit eos, & delet
 atque disperdat ante faciem tuam velociter,
 sicut locutus est tibi. * Ne dicas in corde
 tuo cum deleuerit eos Dominus Deus tuus in
 cōspectu tuo, Propter iustitiam meam intro
 duxit me Dominus, vt terram hanc posside
 rem, cum propter impietates suas istæ deletæ
 sunt nationes.

תרגום אונקלוס

12 ואלא תיכול ותשבוע ובתיך שפירין חבני ותיתב :
 13 ותורך וענך יסגון וכספא וזהבא יסגין לך וכל דלך יסגין :
 14 וידברך במדברא רבא ודחילא אחר חיון קלז ועקרבין וביה
 15 ודאכלך סנא במדברא די לא ידעו אבהתך בדיל לעניותך ובדיל לנסייתך לאוטבא
 16 ודאכלך סנא במדברא די לא ידעו אבהתך בדיל לעניותך ובדיל לנסייתך לאוטבא
 17 ותמר בלבך חילי ותקוף ידי קנו לי ית נכמא האלן :
 18 ותדבר ית יי אלהך ארי הוא דיתב לך חילא למקני נכסין
 19 ויהי אם מנשא חנשי ית יי אלהך ותהך בחר טעות עסמא ותפליחין ותסגור
 20 כעסמא דיני מגלי מן קדמיכות מן חידון חלף די לא קבלתון במימרא דיני אלהך :
 12 ואלא תיכול ותשבוע ובתיך שפירין חבני ותיתב :
 13 ותורך וענך יסגון וכספא וזהבא יסגין לך וכל דלך יסגין :
 14 וידברך במדברא רבא ודחילא אחר חיון קלז ועקרבין וביה
 15 ודאכלך סנא במדברא די לא ידעו אבהתך בדיל לעניותך ובדיל לנסייתך לאוטבא
 16 ודאכלך סנא במדברא די לא ידעו אבהתך בדיל לעניותך ובדיל לנסייתך לאוטבא
 17 ותמר בלבך חילי ותקוף ידי קנו לי ית נכמא האלן :
 18 ותדבר ית יי אלהך ארי הוא דיתב לך חילא למקני נכסין
 19 ויהי אם מנשא חנשי ית יי אלהך ותהך בחר טעות עסמא ותפליחין ותסגור
 20 כעסמא דיני מגלי מן קדמיכות מן חידון חלף די לא קבלתון במימרא דיני אלהך :

ט

1 שמע ישראל אתה עבר היום את הירדן לבא
 * עם רב ותקוף בני גברא דאת ידעת ואת שמעת מן יבול למיקם קדם בני גברא :
 * ואתה יומא דין ארי יי אלהך הוא דעבר
 * לא תאמר בלבך בר יתבר יי אלהך ותהוון מן קדמך למימרא בזכותי איתני יי למימרא ית ארעא חדא ובחובי עסמא האלן יי תרגינן
 מן קדמך :

* Ne postquam comederis & satiatus fueris et domos pulchras edificaueris & habitaueris in eis:

* Et bobus tuis, & ouibus tuis multiplicatis tibi, & argento, & auro multiplicatis tibi, & omnibus quaecunque tibi erunt multiplicatis,

* Eleuetur cor tuum, et obliuiscaris Dñi Dei tui, qui eduxit te de terra Aegypti ex domo seruitutis:

* Qui eduxit te per desertum magnum & terribile illud, ubi serpens mordens, & scorpio, & dipsas, ubi non erat aqua, qui eduxit tibi de petra durissima fontem aquae.

* Qui cibauit te manna in deserto, quod non cognouisti tu, & non scierunt patres tui, ut affligeret te, & ut tentaret te, ut bene tibi faceret in extremo dierum tuorum. * Et ne diceres in corde tuo,

Fortitudo mea & robur manus meae fecit mihi potentiam magnam hanc. * Et recordaberis Domini Dei tui, quoniam ipse tibi dat fortitudinem ad faciendum potentiam, ut impleret pactum suum, quod iurauit patribus tuis sicut hodie.

* Et erit si obliuione oblitus fueris Domini Dei tui, & abieris post Deos alienos, & colueris eos, & adoraueris eos, obtestor vobis hodie & caelum, & terram, quod interitu peribitis:

* Sicut & reliquae gentes, quas Dominus perdit ante faciem vestram, sic peribitis, quia non audistis vocem Domini Dei vestri.

CAP. IX.

AVdi Israel, tu transgredieris hodie Jordanem ut intres ad possidendum gentes magnas & fortiores magis quam vos, vrbes magnas et muratas usque ad caelum. * Populum magnū & multum et sublimem, filios Enac, quos tu scis, & tu audiuisti, quis resistet contra faciem filiorum Enac?

* Et scies hodie, quod Dominus Deus tuus hic praebit ante faciem tuam, ignis consumens est, hic perdet eos, & hic auertit illos ante faciem tuam, & delebit eos & perdet eos velociter, sicut dixit tibi Dominus: * Ne dicas in corde tuo cum deleuerit Dominus Deus tuus gentes has ante faciem tuam, dicens: Propter iustitias meas introduxit me Dominus ut possiderem terram bonam hanc, sed propter impietatem gentium harum consumet eos Dominus ante faciem tuam.

12 * μὴ φαγὼν καὶ ἐμπληθῆς ἐς οἰκίας καλὰς οἰκοδομήσας
13 ἐ καὶ οἰκήσας ἐν αὐταῖς. * ἐ πᾶν βοῶν σου, ἐ τῶν περὶβά-
των σου πληθυνθέντων σοι, ἐ ἀργυρίων, καὶ χρυσίων πληθυνθέν-
των σοι, ἐ πλούτων ὅσα σοι ἔσονται πληθυνθέντων,

14 * ὑψωθήσῃ τῇ καρδίᾳ σου, ἐ ὑψηλὰ κερὶς τοῦ θεοῦ σου,
ἐ ἔξαγαγόντ' σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας.

15 * τοῦ ἔξαγαγόντ' σε διὰ τὴν ἐρήμην τὴν μεγάλην καὶ τὴν φο-
βεράν ἐκείνην, ἣ ὄφεις δάκνων, ἐ σκοπί' σου, ἐ δῖψα, ἣ ὄψις
ὕδατος. ἐ ἔξαγαγόντ' σε ἐκ πέτρας ἀκρογῆρας πηγὴν ὕδατος.

16 * ἐ ψώμισαντ' σε τὸ μῶνα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὃ ὅσα εἶδης συ,
ἐ ὅσα εἶδισαν οἱ πατέρες σου, ἵνα κακώσῃ σε, ἐ ἵνα ἐκπειρά-
σῃ σε, ὅπως ποιῇσαι ἐπ' ἐχάστη τῶν ἡμερῶν σου.

17 * καὶ μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἡ ἰσχύς μου, ἐ τὸ κράτος τὸ
χειρὸς μου ἐποίησέν μοι τὴν δύναμιν τὴν μεγάλην ταύτην.

18 * καὶ μνησθήσῃ κυρίου ἡμετέρου, ὅτι αὐτὸς σοι δίδωσιν ἰσχύ' ἐ-
ποίησαι δύναμιν, ἵνα σήσῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ὡς ὡμοσε
τοῖς πατέράσι σου ὡς σήμερον.

19 * καὶ ἔσονται ἐν ἡμέρᾳ ἐπὶ πλάτη κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ πο-
ρεύσῃς ὅπισθεν θεῶν ἑτέρων, ἐ λατρεύσῃς αὐτοῖς, καὶ περὶ σκυ-
νίσσης αὐτοῖς, διαμαρτύρημα ὑμῖν σήμερον ὅτι τε ἔβανον ἐ-
τὴν γῆν, ὅτι ἀπωλεία ἀπολείπει.

20 * καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, ὅσα ὁ κύριος ἀπολλύει περὶ
πρὸς ὅπου ὑμῶν, ἕως ἀπολείπει, ἀλλ' ὡς ὅσα ἡκάστα τε τῆς
φωνῆς κυρίου ἡμετέρου ὑμῶν.

2.

1 * Ἀκούε Ἰσραὴλ, σὺ διαβαίνεις σήμερον τὸν ἰορδάνην εἰσελ-
θεῖν κληρονομήσαι ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρότερα μακρόν ἢ
ὑμεῖς, πόλεις μεγάλας ἐ τειχίρεις ἕως τοῦ ἔβανος.

2 * λαὸν μέγαν ἐ πολὺν ἐ δύμην, ὡς ἐνάξ, ὡς σὺ οἶδας, ἐ
σὺ ἀκήκοας. τίς ἀντιστήσεται τῷ πρὸς ὅπου ὑμῶν ἐνάξ;

3 * καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐστὶν πρὸς ὅπου
ῥύσεται τὸν πρὸς ὅπου σου, πῦρ κατακαλίσκον ἐσίν. ἐστὶν
ἐξολοθρεύσει αὐτούς, καὶ ἐστὶν ἀποστέψει αὐτούς περὶ πρὸς
ὅπου σου, καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτούς ἐ ἀπολείψει αὐτούς ἐν ἰσχύει,

4 καθὰ περ εἶπεν σοι κύριος. * μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἐν ταῖς
ἐξαναλώσαι κύριον τὸν θεόν σου τὰ ἔθνη ταῦτα περὶ πρὸς ὅπου
σου, λέγων, διὰ τὰς δικαιοσύνας μου εἰσήγαγε με κύριος κληρο-
νομήσαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσέβειαν τῶν
ἐθνῶν τούτων ἐξολοθρεύσει αὐτούς κύριος περὶ πρὸς ὅπου σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

" Ne forte cum comederis & satiatus fueris, & domos pulchras edificaueris & habitaueris in eis: " Et boues tui, & oues tuæ multipli-
cati fuerint, & argentum, & aurum multiplicatum fuerit tibi, & omnia tua multiplicata fuerint: " Induretur cor tuum, & obliuiscaris timo-
ris Domini Dei tui qui eduxit te de terra Aegypti de domo seruitutis. " Qui duxit te per desertum magnum & terribile, locum serpentum
vrentium, & scorpionum, & locum sitis, ubi non est aqua, qui eduxit tibi aquam de petra durissima. " Qui cibauit te manna in deserto
quod nescierunt patres tui, ut affligeret te, & ut tentaret te, ut beneficeret tibi in nouissimis tuis. " Et si dixeris in corde tuo, Fortitudo
mea, & robur manus meae possidere me fecerunt substantias istas: " Recordaberis Domini Dei tui, quoniam ipse dedit tibi fortitudinem
ut acquireret substantiam, & ut firmaret pactum suum quod iurauit patribus tuis sicut in die hac. " Et erit si obliuione oblitus fueris Do-
mini Dei tui, & ambulaueris post idola populorum, & seruiueris eis, & adoraueris ea, contestor vobis hodie quoniam perditione peribitis.
" Sicut populi quos Dominus transtulit a facie vestra, sic peribitis, pro eo quod non obedistis verbo Domini Dei vestri.

CAP. IX.

AVdi Israel, tu transis hodie Iordanem ut ingrediaris & ejicias populos fortiores te, & possideas ciuitates magnas & muratas usque ad caelum.
" Populum magnum & fortem, filios Gigantum; tu enim nosti & audisti quod nullus potest resistere filijs Gigantum.
" Et scies hodie quia verbum Domini Dei tui quod transis coram te, ignis consumens est, ipse consumet eos, & ipse conteret eos coram te, &
ejicies eos & perdes eos cito, sicut locutus est tibi Dominus.
" Ne dicas in corde tuo, cum contriuerit Dominus Deus tuus eos a facie tua, dicens: Propter iustitiam meam introduxit me Dominus ut possiderem terram hanc; sed propter peccata populorum istorum
ejiciet eos Dominus a facie tua.

5 * לא בצדקתך ובישר לבבך אתה בא לרשת את-
 ארצם כי ברשעת הגוים האלה יהיה אלהיך
 מורישם מפניך ולמען הקים את הדבר אשר
 נשבע יהוה לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב:
 6 * וידעת כי לא בצדקתך יהיה אלהיך נתן לך את-
 הארץ הטובה הזאת לרשתה כי עם קשה-עורף
 אתה: * זכר אל תשכח את אשר הקצפרה את-
 יהוה אלהיך במדבר למן היום אשר יצאת
 מארץ מצרים עד באכם עד המקום הזה ממרים
 הייתם עם יהוה: * ובחרב הקצפתם את יהוה
 7 ויתאנף יהוה בכם להשמיד אתכם: * בעלתי
 ההרה לקחת לוחת האבנים לוחת הבירה אשר-
 ברת יהוה עמכם ואשב בהר ארבעים יום
 וארבעים לילה להם לא אכלתי ומים לא שתיתי:
 8 * ויתן יהוה אלי את שני לוחת האבנים כתבים
 באצבע אלהים ועליהם ככל הדברים אשר דבר
 יהוה עמכם בהר מתוך האש ביום הקהל: * ויהי
 מקץ ארבעים יום וארבעים לילה נתן יהוה אלי
 9 את שני לוחת האבנים לחור הבירה: * ויאמר
 יהוה אלי קום רד מהר מזה כי שחרת עמך אשר
 הוצאת ממצרים סרו מהר מן הדרך אשר צויתם
 עשו להם מסכה: * ויאמר יהוה אלי לאמר
 10 ראיתי את העם הזה והנה עם קשה-עורף הוא:
 * הרף ממני ואשמידם ואמחה את שמם
 מתחת השמים ואעשה אותך לגוי עזוב ורב
 11 ממנו: * ואפן וארד מן ההר והתר בער בגוש
 ושני לוחת הבירה על שרתי ידי: * וארצא
 12 והנדה חטאתם ליהוה אלהיכם עשיתם לכם
 עגל מסכה סרתם מהר מן הדרך אשר צוה יהוה
 אתכם:

5 * Neq; enim propter iustitias tuas & æqui-
 tatem cordis tui ingredieris, vt possideas ter-
 ras earū, sed quia ille egerunt impiè, introeun-
 te te deletæ sunt, & vt compleret verbū suum
 Dñs quod sub iuramento pollicitus est patri-
 6 bus tuis Abraam, Isaac, & Iacob. * Scito
 ergo quòd non propter iustitias tuas Domi-
 7 nus Deus tuus dederit tibi terram hanc opti-
 mā in possessionē, cum durissimæ cervicis sis
 7 populus. * Memèro & ne obliuiscaris quo-
 modo ad iracundiam prouocaueris Dominū
 Deum tuum in solitudine, & ex eo die quo
 egressus es ex Ægypto vsque ad locum istum
 semper aduersum Dominum contendisti.
 8 * Nam & in Oreb prouocasti eum, & iratus
 delere te voluit.
 9 * Quando ascendi in montē vt acciperem
 duas tabulas lapideas pacti quòd pepigit vo-
 biscum Dñs, & perseueraui in mōte quadra-
 ginta diebus ac noctibus, panem non come-
 dens & aquam non bibens.
 10 * Deditq; mihi Dominus duas tabulas la-
 pideas scriptas digito Dei, & continentes om-
 nia verba quæ vobis locutus est in monte de
 medio ignis quando concio populi congre-
 11 gata est. * Cūmq; transissent quadraginta
 dies & totidem noctes, dedit mihi Dominus
 duas tabulas lapideas, tabulas fœderis.
 12 * Dixitq; mihi, Surge & descende hinc ci- Exo. 31. 4
 to quia populus tuus quem eduxisti de Ægy-
 Cpto, deseruerūt velociter viam quam demon-
 strasti eis, fecerūtque sibi conflatile.
 13 * Rursūmq; ait Dñs ad me, Cerno quòd
 populus iste duræ cervicis sit.
 14 * Dimitte me vt conteram eum, & deleam
 nomen eius de sub cælo, & constituam te su-
 per gentem quæ hac maior & fortior sit.
 15 * Cūmq; de monte ardente descende-
 rem & duas tabulas fœderis vtraque tenerem
 manu:
 16 * Vidissēmq; peccasse vos Domino Deo
 vestro, & fecisse vobis vitulum conflatilem,
 ac deseruisse velociter viam eius quam vobis
 ostenderat:

תרגום אונקלוס

5 לא בזכותך ובקשיטות לבך את עליל למירת ית ארעהון ארי בחובי עממא האלן וי אלחך מתרכינן מן קדמך ובדיל לקומא ית
 6 פתנמא דקיום וי לאברהם ליצחק וליעקב: * ויתע ארי לא בזכותך וי אלחך ותיב לך ית ארעא טבתא יהיא
 7 אדכר לא תנשי ית וארגזתא קדם וי אלחך במדברא למן יומא דנפקתא מארעא ומצרים
 8 ובחורב ארגזתון קדם וי ויהוה רגז מן קדם וי בכון לשיצאה ויכון:
 9 במסקי לטורא למסב לוחי אבניא לוחי קומא דגור יהוה עמכון ויחיבית בטורא ארבעין יממין וארבעין לילין לחמא לא אכלית ומיא לא
 10 שתיתי: * ויהב וי לי ית תרין לוחי אבניא ככל פתנמא דמליל יהוה עמכון בטורא
 11 והורה מסוף ארבעין יממין וארבעין לילין ויב וי לי ית תרין לוחי אבניא לוחי קומא:
 12 ואמר וי לי קום חזר בפריע מכא ארי חביל עפך דאפיקתא ממצרים סטו בפריע מן אורחא דפקדתינן עכר להון מתבא:
 13 ואמר וי לי למימר גלי קדמי ית עמא דרין ותא עם קשי קרל הוא:
 14 אנה בעותך מן קדמי ואשיצנן ואמחי ית שמהון
 15 ואתפניתי ונחתי מן טורא וטורא בער באשטא ותרין
 16 וחזיר ותא חבתון קדם וי אלחכון עבדתון לכון עיגל מתבא סטיתון בפריע מן אורחא דפקיד
 וי יתכון:

* Non propter iustitiam tuam neq; propter equitatem cordis tui, tu ingrederis ut possideas terram earum, sed propter iniquitatem gentium harum Dñs Deus tuus disperdet eos à facie tua, & ut completeret fœdus quod iuravit Dominus patribus vestris Abraam, & Isaac, & Jacob. * Et cognosces hodie, quod non propter iustitias tuas Dominus Deus dat tibi terram bonam hanc ut possideas, quoniam populus duræ cervicis es.

* Memento ne obliuiscaris quotquot irritasti Dominum Deum tuum in deserto, à quo die egressi estis de terra Egypti donec venistis in locum hunc, increduli perseveratis circa ea quæ ad Dominum.

* Et in Oreb prouocastis Dominum: & iratus est Dominus in vos ut perderet vos.

* Ascendente me in montem ut acciperem tabulas lapideas, tabulas pacti, quod pepigit ad vos, & perseveravi in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus, panem non comedi & aquam non bibi.

* Et dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas scriptas in digito Dei, & in eis omnes sermones, quos locutus est Dominus ad vos in monte de medio ignis in die congregationis.

* Et factum est per quadraginta dies et per quadraginta noctes dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas, tabulas fœderis.

* Et dixit Dominus ad me, Surge, descende citò hinc, quoniam deliquit populus tuus, quos eduxisti de terra Egypti: transgressi sunt citò de via, quam præcepisti illis; fecerunt sibi conflatile.

* Et ait Dominus ad me, dicens: Locutus sum ad te semel & bis, dicens: Vidi populum hunc, & ecce populus duræ cervicis est.

* Dimitte me ut conteram illos, & deleam nomen eorum de sub celo, & faciam te in gentem magnam & fortem, & multam magis quam hæc.

* Et reuersus descendi de monte, & mons ardebat igne, & dua tabule fœderis in duabus manibus meis.

* Et videns quod peccauistis coram Domino Deo vestro, & fecistis vobis ipsis vitulum conflatilem, & transgressi estis citò de via quam præcepit Dominus vobis.

5 * ἐγὼ δὲ διὰ τὴν δικαιοσύνην σου εἰδὲ διὰ τὴν ὁσιότητα τῆς καρδίας σου σὺ εἰσπορεύῃ κληρονομήσαι τὴν γῆν αὐτῶν, ἀλλ' ἢ διὰ τὴν ἀνομίαν τῶν ἐθνῶν τούτων κύριε. ὁ θεὸς σου ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου, & ἵνα σῇσῃ τὴν διαθήκην τὴν ὡμοσεν κύριος τοῖς πατέρεσιν ὑμῶν Ἀβραάμ, & Ἰσαάκ, & Ἰακώβ.

6 * καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι ἐδὲ διὰ τὰς δικαιοσύνας σου κύριος ὁ θεὸς δίδωσί σοι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτῃ κληρονομήσαι, ὅτι λαὸς σκληροτράχηλος εἶ.

7 * μνήσθη μὴ ὑπὸ πλάθῃ ὅσα παρώξυνας κύριον τὸν θεόν σου ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξῆλθετε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἕως ἡλθετε εἰς τὸν τόπον τούτον, ἀπειθοῦντες διατελεῖτε τὰς πρὸς κύριον.

8 * καὶ ἐν χωρὶς παρώξυνάτε κύριον. & ἐθυμώθη κύριος ἐφ' ὑμῖν ἐξολοθρεύσαι ὑμᾶς.

9 * ἀναβαίνοντές με εἰς τὸ ὄρος λαβεῖν τὰς πλάκας τὰς λιθίνας, πλάκας διαθήκης, ἧς διέθετο πρὸς ὑμᾶς. & καλεγενομίην ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· ἄρτον οὐκ ἔφαγον & ὕδωρ οὐκ ἔπιον.

10 * καὶ ἔδωκέ μοι κύριος τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας γεγραμμένας ἐν τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ, & ἐπ' αὐταῖς πάντες οἱ λόγοι, ἃς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός ἐν ἡμέρᾳ ἐκκλησίας.

11 * καὶ ἐγχετο διὰ τεσσαράκοντα ἡμερῶν & διὰ τεσσαράκοντα νυκτῶν ἔδωκέ μοι κύριος τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας, πλάκας διαθήκης.

12 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς με, ἀνάστηθι κατέβηθι τὸ ἄχος ἐν τῷ ὄρει, ὅτι ἠνόμησεν ὁ λαός σου, ὃς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου· παρέβησαν τὰς ἐν τῷ ὄρει, ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς, ἐποίησαν ἑαυτοῖς χωνδύμα.

13 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς με, λέγων· λελάληκα πρὸς σε ἅπασι & οἵς, λέγων· ἑώρακα τὸν λαόν τούτον & ἰδοὺ λαὸς σκληροτράχηλος ἐστίν. ἔασόν με ἐξολοθρεύσαι αὐτούς, καὶ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑπὸ καίωθεν & ἐραίνῃ, & ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα & ἰσχυρὸν & πολὺ μᾶλλον ἢ τούτο.

14 * καὶ ὑπερέβη κατέβην ἐκ τοῦ ὄρους, & τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ, & αἱ δύο πλάκαι τῆς διαθήκης ὑπὸ ταῖς δυσὶ χερσὶ μου.

15 * καὶ ἰδὼν ὅτι ἡμάρτετε ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ ἐποίησατε ὑμῖν ἑαυτοῖς μόσχον χωνδύον, & παρέβητε τὰς ἐν τῷ ὄρει, ἧς ἐνετείλατο κύριος ὑμῖν.

16 * καὶ ἰδὼν ὅτι ἡμάρτετε ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ ἐποίησατε ὑμῖν ἑαυτοῖς μόσχον χωνδύον, & παρέβητε τὰς ἐν τῷ ὄρει, ἧς ἐνετείλατο κύριος ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Non propter iustitiam tuam neque propter rectitudinem cordis tui, tu ingredieris ad possidendam terram eorum, sed propter peccata populorum istorum Dominus Deus tuus eijciat eos à facie tua, & ut confirmet verbum quod iuravit Dominus patribus tuis Abraham, Isaac, & Jacob.

* Et scies quoniam non propter iustitiam tuam Dominus Deus tuus dabit tibi terram bonam hanc ut possideas eam, quia tu es populus duræ cervicis.

* Memento ne obliuiscaris quomodo ad iracundiam prouocasti Dominum Deum tuum in deserto; à die quo egressus es de terra Egypti donec venistis usque ad locum istum rebelles fuistis coram Domino.

* Et in Oreb prouocastis ad iracundiam Dominum, & fuit ira à facie Domini contra vos ut consumeret vos.

* Quando ascendi in montem ut acciperem duas tabulas lapideas, tabulas pacti quod pepigit Dominus vobiscum; & mansi in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus; panem non comedi, & aquam non bibi.

* Et dedit Dominus mihi duas tabulas lapideas scriptas digito Dei, & super eas iuxta omnia verba quæ locutus est Dominus vobiscum de medio ignis in die congregationis.

* Et factum est post quadraginta dies & quadraginta noctes dedit Dominus mihi duas tabulas lapideas, tabulas fœderis.

* Et dixit Dominus ad me: Surge, descende citò hinc, quia corruptus est populus tuus quem eduxisti de Egypto: recesserunt citò de via quam præcepisti eis; fecerunt sibi conflatile.

* Et ait Dominus ad me, dicens: Notus est coram me populus hic, & ecce populus duræ cervicis est.

* Dimitte deprecationem tuam à conspectu meo ut consumam eos, & delebo nomen eorum de sub celo, & faciam te in populum fortio-rem & maiorem his.

* Et diuer- ti & descendi de monte, & mons ardebat igni, & dua tabule fœderis erant in duabus manibus meis.

* Et vidi, & ecce peccastis coram Domino Deo vestro, fecistis vobis vitulum conflatilem, & transgressi estis citò à via quam præcepit Dominus vobis.

* ואתפש בשני הלחור ואשליכם מעל שתי ידי
 * ואשברם לעיניכם : * ואתנפל לפני יהוה
 כראשנה ארבעים יום וארבעים לילה לחם
 לא אכלתי ומים לא שתיתי על כל חטאתכם
 אשר חטאתם לעשות הרע בעיני יהוה להכעיסו :
 * כי יגרת ממני האף והחמה אשר קצף יהוה
 עליכם להשמיד אתכם וישמע יהוה אלי גם
 בפעם ההוא : * ובאהרן התאנף יהוה מאד
 להשמידו ואתפלל גם בעד אהרן בערתי הקיני :
 * ואת חטאתכם אשר עשיתם את העגל
 לקחתי ואשרף אותו באש ואכר אתו טחון היטב
 עד אשר דק לעפר ואשלך את עפרו אל הנחל
 רחוק מן ההר : * ובתבערו ובמסור
 ובקברת התאווה מקצפים הייתם את יהוה :
 * ובשלח יהוה אתכם מקדש ברנע לאמר
 על ורשו את הארץ אשר נתתי לכם ותמרו את
 פי יהוה אלהיכם ולא האמנתם לו ולא שמעתם
 בקלו : * ממרים הייתם עם יהוה מיום דעתי
 אתכם : * ואתנפל לפני יהוה את ארבעים היום
 ואת ארבעים הלילה אשר התנפלתי כי אמר
 יהוה להשמיד אתכם : * ואתפלל אל יהוה
 ואמר אדני יהוה אל תשחר עמך ונחלתך
 אשר פדית בגדלך אשר הוצאת ממצרים ביד
 חזקה : * וזכר לעבדך לאברהם ליצחק וליעקב
 אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל
 חטאתו : * פן יאמרו הארץ אשר הוצאתנו משם
 מבלי יכולת יהוה להביאם אל הארץ אשר דבר
 להם ומשנאתו אותם הוציאם להמתם במדבר :
 * והם עמך ונחלתך אשר הוצאת בכחך הגדל
 ובזרעך הגבור :

17 * Proieci tabulas de manibus meis, confre-
 gique eas in conspectu vestro.
 18 * Et procidi ante Dominum sicut prius qua-
 draginta diebus & noctibus, panem non co-
 medens & aquam non bibens, propter omnia
 peccata vestra quæ gefistis cōtra Dominum,
 & eum ad iracundiam prouocastis.
 19 * Timui enim indignationem & iram illius,
 qua aduersum vos concitatus, delere vos vo-
 luit. Et exaudiuit me Dominus etiā hac vice.
 20 * Aduersum Aaron quoq; vehementer ira-
 tus voluit eum conterere, & pro illo similiter
 deprecatus sum. * Peccatum autē vestrum
 quod feceratis, id est, vitulum, arripiens, igne
 combussi, & in frustra comminuens, omnino
 quoque in puluerem redigens, proieci in tor-
 rentem qui de monte descendit.
 22 * In incendio quoq; & in tentatione, & in
 sepulchris concupiscentiæ prouocastis Domi-
 num. * Et quādo misit vos de Cades-barne
 dicens : Ascendite & possidete terram quam
 dedi vobis, & contempsistis imperium Do-
 mini Dei vestri, & non credidistis ei, neque
 vocem eius audire voluistis:
 24 * Sed semper fuistis rebelles à die qua nosse
 vos cœpi. * Et iacui coram Domino qua-
 draginta diebus ac noctibus, quibus eum sup-
 pliciter deprecabar, ne deleret vos vt fuerat
 comminatus.
 26 * Et orans dixi, Domine Deus ne disper-
 das populum tuum & hereditatem tuā quam
 redemisti in magnitudine tua, quos eduxisti
 in manu forti.
 27 * Recordare seruorum tuorum Abraam,
 Isaac, & Iacob. Ne aspicias duritiam populi
 huius & impietatem atque peccatum.
 28 * Ne fortē dicant habitatores terræ de qua
 eduxisti nos, Nō poterat Dominus introdu-
 cere eos in terram quam pollicitus est eis, &
 oderat illos; idcirco eduxit vt interficeret eos
 in solitudine.
 29 * Qui sunt populus tuus & hæreditas tua,
 quos eduxisti in fortitudine tua magna, & in
 brachio tuo extento.

תרגום אונקלוס

17 ואחדית בתרין לוחיא ורמינתן מעל חרתיך ידי ותברחינן לעיניכון :
 18 ואשתחית קדם יי כד בקדמיתא ארבעין ימין וארבעין
 לילין לחמא לא אכלית ומיא לא שתיתי על כל ח בתכון דבתחון למעבד דביש קדם יי לארגזא קדמוהי :
 19 ארי דחילית מן קדם
 20 ועל אחרון הוה רגז מן קדם יי לחדא
 21 ויה חובתכון דעבדתך ית עגלא נסיבית ואוקינת יתיה בנורא ושבית
 22 וכדליקתא ובנסייתא ובקבר דמשאלי
 23 וכד שלח יי יתכון מרקם גיאה למימר מקו ואחסינו ית ארעא דיתבית לכון וסרבחתן על מימרא
 24 מסרבין הויתון קדם יי מימא דידעית יתכון :
 25 ואשתחית קדם יי
 26 וצליתי קדם יי ואמרית יי אלהים לא תחבל
 27 אדכר לעבדך לאברהם ליצחק וליעקב לא תתפני
 28 דלמא ימרון דיירי ארעא דאפקתנא מחסן מדלית ויכלא קדם יי לאעלוהון
 29 ואנן עמך ואחסנתך דאפיקתא בחילך רבא
 17 ואחדית בתרין לוחיא ורמינתן מעל חרתיך ידי ותברחינן לעיניכון :
 18 ואשתחית קדם יי כד בקדמיתא ארבעין ימין וארבעין
 לילין לחמא לא אכלית ומיא לא שתיתי על כל ח בתכון דבתחון למעבד דביש קדם יי לארגזא קדמוהי :
 19 ארי דחילית מן קדם
 20 ועל אחרון הוה רגז מן קדם יי לחדא
 21 ויה חובתכון דעבדתך ית עגלא נסיבית ואוקינת יתיה בנורא ושבית
 22 וכדליקתא ובנסייתא ובקבר דמשאלי
 23 וכד שלח יי יתכון מרקם גיאה למימר מקו ואחסינו ית ארעא דיתבית לכון וסרבחתן על מימרא
 24 מסרבין הויתון קדם יי מימא דידעית יתכון :
 25 ואשתחית קדם יי
 26 וצליתי קדם יי ואמרית יי אלהים לא תחבל
 27 אדכר לעבדך לאברהם ליצחק וליעקב לא תתפני
 28 דלמא ימרון דיירי ארעא דאפקתנא מחסן מדלית ויכלא קדם יי לאעלוהון
 29 ואנן עמך ואחסנתך דאפיקתא בחילך רבא
 17 ואחדית בתרין לוחיא ורמינתן מעל חרתיך ידי ותברחינן לעיניכון :
 18 ואשתחית קדם יי כד בקדמיתא ארבעין ימין וארבעין
 לילין לחמא לא אכלית ומיא לא שתיתי על כל ח בתכון דבתחון למעבד דביש קדם יי לארגזא קדמוהי :
 19 ארי דחילית מן קדם
 20 ועל אחרון הוה רגז מן קדם יי לחדא
 21 ויה חובתכון דעבדתך ית עגלא נסיבית ואוקינת יתיה בנורא ושבית
 22 וכדליקתא ובנסייתא ובקבר דמשאלי
 23 וכד שלח יי יתכון מרקם גיאה למימר מקו ואחסינו ית ארעא דיתבית לכון וסרבחתן על מימרא
 24 מסרבין הויתון קדם יי מימא דידעית יתכון :
 25 ואשתחית קדם יי
 26 וצליתי קדם יי ואמרית יי אלהים לא תחבל
 27 אדכר לעבדך לאברהם ליצחק וליעקב לא תתפני
 28 דלמא ימרון דיירי ארעא דאפקתנא מחסן מדלית ויכלא קדם יי לאעלוהון
 29 ואנן עמך ואחסנתך דאפיקתא בחילך רבא

* Et accipiens duas tabulas, proieci eas à duabus 17
manibus meis, & confregi eas coram vobis.

* Et deprecatus sum coram Domino secundo si- 18
cut & prius; quadraginta diebus & quadraginta
noctibus panem nō comedi, & aquam non bibi pro
omnibus peccatis vestris, quæ peccavistis, cum feci-
stis malum coram Domino Deo nostro vt irritare-
tis eum.

* Et timidus sum propter iram & furorem, quo- 19
niam irritatus est Dominus contra vos, vt dele-
ret vos; & exaudiuit Dominus me & in tēpore illo.

* Et contra Aaron iratus est Dominus valde vt 20
contereret eum, & oravi et pro Aaron in tēpore illo.

* Et peccatum vestrum quod fecistis, vitulum 21
accepi, & combussi eum igne, & confregi eum &
eo nminui vehementer quousq; factus est minutum,
& factus est sicut pulvis, & proieci pulverem in
torrentem descendantem de monte.

* Et in incendio & in tentatione & in sepul- 22
chris concupiscentia irritantes fuistis Dominum
Deum nostrum.

* Et quādo misit Dominus vos de Cades-barne, 23
dicens, Ascendite & possidete terram, quam do vo-
bis, & contempsistis verbum Domini Dei vestri, et
non credidistis ei, & non audistis vocem eius.

* Et rebelles fuistis quæ ad Dominum, à qua die 24
cognitus fuit vobis. * Et oravi coram Domino 25
quadraginta diebus & quadraginta noctibus, qui-
bus deprecatus sum; dixit enim Dñs perditurū vos.

* Et oravi ad Deū, et dixi, Domine Domine, ne 26
disperdas populum tuū, & hereditatē tuam, quam
redemisti in fortitudine tua magna, quos eduxisti de
terra Egypti in manu tua forti & in brachio tuo
excelfo. * Recordare Abraam, et Isaac et Jacob ser- 27
uorū tuorū, quibus iurasti per teipsum: ne afficias in
duritiem populi huius, & in impietates eorū, & in
peccata eorum. * Ne fortē dicant habitantes ter- 28
ram unde eduxisti nos illinc, dicētes, Quia non po-
terat Dominus introducere eos in terram, quam di-
xit eis, & quia oderat Dominus eos, eduxit illos vt
interficeret in deserto.

* Et hi populus tuus & hereditas tua, quos edu- 29
xisti de terra Egypti in fortitudine tua magna, &
in brachio tuo excelfo.

* καὶ ἄπλωσάμεν τὰν δύο πλακάς, ἔρριψα αὐτάς 17
ἀπὸ τῶν δύο χερῶν μου, & συνέτριψα αὐτάς ἐναντίον ὑμῶν.

* καὶ ἐδεήθην ἐναντὶ κυρίου δευτέρῃ καθάπερ & τῷ πρῶτῳ 18
ρον· τεσσαράκοντα ἡμέρας & τεσσαράκοντα νύκτας ἄρτον οὐκ
ἔφαγον, & ὕδωρ οὐκ ἔπιον περὶ πασῶν τῶν ἀμαρτιῶν ὑμῶν
ἃν ἡμαρτετε ποιεῖσαι τὸ πονηρὸν ἐναντὶ κυρίου & θεοῦ ὑμῶν &

19 παροξυνῶσαι αὐτόν. * καὶ ἐμφοβός εἰμι διὰ τὴν ὀργὴν & τὴν
θυμὸν, ὅτι παροξυνώθη κύριος ἐφ' ὑμῖν & ἐξολοθρεύσεται ὑ-
μᾶς, & εἰσήκουσε κύριος ἐμοῦ & ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.

20 * καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐθυμώθη κύριος σφόδρα & ἐξολοθρεύ-
σεται αὐτόν· καὶ ὑψάμην & περὶ αὐτῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.

21 * & τὴν ἀμαρτίαν ὑμῶν ἐποίησατε τὴν μόχον ἔλαβον,
& κατέκαυσα αὐτὴν πυρὶ, & κατέκοψα αὐτὴν & κατήλασα
σφόδρα ἕως ἧς ἐχρητέ λεπτόν, & ἐχρητέθη ὡσεὶ κονιορτός, & ἔρρι-
ψα τὸν κονιορτὸν εἰς τὴν χειμάρρουν τὴν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ

22 ὄρους. * & ἐν τῷ ἐμπυρεσμῷ, & ἐν τῷ περυσμῷ, & ἐν τῷ
μνήμασι τῆς ἀπθυμίας παροξυνώμετες ἦτε κύριον τὸν θεόν

23 ὑμῶν. * ὅτε ἐξαπέστειλε κύριος ὑμᾶς ἐκ κάδης βαρνή,
λέγων· ἀνάβητε & κληρονομήσατε τὴν γῆν, ἣν δίδωμι ὑμῖν,
καὶ ἠπειθήσατε τὰ ῥήματα κυρίου & θεοῦ ὑμῶν, καὶ οὐκ ἠπ-
σάσατε αὐτὰ, & οὐκ εἰσηκούσατε τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

24 * καὶ ἀπειθοῦντες ἦτε τὰ πρὸς κύριον ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐ-
25 γνώθη ὑμῖν. * καὶ ἐδεήθην ἐναντὶ κυρίου τεσσαράκοντα

ἡμέρας & τεσσαράκοντα νύκτας, ὅσας ἐδεήθην, εἶπε γὰρ κύριος
ἐξολοθρεύσαι ὑμᾶς.

26 * καὶ ὑψάμην πρὸς τὸν θεόν, & εἶπα, κύριε κύριε, μὴ ἐξο-
λοθρεύσῃς τὸν λαόν σου, καὶ τὴν κληρονομίαν σου, ἣν ἐλυτρώσω
ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ, ὅς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν
τῇ χειρὶ σου τὴν κραταιά, & ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ.

27 * μνήσθητι ἀβραάμ & ἰσαὰκ & ἰακώβ τῶν θεραπόντων
σου, οἷς ὥμοσας καὶ σεαυτοῦ, μὴ ἀπὸ ἐλέφης ἀπὸ τὴν σκλη-
ροτήτα σου λαοὺ τέτου, & ἀπὸ τὰ ἀσεβήματα αὐτῶν, καὶ ἀπὸ

28 τὰ ἀμαρτήματα αὐτῶν. * μὴ ποτε εἴπωσιν & κακοδο-
ντες τὴν γῆν ὅθεν ἐξήγαγες ὑμᾶς ἐκεῖθεν, λέγοντες· ὡς ἂν
μὴ διῶκατος κύριον εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν εἶπεν
αὐτοῖς, καὶ ὡς ἂν τὸ μισῆσαι κύριον αὐτοὺς, ἐξήγαγόν αὐτοὺς

29 ἀποκτεῖναι ἐν τῇ ἐρήμῳ. * & εἶποι λαός σου & κληρονομία
σου, ὅς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ,
& ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et apprehendi duas tabulas, & proieci eas de duabus manibus meis, & confregi eas ante oculos vestros.
18 coram Domino sicut prius; quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, panem non comedi, & aquam non bibi, propter omnia peccata vestra in
quibus peccastis faciendo quod malum est coram Domino ad irritandum eum.

19 iratus erat Dominus contra vos vt consumeret vos. Et suscepit Dominus orationem meam etiam in tempore illo.

20 Contra Aaron quoque fuit ira à facie Domini vt disperderet eum, & oravi etiam pro Aaron in illo tempore.

21 Et peccatum vestrum quod fecistis, id est, vitulum tuli & combussi eum igni, & comminui eum in pillo vehementer, donec fuit comminutum in pulverem, & proieci pulverem eius in torrentem qui descendit de monte.

22 In incendio quoque & in tentatione & in sepulchris concupiscentiam irritastis Dominum.

23 Et quando misit vos Dominus de Cades-barne, dicens: Ascendite & possidete terram quam dedi vobis, rebelles fuistis verbo Domini Dei vestri, & non credidistis ei neque obedistis verbo eius.

24 Rebelles fuistis coram Domino à die quo cognovi vos.

25 Et prostratus sum coram Domino quadraginta diebus & quadraginta noctibus quibus prostratus sum, quoniam dixerat Dominus vt consumeret vos.

26 Et oravi coram Domino, & dixi: Domine Deus ne disipes populum tuum & hereditatem tuam quam redemisti in fortitudine tua, quem eduxisti de Egypto in manu forti.

27 Recordare servorum tuorum Abraham, Isaac, & Iacob: ne aspicias duritiā populi huius, & impietatem eorum, & peccata eorum.

28 Ne fortē dicant habitatores terræ de qua eduxisti nos, Eo quod non erat potestas coram Domino vt introduceret eos in terram, quam locutus est eis, & quia oderat illos, eduxit eos vt occideret eos in deserto.

29 Et ipsi sunt populus tuus & hereditas tua, quos eduxisti in virtute tua magna, & in brachio tuo excelfo.

יור

* בערת ההוא אמר יהוה אלי פסל לך
 שני לוחות אבנים כראשנים ועלה אלי ההרה
 ועשית לך ארון עץ * ואכתב על הלוחות את
 הדברים אשר היו על הלוחות הראשנים אשר
 שברת ושמתם בארון * ואעש ארון עצי
 שטים ואפסל שני לוחות אבנים כראשנים ואעל
 ההרה ושני הלוחות בידי * ויכתב על הלוחות
 כמכתב הראשון את עשרת הדברים אשר דבר
 יהוה אליכם בהר מתוך האש ביום הקהל
 ויתנם יהוה אלי * ואפן וארד מן ההר
 ואשם את הלוחות בארון אשר עשיתי ויהיו שם
 כאשר צוני יהוה * ובני ישראל נסעו מבארות
 בני יעקן מוסרה שם מרת אהרן ויקבר שם
 ויבכה אלעזר בנו תחתיו * משם נסעו הנדבדרה
 ומן הנדגדה יטבתה ארץ נחלי מים * בעת ההוא
 הכדיל יהוה את שבט הלוי לשאת את ארון
 ברית יהוה לעמל לפני יהוה לשרתו ולבקר
 בשמו עד היום הזה * על כן לא היה ללוי
 חלק ונחלה עם אחיו יהוה הוה נחלתו כאשר
 דבר יהוה אליהם לו * ואנכי עמדתי בהר בימים
 הראשנים ארבעים יום וארבעים לילה וישמע
 יהוה אלי גם בפעם ההוא לא אבה יהוה השחיתך
 * ואמר יהוה אלי קום לך למסע לפני העם
 ויבאו ויירשו את הארץ אשר נשבעתי לאבתם
 לתת להם * ועתה ישראל מה
 יהוה אליהם שאל מעמך כי אם ליראה
 את יהוה ולהיך ללכת בכל דרכיו ולהאבה
 אתו ולעבד את יהוה ולהיך בכל לבבך
 ובכל נפשך

CAP. X.

1 IN tempore illo dixit Dominus ad me, Do-
 A la tibi duas tabulas lapideas sicut priores ^{Exo. 34.1}
 fuerunt, & ascende ad me in montem, faciēsq;
 arcam ligneam.
 2 * Et scribam in tabulis verba quæ fuerunt
 in his quas antè confregisti, ponēsque eas in
 arca.
 3 * Feci igitur arcā de lignis sethim. Cūmq;
 dolassem duas tabulas lapideas instar priorū,
 ascendi in montem habens eas in manibus.
 4 * Scripsitque in tabulis iuxta id quod
 prius scripserat verba decem, quæ locutus est
 Dñs ad vos in monte de medio ignis, quando
 populus congregatus est, & dedit eas mihi.
 5 * Reuersusque de monte descendi, & posui
 tabulas in arcam quam feceram, quæ hucusq;
 ibi sunt sicut mihi præcepit Dominus.
 6 * Filij autem Israel mouerunt castra ex Be- ^{Nu. 20.1}
 roth filiorum Iachan in Mosera, vbi Aaron
 B mortuus & sepultus est, pro quo sacerdotio
 7 functus est Eleazar filius eius. * Inde vene-
 runt in Gadgad, de quo loco profecti castra-
 metati sunt in Iethabatha in terra aquarum
 atque torrentium.
 8 * Eo tempore separavi tribum Leui vt por-
 taret arcam fœderis Domini, & staret corā eo
 in ministerio, ac benediceret in nomine illius
 vsque in præsentem diem.
 9 * Quamobrem non habuit Leui partē ne-
 que possessionem cum fratribus suis, quia ipse
 Dominus possessio eius est, sicut promisit ei
 Dominus Deus tuus.
 10 * Ego autem steti in mōte sicut prius, qua-
 draginta diebus ac noctibus; exaudiuitq; me
 Dominus etiam hac vice, & te perdere noluit.
 11 * Dixitque mihi, Vade & præcede populum
 C vt ingrediatur & possideat terram, quam iu-
 rari patribus eorum vt traderem eis.
 12 * Et nunc Israel quid Dominus Deus tuus ^{Sup. 6.6}
 petit à te, nisi vt timeas Dominum Deum
 tuum, & ambules in viis eius & diligas eum,
 ac seruias Domino Deo tuo in toto corde tuo
 & in tota anima tua?

תרגום אונקלוס

יור

1 בעדנא יהוה אמר וי לי פסל לך תרין לוחי אבניא בקדמאי וסק לקדמי לטורא ומעבד לך ארונא דאע *
 על לוחיא ית פתגמא דהוה על לוחיא קדמאי דתברת ותשנינו בארונא *
 2 בקדמאי וסליקית לטורא ותרינ לוחיא בידו *
 3 וכתב על לוחיא ככתבא קדמא ית עשרא פתגמי דמליל וי עמכו בטורא מגו אשתא
 4 וכתב על לוחיא ית לוחיא בארונא דעבדית והוה תמן כמא דפקדני וי *
 5 ואתפניתי ונחתית מן טורא ושוייתי ית לוחיא בארונא דעבדית והוה תמן כמא דפקדני וי *
 6 ובני ישראל נטלו מבארות בני יעקן למוסרה תמן ושמש אלעזר ברית תחותיה *
 7 מתמן נטלו לגדגד ומן גדגד *
 8 בעדנא יהוה אפריש וי ית שבטא דלוי למשל ית ארון קומא דוי למיקם קדם וי לשמשותיה *
 9 על כן לא הוה ללוי חולק ואחסנא עם אחוהי מתמן דיתב ליה וי אנן אחסנתיה כמא דמליל וי אלהך *
 10 ואנא הויתי קאים בטורא כיומא קדמאי ארבעין ומסין וקביל יהוה אף בזמנא דנא לא אבה יהוה *
 11 ואמר וי לי קום אזל למטור קדם עמא ויעלון וירתון ית ארעא דקיימית לאבהתהון למסן להון *
 12 וכען ישראל מה וי אלהך תבע מנך אלהן למדחל ית וי אלהך למדחך בכל ארתו ותקנן קדמוהי ולמרחם יתיה ולמפלח קדם וי *
 אלהך בכל לבך ובכל נפשך

CAP. X.

IN illo tempore dixit Dominus ad me, Dola tibi duas tabulas lapideas sicut primas, & ascende ad me in montem, & facies tibi arcam ligneam.

* Et scribam super tabulas verba, quaecunque fuerunt in tabulis primis, quas confregisti, et pones eas in arcam.

* Et feci arcam de lignis incorruptilibus, & dolavi duas tabulas lapideas, sicut primas, et ascendi in montem, & due tabule in duabus manibus meis.

* Et scripsit super tabulas secundum scripturam primam decem verba, quæ locutus est Dominus ad vos in monte de medio ignis in die congregationis. & dedit eas Dominus mihi.

* Et reuersus descendi de monte, & posui tabulas in arcam, quam feceram, & fuerunt ibi, sicut præcepit mihi Dominus.

* Et filij Israhel profecti sunt de Beroth filiorum Iachan in Mosera; illic mortuus est Aaron, & sepultus est illic, & sacerdotio functus est Eleazar filius eius pro eo. * Illinc profecti sunt in Gadgad, & de Gadgad, ad Iethabatha, terram ubi torrentes aquarum.

* In illo tempore separauit Dominus tribum Leui, ut portaret arcam fœderis Domini, ut staret coram Domino, ut ministraret & precaretur in nomine eius usque in diem hanc.

* Propter hoc non erit Leuitis pars & possessio apud fratres suos; Dominus ipse possessio eius, sicut dixit ei Dominus Deus vester.

* Et ego steti in monte quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & exaudiuit me Dominus, & in tempore illo non voluit Dominus perdere vos.

* Et dixit Dominus ad me, Vade, præcede coram populo hoc, & ingrediantur & possideant terram, quam iuravi patribus eorum ut darem eis.

* Et nunc Israhel quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, ut ambules in omnibus vijs eius, & diligas eum, & seruias Domino Deo tuo, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua.

1 * Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ εἶπε κύριος πρὸς με, λάξδωλον σε αὐτὰ δύο πλάκας λιθίνας ὡς περ ταῖς πρώτας, καὶ θιάσῃ δι πρὸς με εἰς τὸ ὄρος, & ποιήσεις σεαυτῷ κιβωτὸν ξυλίνῳ.

2 * & γράψω ἐπὶ τὰς πλάκας τὰ ῥήματα, ὅσα ἠν ἐν ταῖς πλαξὶ ταῖς πρώταις, αἷς σινέτευσας, καὶ ἐμβαλεῖς αὐτὰς εἰς τὴν κιβωτὸν.

3 * & ἐποίησα κιβωτὸν ἐκ ξύλων ἀσπίλων, & ἐλάξδωσα τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας, ὡς περ αἱ πρώται, & θνέβην εἰς τὸ ὄρος, & αἱ δύο πλάκες ἐπὶ ταῖς δυσὶ χερσὶ μου.

4 * καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τὰς πλάκας κατὰ τὴν γραφὴν τὴν πρώτῃ ὅν δέκα λόγους, ὅς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός ἐν ἡμέρᾳ τῇ συναγωγῆς καὶ ἔδωκεν αὐτάς κύριος ἐμοί.

5 * καὶ ἐπιστρέψας κατέβην ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ ἐνέεalon τὰς πλάκας εἰς τὴν κιβωτὸν, ἡν ἐποίησα, & ἦσαν ἐκεῖ, καθὰ ἐνετείλατό μοι κύριος.

6 * καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπῆραν ἐκ βηρώθ υἱὸν ἱακήμε μοσε- ρᾶ· ἐκεῖ ἀπέθανεν Ἀαρὼν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ, & ἱεράτευσεν Ἐλεάζαρ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὡς τὸ αὐτῷ.

7 * ἐκείθεν ἀπῆραν εἰς γαδγάδ, & ἀπὸ γαδγάδ, εἰς ἑτεβα- θά· γῆν, ἣ χεῖμαρροι ὑδάτων.

8 * ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ διέσειλε κύριος τὴν φυλὴν τὴν λαοί, αἶρεν τὴν κιβωτὸν τὴν διαθήκης κυρίου, παρὲς θύαν ἑναντι κυρίου, λατρυγεῖν & ἐπύχεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

9 * διὰ τοῦτο ὅτι ἔσαι τοῖς λαοῖταις μερὶς & κληρὸς πρὸς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν, κύριος αὐτὸς κληρὸς αὐτοῦ, καθὰ εἶπεν αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

10 * καὶ γὰρ ἔβην ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας ἢ τεσσα- ράκοντα νύκτας, ἢ εἰσήκουσέ μου κύριος, & ἐν τῷ καιρῷ ἐκεί- νῳ ὅτι ἠθέλησε κύριος ἐξολοθρῶσαι ὑμᾶς.

11 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς με, βάδιζε ἀπαρον ἑναντι τοῦ λαοῦ τούτου, & εἰσπορεύεσθαι ἐκληρονομίωσαν τὴν γῆν, ἡν ὠμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν δοῦναι αὐτοῖς.

12 * καὶ νῦν Ἰσραὴλ τί κύριος ὁ θεός σου αἰτεῖ πρὸς σὲ, ἀλλ' ἢ φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁ- δοῖς αὐτοῦ, καὶ ἀγαπᾷ αὐτόν, καὶ λατρυγεῖν κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. X.

IN tempore illo dixit Dominus ad me, Dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores, & ascende ad me in montem, & facies tibi arcam ligneam.

* Et scribam super tabulas verba quæ erant super tabulas priores quas confregisti, & pones eas in arca.

* Et feci arcam de lignis sethim, & dolavi duas tabulas lapideas sicut priores, & ascendi in montem, & duas tabulas lapideas habebam in manu mea. * Et scripsit in tabulis iuxta scripturam priorem decem verba quæ locutus est Dominus vobiscum in monte de medio ignis in die congregationis, & dedit eas Dominus mihi.

* Et reuersus sum & descendi de monte, & posui tabulas in arca quam feci, & fuerunt ibi, sicut præcepit mihi Dominus.

* Et filij Israhel profecti sunt de Beroth filiorum Iachan in Mosera, ubi mortuus est Aaron & sepultus est ibi, & ministravit Eleazar filius eius pro eo. * Inde profecti sunt in Gadgad, & de Gadgad in Iatabatha, in terram in qua fluunt torrentes aquarum.

* In tempore illo separauit Dominus tribum Leui, ut portaret arcam fœderis Domini, & ut staret coram Domino ut ministraret ei, & ut benediceret in nomine eius usque in diem hanc.

* Propterea non habuit Leui partem, & hæreditatem cum fratribus suis: quia dona quæ dedit ei Dominus, ipsa sunt hæreditas eius sicut locutus est ei Dominus Deus tuus.

* Et ego steti in monte sicut diebus prioribus quadraginta diebus & quadraginta noctibus; & suscepit Dominus orationem meam etiam hac vice, & noluit Dominus disperdere te.

* Et dixit Dominus ad me, Surge, vade ut proficiscaris coram populo, ut ingrediantur & possideant terram quam iuravi patribus suis ut traderem eis.

* Et nunc Israhel quid Dominus Deus tuus querit à te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, & ut ambules in omnibus vijs quæ rectæ sunt coram eo, & ut diligas eum, ut seruias coram Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua.

* לשמר את מצוות יהוה ואת חקתיו אשר אנכי
 מצוה היום לטוב לך : * הן ליהוה אלהיך השמים
 ושמי השמים הארץ וכל אשר בה : * רק
 באבתיך חשק יהוה לאהבה אותם ויבחר בזרעם
 ואחריהם בכם מכל העמים היום :
 * ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו
 עוד : * כי יהוה אלהיכם הוא אלהי האלהים
 ואדני האדנים האל הגדל הגבור והנורא אשר
 לא ישא פנים ולא יקח שחד : * עשה משפט
 יתום ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם ושמלה :
 * ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ
 מצרים : * את יהוה אלהיך תירא אתו תעבד
 ובו תדבק ובשמו תשבע : הוה תהלל ותוה
 אלהיך אשר עשה אתך את הגדלת וארת
 הנוראת האלה אשר ראו עיניך : בשבעים נפש
 ירדו אבתיך מצרימה ועתה שמך יהוה אלהיך
 ככוכבי השמים לרב :

יא

* ואהבת את יהוה אלהיך ושמרתי
 משמרתו וחקתיו ומשפטי ומצותיו כל הימים :
 * וידעתם היום כי לא ארת בניכם אשר
 לא ידעו ואשר לא ראו את מוסר יהוה אלהיכם
 ארת גדלו ארת ידו החזקה וזרעו הנטויה :
 * וארת אתתיו וארת מעשיו אשר עשה בתוך
 מצרים לפרעה מלך מצרים ולכל גרצו :
 * ואשר עשה לחיל מצרים לסוסיו ולרכבו
 אשר הציף ארת מי ים סוף על פניהם ברדפם
 ואחריהם ויאבדם יהוה עד היום הוה :
 * ואשר עשה לכם במדבר עד באכם עד
 המקום הזה :

13 * Custodiāsq; mandata Domini & ceremo-
 nias eius quas ego hodie præcipio tibi, vt be-
 ne fit tibi.

14 * En Domini Dei tui cœlum est, & cœ-
 lum cœli, terra & omnia quæ in ea sunt:

15 * Et tamen patribus tuis conglutinator est
 Dominus, & amauit eos, elegitque semen eo-
 rum post eos, id est, vos de cunctis gentibus,
 sicut hodie comprobatur.

16 * Circuncidite igitur præputium cordis ve-
 stri, & ceruicem vestrā ne induretis amplius.

17 * Quia Dominus Deus vester ipse est Deus
 Deorum, & Dominus dominantium, Deus
 magnus & potens & terribilis, qui personam
 non accipit nec munera.

18 * Facit iudicium pupillo & viduæ, amat pe-
 regrinum & dat ei victum atque vestitum.

19 * Et vos ergo amate peregrinos, quia & ipsi
 fuistis aduenæ in terra Ægypti.

20 * Dominum Deum tuum timebis, & ei so-
 li seruies. Ipsi adhærebis, iurabisq; in nomine

21 illius. * Ipse est laus tua & Deus tuus, qui fe-
 cit tibi hæc magnalia & terribilia, quæ vide-
 runt oculi tui.

22 * In septuaginta animabus descenderunt
 patres tui in Ægyptum, & ecce nunc multi-
 plicauit te Dñs Deus tuus sicut astra cœli.

Sup. 6. c.

Ge. 46. 8

CAP. XI.

1 **A** Ma itaq; Dominum Deum tuum, & ob-
 serua præcepta eius & ceremonias, iudi-
 cia atque mandata omni tempore.

2 * Cognoscite hodie quæ ignorant filij ve-
 stri qui non viderunt disciplinam Domini
 Dei vestri : magnalia eius & robustam manū
 extentūque brachium :

3 * Signa & opera quæ fecit in medio Ægy-
 pti Pharaoni regi & vniuersæ terræ eius;

4 * Omnique exercitui Ægyptiorū & equis
 ac curribus; quomodo operuerint eos aquæ
 maris rubri, cum vos persequerentur, & dele-
 uerit eos Dominus vsq; in præsentem diem.

5 * Vobisq; quæ fecerit in solitudine do-
 nec veniretis ad hunc locum.

תרגום אונקלוס

13 למשר ית פקודי דיי וית קימותי דאנא מפקד לך יומא דין דיושב לך :
 14 הא דיי אלהך שמיא ושמי שמיא ארעא וכל דבה :
 15 לחוד באבהך צבי יהוה למרחם ויהוה ואחרעי בבניהו בתריהו בכוז מכל עממא כיומא הדין :
 16 ותעדון ית טפשות לבכוז וקד לבכוז
 17 ארי יי אלהכו הוה אלה אלהיך ומרי מלכין אלהא רבא גברא ודחילא דלית קדמוהי מסב אפיז ואף לא
 18 עבד דין יתים וארמלא ורחם גיורא למתן ליה מזון וכסו :
 19 ותרחסון ית גיורא ארי דירין הויתון בארעא
 20 ית יי אלהך תרחל וקדמוהי תפלח ולרחלחיה תתקרב ובשמיא תקיים :
 21 הוה תשבחתך והוה אלהך דעבד עמך
 22 בשבעין נפשן נחתו אבהך למצרים וכעז שונך יי אלהך ככוכבי שמיא לסגי :

יא

1 ותרחם ית יי אלהך והשר משרת מימריה וקימותי ודינותי ופקודותי כל יומא :
 2 ותעדון יומא דין ארי לא ית
 3 וית אחרתיה וית רביתיה ית יייה תקיפא ודרעיה מרמא :
 4 ודעבד למשרת מצראי לסוסותיהו ולרחיכיהו דאשיף ית מי יומא דסוף
 5 ודעבד לבכוז במדברא עד מימיו עד אתרא הדין :

* ואשר עשו לרתן ולאבירם בני אליאב בן
ראובן אשר פצתה הארץ את פיה ותבלעם
ואת בתיהם ואת אחיהם ואת כל היקום
אשר ברנליהם בקרב כל ישראל :

* כי עיניכם הראו את כל מעשה יהוה
הגדל אשר עשה : * ושמרתם את כל-

המצוה אשר אנכי מצוה היום למען תחזקו
ובאתם וירשתם את הארץ אשר אתם
עברים שמה לרשתה : * ולמען תאריכו
ימים על האדמה אשר נשבע יהוה לאבותיכם
לתת להם ולזרעם ארץ זבת חלב ודבש :

* כי הארץ אשר אתם בא שמה לרשתה
לא כארץ מצרים הוא אשר יצאתם משם אשר
תזרע ארץ זרעך והשקירה ברנלך כגן הירק :

* והארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה
ארץ הרים ובקעה למטר השמים תשתה מים :

* ארץ אשר יהוה אלהיך דרש אתה
תמיד עיני יהוה אלהיך בה מרשית השנה ועד
אחרית שנה : * והיה אם שמע

תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם
היום לאהבה את יהוה אלהיכם ולעבדו בכל-
לבבכם ובכל נפשכם : * ונרתי מטר-

ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך
ויצהרך : * ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת

ושבעת : * השמרו לכם פן יפתה לבבכם
וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם
להם : * וחרה אף יהוה בכם ועצר את השמים

ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן ארץ יכולה
ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר יהוה
נתן לכם :

* Et Dathan atque Abiron filiis Eliab qui
fuit filius Rubē, quos aperto ore suo terra ab-
sorbuīt cum domibus & tabernaculis & vni-
uersa substantia eorum, quam habebant in
medio Israel.

* Oculi vestri viderunt omnia opera Do-
mini magna quæ fecit.

* Vt custodiatis vniuersa mandata illius,
quæ ego hodie præcipio vobis, & possitis in-
troire & possidere terrā ad quā ingredimini:

* Multoque in ea viuatis tempore, quam
sub iuramento pollicitus est Dñs patribus ve-
stris & semini eorum lacte & melle manantē.

* Terra enim ad quam ingredieris possi-
dendam, non est sicut terra Ægypti de qua
existi, vbi iacto semine in hortorum morem
aquæ ducuntur irriguæ.

* Sed montosa est & campestris, de cælo ex-
pectans pluuias.

* Quam Dominus Deus tuus semper inui-
sit, & oculi illius in ea sunt à principio anni
vsque ad finem eius.

* Si ergo obedieritis mandatis meis, quæ
ego hodie præcipio vobis, vt diligatis Domi-
num Deum vestrum, & seruiatis ei in toto
corde vestro & in tota anima vestra:

* Dabit pluuiam terræ vestræ tempora-
neam & ferotinam, vt colligatis frumen-
tum, & vinum, & oleum.

* Fœnūque ex agris ad pascenda iumen-
ta, & vt ipsi comedatis ac saturemini.

* Cauete ne fortè decipiatur cor vestrum,
& recedatis à Domino, seruiatīque diis alie-
nis, & adoretis eos.

* Iratūque Dominus claudat cælum, &
C pluuię non descendant, nec terra det germen
suum, pereatīque velociter de terra optima,
quam Dominus daturus est vobis.

תרגום אונקלוס

* ודעבר לרתן ולאבירם בני אליאב בן ראובן דפתחה ארעא ויתאנש בחיהון וית משכניהון וית כל יקומא דעמהון
כגן כל ישראל :

* ושמרתם את כל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את יהוה אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם : * ונרתי מטר-
ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך :

* השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם : * וחרה אף יהוה בכם ועצר את השמים
ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן ארץ יכולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר יהוה נתן לכם :

* ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת : * השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם : * וחרה אף יהוה בכם ועצר את השמים
ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן ארץ יכולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר יהוה נתן לכם :

* ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת : * השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם : * וחרה אף יהוה בכם ועצר את השמים
ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן ארץ יכולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר יהוה נתן לכם :

* ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת : * השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם : * וחרה אף יהוה בכם ועצר את השמים
ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן ארץ יכולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר יהוה נתן לכם :

* ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת : * השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם : * וחרה אף יהוה בכם ועצר את השמים
ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן ארץ יכולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר יהוה נתן לכם :

* Et quæcunque fecit Dathan & Abiron filijs Eliab filij Ruben, quos aperiens terra os suum obforbuit eos, & domos eorum, & tabernacula eorum, & vniuersam substantiam quæ cum illis in medio totius Israel.

* Quoniam oculi vestri viderunt omnia opera Domini magna, quæcunque fecit nobis hodie.

* Et custodietis vniuersa præcepta eius, quæcunque ego præcipio vobis hodie, vt viuatis & multiplicemini, & intretis & possideatis terram, ad quam vos transitis Jordanem illuc, vt possideatis illam.

* Vt longam sitis super terram, quam iurauit Dominus patribus vestris dare illis, & semini eorum post eos, terram manantem lacte & melle:

* Est enim terra ad quam tu ingrederis illuc possidendam illam, non sicut terra Aegypti est, vnde egredimini illuc, quando seminauerint semen, & irrigant pedibus, sicut hortum oleris.

* At terra in quam ingrederis illuc ad possidendum eam, terra montuosa & campestris, ex pluuia celi bibit aquam.

* Terra, quam Dominus Deus tuus visitat illam semper, oculi Domini Dei tui in ipsa à principio anni, & vsque ad finem anni.

* Si autem auditu audieritis omnia præcepta eius, quæcunque ego præcipio tibi hodie, vt diligas Dominum Deum tuum, & seruias ei ex toto corde tuo, et ex tota anima tua.

* Et dabit pluuiam terræ tuæ ad tempus temporaneam et serotinam, et colliges frumentum tuum, et vinum tuum, et oleum tuum.

* Et dabit fœnum in agris tuis iumentis tuis: et cum comederis & saturatus fueris,

* Cauete vobis ipsis, ne dilatetur cor vestrum, et transgrediamini, et seruiatis dijs alienis, et adoretis eos.

* Et iratus irascatur Dominus contra vos, et claudat calum, et non erit pluuiam, et terra non dabit fructum suum, et peribitis velociter à terra bona, quam dedit Dominus vobis.

* καὶ ὅσα ἐποίησε τὰ δαθὰν καὶ τὰ ἀβιρὼν υἱοῖς ἐλιαβ υἱοῦ ρουβήμ, ὧς ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς κατέπιεν αὐτούς, καὶ οἴκους αὐτῶν καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν ὑπόστασιν τὴν μετ' αὐτῶν ἐν μέσῳ πάντος ἰσραὴλ.

* ὅτι ὁ φθαλμοὶ ὑμῶν ἑώρακον πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὰ μεγάλα, ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν σήμερον.

* καὶ φυλάξετε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτῆς, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, ἵνα ζήτε, καὶ πολυπλασιασθῆτε, καὶ εἰσέλθῃτε, καὶ κληρονομήσῃτε τὴν γῆν, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὴν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομήσαί αὐτήν.

* ἵνα μακροημερεύσητε ἐπὶ τῇ γῆ, ἥς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καὶ τὰ σπέρματι αὐτῶν μετ' αὐτούς, γῆν ῥέουσθαι γάλα καὶ μέλι.

* ἐστὶ γὰρ ἡ γῆ εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομήσαι αὐτήν, ἔχει ὡς περὶ ἡ γῆ αἰγυπτίου ἐστίν, ὅθεν ἐκπορεύεσθε ἐκεῖθεν, ὅταν ἀπείρωσι τὸν σπόρον, καὶ ποτίξωσι τοῖς ποσίν, ὥστε κῆπον λαχανίας.

* ἡ δὲ γῆ εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομήσαι αὐτήν, γῆ ὄρεινὴ καὶ πεδινή, ἐκ τῆς ὑετοῦ καὶ χειμῶνος πίεται ὕδωρ.

* γῆ, ἣν κύριος ὁ θεός σου ἐπισκοπεῖται αὐτήν διαπαντός, ὁ φθαλμοὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπ' αὐτῆς ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ τοῦ σιῶν τελείας ἐν τῇ ἐσχάτῃ.

* ἐὰν δὲ ἀκοῇ ἀκούσῃτε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτῆς, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, ἀγαπᾷ κύριον τὸν θεόν σου, καὶ λατρεύει αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου.

* καὶ δώσει τὸν ὑετὸν τῆς γῆς σου καθ' ὥραν πρῶτον καὶ ὀψιμον, καὶ εἰσίσῃς τὸν σῖτον σου, καὶ τὸν οἶνον σου, καὶ τὸ ἐλαιόν σου.

* καὶ δώσει χορτάσματα ἐν τοῖς ἀγροῖς σου τοῖς κτήνεσί σου καὶ φαγὼν, καὶ ἐμπληθεῖς,

* προσέχετε ἑαυτοῖς, μὴ πλατυθῇ ἡ καρδιά ὑμῶν, καὶ παραβῇτε, καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυλήσητε αὐτοῖς.

* καὶ θυμωθεὶς ὀργισθῇ κύριος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ συχῇ τὸν ἐναντίον σου ἐσθλὸν ὑμῶν καὶ ἡ γῆ οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς, καὶ ἀπολείψῃ ἐντάχαι ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἥς ἐδώκε κύριος ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et quod fecit Dathan & Abiram filijs Eliab filij Ruben, quando aperuit terra os suum, & deglutiuit eos, & homines domus eorum, & tabernacula eorum, & vniuersam substantiam quæ erat cum eis in medio totius Israel.

* Quoniam oculi vestri vident omnia opera Domini magna quæ fecit.

* Et custodietis omnia præcepta quæ ego præcipio vobis hodie, vt confortemini & ingrediamini, & possideatis terram, ad quam vos ingredimini vt possideatis eam.

* Et vt prolongentur dies vestri super terram, pro qua iurauit Dominus patribus vestris, vt traderet eis terram lacte & melle manantem.

* Quoniam terra ad quam tu ingrederis vt possideas eam, non est sicut terra Aegypti vnde egressi estis, in qua seminabas semen tuum, & irrigabas illam pede tuo sicut hortum oleris.

* Terra autem ad quam vos transitis vt possideatis eam, terra montium est & camporum, de pluuia celi bibet aquam.

* Terra, quam Dominus Deus tuus requirit eam semper, oculi Domini Dei tui sunt in ea à principio anni.

* Et erit si obediētes obediētis præceptis meis, quæ ego præcipio vobis hodie, vt diligatis Dominum Deum vestrum, & vt seruiatis coram eo in toto corde vestro, & in tota anima vestra.

* Dabo pluuiam terræ vestræ in tempore suo temporaneam & serotinam, & colliges frumentum tuum, & vinum tuum, & oleum tuum.

* Et dabo fœnum in agro tuo iumentis tuis, & comedes & saturaberis.

* Cauete vobis, ne fortè decipiatur cor vestrum, & declinetis & seruiatis idolis populorum, & adoretis ea.

* Et irascatur furor Domini contra vos, & claudat cælos, & non sit pluuiam, & terra non det germen suum, & peccatis citò de terra bona, quam Dominus dabit vobis.

* ושמעתם את דברי אלה על לבבכם ועל-
 נפשכם וקשרתם אתם לאור על ידכם והיו
 לטוטפת בין עיניכם : * ולמדתם אתם את-
 בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך
 ובשכבך ובקומך : * ובתבתם על מזוזות ביתך
 ובשעריך : * למען ירבו ימיכם וימי בניכם על
 האדמה אשר נשבע יהוה לאבותיכם לתת להם
 בימי השמים על הארץ :
 * כי אם שמו תשמרון את כל-
 המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשתה
 לאהבה את יהוה אלהיכם ללכת בכל דרכיו
 ולדבקו בו : * והוריש יהוה את כל-
 הגוים האלה מלפניכם וירשתם גוים גדלים
 ועצמים מכם : * כל המקום אשר
 הדרך כף רגלכם בו לכם יהיה מן המדבר
 והלבנון מן הנחר נחר פורת ועד הים האחרון
 יהיה גבולכם : * לא יתיצב איש בפניכם
 פחדכם ומוראכם יתן יהוה אלהיכם על-
 פני כל הארץ אשר תדרכו ביה כאשר דבר
 לכם :
 * ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה
 וקללה : * את הברכה אשר תשמעו אל-
 מצות יהוה אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם
 היום : * והקללה אם לא תשמעו אל מצות
 יהוה אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה
 אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר
 לא ידעתם : * והיה כי יביאך יהוה
 אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה
 ונתתה את הברכה על הר גוזים ואת הקללה
 על הר עיבל :

18 * Ponite hæc verba mea in cordibus &
 in animis vestris , & suspendite ea pro si-
 gno in manibus , & inter oculos vestros collo-
 cate .

19 * Docete filios vestros vt illa meditentur
 quando federis in domo tua , & ambulaueris
 in via , & accubueris atque surrexeris .

20 * Scribes ea super postes & ianuas domus
 tuæ :

21 * Vt multiplicentur dies tui & filiorum
 tuorum in terra quam iurauit Dominus pa-
 tribus tuis , vt daret eis quamdiu cælum im-
 minet terræ .

22 * Si enim custodieritis mandata quæ ego ^{sup. cod.}
 præcipio vobis , & feceritis ea vt diligatis Do-
 minum Deum vestrum , & ambuletis in om-
 nibus viis eius adhærentes ei :

23 * Disperdet Dominus omnes gentes istas
 ante faciem vestram , & possidebitis eas quæ
 maiores sunt , & fortiores vobis .

24 * Omnis locus quem calcauerit pes vester , ^{Isa. 1. 9}
 vester erit . A deserto & Libano , & flumine ma-
 gno Euphrate vsque ad mare Occidentale erūt
 termini vestri .

25 * Nullus stabit contra vos . terrorem ve-
 strum & formidinem dabit Dominus Deus
 vester super omnem terram quam calcaturi
 estis , sicut locutus est vobis .

26 * En propono in conspectu vestro hodie
 benedictionem & maledictionem .

27 * Benedictionem , si obedieritis mandatis
 Domini Dei vestri quæ ego hodie præcipio
 vobis .

28 * Maledictionem , si non obedieritis man-
 datis Domini Dei vestri , sed recesseritis de via
 quam ego nunc ostendo vobis , & ambu-
 laueritis post deos alienos quos ignoratis .

29 * Cum verò introduxerit te Dominus
 Deus tuus in terram ad quam pergis habi-
 tandam , pones benedictionem super mon-
 tem Garizim , maledictionem super montem
 Hebal .

תרגום אונקלוס

18 ותשונן ירת פתגמי אלה על לבבך ועל נפשך ותקטרן ותהון לאת על ידך ויהיו לתפליז בין עיניך :
 19 ותלפון ותהון ית בניך למלא ביהון במחבך בביתך ובמחבך בארצא ובמשכבך ובמקמך :
 20 ותחבבינן על מזונן ותקבעינן בסיפי ביתך ובתערך :
 21 בריל דיוסגון יומיך וימי בניך על ארעא דקייים ויו לאבהתכון
 22 ארי אם משר תשרון ותכל תפקדחא דנא דאנא מפקד יתכון למעבדה למרתם ית יי
 למתן להון כיומי שמיא על ארעא :
 23 אלהכון ולמהך בארצון דהקנן קדמוהי ולא תקרבא לרחלתי :
 24 ויתריך יי ית כל עממיא האלין מקדמיכון ותירחון עממי רבבין ותקיפין מנכון :
 25 כל אחרא דתדרוך פרסת רגלכון ביה דילכון יתי מן מדברא ולבנן מן נחרא נחרא פרת ועד ימא מערבאא ויהי חחומכון :
 26 לא יתעחד אנש קדמיכון דתלחכון ואימתכון יתן יי אלהכון על אפי כל ארעא דתדרכון בה כמא דמליל לכון :
 27 חו דאנא יתיב קדמיכון ימא דין ברבין ולוטין :
 28 ית ברקתא דתקבלון לפקודיא דיי אלהכון דאנא מפקד יתכון ימא דין :
 29 ולוטין אם לא תקבלון לפקודיא דיי אלהכון ותסטון מן ארצא דאנא מפקד יתכון ימא דין למהך בתר טענה עממיא דלא ידעון :
 30 ויהי ארי ועלינך יי אלהך לארעא דאת עלי ליתון למירתה ותתן ית מברכיא על טורא דגריזים וית מלטטא על טורא דעיבל :

* Et ponetis verba hæc in cor vestrum, & in animam vestram, & suspendetis ea in signum in manu vestra, & erit immobile ante oculos vestros.

* Et docebitis ea filios vestros ut percipiant illa sedentes in domo, & ambulantes in via, & accubantes, & surgentes.

* Et scribetis illa in liminibus domuum vestrarum, & portarum vestrarum.

* Ut multiplicentur dies vestri, & dies filiorum vestrorum in terra, quam iuravit Dominus patribus vestris ut daret eis, sicut dies cali super terram.

* Et erit si auditu audieritis omnia mandata hæc quæ ego præcipio vobis hodie facere, ut diligatis Dominum Deum vestrum, & ambuletis in omnibus vijs eius, & adhereatis ei.

* Et disperdet Dominus omnes gentes istas à facie vestra, & possidebitis gentes magnas, & fortiores magis quam vos.

* Omnem locum quem calcaverit vestigium pedis vestri, vobis erit à deserto & antilibano, & à flumine magno flumine Euphrate, et usque ad mare Occidentis erunt termini vestri.

* Non resistet ullus contra faciem vestram, terrorem vestrum, & formidinem vestram, imponent Dominus Deus vester super faciem omnis terræ, in quam ascenderitis in illam, quemadmodum locutus est Dominus ad vos.

* Ecce ego do coram vobis hodie benedictionem & maledictionem.

* Benedictionem, si audieritis præcepta Domini Dei vestri, quæcunque ego præcipio vobis hodie.

* Et maledictionem, si non audieritis præcepta Domini Dei vestri, quæcunque ego præcipio vobis hodie, & aberraveritis à via quam præcepi vobis, ut ambulantes serviretis dijs alijs, quos non cognovistis.

* Et erit cum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram in quam pergis illuc ad possidendum eam, & dabis benedictionem super montem Garizim, & maledictionem super montem Hebal.

18 * καὶ ἐμβαλεῖτε τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ὑμῶν, καὶ ἀφάψετε αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῇ χειρὶ ὑμῶν, καὶ ἔσται ἀσάλευτον πρὸς ὀφθαλμῶν ὑμῶν.

19 * καὶ διδάξετε αὐτὰ τὰ τέκνα ὑμῶν λαβεῖν αὐτὰ καθήμενους ἐν οἴκῳ, & πορευομένους ἐν ὁδῷ, καὶ κοιτάζομένους & διδουσιμένους.

20 * & γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλίας τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, & τῶν πυλῶν ὑμῶν.

21 * ἵνα πληθυνθῶσιν αἱ ἡμέραι ὑμῶν, & αἱ ἡμέραι τῶν υἱῶν ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὠμοσε κύριος ὁ θεὸς πατεράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καθὼς αἱ ἡμέραι ἔθ' ἑβρανοῦ ἐπὶ τῇ γῆς.

22 * καὶ ἔσται ἐδῶ ἀκοὴ ἀκρόστητε πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον ποιεῖν, ἀγαπᾷ κύριον τὸν θεόν ὑμῶν, & πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ πορεύεσθαι ἀσφαλῶς αὐτῶν.

23 * καὶ ἐκβαλεῖ κύριος πάντα τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, & κληρονομήσετε ἔθνη μεγάλα, & ἰσχυρότερα μᾶλλον ἢ ὑμεῖς.

24 * πάντα τὸν τόπον ὃν δὴ πατήσῃ τὸ ἴχνη τοῦ ποδὸς ὑμῶν, ὑμῖν ἔσται ἀπὸ τῆς ἐρήμου, & ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ ποταμοῦ ἔξω μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτης, & ἕως τῆς θαλάσσης τῆς ἐπὶ δυσμῶν ἔσται τὰ ὅρια ὑμῶν.

25 * ὅτε ἀντιστήσεται ἐδῶς κατὰ πρὸς ὄψωπον ὑμῶν, τὸν φόβον ὑμῶν, & τὸν τρόμον ὑμῶν ἐπιθήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπὶ πρὸς ὄψωπον πάσης τῆς γῆς, ἐφ' ἧς δὴ ἐπιβῆτε ἐπ' αὐτῆς, ὃν τρόπον ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς.

26 * ἰδὲ ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον εὐλογίαν καὶ κατάραν.

27 * τὴν εὐλογίαν, ἐδῶ ἀκρόστητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον.

28 * καὶ τὴν κατάραν, ἐδῶ μὴ εἰσακρόστητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, καὶ πλανηθῆτε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐνετείλαμην ὑμῖν, πορευθέντες λατρεύειν θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ οἶδατε.

29 * καὶ ἔσται ὅτ' δὴ εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν διαβαίνεις ἐκεῖ κληρονομήσαι αὐτήν, καὶ δώσεις τὴν εὐλογίαν ἐπ' ὄρεος γαριζίν, καὶ τὴν κατάραν ἐπ' ὄρος ἑβάλ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et ponetis verba mea hæc in cordibus vestris, & in animis vestris, & ligabitis ea in signum super manum vestram, & erunt quasi appendix inter oculos vestros.

19 Et docebitis ea filios vestros, ut loquamini in eis cum sederis in domo tua, & cum ambulaveris in via, & accubueris & surrexeris.

20 Et scribes ea super postes, & affiges ea in liminibus domus tuæ, & in portis tuis.

21 Ut multiplicentur dies vestri, & dies filiorum vestrorum super terra quam iuravit Dominus patribus vestris ut traderet eis, sicut sunt dies cali super terram.

22 Quoniam si custodientes custodieritis omnia præcepta hæc quæ ego præcipio vobis ut faciatis ea, ut diligatis Dominum Deum vestrum & ut ambuletis in vijs quæ rectæ sunt coram eo, ut adhereatis timori eius:

23 Eiciet Dominus omnes populos istos à facie vestra, & possidebitis populos multos fortiores vobis.

24 Omnis locus in quo calcaverit planta pedis vestri, vester erit, à deserto & Libano à fluviio Euphrate, & usque ad mare occidentale erit terminus vester.

25 Non stabit vir in conspectu vestro; timorem vestrum dabit Dominus Deus vester super faciem uniuscuiusque terræ quam calcabitis sicut locutus est vobis.

26 En ego pono ante vos hodie benedictiones & maledictiones.

27 Benedictiones, si obedieritis præceptis Domini Dei vestri quæ ego præcipio vobis hodie.

28 Maledictiones autem, si non obedieritis præceptis Domini Dei vestri, & declinaveritis à via quam ego præcipio vobis hodie, & ambulaveritis post idola populorum quæ non cognovistis.

29 Et erit quando introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam tu ingrederis ut possideas eam, pones benedicentes super montem Garizim, & maledicentes super montem Ebal.

30 * הלא אמר בעבר הירדן גלגל מבווא
השמש בגלגל הירדן הירדן בערב
אצל גלגל מורד: * כי אתם עברים את
הירדן לבא לרשת את הארץ אשר יהיה
נתן לכם וירשתם אתה וישבתם בה:
31 * ושמרתם לעשות את כל החקים ואת
המשפטים אשר אנכי נתן לפניכם היום:

יב

1 * אלה החקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות
בארץ אשר נתן יהוה אליהי גלגל לך לרשתה
2 כל הימים אשר אתם חיים על האדמה: * אבד
תאבדון את כל המקלות אשר עבדו שם הגוים
אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים
הרמים ועל הגבעות ותחרת כל עץ רענן:
3 * ונתתם את מזבחם ושבירתם את מצבתם
ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון
4 ואבדתם את שמם מן המקום ההוא: * לא
תעשון כן ליהוה אלהיכם: * כי אם אל המקום
אשר יבחר יהוה אלהיכם מכל שבטיכם לשום
את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה:
5 * והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת
מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ונדבתיכם
ובכורת בקרכם וצאנכם: * ואכלתם שם
לפני יהוה אלהיכם ושמחתם בכל משלח ידכם
אתם ובתיכם אשר ברכך יהוה אלהיך:
6 * לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים
פה היום איש כל הישר בעיניו: * כי לא באתם
עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר יהוה
אלהיך נתן לך:

30 * Qui sunt trans Iordanem post viam quæ
vergit ad Solis occubitum in terra Chananæ,
qui habitat in campestribus contra Galgar-
lam quæ est iuxta vallem tendentem & in-
trantem procul.
31 * Vos enim transibitis Iordanem vt possi-
deatis terram quam Dominus Deus vester da-
turus est vobis , vt habeatis & possideatis
illam.
32 * Videte ergo vt impleatis ceremonias at-
que iudicia quæ ego hodie ponam in conspe-
ctu vestro.

CAP. XII.

1 **H**æc sunt præcepta atque iudicia quæ fa-
cere debetis in terra quâ Dominus Deus
patrum tuorum daturus est tibi , vt possideas
eam cunctis diebus quibus super humum gra-
dieris.
2 * Subuertite omnia loca in quibus coluerunt
gentes quas possessuri estis deos suos super
montes excelsos & colles & subter omne li-
gnum frondosum.
3 * Dissipate aras earum , & confringite sta-
tuas , lucos igne comburite , & idola commi-
nuite , disperdite nomina eorum de locis illis.
4 * Non facietis ita Domino Deo vestro.
5 * Sed ad locum quem elegerit Dominus
Deus vester de cunctis tribubus vestris , vt po-
nat nomen suum ibi , & habitet in eo , ve-
nietis;
6 * Et offeretis in loco illo holocausta & vi-
ctimas vestras , decimas & primitias manuum
vestrarum & vota atque donaria , primogeni-
ta boum & ouium.
7 * Et comedetis ibi in conspectu Domini
Dei vestri , ac lætabimini in cunctis ad quæ
miseritis manum vos & domus vestræ , in qui-
bus benedixerit vobis Dominus Deus vester.
8 * Non facietis ibi quæ nos hic facimus ho-
die , singuli quod sibi rectum videtur.
9 * Neque enim vsque in præsens tempus
B venistis ad requiem & possessionem quam
Dominus Deus vester daturus est vobis.

תרגום אונקלוס

30 * הלא אמר בעבר הירדן גלגל מבווא
31 * ארי אחז עברין ירדן למיעל למירח ירדן ארעא דייא אלהכז יתיב לכוז ותירתון יתה ותחבון בה:
32 * ותשרון למעבר ירדן קימא וירד דאנא יתיב קדמיכוז יומא דין:
יב
1 * אליו קימא וירינא דתשרון למעבר בארעא דיתב יי אלהך דאכחך לך למירחך כל יומא דאתח קימין על ארעא:
2 * אבדא תאבדון ית כל אתריא ופלו חו חסן עסמא דאתח ירתין ותחון ית טעוהוון על טוריא דמא ועל רסתא ותחון כל אילן עבוף:
3 * ותחרעון ית אגוריחון ותחברון ית קמחהוון ואשיריחון תוקרון בנורא וצלמי טעוהוון תקצצון ותאבדון ית שמהוון מן אתרא ההוא:
4 * לא תעבדון כדון קדם יי אלהכז:
5 * אלהו לאתרא דיתרעי יי אלהכז מכל שבטיכוז לאשראח שבנחיה חסן
6 * ותחון לחסן עלותכוז ונכסת קדשיכוז וירד מעשרהכז וית אפרשור ירכון
7 * ותיכלח חסן קדם יי אלהכז ותחון ככל אושטח ירכון אתח ואנש בתיכוז דברכך יי אלהך:
8 * לא תעבדון ככל דאנחנא עבדון חכא יומא דין גבר כל דכשר בעיניהו:
9 * ארי לא אתחון עד כען לביר נחא ולא חסנא דיי אלהך יתיב לך:

* Non ecce hac ultra Jordanem post viam Occidentis Solis in terra Chananæi qui habitat in Occidente prope Galgalam prope quercum excelsam.

* Vos enim transitis Jordanem, intrantes ut possideatis terram, quam Dominus Deus noster dat vobis in possessionem omnibus diebus, & possidebitis eam, & habitabitis in ea.

* Et custodietis ut faciatis omnia præcepta eius, & iudicia, quæ ego do coram vobis hodie.

CAP. XII.

ET hæc præcepta & iudicia quæ observabitis ut faciatis in terra quam Dominus Deus patrum nostrorum dat vobis in possessionem cunctis diebus, quibus vos vivetis super terram.

* Perditione perdetis omnia loca in quibus coluerunt illic gentes deos suos, quos vos possidetis eos super montes excelsos, & super colles, & subter omnem arborem frondosam.

* Et dissipate aras earum, & confringite statuas earum, & lucos earum eradicabitis, & sculpta deorum eorum comburetis igne, & disperdetis nomen eorum de loco illo.

* Non facietis ita Domino Deo vestro.

* Sed ad locum, quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris ad cognominandum nomen suum illic ut inuocetur, & inquiretis & intrabitis illuc.

* Et offeretis ibi holocausta vestra, & sacrificia vestra, & decimas vestras, & vota vestra, & donaria vestra, & confessiones vestras, & primogenita bouum vestrorum, & ovium vestrarum.

* Et comedetis ibi coram Domino Deo vestro, & letabimini in cunctis, quæcunque miseritis manus vestras vos & domus vestra, secundum quod benedixit tibi Dominus Deus tuus.

* Non facietis iuxta omnia quæ nos facimus hic hodie unusquisque quod placitum est coram se.

* Non enim venistis usque nunc ad requiem, & ad possessionem, quam Dominus Deus noster dat vobis.

30 * ὅτι ἰδὲ ταῦτα πέρας τοῦ ἰορδάνου ὁπίσω ὁδὸν δυσμῆς ἡλίου ἐν γῇ χαναναὶ ὁ κατοικῶν ἐπὶ δυσμῆς ἐχθρὸν τοῦ γολγοθὰ πλησίον τῆς θύρας τῆς ὑψηλῆς.

31 * ὑμεῖς γὰρ διαβαίνετε τὸν ἰορδάνον, εἰσελθόντες κληρονομήσαι τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ πάσας τὰς ἡμέρας· καὶ κληρονομήσετε αὐτήν, & κατοικήσετε ἐν αὐτῇ.

32 * καὶ φυλάξεσθε τὸ ποιεῖν πάντα τὰ προστάγματα αὐτοῦ καὶ τὰς κρίσεις, αἷς ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον.

ιβ.

1 * Καὶ ταῦτα τὰ προστάγματα & τὰ κρίματα ἃ φυλάξεσθε τὸ ποιῆσαι ἐπὶ τῆς γῆς, ἥς κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ πάσας τὰς ἡμέρας, αἷς ὑμεῖς ζῆτε ἐπὶ τῆς γῆς.

2 * ἀπωλεία ἀπολείτε πάντας ὅν τῶν ἐν οἷς ἐλάτρευσαν ἐκεῖ τὰ ἔθνη τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὧς ὑμεῖς κατὰ κληρονομίαν αὐτὰς ἐπὶ τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλῶν, & ἐπὶ τῶν θινῶν, καὶ ὑποκάτω παντὸς δένδρου δασέως.

3 * καὶ κατασκάψατε ὅν βωμούς αὐτῶν, & σὺντρίψατε τὰς στήλας αὐτῶν, & τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, & τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρὶ, & ἀπολείτε τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου.

4 * ἐποιήσετε ἕτω κύριῳ τῷ θεῷ ὑμῶν.

5 * ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν δὴ ἐκλέξῃ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν ὑμῶν ἐπονομάσαι τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκεῖ ἐπικληθῆναι, & ἐκζητήσετε, καὶ εἰσελεύσεσθε ἐκεῖ.

6 * καὶ οἴσετε ἐκεῖ τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν, & τὰ θυσιάσματα ὑμῶν, καὶ τὰς δεκάτας ὑμῶν, & τὰς δυχὰς ὑμῶν, & τὰ ἐκείσια ὑμῶν, & τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν ὑμῶν & τῶν προβάτων ὑμῶν.

7 * καὶ φάγετε ἐκεῖ ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ διφραγήσεσθε ἐπὶ πᾶσιν, ὧς ἐδὴ ἐπιδάλητε τὰς χεῖρας ὑμῶν ὑμεῖς, & οἱ οἰκοὶ ὑμῶν, καθ' ὅτι ἐυλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου.

8 * ἐποιήσετε κατὰ πάντα ἃ ἡμεῖς ποιοῦμεν ὧς σήμερον ἕκαστος τὸ ἀρεσὸν ἐναντίον αὐτῶν.

9 * ἐγὼ ἤκατε ἕως τοῦ νῦν εἰς τὴν κατάπαυσιν, & εἰς τὴν κληρονομίαν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Qui montes sunt trans Iordanem post viam quæ vergit ad occasum Solis in terra Chananæi qui habitat in campetribus contra Galgalam in latere planitie More.

& possidebitis eam & habitabitis in ea.

31 Vos enim transitis Iordanem ut possideatis terram quam Dominus Deus vester dabit vobis,

32 Et custodietis ut faciatis omnia mandata & iudicia quæ ego pono in conspectu vestro hodie.

CAP. XII.

Hæc sunt mandata & iudicia quæ custodietis ut faciatis ea in terra quam dedit tibi Dominus Deus patrum tuorum, ut possideas eam omnibus diebus quibus vos permanetis super terram.

1 Perditione disperdetis omnia loca in quibus servierunt populi quos vos possessuri estis idolis suis super montes excelsos & super colles, & sub omni ligno frondoso.

2 Et confringetis aras eorum, & conteretis statuas eorum, & lucos eorum comburetis igni, & imagines idolorum suorum succidite, & disperdetis nomina eorum de loco illo.

3 Non facietis ita coram Domino Deo vestro. Sed ad locum quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris ut collocet ibi maiestatem suam venietis, & domum maiestatis eius requiretis.

4 Et offeretis ibi holocausta vestra & victimas sanctificatas vestras, & decimas vestras, & primitias manuum vestrarum, & vota vestra, & quæ sponte donatis, & primogenita bouum vestrorum & ovium vestrarum.

5 Et comedetis ibi coram Domino Deo vestro, & letabimini in cunctis ad quæ miseritis manum vestram, vos & homines domus vestræ, quia benedicet tibi Dominus Deus tuus.

6 Non facietis sicut omnia quæ nos facimus hic hodie singuli quod rectum videtur in oculis suis.

7 Quia non venistis adhuc ad locum quietis & ad possessionem quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.

וַעֲבַרְתֶּם אֶת־הַיַּרְדֵּן וְיִשְׁבַתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִנְחִיל אֶתְכֶם וְהִנִּיחַ לָכֶם מִכָּל־
אֹיְבֵיכֶם מִסְבִּיב וְיִשְׁבַתֶּם בְּטָח :

וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
בּוֹ לִשְׁבֹן שְׁמוֹ שֶׁם שְׁמֹרָה תִּבְיֹאוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם עֹלֹתֵיכֶם וּנְחִיכֶם
מַעֲשֵׂי רַחֲמֵיכֶם וְתִרְמֹת יִדְכֶם וְכָל מִבְּחַר נְדָרֵיכֶם
אֲשֶׁר תִּדְרוּ לַיהוָה : * וְשִׁמַּחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם
וְאִמְהֹתֵיכֶם וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם כִּי אֶמֶן לוֹ
חֶלֶק וְנַחֲלָה אֶתְכֶם : * הִשְׁמַר לָךְ פֶּן־תַּעֲלֶה
עַל־יָדְךָ בְּכָל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה : * כִּי אִם־
בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שֶׁם
תַּעֲלֶה עַל־יָדְךָ וְשֶׁם תַּעֲשֶׂה כָּל־אֲשֶׁר אֲנֹכִי
מִצְוֶה : * רַק בְּכָל־אֹרֶת נִפְשֶׁךָ תִּזְבַּח וְאִבְלִית
בְּשָׂר כְּבֹרֶכְתָּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ בְּכָל־
שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא וְהַטְּהוֹר יֹאכְלֻנוּ בָּצֵבִי וּבָאִיל :

רַק חֶדֶם לֹא תֹאכְלוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפֹּכְנוּ
כַּמִּים : * לֹא־רֹכֵל לֹא־יֹאכַל בְּשַׁעְרֶיךָ מִעֵשֶׂר
דָּגָנְךָ וְתִירֹשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ וּבִכּוֹרֶת בָּקָרְךָ וְצֹאנְךָ וְכָל־
נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדְרֹר וְנִדְבֹתֶיךָ וְתִרְמֹמֶת יָדְךָ :
* כִּי אִם־לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֻנוּ בְּמָקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ אֶתֶר וּבִנְךָ וּבִתְּךָ
וְעַבְדְּךָ וְאִמְרָתְךָ וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְשִׁמַּחְתָּ לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַשְׁלַח יָדְךָ : * הִשְׁמַר לָךְ פֶּן־
תַּעֲזֹב אֶת־הַלְוִי כָּל־יָמֶיךָ עַל־אֲדָמָתְךָ :

* כִּי יִרְחִיב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־
גְּבֻלְךָ בְּאֲשֶׁר דָּבַר לָךְ וְאִמְרָתְךָ אִכְלֶה בְּשָׂר כִּי־
תֹאכְלֶה נֶפֶשְׁךָ לֹאכַל בְּשָׂר בְּכָל־אֹרֶת נִפְשֶׁךָ תֹאכַל
בְּשָׂר :

10 * Transibitis Iordanem & habitabitis in
B terra quam Dominus Deus vester daturus est
vobis , vt requiescat à cunctis hostibus per
circuitum , & absque vlllo timore habitetis

11 * In loco quem elegerit Dominus Deus ve
ster , vt sit nomen eius in eo. Illuc omnia quæ
præcipio , conferetis holocausta & hostias ac
decimas & primitias manuum vestrarum , &
quicquid præcipuum est in muneribus quæ
12 vouistis Domino. * Ibi epulabimini coram Inf. 14,6
Domino Deo vestro, vos & filij & filia vestre,
famuli & famulae atque Leuites qui in vestris
vrbibus commorantur , neque enim habet
aliam partem & possessionem inter vos.

13 * Caue ne offeras holocausta tua in omni
loco quem videris.

14 * Sed in eo quem elegerit Dominus in vna
tribuum tuarum offeres hostias , & facies quæ
cunque præcipio tibi.

15 * Si autem comedere volueris , & te efus
carnium delectauerit, occide, & comede iuxta
benedictionem Domini Dei tui , quam dedit
tibi in vrbibus tuis, siue immundum fuerit,
hoc est maculatum & debile ; siue mundum,
hoc est integrum & sine macula, quod offerri
licet, sicut capream & ceruum.

16 * Comedes absque esu duntaxat sanguinis
quem super terram quasi aquam effundes.

17 * Nō poteris comedere in oppidis tuis de
C cimam frumenti & vini, & olei tui , primoge
nita armentorum & pecorum , & omnia quæ
voueris & sponte offerre volueritis & primi
tias manuum tuarum.

18 * Sed coram Domino Deo tuo comedes ea
in loco quem elegerit Dominus Deus tuus,
tu & filius tuus , & filia , & seruus , & famula
atque Leuites qui manet in vrbibus tuis , &
lætaberis & reficeris coram Domino Deo tuo,
in cunctis ad quæ extenderis manum tuam.

19 * Caue ne derelinquas Leuitē in omni tem
20 pore quo versaris in terra. * Quando dila
tauerit Dñs Deus tuus terminos tuos sicut lo
cutus est tibi , & volueris vesci carnibus quas
desiderat anima tua.

תרגום אונקלוס

10 וְתַעֲבֹרֶנּוּ יַם־יַרְדֵּן וְתִשְׁבְּנוּ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יִתֵּן לָכֶם מִלְּפָנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהִנִּיחַ לָכֶם מִכָּל־
11 וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לִשְׁבֹן שְׁמוֹ שֶׁם שְׁמֹרָה תִּבְיֹאוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
12 וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לִשְׁבֹן שְׁמוֹ שֶׁם שְׁמֹרָה תִּבְיֹאוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
13 וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לִשְׁבֹן שְׁמוֹ שֶׁם שְׁמֹרָה תִּבְיֹאוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
14 וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לִשְׁבֹן שְׁמוֹ שֶׁם שְׁמֹרָה תִּבְיֹאוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
15 וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לִשְׁבֹן שְׁמוֹ שֶׁם שְׁמֹרָה תִּבְיֹאוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
16 וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לִשְׁבֹן שְׁמוֹ שֶׁם שְׁמֹרָה תִּבְיֹאוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
17 וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לִשְׁבֹן שְׁמוֹ שֶׁם שְׁמֹרָה תִּבְיֹאוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
18 וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לִשְׁבֹן שְׁמוֹ שֶׁם שְׁמֹרָה תִּבְיֹאוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
19 וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לִשְׁבֹן שְׁמוֹ שֶׁם שְׁמֹרָה תִּבְיֹאוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
20 וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לִשְׁבֹן שְׁמוֹ שֶׁם שְׁמֹרָה תִּבְיֹאוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־

* Et transibitis Jordanem, & habitabitis in terra quam Dominus Deus vester in possessionem dabit vobis, & requiescere faciet vos à cunctis hostibus vestris qui in circuitu, & habitabitis cum securitate.

* Et erit locus, quem elegerit Dominus Deus vester ut inuocetur nomen eius illic, illuc feretis omnia, quacunque ego præcipio vobis hodie, holocausta vestra, & sacrificia vestra, & decimas vestras, & primitias manuum vestrarum, & omne electum donorum vestrorum, quacunque voveritis Domino vestro.

* Et letabimini coram Domino Deo vestro, vos & filij vestri & filia vestra, famuli vestri, & famula vestra, & Leuita qui in urbibus vestris, quia non est illi pars neque possessio vobiscum.

* Caue tibiipsum ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris. * Sed in locum, quem elegerit Dominus Deus tuus eum, in vna urbium tuarum illic offeres holocausta tua, et illic facies omnia quacunque ego præcipio tibi hodie.

* Sed in omni desiderio tuo sacrificabis, & comes des carnes secundum benedictionem Domini Dei tui, quam dedit tibi in omni urbe, immundus in te & mundus super idem comedent idem, sicut capream vel ceruum. * Veruntamen sanguinem non comedetis, super terram effundetis illum quasi aquam.

* Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti tui, & vini tui, & olei tui, primogenita bouum tuorum, & ouium tuarum, & omnia vota, quacunque voveritis, & confessiones vestras, & primitias manuum vestrarum. * Sed coram Domino Deo tuo comedes ea in loco quem elegerit Dominus Deus tuus sibi, tu & filius tuus, & filia tua, famulus tuus et ancilla tua, & Leuita, & aduena qui in urbibus tuis, & letaberis coram Domino Deo tuo in cunctis vbicunq; inieceris manum tuam. * Caue tibiipsum ne derelinquas Leuitam o-

mni tempore quo vixeris in terra. * Si autem dilatauerit Dominus Deus tuus terminos tuos, sicut locutus est tibi, et dices, Comedam carnes, si concupiuerit anima tua, ut comedat carnes, in omni concupiscentia animæ tuæ comedes carnes.

10 * καὶ διαβήσεσθε τὴν ἰορδάνην, καὶ κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν καὶ ἀκληρονομήσῃ ὑμῖν, & καταπαύσει ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν πάντων κύκλῳ, & κατοικήσετε μὲν ἀσφαλείας.

11 * καὶ ἔσται ὁ τόπος, ὃν δὴ ἐκλέξῃ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, ἐκεῖ οἰσεῖτε πάντα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν, & τὰ θυσιάσματα ὑμῶν, καὶ τὰ ἐπιθέματα ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν χειρῶν ὑμῶν, & πᾶν ἐκλεκτὸν τῶν δώρων ὑμῶν, ὅσα δὴ ἐξήκατε τῷ κυρίῳ ὑμῶν.

12 * καὶ διφραγθήσεσθε ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὑμεῖς & οἱ υἱοὶ ὑμῶν & αἱ θυγατέρες ὑμῶν, & παῖδες ὑμῶν, καὶ αἱ παιδίσκαι ὑμῶν, & ὁ λαίτης ὁ ἐπὶ τῶν πόλεων ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μέρος ἐνδὲ κληρῷ μεθ' ὑμῶν.

13 * πρὸς σε σεαυτὸν, μὴ ἀνενέγκῃς τὰ ὀλοκαυτώματά σου ἐν παντὶ τόπῳ ὃν ὁῖσῃς. * ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἐκλέξῃ κύριος ὁ θεός σου αὐτόν, ἐν μιᾷ τῶν πόλεων σου ἐκεῖ θύοίσεις τὰ ὀλοκαυτώματά σου, & ἐκεῖ ποιήσεις πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι σοι σήμερον.

15 * ἀλλ' ἢ ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ σου θύσεις, & φαγῇ κρέα καὶ τὴν διλογίαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὡς ἔδωκέ σοι ἐν πάσῃ πόλει ὁ ἀκαθάρτος ἐν σοὶ ὁ καθαρὸς ἐπὶ τὸ αὐτὸ φάγον ἑαυτόν, ὡς δορκάδα ἢ ἔλαφον. * πλὴν τὸ αἷμα ἐφάεσθε, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖτε αὐτὸ ὡς ὕδωρ.

17 * ἐδωθήσῃ φαγεῖν ἐν ταῖς πόλεσί σου τὸ ἐπιθέμα τὸ σίτου σου, & τὸ ὀίνου σου, & τὸ ἐλαίου σου, τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν σου, & τῶν προβάτων σου & πάσας τὰς δυχάς, ὅσας δὴ ἐξήκατε, & τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, & τὰς ἀπαρχὰς τῶν χειρῶν ὑμῶν. * ἀλλ' ἢ ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου φαγῇ αὐτὰ ἐν τῷ τόπῳ ὃν ἐκλέξῃ κύριος ὁ θεός σου αὐτόν, σὺ & ὁ υἱός σου, & ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, & ἡ παιδίσκη σου, & ὁ λαίτης, καὶ ὁ πρὸς σὲ ὢν ἐν ταῖς πόλεσί σου. & διφραγθήσῃ ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ πάντα ὅσα ἐδὴν ἐπιβάλης τὴν χεῖρά σου.

19 * πρὸς σε σεαυτὸν μὴ ἐγκαταλίπῃς τὸν λαίτην πάντα τὸν χρόνον ὃν δὴ ζῇς ἐπὶ τῆς γῆς.

20 * ἐδὴν ὃ ἐμπλατύνῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅριά σου, καθάπερ ἐλάλησέ σοι, & ἐρεῖς, φάγομαι κρέα ἐδὴν ἐπιθυμήσῃ ἡ ψυχή σου, ὥστε φαγεῖν κρέα, ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ τῆς ψυχῆς σου φαγῇ κρέα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et transibitis Iordanem, & habitabitis in terra quam Dominus Deus vester possidere faciet vos, & requiem dabit vobis ab omnibus inimicis vestris per circuitum, & habitabitis confidenter.

11 Et erit locus quem elegerit Dominus Deus vester ut collocet maiestatem suam ibi, illuc offeretis omnia quæ ego præcipio vobis, holocausta vestra, & victimas sanctificatas vestras, decimas vestras & primitias manuum vestrarum, & omnia optima votorum vestrorum quæ voveritis coram Domino.

12 Et letabimini coram Domino Deo vestro, vos & filij vestri, & filia vestra, & serui vestri, & ancillæ vestrae, & Leuita qui est in urbibus vestris, quia non habet partem & hereditatem vobiscum.

13 Caue tibi ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris. Sed in loco quem elegerit Dominus in vna tribuum tuarum, ibi offeres holocausta tua, & ibi facies omnia quæ ego præcipio tibi.

15 Attamen in omni desiderio animæ tuæ occides & comes des carnes, iuxta benedictionem Domini Dei tui quam dedit tibi in omnibus urbibus tuis, mundus & immundus comedet illam sicut carnem capreae & cerui.

17 Non erit tibi licitum ut comedas in urbibus tuis decimas frumenti tui, & vini tui, & olei tui, & primogenita bouum tuorum, & ouium tuarum, & omnia vota tua, quæ voveris, & quæ sponte obtuleris, & primitias manuum tuarum.

19 Sed coram Domino Deo tuo comedes ea in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, tu & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla tua, & Leuita qui est in urbibus tuis, & letaberis coram Domino Deo tuo in omnibus ad quæ miseris manum tuam.

20 Cum autem dilatauerit Dominus Deus tuus terminum tuum sicut locutus est tibi, & dixeris, Comedam carnem, quando desiderauerit anima tua comedere carnem, in omni desiderio animæ tuæ comedes carnem.

* כי ירחק ממך ומקום אשר יבחר יהוה
 אלהיך לשום שמו שם וזבחך מבקרך ומצאנך
 אשר נתן יהוה לך כאשר צויתך ואכלת בשעריך
 בכל אור נפשך * אך באשר יאכל את
 הצבי ואר האיל כן תאכלנו הטמא והטהור יחדו
 יאכלנו * רק חזק לבלתי אכל חדם כי הדם
 הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר
 * לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים
 * לא תאכלנו למען ייטב לך ולבניך אחריך כי
 תעשה הישר בעיני יהוה * רק קדשך
 אשר יהיו לך ונדרך תשא ובאת אל המקום
 אשר יבחר יהוה * ועשית עלתך הבשר
 והדם על מזבח יהוה אלהיך ודם זבחיך ישפך
 על מזבח יהוה אלהיך והבשר תאכל * שמר
 ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי
 מצוה למען ייטב לך ולבניך אחריך עד עולם כי
 תעשה הטוב והישר בעיני יהוה אלהיך
 * כי יכרית יהוה אלהיך את
 הגוים אשר אתה בא שמה לרשת אותם
 מפניך וירשת אתם וישבת בארצם
 * ושמר לך פן תנקש אחריהם אחרי
 השמים מפניך ופן תדרש לאלהיהם לאמר
 איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם
 ואעשה כגם אני * לא תעשה כן ליהוה
 אלהיך כי כל תועבת יהוה אשר שגא עשו
 לאלהיהם כי גם את בנייהם ואת בנותיהם
 ישרפו באש לאלהיהם * את כל הדבר אשר
 אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו לעשות לא תסור
 עליו ולא תגרע ממנו

21 * Locus autem quem elegerit Dominus
 Deus tuus, ut sit nomen eius ibi, si procul
 fuerit, occides de armentis & pecoribus quæ
 habueris, sicut præcepit tibi, & comedes in
 oppidis tuis ut tibi placet.

22 * Sicut comeditur caprea & ceruus, ita ve-
 sceris eis, & mundus & immundus in com-
 mune vescentur.

23 * Hoc solum caue, ne sanguinem come-
 das; sanguis enim eorum pro anima est, &
 idcirco non debes animam comedere cum
 Inf. 15, d
 D carnibus;

24 * Sed super terram fundes quasi aquam.

25 * Ut bene sit tibi & filiis tuis post te, cum
 feceris quod placet in conspectu Domini.

26 * Quæ autem sanctificaueris & voveris
 Domino, tolles & venies ad locum quem ele-
 gerit Dominus.

27 * Et offeres oblationes tuas carnem & san-
 guinem super altare Domini Dei tui. Sangui-
 nem hostiarum fundes in altari: carnibus au-
 tem ipse vesceris.

28 * Obserua & audi omnia quæ ego præcipio
 tibi, ut bene sit tibi & filiis tuis post te in sem-
 piternum, cum feceris quod bonum est &
 placitum in conspectu Domini Dei tui.

29 * Quando disperdiderit Dominus Deus
 tuus ante faciem tuam gentes, ad quas ingre-
 dieris possidendas, & possederis eas, atque
 habitaueris in terra earum:

30 * Caue ne imiteris eas, postquam te fue-
 rint introeunte subuersæ, & requiras ceremo-
 nias earum, dicens: Sicut coluerunt gentes
 istæ deos suos, ita & ego colam.

31 * Non facies similiter Domino Deo tuo,
 omnes enim abominationes quas auersatur
 Dominus, fecerunt diis suis, offerentes filios
 & filias, & comburentes igni.

32 * Quod præcipio tibi, hoc tantum fa-
 cito Domino, nec addas quicquam, nec
 minuas.

תרגום אונקלוס

21 ארי ירחק מנך אתרא דיתרעי יי אלהך לאשרא שכיניה חסן ותכוס מחורך ומענך דיתב יי לך כמא דפקדנך ותיכול בקרונך בכל
 רעות נפשך 22 כמא דמתאכל בשר טבא ואילא כן תיכליניה מסאבא ודכא כחא וכלינה 23 לחוד חקיך בדיל
 דלא למיכל דמא ארי דמא הוא נפשא ולא תיכול נפשא עם בשרא 24 לא תכליניה על ארעא תשריניה כמא 25 לא תכליניה
 בדיל דיוטב לך ולבנך בתוך ארי תעביד דכשר קדם יי 26 לחוד מעשרי קדשך דיהוה לך ונדרך תשור ויתמי לאתרא דיתרעי יי
 ותעביד עלותך בשרא ודמא על מדבחא דיי אלהך ודם נכסח קדשך וישפך על מדבחא דיי אלהך ובשרא תיכול 27
 טר ותקבל ית כל פתגמא הארץ דאנא מפקיד לך בדיל דיוטב לך ולבנך בתוך עד עלם ארי תעביד דחקין ודכשר קדם יי אלהך 28
 ארי ושיעי יי אלהך ית עממא דאת עליל לחסן לתרכא יהוה מקדמך ותתריך יהוה ותחייב בארעהו 29
 אסתמר לך דלמא תהקל בתריהו בתר דישחצו מקדמך ודלמא תחבע לטעותהו למימר אכדיו פלחין עממא הארץ ית טעותהו
 לא תעביד כדיו קדם יי אלהך ארי כל דמרחק קדם יי דסגי עבדיו לטעותהו ארי אפית 30
 ית כל תפקדא דאנא מפקיד יתכון ויתיה תשרון למעבד לא תוספון 31
 ואעבד כן אף אנא 32
 בניהו וית בנתהו מוקדיו בנורא לטעותהו
 עלוהי ולא תמנעון מיניה

* Si autem longius absit à te locus, quem elegerit 21
Dominus Deus tuus ut inuocetur nomen eius illic,
& sacrificabis de bobus tuis, & de ouibus tuis,
quas dederit tibi Dominus Deus tuus, quemadmo-
dum præcepi tibi, & comedes in oppidis tuis secun-
dum desiderium animæ tuæ.

* Sicut comeditur caprea & ceruus, ita vesceris 22
eo; immundus in te & mundus similiter vescetur.

* Caue fortiter ne comedas sanguinem, nam san- 23
guis eius anima; non comeditur anima cum car-
nibus.

* Non comedetis, super terram fundetis illum 24
quasi aquam.

* Non vesceris eo, ut benè tibi sit, & filiis tuis 25
post te, si feceris bonum & placitum coram Domino
Deo tuo.

* Veruntamen sancta tua quæ tibi fuerint, & 26
vota tua accipiens venies in locum, quem elegerit
Dominus Deus tuus ut inuocetur nomen eius illic.

* Et facies holocausta tua, carnes offeres super 27
altare Domini Dei tui; at sanguinē hostiarum tua-
rum fundes ad basim altaris Domini Dei tui, at
carnibus vesceris.

* Obserua & audi, & facies omnia verba, quæ 28
ego præcipio tibi, ut bene tibi sit, & filiis tuis in
sempiternum, si feceris bonum & placitum coram
Domino Deo tuo.

* Si autem disperdiderit Dominus Deus tuus, 29
gentes, ad quas tu ingredieris illuc ut possideas ter-
ram earum à facie tua, & possederis eos, et habita-
ueris in terra eorum:

* Caue tibi ipsi, ne inquiras sequi eos postquam 30
exterminati fuerint illi à facie tua, non requiras
deos illorum, dicens: Quomodo faciunt gentes istæ
dijis eorum, faciam & ego.

* Non facies similiter Domino Deo tuo, nam abo- 31
minationes quas Dominus aduersatus est, fecerunt
dijis suis, quoniam & filios suos, & filias suas com-
burunt igne dijs suis.

* Omne verbum quod ego præcipio tibi hodie, 32
hoc custodies facere, non addes ad illud neque mi-
nues ab eo.

2 * ἐὰν ᾧ μακρότερον ἀπέχηται ὁ τόπος, ὃν ἐδὼ ἐκλέξε-
ται κύριος ὁ θεός σου ἵνα κληθῇ αὐτὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, &
θύσεις ἀπὸ τῶν βοῶν σου, & ἀπὸ τῶν περὶβάτων σου ὧν δὴ δέ-
δωκεν κύριος ὁ θεός σου, ὃν τρόπον ἐνετείλαμαι σοι, & φαγῇ ἐν
ταῖς πόλεσίν σου καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυχῆς σου.

22 * ὥς ἐδεῖται ἡ δορκὰς καὶ ἡ ἐλαφὸς, ὥτως φαγῇ αὐτὸ ὁ
ἀκάθαρτος ἐν σοὶ & ὁ καθαρὸς ὡσαύτως ἐδεῖται.

23 * πρὸς σεχεῖς ἰχυρὸς τοῦ μὴ φαγεῖν αἷμα, τὸ γὰρ αἷμα αὐ-
τοῦ ψυχῆ, & βρωθή(εῖ) ἡ ψυχὴ μετὰ τῶν κρεῶν.

24 * οὐ φαγεῶδε, ἐπὶ τὴν γλῶττιν ἐκχεῖτε αὐτὸ ὡς ὕδωρ.

25 * οὐ φαγῇ αὐτὸ, ἵνα δὴ σοὶ γένηται, καὶ τοῖς υἱοῖς σου με-
τὰ σέ, ἐδὼ ποιήσης τὸ καλὸν, καὶ τὸ δρεῖσόν ἐναντὶ κυρίου τοῦ
θεοῦ σου.

26 * πλὴν τὰ ἁγία σου ἃ δὴ σοὶ γένηται, & τὰς δέχας σου λα-
βὼν ἕξεις εἰς τὸν τόπον, ὃν δὴ ἐκλέξε(ν) κύριος ὁ θεός σου ἵνα
κληθῇ αὐτὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ.

27 * καὶ ποιήσεις τὰ ὀλοκαυτώματα σου· τὰ κρέα δυνόσεις
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ σου· τὸ δὲ αἷμα τῶν θυ-
σιῶν σε περὶ χεῖρας περὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου &
θεοῦ σου, τὰ δὲ κρέα φαγῇ.

28 * φυλάσσε καὶ ἀκούε, καὶ ποιήσεις πάντα τὰς ἐντολὰς, ὅτι
ἐγὼ ἐντέλλομαι σοι, ἵνα δὴ σοὶ γένηται, καὶ τοῖς υἱοῖς σου
διαιδῶν(ε) ἐδὼ ποιήσης τὸ καλὸν & τὸ δάρεσον ἐναντὶ κυρίου
τοῦ θεοῦ σου.

29 * ἐδὼ δὲ ἐξολοθρεύσῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη, εἰς
ὧς σὺ εἰσπορεύσῃ ἐκεῖ κληρονομήσῃ τὴν γλῶττιν αὐτῶν ἀπὸ
περὶώπου σε, καὶ κατακληρονομήσῃς αὐτούς, & κατοικήσῃς
ἐν τῇ γῇ αὐτῶν.

30 * πρὸς σε σεαυτῷ, μὴ ἐκζητήσῃς ἐπακολουθῆσαι αὐ-
τοῖς μετὰ τὸ ἐξολοθρευθῆναι αὐτούς ἀπὸ περὶώπου σε, & μὴ
ἐκζητήσῃς ἐν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, λέγων· πῶς ποιοῦσι τὰ ἔθνη ταῦτα
τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ποιήσω καὶ γὰρ ἐγώ.

31 * & ποιήσεις ὥτως κυρίῳ τῷ θεῷ σου, τὰ ᾧ βδελύγματα
αὐτοῦ ἐμίσησεν, ἐποίησεν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὅτι καὶ ἐν
υἱοῖς αὐτῶν, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν κατακαίει πυρὶ
τοῖς θεοῖς αὐτῶν.

32 * πᾶν ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι σοι σήμερον, τοῦτο φυ-
λάξῃ ποιῆν· & περὶ ὧν ἐπ' αὐτὸ, ἐδὲ ἀφελῆς ἀπ' αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Si procul fuerit à te locus quem elegerit Dominus Deus tuus, ut collocet ibi maiestatem suam, occides de bobus tuis & de ouibus tuis, quas dedit tibi Dominus sicut præcepit tibi, & comedes in urbibus tuis in omni desiderio animæ tuæ.

22 Sicut enim comeditur caro capræ & cerui, sic comedes illa; mundus & immundus simul comedent.
23 Attamen con-
fortare ut non comedas sanguinem, quia sanguis est anima, & non comedas animam cum carne.
24 Non comedes illum, sed
super terram fundes illum sicut aquam.
25 Non comedes illum ut benè sit tibi & filiis tuis post te, si feceris quod
rectum est coram Domino.

26 Veruntamen decimas sanctificatas quas habueris & vota tua tolles, & venies ad locum quem elegerit Dominus.

27 Et facies holocausta tua, quorum caro & sanguis offeretur super altare Domini Dei tui, & carnem comedes.

28 Custodi & suscipe omnia verba hæc quæ ego præcipio tibi, ut bene sit tibi & filiis tuis post te usque in seculum, cum feceris quod rectum est, & quod placitum est coram Domino Deo tuo.

29 Cum disperdiderit Dominus Deus tuus populos ad quos tu ingredieris ut eiicias eos à facie tua, & eieceris eos & habitaueris in terra eorum:
30 Caue tibi ne offendas post eos postquam disperierint à facie tua, & ne requiras idola eorum, dicens: Quomodo seruiunt populi isti idolis suis, ita & ego faciam.
31 Non ita facies coram Domino Deo tuo, quoniam omne quod abominabile est coram Domino, & quod odit Dominus, faciunt idolis suis, quoniam etiam filios suos, & filias suas comburunt igni propter idola sua.
32 Omne præceptum quod ego præcipio vobis obser-

CAP. XIII.

יג

* כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום ונתן
 אליך אות או מופת : * ובא האות והמופת אשר-
 דבר אליך לאמר נלכה אחרי אלהים אחרים
 אשר לא ידעתם ונעבדם : * לא תשמע אל דברי
 הנביא ההוא או אל חולם החלום ההוא כי מנסה
 יהוה אלהיכם אתכם לדעת הישכם אהבים
 את יהוה אלהיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם :
 * אחרי יהוה אלהיכם תלכו ואתו תיראו ואת-
 מצוותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו רגעבדו ובו
 תדבקו : * והנביא ההוא או חלם החלום ההוא
 יומר כי דבר סרה על יהוה אלהיכם המוציא
 אתכם מארץ מצרים והפך מבירת עבדים
 להדיחך מן הדרך אשר צוה יהוה אלהיך ללכת
 בה ובקערת הרע מקרבך :
 * כי יסיתך אחיך בן אמה או בןך או בתך או
 אשר חיקך או רעה אשר כנפשה בסתר לאמר
 נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה
 ואבותיך : * מאלתי העמים אשר סביבתיכם
 הקרבים אליך או הרחוקים ממך מקצה הארץ
 ועד קצה הארץ : * לא תאברה לו ולא תשמע
 אליו ולא תחוס עינך עליו ולא תחמל ולא
 תכסו עליו : * כי חרג תהרגנו ידך תהיר בו
 בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה :
 * וסקלתו באבנים ומת כי בקש להדיחך מעל יהוה
 אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבירת עבדים :
 * וכל ישראל ישמעו ויראו ולא יוספו לעשות
 כדבר הרע הזה בקרבך : * כי רשמע
 באחר עריך אשר יהוה אלהיך נתן לך לשבר
 שם לאמר :

1 **S**I surrexerit in medio tui propheta aut qui
 A somnium vidisse se dicat, & prædixerit fi-
 gnum atque portentum,

2 * Et euenerit quod locutus est, & dixerit ti-
 bi, Eamus & sequamur Deos alienos quos
 ignoras, & seruiamus eis:

3 * Non audies verba Prophetæ illius aut so-
 mniatoris, quia tentat vos Dominus Deus
 vester, vt palam fiat vtrum diligatis eum an
 non in toto corde, & in tota anima vestra.

4 * Dominum Deum vestrum sequimini, &
 ipsum timete, & mandata illius custodite, &
 audite vocem eius. ipsi seruietis, & ipsi adhæ-
 rebitis.

5 * Propheta autem ille aut fictor somnio-
 rum interficietur, quia locutus est vt vos auer-
 teret à Domino Deo vestro, qui eduxit vos de
 B terra Ægypti, & redemit vos de domo serui-
 tutis, vt errare te faceret de via quam tibi præ-
 cepit Dominus Deus tuus, & auferes malum
 de medio tui.

6 * Si tibi voluerit persuadere frater tuus fi-
 lius matris tuæ, aut filius tuus, vel filia, siue
 vxor quæ est in sinu tuo, aut amicus quem di-
 ligis vt animam tuam, clam dicens: Eamus &
 seruiamus diis alienis quos ignoras tu & pa-
 tres tui,

7 * Cunctarum in circuitu gentium quæ iu-
 xta vel procul sunt ab initio vsque ad finem
 8 terræ. * Non acquiescas ei, nec audias, ne-
 que parcat ei oculus tuus vt miserearis & oc-
 cultes eum.

9 * Sed statim interficies: sit primum ma-
 nus tua super eum, & post te omnis populus
 10 mittat manū. * Lapidibus obrutus necabi-
 tur, quia voluit te abstrahere à Dño Deo tuo,
 qui eduxit te de terra Ægypti de domo serui-
 11 tutis. * Vt & omnis Israel audiens timeat,
 & nequaquam vltra faciat quippiam huius
 rei simile.

12 * Si audieris in vna vrbium tuarum, quas
 Dominus Deus tuus dabit tibi ad habitan-
 dum, dicentes aliquos:

תרגום אונקלוס

יג

1 ארי יקום בינך נביא או חלם חלום ויתן לך את או מופת :
 2 ולא ידעתיו ונפלתינו :
 3 לא תקבל לפתגמי נביא ההוא או לחלם חלום ההוא ארי מנסיי אלחכון יחכון למדע ח איתכון רחמין
 4 בחר דחלמא דיי אלחכון חככון ויתיה דחלון ויר פקודותיה תשרון ולמסריה תקבלון
 5 ונביא ההוא או חלם חלום ההוא יתקטל ארי מליל סטיא על יי אלחכון דאפיק יחכון
 6 מארעא דמצרים ודפרקך מבירת עבדותא לאטעיותך מן ארעא דפקך יי אלהך למתך בה ויחפלי עבד דביש מבינך :
 7 ארי ימליכך אחך בר אפך או ברך או ברתך או אחת קוסך או חברך דכנפשה בסתר למיטר ניהך ונפלח לטעות עממא ולא ידעת
 8 ארעא דמצרים עממא די בסחרניכון דקריבין לך או דרחיקין מנך מסופי ארעא ועד סופי ארעא :
 9 לא תיבי ליה
 10 וכל ישראל ישמעו ויראו ולא יוספו לעשות
 11 כדבר הרע הזה בקרבך :
 12 כי רשמע באחר עריך אשר יהוה אלהיך נתן לך לשבר שם לאמר :

CAP. XIII.

SI autem surrexerit in te Propheta aut somnians
somnia, & dederit tibi signum vel portentum:

* Et euenerit signum vel portentum quod locu-
tus est ad te, dicens: Eamus & seruiamus dijs alie-
nis quos non nouistis:

* Non audietis sermones Prophetae illius vel so-
mniantis somnium illud, quoniam tentat Dominus
Deus vester vos, vt sciat, si diligitis Dominū Deum
vestrum ex toto corde vestro, & ex tota anima
vestra.

* Post Dominum Deum vestrum ambulate, &
eum timete, & præcepta eius custodite, & vocem
eius audietis, & ei seruietis, & ei adhærebitis.

* Et Propheta ille vel somnium somnians ille,
moriatur: locutus est enim vt auerteret te à Domi-
no Deo tuo, qui eduxit te de terra Ægypti, qui re-
demit te de seruitute, vt errare faceret te de via,
quam præcepit tibi Dominus Deus tuus, vtambu-
les in ea, & auferetis malum ex vobis ipsis.

* Si autem hortatus fuerit frater tuus ex patre
tuo vel ex matre tua, vel filius tuus, aut filia tua,
vel uxor tua, quæ in sinu tuo, vel amicus tuus
equalis animæ tuæ, clam dicens: Eamus & serui-
amus dijs alienis, quos non nouisti tu & patres tui,

* De dijs gentium quæ in circuitu vestro, quæ
prope sunt tibi, vel quæ longè à te ab extremo ter-
ra vsque ad extremum terræ:

* Non consenties illi, & non exaudies illum, &
non parcat oculus tuus super eum, non misereberis
in eo, neque occultabis eum.

* Annuntians annuntiabis pro eo, & manus
tua erit super eum in primis vt interficiat eum,
& manus omnis populi in vltimo.

* Et lapidabunt eum in lapidibus, & morietur,
quoniam quæsiuit abstrahere te à Domino Deo tuo,
qui eduxit te de terra Ægypti, de domo serui-
tutis.

* Et omnis Israel audiens timebit, & non ad-
dent vltra facere secundum verbum malum hoc in
vobis.

* Si autem audieris in vna vrbiū tuarum,
quas Dominus Deus tuus dat tibi ad habitandum
ibi, dicentes:

1 * Εδὴ ὃ δὴ αὖτις ἐν σοὶ προφήτης ἢ ἐνυπνιαζόμενος ἐνυπ-
νιον, καὶ δὲ σοὶ σημεῖον ἢ τέρας·

2 * καὶ ἔλθοι τὸ σημεῖον ἢ τὸ τέρας ὃ ἐλάλησε πρὸς σε, λέ-
γων· πορεύσασθαι ἐν λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις οἷς οὐκ οἶ-
δατε.

3 * Οὐκ ἀκούσεσθε τῶν λόγων τοῦ προφήτου ἐκείνου ἢ τοῦ ἐνυ-
πνιαζομένου τὸ ἐνύπνιον ἐκεῖνο, ὅτι πειράζει κύριος ὁ θεὸς
ὑμῶν ὑμᾶς, τοῦ εἰδέναι, εἰ ἀγαπᾶτε κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν ἐξ
ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, & ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν.

4 * Ὅπισθον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν πορεύεσθε, & αὐτὸν φοβεῖσθε,
& τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξεσθε, καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσεσθε,
& αὐτῷ δουλεύσετε, & αὐτῷ προσεθήσεσθε.

5 * καὶ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἢ ὁ τὸ ἐνύπνιον ἐνυπνιαζόμε-
νος ἐκεῖνος, ἀποθάνειται· ἐλάλησε γὰρ πλανῆσαι σε ἀπὸ κυ-
ρίου τοῦ θεοῦ σε, & ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς αἰγυπτίου, τοῦ
λυτρώσασθαι σε ἐκ τῆς δουλείας, ἐξῴσαι σε ἐκ τῆς οδοῦ, ἧς
ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου, πορεύεσθαι ἐπ' αὐτήν· & ἀφα-
νίσετε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

6 * ἐδὴ ὃ πρὸς ἀδελφὸς σου ἐκ πατρὸς σου ἢ ἐκ τῆς
μητρὸς σου, ἢ ὁ υἱός σου ἢ ἡ θυγάτηρ σου, ἢ ἡ γυνὴ σου, ἢ ἐν τῷ
κόλπῳ σου, ἢ ὁ φίλος σου ὁ ὢν τῇ ψυχῇ σου, λάθρα λέγων,
πορεύσασθαι ἐν λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ εἶδης σὺ
καὶ οἱ πατέρες σου,

7 * ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλω ὑμῶν, τῶν ἐγγι-
ζόντων σοὶ ἢ τῶν μακρῶν ἀπὸ σοῦ, ἀπ' ἀκροῦ τῆς γῆς ἕως
ἀκροῦ τῆς γῆς. * & συνθελήσεις αὐτῷ, & οὐκ εἰσακέσῃ
αὐτῷ, & φείσῃ ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῷ, οὐκ ἐλεήσεις ἐπ'
αὐτῷ, ὅδε μὴ σκεπάσεις αὐτόν.

8 * ἀναγγέλλων ἀναγγελεῖς περὶ αὐτοῦ, & ἡ χεὶρ σου ἔσται ἐπ'
αὐτῷ ἐν πρώτοις ἀποκτεῖναι αὐτόν, & ἡ χεὶρ πάντος τοῦ λαοῦ
ἐπ' ἐχάτω.

9 * καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν ἐν λίθοις, καὶ ἀποθάνειται, ὅτι
ἐζήτησεν ἀποστῆσαι σε ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ ἐξαγα-
γόντος σε ἐκ γῆς αἰγυπτίου, ἐξ οἴκου δουλείας.

10 * καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἀκούσας φοβηθήσεται, & οὐκ ἀντιθέσουσιν
ἐπὶ ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐν ὑμῖν.

11 * ἐὰν ὃ ἀκούσῃς ἐν μιᾷ τῶν πόλεων σου, ὅτι κύριος ὁ θεός σου
δίδωσί σοι κατὰ τὸ ἐκεῖ, λεγόντων·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XIII.

Quando surrexerit in medio tui propheta aut somnians somnium, & dederit tibi signum aut portentum:
tentum quod locutus est ad te, dicens: Eamus post idola populorum quæ ignoras, & seruiamus eis:

* Et euenerit signum & por-
tentum quod locutus est ad te, dicens: Eamus post idola populorum quæ ignoras, & seruiamus eis:
* Non acquiescas verbis prophe-
tae illius aut somnio somniantis illius, quia tētat vos Dominus Deus vester, vt cognoscatur si diligitis Dominum Deum vestrum in toto corde ve-
stro, & in tota anima vestra.
* Post timorem Domini Dei vestri ambulabitis, & ipsum timebitis, & mandata eius seruabitis, & verbo eius
obedietis, & ei seruietis, & timori eius adhærebitis.
* Propheta autem ille aut somniator somnij illius occidatur, quia locutus est præuari-
cationem contra Dominum Deum vestrum qui eduxit vos de terra Ægypti, & qui redemit te de domo seruitutis, vt errare te faceret à via quam
præcepit tibi Dominus Deus tuus vt ambulares in ea, & auferes eum qui operatur malum de medio tui.
* Si persuaserit tibi frater tuus,
filius matris tuæ, aut filius tuus, aut filia tua, aut uxor fœderis tui, aut socius tuus qui est sicut anima tua in occulto, dicens: Eamus & seruiamus
idolis populorum quæ ignoras tu & patres tui:
* De idolis populorum qui sunt in circuitu vestro qui propinqui sunt tibi aut qui longè
sunt à te à finibus terræ, & vsque ad finem terræ:
* Non acquiescas ei neque obedias ei, neque parcat ei oculus tuus, nec miserearis eius,
neque occultes eum.
* Sed occidens occides eum, manus tua sit in eum in principio vt occidas eum, & manus totius populi postea.

* Et lapidabis eum lapidibus vt moriatur, quoniam voluit abstrahere te à timore Domini Dei tui qui eduxit te de terra Ægypti de domo ser-
uitutis.
* Et omnis Israel audient & timebunt, & non addent facere iuxta sermonem hunc pessimum in medio tui.

* Si audieris in vna vrbiū tuarum quas Dominus Deus tuus dabit tibi vt habites ibi, dicentes:

* יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי-בְלִיעַל מִקֶּרֶךְ וַיִּדְּחוּ
 אֶת-יֹשְׁבֵי עִירָם לֵאמֹר נִלְכְּדָה וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים
 אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא-יָדַעְתָּם: * וְדָרְשֵׁת וְחִקְרָת
 וְשָׁאֲלָתָה וְיִטֵּב וְהִנֵּה אָמַרְתָּ נִכּוֹן הַדָּבָר נַעֲשֵׂתָה
 הַתּוֹעֲבָה הַזֹּאת בְּקֶרֶךְ: * הִכָּה תִּכָּה אֶת-יֹשְׁבֵי
 הָעִיר הַהִוא לְפִי-חֶרֶב חֲחָרָם אֶתְּהוּ וְאֶת-כָּל-
 אֲשֶׁר-בָּהּ וְאֶת-בְּהֶמְתָּהּ לְפִי-חֶרֶב: * וְאֶת-כָּל-
 שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל-תּוֹךְ רַחֲבָהּ וְשָׂרְפָתָהּ בָּאֵשׁ אֶת-
 הָעִיר וְאֶת-כָּל-שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִיתָה
 הָעִיר עוֹלָם לֹא תִבְנֶה עוֹד: * וְלֹא יִדְבֹק בִּידְךָ
 מֵאוֹמֶר מִן-הַחֶרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְהוָה מִחֲרוֹן
 אָפוֹ וְנָתַן-לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע
 לְאַבְרָהָם: * כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁמֵר
 אֶת-כָּל-מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצִוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת
 הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

יד

* בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא-
 תִשְׁמִימוּ קִרְחָהּ בֵּין עֵינֵיכֶם לָמֹת: * כִּי עַם קָדוֹשׁ
 אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְכָךְ בָּחַר יְהוָה לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם
 סֶגְלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ:
 * לֹא תֹאכַל כָּל-תּוֹעֲבָה: * וְאֶת הַבְּהֵמָה
 אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר שְׂוִי כֹשֶׁבִים וְשֵׂר עֵזִים:
 * אֵיל וְעִבִי וְיַחֲמוֹר וְאֶקוּ וְדִישׁוֹן וְתָאוּ וְזֹמֶר: * וְכָל-
 בְּהֵמָה מִפֶּרֶסֶת פֶּרֶסָה וְשִׁסְעָה שִׁסְעֵי פֶרֶסוֹת
 מֵעַל תִּגְרָה בְּבִהְמוֹתָהּ תֹּאכְלוּ: * אֲךְ אֶת-זֶה
 לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעַלֵי רֶגְלָהּ וּמִמִּפְרִיסֵי הַפֶּרֶסָה
 הַשְׂסוּעָה אֶת-הַגָּמֶל וְאֶת-הָאֲרִנְבָּת וְאֶת-הַשֹּׁפָן
 כִּי-מֵעַלָה גִּרָה הֵמָּה וּפֶרֶסָה לֹא הִפְרִיסוּ טְמֵאִים
 הֵם לָכֶם:

13 * Egressi sunt filij Belial de medio tui, & auerterunt habitatores vrbis suæ, atque dixerunt, Eamus & feruiamus diis alienis quos ignoratis.

14 * Quære sollicitè & diligenter rei veritate perspecta si inueneris certum esse quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetrata:

15 * Statim percuties habitatores vrbis illius in ore gladij, & delebis eam, omniâque quæ in illa sunt vsque ad pecora.

16 * Quicquid etiam supellectilis fuerit, congregabis in medio platearû eius, & cum ipsa ciuitate succendes, ita vt vniuersa consumas Domino Deo tuo, & sit tumulus sempiternus. Non ædificabitur amplius.

17 * Et non adhærebit de illo anathemate quicquam in manu tua, vt auertatur Dominus ab ira furoris sui, & misereatur tui, multiplicetque te sicut iurauit patribus tuis.

18 * Quando audieris vocem Domini Dei tui, custodiens omnia præcepta eius, quæ ego præcipio tibi hodie, vt facias quod placitum est in conspectu Domini Dei tui.

CAP. XIII.

1 Filij estote Domini Dei vestri. Non vos incideritis nec facietis caluitium super mortuo.

2 * Quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo, & te elegit vt sis ei in populum peculiarem de cunctis gentibus, quæ sunt super terram.

3 * Ne comedatis quæ immunda sunt.

4 * Hoc est animal quod comedere debetis, bouem & ouem & capram.

5 * Ceruum & capream, bubalum, tragelaphum, pygargum, orygen, camelopardum.

6 * Omne animal quod in duas partes findit vngulam & ruminat, comedetis.

7 * De his autem quæ ruminant & vngulam non findunt, hæc comedere non debetis, camelum, leporé, chærogryllum, quia ruminant & non diuidunt vngulam, immunda erunt vobis.

תרגום אונקלוס

13 נִפְקוּ גְבִירֵי בְנֵי רִישָׁעָא מִבֵּינָךְ וַאֲשֶׁרֵיךְ יִדְּחוּ יְחִי קִרְחָהּ מִבֵּין עֵינֵיכֶם לֵאמֹר נִלְכְּדָה וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא-יָדַעְתָּם: * וְדָרְשֵׁת וְחִקְרָת וְשָׁאֲלָתָה וְיִטֵּב וְהִנֵּה אָמַרְתָּ נִכּוֹן הַדָּבָר נַעֲשֵׂתָה הַתּוֹעֲבָה הַזֹּאת בְּקֶרֶךְ: * הִכָּה תִּכָּה אֶת-יֹשְׁבֵי הָעִיר הַהִוא לְפִי-חֶרֶב חֲחָרָם אֶתְּהוּ וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּהּ וְאֶת-בְּהֶמְתָּהּ לְפִי-חֶרֶב: * וְאֶת-כָּל-שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל-תּוֹךְ רַחֲבָהּ וְשָׂרְפָתָהּ בָּאֵשׁ אֶת-הָעִיר וְאֶת-כָּל-שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִיתָה הָעִיר עוֹלָם לֹא תִבְנֶה עוֹד: * וְלֹא יִדְבֹק בִּידְךָ מֵאוֹמֶר מִן-הַחֶרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְהוָה מִחֲרוֹן אָפוֹ וְנָתַן-לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם: * כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁמֵר אֶת-כָּל-מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצִוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

יד

1 בָּנִים אַתֶּם קָדְשִׁים לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא-תִשְׁמִימוּ קִרְחָהּ בֵּין עֵינֵיכֶם לֵאמֹר נִלְכְּדָה וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא-יָדַעְתָּם: * וְדָרְשֵׁת וְחִקְרָת וְשָׁאֲלָתָה וְיִטֵּב וְהִנֵּה אָמַרְתָּ נִכּוֹן הַדָּבָר נַעֲשֵׂתָה הַתּוֹעֲבָה הַזֹּאת בְּקֶרֶךְ: * הִכָּה תִּכָּה אֶת-יֹשְׁבֵי הָעִיר הַהִוא לְפִי-חֶרֶב חֲחָרָם אֶתְּהוּ וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּהּ וְאֶת-בְּהֶמְתָּהּ לְפִי-חֶרֶב: * וְאֶת-כָּל-שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל-תּוֹךְ רַחֲבָהּ וְשָׂרְפָתָהּ בָּאֵשׁ אֶת-הָעִיר וְאֶת-כָּל-שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִיתָה הָעִיר עוֹלָם לֹא תִבְנֶה עוֹד: * וְלֹא יִדְבֹק בִּידְךָ מֵאוֹמֶר מִן-הַחֶרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְהוָה מִחֲרוֹן אָפוֹ וְנָתַן-לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם: * כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁמֵר אֶת-כָּל-מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצִוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

* Egressi sunt viri iniqui ex vobis, & auer-
runt omnes habitantes urbem eorum, dicentes: Ea-
mus & seruiamus dijs alienis, quos nō cognouistis.

* Et queres et interrogabis, & scrutaberis val-
de, & ecce verus manifeste sermo factus est abo-
minatio hæc in vobis.

* Occidens occides omnes habitantes in vrbe illa
in nece gladij, anathemate anathematizabitis eā, et
omnia quæ in ea, & omnia pecora eius in ore gladij.

* Et omnia spolia eius congregabis in transitus
eius, & combures urbem in igne, & omnia spolia
eius funditus coram Domino Deo tuo, & erit inha-
bitabilis in æternum, non readificabitur amplius.

* Nō adhærebit in manu tua quippiā ab anathe-
mate, ut auertatur Dominus ab ira furoris sui, &
det tibi misericordiam & misereatur tui, & mul-
tiplicet te, quemadmodum iurauit Dominus patri-
bus tuis.

* Si audieritis vocem Domini Dei tui, ut custo-
diatis omnia præcepta eius, quæ ego præcipio tibi ho-
die, ut facias bonum & placitum coram Domino
Deo tuo.

CAP. XIII.

Filij estote Domini Dei vestri, nō incidemini, non
imponetis caluitium in medio oculorum vestro-
rum super mortuo.

* Quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo,
& te elegit Dominus Deus tuus ut sis tu ei popu-
lus peculiaris de cunctis gentibus quæ super faciem
terrae.

* Non comedetis omnem abominationem.

* Hæc pecora, quæ comedetis, vitulum ex bobus,
& agnum ex ouibus, & hædum ex capris.

* Ceruum, & capream, & bubalum, & trage-
laphum, & pygargum, & orygem, & camelopard-
alum.

* Omne animal fissam habens vngulam & un-
gues diuidens duarum vngularum & reducens ru-
minationem in animalibus, hæc comedetis.

* Et hæc non comedetis à reducentibus rumina-
tionem, & à diuisas habentibus vngulas, & diui-
dentibus ungues, camelum & leporem, & chiro-
gryllum, quoniam reducunt ruminationem, hæc &
vngulam non diuidunt, immunda hæc vobis erunt.

* Ἰξήλθον ἄνδρες ἀνόμοιοι ἔξ ὑμῶν, & ἀπέστησαν πρὸς
τοὺς ὄντας καὶ τοικοῦντας τὴν πόλιν αὐτῶν, λέγοντες, πορνεύω-
μεν & λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ εἶδότε.

* καὶ ἐτάσεις καὶ ἐρωτήσεις, & ἐξερευνήσεις σφόδρα, & ἰδοὺ
ἀληθὴς σαφὴς ὁ λόγος γεγήνηται τὸ βδέλυγμα τοῦτο ἐν
ὑμῖν.

* ἀναιρῶν ἀναιρήσεις πᾶντας ὄντας καὶ τοικοῦντας ἐν τῇ πό-
λει ἐκείνῃ ἐν φόνῳ μαχαίρας, ἀναθέματι ἀναθεματίζετε
αὐτήν, & πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, & πάντα τὰ κτήνη αὐτῆς ἐν
σόματι μαχαίρας.

* καὶ πάντα τὰ σκύλα αὐτῆς συναΐξεις εἰς τὰς διόδους
αὐτῆς, & ἐμπεύσεις τὴν πόλιν ἐν πυρὶ, & πάντα τὰ σκύλα
αὐτῆς πρὸς τὴν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ἔσται ἀρίστη
εἰς τὸν αἰῶνα, οὐκ ἀνοικοδομηθήσεται.

* ὅπως ἀποσπασθῇ ἐκ τῆς χειρὸς σου ὁ δὲν ἀπὸ τοῦ
μαθῆς, ἵνα ἀποσπασθῇ κύριος ἀπὸ τοῦ θυμοῦ τοῦ ὀργῆς αὐτοῦ,
καὶ δώσῃ τοῖς ἐλεῶσιν, καὶ ἐλεήσῃ σε, καὶ πληθύνῃ σε, ὅν τρέπον
ἦμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου.

* ἐὰν εἰσακέσῃς τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσειν
πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, αἷς ἐγὼ ἐντέλλομαι σοὶ σήμερον,
ποιεῖν τὸ καλὸν & τὸ δέον ἐν ὁσμῇ κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

ιδί.

* Υἱοὶ ἔσεσθε κύριος τοῦ θεοῦ ὑμῶν, & κοφθήσεσθε οὐκ ἐπιθήσετε
φαλάκρωμα ἀνάμεσον τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν ἐπὶ νεκρῷ.

* ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κύριος τῷ θεῷ σου, καὶ σε ἐξελέξατο
κύριος ὁ θεός σου ἡμέας σε αὐτῷ λαὸν περιέσπον ἀπὸ πᾶν-
των τῶν ἐθνῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

* καὶ φάγεσθε πρὸς
βδέλυγμα. ταῦτα τὰ κτήνη, αὐτὰ φάγεσθε, μόσχον ἐκ βοῶν,
καὶ ἀμνὸν ἐκ προβάτων, & χίμαρον ἐξ αἰγῶν.

* ἔλαφον, & δορκάδα, καὶ βέβαλον, καὶ τραγέλαφον, καὶ
πύγαργον, & ὄρυγα, καὶ καμηλοπάρδαλιν.

* πρὸς κτήνη διχελὺν ὅπλην, καὶ ὄνυχιστῶν ὄνυχιστον
δύο χηλῶν, καὶ ἀνάγον μηρυκισμόν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα
φάγεσθε.

* καὶ ταῦτα καὶ φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυκισμόν,
& ἀπὸ τῶν διχελῶν τὰς ὀπλὰς, καὶ ὄνυχιστων ὄνυχισ-
τας, τὸν κάμηλον, καὶ δασύποδα, καὶ χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀ-
νάγουσι μηρυκισμόν ταῦτα, καὶ ὅπλην ἐδελχύνουσιν, ἀκαθάρ-
τα ταῦτα ὑμῖν ἔσται.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Egressi sunt viri filij impietatis de medio tui, & seduxerunt habitatores urbis suæ dicentes, Eamus & seruiamus idolis populorum quæ igno-
ratis.

* Quæres & inuestigabis & interrogabis diligenter, & si verum & certum est verbum, & facta est abominatio hæc in medio tui:

* Percuties percuties habitatores urbis illius, in ore gladij disperdes eam, & omnia quæ in ea sunt, & iumenta eius in ore gladij.

* Et omnia spolia eius congregabis in medio plateæ eius, & combures igni ciuitatem & omnia spolia eius omnino coram Domino Deo tuo,
& erit tumulus destructionis, & non ædificabitur ultra.

* Et non adhærebit manui tuæ quicquam de anathemate, ut reuertatur Dominus
ab ira furoris sui, & det tibi misericordiam & misereatur tui, & multiplicet te sicut iurauit patribus tuis.

* Si obedieris verbo Domini Dei
tui, ut custodias omnia præcepta eius quæ ego præcipio tibi hodie, ut facias quod rectum est coram Domino Deo tuo.

CAP. XIII.

Filij estis vos Domini Dei vestri. Non vos incidatis neque faciatis caluitium inter oculos vestros super mortuo.

* Quoniam populus sanctus es tu coram Domino Deo tuo, & te elegit Dominus, ut sis ei in populum dilectum præ omnibus populis,
qui sunt super faciem terræ.

* Non comedes omne quod abominabile est.

* Hoc est animal quod comedetis, boues & agnos ouium, & hædos caprarum.

* Ceruum & capream, bubalum, & tragela-
phum, & pygargum, & orygen, & camelopardalum.

* Omneque animal quod vngulam habet fissam, & in duas par-
tes findit vngulam, & ruminat, in animalibus illud comedetis.

* Veruntamen hoc non comedetis de his quæ ruminant
& de his quæ fissam habent vngulam in duas partes diuisam, camelum & leporem, & cuniculum, qui ruminant & vngula eorum non est diuisa,
immunda erunt vobis.

* וארץ החזיר כי מפריס פרסה הוא ולא
 גרה טמא הוא לכם משרם לא תאכלו
 * ובנבלתם לא תגעו: * את זריתאכלו
 מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשה
 תאכלו: * וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשה לא
 תאכלו טמא הוא לכם: * כל צפור
 טהרה תאכלו: * וזה אשר לא תאכלו מהם הנשר
 והפרס והעזניה: * והראיה וארץ האיה והדיר
 למינה: * ואת כל ערב למינו: * ואת בת היענה
 ואת התחמס ואת השחף ואת הנץ למינהו: * את
 הכוס ואת הינשוף והתנשמת: * והקאת וארץ
 הרחמה ואת השלך: * והחסידה והאנפה למינה
 והדוכיפה והעטלף: * וכל שרץ העוף טמא הוא
 לכם לא יאכלו: * כל עוף טהור תאכלו: * לא
 תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה
 ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה ליהוה
 אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו: *
 * עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה
 שנה שנה: * ואכלת לפני יהוה אלהיך במקום
 אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירשך
 ויצהרך ובכורת בקרך וצאנך למען תלמד ליראה
 את יהוה אלהיך כל הימים: * וכי ירבה ממך
 הדרך כי לא תוכל שאתו כי ירחק ממך המקום
 אשר יבחר יהוה אלהיך לשום שמו שם כי
 יברכך יהוה אלהיך: * ונתתה בכסף וצרת הכסף
 בידך והלכת אל המקום אשר יבחר יהוה
 אלהיך בו: * ונתתה הכסף בכל אשר תאווה
 נפשך בבקר ובצאן ובין ובשכר ובכל אשר תשאלך
 נפשך ואכלת שם לפני יהוה אלהיך ושמת אתה
 וביתך:

* Sus quoq; quoniam diuidit ungulam &
 non ruminat, immunda erit. Carnibus eorum
 B non vescemini, & cadauera non tangetis.
 * Hæc comedetis ex omnibus quæ moran-
 tur in aquis. * Quæ habent pennulas &
 squamas comedite: quæ absque pennulis &
 squamis sunt, ne comedatis, quia immunda
 sunt. * Omnes aues mundas comedite.
 * Immundas ne comedatis, aquilam scili-
 cet & gryphen & haliaëtum.
 * Ixion & vulturé ac miluum iuxta genus
 suum. * Et omne coruini generis:
 * Et struthionem ac noctuam, & larum at-
 que accipitrem iuxta genus suum.
 * Herodium ac cygnum & ibin; * Ac
 mergulum, porphyriionem, & nycticoracem.
 * Onocrotalum & charadrium singula in
 genere suo, vpupam quoq; & vespertilionem.
 * Et omne quod reptat & pennulas habet,
 immundum erit & non comedetur.
 * Omne quod mundum est comedite.
 * Quicquid autem morticinum est, ne ve-
 scamini ex eo. Peregrino qui intra portas tuas
 C est, da vt comedat aut vende ei, quia tu popu-
 lus sanctus Domini Dei tui es: Non coques
 hædum in lacte matris suæ. * Decimam par-
 tem separabis de cunctis fructibus tuis, qui na-
 scuntur in terra per annos singulos.
 * Et comedes in conspectu Dñi Dei tui in
 loco quem elegerit, vt in eo nomen illius in-
 uocetur, decimā frumenti tui, & vini, & olei,
 & primogenita de armentis, & ouibus tuis, vt
 discas timere Dñm Deum tuū in omni tem-
 pore. * Cum autē longior fuerit via & locus
 D quem elegerit Dñs Deus tuus, tibiq; benedi-
 xerit, nec poteris ad eum hæc cuncta portare:
 * Vendes omnia & in preciū rediges, porta-
 bisq; manu tua, & proficisceris ad locū quem
 elegerit Dominus Deus tuus.
 * Et emes ex eadem pecunia quicquid tibi
 placuerit siue ex armentis, siue ex ouibus, vi-
 num quoque & ficeram & omne quod desi-
 derat anima tua, & comedes coram Domino
 Deo tuo, & epulaberis tu & domus tua.

Exo. 23 c
et 34. d

תרגום אונקלוס

* וזה חזירא ארי סדיק פרסה הוא ולא פשר מסאב הוא לכוז משרהו לא תיכלון ובנבלתחון לא תקרבו: *
 * וכל דליה ליה ציצין וקלפין לא תיכלון מסאב הוא לכוז: * כל ציפר
 * ודין דלא תיכלון מנהון נשרא וער ועזא: * ובחכנפא ושרפיתא ודיתא לזנה: * וית כל עורבא לזניה: * וית בת
 * נעמיתא וציצא וציפר שחפא ונצא לזניה: * יר קריא וקיפופא ובותא: * וקתא וירקרקא ושליונא: * ויתריתא ואבו
 * לזנה ונגר טורא ועטלפא: * וכל רחשא ועופא מסאב הוא לכוז לא תאכלון: * כל עוף דכי תיכלון
 * כל נבלה לחותב ערל די בקרונך חתנינה וכלינה או חזבנינה לבר עממין ארי עם קדיש את קדם יי אלהך לא תיכול בשר בחלב:
 * עשרא תעשר יר כל עללה זרעך דיפוק לחקלא שתא שתא: * ותיכול קדם יי אלהך באחרא דיתרעי לאשראה
 * שכינתיה תמן מעשר עיבורך חמרך ומשחך ובכורי חורך וענך בריל דחילף למדחל קדם יי אלהך כל יומא: * ויתרע יסגי
 * מינך אורחא ארי לא תיכול למטליה ארי יתרחק מנך אחרא דיתרעי יי אלהך לאשראה שכינתיה תמן ארי יברכינך יי אלהך:
 * ותתן בכספא ותצור כספא בידך ותתן לאתדא דיתרעי יי אלהך ביה: *
 * ותתן בכספא בכל דיתרעי נפשך בחורי ובזנא ובחמר חדר ועתיק ובכל דתשאלנך נפשך ותיכול תמן קדם יי אלהך ותחרי

את ואנש בידך

* Et suem, quia diuidit ungulam hoc, & diuidit 8
ungues ungula, & hoc ruminatiōe non ruminat,
immundum hoc vobis, de carnibus eorum non co-
medetis, & cadauera eorum non tangetis.

* Et hæc comedetis de omnibus quæ in aquis. 9

* Omnia quæcunq; sunt ipsis pennula & squa- 10
me, comedetis, & omnia quæcunque non sunt ipsis
pennula neque squama, non comedetis, immunda
hæc erunt vobis.

* Omnem auem mundam comedetis. 11

* Et hæc non comedetis de illis, aquilam, & gry- 12
phem, & haliaetū, * & vulturē, & miluum, & 13
similia illi. * Et omne coruini generis, & similia 14
illi. * Et struthionem, & noctuam, & larum, & 15
accipitrem, & similia illi.

* Et herodionem, & cygnum, & ibin, * Et 16
mergulum, & porphyriōnem, & nycticoracem. 17

* Et pelicanum, & chaladrium, & similia illi, 18
& vrupam, & vespertilionem.

* Et omnia reptilia volatiliū immunda hæc erunt 19
vobis, non comedetis de ipsis: omne volatile mun-
dum comedetis. * Et omne morticinium non co- 20
medetis; peregrino qui in urbibus tuis, dabitur,
& comedet, vel vendes alienigenæ, quoniam po-
pulus sanctus es Domino Deo tuo, nō coques agnum
in lacte matris sue. * Decimam decimabis omnis 21
frugis seminis tui, fructū agri tui annum in annum.

* Et comedes illum coram Domino Deo tuo in 22
loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut inuocetur
nomen eius, illuc feres decimas frumenti tui, et
vini tui, & olei tui, & primogenita bouum tuorum,
& ouium tuarum, ut discas timere Dominum
Deum tuum omnibus diebus. * Si autē longē fue- 23
rit via à te, & non potueris referre ea, quoniam
longē à te locus, quem elegerit Dominus Deus tuus,
ut inuocetur nomen eius illic, quoniam benedixit
tibi Dominus Deus tuus. * Et vendes ea ar- 24
gento, & accipies argentum in manibus tuis, &
proficisceris in locum, quem elegerit Dominus Deus
tuus eum. * Et dabis argentum in omni quod de- 25
siderauerit anima tua, in bobus vel in ouibus, vel in
vino, vel in ficera, vel in omni quod desiderauerit
anima tua, & comedes illic coram Domino Deo
tuo, & letaberis tu & domus tua.

8 * καὶ τὸν ὄν, ὅτι διχληθεὶς ὁ πλὴν τοῦτο, καὶ ὄνυχας ὁ-
πλῆς, καὶ τοῦτο μηρυκισμὸν ἔχει μηρυκάται, ἀκαθάρτων τῶτο
ὑμῖν, ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν ἔφαγεσθε, & τῶν θνησιμαίων αὐ-
τῶν ὅσα ἔφαγεσθε. * καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τοῖς
9 ὕδασι. * πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς περύγια & λεπίδες, φά-
γεσθε: & πάντα ὅσα ὅσα ἔστιν αὐτοῖς περύγια ἔδὲ λεπίδες, ἔ-
φαγεσθε, ἀκαθάρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν.

11 * πᾶς ὄρνειον καθαρὸν φάγεσθε. * καὶ ταῦτα ἔφαγε-
12 σθε ἀπ' αὐτῶν, τὸν αἰετὶν, & τὸν γρύπα, & τὸν ἀλκίαιετν.

13 * καὶ τὸν γύπα, & τὸν ἰκτίνα, & τὰ ὅμοια αὐτῶν.

14 * καὶ πάντα τὰ κόρακα, & τὰ ὅμοια αὐτῶν.

15 * καὶ στρεθον, καὶ γλαυκα, & λάρυν, & ἰέρακα, & τὰ ὅμοια
16 αὐτῶν. καὶ δρωδριον, & κύκνον, & ἰβιν.

17 * καὶ κατὰ κράν, & πορφυρίωνα, & νυκτικόρακα.

18 * & πελεκύνα, & χαλάθριον, & τὰ ὅμοια αὐτῶν, & ἐποπα,
19 καὶ νυκτερίδα. * καὶ πάντα τὰ ἐρπετὰ τῶν πετεινῶν ἀ-
καθάρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν, ἔφαγεσθε ἀπ' αὐτῶν. πᾶς πε-
20 τεινὸν καθαρὸν φάγεσθε. * & πᾶς θνησιμαῖον ἔφαγεσθε

τὰ παροικῶν τὰ ἐν ταῖς πόλεσίν σε, δοθή(ε), & φάγε(ε), ἢ ἀπο-
δώσῃ τῷ ἀλλοτρίῳ, ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου· ἔχ
ἐψήσας ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ.

21 * δεκάτην δώδεκα τῶσαις πρὸς ἡμέρας σου ἑσπέρ-
ματός σου, τὸ ἡννῆμα σου ἀγροῦ σου ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν.

22 * καὶ φραγὴ αὐτῶν ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν τῷ ῥῥῳ ὡς
δὴ ἐκλέξῃ) κύριος ὁ θεός σου, ἡπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
ἐκεῖ οἴσεις τὰ ἡπιδέκατα τοῦ σίτου σου, & τὸ οἶνον σου, καὶ τὸ
ἐλαίον σου, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν σου, & τῶν περβάτων
σε, ἵνα μάθῃς φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν σε πάσας τὰς ἡμέρας.
23 * ἐὰν ᾖ μακρὴ ἡμέρα) ἡ ὁδὸς ἀπὸ τοῦ, & μὴ διώῃ δύναφε-
ρειν αὐτά, ὅτι μακρὴ ἀπὸ τοῦ ὁ ῥπος, ὃν δὴ ἐκλέξῃ) κύ-
ριος ὁ θεός σε, ἡπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, ὅτι ἡνυλό-
γησέ σε κύριος ὁ θεός σου.

24 * καὶ ἀποδώσῃ αὐτὰ δρογυρίου, καὶ λήψῃ τὸ δρογύριον ἐν
ταῖς χερσὶ σου, καὶ πορβύσῃ εἰς τὸν ῥπον, ὃν δὴ ἐκλέξῃται κύ-
25 ριος ὁ θεός σε αὐτῶν. * καὶ δώσεις τὸ δρογύριον ἡπὶ παν-
τός σου δὴ ἡπιδυμῇ ἢ ψυχῇ σε, ἡπὶ βουσὶν ἢ ἡπὶ περβάτοις,
ἢ ἡπὶ οἶνῳ, ἢ ἡπὶ σικέρεσιν, ἢ ἡπὶ πρὸς σου δὴ ἡπιδυμῇ ἢ ψυχῇ
σε, & φραγὴ ἐκεῖ ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σε, & ἀφραγῇσῃ σὺ
καὶ ὁ οἶκός σε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et sus qui habet ungulam diuisam & non ruminat, immundus erit vobis: de carnibus eorum non comedetis, & cadauera eorum non tangetis.

* Hæc autem comedetis de omnibus quæ sunt in aquis, omne quod habet pennulas & squamas comedetis.

habet pennulas & squamas, non comedetis, immundum erit vobis.

11 Et omnem auem mundam comedetis.

12 Et hæc non come-

detis ex eis, aquilam & gryphum, & haliaetum,

13 Et ixon, & vulturem, & miluum in genere suo.

14 Et omnem coruum iuxta ge-

nus suum,

15 Et struthionem, & noctuam, & larum, & accipitrem iuxta genus suum.

16 Herodium & cygnum, & ibin,

17 Et mergulum, & porphyriōnem, & nycticoracem,

18 Et onocrotalum, & charadrium iuxta genus suum, & vrupam, & vespertilio-

nem,

19 Et omne reptile auium immundum erit vobis & non comedetur. Omnem volucrum mundum comedetis.

20 Non comedetis omne morticinium: peregrino qui est intra portas tuas dabis illud & comedet illud; aut vendes extraneo, quia populus

sanctus es tu coram Domino Deo tuo: Non comedetis carnem cum lacte.

21 Decimans decimabis omnes fructus terræ tuæ quos

profert ager per singulos annos.

22 Et comedes coram Domino Deo tuo in loco quem elegerit ut collocet ibi maiestatem

suam, illuc afferes decimas frumenti tui, & vini tui, & olei tui, & primogenita bouum tuorum, & ouium tuarum, ut discas timere coram Domino

Deo tuo omnibus diebus.

23 Et quando longior fuerit via, & non poteris portare illa, quoniam longē est à te locus quem

elegit Dominus Deus tuus, ut collocet ibi maiestatem suam, quoniam benedixit tibi Dominus Deus tuus.

24 Vendes ea argento,

& ligabis argentum in manu tua, & ibis ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus.

25 Et dabis argentum pro omnibus quæ vo-

luerit anima tua, pro bobus & ouibus, & pro vino nouo & veteri, & pro omnibus quæ petierit anima tua, & comedes ibi coram Domino Deo

tuo, & letaberis tu & viri domus tuæ.

27 * והלוי אשר בשעריך לא תעזבנו כי אין לו חלק
28 * ונחלה עמך : * מקצתו שלש שנים תוציא את
כל מעשר תבואתך בשנה ההוא והנחת בשעריך :
29 * ובגלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך והגר
והיתום והאלמנה אשר בשעריך ואכלו ושבעו
למען יברכך יהוה אלהיך בכל מעשה ידך אשר
תעשה :

טו

1 * מקץ שבע שנים תעשה שמטה :
2 * וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר
ישראל ברעהו לא יגש את רעהו וארץ אחיו כי
קרא שמטה ליהוה : * את הנכרי תגש ואשר יהיה
4 * לך את אחיך תשמט ירך : * אפס כי לא יהיה בך
גביון כי בך יברכך יהוה בארץ אשר יהוה
אלהיך נתן לך נחלה לרשתה : * רק אם שמוע
תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר לעשות את
כל המצוות הזאת אשר אנכי מצוה היום :
6 * כי יהוה אלהיך ברכך באשר דבר לך והעבטת
גוים רבים ואתה לא תעבט ומשלח בגוים רבים
7 * ובך לא ימשלו : * כי יהוה בך גביון
מאחר מאחר שערך בארץ אשר יהוה
אלהיך נטן לך לא תאמץ ארץ לבבך ולא תקפץ
8 * את ירך מאחרי האביון : * כי פתח תפתח ארץ
ירך לו ורעהבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו :
9 * השמר לך פן יהיה דבר עס לבבך בליעל לאמר
קרבה שנת השבע שנת השמטה ורעה עינך
באחרי האביון ולא רתנ לו וקרא עליך אל יהוה
10 * והיך בך חטא : * נתון תתן לו ולא ירע לבבך
בתתן לו כי בגלל הדבר הזה יברכך יהוה אלהיך
בכל מעשך ובכל משלח ירך :

27 * Et Leuita qui intra portas tuas est . caue
ne derelinquas eum , quia non habet aliam
28 partē in possessione tua . * Anno tertio sepa
rabis aliam decimā ex omnibus quæ nascun
tur tibi eo tempore , & repones intra ianuas
29 tuas . * Veniētq; Leuites qui aliam non ha
bet partem nec possessionem tecum , & pere
grinus ac pupillus , & vidua qui intra portas
tuas sunt , & comedent & saturabuntur , vt be
nedicat tibi Dñs Deus tuus in cunctis operi
bus manuum tuarum quæ feceris .

CAP. XV.

1 * Septimo anno facies remissionem , * Quæ
2 hoc ordine celebrabitur . Cui debetur ali
A quid ab amico vel proximo ac fratre suo , re
petere non poterit , quia annus remissionis est
3 Dñi . * A peregrino & aduena exiges , ciuem
& propinquum repetendi non habebis pote
4 statem . * Et omnino indigens & mendicus
nō erit inter vos vt benedicat tibi Dñs Deus
tuus in terra quam traditurus est tibi in pos
5 sessionem . * Si tamen audieris vocem Do
mini Dei tui , & custodieris vniuersa quæ ius
sit , & quæ ego hodie præcipio tibi ,
6 * Benedicet tibi vt pollicitus est . Fœnerabis
gentibus multis , & ipse à nullo accipies mu
tuum . Dominaberis nationibus plurimis , &
tui nemo dominabitur .
7 * Si vnus de fratribus tuis qui moratur intra
B portas ciuitatis tuæ in terra quam Dñs Deus
tuus daturus est tibi , ad paupertatem deue
nerit , non obdurabis cor tuum , nec contrahes
8 manum . * Sed aperies eam pauperi & dabis
mutuum quo eum indigere perspexeris .
9 * Caue ne fortè subrepat tibi impia cogita
tio , & dicas in corde tuo , Appropinquat septi
mus annus remissionis , & auertas oculos tuos
à pauere fratre tuo , nolens ei quod postulat
mutuum commodare , ne clamet contra te
ad Dominum , & fiat tibi in peccatum .
10 * Sed dabis ei : nec ages quippiam callidè
in eius necessitatibus subleuandis , vt benedi
cat tibi Dominus Deus tuus in omni opere
& in cunctis ad quæ manum miseris .

תרגום אונקלוס

27 * וליואה די בקרוך לא תשבקינה ארי לית ליה חולק ואחסנא עמך :
28 * וייתי ליואה ארי לית ליה חולק ואחסנא עמך וגיורא ויחסא וארמלתא די בקרוך ויכלון וישבעון בריל די בקרוך
29 * ויאלתך בכל עובדי ירך ותעביר :
1 * מסוף שבע שנים תעביר שמיטתא :
2 * מן חבריה ומן אחוהי ארי קרא שמיטתא קדם יי :
3 * מן בר עממין תתבע וייתי לך עם אחור תשמט ירך :
4 * לחוד ארי לא יתי :
5 * לחוד אם קבלא תקבל במימרא דיי אלתך למטר
6 * ארי יי אלתך ברכך כמא דמליל לך ותוויף לעסמין סגיאין ואת לא
7 * ארי יתי בך מסכניא מחדא מאחר בחדא מן קרוך בארעך דיי אלתך יתי לך
8 * אלתין מפתח תפתח יך ירך ליה ואזנא חזופיניה כמיסת חסרניה
9 * אסתמר לך דילמא יתי פתגם עם לך ברשע למימר קריבת שנת שביעיתא שנתא דשמיטתא ותבאיש עינך
10 * מנתן תנתן ליה ולא יבאיש לך במתנך ליה ארי בריל פתגמא
מסוף שבע שנים תעביר שמיטתא :
מן חבריה ומן אחוהי ארי קרא שמיטתא קדם יי :
מן בר עממין תתבע וייתי לך עם אחור תשמט ירך :
לחוד ארי לא יתי :
לחוד אם קבלא תקבל במימרא דיי אלתך למטר
ארי יי אלתך ברכך כמא דמליל לך ותוויף לעסמין סגיאין ואת לא
ארי יתי בך מסכניא מחדא מאחר בחדא מן קרוך בארעך דיי אלתך יתי לך
אלתין מפתח תפתח יך ירך ליה ואזנא חזופיניה כמיסת חסרניה
אסתמר לך דילמא יתי פתגם עם לך ברשע למימר קריבת שנת שביעיתא שנתא דשמיטתא ותבאיש עינך
מנתן תנתן ליה ולא יבאיש לך במתנך ליה ארי בריל פתגמא

²⁷ * Et Leuita qui in vrbibus tuis, non derelinques eum, quoniam non est illi pars neq; possessio tecum.

²⁸ * Post tres annos educes omnem decimam fructuum tuorum, in anno illo pones illā in vrbibus tuis.

²⁹ * Et veniet Leuita, quoniam non est illi pars neque possessio tecum: & peregrinus, & pupillus, & vidua quæ in vrbibus tuis, & comedent & saturabuntur, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quæ feceris.

CAP. XV.

Per septem annos facies remissionem;

Et sic ordo remissionis: Remittes omne debitum proprium, quod debet tibi proximus, & a fratre tuo non repetes, quoniam cognominata est remissio Domini Dei tui.

* Ab alieno exiges quacunque fuerint tibi apud eum: fratri tuo remissionem facies debiti tui.

* Quoniam nō erit in te egenus, quoniam benedicens benedicet tibi Dominus Deus tuus in terra, quam Dominus Deus tuus dat tibi in possessionem ad possidendum eam. * Si autem auditu audieris vocem Domini Dei vestri, ut custodiatis & faciatis omnia mandata hac, quæ ego præcipio tibi hodie. * Quoniam Dominus Deus tuus benedixit tibi quemadmodū locutus est tibi, & fructificabis gentibus multis, tu verò non accipies mutuum, & dominaberis tu nationibus multis, tui autem nō dominabuntur. * Si autē fuerit in te egenus ex fratribus tuis in vna vrbium tuarum in terra, quam Dñs Deus tuus dat tibi, non auertes cor tuum, neq; contrahas manum tuam a fratre tuo indigente.

* Aperiens aperies manus tuas ei, mutuum mutuabis ei, quantum rogauerit, & secundum quod indiguerit. * Caue tibi ne forte fiat verbum occultū, in corde tuo, iniquitas, dicens: Appropinquat annus septimus, annus remissionis, & iniquus sit oculus tuus fratri tuo indigenti, et non des ei, & clamabit contra te ad Dominum, & erit in te peccatum magnum.

¹⁰ * Distribuens dabis ei, & mutuum mutuabis ei, quodcunq; rogauerit te, & nō tristaberis corde tuo dante te illi, quoniam propter verbū hoc benedicet tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus tuis, & in cunctis ubi miseris manum tuam.

²⁷ * καὶ ὁ λαΐτης ὁ ἐν ταῖς πόλεσίν σου, & καταλείψεις αὐτόν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερίς οὐδὲ κληρονομία. * μὴ τρεῖς ἔτη ἰσοῖσεις πρὸς τὸ ἑπιδέκατον τῶν χυρημάτων σου, ἐν ταῖς ἐνιαυτοῖς ἐκείνῃς θήσεις αὐτὸν ἐν ταῖς πόλεσίν σου.

²⁹ * καὶ ἐλθὼν ὁ λαΐτης, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερίς οὐδὲ κληρονομία, καὶ ὁ παρορφωθεὶς, καὶ ὁ ὀρφανός, & ἡ χήρα ἡ ἐν ταῖς πόλεσίν σου, & φάγοντες & ἐμπλησθήσονται, ἵνα διλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου οἷς διὰ ποιῇς.

¹ * Δι' ἐπὶ αὐτῶν ποιήσεις ἀφεσιν, & ὥτως τὸ πρῶτον ἀφίσεις. ἀφίσεις πρὸς ἑαυτὸν ἰδίον, ὃ οὐ φαίλει σοι ὁ πλησίον, & τὸν ἀδελφόν σου οὐκ ἀπατήσεις, ὅτι ἑπικέκληται ἀφεσις κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

³ * τὸν ἄλλοτερον ἀπατήσεις, ὅσα ἐσθὶν σοι παρ' αὐτοῦ, τῶν ἀδελφῶν σου ἀφεσιν ποιήσεις τοῦ χρέους σου.

⁴ * ὅτι οὐκ ἔστι ἐν σοὶ ἐνδεής, ὅτι διλογῶν διλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν τῇ γῇ, ὡς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ καὶ κατακληρονομήσῃ αὐτῷ.

⁵ * ἐσθὶν δὲ ἀκοή ἀκούσῃ τὸ φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, φυλάσσειν & ποιῇν πάσας τὰς ἐντολάς ταύτας, αἷς ἐγὼ ἐντέλλομαι σοι σήμερον. * ὅτι κύριος ὁ θεός σου διλογήσῃ σε ὃν τρέπον ἐλάλησέ σοι, & δανείεις ἐθνεσι πολλοῖς, σὺ δὲ οὐ δανήσῃ, & ἀρξῇς σὺ ἐθνῶν πολλῶν, σοὶ δὲ οὐκ ἀρξῇσιν.

⁷ * ἐσθὶν δὲ γῆ ἐν σοὶ ἐνδεής ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ἐν μιᾷ τῶν πόλεων σου ἐν τῇ γῇ, ἢ κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, οὐκ ὑποστρέψεις τὴν καρδίαν σου, οὐδὲ μὴ συσφίγξῃς τὴν χεῖρά σου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ σου τοῦ ἐπιδεομένου.

⁸ * ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χεῖρας σου αὐτῷ, δανείων δανείεις αὐτῷ, ὅσον δὲν ἐπιδέῃ, & καθ' ὅσον ὑστερήται.

⁹ * πρὸς σε σεαυτῷ μὴ ποτε γῆται ῥῆμα κρυπτόν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὁρόμημα, λέγων· ἐγγίζει τὸ ἔτος τὸ ἐβδομοετηρῆς, & ἀφίσεως, καὶ πονηροῦς τῆς ὀφθαλμοῦς σου τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐπιδεομένων, & ἐδάς αὐτῷ, & βοήσεται κατὰ τὸ πρῶτον, & ἔστι ἐν σοὶ ἀμαρτία μεγάλη.

¹⁰ * μετὰ δὲ δώσεις αὐτῷ, & δανείων δανείεις αὐτῷ, ὅσον δὲν ἐπιδέῃται σε. & οὐ λυπηθήσῃ τῇ καρδίᾳ σου δίδόντος σε αὐτῷ, ὅτι διὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο διλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου καὶ ἐν πᾶσιν οἷς δὲν ἐπιβαλεῖς τῷ χρεῶ σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁷ Et Leuita qui est in vrbibus tuis, ne dimittas eum quoniam non habet partem & hereditatem tecum. ²⁸ In fine trium annorum educes omnes decimas frugum tuarum in anno illo, & recondes in vrbibus tuis. ²⁹ Et veniet Leuitas qui non habet partem & hereditatem tecum, & peregrinus, & pupillus, & vidua qui sunt in vrbibus tuis, & comedent & saturabuntur, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omnibus operibus manuum tuarum quæ facies.

CAP. XV.

In anno ultimo septem annorum facies remissionem. ¹ Et hoc est verbum remissionis, ut remittat unusquisque creditor cui debetur aliquid a proximo suo, non repetat a fratre suo, quia vocauit remissionem coram Domino. ² A filiis populorum repetes, & si quid fuerit tibi cum fratre tuo, remittes manum tuam. ³ Attamen non erit in te egenus, quoniam benedictione benedicet tibi Dominus in terra quam Dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem ut possideas eam. ⁴ Veruntamen si obediens obedieris verbo Domini Dei tui, ut custodias & facias omnia præcepta hæc quæ ego præcipio tibi hodie.

& mutuabis populis multis, & tu non accipies mutuum, & dominaberis populorum multorum, tui autem non dominabuntur. ⁵ Quoniam Dominus Deus tuus benedicet tibi sicut locutus est tibi. ⁶ Si vnus de fratribus tuis fuerit egenus in vna vrbium tuarum in terra tua quam Dominus Deus tuus dabit tibi, non indurabis cor tuum, neque contrahas manum tuam a fratre tuo egeno. ⁷ Sed aperiens aperies ei manum tuam, & mutans mutuabis ei iuxta id quo indiget.

⁸ Caue tibi ne sit verbum impietatis in corde tuo, dicens: Appropinquat annus septimus, annus remissionis, & oculus tuus sit nequam contra fratrem tuum egenum, & non dederis ei, & clamet contra te coram Domino & sit in te peccatum. ⁹ Tribuens tribues ei, & non displicebit cordi tuo cum dederis ei, quia propter verbum hoc benedicet tibi Dominus Deus tuus in omnibus operibus tuis, & in cunctis ad quæ miseris manum tuam.

* כי לא יחדל מביון מקרב הארץ על-כן
 * אנכי מצוך לאמר פתח רפתח את ירך לאחיק
 לעניך ולאבינך בארץ:
 * כי ימכר לך אחיק העברי או העבריה
 ועבדך שש שנים ובשנה השביעית תשלחנו
 חפשי מעמך: * וכי תשלחנו חפשי מעמך לא
 תשלחנו ריקם: * והעניק תעניק לו מצאנך
 ומגדנך ומיקנך אשר ברכך יהוה אלהיך תתן לו:
 * וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך יהוה
 אלהיך על-כן אנכי מצוך את הדבר הזה היום:
 * והיה כי יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך
 ואר-ביתך כי טוב לו עמך: * ולקחת את
 המרצע ונתתה באזנו ובדלת והיה לך עבד עולם
 ואף לאמתך תעשה כן: * לא יקשה בעינך בשלחך
 אתו חפשי מעמך כי משנה שבר שכיר עבדך שש
 שנים וברכך יהוה אלהיך בכל אשר תעשה:
 * כל רחבכור אשר יולד בבקרך
 ובצאנך וזכר תקדיש ליהוה אלהיך לא תעבד
 בבקר שורך ולא תגז בכור צאנך: * לפני יהוה
 אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר יהוה
 אתה וביתך: * וכי יהיה בו מוס פסח אז עור כל
 מוס רע לא תזבחנו ליהוה אלהיך: * בשעריך
 תאכלנו הטמא והטהור יחדו כצבי וכאיל: * רק
 אר-דמו לא תאכל על הארץ תשפכו במים:

י

* שמור את חדש האביב ועשית
 פסח ליהוה אלהיך כי בחדש האביב רוציאך
 יהוה אלהיך ממצרים לילה: * וזבחת פסח ליהוה
 אלהיך צאן ובקר במקום אשר יבחר יהוה לשכן
 שמו שם:

Dño Deo tuo de ouibus & de bobus, in loco quẽ elegerit Dominus Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi.

תרגום אונקלוס

* ארי לא יפסוק מסביבא מגז ארעא על כן אנא מפקד לך למימר ספתח תפתח ית ירך לאחך לעניך ולמסכנך בארעך:
 * וזכר לך אחיך בר ישראל או בת ישראל ויפליחך שירת שנין ובשחא שביעמא תפטרניה לבר חורין מעמך:
 חורין מעמך לא תפטרניה ריקן: * אפרשא חפריש ליה מענך ומאדך וממעצרתך דברכך יי אלהך תתן ליה:
 הוימא בארעא דמצרים ופרקך יי אלהך על כן אנא מפקד לך ית פתגמא חורין וימא דין:
 וית אגש ביתך ארי טב ליה עמך: * ותסב ית מרצעא ותתן בארניה ובדשא ויהי לך עבד פלח לעלם ואף לאסתך תעבד כן:
 בעינך במפטרך ויהי בר חורין מעמך ארי על חר חרין אגרא דאגרא פלחך שית שנת ויברכינך יי אלהך בכל ותעבד:
 דאחיליד בחורך ובענך דכרין תקדש קדם יי אלהך לא תפלח בבכרא דחורך ולא תיגז בכרא דענך:
 תיכליניה שחא בשחא באחרא דיתרעי יי את ואגש ביתך:
 יהוה אלהך: * בקרנך תיכליניה מסבא ודכיא כחדא כבשר טבא ואילא:
 * וית ית ירחא דאכבא ותעבד פסחא קדם יי אלהך ארי בירחא דאביבא אפקך יי אלהך ממצרים כלילא:
 * ותיכוס פיסחא קדם יי אלהך מן ענא ונגמח קדשיא מן חורי באחרא דיתרעי יי לאשרארה שבינחיה חסן:

* Non deerunt pauperes in terra habita-
 tionis tuæ; idcirco ego præcipio tibi vt aperias
 manû fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum
 versatur in terra. * Cùm tibi venditus fue-
 rit frater tuus Hebræus aut Hebræa, & sex
 annis seruierit tibi, in septimo anno dimittes
 eum liberum. * Et quem libertate donaue-
 ris, nequaquam vacuum abire patieris.
 * Sed dabis viaticum de gregibus, & de
 area, & de torculari tuo, quibus Dominus
 Deus tuus benedixerit tibi.
 * Memento quòd & ipse seruieris in terra
 Aegypti, & liberauerit te Dñs Deus tuus, &
 idcirco ego nunc præcipio tibi.
 * Sin autem dixerit, Nolo egredi, eò quòd
 diligit te & domum tuam, & bene sibi apud
 te esse sentiat: * Assumes subulam & perfo-
 rabis aurem eius in ianua domus tuæ, & ser-
 uiet tibi vsque in æternum, ancillæ quoque
 similiter facies. * Non auertas ab eis oculos
 tuos quando dimiseris eos liberos, quoniam
 iuxta mercedem mercenarij per sex annos ser-
 uiuit tibi, vt benedicat tibi Dominus Deus
 tuus in cunctis operibus quæ agis.

* De primogenitis quę nascuntur in armen-
 tis & ouibus tuis, quicquid est sexus masculi-
 ni, sanctificabis Dño Deo tuo. Non operabe-
 ris in primogenito bouis, & non tondebis pri-
 mogenita ouium. * In conspectu Dñi Dei
 tui comedes ea per annos singulos in loco
 quem elegerit Dominus, tu & domus tua.

* Sin autem habuerit maculam, & vel clau-
 dum fuerit vel cecum, aut in aliqua parte de-
 forme vel debile, non immolabitur Dño Deo
 tuo. * Sed intra portas vrbs tuæ comedes
 illud, tam mundus quàm immundus similiter
 vescetur eis quasi caprea & ceruo. * Hoc so-
 lum obseruabis vt sanguinem eorum non co-
 medas, sed effundes in terram quasi aquam.

CAP. XVI.

* Obserua mensem nouarû frugum & verni
 primû téporis vt facias Phase Dño Deo
 tuo, quoniã in isto mèse eduxit te Dñs Deus
 tuus de Aegypto nocte. * Immolabísq; Phase

Sup. 12. c

* Non enim deerit egenus à terra tua, propter hoc ego tibi præcipio vt facias verbum hoc, dicens: Aperiens aperies manus tuas fratri tuo pauperi et egenti in terra tua.

* Si autem venditus fuerit tibi frater tuus Hebraeus aut Hebræa, seruiet tibi sex annis, et septimo dimittes eum liberum à te.

* Quum autem dimiseris eum liberum à te, non dimittes eum vacuum.

* Viaticum suppeditabis ei de ouibus tuis, & de frumento tuo, & de torculari tuo, sicut benedixit tibi Dominus Deus tuus, dabis ei.

* Et recordaberis quòd seruus fuisti in terra Aegypti, & redemit te Dominus Deus tuus illic; propter hoc ego tibi præcipio vt facias verbum hoc.

* Si autem dixerit ad te, non exibo à te, quoniam dilexit te & domū tuam, quia bene est illi apud te.

* Et assumes subulam, & perforabis aurē eius in ianua, & erit seruus tuus in æternum: & ancilla tuæ facies similiter. * Non durum sit coram te, cum dimittuntur ipsi liberi à te, quoniam annuam mercedem mercenarij seruiuit tibi sex annis, & benedixit tibi Dñs Deus tuus in cunctis quæ feceris.

* Omne primogenitum quod genitum fuerit in bobus tuis & in ouibus tuis, mascula sanctificabis Domino Deo tuo; non operaberis in primogenito vitulo tuo, & nō tondebis primogenitum ouium tuarū.

* Coram Domino Deo tuo comedes illud annum ex anno, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, tu & domus tua.

* Si autem fuerit in eo macula, claudum vel cæcum, vel & omnis macula mala, non sacrificabis illud Domino Deo tuo. * In urbibus tuis comedes illud: immundus in te & mundus similiter comedet, quasi capream vel ceruum.

* Veruntamen sanguinem eius non comedes: in terram effundes illum quasi aquam.

CAP. XVI.

Obserua mensem nouorū, & facies Pascha Domino Deo tuo, quoniam in mense nouorū eduxit te Dominus Deus tuus de Aegypto nocte.

* Et sacrificabis Pascha Domino Deo tuo oves et boues in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, vt inuocetur nomen eius illic.

11 * ἔγὼ μὴ ἐκλείψῃ ἐνδεὴς ἀπὸ τῆς γῆς σου διὰ τοῦτο ἐγὼ θεὸς ἐντέλλομαι ποιῆν τὸ ῥῆμα τοῦτο, λέγων· ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χεῖρας σου τῷ ἀδελφῷ σου τῷ πένῃ, καὶ τῷ ἐνδεομένῳ

12 ἐπὶ τῆς γῆς σου. * ἐὰν δὲ πρᾶθῇ σοι ὁ ἀδελφός σου ὁ ἑβραῖος ἢ ἡ ἑβραία, δουλεύσει θεῷ ἐξ ἑτῆς, καὶ τῷ ἑβδόμῳ ἐξαποσελεύς αὐτὸν ἐλευθέρῃ ἀπὸ σου. * ὅταν δὲ ἐξαποσεύλῃς αὐτὸν

13 ἐλευθέρῃ ἀπὸ τοῦ, οὐκ ἀποσελεύς αὐτὸν κενόν.

14 * ἐφόδιον ἐφοδιάσεις αὐτὸν ἀπὸ τῶν περὶβάτων σε, & ἀπὸ σίτου σου, & ἀπὸ τῆς λωοῦ σου, καθὰ ὑπολόγησέ σε κύριε ὁ θεός σου, δώσεις αὐτῷ.

15 * καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγυπτίου, καὶ ἐλυτρώσατό σε κύριε ὁ θεός σου ἐκείθεν, διὰ τοῦτο ἐγὼ θεὸς ἐντέλλομαι ποιῆν τὸ ῥῆμα τοῦτο.

16 * ἐὰν δὲ λέγῃ πρὸς σε, οὐκ ἐξελεύσμαι ἀπὸ σε, ὅτι ἠγάπησέ σε & τὴν οἰκίαν σου, ὅτι δὴ ἐστὶν αὐτῷ ὡς ἀνά σου.

17 * καὶ λήψῃ τὸ ὀπίθιον, & τυπήσεις τὸ ἔξ αὐτῆς ἐπὶ τὴν θύραν, & ἔσται οἰκέτης σου εἰς τὸν αἰῶνα, & τὴν παιδίσκην σου ποιήσεις ὡς αὐτῶς.

18 * ἂν σκληρὸν ἔσῃ ἐναντίον σου, ἐξαποσελλομένων αὐτῶν ἐλευθέρων ἀπὸ σου, ὅτι ἐπέτιον μισθὸν μισθῷ τοῦ ἐδούλου θεῷ ἐξ ἑτῆς, & ἐυλόγησέ σε κύριε ὁ θεός σε ἐν πᾶσιν οἷς ἀνποιῆς.

19 * πρῶτον πρῶτον οὐ δὴ τεχθῇ ἐν τοῖς βοσίοις σου, καὶ ἐν τοῖς περὶβάτοις σου, τὰ δὲ ἄρσενικὰ ἀγᾶσθεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου, οὐκ ἐργάσῃ ἐν τῷ πρῶτῳ μόχῳ σου, καὶ ἂν μὴ κείρης τὸ πρῶτον τῶν περὶβάτων σου.

20 * ἐν αὐτῇ κυρίου τοῦ θεοῦ σου φαγῇ αὐτὸ ἐνιαυτὸν ἐξ ἐνιαυτοῦ, ἐν τῷ ῥῆμα ᾧ δὴ ἐκλέξῃ κύριε ὁ θεός σου, σὺ & ὁ οἶκός σου. * ἐὰν δὲ ἦ ἐν αὐτῷ μῶμος ὡς χολὴν ἢ τυφλὸν, ἢ καὶ πᾶς μῶμος πονηρός, ἔθυσας αὐτὸ κυρίῳ τῷ θεῷ σου.

21 * ἐν ταῖς πόλεσίν σου φαγῇ αὐτὸ ὁ ἀκάθαρτος ἐν θεῷ, & ὁ καθαρός ὡς αὐτῶς φάγεται, ὡς βορκαῖδα ἢ ἔλαφον.

22 * πλὴν τὸ αἷμα αὐτῶν ἂν φαγῇ, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖς αὐτὸ ὡς ὕδωρ.

15.

1 * Φύλαξον τὴν μῆνα τῶν νέων, & ποιήσεις τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σου, ὅτι ἐν τῇ μεσότητι τῶν νέων ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐξ αἰγυπτίου νυκτός. & θύσεις τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σε περὶβάτων & βοῶν ἐν τῷ ῥῆμα ᾧ δὴ ἐκλέξῃται κύριε ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτῶ ἐκεῖ.

2 * ἐὰν δὲ ἦ ἐν αὐτῷ μῶμος ὡς χολὴν ἢ τυφλὸν, ἢ καὶ πᾶς μῶμος πονηρός, ἔθυσας αὐτὸ κυρίῳ τῷ θεῷ σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Non enim deerit egenus in medio terræ; ideo ego præcipio tibi hodie, dicens: Aperiens aperies manum tuam fratribus tuis pauperibus tuis, & egenis tuis in terra tua.

12 Si venditus fuerit tibi frater tuus filius Israel aut filia Israel, seruiet tibi sex annis, & in anno septimo dimittes eum liberum à te.

13 Et quando dimiseris eum liberum à te, non dimittes eum vacuum. Sed separans separabis ei de ouibus tuis, & de area tua, & de torculari tuo, & dabis ei de his quibus Dominus benedixit tibi.

14 Et recordaberis quòd seruus fuisti in terra Aegypti & redemit te Dominus Deus tuus; ideo ego præcipio tibi verbum hoc hodie.

15 Et si dixerit tibi, Non egrediar à te, eo quòd diligit te, & homines domus tuæ, quia bene est ei apud te: Tolle subulam & perforabis aurem eius in ianua, & erit tibi seruus ministrans in seculum: ancilla quoque tuæ facies similiter.

16 Non sit graue in oculis tuis cum dimiseris eum liberum à te, quoniam duplici mercede mercenarij seruiuit tibi sex annis, & benedicet tibi Dominus Deus tuus in omnibus quæ feceris.

17 Omne primogenitum quod natum fuerit masculum in bobus tuis, & in ouibus tuis sanctificabis coram Domino Deo tuo. Non operaberis in primogenito bouum tuorum, nec tondebis primogenitam ouium tuarum.

18 Coram Domino Deo tuo comedes illud per singulos annos in loco quem elegerit Dominus, tu & homines domus tuæ.

19 Et si fuerit in eo macula, si claudum fuerit aut cæcum, aut si fuerit in eo aliquid mali, non immolabis illud coram Domino Deo tuo.

20 In urbibus tuis comedes illud, mundus & immundus simul, sicut carnem capræ & cerui.

CAP. XVI.

Obserua mensem nouarum frugum, & facies Phase Dño Deo tuo, quoniam in mense nouarum frugum eduxit te Dñs Deus tuus de Aegypto nocte.

* Et immolabis Phase corā Dño Deo tuo de ouibus, & victimā sanctificatā de bobus, in loco quē elegerit Dñs vt collocet ibi maiestatem suā.

3 * לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים ונאכל-
עליו מצות לחם עני כי בחפזו יצאת מארץ מצרים למען רחוק את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך: * ולא יראה לך שאר בכל גבלך שבעת ימים ולא ילין מן הבשר אשר רחוב בערב ביום הראשון לבקר: * לא תוכל לזבח את הפסח באחד שעריך אשר יהוה אלהיך נתן לך: * כי אם אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו שם רחוב את הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים: * ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו ופניית בבקר והלכת לאחריך: * ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת ליהוה אלהיך לא תעשה מלאכה:

9 * שבעה שבעת תספור לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבעות: * ועשית חג שבעות ליהוה אלהיך מסות נדבר ידך אשר רחוק כאשר יברכך יהוה אלהיך: * ושמת לפני יהוה אלהיך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך וחלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך במקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו שם: * וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית את החקים האלה:

13 * חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך מנבך ומיקבך: * ושמת בחג אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך וחלוי וגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך: * שבעת ימים תחג ליהוה אלהיך במקום אשר יבחר יהוה כי יברכך יהוה ואלהיך בכל תבואתך ובכל מעשר ידך והיית אך שמח:

3 * Non comedes in eo panē fermentatum. Septem diebus comedes absque fermento afflictionis panem, quoniam in pauore egressus es de Ægypto, vt memineris diei egressionis tuæ de Ægypto omnibus diebus vitæ tuæ.

4 * Non apparebit fermentatum in omnibus terminis tuis septem diebus, & nō remanebit de carnibus eius quod immolatum est vespere in die primo vsque manē. * Non poteris B immolare Phasē in qualibet vrbium tuarum quas Dominus Deus tuus daturus est tibi.

6 * Sed in loco quē elegerit Dominus Deus tuus vt habitet nomen eius ibi: immolabisq; Phasē vespere ad Solis occasum quādo egressus es de Ægypto. * Et coques & comedes in loco quem elegerit Dñs Deus tuus, manēque confurgens vades in tabernacula tua.

8 * Sex diebus comedes azyma, & in die septima, quia collecta est Domini Dei tui, non facies opus. * Septē hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcē in segetem miseris.

10 * Et celebrabis diem festum hebdomadarum Domino Deo tuo oblationem spontaneam manus tuæ, quam offeres iuxta benedictionem Dñi Dei tui. * & epulaberis coram Dño Deo tuo, tu & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla tua, & Leuitæ qui est intra portas tuas, & aduena, ac pupillus & vidua qui morantur vobiscū in loco quē elegerit Dñs Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi.

12 * Et recordaberis quoniam seruus fueris in Ægypto, custodiēsque ac facies quæ tibi præcepta sunt. * Solemnitatem quoq; tabernaculorum celebrabis per septem dies, quando C collegeris de area & torculari fruges tuas.

14 * Et epulaberis in festiuitate tua, tu & filius tuus, & filia, & seruus tuus, & ancilla, Leuitæ quoque & aduena, & pupillus, & vidua qui intra portas tuas sunt.

15 * Septem diebus Domino Deo tuo festa celebrabis in loco quem elegerit Dominus, benedicetque tibi Dominus Deus tuus in cunctis frugibus tuis & in omni opere manuum tuarum, et in lætitia.

תרגום אונקלוס

3 לא תיכול עלוהי חמץ שבעה יומין תיכול עלוהי פטיר לחם עוני ארי בבחילו נפקתא מארעא ומצרים כל יומי חיך: *
4 ולא יתחזי לך חמיר בכל חומך שבעא יומין ולא יבית מן בישראל דתיבום ברמשא ביומא קדמא לאצפרא: *
5 לית לך רשו למיכס ית פיסחא בחרא מן קרנך דיי אלהך יחיב לך: *
6 שכינתיה תמן תיבום ית פיסחא ברמשא כמיעל שמשא זמן מפקך ממצרים: *
7 ותבשל ותיכול באתרא דיתרעי יי אלהך: *
8 שיתא יומין תיכול פטירא וביומא שביעאה כניש קדם יי אלהך לא תעבר עיבדתא: *
9 שבעה שבעות תחג לך משרי מגלא בחצר עומרא דארמיתא תשרי לממני שבעה שבעות: *
10 ותעבר חגא דשבעה קדם יי אלהך ורחוק דתתן כמא דברכינך יי אלהך: *
11 וליווא די בקרנך וגירא ויתמא וארמיתא דבינך באתרא דיתרעי יי אלהך לאצפרא שכינתיה תמן: *
12 ותזכר ארי עבדא הויר במצרים ותישר ותעבר ית קימא תאלין: *
13 חגא דמסליא תעביד לך שבעא יומין במכנשך מאדך וממצרך: *
14 ותחדי בחגך את וברך וברתך ועבדך ואמך וליווא וגירא ויתמא וארמיתא די בקרנך: *
15 שבעה יומין תחוג קדם יי אלהך באתרא דיתרעי יהוה ארי וברכינך יי אלהך בכל עללך ובכל עובדי ידך ותהי ברכ חדי:

* Non comedes in illo fermentum, septem diebus, comedes in eo azyma, panem afflictionis, quoniam in velocitate egressi estis de Ægypto nocte, ut recordemini diei egressionis vestrae de terra Ægypti omnibus diebus vitæ vestrae.

* Non apparebit tibi fermentum in omnibus terminis tuis septem diebus, & non remanebit de carnibus quas sacrificaueritis vespere die primo usque mane. * Non poteris sacrificare Pascha in ulla urbium tuarum quas Dominus Deus tuus dat tibi.

* Sed in locum quem elegerit Dominus Deus tuus, ut innocetur nomen eius illic, sacrificabis Pascha vespere ad occasum Solis in tempore quo egressus es de terra Ægypti.

* Et coques & torrebis, & comedes in loco quem elegerit Dominus Deus tuus eum, & auerteris mane, & proficisceris in domos tuas.

* Sex diebus comedes azyma, & die septima exitus festum Domino Deo tuo, non facies in eo omne opus præter quæ fient anima.

* Septem hebdomadas integras numerabis tibi, ipsi, cum inceperis tu falcem in messem, incipies numerare septem hebdomadas.

* Et facies festum hebdomadarum Domino Deo tuo, secundum quod potest manus tua, quæ dederit tibi, prout benedixit tibi Dominus Deus tuus.

* Et lataberis coram Domino Deo tuo, tu & filius tuus & filia tua, seruus tuus & ancilla tua, & Leuita qui in urbibus tuis, & aduena, & pupillus, & vidua quæ in vobis, in loco quem elegerit Dñs Deus tuus eum, ut innocetur nomen eius illic. * Et recordaberis, quoniam seruus fuisti in terra Ægypti, & custodies & facies præcepta hæc.

* Solennitatem tabernaculorum facies tibi septem dies, cum collegeris tu de area tua, & de torculari tuo. * Et lataberis in festo tuo, tu & filius tuus, & filia tua, seruus tuus & ancilla tua, & Leuita, & aduena, & pupillus, & vidua existens in urbibus tuis.

* Septem diebus festa celebrabis Domino Deo tuo in loco quem elegerit Dominus Deus tuus eum: si autem benedixerit tibi Dominus Deus tuus in cunctis frugibus tuis & in omni opere manuum tuarum, & eris latus.

1 * ἔφαγῃ ἐπ' αὐτῷ ζύμῳ, ἐπὶ αἱ ἡμέραι φαγῇ ἐπ' αὐτῷ ἄζυμα, ἄρτον κακώσεως, ὅτι ἐν σπουδῇ ἐξῆλθατε ἐξ αἰγύπτου νυκτός, ἵνα μνησθῇτε τὴν ἡμέραν τῆς ἐξοδίας ὑμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν.

4 * σὺ οὐ φθῇς (εἰαὶ σοὶ ζύμη ἐν πάσι τοῖς ὁρίοις σου ἐπὶ αἱ ἡμέραι, & οὐ κοιμηθῇ) ἀπὸ πάντων κρεῶν ὧν δὴ θύσῃς τοσάυτας τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ εἰς τὸ πρῶτον.

5 * ἔδωκ' ἡ θεὸς σου τὸ πάχος ἐν ἐδεσμίᾳ πάντων πόλεων σου ὧν κύριός ἐστις ὁ θεός σου δίδωσί σοι.

6 * ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον ὃν δὴ ἐκλέξῃς κύριος ὁ θεός σου, ἵππη κληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, θύσεις τὸ πάχος ἐσπέρας πρὸς δυσμὰς ἡλίου ἐν τῇ καιρῷ ᾗ ἐξῆλθες ἐκ γῆς αἰγύπτου.

7 * καὶ ἐψήσεις (ὁπῃσεις, & φαγῇ ἐν τῷ τόπῳ ᾗ δὴ ἐκλέξῃς) κύριος ὁ θεός σου αὐτόν· καὶ ἀποσραφήσῃ τὸ πρῶτον, καὶ ἀπελθούσῃ εἰς οἶκους σου.

8 * ἐξ ἡμέρας φαγῇ ἄζυμα, & τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἐξοδίων ἑορτὴν κυρίῳ τῷ θεῷ σου· ἔποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον πλὴν ὅσα ποιηθῇ ψυχῇ.

9 * ἐπὶ ἐβδομάδας ὁλοκλήρους ἐξαριθμήσεις σεαυτὰ, ὀξυμύρου σου δρέπανον ἐπ' ἀμην, ἀρξῇ ἐξαριθμεῖσθαι ἐπὶ ἐβδομάδας.

10 * καὶ ποιήσεις ἑορτὴν ἐβδομάδων κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καθ' ὅτι ἰσχύει ἡ χεὶρ σου, ὅσα δὴ δὶς σοι, καθ' ὅτι ἠυλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου.

11 * καὶ διφρανήσῃς ἐναντὶ κυρίου ὁ θεός σου σὺ καὶ ὁ υἱός σου, & ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, & ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ λαβύτης ὁ ἐν ταῖς πόλεσί σου, & ὁ πωροσλήλυτός, & ὁ ὀρφανός, καὶ ἡ χήρα ἡ ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ τόπῳ ᾗ δὴ ἐκλέξῃς κύριος ὁ θεός σου αὐτόν, ἵππη κληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ.

12 * καὶ μνησθήσῃ, ὅτι οἰκέτης ἦσθε ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ φυλάξῃ, & ποιήσεις τὰς ἐντολάς ταύτας. * ἑορτὴν πάντων σκηνῶν ποιήσεις σεαυτὰ ἐπὶ αἱ ἡμέραι, ἐν τῷ σῶμα γαγεῖν σε ἐκ τῆς

14 ἁλωνός σου, καὶ ἀπὸ τῆς λειῶός σου. * καὶ διφρανήσῃς ἐν τῇ ἑορτῇ σου, σὺ & ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, & ἡ παιδίσκη σου, & ὁ λαβύτης, & ὁ πωροσλήλυτος, & ὁ ὀρφανός, & ἡ χήρα ἡ ἐν ὑμῖν ἐν ταῖς πόλεσί σου. * ἐπὶ αἱ ἡμέραι ἑορτάσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐν τῷ τόπῳ ᾗ δὴ ἐκλέξῃς κύριος ὁ θεός σου αὐτόν.

15 ἐδὴ ὅτι ἀυλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πάσι τοῖς ἡμερήμασί σου καὶ ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου, καὶ ἔσῃ διφρανόμηνος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

1 Non comedes cum eo fermentatum: septem diebus comedes cum eo azymum, panem afflictionis, quoniam festinanter egressus es de terra Ægypti, ut recorderis diei exitus tui de terra Ægypti omnibus diebus vitæ tuæ. 4 Et non apparebit tibi fermentatum in omni termino tuo septem diebus, neque remanebit de carne quam immolaueris vespere in die primo usque mane. 7 Non habebis potestatem immolandi Phasce in vna urbium tuarum quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

6 Sed in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitare faciat maiestatem suam in eo, ibi immolabis Phasce vespere ad occasum Solis in tempore quo egressus es de Ægypto.

7 Et coques illud, & comedes in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, & manē confurgens ibis in tabernacula tuā.

8 Sex diebus comedes azymum, & in die septimo quia collecta est coram Domino Deo tuo, nullum opus facies in ea.

9 Septem hebdomadas numerabis tibi, à principio quo falce metitur manipulus eleuationis, incipies numerare septem hebdomadas.

10 Et celebrabis festum hebdomadarum coram Domino Deo tuo iuxta oblationem spontaneam manus tuæ quam dederis, sicut benedixerit tibi Dominus Deus tuus.

11 Et lataberis coram Domino Deo tuo, tu & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla tua, & Leuita qui est in urbibus tuis, & peregrinus, & pupillus, & vidua qui sunt in medio tui in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut collocet ibi maiestatem suam.

12 Et recordaberis quod seruus fuisti in Ægypto, & custodies & facies mandata hæc.

13 Festum tabernaculorum facies tibi septem diebus, quando collegeris de area tua, & de torculari tuo.

14 Et lataberis in solennitate tua, tu & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla tua, & Leuita, & peregrinus, & pupillus, & vidua, qui sunt in urbibus tuis. 15 Septem diebus celebrabis festa coram Domino Deo tuo, in loco quem elegerit Dominus, quoniam benedixit tibi Dominus Deus tuus in cunctis frugibus tuis & in omnibus operibus manus tuæ, & eris utique latus.

16 * שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני
יהוה אלהיך במקום אשר יבחר בתג המצור
ובתג השבעות ובתג הסכר ולא יראה את פני
יהוה ריקם: * איש כמתנת ידו כבכר יהוה
אלהיך אשר נתן לך:
17 * שפטים ושטרים תתן לך בכל
שעריך אשר יהוה אלהיך נתן לך לשבטיך ושפטו
את העם משפט צדק: * לא תטור משפט לא
רזיר פנים ולא תקח שחד כי רשח יעור עיני
חכמים ויסלף דברי צדיקים: * צדק צדק תרדף
למען תחיה וירשה את הארץ אשר יהוה
אלהיך נתן לך: * לא תטע לך אשרה
כל עץ יצל מזבח יהוה אלהיך אשר תעשה
לך: * ולא תקים לך מצבה אשר שגא יחיה
אלהיך:

יז

1 * לא תזבח ליהוה אלהיך שור ושה אשר יהיה
בו מום כל דבר רע כי תועבת יהוה אלהיך הוא:
2 * כי ימצא בקרבך באחד שעריך אשר
יהוה אלהיך נתן לך איש או אשר יעשה
את הרע בעיני יהוה אלהיך לעבר בריתו: * וילך
ויעבד אלהים אחרים וישתחו להם ולשמש או
לירח או לכל צבא השמים אשר לא צויתי:
3 * והגד לך ושמעת ודרשה חיטב והנה אמת נכון
הדבר נעשתה התועבת הזאת בישראל: * והוצאת
את האיש ההוא או את האשה ההוא אשר עשו
את הדבר הרע הזה אל שעריך את האיש או
את האשה וסקלתם באבנים ומתו: * על פי
שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת
על פי עד אחד:

16 * Tribus vicibus per annum apparebit om
nem masculinum tuum in conspectu Domini
Dei tui in loco quem elegerit, in solennitate
azymorum, in solennitate hebdomadarum, in
solennitate tabernaculorum. Non apparebit
ante Dominum vacuus.
17 * Sed offeret unusquisque secundum quod
habuerit iuxta benedictionem Domini Dei
sui quam dederit ei.
18 * Iudices & magistros constitues in omni
bus portis tuis quas Dominus Deus tuus de
derit tibi per singulas tribus tuas, & iudicent
populum iusto iudicio:
19 * Nec in alteram partem declinent. Non ac
cipies personam nec munera, quia munera ex
cæcant oculos sapientum, & mutant verba iu
storum. * Iuste quod iustum est perseque
ris, ut viuas & possideas terram quam Domi
nus Deus tuus dederit tibi.
20 * Non plantabis lucum & omnem arborem
iuxta altare Domini Dei tui, nec facies tibi;
21 * Atque constitues statuam, quæ odit Do
minus Deus tuus.

Exo. 13
b. & 34. d
Ecc. 35. a

Exo. 23. a

Ecc. 20. d

CAP. XVII.

1 **N**on immolabis Domino Deo tuo bouem
& ouem in quo est macula aut quippiam
vitij, quia abominatio est Domino Deo tuo.
2 * Cumque reperti fuerint apud te intra vna
portarum tuarum quas Dominus Deus tuus
dabit tibi vir aut mulier qui faciant malum
in conspectu Domini Dei tui, & transgre
diantur pactum illius:
3 * Ut vadant & seruiant dijs alienis & ado
rent eos, Solem & Lunam & omnem militiam
cæli quæ non præcepi. * Et hoc tibi fuerit
nunciatum, audiensque inquisieris diligen
ter & verum esse reperiens, & abominatio facta
est in Israel:
4 * Educes virum ac mulierem qui rem sce
leratissimam perpetrarunt, ad portam ciuita
tis tuæ, & lapidibus obruentur.
5 * In ore duorum aut trium testium peribit
qui interficietur. Nemo occidatur vno contra
se dicente testimonium.

תרגום אונקלוס

16 תלת זמנים בשתא יתחזק כל זכורך קדם יי אלתך באתרא דיתרעא בחנא דפשיטא ובחנא דשבועא ובחנא דמטליא ולא יתחזק קדם
יי ריקנין: * גבר כמתנת ידו כבכר יהוה אלהיך נתן לך: * איש כמתנת ידו כבכר יהוה אלהיך נתן לך:
17 * לשבטיך וירוננו ית עמא דין דקשוס: * לא תטע לך אשרה כל עץ יצל מזבח יהוה אלהיך אשר תעשה לך: * ולא תקים לך מצבה אשר שגא יחיה
אלהיך: * ויעבד אלהים אחרים וישתחו להם ולשמש או לירח או לכל צבא השמים אשר לא צויתי: * והגד לך ושמעת ודרשה חיטב והנה אמת נכון
הדבר נעשתה התועבת הזאת בישראל: * והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההוא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שעריך את האיש או
את האשה וסקלתם באבנים ומתו: * על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על פי עד אחד:

1 לא תזבח קדם יי אלתך חור ואמר דיתי ביה מומא כל מדעם ביש ארי מרחק קדם יי אלתך הוא: * ארי ושבחב בינך בחנא
מז קרנך דיי אלתך יחיה לך גבר או אחתא דיעבד דביש קדם יי אלתך למעבר על קנסיה: * ואזל ופלח לשענות עסמא וסגיד
לזון ולשמשא ולסוחרא או לכל חילי שמיא ולא פקירית: * ואחחנה לך וחשטע ותחבע יאמר וזה קשטא פניו פתנמא
אחעביה חועבתא דא בישראל: * ותפיק ית גברא ההוא או ית אחתא ההוא דעברו ית פתנמא בישא הרין לקרנך ית
גברא או ית אחתא והרגמינן באבניא וימותון: * על מיסר סהיד חר: * על מיסר חרין סהידין או תלתא סהידין ותקטיל דתיב קטול לא ותקטיל

* Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum coram domino Deo tuo in loco quem elegerit Dominus, in solennitate azymorum, & in solennitate hebdomadarum, & in solennitate scenopægiæ. non apparebis coram Domino Deo tuo vacuus:

* Unusquisque secundum facultatem manuum ueststrarum, iuxta benedictionem domini Dei tui, quam dedit tibi.

* Iudices & magistros constitues tibi in omnibus urbibus tuis, quas dominus Deus tuus dat tibi per tribus: & iudicabunt populum iudicium iustum:

* Non declinabunt iudicium iustum: non cognoscent personam, neque accipient munera. nam munera excæcant oculos sapientum, & mutant verba iustorum.

* Iuste quod iustum est persequeris, ut uiuatis, & ingressi possideatis terram, quam dominus Deus tuus dat tibi.

* Non plantabis tibi lucum. omne lignum apud altare domini Dei tui non facies tibi.

* Non constitues tibi statuam, quæ odit dominus Deus tuus.

CAP. XVII.

Non sacrificabis domino Deo tuo vitulum vel ouem in quo est in eo macula, omne verbum malum, quia abominatio domino Deo tuo est.

* Si autem repertus fuerit apud te in vna urbium tuarum quas dominus Deus tuus dat tibi, vir vel mulier qui faciat malum coram domino Deo tuo ut transgrediantur pactum illius:

* Et abeuntes seruierint diis alienis, & adorauerint eos, solem vel lunam, vel quodcunque quod ex ornatu cæli, quæ non præcepi:

* Et nunciatum fuerit tibi: & audies & quæres vehementer, & ecce verè factum est verbum, perpetrata est abominatio hæc in Israël:

* Et educes hominem illum aut mulierem illam, qui fecerunt præceptum malum hoc, ad portam, & lapidabitis eos in lapidibus, & morientur.

* In duobus testibus aut tribus testibus morietur: moriens non morietur in uno teste.

16 * τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὁφείσεται πᾶς ἄνθρωπος ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξῃαι κύριος ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἀζύμων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἐβδομαδῶν, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ σκηνοπηγίας. ὅκ ὁφείσῃ ἐνώπιον κυρίου ὁ θεός σου κενός.

17 * ἕκαστος κατὰ δύναμιν τῶν χειρῶν ὑμῶν, κατὰ τὴν εὐλογίαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἡ ἐδόκεῖ σοι.

18 * κριταὶ καὶ γραμματεῖς αἰσθηταὶ καὶ ἐκκλησίαι σεαυτῶν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσίν σου, αἷς κύριος ὁ θεός σου δίδωσιν σοι καὶ φυλαίς καὶ κρινοῦσι τὴν λαὸν κρίσιν δικαίαν.

19 * ὅκ ἐκκλινούσι κρίσιν δικαίαν, ὅκ ἐπιγνώσκονται πρὸς σὺν ὁφείσῃ δῶρα, τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῦσι ὀφθαλμοὺς σοφῶν, καὶ ἐξαίρει λόγοις δικαίων.

20 * δικαίως τὸ δίκαιον διώξῃ, ἵνα ζῇτε, καὶ εἰσελθόντες κληρονομήσῃτε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σας δίδωσιν σοι.

21 * οὐ φυτεύσεις σεαυτῶν ἄλσος· πᾶν ξύλον ὡς τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ σου οὐ ποιήσεις σεαυτῶν.

22 * οὐ σήσεις σεαυτῶν στήλην, ἀλλ' ἐμίσησε κύριος ὁ θεός σου.

17.

1 * Οὐ θύσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σας μόσχον ἢ πρόβατον, ἐν ᾧ ἐστὶν ἐν ἀντὶ μῶμεθ, πᾶν ῥήμα πονηρὸν, ὅτι ἐδέλυμα κυρίῳ τῷ θεῷ σας ἐστίν.

2 * ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἐν μιᾷ τῶν πόλεων σου, ὣν κύριος ὁ θεός σου διδωσί σοι, ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὅστις ποιήσῃ τὸ πονηρὸν ὃ ἔδωκε κυρίῳ τοῦ θεοῦ σου, παρελθεῖν τὴν διαθήκην αὐτοῦ.

3 * καὶ ἀπελθόντες λατρεύσωσι θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυνήσωσιν αὐτοῖς, τῷ ἡλίῳ ἢ τῇ σελλῶν, ἢ παντὶ τῷ ἐν τοῦ κόσμου τοῦ οὐρανοῦ, ἃ ἐπεσέταξα.

4 * καὶ ἀναγέληται, καὶ ἀκούσεις καὶ ζητήσεις σφόδρα, καὶ ἰδοὺ ἀληθῶς γέγονε τὸ ῥήμα, γεγήνηται τὸ ἐδέλυμα τοῦ ἐν Ἰσραὴλ.

5 * καὶ ἐξαίσεις τὸν ἄνθρωπον ἐκείνον, ἢ τὴν γυναῖκα ἐκείνην, οἵτινες ἐποίησαν τὸ πρῶτον τὸ πονηρὸν τοῦτο, ἐπὶ τῇ πύλῃ, καὶ λιθοβολήσετε αὐτοὺ ἐν λίθοις, καὶ τελευτήσουσιν.

6 * ἐπὶ δυσὶ μαρτυσὶν ἢ τρισὶ μαρτυσίς ἀποθνήσκει· ὁ ἀποθνήσκων ὅκ ἀποθανεῖται ἐφ' ἐνὶ μαρτυρί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Tribus vicibus in anno apparebunt omnes masculi tui corā domino Deo tuo in loco quem elegerit, in solennitate azymorum, & in solennitate hebdomadarum, & in solennitate tabernaculorum; & non apparebunt vacui coram Domino: 17 Sed unusquisque secundum donationē manus suæ, iuxta benedictionem Domini Dei tui quam dabit tibi.

18 Iudices & præfectos constitues tibi in omnibus ciuitatibus tuis, quas dominus Deus tuus dabit tibi per tribus tuas: & iudicabunt populum iudicio recto. 19 Non peruertas iudicium: non accipies personam, nec recipies munera: quoniam munera excæcant oculos sapientum, & deprauant verba recta.

20 Quod iustum est & verum sequeris, ut uiuas & possideas terram quam dominus Deus tuus dabit tibi.

21 Non plantabis tibi lucum & omnem arborem in latere altaris domini Dei tui quod facies tibi.

22 Et non eriges tibi statuam, quam odit dominus Deus tuus.

CAP. XVII.

Non immolabis coram domino Deo tuo bouem & agnum in quo est macula aut quippiam mali; quia abominatio est coram domino Deo tuo. Si inuentus fuerit in medio tui in vna urbium tuarum quam dominus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier qui fecerint quod malum est coram domino Deo tuo, ut transgrediantur pactum eius:

Et abierint & seruierint idolis populorum, & adorauerint ea, Et nunciatum fuerit tibi & audieris, inquireres diligenter; & si verum & certum est verbum hoc, & facta est abominatio hæc in Israël:

Educes virum illum aut mulierem illam qui fecerunt abominationem hanc in vrbe tua, & lapidabis eos lapidibus, virum scilicet aut mulierem, & morientur.

Per dictum duorum testium aut trium testium occidatur qui reus est occisionis: non occidatur per dictum vnius testis.

7 * יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו ויד
כל העם באחרונה ובערת הרע מקרבך:
8 * כי יפלא ממך דבר למשפט בין
דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת
בשעריך וקמת עליה אל המקום אשר יבחר
יהוה אלהיך בו: * ובאת אל הכהנים
הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם
ודרשת והגידו לך את דבר המשפט:
9 * ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום
ההוא אשר יבחר יהוה ושמת לעשות ככל
אשר יורוך: * על פי התורה אשר יורוך
ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור
מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל:
10 * והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי שמע אל
הבחן העמר לשורת שם את יהוה אלהיך או
אל השפט ומת האיש ההוא ובערת הרע מישראל:
11 * וכל העם ישמעו ויראו ולא יזדון עוד:
12 * כי תבא אל הארץ אשר יהוה אלהיך
נתן לך וירשתה וישבתה בה ואמרת משימה
עלי מלך בכל הגוים אשר סביבתי:
13 * שום תשים עליך מלך אשר יבחר יהוה
אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל
לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא:
14 * רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב ארז העם
מצרימה למען הרבות סוס ויהוה אמר לכם
לא תספון לשוב בדרך הזה עוד: * ולא ירבה
לו נשים ולא יסור לבבו וכסף וזהב לא ירבה לו
מאד: * והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב
לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים
הלויים:

7 * Manus testium prima interficiet eum, &
manus reliqui populi extrema mittetur, vt au
feras malum de medio tui.
8 * Si difficile & ambiguum apud te iudiciū
esse prospexeris inter sanguinem & sanguinē,
causam & causam, lepram & non lepram, &
iudicum intra portas tuas videris verba varia
ri, surge & ascende ad locum quem elegerit
dominus Deus tuus:
9 * Veniesque ad sacerdotes Leuitici generis,
& ad iudicem qui fuerit illo tempore, queres
que ab eis, qui indicabunt tibi iudicij verita
tem:
10 * Et facies quodcunque dixerint qui præ
sunt loco quem elegerit Dominus, & docue
rint te
11 * Iuxta legem eius, sequerisque sententiam
eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad
sinistram.
12 * Qui autem superbierit nolens obedire sa
cerdotis imperio, qui eo tempore ministrat do
mino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur
homo ille: & auferes malum de Israel.
13 * Cunctusque populus audiens timebit, vt
C nullus deinceps intumescat superbia.
14 * Cum ingressus fueris terram quam domi
nus Deus tuus dabit tibi, & possederis eā, ha
bitauerisque in illa: & dixeris, Constituam su
per me regem, sicut habent omnes per circui
tum nationes; * cum constitues quem domi
nus Deus tuus elegerit de numero fratrum
tuorum. Non poteris alterius gentis homi
nem regem facere, qui non sit frater tuus.
15 * Cumque fuerit constitutus, non multipli
cabit sibi equos, nec reducet populum in Æ
gyptum equitatus numero subleuatus, præ
fertim cum Dominus præceperit vobis, vt ne
D quaquā amplius per eandem viā reuertamini.
16 * Non habebit vxores plurimas, quæ alli
ciant animum eius: neque argenti & auri im
17 mensa pondera. * Postquam autem fede
rit in folio regni sui, describet sibi Deuterono
mium legis huius in volumine, accipiens ex
emplar à sacerdotibus Leuiticæ tribus:

Sup. 3. d.

Inf. 26. c.

תרגום אונקלוס

7 * וידא דסחרין חתי ביה בקרמיתא למקטליה וידא דכל עמא בבחריתא ותפלי עביר דביש מבינך:
8 * פתגמא לדינא בין דם לדם בין דין לדין ובין סכחש סגירו למכחש סגירו פתגמי פלוגת דינא בקרנך ותקום ותיסק לאתרא דיתרעי יי אלהך ביה:
9 * ותיתי לזר כהנא לינאי ולזר דינא דיהי בינאי האינון ותחבע ויתוון לך ית פתגמא דדינא: * ותעביר על מר פתגמא דיתוון לך
10 * על מימר אוריתא דילפונך ועל דינא דיתוון לך תעביר לא תסטי מן
11 * וגברא דיעבד ברשע בדיל דלא לקבלא מן פתגמא דקאים לשמשא תמן קדם יי
12 * וכל עמא ישמעון ויראו ולא יזדון עוד:
13 * כי תבא אל הארץ אשר יבחר יהוה וירשתה וישבתה בה ואמרת משימה עלי מלך בכל הגוים אשר סביבתי:
14 * שום תשים עליך מלך אשר יבחר יהוה אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא:
15 * רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב ארז העם מצרימה למען הרבות סוס ויהוה אמר לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד:
16 * ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו וכסף וזהב לא ירבה לו מאד:
17 * והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים:
18 * ויתי כמתיבית על כורסי מלכותיה וכתוב ליה ית פתגמא אוריתא דתא על ספרא מן קדם כהנא לינאי:

* Et manus testium erit contra illum in primis 7
ut interficiat illum, & manus uniuersi populi in
ultimo: & auferetis malum ex vobis ipsis.

* Si autem impossibile sit verbum à te in iudicio 8
inter sanguinem & sanguinem, & inter iudicium
& iudicium, & inter lepram & lepram, & inter
controuersiam & controuersiam, & verba iudicij in
urbibus tuis, & surgens ascendes ad locum quem
elegerit dominus Deus tuus ut inuocetur nomen
illius illic:

* Et venies ad sacerdotes Leuitas, & ad iudi- 9
cem qui fuerit in diebus illis, & querentes nuncia-
bunt tibi iudicium: * Et facies secundum ver- 10
bum quod nunciauerint tibi ex loco quem elegerit
dominus Deus tuus, & custodies valdè, ut facias
secundum omnia quæ sancita fuerint tibi:

* Secundum legem & iuxta iudicium quod di- 11
xerint tibi, facies non declinabis à verbo quod nū-
ciauerint tibi ad dexteram neque ad sinistram.

* Et homo qui fecerit in superbia, ut non audiat 12
sacerdotem præsentem ad ministrandum in nomi-
ne domini Dei tui, & iudicis qui fuerit in diebus
illis, & morietur homo ille: & auferetis malum ex
Israel. * Et cunctus populus audiens, time- 13
bit: & non erit impius ultra.

* Si autem ingressus fueris in terram quam do- 14
minus Deus tuus dat tibi in possessionem, & posse-
deris eam, & habitaueris in ea, & dixeris, Consti-
tuam super me ipsum principem, sicut & reliquæ
gentes quæ in circuitu meo: * Constituens con- 15

stitues super te ipsum principem, quem elegerit do-
minus Deus tuus eum ex fratribus tuis constitues
super te ipsum principem. Non poteris constituere
super te ipsum hominem alienigenam, quoniam non
frater tuus est. * Veruntamen non multiplicabit 16

sibi equitatum, neque reducet populum in Ægyptū,
ut multiplicet sibi equitatum. At Dominus dixit
vobis: Non addetis reuerti via hac ultra.

* Et non multiplicabit sibi uxores, ut non alie- 17
netur eius cor: & argentum & aurum non mul-
tiplicabit sibi vehementer.

* Et erit quando sederit super solio principatus 18
sui, & scribet sibi Deuteronomium hoc in volumi-
ne à sacerdotibus Leuitarum:

7 * καὶ ἡ χεὶρ τῶν μαρτύρων ἔσται ἐπ' αὐτὸν ἐν πρώτοις. Τα-
νατῶσαι αὐτὸν, καὶ ἡ χεὶρ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐσχάτῳ· καὶ ἔξ-
αρεῖτε τὸ πονηρὸν ἔξ ὑμῶν αὐτῶν.

8 * ἐὰν ᾧ ἀδυνατήσῃ ῥῆμα διὰ τοῦ ἐν κρίσει δυνάμεθον αἵ-
μα αἵματος, καὶ δυνάμεθον κρίσεως, καὶ δυνάμεθον αἵ-
φῃ αἵφῃς, καὶ δυνάμεθον ἀντιλογίας ἀντιλογίας ῥήματα κρί-
σεως ἐν ταῖς πόλεσίν σου, καὶ δυνάσας δυνάβῃσι εἰς τὸν τόπον ὃν
αὐτὸς ἐκλέξῃ) κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ·

9 * καὶ ἐλθὺς πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοῦ λαοῦ σου, καὶ πρὸς τὸν
κριτὴν ὃς δὴ γῆται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐκζητή-
σαντες ἀναγγελοῦσί σοι τὴν κρίσιν·

10 * καὶ ποιήσῃς κατὰ τὸ ῥῆμα ὃ δὴ δυνάμει λωσί σοι ἐκ τῆς τό-
που ἧς αὐτὸς ἐκλέξῃ) κύριος ὁ θεός σου· καὶ φυλάξεις σφόδρα
ποιῆσαι κατὰ πάντα ὅσα δὴ νομοθετήσῃ σοι·

11 * καὶ τὸν νόμον ἐν τῇ κρίσει λωσὶς αὐτῷ ποιήσεις.
ὅτι ἐκκλινεῖς διὰ τοῦ ῥήματος ἧς αὐτὸς δυνάμει λωσί σοι δεξιὰ
12 οὐδ' ἀριστερά· * καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς αὐτὸς ποιήσῃ ἐν ὑπερη-
φανίᾳ τοῦ μὴ ὑπακούειν τοῖς ἱερέως τοῦ παρεστηκότος λιτοῦρῆν
ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἢ τοῦ κριτῆ ὃς δὴ γῆται
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀποθάνειται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖ-
νός, καὶ ἔξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἔξ Ἰσραὴλ·

13 * καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ ὅτι ἀσεβή-
σει τί.
14 * ἐὰν ᾧ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν, καὶ κύριος ὁ θεός σου δίδω-
σί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ κληρονομήσῃς αὐτὴν, καὶ κατοικήσῃς ἐπ'
αὐτῇς, καὶ εἴπῃς, κατὰ σῆσόν ἐπ' ἐμαυτὸν ἀρχόντα, καθὰ καὶ
ταῖς λοιπαῖς ἐθνεσὶ τὰ κύκλῳ μου·

15 * καθὼς κατὰ σῆσόν ἐπὶ σεαυτὸν ἀρχόντα, ὃν δὴ ἐκλέ-
ξῃ) κύριος ὁ θεός σου αὐτὸν ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου κατὰ σῆσόν ἐ-
πὶ σεαυτὸν ἀρχόντα. οὐδ' ὑνῆσῃ κατὰ σῆσόν ἐπὶ σεαυτὸν δυνά-
μει ἄλλοτερον, ὅτι ὅτι ἀδελφός σου ἐστί.
16 * πλὴν ἐπληθυνεῖς ἐαυτὰ ἵππων, οὐδ' μὴ δόσῃς τὸν
λαὸν εἰς ἄγυπτον, ὅπως πληθυνεῖς ἐαυτὰ ἵππων. ὁ δὲ κύριος εἶ-
πεν ὑμῖν, ἐπερὶ ὅτι δόσῃς τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἐπὶ.

17 * ἐπληθυνεῖς ἐαυτὰ ἱναῖκας, ἵνα μὴ μετασῇ αὐτὸς ἡ καρ-
δία· καὶ δούλειον καὶ χερσίων ἐπληθυνεῖς ἐαυτὰ σφόδρα.
18 * καὶ ἔσται ὅτ' αὐτὸς καθίσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς ἀρχῆς αὐ-
τοῦ, καὶ γράψῃ ἐαυτὸν τὸ δούτερον νόμον τοῦτο εἰς βιβλίον πα-
ρὰ τῶν ἱερέων τῶν λευιτῶν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Manus testium erit in eo primò, ut interficiant eum, & manus totius populi postea: & auferes facientem quod malum est de medio tui.

8 Si difficile fuerit tibi verbum iudicij inter sanguinem & sanguinem, inter causam & causam, & inter plagam lepræ & plagam lepræ, & fuerint verba iudicij discordantia in ciuitatibus tuis, confurges & ascendes in locum quem elegerit dominus Deus tuus:

9 Et venies ad sacerdotes Leuitas & ad iudices qui fuerint in diebus illis, & quæres ab eis, & nunciabunt tibi verbum iudicij.

10 Et facies secundum præceptum & verbum quod nunciauerint tibi de loco illo quem elegerit Dominus: & custodies ut facias iuxta omnia quæ docuerint te:

11 Iuxta præceptum legis quod docuerint, & secundum iudicium quod dixerint tibi, facies non declinabis à verbo quod indicauerint tibi ad dexteram neque ad sinistram.

12 Vir autem qui malignè egerit, ut non obediat sacerdotibus qui stant ibi ut ministrent coram domino Deo tuo, aut iudici, occidetur vir ille: & auferes facientem malum de Israel.

13 Et omnis populus audient, & timebunt; & non agent impiè deinceps.

14 Quando ingressus fueris in terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, & possederis eam, & habitaueris in ea: & dixeris, Constituam super me regem, sicut omnes populi qui sunt in circuitu meo:

15 Constitue super te regem quem elegerit dominus Deus tuus, de medio fratrum tuorum constitues super te regem. non erit tibi licitum ut constituas super te virum extraneum, qui non sit frater tuus.

16 Veruntamen non multiplicet sibi equos, ut non reducat populum in Ægyptum ad multiplicandos sibi equos. & Dominus dixit vobis: Non reuertamini per viam istam amplius.

17 Et non multiplicet sibi uxores, ut non decipiatur cor eius: & argentum & aurum non multiplicet sibi nimis.

18 Et cum sederit in folio regni sui, scribat sibi exemplum legis huius in libro per sacer-

19 * והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד
ליראה את יהוה אלהיו לשמר את כל דברי התורה
הזאת וארץ החקים האלה לעשתם:
20 * לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה
ימין ושמאל למען יאריך ימים על ממלכתו הוא
ובניו בקרב ישראל:

יח

* לא יהיה לכהנים הלויים
כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל אשי יהוה
ונחלתו יאכלון: * ונחלה לא יהיה לו בקרב
אחיו יהוה הוא נחלתו כאשר דבר לו:
* וזה יהיה משפט הכהנים מארץ העם
מארץ זבתי הובח אם שור אם שה ונתן לכהן
חורע והלחיים והקבה: * ראשית דגנך תירשך
ויצהרך וראשית גז צאנך תתן לו: * כי בו בחר
יהוה אלהיך מכל שבטיך לעמד לשרת בשם
יהוה הוא ובניו כל הימים: * וכי
יבא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל אשר הוא גר
שם ובא בכל ארץ נפשו אל המקום אשר
יבחר יהוה: * ושרת בשם יהוה אלהיו בכל
אחיו הלויים העמדים שם לפני יהוה: * חלק בחלק
יאכלו לבד ממכרו על האבורת:
* כי אתה בא אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך
לא תלמד לעשות כתועבת הגוים ההם: * לא
ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן
ומנחש ומכשף: * וחבר חבר ושאל אוב וידעני
ודרש אל המתים: * כי תועבת יהוה כל עשה
אלה ובגלל התועבת האלה יהוה אלהיך מוריש
אותם מפניך:

19 * Et habebit secum, legetque illud omni-
bus diebus vitæ suæ, vt discat timere dominū
Deum suū, & custodire verba & ceremonias
eius quæ in lege præcepta sunt.

20 * Nec eleuetur cor eius in superbiam super
fratres suos, neque declinet in partem dexte-
ram vel sinistram, vt longo tempore regnet
ipse & filij eius super Israel.

CAP. XVIII.

1 On habebunt sacerdotes & Leuitæ, & om-
nes qui de eadem tribu sunt, partem & he-
reditatem cum reliquo populo Israel: quia sa-
crificia Domini & oblationes eius comedent.

Nu. 18. c

2 * Et nihil aliud accipient de possessione fra-
trum suorum. Dominus enim ipse est heredi-
tas eorum, sicut locutus est illis.

3 * Hoc erit iudicium sacerdotum à popu-
lo, & ab his qui offerunt victimas, siue bouem
siue ouē immolauerint, dabunt sacerdoti ar-
mum ac ventriculum:

4 * Primitias frumenti, vini, & olei, & lana-
rum partem ex ouium tonsione.

5 * Ipsum enim elegit dominus Deus tuus
de cunctis tribubus tuis, vt stet & ministret
nomini domini Dei tui ipse & filij eius in sem-
piternum.

6 * Si exierit Leuitæ ex vna vrbiū tuarum
Bex omni Israel in qua habitat, & voluerit ve-
nire desiderans locum quem elegerit Dñs:

7 * Ministrabit in nomine domini Dei sui,
sicut omnes fratres eius Leuitæ qui stabunt
eo tempore coram Domino. * Partem ciborū
eandē accipiet quā & ceteri, excepto eo quod
in vrbe sua ex paterna ei successione debetur.

9 * Quando ingressus fueris terram quam dñs
Deus tuus dabit tibi, caue ne imitari velis ab-
ominations illarū gentium: * nec inueniatur
in te qui lustret filium suum aut filiam ducēs
per ignem, aut qui ariolos sciscitetur, aut ob-
seruet somnia atque auguria, ne sit maleficus,

11 * nec incantator, neq; phytōnes consulat, nec
12 diuinos, & quærat à mortuis veritatem. * Om-
nia enī hæc abominatur Dominus: & propter
istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo.

תרגום אונקלוס

19 * ויהי עימיה ויהי קרי ביה כל יומי חייו בדיל דילף למרחל קדם יי אלהיה למישר יח כל פתגמי אורייתא תדא וית קימא תאלין למעבדהו:
20 * בדיל דלא ירים לביה מאחיו ובדיל דלא למסטי מן תפקדתא לימינא ולשמאלא בדיל דיורך יומין על מלכותיה הוא ובנותי בגו ישראל:

יח

1 * לא יהי לכהנא לינאי כל שבטא דלוי חולק ואחסנא עם ישראל קרבנא דיני ואחסנתיה
2 * ואחסנא לא יהי ליה בגו אחותי מתנן דיתב ליה יי אינן אחסנתיה כמא דמליל ליה: * ודיו דחיו דחיו לכהנא מן עמא מן
3 * ריש עיבורך חמרך ומשחך וריש גיורת ענך תתן ליה:
4 * וארי ייחי לינארה מתדא מן קרנך מכל
5 * וישמש בשמא דיני אלהיה בכל אחותי לינאי ומשמשין תמן קדם
6 * ארי את עליל לארעא דיני אלהך יתיב לך לא תילף
7 * לא ישתכח בך מעבר בריה ובחיתיה בנורא קסם קסמין מענן ומנחש וחרש:
8 * חולק כחולק יוכלון בר ממשרתא דיתבי בשבתא דבן אתקינו אבתתא:
9 * ארי את עליל לארעא דיני אלהך יתיב לך לא תילף
10 * למעבר כתועבתא דעממא תאנן:
11 * רשן ושאל בבדיו וזכורו ותבע מן מיתא:
12 * ויתחון מן קרנך:

¹⁹ * Et erit secum, & leget in illo omnibus diebus vitæ suæ, ut discat timere dominum Deum suum, custodire omnia precepta hæc, & iustificationes hæc facere:

²⁰ * Ut non eleuetur cor eius à fratribus suis, ut non transgrediatur à preceptis ad dexteram vel ad sinistram, ut longæius sit super principatu suo, ipse & filij eius in filiis Israël.

CAP. XVIII.

Non est sacerdotibus Leuitis toti tribui Leui pars neque hereditas cum Israël: oblationes Domini possessio eorum; comedent eas.

² * Possessio autē non erit ei in fratribus eius: Dominus ipse possessio eius, secundum quod dixit ei.

³ * Et hoc iudicium sacerdotum quæ à populo à sacrificantibus sacrificia, siue vitulum siue ouem, & dabit sacerdoti armum & maxillas & ventriculum; ⁴ * Et primitias frumenti tui & vini tui, & olei tui, & primitias lanarum ouium tuarum dabis ei:

⁵ * Quoniam eum elegit dominus Deus tuus ex cunctis tribubus tuis, ut assistat coram domino Deo tuo, ad ministrandum in nomine Domini, ipse & filij eius omnibus diebus.

⁶ * Si autem aduenerit Leuita ex vna urbium vestrarum ex omnibus filiis Israël, ubi ipse habitat, secundum quod desiderat anima eius in locum, quæ elegerit Dominus: ⁷ * Et ministrabit nomini domini Dei sui, sicut omnes fratres eius Leuitæ astantes illic coram Domino:

⁸ * Partem diuisam comedet, præter venditionem suam quæ est secundum familiam.

⁹ * Si autem ingressus fueris in terram quam dominus Deus tuus dat tibi, non discas facere secundum abominationes gentium illarum. ¹⁰ * Non inuenietur in te qui lustrat filium suum vel filiam suā in igne, vaticinans vaticinium, & qui verba obseruet, & ariolos qui sciscitetur, veneficus;

¹¹ * Incantans incantationem, ventriloquus, & qui monstra considerat, querens à mortuis:

¹² * Est enim abominatio domino Deo tuo omnis faciens hæc. causa enim abominationum harum Dominus Deus tuus delebit eos à facie tua.

¹⁹ * καὶ ἔσαι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀναγνώσῃ ἐπ' αὐτῶν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἵνα μάθῃ φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ, φυλάσσει τὰς ἐντολὰς ταύτας καὶ τὰ δικαιώματα ταύτα ποιεῖν.

²⁰ * ἵνα μὴ ὑψωθῇ ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἵνα μὴ παρὰ τὸν νόμον δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ, ὅπως δὲ μακροχρόνιος ᾖ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ.

ἡ.

¹ * Οὐκ ἔστι τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λαβύταις ὅλη φυλὴ λαοῦ μερὶς οὐδ' κληρὸς μετ' Ἰσραὴλ· καρπώματα κυρίου ὁ κληρὸς αὐτῶν, φάγονται αὐτά.

² * κληρὸς δ' οὐκ ἔστι αὐτῶν ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, κύριος αὐτὸς κληρὸς αὐτοῦ, καθ' ὅτι εἶπεν αὐτῶ.

³ * καὶ αὐτῇ ἡ κρίσις τῶν ἱερέων τὰ πρὸς τὸ λαὸν πρὸς τῶν θυόντων τὰς θυσίας, ἐδὴ τε μόσχον, ἐδὴ τε περὶ βόσθρον, καὶ δώσει τῷ ἱερεῖ τὸν βραχίονα καὶ τὰ σαγόνια καὶ τὸ εὐσθρον.

⁴ * καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου σου καὶ τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ ἐλαίου σου, καὶ τὴν ἀπ' ἀρχῆς τῶν κουρῶν τῶν περὶ βόσθρων σου δώσεις αὐτῶ.

⁵ * ὅτι αὐτὸν ἐξελέξατο κύριος ὁ θεός σου ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν σου, πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, λειτουργεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου, αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας.

⁶ * ἐδὴ δ' ἐπὶ πρὸς ἀρχὴν ὁ λαὸς ἐκ μιᾶς τῶν πόλεων ὑμῶν ἐκ πάντων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἔαυτὸς παροικεῖ, καθ' ὅτι ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον, ὃν αὐτὸς ἐκλέξῃ κύριος.

⁷ * καὶ λειτουργήσει τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὡς περ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ λαβύται οἱ παρεστηκότες ἐκεῖ ἐναντι κυρίου. ⁸ * μερίδα μεμελεμένη φάγεται, πλήν τῆς περισσεύσεως αὐτοῦ τῆς κτ' πατρὸς.

⁹ * ἐδὴ δ' εἰσέλθης εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, καὶ μαθήσῃ ποιεῖν καὶ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν ἐκείνων.

¹⁰ * οὐχ ὀρεθῇ (ἐ) ἐν σοὶ περικαθαίρων τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἢ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐν πυρὶ, μαντρυόμυθος μαντεύειν, καὶ κληδομιζόμυθος, καὶ οἰωνιζόμυθος, φαρμακός, ¹¹ * ἐπ' ἀδῶν ἐπαοιδῶν, ἐχθασέμυθος, καὶ τερατοκόπος, ἐπερωτῶν σὺν νεκροῖς.

¹² * ἐστὶ γὰρ βδελύγμα κυρίου τῷ θεῷ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα. ἐνεκα γὰρ τῶν βδελυγμάτων τούτων κύριος ὁ θεός σου ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁹ Et erit cum eo, & leget in eo omnibus diebus vitæ suæ, ut discat timere coram domino Deo suo, ut custodiat omnia verba legis huius & mandata hæc, ut faciat ea. ²⁰ Ut non eleuetur cor eius super fratres suos: nec declinet à præcepto Domini ad dexteram nec ad sinistram, ut longo tempore sit in regno suo ipse & filij eius in medio Israël.

CAP. XVIII.

Non erit sacerdotibus & Leuitis & omni tribui Leui pars & hereditas cum Israël: oblationes Domini & hereditatem eius comedent.

¹ Et hereditas non erit ei in medio fratrum suorum: munera quæ dedit ei Dominus, sunt hereditas eius, sicut locutus est ei.

² Et hoc est quod pertinet sacerdotibus à populo ab immolantibus victimam, siue bouem siue agnum, dabunt sacerdoti brachium, & maxillam & ventriculum. ³ Primitias frumenti tui, & vini tui, & olei tui, & primitias velleris ouium tuarum dabis ei.

⁴ Quoniam illum elegit dominus Deus tuus ex omnibus tribubus tuis, ut ipse & filij eius stent & ministrent in nomine Domini omnibus diebus.

⁵ Si autem venerit Leuita ex vna urbium tuarum ex omni Israël in qua habitat, & venerit cum omni desiderio animæ suæ ad locum quem elegerit Dominus;

⁶ Ministrabit in nomine domini Dei sui, sicut omnes fratres eius Leuitæ qui ministrant ibi coram Domino:

⁷ Partem ciborum comedet sicut & cæteri, præter id quod per vices sabbati ei venerit sicut patres constituerunt.

⁸ Quando ingressus fueris terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, non discas facere iuxta abominationes populorum illorum.

⁹ Non inueniatur in te transferens filium suum aut filiam suam per ignem, aut qui diuinet diuinationes, aut qui obseruet horas & auguria, nec maleficus:

¹⁰ Neque incantator, neque qui consulat phytionem & ariolum, neque qui requirat aliquid à mortuis.

¹¹ Quoniam detestabilis est coram Domino omnis qui facit hæc: & propter abominationes istas dominus Deus tuus eiiciet illos à facie tua.

13 * תמים תהיה עם יהוה אלהיך: * כי הגוים
14 האלה אשר אתה יורש אותם אל-מעננים
ואל-קסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך יהוה
15 אלהיך: * נביא מקרבך מאחריך כמני יקים
16 לך יהוה אלהיך אליו תשמעון: * ככל אשר-
שאלת מעם יהוה אלהיך בחרב ביום הקהל
לאמר לא אסף לשמע את קול יהוה אלהי ואת-
האש הגדלה הזאת לא אראה עוד ולא אמות:
17 * ויאמר יהוה אלי היטיבו אשר דברו:
18 * נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך
ונתתי דברי בפיו ודבר אליהם את כל אשר אצונו:
19 * והיה האיש אשר לא ישמע אל דברי אשר
20 ידבר בשמי אנכי אדרש מעמו: * אך הנביא
אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא צויתיו
לדבר ואשר ידבר בשם אלהים אחרים ומרת הנביא
21 ההוא: * וכי תאמר בלבבך איכה נדע את הדבר
22 אשר לא דברו יהוה: * אשר ידבר הנביא
בשם יהוה ולא יהיה הדבר ולא יבא הוא הדבר
אשר לא דברו יהוה בידון דברו הנביא לא תגור
ממנו:

יט

* כי יכרית יהוה אלהיך את הגוים אשר יהוה
אלהיך נתן לך את ארצם וירשתם וישבת בעריהם
ובבתיהם: * שלוש ערים תבדיל לך בתוך
ארצך אשר יהוה אלהיך נתן לך לרשתה:
* תכין לך חדרך ושלשת ארצ גבול ארצך אשר
ינחילך יהוה אלהיך והיה לנו שמה כל רצח:
* וזה דבר הרצח אשר ינוס שמה וחי אשר יברח
את רעהו בבלי דעת והוא לא שגא לו מתמל
שלשם:

13 * Perfectus eris & absque macula cum do-
14 mino Deo tuo. * Gentes istæ quarum pos-
sides terram, augures & diuinos audiunt: tu
autem à domino Deo tuo aliter institutus es.
15 * Prophetam de gente tua & de fratribus
tuis, sicut me, suscitabit tibi dominus Deus
16 tuus: ipsum audies. * Vt petisti à domino
Deo tuo in Oreb, quando concio congregata
est, atque dixisti: Ultrà non audiam vocem
domini Dei mei; & ignem hunc maximum
17 amplius non videbo, ne moriar. * Et ait Do-
minus mihi: Bene omnia sunt locuti.
18 * Prophetam suscitabo eis de medio fra-
trum suorum, similem tui: & ponam verba
D mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia
quæ præcepero illi.
19 * Qui autem verba eius quæ loquetur in
nomine meo audire noluerit, ego ultor existã.
20 * Propheta autem qui arrogantia depraua-
tus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego
non præcepi illi vt diceret, aut ex nomine a-
lienorum deorum, interficietur.
21 * Quòd si tacita cogitatione responderis:
Quomodo possum intelligere verbum quod
Dominus non est locutus? hoc habebis signũ:
22 * Quod in nomine Domini Propheta ille
prædixerit, & non euenerit, hoc Dominus nõ
est locutus: sed per tumore animi sui Prophe-
ta confinxit; & idcirco non timebis eum.

CAP. XIX.

1 Cvm disperdiderit dominus Deus tuus ge-
A tes, quarum tibi traditurus est terram, &
possederis eam, habitauerisque in vrbibus e-
2 ius & in ædibus; * Tres ciuitates separabis
tibi in medio terre quam dominus Deus tuus
dabit tibi in possessionem:
3 * Sternes diligenter viam, & in tres equali-
ter partes totam terræ tuæ prouinciam diui-
des, vt habeat è vicino qui propter homici-
dium profugus est, quòd possit euadere.
4 * Hæc erit lex homicidæ fugietis, cuius vi-
ta seruanda est: qui percusserit proximum
suũ nesciens, & qui heri & nudius tertius nul-
lum contra eum odium habuisse cõprobatur.

Exod. 21
Nu. 35.6
Iof. 20.2.

תרגום אונקלוס

13 * שלים תהי ברחלתי דיי אלהך: *
14 * ארי עממיא הארץ דאת ירית ותהון מן מענניא ומן קסמיא שמעין ואת לא כן יתב
15 * נביא מבינך מאחך דכתי יקים לך יי אלהך מניה תקבלון: *
16 * ככל דשאלתא מן קדם יי אלהך בחורב ביוםא
17 * ואמר יי לי אתקינו
18 * נביא אקים להון מגו אחיהון דכחך ואת פתגמי נביאותי בפומיה וימליל עמהון ית כל דאיפקדיניה: *
19 * ויהי גברא
20 * ברם נביא דירשע למללא פתגמא בשמי ית ולא פקדניה למללא ודי מליל בשום
21 * וארי תאמר בלבך איכדין נדע ית פתגמא דלא מלליה יי: *
22 * די מליל נביא בשמא דיי ולא
יהי פתגמא ולא יתקיים הוא פתגמא דלא מלליה יי ברשע מלליה נביא לא תדחל מיניה:

יט

1 * ארי ושיציי אלהך ית עממיא דיי אלהך יתב לך ית ארעהון ותחנינון ותחב בקרויהון ובבתיהון:
2 * תלית קרוין תפריש לך כגו ארעך דיי אלהך יתב לך למירתה: *
3 * תתקין לך אורחא ותחילית ית תחום ארעך דיתסנינך יי אלהך
4 * ודין פתגם קטולא דיעירוק לתמן ויתקיים דקטול ית חכריה בלא מדעיה והוא לא סני ליה
מאתמלי ומדקטותיה:

* *Perfectus eris coram domino Deo tuo.*
 * *Nam gentes hæ, quos tu possides eos, hi diuina-*
tiones & vaticinia audient. tibi autem non sic de-
dit dominus Deus tuus.

* *Prophetam ex fratribus tuis, ut me, suscita-*
bit tibi dominus Deus tuus. ipsum audietis:

* *Juxta omnia quæcunque petisti à domino Deo*
tuo in Ore die congregationis, dicentes: Non adij-
ciemus audire vocem domini Dei nostri, & ignem
magnum hunc non videbimus ultra, neque mo-
riamur.

* *Et dixit Dominus ad me: Rectè omnia quæcun-*
que locuti sunt.

* *Prophetam suscitabo eis de medio fratrum eo-*
rum, sicut te: & dabo verbum meum in ore eius, et
loquetur eis secundum quod præcipiam ei.

* *Et homo qui non audierit verba eius, quæ lo-*
quetur Propheta in nomine meo, ego vliscar de eo.

* *Verum Propheta qui impius fuerit, ut loqua-*
tur verbum in nomine meo, quod non præcepi ei ut
loqueretur, & qui locutus fuerit in nomine deorum
alienorum, morietur Propheta ille.

* *Si autem dixeris in corde tuo: Quomodo co-*
gnoscemus verbum quod non locutus est Domi-
nus?

* *Quæcunque locutus fuerit Propheta in nomi-*
ne Domini, & non factum fuerit verbum, & non
euenerit hoc verbum, non locutus est Dominus: in
impietate locutus est Propheta: non abstinebitis
ab eo.

CAP. XIX.

SI autem disperdiderit dominus Deus tuus gen-
tes, quas Deus tuus dat tibi terram earum, &
possederis eos, & habitaueris in urbibus eorum,
& in adibus eorum:

* *Tres urbes separabis tibi in medio terræ tuæ,*
quam dominus Deus tuus dat tibi.

* *Coniecta tibi viam, & trifariam diuides ter-*
minos terræ tuæ, quam diuidit tibi dominus Deus
tuus: & erit refugium illic omni homicida.

* *Hæc autem erit lex homicidæ, qui fugerit il-*
luc, & viuet, qui percusserit proximum suum in-
uoluntariè, & hic non odio habens eum ante heri
& ante tertium:

* *τέλειθ' ἔσῃ ἐν δυνάτει κυρίου τοῦ θεοῦ σου.*
 * *ταὶ γὰρ ἔθνη ταῦτα, οὓς σὺ κατακληρονομήσεις αὐτοῦ, οὗτοι*
κληρονομήσουσι καὶ μετὰ τῶν ἀκρίτων σου. σοὶ δ' οὐχ ἔτι δώσει
κύριος ὁ θεός σου.

* *προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμέ, ἀναστήσει κύριος*
κύριός σου ὁ θεός σου αὐτὸς ἀκρίτως· καὶ πάντα ὅσα ἐλάλησα
ἐν τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐν χωρὶς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐκκλησίας, λέγον
τες, & προφητοῦ ἀκρίτως τὸ φωνῶν κυρίου τῷ θεῷ ἡμῶν, ὅτι
τὸ πῦρ τὸ μέγα τοῦτο σὺ οὐ φόμεθα ἐπ' αὐτὸ, μὴ ἀποθάνωμεν.

* *καὶ εἶπε κύριος πρὸς με, ὁρθῶς πάντα ὅσα ἐλάλησαν.*

* *προφήτην ἀναστήσω αὐτοῖς ἐκ μέσων τῶν ἀδελφῶν αὐ-*
τῶν ὡς ἐγώ· καὶ δώσω τὸ ῥῆμα μου ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ
λαλήσει αὐτοῖς κατ' ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι αὐτῷ.

* *καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἂν μὴ ἀκρίτως τῶν λόγων αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ*
λαλήσω ὁ προφήτης ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ.

* *πλὴν ὁ προφήτης ὃς ἂν ἀσεβήσῃ λαλήσαι ῥῆμα Ἰσραὴλ*
τῷ ὀνόματί μου, ὃ ἐπεσέταξα αὐτῷ λαλήσαι, ὃς ἂν λα-
λήσῃ ἐπ' ὀνόματι θεῶν ἑτέρων, ἀποθνήσκει ὁ προφήτης ἐ-
κεῖνός.

* *ἐὰν δ' ἐλάλῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, πῶς γνωσόμεθα τὸ ῥῆμα*
ὃ σὺ ἐλάλησες κύριος;

* *ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης Ἰσραὴλ τῷ ὀνόματι κυρίου, καὶ*
μὴ γῆνται τὰ ῥήματα, καὶ μὴ συμβῇ τοῦτο τὸ ῥῆμα, σὺ ἐλά-
λησες κύριος· ἐν ἀσεβείᾳ ἐλάλησεν ὁ προφήτης, σὺ ἀφέ-
ξεοῦ αὐτοῦ.

19.

* *Εὰν δὲ ἀφανίσῃ κύριος ὁ θεός σου ταῖς ἔθνη, ὃ ὁ θεός*
σου δίδωσί σοι τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ κατακληρονομήσῃς αὐ-
τοῦ, καὶ κατοικήσῃς ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς οἰκοῖς
αὐτῶν.

* *τρῆς πόλεις διασελῆς σεαυτῷ ἐν μέσῳ τῆς γῆς σου, ἥς*
κύριος ὁ θεός σου δίδωσι σοι.

* *ἐσχαθαί σοι τὴν ὁδόν, καὶ τριμερεῖς ταῖς ὁρίαις τῆς γῆς*
σου, καὶ καταμερίζει σοι κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἔσαι καταφυ-
γὴ ἐκείνου τὸ φονεῦ.

* *τοῦτο δὲ ἔσαι τὸ πρῶτον τὸ φονεῦ, ὃ ἂν φύ-*
γῃ ἐκεῖ, καὶ ζήσεται, ὃς ἂν πατάξῃ ἐν πλησίον αὐτοῦ ἀκου-
σίως, καὶ εἴπῃ οὐ μισῶν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθρῆς καὶ πρὸ τῆς
τρίτης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Perfectus eris in timore domini Dei tui:

14 Quoniam populi isti quos tu possidebis, augures & diuinos audiunt. te au-

tem non sic instituit dominus Deus tuus.

15 Prophetam de medio tui de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dominus Deus

tuus; illi obedietis.

16 Iuxta omnia quæ petisti à facie domini Dei tui in Ore in die congregationis, dicens: Non addam audi-

re vocem verbi domini Dei mei, & ignem magnum hunc non videbo amplius, ne moriar.

17 Et ait Dominus mihi: Rectè

locuti sunt.

18 Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum, sicut tu es: & dabo verba prophetiæ meæ in ore eius, & lo-

quetur cum eis omnia quæ præcepero illi.

19 Et si aliquis vir non obedierit verbis meis quæ locutus fuerit in nomine meo,

verbum meum exquiret ab eo.

20 Propheta autem qui impiè egerit ut loquatur verbum in nomine meo, quod non præ-

cepi ei ut loqueretur, & qui locutus fuerit in nomine idolorum populorum, occidatur propheta ille.

21 Et si dixeris in corde

tuo: Quomodo sciemus verbum quod non locutus est Dominus?

22 Propheta qui locutus fuerit verbum in nomine Domini, & non

euenerit neque firmatum fuerit, hoc est verbum quod Dominus non est locutus; sed impiè locutus est illud Propheta: non timeatis eum.

CAP. XIX.

SI autem disperdiderit dominus Deus tuus gentes quarum terram dabit tibi, & possederis eam, & habitaueris in urbibus earum, & in domi-
bus earum;

* *Tres ciuitates separabis tibi in medio terræ tuæ, quam dominus Deus tuus dabit tibi ut possideas eam:*

* *Et sternes tibi viam, & in tres partes diuides terminum terræ tuæ, quam dominus Deus tuus possidere te faciet: & erunt ut fugiat illuc*
homicida.

* *Et hæc erit lex homicidæ qui fugiet illuc ut viuat, qui occiderit proximum suum nesciens: & ipse non erat inimicus*
eius heri & nudiustertius.

* ואשר יבא את רעהו ביער לחטב עצים ונדהה
ידו בגרזן לכוור העץ ונשל הגרזן מן העץ ומצא
את רעהו ומת הוא ינוס אל אחת הערים
האלה וחי: * פן ירדה גאל הדם אחרי הרצח
כי יחם לבבו והשיגו כי ירבה הדרך והכחו נפש
ולו אין משפט מור כי לא שגא הוא לו מתמל
שלשום: * על כן אנכי מצוה לאמר שלש
ערים תבדיל לך: * ואם ירחיב יהוה
אלהיך את גבולך כאשר נשבע לאבותיך ונתן לך
את כל הארץ אשר דבר לתת לאבותיך:
* כי תשמר את כל המצוה הזאת לעשתה
אשר אנכי מצוה היום לאהבה את יהוה
אלהיך וללכת בדרכיו כל הימים ויספת לך עוד
שלש ערים על השלש האלה: * ולא ישפך
דם נקי בקרב ארצך אשר יהוה אלהיך נתן לך
נחלה וחייה עליך דמים: * וכי
יהיה איש שגא לרעהו וארב לו וקם עליו והכחו
נפש ומת וגם אל אחת הערים האלה:
* ושלחו זקני עירו ולקחו אתו משם ונתנו אתו
ביד גאל הדם ומת: * לא תחוס עינך עליו
ובערת דם הנקי מישראל וטוב לך:
* לא תסיג גבול רעך אשר גבולו ראשנים בנחלתך
אשר תנחל בארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך לרשתה:
* לא יקום עד אחד באיש לכל
עון ולכל חטאת בכל חטא אשר יחטא על פי
שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר:
* כי יקום עד חכם באיש לענות בו סרה:
* ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני
יהוה לפני הכהנים והשפטים אשר יהיו בימים
ההם:

* Sed abiisse cum eo simpliciter in syluam
ad ligna cædenda, & in succisione lignorum
securis fugerit manu, ferrumque lapsus de
manubrio amicum eius percusserit & occide-
rit, hic ad vnam supradictarum vrbium con-
fugiet, & viuet: * Ne forsitan proximus eius,
cuius effusus est sanguis, dolore stimulatus,
persequatur & apprehendat eum si longior
via fuerit, & percutiat animam eius qui non
est reus mortis: quia nullū contra eū qui oc-
census est, odiū prius habuisse monstratur. * Id-
circo præcipio tibi, vt tres ciuitates equales in-
tra se spatij diuidas. * Cū autem dilatauerit
dominus Deus tuus terminos tuos, sicut iura-
uit patribus tuis, & dederit tibi cunctam ter-
ram quam eis pollicitus est: * Si tamen custo-
dieris mandata eius, & feceris quæ hodie præ-
cipio tibi, vt diligas dominum Deum tuum,
& ambules in viis eius omni tempore, addes
tibi tres alias ciuitates, & supradictarum triū
vrbium numerum duplicabis: * Vt non effun-
datur sanguis innoxius in medio terræ quam
dominus Deus tuus dabit tibi possidendam,
ne sis sanguinis reus. * Si quis autem odio ha-
bens proximum, insidiatus fuerit vitæ eius,
furgensque percusserit illum, & mortuus fue-
rit, fugeritque ad vnam de supradictis vrbibus:
* Mittent seniores ciuitatis illius, &
arripiant eum de loco effugij, tradentque in
manu proximi cuius sanguis effusus est, &
moriatur. * Non misereberis eius: & au-
feres noxium sanguinem de Israel, vt bene sit
tibi. * Non assumes & transferes terminos
proximi tui, quos fixerunt priores in posses-
sione tua, quam dominus Deus tuus dabit ti-
bi in terram quam acceperis possidendam.
* Non stabit testis vnus contra aliquem,
quicquid illud peccati & facinoris fuerit: sed
in ore duorum aut trium testium stabit om-
ne verbum. * Si steterit testis mendax con-
tra hominem accusans eum præuaricationis,
* Stabunt ambo quorum causa est ante
Dominum in conspectu sacerdotum & iudi-
cum qui fuerint in diebus illis.

Sup. 12. a

Pro. 12. a

Inf. 27. a
Su. 17. b
Mat. 18. b
Ioan. 8. c
2. Corin. 13. a
1. Ti. 5. d
Heb. 10. c

תרגום אונקלוס

* ודיעוד עם חבריה בחורשא למיקץ אעין ותחמרג ידיו בגרזן לא למקצי אע"י וישחליף בגרזן מן אע"י וישכח ית חבריה וימות הוא
ועירוק לחרא מן קרניא הארץ ויתקנים: * וילמא ירדוף גאל דמא בחר קטולא ארי יחם לביה וידבקניה ארי תסגי אורחא ויקטליניה
נפש וליה ליר חובת דין דקטול ארי לא סגי הוא ליה מאתמלי ומדקטולו: * על כן אנא מפקד לך למימר תלת קרוין תפריש לך:
* ואם יפחי ויאלהך ית תחומך במא דקנים לאבדתך ויתן לך ית כל ארעא דמליל למחן לאבדתך: * ארי תישר ית כל תפקדתא דרא
למטבדה דאנא מפקד לך יומא דין למרחם ית יי אלהך ולמהך באורחך דתקנן קדמוהי כל יומא ותוסף לך עוד תלת קרוין על תלת אילין:
* ולא ישחפך דם זכאי בגו ארעך דיין אלהך יתיב לך אחסנא ויחי עלך חובת דין דקטול: * וארי יתי גבר סגי לחבריה ויכמוז ליה
ויקום עלוהי ויקטליניה נפש וימות ויערוק לחרא מן קרניא הארץ: * וישלחן סבי קרתיה וידברון יתיה מחמן וימסרון יתיה
ביד גאל דמא וימות: * לא תחוס עינך עלוהי ותפרי אשדרי דם זכאי מישראל ויטב לך: * לא תשגי תחומא
דחברך דתחמו קדמאי באחסנתך דתחמין בארעא דיין אלהך יתיב לך למירתה: * לא יקום סהיד חד בגבר לכל
ענין ולכל חובין בכל חטא דחשתי על מימר תרין סהדין או על מימר תלתא סהדין יתקנים פתגמא: * ארי יקום
סהיד שקר בגבר לאסתרא ביה סטיא: * ויקוסון תרין גבריא דילחון דינא קדם יי וקדם פתגמא ויריבא דיהון
ביומא האנן:

⁵ Et qui intraverit cum proximo suo in sylvam ad congreganda ligna, et percussa fuerit manus eius securi scindentis lignum, & excidens ferrum à ligno percusserit proximum, & mortuus fuerit, hic confugiet in unam urbium harum, & uiuet:

⁶ Ut non persequens propinquus sanguine post homicidam, quoniam inflammatus est corde suo, & apprehendat eum, si longior fuerit uia, & percutiat eius animam, & moriatur. & huic non est iudicium mortis: quoniam non odio habens erat illum ante heri & ante tertium.

⁷ Propter hoc ego tibi precipio uerbum hoc, dicens: Tres urbes diuides tibi.

⁸ Si autem dilatauerit dominus Deus tuus terminos tuos, quemadmodum iurauit patribus tuis, & dederit tibi Dominus cunctam terram quam dixit Dominus se daturum patribus tuis: ⁹ Si audieris ut facias omnia præcepta hæc, quæ ego precipio tibi hodie, ut diligas dominum Deum tuum, ut ambules in omnibus uis eius omnibus diebus, & addes tibi adhuc tres ciuitates ad tres istas.

¹⁰ Et non effundetur sanguis innoxius super terram, quam dominus Deus tuus dat tibi in possessionem, & non erit in te sanguinis reus.

¹¹ Si autem fuerit homo odio habens proximum suum, & insidians illi, & insurrexerit contra illum, & percusserit eius animam, & mortuus fuerit, & fugerit ad unam urbium istarum:

¹² Et accipient eum illinc, & tradent illum in manus propinquo sanguine, & morietur.

¹³ Non parcat oculus tuus super eum: et purgabis sanguinem innoxium ex ffracl, & bene tibi erit.

¹⁴ Non commouebis terminos proximi tui, quos fixerunt priores te in possessione tua, quam possedisti in terra quam dñs Deus tuus dat tibi in possessionem. ¹⁵ Non stabit testis unus ad testificandum contra hominem secundum omne facinus, & secundum omne peccatum, & secundum omne delictum quod peccauerit. in ore duorum testium et in ore trium testium stabit omne uerbum. ¹⁶ Si autē steterit testis iniustus contra hominem, accusans eum impietatis:

¹⁷ Et stabunt duo homines, quibus est ipsis controuersia coram Domino, & coram sacerdotibus, et coram iudicibus qui fuerint in diebus illis:

⁵ καὶ ὁς ἀν' εἰσέλθῃ μὲν πλῆσιον αὐτοῦ εἰς τὸν δρυμόν συναγαγεῖν ξύλα, καὶ ἐκκερυνθῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τῇ ἀξίνῃ κόπλοντος τὸ ξύλον, καὶ πεσὼν τὸ σιδήρεον δὲ τὸ ξύλου, ἵσχυι τοῦ πλῆσιον, & ἀποθάνῃ, (ὅστις κατὰ φύσιν) εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, & ζή(ε). ⁶ ἵνα μὴ διώξας ὁ ἀγχισδύων τὸ αἷμα τοῦ ὀπίσω φονδύσαντος, ὅτι ᾤδατε ἐρμηνεύει τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ κατὰ λάβῃ αὐτὸν, ἐὰν μακροτέρῃ ἢ ἡ ὁδός, καὶ πατάξῃ αὐτὸν τὴν ψυχὴν, καὶ ἀποθάνῃ. καὶ τούτω ὅτι ἐστὶ κείσιν θανάτου, ὅτι οὐ μισῶν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθρῆς καὶ πρὸ τῆς τρίτης.

⁷ διὰ τοῦτο ἐγὼ ἐντέλλομαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, λέγων, τρεῖς πόλεις διασελεῖς (σεαυτῷ).

⁸ εἰάν τ' ἐμπλατυνῇ κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅρια σου, ὃν τρέπον ὤμοσε τοῖς πατέράσι σου, καὶ δὲ θεὸς κύριος πάντων τῶν γῶν, ἡ δὲ εἴπε κύριος δοῦναι τοῖς πατέράσι σου.

⁹ εἰάν εἰσακχῆς ποιῇν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, αἷς ἐγὼ ἐντέλλομαι θεὸς σήμερον, ἀγαπαὶ κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ πειθήσῃς σεαυτῷ ἐπὶ τρεῖς πόλεις πρὸς τὰς τρεῖς ταύτας.

¹⁰ καὶ ὅτι ἐκχευθήσεται αἷμα ἀναιήτων ἐπὶ τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσι θεὸς ἐν κλήρῳ, & ὅτι ἐστὶ ἐν θεῷ αἱματωδὸς.

¹¹ εἰάν τ' ἡγήται ἄνθρωπος μισῶν τὸν πλῆσιον αὐτοῦ, καὶ ἐνεδρύων αὐτὸν, καὶ ἐπαναστῇ ἐπ' αὐτὸν, καὶ πατάξῃ αὐτὸν τὴν ψυχὴν, & ἀποθάνῃ, καὶ φύγῃ εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων. ¹² καὶ λήψον αὐτὸν ἐκείθεν, & ᾤδα δέουσιν αὐτὸν εἰς χεῖρας τῶν ἀγχισδύοντι τὸ αἷμα τοῦ, καὶ ἀποθνήσκειται.

¹³ οὐ φείσεται ὁ φθαρλμός σου ἐπ' αὐτῷ, καὶ καταριεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναιήτων ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ δὲ θεὸς ἐστὶ.

¹⁴ οὐ μετακινήσεις ὅρια τοῦ πλῆσιον σου, ἀΐσησαν (εἰ) πρὸς τέρῳ σου ἐν τῇ κληρονομίᾳ σου, ἡ δὲ κατεκληρονόμησας ἐν τῇ γῇ ἡ δὲ κύριος ὁ θεός σου δίδωσι σοι ἐν κλήρῳ.

¹⁵ ὅτι ἐμμερεῖ μάρτυς εἰς μαρτυρῆσαι κατὰ ἀνθρώπου κατὰ πάσῃ ἀδικίαν, καὶ κατὰ πᾶν αἵμαρτημα, καὶ κατὰ πᾶσαν αἵμαρτίαν, ἡ δὲ αἵμαρτη. ἵπτι σόματος δύο μαρτύρων, καὶ ἵπτι σόματος τριῶν μαρτύρων σαθρή(ε) πᾶν ῥῆμα.

¹⁶ ἐὰν τ' κατὰ στή μάρτυς ἀδικῇ κατὰ ἀνθρώπου, κατὰ λέγων αὐτὸν ἀσέβειαν.

¹⁷ καὶ σήσονται (εἰ) δύο ἄνθρωποι, οἷς ἐστὶν αὐτοῖς ἡ ἀντιλογία ἐναντι κυρίου, καὶ ἐναντι τῶν ἱερέων, καὶ ἐναντι τῶν κριτῶν, οἱ δὲ ὧσιν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

⁵ Et qui ingressus fuerit cum proximo suo in sylvam ut succidat ligna, & ferrum fugerit manum eius succidendo ligna, & elapsus fuerit ferrum de manubrio, & inuenerit proximum eius, & mortuus fuerit, ille fugiat ad unam urbium istarum, & uiuet: ⁶ Ne fortè persequatur propinquus sanguinis homicidam, cum incaluerit cor eius, & apprehendat eum, si longa fuerit uia, & occidat animam eius, qui non est reus iudicij mortis: quoniam non oderat illum ab heri & nudiustertius.

⁷ Idèd ego precipio tibi, dicens: Tres ciuitates separabis tibi. ⁸ Et quando dilatauerit dominus Deus tuus terminum tuum, sicut iurauit patribus tuis, & dederit tibi omnem terram quam locutus est ut daret patribus tuis: ⁹ Si custodieris omnia præcepta hæc, ut facias quæ ego precipio tibi hodie, ut diligas dominum Deum tuum, & ut ambules in uis quæ recta sunt coram eo omnibus diebus, addes tibi alias tres ciuitates præter tres illas.

¹⁰ Et non effundetur sanguis innocens in medio terræ tuæ, quam dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem: ne sit in te reatus iudicij mortis.

¹¹ Et quando uir oderit proximum suum, & insidiatus fuerit ei, & surrexerit contra eum & occiderit animam eius, & mortuus fuerit, & fugerit ad unam de ciuitatibus istis: ¹² Mittent seniores ciuitatis illius, & tollent eum indè, & tradent eum in manu propinqui sanguinis, ut moriatur.

¹³ Non parcat ei oculus tuus: & auferes effundentem sanguinem innocentem de ffracl, ut bene sit tibi.

¹⁴ Non transferas terminum proximi tui quem constituerunt priores in possessione tua, quam possidebis in terra quam dominus Deus tuus dabit tibi ut possideas eam.

¹⁵ Non stabit testis unus contra virum in omnibus iniquitatibus & in omnibus delictis, & in omni peccato quod peccauerit: sed in ore duorum aut trium testium stabit uerbum.

¹⁶ Si steterit testis falsus contra virum ut testificetur contra eum prauaricationem: ¹⁷ Stabunt duo viri quorum est causa coram Domino, & coram sacerdotibus & iudicibus qui fuerint in diebus illis:

18 * ודרשו השפטים היטב והנה עד שקר שקר
19 ענה באחיו: * ועשיתם לו כאשר זמם לעשות
20 לאחיו ובגדת הרע מקרבך: * והנשאים ישמעו
ויראו ולא יספּו לעשות עוד בדבר הרע הזה
21 בקרבך: * ולא תחוס עינך נפש בנפש עין בעין
שן בשן יד ביד רגל ברגל:

כ

* כי תצא למלחמה על-
איבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם
כי יהוה אלהיך עמך המעלה מארץ מצרים:
* והיה בקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן ודבר
אל העם: * ואמר אלהים שמע ישראל אתם
קרבים היום למלחמה על-איביכם אל-ירך
לבבכם אל-תיראו ואל-תחפּוּ ואל-תערצו מפניהם:
* כי יהוה אלהיכם תהלך עמכם להלחם
לכם עם-איביכם להושיע אתכם:
* ודברו השטרים אל-העם לאמר מי-האיש אשר
בנה ביר-חדש ולא חנכו ילך וישב לביתו פן-
ימות במלחמה ואיש אחר יחנכו: * ומי-האיש
אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישב לביתו פן-
ימות במלחמה ואיש אחר יחללו: * ומי-האיש
אשר ארש אשה ולא לקחה ילך וישב לביתו פן-
ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה: * ויספּו
השטרים לדבר אל-העם ואמרו מי-האיש הירא ורך
הלבב ילך וישב לביתו ולא ימס את-לבב אחיו
כלבבו: * והיה ככלת השטרים לדבר אל-העם
ופקדו שרי צבאות בראש העם:
* כי תקרב אל-עיר להלחם עליה וקראת אליה
לשלום:

18 * Cumque diligentissime perscrutantes inue-
nerint falsum testem dixisse contra fratrem suū
19 mendacium, * Reddent ei sicut fratri suo fa-
cere cogitavit: & auferes malū de medio tui:
20 * Vt audietes cæteri, timorem habeant, & ne-
21 quaquam talia audeant facere. * Non misere-
beris eius: sed animam pro anima, oculum
pro oculo, dentem pro dente, manum pro ma-
nu, pedem pro pede exiges.

CAP. XX.

1 I exieris ad bellum contra hostes tuos, &
A S videris equitatus & currus, & maiorē quā-
tu habeas aduersarij exercitus multitudinem,
non timebis eos: quia dominus Deus tuus te-
2 cum est, qui eduxit te de terra Ægypti. * Ap-
propinquante autem iam prælio, stabit sacer-
dos ante aciem, & sic loquetur ad populum:
3 * Audi Israel: Vos hodie contra inimicos ve-
stros pugnam committitis: non pertimescat
cor vestrū: nolite metuere, nolite cedere, nec
4 formidetis eos: * Quia dominus Deus vester
in medio vestri est, & pro vobis contra aduer-
sarios dimicabit, vt eruat vos de periculo.
5 * Duces quoque per singulas turmas audien-
te exercitu proclamabūt: Quis est homo qui
B ædificauit domum nouam, & non dedicauit
eam? Vadat & reuertatur in domum suam, ne
fortē moriatur in bello, & alius dedicet eam.
6 * Quis est homo qui plātauit vineā, & necdū
fecit eā esse cōmunē, de qua vesci omnibus li-
ceat? Vadat & reuertatur in domū suā, ne for-
tē moriatur in bello, & alius homo eius fun-
7 gatur officio. * Quis est homo qui despōdit v-
xorē, & nō accepit eā? Vadat & reuertatur in
domū suā, ne fortē moriatur in bello, & alius
8 homo accipiat eā. * His dictis addēt reliqua &
loquentur ad populū: Quis est homo formi-
dolosus & corde puido? vadat & reuertatur
in domum suam, ne pauere faciat corda fra-
trum suorū, sicut ipse timore perterritus est.
9 * Cumq; filuerint duces exercitus, & finem lo-
quendi fecerint, vnusquisq; suos ad bellandū
10 cuneos preparabit. * Si quādo accesseris ad ex-
pugnandā ciuitatē, offeres ei primū pacem.

Exo. 21.
C.
Leu. 24. c
Mat. 5. f.

תרגום אונקלוס

18 * ויתבעון דינא ואח וזה סחיד שקר סחיד שקר אסחיד באחיהו: *
19 ודישטארן ושמעון וידחלון ולא יוספון למעבד עוד כפתנמא בישא תרין בינך: * ולא תחוס עינך נפשא חלף נפשא
עינא חלף עינא שינא חלף שינא ידא חלף ידא רגלא חלף רגלא:
ב
* ארי תפוק לאגחא קרבא על בעלי דבבך ותחזי סוסון
2 * ויהי כמקרבכון לאגחא קרבא ותקרב
3 * וימר להון שמע ישראל אחון מתקרבין יומא דין לאגחא קרבא על בעלי דבביכון לא יזוע לבכון לא תדחלון ולא
4 * ארי יי אלתך דמרבך קרמיכון לאגחא לכון קרב עם בעלי דבביכון למפרק יתכון: * ויסללון
5 * סרכיא עם עמא למימר מן גברא דיבנא ביתא חדתא ולא חנכיה יתך ויתוב לביתיה דילמא יתקטל בקרבא וגבר אוחרן יחנכניה: * ומן
6 * גברא דנצב קרמא ולא אחליה יתך ויתוב לביתיה דילמא יתקטל בקרבא וגבר אוחרן יחלניה: * ומן גברא דארש אחתא ולא נסבנה יתך
7 * ויתוב לביתיה דילמא יתקטל בקרבא וגבר אוחרן יסבניה: * ויספון סרכיא למללא עם עמא וימרון מן גברא ודחיל ותביר לבא יתך ויתוב
8 * לביתיה ולא יתבר ית לבא דאחיהו כלבניה: * ויהי כד ישעון סרכיא למללא עם עמא ויסגון רבני חילא בריש עמא: * ארי תקרב לקרמא
9 * לאגחא קרבא עליה ותקרי לה סלין דשלים:

* Et perscrutati fuerint iudices diligenter, & ecce testis iniustus testificatus est iniusta, contra stetit aduersus fratrem suum: * Et facietis illi quemadmodum nequiter cogitauerat facere contra fratrem suum: & auferetis malum ex vobis ipsis.

* Et reliqui audientes timebunt, & non addent ultra facere secundum verbum malum hoc in vobis.

* Non parcat oculus tuus super eum, animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede: secundum quod dederit maculam proximo, sic dabitis illi.

CAP. XX.

Si autem exieris in bellum contra hostes tuos, & videris equitatum, & ascensorem & populum maiorem te, non timebis ab eis: quoniam dominus Deus tuus tecum, qui eduxit te de terra Egypti.

* Et erit quando appropinquaueris praelio, & accedens sacerdos, loquetur populo: * Et dicet ad eos: Audi, Israel: Vos acceditis hodie in pugnam contra inimicos vestros: ne dissoluatur cor vestrum, neque timeatis, neque turbemini, neque declinetis a facie eorum: * Quoniam dominus Deus vester qui praeit vobiscum, debellabit vobis inimicos vestros, & saluabit vos. * Et loquentur scribae ad populum, dicentes: Quis homo qui edificauit domum nouam, & non dedicauit eam? vadat & reuertatur in domum suam, ne moriatur in bello, & homo alius dedicabit eam.

* Et quis homo qui plantauit vineam, & non letatus est ex ea? vadat & reuertatur in domum suam, ne moriatur in bello, & homo alius letabitur ex ea.

* Et quis homo qui despondit uxorem, & non accepit eam? vadat et reuertatur in domum suam, ne moriatur in bello, & homo alius accipiet eam.

* Et addent scribae loqui ad populum, et dicent: Quis homo metuens & timidus corde? vadat & reuertatur in domum suam, ne pauere faciat cor fratris sui, sicut & suum.

* Et erit quando cessauerint scribae loquentes ad populum, & constituent principes exercitus praecedentes populum.

* Si autem accesseris ad ciuitatem ad expugnandum eam, & vocabis eos cum pace.

* καὶ ἐξετάσωσιν ὁ κριταὶ ἀκριβῶς, καὶ ἰδοὺ μάρτυς ἀδικος ἐμαρτύρησεν ἀδικία, ἀντίστη καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

* καὶ ποιήσετε αὐτῷ ὃν τρόπον ἐπονηρώσατο ποιῆσαι καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ: καὶ ἐξαρείτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

* καὶ ὁ ἐπίλοιποι ἀκρίσαντες φοβηθήσονται, καὶ οὐ προσθήσουσιν ἐπὶ ποιεῖν καὶ τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐν ὑμῖν.

* ὁ φθαλμός ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ἐπ' αὐτῷ, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρὸς, πόδα ἀντὶ ποδός, καθ' ὅτι δὴ δὴ μῶμον τῷ πλησίον, οὕτω δώσετε αὐτῷ.

κ.

* Εἰ δὲ ἐξέλθῃς εἰς πόλεμον ἐπὶ τοῦ ἐχθροῦ τοῦ, ὃ ἰσχυρὸς καὶ ἀνὰ βλάτω καὶ λαὸν πλείονά τοῦ, οὐ φοβηθήσῃ ἀπ' αὐτῶν, ὅτι κύριός ὁ θεός τοῦ μετὰ τοῦ, ὁ ἀναβιβάσας σε ἐκ γῆς αἰγύπτου.

* καὶ ἔσται ὅταν ἐγγίσῃς τῷ πολέμῳ, καὶ προσεγγίσας ὁ ἱερεὺς, λαλήσει πρὸς λαόν.

* καὶ ἐρεῖ πρὸς αὐτοὺς, ἀκούετε ἰσραὴλ, ὑμεῖς προσπορεύεσθε σήμερον εἰς πόλεμον ἐπὶ τοῦ ἐχθροῦ ὑμῶν: μὴ ἐκλυέσθω ἡ καρδιά ὑμῶν, μὴ φοβηθῇ μὴ ὅτι προῖσθε μὴ ὅτι ἐκκλίνητε ἀπὸ προσώπου αὐτῶν.

* ὅτι κύριος ὁ θεός ὑμῶν ὁ προσπορεύσας μετὰ ὑμῶν συνεκπολεμήσει ὑμῖν τὸν ἐχθρὸν ὑμῶν, ὃς διασώσει ὑμᾶς.

* καὶ λαλήσουσιν οἱ γραμματεῖς πρὸς τὸν λαόν, λέγοντες, τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ οἰκοδομήσας οἰκίαν καὶ οὐκ ἐνεγκάινισεν αὐτῷ; πορεύεσθω καὶ ἀποσραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος ἕτερος ἐγκαταστήσει αὐτῷ.

* καὶ τίς ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἐφύτρωσεν ἀμπελῶνα, καὶ οὐκ ἠνυφράνθη ἐξ αὐτοῦ; πορεύεσθω ὃς ἀποσραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος ἕτερος διφραγθήσεται ἐξ αὐτοῦ.

* καὶ τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ ὅστις μεμνήσθαι ἡ γυναῖκα καὶ οὐκ ἔλαβεν αὐτῷ; πορεύεσθω καὶ ἀποσραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος ἕτερος λήψεται αὐτῷ.

* καὶ προσθήσουσιν οἱ γραμματεῖς λαλήσαι πρὸς τὸν λαόν, ὃς ἐρεῖ, τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος καὶ δειλὸς τῇ καρδίᾳ; πορεύεσθω ὃς ἀποσραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ἵνα μὴ δειλιάνῃ ἡ καρδία τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὡς καὶ τὴν ἑαυτοῦ.

* ὃς ἔσται ὅταν πύσωσιν οἱ γραμματεῖς λαλοῦντες πρὸς τὸν λαόν, ὃς καταστήσουσιν ἀρχοντας ἐξ ἐξουσίας πρὸς τὸν λαόν, ὃς ἐὰν ἐπὶ προσέλθῃς πρὸς πόλιν ἐκπολεμήσας αὐτῷ, ὃς καλέσῃ αὐτοὺς μετ' ἐιρήνης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et requirant iudices diligenter: & si testis falsus fuerit, & testimonium falsum testificatus est contra fratrem suum;

19 Facietis ei sicut cogitauit facere fratri suo: & auferes facientem quod malum est de medio tui.

20 Et qui relictus fuerint audient, & timebunt; & non addent ut faciant ultra iuxta verbum hoc pessimum in medio tui.

21 Non parcate ei oculus tuus: sed dabis animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede.

CAP. XX.

Si exieris ad bellum contra hostes tuos, & videris equos & quadrigas, & populum multum magis quam tu es, ne timeas eos: quoniam verbum domini Dei tui est in auxilium tuum, qui eduxit te de terra Egypti.

Et cum appropinquaueritis ad pugnam, accedet sacerdos & loquetur ad populum: Et dicet ei: Audi, Israel: Vos acceditis hodie ad pugnam contra inimicos vestros: ne commoueatur cor vestrum, neque timeatis, neque conturbemini, nec terreamini a facie eorum:

Quoniam dominus Deus vester ipse dux erit coram vobis, ut pugnet pro vobis cum inimicis vestris, ut eruat vos.

Et loquentur duces ad populum, dicentes: Quis est vir qui edificauit domum nouam, & non dedicauit eam? vadat & reuertatur in domum suam, ne forte occidatur in bello, & vir alius dedicet illam.

Et quis est vir qui plantauit vineam, & non fecit eam esse communem? vadat & reuertatur in domum suam, ne occidatur in bello, & vir alius faciat eam esse communem.

Et quis est vir qui despondit uxorem, & non accepit eam? vadat & reuertatur in domum suam, ne forte occidatur in bello, & vir alius accipiat eam.

Et addent duces loqui ad populum, & dicent: Quis est vir qui timidus est & formidolosus corde? vadat & reuertatur in domum suam, ne formidare faciat cor fratrum suorum sicut cor eius.

Et cum consummauerint duces loqui ad populum, constituent principes exercitus in capite populi.

Cum accesseris ad expugnandam urbem, vocabis eam verbis pacificis.

והיה אם שלום תענך ופתחה לך והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ועבדוך: ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה וצרת עליה: ונתנה יהוה אלהיך בידך והכירה את כל זכורה לפי חרב: רק הנשים והטף והבהמה וכל אשר יהיה בעיר כל שללה תבו לך ואכלת את שלל איביך אשר נתן יהוה אלהיך לך: בן תעשה לכל הערים הרחקת ממך מאד אשר לא מערי הגוים האלה הנור: רק מערי העמים האלה אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה לא תחירה כל נשמה: כי החרם תחרימם החתי והאמרי הכנעני והפרזי החוי והיבוי כ אשר צוה יהוה אלהיך: למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם אשר עשו לאלהיהם וחסאתם ליהוה אלהיהם: כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לנדה עליו גרון כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור: רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אתו תשחית וכרת ובנית מצור על העיר אשר הוא עשה עמך מלחמה עד רדתה:

כא

כי ימצא חלל באדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך לרשתה נפל בשדה לא נודע מי הכהו: ויצאו זקניך ושפטיך ומדרו אל הערים אשר סביבת החלל: והיה העיר הקרבה אל החלל ולקחו זקני העיר ההוא עגלת בקר אשר לא עבד בה אשר לא משכרה בעול:

11 * Si receperit & aperuerit tibi portas, cunctus populus qui in ea est saluabitur, & seruiet tibi sub tributo. 12 * Sin autem fœdus inire noluerit, & coeperit contra te bellum, oppug-nabis eam: 13 * Cumque tradiderit dñs Deus tu⁹ illam in manu tua, percuties omne quod in ea generis masculini est in ore gladij, 14 * Absq; mulieribus & infantibus, iumentis, & cæteris quæ in ciuitate sunt. Omnem prædam exerci-tui diuides, & comedes de spoliis hostiũ tuo-rum, quæ dominus Deus tuus dederit tibi. 15 * Sic facies cunctis ciuitatibus quæ à te pro-cul valdè sunt, & nõ sunt de his vrbibus quas in possessionem accepturus es. 16 * De his autè D ciuitatibus quæ dabuntur tibi, nullum om-ninò permittes viuere: 17 * Sed interficies in ore gladij, Ethæum videlicet & Ammoræum, & Chananæum, Pherezeum, & Euæum, & Iebu-sæum, sicut præcepit tibi dominus Deus tuus: 18 * Ne fortè doceant vos facere cunctas abomi-nationes quas ipsi operati sunt diis suis, & pec-cetis in dominum Deum vestrum. 19 * Quando obsederis ciuitatem multo tem-pore, & munitiõibus circumdederis vt ex-pugnes eam, non succides arbores de qui-bus vesci potest, nec securibus per circuitum debes vastare regionem; quoniam lignum est, & non homo: nec potest bellantium con-tra te augere numerum. 20 * Si qua autem li-gna non sunt pomifera, sed agrestia, & in cæ-teros apta vsus, succide & extrue machinas, donec capias ciuitatem quæ contra te dimi-car.

CAP. XXI.

1 Q Vando inuentum fuerit in terra quam do-minus Deus tuus daturus est tibi, homi-nis cadauer occisi, & ignorabitur cædis reus: 2 * Egredientur maiores natu & iudices tui, & metientur à loco cadaueris singularum per circuitum spacia ciuitatum: 3 * Et quam viciniorem cæteris esse perspe-xerint, seniores ciuitatis illius tollent vitulam de armento, quæ non traxit iugum, nec ter-ram scidit vomere:

תרגום אונקלוס

11 והיה אם שלום תתבינך ותפתח לך ויהי כל עמא דישתכח בה יהוה לך למסקי מסין ויפלו חונך: 12 ואם לא תשלים עימך ותעביר עימך קרבה ותצור עליה: 13 וימסרינה ויאלהך בידך ותמחי ית כל זכורה לפתגם דחרב: 14 לחוד נשיא וטפלא ובעירא וכל דיהי בקרתא כל עדא תיבז לך ותיכול ית עדא דסנאך דיהב ויאלהך לך: 15 בן תעביר לכל קרנא דרחיקין מינך לחרא דלא מקרוי עממא האלזי אינן: 16 לחוד מקרוי עממא האלזי דיי אלהך יתיב לך אחסנא לא תיחי כל נשמה: 17 ארי גמרא חגמרינן חיתאי ואמוראי כנענאי ופרזאי חיואי ויבסאי כמא דפקדך ויאלהך: 18 בדיל דלא וילפון יתכון למעבר ככל תועבתהון דעכדין לטעוהון ותחובון קדם ויאלהכון: 19 ארי תצור לקרמא יומין סגיאין לאנחא עליה למכבשה לא תחבל ית אילנה לארמא עלוהי ברזלא ארי מיניה תיכול ויתיה לא תקוץ ארי לא כנשא אילן חקלא למיעל מן גרמך בעצרא: 20 לחוד אילן דתידע ארי לא אילן דמיכל הוא יתיה תחבל ותקוץ ותכני כרקומין על קרמא דהיא עבדה עמך קרבה עד דתכבשה:

כא

1 ארי ישחכח קטילא בארעא דיי אלהך יתיב לך למירמח רמי בחקלא לא ידע מן קטליה: 2 ויפקין סבך וריינך וימשחון לקרנא די בסחרנא קטילא: 3 ותחי קרמא דקריבא לקטילא ויטבון סבי קרמא דהיא עגלת תורין דלא אתפלח בה דלא נגידת כניר:

¹¹ * Et erit siquidem pacifica responderint tibi, & aperuerint tibi, erit cunctus populus qui inuenti sunt in ea, erunt tibi tributarij & subditi tibi.

¹² * Si autem non obedierint tibi, & fecerint contra te bellum, & obsidebis eam: ¹³ * Et tradet eam dominus Deus tuus in manus tuas, et percuties omne masculinum illius in nece gladij:

¹⁴ * Absque mulieribus & sarcina. & omnia iumenta, & omnia quaecunque sunt in ciuitate, & omnem sarcinam diuides tibi: & comedes omnem prædam hostium tuorum, quos dominus Deus tuus dat tibi.

¹⁵ * Sic facies cunctis ciuitatibus longè existentibus à te valdè, & non de urbibus gentium harum.

¹⁶ * Ecce autem de urbibus gentium harum, quas dominus Deus tuus dat tibi ut possideas terram earum, non capietis vinum omne spirans:

¹⁷ * Sed anathematizabit eos, Ethæi, & Amoræum, & Chananaeum, & Pherezeum, & Eueum & Iebuseum, & Gergeseum, quemadmodum præcepit tibi dominus Deus tuus:

¹⁸ * Ut non doceant vos facere cunctas abominationes eorum, quas fecerunt diis suis, & peccabitis coram domino Deo vestro.

¹⁹ * Si autem obsederis circa ciuitatem diebus pluribus ut expugnes eam in captiuitatem eius, non succides arbores eius, ut immittas in eas ferrum: sed ab ea comedes, ipsam uerò non succides. nunquid homo lignum quod in sylua, ut ingrediatur à facie tua in vallum?

²⁰ * Sed lignum quod scis quod non fructiferum est, hoc perdes, & succides, & extrues vallum contra ciuitatem quæ facit aduersum te bellum, quousque tradatur.

CAP. XXI.

¹ Si autem inuentus fuerit necatus in terra, quam dominus Deus tuus dat tibi possidendam, qui ceciderit in campo, & non cognouerunt eum qui percussit illum:

² * Egre dietur senatus tuus et iudices tui, et metientur ad vrbes quæ in circuitu necati:

³ * Et erit vrbs propinqua necato, & accipiet senatus vrbs illius vitulam ex bobus, quæ non operata est, & quæ non traxit iugum:

¹¹ * καὶ ἔσται ἐὰν μὴ εἰρήνικα ἀποκριθῶσί σοι, καὶ ἀνοίξωσί σοι, ἔσται πᾶς ὁ λαὸς ὃς ὑρεθόντες ἐν αὐτῇ ἔσονται σοι φορλογητοὶ καὶ ὑπηκοοὶ σοι.

¹² * ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσῃ σοι καὶ ποιήσῃ πρὸς σε πόλεμον, καὶ περικαθίς αὐτῷ.

¹³ * καὶ παραδώσει αὐτὸν κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖρας σου, καὶ πατάξεις πᾶν ἀνδρῶν αὐτῆς ἐν φόβῳ μαχαίρας,

¹⁴ * πλὴν τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀποσκευῆς. καὶ πᾶν τὸ αὐτῷ, καὶ πᾶν τὸ ὄρεον ὑπάρχον ἐν τῇ πόλει, καὶ πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν περιουσίας αὐτοῦ, καὶ φαγὴν πᾶσαν τὴν περιουσίαν τῶν ἐχθρῶν σου, ὣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.

¹⁵ * ἔγω ποιήσεις πάσας τὰς πόλεις τὰς μακρὰν ἔσας ἀπὸ σὲ πόλεις, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων.

¹⁶ * ἰδοὺ δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομήσαι τὴν γῆν ἀπάν, & ζωγήσετε πάντες ἐμπνέοντες.

¹⁷ * ἀλλ' ἀναθεματιεῖτε αὐτοὺς, τὸν χετταῖον, καὶ τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν χαναναῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ γεργεζαῖον, ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου.

¹⁸ * ἵνα μὴ διδάξωσιν ὑμᾶς ποιεῖν πάντα τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ὅσα ἐποίησαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, καὶ ἀμαρτήσῃτε ὡς ἡμεῖς.

¹⁹ * ἐὰν δὲ περικαθίς ᾖ πρὸς πόλιν ἡμέρας πλείους ἐκ πόλεως μῆσαι αὐτῷ εἰς κατάληψιν αὐτῆς, ἐκ ὧν οὐκ ἔστιν ὄρεον αὐτῆς, ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὰ σίδηρον, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς φαγὴν, αὐτῆς δὲ οὐκ ἐκκόψης. μὴ ἄνθρωπος τὸ ξύλον τὸ ἐν τῇ δρυμὶ εἰσελθεῖν ἀπὸ περιούσιας σου εἰς τὸν χάρακα;

²⁰ * ἀλλὰ τὸ ξύλον ὃ ἐπίστασαι ὅτι ἐκαρπόδωτόν ἐστι, τοῦτο ἔξολοθρεύσεις καὶ ἐκκόψεις καὶ οἰκοδομήσεις χάρακον ἐπὶ τῇ πόλει, ἥτις ποιεῖ πρὸς σε τὸν πόλεμον, ἕως ἃν παραδοθῇ.

καί.

¹ * Ἐὰν δὲ ὑρεθῇ τερασματίας ἐν τῇ γῇ, καὶ κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομήσαι, πεπρωκώς ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ οὐκ οἶδασιν τὸν πατάξαντα αὐτόν.

² * ἔξελθόντες ἡ γερουσία σου καὶ ὁ κριταῖός σου, καὶ ἐμετρήσουσιν ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ τῆς τερασματίας.

³ * καὶ ἔσται ἡ πόλις ἡ ἐγγίζουσα τῇ τερασματίας, καὶ λήψεται ἡ γερουσία τὴν πόλεως ἐκείνης δάμαλιν ἐκ βοῶν, ἥτις οὐκ εἰργάσαται, καὶ ἥτις ἐχέλευσεν ζυγόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹¹ Et si pacificè responderit tibi, & aperuerit tibi, omnis populus qui inuentus fuerit in ea, erunt tibi tributarij, & seruient tibi.

¹² Et si non fecerit pacem tecum, & fecerit bellum aduersum te, obsidebis eam: ¹³ Et tradet eam dominus Deus tuus in manu tua: & percuties omnes masculos eius in ore gladij:

¹⁴ Veruntamen mulieres & paruulos, & iumenta, & omnia quæ fuerint in ciuitate, & omnia spolia eius diripies tibi: & comedes spolia inimicorum tuorum quæ dedit tibi dominus Deus tuus.

¹⁵ Sic facies cunctis ciuitatibus quæ longè sunt à te, quæ non sunt de ciuitatibus populorum istorum: ¹⁶ Sed in ciuitatibus populorum istorum, quos dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem, nullam animam permittes viuere:

¹⁷ Sed destrues eos, Ethæos scilicet & Amorrhæos, & Chananeos, & Pherezeos, & Eueos, & Iebuseos, sicut præcepit tibi dominus Deus tuus:

¹⁸ Ut non doceant vos facere iuxta omnes abominationes suas quas faciebant idolis suis, & peccetis coram domino Deo vestro.

¹⁹ Quando obsederis ciuitatem diebus multis ut expugnes eam & ut subiicias eam, non dissipabis arbores eius, neque leuabis super eas ferrum: ex illis enim comedes, & eas non succides: quoniam non est sicut homo arbor agri, ut veniat contra te in obsidionem.

²⁰ Attamen arbor quam scis quod non est arbor ex qua vesci potes, ipsam dissipabis & succides: & ædificabis machinas contra ciuitatem quæ dimicat contra te, donec subiicias eam.

CAP. XXI.

Quando inuentus fuerit in terra, quam dominus Deus tuus dabit tibi ut possideas eam, homo occisus proiectus in agro, & ignoratur quis occiditeum: ² Egre dietur senes tui & iudices tui, & metientur à loco cadaueris vsque ad ciuitates quæ sunt in circuitu occisi.

³ Et erit ciuitas quæ propinquior est occiso, tollent senes ciuitatis illius vitulam boum, qua nullus operatus est, nec traxit iugum:

M m

וְהוֹדִדּוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהוּא אֶת־הָעִגְלוֹת אֶל־
בַּחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא־יַעֲבֹד בּוֹ וְלֹא יִזְרַע וְיַעֲרֹפּוּ שָׂם
אֶת־הָעִגְלוֹת בַּבַּחַל : * וַנִּגְשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי
כִּי בָם בָּחַר יְהוָה אֱלֹהֵיךָ לְשִׁרְתּוֹ וּלְבָרֶךְ בְּשֵׁם יְהוָה
וְעַל־פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל־דִּיב וְכָל־נִגַּע : * וְכָל זִקְנֵי
הָעִיר הַהוּא הִקְרַבְתָּם אֶל־הַחֹלֶל יִרְחֲצוּ אֶת־יְדֵיהֶם
עַל־הָעִגְלוֹת הָעֲרוּפֹת בַּבַּחַל : * וְעָנוּ וַאֲמָרוּ יְיָנוּ
לֹא שָׁפַכָּה אֶת־הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ : * כִּפֹּר
לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־פָּדִיתָ יְהוָה וְאֶל־תִּתֵּן דָּם
נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכְפַּר לָהֶם הַדָּם :
וְאַתָּה תִּבְעַר הַדָּם הַנָּקִי מִקֶּרְבְּךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיִּשָּׁר
בְּעֵינֵי יְהוָה :

* כִּי-תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל-
 אֹיְבֶיךָ וּנְתַנוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וּשְׁבִית שְׁבוּיָיִם׃
 * וּרְאִיתָ בַּשָּׁבִי אִשְׁרָא וּפְרִי-תֵאֵר וַחֲשַׁקְתָּ בָּהּ
 וּלְקַחְתָּ לָּךְ לְאִשְׁרָא׃ * וַהֲבֵאתָ אֶל-תּוֹךְ בֵּיתְךָ
 וּגְלַחְתָּ אֶת-רֹאשָׁהּ וְעָשִׂתָּה אֶת-צַפְרָנֶיהָ׃
 * וְהִסִּירָהּ אֶת-שִׁמְלַת שִׁבְיָהּ מֵעַל יְהוּיָהּ וּשְׁבָהּ בְּבֵיתְךָ
 וּבִכְתָּהּ אֶת-אָבִיהָ וְאֶת-אִמָּהּ יָרַח יָמִים וְאַחֲרַיִם תָּבוֹא
 אֵלֶיהָ וּבְעִלְתָּהּ וְהִיתָה לָּךְ לְאִשְׁרָא׃ * וְהָיָה
 אִם-לֹא חֲפָצְתָּ בָּהּ וּשְׁלַחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכַר לֹא-
 תִמְכְּרָנָהּ בַּבֶּסֶק לֹא-תִתְעַמֵּר בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר עָנִיתָה׃
 * כִּי-תִהְיֶיךָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אֲהוּבָה
 וְהָאֶחָת שְׂנוּאָה וְיִלְדוּ לּוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה
 וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכֹר לְשְׂנוּאָהּ׃ * וְהָיָה בְיוֹם הַנִּחִילוֹ
 אֶת-בָּנָיו אֵת אֲשֶׁר-יְהִי לּוֹ לֹא יוּכַל לְבַכֵּר אֶת-בֶּן-
 הָאֲהוּבָה עַל-פָּנָיו בֶּן-הַשְּׂנוּאָה הַבְּכֹר׃
 * כִּי אֶת-הַבְּכֹר בֶּן-הַשְּׂנוּאָה יִכִּיר לָתֵת לּוֹ פִּי שְׁנָיִם
 בְּכָל אֲשֶׁר-יִמְצָא לוֹ כִּי-הוּא רֹאשִׁירָא אָנּוּ לוֹ מִשְׁפָּט
 הַבְּכֹרָה׃

4 * Et ducent eam ad vallem asperam atque
faxosam, quæ nunquam arata est, nec semen-
tem recepit, & cædent in ea ceruices vitulæ.
5 * Accedentque sacerdotes filij Leui, quos
elegerit dominus Deus tuus vt ministrent ei,
& benedicant in nomine eius: & ad verbum
eorum omne negotium pendet; & quicquid
mundum vel immundum est iudicetur.
6 * Et venient maiores natu ciuitatis illius
ad interfectum; lauabuntque manus suas su-
per vitulam quæ in valle percussa est:
7 * Et dicent: Manus nostræ non effuderunt
sanguinem hunc, nec oculi viderunt.
8 * Propitius esto populo tuo Israel quem
redemisti Domine, & nō reputes sanguinem
innocentem in medio populi tui Israel: & au-
feretur ab eis reatus sanguinis.
9 * Tu autē alienus eris ab innocentis cruo-
re qui fusus est, cū feceris quod præcepit Do-
minus. * Si egressus fueris ad pugnam con-
tra inimicos tuos, & tradiderit eos dominus
Deus tuus in manu tua, captiuosque duxeris,
11 * Et videris in numero captiuorum mulie-
rem pulchram, & adamaueris eam, volueris-
que habere vxorem; * Introduces eam in
domum tuam: quæ radet cæsariem, & circun-
cidet vngues: * Et deponet vestem in qua
capta est, sedesque in domo tua flebit patrem
& matrem suam vno mense; & postea intra-
bis ad eā, dormiesque cum illa, & erit vxor tua.
14 * Si autem postea non sederit animo tuo,
dimittes eam liberam: nec videri poteris pec-
unia, nec opprimere per potentiam, quia hu-
miliasti eam. * Si habuerit homo vxores
duas, vnam dilectam, & alteram odiosam, ge-
nueritque ex eis liberos, & fuerit filius odio-
sæ primogenitus:
16 * Volueritque substantiam inter filios suos
diuidere, nō poterit filium dilectæ facere pri-
mogenitum, & præferre filio odiosæ:
17 * Sed filium odiosæ agnoscat primogeni-
tum, dabitque ei de his quæ habuerit cuncta
duplicia. iste est enim principium liberorum
Dei, & huic debentur primogenita.

תרגום אונקלוס

[illegible]

³ Et deducunt senatus urbis illius vitulam in vallem asperam, quæ non culta est neque seminatur, & cadent vitulam in valle.

⁴ Et accedent sacerdotes Leuitæ, quoniam illos elegit dominus Deus tuus ut astent illi, & benedicant in nomine eius: & in ore eorum erit omnis controuersia, & omnis lepra:

⁵ Et omnis senatus ciuitatis illius qui propinqui sunt necato, lauabunt manus super caput vitulae percussæ in valle. ⁶ Et respondentes, dicent: Manus nostræ non effuderunt sanguinem hunc, & oculi nostri non viderunt.

⁷ Propitius esto populo tuo Israel, quos redemisti, Domine, de terra Ægypti, ut non sit sanguis innocens in populo tuo Israel, & placatus erit eis sanguis. ⁸ Tu autem auferes sanguinem innocentem ex vobis ipsis, si feceritis bonum & placitum coram domino Deo tuo.

⁹ Si autem exieris in pugnam contra inimicos tuos, & tradiderit eos dominus Deus tuus in manus tuas, & captiuaueris captiuitatem eorum:

¹⁰ Et videris in captiuis mulierem pulchræ formæ, & desideraueris eam, et acceperis eam tibi vxorē:

¹¹ Et induces eam intus in domum tuam, & rades caput eius, & circuncides vngues illius:

¹² Et auferes vestes captiuitatis eius ab ea: & sedebit in domo tua, & plorabit patrem et matrem mensis dies: & post hæc intrabis ad eam, & simul dormies cum ea, & erit tua vxor.

¹³ Et erit si non volueris eam, dimittes eam liberam, & venditione non vendetur argento: non opprimes eam, quoniam humiliasti eam.

¹⁴ Si autem fuerint homini duæ vxores, una earum dilecta, & una earum odiosa: & pepererint ei dilecta & odiosa, & fuerit filius primogenitus odiosæ:

¹⁵ Et erit qua die diuiserit filius suis substantiam suam, non poterit primogenitum facere filium dilectæ, contemnens filium odiosæ primogenitum:

¹⁶ Sed primogenitum filium odiosæ agnoscet, ut det ei duplicia de omnibus quæ inuenta fuerint ei: quoniam hic est principium liberorum eius, & huic debentur primogenita.

⁴ καὶ κατεβιάσονται ἡ γεφυρία τῆς πόλεως ἐκείνης τὴν δάμαλιν εἰς φάραγγα ἰσχυρίαν, ἥτις οὐκ εἴρεται καὶ ὁ ἀπείρε, καὶ ἰσχυροποιήσονται τὴν δάμαλιν ἐν φάραγγι.

⁵ καὶ προσελθόντες ἱερεῖς ὁ λούεται, ὅτι αὐτοὶ ἐπέξελέξατο κύριος ὁ θεός σου παρεστηκέναι αὐτοῖς, καὶ διλογεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ σώματι αὐτῶν ἔσται πάντα διλογία καὶ πάντα ἀφή.

⁶ καὶ πάντα ἡ γεφυρία τῆς πόλεως ἐκείνης ἐγγίζοντες τὰ τραυματία, ἡψόν) τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς δάμαλως τῆς ἰσχυροποιηθείσης ἐν τῇ φάραγγι.

⁷ καὶ ἀποκριθόντες ἐροῦσιν, αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν τὸ αἷμα σου, καὶ οὐ φθαλμοὶ ἡμῶν οὐκ ἐώρακα πῦρ.

⁸ ἵλεως γὰρ τῷ λαῷ σου Ἰσραὴλ, οὗς ἐλυτρώσω κύριε ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἵνα μὴ γῆται αἷμα ἀναιήτων ἐν τῷ λαῷ σου Ἰσραὴλ, καὶ ἐξιλασθῇται αὐτοῖς τὸ αἷμα.

⁹ σὺ δὲ ἐξαίρεις τὸ αἷμα τὸ ἀναιήτων ἐξ ὑμῶν αὐτῶν, ἐὰν ποιήσῃς τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

¹⁰ ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς εἰς πόλεμον ἐπὶ ὅττι ἐχθροὶ σου, & παρὰ αὐτοῦ κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖρας σου, καὶ περνομένης τὴν περνομένην αὐτῶν.

¹¹ καὶ ἰδῇς ἐν τῇ περνομένη γυναικα καλὴν τὰ εἶδει, καὶ ἐπιθυμήσῃς αὐτήν, καὶ λάβῃς αὐτὴν ὡς γυναῖκα.

¹² καὶ εἰσαίξῃς αὐτήν ἐν τὴν οἰκίαν σου, καὶ ξυρῇς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ περιτομήσεις αὐτὴν ὡς γυναῖκα.

¹³ καὶ ὡς γυναῖκα εἰσαίξῃς αὐτήν ἐν τὴν οἰκίαν σου, καὶ κλαύσει τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μὲν ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσῃ πρὸς αὐτήν καὶ κοιμηθήσεται αὐτῇ, & ἔσται σε γυναῖκα.

¹⁴ καὶ ἔσται ἐὰν μὴ θελήσῃς αὐτήν, ἐξαποσελεύς αὐτήν ἐλευθέραν, καὶ πρᾶσει οὐ πωθήσῃ δούλῃς οὐκ ἀφείλῃς αὐτήν, διότι ἐπαπείνωσας αὐτήν.

¹⁵ ἐὰν δὲ ἦν ἄνθρωπος δύο γυναῖκες, μία αὐτῶν ἡγαπημένη, & μία αὐτῶν μισημένη, καὶ τέκωπιν αὐτῶν ἡγαπημένη καὶ ἡ μισημένη, καὶ γῆται ὑπὸς πρῶτον τῆς μισημένης.

¹⁶ καὶ ἔσται ἡ αὐτῇ ἡμέρα κατεκληροδοτῇ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς ὡς ὁ πρῶτος αὐτῆς, & οὐ δυνήσῃ πρῶτον τῆς ἡγαπημένης.

¹⁷ καὶ ἐὰν ᾖ ὁ υἱὸς τῆς μισημένης ὁ πρῶτος τῆς ἡγαπημένης, ὡς πρῶτος τῆς ἡγαπημένης ἐπιγνώσῃ) δοῦναι αὐτῷ διὰ τὸ ἀπὸ πρῶτων ὧν αὐτὴν ὠρεθῇ αὐτῇ, ὅτι ἔστιν ἀρχὴ τέκνων αὐτῆς, καὶ τὴν κατὰ τὴν ἀρχὴν πρῶτον τῆς ἡγαπημένης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹ Et deferent senes ciuitatis illius vitulam ad vallem desertam quæ non est culta nec seminata, & cadent ibi ceruicem vitulae in torrente.

² Et accedent sacerdotes filij Leui (quoniam ipsos elegit dominus Deus tuus ut ministrarent ei, & ut benedicant in nomine Domini) & iuxta verbum eorum erit omne iudicium, & omnis plaga lepræ: Et omnes senes ciuitatis illius quæ propinquior est interfecto, lauabunt manus suas super vitulam quæ percussæ est in valle:

³ Et respondebunt & dicent: Manus nostra non effudit sanguinem hunc, neque oculi nostri viderunt. Sacerdotes dicent: Propitius esto populo tuo Israel, quem redemisti, Domine: & ne des peccatum sanguinis innocentis in medio populi tui Israel. & dimittetur eis reatus sanguinis.

⁴ Tu autem auferes effundentem sanguinem innocentem de medio tui, cum feceris quod rectum est coram Domino. Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, & tradiderit eos dominus Deus tuus in manu tua, & captiuaueris captiuitatem eorum:

⁵ Et videris in captiuitate mulierem pulchram, & adamaueris eam, & acceperis eam tibi in vxorem; Introduces eam in domum tuam, & tondebit caput suum, & crescere dimittet vngues suos: Et auferet à se vestimentum captiuitatis suæ: & habitabit in domo tua, & planget patrem suum & matrem suam mense dierum: & postea ingredieris ad eam, & eris maritus eius, & ipsa erit tibi in vxorem.

⁶ Et si postea nolueris eam, dimittes eam ut liberè eat quocunque voluerit: & non vendes eam argento, neque opprimes eam, eo quod humiliasti eam.

⁷ Si fuerit viro duæ vxores, una dilecta & altera odiosa, & pepererint ei filios dilecta & odiosa, & fuerit filius odiosæ primogenitus; Et euenerit dies in quo hereditatem diuisurus est filiis suis earum rerum quæ habuerit, non habebit potestatem ut filium dilectæ faciat primogenitum, viuente filio odiosæ primogenito.

⁸ Sed filium odiosæ agnoscet primogenitum, ut det ei duplicem portionem in omnibus quæ inuenta fuerint apud eum: quoniam ipse est principium fortitudinis eius; & ei pertinet primogenitura.

* כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אותו ולא ישמע אליהם: *
 * ותפשו בו אביו ואמו והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקמו: * ואמרו אל זקני עירו בגנו זה סורר ומורה איננו שמע בקולנו זולל וסבא: *
 * ורגמנו כל אנשי עירו באבנים ומר ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו: *
 * וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ: * לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא כי קללת אלהים תלוי ולא תטמא את אדמתך אשר יהיה אלהיך נתן לך נחלה: *

כב

* לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיק: * ואם לא קרב אחיק אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך והיור עמך עד דרש אחיק אותו והשבתו לו: * וכן תעשה לחמור וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיק אשר תאבד ממנו ומצאתה לא רחוק להחזיק: * לא תראה את חמור אחיק או שור נפלים בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו: * לא יהיה בלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה כי תועבת יהוה אלהיך כל עשה אלה: *
 * כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרחים או ביצים והאם רבצה על האפרחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים: *

תרגום אונקלוס

18 * וארי יהי לגבר בר סטי ומרוד ליתוהי מקבל למימר אבותי ולמימר אבותי ומלפין יתיה ולא מקביל מנהון: *
 19 * וימרון לסבי קרתיה בגנא דין סטי ומרוד ליתוהי מקבל לממרנא זליל: *
 20 * וירגמוניה כל אנשי קרתיה באבניא ויסרו ותפלו עביר דביש מבינך וכל ישראל ישמעון וידחלון: *
 21 * לא תבית נבילתיה על צליבא ארי מקבר תקבריניה ביוםא ההוא ארי על דחב קרם יהוה אצטלב ולא חסאיב ית ארעך דיני אלהך יהיב לך אחסנא: *

כב

1 * לא תחזי ית חורא דאחיק או ית אמריה דטען ותחכביש מנהון אכתבא תתיביןן לאחיק: *
 2 * ואם לא קריב אחיק ליתך ולא ידעת ליה ותכנשיניה לגו ביתך ויהי עמך עד דתבע אחיק ותיב יתיה ותתיבניה ליה: *
 3 * וכן תעביר לחמריה וכן תעביר לכסותיה וכן תעביר לכל אבדתא דאחיק דתיבד מניה ותשכתיניה לית לך רשו לאתכסארה: *
 4 * לא תחזי ית חמרא דאחיק או חוריה רמן בארתא ותחכבש מנהון אקמא תקים עימיה: *
 5 * לא יהי תיקון וין דגבר על איתא ולא יתקן גבר בחיקוני איתא ארי מרחק קרם יי אלהך: *
 6 * וארי תערע קינא דאפרא קרמך בארתא בכל אילן או על ארעא אפרוחין או ביעין ואמא רביעא על אפרוחין או על ביעין לא חסב אמא על בניא: *

18 * Si genuerit homo filium contumacem & proteruum, qui non audierit patris ac matris imperium, & coercitus obedire contempserit,
 19 * Apprehendent eum, & ducent ad seniores ciuitatis illius, & ad portam iudicij:

20 * Dicentque ad eos: Filius noster iste proteruus & contumax est: monita nostra audire contemnit; comessationibus vacat, & luxuriae atque conuiujs.

21 * Lapidibus eum obruet populus ciuitatis, & morietur: vt auferatis malum de medio vestri: & vniuersus Israel audiens pertimescat.

22 * Quando peccauerit homo quod morte plectendum est, & adiudicatus morti appensus fuerit in patibulo,

23 * Non permanebit cadauer eius in ligno; sed in eadem die sepelietur: quia maledictus à Deo est qui pendet in ligno: & nequaquam contaminabis terram tuam, quam dominus Deus tuus dederit tibi in possessionem.

Ios. 10. e

Gal. 3. b.

CAP. XXII.

1 Non videbis bouem fratris tui aut ouem errantem, & præteribis; sed reduces fra-

Exo. 23. a

2 * Etiam si non est propinquus frater tuus, nec nosti eum, duces in domum tuam, & erunt apud te quandiu quærat ea frater tuus, & recipiat.

3 * Similiter facies de asino, & de vestimento, & de omni re fratris tui quæ perierit: si inueneris eam, ne negligas quasi alienam.

4 * Si videris asinum fratris tui aut bouem cecidisse in via, non despicias; sed subleuabis cum eo.

5 * Non induetur mulier veste virili, nec vir vtetur veste fœminea. abominabilis enim apud Deum est qui facit hoc.

6 * Si ambulans per viam in arbore vel in terra nidum auis inueneris, & matrem pullis vel ouis desuper incubantem, non tenebis eam cum filiis:

* Si autem alicui fuerit filius contumax & pro-
teruius, non obediens voci patris & voci matris
sue, & erudierint eum, & non audierit eos:

* Et apprehendentes eum pater eius & mater
eius, educent illum ad senatum civitatis illius, &
ad portam loci illius:

* Et dicent viris civitatis illorum: Filius noster
hic proteruius est & irritat, non obedit voci nostræ,
comeffationibus vacans ebriatur;

* Et lapidabunt eum viri civitatis illius in la-
pidibus, & morietur: & auferes malum ex vobis
ipsis. & uniuersus Israel audientes, pertimes-
cent.

* Si autem fuerit in aliquo peccatum iudicium
mortis, & mortuus fuerit, & suspenderitis eum
in ligno;

* Non pernoctabit corpus eius in ligno: sed se-
pultura sepelietis eum in die illa: quoniam maledi-
ctus à Deo omnis qui pendet in ligno. & non con-
taminabitis terram, quam dominus Deus tuus dat
tibi in possessionem.

CAP. XXII.

NE videns vitulum fratris tui aut ouem eius
errantia in via contemnas ea: reductione re-
duces ea fratri tuo, & reddes ea.

* Si autem non appropinquat ad te frater tuus,
neque nosti eum, duces ea intro in domum tuam, &
erunt tecum, quoad querat ea frater tuus, & red-
des ea illi.

* Sic facies asino eius, & sic facies vestimento e-
ius, & sic facies in omni amissa re fratris tui, quæ-
cumque perierint ab eo, & inueneris ea, non pote-
ris negligere.

* Non videbis asinum fratris tui, aut vitulum
eius qui ceciderit in via, non despicias ea, subleuans
subleuabis cum eo.

* Non erit vestitus viri in muliere, neque in-
duetur vir veste fæminea; quoniam abominatio
domino Deo tuo est omnis faciens hæc.

* Si autem obuiaueris nido auium ante faciem
tuam in via, vel in omni arbore, vel in terra pul-
lis vel ouis, & mater incubat super pullos aut su-
per oua, non capies matrem cum filiis.

18 * ἐὰν δὲ πνι ἢ υἱὸς ἀπειθήνης καὶ ἐρετιστῆς οὐχ ὑπακούων
φωνῶν πατρὸς καὶ φωνῶν μητρὸς αὐτοῦ, καὶ παιδύσωσιν αὐ-
τὸν, καὶ μὴ εἰσακούσῃ αὐτῶν.

19 * καὶ λαβόντες αὐτὸν ὁ πα-
τήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἔξάξουσιν αὐτὸν ἐπὶ τῷ γεφυ-
σίῳ τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ πύλλῳ τῆς πό-
λεως αὐτοῦ.

20 * καὶ ἐροῦσι τοῖς ἀνδράσι τῆς πόλεως αὐτοῦ, ὁ υἱὸς ἡμῶν
ὅστις ἀπειθεῖ καὶ ἐρετίζει, οὐχ ὑπακούει τῆς φωνῆς ἡμῶν, συμ-
βολοκοπῶν οἶνοφλυγίᾳ.

21 * καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν οἱ ἀνδρες τῆς πόλεως αὐτοῦ ἐν
λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται, καὶ ἔξαρείς τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐ-
τῶν καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀκούσαντες φοβηθήσονται.

22 * ἐὰν δὲ χυθῇ αὐτῷ πνι ἀμαρτία κρέμα θανάτου, καὶ ἀπο-
θάνῃ, καὶ κρεμάσῃτε αὐτὸν ἐπὶ ξύλου,

23 * ὅχι ἐπικοιμηθῇ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐπὶ ξύλου, ἀλλὰ τα-
φῇ θάψετε αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι κεκατηραμμένον ὑ-
πὸ θεοῦ πᾶς κρεμάμενον ἐπὶ ξύλου. καὶ οὐ μὴ μιανήσῃ τὴν
γῆν, ἧς κύριός ἐστις θεός σου διδωσί σοι ἐν κληρονομίᾳ.

κβ.

1 * Μὴ ἰδὼν τὸν μόχον τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἢ τὸ πρῶτον αὐ-
τοῦ πλανώμενον ἐν τῇ ὁδῷ ὑπερέδης αὐτοῦ, ἀποσφραγίσας
ψαλῶν αὐτοῦ τὸν ἀδελφόν σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτόν.

2 * ἐὰν δὲ μὴ ἐγίγῃ πρὸς σε ὁ ἀδελφός σου μὴ δὲ ἐπίσῃ αὐ-
τὸν, ἀνάξεις αὐτόν ἐνδον εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ ἔσται μετὰ
σοῦ, ἕως αὐτῷ ζητήσῃ αὐτόν ὁ ἀδελφός σου, καὶ ἀποδώσῃς αὐτόν
αὐτῷ.

3 * οὕτω ποιήσεις τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις τὸ ἵμάτιον
αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις καὶ πᾶσαν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ
σου, ὅσα αὐτὸν ἀπολήται παρ' αὐτοῦ, καὶ δόξης αὐτοῦ, οὐ δυνήσῃ
ὑπεδεῖν.

4 * ὅχι ὥφῃ τὸν ὄνον τοῦ ἀδελφοῦ σου ἢ τὸν μόχον αὐτοῦ πε-
πωκότα ἐν τῇ ὁδῷ, μὴ ὑπερέδης αὐτοῦ, ἀνίστων ἀναστήσεις μετ'
αὐτοῦ.

5 * ὅχι ἔσται σκώληξ ἀνδρὸς ἐπὶ γυναικί, οὐδὲ μὴ ἐνδύσεται
αὐτῆς πολλὴ γυναικείδω, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τὸ θεῶ σου ἐστὶ
πᾶς ποιών ταῦτα.

6 * ἐὰν δὲ ἀναντίσῃς νοστιά ὀρνέων πρὸ πρῶτον σου ἐν
τῇ ὁδῷ ἢ ἐπὶ παντὶ δένδρῳ, ἢ ἐπὶ τῆς γῆς νοσοῖς ἢ ὠοῖς, καὶ ἡ
μήτηρ θάλπει ἐπὶ τῶν νοσῶν ἢ ἐπὶ τῶν ὠν, οὐ λήψῃ τὴν
μητέρα μετ' τῶν τέκνων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Si fuerit viro filius prauaricator & rebellis, & non obedierit verbo patris sui & verbo matris sue, & corripuerint eum & non obedierit eis:

19 Apprehendent eum pater eius & mater eius, & educent illum in conspectum seniorum civitatis sue, & ad portam domus iudicij loci sui.

20 Et dicent senioribus civitatis illius: Filius noster hic prauaricator est & rebellis: non obedit verbis nostris: edax est carnum, & potator vini.

21 Et lapidabunt eum omnes homines civitatis illius, ut moriatur: & auferes facientem quod malum est de medio tui. & omnis Israel audient, & timebunt.

22 Quando autem fuerit in viro peccatum iudicij occisionis, & occisus fuerit, & suspenderis eum in patibulo:

23 Non manebit cadauer eius in patibulo, sed sepelies eum in die illa: quia pro eo quod peccauit coram Domino, suspensus est: & non conta-
minabis terram tuam, quam dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem.

CAP. XXII.

Non videbis bouem fratris tui aut agnum eius errantes, & auertes oculos ab eis: sed reducens reduces eos fratri tuo.

* Et si non est propè frater tuus, nec cognoscis eum, introduces eum in domum tuam; & erit apud te, donec querat eum frater tuus, & reddes eum illi.

* Similiter facies de asino eius, & sic facies de vestimento eius, & sic facies de omni re quam perdiderit frater tuus, & inueneris eam, non est tibi licitum cælare eam.

* Non videas asinum fratris tui aut bouem eius ca-
dentes in via, & auertas oculos ab eis, sed subleuans subleuabis cum eo.

* Non erit ornamentum viri super mulierem, neque ornabitur vir ornamentis mulieris, quia abominabilis est coram domino Deo tuo omnis qui facit hæc.

* Si occurreris nido auis ante te in via in omni arbore aut super terram cum pullis aut ouis, & mater incubat super pullos aut super oua, non ac-
cipies matrem cum filiis.

* שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח
 לך למען ייטב לך והארכת ימים:
 * כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך
 ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו:
 * לא תזרע כרמך כל אים פן תקדש המלאה הזרע
 אשר תזרע ותכואר הכרם:
 * לא תחרש בשור ובחמור יחדו:
 * לא תלבש שעטניו צמר ופשתים יחדו:
 * גדלים תעשה לך על ארבע כנפוף כסותך אשר תכסו בה:
 * כי יקח איש אשה ובא אליה ושנאה:
 * ושם לה עלילת דברים והוצא עליה שם רע ואמר
 את האשה הזאת לקחתי ואקרב אליה ולא מצאתי
 לה בתולים:
 * ולקח אבי הנער ואמה והוציאו
 את בתולי הנער אל זקני העיר השערה:
 * ואמר אבי הנער אל הזקנים את בתי נתתי
 לאיש הזה לאשר וישנאה:
 * והנר
 הוא שם עלילת דברים לאמר לא מצאתי
 לבתך בתולים ואילו בתולי בתי ופרשו השמלה
 לפני זקני העיר:
 * ולקחו זקני העיר ההוא את
 האיש ויסרו אותו:
 * וענשו אותו מאה כסף ונתנו
 לאבי הנערה כי הוציא שם רע על בתולת ישראל ולו
 תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו:
 * ואם אמרת היה הדבר הזה לא נמצאו
 בתולים לנער:
 * והוציאו את הנער אל פתח
 בית אביו וסקלוה אנשי עירה באבנים ומתה כי
 עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה ובערת
 הרע מקרבך:
 * כי ימצא איש
 שכב עם אשה בעלת בעל ומתו גם שניהם
 האיש השכב עם האשה והאשה ובערת הרע
 מישראל:

7 * Sed abire patieris, captos tenens filios, vt
 bene sit tibi, & longo viuas tempore.
 8 * Cum ædificaueris domum nouam, facies
 B murum tecti per circuitum, ne effundatur san-
 guis in domo tua, & sis reus labente alio, &
 9 in præceptu ruente. * Non feres vineam
 tuam altero semine, ne & sementis quam se-
 10 uisti, & quæ nascuntur ex vinea, pariter san-
 ctificentur. * Non arabis in boue simul
 11 & asino. * Non indueris vestimento
 quod ex lana linoque contextum est.
 12 * Funiculos in fimbriis facies per quatuor
 angulos pallij tui quo operiris.
 13 * Si duxerit vir vxorem, & postea odio ha-
 14 buerit eam: * Quæsieritque occasiones
 quibus dimittat eam, obiciens ei nomen pes-
 simum: & dixerit, Vxorem hanc accepi, & in-
 gressus ad eam, non inueni virginem:
 15 * Tollent eam pater & mater eius, & ferent
 secum signa virginittatis eius ad seniores vrbs
 C qui in porta sunt:
 16 * Et dicet pater: Filiam meam dedi huic v-
 xorem: quam quia odit,
 17 * imponit ei nomen pessimum, vt dicat,
 Non inueni filiam tuam virginem: & ecce
 hæc sunt signa virginittatis filie mee. expandet
 vestimentum coram senioribus ciuitatis.
 18 * Apprehendentque senes vrbs illius vi-
 rum, & verberabunt illum:
 19 * Condemnantes insuper centum siclis ar-
 genti, quos dabit patri puellæ, quoniam dif-
 famauit nomen pessimum super virginem Is-
 rael: habebitque eam vxorem, & non poterit
 dimittere omnibus diebus vitæ suæ.
 20 * Quod si verum est quod obiicit, & non
 est in puella inuenta virginittas:
 21 * Eiciant eam extra fores domus patris
 sui, & lapidibus obruent viri ciuitatis illius,
 & morietur: quoniam fecit nefas in Israel,
 vt fornicaretur in domo patris sui: & auferes
 malum de medio tui.
 22 * Si dormierit vir cum vxore alterius, vter-
 que morietur, id est, adulter & adultera. & au-
 feres malum de Israel.

תרגום אונקלוס

7 שלח תשלח את האם ואת הבנים ואתך ייטב לך ויחיה ימיך ימים:
 8 חובר קטול בביתך ארי ופול דגמיל מינה:
 9 לא תזרע כרמך עירובין דלמא תסתאב דמער זרעא דתזרע ועללת כרמא:
 10 לא תזרע
 11 בתורא ובחמרא כחדא: לא תלבש שעטניו צמר וכיתון מחובר כחדא:
 12 כרוספדין תעביד לך על ארבע כנפיי כסותך דתכסי בה:
 13 ארי יסב גבר אחתא ויעור לוהת ויסנינה:
 14 וישוי לה תסקופי מלין ויפק עליה שום ביש וימר ית אחתא דא נסבית וקריבית
 15 לוהת ולא אשכחית לה בתולין:
 16 ויסב אבוחא דעלימתא ואמה ויפקון ית בתולי עלימתא לקדם סבי קרתא לתרע בית דין אתרא:
 17 ויהא הווא שוי תסקופי מלין למימר לא אשכחית לביתך
 18 ויסבון סבי קרתא ההוא ית גברא וילקון ויהיה:
 19 בתולין ואלין בתולי ברתו ויפרשון שויפא קדם סבי קרתא:
 20 ויגבון ויהיה מאר סלעין דכסף ויחננו לאבוחא דעלימתא ארי אפיק שום ביש על בתולתא דישראל וליה תחי לאנתו לית ליה רשוי למפטרנה כל
 21 ואם קשטא הוה פתגמא דרין לא אשכחכו בתולין לעלימתא:
 22 ויפיקון ית
 עלימתא לתרע בית אבוחא וירגמונה אנשי קרתא באבניו וימור ארי עבדת קלנא בישראל לזנאה בית אבוחא ותפלי עביר דביש
 מבינך:
 ארי ויחככו גבר דישכב עם אחתא אתר גבר וימותון אף תרויהון גברא דישכב עם אחתא ואחתא ותפלי
 עביר דביש מישראל:

* Dimissione dimittes matrem; at filios tenebis tibi, ut bene tibi sit, & longæuus eris.

* Si autem ædificaueris domum nouam, & facies coronam domui tuæ, et non facies cadem in domo tua, si ceciderit cadens ab ea.

* Non seminabis vineam tuam diuerso semine, ut ne sanctificetur fructus & semen, quod seminaueris, cum fructu vineæ tuæ.

* Non arabis in boue & asino in idipsum.

* Non indueris adulterata veste, lana & lino in idipsum.

* Funiculos facies tibi in quatuor fimbriis vestium tuarum, quibus operiris in ipsis.

* Si autem quis duxerit uxorem, & cohabita- uerit cum ea, & odio habuerit eam:

* Et imposuerit illi occasionarios sermones, et obiecerit ei nomen malum, & dixerit: Uxorem hanc accepi, & ingressus ad eam, non inueni eius uirginitatem:

* Et tollens pater puella & mater ferent uirginitatem puella ad senatum ad portam:

* Et dicet pater puellæ senatui: Filiam meam hanc dedi homini huic uxorem: & odio habens eam ipse,

* nunc imponit ei occasionarios sermones, dicens: Non inueni filia tuæ uirginitatem: & hæc uirginitas filia mea. & expandent vestem coram senatu ciuitatis.

* Et apprehendet senatus urbis illius hominem illum, & corripient illum:

* Et condemnabunt illum centum siclis: & dabunt patri puellæ; quoniam diffamauit nomen malum super virginem Israeliticam: et illius erit uxor; non poterit dimittere eam omni tempore.

* Si autem in ueritate fuerit sermo hic, & non inuenta sit uirginitas puellæ;

* Et eijcient puellam ad fores domus patris eius, & lapidabunt eam viri ciuitatis illius in lapidibus, & morietur: quoniam fecit nefas in filiis Israel, ut fornicariam faceret domum patris sui. & auferetis malum ex uobis ipsis.

* Si autem inuentus fuerit homo dormiens cum muliere maritata viro, occiditis utrumque, uirum dormientem cum uxore, & uxorem: & auferetis malum ex Israel.

* Ἀποστολὴν ἀποσελεύς τῷ μητέρι, τὰ δὲ παῖδια λήψῃ σε αὐτῶν, ἵνα δὲ ᾧ γρήται καὶ πολυήμερον ἔσῃ.

* εἰ δὲ οἰκοδομήσεις οἰκίαν καὶ κύνῳ, καὶ ποιήσεις σεφαίλω τὰ δώματί σου, καὶ οὐ ποιήσεις φόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, ἐὰν πέσῃ ὁ πεσὼν ἀπὸ αὐτοῦ.

* οὐ κατὰσπερεῖς τὸν ἀμπελῶνά σου διάφορον, ἵνα μὴ ἀμαθῇ τὸ γένημα καὶ τὸ σπέρμα, ὃ αὐτῷ σπείρης, μετὰ τοῦ γένιματος τοῦ ἀμπελῶνος σου.

* ὅχι δροτραύσεις ἐν μόχῳ καὶ ὄνῳ ἐπὶ τὸ αὐτό.

* ὅχι ἐνδύσῃ κίβδηλον, ἔριον καὶ λίνον ἐπὶ τὸ αὐτό.

* στρεπὰ ποιήσεις σεαυτῷ ἐπὶ τῶν τεσσάρων κρασπέδων τῶν περικλαίων σου, ἀδὲ περικλάλλῃ ἐν αὐτοῖς.

* εἰ δέ τις λάβῃ γυναῖκα καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, & μισήσῃ αὐτὴν.

* καὶ ἐπιθῇ αὐτῇ προφασιακὰς λόγους, καὶ κατενέκῃ αὐτὴν ὄνομα πονηρὸν, καὶ λέγῃ, Ἰὼ γυναῖκα ταύτῃ εἰληφα, καὶ προσηλθὼν αὐτῇ οὐχ ὄρηκα αὐτῆς παρθένειαν.

* καὶ λαβὼν ὁ πατήρ τῆς παιδὸς & ἡ μήτηρ ἐξοίσουσιν αὐτὰ παρθενοῦ τῆς παιδὸς πρὸς τὸν γεγενησάμενον ἐπὶ τῷ πύλλῳ.

* καὶ εἰρή ὁ πατήρ τῆς παιδὸς τῇ γεγενησῇ, τῷ θυγατέρι μου ταύτῃ δέδωκα τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ γυναῖκα, καὶ μίσσησας αὐτὴν αὐτός,

* νῦν ἐπιτίθησιν αὐτῇ προφασιακοὺς λόγους, λέγων, ἔχ ὄρηκα τῇ θυγατέρι σου παρθένειαν, καὶ ταῦτα αὐτὰ παρθενοῦ τῆς θυγατρὸς μου. καὶ ἀναπύξουσιν τὸ ἱμάτιον ἐναντὶ τῆς γεγενησῆς τῆς πόλεως.

* καὶ λήψῃ ἡ γεγενησῇ τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν ἀνθρώπον ἐμείνον, καὶ παιδοποιήσιν αὐτόν.

* καὶ ζημιώσιν αὐτὸν ἑκατὸν σίκλους, καὶ δώσουσι τῷ πατρί τῆς νεότητος, ὅτι ἐξέλεγκεν ὄνομα πονηρὸν ἐπὶ παρθένον ἰσραηλῖτιν. καὶ αὐτὸς ἔσται ἡμίχρη & διωθήσεται ἐξ ἀποστάλας αὐτὴν τὸν ἀπὸ αὐτῆς χρόνον.

* εἰ δὲ ἐπ' ἀληθείας γρήται ὁ λόγος οὗτος, καὶ μὴ εὑρεθῇ παρθένεια τῇ νεότητι. & ἐξάξουσιν τὴν νεότην ἐπὶ τὰς θύρας οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτῆς, & λιθοβολήσουσιν αὐτήν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς ἐν λίθοις, καὶ ἀποθάνειται, ὅτι ἐποίησεν ἀφροσύνην ἐν τοῖς ἰσραήλ, ἐκπορνεύσαι τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτῆς. καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

* εἰ δὲ εὑρεθῇ ὁ ἀνθρώπος & κοιμώμενος μετὰ γυναῖκός σου ἡμιχρῆς ἀνδρὶ, ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους, τὸν ἀνδρα τὸν κοιμώμενον μετὰ τῆς γυναῖκος, & τὴν γυναῖκα. & ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ.

* εἰ δὲ εὑρεθῇ ὁ ἀνθρώπος & κοιμώμενος μετὰ γυναῖκός σου ἡμιχρῆς ἀνδρὶ, ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους, τὸν ἀνδρα τὸν κοιμώμενον μετὰ τῆς γυναῖκος, & τὴν γυναῖκα. & ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ.

* εἰ δὲ εὑρεθῇ ὁ ἀνθρώπος & κοιμώμενος μετὰ γυναῖκός σου ἡμιχρῆς ἀνδρὶ, ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους, τὸν ἀνδρα τὸν κοιμώμενον μετὰ τῆς γυναῖκος, & τὴν γυναῖκα. & ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ.

* εἰ δὲ εὑρεθῇ ὁ ἀνθρώπος & κοιμώμενος μετὰ γυναῖκός σου ἡμιχρῆς ἀνδρὶ, ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους, τὸν ἀνδρα τὸν κοιμώμενον μετὰ τῆς γυναῖκος, & τὴν γυναῖκα. & ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Sed dimittens dimittes matrem, & filios tolles tibi, ut bene sit tibi, & prolongentur dies tui.

8 Si ædificaueris domum nouam, facies murum tecti tui: & non pones reatum occisionis in domo tua, si ceciderit aliquis cadens ex eo.

9 Non seminabis vineam tuam mixtis feminibus, ne fortè polluat quod producit ex semine quam seminasti & fructus vineæ.

10 Non arabis cum boue & asino simul.

11 Non indueris vestimento quod ex lana & lino confectum sit.

12 Funiculos facies tibi super quatuor angulos vestimenti tui quo operiris.

13 Si acceperit vir uxorem, & ingressus fuerit

ad eam, & odio habuerit eam:

14 Et imposuerit ei occasiones verborum, & protulerit de ea nomen pessimum, & dixerit: Mulierem

istam accepi, & accessi ad eam, & non inueni eam virginem:

15 Tolle pater puellæ & mater eius, & educent signa uirginitatis puellæ

coram senioribus ciuitatis in porta domus iudicij illius loci.

16 Et dicet pater puellæ senioribus: Filiam meam dedi huic viro in uxorem, & odit eam:

17 Et ecce ipse posuit occasiones verborum, dicens: Non inueni uirginitatem filia tuæ: & hæc sunt signa uirginitatis filia meæ; & expandent sindonem coram senioribus ciuitatis.

18 Et tollent seniores ciuitatis illius uirum, & verberabunt illum.

19 Et mulctabunt eum centum siclis argenti, & dabunt patri puellæ, quia produxit nomen pessimum super filiam Israel: & erit ei in uxorem: non habebit potestatem dimittendi eam omnibus diebus uitæ suæ.

20 Et si verum est verbum hoc, & non est inuenta uirginitas in puella,

21 Educent puellam ad portam domus iudicij patris sui, & lapidabunt eam homines ciuitatis illius lapidibus, ut moriatur: quia fecit ignominiam in Israel, ut fornicaretur in domo patris sui: & auferes facientem quod malum est de medio tui.

22 Si inuentus fuerit vir qui dormierit cum uxore alterius, morientur ambo, id est vir qui dormiuit cum muliere, & mulier: & auferes facientem quod malum est ab Israel.

23 * כי יהיה נער בתולה מארשה לאיש ומצאה איש
24 בעיר ושכב עמה: * והוצאתם את שניהם אל-
שער העיר והוא וסקלתם אתם באבנים ומתו אר-
הנער על דבר אשר לא צעקה בעיר ואר-האיש
על דבר אשר ענה אר-אשר רעהו ובערת הרע
25 מקרבך: * ואם בשדה ימצא האיש
אר-הנער המארשה והחזיק בה האיש ושכב עמה
26 ומת האיש אשר שכב עמה לבדו: * ולנער לא-
תעשה דבר אין לנער חטא מות כי כאשר יקום איש
על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה: * כי בשדה
מצאה צעקה הנער המארשה ואין מושיע לה:
28 * כי ימצא איש נער בתולה אשר לא-אשרה
29 ותפשה ושכב עמה ונמצאו: * ונתן האיש השכב
עמה לאבי הנער חמשים כסף ולו תהיה לאשרה
תחת אשר ענה לא יוכל שלחה כל ימיו:
30 * לא יקח איש אר-אשרת אביו ולא יגלה
בנה אביו:

כג

* לא יבא פצוע דכא וכרוז שפכה
בקהל יהודה: * לא יבא ממזר בקהל
יהודה גם דור עשירי לא יבא לו בקהל יהודה:
* לא יבא עמוני ומואבי בקהל יהודה גם
דור עשירי לא יבא להם בקהל יהודה עד עולם:
* על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים
בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שבר עליך אר-
בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך:
* ולא אבה יהוה אלהיך לשמע אל בלעם ויהפך
יהוה אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך יהוה
* לא תדרש שלום וטבתם כל ימך
לעולם:

23 * Si puellam virginem desponderit vir, &
inuenerit eam aliquis in ciuitate, & concu-
buerit cum ea;
24 * Educes vtrumque ad portam ciuitatis il-
lius, & lapidibus obruentur: puella, quia non
clamauit cum esset in ciuitate, vir, quia humi-
liauit vxorem proximi sui: & auferes malum
25 de medio tui. * Sin autem in agro repere-
rit vir puellam quæ desponsata est, & appre-
hendens concubuerit cum ea, ipse morietur
26 solus: * Puella nihil patietur: nec est rea
mortis, quoniam sicut latro confurgit contra
fratrem suum, & occidit animam eius, ita &
puella perpeffa est.
27 * Sola erat in agro: clamauit, & nullus af-
fuit qui liberaret eam.
28 * Si inuenerit vir puellam virginem quæ
non habet sponsum, & apprehendens concu-
buerit cum illa, & res ad iudicium venerit,
29 * Dabit qui dormiuit cum ea, patri puellæ
quingenta siclos argenti: & habebit eam
vxorem, quia humiliavit illam. non poterit
dimittere eam cunctis diebus vitæ suæ.
30 * Non accipiet homo vxorem patris sui,
nec reuelabit operimentum eius.

CAP. XXIII.

1 **N**on intrabit eunuchus attritis vel ampu-
tatis testiculis & absciso veretro eccle-
siam Domini.
2 * Non ingreditur manzer, hoc est de scor-
to natus, in ecclesiam Domini, vsq; ad deci-
mam generationem.
3 * Ammonites & Moabites etiam post deci-
mam generationem non intrabunt ecclesiã
4 Domini in æternum: * Quia noluerunt vo-
bis occurrere cum pane & aqua in via quãdo
egressi estis de Ægypto: & quia conduxerunt
contra te Balaam filium Beor de Mesopota-
mia Syriæ, vt malediceret tibi.
5 * Et noluit dominus Deus tuus audire Ba-
laam: vertitque maledictionem eius in bene-
dictionem tuam, eo quod diligeret te.
6 * Non facies cum eis pacem, nec quæras eis
bona cunctis diebus vitæ tuæ in sempiternũ.

תרגום אונקלוס

23 * וארי יהי עלימתא בתולתא ומארסא לגבר וישכבה עמה: * ותפקדו ית תרויהון לתרע קרתא תהינא
ותרגמו יתהון באבניא וימותו ית עלימתא על עיסק דלא צונח בקרתא וינח גברא על עיסק דעני ית אחת חבריה ותפלי עביר דביש מבינך:
25 * ואם בחקלא ישכב גבר ית עלימתא ומארסא ויתקף בה גברא וישכב עמה וימות גברא בלחודותיו: * ולעלימתא לא
תעביר מדעם ליה לעלימתא חובת דין דקטול ארי כמא דיקום גבר על חבריה ויקטליניה נפש בן פתגמא חדין: * ארי בחקלא אשכבה צונח
עלימתא ומארסא ולית דפריק לה: * וארי ישכב גבר עלימתא בתולתא די לא מארסא ויחדניה וישכב עמה וישתכחון: * ויתן גברא
דישכב עמה לאבוחא ועלימתא חמשיין סלעין דכסף ולית תחי לאינח חלף דעניה ליה רשו למפסרה כל ימותה: * לא יסב גבר ית אחת
אבוחי ולא יגלי כנפא דאבוחי:

כג

1 * לא ידבי דפסיק ודמחבל ודגזיר דמשלף למעל בקהל דייני: * לא
ידבי ממזרא למיעל בקהל דייני אף דרא עשירא לא ידבי להון למיעל בקהל דייני: * לא ידבי עמונאי ומואבאי למיעל בקהל דייני אף דרא
עשירא לא ידבי להון למיעל בקהל דייני עד עלמא:
4 * על עיסק דלא ערעו יתכוון בלחמא ובמא בארמא במפקדון ממצרים ודי אגר עלך
5 * ולא אבי יי אלתך לקבלא מן בלעם ויהפך יי אלתך לך ית לוטיא לברכתא ארי רחמן
6 * לא תתבע שלמהון וטבתהון כל יומך לעלם: * יי אלתך:

* Si autem fuerit puella virgo desponsata vi-
ro, & inueniens eam homo in ciuitate dormierit
cum ea:

* Educetis vtrumque ad portam ciuitatis eo-
rum, & lapidabuntur in lapidibus, & morientur.
puellam, quia non clamauit in ciuitate: & homi-
nem, quia humiliavit uxorem proximi sui: & au-
feretis malum ex vobis ipsis.

* Si autem in agro repperit homo puellā despon-
satam, & vim inferens dormierit cum ea, occide-
tis hominem dormientem cum ea solum:

* At puella facietis nihil: non est puellæ peccatum
mortis. quoniam sicut si quis insurgat homo contra
proximum suum, & occiderit eius animam, sic res
hæc:

* Quoniam in agro inuenit eam: clamauit puella
desponsata, & qui auxiliaretur non erat illi.

* Si autem quis inuenerit puellam virginē, quæ
non desponsata est, & vim faciens illi dormierit
cum ea, & inuentus fuerit;

* Dabit homo qui dormiuit cum ea, patri puel-
læ quinquaginta siclos argenti: & eius erit uxor,
quia humiliavit eam: non poterit dimittere eam om-
ni tempore.

* Non accipiet homo uxorem patris sui, & non
reuelabit operimentum patris sui.

CAP. XXIII.

Non intrabit eunuchus & amputatus in eccle-
siam Domini. * Non ingredietur de scorto na-
tus in ecclesiam Domini usque ad decimam genera-
tionem. * Non intrabit Ammonites & Moa-
bites in ecclesiam Domini, & usque ad decimam
generationem non intrabit in ecclesiam Domini, &
usque in æternum: * Quia non occurrerunt ipsi
vobis cum panibus & aqua in via, egredientibus
vobis ex Ægypto: & quia conduxerunt contra te
Balaam filium Beor ex Mesopotamia Syriæ, vt ma-
lediceret tibi.

* Et non voluit dominus Deus tuus exaudire
Balaam: & vertit dominus Deus tuus maledi-
ctiones in benedictiones; quoniam dilexit te do-
minus Deus tuus.

* Non dices pacifica illis, & quæ utilia
sunt illis cunctis diebus tuis in sempiternum.

* ἐὰν ᾧ γυνήται παῖς παρθένῃ & μεμνησδυμένη δούλῃ, καὶ
δύρων αὐτῷ δούδρωπῃ ἐν πόλει, κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς.

* ἔξάξετε ἀμφοτέρους ἐπὶ τῷ πύλῳ τῆς πόλεως αὐ-
τῶν, καὶ λιθοβολήθη(σύν) ἐν λίθοις, καὶ δποθανοῦνται. τῷ
νεανίῳ, ὅτι οὐκ ἐβόησεν ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν δούδρωπον, ὅτι ἐτα-
πείνωσε τῷ γυναικῇ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἔξαρείτε τὸ πο-
νηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

* ἐὰν ᾧ ἐν πεδίῳ δύρη δούδρωπῃ & τῷ παῖδα τῷ μεμνη-
σδυμένῳ, καὶ βιασάμενῳ κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, δποκλονεῖ-
τε τὸν δούδρωπον τὸν κοιμώμενον μετ' αὐτῆς μόνον.

* τῇ ᾧ νεανίδι ἐποιήσετε οὐδ' ἐν. οὐκ ἔστι τῇ νεανίδι ἀμαρ-
τημα θανάτου. ὅτι ὡς εἰ τις ἐπδωασῇ δούδρωπος ἐπὶ τὸν πλη-
σίον αὐτοῦ, καὶ φονδύσῃ αὐτὸν ψυχῇ, ἕτως τὸ πῆμα τοῦτο.

* ὅτι ἐν τῷ ἀγρῷ δύρεν αὐτῷ, ἐβόησεν ἡ νεανὶς ἡ μεμνη-
σδυμένη, καὶ ὁ βοηθήσων οὐκ ἔστι αὐτῇ.

* ἐὰν δέ τις δύρη τὴν παῖδα τῷ παρθένῳ, ἢ τις ἐμεμνήσευ-
ται, καὶ βιασάμενος αὐτῷ, κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, καὶ δύρεθῇ,

* δώσει ὁ ἀνδρῶπῃ ὁ κοιμηθεὶς μετ' αὐτῆς τὰ πατρὶ τῆς
νεανίδος πηνήκοντα δίδραχμα δρυγείας, καὶ αὐτὴ ἔσται γυ-
νή, δούδ' ὧν ἐταπείνωσεν αὐτῷ. οὐ διωθήσεται ἔξαποσεῖλαι
αὐτῷ τὸν ἀπώτα χρόνον.

* οὐ λήφεται ἀνδρῶπῃ τῷ γυναικῇ τοῦ πατρὸς αὐ-
τοῦ, καὶ οὐκ ἀνακαλύψει σκεπάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

κγ.

* Οὐκ εἰσελεύσεται Ἰσραδίας καὶ δποκεκομμένη εἰς ἐκ-
κλησίαν κυρίου. * οὐκ εἰσελεύσεται ἐκ πόρνῆς εἰς ἐκ-
κλησίαν κυρίου ἕως δεκάτης γενεᾶς.

* οὐκ εἰσελεύσεται ἀμμανίτης καὶ μωαβίτης εἰς ἐκκλη-
σίαν κυρίου, καὶ ἕως δεκάτης γενεᾶς οὐκ εἰσελεύσεται εἰς ἐκ-
κλησίαν κυρίου, καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα.

* ὡς τὸ μὴ ζωδωτῆσαι αὐτοῦ ὑμῖν μὲν ἀρτῶν & ὕδα-
τος ἐν τῇ ὁδῷ, ἐκ πορδουμένων ὑμῶν ἐξ αἰγυπίου, καὶ ὅτι ἐμι-
δῶσαντο ἐπὶ σὲ τὸν βαλαάμ υἱὸν βεωρ ἐκ τῆς μεθόπου-
μίας συρίας, κατὰ κράτος αὐτοῦ.

* καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος ὁ θεός σου εἰσακοῦσαι τὸν βα-
λαάμ, καὶ μετέστρεψε κύριος ὁ θεός σου τὰς καταράς εἰς ἐυ-
λογίας, ὅτι ἠγάπησέ σε κύριος ὁ θεός σου.

* & πῶσατο ὁ κύριος εἰρήνικα αὐτοῖς, καὶ συμφέροντα αὐ-
τοῖς πάσας τὰς ἡμέρας σου εἰς τὸν αἰῶνα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Si fuerit puella virgo desponsata viro, & inuenerit eam vir in ciuitate, & concubuerit cum ea;

portam ciuitatis illius, & lapidabitis eos lapidibus, & morientur: puella, quia non clamauit in ciuitate: & vir, eo quod humiliavit uxorem proximi sui: & auferes facientem quod malum est de medio tui.

Et si in agro inuenerit vir puellam desponsatam, & apprehenderit eam, & concubuerit cum ea, moriatur solus vir qui concubuerit cum ea.

Puellæ autem nihil mali facies: non est puellæ reatus iudicij mortis: quoniam sicut confurgit vir contra proximum suum, & occidit animam eius, sic est verbum hoc.

Quoniam in agro inuenit eam: clamauit puella quæ erat desponsata, & nullus affuit qui liberaret eam.

Quando inuenerit vir puellam virgi-

nem quæ non est desponsata, & apprehenderit eam, & concubuerit cum ea, & fuerint deprehenfi;

Dabit vir qui concubuerit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti: & ei erit in uxorem, eo quod humiliavit eam. non habebit potestatem vt dimittat eam omnibus diebus vitæ suæ.

Non accipiet homo uxorem patris sui, neque reuelabit operimentum patris sui.

CAP. XXIII.

Non erit mundus qui abscissus est vel attritus testiculis, vt ingrediat in ecclesiam Domini. Non erit mundus manzer, vt ingrediat in ecclesiam Domini, etiam usque ad decimam generationem filij eius non erunt mundi vt ingrediantur in ecclesiam Domini. Non erit mundus Ammonita & Moabita vt ingrediat in ecclesiam Domini: etiā decima generatio eorū non erit munda, vt ingrediat in ecclesiam Dñi usq; in seculū. Eo quod non occurrerunt vobis cū pane & aqua in via, quādo egressi estis de Ægypto: & quia mercede conduxerūt contra te Balaā filiū Beor de Pethor Syriæ, quæ est iuxta Euphratē, vt malediceret tibi. Et noluit dominus Deus tuus acquiescere Balaā. & vertit dominus Deus tuus tibi maledictiones in benedictionem; quoniam dilexit te dominus Deus tuus. Non quæras pacem eorum, & bonum eorum omnibus diebus vitæ tuæ usque in æternum.

7 * לא תתעב אדמי כי אחיך הוא לא-
 8 תתעב מצרי כי גר היית בארצו : * בני
 9 אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל
 10 יהודה : * כי רצא מחנה
 11 על-איביך ונשמדת מכל דבר רע :
 12 * כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה-
 13 לילה ויצא אל-מחוז למחנה לא יבא אל-תוך
 14 המחנה : * והיה לפנות-ערב ירחץ במים
 15 וכבא השמש יבא אל-תוך המחנה :
 16 * וידתהויה לך מחוז למחנה ויצאת שמה חוץ :
 17 * ויתד תהיה לך על-אזנך והיה בשבתך חוץ
 18 וחפרתה בה ושבת וכסית את-צאתך :
 19 * כי יהיה אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך
 20 ולתת איביך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה
 21 בך ערות דבר ושב מאחריך :
 22 * לא תסגיר עבד אל-אדניו אשר ינצל אליך
 23 מעם אדניו : * עמך ישב בקרבך במקום אשר-
 24 יבחר באחד שעריך בטוב לו לא תוננו :
 25 * לא תהיה קדשה מבנות ישראל
 26 ולא יהיה קדש מבני ישראל : * לא תביא
 27 אתנן וזנה ומחיר כלב בירת יהוה אלהיך לכל-גדר
 28 כי תועבת יהוה אלהיך גם-שניהם :
 29 * לא תשיך לאחייך נשך כסף נשך אכל נשך
 30 כל-דבר אשר ישך : * לנכרי תשיך ולאחייך לא
 31 תשיך למען יברכך יהוה אלהיך בכל משלח ידך
 32 על-הארץ אשר אתה בא-שמה לרשתה :
 33 * כי תדר גדר ליהוה אלהיך לא
 34 תאחר לשלמו כי דרש ידרשנו יהוה אלהיך מעמך
 35 והיה בך חטא : * וכי תחדל לגדר לא יהיה
 36 בך חטא :

7 * Non abominaberis Idumæum, quia fra-
 ter tuus est: nec Ægyptium, quia aduena fui-
 sti in terra eius.
 8 * Quinati fuerint ex eis tertia generatione,
 B intrabunt in ecclesiam Domini.
 9 * Quando egressus fueris aduersus hostes
 tuos in pugna, custodias te ab omni re mala.
 10 * Si fuerit inter vos homo qui nocturno
 pollutus sit somnio, egredietur extra castra:
 11 & non reuertetur, * priusquam ad vesperam
 lauetur aqua: & post Solis occasum regredie-
 tur in castra.
 12 * Habebis locum extra castra, ad quem e-
 grediaris ad requisita naturæ:
 13 * Gerens paxillum in balteo. Cumque fe-
 deris, fodies per circuitum, & egesta humo o-
 peries quo reuelatus es.
 14 * Dominus enim Deus tuus ambulat in
 C medio castrorū, vt eruat te, & tradat tibi ini-
 micos tuos: & sint castra tua sancta, & nihil in
 eis appareat fœditatis, ne derelinquat te.
 15 * Non trades seruum domino suo, qui ad
 te confugerit.
 16 * Habitabit tecum in loco qui ei placue-
 rit, & in vna urbium tuarum requiescet; ne
 contristes eum.
 17 * Non erit meretrix de filiabus Israel, nec
 scortator de filiis Israel.
 18 * Non offeres mercedem prostibuli, nec p-
 cium canis in domo domini Dei tui, quicquid
 illud est quod vouerint; quia abominatio est
 vtrunque apud dominum Deum tuum.
 19 * Non fœnerabis fratri tuo ad vsuram pe-
 D cuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam
 rem:
 20 * Sed alieno. fratri autem tuo absque vsu-
 ra id quo indiget commodabis, vt benedicat
 tibi dominus Deus tuus in omni opere tuo in
 terra ad quam ingredieris possidendam.
 21 * Cum votum voueris domino Deo tuo,
 non tardabis reddere, quia requireret illud do-
 minus Deus tuus. & si moratus fueris, repu-
 tabitur tibi in peccatum.
 22 * Si nolueris polliceri, absque peccato eris.

תרגום אונקלוס

7 לא תרחק אדומארה ארי אחוך הוא לא תרחק מצרארה ארי וייר הויה בארעיה :
 8 בנין דאחילידו להון נדרא תליתארה :
 9 ארי תפוק למשריתא על בעלי דרבך ותסחר מכל מדעם ביש :
 10 ארי ויהי בך גברדי לא
 11 ויהי לעידן רמשא יסחי במיא ובמיעל שמשא ועול לגו
 12 ואחר מתקן תהי לך מברא למשריתא ותפוק תמן לברא :
 13 וסוכתא תהי לך על אזנך ויהי במחבך לברא
 14 ארי וי אלחך שכינתיה מהלכא בגו משריתך לשיבותך ולמסר סנאך בידך ויהי משריתך
 15 לא תמסר עבד עממין לרבוניה דישתוב לוחך מלוח רבוניה :
 16 עמך יתב בינך בארעה דיתרעי בחרא מן קרוך בדיוטב ליה לא חזיניה :
 17 לא תהי אחתא מבנות ישראל לגבר עבד
 18 לא תעיל אגר וניתא וחלפן כלכא לביתא דיי אלחך לכל נדרא ארי סרתקא
 19 לא תרבי לאחוך רבית כסף רבית עיבור רבית כל מדעם דיתרבי :
 20 לבר עממין תרבי ולאחוך לא תרבי בריל די וברכינך וי אלחך בכל אושטור ידך על ארעא דאח עליל תמן למירתה :
 21 ארי תדר גדר קדם וי אלחך לא תאחר לשלמיה ארי מתבע ותבעיניה וי אלחך מינך ויהי בך חובא :
 22 וארי תתמנע למדר לא יהי בך חובא :

* Non abominaberis Idumæum, quoniam frater tuus est: non abominaberis Ægyptium, quoniam aduena fuisti in terra eius.

* Filij si nati fuerint illis, generatione tertia intrabunt in ecclesiam Domini.

* Si autem egressus fueris ad castrametandum contra hostes tuos, & custodies te ab omni malo verbo.

* Si fuerit in te homo qui non est mundus ex fluxu suo nocte, & egredietur extra castra, & non reuertetur in castra:

* Et erit ad vesperam lauabit corpus suum aqua, & occidente sole ingredietur in castra.

* Et locus erit tibi extra castra, & exhibis illuc extra:

* Et paxillus erit tibi in balteo tuo. et erit quando sederis extra, & fodies in illo, & superinducens cooperies pudorem tuum in eo:

* Quoniam dominus Deus tuus ambulat in castris, ut eruat te, & tradat inimicum tuum ante faciem tuam: & erunt castra tua sancta, & non apparebit in te fœditas rei, & recedet à te.

* Non trades seruum domino suo, qui confugit ad te à domino suo:

* Tecum habitabit in vobis in omni loco ubi placuerit illi, non contristabis eum.

* Non erit meretrix de filiabus Israël, & non erit scortator de filiis Israël.

* Non offeres mercedem meretricis, neque premium canis in domum domini Dei tui ad omne votum, quoniam abominatio domino Deo tuo est & utrumque.

* Non fœnerabis fratri tuo usuram argenti, & usuram ciborum, & usuram cuiuslibet rei quam fœneraueris.

* Alieno fœnerabis: fratri tuo non fœnerabis, ut benedicat tibi dominus Deus tuus in omnibus operibus tuis in terra ad quam ingrederis illuc ut possideas eam.

* Si autem voueris votum domino Deo tuo, non tardabis reddere illud: quoniam querēs quæret dñs Deus tuus à te, & erit in te peccatum.

* Si autem non volueris vouere, non est tibi peccatum.

* οὐ βδελύξῃ ἰδουμαῖον, ὅτι ἀδελφός σου ἐστίν· οὐ βδελύξῃ αἰγύπτιον, ὅτι παρόικος ἐγένου ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ.

* υἱοὶ ἐδὴ γυνήθωσιν αὐτοῖς, γυνεὶ τρίτῃ εἰσελεύονται εἰς ἐκκλησίαν κυρίου.

* εἰὰν δὲ ἐξέλθῃς παρεμβάλειν ἐπὶ τοῦ ἐχθροῦ σου, & φυλάξῃς ἀπὸ παντὸς πονηροῦ ῥήματος.

* ἐδὴ ἢ ἐν θι δὴ θρωπὸς ὅς οὐκ ἐστὶ καθαρός ἐκ ῥύσεως αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἐξέλδυσ(ε) ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ οὐκ εἰσελεύδυσ(ε) εἰς τὴν παρεμβολήν.

* & ἔσαι τὸ πρὸς ἑσπέραν λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ δευκότος ἡλίου εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν.

* καὶ τόπος ἔσαι θι ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐξέλδυσ(ε) ἐκεῖ ἔξω.

* καὶ πάσσαλος ἔσαι θι ἐπὶ τῆς ζώνης σου. καὶ ἔσαι ὅταν διακαθίζῃς ἔξω, καὶ ὀρύξεις ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπαγαγὼν καλύψεις τὴν ἀρημοσύνην σου ἐν αὐτῷ.

* ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐμπεριπατεῖ ἐν τῇ παρεμβολῇ, ἐξελέσθεις, καὶ ἀπαρτιώσῃ τὸν ἐχθρόν σου πρὸς πρὸς σὺν σου, καὶ ἔσαι ἡ παρεμβολή σου ἁγία, καὶ οὐκ ὀφθήσεται ἐν σοὶ ἀρημοσύνη πρᾶγματος, καὶ ἀποσρέψει ἀπὸ σου.

* οὐκ ἀπαρτιώσεις παῖδα τῶν κυρίων αὐτῶν, ὅς πρὸς ἐξείλαί σοι ἀπὸ τοῦ κυρίου αὐτῶν.

* μὴ σοὺ κατεκλίσῃ ἐν ὑμῖν ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἀν' ἀρέσῃ αὐτῶν, οὐ θλίψεις αὐτόν.

* οὐκ ἔσαι πόρνη ἀπὸ θυγατέρων ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἔσαι πορνύων ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

* οὐκ ὀφείλεις μίσθωμα πόρνῃς, οὐδ' ἄλλαγμα κύνος εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου πρὸς πάσῃ δόχλῳ, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τὰ θεῶς σε ἐστὶ καὶ ἀμώτερα.

* οὐκ ἐκτεκίεις τὰ ἀδελφὰ σου τὸν κόπον ἀργυρίου καὶ τόκον βρωμάτων καὶ τὸν κόπον πλουτῆς πρᾶγματος, οὐδ' ἐκδανείσης.

* τὰ ἀλλοτρίῳ ἐκτεκίεις· τὰ ἀδελφὰ σε οὐκ ἐκτεκίεις, ἵνα διλογήσῃς ἐκείνους ὁ θεός σε ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς τὴν εἰσπορομένην ἐκεῖ κληρονομήσαι αὐτῶν.

* εἰὰν δὲ δόξῃ δόχλῳ κυρίῳ τῷ θεῷ σε, οὐ χρονίσεις ἀποδοῦναι αὐτῶν, ὅτι ἐκζητῶν ἐκζητήσῃς κύριος ὁ θεός σε ἀπὸ σε, καὶ ἔσαι ἐν σοὶ ἁμαρτία.

* ἐδὴ ἢ μὴ θέλῃς δόξασθαι, οὐκ ἐστὶ σοὶ ἁμαρτία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Non abominaberis Idumæum, quoniam frater tuus est: non abominaberis Ægyptium, quoniam aduena fuisti in terra eius.

8 Filij qui nati fuerint ex eis in tertia generatione erunt mundi ut ingrediantur in ecclesiam Domini.

9 Si egressus fueris in castris contra inimicos tuos, obseruabis te ab omni re mala.

10 Si fuerit in te vir qui non fuerit mundus pollutione nocturna, egredietur extra castra, & non ingredietur in castra:

& quando occubuerit sol, ingredietur ad castra.

11 Et locus erit paratus tibi extra castra, & egredieris illuc foras.

12 Et paxillus erit tibi super arma tua: & cum sederis foris, fodies cum eo, & reuerteris & operies quæ à te egesta sunt.

13 Quoniam maiestas domini Dei tui ambulat in medio castrorum tuorum, ut liberet te, & ut tradat inimicos tuos in manu tua. & erunt castra tua sancta; & non appareat in te aliquid fœditatis, ut non auertatur verbum eius benefaciens tibi.

14 Non trades seruum gentium domino suo, qui confugerit ad te à domino suo.

15 Tecum habitabit in medio tui in loco quem elegerit in vna urbium tuarum ubi bene sit ei; ne decipias illum.

16 Non erit mulier de filiabus Israël vxor viro seruo, neque accipiet vir de filiis Israël vxorem ancillam.

17 Non afferes mercedem meretricis & premium canis in domum domini Dei tui pro omni voto, quia utrumque abominabile est coram domino Deo tuo.

18 Non fœnerabis fratri tuo ad usuram pecuniam neque frumentum, neque quicquam fœnerabis ad usuram.

19 Filio autem alienigenæ fœnerabis, & à fratre tuo non accipies usuram, ut benedicat tibi dominus Deus tuus in omnibus ad quæ miseris manum tuam in terra ad quam ingrederis possidendam.

20 Quando voueris votum coram domino Deo tuo, non tardabis reddere illud: quoniam requirens requiret illud dominus Deus tuus à te, & erit in te peccatum.

21 Et si defieris vouere, non erit in te peccatum.

23 * מוציא שפתיך תשמר ועשית כאשר נדרתי
ליהוה אלהיך נדבה אשר דברת בפיק:
24 * כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך
25 * שבעך ואל כללך לא תתן:
* כי תבא בקמת
רעך וקטפת מלילת בידך וחרמש לא תניף על קמת
רעך:

כד

1 * כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם
לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב
לה ספר ברית ונתן בידה ושלחה מביתו: * ויצאה
מביתו והלכה והיתרה לאיש אחר: * ושנאה
האיש האחרון וכתב לה ספר ברית ונתן בידה
ושלחה מביתו או כי ימור האיש האחרון אשר
לקחה לו לאשה: * לא יוכל בעלה הראשון אשר
שלחה לשוב לקחתה להיורט לו לאשה אחרת
אשר הטמאה כי תועבה הוה לפני יהוה ולא
תחטיא את הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך
נחלת: * כי יקח איש אשה חדשה
לא יצא בצבא ולא יעבר עליו לכל דבר נקי יהיה
לביטו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח:
* לא יחבל רחים ורכב כי נפש הוה חבל:
* כי ימצא איש גנב נפש מאחיו מבני
ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוה ובערת
הרע מקרבך: * השמר בנגע הצרעה
לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים
הלוים כאשר צויתם תשמרו לעשות:
* וזכור את אשר עשה יהוה אלהיך למרים בדרך
בצאתכם ממצרים: * כי תשרה
ברעך משאת מאומה לא תבא אל ביתו לעבט
עבטו:

23 * Quod autem semel egressum est de labiis
tuis, obseruabis, & facies sicut promissisti do-
mino Deo tuo, & propria volūtate & ore tuo
locutus es.

24 * Ingressus vineam proximi tui, comedes
vuas quantum tibi placuerit; foras autem ne
efferas tecum.

25 * Si intraueris segetem amici tui, franges
spicas, & manu conteres, falce autem non me-

Mat. 13.
Mar. 2.

CAP. XXIII.

1 * I acceperit homo vxorem, & habuerit eam,
A & non inuenerit gratiam ante oculos eius
propter aliquam fœditatem, scribet libellum
repudij, & dabit in manu illius, & dimittet
eam de domo sua.

Mat. 5. c.
& 19. f.
Mar. 10.
h.

2 * Cumque egressa alterū maritum duxerit,

3 * Et ille quoque oderit eam, dederitque ei
libellum repudij, & dimiserit de domo sua,

4 vel certè mortuus fuerit; * Non poterit prior
maritus recipere eam in vxorem: quia pollu-
ta est, & abominabilis facta coram Domino:
ne peccare facias terram tuam quā dominus
Deus tuus tradiderit tibi possidendam.

5 * Cum acceperit homo nuper vxorem, non
procedet ad bellum: nec ei quippiam neces-
sitatis iniungetur publicè: sed vacabit absque
B culpa domui suæ, vt vno anno lætetur cum
vxore sua.

Su. 20. b.

6 * Non accipies loco pignoris inferiorem &
superiorem molam, quia animam suam appo-
7 fuit tibi.

8 * Si deprehensus fuerit homo
solicitans fratrem suum de filiis Israel, & ven-
dito eo acceperit precium, interficietur, & au-
feres malum de medio tui.

8 * Obserua diligenter ne incurras plagam
lepræ: sed facies quæcunque docuerint te sa-
cerdotes Leuitici generis, iuxta id quod præ-
cepi eis & imple sollicitè.

9 * Mementote quæ fecerit dñs Deus vester
Mariæ in via, cum egrederemini de Ægypto.

Nu. 11. 5

10 * Cum repetes à proximo tuo rem aliquam
quam debet tibi, non ingredieris domum e-
ius, vt pignus auferas:

תרגום אונקלוס

23 אפקות שפוחך תשר ותעביר כמא דנדרת קדם יי אלהך נדבתא דמלילתא בפוקך: 24 ארי תתגר בכרמא דחברך ותיכול ענבין
כנפשך למשבעך ולמנך לא תתן: 25 ארי תתגר בקמתא דחברך ותיקטוף מליל בידך ומגלא לא תרים על קמתא דחברך:

כד

1 ארי יסב גבר אחתא ובעלינה ויהי אם לא תשבח רחמין בעינוהי ארי אשבח בה עבירת פתגם ויכתוב לה
גט פטורין ויתן בידה ויפטרינה מביתיה: 2 ותפוק מביתיה ותהי לגבר אחרון: 3 ויסינינה גברא בתרא ויכתוב לה גט פטורין ויתן
בידה ויפטרינה מביתיה או ארי ימות גברא בתרא דנסבה ליה לאתו: 4 ליה ליה רשו לבעלה קדמא דפטרה למתוב לנסבה למהוי ליה
לאנתו בתר דאסתאבא ארי מרחקא היא קדם יי ולא תחייב ית ארעא דיי אלהך ויחייב לך אחסנא: 5 ארי יסב גבר אחתא חדתא לא יפוק
בחילא ולא יעבר עלוהי לכל מדע פני יהי לבייתיה שתא חדא ויחיד ית אחתיה דנסיב: 6 לא תסב משכונא רחיא ורכבא ארי בהוז מתעבר
מוזן לכל נפש: 7 ארי ושתבח גבר דנגוב נפשא מאחיה מבני ישראל ויחגר ביה ויבניניה ויתקטל גנבא ההוה ותפלי עביר דביש מבינך:
8 אסתמר במכתש סגירי למשר לחדא ולמעבר ככל דילפון יתכון כהניא לואי כמא דפקרתינן תשרון למעבר:
9 תוי דכיר ית דעבר יי אלהך למרים בארחתא במפקדון ממצרים:
10 ארי תרשי בחברך רשות מדעם לא תעול לבייתיה למסב משכניה:

* Quæ egrediuntur per labia tua obseruabis. & facies quemadmodum uouisti domino Deo tuo donum, quod locutus es ore tuo.

* Si autem intraueris in segetem proximi tui, et colliges in manibus tuis spicas, & falcem non mittes in segetem proximi tui.

* Si autem ingressus fueris in uineam proximi tui, comedes uuas quantum anima tua impleatur: in autem uas non iniicies.

CAP. XXIII.

SI autem quis acceperit uxorem, & cohabitauerit cum illa; & erit si non inuenerit gratiam coram eo, quoniam inuenit in ea scdam rem, & scribet illi libellum repudij, & dabit in manibus eius, & emittet eam ex domo sua.

* Et egressa nupserit viro alteri:

* Et oderit eam vir ultimus, & scripserit ei libellum repudij, & dederit ei in manibus eius, & dimiserit eam de domo sua, uel & mortuus fuerit vir eius ultimus, qui accepit eam sibi uxorem;

* Non poterit vir prior qui dimisit eam reuersus recipere eam sibi uxorem, postquam polluta est illa: quoniam abominatio est coram domino Deo tuo: & non polluetis terram quam dominus Deus uester dat uobis in possessionem.

* Si autem quis acceperit uxorem nuper, non procedet ad bellum, et non iniungetur ei aliqua res: immunis erit in domo sua: annum unum letificabit uxorem suam quam accepit.

* Non pignerabis molam neque super molam: quia animam hic dat in pignore.

* Si autem deprehensus fuerit homo furans animam de fratribus suis filiis Israel, & dominus factus illum uendiderit, & interficietur fur ille: & auferes malum de uobis ipsis. Caue tibi ipsi in contactu lepræ.

* Custodies uehementer ut facias iuxta omnem legem quam docuerint uobis sacerdotes Leuitæ: quemadmodum præcepi uobis, custodietis ut faciatis.

* Mementote quæ fecit dominus Deus tuus Maria in uia, egredientibus uobis de Ægypto.

* Si autem debitum fuerit in proximo tuo, debitum quodcunque, non ingredieris in domum eius ad pignerandum pignus.

* Τα ἐκπορεύονται διὰ τῶν χειλέων σου φυλάξῃ. & ποιήσεις ὃν τρόπον ἠύξω κύριω τῷ θεῷ σου δόμα, ὃ ἐλάλησας τῷ στόματί σου. * Ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς ἀμην τὸ πλησίον σου, καὶ συλλέξεις ἐν ταῖς χερσὶ σου σάχρας, καὶ ὀρέπανον οὐ μὴ ἐπιβάλῃς ἐπὶ τὸν ἀμην τὸ πλησίον σου.

* Ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ πλησίον σου, φαγῇ σαφυλὴν, ὅσον ψυχὴν σου ἐμπλησθῇ αἰς τὸ ἄγιος ἐκ ἐμβαλεῖς.

καὶ.

* Εὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα, καὶ συνικήσῃ αὐτῇ, καὶ ἔσται ἐὰν μὴ ὄρῃ χάριν ἐν ὁστίον αὐτῆς, ὅτι ὄρηκεν ἐν αὐτῇ ἀρχήμον πρᾶγμα, καὶ γράψῃ αὐτῇ βιβλίον ἀποσάσεως, καὶ δώσει εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, & ἀποσείλῃ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτῆς.

* καὶ ἀπελθοῦσα γήνηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ.

* καὶ μισήσῃ αὐτὴν ὁ ἀνὴρ ὁ ἔχων, & γράψῃ αὐτῇ βιβλίον ἀποσάσεως, καὶ δώσῃ αὐτῇ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ἀποσείλῃ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτῆς, ἢ καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ὁ ἔχων, ὃς ἔλαβεν αὐτὴν ἐαυτῇ γυναῖκα, * ἐδωκήσῃ

ὁ ἀνὴρ ὁ ὑπερέτερος ὁ ἀποσείλας αὐτὴν ἐπαναστρέψας λαβεῖν αὐτὴν ἐαυτῇ γυναῖκα, μὴ τὸ μισθώσασθαι αὐτήν, ὅτι βδελυγμὰ ἐστὶν ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ οὐ μὴ κενεῖτε τὴν γλῶσσαν κύριον ὁ θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ.

* ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα παρθέναν, ὅσην ἐξελέβετο εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ὅσην ἐπὶ ἐληθῇσεται αὐτῇ ὅσον πρᾶγμα, ἀθῶος ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς, ἐνιαυτὸν εἷς ἀφ' ὅρου τὴν γυναῖκα αὐτῆς ὡς ἔλαβε.

* ὅσην ἐνεχυράσῃς μύλον, οὐδὲ ἐπιμύλιον, ὅτι ψυχὴν ἔχει ἐνεχυράσει.

* Ἐὰν δὲ ἀλῶν ἄνθρωπος κλέπῃ ψυχὴν ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ κατὰ διωκασθῇ αὐτὸν ἀποδώται, καὶ ἀποθάνεται ὁ κλέπτης ἐκείνος, καὶ ἔσται ὁ πονηρὸς ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. πῶς ἔχε ἑαυτὴν ἐν τῇ ἀφῇ τῇ λέπρᾳ.

* φυλάξῃ σφόδρα ποιεῖν κατὰ τὸν νόμον ὃν αὐτὸς ἀναγγείλωσιν ὑμῖν ὅτι ἐρεῖς ὅτι λυθῇται, ὃν τρόπον ἐνελελάμην ὑμῖν, φυλάξετε ποιεῖν.

* μνησθε ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεός σου τῇ μαριὰμ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐκπορεύων ὑμῶν ἐξ αἰγύπτου.

* ἐὰν δὲ ὀφείλημα ἦ ἐν τῷ πλησίον σου, ὀφείλημα ὅποιον, ὅσην εἰσελάβῃ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς ἐνεχυράσαι τὸ ἐνέχυρον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Quod egressum est de labiis tuis, obseruabis, & facies sicut uouisti coram domino Deo tuo, & quod spontè locutus es ore tuo.

12 Si mercede conductus fueris in uineam proximi tui, comedere poteris uuas iuxta voluntatem tuam usque ad saturitatem; & in uase tuo non repones eas.

13 Si conductus fueris in messem proximi tui, franges spicas plenas manu tua, & falcem non leuabis super segetem proximi tui.

CAP. XXIII.

SI acceperit vir uxorem, & concubuerit cum ea, & non inuenerit gratiam in oculis eius, quoniam inuenit in ea aliquid scditatis, scribet ei libellum repudij, & dabit in manu eius, & dimittet eam de domo sua.

Et si oderit eam vir alter, & scripserit ei libellum repudij, & dederit in manu eius, & dimiserit eam de domo sua, aut si mortuus fuerit vir posterior, qui accepit eam in uxorem;

Non est licitum marito priori, qui dimisit eam, ut iterum accipiat eam ut sit ei in uxorem postquam coinquinata est: quoniam abominatio est coram domino Deo tuo. & non facias peccare terram, quam dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem.

Quando acceperit homo nouam uxorem, non egrediatur ad bellum, neque quicquam iniungetur ei: sed immunis erit in domo sua anno uno, & letabitur cum uxore sua quam accepit.

Non accipies loco pignoris inferiorem & superiorem molam, quia cum eis sit esca omni animæ.

Si inuentus fuerit vir furans animam de fratribus suis de filiis Israel, & sicut mercator uendiderit eam, occidetur fur ille: & auferes facientem quod malum est de medio tui.

Obserua diligenter ne incurras plagam lepræ, ut custodias valdè, & ut facias iuxta omnia quæ docuerint vos sacerdotes & Leuitæ, sicut præcepi eis, custodietis ut faciatis.

Memento quid fecerit dominus Deus tuus Maria in uia, quando egressi estis de Ægypto.

Quando mutuaueris aliquid proximo tuo, non ingrediaris in domum eius, ut accipias pignus eius:

11 * בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נזהר בו יוציא
12 אליך את העבד החוצה : * ואם איש עני הוה
13 לא תשכב בעבדו : * השב תשיב לו את העבד
כבוד השמש ושכב בשלמתו וברכך ולך תהיה
14 צדקה לפני יהוה אלהיך : * לא תעשק
שכיר עני ואביון מאחריך * אשר בארץ
15 בשעריך : * ביום תתן שכרו ולא תבוא עליו
השמש כי עני הוה ואליה הוא נשאת את נפשו ולא
16 יקרא עליך אל יהוה והיה בך חטא : * לא יומתו
אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות איש
17 בחטאו יומתו : * לא תטה משפט גר יתום
18 ולא תחבל בגר אלמנה : * וזכרת כי עבד היית
במצרים ויפדך יהוה אלהיך משם על כן אנכי מצוך
19 לעשות את הדבר הזה : * כי תקצר
קצירך בשדה ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו
לגר ליתום ולא למנה יהיה למען יברכך יהוה
20 אלהיך בכל מעשה ידיך : * כי תחבט זיתך
לא תפאר אחריך לגר ליתום ולא למנה יהיה :
21 * כי תבצר כרמך לא תעולל אחריך לגר ליתום
22 ולא למנה יהיה : * וזכרת כי עבד היית בארץ
מצרים על כן אנכי מצוך לעשות את הדבר
הזה :

כה

* כי יהיה ריב
בין אנשים ונגשו אל המשפט ושפטו והצדיקו
את הצדיק והרשעו את הרשע : * והיה
אם בן הכות הרשע והפילו השפט והכהו לפני כרי
רשעתו במספר : * ארבעים יכנו לא יסוף פך
יסוף להכותו על אלה מכה רבה ונקלה אחיך
לעיניך :

11 * Sed stabis foris, & ille tibi proferet quod
12 habuerit. * Si autem pauper est, non per-
13 noctabit apud te pignus: * Sed statim reddes
ei ante Solis occasum; vt dormiens in vestime-
to suo, benedicat tibi, & habeas iustitiam co-
ram domino Deo tuo.
14 * Non negabis mercedem indigentis & pauperis fratris tui, siue aduenæ qui tecum moratur in terra, & intra portas tuas est:
15 * Sed eadem die reddes ei precium laboris sui ante Solis occasum, quia pauper est, & ex eo sustentat animam suam: ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatū.
16 * Non occidentur patres pro filiis, nec filij pro patribus: sed vnusquisq; pro peccato suo morietur. * Non peruerteris iudicium ad-
17 Duenæ & pupilli; nec auferes pignoris loco vi-
18 duæ vestimentum. * Memento quod ser-
19 uieris in Ægypto, & eruerit te dominus Deus tuus inde. idcirco præcipio tibi vt facias hanc rem. * Quando messueris segetem in agro tuo, & oblitus manipulum reliqueris, non reuertêris vt tollas illum: sed aduenam & pupillum & viduam auferre patieris; vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omni opere
20 manuum tuarum. * Si fruges collegeris oliuarum, quicquid remanserit in arboribus, non reuertêris vt colligas, sed relinques adue-
21 nâ, pupillo ac viduâ. * Si vindemiaueris vineam tuam, non colliges remanêtes racemos; sed cedent in vfus aduenæ, pupilli ac viduæ.
22 * Memento quod & tu seruieris in Ægypto; & idcirco præcipio tibi vt facias hanc rem.

CAP. XXV.

1 * Si fuerit causa inter aliquos, & interpella-
Auerint iudices; quem iustum esse perspexerint, illi iustitiæ palmam dabunt: quem im-
2 pium, condemnabunt impietatis.
3 * Sin autem eum qui peccauit dignum viderint plagis, prosternent & coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit & plaga-
rum modus: * ita duntaxat vt quadrage-
narium numerum non excedant, ne foedè laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus.

תרגום אונקלוס

11 * בברא תקום ונברא דאח רשי ביה יפיק לוחך ית משכונא לברא :
12 * אהבא חתיב ליה ית משכונא כמי על שמשא וישכב בכסותיה ויברכך ולך תהי זכו קדם יי אלהך :
13 * וסמכין מאחד או מן גיורך די בארעך בקרנך :
14 * לא יקרי עלך קדם יי ויהי בך חובא :
15 * ביומיה תתן אגריה ולא תעול עלוהי שמשא ארי מסכן הוא וליה הוא מסר ית נפשיה
16 * לא ימותון אבתו על פום בניו ובניו לא ימותון על פום אבתו אנש בחוביה ימותון :
17 * לא תדבר ארי עבדא תויתא במצרים ופרקך יי אלהך מחמן על כן אנא מפקד לך
18 * ארי תחצר תצדך בחקלך ותנשי עמרא בחקלא לא תחוב לנסביה לגיורא ליתמא ולא רמלחא יהי כדיל דיברכיך
19 * ארי תחבט זיתך לא תפלי בתרך לגיורא ליתמא ולא רמלחא יהי :
20 * ארי תקטף כרמך לא תעלל בתרך
21 * ותדבר ארי עבדא תויתא בארעא ומצרים על כן אנא מפקד לך למעבד ית פתגמא דרין
22 * לגיורא ליתמא ולא רמלחא יהי :

כה

1 * ארי יהי דין בין גברין ויתקרבון לוח דינא וידגיגון ויזכון ית זכארה ויחייבון ית חובא :
2 * ויהי אם בר חייב לאלקאה חייבא וירמינה דינא וילקיניה קרמוהי כמסר חובתיה במנן :
3 * ארבעין וילקיניה לא יוסף דלמא יוסף לאלקיתיה על אליון סתא סגי ויקל אחורך לעינך :

* Foris stabis, & homo cuius debitum tuum est in ipso, proferet tibi pignus extra.

* Si autem homo pauper est, non pernoctabis in pignore illius:

* Restitutione restitues ei vestem suam circa occasum solis: & dormiet in vestimento suo, & benedicet tibi, & tibi erit misericordia coram domino Deo tuo.

* Non negabis mercedem pauperis & egeni ex fratribus tuis, siue ex aduenis qui in urbibus tuis.

* Eadem die reddes mercedem suam: non occidet sol super eo; quia pauper est, et in eo habet spem: & non clamabit contra te ad Dominum, & erit in te peccatum.

* Non occidentur patres pro filiis, & filij non morientur pro patribus. unusquisque suo peccato morientur.

* Non peruerteris iudicium aduenæ & pupilli et viduæ. non pignerabis vestimentum viduæ.

* Et memor eris quod seruus fuisti in terra Ægypti, & eruerit te dominus Deus tuus inde. propter hoc ego tibi præcipio vt facias verbum hoc.

* Si autem messueris messem tuam in agro tuo, & oblitus fueris manipuli, non reuertêris vt tollas illum: mendico, & aduenæ, & pupillo & viduæ erit, vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum.

* Si autem oliuas collegeris, non reuertêris vt colligas quæ post te: aduenæ et pupillo et viduæ erunt.

* Si autem vindemiaueris vineam tuam, non reuindemiabis quæ post te: aduenæ, & pupillo, & viduæ erunt.

* Et memineris quod seruus fuisti in terra Ægypti. propter hoc ego tibi præcipio vt facias verbum hoc.

CAP. XXV.

Si autem fuerit controuersia inter homines, et accesserint ad iudicium, & iudicauerint, & iustificauerint iustum & condemnauerint impium:

* Et erit si dignus fuerit plagis ipsius, & prosternes eum coram iudicibus, & flagellabunt eum coram eis secundum impietatem illius. numero flagellabunt eum;

* quadraginta non addent. si autem addiderint flagellare eum super has plagas, plagas plures, ruperit aget frater tuus coram te.

11 * ἔξω στήσῃ, καὶ ὁ ἀνθρώπος οὗ τὸ δανειόν σου ἐστὶν ἐν αὐτῷ, ὁ δὲ οἶσιν αὐτὸ ἐνέχυρον ἔξω.

12 * εἰὰν δὲ ἄνθρωπος πνίῃ, ἐκοιμηθήσῃ ἐν τῷ ἐνεχυρῷ αὐτοῦ.

13 * ἀποδοῖς (εἰ ἀποδώσῃς αὐτῷ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ περὶ δυσμαῖς ἡλίου, καὶ κοιμηθήσῃ) ἐν τῷ ἱματίῳ αὐτοῦ, καὶ δόλοῖται σε, & οἶσιν ἐλασημοσύνη ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

14 * ὅκ ἀποστέρῃσεις μισθὸν πνίῃτος καὶ ἐνδεῆς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ἢ ἐκ τῶν πωροσπλῦτων τῶν ἐν ταῖς πόλεσί σου.

15 * αὐθήμερον ἀποδώσεις τὸν μισθὸν αὐτοῦ. ὅκ σπιδύεται ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτῷ, ὅτι πνίῃς ἐσί, & ἐν αὐτῷ ἐχρήτω ἐλπίδα, καὶ ἐκαταβόσῃ) καὶ τοῦ πρὸς κύριον, καὶ ἔσαι ἐν οἱ ἀμαρτία.

16 * ἐκ ἀποθανέντων πατέρες ὑπερτέκνων, & υἱοὶ ἐκ ἀποθανέντων ὑπερπατέρων. ἕκαστος τῇ ἑαυτοῦ ἀμαρτίᾳ ἀποθανοῦται.

17 * ὅκ ἐκκλινῇς κρείσσιν πωροσπλῦτου καὶ ὀρφανοῦ καὶ χήρας. οὐκ ἐνεχυράσεις ἱμάτιον χήρας.

18 * καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἔλυτρώσας σε κύριος ὁ θεός σου ἐκείθεν. διὰ τοῦτο ἐγὼ οἶσιν ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο.

19 * εἰὰν δὲ ἀμῆσης τὸν ἀμῆτόν σου ἐν τῷ ἀγρῷ σου, & σπιδύῃ σπιδύμα, ὅκ ἐπανασταθήσῃ λαβεῖν αὐτό, τὰ πτωχῶ καὶ τῷ πωροσπλῦτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσαι, ἵνα δόλοῖται σε κύριος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου.

20 * εἰὰν δὲ ἐλαιολογήσῃς, ὅκ ἐπαναστρέψῃ καλαμῆσαι τὰ ὀπίσω σου, τῷ πωροσπλῦτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσαι.

21 * εἰὰν δὲ τευγήσῃς τὸν ἀμπελῶνά σου, ὅκ ἐπαναστρέψῃς τὰ ὀπίσω σου. τῷ πωροσπλῦτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσαι.

22 * καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου. διὰ τοῦτο ἐγὼ οἶσιν ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο.

κα.

1 * Εἰδὼν δὲ γήνηται ἀνυπακοὴ ἀναμέσον ἀνθρώπων, & πωροσπλῦται εἰς κρείσσιν, καὶ κύνωσι, καὶ δικαιώσωσι τὸν δίκαιον & καταγνώσιν τοῦ ἀσεβοῦς.

2 * καὶ ἔσαι εἰὰν ἄξιός ᾖ πλητῶν ὁ ἀσεβῶν, καὶ καθεῖς αὐτὸν ἐν αὐτῇ τῶν κρείττων, καὶ μαστιγώσιν αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν καὶ τῷ ἀσεβῇ αὐτοῦ. δριμύτως μαστιγώσιν αὐτὸν,

3 * τεσσαράκοντα ἐπὶ πωροσπλῦται. εἰὰν δὲ πωροσπλῦται μαστιγώσιν αὐτὸν ὑπερταῦτας τὰς πληγὰς, πληγὰς πλείους, ἀχρημόνησι ὁ ἀδελφός σου ἐνδυσίον σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Sed foris stabis: & vir qui est debitor tibi, proferet ad te pignus foras.

11 Et si vir pauper est, non dormias in pignore eius:

12 Sed reddes ei pignus cum occubuerit sol, vt dormiat in vestimento suo, vt benedicat tibi: & tibi erit iustitia coram domino Deo tuo.

13 Non retinebis violenter mercedem pauperis & egeni de fratribus tuis, aut de aduenis qui sunt in terra tua in ciuitatibus tuis:

14 Sed in eodem die dabis mercedem eius ante occasum solis: quoniam pauper est, & pro eo ponit animam suam, vt non clamet aduersum te coram Domino, & sit in te peccatum.

15 Non moriantur patres pro filiis, neque filij moriantur pro patribus: sed singuli pro peccato suo moriantur.

16 Non declinabis iudicium aduenæ & pupilli, neque tolles pro pignore vestimentum viduæ.

17 Et recordaberis quod seruus fuisti in Ægypto, & redemit te inde dominus Deus tuus: idcirco ego præcipio tibi vt facias hanc rem.

18 Quando messueris messem tuam in agro tuo, & oblitus fueris manipuli in agro, non reuerteris vt tollas illum: sed peregrino & pupillo & viduæ erit, vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omnibus operibus manus tuæ.

19 Si vindemiaueris vineam tuam, non colliges remanentes racemos quos post te reliqueris, sed peregrino & pupillo & viduæ erunt.

20 Et recordaberis quod seruus fuisti in terra Ægypti: idcirco ego præcipio tibi vt facias rem hanc.

CAP. XXV.

Si fuerit causa inter viros, venerintque ad iudicium, iudicabunt eos iudices: & iustificabunt iustum, & condemnabunt impium.

Si autem impius dignus fuerit verberibus, prosternet eum iudex, & in conspectu suo verberabit eum: iuxta mensuram delicti erit modus plagarum, usque ad numerum quadragenarium flagellabit eum, & non amplius, ne forte addat verberare eum super hanc plagam magna, & ignominiam patietur frater tuus ante oculos tuos.

* לא תחטם שור בדישו : * כי ישובו
אחים יחדו ומרת אחד מהם ובן איז לו לא תהיה
אשרת המרת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה
ולקחה לו לאשרה ויבמה : * והיה הבכור אשר
תלד יקום על שם אחיו המרת ולא ימחה שמו
מישראל : * ואם לא יחפץ האיש לקחת את
יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה
מאן יבמי לחקים לאחיו שם בישראל לא אבד
יבמי : * וקראו לו זקני עירו ודברו אליו ועמד
ואמר לא חפצתי לקחתה : * ונגשה יבמתו אליו
לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקרה בפניו
וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא
יבנה ארץ בית אחיו : * ונקרא שמו בישראל
בית חלוץ הנעל : * כי ינצו אנשים
יחדו איש ואחיו וקרבה אשרת האחד להציל את
אישה מיד מכה ושלחה ידה והחזיקה במבשיו :
* וקצתה ארץ כפה לא תחוס עינך :
* לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה
וקטנה : * לא יהיה לך בביתך איפה ואיפה
גדולה וקטנה : * אבן שלמה וצדק יהיה לך איפה
שלמה וצדק יהיה לך למען יאריכו ימך על
הארץ אשר יהיה אלהיך נתן לך : * כי תועבת
יהוה אלהיך כל עשה אלה כל עשה עול :
* זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם
ממצרים : * אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים
אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים :
* והיה בהנניח יהוה אלהיך לך מכל איביך
מסביב בארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה
לרשתה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא
תשכח :

4 * Non ligabis os bouis terentis in area fru
ges tuas. * Quando habitauerint fratres simul,
& vnus ex eis absque liberis mortuus fuerit,
B vxor defuncti non nubet alteri, sed accipiet
eam frater eius, & suscitabit semen fratris sui:
6 * Et primogenitum ex ea filium nomine il
lius appellabit, vt non deleatur nomen eius
7 ex Israel. * Sin autem noluerit accipere vxorē
fratris sui, quæ ei lege debetur, perget mulier
ad portam ciuitatis, & interpellabit maiores
natu: dicetque, Non vult frater viri mei sus
citare semen fratris sui in Israel, nec me in
8 coniugium sumere. * Statimque accersiri
C eum facient: & interrogabunt. si responderit,
9 Noloeam vxorem accipere: * Accedet mulier
ad eum coram senioribus: & tollet calciamen
tum de pede eius; spuetque in faciem eius, &
10 dicet: Sic fiet homini qui non ædificat domū
fratris sui. * Et vocabitur nomen illius in Is
11 rael, Domus discalciati. * Si habuerint in
ter se iurgium viri duo, & vnus contra alterū
rixari cœperit; volensque vxor alterius eruere
virum suum de manu fortioris: miseritque
12 manum, & apprehenderit verenda eius: * Ab
scindes manum illius; nec flecteris super eam
13 vlla misericordia. * Non habebis in saccu
14 lo diuersa pondera, maius & minus: * Nec
D erit in domo tua modius maior & minor.
15 * Pondus habebis iustum & verum: & mo
dius æqualis & verus erit tibi, vt multo viuas
tempore super terram quam Dominus Deus
tuus dederit tibi.
16 * Abominatur enim Dominus eum qui fa
cit hæc; & aduersatur omnem iniustitiam.
17 * Memento quæ fecerit tibi Amalech in
18 via, quando egrediebaris ex Ægypto: * Quo
modo occurrerit tibi, & extremos agminis tui
qui lasi residebant, ceciderit: quando tu eras
fame & labore confectus, & non timuerit
19 Deum. * Cùm ergo dominus Deus tuus
dederit tibi requiem, & subiecerit cunctas per
circuitum nationes in terra quam tibi polli
citus est, delebis nomen eius sub cælo. caue ne
obliuiscaris.

Luc. 20.

Exo. 17. 4

תרגום אונקלוס

4 לא תחיד פום חורא בדישו : *
חלוצי יבמה יעול עלה ויסבינה ליה לאינתו ויבמנה :
7 ואם לא יצבי גברא למסב ית ויבמניה ותסק יבמניה לתרע בית דינא לקדם סביא ותימר סרב יבמי לאקמא לאחיה שמה בישראל לא
אבי יבמי : * ויקרוז ליה סבי קרחה וימללון עמיה ויקום וימר לא רעיתי לנסבה : * ותקרב יבמניה ליה לקדם
סביא ותשרי סניה מעל רגליה ותרוק באנפיה ותתיב ותימר כדן יתעבד לגברא די לא יבני ית בית אחיה : * ויתקרי שמה בישראל
בית שרי סנא : * ארי ינצון גברין פחדא גברא ואחיה ותתקרב איהת חד לשיובא ית בעלה מידא דמחוחי ותושט ידה ותתקיף
בבית פוחתיה : * ותקוץ ית ידה לא תחוס עינך : * לא יהי לך בכיסך מתקל ומתקל רבא ויעירא : * לא
יהי לך בביתך מקילא ומקילא רבא ויעירא : * מתקלזין שלמין דקשוס יהוון לך מקילזין שלמין דקשוס יהוון לך בדיל דיורכון יוסף
על ארעא דיין אלתך יתיב לך : * ארי מרתקא דיין אלתך כל עביד אלזין כל עביד שקר : * דערעך בארעא וקשיל בך כל דהוון מתאחרין בדרך ואח משלתי
דכיר ית דעבד לך עמלק בארעא במפקכון ממצרים : * ויהי כד יניח יי אלתך לך מכל בעלי דבבך מסחור סחור בארעא דיין אלתך יתיב לך אחסנא
ולאי ולא דחיל יקרא דיין : * למירתה חמחי ית דכרנא דעמלק מתחורת שמיא לא תנשי :

* Non ligabis os bouis trituantis.

* Si autem habitauerint fratres simul, & mortuus fuerit vnus ex eis, semen autem non sit illi, nō erit vxor mortui extrā viro non propinquo: frater viri eius accedet ad illam, & accipiet eam sibiipsi uxorem, & cohabitabit ei:

* Et erit infans qui genitus fuerit, constituetur ex nomine illius qui mortuus est, & non delebitur nomen illius ex Israel.

* Si autem non voluerit homo accipere uxorem fratris sui, & perget vxor ad portam ad senatum, & dicet: Non vult frater viri mei suscitare nomē fratris sui in Israel, non voluit frater viri mei.

* Et vocabunt eum senatus urbis illius, & dicent ei. & stans dixerit, Non volo accipere eam.

* Et accedens mulier fratris eius ad eum coram senatu, & soluet calciamentum eius vnum de pede eius, & spuet in faciem eius: & respondens dicet: Sic facient homini, qui non edificabit domum fratris sui. * Et vocabitur nomen illius in Israel, Domus discalciati calciamentum.

* Si autem pugnaverint duo homines in idipsum, homo cum fratre suo, & accesserit vxor vnius eorum, vt eruat virum suum de manu percutientis eum, & extendens manum suam apprehenderit verenda eius; * Abscides manum illius: non par- cet oculus tuus super eam.

* Non erit in sacculo tuo pondus & pondus, magnum vel paruum. * Non erit in domo tua mensura vel mensura, magna & parua.

* Pondus verum & iustum erit tibi, & mensura vera & iusta erit tibi; vt longeuus sis super terram quam dominus Deus tuus dat tibi in possessionem: * Quoniam abominatio domino Deo tuo omnis faciens hæc, & omnis faciens iniustum.

* Memento quæ fecit tibi Amalech in via, egrediente te ex Aegypto:

* Quomodo restitit tibi in via, & cecidit extremum agmen tuum lassos post te: tu autem famescabas & laborabas, & non timuit Deum.

* Et erit cum dederit requiem tibi dñs Deus tuus ab omnibus inimicis tuis qui in circuitu tuo in terra quā dat tibi in possessionem ad possidendum, delebis nomen Amalech de sub celo, & non obliuiscaris.

* οὐ φεμώσης βουὴν ἀλουργῶσα.

* εἰὰν ὁ κατ'οικῶσιν ἀδελφοὶ ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ἀποθῇ ἓξ ἑξ αὐτῶν, σπέρμα δὲ μὴ ᾗ αὐτῷ, οὐκ ἔσται ἡ γυνὴ δὲ τεθνηκότος ἑξω θύρῃ μὴ ἐγγίζοντι, ὁ ἀδελφὸς τοῦ θύοντος αὐτῆς εἰσελεύσεται αὐτῷ, καὶ λήψεται αὐτὴν ἑαυτῇ γυναῖκα, & γεννήσεται αὐτῇ. * καὶ ἔσται τὸ παιδίον ὃ δὴ τέχνηται, κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ τετελευτηκότος, καὶ οὐκ ἔσται λειψήσῃ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐν Ἰσραὴλ.

* εἰὰν δὲ μὴ βούληται ὁ ἄνθρωπος λαβεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀγαθή(εῖ) ἡ γυνὴ ἐπὶ τῷ πύλλῳ ἐπὶ τῷ γερουσίῳ, καὶ ἐρεῖ, οὐ θέλει ὁ ἀδελφὸς δὲ θύοντος με ἀναστήσαι τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ἠθέλησεν ὁ ἀδελφὸς δὲ ἀνδρὸς με.

* καὶ καλέσουσιν αὐτὴν ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ ἐρῶσιν αὐτῇ. καὶ εἰπὴ, οὐ βούλομαι λαβεῖν αὐτὴν.

* καὶ προσελθούσα ἡ γυνὴ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτὴν εἰπὴ τῇ γερουσίᾳ, καὶ ὑπολύσει τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ ἐν πόδι τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐμπύσει αἰς τὸ πόδι αὐτοῦ, καὶ ἀποκριθεῖσα ἐρεῖ, οὕτως ποιήσουσι τῷ ἀνθρώπῳ, ὃς οὐκ οἰκοδομήσει τὸν οἶκόν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. * καὶ κληθή(εῖ) τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν Ἰσραὴλ, οἶκος τοῦ ἀπολυθέντος τὸ ὑπόδημα.

* εἰδὼν δὲ μάχων δύο ἄνθρωποι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἄνθρωπος ὅμως ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ προσέλθῃ ἡ γυνὴ ἐνός αὐτῶν, ἔξειλε θάψαι τὸν ἄνδρα αὐτοῦ ἐκ χειρὸς τοῦ τύπτοντος αὐτὸν, καὶ ἐκ λείψαντα τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὀφθαλμῷ αὐτοῦ. * ἀποκόψεις τὴν χεῖρα αὐτοῦ. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμὸς σου ἐπ' αὐτῇ.

* καὶ ἔσται ἐν τῷ μετρίῳ σου σάθμιον & σάθμιον, μέγα ἢ μικρόν. * οὐκ ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου μέτρον ἢ μέτρον, μέγα καὶ μικρόν.

* σάθμιον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι, & μέτρον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι, ἵνα πολυήμερος γῆ ἐπὶ τῇ γῆς ᾗς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ. * ὅτι ἐδέλυμα κυρίῳ τὰ θεῶ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα & πᾶς ποιῶν ἀδικον.

* μνήσθητι ὅσα ἐποίησέν σοι ἀμαλήκ ἐν τῇ ὁδῷ ἐκ πορδουμῶν σου ἐξ αἰγύπτου, * πῶς ἀντίστη σοι ἐν τῇ ὁδῷ, & ἐκοψέτω σου οὐραγίαν σου ὅτε κοπιῶντας ὀπίσω σου, σὺ δὲ ἐπείνας καὶ ἐκοπίας, καὶ οὐκ ἐφοβήθη τὸν θεόν.

* καὶ ἔσται ἡνίκα αὐτὴν κατακλύσει ἡ κύριος ὁ θεός σου ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν σου τῶν κύκλῳ σου ἐν γῇ ᾗ δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ κατακληρονομήσαι, ἔξαλείψεις τὸ ὄνομα ἀμαλήκ ἐκ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ οὐρανόθεν, καὶ μὴ ἐπιλάτῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Non claudes os boui trituantis.

* Si habitauerint fratres in vnum, & mortuus fuerit vnus ex eis, & filius non est ei, non nubet vxor mortui foras viro alieno: frater defuncti ingreditur ad eam, & accipiet eam sibi in uxorem pro fratre suo: * Et primogenitus quem genuerit, suscitabit nomen fratris eius defuncti, & non delebitur nomen eius de Israel.

* Et si noluerit vir accipere uxorem fratris sui, ascendet illa ad portam domus iudicij ante seniores, & dicet: Renuit frater viri mei suscitare nomen fratris sui in Israel; non vult me in coniugem accipere.

* Et vocabunt eum seniores ciuitatis, & loquentur cum eo. & si renuerit, & dixerit, Nolo accipere eam: Accedet vxor fratris eius ad eum coram senioribus, & soluet calciamentum eius de pede eius, & spuet in faciem eius: & respondebit & dicet: Sic fiet viro qui non edificat domum fratris sui.

* Et vocabitur nomen illius in Israel, Domus discalciati.

* Si rixati fuerint viri adinuicem, vir & frater eius, & accesserit vxor vnius vt eruat maritum suum de manu illius qui percutit eum, & extendet manum suam, & apprehenderit verenda eius; * Abscides manum illius: & non parcat oculus tuus.

* Non sit tibi in sacculo tuo pondus & pondus, maius & minus: * Non erit tibi in domo tua modius & modius, maior & minor.

* Pondera perfecta & recta erunt tibi, modij perfecti & veri erunt tibi; vt prolongentur dies tui super terram quam dominus Deus tuus dabit tibi: * Quia abominatio est domini Dei tui omnis qui facit hæc, omnis qui facit iniquitatem.

* Memento quod fecerit tibi Amalech in via, cum egredieremini de Aegypto: * Quomodo occurrerit tibi in via, & occiderit in te omnes qui remanserant post tergum tuum: & tu eras lassus & fatigatus, & non timens gloriam Dei.

* Cumque requiem dederit tibi dominus Deus tuus ab omnibus inimicis tuis in circuitu, in terra quam dominus Deus tuus dabit tibi in hereditatem vt possideas eam, delebis memoriam Amalech sub celo: ne obliuiscaris.

כו

* והיך כי תבוא אל הארץ אשר יהיה
אלהיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה:
* ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא
מארצך אשר יהיה אלהיך נתן לך ושמת בטנא
והלכת אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיך
לשכן שמו שם: * ובאת אל הכהן אשר יהיה
בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום ליהוה
אלהיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע יהוה
לאבותינו לתת לנו: * ולקח הכהן הטנא מידך
והניחו לפני מזבח יהוה אלהיך: * וענית
ואמרת לפני יהוה אלהיך ארמי אבד אבי וירד
מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי
גדול עצום ורב: * וירעו אתנו המצרים
ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה: * ונצטק אל-
יהוה אלהי אבותינו וישמע יהוה את קלנו וירא
את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו:
* ויציאנו יהוה ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה
ובמזל גדל ובאתורת ובמפתים: * ויבאנו
אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת
ארץ זבת חלב ודבש: * ועתה הנה הבאתי את-
ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי יהוה והנחתו
לפני יהוה אלהיך ורשתחיות לפני יהוה
אלהיך: * ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך יהוה
אלהיך ולביתך אתה וחלוי והגר אשר בקרבך:
* כי תכלה לעשר את כל-
מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר
ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך
ושבעו:

CAP. XXVI.

1 C Vmque intraueris terram quam dominus
A Deus tuus tibi daturus est possidendam,
& obrinueris eam, atque habitaueris in illa: Sup.17.c
2 * Tolles de cunctis frugibus tuis primitias,
& pones in cartallo, pergesque ad locum quem
dominus Deus tuus elegerit, ut ibi inuocetur
nomen eius:
3 * Accedesque ad sacerdotem qui fuerit in
diebus illis, & dices ad eum: Profiteor hodie
coram domino Deo tuo, quod ingressus sum
in terram pro qua iurauit patribus nostris, ut
B daret eam nobis.
4 * Suscipiensque sacerdos cartallum de ma-
nu tua, ponet ante altare domini Dei tui:
5 * Et loquens in conspectu domini Dei tui,
Syrus persequabatur patrem meum: qui des-
cendit in Ægyptum, & ibi peregrinatus est in
paucissimo numero, creuitque in gentem ma-
gnam ac robustam, & infinitæ multitudinis.
6 * Afflixeruntque nos Ægyptij & persecuti
sunt, imponentes onera grauissima.
7 * Et clamauius ad dominum Deum pa-
trum nostrorum: qui exaudiuit nos, & res-
pexit humilitatem nostram, & laborem atque
angustiam:
8 * Et eduxit nos de Ægypto in manu forti,
& brachio extento, in ingenti pauore, in fig-
nis atque portentis:
9 * Et introduxit ad locum istum, & tradidit
nobis terram lacte & melle manantem.
10 * Et idcirco nunc offero primitias frugum
terræ quam Dominus dedit mihi. Et dimittes
Ceas in conspectu domini Dei tui, & adorato
domino Deo tuo,
11 * Epulaberis in omnibus bonis quæ Do-
minus Deus tuus dederit tibi & domui tuæ,
tu, & Leuitæ, & aduena qui tecum est.
12 * Quando compleueris decimam cuncta-
rum frugum tuarum anno decimarum ter-
tio, dabis Leuitæ, & aduena, & pupillo, &
viduæ, ut comedant intra portas tuas, & sa-
turentur.

תרגום אונקלוס

כו

1 ויהי ארי תעול לארעה דיני אלהך ויהי לך אחסנא ותירמה ותחב בה:
2 אבא דארעה דתימי מארעה דיני אלהך ויהי לך ותשוי בסלא ותהך לאתרא דיתרעי ויי אלהך לאשראה שכינתיה חסן:
3 לור כהנא די יהי ביומיה תאיון ותימר ליה חיותי וימא דין קדם ויי אלהך ארי עלית לארעה דקיים ויי לאבחתנא לססן לנא:
4 וייסב כהנא סלא מן ירך ויצנעניניה קדם מדבחה דיני אלהך:
5 אבא ונחה למצרים ודר חסן בעם ועיר ויהיה חסן לעם רב תקיף וסגי:
6 ואבאישו לנא מצראי ועניונא ויתבו עלנא פלחנא קשינא:
7 וצלינא קדם ויי אלהא דאבחתנא וקביל ויי צלחנא וגלי קדמותי עמלנא וליאוחנא ודוחקנא:
8 ואפקנא ויי מצרים בידא תקיפא:
9 ואיתיינא לאתרא דרין ויהי לנא ית ארעה תרא ארעה עבדא חלב ודבש:
10 וכען הא איתיתי ית ריש אבא דארעה דיתבת לי ויי ויצנעניניה קדם ויי אלהך ותסגור קדם ויי אלהך:
11 ותחרי בכל טבתא די יהי לך ויי אלהך ולאנש ביתך את וליארה וגירא די בינך:
12 ארי תשעי לעשרא ית כל מעשר עללך בשתא תליתא שתא דמעשרתא ותחן ללוארה לגירא ליתמא ולארמלתא ויכלת בקרנך
וושבעו:

CAP. XXVI.

κς.

Erit cum intraveris in terram quam dominus Deus tuus dat tibi in possessionem ut possideas eam, & habitaueris in ea:

² Et tolles de primitiis frugum terrae tuae quam dominus Deus tuus dat tibi in possessionem, & pones in cartallo, & perges ad locum quem elegerit dominus Deus tuus, ut inuocetur nomen eius ibi:

³ Et accedes ad sacerdotem qui fuerit in diebus illis, & dices ad eum: Annuncio hodie domino Deo tuo, quod ingressus sum in terram quam iuravit dominus Deus patribus nostris ut daret nobis.

⁴ Et suscipiet sacerdos cartallum de manibus tuis, & ponet eum coram altare Domini Dei tui.

⁵ Et respondebis, & dices coram domino Deo tuo: Syriam dereliquit pater meus, & descendit in Aegyptum; & peregrinatus est ibi in numero paucissimo, & fuit ibi in gentem magnam & multitudinem multam:

⁶ Et afflixerunt nos Aegyptij, & humiliaverunt nos, & imposuerunt nobis opera dura.

⁷ Et clamauius ad dominum Deum patrum nostrorum: & exaudiuit Dominus vocem nostram, & vidit humilitatem nostram & laborem nostrum & angustiam nostram:

⁸ Et eduxit nos Dominus de Aegypto in fortitudine magna, & in manu forti, & in brachio excelsso, & in visionibus magnis, & in signis & portentis:

⁹ Et introduxit nos in locum istum, & tradidit nobis terram hanc, terram manantem lacte & melle.

¹⁰ Et nunc ecce attuli primitias frugum terrae, quam dedisti mihi Domine. et dimittes illud coram domino Deo tuo: & adorabis illic coram domino Deo tuo:

¹¹ Et letaberis in omnibus bonis quae dominus Deus tuus dedit tibi, & domui tuae, tu & Leuita, & aduena qui apud te.

¹² Si autem compleueris decimare omnem decimam frugum terrae tuae in anno tertio, secundam decimam dabis Leuitae & aduena, & pupillo & viduae: & comedent in urbibus tuis, & implebuntur.

¹ Καὶ ἔσται ὅταν εἰσελθῇς εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ καὶ κατακληρονομήσῃς αὐτήν, καὶ κατοικήσῃ ἐπ' αὐτῆς. καὶ λήψῃς ἀπὸ τῆς ἀπαρχῆς τῶν καρπῶν τῆς γῆς σου, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ ἐμβαλεῖς εἰς κάρβαλλον, καὶ πορεύσῃς εἰς τὸν τόπον ὃν δὴ ἐκλέξῃται κύριος ὁ θεός σου ἵνα κληθῇ αὐτὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ.

³ καὶ εἰσελεύσῃ πρὸς τὸν ἱερεῖα ὃς δὴ ἦ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, δὴ ἀγγέλω σήμερον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὅτι εἰσελήλυθα εἰς τὴν γῆν ἣν ὠμοσε κύριος ὁ θεός τοῖς πατέράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν.

⁴ καὶ λήψῃς ὁ ἱερεὺς τὸν κάρβαλλον ἐκ τῶν χειρῶν σου, καὶ θήσῃ αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

⁵ καὶ ἀποκριθήσῃ, καὶ ἐρεῖς ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, συρίαν ἀπέλιπον ὁ πατήρ μου, καὶ κατέβη εἰς αἴγυπτον, καὶ παρώκησεν ἐκεῖ ἐν δριτμῷ βραχεί, καὶ ἐγένετο ἐκεῖ εἰς ἐθὺς μέγα καὶ πλῆθος πολὺ.

⁶ καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ αἰγύπτιοι, καὶ ἐταπείνωσαν ἡμᾶς, καὶ ἐπέθηκαν ἡμῖν ἔργα σκληρά.

⁷ καὶ δυνεώσαμεν πρὸς κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν. καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ ἰδε τὴν ταπείνωσιν ἡμῶν, καὶ τὸν μόχθον ἡμῶν, καὶ τὸν θλιμμόν ἡμῶν.

⁸ καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐξ αἰγύπτου ἐν ἰσχύι μεγάλῃ καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασι μεγάλοις, καὶ ἐν σημείοις καὶ τέρασιν.

⁹ καὶ εἰσήγαγεν ἡμᾶς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἔδωκεν ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην, γῆν ῥέουσάν γάλα καὶ μέλι.

¹⁰ καὶ νῦν ἰδοὺ ἐνὶ νόχῃ τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἡρνημάτων τῆς γῆς ἧς ἔδωκας μοι κύριε. καὶ ἀφῆκας αὐτὸ ἀπέναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. καὶ προσκύνησας ἐκεῖ ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

¹¹ καὶ διφρανήσῃ ἐν πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς κύριος ὁ θεός σου ἔδωκε σοι, καὶ τῇ οἰκίᾳ σου, σὺ καὶ ὁ λαός σου καὶ ὁ πρῶτος ὁ γένος σου ὃς ἐν σοί.

¹² ἐὰν δὲ σιωτελέσῃς ἀποδεκατῶσαι πρὸς τὸ ἑπτάκατον τῶν ἡρνημάτων τῆς γῆς σου ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ, τὸ ὄγδοον ἐπὶ δέκατον δώσεις τῷ λαίτῃ καὶ τῷ πρῶτον καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ, καὶ φάγοντες ἐν ταῖς πόλεσίν σου, & ἐμπλησθήσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXVI.

Cum autem intraveris in terram quam dominus Deus tuus dabit tibi in hereditatem, & possederis eam, & habitaueris in ea:

² Tolles de primitiis omnis fructus terrae tuae, quas afferes de terra tua quam dominus Deus tuus dabit tibi, & pones in cartallo, & perges ad locum quem elegerit dominus Deus tuus, ut habitare faciat ibi maiestatem suam.

³ Et tollet sacerdos cartallum de manu tua, & reponet illum coram altari domini Dei tui.

⁴ Et respondebis & dices coram domino Deo tuo: Laban Syrus quaesivit perdere patrem meum: & descendit in Aegyptum, & moratus est ibi in populo paucio, & fuit ibi in populum magnum, & fortem & multum.

⁵ Et malefecerunt nobis Aegyptij, & affligerunt nos, & posuerunt super nos servitutem durissimam.

⁶ Et orauius coram domino Deo patrum nostrorum; & suscepit orationem nostram, & manifestus fuit coram eo labor noster, & fatigatio nostra, & angustia nostra.

⁷ Et eduxit nos de Aegypto in manu forti, & in brachio excelsso, & in visione magna, & in signis & in portentis:

⁸ Et adduxit nos ad locum hunc, & dedit nobis terram hanc, terram fluentem lacte & melle.

⁹ Et nunc ecce afferro primitias fructus terrae quam dedisti mihi, Domine: & repones eas coram domino Deo tuo, & adorabis coram domino Deo tuo:

¹⁰ Et letaberis in omnibus bonis quae dedit tibi Dominus, & viris domus tuae, tu & Leuitae & aduena qui est in medio tui.

¹¹ Quando compleueris decimare omnes decimas frugum tuarum in anno tertio anno decimarum, dabis Leuitae, & peregrino, & pupillo, & viduae, & comedent in urbibus tuis, & saturabuntur.

13 * וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן־
הַבֵּיִרָה וְגַם נָתַתִּיו לִלּוֹי וְלִגֵּר לִיתּוֹם וְלֹאֲלֻמָּנָה
בְּכָל־מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא־עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא־
שָׁכַחְתִּי : * 14 לֹא־אֲכָלְתִּי בְּאֲנִי מִמֶּנּוּ וְלֹא־בְעֶרְתִּי
מִמֶּנּוּ בְּטִמְאָה וְלֹא־נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמַרְסֵי שְׂמִיעָתִי בְּקוֹל־
יְהוָה אֱלֹהֵי עֲשִׂיתִי כְּכָל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי :
15 * הִשְׁקִיפָה מִמַּעֲוֶן קֹדֶשְׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וּבֵרַךְ אֶת־
עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּנוּ אֶרֶץ זָבֹרָה חֶלֶב וְדִבָּשׁ :
16 * הַיּוֹם הַזֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִצְוֶיךָ לַעֲשׂוֹת
אֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים וְשִׁמְרָתָם
וְעָשִׂיתָ אוֹתָם כְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ : * 17 אֶת־יְהוָה
הָאֵמַרְתָּ הַיּוֹם לַיהוָה לֵךְ לֵאלֹהִים וּלְלִכְרֵת בְּדַרְכֵּי
וְלִשְׁמֹר חֻקֵּי וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּלְשַׁמֵּעַ בְּקוֹלוֹ :
18 * וַיְהוָה הָאֵמַרְךָ הַיּוֹם לַיהוָה לֹא־לָעַם סִגְלָה
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לָךְ וּלְשֹׁמֵר כָּל־מִצְוֹתָיו : * 19 וְלִתְתֹכְךָ
עֲלִיוֹן עַל כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְתַהַלְחֹלֶשׁ
וְלִתְפָּאֵרֶת וְלִהְיוֹתְךָ עִם־קֹדֶשׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ :

כו

* וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־הָעָם לֵאמֹר שִׁמְרָתָם כָּל־הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר אָנֹכִי
מִצְוֶה אוֹתְכֶם הַיּוֹם : * 2 וְהָיָה בַיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבֹדוּ
אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ
וְהִקְמַתָּ לָךְ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשִׁדַּת אוֹתָם בַּשִּׁיד :
3 * וְכָתַבְתָּ עֲלֵיהֶן אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעֵבֶרֶךָ
לְמַעַן אֲשֶׁר תָּבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן
לָךְ אֶרֶץ זָבֹרָה חֶלֶב וְדִבָּשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבַּר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֲבִיתְךָ לָךְ :

תרגום אונקלוס

13 * וְהָיָה כִּי יִי אֱלֹהֶיךָ פְּלִיטִי קֹדֶשׁ מִעֲשֵׂרָא מִן־בֵּיתָא וְאִף יִתְבַּחֲתִּיה לְלִוְיָא לְגִיּוּרָא לִיתְמָא וְלִאֲרַמְלָתָא כְּכָל חֻקֵּיךָ דְּפַקְדִּיתָ לֹא עֲבַרְתִּי
מִפְּקוּדֶיךָ וְלֹא אֲנִשְׁתִּי : 14 * לֹא אֲכָלִית בְּאֲבָלִי מִיָּנִיָּה וְלֹא פְּלִיטִי מִיָּנִיָּה בְּרַמְסָא וְלֹא יִתְבַּחֲתִי מִיָּנִיָּה עַל מִיתָ קְבוּלִית בְּמִסְרָא דִּינִי אֱלֹהֵי עֲבָרִית
כְּכָל דְּפַקְדִּיתָנִי : 15 * אֲסַחֲבִי מִמִּדּוֹר קֹדֶשְׁךָ מִן־שְׁמִיָּא וּבֵרַךְ יִתְ עַמְּךָ יִתְ יִשְׂרָאֵל וְיִתְ אֶרְעָא דִּיתְכֶּם לִנְאָ כְּמָא דְקִימְסָתָא לְאַבְתָּנָא אֶרְעָא עֲבָרָא
חֶלֶב וְדִבָּשׁ : 16 * יוֹמָא הַדִּין יִי אֱלֹהֶיךָ מִפְּקוּדֶיךָ לְשַׁמְרָתָא וְיִתְ דִּינָא וְיִתְ דִּינָא וְיִתְ דִּינָא וְיִתְ דִּינָא וְיִתְ דִּינָא וְיִתְ דִּינָא וְיִתְ דִּינָא וְיִתְ דִּינָא וְיִתְ דִּינָא
חֻסְבָּתָא יוֹמָא דִּין לְמַהוּי לָךְ לְאַלֵּה וּלְמַהוּי בְּאִוְרָתִיךָ דְּתַקְנִיךָ קְרַמְוִתִּי וּלְמַשְׁרָא קִימְוִתִּי וּפְקוּדוֹתִי וְדִינִי וְלְקַבְלָא בְּמִסְרִיָּה : 17 * יִתְ יִי
לְמַהוּי לִיָּה לְעַם חֲבִיב כְּמָא דְּמַלִּיל לָךְ וּלְמַשְׁרָא כָּל פְּקוּדוֹתִי : 18 * וְלְמַחֲנֶךָ עֲלֵאָרָה עַל כָּל עַמְמִיָּא דְּעַבְדִּי לְתַשְׁבָּחָא וְלִשְׁוֹם וְלִרְבּוּ וְלְמַהוּי עִם קֹדֶשׁ
קֹדֶשׁ יִי אֱלֹהֶיךָ כְּמָא דְּמַלִּיל :

כו

1 * וּפְקִיד מִשְׁרָה וְסָבִי יִשְׂרָאֵל יִתְ עַמָּא לְמִימְרָא טַר יִתְ כָּל חֻקֵּיךָ דְּפַקְדִּיתָ דְּאֵנָּא מִפְּקוּדֶיךָ וְיִתְכּוֹן יוֹמָא דִּין :
2 * וְיִתְ בְּיוֹמָא דְּתַעֲבֹדוּן חַד יִרְדְּנָא לְאַרְעָא דִּינִי אֱלֹהֶיךָ וְיִתְכּוֹן לָךְ וְיִתְכּוֹן רַבְרָבִין וְיִתְכּוֹן בְּסִידָא :
3 * וְיִתְכּוֹן עֲלֵיהֶן יִתְ כָּל פְּחָזְמִי אוֹרִיתָא הַדָּא בְּמַעֲבַרְךָ בְּדִיל דְּתַעֲוֹל לְאַרְעָא דִּינִי אֱלֹהֶיךָ וְיִתְכּוֹן לָךְ אֶרְעָא עֲבָרָא חֶלֶב וְדִבָּשׁ כְּמָא דְּמַלִּיל יִי אֱלֹהֵיךָ
דְּאֲבִיתְךָ לָךְ :

13 * Loquerisq̄ue in conspectu domini Dei tui : Attuli quod sanctificatum est de domo mea, & dedi illud Levitæ, & aduenæ, & pupillo ac viduæ, sicut iussisti mihi. non præce-
Driui madata tua, nec sum oblitus imperij tui.

14 * Non comedi ex eis in luctu meo, nec se-
paraui ea in qualibet immunditia, nec expen-
di ex his quicquam in re funebri. Obediui vo-
ci domini Dei mei, & feci omnia sicut præce-
pisti mihi.

Es. 36.4

15 * Respice de sanctuario tuo, & de excelsso
cælorum habitaculo, & benedic populo tuo
Israel & terræ quam dedisti nobis, sicut iura-
sti patribus nostris, terræ lacte & melle ma-
nanti.

16 * Hodie dominus Deus tuus præcepit tibi
vt facias mandata hæc atque iudicia, vt custo-
dias & impleas ex toto corde tuo, & ex tota a-
nima tua.

17 * Dominum elegisti hodie, vt sit tibi Deus,
& ambules in viis eius, vt custodias ceremo-
nias illius, & mandata atque iudicia, & obe-
dias eius imperio.

Sup. 7. 8. & 14. 2.

18 * En Dominus elegit te hodie, vt sis ei po-
pulus peculiaris, sicut locutus est tibi; & cu-
stodias omnia præcepta illius:

19 * Et faciet te excelsiorem cunctis gentibus
quas creauit in laudem & nomen & gloriam
suam; vt sis populus sanctus domini Dei tui,
sicut locutus est.

CAP. XXVII.

1 P Ræcepit autem Moyses & seniores populo
A Israel, dicentes : Custodite omne manda-
tum quod præcipio vobis hodie.

Is. 4. 2.

2 * Cumq̄ue transieris Iordanem in terram
quã dominus Deus tuus dabit tibi, eriges in-
gentes lapides, & calce leuigabis eos;

3 * Vt possis in eis scribere omnia verba le-
gis huius Iordane transmissio, vt introcas ter-
ram quam dominus Deus tuus dabit tibi, ter-
ram lacte & melle manantem, sicut iurauit pa-
tribus tuis.

* Et dices coram domino Deo tuo : Abstuli sancta de domo mea, & dedi ea Leuitæ, & aduenæ, et pupillo, & viduæ, secundum omnia præcepta tua, quæ præcepisti mihi. non præterivi mandatum tuum, & non oblitus sum.

* Et non comedi in luctu meo ex eis, non fructum collegi ab eis in immundum : non dedi ex eis mortuo. obediui voci domini Dei mei, feci sicut præcepisti mihi.

* Respice de domo sancta tua de celo, & benedic populo tuo Israel, & terræ quam dedisti eis, sicut iurasti patribus nostris, ut dares nobis terram manantem lacte & melle.

* In die hac dominus Deus tuus præcepit tibi ut facias omnes iustificationes has & iudicia, & custodietis & facietis ea ex toto corde vestro, & ex tota anima vestra.

* Deum elegisti hodie, ut sit tuus Deus, & ambules in viis eius, & custodias iustificationes, & mandata, & iudicia eius, & obedias voci eius.

* Et dominus elegit te hodie, ut sis tu ei populus peculiaris, sicut locutus est tibi, ut custodias omnia præcepta illius:

* Et sis tu super cunctas gentes, sicut fecit te nominatum, & laudem & gloriosum, ut esses tu populus sanctus domino Deo tuo, sicut locutus est.

CAP. XXVII.

ET præcepit Moyses & senatus Israel, dicens: Custodite omnia mandata quaecunque ego præcipio vobis hodie.

* Et erit qua die transferitis Iordanem, in terram quam dominus Deus tuus dat tibi, & eriges tibi lapides ingentes, & leuigabis eos calce:

* Et scribes in lapidibus omnia verba legis huius, postquam transferitis Iordanem, quando intraveris in terram quam dominus Deus tuus dat tibi, terram manantem lacte & melle, quemadmodum dixit dominus Deus patrum tuorum tibi.

13 * καὶ ἐρεῖς ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὅτι ἐκράτησα τὰ ἁγία ἐκ τῆς οἰκίας μου, καὶ ἔδωκα αὐτὰ τῷ λευίτῃ, ἔτι τῷ προσφύτῳ, καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ, καὶ πάσας τὰς ἐντολάς σου, ἃς ἐνετείλω μοι. οὐ παρήλθον τι τὴν ἐντολήν σου, καὶ οὐκ ἐπελάθόμην.

14 * καὶ οὐκ ἔφαγον ἐν ὀδυμῇ μου ἀπ' αὐτῶν, οὐκ ἐκάρπωσα ἀπ' αὐτῶν εἰς ἀκαθάρτον, οὐκ ἔδωκα ἀπ' αὐτῶν τῷ τεθνηκότι, ἐπήκουσα τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ μου, ἐποίησα κατὰ ἐνετείλω μοι.

15 * καὶ πᾶς ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ διλόγηθι τὸν λαόν σου τὸν Ἰσραὴλ, καὶ γῆν γῆν ἔδωκας αὐτοῖς, καθὰ ὅμοσας τοῖς πατέράσιν ἡμῶν, δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέεσαν γάλα καὶ μέλι.

16 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ κύριος ὁ θεός σου ἐνετείλατό σοι ποιῆσαι πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα καὶ τὰ κείμενα, ἵνα φυλάξετε καὶ ποιήσετε αὐτὰ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, ἵνα ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν.

17 * τὸν θεόν εἰλου σήμερον εἶναι σου θεόν, καὶ πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσσεσθαι τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἐντολάς καὶ τὰ κείμενα αὐτοῦ, καὶ ὑπακούειν τῇ φωνῇ αὐτοῦ.

18 * καὶ κύριος ἔλατό σε σήμερον ἡμέρας ὡς αὐτὸς λαὸν περιούσιον, κατὰ τὸ εἶπέν σοι, φυλάσσειν πάσας τὰς ἐντολάς αὐτοῦ.

19 * καὶ εἶναι σε ὑπεράνω πάντων τῶν ἐθνῶν, ὡς ἐποίησεν σε ὀνομαζόν ἡ καύχημα καὶ δοξασόν, εἶναι σε λαὸν ἅγιον κυρίου τῷ θεῷ σου, κατὰ τὸ ἐλάλησεν.

κζ.

1 * Καὶ προσέταξε μουσῆς καὶ ἡ γερουσία Ἰσραὴλ, λέγων, φυλάσσετε πάσας τὰς ἐντολάς ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον.

2 * καὶ ἔσται ἡ δὴ ἡμέρα διαβῆτε τὸν ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, καὶ σήσεις σε αὐτῇ λίθους μεγάλους, καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονία.

3 * καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου, ὡς αὐτὸς διαβῆτε τὸν ἰορδάνην, ἥνικα δὴ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, γῆν ῥέεσαν γάλα καὶ μέλι, ὃν τρέπον εἶπε κύριος ὁ θεός τῶν πατέρων σου σοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et dices coram domino Deo tuo: Abstuli decimas sanctificatas de domo mea, & etiam dedi eas Leuitæ, & aduenæ, & pupillo & viduæ, iuxta omnia præcepta tua quæ præcepisti mihi: non præterivi mandata tua, nec oblitus sum.

14 Non comedi in luctu meo ex eis, nec abstuli ex eis pro immundo, neque dedi ex eis super mortuo. obediui verbo domini Dei mei, feci iuxta omnia quæ præcepisti mihi. Respice de habitaculo sancto tuo de cælis, & benedic populo tuo Israel, & terræ quam dedisti mihi, sicut iurasti patribus nostris, ut dares nobis terram lacte & melle manantem.

15 Hodie dominus Deus tuus præcepit tibi, ut facias mandata hæc & iudicia, & custodies & facies ea in toto corde tuo, & in tota anima tua.

16 Dominum elegisti hodie, ut sit tibi in Deum; & ut ambules in viis quæ rectæ sunt coram eo, & ut custodias mandata eius, & præcepta eius, & iudicia eius, & ut obedias verbo eius.

17 Et Dominus elegit te hodie, ut sis ei in populum dilectum, sicut locutus est tibi; & ut custodias omnia præcepta eius:

18 Et ut ponat te excelsum super omnes populos quos fecit in laudem, & in nomen & magnitudinem; & ut sis populus sanctus coram domino Deo tuo, sicut locutus est.

CAP. XXVII.

ET præcepit Moyses & seniores Israel populo, dicentes: Custodite omnia præcepta quæ ego præcipio vobis hodie.

* Et erit in die quo transferitis Iordanem ad terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, eriges tibi lapides grandes, & leuigabis eos calce:

* Et scribes super eos omnia verba legis huius, cum transferis ut ingrediaris terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, terram manantem lacte & melle, sicut locutus est tibi dominus Deus patrum tuorum.

4 * ויהי בעברכם את הירדן תקימו את האבנים
האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל
5 * ושרת אותם בשיד : * ובנית שם מזבח ליהוה
אלהיך מזבח אבנים לא תניף עליהם ברזל :
6 * אבנים שלמות תבנה את מזבח יהוה
אלהיך והעלית עליו עולות ליהוה אלהיך :
7 * וזבחת שלמים ואכלת שם ושמת לפני יהוה
אלהיך : * וכתבת על האבנים את כל דברי
8 התורה הזאת באר היטב : * וידבר
9 משה והכהנים הלויים אל כל ישראל לאמר
הסבתו ושמע ישראל היום הנה נהיית לעם ליהוה
10 אלהיך : * ושמעת בקול יהוה אלהיך ועשית את
מצותו ואת חקיו אשר אנכי מצוה היום :
11 * ויצו משה את העם ביום ההוא לאמר :
12 * אלזה יעמדו לברך את העם על הר גרזים
בעברכם את הירדן שמעון ולוי ויהודה ויששכר
13 ויוסף ובנימן : * ואלזה יעמדו על הקללה בהר
עיבל ראובן גד ואשר וזבולן דן ונפתלי : * וענו
הלויים ואמרו אל כל איש ישראל קול רם :
14 * ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה
תועבת יהוה מעשה ידי חרש ושם בסתר וענו כל
15 העם ואמרו אמן : * ארור מקללה אביו
16 ואמו ואמר כל העם אמן : * ארור מסיג
גבול רעהו ואמר כל העם אמן :
17 * ארור משנה עור בדרך ואמר כל העם אמן :
18 * ארור מטרה משפט גר יתום ואלמנה
19 ואמר כל העם אמן : * ארור שכב
עם אשת אביו כי גלה כנף אביו ואמר כל העם
20 אמן : * ארור שכב עם כל בהמה ואמר כל
21 העם אמן :

4 * Quando ergo transieritis Iordanem, eri-
gite lapides quos ego hodie præcipio vobis
in monte Hebal, & leuigabis eos calce: Exo. 20. d
Iof. 8. f.
5 * Et ædificabis ibi altare domino Deo tuo
de lapidibus quos ferrum non tetigit;
6 * & de saxis informibus & impolitis: & of-
feres super eo holocausta domino Deo tuo:
7 * Et immolabis hostias pacificas, comedes-
que ibi, & epulaberis coram domino Deo tuo.
8 * Et scribes super lapides omnia verba le-
gis huius planè & lucide.
9 * Dixeruntque Moyse & sacerdotes Le-
uitici generis ad omnem Israelem: Attende &
audi, Israel: Hodie factus es populus domini
Dei tui.
10 * Audies vocem eius, & facies mandata at-
que iustitias quas ego præcipio tibi.
11 * Præcepitque Moyse populo in die illo, di-
cens: * Hi stabunt ad benedicendum Do-
mino super montem Garizim Iordane trans-
misso, Symeon, Leui, Iudas, Isachar, Ioseph &
Beniamin.
12 * Et è regione isti stabunt ad maledicendū
in monte Hebal, Ruben, Gad, & Aser, Zabul-
on, Dan & Neptalim.
13 * Et pronuntiabunt Leuitæ, dicentque ad
14 omnes viros Israel excelsa voce: * Maledi-
ctus homo qui facit sculptile, & conflatile ab-
ominationem Domini opus manuum artifi-
cum, ponitque illud in abscondito. & respon-
det omnis populus, & dicet, Amen.
15 * Maledictus qui non honorat patrē suum
Sup. 19. d
& matrē suam. & dicet omnis populus, Amē.
16 * Maledictus qui transfert terminos pro-
ximi sui. & dicet omnis populus, Amen.
17 * Maledictus qui errare facit cæcum in iti-
nere. & dicet omnis populus, Amen.
18 * Maledictus qui peruertit iudiciū aduenæ,
pupilli & viduę. & dicet oīs populus, Amen.
19 * Maledictus qui dormit cum vxore patris
fui, & reuelat operimentum lectuli eius. &
20 dicet omnis populus, Amen.
21 * Maledictus qui dormit cum omni iumē-
D to. & dicet omnis populus, Amen.

תרגום אונקלוס

4 * ויהי בעברכון את הירדן תקימו את האבנים
5 * ותבני חפץ מדבחה קדם יי אלהיך מדבחה אבנים לא תרים עליהן פרזולא
6 * אבנים שלמן חבני יה מדבחה דיי אלהיך ותסיק
7 * ותכוס נכסח קדשין ותכיל חפץ ותחדי קדם יי אלהיך
8 * ותכחוב על אבניא יה כל פתגמי
9 * ומליל משה וכתבניא לואי עם כל ישראל למימר אצית ושמע ישראל יומא דין הוימא לעם קדם יי אלהיך
10 * ותקבל במימרא דיי אלהיך ותעביד ית פקודותי וית קימתי דאנא מפקדך יומא דין
11 * ופקיד משה ית עמא ביומא ההוא
12 * ארלין וקומון לברכא ית עמא על טורא דגרזים בעברכון ית ירדנא שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן
13 * ואילין וקומון על לוטיא בטורא דעיבל ראובן גד ואשר וזבולן דן ונפתלי
14 * ויהיבון לינאי וימרון לכל גבר ישראל
15 * ליט גברא דיעבר צלם ומתכא מרחקא דיי עובר דיי אומן וישוי בסתרא ויתיבון כל עמא וימרון אמן
16 * ליט דיןקל אבותי ואמיה וימר כל עמא אמן
17 * ליט דישני חומא דחבריה וימר כל עמא אמן
18 * ליט דישעי עורא בארחה וימר כל עמא אמן
19 * ליט דיצלי דין דיי יתים וארמלא וימר כל עמא אמן
20 * ליט דישכב עם אחת אבותי ארי גלי כנפא דאבותי וימר כל עמא אמן
21 * ליט דישכב עם כל בעירא וימר כל עמא אמן

* Et erit cū transferitis Jordanem, erigētis lapides hos, quos ego præcipio vobis hodie in monte Hebal; & leuigabis eos calce:

* Et ædificabis ibi altare domino Deo tuo, altare de lapidibus: non iniicies super eos ferrum:

* Lapidibus integris ædificabis altare domino Deo tuo: & offeres super eo holocausta domino Deo tuo.

* Et immolabis hostiam salutaris Domino: & comedes ibi & epulaberis, & lataberis coram domino Deo tuo.

* Et scribes super lapides omnem legem hanc clare valde.

* Et locutus est Moyses et sacerdotes Leuitæ omni Israhel, dicentes: Tace, & audi, Israhel; In die hac factus es in populum domino Deo tuo:

* Et audies vocem domini Dei tui, & facies omnia mandata eius, & iustificationes eius, quas ego præcipio tibi hodie.

* Et præcepit Moyses populo in die illo, dicens:

* Hi stabunt ad benedicendum populo in monte Garizim, cū transferint Jordanem, Symeon, Levi, Judas, Isachar, Ioseph, & Benjamin.

* Et hi stabunt ad maledictionem in monte Hebal, Ruben, Gad, & Aser, Zabulon, Dan et Neptalin.

* Respondentes Leuitæ, dicent omni Israhel voce excelsa:

* Maledictus homo qui faciet sculptile & conflatile, abominationem Domino, opus manuum artificis; & ponet illud in abscondito. & respondens omnis populus dicet, Fiat.

* Maledictus qui non honorat patrem suum aut matrem suam. & dicent omnis populus, Fiat.

* Maledictus qui transfert terminos proximi. & dicent omnis populus, Fiat.

* Maledictus qui errare facit cæcum in itinere. & dicent omnis populus, Fiat.

* Maledictus qui peruerterit iudicium aduenæ, & pupilli & viduæ. & dicet omnis populus, Fiat.

* Maledictus qui dormit cum vxore patris sui, quoniam reuelauit operimentum patris sui. & dicet omnis populus, Fiat.

* Maledictus qui dormit cum omni iumento. et dicent omnis populus, Fiat.

* καὶ ἔσται ὡς ἂν διαβῇτε τὴν ἰορδάνην, στήσετε ὄντ λίθοις τούτοις, καὶ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον ἐν ὄρει ἑβὶν. καὶ κοινιάσεις αὐτοὺς κονία.

* καὶ οἰκοδομήσεις ἐκεῖ θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, θυσιαστήριον ἐκ λίθων. ὅτι ἐπιβαλεῖς ἐπ' αὐτοὺς σίδηρον.

* λίθους ὁλοκλήρεως οἰκοδομήσεις τὸ θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ ἀνοίστης ἐπ' αὐτῶν ὁλοκαυτώματα κυρίῳ τῷ θεῷ σου.

* καὶ θύσεις θυσιᾶν σωτηρίας κυρίῳ, καὶ φαγὴν ἐκεῖ & ἐμπληρώσεις, καὶ ὀφρανθήσεις ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

* καὶ γράψεις ἐπὶ λίθων πάντων τὸν νόμον τοῦτον σαφῶς & φόδρα.

* καὶ ἐλάλησε μουσῆς καὶ οἱ ἱερεῖς λαοῖται παντὶ ἰσραήλ, λέγοντες, σιώπα καὶ ἄκουε ἰσραήλ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ γέγονας εἰς λαὸν κυρίῳ τῷ θεῷ σου.

* καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτῆς καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῆς, ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαι σοι σήμερον.

* & ἐνεείλατο μουσῆς τῷ λαῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων.

* οὗτοι στήθονται διλογεῖν τὸν λαὸν ἐν ὄρει ἑβὶν, διαβάαντες τὴν ἰορδάνην, συμεῶν, λαβὴν, ἰσάχαρ, ἰωσήφ, & βενιαμίν.

* & οὗτοι στήθονται ἐπὶ τῇ καταράσ ἐν ὄρει ἑβὶν, ῥεβέν, γὰδ, καὶ ἄσερ, ζαβουλὼν, δάν καὶ νεφθαλίμ.

* & ἀποκριθεὶς οἱ λαοῖται, ἔρπον παντὶ ἰσραήλ φωνῇ μεγάλῃ.

* Ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὅστις ποιήσει γλυπτόν καὶ χωνδυτὸν, βδέλυγμα κυρίῳ ἔργον χειρῶν τεχνίτου, & θήσει αὐτὸ ἐν ἀποκρύφῳ. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς ἔρε, ἤγροιο.

* Ἐπικατάρατος ὁ ἀπειμάζων πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ. καὶ ἐργασίᾳ πᾶς ὁ λαὸς, ἤγροιο.

* Ἐπικατάρατος ὁ μεταπείθεις ὄρεα & πλῆσιον, & ἐργασίᾳ πᾶς ὁ λαὸς, ἤγροιο.

* Ἐπικατάρατος ὁ πλῆσιν τυφλὸν ἐν ὁδῷ. καὶ ἐργασίᾳ πᾶς ὁ λαὸς, ἤγροιο.

* Ἐπικατάρατος ὁς ἂν ἐκκλίνῃ κείσιν ὡροσηλύτου, καὶ ὀρφανοῦ καὶ χήρας. καὶ ἐργασίᾳ πᾶς ὁ λαὸς, ἤγροιο.

* Ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετ' γυναικὸς & πατρὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀπεκάλυψε σκεπάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔρπον πᾶς ὁ λαὸς, ἤγροιο.

* Ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετ' πτηνῶν κτηνῶν. καὶ ἐργασίᾳ πᾶς ὁ λαὸς, ἤγροιο.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et erit cū transferitis Iordanem, erigētis lapides istos quos ego præcipio vobis hodie in monte Hebal, & leuigabis eos calce:

* Et ædificabis ibi altare coram domino Deo tuo, altare de lapidibus: non leuabis super eos ferrum.

* De lapidibus integris ædificabis altare domini Dei tui: & offeres super eo holocausta coram domino Deo tuo.

* Et immolabis victimas sanctificatas: & comedes ibi, & lataberis coram domino Deo tuo.

* Et scribes super lapides omnia verba legis huius planè atque distinctè.

* Et locutus est Moyses & sacerdotes Leuitæ cum omni Israhel, dicentes: Ausculta & audi, Israhel: Hodie fuisti in populum coram domino Deo tuo.

* Et audies verbum domini Dei tui, & facies præcepta eius & mandata eius quæ ego præcipio tibi hodie.

* Et præcepit Moyses populo in die illo, dicens: Hi stabunt ad benedicendum populo super montem Garizim, quando transferitis Iordanem, Symeon, & Levi, & Judas, & Isachar, & Ioseph, & Benjamin.

* Et isti stabunt ad maledicendum in monte Hebal, Ruben, Gad, & Aser, & Zabulon, Dan & Neptali.

* Et respondebunt Leuitæ, & dicent ad omnes viros Israhel alta voce:

* Maledictus vir qui fecerit simulacrum & conflatile abominationem Domini opus manuum artificis, & posuerit in abscondito. & respondebit omnis populus & dicent, Amen.

* Maledictus qui non honorat patrem suum & matrem suam. & dicet omnis populus, Amen.

* Maledictus qui transfert terminum proximi sui. & dicet omnis populus, Amen.

* Maledictus qui errare fecerit cæcum in via. & dicet omnis populus, Amen.

* Maledictus qui declinauerit iudicium aduenæ, pupilli & viduæ. & dicet omnis populus, Amen.

* Maledictus qui concubuerit cum vxore patris sui, quoniam reuelabit operimentum patris sui. & dicet omnis populus, Amen.

* Maledictus qui concubuerit cum omni iumento. & dicet omnis populus, Amen.

22 * אָרוֹר שֶׁכַּב עִם אֶחָתָו בֵּרַת אָבִיו אוֹ בֵּרַת
אָמוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן :
23 * אָרוֹר שֶׁכַּב עִם חֵתְנָתּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם
אָמֵן :
24 * אָרוֹר מִכֹּר רֵעֵהוּ בִּסְתֵר וְאָמַר
כָּל־הָעָם אָמֵן :
25 * אָרוֹר לָקַח שֹׁחַד לְהַכּוֹת
נַפְשׁ דָּם נָקִי וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן :
26 * אָרוֹר אֲשֶׁר לֹא יִקְיָם אֶת־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת
לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן :

כח

* וְהָיָה אִם־שָׁמָעַתְּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו
אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם וּנְתַנֶּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עָלֶיךָ
עַל כָּל־גּוֹי הָאָרֶץ : * וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַבְּרָכוֹת
הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגְךָ בִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ :
* בָּרוּךְ אַתָּה בְּעִיר וּבְרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה :
* בָּרוּךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי אֲדָמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתְּךָ שֶׁנֶּרֶץ
אֲלֶפֶיךָ וְעֶשְׂתֵּרוֹת צֹאנְךָ : * בָּרוּךְ טֶנְאֶךָ וּמִשְׁאֲרֶתְךָ :
* בָּרוּךְ אֲתָרְךָ בִּבְאֵר וּבְרוּךְ אֲתָרְךָ בְּצִיָּתְךָ :
* יִתֵּן יְהוָה אֶת־אֵיבֶיךָ הַקָּמִים עָלֶיךָ נֶגְפִים
לִפְנֶיךָ בְּדֶרֶךְ יָצֵאוּ אֵלֶיךָ וּבִשְׁבָעוּ דְּרָכִים
יָנוּסוּ לִפְנֶיךָ : * יֵצֵאוּ יְהוָה אֲתָךְ אֶת־הַבְּרָכָה
בְּאֶסְמֶיךָ וּבְכָל מְשָׁלַח יָדְךָ וּבִבְרָכָה בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ : * יִקְיָם יְהוָה לְעַם קָדוֹשׁ
כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָךְ בִּי תִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ בְּדֶרֶכָיו : * וּרְאוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ
בִּי שֵׁם יְהוָה נִקְרָא עָלֶיךָ וִירְאוּ מִמֶּךָ :
* וְהוֹתֵרְךָ יְהוָה לְטוֹבָה בְּפְרִי בִטְנְךָ וּבְפְרִי בְהֶמְתְּךָ
וּבְפְרִי אֲדָמָתְךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתְּךָ
לְתָרֵת לָךְ :

22 * Maledictus qui dormit cum sorore sua filia patris sui vel matris suæ . & dicet omnis populus, Amen. * Maledictus qui dormit cum focu sua . & dicet omnis populus, Amen. * Maledictus qui clam percussit proximum suum . & dicet omnis populus, Amen. * Maledictus qui accipit munera vt percutiat animam sanguinis innocentis . & dicet omnis populus, Amen. * Maledictus qui non permanet in sermonibus legis huius , nec eos opere perficit . & dicet omnis populus, Amen.

CAP. XXVIII.

1 **S**I autem audieris vocem domini Dei tui, vt
facias atque custodias omnia mandata eius
quæ ego præcipio tibi hodie , faciet te dominus
Deus tuus excelsiorem cunctis gentibus
quæ versantur in terra.
2 * Venientque super te vniuersæ benedictiones
istæ & apprehendent te. Si tamen præcepta
eius audieris : * Benedictus tu in ciuitate,
& benedictus in agro. * Benedictus fructus
ventris tui, & fructus terræ tuæ, fructusque
iumentorum tuorum, greges armentorum
tuorum & caule ouium tuarum.
3 * Benedicta horrea tua , & benedictæ reliquię
tuæ.
4 * Benedictus eris ingrediens & egrediens.
5 * Dabit Dominus inimicos tuos qui confluent
aduersum te, corruentes in conspectu tuo.
Per vnā viam venient contra te, & per
septem fugient à facie tua. * Emitteret
Dominus benedictionem super cellaria tua, & super
omnia opera manuum tuarum, benedicetque
tibi in terra quam acceperis. * Suscitabit te
Dominus sibi in populum sanctum, sicut iurauit
tibi, si custodieris mandata domini Dei tui,
& ambulaueris in viis eius. * Videbuntque
omnes terrarum populi, quòd nomen Domini
inuocatum sit super te: & timebunt te.
6 * Abundare te faciet Dominus omnibus bonis,
fructu vteri tui & fructu iumentorum
tuorum , fructu terræ tuæ quam iurauit
Dominus patribus tuis vt daret tibi.

תרגום אונקלוס

22 לִישׁ דִּישְׁכַּב עִם אֶחָתָיו בֵּרַת אָבִיו אוֹ בֵּרַת אָמוֹ :
23 לִישׁ דִּישְׁכַּב עִם חֵתְנָתָיו וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן :
24 לִישׁ דִּישְׁכַּב עִם רֵעֵהוּ בִּסְתֵר וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן :
25 לִישׁ דִּישְׁכַּב עִם חֵתְנָתָיו וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן :
26 לִישׁ דִּישְׁכַּב עִם חֵתְנָתָיו וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן :

כח

1 וְהָיָה אִם־שָׁמָעַתְּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו
אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם וּנְתַנֶּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עָלֶיךָ
עַל כָּל־גּוֹי הָאָרֶץ : * וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַבְּרָכוֹת
הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגְךָ בִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ :
* בָּרוּךְ אַתָּה בְּעִיר וּבְרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה :
* בָּרוּךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי אֲדָמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתְּךָ שֶׁנֶּרֶץ
אֲלֶפֶיךָ וְעֶשְׂתֵּרוֹת צֹאנְךָ : * בָּרוּךְ טֶנְאֶךָ וּמִשְׁאֲרֶתְךָ :
* בָּרוּךְ אֲתָרְךָ בִּבְאֵר וּבְרוּךְ אֲתָרְךָ בְּצִיָּתְךָ :
* יִתֵּן יְהוָה אֶת־אֵיבֶיךָ הַקָּמִים עָלֶיךָ נֶגְפִים
לִפְנֶיךָ בְּדֶרֶךְ יָצֵאוּ אֵלֶיךָ וּבִשְׁבָעוּ דְּרָכִים
יָנוּסוּ לִפְנֶיךָ : * יֵצֵאוּ יְהוָה אֲתָךְ אֶת־הַבְּרָכָה
בְּאֶסְמֶיךָ וּבְכָל מְשָׁלַח יָדְךָ וּבִבְרָכָה בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ : * יִקְיָם יְהוָה לְעַם קָדוֹשׁ
כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָךְ בִּי תִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ בְּדֶרֶכָיו : * וּרְאוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ
בִּי שֵׁם יְהוָה נִקְרָא עָלֶיךָ וִירְאוּ מִמֶּךָ :
* וְהוֹתֵרְךָ יְהוָה לְטוֹבָה בְּפְרִי בִטְנְךָ וּבְפְרִי בְהֶמְתְּךָ
וּבְפְרִי אֲדָמָתְךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתְּךָ
לְתָרֵת לָךְ :

²¹ * Maledictus qui dormit cum sorore ex patre aut ex matre sua. & dicent omnis populus, Fiat.

²² * Maledictus qui dormit cum socro sua. & dicent omnis populus, Fiat. maledictus qui dormit cum sorore uxoris sue. & dicent omnis populus, Fiat.

²³ * Maledictus qui percutit proximum dolo. et dicent omnis populus, Fiat.

²⁴ * Maledictus qui acceperit munera ut percutiat animam sanguinis innocentis. & dicent omnis populus, Fiat.

²⁵ * Maledictus omnis homo qui non permanebit in omnibus sermonibus legis huius ut faciat eos. & dicent omnis populus, Fiat.

CAP. XXVIII.

SI auditu audieritis vocem Domini Dei vestri, ut custodiatis & faciatis omnia mandata eius, quæ ego præcipio tibi hodie; & dabit te dominus Deus tuus super omnes gentes terræ: * Et venient super te uniuersæ benedictiones istæ, et apprehendent te, si auditu audieris vocem domini Dei tui.

² * Benedictus tu in ciuitate, & benedictus tu in agro. * Benedicta opera ventris tui, & fructus terræ tuæ, armenta bouum tuorum, & caule ouium tuarum. * Benedicta horreatua & reliquæ tuæ.

³ * Benedictus tu in ingressu tuo, & benedictus tu in egressu tuo.

⁴ * Dabit dominus Deus tuus inimicos tuos qui consurgent tibi confractos ante faciem tuam. in via una venient contra te, & in septem viis fugient à facie tua.

⁵ * Emitteret Dominus super te benedictionem in cellariis tuis, & in omnibus ubicunque inieceris manum tuam: & benedicet tibi in terra quam dominus Deus tuus dat tibi.

⁶ * Suscitet te dominus Deus tuus sibi populum sanctum, sicut iurauit patribus tuis. Si audieris vocem domini Dei tui, et ambulaueris in viis eius:

⁷ * Et videbunt te omnes gentes terræ, quod nomen Domini inuocatum sit tibi, & timebunt te.

⁸ * Et abundare faciet te dominus Deus tuus in bonis, in fructibus uteri tui, & in fructibus iumentorum tuorum, & in fructibus terræ tuæ, in terra quam iurauit Dominus patribus tuis ut daret tibi.

²¹ * Ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετ' ἀδελφῆς ἐκ πατρὸς ἢ ἐκ μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐρῶσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

²² * Ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετ' πενθερᾶς αὐτοῦ. καὶ ἐρῶσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. Ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετ' ἀδελφῆς ἑωυαυτοῦ αὐτοῦ. & ἐρῶσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

²³ * Ἐπικατάρατος ὁ τύπλων τὴν πλησίον δόλῳ. καὶ ἐρῶσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

²⁴ * Ἐπικατάρατος ὁς ἀν' λάβῃ δῶρα πατάσσει ψυχὴν αἵματός αὐτοῦ. καὶ ἐρῶσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

²⁵ * Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ ἀνθρώπος ὅστις οὐκ ἐμμελεῖ ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ νόμου τοῦτου τοῦ ποιῆσαι αὐτοῦ. καὶ ἐρῶσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

κη.

¹ * Εὐὲν ἀκοῇ εἰσακήσθη τῆς φωνῆς κυρίου ὁ θεὸς ὑμῶν, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἀς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, καὶ δώσει ὑμῖν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὑπεράνω πάντων τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς.

² καὶ ἤξουσιν ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ διλογίαι αὐταὶ, καὶ διρήσυσί σε, ἐὰν ἀκοῇ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑποῦ.

³ * διλογημένος σὺ ἐν πόλει, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν ἀγρῷ. * διλογημένα τὰ ἔργα τῆς κοιλίας ὑποῦ, & τὰ ἡγνήματα τῆς γῆς ὑποῦ, τὰ βεκόλια τῶν βοῶν ὑποῦ, & ποίμνια τῶν ποσειδάτων ὑποῦ.

⁴ * διλογημένα αἱ ἀποθήκαι ὑποῦ καὶ τὰ ἐκκαταλείμματά ὑποῦ. * διλογημένος σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι σε, καὶ ἐν ἐκπορεύεσθαι σε.

⁵ * ὡς δώσει κύριος ὁ θεός ὑποῦ σὺ ἐκ τῆς γῆς ὑποῦ ἀνθεστηκότας ὑμῖν συνιετιμμένους πρὸς ποσειδάτων σε. ἐν ὁδῷ μιᾷ ἐξελεύσῃ πρὸς σε, & ἐν ἐπὶ ὁδοῖς φέξῃς ἀπὸ προσώπου σε.

⁶ * ἀποστείλει κύριος ὁ θεός ἐπὶ σε τὴν διλογίαν ἐν τοῖς ταμείοις ὑποῦ, καὶ ἐν πᾶσιν ἐὰν ἐπὶ ἐκείνης τῇ χειρὶ ὑποῦ καὶ διλογήσῃ σε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς κύριος ὁ θεός ὑποῦ δίδωσί σε.

⁷ * ἀναστήσει σὲ κύριος ὁ θεός ὑποῦ ἐναντὶ λαὸν ἄγιον, ὃν προέπον ὡμοσε τοῖς πατέράσι ὑποῦ. ἐὰν εἰσακήσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑποῦ, καὶ πορεύῃς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.

⁸ * καὶ ὁψονταί σε πᾶν τὸ ἐθνος τῆς γῆς, ὅτι τὸ ὄνομα κυρίου ἐπὶ κεκληται ὑμῖν, καὶ φοβηθήσονται σε.

⁹ * καὶ πληθύνει σε κύριος ὁ θεός ὑποῦ εἰς ἀγαθὰ ἐπὶ τοῖς ἐκτόνοις τῆς κοιλίας ὑποῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐκτόνοις τῶν κτηνῶν ὑποῦ, & ἐπὶ τοῖς ἡγνήμασι τῆς γῆς ὑποῦ, ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ὡμοσε κύριος τοῖς πατέράσι ὑποῦ δουλεύειν σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²¹ Maledictus qui concubuerit cum sorore sua, filia patris sui aut filia matris suæ. & dicet omnis populus, Amen.

²² Maledictus qui concubuerit cum socro sua. & dicet omnis populus, Amen.

²³ Maledictus qui acceperit munera ut occidat animam, & fundat sanguinem innocentis. & dicet omnis populus, Amen.

²⁴ Maledictus qui non permanferit in omnibus verbis legis huius, ut faciat ea. & dicet omnis populus, Amen.

CAP. XXVIII.

ET erit si obediens obedieris verbo domini Dei tui, ut custodias & facias omnia præcepta eius quæ ego præcipio tibi hodie, ponet te dominus Deus tuus excelsum super omnes populos terræ: * Et venient super te omnes benedictiones istæ, & apprehendent te, si obedieris verbo domini Dei tui.

² Benedictus tu in ciuitate, & benedictus tu in agro. * Benedicta generatio ventris tui, & fructus terræ tuæ, & generatio iumentorum tuorum, boues armentorum tuorum, & greges ouium tuarum.

³ Benedictus tu cum ingredieris, & benedictus tu cum egredieris. * Dabit Dominus inimicos tuos qui consurgent aduersum te, confra-

ctos coram te. Per vnā viam egredientur ad te, & per septem vias fugient à facie tua. * Mandabit Dominus ad te benedictionem in cellariis tuis, & in omnibus ad quæ extenderis manum tuam; & benedicet tibi in terra quam dominus Deus tuus dabit tibi.

⁵ Constituet te dominus sibi in populum sanctum, sicut iurauit tibi, si custodieris præcepta domini Dei tui, & ambulaueris in viis quæ rectæ sunt coram eo.

⁶ Et videbunt omnes populi terræ quod nomen Domini inuocatum est super te: & timebunt te.

⁷ Et abundare te faciet Dominus in bono in generatione ventris tui, & in generatione iumentorum tuorum, & in fructu terræ tuæ super terra pro qua iurauit Dominus patribus tuis, ut daret eam tibi.

12 * יפתח יהוה לך את אוצרו הטוב את
 השמים לתת מטר ארצך בעתו ולברך את
 כל מעשר ידך והלוי גוים רבים ואתה לא
 תלוה: * ונתנך יהוה לראש ולא לזנב והיית
 רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל מצותי
 יהוה אלהיך אשר אנכי מצוך היום לשמר
 ולעשות: * ולא תסור מכל הדברים אשר
 אנכי מצוך אתכם היום ימין ושמאל ללכת
 אחרי אלהים אחרים לעבדם:
 15 * והיה אם לא תשמע בקול יהוה אלהיך
 לשמר לעשות את כל מצותיו וחקתיו אשר
 אנכי מצוך היום ובאו עליך כל הקללות האלה
 והשיגוך: * ארור אתה בעיר וארור אתה
 בשדה: * ארור טנאך ומשארך: * ארור
 פרי בטןך ופרי אדמתך שגר גלפך ועשתרת
 צאנך: * ארור אתה בבאך וארור אתה בצאתך:
 20 * ישלח יהוה בך את המארה את המהומה
 ואת המגערות בכל משלח ידך אשר תעשה
 עד השמדך ועד גבך מחר מפני רע מעלליך
 אשר עזבתני: * ידבק יהוה בך את הדבר
 עד בלתו אתך מעל האדמה אשר אתה בא שמה
 לרשתה: * יכבדו יהוה בשחפת ובקדחת
 ובדלקת ובחרחור ובחרב ובשדפון ובירקון ורדפון
 עד גבך: * והיו שמך אשר על ראשך
 נחשת והארץ אשר תחתיך ברזל:
 24 * יתן יהוה את מטר ארצך אבק ועפר מן השמים
 ירד עליך עד השמדך: * יתנך יהוה נגף לפני
 איביך בדרך אחד תצא אליו ובשבעה דרכים
 תנוס לפניו ורחיקת לעזרה לכל ממלכות
 הארץ:

12 * Aperiet Dominus thesaurum suum op-
 timum cælum, ut tribuat pluuiam terræ tuæ in
 tempore suo, benedicetque cunctis operibus
 manuum tuarum. & fœnerabis gentibus mul-
 13 tis, & ipse à nullo fœnus accipies. * Consti-
 tuet te dominus Deus tuus in caput, & non
 B in caudam: & eris semper suprâ, & non sub-
 ter: si tamen audieris mandata domini Dei
 tui quæ ego præcipio tibi hodie, & custodieris
 14 & feceris, * ac non declinaueris ab eis, nec ad
 dexteram nec ad sinistram; nec secutus fueris
 15 deos alienos neque colueris eos. * Quod si
 audire nolueris vocem domini Dei tui, ut cu-
 stodias & facias omnia mandata eius & cere-
 monias quas ego præcipio tibi hodie, venient
 super te omnes maledictiones istæ & apprehē-
 16 dent te. * Maledictus eris in ciuitate, male-
 17 dictus in agro. * Maledictum horreum
 tuum, & maledictæ reliquæ tuæ.
 18 * Maledictus fructus ventris tui, & fructus
 terræ tuæ, armenta bouum tuorum, & greges
 ouium tuarum.
 19 * Maledictus eris ingrediens, & maledictus
 egrediens.
 20 * Mittet Dominus super te famem & esu-
 riem, & increpationē in omnia opera tua quæ
 tu facies, donec conterat te & perdat veloci-
 ter, propter adinventiones tuas pessimas in
 quibus reliquisti me.
 21 * Adiungat tibi Dominus pestilentiam,
 donec consumat te de terra ad quam ingre-
 dieris possidendam.
 22 * Percutiat te Dominus egestate, febri &
 frigore, ardore & æstu, & aëre corrupto ac ru-
 bigine, & persequentur donec pereas.
 23 * Sit cælum quod super te est, æneum; &
 terra quam calcas, ferrea.
 24 * Det Dominus imbrem terræ tuæ pulue-
 C rem: & de cælo descendat super te cinis, donec
 conteraris.
 25 * Tradet te Dominus corruentem ante ho-
 stes tuos: & per vnā viam egrediaris contra
 eos, & per septem fugias, & dispergaris per
 omnia regna terræ.

Sup. 13. a

Le. 26. d.
Mal. 2. a.

תרגום אונקלוס

12 יפתח יי לך ית אוצרו טוב ית שמיא למתן מטר ארעך בעידיה ולברכא ית כל עובדי ידך ותזיוף לעממין סגיאין ואת לא תזיוף:
 13 ויתנינך יי לתקוף ולא לחלש ותתי לחור לעילא ולא תתי לתחתא ארי תקביל למקודיא דיי אלהך דאנא מפקד לך יומא דין למטר ולמעבד:
 14 ולא תסטי מכל פתגמא דאנא מפקד יתכון יומא דין ימינא ושמאלא למתן בחר טעות עממא למפלחינן:
 15 ויהי אם לא תקבל כמימר דיי אלהך למטר למעבד ית כל פקודותי וקיסמותי דאנא מפקד לך יומא דין ויתן עלך כל לויטא האלין וידבקונך:
 16 לויט את בקרתא וליט את בחקלא:
 17 לויט סלך ואצותך:
 18 לויט ולדא דמעך ואיבא דארעך בקרי חורך ועררי
 19 לויט את במעלך וליט את במפקך:
 20 יגרי יי בך ית מארתא ית שגושיא ית מוופיתא בכל אושטור ידך
 21 ידבק יי בך ית מותנא עד דישצי יתך מעל
 22 ומחינך יי בשחפתא ובקדחתא ובחרחורא ובחרבא ובשדפונא ובירקונא
 23 ויהיו שמך דעלוי ראשך חסינן כנחשא מלאחתא מטרא וארעא דחחונך תקיפא
 24 יתן יי ית מטר ארעך אבקא ועפרא מן שמיא יחזת עלך עד דתשתצך:
 25 ויתנינך יי תביר קדם בעלי דבך באורחא חד תפוק ליתיה ובשבעא אורחין תערוק מן קדמותי ותתי לעזי לכל
 מלכות ארעא:

* Aperiat tibi Dominus thesaurum suum bonū calum, ut tribuat pluuiā terræ tuæ in tempore suo: benedicat cunctis operibus manuum tuarum: et facerabis gentibus multis, tu verò nō facinus accipies.

* Et imperabis tu gentibus multis, tibi autem non imperabunt. Constituat te dominus Deus tuus in caput, & non in caudam. & eris tunc suprā, & non eris subter: si audieris mandata domini Dei tui, quaecunque ego præcipio tibi hodie, ut custodias & facias. * Non declinabis ab omnibus sermonibus, quos ego præcipio tibi hodie, ad dexteram vel ad sinistram; ut eas post deos alienos, ut seruias eis.

* Et erit si non audieris vocem domini Dei tui, ut custodias & facias omnia mandata eius quaecunque ego præcipio tibi hodie, & venient super te omnes maledictiones istæ, & apprehendent te.

* Maledictus tu in ciuitate, & maledictus tu in agro.

* Maledicta horreatua, & reliquia tuæ.

* Maledicti fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, armenta bouum tuorum, & greges ouium tuarum.

* Maledictus tu in ingressu tuo, & maledictus tu in egressu tuo.

* Mittat Dominus tibi egestatem, & esuriem, et consumptionem in omnia in quæ inieceris manum tuam, quaecunque feceris, donec conterat te, & donec perdat te velociter propter malas adinutiones tuas; quoniam reliquisti me.

* Adiungat Dominus in te mortem, donec consumat te de terra ad quam tu ingrederis illuc possidendam illam.

* Percutiat te Dominus egestate, & febri, & frigore, & irritatione, & cæde, & aëre corrupto, et rubigine, & persequentur te, donec perdant te.

* Et erit tibi calum quod super caput tuum, æneum, & terra quæ sub te, ferrea.

* Det Dominus imbrem terræ tuæ puluerem, et cinis de cælo descendet super te, donec conterat te, et donec perdat te.

* Tradat te Dominus in occisionem coram hostibus tuis, in via vna egredieris contra eos, & in septem viis fugies à facie eorum. & eris in dispersione in omnibus regnis terræ.

12 * ἀνοίξαι σοι κύριε τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ τὸν ἀγαθὸν τὸν οὐρανόν, δίδου αὐτῷ τὴν ὑετὸν τῇ γῇ σου ἵνα καὶ ἐν αὐτῷ· διλογήσῃ πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου, & δόξῃς ἐθνέσι πολλοῖς, σὺ δὲ οὐ δανιῇ. * καὶ ἀρξῇς σὺ ἐθνῶν πολλῶν, ὅς τ' ἀρξέουσιν. καὶ ἐξήσῃ σε κύριε ὁ θεὸς σου εἰς κεφαλὴν, καὶ μὴ εἰς ὀπίσθον. καὶ ἔσῃ ὥστε ἐπὶ δούλῳ, καὶ ὅς τ' ἔσῃ ὑποκάτω, ἐν εἰσακούσῃ τῶν ἐντολῶν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι σοὶ σήμερον, φυλάσσειν καὶ ποιῆν.

14 * οὐ παροβήσῃ ἀπὸ πάντων τῶν λόγων, ὧν ἐγὼ ἐντέλλομαι σοὶ σήμερον, δεξιὰ ἢ ἀριστερά, πορεύεσθ' ὀπίσω θεῶν ἐτέρων, λατρεύειν αὐτοῖς.

15 * καὶ ἔσαι ἐν δυνάμει εἰσακτάς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσειν καὶ ποιῆν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι σοὶ σήμερον, καὶ ἐλδύσον) ἵνα σὲ πᾶσαι αἱ καλῶνται αὐταὶ, καὶ κατὰ λήγονταί σε.

16 * ἵνα καὶ ἀράτος σὺ ἐν πόλει, καὶ ἵνα καὶ ἀράτος σὺ ἐν ἀγρῷ.

17 * ἐπικαίραται αἱ ἀποθήκαί σου, & ἵνα ἐκκαταλείμματά σου.

18 * ἵνα κατάρχῃται ἐκ τῶν ἐκτὸς κοιλίας σου, & τὰ κτήνη σου τῆς γῆς σου, τὰ βοσκόλια τῶν βοῶν σου, & τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου. * ἵνα καὶ ἀράτος σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι σε, καὶ ἵνα κατάρχῃται σὺ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι σε.

20 * ἵνα ἀποστείλῃ κύριος σοὶ τὴν εὐδίαν καὶ τὴν ἐκλιμίαν. & τὴν ἀνάλωσιν ἵνα πάντα ἔχῃς ἐν ἵπταλῃ τῷ χεῖρῳ σου, ὅσα αὐτὸ ποιῇς, ἕως δὲ ἵνα ὁλοθρύνῃ σε, καὶ ἕως αὐτὸ ἀπολέσῃ σε ἐν τάχει διὰ τὰ πονηρὰ ἵνα πηδύματά σου, διότι ἐγκατέλιπές με. * παροβήσῃ κύριε εἰς σὲ θανάτον, ἕως δὲ ἵνα ἀναλώσῃ σε ἀπὸ τῆς γῆς εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃς ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ.

22 * πατάξαι σε κύριε ἀπορία, καὶ πυρετῷ, καὶ ῥίσει, καὶ ἐρεθισμῷ, καὶ φόνῳ, καὶ δυνεμοφοβίᾳ, καὶ τῇ ὥχρᾳ, καὶ κατὰ δώξονταί σε ἕως δὲ ἀπολέσωσί σε.

23 * καὶ ἔσαι σοὶ ὁ οὐρανὸς ὁ ὑπὲρ κεφαλῆς σου χαλκοῖς, καὶ ἡ γῆ ἡ ὑποκάτω σου σιδηρᾷ.

24 * δώῃ κύριε τὸν ὑετὸν τῆς γῆς σου κονιορτὸν, καὶ χοῖς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατὰ βῆσεν) ἵνα σε, ἕως αὐτὸ ἐκτερίψῃ σε, καὶ ἕως δὲ ἀπολέσῃ σε.

25 * δώῃ σε κύριε ἵνα κοπῇς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν σου. ἐν ὁδῷ μὲν ἵνα ἐλδύσῃ πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐν ἐπὶ αὐτοῖς φάξῃ αὐτοὺς πρὸ πρὸς ὅπου αὐτῶν καὶ ἔσῃ ἐν διασπορᾷ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Aperiet Dominus tibi thesaurum suum optimum cælum, ut tribuat pluuiam terræ tuæ in tempore suo, & ut benedicat cunctis operibus manuum tuarum: & mutabis populis multis, tu autem non accipies mutuum. 13 Et faciet te Dominus fortem, & non infirmum: & eris semper superior, & non inferior, si obedieris præceptis domini Dei tui, quæ ego præcipio tibi hodie, ut custodias & ut facias ea:

14 Ut non declines ab omnibus verbis quæ ego præcipio tibi hodie ad dexteram neque ad sinistram: neque ambules post idola populorum, nec seruias eis. 15 Si autem non obedieris verbo domini Dei tui, ut custodias & facias omnia præcepta eius, & mandata eius quæ ego præcipio tibi hodie, venient super te omnes maledictiones istæ, & apprehendent te.

16 Maledictus tu in ciuitate, & maledictus tu in agro. 17 Maledictum canistrum tuum, & panaria tua. 18 Maledicta generatio ventris tui, & fructus terræ tuæ, boues armenti tui, & greges ouium tuarum. 19 Maledictus tu cum ingrederis, & maledictus tu cum egrederis.

20 Immitter Dominus in te maledictionem, & increpationem in omnibus ad quæ extenderis manum tuam, & quæ operatus fueris, donec consumaris, & donec pereas citò, propter malitiam operum tuorum in quibus dereliquisti timorem meum.

21 Mitter in te Dominus pestilentiam, donec consumat te de terra ad quam ingrederis possidendam.

22 Percutiet te Dominus egestate, & febri, & incendio, & siccitate, & gladio, & aëre corrupto, & rubigine, & persequentur te donec pereas.

23 Et erunt cæli qui sunt super caput tuum fortes quasi ænei, ut non deducant pluuiam: & terra quæ est subter te, erit fortis sicut ferrum, ne faciat fructus. 24 Dabit Dominus pluuiam terræ tuæ fauillam & puluerem: de cælis descendet super te, donec disperdat te.

25 Tradet te Dominus confractum in conspectu inimicorum tuorum, per viam vnam egredieris in eos, & per septem vias fugies à facie eorum, & eris in commotionem omnibus regnis terræ.

26 * והיתה נבלתך למאכל לכל עוף השמים
ולבהמה הארץ ואין מחריד: * יכבד יהוה
בשחין מצרים ובעפלים ובגרב ובחרס אשר לא
תוכל להרפא: * יכבד יהוה בשבעון
ובעורון ובתמהון לבב: * והיית ממשש בצהרים
כאשר ימשש העור באפלה ולא תצליח את
דרכיך והיית אף עשוק וגזול כל הימים ואין
מושיע: * אשה תארש ואיש אחר ישגלה
בית תבנה ולא תשב בו כרם תטע ולא תחללנו:
* שורך טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו חמך
גזול מלפניך ולא ישוב לך צאנך נתנורת לאיביך
ומהין לך מושיע: * בנך ובגרתך נתנים
לעם אחר ועיניך ראור וכלור אליהם כל
היום ואין לאל ידך: * פרי אדמתך וכל יגיעך
יאכל עם אשר לא ידעת והיור רק עשוק ורצון
כל הימים: * והיית משגע ממראה עיניך
אשר תראה: * יכבד יהוה בשחין רע
על הברכים ועל השקים אשר לא תוכל
להרפא מכה רגלה ועד קדקדך:
* יולד יהוה אתך ואר מלכך אשר תקים עליך
אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבתך ועבדת שם
אלהים אחרים עץ ואבן: * והיית לשמה
למשל ולשנינה בכל העמים אשר ינהג יהוה
שמך: * ורעב תוציא השדה ומעט תאסף
כי יחסלנו הארבה: * כרמים תטע ועבדת
ויין לא תשתה ולא תאגר כי תאכלנו התלעת:
* זיתים יהיו לך בכל גבולך ושמן לא תסוך כי
ישל זיתך: * בנים ובנות תוליד ולא יהיו
לך כי ילכו בשבי: * כל עצך ופרי אדמתך יירש
הצלצל:

26 * Sitque cadauer tuum in escam cunctis vo-
latilibus cæli & bestiis terre, & non sit qui ab-
27 igit. * Percutiat te Dominus vlcere Ægypti,
& partem corporis per quam stercorea dige-
runtur, scabie quoque & prurigne, ita vt cu-
28 rari nequeas. * Percutiat te Dominus
amentia & cæcitate ac furore mentis:
29 * Et palpes in meridie, sicut palpare solet cæ-
cus in tenebris, & non dirigas vias tuas. Om-
niq̃ue tempore calumniam sustineas, & oppri-
maris violentia, nec habeas qui liberet te.
30 * Vxorem accipias, & alius dormiat cum ea:
domum ædifices, & non habites in ea: plan-
31 tes vineam, & non vindemies eam. * Bos tuus
immoletur coram te, & non comedas ex eo. a-
sinus tuus rapiatur in conspectu tuo, & non
reddatur tibi. oues tuæ dentur inimicis tuis,
32 & non sit qui te adiuuet. * Filij tui & filix
D tuæ tradantur alteri populo videntibus ocu-
lis tuis, & deficientibus ad conspectum eorum
tota die, & non sit fortitudo in manu tua.
33 * Fructus terræ tuæ & omnes labores tuos
comodat populus quem ignoras. & sis semper
calumniam sustinens & oppressus cunctis die-
34 bus: * Et stupens ad terrorem eorum quæ vi-
debunt oculi tui. * Percutiat te Dominus
vlcere pessimo in genibus & in suris, sanariq̃;
35 non possis à planta pedis vsque ad verticem
tuum. * Ducetque te Dominus & regem
tuum quem cõstitues super te in gentē quam
ignoras tu & patres tui: & seruies ibi diis alie-
37 nis, ligno & lapidi: * Et eris perditus in pro-
uerbium ac fabulā omnibus populis ad quos
38 te introduxerit Dominus. * Sementem mul-
tam iacies in terram, & modicum congrega-
bis, quia locustæ deuorabunt omnia.
39 * Vineam plantabis & fodies, & vinum non
bibes, nec colliges ex ea quippiam, quoniam
40 vastabitur vermibus. * Oliuas habebis in
omnibus terminis tuis, & non vngēris oleo,
41 quia defluent & deperibunt. * Filios genera-
bis & filias, & non fruēris eis; quoniam ducē-
42 tur in captiuitatem. * Omnes arbores tuas
& fruges terræ tuæ rubigo consumet.

Le. 26. c.
Agg. 1. c.

תרגום אונקלוס

26 ותהי נבלתך משגרא למיכל לכל עופא דשמיא ולבעירא דארעא ולית דמניד: * ומחניך יי בשחנא דמצראי ובטחורי
ובגרבא ובחרס יביש די לא תיכול לאחסארה: * ומחניך יי בטפשותא ובסמאותא ובשעסמחא לבא: * וההי ממשש
בטהרא כמא דמשש עיורא בקבלא ולא תצליח ית אורח טובך ותהי לחוד עשיק ואנים כל יומיא וליה דפריק: * אחתא תרום
וגבר אחרן ישככינה ביתא חבני ולא תתיב ביה כרמא הנצב ולא תחללינה: * תורך יהי נכים לעינך ולא תיכול מיניה חמך יהי
אנים מן קרמך ולא יהוב לך ענך יהון מסירין לבעלי דכבך ולית לך פריק: * בנך ובגרתך מסירין לעם אחר ויעינך חזאן
ויסופן בגללהן כל יומא וליה חילא בידך: * אבא דארעך וכל ליאותך יאכול עם די לא ידעתא ותהי לחוד עשיק ורצין כל
יומיא: * וההי משחטי מחיו עינך דחזוי: * ומחניך יי בשחנא בישא על רכובין ועל שקין די לא תיכול
לאיחסארה מפרסת רגלך ועד מוחאך: * יגלי יי יתך וית מלכך דתקים עלך לעמא די לא ידעתא את ואבהתך ותפליח תמן
לעממינה פלחי טעותא אעא ואבנא: * ותהי לצור למחל ולשועי בכל עממינה דאגלך יי לחמן: * בר זרע סגי תפיק
לחקלא וזעיר חכנוש ארי יחסלינה גובארה: * כרמין תנציב ותפליח ותמרא לא תשחי ולא תכנוש ארי תכלינה חולעתא:
* וימין יהון לך בכל תחוסך ומשחא לא תשוף ארי וחרון זיתך: * בנים ובנות תוליד ולא יהון לך ארי יתכון בשביא:
* כל אילנך ואיבא דארעך יתריך סקארה:

²⁶ * Et erunt cadauera vestra esca volatilibus celi, & bestis terræ; & non erit qui abigat.

²⁷ * Percutiat te Dominus in ulcere Egyptiorum in natibus, & scabie agresti, & prurigine, ita ut non queas tu curari.

²⁸ * Percutiat te Dominus a-
mentia, & cecitate, & furore mentis:

²⁹ * Et eris palps in meridie, sicut palparet cecus in tenebris. & non diriget vias tuas: & eris tunc iniuriam sustinens & qui violentia opprimaris omnibus diebus, et non erit tibi qui auxilietur.

³⁰ * Uxorem accipies, & vir alius habebit eam: domum edificabis, & alter habitabit in ea: vineam plantabis, & non vindemiabis eam.

³¹ * Vitulus tuus macatus coram te, & non comes ex eo. asinus tuus raptus à te, & non reddetur tibi. oves tuæ datæ inimicis tuis, et non erit tibi adiuvās. filij tui & filia tuæ traditi genti alteri: & oculi tui videbunt deficientes in ipsos: & non poterit manus tua.

³² * Fructus terræ tuæ, & omnes labores tuos comedet gens, quam non cognoscis. & eris calumniam sustinens & oppressus cunctis diebus:

³⁴ * Et eris stupidus propter visiones oculorum tuorum quas videbis.

³⁵ * Percutiat te Dominus in ulcere malo in genibus & in suris, ita ut non possis sanari tu à planta pedum tuorum usque ad verticem tuum.

³⁶ * Deducat Dominus te & principes tuos quos constitues super te ipsum, in gentem quam non cognoscis tu & patres tui; & servies ibi diis alienis, lignis & lapidibus:

³⁷ * Et eris ibi in proverbum & parabolam, et fabulam in omnibus gentibus, ad quas introduxerit te Dominus illuc.

³⁸ * Sementem multam iacies in campum, & modica congregabis, quia deuorabit ea locusta.

³⁹ * Vineam plantabis & operaberis, & vinum non bibes, neque letaberis ex eo, quoniam deuorabit ea vermis.

⁴⁰ * Oliuæ erunt in omnibus terminis tuis, & oleo non vngēris, quia defluet oliua tua.

⁴¹ * Filios et filias generabis, et non erunt tibi, ducentur enim in captiuitatem.

⁴² * Omnia ligna tua, et fruges terræ tuæ consumet rubigo.

²⁶ * καὶ ἔσονται τὰ νεκρὰ τῶν ὑμῶν κατὰ βρωμα τοῖς πετεινοῖς & ζῴων, & τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, & οὐκ ἔσται ὁ ἀποβάων.

²⁷ * πατάξαι σε κύριος ἐν ἑλκεὶ αἰγυπίων ἐν ταῖς ἑσθραῖς, & ψώρα ἀγρία, & κνήφη, ὥστε μὴ διωαδαί σε ἰαθῆναι.

²⁸ * πατάξαι σε κύριος ἀφ' ἀπληξίας, καὶ ἀρεασίας, καὶ ἐκ-
σάσει διανοίας.

²⁹ * καὶ ἔσται ψηλαφῶν μεσημβρίας, ὥστε ψηλαφῆσαι ὁ τυφλὸς ἐν τῷ σκοτεινῷ. & οὐκ ὁδοῶσ' αὐτὰς ὁδοὺς σου, & ἔσται τότε ἀδικέμενος & διαρπαζόμενος πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ οὐκ ἔσται τοῖς βοηθῶν.

³⁰ * Γυναῖκα λήψῃ, & αὐτῇ ἑτέρῳ ἔξει αὐτήν· οἰκίαν οἰκοδομήσῃς, καὶ ἑτέρῳ οἰκήσῃ ἐν αὐτῇ· ἀμπελῶνα φυτεύσεις, & οὐ μὴ τευλήσῃς αὐτήν.

³¹ * ὁ μόχθος σου ἐσφαλμένος ἐν σπυρίον σου, & οὐ φαγῇ ἕξ αὐτοῦ· ὁ δὲ οὐκ ἔσται σου ὑρπασμὸς ἀπὸ σου, καὶ οὐκ ἀποδοθήσεται σοι· τὰ ἀνέβητα σου δεδομένα τοῖς ἐχθροῖς σου, & οὐκ ἔσται σοι ὁ βοηθῶν.

³² * ὁ υἱός σου & αἱ θυγατέρες σου δεδομένοι ἔσονται ἐτέρῳ, καὶ ὁ ὀφθαλμοὶ σου ὄψονται σφακελίζοντες εἰς αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἰχύσει ἡ χεὶρ σου.

³³ * τὰ ἐκφόρια τῆς γῆς σου, καὶ πάντα τὰ ἔδω πόνους σου φάγῃ ἔθνος, ὃ οὐκ ἐπίσταται. καὶ ἔσται ἀδικέμενος & τετραυσμῶν πάσας τὰς ἡμέρας.

³⁴ * καὶ ἔσται ἀφ' ἀπληκτοῦ διὰ τὰ ὀφθαλμὰ τῶν ὀφθαλμῶν σου ἀβλέψῃ.

³⁵ * πατάξαι σε κύριος ἐν ἑλκεὶ πονηρῷ ἐπὶ τὰ γόνατα καὶ ἐπὶ τὰς κνήμας, ὥστε μὴ διωαδαί σε ἀπὸ ἰχνυὶ τῶν ποδῶν σου ἕως τῆς κορυφῆς σου.

³⁶ * ἀπαγάλοι κύριος σε καὶ ἔδω ἀρχοντίας σου εἰς αὐτὰς κατὰ σήσεις ἐπὶ σεαυτὸν, εἰς ἔθνη· ὃ οὐκ ἐπίσταται σὺ καὶ πατέρες σου, & λατρεύσεις ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις καὶ λίθοις.

³⁷ * καὶ ἔσται ἐκεῖ ἐν αἰνίγματι καὶ ἀβυσσῷ καὶ διηγήματι ἐν παντί τοῖς ἐθνεσιν, εἰς αὐτὰ ἀπαγάλοι σε κύριος ἐκεῖ.

³⁸ * σπέρμα πολὺ ἐξοίσεις εἰς τὸ πεδῖον, καὶ ὀλίγα εἰσοίσεις, ὅτι κατέδε' αὐτὰ ἡ ἀκρίς.

³⁹ * ἀμπελῶνα φυτεύσεις καὶ κατεργᾷς, καὶ οἶνον πίσεις, καὶ εὐφρανθήσῃ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι κατὰ φάε' αὐτὰ ὁ σκώληξ.

⁴⁰ * ἐλαῖαι ἔσονται ἐν παντί τοῖς ὁρίοις σου, καὶ ἐλαιον οὐ χρίσῃ, ὅτι ἐκρυήσῃ ἡ ἐλαία σου.

⁴¹ * υἱὸς καὶ θυγατέρα γενήσῃς, καὶ οὐκ ἔσονται σοι· ἀπελθούσονται γὰρ ἐν αἰχμαλωσίᾳ.

⁴² * πάντα τὰ ξύλα σου, καὶ τὰ θνήματα τῆς γῆς σου ἐξαναλώσει ἡ ἐρυσίλη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

²⁶ Et erit cadauer tuum proiectum in cibum omni volatili cæli & iumentis terræ; & non erit qui commoueat. Dominus vlcere pessimo Egyptiorum, & hæmorrhoidis, & scabie, & prurigine sicca; ex quibus non poteris sanari.

²⁷ Et eris palps in meridie, sicut palpat cæcus in tenebris; & non proficies in via tua. & eris utique oppressus & vim patiens omnibus diebus, & non erit qui liberet te.

²⁸ Mulierem despondebis, & vir alius cubabit cum ea: domum ædificabis, & non habitabis in ea: vineam plantabis, & non vindemiabis eam: Bos tuus erit iugulatus ante oculos tuos, & non comes ex eo: asinus tuus erit violenter raptus à facie tua, & non reuertetur ad te: oves tuæ erunt traditæ inimicis tuis, & non erit qui saluet te.

²⁹ Filij tui & filia tuæ tradentur populo alieno, & oculi tui videbunt, & deficient pro eis tota die, & non erit fortitudo in manu tua.

³⁰ Fructus terræ tuæ, & omnes labores tuos comedet populus quem non cognouisti: & eris semper calumniam sustinens & oppressus omnibus diebus.

³¹ Et eris stupens propter visionem oculorum tuorum quam videbis.

³² Percutiet te Dominus vlcere pessimo in genibus & in femoribus, ex quo non poteris sanari, à planta pedis tui & usque ad cerebrum tuum.

³³ Migrare te faciet Dominus, & regem tuum quem constitues super te, ad populum quem ignoras tu & patres tui, & seruies ibi populis seruiantibus idolis ligneis & lapideis.

³⁴ Et eris in desolationem, & in proverbum & in fabulam in omnibus populis ad quos transmigrare te faciet Dominus.

³⁵ Vincas plantabis & coles, & vinum non bibes nec colliges; quoniam comedet illud vermis.

³⁶ Oliuæ erunt tibi in omni termino tuo, & oleo non vngēris, quia defluent oliuæ tuæ.

³⁷ Filios & filias generabis, & non erunt tibi, quoniam ibunt in captiuitatem.

³⁸ Omnes arbores tuæ & fructum terræ tuæ consumet rubigo.

43 * הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה
44 ואתה תרד מטה מטה : * הוה ילוך ואתה לא
תלוננו הוה יהיה לראש ואתה תהיה לזנב :
45 * ובאו עליך כל הקללות האלה וירדפוך והשיגוך
עד השמדך כי לא שמעת בקול יהוה אלהיך
46 לשמר מצותיו וחקתיו אשר צוה : * והיו בך לאות
47 ולמופת ובזרעך עד עולם : * תחת אשר לא
עבדת את יהוה אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל :
48 * ועבדת את איביך אשר ישלחנו יהוה בך
ברעב ובצמא ובעירס ובחסר כל ונתן על ברזל על
49 צוארך עד השמידו אתך : * ישא יהוה עליך
גוי מרחק מקצו הארץ כאשר ידאר הנשר גוי
50 אשר לא תשמע לשנו : * גוי עז פנים אשר לא
51 ישא פנים לזקן ונער לא יחן : * ואכל פרי בהמתך
ופרי אדמתך עד השמדך אשר לא ישאיר לך דגן
תירוש ויצהר שגר אלפך ועשתרות צאנך עד
52 האבדו אתך : * והצר לך בכל שערך עד
רדת חמתך הגבוהת והבצורת אשר אתה
בטח בהן בכל ארצך והצר לך בכל שערך בכל
ארצך אשר נתן יהוה אלהיך לך :
53 * ואכלת פרי בטנך בשר בנך ובנותיך אשר נתן
לך יהוה אלהיך במצור ובמצוק אשר יציק לך
54 איבך : * האיש הרך בך והענג מאד תרע עינו
באחיו ובאשר חיקו וביתר בניו אשר יותיר :
55 * מתת לאחד מהם מבשר בנו אשר יאכל
מבלי השאיר לו כל במצור ובמצוק אשר יציק
לך איבך בכל שערך :
56 * הרבה בך והענגה אשר לא נסתה כף רגלה הצג
על הארץ מהתענג ומרד תרע עינה באיש חיקה
ובבנה ובבתה :

43 * Aduena qui tecum versatur in terra, ascēdet super te, eritque sublimior: tu autem descendes, & eris inferior. * Ipse foenerabit tibi, & tu non foenerabis ei. ipse erit in caput, & tu eris in caudam. * Et venient super te omnes maledictiones istæ, & persequentes apprehendent te, donec intereas: quia non audisti vocem domini Dei tui, nec seruasti mandata eius & ceremonias quas præcepit tibi.
46 * Et erunt in te signa atque prodigia & in femine tuo vsque in sempiternum: * Eo quod non seruieris domino Deo tuo in gaudio cordis & lætitia propter rerum omnium abundantiam: * Seruies inimico tuo, quem emittet tibi Dominus in fame & siti, & nuditate & omni penuria; & ponet iugum ferreum super ceruicem tuam, donec te conterat.
49 * Adducet Dominus super te gentē de longinquo, & de extremis terræ finibus in similitudinem aquilæ volantis cum impetu, cuius linguam intelligere non possis; * Gentem procacissimam, quæ non deferat seni, nec misereatur paruuli: * Et deuoret fructum iumentorum tuorum ac fruges terræ tuæ, donec intereas; & nō relinquat tibi triticum, vinum & oleum, armenta boum & greges ouium, donec te disperdat, * & conterat in cunctis vrbibus tuis, & destruuntur muri tui firmi atque sublimes, in quibus habebas fiduciā in omni terra tua. obsideberis intra portas tuas in omni terra tua quā dabit tibi dominus Deus tuus: 4.Re.6.f
53 * Et comedes fructum vteri tui, & carnes filiorum tuorum & filiarum tuarum quas dederit tibi dñs Deus tuus i angustia & vastitate qua opprimit te hostis tuus. * Homo delicatus in te & luxuriosus valdè inuidebit fratri suo, & vxori quę cubat in sinu suo: * Ne det eis de carnibus filiorū suorū quas comedet: eo q̄ nihil aliud habeat in obsidione & penuria qua vastauerint te inimici tui intra oēs portas tuas.
56 * Tenera mulier & delicata quę sup terrā ingredit nō valebat, nec pedis vestigiū figere, ppter mollitiē & teneritudinē nimia, inuidebit viro suo q̄ cubat i sinu eius sup filij & filię carnib⁹,

תרגום אונקלוס

43 * חותב ערל די בניך וחי סליק עיל מינך לעילא לעילא ואת תחי נחירי לתחתא לתחתא : 44 * הוה יזפונך ואת לא תזפוניה הוה יחיקי ואת תחילחלש : 45 * ויתן עלך כל לונסיה האליו וירדפונך וירדפונך עד דתשתצך ארי לא קבילתא במימרא דיי אלהך למשר פקודוהי וקיסמוהי ודפקך : 46 * ויהוה בך לאתיו ולמופתין ובבנך עד עלם : 47 * חלף די לא פלחתא קדם יי אלהך בחדוה ובקשישות לבא מסגיות כולא : 48 * ותפלח ית בעלי דבבך דיגרי יי בך בכפנא ובצחוחא ובערסליותא ובחסירות כולא ויתן ניר פרזלא על צוארך עד דישצי יתך : 49 * ויתו יי עלך עם מרחיק מסיפי ארעא כמא דישחרי נשרא עם דלא תקבל בלישניה : 50 * עם תקיף אפינ די לא נסיב אפינ לסבא ועל ינקא לא ירחם : 51 * ויכול ולדא דבערך ואיבא דארעך עד דתשתצך די לא ישאר לך עיבורא חמרא ומשחא בקרי חורך ועיק לך בכל קירוך עד דכבש שורך כריכתא ותקיפתא דאת רחיש לאשתובא בהון בכל ארעא : 52 * ויחיל ולדא דמעך בשר בנך ובנותך די יחב לך יי אלהך בצערא : 53 * גברא דרכיך בך ודמפנק לחרא תבאיש עיניה באחיותי ובאחית קיסיה ובשאר בנותי דישחאר : 54 * גברא דרכיך בך ודמפנק לחרא תבאיש עיניה באחיותי ובאחית קיסיה ובשאר בנותי דישחאר : 55 * מלמתן לחור מנהון מבשר בנוהי דיאכל מללא אישחאר ליה כולא בצערא ובקשתא דיעיק לך סנאך בכל קירוך : 56 * דרכיכא בך ודי מפנקא די לא נסאת פרסר רגלה לאחתא על ארעא מופנקותא ומרכיכו תבאיש עינה בגבר קיסיה ובכרה ובכרתה :

* Aduena qui est in te, ascendet super te supra 43
supra, tu autem descendes infra infra. * Hic facie- 44
rabit tibi, tu autem huic non facerabis: hic erit in
caput, tu autem eris in caudam. * Et venient 45
super te omnes maledictiones istae, & persequentur
te, & apprehendent te, donec interimat te, & do-
nec perdat te: quia non audisti vocem domini Dei
tui, ut serues mandata eius & iustificationes eius,
quas praecepit tibi. * Et erunt in te signa & pro- 46
digia & in semine tuo usque in sempiternum:

* Eo quod non seruiers domino Deo tuo in gau- 47
dio & in bono corde propter abundantiam omniū.

* Et seruiers illic inimicis tuis, quos immitet Do 48
minus super te in fame & siti, & in nuditate, &
in penuria omnium: & imponet iugum ferreum su-
per cervicem tuam, donec conterat te. * Adducet 49
Dominus super te gentem de longinquo, de extremo
terrae quasi impetum aquile, gentem cuius non in-
telliges vocem eius: * Gentem impudentem fa- 50
cie, quae non admirabitur faciem senioris, et iuuenis
non miserebitur. * Et deuorabit foetus iumento- 51
rum tuorum, & fruges terrae tuae, donec non relin-
quat tibi triticum, vinum, oleum, armenta bouum
tuorum, & greges ouium tuarum, donec disperdat
te: * Et conterat te in cunctis urbibus tuis, do- 52
nec destruantur muri tui sublimes & firmi, in qui-
bus tu confisus es in eis in omni terra tua: et affliget
te in omnibus urbibus tuis, quas dedit tibi domi-
nus Deus tuus. * Et comedes foetus uteri tui 53

carnem filiorum tuorum & filiarum tuarum, quas
dedit tibi dominus Deus tuus in angustia tua & in
afflictione tua, qua affliget te hostis tuus.

* Tener in te & delicatus valde inuidebit oculo 54
suo fratri suo, & uxori quae in sinu suo, & relictis
filiis, qui relictis fuerint ei:

* Vt det uni eorum de carnibus filiorum suorum 55
quos comedet, quia non relictum est ei quippiam in
angustia & in afflictione qua afflixerint te inimici
tui in omnibus urbibus tuis.

* Et tenera in vobis & delicata valde, cuius 56
non experientiam accepit pes eius ingredi super ter-
ram propter molliciem & propter teneritudinem,
inuidebit oculo suo viro suo qui in sinu eius, & fi-
lio & filiae suae:

43 * ὁ παροήλυτος ὅς ἐστιν ἐν σοί, ἀναβήσεται ἐπὶ σὲ ὡς ὁ ὄρος
44 ἐπὶ τὴν κατὰ βῆσιν κατὰ τὴν κατὰ. * ἔσονται δὲ ἀντιπάλαι σοί, σὺ δὲ τούτων
οὐδὲν ἴσῃς. ἔσονται ἑσὶ εἰς κεφαλὴν, σὺ δὲ ἑσὶ εἰς οὐρανόν.

45 * καὶ ἐλθόντων ἐπὶ σὲ πάντων αὐτῶν κατὰ τὰς αὐτῶν, καὶ κα-
ταδιώξονται σε, καὶ καταλήψονται σε, ἕως ὃν ἐξολοθρεύσῃ σε,
καὶ ἕως ὃν ἀπολέσῃ σε. ὅτι ὅτε εἰσῆκσας τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ
θεοῦ σου, ἐφυλάσσεαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα
46 αὐτοῦ, ὅσα ἐνετείλατό σοι. * καὶ ἔσονται ἐν σοὶ σημεῖα καὶ τέρα-
47 τα καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἕως τοῦ αἵματος, * ὃν ὁ ὄρος
ἐλάττωσας κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐν διφρασίῳ καὶ ἐν ἀγαθῇ
48 καρδίᾳ διὰ τὸ πλῆθος πάντων. * καὶ λατρεύσεις ἐκεῖ τοῖς
ἐχθροῖς σου, οὓς ἐξαποσελεῖ κύριος ἐπὶ σὲ ἐν λιμῇ καὶ δίψει,
καὶ ἐν γυμνότητι, καὶ ἐν ἐκλείψει πάντων. καὶ ἐπιθήσεται κλοιὸν
σποδερμῶν ἐπὶ τὴν τράχηλόν σου, ἕως ὃν ἐξολοθρεύσῃ σε.

49 * ἐπάξει κύριος ἐπὶ σὲ ἐθὺς μακρόθεν ἀπ' ἐξ ἁπλῶς τῆς
γῆς ὥστε ὁρμημα ἀέρος, ἔθνος ὃς οὐκ ἀκέραιος τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

50 * ἐθὺς ἀναιδὲς παροσώπου, ὅστις ἐθαυμάζει παροσώπου
51 πρεσβυτέρου, καὶ νέον οὐκ ἐλεήσει. * καὶ κατέδεται τὰ ἐκγον-
να τῶν κτηνῶν σου, καὶ τὰ θνήσκοντα τῆς γῆς σου, ὥστε μὴ κα-
ταλιπεῖν σοὶ σίτον, οἶνον, ἐλαιον, βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ
ποίμνια τῶν προβάτων σου, ἕως ὃν ἀπολέσῃ σε.

52 * καὶ ἐκτελέσει σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσίν σου, ἕως ὃν κα-
ταρῶσιν τὰ τείχη σου καὶ ὑψηλὰ καὶ τὰ ὀχυρά, ἐφ' οἷς σὺ πέ-
ποδας ἐπ' αὐτοῖς ἐν πάσῃ τῇ γῇ σου. καὶ θλίψει σε ἐν πά-
σαις ταῖς πόλεσίν σου, αἷς ἐδώκε σοι κύριος ὁ θεός σου.

53 * καὶ φάγη τὰ ἐκγονα τῆς κοιλίας σου κρέα ὑἱῶν σου καὶ
θυγατέρων σου, ὅσας ἐδώκε σοι κύριος ὁ θεός σου ἐν τῇ συνοχω-
ρίᾳ σου καὶ ἐν τῇ θλίψει σου, ἥ θλίψει σε ὁ ἐχθρός σου.

54 * ὁ ἀπαλὸς ἐν σοὶ καὶ ὁ πενυφρὸς ὁφθαλμοῦ βασιλευσὶ τῶν
ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν γυναικα τὸν ἐν
κόλπῳ αὐτοῦ, καὶ τὰ καταλειμμένα τέκνα, ἃ δὴ καταλει-
55 φθη αὐτοῦ. * ὥστε δοῦμαι ἐν αὐτῶν ἀπὸ τῶν σαρκῶν τῶν ἱε-
κνῶν αὐτοῦ, ὃν καταφάγεται διὰ τὸ μὴ καταλιφθῆναι αὐτοῦ
μητρὸν ἐν τῇ συνοχωρίᾳ καὶ ἐν τῇ θλίψει, ἥ αὐτὸς θλίψῃ σε οἱ
56 ἐχθροί σου ἐν πάσαις ταῖς πόλεσίν σου. * καὶ ἡ ἀπαλή ἐν ὑ-
μῖν καὶ ἡ πενυφρὸς ὁφθαλμοῦ, ἥς ἐχὶ πᾶσαν ἐλαβὼν ὁ πᾶς αὐτὸς
βαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὸν πενυφρὸν καὶ διὰ τὸν ἀπα-
λόνητα, βασιλευσὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὸν ἀνδρα αὐτοῦ τὸν
ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Aduena incircuncisus qui est in medio tui, ascendet super te superius, & tu descendes inferius. 44 Ipse mutuabit tibi, & tu non mu-
tuabis ei: ipse erit fortis, & tu eris infirmus. 45 Et venient super te omnes maledictiones istae, & persequentur te, & apprehendent te, do-
nec dispercas: quoniam non obedisti verbo domini Dei tui, ut custodires praecepta eius & mandata eius quae praecepi tibi. 46 Et erunt tibi
in signa & in portenta & in filiis tuis usque in seculum; 47 Eo quod non seruiers coram domino Deo tuo in gaudio & in rectitudine cordis,
propter multitudinem omnium rerum: 48 Et seruiers inimicis tuis, quos mittet Dominus in te in fame & in siti, & in nuditate & in penu-
ria omnium rerum. & ponent iugum ferreum super cervicem tuam, donec disperdant te. 49 Adducet Dominus super te populum de lon-
ginq̃ a finibus terrae, sicut volat aquila, populum cuius linguam non intelliges: 50 Populum impudentem facie, qui non accipit perfo-
nam senis, neque miseretur paruuli. 51 Et comedet foetus iumentorum tuorum, & fructum terrae tuae, donec consumat te: qui non relin-
quet tibi frumentum, vinum & oleum, nec vacas bouum tuorum, & greges ouium tuarum, donec disperdat te. 52 Et angustiaabit te in cun-
ctis urbibus tuis, donec subuertat muros tuos munitos & fortes, in quibus confidebas ut euaderes in eis in omni terra tua. & angustiaabit te in cun-
ctis urbibus tuis, in omni terra tua quam dabit dominus Deus tuus tibi. 53 Et comedes foetus ventris tui, & carnes filiorum tuorum
& filiarum tuarum quas dederit tibi dominus Deus tuus, in obsidione & angustia qua angustiaabit te inimicus tuus. 54 Vir tener in te &
delicatus valde habebit oculum nequam contra fratrem suum, & contra uxorem foederis sui, & contra reliquos filios suos quos reliquerit.

55 Ne det vni ex eis de carne filiorum suorum quos comedet, eo quod nihil aliud ei remanserit in obsidione & in angustia qua angustiaabit te
inimicus tuus in omnibus urbibus tuis. 56 Quae tenera est in te & delicata, quae non est experta ponere plantam pedis sui super terram pro-
pter delicias, habebit oculum nequam contra virum foederis sui, & contra filium suum & filiam suam:

57 * ובשליטה היוצרת מבין רגליה ובבניה אשר
תלד כי תאכלם בחסר כל בסתר במצור ובמצוק
58 אשר יציק לך איבך בשעריך: * אם לא תשמר
לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתבים
בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא
12 הורה את יהודה אלהיך: * והפלא יהודה
את מכתך ואת מבור זרעך מבור גדלת
59 ונאמנות וחלים רעים ונאמנים: * והשיב
בך את כל מדוה מצרים אשר יגרת מפניהם
60 ודבקו בך: * גם כל חלי וכל מכה אשר לא
כתוב בספר התורה הזאת יעלם יהודה עליך
62 עד השמדך: * ונשארתם במתי מעט תחת
אשר הייתם ככוכבי השמים לרב כי לא שמעת
63 בקול יהודה אלהיך: * והיה כאשר שש
יהודה עליכם להיטיב אתכם ולהרבות אתכם
בן ישיש יהודה עליכם להאבד אתכם ולהשמיד
אתכם ונסחתם מעל האדמה אשר אתה בא
64 שמה לרשתה: * והפיצך יהודה בכל העמים
מקצו הארץ ועד קצו הארץ ועבדת שם אלהים
אחרים אשר לא ידעת אתה ואבתך עץ ואבן:
65 * ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכת
רגלך ונתן ידו לך שם לב רגז וכליון עינים
66 ודאבון נפש: * והיו חייך תלאים לך מנגד ופחדת
לילך ויומם ולא תאמין בחיך:
67 * בפקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן
בקר מפחד לבבך אשר תפחד וממראה עיניך אשר
68 תראה: * והשיבך יהודה מצרים באניו
בדרך אשר אמרתי לך לא תסיף עוד לראתה
והתמכרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות ואין
קנא:

57 * Et illuue secundinarum quæ egrediuntur de medio feminum eius, & super liberis qui eadem hora nati sunt. Comedent enim eos clam propter rerum omnium penuriam, in obsidione & vastitate qua opprimet te inimicus tuus intra portas tuas. * Nisi custodieris & feceris omnia verba legis huius quæ scripta sunt in hoc volumine, & timueris nomen eius gloriosum & terribile, hoc est, dominum Deum tuum, * Augebit Dominus plagas tuas, & plagas feminis tui, plagas magnas & perseverantes, infirmitates pessimas & perpetuas:
60 * Et conuertet in te omnes afflictiones Ægypti, quas timuisti, & adhærebunt tibi.
61 * Insuper & vniuersos languores & plagas quæ nō sunt scriptæ in volumine legis huius, G inducet Dominus super te, donec te cōterat.
62 * Et remanebitis pauci numero, qui prius eratis sicut astra cæli præ multitudine; quoniā non audistis vocem domini Dei vestri.
63 * Et sicut antè lætatus est Dominus super vos, bene vobis faciens vosque multiplicans, sic lætabitur disperdens vos atque subuertēs, vt auferamini de terra ad quam ingredieris possidendam.
64 * Disperget te Dominus in omnes populos, à summitate terræ vsque ad terminos eius: & seruiēs ibi diis alienis, quos & tu ignoras & patres tui, lignis & lapidibus.
65 * In gentibus quoque illis non quiesces, neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi Dominus ibi cor pauidum, & deficientes oculos, & animam consumptam mœrore:
66 * Et erit vita tua quasi pendens ante te. timebis nocte & die, & non credes vitæ tuæ.
67 * Manè dices: Quis mihi det vespereum? & vespere: Quis mihi det manè? propter cordis tui formidinem qua terreberis: & propter ea quæ tuis videbis oculis:
68 * Reducet te Dominus classibus in Ægyptum per viam, de qua dixit tibi, vt eam amplius non videres. ibi vendēris inimicis tuis in seruos & ancillas, & non erit qui emat.

תרגום אונקלוס

57 ובזעיר בנהא ויפקון סנהא ובבנהא דחליד ארי תיכליגון בחסירות כולא בסתרא בצורה ובקמא דיעיק לך סנאך בקרנך:
58 אם לא חטר למעבר ית כל פתגמי אורייתא תרעא וכתובין בספרא תרין למרחל ית שסא יקירא ודחילא תרין ית יי אלהך:
59 ויפריש יי ית מחתך וית מחת בנך מחן סגיא וחימנן ומרעין בישין ודמנן:
60 אף כל מרעין וכל מחאן וי לא כתיב בספר אורייתא תרין יסקיגון יי עלך עד דתשתעך:
61 ויהי כמא דחרי יי עליכון ויתשתארן עם דסגנן חלף דחיותן ככוכבי שמיא למסגי ארי לא קבלתא במירא דיי אלהך:
62 לאוטבא יתכון ולא סגארי יתכון כן יחרי יתוה עליכון לאוצרא יתכון ולשיצאר יתכון ותשלטלון מעל ארעא דאת עליל לתמן למירתה:
63 ויבדרינך יי בכל עממיא מסיפי ארעא ועד סופי ארעא ותפלח תמן לעממיא פלחי טעותא די לא ידעתא את ואבהתך אעא ואבנא:
64 ובעממיא תאלין לא תנוח ולא יתו מנח לפרסר רגלך ויתן יי לך תמן לב תהי וחשכו עינין ומפתן נפש:
65 ויהוה חייך תלך לך מקבל ותהי פחיר בליילא וביממא ולא תחיסן בחיך:
66 בצפרא תימר מן יתן ומשא ובקמשא תימר מן יתן צפרא מתהות לבך דתהי תהי ומחיו עינך דתחיו:
68 ויתבנך יי למצרים בספינן בארמא דאמריית לך לא תוסף עוד למחזה ותדבנת תמן לבשלי דבכך לעכרין לאסתו חליד וקני:

* Et intestino suo egredienti per femina sua, & 57
filio suo quæ pepererit: comedet enim eos propter pe-
nuriam omnium clam in angustia & in afflictione
qua affliget te inimicus tuus in urbibus tuis:

* Si non audieritis ut faciatis omnia verba legis 58
huius, scripta in volumine hoc, ut timeatis nomen
gloriosum & admirabile hoc, dominum Deum tuum:

* Et admirabiles faciet Dominus plagas tuas, et 59
plagas seminis tui: plagas magnas & mirabiles, &
infirmittates malas & perpetuas.

* Et conuertet in te omnem afflictionem Ægypti 60
malam, quam timuisti à facie eorum, et adhærebunt
in te.

* Et uniuersum languorem, & omnem plagam 61
non scriptam, & omnem scriptam in volumine legis
huius, inducet Dominus super te, donec conterat te.

* Et remanebitis in numero breui, eo quod fuistis 62
sicut astra celi in multitudinem: quoniam non audi-
stis vocem domini Dei vestri.

* Et erit sicut letatus est Dominus super vos ut 63
benefaceret vobis, & multiplicaret vos; sic leta-
bitur Dominus super vos ut disperdat vos. et au-
feremini de terra ad quam vos ingredimini illuc
possidendam eam.

* Et disperget te dominus Deus tuus in omnes 64
gentes, à summitate terræ usque ad terminum ter-
ræ. & seruias illic diis alienis, lignis & lapidibus,
quos non cognoueris tu & patres tui.

* Sed & in gentibus illis non requiem dabit ti- 65
bi, neque erit requies vestigio pedis tui. & dabit
tibi Dominus illic cor pauidum, & deficientes ocu-
los, & liquefcentem animam.

* Et erit vita tua suspensa coram oculis 66
tuis. & timebis die & nocte, & non credes vi-
ta tue.

* Manè dices: Quomodo erit vespera? & ve- 67
spere dices: Quomodo erit manè? propter formidi-
nem cordis tui qua terreberis, & propter visiones
oculorum tuorum quas videbis.

* Et reducet te Dominus in Ægyptum in na- 68
uibus, & in via quam dixi, Non adijcietis
ultra videre eam. & vendemini ibi inimi-
cis vestris in seruos & ancillas, & non erit quie-
mat.

* καὶ τὸ χόριον αὐτῆς τὸ ἐξελθὼν διὰ τῶν μηρῶν αὐτῆς, καὶ
τὸ τέκνον αὐτῆς ὃ δὴ τέκη. καὶ φαίνεται γὰρ αὐτὰ διὰ τῶν
ἐνδύων πάντων κρυφῇ ἐν τῇ σκηνῇ καὶ ἐν τῇ θλίψει,
ἢ θλίψει σε ὁ ἐχθρὸς σου ἐν ταῖς πόλεσίν σου.

* εἰ μὴ εἰσακούσῃτε ποιεῖν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου
τούτου, τὰ γεγραμμένα ἐν τῇ βιβλίῳ τούτῳ, φοβεῖσθαι τὸ ὄνο-
μα τὸ ἅγιον καὶ τὸ θαυμαστὸν τοῦτο, κύριον τὸν θεόν σου.

* καὶ ὁ θεὸς ὁξάσει κύριον τὰς πληγὰς σου, καὶ τὰς πλη-
γὰς τοῦ σπέρματός σου, πληγὰς μεγάλας καὶ θαυμασάς,
καὶ νόστιμα πονηρὰ καὶ πικρά.

* καὶ ἐπιστρέψει ἐπὶ σέ
πάντα τὰ ὀδυῖνά σου αἰγυπίου τὰ πονηρὰ, ὡς διδουλαβῆσαι
πὸ τοῦ σπέρματος αὐτῶν, καὶ κολληθήσονται ἐν σοί.

* καὶ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ πᾶσαν πληγὴν τὴν μὴ γε-
γραμμένην, καὶ πᾶσαν ἡν γεγραμμένη ἐν τῇ βιβλίῳ τοῦ
νόμου τούτου, ἐπάξει κύριον ἐπὶ σέ, ἕως ὃν ἐξολοθρεύσῃ σε.

* καὶ καταλειφθήσῃ σε ἐν ἄριστοις βραχί, δὴ ὡς ὅτι
ἦτε ὡς τὰ ἄσπερα τοῦ οὐρανοῦ εἰς πληθύν, ὅτι ὅκ ἐσθλαίσατε
τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

* καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἠυφρανθήναι κύριον ἐφ' ὑμῖν δι' ποιῆ-
σαι ὑμᾶς, καὶ πληθυνῶσαι ὑμᾶς, οὕτως δι' φραγθήσῃ κύριον
ἐφ' ὑμῖν ἐξολοθρεύσαι ὑμᾶς. καὶ ἐξαρθήσῃ σε διὰ τῆς γῆς
εἰς ἧν ὑμεῖς ἐσπορεύσατε ἐκεῖ κληρονομήσαι αὐτῇ.

* καὶ διασπερῇ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀπ'
ἀκροῦ τῆς γῆς ἕως ἀκροῦ τῆς γῆς. καὶ δαδύσεις ἐκεῖ θεοὶς εἰ-
ρηγῶν, ξύλοις καὶ λίθοις, οἷς ὅκ ἐπίσω σὺ καὶ ὁ πατήρ σου.

* ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις ὅκ ἀπαύσει σε, ὅ-
τι μὴ ἤρηται σάσις τῇ ἰχνει τοῦ ποδός σου. καὶ δώσει σοι κύ-
ριον ἐκεῖ καρδίαν ἀθυμοῦσαν, καὶ ἐκλείποντας ὀφθαλμούς,
καὶ τικρομένην ψυχὴν.

* καὶ ἔσται ἡ ζωὴ σου κρεμασμένη ἀπὸ πάντων τῶν ὀφθαλ-
μῶν σου. καὶ φοβηθήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ οὐ πισύσεις
τῇ ζωῇ σου.

* τὸ πρῶτον ἔρεῖς, πῶς δὴ ἤνοιτο ἐσπέρα. καὶ
τὸ ἐσπέρα ἔρεῖς, πῶς αὖ ἤνοιτο πρῶτον; διὰ τοῦ φόβου τῆς καρ-
δίας σου, οὗ φοβηθήσῃ, καὶ διὰ τῶν ὀραμάτων τῶν ὀφθαλ-
μῶν σου ὧν ὄψῃ.

* καὶ ἀποστέψῃ σε κύριον εἰς αἰγυπion ἐν πλοίοις, καὶ ἐν
τῇ ὁδῷ ἣ εἶπα, ὅς πορεύσῃ σε ἐπὶ ἰδεῖν αὐτῷ. καὶ παραθήσε-
ται ἐκεῖ τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας, καὶ ὅκ
ἔσαι ὁ κτώμενος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

57 Et contra filios suos paruulos qui egressi sunt ex ea, & contra filios suos quos peperit: quoniam comedet eos in penuria omnium rerum in abscondito in obsidione & in angustia, qua angustiaabit te inimicus tuus in urbibus tuis: 58 Si non custodieris ut facias omnia verba legis huius quæ scripta sunt in hoc libro, ut timeas nomen gloriosum & terribile domini Dei tui.

59 Et admirabiles faciet Dominus plagas tuas & plagas filiorum tuorum, plagas magnas & perseverantes, & infirmitates pessimas & permanentes.

60 Et conuertet in te omnes plagas Ægypti quas timuisti, & adhærebunt tibi.

61 Omnes quoque infirmitates & omnes plagas quæ non sunt scriptæ in libro legis huius, inducet Dominus super te, donec disperdat te.

62 Et remanebitis populus pauci numero, qui prius fuisti sicut astra celi in multitudinem; quoniam non obedisti verbo domini Dei tui.

63 Et erit sicut letatus est Dominus super vos ut benefaceret vobis, & ut multiplicaret vos; sic letabitur Dominus super vos ut disperdat vos & ut consumat vos. & migrabitis à terra ad quam tu ingrederis possidendam.

64 Et disperget te Dominus in omnes populos à finibus terræ & usque ad fines terræ: & seruias ibi populis colentibus idola quæ ignorasti tu & patres tui, lignea & lapidea.

65 Et in populis illis non requiesces, neque erit requies plantæ pedis tui: & dabit tibi Dominus cor pauidum, & tenebrosos oculos, & mærorem animæ.

66 Et erit vita tua quasi pendens ante te: & eris timens die ac nocte, & non credes vitæ tuæ.

67 Manè dices: Quis mihi det vesperum? & vesperè dices: Quis mihi det manè? propter pauorem cordis tui quo pauebis, & propter visionem oculorum tuorum quam videbis.

68 Et reducet te Dominus in Ægyptum in nauibus per viam de qua dixi tibi, Non addes ultra videre eam. & vendemini ibi inimicis tuis in seruos & in ancillas, & non erit qui emat.

כט

* אלה דברי הברית אשר צוה יהוה
את משה לכתוב את בני ישראל בארץ מואב
מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב:
* ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר
אלהם אתם ראיתם את כל אשר עשה יהוה
לענייכם בארץ מצרים ולכל עבדיו
ולכל ארצו: * המסות הגדולות אשר ראו עיניך
האתרת והמפתים הגדלים ההם: * ולא
נתן יהוה לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים
לשמע עד היום הזה: * ואולך אתכם ארבעים שנה
במדבר לא בלו שלמתיכם מעליכם ונעלך לא
בלתה מעל רגלך: * לחם לא אכלתם ויין ושכר
לא שתיתם למען תדעו כי אני יהוה אלהיכם:
* ותבאו אל המקום הזה ויצא סיחן מלך חשבון
ועוג מלך הבשן לקראתנו למלחמה ונבסם:
* ונקח את ארצם ונתתנה לנחל לראובני ולגדי
ולחצי שבט המנשי: * ושמרתם את דברי הברית
הזאת ועשיתם אתם למען תשכילו את כל אשר
תעשון:

* אתם נצבים היום כלכם לפני יהוה
אלהיכם ראשיכם שבטיכם וקנייכם ושטריכם כל
איש ישראל: * טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב
מחניך מחטב עציד עד שאב מימך: * לעבדך
בברית יהוה אלהיך ובאלתו אשר יהוה אלהיך כרת
עמך היום: * למען הקים אתך היום לו לעם
והוא יהיה לך לאלהים באשר דבר לך וכאשר נשבע
לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב: * ולא אתכם
לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת ואת האלה
הזאת:

תרגום אונקלוס

כט

1 ארין פתגמי קיימא דפקיד יי ית משה למגור ית בני ישראל בארעא דמואב בר מקיימא
2 וקרא משה לכל ישראל ואמר להון אחון חזיתון ית כל דעבר יי לענייכון בארעא דמצרים ולפרעה ולכל
עבדוהי ולכל ארעיה: 3 נסין רברבין דחזו עיניך אתימא ומפתים רברבין האינון: 4 ולא יתב יתוה לכוז ליבא למדע ואף
לא עינין למחזי וארנין למשמע עד יומא דהין: 5 ודברית יתכון ארבעין שנין במדברא לא בליארת כסותכון מנכון ומסנך לא יחיפו
מעל רגלך: 6 לחמא לא אכלתון וחמר וקרוי לא שתיתון בדיל דתדעון ארי אנא יי אלהך: 7 ואחיתון
לא תרעא דהין ונפק סיחון מלכא דחשבון ועוג מלכא דחשבון לקדמותנא לאנחא קרבא ומחנינון: 8 וכבשנא ית ארעהון ויתבנה לאחסנא
לשבטא דראובן ולשבטא דגד ולפלגות שבטא דמנשה: 9 ותשרון ית פתגמי קיימא דהא ותעבדון יתוהון בדיל דתשכלון ית כל דתעבדון:
10 אחון קיימין יומא דין כלכון קודם יי אלהכון רישיון שבטיכון סביכון וסרכיון כל אנש ישראל: 11 טפליכון נשיכון וגיריך די
בגו משריתך מלקט אעד עד מלי מימך: 12 לאעליתך בקיימא דיי אלהך ובממתייה דיי אלהך גור עמך יומא דין: 13 בדיל לקיימא יתך
יומא דין קדמותי לעם והוא יתי לך לאלה כמא דמליל לך וכמא דקיימא לאברהם ליצחק וליעקב: 14 ולא עמכון כלחוניכון
אנא גור ית קיימא דהא וית מוסתא דהא:

CAP. XXIX.

1 **H**Æc sunt verba fœderis, quod præcepit
A Dominus Moyfi vt feriret cum filiis Is-
rael in terra Moab, præter illud fœdus quod
cum eis pepigit in Oreb.

2 * Vocauitque Moyfes omnem Israel, & di-
xit ad eos: Vos vidistis vniuersa quæ fecit Do-
minus coram vobis in terra Ægypti Pharaoni
& omnibus seruis eius, vniuersæque terræ
illius: * Tentationes magnas quas viderunt
oculi tui, signa illa portentaque ingentia:

3 * Et non dedit vobis Dominus cor intel-
ligens, & oculos videntes, & aures quæ pos-
sint audire vsque in præsentem diem.

4 * Adduxit vos quadraginta annis per de-
sertum: non sunt attrita vestimêta vestra, nec
calciamenta pedum vestrorum vetustate con-
sumpta sunt.

5 * Panem non comedistis, vinum & siceram
B non bibistis, vt sciretis quia ipse est dominus
Deus vester.

6 * Et venistis ad hunc locum: egressusq; est
Seon rex Efebon, & Og rex Basan occurren-
tes nobis ad pugnam; & percussimus eos, * Et
tulimus terram eorum, ac tradidimus possi-
dendâ Ruben, & Gad, & dimidiâ tribui Ma-
nasse. * Custodite ergo verba pacti huius
& implete ea, vt intelligatis vniuersa quæ fa-
cit.

7 * Vos statis hodie cuncti coram do-
mino Deo vestro, principes vestri, & tribus ac
maiores natu atque doctores, omnis popu-
lus Israel:

8 * Liberi & vxores vestræ, & aduenę qui te-
cum morantur in castris; exceptis lignorum
cæsoribus, & his qui comportant aquas:

9 * Vt transeas in fœdere domini Dei tui, &
in iureiurando quod hodie dominus Deus
tuus percutit tecum;

10 * Vt suscitet te sibi in populum, & ipse sit
dominus Deus tuus, sicut locutus est tibi, &
sicut iurauit patribus tuis, Abraam, Isaac, &
Iacob.

11 * Nec vobis solis ego hoc fœdus ferio, &
hæc iuramenta confirmo:

Exo. 19. a

Nu. 21. g

CAP. XXIX.

HÆc verba fœderis, quæ præcepit Dominus Moyſi ut statueret filiis Iſrael in terra Moab, præter fœdus quod pepigit eis in Oreb.

* Et vocavit Moyses omnes filios Iſrael, & dixit ad eos: Vos vidistis uniuersa quæ fecit dominus Deus vester in terra Ægypti coram vobis Pharaoni & omnibus seruis eius, & uniuersæ terræ eius:

* Tentationes quas viderunt oculi tui: signa & portenta ingentia illa, manum fortem, & brachium excelsum.

* Et non dedit dominus Deus vobis cor ad intelligendum, & oculos ad videndum, & aures ad audiendum, vsque in diem hanc.

* Et adduxit vos quadraginta annis in deserto: nec inueterata sunt vestimenta vestra, & calciamenta vestra non sunt attrita à pedibus vestris.

* Panem non comedistis, vinum & siceram non bibistis, ut sciretis quia ipse dominus Deus vester.

* Et venistis vsque in locum hunc. et egressus est Seon rex Eſebon, & Og rex Baſan in occursum nobis in pugna: & percussimus eos,

* Et tulimus terram eorum, & tradidimus eam in possessionem Ruben, & Gad, & dimidiæ tribui Manasse.

* Et custodietis omnia verba pacti huius, ut faciatis ea, ut intelligatis uniuersa quæ facitis.

* Vos stetitistis hodie cuncti coram domino Deo vestro, principes tribuum vestri, & senatus vester, & iudices vestri, & doctores vestri, omnis vir Iſrael:

* Uxores vestra, & liberi vestri, & aduena qui in medio caſtrorum vestrorum, à lignorum caſoribus vestris, vsque ad aquam comportantes vestros:

* Ut tranſſeas tu in fœdere domini Dei tui, & in imprecationibus eius, quæ dominus Deus tuus disponit ad te hodie:

* Ut statuatur te sibi in populum, & ipse erit tuus Deus, quemadmodum locutus est tibi, & quemadmodum iurauit patribus tuis Abraam & Isaac et Jacob.

* Et non vobis solis dispono ego fœdus hoc & imprecationem hanc:

κθ'.

1 * Οὗτοι ὁ λόγοι τῆς διαθήκης, οὓς ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωϋσῇ, ἡſσαι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐν γῇ Μωάβ, πλὴν τῆς διαθήκης ἧς διέθετο αὐτοῖς ἐν χωρήβ.

2 * καὶ ἐκάλεσε Μωϋσῆς πᾶν τὸν ὄχλον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ὑμεῖς ἐωράκατε πᾶν ὃ ὁ Κύριος ἐποίησε κυρίῳ ὁ Θεὸς ὑμῶν ἐν γῇ Αἰγύπτου ἐνώπιον ὑμῶν Φαραὼ καὶ πᾶσι τοῖς θεράπταις αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ.

3 * ὅτε περασμοὶς οὓς εἶδον ὁ φθαλμοὶ τοῦ τα σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκείνα, τὴν χεῖρα τὴν κραταίω, καὶ τὴν βραχίονα τὴν ὑψηλὴν.

4 * καὶ ὅτε ἔδωκε κύριος ὁ Θεὸς ὑμῖν καρδίαν εἰδέναι, καὶ ὁ φθαλμὸς βλέπειν, καὶ ὅτε ἀκέειν, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

5 * καὶ ἡ γὰρ ὑμᾶς τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὅτε ἐπαλαιώθησαν τὰ ἱμάτια ὑμῶν, & τὰ ὑποδήματα ὑμῶν οὐκ ἀπέτερίβη ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν.

6 * ἀρτον ὅτε ἐφάγετε, οἶνον καὶ σικέραν ὅτε ἐπίετε, ἵνα γινώτε, ὅτι ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν.

7 * καὶ ἦλθετε ἕως τοῦ τόπου τούτου. καὶ ἔξηλθε σιῶν βασιλὺς ἐσεβὼν, καὶ ὦν βασιλὺς τῆ βασιλείας ἐν Συωδότησιν ἡμῖν ἐν πολέμῳ καὶ ἐπατάξαμεν αὐτοὺς,

8 * καὶ ἐλάβομεν τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἐδώκαμεν αὐτὴν ἐν κλήρῳ τῷ ρουβὲν, καὶ τῷ γαδί, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῇ Μανασσῇ.

9 * καὶ φυλάξετε πᾶν τὸ ὅτε λέγοις τῇ διαθήκῃ ταύτης, ποιῶν αὐτοὺς, ἵνα πληροῦντο πᾶν ὃ ὁ Κύριος ἐλάλει.

10 * ὑμεῖς ἐσήμερον πρῶτες ἐάντι κυρίῳ ὁ Θεὸς ὑμῶν, ὁ δὲ ἀρχιφυλὴν ὑμῶν, καὶ ἡ Γερουσία ὑμῶν, καὶ ὁ κριταὶ ὑμῶν, καὶ ὁ γραμματεὺς αὐτῶν, καὶ ὁ πᾶς δούλος Ἰσραὴλ.

11 * αἱ γυναῖκες ὑμῶν, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, καὶ ὁ πᾶς σκλάβος ὁ ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς ὑμῶν, ἀπὸ τοῦ ξυλοκόπου ὑμῶν ἕως τοῦ δρεφόρου ὑμῶν.

12 * παρελθεῖν σε ἐν τῇ διαθήκῃ κυρίῳ ὁ Θεὸς σου, καὶ ἐν ταῖς ἀρχαῖς αὐτοῦ, ὅσα κύριος ὁ Θεός σου διατίθει πρὸς σε σήμερον.

13 * ἵνα ἡſῃ σε αὐτὰ εἰς λαόν, & αὐτὸς ἔσαι σου Θεός, ὃν πρόπον εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ ὃν τρόπον ὡμοσε ταῖς πατράσι σου Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ.

14 * καὶ οὐχ ὑμῖν μόνοις διατίθεμαι ἐγὼ τὴν διαθήκην ταύτην καὶ τὴν δόξαν ταύτην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXIX.

HÆc sunt verba fœderis quod præcepit Dominus Moyſi, ut feriret cum filiis Iſrael in terra Moab, præter fœdus quod pepigit cum eis in Oreb.

* Et vocavit Moyses omnem Iſrael, & dixit ad eos: Vos vidistis omnia quæ fecit Dominus ante oculos vestros in terra Ægypti Pharaoni & omnibus seruis eius & uniuersæ terræ illius:

* Tentationes magnas quas viderunt oculi tui, & signa atque portenta magna illa.

* Et non dedit vobis Dominus cor ad sciendum, neque oculos ad videndum, neque aures ad audiendum vsque in diem hanc.

* Et duxi vos quadraginta annis per desertum: non inueterata sunt vestimenta vestra in vobis, & calciamenta vestra non sunt attrita in pedibus vestris.

* Panem non comedistis, & vinum & quicquid inebriare potest non bibistis, ut sciretis quoniam ego sum Dominus Deus vester.

* Et venistis ad locum hunc: & egressus est Seon rex Eſebon, & Og rex Baſan in occursum nostrum ad pugnam: & percussimus eos:

* Et subiecimus terram eorum, & dedimus eam in possessionem tribui Ruben, & tribui Gad, & dimidiæ tribui Manasse.

* Et custodietis verba pacti huius, & faciatis ea, ut intelligatis uniuersa quæ facitis.

* Vos statis hodie cuncti coram domino Deo vestro, principes vestri & tribus vestra, senes vestri & præfecti vestri, omnes viri Iſrael:

* Paruuli vestri & uxores vestra, & peregrini tui qui sunt in medio caſtrorum tuorum, ab eo qui colligit ligna tua vsque ad haurientem aquam tuam.

* Ut intres in fœdus domini Dei tui, & in iuramentum eius quod dominus Deus tuus statuit tecum hodie:

* Ut fuscitet te hodie in conspectu suo in populum, & ipse sit tibi in Deum, sicut locutus est tibi, & sicut iurauit patribus tuis Abraham, Isaac & Iacob.

* Non vobiscum solis ego statui pactum hoc & iuramentum hoc:

15 * כי ארץ אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני
יהוה אלהינו ואשר איננו פה עמנו היום :
16 * כי אתם ידעתם את אשר ישנו בארץ
מצרים ואשר עברנו בקרב הגוים אשר
17 עברתם : * ותראו את שקוציהם וארץ
גלליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם :
18 * פן יש בכם איש או אשה או משפחה או
שבט אשר לבבו פנה היום מעם יהוה אלהינו
ללכת לעבד את אלהי הגוים ההם פן יש
19 בכם שרש פרה ראש ולענה : * והיה
בשמעו את דברי האלה והוא את והתברך
בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרדורתי לבי
אלך למען ספורת הרוח את הצמאה :
20 * לא יאברה יהוה סלח לוכי גזו יעשן אף
יהוה וקנאתו באיש ההוא ורבעה בוכל האלה
הכתובה בספר הזה ומחה יהוה את שמו מתחת
21 השמים : * והבדילו יהוה לרעה מכל שבטי
ישראל ככל אלות הבירות הכתובה בספר
22 התורה הזו : * ואמר הדור האחרון בניכם
אשר יקומו מאחריכם והנבכי אשר יבא מארץ
רחוקה וראו את מכורת הארץ ההוא ואת
23 תחלואיה אשר חלה יהוה בה : * גפרית ומלח
שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמח ולא יעלה
בה כל עשב כמהפכת סדום ועמרה אדמה וצביים
אשר הפך יהוה באפו ובחמתו :
24 * ואמרו כל הגוים על מה עשה יהוה ככה לארץ
הזאת מה חרי האף הגדול הזה :
25 * ואמרו על אשר עזבו את ברית יהוה אלהי
אבותם אשר כרת עמם בהוציאו אתם מארץ
מצרים :

15 * Sed cunctis præsentibus & absentibus.
16 * Vos enī nōstis quomodo habitauimus
C in terra Ægypti, & quomodo trāsierimus per
medium nationum:
17 * Quas transeuntes, vidistis abominatio-
nes & sordes, id est, idola eorum, lignū, & la-
pidem, argentum & aurum quæ colebant.
18 * Ne fortè sit inter vos vir aut mulier, fa-
milia aut tribus cuius cor auersum est hodie à
domino Deo nostrò, vt vadat & seruiat diis
illarum gentium; & sit inter vos radix germi-
nans fel & amaritudinem.
19 * Cumq̃ue audierit verba iuramenti hu-
ius, benedicat sibi in corde suo, dicens: Pax e-
rit mihi, & ambulabo in prauitate cordis mei
& absumat ebria sitientem,
20 * Et Dominus non ignoscat ei. sed tunc
quàm maximè furor eius fumer, & zelus
contra hominem illum: & sedeant super
eum omnia maledicta quę scripta sunt in hoc
volumine. & deleat Dominus nomen eius
sub cælo:
21 * Et consumat eum in perditione ex om-
nibus tribubus Israel, iuxta maledictiones
quæ in libro legis huius ac foederis conti-
nentur.
22 * Dicitq̃ue sequens generatio, & filij qui
nascentur deinceps, & peregrini qui de lon-
gè venerint, videntes plagas terræ illius,
& infirmitates quibus eam affligerit Domi-
D nus,
23 * Sulphure & solis ardore comburens: ita
vt ultra non seratur, nec virens quippiam
germinet, in exemplum subuersionis Sodo-
mæ & Gomorræ, Adamæ, & Seboim, quas
subuertit Dominus in ira, & in furore
suo. Ge. 19. 24.
24 * Et dicent omnes gentes: Quare sic fecit
Dominus terræ huic? quæ est hæc ira furoris 3. Re. 9. 4.
Hic. 22. c.
eius immensa?
25 * Et respondebunt: Quia derelique-
runt pactum Domini, quod pepigit cum pa-
tribus eorum quando eduxit eos de terra Æ-
gypti.

תרגום אונקלוס

15 * ארי ית מן דאיתוחי הקא עמנא קאים יומא דין קדם יי אלהנא וית מן דליתוחי הקא עמנא יומא דין :
16 * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין : * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין :
17 * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין : * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין :
18 * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין : * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין :
19 * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין : * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין :
20 * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין : * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין :
21 * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין : * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין :
22 * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין : * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין :
23 * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין : * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין :
24 * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין : * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין :
25 * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין : * ויתוחי ית דאיתוחי הקא עמנא יומא דין :

* Sed & hic existentibus vobiscum hodie coram domino Deo vestro, & non existentibus hic vobiscum hodie.

* Quoniam vos nostis quomodo habitauerimus in terra Ægypti, & quomodo transferimus in medio gentium quas transiistis:

* Et vidistis abominationes earum, & idola earum, lignum & lapidem, argentum & aurum, quæ sunt apud eos.

* Ne quis sit in vobis vir aut mulier, aut familia aut tribus, cuius mens auersa est à domino Deo vestro, ut vadat ad seruiendum diis gentium illarum: neque sit in vobis radix sursum germinans felle & amaritudine.

* Et erit si audierit verba imprecationis huius, & benedicat in corde suo, dicens, Sancta mihi sint, quoniam in errore cordis mei ambulabo, ut non simul perdat peccator innocentem:

* Non velit Deus ignoscere ei, sed tunc commutetur furore Domini, & zelus eius in homine illo. & adhærebunt in eo omnes maledictiones fœderis huius, scriptæ in volumine legis huius. & delebit Dominus nomen eius de sub cælo:

* Et disperget eum Dominus in mala ex omnibus filiis Israël, iuxta omnes maledictiones fœderis scriptas in libro legis huius.

* Et dicent generatio altera filij vestri, qui surgent post vos, & peregrinus qui venerit de terra longinqua, & videbunt plagas terræ illius, & infirmitates eius, quas immisit Dominus super eam,

* Sulphur & sal ardens: omnis terra eius non seminabitur, neque germinabit, neque crescet in ea omne viride: sicut subuersa est Sodoma & Gomorra, Adame & Seboim, quas subuertit Dominus in furore suo & ira.

* Et dicent omnes gentes: Quare fecit Dominus sic terræ huic? quis furor iræ immensus iste?

* Et dicent: Quia dereliquerunt pactum Domini Dei patrum suorum, quæ pepigit patribus eorum, quando eduxit eos de terra Ægypti.

15 * ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅδε ἐπὶ μετ' ἐμὴν σήμερον ἐναντὶ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, & τοῖς μὴ ὄσιν ὅδε μετ' ἐμῶν σήμερον.

16 * ὅτι ὑμεῖς οἰδατε ὡς κατωκίσαμεν ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ὡς παρήλαθον ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν οὓς παρήλατε.

17 * καὶ ἴδετε τὰ βδελύγματα αὐτῶν, καὶ τὰ εἰδωλα αὐτῶν, ξύλον & λίθον, χρυσεόν & χυσιόν, ἃ ἐστὶ παρ' αὐτοῖς.

18 * μὴ τις ἐστὶν ἐν ὑμῖν ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἢ πατεὶρ ἢ φυλὴ, τίνος ἡ διάνοια ἐξέκλινεν ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, πορεύεσθαι λατρεύειν τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν ἐκείνων· μὴ τις ἐστὶν ἐν ὑμῖν ῥίζα αἰὼν φύουσα χολὴν καὶ πικρίαν.

19 * καὶ ἐξαμείβῃ ἀκρόστη τὰ ῥήματα τῆς ἀρχῆς ταύτης, καὶ ἐπιφημήσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, λέγων, ὅσα μοι γένοιτο, ὅτι ἐν τῇ ἀποπλυνήσει τῆς καρδίας μου πορεύομαι, ἵνα μὴ συναπολέσῃ ὁ ἀμαρτωλὸς τὴν ἀμαρτίαν.

20 * οὐ μὴ θελήσῃ ὁ θεὸς διπλασθῆναι αὐτῷ, ἀλλ' ἢ ὅτε ἐγκαυθήσῃ ὁ ὄργη κυρίου, καὶ ὁ ζῆλος αὐτοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ. καὶ κολληθήσονται ἐν αὐτῷ πάντα αἱ ἀρχαὶ τῆς διαθήκης ταύτης, αἱ γεγραμμέναι ἐν τῇ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου. καὶ ἐξαλείψει κύριος τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐσθῆτος ἐκεῖνης.

21 * καὶ διασελεῖ αὐτὸν κύριος εἰς κακὰ ἐκ πάντων τῶν ἡμερῶν ἰσραὴλ, καὶ πάσας τὰς ἀρχὰς τῆς διαθήκης τὰς γεγραμμένας ἐν τῇ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου.

22 * καὶ ἐρῶσιν ἡ γυνὴ ἢ ἑτέρα ἢ υἱοὶ ὑμῶν, οἱ ἀναστήθονται μετ' ὑμᾶς, καὶ ὁ ἀλλότριος, ὃς ἀνέλθῃ ἐκ γῆς μακρόθεν, καὶ ὄψονται τὰς πληγὰς τῆς γῆς ἐκείνης & τὰς νότις αὐτῆς, αἷς ἀπέσειλον κύριος ἐπ' αὐτήν.

23 * θεῖον καὶ ἄλλας κατακαυμύρον, πᾶσα ἡ γῆ αὐτῆς οὐ σπαρήσεται, οὐδὲ ἀνατελεῖ, οὐδὲ μὴ ἀναβῇ ἐπ' αὐτῆς πλὴν χλωρῶν. ὥστερ κατασφάγη σόδομα καὶ γόμορρα, ἀδάμα καὶ σεβώιμ, αἷς κατέσρεψεν κύριος ἐν θυμῷ αὐτοῦ καὶ ὄργῃ.

24 * καὶ ἐρῶσι πάντα τὰ ἔθνη, διατί ἐποίησε κύριος οὕτω τῇ γῇ ταύτῃ; τίς ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς ὁ μέγας οὗτος;

25 * καὶ ἐρῶσιν, ὅτι κατέλιπον τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν, ἃ διέδετο τοῖς πατέραςιν αὐτῶν, ὅτε ἐξηγάγη αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Sed cum eo qui stat hic hodie nobiscum coram domino Deo nostro, & cum eo qui non est hic hodie nobiscum.

16 Quoniam vos scitis quomodo habitauerimus in terra Ægypti, & quomodo transferimus per medium populorum per quos transiistis:

17 Et vidistis abominationes eorum, & idola eorum lignea & lapidea, argentea & aurea quæ sunt in eis.

18 Ne fortè sit in vobis vir aut mulier, aut familia, aut tribus, cuius cor auersum est hodie à timore domini Dei nostri, ut vadat & seruiat idolis populorum illorum; ne fortè sit in vobis vir cogitans peccata aut superbiam.

19 Et cum audierit verba iuramenti huius, cogitet in corde suo, dicens: Pax erit mihi, quoniam in cogitatione cordis mei ego ambulabo: ut addantur ei peccata ignorantie peccatis superbiæ.

20 Non volet Dominus dimittere ei: sed tunc irascetur furor Domini & indignatio eius contra virum illum, & adhærebunt ei omnes maledictiones quæ scriptæ sunt in libro legis huius: & delebit Dominus nomen eius sub cælo.

21 Et diuidet eum Dominus in malum de omnibus tribubus Israël, iuxta omnes maledictiones fœderis quæ scriptæ sunt in libro legis huius.

22 Et dicet generatio sequens, & filij vestri qui surgent post vos, & filij alienigenarum qui venerint de terra longinqua, videntes plagas terræ illius, & infirmitates eius quibus afflixerit eam Dominus:

23 Sulphure & sale combusta erit omnis terra eius: non seminabitur, neque germinabit, neque crescet in ea omnis herba; sicut subuersio Sodomæ & Gomorræ, Adame & Seboim, quas subuertit Dominus in ira sua & in furore suo.

24 Et dicent omnes populi: Propter quid fecit Dominus sic terræ huic? quæ est ira furoris magni huius?

25 Et dicent: Quia dereliquerunt pactum domini Dei patrum suorum, quod statuit cum eis quando eduxit eos de terra Ægypti:

26 * וילכו ויעבדו אלהים אחרים וישתחוו להם
27 אלהים אשר לא ידעו ולא חלק להם: * ויחר-
אף יהוה בארץ ההוא להביא עליה אר-כל-
28 הקללה הכתובה בספר הזה: * ויתשם יהוה מעל
אדמתם באף ובחמור ובקצף גדול וישלכם אל-
29 ארץ אחרת כיום הזה: * הנסתרת ליהוה
אלהינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות
את כל דברי התורה הזאת:

ל

* והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה
הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך
בכל הגוים אשר הדיחך יהוה אלהיך שמה:
* ושבת עד יהוה אלהיך ושמעת בקלו ככל אשר
אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך:
* ושב יהוה אלהיך אר-שבותך ורחמך ושב
וקבצך מכל העמים אשר הפיצך יהוה אלהיך שמה:
* אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך
יהוה אלהיך ומשם יקחך: * והביאך יהוה
אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותי וירשתה
והיטבך והרבך מאבותיך: * ומל יהוה אלהיך את-
לבבך ואר-לבב זרעך לאהבה את יהוה אלהיך
בכל לבבך ובכל נפשך למען חיך: * ונתן יהוה
אלהיך אר-כל האלות האלה על איביך ועל-
שנאיך אשר רדפוך: * ואתה תשוב ושמעת
בקול יהוה ועשית אר-כל מצותיו אשר אנכי
מצוך היום: * והותירך יהוה אלהיך בכל מעשה
ידך בפרי בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך לטבה
כי ישוב יהוה לשוש עליך לטוב כאשר שש על-
אבותיך:

26 * Et seruierunt diis alienis, & adorauerunt
eos quos nesciebant, & quibus non fuerant at-
27 tributi: * Idcirco iratus est furor Domini
contra terram istam, vt induceret super eam
omnia maledicta quæ in hoc volumine scrip-
28 ta sunt: * Et eiecit eos de terra sua in ira &
in furore & in indignatione maxima; proie-
citque in terram alienam, sicut hodie com-
29 probatur. * Abscondita domino Deo
nostro, quæ manifesta sunt nobis & filiis no-
stris usque in sempiternum, vt faciamus vni-
uersa legis huius.

CAP. XXX.

2 C Vm ergo venerint super te omnes sermo-
A nes isti, benedictio siue maledictio quam
propofui in conspectu tuo, & ductus pœnit-
dine cordis tui in vniuersis gentibus in quas
2 disperferit te dominus Deus tuus: * Et re-
uersus fueris ad eum, & obedieris eius impe-
riis, sicut ego hodie præcipio tibi cū filiis tuis
in toto corde tuo, & in tota anima tua;
3 * Reducet te dominus Deus tuus de capti-
uitate tua, ac miserebitur tui. & rursus con-
gregabit te de cunctis populis in quos te antè
4 disperfit. * Si ad cardines cæli fueris dissipatus, indè te retrahet dominus Deus tuus. & af-
5 sumet, * atq; introducet in terram quam pos-
sederunt patres tui, & obtinebis eam. & be-
B nedicens tibi maioris numeri te esse faciet q̃
6 fuerunt patres tui. * Circuncidet dominus
Deus tuus cor tuum & cor seminis tui, vt dili-
gas dominum Deum tuum ex toto corde tuo,
& in tota anima tua; vt possis viuere.
7 * Omnes autem maledictiones has conuer-
tet super inimicos tuos, & eos qui oderunt te
8 & persequuntur. * Tu autem reuertêris, &
audies vocem dñi Dei tui, faciesque vniuersa
9 mandata quæ ego præcipio tibi hodie. * Et
abundare te faciet dñs Deus tuus in cunctis o-
peribus manuum tuarum in sobole vteri tui,
& in fructu iumentorum tuorum, in vbertate
terræ tuæ, & in rerum omnium largitate. Re-
uertetur enim Dominus vt gaudeat sup te in
oibus bonis, sicut gauisus est in patribus tuis:

תרגום אונקלוס

26 ואילו ופלחו לשעור עממיא וסגירו להון וחלן ולא ידעו ולא אוסיבא להון: *
עלה יר כל לוסיא וכתובין בספרא הדין: *
27 ותקוף רגזא דיני בארעא תהיא לאיתארת
28 וטלטלינון יי מעל ארעהון ברגז ובחמור ובקצוף רב ואגלינון לארע אחרת כיומא הדין:
29 ומטמין קרם יי אלהנא ורגליין לנא ולבננא עד עלמא למעבד יר כל פתגמי אוריתא הדיא:

ל

1 ויהי ארי יתן עלך כל פתגמיא האלין ברכין ולוסיין דיחבירי קרמך ותחייב ללבך בכל עממיא דאגליין
2 ותחוב לדחלתא דיני אלהך ותקבל בממריה ככל דאנא מפקד לך יומא דין את ובנך בכל לבך ובכל נפשך: *
3 ויחייב
4 יי אלהך ית שבי גלותך וירחם עלך ויחוב ויכנשינך מכל עממיא דבדרך יי אלהך לתמן: *
5 ויעלינך יי אלהך לארעא דיריתו אבתך ותירתה ויחוב לך ויסגיןך מאבתך: *
6 ויעדי יי אלהך
7 יר טפשות ליבך וית טפשות ליבא ובנך למרמם ית יי אלהך בכל לבך ובכל נפשך בריל חיך: *
8 ויהא חתוב ותקבל למימרא דיני ותעביד ית כל פיקודותי דאנא מפקד לך
9 ויחרינך יי אלהך בכל עובדי יך בולדא דמעך ובולדא דבעירך ובאיבא דארעך לטבא ארי יתוב יהוה למחדי עלך
יומא דין:
לסבא כמא דחרי על אבתך:

* Et abeuntes seruiuerunt diis alienis, & adora-
uerunt eos, quos non sciebant, neque distribuit
illis.

* Et iratus est Dominus furore contra terram il-
lam, ut induceret super eam iuxta omnes maledictio-
nes scriptas in libro legis huius.

* Et eiecit eos Dominus de terra eorum in furore
& ira, & indignatione magna valde, & proiecit
eos in terram alienam sicut nunc.

* Occulta domino Deo nostro: at manifesta nobis
& filiis nostris in sempiternum, ut faciamus uni-
uersa verba legis huius.

CAP. XXX.

Er¹it cum venerint super te omnia verba hæc,
benedictio & maledictio, quam dedi ante fa-
ciem tuam, & susceperis in cor tuum in uniuersis
gentibus, ubicunque disperserit te dominus Deus
tuus illuc:

* Et reuersus fueris ad dominum Deum tuum,
et obedieris voci eius iuxta omnia quæ ego tibi præ-
cipio hodie, ex toto corde tuo et ex tota anima tua:

* Et sanabit Dominus peccata tua, & miserebi-
tur tui: & rursum congregabit te de cunctis genti-
bus, in quas dispersit te dominus Deus tuus illuc.

* Si fuerit dispersio tua à summitate cali, inde con-
gregabit te dominus Deus tuus, et illinc assumet te:

* Et introducet te dominus Deus tuus in terram
quam possederunt patres tui: & possidebis eam, &
bene tibi faciet, & numerosiore te faciet super pa-
tres tuos.

* Et mundabit Dominus cor tuum,
& cor seminis tui, ut diligas dominum Deum tuum
ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, ut viuas tu.

* Et dabit dominus Deus tuus maledictiones
has super inimicos tuos, & super odientes te qui
persecuti sunt te.

* Et tu reuertêris, & audies vocem domini Dei
tui, & facies mandata eius, quæ ego præcipio tibi
hodie.

* Et abundare faciet te dominus Deus tuus in
omni opere manuum tuarum, & in sobole vteri tui,
& in fœtibus iumentorum tuorum, et in fructibus
terræ tuæ: quoniam reuertetur dominus Deus tuus
ut gaudeat super te in bonis, sicut gaudisus est in pa-
tribus tuis:

26 * καὶ πορεύσονται ἐλάτρευον θεοὺς ἑτέροις, & προσε-
κύνουν αὐτοῖς, οἷς οὐκ ἐπίσταντο, οὐδ' ἐδίδουν αὐτοῖς.

27 * καὶ ὀργίσθη κύριος θυμῷ ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐπα-
γαγεῖν ἐπ' αὐτὴν κατὰ πάσας τὰς δόξας τὰς γεγραμμένας
ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς νόμου τούτου.

28 * καὶ ἐξήρυν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν θυμῷ καὶ
ὀργῇ καὶ παροξυσμῷ μεγάλῳ σφόδρα, & ἐξέβαλεν αὐτοὺς
εἰς γῆν ἑτέραν ὡσεὶ νῦν.

29 * Ταῖς κρυπτὰς κυρίου τὰ θεὰ ἡμῶν
ταῖς δὲ φανεραῖς ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα,
ποιεῖν πάντα ταῖς ῥήματι τοῦ νόμου τούτου.

λ.

1 * Καὶ ἔσται ὡς δὴ ἐλάτρωσιν ἐπὶ σὲ πάντα ταῖς ῥήματι ταῦ-
τα, ἡ δὲ διλογία & ἡ καταρά, ἣν δέδωκα πρὸς πρὸς σὺν σου, &
δέξῃ εἰς τὴν καρδίαν σου ἐν πάσι τοῖς ἔθνεσιν, ἕως ἀποσκορπίσῃ
ὁ κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ.

2 * καὶ ἐπιστραφήσῃ ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου, καὶ ὑπακούσῃ τῇ
φωνῇ αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ σήμερον, ἕως
ὅλης τῆς καρδίας σου, & ἕως ὅλης τῆς ψυχῆς σου.

3 * καὶ ἰάσῃ) κύριος τὰς ἀμαρτίας σου, καὶ ἐλεήσῃ σε, καὶ
πάλιν συνάξῃ σε ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς διεσκορπίσῃ
σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ.

4 * εἰὰν ἢ ἡ διασπορά σου ἀπ' ἀκροῦ τῆς ἔσχατος, ἐκεῖθεν συν-
αἱσῇ σε κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἐκεῖθεν λήψεται σε.

5 * & εἰσαἱσῇ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐκληρονό-
μησαν οἱ πατέρες σου, καὶ κληρονομήσεις αὐτήν, & δώσει σε ποιή-
σαι, & πλεονασόν σε ποιήσει ὑπὲρ πάντων πατέρων σου.

6 * καὶ καθαρεύσει κύριος τὴν καρδίαν σου, & τὴν καρδίαν
τοῦ σπέρματος σου, ἀπαλύνει κύριον τὸν θεόν σου ἕως ὅλης τῆς καρ-
δίας σου καὶ ἕως ὅλης τῆς ψυχῆς σου, ἵνα ζῇς σὺ.

7 * καὶ δώσει κύριος ὁ θεός σου τὰς δόξας ταύτας ἐπὶ σὺν ἔχ-
θρῶς σου, καὶ ἐπὶ σὺν μισθόντάς σε, οἱ ἐδίωξαν σε.

8 * καὶ σὺ ἐπιστραφήσῃ καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ
θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλο-
μαί σοι σήμερον.

9 * καὶ πολυωρήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν
χειρῶν σου, καὶ ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῆς κοιλίας σου, καὶ ἐν τοῖς ἐκ-
γόνοις τῶν κτηνῶν σου, καὶ ἐν τοῖς θύνημασι τῆς γῆς σου, ὅτι ἐ-
πιστρέψει κύριος ὁ θεός σου δι' φροντίδας ἐπὶ σὺν εἰς ἀγαθὰ.
καθότι ἠνέφρανθη ἐπὶ τοῖς πατέράσι σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et ambulauerunt & seruiuerunt idolis populorum, & adorauerunt portenta quæ nescierunt, & quæ non possunt bene facere eis.

27 Et iratus est furor Domini contra terram illam, ut induceret super eam omnes maledictiones quæ scriptæ sunt in libro hoc.

28 Et eiecit eos Dominus de terra sua in ira & in indignatione & in furore magno, & migrare fecit eos in terram aliam, sicut in die hac.

29 Quæ occulta sunt, sint coram domino Deo nostro: quæ autem manifesta sunt, nobis & filiis nostris usque in sæculum, ut faciamus omnia ver-
ba legis huius.

CAP. XXX.

Er¹it cum venerint super te omnia verba hæc benedictionum & maledictionum quæ posui coram te, conuertêris ad cor tuum in omnibus po-
pulis ad quos migrare te fecit Dominus.

Et conuertêris ad timorem domini Dei tui, & obedies verbo eius, iuxta omnia quæ ego
præcipio tibi hodie tu & filij tui in toto corde tuo, & in tota anima tua.

Et reducet dominus Deus tuus captiuitatem transmigrationis
tuæ, & miserebitur tui, & conuertetur & congregabit te ex omnibus populis in quibus dispersit te dominus Deus tuus.

Si fuerit dispersio tua in fines cali, inde congregabit te dominus Deus tuus, & inde applicabit te: Et introducet te dominus
Deus tuus in terram quam possederunt patres tui, & possidebis eam: & bene faciet tibi, & multiplicabit te magis quam patres tuos.

Et auferet dominus Deus tuus insipientiam cordis tui, & insipientiam cordis filiorum tuorum, ut diligas dominum Deum tuum in toto cor-
de tuo & in tota anima tua, ut viuas.

Et dabit dominus Deus tuus omnes maledictiones has super inimicos tuos, & super hostes tuos
qui persecuti fuerunt te. Tu autem conuertêris, & obedies verbo Domini: & facies omnia præcepta eius quæ ego præcipio tibi hodie.

Et abundare te faciet dominus Deus tuus in omnibus operibus manuum tuarum, in fœtu ventris tui, & in fœtu iumentorum tuorum, & in
fructu terræ tuæ in bonum: quoniam conuertetur Dominus ut gaudeat super te in bonum, sicut gaudisus est super patres tuos.

כי תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר מצותיו
וחקתיו הכתובים בספר התורה הזה כי תשוב
אל יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך:

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה
היום לא נפלא את הוה ממך ולא רחקה הוה:
לא בשמים הוה לאמר מי יעלה לנו
השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשה:
ולא מעבר לים הוה לאמר מי יעבר לנו אל-

עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשה:
כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשתו:
ראו נתתי לפניך היום את החיים ואת-

הטוב ואת המוות ואת הרע:
אשר אנכי מצוה היום לאהבה את יהוה
אלהיך ללכת בדרכיו ולשמר מצותיו וחקתיו
ומשפטיו וחיות וברכה וברכה יהוה אלהיך
בארץ אשר אתה בא שמה לרשתה:

ואם יפנה לבבך ולא תשמע ונדחת והשתחית
לאלהים אחרים ועבדתם: הנדתי לכם
היום כי אבד תאבדון לא תאריכון ימים על-
הארמה אשר אתה עבר את הירדן לבוא שמה
לרשתה: העדתי בכס היום את השמים ואת-
הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה
ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך:

לאהבה את יהוה אלהיך לשמע בקלו ולדבקה-
בו כי הוה חייך וארך ימך לשבת על הארמה
אשר נשבע יהוה לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב
לתת להם:

לא

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל-
ישראל:

¹⁰ * Si tamen audieris vocem domini Dei tui,
& custodieris præcepta eius, & ceremonias
quæ in hac lege scripta sunt, & reuertaris ad
dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in
C tota anima tua:

¹¹ * Mandatum hoc quod ego præcipio tibi
hodie, non supra te est, neq; procul positum: Ro. 10. 6

¹² * Nec in cælo situm, vt possis dicere, Quis
nostrum valet ad cælum ascendere, vt deferat
illud ad nos, vt audiamus atque opere com-
pleamus? * Neque trans mare positum, vt
causeris & dicas, Quis è nobis poterit mare
transfretare, & illud ad nos vsq; deferre, vt pos-
simus audire & facere quod præceptum est?

¹⁴ * Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, &
in corde tuo, vt facias illum.

¹⁵ * Confidera quòd hodie proposuerim in
conspectu tuo vitam & bonum, & econtrario
mortem & malum:

¹⁶ * Vt diligas dominum Deum tuum, & am-
bules in viis eius, & custodias mandata illius,
& ceremonias atque iudicia, & viuas, atq; mul-
tiplicet te, benedicatq; tibi in terra ad quam
ingredieris possidendam.

¹⁷ * Si autem auersum fuerit cor tuum, & au-
dire nolueris, atque errore deceptus adoraue-
ris deos alienos, & seruiers eis:

¹⁸ * Prædico tibi hodie quòd pereas, & paruo
tempore moreris in terra, ad quam Iordane Sup. 4. d.
transmisso ingredieris possidendam.

¹⁹ * Testes inuoco hodie cælum & terram,
quòd proposuerim vobis vitam & bonum,
benedictionem & maledictionem. Elige ergo
vitam, vt & tu viuas & semen tuum:

²⁰ * Et diligas dominum Deum tuum, atq; obe-
dias voci eius, & illi adhæreas. ipse est enim
vita tua & longitudo dierum tuorum: vt ha-
bites in terra, pro qua iurauit Dominus pa-
tribus tuis, Abraam, Isaac & Iacob, vt daret
eam illis.

CAP. XXXI.

¹ **A** Biit itaque Moyse, & locutus est omnia
A verba hæc ad vniuersum Israel:

תרגום אונקלוס

¹⁰ ארי תקבל למימרא דיי אלהך למשר פקודותיו וקיימותיו וכתובין בספר אוריתא דדין ארי חתוב לדחלתא דיי אלהך בכל לבך
& בכל נפשך: ¹¹ ארי תפקידתא דרא דאנא מפקד לך יומא דין לא מפרשא היא מינך ולא רחיקא היא: ¹² לא בשמיא היא למימר
מן יסק לנא לשמיא ויסקבה לנא וישמענא ויה ונעבדינה: ¹³ ולא מעברא לימא היא למימר מן יעובר לנא לעברא דימא ויסקבה לנא
וישמענא ויה ונעבדינה: ¹⁴ ארי קריב לך פתגמא לחדא בפיוסך ובלבך למעבדינה: ¹⁵ חזי דיהביר קדמך יומא דין ית חזי
ויר שבתא וית מותא וית בישא: ¹⁶ דאנא מפקד לך יומא דין למרחם ית יי אלהך ולמהך באורחך ותקנך קדמותי ולמשר
פקודותי וקיימותי ודינותי ויחסי ויברכיך יי אלהך בארעא דאת עליל לתמן למירתה: ¹⁷ ואם יתפני ליבך ולא תקבל ותטעי
ותסגור לטעור עממיא ותפלחנין: ¹⁸ חיותי לכון יומא דין ארי מיבד חיבדון לא חורכון יומין על ארעא דאת עבר ית ירנא למיעל
לתמן למירתה: ¹⁹ אסחדיך בכון יומא דין ית שמיא וית ארעא חזי ומותא ויתביר קדמך ברכן ולושיין ותחרעי בחיי בריל ותחיי את ובנך:
²⁰ למרחם ית יי אלהך לקבלא לממריה ולא תקרבא לדחלתיה ארי הוא חייך ואורכות יומך למחב על ארעא דקיים יי לאבתך לאברהם
ליצחק וליעקב למחן להון:

לא

ואזל משה ומליל ית פתגמיא האלן עם כל ישראל:

* Si audieris vocem domini Dei tui, ut custodias
præcepta eius & iustificationes eius scriptas in libro
legis huius, si conuersus fueris ad dominum Deum
tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua:

* Quoniam mandatum hoc quod ego præcipio ti-
bi hodie, non graue est, neque procul à te est:

* Non in cælo est, dicens: Quis ascendet nostrum
in cælum, & accipiet nobis illud, & audientes illud
faciemus?

* Neque trans mare est, dicens: Quis transfre-
tabit ad trans mare, & accipiet nobis illud, & au-
dientes illud faciemus?

* Iuxta te est verbum valdè in ore tuo, & in
corde tuo, & in manibus tuis, ut facias illud.

* Ecce dedi ante faciem tuam hodie vitam &
mortem, bonum & malum. Si autem audieritis man-
data domini Dei vestri,

* Quæ ego præcipio vobis hodie, Ut diligatis do-
minum Deum tuum, ambuletis in omnibus viis e-
ius, & custodiat is iustificationes eius, & mandata
eius & iudicia, & viuetis, & multi eritis: & be-
nedicet tibi dominus Deus tuus in omni terra, ad
quam ingrederis illuc possidendam eam.

* Et si auersum fuerit cor tuum, & non audie-
ris, & errore deceptus adoraueris deos alienos, &
seruieris eis:

* Annuncio tibi hodie quod perditione peribitis:
& non longæui eritis in terra, in quam transi-
tis Jordanem illuc ut possideatis eam.

* Testes inuoco vobis hodie & cælum et terram:
vitam & mortem dedi ante faciem vestram, bene-
dictionem & maledictionem. & elige vitam, ut
viuas tu & semen tuum:

* Ut diligas dominum Deum tuum, audias vo-
cem eius, & adhareas ei: quoniam hoc vita tua; &
longitudo dierum tuorum, ut habites tu in terra,
quam iurauit Dominus patribus tuis Abraam &
Isaac & Iacob ut daret eis.

CAP. XXXI.

Et finem fecit Moyses loquendi omnia verba hæc
ad omnes filios Israël.

* εἰς αὐτὴν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσεαι
τὰς ἐντολὰς αὐτῆς καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῆς τὰ γεγραμμένα
ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς νόμου τούτου, ἐὰν ἐπιστρέψῃς ἐπὶ κύριον τὸν
θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου·

* ὅτι ἡ ἐντολὴ αὕτη ἡ ἐντέλλομαι σοὶ σήμερον, οὐκ
ὥς ἐργασίαν ἐστίν, οὐδ' ὅτι μακρὸν ἀπὸ σοῦ ἐστίν·

* ὅτι ἐν τῷ ὕδατι ἐστὶν, λέγων, τίς ἀναβήσεται ἡμῖν εἰς τὸν ὕ-
δαίνον, καὶ λήψεται ἡμῖν αὐτήν, καὶ ἀκούσαντες αὐτὴν ποιήσωμεν;

* οὐδ' ὅτι πέραν τῆς θαλάσσης ἐστὶν, λέγων, τίς διαπεράσει εἰς
τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, καὶ λήψεται ἡμῖν αὐτήν, καὶ ἀκού-
σαντες αὐτὴν ποιήσωμεν;

* ἐγγὺς σου ἐστὶ τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν
τῇ καρδίᾳ σου, ἐν ταῖς χερσὶ σου ποιῆσαι αὐτό.

* ἰδοὺ δέδωκα πρὸς πρὸς ὅπου σε σήμερον τὴν ζωὴν ἐν
τῷ θανάτῳ, καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ἐὰν δ' εἰσακούσῃς τὰς ἐν-
τολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν,

* ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, ἀγαπᾷς κύριον
τὸν θεόν σου, πορεύεαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς, καὶ φυλάσ-
σει τὰ δικαιώματα αὐτῆς καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτῆς καὶ τὰς κεί-
σεις, καὶ ζήσεις. καὶ πολλοὶ ἔξω θύσῃς, καὶ διλογησεί σε κύ-
ριος ὁ θεός σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ, εἰς ἣν εἰσπορεύῃς ἐκεῖ κληρο-
νομήσαι αὐτήν.

* καὶ ἐὰν μετὰ τῆς ἡ καρδίας σου, καὶ μὴ εἰσακούσῃς, καὶ πλε-
νηθεὶς πρὸς κληρονομίαν θεοῖς ἐτέροις, καὶ λατρίᾳ αὐτοῖς,

* ἀναγγέλω σοὶ σήμερον ὅτι ἀπωλεία ἀπολείδῃς. ἐὰν μὴ
πολύμερον γῆρας ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν
ὁρὸν ἡλίου ἐκεῖ κληρονομήσαι αὐτήν.

* διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν
γῆν, τὴν ζωὴν ἐν τῷ θανάτῳ δέδωκα πρὸς πρὸς ὑμῶν,
τὴν διλογίαν καὶ τὴν καταράν καὶ ἐκλεξάμην τὴν ζωὴν, ἵνα
ζῆς σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου·

* ἀγαπᾷς κύριον τὸν θεόν σου, εἰσακούειν τῆς φωνῆς αὐτῆς,
καὶ ἔχεαι αὐτὴν, ὅτι τοῦτο ἡ ζωὴ σου· καὶ ἡ μακρότης τῶν ἡ-
μερῶν σου, κατεκείναι σε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὅμοιος κύριος τοῖς πα-
τέράσιν σου Ἀβραάμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ δοῦμαι αὐτοῖς.

λα.

* Καὶ συνετέλεσε μωυσὴς λαλῶν πάντας τοὺς λόγους
τούτους πρὸς πρὸς ἅσας ἰσραὴλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Si obedieris verbo domini Dei tui, ut custodias præcepta eius & mandata eius quæ scripta sunt in libro legis huius: quoniam conuertêris ad
timorem domini Dei tui in toto corde tuo, & in tota anima tua.

* Quoniam præceptum hoc quod ego præcipio tibi hodie, non est separatim à te, nec longè est.

* Non est in cælis, ut dicas: Quis ascendet pro nobis in cælum, ut deferat illud nobis, & audiamus illud & faciamus illud?

* Neque est trans mare, ut dicas: Quis transibit pro nobis trans mare, & afferet illud nobis, & audiemus illud & faciemus illud?

* Sed iuxta te est sermo valdè in ore tuo & in corde tuo, ut facias illum.

* Quod ego præcipio tibi hodie, est, Ut diligas dominum Deum tuum, & ut ambules in viis quæ
rectæ sunt coram eo: & custodias præcepta eius & mandata eius, & iudicia eius; ut viuas & multipliceris, & benedicat tibi dominus Deus tuus in
terra ad quam tu ingrederis possidendam.

* Et si auersum fuerit cor tuum, & non obedieris, & erraueris & adoraueris idola
populorum, & seruieris eis; Annuncio vobis hodie quod perditione peribitis: non prolongabuntur dies vestri super terram
propter quam tu transis Jordanem, ut ingrediaris & possideas eam.

* Confestor vobis hodie cælum & terram, vitam & mortem posui coram te, benedictiones & maledictiones. eliges autem vitam, ut viuas tu
& filij tui: Ut diligas dominum Deum tuum, ut obedias verbo eius, & ut adhareas timori eius: quoniam ipse est vita tua & prolongatio
dierum tuorum, ut habites in terra pro qua iurauit Dominus patribus tuis Abraham, Isaac, & Iacob, ut daret eam illis.

CAP. XXXI.

* Abiit itaque Moyses, & locutus est verba hæc ad omnem Israël:

* ויאמר אלהם בן מאה ועשרים שנה
 אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא ויהיה
 אמר אלי לא תעבר ארז הירדן הזה:
 * יהיה אלהיך הוה עבר לפניך הוה ישמיד
 ארז הגוים האלה מלפניך וירשום יהושע
 הוה עבר לפניך כאשר דבר יהוה:
 * ועשה יהוה להם כאשר עשה לסיחון ולעוג מלכי
 האמרי ולארצם אשר השמיד אתם:
 * ונתנם יהוה לפניכם ועשיתם להם ככל
 המצוה אשר צויתי אתכם: * חזקו ואמצו
 אל תיראו ואל תערצו מפניהם כי יהוה אלהיך
 הוה ההלך עמך לא ירפך ולא יעזבך:
 * ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו
 לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא את
 העם הזה אל הארץ אשר נשבע יהוה לאבתם
 לתת להם ואתה תנחילנה אותם:
 * ויהוה הוה ההלך לפניך הוה יהיה עמך לא
 ירפך ולא יעזבך לא תירא ולא תחזק:
 * ויכתב משה את התורה הזאת
 ויתנה אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון
 ברית יהוה ואל כל זקני ישראל:
 * ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים
 במעד שנה השמטה בחג הספור:
 * בבוא כל ישראל לראות את פני יהוה אלהיך
 במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת
 נגד כל ישראל באזניהם: * הקהל את העם
 האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך
 למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את יהוה
 אלהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה
 הזאת:

2 * Et dixit ad eos: Centum viginti annorum
 sum hodie. non possum vltra egredi & ingre-
 di: præsertim cum & Dominus dixerit mihi,
 Non transibis Iordanem istum.

3 * Dominus ergo Deus tuus transibit ante
 te. ipse delebit omnes gentes has in conspectu
 tuo, & possidebis eas. Et Iosue iste transibit
 ante te, sicut locutus est Dominus.

4 * Facietque Dominus eis sicut fecit Seon
 & Og regibus Amorrhæorum, & terræ eorum,
 delebitque eos.

5 * Cum ergo & hos tradiderit vobis, simili-
 ter facietis eis sicut præcepi vobis.

6 * Viriliter agite, & confortamini. nolite ti-
 mere, nec paueatis ad cōspectum eorum: quia
 dominus Deus tuus ipse est ductor tuus, & nō
 dimittet nec derelinquet te.

7 * Vocauitque Moyse Iosue, & dixit ei co-
 B ram omni Israel: Confortare & esto robustus:
 tu enim introduces populum istum in terram
 quam daturum se patribus eorum iurauit Do-
 minus: & tu eam diuides sorte.

8 * Et Dominus qui ductor est vester, ipse e-
 rit tecum: non dimittet, nec derelinquet te.
 noli timere, nec paucas.

9 * Scripsit itaque Moyse legem hanc, & tra-
 didit eam sacerdotibus filiis Leui, qui porta-
 bant arcam fœderis Domini, & cunctis senio-
 ribus Israel.

10 * Præcepitque eis, dicens: Post septem an-
 nos anno remissionis in solennitate taberna-
 culorum,

11 * Conuenientibus cunctis ex Israel, vt ap-
 C pareant in conspectu domini Dei tui in loco
 quem elegerit Dominus, leges verba legis hu-
 ius coram omni Israel, audientibus eis,

12 * Et in vnum omni populo congregato,
 tam viris quàm mulieribus, paruulis & adue-
 nis qui sunt intra portas tuas, vt audientes
 discat, & timeant dominum Deum vestrum:
 & custodiant impleantque omnes sermones
 legis huius.

Inf. cod.
 Ios. 1. b.
 3. Rc. 2. a

תרגום אונקלוס

* ויאמר להון בר מאה ועשרין שנים וימא דין לית אנא יכול עוד למפק ולמיעל וימי אמר לי לא תעבר ית ירדנא הדין:
 * ויאלהך הוה עבר קדמך הוה ושיצי ית עממיא תאילין מן קדמך ותרחינן ויהושע הוה עבר קדמך כמא דמליל יהוה:
 * ויעבר וי להון כמא דעבר לסיחון ולעוג מלכי אמורארה ולארעהון דשצי יתהון:
 * וימסרינן וי קדמיכון ותעברון להון ככל תפקידתא דפקדית יתכון:
 * תקפו ועלימו לא תרחלון ולא תחברון מן קדמיהון ארי וי אללהך מימריה דמדרב קדמך לא ישבקינך ולא ירחקינך:
 * ויקרא משה ליהושע ואמר ליה לעיני כל ישראל תקיף וערים ארי את תעול עם עמא דדין לארעא דקיים וי לאבדהתהון למתן להון ואת
 תחסינה להון: * וימי הוה מדבר קדמך מימריה ויהי בסעודך לא ישבקינך ולא ירחקינך לא תרחל ולא תחבר:
 * וכתב משה ית אורייתא דרא ויהבה לכתביא בני לוי דנטלין ית ארון קימא דיי ולכל סבי ישראל:
 * ופקיד משה יתהון למימר מסוף שבע שנים בזמן שחא דשמיטתא בתנא דמטליא:
 * במיתי כל ישראל לאחחזא קדם וי אללהך בארתא דיתרעי תקרי ית אורייתא דרא קדם כל ישראל ותשמעון:
 * כנוש ית עמא גבריא ונשיא וטפלא וגויןך די בקרוך בדיל דישמעון ובדיל דילפון וירחלון קדם וי אללהכון וישרון למעבר ית כל פתגמי
 אורייתא דרא:

² Et dixit ad eos: Centum & viginti annorum ego sum hodie: non potero ultra ingredi & egredi. Dominus autem dixit ad me, Non transibis Jordanem hunc.

³ Dominus Deus tuus qui praeit ante faciem tuam, ipse delebit gentes has à facie tua, & possidebis eos: & Josue qui praeit ante faciem tuam, sicut locutus est Dominus.

⁴ Et faciet Dominus eis, sicut fecit Seon & Og duobus regibus Amorrhæorum, qui fuerunt ultra Jordanem, & terræ eorum, sicut deleuit eos:

⁵ Et tradidit eos Dominus coram vobis: & facietis eis sicut praecepi vobis.

⁶ Viriliter age, & confortare: ne timeas, neque paueas, neque terrearis à conspectu eorum: quoniam dominus Deus tuus qui praecedit tibi, non te dimittet neque te derelinquet.

⁷ Et vocavit Moyses Josue, & dixit ei coram omni Israhel: Viriliter age, & esto robustus: tu enim intrabis ante faciem populi huius in terram quam iuravit Dominus patribus vestris se daturum eis: & tu sorte diuides eam eis.

⁸ Et Dominus progrediens tecum, non dimittet te neque derelinquet te. non timeas neque paueas.

⁹ Et scripsit Moyses verba legis huius in librū, & dedit illum sacerdotibus filiis Levi, qui tollunt arcam fœderis Domini, & senioribus filiorum Israhel.

¹⁰ Et praecepit Moyses eis in die illo, dicens: Post septem annos in tempore anni remissionis, in solennitate scenopægiæ,

¹¹ Cùm congregaretur omnis Israhel ut appareat coram Domino Deo tuo, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, legetis legem hanc coram omni Israhel in aures eorum.

¹² Congrega populum, viros, & mulieres, & filios, & aduenam qui in urbibus tuis, ut audiant, & ut discant timere dominum Deum vestrum: & audient ut faciant omnes sermones legis huius.

² καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐγώ εἰμι σήμερον· οὐ δύνηθαι ἐπ' εἰσπορεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι. κύριος δ' εἶπεν πρὸς με, οὐ διαβήσῃ τὴν ἰορδάνην τούτου.

³ κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορεύμενος σου πρὸ προσώπου σου, αὐτὸς ἐξολοθρεύσει τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου σου, καὶ κατακληρονομήσεις αὐτοὺς, ὥς ἡθεός σου ὁ προπορεύμενος σου πρὸ προσώπου σου, καὶ ἀελάλησε κύριος.

⁴ καὶ ποιήσῃ κύριος αὐτοῖς, καθὼς ἐποίησε σιών καὶ ὠγγίς δυσὶ βασιλεύσιν τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τῆς ἰορδάνου, καὶ τῇ γῇ αὐτῶν, καθότι ἐξολοθρεύσιν αὐτοὺς.

⁵ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἑνώπιον ὑμῶν. καὶ ποιήσετε αὐτοῖς, καθὰ ἐνετλάμην ὑμῖν.

⁶ ἀνδρίζου, καὶ ἰσχύε· μὴ φοβοῦ, μὴ δ' δειλία, μηδὲ πλοηθῆς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορεύμενος σου μετ' ὑμῶν, οὐ μή σε ἀφήσῃ οὐδ' μή σε ἐγκαταλίπη.

⁷ καὶ ἐκάλεσε μωυσὴς ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἑνώπιον πάντων ἰσραήλ, ἀνδρίζου καὶ ἰσχύε, σὺ γὰρ εἰσελεύσῃ πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ τούτου εἰς τὴν γῆν, ἣν ὠμοῖ κύριος τοῖς πατέράσιν ὑμῶν, δοῦναι αὐτοῖς· καὶ σὺ κατακληρονομήσεις αὐτὴν αὐτοῖς.

⁸ καὶ κύριος ὁ συμπορεύμενος μετ' ἐμοῦ, ὅς ἐστι δυνάστης, οὐδ' ἐγκαταλίπη σε· μὴ φοβοῦ μὴ δ' δειλία.

⁹ καὶ ἔγραψε μωυσὴς τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τοῖς ἱερεύσιν τοῖς υἱοῖς λεβὶ τοῖς αἰγροῦσιν τὴν κιβωτὴν τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις υἱῶν ἰσραήλ.

¹⁰ καὶ ἐνετείλατο μωυσὴς αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων· μετ' ἐπὶ ἅπτην καιρὸν ἐν ἡμέρᾳ αὐτῇ ἀφέσεως ἐν ἐορτῇ σκηνωπηγίας,

¹¹ ἐν τῇ συμπορεύεσθαι πάντας ἰσραήλ ὁφθῆναι ἑνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἐν τῇ ἑπὶ ᾧ δὲ ἐκλήζεται κύριος ὁ θεός σου, ἀναγνώσεαι τὸν νόμον τούτον ἐν ἀκρότητι πάντων ἰσραήλ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν.

¹² ἐκκλησιάσαι τὸν λαόν σου ἀνδράρας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἔκγονα, καὶ τὸν προσήλυτον τὸν ἐν ταῖς πόλεσί σου, ἵνα ἀκούσωσι, καὶ ἵνα μάθωσι φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν ὑμῶν. καὶ ἀκούσονται ποιεῖν πάντα ὅσα λόγους τοῦ νόμου τούτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

² Et dixit ad eos: Centum & viginti annorum ætatis sum hodie: non possum ultra egredi & ingredi. & Dominus dixit ad me: Non transibis Iordanem istum.

³ Dominus Deus tuus ipse transibit ante te, sicut locutus est Dominus.

⁴ Et faciet Dominus eis sicut fecit Seon & Og regibus Amorrhæorum & terræ eorum; quia disperdidit eos.

⁵ Et tradet eos Dominus in conspectu vestro, & facietis eis iuxta omnia præcepta quæ præcepi vobis.

⁶ Confortamini & roboramini: ne timeatis neque formidetis à facie eorum; quoniam verbum domini Dei tui dux erit coram te: non relinquet te, nec dimittet te.

⁷ Et vocavit Moyses Josue, & dixit ei ante oculos omnis Israhel: Confortare & esto robustus: quoniam tu introduces populum istum in terram quam iuravit Dominus dare patribus eorum, & tu dabis eis eam in possessionem.

⁸ Dominus autem ipse dux erit coram te: verbum eius erit in auxilium tuum; non derelinquet te, nec dimittet te: ne timeas neque formides.

⁹ Et scripsit Moyses legem hanc, & tradidit eam sacerdotibus filiis Levi, qui portabant arcam fœderis Domini, & omnibus senioribus Israhel.

¹⁰ Præcepitque Moyses eis, dicens: In fine septem annorum in tempore anni remissionis in solennitate tabernaculorum:

¹¹ Cùm venerit omnis Israhel ut appareant coram domino Deo tuo, in loco quem elegerit; leges legem istam coram omni Israhel, & audire facies eos.

¹² Congrega populum, viros & mulieres, parvulos, & peregrinos tuos qui sunt in urbibus tuis, ut audiant, & ut discant, & timeant coram Domino Deo vestro, & custodiant & faciant omnia verba legis huius.

¹³ * Et filij eorum qui non sciunt, audient, & dis-
cent timere dominum Deum vestrum cunctis die-
bus, quibus ipsi viuunt in terra, ad quā vos trans-
itis Iordanem illuc ut possideatis eam.

¹⁴ * Et dixit Dominus ad Moysen: Ecce propē-
sunt dies mortis tue: voca Iosue, & state apud por-
tas tabernaculi testimonij, & precipiam ei. Et abiit
Moyses & Iosue in tabernaculum testimonij, &
steterunt ad portas tabernaculi testimonij.

¹⁵ * Et descendit Dominus in columna nubis, &
stetit in portis tabernaculi testimonij, & stetit co-
lumna nubis ad portas tabernaculi.

¹⁶ * Et dixit Dominus ad Moysen: Ecce tu dormies
cum patribus tuis. & surgens populus iste fornicā-
bitur post deos alienos terræ ad quam iste ingredi-
tur illuc in eam: & derelinquent me, & irritum
facient fœdus meum quod pepigi eis.

¹⁷ * Et irascar furore in eos in die illo, & derelin-
quam eos: & auertam faciem meam ab eis, & e-
runt deuoratio. & inuenient eum mala multa &
afflictiones. et dicet in die illo, Quia non est dominus
Deus meus in nobis, inuenerunt me mala hæc.

¹⁸ * Ego autem auersione auertam faciem meam ab
eis in die illo propter omnes nequitias quas fecerunt
quia conuersi sunt ad deos alienos.

¹⁹ * Et nunc scribite verba cantici huius, et docete
illud filios Israel: & immittetis illud in os eorum,
ut sit mihi carmen istud in testimonium in filiis
Israel.

²⁰ * Introducam enim eos in terram bonam, quam
iuravi patribus eorum, terram manantem lacte &
melle: & comedent, & saturati fastidient, et con-
uertentur ad deos alienos, & seruiant eis: & irri-
tabunt me, & irritum facient pactum meum quod
disposui illis.

²¹ * Et erit cum inuenerint eum mala multa &
afflictiones, & respondebit canticum istud in con-
spectu eorum testificans. non enim delebitur obliuio-
ne ab ore eorum, & ab ore seminis eorum. ego enim
scio malignitatem illorum, quæ faciūt hic hodie, an-
tequam introducam ego eos in terram bonam, quam
iuravi patribus eorum.

²² * Et scripsit Moyses canticum hoc in illo die, et
docuit illud filios Israel.

¹³ * καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν οἱ ὅτι οὐκ οἶδασιν, ἀκούσιν), καὶ μαθήσον-
ται φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας αἱς αὐτοὶ
ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὴν ἰορδάνην ἐκεῖ
¹⁴ κληρονομήσαι αὐτὴν. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μω-
σέω, ἰδοὺ ἡ γῆ καταστάναι αἱ ἡμέραι ἔσθ' ἀνά τὸν σου. καλέσθαι ἰησοῦν,
καὶ στήτε παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐντε-
λευμαὶ αὐτῶν. καὶ ἐπορεύθη μωυσῆς καὶ ἰησοῦς εἰς τὴν σκηνὴν
ἔμαρτυρίαι, & ἔστησαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς ἔμαρτυρίαι.

¹⁵ * Ἐκατέβη κύριος ἐν σύλῳ νεφέλης, & ἔστη ἐπὶ τὰς θύρας
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔστη ὁ σύλος τῆς νεφέλης ἐπὶ
¹⁶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μω-
σέω, ἰδὲ σὺ κοιμᾶσαι τῶν πατέρων σου. καὶ ἀνάστα ὁ λαὸς
ὅστις ἐκπορεύεται ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τῆς γῆς, εἰς ἣν ὅστις
εἰσπορεύσεται) ἐκεῖ εἰς αὐτὴν, καὶ ἐγκαταλείψουσίν με, & διασκε-
δάθουσιν τὴν διαθήκην μου, ἣν διεθέμην αὐτοῖς.

¹⁷ * καὶ ὀργισθήσεται θυμὸς αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, & κα-
ταλείψω αὐτοὺς, καὶ ἀποσρέψω τὸ πρὸς ὁπλόν μου ἀπ' αὐτῶν,
καὶ ἔσθ' ἀνά τὸν σου. καὶ ἐκτελέσουσιν αὐτὸν κακὰ πολλὰ καὶ
θλίψεις. καὶ ἐρεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, διότι οὐκ ἔστι κύριος ὁ
θεός μου ἐν ἡμῖν, ὅθεν ἐσθ' ἀνά τὸν σου κακὰ ταῦτα.

¹⁸ * Ἐγὼ δὲ ἀποσρέψω τὸ πρὸς ὁπλόν μου ἀπ' αὐ-
τῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, διὰ πάσας τὰς κακίας, αἱς ἐποίησαν,
ὅτι ἐπέσρεψαν ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους.

¹⁹ * καὶ νῦν γράψατε ταῖς ῥήματι τῆς ὁδοῦ ταύτης, καὶ δι-
δάξατε αὐτὴν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐμβαλεῖτε αὐτὴν εἰς τὸ
στόμα αὐτῶν, ἵνα χηρήται μοι ἡ ὁδὸς αὕτη εἰς μαρτύριον ἐν υἱοῖς
²⁰ ἰσραὴλ. * εἰσαῖξω γὰρ αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, ἣν
ὤμοσα τοῖς πατέράσιν αὐτῶν, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι·
καὶ φάγονται, καὶ ἐμπληθύνονται κορήθουσι, καὶ ἐπιστραφή-
σονται ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους, & λατρεύουσιν αὐτοῖς, καὶ πόροξυ-
νέσιν με, καὶ διασκεδάθουσιν τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην αὐτοῖς.

²¹ * καὶ ἔσθ' ἀνά τὸν σου θυμὸς αὐτὸν κακὰ πολλὰ καὶ θλίψεις, &
δωπκαταστήσεται) ἡ ὁδὸς αὕτη κατὰ πρὸς ὁπλόν αὐτῶν μαρτυρίαι-
α. & γὰρ μὴ ἐμπληθῇ ἀπὸ στόματος αὐτῶν, καὶ ἀπὸ στόματος
τοῦ πρὸς ὁπλόν αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ οἶδα τὴν πονηρίαν αὐτῶν, ὅσα
ποιῶσιν ὡς ἐσθ' ἡμέρον, πρὸ τοῦ εἰσαγαγεῖν με αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν
τὴν ἀγαθὴν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατέράσιν αὐτῶν.

²² * καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὴν ὁδὸν ταύτην ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡ-
μέρᾳ, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν ὅτι υἱοῖς ἰσραὴλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹³ Filij quoque eorum qui nescierunt, audient & discent timere coram domino Deo vestro omnibus diebus quibus vos permanebitis super ter-
ra, propter quam vos transitis Iordanem ut possideatis eam.

¹⁴ Et dixit Dominus ad Moysen: Ecce appropinquauerunt dies tui ut
moriaris: voca Iosue, & state in tabernaculo fœderis, ut precipiam ei. Et abiit Moyses & Iosue, & steterunt in tabernaculo fœderis.

¹⁵ Et reuelatus est Dominus in tabernaculo in columna nubis, & stetit columna nubis super portam tabernaculi fœderis.

¹⁶ Et dixit Dominus ad Moysen: Ecce tu dormies cum patribus tuis: & consurget populus iste, & errabit post idola populorum terræ ad quam
ipse ingreditur inter eos: & relinquent timorem meum, & mutabunt pactum meum quod pepigi cum eis.

¹⁷ Et irascetur furor
meus contra eos in tempore illo; & proiciam eos, & auferam maiestatem meam ab eis: & erunt in direptionem, & euenient eis mala & angustiae
multae. & dicet in tempore illo: Quia non est maiestas Dei mei in medio mei, occurrerunt mihi hæc mala.

¹⁸ Ego autem auferens auferam maiestatem meam ab eis in tempore illo, propter omnia mala quæ fecit: quoniam conuersi sunt ad idola popu-
lorum.

¹⁹ Et nunc scribite vobis canticum istud, & docete illud filios Israel: pone illud in ore eorum, ut sit coram me
canticum istud in testimonium contra filios Israel.

²⁰ Introducam enim eos in terram quam iuravi patribus suis fluentem
lacte & melle: & comedent, & saturabuntur, & deliciis affluent; & conuertentur ad idola populorum, & seruiant eis: & ad iracundiam prouoca-
bunt me, & mutabunt pactum meum.

²¹ Et erit quando euenierint eis mala multa & angustiae, responde-
bit canticum istud eis in testimonium, quod non tradetur obliuioni ex ore filiorum suorum, quia manifesta est coram me cogitatio eius, & quod ip-
si faciunt hodie, antequam introducam eos in terram pro qua iuravi eis.

²² Et scripsit Moyses canticum istud in die illa, & docuit illud filios Israel.

23 * וַיֹּצֵא אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וַיֹּאמֶר חֹזֶק וְאַמֶּץ בִּי
אֶתְּהָ תְּבִינָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
24 נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם וְאַנְכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ * וַיְהִי כְּכַלּוֹת
מֹשֶׁה לִכְתֹּב אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל־סֵפֶר עֹר
25 תָּמָּם * וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־הַלְוִיִּם נְשָׂאֵי אֲרוֹן
26 בְּרִית־יְהוָה לֵאמֹר * לָקַח אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּה
וּשְׂמַתֶּם אֹתוֹ מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה־
27 שָׁם בְּךָ לְעֵד * כִּי אֲנֹכִי יֹדַעְתִּי אֶת־מְרִיךְ וְאֶת־
עֲרֹפֶךָ הַקָּשָׁה הַזֶּה בְּעוֹדְנִי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמָּרִים הֵיטֵם
28 עִם־יְהוָה וְאַף־כִּי אַחֲרֵי מוֹתִי * הִקְהִילוּ אֵלַי אֶת־
כָּל־זִקְנֵי שְׁבִטֵיכֶם וּשְׂטָרִיכֶם וְאִדְּבַרְהָ בְּאָזְנֵיהֶם
אֶת־חֲדָבְרֵי הָאֱלֹהִים וְאֶעֱיֶדָה בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
29 הָאָרֶץ * כִּי יֹדַעְתִּי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי־הִשְׁחַתְתָּ תִּשְׁחַתּוּן
וּסְרַתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וּקְרָאתִי אֶתְכֶם
הִרְעַרְתֶּם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי
יְהוָה לִהְבָּעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם *
30 * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּאָזְנוֹ כָּל־קָהֵל יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי
הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תָּמָּם :

לב

* הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאִדְּבַרְהָ וְתִשְׁמַע
הָאָרֶץ אֲמִרֵי־פִי *
* יַעֲרֹף בְּמָטָר לִקְחִי תֹזֶל כֶּטֶל אֲמַרְתִּי בְּשַׁעֲרֵיכֶם
עַל־יְדֵשָׁא וּכְרִיבִים עַל־יַעֲשֹׁב *
* כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הִבּוּ גִדְּל
לְאֱלֹהֵינוּ *
* הַצּוֹר תַּמִּים פָּעֵלוּ כִּי כָל־דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֲמוֹנָה
וְאֵין עוֹל צְדִיק וַיִּשֶׁר הוֹנָה *
* שִׁחַרַּת לוֹ לֹא בָנּוּ מוֹמָם דּוֹר עָקֵשׁ
וּפְתִלְתָּל * :

תרגום אונקלוס

23 * ופקיד ית יהושע בר נון ואמר תקיף ועלים ארי את העיל ית בני ישראל לארעא דקנימית להון ומימרי יתו בסעודך *
שיצי משה למכתב ית פתגמי אורייתא דא על ספרא עד דשלימו *
ספרא דאורייתא דין וחשון יתוה בסטר ארון קומא דיני אלהכון ויהי תמן בך לסהיד *
הא עד דאנא קנייט עמכון יומא דין מסרבין תויתון קדם יי ואף ארי בחר דאמות *
קדמיהון ית פתגמיא האלין ואסהד בהון ית שמיא וית ארעא *
יתכון ותערע יתכון בישתא בסוף יומיא ארי תעבדון דביש קדם יי לארעא קדמותו בעובדי וריכון *
ית פתגמי חשבחתא דא עד דשלימו *
24 * ויהוה כד
25 * ופקיד משה ית ליואי נטלי ארון קומא דיני למימר *
26 * סבויית
27 * ארי אנא ידענא ית סרבנותך וית קדלך קשיא
28 * כנשו לותי ית כל סבי שבטיכון וסרביכון ואמליל
29 * ארי ידענא בחר דאמות ארי תכלא תחבלון ותסטון מן אורייתא דפקידית
30 * ומליל משה קדם כל קהלא דישראל

לב

1 * אציתו שמיא ואמליל ותשמע ארעא מימרי פומי *
2 * יבסם כמטרא אלפני ותקבל כטלא מימרי כרוחי מטרא דנשבין
3 * ארי בשמא דיני אנא מצלי הבר רבותא קדם אלהנא *
4 * תקיפא דשלמין עובדותי ארי
5 * חבילו להון ולא ליה בנא דפלחו לטענותא דרא
דאשניו עובדותי ואשתגיו *

23 * Præcepitque Dominus Iosue filio Nun, & ait: Confortare, & esto robustus: tu enim introduces filios Israel in terram quam pollicitus sum: et ego ero tecum. ^{Sup. eo.}
24 * Postquam ergo scripsit Moyfes verba legis huius in volumine atque compleuit;
25 * Præcepit Leuitis qui portabant arcam fœderis Domini, dicens:
26 * Tollite librum istum, & ponite eum in latere arcę fœderis domini Dei vestri, vt sit ibi contra te in testimonium.
27 * Ego enim scio contentionem tuam, & ceruicem tuam durissimam. Adhuc viuento me & ingrediente vobiscum, semper contentiosè egistis contra Dominum, quanto magis cùm mortuus fuero?
28 * Congregate ad me omnes maiores natu per tribus vestras atque doctores; & loquar audientibus eis sermones istos: & inuocabo contra eos cælum & terram.
29 * Noui enim quòd post mortem meam iniquè agetis, & declinabitis citò de via quam præcepi vobis: & occurrent vobis mala in extremo tempore, quando feceritis malum in conspectu Domini, vt irritetis eum per opera manuum vestrarum.
30 * Locutus est ergo Moyfes audiente vniuerso cœtu Israel verba carminis huius, & ad finem vsque compleuit.

CAP. XXXII.

1 **A** Vdite cæli quæ loquor, audiat terra verba oris mei.
2 * Concresecat in pluuiâ doctrina mea, fluat vt ros eloquium meum: quasi imber super herbam, & quasi stillæ super gramina:
3 * Quia nomen Domini inuocabo. Date magnificentiam Deo nostro.
4 * Dei perfecta sunt opera, & omnes viæ eius iudicia: Deus fidelis & absque vlla iniquitate, iustus & rectus.
5 * Peccauerunt ei, & non filij eius in sordibus. Generatio praua atque peruersa:

* Et præcepit Moyses Iosue filio Nun, & ait ei: 23
Confortare & robustus esto: tu enim introduces fi-
lios Israhel in terram, quam iuravit Dominus eis: et
ipse erit tecum.

* Quando autem perfecit Moyses scribens om- 24
nia verba legis huius in volumine & usque ad fi-
nem:

* Et præcepit Leuitis portantibus arcam fæderis 25
domini, dicens:

* Tollentes librum legis huius, ponetis illum in 26
latere arcæ fæderis domini Dei vestri. & erit ibi in-
te in testimonium:

* Quoniam ego scio contentionem tuam, & cer- 27
uicem tuam duram. adhuc enim me vivente vobis-
cum hodie, contentiosi fuistis quæ ad Deum; quomodo
non & ad ultimum mortis meæ?

* Congregate ad me tribuum principes vestros, 28
& doctores vestros, ut loquar in aures eorum om-
nes sermones istos: & testificer eis & cælum &
terram:

* Noui enim quod ultimum mortis meæ, deli- 29
ctum delinquetis, & declinabitis de via quam
præcepi vobis: & occurrent vobis mala in ex-
tremis diebus: quoniam facietis malum coram Do-
mino, ut irretetis eum in operibus manuum ve-
strarum.

* Et locutus est Moyses in aures cætus uni- 30
uersi Israhel verba carminis huius & usque ad fi-
nem:

CAP. XXXII.

Atende cælum, & loquar; et audiat terra ver- 1
ba ex ore meo.

* Expectetur ut pluuia doctrina mea, & des- 2
cendant ut ros verba mea: quasi imber super her-
bam, & quasi stilla super gramen:

* Quoniam nomen Domini inuocaui. Date ma- 3
gnificentiam Deo nostro.

* Deus, vera opera eius, & omnes viæ eius iu- 4
dicium. Deus fidelis, & non est iniquitas in eo: ius-
tus & rectus Dominus.

* Peccauerunt non ei filij vituperabiles. genera- 5
tio praua atque peruersa:

23 * καὶ ἐνετείλατο Μωυσῆς ἰησοῦ υἱοῦ Νουν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀν-
δρείου καὶ ἰσχυροῦ, σὺ γὰρ εἰσάξεις εἰς τὴν γῆν, ἣν ὁ
κύριος ὤμοσε κυρίῳ αὐτοῖς, καὶ αὐτὸς ἔσται μετὰ σου.

24 * ἡνίκα ὁ Μωυσῆς γράφων πᾶσι τοῖς λό-
γοις τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον ἕως εἰς τέλος.

25 * καὶ ἐνετείλατο τοῖς Λευίταις τοῖς ἀγροῦσι τῆς κιβωτοῦ
διαθήκης κυρίου, λέγων·

26 * λαβόντες τὸ βιβλίον τοῦ νόμου τούτου, θήσετε αὐτὸ ἐν
πλαγίῳ τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. καὶ
ἔσται ἐκεῖ ἐν σοὶ μαρτύριον·

27 * ὅτι ἐγὼ ᾔπισαμαι τὴν ἐρεθισμὸν σου, καὶ τὴν τρεχίλην
σου τὴν σκληρὴν. ἐπὶ γὰρ ἐμοὶ ζῶντι μετ' ὑμῶν σήμερον, πα-
ραπικραίνοντες ἥτε τὰ πρὸς τὸν θεόν· πῶς οὐκ καὶ ἐχάτην
τοῦ θεοῦ μου;

28 * ἐκκλησιάσατε πρὸς με εἰς φυλάρχους ὑμῶν καὶ εἰς
γραμματεῖς αὐτοῦ ὑμῶν, ἵνα λαλήσω εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν
πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ διαμαρτύρωμαι αὐτοῖς τὴν τε
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν·

29 * οἶδα γὰρ ὅτι ἐσχάτην τῆς τελευτῆς μου, ἀνομίαν ἀ-
νομήσετε, καὶ ἐκκλινεῖτε ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἥς ἐνετείλαμαι ὑμῖν,
καὶ συνδυηθήσεται ὑμῖν τὰ κακὰ ἐπ' ἐχάτων τῶν ἡμερῶν,
ὅτι ποιήσετε τὸ πονηρὸν ἐναντὶ κυρίου, παροργίσαι αὐτὸν ἐν τοῖς
ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν.

30 * καὶ ἐλάλησε Μωυσῆς εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας πάσης
Ἰσραὴλ τὰ ῥήματα τὰ ὁδῆς ταύτης ἕως εἰς τέλος.

λβ.

1 * Πρὸς ἡμᾶς οὐρανὲ, καὶ λαλήσω, καὶ ἀκουέτω γῆ ῥήμα-
τά ἐκ στόματός μου.

2 * ὥστε ὡς δρόσος ὡς ὑετός τὸ ἄποφθελμά μου, καὶ καθή-
τω ὡς δρόσος τὰ ῥήματά μου, ὡς ὁ ἄνθρωπος ἐπ' ἀγρῶν, καὶ ὡς
ὡς νιφετός ἐπὶ χορτῶν.

3 * ὅτι ὄνομα κυρίου ἐκάλεσα. διότε μεγαλωσύνη τῆς
θεοῦ ἡμῶν.

4 * Θεός, ἀληθινὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κρί-
σις. Θεός πιστός, καὶ οὐκ ἐστὶν ἀδικία ἐν αὐτῷ· δίκαιος καὶ ὁσιος
ὁ κύριος.

5 * ἡμαρτήσαντες οὐκ αὐτῷ τέκνα μωμηταί. ἡρεὰ σκολῖα καὶ
διεσκαμμένη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et præcepit Iosue filio Nun, & ait: Confortare & esto robustus; quoniam tu introduces filios Israhel in terram quam iuravi: & verbum meū
erit in auxilium tuum.

24 Et factum est cum consumasset Moyses scribere verba legis huius in libro, donec
compleret ea:

25 Præcepit Moyses Leuitis qui portabant arcam fæderis Domini, dicens:

26 Tollite librum legis huius, & ponite illum in latere arcæ fæderis domini Dei vestri, ut sit ibi contra te in testimonium:

27 Quoniam ego scio contumaciam tuam, & ceruicem tuam duram. Si enim dum ego vivo vobiscum hodie rebelles fuistis coram Domino,

quanto magis postquam mortuus fuero? Congregate ad me omnes senes tribuum vestrarum & præfe-

ctos vestros, & loquar coram eis verba hæc: & contestabor contra eos cælum & terram.

29 Scio enim quod postquam mortuus fuero, iniquè agetis, & declinabitis à via quam præcepi vobis: & euenient vobis mala in fine dierum, si
feceritis quod malum est in conspectu Domini, ad irritandum eum in operibus manuum vestrarum.

30 Locutusque est Moyses coram omni cætu filiorum Israhel verba cantici huius, donec compleret ea.

CAP. XXXII.

AVdite cæli, & loquar; & audiat terra verbum oris mei.
meum: sicut ventus pluuiæ qui perflat super herbam, & sicut gutta imbris serotini quæ fluunt super fœnum.

2 Quando in nomine Domini ego oro, date magnificentiam coram Deo nostro.

3 Deus fidelis, à cuius conspectu non egredietur iniquitas: iustus & rectus est.

5 filij qui seruierunt idolis. generatio quæ deprauauit opera sua, & aliena facta est.

2 Suavis sit sicut pluuia doctrina mea: suscipiatur sicut ros verbum

3 Fortis, cuius opera perfecta sunt, & omnes viæ

5 Dissipauerunt seipsos, & non illum;

6 * הַלִּיחֲזֹר־תִּגְמְלוּ-זֹאת עִם נָבֵל וְלֹא חָכִים
הַלֹּא-הוּא אֲבֹךְ קִנְיָךְ הוּא עָשָׂךְ וַיִּכְנַנְךָ:
7 * וְזָכַר יְמֹת עוֹלָם בֵּינוּ שְׁנוֹרֵי דָר וְדָר שָׁאֵל אֲבִיךָ
וַיִּגְדֶּךָ וְקִנְיָךְ וַיֹּאמְרוּ לְךָ:
8 * בְּהִנָּחֵל עָלֶיךָ גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יֵצֵב
גְּבֻלַת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
9 * כִּי חֶלֶק יְהוָה עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ:
10 * יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתַהוֹ יֵלֵל יִשְׁמֹן יִסְבְּכֶנְהוּ
וַיִּכְנַנְהוּ יִצְרָהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינָיו:
11 * כְּנֹשֶׁר יַעֲרִי קִנּוּעַל בּוֹזְלוֹ יִרְחַף יִפְרֹשׁ בְּנִפְיוֹ יִקְחָהוּ
יִשְׂאָהוּ עַל-אַבְרָתוֹ:
12 * יְהוָה בְּדָר יִנְחֵנוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֹכַח:
13 * יִרְכְּבֵהוּ עַל-בְּמוֹתֵי אֶרֶץ וַיֹּאכַל תְּנוּבֹת שְׂדֵי וַיִּנְקָהוּ
דְּבַשׁ מִסֵּלַע וְשִׁמְן מִחֲלָמִישׁ צוֹר:
14 * חֲמָאֵר בְּקֹר וְחֶלֶב צֹאן עִם-חֶלֶב כְּרִים וְאֵילִים
בְּנֵי-בֶשֶׁן וְעֵתוּדִים עִם-חֶלֶב כִּלְיֹת חֲטָה וְדָם
עֲנַב תִּשְׁתֶּה חֲמֹר:
15 * וַיִּשְׁמֵן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט שְׂמֹנֶת עֲבִית בְּשִׁירָה וַיִּטֹּשׁ
אֱלֹהֵי עֲשָׂהוּ וַיִּגְבֵּל צוֹר יִשְׁעָתוֹ:
16 * יִקְנָאֵהוּ בְּזֵרִים בְּתוֹעֵבֹת יִכְעִיסָהוּ:
17 * וַיִּבְחֹזוּ לִשְׂדִים לֹא אֱלֹהֵי אֱלֹהִים לֹא יִדְעוּם
חֲדָשִׁים מִקֶּרֶב בָּאוּ לֹא שְׁעָרוֹם אֲכַתִּיכֶם:
18 * צוֹר יִלְדֶּךָ תִּשְׁיֹת שִׁבְחָה אֵל מְהֻלָּלָךְ:
19 * וַיֵּרָא יְהוָה וַיִּנָּאֵץ מִכַּעַס בְּנָיו וּבְנֹתָיו:
20 * וַיֹּאמֶר אֶסְתִּירָה פָנַי מֵהֶם אֲרָאָה מֶה אַחֲרֵיתָם
כִּי דוֹר תִּהְפֹּכֶת הֵמָּה בְּנִים לֹא-אִמָּן בָּם:
21 * הֵם קִנְאוּנִי בְּלֹא-אֵל כְּעֹסוּנִי בְּהַבְלִיָּה וְאֲנִי
אֲקִיָּאִם בְּלֹא-עִם בְּנָיו נָבֵל אֲכַעִיסָם:
22 * כִּי-אֲשַׁקְדָּחָהּ בְּאִפִּי וְתִיקַד עַד-שְׂאוֹל תִּתְחַתֵּר
וְתֹאכַל אֶרֶץ וַיִּבְלָה וְתִלְחֹט מוֹסְדֵי הָרִים:

6 * Hæcine reddis Domino popule stulte & insipiens? Nunquid non ipse est pater tuus q
7 posseditte, & fecit & creauit te? * Memêto die-
rum antiquorum, cogita generationes singu-
las. Interroga patrem tuum, & annuntiabit ti-
8 bi: maiores tuos, & dicent tibi. * Quando di-
uidebat Altissimus gentes, quando separabat
filios Adam, constituit terminos populorum,
9 iuxta numerum filiorum Israel. * Pars autê Do-
mini populus eius: Jacob funiculus hæredita-
10 tis eius. * Inuenit eum in terra deserta, in loco
B horroris & vastæ solitudinis. Circumduxit eū
& docuit, & custodiuit quasi pupillam oculi
11 fui. * Sicut aquila prouocans ad volandū pul-
los suos, & sup eos volitans expandit alas suas,
& assumpsit eum atque portauit in humeris
12 suis. * Dominus solus dux eius fuit, & non erat
13 cum eo Deus alienus. * Constituit eum super
excelsam terram, vt comederet fructus agro-
rum, vt fugeret mel de petra, oleumque de
14 saxo durissimo: * Butyrum de armento, & lac
de ouibus, cum adipe agnorum & arietum fi-
liorum Basan, & hircos cum medulla tritici,
15 & sanguinem vuc biberent meracissimū. * In-
crassatus est dilectus, & recalcitrauit, incrassa-
tus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum
C factorem suum, & recessit à Deo salutari suo.
16 * Prouocauerunt eum in diis alienis, & in abo-
minationibus ad iracundiam concitauerunt.
17 * Immolauerunt dæmoniis, & non Deo: diis
quos ignorabant. noui recentisque venerunt,
18 quos non coluerunt patres eorum. * Deū q te
genuit dereliquisti, & oblitus es Dei creatoris
18 tui. * Vidit Dñs, & ad iracundiā concitatus est,
20 quia, puocauerunt eum filij & filie. * Et ait: Ab-
scondā faciē meā ab eis, & considerabo nouis-
sima eorū. Generatio enim peruersa est, & in-
21 fideles filij. * Ipse me puocauerunt in eo q nō
erat Deus, & irritauerunt in vanitatibus suis.
& ego prouocabo eos in eo q non est popul⁹,
22 & in gente stulta irritabo illos. * Ignis succen-
D sus est in furore meo, & ardebit vsque ad in-
ferni nouissima. Deuorabitq; terram cum ger-
mine suo, & montium fundamēta comburent.

Ro. 10. d
Hic. 15. c

תרגום אונקלוס

6 * הָא קָדָם יְיָ אֲחִינוּ נִמְלִין דָּא עִמָּא דְקִבְלִין אֲוִיָּתָא וְלֹא חֲכִימֵי הָלֵא הוּא אֲבֹךְ וְאִתְקִנְךָ: 7 * אֲדָכֶר יוֹמִין דְּמִן עֲלָמָא
אֲסִתְּכִלוּ בְּשִׁנֵּי דָר וְדָר שָׁאֵל לְאֲבֹךְ וַיִּחֲוֵי לְךָ סִבְךָ וַיִּמְרֹן לְךָ: 8 * בְּאַחְסָנוֹת עִירָאָה עִמָּמָא בְּאַפְרִשׁוּתִיהּ בְּנֵי אִינְשָׁא קִיִּים חֲחוּמֵי עִמָּמָא לְמִנִּין
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 9 * אֲרִי חֲלָקָא דִּינֵי עַמִּיהּ יַעֲקֹב עֲרַב אַחְסָנִתִּיהּ: 10 * סִפְקָא צִרְכִּיהוֹן בְּאֶרֶץ מִדְבָּרָא וּבֵית צִחְוֹנָא אַחֲרֵי דְלִירָת מִיָּא אֲשִׁרִינוֹן סְחוֹר
סְחוֹר לְשִׁכְיִנְתִּיהּ אֲלִיפִינוֹן פִּתְגָמֵי אֲוִיָּתִיהּ נְטִרִינוֹן כְּבַבְתָּ עֵינֵיהוֹן: 11 * כְּנֹשֶׁרָא דְמַחֲוִישׁ לְקִנְיָהּ עַל בְּנוֹתֵי מִתְחַפְּפָא פִרְס גְּדַפּוֹתֵי מִקְבִּלְהוֹן מְנַטְלְהוֹן
עַל תְּקוּף אַבְרָתֵי: 12 * יְיָ בְּלַחוֹדִירְהוֹן עֲתִיד לְאַשְׁרִייתְהוֹן בְּעֲלָמָא דְהוּא עֲתִיד לְאַתְחַדְתָּא וְלֹא יִתְקִיִים קְדָמוֹתֵי פִלְחָן טַעוּנָא: 13 * אֲשִׁרִינוֹן עַל
תְּקִיפֵי אֶרֶעָא אוֹכְלִינוֹן בִּיזִית סְנָאִיתוֹן וַיִּהֵב לְהוֹן בֵּית שְׁלִישִׁי קְרוּין וְנִכְסֵי יִתְבִּין כְּרִכִּין תְּקִיפִין: 14 * יִתְבִּין לְהוֹן בֵּית מַלְכִּיהוֹן וְשְׁלִישִׁיתוֹן עִם עוֹתֵר
וְכָרְבִּיתוֹן וְתְקִיפִיהוֹן עִמָּא דְאַרְעָהוֹן וְאַחְסָנִתְהוֹן עִם בֵּית חִילָהוֹן וּמִשְׁרִיתְהוֹן וְדָם גְּבִרִיהוֹן אַחְשָׁד כְּמִיָּא: 15 * וְעֵתֵר יִשְׂרָאֵל וּבְעֵט אֲצִלָּה תְּקוּף
קִנְא נִכְסִין שְׂבַק פִּלְחָן אֱלֹהֵא דְעִבְרִיָּה וְאַרְגִּין קִדָּם תְּקִיפָא דְפִרְקִיָּה: 16 * אֲקִיָּאֵי קְדָמוֹתֵי בְּפִלְחָן טַעוּנָא בְּתוֹעִיבְתָא אֲרָגִין קְדָמוֹתֵי: 17 * דְּכַחוּ
לְשִׁדְיִין דְּלִית בְּהוֹן צִרוּךְ דְּחִלָּן וְלֹא יִרְעִינוֹן חֲדָתָא דְמִקְרִיב אַתְעִבִּידָא לֹא אַתְעִסְקוּ בְּהוֹן אַבְרָתְכוֹן: 18 * וְחִלָּת תְּקִיפָא דִּי בְּרַךְ אֲהִנְשִׁית שְׂבַקְתָּא פִלְחָן
אֱלֹהֵא דְכָרְךָ: 19 * וְגִלִּי קָדָם יְיָ וְתְקִיפֵי רַגְזִיהּ מִדְּאַרְגִּין קְדָמוֹתֵי בְּנִין וּבָנָן: 20 * וַאֲמַר אֲסִלִּיק שְׂכִנְתִּי מִנְהוֹן גִּלִּי קְדָמִי מָה יִתִּי בְּסוֹפִיהוֹן אֲרִי
דְּרָא דְאַשְׁגִּין אִינוֹן בְּנֵיָא דְלִית בְּהוֹן חִימָנִי: 21 * אִינוֹן אֲקִיָּי קְדָמִי בְּלֹא דְחִלָּן אֲרָגִין קְדָמִי בְּפִלְחָן טַעוּנָא וְאַנָּא אֲקִיָּינוֹן בְּלֹא עִם בְּעִמָּא טַפְּשָׁא
אַרְגִּינוֹן: 22 * אֲרִי קִדָּם תְּקִיפָא כְּאִישָׁא נִפְקִין קְדָמִי בְּרַגְזִי וְשִׁיזִי עַד שְׂאוֹל אֲרִעִיתָא אֲסִיף אֶרֶעָא וְעִלְלָתָהּ וְשִׁיזִי עַד סִיפֵי טוּרֵיָא:

* Hæc Domino redditis? iste populus stultus & non sapiens. non ipse hic tuus pater? possedit te, & fecit te, & creauit te.

* Mementote diei seculi: intelligite iam annos generationis generationum. interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi: seniores tuos, & dicent tibi:

* Quando diuidebat Altissimus gentes, quando disseminauit filios Adam, constituit terminos gentium iuxta numerum angelorum Dei.

* Et fuit pars Domini populus eius Jacob, funiculus hereditatis eius Israel. * Sufficientia dedit ei in deserto, in siti æstus in inaquoso. circumduxit eum & docuit eum, & custodiuit eum quasi pupillam oculi. * Sicut aquila cooperiat nidum suum, & super pullos suos volauit: expandens alas suas suscepit eos, & assumpsit eos in scapulis suis.

* Dominus solus duxit eos, & non erat cum eis deus alienus.

* Constituit eos super fortitudinem terræ. cibauit eos fructibus agrorum. suxit mel de petra, & oleum de duro saxo: * Butyrum bouum, & lac ouium, cum adipe agnorum & arietum, filiorum taurorum & hircorum, cum adipe renum tritici, et sanguinem vine biberunt vinum. * Et comedit Jacob & repletus est, & recalcitrauit dilectus: impinguatus est, incrassatus est, dilatatus est: & dereliquit Deum qui fecit eum, & recessit à Deo saluatore suo. * Prouocauerunt me in alienis, & in abominationibus eorum exacerbauerunt me: * Im-

molauerunt demoniis, & non Deo: diis quos non cognouerunt. noui & recentes venerunt, quos non cognouerunt patres eorum. * Deum qui genuit te dereliquisti, & oblitus es Dei qui nutrit te? * Et vidit Dñs, & zelauit: et concitatus est propter iram filiorum suorum & filiarum. * Et ait: Abscondam faciem meam ab eis: & ostendam quid erit eis in nouissimis: quoniam generatio peruersa est, filij quibus non est fides in eis. * Ipsi prouocauerunt me in non Deo; irritauerunt me in idolis suis. & ego prouocabo eos in non gente. in gente stulta irritabo illos. * Quoniam ignis succensus est ex furore meo, ardebit vsque ad infernum nouissimum. deuorabit terram & germena eius: comburet fundamenta montium.

6 * Ταῦτα κυρίῳ ἀνταποδίδοτε; ἔστος λαὸς μωρὸς & ἄχρηστός. ὅτι αὐτὸς οὐτὶς ὑμῶν πατήρ; ἐκτήσατό ὑμᾶς, καὶ ἐποίησέ σε, καὶ ἐπλασέ σε. * μνήσθητε ἡμέρας αἰῶν, & κρίνετε δὴ ἔτη γυνεῶν & γυνῶν. ἐπ' αὐτῶν τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ ἀναγγελεῖ τοι.

7 * ὅτε πρεσβυτέρους ὑμῶν, καὶ ἐρῶσίν τοι. * ὅτε διεμέριζεν ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν ὑμῶν ἀδάμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν καὶ ὄριον μὲν ἀγγέλων θεοῦ. * καὶ ἐκλήθη μερὶς κυρίου λαὸς αὐτοῦ ἰακώβ. χορίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ ἰσραήλ.

10 * αὐτάρ κηκεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν δὲ ψεικῶματι ἐν ἀνδρῶν. ἐκύκλωκεν αὐτὸν καὶ ἐπαίδουκεν αὐτόν, καὶ διεφύλαξεν αὐτόν, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ.

11 * ὡς ἀετὶς σκεπάσαι νοσίδην ἑαυτῆς, & ἐπὶ τοῖς νεοσσοῖς αὐτοῦ ἐπέοτυσε, διὰ τὸ πτερύγας αὐτῆς ἐδέξατο αὐτοῦ, καὶ ἀνέλαβεν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετὰ φρένων αὐτῆς.

12 * κύριος μόνος ἦν ἡμεῖς αὐτοῦ, & ὅτι ἦν μετ' αὐτῶν θεὸς ἄλλος. * ἀνέβιβας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἰχθυὶν τῆς γῆς. ἐψώμιζεν αὐτοῦ γυνήματα ἀγρῶν. ἐθήλασε μέλι ἐκ πέτρας, καὶ ἔλαιον ἐκ σπέρματος πέτρας.

14 * βοῦν τε γάλα καὶ γάλα πρὸς βράτων, καὶ σῆμα δρυῶν καὶ κεῖων, ὕδωρ ταύρων καὶ τρεῶν, καὶ σῆμα νεφρῶν πυροῦ, καὶ αἶμα σαφυλῆς ἐπὶ οἶνον.

15 * καὶ ἐφαχεν ἰακώβ & ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκπισεν ὁ ἡγετημῶν, ἐλιπὲν δὲ, ἐπαχύνθη, ἐπλατυώθη, καὶ ἐκατέλιπε θεὸν τὸν ποιήσαντα αὐτόν, & ἀπέστη ἀπὸ θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ.

16 * παρώξυνόν με ἐπ' ἀλλοτρίοις: καὶ ἐν βδελύμασιν αὐτῶν ἔξεπ' ἐκράναί με. * ἔθυσαν δαιμονίοις, καὶ οὐ θεῷ. θεοῖς, οἷς ὅτι ἠδ' ἔσταν· καὶ οἱ πρὸς φατρίαν ἠέκασιν, οἷς ὅτι ἠδέσαν. * πατέρες αὐτῶν. * θεὸν τὸν γυνήσαντα ὑμῶν ἐγκατέλιπε, καὶ ἐπελάσθη θεὸς τοῦ τρέφοντός σε; καὶ εἶδε κύριος, καὶ ἐζήλωσε. καὶ παρώξυνθη δι' ὀργὴν ὑμῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων.

20 * καὶ ἐπ' ἐν, ἀποσρέψω τὸ πρὸς ὄψιν μου ἀπ' αὐτῶν. καὶ δείξω τί ἐστι αὐτοῖς ἐπ' ἐχάτων, ὅτι γυνεὶ ἔξεσθ' ἀμυδρὴ ἐστίν. ὑποὶ οἷς ὅτι ἐστὶ πίστις ἐν αὐτοῖς.

21 * αὐτοὶ παρεζήλωσάν με ἐπ' οὐ θεῷ, παρώργισάν με ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. καὶ γὰρ παραζήλωσεν αὐτοῦ ἐπ' ὅτι ἔθνη. ἐπὶ ἐθνεῖ ἀσωμέτω παροργισαὶ αὐτοῖς.

22 * ὅτι πῦρ ἐκέκαυ' ἐν τοῦ θυμοῦ μου, καυθήσεται ἕως ἁδου κατωτάτου. καὶ φάγεται γῆν καὶ τὰ γυνήματα αὐτῆς. φλέξει δὲ μέλη αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¶ Nunquid coram Dño vos redditis hoc? populus qui susceperunt legē, & non fuerunt sapientes: nonne ipse est pater tuus, & tu es eius qui fecit te & firmavit? ¶ Memento dierū qui à seculo sunt, intellige in annis generationis & generationis. interroga patrē tuū, & annuntiabit tibi: senes tuos, & dicent tibi. ¶ Quando possidere faciebat Altissimus gentes, cum diuidebat filios hominum, statuit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. ¶ Pars enim Dñi est populus eius, Jacob sors hereditatis eius. ¶ Tribuit eis necessaria in terra deserta, & in loco sitiēti ubi non erat aqua. Collocauit eos in circuitu maiestatis suæ: docuit eos verba legis suæ: custodiuit eos sicut pupillā oculi sui. ¶ Sicut aquila quæ festinat ad nidū suū, & super filios suos incubat: expandit alas suas, suscipit eos, portat eos in fortitudine pennarū suarum. ¶ Dñs collocabit eos seorsum in seculo illo quod ipse renouaturus est, & non stabit in conspectu eius cultus idolorum. ¶ Collocauit eos super fortitudinem terræ: cibauit eos pda inimicorū suorū, & dedit eis pdam potentiū vrbiū & substantias habitantiū in ciuitatibus fortissimis. ¶ Dedit eis pda regū ipsarū & dominatorū earū cum diuitiis principum eorū, & fortiū populi terræ eorū, & possessionē eorū cum praeda exercitus eorū, & castrorū eorum; & sanguis fortiū eorū effusus est sicut aqua. ¶ Et diues factus est Israel, & recalcitrauit, p̄speratusq̄, & cōfortatus possedit substantiā, & reliquit cultū Dei qui fecit eū, & irritauit corā fortissimo redēptore suo. ¶ Prouocauerūt corā eo ī cultu idolorū, in abominationib' irritauerūt corā eo. ¶ Sacrificauerūt demoniis, in q̄bus nō est utilitas, & portētis quæ nescierūt; noua quæ nup facta sunt: nō coluerūt ea patres vestri. ¶ Terribilis & fortis qui te creauit oblit' es, & reliquisti cultū Dei qui fecit te. ¶ Et manifestū fuit corā Dño: & irat' est furor eius, eo q̄ ad irā prouocauerūt corā eo filij & filię. ¶ Et ait: Auferā maiestātē meā ab eis: notum est corā me quid erit in nouissimis eorū: quoniam generatio puerī est, & filij in quibus nō est fides. ¶ Ipsi prouocauerunt corā me in eo quod non erat timendū: irritauerunt corā me in cultu idolorū: & ego prouocabo eos in eo qui nō est populus: in populo insipiēte irritabo illos. ¶ Quoniam incēdiū forte sicut ignis egressum est à facie mea in ira, & consumpsit vsq; ad infernū inferiōrē: & perdidit terram & fructū eius, & consumpsit vsque ad fines montium.

23 * אֶסְפְּרוּ עָלֵימוֹרְעוֹרַת חֲצִי אֲכָלָה בָּם :
 24 * מִזֵּי רָעַב וּלְחָמִי רָשָׁף וְקָטַב מִרִירִי וְשֶׁן בְּהֵמָה
 אֲשַׁלַּח בָּם עִם חֲמַר וְחָלִי עֶפֶר :
 25 * מִחוּץ תִּשְׁבֹּל חֶרֶב וּמִחֲדָרִים אֵימָה גַם בַּחוּר גַּם
 בְּתוּלָה יִזְנֹק עִם אִישׁ שִׁיבָה :
 26 * אִמְרָתִי אֶפְאִיֵּהֶם אֲשֶׁבִיתָהּ מֵאֲנוּשׁ זָכָר :
 27 * לֹאִי בָעַס גְּזֵיב אֲגֹר פֶּן יִנָּכְרוּ צָרִימוֹ פֶּן יֹאמְרוּ
 יָדְנוּ רָמָה וְלֹא יִהְיֶה פֶּעַל כָּל זֹאת :
 28 * כִּי גֹי אֲבֹד עֲצוֹת הֵמָּה וְאֵין בָּהֶם תְּבוּנָה :
 29 * לֹו חֲכָמוֹ יִשְׁכִּילוּ זֹאת יְבִינוּ לְאַחֲרֵיתָם :
 30 * אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יִגִּסוּ רַבָּה אִם לֹא
 כִּי צוּרִם מְכָרִם וַיְהִי הַסְּגִירָם :
 31 * כִּי לֹא בְצוּרָנוּ צוּרִם וְאֵיבֵינוּ פְּלִילִים :
 32 * כִּי מִנֶּפֶן סֹדִם גִּפְנָם וּמִשְׁדָּמַת עֲמָרָה עֲנֵבְמוּ עֲנֵבֵי
 רוֹשׁ אֲשַׁבֵּלֶת מְרֹרֶת לָמוּ :
 33 * חֲמַת תְּנִינִם יִינָם וְרֹאשׁ פִּתְנִים אֲכֹר :
 34 * הֲלוֹא הוּא כֶּמֶס עֲמָדֵי חֲתוּם בְּאַצְרָתִי :
 35 * לִי נֶקֶם וְשֹׁלֵם לָעֵת תִּמּוּט רַגְלָם כִּי קָרֹב יוֹם אִיֵּדָם
 וְחֵשׁ עֲתָדָת לָמוּ :
 36 * כִּי יִדִּין יְהוָה עִמּוֹ וְעַל עֲבָדָיו יִתְנַחֵם כִּי יִרְאֶה כִּי
 אֲזַלְתֶּם יָד וְאֶפֶס עֲצוֹר וְעֻזּוֹב :
 37 * וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵימוֹ צוּר חֲסִיו בּוֹ :
 38 * אֲשֶׁר חָלַב זִבְחֵימוֹ יֹאכְלוּ יִשְׁתּוּ יִינ גְּסִיכָם יִקְוּמוּ
 וַיַּעֲזֹרְכֶם יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה :
 39 * רְאוּ עֲתָרָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עֲמָדֵי
 אֲנִי אֲמִירָה וְאַחֲרַי מַחְצֵתִי וְאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי
 מִצִּיל :
 40 * כִּי אֲשֶׁא אֶל שָׁמַיִם יָדִי וְאִמְרָתִי חֵי אֲנֵכִי לְעֹלָם :
 41 * אִם שְׁנוֹתַי בִּרְק חֶרֶבִי וְתֹאחֹז בְּמִשְׁפַּט יָדִי אֲשִׁיב
 נֶקֶם לְצָרֵי וְלִמְשָׁנָי אֲשַׁלֵּם :

23 * Congregabo super eos mala, & sagittas meas
 24 complebo in eis. * Confumentur fame, & de-
 uorabunt eos aues morfu amarissimo. Dentes
 bestiarum immittam in eos, cum furore tra-
 hentium super terram atque serpentium.
 25 * Foris vastabit eos gladius, & intus pauor;
 iuuenem simul ac virginem, lactentem cū ho-
 26 mine fene. * Et dixi: Vbinam sunt? cessare fa-
 27 ciam ex hominibus memoriam eorum. * Sed
 propter iram inimicorum distuli: ne fortè su-
 perbirent hostes eorum, & dicerent: Manus
 nostra excelsa, & non Dominus fecit hec om-
 28 nia. * Gens absque consilio est, & sine pru-
 29 dentia. * Vtinam saperent & intelligerent,
 ac nouissima prouiderent!
 30 * Quomodo persequabatur vnus mille, &
 duo fugarent decem milia? Nonne ideo quia
 Deus suus vendidit eos, & Dominus conclu-
 31 sit illos? * Non enim est Deus noster vt dij
 eorum; & inimici nostri sunt iudices.
 32 * De vinea Sodomorum vinea eorum, & de
 suburbanis Gomorræ. Vua eorum vua fellis,
 33 & botrus amarissimus. * Fel draconum vi-
 num eorum, & venenum aspidum insanabile.
 34 * Nonne hec condita sunt apud me, & sig-
 35 nata in thesauris meis? * Mea est ultio, &
 ego retribuam eis in tempore, vt labatur pes
 eorum. iuxta est dies perditionis, & adesse fe-
 36 stinant tempora. * Iudicabit Dominus popu-
 lum suum, & in seruis suis miserebitur. Vide-
 bit q̄ infirmata sit manus, & clausi quoq; defe-
 37 cerunt, residuique consumpti sunt. * Et dicet:
 Vbi sunt dij eorum, in quibus habebant fidu-
 38 cia? * De quorum victimis comedebāt adipēs,
 & bibebant vinū libaminum. surgant & opi-
 tulentur vobis, & in necessitate vos ptegant.
 39 * Videte q̄ ego sim solus, & non sit alius Deus
 præter me. ego occidam, & ego viuere faciam:
 percutiam, & ego sanabo: & non est qui de
 40 manu mea possit eruere. * Leuabo ad cælum
 manum meam, & dicam: Viuo ego in eternū.
 41 * Si acuerto vt fulgur gladium meū, & arripue-
 rit iudicium manus mea, reddam ultionē ho-
 stibus meis, & his qui oderunt me retribuam.

תרגום אונקלוס

23 * אֶסְיֵף עַל־הוֹן בִּישׁוֹן מִכְתָּשֵׁי אִיגְרִי בְּהוֹן :
 24 נִפְיָחִי כֶּפֶן וְאֶכִּילֵי עוֹף וְכִתְיִשֵׁי רוֹחִין בִּישׁוֹן וְשֶׁן חוֹת בְּרֹא אִיגְרִי בְּהוֹן עִם חֲמַת תְּנִינִיָּא דְּחָלִין
 25 מִכְּרֹא חֲחַל חֶרֶבָא וּמִחֻנִּיָּא חֶרֶבָא מוֹתָא אֶף עֲלִימָהוֹן אֶף עֲלִימָהוֹן וְנִקְיָהוֹן עִם סְבִיהוֹן :
 26 אִמְרִית יִחוּל רִגְזִי עַל־הוֹן
 27 אֲלִילִפוֹן רִגְזָא דְּסִנְאָרָה כְּנִישׁ דִּילְמָא יִתְרַבֵּר בְּעַל דְּכָבֵא דִּילְמָא יִמְרוֹן יִדְנָא תְּקִיפַת לָנָא וְלֹא מִן
 28 אִרִי עִם מֵאֲבָדִי עֲצָה אֵינוֹן וְלִית בְּהוֹן סְכֻלְתָּנוּ :
 29 אִילוֹ חֲפִימוֹ אֶסְחַפְלוּ בְּדֹא סְבָרוּ מִדָּה יִחִי בְּסוּפְהוֹן :
 30 אִיכְרִין יִרְדּוּף חֲרָא אֶלְפָא וְחֲרִין יַעֲרִקוֹן לְרִבּוּתָא אֶלְחִין תְּקִיפְהוֹן מִסְרִינוֹן וַיְחֻזְרָא אֲשִׁלִּימִינוֹן :
 31 אִרִי לֹא תְּתַקְפָּנָא תְּקַפְהוֹן וּבְעֲלִי
 32 אִרִי כְּפוּרְעָנוֹת עֲמָא דְּסִדּוּם פְּרַעְנוֹתָהוֹן וְלִקְוִתָהוֹן בְּעַם עֲמוּרָה מִחֲתָהוֹן בִּישׁוֹן כְּרִישֵׁי חִיּוֹן וְחֲשִׁלּוּמַת עוֹבְרֵיהוֹן
 33 תְּכַמְרַת תְּנִינִיָּא בְּסִי פּוּרְעָנוֹתָהוֹן וְכִרִישׁ פְּתִי חִיּוֹן אֲכֹרָאִין :
 34 תֵּלֵא כָּל עוֹבְרֵיהוֹן גִּלְזָא קְדָמִי גִּיּוֹן לִיוֹם דִּינָא בְּאוּצְרִי :
 35 קְרָמִי פּוּרְעָנוֹתָא וְאֶנָּא אֲשַׁלֵּם לְעִידָן דִּיגִלְזָא מִן אֶרְעָהוֹן אִרִי קָרִיב יוֹם תִּבְרָהוֹן וּמִפְּעֻדְעִידָא לְהוֹן :
 36 אִרִי יִדִּין יִי דִינָא דְּעִמִּיָּה
 37 וּפּוּרְעָנוֹת עוֹבְרֵיהוֹן צִדִּיקָא וְתַפְרַע אִרִי גִלְזָא קְדָמוֹתִי וּבְעִידָן דְּתַקְפוֹן עַל־הוֹן מִחֲתָ סִנְאָרָה יִחוֹן מִשְׁלָטִין וְשִׁבְיָקִין :
 38 דִּי תִרְבַּ נִכְסָתָהוֹן הוּא אֶכִּילֵי שֶׁן חֲמַר נִסְבִּיהוֹן יִקְוּמוֹן כְּעַן וַיִּסְעֲדוּנְכוֹן יִחוֹן עֲלִיכוֹן מִגֶּן :
 39 חוֹן כְּעַן
 40 אִרִי אֶנָּא הוּא וְלִית אֱלֹהֵי בְּרִי מִנִּי אֶנָּא מִמִּית וּמִחֵי מִחִינָא וְאֶף מִסִּינָא וְלִית מִן יָדִי מִשְׁיָבִיב :
 41 אִרִי אֶתְקַנִּית בְּשִׁמְיָא בֵּית שְׁכִנְתִּי
 וְאִמְרִית קִיָּים אֶנָּא לְעֹלָמִין :

* Congregabo super eos mala, & sagittas meas 23
complebo in eos.

* Consumptifame & esca auium, & morsus im- 24
medicabilis. dentes bestiarum immittam in eos, cum
furore trahentium super terram.

* Foris orbatos faciet eos gladius, & ex pene- 25
tralibus, pauor. iuuenis cum uirgine, lactens cum
constituto sene.

* Dixi, Dispergam eos: cessare faciam iam ex ho- 26
minibus memoriam eorum.

* Nisi propter iram inimicorum, ut non longæui 27
sint, & ut non insurgant contrarij. ne dicant, Ma-
nus nostra excelsa, et non Dominus fecit hæc omnia.

* Quoniam gens quæ amisit consilium est, & non 28
est in eis scientia: * Non sapientes fuerunt ad 29
intelligendum. hæc omnia suscipiant in nouissimum
tempus. * Quomodo persequetur vnus mille, 30

& duo fugabunt decem milia, nisi Deus vendide-
rit eos, & Dominus tradiderit eos?

* Non enim sunt dei eorum ut Deus noster. at 31
inimici nostri stulti. * Ex enim vineis Sodomo- 32

rum vinea eorum, & vitis eorum de Gomorra. v-
ua eorum vna fellis, botrus amaritudinis eorum.

* Fel draconum vinum eorum, & venenum 33
aspidium insanabile. * Nonne hæc omnia condi- 34
ta sunt apud me, & signata sunt in thesauris meis?

* In die ultionis retribuam in tempore quando 35
labatur pes eorum: quoniam iuxta dies perditionis
eorum. & adsunt parata vobis: * Quoniam iudi- 36

cabit Dominus populum suum, et in seruis suis con-
solabitur. vidit enim eos dissolutos et deficientes in
captiuitate & remissos. * Et dixit Dominus: Vbi 37
sunt dii eorum, quibus confisi erant in ipsis?

* Quorum adipem sacrificiorum eorum comede- 38
batis, et bibebatis vinum libaminum eorum. surgāt
& opulentur vobis, & fiant vestri protectores.

* Videte, videte quod ego sum, et non est Deus præ- 39
ter me. ego occidam et viuere faciam, percutiā et ego
sanabo: & non est qui eruat de manibus meis.

* Quoniam leuabo in calum manum meam, & 40
iurabo dextera mea: et dicam, Viuo ego in eternum.

* Quoniam acuam ut fulgur gladium meum, et 41
arripiet iudicium manus mea: & reddam ultio-
nem hostibus, & odientibus me retribuam.

23 * συναζω εἰς αὐτοὺς κακὰ, & τὰ βέλη μου συνιλέσω εἰς αὐ-
τοὺς.

24 * τῆκοι μύδροι λιμὸς καὶ βρώσει ὀρνέων, καὶ ὁ πῖνός ἐστιν αὐ-
τῶν. ὀδόντας θηρίων ἐπαποσελῶ εἰς αὐτοὺς, μὴ θυμοῦ συ-
ρόντων ἐπὶ τῆς γῆς. * ἐξωθεν ἀτεκνώσει αὐτοὺς μάχαι-
ρα, καὶ ἐκ τῶν ταμείων, φόβος. νεανίσκος αὐτῶν παρθένω
θηλάζων μὴ κατ' ἐσσηκότος πρεσβύτου.

25 * εἶπον, διασπερῶ αὐτοὺς. παύσω δὲ ἔτι ἀνθρώπων τὸ μνη-
μόνουν αὐτῶν. * εἰ μὴ δι' ὀργὴν ἐχθρῶν, ἵνα μὴ μακροχ-
ρονίσωσι, & ἵνα μὴ συνεπιθῶν οἱ ὑποκινῶσι. μὴ εἴποιεν, ἡ
χεὶρ ἡμῶν ὑψηλή, καὶ ἔχει κύριος ἐποίησεν ταῦτα πάντα.

26 * ὅτι ἐθνήματα πολεμικὰ βουλή ἐστι καὶ ὅσα ἐστὶν ἐν αὐ-
τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς. * ὅσα ἐφ' ἐργῶν αὐτῶν αὐτοὶ πάντα
καταδεξάσθωσαν εἰς τὸν ἐπὶ τὸν χρόνον.

27 * πῶς διώξε' εἰς χιλίοις, καὶ δύο μετακινήσουσι μυριάδας,
εἰ μὴ ὁ θεὸς ἐπέδοτο αὐτοὺς, καὶ ὁ κύριος παρέδωκεν αὐτοὺς.

28 * ὅτι εἰσὶν οἱ θεοὶ αὐτῶν ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν. * ὅτι ἐχθροὶ ἡμῶν
ἀνὸς ἐστι. * ἐκ τῶν ἀμπελῶν ἐδόμων ἡ ἀμπελος αὐτῶν.
καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ γομόρεας. ἡ σαφυλὴ αὐτῶν σα-
φυλὴ χολῆς, βότρεϊς πικρίας αὐτῶν.

29 * θυμὸς δ' ἐκόντων ὁ οἶνος αὐτῶν, καὶ θυμὸς ἀσπίδων ἀ-
νείατος. * ὅσα ἰδοὺ ταῦτα πάντα αὐτῶν καὶ παρ' ἐμοί, &
ἐξφράσσω ἐν τοῖς θησαυροῖς μου;

30 * ἐν ἡμέρᾳ ἐκδικήσεως ἀνταποδώσω ἐν καιρῷ ὅταν φρα-
γῇ ὁ πούς αὐτῶν. ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα ἀπωλείας αὐτῶν, καὶ παρέ-
στιν ἔτοιμα ὑμῖν. * ὅτι κενεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτῶν. & ἐπὶ
τοῖς δόλοις αὐτῶν ὡς κληθήσεται. εἶδε γὰρ αὐτοὺς ὡς αὐτῶν
μύδροις καὶ ἐκλελοιπότας ἐν ἐπαγωγῇ καὶ παρεμύδροις.

31 * καὶ εἶπε κύριος, ποῦ εἰσιν οἱ θεοὶ αὐτῶν, ἐφ' οἷς ἐπεποί-
θησαν ἐπ' αὐτοῖς; * ὡς τὸ εἶναι τῶν θυσιῶν αὐτῶν ἠδ' ἰερεῖς, καὶ
ἐπὶ τῶν οἴνων τῶν σπονδῶν αὐτῶν. ἀνὰ στήτωσαν καὶ βοή-
θησάτωσαν ὑμῖν, καὶ γρηθήτωσαν ὑμῖν σκεπασαί.

32 * ἴδετε ἴδετε ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ ὅσα ἐστὶ θεὸς πλὴν ἐμοῦ. ἐγὼ
ἀποκτενῶ, καὶ ζῶ ποιήσω. πατάξω, καὶ γὰρ ἰάσθωμαι. καὶ ὅσα
ἐστὶν ὅς ἐξελείπει ἐκ τῶν χειρῶν μου.

33 * ὅτι δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν χεῖρά μου, καὶ ὁμοῦμαι τῇ
δεξιᾷ μου. καὶ ἐρῶ, ζῶ ἐγὼ εἰς τὸν αἰῶνα.

34 * ὅτι παροξυνῶ ὡς ἀσραπὴν τὴν μάχαιράν μου, καὶ ἀν-
τιθέταί κέλευθός ἡ χεὶρ μου. & ἀνταποδώσω δίκην τοῖς ἐχ-
θροῖς, καὶ τοῖς μισοῦσί με ἀνταποδώσω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Congregabo super eos mala, plagas meas immittam in eos. 24 Inflati erunt fame, & comesti ab auiibus, & vexati à spiritibus malignis: & dentem bestiarum agri immittam in eos, cum furore draconum qui reptant in puluere. 25 Foris absque liberis faciet eos gladius, & in cubiculis timor mor- tis, iuuenes simul ac puellas, lactentes cum senibus eorum. 26 Dixi: Residebit ira mea super eos, & consummabo eos: cessare faciam à filiis hominū memoriam eorum. 27 Nisi ira inimici collecta esset, ne fortè magnificaretur inimicus: ne fortè dicerent, Manus nostra praeualuit nobis, & non fue- runt à facie Domini omnia hæc. 28 Populus enim perdens consilium sunt, & non est in eis intelligentia. 29 Vtinam saperent & contemplerentur hoc, & intelligerent quid erit in nouissimis eorum! 30 Quomodo persequeretur vnus mille, & duo fugabant decem milia: nisi quòd Fortis eorum tradidit eos, & Dominus retribuit eis? 31 Quoniam non est sicut fortitudo nostra fortitudo eorum: & inimici nostri sunt iudices. 32 Quoniam si- cut vindicta populi Sodomorum, erit vindicta eorum, & percussio eorum sicut populi Gomorra: plagæ eorum pessimæ sicut capita colubrorū, & re- tributio operum suorum sicut venenum. 33 Sicut fel draconum est calix ultionis eorum, & sicut caput aspidum crudelium. 34 Nonne omnia o- pera eorum manifesta sunt coram me, & conseruata in die iudicij in thesauris meis? 35 Coram me est ultio, & ego retribuam in tempore quo migra- bunt de terra sua: quoniam propè est dies interitus eorum, & festinabit quod futurum est eis. 36 Quoniam iudicabit Dominus iudicium populi sui, & ultionem seruorum suorum iustorum vltimeetur: quoniam manifestum est coram eo, quòd in tempore quo praeualebit contra eos plaga inimici, e- runt instabiles & derelicti. 37 Et dicet: Vbi est terribilis eorum, & fortis in quo habebant fiduciam? 38 De quorum victimis comedeabant adipem, & bibebant vinum libaminum eorum: surgant nunc & auxilientur vos, & sint super vos in protectionem. 39 Videte nunc quoniam ego sum, & non est Deus præter me. ego occido & viuifico, percutio & etiam sano: & non est qui de manu mea possit eruere. 40 Quoniam praepparaui in cælis domum maiestatis meæ: & dixi, Viuo ego in sempiternum. 41 Si in duplum plusquam fulgur apparet à summitate cæli, & vsque ad summitatem e- ius reuelabitur gladius meus, & apprehendet iudicium manus mea: reddam ultionem hostibus meis, & inimicis meis retribuam.

42 * אֲשַׁכִּיר חַצֵּי מַדָּם וְחֲרָבִי תֹאכַל בֶּשֶׂר מִדָּם
43 חָלַל וְשִׁבְיָה מִרָאשׁ פְּרַעֲוֹת אוֹיֵב : * הֲרַנִּינוּ
גוֹיִם עִמּוֹ כִּי דָם עֲבָדוּ יָקוֹם וְנָקָם יֵשִׁיב לְצָרוֹ
וְכַפֵּר אֶדְמָתוֹ עִמּוֹ :
44 * וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־כָּל דְּבָרֵי
הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשֵׁעַ בֶּן־נוּן :
45 * וַיְכַל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־
46 כָּל־יִשְׂרָאֵל : * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שִׁימוּ לְבַבְכֶּם לְכָל־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַעֲדִיד בְּכֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר תַּצּוּם
אֶת־בְּנֵיכֶם לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה
הַזֹּאת : * כִּי לֹא־דָבָר רַק הוּא מִכֶּם כִּי הוּא חַיִּיכֶם
וּבְדַבְּרֵי הַזֶּה תֵּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתִּים
עֲבָרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שְׂמָה לְרִשְׁתָּהּ :
48 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר :
49 * עֲלֵה אֶל־הָרֹ הַעֲבָרִים הַזֶּה הָרֹ נָבֹו אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ
מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יַרְחוֹ וּרְאֵהוּ גֵּאֵת אֶרֶץ כְּנָעַן
50 אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָזָה : * וּמַת בְּהָרֹ
אֲשֶׁר אֵתָּה עֲלֶיהָ שְׂמָה וְהֶאֱסַף אֶל־עַמִּיךָ כְּאֲשֶׁר־מָרַת
אֶהְרֹן אֶחֱיָךְ בְּהָרֹ הַהוּא וַיֶּאֱסַף אֶל־עַמּוֹ :
51 * עַל־גֵּאֵת מַעֲלָתָם כִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִי־
מְרִיבָתָה קָדַשׁ מִדְּבַר־צֶן עַל אֲשֶׁר לֹא־קִדְשְׁתֶּם
52 אוֹתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : * כִּי מִגֵּד תִּרְאֶה אֶת־
הָאֶרֶץ וְשְׂמָה לֹא תִבּוֹא אֶל־הָאֶרֶץ גֵּאֵת אֲנִי נֹתֵן
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל :

לג

וַיֹּאמֶר הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ
מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ :
* וַיֹּאמֶר יְהוָה מִסִּינֵי בֶּאֱוֹרָחַ מִשְׁעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ
מִהָרֹ פָּאֲרָן וְאֵתָּה מִרְבֵּבָתָה קָדַשׁ מִימִינוֹ אֲשֶׁר־הָרֹ
לָמוֹ :

42 * Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus deuorabit carnes de cruore occisorum, & de captiuitate nudati inimicorum capitis. * Laudate gentes populum eius, quia sanguinem feruorum suorum vliscetur. & vindictam retribuet in hostes eorum : & propitius erit terræ populi sui.

44 * Venit ergo Moyſes, & locutus eſt omnia verba cantici huius in auribus populi, ipſe & Iofue filius Nun. * Compleuitque omnes sermones iſtos loquens ad vniuerſum Iſrael:

46 * Et dixit ad eos: Ponite corda veſtra in omnia verba quæ ego teſtificor vobis hodie, vt mandetis ea filiis veſtris cuſtodire & facere, & implere vniuerſa quæ ſcripta ſunt in volumine legis huius. * Quia non incaſſum præcepta ſunt vobis, ſed vt ſinguli in eis viuerent: quæ facientes longo perfeueretis tempore in terra ad quam Iordane tranſmiſſo ingredimini poſſidendam. * Locutusque eſt Dominus ad Moyſen in eadem die, dicens:

48 * Ascende in montem iſtum Abarim, id eſt tranſitum, in montem Nebo, qui eſt in terra Moab contra Hiericho : & vide terram Chanaan, quam ego tradam filiis Iſrael obtinendam.

50 * Et morere in monte. quem conſcendens iungèris populis tuis, ſicut mortuus eſt Aaron frater tuus in monte Hor, & appoſitus populis ſuis.

51 * Quia præuaricati eſtis contra me in medio filiorum Iſrael ad aquas contradictionis in Cades deſerti Sin, & non ſanctificatiſti me inter filios Iſrael.

52 * E contra videbis terram, & non ingredieris in eam, quam ego dabo filiis Iſrael.

CAP. XXXIII.

1 HÆc eſt benedictio qua benedixit Moyſes A homo Dei filiis Iſrael, ante mortem ſuam.

2 * Et ait: Dominus de Sina venit, & de Seir ortus eſt nobis. apparuit de monte Pharan, & cum eo ſanctorum milia. in dextera eius ignea lex.

תרגום אונקלוס

41 * אִם עַל חֹד הָרִין כְּחִיּוֹ בְּרָקָא מִסּוּף שְׁמַיָא וְעַד סוּף שְׁמַיָא חֲרָבִי וְחֲתָקָא בְּדִינָא יְדִי אֲתִיב פְּרַעֲוֹתָא לְסַנְאִי וּלְכַעֲלִי דְּבְכִי אֲשֶׁלָּם :
42 * אִירֹוֹי גִּירִי מִדְּמָא וְחֲרָבִי תִקְטֹל בְּעַמְמַיָא מִדָּם קְטִילִין וְשִׁבְזִין לְאַעֲדָה כְּחִרִין מִרִישׁ סַנְאָה וּבְעַל דְּבָבָא : * שְׁבַחוּ עַמְמַיָא דִּינָא דְּעַמִּיָּה
אֲרִי פּוֹרַעֲנוֹת עֲבָדוֹתֵי צִדִּיקָא מִחֲפָרַע וּפּוֹרַעֲנוֹתָא יִתִּיב לְסַנְאָה וְיִכְפֹּר עַל אֶרְעִיהָ וְעַל עַמִּיהָ : * וְאַתָּה מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יֵת כָּל פְּתָגְמֵי חֲשִׁבְחָתָא
הָרָא קָדַם עָמָא הוּא וְהוֹשֵׁעַ בֶּר־נוּן : * וְשִׁינֵי מֹשֶׁה לְמַלְלָא יֵת כָּל פְּתָגְמֵי הָאֵלִין עִם כָּל יִשְׂרָאֵל : * וְאַסֵּר לְהוֹן שׁוֹן לְבָבְזִין לְכָל
פְּתָגְמֵי דְּאֵנָּה מִסְּחִיד בְּכוֹן יוֹמָא דִּין דְּתַפְקִירוֹנוֹן יֵת בְּנִיכּוֹן לְמִשְׁרֹ לְמַעֲבָד יֵת כָּל פְּתָגְמֵי אוֹרִיתָא הָרָא : * אֲרִי לֹא פְתָגְמֵי רִיקָן הוּא מִבְּכוֹן אֲרִי
הוּא חַיִּיכּוֹן וּבְפְתָגְמָא הָרִין חוֹרְכוֹן יוֹמִין עַל אֶרְעָא דְּאֵתָּה עֲבָרִין יֵת יִרְדְּנָא לְחִמֵּן לְמִירְתָּהּ : * וּמִלֵּיל יוֹי עִם מֹשֶׁה בְּכָן יוֹמָא הָרִין לְמִיִּסְרָא :
49 * סָק לְטוֹרָא דְּעֲבָרָאֵי הָרִין לְטוֹרָא דְּנָבֹו דִּי בְּאֶרְעָא דְּמוֹאָב דְּעַל אֲפִי יַרְחוֹ וְחִזּוֹ יֵת אֶרְעָא דְּכָנָעַן דְּאֵנָּה יִתְבֹּב לְיִשְׂרָאֵל לְאַחֲסָנָא :
50 * וּמוֹרֵת בְּטוֹרָא דְּאֵת סְלִיק לְחִמֵּן וְאַחֲכָנֵשׁ לְעַמְךָ כְּמָא דְּמִית אֶהְרֹן אֶחָד בְּהָרֹ טוֹרָא וְיִתְכַנֵּשׁ לְעַמִּיהָ : * עַל דְּסִרְיָבְחוֹן בְּמִסְרֵי בְּגוֹ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּמִי מַעוֹת רַקָּם מִדְּבָרָא דְּצֶן עַל דְּלֹא קִדְשְׁתּוֹן יֵתִי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : * אֲרִי מִקְבִּיל חִזּוֹ יֵת אֶרְעָא לְחִמֵּן לֹא תַעֲוֹל לְאַרְעָא דְּאֵנָּה יִתְבֹּב
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל :
לג

1 וְהָא בְּרִכְתָּא דְּבִרְךְ מֹשֶׁה נְבִיָא דִּינִי יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדַם מוֹתִיהָ : * וַיֹּאמֶר יוֹי מִסִּינֵי אֶתְגַּלִּי וְיִהְיֹוֹר יִקְרִיהָ מִשְׁעִיר אֶתְחַזִּי
לְנָא אֶתְגַּלִּי בְּגִבְרַתִּיהָ עַל טוֹרָא דְּפָאֲרָן וְעִימִיָּה רַבּוֹת קִדְשִׁין כְּתִב יְמִינִיהָ מְגוֹ אִישְׁתָּא אוֹרִיתָא יִתְבֹּב לְנָא :

* Inebriabo sagittas meas à sanguine, & gladius meus deuorabit carnes de cruore occisorum, & captiuitate à capite principum inimicorum. Latamini cali simul cum eo, & adorent eum uniuersi angeli Dei.

* Latamini gentes cum populo eius, & roborentur in eo omnes filij Dei: quoniam sanguinem filiorum eius vlciscitur. & vlciscetur et retribuet vindictam inimicis, & odientibus eum retribuet. & expurgabit Dominus terram populi sui. Et scripsit Moyses canticum hoc in illa die, & docuit illud filios Israel. * Et accessit Moyses, & locutus est omnia verba legis huius in auribus populi, ipse & Josue filius Nun.

* Et compleuit Moyses loquens sermones istos uniuerso Israel.

* Et dixit ad eos: Attendite corde vestro in omnia verba hæc, quæ ego testificor vobis hodie: quæ mandetis filiis vestris, custodire & facere omnes sermones legis huius:

* Quoniam non sermo vanus hic vobis: quoniam hæc vita vestra, & propter sermonem hunc longæui eritis in terra, in quam vos transitis Iordanem illuc ut possideatis illam.

* Et locutus est Dominus ad Moysen in die hac, dicens:

* Ascende in montem Abarim, hunc montem Nebo qui est in terra Moab contra Hiericho. et vide terram Chanaan, quam ego do filiis Israel in possessionem.

* Et morere in monte in quem ascendis illuc. et iungere ad populum tuum, quemadmodum mortuus est Aaron frater tuus in Hor monte; & appositus est ad populum suum: * Quia increduli fuistis verbo meo in filiis Israel ad aquam contradictionis Cades in deserto Sin: quoniam non sanctificastis me in filiis Israel.

* Quoniam eregione videbis terram, & illuc non ingredieris in terram quam ego do filiis Israel.

CAP. XXXIII.

Hæc benedictio qua benedixit Moyses homo Dei filiis Israel ante mortem suam. * Et ait: Dominus de Sina venit, & apparuit de Seir nobis: et festinauit de monte Pharan, cum milibus Cades à dextris eius angeli cum eo.

* μεθύσω τὰ βέλη μου ἀφ' αἵματος, καὶ ἡ μάχαιρά μου φάγετ' κρέα ἀφ' αἵματος τραυματιῶν καὶ αἰχμαλωσίας ἀπὸ κεφαλῆς δερχόντων ἐχθρῶν. διφραγνῆτε οὐρανοὶ αἷμα αὐτῶν, καὶ περσοκμησάτω (δὴ αὐτῶν) πάντες ἄγγελοι θεοῦ.

* διφραγνῆτε ἔθνη μὲν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνισχυσάτωσαν αὐτῶν πόδες υἱοὶ θεοῦ. ὅτι τὸ αἷμα τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐκδικεῖται. καὶ ἐκδικήσῃ καὶ ἀνταποδώσει δίκην τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοῖς μισοῦσιν αὐτὸν ἀνταποδώσει. καὶ ἐκκαθαρίει κύριος τὴν γλῶτταν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐγγραφεί μωυσῆς τὴν ὁδὸν ταύτην ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν τὰς υἱοὺς Ἰσραὴλ.

* ὁ περσὴν ἦλθε μωυσῆς, καὶ ἐλάλησε πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ νόμου τούτου εἰς τὰ ὦτα ἑλᾶς, αὐτὸς καὶ ἰησοῦς ὁ υἱὸς ναυή.

* καὶ συνετέλεσε μωυσῆς λαλῶν τοῖς λόγοις τοῖς πᾶσι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ.

* καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, προσέχετε τῇ καρδίᾳ ὑμῶν ἐπὶ πᾶσι τοῖς λόγοις τοῖς, οὓς ἐγὼ διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον. ἀντελεῖθε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, φυλάσσειν καὶ ποιῆν πᾶσι τὰς τὰς λόγους τοῦ νόμου τούτου.

* ὅτι ἐχὶ λόγῳ κυνὸς ὄντα ὑμῖν, ὅτι αὐτὴ ἡ ζωὴ ὑμῶν, καὶ ὅτι ἐκεῖν τοῦ λόγου τούτου μακροήμεροί εἰσιν ἐπὶ τῇ γῆς, εἰς ἃς ὑμεῖς διαβαίνετε τὴν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομήσατε αὐτήν.

* καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, λέγων. * ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἀβαεὶμ, τοῦτο ὄρος ναβαὺ ὃ ἐστὶν ἐν γῇ μωάβ κτ' πρὸς ὄριον ἰερικῶν. καὶ ἴδε τὴν γλῶτταν χαναναίαν, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ εἰς κατάρασιν.

* καὶ τελευτήσῃ ἐν τῷ ὄρει εἰς ὃ ἀναβαίνεις ἐκεῖ. καὶ προσέειπεν πρὸς τὸν λαόν σου, ὃν τρέπον ἀπ' ἐξ ἡμερῶν ὁ ἀδελφός σου ἐν ὅς τῷ ὄρει, καὶ προσετέθειν πρὸς τὸν λαόν αὐτοῦ.

* διότι ἠπειθήσατε τῷ ῥήματί μου ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ ὕδατος διπλοῦντος καδης ἐν τῇ ἐρήμῳ σὴν. διότι ὅδε ἠγάσατέ με ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ.

* ὅτι ἀπέναντι ὅψις τὴν γλῶτταν, καὶ ἐκεῖ ὅδε εἰσελεύσῃ εἰς τὴν γλῶτταν ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ.

λγ.

* Αὕτη ἡ διλογία ἣν ἠνολόγησε μωυσῆς ἀνθρώπος τοῦ θεοῦ ὅς τοις υἱοῖς Ἰσραὴλ πρὸ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ.

* καὶ εἶπε, κύριος ἐκ σινὰ ἦκει, & ἐπέφανεν ἐκ σινὲρ ἡμῖν, καὶ κατέσπευδεν εἰς ὄρος φαράν, ὡς μυριάσι καδης ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

41 Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus occidet populos, de cruore occisorum & captiuorum, ut auferam coronas de capite hostis & inimici. 43 Laudate gentes populum eius, quoniam vindictam seruorum suorum iustorum vlciscetur, & ultionem reddet inimicis suis, & propitius erit terræ suæ & populo suo. 44 Et venit Moyses, & locutus est omnia verba cantici huius coram populo, ipse & Josue filius Nun.

45 Et consumauit Moyses loqui omnia verba hæc cum omni Israel. 46 Et dixit ad eos: Ponite cor vestrum ad omnia verba quæ ego testificor vobis hodie: quæ præcipientis filiis vestris, ut custodiant & faciant omnia verba legis huius. 47 Quia verba non vana sunt vobis: sed hæc est vita vestra, & in verbo hoc prolongabuntur dies vestri super terra propter quam transitis Iordanem ut possideatis eam.

48 Et locutus est Dominus cum Moysē in hac die, dicens: 49 Ascende in montem istum transcurrentium in monte Nebo, qui est in terra Moab quæ est contra faciem Hiericho; & vide terram Chanaan, quam ego dabo filiis Israel in possessionem. 50 Et morere in monte in quem conscendes: & colligēs ad populum tuum, sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & collectus est ad populum suum:

51 Eo quod prauaricati estis in verbum meum in medio filiorum Israel in aquis contradictionis in Cades deserti Sin; & quia non sanctificastis me in medio filiorum Israel.

52 Quoniam econtra videbis terram, & illuc non ingredieris in terram, quam ego dabo filiis Israel.

CAP. XXXIII.

ET hæc est benedictio qua benedixit Moyses propheta Dei filiis Israel ante mortem suam: Et ait: Dominus de Sinai reuelatus est, & splendor gloriæ eius apparuit nobis de Seir: reuelatus est in fortitudine sua super monte Pharan, & cum eo sanctorum milia: legem scriptam dextera eius dedit nobis de medio ignis.

* אף חבב עמים כל קדשיו בידך והם תבו
 לרגלך ישא מדברתיך : * תורה צוה לנו
 משה מורשה קהלות יעקב : * ויהי בישרון
 מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל :
 * יהי ראובן ואל ימור ויהי מתיו מספר :
 * וזאת ליהודה ויאמר שמע יהוה
 קול יהודה ואל עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו
 תהיה : * וללוי אמר תמיד
 ואורך לאיש חסידך אשר נסיתו במסרה תריבהו
 על מי מריבה : * האמר לאביו ולאמו לא
 ראיתיו ואר אחיו לא הכיר ואר בנו לא ידע
 כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו :
 * יורו משפטך ליעקב ותורתך לישראל ישימו
 קטורה באפך וכליל על מזבחך : * בך יהוה
 חילו ופעל ידיו תרצה מחץ מתנים קמיו ומשנאיו
 מן יקומון : * לבנימן אמר
 ידיד יהוה ישכן לבטח עליו חפף עליו כל היום
 ובין כתפיו שכן : * וליוסף
 אמר מברכת יהוה ארצו ממגד שמים מטל
 ומתהום רבצת תחרת : * וממגד תבואת
 שמש וממגד גרש ירחים : * ומראש הררי
 קדם וממגד גבעות עולם : * וממגד ארץ
 ומלאה ורצון שבני סנה תבואתה לראש יוסף
 ולקדקד נזיר אחיו : * בכור שורו הדר לו וקרני
 ראם קרניו בהם עמים יננח יחדו אפסי ארץ
 והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה :
 * ולזבולן אמר שמה זבולן בצאתך
 ויששכר באהליך : * עמים הר יקראו שם
 יזבחו וזבחי צדק כי שפע ימים ינקו ושפני טמוני
 חול :

* Dilexit populos . omnes sancti in manu
 illius sunt : & qui appropinquant pedibus e-
 ius , accipient de doctrina illius . * Legem præ-
 cepit nobis Moyfes , hæreditatem multitudi-
 nis Iacob . * Erit apud rectissimum rex , con-
 gregatis principibus populi cum tribubus If-
 rael . * Viuat Ruben , & non moriatur , & sit
 paruus in numero . * Hæc est Iudæ benedi-
 ctio : Audi Domine vocem Iudæ , & ad popu-
 lum suum introduc eum . manus eius pugna-
 bunt pro eo , & adiutor illius contra aduerfa-
 rios eius erit . * Leui quoque ait : Perfectio tua
 & doctrina tua à viro sancto tuo , quem pro-
 basti in tentatione , & iudicasti ad aquas con-
 traditionis . * Qui dixit patri suo & matri
 suæ , nescio vos : & fratribus suis , ignoro illos :
 & nescierunt filios suos . hi custodierunt elo-
 B quium tuum , & pactum tuum seruauerunt .
 * Iudicia tua ô Iacob , & legem tuam ô If-
 rael . Ponent thymiana in furore tuo , & ho-
 locausta super altare tuum . * Benedic Do-
 mine fortitudini eius , & opera manuum il-
 lius suscipe . percutite dorfa inimicorum eius ,
 & qui oderunt eum , non confurgant .
 * Et Benjamin ait , Amantissimus Domini
 habitabit confidenter in eo : quasi in thala-
 mo tota die morabitur , & inter humeros illius
 requiescet . * Ioseph quoque ait : De be-
 nedictione Domini terra eius , de pomis cæli ,
 & rore atque abyssso subiacente . * De pomis
 fructuû Solis ac Lunæ : * De vertice antiquorû
 montiû , de pomis colliû æternorû . * Et de fru-
 gibus terre & de plenitudine eius . Benedictio
 illius qui apparuit in rubo veniat super caput
 Ioseph , & super verticem nazaraei inter fratres
 suos . * Quasi primogeniti tauri pulchritudo
 C eius : cornua rhinocerotis cornua illius . in ip-
 sis ventilabit gentes vsq; ad terminos terræ .
 hæ sunt multitudines Ephraim , & hæc milia
 Manasse . * Et Zabulô ait : Lætare Zabulô in
 exitu tuo , & Isachar in tabernaculis tuis . * Po-
 pulos vocabût ad môtê , ibi immolabût victi-
 mas iustitię : qui inûdationem maris quasi lac
 fugent , & thesauros absconditos arenarum .

תרגום אונקלוס

ביום חביבונן לשבטא כל קדשוהי ביה ישראל בגבורא אפיקינון ממצרים ואנון מדברין תחות עננך נטלין על מימך : * אוריתא יחב לנא
 משה מסרה יריתא לכנשת יעקב : * וזהו בישראל מלכא באהכנשות רישי עמא כחדא שבטא דישראל : * יהי ראובן לחיי עלמא ומוחא חביבא
 לא ימות ויקבלון בנותי אחסנתהון במניניהון : * ודא ליהודה ואמר קביל יי צלותיה דיהודה במפקיה לקרבא ולעמיה תחיביניה לשלם ידוהי עבדן
 ליה פורענותא מסנאותי וסעיר מבעלי רבבותי הוי ליה : * וללוי אמר תומיא ואוריא אלבשתא לגבר דאשחכח חסיד קדמך דגסיתוהי בניסתא וזהו
 שלים בחנתוהי על מי מצותא ואשחכח מהימן : * ועל אבותי ועל אמיה לא רחים כד חבו מן דינא ואפי אחוהי ובנותי לא נסיב ארי נטרו מסרת
 מימך וקיסך לא אשניו : * כשרין אילן דילפון דינך ליעקב ואוריתך לישראל ישוון קטרח בסמין קדמך וגמיר לרעוא על מדבך : * בריך יי
 נכסוהי וקרנן ידוהי קביל ברעוא חבר חרצא דסנאותי ודבעלי רבבותי דלא יקומון : * לבנימן אמר רחמא דיני ישרי לרוחצן עלוהי יהי מנין עלוהי
 כל יומיא ובארעיה תשרי שכינתא : * וליוסף אמר מברכא מן קדם יי ארעיה עבדא מגדנין מטלא דשמא מלעילא וממבועי עינות חומוין דגדנין
 ממעמקי ארעא : * ועבדא מגדנין עללן מכול שמשא ועבדא מגדנין מריש ירח בירח : * ומריש טוריא בכיריא ומשוב רמן דלא פסקן : * ומשוב
 ארע ומלאה רעי ליה דשכנתיה בשמא ועל משה אתגלי באסנא והיין כל ארץ לרישא דיוסף ולגברא פרישא דאחוהי : * רבא דבנותי זינא ליה
 וגבורן דאחעבירא ליה מן קדם תקפא ורימא דיליה בגבורתיה עממא יקטל כחדא עד סופי ארעא ואינון רבותא דבית אפרים ואינון אלפיא דבית
 מנשה : * ולזבולן אמר חיי זבולן במפקך לאחנא קרבא על בעלי רבבך ויששכר במהכך למעבד זמני מועריא בירושלם : * שבטא דישראל
 לטור בית מקדשא ותכנשון חמן יכסון נכסח קדשין לרעוא ארי נכסי עממא יכלון וסימן דמסמך בחלא יתגליין לחון :

* Et pepercit populo suo, & omnes sanctificati in manibus tuis. hi sub te sunt.

* Et suscepit de sermonibus eius legem, quā praecepit nobis Moyses, hereditatem multitudinis Jacob.

* Et erit in amato princeps, congregatis principibus populorum simul cum tribubus Israel.

* Vivat Ruben, & non moriatur; & Symeon sit multus in numero.

* Et haec Iuda: Audi Dñe vocem Iudæ, & ad populum suum introducatur: manus eius diiudicabunt ei. & adiutor ex aduersariis eius eris.

* Et Levi ait: Date Levi manifestationes eius. et veritatem eius viro sancto, quem tentaverunt eum in tentatione. conuictiati sunt ei ad aquam contradictionis. * Qui dicit patri suo & matri suæ, non vidi te; & fratres suos non cognovit; & filios suos non cognovit. custodivit eloquia tua, & pactum tuum servauit. * Ostendent iustificationes tuas Jacob, & legem tuam Israel. ponent thymiama coram te semper in altari tuo.

* Benedic Domine fortitudini eius: et opera manuum illius suscipe: percutite ilia insurgentium inimicorum eius, & odientes eum non resurgant.

* Et Benjamin ait: Dilectus à Domino habitabit confidenter. & Deus obumbrat super eo omnibus diebus, & inter humeros eius requieuit.

* Et Ioseph ait: De benedictione Domini terra eius, de fructibus cæli & rore, & de abyssorum fontibus ab infra.

* Et ad tempus fructibus solis conuersionum, & de synodis mensium: * Et de vertice montium principum, & de vertice collium æternorum.

* Et ad tempus terræ plenitudine. & acceptabilia ei qui apparuit in rubo veniant super caput Ioseph, & super verticem glorificatus in fratribus.

* Primogenitus tauri pulchritudo eius: cornua rhinocerotis cornua illius: in ipsis gentes cornupetet simul, usque ad terminum terræ. hæc miliaria Ephraim, & hæc milia Manasse.

* Et Zabulon ait: Letare Zabulon in exitu tuo, & Issachar in tabernaculis tuis.

* Gentes perdent, & inuocabitis illic, & immolabitis victimas iustitiæ: quoniam diuitias maris sugetis, & in abundantia maritimam habitantiū.

* καὶ ἐφείσατο τὸ λαὸς αὐτοῦ, καὶ πάντες ἡ γασμῶσι τῆς χεῖρός σου. οὐ γὰρ ὑπὸ σὲ εἰσὶ.

* καὶ ἐδέξατο ἀπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ νόμον, ὃν ἐνετείλατο ἡ μὴ μουσῆς, κληρονομίαν συναγωγῆς Ἰακώβ.

* καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ ἀρχῶν, συναχθέντων ἀρχόντων λαῶν ἅμα φυλαῖς Ἰσραὴλ. * ζήτω ρουβὴν, καὶ μὴ ἀποθῇ. καὶ συμειὼν ἔστω πολὺς ἐν ἀριθμῷ.

* καὶ αὐτῇ ἰούδα· εἰσακούσθω κύριε φωνῆς ἰούδα, καὶ εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ εἰσέλθοι. αἱ χεῖρες αὐτοῦ διακρινούσιν αὐτῷ. καὶ βοηθὸς ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ἔσθι.

* καὶ τῷ λεβὶ εἶπεν· δότε λεβὶ δὴλοῖς αὐτοῦ. καὶ ἀλήθειαν αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ τῷ ὁσίῳ· ὃν ἐπέειραν αὐτὸν ἐν πείρᾳ. ἐλεοδόρησθαι αὐτὸν ἐφ' ὅσατος ἀντιλογίας.

* ὁ λέγων τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐτῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἐχέω ὥρακά σε· & ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὅτι ἐπέγνω, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὅτι ἐγὼ. ἐφύλαξεν τὰ λόγια σου, καὶ τὴν διαθήκην σου διετήρησεν.

* δηλώσουσι τὰ δικαιώματά σου τῷ Ἰακώβ, καὶ τὸν νόμον σε τῷ Ἰσραὴλ. ἐπιθήσουσι θυμίαμα ἐνώπιόν σου διαπαντός τῇ θυσιᾷ σου. * δὴλόγηθαι κύριε τὴν ἰσχυρίαν αὐτοῦ· & ἰὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ δέξαι. πάταξον ὅς φωνῇ ἐπανεστηκότων ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐμὲ μισῶντες αὐτὸν μὴ ἀναστήτωσαν.

* καὶ τῷ βενιαμὴν εἶπεν· ἡγεμονίᾳ σου ὑπὸ κυρίου κατεσκληρώσει πεποιθώς. καὶ ὁ θεὸς σκιαζέτω αὐτῷ πᾶσας τὰς ἡμέρας, καὶ ἀναμέθω τῶν ὤμων αὐτοῦ κατέπαυσε.

* καὶ τῷ ἰωσήφ εἶπεν· ἀπ' ἀπολογίας κυρίου ἡ γῆ αὐτοῦ, ἀπὸ ὧρων ἐρανοῦ καὶ ὁροῦ, καὶ ἀπὸ ἀβύσσων πηλῶν κατέσθαι.

* καὶ κατ' ὥραν γνησιμῶν ἡλίου τρεπῶν, καὶ ἀπὸ συνόδων μελῶν. * καὶ ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ κορυφῆς βουνῶν ἀέντων. * & κατ' ὥραν γῆς πληρώσεως. καὶ τὰ δένδρα τὰ ὀφθέντα ἐν τῇ βάρᾳ ἐλθοῖσαν ἐπὶ κεφαλὴν ἰωσήφ, καὶ ἐπὶ κορυφῇ δόξα αὐτοῦ ἐν ἀδελφοῖς.

* πρῶτος τοῦ τῶρος ὁ κάλλος αὐτοῦ· κέρατα μονοκέρατα τὰ κέρατα αὐτοῦ. ἐν αὐτοῖς ἔθνη κερατεῖ ἅμα, ἕως ἀπ' ἀκρῆς τῆς γῆς. αὐταὶ μυριάδες ἐφραΐμ, & αὐταὶ χιλιάδες μανασσῆ.

* καὶ τῷ ζαβουλὸν εἶπεν· ἀφ' ἐργῶν σου ζαβουλὸν ἐν ἔξοδί σου, καὶ ἰσάχαρ ἐν τοῖς σκηνώμασί σου.

* ἔθνη ἔξοδος σου καὶ ἐπὶ καλέσει εἰς αὐτὴν, καὶ θύσει τε θυσίαν δικαιοσύνης, ὅτι πλοῦτον θαλάσσης θηλάσει, & ἐν πορείᾳ τῷ ὄρει κατοικοῦντων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Dilexit utiq; tribus, & oēs sanctos domus Israel in fortitudine eduxit eos de Aegypto, & ipsi ducebantur sub nube tua, & perficiebantur ad verbum tuum. 4 Legē dedit nobis Moyses, & tradidit eā in hereditatē cœtui Iacob. 5 Et fuit in Israel rex, cū cōgregaretur p̄ncipes populi simul cum tribubus Israel. 6 Vivat Rubē in vita æterna, & nō moriatur morte secūda: & accipiant filij sui hereditatem suā iuxta numerū eorū. 7 Et hoc dixit Iudæ: Suscipe Dñe orationē Iudæ cū egressus fuerit ad bellū; & ad populū eius reduces eum in pace. manus eius facient ultionē de inimicis suis, & auxiliator contra hostes eius eris ei. 8 Ad Levi quoq; dixit: Perfectione & lumine induisti virum qui inuentus est sanctus coram te: quem probasti in tentatione, & inuentus est perfectus: probasti eum apud aquā contradictionis, & inuētus est fidelis. 9 Qui nō est misertus patris sui & matris suæ in iudicio quando peccauerunt: & personam fratris & filij sui non accepit: quoniam custodierunt custodiam verbi tui, & pactum tuū non mutauerunt. 10 Digni sunt isti vt doceāt iudicia tua Iacob, & legē tuam Israel: ponent thymiama aromatum coram te, & holocausta voluntaria super altare tuum. 11 Benedic, Domine, substantiæ eius, & oblationem manū suarū suscipe voluntariē. contere dorsum hostiū suorū & inimicorū suorū, vt non cōsurgant. 12 Ad Benjamin dixit: Dilectus Dñi habitabit confidenter: super eum erit protegens eum omnibus diebus, & in terra eius habitabit maiestas Domini. 13 Ad Ioseph quoque ait: Benedicta à facie Domini terra eius: faciens fructum erit: de rore cæli desuper, & de venis fontium abyssi quæ fluūt à profundis terræ. 14 Et faciet poma & fructus quæ sol germinare facit, & faciet poma in principio mēsiū: 15 Et de vertice montiū primitiarū, & de bonis collū quæ non deficiūt: 16 Et de bonis terræ & plenitudinis eius, & de bñplacito illi cuius maiestas habitat in celis, & Moyſi reuelat⁹ est in rubo: veniēt oīa hæc super caput Ioseph, & super virū dedicatū inter fratres suos. 17 Primogenit⁹ filiorū suorū pulchritudo ei⁹, & magnalia quæ facta sunt ei à facie fortissimi & excelſi: i cui⁹ fortitudine occidet populos simul vsq; ad fines terræ. hæc sūt miliaria Ephraim, & hæc sunt milia Manasse. 18 Et ad Zabulō ait: Letare Zabulō cū egressus fueris ad pugnā cōtra inimicos tuos, & Issachar cū federis ad cōputanda tēpora solēnitatū ī Hierusalē. 19 Trib⁹ Israel cōgregabūtur ī mōte dom⁹ sanctuarij: ibi imolabūt volūtariē hostias sacrificatas: quoniā substantias populorū comedēt, & thesauri q̄ absconditi sūt in arena reuelabūtur eis.

* ולגד אמר ברוך מרחיב גיד כלביא שכן
 וטרף זרוע אף קדקד: * וירא ראשית לו כי
 שם חלקת מחקק ספון ויתא ראשי עם צדקת
 יהודה עשרו ומשפטיו עם ישראל:
 * ולדן אמר דן גור אריה יונק מן הבשן:
 * ולנפתלי אמר נפתלי שבע רצון ומלא ברכה
 יהודה ים ודרום ירשור: * ולאשר אמר
 ברוך מבנים אשר יהי רצון אחיו וטבל בשמן רגלו:
 * ברזל ונחשת מנעלך וכימך דבאך:
 * גמין כאל ישרון רכב שמים בעוזך ובגאותו
 שחקים: * מענה אלהי קדם ומתחרה
 זרעו עולם ויגרש מפניך אויבויאמר השמד:
 * וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן
 ותירוש אף שמיו יערפורטל:
 * אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביהודה מגן
 עוזך ואשר חרב גאותך ויכחשו איבך לך ואתה
 על במותימו תדרך:

לד

* ויעל משה מערבות מואב אל
 הר נבו ראש הפסגה אשר על פני ירחו ויראהו יהוה
 את כל הארץ את הגלעד עד דן:
 * ואת כל נפתלי ואת ארץ אפרים ומנשה
 ואת כל ארץ יהודה עד הים האחרון:
 * ואת הנגב ואת הכפר בקעת ירחו עיר התמרים
 עד צער: * ויאמר יהוה אליו זאת הארץ אשר
 נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך
 אתננה הראיתך בעיניך ושמה לא תעבר:
 * וימר שם משה עבד יהוה בארץ מואב על פי
 יהוה:

תרגום אונקלוס

20 * ולגד אמר ברוך דיפתי לגד כליתא שרי ויקשל שלטנין עם מלכין: 21 ויחקבל בקדמיתא דיליה ארי תמן באחסנתיה משה ספרא רבא
 ד' ישראל קביר והוא נפיק ועאל בריש עמא זכין קדם יי עבר ודינוהי עם ישראל: 22 ולדן אמר דן תקיף כגור אריון ארעיה שתיא מנחליא דנגדן
 מן מתנן: 23 ולנפתלי אמר נפתלי שבע רעוא ומלי ברפן מן קדם יי מערב ים גינוסר ודרומא ירת: 24 ולאשר אמר ברוך סברכת בנא אשר
 יהי רעוא לאחוזי ויתרבא בתפנוקי מלכין: 25 תקיף כפרזלא וכנחשא מותבך וכיומי עלימותך תקפך: 26 לית אלהא כאלהא ד' ישראל
 דשכינתיה בשמיא בשמיא בשמיא: 27 מרור אלדך דמלקדמין ובמימריה אחשבד עלמא ותריך מן קדמך סנאח ואמר שיצי:
 28 ושאר ישראל לרוחצן בלחורוהי בעין ברכהא דבריכינון יעקב אבוהון בארע עבדא עיבור וחמר אף שמיא דעליוהון ושמשונון בטלא:
 29 טובך ישראל לית דכותך עמא דפרקניה מן קדם יי תקיף סענד ודמן קדמותי נצחן גברותך ויתכדבון סנאך לך ואת על פריקת צוארי
 מלכיהון תדרוך:

לד

1 * וסליק משה ממשרתא דמואב לטורא דנבו ריש רמתא דעל אפי ירחו ואחזייה יי ית כל ארעא ויגלעד עד דן:
 2 וית כל נפתלי וית ארע אפרים ומנשה וית כל ארע יהודה עד ימא מערבאח: 3 וית דרומא וית משרא בקעת ירחו קרתא דדקליא עד צער:
 4 ואמר יי ליה דא ארעא דקיימית לאברהם ליצחק וליעקב למימר לבנך אחזינה אחזיתך בעינך ותמן לא תעבר:
 5 ומית תמן משה עבדא ד' בארעא דמואב על מימרא דיי:

20 * Et Gad ait: Benedictus in latitudine Gad. quasi leo requieuit, cepitque brachium & verticem.

21 * Et vidit principatum suum quod in parte sua doctor esset repositus: qui fuit cum principibus populi, & fecit iustitias Domini, & iudicium suum cum Israel.

22 * Dan quoque ait: Dan catulus leonis, fluet largiter de Bafan.

23 * Et Neptalim dixit: Neptalim abundantia perfruetur, & plenus erit benedictionibus Domini. mare & Meridiem possidebit.

24 * Aser quoque ait: Benedictus in filiis Aser. fit placens in fratribus suis, & tingat in oleo pedem suum.

25 * Ferrum & æs calciamentum eius. Sicut dies iuventutis tuæ, ita & senectus tua.

26 * Non est alius vt Deus rectissimi. Ascensor cæli auxiliator tuus, magnificentia eius discurrent nubes:

27 * Habitaculum eius sursum, & subter brachia sempiterna. Eiiciet à facie tua inimicum; dicetque, conterere.

28 * Habitabit Israel confidenter & solus. Oculi Iacob in terra frumenti & vini, cælique caligabunt rore. Hic. 23. d

29 * Beatus tu, Israel. Quis similis tui, popule, qui saluaris in Domino? Scutum auxiliij tui, & gladius gloriæ tuæ. Negabunt te inimici tui, & tu eorum colla calcabis. CAP. XXXIII.

1 Scédit ergo Moyse de campestribus Moab super montem Nebo in verticem Phasga contra Hiericho: ostenditque ei Dñs omnem terram Galaad vsque Dan, & vniuersum Neptalim, terramque Ephraim & Manasse, & omnem terram Iudæ vsque ad mare nouissimum; 2 Et Australem partem, & latitudinem cæpi Hiericho ciuitatis palmarum vsque Segor.

3 Dixitque Dominus ad eum: Hęc est terra pro qua iuraui Abraam, Isaac & Iacob, dicēs: Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis, & non transibis ad illam. Gen. 12. b. & 15. d

4 Mortuusque est ibi Moyse seruus Domini in terra Moab iubente Domino.

* Et Gad ait : Benedictus dilatans Gad. quasi 20
leo requieuit, conterens brachium & principem.

* Et vidit principatum suum: quoniam illic di- 21
uisa est terra principum congregatorum simul cum
principibus populorum. iustitiam Dominus fecit, et
iudicium suum cum Israel.

* Et Dan ait : Dan catulus leonis, & saltabit ex 22
Basan.

* Et Neptalim dixit: Neptalim abundantia su- 23
sceptibilium : & impleatur benedictione à Do-
mino. mare & meridiem possidebis.

* Et Aser ait : Benedictus à filiis Aser. & erit 24
placens fratribus suis. tinget in oleo pedem suum.

* Ferrum & as calciamentum eius erit. & si- 25
cut dies tui fortitudo tua.

* Non est sicut Deus dilecti. quia ascendit in cæ- 26
lum auxiliator tuus, & magnificus firmamenti.

* Et teget te Dei principatus, & sub fortitudi- 27
ne brachiorum sempiternorum. & eijciet à facie tua
inimicum: dicens, pereas.

* Et habitabit Israel solus confidenter. fons Ja- 28
cob in frumento & vino: & calum ei caligans
rore.

* Beatus tu Israel : quis similis tibi, popule, qui 29
saluarius à Domino? Scuto teget auxiliator tuus, &
gladius gloria tua. & negabunt te inimici tui, et tu
super collum eorum calcabis.

CAP. XXXIIII.

ET ascendit Moyses de campestribus Moab su- 1
per montem Nebo, in verticem Phasga qui est
contra faciem Hiericho. & ostendit ei Dominus om-
nem terram Galaad usque Dan:

* Et uniuersam terram Neptalim, & uniuersam 2
terram Ephraim & Manasse, & omnem ter-
ram Juda usque ad mare nouissimum:

* Et desertum, & circa regiones Hiericho, ciui- 3
tatem palmarum usque Segor.

* Et dixit Dominus ad Moysen: Hæc terra quam 4
iuravi Abraam & Isaac & Iacob, dicens: Semini
vestro dabo eam. ostendi eam oculis tuis, et illuc non
ingredieris.

* Et mortuus est ibi Moyses seruus Domini in 5
terra Moab per verbum Domini.

20 * καὶ τῷ γὰρ εἶπεν, εὐλογημένος ὁ ἐμπλατυνών τὰς ὁ-
δούς, ὁ καταπαύσας τὸν ποταμὸν καὶ ἀρχόντα.

21 * καὶ εἶδεν ἀπὸ τοῦ ὄρους, ὅτι ἐκεῖ ἐμερίσθη ἡ γῆ διὰ τῶν
τῶν συνημιγμένων ἅμα διὰ τῶν λαῶν. δικαιοσύνη κυρίου.

22 ἐποίησε, καὶ κρίσιν αὐτῷ Ἰσραὴλ. * καὶ τῷ δὲ εἶπεν,
ὁ δὲ σκύμνος λέοντος, καὶ ἐκπηδήσει ἐκ τοῦ Βασάν.

23 * ὁ δὲ νεφθαλίμ εἶπεν, νεφθαλίμ πλησμονὴ δεκτῶν. καὶ
ἐμπλησθήτω διὰ τῆς δικαιοσύνης κυρίου. θάλασσαν καὶ λίβαν κλη-
ρονομήσεις.

24 * καὶ τῷ Ἀσήρ εἶπεν, εὐλογημένος ὁ ἀπὸ τέκνων Ἀσήρ. ὁ ἔσται
δεκτὴς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. ἐὰν ἐν ἐλαίῳ τὸν πόδα αὐτοῦ.

25 * σιδήρεος καὶ χαλκὸς τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ ἔσται. καὶ ὡς αἱ
ἡμέραι σου ἡ ἰσχύς σου.

26 * ὅτι ἐστὶν ὡς περὶ τοῦ θεοῦ τοῦ ἡγαπημένου. ὁ Ἰσραὴλ ἔσται
τὸν ἐχθρὸν βοηθός σου, καὶ ὁ μέγας πρὸς τὸν ἐχθρὸν σου.

27 * καὶ σκεπάσει σε θεοὺς ἀρχῆς, καὶ ὑπὸ ἰσχύϊ βραχιόνων
ἀνάντων. καὶ ἐκβαλεῖ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ σου ἐχθρὸν, λέγων,
διπλόησι.

28 * καὶ κατασκηνώσει Ἰσραὴλ μόνος πεποιοῦς. πηγὴ ἰακώβ
ἐπὶ σίτου καὶ οἴνου. καὶ ὁ οὐρανὸς αὐτοῦ συννεφίης δρόσω.

29 * μακάριος σὺ Ἰσραὴλ. τίς ὁμοίός σοι λαὸς ὡς ὁ
κύριός σου; ὡς περὶ τοῦ βοηθοῦ σου, καὶ ἡ μάχη σου
καὶ ἡ νίκη σου. καὶ ὡς περὶ τοῦ ἐχθροῦ σου, καὶ σὺ Ἰσραὴλ
τὸν ἐχθρὸν αὐτῶν Ἰσραὴλ ἔσται.

λδ.

1 * Καὶ ἀνέβη Μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ὄρους καὶ εὐλόγησε τὸ ὄρος καὶ
τὸν λαόν, καὶ εὐλόγησε τὸν λαόν, καὶ εὐλόγησε τὸν λαόν, καὶ εὐλόγησε τὸν λαόν.

2 * καὶ πᾶσαν τὴν γῆν νεφθαλίμ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν
ἐφραΐμ, καὶ μανασσῆ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἰούδα ἕως τῆς θα-
λάσσης τῆς ἐσχάτης.

3 * καὶ τὴν ἐρήμον, καὶ τὰ περὶ τοῦ ἐχθροῦ σου, πόλιν φοι-
νίκων ἕως σηώρ.

4 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, αὕτη ἡ γῆ ἡ ὁμοία
ἀβραάμ, καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ, λέγων, τῷ σπέρματι σου
δώσω αὐτήν. ἐδείξα αὐτῷ τοὺς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐκεῖ ὅτι
εἰσελεύσῃς.

5 * καὶ ἐτελεύτησεν ἐκεῖ Μωυσῆς οἰκίτης κυρίου ἐν γῇ μου-
αβ διὰ ῥήματος κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et ad Gad dixit: Benedictus qui dilatat Gad: sicut leona habitabit, & occidet principes cum regibus. 11 Et suscipiet in principio partem suam, quoniam ibi in hereditate sua Moyses scriba magnus, & princeps Israel sepultus est: & ipse egressus est & ingressus est ante populum: iustitias coram Domino fecit, & iudicia eius cum Israel. 12 Et ad Dan ait: Dan fortis sicut catulus leonis: terra eius irrigatur à torrentibus qui defluunt de Basan.

13 Et ad Neptali dixit: Neptali implebitur desiderio, & plenus erit benedictionibus à facie Domini. ad Occidentale mare Genesar & ad Meridiem possidebit. 14 Et ad Aser dixit: Benedictus benedictionibus filiorum erit Aser: erit placens fratribus suis, & nutrietur deliciis regum. 15 Fortis sicut ferrum & sicut as erit habitatio tua, & sicut dies iuuentutis tuæ erit fortitudo tua. 16 Non est Deus sicut Deus Israel; cuius maiestas est in cælis in auxilium tuum, & fortitudo eius in cælis cælorum. 17 Habitaculum Dei ab initio, & in verbo eius factum est seculum. & eiecit à facie tua inimicum: dicetq; Conterere. 18 Et habitabit Israel confidenter & solus, iuxta benedictionem qua benedixit eis Iacob pater eorum in terra producente frumentum & vinum: cæli quoq; qui sunt super eos distillant rorem. 19 Beatus es Israel: non est qui similis sit tibi: popule cuius salus est à facie Domini, & fortitudo auxiliij tui, & à facie eius sunt victoriæ fortitudinis tuæ. & mentientur tibi inimici tui, & tu colla regum eorum calcabis.

CAP. XXXIIII.

ET ascendit Moyses de campestribus Moab ad montem Nabo ad verticem collis qui est contra Hiericho: & ostendit ei Dominus omnem terram Galaad usque Dan: 2 Et omnem terram Neptali, & Ephraim & Manasse, & omnem terram Iuda usque ad mare Occidentale:

3 Et Australem plagam & planiciem campi Hiericho ciuitatis palmarum usque Segor. 4 Et dixit ei Dominus: Hæc est terra pro qua iuravi Abraham, Isaac & Iacob, dicens: Filiis tuis dabo eam. vidiisti eam oculis tuis, & illuc non transibis. 5 Et mortuus est ibi Moyses seruus Domini in terra Moab per verbum Domini:

וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּנִי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מִלִּבְיַת פְּעֹר וְלֹא־
יָדַע אִישׁ אֶת־קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
וּמִשָּׁוֹ בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בָּמָתוֹ לֹא־
בָּהֱתָרָה עֵינָיו וְלֹא־נָס לַחֹרֶ׃
וַיָּבֹכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מִשָּׁוֹ בְּעֶרְבַת מוֹאָב
שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמּוּ יָמֵי בָבִי אֲבֵל מִשָּׁוֹ׃
וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן מְלִי רוּחַ חֲכָמָה כִּי־סִמַּךְ מִשָּׁוֹ
אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ
כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מִשָּׁוֹ׃
וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁוֹ אֲשֶׁר־
יָדָעוּ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים׃
לְכָל־הָאֲתֹרֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה
לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לַפְּרָעָה וּלְכָל־עַבְדֵּיו וּלְכָל־
אֶרֶצוֹ׃
וּלְכָל־הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכָל־הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר־
עָשָׂה מִשָּׁוֹ לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל׃

6 * Et sepeliuit eum in valle terræ Moab con-
tra Phogor : & non cognouit homo sepul-
C chrum eius vsque in præsentem diem.
7 * Moysescentum & viginti annorum erat,
quando mortuus est. Non caligauit oculus
eius, nec dentes illius moti sunt.
8 * Fleueruntque eum filij Israel in campe-
stribus Moab triginta diebus. & cõpleti sunt
dies planctus lugentium Moyfen.
9 * Iosue verò filius Nun repletus est spiritu
sapientiæ; quia Moyfes posuit super eum ma-
nus suas. Et obedierunt ei filij Israel: fecerunt-
D que sicut præcepit Dominus Moyfi.
10 * Et non surrexit propheta vltra in Israel,
sicut Moyfes : quem nosset Dominus facie ad
faciem,
11 * In omnibus signis atque portentis quæ
misit per eum vt faceret in terra Ægypti Pha-
raoni & omnibus seruis eius, vniuersęque ter-
ræ illius:
12 * Et cunctam manum robustam, magnaęque
mirabilia quæ fecit Moyfes coram vniuerso
Israel.

תרגום אונקלוס

6 וַיִּקְבֹּר יְהוָה בְּחִילָתָא בְּאֶרֶץ מוֹאָב לְקַבֵּל בֵּית פְּעֹר וְלֹא יָדַע אִישׁ יְת קְבֻרָתָהּ עַד יוֹמָא הַדִּין׃
7 וּמִשָּׁוֹ בֶּר מֵאָה וְעֶשְׂרִין שָׁנִין כִּד מִיח לֹא בָהֱתָר עֵינָהּ וְלֹא שָׁנָא זִי וַיִּקְרָא דְּאַפּוּהִי׃
8 וַיָּבֹכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יְת מִשָּׁוֹ בְּמִשְׁרֵי מוֹאָב תְּלָחִין יוֹמִין וְשָׁלִימִין יוֹמֵי בְּכִיתָא אֲבֵלִיהּ דְּמִשָּׁוֹ׃
9 וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון מְלִי רוּחַ חֲכָמָתָא אֲרִי סִמַּךְ מִשָּׁוֹ יְת יְדוּתֵי עֲלוּתֵי וְקִבְלִין מִינֵיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַעֲבָדוּ כְּמֵא דְּפִקִּיד וַיִּי יְת מִשָּׁוֹ׃
10 וְלֹא קָם נָבִיאָה עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁוֹ דְּאַתְּגִלִּי לִיהּ וַיִּי אֲפִין בְּאַפִּין׃
11 לְכָל אֲתִיָּא וּמִפְתִּיא דְּשִׁלְחִיהּ וַיִּי לְמַעַבְדַּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לַפְּרָעָה וּלְכָל עַבְדֵּוּתֵי וּלְכָל אֶרֶעִיהּ׃
12 וּלְכָל יְדָא תְּקִיפָתָא וּלְכָל חֲזָקָא דְּבִיָּא וְעִבְדֵּי מִשָּׁוֹ לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל׃

תם ספר אלה הדברים:

אמר גברא מלי זכו	ראול מאיספניה מלכו	נאם איש שנפשו זכה	והוא בא מארץ רחוקה
ושמיה אריאש דמונתה די שבק אתרא דילדותיה		ואריאש מונטנוס שמו	אשר עזב בני עמו
סמנא על מימר מלכא	שליט סן יסא עד הכא	הוקם במצות פיליפוש	המושל מספרד עד כוש
לכוונא יתעבירא	דמרברא כל אנש בידאו	מלאכה זאת להוקירה	כל-אנשי תבל מאירה:
חזות דין ספר אוריתא	שלים לאלהים חושבתתא	הן ספר התורה נשלם	יתברך ארון העולם
ראנא בעא ית רחמותי	מיתן יוכלא לעבדותי	והוא יחזיק ידי עבדיו	למלאות את שאר כתוביו
ית כל מקרא לשלמות	ברמות דספרא דא יאות	ולהראותם בזה דמות	אשר נדפס בשלימות:

ותחיל חשלמתו כחדש ניסן בשנת שבע לפק:

ל

ב א מ

* Et sepelierunt eum in terra Moab, iuxta domum Phogor. & non cognovit ullus sepulchrum eius usque in diem hunc.

* Moyses autem erat centum & viginti annorum quando mortuus est ipse. Non caligauerunt oculi eius, neque corrupta sunt labia illius.

* Et fleuerunt filij Israel Moysen in campestribus Moab in Jordane, contra Hiericho, triginta diebus. & completi sunt dies planctus fletus Moysi.

* Et Iosue filius Nun repletus est spiritu sapientiae, (posuit enim Moyses manus suas super eum) & obedierunt ei filij Israel: & fecerunt sicut praecepit Dominus Moysi.

* Et non surrexit ultra Propheta in Israel, sicut Moyses: quem nouit Dominus eum facie ad faciem,

* In omnibus signis et portentis, quem misit Dominus eum ut faceret ea in terra Aegypti Pharaoni & seruis eius, & vniuersae terra illius:

* Et mirabilia magna, & cunctam manum robustam, quae fecit Moyses coram vniuerso Israel.

* καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν γῇ μωάβ, ἐγγὺς οἴκου φογόρ. καὶ οὐκ οἶδεν οὐδεὶς τὴν ταφὴν αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

* μωυσῆς δὲ ἦεν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐν τῷ τελευτῶν αὐτόν. οὐκ ἤμαυρώθησαν οὐδὲ οὐφθαλμοὶ αὐτοῦ. οὐδὲ ἐφθάρησαν τὰ χεῖλη αὐτοῦ.

* καὶ ἐκλαυσεν ὁ υἱὸς ἰσραὴλ τὸν μωυσῆν ἐν ὄρεσιν μωάβ ἐπὶ τοῦ ἱορδάνου κατὰ ἰερὴν ἰερὴν ἡμέρας. & συνετέλεθσαν αἱ ἡμέραι & πένθους κλαυθμοῦ μωυσῆ.

* καὶ ἰησοῦς υἱὸς νουν ἐπλήθη πνύματος συνέσεως, ἐπέθηκε δὲ μωυσῆς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. καὶ εἰσήκουσαν αὐτοῦ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ. καὶ ἐποίησαν καθὼς ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ.

* καὶ οὐκ ἀνέστη ἐπὶ τοῦ σφίγματος ἐν ἰσραὴλ ὡς μωυσῆς. ὃν ἔγνω κύριος αὐτὸν πρὸς ὅσον κατὰ πρὸς ὅσον

* ἐν πᾶσι τοῖς σημείοις & τέρασιν, ὃν ἀπέστειλε κύριος αὐτὸν ποιῆσαι αὐτὰ ἐν γῇ αἰγύπτου φαραὼ καὶ τοῖς θεράπουσιν αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ.

* καὶ τὰ θαυμάσια τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν τὴν χεῖρα τὴν κραταιά, ἃ ἐποίησε μωυσῆς ἐναντὶ πάντων ἰσραὴλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Et sepeliuit eum in valle in terra Moab contra Bethphogor. & non cognouit vir sepulchrum eius usque hodie.

* Moyses autem erat ætatis centum & viginti annorum quando mortuus est. non caligauit oculus eius, neque mutatus est splendor gloriæ vultus eius.

* Et fleuerunt filij Israel Moysen in campestribus Moab triginta diebus. & completi sunt dies planctus lugentium Moysen.

* Iosue autem filius Nun erat plenus spiritu sapientiæ, quoniam imposuit Moyses manus suas super eum; & obedierunt ei filij Israel, & fecerunt sicut praecepit Dominus Moysi.

* Et non surrexit ultra propheta in Israel sicut Moyses, cui reuelatus est Dominus facie ad faciem:

* In omnibus signis & portentis quæ misit per eum Dominus ut faceret in terra Aegypti Pharaoni & omnibus seruis eius, & in vniuersa terra illius:

* Et in omni manu robusta, & in omnibus mirabilibus magnis quæ fecit Moyses ante oculos omnis Israel.

FINIS DEUTERONOMII.

Quinque Moysis libros Hebraicè, Græcè, & Latinè cum paraphrasi Chaldaica & Latinis versionibus, summa diligentia à Plantino excusos, Benedictus Arias Montanus, ex Philippi Catholici regis mandato Legatus, à se cum Complutensi & correctissimis aliis exemplaribus collatos, recensuit & probauit. Antuerpiæ Calend. Martiis, clō IO LXXIX.

B. Arias Montanus

Θεομοθέτης ἀγαθὸν τέλ' ἔλλαχεν ἐνθάδε Μωσῆς,
ὃς πόρρον ἐβραϊῶ θεσφατὰ γραπτὰ γῆραι.
ἀλλ' ἐπιδιορθωτῆς βίβλου κατὰ μοῖραν ἐχέφρων
Αἰετὸν ἡ λυγρῶν περὶ δὴν τρέφει.
τὸν δὲ καλὸς καὶ ἀγαθὸς βασιλεὺς ἐκπεψν ἰβήρων,

ὥς ἐπανορθώσεν βιβλία θεασέσια.
ὧ δὲ αὖ παντοκράτωρ τοῖον βασιλῆα φύλαττε,
καὶ ἐπανορθωτὴν Αἰετον ἐνδυκέως.
Πλαντίνῳ δὲ δρετλῷ τε καὶ ἀρκιον ὄλβον ὄπασσε,
μηδὲν εἰς βίβλους φειδομύρῳ καμάτου.

Φ.

Γ.

2 tabl.
07.04.2005
L5

Biblioteka Śląska	
225255	IV
2 tabl.	1
KzG 1 2857/67 100 000	

